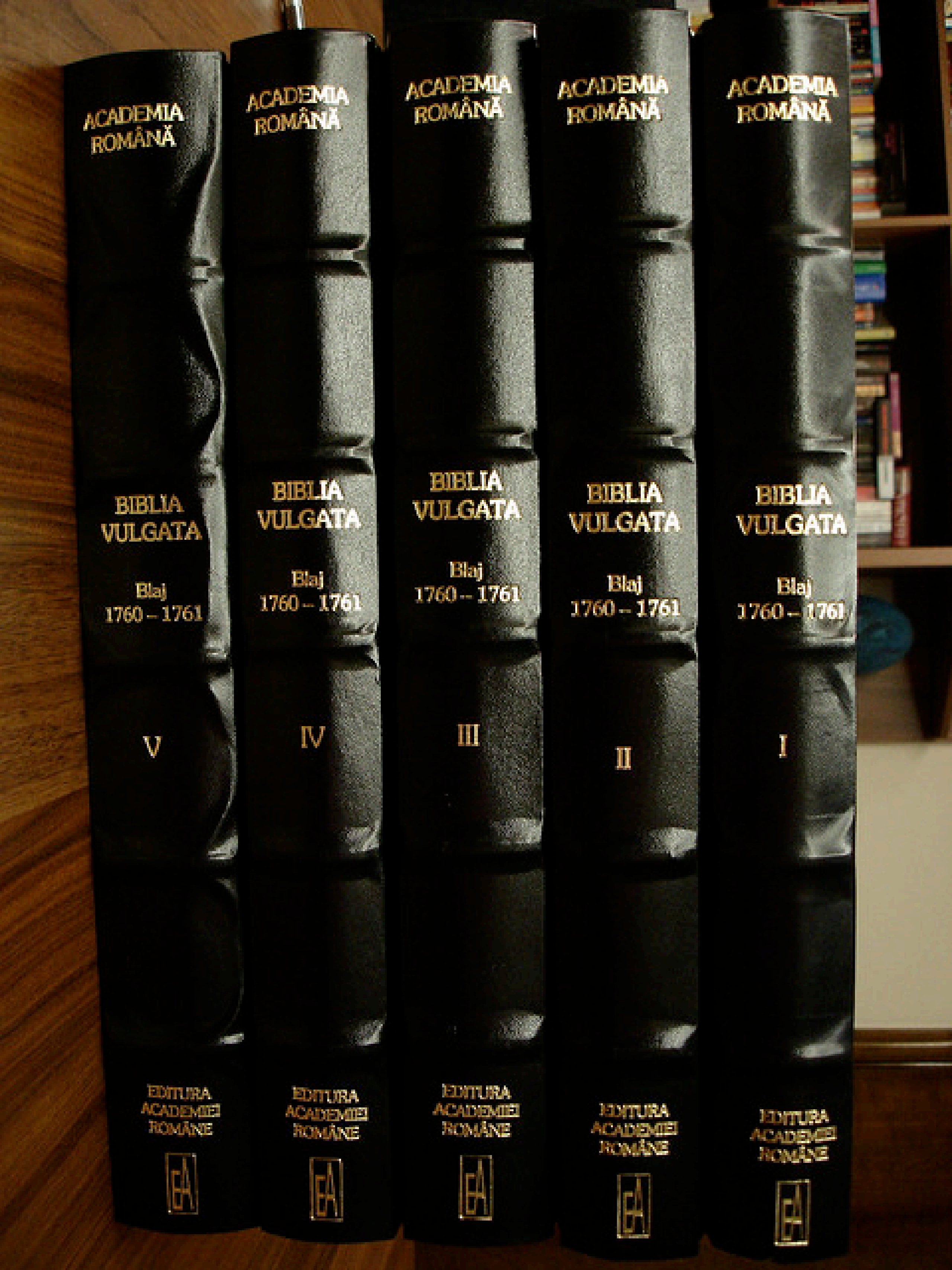
ACADEMIA ROMÂNĂ

BIBLIA VULGATA

Blaj 1760 – 1761

ACADEMIA ROMÂNĂ
BIBLIA VULGATA
Blaj
1760 – 1761
V
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
ACADEMIA ROMÂNĂ
BIBLIA VULGATA
Blaj
1760 – 1761
IV
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
ACADEMIA ROMÂNĂ
BIBLIA VULGATA
Blaj
1760 – 1761
III
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
ACADEMIA ROMÂNĂ
BIBLIA VULGATA
Blaj
1760 – 1761
II
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
ACADEMIA ROMÂNĂ
BIBLIA VULGATA
Blaj
1760 – 1761
I
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

CUVÂNT ÎNAINTE

Apare, iată, după 243 de ani de când a fost tradusă, Biblia lui Petru Pavel Aron, un monument de limbă şi cultură românească. Despre circumstanţele în care a fost făcută prima traducere a *Vulgatei* în limba română şi despre importanţa ei în mişcarea culturală a românilor din Transilvania vorbesc, în paginile ce urmează, editorii acestor texte fundamentale, cercetători ai Institutului de Istorie „George Bariţ" din Cluj, în frunte cu acad. Camil Mureşanu şi dr. Ioan Chindriş. Ei şi alţi eminenţi specialişti de la alte universităţi din ţară au pregătit, într-un timp record (doi ani) ediţia critică a acestei traduceri ce datează din perioada 1760-1761. Tot ei explică, în amănunt, în ce mod au procedat pentru a transpune în grafie latină textul chirilic, ce dificultăţi au întâmpinat în stabilirea lecţiunii corecte şi în glosarea cuvintelor şi tot ei ne spun cum trebuie să utilizăm această carte care se adresează, deopotrivă, filologilor, istoricilor şi teologilor, dar şi celor care vor să vadă cum sună Psalmii sau Evangheliile în limba română vorbită la mijlocul secolului al XVIII-lea, într-o provincie românească aflată sub stăpânire străină.

Rolul meu este cu totul modest în această acţiune culturală pe care îmi permit s-o numesc esenţială pentru cultura românească. Ca să folosesc o vorbă a lui Constantin Noica, aş zice că rolul meu a fost acela de *antrenor cultural.* Dacă termenul de *îndrumător* n-ar fi aşa de compromis şi atât de vag, mi l-aş putea asuma, dar cu mare strângere de inimă. Aşa că nu-l accept. Parafrazând pe Sfântul Pavel, aş zice că arunc de la mine, ca netrebuincios, şi termenul de *iniţiator*, deşi, la acest capitol, aş putea ezita puţin. Este mai bine să evoc întâmplarea care m-a decis să sprijin ideea de a tipări Biblia lui Petru Pavel Aron. Mica istorie începe la Roma, în anul 2001 când, în fruntea unei delegaţii de istorici (printre ei dl. acad. Camil Mureşanu, dr. Ioan Chindriş şi dr. Eugen Pavel) de la Institutul „George Bariţ" al Academiei Române am ajuns la Vatican pentru a prezenta Papei Ioan Paul al II-lea primul exemplar din Biblia lui Samuil Micu (1795), scoasă într-o nouă ediţie (critică), cu sprijinul financiar al Bisericii Greco-Catolice, deci al Vaticanului. Am fost primiţi de Papă (erau de faţă şi monseniorul Ioan Robu, arhiepiscopul Bisericii Catolice din România, şi P.S. Virgil Bercea, episcopul greco-catolic de Oradea) şi ce-a urmat a fost miraculos.

Fusesem avertizaţi că Sanctitatea Sa nu ne poate primi mai mult de 5 minute şi, în aceste condiţii, eu, ca şef al delegaţiei române, nu pot spune decât două–trei fraze de evlavie şi mulţumire. N-a fost aşa. Papa Ioan Paul al II-lea a vorbit 45 de minute, iar eu, încurajat de atâta îngăduinţă şi bunătate creştină, mi-am permis să spun mai mult decât cele două–trei fraze protocolare. I-am spus, între altele, Înaltului Pontif că regretăm faptul că legea papalităţii nu-i permite să accepte invitaţia Academiei Române de a deveni membru de onoare al ei. După ce a ascultat regretul meu, Papa Ioan Paul al II-lea a spus această propoziţie sibilinică: „Ce este făcut rămâne făcut". Propoziţie pe care eu am interpretat-o numaidecât într-un sens favorabil pentru Academia Română: „Sanctitatea Voastră – am zis eu cu glasul sugrumat de emoţie – totul este deja făcut". Şi m-am uitat, cu oarecare speranţă la cardinalii care, cu figurile solemne şi impenetrabile, urmăreau această scenă de pe latura stângă a scaunului Pontifical. Printre ei am zărit, pentru o clipă, chipul luminos al monseniorului Ioan Robu. Mi s-a părut că îmi surâde, înţelegând mai bine decât alţii mica mea strategie academică. Peste un an eram din nou la Roma pentru a-i înmâna Sanctităţii Sale Ioan Paul al II-lea însemnele de membru de onoare al Academiei Române. Le-a primit, am avut impresia, cu interes şi bucurie. Aşa se face că Academia Română a ales, în istoria ei de 140 de ani, pe primul şi unicul membru de onoare din rândul papalităţii, iar poetul Karol Vojtila, cunoscut în lume sub numele de Papa Ioan Paul al II-lea, a încălcat puţin regulile Vaticanului şi a acceptat o onoare laică (academică). Moment important în istoria Academiei Române... Merită să-l consemnăm în acest *Cuvânt înainte.*

L-am amintit pentru că de el se leagă şi ideea de a tipări Biblia de faţă. Cu acea ocazie, acad. Camil Mureşanu şi dr. Ioan Chindriş mi-au vorbit de o altă traducere, rămasă în manuscris, mai veche decât varianta lui Samuil Micu. Informaţia mi-a stârnit curiozitate şi, înţelegând despre ce este vorba, i-am întrebat dacă n-ar fi utilă tipărirea acestui text care, după câte bănuiam, prezenta interes şi pentru istoria limbii noastre. Ar fi posibil, mi-au zis ei, dar este o întreprindere dificilă şi costisitoare. Am reţinut vaga posibilitate şi, după ce am consultat câteva pagini de manuscris trimise de Institutul „George Bariţ", mi-am dat seama de importanţa acestui text. Un monument, repet, de limbă română, o sursă – de aici înainte – inevitabilă de studiu pentru filologii noştri, în fine, o piesă esenţială în dosarul cultural al Şcolii Ardelene (o „şcoală" pe care, nu ştiu de ce, manualele noastre şcolare alternative o lasă deoparte; argumentul este că nu trebuie împovărată mintea şcolerilor noştri; argument fals, pentru că unele elemente de cultură trebuie „învăţate" la vârsta potrivită, dacă vrem ca generaţiile viitoare să

ştie de unde se trag, ce limbă vorbesc şi cum s-a format cultura lor naţională şi cum s-a constituit, în fond, naţiunea lor).

Aşadar, apare, azi, Biblia Vulgata, pregătită de episcopul Petru Pavel Aron şi de colaboratorii săi, la Blaj, între anii 1760-1761. Cele 6.000 de pagini de manuscris se păstrează la Biblioteca Academiei Române din Cluj. Episcopul a luat ca punct de reper ediţia de la Veneţia, din 1690, a traducerii *Vulgatei* făcută de Ieronim. Editorii de acum ne atrag atenţia că nu se cunoaşte nici până azi motivul pentru care textul tradus de Petru Pavel Aron, întemeietorul şcolilor româneşti de la Blaj, n-a fost tipărit în anii următori, cum ar fi fost normal. Poate că moartea timpurie a episcopului (1764) să explice faptul că Vulgata de la Blaj a fost uitată în arhivele Şcolii Ardelene. Uitată nu zece, douăzeci de ani, ci, cum am precizat deja, 243 de ani.

Vulgata apare, acum, în cinci volume, în transliterare şi cu facsimilele la scară redusă ale filelor de manuscris, însoţită de note, comentarii şi, la sfârşitul fiecărei cărţi biblice, de câte un indice de cuvinte care, însumate, fac 4200 de pagini. O muncă uriaşă şi un devotament exemplar. Nu pot să am decât cuvinte de laudă şi recunoştinţă pentru aceşti oameni învăţaţi şi probi (în afară de cei deja citaţi, amintesc pe Niculina Iacob, Adriana Bogdan, Elena Comşulea, Doina Grecu, Valentina Şerban, Elena Ardeleanu, Remus Mircea Birtz, Florica Nuţiu, Elena Mihu) care, într-un răgaz atât de scurt, fără multă zarvă, dar cu mare îndârjire şi acribie, au transcris din manuscrisele lăsate de învăţatul şi luminosul Petru Pavel Aron aceste splendide pagini de limbă românească. O limbă care, luptându-se cu influenţele şi complicatele construcţii de cancelarie din epocă, se sprijină pe limba vorbită. Optând pentru această soluţie, episcopul de Blaj n-a greşit. Fie-i amintirea frumoasă!

EUGEN SIMION

Bucureşti, 12 noiembrie 2005

TÂLCUIREA *CUVÂNTULUI*

Evanghelia de la Ioan rânduieşte *Cuvântul* (Logos) înaintea a toată Firea. A fost Începutul, putere creatoare nemărginită, atribut al Divinităţii, identificându-se cu Ea. „Toate printr-însul s-au făcut şi fără de Dânsul nimic nu s-au făcut ce s-au făcut. Întru Dânsul viiaţă era şi viiaţa era lumina oamenilor. Şi lumina întru întuneric luminează şi întunericul nu o au cuprins”.

Pentru Heraclit din Efes *Logos* însemna esenţa universală, din care şi prin care se creează şi se desfăşoară totul. Oamenii ar trebui să o cunoască, deoarece Logosul divin, a toate ursitor, şi cel uman, subaltern şi mărginit, sunt contingente. Totuşi mulţi oameni stăruie în a nu se potrivi Logosului suprem, purtându-se de parcă n-ar avea decât propriul schepsis.

După Philon din Alexandria, în a cărui gândire se discern influenţe asupra Evangheliei lui Ioan, Logosul este emanaţia primară a Divinităţii. Prin ea s-a creat Lumea.

Sensurilor metafizice ale Logosului le-a urmat năzuinţa de a le pătrunde, aşezându-le pe trepte până la care putea să se înalţe înţelegerea obişnuită a minţii omeneşti. Prin meşteşugul cunoaşterii celor de obşte, se căuta desluşirea misterelor neguros revelate.

În parte, *Logosul* prindea a se dezvălui, în discurs despre El, înveşnicit în imagini, în rostiri şi în scrieri din acelea care s-au clădit la temelia tuturor religiilor: cercarea tainelor mai de pe urmă ale Firii şi ale celor de mai presus de ea. Neistovite năzuinţe şi servituţi, în lumina cărora s-au alcătuit opere ce pot fi numite „Cărţi de Înţelepciune”.

Dintre acestea, fundamentală pentru o mare parte a omenirii, marcându-i modul de gândire, de viaţă, de percepere a Lumii, este Cartea Cărţilor – Biblia.

De milenii, ea cumulează bogata tradiţie a religiei iudaice cu aceea a credinţei creştine care, în prima, recunoaşte unele părţi ca dogmatice, pe altele ca istorice, de valoare etică sau doar poetic-imaginativă.

Acceptată de conştiinţa unui întins registru al omenirii, Biblia şi-a impus autoritatea spirituală peste milenii, mai întâi în redactarea ei originară, în ebraică, apoi în limbile „internaţionale” ale culturii antice: greaca şi latina.

Întrucât textele în ebraică sau în limbi minore din Orientul Apropiat au avut o putere circulatorie restrânsă, popularizarea lor s-a petrecut prin traducerea în greceşte, efectuată la Alexandria, prin secolele III-II a. Chr. de un grup – se spune – de vreo 70 de învăţaţi. De unde i-a rămas numele de Septuaginta şi calitatea de a fi una din versiunile de bază ale Bibliei (Vechiul Testament). Prin secolele I-II p. Chr. Noul Testament (creştin) a cunoscut şi el, iniţial, tot o răspândire în limba greacă, aceasta fiind vorbită cu precădere în partea de răsărit a Imperiului Roman, inclusiv de către mulţi adepţi ai iudaismului, cât şi de către numeroşi creştini din jumătatea occidentală a Imperiului.

De prin secolul al II-lea, mai sigur de pe la începutul celui de-al III-lea p. Chr., par să dateze primele traduceri, fragmentare, în limba latină. Păstrate în diverse biblioteci, s-a stabilit până acum existenţa a 38 de codice, toate fiind cópii ulterioare momentului prezumtiv al redactării originare. Specialiştii le cuprind sub numele de *Vetus Latina*. Au fost publicate într-o ediţie ştiinţifică mai întâi în secolul al XVIII-lea de benedictinul Pierre Sabatier. Ediţia completă a acelorași s-a elaborat în secolul al XX-lea, prin deceniul al 3-lea, reluată şi completată după 1945.

Din examinarea manuscriselor păstrate, rezultă că aceste prime traduceri latineşti din Biblie n-au apărut în Italia, ci în provincii, aproape cu certitudine în Africa de Nord, iar după alte ipoteze la Antiohia, în Siria.

Se admite că Sf. Ciprian (257), episcop de Cartagina, a folosit un text latin al primelor două evanghelii (Matei şi Marcu), ce se recunoaşte într-unul din cele mai vechi codice, databil pe la începutul secolului al IV-lea şi păstrat secole de-a rândul la mănăstirea benedictină Bobbio[1], din nordul Italiei.

E probabil ca marele învăţat Tertullian (†230) să fi tradus şi el unele pasaje, pentru uzul propriu.

În decurs de mai bine de un secol aceste fragmente latine, traduse fără multă grijă şi competenţă, au proliferat, ajungându-se la un mare număr de texte în versiuni adesea neconcordante.

A fost motivul pentru care papa Damasus I (366-384), unul din promotorii culturii ecleziastice în limba latină, a apelat la un mare învăţat al vremii, Ieronim (Eusebius Sophronius Hieronymus), ulterior sanctificat, să traducă integral Biblia în latină şi să realizeze astfel o versiune unitară, în comparaţie cu multele care circulau.

Ieronim era născut în Dalmaţia. A studiat în Galia şi a petrecut o perioadă de asceză monastică în Siria, unde a învăţat ebraica. În anul 382 a răspuns îndemnului papei Damasus I de a veni la Roma. O corespondenţă păstrată între ei arată că a pornit cu sârguinţă la săvârşirea importantei opere cerute. În timp scurt a revizuit şi unificat traducerile latine ale Noului Testament. După Septuaginta, deci din greceşte, a tradus Psalmii, în două variante care au circulat până în epoca modernă.

După moartea papei Damasus, având neînţelegeri cu urmaşii acestuia, Ieronim a plecat din nou în Orient. Acolo şi-a continuat opera, traducând până pe la 405 şi Vechiul Testament, din greacă şi din ebraică.

În cele din urmă s-a stabilit la Betleem, unde a încetat din viaţă în anul 420.

În următoarele trei – patru secole traducerea săvârşită de el a ajuns a fi larg acceptată. La a o impune au contribuit savantul scriitor Cassiodor (prin comentarii la Psalmi, la Epistolele Pauline şi Faptele apsotolilor); după el, papa Grigore I cel Mare (590-604), care a dat bisericii apusene un început de unitate cultuală şi o mai coerentă structură ierarhică, aplicând consecvent deciziile conciliare care statorniciseră ca unitate de bază episcopatul; în

[1] Fondată la 612 de Sf. Columban, a posedat o preţioasă colecţie de codice manuscrise, de care a fost însă deposedată, în beneficiul bibliotecii Vaticane şi al celei din Torino, mai ales după 1795, când această celebră abaţie a fost desfiinţată.

fine, învățații care au avut un rol în așa-numita „Renaștere carolingiană" (începutul secolului al IX-lea): anglo-saxonul Alcuin, autorul unui text emendat al celui ieronimian, și, mai în subsidiar, Theodulf, vizigot de origine, episcop de Orléans (821).

Creștinătatea anglo-saxonă-irlandeză acumulase anterior și alte merite în promovarea Bibliei latinești. Cel mai vechi și relativ mai corect manuscris al traducerii originare se consideră a fi unul copiat în Anglia, cu scopul de a fi dus în dar papei Grigore al II-lea, în jurul anului 715. În împrejurări neclare, manuscrisul n-a ajuns la destinatar, ci s-a păstrat în abația San Salvatore di Amiata, din Italia centrală, fiind cunoscut, în consecință, cu numele de Codex Amiatinus[2].

Prin secolul al XIII-lea operei lui Ieronim i s-a spus pentru întâia dată *Vulgata* („cea obișnuită, comună") se pare de către savantul călugăr franciscan Roger Bacon. După alte opinii însă, numai de către Erasmus din Rotterdam și francezul Lefèvre d'Étaples, în veacul al XVI-lea.

Până atunci *Vulgata* era un nume ce se dădea vechii versiuni grecești – Septuaginta. Conciliul de la Trento (1545-1563) a acreditat definitiv epitetul Vulgata și caracterul oficial pentru catolicism al traducerii ieronimiene. Conform unor hotărâri ale acestui înalt for ecleziastic roman, urma ca după o revizuire și corectare a lecturilor diverselor manuscrise și ediții deja tipărite (de Gutenberg la Mainz, 1455; de Erasmus în 1516 și 1519) să se fixeze un text oficial, un „ne varietur".

În 1561 au pornit eruditele lucrări de coroborare a codicelor și edițiilor anterioare, oprindu-se, ca bază, asupra a două. În 1590 și 1592, prin grija papilor Sixt al V-lea și Clement al VIII-lea au fost tipărite, rezultând textul numit adesea Biblia Sixto-Clementină, rămasă până astăzi versiunea oficială pentru lumea catolică. Ediții științifice ulterioare nu i-au adus decât modificări de detaliu[3].

Vulgata a fost baza de la care au pornit în general traducerile Bibliei în limbi vernaculare, cu excepția celei întreprinse în limba gotică de către episcopul Wulfila, în secolul al IV-lea p. Chr.

Actele traducerilor în aceste limbi sunt asociate de obicei cu apariția de tendințe și curente de reformă în biserică. Acestea n-au constituit însă o motivație exclusivă. Esențială a fost o necesitate de ordin practic și ascensiunea unui fenomen cultural-social obiectiv.

În urma intensei activități de încreștinare, până pe la 1000-1200 popoarele vechiului continent, cu excepții neînsemnate, îmbrățișaseră credința Crucii.

În aceste condiții, chiar dacă Biblia își păstra veșmântul limbilor universale ale vremii – greaca și latina – propovăduirea și înțelegerea Cuvântului se împlineau tot mai greu, printre atâtea neamuri vorbitoare de idiomuri felurite. Misionarii nu puteau face abstracție în totul de comunicarea în limbile celor chemați la noua credință. S-a pus și întrebarea: în ce limbi vor fi predicat Apostolii, când se știa prea bine că nu toți locuitorii (nici pe departe ...) din Imperiul Roman și din ținuturi limitrofe cunoșteau într-atâta greaca ori latina încât să poată pricepe, de pildă cuvântările sau epistolele Sfântului Pavel.

Evident, de la nevoia empirică de comunicare, până la îndrăzneala imensă a transpunerii Bibliei în limbile uzuale drumul era lung. Capacitățile intelectuale, necesare spre a-l putea parcurge, erau deficitare, în „secolele întunecate" de zăbranicul încă recentelor năvăliri barbare.

Problema devenea însă mereu mai acută și însăși punerea ei indica drumul spre corecta înțelegere a Cuvântului Sacru.

Evanghelizarea slavilor, marcată în istorie de misiunea fraților Chiril și Metodiu în Moravia (sec. al IX-lea), a dus la crearea alfabetelor glagolitic și chirilic, derivate din cel grecesc. Era un semnal limpede al necesității asimilării limbii vorbite în acțiunile prozelitismului creștin, cu precădere la popoarele din afara sferei culturale greco-romane.

La mai puțin de două secole după încreștinarea ungurilor, proces de oarecare durată, deschis de actul convertirii regelui Ștefan cel Sfânt (în preajma anului 1000), e consemnat un fragment scris de predică funerară, într-o limbă maghiară în care se mai recunoaște pe alocuri substratul ei finougric.

Concurența limbilor vernaculare în viața bisericii a fost, prin urmare, un fenomen firesc, organic, dezvoltat în societatea europeană la sfârșitul primului mileniu și impunându-se prin secolele XIII-XIV.

Progresul scrierii în unele limbi populare, plecând de la greoaiele și brutalele eposuri eroice și atingând în secolele sus-menționate un nivel de superioară ținută estetică, (suntem deja în Florența lui Dante ...), a rafinat instrumentul capabil a realiza pretențioasa operă de translație a Bibliei. Câteva din limbile vorbite și-au creat modalități complete de expresie, așternând peste terenul zgrunțuros al concretului nemijlocit vălul subtil al ideilor abstracte. Ele răspundeau și aspirației spirituale firești într-o societate impregnată de religiozitate, dornică să se pătrundă de harul Cuvântului divin. Dorință „teoretizată" de marile mișcări de Reformă religioasă, suprapuse însă peste fenomenul și sensul ireversibil al mersului înainte al culturii, afirmat tot mai cu putere după anul 1000.

În jurul anului 1380 John Wycliffe a tradus în întregime Biblia în limba engleză. El se înscria, prin aceasta, pe de o parte în curentul afirmării englezei în cultura laică (Chaucer), iar pe de alta înregistra ecouri din eresuri populare; mai era încurajat și de scăderea prestigiului papalității, în urma schismei declanșate o dată cu revenirea papilor de la Avignon la Roma (1378).

Traducerea efectuată nu după multă vreme de Jan Hus a avut și ea, pe lângă semnificația religioasă, cu tentă reformatoare, și pe aceea a emancipării limbii și culturii naționale cehe de sub presiunea politică și culturală germană.

[2] Azi se află în Biblioteca Mediceo-Laurențiană din Florența. Abația menționată, fondată de benedictini pe la anul 700, a devenit cistercită la 1230 și a fost desființată la 1782.

[3] În 1995 s-a încheiat tipărirea unei ediții în 18 volume, cuprinzând Vulgata, variante de lectură și textul tuturor codicelor în care ea s-a păstrat, integral sau parțial.

În biserica orientală, traducerile biblice în alte limbi decât greaca n-au fost asociate, primar, unor tendinţe de reformă în biserică. Numeroasele „erezii" care, de la arianismul sec. IV până la mişcarea zelotă (sec. XIV) au agitat Biserica Răsăritului nu aveau motive să pună problema limbii cărţilor de dogmă şi de cult, dat fiind că greaca era uzuală în toate straturile societăţii.

În consecinţă, traducerile în limbi slave au fost impulsionate mai mult de autonomismul autocefal, pe fondul declinului Imperiului Bizantin şi al autorităţii efective a patriarhiei Constantinopolitane[4].

În cultura religioasă de limbă germană sau franceză traducerile Bibliei de un Luther sau Lefèvre d'Étaples n-au fost primele, dar au fost mai complete, într-o limbă mai îngrijită şi, în ultimă instanţă, au beneficiat de un moment în care o asemenea operă era foarte aşteptată[5]. Rapida dezvoltare a tiparului a însemnat punerea la îndemâna unei mulţimi de cititori „cartea ieftină", în comparaţie cu codicele manuscrise[6].

Polemicile stârnite de Reformă şi Contrareformă au stimulat interesul pentru lectura cărţilor sfinte şi au aşezat Biblia ca pe o carte de căpătâi în mai fiecare casă.

E o părere răspândită că în Europa Centrală husitismul a exercitat o influenţă în sensul traducerilor de texte biblice. El a avut fără îndoială un rol, precum şi un suport politico-militar: în secolul al XV-lea s-a desfăşurat în Slovacia o luptă „autonomistă" împotriva regatului maghiar, condusă de un renumit şef militar husit – Jan Jiskra. În Cehia, între 145 8-1471 a domnit Jiři Podebrad, cunoscut ca „regele husit". Adepţi ai mişcării s-au refugiat înspre răsărit – în Transilvania, Moldova, Ucraina apuseană. Contactele, ca şi confruntările, în întinsul dintre munţii Boemiei şi ai nordului Moldovei, au putut înfiripa vase comunicante pentru ideile husite, ţinând seamă şi de contiguitatea limbilor din spaţiul respectiv.

În a doua jumătate a veacului al XV-lea s-au făcut traduceri de texte biblice în limba maghiară. Unele din ele, pe teritoriul Moldovei (!)

Din prima parte a veacului următor datează primele traduceri în limba română ale Psalmilor, Evangheliilor şi Faptelor Apostolilor. Sunt manuscrise „princeps" pentru istoria limbii române: Psaltirea Scheiană, Codicele Voroneţean şi Codicele Hurmuzachi.

Influenţa husită în geneza acestor traduceri, precum şi locul lor de origine – Maramureşul – sunt fapte acceptate de majoritatea cercetărilor[7]. Oricât de mediată a fost calea străbătută şi împlinită de ele, punctul lor de plecare se recunoaşte, în ultimă instanţă, în *Vulgata*.

De pe la 1550 în Transilvania au pătruns curentele Reformei religioase luterane şi calvine[8]. La fel ca în Occident, ele au impulsionat transpuneri din Biblie în limbile curente. Un moment important l-a constituit traducerea Pentateucului de către Gaspar Heltai[9]. Ea s-a tipărit în tiparniţa fondată de acesta la Cluj. Autorul şi colaboratorii săi recunosc Vulgata printre modelele după care au lucrat, alături de texte ebraice şi de Biblia lui Luther.

Luteranii şi calvinii au căutat să atragă la confesiunile lor şi pe români. Un rezultat al acestor străduinţe a fost cunoscuta activitate de traducător şi tipograf a diaconului Coresi la Braşov. Acesta a tipărit în oraşul de sub Tâmpa numeroase cărţi religioase (între 1559-1581), multe în slavonă, dar unele în română: Evanghelii „cu învăţătură", Psaltirea şi Apostolul. Mai mult decât codicele maramureşene-bucovinene, tipăriturile lui Coresi constituie platforma pe care a început dezvoltarea limbii româneşti culte.

În 1582 s-a tipărit în limba română aşa-numita „Palia de la Orăştie". Cuprindea primele două cărţi din Vechiul Testament, traduse după Vulgata, dar şi prin intermediul transpunerii ungureşti a lui Heltai, potrivit cu îndemnul de inspiraţie calvină la adresa operei. Limba acestei traduceri e apreciată ca uşor mai reuşită decât a lui Coresi. Versiunile celui din urmă, deşi unii exegeţi le consideră şi pe ele tributare Vulgatei, e mai plauzibil să fi avut ca model direct traduceri slavoneşti, din care Coresi tipărise multe, atât la Braşov cât şi mai înainte, la Târgovişte.

Din partea Contrareformei catolice şi în special din partea Ordinului iezuit, s-a înscris, în climatul de aprigă polemică al timpului, şi arma împrumutată de la oponenţi: traduceri ale Bibliei în limbile uzuale. Aparentă concesie, în realitate însă o mişcare tactică ofensivă, situată pe terenul disputei în jurul autenticităţii, exactităţii şi interpretării surselor scrise fundamentale ale creştinismului. O dispută din care au rezultat marile publicaţii de izvoare ale aşa-zişilor „centuriatori de la Magdeburg" (protestanţi) şi „Analele ecleziastice", iniţiate de cardinalul Cesare Baronius.

Reluând încercările fragmentare mai vechi, István Szánto (Arator) a tradus Biblia în maghiară, însă fără a reuşi să încheie Noul Testament. Manuscrisul său a rămas nepublicat, fiind însă cunoscut şi utilizat de György Káldi care, la 1626, a dat o traducere completă a Vulgatei în ungureşte. Ea avea să rămână o versiune autorizată în această limbă, până în secolul al XX-lea, cunoscând mai multe reeditări.

În ciuda unor legitime presupuneri, Bibliile în maghiară n-au avut un impact notabil în literatura religioasă în limba română.

În secolul al XVII-lea în fruntea Transilvaniei au stat principi calvini, iar confesiunea calvină a ocupat şi ea o poziţie dominantă (pronunţat anticatolică) în viaţa Principatului. Aşa se explică faptul că Noul Testament de la

---

[4] În secolele XIII-XV, şi cu atât mai mult după cucerirea Constantinopolului de către otomani (1453).

[5] Biblia lui Luther a fost, prin zecile ei de tiraje în câteva decenii, unul din cele mai mari succese editoriale din toate timpurile şi implicit o profitabilă afacere comercială.

[6] S-a spus despre tipar că a fost „cea mai mare revoluţie culturală democratică" din istorie.

[7] S-a emis, mai recent, şi ipoteza că ar fi fost întocmite în sud-vestul Transilvaniei.

[8] De asemenea şi cel socinian (unitarian), ceva mai restrâns, dar influent cu toate acestea în viaţa spirituală a maghiarilor, declarat, din 1568, că a patra religie „receptă" (recunoscută ca oficială) în Principat.

[9] Sas maghiarizat cu studii în Germania, a trecut pe rând prin luteranism, calvinism şi unitarianism.

Bălgrad, din 1648, tipărit de mitropolitul Simeon Ştefan cu sprijinul mărturisit al principilor din familia Rákoczi, în aceeaşi intenţie a promovării calvinismului printre români, a avut modele directe în texte greceşti, posibil ebraice, în Palia de la Orăştie şi în mai mică măsură în opera lui Heltai[10].

Din cercuri clericale romano-catolice au pornit, atât în Moldova cât şi în vestul Transilvaniei, unele încercări de traduceri în româneşte ale Noului Testament. Evident, ele nu s-au putut baza decât pe textul ieronimian-tridentin. Au avut un ecou restrâns printre credincioşii români.

Unirea religioasă cu Roma a unei părţi a românilor ardeleni (1698-1701) a dus, printre altele, la formarea în rândul acestora a unei elite ecleziastice cunoscătoare de limbă latină, ca urmare a studiilor în instituţii catolice. Dar pe lângă accesul la surse latine, mult mai mult se simţea nevoia de cărţi religioase, în care şi preoţii, şi oamenii din popor să afle comunicarea pe înţeles a Cuvântului, atât de pe amvon, cât şi în scris. Pe la 1750-1760 Unirea a trecut şi printr-o criză, cu motivaţii multiple: dispute cu puterea imperială vieneză şi cu stările privilegiate din Transilvania, în jurul refuzului acordării drepturilor promise uniţilor; vacanţa scaunului episcopal de la Blaj, datorată exilului forţat la Roma a episcopului Inochentie Micu Clain; răzvrătirile anti-unioniste, în mare parte instigate din afară.

Acestea au fost împrejurările imediate care, suprapunându-se peste o tendinţă de câtăva vreme manifestă în interiorul tuturor confesiunilor creştine, au iscat osârdia episcopului Petru Pavel Aron şi a unor colaboratori ai lui de a purcede la o traducere întreagă a Vulgatei în limba română.

Deşi rămasă în manuscris, însemnătatea ei în biblistica românească este considerabilă. După două secole de încercări, – pe fragmente mai importante – de a se apropia de dimensiunea totală a Cărţii Cărţilor, limba română a trecut o probă de virtuozitate, dovedindu-se în stare de reuşita unor asimilări de neaşteptată limpezime şi frumuseţe, într-un veşmânt încă aparent arhaic, dar de un cu atât mai îmbietor farmec pentru cititorii preţuitori ai avatarurilor miraculoasei fiinţe spirituale care este limba unui popor. O izbândă fără seamăn până atunci, prin amploare, varietatea temelor şi nuanţele de sensuri ale cuvintelor, toate pregătind expresivitatea neţărmurită a limbii noastre moderne.

A fost o împlinire de tradiţie şi un prag de modernitate, alcătuite din afinităţile ancestrale cu tiparele sensibilităţii şi culturii latine, ce aveau să configureze, de atunci până astăzi, conştiinţa definitivă a identităţii neamului românesc şi a credinţei sale creştineşti[11].

CAMIL MUREŞANU

---

[10] Monumentala Biblie de la Bucureşti (1688) a fost tradusă din greceşte, aşa cum rezultă din unele note ale traducătorilor, fraţii Radu şi Ştefan Greceanu. Ipoteza că traducerea ei ar fi fost opera lui Nicolae Milescu Spătarul rămâne în discuţie, dar nu e confirmată.

[11] Această introducere a beneficiat de o erudită notă documentară pregătitoare, din partea dlui dr. theol. Mircea R. Birtz.

TESTAMENTUL LUI PETRU PAVEL ARON

La mijlocul secolului al XVIII-lea, viața politică și socială a românilor din Transilvania a fost străbătută de frământări venite din sfera confesională. Amurgul dramatic al păstoriei lui Inochentie Micu-Klein, autoexilat la Roma din 1744, s-a petrecut pe fundalul unei crize a politicii Curții de la Viena de a reforma sistemul feudal al Transilvaniei, prin unirea românilor din interiorul arcului carpatin cu Biserica Catolică, idee gândită o dată cu consolidarea stăpânirii asupra principatului.[1] Soliditatea ideologică a intenției imperiale în sensul implicării populației românești, net majoritare, în schema jocului politic transilvan este oglindită de diploma *Secunda Leopoldina* din 1701,[2] unde se postulează teza revoluționară a ridicării românilor la calitatea de cetățeni egali, din punct de vedere constituțional, cu practicanții unei religii recunoscute de vechile constituții ale țării. Desigur, emanciparea civică urma să-i privească doar pe uniți, dar, în lumina hotărârii Sinodului din 4 – 5 septembrie 1700, unde au subscris unirea 1.563 de preoți, unii chiar din afara granițelor de atunci ale Transilvaniei,[3] noua stăpânire habsburgică vedea cu ochi optimiști un viitor catolic generalizat pentru românii porniți pe acest nou drum, pe care îl sugera mersul istoriei centro-europene. Episcopii uniți, începând chiar cu Atanasie Anghel, i-au socotit trecuți la unire pe toți românii din Transilvania, „din felul cum a fost compus sinodul de unire",[4] și i-au considerat impostori sau tulburători ai liniștii publice pe cei care s-au ridicat împotriva actului de la 1700. Pe această percepție de demers național unitar s-a întemeiat Inochentie Micu-Klein atunci când a convertit unirea religioasă în instrument de luptă politică,[5] el însuși fiind „întemeietorul politicii naționale românești".[6]

Experimentul politic inochentian este un subiect care i-a interesat pe istorici încă din vremea Școlii Ardelene. Samuil Micu notează cum că Inochentie milita ca „tot neamul românesc să fie primit întră moșteani și întră fiii țerii și să nu se socotească numai tolerat".[7] Sintagma „tot neamul românesc" trădează aceeași viziune a unirii generalizate, pe de o parte, pe de alta cunoașterea faptului că Micu-Klein s-a situat pe poziția revendicării maximale promise prin punctul 3 al *Secundei Leopoldine*: spargerea constituției medievale a Transilvaniei în favoarea românilor. Era tocmai lucrul cu neputință în condițiile care au caracterizat păstoria efectivă a primului episcop de la Blaj (1732 – 1744). Bazele legale ale integrării principatului în structura imperiului lui Leopold I se regăseau în diploma imperială din 4 decembrie 1691, cu valoare de constituție, a cărei coloană vertebrală este păstrarea neatinsă a sistemei celor trei națiuni „regnicolare", cu excluderea pe mai departe a românilor din viața politică.[8] La intrarea episcopului român în arena politică, suscitând mesajele favorabile pentru români ale *Secundei*, toate structurile medievale ardelene erau conservate în baza mai vechii diplome din 1691. În situația în care două elaborate ale împăratului mort de câteva decenii se băteau cap în cap, rămânea ca rezolvarea să vină din partea raportului de forțe local și a noii configurații macropolitice din Imperiu. Cunoscutele sale acțiuni,[9] menite să realizeze scopul emancipării românilor ardeleni prin organizare bisericească, așezăminte culturale și școli, în final prin recunoaștere și integrare politică, au stârnit un val uriaș de opoziție și ură din partea Stărilor și Ordinelor „constituționale", speriate de perspectiva trezirii unei forțe greu de estimat pentru viitor. Istoricul ungur Benedek Jancsó exprimă cel mai plastic resortul intim al acestei temeri, intr-un capitol dedicat lui Inochentie: „Educația aprinde în sufletele oamenilor acea prometeică scânteie care face din mulțimi popoare și din popoare națiuni".[10] Scânteia prometeică menită să constituie temelia edificării naționale a românilor era conștiința originii, vechimii și primatului numeric, realități pe care episcopul de la Blaj voia să le implice în partitura politică din principat, rezemat pe apartenența poporului său la religia catolică

---

[1] D. Prodan, *Suplex Libellus Valachorum*, București, 1984, p. 136.

[2] Din ampla literatură dedicată acestui document crucial pentru istoria românilor vezi, selectiv, Andreas Freyberger, *Historica relatio Unionis Walachicae cum Romana Ecclesia. Relatare istorică despre unirea bisericii românești cu Biserica Romei,* text îngrijit după manuscris inedit, versiune românească și studiu introductiv de Ioan Chindriș, Cluj-Napoca, 1996; Samuil Micu, *Brevis historica notitia originis et progressus nationis Dacoromanae seu, ut quidam barbaro vocabulo appellant, Valachorum ab initio usque ad saeculum XVIII*, lucrare manuscrisă, p. 362-372; idem, *Istoria românilor*, ediție princeps după manuscris de Ioan Chindriș, București, 1995, p. 272-283, 403-405; Johann Hintz, *Geschichte des Bisthums der griechischnichtunirten Glaubensgenossen in Siebenbürgen,* Sibiu, 1850, p. 99-106; Joseph Fiedler, *Die Union der Walachen in Siebenbürgen unter K. Leopold I,* în „Sitzungsberichte de philosopisch – historischen Classe der kaiserlichen Akademie der Wisseschaften", 27-ter Band, 1858, Heft I, pp. 350-382, p. 376-380; Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum historiam ecclesiae orientalis in terris Coronae S. Stephani,* I, Oeniponte, 1885, 292-301; Kurt Wessely, *A doua Diplomă leopoldină,* București, 1938 (extras din „Analele Academiei Române", Seria III, tom. XX, Memoriile secțiunii istorice, mem. 12); D. Prodan, *Suplex Libellus Valachorum*, București, 1984, p. 144-147.

[3] Lista protopopilor care au semnat actul „unirii desăvârșite" (*perfecta unio*, după expresia lui Samuil Micu), alături de numărul preoților pe care i-au reprezentat la sinod, la Samuil Micu, *Brevis historica notitia...*, p. 353-356; idem, *Istoria românilor*, II, p. 267-269; August Treboniu Laurian, *Documente istorice despre starea politică și religioasă a românilor din Transilvania,* în „Magazin istoric pentru Dacia", III, 1846, p. 310-311; idem, *Documente istorice despre starea politică și ieratică a românilor din Transilvania,* Viena, 1850, p. 166-168; Ioan Micu Moldovan, *Acte sinodali ale beserecei române de Alba Iulia și Făgăraș,* II, Blaj, 1872, p. 116-118; Nicolaus Nilles, *op. cit.*, I, p. 249; Gheorghe Popovici, *Uniunea românilor din Transilvania cu biserica romano-catolică sub împăratul Leopold I,* Lugoj, 1901, p. 127-128; Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite. I. (1697 – 1744)*, în „Bună vestire", Roma, XV, 1976, nr. 1-2, p. 53-54.

[4] Zenovie Pâclișanu la *loc. cit.*, p. 54.

[5] D. Prodan, *Supplex...*, p. 199.

[6] Jancsó Benedek, *A román nemzetiség törekvések története és jelen állapota*, I, Budapesta, 1896, p. 701.

[7] *Istoria românilor*, II, p. 302.

[8] Vezi textul latin al diplomei la George Barițiu, *Părți alese din istoria Transilvaniei pe două sute de ani în urmă,* I, Sibiu, 1889, p. 692-697 iar traducerea românească în ediția a doua a lucrării (I, Brașov, 1993), p. 688-693.

[9] Sintetizate de Francisc Pall în lucrarea *Inochentie Micu-Klein. Exilul la Roma 1745 – 1768*, I, Cluj-Napoca, 1997, p. 1-26.

[10] *Op. cit.*, p. 702.

regentă în Imperiu. Unirea cu Roma era însă un fenomen recent şi vulnerabil în faţa vechii colaborări a reformaţilor la nivelul politicii înalte din Transilvania, unde corpurile legiuitoare (Dieta) erau alcătuite aproape exclusiv din acatolici: unguri calvinişti şi unitarieni şi saşi luterani. Ierarhul român făcea şi el parte din Dietă, în urma decretului împăratului Carol VI, din 11 decembrie 1732,[11] însă singurătatea lui într-o mare de duşmani era tragică. În faţa avalanşei de revendicări ale sale ca „deputat al naţiunii române" cum îl numeşte în ghilimele istoricul Benedek Jancsó,[12] dietalii de la Sibiu reacţionează ca un organism de respingere în bloc. Istoricul sas Johannes Höchsmann evocă într-un studiu al său[13] una dintre metodele de a-l intimida pe românul incomod. Pentru că nu voia să vorbească în limba maghiară, „limba de obşte folosită în Dietă", ci vorbea în latină, deputaţii izbucneau în râs la fiecare frază a lui, cea ce „îl aducea în mare tulburare, încât uita complet cuvintele următoare". Uneori – spune istoricul amintit – ei ascultau cu prefăcută atenţie, pentru ca „dintr-o dată să erumpă din toate băncile hohotele de râs reprimate".

O întreagă istoriografie s-a scris despre eşecurile lui Inochentie în lupta pentru drepturile românilor ardeleni,[14] în paralel cu marile sale realizări în plan eclesiastic, între care cea mai importantă este desigur întemeierea Blajului, cu toate structurile sale de centru spiritual românesc.[15] Între conştiinţa de lider al unei uriaşe mase de locuitori (Episcopia Făgăraşului era cea mai întinsă eparhie catolică din Europa) şi imposibilitatea de a stabili un dialog constructiv cu forurile politice ale Transilvaniei, Inochentie se adresează direct autorităţii imperiale de la Viena, pe seama căreia înaintează un număr mare de „instanţii", memorii trimise cu ocolirea obtuzelor Stări şi Ordine de acasă. Cel mai important este memoriul din 1743, intitulat premonitiv chiar *Supplex Libellus*,[16] în care se regăseşte întregul eşafodaj de idei pe care îşi întemeia episcopul român pachetul de revendicări pe seama conaţionalilor săi, numiţi în document „natio Valachica", naţiunea română. Trebuie precizat aici faptul că Inochentie purta această conchistă istovitoare ca ierarh catolic, încrezător în sinceritatea şi vigoarea promisiunilor enunţate de împăratul Leopold I la data perfectării Unirii cu Roma, mai cu seamă a celor cuprinse în *Secunda Leopoldina*. Acest act controversat – o gafă politică după părerea istoricului ungur Zoltán I. Tóth[17] – a fost ocultat, sabotat şi negat chiar în existenţa lui vreme de decenii,[18] românii înşişi găsindu-i cusururi legate de dignitatea bisericii lor.[19] Şi iată-l acum pe cel dintâi om politic modern din istoria românilor, Inochentie Micu-Klein, întemeindu-şi întreaga luptă politică pe stipulaţiile diplomei din 1701. Memoriul său amintit este în în cea mai mare parte o iterare a prevederilor acesteia, pe care se bazează apoi lungul şir al revendicărilor româneşti, de o mare diversitate, începând cu starea clerului, bisericilor şi şcolilor şi terminând cu cererea imperioasă ca românii să fie înarticulaţi în constituţia principatului ca a patra naţiune.[20]

Neglijată până la Inochentie sau lipsită de promotori competenţi, calea politică leopoldină de remediere a situaţiei românilor ardeleni se insinuează prin el cu tărie, devenind baza metodologică a luptei sale naţionale. Şeful spiritual al neocatolicilor români din Transilvania voia să vadă transpuse în fapte promisiunile imperiale de la 1701, cu alte cuvinte respectarea „contractului"pe care Atanasie Anghel îl încheiase cu aula vieneză în februarie – martie 1701.[21] Pe această linie pur diplomatică episcopul român a comis o greşeală care se poate atribui lipsei de experienţă sau insuficientei baze informaţionale. Entuziasmul habsburgic faţă de Unirea românilor s-a consumat o dată cu domniile cezarilor Leopold I şi Carol VI, acesta din urmă fiind autorul mănoasei donaţii din 1738, prin care Episcopia Făgăraşului a românilor uniţi primeşte feuda Blajului împreună cu castelul.[22] Din toamna anului 1740 la Viena domnea însă împărăteasa Maria Tereza, al cărei acces la tron s-a datorat în bună parte ajutorului unguresc. Este notorie în rândul istoricilor scena de melodramă ieftină din Dieta de la Bratislava, ţinută în toamna anului 1741, unde nobilimea ungară, cumpănindu-şi corect interesele, se hotărăşte să o ajute militar pe ambiţioasa prinţesă împotriva unei Europe ostile, cu faimoasa lozincă *„Vitam et sangvinem pro rege nostro Maria Theresia!"*[23] Maria

---

[11] Cf. Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVI, 1977, nr. 3-4, p. 12.

[12] *Op. cit.*, p. 678-679.

[13] *Studien zur Geschichte Siebenbürgens au dem 18 Jahrhundert*, în „Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde", XVI, 1880, p. 28-157.

[14] Dintre cele foarte importante amintim doar: Samuil Micu, *Brevis historica notitia originis et progressus nationis Dacoromanae seu, ut quidam barbaro vocabulo appellant, Valachorum ab initio usque ad saeculum XVIII*, lucrare manuscrisă, p. 379-380; idem, *Istoria românilor*, p. 302; George Bariţ, *Părţi alese...*, I, p. 416-418; Jancsó Benedek, *A román nemzetiség törekvések története*..., I, p. 665-702; Augustin Bunea, *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inocenţiu Klein (1728-1751)*, Blaj, 1900; Gheorghe Bogdan-Duică, *Procesul episcopului Ioan Inochentie Clain*, Caransebeş, 1896; Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirei religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII, I-II, Sibiu, 1920, I, p. 126-137;* Victor I. Oprişiu, *Viaţa de luptă şi mucenicie a episcopului român unit Ioan Inochentie Micu (1730-1751),* Deva, 1940; Corneliu Albu, *Pe urmele lui Ion-Inochenţiu Micu-Klein*, Bucureşti, 1983; D. Prodan, *Suplex Libellus*..., p. 158-198; Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein. Exilul le Roma 1745 – 1768*, I-III, Cluj-Napoca, 1997, pass.

[15] Ioan Chindriş, *Blajul iluminist. O analiză a structurilor culturale,* în „Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie Cluj-Napoca", XXIII, 1980, p. 187-208.

[16] Publicat de D. Prodan în *Supplex Libellus*..., p. 435-454.

[17] *Az erdélyi román nacionalismus első század 1697 – 1792*, Budapeste, 1946, p.43.

[18] Interesant este faptul că *Secunda* era pe cale de a rămâne un mit istoriografic, daca nu se descoperea şi publica, spre mijlocul secolului trecut, originalul diplomei, de către istoricul austriac Kurt Wessely (v. *A doua Diplomă leopoldină,* Bucureşti, 1938 ; extras din „Analele Academiei Române", Seria III, tom. XX, Memoriile secţiunii istorice, mem. 12). O ediţie recentă după manuscris din 1702 la Andreas Freyberger, *Historica relatio Unionis Walachicae cum Romana Ecclesia. Relatare istorică despre unirea bisericii româneşti cu Biserica Romei*, ediţie îngrijită după text inedit de Ioan Chindriş, Cluj-Napoca, 1996, p. 99-111.

[19] D. Prodan, *Supplex Libellus. ..*, p. 146.

[20] „Etiam natio nostra pro 4ta recepta natione in Transylvania, et partibus eidem annexis diplomtice declaretur".

[21] Andreas Freyberger, *Historica relatio*..., p. 20-22; 77-111.

[22] Textul latin la îndemână al diplomei de donaţie din 21 august 1738 se găseşte la Samuil Micu, *Istoria românilor*..., II, p. 307-312. Traduceri româneşti: Gheorghe Şincai, *Hronica românilor,* III, Bucureşti, 1969, 363-370 şi Samuil Micu, *ibid*. p. 293-298.

[23] Vezi George Bariţ, *Părţi alese...,* I, p. 354-355. Cf. Şi D. Prodan, *Supplex Libellus*..., p. 163.

Petru Pavel Aron

Tereza a fost, totuşi, destinaţia celor mai vehemente memorii şi contestaţii ale lui Inochentie, între care şi fulminantul act *Supplex Libellus* din 1743. Catolică ferventă, împărăteasa nu putea trece, în sprijinirea revendicărilor româneşti, pragul ce ar fi situat-o în postura de ingrată faţă de naţiunea care i-a asigurat urcarea pe tron: ungurii. Seria intervenţiilor lui Micu-Klein sunt dublate la Viena de tot atâtea „analize" a acestora de către Cancelaria Aulică a Transilvaniei, alcătuită în totalitate din nobili unguri, ca atare adversari din start ai revendicărilor româneşti. Atitudinea acestora era în mod firesc duplicitară, între aplicarea formală a birocraţiei diplomatice vieneze şi sprijinirea discretă a stavilei pe care Dieta ardeleană o punea în faţa oricărui gest în favoarea românilor. Atitudinea deputaţilor din Dietă, la rândul ei, îşi avea rădăcinile în ura de sorginte medievală a ungurilor faţă de români, ură pe care mai vechiul cronicar Miháy Cserei o exprima în aserţiunile sale referitoare la unirea acestora cu Roma, unire căreia îi reproşează că „aşează în rândul celorlalte Stări acea străină şi netrebnică naţiune valahă".[24] În anul maximului efort politic al lui Inochentie, 1744, aceeaşi atitudine o găsim într-un memoriu al baronului Ştefan Daniel de Vargyas, *De intestinis Transylvaniae malis et eorum remediis curativis meditatio,*[25] despre relele interne ale Transilvaniei şi remedierea acestora, întocmit pe seama Dietei din acel an. Textul lui Vargyas, percutant şi categoric, trădează îngrijorarea în faţa eventualităţii ca mersul lucrurilor să introducă „acea abjectă plebe valahică" *(illam abiectamque plebem Valachicam)* în rândul naţiunilor constituţionale ardelene, deci în faţa aplicării punctului 3 din *Secunda* împăratului Leopold I. Sesiunea dietală de la Sibiu din 1744 marchează momentul, nefast pentru Inochentie, când lipsa de înţelegere a Mariei Tereza faţă de demersurile episcopului român[26] se întâlneşte şi coincide cu atitudinea ostilă a Stărilor, ducând la confirmarea tuturor hotărârilor care anulau strădania acestuia de a ameliora starea politică a naţiunii sale. Articolul VI al Dietei taie pentru totdeauna calea românilor spre aplicarea articolului 3, restrângând precarele beneficii sperate prin Unirea cu Roma la admiterea drepturilor debilei nobilimi române şi ale preoţilor uniţi.[27] Aici îşi are sfârşitul specioasa cale leopoldină de luptă naţională purtată de Inochentie Micu-Klein, iscată din largheţea unui cezar puternic în Europa, dar nu şi în cerbicoasa „zonă de recuperare" din estul Imperiului, în Transilvania.[28]

Sfârşitul dramatic al zbuciumului inochentian este arhicunoscut. Chemat la Viena în vara anului 1744, după ani de zile în care tulburase atmosfera politică prin implicarea problematicii româneşti, episcopul intuieşte corect finalul carierei sale, din gesturile ce colorau atitudinea oficialităţilor faţă de el. Pentru a evita scenariul unei anchete al cărei final primejdios îi era limpede, pleacă pe furiş la Roma, într-un autoexil care va dura până la sfârşitul vieţii.[29]

Inochentie Micu-Klein a fost, fără îndoială, un om providenţial pentru Biserica Română Unită din Transilvania. Ne aflăm în ambianţa primelor trei decenii ale unirii, când situaţia noii confesiuni era nebuloasă şi stânjenitoare pentru autorităţile şi structurile implicate în marea reformă, fie că este vorba de Curtea de la Viena, de Stările şi Ordinele din principat sau de iezuiţii care au fost motorul din umbră al trecerii românilor la confesiunea catolică.[30] După moartea „celor doi Leopold", împăratul Leopold I (1705) şi cardinalul Leopold Kollonich (1707), artizanii catolicizării Imperiului, gestionarea fenomenului istoric declanşat în rândul românilor începe să devină incomodă. Simptomul de criză a explodat după moartea lui Atanasie Anghel, în 1713, şi „a aruncat Biserica Unită, încă atât de plăpândă, într-o situaţie deosebit de critică şi precară".[31] O cauză mai puţin luată în seamă de istorici este ignorarea – accidentală sau intenţionată – a principiilor florentine după care s-a realizat Unirea de la 1700. Scaunul Papal iterase aceste principii la 1669, prin Congregaţia de Propaganda Fide, care tipăreşte cunoscutele *Monita ad missionaries in partibus orientalibus*,[32] unde se regăsesc normele fixe de urmat în opera de convertire la catolicism, între care un loc important îl ocupă respectarea ritului şi disciplinei bisericilor orientale.[33] Catolicii de rit latin din Transilvania sunt însă înclinaţi să pună în operă mai vechile prevederi ale Conciliului Lateran II din 1215, după care unirea era de fapt o îmbrăţişare totală a cutumelor occidentale, între care supunerea neoerecţilor români jurisdicţiei episcopului romano-catolic de la Alba Iulia. Mai apoi, este caracteristică tuturor bisericilor criza provocată de lipsa ierarhului din fruntea unei structuri organizatorice. Degringolada de după moartea lui Atanasie a fost agravată de greutatea alegerii unei persoane competente care să continue opera începută la 1700. Pe un fond de dezorientare a românilor uniţi înşişi, a fost posibilă alegerea ca episcop al greco-catolicilor a unui preot român de rit latin, Ioan Giurgiu Patachi, după o sedivacanţă încurcată care a durat opt ani.[34] Incidentul a obligat autoritatea papală de la Roma să dispună reordinarea acestuia în ritul grecesc, drept condiţie a recunoaşterii actului electoral. Era un precedent neplăcut Romei, care lămureşte în bună parte precizarea explicită din bula *„Rationi congruit"* de la 1721, prin care se recunoaşte alegerea episcopului şi se înfiinţează Episcopia Făgăraşului pe seama acestuia, cum că noua dieceză

---

[24] *Cserei Mihály Historiája*, Pesta, 1852, p. 287.
[25] La Kelemen Lajos, *Ujabb adattár a vargyasi Daniel család történetéhez,* Cluj, 1913, p. 175-195.
[26] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", Roma, XVI, 1977, nr-3-4, p. 83.
[27] D. Prodan, *Supplex Libellus...*, p. 173.
[28] Vezi Andreas Freyberger, *Historica relatio...*, p. 21.
[29] Subiect tratat exhaustiv de Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein. Exilul la Roma 1745 – 1768*, I-III, Cluj-Napoca, 1997.
[30] Interpretat diferit, adesea în funcţie de interese polemice, rolul iezuiţilor în realizarea unirii este relevat, cu sinceritatea vechilor mărturii, de Andreas Freyberger în cronica sa despre actul unirii (vezi Anreas Freyberger, *Historica relatio ...*, pass. Vezi rolul iezuiţilor în debutul unirii bine descris şi la Jancsó Benedek, *A román nemzetiség törekvések története...,* p. 609 sqq.
[31] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVI, 1977, nr. 1-2, p. 29.
[32] Vezi Nicolaus Nilles, *Symbolae...,* I, p. 111.
[33] „Peculiares ecclesiae orientalis ritus in tota sua integritate et puritate ab unitis retinerentur et observerentur".
[34] O analiză recentă la Ioan Chindriş, *Cultură şi societate în contextul Şcolii Ardelene*, Cluj-Napoca, 2001, p. 23-44. Vezi informaţii ample despre „incidentul" alegerii lui Giurgiu Patachi la Zenovie Pâclişanu, *op. cit.,* p. 29-48.

este o structură de rit oriental, independentă de episcopul latin al locului, şi în care toate formele de activitate trebuie să se desfăşoare conform canoanelor orientale, mai puţin cele patru puncte dogmatice acceptate de români la perfectarea unirii.[35] Însă nici constituţia papală, mai mult decât corectă în conţinutul ei, cu atât mai puţin păstoria lui Giurgiu Patachi, nu au reuşit să aşeze unirea pe un făgaş constructiv, care să mulţumească în acelaşi timp populaţia trecută la unire şi factorii favorabili din sfera puterii politice şi ecleziastice. Dimpotrivă, viaţa noii confesiuni româneşti se desfăşoară între frământare adversară şi nepăsare ignorantă.[36] De aceea, alegerea în 1729 a lui Inochentie Micu-Klein în fruntea Episcopiei Făgăraşului, pe când era încă student teolog, cu sprijinul consistent al superiorului iezuiţilor din Transilvania, Adam Fitter,[37] a fost considerată ca o rezolvare fericită a problemei uniţilor. El întrunea tote condiţiile exprese şi ascunse ale factorilor implicaţi: era călugăr român unit de rit oriental, deci corespundea canoanelor papale, dar crescut şi educat în mediu şcolar iezuit,[38] corespunzător deci opţiunii iezuiţilor, care aveau un cuvânt greu în politica religioasă a Imperiului. Nu puţin a contat în receptarea pozitivă a momentului, cred unii istorici,[39] faptul că noul episcop provenea dintr-o zonă românească tradiţională, localitatea Sadu din sudul Transilvaniei, comunitate puternică de oameni liberi, pe câtă vreme antecesorul său Giurgiu Patachi era originar dintr-un sătuleţ de iobagi din zona „comitatelor ungureşti". Imaginea distorsionat negativă, nemeritată, din cazul lui Patachi, devine acum una de încredere necondiţionată şi de mare speranţă în cazul lui Micu-Klein. Pe fondul acestui „cec în alb" se poate presupune că s-a născut şi s-a dezvoltat curajul cu care el a declanşat concomitent mai multe acţiuni deodată, pentru consolidarea Bisericii Unite şi pentru emanciparea românilor ardeleni. Cât timp a fost în viaţă împăratul Carol VI, moştenitorul firii voluntare a lui Leopold I, multe dintre demersurile lui Inochentie au fost încununate de succes. O dată însă cu începuturile domniei Mariei Tereza, condiţiile „nu erau potrivite"[40] pentru continuarea mai ales a luptei politice, şi acest lucru se pare că nu l-a înţeles marele nostru arhiereu. Pe cât de spectaculoasă i-a fost ascensiunea până la 1740, pe atât de numeroase, obscure şi eficiente s-au dovedit filierele de discreditare şi sabotare a lui în tot ce a voit să facă după această dată. Una dintre ele, poate cea mai periculoasă, a fost atacul împotriva Unirii cu Roma, cu atât mai mult cu cât a antrenat în acţiune şi numeroşi români.

Aceştia se uniseră la 1700 în totalitatea lor, la început chiar şi braşovenii, căci „toţi românii o considerau (unirea – n. n.) drept operă de emancipare din braţele reci ale calvinismului".[41] Tocmai de aceea, Stările din principat, dominate masiv de reformaţi, declaraseră în repetate rânduri că unirea nu este fapt real, ci unul de conjunctură. Autorii potrivnici unirii, mai ales Nicolae Popea,[42] Andrei Şaguna,[43] George Popovici,[44] Nicolae Densuşianu,[45] Alexandru Pop,[46] Ioan Lupaş,[47] se feresc să facă vreo legătură între opoziţia românilor, pe care o analizează ca pe un fenomen cu sorginte naţională ivit din rândul poporului, şi opoziţia calvinilor. Doi istorici angajaţi confesional, ungurul calvinist Benedek Jancsó şi românul ortodox Silviu Dragomir, alăturaţi textual, dau însă pe faţă conivenţa perfectă între adversarii unirii din cele două brazde şi motivul ei: ura împotriva catolicismului. Cel dintâi precizează, între altele, că „nobilimea", prin care înţelege clasa politică reformată din principat, vedea în Inochentie pe „exponentul regimului vienez care pornise din nou catolicizarea samavolnică".[48] În cât îl priveşte pe Silviu Dragomir, acesta apreciază deschis – însă nu îl consideră suficient de dur! – „sprijinul" pe care custozii *Approbatelor* şi *Compilatelor* l-au acordat celor care apărau „credinţa strămoşească".[49] Cele două opoziţii împotriva unirii au mers în mod evident mână în mână, cea reformată, prin participarea Guberniului şi a Stărilor, influenţând-o pe cea românească. De foarte timpuriu, în 26 septembrie 1699, Dieta şi Guberniul, dominate de protestanţi, emiseseră un decret temerar în şapte puncte, destinat să stăvilească Unirea cu Roma, prin care se anulau practic toate prevederile favorabile românilor din prima diplomă a împăratului Leopold I, semnată la 16 februarie a aceluiaşi an. Încercarea, nu lipsită de abilitate şi de cunoaştere a limitelor mentalului românesc din principat, era menită să păstreze filiera reformată, mai ales calvinismul, în topul structurilor antrenate în războiul prozelit care se desfăşura în Imperiu. Sub pretextul unui prozelitism „democrat", puterea ungaro-săsească impune principiul opţiunii libere a românilor de a se uni cu oricare dintre religiile recepte, nu doar cu catolicii, cum se pornise actul reformator sub episcopul Teofil, la 1697.[50] Profundul cunoscător al realităţilor ardelene care a fost George Bariţ are următoarea remarcă despre aceste celebre şapte stipulaţii: „Aceste puncte, formulate de guvernul lui Bánffi, Bethlen, Naláczi,

---

[35] Vezi unica traducere românească a acestui act crucial din istoria Bisericii Române Unite la Ioan Chindriş, *Bula papala „Rationi congruit" de la 1721 si începuturile Episcopiei Fagarasului*, în „Anuarul Institutului de Istorie din Cluj", XXXIV, 1994, p. 85-106 şi în vol. *Cultură şi societate...*, p. 40-44.

[36] Conform exemplelor furnizate din belşug la Zenovie Pâclişanu, *op. cit.*, p. 29-73.

[37] Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein. Exilul...*, I, p. 6.

[38] Idem, *Formaţia şcolară a lui Inochentie Micu-Klein*, în „Apulum", XIX, 1981, p. 229-237.

[39] Vezi de exemplu Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVI, 1977, nr. 3-4, p. 5-6.

[40] *Ibid.*, p. 59.

[41] Augustin Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron şi Dionisiu Novacovici sau istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764*, Blaj, 1902, p. 42.

[42] *Vechea Mitropolie ortodoxă română a Transilvaniei, suprimarea şi restaurarea ei*, Sibiu, 1870.

[43] *Istoria bisericei ortodoxe răsăritene universale, de la întemeierea ei până în zilele noastre*, II, Sibiu, 1860.

[44] *Uniunea românilor din Transilvania cu biserica romano-catolică sub împăratul Leopold I*, Lugoj, 1901.

[45] *Independenţa bisericească a Mitropoliei române de Alba Iulia*, Braşov, 1893.

[46] *Desbinarea în biserica românilor din Ardeal şi Ungaria 1697 – 1701*, Bucureşti, 1921.

[47] *Desbinarea bisericească a românilor ardeleni, în lumina documentelor din întâia jumătate a veacului al XVIII-lea*, în vol. *Studii, conferinţe şi comunicări istorice*, I, Bucureşti, 1928, alături de alte lucrări ale sale.

[48] *A román nemzetiség törekvések története...*, p. 685.

[49] *Istoria dezrobirei religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII,* I, Sibiu, 1920,

[50] Vezi o bibliografie completă despre acest act politic la Samuil Micu, *Istoria românilor*, I, p.395.

votate unanim de către dieta ţărei, compusă în majoritatea sa din oameni beţivi şi tirani corupţi, precum ne spun toate cronicele acelor timpuri, aveau de scop învederat a şterge orice urmă de biserică românească, ori unită, ori neunită, tot una le era lor".[51] Se hotărăşte totodată instrumentarea unei comisii formate din reprezentanţi ai vechilor religii „recepte", care să cerceteze sentimentele românilor, dar mai ales să-i intimideze pe aceştia şi să-i abată de la unire.[52] Pe fondul unei ignoranţe populare specifice începuturilor unirii, comsia smulge de la cei anchetaţi răspunsuri neconcludente, convergând însă toate spre dorinţa de a rămâne „în legea în care s-au născut, în legea românească".[53]

Sub această presiune a mai-marilor principatului, cu care avea un pact stânjenitor în diploma de anexare din 1691, în plus, după opinia lui Zenovie Pâclişanu, „pentru a pune capăt zvonurilor că s-ar urmări unirea românilor exclusiv cu catolicii",[54] Leopold I a emis în 2 decembrie 1699 un decret menit să împrăştie aceste zvonuri, precizând imperativ că românii „au deplină libertate de a se uni cu una din cele patru religiuni primite în Transilvania sau de a rămâne în starea lor cea de acum".[55] Victoria de moment a Stărilor reformate, deşi anihilată în mare parte de unirea deplină înfăptuită de Atanasie Anghel la 1700, a deschis totuşi calea opoziţiei ortodoxe, manifestată în forme diverse şi gălăgioase. Cea mai caracteristică din faza primară a unirii, premonitivă prin aspectul ei sediţios de aţâţare populară, este acţiunea lui Gavril Nagyszegi din 1701, „un mic nobil român şi o figură care cuprinde multe însuşiri de îndrăzneaţă aventură".[56] Cumulând adeziunile mai multor nemulţumiţi din Alba Iulia, acest om cu antecedente penale, care îşi încercase şansele de carieră ca greco-catolic, romano-catolic şi în fine ortodox vehement, a compus un protest pe care îl semnează ca „împuternicit al tuturor credincioşilor de rit grecesc din Transilvania şi părţile ungureşti", unde unirea este respinsă şi se convoacă o mare întrunire pentru anularea acesteia. Cum era o acţiune vădit ilegală, cancelarul Miklós Bethlen refuză să ia în seamă documentul prezentat de Nagyszegi. Nu însă şi protonotarul unitarian János Sárosi, care o înregistrează, dându-i astfel liberă trecere spre popor.[57] Un calvinist din Alba Iulia, András Komáromi, a confecţionat o ştampilă falsă pentru uzul „dizidenţilor",[58] încât, una peste alta, aventura provoacă o reacţie dură din partea autorităţilor imperiale şi întemniţarea celor trei.[59] Generalul Rabutin de Bussy, comandantul militar, scria în 13 noiembrie 1701 cardinalului Kollonich că „acţiunile lui Nagyszegi sunt dictate de protestanţi", motivându-şi intervenţia cu pericolul ca aceştia să se răscoale împotriva împăratului.[60] Duşman înveterat al unirii, cronicarul Cserei le plânge de milă „săracilor întemniţaţi nevinovaţi".[61] „Întemniţaţii" fuseseră în legături strânse cu rezistenţa grecilor ortodocşi din Alba Iulia, Sibiu şi Braşov, de la care au primit plenipotenţe să protesteze în numele lor împotriva unirii.[62] Faptul este cu atât mai izbitor, cu cât grecii şi românii adversari ai unirii de la limita sudică a Transilvaniei acţionau sub influenţa propagandistică a lui Dositei Notaras, patriarhul Ierusalimului, care îşi crease o faimă de calvinofag prin scrierile lui anterioare.[63] Şi iată-l acum făcând

---

[51] *Părţi alese...*, I, p. 187.

[52] Comisia a fost formată din catolicul Lőrincz Pekri, calvinistul János Kemény, luteranul Johann Sachs von Harteneck şi unitarianul Miklós Horváth.

[53] D. Prodan, *Supplex Libellus...*, p. 142.

[54] *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XV, 1976, nr. 1-2, p. 49.

[55] Acest faimos „decret de toleranţă", smuls cezarului cu forţa, a suscitat atenţia multor istorici. Textul latin îl găsim la Samuil Micu, *Brevis historica notitia...*, p. 351-352 (datat greşit 12 decembrie 1700); Petrus Bod, *Brevis Valachorum Transylvaniam incolentium historia. In qua populi Valachici in Transylvania status civilis et ecclesiasticus, profani item ac sacri ritus, praecipue vero Unionis cum Romano-Catholicis inde ab anno 1698° adtentatatae, et ad praesens usque tempus magno nisu, variis modis procuratae momenta enarrantur ac exhibentur. Auctore Petro Bod de Felsö-Tsernáton verbi D. ministro,* manuscris, Biblioteca Institutului de Istorie „George Bariţ" din Cluj-Napoca, cota B. I. R., 2307; Johann Hintz, *Geschichte des Bisthums der griechischnichtunirten Glaubensgenossen in Siebenbürgen,* Sibiu, 1850, p. 107; Joseph Fiedler, *Die Union der Walachen in Siebenbürgen unter K. Leopold I,* în „Sitzungsberichte de philosopisch – historischen Classe der kaiserlichen Akademie der Wisseschaften", 27-ter Band, 1858, Heft I, pp. 350-382, p. 381; Nicolaus Nilles, *op. cit.*, I, p. 341-342. Traduceri româneşti la Samuil Micu, *Istoria românilor...*, II, p. 264-265; Gheorghe Şincai, *Hronica românilor...*, III, 250-251 (datat, după Micu, 1700); August Treboniu Laurian, *Documente istorice despre starea politică şi religioasă a românilor din Transilvania,* în „Magazin istoric pentru Dacia", III, 1846, pp. 95-330, p. 301-304; idem, *Documente istorice despre starea politică şi ieratică a românilor din Transilvania,* Viena, 1850, p. 160-162; Andrei Şaguna, *Istoria bisericei ortodoxe răsăritene universale, de la întemeierea ei până în zilele noastre,* II, Sibiu, 1860; Nicolae Popea, *Vechea Mitropolie ortodoxă română a Transilvaniei, suprimarea şi restaurarea ei,* Sibiu, 1870, p. 108-109 (datat, după Şincai, 1700).

[56] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XV, 1976, nr. 3-4, p. 17.

[57] Naraţiunea „răzmeriţei" lui Nagyszegi o găsim în *Hronica* lui Gheorghe Şincai, după memoriile cancelarului însuşi: *Groff Bethlen Miklós ifiúkori életének, ugy Erdély ország akkori történeteinek tulajdon magától frantzia nyelven való leirása...,* editate postum la Cluj în 1804. Vezi Gheorghe Şincai, *Hronica românilor...*, III, 259-261. Sinteza ei la Zenovie Pâclişanu, *op. cit.*, p. 17-18.

[58] Informaţia o consemnează cronicarul Mihály Cserei, a cărui scriere (v. supra, n. 24) a cunoscut-o Şincai în manuscris, de unde o preluăm (Gheorghe Şincai, *Hronica românilor...*, III, 262).

[59] Vezi Tóth András, *Az erdélyi román kérdés a 18 században*, Budapesta, 1938, p. 21 incl. n. 65.

[60] George Bariţ, *Părţi alese...*, I, p. 222.

[61] La Şincai, *loc. cit.*

[62] George Bariţ la *loc. cit.*, p. 221.

[63] Cea mai importantă este *Întâmpinare împotriva capitolelor calvineşti şi a întrebărilor lui Chiril Lucaris, întocmită de răposatul Sirigos, dascălul şi protosinghelul Marii Biserici din Constantinopol. Şi manualul lui Dositei, patriarhul Ierusalimului, împotriva nebuniei calvine* [traducerea titlului din greceşte], Bucureşti, 1690. Mai amintim lucrările polemice împotriva lui Ioan Cariofil, cum este cronica anonimă intitulată *Despre luterocalvinistul Cariofil şi despre cartea eretică pe care a scris-o şi despre combaterea lui de către Dositei al Ierusalimului şi despre locul unde a murit* [traducerea titlului din greceşte], publicată la începutul secolului al XX-lea de istoricul grec P.G. Zerlentis. „Combaterea" cu pricina se intitulează *Manual împotriva lui Cariofil* [traducere din greceşte] şi s-a tipărit la Iaşi în 1694. Despre el: Hristostom Papadopoulos, *Dositei, patriarhul Ierusalimului* [traducerea titlului din greceşte], Contantinopol 1907 şi Aurelio Palimeri, *Dositeo, patriarca greco di Gerusaleme*, Florenţa, 1909. Dositei a venit în coliziune cu Constantin Brâncoveanu, din cauza vehemenţei cu care a combătut opera distinsului neoelenist Ioan Cariofil, cărturar îndrăgit de principele Ţării Româneşti (vezi D. Russo, *Studii istorice greco-române*, I, Bucureşti, 1939, p. 183-191.

front comun cu reformații ardeleni, în sprijinul politicii cărora întreprinde chiar o gălăgioasă călătorie de prozelitism ortodox în părțile Brașovului, soldată însă cu un eșec la fel de răsunător.[64]

Sub semnul aceleiași colaborări ortodoxo-reformate se înscrie și răzmerița lui Visarion Sarai din primăvara anului 1744, când păstorea peste uniții cu Roma Inochentie Micu-Klein. De data aceasta, însă, toate premisele înăbușirii ei în fașă erau ca și inexistente. Acțiunea lui Visarion a produs prima mare ruptură între românii ardeleni de după Unirea cu Roma. George Barițspune că vijeliosul călugăr a fost trimis de mitropolitul sârb Arsenie Ioanovici Șacabent în sprijinul reformaților din principat, care nu mai erau în stare să facă față singuri catolicismului, înțelegându-se aici mai ales unirea românilor.[65] Istoricul Benedek Jancsó știe că factorii de conducere de la Viena îi suspectau pe guvernanții reformați din principat de părtinire a răzmeriței ortodoxe, în defavoarea unirii.[66] Cert este că agitația lui Visarion și urmările ei nefaste au fost primite – după mărturia scriitorului calvinist Petru Bod – ca un *Deus ex machina*, ca un miracol, „de toți dușmanii trezirii la o viață nouă a românilor ardeleni".[67] Nu este mai puțin adevărat faptul că nici imperialii de la Viena n-au mai avut atitudinea fermă a cezarilor anteriori în sprijinul unirii, iar în cât îl privește pe Visarion însuși, cu acesta s-au purtat „blând și tolerant".[68] Regimul Mariei Tereza se afla în fața unei puternice activități prozelite a mitropoliei ortodoxe de la Carloviț, care avea sub influența sa întregul spațiu illiric. O poliță neonorată a împărătesei față de sârbii din Illiric i-a oprit brațul în cazul acestei extensii a fanatismului ortodox în Transilvania: puternicele regimente sârbești, călite în luptele cu turcii, o sprijiniseră, asemeni ungurilor, în lupta pentru tron, o apăraseră împotriva rivalilor ei, „ce e drept în mod barbar, însă cu cel mai bun rezultat pentru casa domnitoare".[69]

Sub înrâurirea carismaticului călugăr,[70] o parte însemnată a uniților s-a întors la ortodoxie, îngreunând la maximum situația oricum tensionată a lui Inochentie. De asemenea, se produsese o tulburare a ordinii publice, lucru care în viziunea vieneză nu putea rămâne nesancționat. Cine era, dar, vinovatul? În fața noului eveniment, episcopul de la Blaj, pasionat de politică, nu s-a dovedit destul de activ.[71] A evitat să ia atitudine atât prin mijloace blânde, cât și prin forță,[72] în convingerea sa mai veche că lucrurile persistă prin cauzele care le produc.[73] Atitudinea sa a dat prilejul unei interpretări extreme, anume că Inochentie a vrut să se folosească de activitatea lui Visarion „ca să ducă la strâmtoare Curtea Imperială",[74] pentru a-și impune punctul de vedere politic: „Iată, nesatisfacerea doleanțelor românești, bazate pe promisiunile Unirii cu Roma, duce la părăsirea acesteia!" Era un fapt deosebit de grav în ambianța politică a vremii. Nicolaus Nilles vorbește de un denunț în acest sens venit din Transilvania asupra lui Inochentie,[75] al cărui conținut l-a respins cu vehemență George Bariț încă în secolul al XIX-lea: „Nici o minciună nu a fost vreodată atât de absurdă sau de îndrăcită pusă în curs asupra românilor".[76] O asemenea manevră din partea episcopului unit este însă luată recent în serios de D. Prodan, fără nici o bază documentară în plus.[77] Una peste alta, s-a petrecut ceea ce Bariț spune în mod atât de plastic: „Dară apoi cineva tot trebuia să cadă victimă și să fie pedepsit pentru rezultatele propagandei sârbești. Acea victimă a devenit episcopul Ioan Inocentie Clain, într-un mod ce strigă la ceriu".[78]

Mărirea și decăderea păstoriei lui Inochentie Micu-Klein în Transilvania oglindește fidel topografia problemei românești în ansamblul politicii din Imperiu și din principatul estic al acestuia. Pe plan politic, se confirmă caracterul nerealist al punctului 3 din *Secunda Leopoldina*, aspect asupra căruia am insistat și cu altă ocazie.[79] De mare viitor peste o jumătate de secol, suscitarea recunoașterii constituționale a românilor ardeleni era prea timpurie pentru

---

[64] Episcopul Atanasie Anghel pune pur și simplu să fie dat afară din Transilvania, acolo unde patriarhul centenar credea că faima sa enormă în lumea ortodoxă îi va ajuta și pe teritoriul organizat al Imperiului. Primul istoric român care narează aventura ardeleană a lui Dositei este Samuil Micu (*Brevis historica notitia...*, p. 360-361; *Istoria românilor*, II, p. 270).

[65] *Părți alese...*, I, p. 419.

[66] *A román nemzetiség törekvések története...*, p. 710.

[67] Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVI, 1977, nr. 3-4, p. 84.

[68] Jancsó Benedek , *op. cit.*, p. 707. Aceeași atitudine menajantă față de Visarion o remarcă și George Bariț (*Părți alese...*, I, p. 425), evocând ordinul de la Viena ca autorul tulburărilor „să fie trimis la Viena cu pază onestă, adecă în societatea unui oficiariu".

[69] George Bariț, *Părți alese...*, I, p. 424.

[70] Despre care vezi Petrus Bod, *Brevis Valachorum Transylvaniam incolentium historia...*, p. 349-356; Petru Maior, *Istoria bisericii românilor,* ediție îngrijită și studiu introductiv de Ioan Chindriș, București, 1995, p. 103-105; Johann Hintz, *Geschichte des Bisthums...,* p. 109-112; Timotei Cipariu, *Acte și fragmente latine românești pentru istoria beserecei romane, mai ales unite,* Blaj, MDCCCLV, p. 97-98; Andrei Șaguna, *Istoria bisericei ortodoxe...,* II, p. 180-182; Teleki Domokos, *A két kaluger,* în „Budapest Szemle", 1863, p. 55-81; Nicolae Popea, *Vechea Mitropolie ortodoxă română a Transilvaniei...*, p. 143; Georg M. G. Hermann, *Das alte und neue Kronstadt,* I, Brașov, 1883, p. 241-245; Alexandru Grama, *Istoria bisericei românești unite cu Roma de la începutul creștinismului până în zilele noastre,* Blaj, 1884, p. 113,116; Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, p. 557-562; George Bariț, *Părți alese...*, I, p. 418-425; Gheorghe Bogdan-Duică, *Călugărul Visarion Serai (1744). Studiu din istoria Transilvaniei,* Caransebeș, 1896; Augustin Bunea, *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Klein (1728-1751),* Blaj, 1900, p. 155-159; Augustin Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisiu Novacovici sau istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764,* Blaj, 1902, p. 58-59; Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirei religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII,* I, Sibiu, 1920, p. 137-150; Ioan Georgescu, *Istoria bisericei creștine universale cu deosebită privire la istoria bisericei românești unite cu Roma,* Blaj, 1921, p. 212; D. Prodan, *Supplex Libellus...*, p. 167.

[71] D. Prodan, *Supplex...,* p. 174.

[72] Gheorghe Bogdan-Duică, *Procesul episcopului Ioan Inochentie Clain*, p. 18, 56.

[73] Augustin Bunea, *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Klein (1728-1751)*, p. 116 („Res per quas causas producuntur, per easdem conservantur").

[74] George Bariț, *Părți alese...*, I, p. 428.

[75] *Symbolae...*, II, p. 562.

[76] La *loc. cit.*

[77] *Supplex...,* p. 175.

[78] *Op. cit.*, p. 425.

[79] *Andreas Freyberger și cronica sa despre români*, ca studiu introductiv la Andreas Freyberger, *Historica relatio Unionis Walachicae cum Romana Ecclesia. Relatare istorică despre unirea bisericii românești cu Biserica Romei,* text îngrijit după manuscris inedit, versiune românească și studiu introductiv de Ioan Chindriș, Cluj-Napoca, 1996, p. 21 și în vol. *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, p. 20.

vremea lui Inochentie, ducând la prăbușirea unei metodologii de luptă politică inițiată de el, pe care o putem numi calea leopoldină. Politicul a determinat, la rândul său, tensiunea confesională. Perspectiva unei treziri a populației românești, dominantă strivitor sub raport etnic, la viața civică și politică, i-a pus în gardă pe ungurii minoritari dar dominanți sub raport politic. Spectrului valah devenit corp solid prin catolicism și implicare politică, vechii opresori îi preferă aruncarea în aer a vieții publice din principat, războiul confesional, pe care îl instrumentează, îl arbitrează și îl întrețin, profitând abil de greutățile care au marcat începutul domniei Mariei Tereza. Fuga lui Inochentie la Roma a declanșat periculosul sindrom al turmei fără stăpân. Evenimentul este perceput ca un eșec al unirii iar elementele de dezagregare a acesteia nu se lasă într-adevăr așteptate.[80] Lipsa informațiilor corecte despre cauzele plecării ierarhului, dezolarea celor rămași fideli unirii[81] și triumfalismul adversarilor acesteia[82] au aruncat Transilvania în haos confesional prevestitor de efecte sociale grave.

Petru Pavel Aron: un început dificil Moștenitorul stării crepusculare este Petru Aron, numit de împărăteasă vicar general al uniților ardeleni, prin decretul din 31 august 1745.[83] Acestui personaj generat de criză i-a fost menit să deschidă o eră nouă, originală, în istoria românilor ardeleni, pe baza aceleiași Uniri cu Roma, aparent periclitată în temeliile ei ontologice.

Petru Aron[84] s-a născut, la o dată incertă din anul 1709, în comuna Bistra din Munții Apuseni, reședința unui protopopiat greco-catolic puternic.[85] Familia Aroneștilor era nobilă, cu predicatul „de Bistra", și a dat mai mulți bărbați remarcabili, dintre care pe linie cărturărească s-au afirmat Teodor Aron, autorul lucrării *Doctrina Christiana*, tipărită la Cluj în 1757[86] și Iacob Aron, călugăr vestit din generația corifeilor Școlii Ardelene, autorul unei mari colecții de inscripții romane din Dacia, pe care în 1776 a trimis-o cardinalului Ștefan Borgia, la Roma.[87] La fel ca în cazul lui Inochentie Micu-Klein, ne-a rămas și despre Petru Aron informația că și-a început învățătura târziu.[88] În anii 1730 – 1735 a fost elev al colegiului iezuit din Cluj,[89] instituție care a găzduit mulți tineri uniți înaintea înființării școlilor

---

[80] Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 23.

[81] Sentiment perfect exprimat de George Bariț: „Goana pornită asupra acelui episcop cu totul inocent a rănit până în suflet pe cei mai mulți români si i-au făcut să vadă un abis de moarte înaintea lor" (v. *Părți alese...*, I, p.438).

[82] Iată ce scrie Samuil Micu, întâiul cronicar al situației: „Într-aceaia în Ardeal întră norod împărecheare să făcea, și să făcea neuniți, zicând că vlădica Clain au ieșit din țară pentru că au cunoscut că unirea nu e bună" (v. *Istoria românilor*, II, p. 319). Benedek Jancsó concluzionează: „Adevărul este că însuși Klein, socotind bătălia pierdută, s-a retras de pe câmpul de luptă" (v. *A román nemzetiség törekvések története...*, p. 700).

[83] Augustin Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisiu Novacovici...*, p. 5.

[84] Despre el: József Benkő, *Transilvania sive Magnus Transsilvaniae Principatus, olim Dacia Mediteranea dictus,* II, Viena, 1778, p. 235, 440, 585; Samuil Micu, *Historia Daco-Romanorum sive Valachorum* în „Instrucțiunea publică", 1861, martie-aprilie, p. 66-118; idem, *Historia Daco-Romanorum sive Valachorum* în „Foaie pentru minte, inimă și literatură", 1862, nr. 11-30, p. 81-236; idem, *Scurtă cunoștință a istorii românilor,* București, 1963, p. 118-119; idem, *Istoria românilor*, ediție princeps după manuscris de Ioan Chindriș, II, București, 1995, p. 331-355, 432-445; Petru Maior, *Istoria bisericii românilor*, I, ediție îngrijită și studiu introductiv de Ioan Chindriș, București, 1995, p. 129-131; *Testamentul episcopului P.P. Aron*, în „Organul luminărei", I, 1847, p. 138; Timotei Cipariu, *Acte și fragmente latine românești pentru istoria beserecei române, mai ales unite,* Blaj, 1855, p. 56-59, 104-113, 217-221; idem, *Cuvântare la ocasiunea serbărei seculare (de 100 ani) a gimnaziului din Blaș,* în „Foaie pentru minte, inimă și literatură", XVIII, 1855, pp. 37-39; Nicolaus Nilles, *Symbolae ad illustrandum historiam ecclesiae orientalis in terris Coronae S. Stephani,* II, Oeniponte, 1885, p. 605-621; George Bariț, *Părți alese din istoria Transilvaniei pe două sute de ani în urmă,* I, Sibiu, 1889, p. 438-452; Mihail Străjanu, *Începutul renașterii naționale prin școli sau despre episcopul Pavel Aron,* Craiova, 1891; Eudoxiu Hurmuzaki, *Fragmente din istoria românilor,* tomul al doilea, București, 1900, p. 160-165; Augustin Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisiu Novacovici sau istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764,* Blaj, 1902; Mihail Străjanu, *Din viața lui Inochentie Micul. Întâmpinarea unei aprecieri nedrepte despre episcopul P.P. Aron,* Blaj, 1903; Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea,* București, II 1969, p. 61-63; 135-136; Ioan Georgescu, *Istoria bisericei creștine universale cu deosebită privire la istoria bisericei românești unite cu Roma,* Blaj, 1921, p. 213-224; Zenovie Pâclișanu, *Din istoria bisericească a românilor ardeleni – „Teologul" vlădicilor uniți,* în „Analele Academiei Române". Seria III, memoriile secțiunii istorice, tom. I, 1922-1923, p. 16-27, 30-39; Emanoil Bucuța, *Cingătoarea de cazne a lui Petru Pavel Aaron,* în „Ideea europeană", V, 1923, nr. 121; Andrei Veress, *Bibliografia română-ungară,* I, București, 1931, p. 234, 242-243; Alexandru Nicolescu, *Arhiereii Blajului și activitatea lor pentru neam,* în „Cultura creștină", XVII, 1937, nr. 4-5, pp. 218-229; Alexandru Lupeanu, *Evocări din viața Blajului,* Blaj, 1937, p. 30-43; Ștefan Manciulea, *Ctitorii școalelor din Blaj,* Blaj, f.a., pp. 20-26; Virgil Stanciu, *Petru Pavel Aron*, Blaj, 1943; Nicolae Albu, *Istoria învățământului românesc din Transilvania până la 1800,* Blaj, 1944, passim; Octavian Bârlea, *Ex historia romena: Ioannes Bob, episcopus Fogarasiensis (1783-1830),* Freiburg, 1951, p. passim; I.D. Lăudat, *Istoria literaturii române vechi,* III, 1968, pp. 136-138; I. Dumitriu-Snagov, *Românii în arhivele Romei (Secolul XVIII),* București, 1973, passim; Cornel Tatai și Octavian Rotaru, *Un document revelator asupra activității culturale desfășurate de Petru Pavel Aron,* în „Apulum", XII, 1974; *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900,* București, 1979p. 1; *Icon lacrymans Balasfalvensis. Icoana plângătoare de la Blaj*, ediție coordonată de Ioan Chindriș, Cluj-Napoca, 1997, passim; Ioan Chindriș, *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, Cluj-Napoca, 2001, p. 119-130.

[85] La 1733 conscripția lui Inochentie Micu surprinde aici patru preoți uniți, în frunte cu protopopul „Popa Samuil" (vezi Costin Feneșan, *Izvoare de demografie istorică. Vol. I. Secolul al XVIII. Transilvania*, București, 1986, p. 162).

[86] Vezi Ioan Chindriș, *Transilvanica*, Cluj-Napoca, 2003, p. 643-644.

[87] Despre el: Timotei Cipariu, *Acte și fragmente...*, p. 24, 123, 126; Ioan Micu Moldovan, *Acte sinodali ale beserecei române de Alba Iulia și Făgăraș,* I, Blaj, 1869, p. 111; II, Blaj, 1872, p. 76-77; „Transilvania", X, 1877, nr. 11, p. 124; Ioan Ardeleanu, *Istoria diecesei române greco-catolice a Oradiei Mari,* II, Blaj, 1888, p. 55; Ioan Rațiu, *Dascălii noștri. Scurte notițe din viața și activitatea lor literară. (1754-1848),* f. l., f.a., p. XIII-XIV; Nicolae Comșa, *Dascălii Blajului,* în „Anuarul Liceului de băieți român unit Sf. Vasile cel Mare, – Blaj, pe anul școlar 1939/40", Blaj, 1940, 23-24; Samuil Micu, *Istoria românilor...*, II, p. 448-449.

[88] Acreditată de Dimitrie Vaida în scrierea sa encomiastică *Cuvântări în cinstea Exsealanțiii sale Ioan Bob...*, Blaj, 1807 și preluată de Timotei Cipariu, *Acte și fragmente...*, p. 144.

[89] În 1730 era „minor parvista", în 1731 elev la clasa de *principia*, 1732 la gramatică, 1734 la poetică, 1735 la retorică, după sistemul școlar catolic. În 1736 nu mai figurează în matricolele școlii (ap. I. Tóth Zoltán, *Az erdélyi román nacionalizmus első százada, 1697-1797,* Budapesta, 1946, p. 169, n. 7).

românești de la Blaj. Pe un traseu deschis de Inochentie, și care va deveni tradițional, își continuă studiile la Tirnavia sau Sâmbăta Mare, centru iezuit de prestigiu, unde în 1738 absolvă cursurile de filosofie.[90] Se pare că fiul de moț a fost un student sârguincios, stârnind aprecierea profesorului de metafizică Ferdinand Litkei, care, într-o scrisoare din 27 martie 1738 către episcopul Micu-Klein, îl recomandă să fie numărat printre cei vizați pentru continuarea studiilor la Roma.[91] A fost trimis acolo în 1740, împreună cu Grigore Maior și Silvestru Caliani,[92] dându-se astfel curs pentru prima dată unui paragraf din diploma donațională a împăratului Carol VI, prin care se prevedea ca din veniturile domeniului Blaj să fie trimiși și întreținuți trei studenți români uniți la Colegiul Urban de Propaganda Fide din Roma, spre a-și desăvârși pregătirea teologică.[93] În vestita instituție școlară catolică Aron a urmat numai cursul de teologie, cel filosofic absolvindu-l anterior la Tirnavia. Așa se face că a fost primul care a depus jurământul tradițional, care era un punct forte al traseului roman, în 26 mai 1742. Cu această ocazie studenții erau datori să facă o declarație liberă, definitorie pentru personalitatea lor. Cu o simplitate care nu-i va caracteriza pe viitorii studenți români de la Propaganda, acest deschizător de tradiție promite modest că va intra călugăr în Ordinul Sfântului Vasile cel Mare de la Blaj și că va fi pururea supus episcopului său („suo episcopo Joanni Innocentio Klein"), implorând mărturia cerului pentru cele jurate. Un an mai târziu, în 30 iulie 1743 este hirotonit în biserica Sfântul Atanasie din Roma, după ritul grecesc, de către arhiepiscopul greco-unit Dionisie Modino.[94]

Reîntors la Blaj în 1743, Aron s-a dovedit într-adevăr a fi omul de încredere al lui Inochentie Micu-Klein. Mărturia vine de la Samuil Micu, un apropiat al evenimentelor, care spune că episcopul „l-au luoat lângă sine și socotindu-l fiiu credincios și mulțemitoriu, cu multă cinste l-au împodobit.[95] Așa se explică opțiunea lui Inochentie de a-l lua cu sine la Viena, în 1744, în călătoria unde știa că va avea nevoie de oameni de mare încredere, alături de secretarul său Petru din Daia.[96] Rolul lui Aron la Viena s-a dovedit dificil, în condițiile dizidenței fățișe pe care marele episcop a manifestat-o în capitala Imperiului, jucând pe cartea unei opoziții tenace față de toate încriminările care parte îl așteptau în capitală, parte au plecat din Transilvania o dată cu el. În 7 decembrie 1744, de pildă, când era convocat în fața comisiei aulice de anchetă, Inochentie refuză să se înfățișeze, comunicându-și refuzul tocmai prin Petru Aron. La rândul ei, comisia îl avertizează în termeni duri pe episcop, prin același Aron, să se supună. După fuga lui Micu-Klein din Viena, în 9 decembrie, însoțitorul său rămâne să dea față cu autoritățile pe mai departe, în condițiile unei situații extreme create de gestul episcopului. În 22 decembrie, de exemplu, a trebuit să explice aceleiași comisii că Inochentie a plecat în pelerinaj la Mănăstirea Mariazell din Stiria, neputând însă ascunde faptul că episcopul își exprimase de multe ori dorința de a merge la Roma, pentru a se pune la adăpost de dușmanii pe care îi simțea încolțindu-l tot mai de aproape.[97] Lucru care s-a și petrecut, după cum se știe.

Aron a fost reținut la Viena până la moartea vicarului episcopesc de la Blaj, Nicolae Pop de Biia, survenită la 23 iunie 1745, când Micu-Klein, în Roma fiind de acum, îl numește în locul acestuia.[98] În legătură cu răstimpul vienez al lui Aron, Samuil Micu va acredita mai târziu ideea unei împrieteniri trainice, misterioase, cu maramureșanul Alexandru Rednic, viitorul episcop blăjean Atanasie Rednic, aflat la studii în capitala austriacă.[99] Ascensiunea acestuia pe viitor, când Aron va ajunge episcop la Blaj, influența tiranică asupra superiorului său, căruia îi era confesor,[100] îndreptățesc a crede că Micu reflectă o realitate căreia nu i s-a acordat apoi nici o importanță. Este uluitor pasajul din Micu, unde episcopul își instruiește subalternii să nu-i respecte poruncile, dacă „părintele Atanasie amintrilea ar porunci", și „nu a sa, ci a părintelui Atanasie poruncă să o facă".[101] Același Rednic se pare că l-a îndemnat pe Aron la purtarea straielor călugărești orientale, cu potcap în loc de tichie episcopească latină, ca și la adoptarea regimului de viață și alimentar ascetic, rebarbativ, prin care Aron a devenit memorabil în istoria bisericii românești. Cercetând viața geamănă a lui Rednic și a lui Petru Aron, se ajunge la bănuiala că maramureșeanul a avut o misiune ocultă pe lângă episcopul Aron, pe care l-a dominat – spun toate izvoarele – așa cum a vrut. După experiența dură pe care Curtea și iezuiții au avut-o cu Inochentie Micu-Klein, un asemenea agent de lungă durată era o „rezolvare". Se pare că Aron și Rednic au venit de la Viena legați de un jurământ, a cărui obârșie o putem căuta tot la iezuiți și în virtutea căruia confesorul era adevăratul stăpân al episcopului său.

În orice caz, Aron revine la Blaj cu o imagine bine dializată în ochii stăpânirii, după cea odioasă pe care reușise să și-o creeze Inochentie. Acest lucru reiese din rescriptul Mariei Tereza emis în 31 august 1745, prin care ordonă Guberniului să-i acorde noului vicar al uniților sprijin și protecție în exercitarea funcției sale.[102] Transilvania era însă

---

[90] Este amintit printre absolvenții *(„neo-doctores")* din acel an de vestitul scriitor iezuit Fransic Kazi, în lucrarea sa *Historia Universitatis Tyrnaviensis Societatis Jesu,* tipărită la Tirnavia în 1737: „R. P. Petrus*Aaron,* nobilis Valachus Transylvanus Bisztr. ex comitatu Albensi, Seminarii S. Adalberti alumnus dioecesis Transylvaniae. *Defendit universam*" (apud Andrei Verss, *Bibliografia română-ungară,* I, București, 1931, p. 192-193).

[91] „Inter Romam petituros adnumerare". Întreaga scrisoare la Zenovie Pâclișanu, *op. cit.*, p. 24.

[92] *Ibid.*

[93] Vezi o ediție latină cu traducere românească a diplomei la Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 293-298, 307-312. Ediție numai în românește la Gheorghe Șincai, *Hronica...*, III, p. 363-370. Numai originalul latin la Petru Maior, *Istoria besearicei românilor*, Buda, 1813, p. 202-207 și Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, p. 533-540.

[94] I. Ardeleanu în „Transilvania", X, 1877, nr. 11, p. 123-125; Ioan Chindriș, *Cultură şi societate...*, p. 247.

[95] *Istoria românilor*, II, p. 317.

[96] Augustin Bunea, *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Klein...*, p. 170.

[97] *Ibid.* p. 173-175.

[98] Augustin Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron şi Dionisiu Novacovici...*, p. 5.

[99] *Istoria românilor*, II, p. 318.

[100] Samuil Micu, *Brevis historica notitia originis et progressus nationis Dacoromanae...*, p. 388-390; idem, *Istoria românilor*, II, p. 333.

[101] *Istoria românilor*, II, p. 341.

[102] Publicat la Augustin Bunea, *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Klein...*, p. 182, n. 3.

un teren minat din punct de vedere religios. Urmările rebeliunii lui Visarion erau departe de a se fi estompat. La acestea s-a adăugat, ca un factor dezastruos pentru Biserica Unită, plecarea episcopului Micu-Klein din mijlocul enoriaşilor săi, după ce îşi câştigase faima de luptător pentru drepturile clerului şi poporului român. Atmosfera a încărcat-o şi mai mult Inochentie însuşi, prin continuarea luptei sale şi în condiţiile exilului de la Roma. Imensul material de analiză, pe care episcopul îl oferă istoricilor preocupaţi de primii ani ai exilului, acoperă o paletă densă şi poliformă de aspecte, aruncând – dacă mai era nevoie – o nouă lumină asupra firii sale pătimaşe şi neobosite. Demersurile lui Micu-Klein de a se întoarce acasă şi în scaunul pe care nominal îl mai deţinea se întâlnesc cu dorinţa fierbinte a poporului ca el să revină, iar piedicile întâmpinate provoacă o stare de fond favorabilă părăsirii unirii, nu străină de aspecte sociale manifestate prin nemulţumiri şi revendicări străine domeniului confesional.[103] Fronda sa spirituală este susţinută acasă de o mare parte a clerului unit, care îi era fidel. Cu fruntaşii acestuia, între care cel mai influent era Grigore Maior, autoexilatul de la Roma se afla în corespondenţă permanentă, al cărui cuprins este frământat mai ales de problema revenirii.[104] O operă importantă a Habsburgilor, unirea românilor cu Biserica Catolică, era pe cale de a fi compromisă prin acest ataşament al poporului de episcopul legitim. Maria Tereza se hotărăşte în fine să ia în serios situaţia, fără însă a-şi schimba atitudinea faţă de Inochentie. Episcopul unit de la Munkács, Mihail Olsavszky, trimis din ordinul ei să liniştească tulburările din Transilvania, misiune derulată din toamna anului 1745 până în februarie 1746, recomandă, ca unic remediu pentru potolirea tensiunilor din principat şi salvarea Bisericii Unite, revenirea episcopului de la Roma.[105] Propunerea sa este respinsă de conferinţa ministerială din 15 aprilie 1756, decizie aprobată de împărăteasă.[106] De altfel, la Viena se încrucişau numeroase documente, păreri şi demersuri legate de situaţia episcopului de la Blaj, toate în conexiune indisolubilă cu situaţia critică a Bisericii Unite. Toate converg însă într-un mers al lucrurilor ostil persoanei lui Inochentie, caruia i se cere insistent resignarea din demnitatea episcopală.[107] Soluţia găsită de Curtea vieneză este punerea confesiunii unite sub un tutorat puternic, în persoana unui fruntaş catolic, a cărui autoritate să o protejeze. Recomandarea este aplicată de conferinţa catolică prin numirea a patru protectori în loc de unul, în persoanele lui György Pongrácz, Ignaţiu Bornemisza, David Máriaffy de Maxa şi Petru Dobra, al doilea şi al treilea de origine română mai îndepărtată sau mai apropiată iar Dobra român declarat, cu toţii însă având posturi-cheie în administrarea principatului. Instituirea acestora s-a facut prin decretul Mariei Tereza din 15 aprilie 1745.[108] În calitate de comisari plenipotenţiari, aceştia au luat măsuri dure, fireşte nepopulare, pentru a stârpi „răul neunirii" dintre românii ardeleni. Până în iarnă, ei cred că pot da seamă la Curte de asanarea tuturor urmărilor răzmeriţei lui Visarion,[109] drept pentru care împărăteasa nu mai pomeneşte de alţi ortodocşi în principat, decât despre călugării şi negustorii greci.[110]

În mijlocul acestui vârtej devastator pentru Biserica Unită, rolul vicarului Petru Aron nu era deloc de invidiat. Deşi formal,[111] deoarece sarcina potolirii frământărilor şi-o asumaseră autorităţi laice sau din afara confesiunii, el trebuia să ţină piept intemperiilor, în condiţiile unei ostilităţi populare la antipodul bunei imagini pe care o avea la Viena. Nervozitatea dominantă în Transilvania afectase în mod periculos şi atmosfera din biserica dată noului vicar spre administare chiar de către Inochentie. Clerul unit s-a împărţit în două tabere: una foarte fragilă, favorabilă vicarului Petru Aron iar ceealaltă, puternică, devotată episcopului exilat. Se pare că această partidă a insinuat în epocă ideea că Aron l-ar fi pârât pe Inochentie la Viena în 1744, preluată apoi de Samuil Micu. Aron, adică, „aprins fiind de iubirea vlădiciei carea dorea să o dobândească, uitându-şi de toate părinţeştile faceri de bine ale arhiereului său şi împreunându-se cu iezuiţii, căuta perirea făcătoriului său de bine şi cum să poată vinde pe stăpânul său".[112] Netemeinicia acestei incriminări o dovedesc faptele lui Aron şi logica istorică. În 1744 Aron era prea tânăr şi neînsemnat pentru o asemenea intrigă, iar însăşi ducerea lui la Viena de către Inochentie, pentru o misiune extremă, a fost o surpriză care l-a luat de pe picioare la numai un an de la terminarea studiilor. Se poate crede că episcopul a avut în vedere cunoaşterea temeinică a limbii latine de către Aron, primul absolvent trimis de el la Roma. În mijlocul tensiunilor de la Vierna, tot Inochentie l-a lansat în locul său la pertractările cu comisia aulică, a cărei competenţă el o contesta,[113] de asemenea tot el l-a numit vicar în locul său, după plecarea la Roma. Nelinişteа din sânul Bisericii Unite era alimentată mai ales de demersurile lui Inochentie şi a susţinătorilor săi de a se întoarce în ţară, lucru cu care Maria Tereza am văzut că nu era de acord. În plină campanie de pacificare dusă de protectorii unirii, Aron îi scrie la Roma lui Inochentie, în legătură cu revenirea acasă, că mulţi dintre cei care „s-au retras la schismă", adică la neunire, „au declarat că se supun dacă Ilustritatea voastră va veni".[114] Dacă şi-ar fi dorit episcopia cu orice preţ, nu l-ar fi încurajat astfel, ci dimpotrivă. Vicarul blăjean se îngrijeşte ca episcopului exilat să i se trimită punctual banii cuveniţi din veniturile episcopiei, pe calea nunţiaturii apostolice de la Viena, deşi împărăteasa pusese sechestru,

[103] A se vedea în acest sens Augustin Bunea, *op. cit.*, p. 187-205; Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 25-30; D. Prodan, Supplex Libellus..., p. 180.

[104] Zenovie Pâclişanu, *Corespondenţa din exil a episcopului Inochentie Micu-Klein (1746-1786)*, Bucureşti, 1924.

[105] Augustin Bunea, *Din istoria românilor...*, p. 195; Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein...*, I, p. 54-55; D. Prodan, *Supplex...*, p. 181.

[106] Un extras în acest sens din raportul conferinţei la Francisc Pall, *op. cit.*, II, p. 112, nr. 32.

[107] Vezi documentaţia în acest sens la Francisc Pall, *op. cit.*, II-III, pass.

[108] La Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirei religioase a românilor...*, I, anexa 38. Cf. şi Augustin Bunea, *op. cit.*, p. 198; Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 31.

[109] Printr-un raport întocmit în 11 decembrie 1746, împreună cu guvernatorul. Vezi Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirei...*, I, p. 175.

[110] Vezi un semnificativ decret din 18 iunie 1747 publicat de Silviu Dragomir în *op. cit.* I, anexa 41.

[111] Zenovie Pâclişanu, *op. cit.*, p. 25.

[112] Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 317.

[113] Augustin Bunea, *Din istoria românilor...*, p. 173-175.

[114] Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein...*, I, p. 55.

în iunie 1745, pe veniturile episcopului fugit la Roma. Nunțiul Fabrizio Serbelloni, apărător consecvent al lui Inochentie, îl laudă în mai multe rânduri pe Aron pentru „cuvenita silință" în acest sens.[115] În plus, vicarul se afla în corespondență permanentă cu episcopul său, în ciuda riscurilor la care se expunea prin aceasta, după cum reiese dintr-o scrisoare pe care i-o trimite același Serbelloni în 27 august 1747: „Trebuie să înlături prilejul de a fi bănuit că ești în corespondență cu el". El însuși, nunțiul, se ferește să-i mai scrie exilatului,[116] intimidat, desigur, de atmosfera sumbră și rău prevestitoare care i se crease lui Inochentie la Viena. Corectitudinea lui Aron față de Inochentie nu se va dezminți nici pe viitor. Atunci când Blajul va deveni un centru cultural prolific, Petru Aron, ajuns episcop, îi va trimite episcopului exilat la Roma toate cărțile tipărite din inițiativa sa: Euhologhionul, Liturghierul, Octoihul, Evanghelierul, Ceaslovul, Psaltire și altele.[117]

Vicarul Petru Aron și-a sprijinit episcopul aflat la ananghie până la granița fragilă dintre legalitatea vremii și încălcarea acestei legalități. Voința suveranei era expresia supremă a legalității, iar ea voia ca episcopul „răzvrătit" să fie debarcat din funcție și considerat *persona non grata* pe întregul teritoriu al imperiului continental. Acestă voință se lovea însă de dârzenia dusă la ultima limită a lui Inochentie, care, dimpotrivă, își purta războiul personal din Roma. Unul din liniamentele acestei lupte, propriu însă tuturor episcopilor uniți până la 1773, era înlăturarea teologului iezuit, instituit drept *auditor causarum generalis* pe lângă aceștia, încă prin *Secunda Leopoldina* din 1701. În punctul ei 5, diploma prezuma „neștiința legilor și canoanelor" catolice de către neocatolicii români și deci necesitatea unui veghetor în acest sens chiar în inima Bisericii Unite, spin iritativ prin faptul că își aroga calitatea de cenzor al tuturor actelor și intreprinderilor episcopului.[118] Inochentie atacase problema teologului în *Supplex*-ul din 1744 către Maria Tereza,[119] prezentându-l pe acesta ca pe o povară pentru eparhia sa. După aproape doi ani de exil la Roma, el are brusc revelația că teologul de la Blaj, Josephus Balogh, ar fi instigatorul tuturor răutăților ce se abătuseră asupra sa, după ce la începutul pribegiei îi indigita pe „acatolici" ca dușmani de căpetenie ai revendicărilor sale. Cert este că în 3 august 1746 el i-a cerut cardinalului Alessandro Albani să intervină la Curte pentu înlăturarea teologului iezuit.[120] Și alte demersuri din vara și toamna acestui an confirmă fixația exilatului nostru în legătură cu rolul insidios al iezuiților în mersul nefavorabil al situației sale. În 10 septembrie îi scrie vicarului Aron și protopopului Nicolae Pop Balomireanul să întrerupă orice legătură cu teologul Balogh și să-l scoată pe acesta din pâinea episcopală. În acest timp, Inochentie pregătea ceea ce credea că va fi lovitura vieții sale, și care a fost într-adevăr, dar împotriva propriei persoane: excomunicarea teologului Josephus Balogh. Impresionantul text al afurisirii era gata în 21 septembrie, când îl datează: „Roma, în sărbătoarea Sf. Matei apostolul și evanghelistul, anul 1746".[121] Dar abia în noiembrie își face publică hotărârea, trimițând în data de 11 Papei decretul de excomunicare, apoi vicarului Aron în 12, iar în 19 informându-i despre hotărâre pe fruntașii partidei sale din Ardeal, protopopii Nicolae Pop din Balomir, Avram Pop din Daia și Gheorghe Timandi din Juc. Alte numeroase personalități din lumea catolică iau act de temerarul decret, din scrisori trimise tot de Inochentie.[122] Un imens și dăunător scandal s-a stârnit la scară pancatolică prin acest gest al ierarhului român.

Petru Aron era cel vizat să pună în aplicare decretul episcopului său. Ne aflăm în fața celui mai greu moment din viața acestui merituos personaj al Bisericii Unite și al culturii românești. Era „între ciocan și nicovală", după cum singur se exprimă de mai multe ori. Ca vicar al episcopului, era obligat canonic să aplice decretul lui Inochentie, cu primejdia propriei excomunicări dacă nu o face. Clerul și protopopii erau întru totul de partea episcopului și împotriva teologului, dar ei nu aveau un loc birocratic pe tabla de șah a politicii imperiale și, deci, erau liberi să se manifeste. Dacă însă Aron dădea curs demersului lui Inochentie, Curtea de la Viena l-ar fi măturat și ar fi găsit un alt vicar, care să respecte cadrele legale ale Imperiului. Teologul era introdus în Biserica Unită prin decret imperial (iubita de Inochentie *Secunda Leopoldina*), ca atare vicarul ar fi încălcat legile țării. Aron recurge la o stratagemă de amânare a „publicării" decretului în dieceză, în paralel cu consultarea forurilor competente de la Roma, în primul rând cardinalii de la Propaganda Fide.[123] Interesant este faptul că, în scrisoarea către Propaganda, Aron este pe față de acord cu Inochentie în punctul cel mai sensibil al problemei: între clericii uniți există acum destui oameni învățați care să îndeplinească funcția inițială a teologului, în plus „nu sunt suspecți poporului necioplit că ar vrea să tindă la schimbarea ritului".[124] Buna credință față de episcop și-o dovedește prin iterarea necesității ca acesta

---

[115] Augustin Bunea, *op. cit.*, p. 186; Francisc Pall, *op. cit.*, I, p. 8.

[116] Francisc Pall, *op. cit.*, I, p. 86; II, p. 300, nr. 97.

[117] Ioan Chindriș, *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, p. 46.

[118] Lucrarea lui Zenovie Pâclișanu, *Din istoria bisericească a românilor ardeleni – „Teologul" vlădicilor uniți,* în „Analele Academiei Române", Seria III, memoriile secțiunii istorice, tom. I, 1922 – 1923 rămâne încă de referință în problema teologului iezuit de la Blaj din secolul al XVIII-lea.

[119] Vezi supra, n. 16.

[120] Francisc Pall, *op. cit.*, I, p. 63-64; II, p. 141-144, nr. 48.

[121] *Ibid.*, p. 65 și 75, n. 54. Francisc Pall subliniază pe bună dreptate caracterul premeditat, îndelung pregătit, al decretului de excomunicare, pe care alți istorici îl puneau pe seama unui „moment de indignare nepotolită". Despre acest moment dramatic din istoria Bisericii Unite și din viața lui Inochentie și a lui Petru Pavel Aron vezi Timotei Cipariu, *Acte și fragmente...*, p. 100; Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, p. 579-580; George Barit, *Părți alese...*, p. 439-440; Eudoxiu Hurmuzaki, *Fragmente din istoria românilor,* tomul al doilea, București, 1900, p. 158; Zenovie Pâclișanu, *Corespondența din exil...*, p. 30-57; idem, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 41; Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein...*, I, p. 65-68.

[122] Între care nunțiul papal Fabrizio Serbelloni, baronul Charles Pfütschner, cardinalul Vincenzo Petra, François-Joseph Tousaint (omul de încredere al soțului Mariei Tereza), Franciscus Klobusitzky (episcopul latin al Transilvaniei), capitulului de la Esztergom (scaunul primațial era vacant) etc. Prin cardinalul Alessandro Albani, trimite un exemplar, însoțit de un memoriu justificativ, chiar Mariei Tereza. Vezi Francisc Pall, *op. cit.*, p. 67-68.

[123] Vezi Francisc Pall, *op. cit.*, II, p. 163-173, nr. 53-59.

[124] *Ibid*. p. 164-165.

să se întoarcă grabnic acasă, pentru a se restabili – doar în acest fel – starea grav tulburată din Biserica Unită. De la toate forurile informate despre excomunicare, fie ele clerice sau laice, Aron primeşte acelaşi răspuns: excomunicarea nu poate avea loc. Însuşi Papa Benedict XIV îi cere să nu promulge excomunicarea, care poate aduce „notabile prejudicii catolicismului de acolo".[125] I se aduce la cunoştinţă din partea Papei chiar lui Inochentie, în 13 ianuarie 1747, prin studentul teolog de la Roma, Silvestru Caliani, faptul că suveranul pontif s-a scandalizat din cauza excomunicării teologului şi i-a ordonat vicarului de la Blaj, lui Aron, să nu publice documentul şi să nu-i dea ascultare pe mai departe ca unui superior.[126] Piramida ierarhică ostilă exilatului sporeşte, atât în mediu clerical cât şi laic, concomitent şi presiunile asupra lui ca să demisioneze din funcţia de episcop.

Cercetarea vieţii şi activităţii lui Petru Aron în primii ani ai exilului lui Inochentie este posibilă numai prin raportare permanentă la acesta. Un blestem îi lega parcă pe cei doi, într-un cerc de evenimente care duceau în mod fatal spre un deznodământ dramatic. Biserica Unită avea un episcop valabil canonic în persoana exilatului, dar în ochii autorităţilor el nu mai conta. Vicarul Aron era văzut ca adevăratul conducător şi cu el se tratau toate problemele diecezei. Bicefalia aceasta a accentuat iritarea lui Inochentie, care, de pildă, la vestea falsă a convocării unui sinod fără ştirea sa, izbucnise, în scrisoarea către vicarul Aron din 10 septembrie 1746 despre boicotarea teologului Balogh, trimisă *ad litteram* şi lui Nicolae Pop Balomireanul, într-o diatribă memorabilă: „Eu sunt episcopul şi capul bisericii mele; membrele fără cap nu constituie un sinod".[127] Refuzul impus lui Petru Aron de a aplica decretul de excomunicare a teologului iezuit i se va fi părut un gest de insubordonare, în necunoştinţa respingerii acestei hotărâri de către toate forurile de influenţă şi decizie din Imperiu, a căror voinţă Aron nu avea cum să o eludeze. Atmosfera proinochentiană generală din dieceză, reflectată în corespondenţa densă cu cei de acasă, îi alimenta exilatului îndrăzneala, dar nu-i indica repere suficiente pentru a-şi aprecia corect situaţia. Aşa se poate tălmăci, cu aproximaţie, gestul şi mai grav al lui Inochentie de a-l excomunica pe Aron însuşi, instituit chiar de el vicar, la Viena, în condiţiile amintite. Războiul deschis împotriva vicarului are două puncte culminante, 25 ianuarie şi 25 august 1747, când multe fapte şi evenimente descriu un răstimp de iniţiative ale oficialităţilor pentru punerea la zid a lui Inochentie, pe care el ori nu le cunoştea, ori le ignora. Din 25 ianuarie datează un lung şi elaborat decret al episcopului,[128] cu conţinut compozit, unde „demască" intrigile iezuiţilor pentru a-l scoate din episcopie şi îşi justifică hotărârea de excomunicare a lui Balogh, apoi combate argumentele lui Aron împotriva promulgării acestei hotărâri şi îl suspendă din funcţia de vicar general, în fine, ordonă din nou aplicarea afurisirii teologului. Suspendarea era doar o primă măsură împotriva lui Aron, pe care îl lipseşte „atât de vot activ, cât şi de vot pasiv în sinod", adică de dreptul de a alege şi a fi ales.[129] În faţa noii situaţii, Papa Benedict XIV îşi pune în aplicare un gând mai vechi şi îl numeşte pe Aron vicar apostolic al Episcopiei Făgăraşului,[130] scoţându-l de sub ascultarea lui Micu-Klein, care îşi pierde din acea clipă autoritatea asupra diecezei sale, autoritate preluată de Papa prin intermediul vicarului apostolic. Măsura era de o gravitate extremă. Silviu Dragomir conideră că prin această numire „reacţiunea strâmtă învinse adecă şi în biserica lui Klein".[131] În realitate, nu exista o „reacţiune" vinovată de hotărârea Papei, stânjenitoare în primul rând pentru vicarul Aron. Acesta întârzie să facă publică numirea sa în noua funcţie, pentru a menaja sentimentele clerului şi poporului din dieceză, care cereau în unanimitate întoarcerea lui Inochentie la Blaj. Unanimitatea îl îngloba şi pe vicarul acum apostolic. Într-o scrisoare către cardinalii Propagandei din 28 februarie 1747,[132] el îşi exprimă temerea că această numire ar putea fi interpretată ca o încercare de desfiinţare a episcopiei, în vreme ce el opinează în continuare pentru revenirea lui Inochentie, care „ar fi desigur necesară pentru liniştirea stării de spirit tulburate a poporului". Ura episcopului împotriva lui Aron era însă ireversibilă, redundantă şi nefondată. În corespondenţa cu aderenţii săi de acasă, el crede că „Eu aş fi deja plecat la oile mele, dar Petru Aron cu aderenţii săi iezuiţi împiedecă drumul meu".[133] Într-o scrisoare din 3 iunie 1747, Inochentie spune despre Aron: „Îmi scutur pulberea de pe încălţăminte asupra lui şi mă leapăd de el!",[134] dovadă – după părerea istoricului Francisc Pall – că „era deja cu totul hotărât să-l excomuice şi pe el,[135] cum procedase cu teologul Balogh.

Stupefiantul eveniment survine la 25 august 1747. Desfăşurarea secvenţelor arată că Inochentie îşi premeditase şi pregătise minuţios intervenţia. El aduce la cunoştinţă excomunicarea lui Aron prin nu mai puţin de trei decrete trimise în ţară şi o sumedenie de scrisori către fruntaşii Bisericii Unite. În primul îi comunică „presbiterului Petru Aron" că este caterisit, motivele esenţiale fiind „refuzul" acestuia de a promulga excomunicarea teologului iezuit şi temeritatea de a accepta titlul de vicar apostolic, „nou şi nemaiauzit", peste voinţa sa, a episcopului. Se exprimă în cuvinte grele, cum nu mai pot fi întâlnite în istoria Bisericii Unite: „Pentru nesupunerea ta la legile sacre şi omeneşti, pentru trădarea ta, pentru îndrăzneala ta de a calomnia şi a huli şi pentru cârdăşia ta cu cei excomunicaţi, te declarăm, prin autoritatea apostolică, în numele totputernicului Dumnezeu, al Tatălui şi Fiului şi Sfântului Spirit,

---

[125] *Op. cit.*, I, p. 70-71.
[126] *Ibid.*, p. 7. Cf. şi Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 71.
[127] „Ego episcopus, et caput sum eclesiae meae, membra sine capite synodum non constituunt". Scrisoarea a publicat-o Timotei Cipariu în „Archivu pentru filologie şi istorie", 1868, nr. XX, p. 398-399 şi de Zenovie Pâclişanu, *Corespondenţa din exil a episcopului Inochentie Micu-Klein...*, p. 27-28. Cf. şi Francisc Pall, Inochentie Micu-Klein..., I, p. 65.
[128] Publicat în originalul latin la Francisc Pall, *op. cit.*, II, p. 174-194, nr. 60. Nu există încă o traducere românească a lui.
[129] *Ibid.*, I, p. 80.
[130] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 42.
[131] *Istoria dezrobirei religioase...*, I, p. 177.
[132] La Francisc Pall, *op. cit.*, II, p. 205-207.
[133] În scrisorile către protopopii Avram Dăianu şi Nicolae Balomireanul din 9 aprilie 1747 (la Zenovie Pâclişanu, *Corespondenţa din exil...*, p. 66, 68, 87).
[134] Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 430.
[135] *Op. cit.*, I, p. 86.

destituit din demnitatea de vicar, oprit de la sfintele daruri preoţeşti şi excomunicat din obştea sfintei maici biserici, până când ne vom face să ţi se aplice pe calea legii pedepsele ce vor să vină, prin proces canonic, drept ispăşire binemeritată şi pildă înspăimântătoare pentru alţii".[136] Decretul aldoilea este către Nicolae Pop, protopopul din Balomir, pe care îl numeşte vicar general al său, cu atribuţii înşirate minuţios. Al treilea decret este către cler, căruia îi aduce la cunoştinţă excomunicarea lui Aron şi numirea lui Nicolae Pop Balomireanul în locul acestuia. Protopopilor – la aproape un sfert din totalitatea lor! – le comunică prin scrisori cele două hotărâri, ordonându-le să se supună noului vicar şi să se întrunească cu acesta în sinod, pentru a se sfătui asupra problemelor din biserică.

Situaţia lui Petru Aron, grea oricum, devine din acest moment de nesuportat. O maree ostilă se ridică împotriva lui în toată dieceza, pregătită din timp de Inochentie, care l-a înfăţişat tot timpul, împotriva realităţii, ca fiind principala piedică în calea întoarcerii sale acasă.[137] O adunare impozantă a inochentiştilor, ţinută la Daia în 12 septembrie, şi sinodul convocat de Nicolae Pop Balomireanul, care a avut loc la Blaj între 19 – 21 octombrie 1747, păreau să pecetluiască soarta lui Aron şi să-l înlăture din fruntea bisericii. Mărturiile spun că Aron nici măcar n-a fost anunţat de ţinerea soborului de la Blaj, unde îşi avea reşedinţa, ci i-a parvenit vestea pe când se afla la cules în via episcopală din Mănărade, de la protopopul Vasile Băran al Făgăraşului, care era chiar în drum spre adunare. Aron l-a rugat ca la întoarcere să-i povestească ce se va fi discutat acolo. Informat din vreme despre ceea ce se va petrece a doua zi în sinod, Băran găseşte că este vorba despre o faptă ilegală şi refuză să ia parte, părăsind Blajul în aceeaşi zi, nu fără a trece pe la Mănărade, spre a-i relata lui Aron cele aflate.[138] Înr-adevăr, soborul ţinut în forţă, împotriva încercării guvernatorului Haller de a-l opri,[139] a promulgat caterisirea lui Aron, ridicându-i în cap întreaga Biserică Unită. Din punct de vedere canonic, excomunicarea era valabilă, ca şi promulgarea ei în sinod, la care se poate adăuga adeziunea frenetică a poporului la un act care părea că-l va aduce acasă pe Inochentie. Prestigiul său de conducător de drept al eparhiei, ca vicar apostolic, s-a năruit dramatic, încât, spune Samuil Micu, „clerul să ferea şi să scârbea de el".[140] În situaţia incredibilă în care se afla, Petru Pavel Aron se apără cu aceeaşi modestie şi lipsă de spirit adversar care-l caracteriza, dovedind încă o dată că nu l-a interesat puterea şi nu şi-a dorit-o. Acum însă ţine să se disculpe de învinuirile confecţionate de Inochentie pe bandă rulantă, invadând pur si simplu Transilvania cu mediatizarea lor. Raportând în 28 octombrie 1747 nunţiului Serbelloni şi Propagandei despre cele întâmplate, Aron rezumă cu claritate poziţia sa în acest viespar. Nu şi-a dorit caliatatea de vicar, ci episcopul acum duşman l-a învrednicit cu ea. N-a tratat cu forurile superioare şi n-a recurs la ele pentru a unelti împotriva lui Inochentie, aşa cum este învinuit de acesta, ci pentru a le cere sfatul şi îndrumarea. A trebuit să se supună ordinelor date de aceste autorităţi, mai ales celor primite de la Papa şi de la suverană.[141]

Toate aceste autorităţi erau împotriva lui Inochentie şi de partea vicarului Aron, ca atare interpretau situaţia din dieceză ca una rebelă şi periculoasă. Existau acum nu doi capi ai Episcopiei Făgăraşului din Transilvania, ci trei: episcopul exilat dar canonic încă în funcţie, vicarul apostolic Petru Aron, recunoscut de toate autorităţile şi noul vicar Nicolae Pop Balomireanul, impus clerului de Micu-Klein dar nerecunoscut de nici o autoritate laică sau clericală. Sitaţia nu putea să persiste astfel, într-un imperiu autoritar şi într-o biserică obedientă ierarhic, cea catolică. Fără a lua în seamă sentimentele sau opţiunile credincioşilor uniţi, organizaţi cu adevărat într-un mare front proinochentian, puterea de la Viena a trecut la măsuri drastice pentru disciplinarea românilor. În primul rând, Cancelaria Aulică a Transilvaniei de la Viena grăbeşte publicarea în dieceză a calităţii de vicar apostolic deţinută de Aron, cunoscută, dar încă „nedivulgată". Prin scrisoarea sa din 18 noiembrie 1747, nunţiul Serbelloni îi scrie lui Aron să-şi publice calitatea de vicar apostolic „întărit şi deci independent de autoritatea episcopului".[142] În aceeaşi zi, nunţiul i-a scris şi lui Nicolae Pop Balomireanul, avertizându-l in legătură cu lipsa de valabilitate a denumirii sale ca vicar şi poruncindu-i: „Să te abţii dela exercitarea vicariatului şi să recunoşti pe vicarul apostolic!".[143] Cele două ordonanţe au avut însă efectul paielor pe foc, în Transilvania tensiunea acutizându-se şi mai mult. Aron cade în disgraţia şi mai profundă a poporului unit, ca unul care ar unelti la desfiinţarea episcopiei,[144] iar Balomireanul refuză să se supună şi agită spiritele la limita primejdioasă pentru unire însăşi. Fruntaşii notabili ai clerului unit sunt de partea lui. Guvernul ardelean şi Curtea de la Viena se aflau acum în faţa unei probleme neaşteptate. De unde în anii precedenţi răzvrătirea contra unirii o aprinsese Visarion cu plebea satelor fanatizate, acum răzvrătiţii erau chiar fruntaşii preoţimii unite, protopopii. În scrisoarea sa de refuz, „vicarul" Nicolae Pop din Balomir invocă pericolul lepădării de unire ce pândeşte „acest popor care înclină (...) spre schismă".[145]

Rebeliunea protopopilor uniţi ardeleni are, în ansamblul dezordinilor religioase din secolul al XVIII-lea, o semnificaţie mai importantă decât jacqueriile lui Visarion şi Sofronie din Cioara. Casta protopopilor a fost coloana vertebrală a rezistenţei bisericii româneşti din Ardeal la asaltul brutal al calvinismului. Aceştia îşi arogau prerogative puternice în sistemul bisericesc oriental, fapt pe care îl va sublinia Petru Maior în excelenta sa lucrare *Protopapadichia*.[146] Consensul inspirat al protopopilor a asigurat succesul Unirii cu Roma la 1700 şi, astfel, salvarea

---

[136] Samuil Micu, *op. cit.*, p. 429.
[137] Francisc Pall, *op. cit.*, I, p. 109.
[138] Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, p. 594-597; Augustin Bunea, *Din istoria românilor...*, p. 232; Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 44; Francisc Pall, *op. cit.*, I, p. 113.
[139] Francisc Pall, *op. cit.*, I, p. 113.
[140] *Istoria românilor*, II, p. 322.
[141] Documentul publicat la Francisc Pall, *op. cit.*, II, p. 330-333 şi comentat *ibid.*, I, p.114.
[142] *Ibid.*, II, p. 245, nr. 122.
[143] *Ibid.*, II, p. 346, nr. 123; comentariul *ibid.*, I, p. 116.
[144] *Ibid.*, I, p. 118.
[145] *Ibid.*, II, p. 400, nr. 144.
[146] Vezi Petru Maior, *Protopapadichia*, ediţie îngrijită de Ioan Chindriş, Cluj-Napoca, 1997, studiul introductiv.

bisericii române ardelene de la moarte sigură. În ochii acestora, Inochentie Micu-Klein reprezenta, după păstoria infortunată a lui Ioan Giurgiu Patachi,[147] garanţia respectării „contractului” de unire, care se axa, în optica lor, pe păstrarea nealterată a esenţei orientale în toate manifestările rituale din Biserica Unită, cu alte cuvinte garanţia demnităţii bisericii. Orgolioşii seniori provinciali îşi descoperiseră în Inochentie liderul dorit, prin curajul, dârzenia şi consecvenţa implacabilă cu care ducea lupta inegală cu forţele politice ostile ale vremii, tocmai pentru ceea ce speraseră la 1700 înaintaşii lor întruniţi în sinodul de la Alba Iulia. Unirea în sine nu a fost însă un act istoric pur, ideal. Ca în toate marile cazuri de cotitură istorică, şi aici s-au insinuat şi strecurat interese şi elemente parazitare, ce nu ţineau de esenţa unirii, ci de aspectul prozelit al acesteia. Astfel este imixtiunea iezuiţilor în viaţa noii confesiuni româneşti, în baza faptului că au contribuit într-adevăr mult la pregătirea şi perfectarea birocratică a actului unirii. Epocile istorice glisează pe imaginarul actorilor acestora, care stabilesc „adevăruri” convenţionale şi, desigur, necesare pentru fixarea hotarelor de acţiune. În optica iezuită, Unirea cu Roma de la 1700 era în totalitate opera lor, românii fiind doar o masă de manevră necesară actului prozelit. O spune cu sinceritate stupefiantă cronicarul Andreas Freyberger, în relatarea sa despre unire, scrisă în focul evenimentelor, la 1702.[148] În consecinţa acestei optici, Compania lui Isus trebuia să-şi ia dividendele cuvenite. Un asemenea beneficiu, specific statutului de informare şi control în Biserica Catolică pe care Compania şi-l bobândise în decursul vremii, a fost impunerea teologului iezuit pe lângă episcopii uniţi din Transilvania. Acestei probleme mult prea cunoscute i se poate aduce precizarea că, spre deosebire de toate forurile civile şi bisericeşti, încheind cu Papa de la Roma, iezuiţii au tolerat dar nu au respectat sincer esenţa orientală a Bisericii Unite, văzând în ea doar o biserică catolică asemeni celor diseminate de ei pe toate continentele. Amintitul Freyberger vorbeşte despre această convertire din mijlocul Europei exact pe tonul epopeic al convertirilor instrumentate de iezuiţi în China sau Filipine. Clerul superior al uniţilor cunoştea foarte bine această atitudine. Strategia spectaculoasă a lui Inochentie, care a ocupat scaunul episcopal cu ajutorul copios al iezuiţilor, ca apoi să se dezică de ei şi să lupte pentru eliminarea teologului, a dublat în ochii protopopimii ardelene, nu mai puţin rezistentă la asaltul catolic decât la cel reformat, meritele de luptător naţional ale lui Inochentie. Rezumându-ne doar la relaţiile cu protopopii, Micu-Klein i-a convocat pe aceştia la mai multe soboare, făcând să reînvie vechea formă de guvernare democratică în biserica pe care o păstorea, hotărârile cât de cât importante luându-se în cadru sinodal, unde fruntaşii clericali ai locurilor, „chorepiscopii”, cum îi numeşte Petru Maior,[149] făceau legea. Aşa se explică succesele impresionante ale primului episcop de la Blaj în edificarea reşedinţei episcopale, între care angajamentul protopopilor în sinodul din 26 ianuarie 1738, în numele preoţimii pe care o conduceau, de a contribui la construirea mănăstirii-catedrale cu suma impresionantă de 25.000 de florini.[150] În lupta lui Inochentie cu teologul iezuit, aceiaşi protopopi îi dau episcopului o gură de oxigen cu ocazia sinodului din 25 mai 1739, destinat în întregime reducerii la zero a puterii intrusului, căruia îi fixează, într-o adresă în 13 puncte, un statut ce-l îndreptăţeşte pe Samuil Micu să afirme că „scopul instrucţiei [adresei –n.n.] ni se pare acela ca diregătoria aceaia a teologului să se şteargă de tot”.[151] Protopopii de la 1747 erau, în mare, aceiaşi cu cei de la 1739, iar atitudinea lor la fel. Prin reprezentanţi ca Ioan Szakadati din Blaj, Ştefan Pop Timandi din Juc, Nicolae Pop din Biia, Nicolae Pop din Balomir, Ioan Dragoş din Turda, Avram Pop din Daia şi alţii, ei se aflau în corespondenţă permanentă cu episcopul de la Roma,[152] asigurându-l de fidelitatea lor şi pregătind revenirea lui în dieceză. Nu se pune problema unei carenţe infromaţionale a protopopimii unite în legătură cu aversiunea Mariei Tereza faţă de Inochentie şi cu dorinţa Papei de a-l vedea înlăturat din scaun. Şi totuşi, „uneltirile” şi conciliabulele lor în favoarea ierarhului iubit devin din ce în ce mai îndrăzneţe. În 14 martie 1748, de pildă, se ţine în Jucul de Mijloc un asemenea „conventicul” clandestin, în urma deliberărilor căruia înaintează secretarului de stat al Vaticanului, cardinalul Silvio Valenti Gonzaga, un lung şi îndrăzneţ memoriu.[153] Esenţa acestui document este respingerea calităţii de vicar apostolic a lui Aron, care lucru, afurisit fiind acesta de către episcop, ar aduce după sine „ultima ruină a unirii”. Fireşte, ei cer totodată revenirea lui Inochentie, ca „unicul şi singurul remediu al acestei tulburări”. Cât de departe sunt una de alta cele două soluţii optate pentru remedierea situaţiei, cea internă focalizată acum în campania protopopilor şi cea externă, reprezentată de oficialităţile laice şi clericale! Dimpotrivă, acestea din urmă vedeau ca unică soluţie eliminarea din joc a lui Micu-Klein, prin înlăturarea din scaunul episcopal. Până atunci, însă, episcopului titular trebuia să i se smulgă o declaraţie de revocare a excomunicării lui Petru Aron, unica modalitate de legitimare a acestuia în fruntea Bisericii Unite şi în ochii poporenilor din dieceză. Cancelarul aulic Anton Korfitz Uhlfeld aruncă sarcina în seama autorităţii pontificale de la Roma, în numele şi la dorinţa împărătesei, printr-o adresă de la începutul lunii mai 1748.[154] Cât de în serios era luată dorinţa încrâncenatei suverane, reiese din faptul că Papa şi-a contramandat plecarea în vilegiatură la Castel Gandolfo, pentru a pune capăt situaţiei.

Evenimentele însă s-au derulat în contratimp la Roma şi în Transilvania, prilejuind o adâncire a rebeliunii protopopilor. Din motive neclarificate de istorici, Maria Tereza a făcut o gafă politică de proporţii, ordonând adunarea unui sinod de urgenţă la Sibiu, în 15 mai, un *confluxus* al clerului unit, cu scopul de a se restaura liniştea

---

[147] Despre care vezi, mai recent, Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 23-44.
[148] Andreas Freyberger, *Historica relatio Unionis Walachicae cum Romana Ecclesia...*, pass.
[149] *Protopapadichia*, ed. cit., pass.
[150] Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 292-293;Ioan Micu Moldovan, *Acte sinodali ale beserecei române de Alba Iulia şi Făgăraş,* II, Blaj, 1872, p. 93-94; Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire”, XVII, 1978, nr. 3-4, p. 46.
[151] Timotei Cipariu, *Acte şi fragmente...*, p. 95.
[152] Zenovie Pâclişanu, *Corespondenţa din exil...*
[153] Publicat la Augustin Bunea, *Din istoria românilor...*, p. 233-236.
[154] Vezi Francisc Pall, *op. cit.*, III, p. 73, nr. 181.

în dieceză şi a restabili autoritatea vicarului apostolic, nu altul decât Aron. Stupoare, însă: acesta nu a luat parte la lucrări, fiind încă sub excomunicarea lui Inochentie şi ca atare indezirabil în mijlocul sinodului. Absenţa i-a creat culoar lui Nicolae Pop Balomireanul, noul vicar numit de Inochentie, care a dominat lucrările şi le-a condus spre adâncirea frondei protopopeşti. Comisar regesc pentru acest sobor a fost trimis episcopul unit de la Munkács, Mihail Manuil Olsavszky. Prin el suverana transmite uniţilor ardeleni porunca de a nu coresponda cu episcopul exilat, întrucât Inochentie s-a arătat „refractar şi neascultător faţă de noi".[155] Participanţii la sinod au lucrat însă exact pe dos, sfidând propoziţiile regeşti, care ordonau supunerea faţă de vicarul apostolic Petru Aron şi înlăturarea lui Nicolae Pop Balomireanul. Sub supravegherea pasivă a comisarului Olsavszky, vechi prieten al lui Inochentie,[156] cei adunaţi la Sibiu transformă confluxul dorit de Curte în exact contrariul său: o reînviere a anilor politici ai lui Inochentie, cu toate „gravaminele", revendicările şi îndârjirile din *Supplexul* acestuia de la 1743. Concluziile sinodului sunt sintetizate într-un memoriu extins adresat Curţii de la Viena, cu ducerea căruia au fost însărcinaţi tinerii călugări absolvenţi de Roma: Silvestru Caliani şi Grigore Maior, precum şi protopopul George Pop din Dobra.[157] Îndrăzneli incendiare se reaprind din torţa încă arzândă a lui Inochentie. Episcopul Micu-Klein să fie rechemat în scaun, şi atunci se vor supune. Naţiunea română să fie declarată a patra naţiune receptă (marota lui Inochentie extrasă din *Secunda Leopoldina*). Episcopul unit să fie numit consilier gubernial şi câţiva membri din cler să fie admişi în dietă. Nobilii români să fie încadraţi în funcţii politico-administrative înalte iar nenobilii să fie admişi în breslele meşteşugăreşti (structuri ermetice dominate de unguri şi saşi). Să fie înnobilaţi mai mulţi ţărani români, pentru a deveni proprietari funciari. Blajul să devină oraş liber regesc. Şi aşa mai departe. Se observă numaidecât, prin comparaţie, că supplexul de la Sibiu întrece chiar, în unele puncte ale sale, nivelul revendicărilor lui Inochentie. După afirmaţia lui Zenovie Pâclişanu, „vlădica – adică Micu-Klein – crease, cu luptele şi neastâmpărul lui, şcoală".[158]

Peste şase zile, în 21 mai 1748, vicegerentul Francisco Maria de Rubeis obţine, prin presiuni incalificabile, revocarea de către Inochentie a afuriseniei asupra vicarului Petru Aron. Episcopul îşi justifică actul printr-o minciună „întărită" cu jurământ: el n-a ştiut niciodată că Aron a fost numit vicar apostolic şi că astfel a lezat o hotărâre a Papei.[159] Vestea ajunge în Transilvania înaintea plecării celor trei la Viena cu memoriul soborului de la Sibiu şi duce la adâncirea şi mai gravă a crizei. Indignat şi poate speriat, Nicolae Pop Balomireanul, vicarul dorit de Inochentie şi liderul întâlnirii dizidente de la Sibiu, o rupe cu unirea, părăseşte şi Transilvania şi fuge în Ţara Românească, împreună cu mai mulţi aderenţi. Fuga carismaticului protopop, pe care călugărul franciscan Iosef Michaud îl descrie ca pe un bărbat de statură înaltă,[160] iar guvernatorul Haller spune despre el că este un neastâmpărat care ştie doar să poruncească dar să nu asculte,[161] provoacă o stupoare de nedescris, urmată de mişcări antiunioniste „care au întrecut în violenţă pe acelea izbucnite în urma predicelor eremitului sârb Visarion".[162] După cum se ştie, Balomireanul a ajuns cu plângerea la curtea ţarinei Elisabeta Petrovna, făcând din criza Unirii cu Roma un subiect de polemică între curţile celor două împărătese, care apărau două confesiuni aflate în litigiu.[163] Pentru moment, voinţa Mariei Tereza s-a dovedit învingătoare. Trecând peste dorinţa cvasiunanimă a poporenilor uniţi, peste cuprinsul memoriului din 15 mai, care a ajuns într-adevăr la Curte, ca şi peste intervenţia energică a ţarinei, suverana de la Viena a hotărât măsuri dure pentru restabilirea liniştii. Se recurge la arestări, amenzi grele şi „execuţii militare" (încartiruiri de armată în satele „răzvrătite", cu obligaţia sătenilor de a suporta întreţinerea). Legitimat acum prin retractarea de către Inochentie a excomunicării, Aron intră şi el în acţiune, pe cale blândă, sprijinit de călugărul bazilitan Atanasie Rednic, stabilit la Blaj după încheierea studiilor la Viena. În anii 1749 – 1750 ei străbat toate satele din zona fierbinte a răzvrătirii, sudul şi sud-vestul Transilvaniei, unde oamenii părăsiseră unirea în masă. Cei doi predicau în favoarea revenirii la unire şi împrăştiau exemplare din cartea *Floarea adevărului*, unde se documentează în mod inspirat temeiurile dogmatice ale actului de la 1700. Una peste alta, pacificarea reuşeşte, sudul revine la unire în cea mai mare parte, însă jarul nemulţumirii a rămas ascuns sub spuza unei supuneri aparente, gata pentru o nouă izbucnire a flăcării.

„Pax Aroniana" s-a încununat cu demisia din episcopie a lui Inochentie Micu-Klein, în 6 mai 1751,[164] smulsă episcopului canonic al uniţilor prin măsuri ale Curţii de la Viena şi ale Vaticanului care şochează prin duritatea lor.[165] O victorie tristă i-a deschis drumul vicarului apostolic spre scaunul episcopal.

alea neleopoldină Anii de vicariat ai lui Petru Aron se constituie într-o perioadă cu trăsături distincte şi interesante din istoria Bisericii Unite, a Transilvaniei în general. Situaţia pe muche de cuţit a unirii, după plecarea episcopului la Roma, nu putea fi asanată cu forţele reduse ale unui vicar, fie el şi apostolic, boicotat şi apoi excomunicat de episcopul său. Nici firea lui Aron nu era potrivită pentru o contraofensivă eficientă, tipologia sa clericală fiind mai apropiată de a eremiţilor paleocreştini decât de a sacerdotului catolic combativ creat de şcoala iezuiţilor şi a Contrareformei. Comparându-l cu Inochentie, Zenovie Pâclişanu îl vede pe acesta ca pe un arhiereu *politic*, în vreme ce Aron era unul *duhovnic*. Acela vedea întărirea unirii prin blindarea ei cu avantaje politice şi

---

[155] Augustin Bunea, *op. cit.*, p. 246, n. 1.
[156] Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 82-83.
[157] Publicat în originalul latin la Augustin Bunea, *op. cit.*, p. 275-287, anexa I.
[158] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 52.
[159] Vezi Francisc Pall, *op. cit.*, III, p. 76-77.
[160] Eudoxiu Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, VI, Bucureşti, 1878, p. 602.
[161] Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirei religioase...*, I, anexe p. 107, nr. 67.
[162] Zenovie Pâclişanu, *op. cit.* aci supra, p. 54.
[163] Amănunte la Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii...*, I, p. 197-207.
[164] Textul declaraţiei de demisie la Augustin Bunea, *op. cit.*, p. 294-295 şi Francisc Pall, *op. cit.*, III, p. 224-225, nr. 277.
[165] Din multele relatări ale episodului, vezi-o pe ce mai completă la Francisc Pall, *op. cit.*, I, p. 148-188.

materiale, acesta prin însuşirea de către credincioşi a adevărului dogmatic cuprins în ea. Pe Inochentie l-a interesat emanciparea naţiunii sale, pe Aron mântuirea sufletelor prin adevărurile unirii.[166] Se poate presupune că autorităţile versate din Viena l-au „intuit" încă din 1744, de unde şi susţinerea lui cu orice preţ ca vicar în absenţa episcopului, eventualitate în care alegerea lui de către Inochentie să-l însoţească în capitală a fost neinspirată. Mai apoi, subsidiarul catolic dominat de forfota iezuită a putut fi interesată de o procesare a lui pentru viitor chiar de atunci. Apariţia lui Atanasie Rednic în viaţa lui Aron chiar în acel moment dificil nu pare să fie întâmplătoare. Până la o probă pozitivă sau contrarie, credem că prin Rednic iezuiţii au instituit pentru prima – şi ultima! – dată în biserica românească legământul după care confesorul episcopului este adevăratul episcop. Rednic i-a fost confesor şi stăpân lui Aron până la sfârşitul vieţii acestuia din urmă. La puţină vreme după acest legământ, tandemul Aron – Rednic se reface la Blaj, unde maramureşeanul cu voinţă de fier devine călugăr bazilitan şi, desigur, omul de încredere al vicarului. Cu acest tandem la cârma Bisericii Unite, stăpânirea de la Viena, împărăteasa însăşi acum conştientă de pericolul ce ameninţa existenţa unirii, nu-şi mai punea problema reînvierii spiritului inochentian în ierarhia greco-catolică din Transilvania. Problema ei era pacificarea poporului, acţiune în care Aron nu a fost implicat, misiunea asumându-şi-o secţiunea catolică a guvernului ardelean şi Curtea de la Viena.[167]

Scopul fundamental urmărit de autorităţi era estomparea în timp, scoaterea din mentalul ierarhiei de la Blaj şi reprimarea în rândul poporului a oricărei conexiuni între unirea cu catolicii şi obţinerea unor beneficii de tip politic în consecinţa acestui fapt. Nu puteau accepta ca pe viitor un nou cap bisericesc să subordoneze „ţelul politic imperial ţelului politic propriu".[168] Unirea trebuia să fie un instrument pentru uşurarea guvernării unui principat cu clasa politică ostilă catolicismului, şi nicidecum o cale de schimbare a statu-quo-ului din Transilvania. Integrată mental concepţiei iluministe, după care binele public emană de sus, de la puterea monarhică, fiindcă „numai ea are o noţiune justă şi clară cu privire la acest bine public",[169] Maria Tereza nu putea concepe o iniţiativă care încerca să realizeze acest lucru de jos în sus. Cu atât mai puţin îi putea conveni resuscitarea *Secundei* dată de bunicul ei Leopold I pe seama uniţilor români. Marele cezar era stăpânul unui imperiu în expansiune, avea un prestigiu european uriaş, în vreme ce pe ea o contesta întreaga Europă, cu care a trebuit să poarte un istovitor război de salvare a aceluiaşi imperiu de la dizolvare.[170] Războiul de succesiune s-a desfăşurat tocmai în anii conchistei naţionale a lui Inochentie şi ai tulburărilor religioase stârnite de el în Transilvania (1741 – 1748), producând o iritare în plus în cercurile Curţii vieneze. Faptul reiese logic din aversiunea specială pe care suverana a nutrit-o faţă de un episcopaş oarecare al unui popor „inexistent" din cea mai lăturalnică provincie a Imperiului. Această „atenţie" nu l-a vizat, desigur, pe Inochentie ca persoană, nici pe români ca popor, ci urmărea asigurarea spatelui, prin logica păcii interne în situaţiile de război extern. În cazul concret al Transilvaniei, liniştea depindea de o echilibristică dificilă între revendicările românilor uniţi şi opoziţia înverşunată a stărilor privilegiate împotriva oricărei pretenţii româneşti. Unirea cu Roma îşi avea importanţa sa politică la scară imperială, dar în acelaşi timp menajarea ungurilor era parte intimă din politica împărătesei, despre care unii istorici cred că şi-a salvat imperiul şi domnia „regrupându-se în jurul tinerei Ungarii".[171] Emblematice pentru această încercare de compromis sunt articolele de lege VI şi VII ale Dietei de la Sibiu din 1744, sancţionate de suverană, unde, în primul, se admit doar drepturile preoţimii şi nobilimii unite iar în al doilea se „întăreşte" episcopia unită în bunurile pe care le are.[172] Nici pomeneală de aplicarea punctului 3 din *Secunda Leopoldina*, prin care românii să devină naţiune constituţională, căci, după spusele contelui Theobald Czernin, comisar regesc la lucrările dietei, personaj relativ binevoitor faţă de români, admiterea acestora „ar fi supusă în tot timpul la grele piedici".[173] Astfel, prin acţiunea concertată a ungurilor din Transilvania şi a Curţii de la Viena, calea leopoldină este exclusă de pe eşichierul politic iar actorul ei principal, Inochentie, alungat din ţară şi din scaunul episcopal. O etapă nouă debutează în istoria Bisericii Unite, una eminamente ecleziastică, purificată de orice intruziune politică. Unde urma să ducă această cale, al cărei prim reprezentant a fost tocmai Aron?

Absenţa lui Inochentie Micu-Klein vreme de şapte ani a fost în realitate o sedivacanţă primejdioasă pentru biserica unită, asemănătoare cu cazul celei de după moartea lui Atanasie Anghel (1713) şi hirotonirea lui Ioan Giurgiu Patachi (1721). Împărăteasa s-a grăbit, de aceea, să demareze acţiunea de alegere a unui episcop la Blaj, printr-un ordin către Guberniu din 30 august 1751.[174] Dar a comis în acelaşi timp o nouă gafă, de data aceasta una care a adus un nesperat vânt în pânzele antipatizatului vicar Petru Aron. Se pare că Maria Tereza nu s-a mulţumit cu retragerea lui Inochentie, ci dorea înlăturarea oricărui român din fruntea celei mai întinse eparhii catolice din Imperiu. În răstimpul rămas până la ţinerea sinodului electoral, fixat pentru zilele de 15 – 17 noiembrie, ea a intervenit pentru instalarea la Blaj a episcopului unit Mihail Olsavszky de la Munkács, în care se pare că avea încredere. Presiunea ei „secretă" asupra comisarilor desemnaţi să o reprezinte la sinod, David Máriaffy de Maxa şi Petru Dobra, ca Olsavszky să figureze pe orice cale între primele trei persoane care vor fi votate la Blaj şi îi vor fi trimise spre opţiune, *(ternarium)*,[175] a devenit repede publică, stârnind un val de agitaţie

---

[166] *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 59.
[167] *Ibid.*, p. 58.
[168] D. Prodan, *Suplex Libellus Valachorum*, p. 187.
[169] Pierre Chaunu, *Civilizaţia Europei în secolul luminilor*, I, Bucureşti, 1986, p. 280-281.
[170] Pentru domnia Mariei Tereza rămâne încă actuală marea lucrare a lui Alfred Arneth, *Geschichte Maria Theresias*, I-X, Viena, 1863 – 1879.
[171] Pierre Chaunu, *Civilizaţia...*, I, p. 282.
[172] D. Prodan, *Suplex...*, p. 172-173.
[173] Vezi Francisc Pall, *op. cit.*, I, p. 10.
[174] La Augustin Bunea, *Din istoria românilor...*, p. 297-299, anexa VIII.
[175] *Ibid.*, p. 301 (în anexa IX): *„in ternarium candidatorum veniat numerum"*.

şi îngrijorare în rândul clerului unit. În 8 octombrie, călugării bazilitani de la Blaj scriu celor doi fraţi întru cin care se aflau la Viena, Grigore Maior şi Silvestru Caliani,[176] ca la soborul din noiembrie să nu-şi dea votul decât la candidaţi români, care să poată comunica cu credincioşii săi fără interpret şi să fie în stare a transmite sfintele scripturi în limba poporului *(in lingvam vernaculam)*. [177] Istoricul I. Tóth Zoltán spune răspicat că blăjenii „au pornit o mişcare ca să nu le poată fi episcop decât un român”. [178] Această mişcare a avut succes. Spectrul încă unui străin în conducerea diecezei, după ce unul exista deja în persoana teologului iezuit impus de la începutul unirii, a şters pâcla de pe ochii sinodalilor de la 15 – 17 noiembrie 1751, trezind în ei mândria naţională. Gafa imperială a avut însă un efect benefic şi mai adânc. Cum împărăteasa îşi motiva, în instrucţiunile pomenite, opţiunea pentru Olsavszky prin afirmaţia piezişă că între români nu ar exista persoane cu pregătire necesară pentru un scaun vlădicesc, sinodul alege pe primele locuri trei doctori în filosofie şi teologie la Roma: vicarul Petru Aron şi călugării Grigore Maior şi Silvestru Caliani, pentru a dovedi contrariul prin trei persoane cu studii europene înalte. Astfel că Olsavszky nu a obţinut nici un vot, necum să ajungă în ternariu. [179] Solidarizarea defensivă se reflectă clar în repartizarea voturilor, toate venind de la protopopii în majoritate inochentişti şi foşti adversari ai lui Aron, dar care, iată, îl preferă acum pe primul loc tocmai pe acesta, urmat de cei doi călugări tineri din turbulenta lor partidă. Maria Tereza nu şi-a ascuns displicenţa în faţa eşecului. Acest lucru cu atât mai mult, cu cât, ca să-i netezească drumul lui Olsavszky, comisese gestul cu iz de mituire de a îngădui ca la sinoadele electorale clerul românesc să-şi poată formula în scris doleanţele ce le-ar avea, pentru binele obştii bisericeşti şi să le înainteze la Curte. Luând însă cunoştinţă de rezultatul oglindit în numele din ternariu, ea îşi exprimă în scris părerea în legătură cu Petru Aron, pe care îl sugera Carl Ferdinand Königsegg-Erps în numele deputaţiei aulice: „Aprob numirea lui Aron, dacă nu se poate afla altul mai bun”. [180] Dorinţa stafului vienez de calm în rândul românilor o trădează chiar motivul opţiunii lui Königsegg-Erps pentru persoana lui Aron: este o fire blândă şi liniştită, în vreme ce ceilalţi doi au un zel exagerat pentru propagarea unirii. Împărăteasa l-a numit episcop în 28 februarie 1752, ordonându-i să se înfăţişeze fără întârziere la împărăţie. [181]

Înaintea călătoriei noului episcop la Viena, în micul târg al Blajului se desfăşoară câteva evenimente care au marcat adânc memoria contemporanilor şi istoricilor. Acum se vădeşte, dintru bun început, ascensiunea lui Atanasie Rednic asupra noului episcop, căruia îi era duhovnic şi prim sfătuitor de multă vreme. Aron încă nu se călugărise, element fără de care nu putea fi vlădică. A intrat, deci, în cinul călugăresc al lui Vasile cel Mare şi, după un noviciat foarte scurt sub îndrumarea lui Rednic, „au făcut mărturisirea călugărească şi au îmbrăcat chipul cel mic al mandiei”, relatează Samuil Micu,[182] adică a devenit călugăr deplin. Primeşte numele monahal de Pavel, dar posteritatea i-a memorat ambele prenume până astăzi: Petru Pavel Aron. Cu această ocazie Aron reuşeşte o lovitură de imagine, dându-şi toată averea în mâna duhovnicului Rednic, spre a fi împărţită săracilor. Totodată, trece la un regim de viaţă „austeră fără seamăn”, [183] pe care o descrie acelaşi istoric al evenimentului, Samuil Micu, al cărui stil nu poate fi întrecut: „Acest episcop foarte sfântă viiaţă au petrecut şi au arătat lumii că şi acum să poate ţinea viiaţa carea cetim că unii sfinţi din cei de demult o au ţinut, că îndată cum s-au făcut călugăr, în anul 1752, de aici înainte în toată viiaţa sa, în unsprăzeace ani cât au fost episcop, cum eu însumi din gura lui am auzit, niciodată mai mult de patru ceasuri n-au dormit. În patul său alt aşternut n-au avut, fără numai paie. Carne, bucate albe cu lapte, cu unt, brânză, ouă, peaşte în toată vreamea episcopiei sale, precum nici dimineaţa, niciodată, sau afară de prânz, n-au mâncat, nici cină nu mânca, fără numai aorea, când era să slujească a doao zi, gustărea sara puţintică pâne şi un păhar de vin şi aceasta făcea pentru ca să aibă puteare a sluji S. Liturghie. Cu un an înainte de moarte, pentru slăbiciunea, puţintel vin la prânz bea. În Păreasimi prânzea dumineca, apoi până mercuri după prejdeşfetena şi de mercuri până vineri nimic nu mânca, ci petrecea în lucruri toate rugăciunile cu canoane, cu catisme, cum scrie tipicul pentru tot anul, le cetea el însuşi, că slujba besearecii şi toată rânduiala foarte bine o ştiia. Metaniile ceale scrise în posturi toate şi afară de acealea altele multe noaptea făcea, cât deagetele lui pururea să cunoştea de metanii. Haine de mătasă au de materie scumpă niciodată n-au purtat, nici portul călugăresc şi-au mutat, ci oriunde meargea, în portul călugăresc să ducea. La besearică şi dimineaţa şi la Vecernie în toate zilele meargea. (...) Iar cât de grea i-au fost lui această viiaţă, măcar dintru aceasta poate neştine socoti, că mai înainte de a fi episcop era om gras şi bine beutoriu de vin şi aveare frumoasă şi mâncare bună avea. Toate aceastea într-o zi şi într-o cirtă le-au lăsat şi s-au apucat de o viiaţă aşea grea şi atâta au slăbit, cât doară numai piialea, vinele şi oasele era pe el”. [184] La aceasta se adăuga un lanţ de fier pe cu care era încins la brâu pe pielea goală,[185] cătuşe de fier pe mâini deasupra coatelor, toate purtate până în ultimele zile dinaintea morţii. În mediul închis şi sensibil al Blajului se procesa cu abilitate, de către un confesor puternic, un episcop competitiv, dintr-o persoană evident nepotrivită pentru un asemenea apostolat. Colaborarea sado-masochistă a celui în cauză la opera lui Atanasie Rednic poate da dreptate afirmaţiei lui Eudoxiu Hurmuzaki, după care ţinta

---

[176] I. Tóth Zoltán, *Az erdélyi román nacionalizmus...*, p. 194, n. 3, este singurul care dă numele celor doi călugări în cauză.

[177] Documentul la Ioan Micu Moldovan, *Acte sinodali...*, I, p. 137-142.

[178] *Op. cit.*, p. 194.

[179] Informaţiile despre acest sobor în forţă sunt sărace. O spune însă Samuil Micu în *Brevis historica notitia...*, p. 388: „*Pro Munkatziensi episcopo nemo inventus fuit, qui votum daret”*.

[180] Augustin Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron şi Dionisiu Novacovici...*, p. 7.

[181] *Ibid.*, p. 8-9, n. 2.

[182] *Istoria românilor*, II, p. 332.

[183] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 10.

[184] Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 341-342.

[185] Emanoil Bucuţa, *Cingătoarea de cazne a lui Petru Pavel Aaron,* în „Ideea europeană”, V, 1923, nr. 121.

veche a lui Aron fusese „scaunul episcopesc, la care atâta timp râvnise și care atâta timp îi fusese inaccesibil”,[186] afirmație combătută vehement de Augustin Bunea.[187] Se poate interpreta ca încercare a lui Rednic de a alunga eventuala imaginea de arivist ce-l pândea pe Aron și o înscenare pusă la cale în momentul când sosea de la Viena numirea întru episcopie. Narațiunea vine tot de la Samuil Micu și reflectă fără îndoială adevărul, pe câtă vreme istoricul ține să o insereze în toate variantele extinse ale istoriei sale.[188] Iat-o: „Într-aceaea în anul 1752 i-au venit de la Curte denominație de episcopie, carea luându-o el, s-au dus la duhovnicul său, la părintele Atanasie, căruia i-au spus lucrul, întrebându-l ce judecă pentru acel lucru. Atanasie au zis: «Eu judec să nu iai vlădiciia, pentru că nu ești vreadnic de ea». Atunci Aron au zis: «Dacă tu, părinte, așea judeci, și eu așea judec, numai mă rog ca să-mi faci conțept, să scriu la Împărăție că mulțemesc pentru episcopie, dar nu o primesc». Atunci Atanasie au zis: «Însuți mai bine poți cunoaște nevredniciia ta, pentru aceaea însuți scrie cum socotești, numai înainte de a pecetlui cartea, să mi-o arăți». Atunci Aron au scris, mulțămind Împărăției că s-au milostivit a-l numi episcop, însă să roagă să-l îngăduiască să nu fie episcop, de vreame ce el să cunoaște nevreadnic de acea deregătorie. Deci după ce au arătat această scrisoare lui Atanasie și o au pecetluit, au zis Atanasie: «Ad-o la mine cartea, că voiu avea eu grijă ca să o trimiț la Împărăție». Într-aceaea, în dumineca viitoare Aron chemând la prânz oameni, întră carii au fost și arhimandritul Leontie, acela închinând la masă după obiceaiul locului și poftind ca cât mai curând să-l vază cu mitră, Aron au răspuns: «Niciodată voi pe mine cu mitră nu mă veți vedea», pentru că el știia că s-au fost lăpădat de a primi episcopiia. Iar cei ce ședea la masă să mira pentru ce zice el aceaea, fiindcă acum easte numit episcop. Într-aceaea Atanasie n-au trimis la Împărăție cartea lui Aron, că nu făcusă aceaea cu gând ca acela, ci numai ca să cearce smereniia lui Aron. Deci mergând la părintele Gherontie Cotori, i-au zis: «Judeci pe Aron vrednic de episcopie»? Gherontie, știind pe Aron numit episcop, au răspuns cu adevărat că-l cunoaște vreadnic. Atunci Atanasie, rumpând peceatea, i-au arătat cartea lui Aron cu carea mulțemea Împărăției că l-au numit episcop și să ruga să-l sloboadă să nu fie episcop. Deci Atanasie, plinindu-să o săptămână, au mers la Aron și i-au zis: «Frații poruncesc ca tu să iai și din ascultare să primești episcopiia». Atunci Aron, suspinând, au zis: «Deaca tu, părinte, și frații, așea voiți eu din poruncă o voiu primi, nădăjduind că prin rugăciunile voastre Dumnezeu mă va ajuta și mă rog ca cu tot deadinsul să-mi fiți întru ajutoriu»”. Lovitura de teatru vine din gura neutrului între „partide” Gherontie Cotorea, căruia Rednic îi ia ochii cu un refuz bine regizat, pentru a putea conchide apoi că „frații poruncesc” să accepte „episcopia”. Departe, deci, de a-și dori funcția, Aron își însușește imaginea omului pe care alții, „frații” îl obligă să le fie episcop. Este o adevărată a doua alegere a lui Petru Pavel Aron, care i-a asigurat apoi pace, liniște și ascultare din partea nucleului monahal al Blajului, și prin acesta din partea întregului cler din dieceză. Lucru foarte important este că manevra celor doi a impus un model nou de arhiereu, după luptătorul politic care fusese Inochentie. Mentalitatea orientală a românilor din dieceză, rămasă din vechime, era pregătită să accepte acum un episcop dedicat celor spirituale, calitate subliniată și de purtarea ostentativă a straielor călugărești identice cu cele purtate de monahii greci. Sentimentul de transplant de la început s-a estompat și Petru Pavel Aron a fost acceptat ca unul „de al lor”.

Cu spatele astfel asigurat acasă, noul episcop pleacă la Viena în cursul lunii mai 1752, unde va rămâne până în 16 august 1754. Această perioadă lungă i-a pus la grea încercare răbdarea, tăria de caracter și perseverența în fața unor „planuri țesute de contrarii românilor”.[189] În realitate, lunga „prelucrare” a episcopului ardelean, care am văzut că nu era cel dorit de suverană, și-a avut rostul ei bine stabilit în cadrul politicii interne a Vienei. Înainte de a-l prezenta Papei pentru confirmare, autoritățile de la Viena trebuiau să se asigure că nu se va mai repeta cazul de inobediență și răzvrătire al lui Inochentie Micu-Klein. Au urmat teste dificile, cu finalitate decisivă pentru existența pe viitor a Bisericii Unite. Cancelaria Aulică a Transilvaniei de la Viena, prin președintele ei Ladislau Gyulaffi, i-a cerut numaidecât după sosire să semneze un fel de jurământ „care dezvolta toate planurile sinistre făurite de stăpânire pentru completa distrugere a oricărei inițiative a episcopului”.[190] Se vede că această stăpânire, în dorința de a îngropa definitiv spectrul lui Inochentie, nu s-a dat în lături de a ignora înseși fundamentele Unirii de la 1700, într-o mixtură de pretenții care răsturnau dogmatic temeiurile convertirii românilor. I se pretinde, adică, lui Aron să își supună toate acțiunile vlădicești aprobării teologului iezuit, episcopului latin de la Alba Iulia și secțiunii catolice din Guberniul Transilvaniei.[191] În locul unui tutore, vlădica trebuia să accepte acum trei, situație care depășea pragul de umilire impus lui Atanasie Anghel cu ocazia unei „prelucrări”similare din martie 1701, când i-a fost impus teologul iezuit.[192] S-a contat, fără îndoială, pe firea liniștită a lui Aron, pe imaginea publică ștearsă ca și pe drumul greu parcurs până la mitra episcopală, premise clasice pentru o supunere ușoară. Moțul din Bistra le-a servit însă celor de la putere o surpriză la care nu s-au așteptat nicidecum: o nesupunere îndârjită. A refuzat să semneze condițiile, cerând documentul spre studiu, cerere care nu i-a fost împlinită. Gest de bun augur: peste o lună, în 21 iunie 1852, i s-a prezentat o nouă formă a angajamentului, din care lipsea supunerea față de episcopul latin de la Alba Iulia. Din trei stăpâni, unul dispăruse. Retragerea acestui punct se poate pune pe seama unor discuții ale lui Aron cu cei de la Viena, pe care documentele nu ni le-au relevat încă. Românii s-au unit după prevederile Conciliului de la Florența din 1439, unde nu se stipula subordonarea față de episcopul latin al locului. Această subordonare era însă un punct

---

[186] Eudoxiu Hurmuzaki, *Fragmente din istoria românilor,* tomul al doilea, București, 1900, p. 160.
[187] *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Klein...*, p. 266.
[188] *Brevis historica notitia...*, p. 388; *Istoria românilor*, II, p. 332.
[189] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 11.
[190] Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite. (Partea II, 1752 – 1783)* , în „Perspective”, München, XIV-XVI, 1993, nr. 53-60, p. 20.
[191] Zenovie Pâclișanu, *Din istoria bisericească a românilor ardeleni – „Teologul” vlădicilor uniți,* p. 30-31.
[192] Andreas Freyberger, *Historica relatio Unionis Walachicae...*, p. 93.

forte al prevederilor Conciliului Lateran II din 1215 în materie de unire. De la bun început, românii uniți au combătut încercările de a li se aplica acest punct al Lateranlui, cazul cel mai eclatant înregistrându-se în vremea păstoriei zbuciumate a lui Ioan Giurgiu Patachi.[193] Suprapunerea canoanelor a două concilii istorice era o bâlbâială ușor de combătut de către un teolog cu pregătire înaltă cum a fost Aron.

Jurământul în formulă nouă și avatarurile produse de el marchează punctul zero de la care a început o eră nouă în istoria Bisericii Unite, a Blajului și a istoriei românilor. Părăsind prudentă implicațiile teologice, Cancelaria Aulică include acum doar obligația episcopului de la Blaj de a accepta instituția teologului iezuit și de a se supune secțiunii catolice din Guberniu. Menținerea teologului i se cerea în virtutea diplomei lui Leopold I din 19 martie 1701, *Secunda Leopoldina*. Uimire! În toți anii luptei lui Inochentie pentru drepturi politice, aulicii de la Viena au contestat realitatea istorică a acestui document, din cauza punctului 3 despre înarticularea constituțională a românilor. Este scoasă acum din uitare, pentru că tot acolo, la punctul 5, era prevăzută și obligativitatea prezenței teologului.[194] În fața noii situații, Aron face un gest istoric cu consecințe importante: contestă acum el *Secunda Leopoldina*, pretextând că nu a fost publicată la vremea ei în Transilvania[195] – lucru adevărat! – și refuză să semneze și această a doua formă a angajamentului.[196] Gestul pare un pretext pentru respingerea incomodei și dezonorantei prezențe a teologului străin, în condițiile când Biserica Unită avea acum o elită de clerici erudiți, care nicidecum nu puteau fi suspectați de „necunoașterea dreptului canonic" prezumată la 1701. Mai adânc, însă, respingerea *Secundei* de către un român a însemnat abandonarea drumului politic trasat de Inochentie, care a fetișizat diploma lui Leopold I, fără să-și dea seama că se contazice: cerea insistent aplicarea punctului 3 cu conținut politic favorabil românilor, dar respingea punctul 5 prin care se instituia teologul. O lege de asemenea amploare ori este respectată în întregul ei, ori ignorată la fel. Conștient, desigur, de această contradicție, în plus dându-și seama că metoda inochentiană este sugrumată din toate părțile și periculoasă, Aron a preferat să conteste în bloc celebra lege de la 1701. În acest fel, a debutat în Biserica Unită o filosofie nouă de acțiune, un demers istoric emancipat de istovitoarea marotă a *Secundei*, o epocă ce poate fi numită neleopoldină. Noua citadelă a episcopului nu mai este, proclamativ, națiunea, ci biserica, și din interiorul acesteia putea să grăiască cu toată gura. Stările și Ordinele din principat, dominate de reformați, nu mai sunt stresate și active ca pe vremea lui Inochentie, văzând în lupta lui Aron cel mult o salutară – pentru ei – dezordine în Biserica Catolică. În această dezordine, impasul noului episcop nu mai era alimentat din Transilvania, ca în cazul antecesorului său, pentru că nu-și depășea atribuțiile de cap bisericesc.

I s-a prezentat, deci, o a trei formă de legământ, de unde dispare secțiunea catolică din Guberniu, dar rămâne cu tenacitate obligația ținerii teologului. Abili, aulicii nu mai fac referire la *Secunda Leopoldina*, contestată de Aron, ci la un act imperial foarte respectat în Biserica Unită: diploma din 21 august 1738 a împăratului Carol VI, prin care s-a primit domeniul mănos al Blajului și s-a putut întemeia episcopia.[197] Tatăl Mariei Tereza preluase la 1738 din diploma lui Leopold I punctul legat de teolog în termeni relativ identici, cu care însă episcopul nostru nu este de acord nicidecum. Respinge deci și această a treia formă, pe un motiv de procedură: clauza teologului nu era cuprinsă în contractul prin care domeniul Blajului devenise posesiune a episcopiei unite, contract aprobat și de Papa etc. Petru Pavel Aron se dovedește abil în subterfugii birocratice. A comis însă o greșeală. Pentru a-și acoperi spatele după cele trei refuzuri, a scris împărătesei un memoriu în care explică rațiunile poziției sale. Între altele, spune că o condiție ca aceea a ținerii teologului iezuit poate fi acceptată doar cu consensul întregului cler și *cu aprobarea Papei*.[198] Nu este exclus ca această motivare să-i fi sugerat suveranei implicarea Sf. Scaun în rezolvarea noului și iritantului contencios cu românii uniți. Cert este că, în 16 septembrie 1752, Maria Tereza s-a adresat Papei Benedict XIV, cerându-i ca pe pe Aron să-l confirme numai cu condiția ca acesta să țină pe lângă sine un teolog de ritul latin.[199] Este implicată și diplomația imperială de pe lângă Scaunul Apostolic, în persoana ambasadorului Alessandro Albani, care primește din partea cancelarului aulic Uhlfeld sarcina de a facilita lucrurile în sensul dorit de împărăteasă. Arcul ostil la adresa episcopului român se reface astfel între Viena și Roma, atmosfera tinzând să reediteze odiseea lui Inochentie. Este interesant de scos în evidență o stratagemă a lui Aron de a ieși din impas, prin naționalizarea instituției teologului. Prin agentul său de la Roma, Vasilie Bosičkovič, episcopul blăjean cere Papei ca sfetnicul teolog să fie un român, aducând înainte numele celor doi tineri absolvenți de Roma, Grigore Maior și Silvstru Caliani, contracandidații săi la sinodul de alegere din 15 – 17 noiembrie 1751. A fost însă prea târziu: chiar în ziua când și-a scris petiția către Papa, 25 noiembrie 1752, acesta emitea un decret cu caracter general, care îi obliga pe episcopii români uniți să tină un teolog de ritul latin. S-a hotărât ca această prevedere să fie introdusă în bula de consacrare a lui Aron și a succesorilor lui.[200] Pentru prima dată, Scaunul Apostolic se implica în problema teologului

---

[193] Ioan Chindriș, *Cultură și societate...*, p. 23-44.

[194] „Apoi, fiindcă din necunoașterea dreptului canonic s-au petrecut și comis la ei [la români – n. n.] mari erori și scandaluri, chiar prin episcopul însuși și prin cler, pentru a se preveni pe viitor asemenea inconveniente, va fi numit cât de curând și delegat de către Noi sau de către iubitul Nostru arhiepiscop al Strigoniului, sau de către urmașii lui, un teolog înzestrat cu calități alese ale sufletului, cunoscător al jurisprudenței canonice și abil în rezolvarea problemelor, care, în calitate de *auditor causarum generalis*, va veghea cu seriozitate ca asemenea inconveniente să nu se repete și nu va îngădui ca soborul însuși, în care totdeauna va fi de față, episcopul sau popii încredințați jurisdicției acestuia, să devieze de la dreptul canonic sau de la preceptele bisericii". După cea mai recentă traducere a diplomei, la Andreas Freyberger, *Historica relatio...*, p. 105.

[195] Zenovie Pâclișanu, *op. cit.* în nota 190, p. 27.

[196] *Ibid.*, p. 21.

[197] Ediții românești ale diplomei la Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 293-298 și Gheorghe Șincai, *Hronica...*, III, 363-370.

[198] Zenovie Pâclișanu, *Din istoria bisericească a românilor ardeleni...*, p. 32.

[199] Textul latin al scrisorii la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 12-14.

[200] Decretul papal *ibid.*, p. 18-19. Cf. și Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite. (Partea II, 1752 – 1783)*, în „Perspective", München, XIV-XVI, 1993, nr. 53-60, p. 23.

latin din dieceza Făgăraşului, având ca urmare gravă permanentizarea acestuia în biserica românilor, din caracterul temporar care putea fi extras, măcar teoretic, din documentele puterii emise până la acea dată.[201] Consecvent cu sine însuşi, Aron respinge hotărârea Papei, căruia îi adresează o scrisoare îndrăzneaţă, cerându-i să-şi revoce decretul din 25 noiembrie, care îi impunea ţinerea teologului latin. Nu i-a fot luată în seamă acastă cerere, ca atare bula de numire a sa în funcţia de episcop, purtând data de 9 ianuarie 1753, prevede obligativitatea lui Aron „de a avea lângă sine un presbiter latin în calitate de teolog".[202] Problema părea închisă, şi totuşi episcopul merge mai departe cu opoziţia sa: refuză primirea bulei papale, motivând că ea cuprinde condiţii umilitoare pentru prestigiul său şi al bisericii sale. Preferă ca bula să fie retrimisă la Roma, decât ca el să se abată de la canoanele bisericii sale.[203] Această îndrăzneală a umplut paharul.

Care era miza hărţuielii – unii istorici o numesc luptă[204] – dintre Curte şi episcop pe tema tologului? Dincolo de motivele invocate, unele moştenite de la Inochentie, Aron se poate crede că avea unul intim, personal, care ţine de situaţia sa, cea mai grea din întreaga istorie a Bisericii Unite. Îi urma în scaun unui om monumental în imaginarul poporului, care era încă în viaţă şi ale cărui realizări, efective sau legendare, ameninţau să-i reducă păstoria la insignifiant sau chiar la ridicol. „Modestul" mocan plin de orgolii ascunse nu putea suporta o asemenea eventualitate. Avea nevoie de lupta şi victoria sa proprie, pe o temă vie în rândul credincioşilor, care tocmai îl acceptaseră şi care îi urmăreau, fireşte, toţi paşii de la Viena. Din vag efectiv pe vremea lui Atanasie Anghel, rolul teologului de la Blaj devenise decorativ cu timpul. Dar ura, şovinismul şi intoleranţa românilor la adresa acestui ungur de lege străină în mijlocul biericii lor constituiau un filon bun de exploatat, ceea ce face Aron la Viena, iscând un conflict acut cu autorităţile. Nici încercarea împărătesei de a aduce un episcop străin, pe Olsavszky, nu putea să-i inspire sentimente mai bune. Voinţa lui de fier, asemeni cingătoarei de la brâu, le-a evocat imperialilor atitudinea lui Inochentie, pe care Aron e clar că voia să-l egaleze, determinându-i să ia măsuri. Pentru Maria Tereza, impunerea teologului iezuit nu putea ţine de vreo influenţă aparte a Companiei lui Isus asupra ei, având în vedere personalitatea accentuată cu care s-a impus în faţa întregului continent. Ea şi-a manifestat pe această cale displicenţa şi neîncrederea pe care le nutrea la adresa românilor, zgândărind rana care-i durea cel mai tare. Dacă ar fi vrut să continuie atitudinea tatălui său Carol VI faţă de problema teologului, era normal să ia seama la accentul de relativitate din diploma acestuia, unde prevederea de la 1701 era menită să dureze „până când Noi nu vom rândui amintrilea".[205] Pragmaticul monarh a simţit izul vetust al acestei practici, rezervându-şi dreptul de a o abroga. Dimpotrivă, fiica sa Maria Tereza bate în cuie în mod ostentativ uzanţa desuetă, în pofida tuturor argumentelor care o invalidau, implicând papalitatea în conservarea ei, împotriva noii realităţi din Biserica Unită. Istoricii au remarcat discrepanţa dintre triumfalismul oficialilor vienezi, care credeau că astfel au înregistrat un succes, şi realitatea din principat, unde românii se înstrăinau tot mai mult de unire.[206] Era clar că de acum Unirea cu Roma nu mai avea la Viena sprijinitori, ci numai stăpâni imperativi, că drumul marelui Leopold este închis şi că Biserica Unită, daca vrea să existe, trebuie să-şi mobilizeze resursele vigorii proprii în ea însăşi, acasă, în rândul poporului.

Arcul de colaborare Viena – Roma acţiona pe două planuri pentru „rezolvarea" cazului lui Aron: pe de o parte se postula acceptarea lui cu condiţia nestrămutată a admiterii teologului, pe de altă parte se lua în calcul înlocuirea lui cu altă persoană, mai „potrivită". Ideea înlăturării sale nu-i era străină, iar după respingerea bulei de instalare devenise oficială. Încă la 1 decembrie 1752, Bosičkovič îi atrăgea atenţia, de la Roma, despre ştirea care circula, cum că împărăteasa este hotărâtă să numească alt episcop, dacă nu va accepta teologul. În martie 1753 zvonul devine oficial, când cardinalul Albani îl somează pe Bosičkovič să transmită episcopului, pe care îl reprezenta la Roma, că dacă refuză condiţia teologului, va fi numită o altă persoană în fruntea episcopiei. Agentul îl roagă pe Aron să accepte, ca nu cumva, „luptând pentru o jurisdicţie vlădicească neştirbită",[207] să piardă totul. Accentul concret a venit însă din partea contelui Königsegg-Erps, în urma unei adunări plenarea a Cancelariei Aulice din 7 iulie 1753, unde s-a încercat intimidarea lui Aron prin mijloace dure, ca să semneze pentru primirea bulei papale. Este interesant un amănunt de la acesată reuniune. La observaţia lui Aron că nici unui episcop nu i se cere o asemenea semnătură, i se răspunde că este voinţa Curţii ca faţă de biserica românească să se procedeze astfel.[208] Probabil că este şi motivul pentru care refuzul de a semna vine acum şi mai hotărât, însoţit de precizarea că mai curând este dispus să renunţe la episcopie. Drept urmare, importantul demnitar i-a scris Mariei Tereza despre ţinuta „încăpăţânată" a episcopului român, pe care nu o poate socoti acceptabilă din motive bisericeşti şi *politice* privitoare la Transilvania şi, ca atare, propune să fie numit în locul lui Aron un alt episcop, mai cooperant. Königsegg-Erps suspicionează ca sediţios şi faptul că Aron poartă camilafca orientală în locul tichiei catolice. Scenariul de la Blaj al lui Atanasie Rednic începe să dea roade: încet-încet, Aron acumulează merite în ochii celor de acasă, ca apărător al autonomiei Bisericii Unite în ritul ei oriental. Samuil Micu, duşman al lui Aron, va scrie mai târziu că „vlădica Aron mult au lucrat şi el [s.n.] ca să nu aibă teolog latin lângă sine".[209] Acest „şi el" este o inserţiune care îl compară cu Inochentie Micu-Klein, aşa

---

[201] Vasile Bărbat, *Instituirea funcţiei „teologului" în Biserica Română Unită*, extras din teza de doctorat, traducere în româneşte de Cristian Langa şi Emil Puni după ediţia de Roma 1963, Deva, 1992, p. 19.

[202] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 22.

[203] Declaraţia o face în faţa plenului Cancelariei Aulice a Transilvaniei din 7 iulie 1753, unde fusese chemat să fie supus la presiuni, după ce cancelarul Gyulaffi, episcopul Olsavszky de la Munkács şi alţii încercaseră în zadar să-l înduplece a primi bula. Vezi *ibid.*, p. 22-25, n. 2.

[204] *Ibid.*, p. 10-37; Zenovie Pâclişanu, *op. cit.* aci supra, p. 23-29 („greaua luptă" – p. 27).

[205] Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 297.

[206] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 19.

[207] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii...*, loc. cit. în nota 200, p. 24.

[208] *Ibid.*,p. 25: („aliter cum hoc episcopatu aulam agere velle").

[209] *Op. cit.* aci supra, p. 332.

cum pasul următor al autorităților de la Viena îl va apropia și mai mult de soarta acestuia. În răstimpul până toamna târziu, Roma este ținta unor intervenții noi ale Curții vieneze, dar și a unor informații noi pe seama Papei, căruia i se cere din nou forțarea mâinii ardeleanului. Mai prudent acum, Benedict XIV a cerut generalului Ordinului Iezuit să-și țină în frâu frații puși în calitate de teologi pe lângă episcopii români. Apoi îi scrie lui Aron în 19 noiembrie 1753 să facă pe voia Curții, invocând, spre a-l îmbuna, și intervenția la generalul iezuit, scrisoare la care Aron răspunde cu un refuz tot atât de neted, în 24 noiembrie, invocând drepurile și privilegiile bisericii românești. Nu mai exista acum nici o îndoială din partea Curții că Aron poate fi schimbat, ca atare încep și demersurile. Următorii din ternariul de la 15 – 17 noiembrie 1751, Grigore Maior și Silvestru Caliani, „s-au nimerit" să fie tocmai în acele zile la Viena,[210] chemați desigur pentru spălarea creierilor, și tot „întâmplător" la unul dinte ei s-a gândit Curtea când sugera nunțiului Serbelloni înlocuirea lui Aron cu o altă persoană propusă de sinod. Halul de încrâncenare al Vienei reiese din sugestia subsidiară către nunțiu ca, la nevoie, să fie chemat acasă Inochentie, pentru înlăturarea căruia s-a zbătut vreme de șapte ani! Nunțiul răspunde însă, pertinent, că numirea altui episcop ar fi posibilă numai dacă Aron ar abzice din funcție.[211] Situația lui se apropie de a predecesorului său, aruncând o lumină orbitoare asupra crizei uriașe în care se zbătea Biserica Unită din Transilvania, din nou lipsită de păstor, la fel ca după plecarea lui Inochentie în exil. Starea explozivă a fost declanșată de venirea la Blaj, înaintea lui Aron și pe când episcopul se zbuciuma la Viena, a noului teolog iezuit, numit în 1752, Mihály Salbeck. Acesta se instală în castelul episcopal și împrăștie vestea că Aron nu se mai întoarce, întrucât a fost destituit, deci el este conducătorul bisericii, în calitate de vicar. Gestul a contribuit la revigorarea mișcării antiunioniste, pe curba de nivel a zonelor străbătute de Visarion, dar, prin contagiune, și în zonele vecine,[212] pregătind starea de spirit pentru viitoarea răscoală a lui Sofronie. La Roma s-a instalat, în sfârșit, îngrijorarea. În 9 martie 1754, Papa i-a poruncit ca ori să împlinească dorința Curții, ori să se lase de episcopie. În mod inspirat pentru biserica sa, Petru Pavel Aron a cedat, dând în 29 martie confirmarea de primire a numirii sale.[213]

Care a fost rostul zbuciumului de peste doi ani al episcopului blăjean la Viena? Răstimpul acesta se constituie într-o placă turnantă de trecere de la imaginea colaboratorului efemer și obedient, ce și-o formase puterea imperială despre el în perioada vicariatului, la aceea de ierarh autentic al unei biserici naționale, a cărei demnitate îi era mai scumpă decât propria soartă. Folosind cu calm și tenacitate toate mijloacele de acțiune rămase în urma blocării căii politice a lui Inochentie, Aron a știut să păstreze o frondă plină de curaj față de aceeași împărăteasă care l-a speriat pe predecesorul său până la a da bir cu fugiții din teritoriile Imperiului. Aron nu a fugit nicăieri, deși, cum s-a văzut, devenise chiar mai stânjenitor decât Micu-Klein. Viena și Roma au trebuit să țină cont de faptul că în fruntea Bisericii Unite din Transilvania este o personalitate care trebuie să fie băgată în seamă și cu care monologul imperativ nu are șanse de succes. Mai apoi, Aron nu s-a întors de la Viena cu mâna goală nici în ce privește rezultatele concrete. Integralismul imperial, care dorea să aibă în el un cap al românilor supus unei tutele întreite, s-a mulțumit până la urmă cu clauza unică a teologului iezuit. Este drept că, prin implicarea papalității, această tumoare străină în corpul bisericii românești capătă o aparență de „eternizare". Dar politica rafinată a Sf. Scaun, nevoită să țină cont de dorința imperială, a știut să minimalizeze această eternitate, precizând în bula de confirmare că teologul va avea un rol pur consultativ și că va fi obligat să cunoască limba română și ritul oriental al Bisericii Unite. În plus, împărăteasa a cedat și ea un pas, convenind ca, de acum înainte, teologul să fie plătit din banii Tezaurariatului și nu din veniturile episcopiei, cum fusese înainte.[214] Aceste două concesiuni schimbă, în fapt, prevederile vechilor diplome imperiale (*Secunda Leopoldina* 1701 și Carol VI 1738) care fixau statutul teologului și pe care se situa la început Curtea cu dârzenie. Întors acasă, Aron a știut să-i aplice teologului Salbeck aceste prevederi noi, făcând din el un simbol și o umbră a ceea ce fusese teologul iezuit înaintea lui.[215] Se poate afirma pe bună dreptate că instituția teologului în Biserica Unită a murit de facto sub Petru Pavel Aron, mult înainea desființării ordinului, la 1773. În fine, Aron s-a întors de la Viena cu înscrisuri și acte care reconfirmau statutul și privilegiile materiale hotărâte de aceiași cezari anteriori pe seama Episcopiei Făgărașului din Transilvania, fără nici o schimbare. A fost chemat la Viena pentru a fi învins, dar s-a întors învingător. După zece ani de zbucium, care au marcat profund biserica românească din Transilvania în lipsa arhiereului, românii și-au câștigat, în fine, un cap bisericesc remarcabil, trecut prin focurile unor experiențe și trăiri neobișnuite. Cea mai acută dintre ele a fost presiunea istoriei asupra lui, de a căuta și găsi un alt drum pe care națiunea română din principat să se afirme, după ce acțiunea politică a fost obliterată. Cum nu mai putea urma calea lui Inochentie, „el a știut afla un alt câmp vast, în care, fără zgomotul și strălucirea luptelor politice ale înaintașului său, a lucrat neobosit și a produs roade îmbelșugate pentru neamul românesc: câmpul culturei naționale".[216]

Cultură și școală A fost sfințit în 21 septembrie 1754 de către episcopul unit de la Munkács, Mihail Manuil Olsavszky, în catedrala de reședință a acestuia de la Mária Pócs, în nordul Ungariei. Instalarea efectivă la Blaj, în 12 noiembrie, cu care ocazie s-a întrunit sinod general și s-a manifestat bucurie explozivă în rândul credincioșilor,[217] a fost marcată de un gest bine gândit al lui Aron. La alegerea capitularilor din staful său ecleziastic,

---

[210] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 28.
[211] Fraknoi Vilmos, *A magyar királyi kegyuri jog Sz. Istvántól Mária Tereziáig*, Budapesta, 1896, p. 465.
[212] D. Prodan, *Supplex...*, p. 199.
[213] Fraknoi Vilmos, *op. cit.*, p. 466, n.1.
[214] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 30-31; Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii...*, loc. cit. în nota 200, p. 22-23.
[215] *Ibid.*, p. 28-29.
[216] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 36.
[217] După cum raportează Aron însuși către pontiful de la Roma în 23 noiembrie 1754 (vezi documentul *ibid.*, p. 35-36, n. 2/b). Nu poate fi lăudăroșenie din partea episcopului, pentru că lipsa prea îndelungată a unui cap bisericesc a pricinuit, în atmosfera epocii, suferințe reale credincioșilor, pentru care întâi-stătătorul era simbolul bisericii înseși, lipsa lui pricinuind neliniste, confuzie și dezordine.

a numit printre cei destinaţi să conducă biserica împreună cu el atât persoane din rândul apropiaţilor, cât şi din rândul duşmanilor sau al persoanelor neangajate în conflict. Alături de confesorul şi insolitul frate de cruce Atanasie Rednic, se regăsesc oamenii de încredere ai lui Inochentie şi adversari ai săi, Grigore Maior şi Silvestru Caliani. Vicar general a devenit Gherontie Cotorea. Ce îi unea pe aceştia şi de ce s-a oprit Aron asupra lor? Cu toţii erau învăţaţi cu studii înalte la universităţi catolice apusene, posesorii unor cunoştinţe umaniste vaste, pasionaţi ai cărţii şi scrisului.

De altminteri, episcopul de la Blaj forma o echipă integrată pe plan cultural cu aceşti oameni, încă din perioada vicariatului său. În 1747 s-au aşezat în noul lăcaş al mănăstirii primii călugări uniţi, instituţie preconizată în bula *„Rationi congruit"* din 1721 şi dorită cu ardoare de Inochentie Micu-Klein, iniţiatorul monahismului blăjean după regulele ordinului oriental al Sfântului Vasile cel Mare.[218] În contractul semnat de întemeietorul Blajului cu Tazaurariatul la 31 august 1736, privind chivernisirea noului domeniu, se prevedea la punctul 6 aşezarea unei mănăstiri cu călugări ce „sânt cu viaţă fără prihană, întru învăţătură procopsiţi [s.n.], cu năravuri bune împodobiţi şi care ştiu mai multe limbi".[219] Era prima schiţare a unei frăţii monahale de tip occidental pe pământul românesc, pe principiul mănăstirilor care purtau de un mileniu torţa civilizaţiei şi culturii umane în Europa. Grupul încartiruit la Blaj în 1747 corespundea întru totul acestei cerinţe exigente. Era format din Leontie Moschonas, Grigore Maior, Gherontie Cotorea şi Silvestru Caliani, la care în 1750 s-a adăugat şi Atanasie Rednic. Cu excepţia bătrânului Moschonas, călugăr grec cu o viaţă aventuroasă care s-a încheiat la Blaj, în ataşament sincer faţa de religia unită, ceilalţi erau ardeleni tineri apropiaţi ca vârstă, şcoliţi la universităţi catolice de tip apusean. Vicarul Aron, care încă nu apucase să se călugărească, nu locuia în mănăstire, dar era după canoane superiorul celor amintiţi. În condiţiile scrâşnite ale discordiei partizane dintre partida lui Inochentie şi cea a lui Aron, descrisă mai sus, toţi aceştia, împreună cu vicarul, trebuiau să poarte răspunderea cârmuirii diecezei şi a apărării unirii. Situaţia tensionată i-a ajuat să se cunoască, să se rodeze împreună pentru un viitor ce se va arăta generos cu vocaţia lor cărturărească. O sarcină de bun augur se abate asupra lor în 1746, odată cu ordinul Mariei Tereza din 23 noiembrie, prin care se interzice în mod imperativ introducerea în Transilvania a cărţilor bisericeşti tipărite în Ţara Românească şi Moldova. Cele existente în posesiunea uniţilor să fie confiscate.[220] A fost o măsură din seria celor menite să contracareze destabilizarea Bisericii Unite, în urma jacqueriei adversare a lui Visarion şi a revoltei proinochentiene chiar în sânul acestei biserici. Dar pentru peisajul oricum secătuit de carte şi cultură din principat, tăierea acestui canal care dura de secole putea însemna prăbuşirea în barbarie a bisericii, a societăţii dependente de mesaj spiritual exclusiv pe filieră religioasă. În prealabil, deci, împărăteasa chestionase Guberniul ardelean, în 14 octombrie 1746, despre posibilitatea înfiinţării unei tipografii româneşti pe seama Bisericii Unite. Suverana nu enunţa o noutate. Inochentie Micu-Klein se gândise încă din 1735 la restaurarea vechii tiparniţe de la Alba Iulia, făcând demersuri pentru obţinerea de piese noi pentru acest mijloc cultural atât de necesar „naţiunii române şi cultului dumnezeiesc".[221] A restaurat-o vicarul Petru Aron, cu mari cheltuieli din punga proprie *(suis propriis iisque magnis sumptibus)*, [222] încât la 17 iulie 1747 i se cere din partea Tezaurariatului să tipărească în limbile română şi sârbească o ordonanţă împotriva contrabandei cu valută austriacă în Imperiul Otoman,[223] sarcina versiunilor asumându-şi-o călugării Grigore Maior, Silvestru Caliani şi Gherontie Cotorea.[224] Despre zorii tipografiei blăjene există informaţii certe dar şi unele care mai aşteaptă confirmări în plus din partea cercetării, cum ar fi tipărirea Psaltirii la Blaj între anii 1747 şi 1750 şi existenţa unui tipograf acreditat, în persoana lui Dimitrie Pandovici.[225] Oricum, primul nucleu cultural coerent din reşedinţa episcopală a uniţilor s-a închegat în jurul acestei noutăţi pasionante pentru tinerii călugări, veniţi din ariile occidentale ale unei producţii tipografice prodigioase. În cazul lui Gherontie Cotorea avem de-a face chiar cu un pasionat al scrisului, care a tradus – în 1746, pe când mai era student la Tirnavia, – din celebra carte militantă antiortodoxă a iezuitului francez Louis Maimbourg, *Historire du schisme des Grecs*.[226] Lucrarea lui Cotorea, intitulată *De schismaticia grecilor*, este însoţită de o compilaţie intitulată *Despre articuluşurile ceale de price*, în care clarifică în stil polemic problema celor patru puncte dogmatice ale unirii cu Roma.[227] Există informaţia că el ar fi scris şi o *Carte de religia şi obiceiurile turcilor*, al cărei manuscris este considerat pierdut până la această dată. [228] Însă lucrarea

---

[218] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVI, 1977, nr. 3-4, p. 46.

[219] După treducerea lui Gheorghe Şincai din *Hronica românilor,* III, p. 267.

[220] „Ejusmodi libri prae manibus unitorum seu eccelsiasticorum seu saecularium reperibiles conquirantur ipsisque pariter adimantur" (la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 357, n. 3).

[221] Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, I, p. 529.

[222] Conform unui raport bine documentat din 1771 al călugărului blăjean Iosafat Devai, despre tipografia blăjeană. Vezi Vasilie Popp, *Disertaţie despre tipografiile româneşti în Transilvania şi învecinatele ţări, de la începutul lor până la vremile noastre*, Sibiu, 1838, p. 39-42.

[223] Titlul versiunii româneşti: *Porunca preaînălţatei Doamnei Împărătese şi Crăiesei, Doamnei Doamnei Mariii Tereziii, cu carea se opreşte petrecerea banilor împărăteşti şi crăieşti în ţările Porţii Otomaniceşti supuse. Scoasă de pre letinie în limba românească şi tipărită în scaunul arhieresc în Blaj, anul Domnului 1747 în luna lui august 27 de zile.* Semnalată prima dată de Nicolae Iorga în *Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramureşene,* I, Bucureşti, 1906, p. 46. Această tipăritură de început a mai preocupat-o pe Gabriela Mircea, *Vechi tipărituri blăjene, la bicentenarul Bibliei de la Blaj din 1795. Catalogul expoziţiei temporare din noiembrie 1995*, Sala Unirii, Alba Iulia, 1995, p. 11, care semnalează existenţa unui exemplar necunoscut la Biblioteca Mitropoliei Ortodoxe din Sibiu. Vezi şi Cornel Tatai-Baltă, *Interferenţe cultural-artistice europene*, Blaj, 2003, p. 32.

[224] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 65.

[225] Francisc Papp, *Psaltirea lui Dimitrie Pandovici. Contribuţii la bibliografia românească veche,* în „Acta Musei Napocensis", V, 1968, p. 543-544; Cornel Tatai-Baltă, *op. cit.*, p. 33.

[226] Tipărită la Paris în 1677, cu reeditări în 1678, 1679, 1682, 1687 etc.

[227] Ambele au rămas in manuscris. Cea de a doua, *Despre articuluşurile ceale de price*, a fost publicată în anul 2000 la Alba Iulia de către Laura Stanciu, într-o ediţie princeps însoţită de facsimile.

[228] După informaţia lui Nicolae Comşa din lucrarea *Dascălii Blajului*, Blaj, 1940, p. 18. Acelaşi autor nu o mai găseşte în cunoscutul său repertoriu despre manuscrisele blăjene, *Manuscrisele româneşti din Biblioteca centrală din Blaj*, Blaj, 1944.

de debut adevărat al tipografiei din Blaj este considerată a fi cărţulia *Floarea adevărului*, tipărită în 1750.[229] Autorul colectiv se identifică drept „cuvioşii ieromonaşi", care erau călugării de la Blaj. Toţi autorii preocupaţi de această scriere precursoare sunt însă de părere că vicarul Aron, care nu era încă în rândul călugărilor, a contribuit la alcătuirea cărţii. Faimoasă prin destinul ei contemporan şi ulterior, *Floarea adevărului* a fost privită de exegeză, inclusiv de noi,[230] prin prisma mesajului ei explicit, acela de a justifica pe baza canoanelor bisericeşti esenţa unirii cu Roma şi legitimitatea teologică a confesiunii greco-catolice. Într-adevăr, cartea a fost difuzată de Aron în călătoriile sale de pacificare prin zonele bântuite de Visarion şi unde atmosfera antiunionistă era înflăcărată.[231] Dar actul redactării cărţii şi analiza atentă a conţinutului ei duc la o concluzie mai ispititoare: relativitatea primejdiei care ameninţa Biserica Unită în urma zavistiei călugărului sârb şi a frondei inochentiene de dinaintea abzicerii lui Micu-Klein din episcopie. În haosul aparent, provocat între altele şi de imaginea negativă a vicarului apostolic, la Blaj se menţinea totuşi un miez dur al unirii, grupat în acţiune chiar în jurul lui Aron şi care transcedea „împărecherile" între înşişi membrii echipei pe tema scaunului episcopal. Sub aspectul foarte savant al lucrării, ca prima din cultura noastră care are o bibliografie de referinţă întocmită profesional, dincolo de tonul aparent ireneic, blajin, în care este scrisă, concluziile ei reducţioniste pun ortodoxia în postura unei entităţi care neagă adevăruri fixate de propriii ei părinţi şi de propriile scrieri dogmatice. Blăjenii, în schimb, promit în preambulul cărţii că „nemica dintru al nostru vom da, ci numai sfintele învăţături din dumnezeieştile cărţi şi a sfinţilor părinţi, precum în cărţile noastre le vom afla, cu toată credinţa aducându-le, chiare şi neschimbate într-această cărticică le vom însemna". Cunoscutul teolog ortodox Teodor Bodogae făcea, în 1944, conexiuni pertinente de *Floarea adevărului* care pot reflecta realitatea. El leagă geneza cărţii de o iniţiativă a episcopului Olsavszky de la Munkács, care la Boboteza anului 1746 a ţinut o slujbă în faţa puternicei comunităţi a uniţilor din Cluj-Mănăştur, cu care ocazie a sfinţit apa la Someş.[232] Rectorul iezuiţilor de la Cluj, Joannes Baptista Szegedi, le-a predicat atunci românilor în limba lor despre adevărurile unirii, cu atâta convingere încât aceştia au strigat: „Ah! Dacă am avea şi noi preoţi aşa de învăţaţi!"[233] În 1749, chiar episcopul romano-catolic Ferenc Barkóczy de la Eger, cu ocazia unei vizitaţii canonice între rutenii uniţi, a redactat o instrucţiune pe seama acestora, axată pe aceeaşi dezvoltare a punctelor unirii cu Roma.[234] „Cuvioşii ieromonaşi" de la Blaj s-or fi simţit datori să arată că şi românii au „preoţi aşa de învăţaţi"? Scrierea lor este pe departe cea mai reuşită, atât în conţinut cât şi ca formă de structurare a materialului înr-o unitate coerentă, echilibrată. În *Floarea adevărului* nu este vizibil imperativul necesităţii propagandistice, care fundamental a dictat totuşi naşterea ei. Cu atât este mai evidentă motivaţia ştiinţifică, teologică, a autorilor, dorinţa de a scoate din izvoarele istorice şi dogmatice folosite[235] adevărul că biserica creştină nu a fost niciodată despărţită, ci una din totdeauna, catolică şi apostolică, unită în credinţă. Chiar în titlu se enunţă faptul că „unirea altă nu iaste, fără numai credinţa şi învăţătura sfinţilor părinţi". Polemica antiortodoxă explicită putea îngreuna situaţia oricum dificilă a unirii. Imaginea calmă a unei construcţii creştine „unite", niciodată despărţite dogmatic, punea balsam pe rana credincioşilor simpli, descumpăniţi de vrajba care zguduia lumea satelor ardelene.

Formula blăjeană s-a dovedit contagioasă. A folosit-o episcopul rutean Olsavszky în 1761, cu ocazia vizitaţiei canonice în părţile Sătmarului, unde avea jurisdicţie şi asupra uniţilor români, într-o amplă epistolă pastorală către aceşti poporeni, intitulată sugestiv *Sermo de sacra occidentalem inter et orientalem Ecclesiam Unione*, prin care voia să asaneze tulburările pricinuite de răscoala lui Sofronie, care şi-a întins influenţa până în aceste zone îndepărtate.[236] Nu încape îndoială că ruteanul a cunoscut opera ieromonaşilor blăjeni, căci altminteri nu se poate explica metodologia identică a celor două scrieri. Aceeaşi încercare de a masca impulsul polemic sub formula unirii ca realitate din totdeauna a bisericii creştine, apelul la textele biblice, sfinţii părinţi şi canoanele soboarelor din vechime şi justificarea celor patru puncte ale unirii florentine prin aceste autorităţi conscrate. Scrierea lui Olsavszky este însă departe de perfecţiunea de monadă a operei blăjenilor. Rigoarea expunerii lasă mult de dorit, historismul inutil răzbate pe alocuri redundant, la fel ca polemica ce scapă de sub control (vezi interpretarea căderii Constantinopolului ca pedeapsă primită de greci pentru trădarea legământului jurat la Conciliul de la Florenţa şi asemănarea evenimentului cu căderea antică a Ierusalimului). Dimpotrivă, *Floarea adevărului* se menţine în albia teologiei curate, fără vreo intruziune subiectivă, în formulările ei nu se regăseşte nimic din subiectivismul autorilor,

---

[229] *Floarea adevărului, pentru pacea şi dragostea de obşte, din grădinile sfintelor scripturi. Prin mare stădaniia cucearnicilor între ieromonaşi, în Mănăstirea Sfintei Troiţe de la Blaj acum întâi culeasă. Carea luminat arată cum că unirea altă nu iaste, fără numai credinţa şi învăţătura sfinţilor părinţi. Tpăritu-s-au în Blaj în anul Domnului 1750, martie 30.* Vezi date bibliologice şi bibliografie despre această carte la Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 262, n. 169.

[230] *Ibid.*, p. 261 sqq.

[231] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVII, 1978, nr. 1, p. 58-59.

[232] În masivul studiu *Despre cunoştinţele teologice ale preoţilor noştri de acum 200 de ani. Semnificaţia unui manuscris din 1765*, în „Anuarul", publicat de Academia Teologică „Andreiană" Ortodoxă Română din Sibiu, XX (II), 1943 – 1944, p. 179- 306.

[233] Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, p. 572-573.

[234] Rezumată *ibid.*, p. 886-891.

[235] Este notoriu şi impresionant, ca idee metodologică, faptul că întreaga bibliografie, denunţată chiar de la început, este formată din cărţi ortodoxe, 15 la număr, tipărite în Ţara Românească şi Moldova, pe care le utilizează în mod abil spre a dovedi un adevăr dogmatic catolic.

[236] Textul pastoralei la Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, p. 871-896. Vezi analiza ei la Ovidiu Ghitta, *Naşterea unei biserici*, Cluj-Napoca, 2001, p. 339-347. Tot acolo (p. 340, n. 92) informaţia că Olsavszky avea la îndemână o variantă românească a textului. Teodor Bodogae în *Despre cunoştinţele teologice ale preoţilor noştri...*, la loc. cit., p. 287, n. 3, aduce informaţia că episcopul de la Munkács şi-a tipărit apoi această pastorală în patru limbi: germană, latină, slavonă şi română. Afirmaţia este susţinută de Géza Petrik, *Magyarország bibliographiája 1712 – 1860*, II, Budapesta, 1890, p. 924, cu adaosul că textul s-a tipătit şi în limba maghiară, cu tilul *A szeretet kötele* (legătura iubirii), la Pesta, f. a. (posibil în intervalul 1761 – 1765). Petrik consemnează trei ediţii latineşti (Tirnavia 1761, Viena 1765 şi Pociaiev 1769), una germană (Viena 1765) şi pe cea maghiară amintită. Despre traducerile în română şi slavonă nu pomeneşte nimic.

concluziile izvorând din substanţa obiectivă a surselor folosite. Este o lucrare independentă, profund originală, în plus scrisă într-o limbă suficient de populară ca să poată deveni un „îndreptar la purtător" pentru cine voia să cunoască raţiunile teologice ale unirii. Aşa se poate explica şi faptul că din tirajul de la 1750, care nu putea fi redus pentru o lucrare de propagandă, nu se mai cunoaşte acum decât un singur exemplar, şi acela în afara graniţelor României.[237]

Important este însă nu cine de la cine a luat ideile, ci faptul că *Floarea adevărului* se încadrează într-o familie de lucrări justificative, de definire a identităţii unirii cu Roma, reclamată de situaţia grea în care se afla noua confesiune în vremea Mariei Tereza, nu doar în Transilvania, ci şi în alte părţi ale Imperiului. Minoră totuşi şi epigonă în manifestarea teologică, mişcarea îşi trage originea din marile polemici justificative ale unirii, purtate odinioară de personaje marcante din mediul oriental, grecesc chiar, cum au fost Petrus Arcudius (1563 – 1633), Leo Allatius (1586 – 1669) sau Nicolae Comnen-Papadopol.

Episcopul Petru Pavel Aron a îndrăgit în mod aparte această lucrare. În anii „prelucrării" sale de la Viena, după alegera de la Blaj şi chemarea în capitală, a realizat o traducere a ei în limba latină, pe care a tipărit-o acolo în 1752.[238] Era în toiul eforturilor pentru îndepărtarea teologului iezuit din Biserica Unită, ca inutil în condiţiile când situaţia de la 1701 era depăşită şi între români existau acum teologi suficient de eruditi ca să apere puritatea dogmatică a unirii. Zenovie Pâclişanu crede că Aron a vrut să-şi dovedească propria erudiţie prin această traducere, precum şi faptul că este capabil să conducă dieceza fără „ajutorul" teologului.[239] Nu putea să cugete astfel, pe câtă vreme din titlul traducerii reieşea că este vorba de o operă colectivă şi, bineînţeles, în condiţiile când la Viena era cunoscută ediţia românească de la 1750. Mai plauzibil este că, în căutare disperată de argumente, Aron s-a gândit să folosească traducerea în sprijinul cererii sale de a fi înlocuit teologul iezuit cu un *auditor causarum generalis* dintre călugării eruditi ai Blajului, care, iată, au fost în stare să elaboreze o operă de asemenea acurateţe. Tocmai acest lucru nu era dispusă puterea de la Viena să-l audă, când toate eforturile îi erau concentrate în a-i impune blăjeanului cu forţa păstrarea teologului străin. Ca atare, tipăritura a fost confiscată imediat, din ordinul împărătesei, în condiţii ale căror amănunte sunt încă insuficient clarificate.[240] Episcopul abia a reuşit să-şi păstreze un număr foarte mic de exemplare, dintre care unul l-a trimis Papei, acesta răspunzându-i, în mod „mai mult decât patern", că vede în carte „un exemplu de doctrină catolică".[241] Un alt exemplar l-a trimis episcopului latin de la Oradea, în 30 decembrie 1754, de la care speră o intervenţie la „Sacratisima Majestate" şi la alţi episcopi romano-catolici, în sensul scoaterii de sub sechestru.[242] Nu s-a petrecut însă nimic pozitiv în soarta cărţii, din care nu este cunoscut nici un exemplar

---

[237] La Országos Széchényi Könyvtár (Biblioteca Naţională a Ungariei) din Budapesta, cota 324077 (vezi supra, n. 229). Dispariţia tirajului se poate explica, printre altele, prin faptul că lucrarea a devenit bibliografie obligatorie pentru candidaţii la preoţie printr-un examen sumar, din lipsa de cadre clericale (vezi Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 364 n. 1). Totuşi, cazul unic al rarităţii unei cărţi până la pragul dispariţiei totale poate duce cu gândul la o distrugere intenţionată a ei de către ortodocşi sau de către uniţii dizidenţi. Căci apariţia cărţii blăjene a produs un ecou ostil la limita isteriei în rândul ortodocşilor, după cum o dovedeşte o lungă replică din 1765, rămasă în manuscris până în secolul al XX-lea, pusă pe seama episcopului Grigore Socoteanu de la Râmnic sau a unei persoane din anturajul acestuia (vezi textul şi comentariile pe marginea lui la Teodor Bodogae, *Despre cunoştinţele teologice...*, pass). Spre deosebire de calmul şi sobrietatea „cuvioşilor ieromonaşi" de la Blaj, tonul replicii ortodoxe este unul suburban, la limita vulgarităţii, abundând de invective violente, care umbresc erudiţia autentică a scrierii. Chiar dacă ar fi văzut lumina tiparului la vremea sa, replica ortodoxă se descalifica în ochii cititorilor prin aceste mari neajunsuri ale ei, aşa cum este şi astăzi un izvor documentar interesant, dar o lectură extrem de neplăcută pentru cercetătorul trecutului nostru bisericesc. *Floarea adevărului* este învingătoare în acest incident literar vechi.

[238] *Flosculus veritatis de ecclesiarum unione ex variis Orientalis Ecclesiae libris. Studio RR. PP. Ordinis S. Basilii Magni Balasfalvensium*. Întrucât nu se cunoaşte nici un exemplar din ediţia latină, titlul îl dăm după reeditarea din 1862 întreprinsă de cardinalul Giovanni Baptista Pitra. În literatura de specialitate mai circulă un titlu al ediţiei latine, pe baza unei consemnări dintr-un registru manuscris de cărţi tipărite la Blaj până în anul 1772: *Flosculus veritatis, continens puncta S. Unionis ex variis Orientalis Ecclesiae libris probata primum Valachico idiomate collectus et typis Balasfalvae datus anno 1750 tum Viennae in Latinum versus et a Maiestati Apostolicae a defuncto episcopo dedicatus typis Universitatis Typographiae anno 1752 editus, demum Romae anno 1761 a Basilianis Latini Ritus reimpressus* (Florentina Zgraon, *Floarea adevărului – ediţia princeps (1750)*, în „Limba română", XLII, 1993, nr. 3, p. 123-128; nr. 4, p. 171-176; apud nr. 4, p. 171-172, incl. n. 45. Pentru că cele două surse nu concordă în ce priveşte titlul, acesta este cert doar în incipitul său: *Flosculus veritatis*.

[239] În lucrarea sa *Din istoria bisericească a românilor ardeleni – „Teologul" vlădicilor* uniţi..., la. loc. cit., p. 19-20.

[240] Prima menţiune despre oprirea difuzării cărţii tipărite la Viena se găseşte în scrisoarea din 30 decembrie a lui Aron către episcopul romano-catolic din Oradea, în care se plânge că lucrarea „tradusă în latineşte în timpul şederii noastre la Viena" este „oprimată de aceeaşi duşmănie" şi „nu şi-a meritat dreptul de a vedea lumina publică", adică de a fi difuzată. Îi trimite episcopului orădean un exemplar (vezi textul scrisorii la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 357-358, n. 4. A doua sursă, o relatare mai târzie a lui Atanasie Rednic citată de Zenovie Pâclişanu (*Istoria Bisericii Române Unite. (Partea II, 1752 – 1783)*, în „Perspective", München, XIV-XVI, 1993, nr. 53-60, p. 22, n. 10), spune pe şleau că „îndată după apariţia ei, cartea a fost confiscată din ordinul Majestăţii Apostolice, şi confiscată rămâne". Există o informaţie după care ediţia latină de la 1752 a fost reeditată la 1761 de către basilitanii de rit latin *(„a Basiliani Latini Ritus reimpressus")* la Roma. Mărturia, din 1772, este greu de pus la îndoială, fiind vorba de un raport în limba latină despre tipăriturile apărute la Blaj până la această dată (text păstrat la Biblioteca Filialei din Cluj-Napoca a Academiei Române, ms. lat. nr 280; publicat şi comentat la Ioan Mircea, *Tipăriturile apărute la Blaj în primii 25 de ani de activitate tipografiei (1747 – 1771) relevate de un document de epocă,* în „Acta Musei Napocensis", XIX, 1982, p. 687-692). Problema rămâne în suspensie, totuşi, pentru că nu a văzut şi descris vreun exemplar din această ediţie, aşa cum nimeni n-a făcut-o nici cu ediţia din 1752. Soarta cărţii însă a preocupat elitele intelectuale de la Blaj, după cum dovedeşte o scrisoare din 1781a episcopului (la acea dată) Grigore Maior către nunţiul apostolic din Viena, prin care îi cere acestuia să intervină pentru restituirea a 200 de exemplare din ediţia de la Viena, care urmează să-i fie predate lui Samuil Micu, aflat pe atunci la Seminarul Sfânta Barbara. Maior îşi motivează cererea prin faptul că lucrarea ar fi utilă bursierilor orientali de la Propaganda Fide (Greta-Monica Miron, *Formaţia preoţimii parohiale greco-catolice în secolul al XVIII-lea*, în ****300 de ani de la unirea bisericii româneşti din Transilvania cu Biserica Romei. Actele Colocviului internaţional din 23 – 25 noiembrie 2000,* Cluj-Napoca, 2000, p. 139 incl. n. 12). Afirmaţia lui Maior cum că iezuiţii – la acea dată desfiinţaţi – ar fi confiscat ediţia traducerii vieneze, pentru că nu a trecut prin cenzura lor, nu stă în picioare, pe câtă vreme Atanasie Rednic, colaboratorul cel mai mai apropiat al episcopului Aron, spune limpede că împărăteasa a confiscat cartea.

[241] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 358 n. 4.

[242] *Ibid*.

de către cercetători. Enigmatica versiune latină era menită parcă dispariției desăvârșite, așa cum era să se întâmple și cu ediția românească de la 1750. *Floarea adevărului* se pare că nu a fost pe plac nici catolicilor, cu atât mai puțin ortodocșilor. În optica celor dintâi, Biserica Unită trebuia să rămână „necompetitivă", pentru a nu avea pretenții de autonomie doctrinară și deci să se motiveze prezența desuetului teolog iezuit. În optica ortodocșilor, aceeași biserică trebuia să apară ca o trădare a „legii strămoșești", pe care ungurii o cancerizaseră în urmă cu aproape două secole prin calvinizare. Soarta cărții reflectă situația ingrată în care se găsea Biserica Unită din Transilvania, suspectată din ambele răzoare din care își reclama filiația. Ediția latină a fost salvată la 1862 de cardinalul Giovanni Baptista Pitra, care o reeditează la Roma, în tipografia Congregației de Propaganda Fide,[243] însoțită de o introducere laudativă, mai ales pentru felul cum au știut bazilitanii blăjeni să scoată „argumente pentru apărarea credinței curate" din cărți celebre ale „schismaticilor". Blestemul ediției latine însă pare să nu se oprească aici. Din ediția lui Pitra, recentă și modernă, se cunoaște iarăși numai un singur exemplar, în Biblioteca Ateneului Colegiului Urban de Propaganda Fide din Roma.[244]

Floarea adevărului și soarta ediției latine (dar se pare că și a celei românești) trădează, pentru analistul atent, un fapt împovărător ce greva Biserica Unită și capul ei, episcopul Petru Pavel Aron. Chiar dacă înțeleptul ierarh a părăsit calea confruntării politice cu deținătorii puterii, biserica sa avea imaginea de organism reprezentativ al românilor din Transilvania, ca unică instituție a acestora recunoscută legal. Episcopul de la Blaj era membru plenar, cu drept de vot, în Dieta principatului, așa cum fusese și Inochentie Micu-Klein, deci implicat și informat în și despre activitatea Stărilor și Ordinelor țării. Biserica își păstra în continuare calitatea de polarizator al intereselor naționale, disimulate acum sub haina culturii. Sub păstoria austerului Aron, cultura devine placa turnantă a unei alte căi de emancipare a românilor decât cea politică, cu bătaie lungă în deceniile următoare. Începuturile iluminismului ardelean,[245] databile chiar sub Petru Pavel Aron, ascund însă aceleași obiective politice și sociale pentru care s-a zbătut Inochentie. Aronismul cultural este traductibil în ideea că nu poți obține ceva dacă nu ai pentru cine. Acest cine era poporul românesc ardelean, care trebuia reformat în structură, pentru a se putea ridica prin sine însuși. O cale anevoioasă, tăcută, dar sigură în perspectiva viitorului. Într-o scrisoare din 11 ianuarie 1756 a lui Atanasie Rednic către Petru Pavel Aron,[246] aflat în vizitație canonică la Baia Mare, atotputernicul cofesor al episcopului se plânge de niște manifesări zgomotoase ale elevilor blăjeni în perioada sărbătorilor de iarnă, când au pornit cu *Irozii* prin satele și târgurile din jur, stârnind oarecare rumoare în rândul „celorlalte națiuni", adică al ungurilor și sașilor. Această ieșire publică o condamnă Rednic cu mare vehemență, apreciind că „ar fi mai bine să ne ascundem până când scopul va fi perfect atins, decât să arătăm adversarilor, oricare ar fi, unele semne de imperfecțiune în realizarea scopului, înainte de a ne fi atins în fine scopul". În anii petrecuți la Viena, în lungile reprize de hărțuială și angoasă, Aron trebuie că s-a gândit mult la acest „scop" temut cu atâta gelozie de Rednic. Îndată după sosirea la Viena, în 29 mai 1752, el îi scria contelui Königsegg-Erps că, pentru consolidarea unirii, este necesară deschiderea de școli la Blaj, în care tinerii să învețe doctrina catolică iar preoții mai bătrâni cunoștințele necesare ritualului bisericesc.[247] Nu se cunoaște vreo încurajare a sa în acest sens din partea puterii. Impulsul a venit din convingere proprie, așa cum îi va scrie în 1756 Papei, referindu-se la români: „Graiul le este cel latinesc. Din fire sunt foarte blânzi și aplecați la orice măiestrii sau științe, la vitii ca și la pietate. Dar până acum au fost cu totul părăsiți și disprețuiți de popoarele cari îi stăpânesc și de eretici. De aceea sunt și foarte aspri și fără știință de carte".[248] Convingerea era, deci, că românii merită mai mult. În 11 octombrie 1754, la abia două săptămâni de la revenirea în Blaj și cu o lună înaintea instalării oficiale în scaun, Petru Pavel Aron trece brusc la punerea în operă a celei mai mari acțiuni din istoria Bisericii Române Unite, cu repercusiuni asupra întregii istorii românești pe viitor. Este vorba, desigur, despre deschiderea școlilor din Blaj, eveniment intens mediatizat,[249] în jurul căruia s-a glosat mult și despre care aparent ar fi multe de repetat, dar puține de spus. Decretul episcopului cu această dată poruncea „să ne apucăm de deschiderea învățăturilor și și chivernisirea într-însele a celor lipsiți". El este format din trei documente cu înțeles completiv, dintre care unul cu caracter general iar celelalte două ca norme de aplicare. Episcopul de la Blaj simte că deschide istorie și se exprimă ca atare, în termeni antologici:

„Noi Petru Pavel Aron de Bistra, din mila lui Dumnezeu și a Scaunului Apostolicesc celor din legea grecească prin toată Ţara Ardealului și părților ei adaose vlădicului Făgărașului iproci. Tuturor celor din numita eparfiria nostră cinstiților protopopi, preoților, ieromonașilor, cliricilor, așijderea și tuturor mireanilor pace de la Domnul Hristos și spăsănie, iară de la noi blagoslovenie. Fiindcă preînălțata stăpânitoarea noastră chesaro crăiasă Maria Terezia, ca o premilostivă a noastră și nespusă ctitoră, urmând prelăudata rânduială a preslăvitului oarecând marelui ctitorului nostru și chesar Carol al șasele, nu numai același așezământ despre partea vlădiciei, a mănăstiri și a școalelor a duce în vig au voit, ci încă și prin noauă orânduială s-au milostivit a ne porunci cum, cuprinzând din milostiva dăruire

[243] Vezi titlul supra, n. 238.
[244] Pus la dispoziția noastră, în copie, de Cristian Langa, căruia îi aducem pe această cale mulțumiri.
[245] Ioan Chindriș, *Transilvanica*, p. 454-470.
[246] Textul latin la Zenovie Pâclișanu, *Documente privitoare la istoria școalelor din Blaj*, București, 1930, p. 28-30. Original și traducere românească la Ioan Chindriș, *Blajul și începuturile Vifleimului la români*, în „Anuarul Institutului de istorie George Barit din Cluj-Napoca", XLIII, Series historica, 2004, p. 416-456.
[247] Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Perspective", XIV-XVI, 1991 – 1993, nr. 53-60, p. 46.
[248] V. Stanciu, *Petru Pavel Aron*, Blaj, 1943, p. 20-21.
[249] Iată doar câteva dintre lucrările de neocolit pe această temă: Samuil Micu, *Istoria românilor...*, II, p. 333-334, 434-438; ; Timotei Cipariu, *Acte și fragmente...*, p. 217-224; Antonelli, *Breviariu istoric al școalelor din Blaj*, Blaj, 1877; Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 277-295; Zenovie Pâclișanu, *Documente privitoare la istoria școalelor din Blaj*, pass.; idem, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Perspective", XIV/XVI, 1991 – 1993, nr. 53-60, p. 46-59; Nicolae Albu, *Istoria învățământului românesc din Transilvania până la 1800*, Blaj, 1944, p. 175-197.

averile vlădiceşti şi mănăstireşti şi aşăzându-ne într-însele, îndată cât va fi cu putinţă mai curând să ne apucăm de deschiderea învăţăturilor şi chivernisirea într-însele a celor lipsiţi. Căreia împărăteşti porunci cu smerenie supuindu-ne şi după putinţă ajutorindu-ne Domnul a-i face destul, cugetând şi fiindcă începutul înţelepciunii iaste frica lui Dumnezeu, ca întru toate şi mai întâiu frica lui Dumnezeu să să înveţă cu fapta şi cu cuvântul, mai ales în sfânta bisearică, numitul eclesiarh va avea grijă cum toată rânduiala bisearicească cu evlavie să să isprăvească.

Lângă acestea să va înceape în mănăstire, acum întâiu până la altă a noastră orânduială, a să ceti, a să proceti şi a să tâlcui după lipsa şi după vreame celor lipsiţi: întâi dumnezeieştile zeace porunci, începând dimineaţa îndată după Sfânta Leturgie. A doaua, să vor ceti, proceti şi tâlcui cele şapte dumnezeieşti taine şi bisericeştile porunci, care să vor începe la un ceas după prânz. A. 3: să vor dovedi şi să vor tâlcui ceale mai de lipsă a credinţii cu tâlcuirea şi iarăşi dovedirea, din sfintele cărţi, adevărului sfintei uniri, a cărora învăţătură şi dovedire iarăşi să va face dimineaţa, îndată după Sfânta Leturgie şi la un ceas după prânz. A patra va fi luare de samă şi îndreptare la cetire, procetire, scriire şi tâlcuirea limbilor şi ceva cunoştinţă o ştiinţălor, care aşijderea va fi în vremile şi ceasurile mai sus însămnate.

Lângă toate aceastea neîncurmată şcoală de obşte va fi tuturor de toată vrâsta, de cetanie, de cântare şi de scrisoare, nici o plată de la ucenici aşteptându-să, numai într-însele, care va vrea, după rânduiala celui mai mare spre acea treabă pus să să chivernisească. Carele toate aşa fiind rânduite şi aşezate, pentru aceaea am vrut a le face în ştire şi la arătare tuturor, cum nu numai cei care vor fi deatori a le cerceta şi după putinţă a le învăţa, adică care vor trage nădeajde de sufletească păstorie să le poată şti şi spre cuprinderea aceloraş să se poată îndrepta, ci încă şi alţii toţi ori carii, iubitori de spăsănie fiind, or cugeta a avea dintr-însele ceva cunoştinţă de lipsă să să poată îndrepta şi în ce vreme a le cerceta, precum şi dorim tuturor cum într-însele chivernisându-să, să să deprindă şi cuprinzându-le să le înveaţă spre îndreptare a vieţui creştineaşte şi a dobândi prin plinirea lor viaţa de veaci, care tuturor o poftim prin darul Domnului Nostru Isus Hristos. Dat în Blaj, anul Domnului o mie şapte sute cincizăci şi patru, unsprăzeace zile a lunii octomvrie.

P. Pavel.

Din porunca măriii sale:

Raţ Petru,
logofet S. S. Mare".[250]

Apelul episcopului la dispoziţii „preaînalte", mai vechi sau mai noi, are acoperire în realitatea istorică. De la începuturile unirii cu Roma, în toate actele şi complicatele mişcări legate de marele eveniment, şi-a găsit loc şi elementul cultural, mai cu seamă cel referitor la şcoli şi învăţătură.[251] În importanta sa diplomă donaţională din 1738, Carol VI prevedea expres ca jumătate din veniturile domeniului Blaj să fie destinate întreţinerii a 11 călugări bazilitani, a 20 de tineri seminarişti – deci a unui seminar – şi trimiterii la Roma a 3 tineri de către fiecare episcop, la studii în Colegiul de Propaganda Fide.[252] Baza materială a fost apoi întregită de Inochentie Micu-Klein, care, cu sprijinul clerului, a început în acelaşi an aventura temerară de construire consecutivă a mănăstirii şi a clădirilor şcolare. Lucrările s-au încheiat în 1747, sub vicariatul lui Aron, dar avatarurile accesului său la scaunul episcopal au întârziat mult înfiinţarea efectivă a şcolilor. Graba surprinzătoare din 1754 se explică prin dorinţa de a recupera din timpul pierdut, dar şi prin dorinţa de a trasa o nouă cale de afirmare naţională, una eliberată de iluzia promisiunilor leopoldine, despre care însă simţea, ştia că poate asigura atingerea „scopului" *(bonum)*, acelaşi, pentru care lucra şi el cu patima lui Inochentie, dar pe alte căi. Decretul este întregit de alte două documente normative: *Rânduiala cinstiţilor ieromonaşi şi a scoalelor ce s-au rânduit să fie în Mânăstirea S. Treime în Blaj*, din 11 octombrie şi *Rânduiala învăţătorilor şi trapezitelor*, emise o zi mai târziu, în 12 octombrie.[253]

---

[250] După Augustin Bunea, *Episcopii...*, planşă aparte între pag. 278-279, unde reproduce în facsimil şi originalul documentului). Decretul a fost publicat prima dată de Timotei Cipariu, *Acte şi fragmente...*, p. 217-219.

[251] Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 227-231.

[252] Vezi la Gheorghe Şincai, *Hronica...*, p.366-367; Ioan Antonelli, *Breviariu istoric al şcoalelor din Blaj*, Blaj, 1777, p.4; Nicolae Albu, *Istoria învăţământului românesc din Transilvania până la 1800,* Blaj, 1944, p. 174.

[253] Textele la Timotei Cipariu, *op. cit.*, p. 219-224, de unde le reproducem. Vezi şi Nicolae Brânzeu, *Şcoalele din Blaj. Studiu istoric,* Sibiu, 1898, p. 44-50; Ioan Georgescu, *Scolile din Blaj*, în „Boabe de grâu", IV, 1933, nr, 6, p. 337-339; Nicolae Lupu, *Una sută optzeci de ani de la deschiderea celor dintâi şcoli româneşti în Mănăstirea Sfânta Troiţă din Blaj*, în „Blajul", I, 1934, nr. 10, p. 456-457; Virgil Stanciu, *Petru Pavel Aron*, Blaj, p. 34-36; Coriolan Suciu, *Arhiereii Blajului, ctitori de şcoli naţionale. La 190 de ani de la deschiderea şcolilor din Blaj*, Blaj, 1944, p. P. 16-21; Nicolae Albu, *Istoria învăţământului...*, p. 175-179; Romul Munteanu, *Contribuţia Şcolii Ardelene la culturalizarea maselor,* Bucureşti, 1962, p. 201-203. Pentru că aceste lucrări nu au avut ambiţia unei reeditări ştiinţifice a elaboratelor lui Aron în privinţa şcolilor, ca atare neexistând o ediţie pertinentă a lor din secolul al XIX-lea, le reproducem în cele ce urmează după variant credibilă a lui Timotei Cipariu:

I. „Noi P. Pavel Aaron de Bistra, din mila lui Dumnezeu şi a Scaunului Apostolic celor de leagea grecească prin toată Ţara Ardealului şi părţilor ei adause, vlădicul Făgăraşului ş. c., cinstiţilor ieromonaşi de la Mânăstirea S. Treime din Blaj, pace de la Domnul Hristos şi spăsenie, ieară de la noi blagoslovenie.

De vreame ce Preamilostivul Dumnezeu cu nesupusă rânduială a prea bogatei Sale milostiviri, prin milostivirea, ieară, a preaînălţatei stăpânitoarei noastre, acum odată la mult dorita neamului şi besearecii adunare cătuşi de câţi ne-au împreunat, se cuvine, cum şi noi aşişderea vrând cu fapta a răspunde chemării noastre şi sfârşitului, cugetului ieară, poftei şi poruncii preamilostivilor şi preaînălţaţilor ctitori şi aşişdere şi aşteptării neamului şi lipsăi besearecii, să ne îndemnăm spre cuprinderea celora prin carele să se plinească aceale deatorii a noastre, spre a cărora mai degrabnică pornire şi plinire am socotit de lipsă a fi acum întâiu, până la altă a nostră orânduială, cum aceştii însemnate turme să se deschidă fântânile darurilor adică:

Întâiu, unul dintre fraţii ieromonaşi să înceapă a proceti şi a le tâlcui dumnezeieştile porunci, dimineaţa după S. Liturghie îndată, lungindu-se sau scurtându-se vreame după lipsa sau folosul ascultătorilor.

Acelaşi ieromonah, după prânz, să le procetească şi să le tălmăcească cunoştinţa S. Taine: materia, forma, intenţia, ministrul şi ieară modul cum să se slujească şi de la cine ş. c., cu care prilej pot veni în socoteală şi în arătare şi poruncile besericeşti.

Al doile frate ieromonah să aibă grijea limbilor, cum care ar vrea sau ceva cunoştinţă din înceaperea cetaniei sau cunoştinţei limbilor

Pe baza aceastor reglementări, la Blaj s-au înfiinţat consecutiv trei categorii de şcoli, cu programe mult diferenţiate. Prima, şcoala elementară sau „de obşte", avea în programă iniţierea în bucoavnă sau cartea de citire, cunoaşterea cântărilor bisericeşti şi scrierea. Contemporanii au numit-o „şcoala românească", pentru că totul se preda în limba română. Primul învăţător a fost, prin hotărârea episcopului, dascălul Constantin Dimitrievici.[254] Pe o treaptă superioară se situa „şcoala latină", cum era numită, cu programă de gimnaziu, nucleul viitorului liceu al Blajului, vestit în toată lumea românească. În fine, a treia şcoală gândită de Aron avea un caracter pur religios şi va deveni în viitor seminarul şi mai apoi facultatea teologică din Blaj. Este interesantă politica şcolară gândită de Aron pentru reuşita începutului mai mult decât temerar. Pentru ca „aceştii însemnate turme să se deschidă fântânile darurilor" fără restricţii, nu exista o dată fixă pentru începerea cursurilor, ci fiecare venea când putea. Elevii aveau libertatea de a fluctua de la un program de învăţătură la altul, neexistând unul fixat pe materii. La fel de elastică era şi problema vârstei elevilor, între cei din prima garnitură învăţând, alături copii de 4-5 ani, şi flăcăi de 20- 21 de ani, într-o devălmăşie desigur pitorească. Matei Popovici, fiul popii din Crăciunel, avea 21 de ani, în vreme ce „minimul" Petru Paraleu din Blaj era un copil de patru ani.[255] Cu atât mai puţin contau, desigur, religia sau provenienţa socială a elevilor. Prin această politică şcolară permisivă, Aron a produs un flux extraordinar de elevi la noile aşezăminte din Blaj. Un fapt care va deveni precedent istoric a încurajat în plus acest exod. Diploma donaţională a lui Carol VI prevedea întreţinerea din veniturile domeniului Blaj a 20 de şcolari. Aron însă a hotărât să-şi jerfească propriile venituri pentru hrana tuturor învăţăceilor. Vestea acestei generozităţi nu a rămas fără urmări. „Era în şcoalele Blajului atunci – scrie Samuil Micu – diiaci [elevi-n.n.] latineşti şi româneşti mai mult de trei sute".[256] Pe şcolari episcopul îi numea „inima noastră" *(cor nostrum)* şi raporta cu modestie Congregaţiei de Propaganda Fide că aceşti trăiesc din firimiturile mesei lui.[257] Aron a introdus şi beneficiul de pâine, vestiţii ţipăi, pe care şcolarii îi primeau de trei ori pe zi. Controla zilnic dacă aceste pâinişoare sunt de calitate, după mărturia aceluiaşi Samuil Micu.[258]

Zoltán I. Tóth scrie că „Episcopul Aron era în perfectă cunoştinţă de cauză despre importanţa şcolilor în viaţa bisericii".[259] Sociologia şcolară a episcopului a avut două urmări imediate, providenţiale nu doar pentru Biserica

---

lătineşti şi ungureşti sau, ştiindu-le, ar vrea a avea mai mare şi mai bună înţelegere să poată cu însemnatul frate întru aceale a avea deprindere, chivernisire şi sporire, încă şi spre ştiinţă păşire. Care iearăşi trebuie să se înceapă dimineaţa, îndată după S. Liturghie, ieară după amiazăzi, un ceas după prânz, îndelungind iearăşi sau scurtând vreame, după lipsa sau folosul ascultătorilor.

Al treilea frate ieromonah să aibă grijă a proceti lipsiţilor şi setoşilor cunoştinţa credinţei, mai ales ceale ce sunt de necesitate medii şi altele, după înţeleagerea şi vârsta ascultătorilor, întru carele foarte cu socoteală se va sârgui a le dovedi cu bun temeiu adevărul sfintei uniri; şi aceastea aşişderea dimineaţa şi după prânz începând, va lungi sau va scurta vreamea înţelepţeaşte.

Al patrule frate ieromonah, afară de aceaea, va avea grijă de lipsa fraţilor despre trapezare, ca să nu fie scădere celor de lipsă în vreamea sa; va avea grijea şi a tipografiei, ca să se poată face cărţi de ceale de lipsă.

Aceaste mai sus însemnate începându-se, precum s-au zis, dimineaţa, după S. Liturghie îndată, se pot lungi în vreame odată, după folosul şi lipsa ascultătorilor; şi iearăşi pot să fie cei ce vor asculta procetirea şi tâlcuirea poruncilor şi a S. Taine cu cei ce vor asculta învăţătura credinţii şi cunoştinţa adevărului unirei, întru o casă sau întru o şcoală, rânduindu-se şi înţelegându-se învăţătorii aşa cum, când unul va ieşi, altul să intre, sau macar şi osebită casă sau şcoală fieşetcarele cu a sa.

Ieară cei cu limbile vor trebui să aibă eişi deosebit una, din care ieşind, după rânduiala învăţătorului său sau mai înainte de întrare, să poată întra şi învăţa la şcoala cea de obşte, şi care ar fi de acea vrâstă să poată întra şi la ascultarea dogmelor.

Prestea aceastea şi învăţătorii dogmelor şi mai ales ispravnicul trăpăzării în vreamea lor, când n-ar avea alţi ascultători, şi mai vârtos în dumineci şi în serbători, vor putea pe rând a face, pe cât li se va părea, creştineşti învăţături în obşteasca şcoală.

Lângă carele toate părintele Gherontie şi cu cinstit protopopul Săcădate, care vor învăţa în cinul beserecesc pre cei ce le vor trebui, vor avea grijă cum pre cei ce pentru multe trebi năzuiesc aici să-i facă a întra la ascultarea învăţăturilor; aşişderea rândul patrafirului să ţină toţi pe rând, începând de la vecernie, de sâmbăta seara, pănă la altă sâmbătă, după liturghie. Ieară S. Liturghie pe rând vor sluji după istros şi în besericuţă, ca şi aceea să nu rămâie fără slujbă şi preoţii fără jertfire. Dat în Blaj, 1754, octovrie".

II. „Eclesiarh va fi prea cinstitul arhimandrit şi ieromonah Leontie.

Tâlcuitoriu dumnezeieştilor Zeace Porunci, a S. Taine şi a poruncilor S. Besearici va fi cinstitul ieromonah Silvestru, carele va fi şi prefect sau vătav mare scoalelor şi preses examenului clericilor.

Învăţătoriu limbilor şi după vreame şi putinţă a ştiinţelor, cinstitul ieromonah Grigorie, căruia se încredinţează şi bună paza bibliotecii.

Tâlcuitoriu celor de lipsă a credinţei şi a sfintei uniri, cinstitul ieromonah Atanasie, având şi grija istoriei.

Ispravnicul trapezarei, a familiei şi altor lipse din casă, cinstitul ieromonah Grigorie, având paza arhivului, carele cu eclesiarhul şi cu cinstitul protopopul locului vor învăţa cinul besearicii pre carii va fi de lipsă.

Aceştia toţi mai sus numiţi, cu cinstitul protopopul locului şi împreună şi deosebi, după socoteala vremilor şi şi lipsa întâmplărilor, vor fi examinatori clerului, dând arhiereului cuvioasele atestate, supt iscălitura presidentului.

Ieară dascălul scoalei de obşte va fi Constantin Dimitrievici.

Preste toate aceastea, rânduiala supunerii întru acesta chip se va ţinea, adică:

În ceale ale cinului besericesc vor fi toţi cu supunere eclesiarhului.

În ceale ce vor fi de treapta scoalelor, prefeactului aceloraşi, precum şi în ceale ce vor fi ale bibliotecii, prefeactului aceiaşi.

În ceale ce vor fi de socoteala trapezii şi de lipsa casei, ispravnicului aceloraşi, carele se va sârgui spre toate ceale de lipsă după rânduiala cinului marelui părinte, rânduind şi ceasul refecţiei şi vreamea odihnei, după lipsa întâmplărilor şi socoteala vremilor. Ieară în trapezare şi airi afară, din rânduitele cinuri, şedearea înainte şi preferenţia se va ţinea după vârsta chemării şi a betrâneaţelor, nemică deosebind, ci toate de obşte fiindu-le. Dat Blaj, 1754, oct. 12 zile".

[254] De modestul personaj, originar din satul Aricești din Romanați și pripășit în Ardeal, se leagă realizarea, în 1757, a unei copii după *Hronicul* lui Dimitrie Cantemir care exista la Blaj din vremea lui Inochentie Micu-Klein. La sfârșitul copiei, el notează: „Acest hronic, prefăcându-l după altul, l-am scris precum se vede eu Constandin, robul lui Dumnezeu și dascăl al școlii românești din Blaj".

[255] Zenovie Pâclişanu, *Documente privitoare la istoria şcoalelor din Blaj*, p. 2-6.

[256] *Istoria românilor*, II, p. 333.

[257] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 280-281; Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Perspective", XIV-XVI, 1991 – 1993, nr. 53-60, p. 49.

[258] „În toată zioa trebuia colceariul să ducă la masa vlădicului şi un ţipău de a diiacilor, ca să guste şi să vază ce pâne să dă la diiaci, ca nu cumva colceariul să facă viclenie şi să dea pâne rea la diiaci" (*Istoria românilor*, II, p. 333-334).

[259] *Az erdélyi román nacionalizmus...*, p. 231.

Unită și comunitatea pe care o conducea. Mai întâi, s-a produs prima democratizare a învățământului din istoria românilor, prin lipsa oricărei bariere sociale la intrarea în școlile blăjene. În acest fel s-a creat, cu fiecare promoție de absolvenți, o nouă clasă socială ardeleană, o clasă suprapusă, sustrasă tuturor cutumelor ereditare și bazată numai pe valorile personale. Din forja amalgamată s-au împrăștiat în lumea satelor românești preoți și dascăli cunoscători de carte modernă, închegându-se pas cu pas o elită românească imposibil de realizat pe alte căi. Abia având în vedere această elită în sens larg, putem înțelege fenomenul selectării vârfurilor intelectuale, care urmau să aprofundeze iluminismul epocii și să constituie faimoasa generație a Școlii Ardelene. Pe de altă parte, școlile blăjene au întors în cap imaginea populară negativă asupra reședinței uniților, alimentată de prozelitismul ortodox fundamentalist, pe care îl ilustrează la acest nivel *Plângerea sfintei mănăstiri a Silvașului, din eparhia Hațegului, din Prislop*:

„O, de te-ar fi ars focul, Blaj,
Că tu multe răutăți lucrași!”[260]

Acum, Blajul este locul unde își pot trimite copiii la școală, alături de uniți, și neuniții sau șovăielnicii din părțile sudice și sud-vestice ale Transilvaniei. Încă din primul an de funcționare, școlile sunt frecventate de elevi din Maramureș până în Făgăraș sau Banat. Nobilul de 20 de ani Pahomie Vancea din Oncești Marmației figurează în catalog alături de „plebeul iobag” *(plebeus subditus)* George din Comana Făgărașului și de Sava din Rășinari, doi ortodocși care încă nu au nume de familie stabilă, fiind declinați în document după satul de baștină.[261] Cel de al doilea nu este altul decât Sava Popovici, distinsul cleric ortodox de mai târziu, fiul preotului de aceeași confesiune din satul emblematic al ortodoxismului ardelean. Bănățeanul Dumitru Popovici se roagă de episcop, printr-o scrisoare, să fie primit la învățătură în Blaj, în termeni antologici dacă ne gândim că era vorba de un copil: „Precum îți faci milă cu mulți de-i primești la mila Măriei tale, întru acest chip mă rog și eu Măriei tale ca să-ți faci milă a mă primi la seminariul Măriei tale”.[262] Ungurul György Tikosi, posibil reformat, se roagă de episcop în termeni similari să fie primit printre seminariști, „așa cum v-ați îndurat și de ceilalți”.[263] Acest ecumenism didactic, uimitor pentru vremea de frământări confesionale ce marcau viața ardelenilor și care vor răbufni curând la suprafață, a fost posibil prin grija episcopului ca totul să se desfășoare după vechea normă orodoxă, după cum se poate vedea dintr-o *Instrucție pentru cuprinderea grămăticilor* emisă de episcop în 18 octombrie 1754.[264] Până și formula „Gospodi pomilui!” pentru „Doamne miluiește!” este păstrată, după cum stabilește episcopul la punctul al șaselea. Unica „abatere” era dialogul despre adevărurile unirii din cadrul orelor de catehizație, care se desfășurau după catehismul elaborat de Aron, *Învățătură creștinească*, tipărit la 1755.[265]

Ce pregătire le ofereau școlile de la Blaj acestor copii veniți dintr-o arie atât de diversă ca tradiție și influență cultural-religioasă? Primul și cel mai important câștig a fost codificarea, uniformizarea sistemului după tradiția occidentală a gimnaziilor. Semnificativă este situația „școlii latine”, care s-a înființat la început numai cu două clase: I-a *(principia)* și a II-a *(grammatica)*. Prima avea trei cicluri de învățământ (*principia, grammatica* și *sintaxis*) iar a doua două cicluri (*rethorica* și *poesis*). Această împărțire în două cicluri cuprinzând cinci clase corespundea sistemului liceal din Imperiu, instituții similare existând în Transilvania la Brașov, Sibiu, Cluj, Aiud, Timișoara, Arad, Oradea, Târgu Mureș, Târgu Secuiesc, Odorheiul Secuiesc, Alba Iulia, Baia Mare și Sighișoara, toate săsești și unguręști, dar frecventate și de mulți elevi români.[266] Blajul este primul centru școlar înființat în mediu românesc, unde materiile de tip universalist, tributare imperiului limbii latine, se vor colora pas cu pas în nuanțe naționale evidente. Cursanții gimnaziului și ai seminariului erau obligați să învețe temeinic limba română, ascultând lecțiile „școlii românești”,[267] după cum ceilați toți, care voiau să se facă preoți, trebuiau să asculte prelegerile dogmatice. Firul roșu care străbate întreaga programă gimnazială este bazat însă mai ales pe cunoașterea aprofundată a limbii latine, după cum arată situația materiilor în 1772, înaintea etatizării prin *Ratio educationis* la scara Imperiului (1777) și prin *Norma regia* la scara principatului (1781): gramatica și scrierea acesteia *(praeceptis)*, cunoașterea literaturii *(chrestomatia)* și uzanța orală (*eloquentia* și faza avansată *„ex institutionibus orathoris”*). Se mai predau, în mod progresiv, istoria (biblică, a Transilvaniei, a Romei antice), geografia, matematica, limba greacă etc.[268] Dacă, însă, aceste materii clasice vor constitui miezul dur al învățământului blăjen foarte curând, nu au fost abordate în nici un caz de la început, în situația când la Blaj se petrecea în mod revoluționar ceea ce în centrele școlare amintite se dobândise în decenii, chiar secole de acumulare. Aplecarea pe curbele de nivel ale necesității de moment – dramatică! – i-a dictat ierarhului întemeietor un drum mai prudent, s-ar putea zice modest. Mozaicul deconcertant al populației școlare a impus pe primul plan uniformizarea cunoștințelor religioase, prin predarea celor zece porunci, a celor șapte taine și a „adevărului sfintei uniri”. Nu se pune însă problema unei buchiseli a acestora, ci a interpretării lor consistente. Faptul este arătat în obligația pe care o precizează *Rânduiala cinstiților ieromonași* pentru cel care va preda tainele, acestea trebuind să fie deslușite prin „materia, forma, intenția, ministrul și iarăși modul cum să se slujească și de la cine”.

---

[260] Sextil Pușcariu, *Istoria literaturii ronmâne. Epoca veche*, Sibiu, 1930, p. 193.
[261] Zenovie Pâclișanu, *Documente...*, p. 2-6.
[262] *Ibid.*, p. 31.
[263] *Ibid.*, p. 32.
[264] Textul la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 456-457.
[265] *Învățătură creștinească prin întrebări și răspunsuri, pentru procopseala școalelor*. Cartea era tipărită la 31 ianuarie 1755. S-a reeditat peste un an, în 1756, fiind gata la 20 mai. Vezi B.R.V., IV, p. 73. Cf. și Nicolae Albu, *Istoria învățământului...*, p. 192.
[266] Nicolae Albu, *op. cit.*, p. 184-186.
[267] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 278.
[268] Vezi materiile la Nicolae Albu, *Istoria învățământului...*, p. 184-185.

Este un început firav de teologie dogmatică, deschizător de drum pentru erudiția ce va marca această materie o dată cu Samuil Micu și generația sa. Al doilea deziderat l-a constituit „scrierea și tâlcuirea limbilor", înțelegându-se, în cazul nostru, latina, greaca, germana și – într-un principat dominat politic de unguri – maghiara. Intenția lui Aron a fost de asemenea predarea, „după vreame și putință", a științelor. Nelămurite la început, aceste „științe" se vor întruchipa curând în materii ca geografia, aritmetica, istoria, matesele.

Pe ce colaboratori se putea baza episcopul de la Blaj în derularea acestui program mai mult decât ambițios, dacă îl comparăm cu situația secătuită de știință de carte în rândul românilor, endemică în Transilvania calvinismului dominant? Profesorii au fost recrutați din rândul călugărilor mănăstirii. În cazul Blajului, însă, conceptul de mănăstire trebuie disociat de imaginea troglodită a vechilor sihăstrii răsăritene din Transilvania, în număr necrezut de mare, unde erau adunați de-a valma indivizi inculți și vagabonzi, trăind din cerșetorie.[269] Numai în districtul Făgărașului, pe linia nordică a Carpaților meridionali, se înșirau 23 de asemenea „mănăstiri ", din ai căror aproape 100 de călugări istoria nu consemnează măcar un nume de ins care ar fi însemnat ceva în viața comunităților respective, cu atât mai puțin în viața românilor ardeleni în general. Cei câțiva călugări din Mănăstirea Sfânta Treime de la Blaj erau purtătorii unui mesaj la antipod, după care călugăria se identifica în occident cu cărturăria, cu erudiția și activitatea creatoare în general. La data când Petru Pavel Aron i-a instituit dascăli ai școlilor înființate de el, aceștia aveau de pe acum realizări literare însemnate, colective și individuale, valorificate cu ajutorul tiparului de la Blaj. *Floarea adevărului* din 1750 îi recomandă, după cum s-a văzut, ca teologi erudiți, în fruntea celor din aria greco-catolică a Imperiului. Un an mai târziu, de sub teascurile blăjene iese Ceaslovul[270] sau rugăciunile orelor, manual obligatoriu pentru orice cleric în exercițiu, iar în 1753 Strastnicul.[271] Aceste voluminoase cărți de altar trebuiau pregătite pentru tipar și „diortorisite", corectate, de către persoane cu pregătire, nimeni alții decât aceiași „cinstiți ieromonași" ai mănăstirii. Dacă buchiseala celor mici de la școala primară Aron a încredințat-o modestului dascăl Constantin Dimitrievici, călugărilor li s-au repartizat materiile pretențioase. Teologia urma să fie predată de Silvestru Caliani (partea privind poruncile dumnezeiești, tainele și poruncile bisericești) și de Atanasie Rednic, cel mai apropiat colaborator al episcopului, căruia îi dă în sarcină teologia dogmatică, istoria bisericească și tâlcuirea adevărurilor unirii. Primul studiase la Roma iar al doilea la Viena, ani îndelungați, de unde s-au întors cu cunoștințe teologice și umaniste de tip occidental. Profesorul limbilor „și după vreame și putință a științelor" a fost numit Grigore Maior. Personalitate puternică a vremii sale, viitor episcop de Blaj, acesta este primul ardelean unit care a urmat întregul curs de șapte ani al studiilor de la Propaganda Fide și primul doctor atestat documentar.[272] Cu trecerea anilor, acestora li s-au adăugat alții, concomitent cu creșterea numărului elevilor și dezvoltarea școlilor. O speranță a fost Meletie Neagoe, cu studii la iezuiții din Cluj și Tirnavia, de unde s-a întors și a fost numit profesor la noua clasă de sintaxă, în toamna anului 1757. A murit însă de tânăr, la numai 30 de ani, în 1760.[273] Nevoile școlare cereau însă mai mulți dascăli, iar numărul celor cu studii înalte se oprea deocamdată aici. Aron a apelat atunci la profesori laici, aspect inedit într-un sistem didactic confesional. Primul a fost George Vulcan din Blaj, bunicul viitorului episcop Samuil Vulcan de la Oradea, dar – spune Samuil Micu – acesta „curând au trecut dintru această lume".[274] I-au urmat Ioan Neagoe, fiul protopopului din Armeni, după studii la iezuiții din Cluj,[275] și Nicolae Ludoși. Pentru remedierea situației, episcopul s-a străduit să promoveze la rândul său trei studenți la Propaganda Fide din Roma, după sunetul diplomei donaționale a lui Carol VI. Nu fără opoziție din partea autorităților de la Viena, reușește să-i trimită, abia în 1762, pe Alexie Mureșanu, Sava Mâțu (Sabbatius) și Iacob Aron, care însă vor reveni la Blaj abia după moartea lui Aron. „Aceasta era fața școalelor Blajului pe aceale vremi", va concluziona Samuil Micu în sinteza sa istorică.[276] Cert este că învățământul blăjean, odată pornit, s-a dovedit a fi un fenomen viabil, cu o dezvoltare impetuoasă. La 1759 numărul elevilor urcă la 500. Cifra de 500 vine de la un ungur îngrijorat, György Rettegi, care la 1761 se alerta că românii „și-au întemeiat la Blaj un gimnaziu care a ajuns la cinci sute de elevi". „De acest lucru – spune Rettegi – mărturisesc sincer că îmi este frică, pentru că dacă cineva lasă și mai tare acest lucru de capul lor, pe noi pot să ne pustiască cu mare spor, fiindcă în Ardeal sunt pe puțin de zece ori mai mulți români decât unguri".[277] Iată, așadar, cum roadele celei de a doua tranșee a lui Inochentie Micu-Klein, școala, aruncată în luptă de Petru Pavel Aron, se convertesc tot în materie politică. Calea neleopoldină, ocolită, a acestuia, duce către același punct cerut de legile istoriei, dându-i dreptate deja citatului Benedek Jancsó, cum că educația aprinde în sufletele oamenilor scânteia care face din mulțimi popoare și din popoare națiuni.[278]

---

[269] Augustin Bunea, *op. cit.*, p. 331.

[270] *Ceaslov acum într-acestaş chip întâi tipărit supt stăpânirea preînălțatei chesaro-crăiesei Mariii Theresii. Cu blagosloveniia preacinstitului P. Petru Aaron, gheneral vicareşului, în Sfântă Mănăstire de la Blajiu. La anul de la Hristos 1751.*

[271] *Strastnic care cuprinde în sine slujba sfintelor patimi și a Învierii Domnului Hristos. Acum într-acesta chip tipărit supt stăpânirea preînălțatei chesaro-crăiasei Mariii Theresiii, cu blagosloveniia presfințitului vlădichii Făgărașului chiriu chir Petru Pavel Aaron de la Bistra. În Mănăstirea Sfintei Troițe de la Blaj. Anii de la Hristos 1753.*

[272] Ioan Chindriș, *Cultură și societate...*, p. 248.

[273] Samuil Micu, *Istoria românilor...*, II, p. 333; Nicolae Comșa, *Dascălii Blajului*, Blaj, 1940, p. 21; Zenovia Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Perspective", XIV-XVI,1993, nr. 53-60, p. 50.

[274] Samuil Micu, *Istoria...*, II, p. 334. Vezi despre el Nicolae Comșa, *op. cit.*, p. 20.

[275] I. Tóth Zoltán, *Az erdélyi román nacionalizmus...*, p. 234, n. 2.

[276] Samuil Micu, *op. cit.*, p. 334.

[277] Document comunicat la 1886 de istoricul Károly Torma în revista „Hazánk", p. 382: „Ettöl bizony megvalom, hogy félek, mert ha valaki jobban is eszekre adja ezen dolgot, minket bizony szaporán elpusztithatnak, mert Erdélyben könnyen vagyon tiz annzi oláhság, mint magyar". Vezi și Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 201, n. 1.

[278] *A román nemzetiség törekvések története...*, I, p. 702

confesiune amenințată Descălecatul învățământului național modern, care rămâne moștenirea cea mai importantă a păstoriei lui Petru Pavel Aron, este indisolubil legat de Mănăstirea Sfânta Treime și de slujitorii acesteia, puțini la număr dar remarcabili ca pregătire intelectuală. Gheorghe Șincai va remarca în *Hronica* sa rostul înalt al monahismului blăjean în viața românilor din Transilvania: „Adevărat se poate zice și cu bună samă așa este, cum că mănăstirea Blajului a adus pe neamul românesc la cunoștință,[279] la învățătură și la înțelepciune".[280] Legătura strânsă dintre școală și biserică era cu atât mai vitală, cu cât Biserica Unită și episcopia acesteia constituiau unica structură socială, unica instituție recunoscută legal de constituția *Aprobatelor* și *Compilatelor*, rămase în vigoare după înglobarea Transilvaniei în Imperiu. Dincolo de hotarele acestei biserici, pentru românii ardeleni începea neantul legislativ, statutul de tolerați fără drepturi codificate, asemeni armenilor, evreilor și țiganilor. Marele popor de neam roman se mișca însă pe alte aliniamente decât aceștia, dictate de presiunea numărului, de densitatea zdrobitoare a aborigenilor și de calitatea de mașină economică esențială a principatului. Economia de tip rural închis se baza pe munca iobagilor, iar în Transilvania iobagii erau in cvasitotalitatea lor români. Așa se explică „atenția" aparte acordată unirii acestora. În mentalul adversar pe care îl nutreau firavele „națiuni constituționale", ungurii, secuii și sașii, înglobarea românilor în blocul puternic al Bisericii Catolice constituia un pericol pentru dominația lor discreționară, așa cum se exercitase ea timp de secole. Nici un efort din partea lor pentru a opri catolicizarea românilor nu a fost precupețit, după cum s-a văzut, iar rezultatul străduințelor s-a valorificat sub domnia Mariei Tereza. Desigur, unirea era considerată oficial, la Viena, drept un mijloc de asigurare a unității monarhiei prin unitatea catolică. „Dar – remarcă pe bună dreptate Augustin Bunea – politica aceasta a Curții vieneze era pururea încrucișată, zădărnicită prin împrejurarea că Transilvania era o țară unde protestanții erau la putere și unde aceștia vedeau cu ochi răi orice întărire a catolicismului".[281] Păstoria lui Petru Pavel Aron a fost lovită din plin de tempesta antiunionismului multiform cultivat. Nu există alt ierah al Bisericii Unite, din întreaga ei istorie, care să fi întâmpinat vicisitudini și greutăți pe măsura celor îndurate de el. A gestionat o biserică pe cale de a dispărea chiar sub ochii lui și în pofida eforturilor și sacrificiilor făcute pentru menținerea și întărirea ei. Desigur, a cunoscut, pe când era vicar, frământările produse de mișcarea lui Visarion Sarai, fiind însă prea puțin implicat în rezolvarea incidentului și în reinstalarea liniștii. Dar în deceniul 1751 – 1761 a trebuit să facă față unei răscoale uriașe împotriva unirii, care a aruncat populația românească din principat în prăpastia celei mai dramatice dezbinări din întreaga ei istorie. Aprecierea istoricului Zenovie Pâclișanu poate constitui un prolog pentru orice încercare de a reconstitui evenimentele de atunci: „Niciodată în istoria lor (...) satele românești ardelene n-au trăit o viață atât de frământată și de răscolită ca în acest deceniu, care ne-a păstrat amintirea unor fapte și atitudini de rară măreție etică, alături de izbucnirea brutală a celor mai sălbatice instincte destructive. A fost o succesiune halucinantă de umbre și lumini, în fața căreia cercetătorul de azi rămâne copleșit și dezorientat: să privească admirativ țâșnirea de lumină, ori să se înfioare de întunericul negru ca adâncul iadului?"[282]

După încheierea Războiului de succesiune în toamna anului 1746, împărăteasa a avut un răgaz de pace foarte necesar consolidării domniei acum recunoscute de continent. Pe plan intern, interesează în cazul nostru raporturile Curții cu sârbii din așa zisul Illiric. În timpul războiului turco-austriac dintre 1688 – 1699, cu sorți variați de izbândă locală, patriahul Arsenie III Cernoievici din Ipek, teritoriu otoman, a trecut de partea austriecilor, reușind să-i răscoale pe sârbii și albanezii ortodocși. Cum zona nu a putut fi ocupată de austrieci, ierarhul sârb s-a refugiat de prigoana turcilor pe teritoriul Imperiului lui Leopold I, împreună cu circa 100.000 de sârbi.[283] Ca o fatalitate, cazul se repetă după războiul turco-austriac din 1737 –1739, pierdut de austrieci, când un nou val de colaboraționiști sârbi din Ipek sunt nevoiți să se refugieze în Austria, de data aceasta în frunte cu mitropolitul Arsenie IV Ioanovici Șacabent. Acum însă nu era vorba de niște bieți sârbi care fug sa-și salveze viața, ci de un amestec în care predominau oameni înstăriți din rândul negustorimii suddunărene: sârbi, aromâni și albanezi. Blocul devine astfel compact, cea mai mare densitate de refugiați stabilindu-se în vecinătatea teritoriului românesc al Banatului. Prestigiosul Arsenie devine mitropolit al sârbilor, cu reședința stabilită la Carloviț încă după primul val de emigrare sârbească. Mitropolitul moștenea o situație comodă, obținută de înaintașii clerici din primul val, care apelaseră la împăratul Leopold I pentru a-și exopera roadele fidelității și sacrificiilor în interesul imperial. La 21 august 1790, cezarul vienez emite o diplomă în care satisface întreaga gamă de revendicări specifice ortodoxiei sârbe, într-un teritoriu cu guvernare catolică, de la statutul preoților la înzestrarea materială a bisericii și la dreptul nestingherit al episcopilor de a face vizitații canonice.[284] O cerere temerară, satisfăcută de împărat, era aceea ca „mitropolitul nostru să aibă dreptul de a dispune asupra tuturor bisericilor orientale de rit grecesc, de a hirotoni episcopi și a numi preoți în mănăstiri" etc.[285] Prin această concesiune, împăratul întinde jurisdicția canonică a mitropolitului sârb asupra tuturor ortodocșilor din Imperiu,[286] mai puțin Transilvania, care înca nu era înglobată juridic în Imperiu. Diplomei îi vor urma altele, multe, la fel de generoase,[287] configurându-se astfel o situație unică în Europa: același monarh și urmașii lui, Carol VI și

---

[279] Cu înțelesul de *conștiință, conștiință de sine*.
[280] *Hronica românilor*, III, p. 371.
[281] *Episcopii...*, p. 96.
[282] *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Perspective", XIV-XVI,1993, nr. 53-60, p. 30.
[283] Ladislas Hadrovics, *Les peuples serbe et son église sous la domination turque*, Paris, 1949, p. 147-148.
[284] *Ibid.*, p. 141-142.
[285] Jovan Radonič și Mita Kostič, *Srpske privilegije od 1690 do 1792*, Belgrad, 1954, p. 24.
[286] Tóth András, *Az erdélyi román kérdés a 18 században*, p. 34: „...ubique sub alis Majestatis Vestrae firmae graeci ritus existentes de facto sunt".
[287] Jovan Radoniæ (Iovan Radonich) publică 16 dintre acestea, din anii 1690 – 1849, în lucrarea sa *Histoire des serbes de Hongrie*, Paris, 1919, p. 203-225.

Maria Tereza, au pe agenda politică impunerea şi consolidarea catolicismului în nord-estul Ungariei şi în Transilvania şi consolidarea ortodoxismului în sud-estul Ungariei. Între cele două politici, privilegiată este a doua, prin implicarea directă a lui Leopold I, acest mare obsedat al alungării turcilor din bazinul Dunării mijlocii, acţiune în care el exagera mult rolul sârbilor răsculaţi din Ipek, deveniţi subdiţi ai Imperiului. Sârbii austrieci au ştiut să profite fără scrupule de entuziasmul imperial, croindu-şi un veritabil stat religios ortodox în mijlocul imperiului catolic al Habsburgilor. De jos şi până la vârful ierahiei de la Carloviţ, toţi s-au împărtăşit, într-un fel sau altul, de facilităţi sociale şi materiale, pentru oamenii de rând vitală fiind scutirea de orice sarcină publică şi de a mai datora dijme altor preoţi decât ai lor, ortodocşi, pentru întărirea bisericii proprii. Privilegii neauzite, sociale şi materiale, capătă însă ierarhia de la Carloviţ, care smulge împăratului dispoziţia ca toţi credincioşii să depindă în problemele spirituale şi laice de capul lor bisericesc.[288] Cu timpul, aceste facilităţi şi altele similare s-au codificat în ceea ce actele epocii numesc privilegiul illiric, cu un congres illiric şi cu un regulament dat de Maria Tereza. Pe lângă Curtea de la Viena s-a instituit Deputaţiunea aulică pentru afaceri bănăţene şi illirice, numită în general Deputaţiunea Illirică. Cu o eficienţă remarcabilă, ierarhia sârbească din Illiric s-a avântat într-o acţiune prozelită furibundă, cucerirea de noi spaţii religioase şi de credincioşi fiind o sursă extraordinară de venituri. Pentru românii ardeleni, primul test a fost tumultul lui Visarion Sarai, trimis direct de faimosul Arsenie Şacabent şi de sinodul de la Carloviţ.[289] Era o încercare a mitropolitului de a-şi extinde dominaţia şi asupra Transilvaniei, într-o interpretare sui generis a diplomei imperiale din 1790. Două blocuri religioase, create mai mult sau mai puţin artificial de politica Vienei, erau pe cale de a se confrunta făţiş şi hotărâtor, greco-catolicismul din Transilvania şi ortodoxia din Illiric, producând administraţiei centrale neplăceri în cele mai sensibile momente ale domniei Mariei Tereza.

Filiera sârbească a prozelitismului ortodox a înregistrat un succes neaşteptat în 1751, anul alegerii lui Petru Pavel Aron ca episcop al uniţilor din Transilvania. Stăpânirea vieneză ia, la 25 septembrie, hotărârea curioasă ca pe viitor problemele unirii românilor ardeleni să fie gestionate de Deputaţiunea Illirică. Lupul paznic la oi! Forul sârbilor putea dispune singur în chestiune sau, dacă voia, în colaborare cu Cancelaria Aulică a Transilvaniei. Gestul Mariei Tereza este de neexplicat, chiar dacă s-a încercat o descifrare prin marea trecere pe care urmaşul lui Arsenie III Şacabent, mitropolitul sârb Pavel Nenadovici de la Carloviţ, o avea la împărăteasă.[290] Mai degrabă ar putea fi căutată însă explicaţia într-o opţiune de moment a suveranei pentru unul din cele două blocuri confesionale, uniţii ardeleni şi ortodocşii sârbi din Illiric. În viziunea competiţiei istorice, blocul illiric s-a dovedit mai pragmatic, înregistrând succese remarcabile, inclusiv organizarea unui corp militar puternic şi experimentat, foarte util în războiul împărătesei pentru tron. În aceeaşi vreme, românii uniţi din Transilvania nu i-au servit decât cele mai incomode probleme, situându-se pe poziţia unor petiţionari-cerşetori veşnici, atitudine dusă la paroxism de Inochentie Micu-Klein. Istoria imediată nu se creează pe baza drepturilor de tip filosofic, ci la masa trocului vulgar, unde românii nu au avut nimic de oferit, dar foarte mult de cerut. Pe de altă parte, psihologia de popor care şi-a schimbat religia era încă vie la mijlocul secolului al XVIII-lea, nostalgia după „legea strămoşească" lucra la nivelul mentalului popular, alimentată de confinia ortodoxă din Moldo-Valahia şi de dizidenţa subţire dar gălăgioasă din sudul principatului. Ortodoxia din Illiric avea sprijinul Rusiei, putere în expansiune de care Habsburgii trebuiau să ţină seamă în politica externă. Uniţii români erau sprijiniţi sincer de o singură putere, iezuiţii, pe care însă i-au urât şi i-au contestat în mod cosecvent, chiar în dauna unirii. Daca adăugăm la aceste elemente ura şi boicotul reformaţilor care conduceau destinele politicii ardelene, avem imaginea unui organism bolnav, aparent neviabil, pe care îl ţinea în picioare doar marota birocratică a Vienei, cum că în Transilvania trebuie sporit numărul catolicilor.

Pe acest fond vulnerabil vine lovitura lui Pavel Nenadovici din 8 decembrie 1751, când, ca reacţie la alegerea lui Aron ca episcop, porneşte fatala campanie de extindere a puterii ortodoxiei sârbe asupra Transilvaniei. Printr-o scrisoare circulară cu această dată, nesemnată, purtată de emisari în zonele cele mai neliniştite ale principatului, mitropolitul se adresează românilor într-un stil linguşitor şi incitant. Le cere acestora să se declare neuniţi şi să-şi ceară episcop neunit. Aron era ales ca favorit la Blaj, dar încă nu avea confirmarea Vienei, deci uniţii teoretic nu aveau episcop. Tocmai acest lucru voia să-l preîntâmpine Nenadovici. Stăpânirea îngăduie oricărei naţiuni să-şi păstreze „religia strămoşească", nu sileşte pe nimeni să fie unit, spune autorul proclamaţiei. Numai guvernatorul şi popii uniţi duc la Viena minciuna că românii doresc ei înşişi să fie uniţi, ceea ce nu este adevărat. E timpul ca românii să meargă în masă la guvernator şi să spună că lor nu le trebuie episcop unit. Să solicite paşapoarte pentru Viena de la guvernator, declarându-i că vor merge la Curte să-şi ceară episcop sârb de la Carloviţ. „Acum e timpul! Episcopul vă stă gata, numai să veniţi aici din fiecare scaun şi din fiecare comitat câte unul", cu tabele despre parohiile şi credincioşii pe care îi reprezintă. Dar, precizează sârbul mercantil, „nu trimiteţi pe aceşti bărbaţi cu mâna goală", ci cu un florin de fiecare sat. Iar el, mitropolitul, va interveni „la porţile împăraţilor şi la toţi domnii" pentru ca românii ardeleni să capete episcop sârb.[291] În interiorul principatului, instigarea a avut un rezultat minor deocamdată. În 14 ianuarie 1752, la guvernatorul Ioan Haller s-au prezentat doi ţărani acreditaţi de satele dintre Dobra şi Făgăraş, cu un memoriu în care declară că nu vor episcop unit, ci unul sârb de la Carloviţ, cerând totodată paşaport pentru Viena. Catolicul Haller, împreună cu secţiunea catolică din guberniu, au înăbuşit în faşă acest

---

[288] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 39.

[289] După cum îi va scrie episcopul Aron guvernatorului Ioan Haller în 24 martie 1755: „Donec famosus impostor e carlovitziana congregatione huc emiteretur" (*ibid.*, p. 58, n.2).

[290] *Ibid.*, p. 59.

[291] Textul latin al proclamaţiei la Eudoxiu Hurmuzaki, *Documente...*, VII, Bucureşti, 1876, p. 41 şi Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, p. 600. Vezi şi Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 61-62; Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirei religioase...*, I, p.215-216. Traducere românească: Eudoxiu Hurmuzaki, *Fragmente...*, p. 194-196.

„incident”, supunându-i la interogatoriu pe cei doi mesageri şi prinzându-l pe autorul memoriului, un anume popa Vasile din Sălişte. Lucrurile s-au oprit aici, crede cu naivitate guvernatorul în raportul său către Curtea de la Viena din 30 ianuarie 1752,[292] încă în necunoştinţa faptului că un emisar al partiarhului sârb purta în continuare din sat în sat scrisoarea acestuia, fiind prins şi raportându-se despre el abia la începutul lui martie. Răspunsul Mariei Tereza la cele petrecute este împăciuitorist,[293] în pofida faptului că se violase ordinea publică prin implicarea ierarhului de la Carloviţ într-un teritoriu unde nu avea competenţă. Pe acest fond s-a instituit în Transilvania o stare antiunionistă adâncă, la nivel popular, care îşi va arăta roadele pernicioase foarte curând, în crescendo destructiv.

Prima mare sciziune s-a produs în ţinutul Hălmagiului, vecin cu Episcopia Ortodoxă de Arad, dependentă ierarhic de patriarhul de la Carloviţ.[294] Situaţia ţinutului era ambiguă, fluctuantă, asemeni tuturor „partium”-urilor situate între Transilvania intramontană şi Ungaria istorică. Până în 1734 aparţinuse Ungariei, iar episcopul sârb de la Arad avea jurisdicţie bisericească asupra Hălmagiului. La revenirea acestuia în hotarele principatului, Inochentie Micu-Klein a cerut în mod logic ca acest ţinut să fie supus autorităţii sale, într-o situaţie când unirea era încă un fapt generalizat şi necontestat în Transilvania. Lucrurile au rămas între două ape, căci abia în decembrie 1759 vicarul unit Petru Aron va face prima vizitaţiune serioasă în Hălmagiu. În mod surprinzător, el îi găseşte pe hălmăgeni foarte dispuşi să îmbrăţişeze unirea, primul punându-şi semnătura chiar protopopul Simion Popovici din localitatea Hălmagiu. Atitudinea avea o explicaţie lumească simplă: oamenii nu doreau să-i aibă stăpâni pe cumpliţii nobili din Ungaria, iar aderarea la unire li se părea un pas în plus în ataşarea de Transilvania. Aparţinând ţării intramontane, ei nu mai trebuiau să plătească vama împovărătoare a tricesimei în legăturile negustoreşti care îi atrăgeau de secole spre părţile ardelene, nu spre pusta ungurească.[295] Deputaţiunea illirică a exoperat însă şi pentru Sinesie Jivanovici, noul episcop sârb al Aradului numit în 1751, denumirea de „al Aradului, al districtului Orăzii şi Hălmagiului”, cu mica rectificare că el nu poate vizita Hălmagiul personal, ci numai prin vicarii săi. Începe lupta pentru Hălmagiu între cele două blocuri confesionale adversare. În 11 iulie 1751, mitropolitul de la Carloviţ se adresează hălmăgenilor cu o circulară în care promite extinderea privilegiilor illirice asupra celor care se vor declara neuniţi.[296] În 10 decembrie din acelaşi an, amintitul protopop Simion Popovici împreună cu 35 de alte persoane de pe domeniul erarial subscriu un document în care declară că vreau să fie uniţi şi supuşi stăpânirii camerale a Transilvaniei.[297] Drept ripostă, episcopul din Arad îşi trimite vicarul ca să zădărnicască progresele unirii pe domeniu. Administratorul îi interzice intrarea. Cu atât mai triumfală este noua vizitaţiune a episcopului proaspăt ales de la Blaj, la sfârşitul lui februarie 1752, tocmai pe când îi venea numirea de la Curte. Cu această ocazie, Aron a conscris numărul uniţilor din Hălmagiu, punctual pe cele şapte cheneziaturi, constatând că în marea lor majoritate s-au declarat pentru unire. Psihologia populară era însă labilă, încât, după observaţia lui Zenovie Pâclişanu, aceste „adeziuni de supunere şi ascultare n-au împiedecat această populaţie ca a doua zi să facă aceleaşi declaraţii mitropolitului Nenadovici”.[298] Dar labilitatea nu a apărut din neant. Partiarhul sârb a intervenit energic la Curte, încât anul 1753 a marcat o suită de intervenţii în teren ale vicarului de la Arad, acum aprobate oficial, cu ocazia cărora s-au semnalat ciocniri între uniţi şi neuniţi, preludii ale dramei ce urma să vină odată cu Sofronie din Cioara. Balanţa s-a înclinat definitiv o dată cu propunerea contelui Königsegg-Erps, preşedintele Deputaţiunii Illirice, de a se extinde oficial privilegiile illirice din Ungaria şi în teritoriile reîncorporate Transilvaniei, în cât îi priveşte pe neuniţi. Cum aceste privilegii nu erau deloc de lepădat, se putea miza pe atractivitatea lor cu şanse garantate, pe fondul nemulţumirilor sociale endemice care bântuiau românimea ardeleană sub stăpânirea feudală a străinilor. Nicolae Iorga spune că „privilegiile ilirice târâseră pe români alături de sârbi, ca singur mijloc de scăpare, o dată ce privilegiile leopoldine fuseseră înghiţite de uitare”.[299] Totodată, s-a propus ca episcopul din Arad să aibă jurisdicţie deplină asupra neuniţilor, sub tutela Deputaţiunii Illirice.[300] Maria Tereza a acceptat ceea ce părea de netolerat, deschizând cutia Pandorei pentru războiul confesional din principat. Istoricii cred, şi pe bună dreptate, că sârbii au beneficiat de ajutorul frăţesc al Rusiei şi în acest caz, când împărăteasa de la Viena era în căutare disperată de aliaţi în diferendul cu Prusia, care curând va degenera în război.[301] Istoricul domniei Mariei Tereza afirmă că buna înţelegere dintre Austria şi Rusia a fost pusă de multe ori în pericol de tulburările confesionale din Transilvania.[302] Cert este că locuitorii ţinutului Hălmagiu n-au rămas impasibili nici la promisiunile illirice, nici la înclinaţia suveranei şi, cu ocazia recensământului din vara anului 1754, s-au declarat în unanimitate neuniţi şi supuşi episcopiei sârbeşti de la Arad. Ca încununare a acţiunii, împărăteasa emite în 7 septembrie 1754 un decret prin care se oficializează trecerea ţinutului Hălmagiu sub jurisdicţia episcopului de la Arad. Se retrocedează neuniţilor toate bisericile, mai puţin cea a protopopului Simion Popovici din oraşul Hălmagiu. Tot ce le mai rămâne uniţilor în această zonă sunt un protopop şi doi preoţi, sub ameninţarea

---

[292] Textul întreg la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 64-65, n. 2.

[293] Prin rescriptul său către guvernator din 14 martie 1752, împărăteasa condamnă întrunirile şi mişcările secrete care pot tulbura liniştea publică, dar totodată ordonă eliberarea celor prinşi de Haller (inclusiv a purtătorului de manifeste), „daca vor declara că pe viitor vor trăi în pace” (*„Erga reversales, quod imposterum pqcifice vivere, neque motibus publico perniciosis se amplius quoque modo immiscere velint”*). *Ibid.*, p. 66-67, n. 1.

[294] I. D. Suciu, *Monografia Mitropoliei Banatului*, Bucureşti, 1977, p. 111.

[295] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 70.

[296] Textul latin *ibid.*, p. 69, n. 2.

[297] *Ibid.*, p. 70, n. 1.

[298] *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Perspective”, XIV-XVI,1993, nr. 53-60, p. 32.

[299] *Istoria românilor din Ardeal şi Ungaria*, ediţie îngrijită de Georgeta Penelea, Bucureşti, 1989, p. 288.

[300] Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii religioase...*, I, p.252.

[301] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 85-86.

[302] Alfred Arneth, *Maria Theresia nach dem Erbfolgekriege*, Viena, 1870, p. 368, 432.

de a nu ademeni pe nimeni la unire, şi cei 35 de indivizi care semnaseră în decembrie 1751 acea adeziune fermă la unire. Acestora nu li se mai permite să devină neuniţi, cu toată răceala ce se estimează că o vor manifesta acum faţă de unire.[303] Această „răceală" era de înţeles, date fiind înlesnirile de tip illiric pe care suverana le-a instituit în Hălmagiu pe seama clerului neunit, prin decretul din 22 septembrie 1755.[304] Cu referire la avantajele materiale ale neuniţilor, este memorabil un episod relatat de episcopul Aron guberniului în 12 noiembrie 1755: stând de vorbă cu un un bărbat de frunte romano-catolic *(magni virum Romani ritus catholicum)*, acesta i-a spus că, dacă s-ar gândi numai la partea materială, şi el s-ar face neunit.[305] Triumful mitropolitului sârb era astfel total. În Transilvania îşi instituise un al doilea bastion împotriva unirii, după ce Braşovul şi Ţara Bârsei erau sub controlul său ocult de mai multă vreme.

Acest triumf, facilitat de politica duplicitară a Curţii, a aruncat românimea din Transilvania de sud în haos confesional, cu serioase consecinţe sociale. S-a instalat, din exemplele precedente, o modă furioasă a liderilor agitatori împotriva unirii, care cutreierau satele şi agitau populaţia: un Cosma din Deal, Constantin Petrică din Jina, Stevle Vătavul din Sălişte, popa Ioan din Aciliu, popa Ioan din Galeş.[306] Ţărani fanatizaţi ca Avram al lui Oprean din Deal sau Toma Maierul din Răhău au ajuns până la Carloviţ şi, odată întorşi, au răspândit în mijlocul poporului acel amestec cunoscut de informaţii pe jumătate reale, bine garnisite cu fantasme folclorice şi promisiuni mir obolante, propagate toate în atmosfera de veselie beţivă caracteristică tumulturilor rurale. Orchestrarea intregii debandade de la Carloviţ se adevereşte printr-o declarţie a episcopului de la Arad din acele momente fierbinţi, când se laudă către poporenii săi: „Fiţi liniştiţi, bucuraţi-vă şi vă veseliţi, pentru că am luat sub mâna mea ţinutul Beiuşului şi Hălmagiului. Acum îi mai am pe ardeleni, pe care cât de curând îi voi lua sub ascultarea mea".[307] Cuvântul de ordine este nesupunerea faţă de epicopul unit, luarea bisericior, alungarea preoţilor uniţi. De aici până la maltratarea acestora pasul a fost făcut uşor, aşa cum s-a petrecut în satul Colun, unde femeile l-au atacat pe preotul îmbrăcat în odăjdii, l-au bătut cu bestialitate şi i-au smuls părul şi barba.[308] Un raport din 6 noiembrie 1757 aminteşte asemenea biserici luate cu forţa în localităţile Sălişte, Vale, Sibiel, Galeş, Tilişca, şi Cacova din scaunul *(sede)* Săliştei, Cărpiniş, Poiana, Apoldul Mic şi Topârcea din scaunul Miercurii, Rahău Deal, Loman, Răchiţa, Pianul Românesc, Pianul săsesc şi Lancrăm din scaunul Sebeşului.[309] Încă în primăvara anului 1755 mitropolitul Nenadovici primise din Transilvania o informaţie, poate exagerată, că în principat există 446 de sate locuite numai de neuniţi.[310] Oricum, toate documentele dau imaginea unei ţări suferinde ca o rană deschisă, pregătită pentru lovitura de graţie pe care o va da curând unirii marea răscoală a lui Sofronie din Cioara. Decretul de toleranţă al Mariei Tereza din 13 iulie 1759, emis din necesitatea imperioasă de a restabili ordinea grav detonată din Transilvania, în condiţiile când Imperiul se războia cu Prusia, nu a avut efectul scontat, practic nici un efect, pentru că nemulţumea, prin conţinutul său, amble tabere religioase „beligerante".[311] Pentru uniţi, decretul introducea un cal troian în principat: prevederea ca neuniţii să aibă un episcop al lor, plus libertatea tuturor celor care se lepădaseră de unire până la acea dată de a rămâne în vechea lor religie. Numărul acestora era foarte mare. Neuniţii, la rândul lor, erau nemulţumiţi de prevederea imperativă ca toate bisericile şi averile luate cu forţa de la uniţi în anii din urmă să fie retrocedate imediat. Şi numărul acestor proprietăţi era mare. Tranşeile confesionale rămân active în vederea marii confruntări.

În septembrie 1756 regele Frederic II al Prusiei a invadat Saxonia, declanşând ceea ce va fi Războiul de şapte ani cu Austria. Printre aliaţii Mariei Tereza în acest conflict se număra şi Rusia, veche patroană a ortodocşilor sârbi din Imperiul Austriac. „Întâmplător", la scurt timp soseşte în Transilvania teribilul călugăr Sofronie,[312] artizanul războiului confesional fratricid care a zguduit din temelii existenţa românilor ardeleni vreme de ani îndelungaţi. Român de data aceasta, era originar din satul Cioara, se călugărise în Ţara Românească şi ţinea un schit în satul său natal, unde îl întâlnim la 1757. Petru Pavel Aron spune constant depre el că era călugăr apostat *(„presbyter apostata", „ad Csora caluger apostata")*,[313]ceea ce duce la ideea că el fusese înainte unit. Pentru descifrarea carismei sale uriaşe, nu este lipsită de interes descrierea fizică a monahului, într-o perioadă când forţa brută era valoare de prim rang în lumea rurală. Mărturiile contemporane ni-l descriu ca pe un bărbat trupeş, bine hrănit, negru ca un ţigan cu barba

---

[303] „Ulteriorique tepori ab iisdem forsan demonstrando". Textul decretului la Augustin Bunea, *op. cit.*, p. 87-88, n. 2.

[304] Publicat *ibid.*, p. 91-93, n. 2.

[305] *Ibid.*, p. 91, n. 1.

[306] Pe aceştia istoriografia adversară unirii îi consideră eroi ai „dezrobirii" religioase a românilor (vezi Silviu Dragomir, *op. cit.*, II, pass.

[307] Nicolae Firu, *Biserica ortodoxă din Bihor în luptă cu unirea*, Caransebeş, 1913, p. 67.

[308] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Perspective", XIV-XVI,1993, nr. 53-60, p. 32. Silviu Dragomir (*Istoria dezrobirei religioase...*, II, p. 149-151) numeşte acest episod „eroismul femeilor din Colun".

[309] Specificaţia este făcută de episcopul Petru Pavel Aron în urma sinodului convocat la Blaj pe la mijlocul lunii octombrie 1757, unde cere celor adunaţi informaţii depre abuzurile săvârşite împotriva bunurilor, imobilelor şi persoanelor din subordinea sa de către neuniţii porniţi pe zaveră. Şirul actelor acestora este apăsător şi poate fi consultat în textul integral al raportului, publicat la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 119-124, n. 2.

[310] Silviu Dragomir, *op. cit.,* II, p. 33.

[311] Textul latin integral la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 162-164, n. 1. Cf. şi Silviu Dragomir, *op. cit.*, II p. 134-144.

[312] Literatura despre Sofronie este vastă. Iată, selectiv, lucrările care aduc un aport ştiinţific: Antonius Kanižlič, *Kamen pravi smutnje velike, iliti Početak i uzrok istiniti razstavljenja crkve istočne od zapane...*, Eseek, 1780, partea 11, cap. 14, nota 83; Petrus Bod, *Brevis Valachorum Transylvaniam incolentium historia...*, p. 477-500; Petru Maior, *Istoria bisericii românilor,* p. 130-131; Johann Hintz, *Geschichte des Bisthums...*, p. 109-112; Andrei Şaguna, *Istoria bisericei ortodoxe răsăritene...*, II, p. 182-188; Teleki Domokos, *A két kaluger,* în „Budapesti Szemle", 1863, p. 55-81; Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, I, p. CVIII; II, p. 616, 631, 868-871; George Bariţ, *Părţi alese...*, p. 451; Eudoxiu Hurmuzaki, *Fragmente ...*, p.167-168; Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 171-223, 446-455; Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii...*, p. II, pass.; Ioan Georgescu, *Istoria bisericei creştine universale ...*, p. 213-218; D. Prodan, *Suplex Libellus Valachorum*, p. 205-215.

[313] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 172, incl. n. 4; cf. şi Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii...*, II, p. 152.

şi părul vâlvoi,[314] iar ulterior Petru Maior, deloc pătruns de prozelitism greco-catolic, ci dimpotrivă, va spune despre el că era „fire aspră şi turburată”.[315] Un alt contemporan, calvinistul Petru Bod, duşman înveterat al catolicismului, scrie că era aproape analfabet, abia ştiind citi şi scrie româneşte.[316] Fanatismul religios este un loc comun în toate lucrările despre el. Acest personaj de tip rasputinian era întruchiparea ideală a agitatorului religios, într-o lume încremenită cu cerbicie în tiparul socio-mental de ev mediu, cum erau românii ardeleni la mijlocul secolului al XVIII-lea. Marele istoric ortodox David Prodan, consătean al lui Sofronie, scrie despre acesta că a luat calea Carlovițului, de unde s-a întors cu un mesaj clar al mitropolitului sârb: lupta împotriva unirii şi revenirea la „vechea credință”.[317] Mai exact, el a fost chemat acolo de Nenadovici, care a potrivit momentul impactului sofronian cu începutul războiului şi cu strâmtoreala Curții vieneze. Descinderea lui în Transilvania urmează în mare schema cu tunete şi fulgere a lui Visarion Sarai, dar la o magnitudine de neînchipuit. Şi-a pornit acțiunea din comitatul Hunedoarei, unde, chipurile, aducea anaforă sfințită la Carloviț. Cunoştea profund, ca băştinaş, mecanismele psiho-populare pe care să apese. Unirea este mincinoasă, uniții sunt eretici, popii lor pregătesc cuminecătura cu ouă şi cu unt, botezul lor şi iertarea păcatelor de la ei nu au valoare. Îi îndeamnă pe oameni să urmeze credința veche şi să asculte de mitropolitul de la Carloviț. Iată, împărăteasa a îngăduit ca fiecine să urmeze credința pe care o vrea. Va veni un episcop de al lor, neunit, trimis de mitropolitul de la Carloviț etc., etc. Marele impact popular al predicilor lui Sofronie nu putea fi pe placul autorităților, ca atare este arestat în ajunul Crăciunului 1759 şi închis în temnița din localitatea Bobâlna, incident care stârni imediat mânia poporului. Acelaşi contemporan Petru Bod relatează[318] cum o mulțime de țărani au invadat locuința comitelui suprem Ladislau Balogh, înarmați cu bâte noduroase *(nodosis armati sudibus)*, cerând imperios eliberarea celui despre care Petru Maior spune că propovăduia neunirea „nu numai cu gura, ci şi cu bota”.[319] Izul de răzmeriță populară începe să se instaleze în această cauză „religioasă”. Simțindu-l, Guberniul a luat măsura mutării prizonierului în fortăreața de la Alba Iulia, noaptea pe furiş. A fost subestimată însă prezența de spirit a adulatorilor călugărului. Adunând un număr de 500-600 de țărani din Zarand, din scaunul Orăştiei şi din părțile Abrudului, protopopul din Sălişte o ia înaintea autorităților si, în 13 februarie 1760, atacă cu aceştia temnița în care era închis călugărul, eliberându-l. Sofronie ia calea munților, însoțit de o mulțime în continuă creştere, făcând primul popas propagandistic în Zarand. Cetatea Apusenilor îi oferea un adăpost puternic iar muntenii fanatizați o oaste de apărare. În scurt timp, întreaga populație a Zarandului a părăsit unirea. De aci a trecut la Zlatna, Abrud apoi la Câmpeni, efectul fiind acelaşi. Revolta din munți a fost nucleul dur al întregii mişcări, unde s-au formulat şi reformulat idei şi tendințe care, încet-încet, depăşeau sfera confesională, vizând terenul social-politic. Dacă se vor lepăda de preoții lor şi vor asculta de cei trimişi de la Carloviț, „nu vor mai servi domnilor şi nu vor mai fi obligați să plătească impozit”.[320] Amăgeala este caracteristică, la fel supraestimarea de către țărani a forțelor proprii, în fața neputinței de moment a autorităților de a opri mişcarea. „A trecut puterea domnilor, acum noi suntem domni!”[321] Iobagii ascultau de Sofronie „ca de un alt Moise trimis de Dumnezeu”.[322] Biruitor, acesta se intitulează pe sine „vicar al sfântului sinod de la Carloviț”,[323] orchestrând ceea ce Silviu Dragomir numeşte „vânătoarea după popii uniți”.[324] Luarea bisericilor şi terorizarea preoților uniți este numitorul comun al tumultului. Samuil Micu arată cum aceştia erau scoşi între hotarele satelor, asemeni criminalilor, şi nici vitele lor nu erau lăsate pe păşunile comunale.[325] Acelaşi aspect îl relevă şi Petru Maior,[326] pentru că el degradează imaginea competiției confesionale, atitudinea rebelilor neuniți amintind de vremurile sumbre ale instaurării calvinismului şi apoi a unitarianismului în Transilvania, când preoților catolici li se tăiau mâinile şi erau alungați din țară. Aspectele punctuale ale teroarei lui Sofronie asupra clasei preoțeşti unite sunt şocante prin sadismul şi intoleranța lor. În Zlatna temnița este umplută cu preoți uniți, care sunt torturați cu cruzime.[327] În 24 mai 1760 valul de răsculați care-l însoțea pe Sofronie l-a prins pe protopopul Alexandru Aron din Roşia Montană în drum spre casă, călare. S-au repezit cu topoarele să-l omoare, rănindu-l grav. Iuțeala calului l-a salvat spre Câmpeni.[328] După încercarea nereuşită a autorităților de a-l aresta din nou pe Sofronie, în 1 august, la Abrud,[329] cruzimea la adresa preoților uniți n-a mai cunoscut limite. Adulatorul lui Sofronie, istoricul Silviu Dragomir, scrie că urmarea imediată a fost devastarea casei protopopului unit din Roşia

---

[314] *Ibid.*
[315] *Istoria bisericii...*, p. 129.
[316] *Brevis Valachorum Transylvaniam...*, p. 478; „Vir simplex ac miti ingenio, qui nulla alia quam Valachica litteratura tinctus, et ea superficiaria”.
[317] D. Prodan, *Suplex Libellus...*, p. 205.
[318] *Op. cit.*, p. 478. Cf. şi Silviu Dragomir *Istoria dezrobirii...*, II, p. 155.
[319] Loc. cit în nota 313.
[320] Silviu Dragomir *Istoria dezrobirii...*, II, p. 160.
[321] D. Prodan, *op. cit.*, p. 205.
[322] „Velut Mosis a Deo missi”, după afirmația lui Petru Bod (*Brevis Valachorum Transylvaniam...*, p. 478).
[323] D. Prodan, *op. cit.*, p. 207.
[324] *Op. cit.*, p. 162.
[325] *Istoria românilor,* II, p. 339.
[326] *Istoria bisericii...*, p. 129.
[327] Îşi va aminti episcopul Grigore Maior peste ani, în 1776, într-o adresă către puterea suverană (vezi textul latin la Augustin Bunea, *Eiscopii...*, p. 179, n. 2.).
[328] Vezi raportul şpanului Antal Imecs din Câmpeni către Tezaurariat, din 25 mai 1760, la Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii...*, I, p. 196-198, nr. 130.
[329] Arestarea a fost executată de către o grupă de militari din Regimentul Gyulai. După prinderea lui Sorfonie, un husar obosit a întrebat: „Pentru țiganul acesta negru a trebuit să ostenim noi caii împărăteşti toată noaptea?” A fost eliberat în timp ce îl duceau din Abrud spre Zlatna, la locul numit Troian, de țăranii care se adunaseră în număr de vreo 7.000 şi cărora soldații nu le-au putut face față. Vezi Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 186-188; Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii...*, II, p. 172-175.

Montană și *împușcarea vitelor acestuia*.[330] Pe preotul unit din Zlatna l-au spânzurat cu capul în jos de o bârnă, pentru a afla de la el cine a participat la arestarea lui Sofronie. Pe cel din Galda de Jos l-au bătut crunt cu biciul, iar Sofronie i-a scos dinții cu mâna lui.[331] Prin acest comportament barbar, omenii amăgiți credeau că își răzbună suferințele de veacuri îndurate ca iobagi, orientându-și furia spre o țintă greșită, confecționată chiar de cei care îi asupreau, adică ungurii reformați, și de cei care voiau să-i stăpânească în viitor (și împotriva cărora se vor ridica în viitor), adică lacomii ierarhi sârbi de la Carloviț. „Din ce în ce mai mult – spune Nicolae Iorga – călugărul se prefăcea în șeful unei revoluții sociale”.[332] Iluziile materiale ascunse sub lozinca religioasă dădea lumii de analfabeți chinuiți sentimentul că nu greșesc, că se luptă pentru „legea strămoșească”, disimulând astfel speranțele înfruptării din faimoasele privilegii illirice fluturate de Sofronie.

Turnura socială a mișcării lui Sofronie i-a asigurat și uriașa reverberație asupra întregii Transilvanii, dar și dincolo de hotarele acesteia. Apar ca din senin noi „apostoli” *eiusdem farinae*, care poartă ideile lui călugărului, ajustate, ciuntite, adaptate momentului, pe care apoi le instilează mulțimilor atinse de neliniște. Răzmerița urca în susul Mureșului, extinzându-se în comitatele Turda și Alba Superioară, în scaunul Mureș și în Câmpia Transilvaniei. Cel mai ardent discipol al lui Sofronie a fost preotul Ioan Molnar din Sadu, cunoscut mai ales sub porecla de Popa Tunsu, tatăl viitorului medic și cărturar vestit Ioan Molnar-Piuariu. Acționa în Câmpie. A rămas de la el o scrisoare către credincioșii din comitatul Cluj, scrisă în latină, prin care îi convoacă la un „sobor” pe 17 iulie 1760, în satul Frata.[333] A predicat în Sâmpetru, unde l-au ascultat 600 de oameni, în Petrilac și Trit, peregrinând însoțit de un mare număr de oameni, asemeni lui Sofronie. Rezultatul a fost similar: desprinderea de unire a țăranilor instigați, luarea bisericilor și alungarea preoților uniți. Se pare însă că „inimosul și îndrăznețul Popa Tunsu”, cum îl numește Augustin Bunea,[334] nu aflase de ordonanța Mariei Tereza din 7 iulie 1760, prin care suverana poruncește arestarea tuturor răzvrătitorilor de popor. A fost prins în satul Pogăceaua, unde își avea statul major, dus la garnizoana din Târgu Mureș și apoi escortat la Viena. Neputincioasa administrație imperială, strâmtorată de războiul cu regele Prusiei, avea acum un trofeu din Transilvania „răzvrătită”, pe care nu se sfiește să-l afișeze. A rămas notorie escortarea lui Popa Tunsu pe străzile Vienei, în 2 septembrie 1760, într-o zi de marți, înlănțuit, în zdrențe, aprope gol, chinuit peste măsură. Populația marii capitale s-a adunat pe străzi ca la urs ca să-l vadă pe vestitul „popa valah”, dar exotica apariție nu a provocat decât milă și simpatie.[335] În Mărginimea Sibiului căpetenia mișcării a fost popa Ioan din Săliște. Acesta a ținut o adunare de circa 300-400 de oameni în Apold, în prezența lui Sofronie. Toți s-au pronunțat pentru mitropolitul din Carloviț. Și acest „apostol” a ajuns apoi în temniță. Mai eficienți erau emisarii mărunți, anonimi fanatici, care cutreierau principatul ațâțând poporul împotriva unirii și a popilor uniți. Unii dintre aceștia din urmă, speriați, s-au lepădat singuri de unire, cum este cazul celor nouă preoți din comitatul Dăbâca, raportați de protopopul unit Ioan Timandi din Miluani, comandantului militar de la Sibiu, generalul Cordona de Montoya.[336] Întreaga Transilvanie era în fierbere, încât magnații se retrăgeau în cetăți, ca în situațiile de război. Se vorbea de posibilitatea atacării Blajului, ceea ce l-a determinat pe Petru Pavel Aron să se refugieze la Sibiu.[337] Se credea că românii vor ocupa chiar fortăreața Alba Iulia, centrul puterii militare din Transilvania. Imperialii însă nu dispuneau de forță armată și nu știau cum să evite iminența ca întreaga țară să fie aruncată în flăcări și anarhie. O mărturie a neputinței autorității centrale este decretul împărătesei din 20 octombrie 1760, prin care i se acordă lui Sofronie *salvus conductus*, pașaport cu care să poată umbla nestingherit pe unde va dori, în ideea că se va purta mai temperat.[338]

Această slăbiciune a făcut din Sofronie adevăratul stăpân al Transilvaniei. Autointitulându-se „vicar al sfântului sobor de la Carloviț”, a cutreierat zonă cu zonă și sat după sat, ținând soboare în locurile mai populate (Zlatna, Abrud, Ighiu, Bogata de Mureș etc.), alungând preoții uniți și punând în locul lor neuniți de peste munți sau din Banat. În locurile mai îndepărtate trimitea emisari cu aceleași însărcinări sau scrisori iscălite cu funcția amintită, care avea darul să-i impresioneze pe țăranii neștiutori, prin sunetul ei pompos. „Acum – spune Silviu Dragomir – Sofronie putea să procedeze fără nici o teamă la organizarea bisericii ortodoxe”.[339] Guvernul ardelean, dominat de reformați, nu cuteza sau mai degrabă nu voia să facă nimic împotriva revoltei generalizate. Dimpotrivă, emise un ordin prin care oprește toate autoritățile de la vreo măsură care să stăvilească acțiunile împotriva bisericii unite.[340] Pe acest fond de complicitate evidentă a lansat călugărul chemarea la sinod, pe care l-a programat pentru 25 februarie 1761 la Alba Iulia. Circularele lui ordonau ca preoții neuniți să vină împreună cu câte trei oameni din fiecare sat, neuitând să aducă totodată bani de cheltuială.[341] Speriate, autoritățile civile au trimis la Sofronie doi deputați, care să-l întrebe despre rostul adunării unei asemenea mulțimi de oameni. Unul dintre răspunsurile corifeului este semnificativ pentru culisele acestei drame românești vechi de un sfert de mileniu. Sofronie spune că îi va îndemna pe neuniți să trăiască în pace mai ales cu religia reformată, *fiind credința lor în esență identică cu a reformaților, de care se deosebesc*

---

330 *Op. cit.*, p. 175.
331 Samuil Micu, *Brevis historica notitia...*, . p. 392: „cuius etiam dentes excussi sunt a monacho Sophronio”.
332 *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, p. 289.
333 Vezi textul la Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii...*, I, p. 198, nr. 131.
334 *Episcopii...*, p. 184.
335 Silviu Dragomir, *op. cit.*, II, p. 169.
336 Documentul *ibid.*, p. 191, n. 2. Aceștia sunt: popa Gabriel din Miluani, Timofte (Tymafi) din Dragu, Trifan din Petrihaza, Dumitru din Blaja, Irimie din Trestia, Todor din Ugruț, Ioan din Racâș, Ioan din Lupoaia și Stan din Adalin.
337 Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, p. 617; Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 192-193.
338 Georg M. G. Hermann, *Das Alte und Neue Kronstadt*, Sibiu, 1887, p. 247.
339 *Op. cit.*, II, p. 190.
340 Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 194-195.
341 Ordinul de convocare la Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii...*, I, p. 220-222, nr. 148.

doar în ceremonii [s. n.].[342] Drept ce se trădează instigatorul prin această identificare, un ignorant sau un impostor? Sau amândouă? Ortodoxia răsăriteană este la antipodul dogmatic al calvinismului, fie și luând în calcul doar doctrina predestinării, epicentrul antropologiei religioase reformate. Al dogmei ortodoxe este mântuirea prin credință, fapte bune și iubire, atât pe pământ cât și după moarte. Să fi uitat, mai apoi, călugărul din Cioara de Sfânta Treime, pe care o religie reformată din preajma lui, unitarienii, o neagă prin însăși numele confesiunii lor? Mai verosimil este că, în acel moment crepuscular din istoria românilor, fatalul personaj avea o cu totul altă „religie": ura viscerală împotriva unirii și servirea intereselor ierarhiei sârbești de la Carloviț, căreia i-ar fi convenit să aservească principatul cu un număr uriaș de credincioși români. În calea acestui scop stătea unirea, care trebuia desființată.

„Sinodul" de la Alba Iulia s-a desfășurat într-adevăr, timp de cinci zile, în casele preotului Rusan din cartierul Lipoveni, sub ținta preventivă a gurilor de tun de pe zidurile cetății bine ferecate, de teama mulțimii de jos.[343] Dezbaterile s-au concentrat în 19 puncte, pe care însuși Sofronie le-a comunicat Guberniului.[344] Raportat la populismul uriaș care l-a anticipat, la lozincile și promisiunile lui Sofronie, la zbuciumul care istovise o țară, conținutul documentului final este derizoriu de sărac, prolix și lipsit de cel mai elementar conținut religios. O recunoaște chiar apologetul lui Sofronie, Silviu Dragomir, cu prudența de a nu i-o lua cineva înainte în termeni mai duri: „Desigur că nu prin conținutul hotărârilor aduse sinodul de la Bălgrad depășește toate evenimentele din lunga epocă a luptelor religioase din veacul al XVIII-lea".[345] Documentul pare a fi însăilat, cu recunoscuta-i incultură, de Sofronie însuși, căruia preoții prezenți ori nu au cutezat să-i sugereze un conținut rezonabil, ori nu au dorit s-o facă. Punctul 3 cuprinde o „revendicare" imposibil de clasat în vreo grilă a normalității: episcopul Aron și preoții uniți „să nu se mai răscoale împotriva noastră".[346] Orice comentariu este de prisos! Foarte „profesionist" se dovedește însă călugărul când adună cei trei galbeni aduși din fiecare sat și când impune în sinod, pentru viitor, o dare de un galben de fiecare preot.[347] După încheierea soborului, Sofronie a cutreierat ținutul Făgărașului și Pământul Crăiesc al sașilor, încheindu-și opera destructivă. Sus, în părțile nordice, faima purtată de emisarii lui a provocat o mișcare similară împotriva unirii, în comitatul Crasna, în Sătmar și în Maramureș,[348] cuprinzând astfel întregul teritoriu care se unise cu Roma în Sinodul de la Alba Iulia din 1700. Oricum, în urma acestei zguduiri cumplite, biserica românească unită din Transilvania era în pragul colapsului. Protopopul unit al Cibului a sintetizat, trist și lapidar, dezastrul într-o însemnare de carte: „Când s-au lăpădat sfânta unire din toată Țara Ardealului au fost anii 1760".[349]

A urmat faimosul episod al pacificării Transilvaniei de către generalul Nicolas Adolf Buccow. Curtea de la Viena a făcut un sacrificiu în detrimentul războiului cu Prusia, trimițând o forță militară, fie și redusă, într-o zonă de război civil. Așa se explică, probabil, puterea discreționară acordată lui Buccow, care este numit comandantul tuturor forțelor militare imperiale din principat si totodată președinte al comisiei aulice speciale pentru problemele religioase ale românilor. Maria Tereza a mizat pe elementul surpriză, păstrând taina asupra venirii generalului, astfel încât decretul de numire din 13 martie 1761[350] a sosit la Guberniul din Sibiu aproape o dată cu descinderea lui Buccow, în 30 martie. Ordinul primit de general era de a-i reașeza pe preoții uniți în casele și pământurile răpite sub Sofronie, a împărți bisericile între uniți și neuniți, a readuce poporul la pace și liniște și a fixa drepturile celor două confesiuni. Unde nu va reuși prin mijloace blânde, să recurgă la forța militară.[351] Dar cea mai dificilă sarcină a sa a fost conducerea comisiei de la Sibiu, menită să culeagă informații despre situația reală din principat, în lipsa cărora nimic din agenda activității sale nu era cu putință de îndeplinit în condiții corecte. I s-a alăturat peste câteva zile episcopul ortodox din Buda, sârbul Dionisie Novacovici, cu sarcina de a-l ajuta în opera de pacificare. Neuniții îl priveau ca pe un mare miracol,[352] neștiind că acesta întruchipează sfârșitul visurilor sofroniene de a avea un episcop supus mitropoliei sârbești de la Carloviț. Generalul și-a început activitatea imediat, marcată prin dispoziții și acțiuni ce se succedau cu rapiditate derutantă. În 9 aprilie lansează deja o proclamație în limba română, în care cere în mod imperios liniște între cele două confesiuni românești: „Să se ferească neuniții de toate adunările norodului, în tot chipul, și pre cei uniți a-i huli nicidecum să nu îndrăznească, așișderea să nu îndrăznească pre clerul unit a-l jefui de biserici sau de casele și ocinile sale. Așișderea, cei uniți să nu hulească pre cei neuniți și să nu facă între dânșii nevoi sau vrajbă, ci să fie pace și să trăiască unul cu altul în odihnă".[353] Pragmatic și cazon, Buccow nu face nici o deosebire între unii și alții, urmând să tragă concluziile după studierea situației din teren. Poruncește să se prezinte din fiecare comitat, scaun sau district câte un delegat unit și unul neunit, spre a-și spune păsurile în fața comisiei. În aceeași zi, separat, dispune desfășurarea în întreaga Transilvanie a două conscripții minuțioase, una de către organele politice – a girat chiar el conducerea acestei comisii – și alta de către protopopii uniți, independente una de alta. Nici un locuitor român nu trebuia să scape din ciurul investigației. Ce urmărea generalul prin această

---

[342] Stupefianta afirmație o transmite Petru Bod, *Brevis Valachorum Transylvaniam...* , p. 499: „Ut bonam harmoniam cum aliis religionibus coleret. Id quod et alias saepe inculcabat, ut cum reformatis libere communicarent, cum ii in essentia convenirent, in ceremonialibus solum discreparent".

[343] După aceeași sursă credibilă care este Petru Bod (*op. cit.*, p. 498).

[344] Extul latin al hotărârilor la Silviu Dragomir, *op. cit.*, I, p. 223-224, nr. 150 iar traducerea românească *ibid.*, II, p. 195-196.

[345] *Ibid.*, II, p. 196.

[346] „Non insurgant amplius cum rebellione contra nos".

[347] Georg M. G. Hermann, *Das Alte und Neue Kronstadt*, p. 247 și 256.

[348] Amănunte la Silviu Dragomir, *op. cit.*, I, p. 202-211.

[349] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 199.

[350] Textul decretului *ibid.*, p. 205-206, n. 3.

[351] Georg M. G. Hermann, *Das Alte und Neue Kronstadt*, p. 250.

[352] Petru Bod, *Brevis Valachorum Transylvaniam...*, p. 505: „velut grande miraculum".

[353] Textul întreg la Augustin Bunea, *op. cit.*, p. 207-208, n. 2.

conscripţie? În mod aparte, voia să ştie care dintre români se declară uniţi şi care neuniţi. În paralel, cărei confesiuni îi revin de drept bisericile, casele parohiale şi posesiunile clericale din localităţi, în funcţie de răstimpul în care au fost construite, respectiv dobândite: înainte de unire, după unire sau după lepădarea unirii. La comisia buccowiană din Sibiu s-au prezentat românii mult peste numărul cerut în proclamaţia din 9 aprilie: câte doi din fiecare sat.[354] În ziua de 1 mai s-a înfăţişat Sofronie însuşi, însoţit – după obiceiul său – de un număr mare de munteni. Păstrându-şi cumpătul, Buccow l-a primit „amical", între cei doi intervenind chiar un schimb de daruri. Generalul încearcă să o convingă pe împărăteasă că temerarul răzvrătit s-a prezentat în faţa lui „cu frică şi cu cutremur".[355] Dacă este vorba doar de o lăudăroşenie soldăţească, suntem desigur în faţa unei noi stratageme a lui Sofronie, a cărui viclenie era invers proporţională cu incultura sa crasă. Pentru a ieşi din impas, se scuză în faţa generalului că tot ceea ce a făcut se datorează unui ordin imperial fals, confecţionat de secretarul mitropolitului de la Carloviţ şi francat cu un sigiliu dezlipit de pe un alt act împărătesc.[356] El nu este nicidecum vinovat. Acceptă cu uşurinţă să semneze un manifest către neuniţi, nefavorabil acestora, în care se regăsesc toate sloganele comisiei şi la a cărui redactare nu a avut, desigur, nici o contribuţie.[357] Probabil că venise la Sibiu doar de formă, ca să studieze situaţia şi să câştige timp. Căci odată întors în Munţii Apuseni, Sofronie a continuat să agite spiritele şi să ţină „sinoade", dintre care cel mai mare a avut loc la Zlatna, în luna mai. Simţea însă că lucrurile au luat o întorsătură nouă şi nu se mai manifesta cu îndrăzneala de mai nainte, stârnind bănuieli din partea muntenilor.[358] A poruncit însă să se adune bani. Oricum, faptele lui contraveneau proclamaţiei lui Buccow din 9 aprilie,[359] aşa că „eroul" marii nefericiri ardelene îşi pregătea ieşirea din scenă. N-a aşteptat venirea comisiei de la Sibiu în munţi, în iulie 1761, pentru a pacifica zona cea mai afectată de zavistie, ci a dispărut pe tăcute, în mod laş, în total contrast cu intrarea gălăgioasă din urmă cu şase ani. S-a refugiat în Ţara Românească, „unde – spune Samuil Micu – făcând turburări, pe la anul 1768 (...) cu rea moarte l-au perdut".[360] În urma lui rămânea o lume românească grav divizată, derutată, vulnerabilă, indigitată de autorităţi ca înapoiată şi renitentă, pe care doar mâna de fier a lui Buccow o mai putea aşeza la locul ce „i se cuvenea": cel de populaţie marginală, tolerată, care nu este în stare să se conducă singură.

La ordinea zilei erau acum lucrările în forţă ale comisiei de desmembrare *(dismembratio ecclesiarum)*, nume sub care este cunoscută acţiunea generalului de despărţire a caprelor de oi, a uniţilor de neuniţi, a românilor de români. Desfăşurată în stil militar, cu trupe de intervenţie împrăştiate în tot principatul, sumbra desmembrare a durat totuşi aproape doi ani. Comitat după comitat, sat după sat, om după om, toţi românii au fost întrebaţi cărei confesiuni au aparţinut la 30 martie 1761, data sosirii lui Buccow, cu observaţia că, după această declaraţie, orice răzgândire este imposibilă, sub ameninţarea legii. Demersul nu a fost lipsit de incidente, opoziţii şi nereguli pe parcurs, reprimate însă cu toată duritatea de trupele care-l acompaniau pe cumplitul general austriac. Românii trebuiau să-şi ţină gura şi să răspundă la o unică întrebare: ce se socotesc a fi, uniţi sau neuniţi? Rezultatul, la nivel popular, s-a dovedit catastrofal pentru Biserica Unită. Recensământul condus de Buccow însuşi, împreună cu funcţionarii tezaurariali L. B. Dietrich şi Fr. L. Möringer,[361] arată că în Transilvania s-au înregistrat 25.164 de familii unite, faţă de 126.652 de familii neunite.[362] Pentru a fi mai sigur că nu vor rămâne în urma sa aspecte nerezolvate ale sarcinii de pacificare, Buccow şi-a pus ochii pe mănăstirile româneşti. În timpul revoltei sofroniene, majoritatea acestora au fost luate cu forţa de către neuniţi, devenind „focare de agitaţie permanentă a conştiinţei ortodoxe",[363] adică exact ce interzicea generalul prin ordinul său din 9 aprilie 1761. Lăcaşele monahale se constituiseră într-un bastion ultim al propagandei sârbeşti, care nu intra nicidecum în noua orientare a politicii Vienei faţă cu religia românilor ardeleni. Mai cu seamă la limita sudică a principatului, sub munţi, micile mănăstiri adăposteau călugări vagabonzi aderenţi ai sârbilor, ba, după o sesizare a protopopului Vasile Băran din Făgăraş, erau şi gazde de hoţi.[364] Chiar cu aşezările din Ţara Oltului a început acţiunea, printr-un ordin datat în 13 iunie 1761, prin care se ia teribila hotărâre ca „mănăstirile de lemn să fie arse pretutindenea, iar cele de piatră să se distrugă".[365] În aceeaşi lună au dispărut toate mănăstirile din Făgăraş, mai puţin cea din Sâmbăta de Sus, ctitorie a lui Constantin Brâncoveanu, pentru salvarea căreia a intervenit familia Brâncovenilor din Ţara Românească.[366] Au fost distruse lăcaşele din Arpaş, Berivoiu Mic, Breaza de Jos, Breaza de Sus, Bucium, Comana de Jos, Dejani, Lissa, Mărgineni, Netot, Ohaba, Porumbacu de Sus, Sconciu, Şinca Nouă, Şinca Veche, Vaida Rece, Veneţia de Sus, Viştea de Jos şi Viştea de Sus.[367] Spre deosebire de Sâmbăta de Sus, mănăstiri vechi şi faimoase din alte zone au avut soarta comună a celor distruse de Buccow. Astfel sunt

[354] Petru Bod, *op. cit.*, p. 504: „Non ex quibusvis comitatibus, sed ex omnibus refe pagis, bini comparuerunt". Cf. şi Georg M. G. Hermann, *op. cit.*, p. 251.

[355] Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii...*, II, p. 230.

[356] Georg M. G. Hermann, *op. cit.*, p. 251.

[357] Conţinutul la Silviu Dragomir, *op. cit.*, II, p. 231-233.

[358] Petru Bod, *op. cit.*, p. 507-508, 537-539.

[359] Silviu Dragomir, *op. cit.*, II, p. 255.

[360] *Istoria românilor*, II, p. 339. În varianta latină a *Istoriei* Micu spune că a fost spânzurat pentru nelegiuirile sale („propter scelera strangulatus est", vezi *Brevis historica notitia*, p. 393).

[361] Desfăşurătorul detaliat al conscripţiei la Virgil Ciobanu, *Statistica românilor din anii 1760 – 1762*, în „Anuarul Institutului de Istorie Naţională", III, 1924 – 1925, p. 616-699.

[362] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Perspective", XIV-XVI,1993, nr. 53-60, p. 39. La Silviu Dragomir (*op. cit.*, II, p. 284) cifrele diferă puţin: 25.174 familii unite şi 127.712 neunite, dintr-un total de 152.886 familii chestionate.

[363] Ştefan Meteş, *Mănăstirile româneşti din Transilvnia şi Ungaria*, Sibiu, 1936, p. LXXXV.

[364] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 226; Ştefan Meteş, *op. cit.*, p. LXXXVI.

[365] Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii...*, II, p. 240.

[366] Ştefan Meteş, *Mănăstirile...*, p. 87.

[367] Vezi pe larg la Zenovie Pâclişanu, *Vechile mănăstiri româneşti din Ardeal*, Blaj, 1919.

mănăstirile Prislop din comitatul Hunedoara, întemeiată de Mircea cel Bătrân, sau Geoagiul de Sus din comitatul Alba Inferioară, după unele surse fostă reşedinţă de episcopie în secolul al XVI-lea.[368]

Spre toamnă, generalului îi revine sarcina de a aplica un decret istoric al Mariei Tereza din 13 iulie 1761, prin care îl instituie pe Dionisie Novacovici episcop exempt al românilor neuniţi din Transilvania. Lunga experienţă politică a Curţii de la Viena a dejucat planurile ambiţiosului mitropolit sârb Pavel Nenadovici, de a-şi extinde jurisdicţia asupra românilor din principat. O dată cu trimiterea lui Buccow, în martie 1761, împărăteasa schimbă foaia în politica faţă de mitropolitul sârb, căruia îi interzice în modul cel mai sever orice amestec în problemele religioase ale românilor ardeleni.[369] Cel trimis la aceştia, Dionisie Novacovici, avea vechi antecedente de ură cu mitropolitul sârb. Faptul se pare că a determinat alegerea persoanei cu care să se afişeze Buccow.[370] Urmează un duş rece pentru toţi visătorii la privilegiile illirice, dobândite istoric de sârbi, dar care în mod logic nu se puteau extinde asupra altui popor printr-un artificiu religios. O spusese aceasta în mod direct împărăteasa, în decretul din 13 decembrie 1758 către mitropolitul Nenadovici, unde precizează că respectivele privilegii nu pot fi extinse asupra Transilvaniei.[371] Novacovici – hotărăşte suverana – nu va depinde de ierarhia de la Carloviţ, ci direct de Curtea de la Viena. În schema politică mai intra un factor important: având un episcop „al lor", neuniţilor li se tăia pe viitor calea de a se hirotoni în Ţara Românească, aşa cum se petrecea de secole, fiind obligaţi să se sfinţească acasă. În această atmosferă mai mult rece decât caldă, generalul Buccow l-a instalat în 4 septembrie 1761 pe Dionisie Novacovici la Braşov, dându-i ca reşedinţă frumoasa biserică Sfântul Nicolae din Şcheii Braşovului unde, de altfel, a fost primit aproape ostil şi de unde, la scurt timp, se va muta în zona Sibiului. Îndoielile şi intrigile la adresa primului episcop neunit încep imediat să lucreze, din partea supuşilor care înţelegeau ce se petrece. În frunte cu acest surogat de ierarh, confesiunea ortodoxă din Transilvania rămânea pe mai departe o religie „nereceptă", tolerată, *Aprobatele* şi *Compilatele* fiind în continuare, ca în secolele anterioare, temelia constituţională a principatului. În ciuda patentei imperiale din 6 noiembrie 1762, care instituie o „toleranţă condiţionată",[372] „românii ortodocşi – se plânge Silviu Dragomir – fură din nou legaţi în cătuşele unor condiţiuni grele".[373] Istoria nu iartă greşelile. Concluzia lui Nicolae Iorga este memorabilă în acest sens: „De fapt, încă odată românii, împinşi de durerile şi nădejdile lor, serviseră o cauză străină".

Gestionarea dezastrului Pentru prima dată în istoria lor, românii ardeleni s-au pomenit, astfel, împărţiţi oficial în două confesiuni. Înaintea Unirii cu Roma de la 1700, ţineau cu toţii de religia ortodoxă orientală, în măsura în care aceasta se mai putea numi o religie creştină, în urma acţiunii demolatoare a calvinismului propagat de principii unguri reformaţi.[374] După unire, aparţineau oficial Bisericii Greco-Catolice, prin care au intrat în rândul religiilor recepte din principat, bucurându-se de beneficii ecleziastice, culturale şi sociale importante, deşi mult sub aşteptările lor. Tăierea nodului gordian de către Buccow a instituit realitatea unei naţiuni româneşti ardelene ţinând de două religii. Situaţia era cu atât mai insolită cu cât, în urma arbitrajului buccowian, uniţii aveau biserici, preoţi cu dotări parohiale şi o ierarhie veche şi funcţională, fără a avea însă credincioşi, iar neuniţii aveau credincioşi cu nemiluita, dar nu aveau biserici, preoţi, case parohiale şi bunuri comunitare, iar în fruntea lor stătea o fantomă impusă de stăpânire, acelaşi Dionisie Novacovici. În 1761, de exemplu, numărul preoţilor uniţi era de 2.238, mai mare decât înaintea crizei, în vreme ce neuniţii abia aveau 1.380, improvizaţi în toiul zaverei lui Sofronie prin hirotonire la Carloviţ, Arad sau în Ţara Românească.[375] Petru Pavel Aron a fost cel dintâi ierarh unit din Transilvania nevoit să gestioneze uriaşa criză care a dus la acestă schismă, ca şi consecinţele schismei în sine. Şi-a exercitat funcţia de episcop în condiţii de nelinişte şi angoasă permanentă, element la care trebuie raportate toate actele administrative şi realizările Blajului pe timpul păstoriei sale. În cei doi ani de la instalarea ca episcop efectiv şi izbucnirea revoltei lui Sofronie, a reuşit să facă o mare vizitaţiune canonică în nordul Transilvaniei şi dincolo de hotarele ei, în Sătmar. Cunoscut pentru necruţarea faţă de sine, asceticul episcop porneşte în această călătorie lungă prin noiembrie 1755 şi se întoarce în martie 1756, după o iarnă petrecută pe drumurile infernale ale vremii. Acum se dă pe faţă felul de arhiereu care urma să fie Aron: unul serios, sever, necruţător cu neregulile întâlnite prin nenumăratele biserici vizitate. Cronica acestei vizitaţiuni[376] relevă aspecte interesante pentru istoricul unirii. Episcopul constată lipsa crasă a cărţilor de cult, peste tot. Într-un sat biserica avea numai un Octoih manuscris. Mai grav, în alt sat puţinele cărţi erau manuscrise slavone. Indignat, episcopul a emis nişte instrucţiuni „din cele ce s-au zis şi s-au poruncit prin biserici şi prin sate", unde porunceşte ca fiecare preot să aibă „al său Ceaslov", în fiecare biserică să existe Psaltirea şi *Învăţătura creştinească* (apăruse la Blaj în 1755), aceasta din urmă – zice – fiind de mare folos atât credincioşilor cât şi preoţilor înşişi. Catolicul luminat îşi spune cuvântul cu ocazia vizitaţiunii: „Descântători, vrăjitori şi alţi asemenea să nu se sufere". La fel şi credinciosul fervent: cei care suduie să fie bătuţi cu nuiele în faţa bisericilor. Răbufnirea revoltei lui Soronie a dat un sens diferit puţinelor vizitaţiuni ale

[368] *Ibid.*, p. 248, 252-253.
[369] Silviu Dragomir, *op. cit.*, p. 248.
[370] *Ibid.*, II, p. 252.
[371] Eudoxiu Hurmuzaki, *Fragmente din istoria românilor...*, p. 261-263.
[372] Sintagma îi aparţine lui Silviu Dragomir, *op. cit.*, p. 254.
[373] *Ibid.*
[374] Iată cum caracterizează marele istoric ortodox situaţia bisericii româneşti din Transilvania sub calvinismul agresiv: „Ortodoxia românească a coborât în adâncime, a îmbrăcat mai mult forme populare, s-a îmbibat cu credinţe, cu obiceiuri primare, devenind prin aceasta o ortodoxie proprie, componentă a etnicului românesc, s-a concretizat în ritualuri total deosebite de ale celorlalte religii" (*Supplex Libellus...*, p. 107).
[375] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Perspective", XIV-XVI,1993, nr. 53-60, p. 40.
[376] O abreviere a protocolului acestei vizitaţiuni *ibid.*, p. 35-36.

lui Aron, unul defensiv, cum a fost cazul în decembrie 1758, la Geoagiu de Jos. În lipsa lui, vicarul Gherontie Cotorea a convocat la Blaj pe toţi protopopii zonelor atinse de răzmeriţă, spre a răspunde unei solicitări a Mariei Tereza din 4 noiembrie 1758, de a i se trimite un raport exact despre starea lucrurilor. Raportul lui Caliani, din 19 ianuarie 1759, este interesant prin dovedirea de către protopopi a faptului că unirea a fost generală înainte de Visarion (1744), mai puţin Braşovul şi Făgăraşul.[377] Pentru Aron urmează din nou o iarnă grea, cu vizitaţiunea chiar în miezul răzmeriţei sofroniene, în părţile Orăştiei, în Geoagiu şi Haţeg. Haţegul prezenta situaţia specială a unei zone unde mulţi români trecuseră la calvinism în secolul al XVII-lea, devenind o dată cu aceasta unguri, şi încă fanatici, prin cunoscutul complex al renegatului.[378] A vizitat comunele Clopotiva, Sălaşu de Sus şi Galaţi, unde se semnalaseră conflicte între românii calvinizaţi şi cei uniţi în privinţa folosirii comune a bisericilor. Existau semnalări mai vechi în sensul abuzării de către calvini a calităţii lor de „boieri", constând în schimbarea înfăţişării interioare a bisericilor după ritul lor. Dezordinea lui Sofronie le-a dat prilejul să îi scoată practic pe românii uniţi din biserici, unde simbolurile orientale erau pângărite de utilări calvine, între care scaunele acestora din biserici dădeau imagine de case de adunare, şi nu de lăcaşe sfinte. Pustnicul episcop de la Blaj a tunat împotriva abuzurilor calvine, în Clopotiva numind simplamente biserica „peşteră de tâlhari". Încurajaţi de el, românii necalvinizaţi din aceste localităţi au aruncat din biserici „semnele eretice",[379] cu conştiinţa că îşi purifică astfel lăcaşul de cult. În timpul episodului de la Galaţi, la 13 februarie 1759, calvinii conduşi de bărbaţii din familiile renegate Mara şi Buda au atacat alaiul episcopului, provocând o încăierare sângeroasă între cele două tabere. Cu acea ocazie s-a produs un incident pus de contemporani pe seama miraculosului. Unul dintre calvinii Mara a tras de trei ori cu pistolul asupra lui Aron, dar arma nu a luat foc. Episcopul explica acest fapt prin aceea că, la vederea armei, privea cu ochii minţii icoana Maicii Domnului de la Mănăstirea Prislopului de lângă Silvaşu de Sus, din aceeaşi zonă a Haţegului. Încet dar tenace, după împrejurări, episcopul de la Blaj îşi impunea imaginea personală în mentalul mistic al oamenilor, punând temeliile unui primat al calităţii asupra factorului cantitativ, ce ameninţa să scoată unirea din viaţa românilor. Politica pe care o duce din scaunul vlădicesc îl ajută. Diferit de Inochentie Micu-Klein, el preferă să-şi ataşeze pe cât posibil sprijinul imperialilor, cu care, spre deosebire netă de antecesorul său, nu a avut nici un diferend politic, ci numai contradicţii referitoare la biserică, indiferent de acuitatea lor. Eforturile de a reface echilibrul aveau un sprijin serios în faptul că Biserica Unită era instituţie recunoscută legal, era o structură românească „regnicolară" prin chiar sunetul *Aprobatelor* şi *Compilatelor*, întemeiată şi pusă pe picioare prin diplome ale marilor cezari Habsburgi Leopold I şi Carol VI. În ciuda problemelor care i-au complicat grav domnia, în ciuda unor simpatii sau antipatii personale, Maria Tereza nu putea şi nu voia să abandoneze status-quo-ul instituit în Transilvania prin unire, adică funcţionarea unui catolicism românesc, existând pericolul altor deranjamente de sistem de felul celui pe care tocmai îl „rezolvase" Buccow. Punerea la respect a mitropolitului de la Carloviţ este doar unul din gesturile definitorii ale noii politici imperiale în această materie. Gestul cel mai important l-au constituit însă principiile „dezmembrării" bisericilor, care îi favorizau în mod evident pe uniţi, ai căror preoţi rămâneau în bunurile şi privilegiile lor, chiar dacă întreaga comunitate trecea la neunire. Aşa se explică rezistenţa preoţilor uniţi şi rămânerea lor în cadrele şubrezite ale unirii, cu excepţii nesemnificative, căci trecerea la neunire i-ar fi scos din aceste bunuri, care erau donaţii de stat pe seama unirii, aruncându-i în situaţia preoţilor ortodocşi, proletari la discreţia mărinimiei comunităţilor. Măsura stăpânirii a conservat astfel intactă elita intelectuală românească, factorul calitativ fiind favorabil Bisericii Unite. Dincolo, în sfera neunită, românii vor fi pe mai departe doar o cifră fără acoperire legală, până la Decretul de toleranţă al lui Iosif II din 1781,[380] suficient timp pentru ca Biserica Unită să poată recâştiga foarte mult din terenul popular pierdut în tumultul sofronian. Miza lui Petru Pavel Aron nu mai putea fi decât pe acest factor calitativ, sub haina unui loialism prin care voia să creeze imaginea unei naţiuni române care ştie să şi dea, nu numai să ceară. Un astfel de episod s-a petrecut chiar la începutul războiului cu Prusia, când împărăteasa, în 6-17 noiembrie 1756, a solicitat ajutor militar şi ardelenilor, cerându-le să se înroleze banderii, după sistemul medieval, din partea tuturor aristocraţilor şi structurilor cu privilegii nobiliare din principat.[381] O asemenea structură, deşi sărăcăcioasă, era feuda Episcopiei Făgăraşului cu reşedinţa la Blaj, adică fieful primit de la împăratul Carol VI. Contribuţia nu era obligatorie, dar nici impresie bună nu putea face refuzul ei. Aron a înţeles operativ acest lucru şi, cu ajutorul protopopilor şi nobililor români pe care i-a putut aduna la Blaj în 4 noiembrie 1756, a anunţat că naţiunea română răspunde la solicitarea suveranei cu o companie de 130 de călăreţi echipaţi şi înarmaţi. Era un efort semnificativ şi el a fost recepţionat ca atare. Generalul Kalnoki, în regimentul căruia urma să se contopească unitatea de români, l-a elogiat pe episcop în cuvinte pompoase: „Singur Presfinţia ta eşti acela căruia se poate oferi cu distincţie prima togă a gloriei".[382]

---

[377] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 143.

[378] Calvinizarea românilor l-a interesat încă pe Samuil Micu (*Brevis historica notitia...* , p. 325-329; *Istoria românilor*, II, p. 212), urmat de Petru Maior (*Istoria bisericii...*, p. 120). Contemporanul Petru Bod, în lucrarea sa rămasă în manuscris *Az erdély oláhok uniáltatásokról való révid historia* (Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga" din Cluj-Napoca, cota msse. 586, f. 14 r şi urm.), unde un capitol se intitulează pur şi simplu *De unione Valachorum cum reformatis.* Calvinismul românesc din Transilvania a preocupat în decursul vremii pe mulţi autori, ale căror contribuţii îşi găsesc sinteza în cartea recentă a Anei Dumitran, *Religie ortodoxă – religie reformată. Ipostaze ale identităţii confesionale a românilor din Transilvania în secolele XVI-XVII*, Cluj-Napoca, 2004. Acolo şi bibliografia problemei, p. 364-297.

[379] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 155.

[380] Teodor V. Păcăţian, *Contribuţiuni la istoria românilor ardeleni în sec. XVIII*, în „Anuarul Institutului de Istorie Naţională", III, 1924 – 1925, p. 161-179; Mályusz Elemér, *A türelmi rendelet. József II. és a protestántizmus* , Budapesta, 1939, p. 278 – 282; I. Tóth Zoltán, *Az erdélyi román nacionalizmus...*, p. 305-308.

[381] Textul latin al decretului imperial la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 262-264, n. 1.

[382] „Unica est Reverendissima Dominatio Vestra cui primam, cum distinctione gloriae togam offere licet" (*ibid.*, p. 270, incl. n. 1).

Compania a plecat la luptă sub comanda locotenentului Petru Rațiu, costându-i pe uniți în final 20.000 de florini renani, sumă impresionantă pentru acea vreme. Surprinde gradul de implicare a lui Aron în povestea acestei unități militare. După victoria austriacă de la Kolin, în iulie 1757, el își dezleagă poporul de postul de luni,[383] lucru absolut senzațional pentru ascetul fanatic, care, după descrierea lui Samuil Micu, voia să aducă pe toată lumea la regimul său de viață călugărească, „să facă pustia Eghiptului" din Blajul clerical.[384]

Observația acidă a lui Micu reflectă o realitate din viața Blajului lui Petru Pavel Aron. Citadela unită acumulase pe parcursul deceniilor de la 1700 suficiente resurse umane și dotări culturale, care să-l impună puternic în lumea românească din Transilvania.[385] Reducerea drastică a „provinciei" bisericești în urma dezmembrării lui Buccow a avut ca efect creșterea mizei blăjene în destinul unirii. Episcopul era conștient de necesitatea întăririi concentrice a nucleului de rezistență care era Blajul. Organizarea eparhiei reflectă acest mod de gândire. Episcopul își avea reședința în castelul dobândit de Inochentie Micu-Klein în 1738, prin donația lui Carol VI, împreună cu feuda răsfirată în mai multe sate.[386] În locul celor doi vicari „de plai"din vremea lui Inochentie, Aron instituie unul singur, la Blaj, în persoana lui Gherontie Cotorea, cel care a avut ultimul cuvânt în piesa teatrală jucată cu ocazia numirii sale ca episcop. În slujba personală a vlădicului era secretarul sau logofătul, numit dintre mireni. Logofeții lui Aron au fost Petru Rațiu, cel trimis să comande trupele blăjene în războiul cu „burcușul", cum li se zice prușilor, apoi Nicolae Neagoe. Un personaj imporant era, din vechime, notarul clerului, implicat activ în actele și deciziile diecezei. L-a avut notar pe protopopul Avram Pop din Daia. Un rol onorant, dar șters în vremea lui Aron, l-a avut perceptorul clerului sau inspectorul soborului mare, slujbă ocupată de protopopul Fărcaș Timandi din Juc și apoi de Manuel Zdrenghea. Un slujbaș important, dar incomod după cum s-a văzut, era teologul iezuit. Aron a trebuit să suporte, unul după altul, trei teologi: pe Mihail Salbeck (1752 – 1758), născut în Moldova și care cunoștea perfect limba română, pe Emeric Pallovics (1758 – 1760) și pe Ștefan More (1760 – 1764).[387] Dar adevărații demnitari ai eparhiei, copărtași efectivi la putere, erau membrii consistoriului, forul administrativ competent în probleme juridice, economice si sociale. Pentru acest nucleu important, înființat de el, Aron i-a ales pe călugării bazilitani din Mănăstirea Sfânta Treime: Grigore Maior, Silvestru Caliani și Atanasie Rednic. Tot o moștenire inochentiană erau și cei 12 asesori consistoriali, care, împreună cu cei de la Blaj, formau consistoriul plenar. În tradiția orientală a bisericii ardelene, acești „12 bărbați aleși din clir, carii închipuia săborul Mare",[388] au jucat un rol foarte important, ei fiind convocați în cazuri de urgență extremă, ca să „închipuie", adică să vorbească în numele sinodului general al biserici. Aron i-a convocat rar,[389] cea mai importantă reunire a celor 12 fiind cu ocazia înființării companiei de husari români pentru războiul Mariei Tereza.[390] În teren, episcopul conta pe colaborarea unui număr de protopopi, între 47[391] și 49,[392] în numirea cărora Aron a introdus o reformă importantă. Casta protopopilor era consacrată istoric în biserica românilor din Transilvania, unde își aroga competențe și imunități în raporturile cu vlădicia.[393] Erau autorii principali ai unirii de la 1700 iar în anii sedivacanței își dovediseră puterea făcând – după cum s-a văzut – imposibilă viața vicarului apostolic, acum superiorul lor legitim. Nu se poate cântări câtă revanșă subiectivă din partea lui Aron conține această reformă și câtă necesitate obiectivă, urmare a ignoranței, abuzurilor și delăsării izvorâte tocmai din postura de seniori locali pe care și-o arogau protopopii.[394] Petru Maior îl va incrimina grav pe episcopul Ioan Bob, în 1795, de a-i fi degradat pe semeții „chorepiscopi" ce se socoteau protopopii, la aceea de simpli arhidiaconi, ca în biserica latină.[395] Cu mult înaintea lui Bob, Petru Pavel Aron îi coboară de pe soclu, prin supunerea la un examen teologic riguros a candidaților la această dignitate bisericească, obținută în trecut în mod punctual, prin trecere la sediul diecezei, influență în teritoriu, recomandarea autorităților locale sau pur și simplu cumpărarea funcției. Exigentul Aron impune regula unitară a competenței, după cum reiese dintr-un document publicat de Zenovie Pâclișanu, intitulat *Examen et informatio candidatorum pro archidiaconatibus*.[396] Pe lângă că îi numește *„archidiaconi"* și nu *„protopopae"*, aceștia, cu ocazia promovărilor din anii 1757 și 1758, sunt supuși unui tir de întrebări de către o comisie formată din teologi avizați: Aron însuși, Silvestru Caliani, Atanasie Rednic, Grigore Maior și protopopul din Blaj, Ioan Săcădate. Răspunsurile trebuiau să evidențieze cunoștințele de dogmatică, morală și

---

[383] Printr-o circulară către protopopi, el le poruncește acestora să îi anunțe pe oameni, „vestindu-le a fi deslegați de datoria postului de luni, cu care s-au fost legat din porunca noastră" (*ibid.*, p. 257, incl. n. 1).

[384] *Istoria românilor*, II, p. 331.

[385] Analiza acestora la Ioan Chindriș, *Cultură și societate...*, p. 225-351.

[386] Timotei Cipariu, *Acte și fragmente...*, p. 93-95; Ioan Micu Moldovan, *Acte sinodali...*, II, p. 93-95; Augustin Bunea, *Din istoria românilor ...*, p. 13-18; Ioan Rațiu, *Blajul. Scurte notiţe informative*, Blaj, 1911, p. 7-8; Tóth András, *Az erdélyi román kérdés a 18 században*, p. 57-58; I. Tóth Zoltán, *Az erdélyi román nacionalizmus elsõ százada*, p. 103; Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite. I. (1697 – 1744)*, în „Bună vestire", Roma, XVI, 1977, nr. 3-4, p. 45-47; Gabriela Mircea, *Blajul și domeniul aparținător la jumătatea secolului al XVIII-lea*, în „Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca", XXXV, 1996, p. 38-61; Ioan Chindriș, *Cultură și societate...*, p. 112-113.

[387] Despre seria teologilor iezuiți de la Blaj vezi Vasile Bărbat, *Instituirea funcţiei „teologului"*, p. 40.

[388] Petru Maior, *Istoria bisericii...*, p. 177.

[389] Iată textul unei aemenea convocări din 1756: „*Cinstite în Hristos frate!* Multe și grele pricini zi de zi adaogându-se, poftesc iarăși mare și bună socoteală, pre a cărora luare de seamă iaste de lipsă prejenția Frăției tale. Drept aceea, luând aceasta, pe 20 de zile a acestei luni fără de scădere să te afli în Blaj, subt canonul soborului mare. Sibiu, martie în 3 zile, 1756". Ap. Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite. (Partea II, 1752 – 1783)*, în „Perspective", München, XIV-XVI, 1993, nr. 53-60, p. 75.

[390] Vezi protocolul acestei reuniuni importante la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 267-268.

[391] După conscripția lui Aron din 1750 (Zenovie Pâclișanu, *op. cit.*, p. 75-76).

[392] Conscripția lui Atanasie Rednic din 1765 (*ibid.*, p. 77-78).

[393] Ioan Chindriș, *Cultură și societate...*, p. 161-178.

[394] *Ibid.*

[395] Vezi Petru Maior, *Protopapadichia*, pass.

[396] Zenovie Pâclișanu, *op. cit.*, p. 79-79.

pastorație ale candidaților, până la întrebarea năucitoare pentru popii leneviți în lumea satelor: „Sunt martiri pruncii uciși de Irod?” S-a instituit un jurământ la intrarea în slujbă, ca acela din 3 ianuarie 1758 al protopopului Samuil din Orăștie. Prin șapte puncte solemne, acesta jură să apere unirea, să-și îndrume preoții și mirenii „spre celea cuvioase și mai de lipsă” pentu mântuire, să nu înstrăineze bunurile bisericii, ci să le înbogățească, să facă „judecată dreptă”, adică să nu fie abuziv și corupt, să fie supus celor mai mari, episcopului și vicarului, „primind după putința mea toate poruncile lor”, să vegheze asupra veniturilor vlădicești din tractul său și, în fine, să nu tolereze căsătoriile și divorțurile „fără de lege”, ci să le înainteze forului episcopal spre judecată.[397] În 1756 exista deja noul jurământ, ca și examinarea, după cum reiese dintr-o scrisoare a vicarului Gherontie Cotorea către Aron, referitoare la protopopul din Sebeș, se pare primul „beneficiar” al noutății.[398] Nimic din ifosele „chorepiscopești” nu mai rămân în urma acestui jurământ, care face din protopopi niște simpli slujbași în teritoriu ai episcopului, și nu copărtași cu acesta la păstorirea turmei unite, așa cum instituise tradiția Bisericii Răsăritene cu un mileniu în urmă. Firea autoritară a lui Aron, arhiereu rămas în posteritate ca etalon al cinstei, cumpătării, disciplinei și hărniciei, a intuit cu decenii înaintea lui Bob eficacitatea modernă a ipostazei arhidiaconale din Biserica Catolică, față cu anarhia orientală în care se complăceau seniorii locali ai bisericii românești din Transilvania. Prin protopopii astfel primeniți, raționalismul catolic dominant în gândirea și activitatea lui Aron trebuia să se propage înspre poporul bântuit de tropisme spirituale rebarbative, la pragul păgânismului, în care se scufundase de spaima calvinilor[399] și pe care nici un episcop unit anterior nu a avut voința și răgazul să le combată. În zorii iluminismului românesc din Transilvania, îl vedem pe episcpul de la Blaj punând mâna pe condei, pentru a scoate biserica unită din acest marasm și a o alinia la viața duhovnicească civilizată din Biserica Catolică. Lucrarea sa *Păstoriceasca datorie*,[400] tipărită pe când bântuia stihia destabilizatoarea a lui Sofronie, fulgeră împotriva celor două racile care măcinau rectitudinea religioasă ardeleană: credințele religioase „deșarte” și superstițiile populare cu iz păgân. Literatura biblică apocrifă e prima țintă, pentru că ea amenința acuratețea dogmei. De sorginte antică, dar cu un puternic reviriment în evul mediu, care la români s-a prelungit istovitor de mult, textele în cauză constituiau o delectare savuroasă mai ales pentru lumea țărănească, unde au avut o circulație intensă.[401] Aron pomenește două asemenea cărți care „atâtea basne și deșertăciuni propoveduiesc norodului, pentru necurată dobândă”: *Epistolia lui Savaoft*[402] și *Povestea Sfintei Marie*.[403] Interesul episcopului pentru literatura populară a vremii sale, fie și numai pentru a o combate, deschide o fantă de lumină spre cunoașterea culturii acestui om atât de greu de descifrat. Cartea, uitată astăzi, este surprinzător de bine scrisă, trădând talentul literar al episcopului, condus de o logică fermă. Numai în acest fel putea combate stilul pe care îl recunoaște plăcut al respectivelor „basne și deșertăciuni” ieșite din făgașul religiei acceptate. „Nici să se înșele cineva să le creadă – zice – auzind dint-însele frumoase și sfinte cuvinte. (...) Nici pentru aceea se se înșele cineva, văzând pe mulți că mai bucuroși ascultă acele minciuni decât Sfânta Evanghelie, că așa e năravul cel rău omenesc, mai curând a crede minciunilor, decât adevărului”. Concurența pe care această beletristică veche o făcea literaturii religioase oficiale nu era o noutate, autorii și colportorii prin nenumărate cópii ai cărților populare cu conținut religios fiind preoții înșiși, dornici de a-și atrage credincioși prin licențe, mai mari sau mai mici, de la învățătura oficială și mereu obligatorie a bisericii.[404] Combătând „ereziile” în cauză, Aron vrea să-i readucă pe preoți și credincioși la autoritatea celor trei izvoare acceptate de biserică, în mod aparte de cea catolică: Biblia, sfinții părinți și canoanele soboarelor bisericii. Pe o treaptă mai jos, de data acesta la nivelul popular adânc, Aron descoperă „primejdia” uriașei construcții a tradițiilor populare, pe care desigur le cunoștea foarte bine și cu care se încumetă să se ia la trântă. Era o cauză dinainte pierdută, dar interesează repertorierea pentru prima dată de un autor ardelean a acestor „obiceiuri păcătoase și păgânești”. Preoții – poruncește ierarhul preiluminist de la Blaj – au obligația de a păzi poporul de vrăjitorii, farmece, descântece, sânvăsii, focuri vii, sărituri peste foc, „de nedeile cele cu băuturi și cu jocuri”, ieșirea cu crucea între hotare etc. Un obicei mai ales îl oripilează: dezgroparea morților, pe care o condamnă cu argumentul raționalist că „acea tină sau trupul mortului nimărui nu mai poate strica”. Aflăm de la el și despre obiceiul popular de a mânca muguri în locul cuminecăturii de Paști, asemeni „dobitoacelor pământului”. Comunitatea religioasă vizată de episcopul blăjean trebuia să fie una asanată de aceste deșertăciuni, dar și de practici sociale neconforme cu viziunea sa occidentală. Un haos adevărat domnea în ce privește căsătoriile, datorită permisivității

---

[397] *Ibid.*, p. 79.

[398] Iată conținutul scurtei adrese: „*Prealuminate doamne!* Pentru rândul cinstitului protopop de la Sebiș, dacă-i gândul Măriii tale cu dânsul așa să faci, va trebui altă formă de jurământ, mai schimbată formula care iaste. Și în ce loc și cum să să schimbe, vei porunci Măria ta, ca să concordeluiască cu donațiia. Așișderea despre examen, de va fi lipsă. Cu atâta, așteptând răspuns, rămâi al Măriii tale slugă în Hristos. În mănăstire. *Ieromonah Gherontie* m. p.” Rezoluția episcopului divulgă data scrisorii: „1756. Rsolutio. Super examinis et denominatione novae archid. Sabesiense. Curam alteris eparchiae suscipientis”. Arhivele Naționale, Direcția Județeană Cluj, Fond. Blaj, colecția de documente, nr. 184. Exprimarea lui Cotorea vă „va trebui altă formă de jurământ” sugerează implicarea acestuia în reforma statutului protopopilor.

[399] D. Prodan, *Supplex...*, p. 107.

[400] *Păstoriceasca datorie dumnezeieștii turme vestită*, Blaj, 1759. Bibliografie despre lucrare la Ioan Chindriș, *Cultură și societate...*, p. 278, n. 255.

[401] Monografia problemei la Nicolae Cartojan, *Cărțile populare în literatura română*, I-II, București, 1974.

[402] Necunoscută cercetătorilor noștri sub acest titlu, povestea poate fi, de fapt, *Legenda duminicii* sau *Epistolia domnului nostru Isus Hristos*, prin elementul căderii unei pietre din cer (vezi Nicolae Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, I, București, 1940, p. 69).

[403] În acest caz este vorba cu certitudine de *Visul Maicii Domnului*, text derivat din apocriful *Adormirea Maicii Domnului*, păstrat din antichitate în versiuni diverse (coptă, siriacă, arabă, greacă, latină). În literatura noastră populară a avut un succes unic, prin conținutul de mister patetic pe care în oferă, înregistrându-se și variante versificate (Nicolae Cartojan, *Cărțile populare...*, II, p. 127-128). Iulia Hasdeu, copilă fiind, dormea cu *Visul Maicii Domnului* sub pernă, spre surprinderea tatălui său (*ibid.*, p. 128).

[404] Nicolae Cartojan, *Istoria literaturii...*, I, p. 65.

ortodoxe în acest sens, în total contrast cu codificarea riguroasă a acestei instituţii în Biserica Catolică. În sinodul general din 1754, Aron a introdus impedimentul clandestinităţii, prin care numai căsătoriile oficiate de parohii proprii, însoţite de doi martori şi de „strigările" de rigoare în biserica parohială erau socotite legiuite. A cerut şi sprijinul autorităţilor laice pentru aplicarea acestui canon,[405] dovadă a ardorii cu care voia să stăvilească împerecherile clandestine, în cvasitotalitatea lor consangvine, prin preoţi străini, corupţi cu bani. Această clauză a căzut atât de rău românilor, încât Atanasie Rednic, emulul credincios şi urmaşul lui Aron întru episcopat, a exoperat de la Scaunul Apostolic enunţul că acest impediment nu are valoare în biserica unită românească.

Programul de modernizare în sens occidental, catolic, a Bisericii Unite, era un deziderat izvorât din chiar documentele primare ale unirii.[406] Pe câtă vreme biserica ardeleană a stat în picioare în forma unirii generalizate, deci până la dezmembrarea produsă de Sofronie, nu exista o urgenţă în acest sens. Inochentie Micu-Klein, prin dizidenţa sa furibundă în cele mai nepotrivite momente politice, a avut darul de a promova incriminarea permanentă a reformaţilor din Transilvania cum că românii sunt uniţi făţarnici, că nu sunt sinceri şi ataşaţi unirii, la rangul de problemă pe care au ajus să şi-o pună autorităţile supreme de la Viena. Această suspiciune a adus mult vânt în pânzele lui Sofronie şi a constituit fundamentul testului final la care i-a supus Buccow pe români. După acest test, ambiguitatea regentă de la 1700 până la dezmembrare nu mai era posibilă: uniţii trebuiau să fie uniţi, neuniţii trebuiau să fie neuniţi. Uşor pentru aceştia din urmă, care au recăzut pentru multe decenii în starea larvară de toleraţi, de inexistenţi oficial şi deci „liberi" în vechile cadre ale pravoslavismului revolut, mai greu însă pentru uniţi. Existenţa revelatorului de contrast care erau neuniţii lui Buccow, obliga Biserica Unită la construirea identităţii proprii, care nu mai putea fi aceeaşi cu cea din timpul lui Inochentie. Criza profundă impunea disjuncţia de imagine, definirea unei alte biserici şi nu dublarea celei concurente. Sarcina, impresionant de dificilă, a căzut tot în spinarea lui Petru Pavel Aron, predestinat parcă tuturor experienţelor trudnice pe care le poate suporta un cap bisericesc. Este greu de crezut că vreun document va scoate cândva la iveală gradul de fidelitate sinceră a lui Aron însuşi faţă de unire. A făcut însă eforturi de a părea astfel, stârnind observaţia răutăcioasă a lui Samuil Micu: „Acest episcop, (...) ca să se arate cu adevărat unit şi tot prepusul de neunire să-l depărtează de la sine, multe cărţelui au tipărit pentru unire, foarte defăimând şi osândind pe neuniţi".[407] Atâta a putut sau atâta a vrut să înţeleagă nepotul lui Inochentie din cultura identitară a Blajului păstorit de Aron, intuind corect doar efortul episcopului în acest sens. Urmărind mersul istoric al lucrurilor până la el, uniţii aveau la îndemână două alternative: fie să revină la matca ortodoxiei de dinaintea unirii, fie să-şi creeze o biserică vizibil unită, în adevăratul înţeles al cuvântului. Aron s-a zbătut pentru a doua variantă, adunând cu migală ruinele pe care dezastrul sofronian le lăsase din Biserica Unită cu Roma. Fenomenul renaşterii trebuia să-şi aibă izvorul chiar la nivelul ierarhiei, Blajul trebuia să fie modelul pe baza căruia pasărea phoenix să poată renaşte din cenuşă. Aici se adunase, deocamdată, totalitatea personalităţilor cu pregătire apropiată de nivelul intelectual al Europei vremii. Păstoria lui Aron este momentul în care strategia confesiunii unite ardelene era nevoită se mute de pe adeziunea specioasă a maselor, pe cultivarea elitelor şi pe activitatea creatoare a acestora. Viaţa internă a Blajului se resimte însă de aceeaşi nelinişte comună întregii confesiuni, clasa cultă superioară, alcătuită din oameni numărabili pe degetele unei mâini, sunt divizaţi în mod dramatic, pe criterii stupide în optica de astăzi, vitale în a celora care au trăit şi simţit atunci. Prea multe surse, începând cu cele contemoprane evenimentelor, acordă o importanţă accentuată acestei stări nebuloase şi contorsionate din sânul Blajului, pentru ca istoricul să le poată înseria în rândul faptelor diverse. Inochentie Micu-Klein a avut norocul unei păstoriri de tip totalitar, în lipsa clericilor competenţi cu care să colaboreze la nivelul reşedinţei episcopale. Voinţa sa puternică s-a impus pe cale populistă, prin resuscitarea rolului protopopilor, pe care i-a cultivat şi care i s-au alăturat, după cum am văzut, cu entuziasm şi energie. Era o politică arhierească veche în Biserica Orientală,[408] însuşită probabil de întemeietorul Blajului din lipsa colaboratorilor apropiaţi. Uriaşa sa dieceză avea o osatură ierarhică difuză, adaptată situaţiei, şi se manifesta ca putere efectivă prin mecanismul soboarelor generale, unde protopopii făceau legea. Niciodată în istoria confesiunii n-au fost aceste soboare atât de importante la românii uniţi ca în vremea lui Inochentie.[409] Situaţia de criză a bisericii l-a obligat pe Petru Pavel Aron să se restrângă la metoda păstoriei centralizate, impusă totodată de existenţa instituţiilor clericale şi culturale pe care le-a înfiinţat. Mănăstirea Sfânta Treime era desigur cea mai importantă, prin mesajul monahismului oriental, îndrăgit de popor, pe care îl practicau însă călugări de o factură cu totul nouă, la antipodul sihaştrilor obscuri sau chiar dubioşi pe care tunurile lui Buccow, în anii desmembrării, îi împrăştiaseră de prin lăcaşele lor improvizate. Mănăstirea Blajului avea un statut prestigios, ideea şi întemeierea ei identificându-se cu istoria unirii de până la acea dată. Articolul 12 al *Secundei Leopoldine* din 1701 instituia dreptul de patronat al împăratului de la Viena asupra Bisericii Române Unite, în virtutea titlului său de rege apostolic,

---

[405] Printr-o adresă din 4 martie 1755 către guvernatorul Transilvaniei (textul latin la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 389, n. 1.

[406] Andreas Freyberger, *Historica relatio...*, p. 20-21.

[407] *Istoria românilor*, II, p. 333.

[408] Unica sinteză asupra acestei tradiţii a protopopilor „chorepiscopi", copărtaşi activi cu ierarhul la conducerea diecezei, de fapt unica lucrare competentă asupra instituţiei protopopilor în biserica românască este *Protopapadichia* lui Petru Maior, pe care vezi-o în ed. cit., pass. O ediţie ulterioară, după manuscrisul original, însoţită de un aparat critic îmbunătăţit, la Petru Maior, *Protopapadichia*, ediţie îngrijită de Laura Stanciu, Alba Iulia, 1998.

[409] Vezi pentru instituţia sinodului general în Biserica Unită la Greta Monica Miron, *Biserica greco-catolică din Transilvania. Cler şi enoriaşi (1697 – 1782)*, Cluj-Napoca, 2004, p. 109-117. Două dintre sinoadele lui Inochentie, din 26 ianuarie 1738 şi 25 mai 1739 se încadrează perfect afirmaţiei autoarei, că „Inochentie Micu a transformat sinoadele generale în foruri de dezbatere a revendicărilor ecleziastice şi laice deopotrivă" (*ibid.*, p. 115). Cf. şi Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 298-303, 419, n. 19. Pentru ecoul în posteritate al problemei sinodului unit vezi Simion Bărnuţiu, *Săborul cel mare al Episcopiei Făgăraşului*, la Ioan Chindriş, *Simion Bărnuţiu. Suveranitate naţională şi integrare europeană*, Cluj-Napoca, 1999, p. 62-68, 271-275.

confesiunii nou înfiinţate interzicându-i-se orice donaţie, orice subsidiu material, din altă parte decât din munifiscenţa monarhului vienez.[410] Dărnicia acestuia se concretizează în 1717, când Carol VI înzestrează Episcopia Făgăraşului cu o dotă feudală, poruncind ca imediat să se treacă la ridicarea unei mănăstiri în care să fie aşezaţi călugări de rit grecesc, care să aibă sarcini asemănătoare canonicilor din mănăstirile latine.[411] Dezideratul l-a întărit, în 1721, bula papală *„Rationi congruit"*, care este actul canonic de naştere a episcopiei unite din Transilvania, poruncind ca „în aceeaşi biserică a Făgăraşului să se consacre călugări şi preoţi după canoanele ritului grecesc, care să ţină locul canonicilor şi capitulului".[412] Nu altminteri grăieşte diploma lui Carol VI din 1738, prin care se acordă domeniul Blajului pe seama diecezei unite[413] şi unde se precizează expres că jumătate din veniturile feudei vor fi destinate întreţinerii a „unsprăzeace ieromonaşi vasiliteani".[414] Prin toate aceste documente cu caracter constituţional, călugării blăjeni erau destinaţi unor activităţi apropiate de ale celor din mănăstirile catolice: să-l secondeze pe episcop în conducerea diecezei şi să gestioneze învăţământul. Înzestraţi cu asemenea patalamale şi însărcinări prestigioase, călugării din prima garnitură blăjeană aveau un statut juridic şi economic independent de episcop, care era însă superiorul lor în toate care priveau viaţa religioasă. În timpul păstoriei lui Aron, numărul călugărilor a depăşit cifra de 11 din diploma donaţională.[415] Călugăria de tip occidental de la Blaj devenea atractivă, tocmai prin acest statut elitist, în mijlocul unui popor măcinat de sărăcie şi angoasă confesională. Se înregistrează neofiţi şi din rândul mirenilor sau preoţilor de mir, dispuşi să-şi lase familiile pentru chilia mănăstirii, cum a fost cazul nobilului Alexa Darabant din Mănăul Sălajului, tatăl viitorului episcop Ignatie Darabant de la Oradea.[416] Frăţia monahală adăpostea şi figuri pitoreşti, cum a fost orbul din copilărie Vasile Neagoe, unchiul lui Samuil Micu, ins genial, care a învăţat pe de rost toată literatura de cult bisericesc, mai puţin Vechiul Testament.[417] „Era acesta – zice istoricul – alt Didim, măcar de nu alexandrean". O apariţie fulgurantă a fost artistul gravor Ioaniţiu Endrédi, întrat în mănăstire puţin înaintea anului 1760, personaj care a stârnit interesul istoricilor atât prin marele său talent, cât şi prin destinul romanţios ce l-a însoţit.[418] Nu se pomenise între românii ardeleni o asemenea mănăstire. Se hrăneau cu carne, peste reverendă purtau dulamă garnisită cu blană de jder iar pe cap pălărie.[419] Era regimul şi portul clasic al călugărilor latini din occident. Boieria aceasta a durat până în 1750, când li s-a alăturat monahilor de la Blaj prietenul de la Viena al lui Aron, Atanasie Rednic. Încă insuficient desluşita lor legătură din anii 1744 – 1745 se poate crede că a inclus şi o iniţiere a lui Aron de către Rednic în practica vieţii călugăreşti orientale de tip primar, după regulele Sfântului Vasile cel Mare, patronul cinului călugăresc greco-catolic din Transilvania. Samuil Micu spune cum Rednic i-a povestit că la Viena „s-au probăluit la post" în asemenea măsură, încât un an de zile n-a mâncat decât zeamă şi pâine de doi-trei crăiţari.[420] Odată intrat Rednic între călugării blăjeni, Aron i s-a alăturat cu patimă într-o campanie de înţărcare a acestora de traiul boieresc pe care îl duceau din 1747. Cu autoritatea superiorului spiritual, episcopul le-a interzis cu desăvârşire carnea, trecându-i la „bucate albe" (brânză, ouă, lapte etc.). În plus, dând ei doi primul exemplu, Aron şi Rednic i-au obligat să poarte rasa călugărilor orientali, potcap şi camilafcă. Pasul următor trebuia să fie regimul alimentar pur vegetarian (postul strict), cu care însă nu s-au grăbit, luând seama la faptul că Sfânta Treime este fundaţie împărătească şi că se pot isca proteste. Se vor isca, şi chiar dure. Până una-alta, după constatarea lui Augustin Bunea, episcopul a organizat mănăstirea după aşezămintele Bisericii Orientale, „şi a insuflat într-însa acel *spirit apusean* [s. n.] care a făcut-o capabilă de a deveni centru puternic de cultură şi civilizaţiune".[421] Această struţo-cămilă din mijlocul Blajului este testul suprem al bâjbâielii identitare care a caracterizat viaţa uniţilor după Sofronie şi după „ruperea poporului în două", cum constată cu luciditate Zoltán I. Tóth.[422] „Războiul bucatelor" purtat la Blaj poate fi privit ca o veche luptă pentru calitatea vieţii la români, care i-a impresionat puternic pe contemporanii evenimentelor. Opţiunea episcopului pentru o viaţă de pustnic paleocreştin putea rămâne o problemă

---

[410] Andear Freyberger, *Historica relatio...*, p. 109; Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 277.

[411] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, în „Bună vestire", XVI, 1977, nr. 1-2, p. 40.

[412] Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 43.

[413] Vezi şi supra, nota 22.

[414] Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 296.

[415] Documentele consemnează următorii călugări la Sfânta Treime sub păstoria lui Aron: Leontie Mosconas, Grigore Maior, Silvestru Caliani, Gherontie Cotorea, Atanasie Rednic, Meletie Neagoe, Filotei Laslo, Alexie Mureşanu, Sava Mâţu (Sabbatius Metz), Inochentie Boji, Macarie Pop, Onisim Chinceş, Vasile Neagoe, Pahomie Raţiu, Ioaniţiu Endrédi (vezi Ioan Raţiu, *Blajul*, p. 18-20; Zenovie Pâclişanu, *op.cit* aci supra, p. 59).

[416] Samuil Micu, *op. cit.*, p. 342. Istoricul este unica sursă despre intrarea în mănăstire a preotului Iancu din Sâncel (*ibid.*), cu numele monahal de Isaia, care s-a călugorit împreună cu soţia sa („iar muiarea lui se făcuse călugăriţă" – Timotei Cipariu, *Acte şi fragmente...*, p. 107). Acest Iancu din Sâncel studiase la Chiev şi cunoştea limba slavonă, din care – conform aceleiaşi informaţii – a tradus *Vedeniile Sfântului Grigore*. Micu nu precizează când a avut loc traducerea, înainte sau după intrarea în mănăstire.

[417] „Bine ştia şi Testamântul Vechiu, măcar că acesta de rost nu-l ştia" (Samuil Micu, *op. cit.*, p. 342).

[418] Vezi despre el Timotei Cipariu,*Acte şi fragmente...*, p. 123-124, 144, Ioan Raţiu, *Din trecutul Ordinului Bazilitan,* în „Anuarul institutelor de învăţământ gr. cat. din Blaj", Blaj, 1912, p. 14, 30; I. Moroş, *Ioaniciu Endrödi (1765-1775). Călugăr basilitan apostat de la mănăstirea St. Treime din Blaj,* în „Cultura creştină", X, 1921, nr. 79, p. 230-233; Alexandru Lupeanu-Melin, *Xilografii de la Blaj, 1750 – 1800,* Blaj, 1929, p. 15; Nicolae Iorga, *Tipografia la români,* în „Almanahul graficei române", 1931, p. 47; Augustin A. Pop, *Călugării de la Blaj şi rolul lor în viaţa culturală a neamului,* în „Cultura creştină", XVII, 1937, nr. 4-5, p. 308-324; Gh. Oprescu, *Grafica românească în secolul al XIX-lea,* I, Bucureşti, 1942, p. 175; Mircea Tomescu, *Istoria cărţii româneşti de la începuturi până la 1918,* Bucureşti, 1968, p. 99; Cornel Tatai-Baltă, *Gravorii în lemn de la Blaj 1750 – 1830,* Blaj, 1995, p.64-75.

[419] Preţioasa informaţie vine de la Samuil Micu (*Istoria românilor*, II, p. 331), care i-a văzul pe aceşti călugări neobişnuiţi pentru lumea orientală în care se mişca mentalul românesc al vremii.

[420] *Ibid.*, p. 331.

[421] *Episcopii...*, p. 288.

[422] *Az erdélyi román nacionalizmus...*, p. 227.

personală, un legământ drept mulțumire pentru darul ierarhic ce i-a fost hărăzit. Dar a vrut să impună cu forța și altora acest mod de viață. Samuil Micu îl incriminează constant pe Atanasie Rednic, confesorul lui Aron, pentru toate faptele „negative" ale acestuia. Deci și pentru impunerea postului vegetarian.[423] Apologeții lui Aron se mulțumesc cu calificativul simplist „viață de sfânt", fără cea mai vagă încercare de a vedea dincolo de fațada lucrurilor. Pentru Atanasie Rednic, mai tânăr decât Aron, viața de pustnic putea fi o vocație reală, exersată în tinerețe. Aron însă, după informația prețioasă a lui Samuil Micu, a trecut brusc – „într-o zi și într-o cirtă", – la regimul anahoreților, o dată cu numirea sa ca episcop. Avea 43 de ani. Influența lui Rednic este o realitate, dar ea nu poate explica chinul exagerat de dur pe care noul episcop și l-a impus și la care „vinovatul" său confesor nu s-a gândit vreodată. Mai degrabă este plauzibilă manifestarea unei personalități accentuate, demonstrative, care vrea să arate că, iată, el este cel mai credincios și că merită să fie episcop, după ce atâta vreme a așteptat fericitul moment. Mai poate fi vorba și de o idee asupra imaginii personale pe care și-o fi făcut-o. Înainte de a fi episcop, Aron era un om gras și „bine beutoriu de vin", încât ulterior și-a numit această parte a vieții porcească.[424] Lovitura de imagine trebuia să convingă poporul că este cu adevărat un vlădică oriental, după ce vreme de un deceniu a fost considerat cal troian în biserica lui Inochentie. De aici și ideea vestimentației călugărești orientale afișate ostentativ, la care a recurs doar el și Atanasie Rednic, în întreaga istorie a Bisericii Unite. Iconografia vremii ni-i înfățișează astfel. Călugării de la Sfânta Treime nu agreau această conduită nouă, care contravenea statutului de așezământ catolic și afecta calitatea lumească a vieții. Nu pare să-i fi impresionat percepția supralumească a vlădicului despre sensul vieții monahale.[425] Pasul a fost greșit, dăunător pentru Aron. Călugării Blajului nu duceau existența larvară a celor din orient, ci erau împovărați chiar de el cu activități liturgice, didactice și literare, în ritm impresionant de alert. De unde oricum nu era agreat de liderii de opinie ai ieromonahilor din mănăstire, Grigore Maior și Silvestru Caliani, cu care avea antecedente de adversitate și competiție personală, relațiile se deteriorează acum grav. Și, cum nu puteau comenta hotărârile episcopului în cele bisericești, deci nu puteau respinge de plano viața austeră pe care le-o impunea acesta, l-au atacat dur pe cale administrativă, accesibilă și legală, chiar în anii tulburărilor lui Sofronie. Aron era în „culpă" îndoită față de călugării mănăstirii. Pe baza actelor de donație, jumătate din veniturile domeniului Blaj erau destinate călugărilor, care aveau dreptul de a și le administra singuri. Dar la instalarea ca episcop, în 1754, tezaurariatul l-a înstăpânit și peste averea acestora, pe care o administra tot în folosul lor, însă în spiritul austerității gastronomice care îl caracteriza. „Războiul bucatelor" și dorința burții pline i-a îndemnat atunci pe cei de la Sfânta Troiță să găsească o cale de a-și remedia singuri tacâmul.[426] Maior și Caliani îi cer imperativ să predea averea călugărilor în administrarea lor, ceea ce episcopul și face, printr-un act din 1 decembrie 1756.[427] Concomitent, însă, l-a pus superior al mănăstirii pe vicarul său general și omul de încredere, Gherontie Cotorea, care nici măcar nu era călugăr. În numele autonomiei lăcașului, aceștia îl contestă pe Cotorea și revendică dreptul de a-și alege singuri superiorul. Cu îndârjirea-i cunoscută, episcopul le refuză cererea și, ca să adâncească și mai mult dihonia, face apel la jurământul de obediență a călugărilor față de episcopul locului și le impune să-l asculte pe Cotorea. O mică revoluție s-a produs atunci la Blaj, care a antrenat și școlărimea, firește de partea lui Maior și Caliani, cei mai buni profesori ai lor.[428] Astfel încurajați, cei doi au luat calea Vienei și au cerut dreptate de la împărăteasă. În mod surprinzător, suverana și-a făcut timp, în plin război, și pentru minusculele zâzanii dintr-o mănăstire de la marginea uriașului Imperiu, dovadă a centralismului riguros care caracteriza administrația habsburgică. Solomonic, Maria Tereza dă dreptate ambelor părți și le mustră pe amândouă. „Spre împiedecare vrăjbei întră mănăstire și întră curtea vlădicului" – scrie Petru Maior[429] – a decis finalmente, în sensul literelor fundaționale, ca monahii bazilitani să-și administreze averea printr-un funcționar *(provisor)* laic iar Gherontie Cotorea să fie scos din mănăstire, până când va face profesiune monahală. Călugării să-și aleagă prepozit din rândul lor. Printr-un intimat către Aron, suveran îi cere acestuia să nu-i persecute pe Maior și Caliani, oameni care s-au pregătit îndelung pentru binele poporului român și și-au arătat competența până acum.[430] Să fie drept cu toți și să nu-l favorizeze pe Cotorea. Acesta, pentru a-și asigura totuși un loc în bogata mănăstire, s-a călugărit în 3 aprilie 1759, făcându-i fostului său protector o surpriză neplăcută: ca să se pună bine cu călugării, condamnă postul sever instituit de episcop, considerându-l inutil și iritant.[431] În fine,

[423] Iată pasajul-cheie despre acest incident: „Într-aceaia Atanasie Readnic, ieromonahul din Mănăstirea Troiții, carele nu numai bucate albe cu carne, ci nici pește, nici ouă, nici lapte nu mânca, ci numai bucate de post cu uleiu, adecă mazăre, linte, fasole, bureți, ierburi și poame, pururea striga cum că ceialalți călugări din acea mănăstire a Sfintei Troiță nu țin canonul călugăresc, pentru că mâncă bucate albe, nu postesc ca dânsul și ca vlădica Aron, care lucru au scos dragostea din mănăstire și au băgat împărecherea și vrajba de-a pururea" (*Istoria românilor*, II, p. 337).

[424] *Ibid.*, p. 342.

[425] De fapt, în ochii celor mai reprezentativi oameni ai Bisericii Unite, între care se impunea pe primul loc Grigore Maior, vlădicia lui Aron nu a fost niciodată considerată legală, prin faptul că Inochentie Micu-Klein era în viață, chiar „demisionat" fiind. Peste un deceniu, în 28 mai 1765, Grigore Maior va scrie despre Aron nedreapta sentință post mortem: „Se făcu cum se făcu episcop peste altul și astfel sub el pieri biserica". (Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 289, n. 2). După cum se vede, Maior, și desigur nu numai el, punea răscoala lui Sofronie pe seama lui Aron, când mai degrabă a fost aceasta – dacă poate fi vorba de o înrâurire din interiorul unirii – influențată de starea tulbure provocată între uniți de către aderenții fanatici ai lui Inochentie, care nu au putut înțelege că ierarhul lor iubit este condamnat definitiv în ochii stăpânirii de la Viena și că orice încercare de a-l reactiva nu face decât să slăbească unirea și biserica pe care o slujeau.

[426] După opinia lui Augustin Bunea (*Episcopii...*, p. 289). Această opinie, de crezut, sintetizează toate știrile venite din contemporaneitatea lui Aron, cele furnizate de Samuil Micu în primul rând.

[427] Textul latin la *ibid.*, p. 280-281, n. 2.

[428] Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite. (Partea II, 1752 – 1783)*, în „Perspective", München, XIV-XVI, 1993, nr. 53-60, p. 61.

[429] *Istoria bisericii...*, p. 173.

[430] Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, p. 216; Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 292.

[431] Zenovie Pâclișanu, *op. cit.* aci supra, p. 61, n. 141.

după ani de intrigi și acțiuni împotriva lui Aron, ca vicar și apoi ca episcop al său, ambițiosul Grigore Maior ajunge prepozit al Mănăstirii Sfânta Treime din Blaj, ocazie cu care a dăruit bibliotecii mănăstirești o seamă de cărți aduse de la Viena.[432] Această înfrângere nu i-a fost de ajuns episcopului. Va mai achiziționa una. Probabil ca o concesie făcută arhiereului care le era superior spiritual, dar și ca urmare a imputării pe care Maria Tereza le-a făcut-o la Viena, că n-au respectat disciplina și ascultarea monahală, călugării au ales totodată și un *admonitor*, care trebuia să supravegheze respectarea strictă a regulelor monastice ale Sfântului Vasile cel Mare. Persoana aleasă era omul de încredere al episcopului, același Atanasie Rednic, care știe să se constituie repede într-un al doilea șef al mănăstirii. Au urmat o serie de observații și imputări ale acestuia, că frații nu trăiesc conform regulelor, că nu respectă *clausura* – cum, oare, puteau sta închiși în chilii, la gradul de solicitare care îi greva? –, că nu postesc, că nu poartă vestimentația orientală, că, în general, au un comportament prea mirenesc.[433] Totul a fost însă în zadar. Dorința de trai bun a învins iar forța unită a celor doi pustnici obsedați de marota postului cu „bucate negre" a fost umilită de cei de la Sfânta Treime.

Din acest moment, scandalul alimentar de la Blaj s-a transformat în drama, chiar tragedia înfometării. Petru Pavel Aron n-a renunțat nicidecum la ideea călugăriei „adevărate" la Blaj, unde monahismul paleocreștin să fie respectat după litera indicațiilor lui Vasile cel Mare. Este un moment ciudat din istoria Bisericii Unite, încă necercetat îndeajuns. Până la urmă ce voia episcopul? Să arate lumii că biserica lui este cu adevărat orientală, și nu papistașă cum o indigitau neuniții? Să oblige călugărimea Blajului la modul său de viață? Înainte de a se întreba dacă vechile reguli vasiliene au fost respectate cu adevărat în nostalgica frăție paleocreștină, sau au rămas doar literă de tradiție, episcopul ia hotărârea să înființeze o a doua mănăstire la Blaj, tot bazilitană, dar una a sa, unde legea să fie făcută de el, și nu de reglementările imperiale amintite. A suprapus acțiunea sa cu aceea, mai veche, de înființare a unui seminar teologic diecezan, diferit de cel deschis la 1754 împreună cu celelalte școli blăjene. Gândirea în două ape a lui Aron a funcționat din plin cu această ocazie. Deschiderea seminarului diecezan era o obligație impusă de Conciliul de la Trident din 1545 – 1563, cel mai radical parlament catolic din toate timpurile,[434] care în sesiunea XXIII, capitolul XVIII impunea tuturor episcopilor catolici deschiderea de seminare, în care viitorii preoți să fie pregătiți de timpuriu, de la 12 ani, sub stricta supraveghere a stăpânului diecezei. Aron a început să greveze clerul cu edificarea așezământului încă din 1754, aruncând asupra fiecărui preot suma de un galben în acest scop. „Aruncușul" a avut un succes atât de scăzut, încât peste doi ani, în august 1756, a fost nevoit să le trimită restanțierilor o circulară în care îi amenință cu execuția judecărorească.[435] Economicosul vlădică a avut însă suficiente resurse personale pentru deschiderea seminarului, fără ajutorul popimii slăbite de mișcarea sofroniană în plină desfășurare. A ridicat o clădire nouă pe seama instituției, chiar în curtea castelului, o zidire barocă cu două nivele, între poarta de intrare și biserica episcopală. În toamna anului 1760 seminarul și-a început activitatea,[436] cu 12 „alumni", între care și viitorul istoric Samuil Micu.[437] O precizare importantă a acestui elev din prima garnitură este aceea că limba de predare era cea românească.[438] Este plauzibilă ideea că Aron și-a dovedit prin deschiderea acestui seminar dorința de a implementa reforma catolică în biserica sa, cu atât mai mult cu cât încearcă să imite modelul oferit de Colegiul Urban de Propaganda Fide, al cărui student fusese în tinerețe. Acest

[432] Samuil Micu este cel dintâi scriitor care pune în valoare pasiunea bibliografică a lui Grigore Maior, cu aprecierea că: „Ce mai mare parte din cărțile mănăstirei de la Blajiu a lui Grigorie Maior agoniseală și dar iaste" (*Istoria românilor*, II, p. 335). Vezi și Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 293; Magdalena Tampa, *Din nou despre începuturile bibliotecii de la Blaj. Cărți și posesori: Grigore Maior"*, în „Biblioteca și cercetarea", buletin multiplicat al Bibliotecii Filialei din Cluj-Napoca a Academiei Române, V, 1981, p. 93-105.

[433] Cf. cel mai interesant document despre viața internă a călugărilor de la Blaj: un raport al misionarului Xaverius Rollè trimis Congregației de Propaganda Fide în 18 februarie, urmare a misiunii sale de a ancheta situația din mănăstirea blăjeană. Vezi la Zenovie Pâclișanu, *op. cit.*, p. 62, n. 143.

[434] O sinteză a lucrărilor conciliului la August Theiner, *Acta genuina ss. Oecumenici Concilii Tridentini ab Angelo Massarello conscripta*, Zagreb, 1874.

[435] Textul drasticei porunci la Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 297, n. 1.

[436] Există o neconcordanță între părerile cercetătrior referitor la data deschiderii seminarului Buna Vestire. Iacob Mârza, de exemplu, în lucrarea sa *Școală și națiune. (Școlile din Blaj în epoca renașterii naționale)*, Cluj-Napoca, 1987, p. 49 susține că seminarul de la Buna Vestire s-a deschis în 1754, o dată cu toate celelalte școli blăjene, pentru ca mai la vale (p. 61) să revină asupra datei: „Edificiul seminarului a fost terminat în 1760. Cursurile au început cu numai 12 studioși". Pe de altă parte, Greta-Monica Miron (*Formația preoțimii parohiale greco-catolice în secolul al XVIII-lea,* p. 137, n. 5) susține ca dată de *deschidere* efectivă a seminarului anul 1758, pe baza unui document care certifică de fapt data *fundării*, adică a aprobării acestuia. Documentul este publicat de Zenovie Pâclișanu, *Documente privitoare la istoria școalelor din Blaj*, p. 427, care autor precizează totuși că deschiderea efectivă a seminarului a avut loc în 1760 (*Istoria Bisericii Române Unite. (Partea II, 1752 – 1783)*, în „Perspective", München, XIV-XVI, 1993, nr. 53-60, p. 54). Cum noile date propuse nu au o bază documentară corect interpretată, rămâne ca plauzibilă cea indicată de Augustin Bunea (*Episcopii...*, p. 297, n. 4), adică anul 1760. De altfel, pentru toamna acestui an pledează clar un alt document din aceeași lucrare a lui Pâclișanu, *Documente privitoare...*, p. 21-23, pe care Greta-Monica Miron l-a trecut cu vederea. Este vorba de regulamentul de orine interioară alcătuit pentru seminarul lui Aron: *Regulae seu ordo domesticus qui pro alumnis seminarii pauperum B. Virginis Anunciatae anno 1760 concinnatus et mense Nov. die 28 stylo veteri iisdem praelectus est.* Pe cât nu se justifică data de 28 noiembrie 1760 pentru publicarea regulamentului de ordine interioară, dacă el era deschis cu doi ani în amonte, pe atât de justificată este ea în cazul deschiderii în toamna lui 1760.

[437] „Întru acesta și eu în doi ani am fost, că scrisease vlădicul Clain de la Roma cum că bucuros ar avea deaca vreunul din nepoții lui, și anume au frat-meu cel mai mare au eu, s-ar face călugăr. Deci vlădicul Aron, înțelegând aceasta, m-au luoat în seminarium, și nu numai mâncare, ci și haine îmi făcea și toată lipsa-mi plinea" (*Istoria românilor*, II, p. 334). Trei ani mai târziu, numărul elevilor de la Buna Vestire crește la 19, dispersați în clase diverse: Demetrius Vidrai, Nicolaus Papp, Ioanneas Apoldi, Abrahamus Balomiri, Georgius Balomiri, Georgius Papp, Grigorius Papp, Basilius Vitez, Ladislaus Koruly, Michael László, Samuel Papp, Nicolaus Hoportany, Gabriel Tobias, Ioannes Vidrai, Georgius Tikosi, Thomas Pap, Ioannes Telmecsel, Alexander Aron și Nicolaus Papp (Zenovie Pâclișanu, *Documente privitoare la istoria școalelor...*, p. 17-20.

[438] Informația se găsește în fragmentele istorice ale lui Samuil Micu pe care le-a publicat Timotei Cipariu în *Acte și fragmente latine românești...*, p. 109.

impuls îl rădează şi impunerea ca manual de teologie morală în noua şcoală a unei lucrări de gen a iezuitului Gabriel Antonio, după care se preda această materie şi în marele Colegiu de la Roma.[439] Ambiţia de a concura situaţia materială din cerbicoasa mănăstire de sorginte cezaro-crăiască a fost atât de mare, încât Aron a făcut efortul de a cumpăra pe seama seminarului „său" un domeniu aparte de al Blajului, anume satul Cut, aparţinând contelui Gavril Bethlen, cancelarul aulic al Transilvaniei. A plătit pentru această feudă suma impresionantă de 32.000 de florini, şi încă se considera că e un preţ foarte bun, Bethlen având nevoie urgentă de lichidităţi pentru războiul cu Prusia. Intrarea în posesia noii proprietăţi a avut loc în 21 martie 1760.[440] Este una dintre cele mai reuşite afaceri economice din primul secol al Bisericii Române Unite. Din păcate, motivul intim al zelului cu care s-a zbătut Aron cu această ocazie va ieşi la iveală peste foarte puţin timp. Asigurat acum material, trece la deschiderea noii mănăstiri, cu hramul Buna Vestire, care urma să fie întreţinută din acelaşi fond. Era secondat de fidelul său confrate de idei, Atanasie Rednic, pe care l-a instituit de altfel superior al lăcaşului. Monograful lui Petru Pavel Aron, Augustin Bunea, sintetizează astfel intenţia episcopului: „Lui îi trebuiau călugări umiliţi, postelnici până la rigoarea de a se nutri numai cu *bucate negre*, dar în acelaşi timp activi pe terenul ştiinţelor, instrucţiunei şi păstoriei sufletelor".[441] Istoricul nu sesizează aici evidenta contradicţie: ambiţia de a împăca apa cu focul, pragmatismul apusean cu sihăstria exsangvinată şi pasivă a orientului. Ea s-a manifestat şi în recrutarea călugărilor care să populeze noul lăcaş monahal. Aron şi Rednic îşi pun ochii pe copiii de la seminar, înfiinţat tot de ei cu doi ani mai devreme după normele ultracatolice ale Tridentinului, pentru a-i arunca în aventura monahismului ortodox extrem. Primii călugări – spune Samuil Micu, cea mai importantă sursă pentru acest episod – au fost „cinci prunci, dintră care nici unul nu plinisă şesesprăzece ani; eu însumi eram unul dintru aceştia",[442] cărora Redic le smulge angajamentul că vor respecta „canonul vieţii călugăreşti întreg", şi nu pe jumătate, cum fac cei de la Sfânta Treime. Au devenit călugări în 14 octombrie 1762, alături de Micu intrând în mănăstire, cu prenume schimbat după tradiţie, Iosafat Devai, Ambrozie Sadi, Ioachim Pop şi Onesim Chinceş.[443] Numărul „călugăraşilor", cum erau porecliţi prin comparaţie cu cei maturi de la Sfânta Treime, va creşte însă curând, în mod forţat, „făr' de nici o probă mai înainte a vieţii călugăreşti", în paralel cu numărul seminariştilor de la Buna Vestire.[444] În 29 noiembrie 1763 episcopul a cerut în scris autorităţilor ca şi călugării de la Buna Vestire să intre în beneficiul sării gratuite, asemeni celor de la Sfânta Treime, motivând că numărul acestora a crescut simţitor *(commode est mutiplicata).*[445] Călugăraşii de la Buna Vestire au fost băgaţi în postul dur al „bucatelor negre" chiar din prima zi. Nu poate fi întrecută naraţiunea lui Samuil Micu despre acest debut: „Şi fiindcă era luni, ne-au dat bucate de post cu uleiu, că atunci lunea postea săminaristele. A doao zi, marţi, aşteptam noi să ne dea bucate albe şi vedem că ne dau iar de post cu uleiu. Atunci am cunoscut că nu ne vor da mai mult bucate albe. Au venit postul Crăciunului. Atunci lunea, mercurea şi vinerea nu ne da cină. Socoteam noi că aceasta numai pe post va fi, fiindcă într-aceaste zile în postul Crăciunului este aliluia şi să fac metanii. Vine Crăciunul: nici după Crăciun nu ne dau într-aceaste zile cină. Vin Păreasimile. Atunci la şcoală umblam, slujba besearecii şi metaniile toate, şi ceale de la canonul cel mare de la pavecerniţă, trebuia să le facem în toată zioa. La prânz nu aveam altă fără numai mazăre, au fasole, sau linte feartă, dar cu nici un uleiu direasă şi doară poame, beutura era numai apă, ca şi de altă dată lunea, mercurea şi vinerea. Iar sâmbăta şi dumineca aveam bucate cu uleiu gătite şi cină, carea în cealalte zile nu o aveam".[446] Regimul *impus* tinerilor călugări este copia celui *asumat* cu propria voinţă de Aron. Dar aici era vorba de copii la vârsta dezvoltării organismului. Foarte curând („în miercurea a cincea, când spre joi s-au schimbat canonul cel mare") postul negru face prima victimă: Onesim Chinceş a căzut de pe picioare „de acel post greu" şi în 9 martie 1763 a murit. În mai 1764 a murit Ioachim Pop „îndelungată slăbiciune având". Iosafat Devai a scăpat mai usor: s-a îmbolnăvit după Paşti, în 1763, şi „multă vreame foarte greu au zăcut". Samuil Micu a scăpat – este convins – ca prin urechile acului de aceeaşi soartă, după cum singur îşi aminteşte: „Eu încă mai tot bolnav am fost, cât nici la şcoale nu era să mă mai dea, temându-să că voiu muri, pentru adeasele bolnăviri. Însă în anul 1765 m-au trimis la Viena la şcoală, unde, în şease ani cât am fost acolo, până am isprăvit filosofiia şi teologhiia, am mâncat carne şi nici măcar odată, cât de puţintel, n-am fost bolnav".[447] Această ciudată cruciadă a copiilor a fost un mare fiasco al vieţii lui Aron şi a avut o durată efemeră. Trecând peste cazurile tragice amintite, scopul său de a crea învăţaţi de tip occidental cu mijloacele ortodoxiei extreme a eşuat. Nici unul dintre călugării din Mănăstirea Buna Vestire nu s-a impus cât de cât în sfera culturii iluministe în plină ascensiune, numele lor au rămas obscure, încât abia li se poate reconstitui lista exactă. Unica excepţie strălucită, Samuil Micu, atestează în istoria sa că îşi datorează viaţa şi viitorul şansei de a fi putut evada din acest infern al foamei. Dimpotrivă, aproape toţi călugării bine hrăniţi de la Sfânta Treime sunt nume care au rămas şi care au constituit coloana de forţă a marii renaşteri culturale înregistrate la Blaj, tocmai sub oblăduirea lui Aron. Acest om al paradoxurilor s-a slujit de colaborarea „duşmanilor" săi pentru a-şi face epoca şi numele glorioase peste veacuri, întemeind faza primară, decisivă, a ceea ce urma să fie curentul latinist al Blajului.

---

[439] Greta-Monica Miron, *Formaţia preoţimii...*, p. 137-138.
[440] Vezi în „Foaie bisericească", I, 1883, p. 93-95, 104-105, 156-158, 177-178 actele transpunerii moşiei Cut în proprietatea episcopiei de la Blaj.
[441] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 304.
[442] *Istoria românilor*, II, p. 337.
[443] *Ibid.*, p. 337; Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 305; Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite. (Partea II, 1752 – 1783)*, în „Perspective", München, XIV-XVI, 1993, nr. 53-60, p. 56.
[444] La 1 ianuarie 1763 s-au călugărit Vasile Keresztesi („săcuiu de la Bodogaia") şi Augustin Ladai („feciorul protopopului Vasilie din Băgău"), după informaţia aceluiaşi Samuil Micu (*Istoria românilor*, II, p. 338).
[445] Textul adresei la Augustin Bunea, *Epicopii...*, p. 307, n. 1.
[446] *Istoria românilor*, II, p. 337.
[447] *Ibid.*, p. 338.

Biblia lui Petru Pavel Aron Urmărind avatarurile ieşite din comun ale păstoriei lui Aron, cu deziluzii mai multe decât satisfacţii, cu prăbuşiri mai multe decât înălţări pentru Biserica Unită, se poate observa cu uşurinţă faptul că o componentă a directivei de la 1700 a înregistrat, aparent paradoxal, o evoluţie ascendentă tocmai în această perioadă. Dar, fundamental, înflorirea culturală explozivă a Blajului şi remarcabilele realizări din vremea lui Aron au rădăcini obiective şi se încadrează în logica fenomenelor istorice. S-a văzut că rezultatele catastrofale ale dezmembrării buccowiene nu au afectat cu nimic elita intelectuală a uniţilor. Nu s-a înregistrat nici o evadare a vreunui om de oarecare cultură în tabăra neuniţilor, dacă se exclude cazul cu semnificaţie specială a lui Nicolae Pop Balomireanul, anterior răscoalei lui Sofronie. Cei mai de frunte dintre intelectualii uniţi au studiat şi în bună parte au adus cu ei atmosfera curentelor de gândire ale Europei vremii, religioase sau laice. Ce era mai urgent, însă, au împământenit modelul intelectualului pragmatic, propensiv spre acţiune şi competiţie. Absolvenţii Colegiului de Propaganda Fide depuseseră acolo jurământul solemn de a servi propagarea catolicismului în Transilvania, sub ritul oriental în care acesta funcţiona între români.[448] Nici absolvenţii altor institute catolice (Viena, Tirnavia) nu aveau altă ideologie. Cel dintâi în ordine cronologică revenit în Transilvania a fost chiar Petru Pavel Aron. Destinul prestabilit al tuturor era acela de călugări în mănăstirea Sfânta Treime de la Blaj. Lui Aron i-au urmat Grigore Maior şi Silvestru Caliani, primul în urma unui doctorat strălucit în filosofie susţinut la faimosul Colegiu roman.[449] Acelaşi destin i-a diferenţiat însă devreme pe aceşti oameni de vârste relativ egale. Aron, prin incidentul prezenţei sale la Viena împreună cu Inochentiae Micu-Klein, în 1744, a ajuns vicar episcopal la Blaj, apoi vicar apostolic, devenind superiorul ierarhic al fraţilor săi întru cin călugăresc. Ulterior a ajuns episcopul, deci stăpânul lor, în accepţiunea catolică a ierarhiei. Pentru prima dată în istoria poporului român din Transilvania, s-a constituit o structură confraternală de tip apusean, unde etica clericală a călugăriei era ataşată funcţiei creatoare. În această sferă de manifestare, actorii celor două tabere aparent adversare de la Blaj, Aron cu Atanasie Rednic şi cu Gherontie Cotorea pe de o parte, Grigore Maior, Silvestru Caliani şi ceilalţi susţinători de la Sfânta Treime pe de altă parte, au acţionat în stil catolic şi occidental, ca o echipă disciplinată. Există şi o explicaţie pur materială pentru această diciplină: prin actele constitutive ale ordinului, amintite deja, călugării erau obligaţi să-i fie de ajutor episcopului, după modelul viitorilor canonici, în toate activităţile bisericeşti, şcolare şi culturale. Această obligativitate putea fi însă inoperantă în lipsa vocaţiei profesionale a celor implicaţi. „Cuvioşii ieromonaşi" de la Blaj şi-au arătat pasiunea pentru cultură şi erudiţie la prima ocazie: debutul propriu-zis al tipografiei de la Blaj, în 1750. După *Floarea adevărului*, hiatul cultural anterior s-a populat cu o suită de scrieri, a căror finalitate s-a bifurcat în două direcţii esenţiale. Ca primă necesitate, în cei 14 ani până la moartea lui Aron s-au pus bazele unei literaturi liturgice proprii Bisericii Unite, pentru a asana dependenţa de cărţile importate din Moldo-Valahia, în mod aparte de la Râmnic. Acest import era cu severitate oprit de Maria Tereza, prin decretul din 23 noiembrie 1746,[450] iar pe de altă parte costa mult şi nu se realiza în mod sistematic. Sub păstoria lui s-au tipărit aproape toate cărţile de altar: Ceaslov (1751), Strastnic (1753), Liturghier (1756), Euhologhion (1757), Octoih (1760), Catavasier (1762), Acatist (1763), Psaltire (1764). Urmaşii lui Aron întru episcopie vor continu această operă impersionantă prin noi titluri, dar mai ales prin succesiunea ediţiilor în ritmul epuizării celor anterioare.[451] Era aspectul religios „la vedere", cel mai apropiat de poporul unit cu Biserica Catolică, dar fidel până la agresivitate – după cum s-a văzut – tipicului oriental în toate aspectele de cult. De aceea, întreaga literatură de altar tipărită de Aron la Blaj nu este altceva decât reeditarea fidelă a tipăriturilor similare de peste Carpaţi. Psaltirea, de pildă, este reluarea ad literam a vechii ediţii de la Buzău din 1703, al cărei text s-a impus în toate Psaltirile româneşti din secolul al XVIII-lea[452] şi persistă neschimbat în esenţă până astăzi. Politica bisericească a episcopilor uniţi s-a axat prudent pe această dimensiune sociologică, în cazul lui Aron fidelitatea faţă de orient şi habitudinile lui mergând până la ostentaţie periculoasă. A doua faţă a noii confesiuni, cea catolică, s-a impus cu extremă greutate, din lipsa unei clase culte care să stăpânească instrumentele de transmitere a mesajului occidental. Abia sub Petru Pavel Aron s-a constituit această clasă într-o structură instituţională capabilă să proceseze aspectele teologice ale unirii. A doua direcţie de manifestare creatoare a fost tocmai edificarea unei teologii unite proprii, domeniu ca şi inexistent până la Aron. În prima jumătate de secol după 1700, Biserica Unită a avut în fruntea ei cel puţin un teolog de forţă, în persoana episcopului Ioan Giurgiu Patachi. De la acesta au rămas numeroase şi importante manuscrise teologice, el însuşi fiind cel dintâi român unit doctor în teologie consemnat în cultura noastră, doctorat susţinut la Roma în 16 august 1710.[453] Influxul de carte

---

[448] Vezi Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 250.

[449] S-a păstrat la noi un exemplar din forma tipărită pentru susţinere a tezei sale de doctorat. Broşura, unicat bibliologic, are titlul complet: *Conclusiones ex universa philosophia selectae, quas Sacrae Congregationi Eminentissimorum ac Reverendissimorum D.D. Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium de Propaganda Fide Gregorius Maior S. Basilii Magni monachus Transylvanus, Venerabilis Colegii Urbani de Propaganda Fide alumnus D.D. D. [devotus dedicavit]. Romae, MDCCXLIII. Typis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide. Superiorum facultate*. Vezi Károly Engel, *Din tezaurele bibliotecii noastre: tezele disputei publice filozofice susţinută de Grigore Maior la Colegiul de Propaganda Fide în 1743,* în „Biblioteca şi cercetarea", III, 1979, p. 146 – 187 ; Ioan Chindriş, *op. cit.*, p. 248-249.

[450] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 357, incl. n. 3.

[451] Analiza amănunţită a seriei acestor cărţi în ansamblul literaturii unite de altar din secolul al XVIII-lea, cu bibliografie exhaustivă, la Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 265-271.

[452] Vezi Alexandra Roman, *Psaltirile româneşti din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea. Probleme de filiaţie*, în „Limba română", XXII, 1974, nr. 3, p. 233 – 242; idem, *Contribuţii la problema unificării limbii române literare. (În legătură cu ediţiile româneşti din secolul al XVIII-lea ale „Psaltirii"),* ibid., nr. 1, p. 13 –24.

[453] Vezi A. Keress, *Matricola et acta Hungarorum in universitatibus Italiae studentium*, Budapesta, 1917, p. 110. Manuscrisele patachiene sunt cópii sau prelucrări ale unor opere teologice de răsunet din vremea studenţiei sale la Viena şi Roma: *Tripartitus de incarnatione tractatus prologus* (Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, ms. lat. 102), *Tractatus de virtutibus theologicis* (tot acolo, ms.

în Transilvania după unire, reflectat în bibliotecile personale şi instituţionale româneşti, oglindeşte o propensiune puternică spre literatura teologică occidentală, catolică în mod preponderent, a intelectualităţii noii confesiuni. Biblioteca lui Giurgiu Patachi,[454] a lui Inochentie Micu-Klein,[455] cărţile rămase de la Leontie Mosconas[456] sau donaţia din 1757 a lui Grigore Maior,[457] bibliotecile mirenilor Ştefan Salciai şi Alexandru Fiscuti,[458]abundă de lucrări ale unor teologi catolici notorii din sfera Contrareformei sau a marilor polemici antiortodoxe. La preluarea funcţiei de vicar apostolic, în 1747, Petru Pavel Aron a inventariat biblioteca de la Blaj,[459] din care nu lipsesc scrierile lui Roberto Bellarmino, Martin van der Beek, Leo Allatius, Petrus Arcudius şi ale altor teologi de mare faimă, referinţe obligatorii pentru orice intelectual din lumea catolică. O mare doză de reţinere a învăţaţilor de a da expresie românească acestei bogăţii culturale a făcut ca nimic din erudiţia teologică dobândită în apus să nu răzbată în scrieri publice. Valul de ostilitate stârnit de grecii fanatici din sudul Transilvaniei mai întâi, de sârbii atârnând în ancora politicii ruseşti mai apoi, toţi aceştia copios sprijiniţi de puternicii politicieni reformaţi din principat, au făcut ca partea catolică din glasul religiei unite să tacă o jumătate de secol. Aron a fost cel dintâi care a cutezat să spargă acest zid al tăcerii, o dată cu scrierea justificativă *Floarea adevărului* din 1750. Calităţile acestei prime opere tipărite din istoria Blajului a scos în mod orbitor în lumină competenţa autorilor de a mânui abil uneltele exegezei teologice. Fidel tradiţiei orientale mai mult decât era necesar, Aron a cutezat totuşi să iniţieze evidenţierea şi a laturii catolice din esenţa religiei unite, exact în perioada cea mai primejdioasă pentru această religie. Ambiţios poate, excesiv de autoritar, redundant în aspectele formale din biserica sa, Aron a fost fundamental un om cinstit şi corect. Este primul ierarh unit care a încercat, şi a reuşit în bună parte, să definească identitatea dublă a Bisericii Unite, catolică în fond şi ortodoxă în formă. A înţeles că biserica sa, sub asaltul furibund al ortodoxiei, nu are şanse să supravieţuiască fără o identitate clar definită. Nu poţi lupta pentru supravieţuire atâta vreme cât nu ştii cine eşti. Teologia justificativă a continuat cu lucrarea *Învăţătură creştinească* din 1755,[460] prin care aceiaşi autori din 1750, cu Aron în frunte, vor să transmită elementele unirii tinerei generaţii din şcolile Blajului, viitoarea coloană de forţă pe care episcopul o cultiva pentru destinul aparent şubrezit al greco-catolicismului. Cuprinsul acestei lucrări este ilustrativ pentru conţinutul de cunoştinţe teologice pe care ierarhia blăjeană le considera suficiente în pregătirea tinerilor din şcoala de obşte şi din cea latinească, de la elementele simple de cultură biblică, la aspecte mai adânci ale teologiei pastorale.[461] Aspectele definitorii ale unirii sunt prezente acolo unde materia tratată le cerea. În acest scop este însă adăugat la sfârşit un *Dialogos ucenicul cu dascălul, despre unire*, unde se expun în formă catehetică adevărurile unirii, aşa cum fuseseră ele definite pentru români la 1750, în *Floarea adevărului*. Şi această carte a fost tradusă şi tipărită în versiune latină,[462] în 1757, pe urmele dorinţei din 1752 a lui Aron, când a tipărit la Viena *Flosculus veritatis*, de a face cunoscută străinilor, mai cu seamă autorităţilor catolice, fie ele bisericeşti sau laice, adevărata faţă a bisericii sale unite, suspectată de catolici ca ortodoxă, iar de ortodocşi ca papistaşă. Se observă clar tendinţa de a recurge la ediţii duble în cazuri de necesitate, când definirea identitară este socotită prioritate. Astfel, în plină criză a dezmembrării, în 1761, ies de sub tipar, acum şi în sincron cronologic, versiunile lucrării *Adevărata mângâiere în vremi de lipsă*, respectiv *Epistola consolatoria,*[463] de data aceasta scriere personală a episcopului. Lucrarea este concepută sub forma unei scrisori pastorale către credincioşii uniţi rămaşi statornici, pe care îi întărşte în convingerea lor că se află în dreaptă credinţă urmând învăţăturile Bisericii Unite. Primejdia sofroniană şi mai apoi operaţiunea de pacificare a lui Buccow, de care au profitat copios ortodocşii, i-au obligat pe teologii blăjeni să coboare erudiţia

---

lat. 99), *De beatitudine et actibus humanis* (ms. lat. 105). Acest episcop cu înclinaţii catolice puternice s-a preocupat şi de fizica lui Aristotel, părintele scolasticismului apusean, în două manuscrise care sunt opere originale, în sensul atribuit acestul aspect la vremea aceea: *Institutiones dialecticae sive compendiaria in phisicam Aristotelis introductio*, redactat la Viena în 1704 (bibl. amintită, ms. lat. 74) şi *Tractatus in physicam generalem Aristotelis disertatio proemialis*, tot la Viena, în 1705 (ms. lat. 68).

[454] Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 231-234.

[455] *Ibid.*, p. 45-76.

[456] Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 277.

[457] Samuil Micu, *Istoria românilor*, II, p. 335; Magdalena Tampa, *Din nu despre începuturile bibliotecii de la Blaj. Cărţi şi posesori: Grigore Maior*, în „Biblioteca şi cercetarea", V, 1981, p. 93-105; Ioan Chindriş, *op. cit.*, p. 239.

[458] *Două biblioteci particulare româneşti de la sfârşitul secolului al XVIII-lea*, în „Studii şi cercetări de bibliologie", II, 1957, p. 261-269; Ioan Chindriş, *op. cit.*, p. 239-241.

[459] Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, ms. lat. 550; Magdalena Tampa, *Din începuturile bibliotecii de la Blaj. Despre inventarul manuscris din 14 iunie 1747*, în „Biblioteca şi cercetarea", III, 1979, p. 126-145; Ioan Chindriş, *op. cit.*, p. 45-76, 231-234.

[460] *Învăţătură creştinească prin întrebări şi răspunsuri, pentru procopseala şcoalelor.* Cartea era tipărită la 31 ianuarie 1755. S-a reeditat peste un an, în 1756, fiind gata la 20 mai.

[461] Iată, spre exemplificare, cuprinsul cărţii, pe capitole: 1. *Pentru sfânta cruce*; 2. *Pentru un Dumnezeu în Troiţă*; 3. *Pentru zidirea lumii*; 4. *Pentru zidirea omului*; 5. *Pentru păcatul strămoşesc*; 6. *Pentru venirea răscumpărătorului*; 7. *Pentru Însuşi Mesia*; 8. *Pentru viiaţa lui Hristos*; 9. *Pentru moartea Domnului Hristos*; 10. *Pentru înălţarea Domnului Hristos şi şi Trimiterea Duhului Sfânt*; 11. *Penrtu bisearică sau adunarea pravoslavnicilor*; 12. *Pentru semnele adevăratei biserici*; 13. *Pentru împărtăşirea sfinţilor*; 14. *Pentru iertarea păcatelor*; 15. *Pentru moarte şi judecată*; 16. *Pentru rugăciune*; 17. *Pentru poruncile lui Dumnezeu*; 18-26 despre porunci, afară de prima, care e cuprinsă în cap. 2; 27. *Pentru poruncile Sfintei Biserici*; 28. *Pentru darul lui Dumnezeu*; 29. *Pentru sfintele taine*; 30-36 despre teine pe rând; 37. *Pentru rodurile Sfântului Duh*; 38. *Pentru darurile Sfântului Duh*; 39. *Pentru fericiri*; 40. *Pentru faptele sau lucrurile dragostei*; 41. *Pentru sfaturile Domnului Hristos*; 42. *Pentru păcate*; 43. *Pentru păcatele căpetenii* [capitale-n.n]; 44. *Pentru păcatele împotriva Duhului Sfânt*; 45. *Pentru păcatele ce strigă răsplătire de la Dumnezeu*. 46. *Pentru cele cinci simţiri*. Apud Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite. (Partea II, 1752 – 1783)*, în „Perspective", Freiburg, XIV-XVI, 1993, nr. 53-60, p. 66.

[462] *Doctrina christiana ex probatis authoribus collecta, ad usum hujus scholasticae juventutis cooptata, cum adjecto de Sacra Unione colloquio,* Blaj, 1757.

[463] *Epistola consolatoria ex divinitus inspiratis scripturis. Opera Illustrissimi ac Reverendissimi domini Petri Pauli Aaron de Bisztra episcopi Fagarasiensis ad tempus tribulationum pro suis gregis utilitate collecta, et adaptata, cumque ejusdem benedictione Valachico nuper vulgata, nunc rursus Latino idiomate typis edita. Balasfalvae anno MDCCLXI*.

înaltă, aproape geometrică, din *Floarea adevărului*, la nivelul aplicativ al vieții instituționale și al monițiunii populare. Dacă *Învățătura creştinească* era menită să stabilească baza teologică a procesului de învățământ, *Adevărata mângâiere*...privea de pe acum poporul credincios. Aron mai dialogase cu turma sa în 1759 şi 1760, cu alte două pastorale importante, *Păstoriceasca datorie*[464] şi *Păstoriceasca poslanie*,[465] prima adresată preoțimii iar a doua poporului. Deosebit de importantă este aceasta din urmă, prin mesajul clar şi redimensionat privitor la esența unirii. Regretă dezbinarea bisericilor creştine, pe câtă vreme Mântuitorul Hristos a creat una singură. Unirea nu a afectat „legea şi obiceiurile legii", adică ritul, cum acuză adversarii. *Unirea nu este în obiceiuri, ci în credință*. De aceea, ea este adevărată şi mântuitoare. Atinge şi un puct teologic de vârf pentru generația sa, prin precizarea că unirea nu este o treaptă spre trecerea la confesiunea latină („...nici a fi slobod a trece de la o lege la alta sau a le amesteca"), regulă stabilită chiar de Scaunul Apostolic pentru funcționarea confesiunilor orientale din cadrul Bisericii Catolice. Toate scrierile justificative ale unirii tipărite sub Aron fac trimiteri constante la „credința acestui sfânt Săbor de la Florenția"[466] din 1439, forul istoric în care s-au stabilit criteriile unirii. Dar ce ştiau românii de obşte despre acest mare sinod ecumenic, după mai bine de o jumătate de secol de la unire? Probabil nimic, sau pe aproape. Aron a simțit că, în mare parte, eşecurile de masă ale unirii s-au datorat lipsei unei ideologii proprii a acesteia. Dezmembrarea de la 1761 a impus o atitudine în acest sens, ca şansă a existenței pe mai departe. Aportul propriu al său, ca încheiere a ciclului justificativ, l-a constituit realizarea primei lucrări monografice din cultura noastră dedicată Conciliului de la Florența.[467] Şi acestei lucrări i-a dat o ediție latină paralelă,[468] din acelaşi impuls de a dovedi cui vrea să priceapă că unirea este o structură istorică stabilă conceptual, cu particularitățile ei specifice, şi nu un obiect de dispută între ortodocşi şi catolici. Aron a fost cel dintâi ierarh din Transilvania care a înțeles corect esența Bisericii Unite, după inocentul întemeietor Atanasie Anghel, latinizantul Ioan Giurgiu Patachi şi filoortodoxul disimulat Inochentie Micu-Klein. Unitatea în dualitate este această esență, iată, o dovedesc canoanele de la Florența, cel mai impresionant sobor ecumenic din istoria creştinismului. Este ideea pentru care s-a zbătut şi şi-a jertfit practic viața arhiereul culturii blăjene, şi această idee voia s-o transmită poporenilor săi, prin punerea în față a faptelor şi elaboratelor marelui for creştin din evul mediu. În atmosfera de cruzime comportamentală pe care schisma ortodoxă a lui Sofronie a instaurat-o între români, evocarea spritului florentin tolerant, în vremuri mult mai vitrege, era un memento pentru cultivatorii intoleranței în plinul secolului luminilor. Metodologic, şi această scriere îmbracă o formă pastorală, de dialog cu poporul,[469] căruia autorul doreşte să-i transmită cel puțin două adevăruri importante: că biserica creştină *este unită* în fond din 1439, tradiția nepermițând anularea canoanelor unui sinod de asemenea proporții şi că românii au aprobat şi ei unirea, între altele prin semnăturile mitropolitului Damian al Moldovei, „protopreotului" Constantin din aceeaşi țară şi a fostului egumen de la faimoasa mănăstire din Perii Maramureşului, Atanasie. La sfârşitul cărții este inserată declarația finală a patriarhului Iosif de la Constantinopol, prin care capul bisericii din orient acceptă refacerea unirii distruse la anul 1054 şi recunoaşte supremația Papei de la Roma în biserica creştină, ca urmaş al lui Hristos pe pământ. Pe rădăcinile acestei vechi şi glorioase concordii se întemeiază Biserica Unită din Transilvania, amputată sociologic dar pe cale de a se încastra în istorie ca laborator de spiritualitate şi cultivare umană, sugerează autorul cărții.

Tipăriturile latineşti din vremea lui Petru Pavel Aron au şi un înțeles cultural independent de imperativul justificării dogmatice. Cunoştințele teologice acumulate de la Unirea din 1700 şi până la mijlocul secolului, de asemenea resursele umane care dețineau aceste cunoştințe, erau tributare culturii occidentale dobândite în instituții de prestigiu ale vremii.[470] Imperiul limbii latine în literatura religioasă era în floare încă, întreaga erudiție de gen desfăşurându-se în această limbă. Translația spre universul cultural latinograf, inerentă unei biserici identice dogmatic cu cea catolică, s-a desfăşurat însă greoi în ce-i priveşte pe greco-catolicii ardeleni, din cauza piedicilor şi contestărilor necontenite. Ea îşi are începuturile sub Petru Pavel Aron, primul episcop unit care a cutezat să ignore întregul balast al ezitărilor şi să dea glas propriu unirii, aşa cum o cultiva el însuşi prin viața sa exemplară. Episcopul blăjean se dezvăluie ca un sprijinitor pasionat al patrologiei, fapt absolut firesc pentru un om obsedat de viața sfinților paleocreştini, a căror mult popularizată asceză a dorit şi a reuşit să o urmeze. Prima tipăritură blăjeană numai în limba latină marchează şi debutul teologiei unite propriu-zise, independente de subsidiarul justificativ cu nuanțe polemice, mai mult sau mai puțin evidente. Este vorba de o culegere de texte din opera lui Ioan Damaschin, în două volume elegante, compilată după ediții venețiene şi pariziene, conform specificării din titlu.[471] Autorul nu este precizat. El însă nu putea

---

[464] *Păstoriceasca datorie dumnezeieştii turme vestită*, Blaj, 1759.

[465] *Păstoriceasca poslanie sau dogmatica învățătură a Besearicii Răsăritului, cătră cuvântătoarea turmă*, Blaj, 1760.

[466] *Floarea adevărului...*, Blaj, 1750, p. 51.

[467] *Înceaperea, aşezământul şi iscăliturile sfântului şi a toată lumea Săbor de la Florenția, din ceale vechi greceşti şi latineşti spre înțeleagerea şi folosul neamului nostru acum întâiu prefăcute şi întru acest chip tipărite, cu blagosloveniia Preaosfințitului şi Prealuminatului kiriu kir Petru Pavel Aron, vlădicul Făgăraşului. La Sfânta Trioță în Blaj. În anul Domnului 1762, aprilie 26.*

[468] Exordium, *et definitio Sanctae Oecumenicae Synodi Florentinae ex antiqua Graeco-Latina editione desumpta et ab Ilustrissimo, ac Reverendissimo Domino Petro Paulo Aaron de Bisztra episcopo Fagarasiensi ad suis gregis utilitatem, majus nempe unionis argumentum adaptata, cumque ejusdem benedictione prius Valachico, nunc rursus Latino idiomate typis edita*, Blaj, 1762.

[469] A se vedea şi *Specificatio librorum in typographia Balasfalvensi impressorum*, publicată de Alexa Ivĭ, *Documente referitoare la mişcarea literară şi culturală a românilor din Ungaria în secolele XVIII şi XIX*, în „Analele Academiei Române", memoriile Secțiunii istorice, seria III, tom XVIII, 1936 – 1937: „Episcopi Petri Pauli Aaron epistola ad suos dioecesanos definitionem Concilii Oecumenici Florentini circa quatuor puncta S. Unionis cum subscriptione patrum Concilii anno 1762 tum Latino tum Valachico idiomate impressa".

[470] Vezi Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 231-261.

[471] *Sancti patris nostri Joannis Damasceni monachi et presbyteri Hyerosolimitani opera philosophica et theologica, quae eius nomine circumferuntur. Ex editione Veneta et Parisiensi. Pars prima coplectens dialecticam physicam et haereses. Cum Illustrissimi ac Reverendissimi DominiPetri Pauli Aaron de Bisztra episcopi Fogarasiensi benedictione, nunc primum hoc ordine typis edita. Balasfalvae anno MDCCLXIII.* Titlul volumului al doilea este identic, cu spcificarea: *Pars secunda complectens quatuor de fide orthodoxa libros.*

fi decât unul dintre călugării-cărturari de la Mănăstirea Sfânta Treime, cel mai probabil Atanasie Rednic, sub a cărui păstorie va ieşi, în 1768, o lucrare tot în latină, cuprinzând texte din opera ascetică a sfinţilor Pahomie, Dorotei şi Teodor.[472] Ediţia din Ioan Damaschin cuprinde, pentru prima dată în cultura noastră, lucrări de căpetenie ale aceastuia: *Dialectica*, *Physica*, *De haeresibus compendium* sau *De fide orthodoxa*. Printre corectorii acestei cărţi s-a numărat şi foarte tânărul Samuil Micu,[473] viitorul patrolog de forţă al Şcolii Ardelene, căruia acest început putea să-i trezească interesul pentru opera sfinţilor părinţi ai bisericii.

Interesul lui Petru Pavel Aron pentru limba latină avea însă un tâlc ascuns în sufletul acestui om devotat zidirii spirituale a poporului său de credincioşi. La o dată anterioară anului 1759, el l-a însărcinat pe Grigore Maior cu alcătuirea unui dicţionar. Într-o scrisoare către acesta, din 17 octombrie 1759, Aron se interesează de stadiul lucrării: „Mai înainte ne-aţi făgăduit începerea şi săvârşirea lexiconului, spre slujba şi folosul obştii. Aceasta, de o aţi început şi o aţi continăluit, nu ştim".[474] Maior îi răspunde în 2 noiembrie: „La ceale ce-mi scriseasăşi Măria ta acum mai pe urmă, în câtu-i pentru ceale din casă, adecă despre paza sfintei biseareci, despre îndreptarea micilor, *despre lucrarea lexiconului* [s.n.] iproci, voi sili din putinţă părinţeştii Măriii tale a răspunde cu faptul".[475] Interesul episcopului pentru răspunsul încurajator, desigur aşteptat, reiese şi din cele două adnotări de pe dosul scrisorii, din care una este a lui Aron: „Gr. Maior appromittit cooperationem ad lexicon" şi „Pater Gregorius promittit cooperatio ad lexicon". Care era urgenţa episcopului şi cum se explică socotirea acestei lucrări între proiectele importante ale ierarhului blăjean? Grigore Maior a realizat nu doar lexiconul promis, sub forma unui dicţionar latin-român, dar şi o gramatică românească în limba latină, anterioară celebrei *Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae* a lui Samuil Micu şi Gheorghe Şincai din 1780. Dubla contribuţie a lui Maior, editată abia recent, după manuscrisul rămas inedit,[476] este proba de forţă a cunoştinţelor de limba latină pe care le poseda intelectualitatea blăjeană precursoare a Şcolii Ardelene. Cât priveşte gramatica, autorul se aliniază marii familii europene de gramatici latine ale vremii, tributare celebrei lucrări de gen a lui Emmanuel Alvarez.[477] În afara unui model bine organizat, el evidenţiază latinitatea limbii române nu doar pe baza unor liste de cuvinte similare, cum era la modă de două secole, ci prin evidenţierea consangvinităţii gramaticale a celor două limbi. Astfel, gramatica se situează cronologic în fruntea scrierilor lingvistice ale Şcolii Ardelene.[478] Dicţionarul are acelaşi rol precursor. El conţine un număr de 12.654 de cuvinte-titlu, într-un ansamblu redactat pe baza unei concepţii ştiinţifice ferme. Maior face o selecţie deliberată a cuvintelor-titlu latineşti, sugerând o finalitate practică distinctă a lucrării, cât mai curată şi precisă. Autorul recentei ediţii pune, în mod firesc, problema datării importantei opere lexicografice. Nesigur pe uneltele cercetării, el lasă datarea într-o incertitudine nebuloasă: „Redactarea celor două manuscrise s-a făcut în perioade diferite",[479] undeva între 1759 – 1765. Scoate însă în evidenţă, pe bună dreptate, contribuţia lui Silvestru Caliani la dicţionar, redusă la 150 de cuvinte, dar reală. Mai substanţiale sunt completările acestuia „în cadrul unor articole redactate deja de Grigore Maior".[480] În scrisoarea amintită a lui Maior către Aron din 2 noiembrie 1759, expeditorul vorbeşte şi în numele lui Caliani,[481] în cuvinte memorabile: „Şi să prinsă şi celalalt frate, că aceasta ni-i chiemarea, plecarea, gândirea din tinereaţele noastre". Iată, dar, că ideea lexiconului nu data de la porunca lui Aron, ci acesta poruncise unor oameni de multă vreme preocupaţi de o asemenea lucrare. Important în problema datării este momentul în care Caliani „să prinsă" (se apucă) de lucru la dicţionar: anterior epistolei mustrătoare a episcopului din octombrie 1759. Or, pentru ca „celălalt frate" să poată face completările la materialul lui Maior, acesta trebuia să fi fost redactat. Cea mai simplă logică duce la concluzia că partea lui Maior din dicţionar era terminată înaintea datei de 2 noiembrie 1759, pentru ca Silvestru Caliani să aibă ce completa. Reperul specios luat în discuţie de editor, dedicaţia către canonicul capitular romano-catolic de la Oradea, Francisc Xaver Rhier, care ar sugera anii 1762 – 1776, îl anulează chiar editorul, fără să-şi dea seama. Precizează că prefaţa dicţionarului şi întrega gramatică sunt scrise cu o caligrafie diferită şi cu altă cerneală decât dicţionarul însuşi. Ulterioare dicţionarului, cel mai târziu în 1765, acestea sunt, de fapt, adausuri la marea operă lexicografică, pe care Maior voia să şi-o tipărească, încercând să capteze bunăvoinţa influentului cleric bihorean Rhier, probabil cunostinţă personală a blăjeanului originar de la hotarul dintre Bihor şi Sălaj. Celălalt reper, acela privind filigranele hârtiei, este neserios, la o dată atât de târzie cum este a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Impresia şovăielnică a editorului, că anasamblul celor două lucrări a fost realizat în două etape, este corectă, dar cu următoarea amendare: dicţionarul era gata în noiembrie 1759, minus adausurile lui Caliani, făcute în grabă după avertizarea episcopului, iar gramatica la o dată din intervalul rămas până la trimiterea în surghiun a lui Maior, în primăvara anului 1765.

---

[472] *Sanctorum patrum nostrorum Pachomii Aegyptici, Dorothei Thebani et Theodori Studitae ascetica. Nunc primum hoc ordine typis edita...*, Blaj, 1768.

[473] Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite. (Partea II, 1752 – 1783)*, în „Perspective", München, XIV-XVI, 1993, nr. 53-60, p. 72.

[474] Elena Pervain, *Un proiect de dicţionar de la 1759*, în „Studia Uiversitatis Babeş-Bolyai", X, 1965, nr. 1, p. 128-130.

[475] Scrisoare, pe care Timotei Cipariu nu a reuşit să o consulte (vezi *Acte şi fragmente...*, p. 224), se păstrează la Arvivele Naţionale, Direcţia Judeţeană Cluj, Fond. Blaj, colecţia de documente, nr. 312).

[476] Grigore Maior, *Institutiones linguae Valachicae. Lexicon compendiarium Latino-Valachicum*, ediţie îngrijită cu studiu introductiv de Iacob Mârza, I-II, Alba Iulia, 2001.

[477] *De institutiones grammatica Libri tres*, apărută prima dată la Veneţia, în 1575, şi urmată de numeroase ediţii ulterioare (Lisabona, 1572; Roma, 1637 etc.). Este cartea care a avut şi o ediţie adaptată pentru japonezi, tipărită de iezuiţi în 1595, pe hârtie de soia (Jacques-Charles Brunet, *Manuel de libraire et de l'amateur de livres,* I, Paris, 1842, p. 75).

[478] Grigore Maior, *op. cit.*, p. XXVI-XXVII.

[479] *Ibid.*, p. XXII.

[480] *Ibid.,* p. XXX.

[481] *Ibid.*, p. XIII.

Importanţa dicţionarului latin-român al lui Grigore Maior creşte în mod impresionant prin prisma unei noi viziuni asupra finalităţii lui imediate: a fost, în mod cert, baza logistică a celei mai mari iniţiative culturale de care se leagă numele lui Petru Pavel Aron. Este vorba de traducerea Bibliei în limba română. Privind în urmă şi în jurul lui Aron zbuciumul prin care trecea Biserica Unită, implicit şi Blajul, hotărârea episcopului pare cel puţin temerară. Nu însă şi pentru o voinţă ca aceea a omului care s-a înfrânt pe sine însuşi. Explozia cărţilor bisericeşti din vremea sa, începuturile ascensive ale literaturii teologice, nu se explică doar prin simpla existenţă şi funcţionare a tipografiei. Această providenţială uzină tehnică trebuia alimentată cu material de stampat, în jurul ei roiau un număr de redactori, în persoanele călugărilor învăţaţi, apoi corectori, zugravi ilustratori[482] şi, desigur, nelipsiţii tipografi. Întreaga activitate era vegheată şi vizată de episcopul Aron, după cum mărturisesc foile de titlu ale tipăriturilor din vremea sa. Această realitate de a fi unit toate forţele intelectuale într-un corp organizat şi pragmatic, cu efecte fără precedent în cultura rom̂ânască din Transilvania, pune sub semnul relativităţii adâncimea discordiei dintre fruntaşii intelectuali ai Blajului în timpul păstoriei lui Aron, dintre episcopul însuşi şi unii din erudiţii săi călugări. Formaţia clericală catolică a acestora, cultura de aceeaşi esenţă, propensiunea spre raţiune şi disciplină, au făcut ca din forja frământată a elitei blăjene să iasă o mică dar redutabilă oaste culturală, în mod canonic supusă capului său ierarhic. Decizia de a pune în lucrare versiunea românească a Bibliei a constituit un moment de culme al întregii activităţi dedicate de Aron culturii. Este de presupus că voia să-şi încununeze astfel, cu cea mai importantă carte a creştinătăţii, cariera de episcop şi totodată să întregească, la parametrii gândiţi de el atunci, bogata literatură bisericească tipărită la Blaj în timpul păstoriei sale. Prima informaţie despre această traducere ne parvine de la acelaşi Samuil Micu, în varianta latină a istoriei sale: „...universamque SS. Scripturam ex Latino in Valachicum transtulit, juxta Vulgatam Latinorum".[483] În versiunea integrală românească de mai târziu, aceeaşi pecizare: „Întoarsă în limba românească vlădica Aron *Biblia Vulgata* cea latinească, carea voia să o tipărească în Blaju, ci pentru cuvioase pricini nu s-au tipărit".[484] Cu ocazia scoaterii din bezna manuscriselor uitate a Bibliei lui Petru Pavel Aron, cea mai serioasă problemă pentru cercetător este originea opţiunii cărturarului pentru Biblia Vulgata. Aron este cunoscut ca omul care a depus eforturi ca să se distingă clar cele două esenţe ale greco-catolicismului: aceea de confesiune catolică, însă de rit oriental curat, nealterabil. Tăierea unei graniţe netede nu a fost posibilă nici atunci, cum nu va fi nici pe viitor. De pildă, ce fel de teologie este proprie Bisericii Unite, una catolică, sau una orientală? Între cele două exegeze există deosebiri nu arareori dihotomice. Puţine sunt jaloanele certe. În măsura în care o scriere de teologie catolică tratează o problemă privind dogma, este justificată la uniţi. Cărţile rituale se cuvine să fie orientale. Dincolo, însă, de aceste categorii vizibile, literatura creştină nereformată cunoaşte o mulţime infinită de ramuri, genuri, specii, categorii şi variante de scrieri „bisericeşti", cu neputinţă de atribuit cu rigoare catolicismului sau ortodoxiei. Şi, mai presus de toate, unde trebuie încadrată Sfânta Scriptură, între cărţile dogmatice sau rituale? Desigur, Biblia transcende această clasificare, în calitatea ei de izvor istoric atât pentru dogmele tuturor bisericilor creştine, cât şi pentru riturile acestora. Totuşi, restrângând discuţia la cele două biserici de referinţă în cazul de faţă, catolică şi ortodoxă, istoria procesării şi transmiterii textului biblic a cunoscut o polarizare ascensivă, simetrică despărţirii Imperiului Roman într-unul de Apus şi unul de Răsărit, mai întâi, mai apoi despărţirii bisericii creştine, prin marea schismă de la anul 1054, într-una apuseană, numită îndeobşte catolică sau latină, şi alta răsăriteană, numită ortodoxă sau grecească. Tradiţional, Biserica Orientală s-a ataşat de textul grecesc al Septuagintei, după opinia specialiştilor cea mai reuşită recenzie biblică din toate timpurile,[485] lucru firesc în condiţiile când greaca s-a impus ca limbă principală de cult în răsărit. În simetrie, apusul era dominat de limba latină, unde au circulat, începând cu secolul al II-lea, recenzii în această limbă ale textului biblic, Vetus Latina fiind cea mai prestigioasă dintre ele. Promotorul codificării latine a fost Papa Damasus I (366-384),[486] el însuşi om de mare cultură, care i-a cerut Sfântului Ieronim să revizuiască textul. Recenzia ieronimiană a cucerit sufragiile unor savanţi din primul mileniu, ca Grigore cel Mare, Cassiodor, Beda Venerabilul, Isidor din Sevilla şi alţii, creând la rândul ei o familie de subrecenzii (italica, hispanica, insulara, gallica). A fost inspiraţia umaniştilor (Erasmus din Rotterdam, C. Lafèbvre) să numească această întreprindere cu termenul generic de Vulgata, adică tălmăcită pe limba poporului. Conciliul de la Trident, în sesiunea din 8 aprilie 1546, decretează ca autentică pentru Biserica Catolică „vechea ediţie a Vulgatei, aprobată de însăşi biserica

---

[482] Vezi despre aceştia excelenta sinteză a lui Cornel Tatai-Baltă, *Gravorii în lemn de la Blaj*, Blaj, 1995.

[483] Mărturia este din 1778: „A tradus din latină în română toată Sfânta Scriptură, după Vulgata latinilor" (*Brevis historica notitia...,* p. 289).

[484] *Istoria românilor*, II, p. 336.

[485] John Biddle, *In Sacra Biblia Graeca ex versione LXX. Interpretum scholia simul et interpretum caeterorum lectiones variantes*, Londra, 1653; Isaac Vosius, *De Septuaginta interpretibus, eorumque translatione et chronologia dissertationes*, Haga, 1661; Abraham Tromius, *Concordantiae Graecae versionis vulgo dictae LXX interpretum*, Amsterdam şi Utrecht, 1718; Zacharias Frankel, *Vorstudien zu der Septuaginta, Leipzig*, 1841; Eberthard Nestle, *Septuagintastudien*, Ulm, 1886; Edwin Hatch, *A concordance to the Septuaginta and the other Greekversions of the Old Testament*, Oxford, 1897; Charles Harold Donald, *The Bible and the Greeks,* Londra, 1935; Leo Prijs, *Jüdische Tradition in der Septuagint*, Leiden, 1948; Gillis Gerleman, *Studies in the Septuagint,* Lund, 1956; David Tabachovitz, *Die Septuaginta und das Neue Testament Stilstudien,* Lund, 1956; Alfred Rahlfs şi Walter Bauer, *Septuaginta – Studien*, I – III, Göttingen, 1965; Sebastian Brock, Charles T. Fritsch şi Sidney Jelicoe, *A classified bibliography of the Septuagint*, Leiden, 1973; Sidney Jelicoe, *The Septuagint and the Modern Study,* Oxford, 1968; Sidney Jelicoe, *Studies in the Septuagint Origins,* New York, 1974; Gilles Dorival, Marguerite Harl şi Oliver Munich, *La Bible grecque des Septante du judaïsme hellenistique au christianisme ancien*, Paris, 1988; Erich Klostermann, *Analecta zur Septuaginta, Hexapla und Patristik*, Leipzig, 1995; Emanuel Tov, *The tex-critical use of Septuagint in biblical research,* Ierusalim, 1997.

[486] Din literatura mai veche despre acest papă se impune masiva ediţie *Opuscula et gesta Damasi I cum notis M. Sarazini*, Roma, 1754. Vezi şi Carlo Cartetti, *Damaso y los martires de Roma*, Pontificia Comision de Arqueologia Sacra, Ciudad del Vaticano, 1989; J. N. D. Kelly, *The Oxford Dictionary of the Popes*, Oxford Univ. Press, Oxford-New Zork, 1990, p. 32-34.

spre folosinţă de-a lungul veacurilor”.[487] Deşi decretul tridentin nu exclude folosirea Septuagintei, Vulgata a ajuns să se identifice în mentalul popoarelor Europei cu catolicismul.[488] Românii, însă, popor de religie orientală încă de pe vremea influenţei slavo-bulgare, au ajuns la cunoştinţa Bibliei în limba lor nu prin Septuaginta orientală, ci prin intermediul Vulgatei latine. Traducerile din secolul al XVI-lea, câte cuprind materie Biblică, s-au realizat în Transilvania, sub influenţa catolicismului sau a Reformei, după opiniile nu o dată divergente ale cercetătorilor.[489] Indiferent, însă, de culoarea influenţei, arhetipul traducerilor este fără excepţie Vulgata, Biblia proprie atât latinilor, cât şi dizidenţilor reformaţi. În cele mai vechi traduceri manuscrise (*Codicele voroneţian, Psaltirea Scheiană, Psaltirea voroneţiană, Psaltirea Hurmuzaki etc.*), precum şi în tipăriturile lui Coresi, acest fenomen este mai puţin vizibil, având de-a face cu Psaltirea sau cu texte din Noul Testament, unde diferenţele dintre Vulgata şi Septuaginta sunt minime sau inexistente. Lucrul devine evident odată cu *Palia de la Orăştie* din 1582,[490] unde sunt publicate primele două cărţi biblice, Geneza şi Exodul, structuri ţinând de miezul dur al Bibliei, Pentateucul lui Moise. După un obicei care se va perpetua în Biserica Ortodoxă Română,[491] traducătorii se laudă cu următoarele surse ale originalului urmat: „...scoase den limba jidovească pre greceaşte, de la greci, sârbeaşte şi în alte limbi, den acealea scoase pre limbă rumânească”.[492] În realitate, sursa unică a *Paliei* este *Pentateucul* unguresc al lui Gáspár Heltai, tipărit la Cluj în 1551, dovedită printre altele şi de numeroasele elemente de origine maghiară şi calcuri lingvistice maghiare „străine spiritului limbii noastre”.[493] Despre această sursă, cea reală, autorii precuvântării nu pomenesc nici un cuvânt. Traducerea lui Heltai era ea însăşi după Vulgata. Ca atare, cititorii români ai *Paliei* s-au întâlnit cu lecţiuni şi pasaje diferite de Septuaginta orientală, cu care este de presupus că s-au familiarizat prioritar din Bibliile slavone sau greceşti circulante anterior. Ca regulă de bază, lăsând la o parte diferenţele minore survenite datorită arbitrariului autorilor de variante locale, copiştilor sau tipografilor, între Vulgata şi Septuaginta există o serie de deosebiri emblematice şi locuri specifice, care le personalizează în raport una cu alta. În cartea Genezei de la 1582, cel mai vizibil element de acest fel îl constituie vârstele patriarhilor biblici. Iată câteva „vârste” de patriarhi dintr-un singur capitol al Genezei (Bitiia) din *Palia de la Orăştie*, capitolul 5, comparativ cu Septuaginta clasică a culturii noastre, *Biblia de la Blaj* din 1795:[494]

Palia de la Orăştie	*Biblia de la Blaj* 1795
vers. 3, Adam, 130 ani	230 ani
vers. 6, Seth, 105 ani	205 ani
vers. 9, Enos, 90 ani	190 ani
vers. 12, Cainan, 70 ani	170 ani
vers. 15, Maleleil, 65 ani	165 ani
vers. 21, Enoh, 65 ani	165 ani
vers. 28, Lameh, 182 ani	188 ani[495]

Locurile din *Palia* corespund perfect cu cele din Vulgata aprobată de către Conciliul de la Trident.[496] Diferenţa cea mai mare dintre cele două Biblii istorice, care deosebeşte adânc cele două biserici una faţă de ceealaltă, survine

[487] Giuseppe Alberigo, Giuseppe L. Dossetti, Pericles P. Joanou, Claudio Leonardi, Paolo Prodi, *Conciliorum oecumenicorum decreta*, Ed. Dehoniane, Bologna, 1991, p. 664-665.

[488] Despre Vulgata mai consultate sunt în momentul de faţă următoarele contribuţii (în ordinea alfabetică a autorilor): Samuel Berger, *Histoire de Latin Vulgate Pedants les Premiers Siecles du Moyen Age*, New York, 1958; Pierre-Maurice Bogaeret, *Versions, Ancient (Latin)*, în *The Anchor Bible Dictionary*, VI, New York, 1992, p. 799-803; John McClintock and James Strong, *Vulgate*, în *Cyclopedia of Biblical, Theological, and Ecclesiastical Literature*, Grand Rapids, 1981, p. 824-839; J.M. Harden, *Dictionary of the Vulgate. New Testament*, Londra, 1921; Eberhard Nestle, *Bible Versions. II. Latin Versions*, în *The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge*, II, Grand Rapids, 1963, p. 121-127; W. E. Plater, H. J. White, *A Grammar of the Vulgate*, Oxford, 1926; Gene Stratton-Porter, *Vulgate*, în *The International Standard Bible Encyclopedia*, V, Chicago, 1929, p. 3058-3063; B.F. Westcott, *The Vulgate*, în *Dictionary of the Bible*, IV, Grand Rapids, 1981, p. 3451-3482; H.J. White, *Vulgate*, în *A Dictionary of the Bible*, IV, Edinburgh, 1902, p. 873-890.

[489] Ioan Bianu, *Despre introducerea limbii româneşti în biserica românilor*, Bucureşti, 1904; Ovid Densusianu, *Historie de la langue roumaine,* II, fasc. I,Paris, 1914, p. 6; Al. Rosetti, *Etude sur la rhotacisme en roumain*, Paris, 1924, p. 13; Iosef Macurek, *Husitstvi v rumunsckych zemicc*, Brno, 1927; Ilie Bărbulescu, *Curente literare la români în perioada slavonismului cultural*, Bucureşti, 1928, p. 45-102; Sextil Puşcariu, *Istoria literaturii române. Epoca veche*, Sibiu, 1930, p. 62-74; M. Şesan, *Originea şi timpul primelor traduceri româneşti ale Sf. Scripturi*, Bucureşti, 1939; Nicolae Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, I, Bucureşti, 1940, p. 49-53; István Juhász, *A reformácio az erdélyi románok között*, Cluj, 1940; C. Ivănescu, *Probleme capitale ale vechii române literare*, Iaşi, 1948; Al. Rosetti, *Limba română în secolele XIII-XVI*, Bucureşti, 1956; idem, *Despre data primelor traduceri româneşti de cărţi religioase şi despre curentele literare din secolul al XVI-lea*, în „Limba română”, X, 1961, nr. 3, p. 241-245; Al. Piru, *Literatura română veche*, Bucureşti, 1962, p. 56-65; *Istoria literaturii române*, I, Bucureşti, 1964, p. 302-306.

[490] Vezi *Palia de la Orăştie 1581 – 1582*, ediţie îngrijită de Viorica Pamfil, Bucureşti, 1968. Cf. şi Mario Roques, *L'original de la „Palia d'Orăştie”*, în *Mélanges offeris à M. Emile Picot*, II, Paris, 1913, p. 515-521; Ion Gheţie, *Palia de la Orăştie,1851 – 1852*, XVII, 1968, în „Limba română”, XVII, 1968, nr. 6; Gheorghe Chivu şi Mariana Costinescu, *Bibliografia filologică românească. Secolul al XVI-lea,* Bucureşti, 1974, p. 154-156.

[491] Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 347-350.

[492] *Palia de la Orăştie 1581 – 1582*, p. 2.

[493] Viorica Pamfil în *Introducere* la *op. cit.*, p. VII. Cf şi idem, *Calcuri româno-maghiare în „Palia de la Orăştie”*, în „Cercetări de lingvistică”, II, 1957, p. 209-219. Mario Roques susţine, totuşi, că traducătorii nu s-au mulţumit cu cartea lui Heltai, ci au folosit o versiune latină, un text al Vulgatei (*Palia d'Orăştie 1581 – 1582*, Paris, 1925, p.LII).

[494] *Biblia de la Blaj 1795. Ediţie jubiliară*, editor coordonator Ioan Chindriş, Roma, 2000.

[495] În general, vârstele din Septuaginta sunt mai mari cu 100 de ani, fără ca acest lucru să fie o regulă.

[496] S-a comparat cu *Biblia Sacra Vulgatae editionis Sixti V et Clementi VIII Pontif. Max. auctoritate recognita, uberrimis prolegomenis dogmaticis, et chronologicis illustrata. In hac novissima editione accedunt singulis capitibus notationes temporum, et quibusbam difficilioribus locis brevis*

în Geneza 3, 15, unde Creatorul condamnă şarpele pentru rolul jucat în declanşarea păcatului originar. În Vulgata femeia însăşi, Ea, prevestind-o pe Fecioara Maria, va fi cea care va zdrobi capul şarpelui, pe când în Septuaginta o va face rodul femeii, El, prevestindu-l pe Hristos. Un simplu pronume, interpretat ca feminin sau masculin, este cheia teologiei mariane dominante în Biserica Catolică, respectiv a teologiei hristologice în Biserica Ortodoxă. Traducătorii *Paliei de la Orăştie*[497] nu puteau accepta această abatere de la ceea ce constituia o preţioasă tradiţie a bisericii lor. Ca atare, ei traduc originalul maghiar al Vulgatei în spiritul septuagintic, apelând la pronumele masculin. Textul lui Heltai, unde pronumele nu are gen, le-a permis acest lucru cu uşurinţă:

„*Es Ellenködeseket szerzec Te közeted es az Aszszonyállat közett: a Te Magod közett, es annac Magua közett: ES A TÖRI MEG A FEYEDET: Es te harabdalod annac Sarkat*”.	„*Vrajbă pune-voiu între tine şi între muiarea, între sămânţa ta şi sămânţa ei. Şi el va zbrobi capul tău şi tu vei muşca şi împunge călcâiul lui*”.
Pentateucul lui Heltai	*Palia de la Orăştie*

Intervenţia revelează spiritul activ în care aparent modeştii traducători au lucrat asupra textului Vulgatei, acolo unde aceasta venea în contradicţie periculoasă cu tradiţia orientală. Pronumele clar, **el**, este chiar prea tranşant în comparaţie cu Septuaginata clasică, pentru că la Samuil Micu apare doar un neacordat „acela”: „Şi vrăjmăşie voiu pune întră tine şi întră muiare, întră sămânţa ta şi întră sămânţa ei. **Acela** [s. n.] va păzi capul tău, şi tu vei păzi călcâiul lui”.[498] În Vulgata femininul este clar: „Inimicitiies ponam inter te & mulierem, & semen tuam & semen illius: **ipsa** [s.n.] conteret caput tuum, & tu infidiaberi calcaneo ejus”.[499] Comparativ, Exodul din *Palia de la Orăştie* oferă diferenţe mai puţin importante faţă de Septuaginta şi se referă mai ales la numărul de versete din diverse capitole. De exemplu, cap. 36: *Palia* (în continuare P.) are 38 versete – *Biblia de la Blaj* (în continuare B.B.) 37; cap. 37: P. 29 versete – B. B. 33; cap. 38: P. 31 versete – B.B. 31; cap. 40: P. 38 versete – B. B. 35 etc. În orice caz, *Palia* este cea dintâi scriere prin care Vulgata îşi etalează o mică parte a specificităţilor pentru cititorul român de confesiune orientală. Experienţa a fost palidă şi de răsunet minor, doar în posteritate dovedindu-se un izvor pentru istoria limbii literare. Secolul al XVII-lea moldo-valah, prin strălucirea culturii umaniste înfloritoare în ambele principate extracarpatine,[500] a detronat prioritatea Transilvaniei în naţionalizarea limbii religioase, prioritate dobândită de autorii anonimi ai rotacizantelor şi de Coresi, printr-o cochetărie cu reformaţii care se va dovedi primejdie de moarte pentru biserica românească, o dată cu instăpânirea calvinismului violent în principat.[501] Revoluţia umanistă din Ţara Românească şi Moldova a avut, dimpotrivă, raţiuni interne de desfăşurare, fie că era vorba de naţionalizarea cultului divin, fie de întemeierea unei literaturi religioase independente de acest cult. Cea mai mare realizare a acestui secol, unic la noi prin strălucire culturală a fost traducerea şi tipărirea pentru prima dată a Bibliei româneşti în întregime. *Biblia de la Bucureşti* din 1688 a fost tradusă din necesităţi culturale, implicând persoane laice şi clericale, prezenţa întregii Scripturi nefiind necesară, de fapt, desfăşurării slujbelor bisericeşti.[502] În condiţiile unei independenţe favorizate şi de existenţa aristocraţiei naţionale puternice, spre deosebire de situaţia disperată a românilor intracarpatini, oamenii de carte din Ţările Române pot să-şi manifeste liber opţiunile culturale, inclusiv în ce priveşte poziţia Bibliei. Spătarul Nicolae Milescu, traducătorul Vechiului Testament din *Biblia de la Bucureşti*, a transpus în româneşte una din cele mai reuşite ediţii ale Septuagintei greceşti, tipărită la Frankfurt, în 1597, apreciindu-l drept „izvod carele-i mai ales decât toate”.[503] Odată ieşită de sub tipar, Biblia bucureşteană a aliniat cultura românească la nivelul culturilor posesoare de versiuni ale Scripturii în limbile vernaculare. Succesul lucrării a fost impresionant: peste mai bine de un veac, în 1795, Samuil Micu, plângându-se de raritatea ei, zice: „Aceale vechi Biblii atâta s-au împuţinat, cât foarte rar, să nu zic bun credincios creştin, ci preot, easte la carele să află, şi nici cu foarte mare preţ făr' de mare trapăd şi osteneală nu să află, ca să-şi poată neştine cumpăra”.[504] Informaţia dovedeşte că *Biblia de la Bucureşti* era căutată încă cu disperare în Transilvania, nu numai de clerici, ci şi de „buni credincioşi creştini”, adică de laici. Cunoaşterea amănunţită a textului de către unii şi ceilalţi este axiomatică. Cu trei decenii în amonte, pe vremea lui Petru Pavel Aron, situaţia nu putea fi alta, ci aceeaşi, de ataşament faţă de Scriptura din Ţara Românească. Şi totuşi, acestor clerici şi laici ai săi, episcopul de la Blaj a hotărât să le dea pe mai departe o Biblie după versiunea latină, exact în anii de culme ai mişcării anticatolice declanşate de Sofronie, 1760 – 1761. Circumstanţa trebuie completată cu faptul că, în acea vreme, trăirea religioasă la scara unei generaţii era covârşită de convingeri clare

---

animadversiones chronologicae, aut dogmaticae. Cum loculpetissimis indicibus quinque. Venetiis, MDCCLVIII. Ex Typographio Remondiniano. Superiorum permissu ac privilegio, în două volume folio mare, LXXVI + 432 + 391 pagini.

[497] Mihai Tordaş, „episcopul românilor din Ardeal”, Ştefan Herce, „propovăduitorul Evangheliei în Sebeş”, Efrem Zacan, „dascălul de dăscălie a Sebeşului”, Moise Peştişel, „ propovăduitorul Evangheliei în Lugoj” şi Achirie, „protopopul Hunedoarei” (*Palia de la Orăştie 1581 – 1582*, p. VI).

[498] Micu simte chiar nevoia unei explicaţii, în nota următoare: „Şi întră sămânţa ei, adecă cel ce să va naşte din sămânţa ei, Carele easte Mesiia, Hristos Răscumpărătoriul. Acela va păzi capul tău” (*Biblia de la Blaj 1795*..., p. 45).

[499] *Biblia Sacra*..., p. 3. Şi editorul latin simte nevoia unei clarificări a pronumelui *ipsa*, într-o notă de la sfârşitul capitolului: „*Ipse* alii legunt, referuntque ad Christum; alii *ipsum*, ut ad semen referatur. Vulgatae lectio suis stat gravibusque argumentis”.

[500] O sinteză rstrânsă dar extrem de densă a fenomenului la Virgil Cândea, *Umanismul românesc*, în vol. *Raţiunea dominantă*, Cluj-Napoca, 1979, p. 9-31. Vezi şi întregul volum, pass.

[501] Sinteza problemei la Ana Dumitran, *Religie ortodoxă – religie reformată*..., pass.

[502] Virgil Cândea, *Raţiunea dominantă*, p. 114.

[503] *Ibid.*, p. 116.

[504] *Biblia de la Blaj*... , p. 17.

și imagini familiare, iar schimbarea era tradițional detestată, chiar în cele mai mici aspecte ale ei. Or, Vulgata urma să aducă în fața cititorului schimbări vizibile față de textul de la București, care în cazul Bibliei întregi nu aveau șansa să treacă neobservate, așa cum poate au trecut cele din *Palia de la Orăștie*, într-o lume ardeleană unde culoarea cea mai evidentă era mizeria socială și intelectuală profundă a românilor. La șase decenii de la Unirea cu Roma, într-o Transilvanie schimbată din adânc de infuzia oamenilor cu școli înalte și a culturii occidentale, preponderent teologice,[505] cititorul avut în vedere era unul avizat, dar eventual influențat de ideile lui Sofronie, care trâmbițase pieirea „legii strămoșești" prin „uniație" și catolicizare. Diferențele Vulgatei față de Septuaginta sunt observabile ușor, iar pentru oamenii vremii chiar eclatante. Cele structurale privesc unele cărți secundare, însă foarte populare prin dimensiunile reduse și prin mesajul lor aparte. Astfel, din Vulgata dispare, în calitatea ei de carte biblică, *Scrisoarea lui Ieremia*, devenind un ultim capitol al lui *Baruh*, al șaselea, cu 72 de versete în loc de 62 câte sunt în Septuaginta. Dispare de asemenea *Cântarea celor trei tineri*,[506] text de o pietate accentuată, care se contopește cu *Daniel*, constituind versetele 24-100 din capitolul 3 al acestei cărți. Același *Daniel* mai înghite și alte două cărți din Septuaginta. Populara și îndrăgita *Susana*, extraordinar izvor artistic începând cu Renașterea[507], devine capitolul 13 la *Daniel*, cu 65 de versete în loc de 64 câte sunt în versiunea LXX. *Istoria balaurului și a lui Bel*, foarte îndrăgita poveste a salvării lui Daniil din groapa cu lei, devine capitolul 14 în *Daniel*, cu 42 de versete în loc de 50 și cu mersul narațiunii ușor schimbat. O diferență majoră între Ieronim și LXX este lipsa cărților *3 Macabei* și *4 Macabei* din prima. Cartea *4 Macabei* a fost adăugată Septuagintei în primele secole creștine, ca operă atribuită scriitorului Iosephus Flavius, celebrul autor al *Antichităților iudaice*. Apreciat de mari scriitori paleocreștini ca Eusebiu din Cezareea sau Sfântul Ieronim, acest mic tratat filosofic pe care autorul Vulgatei îl califică drept „liber valde elegans",[508] carte deosebit de frumoasă, a făcut carieră în Orient, sfârșind prin a fi introdus de copiști între cărțile Septuagintei ca *4 Macabei*. În realitate, această bijuterie literară nu este opera lui Iosephus Flavius, ea vine din antichitatea iudeo-alexandrină, dar s-a răspândit o dată cu succesul scrierilor evreo-romanului în Europa, primind și un titlu distinct: *De imperatrice ratione*, în românește *Rațiunea dominantă*. Nicolae Milescu a găsit textul lui Pseudo-Iosephus în ediția de la Frankfurt a Septuagintei și l-a tradus sub titlul *Pentru sângurul țiitoriul gând*.[509] *Pseudo-Iosephus* sau *4 Macavei* nu s-a fixat în recenzia Vulgatei, cu toate că este semnalată prezența cărții în vechile variante europene.[510] Acestor deosebiri esențiale dintre cele două mari variante ale Bibliei li se adaugă foarte multe diferențe implicând numărul de capitole sau versete, desfășurarea narațiunii biblice în cadrul acestora, numele de persoane și locuri, dimensiunile unor capitole sau versete.

Cultural, deci, Petru Pavel Aron a hotărât să dea românilor un produs esențial nou, neobișnuit. Ce l-a determinat să o facă? Întreaga literatură bisericească tipărită la Blaj în timpul păstoriei sale urmează cuminte și fără cea mai mică schimbare vechile cărți ortodoxe venite din Moldo-Valahia, cele mai multe fiind simple reimprimări ale acestora. Nici o informație nu vine în sprijinul descifrării de tip clasic, documentar, a intenției sale. Ceea ce nu înseamnă că gestul său rămâne neapărat o enigmă. Cunoscând pasiunea pentru cultură a lui Aron, se poate aplica în cazul de față, cu mari șanse de verosimilitate, ideea teoretizată la noi de Virgil Cândea, după care traducerea Bibliei este, istoric, un act independent de cultul bisericesc, dar cu originea în evoluția și necesitățile culturale ale popoarelor.[511] Sub Aron, după cum s-a văzut, a prins viață și un început de teologie specifică Bisericii Unite, pe care acest episcop s-a încăpățânat să o vadă în esența ei duală, catolică și ortodoxă în același timp. Traducerea Bibliei era o provocare tentantă pentru o voință ca a lui Aron, mai ales după ce nucleul cărturăresc al Blajului și-a dovedit forța prin seria cărților elegante, artistic împodobite, care apăruseră în demodata lor tiparniță. Primatul voinței asupra condițiilor concrete era dovedit. Aron nu voia însă o concurare a *Bibliei de la București* din 1688, care își trăia gloria nestingherită de nimeni, ci o dublare a ei prin Vulgata. Esenței orientale a Bisericii Unite îi era suficientă Biblia care se generalizase la toți românii. Rămânea însă necesitatea mereu resimțită de el de a marca și „jumătatea" catolică a confesiunii pe care o păstorea. Acestei propensiuni i s-au adăugat, mai mult ca sigur, reminiscențele unui atașament din tinerețe față de Vulgata, Biblia în prezența căreia își desfășurase fructuoșii ani de studiu din tinerețe, exclusiv în institute catolice. Prin traducerea Bibliei occidentale, Aron voia să umple un gol cultural pe care îl resimțea în cadrul bisericii sale unite. Survine un fapt unic și insolit în istoria culturii românești: episcopul-călugăr cu viață de pustnic oriental demnă de Muntele Athos, grupează forțele intelectuale din Blaj în opera de traducere a cărții catolice de căpătâi, Biblia Vulgata. Cu debutul primăverii 1760 se semnalează un prim rezultat: traducerea Genezei este încheiată. La fila 74r a primului manuscris din V1,[512] marginal, există următoarea însemnare: *„Eadem susceptae possessionis in Kuthfalv<a> 22 Martij 760*

---

[505] Ioan Chindriș, *Cultură și societate...*, p. 231-275.

[506] Această carte avea o situație ambiguă și pentru septuagentistul riguros care a fost Samuil Micu. În Biblia tradusă de el, aduce la titlul *Cântării...* următoarea notă: „Să țin aceastea de capul 3 a lui Daniil" (*Biblia de la Blaj...*, p. 1375).

[507] Demetrio Ruiz Lopez, *La historia de Susana y los viehosa traves de la pintura*, în Jesus Santiago și Julián Pastor Víctor (editori), *Congreso international „Biblia. Memoria Historica y Encrucijada de Culturas"*, Zamora, 2004, p. 694-703.

[508] Virgil Cândea, *Rațiunea dominantă*, p. 177.

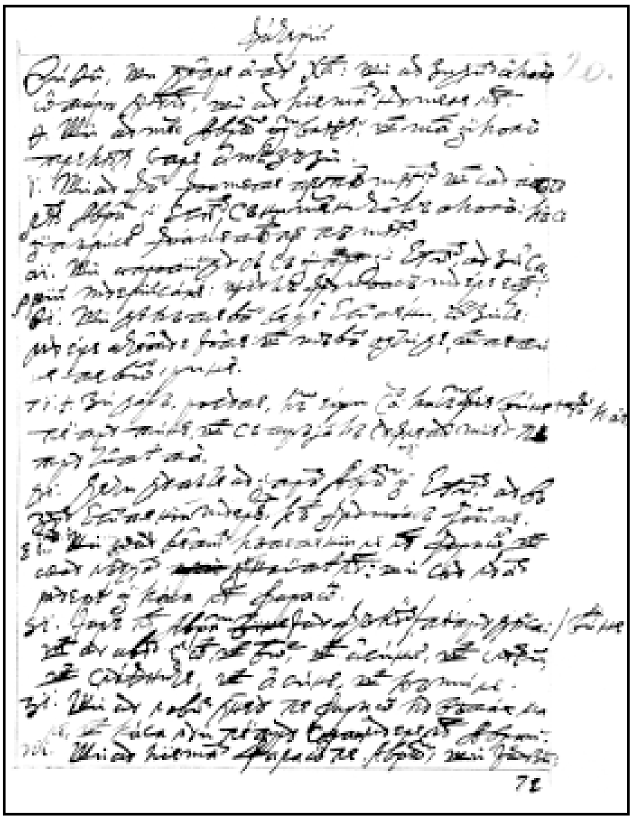
[509] Vezi ediția modernă a *Bibliei de la București* (*Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament*), București, 1997, p. 740-750. Exegeza la Virgil Cândea, *op. cit.*, p. 172-214.

[510] Vezi James H. Charlesworth, *The Old Testament Pseudoepigrapfa. Apocalyptic Literature and Testament*, II, New-York, 1983, p. 531-564. Mulțumiri pentru această informație lui Remus Mircea Birtz.

[511] Virgil Cândea, *op. cit.*, p. 114.

[512] Biblia lui Petru Pavel Aron s-a păstrat în două grupe de manuscrise de la Biblioteca Filialei din Cluj-Napoca a Academiei Române. Prima grupă, formată din manuscrisele românești 30, 25, 68, 23, 21, 18 și 22 (în ordinea cărților biblice) formează familia primară, „maculatorul" de lucru al traducătorilor, dintre care unul lipsește: cel cuprinzând cărțile biblice de la Proverbe până la Baruh inclusiv. Am numit acest grup de manuscrise V1. Al doilea grup îl formează manuscrisele românești 29, 19, 28 și 20 (în aceeași ordine), cuprinzând

ubi cometanei congregati” (În acelaşi loc al moşiei primite, în Cut, la 22 martie 1760, când s-au adunat vecinii). Semnificaţia „adunării vecinilor” este criptică, însă e foarte clar că Aron şi-a luat cu sine echipa de traducători şi s-au aşezat la moşia din satul Cut, unde în 25 martie consemnează încheierea traducerii Genezei. Ritmul de lucru a fost impresionant. Manuscrisul 18 din V1, ultimul din Vechiul Testament, se încheie cu însemnarea: „Sfârşitul prefacerii Vechiului Testament, care cu mila lui Dumnezeu în martie 12 s-au început şi, cu a Aceluiaşi ajutoriu, într-acelaş an, dechemvrie 21, s-au săvârşit”. Uluitoarea însemnare certifică faptul că marele text al Vechiului Testament a fost tradus în mai puţin de nouă luni. Geneza, de pildă, a fost tradusă în numai 13 zile, între 12 şi 25 martie 1760. Performanţa este ieşită din comun, o dată în plus, prin faptul că s-a realizat o premieră absolută în cultura românească: prima traducere a acestui text *din latină*. Nimic din ceea ce se făcuse inaintea lor, nici o filă sau un rând, nici un cuvânt nu le venea în întâmpinare, cu excepţia Psaltirii, a cărei situaţie aparte în corpul Vulgatei lui Aron va fi consemnată mai jos. Ceva mai mult, întreprinderea lui Aron este prima traducere în româneşte a unui text latin, exceptând sporadicele acte politice sau diplomatice sosite la cancelariile domneşti. O premieră la asemenea dimensiuni presupunea forţe umane capabile să o ducă la bun sfârşit. Aron s-a bazat pe grupul de intelectuali blăjeni din generaţia imediat precursoare Şcolii Ardelene, în fruntea cărora s-a pus şi împreună cu care a purces la traducerea Bibliei Vulgata. Manuscrisele din familia de maculatoare V1 atestă cel puţin şapte grafii, deci prezenţa a tot atâţia traducători. Cine sunt ei, în mod concret? Primul scris este cel al lui **Petru Pavel Aron** însuşi, unic prin gradul de dificultate în lecturarea lui.

Scrisul lui Petru Pavel Aron

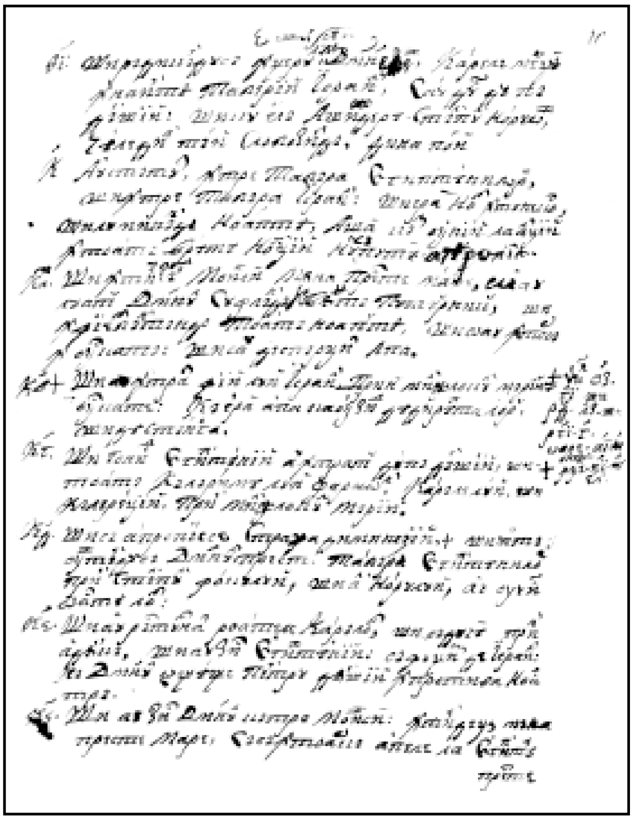
A doua grafie este a lui **Grigore Maior**. Scrisul ferm, cu linii puternice, al lui Maior, trădează firea voluntară a acestui personaj, care a marcat profund istoria Bisericii Unite din Transilvania, cultura Blajului în perioada de maximă înflorire şi legendarul popular. Originar din Sărvăzel, sat situat în Sălaj, pe vechiul drum ce duce de la Tăşnad spre Bihor, a fost printre cei dintâi absolvenţi ai Propagandei Fide din Roma, de unde s-a întors în 1747 şi a intrat călugăr în mănăstirea de la Blaj. S-a remarcat printre marile noastre personalităţi clericale prin erudiţie, energie şi patriotism înfocat, motiv pentru care a fost candidat de episcop în 1751 şi 1764, obţinând de fiecare dată cele mai numeroase voturi. Curtea vieneză i-a numit, însă, pe Petru Pavel Aron şi Atanasie Rednic. Vederi deosebite faţă de Petru Pavel Aron şi Atanasie Rednic l-au adus în veşnic conflict cu aceştia doi, încât ultimul îl elimină în 1765, arestându-l şi trimiţându-l în recluziune la Munkács. De aici, existenţa lui Maior ia o turnură legendară. Este mai mult sau mai puţin cunoscută poezia populară – cu variante – alcătuită pe tema captivităţii sale la Munkács: „Plouă, plouă prin copaci / Robu-i Maior la Muncaci, / În temniţă sub pământ / Nu simte boare nici vânt; / În temniţă în prinsoare / Nu vede rază de soare. / „Pentru neamul românesc / Eu aicea îmi robesc / C-am vrut să-l scot din robie / Dintr-a lui mare prostie / Care-i neunie, / Şi-am vrut să-l pun în picioare / Inima mă doare, / Plouă, plouă, iarba creşte, / Muntele se înverzeşte / Şi-al meu dor nu mai soseşte / Nici nu se iveşte. / Floricica florilor / Şi mie mi-e dor / De un frate de departe / Din străinătate. / Unde sunteţi, fraţii mei, / Dragii diecei? / Unde eşti, poporul meu / Şi-al lui Dumnezeu? / Căci voi pe min’ m-aţi uitat, / Dar Domnul nu m-a lăsat / Ci m-a mângâiat, / Că de vreun mare păcat / N-am fost vinovat. / Ocolitu-s de duşmani / Ca drumul de bolovani / Şi mâncatu-s de străini / Ca iarba de boi bătrâni. / Şi-s mâncat şi de ai mei / Ca iarba de mieluşei. / Dar mila străinului / E ca umbra spinului, / Cade greu creştinului. / Când gândeşti că te umbreşti / Mai tare de dogoreşti / Numai cât te necăjeşti”.[513] Poezia este interesantă pentru gustul heroizant al poporului, care crease anterior o aureolă asemănătoare şi în jurul lui Inochentie Micu-Klein, autoexilat la Roma.

Percepţia eroică a antecesorului său a fost o piedică enormă în calea accederii lui Aron la scaunul episcopal, aşa cum eroizarea populară a lui Maior a umbrit ulterior păstoria fructuoasă a lui Ioan Bob. A fost eliberat în 1771, personal de către împăratul Iosif II, dus la Viena şi numit cenzor al cărţilor româneşti. Aici l-a prins moartea episcopului Atanasie Rednic, în 1772. La noile alegeri, Maior e preferat de votizanţi cu peste 100 de voturi şi, de data aceasta, împăratul îl preferă la rândul său din lista celor trei persoane propuse de greco-catolici în aşa numitul ternariu. Maior a păstorit, rodnic

Vechiul Testament în întregime. Acest grup l-am numit V2 şi constituie textul nemijlocit după care s-a realizat ediţia de faţă. A se vedea descrierea amănunţită a manuscriselor în *Nota asupra ediţiei*.

[513] După Ioan Ardeleanu senior, *Oameni din Sălaj,* Zalău, 1938, p. 18-19

[514] Vezi supra, n. 449.

Scrisul lui Grigore Maior

dar zbuciumat, până în 1782, când, din cauza intrigilor călugărilor, al căror lider îndrăgit fusese şi care l-au trădat acum şi au ştiut să exploateze cu abilitate laturile abrupte ale personalităţii sale, autoritatea vieneză îl obligă să demisioneze. A trăit retras la mănăstirea din Alba-Iulia, unde s-a stins în primele zile ale lunii februarie 1785. Grigore Maior a avut toate calităţile pentru a deveni un mare cărturar al neamului. Din activitatea lui de cărturar a rămas teza de doctorat luată la Roma în 1743, *Conclusiones ex universa philosophia...*,[514] tipărită tot acolo, în acelaşi an. Este, cum s-a văzut, autorul primei opere lexicografice a Şcolii Ardelene, *Lexicon compendiarum...*,[515] deschizător de drum al unui lung drum lexicografic ardelean, care se va finaliza cu *Lexiconul de la Buda* din 1825. Atestări nedocumentate încă vorbesc despre două cărţi ale sale: *Starea bisericilor românilor în Ardeal* şi *Carte contra schismaticilor,* pe care le-ar fi scris. La consacrarea ca episcop, în 3 mai 1773, a elaborat o enciclică, pasionantă operă de oratorie, care s-a tipărit în acelaşi an la Blaj.[516] Dar marele merit cultural al lui Grigore Maior a fost susţinerea tenace a activităţii tipografiei din Blaj. Sub păstorirea lui s-au tipărit cărţi ca: Strastnic (1773), Polustav (1773), Psaltire (1773), Acatist (1774), Liturghii (1775), Evanghelie (1776), Arhieraticon (1777), Catavasier (1777), Bucoavnă (1777), Ceaslov (1778), Psaltire (1780), Minologhion (1781). O tipăritură interesantă scoasă de el este aceea din 3 decembrie 1780, care conţine în foaie volantă instrucţiunile sale privind slujbele la moartea Mariei Tereza.[517] Dintre toţi traducătorii Vulgatei blăjene de la 1760, Grigore Maior este desigur cel mai calificat, aşa cum episcopul Aron era cel mai entuziast, după cum arată părţile masive din manuscris cu grafia lui inconfundabilă.

Gherontie Cotorea a fost din capul locului un apropiat al lui Aron. Alături de Atanasie Rednic, a fost artizanul accederii la scaunul episcopal a vicarului apostolic antipatizat de către uniţii nostalgici ai vremurilor eroice de sub Inochentie Micu-Klein. S-a născut în 1720 în satul Totoiu, lângă Alba-Iulia. A studiat la Blaj şi Tirnavia, după care

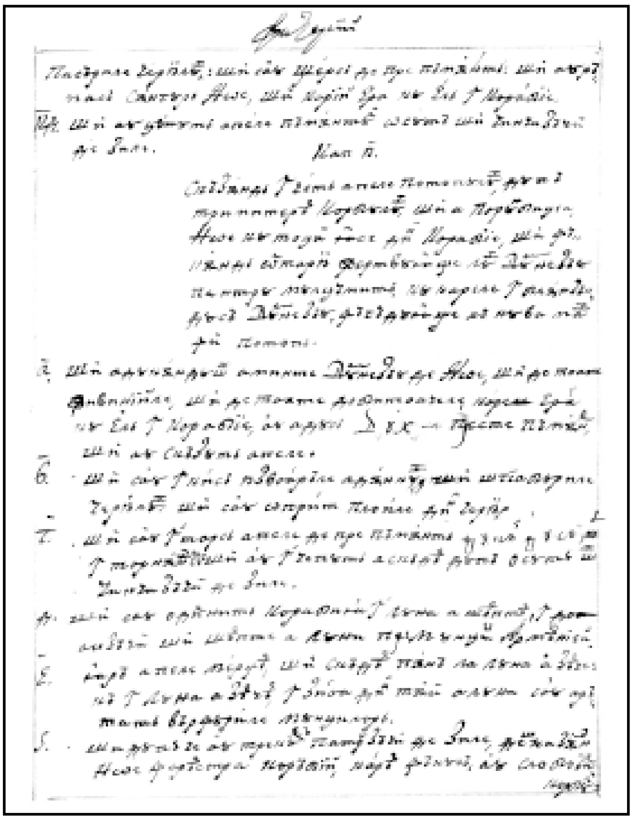
---

[515] Supra, n. 476.

[516] Nu se cunoaşte decât manuscrisul lucrării, dar este sigur că s-a tipărit. El se păstrează la Arhivele Naţionale, Direcţia judeţeană Cluj, Fond Blaj, colecţia de documente, nr. 548.

[517] Despre el (selectiv); József Benkő, *Transilvania...*, II, p. 233, 284-285; Joanicius Basilovits, *Brevis notitia fundationis Theodori Koriathovitz, olim ducis de Munkács, pro religionis ruthenis ordinis Sancti Basilii Magni, in Monte Csernek ad Munkács, anno MCCCLX factae, exhibens seriem episcoporum graeco-catholicorum Munkácsiensium* I, Caşovia, 1799, p. 174-175; Samuil Micu, *Scurtă cunoştinţă …*, p. 130; idem, *Brevis historica notitia...,* p. 398-400; idem, *Istoria românilor,* II, p. 355-358, 452-456; Petru Maior, *Istoria bisericii...*, I, p.132; Basiliu Raţiu, *Istoria bisericească pentru folosul tinerimei române teologico-scolastice,* Blaj, 1854, p. 296-297; Timotei Cipariu, *Acte şi fragmente …*, p. 39-55; Filip Docolin, *Episcopul Gavriel Gregoriu Maior,* în „*Observatoriul*”, I, 1878, nr. 89, p. 1-2; nr. 90, p. 1; nr. 93, p. 1-2; Alexandru Grama, *Istoria besericei …,* p. 144-147; Nicolaus Nilles, *Symbolae …*, II, p. 619-657; George Bariţ, *Părţi alese...*, I, p. 513-515; *Şemantismul veneratului cler al Archidiecezei metropolitane greco-catolice române pre anul Domnului 1900, de la Sînta Unire 200,* Blaj, 1900, p. 34-38; Eudoxiu Hurmuzaki, *Fragmente...*, p. 246-250; Simeon Zehan, *Un document vechi,* în „*Unirea*”, XI, 1901, nr. 47, p. 282-283; Ioan Raţiu, *Dascălii noştri…,* p. X-XII; G. Bogdan-Duică, *O corespondenţă de gazetă de acum 145 de ani despre vlădica Grigorie Maior,* în „*Cultura creştină*”, X, 1921, nr. 12, p. 343-344; Ioan Georgescu, *Istoria bisericei …*, p. 224-228; Zenovie Pâclişanu, *Din istoria bisericească...*, pass; Virgil Şotropa, *Două scrisori arhiereşti,* în „*Revista istorică*”, IX, 1923, nr. 1-3, p. 20-25; *[O adresă a lui Grigore Maior către Oficiul Comitatului Solnocul de Mijloc din 7 aprilie 1776],* în „*Sălajul*”, VII, 1926, nr. 9-10, p. 1-2; Ştefan Meteş, *Viaţa bisericească a românilor din Ţara Oltului,* în „*Transilvania*”, LX, 1929, nr. 6, p. 449-464, 456-458; Iacob Radu, *Foştii elevi români uniţi ai şcoalelor din Roma,* Beiuş, 1929, p. 11; D. Găzdaru, *Contribuţie la relaţiile lui Grigore Maior, Gheorghe Şincai şi Petru Maior cu Roma,* Iaşi, 1933, p. 6-12; Nicolae Lupu, *Consideraţii asupra demisiei episcopului Grigorie Maior,* în „*Blajul*”, I, 1934, nr. 1, p. 24-32; Idem, *Cuvântarea protopopului Dănilă Pop de Cătina, în Sinodul de la Blaj din 12 august 1782, când episcopul Grigore Maior, silit de intrigi şi calomnii, şi-a dat demisia din scaunul episcopesc, retrăgându-se în mânăstirea din Alba Iulia,* în „*Blajul*”, III, 1936, nr. 2, p. 103-106; Augustin A. Pop, *Călugării de la Blaj şi rolul lor în viaţa culturală a neamului,* în „Cultura creştină”, XVII, 1937, nr. 4-5, p. 308-324, pass.; Ioan Ardeleanu senior, *Oameni din Sălaj,* Zalău, 1938, p. 11-25, 187-193; Ştefan Manciulea, *Ctitorii şcoalelor din Blaj,* Blaj, f.a., p. 29-42; Nicolae Comşa, *Dascălii Dascălii Blajului,* Blaj, 1940, p. 171-8; Nicolae Albu, *Istoria învăţământului …*, p. 224, 250; Octavian Bârlea, *Ex historia romena: Ioannes Bob, episcopus Fogarasiensis (1783-1830),* Freiburg, 1951, pass; Ion Dumitriu-Snagov, *Românii în arhivele Romei (Secolul XVIII),* Bucureşti, 1973 , pass.; Engel Károly, *Din tezaurele bibliotecii noastre: tezele disputei publice filosofice susţinută de Grigore Maior la colegiul de Propagadanda Fide,* în „*Biblioteca şi cercetarea*”, III, 1979, p. 147-187; Magdalena Tampa, *Din nou despre începuturile bibliotecii de la Blaj. Cărţi şi posesori: Grigore Maior,* ibid., V, 1981, p. 93-105; Ioan Chindriş, *O tipăritură necunoscută: necrologul lui Grigore Maior,* în „*Steaua*”, XXXIV, 1983, nr. 8, p. 31; Grigore Ploeşteanu şi Ana-Maria Alexandra Buta, *Un publicist de seamă – Grigore Maior*, în „Marisia”, XXIII-XXIV, 1994, p. 289-344.

a intrat călugăr la Mănăstirea Sfânta Treime din Blaj, în 1747, o dată cu Grigore Maior şi Silvestru Caliani. A fost apreciat şi promovat de Petru Pavel Aron, dar a intrat în conflict cu urmaşul acestuia, Atanasie Rednic, care l-a mutat disciplinar la Mănăstirea Strâmba Fizeşului, lângă Gherla, în 1765. Fire răzbătătoare, Cotorea s-a mutat paroh la Gherla, unde a zidit o biserică pentru românii uniţi din cartierul Candia. După moartea lui Rednic, s-a întors în mănăstirea blăjeană, unde a murit la o dată necunoscută. Lucrarea lui *De schismaticia grecilor*, însoţită de compilaţia intitulată *Despre articuluşurile ceale de price*, deşi n-a văzut lumina tiparului la Blaj, l-a impus în rândul ideologilor unirii de foarte tânăr. Traducerea din Louis Maimbourg a făcut-o pe când era student la Tirnavia, în 1746, sub influenţa literaturii prozelite dure a iezuiţilor. Iezuitul francez făcuse şcoală cu această lucrare (6 părţi în două volume), tipărită mai întâi la Paris în 1677, apoi tot acolo în 1678, 1679, 1682, 1687 etc. A cunoscut traduceri în mai multe limbi, între care, iată, şi una românească, abreviată desigur, dar relativ timpurie (prima ediţie germană va apărea abia în 1841, la Aachen). Compilând după obiceiul vremii, Cotorea inserează în *Despre articuluşurile*... pasaje originale, în care deplânge situaţia deplorabilă a românilor în comparaţie cu trecutul glorios al strămoşilor: „Era oarecând şi neamul rumânesc neam vestit şi lăudat, iară acum fără de veaste şi de toţi ocărât zace. Era oarecând viteaz şi în războiu tare, iară acum fără de puteare şi mai fricos decât alte neamuri. Era oarecând înţălept, iară acum încunjurat de norul nesciinţii. Era de cinste, iară acum de toţi lăpădat. Poruncea oarecând şi Ardealului, iară acum nici ţării sale. Îi slujea oarecând alte neamuri, acum dânsul este bajocura acestora".[518] Cotorea incriminează pe bună dreptate, pentru această situaţie dezolantă a românimii din vremea sa, faptul infortunat că românii s-au despărţit de vechea lor credinţă apuseană, religia romană în care s-au născut ca popor. Lamentaţia este cea dintâi manifestare a unei marote dragi intelectualilor blăjeni, atotputernică în perioada creativă a Şcolii Ardelene: oftatul după gloria strămoşilor romani şi dorinţa de a reînvia ceva din spiritul acestora. Senzaţional este însă un fapt pe care toţi cunoscătorii textului l-au ignorat.

Scrisul lui Gherontie Cotorea

Prin aserţiunea „Poruncea oarecând şi Ardealului", autorul extinde conceptul de „neam românesc" asupra tuturor românilor, mutând centrul ontologic dincolo de Carpaţi şi intuind astfel corect ideea modernă de naţiune română. Este o primă schiţă a unităţii naţionale, unde interesul general transcede rostul practic al scrierii: aceea de a defini şi apăra unirea românilor ardeleni cu Biserica Catolică. Gherontie Cotorea este bănuit a fi iniţiatorul lucrării *Floarea adevărului* de la 1750, datorită încărcăturii de idei prozelite catolice pe care le-a adus de la Tirnavia, centru iezuit cu o puternică activitate în vremea Contrareformei.[519] După unii autori,[520] a scris o *Carte de religie şi obiceaiurile turcilor,* a cărei soartă nu se cunoaşte. Este probabil una şi aceeaşi scriere cu aceea care s-a publicat mai târziu în *Calendarul de la Buda,* cu titlu analog.[521] Tot el ar fi autorul celebrei *Învăţături creştineşti* de la Blaj din 1753 (cu a doua ediţie în 1756).[522]

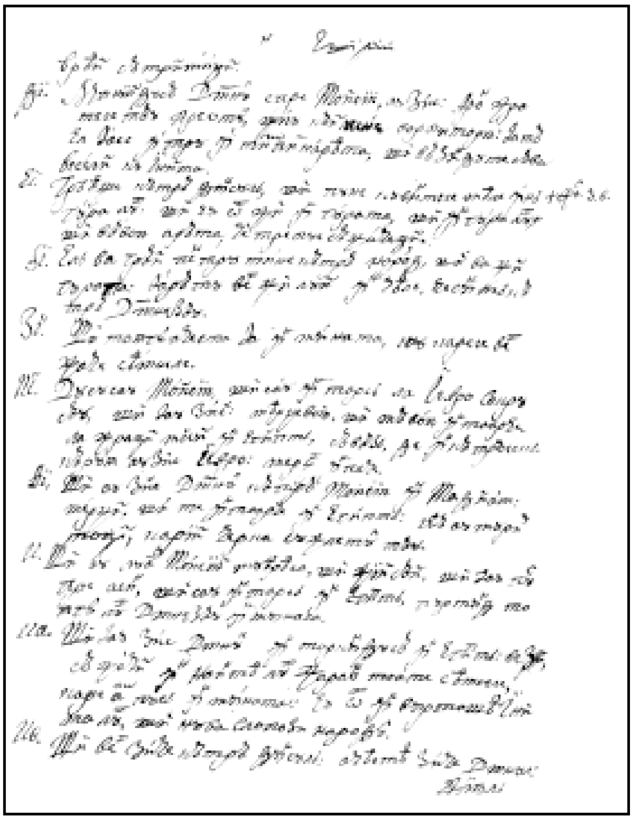
[518] Gherontie Cotore, *Despre articuluşurile ceale de price*, ediţie îngrijită de Laura Stanciu, Alba Iulia, 2000, p. 89.

[519] Teodor Bodogae în *Despre cunoştinţele teologice ale preoţilor noştri*..., p. 287.

[520] Vezi de pildă Ioan Raţiu, *Dascălii noştri*..., p. VIII-IX.

[521] Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea,* II, p. 331, n. 176; Augustin Bunea, *Episcopii*..., p. 373.

[522] Despre Gherontie Cotorea: Samuil Micu, *Scurtă cunoştinţă*..., p. 121-122; idem, *Brevis historica notitia*..., p. 373, 388, 394, 396-398; idem, *Istoria românilor*, p. 331; Timotei Cipariu, *Acte şi fragmente*..., p. 101, 106, 115-117, 119, 121; Alexandru Grama, *Istoria besericei româneşti*..., p. 135, 142; Nicolaus Nilles, *Symbolae*..., II, p. 613, 661; Augustin Bunea, *Din istoria românilor*..., p. 25, 233; idem, *Episcopii*..., p. 9, 34, 134, 143, 235, 277-295, 344, 368, 371-373; Nicolae Iorga, *Istoria literaturii româneşti în secolul al XVIII-lea,* II, p. 61, 63, 139, 150, 355-356; Ioan Raţiu, *Dascălii noştri*..., p. VII-IX; Ioan Georgescu, *Istoria bisericei creştine* ..., p. 209, 219, 223, 225; D. Găzdaru, *Contribuţie la relaţiile lui Grigore Maior, Gheorghe Şincai şi Petru Maior cu Roma,* p. 7-11; Augustin A. Pop, *Călugării de la Blaj*..., în „*Cultura creştină*", XVII, 1937, nr. 4-5, p. 308-324; Ion Mureşan, *Ardealul,* Bucureşti, f.a., p. 214; N. Drăganu, *Histoire de la litterature roumaine de Transylvanie des origines a fin du XVIII-e siecle,* Bucureşti, 1938, p. 56-59; Nicolae Comşa, *Dascălii Blajului,* p. 18; Lucian Predescu, *Enciclopedia „Cugetarea",* Bucureşti, 1940, p. 229; Nicolae Albu, *Istoria învăţământului românesc*..., p. 118-119, 138, 178, 195; Nicolae Comşa, *Manuscrisele româneşti din Biblioteca Centrală de la Blaj,* Blaj, 1944, p. 94-95; I. Tóth Zoltán, *Cotore Gerontius és az erdélyi román nemzeti öntudat ébredése*, În „Hitel", 1944, p. 84-95; Octavian Bârlea, *Ex historia romena*..., pass; D. Prodan, *Supplex Libellus Valachorum,* p. 226, 229, 281; *Istoria literaturii române,* I, Bucureşti, 1970, p. 512-514; Mircea Anghelescu, *Preromantismul românesc,* Bucureşti, 1971, p. 36; I. Dumitriu-Snagov, *Românii în arhivele Romei*..., p. 151, 158-161, 21, 222-225; Maria Protase, *Petru Maior, un ctitor de conştiinţe,* Bucureşti, 1973, p. 115, 184, 330; Adela Becleanu-Iancu, *Geneza culturologiei româneşti,* Iaşi, 1974, p. 75-76; Ion Lungu, *Şcoala Ardeleană,* Bucureşti, 1978, p. 93-96; *Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900,* Bucureşti, 1979, p. 233-234; Ioan Chindriş, *Transilvanica*, p. 736.

Scrisul lui Atanasie Rednic

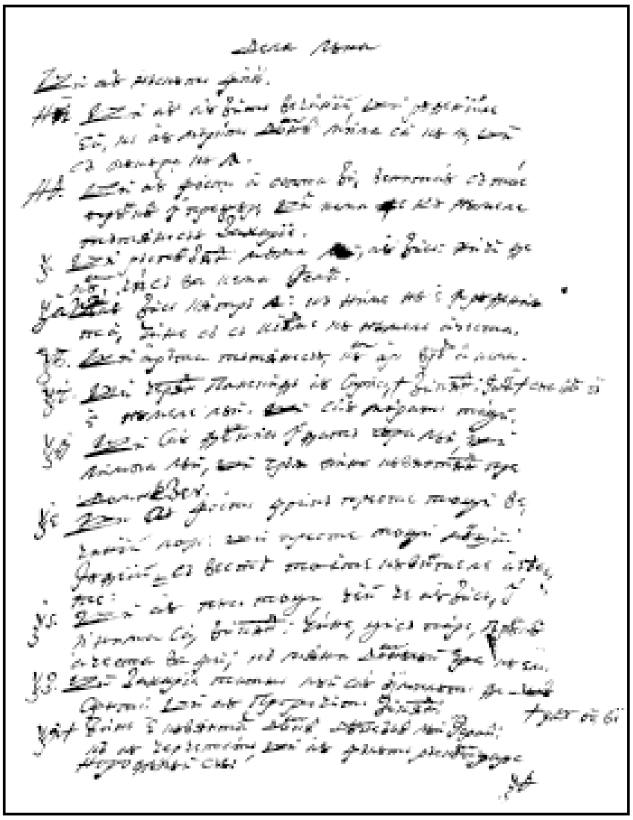
Atanasie Rednic se numără şi el între traducătorii cerţi ai Bibliei Vulgata de la Blaj. S-a născut la o dată necunoscută, dintr-o familie nobilă din Giuleştii Maramureşului. A studiat teologia la Viena, dar adevărata pregătire doctrinară şi-a perfecţionat-o la Munkács, unde şi-a făcut ucenicia de călugăr bazilitan. Munkács-ul era o episcopie unită cu vechime de câteva decenii în momentul când românii aderă la Unirea cu Biserica Romei. Mai apoi, această dieceză din nordul Ungariei a fost foarte bine controlată de iezuiţi şi, deci, influenţa latină în viaţa greco-catolicilor ruteni era mult mai accentuată decât la românii din Transilvania. Dar, în acelaşi timp, aici se păstrau câteva tradiţii monahale foarte rigide, de tip oriental, nealterate de la 1360, când Teodor Koriatovici, principe rutean şi duce de Munkács, a înfiinţat mănăstirea bazilitană din Muntele Cernek. La venirea în Transilvania, în 1750, Rednic a adus cu sine acest amestec hibrid de monahism oriental excesiv şi fidelitate faţă de Roma şi iezuiţi, pe care l-a inoculat şi vicarului apostolic şi mai apoi episcopului Aron. Viaţa geamănă întru monahism excesiv a celor doi a produs admiraţie la nivelul popular, dar şi multe nemulţumiri în rândul clericilor învăţaţi de la Blaj. I-a fost sprijin de nădejde episcopului său, dominându-l însă în calitate de confesor. Rednic este omul care a ştiut să-şi ascundă cu cea mai mare grijă meritele culturale, impunând, se pare, pseudonimul de „Cuvioşii ieromonaşi” pentru multe scrieri din timpul lui Aron. Modestia sa călugărească era însă influenţată şi de celebra deviză iezuită „Ad maiorem Dei gloriam”, după care individualitatea se pierde în spatele efortului pentru mărirea neîncetată a lui Dumnezeu. Personaj antipatizat în contemporaneitate şi posteritate, Rednic a fost totuşi de o consecvenţă rară cu sine însuşi, toată viaţa. A urcat în scaunul episcopal după Petru Pavel Aron, în urma Sinodului electoral de la Blaj din 30 iunie 1764. După înscăunare, Rednic s-a răfuit cu rivalii săi în mod aspru. Ei erau în acel moment cei mai învăţaţi bărbaţi ai românilor: Grigore Maior, care a fost condamnat să rămână pe viaţă în închisoarea Mănăstirii de la Munkács, Gherontie Cotorea, trimis la obscura mănăstire Strâmba de lângă Fizeşul Gherlei şi Silvestru Caliani, trimis la o mănăstire tot atât de sălbatică, Măgina. Rămas fără opoziţie, Atanasie Rednic a condus eparhia în mod despotic, până în 2 mai 1772, când a murit. Dacă poporul l-a simpatizat, totuşi, faptul se datorează vieţii sale „ascetice”, de „sfânt”. Samuil Micu scrie despre el: „Vlădica Atanasie viiaţă sfântă şi curată au petrecut, şi era foarte păzitoriu rânduialelor Besearecii Răsăritului”.[523] La data traducerii Bibliei, Rednic forma o echipă cu cei pe care îi va mazili câţiva ani mai târziu, dovadă a talentului lui Aron de a stăpâni patimile mărunte din jurul său, în beneficiul scopului cultural.[524]

Silvestru Caliani, traducător şi el, a fost una din marile speranţe neconfirmate ale Blajului iluminist. Originar din Sânmărtinul de Câmpie, comitatul Dăbâca, a fost al treilea călugăr greco-catolic la noua mănăstire din Blaj, după Petru Pavel Aron şi Grigore Maior. Fiu de nobil român, a fost trimis de Inochentie la studii în Roma, împreună cu Grigore Maior, la Colegiul de Propaganda Fide, după reîntoarcerea de acolo a lui Aron, în 1743. Colegiul roman i-a expediat, însă, înapoi spre ţară, căci le lipsea noviciatul bazilitan cerut. Şi-au trecut noviciatul la Munkács, după care s-au întors la Roma. La revenirea în Blaj, Caliani a intrat în mănăstire, în 1747. A fost partenerul fidel al lui Grigore Maior în toate acţinile acestuia, legate de speranţa revenirii în ţară a lui Inochentie Micu-Klein, de la Roma, şi de blocare a accesului lui Petru Pavel Aron la episcopie. La Sinodul electoral de la Blaj din 1751 a fost contracandidatul lui Aron, alături de Maior, fapt care va răci pe viitor şi mai mult relaţiile celor doi cu episcopul

---

[523] *Istoria bisericii*, II, p. 354.

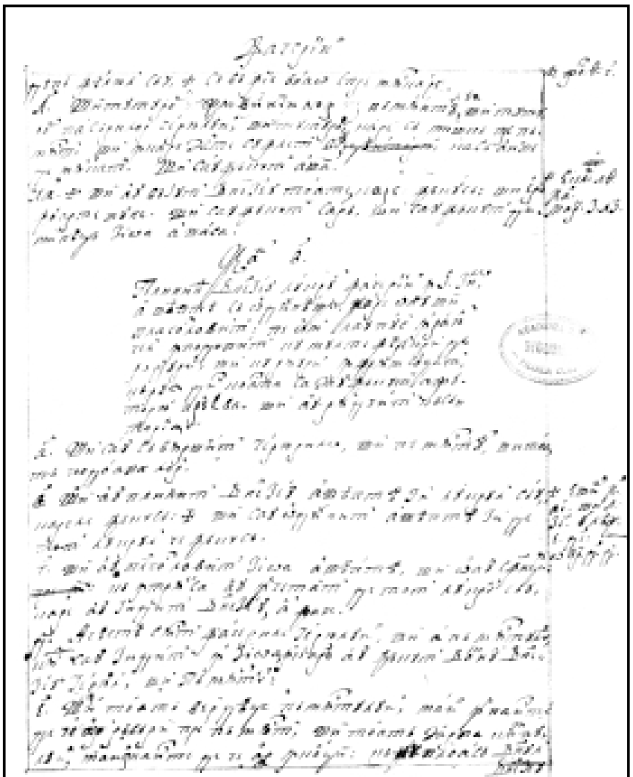
[524] Despre Atanasie Rednic: József Benkő, *Transilvania sive Magnus Transsilvaniae Principatus...*, II, 235; Samuil Micu, *Scurtă cunoştinţă...*, p. 120-121; idem, *Brevis historica notitia...*, p. 394-398; idem, *Istoria românilor*, p. 343-355; Petru Maior, *Istoria bisericii...*, p. 131-132; Joanicius Basilovits, *Brevis notitia fundationis Theodori Koriathovitz...*, II, p. 174-175; Timotei Cipariu, *Acte şi fragmente...*, p. 113-125; Alexandru Grama, *Istoria bisericei româneşti...*, p. 138-144; Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, 622-639; Eudoxiu Hurmuzaki, *Fragmente din istoria românilor*, 240-246; *Şemantismul veneratului cler al Archidiecezei metropolitane greco-catolice române pre anul Domnului 1900, de la Sînta Unire 200*, p. 31-34; Augustin Bunea, *Episcopii...*, pass.; Ioan Raţiu, *Dascălii noştri...*, p. XI-XII; Ioan Georgescu, *Istoria bisericei creştine ...*, p. 224-226; Zenovie Pâclişanu, *Din istoria bisericească a românilor ardeleni...*, p. 27; Alexandru Nicolescu, *Arhiereii Blajului şi activitatea lor pentru neam,* în „Cultura creştină”, XVII, 1937, nr. 4-5, p. 218-229; Alexandru Lupeanu, *Evocări din viaţa Blajului,* Blaj, 1937, p. 69-80; Ştefan Manciulea, *Ctitorii şcoalelor din Blaj*, Blaj, f.a., p. 28-29; Nicolae Comşa, *Dascălii Blajului*, p.17; Nicolae Albu, *Istoria învăţământului românesc...*, p. 138, 143, 79, 187, 190, 197, 199, 225; Octavian Bârlea, *Ex historia romena...*, pass; I. Dumitriu-Snagov, *Românii în arhivele Romei ...*, pass.

Scrisul lui Silvestru Caliani

rezultat după acest sinod, Aron desigur. Totuşi, s-a numărat printre sfetnicii acestuia, iar în 1754, la deschiderea şcolilor blăjene, a fost numit catehet şi prefect de studii la clerici, o funcţie didactică însemnată la acea dată. A îndeplinit şi funcţia de prepozit al mănăstirii. După moartea lui Petru Pavel Aron a intrat în conflict cu următorul episcop, Atanasie Rednic, din care cauză a fost trimis la Mănăstirea Măgina, pedeapsă care i-a fost comutată în aceea de portar la mănăstirea din Blaj, unde fusese superior al călugărilor. Nu i se cunosc contribuţii scrise, în afara colaborării la Vulgata lui Aron. Datele naşterii şi morţii nu-i sunt cunoscute.[525]

Un personaj interesant între traducători este laicul **Petru Pop de Daia**,[526] fostul secretar al lui Inochentie Micu-Klein. Originar din Daia Română, dintr-o familie de mici nobili români, era fratele protopopului Avram Pop de Daia, la rândul său secretar al lui Petru Pavel Aron. Asemeni multor tineri români uniţi, a urmat cursurile liceului iezuit din Cluj, generos deschis celor veniţi din noua confesiune ardeleană. S-a remarcat în rândul acestora printr-o activitate aparte, finalizată cu un examen strălucit de „bacalaureat", în 1738, formă echivalentă unei licenţe din zilele noastre. Lucrarea lui de absolvire, *Synopsis Vitae Sancti Francisci Salesii*, a văzut lumina tiparului în acelaşi an, fiind prima carte a unui român dedicată unui sfânt apusean apărută în mediu iezuit ardelean.[527] A fost un bun cunoscător al limbii latine, dovadă faptul că Inochentie l-a făcut secretar al său şi l-a luat cu sine la Viena, în 1744, alături de Petru Aron, recent venit de la studii din Roma. După fuga episcopului Inochentie şi întoarcerea la Blaj, Petru Pop de Daia va ajunge sameş (*rationista*) al domeniului episcopal, ulterior urcând la treapta de administrator (*provisor cameralis*). În calitate de personaj important al zonei, ajunge asesor al comitatului Alba Inferioară, post

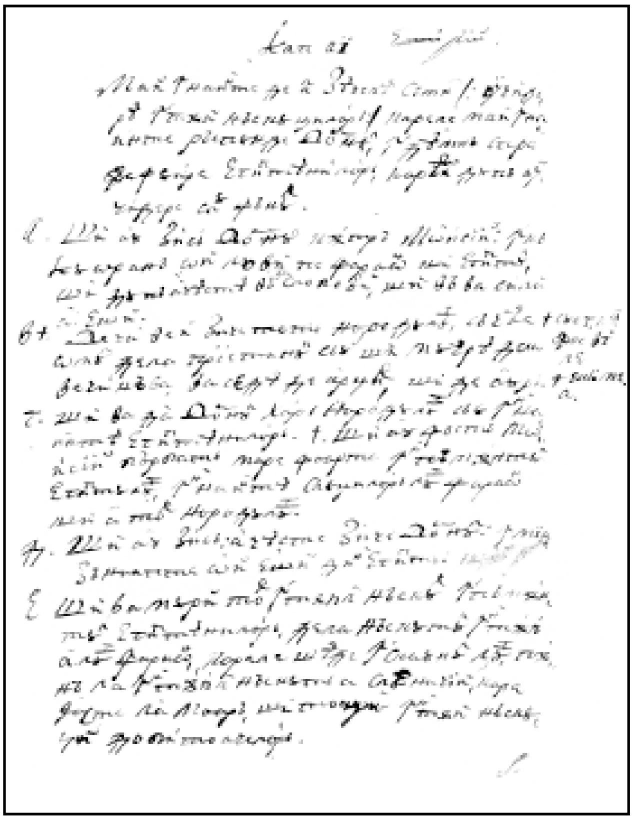

Scrisul probabil al lui Petru Pop de Daia

[525] Informaţii despre el: Samuil Micu, *Istoria românilor*, p. 305, 331, 335, 345, 351; Timotei Cipariu, *Acte şi fragmente...*, p. 92-125 (intermitent), 223; Alexandru Grama, *Istoria bisericei româneşti...*, p. 125, 135, 140-143, 145; Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, p. 661; Augustin Bunea, *Din istoria românilor...*, p. 24, 143, 222, 225-226, 233; idem, *Episcopii...*, p. 278-279, 284, 289-295, 309-311; Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea*, II, p. 61; Ioan Georgescu, *Istoria bisericei creştine ...*, p. 209, 225; Zenovie Pâclişanu, *Corespondenţa din exil a episcopului Inochentie Micu-Klein (1746-1786)*, Bucureşti, 1924, pass.; D. Găzdaru, *Contribuţie la relaţiile lui Grigore Maior, Gheorghe Şincai şi Petru Maior cu Roma*, p. 6-11; Augustin A. Pop, *Călugării de la Blaj ...*, p. 310-311; Nicolae Comşa, *Dascălii Blajului*, p.19; Nicolae Albu, *Istoria învăţământului românesc...*, p. 119, 179-180; Octavian Bârlea, *Ex historia romena...*, p. 87; I. Dumitriu-Snagov, *Românii în arhivele Romei...*, pass.; Maria Protase, *Petru Maior*, p. 91, 236; Laura Stanciu, *Biografia unei atitudini: Petru Maior (1760 – 1821)*, Cluj-Napoca, 2003, p. 50, 54, 116.

[526] Identificarea, cu puţine şanse de eroare, a lui Petru Pop de Daia, după scrisul acestuia, a fost făcută de colegele Laura Stanciu şi Gabriela Mircea, cărora li se aduc cela mai calde mulţumiri.

[527] Titlul întreg al cărţii, în maniera barocă a tezelor de susţinere, este: *Synopsis Vitae Sancti Francisci Salesii, Episcopoi, et Principis Gebenensium, Dum in Alma, ac Regio-Principali Soc. Jesu Academia Claudiopolitana Positiones Universae Philosophiae publicae propugnaret Nobilis, ac Eruditus D. Petrus Dállyai . AA. LL. et Philosophiae Baccalaureus, nec non pro suprema ejusdem Laurea Candidatus, è Sem. S. Josephi. Praeside R.P. Nicolao Janosi è Societ. Jesu AA. LL. et Philosophiae Doctore, ejusdemque Professore ordinario, et p. t. Seniore. Auditoribus oblata. Anno Salutis MDCCXXXVIII. Mense ... die ... Claudiopoli. Typis Academicis Soc. Jesu.*

Scrisul probabil al lui Ioan Săcădate

echivalent cu acela de membru în consiliul comitatului. Era om cu familie, după o mărturie a agentului aulic al lui Inochentie, Georg Hardt.[528] De la el a rămas o relatare din 1747 despre cuvântarea lui Micu-Klein la sinodul care a avut loc în Blaj, în preajma plecării la Viena, în 1744.[529]

A şaptea grafie vizibilă în manuscrisul V1 este sub semnul incertitudinii. Ca presupunere, se poate avansa numele lui **Ioan Săcădate**, cel mai cunoscut protopop al Blajului din secolul al XVIII-lea, personaj implicat în toate evenimentele care au străbătut centrul episcopesc şi religia unită vreme de decenii. S-a născut în satul Săcădate din zona Sibiului, la o data necunoscută, pe cât de necunoscute sunt şi etapele biografiei sale până la a fi pomenit ca protopop al Blajului. Asemeni cvasitotalităţii protopopilor uniţi, a participat la eforturile zadarnice de a-l readuce în ţară pe Inochentie Micu-Klein din exilul de la Roma şi a-l reactiva în scaunul episcopal. Se pare că Inochentie avea o încredere deosebită în apropiatul său protopop, de unde şi numeroasele scrisori pe care i le adresează de la Roma, agitându-l şi implicându-l în acţiunile considerate sediţioase de către autorităţile de la Viena.[530] A colaborat însă armonios şi cu Petru Pavel Aron, care l-a inclus în echipa celor dintâi profesori de la Blaj, în 1754. Gherontie Cotorea şi „cinstitul protopopul Săcădate" trebuiau să-i înveţe praxa bisericească pe elevii de la şcoala cu programă pur religioasă.[531] În 1758 Săcădate făcea parte din comisia teologilor avizaţi ai Blajului, menită să-i examineze pe preoţii candidaţi la promovare. Prezenţa lui în această comisie era imposibilă fără cunoaşterea temeinică a limbii latine, aşa cum era cazul celorlalţi membri (episcopul Aron, Grigore Maior, Silvestru Caliani şi Atanasie Rednic) şi fără cunoştinţe aprofundate de teologie catolică. Altminteri, cooptarea lui, unicul necălugăr, nu îşi găseşte explicaţia logică.

Echipa astfel alcătuită a trecut la tălmăcirea Vulgatei în româneşte, într-o formulă de lucru unică, impusă desigur de Aron. În mod firesc, trebuia să i se repartizeze fiecăruia câte o parte din textul latin, traducând astfel toţi deodată. Dimpotrivă, li s-a impus lucrul în linie unică, pe acelaşi „impurum", text primar sau maculator. Este greu de crezut că procedeul are pereche în cultura biblică. Nu traducea odată decât un singur om, un număr fluctuant de pagini, după care urma altul la rând, continuând munca precedentului de la pagina, cartea, capitolul sau versetul unde se oprise cel de dinaintea lui. De la primele versete ale Genezei, toate grafiile sunt prezente în manuscrisele V1, dovadă că întregul grup de traducători era la moşia episcopească din Cut în martie 1760, când se încheie această carte. Nu este de imaginat că ei s-au plimbat de la Blaj la Cut şi înapoi, numai pentru a traduce câteva pagini şi a face apoi loc altuia. Nici prezenţa lor permanentă la moşie, vreme de nouă luni, nu este posibilă, căci Blajul clerical ar fi fost decapitat pur şi simplu în lipsa întregii conduceri bisericeşti, aproape un an. Este de presupus că intervalul de circa două săptămâni de la Cut a fost unul de acomodare şi testare a neobişnuitei metode, după care traducerea a continuat la Blaj, în acelaşi stil. Aceiaşi oameni, oricum puţini la număr, aveau diverse alte îndatoriri pastorale, monahale, didactice, administrative şi culturale de îndeplinit, dar traducerea a decurs fără oprire. Om după om, în stil aproape militar, fiecare se apuca de lucru cu forţe proaspete, după un interval variabil de timp. Cantitatea de muncă pe om-repriză este de o inegalitate deconcertantă. Aron însuşi, care nu s-a cruţat deloc în această muncă istovitoare, traduce uneori 2-3 pagini, pentru ca alteori să nu se oprească preţ de zeci de pagini. Dar ce l-a putut determina pe ierarhul de la Blaj să opteze pentru această metodă insolită? Aron era, fără îndoială, convins de dificultăţile unei prime traduceri româneşti din latină, mai ales fiind vorba de textul Bibliei. Cei şapte traducători îşi aveau fiecare personalitatea sa, gradul de familiarizare cu limba latină, discrepanţe în stăpânirea limbii române înseşi, având în vedere faptul că nici unul dintre ei nu făcuse şcoală

---

[528] Francisc Pall, *Inochentie Micu-Klein...*, II, partea întâi, p. 6.

[529] Despre el: Nicolaus Nilles, *Symbolae...*, II, p. 268; Gheorghe Bogdan-Duică, *Procesul episcopului Ioan Inochentie Clain*, p. 51-58; Augustin Bunea, *Episcopii...*, p. 378; Zenovie Pâclişanu, *Corespondenţa din exil a episcopului Inochentie Micu-Klein ...*, p. 29, 57, 60, 115; Andrei Veress, *Bibliografia română-ungară*, I, p. 222, 226, 233-234, 299; Aurel Răduţiu, *Daia Română la 1785*, în „Apulum", XVI, 1978, p. 311-322; Francisc Pall, *op. cit.*, I, p. 14, 21, 67, 76, 82, 139, 190; II, partea întâi, p. 9, n. 9.; Ioan Chindriş, *Transilvanica*, p. 642-643.

[530] Vezi Zenovie Pâclişanu, *Corespondenţa din exil...*, pass.; Francisc Pall, *op. cit.*, I, p. 82, 94, 96, 99, 101-103, 105-106, 108-109, 111, 139-140, 209, 211; II/1, p. 209, 233-234, 268, 280-281, 383; II/2, p. 324-325.

[531] Vezi supra, n. 253.

românească dincolo de buchiseala din copilărie, pe texte bisericeşti simple, împreună cu preotul sau cu cantorul satului. O traducere „pe felii” ar fi putut scoate în evidenţă deosebiri mari între traducători, greu de armonizat ulterior. Astfel însă, având fiecare sub ochi felul cum a lucrat precedentul, cum s-a lucrat înaintea sa, şansele unui produs final unitar creşteau considerabil. Chiar şi aşa, nu lipsesc diferenţele, uneori bătătoare la ochi, ale textului final, mai ales la capitolul ortografic. Se mai poate lua în considerare şi un alt motiv, de ordin material de data aceasta, foarte serios pentru acea vreme: lipsa unui număr de exemplare din aceeaşi ediţie latină, după care să poată lucra independent fiecare traducător. Indiferent de motivul care a impus metoda, ea s-a dovedit operativă şi explică în bună parte răstimpul uimitor de scurt în care s-a tradus Vechiul Testament. Căci a traduce Vulgata într-o limbă oarecare, inclusiv româna, însemna de fapt traducerea Vechiului Testament. În marşul textului biblic prin istorie, Noul Testament s-a sintetizat într-o recenzie unitară, fără deosebiri, fenomen care face ca la această diviziune a Bibliei atât Vulgata cât şi Septuaginta să ofere aceeaşi desfăşurare structurală, narativă şi textuală, în cele mai mici amănunte. Altminteri stăteau însă lucrurile cu Vechiul Testament. Recenzia LXX şi Vulgata lui Ieronim proveneau din protomodele diferite şi prezentau deosebiri care s-au clasicizat şi au coexistat în paralel. Aceste deosebiri au ajuns emblematice în momentul când una şi alta dintre Biblii a devenit reprezentativă pentru una sau alta dinte bisericile creştine. Sinodul de la Trident a fixat pentru viitorul Bisericii Catolice un model „autorizat” al Vulgatei lui Ieronim, care o îndepărtează şi mai mult de LXX. Părinţii sinodului tridentin au scos din rândul cărţilor canonice *Rugăciunea lui Manasie*, *3 Ezdra* şi *4 Ezdra*. Totuşi – precizează ei – aceste cărţi „sunt pomenite uneori de unii sfinţi părinţi şi se întâlnesc în câteva Biblii latine, atât manuscrise cât şi tipărite”, astfel că li se destinează un loc în afara „cărţilor sacre”, la sfârşitul textului biblic, fără nici o concordanţă sau alte intervenţii (*nullae ad marginem concordatiae, nullae notae, nullae variae lectiones*) . În această formă discriminatorie s-a fixat Vulgata post tridentină, prin redacţia stabilită de Papii Sixt V şi Clement VIII, după care s-au tipărit o puzderie de ediţii în întreaga Europă. O asemenea ediţie au folosit şi traducătorii de la Blaj, una pe care am avut şansa să o identificăm nu doar ca ediţie, dar şi ca exemplar efectiv de lucru. Este o Biblie tipărită la Veneţia în 1690, cu un titlu sobru, *Biblia Sacra*, plasat în mijlocul paginii realizate dintr-o compoziţie grafică elegantă.[532] Ediţiile istorice ale Vulgatei prezintă mici diferenţe de ordin lexical între ele. Cea de referinţă în cazul de faţă corespunde în amănunt traducerii româneşti. Dar există familii întregi de Vulgate cu textul identic celui tradus de blăjeni. Nici indicarea ediţiei nu îndrituieşte la afirmaţia că se cunoaşte *exemplarul* concret după care s-a lucrat. Pentru acest caz, însă, şansele identificării indubitabile sunt certe. Cartea provine din cel mai vechi fond al bibliotecii călugărilor bazilitani de la Blaj. Ea este împânzită de sublinieri fine şi bifări de pasaje cu creioane de două culori, albastru şi roşu, trădând cel puţin doi dintre traducătorii care au simţit nevoia să se ajute astfel. Este exclusă logic ideea că una sau două persoane din mediul românesc au citit întregul Testament Vechi, cu interes subliniat punctual, numai de dragul lecturii, fără un scop lucrativ, în condiţiile când exista o Biblie românească generalizată, cea de la Bucureşti din 1688, deci anterioară Vulgatei de la Veneţia. Din contră, Noul Testament nu are nici o subliniere, în pofida faptului că s-a dovedit de-a lungul vremii a fi o lectură mult mai îndrăgităt, egalând popularitatea literară a psalmilor din Vechiul Testament. Se va explica motivul acestei lipse. Întâmplarea fortunată, de a fi în posesia cărţii pe care au avut-o în mâinile lor traducătorii de la Blaj şi i-au admirat ilustraţia bogată şi sugestivă, dorind pentru poporul lor un lucru similar, a dus la hotărârea de a reproduce în ediţia de faţă gravurile din ediţia venetă, la locurile pe care le secondează în plan vizual. Se reconstituie astfel atmosfera imagistică a Vulgatelor din Europa occidentală, unde artişti de renume au ilustrat ediţii ale Bibliei.

Petru Pavel Aron şi colaboratorii săi aveau aşadar în faţă o ediţie tridentină a Vulgatei, pe care voiau să o transpună în limba română. Aici însă versiunea LXX avea un trecut şi un prestigiu prea mare, pentru ca discriminările operate la Trident să poată trece neamendate. În *Biblia de la Bucureşti*, *3 Ezdra* figurează în rândul celor „sfinte”, canonice, iar Samuil Micu va include în *Biblia de la Blaj* şi rugăciunea lui Manasie. Din nou era pus Aron în situaţia de a naviga înţelept între cele două esenţe ale bisericii pe care o păstorea. Un fapt era lipsa din Vulgata a unor cărţi biblice existente în LXX (*3 Macavei*, *4 Macavei*), desfiinţarea altora ca structuri autonome şi înglobarea lor în locuri diferite (*Scrisoarea lui Ieremia*, *Cântarea celor trei tineri, Susana*, *Istoria balaurului şi a lui Bel*), şi cu totul altceva marginalizarea cărţilor pe care ortodocşii le considerau sfinte. În ochii cititorului, demersul tridentin putea constitui o blasfemie. Aron a forţat ritmul traducerii în ideea de a tipări Biblia sa în forma Vulgatei. Trebuia, ca atare, să ia în considerare reacţia viitoare a cititorilor, pe care aruncarea celor două cărţi la sfârşitul Bibliei îi putea îndepărta, le putea trezi ostilitatea. Dincolo de tăcerea documentelor, postura episcopului şi a colaboratorilor săi trebuie să fi fost delicată. Conciliul de la Trident, punctul de start al Contrareformei catolice, generatoare de polemici dure nu doar pe relaţia sud – nord, contra reformaţilor „eretici”, ci şi pe vest – est, contra ortodocşilor „schismatici”, a revigorat puternic Biserica Catolică, acum cu tendinţe de globlizare, prin aruncarea în luptă a formidabilei armate care a fost Compania lui Isus. Iezuiţii, cărora le datora o bună parte a pregătirii sale intelectuale, nu erau pe placul lui Aron, sau cel puţin nu ca elemente intruse în Biserica Unită, prin teologul impus de actele primare ale unirii. Să

---

[532] Această sobrietate contrastează puternic cu titlurile interminabile la modă în acea vreme. Aceeaşi ţinută simplă, lipsită de adausurile erudite baroce, caracterizează şi ediţia în sine. Formatul cărţii in 8° (18,5 x 11, 5 cm), 11 foi nenumerotate + 998 + 26 foi nenumerotate cuprinzând indicii de la sfârşit. Foile liminare cuprind o *Praefatio ad lectorem* (f. 2r + v), decretul Papei Clement VIII din 9 noiembrie 1602 pentru tipărirea Bibliei în tipografia Vaticanului (3r), decretul Conciliului de la Trident,unde se stabileşte care cărţi biblice sunt canonice şi care nu (3v) şi trei scrieri ale lui Ieronim, cea mai importantă fiind prefaţa la Pentateucul lui Moise. Întreaga tipăritură este ilustrată cu gravuri care însoţesc textul în plan vizual, în tradiţia Vulgatelor apusene bogat ilustrate. Indicarea tipografiei în josul foii de titlu: „Venetiis, apud Nicolaum Pezzana MDCLXXXX”. Cartea provine din vechiul fond al călugărilor bazilitani de la Blaj şi se păstrează la Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, cota B. 8738.

nu fi fost pustnicul de la Blaj de acord principial nici cu deliberatul tridentin referitor la Biblie? Fie din convingere proprie, fie din tactică de ierarh cunoscător al poporului său, el ignorează decretul din 8 aprilie 1546, în pofida anatemei pe care sinodalii de la Trident o preconizau pentru cei care nu vor respecta hotărârea privind Biblia. Cărţile *Rugăciunea lui Manasie*, *3 Ezdra* şi *4 Ezdra* sunt scoase din izolare şi puse în rândul cărţilor canonice, la sfârşitul Vechiului Testament. Pentru compromis, reproduce totuşi, la începutul *Rugăciunii lui Manasie*, celebra explicare a izolării celor trei cărţi, care s-a perpetuat prin toate ediţiile Vulgatei tridentine de până atunci: „Rugăciunea lui Manasie şi doao cărţi care supt nume de a treia şi a patra a lui Esdra să numesc, într-acest loc, afară adecă din rândul canoniceştilor cărţi a Vechiului Testament carele sfântul Sinod de la Trident le-au cuprins şi ca nişte canoniceşti a le priimi au poruncit, să pun, ca nu cumva de totul să se zăuite, fiind de oricarii sfinţi părinţi în scrisorile sale cândva chiemate şi în careva Biblii letineşti, şi scrise şi tipărite, aflându-să".[533] În plus, aceste cărţi nu sunt prevăzute cu concordanţe marginale. De fapt, întreaga Vulgată a lui Petru Pavel Aron reproduce fidel concordanţele din ediţia latină, iar a căuta concordnţe pentru cărţile în cauză era dincolo de intenţia traducătorilor.[534]

O problemă aparte a Biblei Vulgata de la Blaj este Psaltirea. Această cea mai îndrăgită şi mai răspândită dintre toate cărţile Bibliei a alimentat prin secole pietatea, gustul pentru lectură, erudiţia şi impulsul creator al cititorilor, limita superioară a ataşamentului faţă de psalmi constituind-o versificarea acestora. În cultura noastră, emblematică este în acest ultim sens *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, tipărită la Uniev, în Polonia, în 1673.[535] Acest interes răscolitor a produs diferenţe chiar între cele mai savante ediţii ale Psaltirii, din dorinţa editorilor de a oferi lirica davidiană într-o formă cât mai atractivă cu putinţă. Iată, în acest sens, o comparaţie între două Biblii din sfera Vulgatei latine, ambele tipărite la Veneţia, în 1690,[536] respectiv 1758.[537] Cea de a doua, cu caracter de ediţie critică, însoţeşte psalmii de rezumate antepuse ale acestora, relativ consistente, după procedeul obişnuit la capitolele celorlalte cărţi biblice. În ideea editorului, psalmii sunt echivalaţi metodologic cu capitolele, idee relativ justificată, pe câtă vreme ei au fost codificaţi în decursul vremii pe versete numerotate, asemeni tuturor versetelor din Biblie. Editorul de la 1758 n-a simţit nici o deosebire între psalmi şi celelalte texte biblice, din punctul său de vedere, unul erudit şi pragmatic. Cu totul altminteri gândeşte editorul veneţian de la 1690, care tratează psalmii diferit faţă de restul cărţilor Bibliei. Toate acestea, inclusiv cele trei apocrife scoase din corpul canonic al textului, beneficiază de rezumate ale capitolelor, tradiţionalele introduceri în materie fiind chiar foarte explicite, extinse. Nici un asemenea rezumat, însă, în cazul psalmilor. Cele 150 de unităţi ale Psaltirii urmează una după alta, fără nici o intervenţie a editorului, psalmii numerotaţi pe versete urmând să-şi dezvăluie singuri mesajul. Încercând o incizie în gândirea editorului anonim, se poate intui demersul unui om inteligent şi cu sensibilitate artistică dezvoltată, care a considerat fie redundantă, fie lipsită de gust şi eleganţă rezumarea unor poezii, cum sunt psalmii în cea mai pură accepţiune a cuvântului. Mulţi dintre psalmi, atât în Vulgata cât şi în LXX, au titluri de intare în materie, cel mai frecvent fiind *„In finem, Psalmus David"* (În sfârşit, psalmul lui David). Există titluri şi mai dezvoltate, cum ar fi la psalmul 3: *„Psalmus David, cum fugeret a facie Absalom filii sui"* (Psalmul lui David pe când fugea din faţa fiului său, Absalom) sau la 17: *„In finem puero Domini David, qui locutus est Domino verba cantici hujus, in diem qua eripuit eum Dominus e manu omnium inimicorum ejus, & de manu Saul, & dixit"* (În sfârşit, fiului Domnului, lui David, care a grăit Domnului cuvintele cântării acesteia, în ziua în care l-a izbăvit pe el Domnul din mâna tuturor duşmanilor lui şi din mâna lui Saul, şi zise"). Textul Vulgatei a evoluat spre transformarea acestui titlu în primul verset al psalmului, numerotat ca atare, în vreme ce în Septuaginta el este situat inaintea psalmului, de regulă după cifra de numerorate a acestuia. Originalitatea ediţiei veneţiene din 1690 constă în plasarea cifrei de numerotare **după** acest titlu-verset, cu excepţia psalmilor 1 şi 2: *„In finem, 1. Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, quando misit Saul, & cutodivit domum ejus, ut eum interficeret (1. Reg. 19,11.)* ***LVIII****"*. Există cazuri când numerotarea psalmului survine după două versete:

„ In finem,
1. In carminibus intellectus David,
2. Cum venissent Ziphæi, & dixissent ad Saul:
Nonne David absconditus est apud nos?
(1 Reg. 23, 19. & 26. 1 .) ***LIII****"*.

Acest procedeu neobişnuit este urmat de *Cartea psalmilor* din Vulgata lui Petru Pavel Aron, fidel şi fără nici o abatere: „Întru sfârşit, 1. Să nu pierzi! David, în scrisoarea stâlpului, când au trimis Saul şi au păzit casa lui, ca să-l omoară (1 Împăr. 19, 11), **58**". Sau, în al doilea caz,:

„Întru sfârşit
1. Întru cântările înţăleagerii lui David,
2. Când venise Zifei şi zisease cătră Saul:

---

[533] „Oratio Manassæ, necnon Libri duo, qui sub Libri Tertii, & Quarti Esdræ nomine circumferuntur, hoc in loco, extra scilicet seriem Canonicorum librorum, quos sancta Tridentina Synodus suscepit, & pro Canonicis suscipiendos decrevit sepositi sunt, ne prorsus interirent, quippe qui a nonnullis sanctis Patribus interdum citantur, & in aliquibus Bibliis Latinis tam manuscriptis, quam impresis reperiuntur".

[534] Ediţia Bibliei lui Samuil Micu din 1795 va cuprinde *3 Ezdra* şi *Rugăciunea lui Manasie* de asemenea fără concordanţe.

[535] Din literatura dedicată operei poetice a lui Dosoftei, vezi mai ales: Ştefan Ciobanu, *Dosoftei, mitropolitul Moldovei, şi activitatea lui literară*, Iaşi, 1918; Augustin Z. N. Pop, *Glosări la opera mitropolitului Dosoftei*, Cernăuţi, 1943; Henryk Misterski, *„Psaltirea în versuri". Metropolity moldawskiego Dosoftei'a a „Psalterz Dawidow" Iana Kochanowskiego*, Poznan, 1970; Dan Horia Mazilu, *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea*, Bucureşti, 1976, p. 283-296; Dan Buciumeanu, *Dosoftei, poetul. O hermeneutică a „Psaltirii în versuri"*, Drobeta-Turnu Severin, 2001.

[536] Vezi supra, n. 532.

[537] Supra, n. 496.

„Au nu David s-au ascuns la noi?”
(1 Împăr 23, 19 şi 26, 1.) 53

Identitatea absolută dintre Biblia Vulgata de la Blaj şi *Biblia Sacra* de la Veneţia din 1690 la aranjarea în acest fel a psalmilor în cadrul Psaltirii este dovada cea mai fermă a faptului că traducătorii români au avut ca original de lucru un exemplar din această ediţie, întrucât bibliotecile din România nu deţin Vulgate din alte ediţii cu acest mod de redactare. Cât despre identitatea exemplarului, element secundar, el este totuşi cert în cazul de faţă, prin elementele arătate mai sus. Iată, dar, că formal Aron a respectat imaginea Psaltirii din Vulgata, ceva mai mult, dintr-o ediţie care se îndepărtează la maximum de LXX. Fondul traducerii îl constituie însă limba română în care s-a realizat versiunea. Psaltirea era un accesoriu de cult printre primele traduse în limba română, începând cu *Scheiana*, *Voroneţiana* şi *Hurmuzachi*, manuscrise de la începutul secolului al XVI-lea. În 200 de ani, textul psalmilor în limba română şi-a şlefuit suficient forma şi şi-a acumulat fondul sociologic de cuvinte, pentru ca, la începutul secolului al XVIII-lea, să se poată închega o ediţie de linie, un text naţional al Psaltirii. Specialiştii consideră că Psaltirea naţională s-a realizat în 1703 la Buzău, textul ei rezistând prin vreme până în secolul al XX-lea, când îl regăsim în Biblia sinodală din 1914.[538] Petru Pavel Aron s-a îngrijit şi de tipărirea Psaltirii, care a apărut la Blaj în 1756, în rândul cărţilor liturgice scoase de sub teascul inaugurat la 1750. Nu se cunoaşte însă nici un exemplar din această ediţie,[539] aşa cum o enigmă este şi ediţia a doua. Ediţia a treia, din care se cunosc exemplare şi este descrisă bibliologic,[540] a apărut după moartea episcopului. Se poate pune întrebarea firească dacă există vreo legătură de ordinul similitudinii între Psaltirea blăjeană de cult şi cea din Vulgata tradusă la Blaj. Din analiza Psaltirilor de la Blaj din 1764, 1773, 1780, 1786 precum şi cea cuprinsă în *Biblia de la Blaj* din 1795, reiese că acestea au urmat, „cu mici modificări”, textul de la Buzău al lui Grigore Râmniceanu.[541] Cât priveşte organizarea materialului, orice apropiere este exclusă, Psaltirea din Vulgata lui Aron fiind copia fidelă a schemei din ediţia venetă de la 1690. Rămâne problema limbii, a expresiei româneşti. Fără a aştepta confirmarea documentară, se poate lua ca lucru sigur faptul că Aron a ştiut să diferenţieze între Psaltirea de cult, care a ieşit în seria tipăriturilor accelerate sub păstoria sa, şi Psaltirea pe care o voia pentru ediţia Bibliei. Cărţile de altar apăreau la Blaj sub îngrijirea călugărilor săi savanţi şi reproduceau, probabil fără nici o schimbare, texte similare din afara Transilvaniei, de la Râmnic mai ales. Psaltirea din Biblia Vulgata este opera personală a lui Aron. Manuscrisul maculator 21 din V1, cuprinzând pe 126 de pagini Psaltirea, poartă grafia unui singur traducător, a lui Aron. Nici un altul nu este prezent, în înteraga Biblie, cu o contribuţie atât de mare „dintr-o bucată”, grafia lor survenind ritmic cu un număr redus, uneori derizoriu, de pagini. Ambiţiosul episcop a luat astfel asupra sa rezolvarea celei mai atrăgătoare, dar şi mai dificile cărţi biblice. Aici poate fi Aron urmărit în expresia sa literară, versiunea aceasta a psalmilor fiindu-i cea mai importantă contribuţie – cunoscută până acum – la înjghebarea culturii româneşti premoderne, în pragul afirmării creatoare a Şcolii Ardelene mature. Psaltirea sa este una originală, traducere aparte, care sparge mecanismul reproducerii textului de la Buzău din 1703. Analiza comparativă certifică acest lucru. Psaltirea din *Biblia de la Blaj* din 1795 nu are un text original, Samuil Micu apelând la cel consacrat prin numeroasele ediţii tipărite la Blaj până la el.[542] Micu era condus şi de admiraţia sa faţă de limba românească din Moldo-Valahia, care l-a determinat să utilizeze *Biblia de la Bucureşti* din 1688 ca pe un rezervor de cuvinte, ambiţia lui fiind de a unifica limba literară.[543] Comparaţia Psaltirii lui Aron cu aceea din Biblia lui Micu arată dintru bun început că este vorba de două lucrăti diferite :

P. P. Aron	**Biblia de la Blaj**
Psalmul :	**Psalmul :**
3, 5 Eu am dormit şi am dormitat şi m-am sculat, că Domnul m-au sprijinit.	3,5 Şi eu am adormit şi am dormit ; sculatu-m-am, că Domnul mă va sprijini.
3,6: Nu mă voiu teame de miile norodului ce mă împresoară.	3,6 Nu mă voiu teame de mii de noroade, cari împrejur mă împresoară.
4, 2 Când am chemat, auzitu-m-au Dumnezeul dreptăţii meale.	4, 2 Când am strigat, auzitu-m-ai, Dumnezeul dreptăţii meale.
4,5 Mâniiaţi-vă şi să nu păcătuiţi ; ceale ce ziceţi în inimile voastre, în culcuşurile voastre vă umiliţi.	4,5 Mâniiaţi-vă şi nu greşiţi; ceale ce ziceţi în inimile voastre, în aşternuturile voastre vă umiliţi.
4, 9 În pace şi spre acestaşi voiu dormi şi mă voiu odihni...	4, 8 Cu pace împreună mă voiu culca şi voiu adormi...
5 (titlu) Întru sfârşit, pentru ceaea ce moştenirea agiunge.	5 (titlu) Întru sfârşit, pentru cea moştenitoare.
5, 2 Graiurile meale i-le în urechi, Doamne, înţeleage strigarea mea.	5,1 Graiurile meale ascultă-le, Doamne, înţăleage strigarea mea.

[538] Alexandra Moraru, *Psaltirile româneşti din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea. Probleme de filiaţie*, în „Limba română”, XXII, 1974, nr. 3, p. 233-242; idem, *Contribuţii la problema unificării limbii române literare. (În legătură cu ediţiile româneşti din secolul al XVIII-lea ale „Psaltirii”*, ibid., nr.1, p. 13-24.

[539] Certitudinea apariţiei ei o confirmă o scrisoare din acelaşi an a lui Aron către episcopul latin de la Oradea, în care în informează că „...nostra typographia alterum hoc anno ecclesiastici prtem...hoc est Psalterium edidit” (Zenovie Pâclişanu, *Istoria Bisericii Române Unite. (Partea II, 1752 – 1783)*, în „Perspective”, München, XIV-XVI, 1993, nr. 53-60, p. 67-68). Pentru o Psaltire în ediţie princeps la Blaj, în 1756, opinează Zenovie Pâclişanu, *Tipografia din Blaj*, în „Boabe de grâu”, V, 1934, nr. 2, p. 105-108; Barbu Theodorescu, *Completări şi rectificări la Bibliografia românească veche,* în „Glasul bisericii”, XIX, 1960, nr. 11-12, p. 1044; Daniela Poenaru, *Contribuţii la Bibliografia românească veche*, Târgovişte, 1973, p. 46.

[540] Aurel Filimon, *Nouă contribuţiuni la Bibliografia veche românească*, în „Daroromania”, VI, 1929 –1930, p. 381-382.

[541] Eugen Pavel, *Un monument de limbă literară: Biblia lui Samuil Micu*, în *Biblia de la Blaj. Ediţie jubiliară*, Roma, 2000, p. 2424.

[542] *Ibid*.

[543] Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 328.

5, 4 Căci cătră tine mă voiu ruga, Doamne! Dimineața vei auzi glasul mieu.	5, 3. Dimineaţa vei auzi glasul mieu. Dimineaţa voiu sta înaintea Ta şi mă vei vedea.
5,5 Dimineața voiu sta înnaintea Ta și voiu vedea că nu Dumnezeul cel ce voiești fărădelegea Tu ești.	5, 4 Că Dumnezeu, Cel ce nu voieşti fărădelege, Tu eşti.

Întregul text al celor două Psaltiri poate fi parcurs astfel comparativ, recoltând sute de deosebiri semnificative dintre ele. În final, concluzia este că Psaltirea lui Aron e o traducere originală, nouă, până acum necunoscută, în limitele originalității pe care regulile epocii o admiteau. Textul psalmilor era unul bătut în cuie, una era şi limba română în care se traducea. Nu se pot aştepta deosebiri radicale pentru a concluziona în sensul unei tălmăciri noi de către Aron, alta decât cele existente în limba română până la acea dată. Este evident că el a avut în faţă textul de linie post Buzău 1703, pe care l-a folosit ca matrice de bază pentru versiunea proprie. Dar se abate de la el mult peste limitele în care Psaltirea sa ar putea fi considerată o variantă integrată seriei care reproduce Buzăul. Atitudinea activă faţă de modelul românesc are două motive. Primul îl constituie opţiunea estetică şi lingvistică a lui Aron. Un astfel de exemplu se poate vedea în psalmul 115, 15: „Scumpă e înaintea Domnului moartea *sfinţilor* Lui". La Samuil Micu, oglindă fidelă a Psaltirilor româneşti existente, versetul (numeroat 5, după Septuaginta) sună astfel: „Scumpă e înaintea Domnului moartea *cuvioşilor* Lui". Aron consideră că harul lui Dumnezeu nu poate fi obţinut printr-o simplă *cuvioşenie*, darul multora dintre oameni, ci prin *sfinţenie* întreagă. Obsesia sfinţeniei l-a urmărit până la moarte, în convingerea că ea poate fi însuşită pe pământ, printr-o viaţă de mortificare necontenită a impulsurilor extraspirituale şi prin muncă fără răgaz însoţită de rugăciune, după îndemnul apostolului: „Rugaţi-vă neîncetat!" Dar grosul deosebirilor faţă de Psaltirile amintite îşi au izvorul în dorinţa de a traduce, pe cât era posibil, cu fidelitate originalul latin după care s-a realizat întreaga Vulgată de la Blaj. Un exemplu la îndemână este chiar cel de mai sus, 5, 2: „Graiurile meale ia-le în urechi, Doamne, înţeleage strigarea mea". Forma neobişnuită se datorează traducerii fidele a textului latin: *„Verba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum".* Dubla dependenţă, de textul latin şi de cel românesc circulant, secondată de inspiraţia proprie, l-a ajutat pe Aron să dea o versiune personalizată a Psaltirii, superioară estetic Vulgatei de la Blaj în ansamblu, unde a funcţionat în mod adesea apăsător, până la calchiere, obedienţa faţă de singur textul latin. Astfel, Psaltirea este cea mai românească, mai „naţională" dintre cărţile Bibliei de faţă, un produs cultural excepţional al Blajului iluminist, scos abia acum din întunericul manuscrisului inedit, aşa cum multe alte opere ale Şcolii Ardelene aşteaptă încă momentul ieşirii la lumina tiparului.

La 1778, în varianta latină a istoriei sale, Samuil Micu spune, după cum s-a văzut, că Petru Pavel Aron „...universamque SS. Scripturam ex Latino in Valachicum transtulit, juxta Vulgatam Latinorum".[544] Informaţia trebuie privită cu circumspecţie. Acelaşi Micu, în cuvântul *Cătră cetitoriu* la Biblia de la Blaj din 1795, spune dintr-un foc alte două inexactităţi despre Biblia lui Aron: 1. că acesta „toată S. Scriptură pre limba românească *însuşi* [s. n.] o au tălmăcit" şi 2. că s-au păstrat numai „nişte hârtii" din ea, restul s-a pierdut. Din analiza manuscriselor V1 se vede clar că la traducere au lucrat cel puţin şapte traducători, care se trădează prin grafiile lor diferite. Nici a doua informaţie nu este corectă: Biblia lui Aron s-a păstrat în 11 manuscrise masive, legate în volume cu coperţi contemporane, şi nu pe nişte hârtii. De fapt, echipa de la Blaj a tălmăcit temeinic în limba română doar Vechiul Testament din Vulgata veneţiană de la 1690. Cele patru volume V2, cu forma lor definitivă pregătită pentru tipar, arată clar intenţia episcopului de da a la lumină, deocamdată, doar Vechiul Testament. În V1 există, totuşi, manuscrisul 22, care conţine textele celor patru Evanghelii. La o privire superficială, s-ar putea crede că acesta este un prim manuscris din Noul Testament, iar restul ori s-a pierdut, ori s-a oprit traducerea. Există precedentul unui întreg volum realmente pierdut din V1, în care erau traduse în formă primară cărţile biblice Pildele sau Proverbele lui Solomon, Ecleziastul, Cântarea cântărilor, Cartea înţelepciunii, Ecleziasticul sau Isus Sirah, Isaia, Ieremia, Plângerile lui Ieremia şi Baruch. Extrapolarea cazului o infirmă însăşi forma în care se prezintă textul Evangheliilor traduse de echipa lui Aron. Textul lor nu curge firesc, ci este fărâmiţat în pericope, adică secţiuni sau bucăţi prescrise a se citi la slujbele bisericeşti, cu indicarea exactă a sărbătorii sau prilejului cu care se citesc. Cele patru Evanghelii sunt traduse docil după aceeaşi sursă latină, cu rezumatele şi concordanţele identice, dar secţionate pe fragmente pericopale. Iată, de exemplu, începutul Evangheliei după Ioan:

190r

SFÂNTA LUI ISUS HRISTOS EVANGHELIIA DE LA IOAN

Cap 1

Cuvântul e Dumnezău, viiaţă şi lumină ce luminează pre tot omul; prin Carele toate s-au făcut şi Carele om s-au făcut, de Carele mărturiseşte Ioan, zicându-să pre sine a-I fi glasul şi nevrednic a-I dezlega cureaoa încălţămintelor şi cum că-i Mielul lui Dumnezeu, Carele ia păcatul lumii. Andrei, unul din doi ucenicii lui Ioan carii au mers după Isus,

[544] Vezi supra, n. 483.

aduce la El şi pre Simon, fratele său. Şi Filip, de Isus fiind chemat, aduce la El pre Nathanail.

Zac. 1. *Dumineca Paştii, la Leturg. Zac. 1.*

1. Întru început era Cuvântul, şi Cuvântul era la Dumnezău şi Dumnezău era Cuvântul.
2. Acesta era întru început la Dumnezău.
3. Toate printr-Însul s-au făcut şi fără El nimică nu s-au făcut ce s-au făcut.
4. Într-Însul viaţa era, şi viaţa era lumina oamenilor.
5. Şi lumina întru întunerec luminează, şi întunerecul nu o au cuprins.

*Math. 3, 1. 6. *Fost-au om trimis de la Dumnezău, căruie numele era Ioan.

Mar. 1, 2. 7. Acesta au venit întru mărturie, ca să mărturisască de lumină, ca toţi să crează printr-Însul. |

8. Nu era el lumina, ci ca să mărturisască de lumină. 190v

*Jos 3, 19. 9. *Era lumina cea adevărată, carea luminează pre tot omul ce vine întru această lume.

*Ovr. 11, 3. 10. În lume era *şi lumea printr-Însul s-au făcut, şi lumea pre El nu L-au cunoscut.

11. Întru ale Sale au venit şi ai Săi nu L-au priimit.

12. Iară oricâţi L-au priimit, le-au dat putere a fi fiii lui Dumnezău celor ce cred întru numele Lui.

13. Carii nu din sângiuri, nici din voia trupască, nici din voia bărbătească, ci din Dumnezău S-au născut.

*Mth. 1, 16. Luc. 2, 7. 14. *Şi Cuvântul trup S-au făcut şi S-au sălăşluit întru noi. Şi am văzut slava Lui, slava ca a Unuia-Născut de la Tatăl, plin de dar şi de adevăr.

15. Ioan mărturiseaşte de El şi strigă, zicând: „Acesta era de Carele am zis, Carele după mine va să vie mai nainte de mine S-au făcut, că mai nainte de mine era.

*1 Tim 6, 17. 16. *Şi din plinirea Lui noi toţi am luat şi dar pentru dar.

17. Că leagea prin Moisi s-au dat, darul şi adevărul prin Isus Hristos s-au făcut.

Zac. 2. *Sfărt. Paşti. Luni luminat. Zac. 2.*

*1 Tim. 6, 17. *18. Pre Dumnezău nime nu L-au văzut, nici o||dânăoară. Fiiul Unul-Născut, Carele este în sinul Tatălui, Acela au spus. 191r

Pericopele sunt numite aici *zacealuri*, după vechea formă slavonă, cu care românii erau obişnuiţi de secole. Ce finalitate putea să vizeze această formă de lucrare? Indiciile, atent interpretate, arată intenţia clară a lui Aron de a scote numai Vechiul Testament. De ce? Timpul şi energiile nu lipseau. Dacă Vechiul Testament a fost tradus în mai puţin de nouă luni, Evangheliile au fost gata în ceva mai mult de o lună, la 28 ianuarie 1761, după o însemnare de la sfârşitul manuscrisului 22. Însăşi însemnarea pare să indice un sfârşit al lucrului, un punct final. Şi iarăşi trebuie sondată gândirea episcopului blăjean, lucru dificil din cauza firii sale închise, nu însă imposibil. După analogia cu atitudinea faţă de *Biblia de la Bucureşti*, pe care nu a vrut să o dubleze, ci a recurs la Vulgata, se poate lansa ipoteza că nu simţea nevoia Noului Testament românesc, pe câtă vreme el exista, iar existenţa lui era una glorioasă. Este vorba de *Noul Testament de la Bălgrad* din 1648,[545] carte epocală care a fixat un model ardelean de prezentare a materialului neotestamentar. Cercetătorii vânători de subiecte incitante au căutat în metoda predosloviilor din această carte sensuri teologice abisale, la limita hilarităţii.[546] În realitate, rostul acestor povestiri de la începutul fiecărei cărţi, ca şi al rezumatelor copioase la capitole, era unul practic, foarte important. Într-o lume românească strivită de incultură, predosloviile picurau un strop de cultură la nivel popular, facilitau înţelegerea a ceea ce urma să fie citit, ajutându-i mai ales pe preoţi să găsească uşor exemplul sau pasajul căutat. La 1795, când s-a pus problema tipăririi Bibliei lui Samuil Micu, pragmaticul episcop blăjean Ioan Bob i-a dat traducătorului peste cap întreaga metodologie, care era una savantă, a prezentării textului biblic în stare nudă, mai ales în cazul ediţiilor după LXX. Convins de utilitatea populară, deci şi comercială, a predosloviilor, Bob l-a supus pe Micu la cazna în plus a redactării de predoslovii la toate cărţile Bibliei, iar prin alte persoane a împănat-o cu rezumate la capitole.[547] Forţa modelului de la Bălgrad, de mare circulaţie în Transilvania, mai are o explicaţie. În condiţiile terorii calviniste

[545] Vezi ediţie recentă: *Noul Testament. Tipărit pentru prima dată în limba română la 1648 de către Simion Ştefan. Reeditat după 340 de ani din inţiativa şi purtarea de grijă a sfinţitului Emilian, episcop al Alba Iuliei, Bucureşti, 1988. Cf.* şi Gabriel Ţepelea (G. T. Pop), *Contribuţii la studierea limbii şi literaturii vechi. Sinonimele în Noul Testament de la Bălgrad (1648)*, în „Biserica Ortodoxă Română", LXXX, 1962, nr. 7-8, p. 742 sqq.; G. Istrate, *Un monument important în istoria limbii române literare: „Noul Testament" de la Bălgrad (1648)*, în „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", XLVIII, 1972, nr. 9-12, p. 749-774; Grigorie T. Marcu, *Consideraţii asupra Noului Testament din 1648*, în „Studii teologice", XXV, 1973, nr. 9-10, p. 605-618;

[546] Grigorie Marcu, *Valoarea isagogică şi biblico-teologică a celor 24 de predoslovii*, în *Noul Testament...*, ed. cit., p. 68-76.

[547] Ioan Chindriş, *Cultură şi societate...*, p. 336-338.

asupra românilor, de a-şi lepăda legea strămoşească, abilul Simion Ştefan a reuşit să dea o operă care nu se abătea deloc nici de la dreapta credinţă ortodoxă, nici de la limba română, care în această unică tipăritură de la Alba Iulia este ferită de noianul de ungurisme rebarbative, întâlnite în cvasitotalitatea celorlalte. Opera bălgrădeană este acreditată, din neaprofundarea comparaţiei, drept model al *Bibliei de la Bucureşti* din 1688.[548] Biblia bucureşteană este în mod aparte lipsită de orice text original, nu are nici măcar rezumate la capitole, Nicolae Milescu urmând cu fidelitate modelul textului nud al ediţiei de la Frankfurt. Iar în ce priveşte limba, orice asemănare între graiul moldovenesc al spătarului şi limba neaoşe ardelenească a *Noului Testament de la Bălgrad* este o întreprindere hazardată. Dacă opera pusă în lumină de Simion Ştefan a făcut şcoală, acest lucru s-a petrecut acasă, în Transilvania, prima influenţă masivă fiind asupra *Bibliei de la Blaj* din 1795. Nu era Petru Pavel Aron, cel care s-a chinuit decenii la rând cu armonizarea dublei esenţe a bisericii unite, omul chemat să incerce doborârea în plan cultural a Noului Testament familiar ardelenilor. Planul său cu Evangheliile din Vulgata era altul. În mod vizibil, el dorea să realizeze un Evangheliar, carte de primă importanţă între cele de altar, care la acea dată nu era încă tipărită la Blaj. Acest plan a fost, se pare, abandonat ulterior, dovadă soarta manuscrisului care nu a mai suscitat nici un interes, rămânând în stadiul de maculator. La un an de după moartea lui Aron, în 1765, se va tipări la Blaj un Evangheliar, dar unul ortodox, la fel ca toate tipăriturile de altar scoase la Blaj până atunci, şi care vor fi scoase în continuare tot astfel, până la episcopul Ioan Bob. Calea Evangheliarului după Vulgata s-a dovedit greşită, mai exact, confundarea palierului bisericesc cu cel cultural era o greşeală. Din acest ultim punct de vedere, Vulgata sub conţinutul Vechiului Testament era suficientă pentru ilustrarea alterităţii culturale în cadrul bisericii creştine, gustul pentru cunoaştere al cititorului satisfăcut, căci Noul Testament nu spunea absolut nimic în plus faţă de ce se citea de secole în Ardeal. Dimpotrivă, Vechiul Testament al Vulgatei, cu ampla implicare a textului masoretic, pe lângă vechile recenzii latine pre-ieronimiene, aduce schimbări uriaşe faţă de Septuaginta, unele, foarte puţine, marcate mai sus. Da, aici factorul cultural era regent şi el motivează munca traducătorilor blăjeni, uniţi cu toţii în jurul unei idei, al unui scop care nu viza exerciţiul bisericesc diurn în nici un fel. Propensiunea culturală este accentuată de faptul că blăjenii au desfăşurat, prin traducerea Vulgatei, opera de pionierat a primei transpuneri în limba română a unui text latin de proporţii. În condiţiile limbii scrise de dinaintea codificării şi unificării ei de către Samuil Micu prin *Biblia de la Blaj* din 1795, a îmbogăţirii ei explozive prin achiziţiile lexicale extracarpatine, sarcina blăjenilor de la 1760 a fost de o dificultate greu de imaginat. Două căi spre cuvântul potrivit a găsit Petru Pavel Aron şi coechipierii săi, ambele justificate la acea dată. Prin imperativ istoric ce îşi avea sorgintea în ideologia socială a unirii, ei au cotinuat opera de curăţire a limbii scrise româneşti de zgura ungurismelor pe care le-au impus tipăriturile româno-calvine de la Alba Iulia din secolul al XVII-lea, cu excepţia unică a Noului Testament din 1648. Metoda autorilor acestor cărţi parazitare era de a lua din limba maghiară, limba „sfântă" a calviniştilor din Transilvania, toate cuvintele – mai ales termeni bisericeşti sau teologici – care nu aveau un corespondent consolidat în limba română. Sarcina catolicilor români din Transilvania era de a ilustra opţiunea distanţării de calvinism şi prin eliminarea totemurilor lingvistice, mentalul popular al epocii fiind sensibil la haina verbală a religiei. Blăjenilor inspiraţi de Vulgata nu le-a rămas la îndemână decât apelul la limba populară din Transilvania, alte aporturi lingvistice urmând să intre abia peste decenii. Cum cei mai prestigioşi dintre traducători erau nativi din părţile ardelene de la nordul Mureşului (Petru Pavel Aron, Gherontie Cotorea, Atanasie Rednic, Grigore Maior), limba traducerii se resimte de coloritul nord-ardelean, pe care analiza lingvistică îl poate releva cu uşurinţă. Rămânea însă marea problemă a cuvintelor şi termenilor biblici pentru care limba populară nu avea grai. Inspiraţia genială a lui Samuil Micu, de a lua cuvintele necesare din *Biblia de la Bucureşti*, era de domeniul viitorului. La 1760, traducătorii Vulgatei se salvează printr-o fidelitate excesivă faţă de originalul latin. Cuvintele care lipseau din limba română sunt luate ca atare din latină, în mod prea puţin analizat, şi „lipite" de textul românesc. Ideea îmbogăţirii limbii prin neologisme nu era încă activă, conştientizată. Şi totuşi, din această preluare masivă de cuvinte latine a rezultat un fond lexical important pentu istoricul limbii, întrucât foarte multe cuvinte s-au validat în timp şi se regăsesc astăzi în limba noastră literară. Nu mai puţin, urmarea topicii latine de către cei de la 1760 este în multe privinţe un bun actual în expresia stilistică a limbii române. Acest amestec de românească populară şi latină calchiată a dus la o limbă unică în cultura noastră, cu originalităţi şi frumuseţi, naivităţi şi poticneli mai mari sau mai mici, toate însă în limitele unui ansamblu care defineşte o capodoperă a literaturii noastre vechi. În situaţia când limba de cultură din Moldo-Valahia, sufocată de fanariotism, îşi pierduse calitatea de navă-amiral pe care o avuse în miraculosul secol al XVII-lea, traducătorii Vulgatei de la Blaj sunt cei dintâi care încearcă, şi reuşesc în mod admirabil, să preia ştafeta „creşterii limbii româneşti", printr-o operă monumentală. Faptul că Vulgata de la Blaj nu s-a tipărit nu înseamnă că ea a rămas operă moartă. Voinţa – iar acum şi experienţa! – şlefuirii şi îmbogăţirii limbii printr-o muncă de proporţii uriaşe şi-a pus pecetea pe o generaţie de intelectuali, care pregăteau tineretul şcolar ca profesori sau preoţi. Ei sunt magma din adânc, din care va ţâşni, nu peste mult timp, eflorescenţa impresionantă a Şcolii Ardelene, Samuil Micu, Gheorghe Şincai şi Petru Maior cunoscându-i pe cei mai mulţi dintre tălmăcitorii Bibliei lui Petru Pavel Aron şi urmându-le exemplul în cultivarea limbii române. Exemplu deloc de lepădat, dacă citim acum din Vulgata lui Aron, cu ochii românului care cunoaşte limba lui Eminescu, lecţiuni ce impresionează prin frumuseţea de dincolo de timp a limbii. Baza sociologică populară a limbii de la 1760 se alătură unei viziuni ruraliste, prezentă în litera Vulgatei româneşti, dar şi în habitudinile personajelor care populează Biblia. Însăşi opera Creatorului de plăsmuire a lumii are la blăjenii noştri savoarea meticuloasă a meşteşugitului popular, a meşterului migălos şi atent cu detaliile muncii sale, graţie expresiei rustice a celui mai cunoscut pasaj din Biblie, pe care Aron şi ai săi îl rezolvă astfel în mod admirabil:

---

[548] *Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900*, Bucureşti, 1979, p. 623.

1. Întru început au făcut Dumnezeu ceriul și pământul.
2. Iară pământul era înzădarnic și deșert și întunearec era preste fața adâncului și Duhul lui Dumnezeu Să purta preste ape.
3. Și au zis Dumnezeu: „Să să facă lumină!" Și s-au făcut lumină.
4. Și au văzut Dumnezeu lumina că iaste bună și au despărțit lumina de întunearec.
5. Și au numit lumina zio și întunearecul noapte. Și s-au făcut sară și dimineață: zi una.
6. Și au zis Dumnezeu: „Să să facă tăriia în mijlocul apelor și să desparță ape de ape".
7. Și au făcut Dumnezeu tăriia și au despărțit apele carele era supt tăriia de cele ce era deasupra tăriii. Și s-au făcut așa.
8. Și au numit Dumnezeu tăriia ceriu. Și s-au făcut sară și dimineață: zioa a doua.
9. Și au zis Dumnezeu: „Să să adune apele cele de supt ceriu într-un loc și să să arâte uscatul". Și s-au făcut așa.
10. Și au numit Dumnezeu uscatul pământ și adunările apelor le-au numit mări. Și au văzut Dumnezeu că iaste bine.
11. Și au zis: „Să răsară pământul iarbă verde și carea face sământă și lemn roditoriu, care face rod după feliul său, a căruia sământă să fie într-însul pre pământ". Și s-au făcut așa.
12. Și au scos pământul iarbă verde și care face sământă după feliul său și lemn care face rod si are fieștecarele sământă după feliul său. Și au văzut Dumnezeu că iaste bine.
13. Și s-au făcut sară și dimineață: zioa a triia.
14. Și au zis Dumnezeu: „Să să facă luminători întru tăriia ceriului și să desparță zioa și noaptea și să fie spre seamne și spre vremi și spre zile și spre ani,
15. Ca să strălucească întru tăriia ceriului și să lumineaze pământul". Și s-au făcut așa.
16. Și au făcut Dumnezeu doi luminători mari: luminătoriu mai mare, spre stăpânirea zilii și luminătoriu mai mic, spre stăpânirea nopții și stealele.
17. Și le-au pus întru tăriia ceriului, să lumineze pre pământ,
18. Și să stăpânească peste zi și peste noapte și să desparță lumina și întunearecul. Și au văzut Dumnezeu că iaste bine.
19. Și s-au făcut sară și dimineață: zioa a patra.
20. Și au zis Dumnezeu: „Să scoață apele jivină ce să târăiește pre pământ și pasire zburătoare supt tăriia ceriului.
21. Și au făcut Dumnezeu chituși mari si tot sufletul viu și ce să mișcă, carele au scos apele după feliurile sale și tot ce zboară după feliul său. Și au văzut Dumnezeu că iaste bine.
22. Și le-au blagoslovit, zicând: „ Creșteți și vă înmulțiți și umpleți apele mării și pasirile să să înmulțască deasupra pământului".
23. Și s-au făcut sară și dimineață: zioa a cincea.
24. Și au zis Dumnezeu: „Să scoață pământul suflet viu după feliul său, dobitoace și ceale ce să târăiesc și fierile pământului, după feliurile sale". Și s-au făcut așa.
25. Și au făcut Dumnezeu fierâle pământului după feliurile sale și dobitoacele și tot ce să târăiaște pre pământ după feliul său. Și au văzut Dumnezeu că iaste bine.
26. Și au zis: „Să facem om după chipul și după asămănarea Noastră și să stăpânească peștii mării și pasirile ceriului și fierâle și tot pământul și tot ce să târăia mișcându-să pre pământ".
27. Și au făcut Dumnezeu pre om după chipul Său, după chipul lui Dumnezeu l-au făcut pre el, bărbat și fămeaia i-au făcut pre ei.
28. Și i-au blagoslovit Dumnezeu și au zis: „Creșteți și vă înmulțiț și umpleți pământul și-l supuneți și stăpâniți preste peștii mării și preste pasirile ceriului și preste toate jiviniile ce să mișcă pre pământ".
29. Și au zis Dumnezeu: „Iată, v-am dat voao toată iarba care aduce sământă pre pământ și toate lemnele carele au în sineș sământă după feliul său, să vă fie voao spre mâncare.
30. Și tuturor jiviniilor pământului și tuturor paserilor ceriului și tuturor care să mișcă pre pământ și în care iaste suflet viu, ca să aibă de mâncat". Și s-au făcut așa.
31. Și a au văzut Dumnezeu toate care făcuse și era foarte bune. Și s-au făcut sară și s-au făcut dimineață: zioa a șasa.

Un biograf al lui Petru Pavel Aron remarca, în 1891, că acesta „își mărginise activitatea numai pe terenul cultural și religios".[549] Această strategie i-a fost impusă de interesele macropoliticii imperiale din timpul Mariei Tereza, suverană luminată, dar cu domnia răscolită de două războaie care, deși fortunate până la urmă, au dinamitat întreaga gândire politică a celor doi cezari anteriori, Leopold I și Carol VI. Sub aceste auspicii, forțele

[549] Mihail Străjanu, *Începutul nașterii naționale prin școli sau despre episcopul Petru Pavel Aron*, Craiova, 1891, p. 22.

politice de tip medieval din Transilvania au putut să atace cu eficienţă elementul cel mai „primejdios" pentru ele din reforma imperială de după înglobarea principatului: unirea românilor cu Biserica Catolică. Nimicirea carierei lui Inochentie Micu-Klein a constituit un avertisment despre primejdiozitatea pentru români a căii politice militante, făţişe. Premisele pentru o asemenea metodă erau încă foarte îndepărtate. Petru Pavel Aron nu a fost cu nimic mai puţin român şi iubitor de neamul său decât tulburătorul său înaintaş. Starea politică şi socială oropsită a românilor ardeleni nu-i era indiferentă fiului de moţ din Munţii Apuseni, la fel cum nu-i erau necunoscute bazele istorice ale contenciosului din principat. Un pasaj din scrisoarea adresată Papei în 15 septembrie 1756, despre poporul român din Transilvania, este grăitor în acest sens: „Este un popor numeros, rămăşiţe ale lui Traian şi Adrian, cum spune istoria, pentru care în limba lor se şi numesc pe sine români sau romani, până în ziua de astăzi. Graiul le este latinesc şi foarte asemenea cu cel italienesc. Din fire sunt foarte blânzi şi aplecaţi la orice măiestrii sau ştiinţe, la vicii ca şi la pietate. Dar până acum au fost cu totul părăsiţi şi despreţuiţi de popoarele cari-i stăpânesc şi de eretici. De aceea sunt şi foarte aspri şi fără ştiinţă de carte. Sunt aproape striviţi de greutăţile publice şi ale domnilor, ca fiii lui Iacob în Egipt".[550] În aceste cuvinte puţine, caracteristice firii sobre a pustnicului de la Blaj, se sintetizează întregul program politic şi social al lui Inochentie, dar şi miezul ideologiei culturale întemeiate pe istorie şi latinitate, care se contura pas cu pas în rândul românilor, o dată cu dezvoltarea noii elite intelectuale cu studii savante în occidentul catolic. „Unde-i gloria străbună, unde-i patria română? Ardeal, pământ de jale, scumpă ţară a mea!", exclamă el cu altă ocazie.[551] În imposibilitatea căilor directe de a remedia această jale, Aron a mizat pe marea interioară a subterfugiului cultural, în cunoştinţa faptului că starea înfloritoare a popoarelor occidentale pe care le cunoştea este direct proporţională cu nivelul de cultură al acestora. În bătălia pentru cultură, Aron a fost neînvins, iniţiativele, energia, intuiţia şi reuşitele lui punând adevărata vatră a primatului unui „pământ de jale", Transilvania, în naţionalizarea vieţii intelectuale româneşti la pragul epocii moderne. Inochentie şi-a depăşit în mod dramatic epoca. Aron, în schimb, a fost conştient – din dezastrul personal al pecursorului său – că, pentru a conduce un popor spre cucerirea depturilor sale, acel popor trebuie să aibă conştiinţa de sine dobândită prin cultură. La ce este bună sabia dacă nu o poţi folosi? Într-o scrisoare către sora sa se poate citi un pasaj care îi deconspiră firea caldă, jertfelnică şi iubitoare faţă de neamul oropsit căruia îi era căpetenie spirituală: „Oh, Dumnezeule, dacă neamul nostru s-ar putea mântui prin jertfă, ce n-aş fi eu în stare să fac! Dar nu, de o mie de ori nu, *sabia nu străbate prin întunerec* [s. n.], numai lumina străbate. Numai omul cult şi religios se poate entuziasma. Alţii se pot fanatiza: va fi flacără, dar căldură şi lumină nu".[552] Religia şi cultura au constituit sabia cu dublu tăiş a lui Aron, cu care a deschis calea spiritualităţii româneşti moderne. Episcopul nu şi-a putut însă depăşi destinul asumat, acela al muncii fără răgaz şi întru modestie absolută. Alţii vor culege roadele jertfei sale, care de fapt s-a înfăptuit, tineri dintr-o generaţie nouă şi mai fortunată vor răspândi spre toate zările româneşti torţa trezirii la cultură aprinsă de Aron la Blaj. Admiraţia aproape mistică faţă de Şcoala Ardeleană şi opera ei strălucită, care va cuceri pentru totdeauna mentalul erudit românesc, se întemeiază pe diata culturală lăsată urmaşilor de Petru Pavel Aron, unde Vulgata tradusă în 1760 îşi găseşte un loc de frunte. Testamentul propriu-zis şi l-a scris în 6 noiembrie 1758.[553] Întreaga sa avere o lasă pe seama şcolilor, activitatea cea mai dragă sufletului său, unde a cunoscut bucurii şi decepţii, unde a avut realizări eclatante şi unde a comis erori, din prea mare dorinţă de viaţă sfântă, pe care o întrezărea şi o credea realizabilă. Dar marele şi adevăratul său testament este viaţa exemplară şi unică pe care a dus-o, de mortificare a trupului şi înălţare a spiritului, de aspră urmărire a unui ţel luminos: ridicarea poporului român la cultura molipsitoare a secolului al XVIII-lea, care aprindea lumini pe tot cuprinsul continentului european.

A murit în 9 matrie 1764, la 55 de ani, în Baia Mare, „zdrobit de viaţa lui austeră şi de marea lui oboseală pentru bunăstarea turmei încredinţate păstoriei sale".[554] Cu câteva zile înainte, şi-a desprins de pe trup lanţul şi obezile de tortură, de care nu s-a despărţit pe tot timpul păstoriei sale, oferindu-le parcă altor doritori de viaţă dedicată în întregime spiritului. La ora când arhiereul se stingea, icoana Mariei cu Pruncul Isus în braţe de pe iconostasul capelei sale din Blaj a plâns şi a vărsat sudori, stârnind un val uriaş de popularitate şi uimire, ca în faţa minunilor.[555] Asemeni eroilor autentici, a trebuit să moară pentru ca semenii săi, oamenii, să-şi dea seama că au avut între ei un asemenea contemporan. În această lumină eroică în sens mistic îl vede Aron Cotruş, în poezia sa *Pe o carte*: „Şi dincolo de rânduri simt cum cresc / Umbre din trecutul românesc... / Dintre ele văd cum se ridică, / Ca dintr-un deschis mormânt, / În drum spre un nevăzut amvon / Umbra ta de sfânt, / De om ce-n casne mari oprit-ai plânsu-ţi / Şi te-ai învins de mii de ori pe tine însuţi, / Martir de măreţie şi răbdare antică, / Neprihănit vlădică Petru Pavel Aron".

IOAN CHINDRIŞ

[550] Augustin Bunea, *Episcopii*..., p. 425-426.
[551] Mihail Srăjanu, *op. cit.*, p. 11.
[552] Virgil Stanciu, *Episcopul Petru Pavel Aron*, p. 58-59.
[553] La Timotei Cipariu, *Acte şi fragmente*..., p. 59.
[554] Augustin Bunea, *Episcopii*..., p. 391.
[555] *Icon lacrymans Balasfalvensis*..., pass.

CONCORDANȚA NUMELOR PROPRII

Concordanța numelor proprii prezente în Sfânta Scriptură este un instrument de lucru necesar nu numai teologilor, bibliștilor în special, ci și filologilor sau lingviștilor, precum și oricărui intelectual preocupat de verbul divin. În cazul de față, această concordanță devine un aparat complementar al indicelui lexical, după cum ea este complementul obligatoriu unui indice tematic al Bibliei.

Realizarea concordanței biblice pentru Vulgata presupune anumite dificultăți, inerente acestei versiuni specifice a Bibliei. Dacă Noul Testament nu ridică probleme deosebite, pentru că edițiile notabile ale Scripturii (Vulgata, King James, edițiile grecești) au preluat ca atare recenzia așa numitului „text majoritar", Vechiul Testament prezintă diferențe notabile, atât de la o versiune la alta, cât și de la o recenzie biblică la alta.

Septuaginta, bazată pe canonul alexandrin, are o cantitate de informație biblică superioară textului masoretic, bazat pe canonul ebraic, în plus această informație este arhitecturată altfel decât în textul masoretic, uneori chiar în cărțile biblice comune. Un exemplu cunoscut este cel al Cărții lui Ieremia.

Problema se adâncește chiar în cadrul celor două Biblii creștine. Diferitele recenzii ale Septuagintei (Alexandrina, Aquila, Theodotion, Simmachus, Hexapla, Heptapla, Lucian) prezintă diferențe unele unele față de altele, sensibile pentru bibliștii avizați, dar și pentru iubitorii Scripturii. Vulgata a cunoscut și ea diferite recenzii, începând cu cea a Sfântului Ieronim, continuând cu Grigore cel Mare, Cassiodor, Beda Venerabilul, Alcuin, generându-se astfel familii de manuscrise. Ediția tipizată și oficială a Vulgatei, sixto-clementina, se bazează în principal pe Codex Caraffa, considerat ca cel mai acribic dintre diferitele recenzii accesibile la finele secolului al XVI-lea. O asemenea ediție oficială a stat la baza traducerii episcopului blăjean Petru Pavel Aaron și a celor 6 colaboratori ai săi: *Biblia Sacra*, *Venetiis apud Nicolaum Pezzana, MDCLXXXX.*

Vulgata, la rândul ei, prezintă un material biblic similar atât textului masoretic, cât și Septuagintei. De accentuat: similar dar nu identic, întrucât, chiar și în cadrul cărților comune cu ale celorlalte versiuni, observăm diferențe sensibile în ceea ce privește arhitecturarea informației biblice, dar și compoziția materialului biblic. Cărțile comune cu textul masoretic (protocanonicele) sunt mai fidele acestuia în cazul Vulgatei decât în cazul Septuagintei, de pildă informația biblică din Cartea Facerii, din Exod, din Ieremia. Arhitectura psalmilor este mai apropiată de cea a Septuagintei decât cea masoretică.

În cazul cărților deuterocanonice comune cu Septuaginta, apar diferențe notabile de informație și dispoziție a materialului biblic, cum se întâmplă în Tobit, Iudith, Eclesiasticul (Înțelepciunea lui Isus Sirah), la care Ieronim a dat o traducere după versiunile aramaice și nu după versiunile grecești (alexandrine). În aceleși cărți biblice comune, Vulgata se diferențiază și în ceea ce privește numerotarea versetelor din capitole, astfel încât orientarea pe text presupune o atenție sporită din partea celui ce caută o referință biblică. Astfel, concordanțele biblice realizate pentru Septuagintă sau pentru Textul Masoretic au doar o valoare orientativă pentru Vulgata, ele nefiind în un instrument precis de lucru.

Concordanța de față indică clasele numelor proprii întâlnite în manuscrisul biblic tradus de Petru Pavel Aron și colaboratorii săi (Vechiul Testament și Evangheliile). Cu alte cuvinte, în cazul aceluiași nume purtat de mai multe personaje biblice, se indică doar numele respectiv, fără identificarea nominalizaților, rostul concordanței fiind unul formal, de recunoaștere. Numele biblice sunt indicate cu toate variantele ortografice apărute în text. În paranteză ele se dau în forma în care sunt accesibile și cunoscute astăzi cititorului român, din diverese ediții la zi ale Bibliei, pentru ca acest cititor să poată personaliza numele respective, în pofida diferențelor de formă dintre Vulgata de la Blaj și textele biblice circulante. Toate numele sunt însoțite de siglele ***a*** (antroponim), ***h*** (hieronim), ***t*** (toponim) sau ***a, t*** (antroponime cu valoare toponimică), ultimul caz provenind din specificitatea limbii ebraice (de pildă sintagma „fiii lui Iuda, fiii lui Israel" indicând fie descendenții celor doi patriarhi, fie locuitorii celor două regate ebraice). Urmează specificarea locului din textul biblic unde apar numele proprii, în ordinea cărților din Vulgata, cu precizarea capitolelor și versetelor aferente. O listă de abrevieri este dată la sfârșitul acestei note, pentru facilitarea orientării cititorului. Lista abrevierilor de la concordanțe este una aparte de cea folosită la celelalte compartimente ale ediției, indicată în *Notă asupra ediției*, deoarece aici s-a operat cu surse diverse, cu Biblii diverse, care reclamă o abreviere pertinentă fiecăreia în parte.

Numele biblice din paranteze, adică cele cunoscute omului zilelor noastre, reflectă evoluția formei istorică a traducerilor spre o formă cât mai apropiată de originalul ebraic. Pentru fixarea formei contemporane s-a folosit Biblia Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, așa cum a fost ea stabilită în ediția de la 1968 și continuată în cele ulterioare, în paralel cu traducerea lui Dumitru Cornilescu, pe departe cea mai populară ediție românească a Scripturii, chiar dacă incompletă sub raportul informației biblice în comparație cu Vulgata și Septuaginta. Studiul monografic al lui Alexandru Măianu, *Viaţa şi lucrarea lui Dumitru Cornilescu, traducătorul Bibliei în limba română*, București, 1995, estimează tirajul ediției Cornilescu, până în anul 1981, la 5.000.000 de exemplare, imens față de cele câteva sute de mii pe care ediția Sfântului Sinod le are până în momentul de față.

În cazul în care paranteza lipsește, numele propriu este comun tuturor recenziilor românești și se va lectura ca atare. Când sunt două nume în paranteză, primul este cel din ediția sinodală iar al doilea după traducerea Cornilescu. Atunci când survin trei sau mai multe nume în paranteză, este vorba de variantele diferite ale aceluiași nume în

cadrul celor două traduceri. În cărţile deuterocanonice sau *anagoschiomena* (bune de citit; 3 Ezdra, 4 Ezdra) există sensibile diferenţe între recenzia alexandrină şi cea latină (3 Ezdra).[1]

Caracteristic pentru Vulgata de la Blaj, în ce priveşte numele proprii, este varietatea textuală frecventă pentru acelaşi nume, ce de exemplu Ruvim, Ruvin pentru Ruben; Israil, Izrail pentru Israel; Ieremoth, Ierimofth, Ierimoth pentru Ierimoth etc. Motivele acestei varităţi sunt multiple:

1. Autorii versiunii româneşti diferă între ei sub raport ortografic, alfabetul chirilic, prin fonetismul său aproape perfect, fiind extrem de convenabil pentru transcrierea pronunţiei specifice a fiecărui traducător. Lipsa unui sistem ortografic prestabilit, a unei metodologii comune în transliterarea numelor proprii, au favorizat desigur diversitatea ortografică.

2. Instruirea diferită a traducătorilor a putut constitui un alt factor favorizant pentru apariţia varietăţii ortografice. Unii traducători au avut şi o cultură biblică slavonă, fapt care ar explica ***th*** prin ***thita*** chirilic şi ulterior prin consonanticul ***ft*** (ex. Ierimoth, Ierimoft).

3. Pronunţia diferită a fiecărui traducător. Chiar dacă proveneau din arii geografice învecinate, rostirea curentă a traducătorilor putea avea variaţiuni de la persoană la persoană. Scriind în româneşte cu ajutorul alfabetului chirilic, în lipsa unui sistem ortografic unitar, traducătorii au transcris numele biblice aşa cum auziseră pronunţate ei înşişi.

4. Alfabetul chirilic în varianta ardeleană nu a cunoscut o codificare clasică de felul celei din Moldo-Valahia. La data traducerii Vulgatei (1760 – 1761), acest alfabet se afla aici într-un declin accelerat, din cauza culturii şi înclinaţiilor latinizante ale intelectualilor greco-catolici, dătătorii de ton în cultura din Transilvania. Foarte curând, traducătorii şi discipolii lor vor începe lupta efectivă pentru scoaterea slovelor din scrierea românească. În această situaţie, textul Bibliei Vulgata reflectă un stadiu crepuscular al alfabetului chirilic, criză prin prisma căreia sunt explicabile multe inconsecvenţe ortografice din text.

5. Traducătorii au fost legaţi şi de spaţiul biblic informaţional precedent activităţii lor. *Biblia de la Bucureşti* (1688) beneficia încă de un prestigiu netăgăduit. Această Biblie, circulantă atunci, a putut impune varianta lecturii neogreceşti/slavone a numelor biblice. Numele biblice pronunţate prin prisma lecturii neogreceşti/slavone s-au încetăţenit puternic în cultura religioasă a epocii, orice modificare în acest sens putând fi percepută ca o inovaţie periculoasă, ca un atentat confesional. Predilecţia pentru forme ca Veniamin, Vartolomeiu, Gavriil, Efrem, Iosue, Isaie, Irimie, Ieremie, Asriil reflectă şi o puternică, sufocantă, coerciţie culturală.

Numele autentice au prezentat o dificultate deosebită pentru toţi traducătorii limbilor clasice, din cauza anumitor sunete specifice (siflante, aspirate, guturale). Dacă o consoană de tipul ***ţ*** putea fi redată în greacă sau latină prin ***ts*** sau ***tz***, o consoană de tip ***ş*** nu putea fi reprodusă în alfabetul grec sau latin. Analog s-a petrecut cu anumite guturale. Astfel traducătorii Septuagintei au fost siliţi adesea să adapteze sau să traducă numele ebraice în limba greacă, procedeu urmat şi de Ieronim.

Traducătorii români din sec. XVIII au cunoscut astfel forma numelor ebraice prin interesul transliterărilor sau al traducerilor greceşti, latineşti sau slavone.

Câteva exemple sunt concludente:

Ruben sau Reuben, patriarh biblic (Fac. 29: 32; Ieş. 1: 2, Num. 1: 5 etc.) este ortografiat în ebraică prin literele: *roş*, *alef*, *vav*, *beth*, *nun* (רובן). În greacă este ortografiat prin *rho*, *omicron*, *ypsilon*, *beta*, *eta*, *ny* (Ῥοῦβην). Poate fi astfel lecturat Rubên sau Ruvin, în funcţie de opţiunea erasmiană sau de cea reuchliniană a lecturii. În neogreacă este citit Ruvin, cum de altfel îl transcrie şi *Biblia de la Bucureşti*, cu varianta Ruvim. Aceleaşi variante folosite de Biblia lui Şerban se regăsesc şi în manuscrisul lui Petru Pavel Aron. Vulgata preferă lectura Ruben.

Numele patriarhului biblic Aşer (fac. 30: 13, Num. 1: 13 etc.) este ortografiat în ebraică cu *alef*, *şin*, *roş* (אשר). În greaca Septuagintei cu *alfa*, *sigma*, *eta*, *rho* (Ασηρ). Vulgata optează pentru Aser. *Biblia de la Bucureşti* îl ortografiază Asir iar autorii traducerii Vulgatei de la Blaj vor oscila între Asir, Aser sau Assir.

Un caz mai complicat îl reprezintă numele patriarhului Beniamin (Fac. 35: 18, 43: 14, 16, 29 etc.).

Numele Beniamin („Fiul [mâinii] dreptei") este ortografiat în ebraică: *beth*, *nun*, *iod*, *mem*, *iod*, *nun* (בנימין). În greacă: *beta*, *epsilon*, *ny*, *iota*, *alfa*, *my*, *iota*, *ny* (Βενιαμιν). Vulgata transcrie Beniamin, *Biblia de la Bucureşti* Veniamin, formă preferată şi de P. P. Aron.

Apartenenţa la tribul lui Beniamin a cauzat dificultăţi de traducere atât traducătorilor greci, cât şi celor latini; astfel *beniamitul* sau *beniamiţii* din Jud. 3: 15, 19: 16 sunt traduşi în Septuaginta *fiul lui Iemoni* la prima poziţie, şi fiii lui Veniamin (formă corectă) la a doua, forme preluate ca atare şi de *Biblia de la Bucureşti*. Vulgata traduce în ambele cazuri fiul, *fiii lui Iemini*, formă preluată şi de traducătorii blăjeni.

Un caz analog îl avem în 1 Reg. 9: 1, unde sunt înşiruiţi: Beniamin, Chiş, Abiel, Zeror, Bechorath, Afiah beniamitul (în textul masoretic). Septuaginta îi prezintă ca Veniamin, Chis, Aviil, Iared, Vahir, Afec *andros Ieminaion*, nume redate de Biblia de la 1688 prin Veniamin, Chis, Eviil, Iiared, Vahir, „Afec fiiu de om emeniu". Vulgata îi redă ca Beniamin, Cis, Abiel, Seror, Bechorath, Afia fiul bărbatului Iemini, în timp ce traducerea Vulgatei de la Blaj îi înşiră pe Veniamin, Chis, Aviil, Serorf, Vehorath, Afia *fiulu omului Iemini*. Acelaşi caz este întâlnit şi în 1 Reg. 9: 21.

Biblicul Esau (Fac. 33: 15), ortografiat în ebraică prin *ain*, *sin*, *vav* (עשו), în greceşte prin *eta*, *sigma*, *alfa*, *ypsilon* (Ἠσᾶυ), este transcris în Vulgata Esau, în timp ce *Biblia de la Bucureşti* preferă forma Isaf iar blăjenii optează pentru forma Isav, dar şi Esav (Ios. 15: 3).

[1] A se consulta ediţia academică *The Olt Testament Pseudoepigrapha. Apocalyptic Literature & Testaments*, ed. James Charlesworth, I-II, New York, 1983.

Patriarhul Manase devine în Septuagintă Manassi (cu un *eta* final – η), Biblia lui Şerban preluând prompt forma Manasi, în timp ce Vulgata va prefera Manasse, modificat de traducătorii blăjeni în Manasiie (Fac. 48: 13), Manasse (Fac. 48: 14), Manasie (Fac. 48: 17).

Localitatea biblică Beer-Şeba devine pentru evreii alexandrini Virsavie (unde vocala ***i*** îl reprezintă pe grecul *eta* – η), formă preluată şi de *Biblia de la Bucureşti*, în timp ce Ieronim o face cunoscută ca Bersabee (ex. 2 Cron. 19: 4, 24: 1), tradusă la Blaj ca Versavia.

Judecătorul Samuel (ortografiat de alexandrini Samouil (Σᾰμοῦηλ) – cu *eta* – şi de Vulgată Samuel) va fi făcut cunoscut de Biblia lui Şerban ca Samuil, în timp ce blăjenii vor oscila între Samoil (1 Reg. 9: 14) sau Samuil (1 Reg. 9: 15). Alteori aceeaşi formă poate indica trei persoane biblice diferite: Iov (Iov, Iaşub) în Fac. 46: 13, (Ioab) în 3 Ezd. 8: 38 sau Iov, protagonistul cărţii biblice omonime.

O altă problemă a fost cauzată de posibilitatea declinării numelor proprii, în greacă şi în latină, în funcţie de cazurile gramaticale. O asemenea situaţie ne este sugerată şi în traducerea blăjeană, în care Mordehai / Mardoheu, unchiul Esterei, apare în formele Marhoheu, Mardohee, Mardoheul, iar influentele personaje Meşulam din Cartea Cronicilor şi din perioada stăpânirii persane apar cu formele: Mosolam, Mosollam, Mosolamul.

În textul masoretic sufixele *-im* şi *-oth* sugerează cazul substantivelor pluralele masculine, respectiv feminine. Or, atât formele greceşti cât şi cele latineşti arareori indică acest fapt. Astfel forma Caftorit (Caftorim) (Fac. 10: 14) este indicată în majoritatea traducerilor (inclusiv cele româneşti) ca un antroponim. Forma nu indică decât pluralul lui Caftor (sugerând fie descendenţii lui Caftor, fie locuitorii din Caftor / Creta). Analog pentru forma Ludit (Ludim) din Fac. 10: 13. Un caz notoriu, încetăţenit şi în viaţa cotidiană, este constituit de *heruvim*. Se foloseşte curent pluralul pleonastic *heruvimi*, forma *heruvim* indicând deja pluralul ebraic al *herub*-ului, o categorie angelică. Or, traducerea viziunilor angelice, cu precădere cele din Cartea profetului Ezechiel, foloseşte forma heruvim la singular. Aceste dificultăţi au constituit piedici reale pentru toţi cei care au exercitat un pionierat în traducerile biblice în afara spaţiului lingvistic semitic. Nici traducătorii Vulgatei de la Blajul nu au putut face excepţie.

Dificultăţile traducerii exacte a unui text ebraic în greacă sau latină, prezenţa mai multor traducători, fiecare având un impuls ortografic propriu, lipsa unei metodologii unitare, prestigiul spiritual şi cultural al unei ediţii precedente a Scripturii (*Biblia de la Bucureşti*), iată pe scurt, motivele apariţiei mai multor variante, nu doar în cadrul unei clase onomastice, ci şi în cazul unui anumit personaj sau toponim biblic.

Concordanţa numelor proprii biblice, pentru un anumit tip de versiune (masoretică, septuagintică, Vulgata), impune consultarea concordanţelor realizate pentru celelalte versiuni. Astfel, ea devine un argument pentru *complementaritatea* versiunilor, întreaga informaţie biblică fiind oferită prin acceptarea simultană, concomitentă, a versiunilor principale. Textul septuagintic este complementar celui masoretic, iar Vulgata este complementară celorlalte două. Postularea unei singure versiuni, prin excluderea celorlalte (caz specific protestantismului) păcătuieşte metafizic prin reducţionism.

Un asemenea pericol, cu toate consecinţele lui, a fost conştientizat de Episcopul Petru Pavel Aron şi de colaboratorii săi, iar evitarea acestuia a constituit unul din imboldurile intime în realizarea traducerii româneşti a Vulgatei.[2]

MIRCEA R. BIRTZ

---

[2] Pentru o redare cât mai acurată a numelor româneşti puse în comparaţie istorică, dar şi pentru precizarea fenomenelor lingvistice implicate, s-a apelat la următoarele surse selective: 1. *Biblia Sacra Vulgatae Editionis, Sixte V. et Clementes VIII Pontif. Max. auctoritate recognita, uberrimis prolegomenis dogmaticis et chronologicus illustrata. Venetiis MDCCLVIII, Ex Typographio Remondiniano*; 2. *Biblia Sacra, Venetiis apud Nicolaum Pezzana, MDCLXXXX*; 3. *The Pentateuch and Hafthorahs*. Hebrew Text, English Translation and Commentary, ed. Hertz, J. H., ed. II, Soncino Press, London, 1987; 5. *The Septuagint with Apocrypha: Greek and English*, by Sir Lancelot C. L. Brenton, Hendrickson Publ., ed. V, U. S. A., 1995; 6. *La Bibbia di Gerusalemme*, Ed. Dehoniane, Bologna, ed. XV, 1998;7. *The Holy Bible, Containing the Old and New Testament, Reproduction of the first Scofield Reference Bible – King James Version, ed. by C. I. Scofield*, GBV (Gute Botschaft Verlag), Dillenburg, f. a.; 8. *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi Noului Testament. Tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino Domnul Ţării Româneşti. Retipărită după 300 de ani în facsimil şi transcriere cu aprobarea Sfântului Sinod, această ediţie văzând acum din nou lumina tiparului cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*, Bucureşti, 1988; 9. *Biblia de la Blaj 1795*, ediţie jubiliară, *Roma, 2000.* 10. *Biblia sau Sfânta Scriptură. Tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Cu aprobarea Sf. Sinod*, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1988; 11. *Biblia sau Sfânta Scriptură. Cu trimiteri*, ed. îngrijită de Daniel Brânzei, f. l., f. a. (trad. Dumitru Cornilescu); 12. *Biblia sau Sfânta Scriptură – Vechiul şi Noul Testament*, ed. GBV (Gute Botschaft Verlag) f. l. (Dillenburg), 1989; 13. *Biblia sau Sfânta Scriptură. Ediţie jubiliară a Sf. Sinod. Tipărită cu binecuvântarea P.F. Părinte Teoctist. Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. IMBOR, Bucureşti, 2001 (traducerea Bartolomeu Anania); 14. James Charlesworth (edited by), *The Old Testament Pseudoepigrapha, Apocalyptic Literature and Testament*, I-II, Doubleday & Co., Garden City, New York, 1983; 15. *Dizionario Biblico, diretto da Francesco Spadafora*, Editrice Studium, Roma, ed. III, 1963; 16.*Nouveau Dictionnaire Biblique*, Ed. Emmaus, Saint Légier sur Vevey (Suisse), ed. V, 1983, sub red. Dr. René Pache; 17. *The New International Dictionary of Biblical Archeology*, sd. E.M. Blaiklock & R. K. Harrison, Regency, Zondervan Publ. House, Grand Rapids Michigan, 1983; 18. F.F. Bruce, *Israel and the Nations*, Exeter, The Paternoster Press, 1975.; 19. Constantin Daniel, *Orientalia mirabilia*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976; 20. Eugen Munteanu, *Studii de lexicologie biblică*, Ed. Universităţii „Alex. Ioan Cuza", Iaşi, 1995; 21. Athanasie Negoiţă, *Manuscrisele eseniene de la Marea Moartă*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1993; 22. Alexander Schick, *Il fascino din Qumran*", Libreria editrice Vaticana, 1998. 23. G. Vermes, *The Dead Sea Scrolls in English*", Penguin Boks, London, 1987; 24. Ernst Würthwein, *The Text of the Old Testament*, William B. *Eerdmans Publ. Co., Grand Rapids, Michigan, 1987;* 25. *Lettera din Aristea a Filocrate, introduzione, traduzione e note di Francesca Calabi. Testo greco a fronte,* Biblioteca Universale Rizzoli, Milano, 1995; 26. *The Works of Josephus. Complete and Unabridged*, Hendrickson Pub., Peabody, Massachusets, 1987; (A se vedea şi Flavius Josephus, *Antichităţi Iudaice I şi I*" / Hasefer, Bucureşti, 2002, 2003, *Istoria Războiului Iudeilor împotriva Romanilor* / Hasefer, Bucureşti, 2002 / în traducerea Ion Acsan); *The Works of Philo. Complete and Unabridged*, Hendrickon Pub., Peabody, Massachusets, 1993; Rinaldi Giancarlo – *La Bibblia dei pagani* (vol. I – *Quadro storico,* vol. 2 *Testi e documenti),* EDB, Dehoniane, Bologna, 1997.

LISTA CĂRȚILOR BIBLICE
ȘI A SIGLELOR LOR
FOLOSITE ÎN REALIZAREA CONCORDANȚEI

I

1. Facere (Fac.)
2. Ieșire (Exod) (Ieș.)
3. Levitic (Preoți) (Lev.)
4. Numeri (Num.)
5. A II-a Lege (Deuteronom) (Deut.)

II

6. Iosua (Ios.)
7. Judecători (Jud.)
8. Ruth (Rut.)
9. 1 Regi (1 Samuel) (1 Reg.)
10. 2 Regi (2 Samuel) (2 Reg.)
11. 3 Regi (1 Împărați) (3 Reg.)
12. 4 Regi (2 Împărați) (4 Reg.)
13. 1 Paralelipomena (1 Cronici) (1 Cron.)
14. 2 Paralelipomena (2 Cronici) (2 Cron.)

III

15. 1 Ezdra (1 Ezd.)
16. 2 Ezdra (Neemia) (2 Ezd.)
17. Ester (Est.)
18. Iudith (Iud.)
19. Tobia (Tob.)
20. Psalmii (Ps.)
21. Iov (Iov)
22. Eclesiastul (Predicatorul) (Ecl.)
23. Iisus fiul lui Sirah (Eclesiasticul) (Ecles.)
24. Proverbele lui Solomon (Prov.)
25. Cântarea cântărilor (Cânt.)
26. Înțelepciunea lui Solomon (Înțel.)

IV

27. Isaia (Is.)
28. Ieremia (Ier.)
29. Plângerile lui Ieremia (Plâng.)
30. Baruh (Bar.)
31. Iezechiel (Ezechiel) (Ezec.)
32. Daniel (Dan.)
33. Osea (Ose.)
34. Ioel (Ioil) (Ioil)
35. Amos (Am.)
36. Avdie (Obadia) (Avd.)
37. Avacum (Habacuc) (Ava.)
38. Iona (Iona)
39. Miheia (Mica) (Mi.)
40. Naum (Nahum) (Na.)
41. Sofonie (Þefania) (Sof.)
42. Agheu (Hagai) (Ag.)
43. Zaharia (Zah.)
44. Malahie (Maleahi) (Mal.)
45. 1 Macabei (1 Mac.)
46. 2 Macabei (1 Mac.)

V

47. 3 Ezdra (3 Ezd.)
48. 4 Ezdra (4 Ezd.)
49. Rugăciunea Regelui Manase (Man.)
50. Evanghelia după Matei (Mat.)
51. Evanghelia după Marcu (Mc.)
52. Evanghelia după Luca (Lc.)
53. Evanghelia după Ioan (Io.)

a = antroponim
h = hieronim
t = toponim

CONCORDANȚA NUMELOR PROPRII

A

Aareil (Ahaahel)[a]: 1 Cron. 4: 8.
Aarad, Arad[t]: Num. 21: 1; 33: 40.
Aaron[a]: Ieș. 4: 14, 27, 28; 5: 1, 4, 20; 6: 13, 20, 23, 25, 26, 27; 7: 1, 6-10, 12, 19, 20; 8: 5, 6, 8, 12, 16, 17, 25; 9: 8; 10: 3, 8, 16, 24; 11: 10; 12: 1, 28, 31, 43, 50; 15: 20; 16: 2, 6, 9, 10, 33, 34; 17: 10, 12; 19: 24; 24: 1, 9, 14; 27: 1; 28: 1-4, 12, 29, 30, 35, 38, 40, 41, 43; 29: 4, 5, 9, 19-21, 24, 26, 28, 29, 32, 35, 49; 30: 7, 10, 19, 30; 31: 10; 32: 1-3, 5, 21, 25, 35; 34: 30, 31; 35: 19; 38: 21; 39: 1, 25, 41; 40: 12, 29; Lev. 1: 11; 2: 2, 10; 3: 2, 8; 6: 8, 14, 16, 18, 20, 25; 7: 31, 33, 35; 8: 2, 6, 12, 14, 18, 22-24, 27, 30, 31; 9: 1, 7, 8, 21, 23; 10: 1, 3, 4, 6, 12, 16, 19; 11: 1; 13: 1, 2; 14: 33; 15: 1; 16: 1, 2, 23; 17: 2; 21: 1, 17, 24; 22: 2, 4; 24: 3, 9; Num. 1: 3, 17, 44; 2: 1; 3: 1-4, 6, 10, 32, 38, 39, 48, 51; 4: 1, 5, 14, 15, 17, 19, 27, 33, 37; 6: 23, 41, 45, 46; 7: 8; 8: 2, 3, 11, 13, 19-22; 9: 6; 10: 7; 12: 1, 4, 5, 10; 13: 27; 14: 2, 5, 26; 15: 33; 16: 3, 11, 16, 17, 18, 37, 40, 41, 43, 46, 47, 50; 17: 3, 6, 8; 18: 1, 8; 20: 2, 6, 8, 12, 24, 26, 28, 30; 26: 1, 59, 60, 64; 27: 13; 33: 1; Deut. 9: 20; 10: 6; 32: 50; Ios. 21: 4, 10, 13, 19; 24: 5, 33; Jud. 20: 28; 1 Reg. 12: 6, 8; 1 Cron. 6: 3, 49, 50, 57; 12: 27; 15: 4; 23: 13, 28, 32; 24: 1; 19: 31; 2 Cron. 13: 9, 10; 26: 18; 29: 21; 31: 19; 35: 14; 1 Ezd. 7: 5; 2 Ezd. 10: 38; 12: 46; Ps. 76: 21; 98: 6; 104: 26; 105: 16; 113: 20; 117: 3; 132: 2; 134: 19; Ecles 36: 19; 45: 7, 25; 50: 14, 18; Mi 6: 4; 3 Ezd. 1: 14; 5: 5; 8: 2; 4 Ezd. 1: 3, 13; Lc. 1: 5.
Aazvai (Ahazbai, Ahasbai)[a]: 2 Reg. 23: 34.
Avital[a]: 1 Cron. 3: 3.
Acaim (Cain)[t]: Ios. 15: 57.
Acalon, Ascalon (Ascalon)[t]: 1 Reg. 6: 17; 2 Reg. 1: 20, v. și Ascalon
Acan[a]: Fac. 36: 27.
Acaron, Accaron (Ecron)[t]: Ios. 13: 3; 15: 1, 45, 46; 19: 43; Jud. 1: 18 1 Reg. 5: 10, 6: 16, 17; 7: 14; 17: 52; 4 Reg. 1: 2, 3, 6; Ier. 25: 20; Am. 1: 8; Zah. 9: 5, 7; 1 Mac. 10: 89.
Accaron (Șicron)[t]: Ios. 15: 11.
Acchetan[a]: 3 Ezd. 8: 41.
Accos, Accus (Hacoț)[t]: 1 Cron. 24: 10; 1 Ezd. 2: 61; 2 Ezd. 2: 3; 7: 63.
Accul (Hatuș)[a]: 3 Ezd. 8: 32.
Accuv, Acuv (Acuv, Acub)[a]: 1 Cron. 3: 24; 9: 17; 1 Ezd. 2: 42, 45; 2 Ezd. 7: 46; 8: 7; 11: 19; 12: 25; 3 Ezd. 5: 30; 9: 48.
Achim[a]: Mat. 1: 14.
Achis (Icheș)[t]: 1 Cron. 11: 28; 27: 9.
Acravathanie (Acrabatene)[t]: 1 Mac. 5: 3.
Acuga[a]: 3 Ezd. 5: 29.
Acusu (Acus, Hacoț)[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Ada (Ada)[a]: Fac. 4: 19, 20, 23; 36: 1, 4, 10; 12.
Adaar (Adar)[t]: Ios. 15: 3.
Adad, Adal (Hadad)[a]: Fac. 36: 35, 36; 3 Reg. 11: 14, 17, 19, 21; 1 Cron. 1: 46, 47, 50, 51.
Adada[t]: Ios. 15: 22.
Adadremon (Hadadrimon)[t]: Zah. 12: 11.
Adaia, Adaiia, Adaie, Aadaia (Adaia)[a]: 1 Cron. 6: 41; 8: 21; 9: 12; 2 Cron. 23: 1; 1 Ezd. 10: 29, 39; 2 Ezd. 11: 5, 12; 12: 16.
Adaia, Idaie (Iedaia)[a]: Zah. 6: 10, 14.
Adali (Hadlai)[a]: 2 Cron. 28: 12.
Adalia[a]: Est. 9: 8.
Adam (Adam)[a]: Fac. 2: 19-23, 25; 3: 8-9, 12, 17, 20, 21-22, 24; 4: 1, 25; 5; 5: 1-5; 11: 5; Ios. 14: 15; 2 Reg. 7: 19; 1 Cron. 1: 1; Ecl. 3: 21; Ecles. 35: 24; 40: 1; Tob. 8: 8; Ier. 32: 19; Ose. 6: 7; 11: 4; Zah. 13: 5; 4 Ezd. 3: 5, 10, 21, 26; 6: 54, 56; 7: 46, 48; Lc. 3: 38.
Adama, Adaman (Adma)[t]: Fac. 10: 19; 14: 2; Deut. 29: 23; Ose. 11: 8.
Adami (Adami-Nedub)[t]: Ios. 19: 33.
Adan (Adin)[t]: 1 Ezd. 8: 6.
Adar (Hadar)[a]: Fac. 36: 39.
Adarezer (Hadad-Ezer, Hadadezer)[a]: 2 Reg. 8: 3, 5, 7, 10, 12; 10: 16, 19; 3 Reg. 11: 23; 1 Cron. 18: 3, 5, 7-9, 10; 19: 16, 19.
Adazer, Adarsa (Adasa)[t]: 1 Mac. 7: 40, 45.
Adiada (Hadid)[t]: 1 Mac. 12: 38.
Addi (Adi)[a]: Lc. 3: 28.
Addim, Adin (Ido)[a]: 2 Ezd. 7: 20; 3 Ezd. 6: 1.
Addin[a]: 3 Ezd. 5: 38; 9: 31.
Addo, Addon (Iddo, Ido)[a]: 3 Reg. 4: 14; 1 Cron. 6: 21; 2 Cron. 9: 31; 12: 15; 13: 22; 1 Ezd. 5: 1; 6: 14; 2 Ezd. 12: 4; Zah. 1: 1, 7.
Addon (Adon)[a]: 2 Ezd. 7: 61.
Addus, Adaida (Hadid)[a]: 1 Mac. 12: 38; 13: 13; 3 Ezd. 5: 34.
Ader (Hațar-Ader)[t]: Num. 34: 4.
Adereacti[a]: 3 Ezd. 5: 15.
Adiil (Adiel)[a]: 1 Cron. 4: 36; 27: 1.
Adim (Udua)[a]: 3 Ezd. 5: 14.
Adin[a]: 1 Ezd. 2: 15; 2 Ezd. 7: 20; 10. 16.
Adiram (Adomiram)[a]: 3 Reg. 12: 18.
Aditaim[t]: Ios. 15: 36.
Adiu[a]: 1 Cron. 11: 42.
Admath (Admata)[a]: Est. 1: 14.
Adom (Adam)[t]: Ios. 3: 16.
Adommim (Adumin)[t]: Ios.15: 7; 18: 18.
Adom-Sedec (Adoni-Țedec)[a]: Ios. 10: 1, 3.
Adon (Adan)[t]: 1 Ezd. 2: 59.
Adonai[h]: Ieș. 6: 3.
Adoniaram (Adoniram)[a]: 3 Reg. 4: 6; 5: 14.
Adonicam[a]: 1 Ezd. 2: 13; 8: 13; 2 Ezd. 7: 18; 3 Ezd. 8: 42.
Adonide (Tamuz)[h]: Ezec. 8: 14.
Adonie, Adonia (Adonia)[a]: 2 Reg. 3: 4; 3 Reg. 1: 5, 7-9, 11, 13, 18, 24, 41-43, 49-51; 2: 13, 19, 21-24, 28; 1 Cron. 3: 2; 2 Cron. 17: 8; 2 Ezd. 10: 16.
Adonivezec (Adoni-Bezec)[a]: Jud. 1: 5-7.
Ador (Adoraim)[t]: 1 Mac. 13: 20.
Adrameleh, Adramelec (Adramelec)[a]: 4 Reg. 19: 37; Is. 37: 38.
Adrameleh, Adramelih (Adramelec)[h]: 4 Reg. 17: 31; Is. 37: 38.
Adulam[t]: Ios. 15: 35.
Adura (Adoraim)[t]: 2 Cron. 11: 9.
Aduram, Adoram (Hadoram, Adoram)[a]: Fac. 10: 27; 2 Reg. 20: 24; 1 Cron. 1: 21; 18: 10.
Aduran (Adoniram, Hadoram)[a]: 2 Cron. 10: 18.
Adus, Addus[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Adveil (Adbeel)[a]: Fac. 25: 13.
Adveil (Abdeil)[a]: 1 Cron. 1: 29.
Aea, Aia (Aia, Aiia)[a]: 2 Reg. 3: 7; 21: 8, 10, 11.
Afara (Para)[t]: Ios. 18: 23.
Afec (Afec, Afic)[t]: Ios. 12: 18; 13: 4; 15: 53; 19: 20; Jud. 1: 31; 1 Reg. 4: 1; 29: 1; 3 Reg. 20: 26, 30; 4 Reg. 13: 17.
Afes, Ares[a]: 3 Ezd. 5: 10.
Afese (Hapifeț)[a]: 1 Cron. 24: 15.
Afia (Afia, Afiah)[a]: 1 Reg. 9: 1.
Afihov, Ahitov (Ahituv)[a]: 1 Cron. 6: 7, 8, 12, 52; 9: 11; 18: 16.
Afion Gavir, Asion Gaver (Ețion-Gheber)[t]: 3 Reg. 9: 26; 22: 49.
Africa[t]: Ios. 18: 14; Ps. 77: 26; Is. 21: 1; 66: 19; Ezec. 20: 46; Na. 3: 9.
Afses (Hapițeț)[a]: 1 Cron. 24: 15.

Agag[a]: Num. 24: 7; 1 Reg. 15: 8, 9, 20, 32; Est. 3: 1, 10; 9: 24.
Agar[a]: Fac. 16: 1, 3, 8, 15, 16; 21: 9, 17; 25: 12; Bar. 3: 23.
Agarai (Hagri)[a]: 1 Cron. 11: 38.
Aggav (Agab)[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Aggheu, Aggai, Agghei (Agheu, Hagai)[a]: Ps. 110: 1; 111: 1; 145: 1; 1 Ezd. 5: 1; 6: 14; Ag. 1: 1, 3, 12, 13; 2: 2, 14, 15, 21; 3 Ezd. 6: 1; 4 Ezd. 1: 40.
Agghi (Haghi)[a]: Num. 26: 15.
Agghia (Agai, Hagai)[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Agghia (Haghia)[a]: 1 Cron. 6: 30.
Aghe[a]: 2 Reg. 23: 11.
Agheva (Gheba)[t]: 2 Ezd. 11: 31.
Aghisan[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Aghisti[a]: 3 Ezd. 5: 32.
Aghita (Haghita)[a]: 1 Cron. 3: 2.
Ahastari (Ahaștari)[a]: 1 Cron. 4: 6.
Ahad (Acad)[t]: Fac. 10: 10.
Ahalav (Mahaleb, Ahlab)[t]: Jud. 1: 31.
Aham, Ahan (Acan)[a]: Ios. 7: 1, 17-20, 24; 22: 20.
Ahar (Acar)[a]: 1 Cron. 2: 7; 27.
Ahara (Ahrah)[a]: 1 Cron. 8: 1.
Ahav (Ahab)[a]: 3 Reg. 16: 29, 30; 18: 1-3, 5-7, 9, 12, 16, 20; 18: 41, 42, 44-66; 19: 1; 20: 2, 13, 14; 21: 1, 2, 4, 8, 16, 18, 20, 21, 24, 25, 27, 29; 22: 20, 39, 40, 41, 50, 52; 4 Reg. 1: 1; 3: 1, 5; 8: 18, 27, 28; 9: 7-9, 25, 29; 10: 1, 10, 11, 16, 18, 30; 21: 3, 13 2 Cron. 18: 1-3, 19; 21: 6, 13; 22: 3-8; Ier. 29: 21, 22; Mi. 6: 16.
Ahava[t]: 1 Ezd. 8: 15, 21, 31.
Ahaz, Ahas (Ahaz)[a]: 4 Reg. 15: 38; 16: 1, 7, 10, 11, 15-17, 19, 20; 17: 1; 18: 1; 20: 11; 1 Cron. 3: 13; 8: 35, 36; 9: 41, 42; 2 Cron. 27: 9; 28: 1, 16, 19, 21, 22, 24, 27; Is. 1: 1; 7: 1, 3, 10, 12; 14: 28; 38: 8; Ose. 1: 1; Mi. 1: 1; 4 Ezd. 7: 37; Mat. 1: 9.
Ahazi (Ahzai)[a]: 2 Ezd. 11: 13.
Ahaziv (Aczib)[t]: Jud. 1: 31.
Ahelai (Hacalia)[a]: 2 Ezd. 10: 1.
Aheor, Ahior (Ahior)[a]: Iud. 5: 26, 28; 6: 1, 7, 12, 14, 16; 11: 7; 13: 27, 29; 14: 6.
Ahi, Ahas (Achiș)[a]: 3 Reg. 2: 39, 40.
Ahia, Ahi[a]: 1 Cron. 2: 25; 7: 34; 8: 7; 11: 36; 26: 20.
Ahialon (Elon)[a]: Jud. 12: 11.
Ahiam[a]: 1 Cron. 11: 34.
Ahica, Ahicam (Ahicam)[a]: 4 Reg. 22: 12, 14; 25: 22; 2 Cron. 34: 10; Ier. 26: 24; 39: 14; 40: 5-9, 11, 16; 41: 1, 2, 6, 10, 16, 18; 43: 6.
Ahie, Ahia (Ahia, Ahiiah)[a]: 1 Reg. 14: 1, 18; 3 Reg. 4: 3; 11: 29, 30; 12: 15; 14: 2, 5, 6, 18; 15: 27, 29; 21: 22; 4 Reg. 9: 9; 2 Cron. 9: 29; 10: 15; 4 Ezd. 1: 2.
Ahiezer, Ahiezăr (Ahiezer)[a]: Num. 1: 12; 2: 25; 7: 66, 71; 10: 25; 1 Cron. 12: 3.
Ahilud[a]: 2 Reg. 8: 16; 20: 24; 3 Reg. 4: 3, 12.
Ahim (Ahian)[a]: 1 Cron. 7: 19.
Ahimaas (Ahimaaț)[a]: 1 Reg. 14: 50; 2 Reg. 15: 27, 36; 17: 17, 20; 18: 19, 22, 23, 27, 28, 29; 3 Reg. 4: 15; 1 Cron. 6: 8, 9, 53.
Ahimam[a]: 1 Cron. 9:17.
Ahiman[a]: Num. 13: 23; Ios. 15: 14; Jud. 1: 10.
Ahimeleh, Avimeleh (Abimelec)[a]: 1 Cron. 18: 16; 24: 3, 6; Ps. 33: 1; 51: 2.
Ahimeleh, Avimeleh (Ahimelec)[a]: 1 Reg. 21: 1, 2, 8; 22: 9, 11, 12, 14, 16, 20; 22: 6; 26: 6; 30: 7; 2 Reg. 8: 17; 11: 21.
Ahimpo[t]: 1 Cron. 6: 25.
Ahinoam, Ahinuam, Ahima (Ahinoam)[a]: 1 Reg. 14: 50; 25: 43; 30: 5; 2 Reg. 2: 2; 3: 2; 1 Cron. 3: 1.
Ahion (Ahio)[a]: 2 Reg. 6: 3, 4; 1 Cron. 8: 14, 31; 9: 37.
Ahion (Ain)[a]: 2 Cron. 16: 4.
Ahion, Aion (Ain, Iion)[t]: 3 Reg. 15: 20; 4 Reg. 15: 29.
Ahior (Ahiacar, Ahicar)[a]: Tob. 11: 20.
Ahior, Aheor (Ahior)[a]: Iud. 5: 5, 26, 28; 6: 1, 7, 9, 12, 15, 16; 13: 27, 29; 14: 6.
Ahir (Aher)[a]: 1 Cron. 7: 12.
Ahira[a]: Num. 1: 15; 2: 29; 7: 78, 83; 10: 27.
Ahiram[a]: Num. 26: 38.
Ahis (Achiș)[a]: 1 Reg. 21: 10-12, 14; 27: 2, 3, 5, 6, 9, 10, 12; 28: 1, 2; 29: 3, 6, 8, 9, 30.
Ahisa (Ahișar)[a]: 3 Reg. 4: 6.
Ahisahar (Ahișahar)[a]: 1 Cron. 7: 10.
Ahisameh (Ahisamac)[a]: Ieș. 31: 6; 38: 23.
Ahisos (Hacoț)[a]: 3 Ezd. 5: 38.
Ahitofel[a]: 2 Reg. 15: 12, 31, 34; 16: 15, 20, 21, 23; 17: 1, 6, 7, 14, 15; 23: 34; 1 Cron. 27: 33, 34.
Ahitov (Ahitob)[a]: Iud. 8: 1.
Ahitov (Ahituv, Ahitub, Abitub)[a]: 1 Reg. 14: 3; 22: 9, 11, 12; 2 Reg. 8: 17; 1 Ezd. 7: 2; 2 Ezd. 11: 11; 3 Ezd. 8: 2; 4 Ezd. 1: 1.
Ahiud (Ahihud)[a]: Num. 34: 28.
Ahod (Ohad)[a]: Ieș. 6: 15.
Ahod, Aod (Aod, Ehud)[a]: 1 Cron. 7: 10; 8: 6.
Ahoe (Ahoah)[a]: 1 Cron. 8: 4.
Ahor (Acor)[a]: Ios. 7: 24, 26; 15: 7; Ose. 2: 15.
Ahovan (Ahban)[a]: 1 Cron. 2: 29.
Ahovor (Acbor)[a]: Fac. 36: 38; 4 Reg. 22: 12, 14; 1 Cron. 1: 49; Ier. 26: 22; 36: 12.
Ahsa (Acsa)[a]: 1 Cron. 2: 49.
Ahziv (Aczib)[t]: Ios. 15: 44; 19: 29.
Aia[a]: Fac. 36: 24; 1 Cron. 1: 40.
Aialon, Ailon (Aialon)[t]: Ios. 10: 12; 19: 42; 21: 24; Jud. 1: 35; 1 Reg. 14: 31; 2 Cron. 11: 10; 28: 18.
Aiam (Ahiam)[a]: 2 Reg. 23: 33.
Aiath (Aiat)[t]: Is. 10: 28.
Ailat, Ailath (Elot, Eilat)[t]: 3 Reg. 9: 26; 4 Reg. 16: 6; 2 Cron. 8: 17, v. și Elath.
Ain[t]: Ios. 15: 32; 19: 7; 21: 16; 1 Cron. 4: 32.
Acheldama[t]: Mat. 27: 8.
Achetan (Hacatan)[a]: 3 Ezd. 8: 41.
Alam (Elam)[a]: 1 Ezd. 8: 7.
Alameled (Elimeleh)[t]: Ios. 19: 26.
Alchim (Alchimos)[a]: 1 Mac. 7: 5, 9, 12, 20, 21, 23, 25; 9: 1, 54-57; 2 Mac. 14: 3, 13, 26.
Alean (Alian)[a]: 1 Cron. 1: 40.
Alexandria (No, No-Amon)[t]: Ier. 46: 25; Na. 3: 8.
Alfeu, Alfei (Alfeu)[a]: Mat. 10: 3; Mc. 2: 14; 3: 18; 6: 15.
Aliava (Eliahba)[a]: 2 Reg. 23: 32.
Alicarnes (Halicarnas)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Alimis (Alema)[t]: 1 Mac. 5: 26.
Alixandria, Alixandriea (No, Nof, Teba)[t]: Ezec. 30: 14-16.
Alixandru, Alexandru[a]: 1 Mac. 1: 1, 8; 6: 2; 10: 1, 4, 15, 18, 23, 47-49, 51, 58, 59, 68, 88; 11: 1, 2, 8, 12, 14-17, 39; Mc. 15: 21.
Allon (Alon)[a]: 1 Cron. 4: 37; v. și Elon.
Almath (Alemet)[a]: 1 Cron. 7: 8; 8: 36; 9: 42.
Almon[t]: Ios. 2: 18.
Alohes, Aloes (Haloheș)[a]: 2 Ezd. 3: 12; 10: 24.
Alus (Aluș)[t]: Num. 33: 13, 14.
Alva (Alia)[a]: 1 Cron. 1: 51.
Alvan, Alva[a]: Fac. 36: 23, 40.
Amaad (Amead)[t]: Ios. 19: 26.
Amadathi, Amadath (Hamadata, Hamedata)[a]: Est. 3: 1, 10; 9: 24; 12: 6; 16: 10.

Amalic, Amalih (Amalec)[a]: Fac. 36: 12, 16; Ieș. 17: 8-11, 13, 14, 15; Num. 24: 20; Deut. 24: 17; Jud. 3: 13; 5: 14; 6: 3, 33; 7: 12; 10: 12; 12: 15; 1 Reg. 14: 48; 15: 2, 3, 5-8, 15, 18, 19, 32; 28: 18; 2 Reg. 1: 1; 8: 12; 1 Cron. 1: 36; 18: 11; 2 Cron. 18: 23; Iud. 4: 13; Ps. 82: 8.
Aman (Amam)[t]: Ios. 15: 26.
Aman (Aman, Haman)[a]: Est. 3: 1, 2, 5, 7, 8; 3: 10, 15; 4: 7; 5: 4, 5, 8, 9; 6: 4, 6, 11, 12; 7: 1, 7, 9, 10; 8: 1-3, 5; 9: 6, 12-14, 24; 10: 7; 12: 6; 13: 3, 6, 12; 14: 1; 15: 2; 16: 10.
Amana[t]: Cânt. 4: 8.
Amanie, Ananie (Anania)[a]: 3 Ezd. 5: 16, 30; 9: 48; v. și Anania.
Amanitia (Țara Amoniților)[t]: 2 Mac. 4: 26; 5: 7.
Amarie (Amaria)[a]: 1 Cron. 6: 7, 11, 52; 23: 19; 24: 23; 2 Cron. 19: 11; 31: 15; 1 Ezd. 7: 3; 10: 42; 2 Ezd. 10: 3; 11: 4; 12: 2; Sof. 1: 1.
Amasai, Amasei (Amașai)[a]: 1 Cron. 12: 18; 15: 24.
Amasaia (Amasai, Amașai)[a]: 2 Ezd. 11: 13.
Amasai[a]: 1 Cron. 6: 25.
Amase, Amassa, Amașa, Amasam (Amasa)[a]: 2 Reg. 17: 25; 19: 13; 20: 4, 5, 8-12; 3 Reg. 2: 5, 32; 1 Cron. 1: 17; 2 Cron. 28: 12.
Amasie (Amasia, Amația)[a]: 4 Reg. 13: 12; 14: 1, 8, 9, 11, 17, 18; 15: 1, 3; 1 Cron. 3: 12; 4: 34, 35; 2 Cron. 17: 16; 23: 1; 25: 1, 5, 9-11, 13-15, 20, 21, 23, 25, 26; 26: 1, 4; 29: 12; Am. 7: 10, 12, 14.
Amathi (Amitai)[a]: 4 Reg. 14: 25; Iona 1: 1.
Ame[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Amelih[a]: 3 Reg. 22: 26.
Amenul[a]: 3 Ezd. 8: 32.
Amerie, Ameri (Amaria)[a]: 3 Ezd. 8: 2; 4 Ezd. 1: 2.
Amethida (Amatida)[t]: 1 Mac. 12: 25.
Amian (Aniam)[a]: 1 Cron. 7: 19.
Amiil, Amihil, Ammiil (Amiel)[a]: Num. 13: 13; 1 Cron. 3: 5; 2 Reg. 9: 4, 5; 17: 27.
Amin (Hanun)[a]: 3 Ezd. 8: 49.
Aminadav (Aminadav, Aminadab)[a]: Ieș. 6: 23; 35: 34; Num. 1: 7; 2: 3; 7: 12, 17; 10: 14; Rut. 4: 19, 20; 1 Cron. 1: 10, 13; 6: 22; Cânt. 6: 11; Mat. 1: 4, 5; Lc. 3: 33.
Amisadei, Amisadan (Amișadai)[a]: Num. 1: 12; 2: 25; 7: 66, 71; 10: 25.
Amisai (Amți)[a]: 1 Cron. 6: 46.
Amital (Hamutal)[a]: Ier. 52: 1; v. și Amutal.
Amiud (Amihud, Amihur)[a]: 2 Reg. 13: 37.
Amizadeb (Amizedev)[a]: 1 Cron. 26: 6.
Amma (Aca)[t]: Ios. 19: 30.
Ammi (Ami)[a]: 1 Ezd. 2: 57.
Ammiud (Amihud)[a]: Num. 1: 10; 2: 18; 7: 48, 53; 10: 22; 34: 20; 28; 1 Cron. 7: 26; 9: 4.
Ammon, Amon, Ammos (Amon)[a]: Fac. 19: 38.; Num. 21: 24; 22: 5; Deut. 2: 19; 3: 11, 16; Jud. 3: 13; 10: 6, 7, 9, 11, 17, 18; 11: 4, 6, 8, 9, 12, 14, 27, 31, 32, 33; 12: 1, 3; 1 Reg. 11: 11; 12: 12; 14: 47; 2 Reg. 8: 12; 10: 2, 3, 6, 8, 10, 11, 14; 11: 1; 12: 9, 26, 31; 17: 27; 23: 37; 3 Reg. 11: 7, 33; 22: 26; 4 Reg. 21: 18, 19, 24, 25; 24: 2; 1 Cron. 3: 14; 4: 20; 18: 11; 19: 2, 3, 6, 7, 9, 11, 12, 15; 20: 1, 3; 2 Cron. 18: 25; 20: 1, 10, 22, 23; 27: 5; 33: 20, 25; 2 Ezd. 7: 59; Iud. 5: 2, 5; 7: 8; Ps. 82: 8; Is. 11: 14; Ier. 1: 2; 9: 26; 25: 3, 21; 27: 3; 40: 11, 14; 41: 15; 49: 1, 2, 6; Ezec. 21: 20, 28; 25: 2, 3, 5, 10; Dan. 11: 41; Am. 1: 13; Sof. 1: 1; 2: 7, 9; 1 Mac. 5: 6; 3 Ezd. 5: 29; Mat. 1: 10.
Ammon[a, t]: Ios. 12: 2; 13: 25.
Ammos, Amos (Amos)[a]: Am. 1: 1; 7: 8, 10-12, 14; 8: 2; Lc. 3: 25.
Amni (Ami)[a]: 1 Ezd. 2: 57.
Amnon[a]: 2 Reg. 3: 2; 13: 1, 3, 4, 6-10, 15, 20-22, 26-29, 32, 33, 39.
Amoc, Amoes (Amoc)[a]: 2 Ezd. 12: 6, 20.
Amon (Amnon)[a]: 1 Cron. 3: 1.
Amona (Hamona)[t]: Ezec. 39: 16.
Amos (Amos, Amoț)[a]: 4 Reg. 19: 3, 20; 20: 1; 2 Cron. 26: 22; 32: 20, 32; Is. 1: 1; 2: 1; 13: 1; 20: 2; 37: 2, 21; 38: 1; 4 Ezd. 1: 39.
Amosa (Moța)[t]: Ios. 18: 26; v. și Mosa.
Amra (Imri)[a]: 2 Ezd. 3: 2.
Amrafil, Amrafer (Amrafel)[a]: Fac. 14: 1, 9.
Amram[a]: Ieș. 6: 18, 20; Num. 3: 19; 26: 59; 1 Ezd. 10: 34; 1 Cron. 6: 2, 3, 18; 23: 12, 13; 24: 20.
Amri (Omri)[a]: 3 Reg. 16: 16, 17, 21-23, 25, 27-29, 30; 1 Cron. 7: 8; 9: 4; 27: 18; 2 Cron. 22: 2; Mi. 6: 16.
Amsii (Amți)[a]: 2 Ezd.11: 12.
Amthar (Methora): Ios. 19: 13.
Amutal (Hamutal)[a]: 4 Reg. 23: 31; 24: 8.
Amvoth (Amboth)[t]: 3 Reg. 4: 10.
An[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Anaas[a]: 3 Ezd. 5: 23.
Ana (Ama)[a]: 1 Cron. 1: 38, 40.
Ana (Hena)[t]: Is. 37: 13.
Ana[a]: Fac. 36: 1, 14, 18, 24, 29; v. și Anna.
Anad (Anab)[t]: Ios. 11: 21; 15: 50, 52.
Anaharath (Anaharat)[t]: Ios. 19: 19.
Anaie, Anie (Aneia, Anaia)[a]: 2 Ezd. 8: 4; 10: 32.
Anameleh (Anamelec)[h]: 4 Reg. 17: 31.
Anamim (Anamim)[a]: Fac. 10: 13.
Anani[a]: 1 Cron. 3: 24.
Ananie (Anania, Hanania)[a]: 1 Cron. 3: 19, 21; 2 Ezd. 3: 23; 11: 32; Tob. 5: 18; Ier. 28: 1, 5, 10-13, 15, 17; Dan: 1: 6, 7, 11, 19; 2: 17; 3: 88; 1 Mac. 2: 59.
Anath (Anat)[a]: Jud. 3: 31; 5: 6.
Anathoth, Anathot, Anaftoth (Anatot)[t]: Ios. 21: 18; 2 Reg. 23: 27; 3 Reg. 2: 26; 1 Ezd. 2: 23; 2 Ezd. 7: 27; 10: 19; 11: 32; Is. 10: 30; Ier. 1: 1; 11: 21, 23; 32: 7-9.
Anatol[a]: 1 Cron. 7: 8.
Anathothia (Antotia)[a]: 1 Cron. 8: 24.
Andrei[a]: Mat. 4: 18; 10: 2; Mc. 1: 16, 29; 3: 18; 13: 3; Lc. 6: 14; Io. 1: 40, 44; 6: 8; 12: 22.
Andronic[a]: 2 Mac. 4: 34, 38; 5: 23.
Anem[a]: 1 Cron. 6: 73.
Aner[a]: 1 Cron. 6: 70.
Angha[t]: Iud. 1: 12.
Ani (Uni)[a]: 1 Cron. 15: 20.
Anim[t]: Ios. 15: 50.
Anna (Ana)[a]: 1 Reg. 1: 2, 5, 8-10, 13, 15, 19, 20, 22, 26, 28; 2: 21; Tob. 1: 9; 7: 1, 18; 8: 16; 10: 3; 11: 5; Lc. 2: 36.
Anna (Ina, Ilena)[t]: 4 Reg. 18: 34; 19: 13.
Anna, Ana (Anna, Hannan)[a]: Lc. 3: 1; Io. 18: 13, 24.
Anner (Aner)[a]: Fac 14: 13, 24.
Anov (Anub)[a]: 1 Cron. 4: 8.
Antiohiia, Antiohida (Antiohia)[t]: 1 Mac. 3: 37; 4: 35; 6: 63; 10: 68; 11: 13, 44, 56; 2 Mac. 4: 30, 36; 5: 21; 8: 35; 13: 23, 26; 14: 27.
Antiohul, Antioh (Antioh)[a]: 1 Mac. 1: 11, 17, 21, 43, 52, 57, 63; 2: 15, 17, 19, 22, 25; 3: 27, 33; 6: 1, 15-17, 55; 7: 2; 8: 6; 10: 1; 11: 39, 54, 57; 12: 16, 39; 13: 31; 14: 22; 15: 1, 2, 10, 11, 13; 2 Mac. 1: 14, 16; 2: 21; 4: 21, 37; 5: 1, 5, 17, 21; 9: 1, 2, 19, 25, 29; 10: 9, 10, 13; 11: 27, 36; 13: 1, 3; 14: 2.
Antipatru (Antipater)[a]: 1 Mac. 12: 16; 14: 22.
Aod (Aod, Ehud)[a]: Jud. 3: 15, 20, 21, 23, 26; 4: 1.

Apa Prigonirii (Apa Certării, Apele Meriba)[t]: Ps. 80: 8; 105:32.
Apameia (Apameea)[t]: Iud. 3: 14.
Apfarin (Apaim)[a]: 1 Cron. 2: 30, 31.
Apfus[a]: 1 Mac. 2: 5.
Apollofen (Apolofanes)[a]: 2 Mac. 10: 37.
Apolonie (Apoloniu)[a]: 1 Mac. 3: 10, 12; 10: 69, 74, 75, 77, 79; 2 Mac. 3: 5, 7; 4: 4, 21; 5: 24; 12: 2.
Aprindere[t] (Tabeera)[t]: Num. 11: 3.
Ar[t]: Num. 21: 15, 28; Deut. 2: 9, 18, 29.
Ar Moav (Ar-Moav)[t]: Is. 15: 1.
Ara[a]: 1 Cron. 7: 38.
Araas (Harhas)[a]: 4 Reg. 22: 14.
Arad (Arad)[t]: Fac. 50: 10; Jud. 1: 16.
Arad, Arod (Arad)[a]: 1 Cron. 8: 15.
Arada (Hareda)[t]: Num. 33: 24.
Aradia (Arvad)[t]: Ezec. 27: 8, 11.
Aradon (Aradus)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Arafa (Rafa)[a]: 2 Reg. 21: 16, 18, 20, 22.
Arah (Erek)[t]: Fac. 10: 10.
Araia (Harhaia)[a]: 2 Ezd. 3: 8.
Aram (Aram, Ram)[a]: Fac. 10: 22, 23; 11: 26-28; Rut. 4: 19.
Arama (Aran)[a]: Fac. 36: 28.
Arama (Horma)[t]: 1 Reg. 30: 30.
Arama (Rama)[t]: Ios. 19: 36.
Aram[a]: 1 Cron. 1: 17; 2: 23; 7: 34; Mat. 1: 3, 4; Lc. 3: 33.
Aramă (Aram)[t]: Num. 23: 7.
Aran (Haran)[t]: 1 Cron. 1: 42.
Arar (Harar)[t]: 2 Reg. 23: 11.
Ararat[t]: Is. 37: 38.
Aravia, Araviia, Arabiia (Arabia)[t]: 3 Reg. 10: 15; Ps. 71: 15; Is. 21: 13; Ier. 25: 24; Ezec. 27: 21; 1 Mac. 11: 16.
Ardon[a]: 1 Cron. 2: 18.
Arecon (Haracon)[t]: Ios. 19: 46.
Ared (Ard)[a]: 46: 21.
Arei, Are, Areia (Arah)[a]: 1 Cron. 7: 39; 2 Ezd. 6: 18; 7: 10.
Areli[a]: Fac. 46: 16.
Arem (Harim)[a]: 2 Ezd. 7: 42.
Arenna (Aravna, Oman)[a]: 2 Reg. 24: 16, 18, 20, 22, 23.
Areoras (Zaharia)[a]: 3 Ezd. 5: 8.
Arerva (Harabah)[t]: Ios. 15: 60.
Areta[a]: 2 Mac. 5: 8.
Arfad (Arpad)[t]: 4 Reg. 18: 34; 19: 13; Is. 10: 9; 36: 19; Ier. 49: 23.
Arfaxad (Arpacșad, Arpaxad, Arfaxad)[a]: Fac. 10: 22, 24; 11: 10-13; 1 Cron. 1: 17, 18, 24; Iud. 1: 1, 5.
Argov, Aitov (Argob)[t]: Deut. 3: 4, 13, 14; 3 Reg. 4: 13; 4 Reg. 15: 25.
Arhad: 3 Ezd. 5: 13.
Arhi (Archi)[t]: Ios. 16: 2.
Arhielae (Arhelau)[a]: Mat. 2: 22.
Arhvea (Erec)[t]: 1 Ezd. 4: 9.
Ariarathi (Ariarate)[a]: 1 Mac. 15: 22.
Arida (Aridata)[a]: Est. 8: 8.
Arie (Arah)[a]: 1 Ezd. 2: 5.
Arie (Arie, Areios)[a]: 1 Mac. 12: 7, 20.
Arii (Aridai)[a]: Est. 8: 9.
Ariil (Ariel)[a]: 1 Ezd. 8: 16.
Ariil (Ariel)[h]: Ezec. 43: 15, 16.
Ariil (Ariel)[t]: Is. 29: 1, 2, 7.
Arimathea (Arimatea)[t]: Mat. 27: 57; Mc. 15: 43; Lc. 23: 51; Io. 19: 38.
Arioh (Arioh, Arioc)[a]: Fac. 14: 1, 9; Dan. 2: 14, 15, 24, 25.
Arisai (Arizai)[a]: Est. 8: 8.
Aristovol (Aristobul)[a]: 2 Mac. 1: 10.
Armaha[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Armenia[t]: Fac. 8: 4.
Armon (Hermon, Armon)[t]: Am. 4: 3.
Armoni[a]: 2 Reg. 21: 8.
Arna[a]: 4 Ezd. 1: 2.
Arnan[a]: 1 Cron. 3: 21.
Arnon[t]: Num. 21: 13, 14, 24, 28; 22: 36; Deut. 2: 24, 36; 3: 8, 12, 16; 4: 8; Ios. 12: 1, 2; 13: 9, 16; Jud. 11: 13, 18, 22; 4 Reg. 10: 33; Is. 16: 2.
Arod[a]: Num. 26: 17.
Arodi[a]: Fac. 46: 16
Aroir (Aroer)[a]: Num. 32: 34.
Aroir (Aroer)[t]: Deut. 2: 36; 3: 12; 4: 8; Ios. 12: 2; 13: 9, 16, 25; Jud. 11: 26, 33; 1 Reg. 30: 28; 4 Reg. 10: 33; 1 Cron. 5: 8; Is. 17: 2; Ier. 48: 19.
Arsa (Arța)[a]: 3 Reg. 16: 9.
Arsachi (Arsace)[a]: 1 Mac. 14: 2, 3; 15: 22.
Arsareath (Arzareth)[t]: 4 Ezd. 13: 45.
Artaxad[a]: Lc. 3: 36.
Artaxers (Artaxerse)[a]: 1 Ezd. 4: 7, 8, 11, 23; 6: 14; 7: 1, 7, 12, 21; 8: 1; 2 Ezd. 2: 1; 5: 14; 13: 6; 3 Ezd. 2: 16, 30; 7: 4; 8: 1, 6, 9, 10, 21, 31; 4 Ezd. 1: 3.
Arun (Harum)[a]: 1 Cron. 4: 8.
Aruvoth (Arubot)[t]: 3 Reg. 4: 10.
Arva (Chiriat-Arba)[t]: Fac. 23: 2; 35: 27.
Arvati (Arbata)[t]: 1 Mac. 5: 23.
Arveali (Arbel)[t]: 1 Mac. 9: 2.
Arvi (Arba, Arab)[t]: 2. Reg. 23: 35.
Asa, Osa (Asa)[a]: 3 Reg. 15: 8, 9, 14, 17, 18, 20, 22, 23, 28, 32, 33; 16: 8, 10, 15, 23, 29; 22: 41, 42, 47; 1 Cron. 3: 10; 9: 16; 2 Cron. 14: 1, 2, 8-10, 12, 13; 15: 2, 10; 16: 2, 6, 7, 10-12; 17: 1; 20: 32; Ier. 41: 9; Mat. 1: 8.
Asaf, Asav, Assav (Asaf)[a]: 4 Reg. 18: 18, 37; 1 Cron. 6: 39; 9: 15; 15: 19; 16: 5, 7; 25: 1, 2, 6, 9; 26: 1; 2 Cron. 5: 12; 20: 14; 29: 13, 30; 35: 15; 1 Ezd. 2: 41; 3: 10; 2 Ezd. 2: 8; 7: 45; 11: 17, 22; 12: 34, 46; Ps. 49: 1; 72: 1; 73: 1; 74: 1; 75: 1; 76: 1; 77: 1; 78: 1; 79: 1; 80: 1; 81: 1; 82: 1; Is. 36: 3, 22; 3 Ezd. 1: 15; 5: 28, 59.
Asaia (Harhaia)[a]: 2 Ezd. 3: 8.
Asaia, Asaie (Asaia)[a]: 4 Reg. 22: 12, 14; 1 Cron. 4: 36; 6: 30; 9: 5; 2 Cron. 34: 20.
Asail, Asahil (Asael)[a]: 2 Reg. 2: 18-23, 30, 32; 3: 27, 30; 23: 24; 1 Cron. 2: 16; 11: 26; 2 Cron. 31: 13.
Asalelfuni (Hațalelponi)[a]: 1 Cron. 4: 3.
Asaliil, Asahel (Asael)[a]: 1 Cron. 11: 26: 27: 7.
Asan (Asan, Așan)[t]: Ios. 15: 42; 19: 7; 1 Cron. 4: 32; 6: 59.
Asan (Corașan)[t]: 1 Reg. 30: 30.
Asana (Asenna, Așenna)[a]: 1 Cron. 9: 7.
Asan[a]: 2 Ezd. 10: 26.
Asaramil[t]: 1 Mac. 14: 27.
Asarela (Așareela)[a]: 1 Cron. 25. 2.
Asarhardon (Esar-Hadon, Asarhadon)[a]: 4 Reg. 19: 37; Is. 37: 38.
Asarie (Seraia)[a]: 3 Ezd. 8. 1; v. și Seraia.
Asarmoft, Asarmoth (Hațarmavet)[a]: Fac. 10: 26; 1 Cron. 1: 20.
Asason-Thamar (Hațațon-Tamar)[t]: Fac. 14: 7; 2 Cron. 20: 2.
Asbel (Așbel)[a]: 1 Cron. 8: 1.
Ascalom, Ascalon (Ascalon)[t]: Jud. 1: 18; 14: 19; Ier. 25: 20; 47: 5, 7; Am. 1: 8; Sof. 2: 2, 7; Zah. 9: 5; 1 Mac. 10: 86; 11: 60; 12: 33, v. și Acalon.
Aschenez, Ascheniz (Așchenaz)[a]: Fac. 10: 3.; 1 Cron. 1: 6.
Asedim (Țidim)[t]: Ios. 19: 35.
Asedoth (Așdot)[t]: Ios. 10: 40; 12: 3, 8; 13: 20, v. și Azot.
Asel (Ațel)[a]: 1 Cron. 8: 37, 38; 9: 43, 44.
Asel (Azael)[a]: 2 Cron. 17: 8.

Asemona (Ațemon, Ațmon)[t]: Num. 34: 4, 5; Ios. 15: 4.
Asena (Așna)[t]: Ios. 15: 33; 1 Ezd. 2: 50.
Asenafar (Asurbanipal, Osnapar)[a]: 1 Ezd. 4: 10.
Asergadda (Hațer-Gada)[t]: Ios. 15: 27.
Asevaim (Pocheret-Hațebaim)[a]: 1 Ezd. 2: 57.
Asevir, Assver, Assvir, Asfir, Artaxer, Artaxers (Artaxerse, Ahașveroș)[a]: Est. 1: 1, 9, 15-17; 2: 1, 16; 3: 1, 6-8, 12; 7: 5; 8: 1, 7, 13; 10: 1; 11: 2; 12: 2; 13: 1; 16: 1; v. și Asfer.
Asfar[t]: 1 Mac. 9: 33.
Asfazereth (Asurpanibal)[a]: 3 Ezd. 5: 69.
Asfenez (Așpenaz)[a]: Dan. 1: 3.
Asfer, Asferi (Artaxerx, Ahașveroș, Asuerus)[a]: 1 Ezd. 4: 6; Dan. 9: 11.
Asiama (Hasim)[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Asiia (Asia)[t]: 1 Mac. 8: 6; 11: 13; 12: 39; 13: 32; 2 Mac. 3: 3; 4 Ezd. 15: 46; 16: 1.
Asiil, Asiel (Asiel)[a]: 1 Cron. 4: 35; 4 Ezd. 1: 2.
Asim (Așem)[t]: Ios. 19: 3.
Asima (Așima)[h]: 4 Reg. 17: 30.
Asineth (Asineta, Asnat)[a]: Fac. 41: 45, 50; 46: 20.
Asion Gavir, Asiongavir (Ețion-Gaber, Ețion-Gheber)[t]: Num. 33: 35; Deut. 2: 8; 2 Cron. 8: 17; 20: 36.
Asir (Așer)[a, t]: 3 Reg. 4: 15.
Asir, Aser, Assir (Așer)[a]: Fac. 30: 13; 35: 26; 46: 17; 49: 20; Ieș. 1: 4; 6: 24; Num. 1: 13, 40; 2: 27; 7: 72; 10: 26; 13: 14; 26: 44, 46, 47; 34: 27; Deut. 27: 13, 33: 34; Ios.17: 7, 10, 11; 19: 24, 31, 34; 21: 6, 30; Jud. 1: 31; 5: 17; 6: 35; 7: 23; 1 Cron. 12: 36; 2 Cron. 30: 11; Ezec. 48: 2, 3, 34; Lc. 2: 36.
Asiria, Asiriile, Assirii, Assiria (Asiria)[t]: Fac. 25: 18; Iud. 3: 1; Tob. 1: 2; Is. 11: 11.
Asliea (Ațalia)[a]: 4 Reg. 22: 3.
Asmaveth, Asmoth (Azmavet)[t]: 1 Cron. 11: 32; 12: 3; 2 Ezd. 12: 29, v. și Azmoth.
Asmodeu[h]: Tob. 3: 8.
Asna (Asena, Asna)[a]: 1 Ezd. 2: 50.
Asnaa (Senaa)[a]: 2 Ezd. 3: 3.
Asofor[a]: 3 Ezd. 5: 33.
Asom, Ason (Oțem)[a]: 1 Cron. 2: 15, 25.
Ason[t] (Ețem)[a]: 1 Cron. 4: 8.
Asor, Azor (Hațor)[t]: Ios.11: 1, 10, 13; 12: 19; 15: 23, 25; 19: 36; Jud. 4: 2, 17; 4 Reg. 15: 29; 2 Ezd. 11: 33.
Asor Haddan, Asarhadon (Asarhadon, Esar-Hadon)[a]: 4 Reg. 19: 37; 1 Ezd. 4: 2.
Asot, Azot, Azut (Așdod)[t]: Ios. 11: 22; 15: 46, 47; 1 Reg. 5: 1, 5, 7; 6: 17; Is. 20: 1; Ier. 25: 20; Am. 1: 8; 3: 9; Sof. 2: 4; Zah. 9: 6.
Asriil (Asriel)[a]: Num. 29: 31; v. și Esriil.
Assavia (Hașabia)[a]: 1 Cron. 25: 19.
Assea[a]: 3 Ezd. 9: 32.
Assi (Asia)[t]: 4 Ezd. 15: 46; 16: 1.
Assir (Asir)[a]: 1 Cron. 3: 17; 6: 22, 23, 37, 62, 74; 7: 30, 40.
Assor cea Nouă (Hațor-Hadata)[t]: Ios. 15: 25.
Assurim (Așurimi)[a]: Fac. 25: 3.
Astaroth, Astarot, Astartheu (Astartea, Astarte, Iștar)[h]: Deut. 1: 4; Jud. 2: 13; 3: 7; 10: 6; 1 Reg. 7: 3, 4; 12: 10; 31: 10; 3 Reg. 10: 5; 11: 33; 4 Reg. 23: 13.
Astaroth Carnaim (Așterot-Carnaim)[t]: Fac. 14: 5.
Asthara (Atara)[a]: 3 Ezd. 5: 40.
Astiaghis (Astiag)[a]: Dan. 13: 66.
Astot, Așmot (Azmavet)[a]: 1 Cron. 8: 36; 9: 42; 12: 3; 27: 25.
Asuba (Azuba)[a]: 1 Cron. 2: 18, 19.
Asur (Așhur)[a]: 1 Cron. 4: 5.
Asur, Assur, Asiria (Assur, Asiria)[t]: Fac. 10: 11, 22; 3 Reg. 15: 18; 19: 15; 20: 1, 20, 23; 22: 3, 11, 31, 35; 4 Reg. 5: 1, 2, 5; 6: 8, 11, 24; 7: 4-6, 16; 8: 7, 28; 12: 17; 13: 3-6; 15: 19, 20, 29, 37; 17: 2-6; Ps. 82: 9; 1 Ezd. 2: 2, 6; 4: 2; 6: 22; Is. 10: 5, 12, 24; 31: 8; 52: 4; Ier. 2: 36; 49: 28, 30, 33; 50: 17, 18; Ezec. 23: 9; 27: 23; 31: 3; 32: 22; 48: 2, 3; Ose. 5: 13; 8: 9; 10: 6; 11: 5; Mi. 5: 5; 7: 12; Na. 3: 18; Sof. 2: 13; Zah. 10: 11; 3 Ezd. 2: 8; 4 Ezd. 2: 8.
Asur, Assur[a]: 1 Cron. 1: 17; 2: 24.
Asuva (Azuba)[t]: 1 Cron. 2: 18; 2 Cron. 20: 31.
Asvai (Ezbai)[a]: 1 Cron. 11: 37.
Asvel, Asvil (Așbel)[a]: Fac. 46: 21; Num. 26: 38.
Asviiam (Hașabia)[a]: 3 Ezd. 8: 49.
Atanai (Etni)[a]: 1 Cron. 6: 41.
Atar[a]: 1 Cron. 2: 26.
Atareea (Afaras)[t]: 1 Ezd. 4: 9.
Atarot, Ateroth (Aștarot)[t]: Ios. 9: 10; 12: 3, 4; 13: 12, 32; 1 Cron. 6: 71.
Atarot[t]: Num. 32: 1, 34.
Atarsathahia (Artasatec)[t]: 1 Ezd. 4: 9.
Ater[a]: 1 Ezd. 2: 42; 2 Ezd. 7: 21, 46; 10: 17.
Athah (Atac)[t]: 1 Reg. 30: 30.
Athah, Athac (Hatac)[a]: Est. 4: 5, 6, 9.
Athaie (Ataia)[a]: 2 Ezd. 11: 14.
Athalai (Athai)[a]: 1 Ezd. 10: 28.
Athalia, Athalie (Atalia)[a]: 4 Reg. 8: 26; 11: 1-3, 13, 20; 2 Cron. 22: 2, 10-12; 23: 12, 21; 24: 7; 1 Ezd. 8: 7.
Athar (Ether)[t]: Ios. 19: 3.
Atharoth (Atarot)[t]: Ios. 16: 2, 7.
Atharoth Addar (Atarot-Adar)[t]: Ios. 16: 5; 18: 13.
Atheme (Apamina)[a]: 3 Ezd. 4: 29.
Athenovie (Atenobiu)[a]: 1 Mc. 15: 28, 32, 35.
Ather (Ater)[a]: 1 Ezd. 2: 16, 42; 2 Ezd. 7: 21.
Athmatha (Humta)[t]: Ios. 15: 54.
Atre (Ater)[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Attalo (Atalus)[a]: 1 Mac. 15: 22.
August Chesar (August Cesar)[a]: Lc. 2: 1.
Aumai (Ahumai)[a]: 1 Cron. 4: 2.
Ava (Iva)[t]: Is. 37: 13.
Ava, Avah (Ava)[t]: 4 Reg. 17: 24; 18: 34; 19: 13.
Avacuc, Avacum (Avacum, Habacuc)[a]: Dan. 14: 32-34, 36, 38; Ava. 1: 1; 3: 1; 4 Ezd. 1: 40.
Avana (Abana)[t]: 4 Reg. 5: 12.
Avarim (Abarim)[t]: Deut. 32: 49.
Avarim (Nebo)[t]: Num. 27: 12; 33: 47, 48.
Avaron (Avaran)[a]: 1 Mac. 2: 5.
Avda (Abda)[a]: 3 Reg. 4: 6; 2 Ezd. 11: 17.
Avdeil (Abdul)[a]: Ier. 36: 26.
Avdenago (Abed-Nego)[a]: Dan. 1: 7; 2: 49; 3: 12-14, 16, 19, 20, 22, 23.
Avdi (Abdia, Abdi)[a]: 2 Cron. 29: 12; 1 Ezd. 10: 26.
Avdie, Avdia (Avdie, Obadia)[a]: 3 Reg. 18: 3, 5, 6, 7, 16; 1 Cron. 27: 19; 2 Cron. 34: 12; Avd. 1: 1; 3 Ezd. 8: 38; 4 Ezd. 1: 39.
Avdimelec, Avlimelec (Ebed-Melec)[a]: Ier. 38: 7, 8, 10-12; 39: 15.
Avdon, Avdo (Abdon)[a]: Jud. 12: 13; 1 Cron. 8: 23, 30; 9: 36; 2 Cron. 34: 20.
Aved (Ebed)[a]: 1 Ezd. 8: 6.
Avel (Abel)[a]: Fac. 4: 2, 4, 8, 9, 25; Mat. 23: 35; Lc. 11: 51.
Avel (Abel-Cheramim)[t]: Jud. 11: 33.
Avel Marele (Piatra cea Mare)[t]: 1 Reg. 6: 18.
Avela, Avelam (Abel)[t]: 2 Reg. 20: 14, 15, 18.
Avelcasa, Aveldomul lui Maaha (Abel Beth-Maaca)[t]: 3 Reg. 15: 20; 4 Reg. 15: 29.
Avel Mahula, Avelmeula, Avelmehula (Abel-Mehol, Abel-Mehola)[t]: Jud. 7: 23; 3 Reg. 4: 12; 19: 16.
Avelmaim (Abel-Maim, Abel-Beth)[t]: 2 Cron. 16: 4.

Avelsatim (Abel-Șitim)[t]: Num. 33: 49.
Avenvoim (Aben-Bohan)[t]: Ios. 18: 18.
Avesan (Ibțan)[a]: Jud. 12: 8.
Avgatha (Abgata, Abagta)[a]: Est. 1: 10.
Avi (Abia, Avi)[a]: 4 Reg. 18: 2.
Avia, Avie, Aveie (Abia, Abiia)[a]: 1 Reg. 8: 2; 3 Reg. 14: 1; 1 Cron. 2: 29; 3: 10; 6: 28; 7: 8; 24: 10; 2 Cron. 11: 20, 22; 12: 16; 13: 1-4, 15, 17, 19-22; 14: 1; 2 Ezd. 10: 7; 12; Mat. 1: 7, 8; Lc. 1: 5.
Avialvon (Abi-Baal)[a]: 2 Reg. 23: 31.
Aviam, Avia (Abia, Abiam)[a]: 3 Reg. 14: 31; 15: 1, 7, 8.
Aviasaf (Abiasaf)[a]: Ieș. 6: 24.
Aviasath (Ebiasaf)[a]: 1 Cron. 9: 19.
Aviatar, Aviathar (Abiatar)[a]: 1 Reg. 22: 20, 22; 23: 6, 9; 30: 7; 2 Reg. 8: 17; 15: 24, 27, 29, 35, 36; 17: 15; 19: 11; 20: 25; 3 Reg. 1: 7, 19, 25, 42; 2: 22, 26, 27, 35; 4: 4; 1 Cron. 15: 11; 18: 16; 24: 6; 27: 34; Mc. 2: 26.
Avida (Abida)[a]: Fac. 25: 4; 1 Cron. 1: 33.
Avidiil (Abdiel)[a]: 1 Cron. 5: 15.
Avidan (Abidan)[a]: Num. 1: 11; 2: 22; 7: 60, 65; 10: 24.
Aviezir, Aviezer (Abiezer)[a]: Ios. 17: 2; Jud. 6: 34; 8: 2; 2 Reg. 23: 27; 1 Cron. 7: 18; 11: 28; 27: 12.
Avif[t]: Fac. 36: 35.
Avigail, Avihail, Avital (Abigail, Abihail)[a]: Num. 3: 35; 1 Reg. 25: 3, 14, 18, 23, 32, 36, 40, 42; 30: 5; 2 Reg. 2: 2; 3: 3; 17: 25; 1 Cron. 2: 16, 17, 29; 3: 1, 3; 5: 14; 2 Cron. 11: 18; Est. 2: 15; 9: 29.
Avigavaon (Abigabaon)[t]: 1 Cron. 8: 29.
Avihail[a]: 1 Cron. 5: 14.
Aviil (Abiel)[a]: 1 Reg. 9: 1; 14: 51; 1 Cron. 11: 32.
Avilania (Abilene)[t]: Lc. 3: 1.
Avimail (Abimel, Abimael)[a]: Fac. 10: 28; 1 Cron. 1: 22.
Avimeleh (Abimelec)[a]: Fac. 20: 2-4, 8, 9, 14, 17-18; 21: 22, 25-27, 29, 33; 26: 1, 8, 10, 16, 26; Jud. 8: 31; 9: 1, 3, 6, 16, 18-25. 28, 29, 31, 34, 35, 38, 40-42, 45, 47, 50, 52-53, 56; 10: 1.
Avim[t]: Ios. 18: 23.
Avinadad, Avinadav, Aminadav (Aminadab, Abinadab)[a]: 1 Reg. 7: 1; 16: 8; 17: 13, 20; 31: 2, 6; 3 Reg. 4: 14; 1 Cron. 8: 33; 10: 2; 13: 7; 15: 10, 11.
Avinoim (Abinoam)[a]: Jud. 4: 6, 12; 5: 1, 12.
Aviram (Abiram)[a]: 3 Reg. 16: 34.
Aviron (Abiron, Abiram)[a]: Num. 16: 1, 12, 24, 25, 27; 26: 9; Deut. 11: 6; Ps. 105: 17; Ecles. 45: 22.
Avis (Ebeț)[a]: Ios. 19: 20.
Avisag (Abișag)[a]: 3 Reg. 1: 3, 15; 2: 17, 21, 22.
Avisai (Abișai)[a]: 1 Reg. 26: 6-9; 2 Reg. 2: 18, 24; 3: 30; 10: 10, 14; 16: 9, 11; 18: 2, 5, 12; 19: 21; 20: 6; 21: 17; 23: 18; 1 Cron. 2: 16; 11: 20; 18: 12; 19: 11, 15.
Avisalom, Avesalom (Abesalom, Absalom)[a]: 2 Reg. 3: 3; 13: 1, 4, 20, 22, 23, 25-30, 32, 34, 37-39; 14: 1, 21, 23-25, 27, 28, 30-33; 15: 1-3, 7, 10-14, 34; 16: 8, 15-18, 20-23; 17: 1, 4-7, 9, 14, 18, 20, 24-26; 18: 5, 9, 10, 12, 14, 17, 18, 29, 32, 33; 19: 4, 10; 3 Reg. 1: 6; 2: 7; 15: 2, 10; 1 Cron. 3: 2; 2 Cron. 11: 20, 21; Ps. 3: 1; 142: 1; 1 Mac. 11: 70; 13: 11; 2 Mac. 11: 17.
Avisei, Avisue (Abișua)[a]: 1 Cron. 6: 4, 5, 50; 8: 4; 1 Ezd. 7: 5; 3 Ezd. 8: 2; 4 Ezd. 1: 2.
Avisur (Abișur)[a]: 1 Cron. 2: 28, 29.
Avital (Abital)[a]: 2 Reg. 3: 4.
Avitov (Abitub)[a]: 1 Cron. 8: 11.
Avith[t]: 1 Cron. 1: 46.
Aviu (Abiud, Abihu)[a]: Lev. 10: 1; Num. 3: 2, 4; 26: 60, 61; Ieș. 6: 23; 24: 1, 9; 28: 1; 1 Cron. 24: 1, 2.
Avner (Abner)[a]: 1 Reg. 14: 50, 51; 17: 55, 57; 20: 25; 26: 5, 14; 2 Reg. 2: 8, 12, 14, 17-26, 29-31; 3: 6, 7, 9, 12, 16, 17, 19-27, 28, 30-33, 37; 4: 1, 12; 3 Reg. 2: 32; 1 Cron. 25: 28; 27: 21.
Aviud (Abihud, Abiud)[a]: 1 Cron. 8: 3; Mat. 1: 13.
Avothiair (Satele lui Iair)[t]: 3 Reg. 4: 13.
Avovi (Abub)[a]: 1 Mac. 16: 11, 15.
Avram, Avraam[a]: Fac. 11: 26, 27, 29, 31; 12: 1, 4, 6, 9, 10, 14, 16-18, 20; 13: 1, 5, 7, 8, 12, 14, 18; 14: 12-14, 19, 21, 23; 15: 1-3, 6, 11, 12, 18; 16: 1, 5, 6, 15, 16; 17: 3, 5, 9, 15, 17, 19, 22-24, 26; 18: 6, 13, 16, 17, 19, 22, 27, 33; 19: 27, 29; 20: 1, 9, 11, 14, 17, 18; 21: 3, 7-9, 11, 14, 22, 24, 27, 28, 33; 22: 1, 3, 8, 11, 13, 15, 19, 20; 23: 2, 7, 10, 12, 16, 18-20; 24: 1, 6, 9, 12, 27, 34, 42, 48, 52, 59; 25: 1, 5, 7, 12, 19; 26: 1, 5, 18, 24; 28: 4, 9, 13; 31: 42, 53; 32: 9; 35: 12, 27; 48: 16; 49: 30; 50: 13, 23; Ieș. 2: 24; 3: 6, 15, 16; 4: 5; 6: 3, 8; 32: 13; 33: 1; Lev. 26: 42; Num. 32: 11; Deut. 1: 8; 9: 5, 27; 29: 13; 30: 20; 34: 4; Ios. 24: 3; 3 Reg. 18: 36; 4 Reg. 13: 23 1 Cron. 1: 27, 28, 32, 34; 16: 16; 29: 18 2 Cron. 20: 7; 30: 6; 2 Ezd. 9: 7; Est. 13: 15; 14: 18; Iud. 8: 22; Tob. 6: 22; 7: 15; Ps. 46: 10; 104: 6, 9, 42; Ecles. 44: 16, 24; Is. 29: 22; 41: 8; 51: 2; 63: 16; Ier. 33: 26; Ezec. 33: 24; Dan. 3: 35; Mi. 7: 20; 1 Mac. 2: 52; 12: 21; 2 Mac. 1: 2; 1: 1, 5; 4 Ezd. 1: 39; 3:13; 6: 8; 7: 36; Mat. 1: 1; 2: 17; 3: 9; 8: 11; 22: 32; Mc. 12: 26; Lc. 1: 55, 73; 3: 8, 34; 13: 16, 28; 16: 22-25, 29, 30; 19: 9; 20: 37; Io. 8: 33, 37, 39, 40, 52, 53, 56-58.
Avramul (Avraam)[a]: 3 Ezd. 9: 34; 4 Ezd. 1: 39; 3: 13; 6: 8; 7: 36.
Avran (Hauran, Havran)[t]: Ezec. 47: 16, 18.
Avravathanie (Acrabatene)[t]: 1 Mac. 5: 3.
Avustha (Hașum)[a]: 3 Ezd. 9: 44.
Axaf, Ahsaf (Acșaf)[t]: Ios. 11: 1; 12: 20; 19: 25.
Axam, Exam (Acsa)[a]: Ios. 15: 16, 17; Jud. 1: 12, 13.
Aza (Uza)[a]: 1 Ezd. 2: 49; 2 Ezd. 7: 51.
Azahel (Asael)[a]: 1 Ezd. 10: 15.
Azail (Hazael)[a]: Am. 1: 4.
Azamaveth (Betazmavet, Azmavet)[a]: 1 Ezd. 2: 24.
Azan (Haran)[t]: 1 Cron. 23: 9.
Azanathavor (Aznot-Tabor)[t]: Ios. 19: 24.
Azanie (Azania)[a]: 2 Ezd. 10: 9.
Azareil (Azariel)[a]: 1 Cron. 25: 18.
Azareil, Azdriil (Azareel)[a]: 2 Ezd. 11: 13; 12: 35.
Azarie (Azaria)[a]: 3 Reg. 4: 2, 5; 4 Reg. 15: 1, 6, 8, 11, 17, 27; 1 Cron. 2: 8, 38, 39; 3: 12; 6: 9-11, 14, 36; 9: 11; 2 Cron. 15: 1, 8; 23: 1; 26: 17, 20; 28: 12; 29: 12; 31: 10, 13; 1 Ezd. 7: 1, 3; 2 Ezd. 2: 23; 7: 7; 8: 7; 10: 2; 12: 33; Tob. 5: 18; 6: 7; 9: 1; Ier. 43: 2; Dan. 1: 6, 7, 11, 19; 2: 17; 3: 12-14, 16, 19, 20, 22, 23, 25, 49, 88, 98, 95-97; 2 Mac. 2: 59; 5: 18, 56, 60 3 Ezd. 9: 21, 43, 48; 4 Ezd. 1: 1.
Azav (Hazo)[a]: Fac. 22: 22.
Azavul (Asael)[a]: 3 Ezd. 9: 30.
Azaz[a]: 1 Cron. 5: 8.
Azeca[t]: Ios. 10: 10,11; 15: 35; 1 Reg. 17: 1; 2 Cron. 11: 9 2 Ezd. 11: 30; Ier. 34: 7.
Azgad[a]: 1 Ezd. 2: 12; 8: 12; 2 Ezd. 7: 17; 10: 15.
Azian (Uzia)[a]: 2 Ezd. 11: 4.
Aziil (Uziel)[a]: 1 Cron. 4: 42.
Aziza[a]: 1 Ezd. 10: 27.
Azmoth, Azmaveth (Azmavet)[a]: 2 Reg. 23: 31; 1 Cron. 8: 36; 27: 25; 1 Ezd. 2: 24.
Azni[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Azor[a]: Mat. 1: 13, 14.
Azoroc[a]: 3 Ezd. 5: 15.
Azot, Azoti (Azot, Așdod)[t]: 1 Reg. 5: 1, 5, 7; 6: 17; 2 Cron. 26: 6; 1 Mac. 4: 15; 5: 68; 9: 15; 10: 78, 83, 84; 11: 4; 14: 34, v. și Asedot.

Azur[a]: 2 Ezd. 10: 17; Ier. 28: 1; Ezec. 11: 1.
Azuva (Azuba)[a]: 3 Reg. 22: 42.
Azvoc (Azbuc)[a]: 2 Ezd. 2: 16.
Azzi (Uzi)[a]: 2 Ezd. 11: 22; 12: 41.

B

Belfegor (Belfegor, Baalphegor)[h]: Ps. 105: 28.
Buzi[a]: Ezec. 1: 3.

C

Cademoth, Cadimoth (Chedemot)[t]: Deut. 2: 26; 1 Cron. 6: 79.
Cadis (Cadeș)[t]: Fac. 14: 7; 16: 14; 20: 1; Num. 13: 27; 20: 1, 14; 27: 14; 33: 36, 37; Deut. 32: 51; Ios. 12: 22; 15: 23; Jud. 11: 16, 17; Ps. 28: 8; Ecles. 24: 18; Ezec. 47: 19; 48: 28; 1 Mac. 11: 63, 73.
Cadis-Varme, Cadisvarne, Cadisvarme, Cadis-Varne, Cadisvarni (Cadeș-Barne, Cadeș-Barnea)[t]: Num. 34: 4; Deut. 1: 2, 19; 2: 14; 9: 23; Ios. 10: 41; 14: 6, 7; 15: 3.
Cadumin[t]: Jud. 5: 21.
Cafarsalama (Cafarsalam)[t]: 1 Mac. 7: 31.
Cafera, Cafira (Chefira)[t]: Ios. 9: 17; 18: 26.
Cafetetha (Cafenata)[t]: 1 Mac. 12: 37.
Caftorit (Caftorim)[a]: Fac. 10: 14.
Cahat, Cat, Caat, Caath, Haath (Cahat)[a]: Fac. 46: 11; Ieș. 6: 16, 18; Num. 3: 17, 19, 27; 4: 2, 4, 15, 18, 34, 37; 7: 9; 26: 57, 58; 1 Cron. 6: 1, 2, 18, 22, 33, 38, 66; 9: 32; 15: 5; 23: 6, 12; 2 Cron. 20: 19; 29: 12; 34: 12.
Caiafa[a]: Mat. 25: 3; 26: 57; Lc. 3: 2; Io. 11: 49; 18: 13, 14, 24, 28.
Cain (Cain)[a]: Fac. 4: 1-3, 5, 8, 9, 13, 15-17, 24, 25.
Cainan (Cainam)[a]: Lc. 3: 36, 37.
Cainan (Cainan)[a]: Fac. 5: 9, 12-14.
Calano (Calno)[t]: Is. 10: 9.
Calcul (Chelal)[a]: 3 Ezd. 9: 31.
Calfia (Alfeu)[a]: 1 Mac. 11: 70.
Calita, Calite (Chelita)[a]: 1 Ezd. 10: 23; 3 Ezd. 9:23, 48.
Calisthine (Calistene)[a]: 2 Mac. 8: 33.
Caliv, Caluvi (Caleb, Chelubai)[a]: 1 Cron. 2: 9, 18, 19, 24, 42, 46, 49, 50; 4: 11, 15; 6: 56.
Caliv, (Caleb)[a]: Num. 13: 7, 31; 14: 6, 24, 30, 38; 26: 65; 32: 12; Deut. 1: 36; Ios. 21: 4, 5, 10, 20; Jud. 1: 12, 13-15, 20; 3: 9; 1 Reg. 25: 3; 30: 14; Ecles. 46: 9, 11; 1 Mac. 2: 56.
Camon[t]: Jud. 10: 5.
Camuil (Chemuel)[a]: Fac. 22: 21; Num. 34: 24; 1 Cron. 27: 17.
Cain (Chenan, Cainan)[a]: 1 Cron. 1: 2.
Cana[t]: Ios. 19: 28.
Cana Galileii[t]: Io. 2: 1, 11; 4: 46; 21: 2.
Canath (Chenat)[t]: Num. 32: 42.
Canna[a]: 3 Ezd. 5; 30.
Capadochia (Capadochia, Caftor)[t]: Deut. 2: 23; Ier. 47: 5; Am. 9: 7.
Capernaum, Capernaom (Capernaum)[t]: Mat. 4: 13; 8: 5; 11: 23; 17: 23; Mc. 1: 21; 2: 1; 9: 32; Lc. 4: 23, 31; 7: 1; 10: 15; Io. 2: 12; 4: 46; 6: 17, 24, 60; 21: 2.
Carcaa[t]: Ios. 15: 3.
Carcamis (Carchemiș)[t]: Is. 10: 9; 3 Ezd. 1: 25.
Care (Harea)[a]: 3 Ezd. 5: 25.
Careaneul[a]: 3 Ezd. 9: 33.
Caree (Careah)[a]: 4 Reg. 25: 23.
Carehim[t]: 1 Cron. 12: 6.
Careth (Haraath)[a]: 3 Ezd. 5: 36.
Carfthan (Carta)[t]: Ios. 21: 32.
Caria[t]: 1 Mac. 15: 23.
Cariath (Chiriat)[t]: Ios. 18: 27.
Cariathaim, (Chiriataim)[t]: Ios. 13: 19; Ier. 48: 1, 23; Ezec. 25: 9.
Cariath Arvi, Cariath Arve (Chiriat-Arba)[t]: Ios. 14: 15; 15: 13, 54; 20: 7; 21: 11; Jud. 1: 10; 2 Ezd. 11: 25.
Cariathiarim, Cariatarim, Cariath Iarim, Cariaat Iarim (Chiriat-Iearim, Chiriat-Arim)[t]: Ios. 9: 17; 15: 9, 60; 18: 14, 15; Jud. 18: 12; 1 Reg. 6: 21; 7: 1, 2; 1 Cron. 2: 52, 53; 13: 5, 6; 2 Cron. 1: 4; 1 Ezd. 2: 25; 2 Ezd. 7: 29; 11: 25; Ier. 26: 20.
Cariath Sefir (Chiriat-Sefer)[t]: Ios. 15: 15, 16; Jud. 1: 11.
Cariathvaal (Chiriat-Baal)[t]: Ios. 15: 60; 18: 14.
Carii (Carea, Careah)[a]: Ier. 40: 8, 13, 15, 16; 41: 11, 13, 14, 16; 42: 1, 8; 43: 2, 4, 5.
Carioth (Cheriot)[t]: Ios. 15: 25; Ier. 48: 24, 41; Am. 2: 2.
Carith (Cherit)[t]: 3 Reg. 17: 3, 5.
Carithsena (Chiriat-Sana)[t]: Ios. 15: 49.
Carmelam (Cherub-Adan)[a]: 3 Ezd. 5: 36.
Carmi[a]: 1 Cron. 4: 1; 5: 3.
Carmil (Carmel)[t]: Ios. 12: 22; 15: 55; 19: 26; 1 Reg. 15: 12; 25: 2, 5, 7; 2 Reg. 23: 35; 2 Cron. 26: 10; 3 Reg. 18: 19, 42; 4 Reg. 2: 25; 4: 25; Iud. 1: 8; Cânt. 7: 5; Is. 10: 18; 16: 10; 29: 17; 32: 15, 16; 33: 9; 35: 2; 37: 24; Ier. 2: 7; 4: 26; 48: 33; 50: 19; Am. 1: 2; 9: 3; Mi. 7: 14; Na. 1: 4.
Carnaim[t]: 1 Mac. 5: 26, 43, 44.
Carnathtaim (Chiriataim)[t]: Num. 32: 37.
Carnion (Carnaim)[t]: 2 Mac. 12: 21, 26.
Caroneth[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Cartha (Carta)[t]: Ios. 21: 34.
Casaia (Cușaia)[a]: 1 Cron. 15: 17.
Casaloth (Chisalot)[t]: Ios. 19: 18.
Caselon (Chislon)[a]: Num. 34: 21.
Caset (Chesed)[a]: Fac: 22: 22.
Caseva[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Casfia (Casifia)[t]: 1 Ezd. 8: 17.
Casfin (Caspin)[t]: 2 Mac. 12: 13.
Casis (Emec-Chețiț): Ios. 18: 21.
Cassia (Chefia)[a]: Iov. 42: 14.
Casvon, Casfor (Casfon)[t]: 1 Mac. 5: 26, 36.
Cathit (Catat)[t]: Ios. 19: 15.
Cav (Cab)[t]: Ios. 19: 27.
Cavseil (Cabțeel)[t]: Ios. 15: 21; 2 Reg. 23: 20; 1 Cron. 11: 22.
Cavseil (Iecabțeel)[t]: 2 Ezd. 11: 25.
Cetatea Finicilor (Cetatea Palmierilor)[t]: Jud. 1: 16; 3: 13.
Cetatea Sării (Ir-Melah)[t]: Ios. 15: 62.
Cetatea Schitelor (Schitopolis, Betșean)[t]: 2 Mac. 12: 29.
Cheaghe[t]: 3 Ezd. 5: 20.
Cheddelti (Ghidalti)[a]: 1 Cron. 25: 29.
Chedimot (Chedemot)[t]: Ios. 13: 18.
Chedis (Chedeș)[t]: Ios. 19: 37; 20: 7; 21: 32; 1 Cron. 6: 72, 76.
Chedis Nethali (Chedeșul Neftalimului, Chedeș-Neftali)[t]: Jud. 4: 6, 9, 11.
Chedmihi, Chetmihel, Chedmihel, Chedmihil (Cadmiel)[a]: 1 Ezd. 2: 40; 3: 9; 2 Ezd. 7: 43; 9: 4, 5; 10: 9; 12: 8, 24.
Chedron, Chedru, Chedrion, Chedran (Chedron)[t]: 2 Reg. 15: 23; 3 Reg. 2: 37; 15: 13; 4 Reg. 23: 4, 6, 12; 2 Cron. 15: 16; 29: 16; 30: 14; 1 Mac. 16: 9; Io. 18: 1; v. Chidron.
Chefira[t]: 1 Ezd. 2: 25; 2 Ezd. 7: 29.
Chefta[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Cheftim (Chitim)[a]: Fac. 10: 4.
Cheila (Chehila)[t]: Ios. 15: 44; 1 Reg. 23: 1-8, 10-13; 1 Cron. 4: 19; 2 Ezd. 3: 17, 18.
Chelai (Calai)[a]: 2 Ezd. 12: 20.
Chelaie (Chelaia)[a]: 1 Ezd. 10: 23.
Chelata (Chelata)[t]: Num. 33: 22.

Chelesiria, Chelo Siriia, Chele Siriia, Cheli Siriia (Cele-Siria)[t]: 1 Mac. 10: 69; 2 Mac. 3: 5, 8; 4: 4; 3 Ezd. 2: 17, 24, 27; 6: 29; 7: 1; 8: 68.
Cheli[a]: 3 Ezd. 5: 33.
Chelita[a]: 1 Ezd. 10. 23; 2 Ezd. 3: 7; 10: 10.
Chellon[t]: Iud. 2: 13.
Chenez, Chenis, Cheniz, Chinez (Chenez)[a]: Fac. 36: 11, 15; 1 Cron. 1: 36, 53; 4: 13, 15.
Cheni[a]: 1 Reg. 27: 10; 30: 29.
Cheret, Cherit (Cheret)[t]: 1 Reg. 30: 14; 2 Reg. 8: 18.
Cherethamus[a]: 3 Ezd. 5: 18.
Cherie (Chereea)[a]: 2 Mac. 10: 32, 37.
Cheros (Cheros)[a]: 1 Ezd. 2: 44; 2 Ezd. 7: 48.
Chesariei a lui Filip (Cezareea lui Filip)[t]: Mat. 16: 13; Mc. 8: 27.
Cheseleththavor (Chiselot-Tabor)[t]: Ios. 19: 12.
Chesil[t]: Ios. 15: 30.
Chesion (Chișion)[t]: Ios. 19: 20; 21: 28.
Chethim, Chethin (Chitim)[t]: Is. 23: 1, 12; Ier. 2: 10; 1 Mac. 1: 1.
Chetron (Chitron)[t]: Jud. 1: 30.
Chetura[a]: 1 Cron. 1: 32, 33; v. și Chitura.
Chețim (Chițim)[a]: 1 Cron. 1: 7.
Chevron (Hebron)[t]: 1 Mac. 5: 65; v. și Hevron.
Chiaz[a]: 3 Ezd. 5: 15.
Chidar (Chedar)[a]: Fac. 25: 13.
Chidar (Chedar)[t]: Iud. 1: 8; 1 Cron. 1: 29; Cânt. 1: 4; Ps. 119: 5; Is. 21: 16, 17; 42: 11; 60: 7; Ier. 2: 10; 49: 28; Ezec. 27: 21.
Chidma (Chedma)[a]: Fac. 25: 15; 1 Cron. 1: 31.
Chidron (Chedron)[t]: Ier. 31: 40.
Chifa (Chefa)[a]: Io. 1: 42.
Chiftlis (Chitliș)[t]: Ios. 15: 40.
Chilichia (Cilicia)[t]: Iud. 1: 7; 2: 12, 15; 3: 1; 1 Mac. 11: 14; 2 Mac. 4: 36; 8: 8.
Chin (Cain)[a]: Num. 24: 22.
China[t]: Ios. 15: 22.
Chindeveu, Chendeveu (Cendebeu)[a]: 1 Mc. 15: 38, 40; 16: 4, 8.
Chineret, Chenerot, Chinereth, Chenerit (Chinerot, Chineret)[t]: Deut. 3: 17; Ios. 11: 2; 12: 3, 27; 19: 35.
Chines, Chinez (Chenaz)[a]: Ios. 15: 17; Jud. 1: 13, 16; 3: 9, 11.
Chipru (Cipru)[t]: 1 Mac. 15: 23; 2 Mac. 4: 29.
Chir, Chirul (Cirus, Cir)[a]: 2 Cron. 36: 22, 23; 1 Ezd. 1: 1, 2; 3: 7; 4: 3, 5; 5: 13, 17; 6: 3, 14; Is. 45: 1; Dan. 1: 21; 6: 28; 10: 1; 13: 66; 3 Ezd. 2: 1-3, 10, 11; 4: 57; 5: 55; 6: 17, 18, 21, 22, 24, 25.
Chirene (Cirene)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Chirene, Chireane (Chir)[t]: 4 Reg. 16: 9; Am. 1: 5.
Chirineu (Quirinius)[a]: Lc. 2: 2.
Chis, Kis (Chiș, Chis)[a]: 1 Reg. 9: 1, 3; 10: 11, 21; 14: 51; 2 Reg. 21: 14; 1 Cron. 30, 33; 9: 36, 39; 12: 1; 23: 21; 24: 29; 26: 28; 2 Cron. 29: 12; Est. 2: 5; 11: 2.
Chisei (Hamat)[a]: 1 Cron. 2: 55.
Chison (Chișon, Chison)[t]: Jud. 4: 7, 13; 5: 21; 3 Reg. 18: 40; Ps. 82: 10.
Chitura (Chetura)[a]: Fac. 25: 1, 4.
Chivsaim (Chibțaim)[t]: Ios. 21: 22.
Cleomnes[a]: 3 Ezd. 5: 22.
Cleopa, Cleofa (Cleopa)[a]: Lc. 24: 18; Io. 19: 25.
Cleopatra[a]: Est. 11: 1; 1 Mac. 10: 57, 58.
Clithe, Calita (Chelita)[a]: 3 Ezd. 9: 23, 48.
Coa (Coa, Cheve)[t]: 3 Reg. 10: 28.
Coesii[a]: 3 Ezd. 5: 32.
Colaie, Colie (Colaia)[a]: 2 Ezd. 11: 7; Ier. 29: 21.
Colnii (Chelaia)[a]: 3 Ezd. 9: 23.
Colva[a]: 3 Ezd. 9: 23.
Coos (Cos)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Corava (Coraba)[a]: 3 Ezd. 1: 9.
Core, Corea (Core)[a]: Fac. 36: 5, 14, 16, 18; Ieș. 6: 21, 24; Num. 16: 1, 5, 6, 8, 16, 24, 40, 49; 26: 10, 11, 58; 1 Cron. 1: 35; 2: 43; 6: 22; 9: 19; 26: 1; 2 Cron. 20: 19; 31: 14; Ps. 41: 1; 43: 1; 44: 1; 45: 1; 46: 1; 47: 1; 48: 1; 83: 1; 84: 1; 86: 1; 87: 1; Ecles. 45: 22.
Cornul Fluierului (Cheren-Hapuc)[a]: Iov. 42: 14.
Cos (Coț)[a]: 1 Cron. 4: 8.
Cosam[a]: Lc. 3: 28.
Cotha (Cuta)[t]: 4 Reg. 17: 24.
Cozvi (Cozbi)[a]: Num. 25: 15, 18.
Crearpatros[a]: 3 Ezd. 5: 19.
Crit, Creta (Creta)[t]: 1 Mac. 10: 67; 2 Mac. 10: 13.
Cvintul Herumie (Quintus Memius)[a]: 2 Mac. 11: 34.

D

Dadan, Dadam (Dedan)[a]: Fac. 10: 7; 25: 3; 1 Cron. 1: 9, 32.
Dafca (Dofca)[t]: Num. 33: 12, 13.
Dafnim[t]: Num. 34: 11.
Dafnis (Dafne)[t]: 2 Mac. 4: 33.
Dagon[h]: Jud. 16: 23; 1 Reg. 5: 2-5; 1 Cron. 10: 10; 1 Mac. 10: 84; 11: 4.
Dalae, Dalaie, Dalasa, Dalari (Delaia)[a]: 1 Ezd. 2: 60; 2 Ezd. 6: 10; 7: 62; Ier. 36: 12, 25; 3 Ezd. 5: 37.
Dalaiu (Delaia)[a]: 1 Cron. 24: 18.
Dalia (Adalia)[a]: Est. 9: 7.
Dalila[a]: Jud. 16: 4, 6, 7, 10, 12-15.
Dalmanutha (Dalmanuta)[t]: Mc. 8: 10.
Damasc, Damaschin (Damasc)[t]: Fac. 14: 15; 2 Reg. 8: 5, 6; 3 Reg. 11: 24; 15: 18; 19: 15; 20: 34; 4 Reg. 5: 12; 8: 7; 14: 28; 16: 9-12; 2 Cron. 16: 2; 24: 23; 28: 5, 23; Iud. 1: 7; 2: 17; Cânt. 7: 4; Is. 7: 8; 8: 4; 10: 9; 17: 1, 3; Ezec. 27: 18; 47: 17; 48: 1; Am. 1: 3; 3: 12; 5: 27; Zah. 9: 1; 1 Mc. 11: 62; 12: 32.
Damna (Dimna)[t]: Ios. 21: 35.
Dan (Dan)[t]: Fac. 14: 14; 1 Reg. 2: 20; 2 Reg. 3: 10; 17: 11; 24: 2, 15.
Dan (Vedan)[t]: Ezec. 27: 19.
Dan[a, t]: 3 Reg. 4: 25; 12: 29, 30; 15: 20; 4 Reg. 10: 29; Ezec. 48: 1, 2, 32.
Dan[a]: Fac. 30: 6; 35: 25; 49: 16-17; Ieș. 1: 4; 31: 6; 35: 34; 38: 23; Lev. 24: 11; Num. 1: 12, 28; 2: 25, 31; 7: 66; 10: 25; 13: 13; 26: 42; 34: 22; Deut. 27: 13; 33: 22; 34: 1; Ios. 19: 40, 47, 48; 21: 5, 23; Jud. 1: 34; 5: 17; 13: 2, 25; 18: 1, 2, 11, 12, 25, 30; 20: 1; 1 Cron. 2: 2, 12: 35; 27: 22; 2 Cron. 2: 14; 16: 4; 30: 5; Ier. 4: 15; Am. 8: 14.
Daniil (Daniel)[a]: 1 Cron. 3: 1; 1 Ezd. 8: 2; 2 Ezd. 10: 6; Ezec. 14: 14, 20; 28: 3; Dan. 6-11, 19, 21; 2: 13-15, 18, 19, 24-27; 4: 5, 16; 5: 12, 17, 29; 6: 2-4, 17, 20, 21, 23, 24, 26-28; 7: 1, 15, 28; 9: 2, 22; 10: 1, 2, 7, 11, 12; 12: 4, 5, 9, 13; 13: 45, 51, 55, 59, 61, 65; 14: 1, 3, 6, 8, 9, 11, 13, 15, 16, 18, 21, 23, 24, 26, 28, 29, 31, 33, 36, 38-40, 42; 1 Mac. 2: 60; 4 Ezd. 12: 11; Mat. 24: 15.
Danna (Dana)[t]: Ios. 15: 49.
Dara[a]: 1 Cron. 2: 6.
Darcon[a]: 2 Ezd. 7: 58.
Darie (Darie, Darius)[a]: 1 Ezd. 4: 5, 24; 5: 6, 7; 6: 1, 12, 13-15; 2 Ezd. 12: 22; Dan. 5: 31; 6: 1, 25; 9: 1; 11: 1; Ag. 1: 1; 2: 1, 11; Zah. 1: 1, 7; 7: 1; 1 Mac. 1: 1; 3 Ezd. 2: 31; 3: 1, 3, 7, 8; 4: 47; 5: 2, 6, 73; 6: 1, 7, 23, 34; 7: 4, 5.
Datan, Dathan (Datan)[a]: Num. 16: 1, 12, 24, 27; 26: 9; Deut. 11: 6; Ps. 105: 17; Ecles 45: 22.

Dathaim (Dotaim)[t]: Iud. 4: 5; 7: 3, v. și Dothaim.
Datheman (Datema)[t]: 1 Mac. 5: 9.
David[a]: Rut. 4: 17, 22; 1 Reg. 16: 13, 19-23; 17: 12, 14, 15, 17, 20, 22, 23, 26, 28, 29, 33, 34, 37-39, 41-45, 48, 50, 54, 55, 57, 58; 18: 1, 3-9, 11, 12, 16-30; 19: 1, 2, 4, 5, 7-11, 14, 15, 18-20, 22; 20: 1, 3-6, 10-12, 15-17, 24, 25, 27, 33-35, 39, 41-43; 21: 1, 2, 4, 5, 8-12; 22: 1, 3-6, 14, 17, 20, 22; 23: 1-10, 12-16, 18, 19, 24-26, 28; 24: 1-6, 8-10, 17, 18, 23; 25: 4, 8-10, 12-14, 20-23, 32, 35, 39, 40, 43; 26: 1-3, 4, 6-10, 12-15, 17, 21, 22, 25; 27: 1-5, 7-12; 28: 1, 2, 17; 29: 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11; 30: 1, 3-11, 15, 17, 18-23, 26, 31; 2 Reg. 1: 2-5, 11, 13-17; 2: 1-5, 10, 13, 15, 17, 30, 31; 3: 1, 2, 5, 6, 8-10, 12, 14, 17-22, 26, 31-33, 35; 4: 8, 9, 12; 5: 1, 3, 4, 6-9, 11-13, 17, 19-21, 23, 25; 6: 1, 2, 5, 8-10, 12, 14-17, 20-22; 7: 5, 8, 17, 18; 8: 1-11, 13-15, 18; 9: 1, 5-8; 10: 2-7, 17, 18; 11: 1, 2, 4-8, 10-14, 17, 18, 22, 23, 25, 27; 12: 1, 5, 7, 13, 15, 16, 18-20, 24, 27, 29-31; 13: 1, 21, 30, 32, 37, 39; 15: 7, 9, 22, 30-33, 37; 16: 1, 5, 6, 10, 13, 23; 17: 16, 17, 21, 22, 27, 29; 18: 1, 9, 24; 19: 11, 41, 43; 20: 1; 21: 3, 7, 11, 12, 15-17, 22; 22: 1, 51; 23: 1, 8, 9, 13-16; 24: 1, 1-14, 18, 21, 24; 3 Reg. 1: 1, 8, 11, 13, 28, 31, 32, 37, 38, 43, 47; 2: 1, 10-12, 24, 26, 32, 33, 44, 45; 3: 3, 7; 5: 1, 3, 5, 7; 6: 12; 7: 51; 8: 1, 15, 17, 18, 20, 24-26, 65; 9: 5; 11: 4, 6, 12, 13, 15, 24, 32, 34, 36, 38, 39, 43; 12: 16, 19, 20, 26; 13: 2; 14: 8, 31; 15: 3-5, 8, 11, 24; 22: 51; 4 Reg. 8: 19; 9: 28; 11: 10; 12: 21; 14: 3, 20; 15: 7, 38; 16: 2, 20; 18: 3; 19: 34; 20: 5, 6; 21: 7; 22: 2; 1 Cron. 2: 15; 3:1; 4: 31; 7: 2; 9: 22; 10: 14; 11: 3-5, 7, 9-11, 13, 15-18; 12: 16-19, 21, 22, 31, 38, 39; 13: 1, 5, 6, 8, 11, 13; 14: 1-3, 8, 10-12, 14, 16, 17; 15: 1, 2, 11, 16, 25, 27, 29; 16: 1, 2, 7, 43; 17: 1, 2, 4, 7, 15, 16, 18; 18: 1, 3, 5, 7, 10, 11-14, 17; 19: 2-6, 8, 19; 20: 1, 2, 7; 21: 1, 2, 5, 8-11, 13, 16-19, 22-25, 28, 30; 22: 1, 3-5, 7, 17; 23: 1, 25, 27; 24: 3, 31; 25: 1; 26: 31, 32; 27: 23, 24, 31, 32; 28: 1, 11, 20; 29: 1, 9, 20, 22-24, 26, 29; 2 Cron. 1: 1, 4, 8, 9; 2: 3, 7, 14, 17; 3: 1, 2; 6: 4, 6, 7, 10, 15-17, 42; 7: 6, 10, 18; 8: 11, 14; 9: 31; 10: 16, 19; 11: 16, 17, 18; 12: 16; 13: 5, 6, 8; 14: 1; 16: 14; 17: 3; 21: 1, 20; 23: 3; 24: 9, 16, 25; 25: 28; 27: 9; 28: 1; 29: 1, 25-27, 30; 30: 26; 32: 5, 30, 33; 33: 7, 14; 34: 2, 3; 35: 3, 4, 15; 1 Ezd. 8: 2, 20; 2 Ezd. 3: 15, 16; 12: 24, 35, 36, 45, 46; Ps. 3: 1; 4: 1; 5: 1; 6: 1; 7: 1; 8: 1; 9: 1; 10: 1; 11: 1; 12: 1; 13: 1; 14: 1; 15: 1; 16: 1; 17: 1, 51; 18: 1; 19: 1; 20: 1; 21: 1; 22: 1; 23: 1; 24: 1; 25: 1; 26: 1; 27: 1; 28: 1; 29: 1; 30: 1; 31: 1; 32: 1; 33: 1; 34: 1; 35: 1; 36: 1; 37: 1; 38: 1; 39: 1; 40: 1; 42: 1; 50: 1; 51: 1; 52: 1; 53: 1, 2; 54: 1; 55: 1; 56: 1; 57: 1; 58: 1; 59: 1; 60: 1; 61: 1; 62: 1; 63: 1; 64: 1; 65: 1; 66: 1; 67: 1; 68: 1; 69: 1; 70: 1; 71: 20; 77: 70; 85: 1; 88: 4, 21, 36; 90: 1; 92: 1; 93: 1; 94: 1; 95: 1; 96: 1; 97: 1; 100: 1; 102: 1; 107: 1; 108: 1; 109: 1; 121: 1; 123: 1; 130: 1; 131: 1, 10, 11, 17; 132: 1; 137: 1; 138: 1; 139: 1; 140: 1; 141: 1; 142: 1; 143: 1, 10; 144: 1; Ecl. 1: 1; Ecles. 24: 34; 45: 31; 47: 1, 2, 25; 48: 17, 25; 49: 5; Prov. 1: 1; Cânt. 4: 4; Is. 7: 2, 13; 9: 7; 16: 5; 22: 9, 22; 29: 1; 37: 35; 38: 5; Ier. 13: 13; 17: 25; 21: 12; 22: 2, 4, 30; 23: 5; 29: 16; 33: 15, 21, 26; 36: 30; 49: 23, 27; Ezec. 37: 24, 25; Ose. 3: 5; Am: 6: 5; 9: 11; Zah. 12: 7, 8, 10, 12; 13: 1; 1 Mac. 1: 35; 2: 31, 57; 4: 30; 7: 32; 14: 29, 36; 2 Mac. 2: 13; 3 Ezd. 1: 3, 5, 15; 5: 5, 60; 8: 32, 50; 4 Ezd. 3: 23; 7: 38; Mat. 1: 1, 5, 6, 20; 9: 27; 12: 3; 15: 22; 20: 30, 31; 21: 9, 15; 22: 42, 43, 45; Mc. 10: 47, 48; 11: 10; 12: 35-37; Lc. 1: 27, 32, 69; 2: 4, 11; 3: 31; 6: 3; 18: 38, 39; 20: 41, 42, 44; Io. 7: 42.
Davir (Debir)[a]: Ios. 10: 3; 21: 15.
Davira, Davir (Debir)[t]: Ios. 10: 38; 11: 21; 12: 13; 13: 26; 15: 7, 15, 49; 1 Cron. 6: 58.
Davri (Dabri)[a]: Lev. 24: 11.
Decla (Dicla)[a]: 1 Cron. 1: 21.
Dedan, Dedanim (Dedan)[t]: Is. 21: 13; Ier. 25: 23; 49: 8; Ezec. 27: 15; 38: 13.
Dedon[a]: 3 Ezd. 5: 33.
Degeaba trage jafurile, curund pradă (Maher-Șalah-Haș-Baz)[a]: Is. 8: 1, 3.
Deira (Dura, Deir)[t]: Dan. 3: 1.
Delean (Dilean)[t]: Ios. 15: 38.
Delfon (Dalfon)[a]: Est. 9: 7.
Delum (Delos)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Demo[a]: 3 Ezd. 5: 12.
Demofon[a]: 2 Mac. 12: 2.
Denava (Dinhaba)[t]: Fac. 36: 32.
Dercon (Darcon)[a]: 1 Ezd. 2: 56.
Desav (Adasa)[t]: 2 Mac. 14: 16.
Devaseth (Dabeșet)[t]: Ios. 19: 11.
Devereft, Daverith (Dabrat)[t]: Ios.19: 12; 21: 28
Devlatha (Diblat, Dibla)[t]: Ezec. 6: 14.
Devlathaim (Beth-Diblataim)[t]: Ier. 48: 22.
Devora, Devvora (Debora)[a]: Fac. 35: 8; Jud. 4: 4, 9, 10, 14; 5: 1, 12, 15.
Dicapoli, Decapole (Decapole)[t]: Mat. 4: 25; Mc. 7: 31.
Dicla (Dicla)[a]: Fac. 10: 27.
Dielul[a]: 3 Ezd. 9: 34.
Dieva (Dehava, Deva)[t]: 1 Ezd. 4: 9.
Dimitrie[a]: 1 Mac. 7: 1, 4; 8: 31; 9: 1; 10: 2, 3, 15, 22, 25, 48-50, 67, 69; 11: 8, 12, 19, 30, 32, 38-42; 52, 55, 63; 12: 34; 13: 34-36; 14: 1-3, 38; 15: 1, 22; 2 Mac. 1: 7; 14: 1, 4, 5, 26.
Dimona[t]: Ios. 15: 22.
Dina (Din)[t]: 1 Ezd. 4: 9.
Dina[a]: Fac. 30: 21; 34: 1, 25, 26; 46: 15.
Disan (Dișan)[a]: Fac. 36: 21, 28; 1 Cron. 1: 38, 42.
Dison (Dișon)[a]: Fac. 36: 21, 25, 26, 30; 1 Cron. 1: 38, 40, 41.
Divlaim (Diblaim)[a]: Ose. 1: 3.
Divon (Dibon)[t]: Num. 21: 30; 32: 3; 33: 34; Ios. 13: 9, 17; 2 Ezd. 11: 25; Is. 15: 2, 9; 48: 18, 22.
Divongad (Dibon-Gad)[t]: Num. 33: 45.
Dodan (Dodava)[a]: 2 Cron. 20: 37.
Dodanim (Dodanim)[a]: Fac. 10: 4.
Doeg, Doig (Doeg)[a]: 1 Reg. 21: 7; 22: 9, 18, 22; Ps. 51: 2.
Doftan (Dotan)[t]: 4 Reg. 6: 13.
Doh (Doc)[t]: 1 Mac. 16: 15.
Domim (Efes-Damim)[t]: 1 Reg. 17: 1.
Domnul veade, Domnul va vedea (Jahve-Ireh, Iehova-Ire)[t]: Fac. 22: 14; 24: 62; 25: 11.
Dora, Doram (Dora)[t]: 1 Mac. 15: 11, 13, 25.
Dorda (Darda)[a]: 3 Reg. 4: 31.
Dorimini (Dorimene)[a]: 1 Mac. 3: 38.
Dor[t]: Ios. 11: 2; 12: 23; 17: 11; Jud. 1: 27.
Dositheiu, Dosithei (Dositei)[a]: Est. 11: 1; 2 Mac. 12: 19, 24, 35.
Dothaim (Dotain)[t]: Fac. 37: 17, v. și Dataim.
Dudie (Dodai)[a]: 1 Cron. 27: 4.
Duil (Raguel, Reguel, Deuel)[a]: Num. 1: 14; 2: 14; 7: 42, 47; 10: 20; v. și Raguel.
Duma (Edom)[t]: Is. 21: 11
Duma[a]: Fac. 25: 14.
Dumearav (Dumarab)[t]: Is. 21: 13.

E

Ecchelon (Ariel)[a]: 3 Ezd. 8: 45.
Ecchetan (Hacatan)[a]: 1 Ezd. 8: 12.
Eclesiastul: Ecl. 1: 1, 2, 12; 7: 28.

Enac, Enachim (Enac, Anac)[a]: Num. 13: 23, 29, 34; Deut. 1: 28; 2: 10, 11, 21; 9: 2; Ios. 11: 21, 22: 14: 12, 15; 15: 13, 14; 21: 11; Jud. 1: 20.
Enadad (Henadad)[a]: 2 Ezd. 3: 18, v. și Henadad.
Enaim (Enam)[t]: Ios. 15: 34.
Enan (Enan, Eliav)[a]: Iud. 8: 1.
Enan, Enon (Hațar-Enan, Hațar-Enon)[t]: Num. 34: 9, 10; Ezec. 47: 17; 48: 1.
Enan[a]: Num. 1: 15; 2: 29; 7: 78, 83; 10: 27.
Endor[t]: Ios. 17: 11; 1 Reg. 28: 7; Ps. 82: 11.
Endumea (Idumea)[t]: Num. 24: 18; v. și Idumeea.
Engad, Engaddi, Engaddii (En-Ghedi, Enghedi, En-Gadi)[t]: Ios. 15: 62; 1 Reg. 24: 1, 2; 2 Cron. 20: 2; Cânt. 1: 13; Ezec. 47: 10.
Engallim (En-Eglaim)[t]: Ezec. 47: 10.
Engannim, Engannin (En-Ganim)[t]: Ios. 15: 34; 19: 21; 21: 29.
Enhada (En-Hada)[t]: Ios. 19: 21.
Enhasor (En-Hațor)[t]: Ios. 19: 37.
Ennagam (Elnatan)[a]: 3 Ezd. 8. 45.
Ennom (Beth-Hinom)[t]: Ios. 15: 8; 18: 16.
Ennom (Ghehinom)[t]: 2 Ezd. 11: 30.
Ennon (Enom, Enon)[t]: Io. 3: 23.
Enocadie[a]: 3 Ezd. 5: 19.
Enoh, Enoc (Enoh)[a]: Fac. 4: 17, 18; 5: 18, 19, 21-23; 25: 4; 46: 9; Ieș. 16: 14; Num. 26: 5; 1 Cron. 1: 3, 33; 5: 3; Ecles. 44: 16; 49: 16; 4 Ezd. 6: 49, 51; Lc. 3: 37.
Enoradie[a]: 3 Ezd. 5: 19.
Enos (Enos)[a]: Fac. 4: 26; 5: 6, 7, 9, 11; 1 Cron. 1: 1; Lc. 3: 38.
Ensemes (En-Șemeș)[t]: Ios. 18: 17.
Eramiil, Ieramiel (Ierahmiel)[a]: 1 Cron. 2: 9, 25, 27, 33, 42.
Ercul, Harcul (Hercule)[h]: 2 Mac. 4: 19, 20.
Erec (Eșec)[a]: 1 Cron. 8: 39.
Eremie (Ieremia)[a]: Ecles. 49: 8; v. și Ieremie.
Ericus (Erek)[a]: 3 Ezd. 5: 23.
Erihon, Ierihon (Ierihon)[t]: Num. 22: 1; 26: 3; 31: 12; 33: 48; 35: 1; Iud. 4: 3; 2 Ezd. 7: 36; Ecles. 24: 18; Mat. 20: 29; Mc. 10: 46; Lc. 10: 30; 18: 35; 19: 1.
Erimoth (Ieremot)[a]: 1 Ezd. 10: 26, 27, v. și Ierimoth.
Ermon (Hermon)[t]: Ps. 41: 7; 88: 13; 132: 3.
Eron (Ireon, Iireon)[t]: Ios. 19: 38.
Esaan (Eșean)[t]: Ios. 15: 52.
Esav (Esau)[t]: Ios. 15: 3.
Esav, Isav (Esau)[a, t]: 1 Mac. 5: 3, 65.
Esav, Isav (Esau)[a]: Ier. 49: 8, 10; v. și Isav.
Escol (Eșcol)[a]: Fac. 14: 8, 24.
Esdra, Ezdra, Ezsra (Ezdra, Ezra)[a]: 1 Ezd. 7: 1, 6, 10-12, 21, 25; 10: 1, 5, 6, 10, 16; 2 Ezd. 8: 1, 2, 4, 5, 6, 9; 12: 1, 13, 26; 33; 2 Mac. 8: 23; 3 Ezd. 8: 1, 3, 8, 8, 10, 21, 26, 97; 9: 1, 7, 16, 39, 40; 45, 50, 52; 4 Ezd. 1: 1; 2: 10, 33; 6: 10; 7: 2, 25; 8: 2, 20; 14: 2.
Esdrelon (Esdrelon)[t]: Iud. 1: 8; 4: 5; 7: 3.
Esdrim (Esdris)[a]: 2 Mac. 12: 36.
Eselie (Ațalia)[a]: 2 Cron. 34: 8.
Eser (Ețer)[a]: Fac. 36: 21, 27, 30; 1 Cron. 1: 38.
Esevan (Eșban)[a]: Fac. 36: 26.
Esevon (Ețbon)[a]: Fac. 46: 16.
Esfatha (Aspata)[a]: Est. 9: 7.
Esim (Atem)[t]: Ios. 15: 29.
Esli[a]: Lc. 3: 25.
Esmeni[a]: 3 Ezd. 5: 29.
Esna (Așna)[t]: Ios. 15: 43.
Esraie (Izrahia)[a]: 2 Ezd. 12: 42.
Esriil (Asriel)[a]: Ios. 17: 2; 1 Cron. 7: 14; v. și Asriel.
Esron, Esrom (Esron, Esrom, Hețron)[a]: Rut. 4: 18, 19; 1 Cron. 5: 3; Mat. 1: 3; Lc. 3: 33.
Estahol, Estaol, Esvaol, Esthaol (Eșthaol)[t]: Ios. 45. 33; 19: 41; Jud. 13: 25; 16: 31; 18: 2, 8, 11.
Esthemo (Eștemoa)[t]: Ios. 21: 14; 1 Reg. 30: 28.
Esthir, Iesthir (Estera)[a]: Est. 2: 7, 11, 15, 20, 22; 4: 4, 9, 13, 15, 17; 5: 1-3, 5, 7, 12; 7: 2, 6-8; 8: 1, 2, 7; 9: 25, 29, 31, 32; 10: 6; 13: 7; 14: 1; 15: 1, 12; 16: 13.
Esthon (Eșton)[a]: 1 Cron. 4: 11, 12.
Esâham (Estemoa)[a]: 1 Cron. 4: 19.
Eșevan, Esevan (Eșban)[a]: 1 Cron. 1: 41.
Eta (Etam)[a]: 2 Cron. 11: 6.
Etai (Hitai)[a]: 1 Cron. 11: 31.
Etam, Etani (Etam)[a]: Jud. 15: 8, 11, 13; 1 Cron. 4: 3.
Etam, Ethan (Etam)[t]: Ieș. 13: 20; Num. 33: 6; 1 Cron. 4: 32.
Ethan[a]: 1 Cron. 2: 6, 8; 15: 17, 19; Ps. 88: 1
Ethan (Itan)[t]: Ps. 73: 15.
Ethai (Atai)[a]: 2 Cron. 11: 20.
Etharvuzanai (Șetar-Boznai)[a]: 1 Ezd. 5: 3.
Etheil (Itiel)[a]: 2 Ezd. 11: 7
Ether (Eter)[t]: Ios. 15: 42.
Ethiopia, Etiopiea, Etiopia, Ethiopiia (Etiopia, Cuș)[t]: Fac. 2: 13; 4 Reg. 19: 9; Est. 1: 1; 8: 7; 13: 1; Iud. 1: 9; Ps. 67: 32; Iov. 28: 19; Is. 11: 11; 18: 1; 20: 3-5; 37: 9; 43: 3; 45: 14; Ier. 46: 9; Ezec. 29: 10; 30: 4, 5, 9; Dan. 11: 43; Na. 3: 9; Ava. 3: 7; Sof. 3: 10; 3 Ezd. 3: 2.
Ethro, Ethron, Iethro (Ietro)[a]: Ieș. 3: 1; 4: 18; 18: 1, 5, 6, 9, 12.
Ethi (Atai)[a]: 1 Cron. 12:11.
Etnan[a]: 1 Cron. 4: 7.
Etnas (Adnah)[a]: 1 Cron. 12: 20.
Etrot (Atarot-Șofan)[t]: Num. 32: 35.
Eufrat, Eufrath, Evfrate, Evrath, Eufrate (Eufrat)[t]: 2 Reg. 8: 3; 4 Reg. 23: 29; 24: 7; 1 Cron. 5: 9; 18: 3; 2 Cron. 9: 26; 35: 20; Iud. 1: 6; 2: 14; Ier. 13: 5, 6, 7; 46: 2, 10; 51: 63; 1 Mac. 3: 32, 37; 3 Ezd. 1: 25, 27; 4 Ezd. 13: 43, v. și Efrath.
Eura[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Eva (Eva)[a]: Fac. 10: 28; Tob. 8: 8.
Evahar (Ibher)[a]: 1 Cron. 14: 5.
Eval (Ebal)[a]: Fac. 36: 23; 1 Cron. 1: 40.
Eval (Obal)[a]: Fac. 10: 28.
Ever (Eber)[a]: Fac. 10: 21, 25; 11: 14-17 Lc. 3: 35.
Evi[a]: Num. 31: 8.
Eviaam (Ibleam, Iibleam)[a]: Jud. 1: 27.
Evila (Havila)[a]: Fac. 10: 7, 29.
Evilath, Hevila (Havila)[t]: Fac. 2: 11; 25: 18.
Evilmerodah, Evil-Merodah (Evil-Merodac)[a]: 4 Reg. 25: 27; Ier. 52: 13.
Evmen (Eumene)[a]: 1 Mac. 8: 8.
Evoc (Iaboc)[t]: Num. 21: 24; v. și Iavoc.
Evpatru, Evpator (Eupator)[a]: 1 Mac. 6: 17; 2 Mac. 2: 21; 10: 13; 13: 1.
Evpolem (Eupolemos)[a]: 1 Mac. 8: 17; 2 Mac. 4: 11.
Evther[a]: 3 Ezd. 5: 24.
Ezdra (Abrezer)[a]: Jud. 6: 11, 24; 8: 32.
Ezdrel (Azariel, Azareel)[a]: 1 Ezd. 10: 41.
Ezead (Azgad)[a]: 3 Ezd. 8: 41.
Ezechiil (Iezechiel, Ezechiel)[a]: Ezec. 1: 3; 24: 24; v. și Iezechiil.
Ezehiel (Iahaziel)[a]: 1 Ezd. 8: 5.
Ezehie, Ezechie, Ezechia, Ezehiie, Azehie, Iezehie, Iezechie (Iezechia, Ezechia)[a]: 4 Reg. 17: 20; 18: 1, 9, 10, 13-16, 17, 19, 22, 29, 31; 19: 1, 5, 10, 14, 20, 29; 20: 1, 3, 5, 8, 10, 12-16, 19-21; 2 Cron. 28: 17; 29: 1, 18, 20, 27, 30, 31, 36; 30: 1, 18, 22, 24; 31: 2, 8, 9, 11, 20; 32: 2, 9, 12, 15-17, 20,

22-24, 26, 27, 30, 32, 33; 33: 3; 1 Ezd. 2: 16; Ecles. 48: 19, 25; 49: 5; Prov. 25: 1; Is. 1: 1; 36: 1, 2, 4, 7, 14-16, 18; 37: 1, 3; 38: 1-3, 5, 9, 22; 39: 1-5, 8; Ier. 15: 4; 26: 18; Ose. 1: 1; Sof. 1: 1; 2 Mac. 15: 22; 3 Ezd. 9: 43; 4 Ezd. 7: 40; v. și Iezechie.
Ezelaie (Iezechia, Ezechie)[a]: 1 Cron. 3: 13, 23.
Ezel[t]: 1 Reg. 20: 19.
Ezer[a]: 1 Cron. 12: 9; 2 Ezd. 3: 19; 12: 42.
Eziil (Uziel)[a]: 2 Ezd. 3: 8.
Ezra[a]: 1 Cron. 4: 17.
Ezri[a]: 1 Cron. 27: 26.
Ezrica (Azricam)[t]: 2 Cron. 28: 7.
Ezricam, Azaricam (Azricam)[a]: 1 Cron. 3: 23; 8: 38; 9: 14, 44; 2 Ezd. 11: 15.
Ezrihil (Azareel)[a]: 1 Cron. 27: 22.

F

Fachee, Fachei, Fachel (Pecah)[a]: 4 Reg. 15: 25, 27, 29-32, 37; 2 Cron. 28: 6; Is. 7: 1.
Facheia (Pecahia)[a]: 4 Reg. 15: 22, 23, 26.
Factia (Petahia)[a]: 3 Ezd. 9: 23.
Fadaia, Fadaie, Fadeul (Pedaia)[a]: 4 Reg. 23: 36; 1 Cron. 3: 18, 19; 2 Ezd. 3: 25; 8: 4; 11: 7; 13: 13; 3 Ezd. 9: 14.
Fadașur, Fadassur (Pedașur, Pedahșur)[a]: Num. 1: 10; 2: 20; 7: 54, 59; 10: 23.
Fadnon (Padon)[a]: 2 Ezd. 7: 48.
Fadon[a]: 1 Ezd. 2: 44.
Fahatmoav, Fahat-Moav (Pahat-Moab)[a]: 1 Ezd. 2: 6; 8: 4; 10: 30; 2 Ezd. 3: 11; 7: 11; 10: 74.
Fahereth (Pocheret)[a]: 1 Ezd. 2: 57.
Faian (Pelatia)[a]: 1 Cron. 4: 42.
Falaie (Pelaia)[a]: 2 Ezd. 8: 7; 10: 10.
Faldeul[a]: 3 Ezd. 9: 44.
Falea (Pileha, Pilha)[a]: 2 Ezd. 10: 24.
Faleat, Falet (Pelet)[a]: 1 Cron. 2: 33; 12: 3.
Falel (Palal)[a]: 2 Ezd. 3: 25.
Falig, Faleg (Faleg, Falec, Peleg)[a]: Fac. 10: 25; 11: 16-19; 1 Cron. 1: 19, 25; Lc. 3: 35.
Fallud, Fallu (Falu)[a]: Fac. 46: 9; Ieș. 6: 14; Num. 26: 5, 8; 1 Cron. 5: 3.
Falsida (Farida)[a]: 3 Ezd. 5: 33.
Falti (Paltiel, Palti)[a]: 1 Reg. 25: 44; 2 Reg. 3: 15.
Falti (Pelet)[t]: 2 Reg. 23: 26.
Falti (Piltai)[a]: 2 Ezd. 12: 17.
Faltiil (Paltiel)[a]: Num. 34: 26.
Faltin (Palti)[a]: Num: 13: 10.
Fan (Pan)[t]: Fac. 36: 39.
Fanuil (Panuel, Fanuel, Penuel)[a]: Jud. 8: 8, 17; 1 Cron. 4: 4; 8: 25; Lc. 2: 36.
Fanuil (Peniel, Penuel)[t]: Fac. 32: 30, 31.; 3 Reg. 12: 25.
Fara (Farathon)[t]: 1 Mac. 9: 50.
Fara (Pura)[a]: Jud. 7: 10, 11.
Farai (Paarai)[a]: 2 Reg. 23: 35.
Farai (Piream)[a]: Ios. 10: 3.
Faran, Farai, Faraan (El-Faran, Faran, Paran)[t]: Fac. 14: 6; 21: 21; Num. 10: 12; 13: 1, 27; Deut. 1: 1; 33: 2; 1 Reg. 25: 1; 3 Reg. 11: 18; Ava. 3: 3.
Faratha (Porata)[a]: Est. 9: 8.
Fares (Fares, Pereț)[a]: Fac. 38: 29; 46: 12; Num. 26: 20, 21; Rut. 4: 12, 18; 1 Cron. 2: 4, 5; 3: 1; 9: 4; 27: 3; 2 Ezd. 11: 46; 3 Ezd. 5: 5, 9; 8: 32; Mat. 1: 3; Lc. 3: 33.
Farfar (Farfar, Parpar)[t]: 4 Reg. 5: 12.
Fargheleu[a]: 3 Ezd. 5: 38.
Farida (Perida)[a]: 2 Ezd. 7: 57.
Farmeatha (Parmașta)[a]: Est. 9: 9.
Farnac (Parnac)[a]: Num. 34: 25.
Faros (Fares, Paros, Pareos, Pareoș)[a]: 1 Ezd. 2: 3; 8: 3; 10: 25; 2 Ezd. 3: 25; 7: 8; 10: 14.
Farsandatha (Parșandata)[a]: Est. 9: 7.
Faruda (Peruda)[a]: 1 Ezd. 2: 55.
Farue (Paruah)[a]: 3 Reg. 4: 17.
Farurim (Parurim)[t]: 4 Reg. 23: 11.
Fasalon[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Faseron (Fasiron)[a]: 1 Mac. 9: 66.
Fasea, Faseia (Paseah)[a]: 1 Ezd. 2: 49; 2 Ezd. 3: 6; 7: 51.
Faselide (Faselis)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Faseuri[a]: 3 Ezd. 5: 25.
Fasfa (Pispa)[a]: 1 Cron. 7: 38.
Fasfat[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Fasta, Fasga (Fazga, Pisga)[t]: Ios. 12: 3; 13: 20.
Fasur, Fassur, Feshur, Fashur, Fesfur (Pașhurr, Pașhur)[a]: 1 Cron. 9: 12.; 1 Ezd. 2: 38; 10: 22; 2 Ezd. 7: 41; 10: 3; 11: 12.; Ier. 20: 1-3, 6; 21: 1; 38: 1.
Fatuil (Petuel)[a]: Ioil 1: 1.
Fatures, Faturis, Fetros (Patros)[t]: Is. 11: 11; 44: 1, 15; Ezec. 29: 14; 30: 14.
Fau[t]: (Pau, Pahi)[a]: 1 Cron. 1: 50.
Favon[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Fazga, Fazge, Fasga (Fazga, Pizga)[t]: Num. 21: 20; 23: 14; Deut. 3: 17, 27; 4: 49; 34: 1.
Fărămilă (Lo-Ruhama, Cea Neiubită, Cea fără Îndurare)[a]: Ose. 1: 6.
Fântâna Bălaurului (Izvorul Dragonului)[t]: 2 Ezd. 2: 13.
Fedeil (Pedael)[a]: Num. 34: 28.
Feghiul (Paghiel; Paguiel)[a]: Num. 1: 13; 2: 27; 7: 72, 77; 10: 26.
Felda (Pildas)[a]: Fac. 22: 22.
Feleie (Pelaia)[a]: 1 Cron. 3: 24.
Felelis (Pelalia)[a]: 2 Ezd. 11: 12.
Felet, Feleth (Pelet)[a]: Num. 16: 1; 2 Reg. 8: 18.
Feltaie, Feltie (Pelatia)[a]: 2 Ezd. 10: 22; Ezec. 11: 1, 13.
Felti (Piltai)[a]: 2 Ezd. 12: 17.
Femo[a]: 3 Ezd. 5: 11.
Fenenna, Finenna (Penina)[a]: 1 Reg. 1: 2, 4.
Fenes[a]: 3 Ezd. 5: 11.
Fenichia (Fenicia)[t]: 2 Mac. 3: 5; 4: 4, 22; 8: 8; v. și Finiche.
Feteia, Fataia, Fathahie (Petahia)[a]: 1 Cron. 24: 16; 1 Ezd. 10: 23; 2 Ezd. 9: 5; 11: 24.
Fetrusim (Patrusim)[a]: Fac. 10: 14.
Ficol (Ficol, Picol)[a]: Fac. 21: 22, 33; 26: 26.
Fihahirot, (Pi-Hahirot)[t]: Ieș. 14: 2, 9; Num. 33: 7, 8.
Filarheu (Filarh)[a]: 2 Mac. 8: 32.
Filie (Pelaia)[a]: 3 Ezd. 9: 48.
Filip[a]: 1 Mac. 1: 1; 6: 2, 14, 55, 63; 8: 5; 2 Mac. 5: 22; 6: 11; 8: 8; 13: 23; Mat. 10: 3; Mc. 3: 18; 6: 17; Lc. 3: 1; 6: 14; Io. 1: 43-45; 6: 7; 12, 22; 14: 8, 9.
Filistia, Filistiia, Filistim (Filisteia, Palestina)[t]: Ieș. 13: 17; 15: 14; Is. 14: 29, 31.
Filometoriu (Filometor)[a]: 2 Mac. 4: 21; 9: 29; 10: 13.
Filtai (Peultai)[a]: 1 Cron. 26: 5.
Finees, Fines, Fineis, Feneis, Finies, Finiies, Fineisu (Finees, Fineas, Pinhas)[a]: Ieș. 6: 25; Num. 25: 7, 11; 21: 6; Ios. 22: 13, 30, 31; Jud. 20: 28; 1 Reg. 1: 3; 2: 34; 4: 4, 17, 19; 14: 3; 1 Cron. 6: 4, 50; 9: 20; 1 Ezd. 7: 5; 8: 2, 33; Ps. 105: 30; Ecles. 45: 28; 1 Mac. 2: 26, 54 3 Ezd. 5: 5; 8: 2, 64; 4 Ezd. 1: 2.
Finiche, Fenichia (Fenicia)[t]: 3 Ezd. 2: 17, 24, 27; 4: 48; 6: 3, 7, 29; 7: 1; 8: 21, 26, 68.

Finon (Pinon)[a]: Fac. 36: 41.
Fison (Fison)[t]: Fac. 2: 11; Ecles. 24: 35.
Fitom (Pitom)[t]: Ieș. 1: 11.
Fogor (Beth-Peor)[t]: Deut. 3: 29; 4: 46; 34: 6.
Fogor (Peor)[t]: Num. 23: 28; 25: 18; 31; 16.
Fohereth (Pocheret-Hațebaim)[a]: 1 Ezd. 2: 57.
Foro (Fares)[a]: 3 Ezd. 9: 26.
Fosere (Pașhur)[a]: 3 Ezd. 9: 22.
Fua (Fua, Fuva, Puva, Pua)[a]: Fac. 46: 13; Ieș. 1: 15; Num. 26: 23; Jud. 10: 1.
Ful (Tigladfalasar, Pul)[a]: 4 Reg. 15: 19; 1 Cron. 5: 26.
Funon (Punon)[t]: Num. 33: 42, 43.
Fusa[a]: 3 Ezd. 5: 32.
Futh, Fud (Put)[a]: Fac. 10: 6; 1 Cron. 1: 8.
Futiil (Putiel)[a]: Ieș. 6: 25.

G

Gaal[a]: Jud. 9: 26, 28, 30, 31, 35-37, 39, 41.
Gaam (Gaham)[a]: Fac. 22: 24.
Gaas (Gaaș, Nahale-Gaaș, Nahali-Gaaș)[t]: Ios. 24: 30; Jud. 2: 9; 2 Reg. 23: 30; 1 Cron. 11: 32.
Gaava, Gavat (Ghibea)[t]: 1 Cron. 2: 49; 11: 31.
Gaazir, Gazir (Ghezer)[t]: Ios. 10: 33; 12: 12; 16: 3, 10; v. și Gazir.
Gad, Gaad, Gaat (Gad)[a]: Fac. 30: 11; 35: 26; 46: 16; 19: 19; Ieș. 1: 4; Num. 1: 14, 24; 2: 14; 7: 42; 10: 20; 13: 16; 26: 15, 18; 32: 1, 25, 28, 29, 31, 34; 34: 14; Deut. 3: 12, 16; 4: 43; 27: 13; 29: 8; 33: 20; Ios. 4: 12; 13: 24, 28; 18: 7; 20: 8; 21: 7, 37; 22: 9, 11, 15, 21, 22, 25, 30, 34; 1 Reg. 13: 7; 22: 5; 2 Reg. 24: 11, 13, 14, 18, 19; 1 Cron. 2: 2; 5: 11, 18, 26; 6: 63, 80; 12: 14; 21: 9, 11, 13, 18, 19; 29: 29; Ezec. 48: 27, 28, 34.
Gad[a, t]: 4 Reg. 10: 33.
Gad[t]: 2 Reg. 23: 36; 24: 5; Ier. 49: 1.
Gadahe[a]: 3 Ezd. 5: 33.
Gaddi, Gadi (Gadi)[a]: Num. 13: 12; 4 Reg. 15: 14, 17.
Gadgad (Gudgod, Gudgoda)[t]: Deut. 10: 7.
Gadir (Gheder)[t]: Ios. 12: 13.
Gaddis[a]: 1 Mac. 2: 2.
Gador (Ghedor)[t]: 1 Cron. 4: 39, v. și Ghedor.
Gaduhel[t]: 3 Ezd. 5: 26.
Gaher (Gahar)[a]: 1 Ezd. 2: 47.
Gaid (Gad)[a]: 2 Cron. 29: 25.
Gaizo (Ghimzo)[t]: 2 Cron. 28: 18.
Gal[a]: 1 Cron. 9: 15, 16; v. și Gaal.
Galaad, Galaat, Galead, Galad, Galaadite, Galeaditida (Galaad)[t]: Fac. 31: 21, 23, 25, 48; 37: 25; 2: 36; 3: 12, 13, 15, 16; 4: 43; 34: 1; Num. 32: 39; Ios. 12: 2, 5; 13: 11, 25, 21; 17: 1, 5, 6; 20: 8; 21: 37; 22: 9, 13, 32;; Jud. 5: 17; 7: 3; 10: 4, 8, 17, 18; 11: 1, 2, 5, 8, 11, 29; 12: 4, 8; 20: 1; 1 Reg. 13: 7; 2 Reg. 2: 9; 17: 26; 24: 6; 3 Reg. 4: 13, 19; 17: 1; 4 Reg. 10: 33; 15: 29; 1 Cron. 2: 22, 23; 5: 10, 14, 16, 80; 27: 21; Ps. 59: 9; 107: 9; Cânt. 4: 1; 6: 4; Ier. 8: 22; 22: 6; 46: 11; 50: 19; Ezec. 47: 18; Ose. 6: 8; 12: 11; Am. 1: 3, 13; Avd. 1: 19; Mi. 7: 14; Zah. 10: 10; 1 Mac. 5: 9, 17, 20, 25, 27, 36, 45, 55; 13: 22.
Galaad[a]: Num. 26: 29, 30; 27: 1; 32: 1, 26, 28, 29; 36: 1.
Galaim (Eglaim)[t]: Is. 15: 8.
Galal[a]: 2 Ezd. 11: 17.
Galalai (Ghilalai)[a]: 2 Ezd. 12: 35.
Galatiia (Galatia)[t]: 1 Mac. 8: 2.
Galgal (Beth-Ghilgal)[t]: 2 Ezd. 12: 29.
Galgala, Galgula, Galgalam (Ghilgal)[t]: Deut. 11: 30; Ios. 4: 19, 20; 9: 6; 10: 6, 7, 9, 15, 43; 12: 23; 14: 6; 15: 7, 3; Jud. 2: 1; 3: 19; 1 Reg. 7: 16; 10: 8; 11: 14, 15; 13: 4, 7, 12, 15; 15: 12, 21, 33; 19: 15, 40; 2 Reg. 19: 40; 4 Reg. 2: 1; 4: 38; Ose. 4: 15; 9: 15; 12: 11; Am. 4: 4; 5: 5; Mi. 6: 5; 1 Mc. 9: 2.
Galilea, Galileia (Galilea)[t]: Ios. 13: 2; 20: 7; 21: 23; 3 Reg. 9: 11; 4 Reg. 15: 29; 1 Cron. 6: 76; Iud. 1: 8; Tob. 1: 1; Is. 9: 1; 1 Mac. 5: 14, 15, 17, 20, 21, 23, 55; 10: 30; 11: 63; 12: 49; Mat. 2: 23; 3: 13; 4: 12, 15, 18, 23, 25; 17: 21; 19: 1; 21: 11; 26: 32; 27: 55; 28: 7, 10, 16; Mc. 1: 9, 14, 28, 39; 3: 7; 6: 21; 9: 29; 14: 28; 15: 41; 16: 7; Lc. 1: 26; 2: 4, 39; 3: 1; 4: 14, 31; 5: 17; 8: 26; 17: 11; 23: 5, 6, 49, 55; 24: 6; Io. 1: 43; 4: 3, 43, 45, 47, 54; 7: 1, 6, 9, 41, 52; 12: 21.
Galim[t]: 1 Reg. 25: 44; Is. 10: 30.
Galvaa, Gavaath, Gavaa (Ghibea, Deal)[t]: 1 Reg. 7: 1; 10: 26; 11: 4; 13: 2, 3, 15, 16; 14: 2, 5, 16; 15: 34; 22: 6; 23: 19; 26: 1, 3; 2 Reg. 6: 3, 4; 21: 6; 23: 29, v. și Gavaa.
Gamaliil, Gamalail (Gamaliel)[a]: Num. 1: 10; 2: 20; 7: 54, 59; 10: 23.
Gammarie, Gamarie (Ghemaria)[a]: Ier. 29: 3; 36: 10-12, 25.
Gamul[a]: 1 Cron. 24: 17.
Gaolon, Gaulon (Golan)[t]: Ios. 20: 8; 21: 27; 1 Cron. 6: 71.
Gardia (Gordia)[t]: 3 Ezd. 5: 19.
Garib (Gareb)[t]: Ier. 31: 39.
Gariv (Gareb)[a]: 2 Reg. 23: 38; 1 Cron. 11: 40.
Garizim[t]: Deut. 11: 29; 27: 12; Ios. 8: 33; Jud. 9: 7; 2 Mac. 5: 23; 6: 2.
Garmi[a]: 1 Cron. 4: 19.
Gaseroth (Ghederot)[t]: 2 Cron. 28: 18; v. și Ghideroth.
Gasfa (Ghișpa)[t]: 2 Ezd. 11: 21.
Gasfa[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Gasir (Ghezer)[t]: Ios. 21: 21; v. și Gazir.
Gatan (Gatem)[a]: 1 Cron. 1: 36.
Gatham, Gathan (Gatam)[a]: Fac. 36: 11, 16.
Gavaa (Ghibeea, Gabaon)[t]: Iud. 3: 14.
Gavaa, Gava, Gavaal, Gavea, Gavai, Gavei (Ghibea, Gheba)[t]: Ios. 15: 57; 3 Reg. 15: 22; 4 Reg. 23: 8; 1 Cron. 6: 60; 8: 6; Is. 10: 29; 2 Cron. 13: 1; 16: 6; Ose. 5: 8; 9: 9; 10: 9; 1 Ezd. 2: 26; Ios. 18: 24; 21: 7.
Gavaam, Gavan (Ghibeon, Gheba)[t]: 2 Reg. 5: 25; 20: 8.
Gavaath, Gavath (Ghibeat)[t]: Ios. 18: 27; 1 Cron. 11: 31.
Gavaath Fines (Ghibeea)[t]: Ios. 24: 33.
Gavaon, Ghibeon, Gaveon, Gavaa, Gavaoa (Ghibeon, Gabaon)[t]: Ios. 9: 3, 17; 10: 2, 4, 5, 6, 9, 12, 41; 11: 19; 18: 25; 21: 17; Jud. 19: 12, 14, 16; 20: 4, 9, 10, 13-15, 21, 25, 29, 31; 2 Reg. 2: 12, 13, 16, 24; 3: 30; 3 Reg. 3: 4; 9: 2; 1 Cron. 8: 29; 9: 35; 14: 16; 16: 39; 21: 29; 2 Cron. 1: 3, 13; 2 Ezd. 3: 7; 7: 25; Is. 28: 21; Ier. 28: 1; 49: 12, 16.
Gavath (Ghibeea, Ghibea)[t]: Is. 10: 29.
Gavevor[a]: 1 Ezd. 1: 8.
Gavil, Gaviil (Gabael)[a]: Tob. 1: 17; 4: 21; 5: 8, 14; 9: 3, 6, 8; 10: 2; 11: 18; 12: 3.
Gavim (Ghebim)[t]: Is. 10: 31.
Gavir (Gur)[t]: 4 Reg. 9: 27.
Gavir, Gaver (Gheber)[a]: 3 Reg. 4: 19.
Gavothon (Ghibeton)[t]: Ios. 21: 23.
Gavriil, Gavril (Gabriel)[h]: Dan. 9: 21; Lc. 1: 19, 26.
Gavvatha (Gabata)[t]: Io. 19: 13.
Gazam (Gazam)[a]: 1 Ezd. 2. 48.
Gazam, Gaza, Gazan (Gaza)[t]: Fac. 10: 19; Deut. 2: 23; Ios. 10: 41; 11: 22: 13: 3; 15: 47; Jud. 1: 18; 6: 4; 16: 1, 21; 1 Reg. 6: 17; 3 Reg. 4: 24; 4 Reg. 18: 8; Ier. 25: 20; 47: 1, 5; Am. 1: 7; Sof. 2: 4; Zah. 9: 5.
Gazan, Gazam, Gozan (Gozan)[t]: Is. 37:12; 4 Reg. 17: 6; 18: 11; 19: 12.
Gazara, Gaza (Gaza)[t]: 1 Mac. 11: 61; 13: 43, 54.

Gazir (Iazer, Iezer)[t]: 1 Mac. 5: 8.
Gazir, Gazer, Gazera, Gazar, Ghezaron, Guzanam (Ghezer)[t]: Jud. 1: 29; 2 Reg. 5: 25; 3 Reg. 9: 15-17; 1 Cron. 6: 67; 7: 28; 14: 16; 20: 4; 1 Mac. 4: 15; 7: 45; 9: 52; 13: 54; 14: 7, 34; 15: 28, 35; 16: 1, 19; 2 Mac. 10: 32.
Gheat, Gheth, Ghet, Gheft (Gat)[t]: Ios. 11: 22; 1 Reg. 6: 17; 7: 14; 17: 4, 23, 52; 21: 10, 12; 27: 2-4, 11; 2 Reg. 1: 20; 15: 18; 18; 2; 21: 20, 22; 3 Reg. 2: 39-41; 4 Reg. 12: 17; 14: 25; 1 Cron. 7: 21; 20: 6; 2 Cron. 11: 8; 26: 6; Ps. 55: 1; Am. 6: 2; Mi. 1: 10, 14.
Ghedalie, Godolie (Ghedalia, Godolia)[a]: Ier. 38: 1; 39: 14; 40: 5-9, 12-14, 16; 41: 1, 2-5, 9, 10, 16, 18; 43: 6; v. și Godolie.
Gheddelti (Ghidelti)[a]: 1 Cron. 25: 4.
Gheddie[a]: 3 Ezd. 9: 26.
Ghedel, Gaddel, Gheddel (Ghidel)[a]: 1 Ezd. 2: 47, 56; 2 Ezd. 7: 49.
Ghedeon (Ghedeon, Ghideoni)[a]: Num. 1: 11; 2: 22; 7: 60, 65; 10: 24; Jud. 6: 11, 13, 19, 22, 24, 27, 29, 32, 34, 36; 7: 1, 2, 4, 5, 7, 13-15, 18-20, 24, 25; 8: 4, 11, 12, 21, 22, 27, 28, 32, 33, 35; Iud. 8: 1.
Ghedera[t]: Ios. 15: 36.
Ghederothaim (Ghederotaim)[t]: Ios.15: 36.
Ghediil (Gadiel)[a]: Num. 13: 11.
Ghedoreea (Chedron, Cedron)[t]: 1 Mac. 15: 39, 40; v. și Chedron.
Ghedor[t]: Ios. 15: 58; 1 Cron. 4: 39; 12: 7, v. și Gador.
Ghedu[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Gheemon (Valea Hinom, Ghehinom)[t]: Ios. 15: 8; 18: 16.
Gheenna (Ghehimon)[t]: Lc. 12: 5.
Ghefter (Gheter)[a]: Fac. 10: 23.
Gheftremon, Ghethremon (Gat-Rimon)[t]: Ios. 19: 45; 21: 24, 25.
Ghegara, Gherara (Gherar)[t]: 2 Cron. 14: 13, 14.
Ghelbon (Ghilboa)[t]: 1 Cron. 10: 1, 8.
Ghemalli (Ghemali)[a]: Num. 13: 13.
Ghenesar, Ghenesareth (Ghenizaret, Marea Tiberiadei, Ghenisaret, Ghenezaret)[t]: 1 Mac. 11: 67; Mat. 14: 24; Mc. 6: 53; Lc. 5: 1.
Ghenthon (Ghineton)[a]: 2 Ezd. 10: 6; 12: 4, 16.
Ghenuvath (Ghenubat)[a]: 3 Reg. 11: 20.
Gheon (Gihon, Ghihon)[t]: Fac. 2: 13.
Ghera[a]: Fac. 46: 21; Jud. 3: 15; 2 Reg. 16: 5; 19: 16, 18; 3 Reg. 2: 8; 1 Cron. 8: 3, 5, 7.
Ghermei, (Gheneu, Geneu)[a]: 2 Mac. 12: 2.
Ghersa, Gherson, Ghersom, Ghersomul, Ghersoni (Gherșom, Gherșon)[a]: Fac. 46: 11; Ieș. 2: 22; 6: 16, 17; 18: 3; Num. 3: 17, 18, 21; 4: 22, 24, 27, 38; 7: 7; Ios. 21: 6, 27, 33; Jud. 18: 30; 1 Cron. 6: 1, 16, 20, 43, 62, 71; 15: 7; 23: 6, 7, 15, 16; 26: 21, 24; 2 Cron. 29: 12; 1 Ezd. 8: 2; 3 Ezd. 8: 32.
Ghesan (Gheșan)[a]: 1 Cron. 2: 47.
Ghesem (Gazam)[a]: 2 Ezd. 7: 51.
Ghessen, Ghesen, Ghessim (Goșen)[t]: Fac. 45: 10; Fac. 46: 28, 34; 47: 1, 4, 6, 27; 50: 8; Ieș. 8: 22; 9: 26.
Ghesur (Gheșur)[a]: 1 Cron. 2: 23; 3: 2.
Ghessur, Ghesur, Ghesuri (Gheșur)[t]: Deut. 3: 14; Ios. 12: 5; 13: 2, 11, 13; 2 Reg. 3: 3; 13: 37, 38; 14: 23, 32.
Ghethaim (Ghitaim)[a]: 2 Ezd. 11: 33.
Ghethaim (Ghitaim)[t]: 2 Reg. 4: 3.
Ghethefer (Ghet-Hefer)[t]: Ios. 19: 13.
Ghetreemmon (Gat-Rimon)[t]: 1 Cron. 6: 69.
Ghetsemani (Ghetsimani)[t]: Mat. 26: 36; Mc. 14: 32.
Gheva (Gheba)[t]: 2 Ezd. 7: 30; 12: 29; v. și Gava.
Gheval (Gheval)[t]: Ps. 82: 8.
Ghevil (Ieiel)[a]: 3 Ezd. 8: 42; ; v. și Iehiil, Ehiil.
Ghevvai (Ghebai, Gabai)[a]: 2 Ezd. 11: 8.
Ghevvar (Ghibar)[a]: 1 Ezd. 2: 20.
Ghevvethon (Ghibeton)[t]: 3 Reg. 15: 27; 16: 17.
Ghezer[t]: 2 Reg. 5: 25; v. și Gasir.
Ghezi, Gheazi (Ghehazi)[a]: 4 Reg. 4: 12, 14, 25, 27, 29, 31, 36; 5: 20, 21, 25; 8: 4, 5.
Gheziz (Gazez)[a]: 1 Cron. 2: 46.
Ghezoron (Ghezer)[t]: 1 Mac. 4: 15, v. și Gasir.
Ghideroth (Ghederot)[t]: Ios. 15: 41.
Ghidor (Ghedor)[a]: 1 Cron. 4: 4, 18; 9: 37; 12: 7.
Ghihon[t]: 3 Reg. 1: 33, 38, 45; 2 Cron. 32: 30.
Ghillo, Ghilo[t]: Ios. 15: 51; 2 Reg. 15: 12.
Ghinet (Ghinat)[a]: 3 Reg. 16: 21, 22.
Ghion (Ghihon)[t]: Ecles. 24: 37.
Ghirariu, Gherara (Gherar)[t]: Fac. 20: 1, 2; 26: 1, 6, 17, 20, 26.
Ghivla (Ghebal)[t]: Ezec. 27: 9: v. și Ghebal.
Ghivlii (Biblos, Ghibli)[t]: 3 Reg. 5: 18.
Ghivoin, Ghelvoi (Ghilboa)[t]: 1 Reg. 28: 4; 31: 1, 8; 2 Reg. 1: 6, 21; 21: 12.
Gnidum (Cnidus)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Goatha (Goa, Goat)[t]: Ier. 31: 39.
Godoliam, Godolie, Gotholie (Godolia, Ghedalia)[a]: 4 Reg. 25: 22-25; 1 Ezd. 10: 18; Ier. 38: 1; 39: 14; 40: 5-9, 12-14, 16; 41: 1, 2-5, 9, 10, 16, 18; 43: 6; Sof. 1: 1; 3 Ezd. 8: 36.
Gog[a]: 1 Cron. 5: 4.
Gog[h]: Ezec. 38: 2, 3, 14, 16, 18; 39: 1, 11, 15.
Golan[t]: Deut. 4: 43.
Golgotha (Golgota)[t]: Mat. 27: 33; Mc. 15: 22; Io. 19: 17.
Goliat, Goliath (Goliat)[a]: 1 Reg. 17: 4, 23; 21: 9; 22: 10; 2 Reg. 21: 19; 1 Cron. 20: 5; Ps. 143: 1; Ecles. 47: 5.
Gomer (Gomer)[a]: Fac. 10: 2, 3; 1 Cron. 1: 5, 6.
Gomer (Gomer, Gomera)[a]: Ose. 1: 3.
Gomor (Gomer)[t]: Ezec. 38: 6.
Gomora, Gomor (Gomora)[t]: Fac. 10: 19; 13: 10; 14: 2, 8, 10, 11; 18: 20; 19: 24, 28; Deut. 29: 23; 32: 32; Is. 1: 9, 10; 13: 19; Ier. 23: 14; 49: 18; 50: 40; Am. 4: 11; Sof. 2: 9; 4 Ezd. 2: 8; Mat. 10: 15.
Gordie, Gorghie, Gheorghie (Gorgias)[a]: 1 Mac. 3: 38; 4: 1, 5, 18, 20, 59; 2 Mac. 8: 9; 10: 14; 12: 32, 35, 37.
Gortina[t]: 1 Mac. 15: 23.
Goseam, Gossem (Gheșem)[a]: 2 Ezd. 2: 19; 6: 1, 2, 6.
Gosim, Gosim (Gosen)[t]: Ios. 10: 41; 11: 16; 15: 51.
Gothonail, Gothoniil (Otniel)[a]: 1 Cron. 27: 15; Iud. 6: 11; v. și Othoniel.
Gov (Gob)[t]: 2 Reg. 21: 18, 19.
Gozan[t]: 1 Cron. 5: 26.
Grama[t]: 3 Ezd. 5: 19.
Grămada Mărturisirii (Galaad, Galed)[t]: Fac. 31: 47; v. și Galaad.
Greciia, Greciea (Grecia, Iavan)[t]: Is. 66: 19; Ezec. 27: 13, 19.
Gremmon, Remmon (Rimon, Rimon)[a]: Jud. 20: 45; 21: 13; v. și Remmon.
Guil (Gheuel)[a]: Num. 13: 16.
Guni[a]: Fac. 46: 24; 1 Cron. 5: 15.
Gurvaal (Gur-Baal)[t]: 2 Cron. 26: 7.

H

Haath (Cahat)[a]: Fac. 46: 11v. și Cahat.
Hacufa[a]: 1 Ezd. 2: 51; 2 Ezd. 7: 53.
Hacus (Hacoț)[a]: 2 Ezd. 3: 21; v. și Acusu.
Hadaia (Adaia)[a]: 4 Reg. 22: 1; v. și Adaia.
Hadasa (Hadașa)[t]: Ios. 15: 37.
Hadda (Hadad)[a]: 1 Cron. 1: 30.

Hadid[t]: 1 Ezd. 2: 33.
Hador (Hadad)[a]: Fac. 25: 15.
Hadriel (Adriel)[a]: 1 Reg. 18: 19; 2 Reg. 21: 8.
Hafam (Hupim)[a]: 1 Cron. 7: 12.
Hafaraim[t]: Ios. 19: 19.
Hagav (Hagab)[a]: 1 Ezd. 2: 46.
Hagava (Hagaba)[a]: 1 Ezd. 2: 45; 2 Ezd. 7: 48.
Hagghi (Haghi)[a]: Fac. 46: 16.
Haghiith, Haghita (Haghita)[a]: 2 Reg. 3: 4; 3 Reg. 1: 5; 2: 13.
Hagot (Sălașuri)[t]: Num. 32: 41.
Hahamoni (Hacmoni)[a]: 1 Cron. 27: 32.
Hahar (Zecher)[a]: 1 Cron. 8: 31.
Hahila (Hachila)[t]: 1 Reg. 23: 19; 26: 1, 3.
Hai, Hain (Hai, Ai)[t]: Fac. 12: 8; 13: 3; Ios. 7: 2, 5; 8: 1-3, 9, 12, 14, 17, 18, 21, 23; 25, 26; 9: 3; 10: 1, 2; 12: 9; 1 Ezd. 2: 28; 2 Ezd. 7: 32; Ier. 49: 3.
Hain (Aia)[t]: 2 Ezd. 11: 31.
Hala (Halach, Halah)[t]: 4 Reg. 17: 6; 18: 11.
Halaa (Helea)[a]: 1 Cron. 4: 5, 7.
Halal (Chelai)[a]: 1 Ezd. 10: 30.
Halanie, Halane (Calne)[t]: Fac. 10: 10; Am. 6: 2.
Halcat (Helcat)[t]: Ios. 19: 25.
Halcol (Calcol)[a]: 3 Reg. 4: 31.
Haldeea, Haldea (Caldeea, Haldea)[t]: Ier. 50: 10; Ezec. 11: 24; 23: 16.
Hale (Calah)[t]: Fac. 10: 12.
Halhal (Calcol, Calcal)[a]: 1 Cron. 2: 6.
Halhut[t]: Ios. 15: 58.
Halis (Lachiș)[t]: 4 Reg. 18: 14; v. și Lahis.
Hali[t]: Ios. 19: 25.
Halmi (Iașubi-Lehem)[t]: 1 Cron. 4: 22.
Ham (Ham)[a]: Fac. 5: 32; 6: 10; 7: 13; 9: 18, 22; 10: 1, 6, 20; Num. 21: 29; 1 Cron.1: 48; 4: 40; Ps. 77: 51; 104: 23, 27; 105: 22; 3 Ezd. 5: 14.
Hama[a]: 3 Ezd. 9. 27.
Hamaal (Bimhaal)[a]: 1 Cron. 7: 33.
Hamaam (Chimham)[a]: 2 Reg. 19: 37, 38.
Hamaam (Chimham)[t]: Ier. 41: 18.
Hamdan (Hendan): Fac. 36: 26.
Hamni (Uni)[a]: 2 Ezd. 12: 9.
Hamon[t]: Ios. 19: 28; 1 Cron. 7: 76.
Hamos (Chemoș)[h]: Jud. 11: 24; 3 Reg. 11: 7, 33; 4 Reg. 23: 13; Ier. 48: 7, 13, 46.
Hamothdor (Hamot-Dor)[t]: Ios. 21: 32.
Hamuil (Hamuel)[a]: 1 Cron. 4: 26.
Hamul[a]: Fac. 46: 12; Num. 26: 31; 1 Cron. 2: 5.
Hanaan (Canaan)[a, t]: Fac. 9: 22, 25, 26, 27; 10: 6, 15, 19; 11: 31; 12: 5; 13: 12; 17: 8; 23: 2, 19; 28: 1, 6, 8; 31: 18; 33: 18; 35: 6; 36: 5, 6; 37: 1; 42: 5, 7, 13, 29, 32; 44: 8; 45: 17, 25; 46: 6, 12, 31; 47: 1, 4, 13; 48: 7; 49: 30; 50: 5, 11, 13.
Hanaan, Hannan (Canaan)[a]: Jud. 4: 20, 23, 24; 5: 19; 10: 12; 1 Cron. 1: 8, 13; 16: 18.
Hanaan, Hannan (Canaan)[t]: Ieș. 6: 4; 15: 16; 16: 34; Lev. 14: 34; 18: 3; 25: 38; Num. 13: 3, 18; 32: 32, 41, 51; 34: 2, 29; 35: 10, 14; Deut. 32: 49; Ios. 5: 1, 12; 13: 3, 4; 14: 1; 21: 2; 22: 10, 32; Ps. 104: 11; 105: 38; 134: 11; Is. 19: 18; 23: 11; Bar. 3: 22; Ezec. 16: 3, 29; 17: 4; Dan. 13: 56; Ose. 12: 7; Sof. 1: 11; 2: 5; 1 Mc. 9: 37.
Hanaana (Chenaana)[a]: 3 Reg. 22: 11, 24; 2 Cron. 18: 10, 23.
Hanan[a]: 1 Cron. 4: 20; 8: 23, 38; 9: 44; 11: 43; 1 Ezd. 2: 46; Ier. 35: 4.
Hananeil (Hanameel)[a]: Ier. 32: 7-9, 12.
Hanani, Hani (Hanani)[a]: 3 Reg. 16: 1, 7; 1 Cron. 25: 4, 25; 2 Cron. 16: 7; 19: 2; 20: 34; 2 Ezd. 1: 2; 7: 2; 9: 4; 12: 35; 3 Ezd. 8: 49.
Hanania, Hananie, Hanamie, Aneme (Anania, Hanania)[a]: 1 Cron. 8: 24; 25: 4, 23; 2 Cron. 26: 11; 1 Ezd. 10: 28; 2 Ezd. 3: 8; 3: 30; 7: 2; 10: 23; 12: 12, 40; Ier. 36: 12; 37: 12; v. și Ananie.
Hananiil (Hananeel)[a]: Ier. 31: 38; Zah. 14: 10.
Hananiil (Hananeel)[t]: 2 Ezd. 3: 1; 12: 38.
Hanathon[t]: Ios. 19: 14.
Haneși (Haneș)[t]: Is. 30: 4.
Haniil (Haniel)[a]: 1 Cron. 7: 39.
Hannan (Hanan)[a]: 1 Ezd. 2: 46.
Hanoan, Hana[a]: 2 Ezd. 7: 49; 8: 7; 10: 10, 22, 26; 13: 13.
Hanon (Hanun)[a]: 2 Reg. 10: 1-4; 1 Cron. 19: 2-4, 6.
Hanoni[a]: 1 Ezd. 10: 20.
Hanul, Hanum (Hanum)[a]: 2 Ezd. 3: 13, 30.
Hapsanie (Habaținia, Habazinia)[a]: Ier. 35: 3.
Haraca[t]: 2 Mc. 12: 17.
Harad (En-Harod)[t]: Jud. 7: 1.
Haran, Haram, Harem (Haran)[t]: Fac. 13: 18; 23: 2, 19; 35: 27; 37: 14; 4 Reg. 19: 12; Iud. 5: 9; Tob. 11: 1; Is. 37: 12; Ezec. 27: 23.
Haran[a]: 1 Cron. 2: 46.
Harbona, Harvona (Harbona)[a]: Est. 1: 10; 7: 9.
Harcan, Harhamis (Carchemiș)[t]: 2 Cron. 35: 20; Ier. 46: 2; v. și Carcamis.
Harem, Hearean, Haram (Harim)[a]: 1 Ezd. 10: 21, 31; 2 Ezd. 3: 11; 7: 35; 10: 5; 12: 15.
Haret (Heret)[t]: 1 Reg. 25: 5.
Hareth (Harif)[a]: 2 Ezd. 7: 24.
Harhas (Carcas)[a]: Est. 1: 10.
Harhur[a]: 1 Ezd. 2: 51; 2 Ezd. 7: 53.
Hari (Haref)[a]: 1 Cron. 2: 51.
Harim, Herem, Harghia (Harim)[a]: 1 Cron. 24: 8; 1 Ezd. 2: 32, 39; 10: 21, 31, v. și Herem.
Harma, Herma (Horma)[t]: Ios. 12: 14; 15: 30; 19: 4, 29.
Harmi (Carmi)[a]: Fac. 46: 9; Ieș. 6: 14; Num. 26: 6; 1 Cron. 2: 7.
Harmi (Harmiș)[a]: Iud. 6: 11; 8: 9.
Harnefer (Harnefer)[a]: 1 Cron. 7: 36.
Harodi (Harod)[t]: 2 Reg. 23: 25.
Haromaf (Harumof)[a]: 2 Ezd. 3: 10.
Haroseth, Harosith (Haroșet-Goim)[t]: Jud. 4: 1, 13.
Harsa (Harșa)[a]: 1 Ezd. 2: 52; 2 Ezd. 7: 54.
Harsena (Carșena)[a]: Est. 1: 14.
Hartul (Hatuș)[a]: 2 Ezd. 10: 4.
Harus (Haruț)[a]: 4 Reg. 21: 19.
Haruv (Cherub, Adan-Imer, Cherub-Adan)[a]: 1 Ezd. 2: 59.
Hasadian (Hasedie)[a]: 1 Cron. 3: 20.
Hasarsuhal, Hasersual, Haser (Hațer-Șual, Hațar-Șual)[t]: Ios. 15: 28; 19: 3; 1 Cron. 4: 28; 2 Ezd. 11: 27.
Hasarsusim (Hațer-Sunim)[t]: 1 Cron. 4: 31.
Hasavam (Hașuba)[a]: 1 Cron. 3: 20.
Hasavie, Hassavie, Hazavie, Hasevie (Hașabia)[a]: 1 Cron. 6: 45; 25: 3; 26: 30; 2 Cron. 35: 9; 1 Ezd. 8: 19, 24; 2 Ezd. 3: 17; 10: 11; 11: 15, 2; 12: 21, 24; 3 Ezd. 1: 9; v. și Assavia.
Haserim[t]: Deut. 2: 23.
Haseroth, Hasărot (Hașerot, Hațerot)[t]: Num. 11: 34; 13: 1; 33: 17, 18; Deut. 1: 1.
Hasevia, Hasevonia (Hașabneia)[a]: 2 Ezd. 3: 10; 9: 5.
Hasevua (Hațabua)[a]: 2 Ezd. 10: 25.
Hasie (Nețiah)[a]: 2 Ezd. 7: 56; v. și Nasia.
Hasim (Hușim)[a]: 1 Cron. 7: 12.
Hasom, Hasu (Hașum)[a]: 1 Ezd. 2: 19; 10: 33.

Hasor (Hațor)[t]: 1 Reg. 12: 9; v. și Asor.
Hastea[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Hastra (Hasra)[a]: 2 Cron. 34: 22.
Hasufan, Hasufa (Hasufa)[a]: 1 Ezd. 2: 43; 2 Ezd. 7: 47.
Hasum, Hasu, Hosem (Hașum)[a]: 1 Ezd. 2: 19; 2 Ezd. 7: 22; 10: 18.
Hasuv (Hașub)[a]: 1 Cron. 9: 14; 2 Ezd. 3: 11, 23; 10: 23.
Hasvadana (Hașbadana)[a]: 2 Ezd. 8: 4.
Hatifa[a]: 1 Ezd. 2: 54; 2 Ezd. 7: 56.
Hatil[a]: 1 Ezd. 2: 57; 2 Ezd. 7: 59.
Hatita[a]: 1 Ezd. 2: 42; 2 Ezd. 7: 46.
Hattul (Hatuș)[a]: 1 Cron. 3: 22; 1 Ezd. 8: 2.
Hava (Huba)[a]: 1 Cron. 7: 34.
Havie (Hobaia)[a]: 2 Ezd. 7: 63; v. și Hovie.
Havir (Heber)[a]: Jud. 4: 11, 17, 21; 5: 24.
Havor (Habor)[t]: 4 Reg. 17: 6; 18: 11.
Havoth Iair[h]: Jud. 10: 4.
Havri (Habriș)[a]: Iud. 8: 9.
Havsiva (Hefțibah, Hefțiba)[a]: 4 Reg. 21: 1.
Havul (Cabul)[t]: 3 Reg. 9: 13.
Hazail, Zahail (Hazael)[a]: 2 Cron. 22: 5; 3 Reg. 19: 15, 17; 4 Reg. 8: 8, 9, 12, 13, 15, 28, 29; 9: 14, 15; 10: 32; 12: 17, 18; 13: 2, 22, 24, 25; 15: 8; v. și Azail.
Hazaria, Azarie, Zaharie (Zaharia)[a]: 4 Reg. 14: 29; 15: 8, 11, 17; 18: 2; v. și Zaharie.
Hazie (Hazaia)[a]: 2 Ezd. 11: 5.
Hazir (Hezir)[a]: 2 Ezd. 10: 20.
Heafir (Hefer)[a]: 1 Cron. 4: 6.
Healu[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Heatthim (Heteilor, Hetiților)[t]: Jud. 1: 26.
Hebeș (Hebeț)[a]: 1 Cron. 2: 39.
Heddai (Hidai)[a]: 2 Reg. 23: 30.
Heder (Eder)[a]: 1 Cron. 8: 15; v. și Eder.
Hedrah (Hadrac)[t]: Zah. 9: 1.
Hefir (Hefer)[a]: Num. 26: 33; 27: 1; Ios. 17: 2, 3.
Hegla (Hogla)[a]: Num. 26: 33; 27: 1; 36: 11; Ios. 17: 3.
Hela (Helam)[t]: 2 Reg. 10: 17.
Helchia, Helchie (Hilchia)[a]: 4 Reg. 18: 18, 26; 22: 4, 8, 10, 12, 14; 23: 4, 24; 1 Cron. 6: 13, 3, 5; 9: 11; 26: 11; 2 Cron. 34: 9, 14, 18, 20, 22; 35: 8; 1 Ezd. 7: 1; 2 Ezd. 8: 4; 11: 11; 12: 6, 21; Bar. 1: 1, 7; Dan. 13: 2, 29, 63; Is. 22: 20; 36: 3, 22; Ier. 1: 1; 29: 3; 3 Ezd. 8: 1; 4 Ezd. 1: 1.
Helchie (Hecalia, Hacalia)[a]: 2 Ezd. 1: 2.
Helchi (Helcai)[a]: 2 Ezd. 12: 15.
Helec[a]: Num. 26: 30; Ios. 17: 2.
Heli (Eli)[a]: 1 Reg. 1: 3, 12, 13, 17, 25; 2: 11, 12, 20, 22, 27; 3: 1, 2, 5, 8, 9, 12, 14, 16; 4: 13-16; 14: 3; 3 Reg. 2: 27; 4 Ezd. 1: 2; v. și Eli.
Heliav (Cheluhu)[a]: 1 Ezd. 10: 35.
Heliav (Chileab)[a]: 2 Reg. 3: 3.
Helid (Heleb)[a]: 2 Reg. 23: 29.
Helie (Elias)[a]: 3 Ezd. 9: 27.
Helim (Helem)[a]: 1 Cron. 7: 35; Zah. 6: 14.
Helion (Chilion)[a]: Rut. 1: 2, 5; 4: 9.
Heliopol (Iliopolis, On)[t]: Fac. 41: 45, 50; 46: 20.
Helis, Helles (Heleț)[a]: 2 Reg. 23: 26; 1 Cron. 2: 39; 11: 27; 27: 10.
Heliv (Helev)[t]: Ios. 19: 33.
Helledam (Elada)[t]: 1 Mac. 8: 9.
Helmad (Chilmad)[t]: Ezec. 27: 23.
Helmon (Chiamon)[t]: Iud. 7: 3.
Helmondevlathain (Almon-Diblataim)[t]: Num. 33: 46, 47.
Helon (Holon)[t]: Ier. 48: 21.
Helon[a]: Num. 1: 9; 2: 7; 7: 24; 29; 10: 16.
Heluv (Chelub)[a]: 1 Cron. 27: 26.
Helva (Helba)[t]: Jud. 1: 31.
Heman, Hema (Heman)[a]: Fac. 36: 22; 3 Reg. 4: 31; 1 Cron. 6: 33; 15: 17, 19; 16: 41, 42; 25: 1, 4, 5; 2 Cron. 35: 15.
Hemat (Hamat)[t]: 1 Cron. 18: 3; v. și Emat.
Hemor (Hemor, Hamor)[a]: Fac. 33: 19; 34: 2, 4, 6, 8, 18, 26; Ios. 24: 32.
Henadad, Enadad (Henadad)[a]: 1 Ezd. 3: 9; 2 Ezd. 3: 18, 24; 10: 9.
Heni (Cane, Caneh)[t]: Ezec. 27: 23.
Her, Hir (Ir, Er)[a]: Fac. 38: 3, 6, 7; 46: 12, Num. 26: 18; 1 Cron. 2: 3, v. și Ir.
Hir (Er)[a]:.
Heran (Eran)[a]: Num. 26: 36.
Hered (Arad)[t]: Ios. 12: 14; v. și Arad.
Heref, Hareth (Haref)[a]: 2 Ezd. 7: 24; 10: 19.
Heri (Eri)[a]: Fac. 46: 16.
Herid (Ard)[a]: Num. 26: 40.
Hermon, Hernon (Hermon)[t]: Deut. 3: 8; 4: 48; Ios. 11: 3, 17; 12: 1, 4; 13: 5, 11; Cânt. 4: 8.
Heruv (Cherub-Adon)[t]: 1 Ezd. 2: 59; 2 Ezd. 7: 61.
Hesemon (Heșmon)[t]: Ios. 15: 27.
Heser (Hațor)[t]: 3 Reg. 9: 15; v. și Asor, Hasor.
Hesevon, Heșevon (Heșbon, Hesbon)[a]: Num. 21: 25-28, 30, 34; 32: 3; 1 Cron. 6: 81.
Hesevon, Hezevon (Heșbon, Hesbon)[t]: Num. 32: 37; Deut. 1: 4; 2: 24, 26, 30; 3: 2, 6; 4: 46; 29: 7; Ios. 9: 10; 12: 5; 13: 26, 27; 21: 27; Jud. 11: 19, 26; 2 Ezd. 9: 22; Cânt. 7: 4; Is. 15: 4; 16: 9; Ier. 48: 2, 34, 45; 49: 3.
Hesir[a]: 1 Cron. 24: 15.
Hesmona (Hașmona)[a]: Num. 23: 29, 30.
Hesrai (Hețrai)[a]: 2 Reg. 23: 35.
Hesron (Cheriot-Hețron)[t]: Ios. 15: 25.
Hesron, Iefson, Ierson, Hesrom, Hezron (Esron, Hețron)[a]: Fac. 46: 9; Ieș. 6: 14; Num. 26: 6, 21; 1 Cron. 2: 5, 18, 21, 24, 25; 4: 1.
Hesson (Chesalon)[t]: Ios. 15: 10.
Hesvadana (Hașbadana)[a]: 2 Ezd. 8: 4.
Hethalon (Hetlon)[t]: Ezec. 47: 15; 48: 1.
Heth, Hith (Het)[a]: Fac. 23: 3, 5, 7, 10, 16, 20; 25: 10; 27: 43, 46.
Heval (Ebal)[a]: 1 Cron. 1: 22.
Heval (Ebal)[t]: Ios. 8: 30, 33.
Hever, Hevir (Heber)[a]: Fac. 46: 17; Num. 26: 45 1 Cron. 7: 32, 34; 8: 12, 22.
Hevila (Havila)[a]: 1 Cron. 1: 9, 23.
Hevila (Havila)[t]: 1 Reg. 15: 7.
Hevir (Eber)[a]: 1 Cron. 1: 19, 25; 4: 8; 2 Ezd. 12: 20; v. și Ever.
Hevri (Ibri)[a]: 1 Cron. 24: 27.
Hevron (Hebron)[a]: Ieș. 6: 18; Num. 3: 19; 13: 23; 26: 58; 1 Cron. 5: 23.
Hevron, Evron (Hebron)[t]: Fac. 13: 18; 23: 2, 19; 35: 27; 37: 14; Ios. 10: 3, 5, 23, 36, 37, 39; 11: 21; 12: 10; 14: 13-15; 15: 54; 20: 7; 21: 11, 13; Jud. 1: 10, 20; 16: 3; 1 Reg. 30: 31; 2 Reg. 2: 1, 3, 32; 3: 2, 5, 19, 20, 27; 4: 1, 12; 5: 1, 5; 15: 7; 3 Reg. 2: 11; 1 Cron. 3: 4; 6: 55, 57; 11: 1, 3, 12, 23, 38; 15: 9, 29: 27; 2 Cron. 11: 10.
Hevrona (Abrona)[t]: Num. 33: 34, 35.
Hezechie (Iezechia, Ezechia)[a]: 2 Ezd. 7: 21; 10: 7.
Hezechiil (Iezechil)[a]: 1 Cron. 24: 16.
Hezion (Hețion)[a]: 3 Reg. 15: 18.
Hidon (Chidon)[a]: 1 Cron. 13: 9.
Hiel[a]: 3 Reg. 16: 34.
Hiliopol (On)[t]: Ezec. 30: 17.
Him (Hen)[a]: Zah. 6: 14.

Hir (Eri)[a]: Num. 26: 16.
Hir (Ir, Iru)[a]: 1 Cron. 4: 15.
Hira (Ira)[a]: 2 Reg. 23: 26; 1 Cron. 27: 9.
Hiram (Iram)[a]: Fac. 36: 43; 1 Cron. 1: 54.
Hiram, Hiran, Hira (Hiram)[a]: 2 Reg. 5: 11; 3 Reg. 5: 1, 2, 7, 8, 10-12; 7: 13, 40, 45; 9: 11, 12, 14, 27; 10: 11, 22; 1 Cron. 14: 1; 2 Cron. 2: 3, 11, 13; 4: 11, 16; 8: 2, 18; 9: 10, 21.
Hiram, Hiraș (Hira)[a]: Fac 38: 1, 12.
Hircan[a]: 2 Mac. 3: 11.
Hirsemes (Ir-Șemeș): Ios. 19: 41.
Hismaenii (Ismael)[a]: 3 Ezd. 9: 22; v. și Ismael.
Hival (Ebal)[t]: Deut. 11: 29; 27: 4, 13.
Hod[a]: 1 Cron. 7: 37.
Hodiș (Hudeșa)[a]: 1 Cron. 8: 9.
Hodorlahomor (Kedarlaomer)[a]: Fac. 14: 1, 4, 5, 9, 17.
Hodzi (Tathim-Hodși)[t]: 2 Reg. 24: 6.
Holdai (Heltai, Heldai)[a]: 1 Cron. 27: 15; Zah. 6: 10, 14.
Holdam (Hulda)[a]: 4 Reg. 22: 14.
Holhoza, Holhoze (Col-Hoze)[a]: 2 Ezd. 3: 15; 11: 5.
Holofern, Hohofern, Lohofern (Olofern)[a]: Iud. 2: 4, 7; 3: 1, 13; 5: 1, 26; 6: 1, 7, 8, 12; 7: 1, 6, 8, 10, 17; 10: 13, 16, 19, 20; 11: 1, 18, 20; 12: 3, 10, 16, 17, 20; 13: 4, 11, 19, 28, 29; 14: 4, 7, 8, 14; 15: 1, 14; 16: 23.
Holon[t]: Ios. 21: 15.
Hon (On)[a]: Num. 16: 1.
Honenie (Cheneia, Chenania)[a]: 1 Cron. 15: 27; 26: 29.
Honenie (Conania)[a]: 2 Cron. 31: 12, 13; 35: 9.
Hopfa (Hufa)[a]: 1 Cron. 24: 13.
Hor[t]: Num. 20: 25, 27; 21: 4; 33: 37, 38, 41; Deut. 32: 50.
Horam[a]: Ios. 10: 33.
Horavan[a]: 3 Ezd. 5: 12.
Horev, Horiv, Horib (Horeb)[t]: Ieș. 3: 1; 17: 6; 33: 6; Deut. 1: 6, 19; 4: 10, 15; 5: 2; 9: 8; 3 Reg. 8: 9; 19: 8; 2 Cron. 5: 10; Ps. 105: 19; Ecles. 48: 7; Mal. 4: 4.
Hori[a]: Fac. 36: 22; 1 Cron. 1: 39.
Horim (Horem)[t]: Ios. 19: 38
Horis (Har-Hereș)[t]: Jud. 1: 35.
Horman (Herman, Homen)[a]: 1 Cron. 1: 39.
Horma[t]: Num. 2: 3; 14: 45; 21: 3; Deut. 1: 44; Jud. 1: 17; 1 Cron. 4: 30.
Horozaim, Corozaim (Horazin)[t]: Mat. 11: 21; Lc. 10: 13.
Hosa, Hotsa (Hosa)[a]: 1 Cron. 16: 38; 26: 10, 11, 16.
Hosa[t]: Ios. 19: 29.
Hosiil (Haziel)[a]: 1 Cron. 23: 9.
Hotam[a]: 1 Cron. 7: 32.
Hova (Hoba)[t]: Fac. 14: 15.
Hovar (Chebar)[t]: Ezec. 1: 1, 3; 3: 15, 23; 10: 15, 20, 22; 43: 3.
Hovav (Hobab)[a]: Num. 10: 29; Jud. 4: 11.
Hovie (Hobaia, Habaia)[a]: 1 Ezd. 2: 61.
Hozai[a]: 2 Cron. 33: 19.
Hristos[h]: Ecles. 48: 7; Dan. 9: 25, 26; Ava. 3: 13; Mat. 1: 1, 16; 2: 4; 11: 2; 16: 16; 22: 42; 23: 10; 24: 5, 23; 26: 63, 68; Mc. 1: 1; 8: 29; 9: 40; 13: 21; 14: 61, 15: 32; Lc. 2: 11, 26; 3: 15; 4: 41; 9: 20; 20: 41; 22: 66; 23: 35; 24: 46; Io. 1: 17, 20, 25; 3: 28; 4: 25, 29; 6: 71; 7: 26, 27, 31, 41; 9: 22; 10: 24; 11: 27; 12: 34; 20: 31.
Hucac (Hucoc)[a]: 1 Cron. 6: 75.
Hucuca (Hucoc)[t]: Ios. 19: 34.
Hufami (Hufam)[a]: Num. 26: 39.
Hul[a]: 1 Cron. 1: 17.
Hun (Cun)[t]: 1 Cron. 18: 8.
Hur (Hur)[a]: Num. 31: 8; 1 Cron. 2: 19, 20, 50; 4: 1, 4, 7; 7: 2; 2 Cron. 1: 5; 2 Ezd. 3: 9.
Hur (Hur)[t]: Ios. 13: 21.
Hur (Or)[a]: Ieș. 17: 10, 12; 24: 14; 31: 2; 35: 30; 38: 22.
Hurai[a]: 1 Cron. 11: 32.
Huri (Hori)[a]: Num. 13: 6.
Huri (Uri)[a]: 1 Cron. 5: 14.
Hus (Huț)[a]: 1 Cron. 1: 17, 42.
Hus (Uz, Uț)[t]: Ier. 4: 21; Iov. 1: 1.
Hus, Husi (Cuș)[a]: Fac. 10: 6-8; 1 Cron. 1: 8-10; Ps. 7: 1.
Husa, Husam (Hușam)[a]: Fac. 36: 34 1 Cron. 1: 45, 46.
Husai, Husi (Hușai)[a]: 2 Reg. 15: 32, 37; 16: 16, 18; 17: 5-8, 14, 15; 3 Reg. 4: 16; 1 Cron. 27: 33.
Husan-Rasathaim (Cușan-Rișeataim)[a]: Jud. 3: 8, 10.
Husati (Hușati)[t]: 2 Reg. 21: 18; 23: 27.
Husi (Cuși)[a]: Ier. 36: 14; Sof. 1: 1.
Husim (Hușim)[a]: Fac. 46: 23; 1 Cron. 8: 8.
Huv (Cub)[t]: Ezec. 30: 5.
Huza[a]: Lc. 8: 3.
Huzal (Uzal)[a]: 1 Cron. 1: 21.

I

Iaasia (Iahzeia)[a]: 1 Ezd. 10: 15.
Iacam (Iaacan)[a]: Deut. 10: 6.
Iachim[a]: 1 Cron. 8: 19; 24: 12.
Iacov (Iacov, Iacob)[a]: Fac. 25: 25, 27-29, 33; 27: 6, 19, 22, 30, 36, 41, 42, 46; 28: 1, 6, 7, 10, 16; 29: 1, 7, 10, 18, 20; 30: 2, 16, 25, 37, 40, 42; 31: 1, 11, 17, 20, 22, 24-26, 29, 31, 33, 36, 45, 47, 51; 32: 1, 4, 6, 7, 9, 18, 20, 27-30, 32; 33: 1, 10, 13, 17; 34: 6, 7, 25, 27, 30; 35: 1, 2, 6, 9, 10, 20, 22, 26, 29; 36: 6; 37: 1; 42: 1, 4, 29, 36; 43: 2; 45: 25, 16; 46: 1, 2, 5, 16, 19, 22, 26; 49: 2; 50: 12, 23; Ieș. 1: 1; 2: 24; 3: 6; 4: 5; 6: 3; 19: 3; 33: 1 Lev. 26: 42; Num. 23: 7, 10, 21, 23; 24: 5, 17, 19; 32: 11; Deut. 1: 8; 9: 27; 29: 13; 30: 20; 33: 4, 10; 34: 4; Ios. 24: 4; 1 Reg. 12: 8; 2 Reg. 23: 1; 3 Reg. 18: 31; 4 Reg. 13: 23; 17: 34; 1 Cron. 15: 13, 17; Iud. 8: 23; 13: 31; Tob. 7: 15; Ps. 19: 2; 21: 24; 23: 6; 43: 5; 45: 8, 12; 46: 5; 52: 7; 74: 10; 75: 7; 76: 16; 77: 4, 21, 41, 71; 78: 7; 80: 2, 5; 83: 9; 84: 2; 98: 4; 104: 6, 10; 113: 1, 7; 131: 2, 5; 145: 5; 147: 1, 19; Ecles. 24: 13, 33; 44: 25; 45: 6, 21; 47: 25; 48: 10; 49: 12; Is. 2: 3, 6; 8: 17; 10: 20; 14: 1; 17: 4; 27: 6, 9; 29: 22; 40: 27; 41: 8, 14, 21; 42: 24; 43: 1, 22, 28; 44: 1, 2, 5, 21; 45: 4; 46: 3; 48: 1, 12, 20; 45: 5; 59: 20; 60: 16; 65: 9; Ier. 2: 4; 5: 20; 10: 16, 25; 30: 10, 18; 31: 7, 11; 33: 26; 46: 27, 28; 51: 19; Plâng. 1: 17; 2: 2, 3; Bar. 2: 34; 4: 2; Ezec. 20: 5; 28: 25; 39: 25; Ose. 10: 11; 12: 2, 12; Am. 3: 13; 6: 8; 7: 2, 5; 8: 7; 9: 8; Avd. 1: 10, 17; Mi. 1: 5; 2: 7, 12; 3: 9; 4: 2; 5: 7, 8; 7: 20; Na. 2: 2; Mal. 1: 2; 2: 12; 3: 6; 1 Mac. 3: 7; 5: 2; 8: 17; 2 Mac. 1: 2; 4 Ezd. 1: 24, 39; 3: 15, 16, 19, 32; 5: 35; 6: 8, 9; 9: 30; Man. 1: 1, 5; Mat. 1: 2, 15, 16; 4: 21; 8: 11; 10: 3; 13: 55; 17: 1, 22, 32; 27: 56; Mc. 1: 19, 29; 3: 17, 18; 5: 37; 6: 3; 9: 1; 10: 35, 41; 12: 26; 13: 3; 14: 33; 15: 40; 16: 1; Lc. 1: 32; 3: 34; 5: 10; 6: 14, 15, 16; 8: 51; 9: 28, 54; 13: 28; 20: 37; 24: 10; Io. 4: 5, 6, 12.
Iacova (Iaacoba)[a]: 1 Cron. 4: 36.
Iada[a]: 1 Cron. 2: 32.
Iadaie, Idaie, Iedaie, Iedaia, Idaia (Iedaia, Iedaeia)[a]: 1 Cron. 4: 37; 9: 10; 24: 7; 1 Ezd. 2: 36; 2 Ezd. 3: 10; 7: 39; 11: 10; 12: 6, 19, 21; v. și Adaie.
Iadason (Ilidaspe)[t]: Iud. 1: 6.
Iaddim (Iamin)[a]: 3 Ezd. 9: 49.
Iaddo (Ido)[a]: 1 Cron. 27: 21.
Iadie (Iehdia)[a]: 1 Cron. 27: 30.
Iadihil, Iadihel (Iediael)[a]: 1 Cron. 7: 10, 11; 26: 2.
Iadon (Iadon)[a]: 2 Ezd. 3: 7.

Iafeth, Iafet (Iafet)[a]: Fac. 5: 32; 6: 10; 7: 13; 9: 18, 23, 27; 10: 1, 2, 21; 1 Cron. 1: 4, 5.
Iafeth[t]: Iud. 2: 15.
Iafie, Iafia[a]: Ios. 10: 3; 19: 12; 2 Reg. 5: 16; 1 Cron. 3: 7.
Iagur[t]: Ios. 15: 21.
Iahala (Iaala)[a]: 2 Ezd. 7: 58.
Iahath[a]: 2 Cron. 34: 12.
Iahaziil (Iahaziel)[a]: 1 Cron. 23:19; 24: 23; 2 Cron. 20: 14.
Iahelel (Iaheleel)[a]: Fac. 46: 14.
Iahiil (Iahiel)[a]: 2 Cron. 21: 2; 29: 13, 14; 31: 13; 35: 8; 1 Ezd. 8: 9.
Iahil (Iael)[a]: Jud. 4: 17, 18, 21, 22.
Iahim, Iahin (Iachim)[a]: Fac. 46: 10; Ieș. 6: 15; 1 Cron. 9: 10; 24: 17.
Iahin (Iachin)[a]: Num. 26: 12; 2 Ezd. 11: 10.
Iahin (Iachin)[h]: 3 Reg. 7: 21.
Iair[a]: Num. 32: 41; Ios. 13: 30; Jud. 10: 3-5; 1 Cron. 2: 22, 23; Est. 2: 5; 11: 2; Mc. 5: 22; Lc. 8: 41.
Iala (Iaala)[a]: 1 Ezd. 2: 56.
Ialalein (Iahaleleel)[a]: 2 Cron. 29: 12.
Ialel (Iahleil, Iahlel)[a]: Num. 26: 26.
Ialon[a]: 1 Cron. 4: 17.
Iamin (Iamin)[a]: Fac. 46: 10; Ieș. 6: 15; Num. 26: 12; 1 Cron. 2: 27; 4: 24.
Iammevie (Beneia)[a]: 3 Ezd. 9: 26.
Iammor[a]: Iud. 8: 1.
Iamne (Imna)[a]: Fac. 46: 17.
Iamni, Iamnia (Iamnia, Iabne)[t]: 1 Mac. 4: 15; 15: 40; 2 Mac. 12: 40.
Iamra (Imra)[a]: 1 Cron. 7: 36.
Iamvri (Iambre)[a]: 1 Mac. 9: 36, 37.
Ianai (Iaenei)[a]: 1 Cron. 5: 12.
Ianan (Ianai)[a]: Lc. 3: 24.
Ianim (Iamin)[a]: 2 Ezd. 8: 7.
Ianoe, Ianui (Ianoah)[t]: Ios. 16: 6, 7; 4 Reg. 15: 29.
Ianum[t]: Ios. 15: 53.
Iara (Iare, Iaera)[a]: 1 Cron. 9: 42.
Iare (Iarah, Ierah)[a]: Fac. 10: 26 1 Cron. 1: 20.
Iared (Iared, Iered)[a]: Fac. 5: 15-20; 1 Cron. 1: 2; 4: 18; Lc. 3: 37.
Iarei (Iaroah)[a]: 1 Cron. 5: 14.
Iarfil (Irpeel)[t]: Ios. 18: 27.
Iarim (Iearim)[t]: Ios. 15: 10.
Iariv (Iarib)[a]: 1 Cron. 4: 24; 1 Ezd. 8: 16; 10: 18.
Iasa, Iaser (Iahța, Iahaț)[t]: Num. 21: 23; Deut. 2: 32; Ios. 13: 18; 21: 36; 1 Cron. 6: 78; Is. 15: 4; Ier. 48: 21, 34.
Iaser, Iasir, Iazăr, Iezer (Iazer, Iezer, Iaezer)[t]: Num. 32: 13; Ios. 13: 25; 21: 37; 2 Reg. 24: 6; Is. 16: 9; Ier. 48: 32.
Iasha (Isca)[a]: Fac. 11: 29.
Iasi (Iaașai)[a]: 1 Ezd. 10: 37.
Iasiil (Iaasiel)[a]: 1 Cron. 27: 21.
Iasub, Iasuv (Iașub)[a]: Num. 26: 24; 1 Ezd. 10: 29; 3 Ezd. 9: 30.
Iasuel (Iahțeel)[a]: Fac. 46: 24; v. Iesiil.
Iasuv (Șear-Iașub)[a]: Is. 7: 3.
Iași (Iaașai, Iaasai)[a]: 1 Ezd. 10: 37.
Iaus, Iehuzu (Ieuș)[a]: 1 Cron. 1: 35; 7: 10; 23: 10, 11.
Iavan[a]: Fac. 10: 2, 4; 1 Cron. 1: 5, 7.
Iavel (Iabal)[a]: Fac. 4: 20.
Iavim (Iabim)[a]: Ios. 11: 1.
Iavim, Iavin (Iabin)[a]: Jud. 4: 2, 23, 24; Ps. 82: 10.
Iavis (Iabeș)[a]: 4 Reg. 15: 10, 13, 14.
Iavis (Iabeț, Iaebeț)[t]: 1 Cron. 2: 55; 4: 9, 10.
Iavis Galaad, Iavne Galaad, Iavis, Oavis (Iabeș-Galaad, Iabeș)[t]: Jud. 21: 8, 10, 12, 14; 1 Reg. 11: 1, 3, 5, 9; 30: 11, 12; 31: 11-13; 2 Reg. 2: 4, 5; 21: 12; 1 Cron. 10: 11, 12.
Iavoc, Ievoc (Iaboc)[t]: Deut. 2: 37; 3: 16; Ios. 12: 2; Jud. 11: 13, 22; v. și Evoc.
Iazăr Galaad (Iaezer în Galaad)[t]: 1 Cron. 26: 31.
Iazer (Iazer, Iaezer)[t]: 2 Reg. 24: 6.
Iaziz[a]: 1 Cron. 27: 31.
Iazon (Iason)[a]: 1 Mac. 8: 17; 12: 16; 14: 22; 2 Mac. 1: 7; 2: 24; 4: 19, 22, 23, 26; 5: 5, 6.
Icamie (Iecamia)[a]: 1 Cron. 2: 41.
Icutiil (Iecutiel)[a]: 1 Cron. 4: 18.
Idaie (Iedaia)[a]: Zah. 6: 14.
Iddeu[a]: 3 Ezd. 9: 35.
Idida[a]: 4 Reg. 22: 1.
Idithun, Idithum (Iedutun)[a]: 2 Cron. 5: 12; 29: 14; 35: 15; 2 Ezd.11: 17; Ps. 38: 1; 61: 1; 76: 1.
Iditum (Ieditum)[a]: 1 Cron. 16: 41, 42; 25: 1, 36.
Idox (Ox)[a]: Iud. 8: 1.
Idumea, Idumeia (Idumea, Edom)[t]: 2 Reg. 8: 14; 3 Reg. 9: 26; 11: 15, 16; 4 Reg. 3: 8 Is. 11: 14; 34: 5; Ier. 25: 21; 40: 11; 49: 7, 17, 22; Ezec. 25: 12-14; 32: 29; Ioil 3: 19; Am. 1: 6, 9; 9: 12; Mal. 1: 4; 1 Mac. 4: 15, 61; 5: 3; 6: 31; 2 Mac. 12: 32; Mc. 3: 8.
Ieavarim (Iie-Abarim)[t]: Num. 21: 11; 33: 44, 45,
Iechemia (Iecamia)[a]: 1 Cron. 3: 18.
Iechiil (Iahdiel)[a]: 1 Cron. 5: 24.
Iecmaam (Iocmean-Chibțim)[t]: 1 Cron. 6: 68; 23: 19; 24: 23.
Ieconann, Iahanan (Iocnean)[t]: Ios. 12: 22; 19: 11; 21: 34.
Ieconie, Iehonie (Iehonia, Ieconia)[a]: Est. 2: 6; 11: 4.
Iecsan (Iocșan)[a]: Fac. 25: 2; 1 Cron. 1: 32.
Iectan (Ioctan)[a]: 1 Cron. 1: 19, 20, 23.
Iecthil, Iectehil (Iocteel)[t]: Ios. 15: 38; 4 Reg. 14: 7.
Iedala (Idala)[t]: Ios. 19: 15.
Ieddea (Ghidel)[a]: 2 Ezd. 7: 58.
Ieddimul (Iedutun)[a]: 3 Ezd. 1: 15.
Ieddu (Iadai)[a]: 1 Ezd. 10: 43.
Ieddua, Ieddva (Iadua)[a]: 2 Ezd. 10: 21; 12: 11, 22,
Ieddus[a]: 3 Ezd. 5: 24.
Iedem (Adaia)[a]: 3 Ezd. 9: 30, 35.
Iedervoni[a]: 3 Ezd. 5: 16.
Iedevos (Idbaș)[a]: 1 Cron. 4: 3.
Iedo (Iahda, Iahdo)[a]: 1 Cron. 5: 14.
Ieelec, Ieheli (Iehiel)[a]: 3 Ezd. 8: 38, 39; 9: 21.
Iefbua (Zatu)[a]: 1 Ezd. 2: 8.
Ieflat (Iaflet)[a]: 1 Cron. 7: 32.
Iefleta (Iaflet)[t]: Ios. 16: 3.
Iefonie, Iefoni, Iefone, Ierfone, Iefune (Iefone, Iefune)[a]: Num. 13: 7; 14: 6, 30, 38; 26: 65; 32: 12; Ios. 14: 6, 14; 15. 13; 1 Cron. 4: 15; 6: 56; 7: 38; Ecles. 46: 9.
Iefter, Ieter (Ieter)[t]: 1 Cron. 2: 17; 4: 17; 6: 58.
Ieftha (Ifta)[t]: Ios. 15. 43.
Ieftram (Itran)[a]: 1 Cron. 7: 36.
Iegaal (Igheal)[a]: 1 Cron. 3: 22.
Ieghedelie (Igdalia)[a]: Ier. 35: 4.
Iegvaa (Iogbeha)[t]: Jud. 8: 11.
Ieheziil (Iahaziel)[a]: 1 Cron. 12: 4.
Iehiil (Ieguel, Ieiel)[a]: 1 Cron. 9: 35.
Iehiil, Ieheili, Ieheilii, Ieheli (Iehiel)[a]: 1 Cron. 11: 44; 15: 18, 20, 21; 16: 5; 23: 8; 26: 22; 27: 32; 29: 8; 1 Ezd. 8: 9, 13; 10: 2, 21, 26, 43; 3 Ezd. 8: 38.
Iehiil (Ieiel)[a]: 2 Cron. 20: 11; 26: 11; 31: 13; 35: 9.
Iehonie (Șecania)[a]: 3 Ezd. 35, 93.

Ieruvaal, Ieroval, Ierovaal (Ierubaal)[a]: Jud. 6: 32; 7: 14; 8: 35; 9: 1, 2, 5, 16, 19, 24, 57; 1 Reg. 12: 11; 2 Reg. 11: 21.
Iesamari (Ieșmere, Ișmerai)[a]: 1 Cron. 8: 18.
Iesana (Ieșana)[a]: 2 Cron. 13: 19.
Iese (Ghoșen)[t]: Iud. 1: 9.
Iese, Iesei, Iesie (Iese, Iesei, Isai, Ișai)[a]: Is. 11: 1, 10; Ps. 71: 20; Ecles. 45: 31; Mat. 1: 5; Lc. 3: 22, v. și Isai.
Iese[a]: 3 Ezd. 9: 21, 35.
Ieseia (Isaia)[a]: 1 Cron. 3: 21; 25: 15.
Iesema (Ișma)[a]: 1 Cron. 4: 3.
Ieser (Ețer)[a]: 1 Cron. 1: 38, 42.
Ieser, Iesir (Iețer)[a]: Fac. 46: 24; Num. 26: 49.
Iesesi (Ieșișai)[a]: 1 Cron. 5: 14.
Iesfa (Ișfa)[a]: 1 Cron. 8: 16.
Iesi (Ișei)[a]: 1 Cron. 2: 31; 4: 42; 5: 24.
Iesie (Ișia)[a]: 1 Cron. 7: 3; 12: 6; 23: 20; 24: 21, 25.
Iesiil (Iahțeel)[a]: Num. 26: 48; v. Iasuel.
Iesimon (Ieșimon)[t]: 1 Reg. 23: 24.
Iesmahie (Ismachia)[a]: 2 Cron. 31:13.
Iesrail, Esrail, Iezrail, Israil, Iezrahil (Izreel)[t]: Ios. 15: 56; 17: 16; 19: 18; 1 Reg. 29: 11; 2 Reg. 2: 9, v. și Iezdrail.
Iessir (Ițter)[a]: 1 Cron. 7: 13.
Iestamon (Estamoa, Eștemoa)[t]: 1 Cron. 4: 17; 6: 58, v. și Esthemo.
Iesua (Ișva)[a]: Fac. 46: 17; 1 Cron. 7: 30.
Iesue (Ieșua)[t]: 2 Ezd. 11: 26.
Iesue (Iosua)[a]: 2 Cron. 31: 15.
Iesui (Iesui, Ișvi)[a]: 1 Reg. 14: 49.
Iesui (Ișba)[a]: Num. 26: 44.
Iesui (Ișvi)[a]: Fac. 46: 17; 1 Cron. 7: 30.
Iesva (Iaba)[a]: 1 Cron. 4: 17.
Iesvaal (Eșbaal)[a]: 1 Cron. 9: 39.
Iesvacassa (Ioșbecașa)[a]: 1 Cron. 25: 4, 24.
Iesvoan (Iașobam)[a]: 1 Cron. 27: 2.
Iesvoc (Ișbac)[a]: Fac. 25: 2; 1 Cron. 1: 32.
Ieta, Iota (Iuta)[t]: Ios. 15: 55; 21: 16.
Ietei (Atai)[a]: 1 Cron. 2: 35, 36; v. și Ethai.
Ieter[a]: 1 Cron. 2: 32.
Ieteva (Iotba)[t]: 4 Reg. 21: 19.
Ietevata (Iotbata)[a]: Num. 33: 33, 34; Deut. 10: 7.
Iethahil (Ifta-El)[a]: Ios. 19: 14, 27.
Iethe (Ieftae, Iefta)[a]: 1 Reg. 11: 11; v. și Efte.
Iether (Ieter)[a]: Jud. 8: 20; 3 Reg. 2: 5, 32.
Iethir (Iatir)[t]: Ios. 15: 48; 1 Reg. 30: 27.
Iethnam (Itnan)[t]: Ios. 15: 23.
Iethraam (Itrean, Itream)[a]: 2 Reg. 3: 5; 1 Cron. 3: 3.
Iethran (Itran)[a]: Fac. 36: 26.
Iethson[t]: Ios. 21: 36.
Iethulat (Itla)[t]: Ios. 19: 42.
Iethura[a]: 2 Ezd. 7: 13.
Iethvaal (Etbaal)[a]: 3 Reg. 16: 31.
Ietor (Ietur)[a]: 1 Cron. 1: 31.
Ietma (Itma)[a]: 1 Cron. 11: 46.
Ievaar (Ibhar)[a]: 1 Cron. 3: 6.
Ievlaam, Ievleam (Ibleam, Iebleam)[t]: Ios. 17: 11; 4 Reg. 9: 27.
Ievuail (Iabneel)[t]: Ios. 19: 33.
Ievus (Iebus)[t]: Ios. 18: 27; Jud. 19: 10, 11, 14; 1 Cron. 11: 5, 6.
Iezatha, (Iezata, Vaiezata)[a]: Est. 9: 9.
Iezavad (Iozabad)[a]: 1 Cron. 12: 4.
Iezavel, Ezavel (Izabela)[a]: 3 Reg. 16: 31; 18: 4, 13, 19; 19: 1, 2; 21: 5, 7, 11, 14, 15, 23, 25; 4 Reg. 9: 7, 10, 22, 30, 36, 37.
Iezdrail, Iezdrahil, Iezrail (Izreel)[t]: Jud. 6: 33; 3 Reg. 4: 12; 18: 45, 46; 21: 1, 23; 4 Reg. 8: 29; 9: 10, 15-17, 30, 36, 37; 10: 6, 7, 11; 2 Cron. 22: 6; v. și Iesrail, Iezrail.
Iezdriil (Azriel)[a]: 1 Cron. 5: 24.
Iezechie, Iezehie (Iezechia, Ezechia)[a]: 1 Cron. 4: 41; Mat. 1: 10; v. și Ezechie.
Iezechiil (Iezechiel)[a]: Ps. 64: 1; v. și Ezechiil.
Iezeli (Azael)[a]: 3 Ezd. 9: 14; v. și Asel.
Iezer (Ezer)[a]: Num. 26: 30; 1 Cron. 4: 3.
Iezer (Iazer, Iaezer)[t]: 1 Cron. 6: 81; 26: 31; v. și Gazir, Iaser.
Iezie (Izia)[a]: 1 Ezd. 10: 25.
Iezlia (Izliah, Islia)[a]: 1 Cron. 8: 18.
Iezonie (Iaazania, Iazania, Iezania)[a]: 4 Reg. 25: 23; Ier. 35: 3; 40: 8; 42: 1; Ezec. 8: 11; 11: 1.
Iezra (Iahzera)[a]: 1 Cron. 9: 12.
Iezrail, Iezrahil (Izreel)[a]: 1 Cron. 4: 3; Ose. 1: 4; 2: 22.
Iezrel[a]: 3 Ezd. 9: 27.
Iezvaam (Iașobeam)[a]: 1 Cron. 11: 11; 12: 6.
Iezvivenov (Ișbi-Benob)[a]: 2 Reg. 21: 16.
Iflal (Eflal)[a]: 1 Cron. 2: 37.
Igaal (Igal, Igheal)[a]: 2 Reg. 23: 36.
Igal[a]: Num. 13: 8.
Ihavod (Icabod, I-Cabod)[a]: 1 Reg. 4: 21; 14: 3.
Iim[t]: Ios. 15: 29.
Iiucadam (Iocdeam)[t]: Ios. 15: 56.
Iiud (Iehud)[t]: Ios. 19: 45.
Iiuda, Iuda[a, t]: Rut. 1: 1, 2, 7; 1 Reg. 17: 1, 12; 18: 16; 30: 14; 2 Reg. 2: 1, 4, 7, 19, 11; 3: 10; 6: 2; 12: 8; 19: 11, 14, 41, 42, 43; 20: 5; 24: 1, 7, 9; 3 Reg. 1: 9; 2: 32; 4: 20, 25; 12: 20, 23, 27, 32; 13: 12, 14, 21; 14: 21, 22, 29; 15: 7, 23, 25, 28, 33; 16: 10, 15, 23, 29; 19: 3; 22: 2, 29, 41, 46, 52; 4 Reg. 3: 1, 7, 9, 24, 26; 8: 16, 19, 20, 23, 25, 29; 9: 16, 27; 11: 4; 12: 18, 19; 13: 1, 10; 14: 1, 9, 13, 15, 21-23; 15: 1, 6, 8, 13, 17, 23, 32, 36, 37; 16: 1; 17: 1, 18, 19; 18: 13, 14, 22; 19: 30; 20: 20; 21: 11, 12, 17; 22: 18; 23: 1, 2, 5, 11, 22, 26; 24: 2, 3, 12, 20; 25: 21, 27; 1 Cron. 2: 1, 3, 10, 28; 4: 1, 21, 41; 5: 2, 17; 6: 15, 55, 65; 9: 1, 3; 11: 22; 12: 16; 27: 18; 2 Ezd. 4: 10, 16; 11: 3, 4, 9, 25; 12: 8, 31-33, 35, 44; 13: 12, 15, 17; Is. 1: 1; 2: 1; 3: 1, 8; 5: 4, 7; 7: 6, 17; 8: 8; 9: 20; 11: 12, 13; 19: 17; 22: 8, 21; 36: 1; 37: 10, 31; 38: 9; 40: 9; 65: 9; Ier. 1: 2, 3, 15, 18; 2: 28; 3: 7, 8, 10, 11; 4: 3-5, 16; 5: 11; 7: 2, 17, 30, 34; 8: 1, 5; 9: 11; 11: 2, 6, 17; 13: 8, 11, 19; 14: 2; 15: 4; 17: 1, 19, 20, 25, 26; 18: 11; 19: 3, 7; 20: 5; 21: 7, 11; 22: 1, 2, 6, 11, 18, 24, 30; 23: 6; 24: 1, 5, 8; 25: 1-3, 18; 26: 1, 2, 10, 18, 19; 27: 1, 3, 12, 18, 20, 21; 28: 1, 4; 29: 2, 3, 22; 30: 4, 5, 23, 24, 29, 31; 32: 1-4, 30, 32, 44; 33: 4, 7, 10, 13, 16; 34: 2, 4, 6, 7, 19, 21, 22; 35: 1, 13, 17; 36: 1-3, 6. 9, 28-32; 37: 1, 6; 38: 1; 40: 1, 5, 11, 12, 15; 41: 18; 42: 15, 19; 43: 4, 5; 44: 2, 6, 9, 14, 17, 21, 26-28; 45: 1; 46: 2; 49: 34; 50: 4, 20, 33; 52: 3, 10, 27, 31; Plâng. 1: 3, 15; 2: 5; 5: 11; Ezec. 8: 1, 17; 9: 9; 21: 20; 25: 12; 27: 17; 35: 15; 36: 5; 37: 19; 48: 7, 8, 22.
Iiuda, Iuda[a]: Fac. 29: 35; 35: 23; 37: 26; 38: 1, 8, 11, 15, 18, 20, 22-24; 43: 3, 8; 44: 14, 16, 18; 46: 12, 28; 49: 8-10; Ieș. 1: 2; 35: 30; 38: 22; Ios. 7: 1, 16, 17; 11: 21; 14: 6; 15: 1, 12, 13, 20, 21; 18: 5, 11; 19: 2, 9, 34; 21: 4, 9, 11; Num. 1: 7, 26; 2: 3; 7: 12; 10: 14; 13: 7; 26: 19, 20; Deut. 27: 12; 33: 7; 34: 2; Jud. 1: 2-4, 8, 10, 16-19; 10: 9; 15: 9-11; 17: 8, 9; 18: 12; 19: 1, 9; 20: 18; 2 Cron. 11: 1, 3, 5, 14, 17, 23; 12: 4, 12; 13: 1, 13, 15, 16; 14: 4-8, 12; 15: 2, 9; 16: 6, 11; 17: 13; 18: 28; 19: 1, 38; 20: 17, 20, 24, 27, 31, 35; 21: 2, 3, 8, 11-13, 17; 22: 8; 24: 5, 9, 18; 25: 5, 17, 19, 21-23, 25; 26: 1; 28: 9, 10, 17, 19, 25, 26; 29: 8; 30: 1; 36: 4, 8, 10; Est. 2: 6; 11: 4; Iud. 4: 1; 8: 34; Tob. 1: 21; Ps. 59: 9; 67: 28;

68: 36; 78: 68; 107: 9; Ecles. 45: 31; Prov. 25: 1; Bar. 1: 3, 8, 15; 2: 1, 26; Dan. 1: 1, 2, 6; 5: 13; 9: 7; 13: 56; Ose. 1: 1; 4: 15; 5: 10, 12, 13; 6: 4, 11; 12: 2; Ioil 3: 1, 6; Am. 1: 1; 2: 5; 7: 12; Mi. 1: 1; 5: 2; Na. 1: 14; Sof. 1: 1, 4; 2: 7; Ag. 1: 1, 14; 2: 3, 22; Zah. 1: 12, 19, 21; 2: 12; 8: 13, 15, 23; 9: 13; 12: 4-6, 7; 14: 5, 21; Mal. 2: 11; 3: 4; 1 Mac. 2: 4, 66; 3: 1, 12, 13, 16-18, 25, 26, 42, 55; 4: 3, 5, 6, 8, 16, 19, 21, 23, 59; 5: 3, 10, 17, 20, 24, 28, 31, 35, 38-42, 44, 47, 49, 55, 61, 68; 6: 19, 32, 42; 7: 6, 9, 10, 23, 29; 8: 1, 17, 20; 9: 10, 14, 18, 19, 21-23, 26, 28, 29; 11: 70; 13: 8; 14: 18; 16: 2, 9, 14; 2 Mac. 1: 10; 2: 14, 20; 5: 27; 8: 1, 12; 12: 12, 21-23, 26, 38, 39, 42; 13: 1, 10, 12, 20, 23; 14: 1, 6, 10, 13, 18, 22, 24, 33; 15: 1, 15, 30; 3 Ezd. 1: 26, 33, 37, 39, 46; 5: 5; 6: 8; 4 Ezd. 1: 24; Mat. 1: 2, 3; 10: 4; 13: 55; 26: 14, 25, 47; 27: 3; Mc. 3: 19; 6: 3; 14: 10, 43; Lc. 3: 26, 30, 33; 6: 16; 22: 3, 47, 48; Io. 6: 72; 12: 4; 13: 2, 26, 29; 17: 22; 18: 2, 3, 5.

Ilai[a]: 1 Cron. 11: 29.

Iliachim, Ieliachim (Heliachim)[a]: Iud. 4: 5, 7, 11.

Iliada (Eliada)[a]: 3 Reg. 11: 23; v. și Eliada.

Iliam, Ilie (Eliam)[a]: 2 Reg. 11: 3; 23: 34.

Ilica (Elica)[a]: 2 Reg. 23: 25.

Ilie[a]: 3 Reg. 17: 1, 13, 15, 16, 18, 19, 22-24; 18: 1, 2, 7, 8, 11, 14-16, 21, 22, 25, 30, 40-42, 46; 19: 1-3, 9, 13, 19, 20, 21; 21: 28; 4 Reg. 1: 3, 8, 10, 12, 13, 15, 17; 2: 1, 2, 6, 8, 9, 11, 13-15; 9: 36; 10: 10, 17; 2 Cron. 21: 12; 1 Ezd. 10: 21, 26; Ecles. 48: 1, 4, 13; Mal. 4: 5; 1 Mac. 2: 58; 4 Ezd. 7: 39; Mat. 11: 14; 16: 14; 17: 3, 4, 10-12; 27: 47, 49; Mc. 6: 15; 8: 28; 9: 3, 4, 10-12; 15: 35, 36; Lc. 1: 17; 4: 25, 26; 9: 8, 19, 30, 33; Io. 1: 21, 25.

Ilisie, Ilisei (Eliseu, Elisei)[a]: Ecles. 48: 13; Lc. 4: 27; v. și Elissei

Illel (Hilel)[a]: Jud. 12: 13.

Ilon (Elon)[t]: 3 Reg. 4: 9; v. și Elon.

Imath (Hamat)[t]: Jud. 3: 3; v. și Emat, Hemat.

Inan (Ianai)[a]: Lc. 3: 24.

India[t]: Est. 1: 1; 8: 9; 13: 1; Ezec. 27: 6, 15.

Ioachim (Ioiachim, Ioiachin)[a]: 4 Reg. 23: 34-36; 24: 1, 5; 1 Cron. 3: 15, 16; 2 Cron. 36: 4, 5, 8; Ier. 1: 3; 22: 18, 24; 24: 1; 25: 1; 26: 1, 21-23; 27: 1; 35: 1, 14, 16; 36: 1, 28-30, 32; 37: 1; 46: 1; 52: 2, 31; Ezec. 1: 2; Bar. 1: 3, 7; Dan. 1: 1, 2.

Ioachim[a]: Dan. 13: 1, 6, 29, 63; 2 Ezd. 12: 10, 26; Iud. 15: 9; 3 Ezd. 1: 37-39, 43; 5: 5.

Ioadan (Ioadin, Ioadan)[a]: 4 Reg. 14: 2.

Ioaddeu (Ioadan)[a]: 3 Ezd. 9: 19.

Ioahan (Iacan, Iaecan)[a]: 1 Cron. 5: 13.

Ioahaz[a]: 4 Reg. 13: 1, 4, 7-10, 22, 25; 14: 1, 8, 17; 23: 30, 31, 34; 2 Cron. 25: 17, 23; 34: 8; 36: 1, 2, 4.

Ioah, Ioahi, Ioahe (Ioah)[a]: 4 Reg. 18: 18, 26, 37; 2 Cron. 29: 12; Is. 36: 3, 11.

Ioahim (Ioiahin, Iehonia)[a]: 4 Reg. 24: 6, 8, 12, 15; 25: 27.

Ioahin (Iehonia, Ioiachin)[a]: 2 Cron. 36: 8, 9.

Ioan (Iohanan)[a]: 1 Mac. 2: 1, 2; 8: 17; 9: 36, 38; 13: 54; 16: 1, 2, 9, 19, 21, 23; 2 Mac. 4: 11; 11: 17; 3 Ezd. 8: 41; 9: 29; Mat. 4: 21; 10: 3; 17: 1; Mc. 1: 19, 29; 5: 37; 9: 1, 37; 10: 35, 41; 13: 3; 14: 33; Lc. 5: 10; 6: 14; 8: 5; 9: 28, 49, 54; 22: 8.

Ioan Botezătoriul (Ioan Botezătorul)[a]: Mat. 3: 1, 4, 13, 14; 4: 12; 9: 14; 11: 2, 4, 7, 11-13, 18; 14: 2, 3, 4, 8, 10; 16: 14; 17: 13; 21: 25, 26, 32; Mc. 1: 4, 6, 9; 2: 18; 6: 14, 16-20, 24, 25; 8: 28; 11: 30, 32; Lc. 1: 13, 60, 63; 3: 2, 15, 16, 20; 5: 33; 7: 18, 20, 22, 24, 28, 29, 33; 9: 8, 9, 19; 10: 1; 16: 16; 20: 4, 6; Io. 1: 19, 26, 28, 29, 32, 35; 3: 23-27; 4: 1; 5: 33, 36; 10: 40-42.

Ioanan[a]: Lc. 3: 27.

Ioanna (Ioana)[a]: Lc. 8: 3; 24: 10.

Ioariv, Ioiariv (Ioiariv, Ioiarib)[a]: 1 Cron. 9: 10; 24: 7; 1 Ezd. 8: 16; 2 Ezd. 11: 5, 10; 12: 6, 19; 1 Mac. 2: 1.

Ioas (Ioaș, Ioas)[a]: Jud. 6: 11, 29, 30, 32; 7: 14, 29, 32; 3 Reg. 22: 26; 4 Reg. 11: 21; 12: 1, 2, 4, 6, 7, 18-20; 13: 10, 12, 13, 14, 25; 14: 1, 3, 8, 11, 15-17, 23, 27; 1 Cron. 3: 11; 7: 8; 12: 3; 27: 28; 2 Cron. 18: 25; 22: 11; 24: 1, 4, 22; 25: 17, 23; Ose. 1: 1; Am. 1: 1.

Ioasia (Iahzeia, Iahzia)[a]: 1 Ezd. 10: 15.

Ioath, Iahath[t]: 1 Cron. 4: 2; 6: 20.

Ioatan (Iotan)[a]: 1 Cron. 2: 47.

Ioatham, Ioathan, Ionathan, Ioatan (Ioatam, Iotam)[a]: Jud. 9: 5, 7, 57; 4 Reg. 15: 5, 7, 30, 32, 36, 38; 16: 1; 1 Cron. 3: 12; 5: 17; 26: 4; 2 Cron. 26: 21, 23; 27: 1, 6, 7, 9; Is. 1: 1; Ose. 1: 1; Mi. 1: 1.

Ioav, Ioavv, Iohav (Ioab)[a]: 1 Reg. 26: 6; 2 Reg. 2: 13, 14, 18, 24, 26-28, 30, 32; 3: 22-24, 26, 27, 29, 30; 8: 16; 10: 7, 9, 13, 14; 11: 1, 6, 7, 11, 14, 16-18, 22, 25; 12: 26, 27; 14: 1, 19-23, 29-33; 17: 25; 18: 2, 5, 10-12, 14-16, 20-22; 19: 1, 5; 20: 7, 8-11, 13, 15-17, 20-23; 23: 24; 24: 2-4, 9; 3 Reg. 1: 7, 19, 41; 2: 5, 22, 28-31, 33; 11: 16, 21; 1 Cron. 2: 16, 54; 4: 14; 11: 6, 8, 20, 26; 18: 14; 19: 10, 14, 15; 20: 1; 21: 2-4, 6; 26: 28; 27: 7, 24; 2 Cron. 34: 8; 1 Ezd. 2: 6; 8: 9; 2 Ezd. 7: 11; Ps. 59: 2.

Ioavi[a]: 3 Ezd. 5: 11.

Iodahai (Iahdai)[a]: 1 Cron. 2: 47.

Ioezer[a]: 1 Cron. 12: 6.

Iogli[a]: Num. 34: 22.

Ioha[a]: 1 Cron. 8: 16.

Iohanan, Ioanan, Ionan, Ioana (Iohanan)[a]: 4 Reg. 25: 23; 1 Cron. 3: 15; 6: 9, 10; 12: 4; 26: 3; 2 Cron. 23: 1; 28: 12; 1 Ezd. 8: 12; 10: 6, 28; 2 Ezd. 6: 18; 12: 13, 22, 41; Ier. 40: 8, 13, 15, 16; 41: 11, 13-16; 42: 1, 8; 43: 2, 4, 5.

Iohavid, Iohaved (Iohabed, Iochebed)[a]: Ieș. 6: 20; Num. 26: 59.

Ioiada (Iehoadan)[a]: 2 Cron. 25: 1.

Ioiada, Ioada, Iiuda (Iehoada, Iehoiada)[a]: 2 Reg. 8: 18; 20: 23; 23: 20, 22; 3 Reg. 1: 8, 26, 32, 36, 38, 44; 2: 25, 29, 34, 35, 46; 4 Reg. 11: 9, 15, 17; 12: 2, 7, 9; 1 Cron. 8: 36; 11: 24; 12: 27; 18: 17; 27: 5, 34; 2 Cron. 22: 11; 23: 1, 3, 8, 9, 14, 16, 18; 24: 2, 3, 6, 14, 15, 20, 23, 25; 2 Ezd. 3: 6; 12: 10, 11, 12; 13: 28; Ier. 29: 26.

Ioid (Ioed)[a]: 2 Ezd. 11: 7.

Ioil, Iohil (Ioil, Ioel)[a]: 1 Reg. 1: 2; 1 Cron. 4: 35; 5: 4, 12; 6: 33, 36; 7:3; 15: 7, 11,17; 23: 8; 26: 22; 27: 20; 2 Cron. 29: 12; 1 Ezd. 10: 43; 2 Ezd. 11: 9; Ioil 1: 1; 3 Ezd. 9: 34; 4 Ezd. 1: 39.

Ioila (Ioela)[a]: 1 Cron. 12: 7.

Iolaman[a]: 3 Ezd. 9: 27.

Iona (Ionan)[a]: Lc. 3: 30.

Iona, Ioana, Ionam (Iona)[a]: 4 Reg. 14: 25; Iona 1: 1, 5, 7; 2: 1, 2; 3: 1; 4: 1, 5, 6, 8, 9; 3 Ezd. 9: 34; 4 Ezd. 1: 39; Mat. 12: 40, 41; 16: 4, 17; Lc. 11: 29, 30, 32; Io. 1: 42; 21: 15-17.

Ionadav, Ioanadav (Ionadab)[a]: 2 Reg. 13: 3, 5, 32, 35; 4 Reg. 10: 15, 23; Ps. 70: 1; Ier. 35: 8, 14, 16, 18, 19.

Ionathan, Ionatan, Ioanathan (Ionatan)[a]: Jud. 18: 30; 1 Reg. 13: 2, 3, 16, 22; 14: 1, 4, 6, 8, 13, 14, 21, 27, 29, 37, 40-45, 49; 18: 1-4; 19: 1, 2, 4, 6, 7; 20: 1, 4, 10-13, 15-18, 25, 27, 28, 30, 32-35, 37-40, 42, 43; 23: 16, 18; 31: 2; 2 Reg. 1: 4, 5, 12, 17, 22, 23, 25, 26; 4: 4; 9: 1, 3, 6; 15: 27, 36; 17: 17, 20; 21: 7, 12-14, 21; 3 Reg. 1: 42, 43; 1 Cron. 2: 32, 33; 8: 33, 34; 9: 39, 40; 10: 2; 11: 33; 20; 7; 27: 32; 2 Cron. 17: 8; 1 Ezd. 8: 6; 10: 15; 2 Ezd. 12: 11, 14, 18; 12: 23, 34; Ier. 37:

8; Man. 1: 1, 5; Mat. 1: 2; 8: 11; 22: 32; Mc. 12: 26; Lc. 3: 34; 13: 28; 20: 37.
Isaar (Țohar)[a]: 1 Cron. 4: 7.
Isaar, Iesaar, Isaer (Ițhar)[a]: Ieș. 6: 18; Num. 3: 19; 16: 1; 1 Cron. 6: 2, 18, 38; 23: 12, 18.
Isahar, Issahar, Issacar (Isahar)[a]: Fac. 30: 18; 35: 23; 46: 13; 49: 14; Ieș. 1: 3; Num. 1: 8, 28; 2: 5; 7: 18; 10: 15; 13: 8; 26: 23, 25; 34: 26; Deut. 27: 12; 33: 18; Ios. 17: 10, 11; 19: 17, 23; 21: 6, 28; Jud. 5: 15; 10: 1; 1 Cron. 2: 1; 6: 62; 7: 1, 5; 12: 32; 26: 5; 27: 8; 2 Cron. 30: 18; Ezec. 48: 25, 26.
Isahar[a, t]: 3 Reg. 4: 17; 15: 27.
Isai (Iesei, Isai, Iese)[a]: Rut. 4: 17, 22; 1 Reg. 16: 3, 5, 8-11, 18-20, 22; 17: 12, 20, 58; 20: 31; 22: 7, 9; 2 Reg. 20: 1; 3 Reg. 12: 16; 1 Cron. 2: 12, 13: 10: 14; 12: 14, 15, 18; 2 Cron. 10: 16.
Isaie, Isaiia, Iessaie (Isaia)[a]: 4 Reg. 19: 2, 5, 6, 20; 20: 1, 4, 7-9, 11, 14, 16, 19; 1 Cron. 25: 15; 2 Cron. 26: 22; 32: 20, 32; 1 Ezd. 8: 7, 19; 2 Ezd. 11: 7; Ecles. 48: 23, 25; Is. 1: 1; 2: 1; 7: 3; 13: 1; 20: 2, 3; 37: 2, 6, 21; 38: 1, 4, 21; 39: 3, 5, 8 4 Ezd. 2: 18; Mat. 3: 3; 4: 14; 8: 17; 12: 17; 13: 14; 15: 7; Mc. 1: 2; 7: 6; Lc. 3: 4; 4: 17; Io. 1: 2, 3; 12: 38, 39, 41.
Isaiil (Iahțiel)[a]: 1 Cron. 6: 13.
Isair (Ieșer)[a]: 1 Cron. 2: 18.
Isari (Ițri, Ițeri)[a]: 1 Cron. 25: 11.
Isav (Isav, Esau)[a]: Fac. 25: 25, 27-29, 33; 26: 34; 27: 1, 6, 11, 15, 19, 21, 22, 24, 30, 32, 34, 38, 41, 42; 28: 6; 32: 3, 4, 6, 8, 11, 13, 17-19; 33: 1, 4, 8, 15, 16; 35: 1, 29; 36: 1, 2, 6, 8-10, 12, 14, 15, 18-19, 40, 43; Deut. 2: 4, 5, 8, 12, 22, 29; Ios. 24: 4; 1 Cron. 1: 34, 35; Avd. 1: 6, 8, 9, 18, 19, 21; Mal. 1: 2, 3; 4 Ezd. 3: 16; 6: 8, 9; v. și Esav.
Iscariot[t]: Io. 14: 22.
Ismael, Ismail, Izmail (Ismael)[a]: : Fac. 16: 11, 15, 16; 17: 18, 20, 23, 25, 26; 28: 9; 36: 3; 4 Reg. 25: 23, 25; 1 Ezd. 10: 22; Iud. 2: 13; Ier. 40: 8, 14, 15; 41: 1, 2, 3, 6-16, 18; 1 Cron. 1: 28, 29, 31; 8: 38; 9: 44; 2 Cron. 19: 11.
Ismiil (Ieșimiel, Iesimiel)[a]: 1 Cron. 4: 36.
Ispitire (Masa-Meriba)[t]: Ieș. 17: 7.
Israil, Isarail, Izrail (Israil, Israel)[a]: Fac. 32: 28, 32; 33: 20; 34: 7; 35: 10; 36: 31; 37: 3, 13; 43: 6, 11; 45: 21; 47: 27, 31; 48: 10, 20; 49: 2, 24, 28; 1 Cron. 1: 34, 43; 2: 1; 4: 10; 5: 1, 3, 17, 26; 6: 49, 64; 7: 29; 9: 1, 2; 10: 7; 11: 2, 4, 10; 12: 32, 40; 13: 2, 5, 6, 8; 15: 3, 12, 28; 16: 4, 36, 40; 17: 5-10, 21, 22, 24; 18: 14; 19: 10, 17, 18; 20: 7; 21: 1, 2-5, 12, 14; 22: 1, 2, 6, 10; 23: 1, 2; 27: 16, 24; 28: 1, 4, 5, 8, 21, 25-27; Est. 10: 9, 13; 13: 9, 13, 18; 14: 3, 5; Iud. 4: 1, 7, 10, 14; 5: 27; 6: 2, 3, 7, 10, 21; 7: 3, 4, 8; 8: 6, 32; 11: 9, 15; 12: 8; 13: 7, 13, 18, 23, 27, 28, 31; 14: 6; 15: 3-5, 10; 16: 9, 25, 30; Tob. 1: 6, 18, 21; 2: 3; 3: 23; 9: 9; 11: 17; 13: 3; 14: 6, 9; Mat. 2: 6, 20, 21; 8: 10; 9: 33; 10: 6, 23; 15: 24, 31; 27: 9; Mc. 15: 32; Lc. 1: 16, 68, 80; 2: 25, 32, 34, 38; 4: 25, 27; 7: 9; 24: 21; Io. 3: 10; 12: 13.
Israil, Israhel, Izrail (Israel)[a,t]: Ieș. 1: 1, 7, 9, 13; 3: 9-11, 13-16, 18; 4: 22, 29, 31; 5: 1, 2, 14, 15, 19; 6: 5, 9-14, 26, 27; 7: 4, 5; 9: 4, 7, 35; 10: 20, 23; 11: 7, 10; 12: 21, 27, 28, 35, 37, 47, 51; 14: 3, 16, 19, 22, 25, 29, 30; 15: 1, 22, 27; 16: 1-3, 6, 12, 15, 17, 31, 34; 17: 1, 5-8, 11; 18: 1, 8, 9, 25; 19: 1-3, 6; 20: 22; 24: 1, 4, 5, 9, 10, 17; 25: 2, 27, 21; 28: 1, 11, 12, 21, 29, 30; 29: 45; 30: 16, 31; 31: 13, 16, 17; 32: 4, 13, 20; 33: 5, 6; 34: 23, 27, 30, 32, 34; 35: 1, 4, 20, 29, 20; 36: 3; 39: 31, 42; 40: 34, 36; Lev. 1: 1; 4: 2, 13; 7: 23, 29, 34, 36, 38; 9: 1, 3; 10: 6, 11, 14; 11: 2; 12: 2; 15: 2, 17, 21, 34; 17: 2, 3, 8, 10, 12, 13; 18: 1; 19: 1; 20: 1, 2; 21: 16, 24; 22: 2, 3, 15, 18, 32; 23: 2, 10, 24, 34, 42, 43, 44; 24: 2, 8, 10, 15, 23; 25: 2, 46, 55; 26: 45; 27: 2, 34; Num. 1: 2, 3, 16, 20, 44, 49, 52, 54; 2: 2, 32, 34; 3: 10, 12, 41, 45, 46, 50; 5: 1, 4, 6, 9, 12; 6: 2, 23, 27; 7: 2, 84; 8: 6, 9-11, 14-20, 22; 9: 2, 4, 5, 7, 19, 22; 10: 4, 12, 13, 27, 33; 14: 2, 5, 39; 15: 2, 17, 26, 32, 38; 16: 9, 17: 2, 5, 6, 12; 18: 5, 8, 19, 26, 32; 18: 10, 13; 20: 1, 19, 21; 21: 1-3, 10, 17, 21, 25, 31; 22: 2; 23: 7, 10, 21, 23; 24: 2, 5, 17; 25: 1, 5, 8, 11, 13; 26: 25, 38, 51, 62, 63; 27: 7, 11, 12; 30: 1; 31: 2, 12, 16, 42; 32: 4, 7, 9, 13, 14, 18, 20, 28; 33: 1, 38, 40, 51; 34: 2, 13, 29; 35: 2, 10, 15; 36: 2, 5, 7, 13; Deut. 1: 1, 3, 38; 2: 12; 3: 18; 4: 1, 45, 46; 5: 1; 6: 1; 9: 1; 10: 6, 12; 11: 6; 13: 11; 18: 1; 20: 3; 21: 8; 25: 6; 27: 1, 9, 14; 29: 10; 31: 1, 7, 9, 30; 32: 51, 52; 1, 10, 21, 28, 29; 34: 8, 9, 10, 12; Ios. 1: 2; 2: 3; 3: 1, 9, 12; 4: 4, 7, 8, 12, 14, 21, 22; 5: 1-3, 10, 12; 6: 16, 25; 7: 1, 6, 8, 11, 13, 15, 16, 19, 20, 24; 8: 15, 17, 21, 24, 27, 30-33, 35; 9: 2, 6, 17, 18, 19, 26; 10: 14, 10-12, 14, 15, 20, 24, 36, 40, 42, 43; 11: 5, 8, 13, 19, 19, 20, 22, 23; 12: 1, 6, 7; 13: 6, 13, 22, 33; 14: 1, 10, 14; 18: 1, 2, 10; 19: 51; 20: 1; 21: 1, 3, 8, 39, 41; 22: 9, 11, 16, 21, 22, 24, 31-33; 23: 1, 2; 24: 2, 7, 9, 31, 32; Jud. 1: 1, 28; 2: 6, 10, 11, 14, 20, 22; 3: 1, 4, 5, 8, 10, 12-15, 30, 31; 4: 1, 3, 5, 7, 23; 5: 1, 3, 5, 8, 9, 11; 6: 1, 3, 4, 6, 8, 15, 36-38; 8: 22, 27, 28, 33, 35; 9: 22, 55; 10: 2, 6, 15, 17; 11: 13, 19-21, 23, 27, 33, 40; 12: 8-11, 13, 14; 13: 1; 14: 4; 16: 31; 17: 6; 18: 1, 29, 31; 19: 12, 29; 20: 1-3, 7, 11, 13, 22, 24, 26, 29, 33-35, 38, 39, 48; 21: 1, 3, 6, 8, 15, 17, 24; 2 Cron. 1: 2; 2: 4, 17; 5: 2-4, 6; 6: 3-7, 10-12, 16, 17, 21, 27, 29, 32, 33; 7: 3, 6, 8; 8: 2, 7-9; 9: 30; 10: 1, 3, 16-20; 11: 13, 16; 12: 1, 6, 13; 13: 4, 5, 12, 15-18; 15: 3, 4, 9, 17; 16: 1, 3, 4, 11; 18: 3-5, 7-9, 16, 17, 19, 25, 28-34; 19: 8; 20: 5, 25; 21: 6; 22: 5, 6; 23: 2; 24: 5; 25: 6, 7, 9, 17; 28: 2, 3, 5, 8, 13, 23, 26; 29: 7; 30: 1, 5, 6, 21, 25, 26; 31: 1, 5, 6, 8; 32: 2, 9, 17; 33: 1, 7-9, 16, 18; 34: 7, 26, 33; 35: 3, 4, 16, 18, 25, 27; 36: 8, 13; Ps. 13: 7; 21: 25; 24: 22; 40: 14; 49: 7; 52: 7; 67: 9, 27, 35, 36; 68: 7; 70: 22; 71: 18; 72: 1; 75: 2; 77: 5, 21, 55, 59, 71; 79: 2; 80: 5, 9, 12; 82: 5; 97: 3; 102: 7; 104: 23; 113: 12, 17, 20; 117: 2; 120: 4; 123: 1; 124: 5; 128: 1; 129: 8; 130: 3; 134: 19; 135: 22; 147: 19; 148: 15; 149: 2; Ecl. 1: 12; Ecles. 24: 13, 33; 36: 14; 45: 6, 21, 29; 46: 2, 12; 47: 2, 13, 19, 29; 50: 22, 25; Prov. 1: 1; Înțel: 11: 5; Is. 1: 3, 4; 4: 2; 5: 7, 19, 24; 7: 1; 8: 14; 9: 12, 14; 10: 17, 20, 22; 11: 12, 16; 12: 6; 17: 3, 6, 7, 9; 19: 24, 25; 21: 10; 24: 15; 27: 6, 12; 29: 19, 23; 30: 12, 15, 29; 31: 1, 6; 37: 16, 21; 40: 27; 41: 14, 16, 17, 20; 42: 24; 43: 1, 3, 14, 22; 44: 1, 5, 21; 45: 1, 4, 11, 26; 46: 3, 13; 47: 4; 48: 1, 2, 17; 49: 3, 5-7; 52: 12; 54: 5; 55: 5; 63: 7, 16; Ier. 2: 3, 4, 14, 26, 31; 3: 6, 8, 12, 18, 20, 21, 23; 4: 1; 5: 11, 15; 6: 8; 7: 3, 12, 21; 9: 15, 17, 26; 10: 1, 16; 11: 3, 17; 12: 14; 13: 11, 12; 14: 8; 16: 9, 14; 17: 13; 18: 6, 13; 23: 2, 6-8, 13; 24: 5; 25: 27; 27: 21; 28: 2; 29: 4, 21, 23, 24; 30: 2-4, 10; 31: 1, 2, 7, 9, 10, 23, 29, 31, 36; 32: 15, 30, 32, 36; 33: 4; 34: 2, 13; 35: 13, 17, 18, 19; 36: 2, 6; 37: 6; 39: 16; 41: 9; 42: 15, 18; 43: 9; 44: 1, 7, 11, 25; 45: 2; 46: 25, 27; 48: 1, 13, 27; 49: 1, 2; 50: 4, 17-20, 29, 33; Plâng. 2: 1, 3, 5; Bar. 1: 15; 2: 1, 11, 15, 26, 28, 35; 3: 1, 4, 37; 4: 4, 5; 5: 7; Ezec. 1: 3; 3: 1, 5, 7, 17; 4: 4, 5, 13; 5: 4; 6: 2, 3, 5; 7: 2; 8: 4, 6, 10-12; 9: 3, 8, 9; 10: 19, 20; 11: 5, 10, 11, 13, 15, 17, 22; 12: 6, 9, 10, 19, 22-23, 27; 13: 2, 4, 5, 9, 13, 16; 14: 1, 4-7, 11; 17: 2, 23; 18: 2, 3, 25, 29, 30; 19: 1; 20: 1, 3, 5, 27, 30, 31, 39, 40, 42, 44; 21: 2, 3, 25; 22: 6; 24: 21; 25: 6; 27: 17; 28: 25; 29: 6, 16, 21; 33: 7, 10, 20, 24, 28; 34: 2, 13, 14; 35: 5, 12, 15; 36: 1, 4, 6, 8, 10, 12, 17, 21, 22, 32; 37: 19, 22, 27; 38: 18, 19; 39: 2, 4, 7, 9, 11, 12, 23, 29; 40: 2, 4; 43: 2, 7, 10; 44: 2, 6, 9, 10, 22, 28, 29; 45: 8, 15-17; 47: 13, 18, 21, 22; 48: 29, 31; Dan. 1: 3; 9: 7; 13: 48, 57; Ose. 1: 1, 4, 6, 11; 4: 1, 15, 16; 5: 3, 5,

9; 6: 10; 7: 1; 8: 3, 8, 14; 9: 1, 7, 10; 10: 1, 6, 9; 11: 1, 8; 12: 12, 13; 13: 1, 9; 14: 1, 6; Ioil 3: 16; Am. 1: 1, 2, 6, 11; 3: 1, 14; 5: 1, 2-4; 6: 1, 15; 7: 8-11, 15, 16; 9: 7, 9, 14; Avd. 1: 20; Mi. 1: 5, 13-15; 2: 12; 3: 1, 9; 5: 1, 3; Na. 2: 2; Sof. 3: 13-15; Zah. 1: 19; 8: 13; Mal. 1: 1; 2: 11; 4: 4; 1 Mac. 1: 12, 21, 26, 38, 49, 56, 61, 65; 2: 16, 55; 3: 2, 8, 14, 46; 4: 25, 27, 30, 31, 59; 5: 60, 62, 63; 6: 18; 7: 5, 13, 19, 23, 26; 8: 18; 9: 20, 21, 23, 27, 51, 73; 10: 46, 61, 74, 87, 88; 11: 23; 12: 52; 13: 17, 26, 42, 51; 14: 11; 16: 2, 17; 2 Mac. 9: 5; 15: 14; 3 Ezd. 1: 3, 5, 19-21, 24, 35, 48; 2: 1; 5: 41, 47, 70, 71; 6: 1, 14, 15; 7: 6, 8, 10, 13; 8: 3, 5, 30, 48, 60, 66, 69, 90, 93, 94; 9: 37, 39, 56; 4 Ezd. 2: 10, 16, 33; 3: 19, 32, 34; 4: 23; 5: 17, 33, 35; 7: 2, 3, 7; 8: 16; 9: 30.

Israil, Izrail (Israel)[t]: Rut. 4: 7. 11, 14; 1 Reg. 1: 17; 2: 14, 22, 28-30; 4: 2, 3, 5, 17, 18, 21, 22; 5: 7, 8, 10, 11; 6: 5; 7: 2, 3, 4-7, 9-11, 14-17; 8: 1, 4, 22; 9: 2, 9, 16, 20; 10: 18, 20; 11: 7, 13; 12: 1; 13: 1, 2, 4-6, 13, 19, 20; 14: 12, 21, 23, 24, 39-41, 45, 47, 48; 15: 1, 6, 17, 28-30, 35; 16: 1; 17: 2, 8, 10, 19, 21, 25, 45, 46, 52, 53; 18: 16, 18; 19: 5; 23: 10, 11; 24: 3, 15, 21; 25: 1, 32, 34; 31: 1, 7; 2 Reg. 1: 3, 18, 19, 24; 2: 9, 10, 17, 28; 3: 10, 12, 17-19, 37; 4: 1, 4; 5: 1-3, 12; 6: 1; 7: 6-8, 10, 23, 24, 26, 27; 8: 15; 10: 15, 17-19; 11: 1; 12: 7, 8; 15: 2, 6, 13, 17; 16: 21; 17: 14, 25, 26; 18: 7, 17; 19: 41-43; 20: 1, 2, 14, 19, 22; 21: 2, 4, 15, 21; 23: 1, 2, 10; 24: 1, 2, 4, 9, 15, 25; 1 Ezd. 1: 3; 2: 2, 59; 70; 3: 1, 10, 11; 4: 1; 5: 11; 6: 14, 16, 17, 19, 21, 22; 7: 6, 7, 10, 11, 13, 28; 8: 18, 35; 9: 1, 15; 10: 1, 2, 10; 2 Ezd. 1: 6; 7: 7, 61, 73; 8: 1, 14, 17; 9: 1, 2; 10: 39; 11: 3, 20; 12: 46; 13: 2, 3, 26; 3 Reg. 1: 3, 20, 30, 34, 35, 48; 2: 4, 5, 11, 32; 3: 28; 4: 1, 7, 20, 25; 5: 13; 6: 1, 13; 8: 1-3, 5, 9, 14-17, 20, 22, 23, 25, 26, 30, 33, 34, 36, 38, 52, 55, 56, 62, 63, 65, 66; 9: 5-7, 20-22; 10: 9; 11: 2, 9, 16, 25, 32, 37, 38, 42; 12: 1, 2, 16-21, 24, 28, 33; 14: 7, 10, 13-16, 18, 19, 21, 24; 15: 16, 25-27, 30, 31, 33; 16: 2, 5, 8, 13, 14, 16, 17, 19-21, 23, 26, 27, 29, 33; 17: 1, 14; 18: 17-20, 36; 19: 10, 16, 18; 20: 2, 4, 7, 11, 13, 15, 19, 26-29, 31, 32, 40, 41, 43; 21: 7, 18, 21, 22, 26; 22: 1-3, 5, 6, 8-10, 17, 18, 26, 29-33, 35, 41, 45, 52-54; 4 Reg. 1: 3, 6, 18; 3: 1, 3-6, 9, 10-13, 24, 27; 5: 4-8, 12, 15; 6: 9, 10, 12, 21, 26; 7: 6; 8: 12, 16, 18, 26; 9: 3, 6, 11, 14; 10: 21, 28, 29-36; 13: 1-14, 16, 25; 14: 9, 11, 13, 15, 18, 23, 24-29; 15: 1, 8, 11, 15, 17, 18, 21, 23, 24, 26, 28, 29, 31, 32; 16: 3, 5, 7; 17: 1, 6, 7, 8, 18-24, 34; 18: 4, 5, 10; 19: 20, 22; 21: 3, 7-9; 22: 3, 15, 18; 23: 22; 24: 13.

Istemo (Iștemo)[t]: Ios. 15: 50.

Istov (Iștov, Tob)[t]: 2 Reg. 10: 6, 8.

Isuhaia (Ieșohaia)[a]: 1 Cron. 4: 36.

Isus, Iisus (Iisus)[a]: Mat. 1, 16, 21, 25; 3: 13, 15, 16; 4: 1, 7, 10, 12; 7: 28; 8: 3, 4, 7, 13, 14, 18, 20, 22, 26, 34; 9: 3, 9, 10, 12, 15, 19, 22, 23, 27, 28, 30, 35; 10: 5; 11: 1, 7; 12: 1, 15, 25; 13: 1, 53, 57; 14: 1, 12, 13, 16, 27, 29, 31; 15: 21, 28, 29, 32; 16: 8, 13, 15, 17, 20, 21, 24; 17: 1, 7-9, 16, 17, 19, 21, 25; 18: 1, 2, 22; 19: 1, 14, 18, 21, 23, 26, 28; 20: 17, 22, 25, 30, 32, 34; 21: 1, 6, 12, 16, 21, 24, 27, 31, 42; 22: 1, 18, 29, 37; 23: 1; 24: 1, 4; 25: 4, 6, 10, 17-19, 26, 31, 34, 36, 50-52, 55, 57, 59, 63, 64, 69, 71, 75; 27: 1, 11, 17, 20, 22, 26, 27, 46, 50, 54, 55, 57; 28: 9, 10, 16, 18; Mc. 1: 1, 9, 14, 17, 24, 25, 41; 2: 5, 8, 15, 17, 19; 3: 7; 5: 13, 15, 20, 21, 27, 30; 6: 4, 30, 34; 8: 17; 9: 1, 3, 4, 7, 14, 24, 26, 38; 10: 5, 14, 18, 21, 23, 24, 27, 29, 38, 42, 47, 49, 51, 52; 11: 6, 7, 33; 12: 17, 24, 29, 34, 35, 41; 13: 2, 5; 14: 6, 18, 22, 27, 48, 53, 55, 60, 62, 72; 15: 1, 5, 15, 34; 16: 1, 6, 19; Lc. 1: 31; 2: 21, 43, 52; 3: 1, 29; 4: 1, 4, 8, 12, 14, 34, 35, 38; 5: 8, 10, 12, 19, 31; 6: 3; 7: 2-4, 6, 9, 19, 40; 8: 28, 30, 35, 38, 46, 50; 9: 33, 36, 41, 43, 47, 50, 58, 62; 10: 29, 30, 37; 13: 12; 14: 13; 18: 19, 24, 31, 37, 38, 40; 19: 3, 5, 9, 35; 20: 3, 34; 22: 51, 52; 23: 8, 20, 25, 26, 28, 34, 42, 43, 46, 52; 24: 3, 15, 19, 26, 36; Io. 1: 17, 36-38, 42, 43, 45, 47, 48, 50; 2: 1-4, 7, 8, 11, 13,. 19, 24; 3: 2, 3, 5, 10, 22; 4: 1, 2, 10, 13, 16, 21, 26, 33, 44, 47, 48, 50, 53, 54; 5: 1, 6, 8, 13-18; 6: 3, 5, 11, 14, 15, 17, 22, 24, 26, 29, 32, 35, 42, 43, 54, 62, 65, 68, 71; 7: 16, 21, 28, 33, 37, 39; 8: 1, 9-12, 14, 19-21, 25, 28, 31, 34, 42, 49, 54, 58; 9: 1, 3, 11, 14, 35, 37, 39, 41; 10: 6, 7, 23, 25, 32, 34; 11: 4, 5, 9, 13, 14, 17, 23, 25, 32, 33, 35, 38-41, 44, 46, 51, 54, 56; 12: 1, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 21-23, 30, 35, 36, 44; 13: 1, 7, 8, 10, 21, 23, 25-27, 31; 14: 6, 9, 23; 16: 19, 31; 17: 1; 18: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 15, 19, 20, 23, 28, 32, 33, 36, 37; 19: 1, 5, 9, 11, 13, 16, 18-20, 25, 26, 28, 30, 38-40, 42; 20: 2, 12, 14-17, 19, 24, 26, 29-31; 21: 1, 4, 5, 7, 10, 12-15, 21-23, 25.

Isvoseth (Ișboșet)[a]: 2 Reg. 2: 8, 10, 12, 15; 3: 7, 8, 14, 15; 4: 5, 8, 12.

Italia (Chitim)[t]: Is. 66: 19; Ezec. 27: 6; v. și Cheftim, Chetim.

Italia[t]: Num. 24: 24.

Ithai (Itai)[a]: 2 Reg. 23: 29.

Ithamar, Itamar (Itamar)[a]: Ieș. 6: 23; 28: 1; 38: 21; Lev. 10: 6, 12, 16; Num. 3: 24; 4: 28, 33; 26: 61; 1 Cron. 24: 1, 3, 4, 5; 1 Ezd. 8: 2.

Iturea (Itureia)[t]: Lc. 3: 1.

Iucal (Iucal)[a]: Ier. 37: 3; 38: 1.

Iudaia (Iehudia, Iudeica)[a]: 1 Cron. 4: 18.

Iudea, Iuda, Iiuda, Iudeia, Iiudea, Iiudeea, Iiuda (Iudeea, Iudea)[t]: 3 Reg. 1: 35; 2 Cron. 2: 7; 9: 11; 11: 3, 10; 15: 8; 16: 1, 7; 17: 2, 6, 7, 9, 14, 19; 23: 2; 24: 23; 25: 5, 10, 12; 26: 1; 27: 4; 30: 6, 12, 24, 25; 31: 1, 6, 20; 32: 9, 12, 23, 25, 33; 34: 3, 5, 9, 26; 35: 21, 24, 27; 36: 23; 1 Ezd. 1: 2, 3, 5, 8; 2: 1; 3: 9; 4: 1, 6; 5: 1, 8; 6: 18; 7: 14; 10: 7, 9, 23; 2 Ezd. 1: 2; 2: 7; 5: 14; 6: 7, 18; 7: 6; 11: 20; Ps. 47: 12; 75: 2; 96: 8; 113: 2 Dan. 5: 13; 14: 32; Ioil 3: 20; 1 Mac. 1: 30, 54; 2: 6; 3: 8; 4: 29, 35; 5: 8, 53, 60, 63, 68; 6: 5, 12, 48, 53; 7: 10, 22, 24, 46, 50; 9: 1, 63, 65, 72; 10: 30, 37, 38, 45; 11: 20, 28, 34; 12: 4, 35, 46, 52; 13: 1, 12, 33; 14: 4, 8; 15: 30; 16: 10, 14; 2 Mac. 1: 10; 11: 5; 13: 13; 14: 12, 14; 15: 22; 3 Ezd. 1: 32; 2: 4, 16; 4: 45; 5: 57, 72; 6: 1; 8: 13; 9: 3, 5; Mat. 2: 1, 5, 6, 22; 2: 22; 3: 5; 4: 25; 19: 1; 24: 16; Mc. 1: 5; 3: 7; 10: 1; 13: 14; Lc. 1: 5, 65; 2: 4; 3: 1; 5: 17; 6: 17; 7: 17; 21: 21; 23: 5, 51; Io. 3: 22; 4: 3, 47, 54; 6: 1; 7: 1; 11: 7.

Iudi (Iehudi)[a]: Ier. 36: 14, 21, 23; v. și Iihud.

Iudith (Iuditha, Iudith)[a]: Fac. 26: 34; Iud. 8: 1, 4, 30; 9: 1; 10: 10, 19; 11: 4; 12: 2, 4, 12, 13, 18; 13: 3, 5, 6, 17, 27; 14: 13, 15; 15: 9, 14; 16: 1, 23-25; Ps. 106: 1.

Iupiter (Jupiter)[h]: 2 Mac. 6: 2.

Iussio[a]: 3 Ezd. 9: 22.

Iuval (Iubal)[a]: Fac. 4: 21.

Izrahie (Izrahia)[a]: 1 Cron. 7: 3.

Izreela (Iesareela)[a]: 1 Cron. 25: 14.

Izvaav (Ișbaal)[a]: 1 Cron. 24: 13.

Izvorul Soarelui (En-Semeș)[t]: Ios. 15: 7; 18: 17.

K

Kedi (Chedeș)[t]: 4 Reg. 15: 29; v. și Chedis.

Keneroth (Chineret)[t]: 3 Reg. 15: 20; v. și Chineret.

L

Laad (Lahad)[a]: 1 Cron. 4: 2.

Laada (Laeda)[a]: 1 Cron. 4: 21.

Laadan, Leedan, Ledan (Ladan, Laedan)[a]: 1 Cron. 7: 26; 23: 7, 8; 26: 21.
Laavim (Lehabim, Lehabimi)[a]: Fac. 10: 13.
Lachedemonia (Lacedemonia)[t]: 2 Mac. 5: 9.
Lahis, Lachis (Lachiș)[t]: Ios. 10: 3, 5, 23, 31-35; 12: 11; 15: 39; 4 Reg. 14: 19; 19: 8; 2 Cron. 11: 9; 25: 27; 32: 9; 2 Ezd. 11: 30; Is. 36: 2; 37: 8; Ier. 34: 7; Mi. 1: 13; v. și Halis.
Lail (Lael)[a]: Num. 3: 24.
Lais (Laiș)[a]: 1 Reg. 25: 44; 2 Reg. 3: 15.
Lais (Laiș)[t]: Jud. 18: 7, 14, 27, 29.
Laisa (Eleasa)[t]: 1 Mac. 9: 5.
Laisa (Laișa)[t]: Is. 10: 30.
Lamasc (Sampsame)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Lameh (Lameh)[a]: Fac. 4: 18, 23, 24. Fac. 5: 25, 26, 28, 30, 31; 1 Cron.1: 3; Lc. 3: 36.
Lamuil (Lamuel, Lemuel)[a]: Prov. 31: 1, 4.
Laomim (Leumim)[a]: Fac. 25: 3.
Lapidoth (Lapidot)[t]: Jud. 4: 4.
Lastheni (Lastene)[a]: 1 Mac. 11: 31, 32.
Latimoth[a]: 3 Ezd. 9: 28.
Latusim (Letușim)[a]: Fac. 25: 3.
Lavan (Laban)[a]: Fac. 24: 29, 50; 25: 20; 27: 43; 28: 2; 29: 5, 10, 19, 21, 26; 30: 27, 31, 24, 40, 42; 31: 1, 2, 19, 22, 33, 43, 47, 48, 55; 32: 4; 46: 25.
Lavan (Laban)[t]: Deut. 1: 1.
Lavana[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Lavanath (Șihor-Libnat)[t]: Ios. 19: 26.
Lavon[a]: 3 Ezd. 5: 21.
Lazar, Lazăr (Lazăr)[a]: Lc. 16: 20, 23-35; Io. 11: 1, 2, 5, 11, 14, 43; 12: 1, 2, 9, 10, 17.
Lățime (Rehobot)[t]: Fac. 26: 22.
Lec (Lacum)[t]: Ios. 19: 33.
Ledan, Leedan (Laedan)[a]: 1 Cron. 23: 7; 26: 21.
Leha (Leea)[a]: 1 Cron. 4: 21.
Leheman (Lehamas)[t]: Ios. 15: 40.
Leheth (Iahat)[a]: 1 Cron. 23: 10, 11.
Lehi[a]: Jud. 15: 9.
Lesim (Leșem)[t]: Ios. 19: 47.
Lessa (Lasa, Leșa)[a]: Fac. 10: 19.
Levahar (Ibhar)[a]: 2 Reg. 5: 15.
Levana (Lebana)[a]: 1 Ezd. 2: 45; 2 Ezd. 7: 48.
Levaoft (Lebaot)[t]: Ios. 15: 32.
Levi, Levii (Levi)[a]: Fac. 29: 24; 34: 25, 30; 35: 23; 46: 11; 49: 5; Ieș. 1: 2; 2: 1; 6: 16; 32: 26, 28; Num. 1: 49; 3: 6, 15, 17; 16: 1, 7, 10; 17: 3, 8, 18: 2, 21, 23; 26: 57, 58, 59; Deut. 10: 8, 9; 21: 5, 27: 12; 31: 9; 33: 8; Ios. 13: 14, 33; 21: 1; 3 Reg. 12: 31; 1 Cron. 2: 1; 6: 1, 16, 38, 43, 47; 12: 26: 15; 21: 6; 23: 24, 27; 24: 20; 1 Ezd. 8: 15, 18; 2 Ezd. 10: 39; Ps. 134: 20; Ecles. 45: 7; Ezec. 40: 46; 48: 31; Zah. 12: 13; Mal. 2: 8; 3 Ezd. 8: 48; 9: 14; 4 Ezd. 1: 3; Mc. 2: 14; Lc. 3: 24, 29; 5: 27, 29.
Leviathan (Leviatan)[h]: Is. 27: 1 4 Ezd. 6: 49.
Levna, Leovna, Lovna (Libna)[t]: Num. 33: 20, 21; Ios. 10: 29, 30, 31, 39; 12: 15; 15: 42; 21: 13; 4 Reg. 8: 22; 19: 8; 23: 31; 24: 18; 1 Cron. 6: 57; 2 Cron. 21: 10; Is. 37: 8; Ier. 52: 1.
Levni, Lovni, Lofni (Libni)[a]: Ieș. 6: 17; Num. 3: 18; 26: 58; 1 Cron. 6: 17, 20, 29.
Levona (Lebona)[t]: Jud. 21: 19.
Lichiia (Licia)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Lidan (Lida, Lod)[t]: 1 Mac. 11: 34, v. și Lod.
Lidia (Lidia, Lud)[t]: Is. 66: 19; Ezec. 30: 5.
Liia, Lia (Lia, Lea)[a]: Fac. 29: 16, 17, 23, 24, 31; 30: 9, 13, 16, 19; 31: 4, 14, 33; 33: 1, 2, 7; 34: 1; 46: 15; 49: 31; Rut. 4: 11.
Limosie[a]: 3 Ezd. 9: 22.
Liptis[t]: 3 Ezd. 5: 21.
Lisania[a]: Lc. 3: 1.
Lisiia, Lisia, Lisie (Lisias)[a]: 1 Mac. 3: 32, 38; 4: 26, 28, 34, 35; 6: 6, 17, 55; 2 Mac. 11: 1, 15, 16, 35; 12: 1; 13: 2, 4, 26; 14: 2.
Lisimac, Lisimah (Lisimah)[a]: Est. 11: 1; 2 Mac. 4: 29, 39-41.
Lithostratos[t]: Io. 19: 13.
Livan (Liban)[t]: Deut. 1: 7, 3: 25; Ios. 1: 4; 9: 1; 11: 17; 12: 7; 13: 5, 6; Jud. 3: 3; 9: 15; 3 Reg. 4: 33; 5: 14; 7: 2; 9: 19; 10: 21; 2 Cron. 2: 8, 16; 8: 6; 9: 20; 25: 18; 1 Ezd. 3: 7; Iud. Ps. 28: 5, 6; 36: 35; 71: 16; 91: 13; 103: 16; 1: 7; Ecles. 24: 17, 20; 39: 18; Cânt. 3: 9; 4: 8, 14, 15; 5: 15; 6: 4; Is. 2: 13; 10: 34; 14: 8; 29: 17; 33: 9; 35: 2; 37: 24; 40: 16: 60: 13; 18: 14; Ier. 22: 6; Ezec. 17: 3; 27: 5; 31: 3; Ose. 14: 8; Na. 1: 4; Ava. 2: 17; Zah. 10: 10; 11: 1; 3 Ezd. 4: 48.
Liveri, Liver (Liber Pater, Dionysos)[h]: 2 Mac. 6: 7; 14: 33.
Livia (Lydia)[t]: Iud. 3: 1.
Liviea, Livia (Libia, Put)[t]: Ezec. 30: 5; Dan. 11: 43; Na. 3: 9.
Locul Plângătorilor (Bochim)[t]: Jud. 2: 1, 5.
Lod[a]: 1 Ezd. 2: 33; 2 Ezd. 11: 34.
Lod[t]: 1 Cron. 8: 12, v. și Lidar.
Lodavar (Lodebar)[t]: 2 Reg. 9: 4, 5; 17: 27.
Loddeu, Loddeiu (Ido)[a]: 3 Ezd. 8: 46, 47.
Lodhadid (Lod)[t]: 2 Ezd. 7: 37; 11: 24.
Lot[a]: Fac. 11: 27, 31; 12: 4, 5; 13: 1, 5, 7, 8, 10-12, 14; 14: 12, 14, 16; 19: 1, 5, 6, 10, 12, 14, 18, 23, 29, 30, 36; Deut. 2: 9, 19; Ps. 82: 9; Ecles. 16: 9; Lc. 17: 28, 29, 32.
Lotam (Lotam)[a]: 1 Cron. 1: 38, 39.
Lotan[a]: Fac. 36: 20, 22, 29.
Lovirea Ozei (Pereț-Uza)[t]: 2 Reg. 6: 8.
Luchie (Lucius)[a]: 1 Mac. 15: 16.
Lud (Lud, Luz)[a]: Fac. 10: 22.
Lud[a]: 1 Cron. 1: 17.
Ludit (Ludim)[a]: Fac. 10: 13.
Luith (Luhit)[t]: Is. 15: 5; 48: 5.
Luza, Luzan (Luz)[t]: Fac. 28: 19; 35: 6; 48: 3; Ios. 16: 2; 18: 13; Jud. 1: 23, 26.

M

Maaddi (Maadai)[a]: 1 Ezd. 10: 34.
Maaha (Maaca)[a]: Fac. 22: 24; 3 Reg. 2: 39; 15: 2, 10, 13; 1 Cron. 2: 48; 3: 2; 7: 15, 16; 8: 29; 9: 35; 11: 43; 27: 16; 2 Cron. 11: 20, 21; 15: 16.
Maaha (Maadea, Maaca)[t]: 2 Reg. 10: 6, 8; 1 Cron. 19: 6, 7.
Maahathi (Maacati)[a]: 4 Reg. 25: 23 v. și Mahati.
Maahatie (Maacat)[a]: Ier. 40: 8.
Maai[a]: 2 Ezd. 12: 35.
Maala (Mahla)[a]: Num. 26: 33; 27: 1; 36: 11; Ios. 17: 3.
Maara Sidonului (Maara, Meara)[t]: Ios. 13: 4.
Maasie, Manasie, Maaseea (Maasia, Maaseia, Mahseia)[a]: 1 Cron. 15: 18; 2 Cron. 26: 11; 2 Ezd. 8: 4, 7; 10: 25; 11: 5, 7; 12: 40, 41; Ier. 21: 1; 29: 21, 24; 32: 12; 35: 4; 37: 3; 51: 59; Bar. 1: 1; 3 Ezd. 8: 36; 9: 31.
Maath (Maat)[a]: Lc. 3: 26.
Maazie, Maazian (Maazia)[a]: 1 Cron. 24: 18; 2 Ezd. 10: 8.
Macaveu, Macavei (Macabeul, Makabi)[a]: 1 Mac. 2: 4; 5: 34; 2 Mac. 2: 20; 5: 27; 10: 1, 16, 19, 21, 25, 30, 35; 11: 6, 7, 15; 12: 15, 19, 20; 13: 24; 14: 6, 30; 15: 7, 21.
Macheda[t]: Ios. 10: 10, 16, 17, 21, 28; 12: 16; 15: 41.
Machedon (Macedon)[a]: 1 Mac. 6: 2.
Machelloth, Machielloth (Mahelot, Milcot)[t]: Num. 33: 25, 26; 1 Cron. 8: 31, 32; 9: 37, 38.
Machenie (Micneia)[a]: 1 Cron. 15: 18, 21.

Machir (Mechir)[a]: 1 Cron. 4: 11.
Machis (Macaț)[t]: 3 Reg. 4: 9.
Macru (Macron)[a]: 2 Mac. 10: 12.
Madai (Madai)[a]: Fac. 10: 2; 1 Cron. 1: 5.
Madan (Medan)[a]: Fac. 25: 2, 4; 1 Cron. 1: 32.
Madava (Medeba)[t]: 1 Mac. 9: 37.
Madiam (Madian)[a]: Is. 9: 4; 10: 26; 60: 6.
Madiam, (Madian)[t]: Fac. 2: 15, 16; 4: 19; 18: 1; Num. 22: 4; 25: 18; Ios. 13: 21; 3 Reg. 11: 18; Ps. 82: 10; Ava. 3: 7.
Madian, Madiam (Madian)[a, t]: Fac. 25: 2, 4; 36: 35; 1 Cron. 1: 32, 33, 46; Jud. 6: 1, 3, 6, 11, 13, 14, 16; 7: 1, 2, 7, 8, 12-15, 23-25; 8: 3, 5, 22, 26, 28; Iud. 2: 16.
Madmena (Madmana)[a]: 1 Cron. 2: 49.
Madon[t]: Ios. 11: 1; 12: 19.
Mafa (Mițpa)[t]: 2 Ezd. 3: 19, v. și Masfa.
Maftana (Matana)[t]: Num. 21: 18, 19.
Magala[t]: 1 Reg. 17: 20.
Magdal (Migdal)[t]: Ieș. 14: 2.
Magdal (Migdol)[t]: Is. 44: 1; 46: 14.
Magdal-Gad (Migdal-Gad)[t]: Ios. 15: 37.
Magdalim (Migdal-El)[t]: Ios. 19: 38.
Magdiil (Magdiel)[a]: Fac. 36: 43; 1 Cron. 1: 54.
Magghedon, Maghedo, Maghed, Magheda (Meghidon, Meghido)[t]: Ios. 12: 21; 17: 11; Jud. 1: 27; 5: 19; 3 Reg. 4: 12; 9: 15; 4 Reg. 9: 27; 23: 30; 2 Cron. 35: 22; Zah. 12: 11; 3 Ezd. 1: 29.
Magheth (Maghed)[t]: 1 Mac. 5: 26, 36.
Magog (Magog)[a]: Fac. 10: 2; 1 Cron. 1: 5.
Magog[h]: Ezec. 38: 2; 39: 6.
Magron (Migron)[t]: 1 Reg. 14: 2; Is. 10: 28.
Mahalon (Mahlon)[a]: Rut. 1: 2, 5; 4: 9, 10.
Mahanaim[t]: Fac. 32: 2.
Maharai[a]: 2 Reg. 23: 28.
Mahat, Mahath (Mahat)[a]: 1 Cron. 6: 35; 2 Cron. 29: 12; 31: 13.
Mahati, Mahatei (Mahat, Maaca)[t]: Ios. 12: 5; 13: 11, 13.
Mahati (Maacat)[a]: 1 Cron. 4: 19.
Mahati (Maacati)[a]: Deut. 3: 14; 2 Reg. 23: 34.
Mahaziot, Mehaziot (Mahaziot)[a]: 1 Cron. 25: 4, 30.
Mahea (Maacha)[a]: 2 Reg. 3: 3.
Mahelift (Mahalat)[a]: Fac. 28: 9.
Maher (Machis)[a]: Fac. 50: 22.
Mahi (Machi)[a]: Num: 13: 16.
Mahida (Mechida, Mehida)[a]: 1 Ezd. 2: 52.
Mahiir, Mahir, Machir (Machir)[a]: Num. 26: 29; 27: 1; 32: 39, 40; 36: 1; Deut. 3: 15; Ios. 13: 31; 17: 1, 3; Jud. 5: 14; 2 Reg. 9: 4, 5; 17: 27; 1 Cron. 2: 21, 23; 7: 14, 15.
Mahmas (Micmaș)[t]: 1 Reg. 13: 2, 5, 11, 16, 23; 14: 5, 31; 1 Ezd. 2: 27; 2 Ezd. 7: 31; 1 Mac. 9: 73; Is. 10: 28.
Mahmethath (Micmetat)[t]: Ios. 16: 6; 17: 7.
Mahol (Macol)[a]: 3 Reg. 4: 31.
Mahola (Mahla)[a]: 1 Cron. 7: 18.
Mahoti (Maacatit)[a]: 2 Reg. 23: 34.
Mahvanai (Macbanai)[a]: 1 Cron. 12: 13.
Mahvena (Macbena)[a]: 1 Cron. 2: 49.
Malachie (Malhia)[a]: 3 Ezd. 9: 44.
Malaheil, Malaeil (Mahalaleel)[a]: 1 Cron. 1: 2; 2 Ezd. 11: 4.
Malahie (Maleahi)[a]: Mal. 1: 1; 4 Ezd. 1: 40.
Malalai (Milalai)[a]: 2 Ezd. 12: 35.
Malaleil (Maleleil, Mahalaleel, Maleleel)[a]: Fac. 5: 13, 15-17; Lc. 3: 37.
Malasar[a]: Dan. 1: 11, 16.
Malcul (Malchia)[a]: 3 Ezd. 9: 32.
Malhu[a]: Io. 18: 10.
Malmon[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Maloh, Maluh (Maluc)[a]: 1 Ezd. 10: 32; 3 Ezd. 9: 30.
Malovan[a]: 3 Ezd. 8: 45.
Mamona[h]: Mat. 6: 24; Lc. 16: 9, 11, 13.
Mamuhan, Mimuhan (Memucan)[a]: Est. 1: 14, 16, 21.
Mamvri, Mamvre (Mamvri, Mamre)[t]: Fac. 13: 18; 14: 13, 24; 18: 1; 23: 17, 19; 25: 9; 35: 27; 49: 30; 50: 13.
Mamvrii (Mamvre, Mamri)[t]: Iud. 2: 14.
Manahat[a]: Fac 36: 23; 1 Cron. 1: 40.
Manahat[t]: 1 Cron. 8: 6.
Manahi, Manahim (Menahem)[a]: 4 Reg. 15: 14, 16, 17, 20-23.
Manaim (Mahanaim)[t]: Ios. 13: 30; 21: 37; 3 Reg. 4: 14; 1 Cron. 6: 80.
Manasie (Manasia)[a]: 2 Cron. 28: 7; 34: 8.
Manasie (Moaseia)[a]: 2 Ezd. 3: 23.
Manasse (Manase)[a, t]: 3 Reg. 4: 13; 4 Reg. 10: 33; 20: 21; 21: 1, 9, 17, 18; 23: 12, 26; 24: 3.
Manasse, Manase (Manase)[t]: Deut. 3: 13, 14; 29: 8; 33: 17; 34: 2.
Manassie, Manasse, Manasie, Manassa, Manase, Manasi (Manase)[a]: Fac. 41: 51; 46: 20; 48: 1, 5, 13, 14, 17, 20; 50: 22; Num. 1: 10, 34; 2: 20; 7: 54; 10: 23; 13: 12; 26: 28, 29, 34; 27: 1; 32: 33, 39-41; 34: 14, 23; 36: 1, 12; Ios. 1: 12; 4: 12; 12: 6; 13: 7, 29, 31; 14: 4; 16: 4, 9; 17: 1, 2, 3, 5-12, 17; 18: 7; 20: 9; 21: 5, 6, 25, 27; 22: 7, 9, 11, 15, 21, 30; Jud. 1: 27; 6: 15, 35; 7: 23; 11: 29; 12: 4; 1 Cron. 3: 13, 14; 5: 18, 23, 26; 6: 61, 62, 70, 71; 7: 14, 29; 9: 3; 12: 19, 20, 31, 37; 27: 20; 2 Cron. 15: 9; 30: 1, 10, 11, 18; 31: 1; 32: 33; 33: 1, 9, 11, 13, 18, 20, 22, 23; 34: 6, 9; 1 Ezd. 10: 30, 33; Iud. 8: 1; Ps. 59: 9; 79: 3; 107: 9; Is. 9: 20; Ier. 15: 4; Ezec. 48: 4, 5; 3 Ezd. 9: 31, 33; Mat. 1: 10.
Manoe (Manoe, Manoah)[a]: Jud. 13: 2, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 19-21; 16: 31.
Manzim[h]: Dan. 11: 38, 39.
Maoh (Maoc)[a]: 1 Reg. 27: 2.
Maon[a]: 1 Cron. 2: 45.
Maon[t]: 1 Reg. 23: 25; 25: 2.
Maonathi (Meonotai)[a]: 1 Cron. 4: 13, 14.
Mapsan (Mibșam)[a]: 1 Cron. 4: 25.
Mara, Marra[t]: Ieș. 12: 23; Num. 33: 8, 9.
Mara[a]: Rut. 1: 20.
Maraie (Meraia)[a]: 2 Ezd. 12: 12.
Maraii (Maharai)[a]: 1 Cron. 27: 13.
Maraioth, Meraioth (Meraiot, Meraioth)[a]: 1 Cron. 6: 6, 7; 8: 11; 2 Ezd. 11: 11; 12: 15.
Maraioth (Merariot)[a]: 1 Ezd. 7: 3.
Mardohee, Mardoheul, Mardoheu, Mardoheiu (Mardoheu, Mordehai)[a]: 1 Ezd. 2: 1; 2 Ezd. 7: 7 Est. 2: 5, 7, 10, 19; 4: 1, 5, 6, 9, 10, 12, 15, 17; 5: 9, 13; 6: 2, 4, 10-13; 7: 9, 10; 8: 1, 2, 7, 9, 15; 9: 3, 20, 23, 29, 31; 10: 3, 4; 11: 2, 12; 12: 4, 6; 13: 7, 8; 15: 1; 16: 13; 2 Mac. 15: 37; 3 Ezd. 5: 8.
Mare (Mareș, Meres)[a]: Est. 1: 14.
Marea cea mare de pre urmă (Marea de Asfințit, Marea Mediterană)[t]: Deut. 34: 1.
Marea Chenerit (Chineret, Lacul Ghenisaret, Marea Tiberiadei)[t]: Num. 34: 11; v. și Chineret, Keneroth.
Marea Galileii, Marea Tiveriadei (Marea Tiberiadei, Marea Galileii, Lacul Ghenisaret)[t]: Mat. 15: 29; Mc. 1: 16; 7: 31; Io. 6: 1; 21: 1.
Marea Mare (Marea Mediterană)[t]: Num. 34: 6, 7; Ios. 15: 11, 47; 16: 3; 23: 4; Ezec. 47: 10, 15, 19, 20.
Marea Pustiei, Marea Pustiii (Marea Sărată, Marea Moartă)[t]: Deut. 3: 17; 4: 49 Ios. 3: 16; 4 Reg. 14: 25.

Marea Răsăritului[t]: Ezec. 47: 17; Ioil 2: 20.
Marea Roșie[t]: Ieș. 9: 19; 13: 18; 15: 4, 22; Num. 14: 25; 21: 4, 14; 33: 10; Deut. 1: 1, 40; 2: 1; Ios. 2: 10; 4: 24; 24: 6; Jud. 11: 16; 3 Reg. 9: 26; 2 Cron. 8: 17; 2 Ezd. 9: 9; Iud. 5: 14; Ps. 105: 7, 9, 22; 135: 13; Înțel. 10: 18; Ier. 49: 21; 1 Mac. 4: 9.
Marea Sărată (Marea cea Sărată, Marea Moartă)[t]: Fac. 14: 3; Num. 34: 3, 12; Ios. 15: 5; 16: 8; 18: 19.
Marea Sodomului (Marea Moartă)[t]: 4 Ezd. 5: 7.
Maresa, Meressa (Mareșa)[a]: 1 Cron. 2: 42; 4: 21.
Maresi, Maresa, Maressa (Mareșa)[t]: 2 Cron. 11: 8; 14: 9, 10; 20: 37; Mi. 1: 15; 2 Mac. 12: 35.
Mareth (Maarat)[t]: Ios. 15: 59.
Maria Magdalena[a]: Mat. 27: 56, 61; 28: 1; Mc. 15: 40, 47; 16: 1, 9; Lc. 24: 10; Io. 19: 25; 20: 1, 11, 15, 16, 18.
Mariem, Maria, Mariia (Mariam, Miriam, Maria)[a]: Ieș. 15: 20; Num. 12: 1, 4, 10, 15: 20: 1; 26: 59; Deut. 24: 9; 1 Cron. 4: 17; Mi. 6: 4; Mat. 1: 16, 18, 20; 2: 11; 13: 55; 27: 56, 61; 28: 1; Mc. 6: 3; 15: 40, 47; 16: 1; Lc. 1: 27, 30, 34, 38, 39, 46, 56; Lc. 2: 5, 16, 19, 34; 10: 39, 42; 24: 10; Io. 11: 1, 2, 5, 19, 20, 28, 31, 32, 45; 12: 3; 19: 25; 20: 11.
Marimuth, Meremoth, Merimoth, Merimuth, Marimoth (Meremot, Merimot)[a]: 1 Ezd. 8: 33; 10: 36; 2 Ezd. 3: 3, 21; 10: 5; 12: 3; 3 Ezd. 9: 34; 4 Ezd. 1: 2.
Marmi (Carmi)[a]: Ios. 7: 1, 17.
Marra (Șemaria)[a]: 3 Ezd. 9: 32.
Marsana (Marsena)[a]: Est. 1: 14.
Marsar[a]: 3 Ezd. 5: 17.
Martha (Marta)[a]: Lc. 10: 38, 40, 41; Io. 11: 1, 5, 19-21, 24, 30, 39, 45; 12: 2.
Masai (Maesai)[a]: 1 Cron. 9: 12.
Masal (Mașal)[t]: 1 Cron. 6: 74.
Masal (Misal)[t]: Ios. 21: 30.
Masaloth (Mesalot)[t]: 1 Mac. 9: 2.
Maserefoth (Miserefot-Maim)[t]: Ios. 11: 8; 13: 6.
Masfe, Masfa, Masfath, Mesfa (Mițpa)[t]: Ios. 11: 3, 8; 13: 26; 15: 38; 18: 26; Jud. 10: 17; 11: 11, 29, 34; 20: 1, 3; 21: 1, 5, 8; 1 Reg. 7: 5-7, 11, 12, 16; 10: 17; 22: 3; 3 Reg. 15: 22; 4 Reg. 25: 23, 25; 2 Cron. 16: 6; 2 Ezd. 3: 7, 19; Ier. 40: 6, 8, 10, 12, 13; 41: 1, 3, 10, 14, 16; 1 Mac. 3: 46; 5: 35.
Masie, Maasie, Masea, Moasea, Maasei (Maaseia)[a]: 1 Ezd. 10: 18, 21, 22, 30; 3 Ezd. 8: 36; 9: 19, 21, 31; v. și Maasie.
Masith[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Masma (Mișma)[a]: Fac. 25: 14; 1 Cron. 1: 30; 4: 25, 26; 3 Ezd. 8: 45.
Masmanaal (Mașmana)[a]: 1 Cron. 12: 10.
Massa (Masa)[a]: Fac. 25: 14; 1 Cron. 1: 30.
Matatie, Mathathie, Mathatie, Mathie (Matatia)[a]: 1 Cron. 9: 31; 15: 18, 21; 16: 5; 25: 3, 21; 1 Mac. 2: 1, 7, 14, 16, 17, 19, 24, 39, 45, 49; 3: 1; 11: 70; 14: 29; 16: 14; 2 Mac. 14: 19; Lc. 3: 25, 26, 31.
Mathamie, Mathanie, Mathene, Methanie (Matania)[a]: 4 Reg. 24: 17; 2 Cron. 20: 14; 1 Ezd. 10: 26, 27, 30, 37; 2 Ezd. 11: 17; 12: 8, 25, 34; 13: 13; 3 Ezd. 9: 34.
Mathainiav (Matania)[a]: 1 Cron. 25: 4.
Mathan, Mathana (Matan)[a]: 4 Reg. 11: 18; 2 Cron. 23: 17; Ier. 38: 1; Mat. 1: 15; Lc. 3: 29.
Mathanai (Matanai)[a]: 2 Ezd. 12: 19.
Mathanai (Matnai)[a]: 1 Ezd. 10: 33, 37.
Mathanail (Natanael)[a]: 2 Ezd. 12: 21, 35; v. și Nathanail.
Mathanie (Matania)[a]: 1 Ezd. 10: 30, 37.
Mathat (Matat)[a]: Lc. 3: 23.
Mathatha (Matata)[a]: 1 Ezd. 10: 33.
Mathathie, Mathatie (Matitia)[a]: 1 Ezd. 10: 43; 2 Ezd. 8: 4; 3 Ezd. 9: 31, 33, 35, 43.
Matheiu, Mathei (Matei)[a]: Mat. 9: 9; 10: 3; Mc. 3: 18; Lc. 6: 15; 8: 2.
Mathusal (Matusal, Matusala, Metușaiel)[a]: Fac. 14: 18, Lc. 3: 37.
Mathusala, Matusalim (Matusalem, Metusala, Metușelah)[a]: Fac. 5: 22, 24-27, 1 Cron. 1: 3.
Matred, Matrid (Matred)[a]: Fac. 36: 39; 1 Cron. 1: 50.
Mauman (Mehuman)[a]: Est. 1: 10.
Maviail (Metuiael)[a]: Fac. 4: 18.
Mavsam, Mavzam (Mibsam)[a]: Fac. 25: 13; 1 Cron. 1: 29.
Mavsar, Mazar (Mibțar)[a]: Fac. 36: 42; 1 Cron. 1: 53.
Meadea, Meadiia, Mediia, Medina, Media (Media)[t]: 1 Ezd. 6: 2; 1 Mac. 6: 56; 14: 1, 2; Is. 21: 2; 3 Ezd. 3: 1, 14.
Meaha, Maaha (Abel-Beth-Maaca)[t]: 4 Reg. 15: 29.
Meassa[t]: 4 Reg. 11: 6.
Medad[a]: Num. 11: 26, 27.
Medava (Medeba)[t]: Num. 21: 30; Ios. 13: 9, 16; 1 Cron. 19: 7; Is. 15: 2.
Meddin (Midin)[t]: Ios. 15: 61.
Medemena (Madmana)[t]: Ios. 15: 31; Is. 10: 31.
Medie (Noadia)[a]: 3 Ezd. 8: 64.
Meeda (Meeda)[a]: 3 Ezd. 5: 32.
Meetavil, Meetavel (Mehetabel, Mehetabeel)[a]: Fac. 36: 39; 1 Cron. 1: 50.
Mefaan[t]: Ios. 13: 18.
Mefaath, Mefaat (Mefaat)[t]: Ios. 21: 36; 1 Cron. 6: 79; Is. 10: 28.
Mefsos, Memfeos, Memfis (Nof)[t]: Is. 19: 13; Ier. 2: 16; 44: 1; 46: 14; v. și Alixandria, Memfis.
Megfie (Magpiaș)[a]: 2 Ezd. 10: 20.
Mehdeatocor[a]: 3 Ezd. 5: 8.
Mehnedevai (Macnadabai)[a]: 1 Ezd. 10: 40.
Mehom (Milcom)[h]: 4 Reg. 23: 13.
Meiarcon (Me-Arcon)[t]: Ios. 19: 46.
Meleh (Melec)[a]: 1 Cron. 9: 41.
Melha (Milca)[a]: Num. 26: 33; 27: 1; 36: 11; Ios. 17: 3.
Melhi[a]: Lc. 3: 24, 28.
Melhie, Mehile, Melchie (Melchia, Malchia)[a]: 1 Cron. 6: 40; 8: 12; 24: 9; Iud. 8: 1; 1 Ezd. 10: 25, 31; 2 Ezd. 3: 11, 14, 30; 10: 3; 11: 12; 12: 41; Ier. 21: 1; 38: 1, 6; 3 Ezd. 9: 32.
Melhiel (Melchiel)[a]: Fac. 46: 17.
Melhiil (Malchiel, Malhiel)[a]: Num. 26: 45; 1 Cron. 7: 31.
Melhisedec (Melhisedec, Melchisedec, Melkițedek)[a]: Fac. 14: 18; Ps. 109: 4.
Melhisua (Melchișua, Malchișua)[a]: 1 Reg. 14: 49; 31: 2.
Melhom (Malcom, Milcom)[h]: Ier. 49: 1, 3.
Melhom[a]: 1 Cron. 20: 2; Am. 1: 15; Sof. 1: 5.
Melia (Melea)[a]: Lc. 3: 31.
Mello, Mellon (Milo)[t]: Jud. 9: 6, 20; 2 Reg. 5: 9; 3 Reg. 9: 15, 24; 11: 27; 4 Reg. 12: 20; 1 Cron. 11: 8; 2 Cron. 32: 5.
Melma (Micmaș)[a]: 2 Ezd. 11: 31; v. și Mahmas.
Melothi (Maloti)[a]: 1 Cron. 25: 4.
Meltie (Melatia)[a]: 2 Ezd. 3: 7.
Meluh, Melluh (Maluc)[a]: 1 Ezd. 10: 29; 2 Ezd. 10: 4, 27; 12: 2.
Memfis (No, Memfis, Nof)[t]: Is. 19: 13; Ier. 2: 16; 41: 1; 46: 14; Ezec. 30: 13, 16; Ose. 9: 6; v. și Alexandria.
Menelai, Menelae (Menelau)[a]: 2 Mac. 4: 23, 27, 29, 32, 34, 39, 43, 44, 45, 47, 50; 5: 5, 15, 23; 2 Mac. 11: 29, 32; 13: 3, 7.
Menestha (Menesteu)[a]: 2 Mac. 4: 21.
Menna (Mena)[a]: Lc. 3: 31.
Mennith (Minit)[t]: Jud. 11: 33.
Merala (Maraala)[t]: Ios. 19: 11.

N

Navohodonosor, Navohodonozor, Navuhodonosor, Nabohodonosor (Nabucodonosor, Nebucadnețar)[a]: 4 Reg. 24: 1, 10, 11; 25: 1, 22; 1 Cron. 6: 15; 2 Cron. 36: 6, 10, 13; 1 Ezd. 1: 7; 2: 1; 5: 12, 14; 6: 5; 2 Ezd. 7: 6; Est. 2: 6; 11: 4; Iud. 1: 5, 7, 10, 12; 2: 1, 4; 3: 2, 13; 5: 29; 6: 2, 4; 11: 1, 5, 21; 14: 16; Ier. 21: 2, 7; 22: 25; 24: 1; 25: 1, 9; 27: 6, 8; 28: 2, 11, 14; 29: 1, 3, 21; 34: 1; 35: 11; 37: 1; 39: 1, 5, 11; 43: 9; 44: 30; 46: 2, 13, 26; 49: 28, 30; 50: 17; 52: 4, 12, 29, 30; Bar. 1: 9, 11, 12; 5: 1; Ezec. 26: 7; 29: 18, 19; 30: 10; Dan. 1: 1, 18; 2: 1, 28, 46; 3: 1-3, 5, 7, 9, 13, 14, 16, 19, 91, 93, 95; 4: 1, 15, 25, 28, 30, 31, 34; 5: 2; 3 Ezd. 1: 40, 41, 45, 48; 2: 10; 5: 7; 6: 15, 18, 26.
Navoth (Nabot)[a]: 3 Reg. 21: 1, 2, 3, 4, 7-9, 12-16, 18, 19; 4 Reg. 9: 21, 25, 26.
Navusezvan (Nebușazban)[a]: Ier. 39: 13.
Navuzardan, Nevuzardan (Nebuzaradan)[a]: 4 Reg. 25: 8, 11, 20; Ier. 39: 10, 11, 13; 41: 10; 43: 6; 52: 12, 15, 16, 26, 30.
Nazareth (Nazaret)[t]: Mat. 2: 23; 4: 13; 21: 11; Mc. 1: 9; Lc. 1: 26; 2: 4, 39, 51; 4: 16; Io. 1: 45, 46.
Năpaste (Esec)[t]: Fac. 26: 20.
Nechiv (Adami-Necheb)[t]: Ios. 19: 33.
Necoda[a]: 1 Ezd. 2: 48, 60; 2 Ezd. 7: 50, 62.
Neeman (Neeman, Naaman)[a]: 4 Reg. 5: 1, 2, 4, 6, 9, 11, 17, 23, 27; Lc. 4: 27.
Neemia, Neemie (Neemia, Nehemia)[a]: 1 Ezd. 2: 1; 2 Ezd. 3: 16; 7: 7, 69; 8: 9; 10: 1; 12: 26; 47; Ecles. 49: 15; 2 Mac. 1: 18, 20, 21, 24, 31, 33, 36; 2: 13; 3 Ezd. 5: 8, 40.
Nefathdor (Nafat-Dor, Ținutul Dor)[t]: 3 Reg. 4: 11.
Nefeg (Nefeg)[a]: Ieș. 6: 21.
Nefi (Nefai)[t]: 2 Mac. 1: 36.
Neftali, Nefthali, Nethali, Netali, Nethalim, Neftal (Neftali)[a]: Fac. 30: 8; 35: 25; 46: 24; 49: 21; Ieș. 1: 4; Num. 1: 15, 42; 2: 29; 7: 78; 10: 27; 13: 15; 26: 48, 50; 34: 28; Deut. 27: 13; 33: 23; 34: 2; Ios. 19: 32, 39; 20: 7; 21: 6, 32; 1 Cron. 2: 2; 6: 62, 76; 12: 34, 40; 2 Cron. 16: 4; 34: 6; Tob. 1: 1, 4; 7: 3; Is. 9: 1; Ezec. 48: 3, 4, 34; Ps. 67: 28; Mat. 4: 13, 15, v. și Nethali.
Neftha (Neftar)[t]: 2 Mac. 1: 36.
Nefusim (Nefisim, Nefusim)[a]: 1 Ezd. 2: 51; 2 Ezd. 7: 52.
Nehanarus[a]: 3 Ezd. 5: 18.
Nehaon (Neco, Necao)[a]: 4 Reg. 23: 29, 33, 34, 35; 2 Cron. 35: 20, 22; Ier. 46: 2.
Nehealeshol, "Răpegiunea Strugurului" (Eșcol)[t]: Num. 13: 25.
Nehiil (Neiel)[t]: Ios. 19: 27.
Nehodaichi (Necoda)[a]: 3 Ezd. 5: 37.
Neman (Neeman, Naaman)[a]: Lc. 4: 27.
Nemrim (Nimrim)[t]: Is. 15: 6; Ier. 48: 34.
Nemrod, Nerod (Nimrod)[a]: Fac. 10: 8, 9; 1 Cron.1: 10; Mi. 5: 6.
Nepopars[a]: 3 Ezd. 5: 18.
Nepueteni (Sitna)[t]: Fac. 26: 21.
Ner[a]: 1 Reg. 14: 50, 51; 26: 5, 14; 2 Reg. 2: 8, 12; 3: 6, 23, 25, 28, 37; 3 Reg. 2: 32; 1 Cron. 8: 33; 9: 36; 26: 28.
Nereghel, Nereghil (Nergal-Șarețer)[a]: Ier. 39: 3.
Nerghil (Nergal)[h]: 4 Reg. 17: 30.
Neri, Nerie (Neria, Neriia)[a]: Ier. 32: 12, 16; 36: 4, 14, 32; 43: 3, 6; 44: 1; 51: 59; Bar. 1: 1.
Nesiv (Neșib)[t]: Ios. 15: 43.
Nesroc, Nesruh (Nisroc)[h]: 4 Reg. 19: 37; Is. 37: 38.
Nethali (Neftali)[a, t]: 3 Reg. 4: 15; 7: 14; 15: 20; 4 Reg. 15: 29, v. și Neftali.
Nethali (Neftali)[t]: Jud. 1: 33; 4: 6, 10; 5: 18; 6: 35; 7: 23.
Nethan, Nathan (Netan)[a]: 1 Ezd. 8: 16; 3 Ezd. 8: 45.
Nethoa (Neftboah)[t]: Ios. 18: 15.
Nethuim (Naftuhim)[a]: Fac. 10: 23.
Netofati (Netofat)[t]: Ier. 40: 8.
Netra (Nimra)[t]: Num. 32: 3.
Netufa (Netofa)[a]: 2 Ezd. 7: 26; 12: 28.
Netufa (Netofa)[t]: 1 Ezd. 2: 22.
Nevahaz (Nivahaz, Nibhaz)[h]: 4 Reg. 17: 31.
Nevai (Nebai)[a]: 2 Ezd. 10: 19.
Nevallat (Nebalat)[a]: 2 Ezd. 11: 34.
Negvis (Magbiș)[a]: 1 Ezd. 2: 30.
Nevo, Nevon (Nebo)[a]: 1 Ezd. 2: 29; 10: 43.
Nevo, Nivo (Nebo)[t]: Deut. 32: 49; 34: 1; 1 Cron. 5: 8; 2 Ezd. 7: 33.
Nevsan (Nibșan)[t]: Ios. 15: 62.
Nicanor, Nicamor (Nicanor)[a]: 1 Mac. 3: 38; 7: 26, 28, 31-33, 39, 43, 47; 9: 1; 2 Mac. 8: 9, 10, 12, 14, 23, 24, 34; 9: 3; 12: 2; 14: 12, 14, 17, 18, 23, 26-28, 30, 37, 39; 15: 1, 6, 25, 28, 30, 32, 33, 35, 38.
Nicodim[a]: Io. 3: 1, 4, 9; 7: 50; 19: 39.
Nil[t]: Is. 23: 3.
Ninive, Ninivea, Ninevea: Fac 10: 11, 12; 4 Reg. 19: 36; Iud. 1: 5; Tob. 1: 11; 7: 3; 11: 1; 14: 2, 6, 14; Is. 37: 37; Iona 1: 2; 3: 2-4, 6, 7; 4: 11; Na. 1: 1; 2: 8; 3: 7.
Nireane (Aram)[t]: Am. 1: 5.
Niri (Neri)[a]: Lc. 3: 27.
Noa[a]: Num. 26: 33; 27: 1; 36: 11; Ios. 17: 3; 19: 13.
Noadaia, Noadie (Noadia): 1 Ezd. 8: 33; 2 Ezd. 6: 14.
Noe (Noe)[a]: Fac. 5: 29, 30, 32; 6: 8, 9, 13, 22; 7: 5, 7, 9, 11, 13, 15, 23; 8: 1, 6, 13, 15, 18, 20; 9: 1, 8, 17-20, 24, 28; 10: 32; 1 Cron. 1: 4; Ecles. 44: 17; Is. 54: 9; Ezec. 14: 14, 20; 4 Ezd. 3: 11; Lc. 3: 36; 17: 26, 27.
Noema (Noema)[a]: Fac. 4: 22.
Noemi[a]: Rut. 1: 2, 3, 15, 18, 19, 20, 21, 22; 2: 6, 20; 3: 18; 4: 3, 9, 14, 16, 17.
Nofea (Nofa)[t]: Num. 21: 80.
Nofet (Nefet)[t]: Ios. 17: 11.
Noga (Nogah, Noga)[a]: 1 Cron. 14: 6.
Nohaa[a]: 1 Cron. 8: 2.
Nohesta (Nehușta)[a]: 4 Reg. 24: 8.
Nohestan (Nehuștan)[h]: 4 Reg. 18: 4.
Noimam (Naaman)[a]: Num. 26: 40.
Nomeu[a]: 3 Etd. 9: 32.
Noran[t] (Naaran)[a]: 1 Cron. 7: 28.
Novi (Nevo)[a]: 3 Ezd. 9: 35.
Novi, Nov (Nob)[t]: Is. 10: 32, 2 Ezd. 11: 34.
Novi (Nobah)[a]: Jud. 8: 11; 3 Ezd. 9: 35.
Novi (Nobah)[t]: Num. 32: 42.
Novi (Nobe, Nob)[t]: 1 Reg. 22: 9, 11, 19.
Nuae[a]: 3 Ezd. 9: 32.
Numenie (Numeniu)[a]: 1 Mac. 12: 16; 14: 22, 24; 15: 15.
Nun[a]: Ieș. 33: 11; Num. 11: 28; 13: 9, 17; 14: 6, 30, 38; 27: 18; 32: 12, 28; 34: 17; Deut. 1: 38; 31: 23; 32: 44; 34: 9; Ios. 1: 1; 2: 1, 23; 6: 6; 14: 1; 17: 4; 19: 49, 51; 21: 1; 24: 29; Jud. 2: 8; 3 Reg. 16: 34; 1 Cron. 7: 27; 2 Ezd. 8: 17.
Nunorodulmieu (Lo-Ami, Nu-i Poporul Meu)[a]: Ose. 1: 9, 10.

O

Odaie, Odie (Hodia)[a]: 2 Ezd. 8: 7; 10: 10, 13, 18.
Odaie, Oduie (Hudavia, Hodva)[a]: 2 Ezd. 7: 44; 9: 5.
Odaream (Odomir)[a]: 1 Mac. 9: 66.
Odoia, Oduia (Hodavia)[a]: 1 Cron. 3: 24; 5: 24; 9: 7.
Odolam, Oddola, Odollam, Odolla, Odulam (Odolam, Adulam)[t]: Ios. 12: 15; 1 Reg. 22: 1; 2 Reg. 23: 13; 1 Cron. 11: 15; 2 Cron. 11: 7; 2 Ezd. 11: 30; Mi 1: 15; 2 Mac. 12: 38.

Odovie (Hodavia)[a]: 1 Ezd. 2: 40.
Ofaz (Ofir, Ufaz)[t]: Ier. 10: 9.
Ofel (Poarta Apelor, Ofel)[t]: 2 Cron. 27: 3; 33: 14; 2 Ezd. 3: 26; 11: 21.
Ofer (Efer)[a]: Fac. 25: 4.
Ofer (Hefer)[a]: Ios. 12: 17.
Ofi (Efai)[a]: Ier. 40: 8.
Ofim (Hupim)[a]: Fac. 46: 21.
Ofir[a]: Fac. 10: 29; 1 Cron. 1: 23.
Ofir[t]: 3 Reg. 9: 28; 10: 11; 22: 49; 4 Reg. 14: 25; 2 Cron. 8: 18; 9: 10.
Ofni[a]: 1 Cron. 26: 7.
Ofra[a]: 1 Cron. 4: 14.
Og[a]: Num. 21: 33; Deut. 1: 4; 3: 1, 3, 4, 10, 11, 13; 29: 7; 31: 4; Ios. 2: 10; 3 Reg. 4: 19; Ps. 134: 11; 135: 20; 2 Ezd. 9: 22.
Oham (Hoham)[a]: Ios. 10: 3.
Oholi (Ahlai)[a]: 1 Cron.11: 41.
Ohozath (Ahuzat)[a]: Fac. 26: 26.
Ohozie, Ohozia, Iohaz (Ohozia, Ahazia)[a]: 3 Reg. 22: 40, 50, 52; 4 Reg. 1: 1, 5, 18; 8: 25, 26, 29; 9: 16, 23, 27; 10: 13; 11: 1, 2; 13: 1, 13; 1 Cron. 2: 11; 2 Cron. 20: 35, 37; 21: 17; 22: 1, 2, 6-9, 11.
Ohram, Ohran (Ocran)[a]: Num. 1: 13; 2: 27; 7: 72, 77; 10: 26.
Ol (Iareb)[t]: Ose. 10: 6.
Ola (Ula)[a]: 1 Cron.7: 39.
Olam (Meșulam)[a]: 3 Ezd. 9: 30.
Oldam (Hulda)[a]: 2 Cron. 34: 22.
Olior[a]: 3 Ezd. 5: 8.
Olon (Holon): Ios. 15: 51.
Omar[a]: Fac. 36: 11; 1 Cron. 1: 36.
Omrai (Omri)[a]: 1 Cron. 9: 4.
Onam, Onan (Onan)[a]: Fac. 36: 29; 38: 4, 8; 46: 12; Num. 26: 19; 1 Cron. 1: 40; 2: 26, 28.
Onie, Onia (Onia)[a]: Ecles. 50: 1; 1 Mac. 12: 7, 8, 19, 20; 2 Mac. 3: 1, 19, 31, 33; 4: 1, 4, 7, 33, 34, 37, 38; 15: 12, 14.
Ono, Onu (Ono)[t]: 1 Cron. 8: 12; 1 Ezd. 2: 33; 2 Ezd. 6: 2; 7: 37; 11: 35.
Ooliav (Oholiab)[a]: Ieș. 31: 6; 35: 34; 36: 1; 38: 23.
Oolivema, Oolimava, Ooliva (Olibama, Oholibama)[a]: Fac. 36: 2, 5, 14, 18, 25, 41; 1 Cron. 1: 52.
Oolla (Ohola)[a]: Ezec. 23: 4, 5, 26, 44.
Oolliva (Oholiba)[a]: Ezec. 23: 4, 11, 22, 26, 44.
Oozam (Ahuzam)[a]: 1 Cron. 4: 6.
Orfa (Orfa, Orpa)[a]: Rut. 1: 4, 14.
Oriv (Horeb, Oreb)[t]: Is. 10: 26; 4 Ezd. 2: 33.
Oriv (Orev, Oreb)[a]: Jud. 7: 25; 8: 3; Ps. 82: 12.
Oriza[a]: 3 Ezd. 9: 34.
Ornan[a]: 1 Cron. 21: 15, 18, 20, 21, 23, 25, 28; 2 Cron. 3: 2.
Oronaim (Horonaim)[t]: Is. 15: 5; 48: 3, 5, 34.
Orori (Arar)[t]: 2 Reg. 23: 33.
Orthosiada (Ortosia)[t]: 1 Mac. 15: 37.
Osai (Hoșai)[a]: Ier. 42: 1; 43: 2.
Osaie (Hoșaia)[a]: 2 Ezd. 12: 32.
Osee, Osei, Ozia (Osea, Hozea, Hosea)[a]: 4 Reg. 15: 30; 17: 1, 3, 4, 6; 18: 1, 9, 10; 2 Ezd. 10: 23; Ose. 1: 1, 2; 3 Ezd. 5: 38; 4 Ezd. 1: 39; 13: 40.
Osie, Osei (Osia, Hosea, Hoșeia)[a]: Num. 13: 9, 17; 1 Cron. 27: 20.
Osor (Hațor)[t]: 1 Mac. 11: 67, v. și Asor.
Othei (Utai)[a]: 1 Cron. 9: 4.
Othni (Otni)[a]: 1 Cron. 26: 7.
Otholie (Atalia)[a]: 1 Cron. 8: 26.
Othoniil, Otoniil (Otniel)[a]: Ios. 15: 17; Jud. 1: 13; 3: 9, 11; 1 Cron. 4: 13.
Othir (Hotir)[a]: 1 Cron. 25: 4, 28.Ovai[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Ovdie, Ovadie, Ovedie (Obadia)[a]: 1 Cron. 3: 21; 7: 3; 8: 38; 9: 1, 44; 12: 9; 2 Cron. 17: 7; 1 Ezd. 8: 9; 2 Ezd. 10: 5; 12: 25.
Oved (Ebed)[a]: Jud. 9: 26, 28, 30, 31, 35.
Oved, Ovid (Obed, Iobed)[a]: Rut. 4: 17, 21, 22; 1 Cron. 2: 12, 37, 38; 11: 46; 26: 7; 2 Cron. 15: 1, 8; 23: 1; 28: 9; Mat. 1: 5; Lc. 3: 32.
Ovededom (Obed-Edom)[a]: 2 Reg. 6: 10-12 1 Cron. 13: 13, 14; 15: 18, 21, 24, 25; 16: 5, 38; 26: 4, 8, 15; 2 Cron. 25: 24.
Ovni, Ofni (Hofni, Ofni)[a]: 1 Reg. 1: 3; 2: 34; 4: 4, 11, 17.
Ovoth (Obot)[t]: Num. 21: 10; 33: 43, 44.
Oza (Uza)[a]: 2 Reg. 6: 3, 6, 7; 4 Reg. 21: 18, 26; 1 Cron. 6: 29; 8: 7; 13: 7, 9-11.
Ozaie (Oziel)[a]: Iud. 8: 1.
Ozaziu (Azazia)[a]: 1 Cron. 15: 21; 27: 20.
Ozeansara (Uzen-Șeera)[t]: 1 Cron. 7: 24.
Ozi (Izia)[a]: 3 Ezd. 9: 26.
Ozi (Uzai)[a]: 2 Ezd. 3: 25.
Ozi (Uzi)[a]: 1 Cron. 6: 5, 6, 51; 7: 2, 3, 7; 1 Ezd. 7: 4.
Oziav (Iaazia)[a]: 1 Cron. 24: 26, 27.
Ozie (Azaria, Osea)[a]: 4 Reg. 15: 30, 32, 33.
Ozie (Ozia,)[a]: Is. 1: 1; 6: 1; Ose. 1: 1; Am. 1: 1; Zah. 14: 5; Mat. 1: 8, 9.
Ozie (Ozia, Azaria)[a]: 2 Cron. 26: 1, 2, 8, 9, 14, 18, 19, 21-23; 27: 2.
Ozie (Uzia, Ozia)[a]: 1 Cron. 6: 24; 11: 44; 27: 25; 1 Ezd. 10: 21.
Ozie (Uzzi)[a]: 3 Ezd. 1: 2; 4 Ezd. 1: 2.
Oziel, Oziil, Ozill (Uziel)[a]: Ieș. 6: 18, 22; Lev.10: 4; Num. 3: 19, 30; 1 Cron. 6: 2, 18; 7: 7; 15: 10, 20; 23: 20, 24: 24; 25: 4; 2 Cron. 29: 14.
Oziia, Ozie (Oziaș)[a]: Iud. 6: 11, 19; 7: 12, 23; 8: 9, 28, 34; 10: 6; 13: 23; 15: 5.
Oziil (Oziel)[a]: 3 Ezd. 1: 9.
Ozui[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Ozni[a]: Num. 26: 16.
Ozriil (Azriel)[a]: 1 Cron. 27: 19.

P

Paher (Gahar)[a]: 2 Ezd. 7: 49.
Palmira (Palmira, Tadmor)[t]: 3 Reg. 9: 18; 2 Cron. 8: 4.
Pamfiliia (Pamfilia)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Patrocle (Patrocle)[a]: 2 Mac. 8: 9.
Pearsia, Perside, Persida (Persia)[t]: 1 Mac. 6: 1, 5, 56; 2 Mac. 1: 12, 13, 19, 20; 9: 21; 3 Ezd. 3: 1.
Pedon (Padon)[a]: 3 Ezd. 5: 32.
Pelie[a]: 3 Ezd. 9: 34.
Pelusion (Sin)[t]: Ezec. 30: 15, 16.
Perseanul (Perseu)[a]: 1 Mac. 8: 5.
Perseapolis (Persepolis)[t]: 2 Mac. 9: 2.
Petru[a]: Mat. 4: 18; 8: 14; 10: 2; 14: 28, 29; 15: 15; 16: 16, 18, 22, 23; 17: 1, 4, 23; 18: 21; 19: 27; 26: 33, 35, 37, 40, 58, 69, 73, 75; Mc. 3: 15; 5: 37; 8: 29, 32, 33; 9: 1, 4; 10: 28; 11: 21; 13: 3; 14: 29, 33, 37, 54, 66, 67, 70, 72; 16: 7: Lc. 5: 8; 6: 14; 8: 6, 51; 9: 20, 28, 32, 33; 12: 41; 18: 28; 22: 8, 34, 54, 55, 58, 60-62; 24: 12; Io. 1: 40, 42, 44; 6: 8, 69; 13: 6, 8, 9, 24, 36, 37; 18: 10, 11, 15-18, 25, 27; 20: 2-4, 6; 21: 3, 3, 7, 11, 15, 17, 20, 21.
Piatra Agiutoriului (Eben-Ezer)[t]: 1 Reg. 4: 1; 5: 1; 7: 12.
Piatra ce Desparte (Stânca Despărțirii, Sela-Hamahlecot)[t]: 1 Reg. 23: 28.
Piatra Oriv (Țur-Oreb)[t]: Jud. 7: 25.
Pilat din Pont, Pilat (Ponțiu Pilat)[a]: Mat. 27: 2, 13, 17, 22, 24, 58, 62, 65; Mc. 15: 1, 2, 4, 5, 9, 12, 14, 15, 43, 44; Lc.

3: 1; 13: 1; 23: 1, 3, 4, 6, 12, 13, 20, 24, 52; Io. 18: 29, 31, 33, 35, 37, 38; 19: 1, 4, 6, 8, 10, 12, 13, 15, 21, 22, 31, 38.
Pilia (Macteş)[t]: Sof. 1: 11.
Poarta Apelor[t]: 2 Ezd. 3: 26; 8: 1, 3, 16; 12: 36, v. şi Ofel.
Poarta Cailor[t]: 2 Ezd. 3: 28.
Poarta Fântânii[t]: 2 Ezd. 2: 14; 3: 15; 12: 35.
Poarta Gunoiului[t]: 2 Ezd. 2: 13; 3: 14; 12: 31.
Poarta Peştilor[t]: 2 Ezd. 3: 3; 12: 38; Sof. 1: 10.
Poarta Străjii[t]: 2 Ezd. 12: 38.
Poarta Vălii, Poarta Văii[t]: 2 Ezd. 2: 13, 15; 3: 13.
Pont (Elasar)[t]: Fac. 14: 1, 9.
Posidonie (Posidoniu)[a]: 2 Mac. 14: 19.
Priap[h]: 3 Reg. 15: 13; 2 Cron. 15: 16.
Prisosinţă (Şibea = "Jurământul")[t]: Fac. 26: 33.
Ptolomaide, Ptolemaide (Ptolemaida)[t]: 1 Mac. 5: 15, 22, 55; 10: 1, 39, 56-58; 11: 22, 24; 12: 45, 48; 13: 12; 2 Mac. 13: 24, 25.
Ptolomeiu Evergheteanul (Ptolomeu Everghetul)[a]: Ecles. Prolog.
Ptolomeiu, Ptolemeu (Ptolomeu)[a]: Est. 11: 1; 1 Mac. 1: 19; 3: 38; 10: 51, 55, 57; 11: 3, 8, 13, 15-18; 12: 45; 15: 16; 16: 11, 16, 18; 2 Mac. 1: 10; 4: 21, 45, 46; 8: 8; 9: 29.
Putifar (Poti-Fera)[a]: Fac. 41, 45, 50; 46: 20.
Putifar (Putifar)[a]: Fac. 37: 38; 39: 1.
Puţul Celui ce vieţuieşte şi mă vede (Lahai-Roi)[t]: Fac. 16: 4.
Puţul Jurământului (Beer-Şeba)[t]: Fac. 46: 1, 5.

R

Raae, Raaieia (Reaia)[a]: 1 Ezd. 2: 47; 2 Ezd. 7: 50.
Raamie (Raamia)[a]: 2 Ezd. 7: 7.
Raana[a]: 3 Ezd. 9: 31.
Raav (Rahav)[a]: Ps. 86: 4.
Rabna[a]: 3 Ezd. 9: 31.
Rafa (Rafa, Refah)[a]: 1 Cron. 7: 25; 8: 2, 27; 20: 6, 7.
Rafaia, Rafaie (Refaia)[a]: 1 Cron. 7: 2; 9: 43; 2 Ezd. 3: 9.
Rafail (Rafael)[a]: 1 Cron. 26: 7.
Rafail (Rafael)[h]: Tob. 3: 25; 5: 17; 6: 16; 8: 3; 9: 6; 11: 4, 7; 12: 15.
Rafaim (Refaim)[t]: 2 Reg. 5: 18, 22; 1 Cron. 11: 15; 14: 9; 20: 4; Iud. 8: 1; Is. 17: 5.
Rafaim, Rafeim (Refaimi, Refaim)[a]: Fac. 14: 5; Ios. 12: 4; 13: 12; 15: 8; 17: 15; 18: 16.
Rafide, Rafidim, Rafidin (Rafidim, Refidim)[t]: Ieş. 17: 8; 19: 2; Num. 33: 14, 15.
Rafon (Rafon)[t]: 1 Mac. 5: 37.
Ragau[t]: Iud. 1: 6.
Ragav (Ragav, Ragam)[a]: Lc. 3: 35.
Raghies, Raghes (Ragheşul Mediei)[t]: Tob. 1: 16; 3: 7; 4: 21; 5: 8, 14; 9: 3, 6.
Raghim[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Raguil, Rahuil, Rauil, Reguel (Raguel, Reuel)[a]: Fac. 36: 4, 10, 13, 17; Ieş. 2: 18; Num. 10: 29; 1 Cron. 1: 35; 9: 8; Tob. 3: 7; 6: 11; 7: 1, 2, 4-6, 9, 11, 13, 18; 8: 11, 13, 16, 20, 23, 24; 9: 5, 8; 10: 8, 10; 14: 15.
Rahal (Racal)[t]: 1 Reg. 30: 39.
Rahan (Harim)[a]: 2 Ezd. 10: 27.
Rahav (Rahab, Rahav)[a]: Ios. 2: 1, 3; 6: 17, 23, 25; Mat. 1: 5.
Rahavie, Rohovia (Recabia)[a]: 1 Cron. 23: 17; 24: 21; 26: 25.
Rahelae (Reelaia)[a]: 1 Ezd. 2: 2.
Rahil, Rahila (Rahila, Rahel, Rahela)[a]: Fac. 29: 6, 9, 16-18, 20, 28; 30: 1, 14, 22; 31: 4, 14, 19, 32, 33; 33: 1, 2, 7; 35: 16, 19, 20, 24, 25; 46: 19, 22, 25; 48: 7; Rut. 4: 11; 1 Reg. 10: 2; Mat. 2: 18.
Rahotis (Rehot)[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Rama, Ramatha, Rima (Rama)[t]: Ios. 18: 25; Jud. 4: 5; 19: 13; 1 Reg. 1: 19; 2: 11; 7: 17; 8: 4; 15: 34; 16: 13; 19: 18, 19, 22, 23; 20: 1; 22: 6; 25: 1; 28: 3; 3 Reg. 15: 17, 21, 22; 2 Cron. 16: 1, 5, 6; 1 Ezd. 2: 26; 2 Ezd. 7: 30; 11: 33; Is. 10: 29; Ier. 40: 1; Ezec. 27: 22; Ose. 5: 8; Mat. 2: 18.
Ram[a]: 1 Cron. 2: 9, 10, 25; Iov. 32: 2
Ramat (Ramat-Miţpa)[t]: Ios. 13: 26.
Ramathaimsofim (Ramataim-Ţofim)[t]: 1 Reg. 1: 1.
Ramatham (Ramataim)[t]: 1 Mac. 11: 34.
Ramathlehi (Ramat-Lehi)[t]: Jud. 15: 17.
Rames, Rameses, Ramesi, Ramessis (Ramses)[t]: Fac. 47: 11; Ieş. 1: 11; 12: 37; Num. 33: 3.
Rameth (Remet)[t]: Ios. 19: 21.
Ramoft, Ramot (Ramot)[t]: Ios. 20: 8; 21: 37; 1 Cron. 6: 73, 80.
Ramoth (Ieramot, Ramot)[a]: 1 Ezd. 10: 29.
Ramoth (Rama, Ramot)[t]: 1 Reg. 30: 27.
Ramoth Galaad (Ramot-Galaad)[t]: 3 Reg. 4: 13; 22: 3, 4, 6, 12, 15, 20, 29; 4 Reg. 8: 28, 29; 9: 1, 4, 14; 2 Cron. 18: 2, 3, 5, 11, 14, 19, 28; 22: 5.
Ranei[a]: 3 Ezd. 9: 34.
Rasim, Rasin (Raţon, Reţin): 4 Reg. 15: 37; 16: 5, 6, 9; 1 Ezd. 2: 48; 2 Ezd. 7: 50; Is. 7: 1, 4, 8; 8: 6; 9: 11.
Rathim, Rathimul (Rehum)[a]: 3 Ezd. 2: 16, 17, 25, 30.
Râm, Roma[t]: 1 Mac. 1: 11; 7: 1; 8: 19; 12: 1, 3; 14: 16, 24; 15: 15.
Râul (Eufrat)[t]: 3 Reg. 4: 24.
Rahu (Rafu)[a]: Num. 13: 10.
Râul Eghiptului (Râul Egiptului)[t]: Fac. 15, 18
Ravat, Ravvath, Ravva (Rabat-Amon, Raba)[t]: Deut. 3: 11; 2 Reg. 17: 27; Am. 1: 14.
Ravoam (Roovam)[a]: 1 Cron. 3: 10.
Ravsachis, Ravsaches, Ravsachen (Rabşache)[a]: 4 Reg. 18: 17, 19, 26-28, 37; 19: 8.
Ravsares, Ravsaris (Rabsaris, Rab-Saris)[a]: 4 Reg. 18: 17; Ier. 39: 3, 13.
Ravvath, Ravva, Ravath, Ravat (Raba)[t]: 2 Reg. 11: 1; 12: 26, 27, 29; Ios. 13: 25; 1 Cron. 20: 1; Ier. 49: 2, 3; Ezec. 21: 20; 25: 5.
Razie (Razis)[a]: 2 Mac. 14: 37.
Razon (Rezon)[a]: 3 Reg. 11: 23.
Readdu[a]: 3 Ezd. 9: 22.
Reamon (Rimon)[h]: 4 Reg. 5: 18.
Reasen (Resen)[a]: Fac. 10: 12.
Rebeca, Reveca (Rebeca)[a]: Fac. 22: 23; 24: 15, 29, 51, 53, 61, 64; 25: 20, 21, 28; 26: 8, 27: 5, 12, 46; 28: 5; 29: 12; 35: 8, 46; 49: 31.
Recath (Recat)[t]: Ios. 19: 35.
Rechim, Rechi (Rechem)[a]: Num. 31: 8; 1 Cron. 7: 16.
Rechim, Reachim (Reehem, Rechem)[t]: Ios. 13: 21; 18: 27.
Regma, Rigma (Rama, Raema)[a]: Fac. 10: 7; 1 Cron. 1: 9.
Rehav (Rechab, Recab, Rehab)[a]: 2 Reg. 4: 2, 5, 9; 4 Reg. 10: 15, 23; 1 Cron. 2: 55; 2 Ezd. 3: 14; Is. 35: 6, 8, 14, 16, 19.
Rehum, Răum, Reum Veeltheim (Rehum)[a]: 1 Ezd. 2: 2; 4: 8, 9, 17, 23; 2 Ezd. 3: 17; 10: 25; 12: 3.
Rei[a]: 3 Reg. 1: 8.
Remea, Remie (Ramia)[a]: 1 Ezd. 10: 25; 3 Ezd. 9: 26.
Remmon (En-Rimon)[t]: 2 Ezd. 11: 29.
Remmon (Rimon)[t]: Ios. 15: 32; 19: 7, 13.
Remmon, Remenon (Rimon)[a]: 2 Reg. 4: 2, 5, 9; 1 Cron. 4: 32; Zah. 14: 10.
Remnon Faris (Rimon-Pereţ)[t]: Num. 33: 19.
Resef (Reşef)[a]: 1 Cron. 7: 25.
Resef (Reţef)[a]: 4 Reg. 19: 21.
Resef (Reţef)[t]: Is. 37: 12.

Resfa (Rițpa)[a]: 2 Reg. 3: 7; 21: 8, 10, 11.
Ressa (Risa)[t]: Num. 33: 21, 22.
Rethaharn (Beth-Hacherem)[t]: 2 Ezd. 3: 14.
Retma (Ritma)[t]: Num. 33: 18, 19.
Reumveelteim (Rehum)[a]: 1 Ezd. 4: 8, 9, 17, 23.
Revi (Reba)[a]: Num. 31: 8.
Revi (Reba)[t]: Ios. 13: 21.
Revla, Revlatha (Ribla)[t]: Num. 34: 11; 4 Reg. 23: 33; 25: 6, 20, 21; Ier. 39: 5, 6; 52: 9, 10, 26, 27.
Revmag[a]: Ier. 39: 3, 13.
Revoth (Harabot)[t]: Ios. 19: 20.
Rifath, Rifat (Rifat)[a]: Fac. 10: 3; 1 Cron. 1: 6.
Risa (Resa)[a]: Lc. 3: 27.
Riv (Ragav)[a]: Fac. 11: 18-21.
Rivai (Ribai)[a]: 1 Cron. 11: 31.
Roaga (Rohga, Rohega)[a]:1 Cron. 7: 34.
Rochil, Roghel, Roghil (En-Roghel, En-Roguel)[t]: Ios. 15: 7; 18: 16; 2 Reg. 17: 17; 3 Reg. 1: 9.
Rod (Rodos)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Rodoc (Rodocos)[a]: 2 Mac. 13: 21.
Roghelim[t]: 2 Reg. 17: 27; 19: 31.
Rogommeleh (Reghem-Melec)[a]: Zah. 7: 2.
Rohereth (Poheret-Hețbaim)[a]: 2 Ezd. 7: 59.
Rohov, Rohob, Rohav (Rehob)[a]: 2 Reg. 8: 3, 12; 10: 6, 8; 2 Ezd. 10: 11.
Rohov, Rohog, Rohob (Rehob, Rehov)[t]: Num. 13: 22; Ios. 19: 28; 21: 31; Jud. 1: 31; 18: 28; 1 Cron. 6: 75.
Rohovia (Rehabia)[a]: 1 Cron. 23: 17; 24: 21.
Rohovot (Rehobot, Rehovot)[t]: Fac. 36: 37.
Roma (Reuma)[a]: Fac. 22: 24.
Romelie (Remalia)[a]: 4 Reg. 15: 25, 27, 30, 32; 16: 1; 2 Cron. 28: 6; Is. 7: 1, 4, 9; 8: 6.
Romethiezer, Rommemthiezer (Romamti-Ezer)[a]: 1 Cron. 25: 4, 31.
Ros (Roș)[a]: Fac. 46: 21
Rovoam (Roboam)[a]: 3 Reg. 11: 43; 12: 1, 3, 6, 12, 17, 18, 21, 23, 27; 14: 21, 25, 27, 28-31; 15: 6; 2 Cron. 9: 31; 10: 1, 3, 12, 17, 18; 11: 1, 3-5, 17, 18, 21; 12: 1, 2, 5, 13, 15, 16; 13: 7; Ecles. 47: 28; Mat. 1: 7.
Ruf[a]: Mc. 15: 21.
Ruma (Aruma)[t]: Jud. 9: 41.
Ruma (Duma)[t]: Ios. 15: 52.
Ruma[t]: 4 Reg. 23: 36.
Ruth (Ruth)[a]: Rut. 1: 4, 14, 18, 22; 2: 2, 8, 21; 3: 9; 4: 5, 13; Mat. 1: 5.
Ruvim (Ruben)[a, t]: 4 Reg. 10: 33.
Ruvim, Ruvin, Rubi (Ruven, Ruben)[a]: Fac. 29: 32; 30: 14; 35: 22, 23; 37: 21, 29; 42: 22, 37; 46: 8, 9; 48: 5; 49: 3; Ieș. 1: 2; 6: 14, 15; Num. 1: 5, 20; 2: 16; ; 7. 30; 10: 18; 13: 5; 16: 1; 26: 5, 7; 32: 1, 25, 28, 31, 33, 37; 34: 14; Deut. 2: 12, 16; 11: 6; 27: 13; 29: 8; 33: 7; Ios. 4: 12; 13: 8, 15, 23; 15: 6; 18: 7, 18; 20: 8; 21: 7, 36; 22: 9, 11, 15, 21, 25, 30, 32, 34; Jud. 5: 15, 16; 1 Cron. 1: 7; 5: 1, 3, 6, 18, 26; 6: 63, 78; 12: 37; Iud. 8: 1; Ezec. 48: 6, 7, 31.

S

Saaf (Șaaf)[a]: 1 Cron. 2: 47, 49.
Saal (Șeal)[a]: 1 Ezd. 10: 29.
Saananim (Țaananim)[t]: Ios. 19: 33.
Saarim (Șaaraim)[t]: 1 Cron. 4: 31.
Sadanie (Șallum)[a]: 4 Ezd. 1: 1.
Sadoc, Sadoh, Saduc (Sadoc, Țadoc)[a]: 2 Reg. 8: 17; 15: 24, 25, 29, 35, 36; 18: 19, 22, 27; 19: 11; 20: 25; 3 Reg. 1: 8, 26, 32, 34, 38, 44, 45; 2: 35; 4: 2, 4; 4 Reg. 15: 33; 1 Cron. 6: 8, 12; 9: 11; 12: 28; 15: 11; 16: 39; 18: 16; 24: 6, 31; 27: 17; 2 Cron. 27: 1; 1 Ezd. 7: 2; 2 Ezd. 3: 4, 29; 10: 21; 11: 11; 13: 13; Ezec. 40: 46; 44: 15; 48: 11; 3 Ezd. 8: 2; 4 Ezd. 1: 1; Mat. 1: 14.
Saf[a]: 2 Reg. 21: 18.
Safan (Șafan)[a]: 4 Reg. 22: 3, 8-10, 12, 14; 25: 22; 1 Cron. 5: 12, 7; 2 Cron. 34: 8, 15, 20; Ier. 26: 24; 29: 3; 36: 10-12; 39: 14; 40: 5; 41: 2; 43: 6; Ezec. 8: 11.
Safan, Sefam (Șupim)[a]: 1 Cron. 7: 12, 15.
Sahareth[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Safat (Safat, Șafat)[a]: Num. 13: 6; 3 Reg. 19: 16, 19; 4 Reg. 3: 11; 6: 31.
Safathiia (Șafatia)[a]: 2 Reg. 3: 4.
Safatie, Sefatie, Safarie (Șefatia)[a]: 1 Cron. 3: 3; 9: 8; 27: 16; 2 Cron. 21: 2; 1 Ezd. 2: 4, 57; 1 Ezd. 8: 8; 2 Ezd. 7: 9, 59; Ier. 38: 1; 3 Ezd. 8: 37.
Safon (Țafon)[t]: Ios. 13: 27.
Saghei (Șaghi)[a]: 1 Cron. 11: 33.
Sahar (Sagar)[a]: 1 Cron. 11: 34.
Saharet[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Sahesima (Șahațima)[t]: Ios. 13: 22.
Sala[a]: 3 Ezd. 8: 36.
Salahiil, Salathiil, Salahiel, Salatiil, Sarathiil (Salatiel, Șealtiel, Selatiel)[a]: 1 Cron. 3: 17; 1 Ezd. 3: 2, 8; 5: 2; Ag. 1: 1, 12, 14; 2: 3, 24; 3 Ezd. 5: 5, 48, 56; 6: 2; 4 Ezd. 5: 16; Mat. 1: 12; Lc. 3: 27.
Salai (Șilhi)[a]: 3 Reg. 22: 42.
Salef (Șalef)[a]: Fac. 10: 26.
Saleha, Saleca (Salca)[t]: Ios. 12: 4; 13: 4.
Salemoth (Șelomot)[a]: 1 Cron. 24: 22.
Salevim, Salivim (Șaalebim, Saalbim)[t]: Jud. 1: 35; 3 Reg. 4: 9.
Salfaad (Salfaad, Țelofhaad, Țelofad)[a]: Num. 26: 33; 27: 16; 36: 2, 6; Ios. 17: 3; 1 Cron. 7: 15.
Sali (Sala, Șelah)[a]: 1 Cron. 1: 18, 24; Lc. 3: 35.
Salid (Seled)[a]: 1 Cron. 2: 30.
Salim (Salem)[t]: Fac. 14: 18; 33; 18.
Salim (Șaalim)[t]: 1 Reg. 9: 4.
Salim (Șilem)[a]: Fac. 46: 24.
Salim[t]: Io. 3: 23.
Salisa (Șalișa)[t]: 1 Reg. 9: 4.
Salli, Sali (Șelah)[a]: Fac. 10: 24; 11: 12-15.
Salma[a]: 1 Cron. 2: 51, 54.
Salmana (Beth-Arbel, Salman-Beth-Arbel)[t]: Ose. 10: 14.
Salmana (Țalmuna, Țalmona)[a]: Jud. 8: 5-7, 10, 12, 18, 21; Ps. 82: 12.
Salmanasar (Șeșbațar)[a]: 3 Ezd. 2: 12, 15; 6: 18, 20; 4 Ezd. 13: 40.
Salmanasar, Salmanazar (Salmanasar)[a]: 4 Reg. 17: 3; 18: 9; Tob. 1: 2, 13, 18.
Salmanesar[a]: 4 Ezd. 13: 40.
Salmon[a]: Rut. 4: 20, 21; Mat. 1: 4, 5; Lc. 3: 32.
Salo (Salu)[a]: 1 Cron. 9: 7.
Salom (Salom, Șalum)[a]: Bar. 1: 7.
Salomi (Salu)[a]: 1 Mac. 2: 26.
Salomi (Șelomi)[a]: Num. 34: 27.
Salomia, Salomie (Salomeea, Salome)[a]: Mc. 15: 40; 16: 1.
Salul (Salu)[a]: Num. 25: 14.
Salum (Șalum)[a]: 3 Ezd. 9: 25.
Salumit, Salomith (Șelomit)[a]: Lev. 24: 11; 1 Cron. 3: 19; 23: 9, 18; 24: 22; 26: 25, 26, 28.
Salusa (Șilșa)[a]: 1 Cron. 7: 37.
Sama (Șema)[t]: Ios. 15: 26.

Sama, Sam, Samma (Șema, Șama)[a]: 1 Cron. 2: 44; 3: 18; 5: 8; 6: 30; 7: 37; 8: 13; 12: 3; 3 Ezd. 9: 43.
Samahie (Semachia)[a]: 1 Cron. 26: 7.
Samaia, Semeie (Șemeia)[a]: 3 Ezd. 1: 9; 8: 42, 45; 9: 32.
Samaoth (Șamhut)[a]: 1 Cron. 27: 8.
Samaraim (Șemaraim)[t]: Ios. 18: 22.
Samaria, Samariea, Samariia, Samarea (Samaria)[t]: 3 Reg. 13: 32; 16: 24, 28, 29, 32; 18: 2; 20: 1, 10, 17, 34, 43; 21: 18; 22: 10, 37, 38, 52; 4 Reg. 1: 3; 2: 25; 3: 1; 5: 3; 6: 20, 24, 25; 7: 1; 10: 1, 12, 17, 35, 36; 13: 1, 6, 10, 13; 14: 14, 16, 23; 15: 8, 13, 14, 17, 23, 25; 17: 1, 6, 24, 26, 28, 33; 18: 9, 10, 33; 21: 13; 23: 18; 2 Cron. 18: 9; 22: 9; 25: 13, 24; 1 Ezd. 4: 17; Iud. 1: 9; 4: 3; Is. 7: 9; 8: 4; 9: 9; 10: 9-11; 36: 19; Ier. 23: 13; 31: 5; Ezec. 16: 46, 51, 53, 55; 23: 4, 33; Ose. 7: 1; 8: 5, 6; 10: 5, 7; 14: 1; Am. 3: 9; 4: 1; 6: 1; 8: 14; Avd. 1: 19; Mi. 1: 1, 5; 1 Mac. 3: 10; 5: 66; 10: 30, 38; 11: 28, 34; 2 Mac. 15: 1; 3 Ezd. 2: 16; Lc. 17: 11; Io. 4: 4, 5, 7.
Samarie, Somarie (Șemaria)[a]: 2 Cron. 11: 19; 1 Ezd. 10: 32, 41.
Samechiel[a]: 3 Ezd. 9: 34.
Samed (Șemed)[a]: 1 Cron. 8: 12.
Samel (Ișmaia)[a]: 1 Cron. 12: 4.
Samelie (Șimșai)[a]: 3 Ezd. 2: 16.
Samghar (Șamgar)[a]: Jud. 3: 31; 5: 6.
Samia, Samea, Semeie, Semee (Șemeia)[a]: 1 Cron. 3: 22, 5, 4; 9: 14, 16; 15: 8, 11; 24: 6; 26: 4, 6, 7; 3 Ezd. 8: 45.
Samida (Șemida)[a]: 1 Cron. 7: 19.
Samir (Șamir)[a]: Jud. 10: 1, 2.
Samir (Șamir)[t]: Ios. 15: 48; 1 Cron. 24: 24.
Samma (Sama)[a]: 1 Reg. 16: 9; 17: 13.
Samma (Șama)[a]: Fac. 36: 13, 17.
Samma, Simmaa (Șama)[a]: 1 Cron. 2: 13; 11: 44.
Sammai, Semei (Șamei)[a]: 1 Cron. 2: 28, 32; 4: 17, 37.
Sammua (Șamma)[a]: Num. 13: 5.
Sammua, Samua (Șamua)[a]: 2 Reg. 5: 14; 1 Cron. 14: 4; 2 Ezd. 11: 17; 12: 18.
Samna, Simmaa (Șimea)[a]: 1 Cron. 3: 56; 39: 8, 32.
Samoai (Șimean)[a]: 1 Cron. 9: 28.
Samot (Șamot)[a]: 1 Cron. 11: 27.
Sâmron (Șimron)[a]: Fac. 46: 13.
Samsai (Șamserai)[a]: 1 Cron. 8: 26.
Samsaim, Samsai (Șimșai)[a]: 1 Ezd. 4: 8, 9, 17, 23.
Samsari (Șamșerai)[a]: 1 Cron. 8: 26.
Samson[a]: Jud. 13: 24; 14: 1, 3, 5, 6, 12, 15, 16; 15: 1, 3, 6, 7, 10-12; 16: 2, 3, 6, 9, 12-14, 20, 23, 25, 27.
Samuil (Iemuel)[a]: Fac. 46: 10; Ieș. 6: 15.
Samuil, Samoil (Samuel)[a]: 1 Reg. 1: 20; 2: 18, 26; 3: 1, 3, 4, 6-11, 15, 16, 18, 19-21; 7: 3, 5, 6, 8-10, 12, 13, 15; 8: 1, 4, 6, 7, 10, 19, 21, 22; 9: 14, 15, 18, 19, 22-24, 26, 27; 10: 1, 9, 14, 15, 17, 20, 24, 25; 11: 7, 12, 14; 12: 1, 6, 11, 18-20; 13: 8, 10, 11, 13, 15; 15: 1, 10-14, 20, 22, 24, 26-28, 31-35; 16: 1, 2, 4, 7, 8, 10, 11, 13; 19: 18, 20, 22, 24; 25: 1; 28: 3, 11, 12, 14-16; 1 Cron. 6: 28; 7: 2; 9: 22; 11: 3; 2 Cron. 35: 18; Ps. 98: 6; Ecles. 46: 16; 3 Ezd. 1: 20; 4 Ezd. 7: 37.
Samul[a]: 3 Ezd. 9: 43.
Samum (Samos)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Sanan (Hașabia)[a]: 3 Ezd. 8: 55.
Sanan (Țenan)[t]: Ios. 15: 37.
Sanavallat (Sanbalat)[a]: 2 Ezd. 2: 10, 19; 4: 1, 7; 6: 1, 2, 5, 12, 14; 13: 28.
Sanir (Senir)[t]: Deut. 3: 9; Cânt. 4: 8; Ezec. 27: 5.
Sara (Sara, Sarah)[a]: Is. 51: 2.
Sara (Serah)[a]: Fac. 46: 17; Num. 26: 46.
Sara (Șeera)[a]: 1 Cron. 7: 24.
Saraa, Sarra (Țora, Țorea)[t]: Ios. 19: 41; Jud. 13: 2, 25; 16: 31; 18: 8, 11; 2 Cron. 11: 10; 2 Ezd. 11: 29.
Sara[a]: Tob. 3: 7; 6: 11; 7: 8, 19; 10: 10; 11: 18.
Sarai (Seraia)[a]: 2 Reg. 8: 17.
Sarai (Șarai)[a]: 1 Ezd. 10: 40.
Sarai, Sara, Saram (Sarai, Sara)[a]: Fac. 11: 29-31; 12: 5, 11, 17; 16: 1, 5, 8; 17: 15, 17, 19, 21; 18: 6, 10, 11, 13-15; 20: 2, 14, 16, 18; 21: 1, 3, 6, 7, 9, 12; 24: 36, 67; 25: 10, 12; 49: 31.
Saraia, Saraiam, Saraie, Sarae, Sarei, Sara, Sareis (Seraia, Șeraia)[a]: 4 Reg. 25: 18, 23; 1 Cron. 4: 35; 6: 14; 1 Ezd. 2: 2; 7: 1; Ier. 36: 26; 40: 8; 51: 59, 61; 52: 24; 3 Ezd. 5: 32; 4 Ezd. 1: 1.
Saraie (Serai)[a]: 2 Ezd. 10: 2; 12: 12.
Saraim (Șaraim)[t]: 1 Reg. 17: 52.
Sarasar (Șarețer)[a]: 4 Reg. 19: 37; Is. 37: 38; Zah. 7: 2.
Saratesar (Țeret-Hașahor)[t]: Ios. 13: 19.
Saraviam, Saravie, Sarevie (Șerevia, Serebia)[a]: 1 Ezd. 8: 18, 24; 2 Ezd. 12: 8; 3 Ezd. 9: 48.
Sared (Sered)[a]: Num. 26: 26.
Sared, Sarid[t]: Ios. 19: 10, 12.
Sareda[t]: (Țereda)[t]: 3 Reg. 11: 26.
Sareim (Șaareim)[t]: Ios. 15: 36.
Saretha, Sarepta (Sarepta)[t]: 3 Reg. 17: 9, 10; Avd. 1: 20; Lc. 4: 26.
Sargon[t]: Is. 20: 1.
Sarid (Sered)[a]: Fac. 46: 14.
Saridata (Țereda)[t]: 2 Cron. 4: 17.
Sarie (Searie)[a]: 1 Cron. 9: 44.
Sarimoth (Șelomit)[a]: 3 Ezd. 8: 39.
Sarion (Sirion)[t]: Deut. 3: 9.
Sarohin (Șaruhen)[t]: Ios. 19: 3.
Saron (Șaron)[t]: Ios. 12: 18; 1 Cron. 5: 16; Is. 33: 9; 35: 2, 10.
Sars (Șereș)[a]: 1 Cron. 7: 16.
Sarsahim (Sarsehim, Sarsechim)[a]: Ier. 39: 3.
Sarthan, Sarthana (Țartan)[t]: Ios. 3: 16; 3 Reg. 4: 12; 7: 46.
Sarug, Saruh, Serug (Serug, Seruh)[a]: Fac. 11: 20-23; 1 Cron. 1: 26; Lc. 3: 35.
Sarvie, Sarvia (Țeruia)[a]: 1 Reg. 26: 6; 2 Reg. 2: 13, 18; 3: 39; 8: 16; 14: 1; 16: 9, 10; 17: 25; 18: 2; 21: 17; 23: 18, 37; 3 Reg. 1: 7; 2: 5, 22; 1 Cron. 2: 16; 11: 39; 18: 12, 15; 26: 28; 27: 24.
Sasara (Sisera)[a]: 1 Ezd. 2: 53.
Sassavasar (Șeșbațar)[a]: 1 Ezd. 1: 8, 11; 5: 16.
Sasus[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Satan, Satana[h]: 3 Reg. 5: 4; Iov. 1: 6, 9, 12; 2: 1-4, 6, 7; Zah. 3: 2; Lc. 11: 18; 22: 3, 31.
Saul, Saulo (Saul, Șaul)[a]: Fac. 36: 37; 46: 10; Ieș. 6: 15; Num. 26: 13; 1 Reg. 9: 2, 3, 5, 7, 8, 10, 15, 17-19, 21, 22, 24-27; 10: 11, 14, 16, 21, 26; 11: 4-7, 13, 15; 13: 1-4, 7, 9, 11, 13, 15, 16, 17, 22; 14: 1, 2, 16-22, 33-38, 40-47, 49-52; 15: 1, 4-7, 9, 11-13, 15, 16, 20, 24, 26, 31, 34, 35; 16: 1, 2, 14, 15, 17, 19-23; 17: 2, 8, 11-15, 19, 31, 33, 34, 38, 39, 57, 58; 18: 1, 2, 5-10, 12, 13, 15, 17-30; 19: 1, 2, 4, 6, 7, 9-11, 14, 15, 17-21, 24; 20: 25-28, 30, 32, 33; 21: 7, 10, 11; 22: 6, 9, 12, 13, 21, 22; 23: 7-13, 15-17, 19, 21, 24-28; 24: 2-6, 8-10, 17-18, 23; 26: 1, 5-7, 12, 17, 21, 25; 27: 1, 4; 28: 3-5, 7, 9, 10, 12-15, 20, 21, 25; 29: 3, 5; 31: 1-9, 11, 12; 2 Reg. 1: 1, 2, 4-6, 17, 21-24; 2: 4, 5, 7. 8, 10, 12, 15; 3: 1, 6-8, 10, 13; 4: 1, 4; 5: 1; 6: 16, 23; 9: 1-3, 6, 7, 9; 12: 7; 16: 5, 8; 19: 17, 24; 21: 1, 2, 4, 7, 8, 11-14; 22: 1; 1 Cron. 1: 48, 49; 4: 24; 5: 10; 6: 24; 8: 33; 9: 39; 10:

2-8, 11, 13; 11: 2; 12: 1, 2, 19, 29; 15: 29; 26: 28; Ps. 7: 1; 51: 2; 53: 2; 56: 1; 58: 1; Is. 10: 29.
Sava, Savaim (Saba, Seva, Șeba, Șeva)[t]: Ios. 19: 2; 3 Reg. 10: 1, 4, 10, 13; 2 Cron. 9: 1, 9, 12; Iov. 6: 19; Ps. 71: 10; Is. 43: 3; 45: 14; 60: 6; Ier. 6: 20; Ezec. 27: 22, 23; 38: 13.
Sava[a] (Seba, Saba)[a]: Fac. 10: 7, 28; 1 Cron. 1: 9, 22, 32.
Savad, Savadul (Zabad)[a]: 2 Cron. 24: 26; 3 Ezd. 9: 35.
Savail, Sovoil (Șebuel)[a]: 1 Cron. 23: 16; 24: 20; 25: 20; 26: 29.
Savama (Sibma, Sibna)[t]: Num. 32: 38; Ios. 13: 19; Is. 16: 8, 9.
Savan (Sevan, Sebam)[t]: Num. 32: 3.
Savaoth (Savaot)[h]: Ier. 11: 20; 3 Ezd. 9: 46.
Savarim (Sibraim)[t]: Ezec. 47: 16.
Savarim (Șebarim)[t]: Ios. 7: 5.
Savatha (Savta, Sabta)[a]: Fac. 10: 7; 1 Cron. 1: 9.
Savathaha, Savataha (Sabteca)[a]: Fac. 10: 7; 1 Cron. 1: 9.
Savathen[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Savatheul (Șabetai)[a]: 3 Ezd. 9: 14, 48, v. și Sevetai.
Savdie (Zabdi)[a]: 1 Cron. 27: 27.
Save-Cariathaim (Șave-Chiriataim)[t]: Fac. 14: 5
Savellie, Savelie (Sabelia)[a]: 3 Ezd. 2: 16, 17, 25, 30.
Savra (Avaran)[a]: 1 Mac. 6: 43.
Savu[a]: 3 Ezd. 9: 44.
Săguv (Segub)[a]: 1 Cron. 2: 21, 22.
Săhenie, Șechenie (Șecania)[a]: 1 Cron. 3: 21, 22; 24: 11.
Săvenie (Șebania)[a]: 1 Cron. 15: 24.
Săvia (Țibia)[a]: 4 Reg. 12: 1.
Schechilie[a]: 3 Ezd. 8: 32.
Seafa (Șifa)[a]: 1 Cron. 4: 37.
Seal[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Seamri (Șimri)[a]: 1 Cron. 4: 37.
Seatim (Sitim)[t]: Num. 25: 1.
Sechelig, Sichelig (Țiclag)[t]: 1 Reg. 27: 6; 30: 1, 14, 26; 2 Reg. 1: 1, v. și Sichelig.
Sedada (Țedad)[t]: Num. 34: 8; Ezec. 47: 15.
Sedechie, Sedechia (Sedechia, Zedechia)[a]: 3 Reg. 22: 11, 24; 4 Reg. 24: 17, 18, 20; 25: 4, 7; 1 Cron. 3: 15, 16; 2 Cron. 18: 10, 23; 36: 10, 11; 2 Ezd. 10: 1; Ier. 1: 3; 21: 1, 3, 7; 24: 8; 27: 3, 12; 28: 1; 29: 21, 22; 32: 1, 3, 4, 5; 34: 4, 6, 21; 36: 12; 37: 3, 16, 17, 20; 38: 5, 14-17, 19, 24; 39: 1, 2, 4-7; 44: 30; 49: 34; 51: 59; 52: 1, 3, 5, 10, 11; Bar. 1: 1; 3 Ezd. 1: 46.
Sedeur (Ședeur)[a]: Num. 1: 5; 2: 10; 7: 30, 35; 10: 18.
Sedmi[a]: 3 Ezd. 9: 35.
Sefaath (Țefat)[t]: Jud. 1: 17.
Sefama (Șefam)[t]: Num. 34: 10, 11.
Sefarvaim, Sefarvail, Safarvaim (Sefarvaim)[t]: 4 Reg. 17: 24, 31; 18: 33; 19: 33; Is. 36: 19; 37: 13.
Sefata (Țefat)[t]: 2 Cron. 14: 10.
Sefeghie (Safet)[a]: 3 Ezd. 5: 33.
Sefela (Sefala)[t]: 1 Mac. 12: 38.
Sefeth (Șefat)[t]: Tob. 1: 1.
Sefi (Țefi)[a]: 1 Cron. 1: 36.
Sefim (Șupim)[a]: 1 Cron. 26: 16.
Sefion (Țifion)[a]: Fac. 46: 16.
Sefir (Șafer)[t]: Num. 33: 23, 24.
Sefo (Țefo)[a]: Fac. 36: 11, 15, 23.
Sefon (Țefon)[a]: Num. 26: 15.
Sefone (Iefone, Iefune)[a]: Deut. 1: 36, v. și Iefonie.
Sefor, Sifor (Sefor, Țipor)[a]: Num. 22: 2, 10, 16; 23: 18; Jud. 11: 25.
Sefora (Sefora)[a]: Ieș. 2: 21; 4: 25; 18: 2.
Sefora (Șifra)[a]: Ieș. 1: 15.
Seftai (Șabetai)[a]: 2 Ezd. 18: 7.
Seftan (Șiftan)[a]: Num. 34: 24.
Seftri (Sitri)[a]: Ieș. 6: 22.
Sehechihie (Șecaria)[a]: 3 Ezd. 8: 32.
Sehenie, Sehemie (Șecania)[a]: 2 Cron. 31: 15; 1 Ezd. 8: 3, 5; 10: 2.
Sehia (Șachie, Șechia)[a]: 1 Cron. 8: 10.
Sehim (Sichem)[a]: Ios. 17: 2.
Sehim (Șehem, Sihem)[a]: Num. 26: 31.
Sehin (Șehim, Seihem)[a]: 1 Cron. 7: 19.
Sehon (Șihon)[a]: 2 Ezd. 9: 22.
Sehrona (Șicrona)[t]: Ios. 15: 11.
Seilum, Selim, Selleme (Șalum)[a]: 1 Cron. 2: 40, 41; 3: 15; 4: 25; 6: 1, 2, 13; 9: 17, 19, 31.
Seir (Seir)[t]: Fac. 14: 6; 32: 3; 33: 14, 16; 36: 8, 9, 20, 21, 30; Deut. 1: 2, 44; 2: 1, 4, 58, 29; 33: 2; Ios. 12: 7; Jud. 5: 4; 1 Cron. 4: 42; Ecles. 50: 28; Is. 21: 11; Ezec. 25: 8; 35: 2, 3, 7, 15.
Seir[a]: 1 Cron. 1: 38; 2 Cron. 25: 11, 14.
Seira (Țair)[t]: 4 Reg. 8: 21.
Sela (Șela)[a]: Num. 26: 20; 1 Cron. 2: 3; 4: 21.
Selai (Sela, Șila)[t]: 4 Reg. 12: 20.
Selatheil (Șelamiel)[a]: Iud. 8: 1.
Selca (Salca)[t]: Deut. 3: 10.
Selec (Țelec)[a]: 2 Reg. 23: 37; 1 Cron. 11: 39.
Selefi (Talaf)[a]: 2 Ezd. 3: 30.
Selemian, Selemie, Selemiav, Semelie (Șelemiahu, Șelemia)[a]: 1 Ezd. 10: 41; 2 Ezd. 3: 30; 13: 13; Ier. 36: 14, 26; 37: 3, 12; 38: 1.
Selemith (Șelomit)[a]: 1 Cron. 26: 25, 26.
Seletai (Țiltai)[a]: 1 Cron. 8: 20; 12: 20.
Seleuchie, Seleuc (Seleuc)[a]: 1 Mac. 7: 1; 2 Mac. 3: 3; 4: 7; 5: 18.
Selevchia (Seleucia)[t]: 1 Mac. 11: 8.
Selevin (Șaalebin)[t]: Ios. 19: 42.
Selfa (Silca)[t]: 1 Cron. 5: 11.
Selim (Șilhim)[t]: Ios. 15: 32.
Sella, Sealla (Sela)[a]: Fac. 4: 19, 22-23.
Sella, Sela (Șela)[a]: Fac. 38: 5, 11; 46: 12.
Sellaim, Sellai (Șalai)[a]: 2 Ezd. 11: 8; 12: 20.
Sellim (Șilem)[a]: Num. 26: 49.
Sellum (Șalu)[a]: 2 Ezd. 11: 7; 12: 6.
Sellum, Selum (Șalum)[a]: 4 Reg. 15: 10, 13-15; 22: 14; 2 Cron. 28: 12; 34: 22; 1 Ezd. 2: 42; 7: 2; 10: 24, 42; 2 Ezd. 3: 12, 15; 7: 46; Ier. 22: 11; 32: 7; 35: 4.
Selmai (Șalmai)[a]: 2 Ezd. 7: 48.
Selmon (Salmon, Țalmon)[t]: Jud. 9: 48; Ps. 67: 15.
Semaath (Șimiata)[a]: 2 Cron. 24: 26.
Semaie (Șemeia)[a]: 2 Ezd. 3: 29; 6: 10; 10: 8; 12: 6, 18, 33, 35.
Semarith (Șimrita)[a]: 2 Cron. 24: 26.
Semeat (Șimrat)[a]: 1 Cron. 8: 21.
Semec (Șimei)[a]: 1 Cron. 6: 17.
Semediu[a]: 3 Ezd. 9: 34.
Semei, Simei, Semeiu, Semeu, Semi (Șimei)[a]: Ieș. 6: 17; Num. 3: 18; 2 Reg. 16: 5, 6, 13; 19: 16, 18, 21, 23; 3 Reg. 1: 8; 2: 8, 36, 38-41, 44; 1 Cron. 3: 19; 5: 4; 6: 29; 8: 21; 23: 7, 9, 10; 27: 27; 1 Ezd. 10: 23, 33, 38; Est. 2: 5; 11: 2; Zah. 12: 13; 3 Ezd. 9: 23, 33.
Semeia, Semei, Semeie, Samaia, Semeiu, Semene (Șemaia)[a]: 3 Reg. 12: 22; 1 Cron. 15: 8, 11; 26: 4, 6; 27: 27; 2 Cron. 11: 2; 12: 5, 7, 15; 17: 8; 29: 14; 31: 12, 13, 15; 35: 9; 1 Ezd. 8: 13, 16; 10: 21, 31; Ier. 26: 20; 29: 24, 31, 32; 36: 12; 3 Ezd. 8: 42.
Semei[a]: Lc. 3: 26.
Semeie (Șema)[a]: 2 Ezd. 8: 4.

Semeie (Țelemia)[a]: 1 Cron. 26: 14.
Semeri (Șimri)[a]: 1 Cron. 26: 10; 3 Ezd. 9: 21.
Semerie (Șemaria)[a]: 1 Ezd. 10: 41.
Semeron (Șimron)[t]: Ios. 11: 1; 12: 20.
Semeron (Țemaraim)[t]: 2 Cron. 13: 4.
Semida (Șemida)[a]: Num. 26: 32; Ios.17: 2.
Semiramoth (Șemiramot)[a]: 1 Cron.15: 18, 20; 16: 5; 2 Cron. 17: 8.
Semla (Samla, Șamla)[a]: Fac. 36: 36; 1 Cron. 1: 47, 48.
Semlae (Șamlai)[a]: 1 Ezd. 2: 46.
Semran (Șimron)[a]: Num. 26: 24.
Semri (Șimri)[a]: 1 Cron. 26: 10.
Sen (Șen)[t]: 1 Reg. 7: 12.
Senaa[a]: 1 Ezd. 2: 35; 2 Ezd. 7: 38.
Senaath (Șimeat)[a]: 4 Reg. 12: 21.
Seneser (Șenațer)[a]: 1 Cron. 3: 18.
Seni (Sene)[t]: 1 Reg. 14: 4.
Sennaheriv, Senaheriv, Senacheriv, Sinaheriv (Senaherib, Sanherib)[a]: 4 Reg. 18: 3; 19: 16, 20, 36; 2 Cron. 32: 1, 2, 9, 10, 22; Ecles. 48: 20; Tob. 1: 18, 21; Is. 36: 1; 37: 21, 37; 1 Mac. 7: 41; 2 Mac. 15: 22; 4 Ezd. 7: 40.
Sennar, Sinar (Șinear)[t]: Is. 11: 11; Dan. 1: 2; Zah. 5: 11, v. și Sinar.
Senne (Senna)[a]: 2 Ezd. 11: 9.
Sennim (Țaanaim)[t]: Jud. 4: 11.
Sensena (Sansana)[t]: Ios. 15: 31.
Seorim[a]: 2 Cron. 24: 8.
Sepolemon[a]: 3 Ezd. 5: 17.
Sereon (Țibon, Țibeon)[a]: Fac. 36: 2, 14, 20, 24, 29.
Seresel, Sereser (Nergal-Șarețer)[a]: Ier. 39: 3, 13.
Sereth (Țeret)[a]: 1 Cron. 4: 7.
Serevie, Sarevie (Șerebia)[a]: 2 Ezd. 8: 7; 9: 4, 5; 10: 12; 12: 8, 24; 3 Ezd. 5: 26.
Seri[a]: Num. 24: 18.
Serorf (Țeror)[a]: 1 Reg. 9: 1.
Serva (Țerua)[a]: 3 Reg. 11: 26.
Sesac (Șașac)[a]: 1 Cron. 8: 14, 25.
Sesac (Șesac)[t]: Ier. 51: 41.
Sesac, Sesac (Șișac, Șeșonk)[a]: 3 Reg. 11: 40; 14: 25; 2 Cron. 12: 2, 5, 7, 8.
Sesai (Șeșai)[a]: Ios. 15: 14.
Sesan (Șeșan)[a]: 1 Cron. 2: 31, 34.
Sesufan (Șeșufan)[a]: 1 Cron. 8: 5.
Sether (Șetar)[a]: Est. 1: 14.
Setim (Sitim)[t]: Ios. 2: 1; Mi. 6: 5.
Setrai (Șitrai)[a]: 1 Cron. 27: 29.
Seva (Șeba)[a]: 2 Reg. 20: 1, 2, 6, 7, 10, 13, 21, 22.
Sevenie, Sehenie (Șeccania)[a]: 2 Ezd. 3: 29; 6: 18; 12: 3, 14.
Seveon (Țibeon)[a]: 1 Cron. 1: 38, 40.
Sevethai (Șabetai, Șabtai)[a]: 1 Ezd. 10: 15, v. și Savatheul.
Sevevian, Sedeviia, Sarevie, Serevie (Șerebia): 3 Ezd. 3: 26; 8: 48, 55; 9: 48.
Sevia (Țibia)[a]: 1 Cron. 8: 9; 2 Cron. 24: 1.
Sevoim (Țeboim)[t]: Deut. 29: 23; 1 Reg. 13: 18; Ose. 11: 8.
Sevuie, Savanie (Șebania)[a]: 2 Ezd. 9: 4, 5; 10: 4, 10, 12.
Sfat, Șafat (Șafat)[a]: 1 Cron. 3: 22; 5: 12; 27: 29.
Siaa, Soiha (Sia)[a]: 1 Ezd. 2: 44; 2 Ezd. 7: 47, 48.
Siaha (Țiha)[t]: 2 Ezd. 11: 21.
Sichelia (Țiclag)[a]: 2 Ezd. 11: 28.
Sichelig, Sichilig (Țiclag)[t]: Ios. 15: 31; 19: 5; 1 Cron. 4: 30; 12: 1, 20, v. și Sechelig.
Sichione (Sicion)[t]: 1 Mc. 15: 23.
Siden (Side)[t]: 1 Mac. 15: 23.
Sidon (Sidon)[a]: Fac. 10: 15; 1 Cron. 1: 13.
Sidon Ghereraram (Sidon, Gerar)[t]: Fac. 10: 19.
Sidon[t]: Fac. 49: 13; Ios. 11: 8; 13: 6; 19: 28; Jud. 1: 31; 10: 6; 18: 28; 2 Reg. 24: 6; 3 Reg. 11: 33; 17: 9; Is. 23: 24; Ier: 25: 22; 27: 3; 47: 4; Ezec. 27: 8; 28: 21, 22; Ioil 3: 4; Zah. 9: 2; 1 Mac. 5: 15; 4 Ezd. 1: 11; Mat. 11: 21, 22; 15: 21; Mc. 3: 8; 7: 24, 31; Lc. 4: 26; 6: 17; 10: 13, 14.
Sidor (En-Dor)[t]: Ps. 82: 11.
Sidrah, Sidralu (Șadrac)[a]: Dan. 1: 7; 2: 49; 3: 12-14, 16, 19, 20, 22, 23.
Siemarith (Itamar)[a]: 3 Ezd. 8: 32.
Sienie, Sienes (Siena, Siene)[t]: Ezec. 29: 10; 30: 6.
Sif (Zif)[a]: 1 Cron. 4: 16.
Sifar (Sefar)[t]: Fac. 10: 30.
Sifor (Țipor)[a]: Ios. 24: 9.
Sigor, Segor (Țoar)[t]: Fac. 13: 10; 14: 2, 8; 19: 22, 23, 20; Is. 15: 5; Ier. 48: 34.
Siha (Țiha)[a]: 1 Ezd. 2: 43.
Sihar[t]: Io. 4: 5.
Sihem[a]: Fac: 34: 2, 6, 8, 11, 13, 18, 26.
Sihim, Sihem, Sichim, Sihima, Sihiem (Sichem, Sihem)[t]: Fac. 12: 6; 33: 19; 35: 4; 37: 13, 14; Ios. 17: 7; 20: 7; 21: 21; 24: 1, 25, 32; Jud. 8: 31; 9: 1-3, 6, 7, 18, 20, 26, 28, 31, 34, 39, 49; 21: 19; 3 Reg. 12: 1, 25; 1 Cron. 6: 67; 2 Cron. 10: 1; Ps. 59: 6; 107: 8; Ecles. 50: 28; Ier. 41: 5; Ose. 6: 9; 3 Ezd. 5: 22.
Sihon, Sihom, Sion (Sihon)[a]: Num. 21: 26-39, 34; 32: 33; Deut. 1: 4; 2: 24, 26, 30-32; 3: 2, 6; 29: 7; 31: 4; Ios. 2: 10; 9: 10; 12: 2, 5; 13: 10, 21, 27; Jud. 11: 19; 3 Reg. 4: 19; Ps. 134: 11; 135: 19.
Sihor (Șihor)[t]: Ios. 19: 26.
Sihor[t] (Șihor)[a]: 1 Cron. 13: 5.
Silo, Silos (Șilo, Silo)[t]: Ios. 18: 1, 9, 10; 19: 51; 21: 2; 22: 12; Jud. 18: 31; 20: 18; 21: 2, 9, 12, 21; 1 Reg. 1: 3, 24; 2: 14; 3: 21; 4: 3, 4; 14: 3; 3 Reg. 2: 27; 14: 1, 4; Ier. 7: 12, 14; 41: 5.
Siloe (Siloam)[a]: 2 Ezd. 3: 15.
Silom, Siloe, Siloi (Siloam, Siloe)[t]: Ps. 77: 60; Is. 8: 6; Ier. 26: 9; Lc. 13: 4; Io. 9: 7, 11.
Sim (Sim, Sem)[a]: Fac. 5: 32; 6: 10; 7: 13; 9: 18, 26, 27; 10: 1, 21, 22; 1 Cron. 1: 24; Ecles. 49:19; Lc. 3: 36.
Simeon, Simion, Simon (Simeon)[a]: Fac. 29: 33; 34: 25, 30; 35: 23; 42: 25, 36; 43: 23; 46: 10; 48: 5; 49: 5; Ieș. 1: 2; 6: 15; Num. 1: 6, 22; 2: 12; 7: 36; 10: 19; 13: 6; 25: 14; 26: 12, 14; 34: 20; Deut. 27: 13; Ios. 19: 1, 9; 21: 4, 9; Jud. 1: 3, 17; 1 Cron. 2: 1; 4: 20, 42; 6: 65; 12: 25; 2 Cron. 15: 9; 34: 6; 1 Ezd. 10: 31; Iud. 6: 11; 8: 1; 9: 2; Ecles. 50: 1; Ezec. 48: 24, 25, 33; 1 Mac. 2: 1, 3, 65; 5: 17, 20, 55; 9: 19, 37, 61, 65, 67; 10: 74, 82; 11: 59, 64; 12: 38; 13: 1, 13, 14, 17, 20, 25, 27, 33, 34, 36, 42, 43, 47, 50, 54; 14: 4, 17, 20, 24, 25, 27, 29, 32, 35, 40, 46, 47, 49; 15: 1, 2, 17, 21, 24, 26, 33, 36; 16: 1, 2, 13, 14, 2 Mac. 3: 4, 11; 4: 1, 3; 8: 22; 10: 19, 20; 3 Ezd. 9: 32; Lc. 2: 25, 34; 3: 30.
Simeron (Șimeron)[a]: 1 Cron. 7: 1.
Simivir (Șemeber)[a]: Fac. 14: 2.
Simma, Samaa, Semaa (Șama, Șimea)[a]: 2 Reg. 13: 3; 23: 11, 25; 1 Cron. 2: 13; 3: 5; 6: 39; 8: 32.
Simon[a]: Mat. 4: 18; 10: 2, 4; 13: 55; 16: 16, 17; 26: 6; 27: 32; Mc. 1: 16, 29, 30, 36; 3: 16, 18; 6: 3; 14: 3, 37; 15: 21; Lc. 4: 38; 5: 3-5, 8, 10; 6: 14, 15; 7: 40, 43, 44; 9: 20; 22: 31; 23: 26; 24: 34; Io. 1: 40-42; 6: 8, 69, 72; 13: 6, 9, 24, 26, 36; 18: 10, 11, 15, 25; 20: 2, 6; 21: 2, 3, 7, 11, 15-17.
Sin, Sim, Sina (Sin, Șin)[t]: Ieș. 16: 1; 17: 1; Num. 13: 22; 26: 14; 33: 36; Deut. 32: 51; Ios. 15: 1, 3.
Sinaar, Senaz (Senaar, Șinear)[t]: Fac. 10: 10; 11: 12; 14: 1, 9; Is. 11: 11; Dan. 1: 2; Zah. 5: 11, v. și Sennar.

Sinai[t]: Ieș. 16: 1; 19: 1, 2, 11, 18, 20, 23; 24: 16; 31: 18; 34: 2, 4, 29, 32; Lev. 8: 38; 25: 1; 26: 45; 27: 34; Num. 1: 1, 19; 9: 15; 10: 12; 26: 64; 27: 14; 28: 6; 33: 15, 16; Deut. 33: 2; Jud. 5: 5; Iud. 5: 14; Ps. 67: 9; Ecles. 48: 7; 4 Ezd. 3: 17.
Sinone[a]: 3 Ezd. 5: 31; 8: 55.
Sion (Siaha)[a]: 1 Ezd. 2: 14.
Sion, Seon (Sion)[t]: Ios. 19: 19; 2 Reg. 5: 7; 3 Reg. 8: 1; 4 Reg. 19: 21, 31; 1 Cron. 11: 5; 2 Cron. 5: 2; Ps. 9: 12, 15; 13: 7; 19: 3; 47: 3, 12, 13; 49: 2; 50: 20; 52: 7; 64: 2; 68: 36; 72: 28; 73: 2; 75: 3; 77: 68; 83: 8; 86: 2, 5; 96: 8; 98: 2; 109: 2; 124: 1; 125: 1; 127: 5; 128: 5; 131: 13; 132: 3; 133: 3; 134: 21; 136: 1, 3; 145: 10; 147: 12; 149: 2; Ecles. 24: 15; 36: 16; 48: 20, 27; Cânt. 3: 11; Is. 1: 8; 3: 17; 4: 3-5; 8: 18; 10: 12, 24, 32; 12: 6; 14: 32; 16: 1; 18: 7; 23: 12; 24: 23; 26: 1; 28: 16; 29: 8; 30: 19; 31: 9; 33: 5, 14, 20; 34: 8; 35: 10; 37: 22, 32; 41: 27; 46: 13; 49: 14; 51: 3; 52: 1, 2, 7, 8; 59: 20; 62: 11; 64: 10; 66: 8; Ier. 3: 14; 4: 6, 31; 6: 2; 8: 19; 31: 6, 12; 48: 45; 51: 10, 35; Plâng. 1: 4, 6, 17; 2: 1, 4, 8, 10, 13, 18; 4: 2, 21, 22; 5: 11, 18; Bar. 4: 14, 24; Ioil 2: 1, 23, 32; 3: 16, 21; Am. 1: 2; 6: 1; Avd. 1: 21; Mi. 1: 13; 3: 10, 12; 4: 8, 10, 11, 13; Sof. 3: 14, 16; Zah. 1: 17; 2: 10; 8: 2, 3; 9: 9, 13; 1 Mac. 4: 37, 60; 5: 54; 6: 48, 62; 7: 33; 10: 11; 14: 26; 4 Ezd. 2: 40; 3: 2, 28, 31; 6: 1, 19; 10: 7, 20, 23, 44; 13: 35; Mat. 21: 15; Io. 12: 15.
Sior (Țior)[t]: Ios. 15: 54.
Sior (Țohar)[a]: Fac. 23: 8.
Sir (Țir)[t]: Ios. 19: 35.
Sirah[a]: Ecles. 50: 29; 51: 1.
Sira[t]: 2 Reg. 3: 26.
Siria, Siriia, Asiria, Sira (Siria)[t]: Deut. 23: 4; Jud. 3: 10; 10: 6; 2 Reg. 8: 5, 6; 3 Reg. 10: 29; 11: 25; 20: 21; 4 Reg. 13: 17, 19; 16: 5-7; 24: 2; 2 Cron. 1: 17; 16: 2, 7; 18: 30; 20: 2; 22: 5; 28: 23; Iud. 2: 9;Is. 7: 1, 5, 8; 17: 3; Ier. 35: 11; Ezec. 16: 57; Am. 1: 5; 1 Mac. 3: 13; 11: 2, 60; 3 Ezd. 2: 25; 4: 48; 6: 3, 7, 27; 7: 2; 8: 21, 26; Mat. 4: 24; Lc. 2: 2.
Siria-Soval[t]: Iud. 3: 1, 14.
Siron, Seron (Siron)[a]: 1 Mac. 3: 13, 23.
Sis (Țiț)[t]: 2 Cron. 20: 16.
Sisa (Șișa)[a]: 3 Reg. 4: 3.
Sisai (Șașai)[a]: 1 Ezd. 10: 40.
Sisai (Șeșai)[a]: Num. 13: 23; Jud. 1: 10.
Sisamoi (Sismai)[a]: 1 Cron. 2: 40.
Sisara, Sisera (Sisera)[a]: Jud. 4: 7, 9, 12, 14, 17, 18, 20, 22; 5: 20, 26, 30; 1 Reg. 12: 8; 1 Ezd. 2: 53; 2 Ezd. 7: 55; Ps. 82: 10.
Siseanul, Sisennes (Sisin, Tatnai)[a]: 3 Ezd. 6: 3, 7, 27; 7: 1.
Sistrat (Sostrate)[a]: 2 Mac. 4: 29.
Sith, Sit (Seth, Set)[a]: Fac. 4: 25, 26; 5: 3-4, 6-8; Num. 24: 17; Ecles. 49: 19; Lc. 3: 38.
Siva (Siva, Șeia)[a]: 2 Reg. 20: 25.
Siva (Țiba)[a]: 2 Reg. 9: 2-4, 9, 11, 12; 16: 1-4; 19: 17, 29.
Sivoim, Savoim (Țeboim)[t]: Fac. 10: 19; 14: 2, 8
Siza (Șiza)[a]: 1 Cron. 11: 42.
Socoth, Socot, Sohodot, Sohoth (Sucot)[t]: Fac. 33: 17; Ieș. 12: 37; 13: 20; Num. 33: 5, 6; Ios. 13: 27; Jud. 8: 5, 6, 8, 14-16; 3 Reg. 7: 46; 2 Cron. 5: 17.
Socothvenoth (Sucot-Benot)[t]: 4 Reg. 17: 30.
Sodi[a]: Num. 13: 11.
Sodii (Sud)[t]: Bar. 1: 4, 8.
Sodoma, Sodom (Sodoma)[t]: Fac. 10: 9; 13: 10, 12; 18: 16, 20, 22, 26; 19: 1, 24, 28; Deut. 28: 33; 32: 32; Is. 1: 9; 3: 9; 13: 19; Ier. 49: 18; 50: 40; Ezec. 16: 46, 49, 55, 56; Am. 4: 11; Sof. 2: 9; 4 Ezd. 2: 8; Mat. 10: 15; 11: 23, 24; Lc. 10: 12; 17: 29.
Sofah (Șofac)[a]: 1 Cron. 19: 16.
Sofaiu (Țofai)[a]: 1 Cron. 6: 26.
Sofan (Atarot-Șofan)[t]: Num. 32: 35.
Sofar (Țofar)[a]: Iov. 2: 11; 11: 1; 20: 1; 42: 9.
Sofarvaim, Sefarvail, Sefarveim (Sefarvaim)[t]: 4 Reg. 17: 24, 31; 18: 33; 19: 13; Is. 36: 19; 37: 13.
Soferet, Soferеth[a]: 1 Ezd. 2: 55; 2 Ezd. 7: 57.
Sofonie, Sofoniam (Sofonie, Țefania)[a]: 4 Reg. 25: 18; Ier. 21: 1; 29: 24, 29; 37: 3; 52: 24; Sof. 1: 1; Zah. 6: 10, 14; 4 Ezd. 1: 40.
Soho, Sohol, Sohon, Soco (Soco)[t]: Ios. 15: 35; 1 Reg. 17: 1; 19: 22; 3 Reg. 4: 10; 2 Cron. 11: 7; 28: 18.
Sohonie (Șehanie)[a]: 1 Cron. 8: 26.
Sohorie (Șeharia)[a]: 1 Cron. 8: 26.
Solamiil, Samuil, Șelumiel (Samuel)[a]: Num. 1: 6; 2: 12; 7: 36, 41; 10: 19; 34: 20.
Solomit (Șelomit)[a]: 2 Cron. 11: 20.
Solomon, Salomon (Solomon)[a]: 2 Reg. 5: 14; 12: 24; 3 Reg. 1: 10-13, 17, 19, 21, 26, 30, 33, 34, 37-39, 43, 46, 50-53; 2: 1, 12, 13, 17, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 41, 45; 3: 1, 3-6, 11, 15; 4: 1, 7, 11, 15, 21, 22, 25-27, 29, 30, 32, 33; 5: 1, 2, 7, 8, 10-13, 15, 18; 6: 1, 2, 11, 14; 7: 1, 13, 14, 45, 47, 48; 8: 1, 2, 5, 12, 15, 54, 63, 65; 9: 1, 10-12, 14, 17, 21-28; 10: 1-4, 10, 13, 14, 16, 18, 21, 23, 24, 28; 11: 1, 2, 5-7, 25-28, 31, 40-43; 12: 2, 21, 23; 14: 21, 26; 4 Reg. 21: 7; 23: 13; 24: 13; 25: 16; 1 Cron. 3: 5, 10; 6: 10, 32; 14: 4; 22: 5-7; 23: 1; 28: 5, 6, 9, 11, 20; 29: 1, 19, 22, 23-25, 28; 2 Cron. 1: 1, 2, 5, 6, 8, 11, 13; 2: 1, 17; 3: 1; 4: 16, 19, 22; 5: 1, 6; 6: 1, 13; 7: 1, 5, 7, 8, 11; 8: 1, 2, 6, 8, 10, 12, 17, 18; 9: 1-3, 9, 10, 12-15, 22, 23, 25, 29, 30; 10: 2, 6; 11: 3, 17; 13: 6, 7; 30: 26; 33: 7; 35: 3, 4; 1 Ezd. 2: 55, 58; 2 Ezd. 7: 57, 60; 11: 3; 12: 45; 13: 26; Ps. 71: 1; 126: 1; Ecles. 47: 15; Prov. 1: 1; 25: 1; Cânt. 1: 4; 3: 7, 9, 11; Ier. 52: 20; 2 Mac. 2: 12; 3 Ezd. 1: 3, 5; 5: 35; 4 Ezd. 7: 38; 10: 46; Mat. 1: 6, 7; 6: 29; 12: 42; Lc. 11: 31; Io. 10: 23.
Soloni (Șalum)[a]: 3 Ezd. 8: 1.
Somer, Semer (Șemer, Șomer)[a]: 3 Reg. 16: 24; 4 Reg. 12: 21; 1 Cron. 7: 32, 34.
Sorec[t]: Jud. 16: 4.
Sosipator, Sosipatăr (Sosipater)[a]: 2 Mac. 12: 19, 24.
Sotai, Sothai (Sotai)[a]: 1 Ezd. 2: 55; 2 Ezd. 7: 57.
Sova (Țova, Țoba)[t]: 2 Reg. 8: 3, 5, 12; 23: 36; 3 Reg. 11: 23; 1 Cron. 18: 3, 5; 19: 6; Ps. 59: 2.
Sovah (Sovac, Șobac)[a]: 2 Reg. 10: 16, 18.
Sovai (Șobai)[a]: 1 Ezd. 2: 42; 2 Ezd. 7: 46.
Soval (Șobal)[a]: Fac. 36: 20, 23, 29; 1 Cron. 1: 38, 40; 2: 52; 3: 5; 4: 12.
Sovav (Șobab)[a]: 2 Reg. 5: 14; 1 Cron. 2: 18, 14: 4.
Sovec (Șobec)[a]: 2 Ezd. 10: 24.
Sovi (Șobi)[a]: 2 Reg. 17: 27.
Sovna, Sovnam, Șovna (Șebna)[a]: 4 Reg. 18: 18, 26, 37; 19: 2; Is. 22: 15; 36: 3, 11, 22; 37: 2.
Sovohai, Sovohei (Sibecai, Șibecai)[a]: 2 Reg. 21: 8; 1 Cron. 11: 29; 20: 4; 27: 11.
Sovoil (Șebuel): 1 Cron. 23: 16; 24: 20; 25: 20; 26: 29.
Sovova (Țoveva)[a]: 1 Cron. 4: 8.
Spaimă de pretutindeni (Magor Misabib)[a]: Ier. 20: 3.
Spartiate (Sparta)[t]: 1 Mac. 12: 2; 14: 16.
Stharvuzanai, Stharvuzanaim (Șetar-Boznai)[a]: 1 Ezd. 5: 6; 6: 6, 13.
Stur (Setur)[a]: Num. 13: 14.
Sua (So)[a]: 4 Reg. 17: 4.
Suadom[a]: 3 Ezd. 5: 22.

Sual (Șual)[a]: 1 Cron. 7: 36.
Suar (Țuar)[a]: Num. 1: 8; 2: 5; 7: 18, 23; 10: 15.
Subvuiil, Suvuil (Șebuel)[a]: 1 Cron. 23: 16; 25: 4.
Sue (Șua)[a]: Fac. 38: 12.
Sue (Șuah)[a]: 1 Cron. 1: 32; 2: 3.
Suf (Țuf)[a]: 1 Reg. 1: 1; 9: 5.
Sufa (Țofa)[a]: 1 Cron. 7: 35, 36.
Suftala (Șutelah)[a]: Num. 26: 35, 36.
Suh (Țuh)[a]: 1 Cron. 6: 35.
Suham (Șuham)[a]: Num. 26: 42.
Suișul Scorpiei, Suișul Scorpionului (Acrabim)[t]: Ios. 15: 3; Jud. 1: 36.
Sulamiteanca (Sulamita)[a]: Cânt. 6: 12.
Suna, Sunam, Sunem (Șunem, Sunem)[t]: Ios. 19: 18; 1 Reg. 28: 4; 4 Reg. 4: 8.
Suni (Șumi)[a]: Fac. 46: 16.
Suni (Șunie, Suni)[a]: Num. 26: 15.
Suoa (Șua)[a]: 1 Cron. 7: 32.
Sur (Sur, Șur)[t]: Fac. 16: 7; 20: 1; 25: 18; Ieș. 15: 22; 1 Reg. 15: 7; 27: 8.
Sur (Țohar)[a]: Fac. 46: 10.
Sur (Țur)[a]: Num. 25: 15; 31: 8; Ios. 13: 21; 1 Cron. 8: 30.
Sur, Șohar[a]: Ieș. 6: 15.
Sur[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Suriil (Țuriel)[a]: Num. 3: 35.
Surisaddai, Surisadai (Țurisadai)[a]: Num. 1: 6; 2: 12; 7: 36, 41; 10: 19.
Sur[t]: 4 Reg. 11: 6.
Susa (Șaușa, Savșa)[a]: 1 Cron. 18: 16.
Susagazi (Șaașgaz)[a]: Est. 2: 14.
Susan (Suza, Susa)[a]: Est. 1: 2, 5; 2: 3, 5, 8; 3: 15; 4: 8, 16; 8: 14; 9: 6, 11, 13-15; 11: 3; 16: 18.
Susanna (Susana)[a]: Dan. 13: 2, 7, 22, 24, 31, 42, 63; Lc. 8: 3.
Susi[a]: Num. 13: 12.
Suva (Suva, Șoba)[a]: 3 Ezd. 5: 34.
Suvail (Șubael)[a]: 1 Cron. 25: 20; 26: 24.

T

Taan (Tahan)[a]: 1 Cron. 7: 25.
Tafet (Tafat)[a]: 3 Reg. 4: 11.
Tafne, Tafna (Tapuah)[t]: Ios. 12: 17; 15: 34; 16: 8; 17: 7, 8.
Tafni, Tafnes, Tafnis (Țoan, Tahpanes)[t]: Ier. 2: 16; 43: 7-9; 44: 1; 46: 14; Ezec. 30: 14, 18.
Tahas (Tahaș)[a]: Fac. 22: 24.
Tahath[t]: Num. 33: 26, 27.
Tahnes (Tafnes, Tahpenes)[a]: 3 Reg. 11: 19, 20.
Tali (Telah)[a]: 1 Cron. 7: 25.
Talmai[a]: Num. 13: 23.
Taneos[t]: Ps. 77: 12, 43.
Tanim (Țoan)[a]: Num. 13: 23.
Tanis, Taneos (Țoan)[t]: Is. 19: 11, 13; 30: 4.
Taveiu (Tebah)[a]: Fac. 22: 24.
Tars (Tarah)[t]: Num. 33: 27.
Taveit (Tabeel)[a]: Is. 7: 6.
Tavelie (Tebalia)[a]: 1 Cron. 26: 11.
Tavaoth (Taboot)[a]: 1 Ezd. 2: 43.
Tavremon (Tabrimon)[a]: 3 Reg. 15: 18.
Teascul Ziv (Iecheb-Zeeb)[t]: Jud. 7: 25.
Tecue (Tecoa)[a]: 1 Cron. 2: 24.
Telem[a]: 1 Ezd. 10: 24.
Telim (Telem)[t]: Ios. 15: 24.
Telmala (Telmelah, Tel-Melah)[a]: 1 Ezd. 2: 59.
Telmon, Temon (Talmon)[a]: 1 Ezd. 2: 42; 2 Ezd. 7: 46; 11: 19; 12: 25.
Teth (Gat)[t]: 1 Reg. 17: 4, v. și Gheth.
Terfala (Tarpel)[t]: 1 Ezd. 4: 9.
Tersa, Thersa (Tirța)[a]: Num. 26: 22; 27: 1; 36: 11; Ios.17: 3.
Tersa, Thersa (Tirța)[t]: Ios. 12: 24; 3 Reg. 14: 17; 15: 21, 33; 16: 6, 8, 9, 15, 17, 23; 4 Reg. 15: 14, 16.
Tevath (Tabat)[t]: Jud. 7: 23.
Thacasin (Ita-Cațin)[t]: Ios. 19: 13.
Thadal (Tidal, Tideal)[a]: Fac. 14: 1.
Thadesar (Telasar)[t]: Is. 37: 12.
Thadeu (Tadeu)[a]: Mat. 10: 3; Mc. 3: 18.
Thafsa (Tifsah)[t]: 3 Reg. 4: 24.
Thahat[a]: 1 Cron. 7: 20.
Thalsa (Saltas)[a]: 3 Ezd. 9: 22.
Thamar, Tamar (Tamara, Tamar)[a]: Fac. 38: 6, 11, 12, 24; Rut. 4: 13; 2 Reg. 13: 4-8, 10, 20, 22; 14: 27; Mat. 1: 3.
Thamar[t]: Ezec. 47: 19; 48: 28.
Thamna (Temna, Timna)[a]: Fac. 36: 12; 38: 19, 14; 1 Cron. 1: 39, 51.
Thamna, Thamnatha (Timna)[t]: Ios. 15: 10. 57; 2 Cron. 28: 18; Jud. 14: 1, 2, 5; 15: 6; 1 Mac. 9: 50.
Thamnathsare (Timnat-Heres)[t]: Jud. 2: 9.
Thamnathsare, Thamnathsaraa (Timnat-Serah)[t]: Ios. 19: 50; 24: 30.
Thanac, Thanah (Taanac)[a]: Jud. 1: 27; 5: 19.
Thanah, Thenac (Tanac, Taanac)[t]: Ios. 12: 21; 21: 25; 3 Reg. 4: 12.
Thanath Selo (Taanat-Silo)[t]: Ios. 16: 6.
Thanehumeth, Thanhumeth (Tanhumet)[a]: 4 Reg. 25: 23; Ier. 40: 8.
Thara, Thari, Thare (Tara, Terah)[a]: Fac. 11: 24-28, 31, 32; Ios. 24: 2; 1 Cron. 1: 26; Lc. 3: 34.
Tharaa (Tarea)[a]: 1 Cron. 8: 35; 9: 41.
Tharana (Tirhana)[a]: 1 Cron. 2: 48.
Tharathon (Piraton)[t]: Jud. 12: 15.
Tharca, Tharaca (Tirhaca)[a]: 4 Reg. 19: 9; Is. 37: 9.
Tharelachi (Tarela)[t]: Ios. 18: 27.
Thares, Thara (Tereș)[a]: Est. 2: 21; 6: 2; 12: 1.
Tharithac (Tartac)[t]: 4 Reg. 17: 31.
Tharsa (Traseu)[a]: 2 Mac. 3: 5.
Tharsis (Tarșiș)[a]: Fac. 10: 24; 1 Cron. 1: 7.
Tharsis, Thars, Tars (Tars, Tarsis, Tarșiș)[t]: 3 Reg. 10: 22; 2 Cron. 9: 21; 20: 36, 37; Ps. 47: 8; 71: 10; Iud. 2: 13; Is. 2: 16; Ier. 10: 9; Ezec. 38: 13; Iona 1: 3; 4: 2.
Thasi (Tasi)[a]: 1 Mac. 2: 3.
Thathani, Thathanai (Tatnai)[a]: 1 Ezd. 5: 3, 6; 6: 6, 13.
Thaveil (Tabeel)[a]: 1 Ezd. 4: 7; Is. 7: 6.
Thavis (Tebeț)[t]: 2 Reg. 11: 21.
Thavor, Tavor, Tabor (Tabor)[t]: Ios. 19: 22; Jud. 4: 6, 12, 14; 1 Reg. 10: 2; 1 Cron. 6: 77; Ps. 88: 13; Ier. 46: 18; Ose. 5: 1.
Thecam (Ticva)[t]: 3 Ezd. 9: 14.
Thecua, Thecue, Thecuia (Tecoa)[t]: 2 Reg. 14: 2; 2 Cron. 11: 6; 20: 20; Ier. 6: 1; Am. 1: 1; 1 Mac. 9: 33.
Thecue (Ticva)[a]: 4 Reg. 22: 14; 1 Ezd. 10: 15.
Theglathfalasar, Telgot Falesar, Telgat Falnasar, Thelgathfalnasar, Thelgothfalnasar (Tiglatfalasar, Tiglat-Pileser)[a]: 4 Reg. 15: 29; 16: 7, 10; 1 Cron. 5: 6, 26; 2 Cron. 28: 20.
Thehin (Tahan)[a]: Num. 26: 35.
Thelasar (Telasar)[t]: 4 Reg. 19: 12.
Thelharsa, Telharza (Telharșa, Tel-Harșa)[t]: 1 Ezd. 2: 59; 2 Ezd. 7: 61; 3 Ezd. 5: 36.
Thelmela (Tel-Mela)[t]: 2 Ezd. 7: 61; 3 Ezd. 5: 36.

Thema (Tamah)[a]: 1 Ezd. 2: 53; 2 Ezd. 7: 55.
Thema (Tema)[a]: Fac. 25: 15; 1 Cron. 1: 80.
Theman (Tema, Teman)[t]: Iov. 7: 19; Ier. 25: 23; 49: 7, 20; Bar. 3: 22, 23; Am. 1: 12.
Theman (Teman)[a]: Fac. 36: 11, 15, 42; 1 Cron. 1: 36, 53.
Themna, Thamnata (Timnota, Timnata)[t]: Ios. 19: 43; 1 Mac. 9: 50.
Theodotie (Teodot)[a]: 2 Mac. 14: 19.
Theodotion (Theodotion)[a]: Dan. 12: 13.
Theofil[a]: Lc. 1: 3.
Theres, Thara, Thares (Tereş)[a]: Est. 2: 21; 6: 2; 12: 1.
Thesanon[a]: 3 Ezd. 5: 31.
Thevath (Tibhat)[t]: 1 Cron. 18: 8.
Thevedie[a]: 3 Ezd. 9: 28.
Thevis (Teveț, Tebeț)[t]: Jud. 9: 50.
Thevni (Tibni)[a]: 3 Reg. 16: 21, 22.
Thiia (Tera)[t]: 3 Ezd. 8: 43.
Thiras (Tiras)[a]: Fac. 10: 2; 1 Cron. 1: 5.
Thiria[a]: 1 Cron. 4: 16.
Thofil (Tofel)[t]: Deut. 1: 1.
Thogorma, Togorma (Togarma)[a]: Fac. 10: 3; 1 Cron. 1: 6.
Thogorma (Togarma)[t]: Ezec. 27: 14; 38: 6.
Thola (Tola)[a]: Fac. 46: 13; Num. 26: 23; Jud. 10: 1.
Tholomai, Tholmai (Talmai)[a]: Jud. 1: 10; 2 Reg. 3: 3; 13: 37.
Thoma (Toma)[a]: Mat. 10: 3; Mc. 3: 18; Lc. 6: 15; Io. 11: 16; 14: 5; 20: 24, 26-29; 21: 2.
Thopon (Tefon)[t]: 1 Mac. 9: 50.
Thou (Tou, Toi)[a]: 2 Reg. 9: 9, 10.
Thovadonie (Tov-Adonie, Tov-Adonia)[a]: 2 Cron. 17: 8.
Thovie, Tovie, Toviia, Tovia, Tovi (Tobie, Tobia)[a]: 2 Cron. 17: 8; 1 Ezd. 2: 60; 2 Ezd. 2: 10, 19; 4: 3, 7; 6: 1, 2, 12, 14, 17, 18; 7: 62; 13: 4, 7, 8; Tob. 4: 1; 5: 1, 59, 10, 22; 6: 1, 3, 7, 10, 14; 7: 15; 8: 1, 4, 7, 23, 24; 9: 1, 7, 8; 10: 1, 9, 10; 11: 2, 4, 7, 15, 17; 12: 2; 14: 14; Zah. 6: 10, 14; 2 Mac. 3: 11; 3 Ezd. 5: 29.
Thovu, Thov (Tohu)[a]: 1 Reg. 1: 1; 1 Cron. 18: 9.
Thuval, Tuval (Tubal)[a]: Fac. 10: 2; 1 Cron. 1: 5.
Tigris, Tigride, Tigrul (Tigru)[t]: Fac. 2: 4; Iud. 1: 6; Tob. 5: 1; Ecles. 24: 35; Dan. 10: 4.
Tihon (Hațer-Haticon)[t]: Ezec. 47: 16.
Thilon[a]: 1 Cron. 4: 20.
Timeiu (Timeu)[a]: Mc. 10: 46.
Timothei, Timotheiu (Timotei)[a]: 1 Mac. 5: 6, 11, 34, 40; 2 Mac. 8: 30; 9: 3; 10: 24, 32, 37; 12: 1, 10, 18, 20, 21, 24.
Tir (Tir)[t]: 2 Reg. 5: 11; 24: 7; 3 Reg. 5: 1; 7: 13; 9: 11, 12; 2 Cron. 2: 3, 11; Ps. 44: 13; 82: 8; 86: 4; Is. 23: 1, 5, 8, 15, 17; Ier. 25: 22; 27: 3; 47: 4; Ezec. 26: 2-4, 7, 15; 27: 2, 3, 8, 32; 28: 2, 10, 11; 29: 17, 18; Ose. 9: 13; Ioil 3: 4; Am. 1: 9, 10; Zah. 9: 2; 1 Mac. 5: 15; 11: 59; 2 Mac. 4: 18, 44; 4 Ezd. 1: 11; Mat. 11: 21, 22; 15: 21; Mc. 3: 8; 7: 24, 31; Lc. 6: 17; 10: 13, 14.
Titan[h]: Iud. 16: 8.
Titul Manilie (Titus Manlius)[a]: 2 Mac. 11: 34.
Tiveriada (Tiberiada, Tiberias)[t]: Io. 6: 23.
Tiverie Chesar (Tiberiu Cezar)[a]: Lc. 3: 1.
Tofeth (Tofet)[t]: 4 Reg. 23: 10; Is. 30: 33; Ier. 7: 31, 32; 19: 6, 11, 12-15.
Tohim (Tochen)[t]: 1 Cron. 4: 32.
Tolad (Tolad)[a]: 1 Cron. 4: 29.
Tolvane (Telem)[a]: 3 Ezd. 9: 25.
Tov (Tob)[t]: Jud. 11: 3, 5.
Tova[a]: 3 Ezd. 5: 29.
Toval, Thuval (Tubal)[t]: Ezec. 27: 13; 32: 26; 38: 2, 3; 39: 1.
Tovie (Tobit, Tobi)[a]: Tob. 1: 1, 19, 21, 23, 24; 2: 1, 9; 3: 1; 4: 1; 5: 12, 14, 16, 19, 26; 9: 7; 10: 1, 6, 8; 11: 17, 20; 12: 1; 13: 1.
Tovloh[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Trahonia (Trahonitida, Trahonita)[t]: Lc. 3: 1.
Trifon[a]: 1 Mac. 11: 39, 54; 12: 39, 42, 49; 13: 1, 12, 14, 20-22, 24, 31, 34; 15: 10, 25, 37, 39; 2 Mac. 8: 32.
Tripolis (Tripolia, Tripoli)[t]: 2 Mac. 14: 1.
Turnul Turmei (Migdal-Eder)[t]: Fac. 35: 21.
Tuval-Cain (Tubal-Cain)[a]: Fac. 4: 22.
Tuvel (Tobie, Tobia)[a]: 3 Ezd. 5: 37.
Tuvin (Tubi)[t]: 1 Mac. 5: 13.

Ț

Țarina celor Tari (Locul Săbiilor, Helcat-Hațurim)[t]: 2 Reg. 2: 16.
Țarina Olariului[t]: Mat. 27: 7, 10.
Țarina Sângelui[t]: Mat. 27: 8.

U

Ufta[a]: 3 Ezd. 5: 30.
Ul (Hul)[a]: Fac. 10: 23.
Ulai[t]: Dan. 8: 2.
Ulam[a]: 1 Cron. 7: 16, 17; 8: 39, 40.
Uraii (Iri)[a]: 1 Cron. 7: 7.
Uri (Urie, Uri)[a]: Ieș. 31: 2; 35: 30; 38: 22; 1 Cron. 2: 20; 2 Cron. 1: 5; 1 Ezd. 10: 24.
Urie, Urrie (Urie, Uri, Uria)[a]: 2 Reg. 11: 3, 6-12, 14-17, 21, 24, 26; 12: 9, 10, 15; 23: 38; 3 Reg. 4: 19; 15: 5; 4 Reg. 16: 10, 11, 15, 16; 1 Cron. 11: 41; 1 Ezd. 8: 33; 2 Ezd. 3: 3, 21; 8: 4; Is. 8: 2; Ier. 26: 20-22; 3 Ezd. 9: 43; Mat. 1: 6.
Uriil (Uriel)[h]: 4 Ezd. 4: 1; 10: 28.
Uriil, Uril (Uriel)[a]: 1 Cron. 6: 24; 15: 5, 11;2 Cron. 13: 2.
Ur[t]: Fac. 11: 28, 31.
Us (Uț)[a]: Fac. 10: 23.
Uthai (Utai)[a]: 1 Ezd. 8: 14.
Uvil (Obil)[a]: 1 Cron. 27: 30.
Uzal (Uzal)[a]: Fac. 10: 27.

V

Veir (Beeri)[t]: Fac. 26: 34.
Vethmaaha (Beth-Maaca)[t]: 2 Reg. 20: 14, 15.
Vethsaviia (Batșeba; Betșeba)[t]: Ps. 50: 2; v. și Vethsavia.
Vuzu[t]: Ier. 25: 23.
Vaal (Bael)[a]: 1 Cron. 5: 5; 8: 30; 9: 36.
Vaal Farasin (Baal-Perațim)[t]: 2 Reg. 5: 20.
Vaal, Vaalim, Vaalam (Baal)[h]: Num. 22: 41; Jud. 2: 11, 13; 3: 7; 6: 25, 28, 30, 32; 8: 33; 10: 6, 10; 3 Reg. 16: 31, 32; 18: 18, 21, 22, 25, 26, 40; 19: 18; 22: 54; 4 Reg. 3: 2; 10: 18-23, 25-28; 11: 18; 17: 16; 21: 3; 23: 4, 5; 2 Cron. 23: 17, 7; 28: 1; 33: 3; 34: 4; Ier. 12: 16; 23: 13, 27; 32: 29, 35; Ose. 2: 13, 16, 17; 10: 14; 11: 2; 13: 1; Sof. 1: 4.
Vaala, Vaal (Baal)[t]: Ios. 15: 9, 10, 29; 19: 2; 1 Cron. 4: 33.
Vaalath Veir Rameth (Baalat-Beer-Ramat)[t]: Ios. 19: 8.
Vaalgad (Baal-Gad)[t]: Ios. 11: 17; 12: 7; 13: 5.
Vaalhasor (Baal-Hațor)[t]: 2 Reg. 13: 23.
Vaal Hermon (Baal-Hermon)[t]: Jud. 3: 3; 1 Cron. 5: 23.
Vaalia (Bealia)[a]: 1 Cron. 12: 5.
Vaaliada (Beliada)[a]: 1 Cron. 14: 7.
Vaalim (Baalim)[h]: 1 Reg. 7: 3, 4; 12: 10; Ier. 7: 9; 9: 14; 11: 17; 19: 5.
Vaalis (Baalis)[a]: Ier. 40: 14.
Vaalmaon (Beth-Baal-Meon)[t]: Ios. 13: 17.
Vaalmeon (Baal-Meon)[t]: Num. 32: 38.

Vaal Salisa (Baal-Șalișa)[t]: 4 Reg. 4: 42.
Vaalthamar (Baal-Tamar)[t]: Jud. 20: 33.
Vaalverit (Baalberit)[t]: Jud. 9: 4.
Vaama (Baama)[a]: 1 Ezd. 2: 2.
Vaana, Vana, Vaan, Vanaa (Baana)[a]: 2 Reg. 4: 2, 5, 6, 9; 23: 29; 3 Reg. 4: 12, 16; 1 Cron. 11: 30; 2 Ezd. 2: 2; 3: 4; 7: 7; 10: 27.
Vaasa (Baeșa)[a]: 3 Reg. 15: 16, 17, 19, 21, 22, 27, 28, 32, 33; 16: 1, 3-8, 11-13; 21: 22; 4 Reg. 9: 9; 2 Cron. 16: 1, 3, 5, 6; Ier. 41: 9.
Vachenor[a]: 2 Mac. 12: 35.
Vacvacar (Bacbacar)[a]: 1 Cron. 9: 15.
Vadad, Vadaa (Bedad)[a]: Fac. 36: 25; 1 Cron. 1: 46.
Vadaie (Bedia)[a]: 1 Ezd. 10: 35.
Vadan (Barac)[a]: 1 Reg. 12: 11.
Vadan (Bedan)[a]: 1 Cron. 7: 17.
Vagaon (Bagoas)[a]: Iud. 12: 10, 12; 13: 1; 14: 13.
Vagatha, Gavata (Bigta)[a]: Est. 1: 10; 12: 1.
Vagathan (Bigtan)[a]: Est. 2: 21; 6: 2.
Vahil, Varahil (Baracheel)[a]: Iov. 32: 2, 6.
Vahorim, Vahurim (Bahurim)[t]: 2 Reg. 3: 16; 16: 5; 17: 18; 19: 16; 23: 31; 3 Reg. 2: 8.
Vahride, Vahide (Bacchide)[a]: 1 Mac. 7: 8, 12, 19, 20; 9: 1, 12, 14, 24-26, 29, 32, 43, 47, 49, 57, 58, 63, 68; 10: 12; 2 Mac. 8: 30.
Vala (Bela, Țoar)[t]: Fac. 14: 2.
Vala (Bilha)[t]: 1 Cron. 4: 29.
Valaan (Bilean)[t]: 1 Cron. 6: 70.
Valaam, Valan (Bilhan)[a]: Fac. 36: 27; 1 Cron. 7: 10.
Valac, Valah (Balac)[a]: Num. 22: 2, 7, 10, 14, 16, 36, 40; 23: 1, 3, 5-7, 11, 13, 15-18, 25, 27, 30; 24: 10, 12, 13, 25; Ios. 24: 9; Jud. 11: 25; Mi 6: 5.
Valadan (Baladan)[a]: 4 Reg. 20: 12; Is. 39: 1.
Valam, Valaam (Valaam, Balaam, Bileam)[a]: Num. 22: 54, 7, 8, 12, 14, 16, 18, 20-23, 29, 31, 34, 40; 23: 1-4, 11, 14, 25, 29, 30; 24: 1, 3, 10, 15, 25; 31: 8; Deut. 23: 45; Ios. 13: 22; 24: 9; 2 Ezd. 13: 2; Mi. 6: 5.
Valanan (Baal-Hanan)[a]: Fac. 36: 38.
Valath, Valaath, Valeath (Baalat)[t]: Ios. 19: 44; 3 Reg. 9: 18; 2 Cron. 8: 6.
Valdad (Bildad)[a]: Iov. 2: 11; 8: 1; 18: 1; 25: 1; 42: 9.
Valea Blagosloveniii [Binecuvântării] (Emec-Beraca)[t]: 2 Cron. 20: 26.
Valea Corturilor[t]: Ps. 59: 10.
Valea Fiiului Ennon (Valea Hinom, Ben-Hinom, Ghehinom)[t]: 4 Reg. 23: 10; Ier. 7: 31, 32; 19: 2, 6.
Valea Împăratului, Valea Sava (Șave, Valea Regilor)[t]: Fac. 14: 17; 2 Reg. 18: 18.
Valea Luminoasă (Sihem)[t]: Fac. 12: 6.
Valea Meașterilor (Gheharașim)[t]: 2 Ezd. 11: 35.
Valea Sălbatecă (Sidim)[t]: Fac. 14: 3, 10.
Valea Sărăturii, Valea Sărăturilor (Valea Sărată, Valea Sării)[t]: 2 Reg. 8: 13; 4 Reg. 14: 7; 2 Cron. 25: 11; Ps. 59: 2.
Valea Strugurului (Valea Eșcol, Eșcol)[t]: Num. 32: 9; Deut. 1: 24.
Valea Tăierii (Valea Judecății)[t]: Ioil 4: 14.
Valea Terevinthului (Valea Terebintului, Valea Stejarului)[t]: 1 Reg. 17: 2, 19; 21: 9.
Valea Urieșilor (Valea Refaim)[t]: 2 Reg. 23: 13.
Valea Vedeniii: Is. 22: 1, 5.
Valanan (Baal-Hanan)[a]: 1 Cron. 1: 49.
Valoth (Bealot)[t]: Ios. 15: 24; 3 Reg. 4: 16.
Valsam (Bilșam)[a]: 3 Ezd. 2: 16.
Valsam (Baalșem)[a]: 3 Ezd. 9: 43.
Valtasar (Beltsațar, Baltazar, Beltșațar)[a]: Bar. 1: 11, 12; Dan. 1: 7; 2: 26; 4: 5, 6, 16; 5: 12;
Valtasar (Belșațar)[a]: Dan. 5: 1, 9, 22, 30; 7: 1; 10: 1.
Valthim, Vathem (Tabeel)[a]: 3 Ezd. 2: 16, 25.
Vamis[a]: 3 Ezd. 5: 26.
Vamoft (Bamot)[t]: Num. 21: 19, 20.
Vamothvaal (Bamot-Baal)[t]: Ios. 13: 17.
Vanaa (Binea)[a]: 1 Cron. 9: 43.
Vanaa, Vanaia, Vanaias, Vanae, Vanaie, Vanai, Vanna, Venarie (Benaia)[a]: 2 Reg. 8: 8; 20: 23; 23: 20, 22, 30; 3 Reg. 1: 8, 10, 26, 32, 36, 38, 49; 2: 25, 29, 30, 34, 35, 46; 1 Cron. 4: 36; 11: 22, 24, 31; 15: 20, 24; 16: 6; 18: 17; 27: 5, 6, 14, 34; 2 Cron. 20: 14; 31: 13; 1 Ezd. 10: 25, 30, 35, 43; Ezec. 11: 1, 13; 3 Ezd. 9: 26.
Vanadav, Venadad (Benhadad)[a]: 3 Reg. 15: 18, 20; 20: 1, 3, 5, 9, 12, 16, 17, 20, 26, 30, 32, 33; 4 Reg. 6: 24; 8: 7, 9; 13: 3, 24, 25.
Vanav[a]: 3 Ezd. 9: 48.
Vancuv, Vacvuc (Bacbuc)[a]: 1 Ezd. 2: 51; 2 Ezd. 7: 53.
Vanea (Banea)[a]: 3 Ezd. 9: 35.
Vani, Voni, Vanue, Venui, Vanie, Vanui, Vanav (Bani)[a]: 2 Reg. 23: 36; 1 Ezd. 2: 10; 10: 29, 34, 38; 2 Ezd. 3: 17; 7: 15; 8: 7; 9: 4; 10: 13, 14; 11: 22; 3 Ezd. 8: 39; 3 Ezd. 9: 30, 34, 48.
Vanica[a]: 3 Ezd. 5: 12.
Vanie (Vania)[a]: 1 Ezd. 10: 36; 3 Ezd. 8: 39.
Vani-Vareh (Bene-Barec, Bene-Berac)[t]: Ios. 19: 45.
Vanul[a]: 3 Ezd. 9: 33.
Vanus (Banu)[t]: 3 Ezd. 5: 26.
Vara (Baara)[a]: 1 Cron. 8: 8.
Vara (Bera)[a]: Fac. 14: 2.
Varac (Barac)[a]: Jud. 4: 6, 8, 9, 12, 14-17, 22; 5: 1, 12, 15.
Varad (Bered, Bared)[a]: Fac. 46: 14.
Varaha (Beraca)[a]: 1 Cron. 12: 3.
Varasa (Beter)[t]: 1 Mac. 5: 26.
Varava, Varavva (Baraba)[a]: Mat. 27: 16, 20, 21, 26; Mc. 15: 7, 11, 15; Lc. 23: 18; Io. 18: 40.
Varchie, Varahian, Varahie, Varechie (Berechia, Ieberechia, Berehia, Barachia)[a]: 1 Cron. 3: 20; 9: 16; 15: 7; 2 Cron. 28: 12; 2 Ezd. 3: 4, 30; 6: 19; Is. 8: 2; Zah. 1: 1, 7; Mat. 23: 35.
Varcus (Barecus)[a]: 3 Ezd. 5: 32.
Varia (Beraia)[a]: 1 Cron. 23: 10, 11.
Varie (Bariah)[a]: 1 Cron. 3: 22.
Varie, Veria (Beria)[a]: 1 Cron.7: 23, 31; 8: 16.
Varsaith (Birzavit)[a]: 1 Cron. 7: 31.
Vartholomeiu, Vartholomeu (Bartolomeu)[a]: Mat. 10: 3; Lc. 6: 14.
Vartimeiu (Bartimeu)[a]: Mc. 10: 46.
Varuh (Baruh, Baruc)[a]: 2 Ezd. 3: 20; 10: 6; Ier. 32: 12, 13, 16; 36: 4, 5, 8, 10, 13, 14, 16, 18, 19, 26, 27, 32; 43: 3, 6; 45: 1, 2; Bar. 1: 1, 3.
Vasaan, Vasan, Vazan (Vasan, Basan)[t]: Num. 21: 33-34; 32: 33; Deut. 1: 4; 3: 1, 3, 4, 10, 11, 13; 25: 7; 32: 14; 33: 22; Ios. 9: 10; 12: 4; 13: 11, 12, 30, 31; 17: 1, 5; 20: 8; 21: 6, 27; 22: 7; 3 Reg. 4: 13, 19; 10: 33; 1 Cron. 5: 11, 12, 16, 23; 6: 62; 2 Ezd. 9: 22; Ps. 67: 23; 134: 11; 135: 20; Is. 2: 13; 33: 9; Ier. 22: 20; 50: 19; Ezec. 27: 6; Mi. 7: 14; Na. 1: 4; Zah. 11: 2.
Vasaie (Baaseia)[a]: 1 Cron. 6: 40.
Vasan Havot Iair (Sălașurile lui Iair)[t]: Deut. 3: 14.
Vascaman (Bascama)[t]: 1 Mac. 13: 23.
Vascath (Boscat)[t]: Ios. 15: 39.
Vasemath (Basemata)[a]: Fac. 26: 34; 36: 3, 4, 10, 13, 17.
Vasiothia (Biziothia)[t]: Ios. 15: 28.

Vessoth (Bațlit)[a]: 2 Ezd. 7: 54.
Vessuth (Bațlut)[a]: 1 Ezd. 2: 52.
Vesur (Beth-Țur)[t]: Ios. 15: 58.
Vete (Betah, Tebah)[t]: 2 Reg. 8: 8.
Vetgadir (Bethgader, Beth-Gader)[a]: 1 Cron. 2: 51.
Veth Sames (Beth-Șemeș)[t]: Ios. 15: 10; 19: 22, 38; 21: 16.
Vethacarâm (Beth-Hacherem)[t]: Ier. 6: 1.
Vethafua (Beth-Tapuah)[t]: Ios. 15: 53.
Vethanath (Beth-Anat)[t]: Ios. 19: 38; Jud. 1: 33.
Vethania, Vethaniia (Betania)[t]: Mat. 21: 17; 26: 6; Mc. 11: 1, 11, 12; 14: 3; Lc. 19: 29; 24: 50; Io. 11: 18; 12: 1.
Vethanoth (Beth-Anot)[t]: Ios. 15: 59.
Vetharan (Beth-Haram)[t]: Ios. 13: 27.
Vethavin, Vethavi, Vethavim, Vetavie, Vethaim, Veftave (Bethaven, Beth-Aven)[t]: Ios. 7: 2; 18: 12; 1 Reg. 13: 5; 14: 23; Ose. 4: 15; 5: 8; 10: 5.
Vethazmoth (Beth-Azmavet)[t]: 2 Ezd. 7: 28.
Vethdagon (Beth-Dagon)[t]: Ios. 19: 27; 1 Mac. 10: 83.
Vethfaleth (Beth-Pelet)[t]: 2 Ezd. 11: 26.
Veth Gam (Beth-Gam)[t]: Ier. 48: 23.
Vethhanan (Beth-Hanan)[t]: 3 Reg. 4: 9.
Vethhar (Beth-Car)[t]: 1 Reg. 7: 11.
Vethiesimot (Beth-Ieșimot)[t]: Ezec. 25: 9.
Vethil, Vetil, Veavtil, Veatil, Vethhir, Vethir (Betel, Bethel)[t]: Ios. 7: 2; 8: 9, 12, 17; 12: 9; 16: 1, 2; 18: 13; Jud. 1: 22; 4: 5; 20: 31; 21: 19; 1 Reg. 7: 16; 10: 3; 13: 2; 30: 27; 3 Reg. 12: 29, 32, 33; 13: 1, 4, 10, 11, 32; 16: 34; 4 Reg. 2: 2, 3, 23; 10: 29; 17: 28; 23: 4, 15, 19; 2 Cron. 13: 19; 1 Ezd. 2: 28;; 2 Ezd. 7: 32; 11: 31; Cânt. 3: 17; Ier. 48: 13; Ose. 10: 15; Am. 3: 14; 4: 4; 5: 5, 6; 7: 10, 13; 1 Mac. 9: 50, v. și Veatil.
Vethimec (Beth-Emec)[t]: Ios. 19: 27.
Vethmaaha (Beth-Maaca)[t]: 2 Reg. 20: 14, 15.
Veth Maon (Beth-Maon)[t]: Ier. 48: 23.
Vethmarehavot (Beth-Marcabot)[t]: Ios. 19: 5.
Vethneran (Beth-Nimra)[t]: Ios. 13: 27.
Vethoron, Vethorom, Vefthoron, Vetron (Beth-Horon, Bethoron)[t]: Ios. 10: 10, 11; 16: 3, 5; 18: 14; 21: 22; 1 Reg. 13: 18; 2 Reg. 2: 29; 3 Reg. 3: 17; 1 Cron. 7: 24.; 2 Cron. 8: 5; 25: 13; 1 Mac. 3: 16, 24; 4: 29; 7: 39; 9: 50.
Vethreses (Beth-Pațeț)[t]: Ios. 19: 21.
Vethsamis, Vetsemes (Beth-Șemeș)[t]: Jud. 1: 33; 1 Reg. 6: 12; 3 Reg. 4: 9; 4 Reg. 14: 11, 13; 1 Cron. 6: 59; 2 Cron. 25: 21, 23; 28: 18.
Vethsan (Beth-San, Beth-Șean, Betșean)[t]: Ios. 17: 11, 16; Jud. 1: 27; 1 Reg. 31: 10, 12; 2 Reg. 21: 12; 3 Reg. 4: 12; 1 Mac. 5: 52; 12: 40, 41.
Vethsata (Betșita)[t]: Jud. 7: 23.
Vethsavia, Vethsavea, Vethzavea, Vethsaveia, Vethsavia, Vethsaviia (Batșeba, Bat-Șeba)[a]: 2 Reg. 11: 3; 12: 24; 3 Reg. 1: 11, 15, 16, 28, 31; 2: 13, 18, 19; Ps. 50: 2.
Vethsur (Beth-Șur)[t]: 2 Cron. 11: 7.
Vethsur, Vethsura, Bethsura (Bettur, Beth-Țur)[t]: 2 Ezd. 3: 16; 1 Mac. 4: 61; 6: 7, 26, 31, 49, 50; 9: 52; 10: 14; 11: 65; 14: 7, 33; 2 Mac. 13: 19, 22.
Vethtaran (Beth-Haran)[t]: Num. 32: 36.
Vethuil, Vethil, Viftil, Vithil (Betel, Bethel)[a, t]: Fac. 12: 8; 13: 3; 28: 29; 31: 13; 35: 1, 3, 6, 8, 15.
Vethulia (Betulia, Betuliah)[t]: Iud. 6: 10; 7: 1, 11; 12: 7; 15: 7, 8, 9; 16: 25, 28.
Vethvera (Betbara)[t]: Jud. 7: 24.
Vethvesen (Betbasa)[t]: 1 Mac. 9: 61, 64.
Vethzacaram (Beth-Zaharia)[t]: 1 Mac. 6: 33.
Vethzeca (Betzet)[t]: 1 Mac. 7: 19.
Vetin (Beten)[t]: Ios. 19: 25.
Vetmerhavot (Beth-Marcabot)[t]: 1 Cron. 4: 31.
Vethsan (Beth-Șeam)[a]: 1 Cron. 7: 29.
Vetsimot, Vethsiemoth, Vethsimoth, Vetie-Simot (Beth-Ieșimot)[t]: Num. 33: 49; Ios. 12: 3; 13: 20; Ezec. 25: 9.
Vetstrafa (Beth-Rafa)[a, t]: 1 Cron. 4: 12.
Vetsur (Beth-Țur)[a, t]: 1 Cron. 2: 45.
Vetverai (Beth-Birei)[t]: 1 Cron. 4: 31.
Veveh[a]: 3 Ezd. 5: 13.
Vevai, Vevel (Bebai)[a]: 1 Ezd. 2: 11; 8: 11; 10: 28; 3 Ezd. 8: 40.
Vezachil (Bezachiel, Bartac)[a]: 3 Ezd. 4: 29.
Vezeh (Bezec)[t]: Jud. 1: 4, 5; 1 Reg. 11: 8.
Vifleim, Vetleim, Vitleim (Betleem)[a, t]: 1 Cron. 2: 51, 53; 4: 4; 11: 16-18, 26; 1 Ezd. 2: 21.
Vifleim, Viflaim, Vifleimul Iudii, Vifleaimul Iudii, Vifleem, Vithleim, Vithleaim, Vifleaem, Vithleem (Betleem, Bethleem, Beth-Lehem)[t]: Fac. 35: 19; 48: 7; Ios. 19: 25; Jud. 12: 8, 10; 17: 7, 8, 9; 19: 1, 2, 18; Rut. 1: 1, 2, 19, 22; 2: 4; 4: 11; 1 Reg. 16: 4; 17: 12, 15; 20: 6; 2 Reg. 2: 32; 23: 14, 15, 24; 2 Cron. 11: 6; 2 Ezd. 7: 26; Ier. 41: 17; Mi. 5: 2; Mat. 2: 1, 5, 6, 8, 16; Lc. 2: 4, 15.
Vil (Bel, Baal)[h]: Is. 46: 1; Ier. 50: 2; 51: 44; Bar. 5: 40; Dan. 14: 2, 3, 8-11, 13, 17, 21, 27.
Vior , Bior, Veor (Peor, Beor)[a]: Fac. 36: 32; Num. 22: 5; 24: 3, 15; 31: 8; Deut. 23: 4; Ios. 13: 22; 24: 9; 1 Cron. 1: 43; 5: 8; Mi. 6: 5.
Vithaghe, Vethfaghia (Betfaghe)[t]: Mat. 21: 1; Lc. 19: 29.
Vithagla (Beth-Hogla)[t]: Ios. 15: 6; 18: 19, 21.
Vithannia (Betabara)[t]: Io. 1: 28.
Vitharava (Beth-Ahoba)[t]: Ios. 15: 6, 61.
Vithezda (Vitezda, Betesda)[t]: Io. 5: 2.
Vithsaida, Vethsaida (Betsaida)[t]: Mat. 11: 21; Mc. 6: 45; 8: 22; Lc. 9: 10; 10: 13; Io. 1: 44; 12: 21.
Viz (Buz)[a]: 1 Cron. 5: 14.
Voanerghes (Boanerghes)[a]: Mc. 3: 17.
Vocchi, Vochi (Buchi)[a]: Num. 34: 22; 1 Cron. 6: 5, 54; 1 Ezd. 7: 4; 3 Ezd. 8: 2.
Vocchie, Vacchiav (Buchia)[a]: 1 Cron. 25: 4, 13.
Vocru (Bocru)[a]: 1 Cron. 8: 38; 9: 44.
Vonul[a]: 3 Ezd. 9: 31.
Vohri (Bicri)[a]: 2 Reg. 20; 1, 2, 6, 7, 10, 13, 21, 22.
Voim, Voin (Bohan)[a]: Ios. 15: 6; 18: 18.
Voni (Bani)[a]: 2 Reg. 23: 36.
Voninu (Beninu)[a]: 2 Ezd. 10: 13.
Vonni, Vonni (Buni)[a]: 2 Ezd. 9: 4, 5; 10: 15.
Vooz (Booz, Boaz)[a]: Rut. 2: 1, 2, 5, 8, 14, 15, 19, 23; 3: 2, 7, 14; 4: 1, 5, 8, 13, 21; 3 Reg. 7: 21; 1 Cron. 2: 11, 12; Mat. 1: 5; Lc. 3: 32.
Vorith (Borith)[a]: 4 Ezd. 1: 2.
Vosfor (Sefarad)[t]: Avd. 1: 20.
Vosis (Boțeț)[t]: 1 Reg. 14: 4.
Vosor, Vozor (Bețer)[t]: Ios. 21: 36; 1 Cron. 6: 78; 7: 37.
Vosoram (Meșulam)[a]: 3 Ezd. 9: 14.
Vosra (Boțra)[a]: Fac. 36: 33.
Vosra, Vosor (Bosra, Boțra)[t]: Is. 34: 6; 63: 1; Ier. 48: 24; 49: 13, 22; Am. 1: 12; 1 Mac. 5: 26, 28, 36.
Vosram (Beștra, Beeștra)[t]: Ios. 21: 27.
Vozath (Bizeta, Bizta)[a]: Est. 1: 10.
Vrii (Verie, Beria)[a]: Num. 26: 44, 45.
Vuna[a], (Vuna, Buna)[a]: 1 Cron. 2: 25.
Vuvast (Bubastis, Pi-Beset)[t]: Ezec. 30: 17.
Vuzu (Buzu)[t]: Ier. 25: 23.

Z

Zabdiil, Zavdiil (Zabdiel)[a]: 2 Ezd. 11: 14; 1 Mac. 11: 17.
Zaccarul (Zacur)[a]: 3 Ezd. 9: 24.
Zadie (Zebadia)[a]: 1 Cron. 27: 7.
Zafthoim (Zatu)[a]: 3 Ezd. 9: 28.
Zahai, Zahain (Zacai)[a]: 1 Ezd. 2: 9; 2 Ezd. 3: 20; 7: 14.
Zaharie, Zaharia (Zaharia)[a]: 1 Cron. 5: 7; 9: 21; 15: 18, 20, 24; 16: 5; 26: 2, 11, 14; 27: 21; 2 Cron. 17: 7; 20: 14; 21: 2; 24: 20; 34: 12; 35: 8; 1 Ezd. 5: 1; 6: 14; 8: 3, 11; 10: 26; 2 Ezd. 8: 4; 11: 45; 12: 16, 34, 40; Ps. 110: 1; 145: 1; Is. 8: 2; Zah. 1: 1, 7; 7: 1; 1 Mac. 5: 18, 56; 3 Ezd. 1: 15; 6: 1; 7: 3; 8: 33, 34, 40, 45; 9: 27, 44; 4 Ezd.1: 40; Mat. 23: 35; Lc. 1: 5, 12, 13, 18, 40, 59, 67; 3: 2; 11: 51.
Zaheiu (Zaheu, Zacheu)[a]: 2 Mac. 10: 19; Lc. 19: 2, 5, 8.
Zahnes (Zatu)[a]: 3 Ezd. 8: 35.
Zahur (Zabud)[a]: 1 Ezd. 8: 14.
Zahur (Zacur)[a]: 1 Cron. 4: 26; 25: 2, 10; 2 Ezd. 3: 2.
Zamma (Zima)[a]: 1 Cron. 6: 20, 42.
Zamira (Zemira)[a]: 1 Cron. 7: 10.
Zamran (Zimran)[a]: Fac. 25: 1.
Zamvri (Zimra)[t]: Ier. 25: 25.
Zamvri, Zamri, Zanvri (Zimri)[a]: Num. 25: 14; 3 Reg. 16: 9-12, 15, 16, 18, 20; 4 Reg. 9: 31; 1 Cron. 2: 6; 19: 42; 1 Mac. 2: 26.
Zamvri[a]: 3 Ezd. 9: 34.
Zanoe, (Zanoah)[a]: 1 Cron. 4: 18.
Zanoi (Zannah)[t]: Ios. 15: 56.
Zanua, Zanue (Zanoah)[t]: 2 Ezd. 3: 13; 11: 30.
Zanul, Zanes (Șetar-Boznai)[a]: 3 Ezd. 6: 3, 7, 27; 7: 1.
Zara (Zerah)[a]: Fac. 36: 33; Num. 26: 13; Ios. 7: 1, 17, 18, 24; 22: 20; 1 Cron. 6: 20; 27: 13; 2 Cron. 14: 9; 2 Ezd. 11: 24.
Zara, Zare (Zara)[a]: Fac. 38: 30; 46: 12; Num. 26: 20; 1 Cron. 2: 4, 6; 4: 24; 9: 6.
Zarachelim(Zarachi)[a]: 3 Ezd. 1: 38.
Zaraie, Zerahe (Zarahia, Zerahia)[a]: 1 Cron. 6: 6; 27: 11.
Zared, Zarid (Zared, Zered)[t]: Num. 21: 12; Deut. 2: 13, 14.
Zarehe, Zarahie, Zahel (Zerachia, Zerahia)[a]: 1 Ezd. 7: 4; 8: 4; 3 Ezd. 8: 2.
Zares (Zereș)[a]: Est. 5: 10, 14; 6: 13.
Zarie (Zebadia)[a]: 3 Ezd. 8: 37.
Zarovavel, Zorovavel (Zorobabel)[a]: 1 Cron. 3: 19; 1 Ezd. 2: 2; 3: 2, 8; 4: 1, 3; 2 Ezd. 7: 7; 12: 46; Ecles. 49: 13; Ag. 1: 1, 12, 14; 2: 3, 5, 22, 24; Zah. 4: 6, 7, 9, 10; 3 Ezd. 4: 13; 5: 5, 48, 56, 68; 6: 2, 18, 29; Mat. 1: 2, 13; Lc. 3: 27.
Zathan, Zetan (Zetam)[a]: 1 Cron. 23: 18; 26: 22.
Zavad (Zabad)[a]: 1 Ezd. 10: 27, 33, 43.
Zavadia, Zavadie, Zevedie (Zebadia)[a]: 1 Cron. 12: 7; 26: 2; 27: 7; 2 Cron. 19: 11; 1 Ezd. 8: 8; 10: 20.
Zavan (Zaavan)[a]: Fac. 36: 27.
Zavarus[a]: 3 Ezd. 5: 17.
Zavdi (Zabad)[a]: 3 Ezd. 9: 28.
Zavdi, Zevedei (Zabdi)[a]: Ios. 7: 1, 17, 18; 1 Cron. 8: 19; 2 Ezd. 11: 17; 3 Ezd. 9: 28.
Zavdie (Zabai)[a]: 3 Ezd. 9: 29.
Zaved (Zabad)[a]: 1 Cron. 2: 36; 7: 20.
Zavina (Zebina)[a]: 1 Ezd. 10: 43.
Zavir (Șeber)[a]: 1 Cron. 2: 48.
Zavud (Zabud)[a]: 3 Reg. 4: 5.
Zavulon (Zabulon)[a, t]: Is. 9: 1.
Zavulon, Zabulon, Zavolon (Zabulon)[a]: Fac. 30: 20; 35: 23; 46: 14; 49: 13; Num. 1: 9, 30; 2: 7; 7: 24; 10: 16; 26: 26, 27; 35: 25; Deut. 27: 13; 33: 18; Ios. 19: 10, 16, 27, 34; 21: 34; Jud. 4: 6, 10; 5: 18; 6: 35; 12: 12; 1 Cron. 2: 1; 6: 63, 72; 12: 33, 40; 2 Cron. 30: 10, 11, 18; Ps. 67: 28; Ezec. 48: 26, 27, 33; Mat. 4: 13, 15.
Zavvai (Zabai)[a]: 1 Ezd. 10: 28.
Zeahri, Zehri, Zecri (Zicri)[a]: Ieș. 6: 21; 1 Cron. 8: 19, 23, 27; 9: 15; 26: 16, 25; 2 Cron. 17: 16; 23: 1; 28: 7; 2 Ezd. 11: 9; 12: 17.
Zebee (Zebah)[a]: Ps. 82: 12.
Zechia (Iezechia, Ezechia)[a]: Mi. 1: 1. v. și la Ezechia.
Zecmaan (Iocmean)[t]: 3 Reg. 4: 12.
Zefrona (Țifron)[t]: Num. 34: 9.
Zeftua (Zatu)[a]: 1 Ezd. 2: 8.
Zeheda[a]: 3 Ezd. 9: 35.
Zeholei (Șahaziel)[a]: 3 Ezd. 8: 35.
Zehur, Zahur (Zahur, Zacur)[a]: Num. 13: 5; 2 Ezd. 3: 2; 10: 12; 12: 34; 13: 13.
Zela[a]: 3 Ezd. 5: 15.
Zelfa (Zelpa)[a]: Fac. 29: 24; 30: 9, 12; 35: 26; 37: 2; 46: 18.
Zelima (Zima)[a]: 2 Cron. 29: 12.
Zelomith (Șelomit)[a]: 1 Ezd. 8: 10.
Zethar (Zetar)[a]: Est. 1: 10.
Zethua, Zethu (Zatu)[a]: 1 Ezd. 10: 27; 2 Ezd. 10: 14.
Zeve[a]: 3 Ezd. 9: 29.
Zevedeiu, Zevedei (Zebedeu)[a]: Mat. 4: 21; 10: 3; 20: 20; 27: 56; Mc. 1: 19, 20; 3: 17; 10: 35; Lc. 5: 10; Io. 21: 2.
Zevee (Zebah)[a]: Ps. 82: 12.
Zevei (Zebah)[a]: Jud. 8: 5, 6, 7, 10, 12, 15, 18, 21.
Zevida (Zebuda)[a]: 4 Reg. 23: 36.
Zevul (Zebul)[a]: Jud. 9: 28, 30, 36, 38, 41.
Zie (Zia)[a]: 1 Cron. 5: 13.
Zif , Zib (Zif)[t]: Ios. 15: 24; 1 Reg. 23: 14, 15, 24; 26: 2; 2 Cron. 11: 8.
Zif[a]: 1 Cron. 2: 42.
Zifa[a]: 1 Cron. 4: 16.
Zio (Iemima)[a]: Iov. 42: 14.
Ziv (Zeev, Zeeb)[a]: Jud. 7: 25; 8: 3; Ps. 82: 12.
Ziza (Zaza)[a]: 1 Cron. 2: 33; 4: 37.
Ziza (Ziza)[a]: 1 Cron. 23: 10, 11; 2 Cron. 11: 20.
Zoheleth (Zohelet)[t]: 3 Reg. 1: 9.
Zoheth[a]: 1 Cron. 4: 20.
Zohie[a]: 3 Ezd. 9: 28.
Zomzommim (Zomzomim, Zamzumim)[a]: Deut. 2: 20.
Zoom (Zaham)[a]: 2 Cron. 11: 19.
Zoroar[a]: 3 Ezd. 5: 14.
Zuzim (Zuzimi)[a]: Fac. 14: 5.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

1. Baza materială a ediției. Biblia Vulgata de la Blaj vede lumina tiparului în ediție princeps, la aproape un sfert de mileniu de la traducerea ei în românește (1760 – 1761), pe baza manuscriselor originale din patrimoniul Bibliotecii Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române.

Ea se păstrează în două grupe de manuscrise, pe care le-am intitulat *Varianta 1* (V_1) și *Varianta 2* (V_2). Grupul V_1 reprezintă varianta de lucru sau varianta primară, exemplarul la care a lucrat o echipă de traducători inițiată și coordonată de episcopul Petru Pavel Aron. Această variantă conține șapte manuscrise, având următoarele coordonate bibliologice, în ordinea cărților biblice:

Ms. 30

Format 4°, 22 x 18 cm., 3 file goale nenumerotate la început + 233 de file numerotate recent cu creionul de către bibliotecă, dintre care ultimele trei goale. Există și o numerotare mai veche, nedatabilă, cu creion roșu, din zece în zece pagini, ultima filă fiind numerotată 240. Hârtie groasă, simplă, fără filigrane. Alcătuit din caiete cusute a 12 file caietul, legătură contemporană, actualele coperți noi, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Pe recto primei file nenumerotate, un număr de catalog, „K III / 15" și specificarea „S. D. B. 1851", adică „Seminarul Diecezan din Blaj", în a cărui bibliotecă a ajuns să fie catalogat manuscrisul în acel an. Tot acolo, un alt număr, 902, scris cu creion negru. Pe verso primei file numerotate, însemnarea primei apartenențe: „Monast. Balasf. Ssmae Triados", precizare care se repetă pe recto primei din cele trei file goale de la sfârșit, în forma: „Mona. Balas. Ssmae Triados". Pe recto filei 74, marginal-dreapta, o însemnare din timpul traducerii Bibliei: „Eadem susceptae possessionis in Kutfalv. 22. Martij 760 ubi cometanei congregati" (În același loc al moșiei primite, în Cut, la 22 martie 1760, când s-au adunat vecinii). Pe recto filei 95, la sfârșit de text, se consemnează încheierea traducerii Genezei: „Kutfalvae 25. Martij 760".

Prima filă, r+v, este scrisă pe două coloane, mărunt și caligrafic, într-un cadru tabelat pe patru coloane: două largi pe mijloc pentru text și două înguste marginale pentru concordanțe. La fila 2 se renunță la aceste coloane, rămânând textul pe o coloană în chenar, iar concordanțele marginal. Chenarul se explică prin intenția de a da un text definitiv din prima redactare și continuă până la pagina 85v. În continuare textul, neîncadrat în chenar, devine din ce în ce mai neîngrijit, dovadă că s-a ajuns la concluzia necesității unei copii ulterioare curate, care s-a și realizat.

Textul este scris în cel puțin șase grafii, de către traducători care au lucrat unul în continuarea celuilalt, în tranșe aproximativ egale de pagini, succedându-se în mod aleatoriu.

Cuprinsul: Geneza (f. 1r-95r); Exodul (f. 95v-176r); Leviticul (până la jumătatea versetului 33 din capitolul 27).

Ms. 25

Format 4°, 22 x 18 cm., 268 file numerotate recent cu creionul de către bibliotecă, dintre care ultimele trei, ca și 36v, 183v, 184r sunt goale. Colțul din dreapta al filei 155 este tăiat oblic, fiind afectată și o parte din text. Există și o numerotare mai veche, nedatabilă, cu creion roșu, din zece în zece pagini, ultima filă fiind numerotată 268. Hârtie groasă, simplă, fără filigrane. Alcătuit din caiete cusute a 12 file caietul, legătură contemporană, actualele coperți noi, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Pe recto primei file, peste text, un număr de catalog: „K III / 16", un altul, „N° 27", scris cu cerneală neagră foarte închisă și numărul „903", cu creion negru. Tot acolo, însemnarea primei apartenențe: „Mona. Balasf. Ssmae Triados", precizare care se repetă pe verso gol al filei 266, în forma: „Monast. Balas. Ssmae Triados". Pe recto gol al filei 184r, însemnarea în maghiară: „ A ez az Benyei dolga" (Aceasta este isprava lui Benyei), referindu-se probabil la paginile 183v și 184r, dar rămase nescrise.

Manuscrisul are un aspect neîngrijit în comparație cu ms 30, pe care îl continuă. El capătă din ce în ce mai mult caracterul unui exemplar de lucru. Colontitlurile apar sau lipsesc în mod aleatoriu, în funcție de persoana care traduce în acel moment, și sunt simplificate la maximum.

Textul este scris în mai multe grafii, de către traducători care au lucrat unul în continuarea celuilalt, în tranșe aproximativ egale de pagini, succedându-se într-o ordine întâmplătoare.

Cuprinsul: sfârșitul Leviticului (f. 1r); Numerii (f. 1r-85r); Deuteronomul (f. 85v-163r); Josua (f. 163r-214v); Judecătorii (f. 215r-260r) și Ruth (f. 260r-266r).

Ms. 68

Format 4°, 22 x 18 cm., 244 file numerotate recent cu creionul de către bibliotecă, dintre care 244v goală. Există și o numerotare mai veche, nedatabilă, cu creion roșu, din zece în zece pagini. Hârtie groasă, simplă, fără filigrane. Alcătuit din caiete cusute a 12 file caietul, legătură contemporană, actualele coperți noi, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Pe fila 1r însemnarea primei apartenențe: „Mona. Balasf. Ssmae Triados", precizare care se repetă la pagina 244v, în forma: „Monast. Balas. Ssmae Trinitas".

Același caracter al unui exemplar de lucru. Colontitlurile apar sau lipsesc în mod aleatoriu, în funcție de persoana care traduce în acel moment, și sunt simplificate la maximum.

Textul este scris în mai multe grafii, de către traducători care au lucrat unul în continuarea celuilalt, în tranșe aproximativ egale de pagini, succedându-se într-o ordine întâmplătoare.

Cuprinsul: 1 Samuil (f. 1r-65r); 2 Samuil (f. 65v-114r); 3 Împărați (f. 114v-182v); 4 Împărați (f. 183r-244r).

Ms. 23

Format 4°, 22 x 18 cm., 318 file numerotate recent cu creionul de către bibliotecă, dintre care 318v goală. Hârtie groasă, simplă, fără filigrane. Alcătuit din caiete cusute a 12 file caietul, legătură contemporană, actualele coperţi noi, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Pe f. 1r însemnarea: „Monast. Balasf. Ssmae Triados”, care se repetă la sfârşit, pe pagina 318v.

Colontitlurile apar sau lipsesc în mod aleatoriu, în funcţie de persoana care traduce în acel moment, şi sunt simplificate la maximum.

Textul este scris în mai multe grafii, de către traducători care au lucrat unul în continuarea celuilalt, în tranşe aproximativ egale de pagini, succedându-se într-o ordine întâmplătoare.

Cuprinsul: 1 Paralipomenon (f. 1r-64v); 2 Paralipomenon (f. 64v-137r); 1 Ezdra (f. 137v-158v); Neemia sau 2 Ezdra (f.159r-191r); Tovit (f. 191v-212v); Iiudith (f. 213r-239r); Estera (f. 239v-265v); Iov (f. 266r-318r).

Ms. 21

Format 4°, 22 x 18 cm., 127 file numerotate recent cu creionul de către bibliotecă, dintre care 126v şi 127r+v goale. Există şi o numerotare mai veche, nedatabilă, cu creion roşu, din zece în zece pagini. Hârtie groasă, simplă, fără filigrane. Alcătuit din caiete cusute a 12 file caietul, legătură contemporană, actualele coperţi noi, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Pe forzaţul primei coperte un număr de catalog, „K III / 16”, un altul, „N°23”, cu cerneală neagră foarte închisă şi specificarea „S. D. B. 1857”, adică „Seminarul Diecezan din Blaj”, în a cărui bibliotecă a ajuns să fie catalogat manuscrisul în acel an. La f. 1r însemnarea primei apartenenţe: „Mona. Balasf. Ssmae Triados”.

Aproape întregul manuscris este de mâna lui Petru Pavel Aron.

Cuprinde Psalmii.

Ms. 18

Format 4°, 22 x 18 cm., 410 file numerotate recent cu creionul de către bibliotecă, dintre care 410v goală. Hârtie groasă, simplă, fără filigrane. Alcătuit din caiete cusute a 12 file caietul, legătură contemporană, coperţi contemporane din carton cu modele rozalii.

Pe forzaţul copertei, un număr de catalog, „K III / 17”, specificarea „S. D. B. 857”, adică „Seminarul Diecezan din Blaj”, în a cărui bibliotecă a ajuns să fie catalogat manuscrisul în acel an, precum şi o însemnare de mâna unuia dintre traducători, „Iulie, azi, am început a scrie”. Pe foaia goală din faţa filelor, un număr scris cu cerneală neagră-intens, „N° 20”, indicând tot poziţia într-o bibliotecă. La fila 1r însemnarea primei apartenenţe: „Mona. Balasf. Ssmae Triados”, precizare care se repetă la f. 410r. În josul f. 410r însemnarea: „Sfârşitul prefacerii Vechiului Testament, care cu mila lui Dumnezeu în martie 12 s-au început şi cu Aceluiaşi ajutoriu într-acelaş an, dechemvrie 21, s-au săvârşit. Căruie toată lauda, mărirea, cinstea şi închinăciunea în veci amin”.

Colontitlurile apar sau lipsesc în mod aleatoriu, în funcţie de persoana care traduce în acel moment, şi sunt simplificate la maximum.

Textul este scris în mai multe grafii, de către traducători care au lucrat unul în continuarea celuilalt, în tranşe aproximativ egale de pagini, succedându-se într-o ordine întâmplătoare.

Cuprinsul: Iezechil (f. 1r-39v); Daniil (f. 39v-87v); Osea (f. 88r-106v); Ioil (f. 106v-112v); Amos (f. 112v-126r); Abadia (f. 126r-128r); Iona (f. 128r-133r); Mihea (f. 133r-143r); Naum (f. 143v-148r); Habacuc (f. 148v-153v); Sofonie (f. 154r-158v); Agai (f. 159r-162r); Zaharia (f. 162v-181v); Malahia (f. 182r-188r); 1 Macabei (f. 188v-262r); 2 Macabei (f. 263r-317r); Rugăciunea lui Manasie (f. 317v-319r); 3 Ezdra (f. 319v-353v); 4 Ezdra (f. 353v-410r).

Ms. 22

Format 4°, 22 x 18 cm., 248 file numerotate recent cu creionul de către bibliotecă, dintre care 247v şi 248r+v goale. Există şi o numerotare mai veche, nedatabilă, cu creion roşu, din zece în zece pagini. Hârtie groasă, simplă, fără filigrane. Alcătuit din caiete cusute a 12 file caietul, legătură contemporană, actualele coperţi noi, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Pe f. 1r însemnarea primei apartenenţe: „Monast. Balas. Ssmae Triados”.

Colontitlurile apar sau lipsesc în mod aleatoriu, în funcţie de persoana care traduce în acel moment, şi sunt simplificate la maximum.

Textul este scris în mai multe grafii, de către traducători care au lucrat unul în continuarea celuilalt, în tranşe aproximativ egale de pagini, succedându-se într-o ordine întâmplătoare.

Cuprinsul: Matei (f. 1r-73v); Marcu (f. 74r-116v); Luca (f. 117r-189v); Ioan (f. 190r-247r).

După cum se poate vedea, primele şase manuscrise V_1 conţin cărţi ale Vechiului Testament, mai puţin cărţile Pildele sau Proverbele lui Solomon, Ecleziastul, Cântarea cântărilor, Cartea înţelepciunii, Ecleziasticul sau Isus Sirah, Isaia, Ieremia, Plângerile lui Ieremia şi Baruch, al căror manuscris se pare că s-a pierdut. Ultimul manuscris, 22, cuprinde prima formă a traducerii celor patru Evanghelii.

Manuscrisele din grupul V_1 au şase grafii distincte, indicând faptul că Vulgata a fost tradusă de şase persoane. Caracterul de exemplar de lucru, *impurum* în limbajul vremii, este evidenţiat de ţinuta neglijentă a textului, de sentimentul de ilizibil pe care îl induc diversele grafii care se succed în ritm aleatoriu.

Al doilea grup de manuscrise, V_2, reprezintă copia *Vechiului Testament* pregătită în vederea tiparului şi este divizat în patru manuscrise voluminoase. Caracteristica generală a acestor volume sugerează intenţia de a realiza un text curat, cu grafie unică (sau poate două-trei grafii, uniformizate până la limita nedistingerii, prin practica de scribi), pe o hârtie

de calitate superioară manuscriselor V_1. Caracterul de manuscris definitiv, pregătit pentru tipar, îl sugerează şi faptul că, până la un moment dat, paginile au o oglindă de titlu realizată din linii care formează un dreptunghi. Formatul lor este identic cu al celor din V_1, însă lipsesc din corpul textului orice elemente de personalizare (însemnări, datări etc.), tocmai ca să fie operaționle pentru tipografi. Singurul element distinct, comun cu V_1, este specificarea ştampilată S. D. B., a cărei semnificație am precizat-o. Cele patru manuscrise au următorul conținut:

Ms 29

Cartea Facerii (f. 1r-75v); Cartea Ieşirii (f. 75v-147v); Cartea Preoțiii (f. 147v-195r); Cartea Numerilor (f. 195r-268v); Cartea 2 Leage (f. 268v-334v); Cartea lui Josue (f. 334v-374r); Cartea Judecătorilor (f. 374v-418r); Cartea Ruth (f. 418r-420v, până spre sfârşitul Cap 2, vers. 23).

Ms 19

Cartea Ruth (f.1r-3v; continuare de la sfârşitul Cap 2, vers. 23); Cartea dintâiu a lui Samuil, carea noi întâie a Împăraților o numim (f. 3v-61r); Cartea a doao a lui Samuil, carea noi a doao a Împăraților o zicem (f. 61r-111v); Cartea Împăraților a treia, după ovreai întâie a lui Malahie (f.111v- 177r); Cartea Împăraților a patra, după ovreai a lui Malahie a doao (f.177r-241r); Cartea 1 Paralipomenon (f. 243r-309v); Cartea a doao Paralipomenon (f.309v-402r); Cartea întâie Ezdrei (f. 402r-425r); Cartea lui Neemie, carea şi a Ezdrei a doao să zice (f. 425r-459r); Cartea lui Tovie (f.459r-479v); Cartea lui Iiudith (f. 479v-505r); Cartea Esthir (f. 505r-518v; până la Cap 9, vers. 12 neterminat).

Ms 28

Cartea Esthir (f.1r-10v; continuare de la Cap 9, vers. 12); Cartea lui Iov (f. 10v-57v; urmează trei file goale); Cartea Psalmilor (f. 61r-160v; urmează două file goale); Cartea Pildelor (f. 163r-200v); Cartea Ecleziastului (f.200v-213r); Cântarea lui Solomon (f. 213r-218v); Cartea Înțelepciunii (f. 218v-242r); Spre ecleziastul Isus, fiiul lui Sirah (f. 242r-243r), Ecleziasticul (f. 243r-306v); Prorociia lui Isaie (f. 307r-384r); Prorociia Ieremiii (f. 384r-460v); Threni, adecă Tânguirile lui Ieremie prorocului (f. 460v-461v; până la Cap 1, Fe, vers. 17 neterminat).

Ms 20

Threni, adecă Tânguirile lui Ieremie prorocului (f. 1r-5v; continuare de la Cap 1, vers. 17 neterminat); Prorociia lui Varuh (f. 5v-14r); Prorociia lui Iezechil (f. 14r-75r); Prorociia lui Daniil (f. 75r-103r); Prorociia lui Osie (f. 103r-112r); Prorociia lui Ioil (f. 112r-116r); Prorociia lui Amos (f. 116v-124r); Prorociia lui Avdie (f. 124r-125v); Prorociia Ionei (f.125v-128r); Prorociia lui Mihei (f. 128r-134r); Prorociia lui Naum (f. 134r-136v); Prorociia lui Avacuc (f. 136v-139r); Prorociia lui Sofonie (f. 139r-142r); Prorociia lui Agghei (f. 142r-144r); Prorociia lui Zaharie (f. 144r-156v); Prorociia lui Malahie (f. 156v-160v); Cartea dintâiu a Macaveilor (f. 160v-205v); Cartea a doao a Macaveilor (f. 205v-234v); Rugăciunea lui Manasie, împăratului Iudei, când rob să ținea în Vavilon (f. 234v-235r); Cartea Ezdrii a treia (f.235r-255r); Cartea Ezdrii a patra (f. 255r-292v). Volumul se încheie cu următoarea notă finală, care era prevăzută să fie tipărită: „Cu agiutoriul lui Dumnezeu am agiuns şi la sfârşitul Vechiului Testamânt".

În vederea pregătirii ediției, am folosit manuscrisele din V_2, din două motive. Mai întâi, am considerat pe V_1 doar un exemplar de lucru al traducătorilor, nu unul finit; în plus lipseşte un volum. În al doilea rând, V_2 este o copie curată (*purum*), cu intenția vădită a episcopului Petru Pavel Aron ca pe aceasta s-o dea la tipar. Urmând dorinței sale, am ales V_2 drept textul după care trebuia realizată ediția, în pofida faptului că, probabil din neatenția copistului / copiştilor sau din implicarea lui / lor în textul transcris, nu V_2, ci V_1 este cel care prezintă în mai mare măsură forme lingvistice apropiate sau identice normei literare actuale.

Situația manuscrisului 22 din V_1 este aparte în cazul ediției. El conține Evangheliile sub forma unui Evangheliar de altar, împărțit pe pericope. Dat fiind că V_2 nu conține nimic din *Noul Testament,* am folosit V_1 drept manuscris de bază.

2. Titlul şi forma exterioară a ediției. În sinteza sa *Istoria şi lucrurile şi întâmplările românilor*, Samuil Micu, primul istoric al Şcolii Ardelene, scrie la capitolul păstoriei lui Petru Pavel Aron, al patrulea episcop al Bisericii Române Unite, cu reşedința la Blaj: „Întoarsă în limba românească vlădica Aaron *Biblia Vulgata* cea latinească, carea voia să o tipărească în Blajiu, ci pentru cuvioase pricini nu s-au tipărit".[1] În mediul catolic apusean, unde şi-a cucerit rolul de Biblie oficială, această variantă istorică a Sfintei Scripturi apăruse, înaintea traducerii româneşti de la Blaj, cel mai frecvent în ediții cu titlul de *Biblia Sacra*. Manuscrisele după care reproducem textul nu au niciun titlu. Nicio informație a vremii nu ne transmite indicii despre titlul pe care l-ar fi purtat Vulgata de la Blaj în cazul tipăririi ei, care nu s-a realizat. Dar opera pe care o oferim culturii româneşti şi iubitorilor ei trebuia să primească un titlu. Nu am dorit să-l dăm pe cel latinesc clasic, *Biblia Sacra*, pentru a evita să se creadă, la o primă impresie, că este vorba de un text în limba latină. De aceea, am apelat la titlul sub care traducerea a fost cunoscută şi popularizată de contemporani, acela de ***Biblia Vulgata.*** Acest titlu se susține şi din punct de vedere cultural-istoric, fiind singura traducere făcută în limba română în exclusivitate după Vulgata. În familia Bibliilor româneşti, titlul dat de noi personalizează această operă, subliniindu-i unicitatea ca versiune a Scripturii catolice clasice.

[1] Vezi Samuil Micu, *Istoria românilor*, ediție princeps după manuscris, de Ioan Chindriş, II, Cluj-Napoca, 1995,p. 336.

În acelaşi scop am apelat şi la ilustraţiile din textul de faţă. Desigur, ele nu se găsesc în manuscrisele prezentate mai sus. Sunt ilustraţiile ediţiei *Biblia Sacra* tipărită la Veneţia în 1690, unde dau o notă de eleganţă dar şi de confort al lecturii, acompaniind în plan vizual, imagistic, momentele-cheie din materia Biblei. Vulgata este prin excelenţă Biblia creştinătăţii occidentale, iar editarea ei reflectă mentalitatea şi gustul letrist al marii familii creştine catolice. Un fenomen cultural care a implicat şi ediţiile Vulgatei a fost dezvoltarea impetuoasă a artelor vizuale, începând cu Renaşterea. Biblia a constituit principala sursă de inspiraţie a artiştilor, în speţă a gravorilor, după inventarea tiparului european de către Gutenberg. Cerinţele estetice ale vremii au impus ediţiile biblice ilustrate cu gravuri, din ce în ce mai pretenţioase odată cu dezvoltarea tehnicilor grafice şi tipografice. S-a ajuns la percepţia publică după care o ediţie din Vulgata însemna necondiţionat o carte „iluminată” artistic cu scene biblice. O asemenea ediţie este prin excelenţă *Biblia Sacra* de la Veneţia din 1690, după care au tradus blăjenii masivul text pe care îl publicăm. Pentru a crea atmosfera imagistică a Vulgatei occidentale, în lucrarea de faţă se reproduc ilustraţiile, punctual la locurile unde se găsesc ele şi în ediţia veneţiană de referinţă.

Caracteristica originală a Bibliei Vulgata ediţiei de faţă este structurarea ei pe cărţile biblice. Acestea se succed în ordinea specifică Vulgatei occidentale, cu textul în faţă ilustrat, cum am spus, urmat de indicele de cuvinte din cartea respectivă şi de facsimilele la scară redusă ale filelor de manuscris. În urma acestui demers, fiecare carte biblică are un anumit grad de autonomie în cadrul ediţiei. Acestă organizare a materialului, când avem în vedere facsimilele, facilitează lectorului interesat de acurateţea filologică a lucrării consultarea sursei primare. În privinţa lexicului, chiar şi prezentat deocamdată în indici pe cărţi, ediţia oferă, pentru prima dată în cultura românească, cea mai masivă înregistrare a cuvintelor din textul biblic. Poziţionarea indicilor în familia grafică a fiecărei cărţi constituie şi un precursor important de interpretare, cuvintele unei cărţi putând fi puse operativ în comparaţie cu ale alteia, pentru a se vedea în ce măsură materia biblică diferită de la o carte la alta şi genul stilistic original al fiecăreia (proză istorică, retorică, poezie) au influenţat tălmăcirea în limba română, precum şi în ce măsură s-a manifestat această influenţă. Pentru stadiul limbii române literare de la 1760 – 1761, luându-se în calcul şi faptul că suntem în faţa primei traduceri româneşti din limba latină, avem încrederea că o asemenea preanaliză va veni în sprijinul utilizării ştiinţifice a ediţiei.

3. **Transcrierea textelor.** Tipărirea *Bibliei* lui Petru Pavel Aron la numai câţiva ani de la apariţia prestigioasei ediţii a *Bibliei* lui Samuil Micu constituie, fără îndoială, un act major pentru cultura românească în sensul cel mai deplin al cuvântului.

Complexitatea demersului filologic este determinată, pe de o parte, de dificultăţile de transliterare inerente unui text manuscris datorat mai multor persoane şi, pe de altă parte, de faptul că, din motive de ordin practic, cele 49 de cărţi ale *Vechiului Testament* reprezintă o copie a primei versiuni a traducerii asupra căreia a intervenit şi copistul (manuscrisul V_2), iar cele patru cărţi din *Noul Testament*, protograful (manuscrisul V_1).

Diferenţele de scriere dintre cele două părţi, variantele grafice, corecturile, variantele fonetice, lexicale şi morfologice, la care se adaugă o topică tributară modelului latin, alcătuiesc un mozaic de probleme care au influenţat opţiunea pentru o ediţie diplomatică, parţial interpretativă, care să nu altereze diversitatea şi complexitatea aspectelor de limbă, să confere textului atributele necesare unei lecturi coerente şi, în acelaşi timp, să păstreze specificul celor două manuscrise.

Ca urmare, în transliterarea textului s-a procedat, pe cât a fost posibil, la atribuirea unei valori unice fiecărei litere chirilice; aceasta, în primul rând, pentru a suplini lipsa unei tipăriri în paralel sau a unei raportări sistematice la sursa primară, cea a traducătorului, în încercarea de a oferi pentru o viitoare, extrem de necesară comparaţie cu V_1, o oglindă cât mai fidelă a textului şi eliminând, într-o primă fază a cercetării, necesitatea raportării la manuscrisul chirilic al V_2. Diferenţa dintre V_1 şi V_2 este ilustrată în ediţia de faţă prin redarea *Vechiului Testament* după varianta copiată, iar a *Noului Testament* după varianta primară.

Astfel, ierul mare ъ a fost transcris în general *ă*, iar iusul mare ѫ, *â*: *mъnile* = mănile, *pѫcat* = pâcat, *plѫns* = plâns, *tъu* = tău. Alternanţele *ă* / *â* în scrierea aceluiaşi cuvânt sunt foarte numeroase: *adânc* / *adănc*, *plâns* / *plăns*, *tălpi* / *tâlpi*, *sănătos* / *sânătos*; într-o transcriere interpretativă s-ar opta pentru prima formă.

În cazul unor monosilabe, pentru a evita confuziile, s-a recurs totuşi la interpretarea ѫ = *ă*: *dѫm* = dă-m, *pѫr* = păr, *rѫu* = rău (adj.), *tѫu* = tău, mai ales că în toate cazurile există şi grafiile *dъm*, *pъr*, *rъu*, *tъu*.

S-a excerptat şi un caz în care ъ după ц a fost transcris *e*: *fulgeră*.

ѣ a fost transcris *ea* după consoane şi *ia* după vocale: *păştѣ* = păştea, *mѣzănoapte* = meazănoapte, dar *muѣrea* = muiarea. S-a mai transcris *ia* în forma de masculin plural a demonstrativului *acesta* (= *aceştia*) şi a aceleiaşi forme a pronumelui / adjectivului nehotărât *atâta* (= *atâţia*). Slova ѣ s-a transcris *ea* şi după consoanele velare *k*, *g*: *cheamă*, *cheltuiale*; grupul їѣ, redat în general *iia*, *miiazănoapte*, s-a transcris, după aceleaşi velare, *ia*, *chiamă*, *ghiaţă*, *ureachia*.

Incidental, în *Noul Testament* apar forme pronominale ca *mѣu*, *nѣ*, în care ѣ a fost redat *e*, deci *meu*, *ne*, ca şi în *să să încheѣ* / *să să încheie*.

ѧ a fost transpus prin *ia*: *aceia*, *să iaie*, *mi-au*, *muiarea*. Totuşi, în pronumele personal *ѧle* şi în forma de feminin singular a demonstrativului *acela* s-a transcris *eale*, *aceea*. ѧ după *k*, *g* s-a transcris *ea*: *cheamă*, iar grupul їѧ a fost redat *ia*: *chiamă*, ca şi grupul їѣ.

ꙗ, prezent uneori şi la început de silabă, a fost redat *ia*: *iată, amiazăzi*, *lăcuia*, *miazănoapte*. S-a procedat la fel şi în forma de indicativ prezent persoana a treia a verbului *a fi*: *iaste*, tot aşa cum *ѥste, ѥ* s-au transcris *ieste*, *ie*, pentru a respecta realitatea manuscrisului, consemnând astfel toate variantele grafice şi morfologice ale acestei forme flexionare: *este*, *ieste*, *iaste*, *ie*, *e*; ꙗ a fost redat însă *ea* în formele feminine ale pronumelui personal *ea*, *eale*.

є s-a transcris *ie* la început de cuvânt și de silabă: *fămeiesc*, *să iaie*, *ieşit*, *muieri*, *trebuie*, însă *e* în forme ale pronumelui personal: *eu*, *el*, *ea*, *ei*, precum și la peroana a treia singular indicativ prezent a verbului *a fi*: *este*, *e*, potrivit normelor ortografice actuale. A fost redat tot *e* la început de silabă în unele împrumuturi ca *episcop* și în nume proprii ca *Edumeea*, *Efes*.

În nume proprii cunoscute, ca *Erihon*, *Erusalim*, *Ezechiil* s-a procedat, conform tradiției culturale și ortografiei actuale, la transcrierea *Ierihon*, *Ierusalim*, *Iezechiil*. În alte situații, în cazul în care în manuscris sunt înregistrate ambele forme, s-au păstrat ca atare: *Efte* / *Iefte*, *Elisei* / *Ielisei*, *Ethro* / *Iethro*.

є̀, frecvent mai ales în V_1 și redând un *e* deschis din pronunțarea regională, a fost transcris *ea* după consoană și *ia* după vocală: *aşea*, *acea*, *bucăţea*, *mergea*, *oştea*; *lăcuia*, *suia*, *ieşiiai*, *năcăjiia*.

Ierul mic **ь**, notat adesea după consoane în poziție finală, a fost considerat de obicei ca având valoarea zero. A fost transcris *ă* în situații ca *o sută*, *să lăţască*, *şasă zeci* (transcris *şasăzeci*), dar și în *pământului* (unde ar putea fi scris greșit în loc de **ъ**). Într-un caz izolat a fost redat, la finală, prin *i*: (doi) *heruvimi*.

о, **ѡ** au fost transcrise *o*, rar u̯o, ca în *doo* redat *douo* sau *zio* / *ziuo*, prin introducerea elementului semivocalic. Uneori *o* sub accent s-a interpretat *oa*: *foaia*, *vârtoasă*, *Vaviloane* (voc.), *groaznic*, mai ales că există și dubletele grafice scrise cu *oa*. Atât *e* cât și *o* sub accent, redate *ea*, respectic *oa*, sunt mai frecente în V_1.

O formă *corona*, considerată variantă pentru Ardeal, a fost păstrată ca atare.

ю a fost redat întotdeauna *iu*: *fiiul*, *întâiu*, *temeiu*, *ceriu*, ca și la substantivele în *-ar*, *-or*, *ascultătoriu*, *judecătoriu*, *răsplătitoriu*, *temniceariu*, *stejeariu*, *viitoriu*. Auxiliarul viitorului este scris aproape întotdeauna *voiu*, probabil și pentru a fi diferențiat de pronumele *voi*. Tot astfel a fost transcris **ю** și în cazul numelor proprii *Iiuda*, *Iiudith*.

ї s-a transcris *i*, ca și *й*, care apare mai frecvent în V_1: *vârtoş й* / vârtoşi, *ş й* / și *eşt й* / ești.

и a fost interpretat ca *i* în forme de plural nearticulat: *muieri*, *împăraţi*, și *ii* în formele articulate de genitiv-dativ feminin singular: *muierii*, *judecăţii*, *historiii*, *mândriii* și masculin nominativ-acuzativ plural: *bărbaţii*, *drepţii*, *oamenii*.

ѵ a fost transcris *i*, ca de exemplu în *Moisi*.

ȣ final, notat mai ales la adjective și substantive nearticulate sau la verbe, a fost transcris ca atare: *auru*, *isteţu*, *îndrăzneţu*, *întâiu*, *soţu*, *trufaşu*; *învăţu*, *minţu*, *mă ruşinezu*; *cându*; și un ȣ scurt – ȣ̆ –, notat foarte rar, a fost transcris *tot u: ostaşu*.

ꙟ inițial a fost transcris *în* sau *îm*, conform ortografiei actuale: *înstreinat*, *întunearec*, *împărat* și mai rar *î*: *îl*. Când însă a fost urmat în scris de consoană nazală, aceasta a fost redată întocmai, fără a ține seama de normele curente. De aceea apar dubletele *împărat* / *înpărat*, *îmbrăcat* / *înbrăcat*, *umblând* / *unblând*, *dimpotrivă* / *dinpotrivă*.

Nazala care lipsește în forme ca *uflu*, *ublu*, *uplu* a fost completată, la transliterare, tacit, conform normelor ortografice curente: *umflu*, *umblu*, *umplu*.

Cât privește un *n* redat grafic ca ς suprascris, el a fost neglijat la transcrierea unor forme ca *întru ei*, *întru tine* (și nu *într-un*), dar păstrat acolo unde se impunea.

Slova θ s-a transcris *th* în nume proprii și în derivate ale lor: *Efrathul*, *Ruth*, *Thamar*, *Tharsisului*, *Vithleaim*, *carthaghineani*, precum și în cuvinte simțite de copist ca împrumuturi sau chiar străine și scrise conform grafiei *Vulgatei*: *anathema*, *anthrax*, *cathedra*, *hiachinth*, (piei) *ianthine*, *pithonicesc*, *terevinthul*, *thirsi*, *thronul*, (iarba) *vorifthului*. În *carthaghineni* și mai ales în *thronul* litera θ nu este totdeauna primară, ci adesea este scrisă peste т, atestând dorința expresă a copistului de a scrie în acest fel. Deoarece tot θ corectat uneori peste т este și în *jârthă* sau în alte cuvinte din familia acestuia, și în acest caz s-a păstrat forma din manuscris. Am înregistrat și un caz invers, în care т este scris peste θ: *trachi*. Foarte rar, θ a fost notat în manuscris prin *th*, ca în *Esthemo*.

Să amintim și un cuvânt în care θ trebuie transcris *ft*: *poθa* = *pofta*.

Vocalele duble au fost menținute în transcrierea noastră în nume proprii: *Galaad*, *Gavaa*, *Ooliav*, *Vaalim*, iar în cazuri ca *Galilea*, *Idumea* vocala *e* s-a reduplicat, conform scrierii tradiționale *Galileea*, *Idumeea*.

În unele substantive comune și la infinitivul verbelor de conjugarea a IV-a (și a timpurilor formate cu acesta) apare adesea după vocale, grafia *ii* cu valoare de i̯ + *i*, redând pronunțarea reală ; el este mai frecvent în V_1, și a fost păstrat: *căiile*, *maiicei*, *ochiilor*, *o va gefuii*, *va grăii*, *a propoveduii*, *a să suii*. Acest grup a fost transcris însă *i* în formele de imperativ negativ: *nu fi*, *nu veni* și la pronumele / adjectivele posesive *noştri*, *voştri*.

Consoanele duble s-au notat ca atare în nume proprii, *Devvora*, *Manasse*, *Remmon*, dar nu s-au păstrat în substantive comune, precum *cocc*, *gheenna*, *noppţi*, *summa*.

Există însă un *n* dublu rezultat din faptul că în situații ca *din naintea*, *în naintea* s-a aplicat ortografia actuală, scriindu-se împreună, dar cu păstrarea nazalei duble: *dinnaintea*, *înnaintea*. Opțiunea scrierii într-un cuvânt a fost determinată, în acest caz, de modul de segmentare a lanțului lingvistic în scrierile din limba română veche: *în drepteează*, *în soţirea*, *ne starea*, *aidaveachea* (= *a-i da veachea*), *preurmă*, *îmbucăne dreptatea* (= *îmbucă nedreptatea*).

S-au păstrat grafiile *oscilante s* / *z*, ele nefiind caracteristice doar înainte de consoanele sonore *b*, *d*, *g*, *j*, *v*: *muzică* / *musică*, *Navohodonosor* / *Navohodonozor*, *odrasla* / *odrazla*, *smirnă* / *zmirnă*, *smochin* / *zmochin*.

Cuvintele abreviate în mod curent, prin suprascriere sau contracție, s-au întregit tacit în forma literară: *Domnul*, *Duhul*, *Dumnezeu*, *Isus Hristos*, *proroc*, *pururea*, *sfânt*, *spirit*, *suflete*. Completarea abrevierii Is s-a făcut aplicând norma din *Dicționarul ortografic, ortoepic, morfologic al limbii române* (DOOM), ediția 2005, care prevede forma Isus. Un argument în adoptarea acesteia este faptul că atunci când numele apare scris întreg în textul biblic este cu un singur *i*, atât în *Vechiul Testament,* cât și în *Noul Testament.*

În elementele lexicale din indicațiile tipiconale, adesea greu de descifrat, s-au completast toate vocalele din abrevieri, inclusiv cele finale, conform normelor literare actuale: *Învier.*/*Învierii, lun.*/*luni, marţ.*/*marţi, Thom.*/*Thomii, vecern.*/ *vecernie.* Vocalele notate în text au fost păstrate ca atare, chiar dacă nu corespund normei literare: *mercuri, duminecă.*

De câte ori omisiunile vizează consoană sau consoane, am menținut formele din text, cu excepția cuvântului *sfârşit*, redat întotdeauna literar. Procedând în felul acesta, unele cuvinte apar într-o mare varietate de forme: *duminică, duminecă, dumcă, dum., dumn., dnecă, dncă, dnec., dnc., dmne.; miercuri, mercuri, mierc., merc., mier.*

Dintre semnele diacritice, chendima a fost transcrisă, uneori, *i*.

Decizia de a atribui fiecărei slove, pe cât se poate, o singură valoare, a fost determinată şi de prezența numeroaselor alternanțe vocalice în scrierea unui cuvânt, uneori în versete alăturate, alteori chiar în acelaşi verset, unele fiind o simplă grafie, altele marcând existența consoanelor dure şi moi, adesea reprezentând variante lexicale:

ă / *â*: *sănătos* / *sânătos* Tov **5**, 20; *â* / *ă*: *hâlmurile* Jos **22**, 10 / *hălmurile* Jos **22**, 11, *vârful* / *vărful* Iş **37**, 8; *ă* / *i*: *târăiaşte* Pr **11**, 41 / *târiiaşte* Pr **11**, 46; *e* / *ă*: *Dumnezeu* In **4** rezum. / *Dumnezău* In **3**, 34, *păretariu* Iş **26**, 2 / *părătariu* Iş **26**, 5, *vițel* Ps **105**, 20 / *vițăl* Ps **105**, 19; *a* / *e*: *mojarele* Ir **52**, 19 / *mojerele* Ir **52**, 18; *i* / *â*: *asinii* / *asână* Za **9**, 9, *găsi* 2 Lg **22**, 25 / *găsâ* 2 Lg **22**, 20, *tovarişul* Ecz **40**, 23 / *tovarâşi* Ecz **41**, 23; *ie* / *e*: *fiertura* Fc **25**, 30 / *fert* Fc **25**, 9; *ie* / *ia*: *muierea* / *muiarea* Ecz **42**, 14; ie/iia *pierde*/ *piiardere* Ecz **29**, 13; *e* / *ea* : *bisericilor* 1 Par **10**, 9 / *bisearica* 1 Par **10**, 10, *drepte* / *dreapte* 4 Împ **4**, 26; *ea* / *a* după grupul consonantic *şt*: *şteargă-să* 4 Ezr **2**, 7 / *să ştargă* Ir **18**, 23.

Alternarea frecventă a consoanelor finale dure şi moi face adesea dificilă interpretarea unor semne suprapuse sau a chendimei ca având valoare de *i*: *ascultați* / *ascultaț* Fc **49**, 2, *iarăşi* / *iaraş* 4 Ezr **6**, 31, *veți* / *veț* 2 Lg **4**, 22.

Dintre fenomenele fonetice consonantice, fie ele vechi, precum păstrarea lui *ǵ* în elemente latine, fie mai noi, între care palatalizarea labialelor şi a dentalelor, cu relevanță în ansamblul problemelor ridicate de text, semnalăm: *ǵ* pentru *j*: *agiutoriu* Fc **2**, 18, *gioi* In **16**, 32, *giudecata* Ps **71**, 2, *giugul* Ecz **28**, 23, *giunghierilor* Is **43**, 24, *giurământ* Nm **30**, 4, (*Puțul*) *Giurământului* Fc **46**, 5, *împregiur* 1 Sm **17**, 36, *încungiura* Ir **52**, 23, dar şi *givină* Pr **7**, 26, *grigeşti-te* Lc **10**, 41, *mogeariu* Iş **16**, 14, *mregile* Lc **5**, 2, *stăgear* Jd **6**, 11; *j* pentru *ǵ*: *arjint* Iş **36**, 24, *covrijii* Fc **24**, 22, *cujetele* Ir **23**, 22, *culeaje* Is **33**, 4, *deajetului* Lc **16**, 24, *frânje-voiu* Ir **30**, 8, *vor fuji* Vr **6**, 54, *fuljera-va* 4 Ezr **16**, 10, *încinje* 4 Împ **4**, 29, *înțelejea* Lc **18**, **34**, *va jeame* 4 Ezr **16**, 40, *jenunchele* Jd **16**, 19, *jinere* Fc **19**, 12, *jingaşu* Pl **29**, 21, *lejuitori* Lc **14**, 3, *pecinjine* Pr **22**, 22, *pribejind* 2 Mac **5**, 7, *putrejune* Iov **7**, 5, *slăbănojit* Iz **29**, 7, *(unei) sluji* Lc **15**, 26 (dar să *slugim* Lc **1**, 74), *trăjea* 1 Sm **17**, 5, *unjea* Lc **7**, 38, *vinjea* 1 Sm **14**, 47; *t'* pentru *k'* : *m-ai întegat* Iov **10**, 10, *rânteză* Is **10**, 30, *rotie* Iş **39**, 27, *ştiop* 2 Sm **19**, 26 (dar şi *ştopului*) Iov **29**, 15, *tica* 2 Sm **14**, 26, *titie* Iş **39**, 21, *tiverele* Dn **3**, 21, dar în Iz **27**, 5 este atestat şi un caz de corectare a lui *t'* în *k'*, refăcându-se forma literară *încheiat*; *t'* pentru *p'* : *teptariu* Is **3**, 24, *teaptănă* Is **19**, 9; *d'* pentru *ǵ* : *privedează* Nm **18**, 5, *undețu* Pl **25** rezum.; *ĉ* pentru *t'*: *să mişce* Iş **39**, 19; *h'* pentru *f'*: *hiarălor* Ir **16**, 4, *hicatul* Tng **2**, 11, *hierbeți* Pr **8**, 31, *hirăstaie* Is **28**, 27; *h'* pentru *v'*: *hicleşug* Iş **32**, 12.

Adăugând că tabloul nu este nicidecum complet ca enumerare de cuvinte, de forme ale lor şi de atestări şi că pentru toate s-a înregistrat şi forma literară de azi, vrem să oferim doar o sugestie pentru imaginea varietății problemelor ce şi-ar găsi locul într-un studiu.

Copiştii, fiecare dintre ei cu oscilațiile şi incertitudinile sale, se întâlnesc în efortul comun de a elabora o lucrare bună, dovadă numeroasele intervenții în textul transcris, fie ele şi cu unele rezolvări contradictorii.

Din acest ansamblu se desprind totuşi cărți în care o trăsătură sau alta este mai pregnantă comparativ cu înregistrarea ei în celelalte cărți.

Astfel, în trei cărți din Pentateuh, Iş, Jud, 1 Sm, predomină folosirea lui ѫ în detrimentul lui ъ. Doar un exemplu: prepoziția *către* are în majoritatea ocurențelor forma *cătră* şi numai foarte rar forma *cătră*.

2 Lg se caracterizează prin folosirea cu precădere a consoanelor dure, în timp ce de obicei în celelalte cărți ale Bibliei rostirea dură alternează cu cea moale.

În Iş şi Mt, între *e* şi *ea* se remarcă frecvența mult mai mare a formelor cu diftong. Un exemplu edificator: *Face-vei şi prăjineale oltariului de leamne seatim doao.* Iş **27**, 6.

O altă carte, Idt, se distinge prin utilizarea, față de celelalte, în mai mare măsură a unui *n* (ҁ) suprascris, în special deasupra iusului mic, în consecință, aici fiind mai frecvente grafiile *înnainte*, *dinnainte*.

Dintre elementele morfologice, verbul *a fi* care la indicativ prezent cunoaşte o varietate de forme grafice, în Ecz este scris consecvent cu ꙗ (ϑa) şi ѣ, transliterate *ia, iaste*.

Auxiliarul viitorului, *voi*, rostit în Transilvania cu *-iu̯*, are în majoritatea ocurențelor forma *voiu*, dar în două cărți, Iş şi In, copistul a optat pentru varianta fără *u* final.

Gerunziul în *-ind* din forme neliterare ca *văzind*, *răspunzind* poate şi el particulariza un text; e preferat în 2 Sm şi în Mt.

Sufixul imperfectului *-ea* s-a scris є̀ şi ѣ, transliterate *-ea* după consoană şi *-ia* după vocală, conform normelor. Grafia cu є̀ este preponderentă în 2 Sm, care mai are astfel încă o particularitate pe lângă cele semnalate mai sus.

În manuscrisul *Vechiului Testament*, dar şi în *Evanghelii* sunt numeroase corecturi, de la eliminări de litere până la adăugiri de fraze, notate marginal sau în text. Acestea aparțin copiştilor şi adesea, cu precădere segmentele extinse de text – în număr mare – aparțin lui Petru Pavel Aron, a cărui grafie poate fi identificată cu uşurință.

Intervențiile, neunitar făcute, se adaugă inconsecvențelor primare şi creează un amalgam de situații, în care se întâlnesc: litere schimbate, cuvinte înlocuite (prin sinonime), *aduna* / *aducea* (*Bucatele să aducea înlontru*. Est **1**, 7, peste *na* s-a scris *cea*), *ispitit* / *osândit* 2 Mac **13**, 8, *întoarnă* / *întoarce* Iov **12**, 23, *muri* / *peri* 4 Ezr **15**, 58, *sâmbetei* / *zioa a şeaptea* 2 Mac **15**, 4, *tare* / *vârtos* 4 Ezr **2**, 43, forme flexionare modificate, *înviază* / *învie* Lc **7** rezum., *leage* / *legi* 2 Mac **13**, 6, *noroadelor* / *norodului* Ps **61**, 9, **106**, 32, Lc **3**, 18, *protivnicilor* / *protivnicului* 2 Lg **20**, 1, variante lexicale corectate, *dirept* / *drept* 2 Lg **32**, 4, s-au *gătat* / *gătit* „a se pregăti" 1 Mc **3**, 15, *strafide* / *stafide* 1 Sm **30**, 12 (nu întotdeauna se poate descifra ceea ce a fost înlocuit), iar dintre intervențiile marginale, amintim introducerea a numeroase cuvinte necesare în text, *vor învăța* **cei** *deprinşi* Ir **12**, 16, *de tatăl tău şi* **de** *mumă-ta* Ecz **13**, 18, *Eu, Domnul voi răspunde* **lui** *prin Mine* Iz **14**, 7, *mântuiaşte* **pre** *robul Tău* Ps **85**,

2, *s-au frânt* și **s-au** *zdrobit* Ir **50**, 23, și chiar a unor completări mai extinse (vezi 2 Lg pg. 297r, 303r-v, 304v), mergând până la versete. Nu de puține ori, am remarcat grija pentru unitatea formelor, corectura făcută unui cuvânt repetându-se în (aproape) toate ocurențele acestuia și ale familiei lexicale. Astfel, peste *v* primar s-a scris *t* în *îndără**t**niciia* Ir **9**, 14, **23**, 17, ceale *îndără**t**nice* Ir **11** rezum., *îndără**t**nică* Ir **17**, 9, *îndără**t**nic* Vr **4**, 15. Chiar și aceste câteva exemple pot demonstra efortul de a se realiza o exprimare corectă și reușita, în mare măsură, a acestui demers. Nu toate schimbările însă converg spre ceea ce astăzi constituie normă, *citi* / *ceti* Dn **5** rezum., *săltând* / *sâltând* Pl **7**, 22.

Deoarece, cum s-a mai spus, ediția de față nu și-a propus redarea paralelă a celor două manuscrise, V_1 și V_2, și nici un comentariu amplu al intervențiilor ulterioare primei transcrieri, înregistrate în ambele manuscrise, acestea rămân obiective pentru cercetări viitoare.

Aici expunem câteva constatări privind schimbările intervenite la nivelul formei elementelor lexicale, cu consecințe asupra valorii semnelor grafice și a structurii morfologice a cuvintelor.

Impresionează numărul mare de litere suprapuse prin corectura făcută de copist sau de o altă mână:

є peste *н*: *treia* Ecz **28**, 2, *vedenii* Ps **88**, 20, *luntrele* 2 Mac **12**, 3, *tremis* Jos **10**, 6; *є* peste **ъ**: *coapsele* Fc **46**, 26, *poruncise* Jos **14**, 5, *hotarele* Iov **38**, 20, *trebuie* 2 Lg **1**, 18, *case* 2 Lg **6**, 11, modificări care au ecou în morfologie și totodată converg spre o normă literară; *є* peste **ѣ**: *vechiu* Fc **18**, 12, *muierea* 4 Împ **22**, 14; *є* peste *ai*: *Efrem* 1 Par **27**, 20; **ѣ** peste *н*: *leapra* 2 Par **26**, 19, *nemearnicul* 2 Lg **5**, 14; **ѫ** peste **ъ**: *vârfurile* 4 Împ **9**, 35, *sângele* 4 Împ **9**, 26, *mână* 2 Lg **4**, 34, *râvna* 1 Mac **2**, 58; **ѫ** peste *н*: *jârtvă* 2 Mac **1**, 8, *auzând* 1 Par **28**, 8; **ѫ** peste **o**: *râorează* Iov **21**, 24; **ѫ** peste *є*: *testamântului* Nm **14**, 44; o peste ѹ: *pajoră* 4 Ezr **11**, 45; **ѧ** peste *є*: *nepriiatenie* 2 Mac **12**, 3; *н* peste **ъ**: *le-au usibit* Ps **65**, 14; *н* peste *є*: *Alixandru* 1 Mac **10**, 8; *ѹ* peste *o*: *deusebi* Ps **140**, 10; **ѹ** peste *ꙥ*: *fiului* Jos **17**, 3, probabil o corectură făcută de Petru Pavel Aron (deoarece urmează câteva cuvinte suprascrise în care se poate recunoaște grafia acestuia); **k** peste **ч**: *veac* 2 Lg **18**, 5; *f* peste *v*: *Afoneanul* 1 Par **27**, 27; *t* peste *v*: *îndărătnicia* Ir **16**, 12; ***θ*** peste *т*: *Masfath* 1 Sm **7**, 7.

Din morfologie am considerat util să semnalăm doar acele particularități care, prin frecvență, accentuează tabloul diversității de forme; ele sunt de cele mai multe ori urmarea existenței consoanelor dure și moi și a transliterării pentru care am optat.

Cu privire la articolul adjectival, remarcăm: femininul singular reflectă în ortografie și pronunțarea regională *cè*, în manuscris cu accentul marcat grafic, *partea cè mai de pre urmă* Nm **22**, 41, v. și 2 Lg **29**, 19. În acest caz, prin transliterare s-a restituit forma literară *cea* și s-a evitat confuzia cu relativul *ce*. În V_1 ortografia oscilează între *cè* și cea [cѣ]. În *Noul Testament* se menține forma *cè* Lc **22**, 50 etc.

Pluralul masculin *cei* se întâlnește și sub varianta *ceai* Ezr **8** rezum. Cele două variante grafice apar și în contexte învecinate sau chiar în același context: ***cei*** *vii* / ***ceai*** *morți* Nm **16**, 48; ***cei*** *mai-mari* Ne **5**, 7 / ***ceai*** *dintâi* Ne **5**, 15. V_1 înregistrează forma unică *cei*.

Pluralul feminin apare în forma curentă din limba veche *ceale* (în V_1 la fel), păstrată în transliterarea noastră și alături de care se întâlnește și *cele*. Nesiguranța copistului se reflectă în fluctuația *ceale* corectat în *cele* 3 Împ **6** rezum., dar și în *cealea* Nm **4**, 20.

Substantivul pune și el o serie de probleme.

La masculin, pentru plural am respectat în transliterare normele ortografiei moderne pentru pluralul masculin nearticulat *-i*, articulat *-ii* și *-iii*.

O problemă dificilă a constituit-o redarea sintagmei apozitive de tipul *fiiul lui + nume propriu*, precedată de numele propriu determinat de această apoziție.

În latină, apoziția se acordă în caz cu substantivul determinat, iar traducerea românească, fidelă în foarte mare măsură structurii frazei latinești, tinde să respecte modelul acesteia. Manuscrisul românesc prezintă cinci situații: *fiiului*, *fiiu lui*, *fiiu‿lui* cu ligatură, *fiiul‿lui* cu articol hotărât suprascris și cu ligatură și *fiiul lui*, toate corespunzând formelor latinești *filii*, *filio*.

Datorită ocurenței frecvente a formei de genitiv-dativ *fiiului* și a formelor cu ligatură (*Ezdra*, *fiiul Saraiei*, ... *fiiului Amarie*, *fiiului Azarie*, *fiiului Maraioth*. Ezr **7**, 3; *Iudith ... care era fata lui Merari, fiiu‿lui Idox, fiiu‿lui Iosif, fiiu‿lui Ozie, fiiu‿lui Elai, fiiu‿lui Iamnor, fiiului Ghedeon, fiiu lui Rafaim, fiiu lui Ahitov, fiiu lui Melhie, fiiu lui Enan, fiiu lui Nathanie, fiiu lui Selatheil, fiiu‿lui Simion, fiiu‿lui Ruvim*. Idt **8**, 1), precum și a prezenței mai reduse a sintagmei apozitive, în mod evident corect întrebuințate, *fiiul lui*, am optat în cazul formelor *fiiu lui* și *fiiu‿lui* pentru forma de genitiv-dativ *fiiului*, cu atât mai mult cu cât în scrierea românească veche este frecventă, alături de scrierea legată a două cuvinte distincte, și scrierea segmentată a unui cuvânt.

În sprijinul deciziei noastre stau și contextele unde apoziția în genitiv-dativ, preponderentă în limba română veche, nu mai generează echivocuri, *Și era un bolnav*, *Lazar*, *în Vithania*, *din coșteiul Mariei și al Marthei*, ***sororei*** *lui*. In **11**, 1 (în loc de *sora* lui), *și lui Asaie*, ***slugii*** *împăratului* 4 Împ **22**, 12 (în loc de *sluga* împăratului), *și fiii lui Ruvim*, ***întâiului*** *născut a lui Israil*. 1 Par **5**, 1 (în loc de *întâiul născut*).

Forma *fiiul‿lui (a lui Osie,* ***fiiul‿lui*** *Ela* 4 Împ **18**, 1, *păcatele lui Ierovoam*, ***fiiul‿lui*** *Navat* 4 Împ **14**, 24) ar putea fi considerată o încercare de trecere de la apoziția acordată în caz la cea în nominativ-acuzativ. Datorită prezenței ligaturii neanulate, și în acest caz am optat pentru forma *fiiului*.

În sprijinul opțiunii noastre stă și ocurența, în același context sau în contexte învecinate, a celor două forme net distincte: *casa lui Ierovoam*, ***fiiul lui*** *Navat și casa lui Vaasa*, ***fiiului*** *Ahie* 4 Împ **9**, 9, *iară Adaie*, ***fiiul lui*** *Ierovoam*, ***fiiul lui*** *Fassur*, ***fiiu‿lui*** *Melhie* 1 Par **9**, 12.

Sintagmele genitiv-dative de tipul *tătâne-* / *tătânea-*, *frăține-* / *frăținea-* urmate de un adjectiv posesiv chiar și în același context (*tătânea-său* / *tătâne-său* Fc **9**, 23, *frăținea-tău* / *frăține-tău* Fc **38**, 8) pot constitui o serie

omofonică, în care *-ea* are tot valoarea lui *e*; alternanţa grafică *e* / *ea*, pe care am vrut să o relevăm prin transliterare şi care apare chiar în cadrul aceluiaşi context, atestă fluctuaţia ortografică. Formele din V_1 sugerează rostirea *e*, *tătâne-său* Fc **22**, 7. Semnalăm şi variantele *tătâni-tău* Fc **12**, 1, *fraţini-tău* 2 Lg **22**, 1.

La feminin, în ceea ce priveşte genitiv-dativul singular, alături de *-ei*, *-ii*, *-âi*, am păstrat şi forma *-eai*, care poate fi interpretată drept varianta grafică a lui *-ei*. Seria *-ei*, *-eai*, *-ii* se înregistrează frecvent la unul şi acelaşi cuvânt, *uliţei* Ne **3**, 11, *uliţeai* Ne **3**, 9, 12, *uliţii* Ne **3**, 8, ilustrând implicit folosirea a două forme de plural nearticulat *uliţe*, *uliţi*. Grafia *-eai*, netransliterată în *-ei*, are ocurenţa foarte ridicată în cuprinsul manuscrisului V_2: *asineai* Nm **22**, 28, *ducereai* 2 Sm **2**, 24, *fapteai* Jos **20**, 6, *feateai* Is **22**, 4, *funişoareai* Jos **17**, 14, *jârtfeai* Pr **2**, 1, *lăcusteai* 2 Par **7**, 13, *mileai* Est **4**, 11, *mulţimeai* Nm **21**, 18, *mumeai* Pr **20**, 17,19, *oasteai* 2 Par **8**, 10, *pofteai* Jd **20**, 5, *slaveai* Nm **27**, 20, *slujbeai* Nm **4**, 30, *socotinţeai* Tov **9**, 2, *sâmbeteai* Pr **23**, 11, 15, *treapteai* Jos **21**, 26, *urmeai* 2 Lg **28**, 65, *vârsteai* Nm **8**, 25.

Existenţa dubletelor grafice *ei* / *eai* susţine rostirea *-e* la acelaşi cuvânt: *sâmbetei* Pr **25** rezum. / *sâmbeteai* Pr **23**, 11, *mumeai* / *mumei* în acelaşi verset Pr **18**, 13, *turmei* Mi **4**, 8 / *turmeai* Ne **3**, 31. V_1 prezintă în aceste situaţii desinenţa *-ei*.

În cazul substantivelor de tipul *seminţie*, *nemernicie*, *căpetenie* genitiv-dativul articulat, conform scrierii -*їи* şi în urma aplicării normelor de transliterare, are forme cu *-iii*, *seaminţiii* Tov **13**, 20, (zilele) *neamerniciii* Fc **47**, 9, *căpeteniii* Pl **14**, 31. Aceste forme sunt concurate de cele în *-iei*, corespunzătoare limbii literare de astăzi, *Samariei* 1 Mac **10**, 28; **17**, 7. Este atestată şi alternanţa ambelor forme la acelaşi cuvânt: *mărturiii* Iş **40**, 2, 22, 32 / *mărturiei* Iş **40**, 20, 27, 28, *sabiei* Jos **10**, 28 / *sabiii* Jos **10**, 30, 32.

La nominativ-acuzativ feminin plural cu articol hotărât au fost menţinute formele: *bârfeale* Ps **118**, 85, *caseale* Pr **25**, 33, *coapseale* 2 Par **6**, 9, *jârtfeale* Nm **28**, 20, *lipseale* 2 Lg **24**, 5, *numeale* Nm **26**, 46, *prazniceale* Nm **29** rezum., *rămăşiţeale* 2 Sm **21** rezum., *seamneale* Iş **4**, 28, *trâmbiţeale* Nm **10**, 3, *uliţeale* Tov **13**, 22, *vaseale* Nm **18**, 3 ca şi genitiv-dativul plural *uliţealor* 2 Sm **22**, 43 etc.

Dubletele *turmeale* Nm **10**, 12 / *turmele* Nm **10**, 14, *oaseale* / *oasele* 3 Împ **13**, 31, *coapseale* 2 Par **6**, 9 / coapsele Pl **30**, 31, **31**,17, *vaseale* 3 Împ **7**, 45 / *vasele* 3 Împ **7**, 48, precum şi grafiile din V_1 atestă rostirea cu *e* pe fondul divergenţei ortografice.

În V_2 există şi forme cu *ea* etimologic dislocat, de tipul *feteale* Fc **6**, 4, alături de forma curentă în limba veche, *featele*; în V_1 apare cu consecvenţă ultima formă, ceea ce constituie încă un argument pentru pronunţarea *-ele* şi nu *-eale*. În cazul acesta, în transliterare am anulat disgrafia şi am reconstituit forma *featele*.

Tendinţa de fixare a formei literare în *e* o relevă şi corecturile de tipul *ă* / *e* din exemple ca *hotarăle*, devenit *hotarele*, 1 Mac **7**, 24, **9**, 23.

În manuscrisul *Bibliei* am înregistrat sintagme de felul *sămânţie-ta* Fc **13**, 16, *muiare-lui* Fc **7**, 7, *muiare-ta* Fc **26**, 9, unde s-a păstrat substantivul nearticulat, ca şi în sintagmele din limba populară de tipul *mamă-ta*, *soră-ta*. Comparaţia cu V_1 sugerează posibilitatea transcrierii cu *ea*, *muierea ta*, *muiarea ta*, *sămânţia ta*, cu substantivul articulat. Este atestată şi forma *mânea-sa* Fc **24**, 28, 53.

Adjectivul demonstrativ feminin singular *acea* a fost utilizat şi sub forma *acє̀* 2 Par 28 rezum., care corespunde rostirii regionale. Ca şi în cazul verbelor în *є̀*, am restituit în transliterare pe *acea*. V_1 înregistrează *acє̀*, *într-acє̀zi* Lc **23**, 12.

În forme pronominale ca *tinea* pentru *tine* Fc **12**, 12, *tea* pentru *te*, *uită-tea* Fc **15**, 15, *nea* pentru *ne*, *să **nea** vestim numele* Fc **11**, 14, am intervenit, transliterându-le cu *e*. Şi aici se înregistrează dublete ortografice în acelaşi context, *tea*, *te* Fc **28**, 3, precum şi cazuri de îndreptare a formei în sensul limbii literare, *minea*, corectat în *mine* (Fc **31**, 42). V_1 consemnează doar formele cu *-e*.

Alături de relativul *care*, cu ocurenţă mai scăzută, apar pe prim plan şi formele vechi, primare, *carele*, *carea*, *carii*. Tendinţa de păstrare a acestora şi, drept consecinţă, blocarea deliberată a lui *care* din limba literară, este evidentă în manuscris prin cazurile de refacere a formelor vechi. În manuscris, copiştii înşişi au operat corectura -*ea* [ѣ] peste *-e* originar, *care* / *carea* Fc **1**, 12, 2 Sm **11** rezum., 2 Par **6**, 21, 3 Împ **2**, 16. La fel şi masculinul *carele* corectat în *careale* Fc **22**, 23, *care* în *carii* 3 Împ **14**, 9. În schimb, V_1 relevă tendinţa de generalizare a formei *care*.

Pronumele şi adjectivul posesiv prezintă şi variante neliterare sau grafice: *mє̀* (pentru *mea*) Pr **26**, 17, *mealea* Iş **20**, 6 (pentru *mele*), *tâu* Fc **25**, 23, *tâi*, alături de *tăi* Iş **34**, 16, Fc **13**, 14, **18**, 3. Este atestată şi tendinţa de restituire a formelor din limba literară: *mє̀* devenit *mea* prin corectura ѣ peste *є̀*, 2 Sm **14**, 7, **14**, 30, *meai* Fc **30**, 26 corectat în *mei*, cu *є̀* peste ѣ.

Dintre numerale, întrucât transliterarea a respectat numeroasele variante originare sub care apar acestea, semnalăm doar cele a căror formă din manuscris este rezultatul unor corecturi ale copistului.

Numeralul cardinal corectat cel mai frecvent în sensul limbii literare este *trei* şi numeralele care-l au în compunere. Variantele populare, *trii*, *triizăci*, *al triilea*, sunt adesea corectate cu *e* peste *i*.

Formele originare literare devin mai numeroase prin adăugarea celor rezultate din corectarea lui *i* în *e*: *trei* Iz **42**, 6, **48**, 34, *treizeci* Iz **41**, 6, *a treia* 2 Par **31**, 7, *treizăcilea* Nm **4**, 3.

Variantele populare ale numeralelor ordinale masculine, fără adverbialul *a*, au fost păstrate, *al doile* Fc **2**, 13, *al triile* Fc **32**, 19, *al patrule* Fc **2**, 14. V1 reflectă formele literare: *al doilea*, *al treiilea*, *al patrulea*.

Şi în privinţa verbului, prin transliterare s-a urmărit evidenţierea varietăţii ortografice a unor desinenţe funcţional identice şi cărora transliterarea interpretativă le-ar fi ocultat fluctuaţiile pe care le pune în evidenţă manuscrisul, tributar absenţei normelor limbii literare. Desinenţele *-ea* şi *-ia* din paradigma diferitelor moduri şi timpuri, dintre care, în textul *Bibliei*, ocurenţa cea mai ridicată o are indicativul imperfect, prezintă grafiile: ѣ, їѧ, ѧ, ꙗ, є̀, їє̀ pentru transliterarea cărora s-au respectat normele existente.

Desinenţele -є̀ (cu o frecvenţă foarte mare în text) şi їє̀ redau rostirea regională a lui *-ea* şi *-ia*.

În cazul lui -є̀, am optat tot pentru transliterarea *-ea* după consoane şi *-ia* după vocale, pentru a evita folosirea accentului grafic; păstrarea formelor din text, fără a marca accentul grafic, ar fi generat denaturări ale sensului gramatical sau lexical: zicє̀ / zice, trecє̀ / trece, mergє̀ / merge, ţinє̀ / ţine, put є̀ / pute, vedє̀ / vede, întindє̀ / întinde, vinє̀ / vine (vb. şi subst. pl). S-a transliterat: *mergє̀* / *mergea* Lc **24** rezum., *plăcє̀* / *plăcea* Pr **26**, 34, *plângє̀* / *plângea* Lc **23**, 27, *punє̀* / *punea* Nm **10** rezum., *să(-l) dє̀* / *să(-l) dea* Iş **13**, 5, 2 Sm **13**, 5; *jârtvuє̀* / *jârtvuia* 2 Par **30**, 17, *lăcuє̀* / *lăcuia* 2 Par **31**, 6, *să suє̀* / *să suia* Iz **40**, 26, *trăbuє̀* / *trăbuia* 2 Par **30**, 16. În acelaşi context sau în contexte învecinate se întâlnesc şi ambele forme, cu є̀ şi ѣ: *avє̀*, *zicѣ* 2 Sm **15**, 2, *purcedѣ*, *rămânѣ*, *înfingє̀* Nm **9**, 18, *put є̀* Pr **27**, 8, *put ѣ* Pr **27**, 10.

Corecturile efectuate pe manuscris de copist sau de o altă mână refac pronunţarea *ea* sau *ia*: *dormє̀*, corectat în *dormѣ*, 2 Sm **4**, 5, 7, *avє̀*, corectat în *avѣ* Fc **13**, 1, *mergє̀*, corectat în *mergѣ*, Fc **22**, 8, *bє̀*, corectat în *bѣ*, Iov **15**, 16.

-їє̀ transliterat conform normelor stabilite a dus la forme cu *-iia*, *împărţiia* Tov **1**, 3, *ieşiia* Fc **8**, 7, *năcăjiia* Is **51**, 13. Pertinenţa transliterării lui їє̀ în *iia* este confirmată de existenţa în acelaşi context a unor grafii paralele: *slujiє̀* / *slujiꙗ* 3 Împ **4**, 7, *iubiє̀* / *iubiѣ* Fc **25**, 28, *tăiє̀* Fc **17**, 11 / *tăꙗ* Fc **17**, 12. În aceste cazuri, în V_1, atât în *Vechiul Testament*, cât şi în *Noul Testament,* ocurenţa cea mai ridicată o au formele care redau rostirea regională.

La prezentul verbelor de conjugarea a IV-a cu paradigma *-esc, -iesc* (pers. 1 sg., 3 pl.); *-eşti, -ieşti*; *-eşte, -ieşte*, am menţinut diftongul *-ea* / *-ia* din desinenţe: *goneasc* 2 Lg **30**, 7, *loveasc* Nm **22**, 29, *zideasc* Ne **4** rezum., *stăpâneaşti* Fc **28**, 4, *ceteaşte*, *tâlcuiaşte* Ne **8** rezum., *întăreaşte* Iş **6** rezum.

Fluctuaţia ortografică este relevată de existenţa unor dublete, *păzeaşte* Iş **12**, 24 / *păzeşte* Iş **10**, 28, *porunceaşte* Is **20** rezum. / *porunceşte* Iş **19** rezum., precum şi a unor corecturi executate în manuscris asupra unor verbe, *să stăpâneaşti* Fc **28**, 4, cu corectura ѣ peste *e*, şi invers, *să povesteşti* Iş **10**, 2, *să procitesc* Fc **17** rezum., cu *e* peste ѣ. Putem presupune că e vorba de omofonia acestor desinenţe, care ar fi doar variante grafice, cu atât mai mult cu cât V_1 indică, în acest caz, preferinţa pentru formele din limba literară.

Manuscrisul conţine şi alte forme verbale cu *-ea* în locul lui *e:* la indicativ prezent (*zicea Domnul* Am **1**, 5), conjunctiv prezent (*să nu cădeaţi* Nm **14**, 42, *să puteam* 2 Par **20**, 12, *să veadea* Jos **14**, 7), imperativ (*puneaţi* Nm **16**, 7, 17). V_1 atestă, şi în aceste situaţii, opţiunea pentru formele cu *e.*

Pentru sufixul mai mult ca perfectului pers. 3 sg. şi pl., am menţinut pe *-sea* ca variantă grafică a lui *-se*; am înregistrat şi forma *-să.* Astfel, pe lângă formele primare cu *-se*, *dusease* Fc 4**4,** 14, *făcusease* Jos **10**, 30, *dedease* Jos **14**, 3, *fugease* 1 Mac **11**, 73, şi cu *-sea*, *părăsisea* 1 Mac **1**, 55, *aleseasea* Fc **6**, 2, *culesesea* Iş **16**, 18, manuscrisul relevă forme corectate, majoritatatea în favoarea lui *-se*: *ă* corectat în *e*, *căzusă* / *căzuse* 1 Mac **7**, 44, *făgăduisă* / *făgăduise* Iş **8**, 12, *ieşisă* / *ieşise* Pl **8**, 24, *începusă* / *începuse* 2 Par **24**, 12, *murisă* / *murise* 2 Par **22**, 10, *slobozisăm* / *slobozisem* Iov **29**, 12, mai rar, *e* peste *ă*: *poruncise* / *poruncisă* Iş **7**, 6, 10. În V_1 se optează pentru varianta literară în *-se*.

Asupra gerunziului ne-am oprit pentru că examinarea manuscrisului, comparat şi cu V_1, atestă o dată în plus, prin foarte numeroasele corecturi, gradul ridicat al fluctuaţiilor ortografice, care a constituit mobilul iniţial al opţiunii pentru o ediţie cu precădere diplomatică. Trecerile de la *-ând* la *-ind* sau de la *-ind* la *-ând* refac formele literare ale variantelor populare originare sau, invers, forme literare sunt anulate prin corecturile efectuate.

Cu puţine excepţii, *auzind* Ezr **9** rezum., marea majoritate a verbelor în *-ind* primar reprezintă variante, *căzind* 2 Sm **14**, 22, *cruţind* 2 Sm **12**, 14, *răspunzind* Fc **25**, 23, *spălind* Pr **9**, 14, *scoţind* Fc **24**, 53 etc.

La gerunziile cu *-ând* primar, preponderente sunt formele literare, *văzând* Iş **16**, 15, *zăcând* Iş **5**, 14; o excepţie este *auzând* Jd **9**, 46.

Ocurenţa cea mai ridicată o prezintă corecturile de la *-ind* la *-ând*, care restituie forme literare, *aprinzind* / *aprinzând* Is **50**, 11, *căzind* / *căzând* 2 Par **7**, 3, *răspunzind* / *răspunzând* Iov **40**, 1, *scoţindu-i* / *scoţându-i* Iov **33**, 18, sau generează variantele populare, *auzind* / *auzând* 2 Par **23**, 12, *slobozind* / *slobozând* Iov **30** rezum.

Dublete morfologice apar chiar şi în acelaşi context, *văzând* / *căzind* Pr **9**, 24, sau în contexte învecinate, *văzându-se* 2 Sm **10**, 19 / *văzind* 2 Sm **10**, 15.

V_1 optează în general pentru formele literare.

Pentru indicativul viitor, persoana 1, aşa cum s-a mai precizat, auxiliarul este folosit cu precădere în forma *voiu*. Manuscrisul relevă şi varianta populară *oi*, *oi plua* Fc **7**, 4, *pune-oi* Pr **26**, 17, *oi tremite* Pr **26**, 22, corectată ulterior în *voi* în marea majoritate a cazurilor. V_1 oscilează între variantele *oi* şi *voi*, uneori chiar în acelaşi context, *oi zdrobi ... vă voi da* Pr **26**, 19. La persoana a 3-a plural se întâlneşte o situaţie asemănătoare, forma populară *or* fiind corectată în *vor*, *vor face* / *trece* / *greşi* Nm **5**, 6.

La persoana a 2-a singular *vei* s-a înregistrat, alături de varianta *vii*, chiar şi în acelaşi context: *Îi* ***vei*** *goni ... şi ... îi* ***vii*** *turbura.* Ps **82**, 16. Menţionăm şi forma *veai*, *veai învăţa* Ecz **8**, 12, *veai vedea* Iş **23**, 5, ca variantă grafică a lui *vei*. Acestor variante V_1 le opune forma unică *vei.*

Ne oprim în continuare asupra unor forme ale verbelor *a fi*, *a lua* şi *a scrie*, datorită unor probleme speciale pe care le ridică.

Cu privire la *a fi* indicativ prezent persoana a 3-a, precizăm că, spre deosebire de *Biblia de la Blaj*, unde apare doar forma *iaste*, transliterată *easte*, în manuscrisul *Bibliei* lui Petru Pavel Aron, *iaste*, cu ocurenţa cea mai ridicată, constituie doar una dintre variante.

Caracterul diplomatic al ediţiei a determinat păstrarea tuturor formelor de indicativ prezent. Pe lângă *iaste*, sunt atestate: *ieste* Jos **13**, 27, Ps **118**, 24, Iov **28**, 20; *ieste* corectat peste *iaste*, Is **37**, 3, Is **63**, 8, 11, Ecz **6**, 8, 9, 10, 15; *ieste* şi *iaste* în acelaşi context, *Ecz* **20**, 5, 6 sau în contexte apropiate, *ieste* Ezr **7**, 14, 25 / *iaste* Ezr **7**, 15, 27; *iaste* Iş **1**, 18; *iestă* Ecz **20**, 5; *este*, foarte frecvent, Iş **1**, 9, Pr **10**, 3, Jos **24**, 30, 2 Sm **20**, 1, Lc **12**, 1, 2, 24, **14**, 22; *îi* (= *este*) Pr **14**, 46, **15**, 25, Tov **6**, 9; *e* 2Lg **10**, 9, Jd **7**, 3.

Pentru *a lua* şi *a scrie*, manuscrisul relevă corecturi care anulează aproape cu consecvenţă forma literară. Variantele înregistrate în flexiunea verbului *lua* sunt: la conjunctiv, *să luâm* Ne **10**, 30 (cu â corectat peste ă), *să luom* Ne **5**, 2, 3, 4, la gerunziu, alături de *luând* 2 Par **25**, 17, Pr **14**, 14, 24, *luind* Fc **12** rezum., şi cea mai frecventă formă *luund*, adesea un rezultat al corecturii efectuate constant asupra formei literare, 2 Par **6**, 3, 1 Mac **15** rezum., 3 Ezr **1**, 34, 3 Împ **9**, 28. Oscilaţiile sunt evidente chiar în cadrul unor contexte învecinate, *luund* 1 Mac **1** rezum., **8**, 8 / *luând* 1 Mac **8**, 26. Manuscrisul V_1 oscilează şi el între variantele literare şi cele populare.

Verbul *a scrie* în varianta de conjugarea IV, *a scrii*, apare fie ca formă originară, *vei scrii* 2 Lg **27**, 8, fie, în majoritatea cazurilor, ca rezultat al corecturii *i* peste *e*: *să poţi scrii* (peste *scrie* 2 Lg **27**, 3). Semnalăm şi forma *va scriè* Is **44**, 5, transliterată *va scriia*, care atestă un infinitiv de conjugarea I. În V_1 este preponderentă varianta *scrie*. Totuşi pentru *scrieţi-vă* 2 Lg **31**, 19, conjugarea III din V_2, am remarcat în V_1 forma *scriiţi-vă*.

Tabloul particularităţilor lingvistice, pe care am dorit să le punem în evidenţă prin normele de transcriere pentru care am optat, îl întregim adăugând variantelor fonetice şi morfologice amintite pe cele lexicale, şi acestea semnificative pentru epoca şi regiunea în care s-a înfăptuit traducerea.

Oscilaţii între forma literară şi o variantă regională a aceluiaşi cuvânt se întâlnesc în tot textul, *cratiţă* / *crătiţă*, *curând* / *curund*, *dimineaţă* / *demineaţă*, *pâine* / *pâne*, *mâini* / *mâni*, *lepăda* / *lăpăda*, *umplea* / *împlea*, *umbla* / *îmbla*, uneori chiar în acelaşi verset: *Şi au pus pre Efrem* ***de-a direapta sa,*** *... iară pre Manassie* ***de-a dreapta*** *tătâne-său*. Fc **48**, 13, *Birui-vor* **pe** *asiri şi vor bate* **pre** *ovreai*. Nm **24**, 24, ***Preste*** *Israil*, ***peste*** *Iordan*. 1 Par **26**, 30.

Am selectat doar câteva variante lexicale, perechile lor literare şi toate ocurenţele aflându-se în Indici: *alvastru* Lc **7**, 37; *au amânănţat* Iz **20** rezum., *amânănţându-le* Ir **4** rezum., *amânănţarea* Ir **10**, 10; *are* Rt **3**, 6, *area* 4 Ezr **4**, 39, *arei* 4 Ezr **4**, 35; *arepi* Is **6**, 2, *arepile* 2 Lg **32**, 11, Iş **25**, 20; *aşezemântul* Fc **17**, 14, Ecz **42**, 2; *să aţiţă* Ir **7**, 20; *bălaure* Iz **29**, 3; *besearică* In **18**, 20, *besearica* 4 Împ **10** rezum., *besearecă* Lc **1**, 21, In **11**, 56, *beseareca* 4 Împ **10**, 26, Mt **12**, 6; *boiari* Ps **23**, 7; *bolundul* Pl **7**, 22; *candilelor* Nm **8** rezum.; *au căotat* Lc **1**, 48; *conoci* 4 Ezr **15**, 33, *conocită* Ir **52**, 5; *contoş* Iş **26**, 8, **36**, 15, *contuşe* Iş **36**, 14, *contuşilor* Iş 26, 8; *copaciu* 4 Ezr **1**, 20, *copaciului* Jd **9**, 48, Lc **3**, 9; *corona* Iov **19**, 9; *crătiţă* Ir **36**, 22, 23; *au crepat* 2 Par **25**, 12, *crepătura* Iş **33**, 22, *crepăturile* Is **2**, 19, Ir **16**, 16; *crestaveţii* Nm **11**, 5; *crişt alul* Ps **147**, 17; *crită* Ir **22**, 14; *curund* Fc **27**, 20, Iov **7**, 18, 1 Mac **2**, 40; *dascalul* Is **30**, 20; *degrab* In **11**, 29; *demineaţă* Fc **24**, 54, Iş **12**, 10; *îi depertează* Ecz **42**, 9, *să nu Te depertezi* Ps **34**, 22, (*să*) *nu să deperteaze* Pl **4**, 21, Ir **32**, 40; *veţi dereage* Ir **7**, 5, *nu-i deres* Iov **6**, 6; *vei deşchide* 2 Lg **15**, 8, (*s-*)*au deşchis* Jd **15**, 19, Ps **77**, 23, Ir **39**, 2, In **9**, 10, *deşchizându-ş* 2 Lg **11**, 6; *deşpicându-şi* 1 Sm **11** rezum.; *dinlontru* Iş **38**, 7; *dinprotivă* 1 Mac **4**, 12; *dirept* Pr **14**, 16, 2 Par **6**, 23, Vr **6**, 51, *diript* In **9**, 28, **20**, 20, *de-a direapta* Fc **48**, 13, Iş **14**, 22; *doftorului* Ecz **38**, 3; *Domnezeu* Mc **7**, 13, *Domnezeului* 1 Mac **3**, 18; *dubitoacele* Fc **30**, 31; *durmi* Jd **16**, 19, Nm **5**, 13, *să durmim* Fc **19**, 32, *durmitării* Is **29**, 10; *fareseu* Lc **11**, 37; *fălinariu* Jd **7**, 16, *fălinari*(*i*) 1 Mac **6**, 39, In **18**, 3; *fămeaia* Fc **1**, 27; *fereastă* Jos **2**, 15, 18, 21, 4 Împ **9** rezum; *vor frâmge* Nm **9**, 12, *frâmt* Os **5**, 11, Iz **23**, 21; *frumseaţe* Est **2**, 15; *un fuiuşor* Lc **22**, 12; *grăunţului* Lc **13**, 19; *gredină* Tng **2**, 6, *gredina* Is **51**, 3, *gredini* Ir **29**, 28; *greotatea* Fc **35**, 17, Iş **25**, 39; *hieruvimii* Iş **25**, 19, *hierovimi* Iş **25**, 18; *iasle* Lc **2**, 16; *îmbla* Pr **26**, 21, 28, Ir **2**, 25, *îmblă* Pr **11**, 27; *au împlut* Fc **21**, 19, Jd **17**, 5, *ai împlut* Ps **79**, 10; *împovoraţi* Jd **19**, 10; *împrotiva* 1 Mac **4**, 17, 18, *să împrotivea* Jd **11**, 20; *au încunjurat* Fc **41**, 46; *îndărăpt* Jd **18**, 23, **19**, 3, 1 Sm **5** rezum., Ir **12**, 15; *îndurerile* Ir **16**, 5; *să înfinge* Ps **31**, 4, *înfingându-se* Jd **16**, 13; *va înfluri* 4 Ezr **6**, 28, *înfluri-va* Is **27**, 6, *înflurind* Ir **48**, 9; *să le înfrâmsăşeaze* Est **2**, 9, *înfrâmţăşată* Ps **80**, 3; *înfrâmtă* Ps **50**, 19; *înlontru* In **18**, 16; *au înstreinat* Ecz **47**, 28, 30; *însuţiia* 1 Sm **14**, 52; *să-i jâfuim* 1 Sm **14**, 36; *jertfă* şi familia sunt înregistrate în foarte multe variante, vezi *Indicii*; *jertfelnic* vezi *Indicii*; *jumătăţarea* Ps **101**, 25; *au lăcuit* Fc **4**, 16, Iz **31**, 13; *le-am lăpădat* 4 Ezr **1**, 31, *voi lepeda* Iş **23**, 29; *luminărilor* (= lumânărilor) Iş **25**, 6, **35**, 8; *măduhă* Ps **65**, 15, *măduhoşi* Is **34**, 6; *a mere* Fc **24**, 58; *merşteşugire* Idt **14**, 9, *meşterşugit* Iş **36**, 1; *micşurează* Ecz **16**, 23, *micşurare* Ecz **20**, 11, **22**, 3; *minciunos* Ir **29**, 9, *minciunoasă* Is **57**, 4, (celor) *minciunoşi* Ir **27** rezum.; *mireazmă* Iş **30**, 34; *mohile* Iş **8**, 14; *mulţemesc* In **11**, 41; *mumă* In **19**, 25, 27; *năsip* Fc **26**, 15; *nice* Ir **22**, 28, Lc **10**, 4, In **4**, 21; *niceaodată* Ir **20**, 11; *nimernic* Mal **3**, 5; *nimărui* Lc **5**, 14; *nimică* 2 Par **5**, 10; *norodolui* Mt **15**, 36; *norozie* Jd **19**, 23; *numeraţi* Mt **10**, 30, Lc **24**, 11; *să obicinuise* Jd **14**, 10; *odânăoară* Iş **34**, 10, *odânioară* In **7**, 46; *pajorile* Tng **4**, 19, *pajorilor* Iş **19**, 4; *painjinilor* Os **8**, 6; *pantlice* Nm **15** rezum.; *pasere* Tng **3**, 52, *paseri* Ir **5**, 26, *pasările* Lc **13**, 19, *pasire* Fc **1**, 20, *pasirile* Fc **1**, 22; *patriarşi* 1 Par **8**, 28, *patriarşilor* Jos **21** rezum.; *pă* Iş **16**, 19, Ecz **45**, 10, Iz **2**, 1, 4 Ezr **14**, 2; (*ochii*) *păingina* Fc **48**, 10; *pănă* Fc **6**, 7, **42**, 16, Pr **6**, 9; *păturnichea* 4 Ezr **1**, 15; *pânea* Ecz **29**, 28, *pâni* Ir **44**, 17; *pâţâni* Ecz **7**, 34; *pealea* Fc **25**, 25; *pearsilor* 2 Par **36**, 23; *peştără* Fc **23** rezum.; *pintre* Fc **15**, 17; *pleşug* Ir **48**, 37; *a să plomădi* 4 Ezr **6**, 46; *plua-va* Ps **10**, 7, *au pluat* Fc **19**, 24, Ps **77**, 24; *policra* 1 Mac **2**, 3; *a să potigni* Ir **13**, 16; *povoiul* Ecz **39**, 9; *pozdărâia* 4 Ezr **1**, 33; *pravul* Iş **8**, 16, 17, Pr **14**, 41; *pre* Ir **37**, 12, 4 Împ **19**, 22, Lc **1**, 52, 1 Sm **14**, 13; *preaosfinţite* 2 Mac **6**, 28; *precepuţi* 2 Par **8**, 18; *prejma* Ecz **28**, 30, 4 Împ **3**, 22, Jos **6**, 5, *prejmă* 2 Sm **2**, 13; *preste* Fc **1**, 28, **2**, 21, 1 Par **26**, 30; *pretutindini* Iov **18**, 11, *pretutinderi* Ir **20**, 3; *preuţiia* Iş **28**, 4; *prietin* 2 Lg **13** rezum., *prietine* Lc **11**, 5; *psalterii* 2 Par **5**, 12; *pugnul* Iş **21**, 18, **40**, 12; *purcegând* Jd **20**, 20; *puruncit* 2 Lg **4**, 2; *s-au rădicat* Iz **16**, 50; *va răgni* Ir **25**, 30, *au răgnit* Ir **2**, 15; *răotatea* Iş **32**, 30, Ps **51**, 5, *răotăţi* Ir **4** rezum.; *răsipiţi* Iz **20**, 34; *să rumpă* Fc **19**, 9, *rumpere* Ir **15**, 3; *sărin* Iş **24**, 10; *sătiosului* Jd **15** rezum.; *sânătate* Is **1**, 6, *sinătate* Ecz **34**, 20; *scandală* Ez **27**, 26, *scandălă* Iş **23**, 33; *scolat* In **13**, 4; *va scuipi* Lc **18**, 32, *au scuipit* 4 Ezr **2**, 33, In **9**, 6, *scuipit* (subst.) Pr **15**, 8; *semânţă* Fc **47**, 23; *sfârma* Mi **4**, 13; *sfeacinicul* 1 Mac **4**, 49, *sfeacinicului* 4 Ezr **10**, 22, *sfejnicul* Iş **25** rezum.; *simbetei* Lc **13**, 14, *simbetele* Is **56**, 4; *sirguire* Ecz **38**, 28; *sor* 1 Par **3**, 9; *sprijonească* Ps **19**, 3, *sprijoneala* Ps **88**, 19, *sprijonitoriul* Ps **88**, 27; *straistă* Lc **10**, 4, *straista* 4 Împ **4**, 42; *strămbătate* Ps **102**, 6; *streinului* Ir **7**, 6; *struncinăturile* Ps **146**, 3; *le-au supţiiat* Iş **39**, 3, *supţiri* Iş **39**, 3; *surmani* Ps **93**, 6; *surupat-au* Tng **2**, 2; *şerpele* Fc **3**, 13; *şmaragd* Iş **39**, 10, *şmaragdului* Ecz **32**, 8; *târsină* Ir **48**, 37;

testamântului Iş **30**, 26; *tinăr* In **21**, 18; *togma* Jd **14**, 6, **18**, 28, 1 Sm **1**, 13; *togmeala* Iş **22**, 15, *togmealele* Iş **12**, 25, *va togmi* Ir **25**, 30, **43**, 10; *tovarişele* Jd **11**, 38; *trâmbitaţi* Ps **80**, 4; *tremite* In **13**, 20; *tresnet* Is **29**, 6; *se vor trezvi* Dn **12**, 2, *m-am trezvit* Ir **31**, 26, *trezvire* Ecz **31**, 32; *trivuni* 1 Sm **8**, 12, 2 Sm **18**, 1; *m-am turburat* Ps **118**, 60; *ţărămoniile* 2 Lg **5**, 31, *ţăremoniile* 2 Lg **6**, 1, **17**, 19, *ţeremonii* Nm **29**, 6; *ucinicul* Lc **14**, 33; *urăciunea* Iz **16**, 37, *urăciunile* Ir **16**, 18; *urbire* Fc **19**, 11; *usebirea* Fc **1** rezum., *usibirea* 1 Par **28**, 15, *i-au usibit* Ecz **33**, 11; *să uspătă* Tov **11** rezum., *uspăţu* Tov **8**, 21, *uspeaţe* Ecz **30**, 27, *uspeţe* Jd **16**, 25; *văjmânt* Iş **22**, 26, *veştmânt* Iş **22**, 9, Lc **5**, 36; *au vânslat* 1 Mac **3**, 37; *vârsnicul* 1 Sm **28**, 16; *vârtutea* Ir **16**, 19; *veniticul* 2 Lg **15**, 3; *verşurilor* 3 Împ. **4** rezum.; *a videa* 4 Ezr **5**, 37; *viezuină* Iov **37**, 8, *viezuini* Lc **9**, 57; *voivodul* Ir **39**, 9; *zăduhul* Fc **18**, 1; *zebovind* Fc **26**, 8; *au zemislit* Fc **30**, 23, *zemislind* Fc **16** rezum.; *zua* Idt **16**, 20; *va zmeri* Ps **54**, 20, *să vor zmeri* Iov **24**, 24; *zmochin* Ir **8**, 13; *zmulgă-să* Iov **18**, 14, *să zmulgi* Ir **1**, 10, *au zmult* 2 Sm **23**, 21; *znopilor* Rt **3**, 7.

Rămânând în domeniul lexicului, menţionăm că o serie de termeni latini, unii atestaţi numai în *Vulgata,* au fost preluaţi ca atare, fără a se recurge la cuvinte din vocabularul românesc: *athische de argint* 3 Ezr **2**, 13 (*athiscae* „cupe"), *avra* Idt **10**, 2 (*abra* „slujnică"), *farul* Pr **2**, 14 (*far* „grâu"), *prin* Dn **13**, 58 (*prinus* „gorun") etc.

Asemenea particularităţi ca cele menţionate, au impus şi o mai frecventă intervenţie a noastră, pentru asigurarea fie a corectitudinii formale şi gramaticale a cuvintelor, fie a exactităţii şi clarităţii textului. Emendările s-au operat întotdeauna prin comparare cu varianta 1 a *Vechiului Testament*, cu *Vulgata* şi cu alte ediţii tipărite ale *Bibliei*, cu precădere *Biblia de la Blaj* (1795).

Cum în ediţia de faţă nu sunt consemnate în note infrapaginale toate intervenţiile noastre în textul manuscrisului, dăm mai multe exemple, şi pentru a pune în evidenţă dificultăţi inerente unei prime traduceri integrale a textului *Vulgatei* în limba română.

O serie de corecturi tacite vizează alterări formale (minore) de copiere şi constau din:

îndreptarea literelor greşite: *vor aduţe* / *aduce* Ps **44**, 15, *blagoslobit* / *blagoslovit* 1 Sm **26**, 25, *bublicanii* / *publicanii* Mc **2**, 16 (în acelaşi verset şi *publicanii*), *coştiţe*/*coşniţe* Lc **9**, 17 (notat cu slova corespunzătoare grupului *şt)*, *cunoscât* / *cunoscut* Lc **5**, 22, *doaosprăceace* / *doaosprăzeace* Ps **59**, 2, *fiil* / *fiiul* Ir **22**, 24, *lultă* / *multă* Lc **7**, 11, *măsturisi* / *mărturisi* Ps **121**, 4, *mercând* / *mergând* Lc **8**, 22, *nume* / *nime* Ir **10**, 7, *oşe* / *uşe* In **10** rezum., *răsplădindu-le* / *răsplătindu-le* 2 Lg **7**, 10, *săfârşască* / *săvârşască* 3 Ezr **5**, 73, *silipea* / *sclipea* Iz **43**, 2, *tălalt* / *tălant* 4 Împ **23**, 23, *tite* / *tine* 2 Lg **23**, 16, *ziceci* / *ziceţi* Ps **67**, 5; a inversărilor de litere: *înclăţămintelor* / *încălţămintelor* Lc **3**, 16, *înlăţimea* / *înălţimea* Fc **6**, 15; a disgrafiilor: *blagosloveştea* / *blagosloveaşte* Pr **9** rezum., *câlcând* / *călcând* Pr **5**, 15, *cearceteze* / *cerceteaze* 2 Lg **1**, 22, *feteale* / *featele* Fc **31**, 50, *întârătat* / *întărâtat* 2 Lg **9**, 22, *înţealepciune* / *înţeleapciune* Iş **31**, 6, *înţelepţeştea* / *înţelepţeaşte* Fc **40**, 16, *mânăncă* / *mănâncă* Pr **14**, 4, Ecz **24**, 29, *mânănce* / *mănânce* (V_1 *mânânce*) 2 Lg **28**, 51, (V_1 *mănânce*) 2 Lg **32**, 13, (V_1 *mânce*) 4 Împ **4**, 40, *mânănci* / *mănânci* (V_1 *mânânci*) Jd **13**, 7, *mergeam* (ind. prez.) / *meargem* Jd **19**, 18, *netead* / *neated* Fc **27**, 11, *oştezeale* / *oşteazele* 1 Par **6**, 67, 71 (dar şi *oştezele* **6**, 67, 68, 69, 70), *pâmăntul* / *pământul* Nm **32**, 22, *spâimăntos* / *spăimântos* Jd **7**, 3, nu te *temea* / *teame* Fc **26**, 24, *temea-te* / *teame-te* Pr **25**, 43, *tineareţele* / *tinereaţele* Fc **8**, 21, *ţerămoniile* / *ţăremoniile* 2 Lg **17**, 19, *veasteşte* / *vesteaşte* Nm **18**, 26; s-au interpretat şi: *îndârzneaşte* / *îndrăzneaşte* Iov **9**, 19, *îndărznind* / *îndrăznind* Pr **13**, 37, *îndărznit* / *îndrăznit* Idt **14**, 12, *îndârznească* / *îndrăznească*, *scârşnirea* / *scrâşnirea* Lc **13**, 28; corectarea s-a aplicat şi numelor proprii: *Armon* / *Arnon* 2 Lg **4**, 48, Jos **13**, 9, *Davit* / *David* Ps 131, 17, *Gheluvath* / *Ghenuvath* (după V_1), *Hernon* / *Hermon* Jos **12**, 1, *Hevir* / *Hever* (după *Vulgata*) 1 Par **7**, 31, *Hohofern* / *Holofern* Idt **13**, 28, *Iorada* / *Ioiada* 4 Împ **12**, 2, *Lotam* / *Lotan* (există un *n* suprascris, probabil urma să se şteargă *m*) 1 Par **1**, 39, *Samsom* / *Samson* Jd **15**, 6, *Susansa* / *Susanna* Dn **13**, 42;

eliminarea literelor şi a silabelor în plus: *de-aiproape* / *de-aproape* Ps **14**, 3, *ceoloralalţi* / *celoralalţi* Ne **2**, 16, *coiuf* / *coif* 1 Sm **17**, 5, *deschins* / *deschis* Iov **29**, 19, *feateile* / *featele* Nm **36**, 8, *îndărăznea* / *îndrăznea* 2 Par **17**, 10, *neamurililor* / *neamurilor* Tov **3**, 4, *nedrepătatea* / *nedreptatea* 2 Sm **14**, 32, *palestinineanilor* / *palestineanilor* Fc **21**, 34, *păcătuiat-am* / *păcătuit-am* 1 Sm **12**, 10, *părăţile* / *părţile* Iş **36**, 29, *plugauriului* / *plugariului* 4 Ezr **8**, 43, *pocăininţii* / *pocăinţii* 4 Ezr **9**, 12, *prândea* / *pândea* 1 Mac **11**, 68, *protivivunicii* / *protivunicii* Ne **4**, 11, *sănătoas* / *sănătos* Tov **10**, 10, *sutre* / *sute* Ezr **2**, 36, *sştatir* / *ştatir* 4 Împ **7**, 1, *ucingând* / *ucigând* 1 Mac **7** rezum., *vârtors* / *vârtos* 2 Par **6**, 18, *vrajebe* / *vrajbe* Pl **23**, 29; a silabelor repetate: *împăratutului* / *împăratului* Pl **20**, 2, *a împărărăţi* / *a împărăţi* 1 Sm **13**, 1, *margininile* / *marginile* Ps **45**, 10, *necrecredincioşi* / *necredincioşi* Pl **24**, 19, *părintelele* / *părintele* Lc **11**, 13; a cuvintelor repetate: *face-vei în în piepturel* Iş **28**, 22, *munţii lui lui Dumnezeu* Ps **35**, 7, *sabie şi şi foamete* 4 Ezr **15**, 5; *Inthamar* / *Ithamar* Iş **6**, 23; *Maaha şi Maaha şi Ianoe* 4 Împ **15**, 29; *Nepopars* / *Nepopas* 3 Ezr **5**, 18, *Semeii* / *Semei* (*Aşa grăia Semei)* 2 Sm **16**, 7;

restabilirea omisiunilor de litere sau de silabe: *argit* / *argint* 1 Par **22**, 14, *acultători* / *ascultători* Is **11**, 14, *ascutând* / *ascultând* Ecz **4**, 11, *într-ascus* / *într-ascuns* 2 Lg **27**, 24, *aseanea* / *aseamenea* Vr **6**, 38, *cărua* / *căruia* Jos **6**, 5, *ce* / *cel de al cincilea* 2 Mac **4**, 18, *cici* / *cinci* Iş **27**, 1, *cintesc* / *cinstesc* Idt **8**, 21, *depre* / *despre* Is **25**, 4, *despe* / *despre* Sof **3** rezum., *făcile* / *fălcile* Ps **21**, 16, *fămeiacă* / *fămeiască* Iş **1**, 22, *fădelegi* / *fărădelegi* Ps **129**, 3, *fierbite* / *fierbinte* Iş **10**, 13, *iară* / *iarnă* 3 Ezr **9**, 11, *Iordalui* / *Iordanului* Mt **3**, 5, *îmbrăminte* / *îmbrăcăminte* Jd **14**, 13, *împărţeaşte* / *împărăţeaşte* Mt **2**, 22, *împrşca* / *împroşca* 2 Lg **22**, 21, *să nu îndăznească* / *să nu îndrăznească* (V_1 *îndrâznească*) Nm **32**, 7, *înţepciunea* / *înţelepciunea* Dn **1**, 17, trei *lui* / *luni* 1 Par **21**, 12, *lugime* / *lungime* Iş **36**, 15, *mărturiesc* / *mărturisesc* In **7**, 7, *noadele* / *noroadele* Pr **7**, 27, *oi* / *voi* (sânteţi) Lc **16**, 15, *piată* / *piatră* Za **3**, 9, *pri* / *prin* 1 Sm **5**, 9, *răsit* / *răsărit* Os **13**, 15, *sămătoriul* / *sămănătoriul* Mt **13**, 3, *slipească* / *sclipească* Iz **21**, 10, *sprijitoriul* / *sprijinitoriul* Ps **41**, 10, *vovozii* / *voivozii* 1 Sm **29**, 2, *zil* / *zile* 4 Împ **25**, 30; *Ioadei* / *Ioiadei* 3 Împ **1**, 36, *Ionatha* / *Ionathan* 1 Sm **14** rezum., 21, 44 (în **14**, 45 este forma corectă), **23**, 18, *Isral* / *Israil* 2 Sm **17**, 4.

O serie de alte corecturi și adausuri tacite sau, uneori, marcate prin paranteze ascuțite sunt impuse de semantica textului, precum și de normele morfo-sintactice actuale. Raportarea la *Vulgata* adesea a clarificat mesajul, așa că în exemplele ce urmează notăm corespondentul latin din *Vulgata*. V_1 este în concordanță cu modificările propuse. Au fost necesare:

înlocuirea unui cuvânt cu altul potrivit contextului: *adăpostul* / *adăposul*, *Adaoge și* [pământ] *apătos*. *Și i-au dat ... adăposul* (*irriguum*) *din sus*. Jos **15**, 19, talanți de *aur* / *argint* (*argenti talenta*) Ezr **8**, 26, *bunul* / *<ne>bunul* (*stultus*) Pl **10**, 23, *ceape* / *cele*, *Duceți-vă*, *mâncați cele grase* (*comedite pinguia*) *și beți mied*. Ne **8**, 10, *cărnurile* / *cornurile* oltariului, *S-au sculat și s-au dus și s-au apucat de cornurile* (*cornu*) *oltariului*. 3 Împ **1**, 50, *certându-l* / *cercetându-l* Iov **2** rezum., *cu* / *ca* rana bubei (*quasi*) Pr **14**, 35, boii *era* / *ara* (*arabant*) Iov **1**, 14, *s-au furat* / *s-au jurat* (*iuravit*) 2 Lg **1**, 34, *gusturile* / *gustările* (*cum libamentis*) Pr **14**, 20, *în lat* / *înalt*, *Oltariu de leamne ... va avea în lung cinci coți ... și trei coți înalt* (*in altitudine*). Iș **27**, 1, *jârtvuind* / *jefuind* (*spolians*) Os **7**, 1, *mare* / *moale* (*mollem*), *Pământul cel moale frământând*. Înț **15**, 7, toiagul *mânii* / *mâniii* (*virga irae*) Pl **22**, 8, *patul* / *pomul* vieții (*arbor*) 4 Ezr **8**, 52, *rădicați* / *răniți*, *Și răniți* (*vulnerati*) *au căzut mulți*, *că au fost războiul Domnului*. 1 Par **5**, 22, *stricând* / *strigând (clamans)* au zis Lc **16**, 24, *șes* / *șese*, *Pre o cale vor veni împrotiva ta și prin șese* (*per septem*; *șapte*, și în alte variante biblice) *vor fugi de la fața ta*. 2 Lg **28**, 7, *țiind* / *știind* că mor (*scientes*) 4 Ezr **8**, 58, prin patru *vârfuri* / *vânturi* (*per ventos*) 1 Par **9**, 24; *Iudeea* / *Idumeea* (după V_1 și *Vulgata*), *Adam* / *Ada* Fc **4**, 20, *Iacov* / *Isav* Fc **36**, 6, *Sionul* / *Sodomul și Gomorul* Am **4**, 11, *Valaam* / *Valac* Nm **22**, 18;

introducerea unor cuvinte cerute de structura frazei sau necesare pentru receptarea corectă a mesajului: *Izbăvească sufletul mieu de cel necredincios*, *<cu> sabia Ta*. Ps **16**, 13. *Și vei pune leviții înaintea lui Aaron și a fiilor lui și<-i> vei sfinți aduși Domnului*. Nm **8**, 13. *Și s-au trimis îngeru<l Domnu>lui cel sfânt*. Tov **3**, 25. *S-au dus <în> Asur*. Os **10**, 6. *Fiii împărăției să vor arunca <în> întunearecul din afară*. Mt 8, 12. *Și orice veți ceare de la Tatăl în numele <meu>*, *aceasta voi face*. In **14**, 13. *De la înălțimea zilii <nu> mă voiu teame*, *iară eu spre tine voiu nădăjdui*. Ps **55**, 4; dar și eliminarea unor cuvinte: *Cel mare și judecătoriul și cel putearnic iaste în cinste*, *și nu e mai mare decât* (el) *cel ce să teame de Dumnezeu*. Ecz **10**, 27. *Au doară ai întrat în comoarele zăpăzii sau* (în) *vistieriile grădinii văzutu-le-ai?* Tov **38**, 22. *Suflă preste omorâții aceștia și să*(-l) *înviiaze*. Iz **37**, 9;

restabilirea acordului adjectivului cu substantivul; la feminin singular, adesea, forma literară s-a obținut prin schimbarea morfemului *e* în *ă*, după V_1 în toate ocurențele semnalate aici: cetatea *alease* / *aleasă* 4 Împ **3**, 19, viia cea *culease* / *culeasă* 4 Ezr **16**, 31, *groaznică* / *groaznic* iaste omul limbut Ecz **9**, 25, epistolia era *scrise* / *scrisă* Ezr **4**, 7, (Dumnezeu) *stearpă* / *sterp* Is **66**, 9, femeia *vinovat* / *vinovată* va fi făgăduinții Nm **30**, 8;

normalizarea relației sintactice dintre subiectul mesajului și predicat, dând verbului forma flexionară corespunzătoare: *ai cercat* / *am cercat*, *Căutatu-Te-au fața mea*, *fața ta*, *Doamne*, *o am cercat*. Ps **26**, 8, *izbăvească*/ *izbăvesc*, *Eu cu tine sânt – zice Domnul – ca să te izbăvesc*. Ir **1**, 19, *am închis* / *au închis* ușile (lat. *clauserunt*) Ne **13**, 19, *voi număra* / *vei număra*, *Și fiii lui Merare, prin familiile și casele părinților săi, îi vei număra*. Nm **4**, 29, *te-ai rânduit* / *te-am rânduit Dumnezeu lui Faraon*. Iș **7**, 1, *vor râsipi* / *voiu râsipi Eghiptul ... și-l voiu vântura*. Iz **30**, 26, *să strângă* / *să strâng*, *Judecata Mea e să adun neamurilor și să strâng împărățiile și să vărs peste ei urgiia Mea*. Sof **3**, 8, *am umblat* / *ai umblat*, *Au doară ai întrat în adâncul mării și prin ceale mai de pre urmă ale adâncului ai umblat?* Iov **38**, 16, *le-au zis* / *le-am zis* (lat. *dixi*) Ne **7**, 3;

corectarea, în cazul pronumelui personal și a adjectivului pronominal posesiv, a numărului persoanei implicate în cele afirmate în context: către *mine* / *tine*, *Să vie către Tine rugăciunea mea*. Iona **2**, 8, *să-I fie* milostiv / *să-ț fie*, *Să să întoarcă Domnul de la mânia urgiii tale și să-ț fie milostiv și să te înmulțească*. 2 Lg **13**, 17, *l-au ascuns* / *le-au ascuns*, *Au luat din odoară ... și le-au ascuns*. Jos **7**, 11, Judecățile *tale* / *Meale ca lumina vor ieși*. Os **6**, 5, în scăparea mea și în slobozirea *voastră* / *noastră* (lat. *noster*) Idt **13**, 20;

refacerea formelor flexionare, cu precădere a celor nominale, impuse de alte relații sintactice decât cele la care ne-am referit deja: *În adâncurile apelor*, *averile* (nu *averilor*) *tale și toată mulțimea ta*. Iz **27**, 34, *Thronul lui David va fi stătătoriu înnaintea Domnu<lui> până în veac*. 3 Împ **2**, 45. *Mărturisi-voiu asupra mea fărădeleage<a> mea Domnului*. Ps **31**, 5. *Solomon au șezut pre thronul lui David ... și s-au întărit împărăția lui* (nu *împărăție lui*) *foarte*. 3 Împ **2**, 12. *Blăstăm în toate lucruri<le> tale*. 2 Lg **28**, 20. *Ochii miei* (nu *mie*). Ps **114**, 8. *Au necinst<it> Domnul adunarea celor răi*. Ecz **10**, 16. *Au dus căpetenia oasteai* (nu *oastea*) *pre Saraiam*. 4 Împ **25**, 18. *Au șters picioare<le> Lui*. In **12**, 3. *Au doară puțin* (nu *puțină*) *vă iaste voao?* Nm **16**, 13. *Fiii*, *plata roadei* (nu *roada*) *pântecelui*. Ps **126**, 3. *Cel ce M-au tremis*, *Tatăl* (nu *Tată*). In **5**, 37. *Suma a șasă sute* (nu *șasa suta*). 2 Par **9**, 15.

Intervențiile lui Petru Pavel Aron și ale copiștilor au influențat, diminuând uneori, acuratețea paginilor. Literele și cuvintele înlocuite nefiind întotdeauna bine șterse, pot fi eronat interpretate ca elemente reale ale textului și să apară astfel variante lexicale sau flexionare inexistente în fapt. Cu atenție, am evitat unele capcane:

corectând: *caruțe* / *căruțe* 3 Împ **1**, 5, *caruțăle* / *căruțele* 2 Lg **20**, 1, *a* din cele două cuvinte înlocuite, *cară* și *carăle,* neschimbat în *ă*; *cortulu* / *cortul* Nm **9** rezum., *u* neșters odată cu *i* din *cortului*; *cuvintului* / *cuvântului* Iov **34**, 16, *i* uitat după scrierea singularului peste pluralul *cuvintele*; situație inversă *â* / *i* în *cuvântele* / *cuvintele* 2 Par **34**, 21, cu pluralul peste singular; *celor* / *lor* din secvența *spre nedreptatea* (*ce*)*lor vor râdica sufletele lor* Os **4**, 8 (la fel în V_1), *e* neșters după îndepărtarea lui ч; *fugease* / *fugise* 1 Mac **11**, 73 (V_1 *fugisă*), ѣ = *ea* scris peste *и*, pentru că probabil s-a dorit înlocuirea lui *fugise* cu *fugea*, dar a rămas *-se*; *hotarî* / *hotară* Iș **19**, 12, *î* păstrat din forma inițială *hotarâle* din care s-a eliminat numai *-le*; *să să întors* / *să să întoarcă*, *S-au dus ... să-și ia împărăție și să să întoarcă*. Lc **19**, 12, indicativul *se-au întors* înlocuit cu conjunctivul, fără a se interveni și în forma verbului; *lucuitori* / *lăcuitori* Nm **13**, 29, primul *u* rămas de la *lucrători*, cuvântul inițial, lat. *cultores* are ambele sensuri; *oamenești* / *omenești* Pl **15**, 11, numai *-ești* fiind partea corectată peste *-ilor* din *oamenilor*; *țăsătoriulor* / *țăsătorilor* 1 Par **20**, 5, ceea ce a rezultat din suprascrierea pluralului peste singular. *Efrem*, în textul chirilic, a avut inițial grafii diferite, *Efraim* Jd **12**, 5, 1 Par **6**,

66, **27**, 14, Is **11**, 13, **28**, 3, *Efreim* Jd **5**, 14, **12**, 15, Ecz **47**, 23, 29, Os **5**, 3, 5, 9, 11-14, *Efraiem* Jd **12**, 1, *Efreem* Jd **8**, 2, Ps **79**, 3, dar și *Efrem* Jd **12**, 5, aceasta din urmă fiind forma în care au fost corectate celelalte prin scrierea deasupra a unui *e* și ștergerea, nu suficient de bine, a lui *i*;

eliminând unele cuvinte rămase în text după intervențiile pentru corectare ale copiștilor, în secvențe ca: *după aceasta* (au) *împărăţind Artaxerx* 3 Ezr **8**, 1, *sfântă* (cu) *leage veacinică* Nm **19**, 10, *pentru ce*(-i) *i-au zis* In **13**, 28;

făcând ajustarea necesară la cuvântul afectat de schimbarea altuia cu care se afla în relație sintactică: *toate* / *toată*, pentru că se acordă cu *puterea* care a înlocuit *puterile*, din contextul *Iubeaşte pre Domnul*, *Dumnezăul tău*, ... *din toată putearea ta* Lc **10**, 27.

Nu am intervenit cu corecturi în cazul unor inadvertențe pe care, deși erori, le-am atribuit unor stângăcii sau lacune în tehnica traducerii sau chiar în cunoașterea limbii latine.

Anumite inexactități rezultă din diferența dintre latină și română în privința genului substantivelor. Atunci când într-un context substantivul este reluat printr-un substitut, traducătorul îi păstrează acestuia din urmă genul din latină: *Ierusalim*, ***carea*** *iaste* Ezr **1**, 2. *Ierusalimul s-au pustiit şi porţile* ***ei*** ... *s-au ars* Ne **2**, 17. *În Ierusalim şi* ***o*** *au încungiurat* 4 Împ **25**, 1. *Şi vor răsipi zidurile Tirului şi vor străca turnurile* ***ei*** Iz **26**, 4 (în aceste exemple acordul s-a făcut cu substantivul subînțeles *civitas*, fem.), *pre rudenii* ***îi*** *leapădă* Pl **11**, 17 (lat. *propinquos*, m.). *Prestol ... carea era nalt****ă*** *un cot*. Iș **37**, 10; femininul *naltă* folosit de copist se explică dacă ne raportăm la textul *Vulgatei*, unde *mensa* este s. f.; pronumele *o* din versetul următor (11) este corespunzător lat. *eam* tot feminin, menținut și în traducerea românească, fără a se face acordul cu *prestol* s.n.;

De asemenea, apar cazuri când într-o sintagmă *substantiv + determinant* se respectă genul din latină: ***mulţi*** *căpeteniile lui* Pl **28**, 2 (*multi principes*, m.), *neam* ***întoartă*** 2 Lg **32**, 20 (în loc de *întort*, acordul cu f. *gens*) *şi va fi* ***acesta*** *pace când va veni Assur în pământul nostru* Mi **5**, 5 (și în V_1 masculin).

Un alt tip de inadvertențe asupra cărora n-am intervenit îl constituie păstrarea formei cazuale din latină la numele proprii flexionate: *pre* ***Sofoniam*** 4 Împ **25**, 18, în loc de *Sofonie*; *pre* ***Godoliam*** 4 Împ **25**, 25, în loc de *Godolie*; ***Ioppem*** 1 Mac **12**, 13, **14**, 5, 34, în loc de *Ioppe*.

Semnalăm și cazuri de erori în traducerea construcțiilor verbale: forma perifrastică activă *reversurus est* Pl **7**, 20 tradusă printr-un trecut, *s-a întors*, în loc de o perifrază cu sensul corect de viitor, impus și de logica textului; traducerea lui *noli* detașat de infinitivul împreună cu care formează subjonctivul imperativ *să nu + verb la infinitiv*: *Noli regibus o Lamuel noli regibus dare vinum* Pl **31**, 4; *Să nu împăraţilor*, *o*, *Lamuel*, *să nu dai împăraţilor vin*.

Numerotarea capitolelor și a versetelor este făcută cu cifre arabe și, cu unele excepții, coincide cu cea din V_1 și *Vulgata*. Există însă anumite scăpări constând din omiterea unei cifre (Ps **138**, 9, Ne **12**, 42, în V_1 ambele numerotate corect, Idt **12**, 9, Lc **21**, 18), notarea cu aceeași cifră a două versete (Pl **15**, 24 și în loc de 23), numerotare repetată (Ps **113** după versetele 1-8 se reia 1-18 în loc de 9-26), simpla scriere greșită a cifrei (Nm **21**, 23, 24, 25 care sunt de fapt 33, 34, 35, Idt **9**, 17 în loc de 9, 7, Ps **31**, 18 în loc de **31**, 8). Reconstituirea și numerotația versetelor s-au făcut după V_1 (Jos **21**, 37, 2 Par cap **26** devine **23,** Ps **138**, 9), după *Vulgata* (Jos **7**, 18, Ps **64**, 8, **123**, 8 prin împărțirea textului care în V_1 și V_2 alcătuiește versetul 7, Ecz **20**, 3, **29**, 16-19, 3 Ezr **1**, 12, Lc **20**, 39, In **4**, 34), după V_1 și *Vulgata* (Nm **21**, 7, 33, 34, 35, Ps **124**, 2, **142**, 9, **148**, 10). Cifrele corectate față de textul originar sunt puse în croșete.

În ce privește custodele, se regăsesc aceleași oscilații și inadvertențe ca în textul propriu-zis.

Câteva exemple de diferențe între cuvântul consemnat sub ultimul rând și cel repetat la începutul paginii următoare: variante fonetice și grafice, *ă* / *â tatăl* / *tatâl* 1 Sam 46r-46v, *ă* / *e răle* / *rele* 2 Par 361r-361v, *i* / *â părăsindu-l* / *părăsându-l* Ir 385r-385v, *i* / *iu Timothei* / *Timotheiu* 1 Mac 173v-174r, consoană dură / moale *staţ* / *staţi* 2 Lg 327r-327v și cea mai frecventă, *e* / *ea*, și aceasta o dovadă că e vorba de omofonie, *aprindeari* / *aprinderi* 4 Împ 208v-209r, *drepte* / *dreapte* Iov 56v-57r, înțe|*leapt* / *lept* Fc 60r-60v, israi|*litenilor* / *liteanilor* Ne 443v-444r, *vasele* / *vaseale* 2 Par 316v-317r; variante morfologice, *asirii* / *asiri* 4 Împ 222v-223r, *căpetenie* / *căpetenia* 1 Par 269r-269v, înțe | |*lege* / *leagea* Ne 441v-442r; variante lexicale, *prietin* / *priiatin* Iov 56r-56v, Sel|*miiamoth* / *miramoth* 2 Par 346r-346v; cuvinte diferite, *au* / *s-au* Ecz 304r-304v, *având* / *carii avea* 1 Mac 171r-171v; reluarea incompletă a cuvântului de la custode, *pământului* / *mântului* Ir 428r-428v, repetarea pe pagina următoare a ultimelor cuvinte sau a ultimei silabe scrise normal în rând, *a te* Ecz 250v-251r, *tu* / *turor* Dn 75v-76r.

Normele ortografice ale Academiei Române au fost respectate.

Numele de popoare, neamuri, seminții s-au scris cu inițială mică, în conformitate cu prevederile oficiale: *agareni*, *amoniţi*, *asiri*, *haldei*, *iudei*, *neniviteni*.

Dar, din aceeași categorie semantică, pentru etnonimele care au forma neflexionată a numelui persoanei de la care provin am păstrat scrierea cu majusculă, ele fiind asemănătoare patronimelor. Ocurența cea mai mare cu acest sens o întâlnim la *Israil*. Uneori este dificil de precizat sensul unui asemenea cuvânt, *Mergi şi bate pre Amalic şi zdrumică toate ale lui*. 1 Sm **15**, 3, alteori contextul este mai lămuritor, *Saul*, *trimis de la Domnul a şterge de tot pre Amalic*, *pre Agag*, *împăratul lor*. 1 Sm **15** rezum. Indicii pentru aprecierea ca „popor" ar putea fi anticiparea sau reluarea printr-un pronume personal acuzativ, plural, *Am adus pre Agag*, *împăratul Amalic*, *şi pre Amalic i-am ucis*. 1 Sm **15**, 20, ori determinarea printr-un adjectiv masculin plural, *Mergi şi ucide păcătoşii Amalic*. 1 Sm **15**, 18. În unele versiuni moderne ale *Bibliei*, se folosește un nume clar de popor, *amaleciţi*. *Madiam*, aflat în raport de coordonare cu *Amalic*, în contextul *Iară Madiam şi Amalic şi toate ceale despre răsărit noroade vărsaţi zăcea în vale*. Jd **7**, 12 suportă aceeași interpretare.

Numele lunilor anului preluate din ebraică, *adar*, *casalau*, casleu, *nisan, sivan* sunt scrise cu literă mică, chiar dacă în unele variante ale *Bibliei* apar cu majuscule.

Numele netraduse ale sărbătorilor sunt scrise cu majusculă, conform normelor ortografice, *Fase* (*Socoteaşte luna roadelor celor noao şi cea dintâiu al primăverii să faci Fase*. 2 Lg **16**, 1), *Fur* (*Nici iaste vro cetate în carea zio Fur, adecă „a sorţilor" să nu să ţie de la jidovi*. Est **9**, 26, 28).

Determinanţii numelor de persoană, derivaţi din nume de ţinuturi, localităţi, neamuri şi care au valoare de identificare, asemenea unui nume de familie sau unei porecle, s-au scris cu majusculă, precum: *Ahie Siloniteanului* 2 Par **9**, 29, **10**, 15, *Asim Ghezoniteanul* 1 Par **11**, 33, *Navoth Iezraheliteanului* 4 Împ **9**, 21, *Simon Chirineul* Mc **15**, 21, *Simon Iscarioteanul* In **12**, 4, **13**, 26, *Sior Hetheului* Fc **25**, 9, *Sirah Ierusalimleanul* Ecz **50**, 29.

Divinitatea, pronumele care se substituie acesteia şi orice cuvânt care o desemnează sunt scrise cu iniţială majusculă, *Iaste Dumnezeu în ceriu*, *Care dezvăleaşte tainele*, *Cel ce au spus ţie*, *împărate*. Dn **2**, 28. *Bine am cuvântat pre Cel Înalt şi pre Cel Viu*. Dn **4**, 31. *Scaunele s-au pus şi Cel Vechi de Zile au şezut*. Dn **7**, 9. Determinările, foarte numeroase, care nu denumesc, ci caracterizează divinitatea am considerat că trebuie scrise cu iniţială mică: *El*, *apărătoriul puterii*, *întărirea vârtutei*, *acoperemântul zăduhului şi umbrariul de amiazăzi*. Ecz **34**, 19. *O*, *împărate*, *Dumnezeul cel preaînalt*, *împărăţie şi mărire şi slavă*. Dn **5**, 18. La fel au fost tratate adjectivul *singur* şi adjectivul de întărire *însuşi*, *Dumnezeu însuş au fost povăţuitoriul lui*. 2 Lg **32**, 12. O excepţie am făcut pentru cuvântul *Atotputernic*, datorită tradiţiei teologice.

Cu privire la unele construcţii lexicale, opiniile nu sunt unanime în a le considera compuse şi, în diferite lucrări, fireşte şi în diferite versiuni ale *Bibliei*, apar scrise cu cratimă sau fără, într-un singur cuvânt sau în mai multe cuvinte. Am optat pentru ortografierea următoare: *ardere de tot*, *întâi*(*u*) *născut*(*ă*), *întâia născută*, *întâii născuţi*, *untdelemn*, dar *untul-de-lemn*, *mai nainte*, *căci* „pentru ce? de ce?" etc. În scrierea numelor proprii compuse, indiferent de clasa onomastică (antroponim, toponim), s-a respectat izvorul latin folosit de traducător, ceea ce justifică ortografierea diferită, într-un singur cuvânt, faţă de alte ediţii ale *Bibliei*, în situaţii precum: *Cadisvarne* Nm **32**, 8, 2 Lg **1**, 19, **9**, 23 şi *Cadisvarme* 2 Lg **1**, 2, 46, **2**, 14, *Cariathaim* Nm **32**, 38, *Helmondevlathain* Nm **33**, 46, *Socothvenoth* 4 Împ **17**, 30, *Tovadonia* 2 Par **17**, 8, *Theglathfalasar* 4 Împ **15**, 29.

Traducerea, fidelă topicii frazei latine, a ridicat variate şi complexe probleme privind punctuaţia, care s-a restabilit conform normelor actuale. Am intervenit cu unele mici derogări doar când claritatea mesajului – preocuparea esenţială – o impunea.

În încercarea de a clarifica unele forme mai puţin lizibile din cărţile *Vechiului Testament* şi de a îndrepta greşeli evidente, au fost consultate şi manuscrise din V_1. În cazurile în care nu a putut fi descifrată o literă dintr-un cuvânt, ea s-a redat după manuscrisul original. Astfel, s-au restabilit formele *care* 4 Împ **3**, 23, *prestolul* Iş **37**, 14, *vărsat* Ps **105**, 38; s-au corectat litere sau forme greşite: *di* / *de* 3 Ezr **9**, 41, *pâna* / *până* Pr **11**, 40, *s-au* lucrat / *au* 2 Par **36**, 8, îi *urmeaze* / *urmează* 4 Împ **12** rezum., să nu-i *omorî* / *omori* Ps **58**, 12, *mân* / *mâni* Ps **134**, 15, *oastea* / *oastei* 4 Împ **25**, 18, *durării* / *durearii* Ps **106**, 39, *usubită* / *usăbită* Ps **101**, 8 (de fapt, în V_1 forma era *osăbită*, dar s-a îndreptat doar litera greşită, păstrându-se varianta). Lectura paralelă cu V_1 a permis şi alte corecturi mai mari: *ducând doao* în *ducând-o* Nm **19**, 3, aşezarea unui text suprascris la locul cuvenit (Ps **7**, 11), iar un text marginal din V_1 a făcut posibilă completarea <*văr*>*sătoriu* Iş **32**, 4.

Demersul necesar unor asemenea corecturi a impus lectura anumitor părţi mai extinse din V_1 şi a condus la evidenţierea unor diferenţe de grafie între V_1 şi V_2. Se remarcă, în acest sens, frecvenţa unui ѐ în V_1, redat în V_2 de cele mai multe ori prin ѣ (= *ea*): *gândѐ* / *gândѣ* 4 Ezr **11**, 31, *vin ѐ* / *vinѣ* 4 Împ **15**, 19, dar şi păstrat uneori de copist: *să suѐ* 2 Par **9**, 18, *prѐubiţii* Za **13** rezum. Cea mai pregnantă diferenţă grafică este însă prezenţa masivă a unui ѣ transcris *ea* (după consoană) în V_2 în locul unui *e* din V_1: au *beaut* / *beut* 4 Împ **6**, 23, *chivearnisitorii* / *chivernisitorii* 1 Par **16**, 19, *lăcusteai* / *lăcustei* 2 Par **7**, 13, *mumeai* / *mumei* 4 Împ **12**, 1. Este vorba, evident, de o caracteristică grafică a copistului; într-o transcriere interpretativă slova ѣ ar fi fost redată, în asemenea cazuri, prin *e*.

Diferenţele dintre V_2 şi V_1 sunt numeroase, ele constând mai ales din alternanţe vocalice şi, mai rar, alternanţe consonantice: *ţănut* / *ţinut* 4 Împ **25**, 24; *urăciune* / *urâciune* Ps **108**, 3; *amârât* / *amărât* Ps **105**, 43, *câtră* / *cătră* 2 Lg **18** rezum., *cumpâna* / *cumpăna* 1 Par **23**, 29, *mestecâm* / *mestecăm* 3 Ezr **8**, 88, *mânânce* / *mănânce* 2 Lg **26**, 12, *sâmn* / *sămn* 2 Lg **13**, 1, *străjii* / *străjii* Ps **76**, 5, *vârs* / *vărs* Ps **141**, 3; *lipsătului* / *lipsitului* 2 Lg **15**, 11; *auzând* / *auzind* 2 Lg **31**, 28; *beautură* / *băutură* 2 Lg **29**, 6, *coapseale* / *coapsăle* 4 Împ **4**, 29, *ziseale* / *zisăle* 2 Lg **19**, 5; *piiarde* / *pierde* 2 Lg **28**, 51; *izbugnit* / *izbâgnit* Ps **44**, 2; *să să* ... / *să se* ... Ps **69**, 3; *agiungând* / *ajungând* 1 Par **13**, 9; *trânbiţă* / *trimbiţă* Ps **46**, 6; *piftonicesc* / *pithonicesc* Pr **20**, 27; *Ierimoθ* / *Ierimot* 3 Ezr **9**, 30, *jârθvele* / jârtvele 2 Par **7**, 7, *θronul* / *tronul* 4 Împ **25**, 28. O menţiune aparte merită, poate, verbul *a scrie*, cu trei forme de infinitiv aparţinătoare la trei conjugări (*scria*, *scrie*, *scrii*), nu întotdeauna aceleaşi în cele două manuscrise şi rezultate, adesea, din corectarea ultimei vocale.

Din înşiruirea selectivă de mai sus se observă cu uşurinţă că forma a doua, extrasă din V_1, este de multe ori aceeaşi cu forma considerată azi literară. Alteori aceste corecturi care marchează diferenţa între cele două texte fac din V_2 o formă mai apropiată de norma literară actuală, ca în *înmulţeşti* 2 Lg **6**, 3, *păzeşti* 2 Lg **6**, 2, *trebuie* 2 Lg **12**, 23, corespunzătoare formelor din V_1: *înmulţăşti*, *păzăşti*, *trăbuie*.

Uneori lectura a evidenţiat variante grafice, fonetice, lexicale sau chiar morfologice identice în cele două manuscrise: *bătâi* Ps **34**, 15, *leapră* 2 Lg **17**, 8, *mâcar* 2 Lg **13** rezum., vei *peri* 2 Lg **28**, 22, *prejmă* 2 Lg **27**, 13, *sâmn* 2 Lg **11**, 18, 15, *să să înalţă* 2 Lg **17**, 20, bani *întreji* 1 Par **29**, 7; *acestaşi* Ps **4**, 9, *ie-mi* aminte Ps **54**, 3, *au cerşut* Ps **20**, 5.

Numeroasele corecturi de litere, fapt caracteristic, după cum s-a arătat, pentru V_2, duc uneori la o identitate de forme între cele două manuscrise, părând să indice o încercare de a le pune de acord. Astfel, un є scris peste ъ: *trebuie* 2 Lg **20**, 19; ѫ peste ъ: *mâlcomindu-să* 2 Par **24**, 17; ѣ peste є: *nimearnicul* 2 Lg **15**, 3; ȣ peste ѫ: *luund* 2 Par **6**, 3, ȣ peste ь: *fiului* Jos **17**, 3.

Nu întotdeauna corecturile unor litere apropie cele două texte: *auzând* / *auzind* 2 Par **11**, 4, *luundu-* / *luându-* 4 Împ **25**, 20, *mirţă* / *mierţă* 2 Lg **25**, 14, *priiatinul* / *prietinul* 2 Lg **13**, 6.

Pentru a nu lăsa să se creadă că în V_1 lipsesc cu totul corecturile, semnalăm doar, ca dovadă, o intervenţie şi anume din 4 Împ **18**, 1 є peste *n* în *treilea*, formă identică cu cea din V_2.

Tocmai această varietate de situaţii, uneori convergând spre apropierea între cele două manuscrise, alteori divergente, relevă fluctuaţia valorii unor semne grafice, ca şi existenţa conştiinţei unor criterii de scriere aflate încă în plină frământare.

Dar între cele două manuscrise există şi diferenţe mai semnificative, unele de ordin gramatical: ai *marii* pustietăţi / *marei* 2 Lg **32**, 10, *şi toată oasteai* / *a toată oastea* 4 Împ **23**, 5, *ţi-e* / *ţi-i* 4 Împ **9**, 18, altele vizând sinonimia: *paza* / *ţiiturile* 1 Par **23**, 32, *pleşug* Pr **13**, 40, *răspleşug* Pr **13**, 41, dar *răspleaşa* în V_1, thron de *evur* / tron de *ciolane de elefant* 3 Împ **10**, 18. Uneori, ca în cazul Psalmului **66**, 3 schimbarea termenului *mântuirea* din V_1 în *moştenirea* în V_2 pare să fie o greşeală, cu atât mai mult cu cât se intenţionează redarea lui *salutem* din *Vulgata*: „Să cunoaştem pre pământ calea Ta, în toate neamurile *moştenirea* Ta".

Există şi cazuri în care schimbarea unui mod verbal poate influenţa mesajul: *Sabie*, *deşteaptă-te* în V_2, dar *Sabie deşteptaţi* în V_1 (Za **13**, 7).

Cu toate că, aşa cum am spus, s-a apelat sporadic la V_1, s-au putut constata şi diferenţe de text. Iată o omisiune din 4 Împ **1**, 15: „ ... zicând: „Pogori cu el"; şi s-au pogurât" (V_2) / „ ... zicând: Pogori cu el *şi nu te teame*"; şi s-au pogorât (V_1), text mai apropiat de *Vulgata*.

Mai semnalăm o omisiune în text şi în 3 Ezr **1**, 58: „Până când au prăznuit bine pământul sâmbetele Sale, prăznuia sâmbăta" în V_2, în timp ce în V_1 mesajul este mai extins şi mai apropiat de *Biblia Sacra: „în toată vreamea părăsirii sale*, prăznuia sâmbăta".

Putem menţiona şi o situaţie în care V_2 are un text mai larg şi mai apropiat de *Vulgata*, ceea ce ar putea să sugereze că şi copiştii, la rândul lor, au lucrat cu textul latin în faţă: „Muiarea *luund sămânţă*, *parte bărbătească* de va naşte (urmează *fiiu* anulat) ..." (V_2), şi „Muiarea de va naşte fiiu ..." (V_1) Pr **12**, 2.

Numeroase alte comparaţii între V_1 şi V_2 au fost menţionate în paginile anterioare.

Expunerea selectivă a problemelor transcrierii *Bibliei* urmăreşte să pună în evidenţă nu numai dificultăţile unei asemenea întreprinderi, ci, mai ales, să sugereze bogăţia şi frumuseţea cărţii, importanţa ei pentru toţi cei interesaţi de cultura românească, *Biblia* lui Petru Pavel Aron reprezentând un moment de referinţă.

ABREVIERI LA CĂRŢILE BIBLIEI LUI P.P. ARON

Vechiul Testament

Fc	Cartea Facerii
Iş	Cartea Ieşirii
Pr	Cartea Preoţiii
Nm	Cartea Numerilor
2 Lg	Cartea 2 Leage
Jos	Cartea lui Iosue
Jd	Cartea Judecătorilor
Rt	Cartea Ruth
1 Sm	Cartea dintâiu a lui Samuil, carea noi întâie a Împăraţilor o numim
2 Sm	Cartea a doao a lui Samuil, carea noi a doao a Împăraţilor o zicem
3 Împ	Cartea Împăraţilor a treia, după ovreai întâie a lui Malahie
4 Împ	Cartea Împăraţilor a patra, după ovreai a lui Malahie a doao
1 Par	Cartea 1 Paralipomenon
2 Par	Cartea a doao Paralipomenon
Ezr	Cartea întâie Ezdrei
Ne	Cartea lui Neemie, carea şi a Ezdrei a doao să zice
Tov	Cartea lui Tovie
Idt	Cartea lui Iiudith
Est	Cartea Esthir
Iov	Cartea lui Iov
Ps	Cartea Psalmilor
Pl	Cartea Pildelor
Ecl	Cartea Ecleziastului
Cânt	Cântarea lui Solomon
Înţ	Cartea Înţelepciunii
Ecz	Spre ecleziastul Isus, fiiul lui Sirah. Ecleziasticul
Is	Prorociia lui Isaie
Ir	Prorociia Ieremiii
Tng	Threni, adecă Tânguirile lui Ieremie prorocului
Vr	Prorociia lui Varuh
Iz	Prorociia lui Iezechiil
Dn	Prorociia lui Daniil
Os	Prorociia lui Osie
Ioil	Prorociia lui Ioil
Am	Prorociia lui Amos
Avd	Prorociia lui Avdie
Iona	Prorociia Ionei
Mi	Prorociia lui Mihei
Naum	Prorociia lui Naum
Avc	Prorociia lui Avacuc
Sof	Prorociia lui Sofonie
Ag	Prorociia lui Agghei
Za	Prorociia lui Zaharie
Mal	Prorociia lui Malahie
1 Mac	Cartea dintâiu a Macaveilor
2 Mac	Cartea a doao a Macaveilor
Man	Rugăciunea lui Manasie, împăratului Iudei, când rob să ţinea în Vavilon
3 Ezr	Cartea Ezdrii a treia
4 Ezr	Cartea Ezdrii a patra

Noul Testament

Mt	Evanghelia de la Matei
Mc	Evanghelia de la Marcu
Lc	Evanghelia de la Luca
In	Evanghelia de la Ioan

VENETIIS APVD NICOLAVM PEZZANA. M.DC.LXXXX

.I. Isabella PF.

Ms 29
1r

CARTEA FACERII

Cap întâi

Despre zidirea lumii, usebirea şi podoaba făpturilor şi de închipuirea omului, căruia au supus Dumnezeu toate care zidise.

1. Întru început au făcut Dumnezeu ceriul şi pământul. — Psal. 32, 6 şi 135, 5.

2. Iară pământul era înzădarnic şi deşert şi întunearec era preste faţa adâncului; şi Duhul lui Dumnezeu Să purta preste ape. — Ecli. 18, 1. Fap. 14, 15 şi 17, 24. Ovr. 11, 3.

3. Şi au zis Dumnezeu: „Să să facă lumină!" Şi s-au făcut lumină.

4. Şi au văzut Dumnezeu lumina că iaste bună şi au despărţit lumina de întunearec.

5. Şi au numit lumina zio şi întunearecul noapte. Şi s-au făcut sară şi dimineaţă: zi una.

6. Şi au zis Dumnezeu: „Să să facă tăriia în mijlocul apelor şi să desparţă ape de ape!"

7. Şi au făcut Dumnezeu tăriia şi au despărţit apele carele era supt tăriia de cele *ce era deasupra tăriii. Şi s-au făcut aşa. — *Psalm. 135, 6 şi 148, 4. Ieri. 10,12 şi 51, 15.

8. Şi au numit Dumnezeu tăriia ceriu. Şi s-au făcut sară şi dimineaţă: zioa a doua.

9. Şi au zis Dumnezeu: „Să să adune apele cele de supt ceriu într-un loc şi să să arâte uscatul!" Şi s-au făcut aşa.

10. Şi au numit Dumnezeu uscatul *pământ şi adunările apelor le-au numit mări. Şi au văzut Dumnezeu că iaste bine. — *Iov 38, 4. Ps. 32,7 şi 88, 12 şi 135, 6.

11. Şi au zis: „Să răsară pământul iarbă verde şi carea face sămânţă şi lemn roditoriu, care face rod după feliul său, a căruia sămânţă să fie într-însul pre pământ". Şi s-au făcut aşa. |

1v

12. Şi au scos pământul iarbă verde şi care face sămânţă după feliul său şi lemn care face rod si are fieştecarele sămânţă după feliul său. Şi au văzut Dumnezeu că iaste bine.

13. Şi s-au făcut sară şi dimineaţă: zioa a triia.

14. Şi au zis Dumnezeu: *„Să să facă luminători întru tăriia ceriului şi să desparţă zioa şi noaptea şi să fie spre seamne şi spre vremi şi spre zile şi spre ani, — *Ps. 136,7.

15. Ca să strălucească întru tăriia ceriului şi să lumineaze pământul". Şi s-au făcut aşa.

16. Şi au făcut Dumnezeu doi luminători mari: luminătoriu mai mare, spre stăpânirea zilii, şi luminătoriu mai mic, spre stăpânirea nopţii şi stealele.

17. Şi le-au pus întru tăriia ceriului, să lumineze pre pământ,

18. Şi să stăpânească peste zi şi peste noapte şi să desparţă lumina şi întunearecul. Şi au văzut Dumnezeu că iaste bine.

19. Şi s-au făcut sară şi dimineaţă: zioa a patra.

20. Şi au zis Dumnezeu: „Să scoaţă apele jivină ce să târăieşte pre pământ şi pasire zburătoare supt tăriia ceriului".

21. Şi au făcut Dumnezeu chituşi mari si tot sufletul viu şi ce să mişcă, carele au scos apele după feliurile sale şi tot ce zboară după feliul său. Şi au văzut Dumnezeu că iaste bine.

22. Şi le-au blagoslovit, zicând: „Creşteţi şi vă || înmulţiţi şi umpleţi apele mării şi pasirile să să înmulţască deasupra pământului”. 2r

23. Şi s-au făcut sară şi dimineaţă: zioa a cincea.

24. Şi au zis Dumnezeu: „Să scoaţă pământul suflet viu după feliul său, dobitoace şi ceale ce să târăiesc şi fierile pământului, după feliurile sale”. Şi s-au făcut aşa.

25. Şi au făcut Dumnezeu fierâle pământului după feliurile sale şi dobitoacele şi tot ce să târăiaşte pre pământ după feliul său. Şi au văzut Dumnezeu că iaste bine.

*Jos 5,1 şi 9, 6. 1 Cor. 11,7. Colos. 3,10.

26. Şi au zis: „Să facem om *după chipul şi după asămânarea Noastră şi să stăpânească peştii mării şi pasirile ceriului şi fierâle şi tot pământul şi tot ce să târăia mişcându-să pre pământ”.

*Înţăl. 2,23. Ecli. 17,1.

27. Şi au făcut Dumnezeu pre om după chipul Său, *după chipul lui Dumnezeu l-au făcut pre el, **bărbat şi fămeaia i-au făcut pre ei.

**Math 19,4. *Gios 8,17 şi 9,1.

28. Şi i-au blagoslovit Dumnezeu şi au zis: *„Creşteţi şi vă înmulţiţ şi umpleţi pământul şi-l supuneţi şi stăpâniţi preste peştii mării şi preste pasirile ceriului şi preste toate jiviniile ce să mişcă pre pământ”.

*Gios 9, 3.

29. Şi au zis Dumnezeu: „Iată, v-am dat voao toată iarba care aduce sământă pre pământ şi toate lemnele carele au în sineş sământă după feliul său, *să vă fie voao spre mâncare,

30. Şi tuturor jiviniilor pământului şi tuturor paserilor ceriului şi tuturor care să mişcă pre pământ şi în care iaste suflet viu, ca să aibă de mâncat”. Şi s-au făcut aşa.

*Ecli.[39,21]. Marc. 7, 37.

31. *Şi a au văzut Dumnezeu toate care făcuse şi | era foarte bune. Şi s-au făcut sară şi s-au făcut dimineaţă: zioa a şasa. 2v

Cap 2

Dumnezeu, plinind în şasă zile lucrarea, a şeaptea să odihneşte, carea o şi blagosloveşte. Pre om în raiul cel înfrâmsăţat cu multe feliuri de pomi roditori şi cu râuri l-au pus, căruia pre Eva din coasta lui ajutoriu i-au făcut şi căsătoriia au rânduit.

1. Şi s-au săvârşit ceriurile şi pământul şi toată podoaba lor.

*Ieşir. 20, 11 şi 31,17. 2 Leage 5,14. Ovr. 4, 4.

2. Şi au plinit Dumnezeu a şaptea zi lucrul Său carele făcuse; *şi s-au odihnit a şeaptea zi de tot lucrul ce făcuse.

3. Şi au blagoslovit zioa a şeaptea şi o au sfinţit, că într-însa au încetat de tot lucrul Său, care au zidit Dumnezeu a face.

4. Aceastea sânt facerile ceriului şi a pământului, când s-au zidit, în zioa în care au făcut Domnul Dumnezeu ceriul şi pământul,

5. Şi toată verdeaţa pământului, mai înainte de ce ar răsări pre pământ şi toată iarba câmpului, mai înnainte de ce ar încolţi, că nu ploase Domnul Dumnezeu pre pământ şi om nu era carele să lucre pământul,

6. Ci izvor ieşiia din pământ, adăpând toată faţa pământului.

*Întâie Cor. 13, 45. [15,47]

7. Şi au zidit Domnul Dumnezeu pre om din ţărâna pământului şi au suflat în faţa lui suflare de viiaţă şi *s-au făcut omul în suflet viu.

8. Şi răsădise Domnul Dumnezeu raiul desfătării din ceput, în carele au pus pre omul carele făcuse.

9. Şi au scos Domnul Dumnezeu din pământ tot lemnul frumos la vedere şi bun la mâncare şi lemnul || vieţii în mijlocul raiului şi lemnul cunoştinţii binealui şi al răului. 3r

10. Şi râu ieşiia din locul desfătării, adăpând raiul, carele de acolo să împarte în patru capete.

*Ecli. 24, 35. [24,26]

11. Numele *unuia, Fison; acesta este carele încungiură tot pământul Evilath, unde să naşte aurul.

12. Şi aurul pământului aceluia foarte bun iaste, acolo să găseşte rubinul şi peatra onixului.

13. Şi numele râului al doile, Gheon; acesta iaste carele încungiură tot pământul Ethiopiei.

14. Şi numele râului al triilea, Tigris; acesta merge în prejma asiriianilor. Iară râul al patrule, acesta iaste Efrath.

15. Şi au luat Domnul Dumnezeu pre om şi l-au pus în raiul desfătării, ca să-l lucre şi să-l păzască.

16. Şi i-au poruncit, zicând: „Din tot lemnul raiului să mânânci,

17. Iară din leamnul cunoştinţii binelui şi al răului să nu mânânci, că ori în ce zi vei mânca dintr-însul, cu moarte vei muri”.

18. Şi au zis Domnul Dumnezeu: „Nu iaste bine a fi omului singur; să-i facem agiutoriu aseaminea lui”.

19. Și după ce au zidit Domnul Dumnezeu din pământ toate jiviniile pământului și toate paserile ceriului, le-au adus la Adam să vază ce le va numi, că tot ce au numit Adam suflet viu, acela este numele lui.

20. Și au numit Adam cu numele lor toate jiviniile și toate paserile ceriului și toate fierile pământului. Iară lui Adam nu i să afla agiutoriu aseaminea. |

3v 21. Și au slobozit Domnul Dumnezeu somn preste Adam și, după ce au adormit, au luat una din coastele lui și au umplut cu carne locul ei.

22. Și au zidit Domnul Dumnezeu din coasta carea luase din Adam muiare și o au adus la Adam.

23. Și au zis Adam: * „Acesta acum os din oasele mele și trup din trupul mieu: aceasta să va chema muiare, că din bărbat s-au luat. *1 Cor. 11, 9.

24. *Pentru aceea va lăsa omul pre tată-său și pre mumă-sa și să va lipi de muiare-sa **și vor fi doi întru un trup”. *Math. 19,5. Mar. 10, 7.

25. Și era amândoi goli, Adam adecă și muiare lui, și nu să rușina. **Efes. 5, 31. [1] Cor. 6, 16.

Cap 3

Prin vicleniia șarpelui, strămoșii calcă porunca Domnului. Mesia lumii să făgăduiește.
Și spunându-să fieștecăruia pedeapsa, din raiu să gonesc.

1. Iară și șerpele era mai viclean deacât toate jiviniile pământului carele făcuse Domnul Dumnezeu. Carele au zis cătră muiare: „Pentru ce v-au poruncit Dumnezeu să nu mâncați din tot pomul raiului?”

2. Căruia i-au răspuns muiare: „Din rodu pomilor carii sânt în raiu mâncăm,

3. Iară din rodu pomului carele iaste în mijlocul raiului ne-au poruncit noao Dumnezeu să nu mâncăm și să nu ne atingem de el, ca nu cumva să murim”.

4. Și au zis șearpele cătră muiare: *„Nicidecum cu moarte veț muri. || * 2 Cor. 11, 3.

4r 5. Că ști Dumnezeu că ori în ce zi veți mânca dintr-însul, să vor deșchide ochii voștri și veți fi ca dumnezeii, științd binele și răul”.

6. Și au văzut muiare că iaste bun pomul la mâncare și frumos ochilor și plăcut la vedere. Și au luat din rodul lui și *au mâncat și au dat bărbatului său, carele au mâncat. * Ecli. 26, 33. 1 Tim. 2,14.

7. Și s-au deșchis ochii amândurор și, cunoscându-să a fi goli, au cusut frunze de zmochin și ș-au făcut șieș acoperemințe.

8. Și, auzind glasul Domnului Dumnezeu umblând în raiu prin văzduh după ameazăzi, s-au ascuns Adam și muiare lui de la fața Domnului Dumnezeu între pomii raiului.

9. Și au chemat Domnul Dumnezeu pre Adam și au zis lui: „Unde ești?”

10. Care au zis: „Glasul Tău L-am auzit în raiu și m-am temut pentru că-s gol și m-am ascuns”.

11. Căruie i-au zis: „Cine ț-au spus că ești gol? Fără că ai mâncat din pom din carele poruncisăm ție să nu mânânci?”

12. Și au zis Adam: „Muiarea carea mi-ai dat soție mi-au dat din pom și am mâncat".
13. Și au zis Domnul Dumnezeu cătră muiare: „Pentru ce ai făcut aceasta?" Carea au răspuns: „Șerpe|le m-au înșelat și am mâncat". 4v
14. Și au zis Domnul Dumnezeu cătră șarpe: „Pentru că ai făcut aceasta, blăstămat ești între toate jiviniile și fierâle pământului; pre pieptul tău te vei târâi și pământ vei mânca în toate zilele vieții tale.
15. Vrajbe oi pune între tine și între muiare și între sământa ta și între semințiia ei. Și ea va zdrobi capul tău și tu vei păndi călcâiul ei".
16. Și muierii i-au zis: „Înmulți-voi năcazurile tale și cujetele tale. Cu durere vei naște fii și supt biruința bărbatului vei fi *și acela te va stâpâni".
*1 Cor. 14, 34.
17. Iară lui Adam i-au zis: „Pentru că ai ascultat glasul muierii tale și ai mâncat din pom din carele poruncisăm ție să nu mănânci, blăstămat va fi pământul în lucrul tău. Lucrând vei mânca dintr-însul în toate zilele vieții tale.
18. Spini și polomidă îți va crește ție și vei mănca iarba pământului.
19. În sudoarea feații tale vei mânca pânea până când te vei întoarce în pământ, din carele te-ai luat; că țărână ești și în țărână te vei întoarce".
20. Și au chemat Adam numele muierii sale Eva, pentru că era să fie mumă tuturor celor vii.
21. Și au făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și muiarii lui îmbrăcăminte de piei și i-au îmbrăcat.
22. Și au zis: „Iată, Adam ca unul din Noi s-au || făcut, știind binele și răul. Acum, dară, ca nu cumva să întinză mâna sa și să ia și din pomul vieții și să mânânce și să fie viu în vecie!" 5r
23. Și l-au scos pre el Domnul Dumnezeu din raiul desfătării, ca să lucre pământul din carele s-au luat.
24. Și au scos pre Adam și au așezat înaintea raiului desfătării hieruvimi și sabie de foc învărtitoare, ca să păzască calea pomului vieții.

Cap 4

Adam din Eva naște pre Cain și pre Avel. Necredinciosul Cain pre credinciosul Avel, fratele, ucide. Și de la Dumnezeu pedepsit și pribeag fiind, au născut pre Enoh. Ci și Adam pre Sith au născut, căruia s-au născut Enos.

1. Iară Adam au cunoscut pre Eva, muiare-sa, carea au zămislit și au născut pre Cain, zicând: „Moștenit-am om prin Dumnezeu".
2. Și iară au născut pre fratele lui, Avel; și au fost Avel păstoriu de oi și Cain, lucrătoriu de pământ.
3. Și au fost, după multe zile, de au adus Cain din rodurile pământului jirtfe Domnului.
*Ovr. 11,14 [4].
4. *Și au adus și Avel din cele întâiu născute ale turmii sale și din grăsimea lor. Și au căutat Domnul spre Avel și spre darurile lui.
5. Iară spre Cain și spre darurile lui nu s-au uitat. Și s-au mâniiat Cain foarte și au căzut fața lui. |
6. Și au zis Domnul cătră el: „Pentru ce te-ai mâniiat și căci au căzut fața ta? 5v
7. Au nu, de vei face bine, vei lua? Iară de faci rău, îndată în ușe va fi păcatul, ce supt tine va fi pofta lui și tu îl vei stăpâni".
8. Și au zis Cain cătră Avel, fratele său: „Să ieșim afară!" Și fiind ei în câmp, s-au sculat Cain asupra fratelui său, Avel, *și l-au omorât.
*Înțel. 10,3. Math. 23, 35. 1 Ioan 3, 12. Iud. stih 11.
9. Și au zis Dumnezeu cătră Cain: „Unde-i Avel, fratele tău?". Carele au răspuns: „Nu știu. Au doară păzitoriu fratelui mieu sânt eu?"
10. Și au zis cătră el: „Ce ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strâgă cătră Mine de pre pământ.
11. Și acum blăstămat vei fi pre pământ, carele au deșchis gura sa și au priimit sângele fratelui tău din mâna ta.
12. Când îl vei lucra, nu va da ție rodurile sale; rătăcit și pribeag vei fi pre pământ".
13. Și au zis Cain cătră Domnul: „Mai mare iaste nedireptatea mea decât să dobândesc iertare.
14. Iată, mă scoți astăzi de la fața pământului și de la fața Ta mă voiu ascunde; și voi fi rătăcind și pribeag pre pământ și tot cine mă va afla mă va ucide". ||
15. Și au zis lui Domnul: „Nicidecum va fi așa, ce tot cine va ucide pre Cain de șepte ori va lua răsplătire". Și au pus Domnul lui Cain sămn ca să nu-l ucigă oricine l-ar afla. 6r
16. Și ieșind Cain de la fața Domnului, au lăcuit pribeag pre pământ, despre răsărit, în prejma Edenului.

17. Și au cunoscut Cain pre muiare sa, carea au zămislit și au născut pre Enoh; și au zidit cetate și au chemat numele ei din numele fiiului său, Enoh.

18. Iară Enoh au născut pre Irad și Irad au născut pre Maviail și Maviail au născut pre Mathusal și Mathusal au născut pre Lameh,

19. Carele ș-au luat doao muieri, numele uniia Ada și numele ceiialalte, Sella.

20. Și au născut Ada pre Iavel, carele au fost tată celor ce lăcuia în șetri și păstorilor.

21. Și numele fratelui său, Iuval; acesta au fost tată celor ce cânta cu alăută și cu organ.

22. Iară Sealla au născut pre Tuval-Cain, carele au fost bătătoriu cu ciocan și faur în tot feliul de lucru de aramă și de fier. Iară sora lui Tuval-Cain, Noema.

23. Și au zis Lameh muierilor sale, Adii și Selii: „Auziț glasul meu, muiarile lui Lameh, ascultați cuvântul mieu, că am ucis bărbat spre rana mea și pre tinerel, spre vânătarea mea. |

6v 24. De șapte ori răsplătire să va da pentru Cain, iară pentru Lameh de șaptezeci de ori câtea șapte”.

25. Și au mai cunoscut Adam pre muiarea sa și au născut fiiu și au chemat numele lui Sith, zicând: „Pusu-mi-au mie Dumnezeu altă sămânție pentru Avel, pre carele l-au ucis Cain”.

26. Ci și lui Sith s-au născut fiiu, pre carele l-au chemat Enos. Acesta au început a chema numele Domnului.

Cap 5

Să urzeaşte numărarea neamurilor lui Adam şi a celor după el prin Sith şi anii vieţii lor până la Noe.

1. Aceasta este cartea neamului lui Adam. În zioa în carea au zidit Dumnezeu pre om, *după asămânarea lui Dumnezeu l-au făcut pre el. — *Sus 1, 27.

2. Bărbat și fămeaia i-au făcut și i-au blagoslovit; și au chemat numele lor Adam, în zioa în care s-au zidit. — Jos 9, 6. Înțel. 2, 23.

3. Și au trăit Adam o sută și treizeci de ani și au născut după chipul și după asămânarea sa și au chemat numele lui Sith. — Ecli. 17, 1.

4. Și au fost zilele lui Adam, *după ce au născutu pre Sith, opt sute de ani și au născut feciori și feate. — *1 Paral. 1, 1.

5. Și au fost toată vremea în care au trăit Adam ani noao sute treizeci; și au murit.

6. Și au trăit Sith ani o sută cinci și au născut pre Enos.

7. Și au trăit Sith, după ce au născut pre Enos, ani opt sute șeapte și au născut feciori și fete.

8. Și au fost toate zilele lui Sith ani noao sute doisprăzece; și au murit. ||

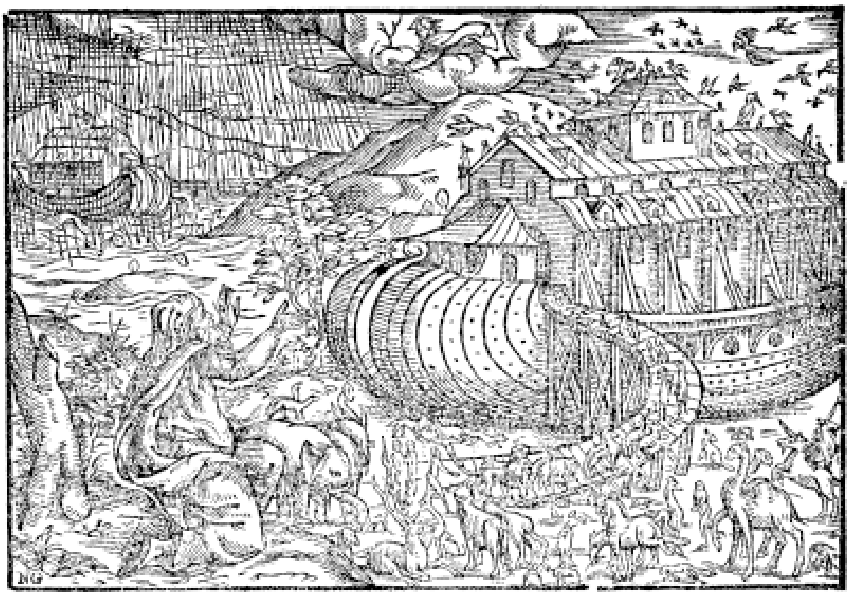
7r 9. Și au trăit Enos ani noaozeci și au născut pre Cainan,

10. După a căruia naștere au trăit ani opt sute cincispreazece și au născut feciori și fete.

11. Și au fost toate zilele lui Enos ani noao sute cinci; și au murit.

12. Și au trăit Cainan ani șeaptezeci și atunci au născut pre Malaleil.

13. Şi au trăit Cainan, după ce au născut pre Malaleil, ani opt sute patruzeci şi au născut feciori şi fete.
14. Şi au fost toate zilele lui Cainan ani noao sute zece; şi au murit.
15. Şi au trăit Malaleil ani şasăzeci şi cinci şi au născut pre Iared.
16. Şi au trăit Malaleil, după ce au născut pre Iared, ani opt sute treizeci şi au născut feciori şi fete.
17. Şi au fost toate zilele lui Malaleil ani opt sute noaozeci şi cinci; şi au murit.
18. Şi au trăit Iared ani o sută şasăzeci şi doi şi au născut pre Enoh.
19. Şi au trăit Iared, după ce au născut pre Enoh, ani opt sute şi au născut feciori şi fete.
20. Şi au fos<t> toate zilele lui Iared ani noao sute şasăzeci şi doi; şi au murit.
21. Iară Enoh au trăit ani şasăzeci şi cinci şi au născut pre Mathusalim.
*Ecli. 44, 16. Ov. 11, 5.
22. Şi au umblat Enoh cu Dumnezeu şi au trăit, *după ce au născut pre Mathusalim, ani trei sute şi au născut feciori şi feate. |
7v
23. Şi au fost toate zilele lui Enoh ani trii sute şasăzeci şi cinci.
24. Şi au umblat cu Dumnezeu şi nu s-au arătat, că l-au luat Dumnezeu.
25. Şi au trăit Mathusala ani o sută optzeci şi şepte şi au născut pre Lameh.
26. Şi au trăit Mathusal, după ce au născut pre Lameh, ani şepte sute optzăci şi doi şi au născut feciori şi fete.
27. Şi au fost toate zilele lui Mathusal ani noao sute şasăzăci şi noao; şi au murit.
28. Şi au trăit Lameh ani o sută optzeci şi doi şi au născut fiiu.
29. Şi au chemat numele lui Noe, zicând: „Acesta ne va mângâia pre noi în lucrurile şi faptele mânilor noastre, în pământul carele l-au blăstămat Dumnezeu".
30. Şi au trăit Lameh, după ce au născut pre Noe, ani cinci sute noaozeci şi cinci şi au născut feciori şi fete.
31. Şi au fost toate zilele lui Lameh ani şeapte sute şeptezeci şi şepte; şi au murit.
[32] Iară Noe, fiind de ani cinci sute, au născut pre Sim, Ham şi Iafet.

Cap 6

Păcatele omului au fost pricina potopului. Însă Noe drept s-au aflat, căruia să porunceşte a face corabiia întru carea însuş şi a tuturor jiviniilor feliurile să să ţie.

1. Şi după ce au început oamenii a să înmulţi pre pământ şi feate născuse, ||
8r
2. Văzând fiii lui Dumnezeu pre featele oamenilor că sânt frumoase, ş-au luat şieş muieri din toate carele aleseasă.
3. Şi au zis Dumnezeu: „Nu va rămânea Duhul Mieu în om în veac, că trup este; şi vor fi zilele lui ani o sută doaozeci!"
4. Şi era urieş pre pământ în zilele acealea, că după ce au întrat fiii lui Dumnezeu la featele oamenilor şi eale au născut, aceşte sânt puternicii din veac bărbaţi vestiţi.

5. Și văzind Dumnezeu că multă răotatea oamenilor iaste pre pământ și *toată gândirea inimii iaste pornită spre rău în toată vreamea,

*Jos 8, 2 [21]. Math 15, 19.

6. Ș-au bănuit că făcusă om pre pâm<â>nt. Și atingăndu-Să cu durearea inimii dinlăuntru,

7. „Șterge-voi – au zis – omul carele l-am zidit de pre fața pământului, de la om pănă la jivinii, de la cel ce să tărieşte pănă la paserile ceriului, că Îm bănuiesc că i-am făcut pre ei".

8. Iară Noe au aflat dar înaintea lui Dumnezeu.

9. Aceste sânt neamurile lui Noe: *Noe bărbat drept și desăvârșit au fost între neamurile sale, cu Dumnezeu au umblat.

*Ecli. 44, 17.

10. Și au născut trei feciori: Sim, Ham și Iafeth.

11. Și s-au stricat pământul înaintea lui Dumnezeu și s-au umplut de nedireptate.

8v 12. Și văzând Dumnezeu că s-au stricat pământul, | (că tot trupul ș-au fost stricat calea sa pre pământ),

13. Au zis cătră Noe: „Sfârșitul a tot trupul au venit înaintea Mea, umplutu-s-au pământul de nedreptate de la fața lor; și Eu voi piiarde pre ei, cu pământul.

14. Fă ție corabie de leamne neatede. Sălășele în corabie vei face și cu cleiu o vei unge dinlăuntru și dinnafară.

15. Și așa o vei face: de trei sute de coți va fi lungime corăbiii, de cincizăci de coți lățimea și de treizăci de coți înălțimea ei.

16. Fereastă în corabie vei face și de un cot vei săvărși vârful ei; iară uşe corăbiii o vei pune în coaste; dedesupt cămări și zidiri cu trei rânduri vei face în ea.

17. Iată, Eu voi aduce apele potopului preste pământ, ca să ucig tot trupul în carele iaste duhul vieții supt ceriu; toate care sânt pre pământ să vor sfârși.

18. Și oi pune legătura mea de pace cu tine și vei întra în corabie tu și fiii tăi, muiarea ta și muiarile feciorilor tăi cu tine.

19. Și din toate jiviniile a tot trupul căte doao vei băga în corabie, să trăiască cu tine, parte bărbătească și fămeiască.

20. Din paseri după feliul său și din dobitoace după feliul său și din tot ce să târăiaște pre pământ după fealiul său, căte doao din toate or întra cu tine, ca să poată trăi. ||

9r 21. Și vei lua cu tine din toate hranele care să pot mânca și le vei strânge la tine; și vor fi și ție și lor spre mâncare".

22. Și au făcut Noe toate carele îi poruncise Domnul.

Cap 7

Întrând Noe cu ai săi în corabie, numaidecât apa în 150 de zile au trecut preste vărfurile tuturor munților și pre cealealalte jigănii le-au îneacat.

1. Și au zis Domnul cătră el: „Întră tu și toată casa ta în corabie, că pre tine *te-am văzut drept înaintea Mea în neamul acesta.

*Ovr. 11, 7, 2. 2 Pet. 2, 5.

2. Din toate jiviniile ceale curate ia căte șepte, bărbat și fămeia, iară din jiviniile ceale necurate câte doao, bărbat și fămeia.

3. Ci și din paserile ceriului câte șepte, bărbat și fămeaie, ca să ție sămânța preste fața a tot pământul.

4. Că încă și după șepte zile eu oi plua pre pământ patruzeci de zile și patruzeci de nopți și voi șterge toată ființa carea am făcut pre fața pământului".

5. Și au făcut Noe toate care le-au poruncit lui Domnul.

6. Și era de ani șasă sute cănd s-au vărsat apele potopului preste pământ.

7. Și *au întrat Noe și fiii lui, muiare lui și muierile feciorilor lui cu el în corabie, pentru apele potopului. |

*Math 24, 37. Luc. 17, 26. 1 Petru 3, 20.

9v 8. Și din jiviniile cele curate și necurate și din paseri și din tot ce să mișcă pre pământ,

9. Căte doao au întrat la Noe în corabie, bărbat și fămeaie, precum poruncisă Domnul lui Noe.

10. Și după ce trecuse șepte zile, apele potopului s-au vărsat pre pământ.

11. În anul al șasă sutele vieții lui Noe, în luna a doao, în zioa a șeptesprăzece a lunii, s-au rupt toate izvoarăle adâncului celui mare și şgheaburile ceriului s-au deșchis.

12. Și au fost ploaie pre pământ patruzeci de zile și patruzeci de nopți.

13. În partea zilii aceie au întrat Noe și Sim și Ham și Iafeth, feciorii lui, muiarea lui și trii muierile fiilor lui, cu ei în corabie.

14. Ei şi toată jivina după feliul său şi toate dobitoacele după feliul său şi tot ce să mişcă pre pământ după feliul său şi tot ce zboară după feliul său, toate paserile şi toate cele zburătoare,
15. Au întrat la Noe în corabie, căte doao, căte doao din tot trupul în carele era duhul vieţii.
16. Şi care au întrat, bărbat şi fămeaie din tot trupul au întrat, precum i-au fost poruncit lui Dumnezeu. Şi l-au închis pre el Dumnezeu din afară.
17. Şi au fost potop patruzeci de zile pre pământ; şi s-au înmulţit apele şi au rădicat corabie la înălţime de pre pământ.
18. Că foarte s-au vărsat şi toate au împlut preste faţa pământului. Iară corabie să purta preste ape. ||
19. Şi apele s-au împuternicit foarte preste pământ şi s-au acoperit toţ munţii cei înalţi supt tot ceriul. 10r
20. De cincisprăzece coţi mai înaltă au fost apa preste munţii pre carii-i acoperisă.

*Înţăl. 10, 4. Ecli. 39, 28. 1 Petru 3, 20.

21. *Şi s-au mistuit tot trupul carele să mişca pre pământ, al pasirelor, al jiviniilor, al fiiarălor şi a tot ce să târiieşte pre pământ, toţi oamenii,
22. Şi toate în carele iaste răsuflare de viiaţă pre pământ.
23. Şi au şters toată fiinţa care era pre pâmânt, de la om până la dobitoc şi ce să târăiaşte şi paserile ceriului; şi s-au şters de pre pământ şi au rămas singur Noe şi carii era cu el în corabie.
24. Şi au ţinut apele pământul o sută şi cincizeci de zile.

Cap 8

Scăzând încet apele potopului, după slobozirea corbului şi a porumbiţii, Noe cu toţi cei ce era în corabie iasă şi, zidind oltariu, aduce lui Dumnezeu, pentru mulţămită, jirtfe, cu carele îmblănzindu-să Dumnezeu, făgăduiaşte că nu va mai fi potop.

1. Şi aducându-Şi aminte Dumnezeu de Noe şi de toate jiviniile şi de toate dobitoacele care era cu el în corabie, au adus duh preste pământ şi au scăzut apele.
2. Şi s-au închis izvoarăle adâncului şi zgheabu|rile ceriului. Şi s-au oprit ploile din ceriu. 10v
3. Şi s-au întors apele de pre pământ, ducându-să şi înturnându-să; şi au început a scădea după o sută şi cincizeci de zile.
4. Şi s-au odihnit corabia în luna a şeptea, în doaozăci şi şapte a lunii, pre munţii Armeniei.
5. Iară apele mergea şi scădea până la luna a zece, că în luna a zece, în zioa dintâi a lunii, s-au arătat vărfurile munţilor.
6. Şi după ce au trecut patruzeci de zile, deşchizind Noe fereastra corăbiii carea făcuse, au slobozit corbul,
7. Carele ieşiia şi nu să întorcea pănă când au săcat apele de pre pământ.
8. Şi au slobozit porumbiţa după el, ca să vază de încetase apele de pre faţa pământului.
9. Carea, neaflând unde să-i odihnească piciorul, s-au întors la el în corabie, că apele era preste tot pământul; şi ş-au întins măna şi, luând, o au băgat în corabie.
10. Şi mai aşteptând alte şepte zile, iară au slobozit porumbiţa din corabie.
11. Iară ea au venit la el de către sară, purtând odraslă de maslin cu frunze verzi în gura sa. Şi au înţăles Noe că încetase apele pre pământ.
12. Şi au mai aşteptat încă alte şepte zile şi au slobozit porumbiţa, carea nu s-au mai întors la el.
13. Deci în anul şasă sute unul, în luna dintâi, în zioa dintâi a lunii, au scăzut apele de pre pământ; şi, deşchizind Noe acoperi||şul corăbiii, s-au uitat şi au văzut că s-au uscat faţa pământului. 11r
14. În luna a doao, în douăzeci şi şeapte de zile a lunii, s-au uscat pământul.
15. Şi au grăit Dumnezeu cătră Noe, zicând:
16. „Ieşi din corabie, tu şi muierea ta, feciorii tăi şi muierile feciorilor tăi cu tine,

*Sus 1, 22 şi jos 9, 1,7.

17. Toate jiviniile care sânt la tine, din tot trupul, aşea din cele zburătoare, precum din fieri şi din tot ce să tărâieşte pre pământ, scoate cu tine şi întraţi pre pământ; *creşteţi şi vă înmulţiţi preste el”.
18. Şi au ieşit Noe şi feciorii lui, muierea lui şi muierile feciorilor lui cu dânsul.
19. Şi toate jiviniile, dobito<a>cele şi tot ce să târâieşte pre pământ, după feliul său, au ieşit din corabie.
20. Şi au zidit Noe oltariu Domnului; şi luând din toate dobitoacele şi din paserile ceale curate, au adus jirtfă pre oltariu.

21. Şi au mirosit Domnul miros de bună mireasmă şi au zis: „Mai mult nu voi blăstăma pământul pentru oameni, *că simţirile şi gândirea inimii omeneşti sânt pornite spre rău din tinereaţele sale; deci n-oi mai bate pre tot sufletul viu, precum am făcut.
*Sus 6, 5. Math. 15, 19.
22. În toate zilele pământului sămânătura şi săcerişul, frigul şi căldura, vara şi iarna, noapte şi zioa nu să vor odihni". |

11v

Cap 9

Dumnezeu pre Noe şi fiii lui blagosloveşte şi toate jigăniile, împreună cu peştii, spre hrană le dă, însă oprindu-i de sânge. Legătura între Dumnezeu şi între oameni, că nu să vor mai aduce ape de potop, cu curcubeu să întăreaşte. De Noe beat râzind fiiul său Ham, întru Hanaan fiiul să blastămă, iară Sim şi Iafet să blagoslovesc.

1. Şi au blagoslovit Dumnezeu pre Noe şi pre feciorii lui şi au zis cătră ei: *„Creşteţ şi vă înmulţiţ şi umpleţ pământul.
*Sus 1, 22, 28 şi 8, 17.
2. Şi groaza voastră şi cutremurul să fie preste toate jiviniile pământului şi preste toate pasările ceriului, cu toate care să mişcă pre pământ; toţ peştii mării supt măna voastră s-au dat.
3. Şi tot ce să mişcă şi e viu *va fi voao spre mâncare; ca nişte legumi verzi le-am dat voao toate,
* Sus 1, 29.
4. *Fără numai carne cu sânge să nu mâncaţ,
*Preoţii 17, 14.
5. Că sângele sufletelor voastre l-oi cerca din mâna tuturor fierilor şi din mâna omului; şi din mâna bărbatului şi a fratelui său oi cerca sufletul omului.
6. Oricine *va vărsa sânge omenesc, să va vărsa sângele lui, că după chipul lui Dumnezeu s-au făcut omul.
*Math.z 26, 52. Apoc. 13, 10.
12r
7. *Iară voi creşteţ şi vă înmulţiţ şi întraţ pre pământ || şi-l umpleţ".
*Sus 1, 28 şi 8, 17.
8. Şi aceaste au zis Dumnezeu cătră Noe şi cătră feciorii lui cu dânsul:
9. „Iată, Eu voi pune legătura Mea cu voi şi cu săminţiia voastră după voi,
10. Şi cătră tot sufletul viu carele iaste cu voi, precum în pasări, aşa în dobitoace şi în jiviniile pământului, tuturor care au ieşit din corabie şi tuturor fierilor pământului.
11. *Oi pune aşezemântul Mieu cu voi şi nu să va mai ucide tot trupul cu apele potopului, nici va mai fi după aceasta potop răsipind pământul".
*Isa. 54, 9.
12. Şi au zis Dumnezeu: „Acest sămn de pace carele dau între Mine şi între voi şi între tot sufletul viu carele iaste cu voi în neamuri vecinice,
13. Arcul Mieu oi pune în nori şi va fi sămn de pace între Mine şi între pământ.
14. *Şi când voi acoperi ceriul cu nori, să va arăta arcul Mieu în nuori.
*Ecli. 43, 12.
15. Şi-M voi aduce aminte de pace Mea cu voi şi cu tot sufletul viu carele trup întăreaşte şi nu or mai fi apele potopului să ştargă tot trupul.
16. Şi va fi arcul în nuori şi-l voi vedea şi-M voi aduce aminte de pacea vecinică carea s-au făcut între Dumnezeu şi între tot sufletul viu a tot trupul carele este pre pământ".

17. Şi au zis Dumnezeu cătră Noe: „Acesta va fi sămnul de pace carele am rânduit între Mine şi între tot trupul pre pământ”. |

12v 18. Şi era feciorii lui Noe carii au ieşit din corabie, Sim, Ham şi Iafet. Iară Cam, acesta este tatăl lui Hanaan.

19. Aceşti trei feciori sânt a lui Noe şi dintr-aceşti trei s-au prăsit toată sămânţa omenească prese tot pământul.

20. Şi au început Noe, bărbat de câmp, a lucra pâmântul şi au sădit vie.

21. Şi bând vin, s-au îmbătat şi s-au golit în cortul său.

22. Carea văzind Ham, tatăl lui Hanaan, adecă ruşinea tâtâne-său a fi golit, au vestit la doi fraţi ai săi, afară.

23. Iară Sim şi Iafeth ş-au pus platoşea în umerile sale şi, mergând îndărăpt, au acoperit ruşinea tătâne-său. Şi feţele lor era întoarse şi partea bărbătească a tătânea-său nu o au văzut.

24. Şi deşteptându-să Noe din vin şi înţălegănd ceale ce-i făcuse fiiul său cel mai mic,

25. Au zis: „Blăstămat să fie Hanaan! Slugă slujilor va fi fraţilor săi!”

26. Şi au zis: „Binecuvăntat Domnul, Dumnezeul lui Sim; să fie Hanaan slugă lui,

27. Să lăţască Dumnezeu pre Iafeth şi să lăcuiască în sălaşele lui Sim şi să fie Hanaan slugă lui!”

28. Şi au trăit Noe după potop ani trei sute cincizeci.

29. Şi s-au plinit toate zilele lui, ani noo sute cincizăci; şi au murit.

Cap 10

Neamurile fiilor lui Noe, de la carele s-au împărţit după potop limbile şi au răsărit toţ cei muritori. ||

*1 Paral. 1, 5.

13r 1. Aceaste sânt *neamurile feciorilor Noe, Sim, Ham şi Iafeth; şi s-au născut lor fii după potop.

2. Feciorii lui Iafeth: Gomer şi Magog şi Madai şi Iavan şi Thuval şi Mosoh şi Thiras.

3. Iară feciorii lui Gomer: Aschenez şi Rifath şi Thogorma.

4. Iară feciorii lui Iavan: Elisa şi Tharsis, Cheftim şi Dodanim.

5. De la aceştia s-au despărţit ostroavele limbilor prin ţările sale, fieştecarele după limba sa şi după familiile sale, în neamurile sale.

6. Iară feciorii lui Ham: Hus şi Mesraim şi Futh şi Hanaam.

7. Feciorii lui Hus: Sava şi Evila şi Savatha şi Regma şi Savataha. Feciorii lui Rigma: Sava şi Dadan.

8. Iară Hus au născut pre Nemrod; acesta au început a fi putearnic pre pământ.

9. Şi era tare vânătoriu înaintea Domnului; pentru aceea au ieşit zicătoare: „Ca Nemrod tare vănătoriu înaintea Domnului”.

10. Şi au fost începutul împărăţiii lui Vavilonul şi Arah şi Ahad şi Halanie, în pământul Sinaar.

11. Din pământul acela au ieşit Assur şi au zidit Ninivea şi uliţele cetăţii şi Hale,

12. Şi Reasen, între Ninive şi Hale. Aceasta iaste cetate mare.

13. Iară Mesrain au născut pre Ludit şi Anamim şi Laavim, Nethuim, |
13v 14. Şi Fetrusim şi Hassuim, din carii au ieşit filisteii şi Caftorit.
15. Iară Hanaan au născut pre Sidon, întâiul său născut, Etheul,
16. Şi Evuzeul şi Amorreul, Ghergheseul,
17. Eveul şi Aracheul, Sineaul
18. Şi Aradiul, Samareul şi Amatheul; şi după aceastea s-au împrăştiiat neamurile hananeailor.
19. Şi au fost hotarâle lui Hanaan despre Sidon Gheraram până la Gazam şi până la Sodoma şi Gomora şi Adaman şi Sivoim, până la Lessa.
20. Aceştia sânt fiii lui Ham în rudenii şi în limbi şi în neamuri şi în ţări şi în sămânţiile sale.
21. Şi din Sim, tatâl tuturor fiilor lui Ever şi din Iafeth, fratele cel mai mare s-au născut.
22. *Fiii lui Sim: Elam şi Assur şi Arfaxad şi Lud şi Aram. *1 Par. 1, 17.
23. Fiii lui Aram: Us şi Ul şi Ghefter şi Mis.
24. Iară Arfaxad au născut pre Salli, din carele au răsărit Ever.
25. Şi s-au născut lui Ever doi fii: numele unuia, Falig, pentru că în zilele lui s-au împărţit pământul, şi numele fratelui său, Ectan.
26. Carele Ectan au născut pre Elmodad şi Salef şi Asarmoft, Iare,
27. Şi Aduram şi Uzal şi Dicla,
28. Şi Eval şi Avimail, Sava,
29. Şi Ofir şi Evila şi Iovav; toţi aceştia, fiii lui Iectan.
14r 30. Şi au fost lăcaşul lor de la Misa până la Sifar, || muntele despre răsărit.
31. Aceştia fiii lui Sim, după rudenii şi limbi şi ţări, în seminţiile sale.
32. Aceaste familiile lui Noe, după noroadele şi neamurile sale. De la aceşte s-au împărţit săminţiile pre pământ după potop.

Cap 11

La zidirea turnului Vavilonului, trufiia măndrilor. Şi limba să amestecă. Neamul lui Sim până la Avram să urzeşte.

1.* Şi era pământul de o gură şi de un cuvânt. *Înţel. 10, 5.
2. Şi după ce au purces de la răsărit, au aflat un câmp în pământul Sinaar şi au lăcuit într-însul.
3. Şi au zis altul cătră vecinul său: „Veniţ să facem cărămiz şi să le ardem în foc". Şi le-au fost lor cărămizile în locu de pietri şi tina cleoasă în loc de var.
4. Şi au zis: „Veniţ să ne facem cetate şi turn, al căruia vârv să agiungă la ceriu şi să ne vestim numele mai înainte de-a ne despărţire preste tot pământul".
5. Şi S-au pogorât Domnul să vază cetatea şi turnul carele zidea fiii lui Adam.
6. Şi au zis: „Iată, un norod iaste şi o gură tuturor; şi au început aceasta a face, nici or înceta de gândurile sale, până le vor plini cu fapta.

7. Veniț, dară, să ne pogorâm și să amestecăm acolo limba lor, ca să nu auză fieștecarele glasul vecinului său".

8. Și așa i-au despărțit Domnul din locul acela preste toate pământurile și au încetat a face cetatea. |

14v 9. Și pentru aceea s-au chemat numele ei Vavil, că acolo s-au amestecat gura a toată lumea. Și de acolo i-au împărțit Domnul preste fața a toate țărâle.

*1 Par. 1, 17. 10. Aceste sânt neamurile lui Sim: *Sim era de o sută de ani când au născut pre Arfaxad, al doile an după potop.

11. Și au trăit Sim, după ce au născut pre Arfaxat, ani cinci sute și au născut fii și fecioare.

12. Iară Arfaxat au trăit ani treizeci și cinci și au născut pre Sali.

13. Și au trăit Arfaxat, după ce au născut pre Sali, ani treizeci și trei și au născut fii și fete.

14. Și au trăit Sali ani treizeci și au născut pre Ever.

[15]. Și au trăit Sali, după ce au născut pre Ever, ani patru sute trei și au născut fii și feate.

16. Și au trăit Ever ani treizeci și patru și au născut pre Falig.

17. Și au trăit Ever, după ce au născut pre Falig, ani patru sute treizeci și au născut fii și fete.

18. Și au trăit Falig ani treizăci și au născut pre Riv.

*1 Par. 1, 19. 19. *Și au trăit Falig, după ce au născut pre Riv, ani doao sute noao și au născut fii și fete.

20. Și au trăit Riv ani treizeci și doi și au născut pre Sarug.

21. Și au trăit Riv, după ce au născut pre Sarug, ani doao sute șepte și au născut fii și fete.

22. Și au trăit Sarug ani treizeci și au născut pre Nahor.

23. Și au trăit Sarug, după ce au născut pre Nahor, ani doao sute și au născut fii și fete.

24. Și au trăit Nahor ani doaozeci și noao și au născut pre Thari.

25. Și au trăit Nahor, după ce au născut pre Thari, ani o sută noaosprăzece și au născut fii și fete. ||

*Ios. 24, 2. 15r 26. Și au trăit Thari ani șeptezeci *și au născut pre Avram și Nahor și Aram.

1 Par. 1, 26. 27. Și aceste sânt neamurile lui Thari: Thari au născut pre Avram, Nahor și Aram. Iară Aram au născut pre Lot.

28. Și au murit Aram mai nainte de Thari, tată-său, în pământul nașterii sale, în Urul haldeilor.

29. Și ș-au luat Avram și Nahor muieri; numele muierii lui Avram, Sarai, și numele muierii lui Nahor, Milha, fata lui Aram, tatăl lui Milhei și tatăl lui Iashei.

30. Și era Sarai stearpă și nu avea prunci.

*Ioz. 24,2. Ne[e]m. 9, 7. ** Iudith 5, 6. Fap. 7,2. 31. *Și au luat Thara pre Avram, fiiul său, și pre Lot, fiiul lui Aram, fiiul feciorului său, și pre Sarai, noru-sa, muiare lui Avram, feciorului său, și i-au scos pre ei din Urul haldeilor, **să meargă în pământul lui Hanaan; și au venit până la Haran și au lăcuit acolo.

32. Și au fost zilele lui Thari ani doao sute cinci; și au murit în Haram.

Cap 12

Avram, din porunca lui Dumnezeu, Tatăl multora, luind făgăduințele, lăsând țara sa, cu Lot nemerniceaște în Hanaan și jirtfuiește Domnului în Sihim și în Veftil. De acolo, pentru foametea, întră în Eghipet. Muiarea-și o cheamă soră, carea fiind în casa lui Faraon luată, o dobândește neîntinată.

Fap. 7, 3. 1. Și au zis Domnul către Avram: „Ieși din pământul tău și din rudeniia ta și din casa tătâni-tău și vino în pământul carele voi arăta ție. |

15v 2. Și te voi face în neam mare și te voi blagoslovi și voi mări numele tău și vei fi blagoslovit.

*Jos 22,18 și 25, 25. Gal. 2,8. Ovrei 11, 8. 3. Blagoslovi-oi pre cei ce te vor blagoslovi și oi blestema pre cei ce te vor blestema și *întru tine să vor blagoslovi toate neamurile pământului".

4. Și au ieșit Avram precum i-au fost poruncit lui Domnul și au mers cu el Lot. De șeptezeci și cinci de ani era Avram când au ieșit din Haram.

5. Și au luat pre Sarai, muiarea sa, și pre Lot, feciorul frăținea-său, și toate averile care le căștigase și sufletele care le făcusă în Haran și au ieșit să margă în pământul Hanaan. Și după ce au venit într-însul,

6. Au trecut Avram pre pământ până la locul Sihim, pănă la Valea Luminoasă. Iară hananeul atunci era pre pământ.

*Jos 13, 15 și 15, 18 și 26,4. 2 Lege 34,4. 7. Și s-au arătat Dumnezeu lui Avram și i-au zis: *„Sămințiii tale voi da pământul acesta". Carele au făcut acolo oltariul Domnului, Carele i să arătase.

8. Şi de acolo, trecând la muntele carele era în prejma răsăritului Viftil, au întins acolo cortul său, despre răsărit având Viftil şi despre apus, Hai. Şi au zidit acolo oltariu Domnului şi au chemat numele Lui.

9. Şi au mers Avram îmblând, şi mai încolo trecând spre amiazăzi.

10. Şi au fost foamete pre pământ; şi s-au pogorât Avram în Eghipt, să neamernicească acolo, că să întărise foametea pre pământ. ||

16r 11. Şi apropiindu-să să între în Eghipet, au zis Sarraii, muiarii sale: „Ştiu că frumoasă muiare eşti.

12. Şi dacă te vor vedea eghipteanii, or zice: «Muiarea acestuia este!» şi mă vor ucide şi pre tine te vor ţinea.

13. *Zi dară, rogu-te, că-m eşti sor, ca să-m fie bine pentru mine şi să trăiască sufletul mieu pentru cinstea ta". *Jos 20, 11.

14. Deci, după ce au întrat Avram în Eghipt, au văzut eghiptenii muiarea că-i frumoasă foarte.

15. Şi o au vestit căpeteniile lui Faraon şi o au lăudat înaintea lui. Şi s-au luat muierea în casa lui Faraon.

16. Iară lui Avram i-au făcut bine pentru dânsa şi au avut el oi şi boi şi asini şi slugi şi slujnice şi asine şi cămile.

17. Şi au lovit Dumnezeu pre Faraon cu bătaie mare şi casa lui, pentru Sarai, muiare lui Avram.

18. Şi au chemat Faraon pre Avram şi i-au zis: „Ce este aceasta ce mi-ai făcut? Pentru ce nu ai spus că muiare ta este?

19. Pentru ce ai zis că ţi-i sor, de o am luat mie muiare? Acum, dară, iată-ţ soţul tău, ia-o şi mergi!"

20. Şi au poruncit Faraon pentru Avram bărbaţilor şi l-au petrecut pre el şi muiarea lui şi toate care avea. |

16v

Cap 13

Avram şi Lot, ieşind din Eghipt, pentru foarte multe averi să despart. Şi Lot alegându-şi pre lângă Iordan, Avram lăcuieşte în pământul Hanaan.Şi acolo iarăş sporirea săminţiii şi pământul moştenirii de la Dumnezeu să făgăduieşte.

1. Şi s-au suit Avram din Eghipt, el şi muiarea lui şi toate care avea, şi Lot cu el, spre partea de amiazăzi.

2. Şi era foarte bogat de aur şi de argint.

3. Şi s-au întors pre calea carea venisă, despre miazăzi în Viftil, până la locul unde înfipsease mai înainte cortul, între Viftil şi Hai,

4. În locul oltariului *carele făcuse mai înainte, şi au chemat acolo numele Domnului. *Sus 12, 7.

5. Ci şi Lot, carele era cu Avram, au avut turme de oi şi ciurde şi corturi.

6. Nici putea încheрea ei pre pământ să poată lăcui ei împreună, *că avea multe averi şi nu putea lăcui de obşte. *Jos 26, 7.

7. Pentru aceea şi certare s-au făcut între păstorii turmelor lui Avram şi a lui Lot. Şi în vreamea aceea hananeul şi ferezeul lăcuia pre <pă>mântul acela.

17r 8. Şi au zis Avram către Lot: „Să nu cumva, || rogu-te, fie între mine şi între tine probozire, şi între păstorii miei şi păstorii tăi, că sântem fraţ.

9. Iată, tot pământul înaintea ta este. Rămâi de la mine, rogu-te! De vei merge spre stânga, eu oi ţine dreapta, iară de vei alege tu dreapta, eu spre stânga mă voi duce".

10. Deci, rădicându-ş Lot ochii săi, au văzut tot ţinutul împregiurul Iordanului, carele tot să adăpa, mai înainte până ce au mistuit Domnul Sodomul şi Gomorul, ca raiul Domnului şi ca Eghiptul, de către Sigor.

11. Şi ş-au ales luiş Lot ţinutul împrejurul Iordanului şi s-au întors de la răsărit şi s-au despărţit de către frate-său.

12. Avram au lăcuit în pământul Hanaan, iară Lot au zăbovit în oraşele carele era împregiurul Iordanului; şi au lăcuit în Sodoma.

13. Iară oamenii sodomiteni era foarte răi şi păcătoşi foarte înaintea lui Dumnezeu.

14. Şi au zis Domnul către Avram, după ce s-au despărţit de el Lot: *„Rădică-ţ ochii tăi şi vezi, din locul în carele acum eşt, spre miazănoapte şi spre ameazăzi şi spre răsărit şi spre apus. *Sus 12, 7. Jos 15, 18 şi 26, 14 [26, 3-4].

15. Tot pământul carele vezi ţie ţi l-oi da şi săminţiii tale, până în veaci. 2 Leg. 34, 4.

16. Şi oi face săminţiia ta ca pravul pământului; cine din oameni va putea număra pravul pământului, şi săminţie ta o va putea număra. |

17. Scoală şi încungiură pământul în lungime şi în lăţimea sa, că ţie ţi-l voi da". 17v

18. Deci, luându-ş cortul său, Avram au venit şi au lăcuit lângă vale Mamvri, carea este în Hevron, şi au zidit acolo oltariul Domnului.

Cap 14

După ce s-au biruit cinci împăraţi şi s-au prădat Sodomul, Lot cu alţ robi să duce de 4 împăraţi biruitori, pre carii gonindu-i Avram, pre toţ robii şi prada o întoarce. Şi vesel pentru biruinţa, zăciuială dă lui Melhisedec, de la carele luând blagoslovenie, toate le întoarce împăratului Sodomului.

1. Şi au fost în vreamea aceea că Amrafer, împăratul Sinar, şi Arioh, împăratul Pontului, şi Hodorlahomor, împăratul elamitenilor şi Thadal, împăratul limbilor,

2. Au rădicat oaste asupra lui Vara, împăratul sodomleanilor, şi asupra lui Vearsa, împăratul Gomorrii, şi asupra lui Sinaav, împăratul Adamii, şi asupra lui Simivir, împăratului Sivoim, şi asupra împăratului Valei, acesta iaste Sigor.

3. Toţ aceştia s-au împreunat în Valea Sălvatecă, carea acum este Marea Sărată.

4. Că doisprece ani au fost slujit lui Hodorlahomor şi în anul al treisprăzecele s-au lăsat de dănsul.

5. Deci în anul al patrusprăzecele au venit Hodorlahomor şi împăraţii carii era cu el şi au lovit pre Rafaim în Astaroth-Carnaim şi Zuzim cu dânşii şi Emim în Save-Cariathaim, ||

6. Şi pre Horrei în Munţii Seir, până la câmpiile Farai, carea este în pustie. 18r

7. Şi s-au întors şi au venit la izvorul Misfat, aceasta este Cadis; şi au lovit tot ţinutul amalechitenilor şi pre amoreu, carele lăcuia în Asason-Thamar.

8. Şi au ieşit împăratul sodomlenilor şi împăratul Gomorii şi împăratul Adamei şi împăratul Savoim, precum şi împăratul Valei, carea-i Sigor, şi au rânduit oaste asupra lor în Valea Sălvatecă,

9. Adecă împrotivă lui Hodorlahomor, împărtul elamitenilor, şi Thadal, împăratul limbilor, şi Amrafil, împăratul Senaar, şi Arioh, împăratul Pontului: patru împăraţ împrotiva a cinci.

10. Iară Valea Sălvatecă avea multe puţuri cleite; deci împăratul sodomleanilor şi al Gomorrei au întors dosul şi au căzut acolo, şi carii mai rămăsease au fugit la munte.

11. Şi au luat toată averea sodomleanilor şi a Gomorrei şi toate care era de mâncare şi s-au dus,

12. Precum şi pre Lot şi averea lui, pre feciorul fratelui lui Avram, carele lăcuia în Sodoma.

13. Şi, iată, unul carele scăpasă au vestit lui Avram ovreului, carele lăcuia în valea Mamvrei Ammorreii, a fratelui Escol şi a fratelui Anner, că aceşte făcusease legătură de | pace cu Avram. 18v

14. Carea auzind Avram, adecă a fi prins Lot, fratele său, au numărat din casnicii săi trei sute optsprăzece viteaji și i-au gonit până la Dan.

15. Și împărțându-și soțiile, au năvălit asupra lor noaptea și i-au lovit și i-au gonit până la Hova, carea iaste de-a stânga Damascului.

16. Și au întors toate averile și pre Lot, fratele său, cu averile lui și muierile și norodul.

17. Și au ieșit împăratul sodomleanilor întru întâmpinarea lui, după ce s-au întors de la tăiarea lui Hodorlahomor și a împăraților carii era cu dânsul în valea Savei, carea iaste Valea Împăratului.

18. *Iară Melhisedec, împăratul Salim, aducând pâne și vin, că era preotul lui Dumnezeu celui înalt, *Ov. 7, 1.

19. L-au blagoslovit și au zis: „Blagoslovitu-i Avram lui Dumnezeu celui înalt, Carele au zidit ceriul și pământul.

20. Și blagoslovitu-i Dumnezeul cel înalt, cu a Căruia agiutoriu protivnicii sânt în mânile tale". Și i-au dat lui zăciuale din toate.

21. Și au zis împăratul sodomleanilor cătră Avram: „Dă-mi mie sufletele, cealeaalalte ia-le ție".

22. Carele i-au răspuns: „Rădic mâna mea cătră Domnul, Dumnezeul mieu cel înalt, stăpânitoriu ceriului și al pământului,

23. Că de la o ață de supt streșină până la cureaoa încălțămintei nu oi lua din toate care sânt ale tale, să nu zici: «Eu am îmbogățit pre Avram!», ||

19r 24. Afară din cele ce au mâncat tinerii și părțile bărbaților carii au venit cu mine, Anner, Escol și Mamvre; aceștia or lua părțile sale".

Cap 15

Dumnezeu lui Avram, deznădăjduind de rămășiță, îi făgăduiaște fiiu; căruie crezind Avram, să îndreptează. Și în sămnul făgăduitului pământ, precum i-au poruncit Domnul, aduce jirtfă și înțăleage că va fi neamearnică rămășița sa.

1. Aceastia dară isprăvindu-să, fost-au cuvântul Domnului cătră Avram, prin videnie, zicând: „Nu te teme, Avrame, Eu sânt scutitoriul tău și plata ta mare foarte".

2. Și au zis Avram: „Dumnezeule, ce-m vei da mie? Eu oi trece fără prunci și feciorul ispravnicului casii meale, acesta damasc Eliezer".

3. Și au adaos Avram: „Iară mie nu mi-ei dat sămânță și iată, casnicul mieu va fi moșteanul mieu!"

4. Și îndată cuvântul Domnului au fost cătră dânsul, zicând: „Nu va fi acesta moștanul tău, ci carele va ieși din pântecele tău, pre acela vei avea moștean".

5. Și l-au scos afară și i-au zis: *„Uită-te la ceriu și numără stelele, de poți". Și i-au zis: „Așa va fi sămânța ta". *Râm. 4, 18.

*Râm. 4,3. Galat. 3,6. Iacov 2, 23.

6. *Crezut-au Avram lui Dumnezeu şi i s-au socotit spre dreptate.

7. Şi au zis către el: „Eu, Domnul, Carele te-am scos din Urul haldeilor să-ţi dau pământul acesta să-l stăpâneaşti".

8. Iară el au zis: „Doamne Dumnezeu, de unde pociu şti că-l voi stăpâni?" |

19v

9. Şi răspunzind, Domnul i-au zis: „Ia mie o vacă de trei ani şi o capră tretină şi un berbece de trei ani şi un turture şi un porumb".

*Erim. 24, 18.

10. Carele luând toate acestea, *le-au împărţit pre mijloc şi amândoao părţile împrotiva sa cu partea dinlontru le-au pus; iară paserile nu le-au împărţit.

11. Şi s-au pogorât paserile pre stărvuri şi le apăra Avram.

12. Şi apuind soarele, au căzut somn pre Avram şi groază mare şi întuneacoasă l-au cuprins.

*Fap. 7, 6.

13. Şi i s-au zis: „Să ştii mai înainte cunoscând *că va fi nimearnică sămânţa ta în pământul nu al său şi-i vor supune robiii şi-i vor năcăji ani patru sute.

14. Însă neamul căruia or sluji, Eu l-oi judeca, şi după aceastea or ieşi cu mari averi.

15. Iară tu vei merge la părinţii tăi în pace, petrecut în bune bătrâneaţe.

16. Şi după al patrule neam să vor întoarce aici, că încă nu s-au plinit răutăţile amoreilor până la această vreame".

17. Şi după ce au apus soarele, s-au făcut ceaţă întuneacoasă şi s-au arătat un cuptoriu fumegând şi o candilă de foc trecând pintre despărţirile acealea.

*Sus 12, 7 şi 13, 15. Jos 26, 4. 2 Leg. 34, 4. 3 Împă. 4, 21 2 Par. 9, 26.

18. În zioa aceaea *au făcut Dumnezeu legătură de pace cu Avram, zicându-i: „Săminţiii tale oi da pământul acesta, de la râul Eghiptului până la râul mare Efraft,

19. Chineii şi chinezeii, chidmoneii,

20. Şi hefteii şi feriseii şi Rafaim,

21. Şi amorreii şi hananeii şi ghergheseii şi evuseii. ||

Cap 16

20r

Agar de stăpână-sa, Sarai, să dă lui Avram muiare. Carea zemislind şi pentru aceea pre stăpână-sa urgisind, de la aceieş năcăjindu-să, fuge. Iară din porunca îngerului aceieş supuindu-să, naşte pre Ismail.

1. Iară Sarai, muiarea lui Avram, nu născusă prunci. Ce având o slujnică eghipteancă pe nume Agar,

2. Au zis bărbatului său: „Iată, pre mine m-au închis Domnul, să nu nasc. Întră la slujnica mea, ca doară încai dintr-însa oi lua fiiu". Şi ascultând el rugămintea ei,

3. Au luat pre Agar eghipteanca, slujnica sa, după zeace ani ce începusă a lăcui în pământul Hanaan, şi o au dat bărbatului său muiare.

4. Carele au întrat la dânsa. Iară ea, văzându-să a fi zămislit, au necinstit pre doamnă-sa.

5. Şi au zis Sarai cătră Avram: „Cu nedreptul lucri împotriva mea. Eu ţ-am dat slujnica mea în sânul tău, carea văzând că au zămislit, m-au necinstit. Judece Dumnezeu între mine şi între tine!”

6. Căriia răspunzind Avram: „Iată – au zis – slujnica ta în mâna ta este, fă cu dânsa cumu-ţ place!” Deci năcăjindu-o Sarai, au fugit.

7. Şi găsindu-o îngerul Domnului lângă izvorul apei, în pustietatea carea este în calea Sur, în pustie,

8. Au zis cătră dânsa: „Agar, slujnica Saraii, de unde vii şi încătro mergi?” Carea au răspuns: „Eu fug de la faţa Saraii, doamnei meale”. |

20v 9. Şi i-au zis îngerul Domnului: „Întoarce-te la doamna ta şi te supune supt mâna ei”.

10. Şi iarăş: „Înmulţând – zice – oi înmulţi sământa ta şi nu să va număra pentru mulţimea”.

11. Şi iară: „Iată – zice – ai zămislit şi vei naşte fiiu şi vei chema numele lui Ismail, pentru că au auzit Domnul năcazul tău.

12. Acesta va fi om vrăjmaş, mâna lui asupra tuturor şi mâna tuturor asupra lui şi în prejma tuturor fraţilor săi va înfinge corturile”.

13. Şi au chemat numele Domnului, Carele grăia cătră dânsa: „Tu, Dumnezeule, Carele m-ai văzut!”, că au zis: „Cu adevărat aici am văzut dosul Celui ce m-au văzut pre mine”.

14. Pentru aceea au numit *puţul acela Puţul-Celui-ce-Vieţuiaşte-şi-mă-Vede. Acesta este între Cades şi Varad. *Jos 24, 62.

15. Şi au născut Agar fiiu lui Avram, carele i-au chemat numele lui Ismail.

16. De optzăci şi şasă de ani era Avram când i-au născut lui Agar pre Izmail.

Cap 17

Lui Avram să procitesc făgăduinţele. Lui şi al Saraii li să mută numele. Tăierea împrejur să porunceşte, ca un sămn de pace. Fiiu din Sara să făgăduieşte, împreună cu următorii lui || Ismail, şi Avram plineaşte porunca tăierii împregiur. 21r

1. Iară după ce au început a fi de ani noaozăci şi noao, i s-au arătat lui Domnul şi au zis cătră dânsul: „Eu, Dumnezeu Atotputearnicul! Umblă înnaintea mea şi fii desăvârşit.

2. Şi oi pune aşezământul Mieu de pace între Mine şi între tine şi te voi înmulţi foarte, foarte”.

3. Căzut-au Avram cu faţa la pământ.

4. Şi i-au zis Dumnezeu: „Eu sânt şi aşezemântul Mieu cu tine, *şi vei fi tată a multe neamuri. *Ecli. 44, 20.

5. Nici să va mai chema numele tău Avram, ce te vei chema Avraam, că tată a multe neamuri te-am rânduit. Râm. 4, 17.

6. Şi te voi face a creşte foarte, foarte şi te voi pune în neamuri şi împăraţ din tine or ieşi.

7. Şi oi pune aşezemântul Mieu între Mine şi între tine şi între sământa ta după tine, în rudeniile sale, aşezământ de pace în veci, să fiu Dumnezeul tău şi al săminţiii tale după tine.

8. Şi-ţ voi da ţie şi săminţiii tale pământul nemearniciii tale, tot pământul lui Hanaan, întru moştenire veacinică, şi oi fi Dumnezeul lor”.

21v 9. Şi iară au zis Dumnezeu cătră Avraam: | *„Şi tu dară vei păzi aşezământul Mieu şi sământa ta după tine, în neamurile lor. *Fap. 7, 8.

10 Acesta este aşezământul Mieu, care veţi păzi între Mine şi între voi şi între sământa ta după tine: să va tăia împrejur dintre voi toată partea bărbătească.

11. Şi veţ tăiia împregiur carnea mâdulariului vostru, să fie *spre sămn de pace între Mine şi între voi. *Preo. 12, 3. Luc. 2, 21.

12. Pruncul de opt zile să va tâia împrejur între voi, toată partea bărbătească, în neamurile voastre, precum cel din casă aşea şi cel cumpărat să va tăiia împrejur şi oricarele nu va fi din rudeniia voastră. Râm. 4, 11.

13. Şi va fi aşezământul Mieu în trupul vostru, spre pace vecinică.

14. Partea bărbătească a căruia mădulariu nu va fi tăiat împrejur să va şterge sufletul acela din norodul său, că aşezemântul Mieu înzădarnic l-au făcut”.

15. Şi au zis Dumnezeu cătră Avraam: „Pre Sarai, muiare ta, nu o vei mai chema Sarai, ce Saram.

16. Şi o voi blagoslovi şi dintr-însa voi da ţie fiiu, pre carele îl voi blagoslovi; şi va fi spre neamuri, şi împăraţi noroadelor or răsări dintr-însul”.

17. Căzut-au Avraam pre fața sa și au răs, zicând în inima sa: „Gândeșt doară || că omului de o sută de ani să va naște fiiu? Și Sara, de noaozăci de ani, va naște?" 22r

18. Și au zis cătră Dumnezeu: „Batâr Ismail de ar trăi înaintea Ta".

*Jos 18, 10 și 21, 2.

19. Și au zis Dumnezeu cătră Avraam: *„Sara, muiarea ta, va naște ție fiiu și vei chema numele lui Isac. Și oi pune așezemântul Mieu lui, spre pace veacinică, și sămințiii lui după el.

20. Pentru Ismail încă te-am ascultat. Iată, îl voi blagoslovi și-l voi spori și-l voi înmulți foarte. Doisprăzece povățuitori va naște și-l voi face spre neam mare.

21. Iară așezemântul Mieu l-oi pune la Isaac, carele ți-l va naște Sara întru această vreame în anul următoriu".

22. Și după ce s-au sfârșit cuvântul a grăi cu el, s-au suit Dumnezeu de la Avraam.

23. Și au luat Avraam pre Ismail, fiiul său, și pre toț cei din casa sa și pre toți cari-i cumpărase, toată partea bărbătească din toț bărbații casii sale, și au tâiat împregiur mădulariul trupului lor îndată într-acea zi, precum i-au fost poruncit Dumnezău.

24. Avraam era de ani noaozeci și noao când ș-au tăiat împrejur trupul său.

25. Și Ismail, fiiul său, treisprăzece ani au fost plinit în vreamea tăierii sale împrejur. |

26. Întru aceieș zi s-au tăiat împrejur Avraam și Ismail, fiiul lui. 22v

27. Și toț bărbații casii sale, precum cei născuț în casă-i, așa și cei cumpăraț și nimearnicii așijderea s-au tâiat împrejur.

Cap 18

Trei îngeri Avraam cu sălaș cuprinde. Fiiu din Sara i să făgăduiește, carea pentru aceea râzând, să înfruntă. Mistuirea sodomlenilor să vestește, pentru carii Avraam de multe ori să roagă.

*Ovrei 13, 2.

1. Și i s-au arătat lui Domnul [*]în valea Mamvrei, șezind în ușa umbrariului său, în zăduhul zilii.

2. Și, rădicându-ș ochii, i s-au arătat lui trei bărbaț stând aproape de dânsul, pre carii văzându-i, au alergat întru-ntimpinarea lor din ușa umbrariului și li s-au închinat la pământ.

3. Și au zis: „Doamne, de am aflat har în ochii Tăi, nu trece sluga Ta!

4. Ce oi aduce puțintea apă și vă spălaț picioarele și vă odihniț supt copaciu.

5. Și oi pune o bucătură de pâne și vă întăriț inima voastră, după aceea veț trece, că pentru aceea v-aț întors la sluga voastră". Carii au zis: „Fă precum ai grăit!"

6. Grăbit-au Avraam în umbrariu la Sara și i-au zis: „Grăbește, trei măsuri de făină mestecă și fă pâni supt cărbuni!" ||

7. Iară el au alergat la ciurdă și au adus de-acolo un vițăl foarte tinăr și bun și l-au dat slujii, carele au grăbit și l-au fiert. 23r

8. Și au luat unt și lapte și vițălul carele l-au fost fiert și l-au pus înaintea lor. Iară el sta lăngă dânșii supt copaciu.

9. Și după ce mâncase, au zis cătră dânsul: „Unde este Sara, muierea ta?" El au răspuns: „Iată, în umbrariu este".

*Sus 17, 19. Jos 21, 1. Râm. 9, 9.

10. Căruie au zis: *„Întorcându-mă, oi veni la tine într-această vreame, având viață, și va avea fiiu Sara, muierea ta". Carea auzind, Sara au râs după ușa cortului.

11. Și era amândoi bătrâni și vechi de zile și încetase Sarei a-i fi cele femeiești.

*1 Petru 3,6.

12. Carea au râs într-ascuns, zicând: „După ce am îmbătrânit, *și domnul mieu vechiu este, oi sluji desfătării?"

13. Și au zis Dumnezeu cătră Avraam: „Pentru ce au râs Sara, zicând: «Au doară adevărat voiu naște, vechie fiind?»

14. Au doară lui Dumnezeu este ceva cu greu? Precum am zis, Mă voi întoarce le tine într-aceastaș vreame, urmând viața, și va avea Sara fiiu".

15. Tăgăduit-au Sara, zicând: „N-am râs!", fiind înfricoșată. Iară Domnul: „Nu-i așa – au zis – ce ai râs!"

16. Și sculându-să de acolo, bărbații ș-au îndreptat | ochii d-asupra Sodomului; și Avraam mergea împreună, petrecându-i. 23v

17. Și au zis Domnul: „Au doară voi putea ascunde de cătră Avraam cele ce oi să fac,

*Sus 12, 3. Jos 22, 18.

18. Deacă va să fie neam mare și tare foarte și într-însul trăbuie [*]*să să blagoslovească* toate neamurile pământului?

19. Că știu că s-au poruncit fiilor săi și casii sale după sine să păzască calea Domnului și să facă judecată și dreptate, să aducă Domnul pentru Avraam toate care au grăit cătră dânsul".

20. Şi au zis Domnul: „Strâgarea Sodomului şi a Gomorului s-au înmulţit şi păcatul lor s-au îngreuiat foarte.
21. Pogorî-Mă-voi şi voi vedea de cumva strigarea carea au venit la Mine cu fapta o au plinit; au nu este aşa, să ştiu”.
22. Şi s-au întors de acolo şi s-au dus în Sodom, iară Avraam încă sta înaintea Domnului.
23. Şi apropiindu-să, au zis: „Au doară vei pierde dreptul cu cel necredincios?
24. De or fi cincizăci drepţ în cetate, peri-or împreună? Şi nu vei ierta locului aceluie pentru cinzeci drepţi de or fi într-însul?
25. Nu fie la Tine să faci lucrul acesta şi să ucizi dreptul cu necredinciosul şi să fie dreptul ca necredinciosul! Nu-i a Ta aceasta! Carele judeci tot pământul, nicidecum vei face || 24r judecata aceasta!”
26. Şi au zis Domnul cătră dânsul: „De oi găsi în Sodom cincizăci drepţ în mijlocul cetăţii, oi ierta a tot locul pentru dânşii”.
27. Şi, răspunzind, Avraam au zis: „Dacă o dată am început, oi grăi cătră Domnu mieu, fiind praf şi cenuşe.
28. Dară de să vor găsi cu cinci mai puţin de cincizăci drepţ, şterge-vei pentru patruzeci şi cinci toată cetatea?” Şi au zis: „Nu oi şterge, de oi găsi acolo patruzeci şi cinci”.
29. Şi iară au grăit cătră Dânsul: „Dară de să vor găsi acolo patruzăci, ce vei face?” Au zis: „Nu o voi lovi, pentru patruzăci”.
30. „Rogu-Te – au zis – să nu Te mânii, Doamne, de oi grăi: dară de să vor găsi acolo treizeci?” Au răspuns: „Nu oi face, de oi găsi acolo treizeci”.
31. „Deaca o dată – au zis – am început, oi grăi cătră Domnul mieu: dară de să vor găsi acolo doaozeci?” Au zis: „Nu-i voi ucide, pentru doaozeci”.
32. „Rogu-te – au zis – să nu Te mânii, Doamne, de oi mai grăi încă o dată: dară de să vor afla acolo zece?” Şi au zis: „Nu-i voi şterge, pentru zece”.
33. Şi s-au dus Domnul, după ce au încetat a grăi cătră Avraam; şi el s-au întors la locul său.

Cap 19

Lot, cuprinzind în sălaş pre îngeri, de la sodomleni să asupreaşte. Cu muiarea şi cu doao fete scoţindu-să de la arderea Sodomului, muiarea în cale o pierde. Şi după aceea, îmbătat fiind, | 24v cu amândoao fetele, neştiind, s-au amestecat, de unde s-au născut moavitenii şi ammonitenii.

1. Şi au venit doi îngeri în Sodom, sara, şi *şezind Lot în poarta cetăţii. Carele văzindu-i, s-au sculat şi au mers întru-ntimpinare lor şi s-au închinat cu faţa la pământ.
2. Şi au zis: „Rogu-mă, domnilor, abateţi-vă la casa slujii voastre şi rămâneţ acolo. Spălaţi-vă picioarele şi la dimineaţă veţi merge în calea voastră”. Carii au zis: „Nicidecum, ce în uliţă vom rămânea”.
3. I-au silit pre ei cu de-adinsul să să abată la el şi, întrând în casa lui, au făcut uspăţ şi au copt azimă şi au mâncat.

*Ovr. 13, 2.

4. Iară mai înainte de-a să culca, bărbaţii cetăţii au încungiurat casa, de la prunc până la bătrân, tot norodul împreună.

5. Şi au chemat pre Lot şi i-au zis lui: „Unde sânt bărbaţii carii au întrat la tine noaptea? Scoate-i afară, să ne mestecăm cu ei!”

6. Ieşind la ei, Lot, închizând napoi uşa, au zis:

7. „Nu, rogu-vă, fraţii miei, nu faceţ răutatea aceasta!

8. Am doao feate carele încă n-au cunoscut bărbat. Le voi scoate la voi şi vă slujiţ rău cu dănsele, precum vă va plăcea, numai bărbaţilor acestora nice un rău să le faceţi, că au întrat supt umbra streşinii meale”.

9. Iară ei au zis: „Pasă încolo!” Şi iarăş: „ Întrat-ai – au zis – ca un nimearnic, au doară să ne judeci? || Pre tine, dară, însuţ mai vârtos decât pre aceşte vom căzni”. *Şi silea pre Lot foarte tare şi era aproape să rumpă uşa. 25r

*2 Petr. 2, 8.

10. Şi iată, ş-au întins mâna bărbaţii şi au dus înlăuntru la sine pre Lot şi au închis uşa.

11. Şi pre ceia carii era afară *i-au lovit cu urbire, de la cel mai mic pănă la cel mai mare, aşa, de nu putea afla uşa.

*Înţălep. 19, 16. [19, 17].

12. Şi au zis către Lot: „Ai pre cineava de ai tăi aici? Jinere sau feciori sau feate, toţ carii sânt ai tăi scoate-i din cetatea aceasta.

13. Că om şterge locul acesta, pentru că au crescut strâgarea lor înaintea Domnului, Carele ne-au triimis să-i pierdem”.

14. Şi ieşind, Lot au grăit către ginerii săi, carii era să ia fetele lui, şi le-au zis: „Sculaţi-vă, ieşiţ din locul acesta, că va şterge Dumnezeu cetate aceasta”. Şi li s-au văzut lor ca cum s-ar juca vorbind.

15. Şi fiind dimineaţă, îl siliia îngerii zicând: „Scoală, ie-ţ muiarea şi doao feate care ai, să nu pieri şi tu aşijderea în răutate cetăţii”.

16. Îndoindu-să el, l-au apucat de mână, şi pre muiarea lui şi doao featele lui, pentru că Domnul îl cruţa pre el.

17. *Şi l-au scos şi l-au pus afară de cetate şi acolo au grăit către dânsul, zicând: „Mântuiaşte-ţ sufletul tău! Să nu te uiţ îndărăpt, nici să stai undeva împrejur, ce în munte scapă, să nu pieri şi tu | împreună”. 25v

*Înţălep. 10, 6.

18. Şi au zis Lot către dânşii: „Rogu-Te, Domnul mieu!

19. Deacă au aflat sluga Ta har înaintea Ta şi ai mărit mila Ta carea ai făcut cu mine, de mi-ai mântuit sufletul mieu, nici mă pociu în munte mântui, ca să nu mă cuprinză răul şi să moriu.

20. Este cetatea aceasta în prejmă, la care pociu fugi, mititea, şi mă voi mântui într-însa. Au doară nu-i mititea? Şi va trăi sufletul mieu”.

21. Şi au zis către dânsul: „Iată, şi într-aceasta am priimit rugăciunea ta şi nu voi mistui cetate pentru care ai grăit.

22. *Grăbeaşte şi te mântuiaşte acolo, că nu oi putea face ceva până vei întra acolo”. Pentru aceea s-au chemat numele cetăţii aceiia Sigor.

*Înţălep. 10, 6.

23. Soarele au ieşit prăste pământ şi Lot au întrat în Sigor.

24. *Iară Domnul au pluat preste Sodom şi preste Gomor piiatră pucioasă şi foc de la Domnul din ceriu.

25. Şi au mistuit cetăţile aceste şi tot ţinutul împrejur, pre toţ lăcuitorii cetăţilor şi toate verdeţile pământului.

26. *Şi uitându-să muiarea lui înapoi, s-au întors în stălp de sare.

27. Iară Avraam, sculându-să demineaţa, unde stătusă *întâi cu Domnul,

28. S-au uitat la Sodom şi la Gomorr şi la tot pământul ţinutului aceluia şi au văzut înălţindu-să para de la pământ ca fumul cuptoriului.

29. Că mistuind Domnul cetăţile ţinutului aceluia, ş-au adus aminte de Avraam şi au slobozit pre Lot || din perirea cetăţilor în care lăcuise. 26r

*2 Leage 29, 23. Isaie 13, 19. Ierim. 50, 40. Iezec. 16, 49. Osie 11, 8. Amos 4, 11. *Luc. 17, 28. Iuda 7. Luc. 17, 32. *Sus 18, 1.

30. Şi s-au suit Lot din Sigor şi au rămas în munte şi doao feate a lui cu dânsul (că s-au temut a rămânea în Sigor) şi au râmas în peşteră el şi doao feate a lui cu dânsul.

31. Şi au zis cea mai mare către cea mai mică: „Tatăl nostru bătrân este şi nici un bărbat au rămas pre pământ carele să poată întra la noi, după obiceaiu a tot pământul.

32. Vino să-l îmbătăm cu vin şi să durmim cu dânsul, să ţinem din tatăl nostru sămânţa”.

33. Şi au dat tătâne-său vin în noaptea aceea şi au întrat cea mai mare şi au durmit cu tată-său. Iară el n-au simţit nici când s-au culcat fata, nici când s-au sculat.

34. Şi a doao zi au zis cea mai mare către cea mai mică: „Iată, am dormit ieri cu tatăl mieu. Să-i dăm lui vin de băut şi în ceastă noapte şi vei dormi cu el, să ţinem sămânţa din tatăl nost”.

35.Şi au dat şi într-aceea noapte tătâne-său vin de beut şi, întrând fata cea mai mică, au dormit cu dânsul. Şi nici atunci au simţit când s-au culcat sau când s-au sculat ea.

36. Şi au zămislit doao fete a lui Lot din tatâl său.

37. Şi au născut cea mai mare fiiu şi i-au chemat numele lui Moav. Acesta este tatăl moavitenilor pănă în zioa de acum.

26v 38. Şi cea mai mică au născut fiiu şi i-au chemat nume|le lui Ammon, adecă *fiiul norodului mieu.* Acesta iaste tatăl ammonitenilor până astăzi.

Cap 20

Lui Avraam, în Ghirari nimernicind, îi ia muiarea împăratul; carea, din porunca Domnului, cu mari daruri, neatinsă i să întoarce. Şi rugându-să Avraam, să sănătoşază casa împăratului.

1. Mergând de acolo Avraam spre ameazăzi, au lăcuit între Cadis şi Sur şi au nimernicit în Ghirariu.

2. Şi au zis despre Sara, muiarea sa: „Sora mea iaste". Şi au trimis Avimeleh, împăratul Ghirarei, şi o au luat.

3. Şi au venit Dumnezeu la Avimeleh prin somn, noapte, şi i-au zis: „Iată, vei muri pentru muiarea carea o ai luat, că are bărbat".

4. Iară Avimeleh nu s-au fost atins de ea şi au zis: „Doamne, au doară neamul neştiut şi drept vei ucide?

5. Au nu însuş mi-au zis: «Sora mea este!» şi ea au zis: «Fratele mieu este!» În nepriceperea inimii meale şi curăţie mânilor meale am făcut aceasta".

6. Şi au zis cătră el Dumnezeu: „Şi Eu ştiu că cu inimă nepricepută ai făcut şi pentru aceea te-am păzit să nu păcătuieşti împrotiva Mea şi nu te-am slobozit să te atingi de dânsa.

7. Acum, dară, întoarce bărbatului său muiarea, că proroc iaste şi să va ruga pentru tine şi vei trâi. Iară de nu vei vrea a o întoarce, să ştii că cu moarte vei muri tu şi toate ale tale".

8. Şi îndată, de noapte sculându-să Avimeleh, au chemat pre toţ slujitorii săi şi au grăit toate cuvintele aceste în ureachile lor şi s-au temut toţ bărbaţii foarte. ||

27r 9. Şi au chemat Avimeleh şi pre Avraam şi i-au zis: „Ce ai făcut noao? Ce am păcătuit împrotiva ta de-ai adus spre mine şi spre împărăţie mea păcat mare? Care nu trăbuia să faci, ne-ai făcut noao".

10. Şi iarăş, ponosluind, au zis: „Ce ai văzut să faci aceasta?"

11. Răspuns-au Avraam: „Am gândit în mine, zicând: «De cumva nu este frica lui Dumnezeu în locul acesta şi mă vor ucide pentru muiarea mea?»

12. Şi, într-alt chip, cu adevărat şi sora mea este, *fiica tătânea-mieu, iară nu fiica maicii meale, şi o am luat muiare.

*Sus 12, 13.

13. Iară după ce m-au scos Dumnezeu din casa tătâne-mieu, am zis cătră dânsa: «Această milă vei face cu mine: în tot locul la carele om întra, vei zice că sint fratele tău»".

*Jos 21, 23.

14. *Şi au luat Avimeleh oi şi boi şi sluji şi slujnice şi au dat lui Avraam. Şi i-au întors lui Sara, muiarea sa.

15. Şi au zis: „Pământul înainte voastră este, oriunde îț va plăcea, lăcuiaște!"

16. Iară Sarei au zis: „Iată, o mie de arginț am dat fratelui tău. Aceasta va fi ţie învălitoare ochilor către toț carii sânt cu tine și ori încătro vei merge și-ți adă aminte că ai fost prinsă".

17. Și rugându-să Avraam, au sănătoșit Dumnezeu pre Avimeleh și muiarea și slujile lui şi au născut.

18. Că închisese Domnul tot pântecele casii lui Avimeleh pentru Sara, muiarea lui Avraam.

Cap 21

Să naşte Isac, să taie împrejur, să înţarcă. Iară Ismail cu mumâ-sa să scoate din casă, în pustii trăitoriu. Avimeleh cu Avraam legătură de pace prin giurământ face. |

*Sus 17, 19 și 18, 10.

1. Și au cercetat Domnul pre Sara, precum i-au fost făgăduit, *şi au plinit ceale ce au grăit. 27v

*Gal. 4, 23. Ovr. 11,11.

2. Şi au zămislit *şi au născut fiiu la bătrineaţele sale, în vreamea carea mai nainte îi zisease Dumnezeu.

3. Şi au chemat Avraam numele fiiului său, carele i-au născut Sara, Isaac.

*Sus 17,10. Math 1, 2.

4. Şi l-au tăiat împrejur a opta zi, *precum îi poruncisă Dumnezeu.

5. Fiind de ani o sută, că într-această vârsta tătânea-său s-au născut Isaac,

6. Şi au zis Sara: „Râs mi-au făcut Dumnezeu, oricine va auzi va râde cu mine!"

7. Şi iarăş au zis: „Cine, auzind, va crede lui Avraam că Sara apleacă fiiu, carele i l-au născut acum, în bătrineațe?"

8. Şi au crescut pruncul şi s-au înțărcat. Şi au făcut Avraam mare uspățu în zioa înțărcării lui.

9. Şi văzind Sara pre fiiul eghiptencii Agar jucându-să cu Isaac, fiiul său, au zis către Avraam:

*Gal. 4, 30.

10. *„Leapădă slujnica aceasta și fiiul ei, că nu va fi moștean fiiul slujnicii cu fiiul meu, Isaac!"

11. Cu greu au luat aceasta Avraam pentru fiiul său.

*Râm. 9, 7. Ovr. 11, 18.

12. Căruia i-au zis Dumnezeu: „Nu-ţ pară ţie aspru despre copil şi despre slujnica ta. Toate care ţ-au zis ţie Sara, ascultă glasul ei. *Că în Isaac să va chema ţie sămânţă.

13. Ce şi fiiul slujnicii îl voi face în neam mare, că sămânța ta este".

14. Şi s-au sculat Avraam dimineață şi luând pâne şi un foiu de apă le-au pus pre umerele ei || şi i-au dat copilul şi o au slobozit. Carea mergând, rătăciia prin pustiia Versaviei. 28r

15. Şi sfârşindu-să apa din foiu, au leapedat copilul supt un copaciu care era acolo.

16. Şi s-au dus şi au şezut în prejmă, departe cât poate arunca arcul, că zicea: „Nu voi vedea copilul murind!" Şi şezind în prejmă, ș-au râdicat glasul său și au plâns.

17. Şi au ascultat Dumnezeu glasul copilului şi au chemat îngerul lui Dumnezeu pe Agar din ceriu, zicând: „Ce faci, Agar? Nu te teame, că au ascultat Dumnezeu glasul copilului din locul în carele iaste.

18. Scoală, ia pruncul şi ţâne mâna lui, că în neam mare l-oi face".

19. Şi i-au deşchis ochii Dumnezeu, carea vâzind un puțu de apă, s-au dus şi au împlut foiul şi au dat pruncului să bea.

20. Şi au fost cu el, carele au crescut şi au petrecut în pustie şi s-au făcut tinăr săgetătoriu.

21. Şi au lăcuit în pustiia Faran şi i-au luat lui mumă-sa muiare din pământul Eghiptului.

22. Într-aceeaş vreame au zis Avimeleh şi Ficol, căpitanul oastei lui, către Avraam: „Dumnezeu cu tine este în toate care faci.

*Sus, 20, 14.

23. Joară dară pre Dumnezeu să nu-m strâci mie și rămășițelor meale și rudeniii meale, ce după mila *carea ț-am făcut ție, îm vei face mie și pământului în carele ai petrecut nimernic".

24. Şi au zis Avraam: „Eu oi jura!"

25. Şi au înfruntat pre Avimeleh pentru puțul apei carele cu putearea l-au fost luat slujitorii | lui. 28v

26. Şi au râspuns Avimeleh: „N-am ştiut cine au făcut aceasta; ce nici tu nu mi-ai spus şi eu n-am auzit fără astăzi".

27. Şi au luat Avraam oi şi boi şi au dat lui Avimeleh şi au lovit amândoi legătură de pace.

28. Şi au pus Avraam şepte miele din turmă deoparte.

29. Căruia au zis Avimeleh: „Ce-i să faci cu aceşte şepte miele care le-ai pus deoparte?"

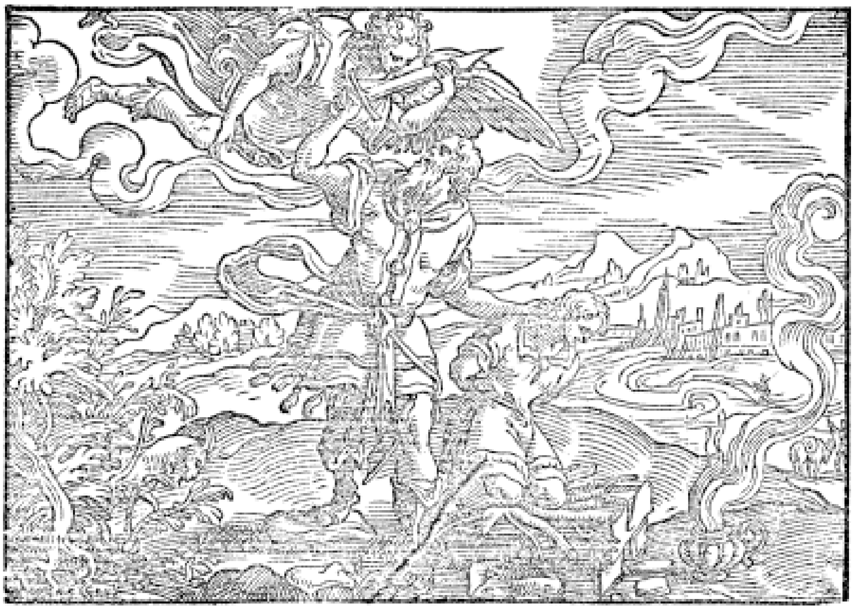
30. Iară el: „Şepte – au zis – miele vei lua din mâna mea, să-m fie în mărturie că eu am săpat puţul acesta".

31. Pentru aceea s-au cheamat locul acela Versavie, că acolo amândoi au jurat.

32. Şi au făcut aşezemânt de pace pentru Puţul Jurământului.

33. Şi s-au sculat Avimeleh şi Ficol, căpitanul oastei lui, şi s-au întors în pământul palistineanilor. Iară Avraam au sădit tufe în Versavia şi au chemat acolo numele Domnului Dumnezeu celui veacinic.

34. Şi au fost lucrătoriu pământului palestineanilor zile multe.

Cap 22

Credinţa şi ascultarea lui Avraam prin poruncita jertfirea fiiului său să cearcă, ce de jertfirea lui să opreşte de la înger şi făgăduinţele pentru această aleasă ascultare i să întăresc. Şi feciorii lui Nahor, frate lui Avraam, să numără.

1. Care după ce s-au isprăvit, *au ispitit Dumnezeu pre Avraam şi au zis cătră dânsul: „Avraam, Avraam!" Iară el au râspuns: „Iată eu!" — *Iudit 8, 22 [23]. Ovr. 11, 17.

2. Zis-au lui: „Ia pre fiiul tău cel unul născut, carele iubeşti, Isaac, şi te du la 29r pământul vedeniei şi acolo îl vei aduce jirtfă pre un munte || carele îţi voi arăta".

3. Deci sculându-să Avraam de noapte, ş-au aşternut asinul, ducând cu sine doi tineri şi pre Isaac, fiiul său. Şi tăind leamne pentru jirtfă, s-au dus la locul care-i poruncisă Dumnezeu.

4. Iară a triia zi, râdicându-ş ochii, au văzut locul departe.

5. Şi au zis cătră copiii săi: „Aşteptaţ aici cu asinul! Eu şi pruncul, până acolo grăbind, după ce ne vom închina, ne vom întoarce la voi".

6. Şi au luat leamneale ceale de jirtfă şi le-au pus pre Isaac, fiiul său. Iară el purta în mâni foc şi cuţit. Şi mergând amândoi împreună,

7. Au zis Isaac tătânea-său: „Tatăl mieu!" Iară el au răspuns: „Ce ţi-i voia, fiiule?" „Iată – zice – foc şi leamne. Unde iaste jertva arderii de tot?"

8. Şi au zis Avraam: „Dumnezeu Îş va găti Şie jirtva arderii, fiiul mieu!" Şi mergea aseminea.

9. Şi au venit la locul carele-i arătasă Dumnezeu, în carele au zidit oltariu şi au pus leamne preste el. Şi legând pre Isaac, fiiul său, l-au pus pre oltariu, deasupra leamnealor.

10. [*]Şi au întins mâna şi au luat cuţitul, să jertfuiască pre fiiul său. — *Iac. 3, 31 [2, 21].

11. Şi iată, îngerul Domnului din ceriu au strâgat, zicând: „Avraam, Avraam!" Carele au răspuns: „Iată eu!"

12. Şi i-au zis lui: „Nu-ţ întinde mâna ta spre prunc, nici să-i faci lui ceva. Acuma am cunoscut că te temi de Dumnezeu şi n-ai îngăduit unuia născut, fiiului tău, pentru Mine".

29v 13. Rădicat-au Avraam ochii săi şi au văzut dinnapoi | un berbece încurcat cu coarnele între tufe zăcând, carele luându-l, l-au adus jertvă pentru fiiu.

14. Și au chemat numele locului aceluia Domnul Veade, de unde pănă astăzi să zice în munte „Domnul-va-Vedea”.

15. Și au chemat îngerul Domnului pre Avraam a doao oară din ceriu, zicând:

*Psal. 104, 9. Ecli. 44, 21. 1Maca. 2, 52. Luca 1, 73. Ovrei 6, 13, 17. *Sus 12, 3 și 18, 18. Jos 26, 4. Ecli. 44, 25. Fap. 3, 15 [25].

16 *„Pre Mine însumi M-am jurat – zice Domnul – pentru că ai făcut aceasta și n-ai părtinit fiiului tău, unuia născut, pentru Mine.

17. Te voi blagoslovi și voi înmulți sămânța ta ca stelele ceriului și ca năsipul carele este în țărmurile mării. Stăpâni-va sămânța ta porțile vrăjmașilor săi.

18. *Și să vor blagoslovi în sămânța ta toate neamurile pământului, pentru că ai ascultat de glasul Mieu”.

19. Întorsu-s-au Avraam la copiii săi și au mers în Versavia împreună; și au lăcuit acolo.

20. Aceste așa fiind, au venit veste lui Avraam că și Milha ar fi născut fii lui Nahor, fratelui său,

21. Pre Hus, întâiul născut, și pre Vuz, fratele lui, și pre Camuil, tatul sireanilor,

22. Și pre Caset și Azav și Felda și Iedlaf,

23. Și Vathuil, din careale s-au născut Reveca. Acești opt i-au născut Milha lui Nahor, fratelui Avraam.

24. Iară țiitoarea lui, pre nume Roma, au născut pre Taveiu și Gaam și Tahas și Maaha.

Cap 23

Sara, muiarea, să plânge și în peștără îndoită, carea || Avraam de la Efron cu țarina o au cumpărat, să îngroapă. 30r

1. Și au trăit Sara ani o sută doaozeci și șepte.

2. Și au murit în cetatea Arvei, carea iaste Evron, în pământul Hanaan; și au venit Avraam să o plăngă și să o jeluiască.

3. Și sculându-să de la slujba îngropării, au grăit cătră feciorii lui Heth, zicând:

[4]. „Nimearnic sânt și strein la voi; dați-m loc de îngropăciune cu voi, să îngrop mortul mieu”.

5. Răspuns-au feciorii lui Heth, zicând:

6. „Ascultă-ne pre noi, doamne, căpetenia lui Dumnezeu ești la noi. În mormânturile noastre ceale alease îngroapă mortul tău și nime nu te va putea opri să nu îngropi în mormântul lui mortul tău”.

7. Sculatu-s-au Avraam și s-au închinat norodului pământului, feciorilor, adecă lui Heth.

8. Și au zis cătră dânșii: „De place sufletului vostru să îngrop mortul mieu, ascultați-mă și vă rugaț pentru mine lui Efron, fiiu lui Sior,

9. Să-m dea peșterea îndoită carea are în marginea țarinii sale, cu prețu cuvios; înaintea voastră o deaie mie spre moșiia îngropării”.

10. Și lăcuia Efron în mijlocul fiilor lui Heth. Și au răspuns Efron cătră Avraam, auzind toți carii întra pre poarta cetății aceiia, zicând:

11. „Nicidecum aşa oi face, domnul mieu, ce mai vârtos tu ascultă ce grâiesc: ţarina ţie o dau şi peşterea care este într-însa, înaintea fiilor norodului mieu. Îngroapă mortul tău".
12.Închinatu-s-au Avraam înaintea norodului pământului, |
30v 13. Şi au grăit câtră Efron, stând împrejur gloata: „Rogu-te, ascultă-mă pre mine: da-ţ-oi bani pentru ţarină; priimeaşte-i şi aşa voi îngropa mortul mieu într-însa".
14. Şi au răspuns Efron:
15. „Domnul mieu, ascultă-mă: pământul carele pofteşti patru sute de sicle de argint plăteşte. Acesta-i preţul între mine şi între tine. Ce câtu-i acesta? Îngroapă-ţ mortul tău!"
16. Carea auzind Avraam, au pus banii carii au poftit Efron, auzind feciorii lui Heth, sicle de argint patru sute, bani aleşi curători.
17. Şi s-au întărit ţarina oarecând a lui Efron, în carea era peşterea îndoită, despre Mamvri, cu peşterea împreună şi toţ copacii lui, în toate hotarăle lui prinprejur,
18. Lui Avraam spre moştenire, văzând fiiul lui Heth şi toţ carii întra pre poartă cetăţii aceiia.
19. Şi aşa au îngropat Avraam pre Sara, muiarea sa, în peşterea ţarinii îndoită, care privea spre Mamvri; *aceasta este Hevron, în pământul Hanaan. *Jos 35, 27.
20. Şi s-au întărit ţarina şi groapa carea era într-însa lui Avraam, spre moştenirea mormântului, de la feciorii lui Heth.

Cap 24

31r *Sluga lui Avraam, de la dânsul giurându-să şi la Mesopotamia a cerca muiarea lui Isaac | | trimiţându-să, prin sâmn de la Dumnezeu cerut află pre Rebeca şi, cu voia părinţilor şi a frate-său şi cu a sa, o aduce la Isaac, carea el o ia muiare şi aşea, după moartea mânea-sa, ia mângâiare.*

1. Şi era Avraam bătrân şi de multe zile; şi Domnul între toate îl blagoslovisă.
2. Şi au zis cătră sluga cea mai veache a casii sale, carele era pus preste toate averile sale: *„Pune mâna ta supt coapsăle meale, *Jos 47, 29.
3. Să te jur pre Domnul, Dumnezeul ceriului şi al pământului, să nu iai muiare feciorului mieu dintre fetele cananeilor, între carii lăcuiesc,
4. Ci la pământul şi la rudeniia mea te du şi de acolo ia muiare fiiului mieu, Isaac".
5. Răspuns-au sluga: „De nu va vrea muiarea a veni cu mine la pământul acesta, au doară datoriu oi fi a duce pre fiiul tău la locul din carele ai ieşit tu?"
6. Şi au zis Avraam: „Păzeaşte, ca nu cândva să duci pre fiiul mieu acolo!
7. Domnul, Dumnezeul ceriului, Carele m-au adus din casa tătâne-mieu şi din pământul naşterii meale, Carele mi-au grăit şi S-au jurat mie, zicând: *«Sămânţii tale voi da pământul acesta!», El va trimite îngerul Său înaintea ta şi vei lua de acolo muiare fiiului mieu. *Sus 12, 7 şi 13, 15 şi 15, 18. Jos 26, 4.
8. Iară de nu va vrea muiarea a veni cu tine, nu vei fi datoriu jurământului, numai fiiul mieu să nu-l duci acolo".
31v 9. Şi au pus sluga mâna supt coapsa lui Avraam, | domnului său, şi i-au jurat lui pre vorba aceasta.
10. Şi au luat zeace cămile din ciurda domnului său şi s-au dus, din toate averile lui purtând cu sine. Şi purcezind, au mers în Mesopotamia, la cetatea Nahor.
11. Şi aşezând cămilele afară de oraş, lângă puţul cel de apă, sara, în vreamea când ies muierile să scoaţă apă, au zis:
12. „Doamne, Dumnezeul domnului mieu, Avraam, întâmpină-mă astăzi, rogu-mă şi fă milă cu domnul mieu, Avraam.
13. Iată, eu stau lângă fântâna apei şi featele lăcuitorilor cetăţii aceştie vor ieşi să scoaţă apă.
14. Deci fecioara căria eu oi zice: «Pleacă veadra ta, să beau!» şi ea va răspunde: «Bea! Încă şi cămilelor tale oi da de beut!», aceasta este carea o ai gătit slujii Tale, Isaac, şi prin aceasta oi înţăleage că ai făcut milă cu domnul mieu".
15. Încă nu plinise cuvintele în sâne şi iată, Reveca ieşise, fata lui Vathuil, feciorului Melhei, muierii lui Nahor, frate lui Avraam, având vadră în spatele sale.
16. Fată mândră foarte şi fecioară foarte frumoasă şi necunoscută de bărbat. Şi să pogorâse la fântână şi împluse vadra şi să întorcea.
17. Şi au mers întru-ntâmpinare ei sluga şi au zis: „Puţintea apă de beut dâ-m mie din vadra ta!"
18. Carea au răspuns: „Bea, domnul mieu!" Şi îndată au plecat vadra spre braţăle sale şi i-au dat lui de beut.
19. Şi bând el, au adaos: „Încă şi cămilelor tale oi scoate apă, până or bea toate". | |

20. Și vărsând vadra în scocuri, s-au întors la puț să scoață apă și scoțind, au dat tuturor cămilelor. 32r

21. Iară el să uita la ea tăcând, vrând a ști de cumva nărocită cale ei va fi făcut Domnul au nu.

22. Și după ce au beut cămilele, au scos omul cercei de aur trăgând doi sicli și atâța covriji trăgând zeace sicli.

23. Și au zis cătră dânsa: „A cui ești, fecioară, spune-m? Iaste în casa tătâne-tău loc de râmas?"

24. Carea au râspuns: „Fata lui Vathuil sânt, a feciorului Milhei, carele i l-au născut Nahor".

25. Și au adaos, zicând: „Și paie și fân mult iaste la noi și loc mare de râmas.

26. Și s-au plecat omul și s-au închinat Domnului,

27. Zicând: „Bine e cuvântat Domnul, Dumnezeul domnului mieu, Avraam, Carele n-ai ascuns mila și adevărul Său de la domnul mieu și pre cale dreaptă m-au dus în casa fratelui domnului mieu".

28. Și au alergat fecioara și au vestit în casa mânea-sa toate câte au zis.

29. Și avea Reveca un frate pe nume Lavan, carele grăbind au ieșit la om, unde era fântâna.

30. Și vâzind cerceii și covrigii la mânile soru-sa și auzind toate cuvintele vestindu-să: „Aceasta mi-au grăit omul!", au venit la om, carele sta lângă cămile și aproape de fântâna apei.

31. Și au zis cătră dânsul: „Întră, blagoslovitul Domnului! Căci stai afară? Ț-am gătit casă și loc cămilelor".

32. Și l-au dus în sălaș și au descărcat cămilele | și au dat paie și fân și apă spre spălarea piciorelor lui și a bărbaților carii venisă cu dânsul. 32v

33. Și s-au pus înaintea lui pâne. Carele au zis: „N-oi mânca pănă nu-m voi grăi vorba". Răspuns-au lui: „Grăiește!"

34. Iară el: „Sluga – zice – a lui Avraam sânt.

35. Și Domnul au blagoslovit pre domnul mieu foarte și s-au mărit. Și i-au dat oi și boi și argint și aur, sluji și slujnice, cămile și asini.

36. Și au născut Sara, muiare domnului mieu, fiiu domnului mieu în bătrâneațele sale și i-au dat lui toate cele ce avea.

37. Și m-au jurat domnul mieu, zicând: «Nu vei lua muiare fiiului mieu din fetele cananeilor, într-a cărora pământ lăcuiesc.

38. Ce vei merge la casa tătâne-mieu și din rudeniia mea vei lua muiare fiiului mieu».

39. Iară eu am râspuns domnului mieu: «Dară de nu va vrea a veni cu mine muiarea?»

40. Domnul au zis: «Înaintea Căruia umblu va trimite îngerul Său cu tine și va îndrepta calea ta și vei lua muiare fiiului mieu din rudenia mea și din casa părintelui mieu.

41. Nevinovat vei fi de blăstămul mieu dacă vei veni la frățiile meale și nu ț-or da».

42. Deci astăzi am venit la fântâna apei și am zis: «Doamne, Dumnezeul domnului mieu, Avraam, de ai îndreptat calea mea în carea acum umblu,

43. Iată, stau lângă fântâna apei și ver| |gura carea va ieși să scoață apă va auzi de la mine: «Dă-mi puțintică apă să beau din vadra ta!», 33r

44. Și-mi va zice: «Și tu bea și cămilelor tale oi scoate!», aceasta este muiarea carea o au gătit Domnul fiiului domnului mieu.

45. Și socotind acestea în mine tăcând, s-au arătat Reveca venind cu vadra carea o purta în spate și s-au pogorât la fântână și au scos apă. Și am zis cătră dânsa: «Dă-mi puțintel a bea!».

46.Carea grăbind, au luat vadra de pre umăr și mi-au zis: «Și tu bea și cămilelor tale voi da de beut». Beut-am și au adăpat cămilele.

47. Și o am întrebat și am zis: «A cui fată ești?» Carea au răspuns: «Fata lui Vaftuil sânt, a feciorului Nahor, carele i l-au născut Milha». Și i-am acățat cercei spre podoaba feții ei și covrigi am pus în mânile ei.

48. Și, plecându-mă, m-am închinat Domnului, mulțămind Domnului, Dumnezeului domnului mieu, Avraam, carele m-au dus pre cale dreaptă, să iau fecioara fratelui domnului mieu fiiului său.

49. Pentru aceaea, de faceț milă și adevăr cu domnul mieu, spuneți-m, iară de vă place alta, și aceasta îm spuneți, să mărg spre dreapta sau spre stânga".

50. Și au răspuns Lavan și Vathuil: „De la Domnul au ieșit cuvântul; nu putem, afară de plăcerea Lui, altceva a grăi cu tine.

51. Iată, Reveca înaintea ta este, ia-o și mergi și fie muiarea fiiului domnului tău, precum au grăit Domnul". |

33v 52. Carea auzind sluga lui Avraam, căzind la pământ, s-au închinat Domnului.

53. Şi scoţind vasăle ceale de argint şi de aur şi veşmintele, le-au dat Revecii cinste; şi fraţilor ei şi mânea-sa daruri le-au dat.

54. Făcând ospăţu, mâncând împreună şi bând, au rămas acolo. Iară demineaţă, sculându-să, au grăit sluga: „Sloboziţi-mă să mârg la domnul mieu!"

55. Şi au răspuns fraţii ei şi muma: „Rămâie fecioara încai zece zile la noi şi după aceea va purceade".

56. „Nu mă oprireţ – au zis – că Domnul au îndreptat calea mea. Sloboziţi-mă să merg la domnul mieu!"

57. Şi au zis: „Să chemâm fecioara şi să cercăm vrerea ei".

58. Şi chemată venind, o au întrebat: „Vrei a mere cu omul acesta?" Carea au zis: „Oi mearge!"

59. Şi o au slobozit pre ea şi doica ei şi sluga lui Avraam şi pre soţiile lui,

60. Poftind norocire surorii sale şi zicând: „Sora noastră eşti, creşte în mie de mii şi să stăpânească sămânţa ta porţile vrăjmaşilor săi".

61. Deci Reveca şi slujnicile ei, încălecând cămilele, au urmat după om, carele grabnic să întorcea la domnul său.

62. Şi într-aceea vreame să preumbla Isaac pre calea carea duce la puţ, *a căruia nume este A-Celui-ce-Este-şi-Vede, că lăcuia despre amiazăzi. *Sus 16, 14.

63. Şi ieşise spre gândire la câmp, plecându-să zioa, şi, rădicându-şi ochii, au văzut cămilele venind departe.

34r 64. Şi Reveca, vâzind pre Isaac, s-au pogorât || de pre cămilă,

65. Şi au zis către slugă: „Ce omu-i cela ce vine pre câmp întru întâmpinarea noastră?" Şi i-au zis: „Acesta este domnul mieu". Iară ea, luând degrabă platoşea, s-au acoperit.

66. Iară sluga toate care făcusă le-au spus lui Isaac,

67. Carele o au dus în sălaşul Sarei, maicii sale, şi o au luat muiare; şi într-atâta o au iubit, cât durearea carea luase din moartea maicii sale o au stămpărat.

Cap 25

Avraam, la mulţ fii din Chitura născuţi, împarte averi. Şi lâsând lui Isaac moştenirea, moare. Şi Izmail, după ce au născut doisprăzece povăţuitori, moare. Lui Isaac, rugându-să pentru stearpa muiarea sa, i să nasc gemenii Isav şi Iacov, a cărora cel mai mare vinde celui mai mic naşterea dintâi.

1. Iară Avraam au luat altă muiare, pre nume Chitura, 1 Par. 1, 32.

2. Carea i-au născut pre Zamran şi Iecsan şi Madan şi Madian şi Iesvoc şi Sus.

3. Şi Iecsan au născut pre Sava şi Dadan. Feciorii lui Dadan au fost Asurim şi Latusim şi Laomim.

4. Iară din Madian au răsărit Efa şi Ofer şi Enoc şi Avida şi Eldaa, toţi aceşte feciorii Chiturei.

34v 5. Şi au dat Avraam toate carea moştenisea | lui Isaac.

6. Iară feciorilor ţiitoarelor le-au împărţit darur şi i-au despărţit de către Isaac, fiiul său, încă el trăind, spre partea de către răsărit.

7. Şi au fost zilele vieţii lui Avraam ani o sută şeptezăci şi cinci.

8. Şi slăbind, au murit în bătrâneaţă bune şi de vârstă adâncă şi plin de zile; şi s-au adaos la norodul său.

9. Şi l-au îngropat Isaac şi Izmail, fiii săi, în peaşterea îndoită, care este în ţarina lui Efron, feciorului Sior Hetheului, din prejma Mamvrei,

10. Carea luase de la feciorii lui Heth. Acolo s-au îngropat el şi Sara, muiare lui.

11. Şi după moartea lui au blagoslovit Domnul pre Isaac, fiiul lui, carele lăcuia lângă puţ pre nume A-Celui-ce-Este-şi-Vede.

12. Acestea sânt neamurile lui Ismail, feciorului Avraam, carele i-au născut Agar, eghipteanca, slujnica Sarii.

13. Şi aceaste sânt numele feciorilor lui, în numirile şi în neamurile sale: *întâiul născut, Ismail, Navaioth, apoi Chidar şi Adveil şi Mavsam, *1 Par. 1, 29.

14. Şi Masma şi Duma şi Massa,

15. Hador şi Thema şi Iethur şi Nafis şi Chidma.

16. Aceştia sânt feciorii lui Ismail şi aceastea numele prin coşteile şi oraşele lor, doaosprăzăce căpetenii a neamurilor sale.

17. Și au fost anii vieții lui Ismail o sută treizeci și șepte și, slăbind, au murit și s-au adaos la norodul său. | |

18. Și au lăcuit de la Hevila până la Sur, carea să uită spre Eghipt celor ce întră spre Asiria. În vederea tuturor fraților săi au murit. 35r

19. Și aceastea sânt neamurile lui Isaac, fiiului Avraam: Avraam au născut pre Isaac,

20. Care fiind de ani patruzeci, au luat muiare pre Reveca, fata lui Vathuil, siriianului din Mesopotamia, sora lui Lavan.

21. Și s-au rugat Isaac Domnului pentru muiarea sa, căci era stearpă; Carele l-au ascultat și au dat zămislire Revecii.

22. Ci să certa împreună în pântecele ei copilașii; carea au zis: „Deacă era să-m fie mie așa, ce lipsă era a zămisli?" Și s-au dus să întreabe pre Domnul.

*Râm. 9, 10.

23. Carele, râspunzind, au zis: *„Doao neamuri sânt în pântecele tău și doao noroade din pântecele tău să vor împărți; și norod pre norod va învinge și cel mai mare va sluji celui mai mic".

24. Vreamea nașterii venise și iată, geamân în păntecele ei s-au aflat.

*Osie 12, 3.
**Math 1,2.

25. *Carele au ieșit dintâi era roșiu și tot ca pealea păros; și s-au chemat numele lui Isav. **Îndată altul ieșind, ținea cu mâna talpa frate-său; pentru aceea l-au chemat Iacov.

26. De ani șasăzăci era Isaac când i s-au născut pruncșorii.

27. Carii crescând, Isav au fost știut vânătoriu și om de câmp lucrătoriu; iară Iacov, bărbat curat, lăcuia în corturi. |

28. Isaac iubiia pre Isav, căci din vânatul lui mânca, și Răveca iubiia pre Iacov. 35v

29. Și au fert Iacov mâncare, la carele venind Isav din câmp, ostenit,

*Avd. 1
Ovr. 12, 16.

30. Au zis: „Dă-m din fiertura aceastā roșietecă, că foarte sânt ostenit". Pentru care pricină s-au chemat numele lui Edom.*

31. Căruia au zis Iacov: „Vinde-m nașterea ta cea dintâi!"

32. El au râspuns : „Iată, moriu! Ce-m va folosi mie nașterea dintâie?"

33. Zis-au Iacov: „Joară-m, dară!" Și s-au jurat lui Isav și i-au vândut nașterea dintâiu.

34. Și așa, luând pânea și mâncarea de linte, au mâncat și au beut și s-au dus, puțin socotind că vânduse nașterea dintăi.

Cap 26

Isaac pentru foametea nimernicind în Gherara, după ce au luat făgăduința pământului și blagosloveniia sămînției, să înfruntă de la Avimeleh, căci au zis că Reveca i-i soră. Și certându-să pentru puțuri păstorii lor, Avimeleh cu Isaac lovește legătură de pace. Isav îș ia muiari.

1. Și fiind foamete pre pământ, după nerodirea ceaea ce să întâmplase în zilele lui Avraam, s-au dus Isaac la Avimeleh, împăratul palestineanilor, în Gherara.

2. Și i s-au arătat Domnul și au zis: „Nu te pogorî în Eghipet, ci te odihnește în pământul carele oi zice ție.

*Sus 12, 7
și 15, 18.
*Sus 12, 3 și 18,
18 și 22, 17.
*Jos 28, 14.

3. Și nimernicește într-însul și oi fi cu tine și te voi blagoslovi, că ție și sămînțiii tale | | oi da toate ținuturile acestea, *plinind jurământul care am făgăduit lui Avraam, tătâne-tău. 36r

4. Și voi înmulți sămânța ta ca stelele ceriului și oi da rămășițălor tale toate ținuturile aceastea, *și *să vor blagoslovi* în sămânța ta toate neamurile pământului,

5. Pentru că au ascultat Avraam de glasul Mieu și au păzit * poruncile Meale și țărămoniile și legile le-au ținut".

6. Și au râmas Isaac în Gherara.

7. Carele întrebându-să de bărbații locului aceluia despre muiarea sa, au răspuns: „Sora mea este!", că să temea a mărturisi că i-ar fi soț de căsătorie, gândind ca nu cumva să-l ucigă pentru frumseațea ei.

8. Și trecând multe zile și acolea zebovind, uitându-să Avimeleh, împăratul palestineanilor, prin fereastră, l-au văzut jucându-să cu Reveca, muiarea sa.

9. Și chemându-l, i-au zis: „Chiar iaste că muiare ta iaste. Căci ai mințit că ți-i sor?" Răspuns-au: „M-am temut să nu moriu pentru dânsa".

10. Și au zis Avimeleh: „Pentru ce ne-ai înșelat? S-ar fi putut mesteca oricarele din norod cu muiarea ta și ar fi fost adus spre noi mare păcat". Și au poruncit la tot norodul, zicând:

11. „Care să va atinge de muiarea omului acestuia cu moarte va muri!"

12. Și au sămânat Isaac în pământul acela și au aflat într-acela an însutit; și l-au blagoslovit Dumnezeu.

13. Și s-au îngăzdăcit omul și mergea sporind și crescând, până ce s-au făcut mare foarte.

14. Și Și au avut moșteniri de oi și de ciurde și multă familie. Pentru aceasta pizmuindu-i palestineanii, |

36v 15. Toate puțurile carele săpase slujile tătânea-său, Avraam, în vreamea aceaea le-au astupat, împlându-le cu năsip,

16. Într- atâta, cât însuș Avimeleh au zis cătră Isaac: „Du-te de la noi, că te-ai făcut mai putearnic decât noi foarte!"

17. Și el, pogorând să vie la râpejunea Gherarei și să lăcuiască acolo,

18. Iară au săpat alte puțuri, carele săpase slujile tătânea-său, Avraam, și carele, murind el, oarecând le-au fost astupat filisteii; și le-au chemat cu aceleaș nume cu carele mai nainte tatâl său le-au fost chemat.

19. Și au săpat în răpejune și au aflat apă vie.

20. Ce și acolo certare au fost despre păstorii Gherarii împrotiva păstorilor lui Isaac, zicând: „A noastră iaste apa!" Pentru care pricină numele puțului, dintr-acea întâmplare, l-au chemat Năpaste.

21. Și au săpat și altul. Și pentru acela încă s-au prigonit; și l-au chemat Neprietenii.

22. Purcezind de acolo, au săpat alt puț, pentru carele nu s-au sfădit; deci i-au chemat numele lui Lățime, zicând: „Acum ne-au lățit Domnul și ne-au făcut a crește pre pământ".

23. Și s-au suit din locul acela în Versavia,

24. Unde i s-au arătat Domnul într-acea noapte, zicând: „Eu sânt Dumnezeul lui Avraam, tătânea-tău. Nu te teame, că Eu sânt cu tine. Blagoslovi-te-voi și oi înmulți sămânța ta, pentru sluga Mea, Avraam!"

25. Și au zidit acolo oltariu și, chemând numele Domnului, au întins cortul și au poruncit slujilor sale să sape puț. ||

37r 26. La care loc venind din Gherara Avimeleh și Ohozath, priiatinul lui, și Ficol, povățuitoriul ostașilor,

27. Le-au grăit lor Isaac: „Ce aț venit la mine, la omul carele aț urât și l-aț gonit de la voi?"

28. Carii au răspuns: „Văzut-am a fi cu tine Domnul și pentru aceea noi am zis să fie jurământ între noi și să facem legătură de pace,

29. Să nu ne faci noao ceva rău , precum și noi nimic dintre ale tale am atins, nici am făcut ce te-ar vătăma, ci cu pace te-am slobozit, sporit din blagoslovenia Domnului".

30. Și le-au făcut lor uspăț și, după mâncare și băutură,

31. Sculându-să demineață, s-au jurat loruși unii altora; și i-au slobozit pre ei Isaac în pace la locul său.

32. Și, iată, au venit într-acea zi slujile lui Isaac, vestindu-l despre puțul carele l-au fost săpat și zicând: „Am aflat apă!"

33. Pentru aceea l-au chemat Prisosință. Și numele cetății s-au pus Versavie, până într-această zi.

34. Iară Isav, de ani patruzăci fiind, ș-au luat muiare pre Iudith, fata lui Veir hefteului, și pre Vasemath, fata lui Elon, aceluiaș loc.

35. *Carele amândoao întristasă sufletul lui Isaac și al Revecii. *Jos 27, 46.

Cap 27

Iacov, cu sfatul maică-sa, ia blagoslovenie în locul lui Isav, de la a cui mânie a fugi și a merge în Haram, la Lavan, să îndeamnă de maică-sa.

1 . Și au îmbătrinit Isaac și i s-au împăinginat ochii lui și nu putea vedea. Și au chemat pre Isav, | feciorul său cel mai mare, și i-au zis: „Fiiul mieu!" Carele au răspuns:

37v

„Iată eu!"

2. Căruia tatăl: „Vezi – zice – că am îmbătrânit și nu știu zioa morții meale.

3. Ia-ț armele tale, tulba și arcul și ieși afară și vânând ceva,

4. Fă-m dintr-însul fiertură precum știi că-m place și-m adă să mânc, și să te blagoslovească sufletul mieu mai înainte de a muri".

5. Care auzind Reveca, și ducându-să el în câmp să plinească porunca tătânea-său,

6. Au zis fiiului său, Iacov: „Auzit-am pre tatăl tău grăind cu Isav, fratele tău, și zicându-i:

7. «Adă-mi din vănatul tău și fă mâncare, să mânc și să te blagoslovesc înaintea Domnului, până n-oi muri».

8. Acum dară, fiiul mieu, ascultă sfatul mieu,

9. Şi mârgând la turmă, adă-mi doi iezi foarte buni, să fac dintr-înşii mâncare tătâne-tău, de carele bucuros mâncă.
10. Carele după ce le vei duce şi va mânca, să te blagoslovească mai nainte pănă nu va muri".
11. Căriia el i-au răspuns: „Ştii că Isav, fratele mieu, iaste om păros, şi eu, neated.
12. De mă va pipăi tatăl mieu şi va simţi, mă tem să nu gândească că am vrut să-l înşel şi să aducă asupra mea blăstăm în loc de blagoslovenie".
13. Cătră carele mumă-sa: „Asupra mea să fie – au zis – acest blăstăm, fiiul mieu, numai ascultă glasul mieu şi, mergând, adă ce am zis".
14. Mers-au şi au adus şi au dat mâne-sa. Gătit-au ea bucate, precum ştiia pre tată-său că iubeaşte, ||
15. Şi cu hainele lui Isav cele mai bune care le avea la sine l-au îmbrăcat. 38r
16. Şi cu pielcelele iezilor i-au înfăşurat mânile şi i-au acoperit goliciunea grumazului.
17. Şi i-au dat mâncarea, şi pânile care le-au fost copt le-au dat.
18. Carele înlontru ducându-le, au zis: „Tatăl mieu!" Iară el au răspuns: „Auz! Cine eşti tu, fiiul mieu?"
19. Şi au zis Iacov: „Eu sânt întâiul născutul tău, Isav. Făcut-am precum mi-ai poruncit. Scoală, şez şi mâncă din vânatul mieu, să mă blagoslovească sufletul tău".
20. Şi iară Isaac, cătră fiiul său: „Cum – au zis – aşa curund ai putut găsi, fiiul mieu?" Carele au râspuns: „Voia lui Dumnezeu au fost să-m iasă curând înainte ce vream".
21. Şi au zis Isaac: „Apropie-te încoace, să te pipăiesc, fiiul mieu, şi să cerc de eşti tu fiiul mieu, Isav, au nu".
22. Apropiiatu-s-au el la tată-său şi, pipăindu-l, au zis Isaac: „Glasul, adecă, glasul lui Iacov iaste, iară mânile, mânile sânt a lui Isav".
23. Şi nu l-au cunoscut pre el, că mânile păroasă asămănarea celui mai mare arătase. Deci blagoslovindu-l,
24. Au zis: „Tu eşti fiiul mieu Isav?" Răspuns-au: „Eu sânt!"
25. Iară el: „Adă-mi – au zis – bucatele din vânatul tău, fiiul mieu, să te blagoslovească sufletul mieu". Carele aduse, mâncându-le, i-au dat lui şi vin, carele bându-l,
26. Au zis cătră dânsul: „Apropie-te la mine şi-m dă sărutare, fiiul mieu!"
27. Apropiiatu-s-au şi l-au sărutat. Şi îndată, simţind mirosul veşmintelor lui, blagoslovindu-l, au zis: „Iată, mirosul fiiului mieu ca mirosul ţarinii pline, carea | o au blagoslovit Domnul. 38v
28. Dea-ţ ţie Dumnezeu din rooa ceriului şi din grăsimea pământului îndestulare de grâu şi de vin.
29. Şi să-ţ slujască noroadele şi să ţi să închine neamurile; să fii domn fraţilor tăi şi să să închine înaintea ta feciorii maicii tale. Cine te va blestema fie el blestemat; şi cine te va blagoslovi de blagoslovenie să să umple".
30. De-abiia plinise Isaac vorba şi, ieşind Iacov afară, au venit Isav.
31. Şi bucatele fierte din vânat le-au adus tătâni-său, zicând: „Scoală, tată-mieu, şi mâncă din vânatul fiiului tău, să mă blagoslovească sufletul tău!"
32. Şi i-au zis Isaac: „Dară cine eşti tu?" Carele au râspuns: „Eu sânt fiiul tău întâiul născut, Isav".
33. Spâimântatu-s-au Isaac cu spaimă mare foarte şi, mai mult decât să poate creade minunându-să, au zis: „Cine, dară, au fost acela carele de mult vănatul prins mi-au adus şi am mâncat din toate mai înainte, până ce ai venit tu şi l-am blagoslovit şi va fi blagoslovit?"
34. Auzind Isav vorba tâtânea-său, au răgnit cu strigare mare şi înfricoşat au zis: „Blagosloveaşte-mă şi pre mine, tatăl mieu!"
35. Carele au zis: „Venit-au frăţinul tău cu înşelăciune şi au luat blagoslovenia ta".
36. Iară el au adaos: „Drept s-au chemat numele lui Iacov, că iată, a doua oară m-au înşelat: *naşterea mea cea dintâiu mai nainte o au luat, şi acum a doua oară blagoslovenia mea o au apucat!" Şi iarăşi cătră tată-său: „Au doară n-ai mai ţinut – au zis – şi mie blagoslovenie?"

*Sus 25, 34.

37. Răspuns-au Isaac: „Stăpân ţie l-am rânduit, şi pe toţ || fraţii lui i-am supus slujbei lui; cu grâu şi cu vin l-am întemeaiat. Şi ţie, după aceaste, fiiul mieu, mai mult ce ţ-oi face?" 39r
38. Căruia Isav: „Au doară – i-au zis – numai o blagoslovenie ai, tată? Blagosloveşte-mă şi pre mine, rogu-mă!" Şi plângând el cu ţipăt mare,
39. I s-au făcut milă lui Isaac şi au zis cătră dânsul: *„În grăsimea pământului şi în roao ceriului de sus,

*Ovr. 11, 20.

40. Va fi blagoslovenia ta. Cu sabia vei trăi şi frăţinea-tău vei sluji; şi va veni vreamea cănd vei surpa şi vei dezlega jugul lui de pre grumazii tăi".
41. Şi urâsă pururea Isav pre Iacov pentru blagoslovenia cu carea l-au fost blagoslovit tată-său, şi au zis întru inima sa: *„Veni-vor zilele plângerii tatălui mieu şi oi ucide pre Iacov, fratele mieu!"

*Avd. stih 20 [10].

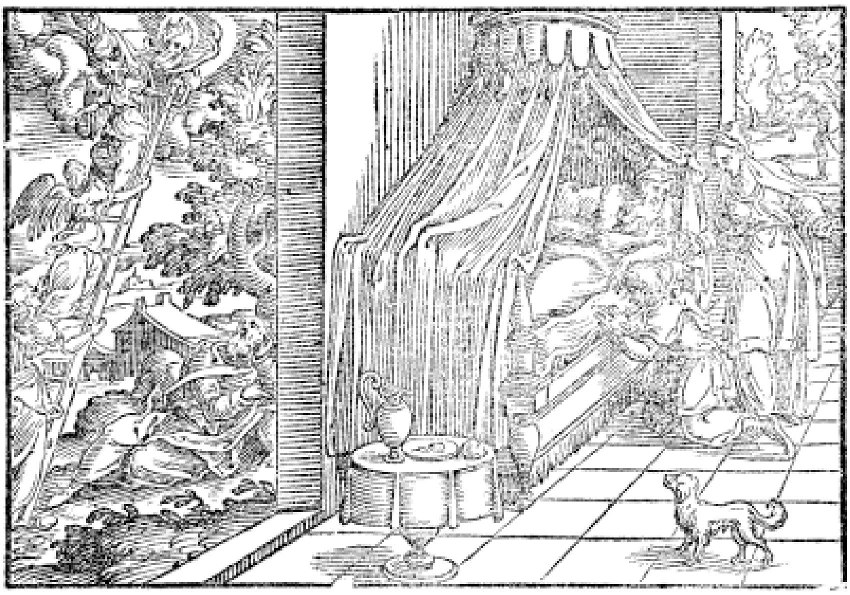
42. Vestitu-s-au aceaste la Reveca, carea trimiţind şi chemând pre Iacov, fiiul său, au zis către dinsul: „Iată, Isav, fratele tău, să laudă că te va ucide.
43. Acum, dară, fiiul mieu, ascultă glasul mieu şi, sculându-te, fugi la fratele mieu Lavan, , în Haran.
44. Şi vei lăcui cu dânsul în puţineale zile, pănă să va alina urgiia fratelui tău,
45. Şi va înceta mânia lui şi să va uita de ceale ce ai făcut împrotiva lui. După aceea oi trimite şi te voi aduce de acolo aici. Căci să mă sărăcesc de amândoi fiii într-o zi?"
46. *Şi au zis Reveca cătră Isaac: „Greu mi-i vieţii meale pentru fetele lui Hith! De va lua Iacov muiare din ruda locului acestuia, nu vreau a trăi".

*Sus 25, 35.

Cap 28

39v *Iacov, după ce au luat de la tată-său blagoslovenie, trecând în Mesopotamia, veade în vis scara de carea să răzima Domnul. Şi luând despre pământ şi despre | sporirea săminţiii făgăduinţa, deşteaptându-să, făgăduinţă Domnului făgăduieşte.*

1 . Şi au chemat Isaac pre Iacov şi l-au blagoslovit şi i-au poruncit, zicând: „Să nu iai muiare din neamul Hanaan!
2 . Ci treci şi mergi în Mesopotamia Siriii, la casa lui Vathuil, tatâl mâni-ta, şi ia ţie de acolo muiare, din fetele lui Lavan , unchiului tău.
3. Iar Dumnezeu Atotputearnicul să te blagoslovească şi să te crească şi să te înmulţască, să fii spre gloatele noroadelor.

4. Şi să-ţ dea ţie blagosloveniile lui Avraam, şi săminţiii tale după tine, să stăpâneaşti pământul nimearniciii tale, care au făgăduit moşului tău".
5. *Şi slobozindu-l pre el Isaac, purcezind au venit în Mesopotamie Siriii, la Lavan , fiiul lui Vathuil sireanul, fratele Revecii, maicii sale.

*Sus 12, 12.

6. Şi vâzind Isav că au blagoslovit tată-său pre Iacov şi l-au trimis în Mesopotamia Sirei să-ş ia de acolo muiare şi cum că după blagoslovenie i-au poruncit, zicând: „Nu vei lua muiare din fetele lui Hanaan!"
7. Şi cum că, ascutând Iacov poruncile tătânea-său, s-au dus în Siria,
8. Şi cunoscând că nu s-ar fi uitând bucuros tată-său spre fetele Hanaan,
9. S-au dus la Ismail şi au luat muiare, fără de ceale ce mai înainte avea, pre Mahelift, fata lui Ismail, feciorului Avraam, sora lui Navath.
10. Deci ieşind Iacov din Versavia, mergea în Haran.

11. Şi venind la oarecare loc şi vrând într-însul a să odihni după apusul soarelui, au luat din pietrile carele zăcea şi puind supt capul său, au dormit într-acelaş loc. ||

40r
12. Şi au văzut în somn o scară stând pre pământ şi vărful ei să atingea de ceriu şi îngerii lui Dumnezeu suindu-să şi pogorându-să pre dânsa,

*Jos 35, 1 şi 48, 3.
13. Şi pre Domnul răzimat de scară, zicându-i lui: *„Eu sânt Domnul, Dumnezeul lui Avraam, tătânea-tău, şi Dumnezeul lui Isaac. Pământul în carele dormi ţie ţi l-oi da şi săminţiii tale.

*2 Leg. 12,20 şi 19, 8. **Sus 26, 4.
14. Şi va fi sământa ta ca năsipul pământului; *lăţi-te-vei spre răsărit şi spre apus, spre meazănoapte şi spre amiazăzi. ***Şi să vor blagoslovi* întru tine şi întru sământa ta toate neamurile pământului.

15. Şi voi fi păzitoriul tău ori încătro vei mearge şi te voi întoarce la pământul acesta; nici te voi lăsa până oi plini toate care am zis".

16. Şi deşteptându-să Iacov din somn, au zis: „Adevărat, Domnul este în locul acesta, şi eu nu ştiiam!"

17. Şi spăimântându-să: „Câtu-i de înfricoşat – au zis – locul acesta! Nu-i altăceva aceasta, fără casa Domnului şi poarta ceriului".

*Jos 31, 13.
18. Şi sculându-să Iacov dimineaţă, au luat piatra carea o pusase supt capul său şi o au rădicat în stâlp, *turnând deasupra untdeleamn.

19. Şi au chemat numele cetăţii Vethil, care mai înainte să chema Luza.

20. Şi au făgăduit făgăduinţă, zicând: „De va fi Dumnezeu cu mine şi mă va păzi în calea prin carea eu umblu şi-m va da mie pâne de mâncat şi haină de îmbrăcat,

21. Şi mă voi întoarce în pace la casa tătânea-mieu, îmi va fi mie Domnul spre Dumnezeu.

22. Şi piatra aceasta carea o am rădicat în stâlp să va chema casa Domnului şi din toate care-m vei da mie, zăciuiele Ţ-oi aduce".

Cap 29 |

40v
Iacov, de la Lavan cuprins, pentru Rahil, fata lui, după togmală şepte ani slujeşte. Apoi cu hiclenie pre Liia supuindu-i, alţ şapte ani pentru aceaieş a plini să sileaşte. Şi Rahil stearpă fiind, Liia patru fii naşte.

1. Şi purcezind Iacov, au venit spre răsărit.

2. Şi au văzut un puţu în cămp şi trei turme de oi zăcând pre lângă el, că dintr-acela să adăpa dobitoacele; şi gura lui să acoperiia cu o piiatră mare.

3. Şi era obiceaiu să să rădice piatra până s-or adăpa toate turmele oilor, şi iară să să puie spre gura puţului.

4. Şi au zis cătră păstori: „Fraţilor, de unde sânteţ?" Carii au răspuns: „Din Haram".

5. Pre carii întrebându-i: „Au doară – au zis – cunoaşteţ pre Lavan, feciorul lui Nahor?" Zis-au: „Cunoaştem".

6. „Sănătos iaste?", au zis. „Trăieşte", au răspuns. „Iată, Rahil, fata lui, vine cu turma sa".

7. Şi au zis Iacov: „Încă mai iaste mult din zi, nice-i vreamea să să întoarne la staule turmele. Daţ mai înainte oilor să bea şi aşa le întoarceţ la păşune".

8. Carii au răspuns: „Nu putem până nu s-or aduna toate dobitoacele şi să răsturnăm piatra de pre gura puţului, să adăpăm turmele".

9. Încă vorbiia, şi iată, Rahil vinea cu oile tătânea-său, că ea păştea turma.

10. Carea văzindu-o Iacov şi ştiindu-o a-i fi vară primare, şi oile a lui Lavan, unchiu-său, au răsturnat piatra cu carea să închidea puţul.

11. Şi adăpând turma, o au sărutat; şi râdicând glas, au plâns.

41r
12. Şi i-au spus că-i fratele tătânea-său şi fecio||rul Revecii. Iară ea, grăbind, au vestit tătâne-său.

13. Carele, auzind că au venit Iacov, fiiul soru-sa, au alergat întru întâmpinarea lui şi l-au îmbrăţişat şi, sărutându-l, l-au dus în casa sa. Şi după ce au înţăles pricina călătoriii,

14. Au râspuns: „Gura mea eşti şi trupul mieu!" Şi după ce s-au plinit o lună de zile,

15. I-au zis: „Au doară că-m eşti frate, în dar îm vei sluji? Spune-m, ce plată vei lua?"

16. Şi avea doao feate: numele ceii mai mari Liia, iară cea mai mică să chema Rahil.

17. Ci Liia era cu ochii urduroşi, Rahil înfrămsăţată la faţă şi împodobită la vedeare.

18. Carea iubindu-o, Iacov au zis: „Oi sluji ţie pentru Rahil, fecioara ta cea mai mică, şeapte ani".

19. Răspuns-au Lavan : „Mai bine ieste să ţi-o dau ţie decât altui bărbat. Rămâi la mine!"

20. Şi au slujit Iacov pentru Rahil şepte ani; şi i să vedea a fi zile puţine pentru mărimea dragostii.

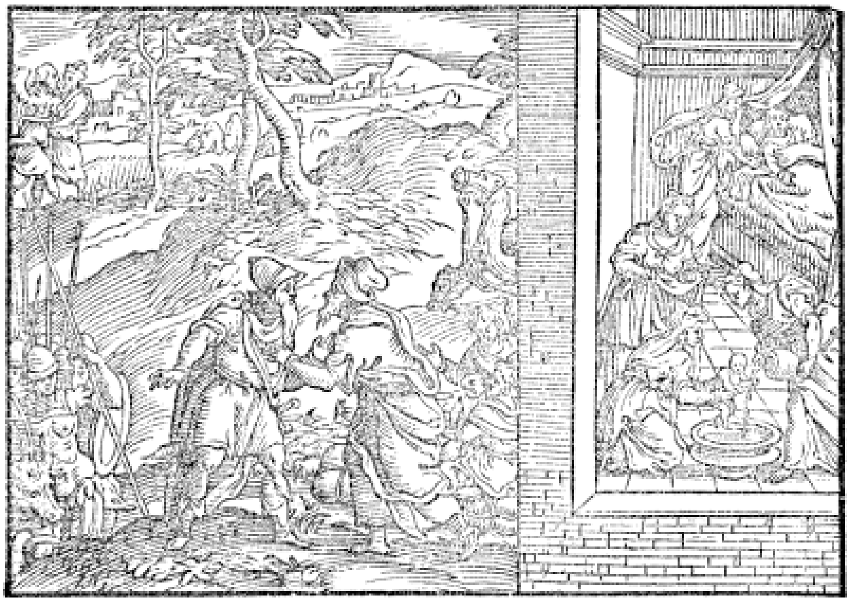
21. Şi au zis cătră Lavan : „Dă-m muiarea mea, că vreamea s-au plinit, să întru la dânsa!"
22. Carele chemând mulţime multă de prietini la uspăţ, au făcut nuntă.
23. Şi sara au băgat la el pre Liia, fata sa,
24. Dând slujnică featei pre Zelfa. La carea întrând Iacov după obiceaiu, făcându-să dimineaţă, au văzut pre Liia.
25. Şi au zis cătră socru-său: „Ce ai vrut a face? Au nu pentru Rahil ţ-am slujit? Pentru ce m-ai înşelat?" |
41v 26. Răspuns-au Lavan : „Nu este obiceaiu la locul nostru să să mărite mai înainte ceale mai mici.
27. Plineaşte săptămâna zilelor aceştii împreunări şi aceasta încă ţi-o voi da pentru lucrul ce-m vei sluji alţ şepte ani".
28. S-au odihnit plăcut. Şi treacând săptămâna, au luat pre Rahil muiare,
29. Căriia tată-său i-au fost dat pre Valam slujnică.
30. Şi aşa, dobândind dorita nuntă, au mai iubit pre a doua decât pre cea dintâi, slujind la el alţi şeapte ani.
31. Şi vâzând Domnul că ureaşte pre Liia, i-au deschis pântecele ei, rămâind soru-sa stearpă.
32. Carea zămislind, au născut fiiu şi au chemat numele lui Ruvim, zicând: „Văzut-au Domnul smerenia mea; acum mă va iubi bărbatul mieu".
33. Şi iară au zămislit şi au născut fiiu şi au zis: „Pentru că m-au auzit auzit Domnul a fi urgisită, mi-au dat şi acesta". Şi au chemat numele lui Simeon.
34. Şi au zămislit a triia şi au născut alt fiiu şi au zis: „Şi acum mi să va împreuna bărbatul mieu, pentru că i-am născut trei fii". Şi pentru aceaea au chemat numele lui Levi.
35. A patra au zămislit şi au născut fiiu şi au zis: „Acum mă voi mărturisi Domnului!" *Şi pentru aceasta l-au chemat Iuda. Şi au încetat de a naşte.

*Math. 1, 2.

Cap 30

Rahil stearpă fiind şi Liia a naşte încetând, slujnicele sale bărbatului le dau, carele fieştecarea câte doi feciori dobândesc. Fără de carii Liia alţ doi şi o fată naşte, iară Rahil pre Iosif; carii născuţ fiind, Lavan de simbrie să togmeşte cu Iacov, carele aşea mult să îmbogăţeşte.

42r 1. Şi văzându-să Rahil a fi neroditoare, au pizmuit || surorii sale şi au zis bărbatului său: „Dă-m prunci, iară de nu, oi muri!"
2. Căriia mânios au răspuns Iacov: „Au doară eu în loc de Dumnezeu sânt, Carele ţ-au luat roada pântecelui?"
3. Iară ea: „Am – au zis – slujnica Vala. Întră la dânsa, să nască spre genunchele meale şi să am dintr-însa fiiu".
4. Şi i-au dat lui pre Valam soţ. Carea,
5. Întrând la dânsa bărbatul, au zămislit şi au născut fiiu.
6. Şi au zis Rahil: „Judecatu-mi-au mie Domnul şi au ascultat glasul mieu, dându-mi fiiu". Şi pentru aceaea i-au chemat numele lui Dan.
7. Şi iară zămislind Vala, au născut altul,
8. Pentru carele au zis Rahil: „Asămânatu-m-au Dumnezeu cu soru-mea şi m-am întărit". Şi l-au chemat Nefthali.
9. Simţindu-să Liia a fi încetat de-a naşte, pre Zelfa, slujnica sa, o au dat bărbatului.
10. Carea, după zămislire, născând fiiu,
11. Au zis: „Norocite!" Şi pentru aceaea au chemat numele lui Gad.
12. Şi au născut Zelfa altul.
13. Şi au zis Liia: „Aceasta e spre fericirea mea, că fericită mă vor zice muierile". Pentru aceea l-au chemat Asir.
14. Şi ieşind Ruvin în vreamea săcerişului de grâu la câmp, au aflat mandragori, cari i-au dat mânea-sa Liei. Şi au zis Rahil: „Dă-m partea din mandragoriile fiiului tău!"
15. Ea au răspuns: „Puţin ţi să pare ţie că mi-ai luat bărbatul, de nu vei loa şi mandragoriile fiiului mieu?" Rahil au zis: „Doarmă cu tine iastă-noapte, pentru mandragoriile fiiului tău!"
16. Şi înturnându-să sara Iacov din câmp, au ieşit Liia întru întimpinarea lui şi „La mine
42v – au zis – vei întra, că | cu plată te-am togmit, pentru mandragoriile fiiului mieu!" Şi au dormit cu dânsa noaptea aceaea.
17. Şi au ascultat Dumnezeu rugăciunea ei şi au zemislit şi au născut al cincilea fiiu.

18. Și au zis: „Datu-mi-au Dumnezeu plata că am dat slujnica mea bărbatului mieu!" Și i-au chemat numele lui Isahar.
19. Și iarăș zămislind Liia, au născut al șasălea fiiu.
20. Și au zis: „Zăstratu-m-au Dumnezeu cu zestre bună; și astă dată cu mine va fi bărbatul mieu, pentru că i-am născut șasă feciori". Și pentru aceea au chemat numele lui Zavulon.
21. După carele au născut o fată, pre nume Dina.
22. Și aducându-ș aminte Domnul și de Rahil, o au ascultat și i-au deșchis pântecele.
23. Carea au zemislit și au născut fiiu, zicând: „Luat-au Domnul defăimarea mea!"
24. Și i-au chemat numele lui Iosif, zicând: „Adaogă mie Domnul alt fiiu!"
25. Și după ce s-au născut Iosif, zis-au Iacov cătră socru-său: „Slobozi-mă să mă întorc la moșiia și la pământul mieu!
26. Dă-mi muierile și pruncii mei pentru care am slujit ție, să mă duc. Tu știi slujba cu carea ț-am slujit".
27. Zis-au Lavan : „Să aflu har înaintea ta! Arătat am cunoscut că m-au blagoslovit Dumnezeu pentru tine.
28. Rânduiaște-ț simbrie ce să-ț dau".
29. Iară el au răspuns: „Tu știi cum ț-am slujit ție || și câtă au fost în mânile meale moștenirea ta. 43r
30. Puțin ai avut până a veni eu la tine, și acum te-ai îmbogățit și te-au blagoslovit Domnul la întrarea mea. Cuvios dară este să am grije cândva și de casa mea".
31. Și au zis Lavan : „Ce ț-oi da?" Iară el au zis: „Nimica vreau! Ce de vei face ce poftesc, iară oi paște și oi păzi dobitoacele tale.
32. Încungiură toate turmele tale și desparte toate oile cele bălțate și tărceate cu lâna, și orice va fi negru și măchiat și tărcat în oi și în capre va fi simbriia mea.
33. Și va răspunde mie măne dreptatea mea, când va veni vreamea togmirii înainte ta. Și toate care nu vor fi tărcete și măchiiate și neagre, precum în oi așa și în capre, de furtușag mă vor pârî".
34. Și au zis Lavan : „Bucuros am ce ceri!"
35. Și au despărțit în zioa aceaea caprele și oile și țapii și berbecii cei tărceați și măchiiați. Și toată turma de un păr, adecă cu lână albă și neagră, o au dat în mâna feciorilor săi.
36. Și au pus loc de trei zile de cale între sine și între ginere, carele păștea turmele lui cealealalte.
37. Și luând Iacov nuiale de plop verzi și de migdali și de platos, de o parte le-au curățit, și luând scoarțele, în ceale fără coaje albeață să vedea, iară ceale întregi verzi au rămas; și așa s-au făcut vederea tărcată.
38. Și le-au pus în scocuri, în carele să turna apa, | ca, venind turmele la beut, să aibă înaintea ochilor nuialele și în uitare lor să ia în păntece. 43v
39. Și au fost când să suia berbecii și țapii pre oi și pre capre, uitându-să la nuiale; au luat și au fătat măchiiate, bălțate și tărcate.
40. Și au împărțit turma Iacov și au pus nuialele în scocuri înaintea ochilor berbecilor. Și era ceale albe și ceale neagre a lui Lavan, iară cealeaalalte a lui Iacov, despărțând între sâne turmele.

41. Şi în vremea când dintâie să suia berbecii pre oi, punea Iacov nuialele în scocurile apelor, înaintea ochilor berbecilor şi oilor, ca prin uitarea lor să ia.
42. Iară când să suia mai pre urmă şi era luarea mai târzie, nu le punea. Şi au fost ceale târzie a lui Lavan şi ceale mai devreame a lui Iacov.
43. Şi s-au îmbogăţit omul preste măsură şi au avut turme multe, slujnice şi sluji, cămile şi asini.

Cap 31

Iacov, din porunca Domnului, la tată-său cu toate ale sale tăcând se întoarce; pre carele Lavan îl agiunge. Rahil idolii tătânea-său luând, pre el cercându-l, îl înceluiaşte. Şi după multe prigoniri şi înfruntări, Iacov şi Lavan , puind legătură de pace, fieştecarele la ale sale să duce.

1. Şi după ce au auzit cuvintele feciorilor lui Lavan zicând: „Luat-au Iacov toate care era ale tatălui nostru şi din averile lui s-au îmbogăţit şi s-au făcut cinstit!",
2. Şi cunoscând faţa lui Lavan că nu este către sine, ca ieri şi alaltăieri,
44r 3. Mai ales zicându-i Domnul: „Întoarce-te la pământul || părinţilor tăi şi la neamul tău şi oi fi cu tine!",
4. Trimis-au şi au chemat pre Rahil şi pre Lia la câmp, unde păştea turmele.
5. Şi le-au zis: „Văz faţa tătânea-vostru că nu iaste către mine ca ieri şi alaltăieri; iară Dumnezeul tătâne-mieu au fost cu mine.
6. Şi voi ştiţ că din toată putearea mea am slujit tatălui vostru.
7. Ce şi tatăl vostru m-au înceluit şi mi-au schimbat simbriia de zece ori; şi macar că nu l-au lăsat Dumnezeu să-m facă rău,
8. Când au zis: «Ceale bălţate or fi simbriia ta», făta toate oile miei bălţaţ, iară când, împrotivă, zicea: «Ceale albe vei lua pentru simbriia», toate turmele făta albi.
9. Şi au luat Dumnezeu avearea tatălui vostru şi o au dat mie.
10. Că venind vreamea să ia oile, am rădicat ochii miei şi am văzut în somn sărind areţii pre oi şi era tărceaţ şi măchiaţ şi bălţaţi.
11. Şi au zis îngerul lui Dumnezeu către mine, în vis: «Iacove!» Şi eu am răspuns: «Iată eu!»
12. Şi au zis: «Rădică ochii tăi şi vezi tăţ suindu-să pre oi,
areţ bălţaţ, măcheaţ şi tărcaţ, că am văzut toate care ţ-au făcut ţie Lavan.
13. Eu sânt Dumnezeul lui Vithil, *unde ai uns piatra şi făgăduinţă Mi-ai făgăduit Mie. Acum dară scoală şi ieşi din pământul acesta, întorcându-te la pământul naşterii tale»". *Sus 28, 18.
14. Şi au răspuns Rahil şi Lia: „Au doară avem ceva rămăşiţă în averile şi în moştenirea casii tatălui nostru?
15. Au nu ca pre nişte streine ne-au socotit şi ne-au vândut şi au mâncat preţul nostru? |
44v 16. Ci Dumnezeu au luat bogăţiia tatălui nostru şi o au dat noao şi fiilor noştri. Deci orice ţ-au poruncit Dumnezeu, fă!"
17. Şi s-au sculat Iacov şi puind pruncii şi muierile sale pre cămile, s-au dus.
18. Şi au luat tot binele său şi turmele şi orice au fost dobândit în Mesopotamia, mergând la Isaac, tată-său, în pământul Hanaan.
19. Într-aceea vreame s-au fost dus Lavan la tunderea oilor şi Rahil au furat idolii tătânea-său.
20. Şi n-au vrut Iacov a spune socru-său că fuge.
21. Şi după ce să duseasă el şi toate care era ale sale şi trecând râul, mergea spre muntele Galaat,
22. S-au vestit lui Lavan a triia zi că ar fi fugind Iacov.
23. Carele, luând fraţii săi, l-au gonit şepte zile şi l-au prins în muntele Galaat.
24. Şi au văzut în vis pre Dumnezeu, zicându-i: „Păzeaşte să nu grăieşti ceva aspru împotriva lui Iacov!"
25. Iară Iacov ş-au fost întins în munte cortul său. Şi agiungându-l el cu fraţii săi, într-acelaş munte Galaat ş-au înfipt cortul.
26. Şi au zis către Iacov: „Pentru ce ai făcut aşa, neştiind eu, să-m duci fetele ca nişte roabe de sabie?
27. Căci, neştiind eu, ai vrut a fugi şi a nu-m spune, să te petrec cu bucurie şi cu cântări şi cu timpane şi cu alăute.
28. N-ai suferit să sărut fiii mei şi fetele. Nebuneaşte ai lucrat! Şi acum, adecă,
29. Poate mâna mea a-ţ răsplăti rău. Ci Dumnezeul tătâne-vostru ieri mi-au zis: *«Păzeaşte să nu gră||ieşti împotriva lui Iacov ceva greu!» *Jos 48, 17.
45r

30. Fie, la ai tăi a mearge pofteai și-ț era dor de casa tătânea-tău. Căci ai furat idolii miei?"
31. Răspus- au Iacov: „Căci am purces neștiind tu, m-am temut să nu iai cu putearea fetele tale.
32. Iară ce mă pârăști de furtușag? Ori la carele vei afla dumnezeii tăi, ucigă-să înaintea fraților noștri! Cearcă orice vei găsi de ale tale la mine și ia". Aceaste zicând, nu știia că Rahil au fost furat idolii.
33. Și întrând Lavan în cortul lui Iacov și al Liei și amânduror slujnicelor, n-au aflat. Și întrând în cortul Rahilei,
34. Ea grăbind au ascuns idolii supt așternuturile cămilei și au șezut deasupra. Și cercând tot cortul și nimica aflând,
35. I-au zis: „Să nu să mânie domnul mie că nu mă pociu scula înaintea ta, că ceale muiereșt acum mi s-au întâmplat". Așa s-au înșelat grija celui ce cerca.
36. Și înflându-să Iacov, cu probozire au zis: „Pentru care vina mea și pentru care păcatul mieu te-ai aprins așa după mine,
37. Și mi-ai cercat toate unealtele meale? Ce ai aflat din toate averile casii tale? Pune aici înaintea fraților miei și a fraților tăi, să judece între mine și între tine!
38. Pentru aceasta am fost cu tine ani doaozeci; oile tale și caprele stearpe n-au fost, berbecii | turmii tale n-am mâncat, 45v
39. Nici apucată de fiiară ț-am arătat. Eu toată paguba o întorceam; orice perea de furtușag, de la mine pofteai.
40. Zioa și noaptea în căldură mă frigeam și în ger și fugea somnul de la ochii miei.
41. Și așea doaozeci de ani în casa ta ț-am slujit: patrusp<r>ăzece pentru fete și șese pentru turmele tale. Și ai schimbat simriia mea de zece ori.
42. De n-ar fi fost lângă mine Dumnezeul tătâne-mieu, Avraam, și frica lui Isaac, doară acum gol m-ai fi slobozit. La năcazul mieu și la osteneala mânilor meale s-au uitat Dumnezeu și te-au certat ieri".
43. Răspuns-au lui Lavan : „Featele meale și fiii și turmele tale și toate care vezi ale meale sânt. Ce pociu face fiilor și nepoților miei?
44. Vino dară și să facem așezământ de pace, să fie spre mărturie între mine și între tine".
45. Și au luat Iacov o piatră și o au rădicat în stâlp.
46. Și au zis fraților săi: „Aduceț pietri!" Carii aducând, au făcut movilă și au mâncat deasupra ei.
47. Carea o au chemat Lavan Movila Mărturiei, iară Iacov, Grămădirea Mărturisirii, amândoi după limba sa.
48. Și au zis Lavan: „Movila aceasta va fi mărturie între mine și între tine astăzi!" Și pentru aceaea s-au || chemat numele ei Galaad, adecă Movila Mărturiei. 46r
49. „Uite-să și giudece Dumnezeu între noi, când ne vom despărți de la noi,
50. De vei năcăji featele meale și de vei duce înlontru alte muieri preste eale. Nime nu-i mărturie vorbei noastre, fără Dumnezeu, carele de față priveaște".
51. Și iară au zis cătră Iacov: „Iată movila aceasta și piatra carea o am rădicat între mine și între tine.
52. Mărturie va fi movila – zic – aceasta și piatra să fie spre mărturie, au eu de oi trece venind la tine, au tu de vei trece rău gândindu-mi.
53. Dumnezeul lui Avram și Dumnezeul lui Nahor judece între noi, Dumnezeul tatălui lor". Și au jurat Iacov pre frica tătâne-său, Isaac.
54. Și jertfuind aduceri înainte în munte, au chemat pre frații săi să mânânce pâne; carii mâncând, au rămas acolo.
55. Iară Lavan, de noapte sculându-să, au sărutat feciorii și featele sale și i-au blagoslovit și s-au întors la locul său.

Cap 32

Iacov, după ce au văzut îngerii, solii și daruri la fratele său, Isav, spăimântat triimite și, cu îngerul luptându-să, și blagoslovenie și mutarea numelui, atingându-i vâna coapsei, priimeaște.

*Jos 48, 16.

1. Iacov *încă s-au dus pre calea carea începusă și l-au întâmpinat îngerii lui Dumnezeu.
2. Pre carii văzindu-i, au zis: „Tabăra lui Dumnezeu sânt aceștia!" Și au chemat numele locului aceluia Mahanaim, adecă tabără. |

46v 3. Şi au trimis şi soli înaintea sa la Isav, fratele său, în pământul Seir, în ţinutul Edomului.

4. Şi le-au poruncit lor, zicând: „Aşa grăiţ domnului mieu, Isav: «Aceastea zice fratele tău, Iacov: ‚La Lavan am nimearnicit şi am fost până într-această zi.

5. Am boi şi asini şi oi şi sluj şi slujnice şi acum trimeţu solie la domnul mieu, să aflu har înaintea ta'»".

6. Şi s-au întors solii la Iacov, zicând: „Venit-am la Isav, fratele tău şi iată, grăbeaşte întru-ntimpinarea ta cu patru sute de bărbaţ".

7. Temutu-s-au Iacov foarte şi, spământându-să, au împărţit norodul care era cu sine, şi turmele şi oile şi boii şi cămilele, în doao turme,

8. Zicând: „De va veni Isav la o turmă şi o va lovi, altă turmă, carea s-au lăsat, să va mântui".

9. Şi au zis Iacov: „Dumnezeul tătânea-mieu, Avraam, şi Dumnezeul tătâne-mieu, Isaac, Doamne, Carele mi-ai zis: «Întoarce-te la pământul tău şi la locul naşterii tale şi bine ţ-oi face ţie!»,

10. Mai mic sânt decât toate milele Tale şi decât adevărul Tău, carele l-ai plinit slujii Tale. Cu toiagul mieu am trecut Iordanul acesta şi acum cu doao turme mă întorc.

11. Scoate-mă din mâna frate-mieu, Isav, că foarte mă tem de el, ca nu doară, venind, să lovască muma cu fiii.

12. Tu ai grăit că bine-m vei face şi vei lăţi sămânţa mea ca năsipul mării, carele pentru mulţimea nu să poate număra".

13. Şi dormind acolo noaptea aceea, au despărţit din ceale care avea daruri lui Isav, fratelui său, ||

47r 14. Capre doao sute, ţapi doaozăci, oi doao sute şi berbeci doaozăci,

15. Cămile fătate, cu mânzii săi, treizeci, vaci patruzăci şi tauri doaozăci, asini doaozăci şi mânzii lor zece.

16. Şi au triimis prin mânile slujilor sale fieştecare turmă de osebi şi au zis copiilor săi: „Meargeţi înaintea mea şi fie despărţire între turmă şi între turmă."

17. Şi au poruncit celui dintâi, zicănd: „De te va întâmpina frate-mieu, Isav, şi te va întreba a cui eşti sau încătro meargi, sau a cui sânt acestea care le petreci,

18. Vei răspunde: „A slujii tale, Iacov; daruri au tremis domnului mieu, Isav; şi el după noi vine".

19. Aşijderea au dat porunci al doilea şi al triile şi tuturor carii petrecea turmeale, zicând: „Cu aceleaş cuvinte veţi grăi cătră Isav, când îl veţ afla.

20. Şi veţi adaoge: «Şi el, sluga ta, Iacov, calea noastră urmează, că au zis: ‚L-oi mângăia cu darurile care merg înainte, şi după aceaea l-oi vedea, doară să va milostivi mie'»".

21. Şi au mers înaintea lui darurile, iară el au rămas noaptea aceea în tabără.

22. Şi sculându-să devreame, luat-au amândoao muierile sale şi atâtea slujnicile, cu unsprăzece feciori, şi au trecut vadul Iacov.

23. Şi trecând toate ale sale,

24. Au rămas singur. Şi iată, un bărbat să lupta cu el pănă demineaţa.

25. Carele vâzând că nu-l poate învinge, i-au lovit vâna coapsei, şi îndată s-au veştezit.

26. Şi au zis cătră dânsul: „Slobozi-Mă, că s-au răvărsat zorile!" Răspuns-au: „Nu Te voi slobozi, de nu mă vei blagoslovi!"

27. Zis-au dară: „Ce nume ai?" Răspuns-au: „Iacov".

28. Iară el: „Nicidecum – zice – Iacov să va chema numele tău, ci Israil, că de ai fost
47v tare împrotiva lui Dumnezeu, | cu cât mai mult vei birui împrotiva oamenilor?"

29. Întrebatu-L-au Iacov: „Spune-mi cu ce nume Te chemi?" Răspuns-au: „Căci cerci numele Mieu?" Şi l-au blagoslovit într-acelaş loc.

30. Şi au chemat Iacov numele locului aceluia Fanuil, zicând: „Văzut-am pre Dumnezeu faţă la faţă şi s-au mântuit sufletul mieu".

31. Şi i s-au răsărit îndată soarele, după ce au trecut Fanuil, iară el şchiopa cu piciorul.

32. Pentru care pricină nu mâncă vâna feciorii lui Israil, carea s-au veştezit în coapsa lui Iacov, pănă într-această zi, pentru că i-au atins vâna coapsei şi au amurţit.

Cap 33

Iacov de la Isav, întâmpinăndu-l bine să cuprinde şi de-abiia îl face să priimească darurile şi acasă să să întoarcă. Şi aşea Iacov de la sine slobozindu-l, în Socoth întâiu, după

aceaea în Salim meargând, o parte de loc cumpără. Și după ce au înfipt corturile, rădică oltariu.

1. Și rădicându-ș Iacov ochii, văzut-au pre Isav venind, și cu el bărbaț patru sute. Și au despărțit pre feciorii Liei și Rahil și amânduror slujnicelor.
2. Și au pus amăndoao slujnicele și pruncii lor întâi, iară pre Liia și pre feciorii ei în locul al doilea, iară Rahil și Iosif mai pre urmă.
3. Și el, purcezind, i s-au închinat de șepte ori cu fața la pământ, pănă s-au apropiat fratele lui.
4. Și alergând Isav întru-ntâmpinarea fratelui său, l-au îmbrățișat și, strângându-i grumazul și sărutându-l, au plâns.
5. Și rădicând ochii, au văzut muierile și pruncii lor și au zis: „Ce-s aceștia și de sânt de-ai tăi?" Răspuns-au: „Mititeii sânt, carii mi-au dat Dumnezeu slujii tale".
6. Și apropiindu-să slujnicile și feciorii lor, s-au închinat.
7. Venit-au și Liia cu pruncii săi și, închinându-să || aseaminea, mai pre urmă Iosif și Rahil i s-au închinat. 48r
8. Și au zis Isav: „Ce turme sânt aceastea care le-am întâlnit?" Răspuns-au: „Să aflu har înaintea ta, domnul mieu".
9. Iară el au zis: „Am prea multe, fratele mieu! Fie ale tale ție!"
10. Și au zis Iacov: „Nu așa, rogu-mă, ci de am găsit har în ochii tăi, priimeaște puțin dar din mânile meale, că așa am văzut fața ta, ca cum aș fi văzut fața lui Dumnezeu. Fii mie milostiv,
11. Și priimeaște blagosloveniia carea ț-am adus și carea mi-au dat mie Dmnezeu, dăruind toate". De-abiia silindu-l, frate-său priimindu-le,
12. Au zis: „Să meargem împreună și ț-oi fi soție în drumul tău!"
13. Și au zis Iacov: „Știi, domnul mieu, că am tineri mititei și oi și boi și vaci fătate cu mine, carele de le voi sili mai mult a umbla, or muri într-o zi toate turmele.
14. Meargă domnul mieu înaintea slujii sale și eu oi urma încet urmele lui, precum oi vedea că pot mititeii mei, până oi veni la domnul mieu, în Seir".
15. Răspuns-au Isav: „Rogu-te, încai din norodul care este cu mine să rămâie soții drumului tău!" „Nu este de lipsă – zice – numai aceasta mi-i de lipsă, să aflu har înaintea ta, domnul mieu".
16. Și s-au întors într-acea zi Isav pre calea carea venise, în Seir.
17. Și Iacov au venit în Socoth, unde, zidind casă și figând corturile, au chemat numele locului aceluia Socoth, adecă corturi.
18. Și au trecut în Salim, cetatea sihemitelor, carea este în pământul Hanaan, după ce s-au întors | din Mesopotamia Siriii, și au lăcuit aproape de cetate. 48v
19. Și au cumpărat o parte de loc în carele au fost înfipt corturile, de la feciorii lui Hemor, tatăl lui Sihim, cu o sută de miei.
20. Și, rădicând acolo oltariu, au chemat preste el pre Cel Tare, Dumnezeul lui Israil.

Cap 34

Pentru răpirea şi pângărirea Dinei de Sihem, feciorul căpeteniii sihemitenilor, sihemitenii, întâi tăiaţ împrejur de Simeon şi Levi, fraţii Dinei, să ucig şi de ceiaalalţi feciorii lui Iacov cetatea lor să pustieşte. Pentru aceaea Simeon şi Levi de la tată-său să înfruntă.

1 Şi au ieşit Dina, fata Liei, să vază muierile ţinutului aceluia.
2 Carea vâzindu-o Sihem, feciorul lui Hemor heveul, căpetenia ţinutului aceluia, o au iubit şi o au răpit şi au dormit cu ea, cu putearea supuind vergura.
3. Şi s-au lipit sufletul lui de ea şi, tristă fiind, o au mângăiat cu blăndeaţe.
4. Şi mergând la Hemor, tatăl său, „Ia – zice – mie fecioara aceasta muiare!"
5. Carea auzând Iacov, depărtaţ fiind feciorii şi în păşunea dobitoacelor cuprinşi, au tăcut pănă ar veni.
6. Şi ieşind Hemor, tatăl lui Sihem, să grăiască cătră Iacov,
7. Iată, feciorii lui vinea din câmp şi, auzind ce să întâmplase, s-au mâniiat foarte pentru că lucru urât au fost făcut în Israil şi, pângărind fecioara lui Iacov, lucru necuvios au fost lucrat.
49r 8. Şi au grăit Hemor câtră dânşii: „Sufletul lui Sihem, || fiiului mieu, s-au lipit de fecioara voastră. Daţi-o lui muiare!
9. Şi să ne împreunăm căsătoriile: daţi-ne noao fecioarele voastre şi luaţ fecioarele noastre.
10. Şi lăcuiţ cu noi. Pământul supt putearea voastră este, lucraţi-l, neguţătoriţ şi-l stăpâniţ".
11. Ce şi Sihem cătră tatăl şi cătră fraţii ei au zis: „Să aflu har înaintea voastră şi orice veţ aşeza, oi da.
12. Sporiţ zeastrea şi daruri cereţ, şi bucuros oi da ce veţi ceare, numai daţi-mi prunca aceasta muiare".
13. Răspuns-au feciorii lui Iacov lui Sihem şi tătânea-său cu vicleşug, arzind pentru pângărirea soru-sa:
14. „Nu putem face ce ceareţ, nici a da sora noastră omului netâiat împrejur, că nevreadnic şi cumplit iaste la noi aceasta.
15. Ce într-aceasta ne vom putea aşeza împreună, de veţi vrea să fiţ aseaminea noao şi să să taie împrejur toată partea bărbătească.
16. Atunce om da şi om lua împrumut featele voastre şi a noastre; şi om lăcui cu voi şi om fi un norod.
17. Iară de nu veţ vrea a vă tâia împrejur, om lua fata noastră şi ne vom duce".
18. Plăcut-au lui Hemor pofta lor, şi lui Sihem, feciorului său.
19. Nici au întărziiat tânărul a plini îndată ce să cerea, că iubiia cocoana foarte şi el era cinstit în toată casa tătânea-său.
20. Şi întrând în cetate, au grăit cătră norod:
21. „Oamenii aceştia păciuiţ sânt şi vreau a lăcui cu noi. Neguţătorească pre pământ şi-l lucre, carele mare fiind şi lat, de lucrători îi lipsă. Featele lor le vom lua muiari şi a noastre le vom da.
49v 22. Una este carea împiedecă atâta bine: de ne vom | tăia împrejur bărbaţii noştri, leagea neamului urmând,
23. Şi averile lor şi dobitoacele şi toate care biruiesc a noastre or fi, numai într-aceasta să le aşezem; şi lăcuind împreună, un norod om face".
24. Şi au priimit toţ, tăindu-să împrejur bărbaţii.
25. Şi iată, a treia zi, cându-i mai grea durearea ranii, luând doi feciori a lui Iacov, Simion şi Levi, fraţii Dinei, sabiile, au întrat cutezând în cetate *şi, ucigând toţ bărbaţii, *Jos 49, 6.
26. Pre Hemor şi pre Sihem aşijderea i-au ucis, luând pre Dina, soru-sa, din casa lui Sihem.
27. Carii ieşind, au năvălit preste ucişi ceiaalalţi feciori ai lui Iacov şi au prădat cetatea, spre izbânda pângăririi,
28. Oile lor şi ciurdele şi asinii şi toate pustiind care era în căsi şi în câmpuri.
29. Şi pruncii şi muiarile lor le-au dus roabe.
30. Carele sumeţeaşte făcute fiind, Iacov au zis cătră Simeon şi Levi: „Turburatu-m-aţ şi urât m-aţ făcut hananeilor şi ferezeilor, lăcuitorilor pământului acestuia! Noi puţini sântem; ei, adunaţ, ne vor bate şi mă voi şterge eu şi casa mea".
31. Răspuns-au: „Au doară ca cu o curvă trăbuia rău să să slujască cu sora noastră?"

Cap 35

După ce au îngropat Iacov lângă Sihim idolii caznicilor săi, din porunca Domnului să suie în Vifthil, unde, zidind oltariu Domnului, jertvuieşte şi cu noao arătarea lui Dumnezeu să întăreaşte. Devora moare. Veniamin, cu moartea măne-sa, Rahil, să naşte. || Ruvim cu Vala să pângăreaşte. Feciorii lui Iacov să numără, a căruia tatăl, Isaac, moare. 50r

1. Într-aceasta au grăit Dumnezeu cătră Iacov: „Scoală, suie-te în Vifthil şi lăcuiaşte acolo! Şi fă oltariu lui Dumnezeu carele *ţ-am arătat când fugeai de Isav, fratele tău!” *Sus 28, 13.

2. Iară Iacov, chemând toată casa sa, au zis: „Lepădaţ dumnezeii cei streini carii sânt în mijlocul vostru şi vă curăţiţ şi să curăţiţ veşmintele voastre.

3. Sculaţi-vă şi să meargem în Vithil, să facem acolo oltariu lui Dumnezeu, Carele m-au ascultat în zioa năcazului mieu şi au fost soţie călătoriii meale”.

4. Şi i-au dat lui toţ dumnezeii cei streini pre cari-i avea, şi cerceii carii era în urechile lor. Şi el le-au îngropat supt terevinthul care este după cetatea Sihimului.

5. Şi purcezând, groaza lui Dumnezeu au cuprins toate cetăţile prinprejur şi n-au îndrăznit a goni pre aceşti ce să ducea.

6. Şi au venit Iacov în Luza, carea iaste în pământul Hanaan, pre poriclă Vithil, el şi tot norodul cu dânsul.

7. Şi au zidit acolo oltariu şi au chemat numele locului aceluia casa lui Dumnezeu, că acolo *i s-au arătat Dumnezeu, fugând de fratele său. *Sus 28, 13.

8. Într-aceaea vreame au murit Devora, doica Revecii şi s-au îngropat la poalele lui Vithil, supt un stejear. Şi s-au chemat numele locului aceluia Stejeariul Plânsului.

9. Şi s-au arătat iarăş Dumnezeu lui Iacov, după ce s-au întors din Mesopotamia Sirei, şi l-au blagoslovit,

10. Zicând: *„Nu te vei chema mai mult Iacov, ci Israil va fi numele tău”. Şi l-au chemat pre el Israil. | * Sus 32, 28.

11. Şi i-au zis: „Eu, Dumnezeu Atotputearnicul! Creaşte şi te înmulţeaşte! Limbi şi noroadele nemurilor din tine or fi. Împăraţ din coapsăle tale vor ieşi. 50v

12. Şi pământul carele am dat lui Avraam şi Isaac l-oi da ţie şi săminţiii tale după tine”.

13. Şi s-au dus de la el.

14. Iară el au rădicat stâlp de piatră în locul în care i-au fost grăit Dumnezeu, ungând deasupra miresme şi vărsând untdelemn,

15. Şi chemând numele locului aceluia Vithil.

16. Şi ieşind de acolo, au venit în vreamea primăvării la pământul care duce în Efata, în carele născând Rahil,

17. Pentru greotatea naşterii, era aproape de perire. Şi i-au zis moaşa: „Nu te teame, că şi pre acesta îl vei avea fecior!”

18. Şi mai ieşindu-i sufletul de dureare şi apropiindu-să moartea, au chemat numele fiiului său Venoni, adecă Fiiul Durerii Meale. Iară tată-său l-au chemat Veniamin, adecă Fiiul Dreaptii.

19. Şi au murit Rahil şi s-au îngropat în calea carea duce în Efrata; aceasta este Vifleim.

20. Şi au rădicat Iacov stâlp pre mormântul ei; *acesta este Stâlpul Mormântului Rahilei până în zioa de acum. *Jos 48, 7.

21. Ieşind de acolo, au înfipt cortul după Turnul Turmei.

22. *Şi lăcuind în ţinutul acela, s-au dus Ruvim şi au durmit cu Vala, ţiitoarea tătâni-său, care lucru nu s-au tăinuit de el. Şi era fiii lui Iacov doisprăzece. *Jos 49, 4.

23. Feciorii Liei: întăiul născut, Ruvim, şi Simeon şi Levi şi Iuda şi Isahar şi Zavolon.

24. Feciorii Rahilei: Iosif şi Veniamin. ||

25. Feciorii Valii, slujnicei Rahilei: Dan şi Nefthali. 51r

26. Feciorii Zelfii, slujnicii Liei: Gad şi Aser. Aceştia sânt feciorii lui Iacov, carii s-au născut lui în Mesopotamia Sirei.

27. Venit-au şi la Isaac, tatăl său, în Mamvri, la cetatea Arvei – aceasta iaste Hevron – în carea au nemernicit Avraam şi Isaac.

28. Şi s-au plinit zilele lui Isaac, ani o sută optzăci.

29. Şi frânt de bătrâneaţe, au murit şi s-au adaos la norodul său, bătrân şi plin de zile, şi l-au îngropat Isav şi Iacov, feciorii săi.

Cap 36

Isav, cu muierile şi pruncii, de la fratele său, Iacov, pentru multă foarte amânduror blagă, să desparte. Rudeniia fiilor lui Isav cu lăcaşele să însămnează.

1. Şi aceaste sânt neamurile lui Isav, acesta este Edom:
2. Isav au luat muieri din featele lui Hanaan: pre Ada, fata lui Eloin etheului, şi Oolivema, fata Anii, fetei lui Seveon heveului,
3. Şi Vasemath, fata lui Izmail, sora lui *Navaioth. *1 Par. 1, 35.
4. Şi au născut Ada pre Elifaz; Vasemath au născut pre Rahuil;
5. Oolivama au născut Iehus şi Ielon şi Core. Aceştia fiii lui Isaav, cari i s-au născut lui în pământul Hanaan.
6. Şi au luat Isav muierile sale şi feciorii şi featele şi tot sufletul casei sale şi averile şi 51v dobitoacele şi toate care putea avea în pământul Hanaan. Şi s-au dus în altă ţară şi | s-au depărtat de la fratele său Iacov,
7. *Că era foarte bogat şi nu putea împreună lăcui, nici-i cuprindea pământul nemearniciii sale, pentru mulţimea turmelor. *Sus 13, 6.
8. *Şi au lăcuit Isav în muntele Seir; acesta iaste Edom. *Ios. 24, 4.
9. Şi aceaste sânt nemurile lui Isav, tatălui Edom, în muntele Seir.
10. Şi aceastea numele fiilor lui: *Elifaz, fiiul Adei, muierii lui Isav, şi Rahuil, fiiul Vasemath, muierii lui. *1 Par. 1, 35.
11. Şi au fost lui Elifaz fii: Theman, Omar, Sefo şi Gatham şi Chenez.
12. Şi era Thamna, ţiitoarea a lui Elifaz, feciorului Isav, carea i-au născut pre Amalih. Aceştia sânt fiii Adei, muierii lui Isav.
13. Iară fiii Rahuil: Nahath şi Zara, Samma şi Meza. Aceştia fiii Vasemath, muierii lui Isav.
14. Şi aceştia era fiii Oolivei, featei Anei, featei Seveon, muiarii lui Isav, carii i-au născut lui: Iehus şi Elon şi Core.
15. Aceştia povăţuitori a feciorilor Isav, a fiiului Elifaz, întâiului născut Isav: povăţuitori Theman, povăţuitor Omar, povăţuitoriu Sefo, povăţuitoriu Chinez,
16. Povăţuitoriu Core, povăţuitoriu Gathan, povăţuitoriu Amalih. Aceştia feciorii lui Elifaz, în pământul Edom, şi aceştea feciorii Adei.
17. Şi aceştia feciorii Rahuil, a fiiului Isav: povăţuitoriu Nahath, povăţuitoriu Zara, povăţuitoriu Samma, povăţuitoriu Meza. Şi aceştia povăţuitori a lui Rahuil în pământul Edomului; aceştia feciorii Vasemath, a muierii lui Isav. ||
52r 18. Iară aceştia feciorii Oolivama, a muierii lui Isav: povăţuitori Iehog, povăţuitor Ielon, povăţuitor Core. Aceştia povăţuitorii Oolivamei, featei Anei, muierii lui Isav.
19. Aceştia sânt feciorii lui Isav şi aceştia povăţuitorii lor. El este Edom.
20. *Aceştia sânt feciorii Seir Horrei, lăcuitorii pământului: Lotan şi Soval şi Seveon şi Ana, *1 Par. 1, 38.
21. Şi Dison şi Eser şi Disan; aceştia povăţuitorii lui Horrei, feciorului Seir, în pământul Edom.
22. Şi au fost feciorii lui Lotan: Hori şi Heman. Şi era sora lui Lotan, Thamna.
23. Şi aceştia feciorii lui Soval: Alvan şi Manahat şi Eval şi Sefo şi Onam.
24. Şi aceştia feciorii lui Seveon: Aia şi Ana. Acesta este Ana, carele au aflat ape calde în pustie, când păştea asinii lui Seveon, tătâne-său.
25. Şi au avut fecior Dison, şi fată Oolivama.
26. Şi aceştia feciorii lui Dison: Hamdan şi Esevan şi Iethran şi Haran.
27. Şi aceştia feciorii lui Eser: Valaan şi Zavan şi Acan.
28. Şi au avut Disan feciori pre Hus şi Arama.
29. Aceştia povăţuitorii horeilor: povăţuitoriu Lotan, povăţuitoriu Soval, povăţuitoriu Seveon, povăţuitoriu Ana,
30. Povăţuitoriu Dison, povăţuitoriu Eser, povăţuitoriu Disan. Aceştia povăţuitorii horeilor carii au stăpânit în pământul Seir.
31. Iară împăraţii carii au împărăţit în pământul Edom, mai înaintea de ce ar avea împărat feciorii lui Israil, au fost aceştia: |
52v 32. Vela, feciorul lui Vior; şi numele cetăţii lui, Denava.
33. Şi au murit Vela şi au împărăţit după el Iovav, feciorul Zarei din Vosra.
34. Şi murind Iovav, au stăpânit după el Husa, din pământul themanilor.
35. Şi murind acesta, au stăpânit după el Adad, feciorul lui Vadad, carele au bătut pre Madian în ţinutul Moav; şi numele cetăţii aceia, Avith.
36. Şi murind Adad, au stăpânit după el Semla de la Masreca.

37. Murind şi acesta, au stăpânit după el Saul, din râul Rohovoth.
38. Trecând şi acesta, au urmat întru împărăţie Valanan, feciorul lui Ahovor.
39. Şi murind acesta, au stăpânit după el Adar; şi numele cetăţii aceiia, Fau. Şi să chema muierea lui Meetavil, fata Matred, featii Mezaav.
40. Aceastea, dară, sânt numele povăţuitorilor lui Isav, în neamurile şi locurile şi numirile sale: povăţuitoriu Thamna, povăţuitoriu Alva, povăţuitoriu Iethieth,
41. Povăţuitoriu Oolivama, povăţuitoriu Ela, povăţuitoriu Finon,
42. Povăţuitoriu Chinez, povăţuitoriu Theman, povăţuitoriu Mavsar,
43. Povăţuitoriu Magdiil, povăţuitoriu Hiram. Aceştia povăţuitorii lui Edom, lăcuitori în pământul stăpânirii sale. Acesta este Isav, tatăl idumeilor. ||

Cap 37

53r

Iosif pre fraţii săi la tatâ-său pâreaşte şi, povestind văzutele visuri, pizma fraţilor spre sine aprinde. Pentru aceea, vrând ei întâi a-l ucide, din sfatul lui Ruvin întâi în jgheab săc să aruncă. După aceea, neştiind Ruvin, izmailtenilor să vinde; şi de tată-său, gândind că l-au ucis fiara, să plânge. Într-aceea, Iosif în Eghipet lui Putifar să vinde.

1. Şi au lăcuit Iacov în pământul Hanaan, în carele tată-său au nemearnicit.
2. Şi aceastea sânt neamurile lui: Iosif, fiind de şasăsprăzece ani, păştea turma cu fraţii săi, încă prunc, şi era cu feciorii Valei şi a Zelfei, muierilor tătânea-său; şi au pârât pre fraţii săi de foarte rea greşală câtră tată-său.
3. Iară Israil iubea pre Iosif mai mult decât pre toţ fiii săi, pentru că în bătrâneaţă l-au fost născut şi i-au făcut haină pestriţă.
4. Şi văzând fraţii lui că-l iubeaşte tată-său mai mult decât pre toţ fiii, l-au urât. Nici-i putea lui ceva păciuit grăi.
5. Şi s-au întâmplat de ş-au spus visul fraţilor săi, care pricină au fost sământă de mai mare urăciune.
6. Şi au zis câtră dânşii: „Ascultaţ visul mieu carele am văzut.
7. Mi să părea că leagam znopi în câmp şi ca când s-ar scula znopul mieu şi ar sta, şi znopii voştri, împregiur stând, s-ar închina znopului mieu". |
8. Răspuns-au fraţii lui: „Au doară împăratul nostru vei fi sau ne vom supune stăpânirii tale?" Această, dară, pricina visurilor şi a cuvintelor, pizmei şi urăciunei au dat iască. 53v
9. Şi alt visu au văzut, carele spuindu-l fraţilor, au zis: „Văzut-am prin somn ca cum soarele şi luna şi doaosprăzece steale s-ar închina mie".
10. Carele spuindu-l tătâne-său şi fraţilor, l-au certat tată-său şi au zis: „Ce visu-i acesta ce ai văzut? Au doară eu şi mumă-ta şi fraţii tăi ne vom închina ţie pre pământ?"
11. Şi pizmuia fraţii săi, iară tată-său, tăcând, cugeta lucrul.
12. Şi zăbovindu-să fraţii lui în paşterea turmelor tătâne-său, în Sihim,
13. Au zis către dânsul Israil: „Fraţii tăi pasc oile în Sihim. Vino, te voi triimite la ei". Carele răspunzind:
14. „Iată eu!", zis-au lui: „Meargi şi vezi de sânt toate norocite despre fraţii tăi şi despre dobitoace şi-mi vesteaşte ce să lucră!" Trimis din valea Hevron, au venit în Sihem.
15. Şi l-au aflat un om rătăcind în câmp şi l-au întrebat ce ar cerca.
16. Iară el au răspuns: „Fraţii miei cerc. Spune-m unde pasc turmele?"
17. Şi i-au zis omul: „S-au depărtat din locul acesta şi i-am auzit zicând: „Să meargem în Dothaim!" Mears-au, dară, Iosif după fra||ţii săi şi i-au aflat în Dothaim. 54r
18. Carii, văzându-l departe, pănă să apropiia la ei, au socotit a-l ucide.
19. Şi grăia împreună: „Iată, cel ce visază vine!
20. Veniţ să-l ucidem şi să-l aruncăm în jgheabul cel vechiu şi om zice: O fiară rea l-au mâncat. Şi atunci să va arăta ce-i folosesc visurile sale!"
21. *Şi auzând aceasta Ruvim, să sârguia a-l mântui din mânile lor şi zicea: *Jos 42, 22.
22. „Nu ucideţ sufletul lui, nici vărsaţ sângele, ce-l aruncaţ în jgheabul acesta carele iaste în pustie şi vă ţineţ mânile voastre nevinovate!" Iară aceasta zicea vrând a-l apuca din mânile lor şi a-l da tătâne-său.
23. Şi îndată, cum au sosit la fraţii săi, l-au golit de haina cea lungă şi pistriţă,
24. Şi l-au aruncat în jgheabul cel vechiu, carele nu avea apă.
25. Şi şezind să mânce păne, au văzut nişte izmailiteani călători vinind din Galaad, şi cămilele lor purtând aromate şi răşină şi stactim în Eghipet.

26. Și au zis Iuda fraților săi: „Ce ne folosește de vom ucide fratele nostru și om tăinui sângele lui?

27. Mai bine iaste să-l vindem izmaelitenilor, și mânile noastre să nu să pângărească, că fratele și trupul nostru iaste". Și s-au așezat frații în cuvintele lui.

54v 28. *Și trecând neguțătorii madianiteani, scoțându-l din jgheab, l-au vândut izmailiteni||lor cu doaozeci de arginț; carii l-au dus în Eghipet. *Înțelep. 10, 13.

29. Și întorcându-să Ruvim la jgheab, n-au aflat pruncul.

30. Și rumpându-ș hainele, mărgând la frații săi, au zis: „Pruncul nu să află! Și eu încătro oi mearge?"

31. Și au luat haina lui și în sângele iedului carele ucisesă o au întins,

32. Trimițind carii să o ducă la tată-său și să zică: „Aceasta o am găsit. Vezi de iaste îmbrăcămintea fiiului tău, au nu!"

33. Carea cunoscând-o tatăl, au zis: „Îmbrăcămintea fiiului mieu este! Fiară cumplită l-au mâncat, fiara au îmbucat pre Iosif!"

34. Și, rumpându-ș hainele, s-au îmbrăcat cu tărsână, tânguindu-ș fiiul multă vreame.

35. Și, adunându-să toț fiii lui să mângăie durearea tătânea-său, n-au vrut a priimi mângăiare, ci au zis: „Pogorî-mă-voi la fiiul mieu, în ceale dedesupt, tânguindu-mă!" Și rămâind el în plângere,

36. Madianiteanii au vândut pre Iosif în Eghipet, lui Putifar, famenului lui Faraon, voievodului oastei.

Cap 38

Iuda, din muierea hananiancă trei fii dobândind, pre cel dintâi și apoi pre al doile cu Thamar i-au împreunat. Carii murind, pre ea, neştiind, în loc de curvă o cunoaşte, din carea împreunare Fares şi Zaram să nasc.

1. Într-aceaeaș vreame pogorând Iuda de la frații săi, s-au abătut la un om odolamitean, pe nume Hiram.

2. *Și au văzut acolo fata omului hananeu, pe nume Sue, și, luând-o muiare, au întrat la dânsa. || *1Par. 2,3.

55r 3. Carea au zămislit și au au născut fiiu și au chemat numele lui Her.

[4]. *Și iarăș zămislind și născând fiiu, l-au chemat Onan. *Num. 26, 19.

5. Și al triilea au născut, carele l-au chemat Sela, după a căruia naștere au încetat a mai naște.

6. Și au dat Iuda lui Her, întâiului născut, muiare pre nume Thamar.

7. *Și au fost Her, întâi născutul Iudei, viclean înaintea Domnului, și de la El s-au ucis. *Num. 26, 19.

8. Și au zis Iuda cătră Onan, fiiul său: „Întră la muiarea frăținea-tău și te împreună cu ea, să deștepț sămânța frăține-tău!"

9. El, știind că nu lui i să nasc fii, întrând la muierea frăține-său, sămânța o au vărsat pre pământ, să nu să nască fii supt numele frăține-său.
10. Și pentru aceea l-au bătut Dumnezeu, că lucru necurat făcea.
11. Pentru aceea au zis Iuda cătră Thamar, noru-sa: „Fii văduvă în casa tătâni-tău până va creaște Sella, fiiul mieu". Că să temea să nu moară și el, ca frații lui. Carea s-au dus și au lăcuit în casa tătâni-său.
12. Și trecând multe zile, au murit fata Sue, muierea Iudei, carele, luând după plângere mângăiare, să suia la tunzătorii oilor sale, el și Hiras, păstoriul turmei, odolamiteanul, în Thamna.
13. Și au înțăles Thamar că socrul ei s-ar fi suind în Thamna, la tunderea oilor. |
14. Carea, dezbrăcând hainele văduvirii, au luat thănistra și, schimbând veșmintele, au șezut în despărțirea drumului carea duce în Thamna, pentru că au fost crescut Sela și nu l-au fost dobândit bărbat. 55v
15. Carea văzând-o Iuda, i s-au prepus a fi curvă, că-ș acoperisă fața sa, să nu să cunoască.
16. Și, întrând la dânsa, au zis: „Slobozi-mă să mă împreun cu tine!", că nu știia că-i noru-sa. Carea răspunzind: „Ce-m vei da să te slujești cu împreunarea mea?"
17. „Ț-oi trimite – au zis – un ied din turme". Și iarăș zicând ea: „Oi suferi ce vreai, de-m vei da arvună până vei trimite ce făgăduiești".
18. Iară Iuda: „Ce ți-i voia să-ți dau pentru arvună?" Răspuns-au: „Inelul tău și covrigul și toiagul care ții în mână". Și la o împreunare au zămislit muierea.
19. Și sculându-să, s-au dus; și dezbrăcând îmbrăcămintea carea luasă, s-au îmbrăcat cu hainele văduvirii.
20. Și au trimis Iuda iedul prin păstoriul său, odolamiteanul, să ia zălogul care au fost dat muiarii. Carele neaflând-o,
21. Au întrebat oamenii locului aceluie: „Unde-i muiare carea ședea în calea îndoită?" Răspunzând toți: „N-au fost în locul acesta curvă!",
22. S-au întors la Iuda și i-au zis: „Nu o am aflat, || ce și oamenii locului aceluia mi-au zis niciodată a fi văzut acolo curvă". 56r
23. Zis-au Iuda: „Fie ei! Adevărat, nu ne poate părî de minciună. Eu am trimis iedul carele i-am făgăduit și tu nu o ai aflat".
24. Și iată, după trei luni au vestit Iudei, zicând: „Curvit-au Thamar, noru-ta, și să vede pântecele ei crescând!" Și au zis Iuda: „Scoateți-o, să să arză!"
25. Carea, ducându-să la perire, au trimis la socru-său zicând: „Din bărbatul a căruie sânt acestea am zămislit. Cunoaște a cui iaste inelul și covrigul și toiagul!"
26. Carele, cunoscând darurile, au zis: „Mai dreaptă este decât mine, pentru că nu o am dat feciorului mieu, Sela!" Însă după aceea nu o au mai cunoscut.
*Math. 1, 3. 27. *Și apropiindu-să nașterea, s-au arătat gemini în pântece. Și togma născând, unul au scos mâna, în carea moașea au legat sămn roșu, zicând:
28. „Acesta va ieși întâi".

29. Iară el trăgând îndărăpt mâna, au ieşit altul. Şi au zis muiare: „Că ce s-au împărţit pentru tine păreatele?” Şi pentru aceasta pricină au chemat numele lui Fares.

30. *După aceaea au ieşit fratele lui, într-a căruia mână era roşaţa, pre carele l-au chemat Zara. | *1 Par. 2, 4.

56v

Cap 39

Petrecând norocit Iosif la stăpânu-său Putifar, şi lui bine plăcându-i, toată îi chivernisea familia. Nesocotind de multe ori pre stăpână-sa, carea îl poftea la împreunare, să păreaşte la domnul său şi în temniţă să triimite, unde înaintea temniceariului har dobândeşte, de la carele grijea tuturor legaţilor priimeaşte.

1. Iosif, dară, s-au dus în Eghipet şi l-au cumpărat Putifar, famenul lui Faraon, căpitanul oastei, om eghiptean, din mâna izmailitenilor de la carii s-au fost dus.

2. Şi au fost Domnul cu dânsul, şi era bărbat întru toate norocit lucrând; şi au lăcuit în casa stăpânului său,

3. Carele foarte bine au fost cunoscut a fi Domnul cu dânsul şi toate care făcea de la Dânsul a să îndrepta în mâna lui.

4. Şi au aflat Iosif har înaintea stăpânu-său şi slujiia lui, de la carele preste toţ fiind rânduit, oblăduia casa şieş încrezută şi toate care-i era date.

5. Şi au blagoslovit Domnul casa eghipteanului pentru Iosif şi au înmulţit aşa în casă, precum în câmpuri, toată avearea lui.

6. Nici altăceva ştiia, fără pânea cu carea să hrănea. Şi era Iosif frumos la faţă şi împodobit la vedeare.

7. Deci, după multe zile, ş-au aruncat stăpână-sa ochii săi spre Iosif şi au zis: „Dormi cu mine!”

57r 8. Carele nicicum priimind lucrul necurat, au zis | | către dânsa: „Iată, domnul mieu toate încrezându-le mie, nu ştie ce are în casa sa.

9. Nici este ceva să nu fie supt putearea mea sau să nu-m fie încredinţat, numai tu, carea muiarea lui eşti. Cum, dară, oi putea face această răotate şi a păcătui împrotiva domnului mieu?”

10. Cu aceaste cuvinte în toate zilele şi muiarea supăra tânărul, şi el tăgăduia preacurviia.

11. Şi s-au întâmplat într-o zi lui Iosif a întra în casă şi oarece lucru fără mărturii a face.

12. Şi ea, apucând tivitura văjmântului lui, au zis: „Dormi cu mine!” Carele, lăsind în măna ei platoşa, au fugit şi au ieşit afară.

13. Şi vâzind muiarea haina în mânile sale şi pre sineş a fi nesocotită,

14. Au chemat la sine oamenii casii sale şi au zis către dânşii: „Iată, aţ adus înlăuntru bărbat ovreu să ne bajocorească! Întrat-au la mine să să împreune cu mine. Şi strâgând eu,

15. Şi auzind glasul mieu, au lăsat platoşa carea ţineam şi au fugit afară”.

16. Deci pentru mărturiia credinţei, platoşea carea ţinea o au arătat bărbatului întumându-să acasă,
17. Şi au zis: „Întrat-au la mine sluga, ovreaul | carele l-ai adus, să mă bajocorească. 57v
18. Şi auzindu-mă strâgând, au lăsat platoşea carea ţineam şi au fugit afară".
19. Aceastea auzind domnul şi preacrezind cuvintelor muierii, s-au mâniat foarte.
*Psal. 104, 18. 20. *Şi au triimis pre Iosif în temniţă, în carea să păziia legaţii împăratului, şi era acolo închis.
21. Şi au fost Domnul cu Iosif şi, milostivindu-să, i-au dat har înaintea temniceriului,
22. Carele au dat supt mâna lui toţi legaţii carii să ţinea în pază. Şi orice să făcea, supt dânsul era.
23. Nici cunoştea ceva, toate fiindu-i lui date; că Domnul era cu el şi toate lucrurile lui le îndrepta.

Cap 40

Visurile famenului Putifar în temniţă Iosif tâlcuiaşte: altul la slujba dintâi că-l vor întoarce, altul în cruce că-l vor duce proroceaşte. Care toate în praznicul naşterii lui Faraon s-au plinit.

1. Acestea aşa fiind, întâmplatu-s-au de au păcătuit doi fameni, păharnicul împăratului Eghipetului şi pitariul domnului său.
2. Şi mâniindu-să împotriva lor Faraon (că altul era preste păharnici, altul preste pitari),
3. I-au triimis în temniţa voievodului ostaşilor, în carea era şi Iosif legat.
4. Iară temniceriul i-au dat lui Iosif, carele le || şi slujea. Oarecătăva vreamea trecusă, şi ei în pază să ţinea. 58r
5. Şi au văzut amândoi vis într-o noapte, după tâlcuiale ce li să cuvinea.
6. La carii întrând Iosif dimineaţă şi văzindu-i trişti,

7. I-au întrebat, zicând: „Căci-i mai tristă decât până acuma faţa voastră?"
8. Carii au răspuns: „Vis am văzut şi nu iaste cine să ni-l tâlcuiască". Şi au zis cătră dânşii Iosif: „Au nu-i a lui Dumnezeu tâlcuirea? Spuneţi-m ce aţ văzut?"
9. Spus-au cel dintâi, mai-marele păharnicilor, visul său: „Vedeam înaintea mea o viţă,
10. În carea era trei mlădiţă şi crescând încet în lugeri, şi după flori struguri cocându-să.
11. Şi păharul lui Faraon în mâna mea; şi am luat struguri şi am stors în păharul carele ţineam şi am dat păharul lui Faraon".
12. Răspuns-au Iosif: „Aceasta este tâlcuirea visului: trei mlădiţă, trei zile încă sânt,
13. După carele îş va aduce aminte Faraon de slujba ta şi te va întoarce în treapta dintâi. Şi vei da păharul după slujba ta, precum mai înainte te-ai fost obicinuit a face.
14. Numai adu-ţ aminte de mine când bine va fi ţie şi fă cu mine milă, să zici lui Faraon să mă scoaţă din temniţa aceasta.
15. Că cu furtuşag m-am luat din pământul ovreilor şi aici nevinovat în groapă m-am trimis".

58v 16. Văzind mai-marele pitarilor că înţelepţeaşte | deslegase visul, au zis: „Şi eu am văzut vis că trei coşuri cu făină aveam pre capul mieu.

17. Şi într-un coş, care era mai ales, purtând toate bucatele care să fac de pitari, şi pasirile mâncând dintr-însul".

18. Răspuns-au Iosif: „Aceasta iaste tălcuirea visului: trei traiste, trei încă zile sânt,

19. După carele va lua Faraon capul tău şi te va spânzura în cruce şi or rumpe pasările cărnurile tale".

20. Deci a triia zi era zioa naşterii lui Faraon, carele, făcând mare uspăţu slujitorilor săi, ş-au adus aminte, între mâncări, de mai-marele păharnicilor şi de căpetenia pitarilor.

21. Şi au întors pre altul în locul său, să-i întinză lui păharul.

22. Altul l-au spânzuratu în furcă, dovedindu-să prin găcitură adevărul.

23. Şi măcar norocit întâmplându-să, mai-marele păharnicilor s-au uitat de tâlcuitoriul său.

Cap 41

Visurile lui Faraon de vaci şi de spice nimene putându-le tălcui, unul Iosif le tălcuiaşte şi pentru aceea preste tot Eghipetul să rânduiaşte. Şi din Asineth, de la Faraon dată-i muiare, mai înainte de şapte anii foameţii, doi fii dobândeaşte. După aceaea nerodirea rodirei urmează.

1. După doi ani văzut-au Faraon vis. I să părea că stă pre râu,

2. Din carele ieşiia şepte vaci, frumoasă şi grasă foarte, şi să păştea în locuri adăpăstoase.

59r 3. Şi alte şapte ieşiia din râu, urâte şi mă| |crite foarte, şi să păştea în ţărmurile râului, în locuri verzi.

4. Şi au îmbucat pre ceale frumoasă şi grase. Deşteptându-să Faraon,

5. Iară au adormit şi au văzut alt visu: şeapte spice încolţea într-un păiuş, pline şi frumoase,

6. Şi altele iară atâtea spice supţiri şi pălite răsăriia,

7. Îmbucând toată frumseaţea celor dintâi. Deşteptându-să Faraon după odihnă,

8. Şi făcându-să dimineaţă, de spaimă cuprins, au triimis la toţ găcitorii Eghipetului şi la toţ înţălepţii. Şi chemându-i, le-au spus visul; nici era care l-ar tâlcui.

9. Atunci, pre urmă, aducându-ş aminte căpetenia păharnicilor, au zis: „Mărturisescu-mi păcatul mieu!

10. Mâniindu-te, împărate, împrotiva slujilor tale, pre mine şi pre mai-marele pitarilor ai poruncit a ne arunca în temniţa voivodului ostaşilor,

11. Unde, într-o noapte, amândoi am văzut vis vestitoriu celor viitoare.

12. Era acolo un copil ovreu, aceluiaş povăţuitoriului ostaşilor slugă, căruia spuindu-i visurile,

13. Am auzit orice s-au întâmplat după aceea, că eu m-am întors la slujba mea şi cela s-au spânzurat în cruce".

14. Îndată, din porunca împăratului, scoţind pre Iosif din temniţă, l-au tuns şi, schimbându-i haina, i l-au adus. |

59v 15. Căruia el au zis: „Văzut-am visuri; nici iaste cine să le dezvălească. Carele te-am auzit că înţăleapţeaşte le deascoperi".

16. Răspuns-au Iosif: „Fără de mine, Dumnezeu va răspunde ceale poruncite lui Faraon".

17. Şi au spus Faraon ce văzusă: „Mi să părea a sta pre apa râului,

18. Şi şeapte vaci a ieşi din râu, frumoasă foarte şi grasă, carele în păşuni apătoasă să păştea.

19. Şi iată, după aceastea urma alte şepte vaci, atâta de urâte şi de măcrite, cât niciodată am văzut ca acestea în pământul Eghiptului.

20. Carele îmbucând şi mistuind pre cele dintâi,

21. Nici un sâmn de săturare n-au dat, ce cu aseaminea uscăciune şi veştejirie să lâncezea. Deşteptându-mă, iarăş de somn biruit,

22. Am văzut visu: şepte spice încolţiia într-un păiuş, pline şi frumoasă,

23. Şi alte şepte supţiri şi pălite răsăriia din paiu,

24. Carele au îmbucat frumseaţa celor dintâi. Spus-am gâcitorilor visul, şi nimene este cine să-l descopere".

25. Râspuns-au Iosif: „Visul împăratului unul este; carele Dumnezeu vrea a face, le-au arătat lui Faraon.
26. Şeapte vaci frumoasă şi şeapte spice pline, şepte ani sânt de rodire şi aceeaş putearea visului cuprind.
27. Şi şepte vaci supţiri şi măcrite, care || s-au suit după aceale, şi şepte spice supţiri şi pălite de vânt, şepte ani sânt de foamete viitoare. 60r
28. Carii într-acesta chip să vor plini:
29. Iată, şepte ani de mare roadă vor veni în tot pământul Eghiptului,
30. După carii or urma alţ şeapte ani de atâta nerodire, cât să va uita toată prisosala trecută, că va mistui foametea tot pământul.
31. Şi mărimea rodirii o va pierde mărimea lipsii.
32. Iară ce ai văzut a doao, de acelaş lucru fiind visul, sămn de întărire este, pentru că iaste cuvântul lui Dumnezeu şi să să plinească mai curund.
33. Acum, dară, caute împăratul om înţăleapt şi ager şi-l rânduiască mai-mare preste pământul Eghiptului,
34. Carele să rânduiască deregători prin toate ţinuturile. Şi a cincea parte de roduri prin şapte ani de rodire,
35. Carii acum vor urma, să adune în grănari şi tot grâul supt biruinţa lui Faraon să să strângă şi să să ţie prin cetăţ,
36. Şi să să gătească pentru viitoarea cea de şepte ani foamete, carea va dosădi Eghipetul, şi să nu să mistuiască pământul pentru lipsa”.
37. Plăcut-au lui Faraon sfatul şi tuturor sfetnicilor lui.
38. Şi au grăit cătră dânşii: „Au doară vom putea afla un om ca acesta, carele să fie plin de Duhul Domnului?”
39. Şi au zis cătră Iosif: „Dacă ţ-au arătat Dumnezeu toate care ai grăit, au doară mai înţe|lept şi ţie aseaminea oi putea afla? 60v

*Psal. 104, 21. 1 Mac. 2, 53. Fap. 7, 10.

40. *Tu vei fi preste casa mea şi de porunca gurii tale tot norodul va asculta; numai cu unul scaunul împărăţiii te voi întreace”.
41. Şi iară au zis Faraon cătră Iosif: „Iată, te-am rânduit preste tot pământul Eghipetului!”
42. Şi au luat inelul din mâna sa şi l-au dat în mâna lui şi l-au îmbrăcat cu platoşe de vison, şi în grumazi i-au pus lanţ de aur.
43. Şi l-au făcut a să sui în căruţa sa a dooa, strâgând pristavul să plece toţ jenunchele înaintea lui şi să-l ştie a fi pus mai-mare preste tot pământul Eghiptului.
44. Şi au zis împăratul cătră Iosif: „Eu sânt Faraon! Fără de porunca ta nu va mişca cineva mâna sau piciorul în tot pământul Eghiptului”.
45. Şi i-au schimbat numele şi l-au chemat, în limbă eghipteancă, Mântuitoriul Lumii. Şi i-au dat muiare Asineth, fata lui Putifar, preotului din Heliopol. Şi au ieşit Iosif la pământul Eghiptului,
46. (Şi era de treizeci de ani când au stătut înaintea împăratului Faraon.), şi au încunjurat toate ţinuturile Eghiptului.
47. Şi au venit rodirea a şepte ani şi, în znopi culease, holdele s-au adunat la şurile Eghipetului.
48. Şi toată prisosinţa grăului în fieştecare ce||tate s-au adunat. 61r
49. Şi atâta au fost prisosirea grâului, cât s-au asămânat cu năsipul mării şi mulţimea au covârşit măsura.

*Jos 46, 20 şi 48, 20.

50. *Şi s-au născut lui Iosif doi fii mai înainte până a veni foametea, carii i-au născut lui Asineth, fata lui Putifar, preotului din Heliopol.
51. Şi au chemat numele celui întâi născut Manassie, zicând: „Făcutu-m-au Dumnezeu a mă uita de toate ostenealele meale şi de casa tatălui mieu”.
52. Şi numele al doilea l-au chemat Efraim, zicând: „A creaşte m-au făcut Dumnezeu în pământul nemerniciii meale”.
53. Trecând, dară, şeapte ani de prisosală, carii au fost în Eghipt,
54. Început-au a veni şeapte ani de lipsă, carii i-au fost zis mai înainte Iosif, şi au biruit foametea preste tot pământul.Iară în tot pământul Eghiptului pâne era.
55. Carele flămânzând, au strigat norodul cătră Faraon, hrană cerând; cărora el le-au răspuns : „Duceţi-vă la Iosif şi orice vă va zice el, faceţi!”
56. Şi creştea în toate zilele foametea în tot pământul; şi au deşchis Iosif toate grânarile şi vindea eghipteanilor, că şi pre ei îi supuseasă foametea.
57. Şi toate ţinuturile veniia în Eghipt să cumpere bucate şi răul lipsei să-l stămpere. |

61v

Cap 42

Fraţii lui Iosif, silind foametea, în Eghipt a cumpăra bucate de la tată-său triimişi, de la el să cunosc şi vărtos li să grăieşte şi în temniţă să triimit. Mai pe urmă Simeon în legături lăsându-să, să întorc, şi bani în sacul fieştecăruia, una cu grâul, neştiind îi duc.

1. Și auzind Iacov că s-ar fi vănzând bucate în Eghipt, au zis fiilor săi: „Pentru ce vă leneaviţ?
2. Auzit-am că să vinde grâu în Eghipt. Pogorâţi-vă şi ne cumpăraţ ceale de lipsă, să putem trăi şi să nu ne sfărşim pentru lipsa".
3. Și pogorându-să zeace fraţ a lui Iosif să cumpere grâu în Eghipt,
4. Rămâind Veniamin acasă, oprit de Iacov, carele zisese fraţilor lui: „Să nu cumva i să întămple în drum ceva rău!"
5. Întrat-au în pământul Eghiptului, cu alţii cari mergea să cumpere. Și era foamete în pământul Hanaan.
6. Și Iosif era căpetenie în pământul Eghiptului şi precum el vrea, grăul noroadelor să vindea. Și închinându-i-să fraţii săi,
7. Și cunoscându-i, ca către streini greu le-au grăit, întrebându-i: „De unde aţ venit?" Carii au răspuns: „Din pământul Hanaan, să cumpărăm ceale de lipsă traiului".
8. Și măcar cunoscând el fraţii, de la ei n-au fost cunoscut.
9. Și aducându-şi aminte de visuri care oarecând văzusă, au zis cătră dânşii: „Iscoade

62r || sânteţ! Să vedeţ ceale mai slabe al locului aţ venit".

10. Carii au zis: „Nu-i aşa, domnule, ce slujile tale au venit să cumpere bucate.
11. Toţi feciori a unui om sântem. Păciuiţi am venit; nici ceva rău meşteşugesc slujile tale".
12. Cărora el le-au răspuns: „Într-alt chip este: ceale neîntărite a ţinutului acestuia aţ venit a vedea!"
13. Iară ei: „Doisprăzece – au zis – slujile tale, fraţ sântem, feciori a unui om în pământul Hanaan. Cel mai mic cu tatăl nostru este, altul nu trăiaşte".
14. „Aceasta iaste – au zis – carea am grăit: iscoade sânteţ!
15. Acumuş vă voiu cunoaşte; pre viiaţa lui Faraon, nu veţ ieşi de aici până va veni fratele vostru cel mai mic.
16. Trimiteţ unul dintre voi să-l aducă, iară voi veţ fi în legătură pănă când să vor lămuri ceale ce aţ zis, de sânt dreapte sau strâmbe. Într-alt chip, pre viaţa lui Faraon, iscoade sănteţ!"
17. Și i-au dat la pază trei zile.
18. Iară a triia zi, scoţându-i din temniţă, au zis: „Faceţ ce am zis şi veţ trăi, că mă tem de Dumnezeu!
19. De sânteţ păciuiţi, un frate al vostru să să leage în temniţă, iară voi vă duceţ şi purtaţ grâul carele aţ cumpărat la casăle voastre.

*Jos 43, 5. 20. *Şi fratele vostru cel mai mic să-l aduceţi la mine, să pociu cunoaşte cuvintele voastre şi să nu muriţ". Făcut-au precum le zisease. |

21. Şi au grăit unul cătră altul: „Cu vrednicie pătimim aceastea, că am păcătuit împrotiva fratelui nost, văzând-i strâmtoarea sufletului când ne ruga şi nu l-am ascultat! Pentru aceea au venit asupra noastră această pedeapsă". 62v

*Sus 37, 21. 22. Din carii unul, Ruvin, au zis: „Au nu v-am zis voao *să nu păcătuiţ împrotiva pruncului şi nu m-aţ ascultat? Iată, sângele lui să cearcă!"

23. Şi nu ştia că ar fi Iosif, că prin tălmaciu grăia cătră dânşii.

24. Şi s-au depărtat puţântel şi au plâns. Şi întorcându-să, au grăit cătră dânşii.

25. Şi luând pre Simeon şi legându-l înaintea lor, au poruncit slujilor să umple sacii lor cu grău şi să puie îndrăpt banii fieştecăruia în sacii săi, dându-le şi bucate de cale. Carii au făcut aşa.

26. Iară ei, purtând grăul în asinii săi, au purces.

27. Şi deşchizind unul sacul să dea obroc dobitocului la casa de oaspeţ, văzând banii în gura sacului,

28. Au zis fraţilor săi: „Mi s-au întors banii, iată-i în sac!" Şi amurţiţi şi turburaţ, unii cătră alţii au zis: „Oare ce-i aceasta care ne-au făcut Dumnezeu?"

29. Şi au venit la Iacov, tată-său, în pământul Hanaan şi au spus lui toate care li să întâmplasă, zicând:

30. „Grăitu-ne-au noao domnul pământului ţapân şi i s-au părut a fi noi iscoadele ţărâi. ||

31. Căruia am răspuns: «Păciuiţi sântem, nici o leşuire nu cugetăm! 63r

32. Doisprăzeace fraţi dintr-un tată sântem; unul nu iaste mai mult, cel mai mic cu tatăl nost iaste în pământul Hanaan.»

33. Carele ne-au zis: «Aşa voi cunoaşte că sânteţ păciuiţ: un frate al vostru lăsaţi la mine şi bucate de lipsă caselor voastre luaţi şi vă duceţi.

34. Şi fratele vostru cel mai mic aduceţi-l la mine, să ştiu că nu sânteţ iscoade şi acesta carele să ţine în legături să-l puteţ lua, şi după aceea ce vreaţ a cumpăra să aveţ slobozenie»".

35. După ce au zis aceastea, turnând grăul, fieştecarele au găsit în gura sacilor banii legaţi. Şi înfricoşindu-să împreună toţi,

36. Au zis tatăl, Iacov: „Fără prunci a fi m-aţ făcut: Iosif nu-i mai mult, Simeon să ţine în legătură şi Veniamin îl veţ duce! Spre mine au căzut toate relele aceastea".

37. Căruia au răspuns Ruvin: „Doi fii a miei ucide de nu-l voi aduce ţie. Dă-l în mâna mea şi eu ţi-l voi întoarce".

38. Iară el: „Nu să va pogorî – au zis –fiiul mieu cu voi! Fratele lui au murit şi el sângur au rămas. De i să va întâmpla ceva împotrivă în pământul la care meargeţi, veţi duce căruntețele meale cu dureare la iad".

Cap 43

De-abiia au dobândit fraţii lui Iosif de la tată-său ca, întorcându-să în Eghipet |
63v *cu daruri şi cu bani îndoiţ, să ducă pre Veniamin cu sine. Carii chemaţ la uspăţ, scoţind pre Simeon din temniţă, împreună să uspătă cu Iosif.*

1. Într-aceaea foametea tot pământul îngreoia.
2. Şi sfârşindu-să bucatele din Eghipt aduse, zis-au Iacov cătră feciorii săi: „Întoarceţi-vă şi ne cumpăraţ puţintea hrană!"
3. Răspuns-au Iuda: „Spusu-ne-au noao omul acela supt mărturia jurământului, zicând: «Nu veţ vedea faţa mea de nu veţ aduce cu voi fratele vostru cel mai mic!»
4. Deci de vreai a-l triimite cu noi, om mearge aşijderea şi ţ-om cumpăra ceale de lipsă.
5. Iară de nu vrei, nu ne vom duce, că omul acela, precum de multe ori am zis, ne-au spus zicând: *« Nu veţi vedea faţa mea fără de fratele vostru cel mai mic!»" *Sus 42, 20.
6. Zis-au lor Israil: „Spre ticăloşiia mea aţ făcut aceasta, spuindu-i că şi alt frate aveţi!"
7. Iară ei au răspuns: „Întrebatu-ne-au omul pre rând de seminţia noastră, de trăiaşte tatăl, de avem frate. Şi noi i-am răspuns urmând după ce ne-au întrebat. Au puteam şti ce era să zică: «Aduceţ fratele vostru cu voi!»?"
8. Şi Iuda au zis tătânea-său: „Slobozi pruncul cu mine, să meargem şi să putem trăi, să nu murim noi şi mititeii noştri.
9. *Eu iau pruncul, din mâna mea îl cearcă. De nu-l voi aduce şi nu ţi-l voi întoarce, oi fi vinovat păcatului împrotiva ta toată vreamea. *Jos 44, 32.
10. De n-ar fi mijlocit apestirea, şi a doaoa am fi venit". ||
64r 11. Deci Israil, tatăl lor, au zis cătră dânşii: „De-i aşa lipsă, faceţi ce vreaţi; luaţ din rodurile ceale mai bune a pământului în vasăle voastre şi duceţ omului daruri, puţăn de răşină şi de miare şi de ştoraţă şi de ştactis şi de terevithi şi de amigdale.
12. Şi bani îndoiţ duceţ cu voi. Şi aceia carii i-aţi găsit în saci îi duceţi, ca nu cumva din greşală să fie fost.
13. Ce şi fratele vostru luaţi-l şi vă duceţi la om.
14. Iară Dumnezeul mieu Atotputearnicul vi-l facă blând şi să sloboază cu voi fratele vostru, carele ţine, şi pre acest Veniamin. Iară eu ca un lipsit fără prunci oi fi".
15. Luat-au, dară, bărbaţii daruri şi bani îndoiţ şi pre Veniamin şi s-au pogorât în Eghipt şi au stătut înaintea lui Iosif,
16. Carii el văzându-i, şi Veniamin împreună, au poruncit ispravnicului casei sale, zicând: „Du înlăuntru bărbaţii în casă şi ucide vite şi fă uspăţ, că cu mine or mânca la ameazezi!"
17. Făcut-au el precum i s-au fost poruncit şi au băgat bărbaţii în casă.
18. Şi acolo, spăimântaţi, au zis unii cătră alţii: „Pentru banii carii i-am întors mainte în sacii noştri ne-au băgat, să vearse spre noi osândă şi să ne supuie cu putearea robiii, şi pre noi şi asinii noştri".
19. Pentru aceea în uşa casii apropiindu-să,
20. De ispravnicul casii au grăit: „Rugămu-ne, domnule, să ne asculţi. *Am fost pogorât mai înainte să cumpărâm bucate. *Sus 42, 3.
21. Carele după ce le-am cumpărat, venind la locul de oaspeţi, am deşchis sacii noştri
64v şi am | aflat banii în gura sacilor, carii acum într-aceeaş măsură i-am întors.
22. Ce şi alt argint am adus, să ne cumpărăm cele de lipsă noao. Nu-i în cunoştinţa noastră cine i-au pus în pungile noastre".
23. Iară el au răspuns: „Pace voao, nu vă teameaţi! Dumnezeul vostru şi Dumnezeul părinţilor voştri v-au dat comoarele în sacii voştri. Că banii carii mi-aţ dat cunoscuţi eu îi am". Şi au scos la ei pre Simeon.
24. Şi după ce i-au dus în casă, au adus apă şi ş-au spălat picioarele şi le-au dat notreţ asinilor.
25. Iară ei gătiia darurile pănă a întra Iosif la prânz, că înţeleseasă că or mânca acolo.
26. Deci întrat-au Iosif în casa sa şi l-au îmbiiat cu daruri, ţiind în mânile sale, şi i s-au închinat cu faţa la pământ.
27. Iară el, blând răspunzându-le, i-au întrebat zicând: „Trăiaşte tatăl vostru, bătrânul de carele mi-aţ fost zis? Încă trăiaşte?"
28. Carii au râspuns: „Sânătos este sluga ta, tatăl nostru, încă trăiaşte". Şi, plecându-să, i s-au închinat.

29. Și râdicând Iosif ochii, au văzut pre Veniamin, fratele său cel de un pântece, și au zis: „Acesta este fratele vostru cel mic de carele mi-aț fost zis?" Și iarăș: „Dumnezeu – zice – să-ț fie milostiv, fiiul mieu!"

30. Și au grăbit, că să mişcasă ceale dinlăuntrul lui spre frate-său și-i ieșiia lacrămile. Și întrând în cămară, au plâns. ||

31. Și iarăși, deacă ș-au spălat fața, ieșind, s-au contenit și au zis: „Puneți pâni!" 65r

32. Carele puindu-să, de osăbi lui Iosif şi de osebi fraților şi eghipteanilor carii mânca împreună de osebi (că nu-i slobod eghipteanilor a mânca cu ovreaii şi li să părea a fi pângărit acel fealiu de ospățu),

33. Au şezut înaintea lui cei întâi născuți, după naşterea sa, şi cel mai mic după vârsta sa. Și să mira foarte,

34. Luând părțile care luase de la el. Și partea cea mai mare s-au venit lui Veniamin, aşea cât cu cinci părți prisosea. Și au beut şi s-au veselit cu dânsul.

Cap 44

Iosif porunceaşte să ascundă păharul său în sacul lui Veniamin. Şi găsindu-l, chemând îndărăpt din cale frații pentru furtişag, îi giudecă. Şi Iuda pentru Veniamin pre sine spre robie să dă.

1. Și au poruncit Iosif ispravnicului casei sale, zicând: „Umple sacii lor de grâu cât pot ținea și pune banii fieștecărora în vărful sacului.

2. Iară păharul mieu cel de argint şi prețul grâului pune-l în gura sacului celui mai tânăr. Și au fost aşa.

3. Și răsărind dimineața, i-au slobozit cu asinii săi.

4. Și ieșind din cetate și depărtându-să puțintel, Iosif, chemând ispravnicul casei: „Scoală – au zis – şi aleargă după bărbați și prinzându-i, zi: «Căci ați răsplătit rău pentru bine?

5. Păharul care l-ați furat acesta este din carele bea stăpânul mieu şi în carele s-au obicinuit a gâci. Rău ați făcut!»" |

6. Făcut-au el precum i să poruncisă. Și, prinzându-i pre rând, le-au grăit. 65v

7. Carii i-au răspuns: „Căci grăiaște așa domnul nostru, să-i fie făcut slujile tale atâta răutate?

8. Banii carii i-am găsit în gura sacilor i-am întorsu la tine din pământul Hanaan; şi cum urmează să fim furat din casa domnului tău aurul sau argintul?

9. Ori la carele să va găsi dintre slugile tale ce cauți, să moară şi noi om fi slugi domnului nostru".

10. Carele le-au zis: „Fie după judecata voastră! Ori la carele să va găsi, acela să fie sluga mea, iară voi veți fi nevinovați".

11. Deci, grăbind, au descărcat la pământ sacii, au deşchis fieștecarii.

12. Cercându-i, începând de la cel mai mare până la cel mai mic, au aflat păharul în sacul lui Veniamin.

13. Iară ei, rumpându-ș veșmintele și încărcând iarăși asinii, s-au întors în oraș.

14. Și întâi Iuda cu frații au întrat la Iosif, (că încă nu să dusease din loc), și toț înaintea lui au căzut așijderea pre pământ.

15. Cărora el le-au zis: „Căci aț vrut a face așa? Au nu știți că nu iaste mie aseaminea în cunoștința găciturii?”

16. Căruia Iuda: „Ce vom râspunde – au zis – domnului mieu? Sau ce om grăi au om putea dirept a pofti? Dumnezeu au aflat nedreptatea slujilor tale. Iată, toți sluji sântem domnului mieu, și noi, și la care s-au aflat păharul”.

17. Răspuns-au Iosif: „Departe fie de la mine a face așa! Carele au furat păharul, acela fie sluga mea. Iară voi vă duceț slobozi la tatăl vos||t. [66r]

18. Și mai apropiindu-să Iuda, cutezind au zis: „Rogu-mă, domnul mieu, să grăiască sluga ta cuvânt în urechile tale și să nu te mânii împrotiva slujii tale, că tu ești după Faraon.

19. Domnul mieu, *întrebat-ai întâi slujile tale: «Aveți tată au frate?» *Sus 42, 13. [43, 7]

20. Și noi am răspuns ție, domnului mieu: «Avem tată bătrân și prunc mititel, carele în bătrâneațele lui i s-au născut, a căruia frate de un pântece au murit și numai pre dânsul are mumă-sa, iară tată-său îl foarte iubește».

21. Și ai zis slujilor tale: «Aduceți-l la mine și oi pune ochii miei spre el!»

22. Adaos-am domnului mieu: «Nu poate lăsa pruncul pre tată-său, că de-l va slobozi, va muri».

23 *Și ai zis slujilor tale: «De nu va veni fratele vostru cel mai mic cu voi, nu veț mai vedea fața mea!» *Sus 43, 3, 5.

24. Deci suindu-ne la sluga ta, tatăl nost, i-am povestit toate carea au grăit domnul mieu.

25. Și au zis tatăl nost: «Întoarceți-vă și ne cumpăraț puțân grâu»

26. Căruia am zis: «Nu putem mearge. De să va pogori fratele nostru cel mai mic cu noi, om mearge împreună, iară fără de el nu îndrăznim a vedea fața omului».

27. La carea el au răspuns: «Voi știț că doi mi-au născut mie muiarea mea.

28. Ieșit-au unul și aț zis: *‚Fiara l-au îmbucat!’ Și pănă acum nu să arată. *Sus 37, 20, 33.

29. De veț lua și pre acesta și i să va întâmpla ceva în cale, veț duce căruntețele meale cu întristare la iad».

[66v] 30. Deci de voi întra la sluga ta, tatâl nost, și pruncul nu | va fi (răzimând sufletul lui de sufletul acestuia),

31. Și va vedea că nu-i cu noi, va muri și or duce slugile tale cărunteațele lui cu dureare la iad.

32. Ieu adevărat sluga ta să fiu, carele pre acesta l-am luat întru a mea credință și am făgăduit, zicând: *«De nu-l voiu duce, voi fi vinovat păcatului împotriva tătâne-meu în toată vremea». *Sus 43, 9.

33. Rămânea-voi, dară, robul tău pentru prunc în slujba ta, domnul mieu, și pruncul să să suie cu frații săi.

34. Că nu mă poci întoarce la tatăl mieu fără de prunc, ca să nu fiu mărturie dosezii carea va mistui pre tatăl mieu”.

Cap 45

Iosif fraților să descopere. Și, spăimântaț, cu sărutare îi îmbrățășază. Pentru aceaea Faraon cu toată casa lui săltând, porunceaște să să cheme tatăl cu toată casa în Eghipt. Aceeaș cu multe cuvinte porunceaște Iosif. Și frații cu multe daruri dăruindu-i, la tatăl îi trimite.

1. Nu să putea mai conteni Iosif, mulț stând înainte; ci au poruncit să iasă toț afară și nici un strein să nu fie de față când să vor cunoaște împreună.

2. Și au rădicat glas cu plângere, carea au auzit eghiptenii și toată casa lui Faraon.

3. Și au zis fraților săi: „Eu sânt Iosif! Încă trăiaște tatăl mieu?” Nu putea răspunde frații, de mare groază spăimântați.

4. Cătră carii el, blând: „Apropiiați-vă – au zis – la mine!” Și apropiindu-să: *„Eu sânt – au zis – Iosif, fratele vostru, carele ați vândut în Eghipt. *Fap. 7, 13.

5. Nu vă spăimântareț, nici vă pară greu că m-aț vândut în țărâle acestea, *că pentru mântuirea voastră m-au triimis Dumnezeu înaintea voastră în Eghipt. || *Jos 50, 20.

6. Că doi ani sânt de când au început foametea pre pământ și încă cinci ani mai sânt, în carii nici a ara să va putea, nici a săcera. 67r

7. Și m-au triimis mai înainte Dumnezeu, să vă țineți pre pământ și hrană de trăit să puteț avea.

8. Nu din sfatul vostru, ci din vrearea lui Dumnezeu m-am triimis aicea, Carele m-au făcut ca un tată lui Faraon și stăpân a toată casa lui și căpetenie preste tot pământul Eghiptului.

9. Sârguiți și vă suiț la tatăl mieu și-i ziceț: «Aceastea poruncească fiiul tău, Iosif: ‚Dumnezeu m-au făcut domn preste tot pământul Eghiptului. Pogori la mine, nu zăbovi,

10. Și vei lăcui în pământul Ghesen și vei fi aproape de mine, tu și feciorii tăi și fiii feciorilor tăi, oile tale și ciurdele tale și toate care biruiești.

11. Și acolo te voi paște (că încă cinci ani mai sânt de foamete), să nu pieri și tu, și casa ta, și toate care biruiești'».

12. Iată, ochii voștri și ochii frăținealui mieu, Veniamin, văd că gura mea grăiaște cătră voi.

13. Vestiți tatălui mieu toată mărirea mea și toate care aț văzut în Eghipt. Sârguiț și-l aduceț la mine!"

14. Și îmbrățășindu-i și căzind pre grumazii lui Veniamin, frăține-său, au plâns, plângând și el aseaminea pre grumazul lui.

15. Și au sărutat Iosif pre toț frații săi și au plâns spre fieștecarele. După carea au îndrăznit a grăi cătră dânsul.

16. Și s-au auzit și cu cuvânt lăudat s-au vestit în curtea împăratului: „Venit-au frații lui | Iosif!" Și s-au bucurat Faraon și toată familia lui. 67v

17. Și au zis cătră Iosif să poruncească fraților săi, zicând: „Încărcând dobitoacele, duceți-vă în pământul Hanaan,

18. Și luaț de acolo pre tatăl vostru și rudenia voastră și veniț la mine, și eu vă voi da toate bunătățile Eghiptului, să mâncaț miezul pământului.

19. Și porunceaște să ia cară din pământul Eghiptului pentru aducerea pruncilor săi și a muierilor și – zice – «Luaț pre tatăl vostru și grăbiți cât mai curând a veni!

20. Nici să lăsați ceva din averile voastre, că toată blaga Eghiptului a voastră va fi»".

21. Și au făcut fiii lui Israil precum li s-au poruncit. Cărora le-au dat Iosif cară, după porunca lui Faraon, și bucate pre cale.

22. Și fieștecăruia au poruncit să li să aducă câte doao veșminte, iară lui Veniamin i-au dat trei sute de arginț, cu cinci veșminte foarte bune,

23. Atâța bani și veșminte trimițând tătâne-său, adăogând și zece asini carii să poarte din toate bogătățiile Eghiptului și atâtea asine, grâu și pâne să poarte pre cale.

24. Și au slobozit pre frații săi și, purcezind, le-au zis: „Să nu vă mânieț în drum!"

25. Carii suindu-să din Eghipt, au venit în pământul Hanaan, la tată-său, Iacov. ||

26. Și i-au vestit, zicând: „Iosif, fiiul tău, trăiaște și el stăpâneaște preste tot pământul Eghiptului". Carea auzind Iacov, ca dintr-un somn greu deșteptându-să, încă nu credea lor. 68r

27. Ei, dincolo, spunea tot rândul lucrului şi, văzind carăle şi toate ceale ce trimisease, au înviiat duhul lui.
28. Şi au zis: „Destulu-mi iaste mie deacă încă Iosif, fiiul mieu, trăiaşte! Mearge-voi şi-l voi vedea mai înainte de-a muri!”

Cap 46

Iacov, îndoindu-să făgăduinţa lui Dumnezeu, cu toţ fiii şi neapoţii, a cărora nume să procitesc, în Eghipt pogoară. Căruia ieşindu-i întru-ntimpinare Iosif, îl învaţă să zică lui Faraon a fi păstoriu de oi.

1. Şi purcezind Iacov cu toate care avea, au venit la Puţul Jurământului şi junghind acolo jirtfe lui Dumnezeu tatălui său, Isaac,
2. L-au auzit prin vis noapte chemându-l şi zicându-i: „Iacove! Iacove!”. Căruie au răspuns: „Iată eu!”
3. Zis-au lui Dumnezeu: „Eu sânt Dumnezeul tătâni-tău, Cel Tare. Nu te teame, pogori în Eghipt, că spre neam mare te voi face acolo!
4. Eu Mă voi pogorî cu tine acolo şi Eu te voi aduce de acolo întorcându-te. Şi Iosif va pune mânile sale preste ochii tăi”.
5. Şi s-au sculat Iacov de la Puţul Giurământului, *şi l-au luat feciorii cu pruncii şi cu muierile sale în carăle care trimisease Faraon să poarte pre bătrânul, *Fap. 7, 15.
6. Şi toate care le biruia în pământul Hanaan. *Şi au venit în Eghipt cu toată sământa sa, | *Jos 24, 4.
68v 7. Fiii lui şi neapoţii şi featele şi toată împreună rudeniia. Psal. 104, 23.
8. Şi aceastea sânt numele fiilor lui Israil carii au întrat în Eghipt, el cu pruncii săi. *Întâiul născut: Ruvin. Isa. 52, 4. *Ieşi. 1, 2 şi 6, 14.
9. Feciorii lui Ruvin: Enoh şi Fallud şi Hesron şi Harmi. Num. 26, 5.
10. *Feciorii lui Simeon: Samuil şi Iamin şi Ahod şi Iahim şi Sohar şi Saul, feciorul hananiencii. 1 Par. 5, 1, 3. *Ieşi.6, 15.
11. Fiii lui Levi: Gherson şi Haath şi Merari. 1 Par. 4,24.
12.*Feciorii lui Iuda: Her şi Onan şi Sela şi Fares şi Zara. Şi au murit Her şi Onan în pământul Hanaan. Şi s-au născut fii lui Fares: Hesron şi Hamul. *1 Par. 6,1.
13. *Feciorii lui Isahar: Thola şi Fua şi Iov şi Sâmron. *1Par. 2, 3 şi 4, 21.
14. Feciorii lui Zavulon: Sarid şi Elon şi Iahelel.
15. Aceştia feciorii Liei, cari i-au născut în Mesopotamiia Siriii, cu Dina, fata sa. Toate sufletele feciorilor lui şi a featelor: treizăci şi trei.
16. Feciorii lui Gad: Sefion şi Hagghi şi Suni şi Esevon şi Heri şi Arodi şi Areli.
17. *Feciorii lui Aser: Iamne şi Iesua şi Iesui şi Veria şi Sara, sora lor. Feciorii lui Veria: Hever şi Melhiel. *1 Par. 7,1.
18. Aceştia feciorii Zelfei, carea o au dat la Lavan Liei, featei sale; şi aceştia au născut Iacov: şasăsprăzece suflete.
19. Feciorii Rahilei, muierii lui Iacov: Iosif şi Veniamin.
20. *Şi s-au născut lui Iosif fii în pământul Eghiptului, carii i-au născut lui Asenith, fata lui Putifar, preotului din Heliopol: Manasie || şi Efraim. *Sus 41, 50. 69r
21. Feciorii lui Veniamin: *Vela şi Vehor şi Asvel şi Ghera şi Naaman şi Ehi şi Ros şi Mofim şi Ofim şi Ared. *1 Par. 7, 6 şi 2 [8], 1.
22. Aceştia feciorii Rahilei, carii au născut lui Iacov: toate sufletele, patrusprăzece.
23. Feciorii lui Dan: Husim.
24. Feciorii lui Nethali: Iasnel şi Guni şi Ieser şi Salim.
25. Aceştia feciorii Valei, carea o au dat Lavan Rahilei, featei sale, şi aceştia au născut lui Iacov; toate sufletele, şeapte.
26. Toate sufletele carele au întrat cu Iacov în Eghipt şi au ieşit din coapsele lui, fără de muierile feciorilor lui: şasăzeci şi şase.
27. Iară feciorii lui Iosif, carii i s-au născut în pământul Eghiptului: suflete doao. *Toate sufletele casii lui Iacov care au întrat în Eghipt au fost şaptezeci. *2 Lege 10, 22.
28. Şi au triimis pre Iiuda înaintea sa la Iosif, să-i vestească şi să-l întâmpine în Ghessen.
29. Carele vinind acolo, prinzind Iosif căruţa sa, s-au suit întru-ntâmpinarea tătâni-său la acelaş loc. Şi, văzindu-l, au căzut pre grumazii lui şi, îmbrăţăşindu-să, au plâns.
30. Şi au zis tatăl cătră Iosif: „Acum veasel voi muri, că am văzut faţa ta şi viu te las!”

31. Iară el au grăit cătră fraţii săi şi câtră toată casa tătâni-său: „Sui-mă-voi şi oi vesti lui Faraon şi-i voi zice: «Fraţii miei şi casa părin|telui mieu, carii era în pământul Hanaan, au venit la mine. 69v

32. Şi sânt bărbaţ păstori de oi şi grije au de-a paşte turmele; dobitoacele sale şi ciurzile şi toate carea au putut avea au adus cu sine».

33. Şi când vă va chema şi va zice: «Ce meşteşug aveţi?»

34. Veţi răspunde: «Oameni păstori sântem, slujile tale, din copilăriia noastră pănă acum, şi noi şi părinţii noştri». Iară acestea veţi zice ca să puteţ lăcui în pământul Ghessen. Că sânt urâţ eghipteanilor toţ păstorii de oi".

Cap 47

Iosif, după ce au vestit lui Faraon venirea tătâne-său şi a fraţilor, pre Iacov cu feciorii la Faraon îi duce. Pământul Ghessem a-l lăcui li să îngăduiaşte şi în vreamea foametei îi hrăneaşte. Iară foametea atăta dosădeşte Eghiptul, ca vânzând dobitoacele, şi pământul a-l vinde le caută. Cu carea s-au făcut ca pururea a cincea parte din rodurile Eghiptului împăraţilor să să dea, afară de moşiile preoţilor. După şeptesprăzece ani Iacov, foarte îmbogăţit şi aproape de a muri, gioară pre Iosif să-l îngroape în Hanaan.

1. Şi întrând, Iosif vestit-au lui Faraon, zicând: „Tatăl mieu şi fraţii şi oile lor şi turmele şi toate care biruiesc au venit din pământul Hanaan. Şi iată, stau în pământul Ghessim.

2. Şi cinci bărbaţ dintre fraţii săi mai despre urmă i-au pus înaintea împăratului. ||

3. Carii el i-au întrebat: „Ce lucru ştiţ?" Răspuns-au: „Păstori de oi sântem, slugile tale, şi noi şi părinţii noştri. 70r

4. A nimearnici în pământul tău am venit, că nu iaste iarbă turmelor slugilor tale, îngreoindu-să foametea în pământul Hanaan. Şi cearem să ne porunceşti a fi slugile tale în pământul Gheseem".

5. Şi au zis împăratul cătră Iosif: „Tată-tău şi fraţii tăi au venit la tine.

6. Pământul Eghiptului înaintea ta iaste. În locul cel mai bun îi fă a lăcui şi le dă pământul Ghessen. Iară de-i ştii a fi întră dânşii bărbaţi cămeateni, rânduiaşte-i ispravnici dobitoacelor meale".

7. După aceastea au dus înlăuntru Iosif pre tată-său la împăratul şi l-au pus înaintea lui. Carele blagoslovindu-l,

8. Şi întrebându-să de la el: „Câte sânt zilele vieţii tale?"

9. Au răspuns: „Zilele neamerniciii meale sânt ani o sută şi treizeci, mici şi răi, şi n-au agiuns până la zilele părinţilor miei în carele au nemearnicit".

10. Şi blagoslovind împăratul, au ieşit afară.

11. Iară Iosif tătâne-seu și fraților au dat moștenire în Eghipt, în locul cel mai bun a pământului, Ramessis, precum poruncise Faraon.
12. Și-i hrănea pre dânșii și toată casa tătâne-său, dând bucate fieștecăruia.
13. Că în tot pământul pâne nu era și dosădisă foametea pământul, ales Eghiptul și Hanaan.
14. Din carii toț banii i-au adunat vânzând grăul și i-au dus în vistieriia împăratului.
70v 15. Și sfârșindu-să prețul cumpărătorilor, au venit | tot Eghiptul la Iosif, zicând: „Dă-ne pâini! Căci murim înaintea ta, sfârșindu-să banii?"
16. Cărora el le-au răspuns: „Aduceți dobitoacele voastre și vă voi da pentru eale bucate, deacă n-aveț bani".
17. Care aducându-le, le-au dat hrană pentru cai și oi și boi și asini; și i-au ținut într-acel an, pentru schimbarea dobitoacelor.
18. Și au venit al doile an și i-au zis: „Nu om ascunde de domnul nostru că, sfârșindu-să banii, marha împreună s-au sfârșit. Nici ascuns este ție că, afară de trupuri și de pământuri, nimică avem.
19. Căci dară om muri trăind tu? Și noi și pământul nostru ai tăi om fi: cumpără-ne spre slujba împărătească și ne dă semință, ca nu perind lucrătoriul, să să întoarcă pământul spre pustiire".
20. Și au cumpărat Iosif tot pământul Eghiptului, vănzându-ș toți moșiile, pentru mărimea foametei. Și l-au supus lui Faraon.
21. Și tot norodul lui, de la începutul Eghiptului pănă la sfârșitul hotarelor lui,
22. Afară de pământul preoților, care de la împărat le era dat, cărora și bucate din șurile obștei rânduite li să da și pentru aciia nu s-au silit a-ș vinde moșiile.
23. Și au zis Iosif cătră norod: „Iată, precum vedeți, și pre voi și pământul vostru îl biruiaște Faraon. Luaț semânță și sămânaț pământurile,
24. Să puteț avea roade. A cince parte împăratului veț da, cealelalte patru voao le las spre sămânță și spre hrana caznicilor și pruncilor voștri. ||
71r 25. Carii au răspuns: „Viiața noastră în măna ta iaste. Milostivească-să numai spre noi domnul nostru și veaseli om sluji împăratului!"
26. Dintr-aceea vreame până într-această zi, în tot pământul Eghiptului a cincea parte să dă împăratului. Și iaste ca o leage, afară din cel preoțăsc, carele au fost slobod de această togmeală.
27. Și au lăcuit Israil în Eghipt, adecă în pământul Ghessen, și l-au biruit și s-au sporit și înmulțit foarte.
28. Și au trăit într-însul șeptesprăzeace ani; și au fost toate zilele vieții lui ani o sută patruzeci și șeapte.
29. Și văzând că să apropie zioa morții sale, chemat-au pre fiiul său, Iosif, și au zis cătră dânsul: „De am aflat har înaintea ta, *pune mâna ta sub copsa mea, și-mi vei face milă și adevăr să nu mă îngropi în Eghipt, *Sus 24, 2.
30. Ci să dorm cu părinții miei și să mă duci din pământul acesta și să mă îngropi în mormântul mai-marilor miei". Căruia au răspuns Iosif: „Eu oi face ce ai poruncit!"
31. Și el: „Gioară-mi, dară!" au zis. Carele giurând, s-au închinat Israil lui Dumnezeu, întorcându-să cătră capul pătișorului.

Cap 48

Iacov bolnăvind, Iosif îl cercetează, a căruia fii, Manasie și Efrem, Iacov și-i apropie și-i blagosloveaște. Pre cel mai mic, împrotivind Iosif, celui mai mare înainte-l pune și peste |
71v *frații lui Iosif parte îi dăruiaște.*

1 Aceastea așa isprăvindu-să, s-au vestit lui Iosif că s-ar fi bolnăvit tatăl său. Carele luând doi fii, Manasie și Efrem, au purces a merge.
2 Și s-au zis bătrânului: „Iată, fiiul tău, Iosif, vine la tine!" Carele, întărindu-să, au șezut în pătișor.
3. Și întrând la sine, au zis: „Dumnezeu Atotputernicul *mi s-au arătat în Luza, carea este în pământul Hanaan și m-au blagoslovit. *Sus 28, 13.
4. Și au zis: «Eu te voi spori și te voi înmulți și te voi face spre gloatele noroadelor și-ț voi da pământul acesta ție și săminții tale după tine, spre moștenirea veacinică».
5. Doi, dară, fiii tăi carii *ți s-au născut în pământul Eghiptului până a veni eu aici la tine, ai miei sânt, **Efrem și Manasie, ca Ruvin și Simeon să vor socoti mie. *Sus, 41, 50. **Ios. 13, 7, 29.

6. Iară ceialalţi cari-i vei naşte după dânşii, ai tăi vor fi şi cu numele fraţilor săi să vor chema în moştenirile sale.

*Sus 35, 19. 7. Că mie, venind din Mesopotamiia, *mi-au murit Rahil în pământul Hanaan, în drum. Şi era primăvara şi întrai în Efrata şi o am îngropat lângă calea Efratii, carea cu alt nume să chiamă Viflaim".

8. Şi văzând fiii lui, au zis cătră dâns: „Cine sânt aceştia?"

9. Răspuns-au: „Fiii miei sânt, carii mi-au dăruit Dumnezeu în locul acesta". „Adă-i – au zis – la mine, să-i blagoslovesc!"

10. Că ochii lui Israil păingina pentru adânci bătrâ||neaţă şi nu putea chiar vedea. Şi, apropiindu-i la sine, i-au sărutat şi, îmbrăţăşindu-i, 72r

11. Au zis cătră fiiul său: „Nu m-am înşelat cu vedearea ta, ci mi-au arătat Dumnezeu şi sământa ta".

12. Şi luându-i Iosif din sânul tătâne-său, s-au închinat cu faţa la pământ.

13. Şi au pus pre Efrem de-a direapta sa, adecă de-a stânga lui Israil. Iară pre Manassie în stânga sa, adeacă de-a dreapta tătâne-său, şi i-au apropiiat amândoi de dânsul.

14. Carele întinzind mâna cea direaptă, o au pus pre capul lui Efrem, fratelui celui mic, iară stânga spre capul lui Manasse, carele era mai mare născut, schimbând mânile.

*Ovr. 11, 21. 15. *Şi au blagoslovit Iacov fiii lui Iosif şi au zis: „Dumnezeu, înaintea Căruia au umblat părinţii miei, Avraam şi Isaac, Dumnezeu Carele mă paşte din pruncíia mea pănă într-această zi,

*Sus 31, 29 şi 32, 2. Math. 18, 10. 16. *Îngerul carele m-au scos din toate realele blagoslovească pruncii aceştia! Şi să să cheme preste ei numele mieu şi numele părinţilor miei, Avraam şi Isaac, şi crească întru mulţime pre pământ!"

17. Şi văzând Iosif că au pus tatăl său mâna dreaptă spre capul lui Efrem, greu au luat, şi luund mâna tatălui, s-au nevoit a o rădica de pre capul lui Efrem şi a o treace spre capul lui Manassie.

18. Şi au zis cătră tată-său: „Nu să cuvine aşa, tată, că acesta iaste întâiu născut. Pune dreapta ta preste capul lui!"

19. Carele nevrând, au zis: „Ştiu, fiiul mieu, ştiu! Şi acesta, | adecă, va fi spre noroade şi să va înmulţi; ce fratele lui cel mai mic va fi mai mare decât el, şi sământa lui va creşte în neamuri. 72v

20. Şi i-au blagoslovit în vreamea aceaea, zicând: „În tine să va blagoslovi Israil şi să va zice: «Facă-ţi ţie Dumnezeu ca lui Efrem şi ca lui Manasse!»„ Şi au rânduit pre Efrem înnaintea lui Manasse.

21. Şi au zis cătră Iosif, fiiul său: „Iacă, eu moriu; şi va fi Dumnezeu cu voi şi vă va duce la pământul părinţilor voştri!

*Ioz. 15, 16 şi 16, 1. **Ios. 24, 8. 22. Dau ţie *o parte afară de fraţii tăi, carea o am luat din mâna **amoreului cu sabia şi cu arcul mieu".

Cap 49

Iacov, aproape de moarte, pre toţi fiii blagosloveaşte, însă a unora blagoslovenia, pentru păcate, în blăstăm şi în aspră înfruntare întornându-să, ceale viitoare lor spune. Şi arătându-le locul îngropării sale, moare.

1.[* I au chemat feciorii săi și le-au zis: „Adunaţi-vă să vă vestesc ceale viitoare în zilele mai de pre urmă! *2 Lege 33, 6.

2 Adunaţi-vă şi ascultaţ, feciorii lui Iacov, ascultaţi pre Israil, tatăl vostru!

3. Ruvim, întăiul mieu născut, ca tăria mea și începutul durerii meale, întăiu în daruri, mai mare în stăpânire,

4. Vărsatu-te-ai ca apa, nu creaşte, *că te-ai suit pre patul tătâne-tău și ai întinat aşternutul lui. *Sus 35, 22. 1 Par. 5,1.

5. Simion și Levi, fraţii: vasele nedreptăţii de război.

6. În sfatul lor să nu vie sufletul mieu și în adunarea lor să nu fie mărirea mea, *căci băsăul său au ucis bărbatul și întru vrearea sa au săpat zidul. || *Sus 34, 25.

73r 7. Blăstămatu-i băsăul lor, că-i zaviznic și mâniia lor, că-i vărtoasă. *Împărți-i-voi întru Iacov și-i voi răsipi în Israil. *Iosue 19, 1.

8. Iuda, pre tine te vor lăuda fraţii tăi. Mânile tale preste grumazii neprietinilor tăi. Ţie să vor închina fiii tătâni-tău.

9. *Puiu de leu, Iuda: la pradă, fiiul mieu, te-ai suit. Odihnindu-te, te-ai culcat ca leul și ca o leiţă. Cine-l va deştepta? *1 Par. 5, 2.

10. **Nu să va lua toiagul* din Iuda și povăţuitoriul din coapsa lui, pănă va veni Cel Făgăduit și Acela este aşteptarea neamurilor. *Math. 2, 6. Ioan 1, 45.

11. Legând la vie mânzul Său și la viţă, o, fiiul mieu, asina Sa. Spăla-va în vin văjmântul Său și în săngele strugurului platoşa sa.

12. Mai frumoşi sânt ochii Lui decât vinul și dinţii Lui decât laptele mai albi.

13. Zavolon în ţărmurile mării va lăcui și în vadul corăbiilor, agiungând pănă la Sidon.

14. Issahar, asin tare, culcându-să între hotare,

15. Au văzut odihna că iaste bună și pământul că iaste bun și ș-au supus umărul spre purtat și s-au făcut dăjdilor slujitor.

16. Dan va judeca norodul său, ca și alt neam în Israil.

17. Fie Dan şarpe în cale și cherast în cărare, muşcând copitele calului, să cază călăreţul lui îndărăpt.

18. *Mântuitoriul Tău* oi aştepta, Doamne!

19. Gad încins va tăbărî înaintea lui și el să va adaoge dindărăpt.

20. Aser, grasă pânea lui, și va da dulceaţă împăraţilor. |

73v 21. Nefthali, cerb slobod și dând vorbe înfrămsăţate.

22. *Fiiul crescând Iosif, fiiul crescând și împodobit la vedeare, featele au trepedat peste zid. *1 Par. 5, 1.

23. Ci l-au întărâtat și au cărtit asupra lui și i-au pizmuit cei ce avea săgeţi.

24. Şezut-au în cel tare arcul lui și s-au dezlegat legăturile braţălor și mânilor lui prin mânile putearnicului Iacov; de acolo păstoriul au ieșit, piatra lui Israil.

25. Dumnezăul tătâne-tău va fi agiutoriul tău și Atotputearnicul te va blagoslovi cu blagoslovenii cerești de sus, cu blagosloveniile adâncului ce zace jos, cu blagosloveniile ugerilor și a zgăului.

26. Blagosloveniile tătâne-tău s-au întărit prin blagosloveniile părinţilor lui, pănă va veni dorul dealurilor celor veacinice. Fie în capul lui Iosif și în cerbicea nazarineanii între fraţii săi!

27. Veniamin, lup răpitoriu, dimineaţa va mânca prada și sara va împărţi dobânzi".

28. Toţ aceştia, în neamurile lui Israil douosprăzece; acestea au grăit lor tatăl său și au blagoslovit pre fieştecarii cu blagoslveniile sale,

29. Şi le-au poruncit, zicând: „Eu mă adun la norodul mieu. Îngropaţi-mă cu părinţii miei în peştărea îndoită carea iaste în câmpul Efron, hefteului,

30. În preajma Mamvrii, în pământul Hanaan, *carea o au cumpărat Avraam cu câmpul de la Efron hefteul, spre moştenirea îngropării. *Sus 23, 17.

74r 31. Acolo l-au îngropat pre el și pre Sara, muiare lui, || acolo s-au îngropat Isaac cu Reveca, muiarea sa, acolo și Liia îngropată zace".

32. Și sfărşind poruncile prin carele învăţa feciorii, ş-au adunat picioarele spre pătişor și au adormit. Şi s-au pus la norodul său.

Cap 50

Iosif, poruncind a să unge cu mirezme trupul tătâne-său şi adăogând plângere de îngropare cu bătrânii Eghiptului, purcede să-l îngroape în pământul Hanaan. Carea cu mare pofală isprăvind, fraţii, pentru nelegiuirea carea i-au fost făcut temându-să, blând îi cuprinde şi-i mângăie. Carele, după ce le-au dat poruncă pentru oasele sale să le ducă cu sine în pământul Hanaan când or ieşi din Eghipt, în pace s-au odihnit.

1. Care văzând Iosif, au căzut pre faţa tătâne-său, plăngând şi sărutându-l.
2. Şi au poruncit slugilor sale, vracilor, să ungă cu mireazme pre tatăl.
3. Carii plinind porunca, au trecut patruzeci de zile, că acesta era obiceaiul trupurilor celor unse. Şi l-au plâns Eghiptul zile şeptezeci.
4. Şi plinindu-să vreamea plângerii, grăit-au Iosif cătră familia lui Faraon: „De am aflat har înaintea voastră, grăiţi în urechile lui Faraon,

*Sus 47, 29.

5. Pentru că tatăl mieu m-au jurat, zicând: «Iată, moriu! În mormântul mieu, *carele mi-am săpat în pământul Hanaan, mă vei îngropa!» Sui-mă-voi, dară, și oi îngropa pre tatăl mieu şi mă voi înturna”. |

74v

6. Şi i-au zis Faraon: „Sui-te şi îngroapă pre tatăl tău precum ai giurat”.
7. Carele suindu-să, s-au dus cu el toţi bătrânii casii lui Faraon şi toţi cei mai mari născuţi din pământul Eghiptului,
8. Casa lui Iosif cu fraţii săi, afară de prunci şi de turme şi de ciurde, care le lăsase în pământul Ghessen.
9. Şi au avut cu sine care şi călăreţ; şi au fost nu puţină gloată.
10. Şi au venit la aria Arad, carea iaste lângă Iordan, unde, făcând ceale de îngropare, cu plângere mare şi foarte au plinit şeapte zile.
11. Care văzând lăcuitorii pământului Hanaan, au zis: „Plângere mare iaste aceasta eghipteanilor!” Şi pentru aceaea s-au chemat numele locului aceluia Plângerea Eghiptului.
12. Şi au făcut fiii lui Iacov precum le poruncisă.

*Fap. 7, 16.
**Sus 23, 17.

13. Şi purtându-l în pământul Hanaan, *l-au îngropat în peşterea îndoită, **carea o cumpărasă Avraam cu câmpul spre moştenirea îngropării, de la Efron hefteul, în preajma Mamvrii.
14. Şi s-au întors Iosif în Eghipt cu fraţii săi şi cu toate soţiile, după ce au îngropat pre tată-său.
15. Carele murind, temându-să fraţii lui şi între sineş grăind: „Nu cumva să-ş aducă aminte de nelegiuirea carea au răbdat şi să ne răsplătească tot răul care am făcut!” ||

75r

16. I-au grăit lui, zicând: „Tatăl tău ne-au poruncit, mainte de-a muri,
17. Să-ţ zicem aceastea, cu cuvântul lui: «Rogu-te să te uiţ de lotriia fraţilor tăi şi de păcat şi de răutatea carea au făcut împrotiva ta!» Şi noi ne rugăm să ierţi slujilor Dumnezeului tătâne-tău nedreptatea aceasta!” Carele auzind, au plâns Iosif.
18. Şi au venit la el fraţii săi şi, închinându-să cu faţa la pământ, au zis: „Robii tăi sântem!”
19. Cărora el au răspuns: „Nu vă teamereţi! Au doară putem sta împrotiva vrearii lui Dumnezeu?

*Sus 45, 5.

20. *Voi aţ cugetat de mine rău, ce Dumnezeu l-au întors spre bine, ca să mă înalţă precum vedeţ acum şi să mântuiască multe noroade.

*Sus 47, 5. [45, 7].

21. Nu vă teamereţ! Eu *vă voi hrăni pre voi şi pruncii voştri”. Şi i-au măngăiat şi blănd şi dulce au grăit.

*Sus 47, 12.
**Num. 32, 39.

22. *Şi au lăcuit în Eghipt cu toată casa tătâne-său. Şi au trăit ani o sută zece. Şi au văzut fiii lui Efrem până la al triilea neam, **şi feciorii lui Mahir, fiiul lui Manasse, s-au născut în genunchele lui Iosif.

*Ovreai 11, 12 [22].

23. Carele isprăvindu-să, *au grăit către fraţii săi: „După moartea mea, Dumnezeu vă va cerceta şi vă va face a vă sui din pământul acesta la pământul carele au făgăduit lui Avraam, Isaac şi Iacov”

*Ieşire 13, 19.
Iosue 24, 32.

24. Şi după ce i-au jurat şi le-au zis: „Dumne|zeu vă va cerceta; *purtaţ oasele meale cu voi din locul acesta!”,

75v

25. Au murit, plinind anii vieţii sale o sută zeace. Şi, uns cu mireazme, s-au pus în tulbă în Eghipt.

A

D

DESĂVÂRȘIT, -Ă: adj.
desăvârșit: *m. sg. nom.* 6,9; 17,1

(a) DESCĂRCA: v. I
au descărcat: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* 24,32; 44,11

(a) DESCHIDE: v. III; var. **(a) DEȘCHIDE**
au deschis: *ind. pf.c. 3.sg.* 29,31
vor deșchide: *ind. viit.I. 3.pl.* 3,5
(s-)au deșchis: *ind. pf.c. 3.pl.* 3,7; 7,11
au deșchis: *ind. pf.c. 3.sg.* 4,11; 21,19; 30,22; 41,56; 44,11
deșchizind: *gerunziu* 42,27; 8,6, 13
am deșchis: *ind. pf.c. 1.pl.* 43,21

(a) DESCOPERI: v. IV (Despre vise) „a interpreta"; „a(-și) dezvălui identitatea"
descoperi: *ind. prez. 2.sg.* 41,15
să decopere: *conj. prez. 3.sg.* 41,24
să descopere: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.45

DESFĂTARE: s.f.
desfătării: *sg. gen., în sintagma* ***raiul/locul desfătării*** 2,8, 10, 15; 3,23, 24
desfătării: *sg. dat.* 18,12

(a se) DESPĂRȚI: v. IV
au despărțit: *ind. pf.c. 3.sg.* 1,4, 7; 11,8; 25,6; 30,35; 32,13; 33,1
să desparță: *conj. prez. 3.sg.* 1,6, 14, 18
(s-)au despărțit: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* 10,5; 13,11, 14
a (ne) despărțire: *inf. lung.* 11,4
(să) despart: *ind. prez. 3.pl.* rezum. cap.13
desparte: *imperativ 2.sg.* 30,32
despărțând: *gerunziu* 30,40
(ne) vom despărți: *ind. viit.I. 1.pl.* 31,49
(să) desparte: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.36

DESPĂRȚIRE: s.f. (aici) „animale despicate"; „separare"; „răscruce"
despărțirile: *pl. ac.* 15,17
despărțire: *sg. nom.* 32,16
despărțirea: *sg. ac.* 38,14

DESTUL: adv.
destulu(-): 45,28

DEȘERT, DEȘARTĂ: adj. „gol", „pustiu"
deșert: *adj. n. sg. nom.* 1,2

(a) DEȘTEPTA: v. I
deșteptându(-să): *gerunziu* 9,24; 28,16; 41,4
deșteaptându(-să): *gerunziu* rezum. cap.28
să deștepți: *conj. prez. 2.sg.* 38,8

(a) DEZBRĂCA: v. I
dezbrăcând: *gerunziu* 38,14, 19

(a) DEZLEGA: v. I
vei dezlega: *ind. viit.I. 2.sg.* 27,40
(s-)au dezlegat: *ind. pf.c. 3.pl.* 49,24
deslegase: *ind. m.m.c.pf. 3.sg.* 40,16

(a) DEZNĂDĂJDUI: v. IV
deznădăjduind: *gerunziu* rezum. cap.15

DIMINEAȚĂ: s.f./adv.
dimineață: *s. sg. nom./ac.* 1,5, 8, 13, 19, 23, 31; 19,2, 15; 29,24; 41,8
dimineață: *s. sg. ac., în loc. adv.* **[de]** ***dimineață*** „devreme" 21,14; 28,18; 40,6
dimineața: *s. sg. nom.* 44,3
demineață: *s. sg. ac., în loc. adv.* **[de]** ***demineață*** „devreme" 24,54; 26,31
demineața: *s. sg. ac.* 32,24
dimineața: *adv.* 49,27
demineața: *adv.* 19,27

DINAFARĂ: adv.
dinnafară: *adv.* 6,14

DINAPOI: adv.
dinnapoi: 22,13

DINDĂRĂT: adv.; var. (Înv. și reg.) **DINDĂRĂPT** „dinapoi"
dindărăpt: 49,19

DINTE: s.m.
dinții: *pl. nom.* 49,12

DOBÂNDĂ: s.f. (Înv.) „pradă de război"
dobânzi: *pl. ac.* 49,27

(a) DOBÂNDI: v. IV
să dobândesc: *conj. prez. 1.sg.* 4,13
dobândește: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.12; rezum. cap.39
dobândind: *gerunziu* 29,30
dobândesc: *ind. prez. 3.pl.* rezum. cap.30
dobândind: *gerunziu* rezum. cap.38
au fost dobândit: *ind. m.m.c.pf.perifr. 3.sg.* 31,18
au fost dobândit: *ind. m.m.c.pf.perifr. 3.sg.* 38,14
dobândeaște: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.41
au dobândit: *ind. pf.c. 3.pl.* rezum. cap.43

DOBITOC: s.n.
dobito<a>cele: *pl. nom.* 8,19
dobitoacele: *pl. nom./ac.* 1,25; 7,14; 8,1, 20; 29,2, 8; 34,5, 23; 36,6; 45,17; 46,32; rezum. cap.47; 47,16
dobitoace: *pl. nom./ac.* 1,24; 6,20; 9,10; 37,14
dobitoc: *sg. ac.* 7,23
dobitocului: *sg. dat.* 42,27
dobitoacelor: *pl. gen./dat.* 47,6, 17
dubitoacele: *pl. ac.* 30,31

DOMN: s.m. (s. propriu) „Dumnezeu"
Domnul: *sg. nom./ac.* 2,4, 5, 7, 8, 9, 15, 18, 19, 21, 22; 3,1, 9, 13, 14, 21, 23; 4,4, 6, 13, 15; 6,22; 7,1, 5, 9; 8,21; 9,26; 11,5, 8, 9; 12,1, 4; 13,10, 14; 14,22; rezum. cap.15; 15,7, 9; 16,2, 11; 17,1; 18,1, 15, 17, 19, 20, 26, 31, 33; 19,16, 24, 27, 29; 20,18; 21,1; 22, 16; 23,15; 24,1, 3, 7, 21, 27, 35, 40, 44, 50, 51, 56; 25,11, 22; 26,22, 24, 28; 27,27; rezum. cap.28; 28,13, 16, 21; 29,31, 32, 33; 30,6, 22, 23, 24, 30; 31,3; 39,2, 3, 5, 21, 23
Domnului: *sg. gen./dat.* rezum. cap.3; 3,8; 4,3, 16, 26; 8,20; 10,9; rezum. cap.12; 12,7, 8; 13,4, 10, 18; 15,1, 4; 16,7, 9, 13; 18,19, 22; 19,13; rezum. cap.20; 21,34; 22,11, 15; 24,26, 31, 48, 52; 25,21; 26,25, 29; 27,7; rezum. cap.28; 28,17, 22; 29,35; rezum. cap.31; rezum. cap.35; 38,7
Domnu: *sg. ac.* 18,27
Doamne: *sg. voc.* 15,8; 18,3, 30, 32; 20,4; 24,12, 42; 32,9; 49,18
Domnul: *sg. voc.* în sintagma ***Domnul mieu*** 19,18
Domnul: *sg. ac., în s. propr.* ***Domnul Veade*** 22,14
Domnului: *sg. gen. în sintagma* ***Duhul Domnului*** 41,38

DOMN: s.m. (apelativ) „termen de politețe pentru un bărbat"; (Pop.) „stăpân"
domnul: *sg. nom./ac.* 18,12; 24,12, 14, 27, 35, 37, 49, 54, 56, 61, 65; 31,35; 33,14; 39,8, 19; 42,30; 44,7, 24, 33; 47,18, 25
domnilor: *pl. voc.* 19,2
domnului: *sg. gen./dat.* 24,9, 10, 12, 27, 39, 42, 44, 48, 51; 32,4, 18; 39,9; 40,1; 44,8, 20, 22
doamne: *sg. voc.* 23,6
domn: *sg. nom.* 27,29; 45,9

Î

(a) LOVI: v. IV:
au lovit: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* 12,17; 14,5, 7, 15; 19, 11; 21,27; 32,25
voi lovi: *ind. viit.I. 1.sg.* 18,29
lovește: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.26
va lovi: *ind. viit.I. 3.sg.* 32,8
să lovască: *conj. prez. 3.sg.* 32,11

(a se) LUA: v. I
au luat: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* 2, 15, 21; 3,6; 4,19; 5,24; 6,2; 11,29, 31; 12,5; 14,11; 16,3; 17,23; 18,8; 20,2, 3, 14; 21,11, 21, 27; 22,6, 10; 24,10, 46, 67; 25,1, 20; rezum. cap.26; 26,34; 27,35, 36; rezum. cap.28; 28,9, 11, 18; 29,28; 30,2; 30,39; 31,9, 16, 18, 45; 36,2, 6; 37,31; 38,14; 41,42; 46,5; 48,17
au luat: *ind. pf.c. 3.pl., în loc. v. (Înv.)* ***au luat [în pântece]*** „au zămislit" 30,39
luase: *ind. m.m.c.pf. 3.sg.* 2,22; 24,67; 25,10; 43,34
(s-)au luat: *ind. pf.c. 3.sg.* 2,23; 3,23; 12,15;
(te-)ai luat: *ind. pf.c. 2.sg.* 3,19
vei lua: *ind. viit.I. 2.sg.* 4,7; 6,21; 21,30; 24,7, 37, 38, 40; 28,6; 29,15; 31,8
va lua: *ind. viit.I. 3.sg.* 4,15; 27,46; 40,19
fiind luată: *pasiv gerunziu* rezum. cap.12
am luat: *ind. pf.c. 1.sg.* 12,19; 20,12; 40,11; 44,32; 48,22
oi lua: *ind. viit.I. 1.sg.* 14,23; 16,2
or lua: *ind. viit.I. 3.pl.* 14,24
ai luat: *ind. pf.c. 2.sg.* 20,3; 30,15
au fost luat: *ind. m.m.c.pf.perifr. 3.pl.* 21,25
luat-au: *ind. pf.c. 3.sg.* 30,23; 31,1; 33,22; 43, 15
luaț: *imperativ 2.pl.* 34,9; 43,11; 45,18, 19; 47,23
om lua: *ind. viit.I. 1.pl., în loc. v.* ***om lua împrumut*** 34,16
om lua: *ind. viit.I. 1.pl.* 34,17
vom lua: *ind. viit.I. pl.* 34,21
luasă: *ind. m.m.c.pf. 3.sg.* 38,19
(m-)am luat: *ind. pf.c. 1.sg.* 40,15
luați: *imperativ 2.pl.* 42,33; 43,13
lua: *inf. prez. fără* ***a*** 42,34
veț lua: *ind. viit.I. 2.pl.* 44,29
(să) va lua: *ind. viit.I. 3.sg.* 49,10
luând: *gerunziu* 8,9, 20; rezum. cap.14; 15,10; 21,14; 24,65; 25,34; rezum. cap.28; 30,37; rezum. cap.31; 31,23; 34,25, 26; 38,2, 12; 42,25; 43,34; 48,1
luind: *gerunziu* rezum. cap.12
luându-: *gerunziu* 13,18; 22,13; 48,12
să ia: *conj. prez. 3.sg.* 3,22; 19, 14; 28,6; 38,20; 45,19
să ia: *conj. prez. 3.pl., în loc. v. (Înv.)* ***să ia în păntece/să ia [în păntice]*** „să zămislească" 30,38, 41; 31,10
ia: *imperativ 2.sg.* 7,2; 12, 19; 14,21; 15,9; 21,18; 22,2; 24,4, 51; 27,3; 28,2; 31,32; 34,4
ia: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.20; rezum. cap.24; rezum. cap.26; rezum. cap.27
să iai: *conj. prez. 2.sg.* 24,3: 28,1; 31,31
să iau: *conj. prez. 1.sg.* 24,48
iau: *ind. prez. 1.sg.* 43,9
ie(-): *imperativ 2.sg.* 19,15

LUARE: s.f.
luarea: *sg. nom., în loc. s. (Înv.)* ***luarea [în pântece]*** „zămislire" 30,42;

(a se) LUCRA: v. I
să lucre: *conj. prez. 3.sg.* 2,5, 15; 3,23
lucrând: *gerunziu* 3,17
vei lucra: *ind. viit.I. 2.sg.* 4,12
a lucra: *inf. prez.* 9,20
lucri: *ind. prez. 2.sg.* 16,5
ai lucrat: *ind. pf.c. 2.sg.* 31,28
au fost lucrat: *ind. m.m.c.pf.perifr. 3.sg.* 34,7
lucrați: *imperativ 2.pl.* 34,10
lucre: *conj. prez. fără* ***să*** *3.pl.* 34,21
(să) lucră: *ind. prez. impers.* 37,14
lucrănd: *gerunziu* 39,2

LUCRARE: s.f.
lucrarea: *sg. ac.* rezum. cap.2

LUCRĂTOR, -TOARE: s.m./f.; var. (Inv.) **LUCRĂTORIU**
lucrătoriu: *sg. nom., în sintagmele* ***lucrătoriu de pământ/om de câmp lucrătoriu*** „agricultor" 4,2; 21,34; 25,27
lucrători: *pl. ac.* 34,21
lucrătoriul: *sg. nom.* 47,19

LUCRU: s.n.
lucrul: *sg. ac.* 2,2, 3; 3,17; 18,25; 29,27; 37,11; 39,8
lucru: *sg. nom./ac.* 4,22; 34,7; 35,22; 38,10; 39,11; 41,32; 47,3
lucrurile: *pl. ac.* 5,29; 39,23
lucrului: *sg. gen.* 45,27

LUJER: s.m. (Înv. și reg.) **LUGER**
lugeri: *pl. ac.* 40,10

(a) LUMINA: v. I
să lumineaze: *conj. prez. 3.pl.* 1,15
să lumineze: *conj. prez. 3.pl.* 1,17

LUMINĂ: s.f.
lumină: *sg. nom.* 1,3
lumina: *sg. ac.* 1,4, 5, 18

LUMINĂTOR: s.m.; (Înv.) **LUMINĂTORIU**
luminători: *pl. nom./ac.* 1,14, 16
luminătoriu: *sg. nom.* 1,16

LUMINOS, -OASĂ: adj.
Luminoasă: *f. sg. ac., în s. propr.* ***Valea Luminoasă*** 12,6;

LUNĂ: s.f.
luna: *sg. nom./ac.* 7,11; 8,4, 5, 13, 14; 37,9
lunii: *sg. gen.* 7,11; 8,4, 5, 13, 14
lună: *sg. nom.* 29,14
luni: *pl. ac.* 38,24

LUNG, -Ă: adj.
lungă: *f. sg. ac.* 37,23

LUNGIME: s.f.
lungime: *sg. nom./ac.* 6,15; 13,17

LUP: s.m.
lup: *sg. nom.* 49,27

(a se) LUPTA: v. I
luptându(-să): *gerunziu* rezum. cap.32
(să) lupta: *ind. imp. 3.sg.* 32,24

M

MACHIAT, -Ă: adj.; var. **MĂCHIAT, -Ă** „cu pete" (cf. lat. *maculōsus* „pătat"). Cu acest sens, cuvântul nu este înregistrat în DLR.
măchiat: *m. sg. nom.* 30,32
măchiiate: *f. pl. nom.* 30,33
măchiiați: *m. pl. nom.* 30,35
măchiați: *m. pl. nom.* 31,10
măcheaț: *m. pl. nom.* 31,12
măchiiate: *s.f. pl. ac.* 30,39

MADEANITEAN: s.m. „locuitor ai deșertului din Transiordania, de la Moab până dincolo de Edom".
madianiteani: *pl. nom.* 37,28
madianiteanii: *pl. nom.* 37,36

MAICĂ: s.f.
maicii: *sg. gen.* 20,12; 24,67; 27,29; 28,5
maică-sa: *sg. ac./gen.* rezum. cap.27

neamul: *sg. nom./ac.* 7,1; rezum. cap.11; 15,14; 20,4; 28,1; 31,3
neamuri: *pl. nom./ac.* 9,12; 10,20; 17,6, 16; 25,23; 48,19
neam: *sg. nom./ac.* 12,2; 15,16; 17,20; 18,18; 21,13, 18; 46,3; 49,16; 50,22
neamuri: *pl. gen.* (cu ***a + multe***) 17,4, 5
neamului: *sg. gen.* 34,22
nemurilor: *pl. gen.* 35,11
nemurile: *pl. nom.* 36,9

NEATINS, -Ă: adj.
neatinsă: *f. sg. nom.* rezum. cap.20

NEBUNEȘTE: adv.
nebuneaște: 31,28

NECAZ: s.n.; var. (Pop.) **NĂCAZ**
năcazurile: *pl. ac.* 3,16
năcazul: *sg. ac.* 16,11; 31,42
năcazului: *sg. gen.* 35,3

(a se) NECĂJI: v. IV; var. (Pop) **(a se) NĂCĂJI**
vor năcăji: *ind. viit.I. 3.pl.* 15,13
năcăjindu(-să): *gerunziu* rezum. cap.16
năcăjindu-: *gerunziu* 16,6
vei năcăji: *ind. viit.I. 2.sg.* 31,50

(a) NECINSTI: v. IV (aici) „a disprețui"
au necinstit: *ind. pf.c. 3.sg.* 16,4, 5

NECREDINCIOS, -OASĂ: adj./s.
necredinciosul: *adj. antep. m. sg. nom.* rezum. cap.4
(cel) necredincios: *s.m. sg. ac.* 18,23
necredinciosul: *s.m. sg. ac.* 18,25

NECUNOSCUT, -Ă: adj.
necunoscută: *adj. f. sg. nom., în sintagma* ***necunoscută de bărbat*** „virgină" 24,16

NECURAT, -Ă: adj.
necurate: *f. pl. ac.* 7,2, 8
necurat: *n. sg. ac.* 38,10; 39,8

NECUVIOS, -OASĂ: adj. (Înv.) „necuviincios"
necuvios: *n. sg. ac.* 34,7

NEDREPT: s.n.
nedreptul: *s.n sg. ac., în loc. adv.* ***cu nedreptul*** „pe nedrept", „samavolnic" 16,5

NEDREPTATE: s.f.; var. (Înv.) **NEDIREPTATE**
nedreptate: *sg. ac.* 6,13
nedreptatea: *sg. ac.* 44,16; 50,17
nedreptății: *sg. gen* 49,5
nedireptatea: *sg. nom.* 4,13
nedireptate: *sg. ac.* 6, 11

NEGRU, NEAGRĂ: adj./s.
negru: *adj.m. sg. nom.* 30,32
neagre: *adj.f. pl. nom.* 30,33
neagră: *adj.f. sg. ac.* 30,35
(ceale) neagre: *s.f. pl. nom.* 30,40

NEGUȚĂTOR: s.m. (Înv. și reg.) „persoană care se ocupă cu comerțul (particular)", „comerciant"
neguțătorii: *pl. nom.* 37,28

(a) NEGUȚĂTORI: v. IV (Înv. și reg.) „a cumpăra și a vinde un produs pentru a realiza un profit"; „a comercializa"
neguțătoriț: *imperativ 2.pl.* 34,10
neguțătorească: *conj. prez. fără* ***să*** *3.pl.* 34,21

NEÎNTINAT, -Ă: adj.
neîntinată: *f. sg. ac.* rezum. cap.12

NEÎNTĂRIT, -Ă: s.
(ceale) neîntărite: *s.n. pl. ac.* „locuri slabe, vulnerabile" 42,12

NELEGIUIRE: s.f.
nelegiuirea: *sg. ac.* rezum. cap.50; 50,15

NEMERNIC, -Ă: adj./s.m.; var. (Înv. și reg.) **NIMERNIC** (Înv.) „(om) străin, pribeag, pripășit", „venetic"
neamearnică: *adj. f. sg. nom.* rezum. cap.15
nimearnică: *adj. f. sg. nom.* 15, 13
nimernic: *adj.m. sg. nom.* 21,23
nimearnic: *adj. m. sg. nom.* 23,4
nimearnicii: *s.m. pl. nom.* 17,27
nimearnic: *s. m. sg. ac.* 19,9

(a) NEMERNICI: v. IV; var. (Înv.) **(a) NIMERNICI** „a pribegi"
nemerniceaște: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.12
au nemernicit: *ind. pf.c. 3.pl.* 35,27
au nemearnicit: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* 37,1; 47,9
să neamernicească: *ind. pf.c. 3.sg.* 12,10
nimernicind: *gerunziu* rezum. cap.20; rezum. cap.26
au nimernicit: *ind. pf.c. 3.sg.* 20,1
nimerniceşte: *imperativ 2.sg.* 26,3
am nimernicit: *ind. pf.c. 1.sg.* 32,4
a nimearnici: *inf. prez.* 47,4

NEMERNICIE: s.f.; var. (Înv.) **NIMERNICIE** (Înv.) „situație a unei persoane străine de loc"; „timp petrecut în pribegie"
nemearniciii: *sg. gen.* 17,8; 36,7
nemerniciii: *sg. gen*41,52
neamerniciii: *sg. gen.* 47,9
nimearniciii: *sg. gen.* 28,4

NEPOT: s.m.
nepoților: *pl. dat.* 31,43
nepoții: *pl. nom./ac.* rezum. cap.46; 46,7

NEPRICEPERE: s.f.
nepriceperea: *sg. ac.* 20,5

NEPRICEPUT, -Ă: adj.
nepricepută: *f. sg. ac.* 20,6

NEPRIETEN: s.m.
Neprietenii: *s. propr. m. pl. ac.* 26,21
neprietinilor: *pl. gen.* 49,8

NERODIRE: s.f. (aici) „sărăcie", „foamete"
nerodirea: *sg. nom./ac.* 26,1; rezum. cap.41
nerodire: *sg. ac.* 41,30

NERODITOR, -TOARE: adj. „sterp"
neroditoare: *f. sg. nom.* 30,1

NEȘTIUT, -Ă: adj.
neștiut: *sg. ac.* 20,4

NETĂIAT, -Ă: adj.
netăiat: *adj. m. sg. dat., în loc. adj.* ***netăiat împrejur*** 34,14

NETED, -Ă: adj.
neated: *m. sg. nom.* 27,11
neatede: *n. pl. ac.* 6,14

NEVINOVAT, -Ă: adj.
nevinovat: *m. sg. nom.* 24,41; 40,15
nevinovate: *f. pl. nom.* 37,22
nevinovați: *m. pl. nom.* 44,10

THĂNISTRĂ: s.f. „văl”, „haină scumpă”; cuvântul nu este înregistrat în DLR; este încercarea traducătorului de a adapta lat. *theristrum, -ī.*
thănistra: *sg. ac.* 38,14

TICĂLOȘIE: s.f. (Înv.) „nefericire”, „nenorocire”
ticăloșiia: *sg. ac.* 43,6

TIMPAN: s.n. „instrument muzical de percuție, alcătuit dintr-o emisferă de alamă acoperită cu o membrană de piele tăbăcită; aici prima atestarea cuvântului; MDA propune prima atestare la Amfilohie Hotiniul, *Gramatica fizicii*, ms. de la sf. sec. al. XVIII-lea.
timpane: *pl. ac.* 31,27

TINĂ: s.f. (Trans.; Mold.) „noroi”
tina: *sg. nom.* 11,3;

TINEREL, -EA: s.m./f.
tinerel: *s.m. sg. ac.* 4,23

TINEREȚE: s.f.
tinereațele: *pl. ac.* 8,21

TIVITURĂ: s.f.
tivitura: *sg. ac.* 39,12

TOCMAI: adv.; var. (Reg.) **TOGMA**
togma: 38,27

TOCMEALĂ: s.f.; var. (Pop.) **TOGMEALĂ**
togmală: *sg. ac.* rezum. cap.29
togmeală: *sg. ac.* 47,26

(a se) TOCMI: v. IV; var. (Reg.) **(a se) TOGMI**
(să) togmește: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.30
am togmit: *ind. pf.c. 1.sg.* 30,16

TOCMIRE: s.f.; var. (Înv.) **TOGMIRE**
togmirii: *sg. gen.* 30,33

TOIAG: s.n.
toiagul: *sg. nom./ac.* 32,10; 38,18, 25; 49,10

TOLBĂ: s.f.; var. (Înv.) **TULBĂ** „geantă care se poartă la șold și în care se poartă diferite obiecte: săgeți, merinde vânat etc.”; „sicriu” (după lat. *loculus, -ī* „cutie”, casetă”)
tulba: *sg. ac.* 27,3
tulbă: *sg. ac.* 50,25

(a) TRAGE: v. III „a retrage”; (Pop.) „a cântări”, „a atârna”
trăgând: *gerunziu* 24,22; 38,29

TRAI: s.n.
traiului: *sg. dat.* 42,7

TRAISTĂ: s.f.
traiste: *pl. nom.* 40,18;

(a) TRĂI: v. IV
au trăit: *ind. pf.c. 3.sg.* 5,3, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 25, 26, 28, 30; 9,28; 11,11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26; 23,1; 47,28; 50,22
să trăiască: *conj. prez. 3.sg./pl.* 6,19; 12,13
trăi: *inf. prez. fără* **a** 6,20; 42,2; 43,8
va trăi: *ind. viit.I. 3.sg.* 19,20
ar trăi: *cond. prez. 3.sg.* 17,18
vei trăi: *ind. viit.I. 2.sg.* 20,7; 27,40
trăind: *gerunziu* 25,6; 47,19
a trăi: *inf. prez.* 27,46
trăiaște: *ind. prez. 3.sg.* 42,13; 43,7, 27, 28; 45,3, 26, 28
veț trăi: *ind prez. 2.pl.* 42,18
(de) trăit: *supin* 45,7

TRĂITOR, -TOARE: adj.
trăitoriu: *m. sg. nom.* rezum. cap.21

TREAPTĂ: s.f.
treapta: *sg. ac.* 40,13

(a) TREBUI: v. IV
trăbuie: *ind. prez. impers.* 18,18
trăbuia: *ind. imp. impers.* 20,9; 34,31

(a) TRECE: v. III
au trecut: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* rezum. cap.7; 8,6; 12,6; 32,22, 31; 33,18; 50,3
trecusă: *ind. m.m.c.pf. 3.sg.* 40,4
trecuse: *ind. m.m.c.pf. 3.pl.* 7,10
trecând: *gerunziu* 12,8, 9; 15,17; 26,8; rezum. cap.28; 29,28; 31,21; 32,23; 36,38; 37,28; 38,12; 41,53
oi trece: *ind. viit.I. 1.sg.* 15,2; 31,52
(nu) trece: *imperativ prohib. 2.sg.* 18,3
veț trece: *ind. viit.I. 2.pl.* 18,5
treci: *imperativ 2.sg.* 28,2
vei trece: *ind. viit.I. 2.sg.* 31,52
am trecut: *ind. pf.c. 1.sg.* 32,10
a treace: *inf. prez.* 48,17

TRECUT, -Ă: adj. „de mai înainte”
trecută: *adj. f. sg. nom.* 41,30

(a) TREPĂDA: v. I; var. (Înv. și reg.) **(a) TREPEDA** (Despre persoane) „a umbla făr astâmpăr de colo până colo”
au trepedat: *ind. pf.c. 3.pl.* 49,22

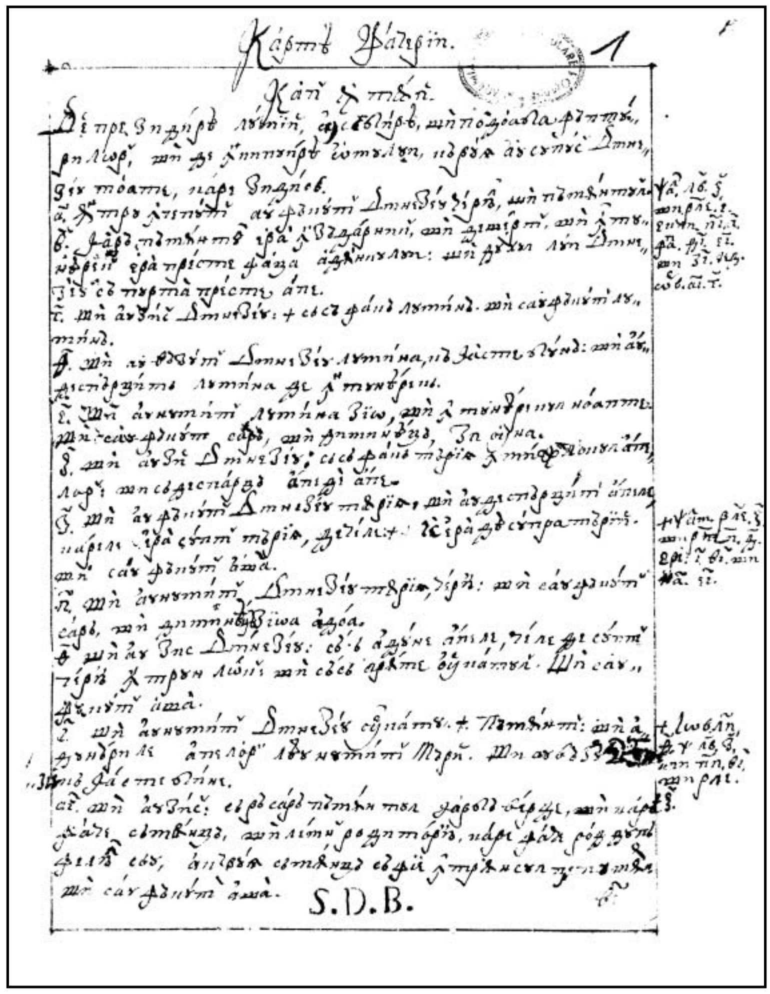
TRETIN, Ă: adj. „de trei ani”
tretină: *f. sg. ac.* 15,9

TRIMIS, -Ă: adj.
trimis: *m. sg. nom.* 37,14
trimiiși: *m. pl. nom.* rezum. cap.42

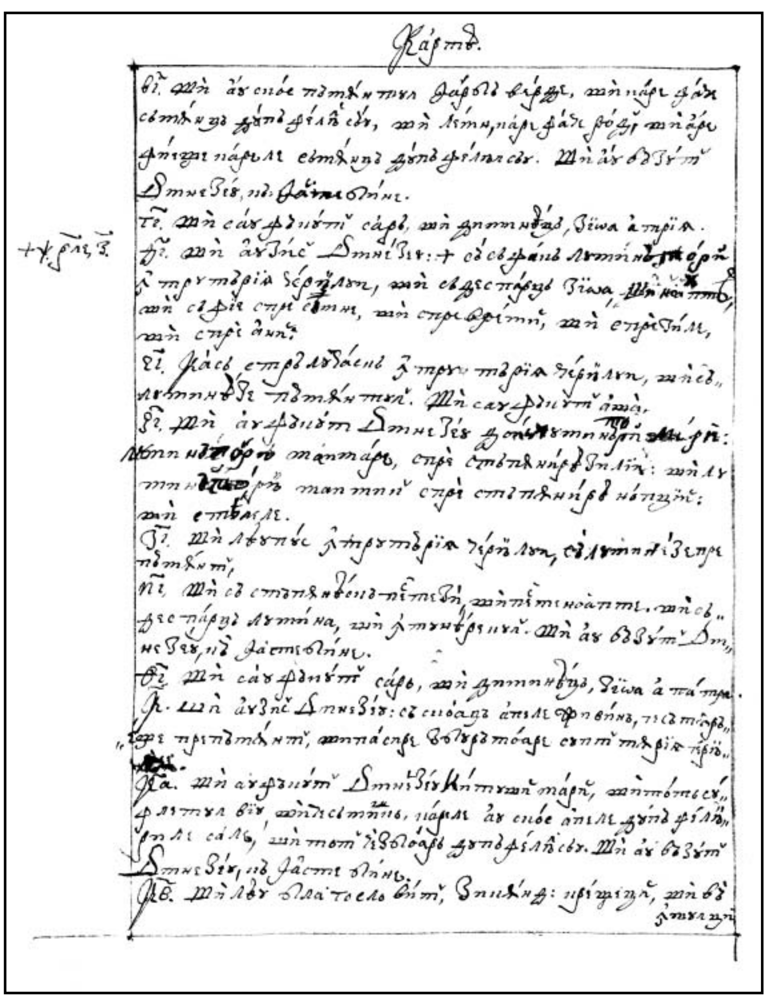
(a se) TRIMITE: v. III
au triimis: *ind. pf.c. 3.sg.* 19,13; 39,20; 40,3; 41,8; 45,5, 7
au trimis: *ind. pf.c. 3.sg.* 20,2; 28,6; 32,3, 16; 38,20, 25; 46,28
trimițându(-să): *gerunziu* rezum. cap.24
va trimite: *ind. viit.I. 3.sg.* 24,7, 40
trimițind: *gerunziu* 27,42; 37,32
oi trimite: *ind. viit.I. 1.sg.* 27,45; 38, 17
trimis-au: *ind. pf.c. 3.sg.* 31,4
trimite: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.32; rezum. cap.45
trimețu: *ind. prez. 1.sg.* 32,5
au tremis: *ind. pf.c. 3.sg.* 32,18
voi triimite: *ind. viit.I. 1.sg.* 37,13
vei trimite: *ind. viit.I. 2.sg.* 38,17
am trimis: *ind. pf.c. 1.sg.* 38,23
(să) triimite: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.39
(m-)am trimis: *ind. pf.c. 1.sg.* 40,15
(să) triimit: *ind. prez. 3.pl.* rezum. cap.42
trimiteț: *imperativ. 2.pl.* 42,16
a triimite: *inf. prez.* 43,4
(m-)am triimis: *ind. pf.c. 1.sg.* 45,8
trimițând: *gerunziu* 45,23
trimisease: *ind. m.m.c.pf. 3.sg.* 45,27; 46,5

TRIST, -Ă: adj.
tristă: *f. sg. nom.* 34,3
triști: *m. pl. ac.* 40,6
(mai) tristă: *f. sg. nom.* 40,7

TRUFIE: s.f.
trufiia: *sg. nom.* rezum. cap.11

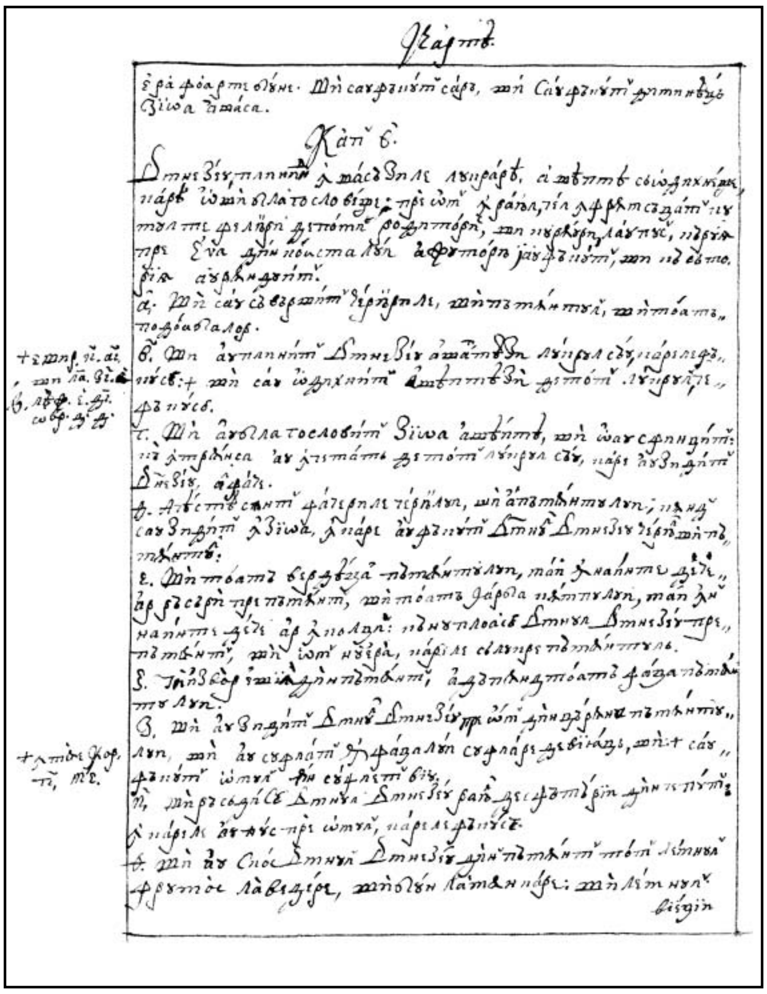

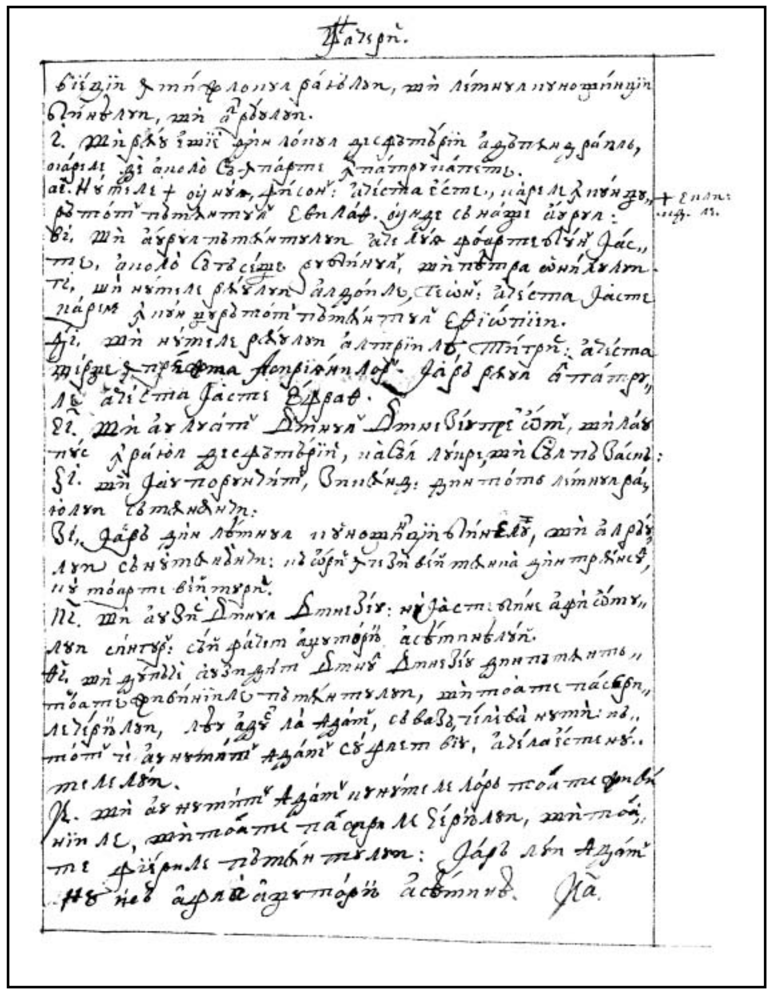
Ms 29
1r

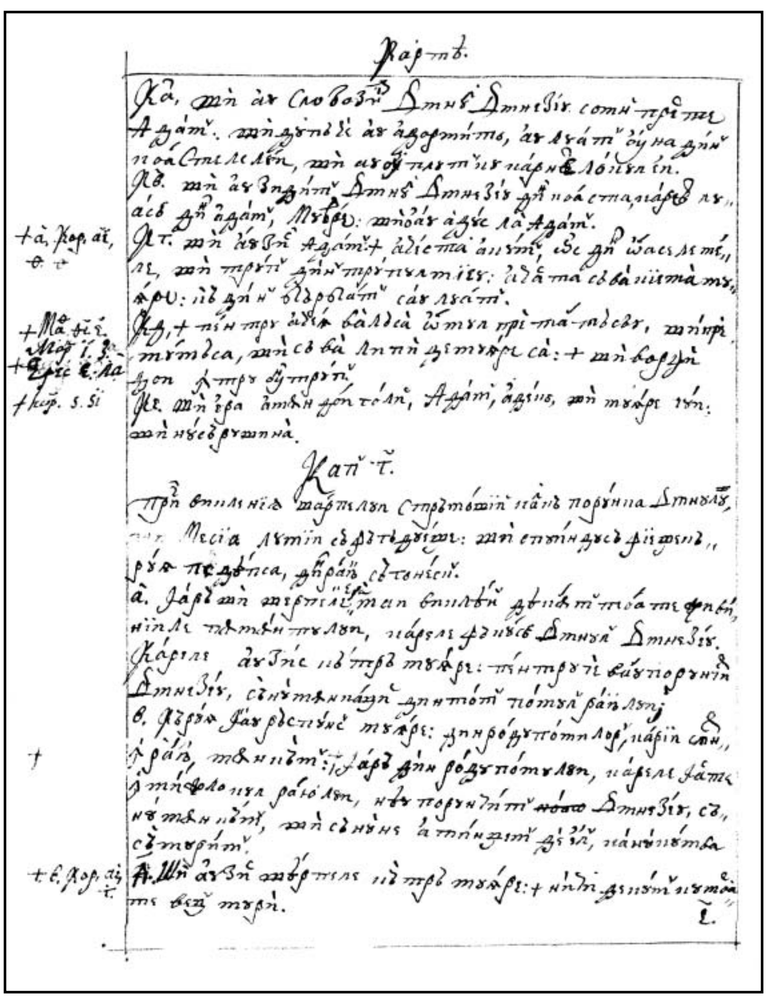
1v 2r

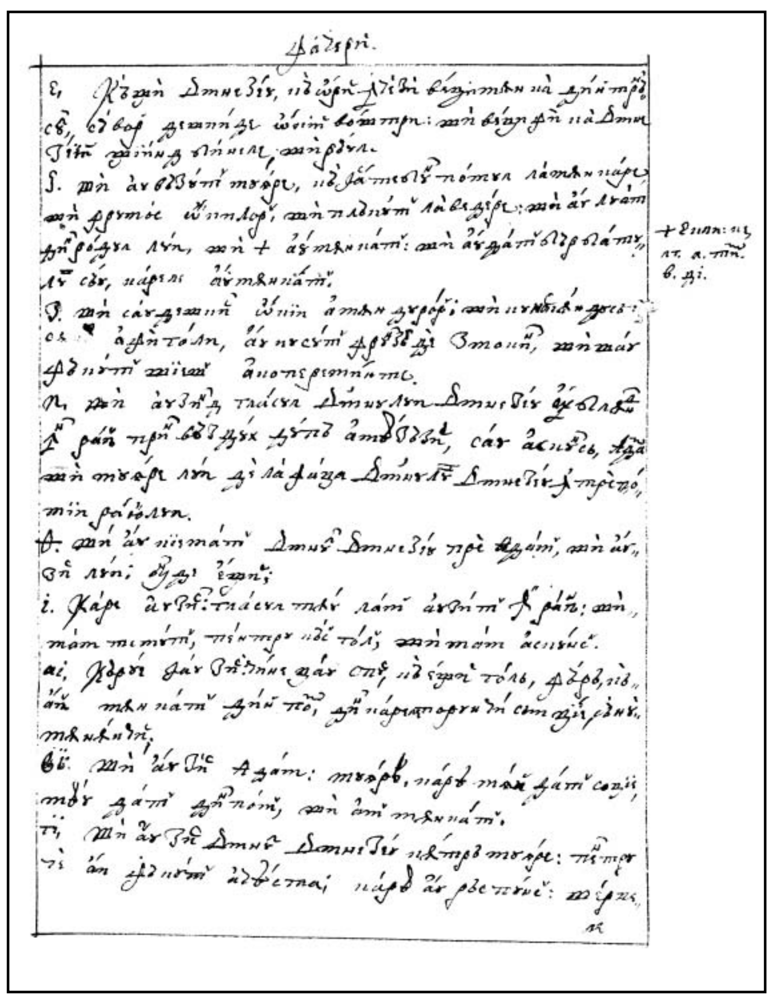

2v

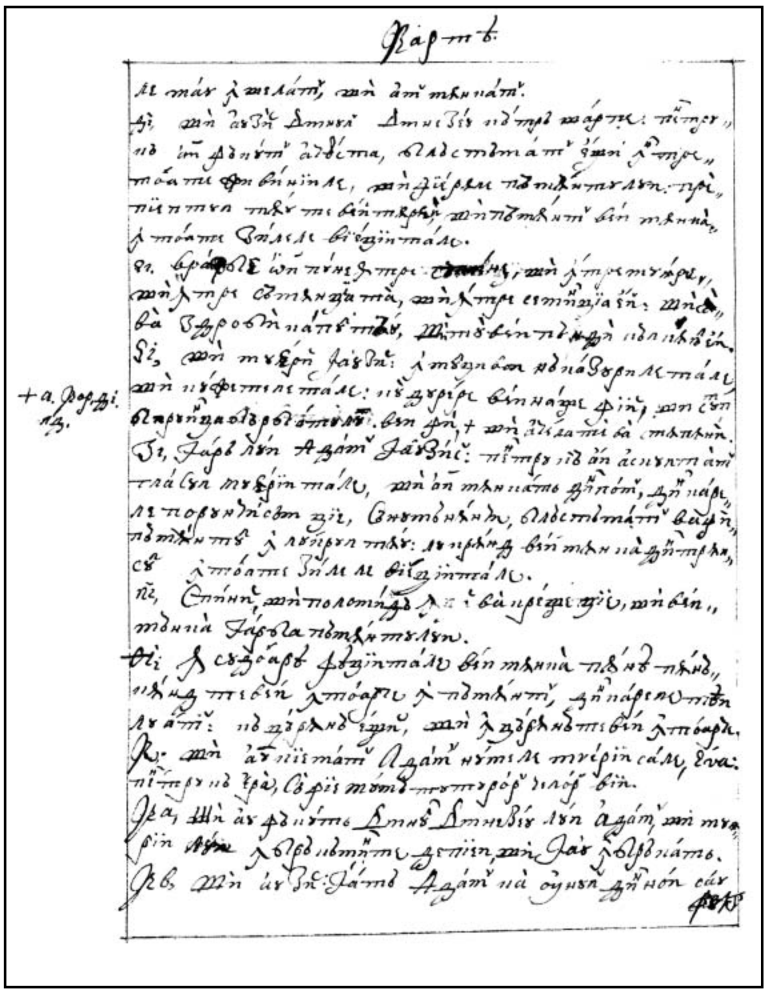
3r

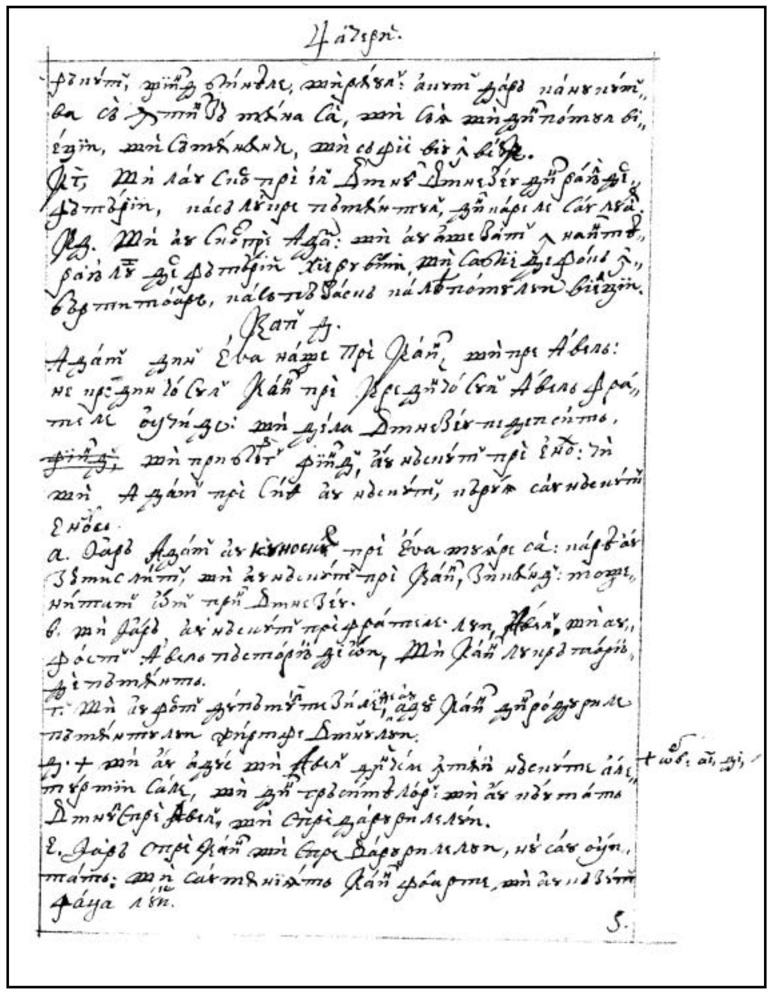

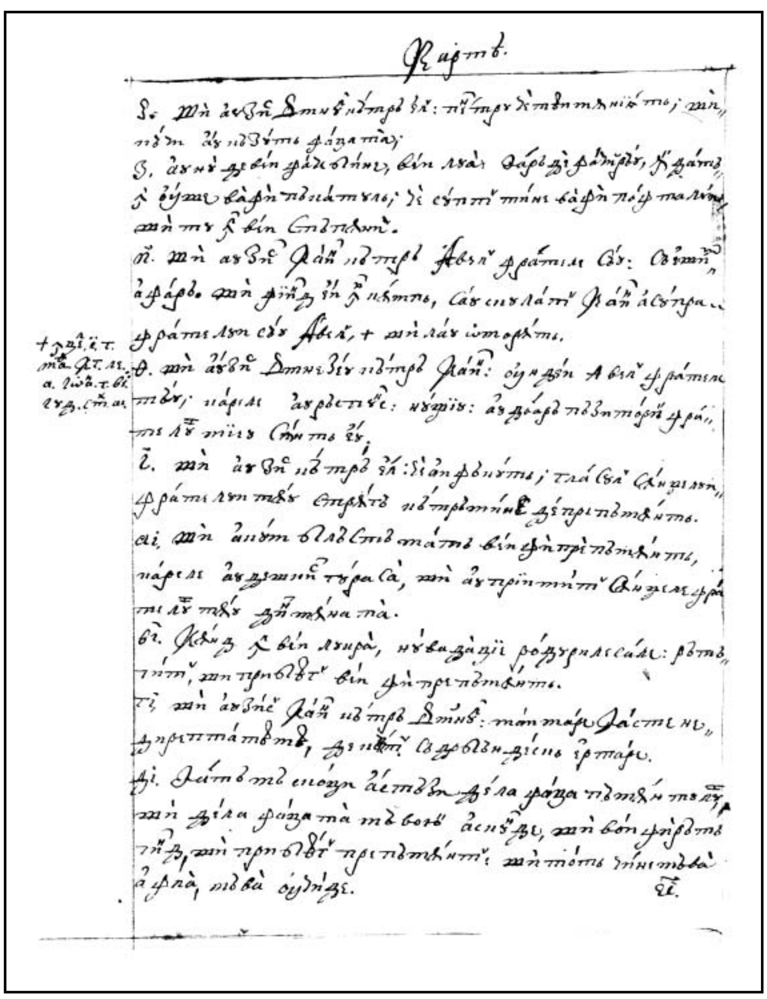
3v

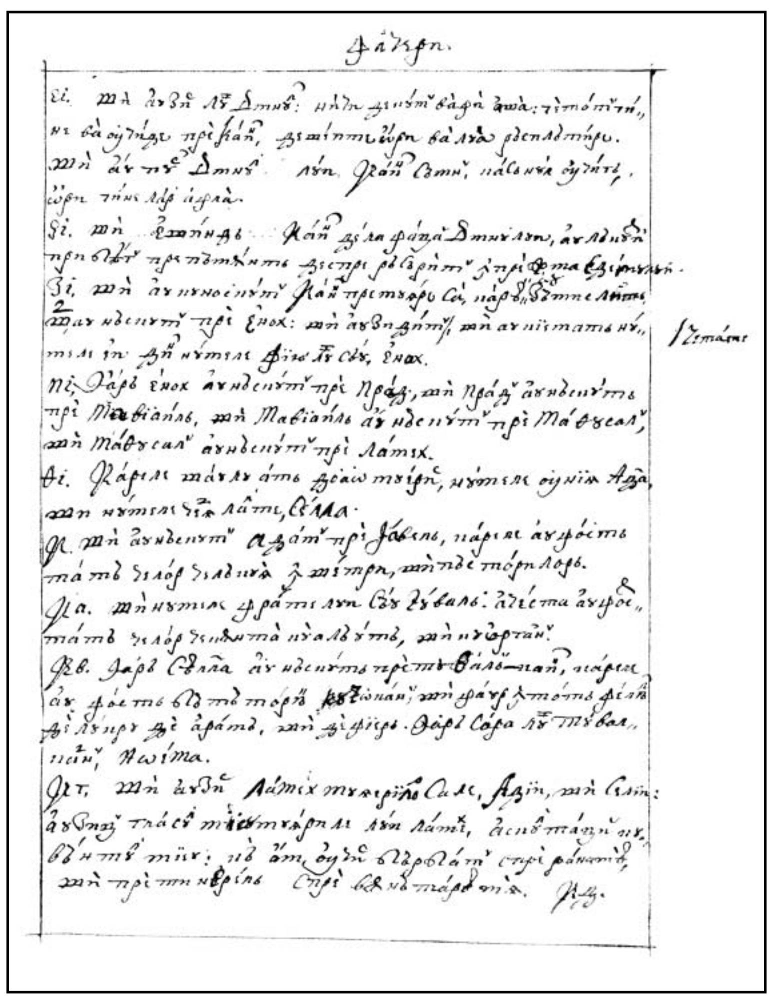
4r

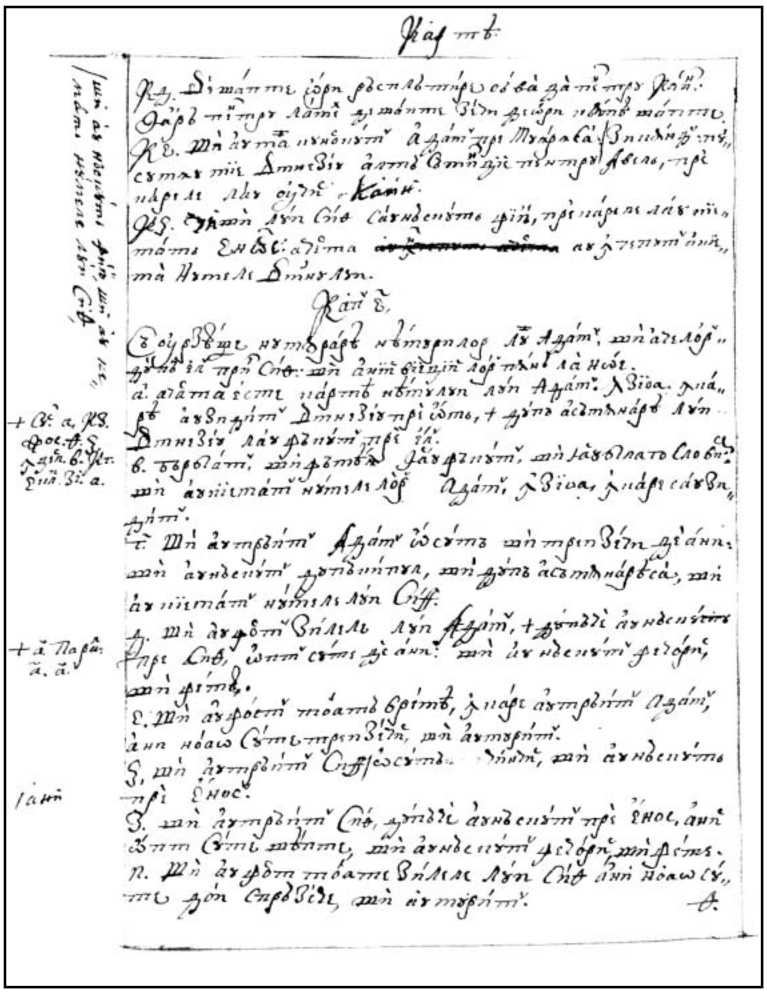

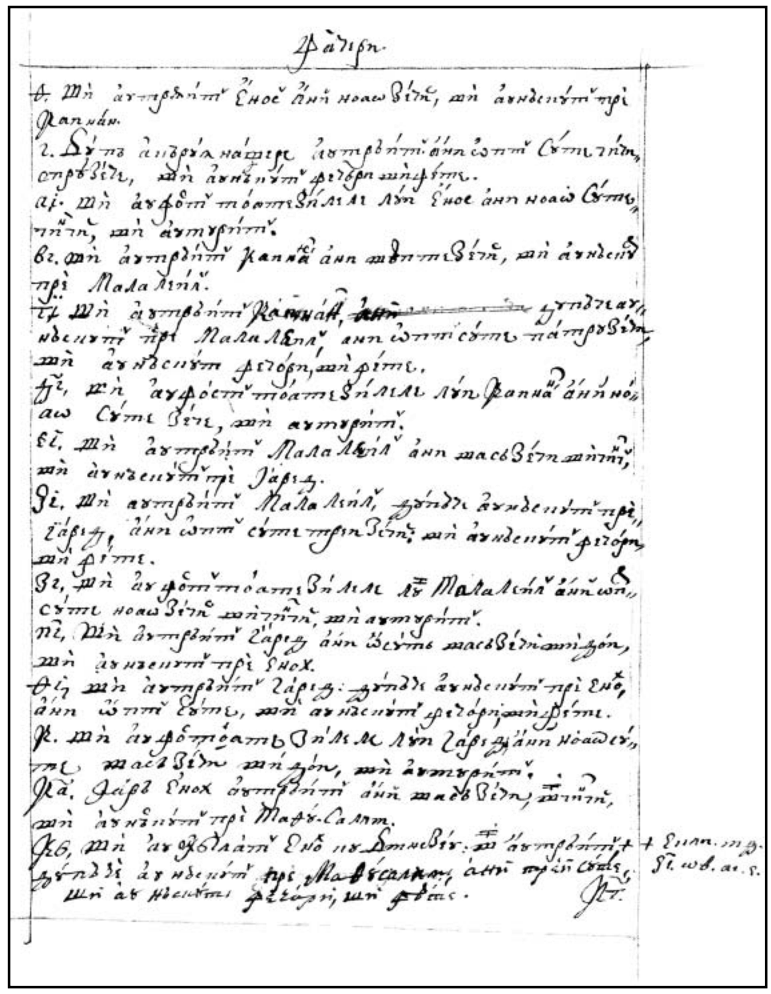
4v 5r

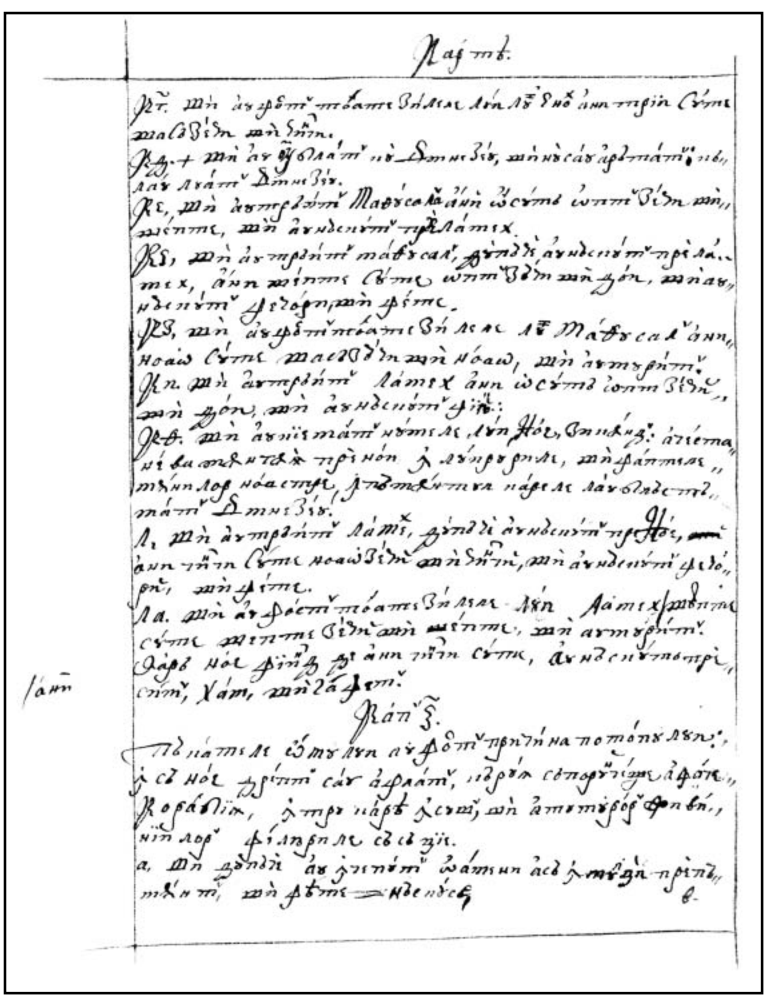

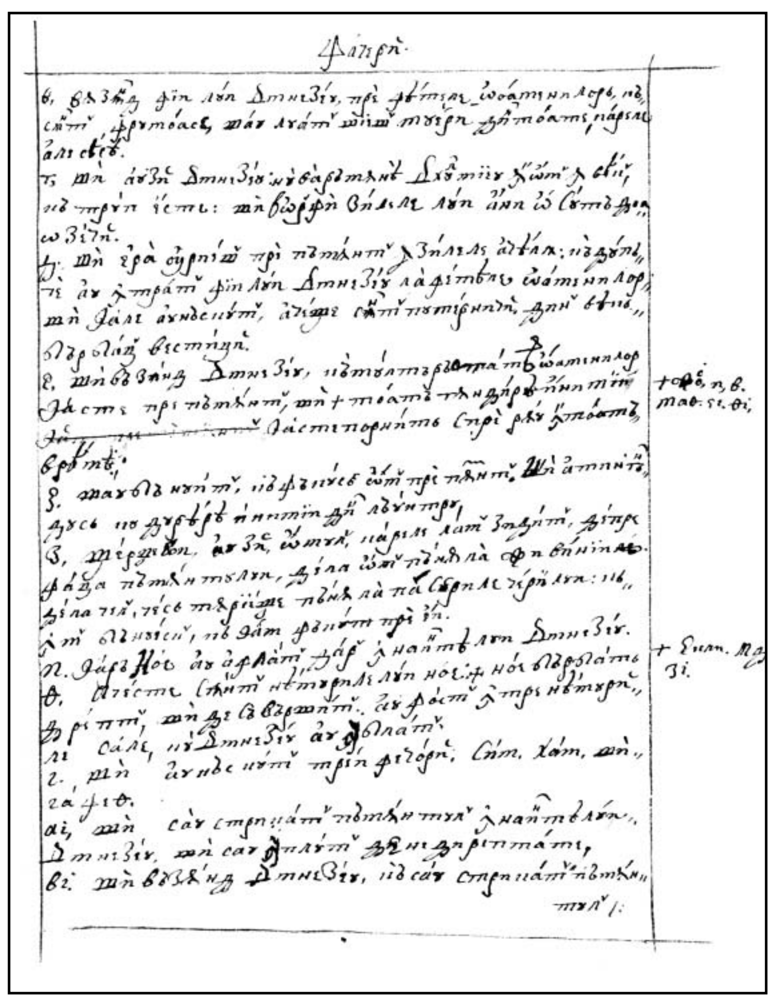
5v 6r

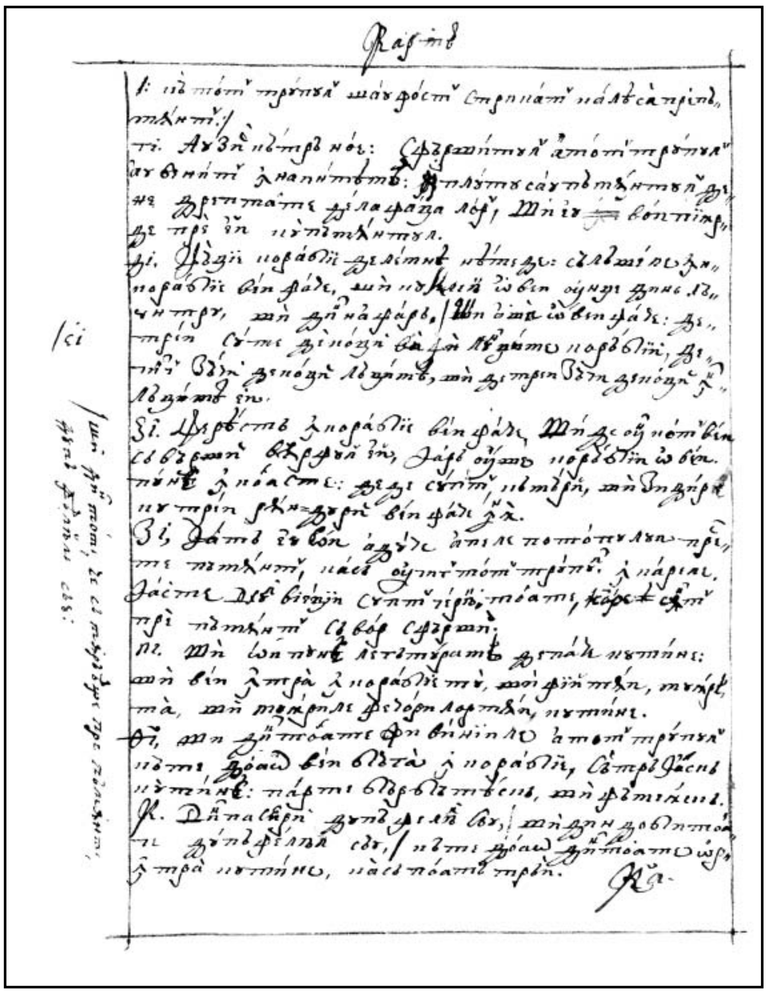

6v 7r

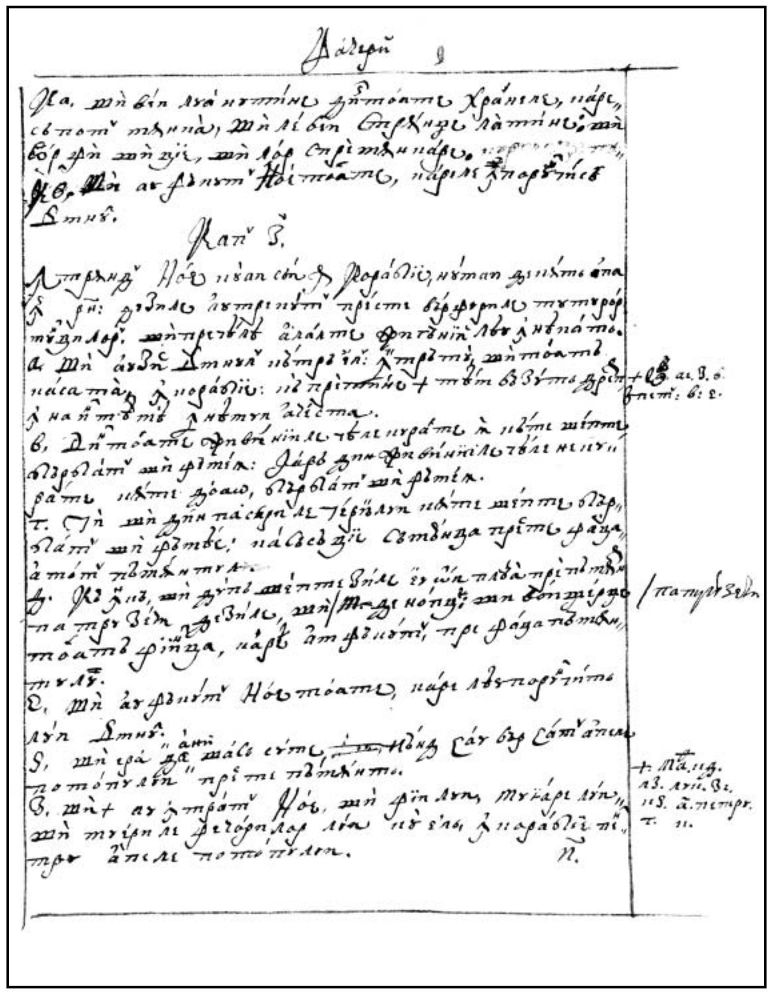

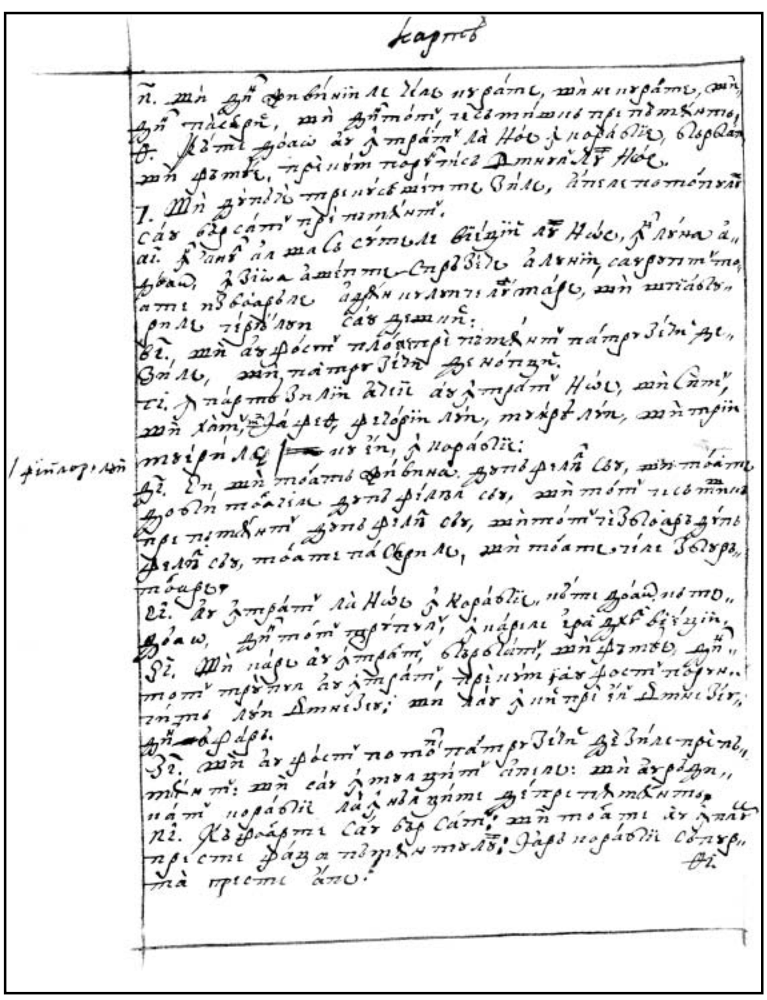
7v 8r

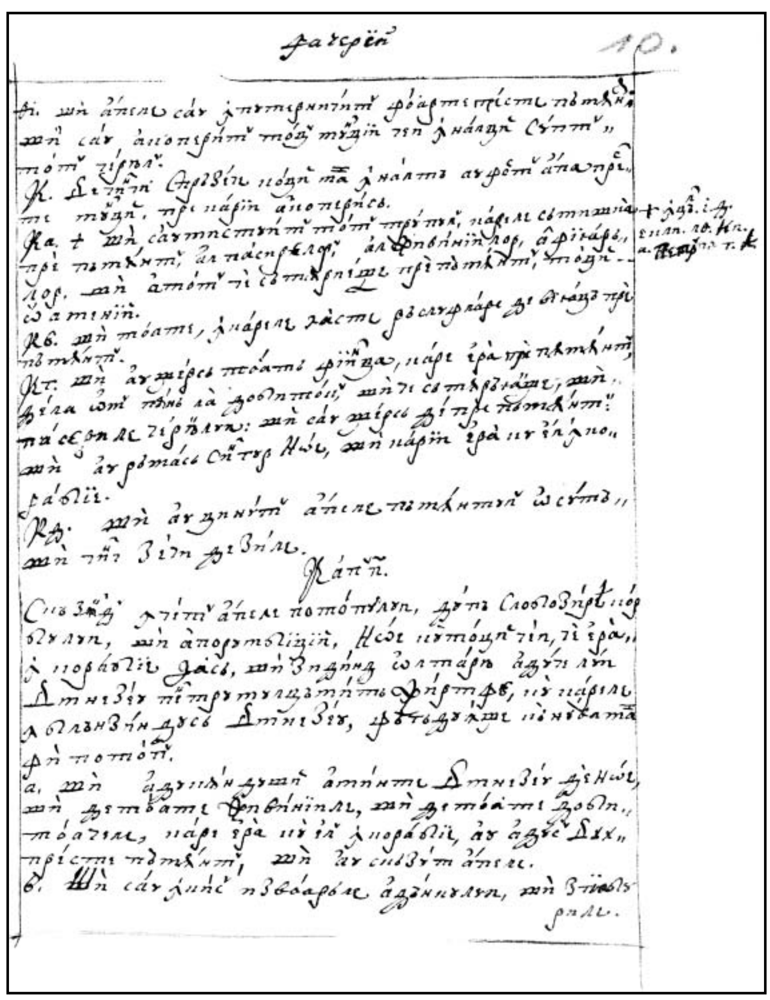
8v

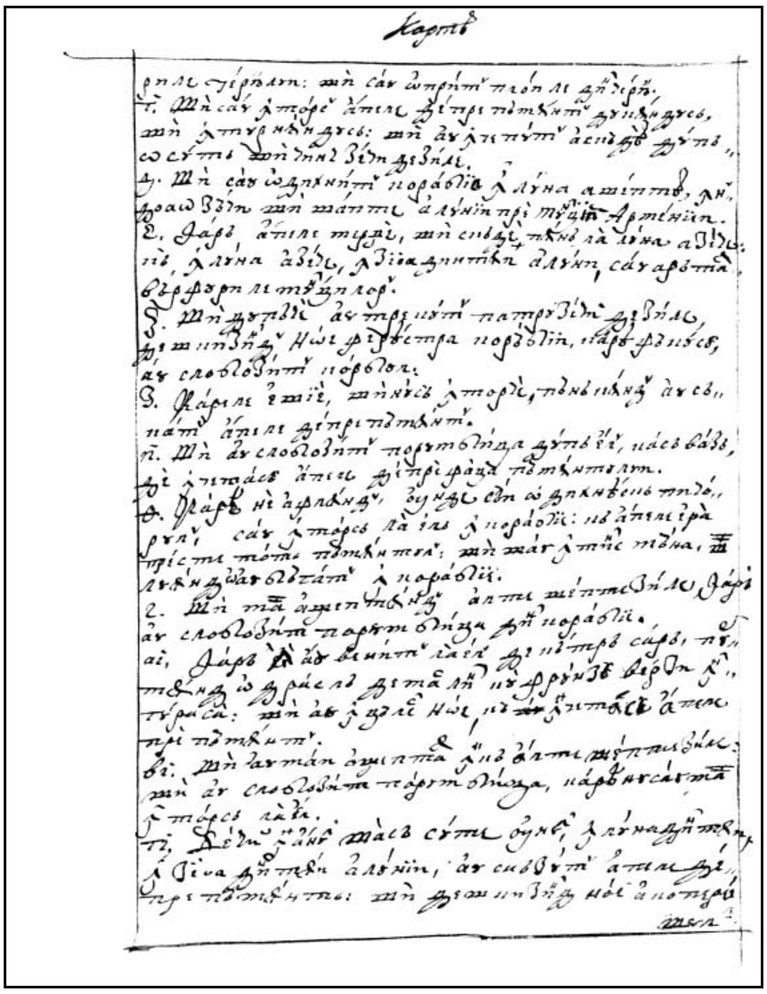
9r

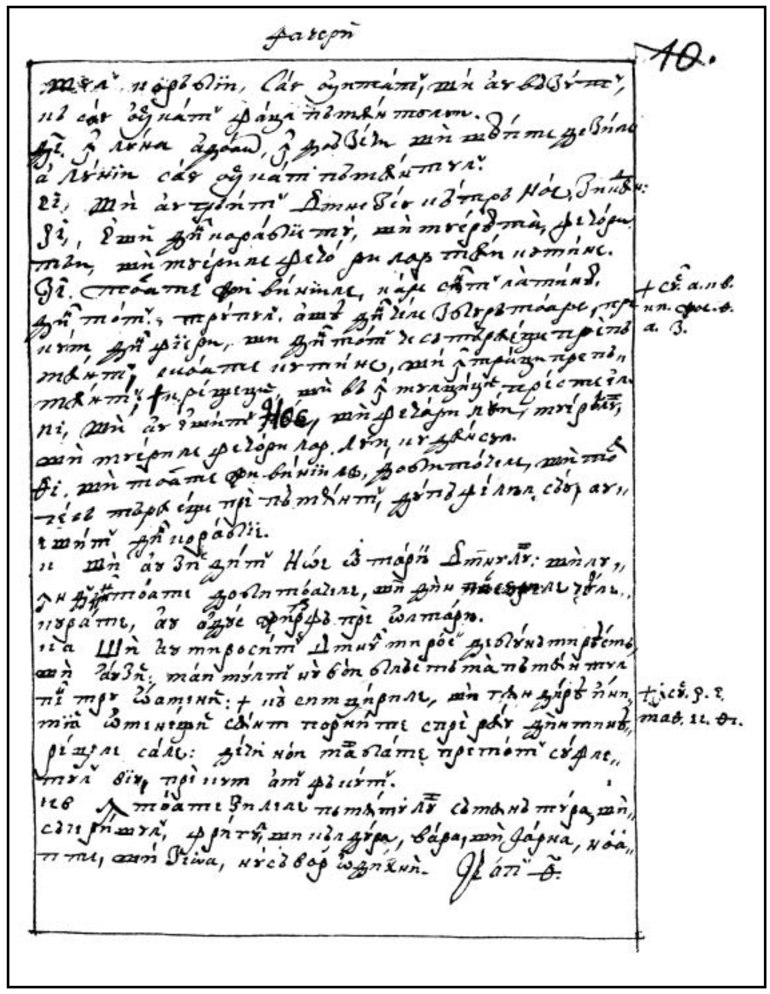
9v

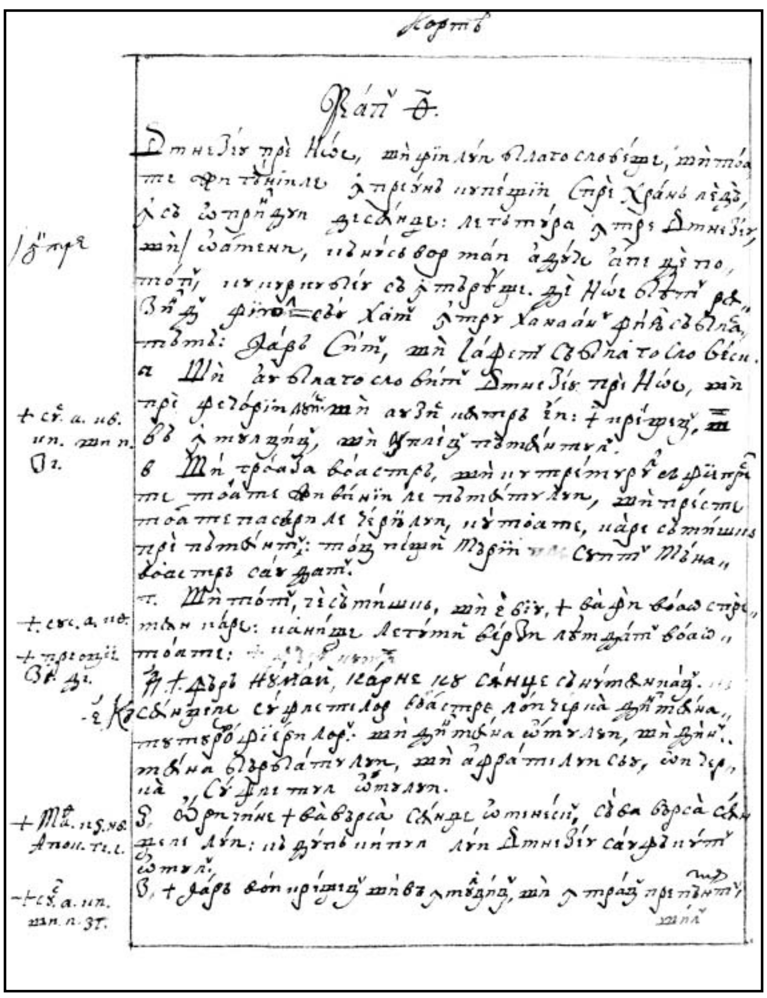
10r

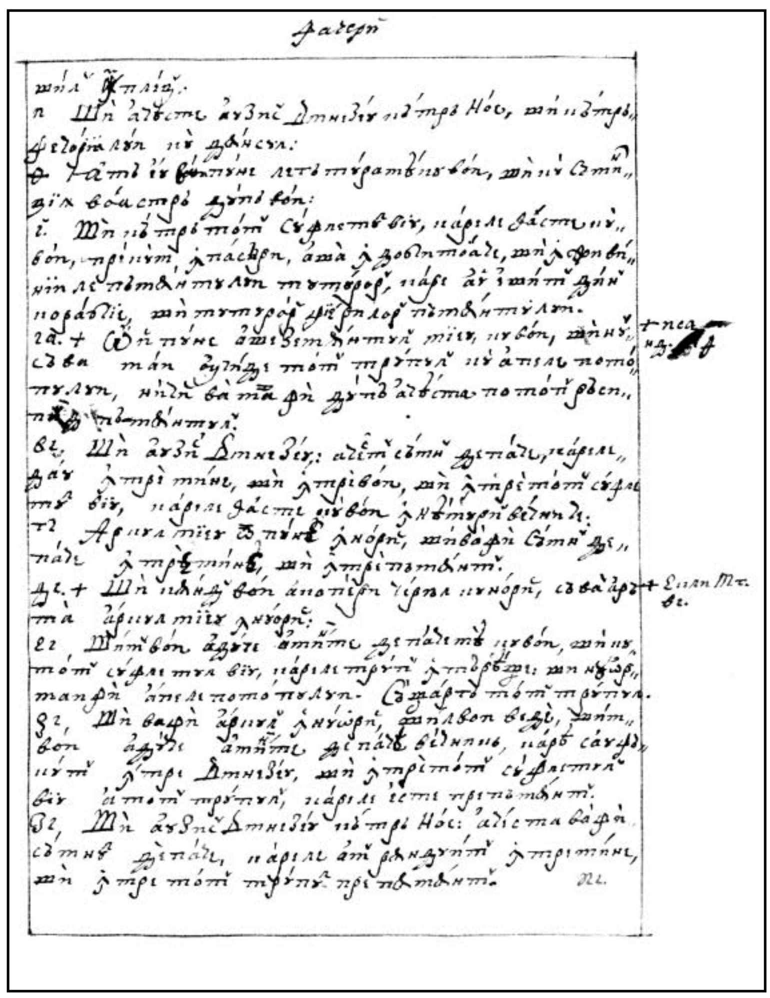
10v

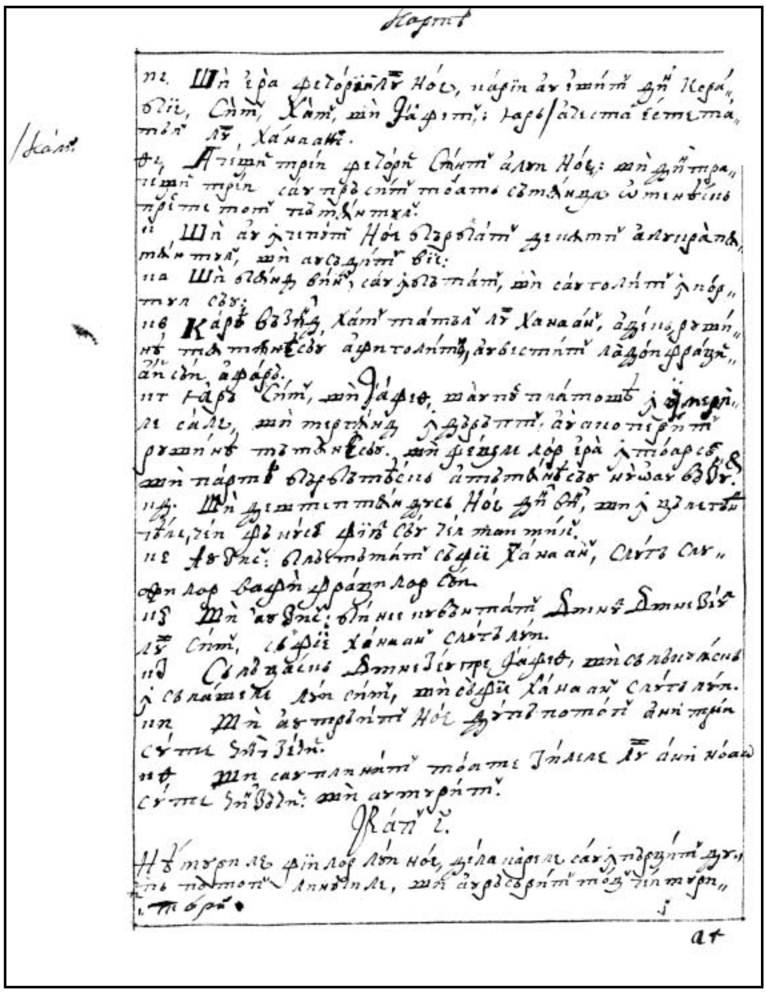
11r

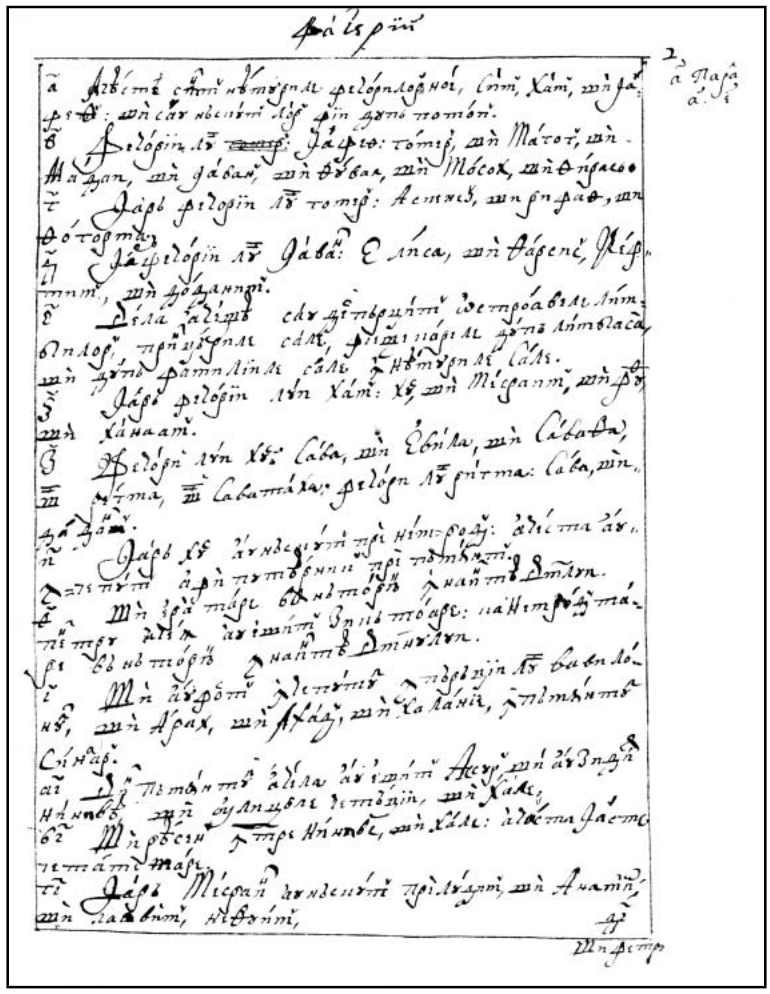
11v

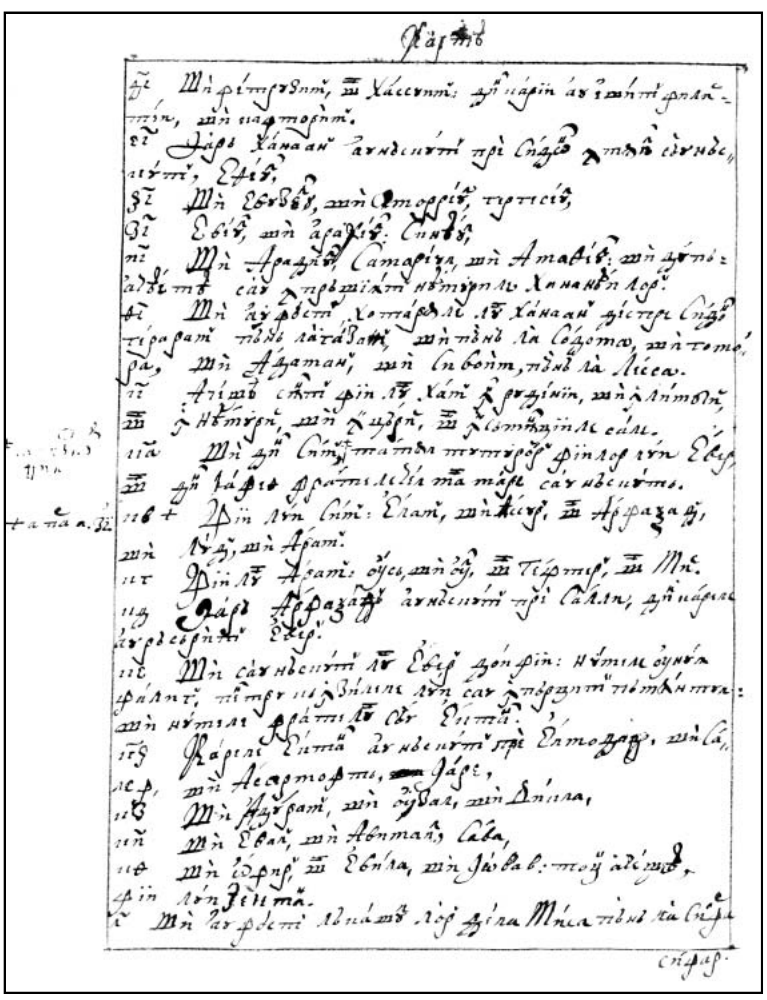
12r

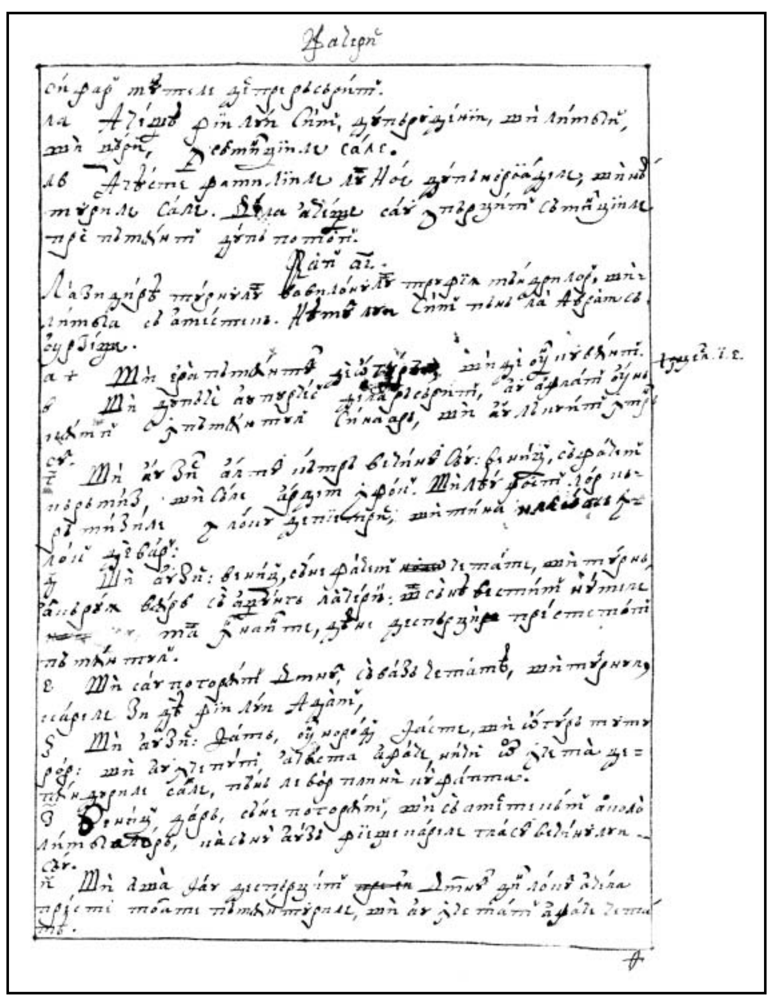
12v

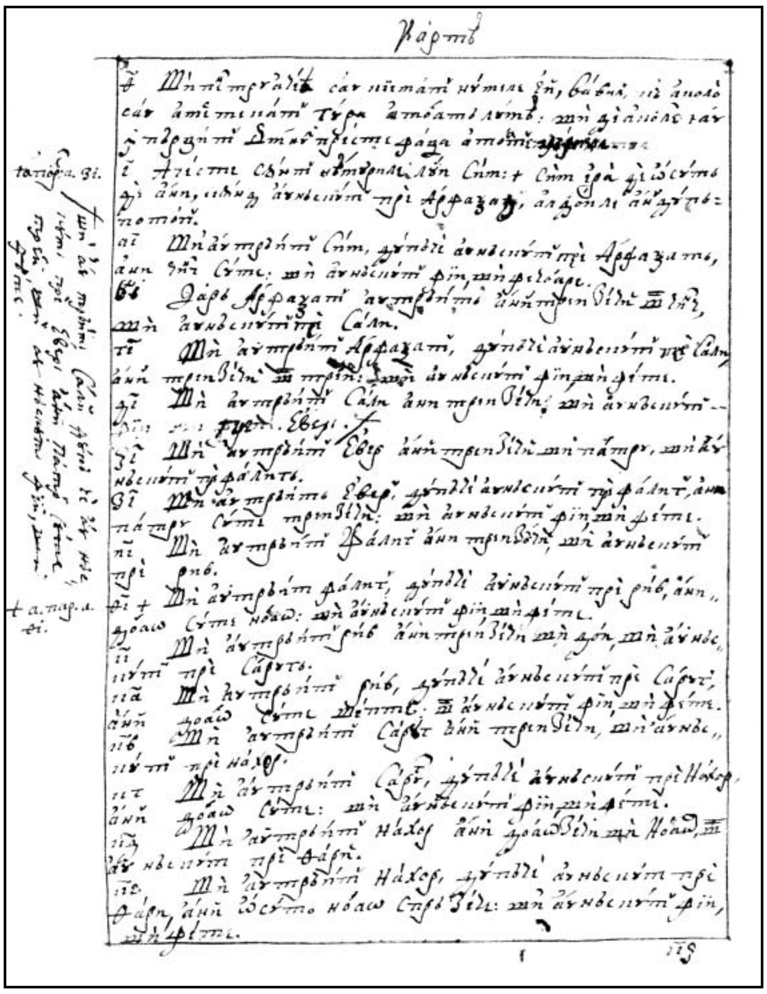
13r

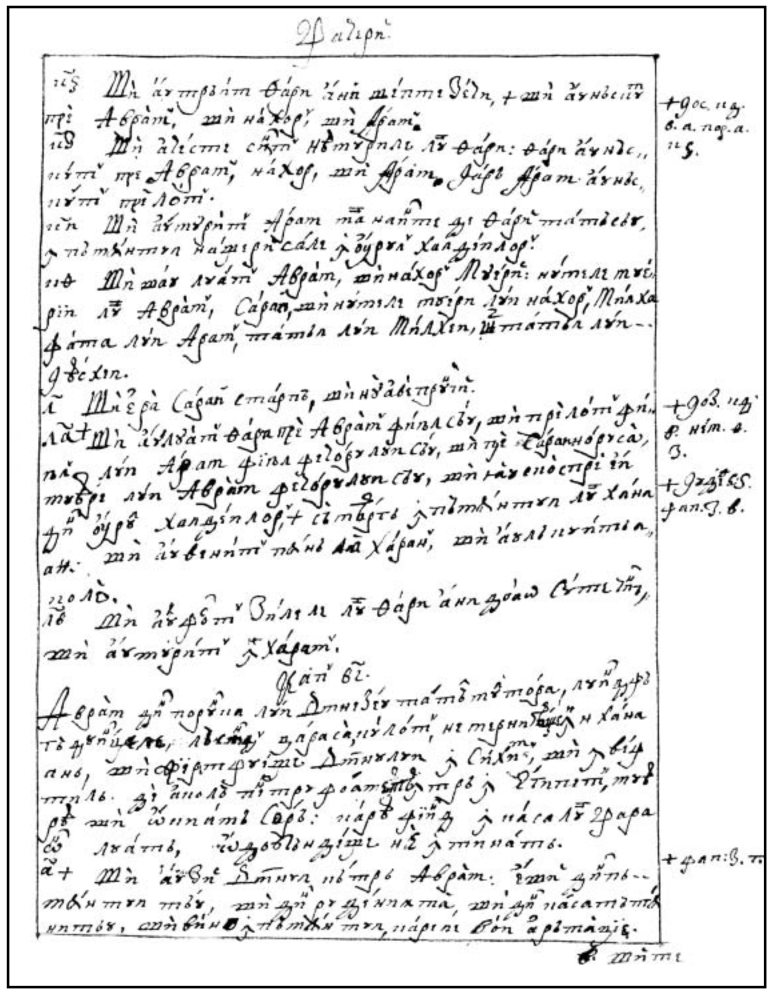
13v

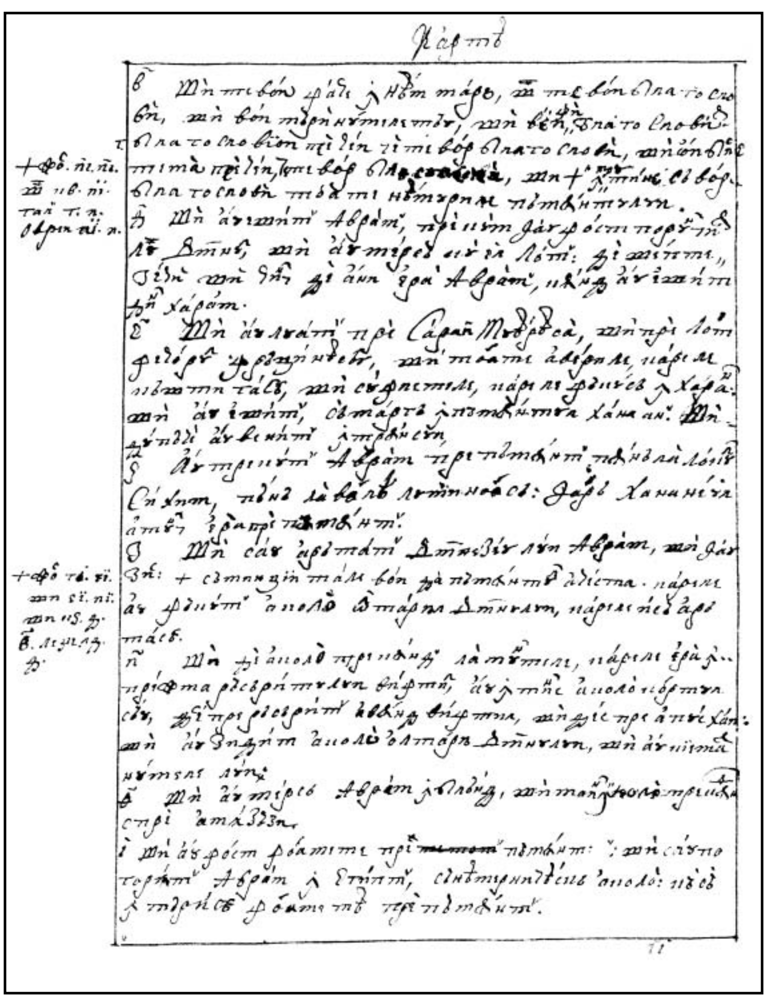
14r

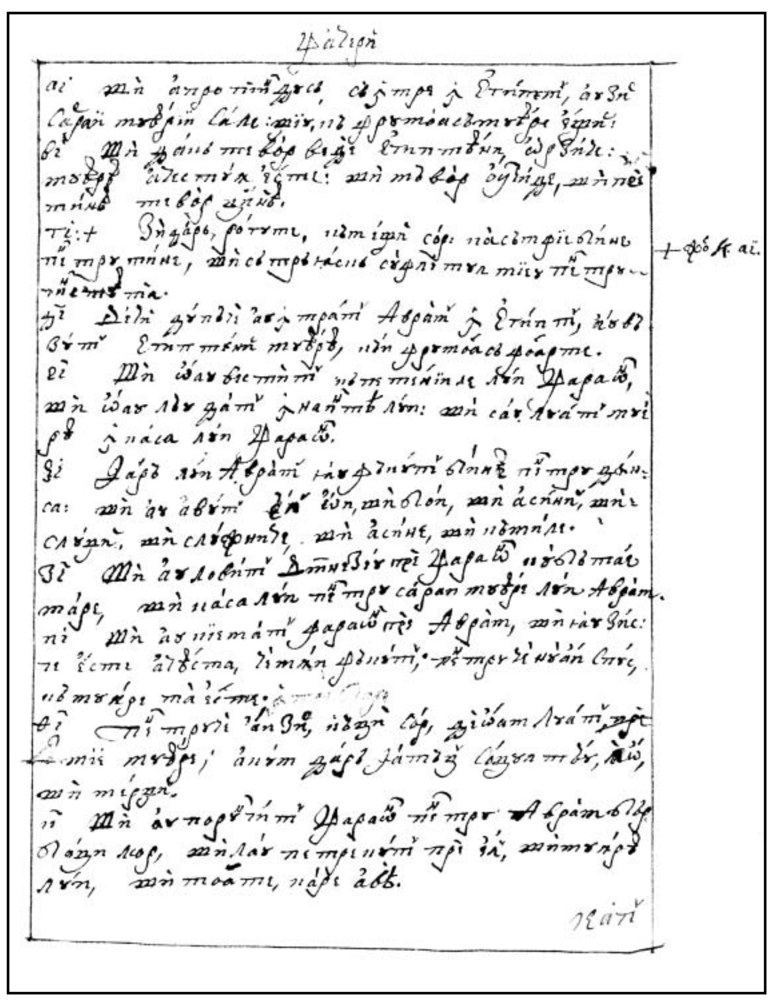
14v

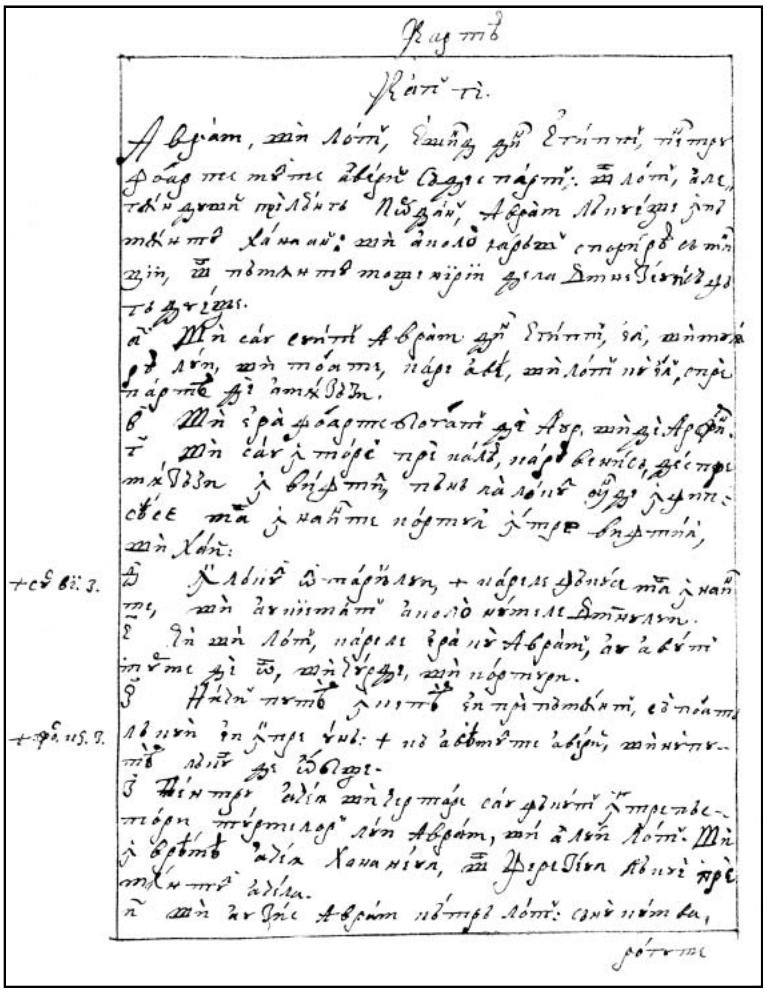
15r

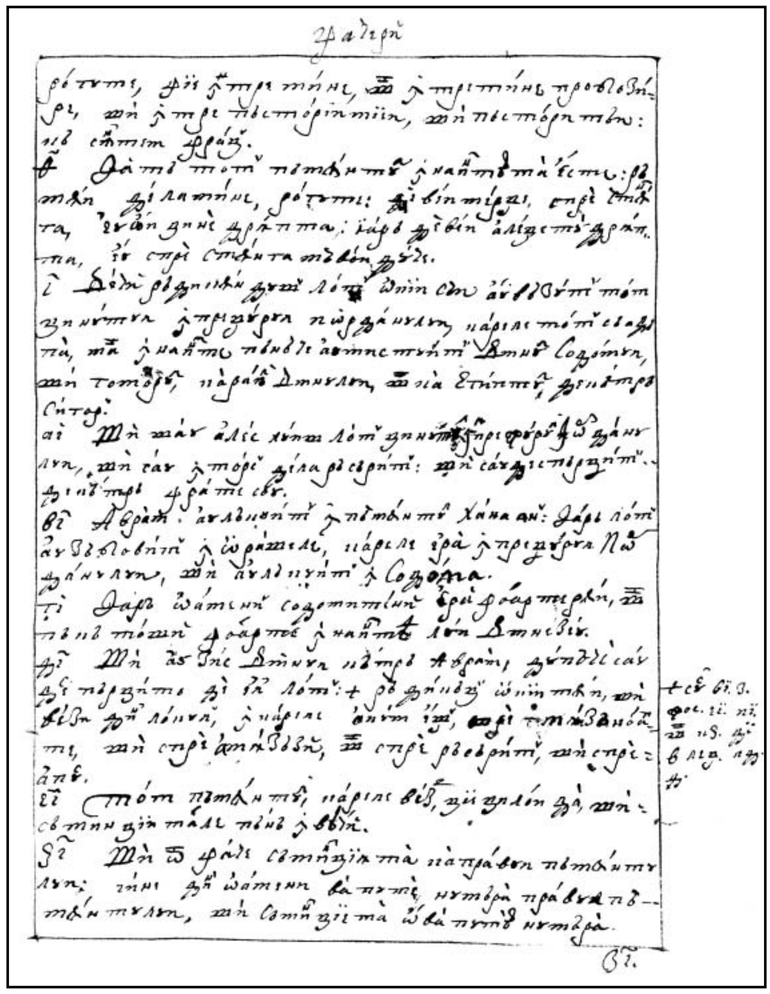
15v

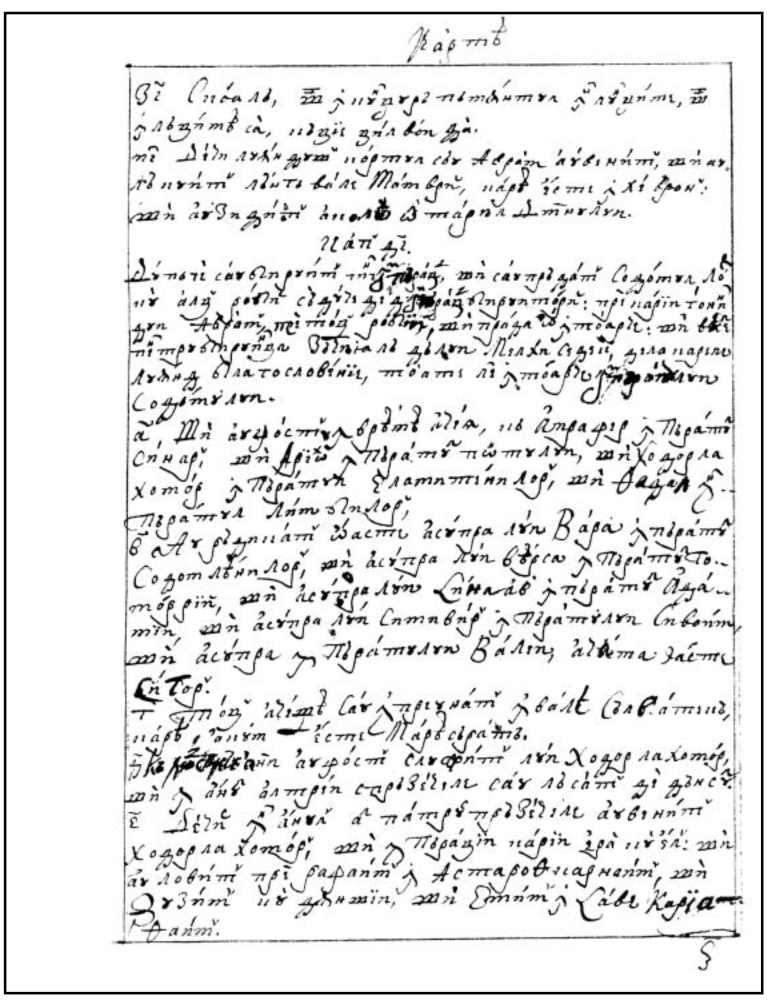
16r

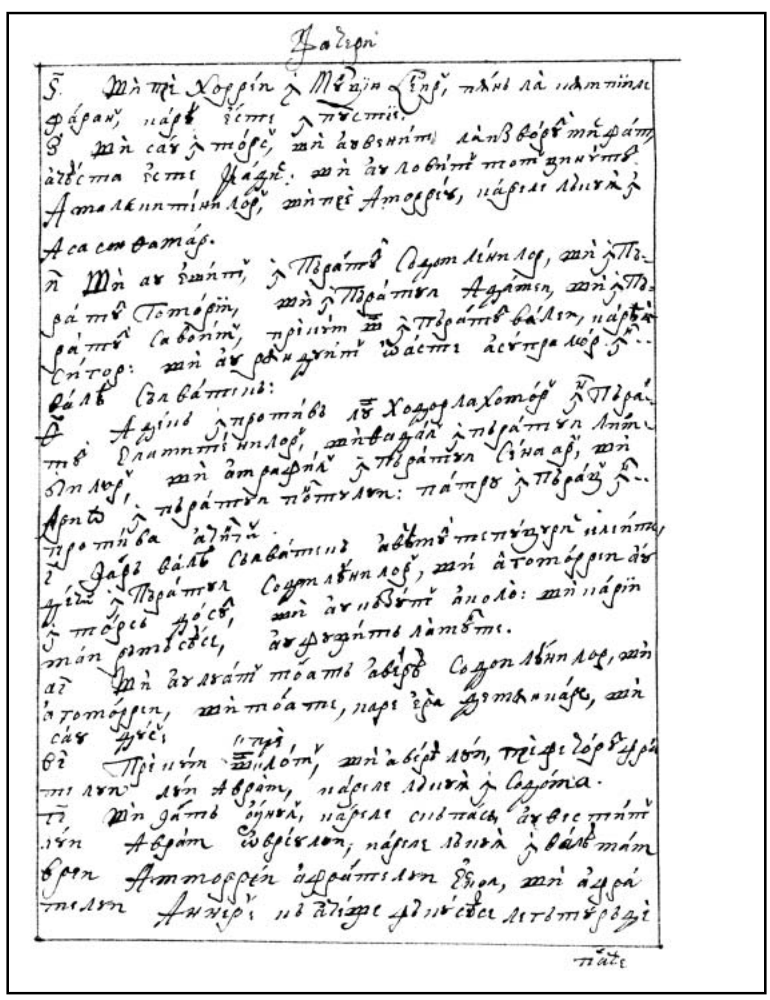
16v

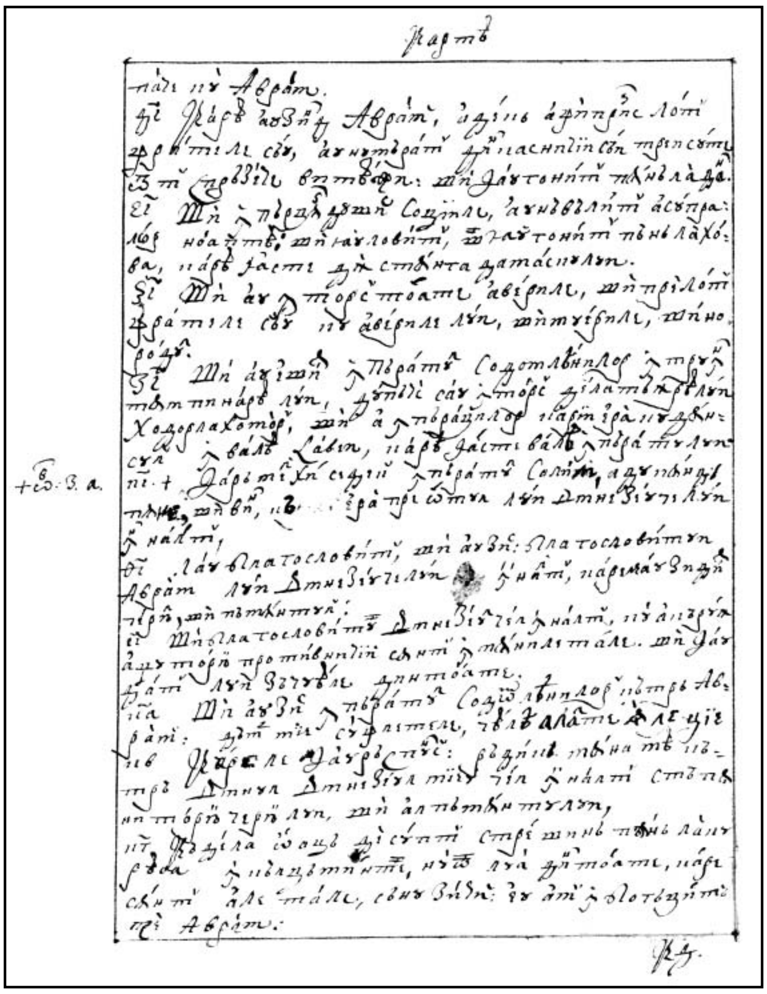
17r

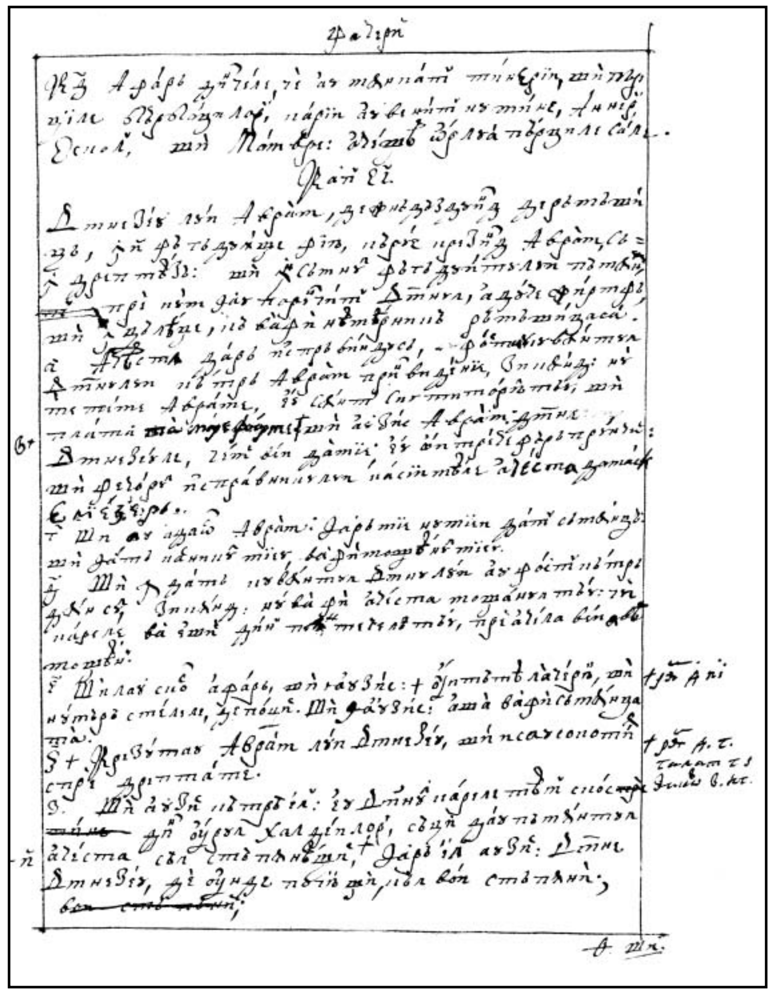

17v

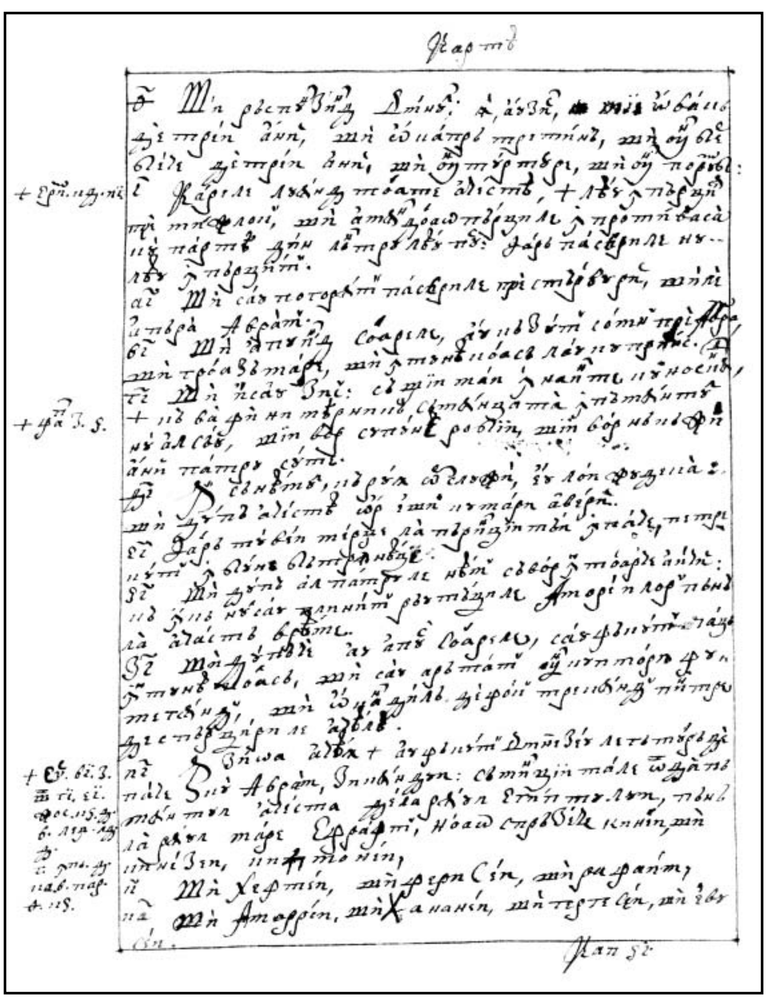
18r

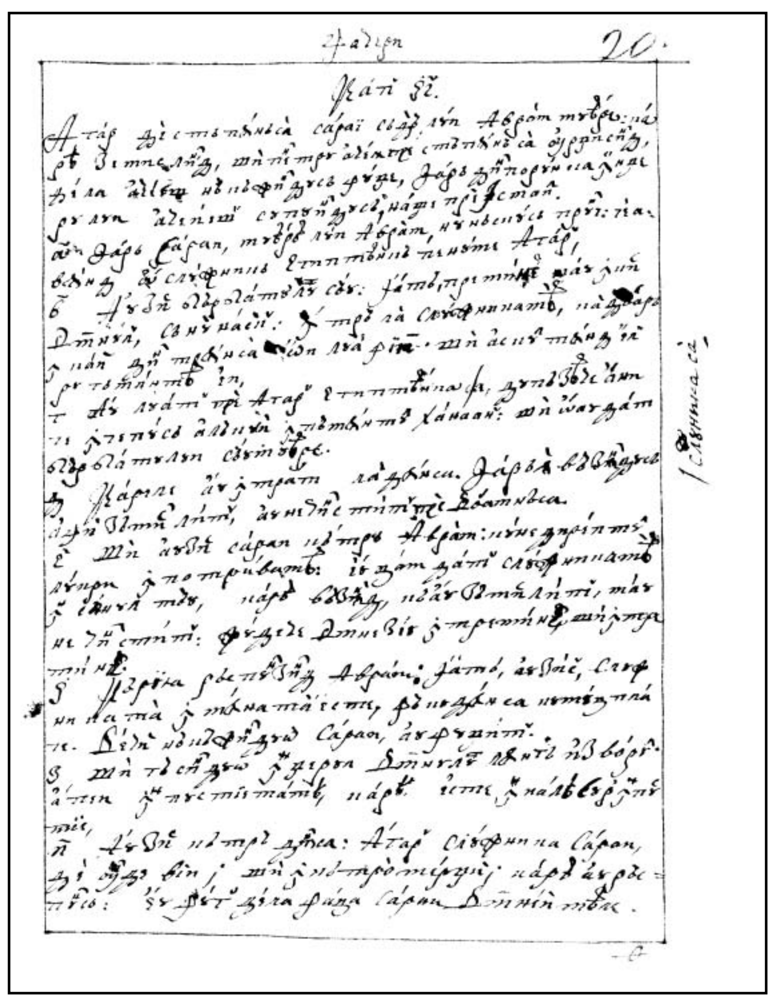

18v

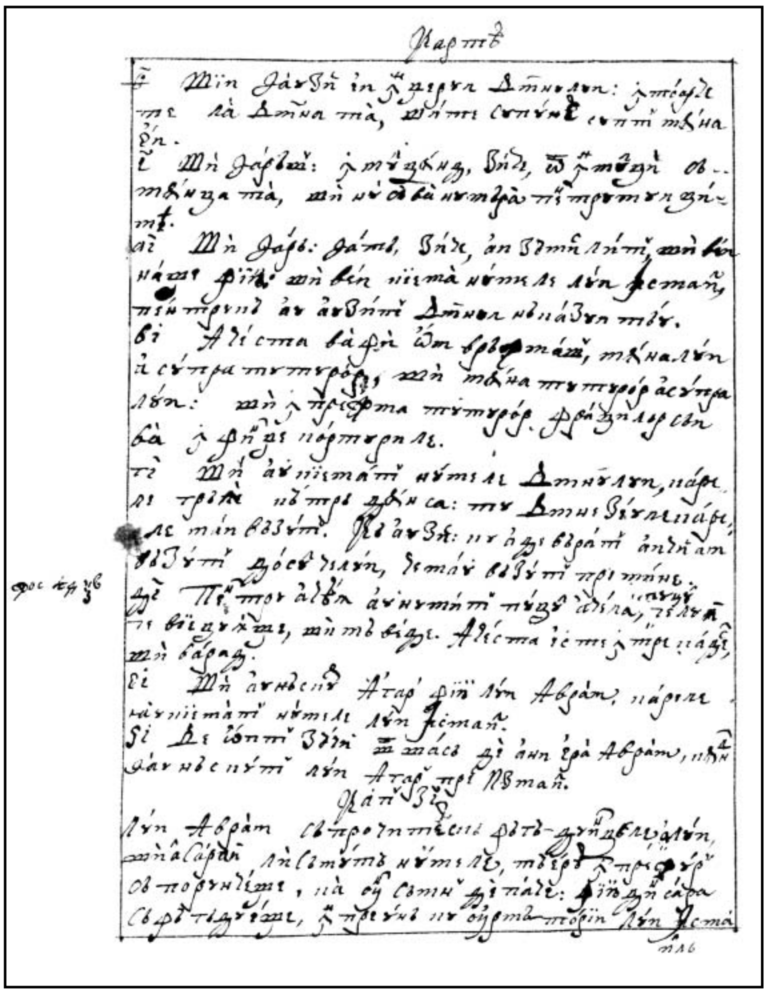
19r

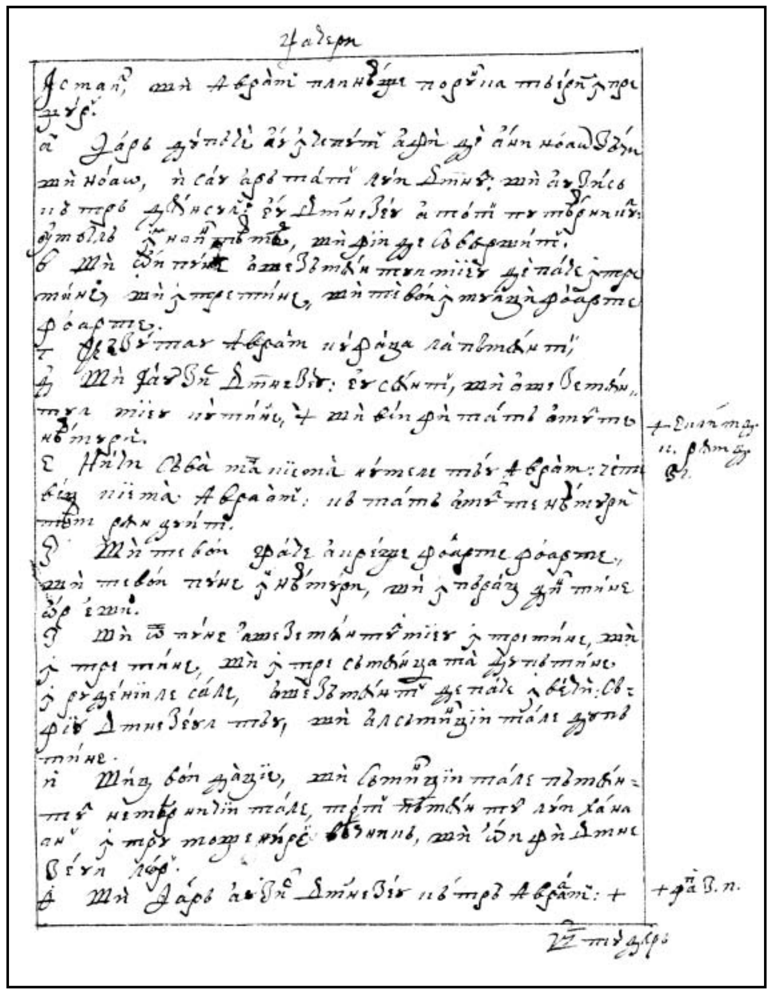

19v

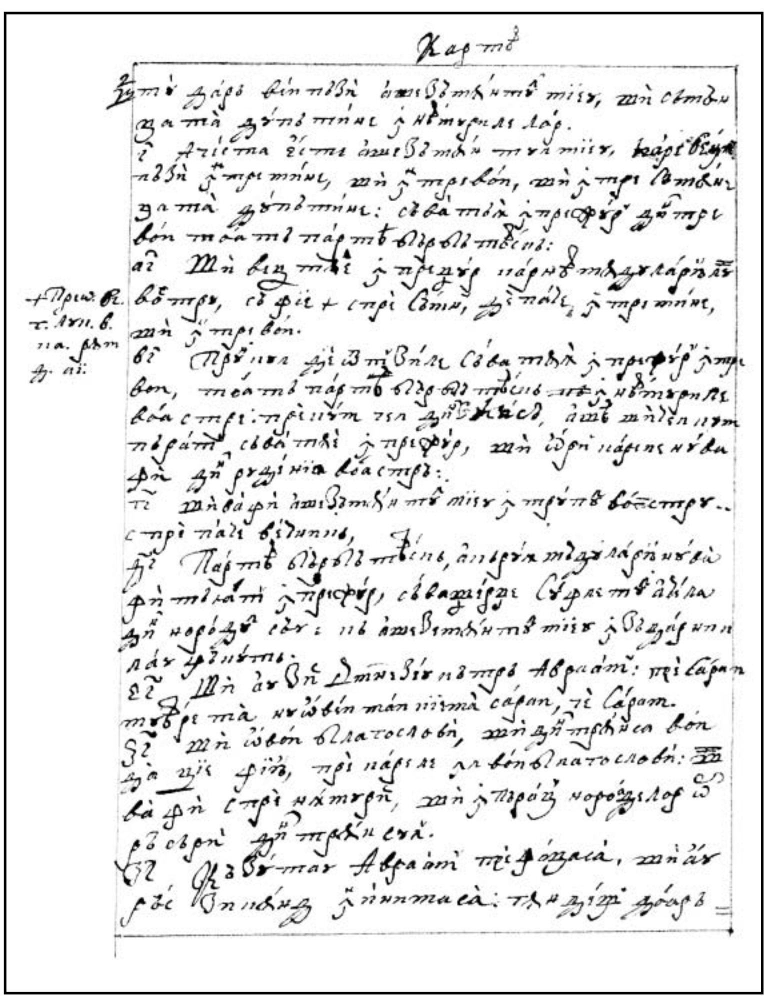
20r

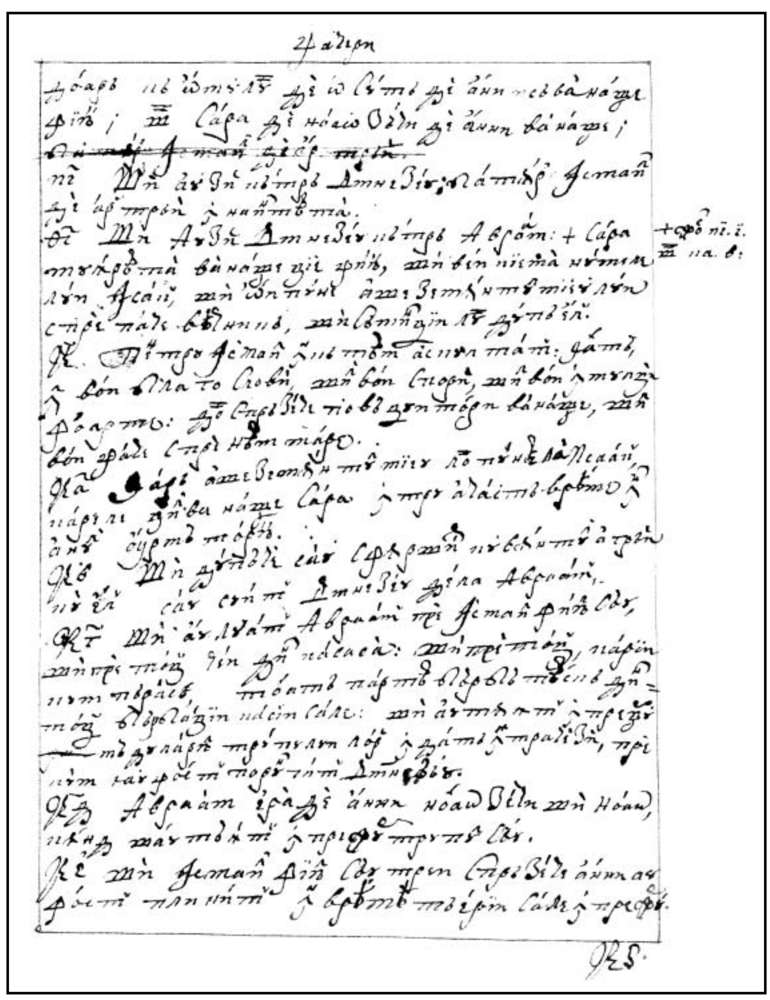
20v

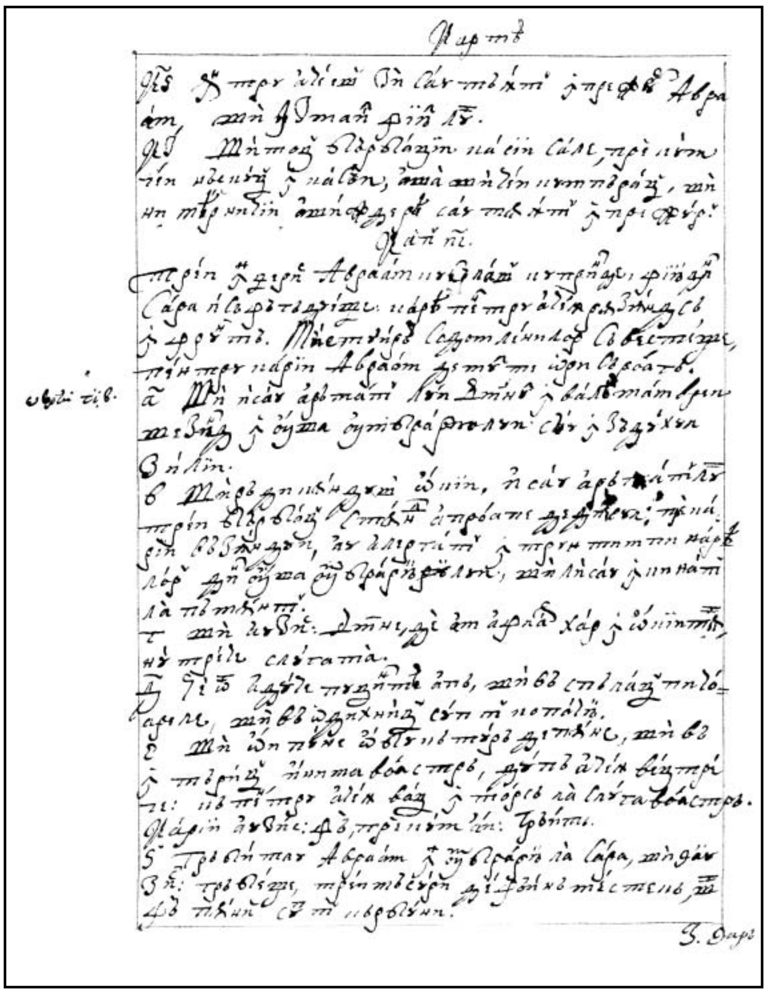
21r

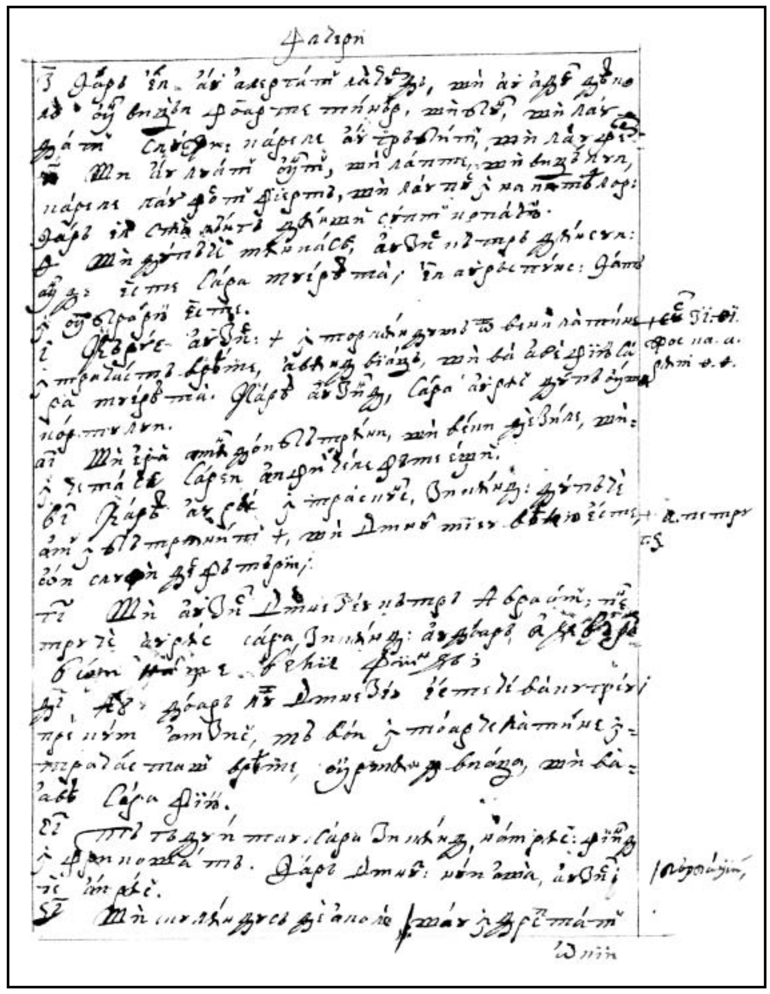
21v

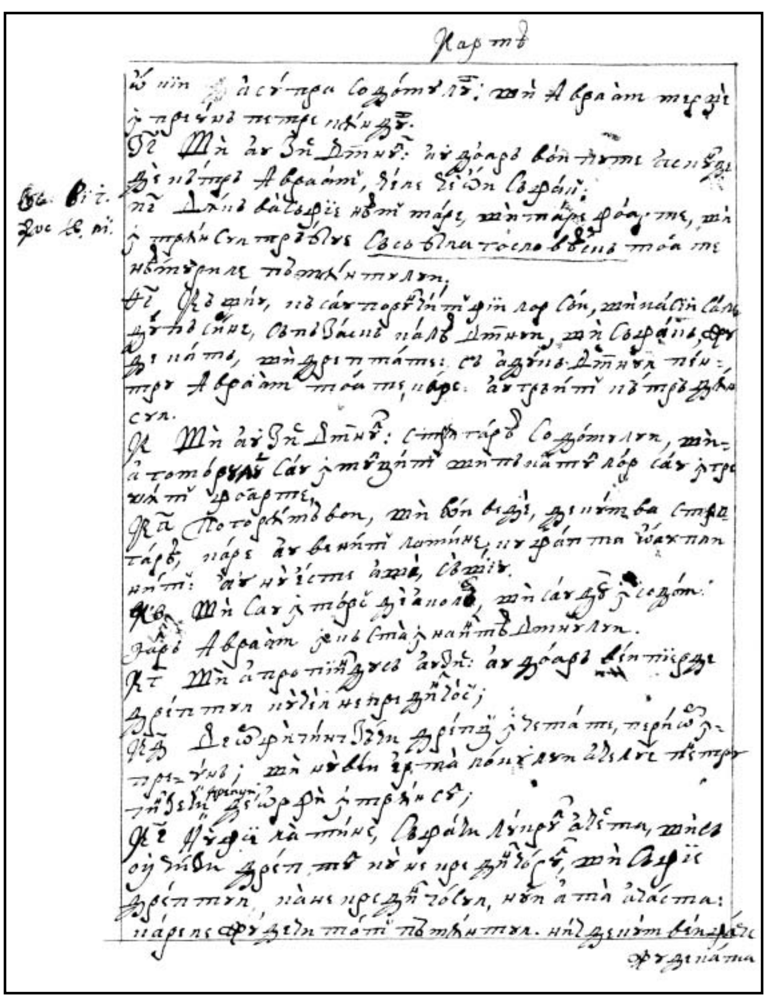
22r

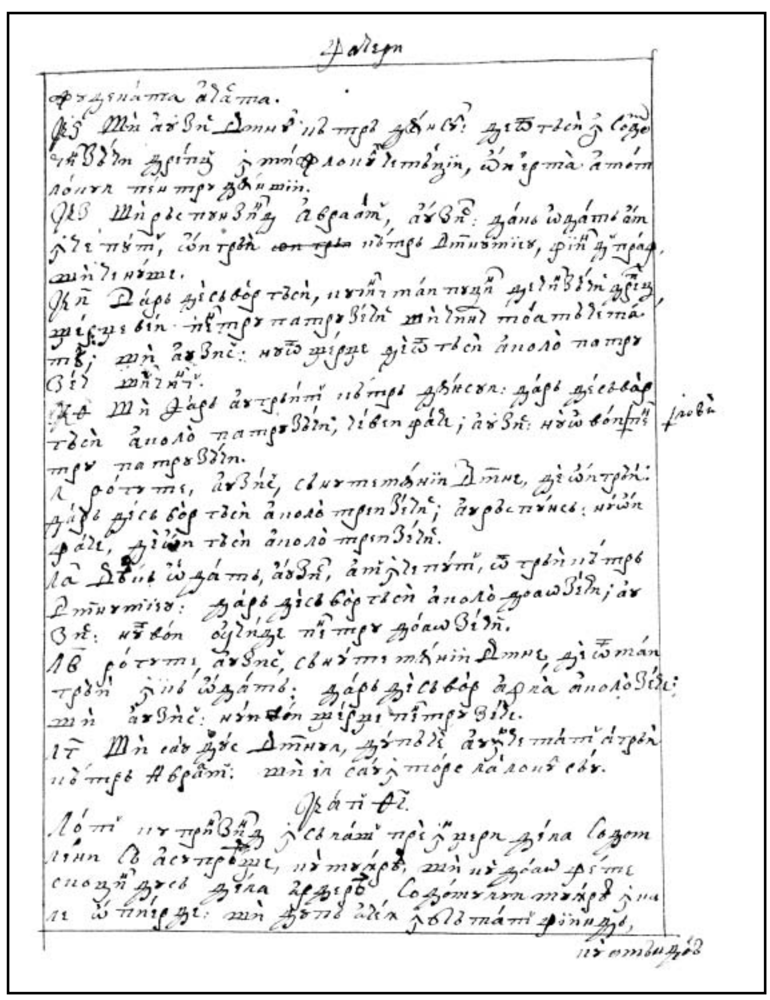
22v

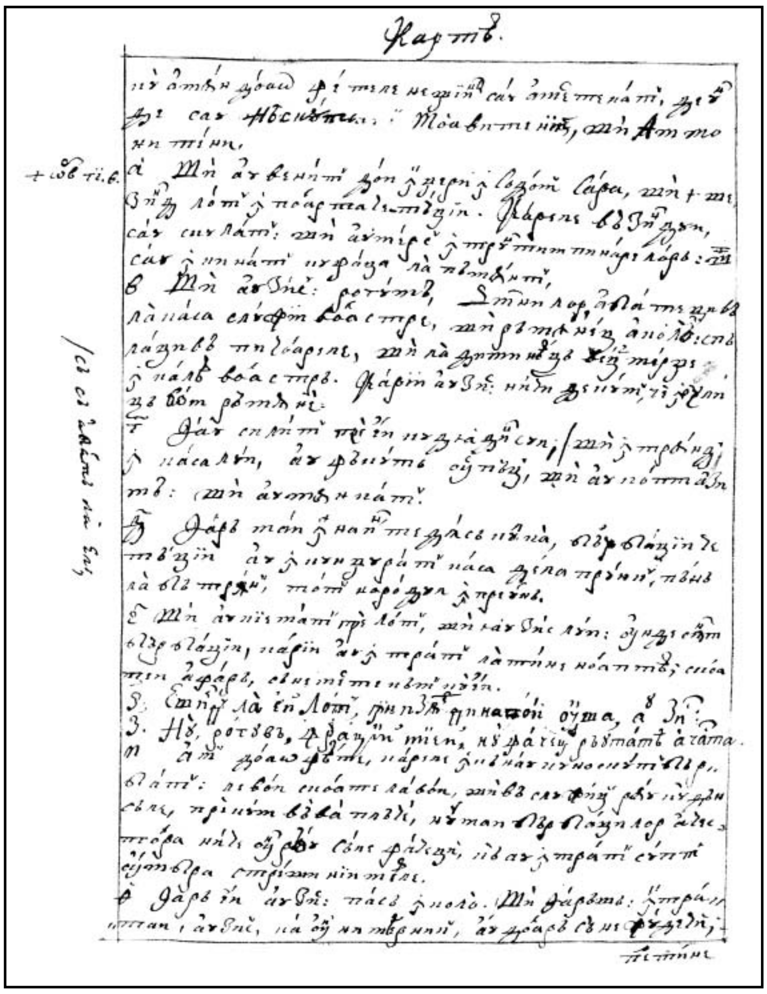
23r

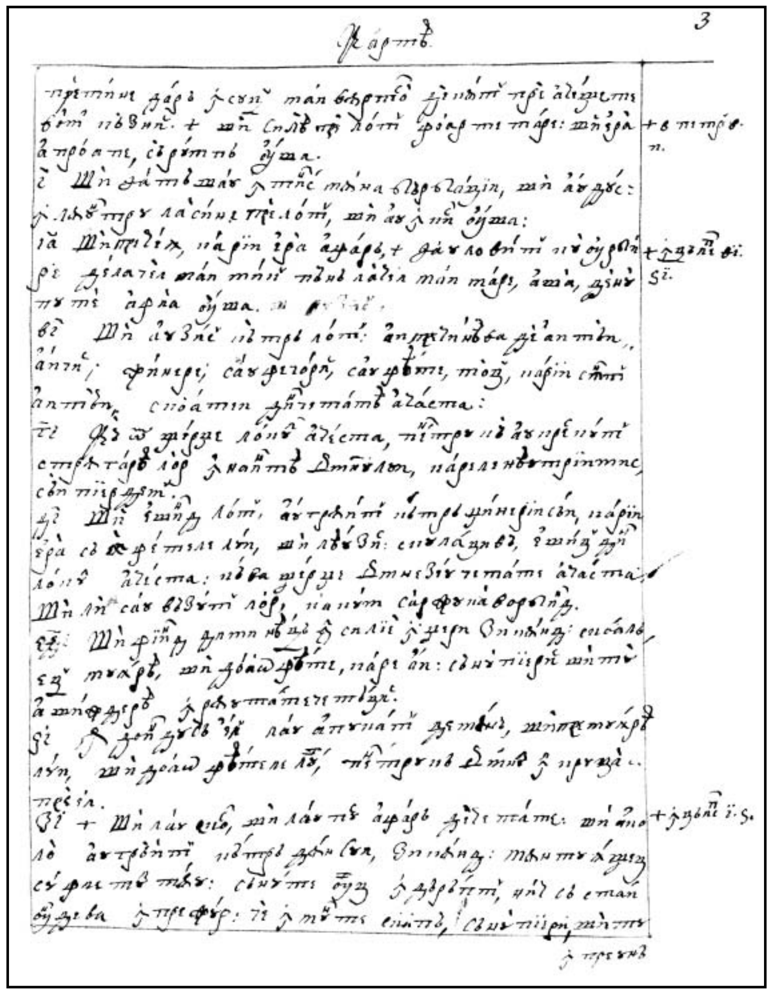
23v

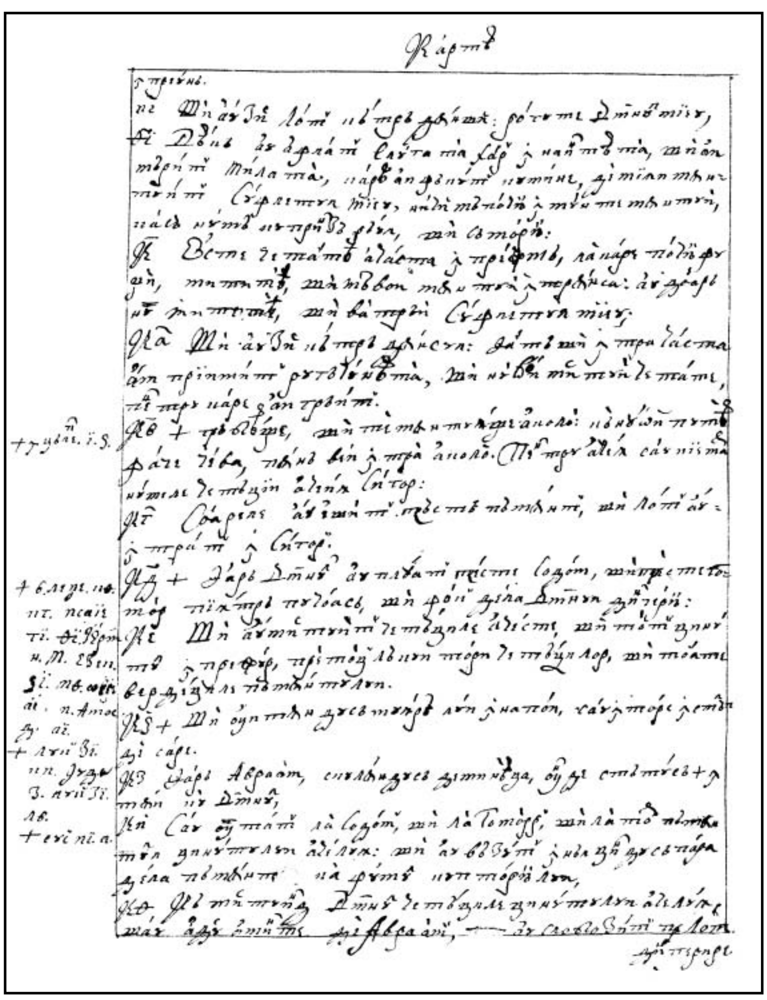
24r

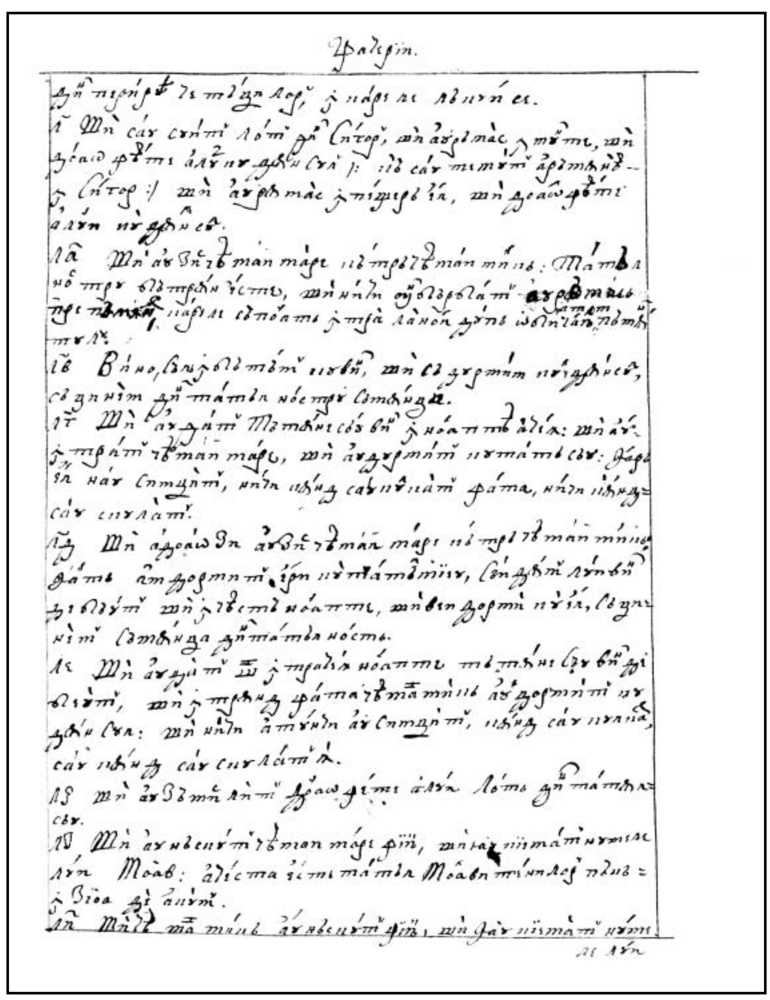
24v

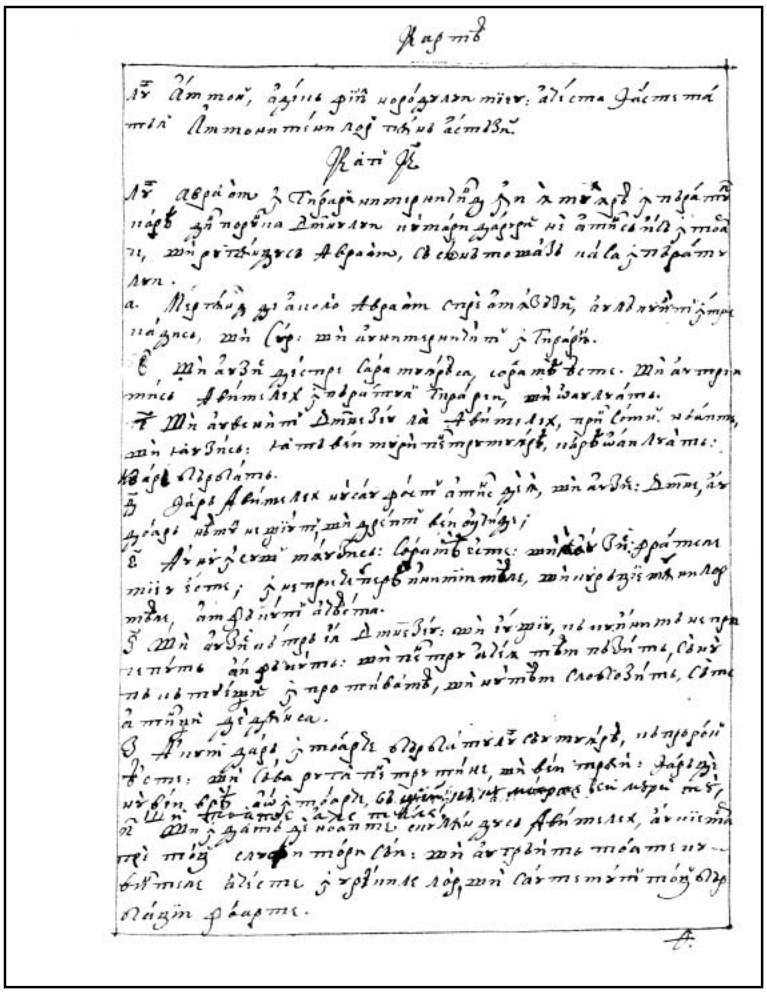
25r

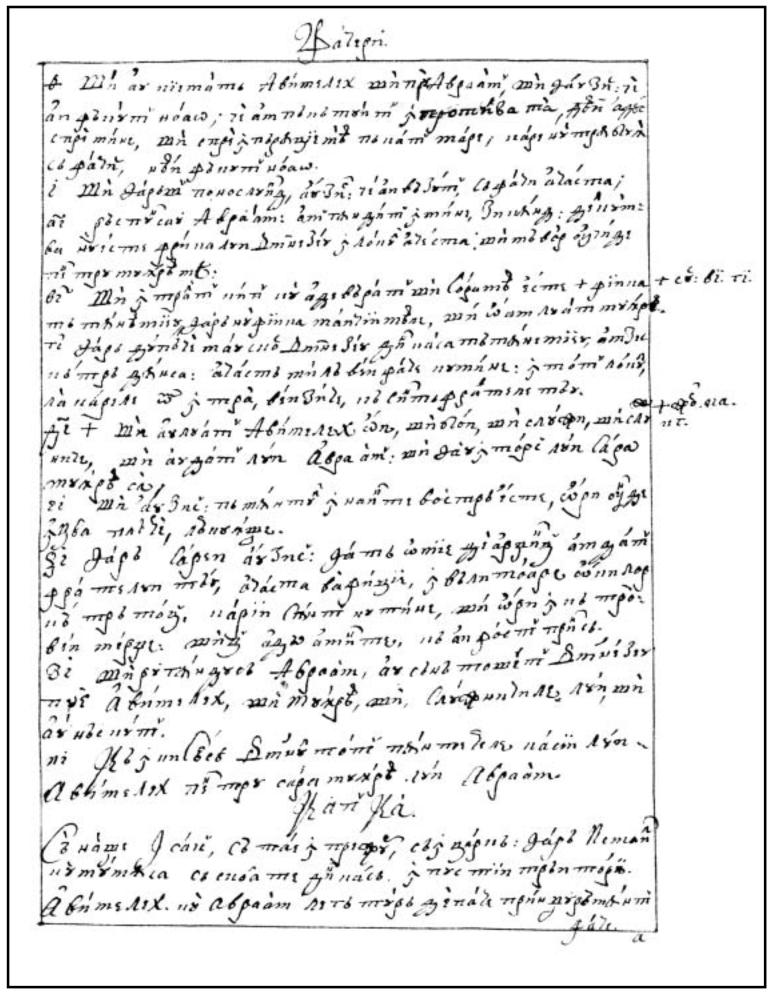
25v

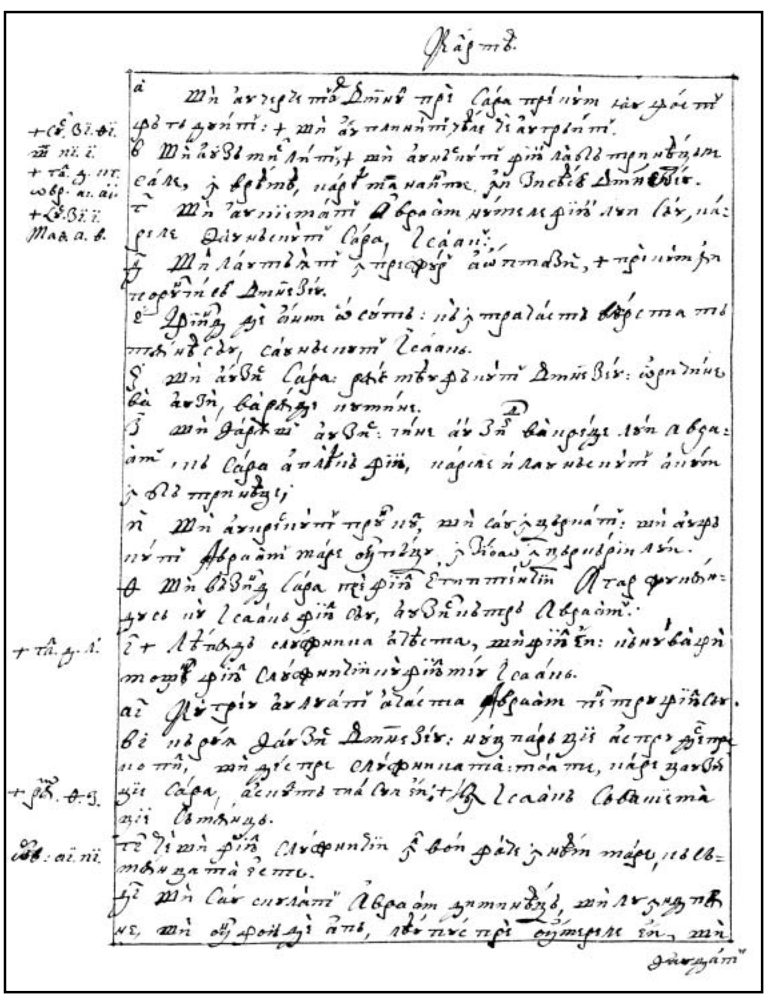
26r

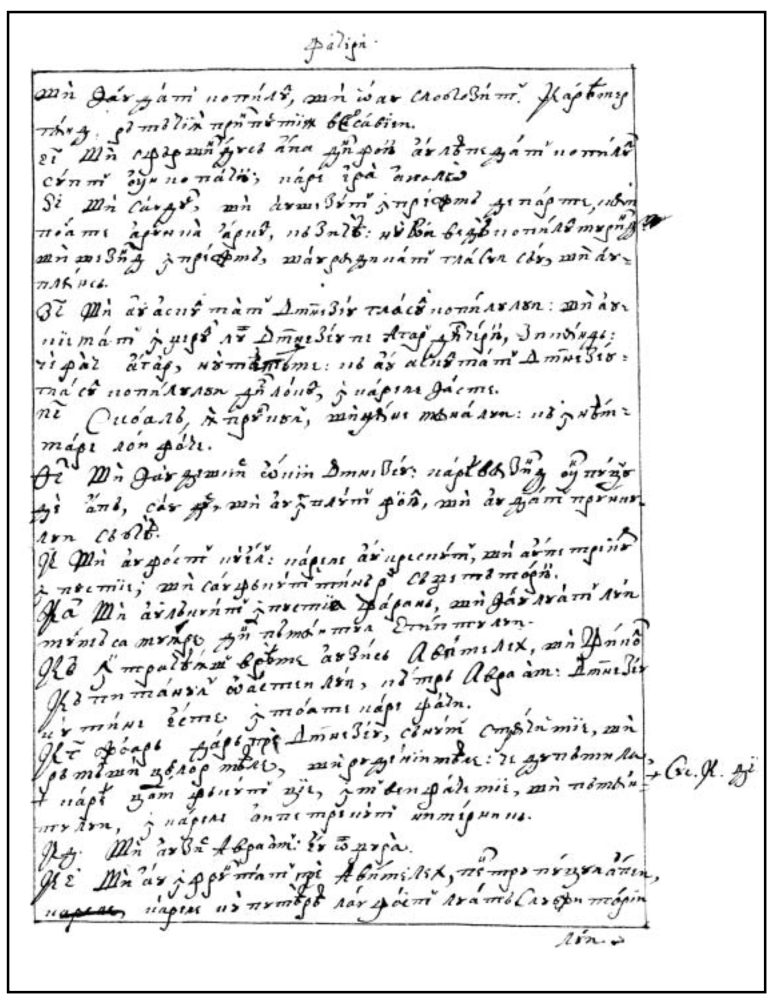
26v

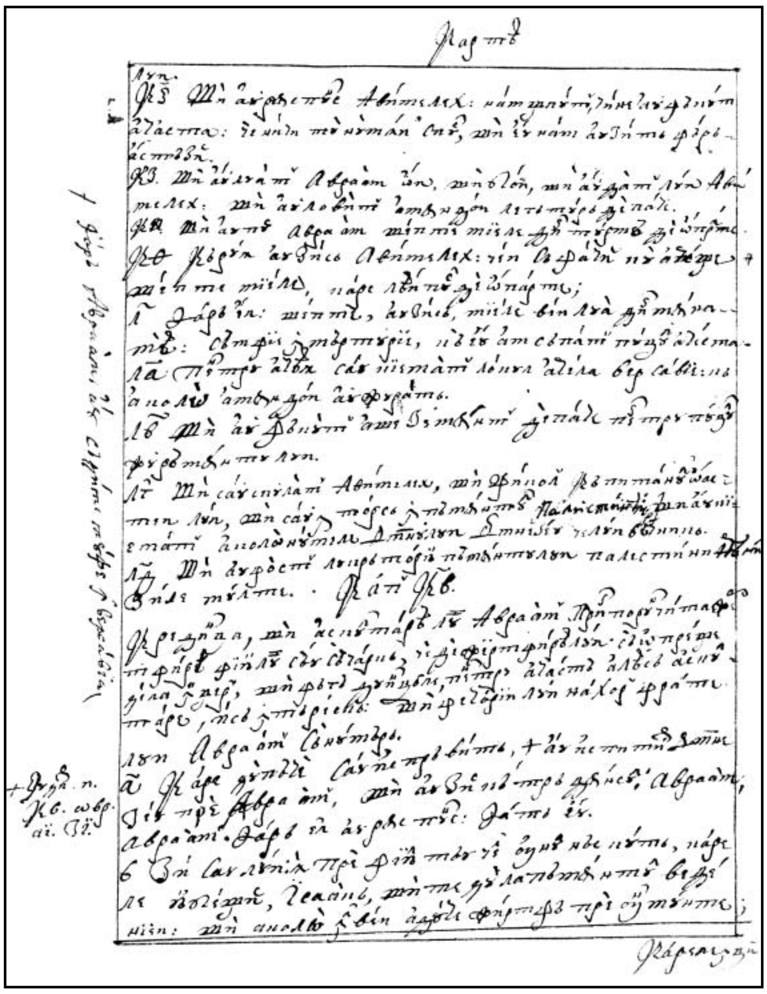
27r

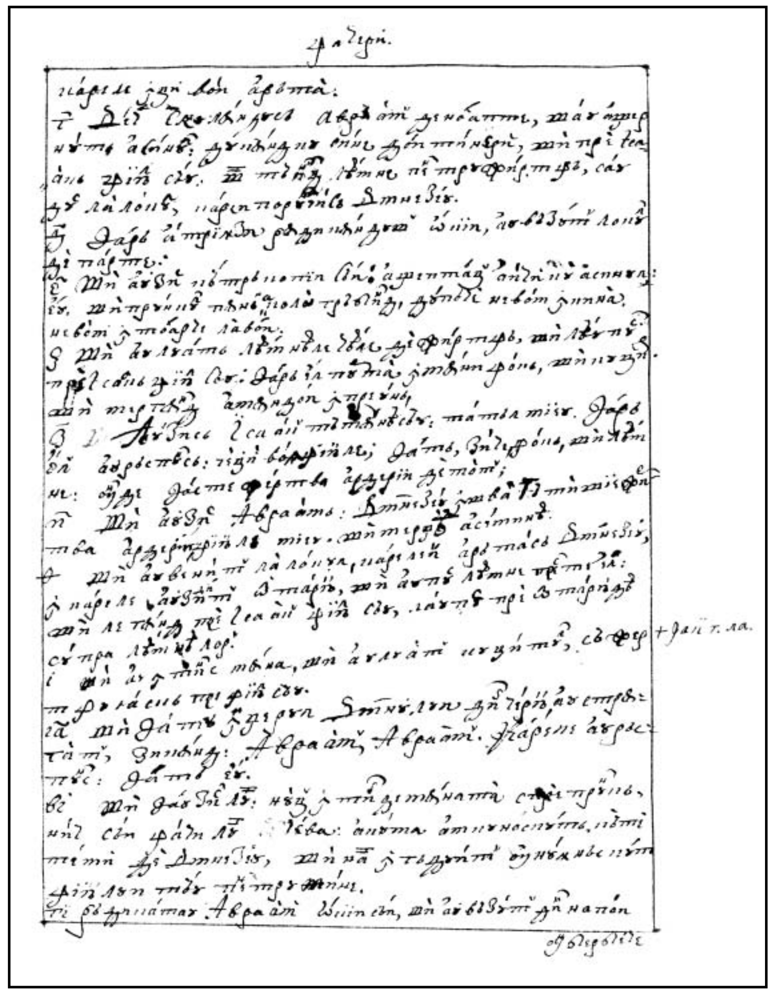
27v

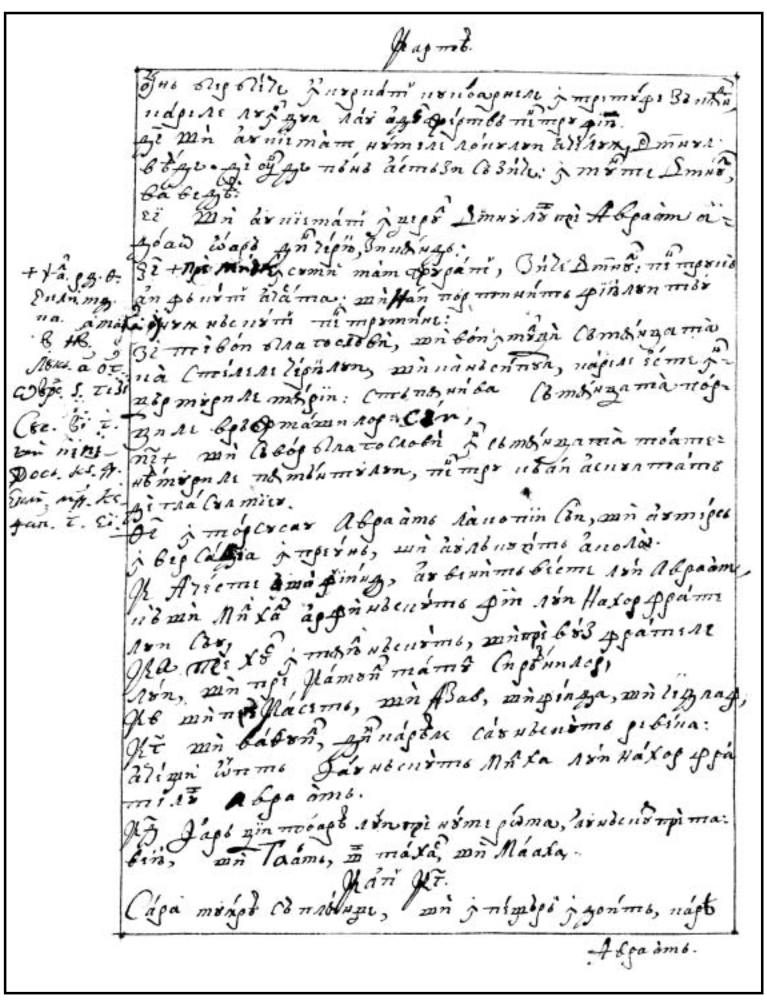
28r

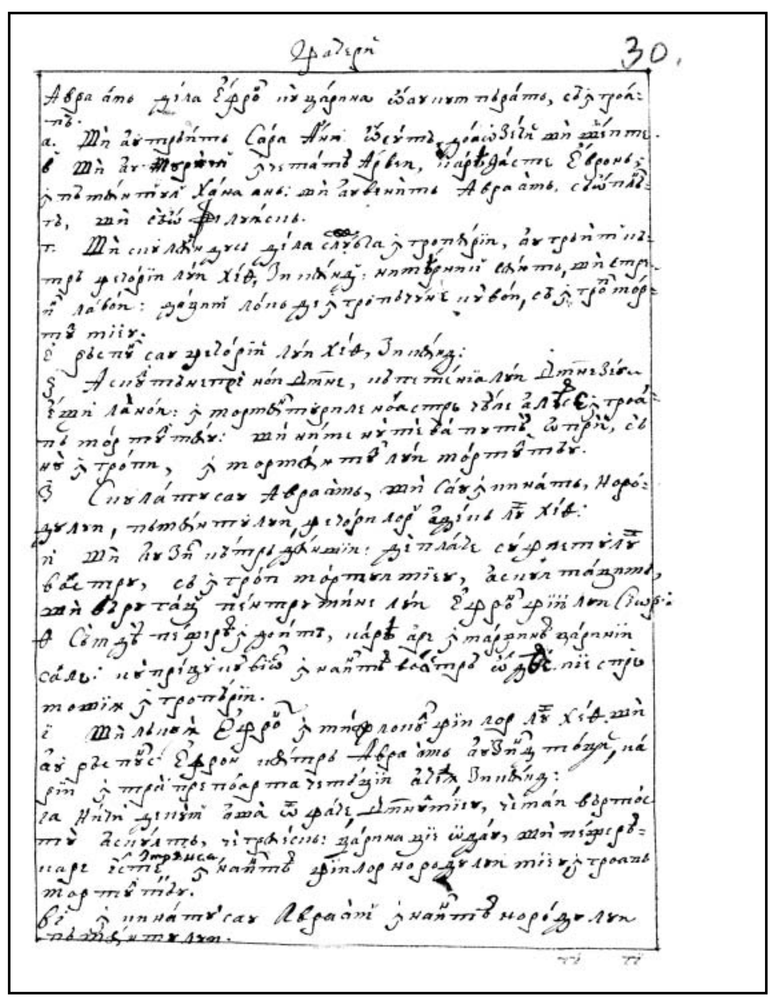
28v

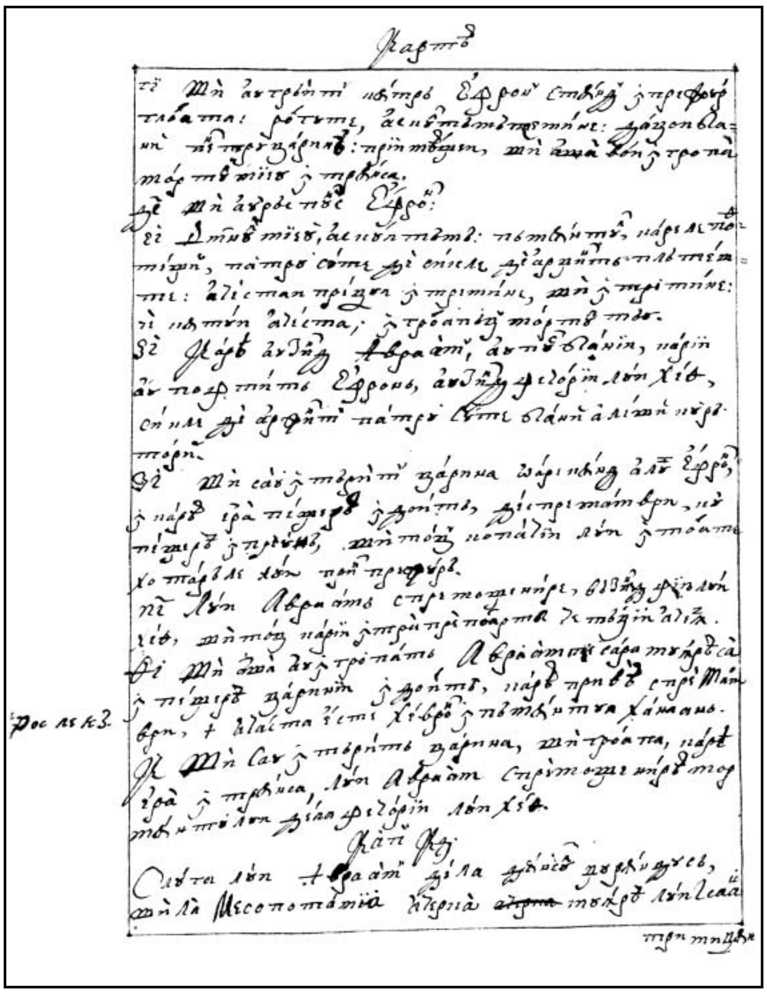
29r

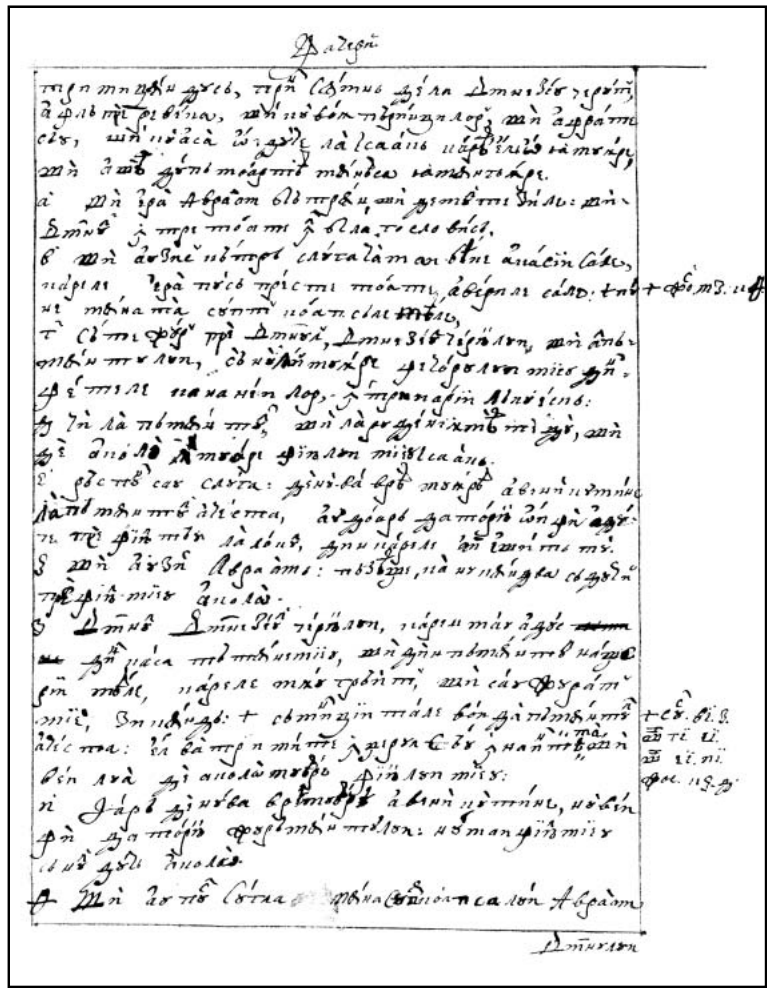

29v

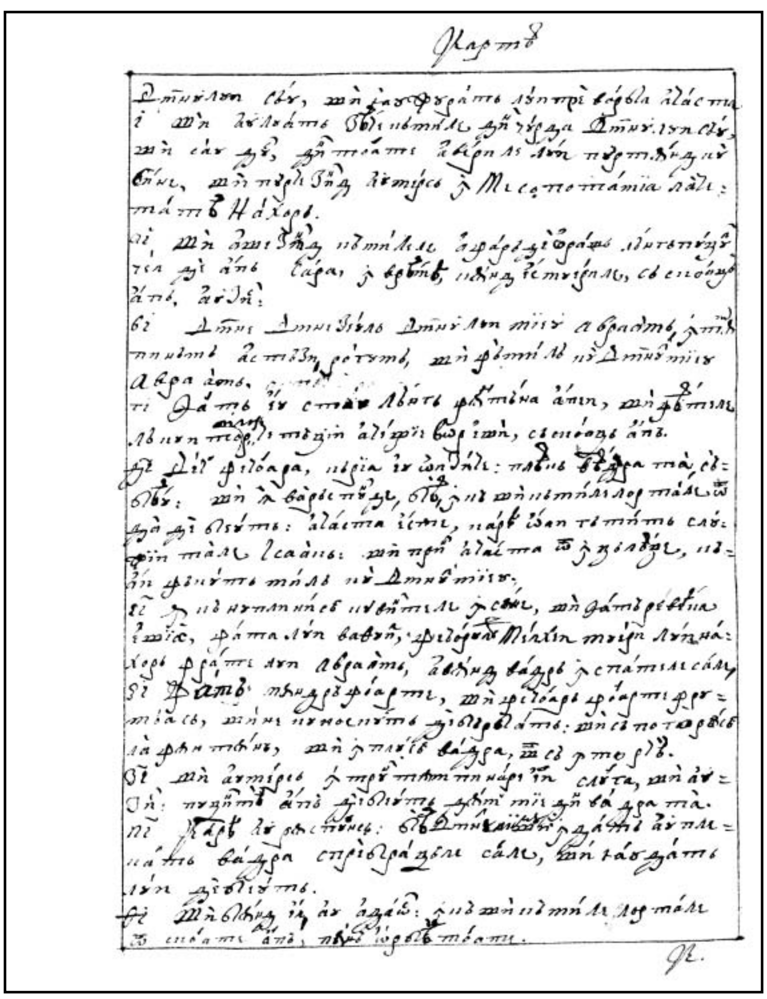
30r

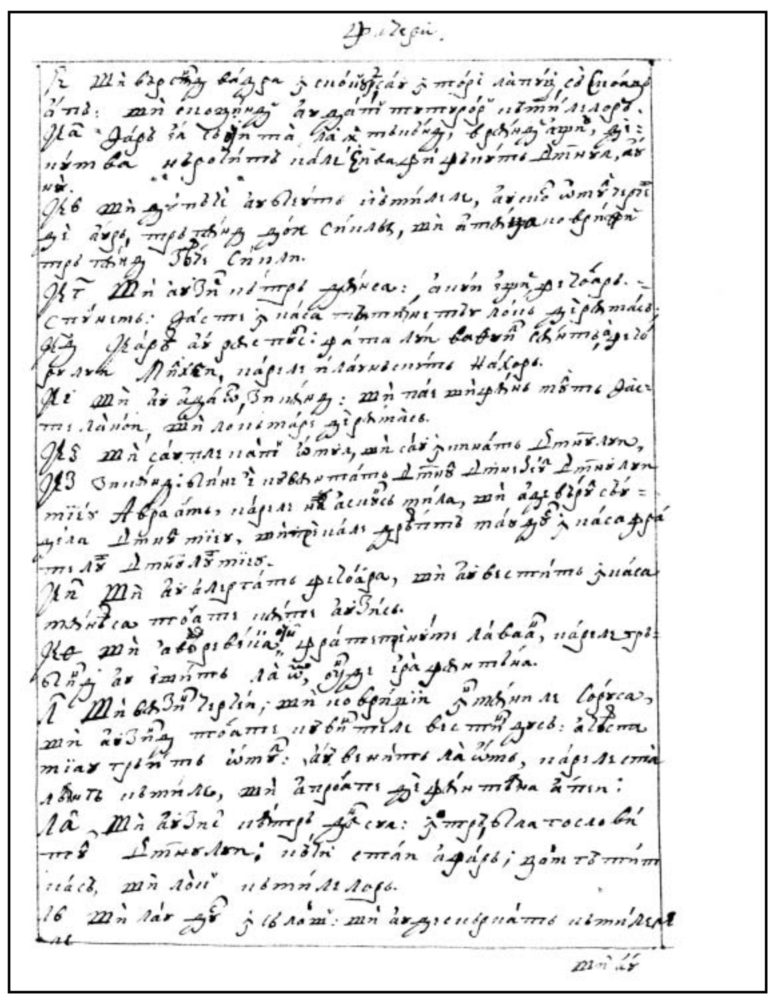

30v

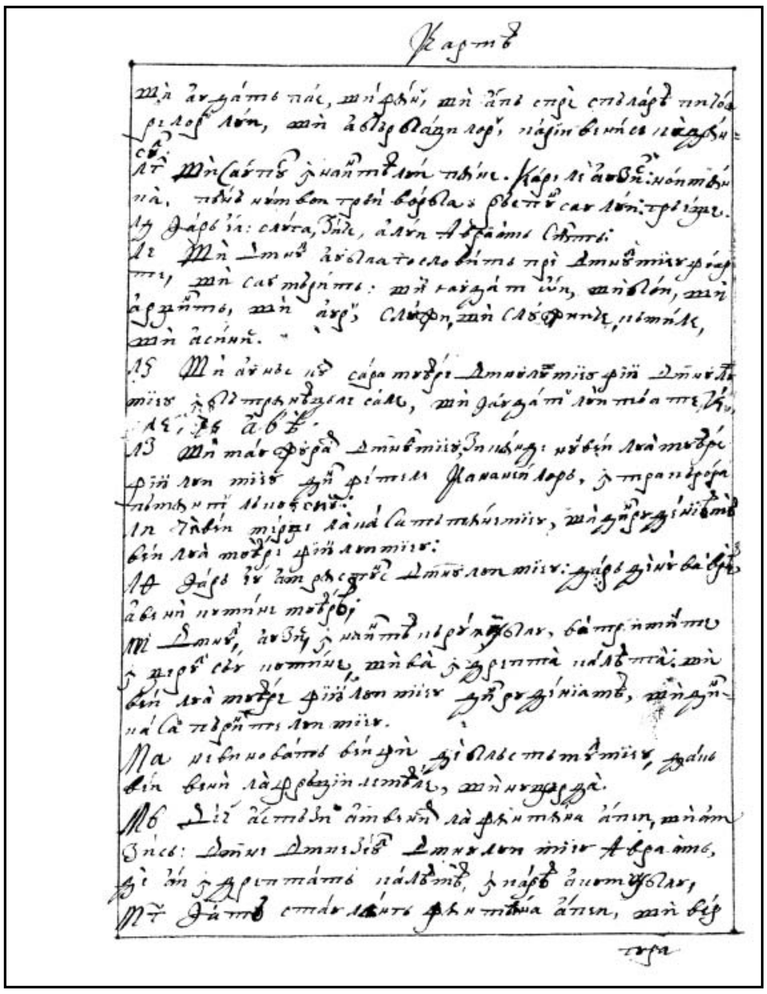
31r

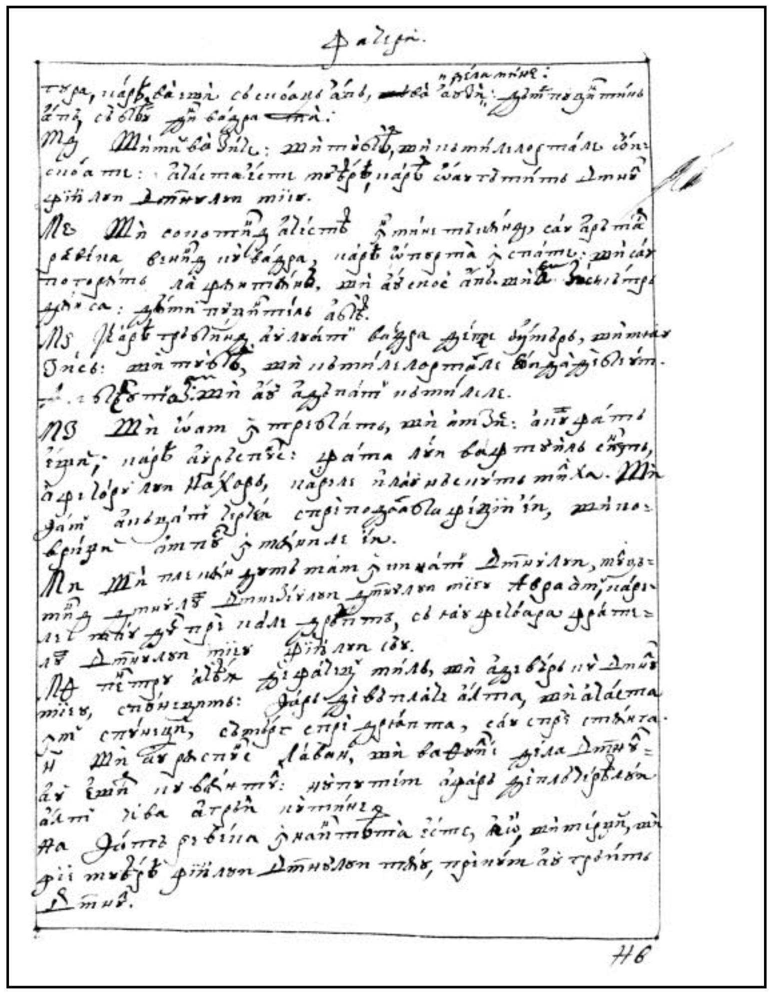

31v

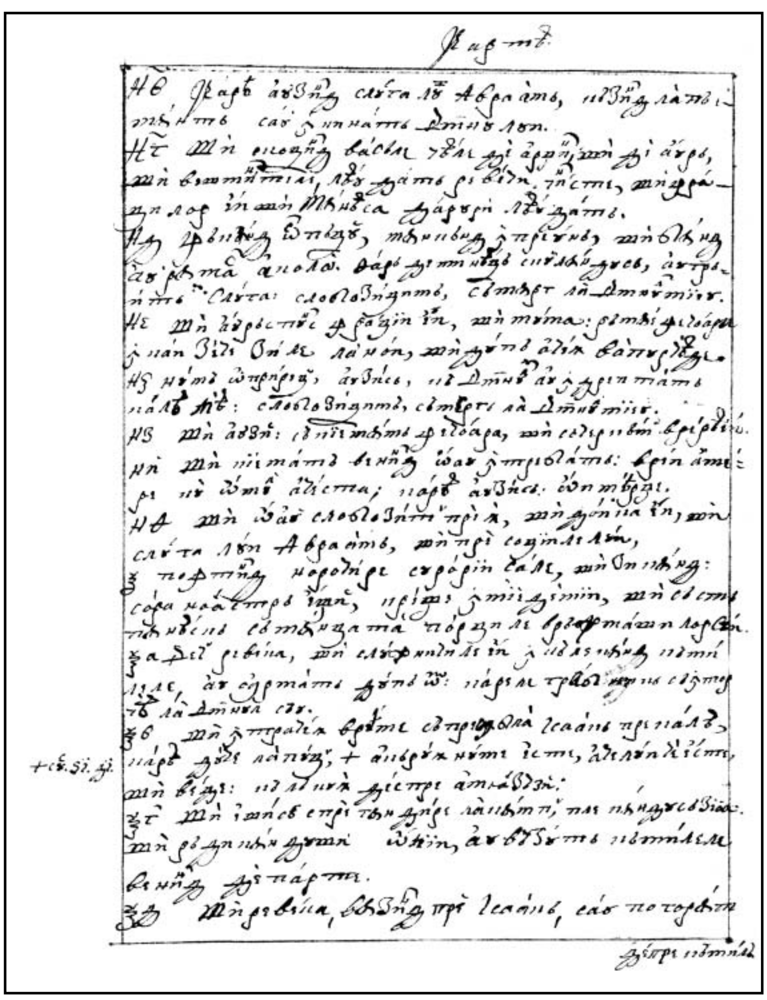
32r

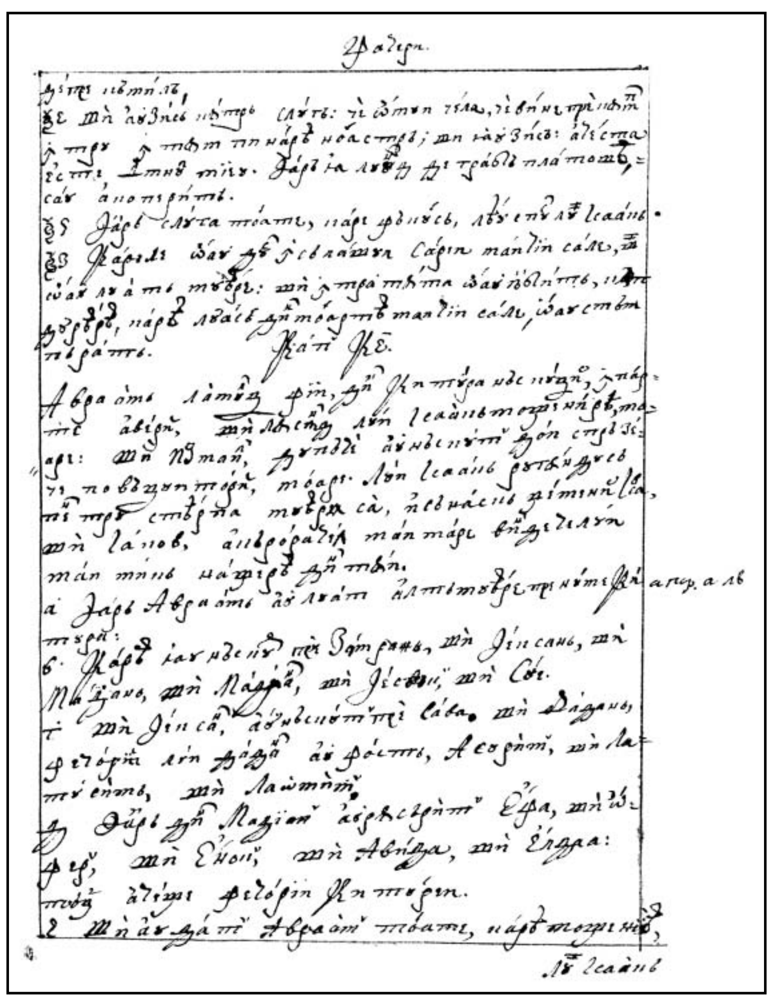
32v

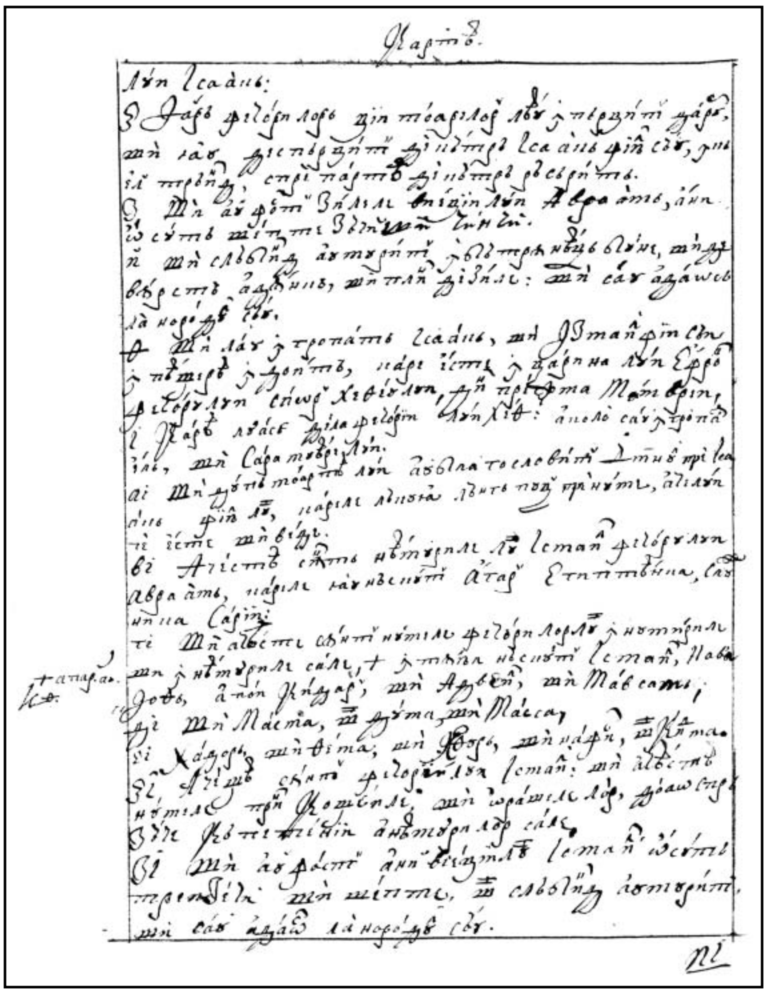
33r

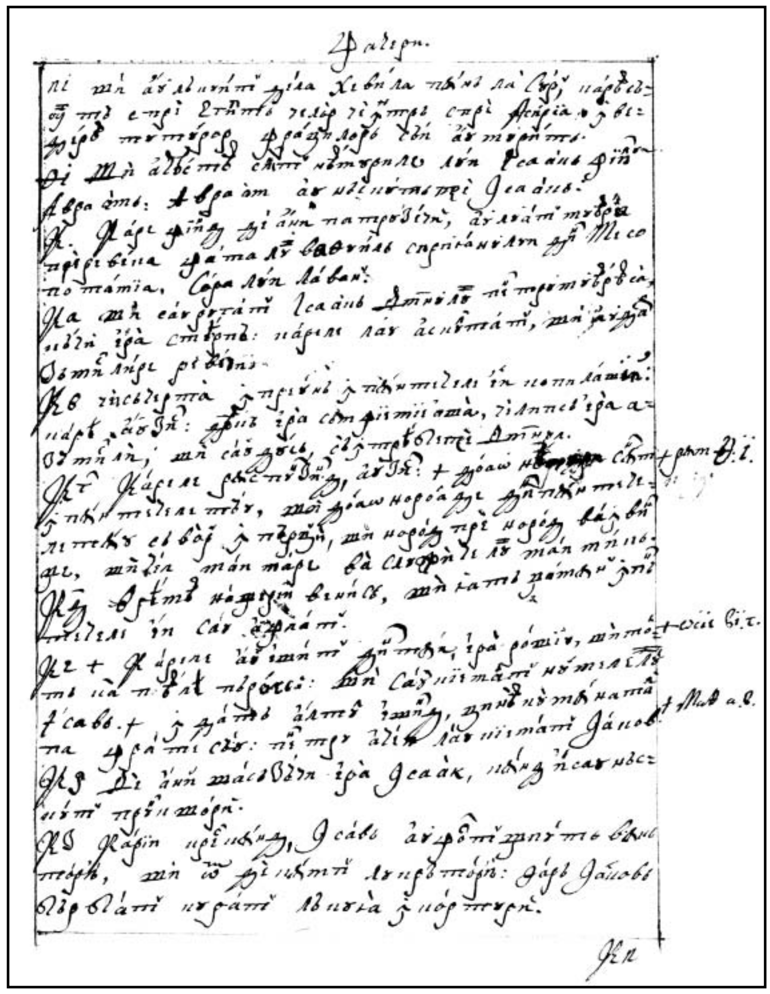
33v

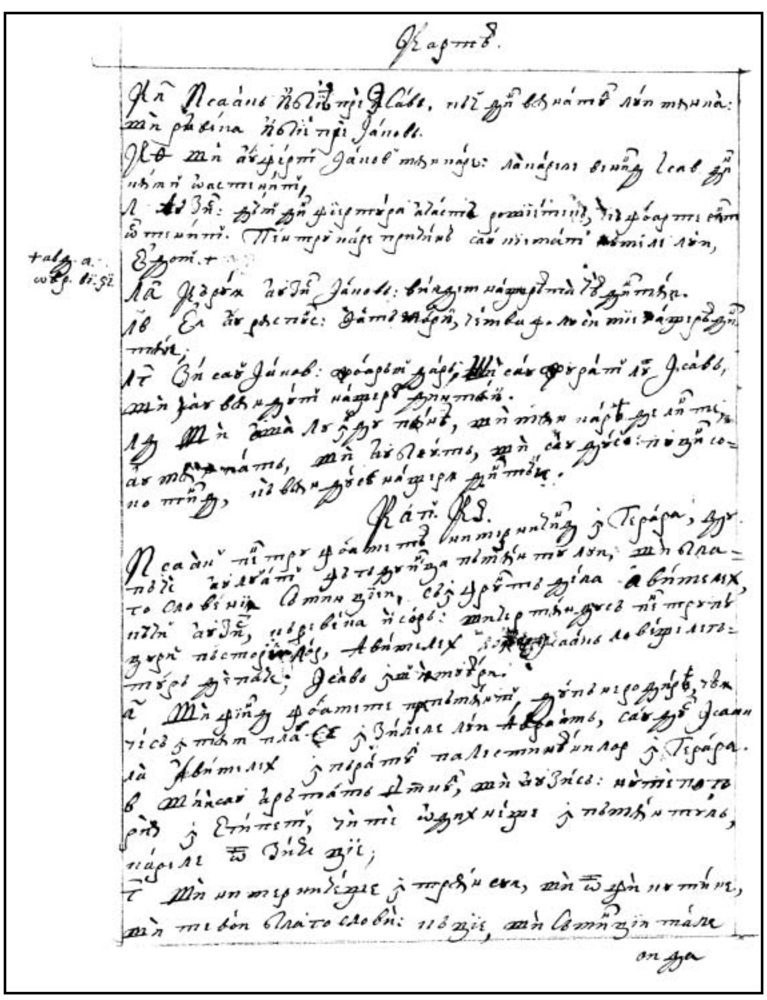
34r

34v

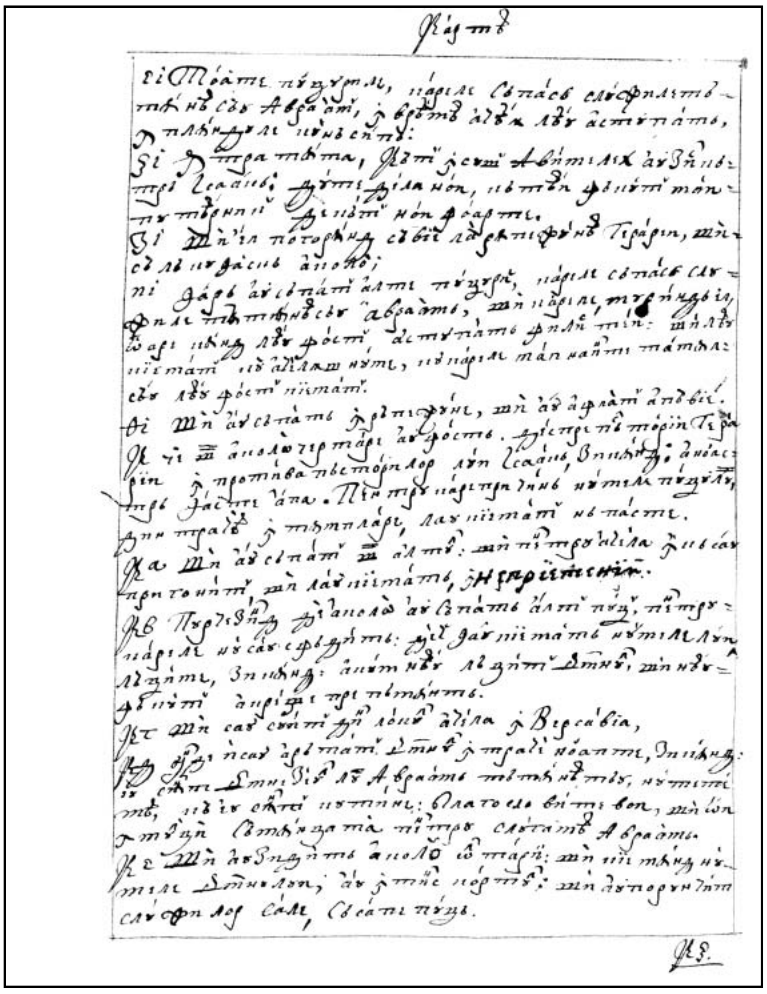
35r

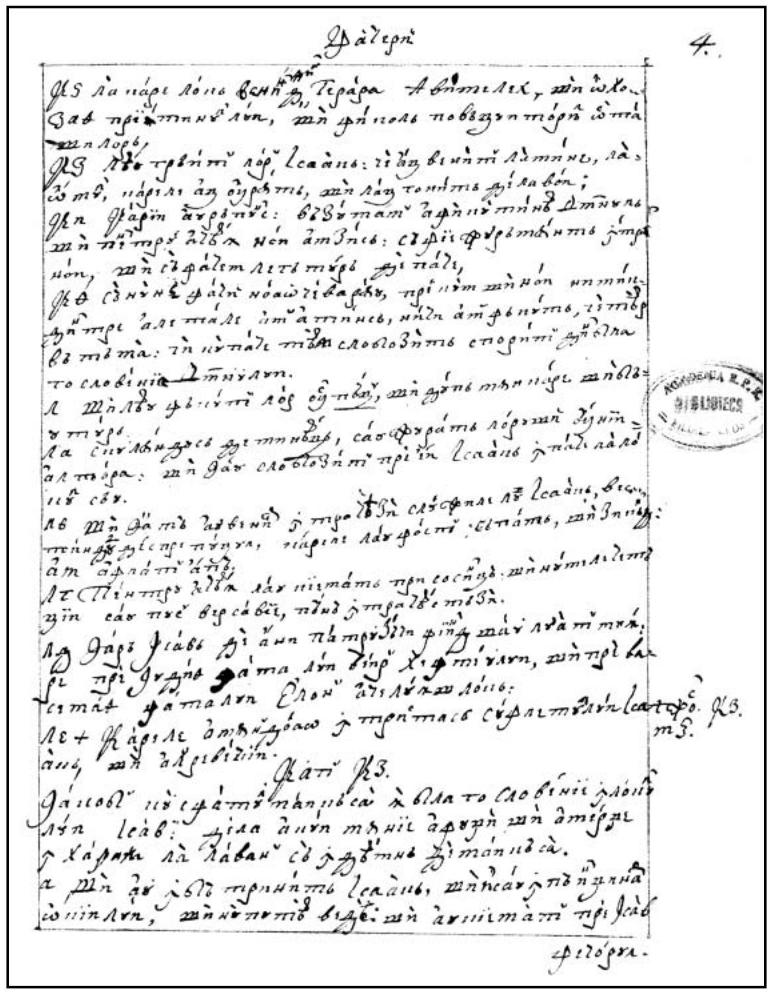
35v

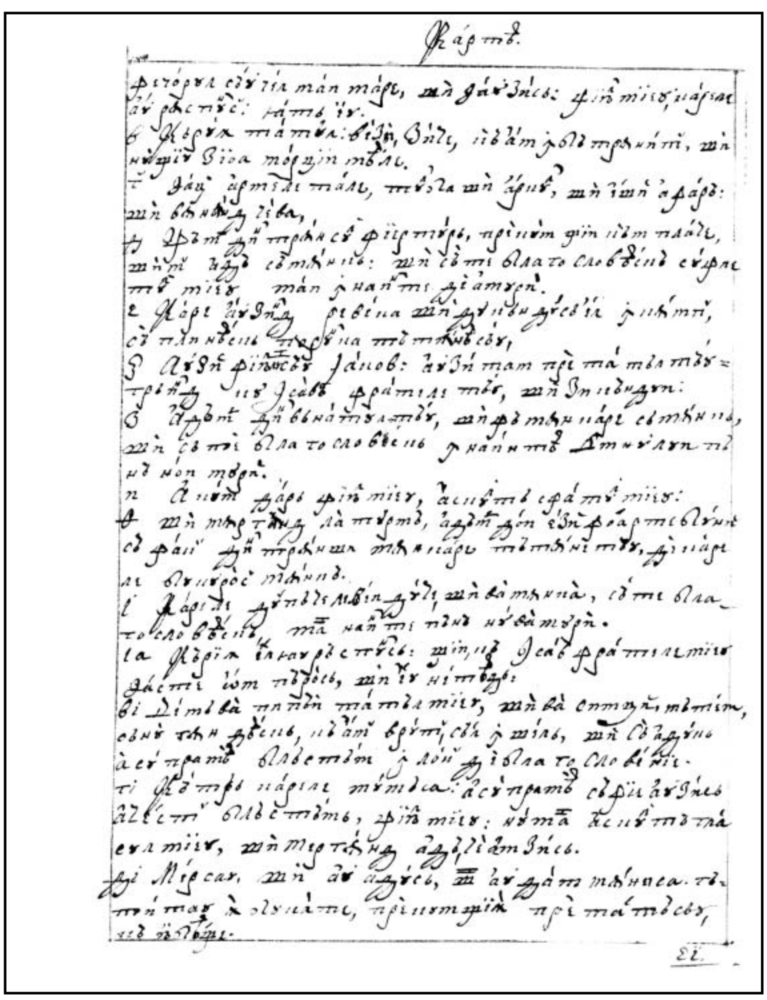
36r

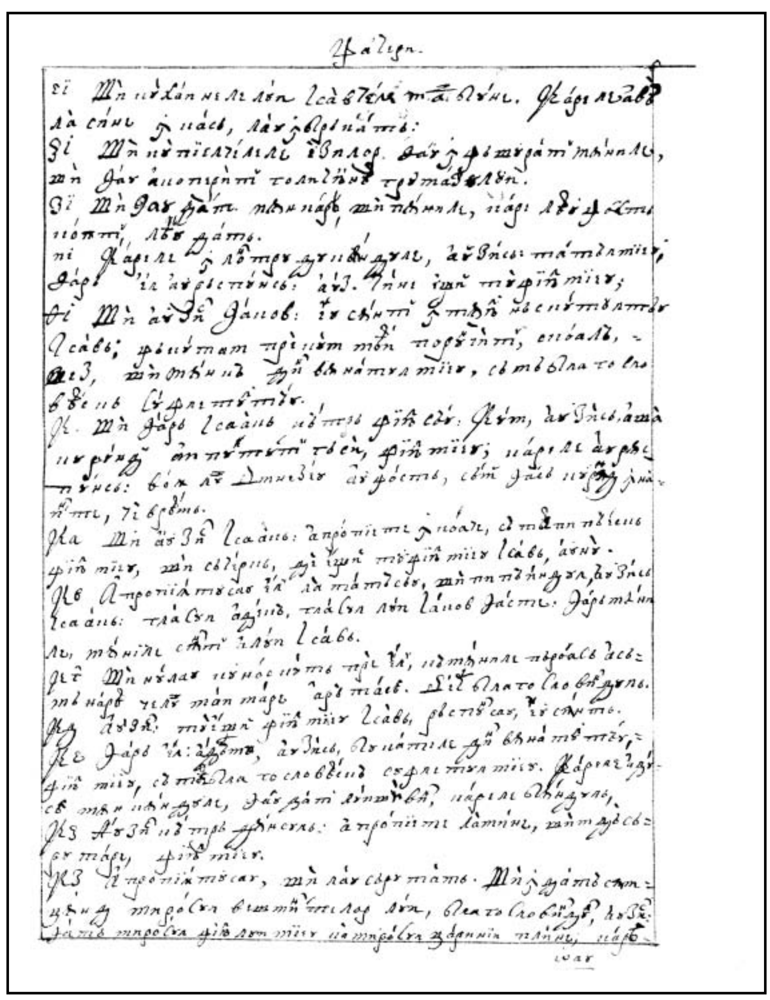
36v

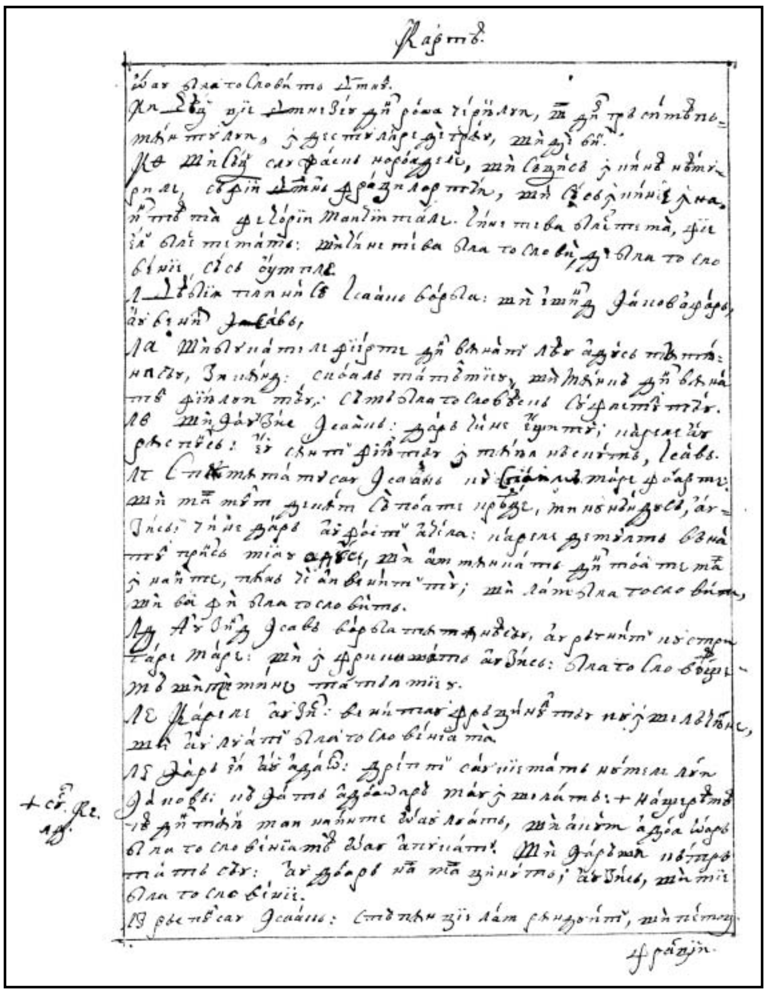
37r

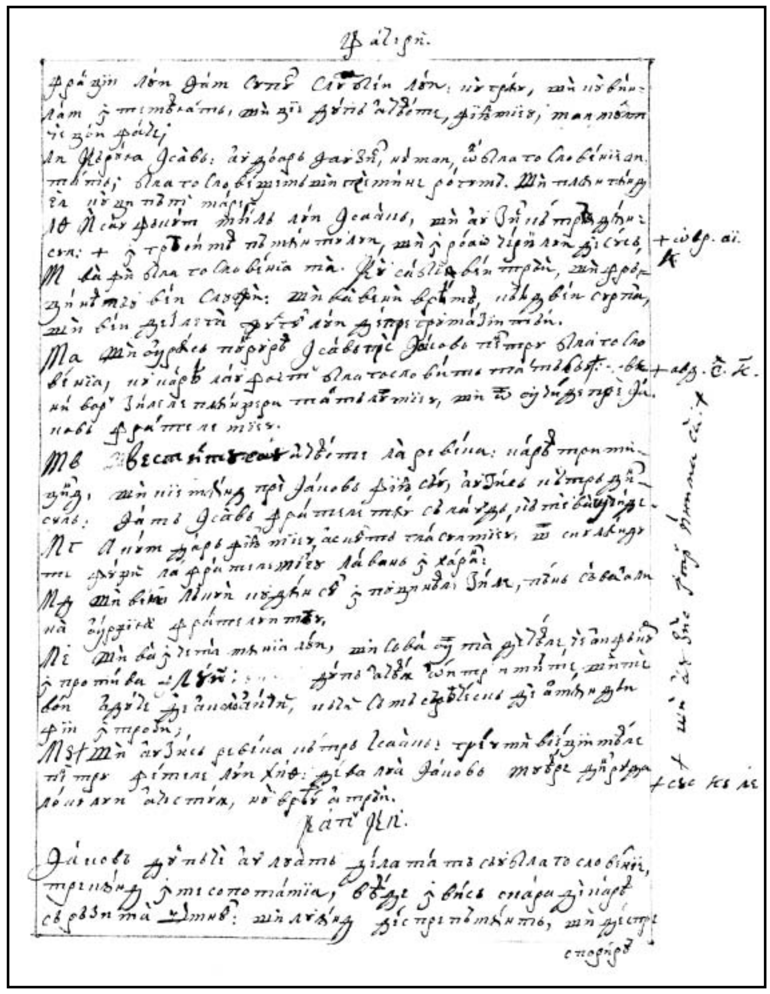

37v

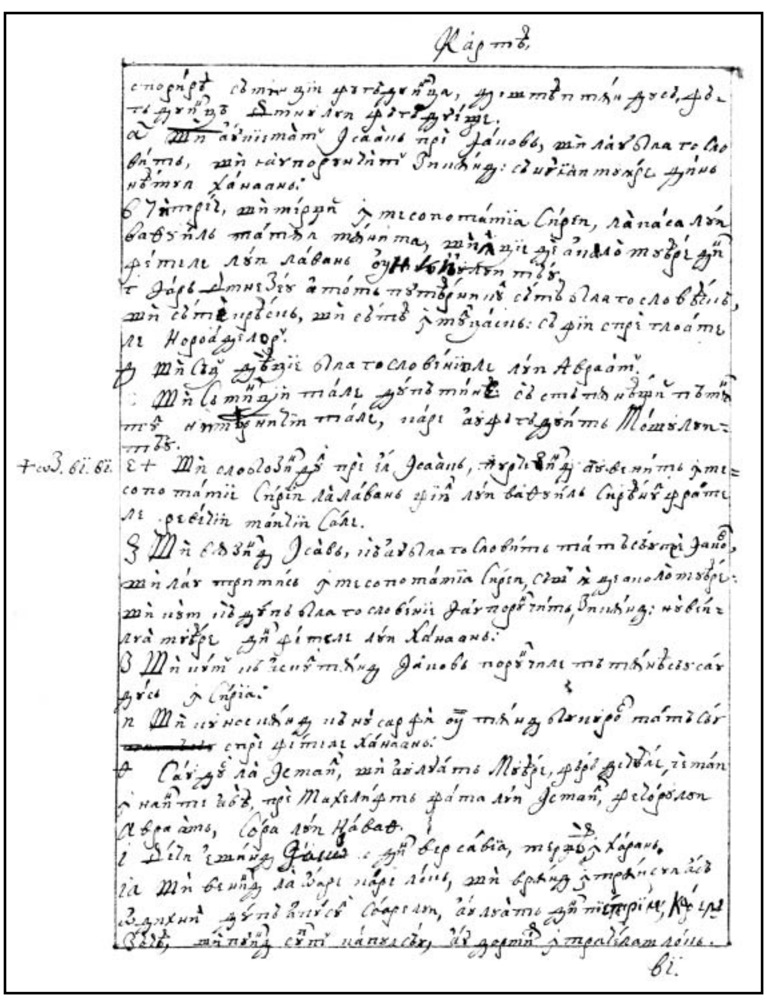

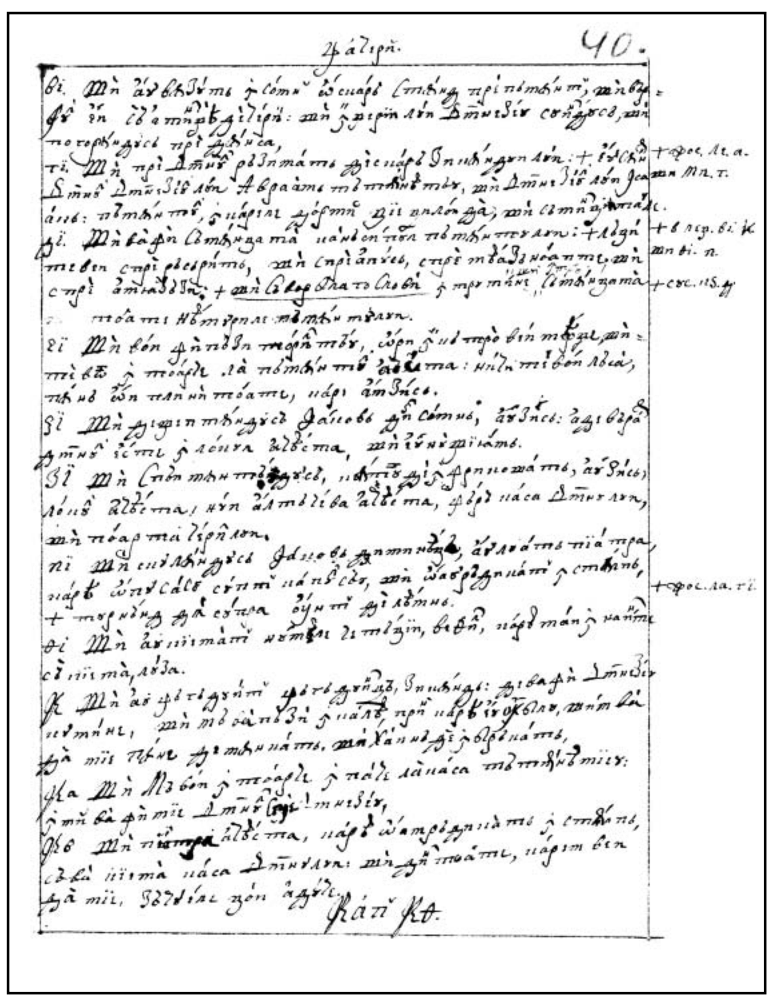
38r

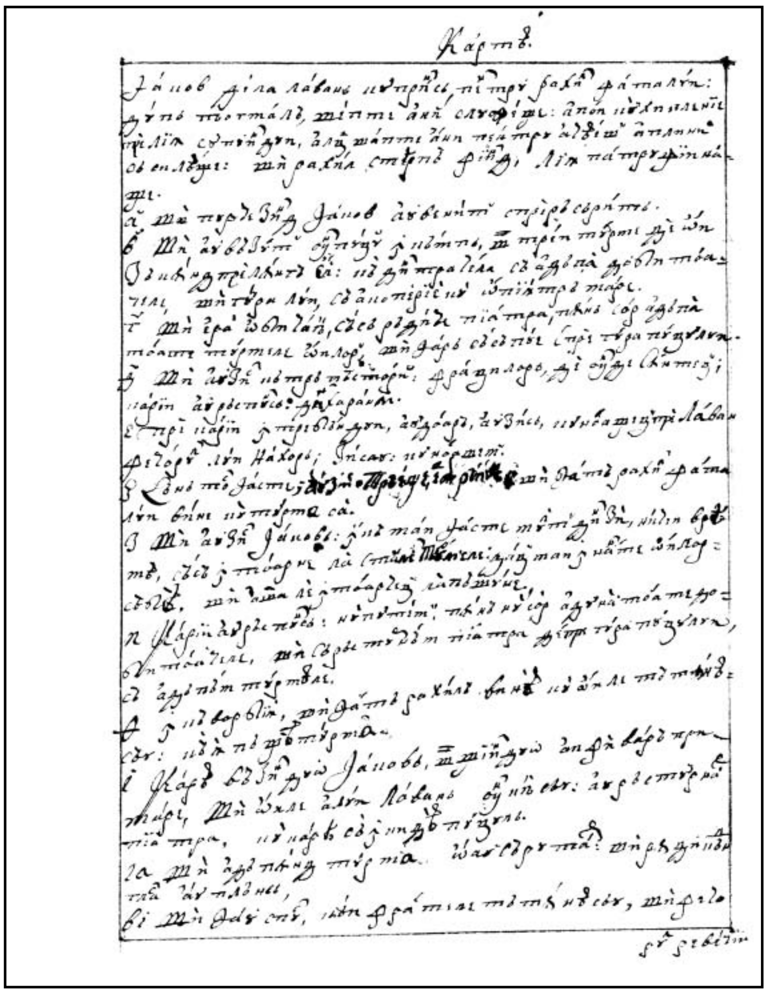

38v 39r

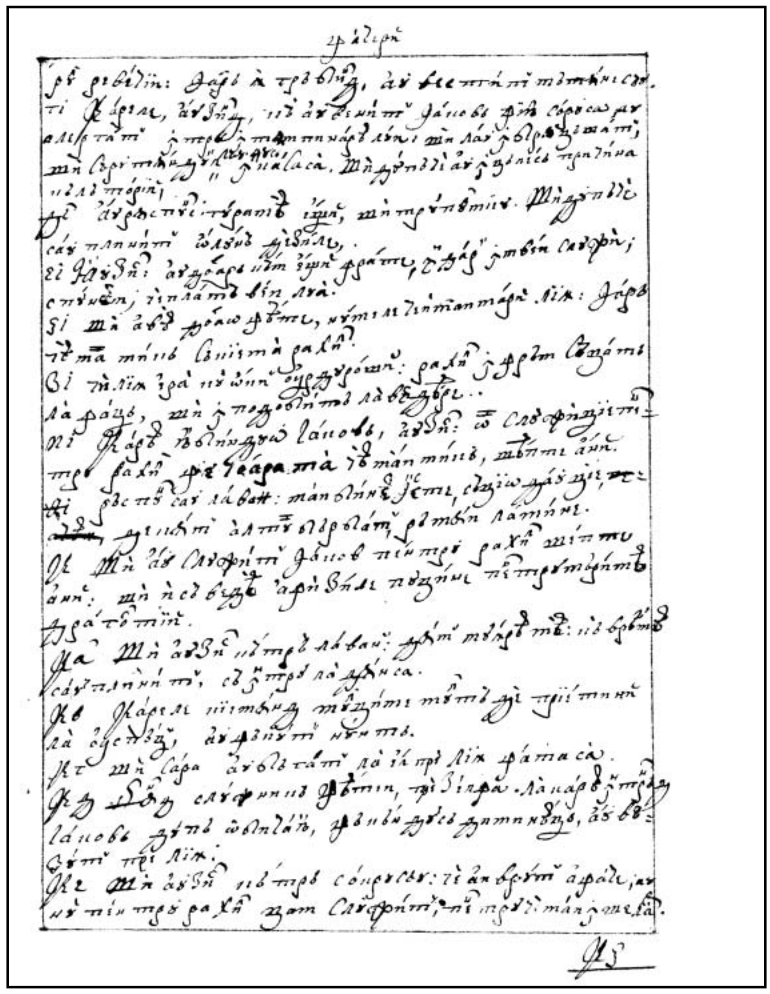

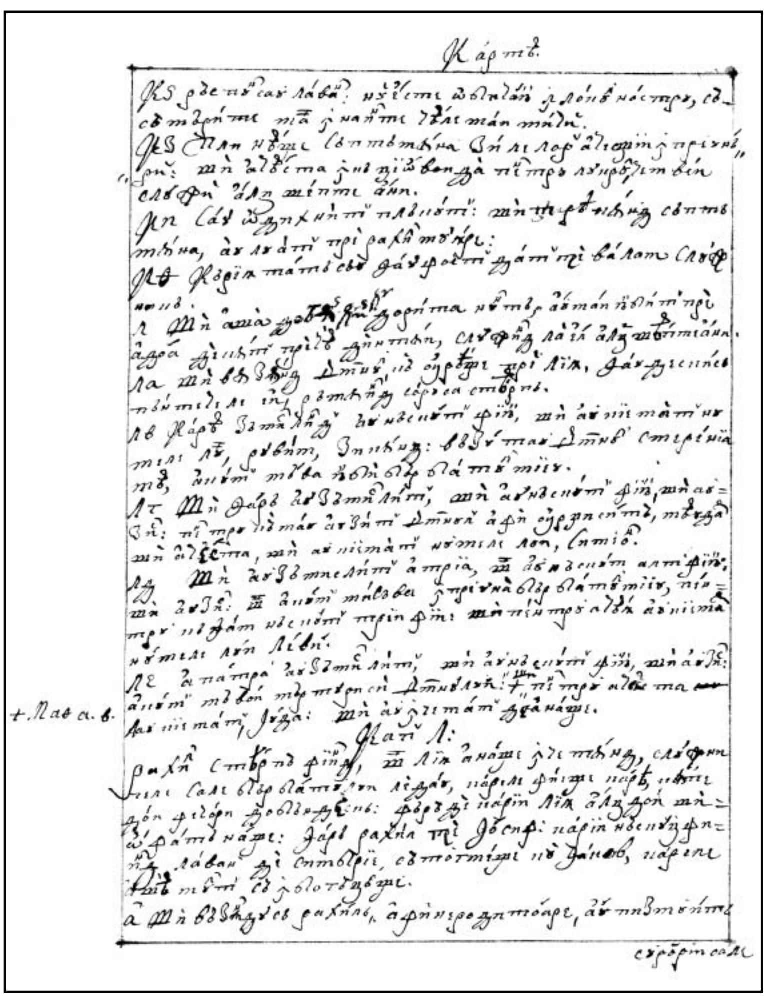
39v 40r

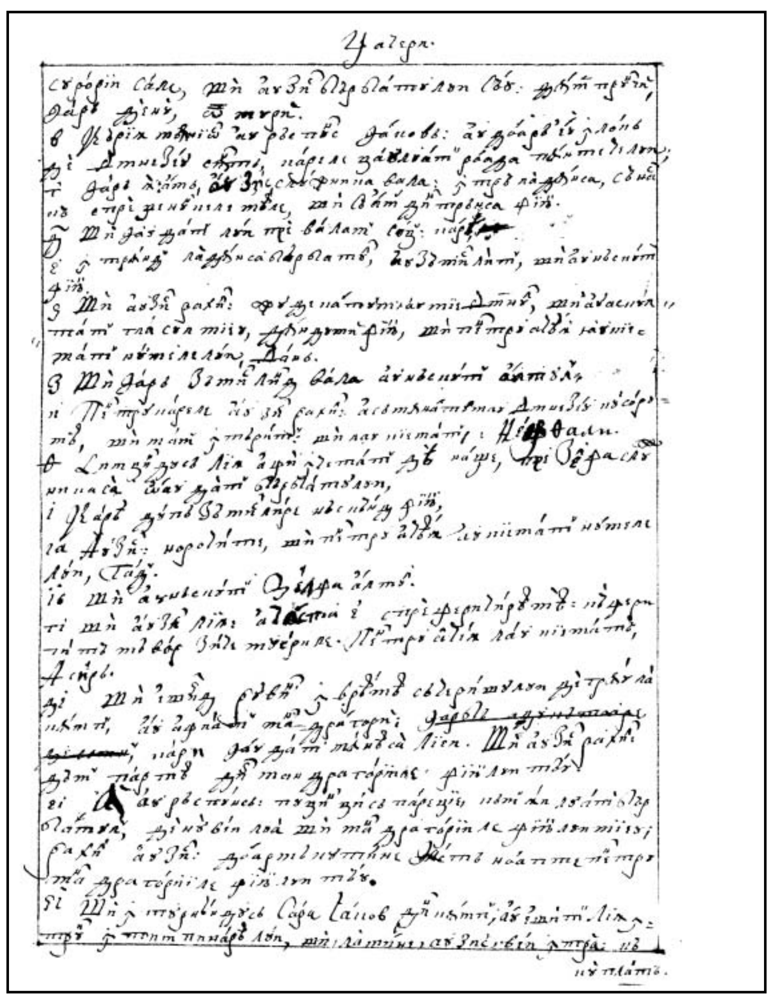
40v

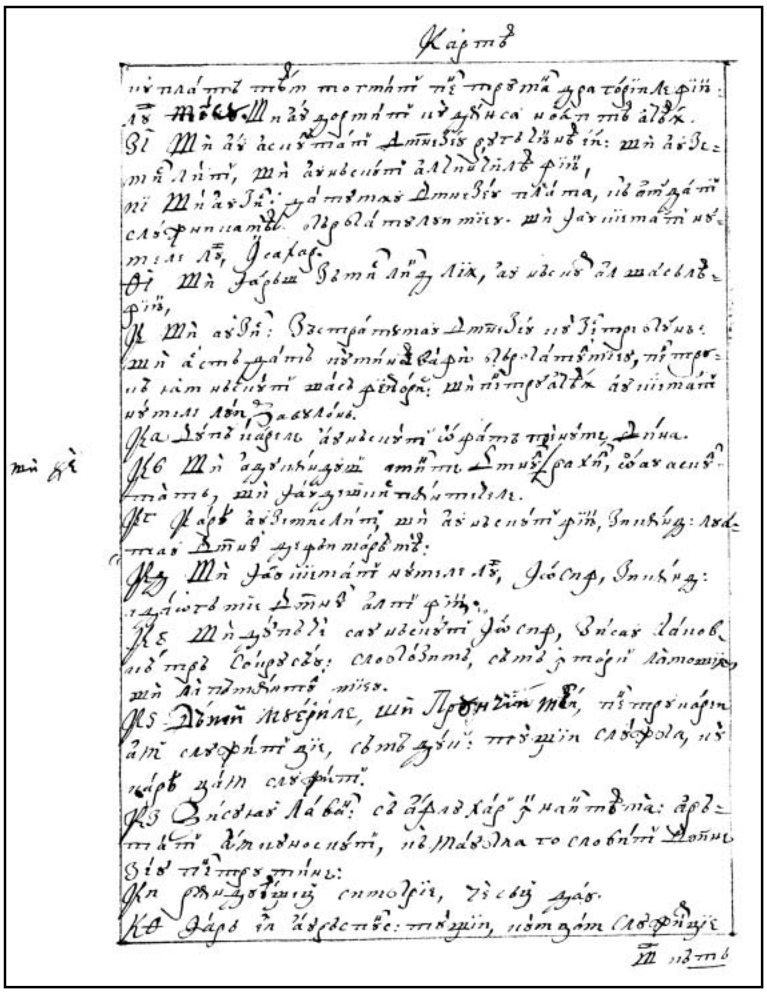
41r

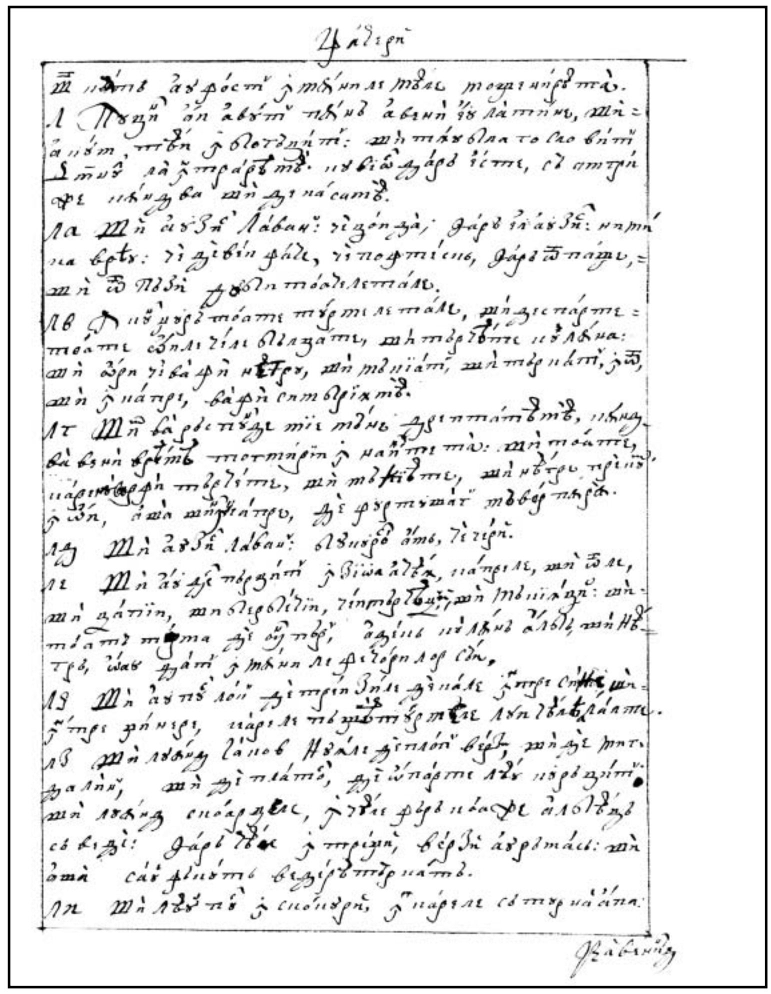
41v

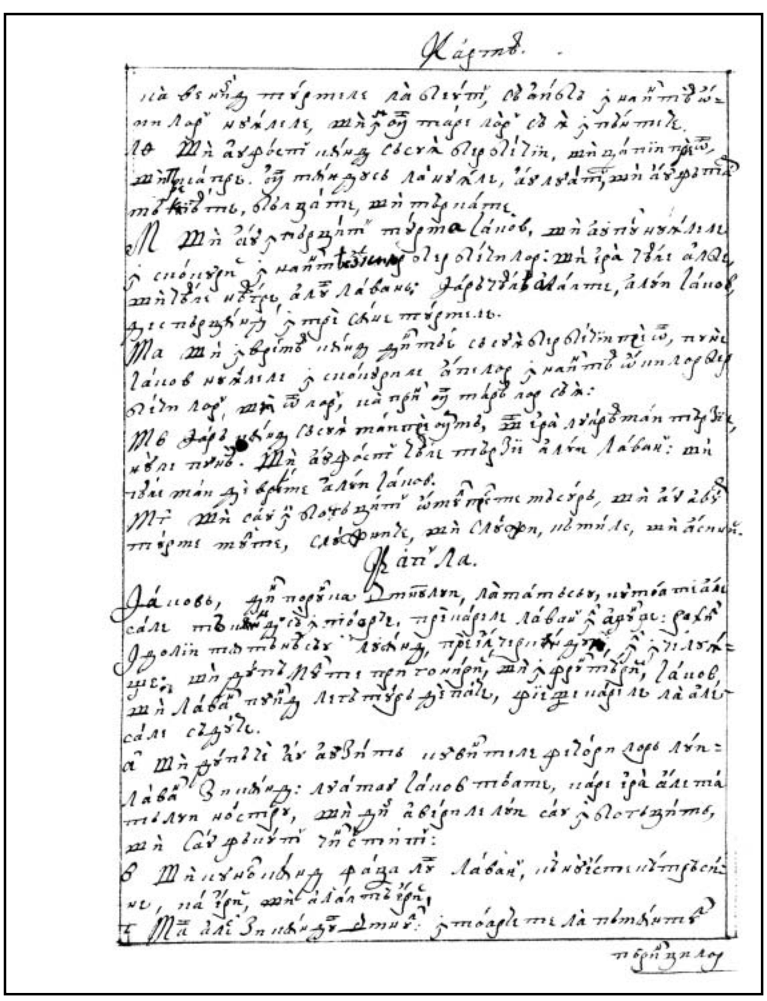
42r

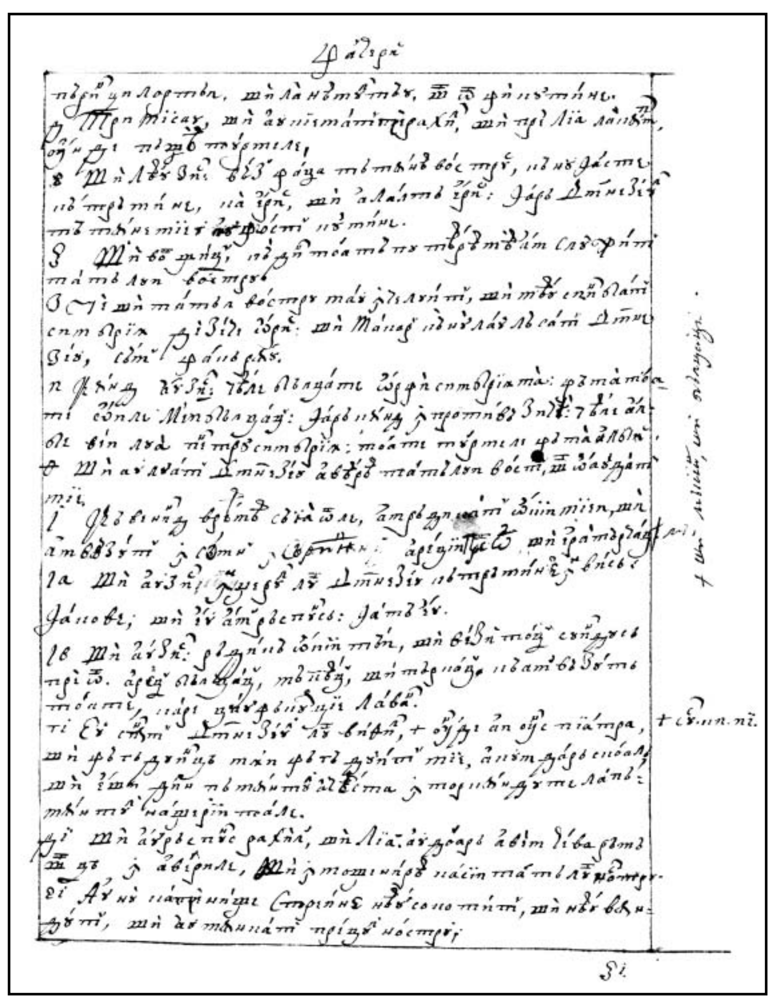
42v

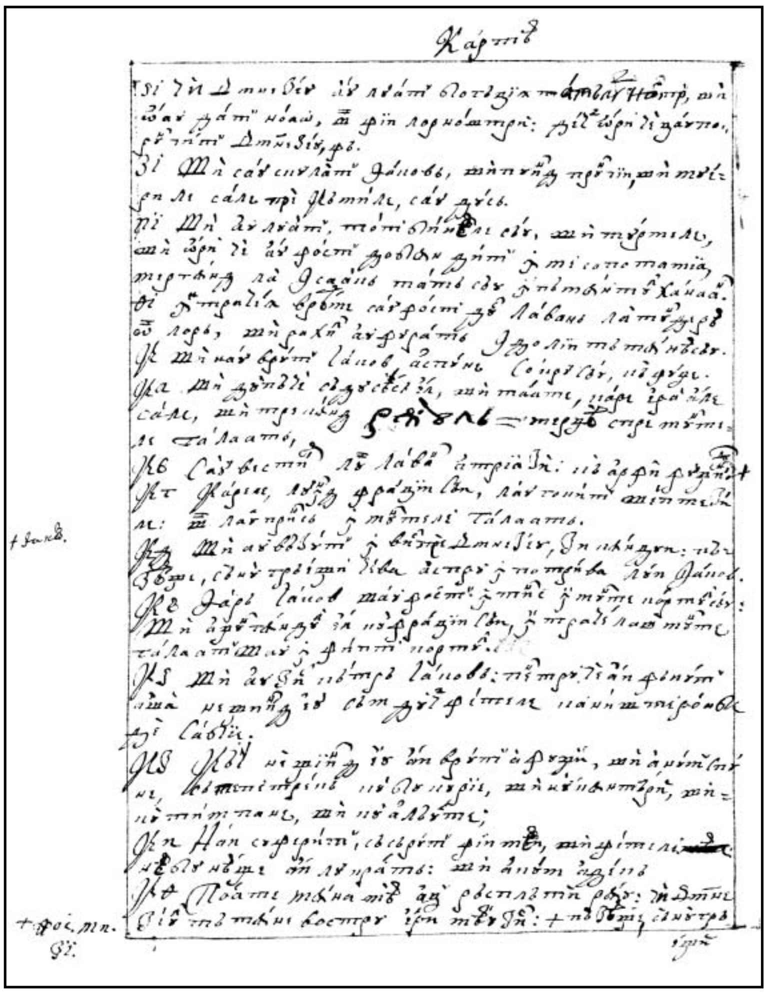
43r

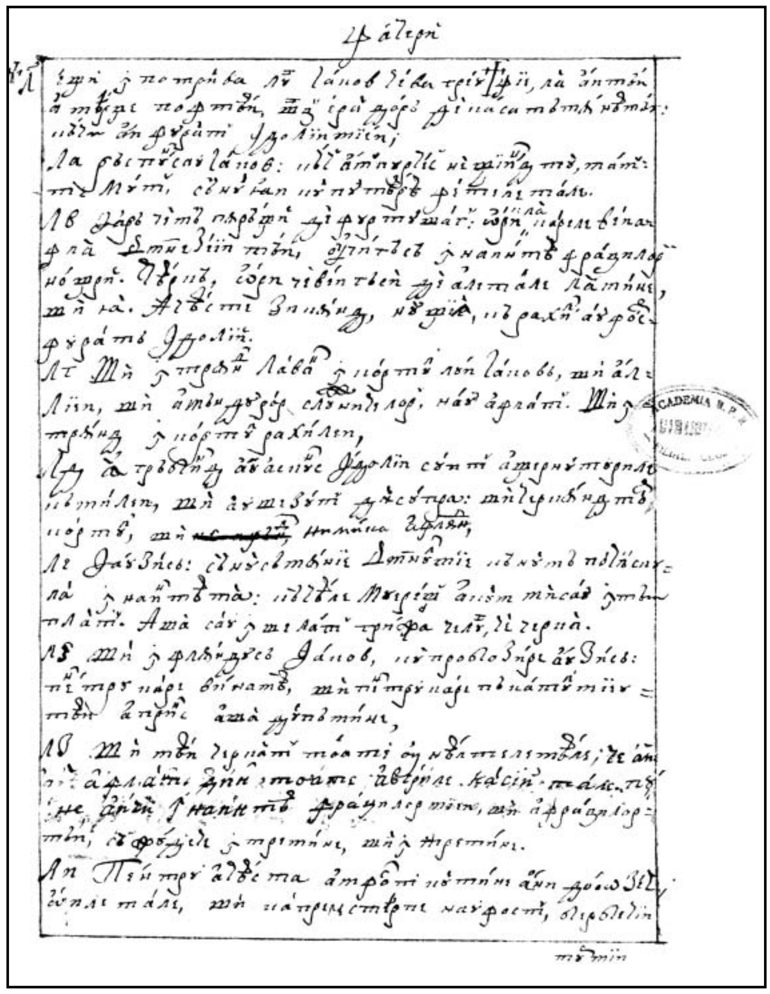
43v

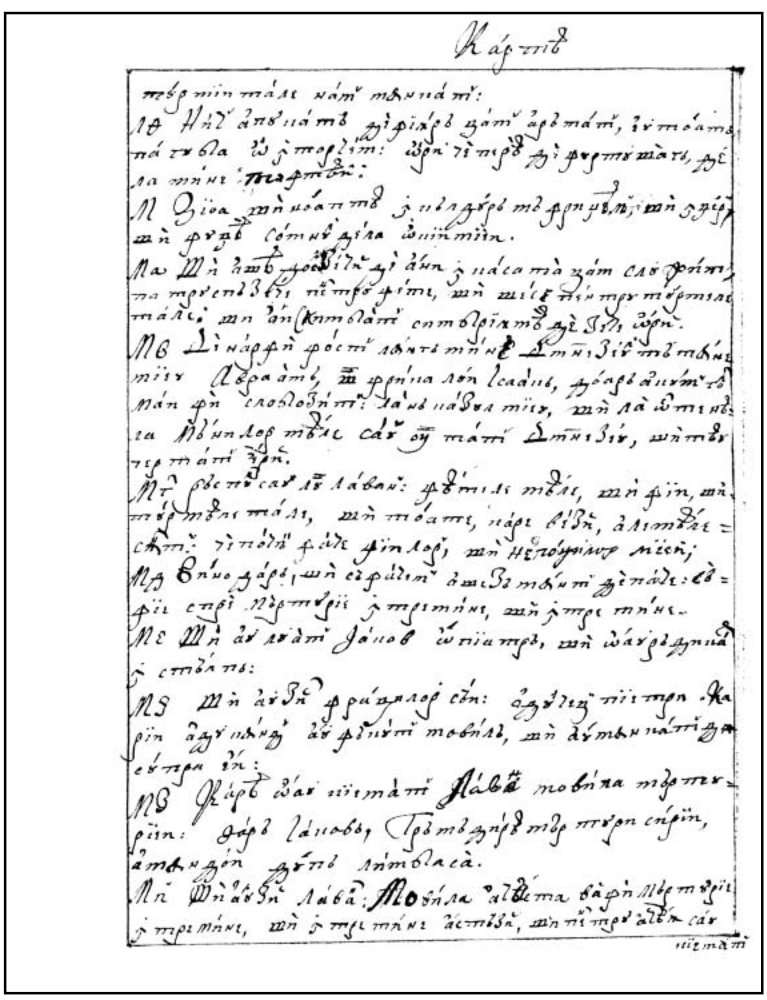
44r

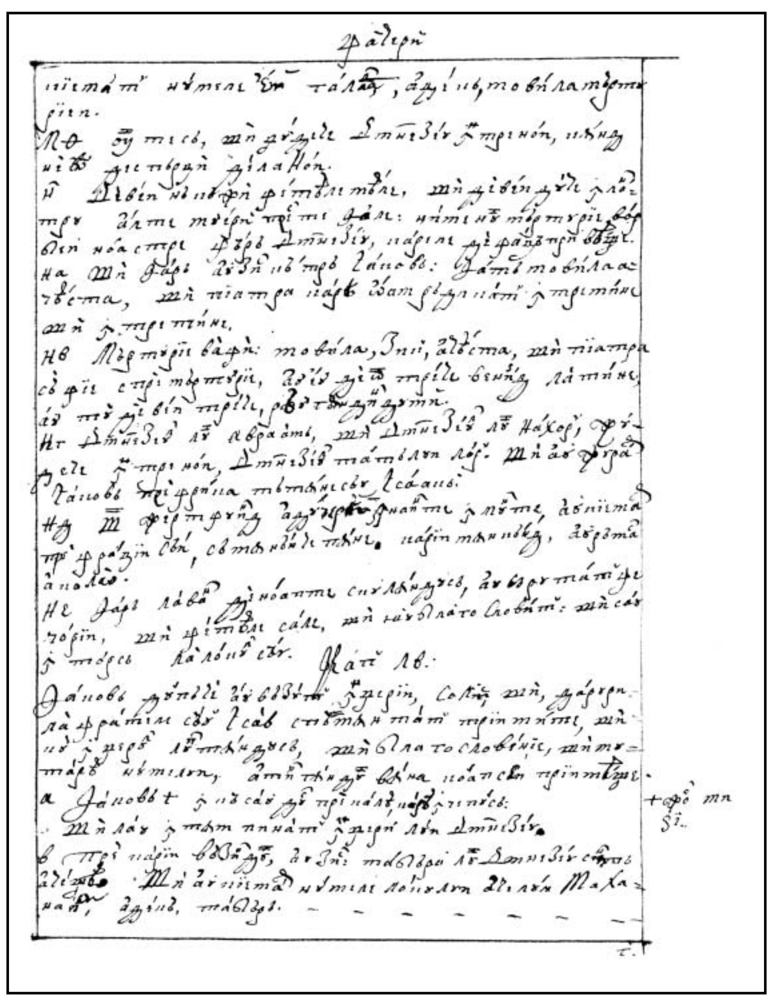
44v

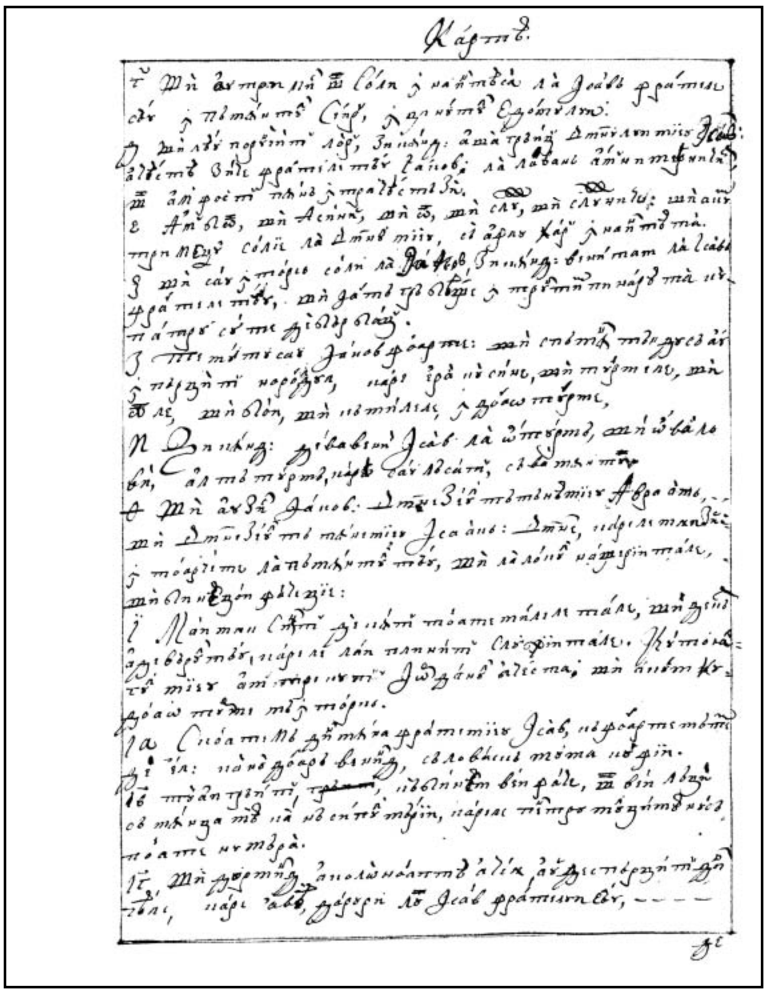
45r

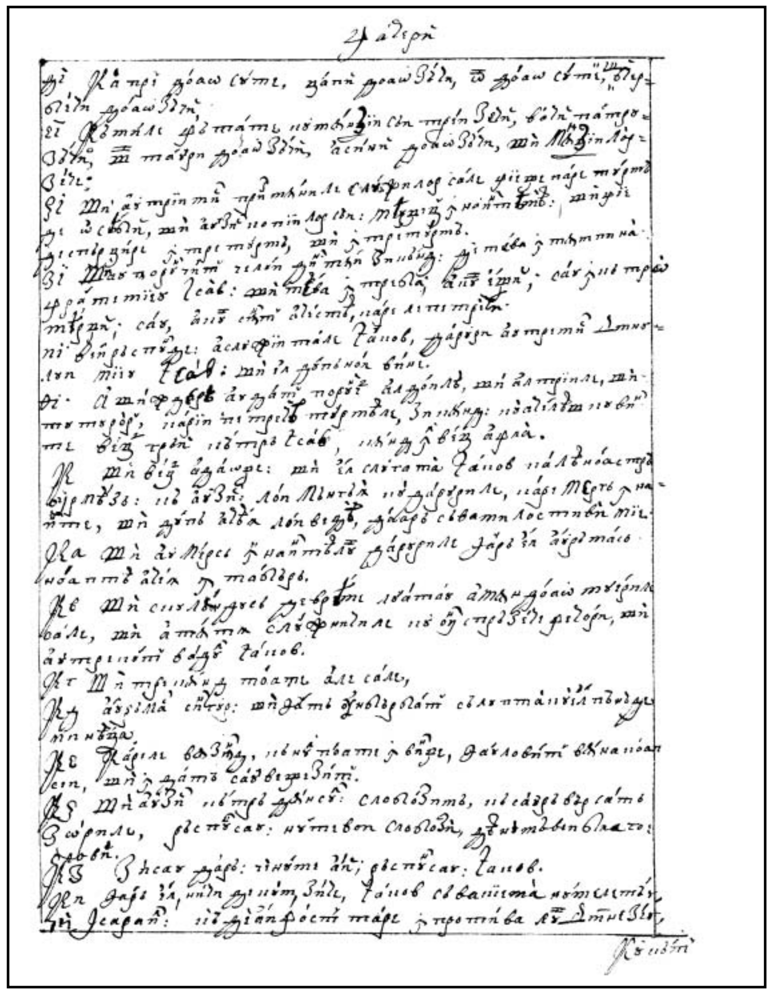

45v

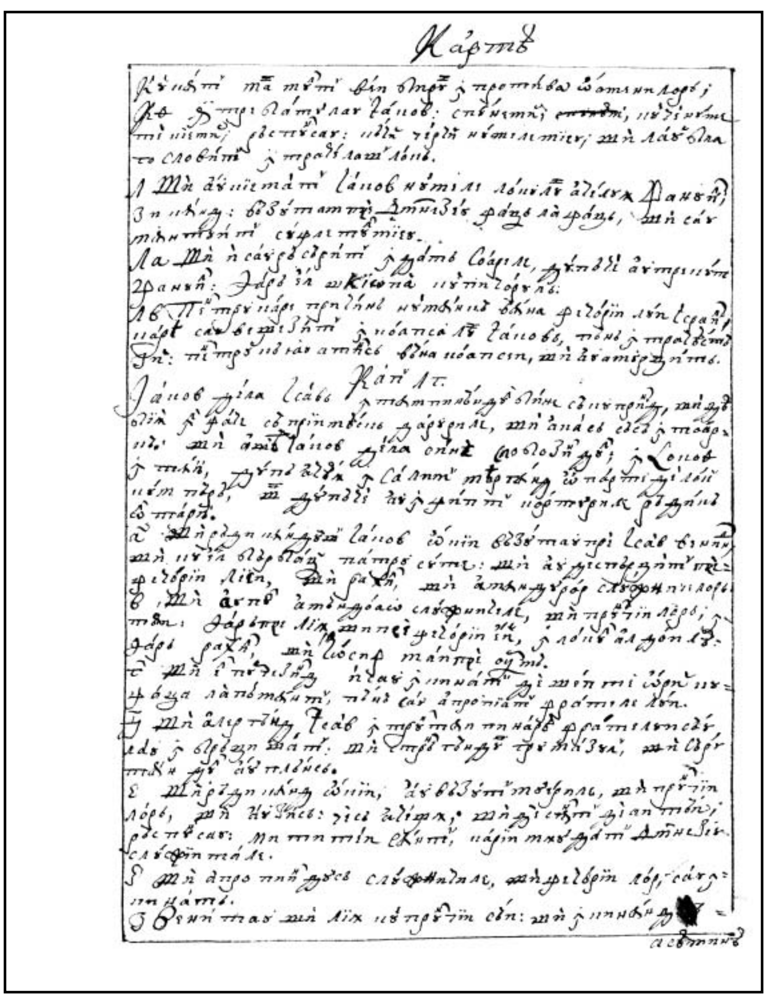

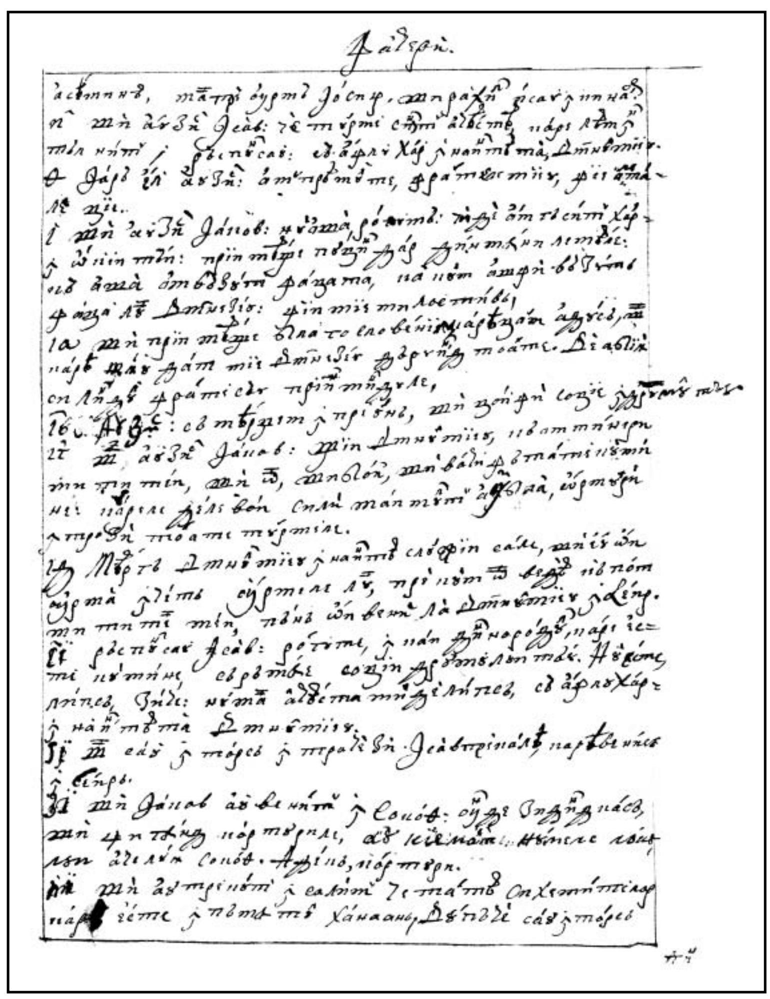
46r

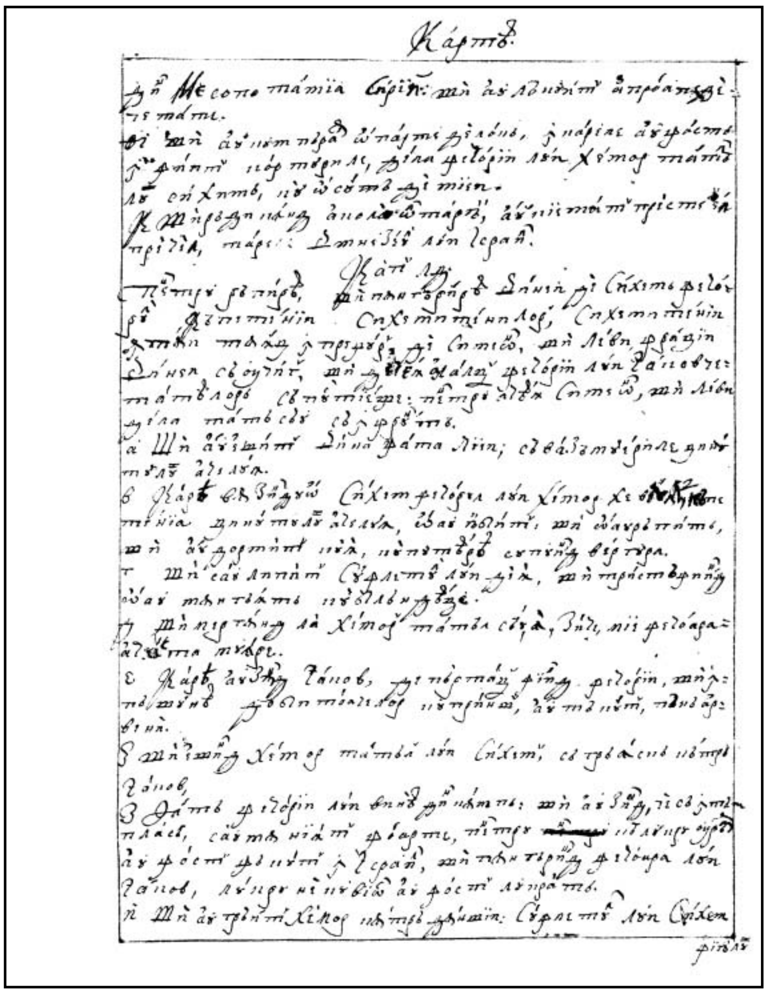

46v 47r

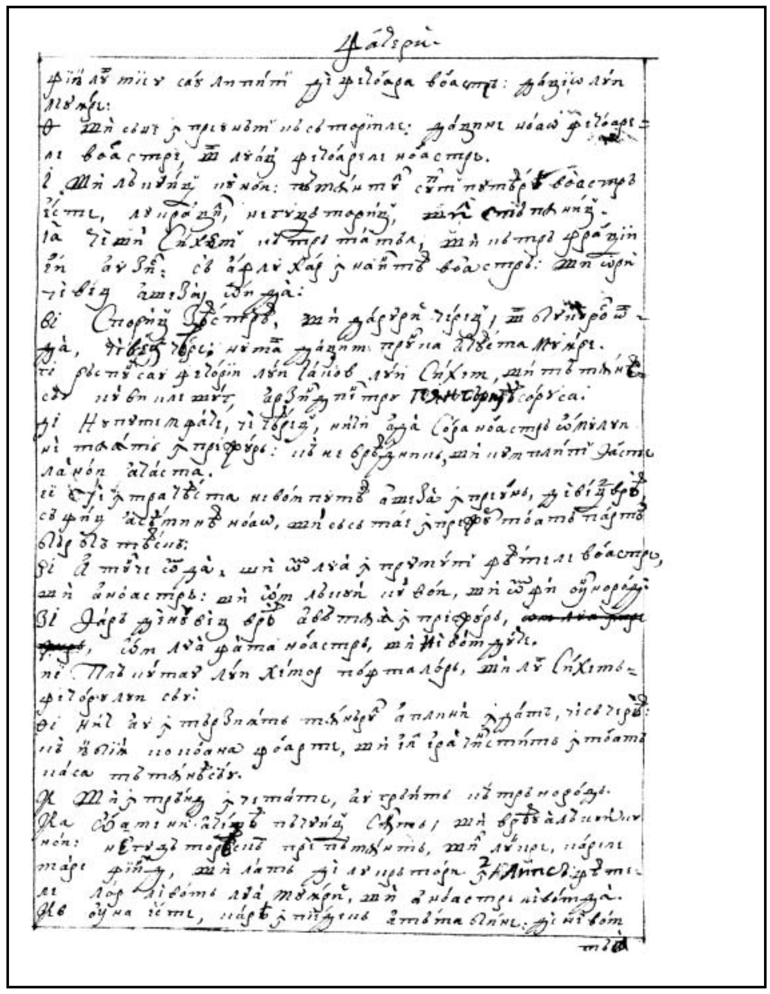

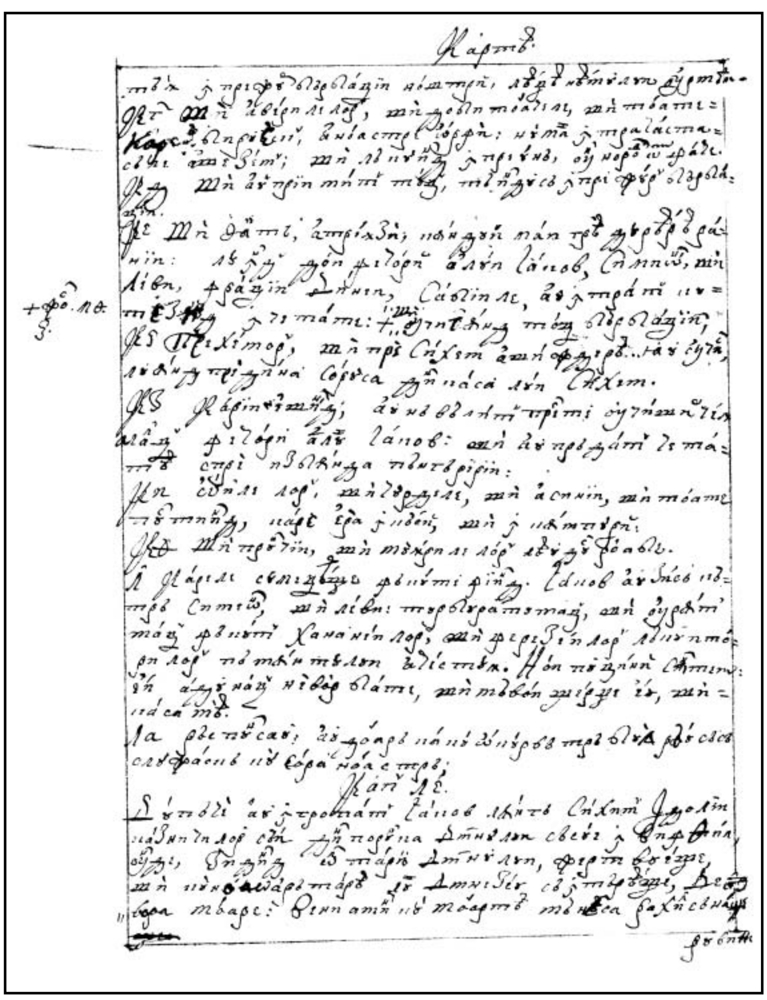
47v 48r

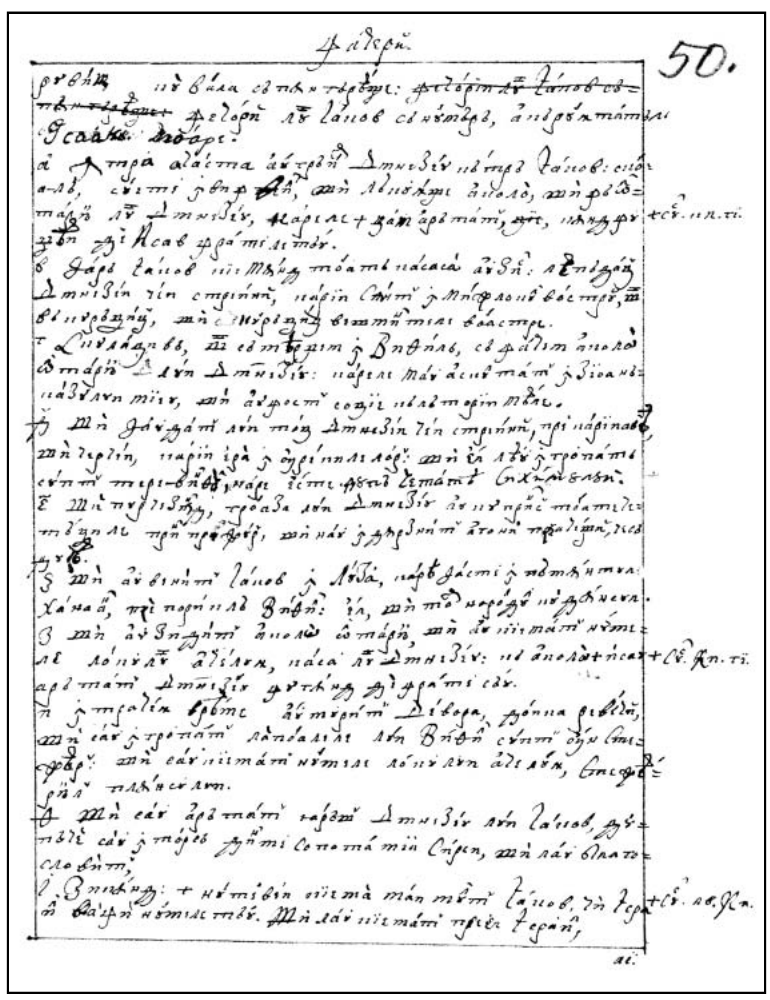
48v

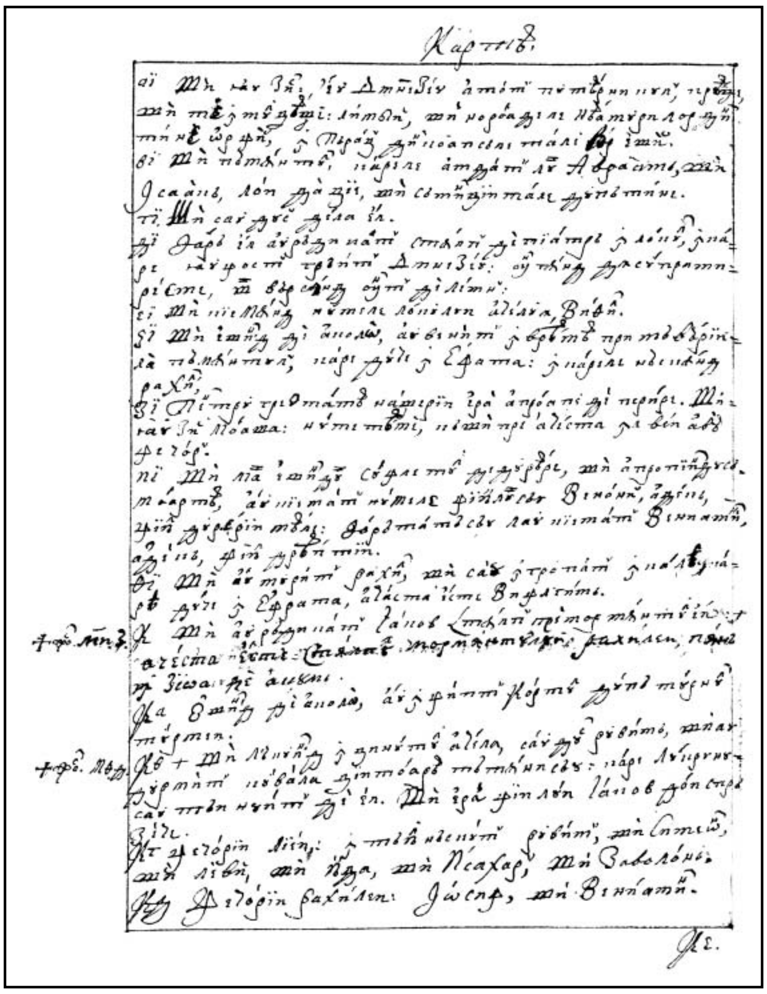
49r

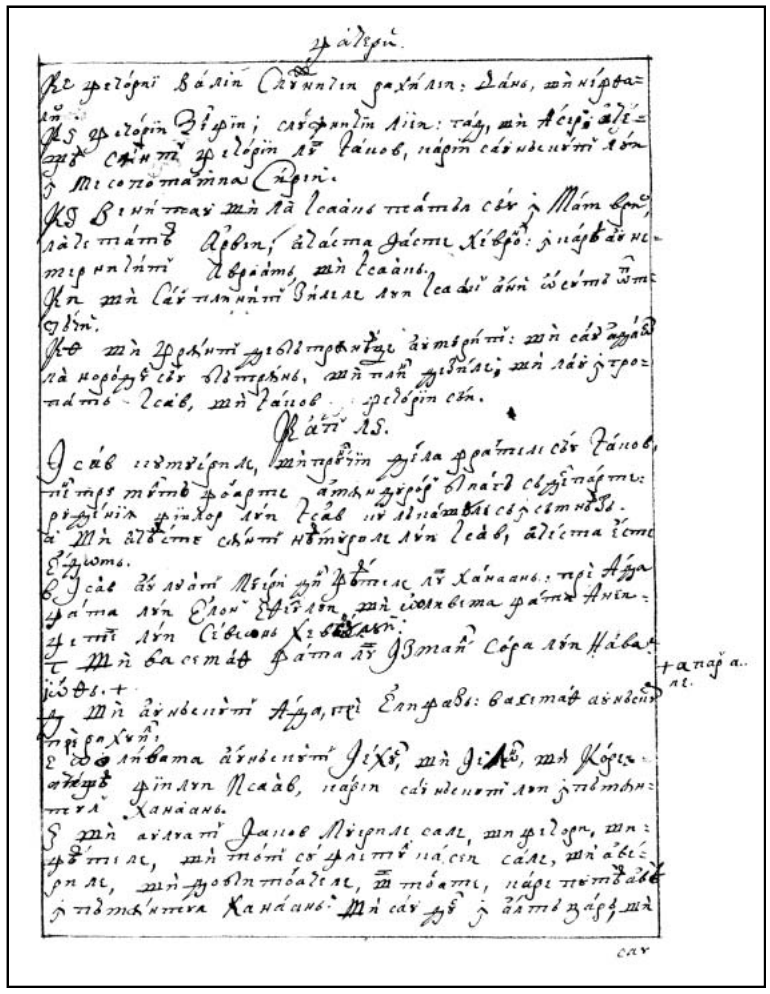
49v

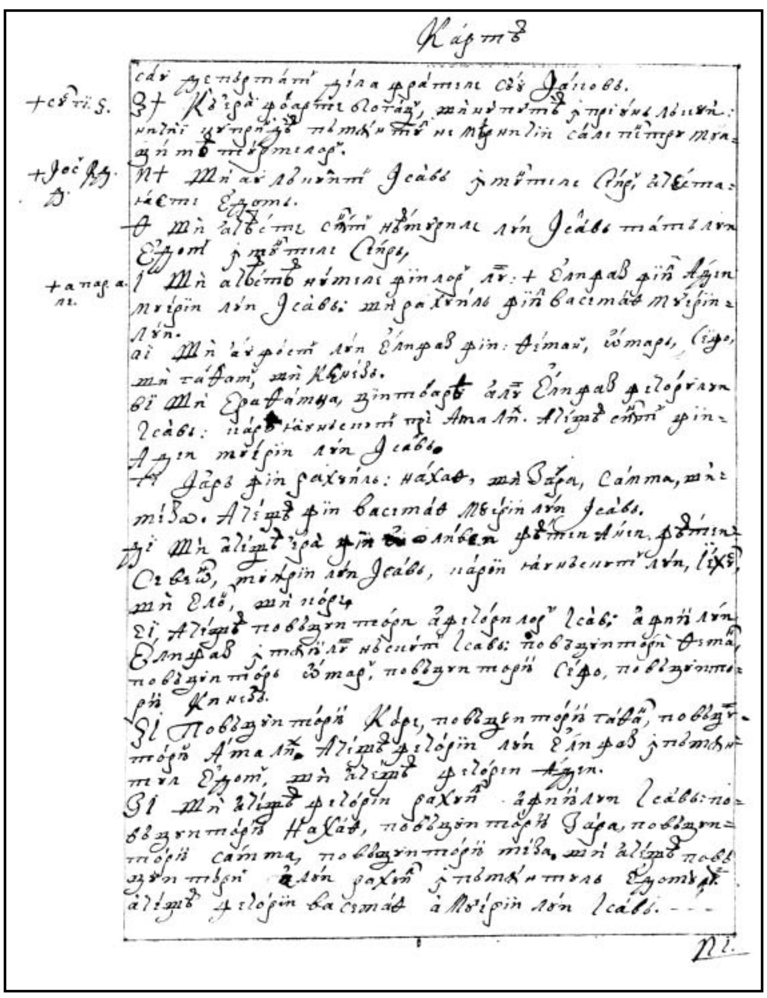
50r

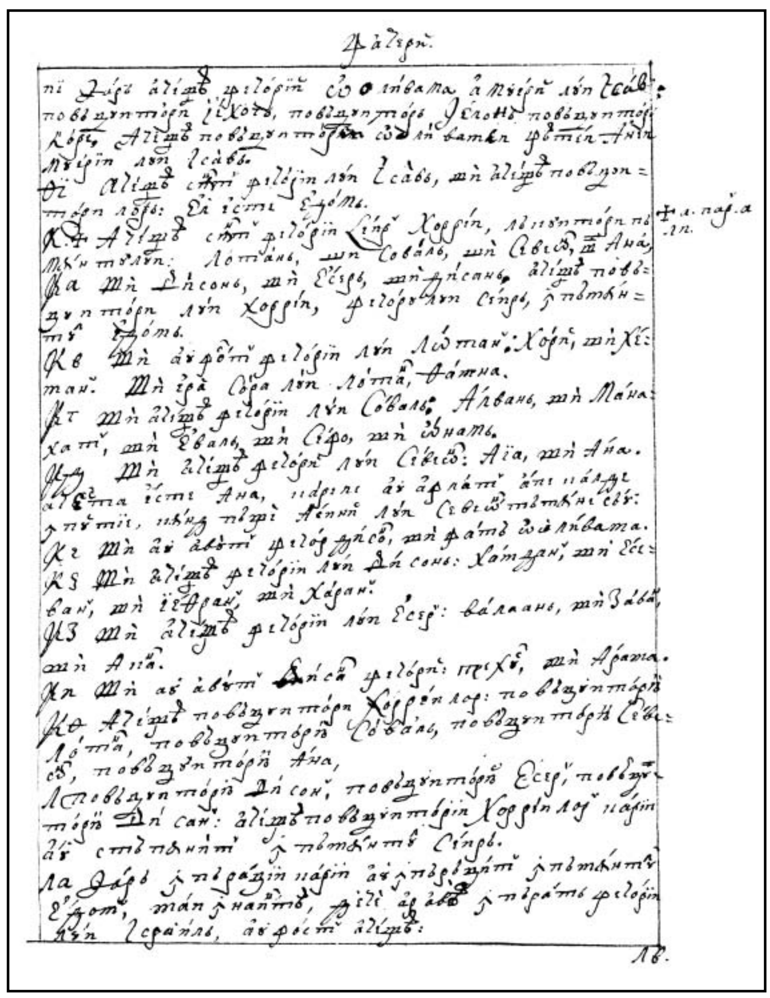
50v

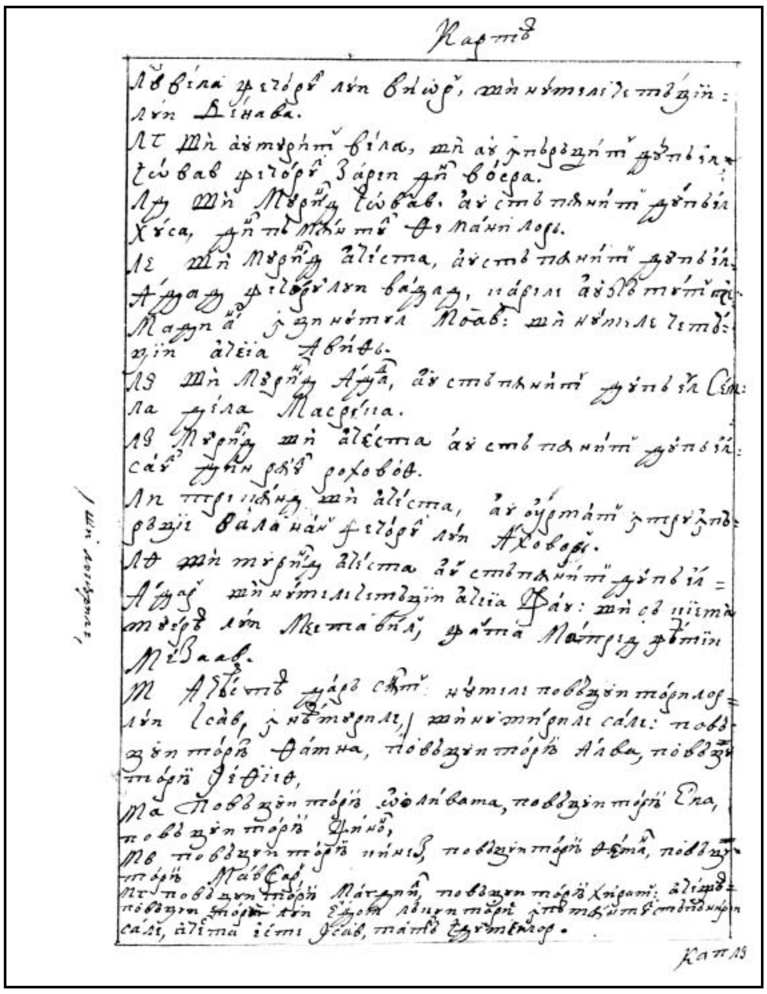
51r

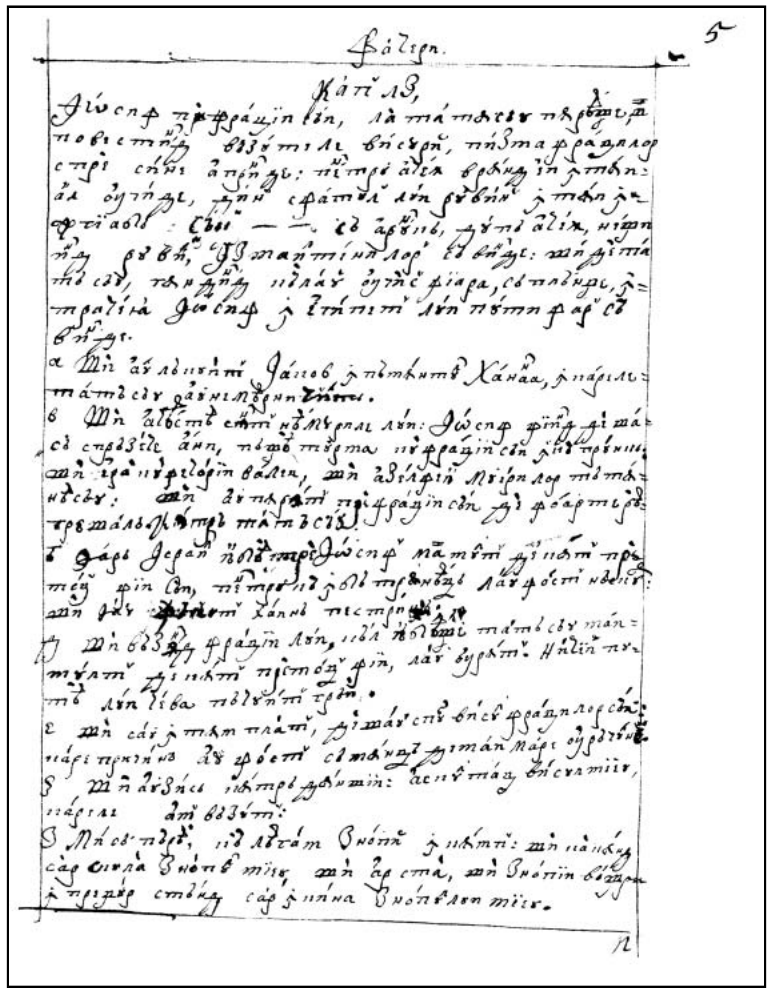
51v

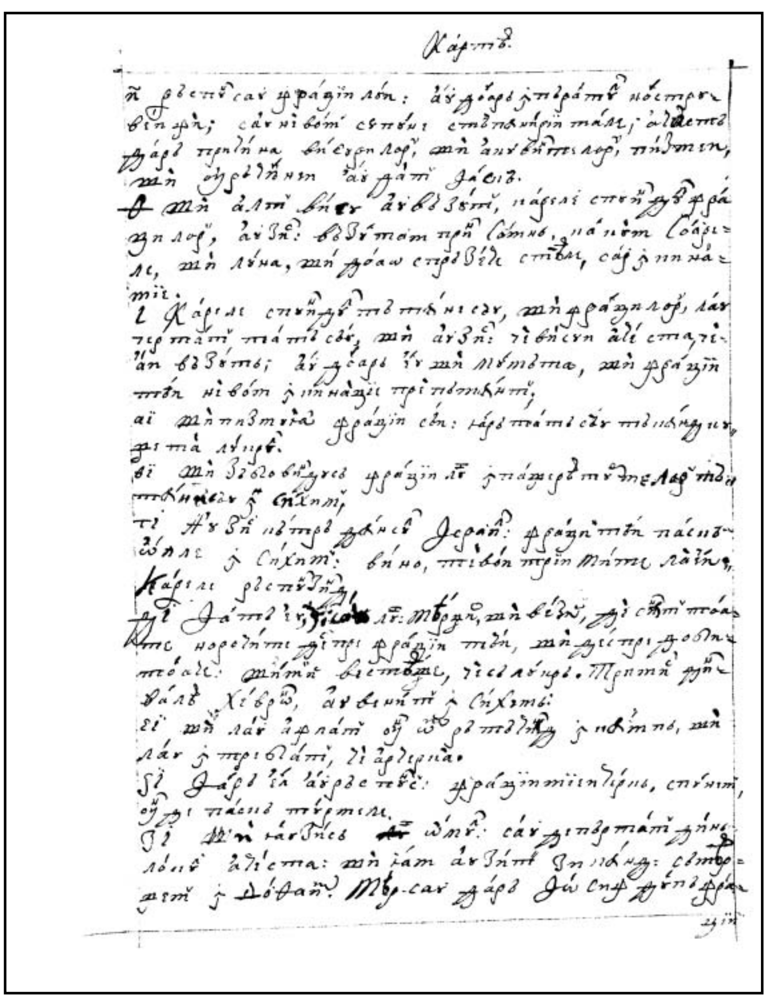
52r

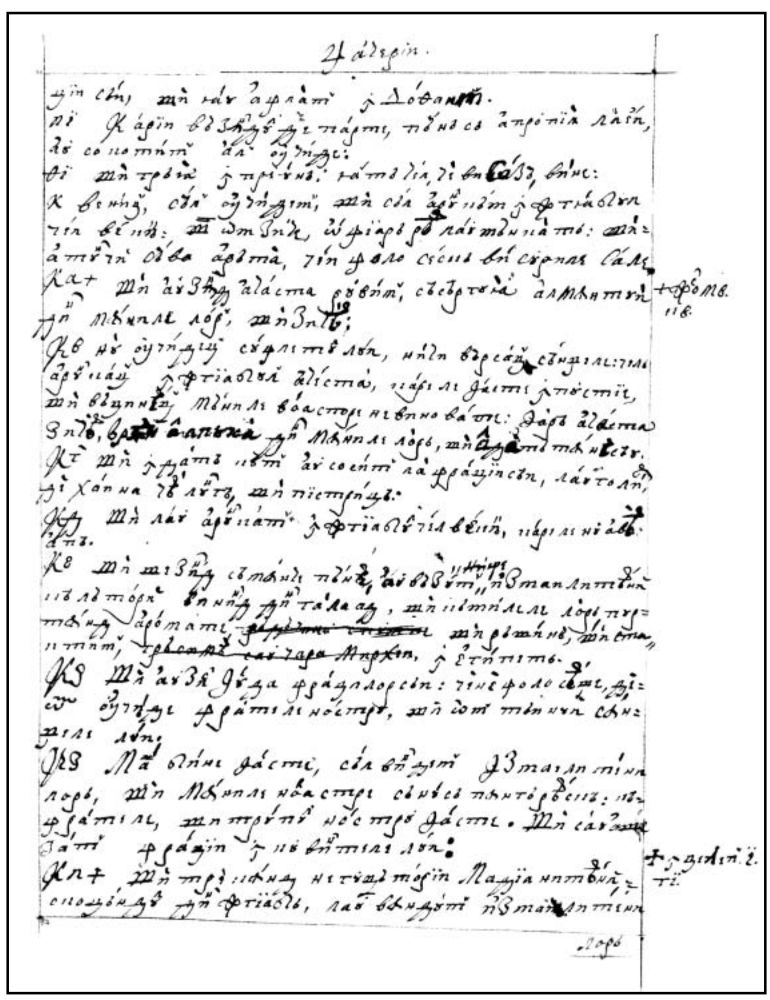
52v

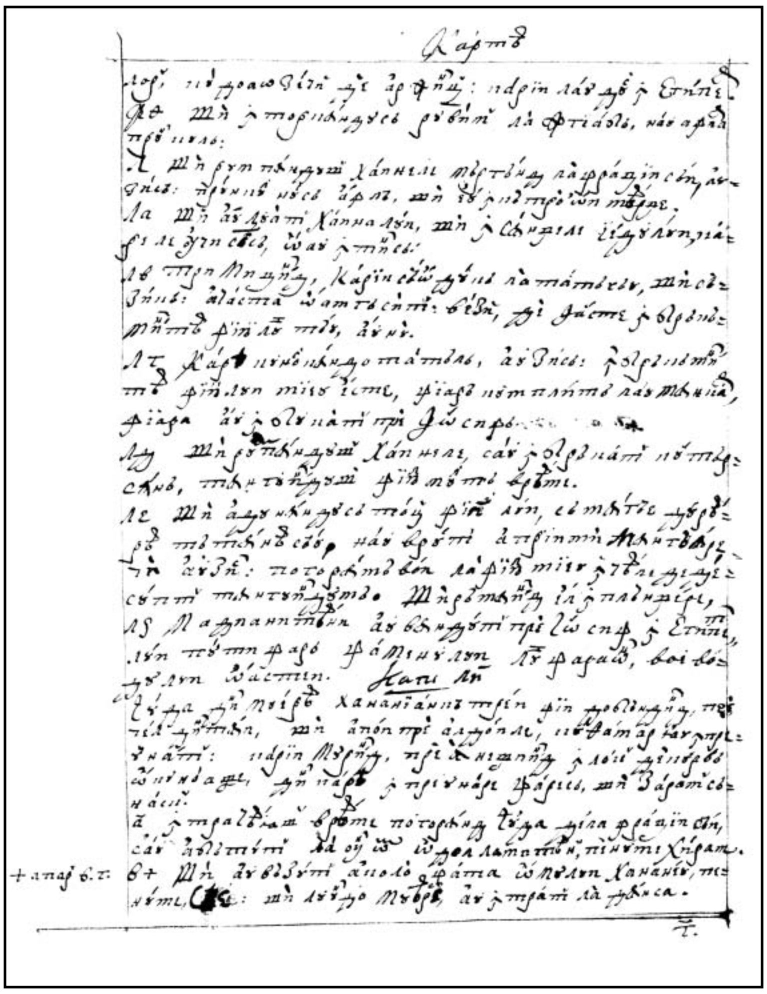
53r

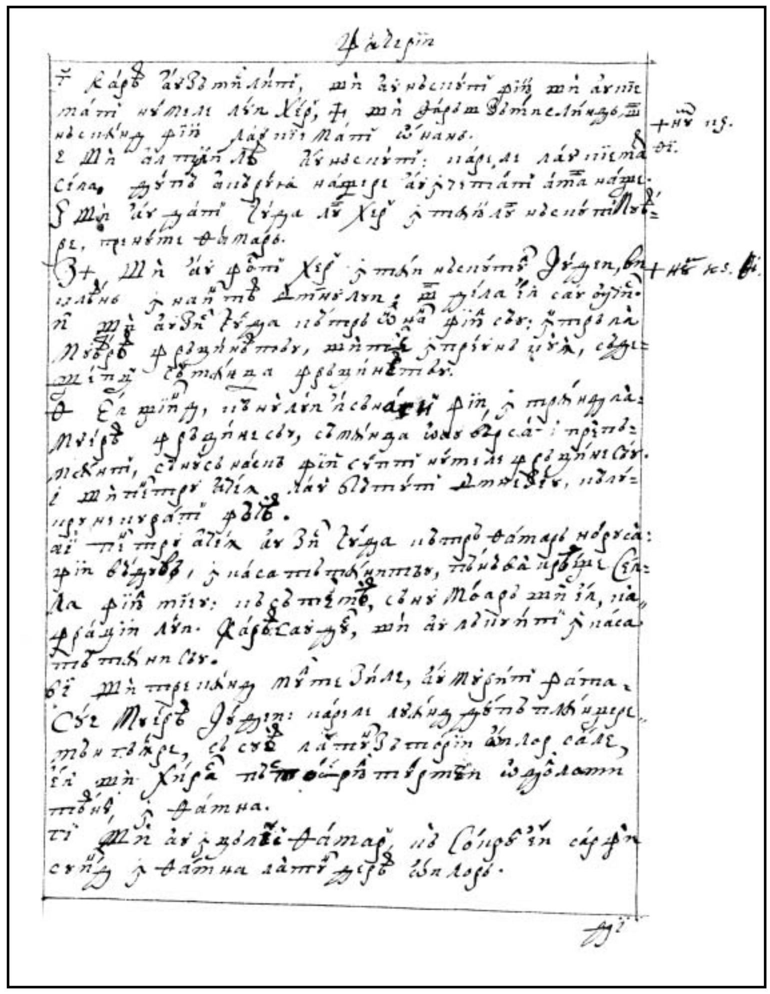
53v

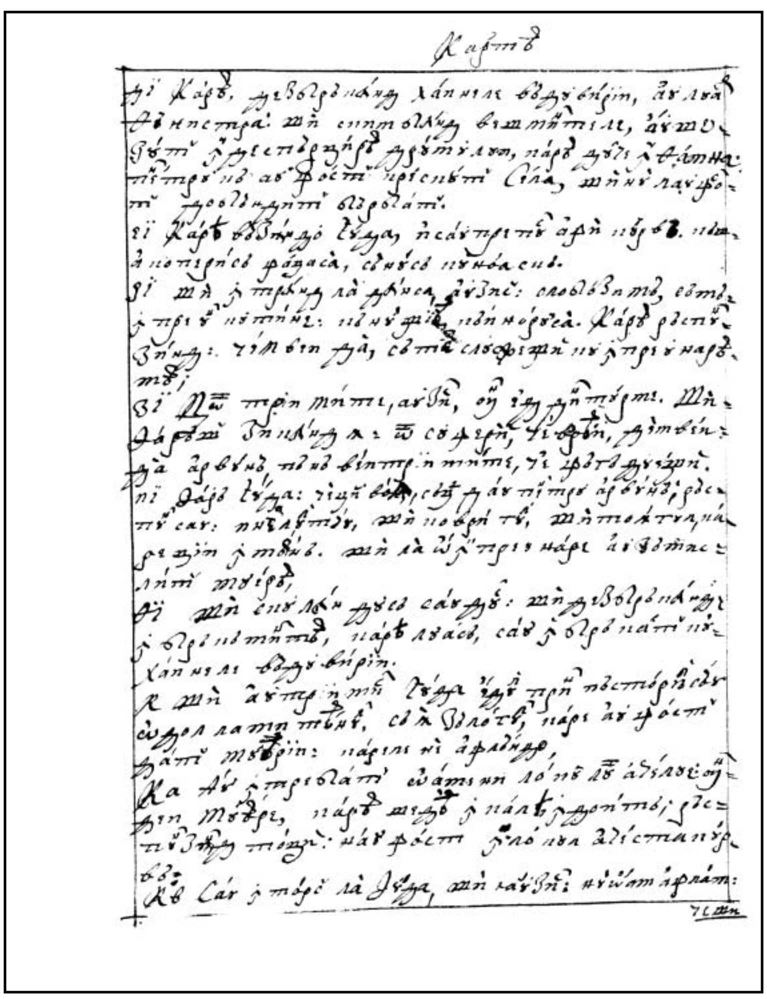
54r

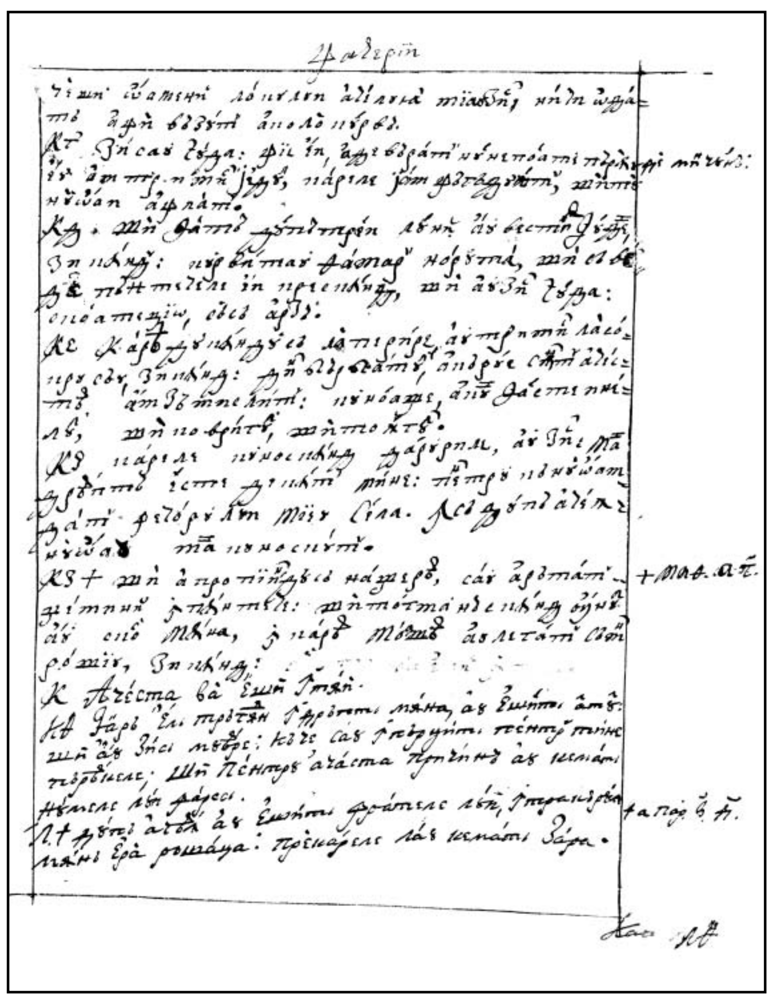
54v

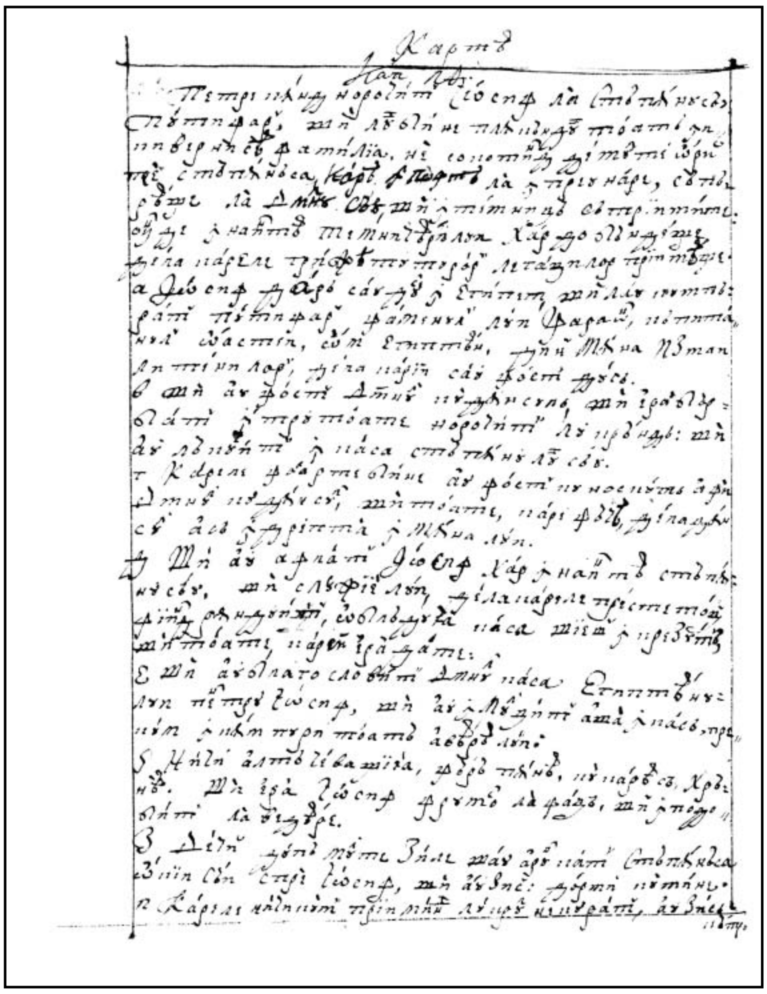
55r

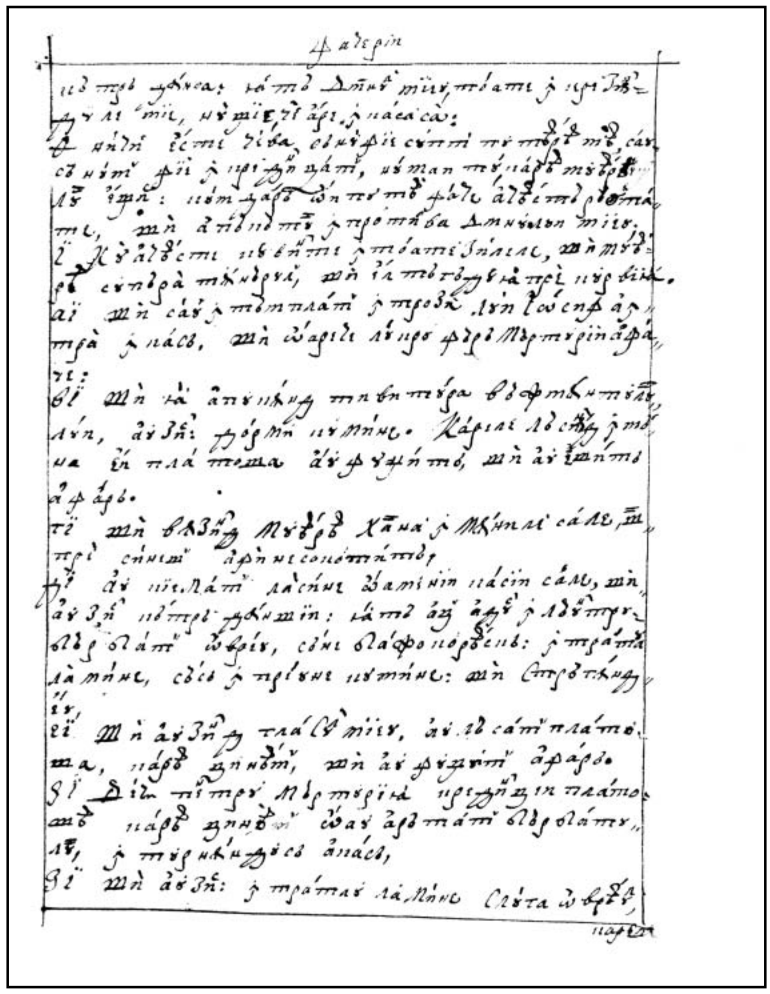
55v

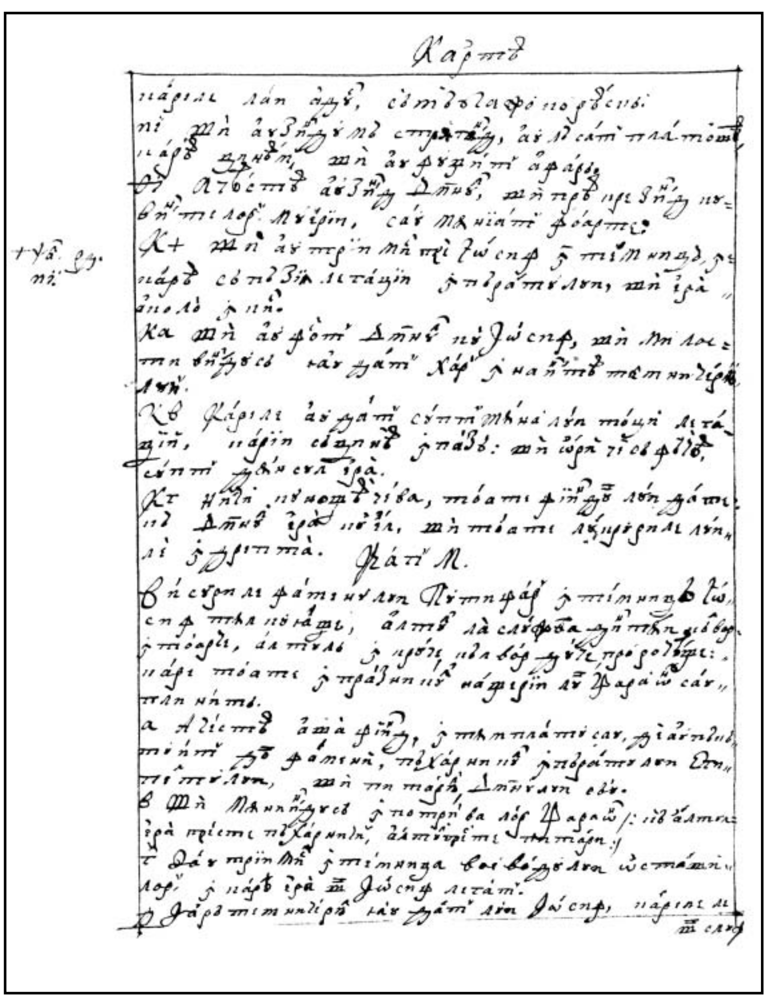
56r

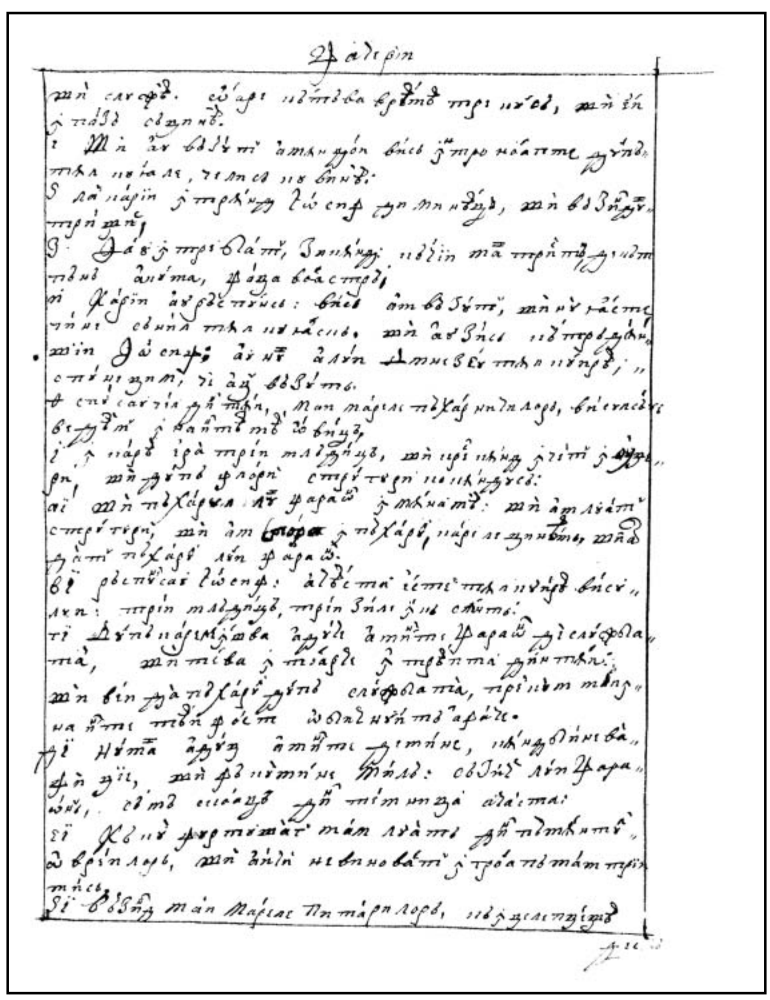
56v

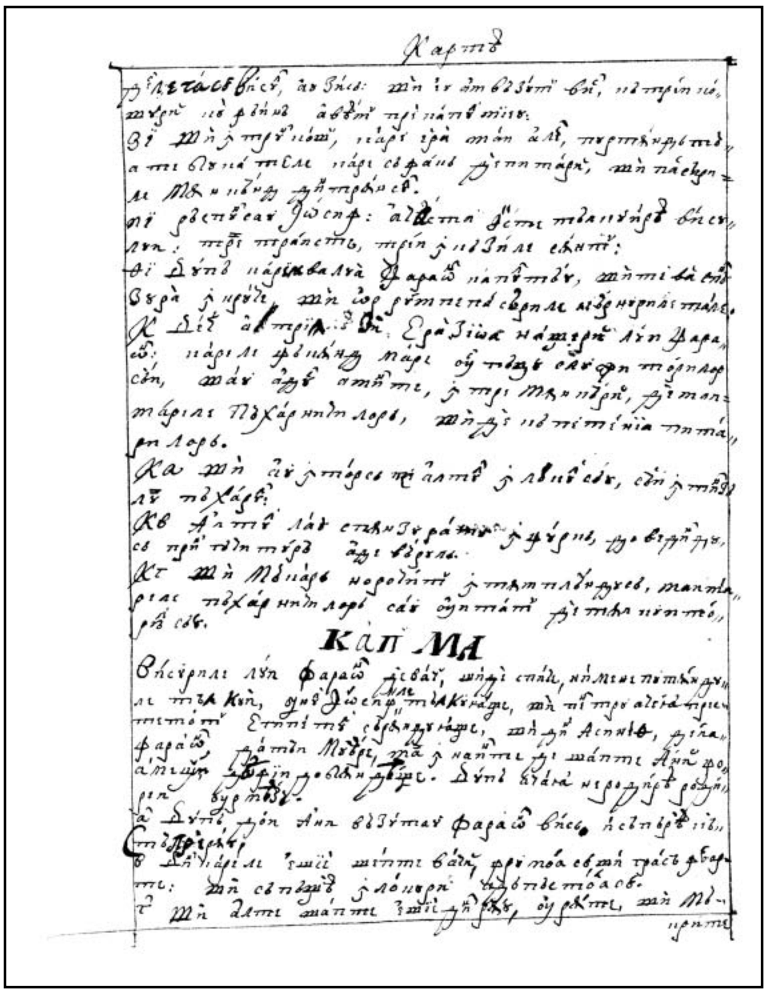
57r

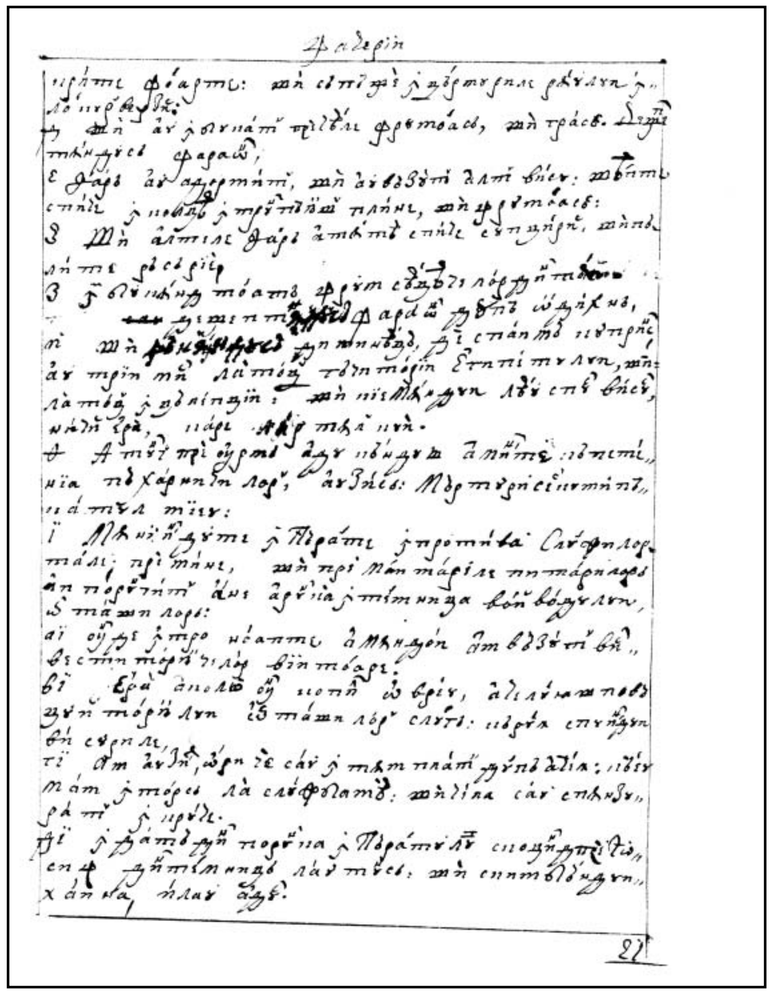
57v

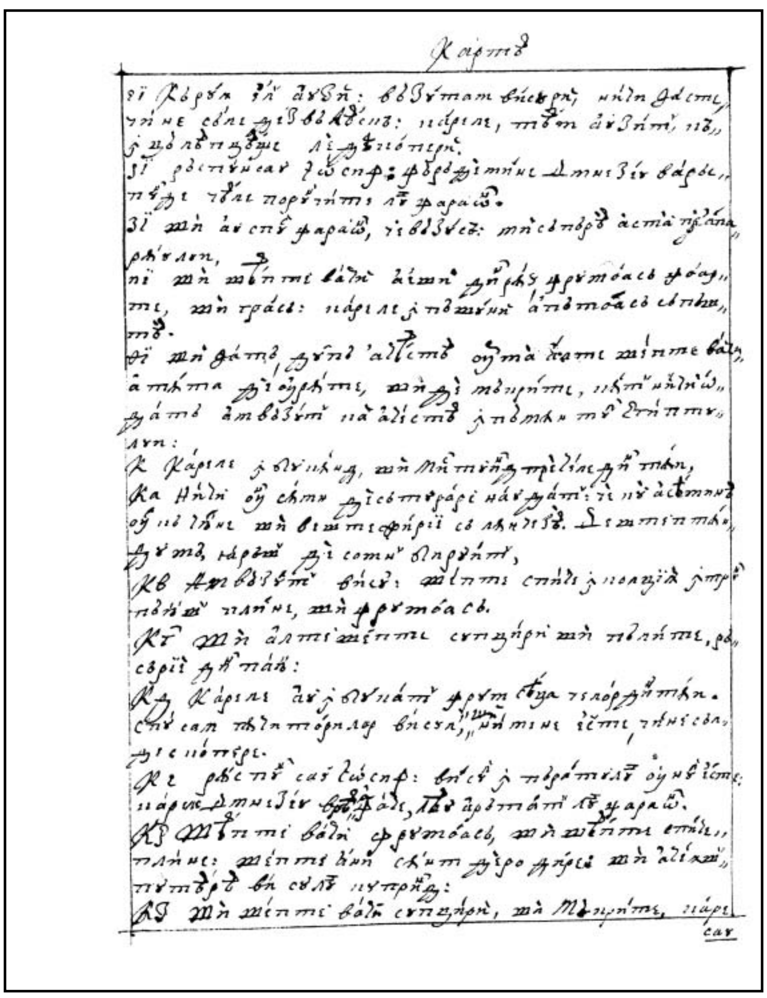
58r

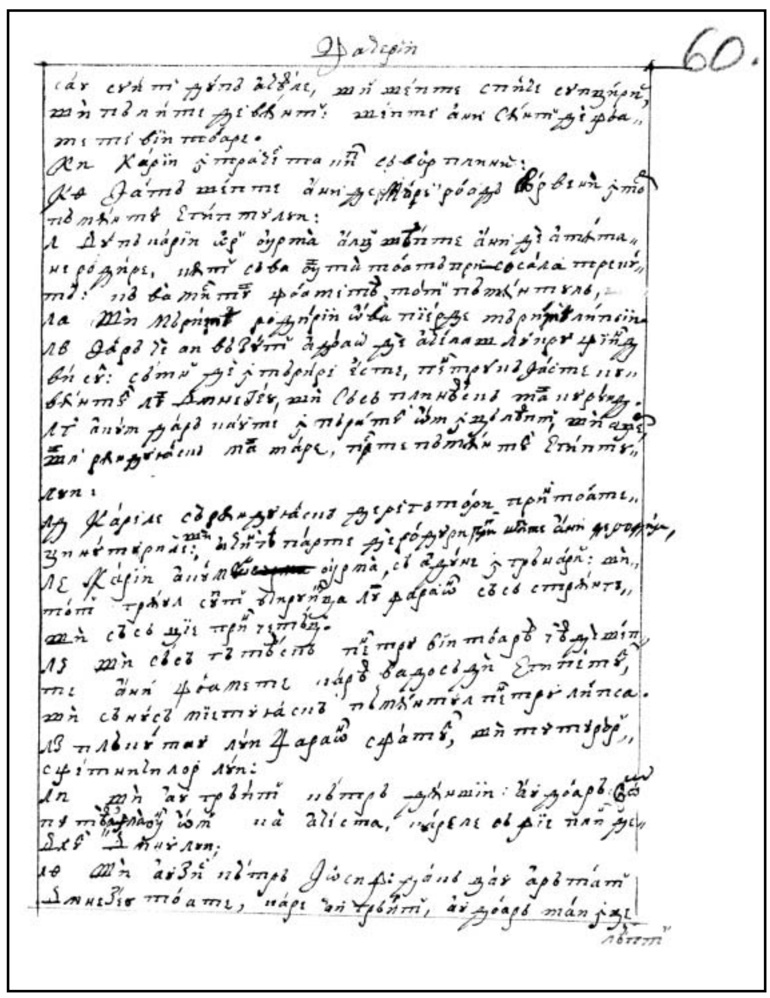
58v

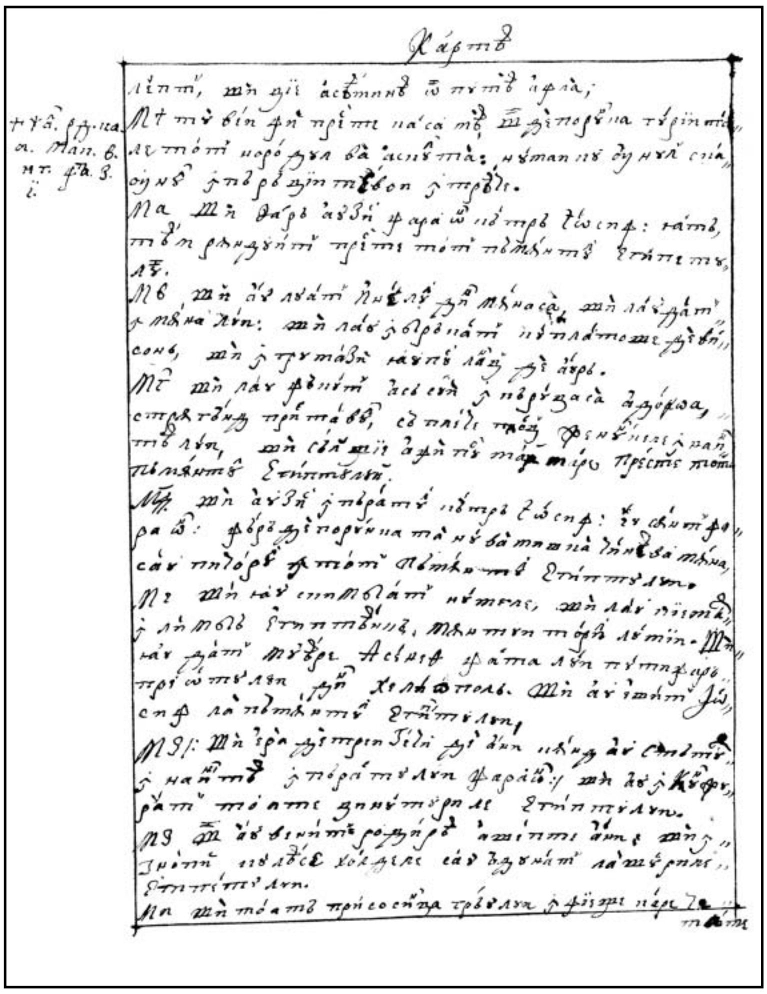
59r

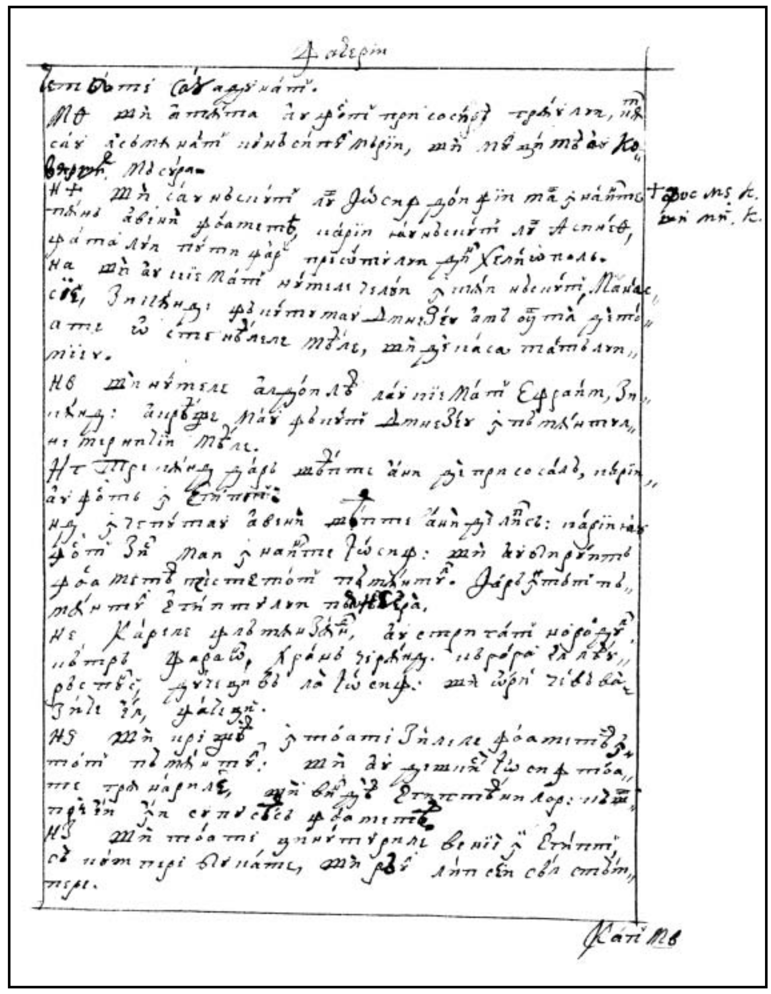

59v

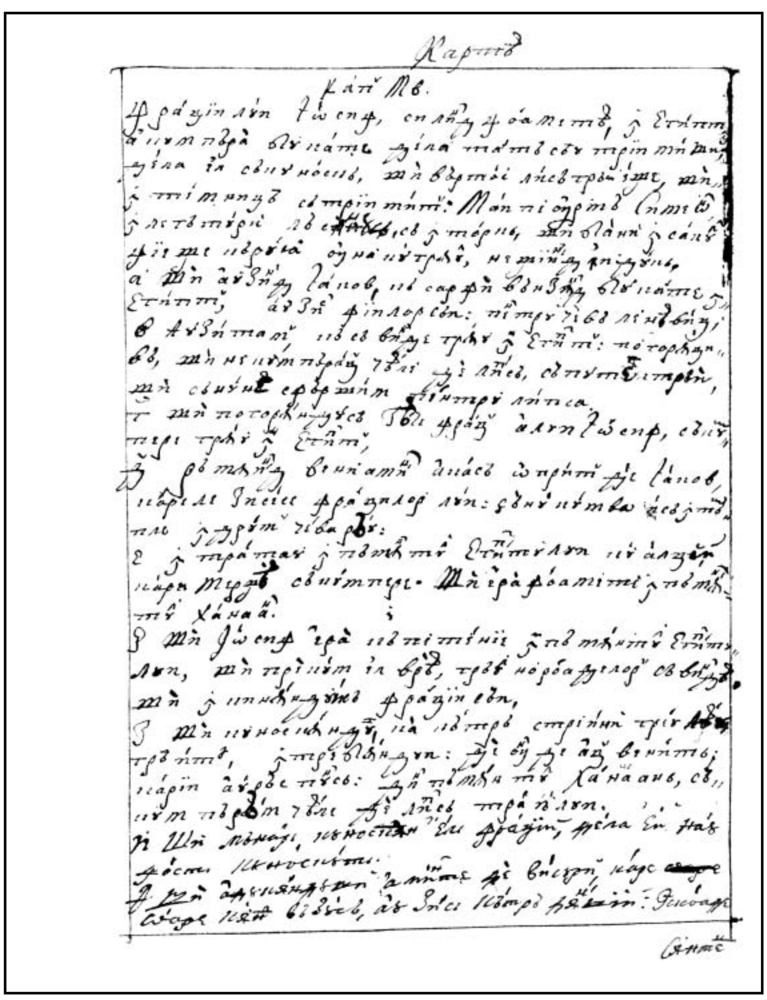
60r

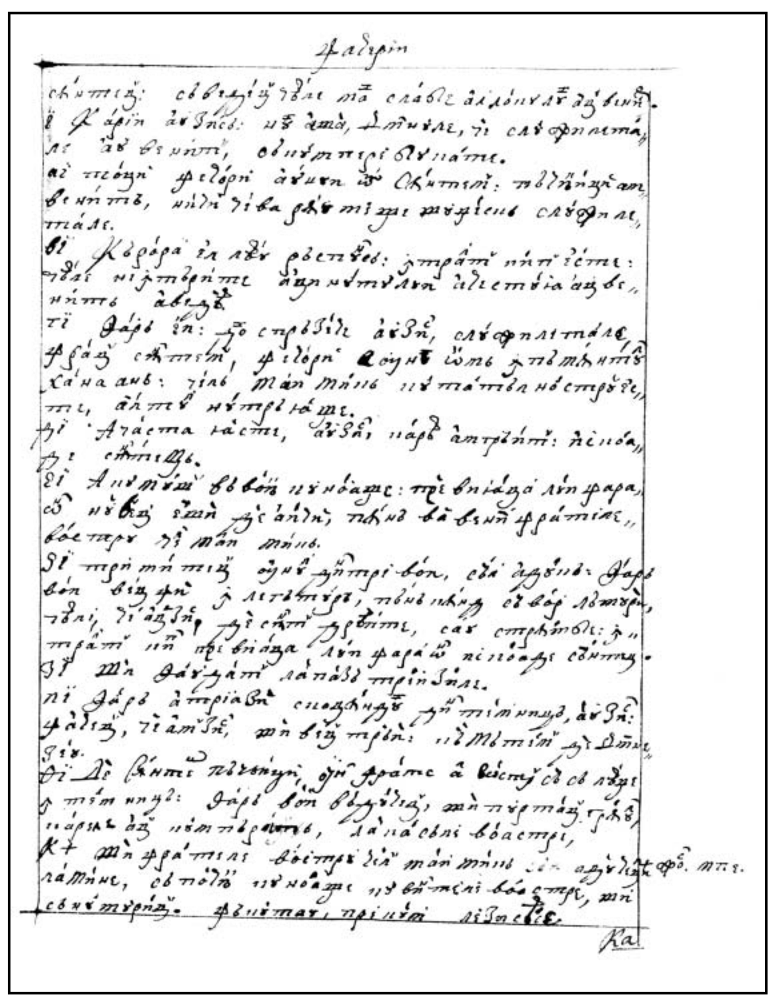

60v

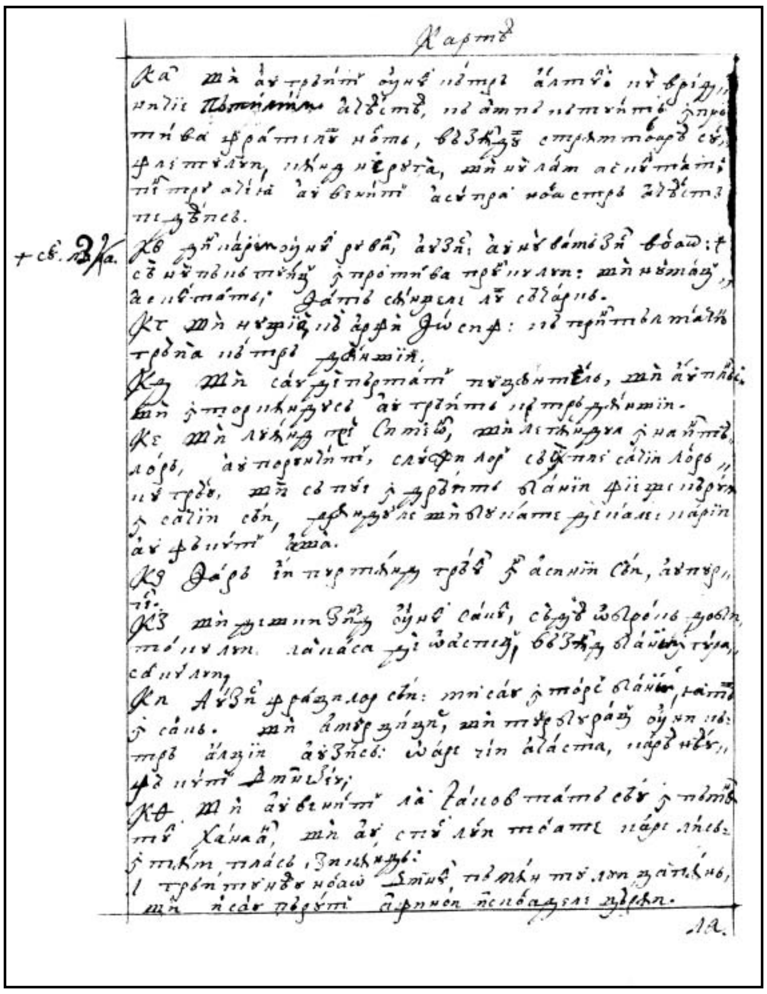
61r

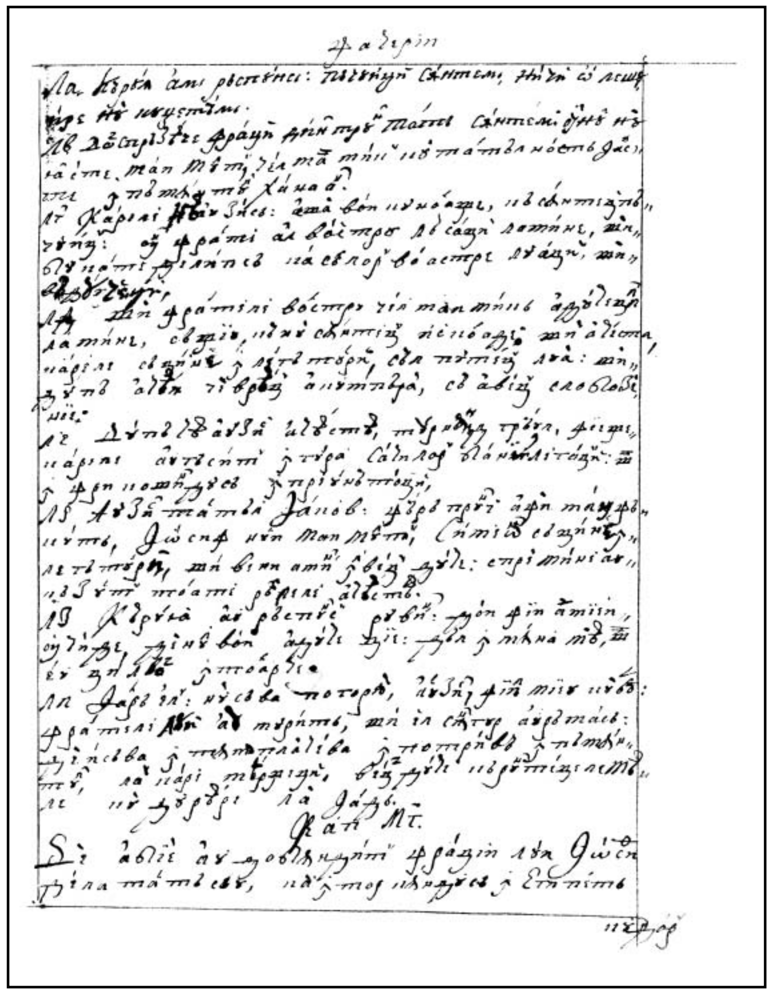

61v

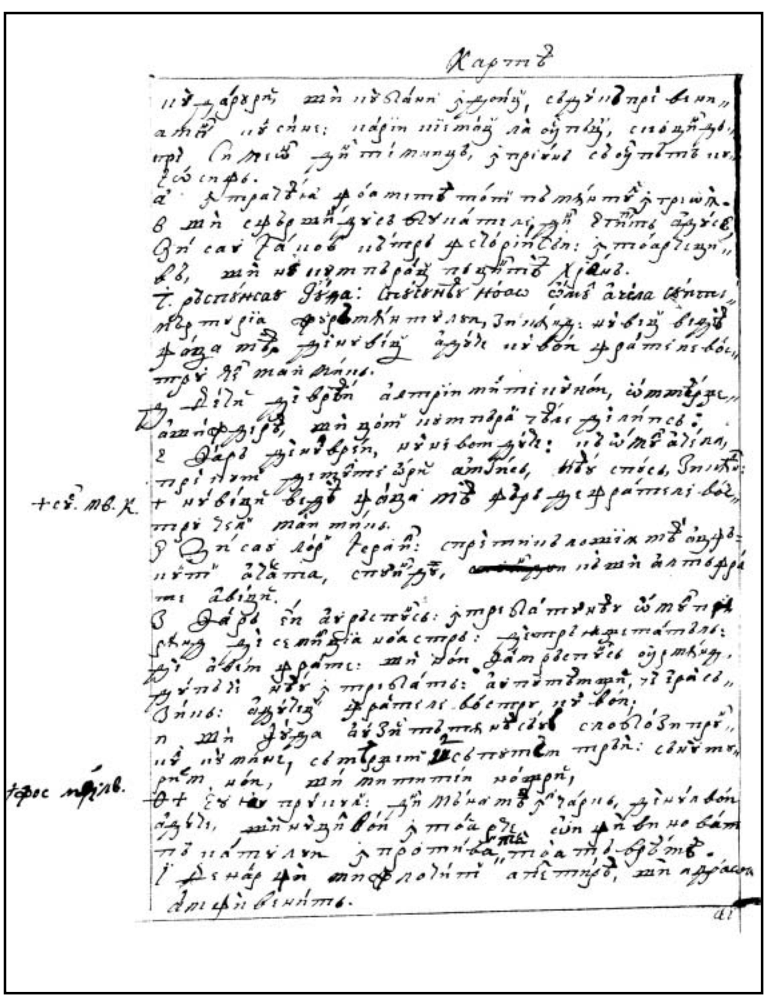
62r

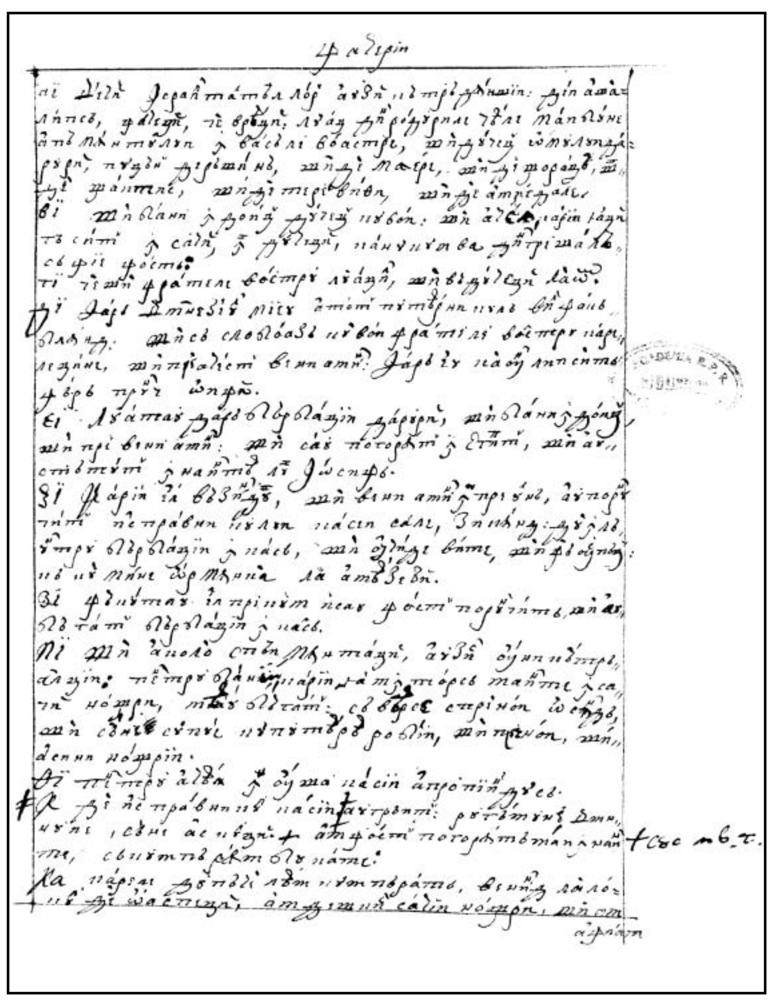
62v

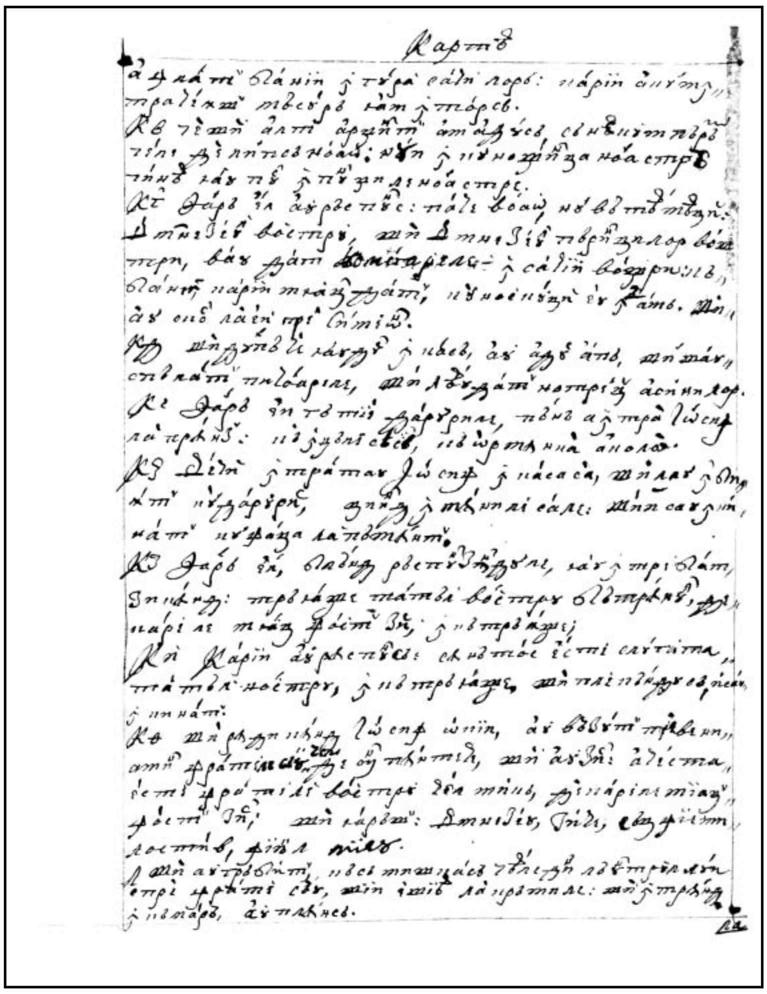
63r

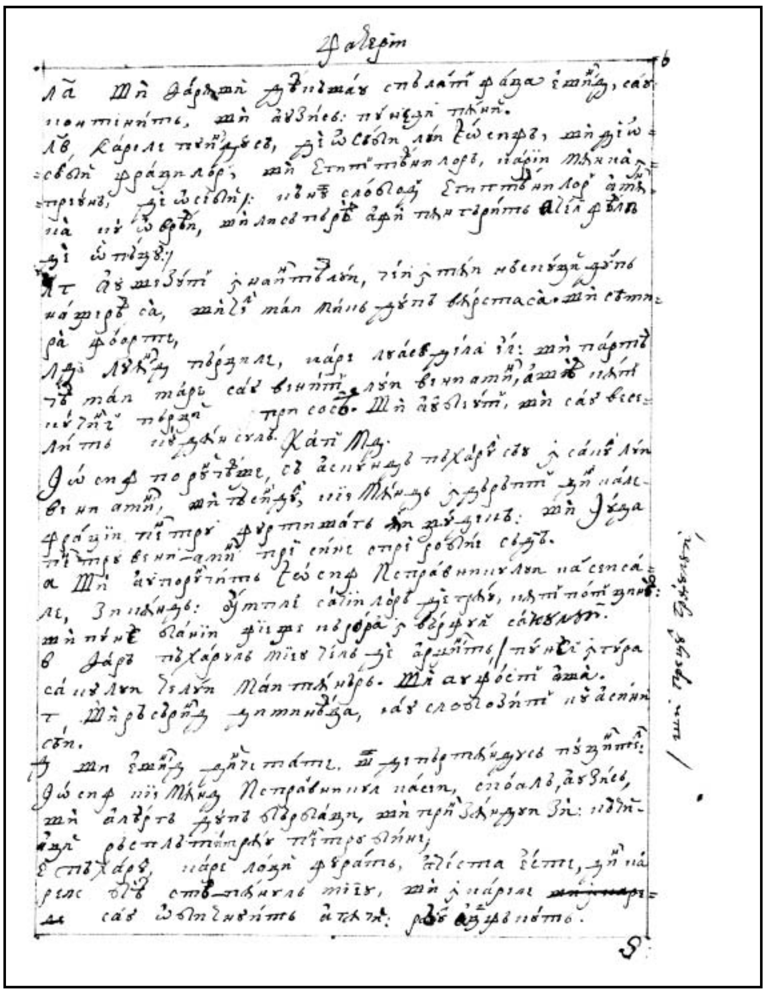
63v

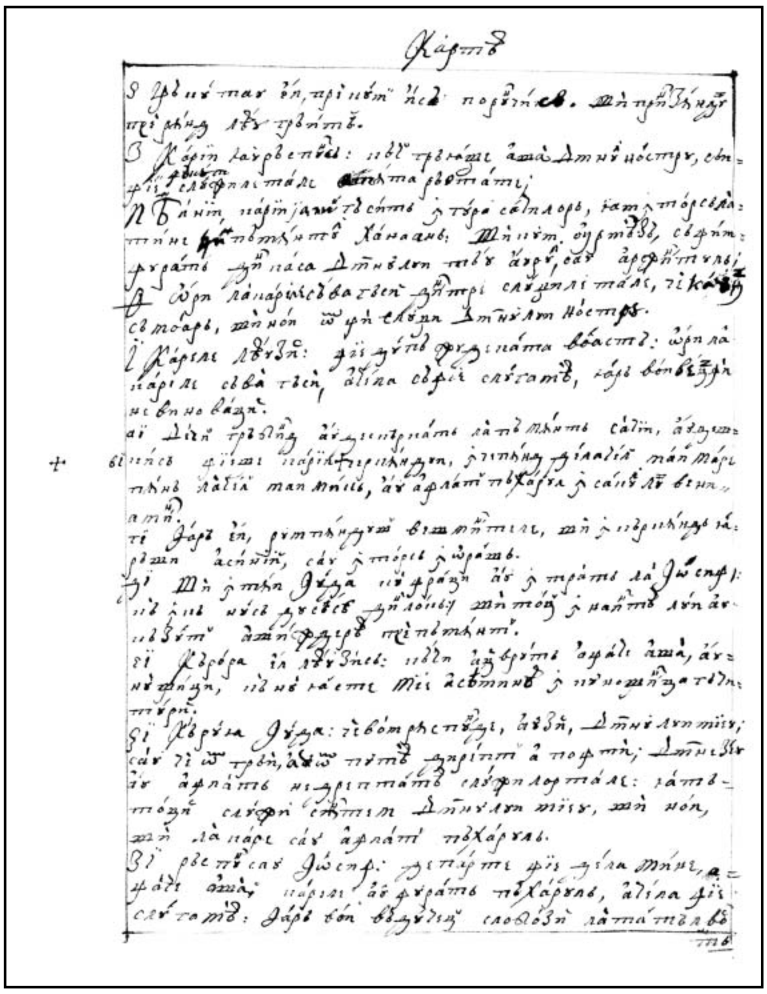
64r

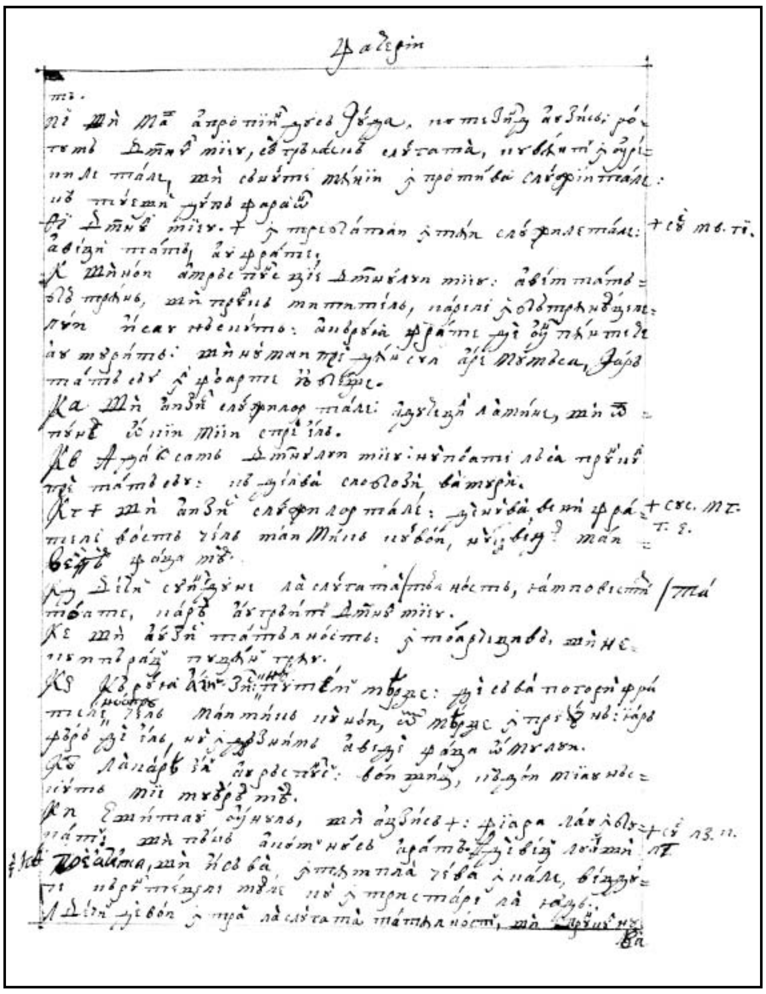
64v

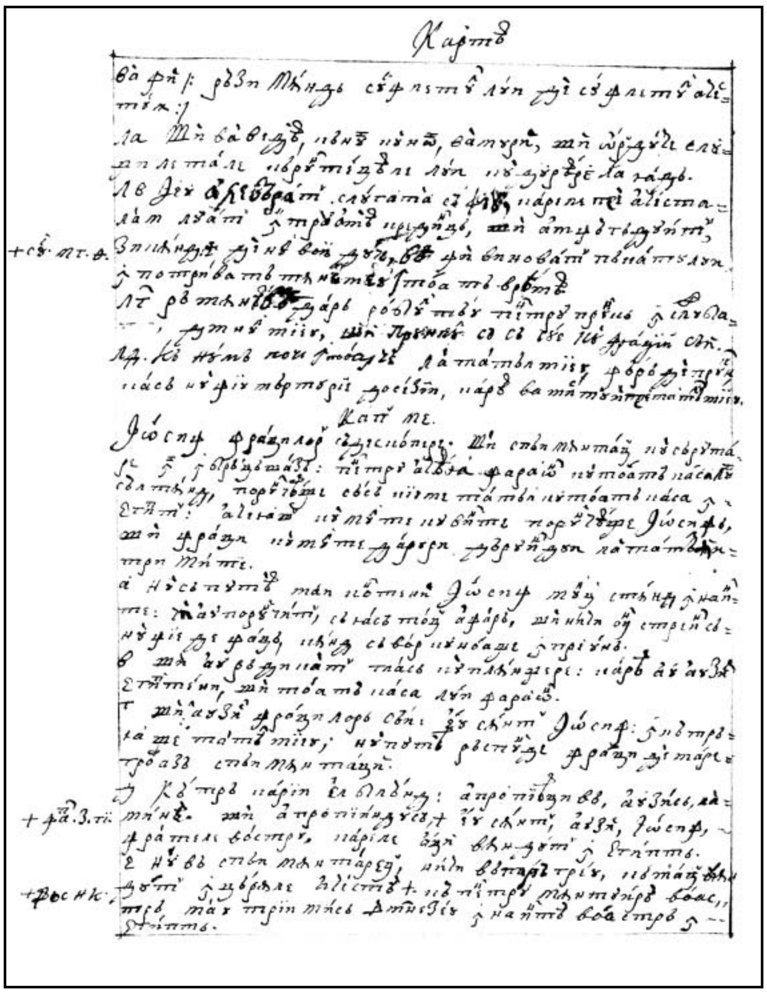
65r

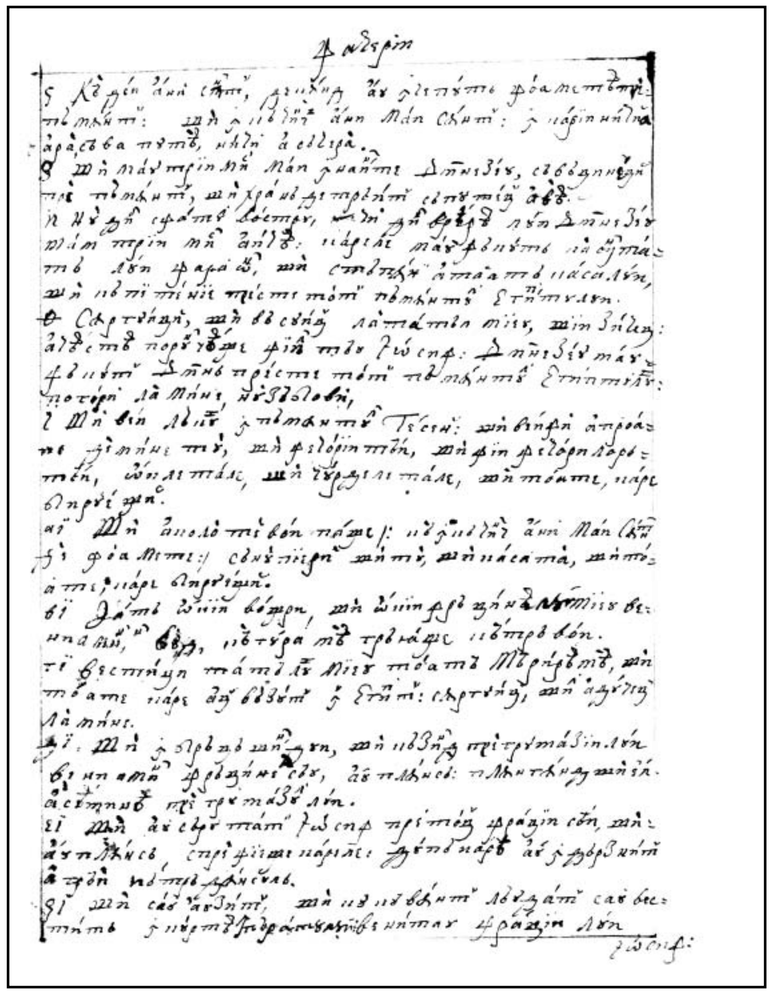
65v

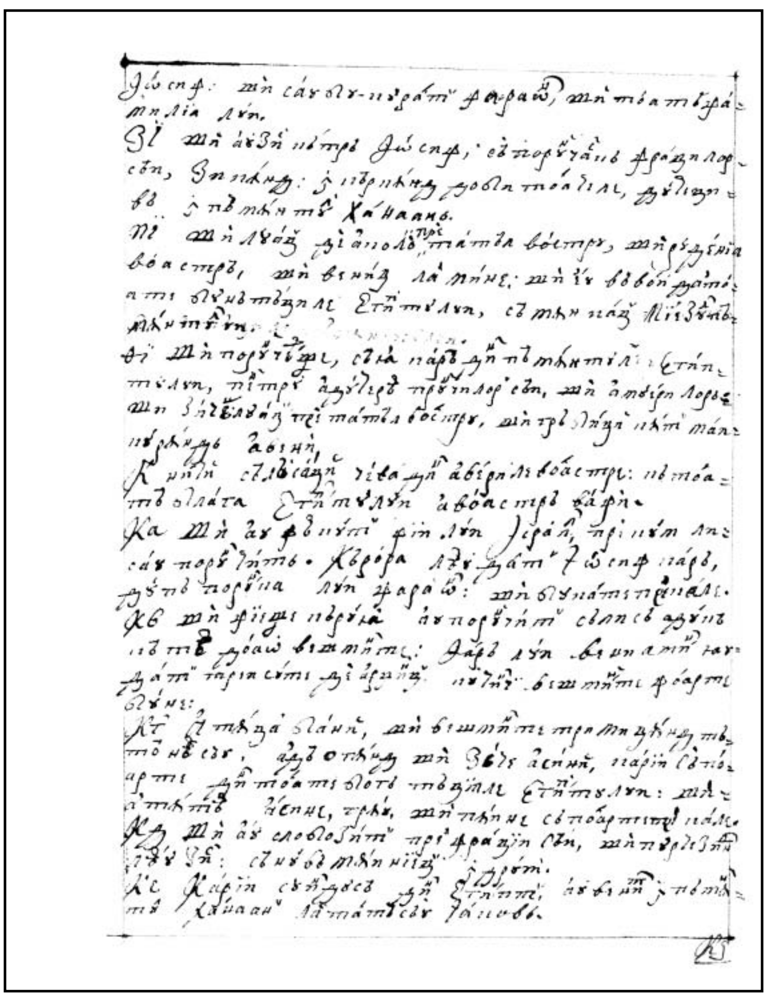
66r

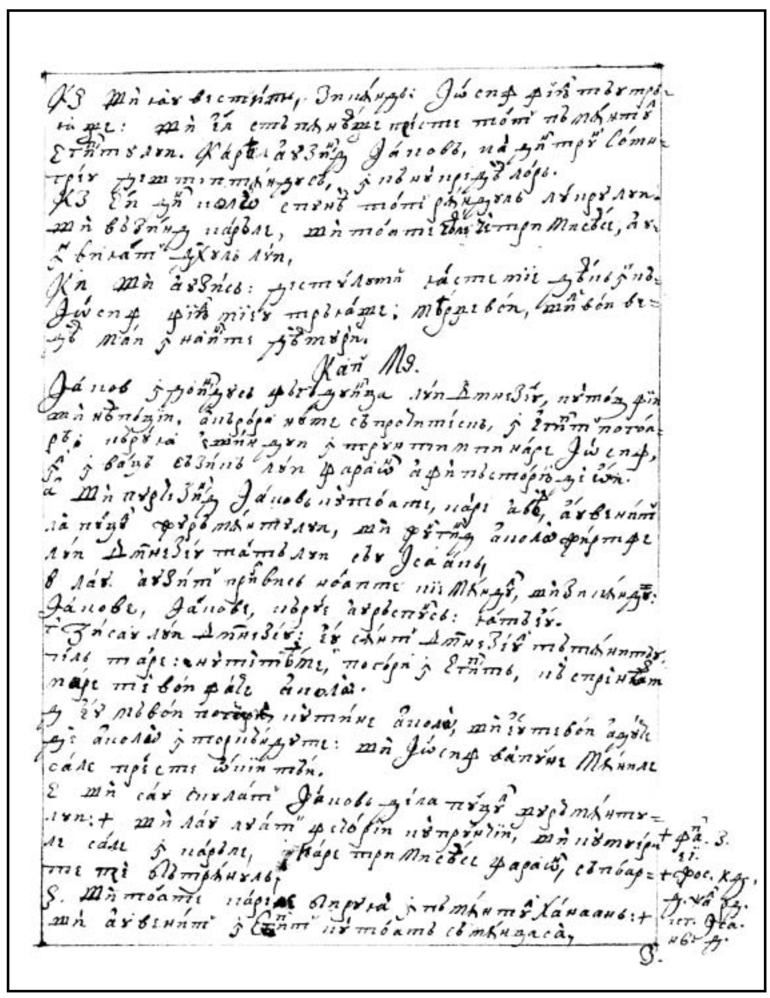
66v

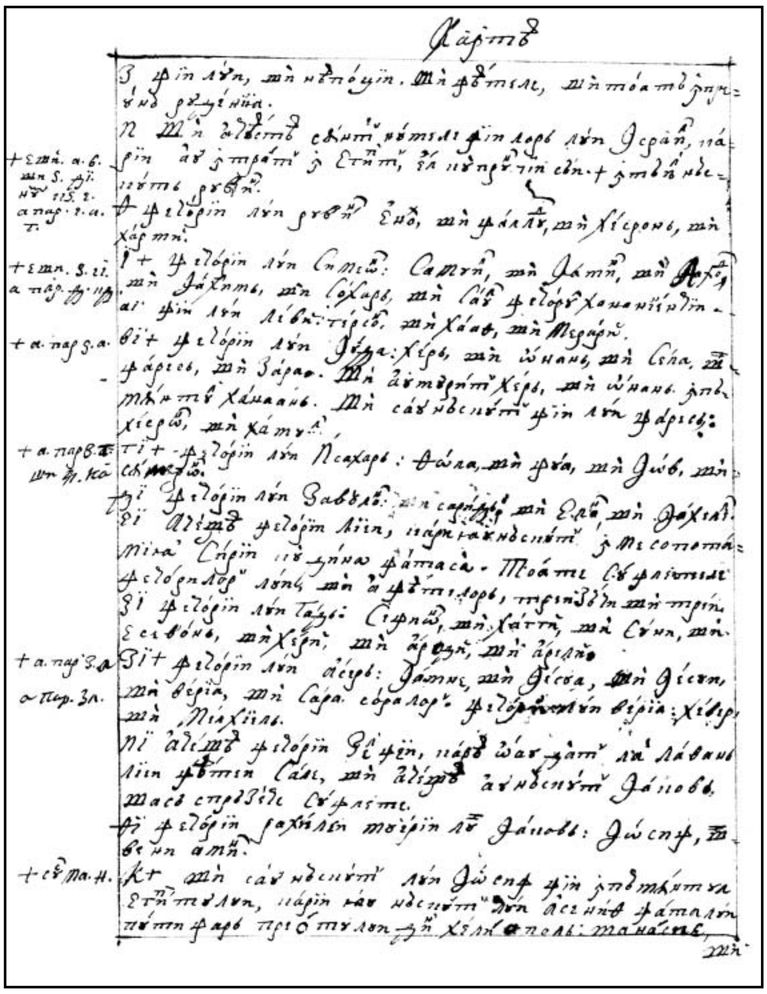
67r

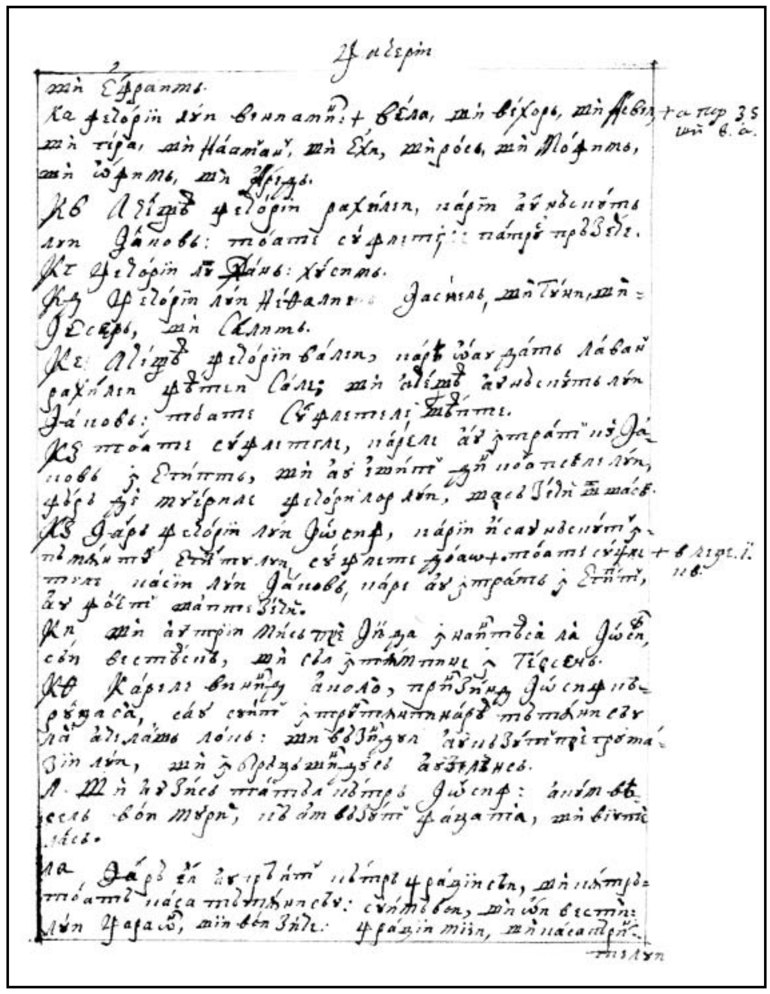
67v

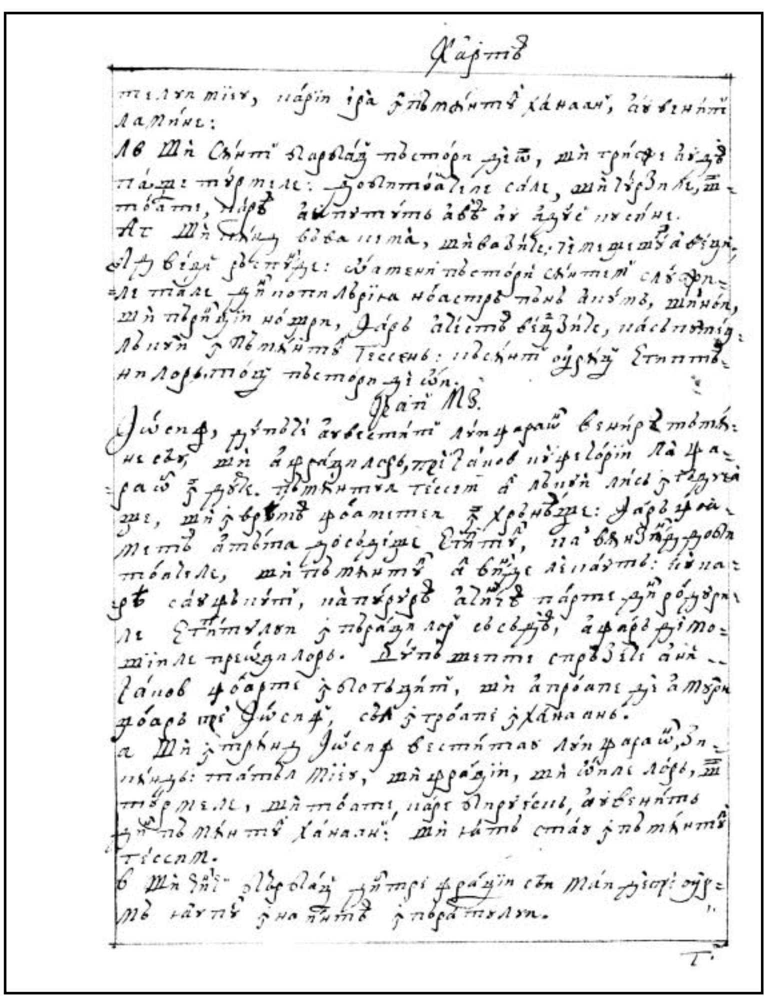
68r

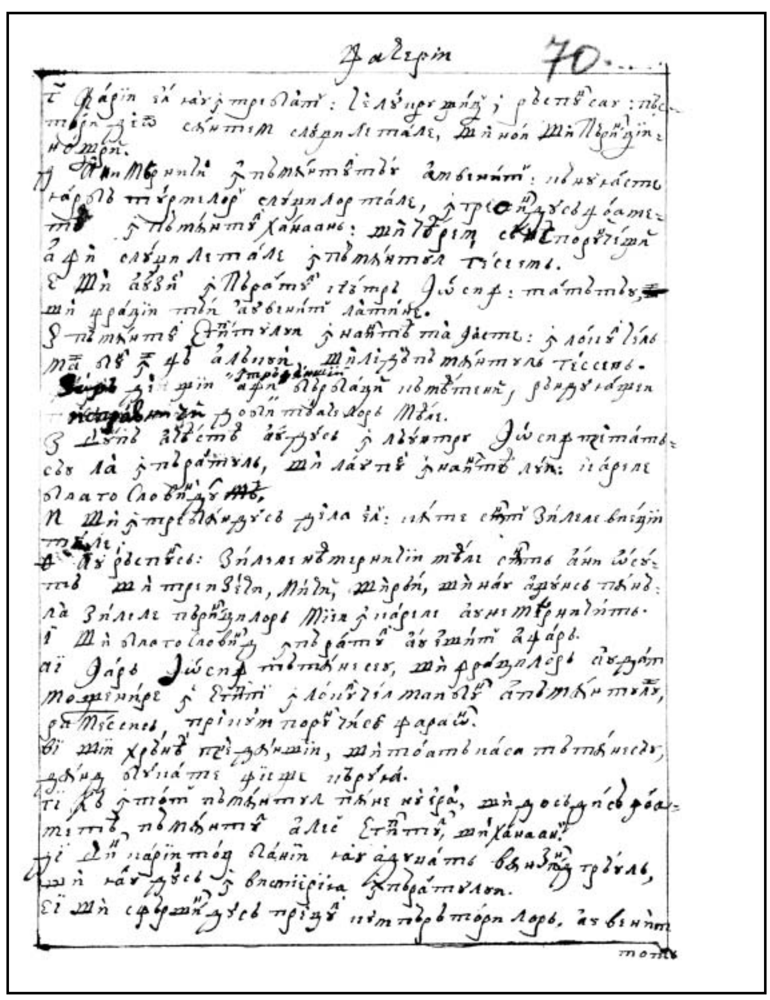
68v

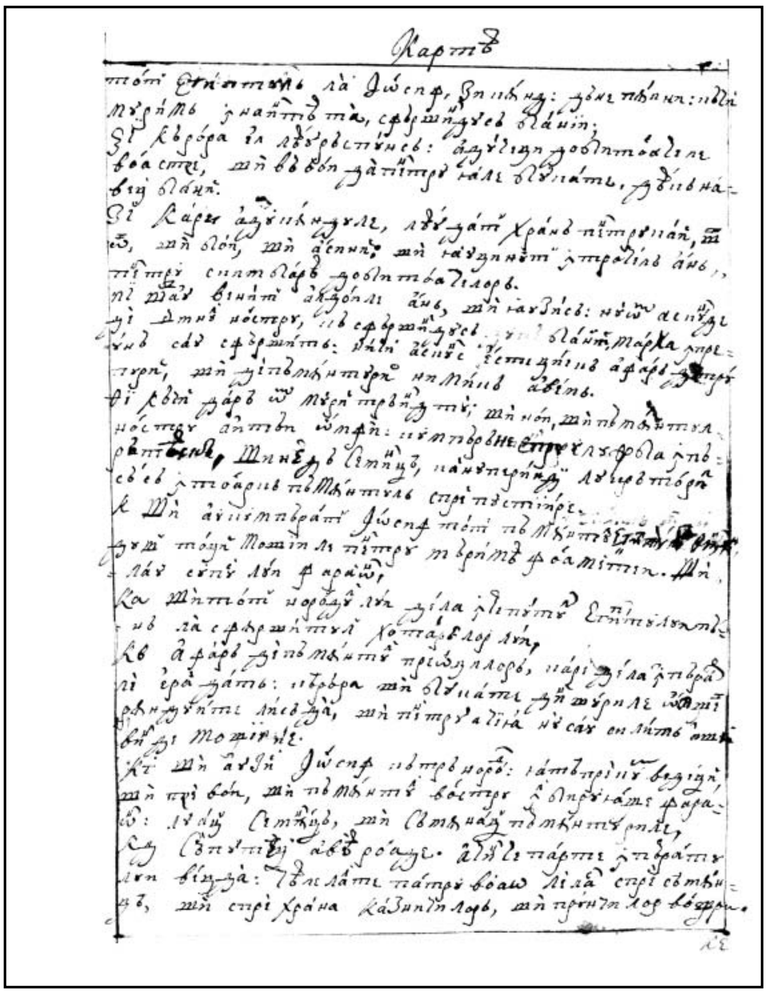
69r

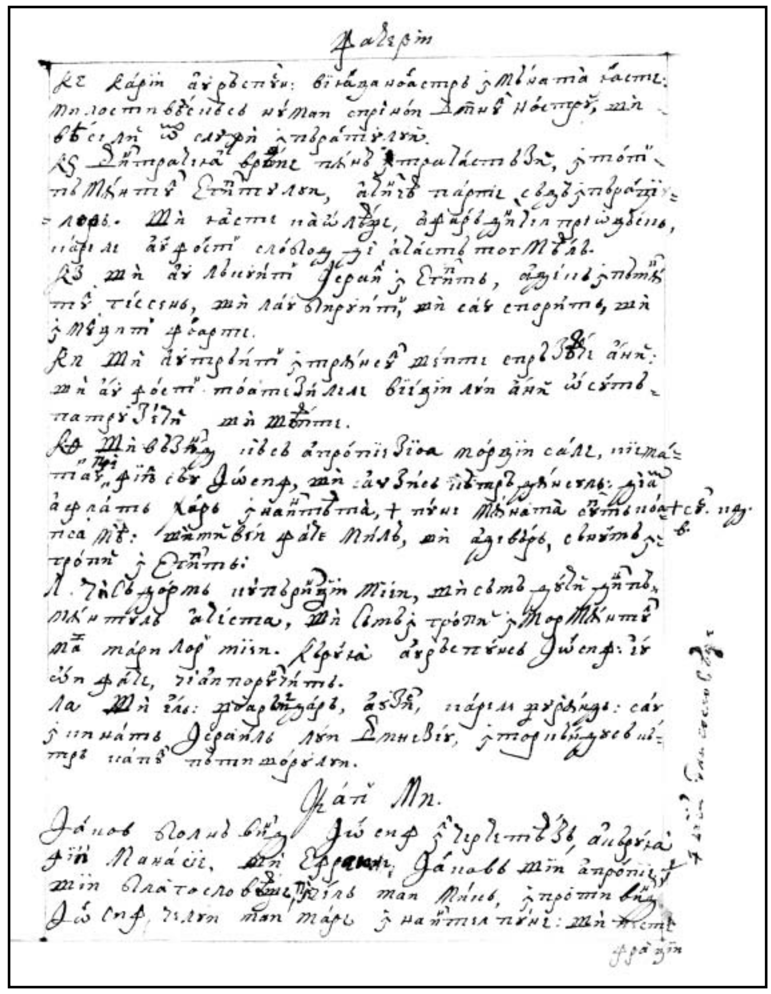
69v

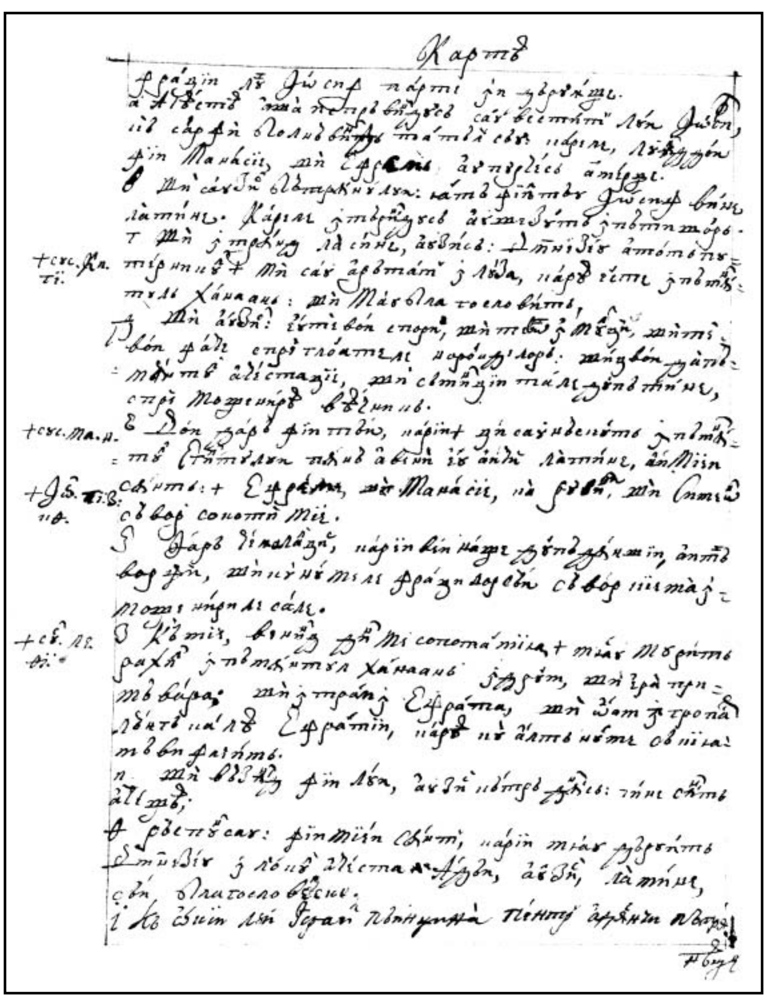
70r

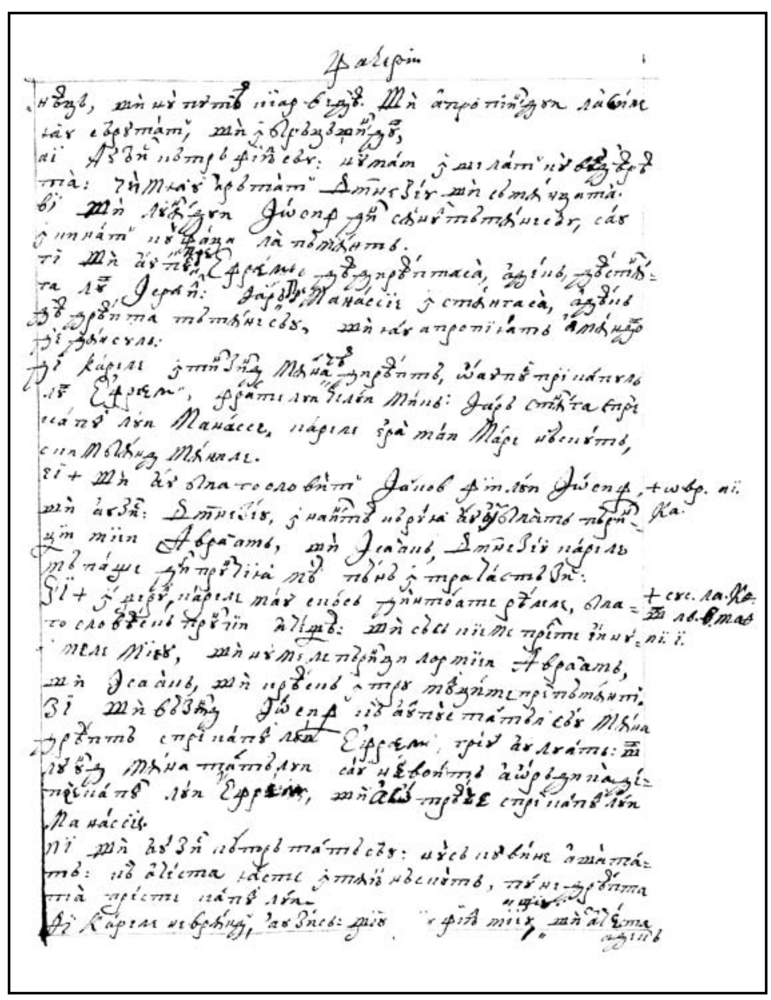
70v

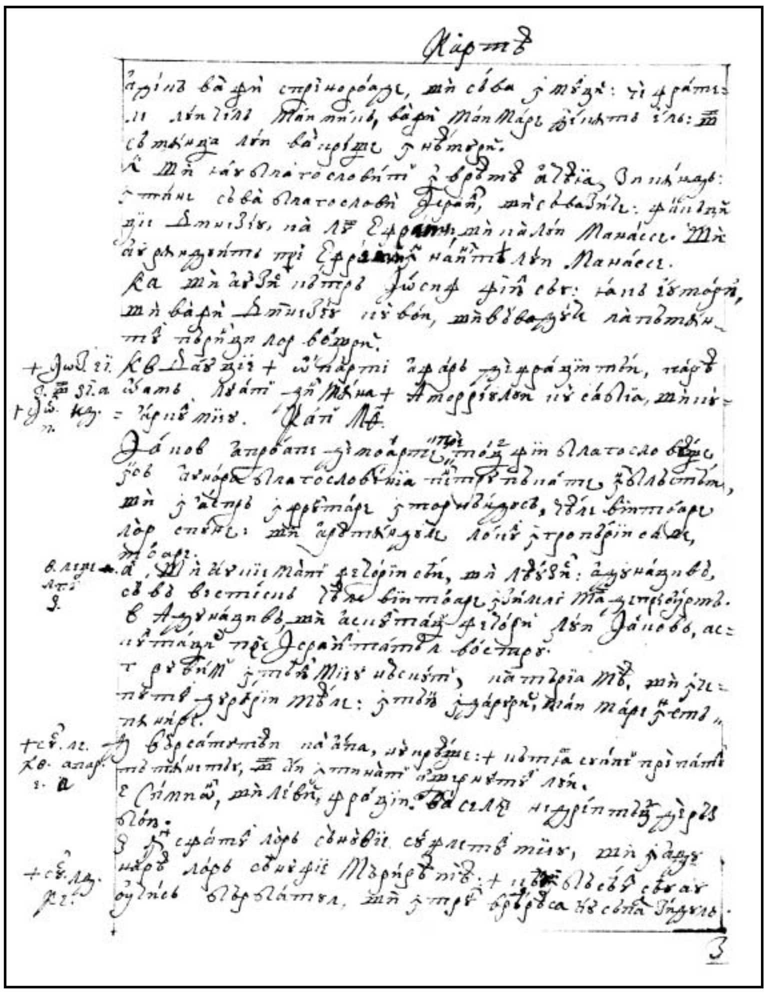
71r

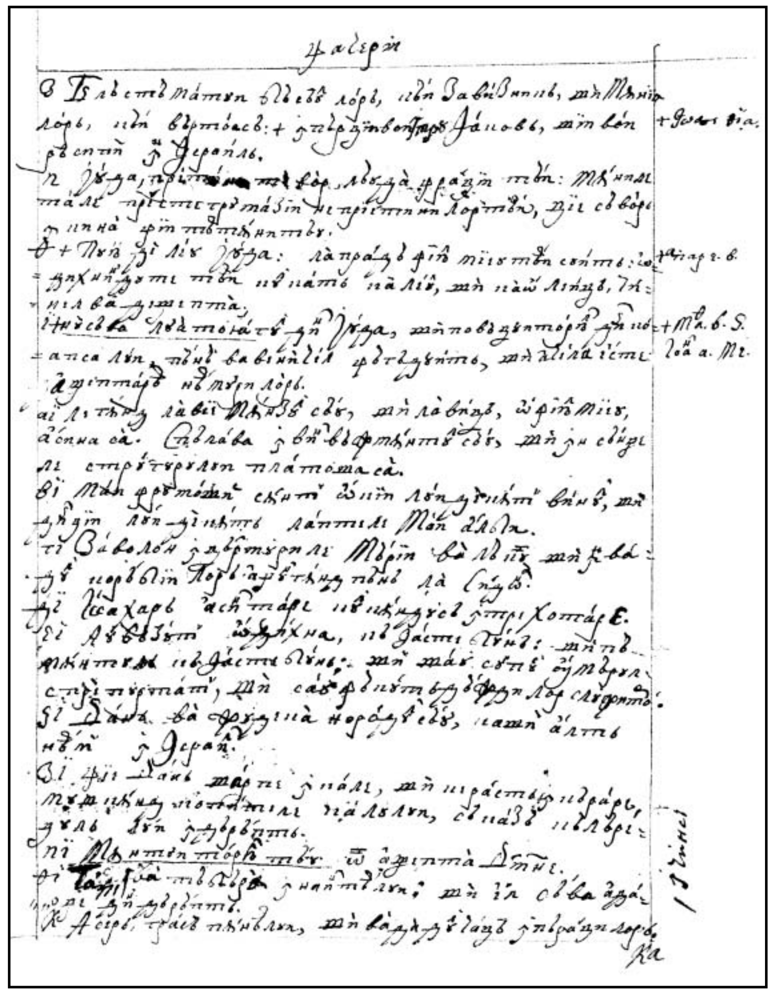
71v

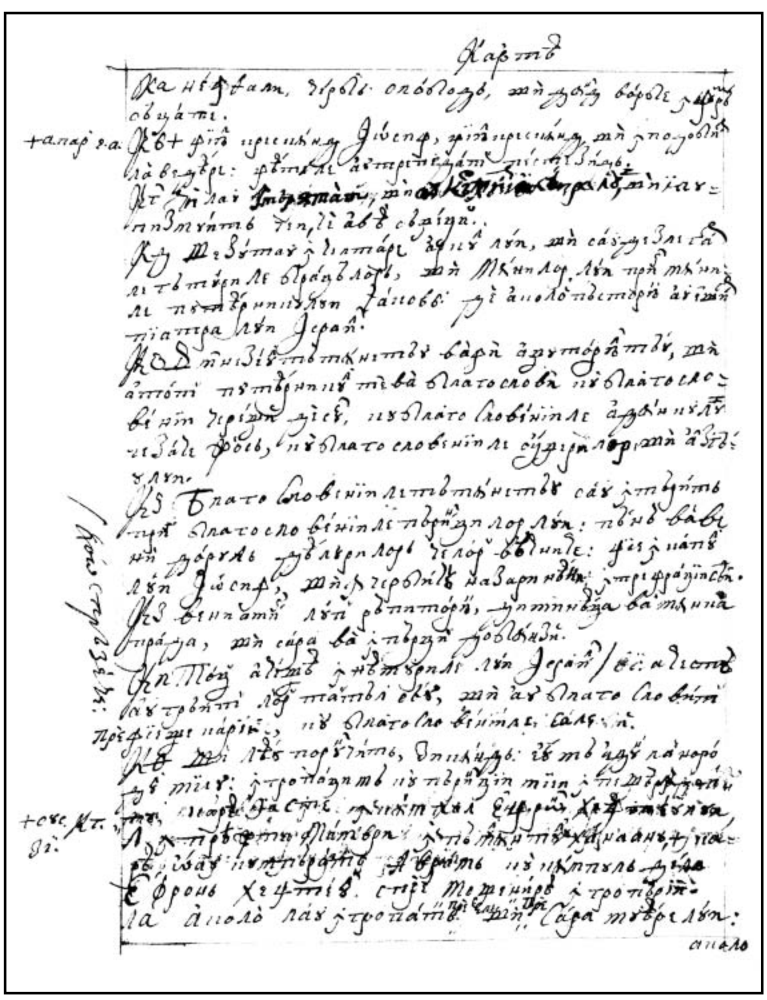
72r

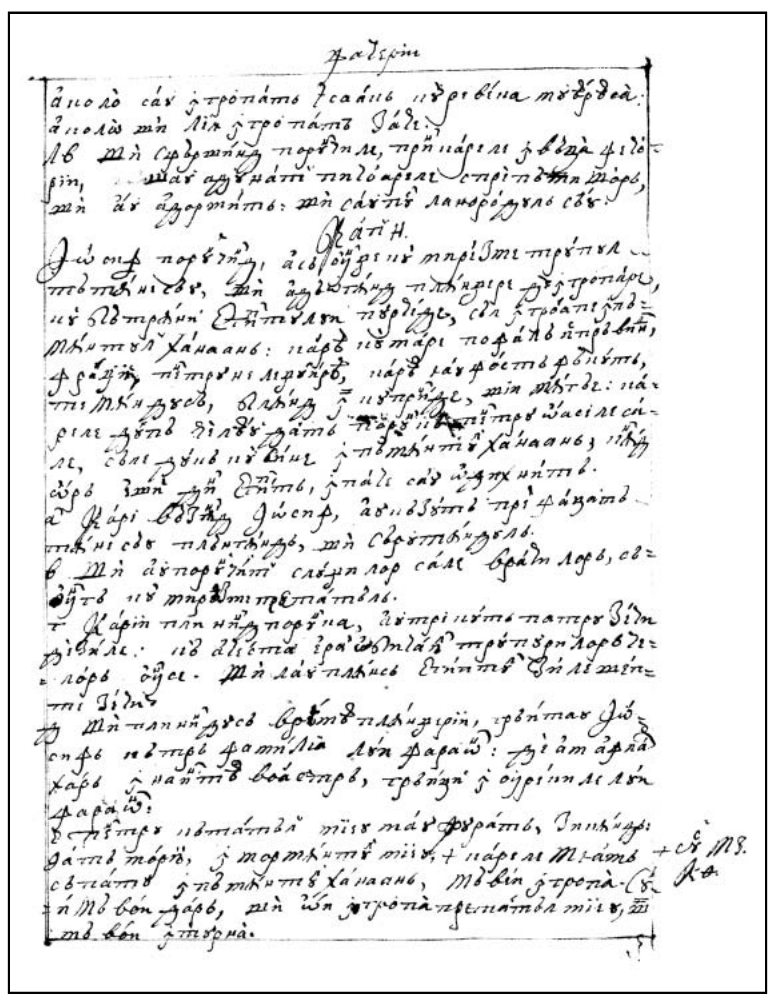
72v

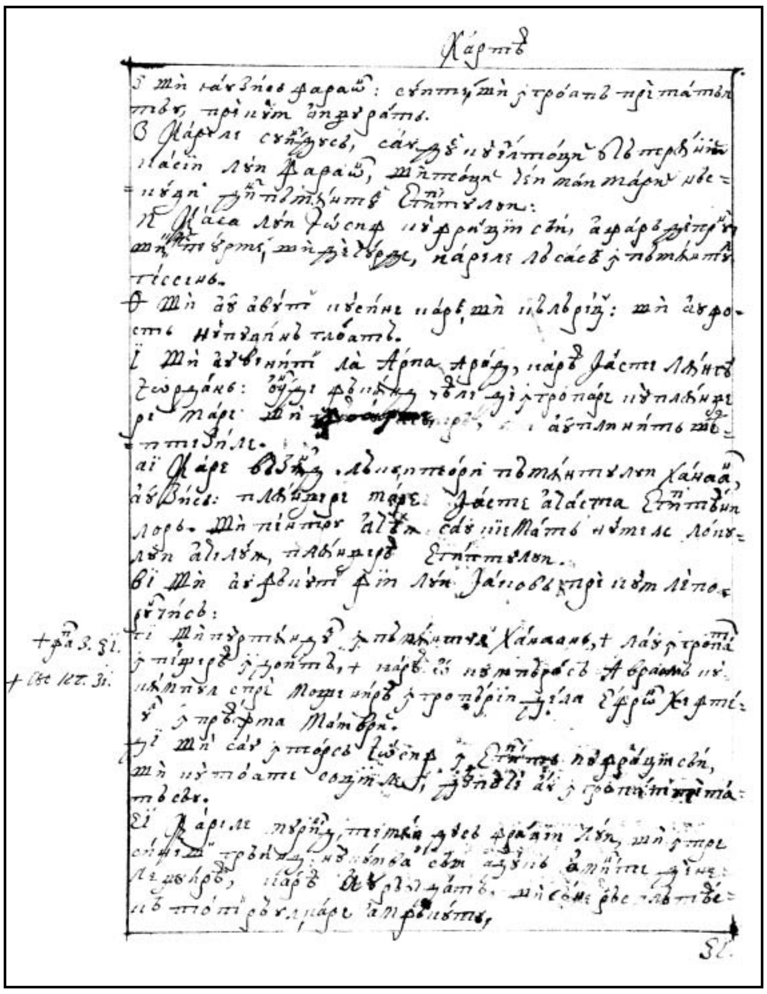
73r

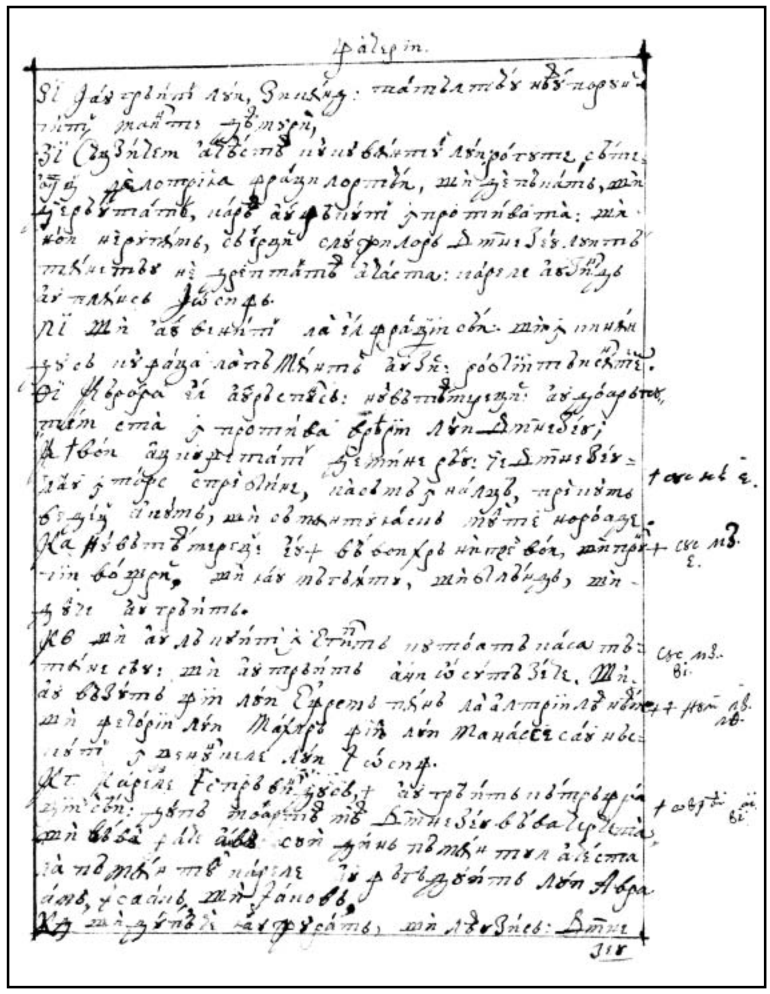
73v

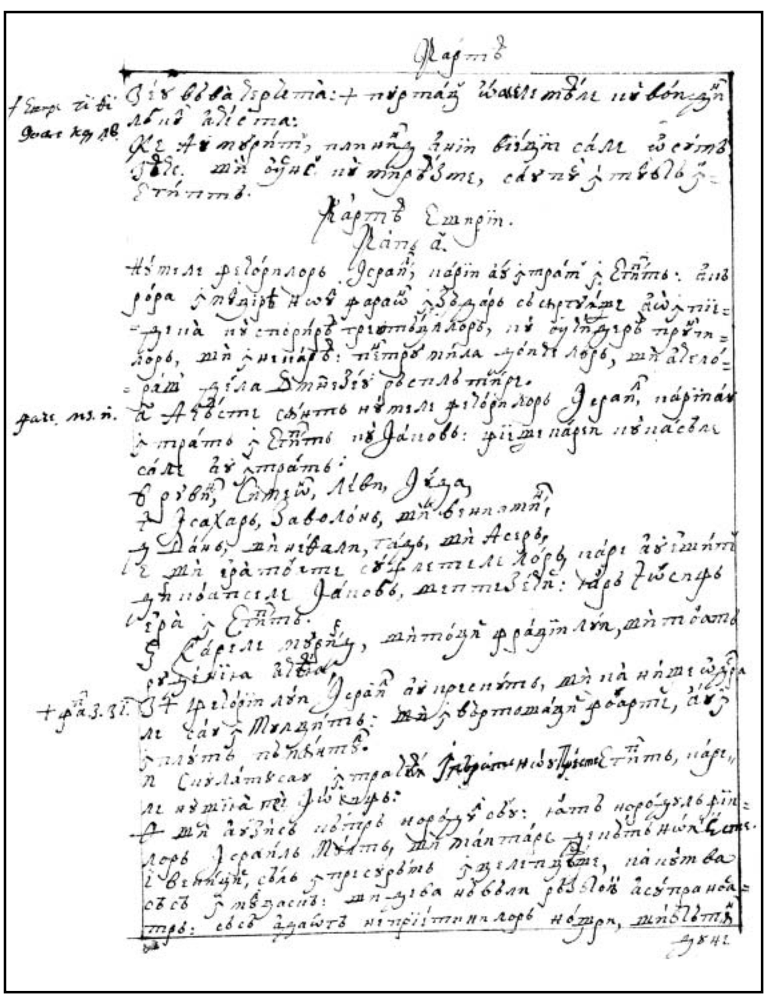
74r

74v

75r

75v

CARTEA IEȘIRII

Cap 1

Numele feciorilor Israil carii au întrat în Eghipt, a cărora înmulţirea noul Faraon în zădar să sârguiaşte a o împiedeca cu sporirea greotăţilor, cu uciderea pruncilor şi înecarea; pentru mila doicelor şi aceloraş de la Dumnezeu răsplătire.

1. Aceaste sânt numele feciorilor Israil carii au întrat în Eghipt cu Iacov, fieștecarei cu casăle sale au întrat: Face. 46, 8.

2. Ruvin, Simeon, Levi, Iuda,

3. Isahar, Zavolon și Veniamin,

4. Dan și Nethali, Gad și Aser.

5. Și era toate sufletele lor, care au ieșit din coapsele Iacov, șeptezeci; iară Iosif era în Eghipt.

6. Carele murind, și toți frații lui și toată rudeniia aceaea,

7. *Feciorii lui Israil au crescut și ca niște odrasle s-au înmulțit și, învârtoșați foarte, au împlut pământul. * Fap. 7, 17.

8. Sculatu-s-au într-aceaea împărat nou preste Eghipt, carele nu știia pre Iosif.

9. Și au zis cătră norodul său: „Iată, norodul fiilor Israil mult și mai tare decât noi este.

10. Veniți să-l împresurăm înțelepțeaște, ca <nu> cumva să să înmulțască și, de va 76r năvăli războiu asupra noastră, să să adaogă neprietinilor noștri și, bătân||du-ne, să iasă de pre pământ".

11. Și au pus preste ei ispravnici lucrurilor, să-i năcăjască cu greotățile. Și au zidit cetățile ceale de lăcuit a lui Faraon, Fitom și Rameses.

12. Și cu cât îi împresura, cu atâta mai mult să înmulțea și creștea.

13. Și urâsă eghipteanii pre fiii lui Israil și-i năcăjiia bajocorindu-i.

14. Și la amărăciune ducea viiața lor cu lucruri vârtoasă, de tină, și de cărămizi și cu toată slujba cu care în lucrurile pământului să împresura.

15. Și au zis împăratul Eghiptului moașelor ovreailor, a cărora una să chema Sefora, alta Fua,

16. Poruncindu-le: „Când veț moși ovreile și când vreamea nașterii va veni, de va fi parte bărbătească, ucideți-l; de va fi fămeia, țineți-o".

17. Și s-au temut moașele de Dumnezeu și n-au făcut după porunca împăratului Eghiptului, ce ținea bărbații.

18. Carele la sine chemându-le, împăratul au zis: „Ce iaste aceasta ce ați vrut a face, să țineți pruncii?"

19. Carele au răspuns: „Nu sânt ovreaicele ca eghiptencele muieri, că eale știu moși și până a veni noi la eale, nasc".

20. Şi bine au făcut Dumnezeu moaşelor şi au crescut norodul şi s-au întărit foarte.
21. Şi pentru că s-au temut moaşele de Dumnezeu, le-au zidit case.
22. Şi au poruncit Faraon la tot norodul său, zicând: „Orice să va naşte parte bărbătească, aruncaţi-i în râu, orice fămeiescă, ţineţi".

Cap 2

Moisii să naşte, în apă aruncat şi de acolo tras, | de la mumă-sa doicit din porunca fetei lui Faraon, carea îl luase fiiu de făgăduinţă. Pentru uciderea eghipteanului, de frica împăratului, în Madiam fuge, unde luând muiare Sefora, fata preotului, doi feciori naşte, Ghersam şi Eliezer. 76v

*Jos 6, 8. 1. Ieşit-au după aceastea bărbat din casa Levi *şi au luat muiare din rudeniia sa,
*Ovr. 11, 25. 2. *Carea au zămislit şi au născut fiiu; şi văzindu-l a fi frumos, l-au ascuns trei luni.
3. Şi neputându-l mai tăinui, au luat o coşnicioară de papură şi o au spoit cu cleiu şi cu răşină şi au pus înlăuntru pruncşorul şi s-au slobozit în ostrovul râpei râului,
4. Stând departe sora lui şi cugetând întâmplarea lucrului.
*Fap. 7, 21. Ovr. 11, 23. 5. *Şi, iată, să pogorea fata lui Faraon să să speale în râu şi featele ei să priîmbla pre ţărmurile râului. Carea văzând cojnicioara în trestie, au trimis una din slujnicile sale. Şi adusă fiind,
6. Deşchizând şi văzând într-însa mititelul plângând, i s-au făcut milă de el, zicând: „Din pruncşorii ovreilor iaste acesta".
7. Căriia sora pruncului: „Vreai – au zis – să merg şi să chem ţie muiare ovreaie carea să poată doici pruncul?"
8. Răspuns-au: „Mergi". Mers-au prunca şi au chemat pre mumă-sa,
9. Către care au grăit fata lui Faraon: „Primeaşte – au zis – pruncu acesta şi-l doiceaşte; eu voi da ţie plata ta". Priimit-au muiarea şi au doicit pruncul; şi, crescând, l-au dat featii lui Faraon.
10. Carele ea l-au luat în loc de fiiu şi i-au chemat numele lui Moisei, zicând că „din apă l-am luat". ||
*Ovr. 11, 24. 11. În zilele acealea, după ce crescuse, Moisii *ieşit-au la fraţii săi şi au văzut năcazul lor şi pre un om eghiptean bătând pre oarecarele dintre ovreai, fraţii săi. 77r
12. Şi căutând încoace şi încolo şi nime a fi aci văzând, lovind eghipteanu, l-au ascuns în năsip.
13. Şi ieşind a doua zi, au văzut doi ovreai certându-să. Şi au zis celui ce făcea nelegiuirea: „Căci baţi pre aproapele tău?"
14. Carele au răspuns: „Cine te-au rânduit căpetenie şi giudecătoriu preste noi? Au doară tu vreai a mă ucide precum ieri ai ucis eghipteanul?" Temutu-s-au Moisăi şi au zis: „Cum s-au vădit cuvântul acesta?"

15. Și au auzit Faraon cuvântul acesta și cerca să ucіză pre Moisei; carele, fugind dinnaintea lui, au zăbovit în pământul Madiam și au șezut lângă un puț.

16. Și era preotului Madiam șapte feate, carele au venit să scoață apă și, umplând scocurile, vrea să adeape turmele tătâne-său.

17. Venit-au preste eale păstorii și le-au înterit; și s-au sculat Moisii și, apărând copilele, le-au adăpat oile.

18. Carele întorcându-să la Raguil, tatăl său au zis către dânsăle: „Căci mai curund de obicinuit ați venit?"

19. Răspuns-au: „Un om eghiptean ne-au slobozit din mâna păstorilor, încă și apă au scos cu noi și de beut au dat oilor".

77v 20. Iară el: „Unde-i – au zis – pentru ce aț slobozit omul, | chemați-l să mânce pâne".

21. Și au giurat Moisei că va lăcui cu el. *Și au luat pre Sefora, fata lui, muiare. *Jos 18, 2.

22. Carea i-au născut fiiu, carele l-au chemat Ghersam, zicând: „Nemernic am fost în pământ strein". Și altul au născut, carele l-au chemat Eliezer, zicând „Că Dumnezeul tătâni-mieu m-au scos din mâna lui Faraon". Par. 23, 15.

23. Și după multă vreame au murit împăratul Eghiptului. Și suspinând feciorii lui Israil pentru lucruri, au strigat; și s-au suit strâgarea lor la Dumnezeu de la lucruri.

24. Și au ascultat suspinul lor și ș-au adus aminte de așezemântul de pace care au făcut cu Avraam, Isaac și Iacov.

25. Și s-au uitat Domnul la fiii lui Israil și i-au cunoscut.

Cap 3

Domnul, lui Moisii, păscând oile socru-său, Iethron, în rug arzând și neaprins arătându-să, îl trimite și, apărându-să, la feciorii lui Israil a-i slobozi din mâna lui Faraon, prădând eghipteanii.

1. Iară Moisii păștea oile socru-său, lui Ethron, preotului Madian și, mâind turma mai înlăuntrul pustiii, au venit la muntele lui Dumnezeu, Horev.

2. *Și i s-au arătat Domnul în pară de foc din mijlocul rugului și veadea că rugul ardea și nu să aprindea. *Fap. 7, 30.

3. Și au zis Moisii: „Mearge-oi și oi vedea vedeniia aceasta mare, căci nu arde rugul".

4. Și văzând Domnul că mearge să vază, l-au chemat din mijlocul rugului și au zis: „Moisii, Moisii! Carele au răspuns: „Iată eu".

5. Iară El: „Să nu te apropii – au zis – aici. Dezleagă încălțămintele din picioarele tale, 78r că locul în carele stai || pământ sfânt iaste.

6. Și au zis: *„Eu sânt Dumnezeul tătâni-tău, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov". Ascuns-au Moisii fața sa, că nu să cuteza uita spre Dumnezeu. *Mat. 22, 32. Marc. 12, 26. Luc. 20, 37.

7. Căruia au zis Domnul: „Văzut-am năcazul norodului Mieu în Eghipt și strâgarea lui am auzit pentru învârtoșarea celora ce sânt preste lucruri.

8. Și știind durearea lui, M-am pogorât să-l sloboz din mânile eghipteanilor și să-l scoţu din pământul acela în pământ bun și desfătat, în pământul care cură lapte și miere, la locurile hananeului și hefteului și amorreului și ferezeului și heveului și ievuseului.

9. Deci străgarea feciorilor Israil au venit la Mine; și am văzut năcazul lor cu carele să împresură de la eghipteni.

10. Ci am venit și te voi trimite la Faraon, să scoț norodul mieu, fiii lui Israil, din Eghipt".

11. Și au zis Moisii cătră Dumnezeu: „Cine sânt eu, să merg la Faraon și să scoț fiii lui Israil din Eghipt?"

12. Carele au zis: „Eu voi fi cu tine și acesta vei avea sămn că te-am trimis: când vei scoate norodul Mieu din Eghipt, vei jertvui lui Dumnnezeu pre muntele acesta".

13. Zis-au Moisii cătră Dumnezeu: „Iată, eu voi mearge la fiii lui Israil și le voi zice: Dumnezeul părinților voștri m-au trimis la voi! De-mi vor zice: «Carele-i numele Lui?», ce oi zice lor?"

14. Zis-au Dumnezeu cătră Moisii: „Eu sânt Carele sânt". Zis-au: „Așa vei zice fiilor lui Israil: «Carele iaste m-au trimis la voi»".

15. Și iară au zis Dumnezeu cătră Moisii: „Aceastea | vei zice fiilor Israil: «Domnul, Dumnezeul părinților voștri, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov m-au trimis la voi; acesta Îm iaste numele în veaci și aceasta pomenirea Mea în neam și în neam». 78v

16. Mergi și adună bătrânii lui Israil și vei zice cătră dânșii: «Domnul, Dumnezeul părinților voștri, S-au arătat mie, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov, zicând: 'Cercetând v-am cercetat și am văzut toate care s-au întâmplat voao în Eghipt.

17. Și am zis să vă scoţu din năcazul Eghiptului la pământul hananeului și a hetheului și a amorreului și a ferezeului și a heveului și evuseului, la pământul ce curge lapte și miere'».

18. Și vor asculta glasul tău și vei întra tu și bătrânii lui Israil la împăratul Eghiptului și vei zice cătră dânsul: «Domnul, Dumnezeul ovreailor, ne-au chemat; vom mearge cale de trei zile în pustie, să jertvuim Domnului, Dumnezeului nostru».

19. Ci Eu știu că nu vă va slobozi împăratul Eghiptului să vă duceți, fără numai prin mână tare.

20. Că voi întinde mâna Mea și voi lovi Eghiptul cu toate ceale minunate ale Meale care voi face în mijlocul lor. După aceastea vă va slobozi.

21. Și voi da har norodului acestuia înaintea eghipteanilor *și, când veț ieși, nu veți ieși deșerți.

*Jos 11, 3 și 12, 56.

22. Ci va ceare muiarea de la vecină-sa și de la găzdoaia sa vasă de argint și de aur și haine și le veț pune pre feciorii și pre fecioarele voastre și veți prăda Eghiptul".

Cap 4 ||

79r *Moisi trei seamne luând de la Dumnezeu pentru trimiterea sa, în multe chipuri să apără de această trimitere. Mai pre urmă să odihneaşte şi să întoarce în Eghipt cu muiarea şi cu fiii. Îngerul amânând lui Moisii moartea. Deci muiarea taie împregiur fiiul. Aaron lui Moisii, frate-său, iase înainte şi împreună mearg la fiii lui Israil.*

1. Răspunzând Moisii, au zis: „Nu-mi vor creade, nici vor asculta glasul mieu, ci vor zice: «Nu s-au arătat ție Domnul»".

2. Și au zis cătră dânsul: „Ce ții în mâna ta?" Răspuns-au: „Toiag".

3. Și au zis Domnul: „Aruncă-l pre pământ!" L-au aruncat și s-au întors în șarpe atâta, cât fugiia Moisii.

4. Și au zis Domnul: „Întinde-ț mâna și apucă coada lui!" Întins-au și l-au ținut și s-au întors în toiag.

5. „Să crează – au zis – că ți s-au arătat Domnul, Dumnezeul părinților săi, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov".

6. Și iarăș au zis Domnul: „Bagă mâna ta în sânul tău!" Carea după ce o băgase în sân, o au scos buboasă ca neaoa.

7. „Pune iarăș – au zis – mâna ta în sânul tău!" O au pus și iară o au scos și era aseaminea celuiaalalt trup.

8. „De nu vor creade – au zis – ție și nu vor asculta cuvântul sâmnului dintâi, vor creade cuvântului sămnului al doilea.

9. De nu vor creade nici acestor doao seamne, nici vor asculta glasul tău, ia apă din 79v râu și o varsă pre uscat și orice vei scoate din râu să va întoar|ce în sânge".

10. Zis-au Moisi: „Rogu-mă, Doamne, nu sânt lezne vorbitoriu; de ieri și de alaltăieri și de când ai grăit cătră sluga Ta, mai împiedecat și mai tărziu sânt cu limba".

11. Zis-au Domnul cătră dânsul: „Cine au făcut gura omului sau cine au alcătuit mutul şi surdul, pre cel ce veade și orbul? Au nu Eu?

12. Deci pasă *și Eu voi fi gura ta și te voiu învăța ce să grăiești". *Mat. 10, 20.

13. Iară el: „Rogu-mă – au zis – Doamne, trimite pre care vreai să trimiți".

14. Mâniindu-să, Domnul spre Moisii au zis: „Aaron, fratele tău, preotul, știu că-i bine vorbitoriu. Iată, el iasă întru-ntimpinarea ta și, văzându-te, să va veseli cu inima.

15. Grăiaşte cătră dânsul și pune cuvintele Meale în gura lui. Și Eu voi fi în gura ta și în gura lui *și vă voi arăta ce trebuie să faceț. *Jos 7, 2.

16. El va grăi pentru tine cătră norod și va fi gura ta, iară tu vei fi lui în ceale ce sânt cătră Dumnezeu.

17. Și toiagul acesta ia în mâna ta, cu carele vei face seamnele".

18. Dusu-s-au Moisii și s-au întors la Iethro, socrul său, și i-au zis: „Merge-voi și mă voi întoarce la frații miei în Eghipt, să vâz de încă trăiesc". Căruia au zis Iethro: „Mergi în pace!"

80r 19. Și au zis Domnul cătră Moisii în Madiam: „Mergi || și te întoarce în Eghipt, că au murit toț carii cerca sufletul tău!"

20. Și au luat Moisii muierea sa și fiii săi și i-au pus pre asin și s-au întors în Eghipt, purtând toiagul lui Dumnezeu în mâna sa.

21. Și i-au zis Domnul întorcându-să în Eghipt: „Vezi să faci înaintea lui Faraon toate seamnele care am pus în mâna ta. Eu voi învârtoșea inima lui și nu va slobozi norodul.

22. Și vei zice cătră dânsul: «Acestea zice Domnul: 'Fiiul Mieu cel întâi născutu, Israil.

23. Zis-am ție: slobozi fiiul mieu să-M slujască, și n-ai vrut să-l slobozi. Iată, Eu voi ucide fiiul tău, întâiul născut'»".

24. Și fiind în cale în casa de oaspeț, l-au întâmpinat Domnul și vrea să-l ucigă.

25. Luat-au îndată Sefora o piatră foarte ascuțită și i-au tăiat împregiur mădulariul fiiului său și au atins picioarele lui și au zis: „Mirele sângiurilor ești tu mie".

26. Și l-au slobozit după ce au zis: „Mirele sângiurilor" pentru tăiarea împregiur.

27. Și au zis Domnul cătră Aaron: „Mergi întru întinpinarea lui Moiseiu în pustie!" Carele au mers înaintea lui în muntele lui Dumnezeu și l-au sărutat.

28. Și au povestit Moisii lui Aaron toate cuvintele Domnului cu carele l-au fost trimis și seamnele carele au fost poruncit.

29. Și au venit împreună și au adunat toț bătrânii feciorilor Israil. |

80v 30. Și au grăit Aaron toate cuvintele carele au zis Dumnezeu cătră Moisii și au făcut seamne înaintea norodului.

31. Și au crezut norodul și au auzit că ar fi cercetat Domnul pre fiii lui Israil și că s-ar fi uitat la năcazul lor. Și s-au închinat cu fața la pământ.

Cap 5

Moisii și Aaron spun lui Faraon poruncile lui Dumnezeu; carele el nesocotindu-le, mai greu împresură israilteanii, tăgăduindu-le paiele. Carea auzând, Moisii să roagă pentru ei lui Dumnezeu.

1. După aceastea au întrat Moisii și Aaron și au zis lui Faraon: „Aceastea zice Domnul, Dumnezeul lui Israil: «Slobozi norodul Mieu să-M jârtvească în pustie»".
2. Iară el au răspuns: „Cine iaste Domnul, să ascult glasul Lui și să slobоз pre Israil? Pre Domnul nu știu și pre Israil nu l-oi slobozi".
3. Și au zis: „Dumnezeul ovreailor ne-au chemat să meargem cale de trei zile în pustie și să jârtvuim Domnului, Dumnezeului nostru, să nu cumva să să întâmple noao ciumă sau sabie".
4. Zis-au cătră dânșii împăratul Eghiptului: „Căci, Moisii și Aaron, dezmântaț norodul de la lucrurile sale; duceți-vă la greotățile voastre!"
5. Și au zis Faraon: „Mult iaste norodul pământului, vedeți că gloata au crescut; cu cât mai vârtos de le veț da odihnă de lucruri?"
6. Și au poruncit în zioa aceaea deregătorilor lucrurilor și silitorilor norodului, zicând:
7. „Mai mult nu veț da paie norodului spre facerea cără||mizilor, ca mainte; ce ei merg și culeg păișe. 81r
8. Și măsura cărămizilor carea mainte făcea veț pune spre ei, nici veț împuțina ceva, că să lenevesc și pentru aceaea gâlcevesc, zicând: «Să meargem și să jertvim Dumnezeului nostru».
9. Asuprească-să cu lucrurile și le plinească, ca să nu asculte cuvintele ceale mincinoase!"
10. Ieșind dară deregătorii lucrurilor și silitorii, au zis cătră norod: „Așa zice Faraon: «Nu vă dau paie.
11. Duceți-vă și culegeț oriunde veț putea afla, nici să va împuțina ceva de lucrul vostru!»"
12. Și s-au împrăștiiat norodul prin tot pământul Eghiptului a culeage paie.
13. Și deregătorii lucrurilor îi înteațea, zicând: „Pliniți-vă lucrul în toate zilele, precum mai nainte făceați, când vi să da paie".
14. Și au bătut cu zbiciuri pre cei ce era rânduiț preste lucruri dintre fiii lui Israil, silitorii lui Faraon, zâcând: „Pentru ce nu pliniț măsura cărămizilor ca mai înainte, nici ieri, nici astăzi?"
15. Și au venit cei mai mari dintre feciorii lui Israil și au grăit cătră Faraon, zicând: „Căci lucri așea împrotiva slujilor tale?
16. Paie nu ni să dau, și cărămizi aseaminea să poruncesc. Iată, slugile tale cu zbiciuri ne tăiem și nedrept să face împotriva norodului tău".

17. Carele au zis: „Vă leneviț și pentru aceea ziceț: «Să meargem și să jertvim Domnului!»

18. Duceți-vă, dară, și lucraț; paie nu vi să vor da și veț da obicinuitul numărul cărămizilor!" |

81v 19. Și să vedea pre sine mai-marii feciorilor Israil în rău, pentru că li să zicea: „Nu să va împuțina ceva din cărămiz prin fieștecare zi".

20. Și au mers înaintea lui Moisii și Aaron, carii sta dinprotivă, ieșindu de la Faraon.

21. Și au zis către dânșii: „Vază Domnul și judece, că aț făcut a puți mirosul nostru înaintea lui Faraon și a slugilor lui și le-aț dat sabie să ne ucigă".

22. Și s-au întors Moisii către Domnul și au zis: „Doamne, căci ai năcăjit norodul acesta? căci m-ai trimis?

23. Că de când am întrat la Faraon să grăiesc în numele Tău, au chinuit norodul Tău și nu i-ai slobozit".

Cap 6

Dumnezeu întăreaște pre Moisii, îi dezvăleşte numele Său, Iehova, și mângăie pre israilteni prin Moisii cu făgăduința pământului lui Hanaan; să prociteşte neamul lui Ruvim, a lui Simeon și Levii, până la Moisii și Aaron.

1. Și au zis Domnul către Moisii: „Acum vei vedea ceale ce voi face lui Faraon; că prin mână tare îi va slobozi și în mână vârtoasă îi va scoate din pământul său".

2. Și au grăit Domnul către Moisi, zicând: „Eu, Domnul,

3. Carele M-am arătat lui Avraam, Isaac și Iacov în Dumnezeu Atotputearnicul și în numele Mieu, Adonai, nu le-am spus, ||

82r 4. Și am făcut așezământ de pace cu ei să le dau pământul lui Hanaan, pământul nemerniciilor, în carele au nimernicit.

5. Eu am auzit suspinul feciorilor Israil cu carea i-au împresurat eghipteanii și Mi-am adus aminte de așezemântul Mieu.

6. Și pentru aceaea zi fiilor Israil: «Eu, Domnul, Carele vă voi scoate din închisoarea eghipteanilor și vă voi slobozi din robie și vă voi răscumpăra în braț înalt și în judecăț mari,

7. Și vă voi lua Mie norod și voi fi Dumnezeul vostru; și veț ști că Eu sânt Domnul, Dumnezeul vostru, Carele v-am scos din închisoarea eghipteanilor;

8. Și v-am dus la pământul spre carele am rădicat mâna Mea să-l dau lui Avraam, Isaac și Iacov. Și-l voi da voao spre moștenire, Eu, Domnul»".

9. Și au povestit Moisii toate fiilor Israil, carii nu i s-au așezat pentru strâmtoarea sufletului și învârtoșarea lucrului.

10. Și au grăit Domnul către Moisii, zicând:

11. „Întră și grăiaște către Faraon, împăratul Eghiptului, să sloboază feciorii lui Israil din pământul său".

12. Răspuns-au Moisii înaintea Domnului: „Iată, feciorii lui Israil nu mă ascultă; și cum mă va asculta Faraon, mai ales fiind eu netăiat împrejur cu buzele?"

13. Și au grăit Domnul către Moisii și Aaron și au dat poruncă feciorilor lui Israil și la Faraon, împăratul Eghiptului, să scoață pre fiii lui Israil din pământul Eghiptului. |

82v 14. *Aceștia sânt căpeteniile caselor prin neamurile sale: fiii lui Ruvin, întâiului născut a lui Israil: Ienoh și Fallul, Ierason și Harmi.

15. Aceastea, neamuri a lui Ruvin. *Fiii lui Simeon: Samuil și Iamin și Ahod și Iahin și Soar și Saul, fiiul hananeancii. Aceastea, neamurile lui Simeon.

16. Și aceastea numele fiilor Levi, prin neamurile sale: Gherson și Caath și Merari; iară anii vieții lui Levi au fost o sută treizăci și șeapte.

17. *Fiii lui Gherson: Lovni și Semei, prin neamurile sale.

18. Fiii lui Caath: Amram și Isaar și Hevron și Oziel. Și anii vieții lui Caath, o sută treizăci și trei.

19. Fiii lui Merari: Moholi și Musi. Aceastea, neamurile Levi prin familiile sale.

20. Și au luat Amram muiare Iohaved, fata unchiu-său, carea i-au născut pre Aaron și Moisii; și au fost anii vieții Amram o sută triizeci și șeapte.

*Fac. 46, 9.
Numerii 26, 5.
1 Par. 5, 1.
*1 Par. 4, 24.
*1 Par. 6, 1
și 23, 6.
Num. 3, 19
și 26, 57.
1 Par. 6, 2.
23, 12.

21. Și fiii lui Isaar: Core și Nefeg și Zecri.

22. Și fiii lui Oziil: Misail și Elisafan și Seftri.

23. Și au luat Aaron muiare pre Elisavet, fata lui Aminadav, sora lui Nahason, carea i-au născut pre Nadav și Aviu și Eliazar și Inthamar.

24. Și fiii lui Core: Aser și Elcana și Aviasaf. Aceastea sânt neamurile coritenilor.

25. Iară Eliazar, fiiul lui Aaron, au luat muiare din featele lui Futiil, carea i-au născut pre Finees. || Aceaștea sânt căpeteniile neamurilor leviților prin rudeniile sale. 83r

26. Acesta iaste Aaron și Moisii, cărora le-au poruncit Domnul să scoață fiii lui Israil din pământul Eghiptului prin gloatele sale.

27. Aceștia sânt carii grăiesc către Faraon, împăratul Eghiptului, să scoață fiii lui Israil din Eghipt: acesta iaste Moisii și Aron,

28. În zioa carea au grăit Domnul către Moisii în pământul Eghiptului.

29. Și au grăit Domnul către Moisii, zicând: „Eu, Domnul. Grăiaște către Faraon, împăratul Eghiptului, toate care Eu grăiesc ție".

30. Și au zis înaintea Domnului: „Iată, sânt cu buzele netăiate împregiur, cum mă va asculta Faraon?"

Cap 7

Moisii și Aaron către Faraon grăiesc, toiagul întorc în șerpe și apa, cu toiagul lovită, în sânge. Aseaminea fac vrăjitorii lui Faraon cu descântările sale, pentru care pricină Faraon să împietrește să nu sloboază ovreaii.

1. Și au zis Domnul către Moisii: „Iată, te-am rânduit Dumnezeu lui Faraon, și Aaron, fratele tău, va fi prorocul tău.

*Sus 4, 15. 2. *Tu vei grăi lui toate care ț-oi porunci. Și el va grăi către Faraon să sloboază fiii lui Israil din pământul său.

3. Ci Eu voi învârtoșa inima lui și voi înmulți seamnele și arătările Meale în pământul Eghiptului.

4. Și nu vă va asculta; și voi trimite mâna Mea | preste Eghipt și voi aduce oastea și norodul Mieu, fiii lui Israil, din pământul Eghiptului, prin judecăț mari. 83v

5. Și vor ști eghipteanii că Eu sânt Domnul carele am întins mâna Mea preste Eghipt și am scos fiii lui Israil din mijlocul lor".

6. Și au făcut Moisii și Aaron precum le poruncisă Domnul, așa au lucrat.

7. Și era Moisii de ani șaptezeci, și Aaron, șeptezeci și trei când au grăit către Faraon.

8. Și au zis Domnul către Moisii și Aaron:

[9]. „Când vă va zice Faraon: «Arătaț seamne», vei zice către Aaron: «Ia varga ta și o aruncă înaintea lui Faraon și să va întoarce în șarpe»".

10. Și întrând Moisii și Aaron la Faraon, au făcut precum le poruncisă Domnul; și au luat Aaron varga înaintea lui Faraon și a slugilor lui, carea s-au întors în șarpe.

*[2] Timot. 3, 8. 11. *Și au chemat Faraon pre înțălepț și vrăjitori și au făcut și ei prin descântările eghipteneaști și prin oricare tăinuiri aseaminea.

12. Și au aruncat fieștecarii toiagele sale, care s-au întors în draci; ci au îmbucat varga lui Aaron toiagele lor.

13. Și s-au învârtoșat inima lui Faraon și nu i-au ascultat, precum poruncisă Domnul. ||

14. Și au zis Domnul către Moisii: „Îngreoiatu-s-au inima lui Faraon, nu vrea a slobozi norodul. 84r

15. Mergi la el dimineață; iată, va ieși la ape și vei sta întru întimpinarea lui pre țărmurele râului și varga carea s-au întors în șarpe o vei lua în mâna ta,

16. Și vei zice către dânsul: «Domnul, Dumnezeul ovreailor, m-au trimis la tine, zicând: 'Slobozi norodul mieu, să-M jertfească în pustie; și până acum n-ai vrut să asculț'»".

17. Aceastea dară zice Domnul: „Într-aceasta vei ști că sânt Domnul: iată, voi lovi cu varga carea în mâna mea iaste apa râului și să va întoarce în sânge.

18. Și peștii carii sânt în râu vor muri și vor putrezi apele și să vor năcăji eghipteanii bând apa râului".

19. Și au zis Domnul către Moisii: „Zi către Aaron: «Ia varga ta și întinde mâna ta preste apele Eghiptului și preste râurile lor și izvoarăle și bălțile și toate tăurile apelor, să să întoarcă în sânge și să fie cruntare în tot pământul Eghiptului, așea în vasăle ceale de lemn, ca și în ceale de piatră!»"

* Jos 17, 5. Psal. 77, 44. 20. Și au făcut Moisii și Aaron precum le poruncisă Domnul; *și rădicând varga, au lovit apa râului înaintea lui Faraon și a slugilor lui, carea s-au întors în sânge.

21. Și peștii carii era în râu au murit; și au | putrezit râul și nu putea eghipteanii bea apa râului; și au fost sânge în tot pământul Eghiptului. 84v

22. *Şi au făcut aseaminea vrăjitorii eghipteanilor cu descântările sale. Şi s-au învârtoşart inima lui Faraon, nici i-au ascultat, precum le poruncisă Domnul.

*Sus 17, 7.

23. Şi s-au întors şi au întrat în casa sa şi n-au adaos inima nici astă dată.

24. Şi au săpat toţ eghipteanii împregiurul râului, apă să bea, că nu putea bea din apa râului.

25. Şi s-au plinit şeapte zile după ce au lovit Domnul râul.

Cap 8

A doao rană a Eghiptului iaste broaştele, pentru a cărora depărtare făgăduiaşte Faraon că va slobozi norodul, nice face. Pentru aceaea să adaoge a triia, muşiţăle, şi a patra, muştele, pentru carele iarăş să făgăduiaşte Faraon că va slobozi fiii lui Israil, iară nu face.

1. Şi au zis Domnul cătră Moisii: „Întră la Faraon şi vei zice cătră el: «Aceastea zice Domnul: 'Sloboz norodul Mieu, să-M jertfească.

2. Iară de nu vei vrea a-l slobozi, iată, Eu voi lovi toate hotarăle tale cu broaşte.

3. Şi voi vărsa, fierbând râul, broaşte, carele să vor sui şi vor întra în casa ta şi în cămara patului tău şi spre aşternutul tău şi în casa slugilor tale şi spre norodul tău şi în cuptoarele tale şi în rămăşiţăle bucatelor tale. ||

85r 4. Şi la tine şi la norodul tău şi la toate slugile tale vor întra broaşte'»".

5. Şi au zis Domnul cătră Moisii: „Zi cătră Aaron: «Întinde-ţ mâna ta preste râuri şi preste izvoară şi bălţi şi scoate broaşte preste pământul Eghiptului»".

6. Şi ş-au întins Aaron mâna preste apele Eghiptului şi s-au suit broaştele şi au acoperit pământul Eghiptului.

7. *Şi au făcut şi vrăjitorii prin descântările sale aseaminea şi au scos broaşte preste pământul Eghiptului.

*Înţele. 17, 7.

8. Şi au chemat Faraon pre Moisii şi Aaron şi le-au zis: „Rugaţ pre Dumnezeu să ia broaştele de la mine şi de la norodul mieu şi voi slobozi norodul să jervuiască Domnului".

9. Şi au zis Moisii cătră Faraon: „Rânduiaşte-mi când să mă rog pentru tine şi pentru slujile tale şi pentru norodul tău, ca să să deperte broaştele de la tine şi de la casa ta şi de la slugile tale şi de la norodul tău şi numai în râu să rămâie".

10. Carele au răspuns: „Mâne". Iară el au zis: „După cuvântul tău voi face, să ştii că nu iaste ca Domnul, Dumnezeul nostru.

11. Şi să vor depărta broaştele de la tine şi de la casa ta şi de la slugile tale şi de la norodul tău şi numai în râu vor rămânea". |

85v 12. Şi au ieşit Moisii şi Aaron de la Faraon; şi au strâgat Moisii cătră Domnul pentru făgăduinţa broaştelor, carea prin togmeală o făgăduise lui Faraon.

13. Şi au făcut Domnul după cuvântul lui Moisii şi au murit broaştele din casă şi din sate şi din câmpuri.

14. Şi le-au adunat în mohile nemăsurate şi au putrezit pământul.
15. Şi văzind Faraon că s-au dat odihnă, ş-au îngreoiat inima şi nu i-au ascultat, precum poruncise Domnul.
16. Şi au zis Domnul cătră Moisii: „Grăiaşte cătră Aaron: «Întinde varga ta şi loveşte pravul pământului şi să fie muşiţă preste tot pământul Eghiptului»".
17. Şi au făcut aşa. Şi au întins Aaron mâna ţiind varga şi au lovit pravul pământului şi s-au făcut muşiţe în oameni şi în dobitoace. Tot pravul pământului s-au întors în muşiţe preste tot pământul Eghiptului.
18. Şi au făcut aseaminea vrăjitorii cu descântările sale, să scoaţă muşiţe, şi n-au putut. Şi era muşiţe şi în oameni, şi în dobitoace.
19. Şi au zis vrăjitorii cătră Faraon: „Degetul lui Dumnezeu iaste aici". Şi s-au învârtoşat inima lui Faraon şi nu i-au ascultat, precum poruncise Domnul. ||
20. Şi au zis Domnul cătră Moisii: „Scoală dimineaţă şi stăi înaintea lui Faraon, că va ieşi la ape. Şi vei zice cătră dânsul: «Aceastea zice Domnul: 'Slobozi norodul Mieu, să-M jertvuiască. 86r
21. Şi de nu-l vei slobozi, iată, Eu voi trimite preste tine şi preste slugile tale şi preste norodul tău şi în casăle tale tot feliul de muşte; şi să vor umplea casăle eghipteanilor de multe feliuri de muşte şi tot pământul în care vor fi.
22. Şi voi face minunat în zioa aceaea pământul Ghessem, în carele iaste norodul Mieu, să nu fie acolo muşte. Şi să ştii că Eu, Domnul, în mijlocul pământului.
23. Şi voi pune despărţire între norodul Mieu şi între norodul tău. Mâne va fi sămnul acesta'»".

*Înţel. 16, 9.
24. Şi au făcut Domnul aşa. *Şi au venit muscă foarte grea în casăle lui Faraon şi a slugilor lui şi în tot pământul Eghiptului. Şi s-au strâcat pământul de acealea muşte.
25. Şi au chemat Faraon pe Moisii şi Aron şi le-au zis: „Mearget şi jirtvuiţ Dumnezeului vostru în pământul acesta".
26. Şi au zis Moisii: „Nu poate fi aşa, că urâciunile eghipteanilor vom jirtvui Domnului, Dumnezeului nostru; că de vom ucide cealea ce cinstesc eghipteanii, înaintea lor, cu pietri ne vor ucide. |
27. Cale de trei zile vom mearge în pustie şi vom jirtvui Domnului, Dumnezeului nostru, *precum ne-au poruncit". 86v
*Sus 3, 18.
28. Şi au zis Faraon: „Eu vă voi slobozi să jirtvuiţ Domnului, Dumnezeului vostru, în pustie, însă mai departe să nu mearget; rugaţi-vă pentru mine".
29. Şi au zis Moisii: „Ieşind de la tine, voi ruga pre Domnul şi să va depărta musca de Faraon şi de slugile lui şi de norodul lui, însă să nu mai înceluieşti ca să nu slobozi norodul a jirtvui Domnului".
30. Şi ieşind Moisii de la Faraon, s-au rugat Domnului,
31. Carele au făcut după cuvântul lui şi au depărtat musca de la Faraon şi de la slugile sale şi de la norodul lui; n-au rămas nice una.
32. Şi s-au îngreoiat inima lui Faraon aşea, cât nici astă dată au slobozit norodul.

Cap 9

A cincea rană iaste boala în dobitoace, a şeasa, bubele, a şeaptea, grindinea, tresniturile şi fulgerile, pentru carea să făgăduiaşte Faraon că va slobozi norodul de va înceta, însă nice aceasta plineaşte şi iarăş să învârtoşază; iară dintre fiii lui Israil, nimene din toate acestea nice un rău pătimeşte.

1. Şi au zis Domnul cătră Moisii: „Întră la Faraon şi grăiaşte cătră dânsul: «Aceaste zice
87r Domnul, Dumnezeul ovreailor: 'Slobozi norodul Mieu, || să-M jirtvuiască.
2. Iară încă de nu vreai şi-i ţii,
3. Iată, mâna Mea va fi preste câmpurile tale; şi preste cai şi preste asini şi cămile şi boi şi oi, boală foarte grea'.
4. Şi va face Domnul minune între moştenirea lui Israil şi moştenirile eghipteanilor, să nu piară nimic din ceale ce sânt a fiilor Israil»".
5. Şi au rânduit Domnul vreame, zicând: „Mâne va face Domnul cuvântul acela pre pământ".

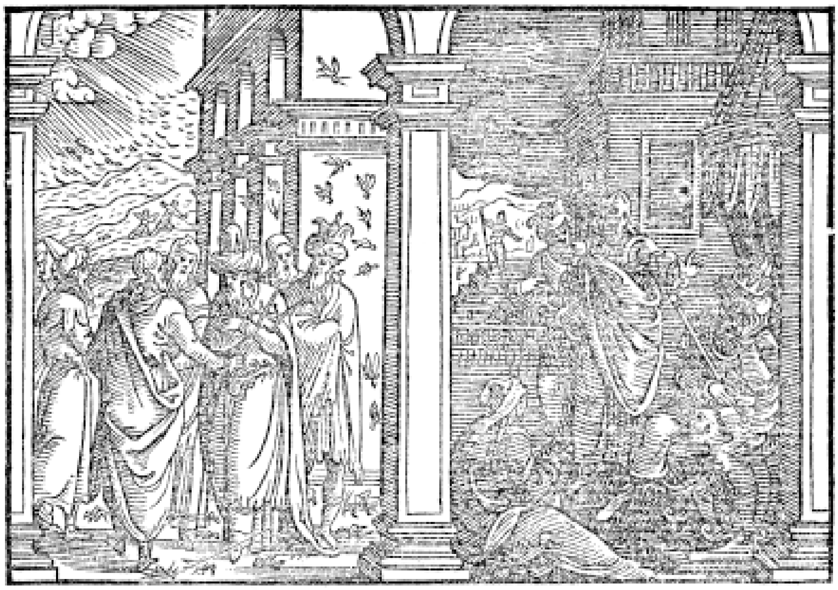

6. Şi au făcut Domnul cuvântul acela a doao zi şi au murit toate jiviniile eghipteanilor, iară din jigăniile fiilor Israil nimica au perit.
7. Şi au trimis Faraon să vază şi nici era ceva mort din ceale ce biruia Israil. Şi s-au îngreoiat inima lui Faraon şi n-au slobozit norodul.
8. Şi au zis Domnul cătră Moisii şi cătră Aron: „Luaţ mânile pline de cenuşe din caminiţă şi o arunce Moisii spre ceriu înaintea lui Faraon.
9. Şi să fie prav spre tot pământul Eghiptului, că vor fi în oameni şi în dobitoace bube şi beşice beşicate în tot pământul Eghiptului".
10. Şi au luat cenuşă din caminiţă şi au stătut înaintea lui Faraon şi o au răsipit Moisii spre ceriu şi s-au făcut bube de beşici beşicate în oameni şi în dobitoace. |
87v 11. Nici putea sta vrăjitorii înaintea lui Moisii pentru bubele carele era într-înşii şi în tot pământul Eghiptului.
12. Şi au învârtoşat Domnul inima lui Faraon şi nu i-au ascultat, precum au grăit Domnul cătră Moisii.
13. Şi au zis Domnul cătră Moisii: „Dimineaţă scoală şi stăi înaintea lui Faraon şi vei zice cătră dânsul: «Acestea zice Domnul, Dumnezeu ovreailor: 'Slobozi norodul Mieu să-M, jirtfuiască.
14. Că astă dată voi trimite toate ranele Meale preste inima ta şi preste slugile tale şi preste norodul tău, să ştii că nu iaste aseaminea Mie în tot pământul.
15. Că acum tinzind mâna te voi lovi pre tine şi norodul tău cu ciumă şi vei peri de pre pământ.
16. *Şi pentru aceasta te-am pus, să arăt în tine putearea Mea şi să să povestească numele Mieu în tot pământul.
*Râm. 9, 17.
17. Încă ţii norodul Mieu şi nu vreai a-l slobozi.
18. Iată, voi ploua mâne într-acest ceas grindine multă foarte, carea n-au fost în Eghipt din zioa ce s-au zidit pănă în vreamea de acum.

19. Trimite dară acum şi adună dobitoacele tale şi toate care ai în câmp, că oamenii şi dobitoacele şi toate care să vor afla afară, nici adunate din câmpuri, şi va cădea preste eale grindina, vor muri'»".
20. Cei ce s-au temut de cuvântul Domnului dintre slugile lui Faraon au făcut să scape slugile sale şi dobitoacele prin câmp.
21. Iară cei ce au părăsit cuvântul Domnului, || au slobozit slugile sale şi dobitoacele prin câmpuri. 88r
22. Şi au zis Domnul cătră Moisii: „Râdică-ţ mâna în ceriu, să fie grindine în tot pământul Eghiptului, preste oameni şi preste dobitoace şi preste toată iarba ţarinii în pământul Eghiptului".
23. *Şi au întins Moisii varga în ceriu şi Domnul au dat tuneturi şi grindine şi fulgere curgătoare preste pământ.

*Înţel. 16, 16 şi 19, 19. [20]

24. Şi grindinea şi focul mestecat aşijdirea umbla şi atâta au fost de mare, căt mai nainte niciodată s-au arătat în tot pământul Eghiptului, de când s-au zidit neamul acela.
25. Şi au bătut grindine în tot pământul Eghiptului toate care au fost în câmpuri, de la om până la dobitoc, şi toată iarba ţarinii o au bătut grindinea şi tot leamnul ţinutului l-au sfărâmat.
26. Numai în pământul Ghessen, unde era fiii lui Israil, grindine n-au căzut.
27. Şi au trimis Faraon şi au chemat pre Moisii şi Aron, zicând cătră dânşii: „Greşit-am şi acum. Domnul drept e, eu şi norodul mieu, necredincioşi.
28. Rugaţi pre Domnul să înceate tuneturile lui Dumnezeu şi grindinea, să vă slobozu şi mai mult aice să nu mai rămâneţ".
29. Zis-au Moisii: „Ieşind din cetate, voi întinde palmele meale cătră Domnul şi vor înceta tunetu|rile, şi grindinea nu va fi, să ştii că al Domnului e pământul. 88v
30. Iară am cunoscut că şi tu şi slugile tale încă nu vă teameţi de Domnul Dumnezeu".
31. Deci inul şi orzul s-au vătămat, pentru că orzul era verde şi inul foişoare încolţea.
32. Iară grâul şi farul nu s-au vătămat, că era tărzie.
33. Şi ieşind Moisii de la Faraon din cetate, tins-au mânile cătră Domnul şi au încetat tuneturile şi grindinea, nici mai mult au picăturit ploaia pre pământ.
34. Şi văzând Faraon că au încetat ploaia şi grindinea şi tuneturile, au sporit păcatul.
35. Şi s-au îngreoiat inima lui şi a slugilor lui şi s-au învărtoşat foarte, nici au slobozit feciorii lui Israil, precum poruncisă Domnul prin mâna lui Moisii.

Cap 10

A opta rană, lăcustele, carele depărtându-să, învărtoşat Faraon nice aşea sloboade norodul. Pentru aceaea să adaoge a nooa, desimea întunerecului, pentru care lasă Faraon să iasă; ci poftind Moisii să iasă toate, şi dobitoacele, tăgăduiaşte, şi lui Moisii amânănţă moartea.

1. Şi au zis Domnul cătră Moisii: „Întră la Faraon, că Eu am învărtoşat inima lui şi a slugilor lui, să fac seamneale Meale acestea într-însul.
2. Şi să povesteşti în ureachile fiiului tău şi neapoţilor tăi de câte ori am zdrobit eghipteanii şi seamnele Meale am făcut într-înşii; || şi să ştii că Eu, Domnul". 89r

3. Şi au întrat Moisii şi Aaron la Faraon şi i-au zis: „Aceaste zice Domnul, Dumnezeul ovreailor: «Până când nu vreai a te supune Mie? Slobozi norodul Mieu, să-M jârtvuiască.

4. *Iară de stai împotrivă şi nu vreai a-l slobozi, iată, Eu voi aduce mâne lăcuste preste hotarăle tale. *Înţăl. 16, 9.

5. Carele să acopăre faţa pământului, să nu să areate ceva dintr-însul, ci să să mânce ce au rămas de grindinea, că vor roade toate leamnele carele încolţăsc în câmpuri.

6. Şi vor umple toate casăle tale şi a slugilor tale şi a tuturor eghipteanilor câte n-au văzut părinţii tăi şi moşii, de când au răsărit pre pământ până în zioa aceasta»". Şi s-au întors şi au ieşit de la Faraon.

7. Şi au zis slugile lui Faraon către dânsul: „Până când vom suferi această scandală? Slobozi oamenii să jârtvuiască Domnului, Dumnezeului său. Au nu vezi că au perit Eghiptul?"

8. Şi au chemat îndărăpt pre Moisii şi Aaron la Faraon, carele le-au zis: „Duceţi-vă, jârtvuiţ Domnului, Dumnezeului vostru! Carii sânt care vor merge?"

9. Zis-au Moisii: „Cu pruncii noştri şi cu bătrânii vom mearge, cu feciorii şi cu featele, cu oile şi cu ciurdele, că iaste praznicul Domnului, Dumnezeului nostru". |

89v 10. Şi au răspuns Faraon: „Aşea Domnul fie cu voi, precum eu vă voi slobozi şi pruncii voştri; cui îndoit iaste cum că rău gândiţ?

11. Nu va fi aşea, ci meargeţ numai bărbaţii şi jârtvuiţi Domnului, că aceasta şi voi aţ cerut". Şi îndată s-au scos de la faţa lui Faraon.

12. Şi au zis Domnul către Moisii: „Rădică mâna ta preste pământul Eghiptului la lăcuste, să să suie preste dânsul şi să să mânce toată iarba carea va fi rămasă de grindine".

13. Şi au întins Moisii varga preste pământul Eghiptului, şi Domnul au adus vânt fierbinte toată zioa aceaea şi noaptea. Şi dimineaţă făcându-să, vânt fierbinte au rădicat lăcustele,

14. Carele s-au suit preste tot pământul Eghiptului şi au şezut în toate hotarâle eghipteanilor, fără de număr, câte mai înainte de vreamea aceaea n-au fost, nici după aceaea vor fi.

15. Şi au acoperit toată faţa pământului, mistuind toate. Şi s-au păscut iarba pământului şi orice rod au fost în pomii, care au fost rămas de grindine; şi nimică vearde n-au rămas în leamne şi în ierbile pământului în tot Eghiptul.

16. Pentru aceaea, grăbind Faraon, chemat-au pre Moisii şi pre Aaron şi le-au zis: „Greşit-am înaintea Domnului, Dumnezeului vostru, şi împrotiva voastră.

17. Ci acum iertaţi-m păcatul şi astă dată şi rugaţ pre Domnul, Dumnezeul vostru, să ia de la mine moartea aceasta". ||

90r 18. Şi ieşind Moisi de la faţa lui Faraon, s-au rugat Domnului,

19. Carele au suflat vânt de la apus tare foarte şi, apucând lăcustele, le-au aruncat în Marea Roşie, nici una au rămas în toate hotarâle Eghiptului.

20. Şi au învârtoşat Domnul inima lui Faraon, nici au slobozit fiii lui Israil.

21. Şi au zis Domnul către Moisi: „Întinde mâna ta spre ceriu şi fie întunearec preste pământul Eghiptului, aşea des, să să poată pipăi".

22. Şi au întins Moisi mâna spre ceriu şi s-au făcut întunearec groaznic în tot pământul Eghiptului în trei zile.

23. *Nimenea nu ş-au văzut fratele său, nici s-au mişcat din locul unde era. **Iară oriunde lăcuia fiii lui Israil, era lumină. *Înţel. 17, 2.[5] **Înţel. 18, 1.

24. Şi au chemat Faraon pre Moisi şi Aaron şi le-au zis: „Duceţi-vă, jertviţi Domnului numai oile voastre, şi ciurdele rămâie; pruncii voştri meargă cu voi".

25. Zis-au Moisi: „Şi jârtve de giungheare şi la arderi de tot ne vei da, carele să aducem Domnului, Dumnezeului nostru!

26. Toate turmele vor mearge cu noi, nu va rămânea dintr-ânsăle o unghe, carea sânt spre slujbă Domnului, Dumnezeului nostru, mai ales neştiind ce trebuie a jârtvi, până vom veni la loc".

27. Şi au învârtoşat Domnul inima lui Faraon şi n-au vrut a-i slobozi.

90v 28. Şi au zis Faraon către Moisi: „Depărtează-te | de la mine şi păzeşte să nu vezi mai mult faţa mea; ori în ce zi te vei arăta mie, vei muri".

29. Răspuns-au Moisi: „Aşa va fi, precum ai grăit, nu voi vedea mai mult faţa ta".

Cap 11

Mai înainte de al zeacelea sămn (uciderea întâi născuţilor) carele mai înainte vesteaşte Domnul, îndeamnă spre jefuirea eghipteanilor, carea după ucidere s-au făcut.

1. Şi au zis Domnul către Moisi: „Încă cu o rană voi lovi pre Faraon şi Eghiptul şi după aceastea vă va slobozi şi vă va sili a ieşi.

*Sus. 3. 22. Jos. 12. 35.
2. *Deci vei zice tot norodului să ceaie omul de la priiatinul său şi muiarea de la vecină-sa vase de argint şi de aur.

*Ecli. 45. 1.
3. Şi va da Domnul har norodului Său înaintea eghipteanilor”. *Şi au fost Moisi bărbat mare foarte în pământul Eghiptului, înaintea slugilor lui Faraon şi a tot norodului.

4. Şi au zis: „Aceastea zice Domnul: «În miazănoapte voi ieşi din Eghipt.

5. Şi va muri tot întâiul născut în pământul eghipteanilor, de la născutul întâi a lui Faraon, care şeade în scaunul lui, până la întâiul născut a slujnicii carea iaste la moară, şi toţi întâi născuţii dobitoacelor.

6. Şi va fi strâgare mare în tot ţinutul Eghiptului, carea nici mai înainte au fost, nici după aceaea va fi. ||

91r
7. Iară la toţi fiii lui Israil nu va muri un câne, de la om până la dobitoc, să ştiţi cu câtă minune desparte Dumnezeu eghipteanii şi israilteanii».

8. Şi să vor pogorî toate slugile tale aceaste la mine şi să vor închina mie, zicând: «Ieşi tu şi tot norodul carele ţi-i supus». După aceaste vom ieşi”.

9. Şi au ieşit de la Faraon mâniat foarte. Şi au zis Dumnezeu către Moisii: „Nu vă va asculta Faraon, să fie seamne multe în pământul Eghiptului”.

10. Iară Moisi şi Aaron au făcut toate arătările care s-au scris înaintea lui Faraon. Şi au învârtoşat Domnul inima lui Faraon, nici au slobozit fiii lui Israil din pământul său.

Cap 12

După ce s-au arătat şi s-au slugit leagea a jârtvi şi a mânca mielul, şi cu sângele lui ungându-să pragurile ceale din sus a casălor, îngerul tăind toţ întâi născuţii ai Egiptului, pre israilteani neatinşi îi lasă, carii cu prăzile şi cu bogăţiile Eghiptului ies; pentru leagea Paştilor şi mâncarea azimelor şi pentru vreamea lăcuinţii lui Israil în Eghipt.

1. Şi au zis Domnul către Moisi şi Aaron în pământul Eghiptului:

2. „Luna aceasta, voao începutul lunilor: întâie va fi în lunile anului. |

91v
3. Grăiţ către toată adunarea fiilor Israil şi le ziceţi: «Zioa a zeace a lunii aceştie iaie fieştecarele mielul prin familiile şi casele sale.

4. Iară de iaste mai mic numărul să poată agiunge a mânca mielul, va lua pre vecinul său carele îi împreunat casii sale, după numărul sufletelor care să poată agiunge la mâncarea mielului.

5. Şi va fi mielul neîntinat, parte bărbătească, de un an, după care leage veţ lua şi un ied.

6. Şi-l veţ ţinea până la a patrasprăzecea zi a lunii aceştiia, şi-l va jârtvi toată mulţimea feciorilor Israil de către sară.

7. Şi vor lua din sângele lui şi vor pune spre amândoi uşorii şi spre pragurile ceale din sus a caselor în carele l-or mânca.

8. Şi vor mânca cărnuri noaptea aceaea fripte la foc şi pâni azime cu lăptuce sălbatece.

9. Nu veţi mânca dintr-însul ceva crud, nice fiert în apă, ci numai fript la foc; capul cu picioarele lui şi cu măruntăile veţ îmbuca.

10. Nici va rămânea ceva dintr-însul până demineaţă. De va rămânea ceva, în foc să va arde.

11. Şi aşea îl veţ mânca: mijloacele voastre veţ încinge şi încălţăminte veţi avea în picioare, ţiind toiagele în mâni; şi veţ mânca grăbind, că iaste Fasă (adecă treacerea) Domnului. ||

92r 12. Şi voi treace prin pământul Eghiptului noaptea aceaea şi voi ucide pre tot întâiul născut în pământul Eghiptului, de la om până la dobitoc, şi întru toţ dumnezeii Eghiptului voi face judecăţ Eu, Domnul.

13. Şi va fi sângele voao spre sâmn în casăle în care veţ fi; şi voi vedea sângele şi vă voi treace, nici va fi între voi rană perzind când voi lovi pământul Eghiptului.

14. Şi veţ avea zioa aceasta spre aducerea aminte şi o veţ prăznui praznic Domnului în neamurile voastre cu slujbă vecinică.

15. Şeapte zile azimă veţ mânca; în zioa dintâi nu va fi aluat în casăle voastre; oricine va mânca dospit, peri-va sufletul acela din Israil, de la zioa dintâiu până a şeaptea zi.

16. Zioa dintâi va fi sfântă şi mare şi a şeaptea zi, cu aceeaş prăznuire cinstită; nimica veţ lucra într-însele, afară din ceale ce sânt spre mâncare.

17. Şi veţ ţinea azimele, că într-aceeaş zi voi scoate oastea voastră din pământul Eghiptului; şi veţ păzi zioa aceasta în neamurile voastre, cu leage veacinică.

18. *În luna dintâi, a patrasprăzecea zi a lunii, către sară, veţi mânca azime până la zioa a doauzeci şi una aciiaş luni, către sară.

*Preoţ. 23, 5. Num. 28, 16.

92v 19. În şeapte zile aluat nu să va găsi în casăle | voastre; cine va mânca dospit, peri-va sufletul lui din adunarea lui Israil, aşea veneticii, precum şi moşteanii pământului.

20. Tot dospitul nu veţ mânca; în toate lăcaşele voastre veţ mânca azime".

21. Şi au chemat Moisii pre toţi bătrânii fiilor Israil şi au zis către dânşii: „Duceţi-vă luând dobitoc prin rudeniile voastre şi jârtvuiţ fasă.

22. *Şi o legătură de isop întingeţ în sângele carele iaste în prag şi stropiţ cu el pragul cel deasupra şi amândoi uşorii; nimenea din voi să nu iasă din uşa casei sale până dimineaţa.

*Ovr. 11, 28.

23. Că va treace Domnul bătând eghipteanii şi, vâzând sângele în pragul din sus şi într-amândoi uşorii, va treace uşa casei şi nu va lăsa să între ucigătoriul în caseale voastre şi să vă vatăme.

24. Păzeaşte cuvântul acesta, legiuit ţie şi fiilor tăi până în veac.

25. Şi întrând la pământul în carele Domnul va da voao precum au făgăduit, veţi păzi togmealele aceastea.

26. Şi când vor zice voao fiii voştri: «Ce leage iaste aceasta?»,

27. Le veţ zice: «Jârtfa trecerii Domnului iaste, când au trecut preste casele fiilor Israil în Eghipt, lovind eghipteanii şi slobozând casele noastre»”. Şi plecându-să, norodul s-au închinat. ||

93r

28. Şi, ieşind fiii lui Israil, au făcut precum poruncisă Domnul lui Moisi şi Aaron.

*Sus 11, 5.
Înţel. 18, 5.

29. Şi s-au făcut în miiazănoapte şi au lovit Domnul tot întâiul născut în pământul Eghiptului, de la întâi născutul lui Faraon, carele şedea în scaunul lui, *până la întâi născutul roabei carea era în închisoare şi tot întâiu născutul dobitoacelor.

30. Şi s-au sculat Faraon noaptea şi toate slugile lui şi tot Eghiptul şi s-au rădicat strâgare mare în Eghipt, că nu era casă în carea să nu zacă mort.

31. Şi, chemând Faraon pre Moisi şi Aaron noaptea, au zis: „Sculaţi-vă şi ieşiţ de la norodul mieu! Voi şi fiii lui Israil duceţi-vă, jârtviţ Domnului, precum ziceţi!

32. Oile voastre şi ciurdele luaţi-le, precum aţi cerut şi, ducându-vă, mă blagosloviţi”.

33. Şi silea eghipteanii norodul a ieşi de pre pământ curând, zicând: „Toţ vom muri!”

34. Şi au luat norodul făină cernută nefrământată şi, legând în veşminte, au pus pre umerele sale.

*Sus 11, 2.

35. Şi au făcut fiii lui Israil *precum poruncisă Moisi şi au cerut de la eghipteani vasă de argint şi de aur şi haine multe.

36. Iară Domnul au dat har norodului înaintea eghipteanilor să le împrumute; şi au jefuit eghipteanii.

37. Şi au purces fiii lui Israil din Rames în Socoth, mai şasă sute de mii de bărbaţ pedestri, afară | de prunci.

93v

38. Ci şi obşte mestecată nenumărată s-au suit cu ei, oi şi ciurde şi jigănii de multe feliuri, multe foarte.

39. Şi au copt făina carea de mult din Eghipt cernută luasă şi au făcut azime, pâini supt cărbuni, că nu să putea dospi; sâlind a ieşi eghipteanii şi nesuferindu-i a mai zăbovi, nici ceva hiertură le venisă a găti.

40. Iară lăcaşul fiilor lui Israil în carele au trăit în Eghipt au fost patru sute şi treizeci de ani.

41. Carii plinindu-să, într-aceeaş zi au ieşit toată oastea Domnului din pământul Eghiptului.

42. Noaptea aceasta iaste de-a să ţinea a Domnului, când i-au scos din pământul Eghiptului; aceasta trăbuie să o ţie toţi fiii lui Israil în neamurile sale.

43. Şi au zis Domnul către Moisi şi Aaron: „Aceasta e leage Fase; tot cel de alt neam nu va mânca dintr-însul.

44. Şi tot robul cumpărat să va tăia împregiur şi aşea va mânca.

45. Veneticul şi năimitul nu vor mânca dintr-însul.

*Num. 9, 12.
Ioan 19, 36.

46. Într-o casă să va mânca, nici veţ scoate din cărnurile lui afară, *nici osul lui veţi frânge.

47. Toată adunarea fiilor Israil va face aceasta.

94r

48. De va vrea cineva dintre nimearnici a treace || însoţirea voastră şi a face fase Domnului, să va tăia întâi împregiur toată partea bărbătească a lui şi atunci legiuit va prăznui şi va fi ca moşteanul pământului; iară carele nu va fi tăiat împregiur nu va mânca din el.

49. Aceeaş leage va fi moşteanului şi venitului carii nemearnicesc la voi”.

50. Şi au făcut toţ fiii lui Israil precum poruncise Domnul lui Moisi şi Aaron.

51. Şi într-aceeaş zi au scos Domnul fiii lui Israil din pământul Eghiptului prin gloatele sale.

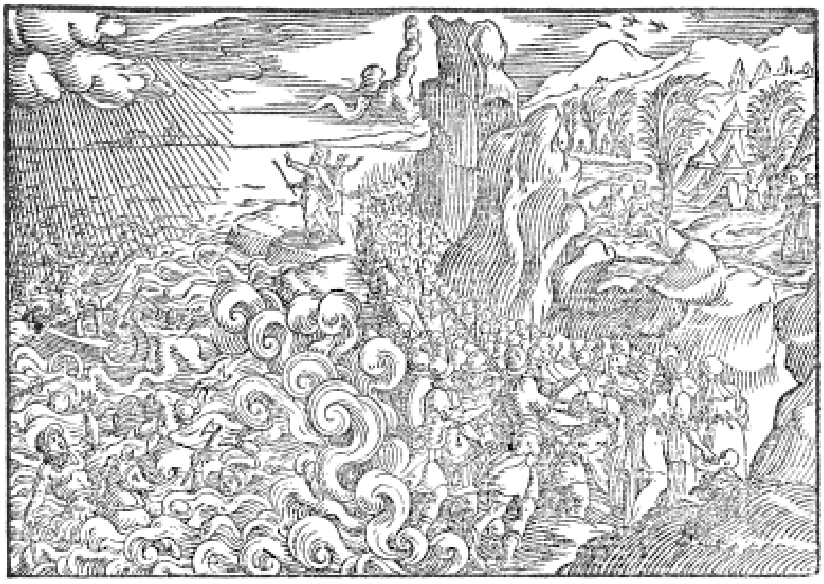
Cap 13

Porunceaşte Dumnezeu a aduce întâi născutele oamenilor şi a dobitoacelor şi a-ş aduce aminte de slobozirea din Eghipet cu prăznuirea Paştilor şi jârtvirea întâiu născutelor. De aciia povăţuiaşte Dumnezeu pre Israil nu prin Filisteia, ci prin pustie. Oasele lui Iosif cu sine le duce şi stâlp de foc şi de nor iaste povaţă călătoriii.

*Jos 34, 19.
Preoţ. 27, 26.
Num. 8, 16 [17].
Luca 2, 23.

1. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:

2. *„Sfinţeaşte-M tot întâi născutul carele deşchide pântecele în fiii lui Israil şi din oameni, şi din dobitoace, că a Meale sânt toate”.

3. Şi au zis Moisi cătră norod: „Aduceţi-vă aminte de zioa aceasta în carea aţi ieşit din Eghipt şi din casa robiei, că în mână tare v-au scos Domnul din locul acesta; să nu mâncaţ
94v pâne dospi|tă.
4. Astăzi ieşiţ în luna rodurilor noao.
5. Şi deacă te va duce Domnul la pământul hananeului şi al hetheului şi al amorreului şi heveului şi ievuseului, carele au jurat părinţilor tăi să-l dea ţie, pământul ce curge lapte şi miere, prăznui-vei acest obiceaiu al sfintelor în luna aceasta.
6. Şeapte zile vei mânca azime, şi în zioa a şeaptea va fi prăznuirea Domnului.
7. Azime veţ mânca şeapte zile; nu să va arăta la tine ceva frământat, nici în toate hotarâle tale.
8. Şi vei povesti fiiului tău în zioa aceaea zicând: „Aceasta iaste carea mi-au făcut mie Domnul când am ieşit din Eghipt.
9. Şi va fi ca un sămn în mâna ta şi ca aducerea aminte înaintea ochilor tăi şi ca leagea Domnului pururea fie în gura ta, că în mână tare te-au scos Domnul din Eghipt.
10. Păzi-vei slujba aceasta în vreamea rânduită din zile în zile.
11. Şi deacă te va duce Domnul în pământul hananeului, precum au jurat ţie şi părinţilor tăi, şi ţi-l va da,
12. *Vei despărţi tot ce deşchide pântecele Domnului şi ce iaste pârgă în dobitoacele tale; orice vei avea parte bărbătească vei sfinţi Domnului. || *Jos 22, 29 şi 34, 19.
95r 13. Întâiu născutul asinului îl vei schimba cu oaie; de nu-l vei schimba, îl vei ucide; iară tot întâiu născutul omului din fiii tăi cu preţ vei răscumpăra. Ezec. 44, 30.
14. Şi, când te va întreba fiiul tău mâne, zicând: «Ce iaste aceasta?» îi vei răspunde: «În mână tare ne-au scos Domnul din pământul Eghiptului, din casa robiei.
15. Că, învârtoşindu-să Faraon şi nevrând a ne slobozi, au ucis Domnul tot întâiul născut în pământul Eghiptului, de la întâiu născutul omului până la întâiu născutul dobitoacelor; pentru aceaea jârtvuiesc Domnului tot ce deşchide pântecele parte bărbătească şi toate întâiu născutele fiilor miei le rescumpăr».
16. *Şi va fi ca un sămn în mâna ta şi ca ceva acăţat pentru aducerea aminte între ochii tăi, pentru că în mână tare ne-au scos Domnul din Eghipt". *2 Leagi. 6, 8.
17. Deci slobozând Faraon norodul, nu i-au dus Dumnezeu pre calea pământului Filistiii, carea iaste aproape, gândind să nu-i pară rău văzând oastea sculându-să împrotiva sa şi să să întoarcă în Eghipt;
18. Ci încungiurând, i-au dus pre calea pustiei, care-i despre Marea Roşie. Şi armaţ s-au
95v suit | fiii lui Israil din pământul Eghiptului.
19. Şi au luat Moisi oasăle lui Iosif cu sine, pentru că au fost giurat feciorii lui Israil zicând: *„Cerceta-vă-va Dumnezeu, luaţ oaseale meale de aici cu voi!" *Fac. 50, 24. [25]
20. Şi purtând din Socoth, au tăbărit în Etham, în marginea hotarelor pustiei.
21. *Iară Domnul mergea înaintea lor arătând calea, zioa în stâlp de nuor şi noaptea în stâlp de foc, să fie povaţă călătoriii în amândoao vreamile. *Num. 14, 14. Neem. 9, 19.
22. N-au lipsit stâlpul norului zioa, nici stâlpul focului noaptea, înaintea norodului. 1 Cor. 10, 1. [2]

Cap 14

Faraon cu ai săi pre Israil goneaşte, îngerul în stâlp de nor între ei să pune, Moisi Marea Roşie desparte, carea cu picior uscat ovreaii o trec; eghipteanii şi de la înger, şi de ape, cu toate carăle şi călăreţii să îneacă.

1. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:
2. „Grăiaşte fiilor Israil, întorcându-să să tăbărească în preajma Fihahiroth, carea iaste între Magdal şi între mare, spre Veelsefor; în vedearea ei veţ pune tabăra spre mare.
3. Şi va zice Faraon despre feciorii Israil: «S-au strâmtorat pre pământ, închisu-i-au pustiia».
4. Şi voi învârtoşa inima lui şi vă va goni. Şi Mă voi proslăvi în Faraon şi în toată oastea lui; şi vor şti eghipteanii că Eu sânt Domnul!" || Şi au făcut aşea. 96r
5. Şi s-au vestit împăratului eghipteanilor că ar fi fugit norodul. Şi s-au schimbat inima lui Faraon şi a slugilor lui despre norod şi au zis: „Ce am vrut a face de am slobozit pre Israil să nu ne slujească?"
6. Prins-au dară căruţa şi tot norodul său l-au luat cu sine.
7. Şi au luat care alease şasea sute şi orice căruţă au fost în Eghipt şi povăţuitori a toată oastea.
8. Şi au învârtoşat Dumnezeu inima lui Faraon, împăratului Eghiptului, şi au gonit pre fiii lui Israil; iară ei ieşisă în mână înaltă.
9. *Şi gonind eghipteanii urmele mergătorilor înainte, i-au găsit în tabără despre mare; toată călărimea şi căruţăle lui Faraon şi toată oastea era în Fihahiroth în preajma Veelsefon.

*Ios. 24, 6. 1 Mac. 4, 9.

10. Şi apropiindu-să Faraon, rădicându-şi ochii fiii lui Israil; au văzut eghipteanii după sine şi s-au temut foarte şi au strâgat către Domnul.
11. Şi au zis către Moisi: „Doară nu era mormânturi în Eghipt, pentru aceaea ne-ai adus să murim în pustie? Ce ai vrut a face aceasta, să ne scoţi din Eghipt?
12. Au nu iaste cuvântul acesta, care grăiam | către tine în Eghipt, zicând: «Depărteaze-te de la noi, să slujim eghipteanilor»? Căci cu mult mai bine era a sluji lor decât a muri în pustie". 96v
13. Şi au zis Moisi către norod: „Nu vă temereţ! Staţ şi vedeţ mărimile Domnului care va face astăzi, că eghipteanii carii acum vedeţi nicidecum îi veţi vedea mai mult pănă în veac.
14. Domnul va oşti pentru voi, şi voi veţi tăcea".
15. Şi au zis Domnul către Moisi: „Ce strâgi către Mine? Grăiaşte fiilor Israil să purcează.
16. Iară tu rădică varga ta şi întinde mâna ta preste mare şi o desparte, să meargă fiii lui Israil în mijlocul mării pre uscat.
17. Iară Eu voi învârtoşa inima eghipteanilor, să vă gonească. Şi Mă voi proslăvi în Faraon şi în toată oastea lui şi în căruţăle şi în călăreţii lui.
18. Şi vor şti eghipteanii că Eu sânt Domnul când Mă voi proslăvi în Faraon şi în căruţăle şi în călăreaţii lui".
19. Şi rădicându-să îngerul lui Dumnezeu, carele mergea înaintea taberii lui Israil, s-au dus după dânşii şi cu el aşijderea stâlpul norului; ceale dintâi slobozând dinnapoi,
20. Au stătut între tabăra eghipteanilor şi între tabăra lui Israil; şi era noor întuneacat şi luminând noaptea, aşea căt unii || la alţii în toată vreamea nopţii nu să putea apropiia. 97r
21. Şi întinzând Moisi mâna preste mare, o au luat Domnul suflând vânt putearnic şi înfierbântând-o toată noaptea şi o au întors în uscat; şi s-au despărţit apa.
22. *Şi au întrat fiii lui Israil prin mijlocul mării uscate; că era apa ca un zid de-a direapta lor şi de-a stânga.
23. Şi, gonind eghipteanii, au întrat după dânşii şi toată călărimea lui Faraon, carăle lui şi călăreţii, prin mijlocul mării.
24. Şi să apropiiasă straja dimineţii şi, iată, uitându-să Domnul preste tabăra eghipteanilor prin stâlpul focului şi al norului, au ucis oastea lor.

*Psal. 97, 13 şi 104, 37 şi 114, 3. Ovre. 11, 29. Înţel. 18, 15.

25. Şi au răsturnat roatele carălor şi să ducea prin adânc. Şi au zis eghipteanii: „Să fugim de Israil, că Domnul oşteaşte pentru dânşii împrotiva noastră".
26. Şi au zis Domnul către Moisi: „Întinde mâna ta preste mare, să să întoarcă apele la eghipteani preste căruţăle şi călăraşii lor".
27. Şi întinzind Moisi mâna preste mare, s-au întors dis-de-demineaţă la locul dintâi. Şi fugând eghipteanii, i-au întimpinat apele şi i-au învăluit Domnul în mijlocul valurilor. |

97v 28. Şi s-au întors apele şi au acoperit carăle şi călăreţii a toată oastea lui Faraon, carii urmând întrasă în mare; nici unul au rămas dintr-înşii.

29. Iară fiii lui Israil au mers prin mijlocul mării uscate şi apele le era ca nişte ziduri de-a dreapta şi de-a stânga.

30. Şi au slobozit Domnul în zioa aceaea pre Israil din mâna eghipteanilor.

31. Şi au văzut eghipteanii morţi pre ţărmurele mării şi mâna cea mare carea o au arătat Domnul împrotiva lor; şi s-au temut norodul de Domnul şi au crezut Domnului şi lui Moisi, slugii Lui.

Cap 15

Moisi şi israilteanii, după ce au dat Domnului mulţămită cu cântare, vin în Marath, unde amărăciunea apelor de la Moisi îndulcindu-să, merg în Elim; acolo doaosprăzeace izvoară şi şeaptezeci de finici era.

1. Atunci *au cântat Moisi şi fiii lui Israil cântecul acesta Domnului şi au zis: „Să cântăm Domnului, că cu mărire S-au proslăvit! Calul şi călăraşul au aruncat în mare! — *Sus 10, 8.

2. *Tăriia mea şi lauda mea e Domnul şi s-au făcut mie spre mântuire. Acesta e Dumnezeul mieu şi-L voi mări, Dumnezeul părinţilor miei, şi-L voi înălţa! — *Isa. 12, 2. Psal. 117, 14.

98r 3. Domnul, ca un bărbat oştitoriu, Atotputearnic e nume||le Lui,

4. Carăle lui Faraon şi oastea lui s-au aruncat în mare; aleşii, căpeteniile lui, s-au înecat în Marea Roşie.

5. Adâncurile i-au acoperit, pogorâtu-s-au în adânc ca o piatră.

6. Dreapta Ta, Doamne, s-au mărit întru tărie. Dreapta Ta, Doamne, au lovit pre neprietinul.

7. Şi întru mulţimea măririi Tale ai surpat pre protivnicii Tăi. Trimis-ai mâniia Ta, carea i-au îmbucat ca o trestie.

8. Şi cu duhul urgiii tale s-au adunat apele. Stătut-au apa curgând, adunatu-s-au adâncurile în mijlocul mării.

9. Zis-au neprietenul: «Goni-voi şi voi prinde, împărţi-voi prăzi, împle-să-va sufletul mieu, scoate-voi sabiia mea, ucide-va mâna mea».

10. Suflat-au duhul Tău şi i-au acoperit marea. Înecatu-s-au ca plumbul în răpegiunile apelor.

11. Cine e aseamine Ţie în cei tari, Doamne? Cine e aseaminea Ţie, minunat în sfinţenie, groaznic şi vreadnic de laudă, făcând minuni?

12. Întinsu-Ţ-ai mâna Ta şi i-au îmbucat pământul.

13. Povăţuitoriu ai fost în mila Ta norodului care l-ai răscumpărat şi l-ai purtat cu tăriia Ta la sălaşul Tău cel sfânt.

98v 14. Suitu-s-au noroadele şi s-au mâniiat. Dureri au cuprins pre cei ce lă|cuia în Filistim.

15. Atunci s-au turburat căpeteniile lui Edom; pre vărtoşii lui Moav i-au cuprins cutremurul; amurţit-au toţi lăcuitorii lui Hanaan.

16. Cază preste dânşii frică şi spaimă în mărimea braţului Tău! Fie nemişcaţ ca piatra până va trece norodul Tău, Doamne, până-l va treace norodul Tău acesta care L-ai stăpânit!

17. Duce-i-vei şi-i vei sădi în muntele moştenirii Tale, în lăcaşul Tău cel tare care ai făcut, Doamne, sfinţitorul Tău, Doamne, care l-au întărit mânile Tale.

18. Domnul va împărăţi în veac şi în veac.

19. Că au întrat călăraşul lui Faraon cu căruţăle şi cu călăraşii lui în mare şi au adus preste ei Domnul apele mării, iară fiii lui Israil au îmblat prin uscat prin mijlocul ei!"

20. Şi au luat Maria, prorociţa, sora lui Aaron, chinvalul în mâna sa; şi au ieşit toate muiarile după ea cu chinvale şi cu hori,

21. Cărora le cânta înainte, zicând: „Să cântăm Domnului, că cu mărire S-au proslăvit! Calul şi călăreţul lui i-au aruncat în mare!"

22. Şi au luat Moisi pre Israil din Marea Roşie şi au ieşit la pustiia Sur şi au unblat trei zile prin pustietate şi nu afla apă.

23. Şi au venit în Mara; nici putea bea apă din Mara, că era amară, de unde aseaminea 99r locu||lui nume i-au pus, chemându-l Mara, adecă „amărăciune".

24. Şi au murmurat norodul împrotiva lui Moisi, zicând: „Ce vom bea?"

25. Iară el au strigat cătră Domnul, Carele i-au arătat un lemn; carele *băgându-l în ape, s-au îndulcit. Acolo i-au dat porunci şi judecăţ şi acolo l-au ispitit, — *Iudit. 5, 15. Ecli. 38, 5.

26. Zicând: „De vei asculta glasul Domnului, Dumnezeului tău, şi vei face ce-i drept înaintea Lui şi vei asculta de poruncile Lui şi vei păzi toate ceale poruncite a Lui, toată boala carea am pus în Eghipt nu o voi aduce preste tine, că Eu sânt Domnul, vindecătoriul tău".

*Num. 33, 9. 27. *Şi au venit în Elin fiii lui Israil, unde era doaosprăzece izvoară de ape şi şeaptezeci de finici. Şi au tăbărât lângă ape.

Cap 16

Murmurând în pustia Sinai de lipsa bucatelor israiltenii, trimite Domnul poturnichi şi ploao mană de săturat. Porunca Domnului de ţinerea simbetei, de a culeage man şi a o pune spre aducerea aminte, cu carea îi hrăneaşte în toate zilele ani patruzeci.

*Înţelep. 11, 2. 1.*Şi au purces din Elim şi au venit toată mulţimea fiilor Israil în pustiia Sin, carea iaste între Elim şi Sinai, în zioa a cinsprăzece a doua lună, după ce au ieşit din pământul Eghiptului. |

2. Şi au murmurat toată adunarea fiilor Israil împotriva lui Moisi şi a lui Aaron în pustie. 99v

3. Şi au zis către ei fiii lui Israil: „Batăr de-am fi murit prin mâna Domnului, în pământul Eghiptului, când şedeam pre oalele cărnurilor şi mâncam pâne de săturat. Căci ne-aţ adus în pustiia aceasta, să ucideţ toată mulţimea cu foame?"

4. Şi au zis Domnul către Moisi: „Iată, Eu voi ploua pâne din ceriu. Iasă norodul şi culeagă, carea să agiungă în toate zilele, să-l ispitească de umblă în leage Mea au nu.

5. Iară zioa a şasa gătească ce să ducă înlăuntru şi să fie îndoit decât culegea în fieştecare zi".

6. Şi au zis Moisi şi Aaron către toţ fiii lui Israil: „Iastă sară veţ şti că Domnul v-au scos din pământul Eghiptului.

7. Şi demineaţă veţ vedea mărirea Domnului, că au auzit morcotirea voastră împrotiva Domnului. Iară noi ce sântem? Că aţ răpştit împrotiva noastră".

8. Şi au zis Moisi: „Da-vă-va Domnul sara cărnuri de mâncat şi demineaţa pâne de săturat, că au auzit murmurările voastre cu carele aţ murmurat împrotiva Lui. Că noi ce sântem? Nice împrotiva noastră murmurarea voastră, ci împrotiva Domnului". ||

9. Şi au zis Moisi către Aaron: „Zi către toată adunarea fiilor Israil: «Apropiaţi-vă înaintea Domnului, că au auzit murmurarea voastră»". 100r

10. Şi grăind Aaron către toată adunarea fiilor Israil, s-au uitat spre pustietate şi, iată, slava Domnului *s-au arătat în nuor. *Ecli. 45, 3.

11. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:

12. „Auzit-am murmurările fiilor lui Israil. Grăiaşte către dânşii: «Sara veţ mânca cărnuri şi demineaţa vă veţ sătura de pâni şi veţ şti că Eu sânt Domnul, Dumnezeul vostru»".

*Num. 11, 7. Psal. 77, 24. 13. Şi au fost sară şi suindu-să poturnichea, au acoperit tabăra; şi demineaţa au căzut roao prinpregiurul taberilor.

Înţelep. 16, 20. Ioan. 6, 31. 14. Şi acoperind faţa pământului, *s-au arătat în pustietate mărunt şi ca cum ar fi în mogeariu pisat, în asămănarea brumei pre pământ.

15. Carea văzând fiii lui Israil, au zis unii cătră alții: „Manhu, carea face, ce-i aceasta?" Că nu știia ce ar fi. Cărora le-au zis Moisi: *„Aceasta e pânea carea v-au dat Domnul de mâncat. *În 1 Corith. 10, 3.

16. Acesta e cuvântul carele au poruncit Domnul: «Culeagă fieștecarele dintr-însul căt să-i agiungă de mâncat; un gomor prin fieștecare cap, după numărul sufletelor voastre, carele lăcuiesc în sălaș, așea veț lua»".

100v 17. Şi au făcut așea fiii lui Israil și au cules | altul mai mult, altul mai puțin.

18. Şi au măsurat la măsura gomor, *nici carele culesease mai mult i-au prisosit, nici carele mai puțin gătisă au găsit mai puțin, ce fieștecarele după cât putea mânca au adunat. 2 Cor. 8, 15.

19. Şi au zis Moisi cătră dânșii: „Nimene să nu lasă dintr-însul pă demineață".

20. Carii nu l-au ascultat, ci au lăsat unii dintr-înșii pe demineață; și au început a să umplea de viermi și s-au putrăzit. Şi s-au mâniat Moisi împrotiva lor.

21. Şi culegea dimineața fieștecarii cât le era destul de mâncat și, încălzind soarele, să topiia.

22. Iară în zioa a șeasa au cules bucate îndoite, adecă doi gomori prin fieștecare oameni. Şi au venit toate căpeteniile mulțimii și au povestit lui Moisi.

23. Carele le-au zis: „Aceasta iaste carea au grăit Domnul: «Odihna sâmbetei sfințită iaste Domnului mâne. Orice iaste de lucru, faceți, și care sânt de a să coace, coaceți; și orice va prisosi, puneți până demineață»".

24. Şi au făcut așea, cum poruncisă Moisi, și n-au putrăzit, nici vierme s-au născut într-însul.

25. Şi au zis Moisi: „Mâncați-l astăzi, că sâmbăta Domnului iaste, nu să va afla astăzi în câmp. ||

101r 26. Şease zile culeageț, iară în zioa a șeaptea sâmbăta Domnului iaste, pentru aceaea nu să va afla".

27. Şi au venit a șeaptea zi și, ieșind din norod să culeagă, n-au aflat.

28. Şi au zis Domnul cătră Moisi: „Până când nu-i să păziț poruncile Meale și leage Mea?

29. Vedeț că Domnul v-au dat simbăta, pentru aceaea în zioa a șasa v-au dăruit bucate îndoite; rămâie fieștecarele la sineși, nice unul iasă din locul său în zioa a șeaptea".

30. Şi au prăznuit norodu în zioa a șeaptea.

31. Şi au chemat casa lui Israil numele lui mană, care era ca sămânța coriandrului, alb, gustul lui, ca a făinii cu miere.

32. Şi au zis Moisi: „Acesta iaste cuvântul carele au poruncit Domnul: «Umple gomorul, din el și să să ție spre neamurile viitoare, să cunoască pânea cu carea v-am hrănit în pustie, când v-aț scos din pământul Eghiptului»".

33. Şi au zis Moisi cătră Aaron: „Ia un vas și pune acolo mană cât poate cuprinde gomor și-l pune înaintea Domnului, a-l ținea spre neamurile voastre,

34. Precum au poruncit Domnul lui Moisi". Şi l-au pus Aaron în cort, să să ție.

35. *Iară fiii lui Israil au mâncat mană ani patruzăci, până au venit la pământul cel de lăcuit; cu această bucată s-au hrănit până când au agiuns la hotarâle pământu|lui Hanaan. *Neem. 9, 21. Iudit. 5, 15.

101v

36. Iară gomor iaste a zecea parte de efi.

Cap 17

Iarăş murmurând în Rafidim pentru apă, fiilor Israil le dă Domnul apă din piatră. Amalechiteanii năvălesc spre ovreai, ci oştind Iosue şi în munte rugându-să Moisi cu mânile întinsă, să biruiesc.

1. Şi purcezind toată mulțimea fiilor Israil din pustiia Sim prin descălecăturile sale, după cuvântul Domnului, au tăbărât în Rafidim, unde nu era apă de băut norodului.

*Num. 20, 4.
2. *Carele cârtind împrotiva lui Moisi, au zis: „Dă-ne apă să bem". Cărora le-au răspuns Moisi: „Ce cârtiți asupra mea, căci ispitiți pre Domnul?"

3. Și au însătoşat acolo norodul pentru lipsa apei și au murmurat împrotiva lui Moisi, zicând: „Căci ne-ai făcut a ieşi din Eghipt să ne ucizi pre noi şi pruncii noştri şi dobitoacele cu seatea?"

4. Și au strâgat Moisi cătră Domnul, zicând: „Ce voi face norodului acestuia? Încă puțin şi mă va ucide cu pietri".

5. Și au zis Domnul cătră Moisi: „Meargi înaintea norodului şi ia cu tine dintre bătrânii lui Israil, şi varga *cu carea ai lovit râul o ia în mâna ta şi mergi.

*Sus 14, 21.
Psal. 77, 15.
1 Corith. 10, 4.
6. Iată, Eu voi sta acolo înaintea ta, pre piatra Horev; și vei lovi piatra și va ieşi dintr-însa apa, să bea norodul". Făcut-au Moisi aşea înaintea || bătrânilor Israil. 102r

7. Și au chemat numele locului aceluia Ispitire, pentru cârtirea fiilor Israil şi pentru că au ispitit pre Domnul, zicând: „De este Domnul cu noi, au nu?"

*2 Leage 25, 17.
Iudit. 4, 13.
Ințele. 11, 3.
8. *Și au venit Amalic şi oştiia împrotiva lui Israil în Rafide.

9. Și au zis Moisi cătră Iosie: „Aleage bărbații şi, ieşind, oştează împrotiva lui Amalic. Eu mâne voi sta în vărful dealului, având varga Domnului în mâna mea".

10. Făcut-au Iosue precum grăisă Moisi şi au oştit împrotiva lui Amalic. Iară Moisi şi Aaron şi Hur s-au suit spre creştetul dealului.

11. Şi când rădica Moisi mânile, învingea Israil; iară de le slobozea câtuş de cât, biruia Amalic.

12. Iară mânile lui Moisi era greale; deci, luând o piatră, o au pus supt el, pre carea au şezut; iară Aaron şi Hur sprijinea mânile lui de-amândoao părțile. Şi au fost de nu s-au ostenit mânile lui până la apusul soarelui.

13. Și au luat în fugă Iosue pre Amalic şi norodul lui în ascuțitul sabiei.

14. Și au zis Domnul cătră Moisi: „Scrie aceasta, pentru aducerea aminte, în carte şi dă urechilor lui Iosie că voi şteargе pomenirea lui Amalic supt ceriu". |

15. Și au zidit Moisi oltariu şi au chemat numele lui „Domnul, înălțarea mea", zicând: 102v

16. „Că mâna scaunului Domnului şi oastea Domnului va fi împrotiva lui Amalic din neam în neam!"

Cap 18

Iethro, socrul lui Moisi, muiarea cu pruncii la el îi duce şi, după ce aude lucrurile lui Dumnezeu, pre Domnul lăudând şi Lui jertvuind, sfat bun lui Moisi au dat a rândui judecători carii să judece ceale mai mici.

1. Şi auzând Ethro, preotul Madian, socrul lui Moisi, toate care făcuse Dumnezeu lui Moisi şi lui Israil, norodului său, şi că au scos Domnul pre Israil din Egipt,
2. Luat-au pre Sefora, muierea lui Moisi, carea o trimisease îndărâpt,
3. Şi doi fiii lui, a cărora unul să chema Ghersam, zicând tată-său: *„Nimearnic am fost în pământ strein", *Sus 2, 22.
4. Iară altul, Eliezer: „Că Dumnezeul – zice – părintelui mieu e agiutoriul mieu şi m-au izbăvit de sabia lui Faraon".
5. Şi au venit Iethro, socrul lui Moisi, şi fiii lui şi muierea lui la Moisi în pustie, unde tăbărâsă, lângă muntele lui Dumnezeu.
6. Şi au poruncit lui Moisi, zicând: „Eu, Iethro, socrul tău, viu la tine şi muierea ta şi doi 103r || fiii tăi cu dânsa".
7. Carele ieşind întru-ntâmpinarea socru-său, i s-au închinat şi l-au sărutat şi s-au închinat împreună cu cuvinte păciuite. Şi întrând în cort,
8. Au povestit Moisi socru-său toate care făcusă Domnul lui Faraon şi eghipteanilor pentru Israil şi tot lucrul care li să întâmplasă în cale şi că i-au slobozit Domnul.
9. Şi s-au veselit Iethro de toate bunătăţile care făcusă Domnul lui Israil, de l-au scos din mâna eghipteanilor.
10. Şi au zis: „Blagoslovit e Domnul carele v-au slobozit din mâna eghipteanilor şi din mâna lui Faraon, cel ce au scos norodul Său din mâna Eghiptului.
11. Acum am cunoscut că-i mare Domnul preste toţi dumnezeii, *pentru că mărit au lucrat împrotiva lor". *Sus 1, 14 şi 5, 7. şi 10, 10. şi 14, 8.
12. Şi au adus Iethro, socrul lui Moisi, arderi şi jârtve lui Dumnezeu. Şi au venit Aaron şi toţ bătrânii Israil să mânânce pâne cu el înaintea lui Dumnezeu.
13. Şi a doao zi au şezut Moisi să giudece norodul carii sta pre lângă Moisi de dimineaţa până sara.
14. Carea vâzând socrul lui toate, adecă carele lucra în norod, au zis: „Ce iaste aceasta 103v | ce faci în mulţime? Pentru ce şezi singur şi tot norodul aşteaptă de dimineaţa până sara?"
15. Căruia au răspuns Moisi: „Vine norodul la mine cercând sfatul lui Dumnezeu.
16. Şi când li să întâmplă ceva pricire, vin la mine să giudec între dânşii şi să le arăt poruncile lui Dumnezeu şi legile Lui".
17. Iară el: „Nu faci bun lucru", au zis.
18. „Că neabună osteneală te mistuieşti şi tu, şi norodul acesta, carele e cu tine. Preste putearea ta iaste lucrul, *sângur nu-l vei putea sprijini. *2 Leage 1, 12.
19. Ci ascultă cuvintele meale şi sfaturile şi va fi Dumnezeu cu tine. Fii tu norodului în cealea ce sânt către Dumnezeu, ca să spui care să zică către Dânsul,
20. Şi să arăţi norodului ţeremoniile şi leagea a sluji şi calea prin carea trăbuie să între şi lucrul ce trăbuie să facă.
21. Şi rânduiaşte din toată gloata bărbaţi putearnici şi temători de Dumnezeu, în carii să fie adevărul şi carii au urât lăcomiia, şi rânduiaşte dintr-înşii trivuni şi sutaşi şi preste cincizăci, şi preste zeace,
22. Carii să giudece norodul în toată vreame; şi orice mai mare va fi, aducă la tine, 104r || şi ei ceale mai mici numai să giudece. Şi mai uşor să-ţi fie, împărţind spre alţii greotatea.
23. De vei face aceasta, vei plini porunca lui Dumnezeu şi ceale poruncite a Lui le vei putea sprijini; şi tot norodul acesta să va întoarce la locurile sale cu pace".
24. Carele auzind Moisi, au făcut toate carele el îi sfătuisă.
25. Şi alegând bărbaţ isteţ din tot Israilul, i-au rânduit căpetenii norodului, trivuni şi sutaşi şi preste cincizăci, şi preste zeace,
26. Carii giudeca gloata în toată vreamea şi orice era mai greu aducea la dânsul, numai ceale mai uşoare giudecându-le.
27. Şi au slobozit pre socru-său; carele întorcându-să, s-au dus la pământul său.

Cap 19

Israiliteanii, mişcând tabăra, vin în Sinai. Moisi din porunca Domnului să suie în munte, poruncile Lui la norod aduce, carele să să sfinţască i să porunceşte, să să pogoară Domnul în fulger şi în tuneat înaintea a tot norodul, cătră Moisi a grăi.

Num. 33, 15. 1. În luna a tria ieşirii lui Israil din pământul Eghiptului, într-această zi au venit în pustiia Sinai. |

2. Că purcezând din Rafidin şi venind până la pustiia Sinai, au tăbărât într-acelaş loc şi acolo Israil au înfipt corturile în preajma muntelui. 104v

*Fap. 7, 38. 3. *Iară Moisi s-au suit la Dumnezeu şi l-au chemat Domnul din munte şi au zis: „Aceastea vei zice casii lui Iacov şi vei spune fiilor Israil:

*2 Leage 29, 2. 4. *«Voi înşivă aţ văzut ce am făcut eghipteanilor, cum v-am purtat preste arepile pajorilor şi v-am luat Mie.

*Psalm. 23, 1. 5. Deci, de veţ asculta glasul Mieu şi veţi păzi aşezământul Mieu, veţ fi Mie spre moştenire dintre toate noroadele, *că al Mieu iaste tot pământul.

*1 Petru 2, 9. 6. *Şi voi veţ fi Mie spre împărăţie preoţască şi neam sfânt!» Aceastea sânt cuvintele carele vei grăi cătră fiii lui Israil".

7. Venit-au Moisi şi, adunându-să mai-marii norodului, le-au spus toate cuvintele carele poruncisă Domnul.

8. Şi au răspuns tot norodul împreună: „Toate carele au grăit Domnul vom face". Şi purtând Moisi cuvintele nordului la Domnul,

9. I-au zis Domnul: „Acum voi veni la tine prin ceaţă de nor, să Mă auză norodul grăind cătră tine şi să-ţi crează ţie pururea". Şi au vestit Moisi cuvintele norodului cătră Domnul. ||

10. Carele i-au zis: „Meargi la norod şi-i sfinţeaşte astăzi şi mâne şi să-ş speale vejmintele sale. 105r

11. Şi să fie gata pre a triia zi, că în zioa a triia Să va pogorî Domnul înaintea a toată gloata pre muntele Sinai.

*Ovr. 12, 18. 12. Şi vei rândui hotară norodului prinpregiur şi vei zice cătră dânşii: «Păziţi, să nu vă suiţ în munte, *nici să vă atingeţ de poalele lui; tot cine să va atinge de munte cu moarte va muri.

13. Mâna nu-l va atinge, ci cu pietri să va zdrobi, au cu săgeţ să va săgeta; acar dobitoc de va fi, acar om, nu va trăi. Când va înceape a răsuna trâmbiţa, atuncea să să suie în munte»".

14. Şi s-au pogorât Moisi din munte la norod şi l-au sfinţit. Şi deacă ş-au spălat vejmintele,

15. Au zis cătră dânşii: „Fiţ gata pe a triia zi şi să nu vă apropiiaţ de muiarile voastre!"

16. Şi venisă a triia zi şi dimineaţa strălucisă şi, iată, au început a să auzi tuneturile şi a sclipi fulgerile şi nor foarte des a acoperi muntele şi glasul trâmbiţii mai vârtos răsuna. Şi s-au temut norodul carele era | în tabără. 105v

17. Şi scoţindu-i Moisii întru-ntâmpinarea lui Dumnezeu din locul taberii lor, au stătut la poalele muntelui.

*2 Leage 4, 11. 18. *Iară muntele Sinai tot fumega, pentru că să pogorâsă Domnul preste el în foc; şi să suia fumul din el ca din cuptoriu şi era tot muntele groaznic.

19. Şi sunetul trâmbiţii încet creştea spre mai mare şi mai departe să întindea; Moisi grăia şi Dumnezeu îi răspundea.

20. Şi s-au pogorât Domnul spre muntele Sinai în vârful muntelui şi au chemat pre Moisi în vărful lui. Şi suindu-să acolo,

21. Au zis cătră dânsul: „Pogoară-te şi mărturiseaşte norodului, să nu cumva voiască a treace hotarâle să vază pre Domnul şi să piiară dintre dânşii mulţime multă.

22. Şi preoţii carii să apropie de Domnul sfinţească-să, să nu-i bată".

23. Şi au zis Moisi cătră Domnul: „Nu să va putea sui obştea în muntele Sinai, că Tu ai mărturisit şi ai poruncit zicând: «Pune hotare împregiurul muntelui şi-l sfinţeaşte"».

24. Căruia au zis Domnul: „Mergi, pogoară-te şi || te vei sui tu şi Aaron cu tine. Iară preoţii şi norodul să nu treacă hotarăle, nici să să suie la Domnul, ca nu cumva să-i ucigă". 106r

25. Şi s-au pogorât Moisi la norod şi toate le-au spus lor.

Cap 20

Îngerul în locul lui Dumnezeu din muntele Sinai tot norodului zeace porunci vestească, ci acesta prin Moisi a i să vesti poruncile lui Dumnezeu aleage. Moisi mângâie norodul și de pământ au din pietri cioplite oltariu a să face i să porunceaște, la carele să nu fie prin treapte a să sui.

1 Și au grăit Domnul toate cuvintele aceastea:
2 *„Eu sânt Domnul, Dumnezeul tău, Carele te-am scos din pământul Eghiptului, din casa robiei. — *2 Leage 5, 6.
3. Nu vei avea dumnezei streini înaintea Mea!* — *Psalm. 80, 11.
4. *Nu-ț vei face chip cioplit, nici toată asămănarea care iaste în ceriu sus și carea pre pământ jos, nici a celor ce sânt în ape supt pământ! — *Preoț. 26, 1. 2 Leage 4, 15.
5. Nu te vei închina lor, nici le vei cinsti; Eu sânt Domnul, Dumnezeul tău cel tare și râvnitoriu, cercetând nedreptatea părinților spre fii până la a triia și la a patra rudenia a celora ce M-au urât, — Ios. 24, 4. Psalm. 96, 7.
6. Și făcând milă spre mii celor ce Mă iubăsc și păzesc poruncile Meale. |
106v 7. *Nu vei lua numele Domnului, Dumnezeului tău, în deșert, că nu va lăsa Domnul necertat pre acela carele va lua numele Domnului, Dumnezeului său, în zădar. — *Preoț. 19, 12. 2 Leage 5, 11. Mat. 5, 33.
8. *Adu-ț aminte să sfințăști zioa sâmbeteai!
9. Șeasă zile vei lucra și vei face toate lucrurile tale, — *Gios. 31, 13.
10. Iară a șeaptea zi sâmbăta Domnului, Dumnezeului tău, iaste; nu vei face tot lucrul în ea, tu și feciorul tău și fecioara ta, sluga ta și slujnica ta, dobitocul tău și veneticul carele iaste între porțile tale. — 2 Leage 5, 14. Ezechil 20, 12.
11. *Că în șeasă zile au făcut Domnul ceriul și pământul și marea și toate care sânt într-însele și s-au odihnit a șeaptea zi. Pentr-aceaea au blagoslovit Domnul zioa sâmbetei și o au sfințit. — *Fap. 2, 2.
12. *Cinstește pre tatăl tău și pre mumă-ta, să aibi zile multe pre pământul carele Domnul, Dumnezeul tău, va da ție! — *2 Leage 5, 16. Mat. 15, 4. Efes. 6, 2.
13. *Nu ucide!
14. Nu curvi! — *Mat. 5, 21.
15. Nu fura!
16. Nu vei grăi împrotiva aproapelui tău mărturie strâmbă!
107r 17. *Nu vei pofti casa vecinului tău, nici vei || dori muiarea lui, nu sluga, nu slujnica, nu boul, nu asinul, nici toate care sânt a lui!” — *Răm. 7, 7. și 13, 9.
18. Iară tot norodul vedea graiurile și luminările și sunetul trâmbiței și muntele fumegând; și înfricoșați și de spaimă bătuț, au stătut departe,
19. Zicând lui Moisi: „Grăiaște tu noao și vom asculta; nu grăiască noao Domnul, ca nu cumva să murim”.

20. Și au zis Moisi către norod: „Nu vă teamereț, că au venit Domnul să vă cerce și să fie frica Lui în voi și să nu păcătuiț”.

*2 Leage 18, 16. 21. Și au stătut norodul departe, *iară Moisi s-au suit la ceață, în carea era Domnul.

Ovrea. 12, 18. 22. Și au zis Domnul către Moisi: „Aceastea vei zice fiilor Israil: «Voi aț văzut că din ceriu am grăit voao.

23. Nu veț face dumnezei de argint, nici dumnezei de aur veț face voao.

*Jos. 27, 8 și 38, 7. 24. *Oltariu de pământ veț face Mie și veț aduce pre el arderi și ceale de pace ale voastre, oile voastre și boii, în tot locul în care va fi pomenirea numelui Mieu; veni-voi la tine și te voi blagoslovi.

*2 Leage 27, 5. Iosue. 8, 31. 25. *Iară de-M vei face oltariu de piatră, nu-l vei zidi din pietri cioplite, că de vei râdica cu|țit spre el, să va pângări. 107v

26. Nu te vei sui pre treapte la oltariul Mieu, să nu ți să deascopere rușinea».

Cap 21

Porunci de judecăț pentru slugile ceale cumpărate și slujnice, furtușaguri, ucideri, ucidere de naşterea sa, furarea de oameni, blăstămurile părinţilor, prigoniri, asămânata osindire şi pentru boul împungătoriu.

1. Aceastea sânt judecățile care le vei spune lor:

*2 Leage 15, 12. Ierem. 34, 14. 2. *«De vei cumpăra slugă ovreau, șeasă ani va sluji ție; în al șeaptelea, va ieși slobod, în dar.

3. Cu ce haină va întra, cu aseaminea iasă; de va avea muiare, și muiarea va ieși împreună.

4. Iară de-i va da domnul său muiare și va naște fii și feate, muiarea și pruncii lui vor fi ai domnului său, iară el va ieși cu haina sa.

5. De va zice sluga: ‘Iubesc pre domnul mieu și muiarea și pruncii, nu voi ieși slobod’,

6. Îl va duce stăpânul dumnezeilor și să va pune la ușe și la ușori și va găuri ureache lui cu sula și va fi lui slugă în veac.

7. Cine-ș va vinde fata sa spre slujnică, nu va ieși precum slujnicele s-au obicinuit a ieși.

8. De nu va plăcea ochilor domnului său, căruia || s-au fost dat, o va slobozi, iară norodului strein a o vinde nu va avea puteare de o va urgisi. 108r

9. Iară de o va logodi feciorului său, după obiceaiul featelor va face ei.

10. Iară de-i va lua lui alta, va câștiga featei nuntă și veșmânt și prețul rușinării nu-l va tăgădui.

11. De nu va face aceaste trei, va ieși în dar fără bani.

*Preoț. 24, 17. 12. *Cine va lovi pre om vrând a-l ucide cu moarte să moară.

*2 Leage 29, 2. 13. Iară carele nu l-au aleșuit, ci Dumnezeu l-au dat în mânile lui, *voi rândui ție loc la care trăbuie să scape.

14. Cine va ucide cu deadinsul pre aproapele său, și prin leșuiri de la oltariul Mieu îl vei zmulge, să moară.

15. Cine va ucide pre tatăl său sau pre mumă-sa cu moarte să moară.

16. Cine va fura om și-l va vinde, dovedit de vină, cu moarte să moară.

*Preoț. 20, 9. Pilde 20, 20. Math. 15, 4. Mar. 7, 10. 17. *Carele va blăstăma pre tatăl său sau pre mumă-sa cu moarte să moară.

18. De să vor prigoni oameni și va lovi altul pre de-aproapele său cu piatră sau cu pugnul și el nu va muri, ci va zăcea în pătișor, |

19. De să va scula și va îmbla afară pre toiagul său, nevinovat va fi cel ce l-au lovit, însă așea ca lucrurile lui și cheltuialele la doftori să le întoarcă. 108v

20. Cine va lovi pre sluga sa sau slujnica cu toiagul și vor muri în mânile lui vinovat va fi greșalei.

21. Iară de va trăi o zi sau doao, nu să va supune pedeapsei, că prețul lui iaste.

22. De să vor prigoni oameni și va lovi cineva muiarea îngrecată și va leapeda fără de vreame, iară ea va trăi, va fi supus păgubirei cât va cere bărbatul muiarii și vor giudeca giudecătorii.

23. Iară de va urma moartea ei, va da suflet pentru suflet,

*Prea. 25, 8. 2 Leage 19, 21. Math. 5, 38. 24. *Ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte, mână pentru mână, picior pentru picior,

25. Ardere pentru ardere, rană pentru rană, vânătare pentru vânătare.

26. De va lovi cineva ochiul slujii sale sau al slujnicei şi-i va face fără un ochiu, îi va slobozi pentru ochiul care l-au scos.
27. Şi dinte de va rumpe slugii sau slujnicii sale, aşijderea îi va lăsa slobozi.
28. De va împunge boul cu cornul bărbat sau muiare şi or muri, cu pietri să să împroaşte
109r ||şi nu să vor mânca cărnurile lui, şi stăpânul boului nevinovat va fi.
29. De va fi boul împungătoriu de ieri şi de alaltăieri şi au tudumânit stăpânului său şi nu l-au închis şi va ucide bărbat sau muiare, şi boul cu pietri să să împroaşte, şi pre stăpânul lui îl vor ucide.
30. De-i vor pune preţ, va da pentru sufletul său orice să va ceare.
31. Şi fecior şi fată de va împunge, aceiiaş judecăţ va fi supus.
32. De va năvăli spre slugă sau spre slujnică, treizăci de sicli de argint va da stăpânului, şi boul cu pietri să va împroşca.
33. Cine va deşchide jgheab şi va săpa şi nu-l va acoperi şi va cădea bou sau asin într-însul,
34. Stăpânul jgheabului va întoarce preţul dobitoacelor, iară ce au murit a lui va fi.
35. De va răni bou strein boul altuia şi acela va muri, vor vinde boul cel viu şi or împărţi preţul, iară stărvul celui mort între sine îl vor împărţi.
36. Iară de ştiia că boul iaste împungătoriu de ieri şi de alaltăieri şi nu l-au păzit, stăpânul său va întoace bou pentru bou şi stărvul întreg va lua.

Cap 22|

109v *Pedeapsa furtuşagului şi a pagubei făcute, leagea pentru marfa pusă, îndemânare, năimire şi pentru împreunarea de sânge; pedeapsa fermecătorilor carii să spurcă cu dobitoace şi carii jârtfuiesc idolilor. Pedeapsa celor ce îngiuruiesc nemearnicii, văduvele şi pruncii cei săraci, leage împrumutării, a cametei şi a arvunei şi a ascultării, a zăciuirilor, a pârghelor şi a întâi născuţilor; pentru carnea cea de fieri întâi gustată.*

1. De va fura cineva bou sau oaie şi o va ucide au o va vinde, cinci boi pentru unul va întoarce *şi patru oi pentru o oaie. *2 Împăr. 12, 6.
2. De să va găsi furul spărgând sau săpând casa şi luând rană va muri, lovitoriul nu va fi vinovat sângelui.
3. De va face aceasta după răsărita soarelui, ucidere au făcut, şi el va muri. De nu va avea ce întoarce pentru furtuşag, el să va vinde.
4. De să va găsi la el ce au furat, trăind, sau bou sau asin sau oaie, îndoit va întoarce.
5. De va vătăma cineva ţarina sau viia şi va slobozi dobitocul său să pască ceale
110r streine, orice va fi mai bun în ţarina sa sau || în vie pentru paguba biciuluită va întoarce.
6. Ieşind focul, de va afla spin şi va cuprinde stogurile roadelor sau holde nesăcerate în câmpuri, va întoace paguba cel ce au aprins focul.
7. Cine va pune la priiatin ban sau vasă să le ţie şi de la acela care le-au fost priimit le vor fura, de să va găsi furul, îndoit va întoarce.
8. De nu să şti furul, stăpânul casii să va lipi la dumnezei şi va jura că nu ş-au întins mâna spre unealta de-aproapelui său,
9. Să facă vicleşug, aşea în bou, precum în asin şi în oaie şi în veşmânt şi orice poate face pagubă; la dumnezei pricina amândurora va veni şi, de vor judeca ei, îndoit va întoarce aproapelui său.
10. De va îndemâna cineva aproapelui său asin, bou, oaie şi tot dobitocul spre pază şi va muri sau să va slăbozi sau să va lua de la protivnici şi nime va vedea aceasta,
11. Jurământ va fi în mijloc că nu ş-au întins mâna în lucrul aproapelui său şi va priimi stăpânul jurământul şi el nu să va sili a întoarce,
12. *Iară de să va fura, va întoarce paguba stăpânului. | *Face. 31, 39.
110v 13. De va fi mâncat de fiiară, ducă la dânsul cea ucisă şi nu va întoarce.
14. De va lua cineva de la aproapele său ceva dintr-acestea împrumut şi va slăbi sau va muri nefiind domnu-său de faţă, îl vor sili a întoarce.
15. Iară de va fi domnu-său de faţă, nu va întoarce, mai ales de vinisă togmeala pentru plata lucrului său.

*2 Leage 22, 28.
16. *De va înșela cineva fecioară nelogodită și va dormi cu dânsa, o va înzăstra și o va avea muiare.
17. De nu va vrea tatăl featei a o da, va întoarce bani după măsura zeastrei carea fecioarele s-au obicinuit a lua.
18. Fărmăcătorii nu-i vei suferi a trăi.
19. Care să va împreuna cu dobitoc cu moarte să moară.
*Pre. 19, 4.
20. *Care jârtvuiaște idolilor să să ucigă, fără numai lui Dumnezeu sângur.
21. Veneticul nu-l vei întrista, nici-l vei năcăji, că și tu ai fost nimearnic în pământul Eghiptului.
*Ecle. 7, 10.
22. *Văduvei și săracului nu vei strâca.
23. De-i veți vătăma, vor striga către Mine și Eu voi auzi strigarea lor,
24. Și să va aprinde urgiia Mea și vă voi lovi cu sabia și vor fi muiarile voastre văduve și fiii voștri, săraci. ||
111r
25. De vei da bani împrumut norodului Mieu, săracului care lăcuiaște cu tine, nu-l vei înteți ca un sâlnic, nice cu cametele îl vei împresura.
*2 Leage 24, 3.
26. *De vei lua arvună de la aproapele tău văjmânt, mai înainte de a apune soarele îl vei întoarce lui,
27. Că însuși iaste sângur cu carea să acopere îmbrăcămintea trupului lui, nice are altă în care să doarmă; de va striga către Mine, îl voi agiuta, că sânt milostiv.
*Fap. 23, 5.
28. Dumnezeii nu-i vei huli, *și pre căpeteniia norodului tău nu o vei blăstăma.
Sus 13, 2-12. *Jos 24, 19.
29. Zăciuirile tale și părga ta nu le vei întărziia a le da, *întâi născutul fiilor tăi Mi-l vei da Mie.
Ezec. 44, 30.
30. Și de boi și de oi aseamine vei face: șeapte zile va fi cu mumă-sa, a opta zi îl vei da Mie.
*Preoț. 22, 8.
31. Oameni sfinți veț fi Mie, *carnea carea de fieri va fi întâi gustată nu o veț mânca, ci o veț arunca cânilor.

Cap 23

Legi date giudecătorilor: boul și asinul nepriiatinului să să ție; giudecătorii să nu ia daruri; pentru odihna anului și zilii a șeaptea și pentru trei praznice mai mari; înger norodului povățuitoriu Dumnezeu făgăduiaște și răsplătire celor ce vor păzi po|runcile; să fugă de închinăciunea idolilor și pacea hananeailor și pre aceia să-i șteargă.
111v

1. Nu vei priimi cuvântul minciunii, nici vei împreuna mânile tale să zici pentru cel necredincios mărturie strâmbă.
2. Nu vei urma gloata a face rău, nici în giudecată sfatului celor mai mulți te vei odihni, să rătăcești de la adevăr,
3. Și de sărac în giudecată nu-ț va fi milă.
*2 Leage 22, 1.
4. *De vei întimpina boul neprietinului tău sau asinul rătăcind, întoarce-l la dânsul.
5. De veai vedea asinul celui ce te ureaște zăcând supt greotate, nu-l vei treace, ci-l vei rădica împreună cu el.
6. Nu te vei abate spre giudecata săracului.
*Daniil, 13, 53.
7. De minciună vei fugi, *pre cel nevinovat și drept nu-l vei ucide, că urgisăsc pre cel necredincios,
*2 Leage 16, 19.
8. *Nici vei lua daruri care și pre înțălepți orbeasc și răstoarnă cuvintele direpților.
Ecl. 20, 31. *Face. 46, 6.
9. Să nu fii greu nimearnicului, că știți sufletele veneticilor, că și voi *nemernici aț fost în pământul Eghiptului. ||
112r
10. Șasă ani vei sămăna pământul tău și vei aduna roadele lui,
11. Iară în anul al șaptele îl vei lăsa și-l vei face a odihni, să mânce săracii norodului tău și orice va mai fi să mânce fiiarăle câmpului. Așea vei face cu viia și cu maslinii tăi.
12. Șasă zile vei lucra, a șeaptea vei înceta, să odihnească boul și asinul tău și să să odihnească fiiul slujnicii tale și veneticul.
*Sus 13, 3.
13. Toate care am zis voao păziți-le și pre numele dumnezeilor streini nu vei jura, nici să va auzi din gura voastră.
**Jos 34. ***2 Leage 16, 16. Ecli. 35, 6.
14. De trei ori în fieștecare an veț prăznui Mie sărbători. *Praznicul azimelor vei păzi; șeapte zile vei mânca azime, **precum ț-am poruncit în vreamea lunii celor nouo, când ai ieșit din Eghipt. ***Nu te vei arăta înaintea Mea deșert.
Jos 34, 23. 2 Leage 16, 16.
16. Și prăznuirea săcerișului pârghelor lucrului tău, orice vei sămâna în țarină, și prăznuirea sfârșitului anului, când vei aduna toate rodurile tale din țarină.

17. *De trei ori în an să va arăta toată partea bărbătească a ta înaintea Domnului, | 112v Dumnezeului tău. (*Jos 34, 26. 2 Leage 14, 22.)

18. Nu vei jârtvui în aluat singele junghearii Meale, nici va rămânea în grăsimea praznicului Mieu până demineața.

19. *Pârga roadelor pământului tău o vei aduce în casa Domnului, Dumnezeului tău. Nu vei fierbe iedul în laptele mâni-sa.

20. Iată, Eu voi trimite îngerul Mieu să meargă înaintea ta și să te păzască în cale și să te ducă la locul care am gătit.

21. Păzește-l și ascultă glasul lui, nici să gândești a nu-l socoti, că nu-ț va ierta când vei păcătui, și iaste numele Mieu în el.

22. *De vei asculta glasul lui și vei face toate care grăiasc, nepriiatin voi fi nepriiatinilor tăi și voi năcăji pre cei ce te năcăjesc. (*2 Leage 7, 11.)

23. *Și va mearge înaintea ta îngerul Mieu și te va duce la amorreu și hefteu și ferezeu și hananeu și heveu și la evuseu, carii Eu îi voi zdrobi. (*Jos 33, 2. 2 Leage 7, 22. Ios. 24, 11.)

24. Nu te vei închina dumnezeilor lor, nici îi vei cinsti; nu vei face lucrurile lor, ci-i vei strâca și vei sfărma idolii lor. ||

113r 25. Și veți sluji Domnului, Dumnezeului vostru, și voi blagoslovi pânile tale și apele și voi lua neputința din mijlocul tău.

26. Nu va fi neroditoriu, nici sterp în pământul tău; numărul zilelor tale l-oiu umplea.

27. Groaza Mea voi trimite înaintea ta și voi ucide tot norodul la carele vei întra și a tuturor nepriiatinilor tăi înaintea ta le voi întoarce dosul,

28. Trimițind *găuni mai nainte, carii vor lua în fugă pre heveul și hananeul și hefteul, mai nainte de ce vei întra. (*2 Leage 7, 20.)

29. Nu-i voi lepeda de la fața ta într-un an, ca să nu să pustiiască pământul și să crească fieri împrotiva ta.

30. Încet îi voi scoate de la fața ta, până te vei spori și vei moșteni pământul.

31. Și voi pune hotarâle tale de la Marea Roșie până la Marea Palistinilor și de la pustii până la râu; da-voi în mânile voastre lăcuitorii pământului și-i voi scoate dinnaintea voastră.

113v 32. *Nu vei face cu dânșii așezământ de | leage, nici cu dumnezăii lor. (*Jos 34, 15. 2 Leage 7, 2.)

33. Nu lăcuiască în pământul tău, să nu cumva te facă a păcătui împrotiva Mea, de vei sluji dumnezăilor lor, carea ție adevărat va fi în scandălă".

Cap 24

Moisi legile de la Dumnezău date la norod le aduce, norodul le priimeaşte şi aşezământ face între Dumnezău şi între norod, aducând Domnului jârtve şi sângele aşezământului spre norod stropind. Moisi, rămâind ceialalţi la poalele muntelui, sângur în munte să suie să ia Tablele legii, unde cu Dumnezău patruzăci de zile şi patruzăci de nopţ rămâne.

1. Și lui Moisi au zis: „Suie-te la Domnul tu și Aaron, Nadav și Aviu și șeaptezăci de bătrâni din Israil și vă veț închina departe.

2. Și sângur Moisi să va sui la Domnul, și ei nu să vor apropiia, nici norodul să va sui cu el".

114r 3. Și au venit Moisi și au povestit gloatei toate cuvintele Domnului și jude||cățile. Și au răspuns tot norodul cu un glas: „Toate cuvintele Domnului, care au grăit, vom face".

4. Și au scris Moisi toate cuvintele Domnului și dimineață, sculându-să, au făcut oltariu la poalele muntelui și doisprăzece stâlpi prin doaosprăzeace neamuri a lui Israil.

5. Și au trimis tineri din fiii lui Israil și au adus arderi și au jârvuit jungheri de pace Domnului, viței.

6. Și au luat Moisi jumătate partea sângelui și au băgat în tigăi, iară partea cea râmasă o au turnat preste oltariu.

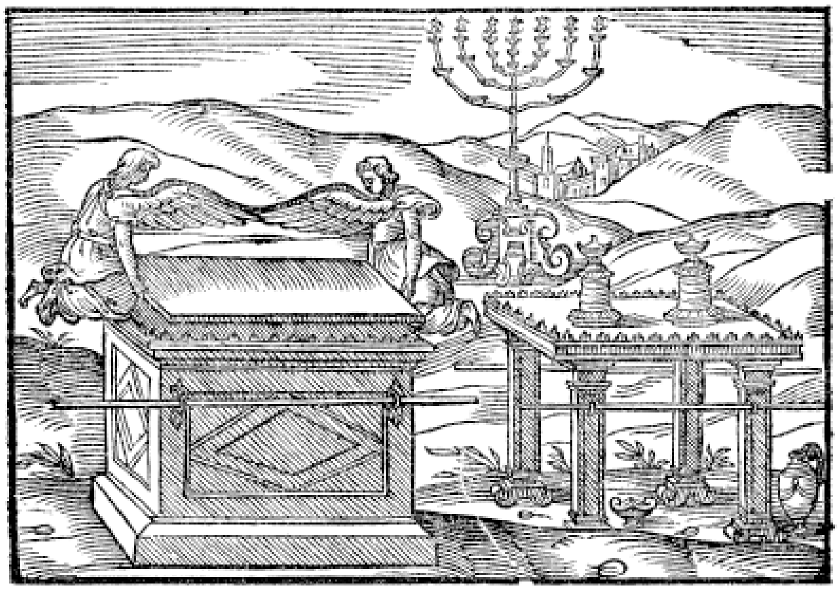
7. Și luând cartea așezământului, o au cetit auzind norodul, carii au zis: „Toate carele au grăit Domnul vom face și vom fi ascultători".

8. Iară el luând sângele, l-au stropit preste norod și au zis: „Acesta iaste sângele așezământului carele au făcut Domnul cu noi despre toate cuvintele acestea".

114v 9. Și s-au suit Moisi și Aaron, Nadav și | Aviu și șeaptezăci din bătrânii lui Israil,

10. Și au văzut pre Dumnezeul lui Israil și supt picioarele lui ca un lucru de piatra safirului și ca ceriul când e sărin.

11. Nice preste ceea care-i departe să înturnasă din fiii lui Israil, au trimis mâna Sa şi au văzut pre Dumnezeu şi au mâncat şi au beut.
12. Şi au zis Domnul cătră Moisi: „Suie-te la Mine în munte şi fii acolo şi-ţ voi da ţie leaspezi de piatră şi leage şi poruncile carele am scris, să-i înveţ.
13. Sculatu-s-au Moisi şi Iosue, sluga lui; şi, suindu-să Moisi în muntele lui Dumnezeu,
14. Bătrânilor au zis: „Aşteptaţ aici până ne vom întoarce la voi. Aveţ pre Aaron şi Hur cu voi; de să va naşte ceva întrebare, veţ aduce la ei".
15. Şi suindu-să Moisi, au acoperit norul muntele,
16. Şi au lăcuit slava Domnului preste Sinai, acoperindu-l norul şeasă zile, iară a şeaptea zi l-au chemat din mijlocul ceaţăi.
17. Şi era vedearea slavei Domnului ca focul arzând pre creştetul muntelui îna||intea fiilor Israil. 115r
18. Şi întrând Moisi în mijlocul norului, s-au suit în munte şi au fost acolo patruzăci de zile şi patruzăci de nopţi.

Cap 25

Să porunceaşte aducerea pârghelor şi a darurilor la facerea cortului lui Dumnezeu, săcriiul legii, masa pânilor punerii-înainte şi sfejnicul cu şeapte capete şi toate ceale de acolo; acestora tuturora să arată pilda.

1. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
2. „Grăiaşte fiilor Israil să-M aducă părga *de la tot omul; carele aduce de voia sa, o veţ lua. *Jos 35, 5.
3. Şi aceastea sânt care trăbuie să luaţi: aur şi argint şi aramă,
4. Hiachint şi urşinic şi coc de doao ori întins şi visom, peri de capre,
5. Şi piei de berbeci roşite şi piei iamthine şi leamne de setim,
6. Untdelemn spre facerea luminărilor, mireazme spre ungere şi tămâi de bun miros,
7. Pietri de onichim şi mărgăritariu spre împodobirea efodului şi a piepturelului.
8. Şi-M vor face Mie jârtfenic şi voi lăcui în mijlocul lor, |
9. *După toată asămânarea cortului care voi arăta ţie şi a tuturor vaselor spre slujba lui; şi aşea îl vei face! *Ovr. 9, 2. 115v
10. Sicriul de leamne setim împreunaţ, a căruia lungime să aibă de al treilea cot, lăţimea, de al doilea cot, înălţimea, de un cot şi un sfărtaiu.
11. Şi-l vei auri cu aur foarte curat dinlăuntru şi dinafară şi vei face deasupra cunună de aur prinprejur,
12. Şi patru cercuri de aur care le vei pune în patru cornuri a sicriului; doao cercuri fie de o parte, doao, de alta.
13. Şi vei face prăjini purtătoare de lemne setim şi le vei acoperi cu aur.
14. Şi le vei băga prin cercuri carele sânt în coastele sicriului, să să poarte într-înseale.

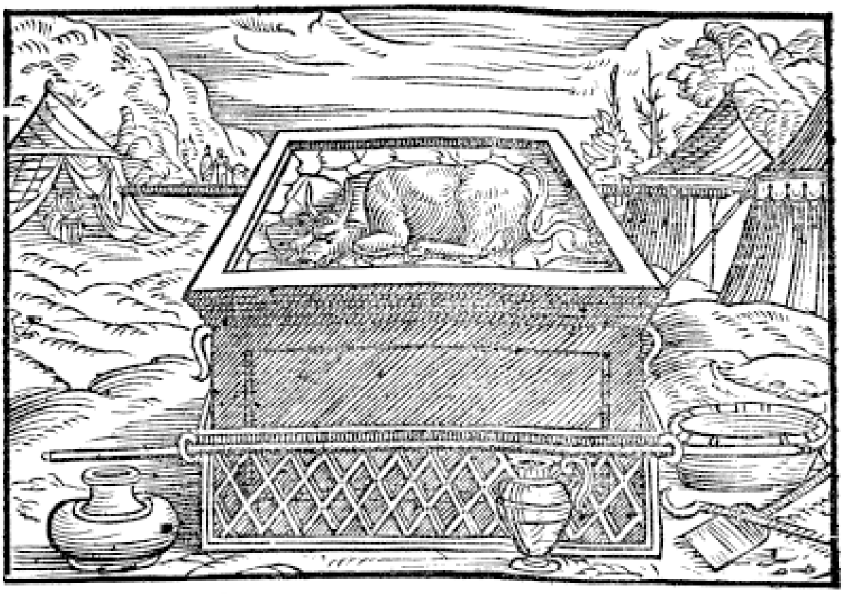
15. Carele pururea vor fi în cercuri, nici să vor trage cândva din eale.
16. Şi vei pune în sicriu mărturisirea carea voi da ţie.
17. Face-vei şi îmblânzitoriu de aur foarte curat; doi coţ şi o jumătate va ţinea lungimea lui şi un cot şi a şasa parte, lăţimea lui.
116r 18. Şi doi hierovimi de aur bătut vei face, || de amândoao părţile chivotului.
19. Hieruvimii, unul să fie de o lature, şi altul, de altă lature.
20. Amândoao laturile îmblânzitoriului să le acopere întinzând arepile şi acoperind chivotul şi să să uite unul către altul, cu feaţele întoarse spre îmblânzitoriul cu carele să va acoperi sicriul,
21. În carele vei pune mărturiia carea voi da ţie.
22. De acolo voi porunci şi voi grăi către tine, preste îmblânzitoriu şi din mijlocul a doi heruvim carii vor fi preste sicriul mărturiii, toate care voi porunci prin tine fiilor Israil.
23. Face-vei şi masă de leamne setim de doi coţi lungă şi un cot lată şi un cot cu a şasa parte înaltă.
24. Şi o vei auri cu aur foarte curat şi vei face usnă de aur prinprejur.
25. Şi usnei, cunună prin mijloc rasă înaltă de patru deagete şi preste ea, altă cunună aurită.
26. Şi patru verige de aur vei găti şi le vei pune în patru unghiurile measii, aceeaş prin fieştecare picioare.
27. Dedesuptul cununii vor fi verigi de aur, să să sloboază prăjini printr-însele şi să să poată purta masa.
116v 28. Şi prăjinile le vei face din leamne setim | şi vei încungiura cu aur spre purtarea measii.
29. Găti-vei şi văşcioare măsurătoare şi păhăruţă cu flori, cădealniţă şi păhară în carele să vor aduce gustările, din aur foarte curat.
30. Şi vei pune pre masă pânile punerii-înainte, înainte Mea pururea.
31. Face-vei şi sfeşnic de aur bătut, foarte curat, suliţa lui şi fluierile, păhărealele şi glonţurealele şi crini dintr-însul ieşind.
32. Şease fluieri vor ieşi din laturi, trei de o lature şi trei de altă lature.
33. Prin păhară ca în formă de nucă prin fieştecarii fluieri şi glonţişorul împreună şi crinul; şi trei aseaminea păhară ca nuca în celalalt fluier şi glonţişorul împreună şi crinul; acesta va fi lucrul a şease fluieri carii vor ieşi din săgeată.
34. Iară în sfeşnic vor fi patru păhăreale în formă de nucă şi glonţurile prin fieştecarele şi crinii.
35. Glonţurealele supt doi fluieri, prin trii locuri, carii împreună şasă sânt, ieşind dintr-o săgeată.
36. Şi glonţurile, dară, şi fluierii dintr-însul or fi toate de aur bătut, foarte curat.
117r 37. Face-vei şi şeapte candele şi le vei pune || pre sfeşnic, să lumineaze dinprotivă.
38. Şi mucări şi loc de a stânge mucurile să fie de aur foarte curat.
39. Toată greotatea sfeşnicului cu toate vasele sale va avea un tălant de aur foarte curat.
40. *Uită-te şi fă după pilda carea ţi s-au arătat în munte. *Ovr. 8, 5. Fap. 7, 44.

Cap 26

Forma şi facerea cortului moisesc, zaveasii, sicriului, îmblânzitoriului, mesii, sfeşnicului şi şatrei, fieştecare după măsura sa.

1 Iară cortul aşa-l vei face: zeace păretari de vison răsucit şi hiachinth şi de urşinic şi de coc de doao ori întins, pestriţă, fulţuite le vei face.
2 Lungimea unui păretariu va avea coţ doaozeci şi opt, lăţimea va fi de patru coţ; de o măsură or fi toate corturile.
3. Cinci părătaiuri şieş să vor împreuna şi alte cinci cu aseaminea împreunare să vor uni.
4. Cheutori hiachintine în coaste şi în vârvurile părătarilor vei face, să să poată unul cu altul încheutora.
117v 5. Câte cincizăci de cheutori un părătariu va avea într-amândoao părţile, aşa împle|tite, cum cheutoare la cheutoare să vie şi una cu alta să să poată întocmi.
6. Face-vei şi cincizăci de cercuri de aur cu carii vetrilele părătarelor să vor împreuna, ca să să facă un cort.
7. Face-vei şi contoşe din păr ţăsute, unsprăzăce, spre acoperirea acoperişului cortului.
8. Lungimea unui contoş va avea treizăci de coţi şi lăţimea, patru; aceeaş va fi măsura tuturor contuşilor,
9. Din carii cinci îi vei împreuna de osebi, şi şease împreună îi vei împreuna aşea, cu al şeaselea contuş să-l îndoieşti în fruntea coperişului.

10. Face-vei și cincizăci de cheutori în marginile unui contuș, să să poată încheutora cu altul, și cincizăci de cheutori în marginile altui contuș, să să împreune cu altul.
11. Face-vei și cincizăci de copce de aramă, cu carele să să împreune cheutorile, să fie din toate un acoperiș.
12. Iară ce va râmânea din contușuri care să gătească spre acoperiș, adecă un contuș || care-i mai mult. din jumătate lui vei acoperi dosul cortului. 118r
13. Și un cot va spânzura de o parte și altul de alta, carele mai mult iaste în lungimea contoșilor, acoperind amândoao laturile cortului.

14. Face-vei și alt acoperemânt acoperișului de piei roșite de areți; și preste acesta iarăș alt acoperemânt, de piei ianthine.
15. Face-vei și tablele cortului, stând din leamne seatim,
16. Care fieștecare câte zeace coț aibă în lungimea, și în lățime câte unul și o jumătate.
17. În marginile tablelor doao încrestături vor fi, cu carele o tablă cu alta să să încleaște și într-acesta chip toate tablele să vor găti,
18. A cărora doaozăci vor fi în partea de ameazăzi, carea pleacă spre răsărit.
19. Cărora vei vărsa patruzăci de tâlpi de argint, ca câte doao tălpi supt fieștecare tâbli prin doao cornuri să să puie.
20. Și în a doao coastea cortului, carea | să pleacă spre meazănoapte, doaozăci de table vor fi, 118v
21. Având patruzăci de tâlpi de argint, câte doao tâlpi supt fieștecare tablă să vor pune.
22. Iară la partea cortului spre apus vei face șeasă table,
23. Și iarăș alte doao, carele în unghiuri să să rădice, după dosul cortului.
24. Și vor fi împreunate de jos până sus și o închietură toate le va ținea. Și la doao table, carea să vor pune în ungheațe, aseamenea împreunare să va ținea.
25. Și vor fi împreună opt table, tălpile lor de argint șasăsprăzăce, câte doao tâlpi pe o tablă socotite.
26. Face-vei și prăjini de leamne setim, cinci spre sprijinirea tablelor într-o coastă a cortului,
27. Și alte cinci în alta, și atâtea în partea despre apus,
28. Care să vor slobozi prin mijlocul tablelor din cap până în cap.
29. Și tablele încă le vei auri și vei vărsa în eale verigi de aur prin carele prăjinele vor ținea ceale tâblite care le || vei acoperi cu table de aur. 119r
30. Și vei rădica cortul după pilda *carea ție în munte s-au arătat. *Sus 25, 40.
31. Face-vei și zaveasă de hiachinth și de porfiră și coc de doao ori întins și de vison răsucit, fulțuit și cu frumoasă pestrițală țăsut,
32. Care spânzurându-l înaintea a patru stâlpi de leamne setim, carii adecă vor fi auriț și vor avea capete aurite, iară tâlpile, de argint.
33. Și să va băga zăveasa prin cercuri între carea vei pune sicriiul mărturiei, cu carea și sfințitoriul, și sfintele sfințitoriului să vor despărți.

34. Pune-vei şi îmblânzitoriul preste sicriul mărturiei în sfânta sfintelor,
35. Şi masă afară de zăvească şi, înaintea measei, sfeşnicul, în partea cortului despre ameazăzi; că masa va sta în partea despre meazănoapte.
36. Face-vei şi şatră dinnaintea cortului, de hiachinth şi urşinic şi coc de doao ori întins şi de vison răsucit, fulţuit. |
119v 37. Şi cinci stâlpi de leamne setim vei auri, înaintea cărora să va trage şatra, a cărora capetele vor fi de aur şi tălpile, de aramă.

Cap 27

Oltariul jârtvelor şi pridvoriul cortului, şeatra, stâlpul şi untul-de-lemn pentru candele a să găti să poruncea şi aprinderea lor.

1. *Face-vei şi oltariu de leamne setim, carele va avea în lung cinci coţi şi atâţia în lăţimea, adecă în patru cornuri, şi trei coţi înalt. *Jos 38, 6.
2. Iară cornurile prin patru unghiuri dintr-însul vor fi; şi-l vei acoperi cu aramă.

3. Şi vei face spre slujba lui tigăi a sprijini cenuşa şi cleaşte şi furcuţă şi sprijinitoare de focuri; toate vaseale de aramă le vei face.
4. Şi roşteuţ ca o mreaje de aramă, prin a căruia patru unghiuri vor fi patru verigi de aramă,
5. Care le vei pune supt măşcioara oltariului; şi va fi roşteiul până la mijlocul oltariului.

6. Face-vei și prăjineale oltariului de leamne seatim doao, care le vei acoperi cu tăbli de aramă. ||

7. Și le vei băga prin cercuri și vor fi de amândoao laturile oltariului a-l purta. 120r

*Sus 20, 24.

8. *Nu plin, ci deșert și scobit dinlăuntru îl vei face, precum ți s-au arătat în munte.

9. Face-vei și pridvorul cortului, într-a căruia parte despre răsărit spre ameazăzi vor fi șetri de vison răsucit; o sută de coți de o parte va ținea în lungime,

10. Și stâlpi doaozăci, cu atâtea tâlpi de aramă, carii capetele cu săpăturile sale vor avea de argint.

11. Aseaminea și în partea despre meazănoapte, pre lung vor fi șetri de o sută de coți, stâlpi doaozăci și tâlpi de aramă aceluiaș număr, și capetele lor cu săpăturile sale, de argint.

12. Iară în latul pridvorului care să uită spre apus vor fi șetri prin coți cincizăci și stâlpi zeace și tâlpi atâtea.

13. Și în lățimea pridvorului carea să uită spre răsărit, cincizăci de coți vor fi,

14. În carele de cincisprăzăce coț corturi de o lature să vor rândui și trei stâlpi și iară atâtea tâlpi.

15. Și de altă lature vor fi șetri de | cincisprăzeace coți, trei stâlpi și atâtea tâlpi. 120v

16. Iară la întrarea pridvorului va fi șeatră de coț doaozăci, din hiachinth și urșinic și de coc de doao ori întins și de vison răsucit, fulțuit; stâlpi va avea patru, cu atâtea tâlpi.

17. Toț stâlpii pridvorului prinprejur vor fi îmbrăcaț cu table de argint, cu capetele de argint și cu tâlpile de aramă.

18. În lungime va cuprinde pridvorul coți o sută, în lățime, cincizăci, înălțimea de cinci coț va fi și va fi de vison răsucit și va avea tâlpi de aramă.

19. Toate vasele cortului, spre toate slujbele și țeremoniile, și cuiarile lui și a pridvorului de aramă le vei face.

20. Poruncește fiilor Israil să-ți aducă unt din leamnele maslinilor, foarte curat și strecurat, să arză candele pururea,

21. În cortul mărturiii, afară de zăveasă, carea s-au pus la mărturie. Și-l vor || așeza Aaron și fiii lui să lumineaze până dimineața înaintea Domnului; necurmată va fi slujba prin următorii lor de la fiii lui Israil. 121r

Cap 28

Odăjdiile lui Aaron și a fiilor lui să însămnează.

1. Și ia lângă tine pre Aaron, fratele tău, cu fiii săi din mijlocul fiilor Israil, să-M slujească cu preoția: Aaron, Nadav și Aviu, Eleiazar și Ithamar.

2. Și vei face haină sfântă lui Aaron, fratelui tău, spre slavă și cinste.

3. Și vei grăi tuturor celor înțeleapți cu inima, pre carii i-am împlut cu duhul înțelepciunii, să facă hainele lui Aaron în carele sfințit să-M slujască.

4. Şi aceastea vor fi veşmintele carele vor face: piepturelul şi preste-umărariul, contoş şi cămaşă de in strâmtă, chidarim şi valteiu. Vor face veşminte sfinte fratelui tău Aaron şi fiilor lui, să-M slujască cu preuţiia.

5. Şi vor lua aur şi hiachinth şi urşinic şi coc de doao ori întins şi vison. |

121v 6. Şi vor face preste-umărariul de aur şi hiachinth şi de urşinic şi de coc de doao ori întins şi de vison răsucit, fulţuit.

7. Doao guri închiiate va avea într-amândoao laturile vârfurilor, ca într-una să să întoarcă.

8. Şi ţăsătura şi tot feliul de lucru va fi de aur şi de hiachinth şi de urşinic şi de coc de doao ori întins şi de vison răsucit.

9. Şi vei lua doao pietri de onihin şi vei săpa într-însele numele fiilor Israil,

10. Şeasă nume într-o piatră şi alte şasă în alta, după rândul naşterii lor.

11. Cu lucrul săpătoriului şi cu săpătura lucrătoriului de mărgăritariu le vei săpa cu numele fiilor lui Israil, închişi cu aur şi împregiurate.

12. Şi vei pune în amândoao laturile preste-umărariului pomenirea fiilor Israil; şi va purta Aaron numele lor înaintea Domnului preste amândoao umerele, pentru aducerea aminte.

13. Face-vei şi cârlige de aur,

122r 14. Şi doao lânţurele de aur foarte curat între sineaş împreunate, carele le || vei încleşta cu cărlige.

15. Şi piepturelul judecăţii vei face cu lucru poleit după ţăsătura preste-umărariului de aur, hiachinth şi de urşinic şi coc de doao ori întins şi de vison răsucit.

16. În patru cornuri va fi şi îndoit măsura palmei va avea şi în lungime, şi în lăţime.

17. Şi vei pune într-însul patru rânduri de pietri: în rândul dintâi va fi piatra sardie şi topazie şi zmaragd.

18. În al doilea, carvuncul, samfir şi iaspis.

19. În al triilea, ligurios, ahates şi amethistos.

20. În al patrulea, hrisolith, onihin şi veril, închisă cu aur vor fi prin rândurile sale.

21. Şi vor avea numele fiilor Israil; doaosprăzece nume să vor scobi, fieştecare pietri cu fieştecare nume prin doaosprăzece neamuri.

122v 22. Face-vei în piepturel lanţuri | şieş unul cu altul împreunat, de aur curat.

23. Şi doao verigi de aur, care le vei pune în amândoao vârfurile piepturelului.

24. Şi lanţuri de aur vei împreuna cu verigile care sânt în marginile lui.

25. Şi sfârşiturile lanţurilor le vei împreuna cu doao cărlige de amândoao laturile preste-umărariului, care să uită la piepturel.

26. Face-vei şi doao verigi de aur, care le vei pune în vârfurile piepturelului, în marginile carele sânt în preajma preste-umărariului şi la dosul lui să uită.

27. Ci şi alte doao verigi de aur carele să vor pune de-amândoao laturile preste-umărariului din jos, care să uită cătră faţa închieturii din jos, să să poată împreuna cu preste-umărariul.

28. Şi să să strângă piepturelul cu verigile sale şi cu verigile preste-umărariului cu legătoare hiachintină, să rămâie legătura făcută şi în piepturelul şi preste-umărariul, unul de către altul să nu să poată despărţi.

123r 29. Şi va purta Aaron numele fiilor || Israil în piepturelul judecăţii pre pieptul său când va întra în jertvenic, pomenirea înaintea Domnului în veac.

30. Şi vei pune în piepturelul judecăţii învăţătura şi adevărul care vor fi în pieptul lui Aaron când va întra înaintea Domnului; şi va purta judecata fiilor lui Israil în pieptul său înaintea Domnului pururea.

31. Face-vei şi îmbrăcămintea preste-umărului toată hiachintină,

32. Într-a căriia mijloc din sus va fi potcap şi marginile împregiurul ei tivite, precum s-au obicinuit a pune în marginile veşmintelor, să nu să rumpă lezne.

33. Iară din jos, la picioarele, aceiiaş îmbrăcăminte, prinprejur ca merele de punic vei face, din hiachinth şi din urşinic şi din coc de doao ori întins, mestecând în mijloc clopoţăi,

34. Aşa ca un clopoţăl să fie de aur şi un măr punic, şi iară alt clopoţăl de aur şi mărul punic.

35. *Şi o va îmbrăca Aaron în slujba slujirii, să să auză sunetul când va întra şi va ieşi din jârtvelnic înaintea Domnului şi să nu moară. |

*Ecli. 45, 11.

123v 36. Face-vei şi tablă de aur foarte curat în carea vei ciopli cu scobitoriul sfântul Domnului,

37. Şi o vei lega cu legătură hiachintină şi va fi preste mitră,

38. Apropiindu-să pre fruntea preotului. Şi va purta Aaron nedreptăţile lor care le-au adus şi le-au sfinţit fiii lui Israil în toate darurilor şi cinstele sale; şi va fi tabla pururea în fruntea lui, ca să-i fie milostiv Domnul.
39. Şi vei strânge îmbrăcămintea cu vison, şi mitra de vison vei face şi valteon fulţuit.
40. Iară fiilor lui Aaron le vei face îmbrăcăminte de in şi valteon şi mitre spre slavă şi cinste.
41. Şi vei îmbrăca cu toate aceaste pre Aaron, fratele tău, şi fiii lui cu el. Şi vei târnosi mânile tuturor şi-i vei sfinţi ca să-Mi slujască cu preoţiia.
42. Face-vei şi rochii de in, să-şi acopere trupul ruşinii sale de la rărunchi până la coapsă.
43. Şi le vor purta Aaron şi fiii lui când vor întra în cortul mărturiii sau când să vor apropiia de oltariu, să slujască în jertvelnic, ca nu vinovaţi nedreptăţii să moară. || Legiuit veacinic va fi lui Aaron şi săminţiii lui după el. 124r

Cap 29

Ce hirotonie au fost a preoţilor şi leagea aducerii pentru ei şi carii mânca aceaste aduceri; şi despre doi mieluşei de un an în toate zilele a-i aduce.

*Preoţ. 9, 2. 1. Şi şi aceasta vei face, să să hirotonească Mie preoţi: *ia un viţăl din ciurdă şi doi berbeci neîntinaţi,
2. Şi pâni azime şi o cojiţă fără aluat care să fie stropită cu untdelemn şi o turtă azimă unsă cu untdelemn; de făină de grâu toate le vei face.
3. Şi pusă în coşnicioară le vei aduce, şi viţălul şi doi berbeci.
4. Şi pre Aaron şi fiii lui îi vei pune la uşa cortului mărturiei. Şi dacă vei spăla pre tatăl cu fiii săi cu apă,
5. Vei îmbrăca pre Aaron cu veşmintele sale, adecă cu cea de in şi cu îmbrăcămintea şi preste-umărariu şi cu piepturelul care-l vei strânge cu valteonul.
6. Şi vei pune mitră în capul lui şi lespede sfântă preste mitră,
7. Şi untdelemn al ungerii vei văr|sa preste capul lui; şi într-acesta chip să va hirotoni. 124v
8. Şi fiii lui îi vei pune şi-i vei îmbrăca cu îmbrăcăminte de in şi-i vei încinge cu valteon,
9. Pre Aaron adecă şi feciorii lui; şi le vei pune mitre şi-M vor fi preoţi cu leage pururea. După ce vei sfinţi mânile lor,
*Preoţ. 1, 3. 10. *Pune-vei şi un viţăl înaintea cortului mărturiei; şi va pune Aaron şi fiii lui mânile preste capul lui,
11. Şi-l vei omorî înaintea Domnului, la uşa cortului mărturiii.
12. Şi, luând din sângele viţălului, vei pune pre cornurile oltariului cu deagetul tău, iară celalalt sânge îl vei turna lângă temeiul lui.
*Preoţ. 3, 3. 13. *Lua-vei şi toată grăsimea carea acopere măruntaiele şi mrejuliţa hicatului şi amândoi rărunchii şi grăsimea carea e preste ei şi vei aduce aprindere preste oltariu.
14. Iară cărnurile viţălului şi pealea şi gunoiul le vei aprinde afară de tabără, căci pentru păcat sânt.
15. Şi un berbece vei lua, pre a căruia || cap va pune Aaron şi fiii lui mânile. 125r
16. Carele omorându-l, vei lua din sângele lui şi vei turna împregiurul oltariului.
17. Iară berbecele îl vei tăia în dărăburi; şi spălând măruntaiele lui şi picioarele, le vei pune preste tăiatele cărnuri şi preste capul lui.
18. Şi vei aduce întreg berbeacele întru aprindere pre oltariu; aducere iaste Domnului, miros foarte bun de jârtva Domnului.
19. Şi vei lua şi alt berbeace, spre a căruia cap Aaron şi fiii lui vor pune mânile.
20. Carele giunghindu-l, vei lua din sângele lui şi vei pune preste marginea urechii dreptei lui Aaron şi a fiilor lui şi preste deagetele ceale mari a mânilor şi a piciorului drept şi vei turna sângele preste oltariu împregiur.
21. Şi, luând din sângele cel de pre oltariu şi din untul-de-lemn al ungerii, vei stropi pre Aaron şi hainele lui, fiii şi veşmintele lor. Şi sfinţin|du-i pre ei şi hainele, 125v
22. Vei lua grăsimea din berbece şi coada şi untura carea acopere rărunchii şi mrejuliţa hicatului şi amândoi rărunchii şi grăsimea carea e preste ei şi spata dreaptă, pentru că iaste berbecele sfinţirii,
23. Şi turta unii pâni şi cojuliţa stropită cu untdeleamn, o plăcintă din cojniţa azimelor, care iaste pusă înaintea Domnului,

24. Și le vei pune toate în mânile lui Aaron și a fiilor lui și-i vei sfinți rădicându-i înaintea Domnului.
25. Și vei priimi toate din mânile lor și vei aprinde pre oltariu întru jertfă mireazmă cu bun miros înaintea Domnului, că aducerea Lui iaste.
26. Și vei lua pieptuțul din berbece, cu carele s-au sfințit Aaron, și-l vei sfinți înălțindu-l înaintea Domnului și va fi în partea ta.
27. Și vei sfinți și pieptuțul acel jârtfit și spata carea din berbece o ai deschilinit,
126r 28. Cu carea s-au sfințit Aaron și fiii lui, || și va fi în partea lui Aaron și fiilor lui, cu moștenirea vecinică de la fiii lui Israil; că pârgă sânt și ceale dintâi din jârtfele lor ceale de pace, care aduc Domnului.
29. Iară haina cea sfântă de carea să va sluji Aaron o vor avea fiii lui după el, să să ungă într-însa și să să sfințască mânile lor.
30. Șeapte zile o va purta cine va fi preot pentru el rânduit, din fiii lui, și care va întra în cortul mărturiei să slujască în jârtvelnic.
31. Și berbeacele sfințeniei vei lua și vei fierbe cărnurile lui în locul cel sfânt,
32. Din carea va mânca Aaron și fiii lui; *și pânile care sânt în traistă înaintea cortului mărturiei le vor mânca,
33. Să fie jârtfa îmblânzitoare și să să sfințască mânile celor ce aduc. Streinul nu va mânca dintr-însele, că sfinte sânt.

*Preoț. 8, 31 și 24, 9. Math. 12, 4.

34. De va râmânea din cărnurile ceale sfințite sau din pâni pănă dimineața, vei arde în foc rămășițele; nu să vor mânca, că sfințite sânt.
35. Toate care ț-am poruncit vei face spre Aaron și spre fiii lui. Șeapte zile vei sfinți mânile
126v lor și un | vițăl pentru păcat vei aduce în toate zilele spre jârtfirea. Și vei curăți oltariul când vei junghiia jârtfa curățăniii și-l vei unge spre sfințănie.
37. Șeapte zile vei curăți oltariul și-l vei sfinți și va fi sfânta sfintelor; tot cine să va atinge de el să va sfinți.
38. Aceasta iaste carea vei face în oltariu: *doi miei de câte un an în toate zilele, necurmat,

*Num. 28, 3.

39. Un miel dimineața și altul sara,
40. A zecea parte de făină cu untdelemn stropită, care să aibă măsură a patra parte him, și vin spre gustare de aceeaș măsură într-un miel,
41. Iară celalalt miel îl vei aduce sara, după rânduiala aducerii de dimineața și după ceale ce am zis, spre miros de bună mireazmă.
42. Jârtfă iaste Domnului cu aducere veacinică prin neamurile voastre, la ușa cortului mărturiei, înaintea Domnului, unde voi rândui să grăiesc cătră tine.
127r 43. Și acolo voi porunci fiilor Isra||il și să va sfinți oltariul în slava Mea.
44. Sfinți-voi și cortul mărturiei cu oltariul și pre Aaron cu fiii săi, să-M slujască cu preoțiia.
45. Și voi lăcui în mijlocul fiilor Israil și voi fi lor Dumnezeu;
46. Și vor ști că Eu sânt Domnul, Dumnezeul lor, Carele i-am scos din pământul Eghiptului, să rămăiu între ei, Eu, Domnul, Dumnezeul lor.

Cap 30

Rânduiala oltariului tămâierii și a banilor de-a să strânge spre slujba cortului, scaf de aramă să să facă și pentru spălarea preoților, a sfintei unsori pentru ungerea preoților și a vaselor besearicii, a ungerii, tămâierii și a celoralalte ce sânt ale cortului.

1. Și vei face oltariu spre aprinderea tămâierii, de leamne setim,
2. Lung de un cot și lat de altul, adecă în patru cornuri, și înalt de doi coți; cornurile dintr-însul vor ieși.
3. Și-l vei îmbrăca cu aur foarte curat și roșteiuțul lui și păreții dinprejur și cornurile; și vei face cunună aurită prinpregiur, |
127v 4. Și doao verigi de aramă supt cunună, de toate laturile, să să bage printr-însele prăjini și să poarte oltariul.
5. Și prăjinile le vei face de leamne seatim și le vei auri.
6. Și vei pune oltariul înaintea zaveasii carea spânzură dinnaintea sicriului mărturiei, înaintea mângăitoriului cu care să acopere mărturiia, unde voi grăi ție.
7. Și va aprinde tămâie, aprindere preste el, Aaron, frumos mirosind, dimineața; când va așeza fălinarele, îl va aprinde,

8. Şi când le va aşeza de cătră sară, va aprinde tămâie veacinică înaintea Domnului, în neamurile voastre.

9. Nu veţ aduce pre ei tămâie de altă mestecare, nici aducere şi giunghiere, nici veţ gusta gustări.

10. Şi să va ruga Aaron spre coarnele lui o dată în an, în sângele care s-au adus pentru păcat, şi va îmblânzi spre el în neamurile voastre; sfânta sfintelor va fi Domnului".

11. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

*Num. 1, 2. 12. *„Când vei aduce numărul fiilor Israil, după număr vor da fieştecarii preţul pen||tru sufletele sale Domnului şi nu va fi rană într-înşii când să vor număra. 128r

*Preoţ. 27, 25. Num. 3, 47. Ezec. 45, 12. 13. Iară aceasta va da tot cel ce trece la nume, jumătate de siclă măsura besearicii; *siclul doaozăci de dinari are; jumătate parte de siclul să va aduce Domnului.

14. Carele să are în număr de doaozăci de ani şi mai sus va da preţul.

15. Bogatul nu va adaoge la giumătate de siclă, şi săracul nimic va scădea.

16. Şi banii strânşi, aduşi de la fiii lui Israil, îi vei da spre slujba cortului mărturiei, să fie pomenirea lor înaintea Domnului şi să să îmblânzască sufletelor lor".

17. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

18. „Face-vei şi scafă de aramă cu temeiul său, spre spălare, şi o vei pune între cortul mărturiei şi între oltariu; şi, turnând apă,

19. Vor spăla într-însul Aaron şi fiii lui mâinile sale şi picioarele,

20. Când vor întra în cortul mărturiei şi când să vor apropia de oltariu să aducă într-însul tămâie Domnului, |

21. Să nu cumva moară; legiuit veacinic va fi lui şi săminţiii lui după el". 128v

22. Şi au grăit Domnul cătră Moisi,

23. Zicând: „Ia-ţi mireasme de mirhă dintâi şi aleasă, cinci sute de sicli, şi de chinamom jumătate, adecă sicli doao sute cincizăci, aşijderea de calamim, sicli doaosute cincizăci.

24. Iară de casie, sicli cinci, sute în măsura jârtveanicului, de untdelemn, o măsură de him.

25. Şi vei face untdelemn al ungerii sfânt, ungere mestecată cu lucrul ungătoriului.

26. Şi vei unge dintr-însa cortul mărturiei şi sicriiul testamântului,

27. Şi masa cu vasele sale, sfeşnicul cu ale sale, oltarele tămâierii,

28. Şi a junghierii, şi toate odăjdiile carele sânt de slujba lor.

29. Şi vei sfinţi toate şi vor fi sfintele sfintelor; cine le va atinge să va sfinţi.

30. Aaron şi fiii lui îi vei unge şi îi vei sfinţi să-Mi slujască cu preoţiia,

31. Şi fiilor Israil le vei zice: «Acest || untdelemn al ungerii sfânt va fi Mie în neamurile voastre. 129r

32. Trupul omului nu să va unge dintr-însul şi după mestecarea lui nu-l veţ face, că s-au sfinţit şi sfânt va fi voao.

33. Omul, oricare va mesteca acelaş şi va da dintr-însul streinului, să va şterge din norodul Mieu»".

34. Şi au zis Domnul cătră Moisi: „Ia-ţi mireasme stactim şi onihim, galvan de bună mireazmă şi tămâie foarte luminoasă; de o măsură vor fi toate.

35. Și vei face tămâie mestecată cu lucrul făcătoriului de unsori, mestecată cu deadinsul și curată și vrednică de sfințire.
36. Și după ce le vei pisa în prav foarte mărunt, vei pune dintr-însul înaintea cortului mărturiei, în care loc Mă voi arăta ție; sfânta sfintelor va fi voao tămâie.
37. Aseaminea mestecare nu veț face spre slujba voastră, că sfântul Domnului iaste.
38. Oricare om va face aseaminea, să să desfeteze în mirosirea ei, peri-va din norodurile sale". |

129v

Cap 31

Să rânduiesc de la Domnul Veseliil și Ooliav spre facerea cortului și celoraalalte care s-au zis; de ținearea sâmbetei și de Tablele leagii lui Moisi, de la Dumnezeu date.

1. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
2. „Iată, am chemat pre nume Veseliil, fiiul lui Urii, a feciorului Hur, de neamul Iuda,
3. Și l-am umplut cu Duhul <lui> Dumnezău, cu înțălepciune și înțăleagere și cu știința în tot lucrul,
4. Spre gândirea de orice feal de lucru, poate fi de aur și de argint și de aramă,
5. De marmore și mărgăritariu și de multe fealiuri de leamne.
6. Și am dat lui soție pre Ooliav, fiiul lui Ahisameh, de neamul Dan; și în inima a tot învățatului am pus înțealeapciune, să facă toate care am poruncit ție:
7. Cortul așezământului și sicriul mărturiei și îmblânzitoriul care iaste deasupra ei și toate vasele cortului,
8. Și masa, și vasele ei, sfeșnicul foarte curat cu vasele sale și oltarele tămâierii,
9. Și a giunghierii și toate vasele lor, șcaful cu temeiul său,
130r 10. Odăjdii sfinte în slujba | | lui Aaron preotului, și fiilor lui, ca să-și facă slujba în ceale sfinte,
11. Uleul ungerii și tămâia mireasmelor în jertvelnic, toate care ț-am poruncit vor face".
12. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
13. „Grăiaște fiilor Israil și vei zice cătră dânșii: *«Vedeți să păziț sâmbăta Mea, că sămn iaste întră Mine și între voi în neamurile voastre; să știți că Eu, Domnul carele vă sfințesc. *Sus. 20, 8. Eze. 20, 12.
14. Păziți sâmbăta Mea, că sfântă iaste voao. Cine o va pângări cu moarte va muri; cine va lucra într-însa, peri-va sufletul aceluia din mijlocul norodului său.
15. Șease zile veți lucra; în zioa a șeaptea, sâmbătă, iaste odihnă sfântă Domnului; tot cine va lucra într-această zi va muri.
16. Păzască fiii lui Israil sâmbăta și o prăznuiască în neamurile sale; legătură veacinică iaste,
17. Între Mine și-ntre fiii lui Israil și sămn pururea *că în șasă zile au făcut Domnul ceriul și pământul, și într-a șeaptelea au încetat de lucru»". *Face. 2, 2.
18. Și au dat Domnul lui Moisi, după ce au priimit cuvintele aceastea în muntele Sinai, *doao lespezi de piatră a mărturiii, scrisă cu degetul lui Dumnezeu. | *2 Leage 9, 10.

130v

Cap 32

Moisi fiind depărtat, norodul face vițăl și i să închină; pentru închinarea la vițăl, Moisi lui Dumnezeu să roagă; pogorând din munte, tablele frânge, vițălul îl arde și, înfruntând pre Aaron, pre închinătorii de idoli ucide și celoraalalți iertare dobândește, iarăşu în munte suindu-să.

1. Și văzând norodul că zăbovește a să pogorî din munte Moisi, adunându-să împrotiva lui Aaron, au zis: *„Scoală, fă-ne noao dumnezei carii să meargă înaintea noastră, că lui Moisii, bărbatului acestuia care ne-au scos din pământul Eghiptului, nu știm ce i s-au întâmplat". *Fap. 7, 40.
2. Și au zis cătră dânșii Aaron: „Luați cerceii de aur din ureachile muierilor și a fiilor și a featelor voastre și aduceț la mine".
3. Și au făcut norodul ce poruncisă, purtând cerceii la Aaron.
4. *Carii luându-i el, au închipuit cu lucru vărsătoriu și au făcut dintr-ânșii vițăl vărsat și au zis: „Aceștia sânt dumnezeii tăi, Israil, carii te-au scos din pământul Eghiptului". *Psal. 105, 19.
5. Carea văzând Aaron, au zidit oltariu înaintea lui și prin pristav au strigat, zicând: „Mâne iaste prăznuirea Domnului!"

6. Şi, sculându-să demineaţa, au adus arderi şi junghieri de pace; şi au şezut norodul || a mânca şi a bea şi s-au sculat a juca.* 131r

*1 Cor. 10, 7.

7. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând: *„Meargi, pogoară-te; au păcătuit norodul tău, care l-ai adus din pământul Eghiptului.

*2 Leage 9, 12.

8. Curund s-au depărtat de calea carea le-ai arătat şi ş-au făcut viţăl vărsat şi i s-au închinat şi, junghindu-i jârtve, au zis: *«Aceştia sânt dumnezeii tăi, Israil, carii te-au scos din pămătul Eghiptului»".

*3 Împăra. 12, 28.

9. Şi iară au zis Domnul cătră Moisi: *„Văz că norodul acesta iaste vârtos cu cerbicea.

*Gios 33, 3. 2 Leage 9, 13.

10. Slobozi-Mă să să mânie urgiia Mea împotriva lor şi să-i şterg şi să te fac în neam mare".

11. Iară Moisi ruga pre Domnul, Dumnezeul său, zicând: *„Căci Doamne, să mănie urgiia Ta împrotiva norodului Tău, carele l-ai scos din pământul Eghiptului în tărie mare şi mână vârtoasă?

*Num. 14, 13; Psa<l>m. 105, 23.

12. Nu cumva să zică eghipteanii: «Cu hicleşug i-au scos, să-i ucigă în munţi şi să-i şteargă de pre pământ». Aşeaze-se mâniia Ta şi Te îmblânzeşte spre nedreptatea norodului Tău.

13. Adu-Ţi aminte de Avraam, Isaac şi Israil, slugile Tale, cărora Te-ai jurat pre Tine însuş, zicând: *«Înmulţi-voi sămânţa voastră ca stelele ceriului şi tot pământul acesta, de carele am grăit, l-oi da seminţiii voastre şi-l veţi stăpâni pururea»".

*Face. 22, 7 şi 15, 7 [şi] 38, 16.

14. Şi S-au îmblânzit Domnul a nu face răul ca|re au fost grăit împrotiva norodului Său. 131v

15. Şi s-au întors Moisi din munte purtând doao tablele mărturiei în mâna sa, scrise de amândoao părţile,

16. Şi făcute de Dumnezeu; şi scrisoarea lui Dumnezeu era scobită în table.

17. Şi auzând Iosie gâlceava norodului ce strâga, au zis cătră Moisi: „Urlat de războiu să aude în tabără".

18. Carele i-au răspuns: „Nu e strâgarea îndemnătorilor la războiu, nici gâlceava silitorilor la fugă, ci glas de cântăreţi auz eu".

19. Şi, apropiindu-să de tabără, au văzut viţălul şi horele şi, mâniindu-să foarte, au aruncat din mâni tablele şi le-au frâmt la poalele muntelui.

20. Şi apucând viţălul care făcusă, l-au ars şi l-au zdrobit în praf, care l-au prăsărat în apă şi au dat dintr-însul a bea fiilor Israil.

21. Şi au zis cătră Aaron: „Ce ţ-au făcut norodul acesta, să aduci preste el păcat aşa mare?"

22. Căruia el au răspuns: „Să nu să supere domnul mieu, că tu ai cunoscut norodul acesta a fi plecat spre rău.

23. Mi-au zis: «Fă-ne dumnezei carii să meargă || înaintea noastră, că lui Moisi, acestuia carele ne-au adus din pământul Eghiptului, nu ştim ce i s-au întâmplat». 132r

24. Cărora eu le-am zis: «Cine din voi are aur?» Adus-au şi mi-au dat şi l-am aruncat în foc şi au ieşit acest viţăl".

25. Și, văzând Moisi norodul a fi golit (că-l despoiasă Aaron pentru ocara grozăvirii și între vrăjmași gol îl rânduisă),

26. Și, stând în poarta taberilor, au zis: „De iaste careva al Domnului, împreune-să mie". Și s-au adunat la el toți fiii Levi,

27. Cărora le-au zis: „Aceastea zice Domnul, Dumnezeul lui Israil: «Puie-și omul sabia la coapsa sa, duceți-vă și vă întoarceți de la poartă până la poartă prin mijlocul taberilor și să-ș ucigă fieștecarele fratele și prietinul și aproapele său»".

28. Și au făcut fiii Levi după cuvântul lui Moisi și au tăiat în zioa aceaea ca doaozăci și trei de mii de oameni.

29. Și au zis Moisi: „Sfințit-ați mânile voastre astăzi Domnului, fieștecarele în fiiul și în fratele său, ca să vi să dea blagoslovenie".

30. Și făcându-să a doao zi, grăit-au Moisi către norod: „Păcătuit-ați păcat mare; sui-mă-voi 132v la Domnul, de cumva Îl voi putea | ruga pentru răotatea voastră".

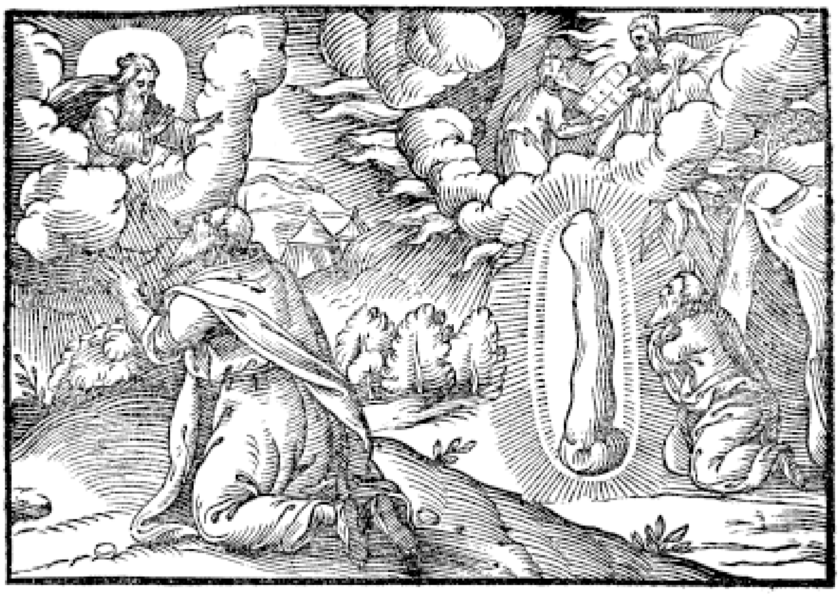
31. Și întorcându-să la Domnul, au zis: „Rogu-mă, păcătuit-au norodul acesta păcat foarte mare și ș-au făcut dumnezei de aur; au le iartă lor această vină,

32. Au, de nu faci, șterge-mă din cartea Ta carea ai scris".

33. Căruia au răspuns Domnul: „Carele va păcătui Mie, pre acela l-oi șterge din cartea Mea.

34. Iară tu meargi și povățuiaște norodul acesta unde ț-am grăit. Îngerul Mieu va mearge înaintea ta, iară Eu în zioa izbândirii voi cerceta și păcatul lor acesta".

35. Și au lovit Domnul norodul pentru vina vițălului care făcuse Aaron.

Cap 33

Stâmpărând Moisi amânânțarea lui Dumnezeu împrotiva norodului, norodul să dezbracă de podoaba sa și-ș plânge păcatul. Dumnezeu să îmblânzeaște și cu Moisii grăiaște față către față, carele pofteaște a vedea fața și slava Domnului.

1. Și au grăit Domnul către Moisi, zicând: „Meargi, suie-te din locul acesta tu și norodul tău, carele l-ai scos din pământul Eghiptului, la pământul carele am 133r giurat lui Avraam, Isaac || și Iacov, zicând: *«Săminții tale o voi da. *Sus 32, 34.

2. Și voi trimite îngerul alergătoriu înaintea ta, să leapăd **hananeiul și amorreul și hetheul și ferezeul și heveul și ievuseul, 2 Leage 7, 22. **Ios. 24, 11.

3. Și să între la pământul ce curge lapte și miare; că nu Mă voi sui cu tine, *pentru că norodu vârtos la cerbice ești, nu cumva să te pierz în cale". *Sus 32, 9. 2 Leage 9, 13.

4. Și auzând norodul cuvântul acest rău foarte, au plâns și nice unul după obiceaiu nu s-au îmbrăcat cu podoaba sa.

5. Și au zis Domnul către Moisi: „Grăiaște fiilor Israil: «Norod vârtos la cerbice ești, o dată mă voi sui în mijlocul tău și te voi șterge. Acum dezbracă podoaba ta, să știu ce-ți voi face!»"

6. Și au dezbrăcat fiii lui Israil podoaba din muntele Horiv.

7. Și Moisi, luând cortul, l-au întins afară de tabără, departe, și au chemat numele lui „cortul așezământului"; și tot norodul care avea ceva întrebare ieșea afară de tabără, la cortul așezământului.

8. Și, ieșind Moisi la cort, să scula toată gloata și sta fieștecarele în ușea șeatrii sale și să uita la dosul lui Moisi, până întra în șatră. |

9. Și, intrând el în cortul așezământului, pogorâia stâlpul norului și sta la ușe și grăia cu Moisi, 133v

10. Privind toți că stâlpul norului stă la ușea cortului, și sta ei și să închina prin ușile corturilor sale.

11. Și grăiia Domnul către Moisi față la față, precum grăiaște omul către priiatinul său. Și întorcându-să el la tabără, slujitoriul lui Iosie, fiiul lui Nun, copilul, nu să depărta de cort.

12. Și au zis Moisi către Domnul: „Porunceaști să povățuiesc pre norodul acesta și nu-mi spui pre cine vei trimite cu mine, mai ales că ai zis: «Cunoscutu-te-am din nume și ai aflat har înaintea Mea».

13. Deci, de-am aflat har înaintea Ta, arată-mi fața Ta, să Te știu și să aflu har înaintea ochilor Tăi; uită-Te spre norodul Tău, neamul acesta".

14. Și au zis Domnul: „Fața Mea va mearge înnaintea ta și odihnă voi da ție".

15. Și au zis Moisi: „De nu vei mearge Tu înainte, nu ne scoate din locul acesta,

16. Că din ce vom putea ști, eu și norodul Tău, a fi aflat noi har înaintea Ta, de nu vei umbla cu noi, să ne slăvim de toate noroadele care || lăcuiesc pre pământ?" 134r

17. Și au zis Domnul către Moisi: „Și cuvântul acesta care ai grăit voi face, că ai aflat har înaintea Mea și pre tine însuți te-am cunoscut din nume".

18. Carele au zis: „Arată-m mie slava Ta".

19. Răspuns-au: „Eu ț-oi arăta tot binele și voi chema în numele Domnului înaintea ta și *voi milui pre care voi vrea și nu Mă voi îndura întru carele bine-Mi va plâcea".

*Râm. 9, 15.

20. Și iară au zis: „Nu vei putea vedea fața Mea, că nu Mă va vedea om și să fie viu".

21. Și iară: „Iată – au zis – iaste loc la Mine și vei sta pre piatră.

22. Și, când va trece slava Mea, te voi pune în crepătura pietrii și te voi acoperi cu dreapta Mea, până voi treace.

23. Și voi lua mâna Mea și vei vedea dosul Mieu, iară fața Mea nu o vei putea vedea.

Cap 34

Moisi, gătind alte table, să întoarnă în munte unde veade dosul lui Dumnezeu; și, oprind împreunarea păgânilor și închinarea bozilor și dând porunci pentru întâii născuți, pentru sâmbăta azimelor și pentru alte sărbători, după postul de patruzăci de zile cornut din munte să pogoară și, cu fața învălită, norodului grăiaște. |

2 Leage 10, 1.

1. Și după aceasta, taie – au zis – ție doao leaspezi de piatră aseaminea celor dintâi și voi scrie pre eale cuvintele care au avut tablele carele ai frâmt. 134v

2. Fii gata dimineață să te sui îndată în muntele Sinai și vei sta cu Mine pre creștetul muntelui.

3. Nici unul să suie cu tine, nici să să vază careva prin tot muntele, şi boii şi oile să nu să pască în preajmă”.
4. Şi au tăiat doao leaspezi de piatră precum era mainte; şi, sculându-să de noapte, s-au suit în muntele Sinai, precum îi poruncise Domnul, purtând cu sine tablele.
5. Şi, pogorându-să Domnul prin nor, au stătut Moisi cu El chemând numele Domnului.
6. Carele trecând înaintea lui, au zis: „Stăpâne, Doamne Dumnezeule, milostive şi îndurate, răbdătoriu şi mult milostive şi adevărat,
7. Carele *păzăşti mila spre mine, Carele ştergi nedreptatea şi răutâţile şi păcatele **şi nici unul la Tine ***iaste de sineş nevinovat, ****Carele răsplăteşti nedreptatea părinţilor, fiilor şi nepoţilor în a triia şi a patra sămânţă!”
8. Şi degrabă Moisi, plecându-să la pământ şi închinându-să, ||
135r 9. Au zis: „De-am aflat har înaintea Ta, Doamne, rogu-mă să vii cu noi (că norod tare la cerbice iaste) şi să ştergi nedreptăţile noastre şi pâcatele şi să ne stăpâneşti”.
10. Răspuns-au Domnul: „Eu *voi face legătură: văzând toţi, seamne voi face carea nici odânăoară s-au văzut pre pământ, nici în acealea neamuri, să vază norodul acesta într-a cui mijloc eşti; lucrul Domnului groaznic care voi face.
11. Păzeaşte toate care astăzi ţ-oi porunci; Eu însumi voi lepăda dinnaintea feţii tale amorreul şi hananeul şi hefteul şi ferezeul şi heveul şi ievuseul.
12. Păzeaşte ca nu cândva să faci prieteşug cu lăcuitorii pământului aceluia, carii să-ţi fie spre cădeare,
13. Ci prestoalele lor le strâcă, frânge chipurile ceale cioplite şi jârtvenicele le aprinde.
14. Să nu te închini la dumnezeu strein, Domnul răvnitoriu numele Lui, Dumnezeu iaste izbânditoriu.
15. *Să nu faci legătură cu oamenii ţinuturilor acelora, ca nu cumva când vor curvi cu dumnezeii săi şi să vor închina cioplitelor lor să te cheme cineva să mânânci din ceale jârtfite. |
135v 16. *Nici muiare din featele lor vei lua fiilor tăi, ca nu cumva, după ce vor curvi, eale să facă şi pre fiii tăi a curvi în dumnezeii lor.
17. Dumnezei vărsaţi nu vei face ţie.
18. Praznicul azimelor vei păzi; şeapte zile vei mânca azime, precum ţ-am poruncit în vreamea lunii celor noao, că în luna primăvării ai ieşit din Eghipt.
19. *Toată partea bărbătească ce deşchide pântecele a Mea va fi din toate dobitoacele, şi din boi, şi din oi, a Mea va fi.
20. Întâi născutul asinului îl vei răscumpăra cu oaie, iară de nu vei da nici preţ pentru el, să va ucide; întâi născutul fiilor tăi îl vei răscumpăra, nici te vei arăta gol înaintea Mea.
21. Şeasă zile vei lucra, a şeaptea zi vei înceta de-a ara şi de-a săcera.
22. *Praznicul săptămânilor vei face ţie în pârga roadelor săcerişului tău de grâu şi praznicul când să adună toate în curgerea anului.
23. *De trei ori în an să va arăta toată partea bărbătească a ta înaintea Atotputearnicului, Domnului, Dumnezeului Israil.
24. Căci când voi lua noroadele de la faţa ta şi voi lăţi hotarăle tale nimene nu va leşui pământului tău, suindu-te şi arătându-te înaintea Domnului, Dumnezeului tău, de trei ori în an.
25. *Nu vei jârtvui preste dospit sângele giunghierii Meale, nici va rămânea demineaţa din jertva praznicului Fască. ||
136r 26. Pârga rodurilor pământului tău o vei aduce în casa Domnului, Dumnezeului tău; *nu vei fierbe iedul în laptele mâni-sa”.
27. Şi au zis Domnul cătră Moisi: „Scrie ţie cuvintele acestea prin carele şi cu tine şi cu Israil am făcut legătură”.
28. *Şi au fost acolo cu Domnul patruzăci de zile şi patruzăci de nopţi; pâne n-au mâncat şi apă n-au băut şi au scris în leaspezi **cuvintele legăturii zeace.
29. Şi, pogorându-să Moisi din muntele Sinai, ţinea doao tablele mărturiii şi nu ştiia că e cornută faţa sa din înpreunarea vorbei Domnului.
30. Şi, văzând Aaron şi fiii lui Israil cornută faţa lui Moisi, s-au temut a să apropia.
31. Şi, chemaţi de la el, s-au întors şi Aaron şi căpeteniile sinagoghii. Şi după ce au grăit cătră dânşii,
32. Au venit la el şi toţ fiii lui Israil, cărora le-au poruncit toate carele auzise de la Domnul în muntele Sinai.

*2 Leage 5, 9. Ier. 32, 18. **Psal. 142, 2. ***2 Leage 5, 9. ****Ierem. 32, 18.
*2 Leage 5, 2. Ier. 32, 40.
*Sus 23, 32. 2 Leage 7, 2.
*3 Împăr.11, 2.
*Sus 13, 2 şi 22, 29.
*Sus 23, 25.
*Sus 23, 17. 2 Leage 16, 16.
*Sus 23, 18-19.
*Sus 23, 19.
*Sus 24, 18. 2 Leage 9, 9. **2 Leage 4, 13.

*2 Cori<n>t. 3, 13.

33. Şi plinind vorbele, *au pus învălitoarea spre faţa sa,

34. Carea întrând la Domnul şi grăind cu Dânsul, o descoperiia până ieşiia şi atunci grăia către fiii lui Israil toate care-i era poruncite.

35. Carii vedea faţa lui Moisi ieşind a fi cornută, ci acoperiia el iarăş faţa sa când grăia către dânşii. |

136v

Cap 35

Porunca sâmbeteai; să ceare pârga şi daruri şi meaşteri spre facerea tuturor carea s-au zis, cărora ispravnici de la Dumnezeu să numesc Veseliil şi Ooliav.

1. Deci, adunându-să toată gloata fiilor lui Israil, au zis către dânşii: „Aceastea sânt carele au poruncit Domnul a fi:

2. Şease zile veţ lucra; a şeaptea zi va fi voao sfântă, sâmbăta, şi odihna Domnului; cine va lucra într-însa să va ucide.

3. Nu veţi aprinde foc în toate lăcaşele voastre în zioa sâmbetei”.

4. Şi au zis Moisi către tot şireagul fiilor Israil: „Acesta iaste cuvântul carele au poruncit Domnul, zicând:

*Sus 25, 2.

5. «Deschiliniţi la voi pârga Domnului, *tot cel volnic şi plecat cu inima o aducă Domnului, aur, argint şi aramă,

6. Iochinth şi porfir şi coc de doao ori întins şi vison, piei de capre,

7. Şi piei de areţi roşite şi ianthine, leamne seatim,

8. Şi untdelemn spre împodobirea luminărilor şi să să facă unsoarea şi tămâiare cu bun miros,

9. Pietri onihinth şi pietri scumpe spre înfrâmsăţarea preste-umărariului || şi a piepturelului. 137r

10. Oricare e dintre voi înţălept vie şi facă ce au poruncit Domnul.

11. Cortul adecă şi acoperişul lui şi acoperemântul, belciugele şi tablele cu prăjinile, cuiarele şi tâlpile,

12. Sicriiul şi prăjinile, îmblânzitoriul şi zaveasa carea să întinde dinnaintea lui,

13. Prestolul cu prăjinile şi cu vaseale şi cu pânile punerii-înainte,

14. Sfeşnicul pentru sprijinirea luminărilor, vaseale lui şi candelele şi untul-de-leamn spre hrana focurilor,

15. Oltariul tămâierii şi prăjinile şi untul-de-lemn al ungerii şi tămâiarea din mireasme, şatrea dinnaintea uşii cortului,

16. Oltariul aprinderii şi roşteiuţul lui de aramă cu prăjinile şi cu vaseale sale, şcaful şi temeiul lui,

17. Păretarele pridvorului cu stâlpii şi temeiurile, şatra înaintea pridvorului,

18. Cuierele cortului şi a pridvorului cu funişoarele sale,

19. Veşmintele cu carele slujesc în slujba jârtveanicului, hainele lui Aaron preotului şi a fiilor lui, să-M slujască cu preoţiia»”. |

20. Şi, ieşind toată mulţimea fiilor Israil dinnaintea lui Moisi, 137v

21. Au adus cu minte foarte voioasă şi dumnezeiască pârga Domnului spre facerea lucrului cortului mărturiei, orice trăbuia spre slujbă şi la sfintele odăjdii.

22. Bărbaţii cu muiarile au dat covrigi şi cercei, ineale şi degetare; tot vasul de aur spre darurile Domnului s-au deschilinit.

23. Cine avea hiachinth şi porfir şi coc de doao ori întins, vison şi piei de capre, piei de areţ roşite şi iamthine,

24. Roduri de argint şi de aramă, au adus Domnului, şi leamne de seatim spre multe trebi.

25. Ci şi muiarile învăţate carea au fost tors au dat hiachinth, porfir şi mătasă şi vison,

26. Şi peri de capre, de bunăvoie ale sale toate dându-le.

27. Iară căpeteniile au adus pietri de onihim şi pietri scumpe la preste-umărariu şi la piepturel,

28. Şi mirosuri şi untdeleamn spre împodobirea luminărilor şi spre gătirea unsorii şi spre mestecarea tămâierii de bună mireazmă. ||

29. Toţi bărbaţii şi muiarile cu minte dumnezeiască au adus darurile, să să facă lucrurile care poruncisă Domnul prin mâna lui Moisi, toţ fiii lui Israil de bunăvoie le-au închinat Domnului. 138r

*Sus 31, 2.

30. Şi au zis Moisi către fiii lui Israil: *„Iată, au chemat Domnul de nume pre Veseliil, fiiul Uriii, feciorul lui Hur, din neamul Iudei,

31. Şi l-au împlut cu Duhul lui Dumnezeu, cu înţălepciunea şi înţăleagerea, cu ştiinţa şi cu toată învaţătura,

32. Spre gândirea şi facerea lucrului în aur şi argint şi de aramă,
33. Şi a ciopli pietrile şi lucrul rădvănariului, orice să poate găsi de meşteşug.
34. Au dat în inima lui şi pre Ooliav, fiiul Ahisamec, din neamul lui Dan.
35. Pre amândoi i-au învăţat înţălepciune, să facă lucrurile măsariului, a împistritoriului şi a fulţuitoriului, de hiachinth şi porfir şi coc de doao ori întins şi de vison şi să le ţasă toate şi nouo fieştecarea să le găsască.

Cap 36

138v *Aducându-să mai mult decât trăbuia darurile, să găteaşte cortul după toate | părţile sale, adecă păretarele, contuşurile, acoperişele, tablele, prăjinile, zăveasa şi şatra.* Sus 26, 1.

1. Şi au făcut Veseliil şi Ooliav şi tot bărbatul înţălept, cărora le-au dat Domnul înţălepciune şi înţăleagere, să ştie meşterşugit a lucra care sânt de lipsă spre treaba jârtvenicului şi care au poruncit Domnul.
2. Şi chemându-i Moisi pre ei şi tot bărbatul înţălept căruia dedeasă Domnul înţălepciune şi carii de bunăvoia sa s-au dăruit spre lucrare, 1 Par. 21, 29.
3. Le-au dat toate darurile fiilor Israil carii, stând cu deadinsul de lucru, în toate zilele dimineaţa norodul aducea făgăduinţeale.
4. Pentru aceaea, meaşterii sâlindu-să a veni,
5. Au zis lui Moisi: „Mai mult aduce norodul decât iaste de lipsă".
6. Şi au poruncit Moisi să să strâge prin glasul pristavului ca nici bărbat, nici muiare să mai aducă ceva la lucrarea jârtfenicului; şi aşea s-au încetat de-a mai aduce daruri,
7. Că ceale adusă era destule şi prisosea.
139r 8. Şi au făcut toţ înţălepţii cu inima spre || plinirea lucrului cortului păretariuri zece, de vison răsucit şi hiachinth şi porfir şi de coc de doao ori întins cu lucru pestriţ şi ţăsătură vărstată,
9. A cărora unul avea în lungime doaozăci şi opt de coţi şi în lăţime, patru; de o măsură era toţ păretarii.
10. Şi au închiat păretarele cinci unul cu altul, şi cealeaalalte cinci unul cu altul i-au împreunat.
11. Făcut-au şi cheutori hiachinthine în marginea unui păreatariu, de-amândoao laturile, şi în marginea altui păretariu aşijderea,
12. Să vie cheutorile una cătră alta şi să să împreune;
13. De unde au vărsat şi cincizăci de copce de aur, carele să îmbuce cheutorile păretarelor şi să fie un cort.
14. Făcut-au şi contuşe unsprăzeace, de peri de capre, spre coperirea acoperişului cortului.
15. Un contoş în lungime avea coţ treizăci şi în lăţime coţ patru; de o măsură era toate contuşurile,
16. A cărora cinci le-au închiiat de osebi, şi alte şasă, deschilinite. |

17. Şi au făcut cheutori, cinzăci în marginea unui contuş şi cincizăci în marginea altui contuş, să să încheie împreună, 139v
18. Şi copce de aramă, cinzăci, cu carele să să încopce acoperişul, să fie o platoşe din toate contuşurile.
19. Făcut-au şi acoperemântul cortului de piei de areţi roşite şi alt acoperemânt, mai pe deasupra, de piei hiachinthine.
20. Făcut-au şi tablele cortului, de leamne setim stând.
21. De zeace coţi era lungimea unii table şi un cot cu a şasa parte lăţimea ţinea.
22. Căte doao în crepături era prin fieştecare tabli, ca să să închie una cu alta; aşa au făcut în toate tablele cortului,
23. Din carele doaozăci era la partea de-amiiazăzi, spre răsărit,
24. Cu patruzăci de picioare de arjint, doao picioare supt o tablă să pune, de-amăndoao părţile unghiurilor, unde să împreună scobiturile coastelor în unghiur.
25. Şi la partea cortului de-ameazănoapte au făcut doaozăci de table,
26. Cu patruzăci de picioare de argint, doao picioare la fieştecare tabli.
27. Iară spre apus, adecă la ceaea parte || cortului, carea să uită spre mare, au făcut şasă table, 140r
28. Şi doao altele prin fieştecare unghiurile cortului dindărăpt,
29. Care era împreunate de jos până sus şi într-o împreunare aşijderea să purta. Aşea au făcut de-amândoao părţile prin unghiuri,
30. Să fie împreună opt table şi să aibă picioare de argint şasăsprăzeace, adecă câte doao picioare supt fieştecare table.
31. Făcut-au şi prăjini de leamne sătim, cinci a ţinea tablele de o laturea cortului,
32. Şi alte cinci la table de altă lature a le aşeza şi, afară de acestea cinci, alte prăjini la partea cortului despre apus, spre mare.
33. Şi au făcut altă prăjină, carea să vie prin mijlocul tablelor, de la unghiu până la unghiu.
34. Iară tăbleturile le-au aurit, vărsând picioarele lor de argint, şi verigile lor le-au făcut de aur, prin carele să poată treace prăjinele, carii şi aceştea cu tâblile de aur le-au acoperit.
35. Făcut-au şi zaveasă de hiachinth, de porfir, de mătasă şi de vison răsucit, împistrit de multe feaţe şi despărţit. |
36. Şi patru stâlpi de leamne setim, a cărora capetele aurite, picioarele de argint vărsate. 140v
37. Făcut-au şi şatra dinnaintea cortului, de hiachinth, de porfir, de mătasă şi de vison răsucit, fulţuit,
38. Şi stâlpi cinci, cu capetele sale carele le-au acoperit cu aur, şi picioarele lor le-au vărsat de aramă.

Cap 37

Să face sicriu, îmblânzitoriu, heruvimi, prestolul, sfeşnicul, candelele, oltariul mărturiei, pentru carele să face tămâiare mestecată.

1. Şi au făcut Veseliil şi sicriul de leamne setim, având doi coţi şi o jumătate în lungime şi un cot şi jumătate în lăţime şi nălţimea au fost de un cot şi jumătate; şi l-au îmbrăcat cu aur foarte curat, dinlontru şi dinnafară.
2. Şi i-au făcut cunună de aur prinpregiur,
3. Vărsând patru verigi de aur prin patru unghiurile ei, doao verigi de o lature şi doao de alta.
4. Şi prăjini au făcut de leamne setim, carele le-au îmbrăcat cu aur,
5. Şi care le-au băgat prin verigile carele || era de laturile sicriului, spre purtarea lui. 141r
6. Făcut-au şi îmblânzitoriu, adecă loc de rugă, de aur foarte curat, de doi coţ şi jumătate în lungime şi de un cot şi jumătate în lăţime,
7. Şi doi heruvimi de aur bătut, carii i-au pus de-amândoao părţile îmblânzitoriului:
8. Hieruvim unul în vărful unii părţi, şi heruvim altul în vârful ceiealalte părţi, doi heruvimi în fieştecare vărful îmblânzitoriului,
9. Tinzându-şi arepile şi acoperind îmblănzitoriul şi spre sineş împreună şi spre el uitându-să.
10. Făcut-au şi prestol de leamne setim, în lung de doi coţi şi în lat de un cot, carea era naltă un cot şi jumătate de parte.
11. Şi o au împrejurat cu aur foarte curat şi i-au făcut usne de aur prinprejur.

12. Și usnei cunună de aur scobită de patru deajete și, preste aceaea, altă cunună de aur.
13. Vărsat-au și patru verigi de aur care le-au pus în patru unghiuri, prin fieștecare picioarele measii,
14. În preajma cununii, și au băgat prin eale prăjinile, să poată purta prestolul. |
141v 15. Și prăjinile le-au făcut de leamne setim și le-au împregiurat cu aur.
16. Și vase spre multe feliuri de trebile prestolului, văscioare măsurătoare, păhare cu flori și sticle și cădealnițe de aur curat, în carele trăbuie să să aducă gustările.
17. Făcut-au și sfeașnic de aur bătut foarte curat, dintr-a căruia prăjină fluierile, păhărelele și lănțurelele și crinii ieșiia,
18. Șasă de-amândoao laturile, trei fluieri de o parte și trei de alta.
19. Trei păhăreale ca nucile prin fieștecare fluier și glonțurealele, împreună și crinii, și trei păhăreale ca nucile într-alt fluier și glonțurealele, împreună și crinii, drept era lucrul a șese fluieri carii ieșiia din trupul sfeșnicului.
20. Iară în prăjină era patru păhărele ca nucile și glonțureale prin fieștecarele, împreună și crinii.
21. Și glonțureale supt doao fluiere pe trei locuri, carii împreună sânt șasă fluieri ieșind dintr-o prăjină.
22. Deci și glonțurealele, și fluierii dintr-însul era toate de aur bătut, foarte curat.
23. Făcut-au și șeapte candele cu mucările sale și vase în carele să să stângă ceale ce să curățiia, de aur foarte curat.
24. Un tălant de aur trăgea sfeșnicul cu toate vasele sale. ||
142r 25. Făcut-au și oltariul tămâierii, de leamne setim, în patru cornuri de câte un cot și nalt doi coți, dintr-a căruia unghiuri ieșiia coarnele.
26. Și l-au îmbrăcat cu aur foarte curat, cu roșteiuțul și cu păreții și coarnele.
27. Și i-au făcut cunună de aur prinprejur și doao verigi de aur supt cunună prin fieștecare lature, să să bage prin eale prăjini și să să poată purta oltariul.
28. Iară prăjinile le-au făcut de leamne setim și le-au acoperit cu aur.
29. Tomnit-au și untdeleamn spre ungerea sfințirii și a tămâierii de mirosuri foarte curate, cu lucrarea făcătoriului de unsori.

Cap 38

Să face oltariu arderilor cu scafă de aramă și cu pridvor și adusele daruri să numără.

1. Făcut-au și oltariul arderilor, de leamne setim, de cinci coți în patru cornuri și de trei nalt, — 2 Par. 1, 5.
2. A căruia coarnele ieșiia din unghiuri; și l-au acoperit cu tăbli de aramă.
3. Și spre trebile lui au gătit multe feliuri de vase de aramă, căldări, cleaște, furcuțe, unghițe și sprijinitori de focuri.
4. Și roșteiuțul lui l-au făcut ca o mreaje de aramă, și supt el, în mijlocul oltariului, prestoluț,
142v 5. Vârsând patru verigi prin atâtea vărfurile mrejuții, | a băga prăjinile spre purtare,
6. Carele le-au făcut de leamne setim și le-au acoperit cu tăbli de aramă,
7. Și le-au băgat prin verigi care era în coastele oltariului, iară oltariul *nu era plin, ci scobit, de tăbli și dinlontru gol. — *Sus 27, 8.
8. Făcut-au și scafă de aramă cu temeiul său de oglindele muiarilor, carele străjuia la ușea cortului.
9. Făcut-au și pridvor, într-a căruia parte despre ameazăzi era șetrile de vison răsucit, de o sută de coți,
10. Stâlpi de aramă doaozăci, cu temeiurile sale, capetele stâlpilor și toate scobiturile lucrului, de argint.
11. Așijderea despre meazănoapte, șetrile, stâlpii și temeiurile și capetele stâlpilor și de aceaeaș măsură, și de lucrare, și de materie era.
12. Iară în ceaea parte, carea să uită spre apus, au fost șetrile de coț cinzăci, stâlpi zeace, cu temeiurile sale de aramă și capetele stâlpilor și toată săpătura lucrului, de argint.
13. Iară despre răsărit, de cinzăci de coți au gătit șeatrile,
14. Din carele cinsprăzeace coți de trei stâlpi, cu temeiurile sale, o lature ținea. ||
143r 15. Și de altă parte (că între amândoao au făcut întrarea cortului), iară de cinsprăzeace coți era șetrile, și trei stâlpi și atâtea temeiuri.

16. Toate şetrile pridvorului de vison răsucit era ţăsute.
17. Temeiurile stâlpilor au fost de aramă, iară capetele lor cu toate scobiturile sale, de argint; ci şi stâlpii pridvorului i-au îmbrăcat cu argint.
18. Şi în întrarea lui au făcut şatră de hiachinth, de porfiră, de mătasă şi de vison răsucit fulţuit, carea avea în lungime coţ doaozăci, iară înaltul de cinci coţ era, după măsura carea avea toate şetrile pridvorului.
19. Iară stâlpii la întrare era patru, cu tâlpi de aramă şi capetele lor şi săpăturile, de argint.
20. Şi cuierele cortului şi a pridvorului prinprejur le-au făcut de aramă.
21. Aceastea sânt uneltele cortului mărturiei carea s-au numărat după porunca lui Moisi, în ţăreamoniile leviţilor, prin mâna lui Ithamar, fiiului Aaron, preotului.
22. Care Veseliil, fiiul Uriii, feciorului Hur, de neamul Iiuda, poruncind Domnul prin Moisi, le plinisă,
23. Împreunându-şi soţie Ooliav, fiiul Ahisameh, de neamul Dan, carele şi el era ales meaşter | de leamne şi de multe fealiuri de săpături şi fulţăitoriu din hiachinth, porfiră, mătasă şi din vison. 143v
24. Aurul tot ce s-au cheltuit în lucrarea jârtvelnicului şi care s-au adus în daruri doaozăci şi noao de talentumuri au fost şi şeapte sute treizăci de sicli, după măsura jârtvelnicului.
25. Şi s-au adus de la aceştia, carii au trecut la număr de doaozăci de ani şi mai în sus, din şease sute şi trei de mii şi cinci sute cincizăci de armaţi.
26. Fost-au fără de aceaea argint o sută de talanţi, din carele s-au făcut temeiurile jârtvenicului şi întrarea unde spânzura zaveasa.
27. O sută de temeiuri s-au făcut din o sută de talanţi, fieştecare talanţi prin fieştecare temeiuri socotindu-să.
28. Iară dintr-o mie şeapte sute şeaptezăci şi cinci au făcut capetele stâlpilor şi pre acealea le-au îmbrăcat cu argint.
29. Şi de aramă s-au adus talantumuri şeaptezăci şi doao de mii şi patru sute de sicli,
30. Din carii s-au vărsat temeiurile în întrarea jârtvealnicului mărturiii şi oltariul de aramă cu roşteiuţul său şi toate vaseale carele sânt de treaba lui,
31. Şi temeiurile pridvorului şi prinpre| |jur şi la întrarea lui, şi cuiarele cortului şi a pridvorului prinprejur. 144r

Cap 39

Arhireieştile şi preoţăştile podoabe să fac şi tot lucrul poruncit să isprăveaşte. Blagosloveaşte Moisi norodul.

Sus 28, 6. 1. Iară de hiachinth şi de porfir, de mătasă şi de vison au făcut odăjdii, să să îmbrace Aaron când slujeaşte în ceale sfinte, precum au poruncit Domnul lui Moisi.
2. Şi au făcut preste-umărariu de aur, hiachinth, de porfir, coc de doao ori întins şi de vison răsucit,
3. Cu lucrarea împistritoriului; şi au tăiat şâne supţiri de aur şi le-au supţiiat în fir, să să poată împleti cu tortul feaţelor celor dintâi,
4. Şi doao margini împreunate de-amândoao părţile vârfurilor,
5. Şi valteon dintr-acealeaş feaţe, precum poruncisă Domnul lui Moisi.
6. Gătit-au şi doao pietri de onihin strânsă şi închisă în aur şi cioplite de lucrătoriul cu pietri scumpe cu numele fiilor Israil.
7. Şi le-au pus în laturile preste-umărariului, spre pomenirea fiilor Israil, precum poruncisă Domnul lui Moisi.
8. Făcut-au şi piepturel cu lucru polemit, | după lucrul preste-umărariului, de aur, de hiachinth, porfiră şi de coc de doao ori întins şi de vison răsucit, 144v
9. În patru cornuri, îndoit de o palmă.
10. Şi au pus într-însu patru rânduri de pietri scumpe: în rândul dintâi era sardios, topazie, şmaragd;
11. În al doilea, corvuncul, sanfir şi iaspis;
12. În al triilea, ligurion, ahates şi amathithos;
13. În al patrulea, hrisolith, onihin şi veril, împregiurate şi închise în aur prin rândurile sale.
14. Şi aceale doaosprăzeace pietri era cioplite cu numele a doaosprăzeace neamuri a lui Israil, fieştecarea pre numele a fieştecărora.
15. Făcut-au în piepturel şi lănţureale între sineş împreunate, de aur foarte curat,

16. Şi doao unghiţe şi atâtea verigi de aur, iară verigile le-au pus de-amândoao laturile piepturelului,

17. Din carele să spânzure doao lanţuri de aur, carii i-au încleştat cu unghiţele care era în unghiurile preste-umerariului,

18. Aceaste şi dinnainte şi dindărăpt aşea să togmea şieş, ca preste-umărariul cu piepturelul împreună să să încheaie,

19. Strânse către valtion şi cu verigele mai tare încopciate, carii împreuna cheutori 145r hiaţintine, ca nu slăbite să să întinze şi de către sine || să să mişce, precum au poruncit Domnul lui Moisi.

20. Şi au făcut îmbrăcămintea preste-umărariului toată hiachintină,

21. Şi titie în partea din sus, la mijloc, şi marginea prinpregiurul titiii tivită;

22. Iară din gios, la picioare, meare puniceşti din hiachinth, din porfiră, mătasă şi din vison răsucit,

23. Şi clopoţăi de aur foarte curat, carii i-au pus între pomagrănata, pe marginea îmbrăcămintii, prinpregiur;

24. Iară clopoţălul de aur şi mărul punicesc cu carele împodobit umbla arhiereul când făcea slujba, precum poruncise Domnul lui Moisi.

25. Făcut-au şi îmbrăcăminte de vison ţăsute lui Aaron şi fiilor lui,

26. Şi mitre cu cununiţăle sale de vison,

27. Şi rotie de in de vison,

28. Iară brâul de vison răsucit, de hiachinth, porfiră şi de mătasă de doao ori întinsă, fulţuită, precum poruncise Domnul lui Moisi.

29. Făcut-au şi table sfintei cinstiri de aur foarte curat şi au scris într-însa, cu lucrătoriul de pietri scumpe, sfântul Domnului.

145v 30. Şi o au strâns cu mitra cu cheutori hia |chinthine, precum poruncise Domnul lui Moisi.

31. Şi s-au sfârşit toată lucrarea cortului şi al acoperemântului mărturiii; şi au făcut fiii lui Israil toate care poruncise Domnul lui Moisi.

32. Şi au adus cortul şi acoperişul şi toate odăjdiile, verigile, tăblile, prăjinile, stâlpii şi temeiurile,

33. Coperişul de piei de areţi roşite şi alt acoperemânt, de piei ianthine,

34. Zaveasa, sicriul, prăjinile, îmblânzitoriul,

35. Prestolul cu vasele sale şi cu pânile punerii-înainte,

36. Sfeşnicul, candelele şi unealtele lor cu untul-de-lemn,

37. Oltariul de aur şi ungerea şi tămâiarea din mirosuri,

38. Şi şatra la întrarea cortului,

39. Oltariu de aramă, roşteiu, prăjinile şi vaseale lui toate, scaful cu temeiul său, şetrile pridvorului şi stâlpii cu temeiurile sale,

40. Şatra la întrarea pridvorului, funile ei şi cu cuiarele; nimica din vase n-au lipsit, carile spre slujba cortului şi spre acoperemântul aşezământului a fi s-au poruncit.

146r 41. Şi prăjinile cu care preoţii să slujesc || în jertvealnic, Aaron adecă şi fiii lui,

42. Adus-au fiii lui Israil, precum poruncisă Domnul.

43. Carele după ce le-au văzut Moisi toate plinite, i-au blagoslovit.

Cap 40

În luna dintâi a să rădica cortul şi a să sfinţi să porunceaşte, carea fiind de mărimea Domnului să plineaşte; norul pururea acoperiia cortul, fără numai când trăbuia a purceade.

1. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:

2. „În luna dintâi, în zioa dintâi a lunii, vei rădica cortul mărturiii,

3. Şi vei pune într-însul sicriul şi vei slobozi înaintea lui zaveasa.

4. Şi luând prestolul, vei pune preste el ceale poruncite; sfeşnicul va sta cu candelele sale,

5. Şi oltariul de aur, în carele să jârfeaşte aprinderea, înaintea sicriului mărturiii. Şatră vei pune la întrarea cortului,

6. Şi dinnaintea ei, oltariul arderii,

7. Şcaful între oltariu şi între cort, carele îl vei umplea de apă.

8. Şi vei împrejura pridvorul cu şetri şi întrarea lui.

146v 9. Şi luând untul-de-leamn al ungerii, vei | unge cortul cu vaseale sale, să să sfinţască,

10. Oltarele arderii şi toate vaseale lui,

11. Scaful cu temeiul său, toate cu untul-de-leamn al ungerii le vei sfinţi, să fie sfintele sfinţilor.
12. Şi vei apropiia pre Aaron şi fiii lui la poarta cortului mărturiii şi, spălaţ cu apă,
13. Îi vei îmbrăca cu sfintele odăjdii, să-M slujască Mie, şi ungerea lor spre preoţie veacinică să fie".
14. Şi au făcut Moisi toate câte poruncise Domnul.
15. Deci în luna dintâi anului al doilea, în zioa dintâi a lunii, s-au aşezat cortul.
*Num. 7. 1. 16. *Şi l-au rădicat Moisi şi au pus tablele şi temeiurile şi prăjinile şi au rădicat stâlpii.
17. Şi au întins acoperişul preste cort, puind preste el acoperemânt, precum poruncise Domnul.
18. Pus-au şi mărturia în sicriu, băgând dedesupt prăjinele, şi rugătoriul deasupra.
19. Şi după ce au adus sicriul în cort, au spânzurat înaintea lui zaveasa, să plinească || porunca Domnului. 147r
20. Pus-au şi masa în cortul mărturiei, la partea despre meazănoapte, afară de zavează,
21. Rânduind dinnainte pânile punerii, precum poruncise Domnul lui Moisi.
22. Pus-au şi sfeaşnicul în cortul mărturiii, în preajma prestolului, în partea spre ameazăzi,
23. Aşezând pre rând candelele, după porunca Domnului.
24. Pus-au şi oltariu de aur supt acoperişul mărturiii, împrotiva zaveasii.
25. Şi au aprins preste el arderea mireazmelor, precum poruncise Domnul lui Moisi.
26. Pus-au şi şatra la întrarea cortului mărturiii,
27. Şi oltariul arderii în pridvorul mărturiei, aducând într-însul junghiere şi jârtve, precum Domnul poruncise.
28. Aşezat-au şi scaful între cortul mărturiei şi între oltariu, împlându-l cu apă.
29. Şi ş-au spălat Moisi şi Aaron şi fiii lui mânile sale şi picioarele,
30. Când întra supt acoperişul aşezământului şi să apropiia la oltariu, precum poruncisă Domnul lui Moisi.
31. Rădicat-au şi pridvor împregiurul cor|tului şi a oltariului, întinzând la întrarea lui şatră. După ce toate s-au isprăvit, 147v
*Num. 9, 15. 32. *Acoperit-au nuorul cortul mărturiii şi slava Domnului l-au umplut.
3 Împăr. 8. 10. 33. Nici putea Moisi întra supt acoperişul aşezământului, norul acoperea toate şi mărimea Domnului fulgerând, că toate le acoperise norul.
34. De lăsa cândva norul cortul, pleaca fiii lui Israil prin ceatele sale;
35. De spânzura deasupra, rămânea într-acelaş loc,
36. Că norul Domnului străjuia zioa împregiurul cortului, şi focul noaptea, văzând toate noroadele lui Israil prin toate lăcaşele sale.

DINAR: s.m.
dinari: *pl. ac.* 30,13

DINĂUNTRU: adv.; var. **DINLĂUNTRU, DINLONTRU**
dinlăuntru: 25,11; 27,8
dinlontru: 37,1; 38,7

DINDĂRĂT: adv.
dindărăpt: 39,18

DINTE: s.m.
dinte: *sg. ac.* 21,24, 27

DIS-DE-DIMINEAȚĂ: adv.
dis-de-demineață: 14,27

(a) DOBÂNDI: v. IV
dobândește: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.32

DOBITOC: s.n.
dobitoace: *pl. ac.* 8,17, 18; rezum. cap.9; 9,9, 10, 22, 25; 13,2; rezum. cap.22
dobitoacele: *pl. nom./ac.* 9,19, 20, 21; rezum. cap.10; 13,12; 17,3; 34,19
dobitoacelor: *pl. gen.* 11,5; 12,29; rezum. cap.13; 13,15; 21,34
dobitoc: *sg. nom./ac.* 11,7; 12,12, 21; 19,13; 22,19
dobitocul: *sg. nom./ac.* 20,10; 22,5, 10

DOCTOR: s.m.; var. (Pop.) **DOFTOR**
doftori: *pl. ac.* 21,19

DOICĂ: s.f.
doicelor: *pl. gen.* rezum. cap.1

(a) DOICI: . I. v (Înv. și reg.) „a alăpta un copil străin"; (Înv. și pop) „a îngriji"; aceasta este prima atestare; cf. MDA, unde se propune prima atestare în I. Heliade-Rădulescu, *Opere* I, 1939.
doici: *inf. prez. fără* ***a*** 2,7
doiceaște: *imperativ 2.sg.* 2,9
au doicit: *ind. pf.c. 3.sg.* 2,9

DOICIT, Ă: adj. (Rar) „alăptat (și crescut) de doică"; aici prima atestare a cuvântului; cf. MDA, unde prima atestare este la Frédéric Damé, *Nouveau dictionnaire roumain-français.* [vol. I IV], Bucarest, 1893-1895.
doicit: *m. sg. nom.* rezum. cap.2

DOMN: s.m. (s. propriu) „Dumnezeu"
Domnul: *sg. nom./ac.* 2,25; 3,2, 4, 7; 4,1, 3, 4, 5, 6, 11, 14, 19, 21, 22, 24, 27, 31; 5,1, 2, 21, 22; 6,1, 2, 6, 7, 8, 10, 13, 26, 28, 29; 7,1, 5, 6, 8, 10, 13, 14, 16,17, 19, 20, 22, 25; 8,1, 5, 10, 12, 13, 15, 16, 19, 20, 22, 24, 29; 9,1, 4, 5, 6, 8, 12, 13, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 33, 35; 10,1, 2, 3, 10, 12, 13, 17, 20, 21, 27; rezum. cap.11; 11,1, 3, 4, 9, 10; 12,1, 12, 23, 25, 28, 29, 36, 43, 50, 51; 13,1, 3, 5, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 21; 14,1, 4, 10, 14, 15, 18, 21, 24, 25, 26, 27, 30, 31; 15,2, 3, 18, 19, 25; rezum. cap.16; 16,4, 6, 8, 11, 12, 15, 16, 23, 27, 29, 32, 34; rezum. cap.17; 17,2, 4, 5, 7, 14; rezum. cap.18; 18,1, 8, 9, 10, 11; rezum. cap.19; 19,3, 7, 8, 9, 11, 18, 20, 21, 22, 23, 24; 20,1, 2, 5, 7, 11, 12, 19, 20, 21, 22; 24,1, 2, 7, 8, 12; 25,1; 28,38; 29,46; 30,11, 17, 22, 34; 31,1, 12, 13, 17, 18; 32,7, 9, 11, 14, 27, 30, 31, 33, 35; 33,1, 5, 11, 12, 14, 17; 34,4, 5, 10, 14, 27, 28, 32, 34; 35,1, 4, 10, 29, 30; 36,1, 2; 38,22; 39,1, 5, 7, 19, 24, 28, 30, 31, 42; 40,1, 14, 17, 21, 25, 27, 30
Domnului: *sg. gen/dat.* 3,18; 5,3, 17; 6,12, 30; 8,8, 26, 27, 28, 29, 30; 9,29; 10,7, 8, 9, 11, 16, 18, 24, 25, 26; 12,11, 14, 27, 31, 41, 42, 48; 13,6, 12, 15; 14,13, 31; rezum. cap.15; 15,1, 21, 26; rezum. cap.16; 16,3, 7, 8, 9, 10, 23, 25, 26, 33; 17,9, 16; rezum. cap.19; 20,7, 10; 23,17, 19, 25; rezum. cap.24; 24,5, 16, 17; 27,21; 28,12, 29, 30, 35, 36; 29,11, 18, 23, 24, 25, 26, 28, 42; 30,8, 10, 12, 13, 16, 20, 37; rezum. cap.31; 31,15; 32,5, 26, 29; rezum. cap.33; 33,19; 34,5, 11, 23, 24, 26, 29; 35,2, 5, 21, 22, 24, 29; 39,29; rezum. cap.40; 40,19, 23, 32, 33, 36
Domnului: *sg. gen., în sintagmele* ***leagea Domnului/cuvântul Domnului/cuvintele Domnului*** 4,28; 9,20, 21; 13,9; 17,1; 24,3, 4
Doamne: *sg. voc.* 4,10, 13; 15,6, 11, 16, 17; 32,11; 34,6, 9

DOMN: s.m. (apelativ) „termen de politețe pentru un bărbat"; (Pop.) „stăpân"
domnul: *sg. nom./ac.* 21,4, 5; 32,22
domnului: *sg. gen.* 21,4, 8
domnu-său: *sg. nom.* 22,14, 15

(a) DORI: v. IV
vei dori: *ind. viit.I. 2.sg.* 20,17

(a) DORMI: v. IV
va dormi: *ind. viit.I.3.sg.* 22,16

DOS: s.n.
dosul: *sg. ac.* 23,27; 26,12, 23; 28,26; 33,8, 23; rezum. cap.34

(a se) DOSPI: v. IV
(să) dospi: *inf. prez. fără* ***a*** 12,39

DOSPIT, -Ă: adj./s.
dospit: *s.n. sg. ac.* 12,15, 19; 34,25;
dospitul: *s.n. sg. ac.* 12,20
dospită: *adj. f. sg. ac.* 13,3

DOVEDIT, -Ă: adj.
dovedit: *m. sg. nom.* 21,16

DRAC: s.m. „șarpe"
draci: *pl. ac.* 7,12

DREPT, -EAPTĂ: adj./s.; var. **DIREPT, -EAPTĂ**
drept: *adj. m./n. sg. nom./gen.* 9,27; 15,26; 29,20; 37,19
(pre cel) drept: *s.m. sg. ac.* 23,7
dreptei: *adj. f. sg. gen.* (articulare superfluă) 29,20
dreapta: *s.f. în loc. adv.* ***de-a dreapta și de-a stânga*** „în ambele părți" 14,29;
direapta: *s.f. în loc. adv.* ***de-a direapta și de-a stânga*** „în ambele părți" 14,22
dreapta: *s.f. sg. nom./ac.* 15,6; 33,22
dreaptă: *adj. f. sg. ac.* 29,22
direpților: *s.m. pl. gen.* 23,8

DREGĂTOR: s.m.; var. **DEREGĂTOR**
deregătorilor: *pl. dat.* 5,6
deregătorii: *pl. nom.* 5,10, 13

(a se) DUCE: v. III
ducea: *ind. imp. 3.sg.* 1,14
să (vă) duceți: *conj. prez. 2.pl.* 3,19
duceți(-vă): *imperativ 2.pl.* 5,4, 11, 18; 12,31; 32,27
ducându(-vă): *gerunziu* 12,32
duce: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.13; rezum. cap.18
va duce: *ind. viit.I. 3.sg.* 13,5, 11; 21,6; 23,23
(să) ducea: *ind. imp. 3.pl.* 14,25
duce(-)vei: *ind. viit.I. 2.sg.* 15,17
să ducă: *conj. prez. 3.sg.* 16,5; 23,20
ducă: *conj. prez. fără* ***să*** *3.sg.* 22,13

DUH: s.n.
duhul: *sg. nom./ac.* 15,8, 10; 28,3
Duhul: *sg. ac., în sintagma* ***Duhul <lui> Dumnezău/Duhul lui Dumnezeu*** 31,3; 35,31

DUMNEZEIESC, -IASCĂ: adj.
dumnezeiască: *f. sg. ac.* 35,21, 29

DUMNEZEU: s.m. „Divinitatea”
Dumnezeu: *sg. nom./ac./gen./dat.* rezum. cap.1; 1,17, 20, 21; 2,23; 3,1, 6, 11, 13, 14, 15; rezum. cap.4; 4,16, 20, 27, 30; rezum. cap.5; 6,3; 7,1; 8,8, 19; 9,13, 27, 28, 30; 11,7, 9; rezum. cap.13; 13,17, 19; 14,8, 19; rezum. cap.18; 18,1, 5, 12, 15, 16, 19, 21, 23; 19,3, 17, 19; rezum. cap.20; 21,13; 22,20; rezum. cap.23; 24,11, 13; rezum. cap.25; 29,45; rezum. cap.31; 31,18; rezum. cap.32; 32,16; rezum. cap.33; rezum. cap.34; 34,14; rezum. cap.35; 35,31
Dumnezeul: *sg. nom./ac.* 2,22; 3,6, 13, 15, 16, 18; 4,5; 5,1; 6,7; 7,16; 8,10; 9,1; 10,3, 17; 15,2; 16,12; 18,4; 20,2., 5; 24,10; 29,46; 32,11, 27
Dumnezeului: *sg. gen./dat.* 3,18; 5,3, 8; 8,25, 26, 27, 28; 10,7, 8, 9, 16, 25, 26; 15,26; 20,7, 10, 12; 23,17, 19, 25; 34,23, 24, 26
Dumnezeule: *sg. voc.* 34,6
Dumnezău: *sg. ac.* rezum. cap.24
Dumnezău: *sg. gen., în sintagma **Duhul <lui> Dumnezău*** 31,3
Dumnezeu: *sg. gen, în sintagma **Duhul lui Dumnezeu*** 35,31

DUMNEZEU: s.m. „zeu”; „idol”
dumnezeii: *pl. nom./ac.* 12, 12; 18,11; 22,28; 32,4, 8
dumnezei: *pl. ac.* 20,3, 23; 22,8, 9; 32,1, 23, 31; 34,15, 16, 17
dumnezeilor: *pl. gen.* 21,6; 23,13, 24
dumnezeu: *sg. ac.* 34,14

DURERE: s.f.
durearea: *sg. ac.* 3,8
dureri: *pl. nom.* 15,14

E

EFĂ: s.f. „unitate de măsură pentru volum, egală cu 24 de litri”; cuvântul nu este înregistrat în MDA
efi: *formă neadapt.* 16,36

EFOD: s.n. „veșmânt scurt, fără mâneci, făcut din mătase, incrustată cu pietre prețioase, purtat peste haină de preoți în timpul serviciului religios, la vechii evrei”
efodului: *sg. gen.* 25,7

EGIPTEAN: s.m.; var. (Înv.) **EGHIPTEAN**
eghipteanii: *pl. nom./ac.* 1,13; rezum. cap.3; 6,5; 7,5, 18, 21, 24; 8,26; 10,2; rezum. cap.11; 11,7; 12,23, 27, 33, 36, 39; rezum. cap.14; 14,4, 9, 10, 13, 18, 23, 25, 27, 31; 32,12
eghipteanului: *sg. gen.* rezum. cap.2
eghiptean: *sg. nom.* 2, 11, 19
eghipteanu: *sg. ac.* 2, 12
egipteanul: *sg. ac.* 2,14
eghipteanilor: *pl. gen./dat.* 3,8, 21; 6,6, 7; 7,22; 8,21, 26; 9,4, 6; 10,6, 14; 11,3, 5; 12,36; 14,5, 12, 17, 20, 24, 30; 18,8, 9, 10; 19,4
eghipteni: *pl. ac.* 3,9
eghipteani: *pl. ac.* 12,35; 14,26

EGIPTEANCĂ: s.f.; var. (Înv.) **EGHIPTEANCĂ**
eghipteancele: *pl. ac.* 1,19

EGIPTENESC, -EASCĂ: adj.; var. (Înv.) **EGHIPTENESC, -EASCĂ**
eghipteneaști: *f. pl. ac.* 7,11

EVUSEU: s.m. (cf. **Indice** Fc); vezi și **IEVUSEU**
evuseului: sg. gen. 3,17
evuseu: sg. ac. 23,23

F

(a se) FACE: v. III
a face: *inf. prez.* 1,18; 12,48; 14,5, 11; 23,2; 32,14
voi face: *ind. viit.I. 2.sg.* 3,20; 6,1; 8,10, 22; 12,12; 17,4; 33,5, 17; 34,10
să faceț: *conj. prez. 2.pl.* 4,15
vei face: *ind. viit.I. 2.sg.* 4,17; 15,26; 18,23; 20,4, 9, 10; 20,25; 22,30; 23,11, 22, 24, 32; 25,9, 11, 13, 18, 24, 28; 26,1, 4, 22; 27,3, 8, 19; 28,2, 15, 33, 39, 40; 29,1, 2, 35, 38; 30,1, 3, 5, 25, 35; 34,17, 22
să faci: *conj. prez. 2.sg.* 4,21; 34,12, 15
(să) face: *ind. prez. 3.sg.* 5,16; rezum. cap.37; rezum. cap.38
fac: *ind. prez. 3.pl.* rezum. cap.7
face: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.8; 16,15; rezum. cap.24; rezum. cap.32
va face: *ind. viit.I. 3.sg.* 9,4, 5; 12,47; 14,13; 21,9, 11, 26; 22,3; 30,38
să fac: *conj. prez. 1.sg.* 10,1; 32,10
faceți: *imperativ 2.pl.* 16,23
faci: *ind. prez. 2.sg.* 18,14, 17; 32,32
să facă: *conj. prez. 3.sg./pl.* 18,20; 22,9; 28,3; 31,6, 10; 34,16; 35,35
vom face: *ind. viit.I. 1.pl.* 19,8; 24,3, 7
a (să) face: *inf. prez.* rezum. cap.20
veț face: *ind. viit.I. 2.pl.* 20,23, 24; 30,32, 37
face: *inf. prez. fără **a*** 22,9
facă: *conj. prez. fără **să** 3.pl.* 23,33; 35,10
vor face: *ind. viit.I. 3.pl.* 25,8; 28,4, 6; 31,11
face-vei: *ind. viit.I. 2.sg.* 25,17, 23, 31, 37; 26,6, 7, 10, 11, 14, 15, 26, 31, 36; 27,6, 9; 28,13, 22, 26, 31, 36, 42
(să) fac: *ind. prez. 3.pl.* rezum. cap.39
să (să) facă: *conj. prez. 3.sg./pl.* 26,6; rezum. cap.30; 35,8, 29
au făcut: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* 1,17, 20; 2,24; 4,11, 30; 7,6, 10, 11, 20, 22; 8,7, 13, 17, 18, 24, 31; 9,6, 20; 11,10; 12,28, 35, 39, 50; 13,8; 14,4; 16,17, 24; 18,24; 20,11; 22,3; 24,4, 8; 31,17; 32,3, 4, 8, 21, 28, 31; 36,1, 17, 22, 25, 27, 29, 33, 34; 37,1, 2, 4, 11, 15, 27, 28; 38,4, 6, 15, 18, 20, 28; 39,1, 2, 20, 31; 40,14
(s-)au făcut: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* 2,6; 8,17; 9,10; 10,22; rezum. cap.11; 12,29; 15,2; 38,26, 27
făcea: *ind. imp. 3.sg./pl.* 2,13; 5,8; 39,24
făceați: *ind. imp. 2.pl.* 5,13
aț făcut: *ind. pf.c. 2.pl.* 5,21
am făcut: *ind. pf.c. 1.sg.* 6,4; 10,2; 19,4; 34,27
făcându(-să): *gerunziu* 10,13; 32,30
făcând: *gerunziu* 15,11; 20,6
ai făcut: *ind. pf.c. 2.sg.* 15,17; 17,3
făcut-au: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* 17,6, 10; 36,11, 14, 19, 20, 31, 35, 37; 37,6, 10, 17, 23, 25; 38,1, 8, 9; 39,8, 15, 25, 29
făcuse: *ind. m.m.c.pf. 3.sg.* 18,1; 32,35
făcusă: *ind. m.m.c.pf. 3.sg./pl.* 18,8, 9; 32,20

FACERE: s.f.
facerea: *sg. nom./ac.* 5,7; rezum. cap.25; 25,6; rezum. cap.26; rezum. cap.31; rezum. cap.35; 35,21, 32

FAMILIE: s.f.
familiile: *pl. ac.* 6,19; 12,3

FAR: s.n. „grâu”; cuvântul nu este înregistrat în DA (cf. lat. *far, farris* „grâu”, „făină”).
farul: *sg. nom.* 9,32

FASĂ: s.f.; var. **FASE, FASCĂ**; cuvântul nu este înregistrat în DA; cf. DB (ebr. *pesah*), unde se precizează că acest cuvânt provine dintr-un verb care înseamnă „a trece peste”, în sensul de „a cruța” și se leagă de faptul că Dumnezeu cruța casele însemnate cu sânge de la animalul sacrificat, în timp ce casele egiptenilor erau lovite; în *Vulgata*, este *phase* „materia sacrificiului; originar, animalul sacrificat, apoi jertfa fără sânge, astăzi „ostia”, „euharistia”, „pasca”, „paști”; **paști:** s.m. (lat. *pascha, -ae*) „sărbătoare religioasă celebrată la creștini în amintirea Învierii lui Cristos, iar la evrei în amintirea eliberării acestora din robia egipteană”, „jerfă adusă lui Dumnezeu în cinstea acestui eveniment”; „pâine sfințită care se împarte la creștini, în biserică, în ziua de Paști”, „pască”; var. *paște*: s.n.

HIN: s.m.; var. **HIM** „unitate de măsură pentru volum, însemnând 6,06 litri”; cuvântul nu este înregistrat în DA
him: *sg. ac.* 29,40; 30,24

(a se) HIROTONI: v. IV
să (să) hirotonească: *conj. prez. 3.pl.* 29,1
a (să) hirotoni: *inf. prez.* 29,7

HIROTONIE: s.f.
hirotonie: *sg. nom.* rezum. cap.29

HOLDĂ: s.f.
holde: *pl. ac.* 22,6

HORĂ: s.f.
hori: *pl. ac.* 15,20
horele: *pl. ac.* 32,19

HOTAR: s.n.
hotarăle: *pl. ac.* 8,2; 10,4; 19,24; 34,24
hotarâle: *pl. ac.* 10,14, 19; 13,7; 16,35; 19,21; 23,31
hotarelor: *pl. gen.* 13,20
hotară: *pl. ac.* 19,12
hotare: *pl. ac.* 19,23

HRANĂ: s.f.
hrana: *sg. ac.* 35,14

(a se) HRĂNI: v. IV
hrăneaşte: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.16
am hrănit: *ind. pf.c. 1.sg.* 16,32
(s-)au hrănit: *ind. pf.c. 3.pl.* 16,35

HRISOLIT: s.n.; vezi **CRISOLIT**

(a) HULI: v. IV
vei huli: *ind. viit.I. 2.sg.* 22,28

I

IANTHIN, -Ă: adj.; var. **IAMTHIN, -Ă** „de culoare albastru-violet” (cf. lat. *ianhthinus*); cuvântul nu este înregistrat în DA.
ianthine: *f. pl. ac.* 26,14; 35,7; 39,33
iamthine: *f. pl. ac.* 25,5; 35,23

IARBĂ: s.f.
iarba: *sg. nom./ac.* 9,22, 25; 10,12, 15
ierbile: *pl. ac.* 10,15

IASPIS: s.n. „jasp”, „iaspid (piatră preţioasă)”
iaspis: *sg. nom.* 28,18; 39,11

IATĂ: interj.
iată: 2,5; 4,14, 23; 5,16; 7,15, 17; 8,2, 21; 9,3, 18; 10,4; 14,24; 16,10; 17,6; 19,16; 23,20

IDOL: s.m.
idolilor: *pl. gen./dat.* rezum. cap.22; 22,20; rezum. cap.23
idolii: *pl. ac.* 23,24
idoli: *pl. ac.* rezum. cap.32

IED: s.m.
ied: *sg. ac.* 12,5
iedul: *sg. ac.* 23,19; 34,26

IERI: adv.
ieri: 2,14; 5,14
ieri: *în loc. adv.* ***de ieri, şi de alaltăieri*** „de curând”, „de puţină vreme” 4,10; 21,29, 36

(a) IERTA: v. I
iertaţi: *imperativ 2.pl.* 10,17
va ierta: *ind. viit.I. 3.sg.* 23,21
iartă: *imperativ 2.sg.* 32,31

IERTARE: s.f.
iertare: *sg. ac.* rezum. cap.32

(a) IEŞI: v. IV
au ieşit: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* 1,5; 8,12; 10,6; 11,9; 12,41; 15,20, 22; 16,1; 32,24
ieşit-au: *ind. pf.c. 3.sg.* 2,1
ieşind: *gerunziu* 2,13; 5,10; 8,30; 9,33; 10,18; 12,28; 16,27; 17,9; 18,7; 22,6; 25,31, 35; 33,8; 34,35; 35,20; 37,21
veţ ieşi: *ind. viit.I. 2.pl.* 3,21
ieşindu: *gerunziu* 5,20
va ieşi: *ind. viit.I. 3.sg.* 7,15; 8,20; 17,6; 21,2, 3, 4, 7, 11; 28,35
a ieşi: *inf. prez.* 11,1; 12,33, 39; 17,3; 21,7
voi ieşi: *ind. viit.I. 1.sg.* 11,4; 21,5
vom ieşi: *ind. viit.I. 1.pl.* 11,8
ieşiţ: *imperativ 2.pl.* 12,31
aţi ieşit: *ind. pf.c. 3.pl.* 13,3
ieşiţ: *ind. prez. 2.pl.* 13,4
am ieşit: *ind. pf.c. 1.sg.* 13,8
ieşisă: *ind. m.m.c.pf. 3.pl.* 14,8
ai ieşit: *ind. pf.c. 2.sg.* 23,14; 34,18
vor ieşi: *ind. viit.I. 3.pl.* 25,32, 33; 30,2
ieşea: *ind. imp. 3.sg.* 33,7
ieşiia: *ind. imp. 3.sg.* 34,34; 37,17, 19, 25; 38,2
să iasă: *conj. prez. 3.sg.* 1,10
iase: *ind. prez. 3.sg.* rezum. cap.4
iasă: *ind. prez. 3.sg.* 4,14

IEŞIRE: s.f.
ieşirii: *sg. gen.* în titlul *Cartea ieşirii*; 19,1

IEVUSEU: s.m. (cf. **EVUSEU**)
ievuseului: *sg. gen.* 3,8; 13,5
ievuseul: *sg. ac.* 33,2; 34,11

IN: s.m.
inul: *sg. nom.* 9,31
in: *sg. ac.* 28,4, 40, 42; 29,5, 8; 39,27

INEL: s.n.
ineale: *pl. ac.* 35,22

INIMĂ: s.f.
inima: *sg. nom./ac.* 4,14, 21; 7,3, 13, 14, 22, 23; 8,15, 19, 32; 9,7, 12, 14, 35; 10,1, 20, 27; 11,10; 14,4, 5, 8, 17; 28,3; 31,6; 35,5, 34; 36,8

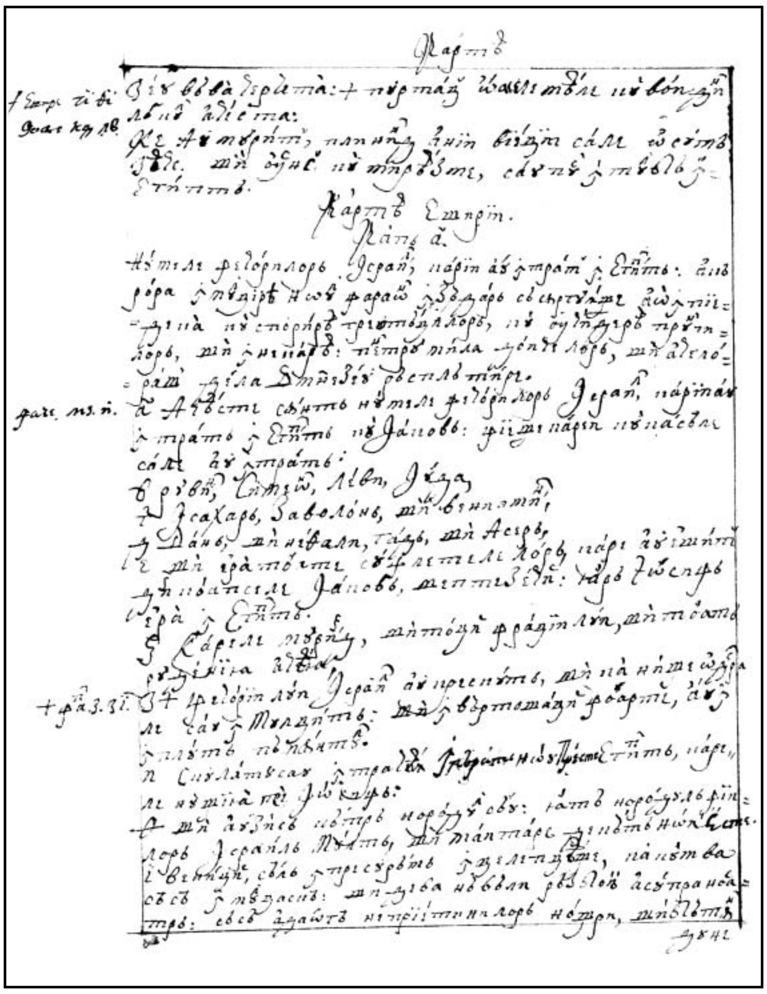
(a) INTRA: v. I; var. (Pop.) **(a) ÎNTRA**
au întrat: *ind. pf.c. 3.sg./pl.* 1,1; 5,1; 7,23; 10,3; 14,22, 23; 15,19
vei întra: *ind. viit.I. 2.sg.* 3,18;23,27, 28
am întrat: *ind. pf.c. 1.sg.* 5,23
întrând: *gerunziu* 7,10; 12,25; 18,7; 24,18; 33,9; 34,34
vor întra: *ind. viit.I. 3.pl.* 8,3, 4; 28,43; 30,20
să între: *conj. prez. 3.sg.* 12,23; 18,2
întrasă: *ind. m.m.c.pf. 3.pl.* 14,28
va întra: *ind. viit.I. 3.sg.* 21,3; 28,29, 30, 35; 29,30
să întri: *conj. prez. 2.sg.* 33,3
întra: *ind. imp. 3.sg.* 33,8; 40,30
întra: *inf. prez. fără* ***a*** 40,33

INTRARE: s.f.; var. (Înv. şi rar) **ÎNTRARE**
întrarea: *sg. ac.* 27,16; 38,15, 18; 38,26, 30, 31; 39,38, 40; 40,5, 8, 26, 31
întrare: *sg. ac.* 38,19

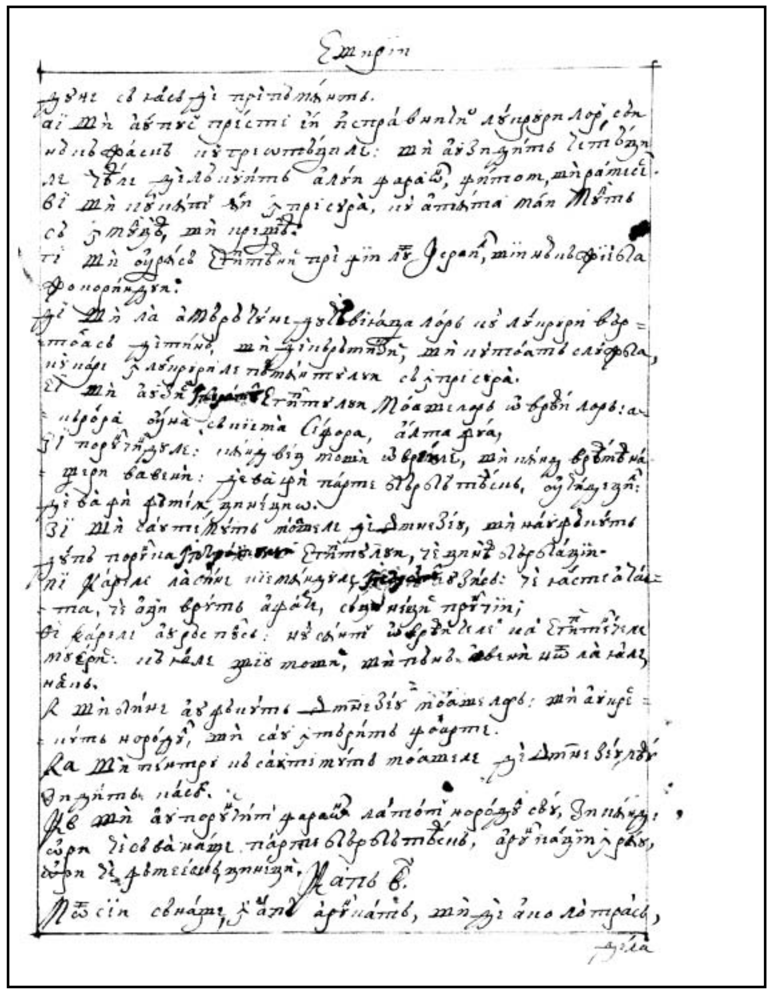
IACHINTH: s.n.; var. **IOCHINTH** (aici) „ţesătură de culoarea iachintului, albastru-violet”
iochinth: *sg. ac.* 35,6

R

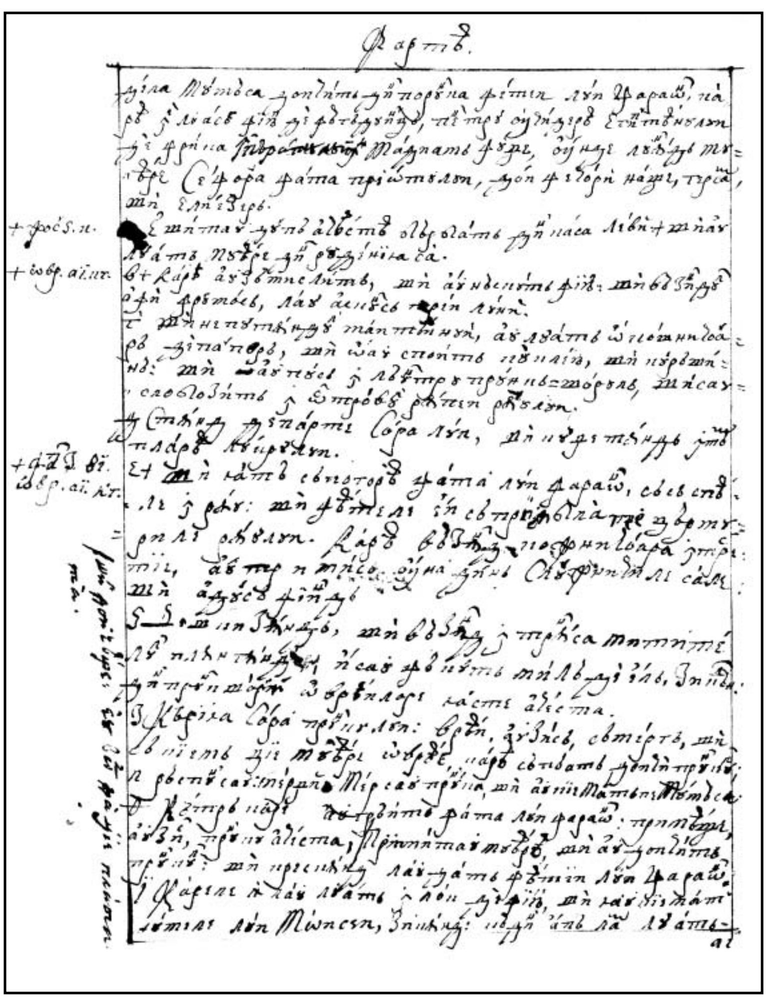
Z

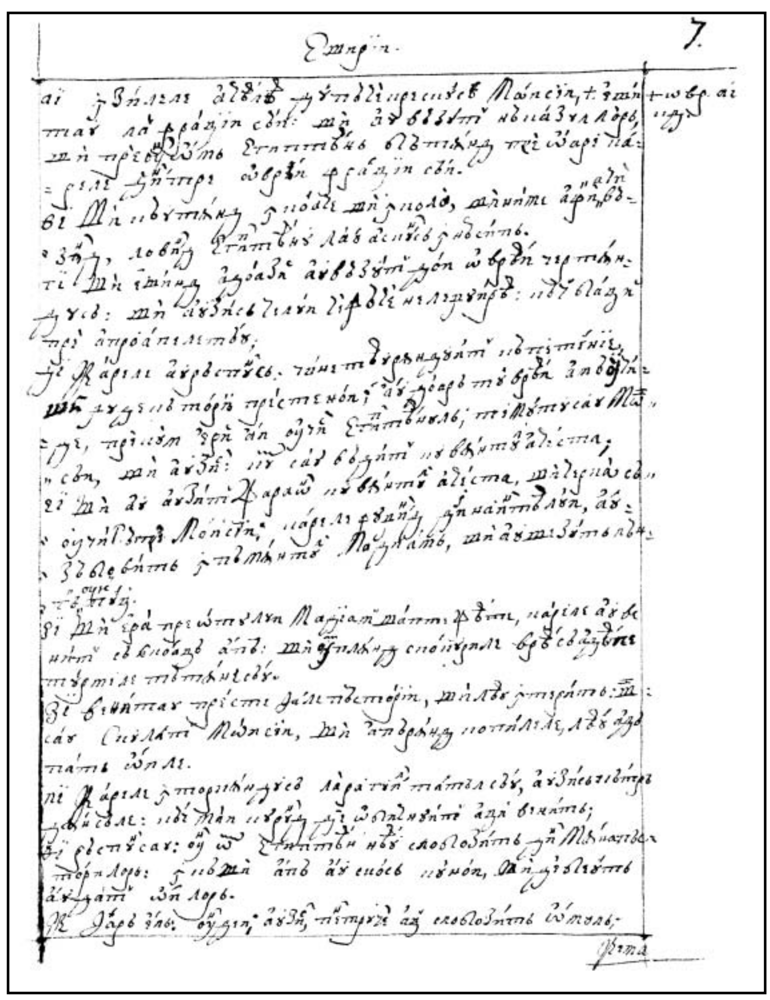
75v

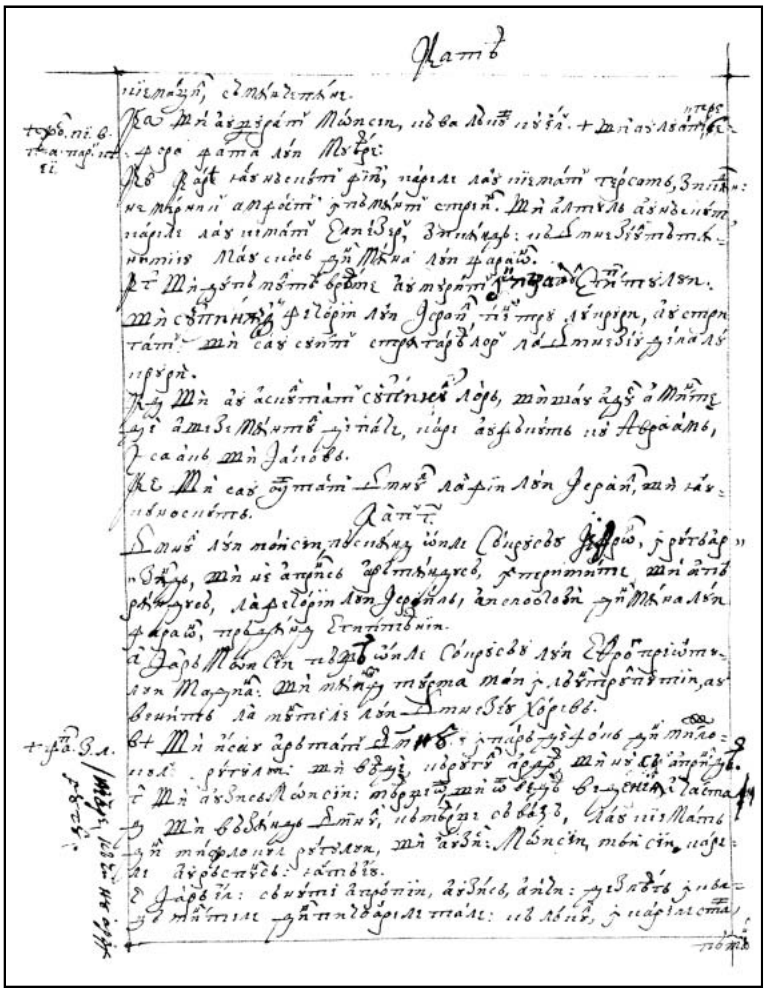
76r

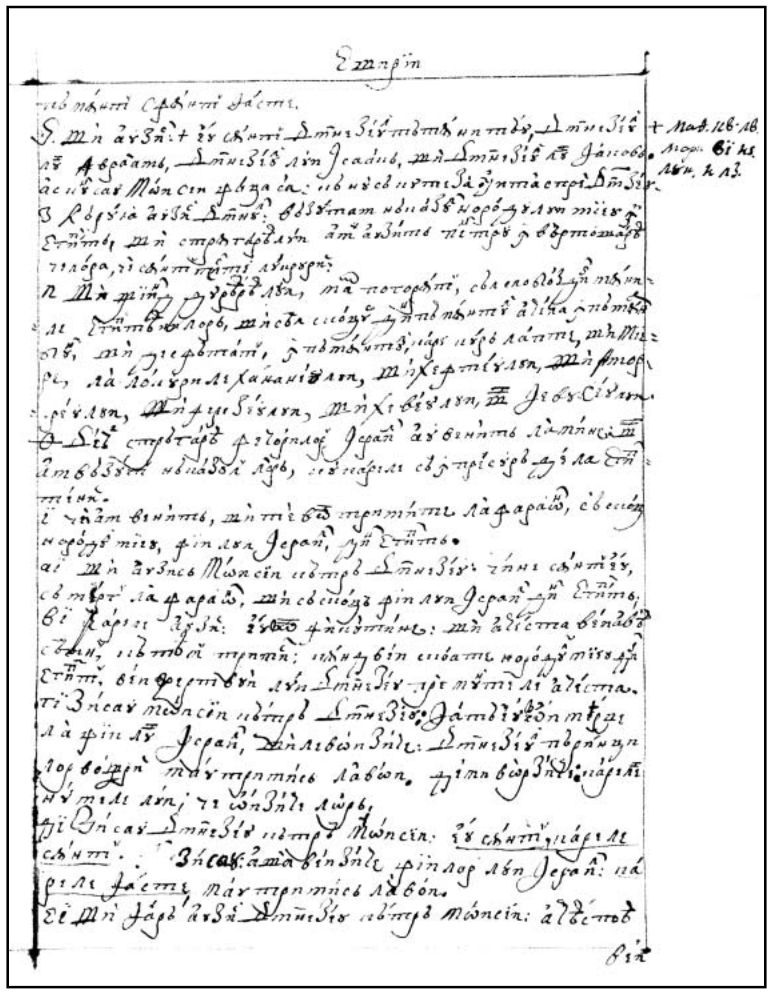

76v

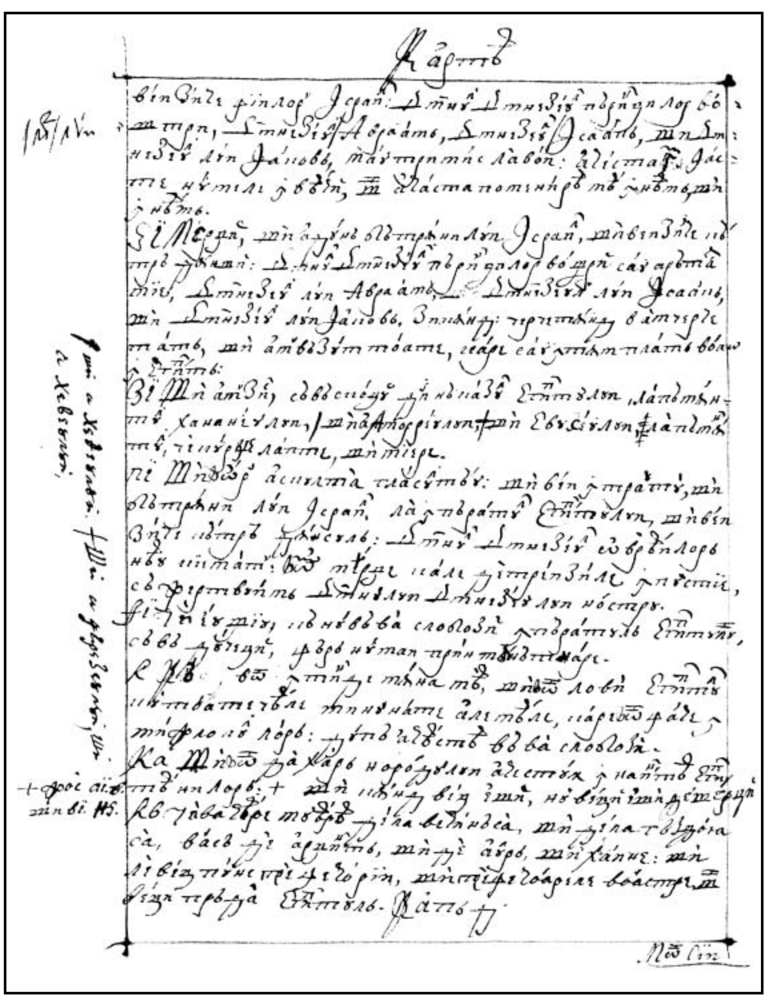

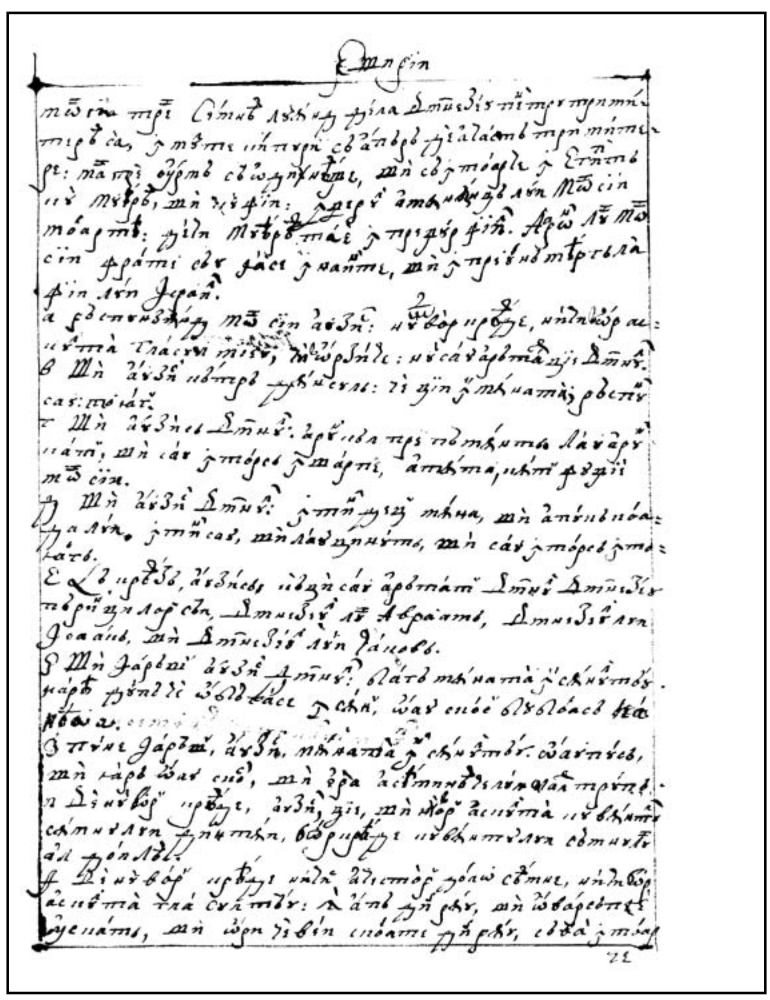
77r

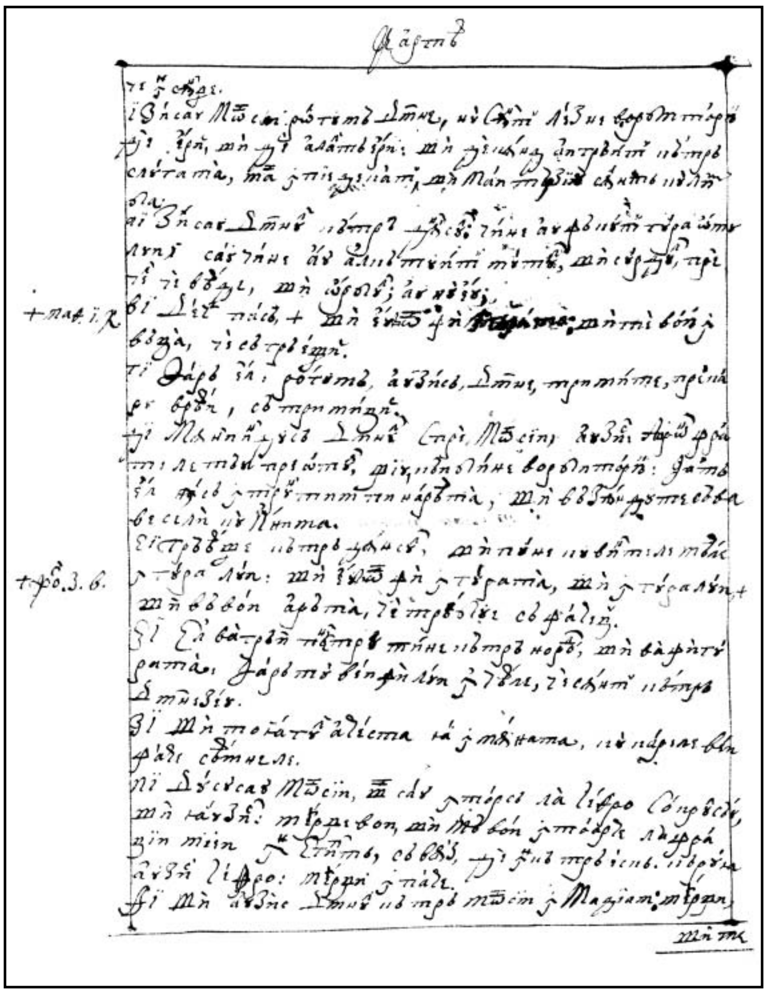

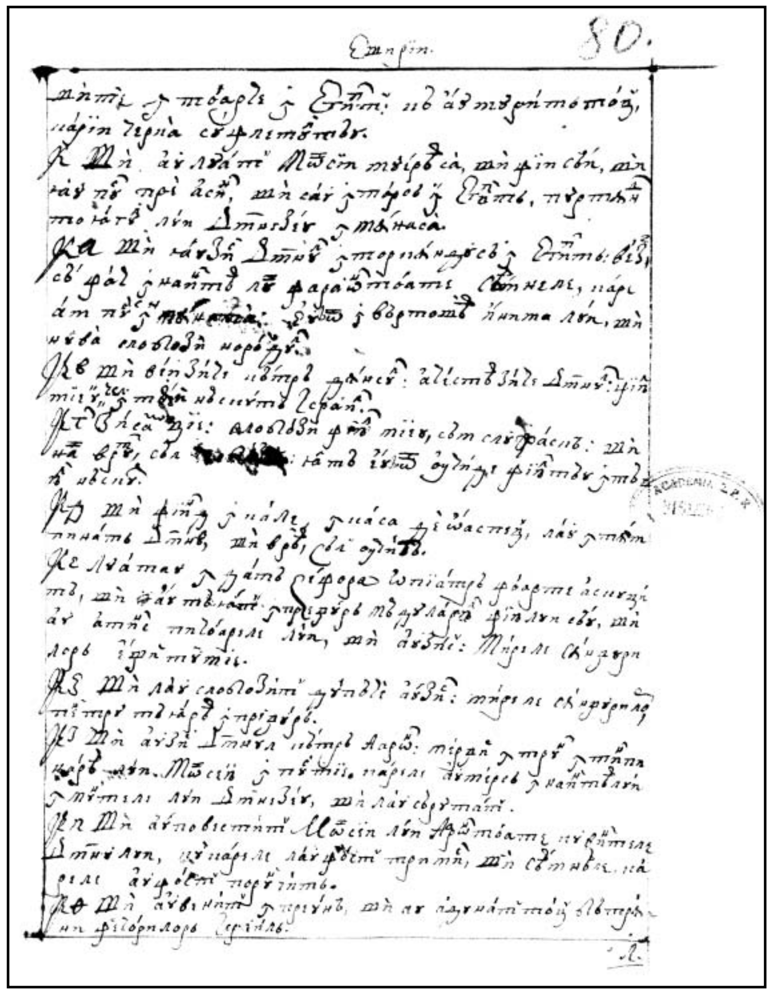
77v 78r

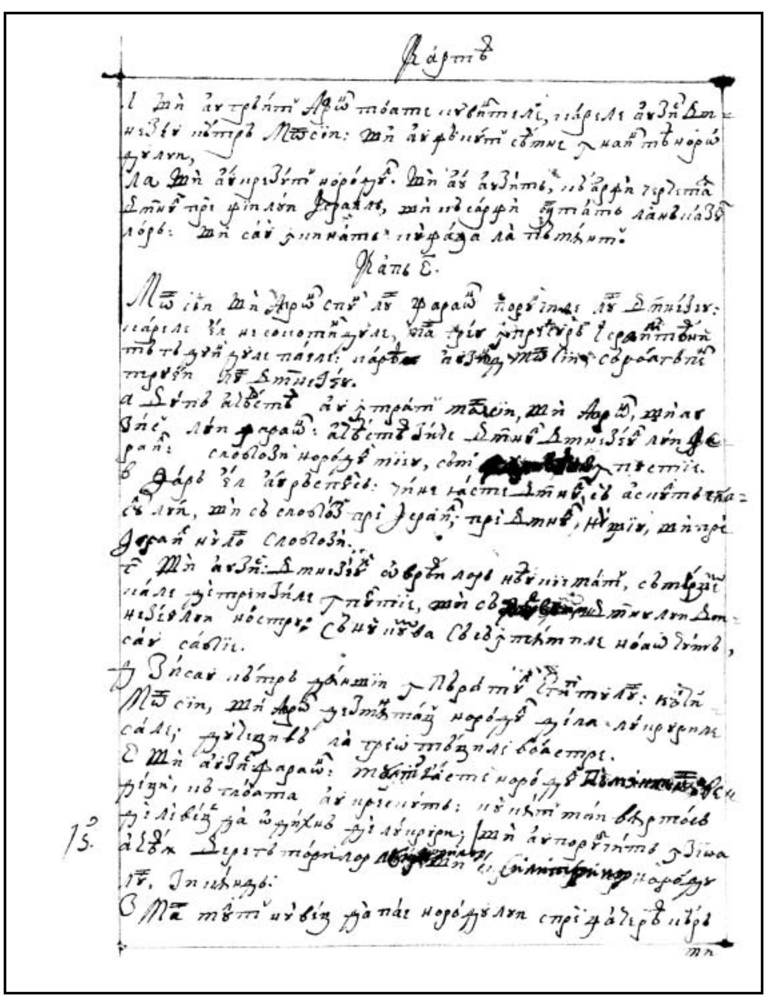
78v 79r

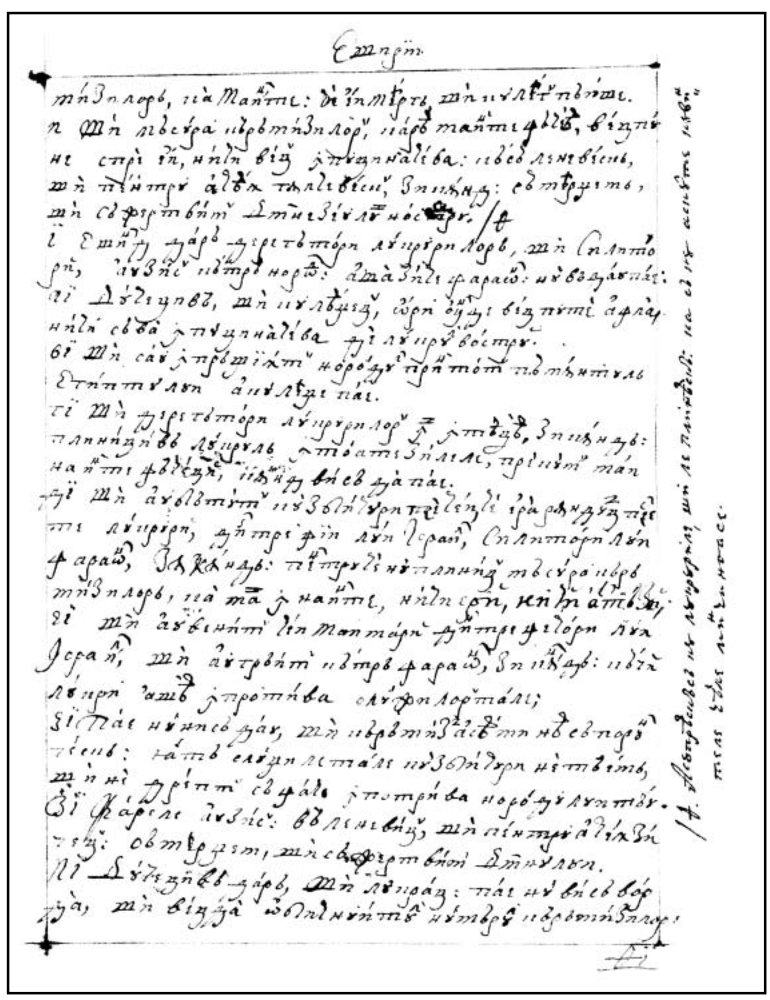

79v

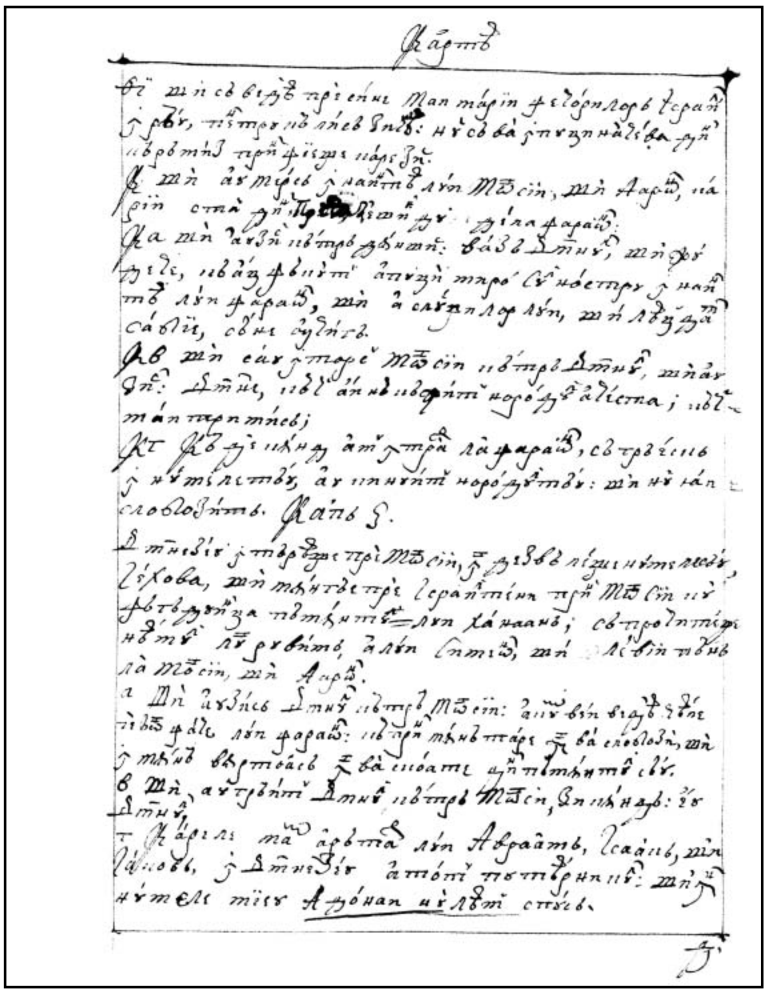
80r

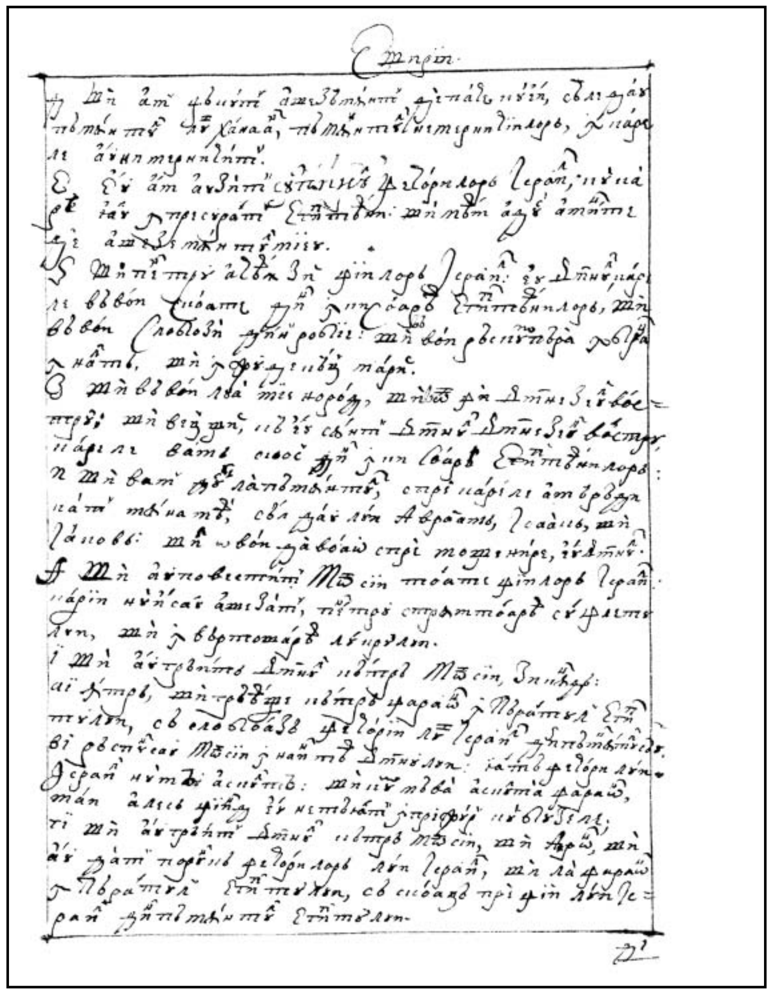

80v

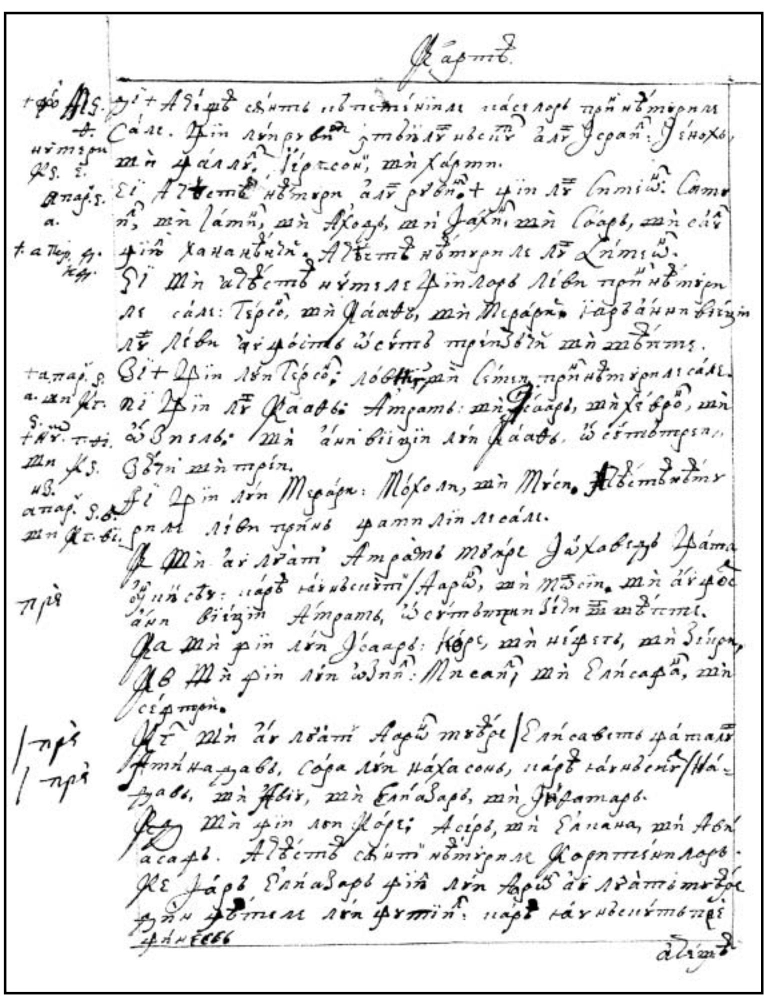
81r

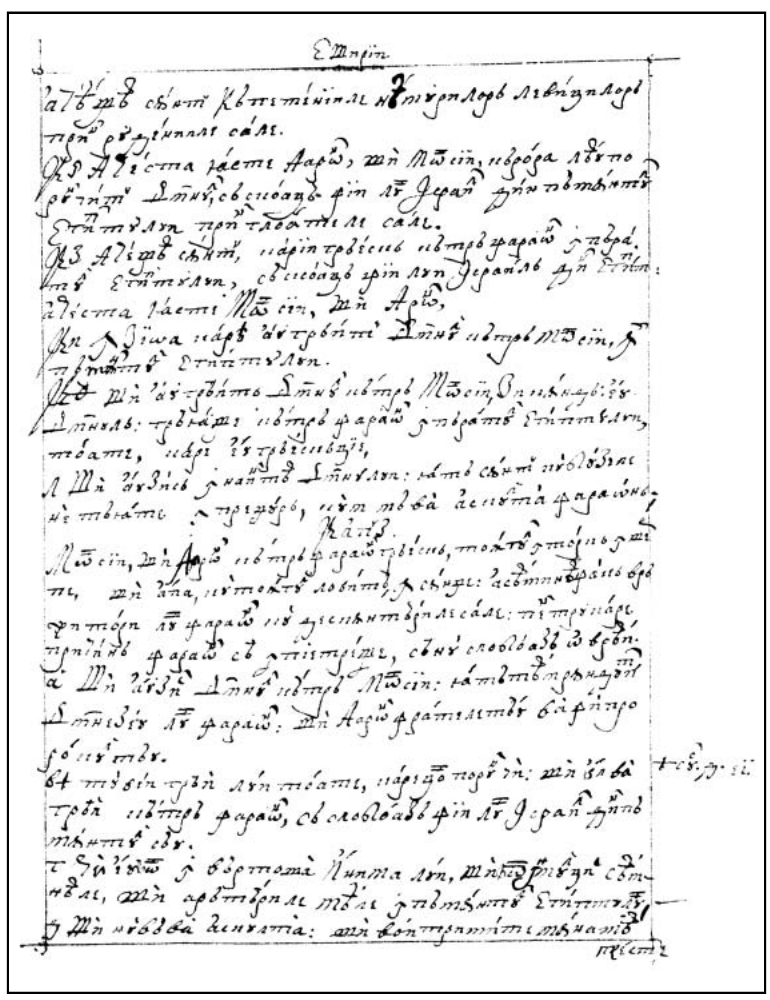

81v

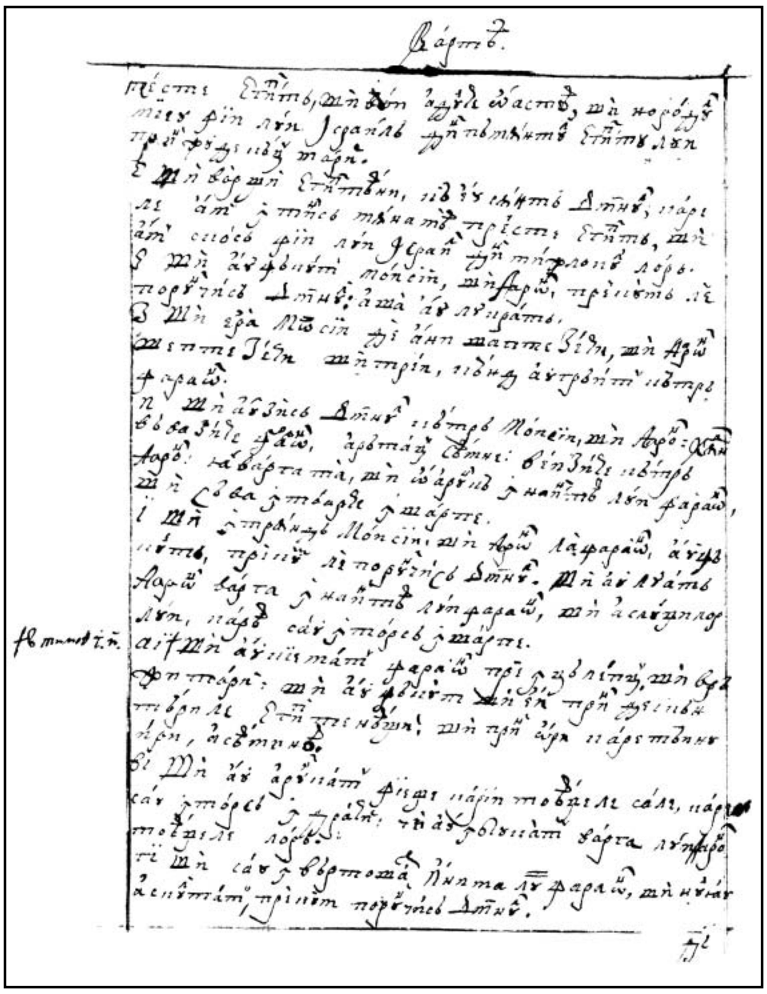
82r

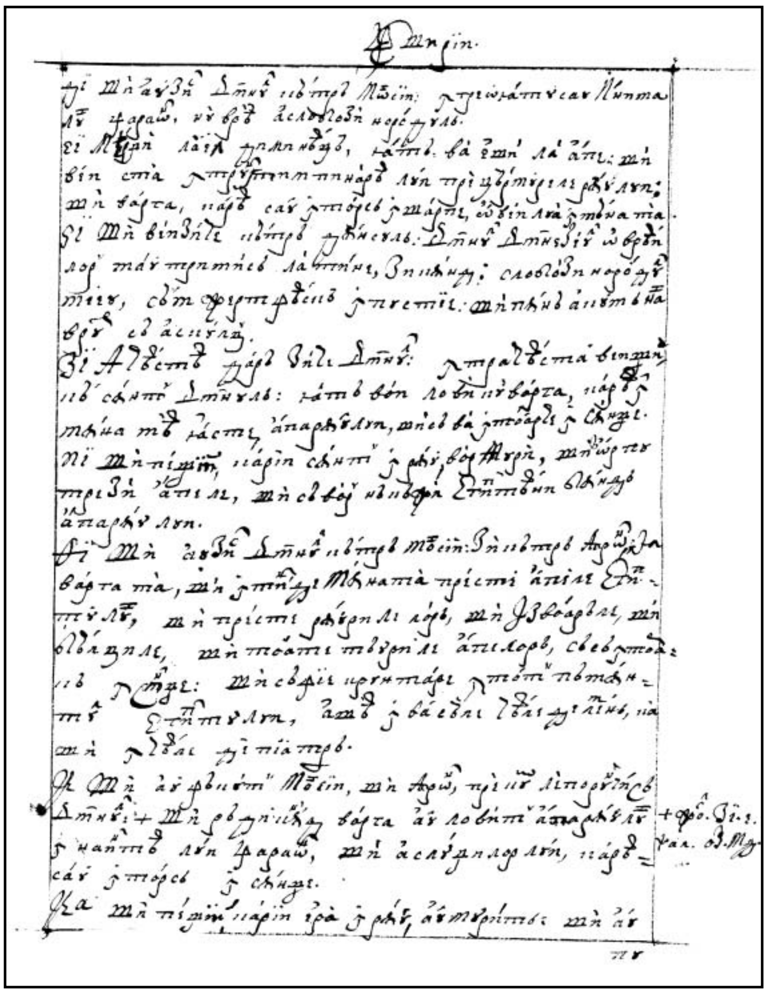

82v

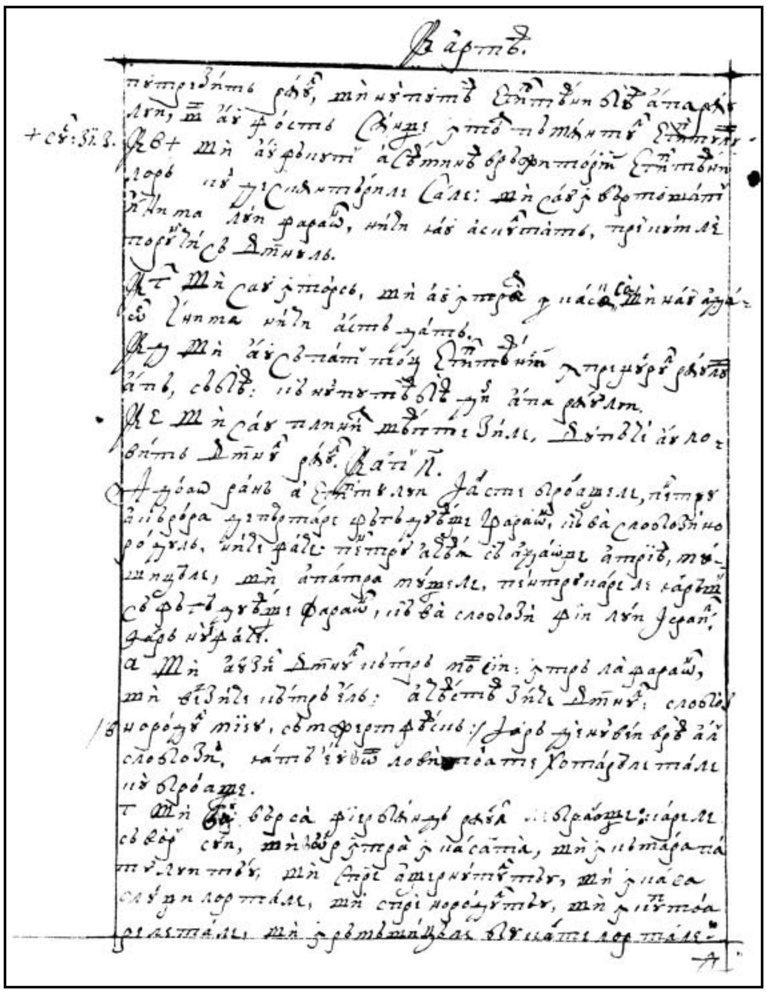
83r

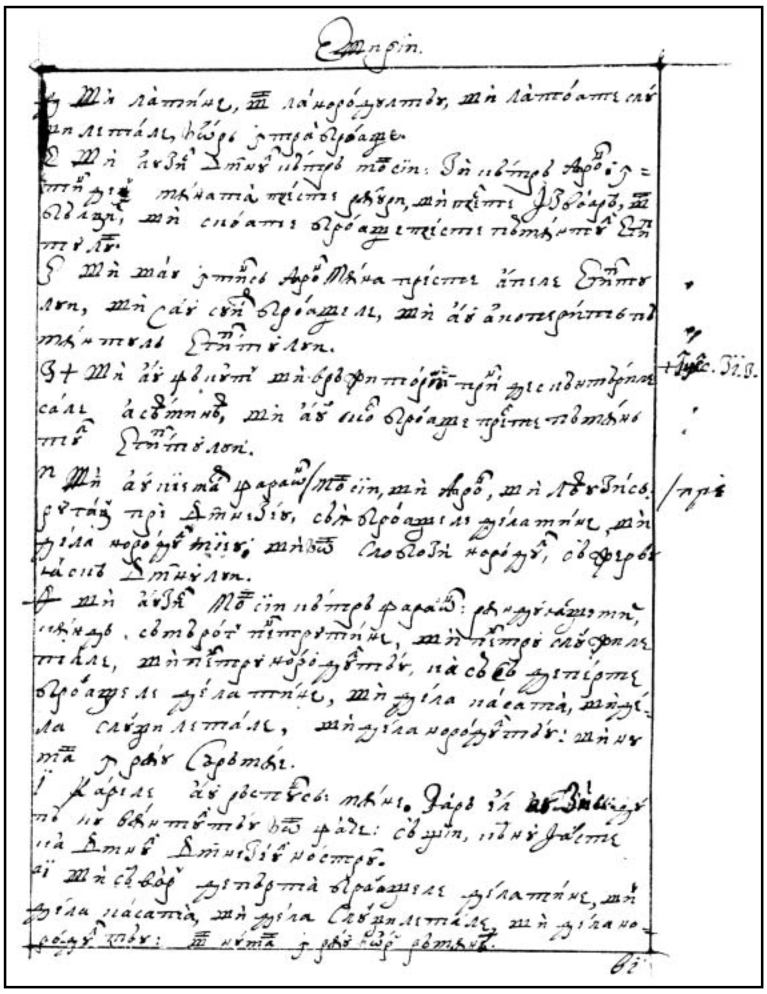
83v

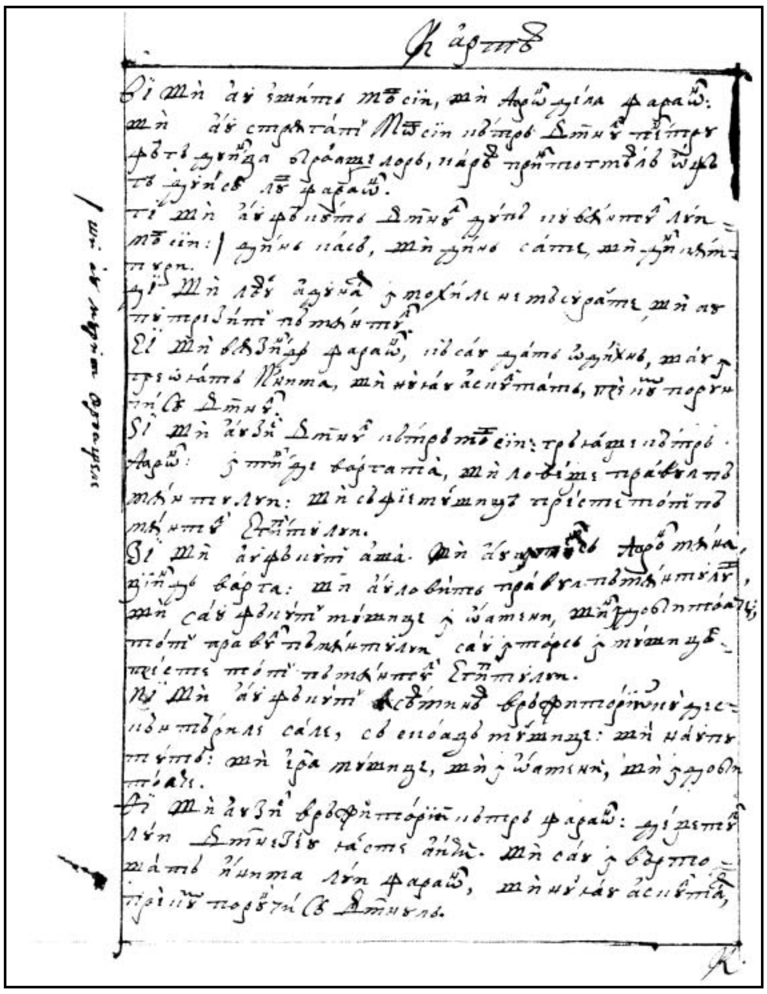
84r

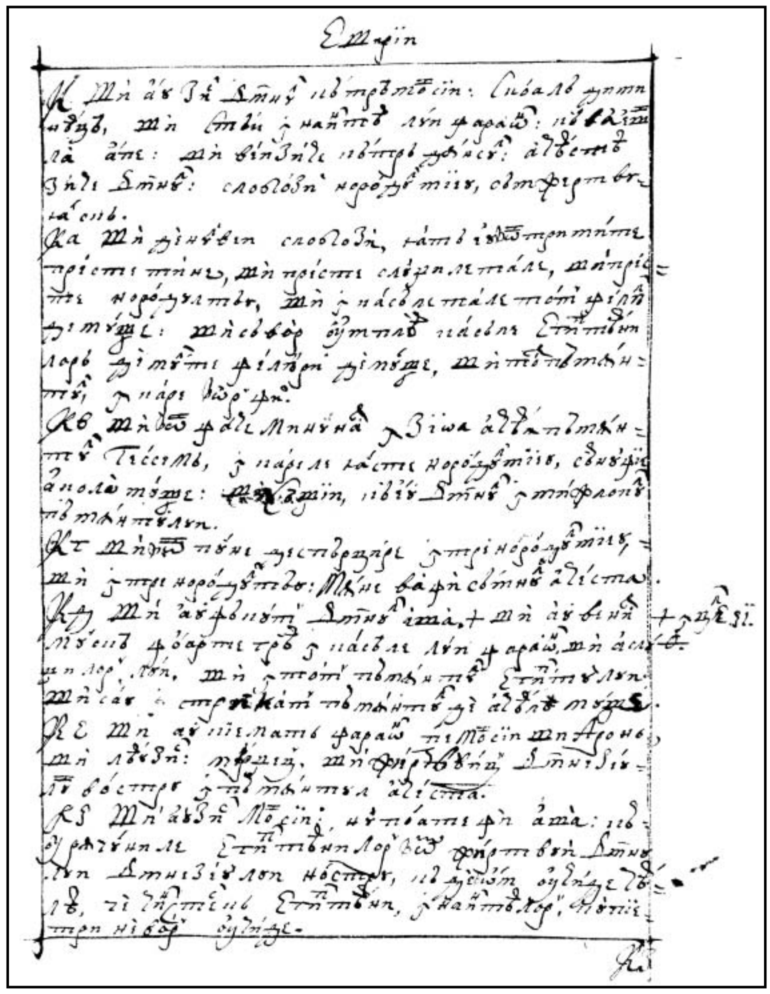

84v

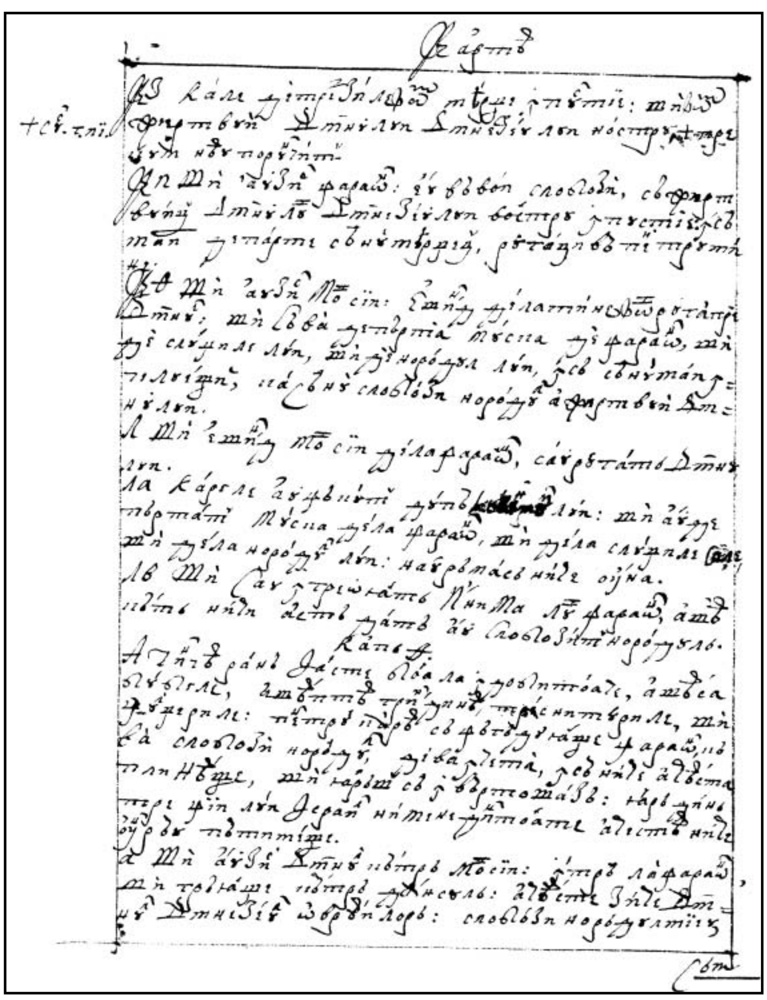

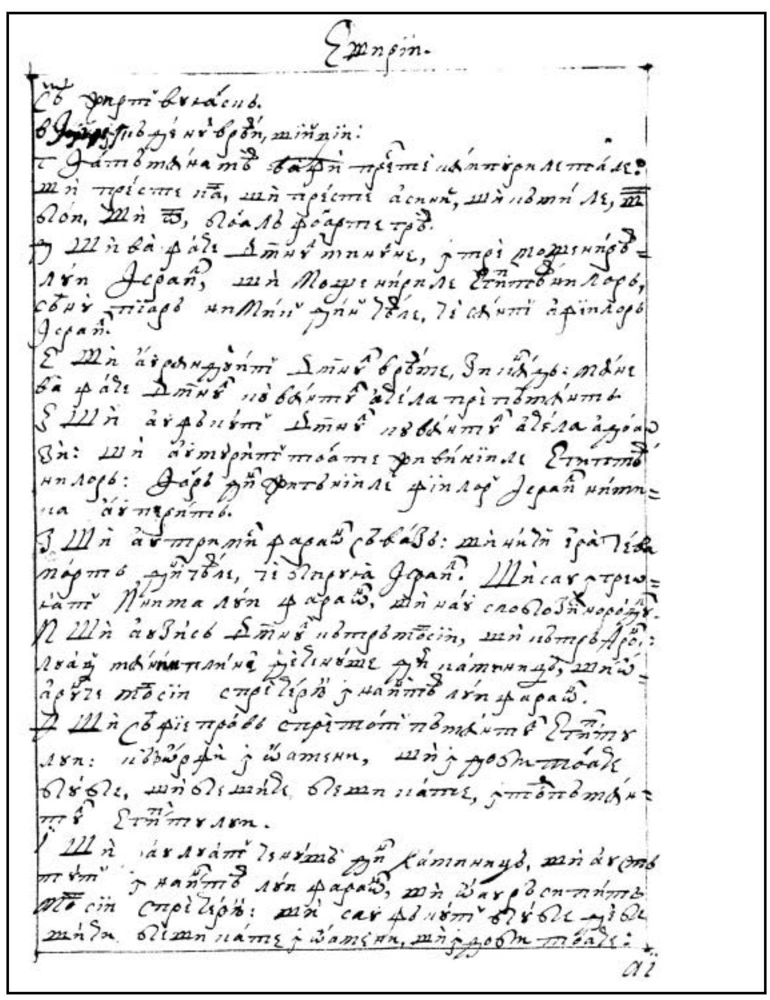
85r

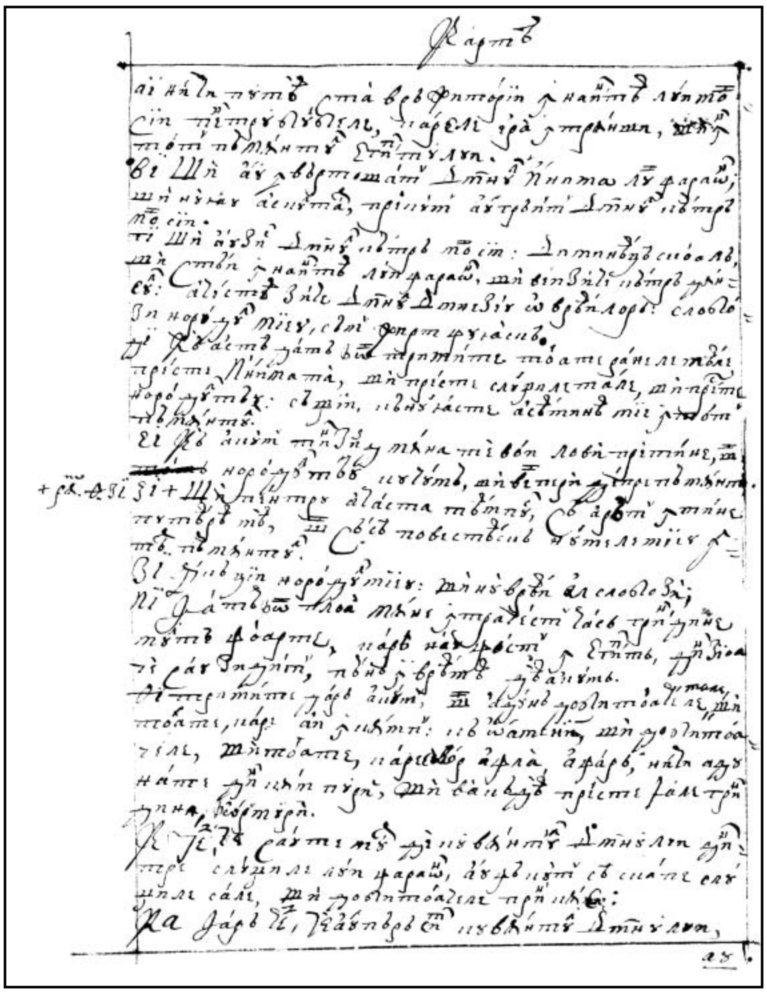

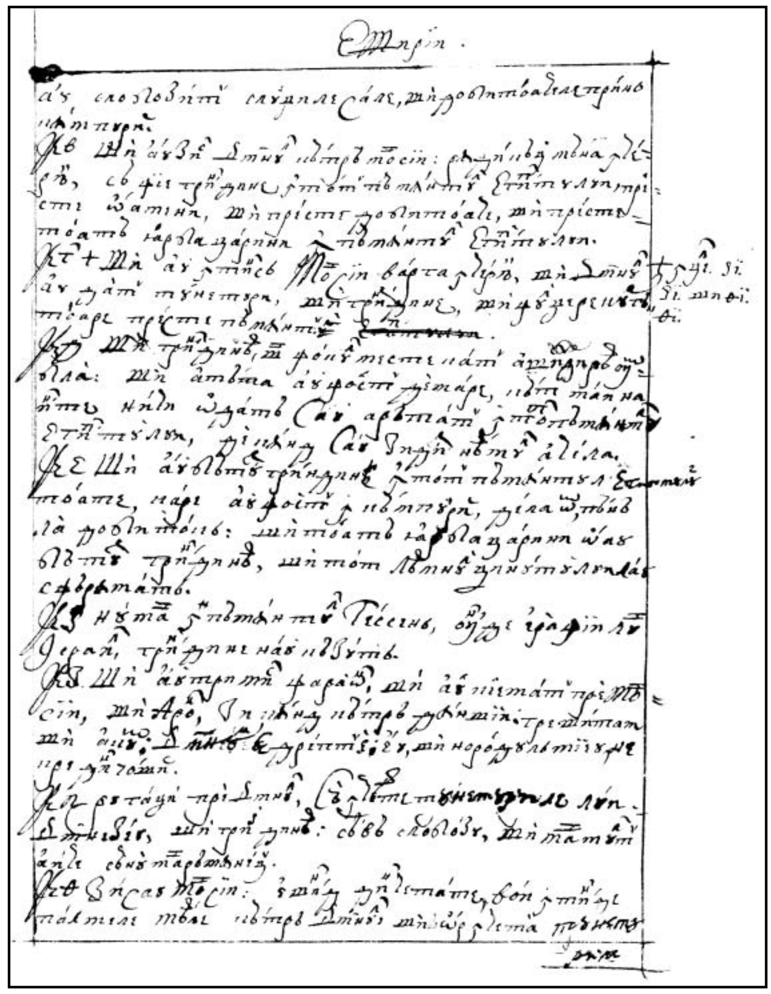
85v 86r

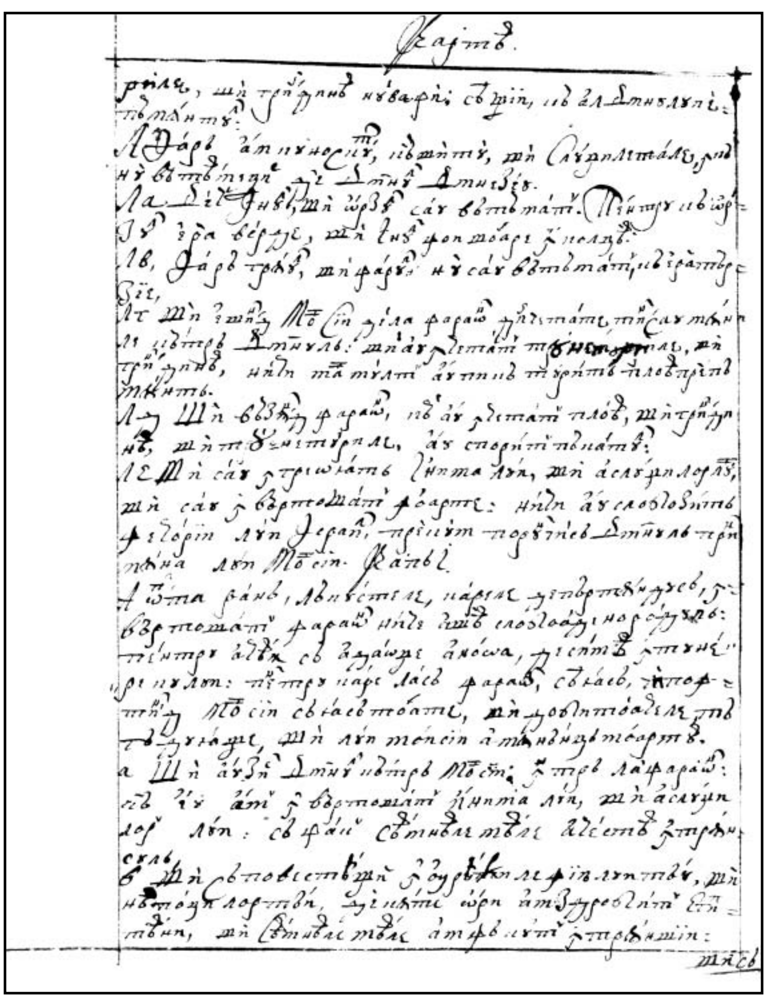
86v 87r

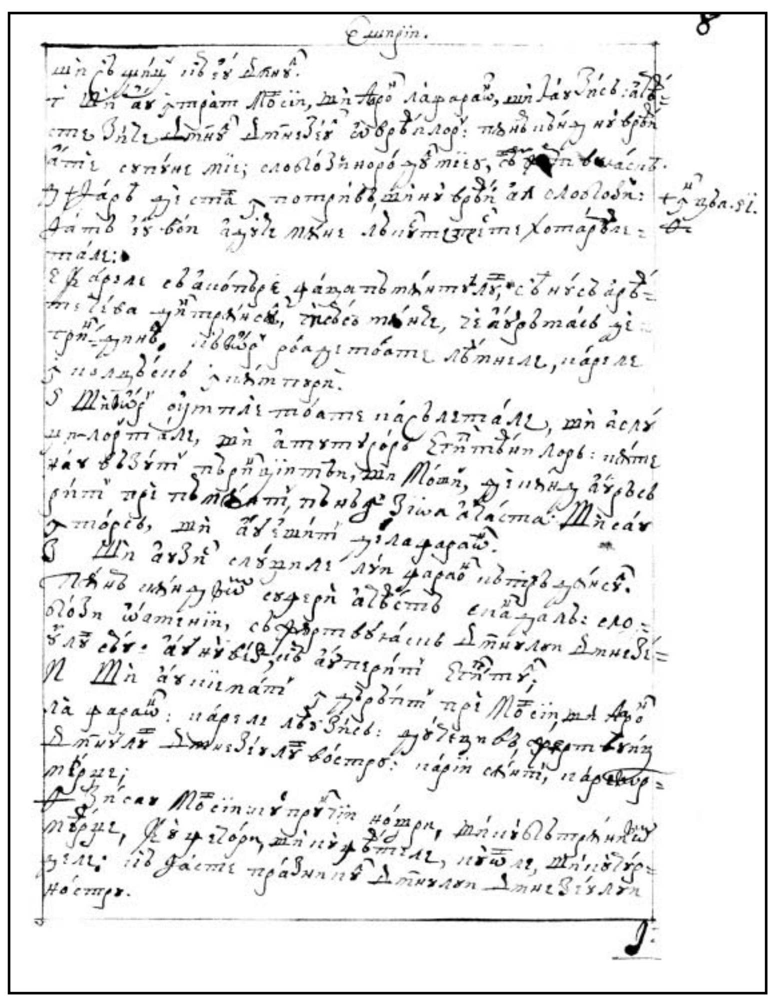

87v

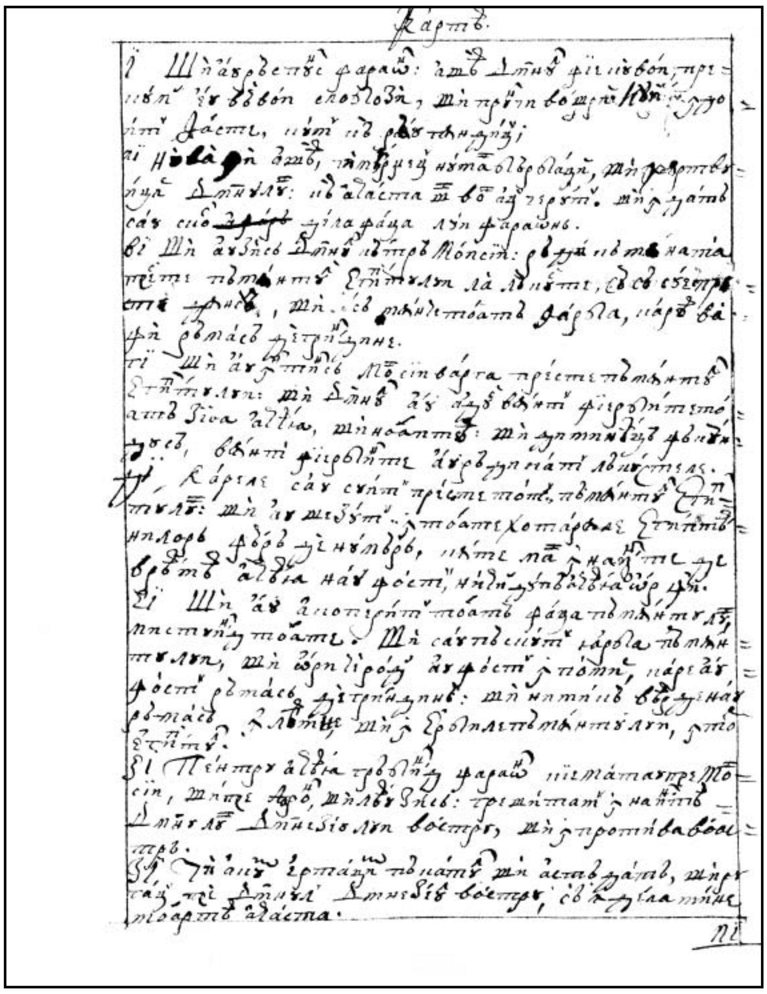
88r

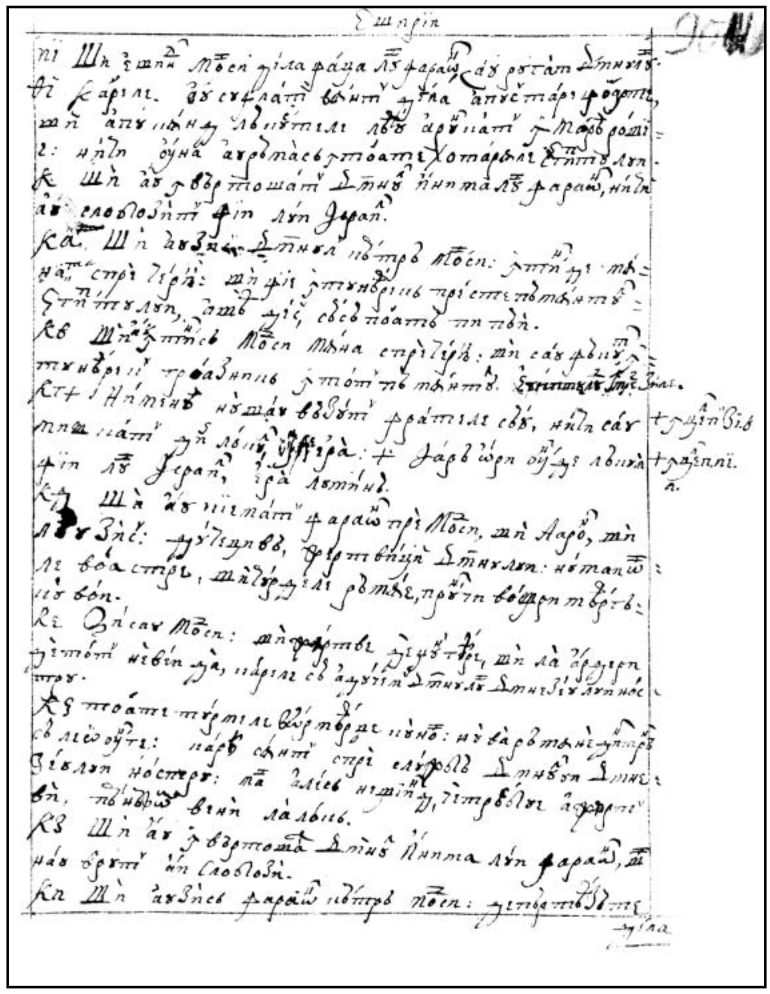

88v

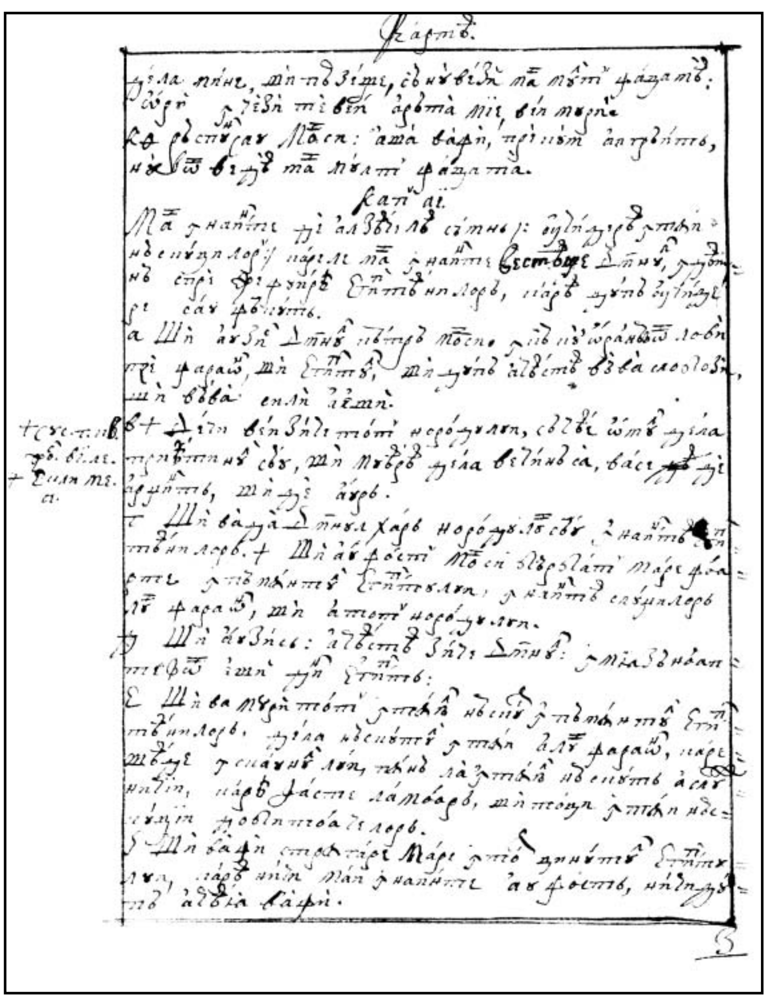
89r

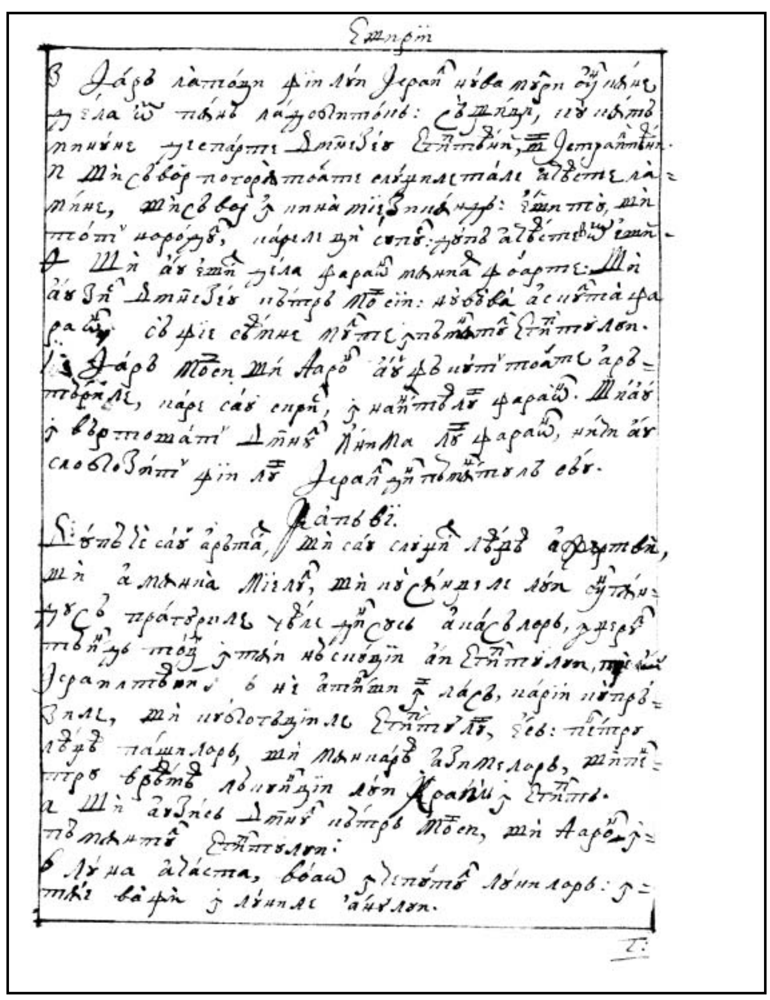
89v

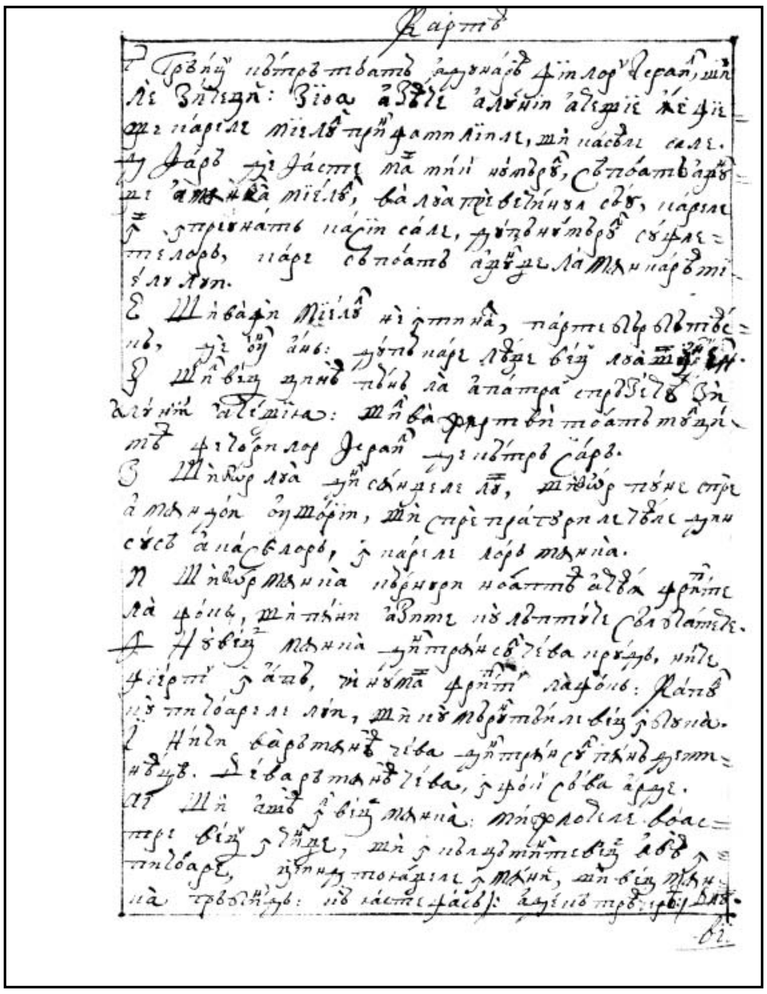
90r

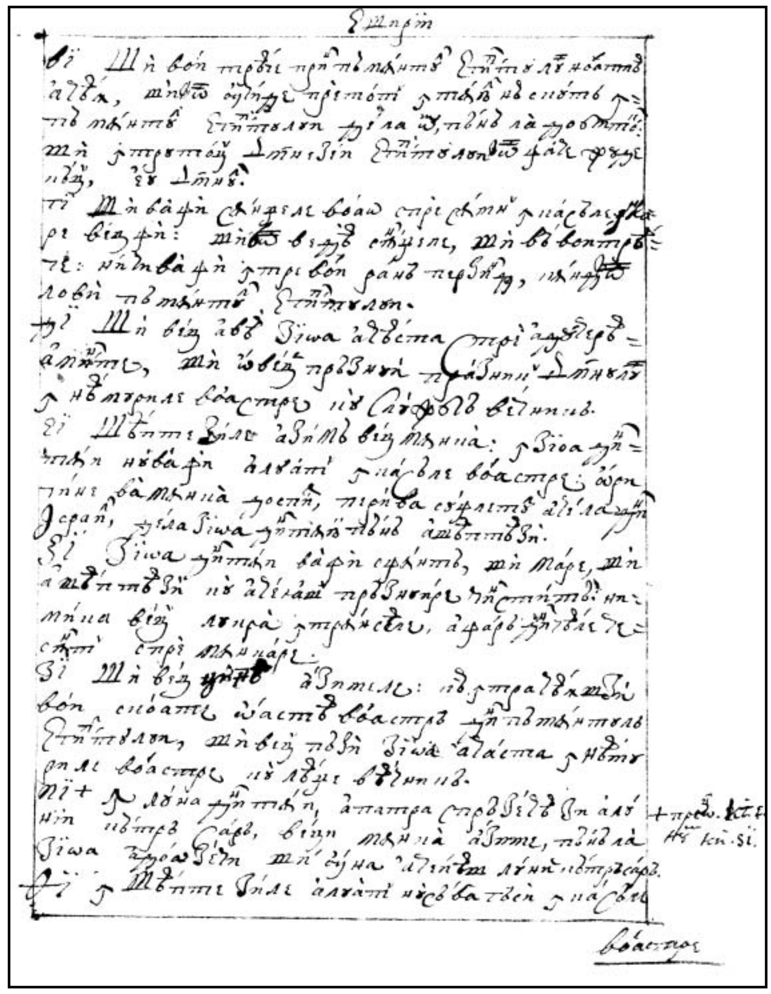
90v

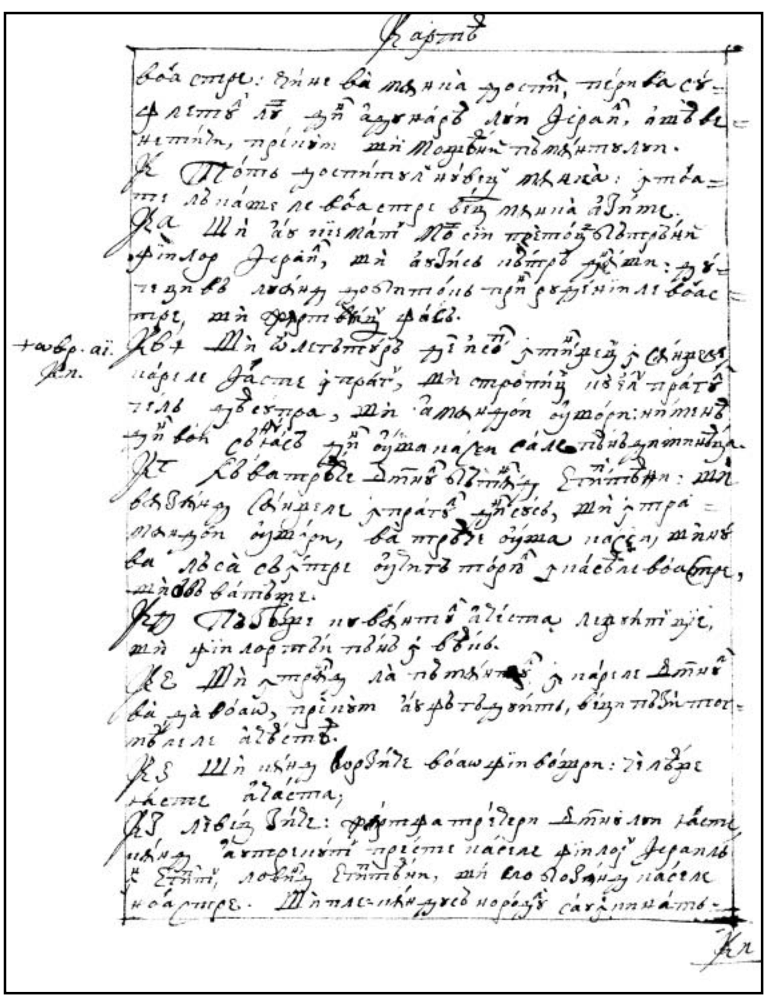
91r

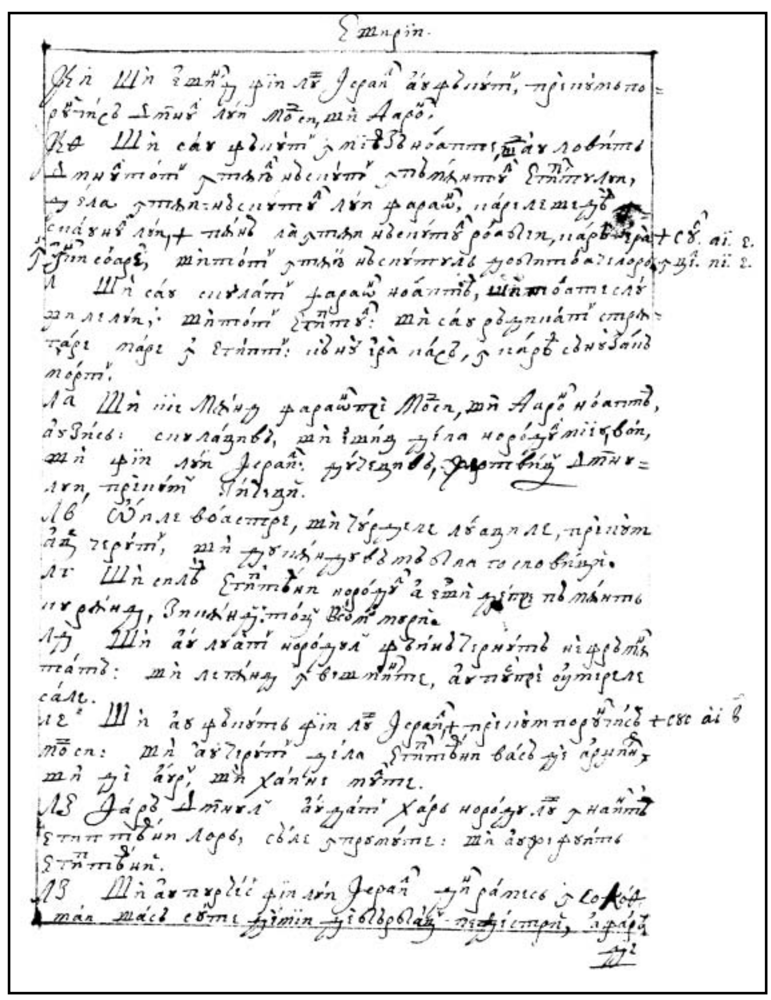
91v

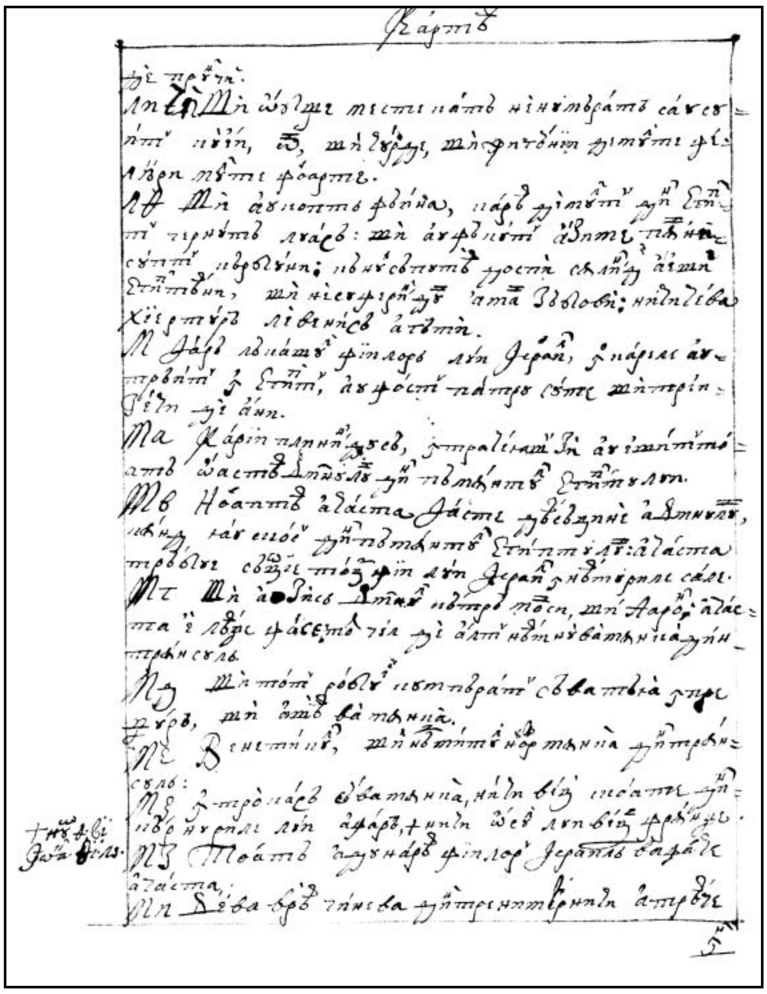
92r

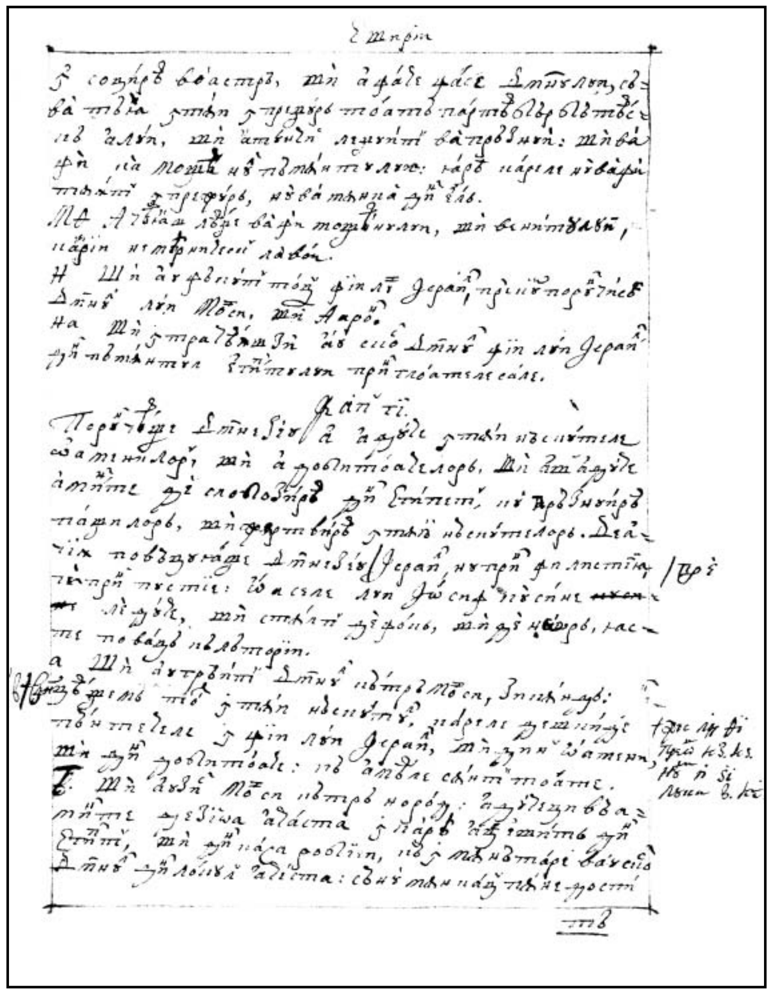
92v

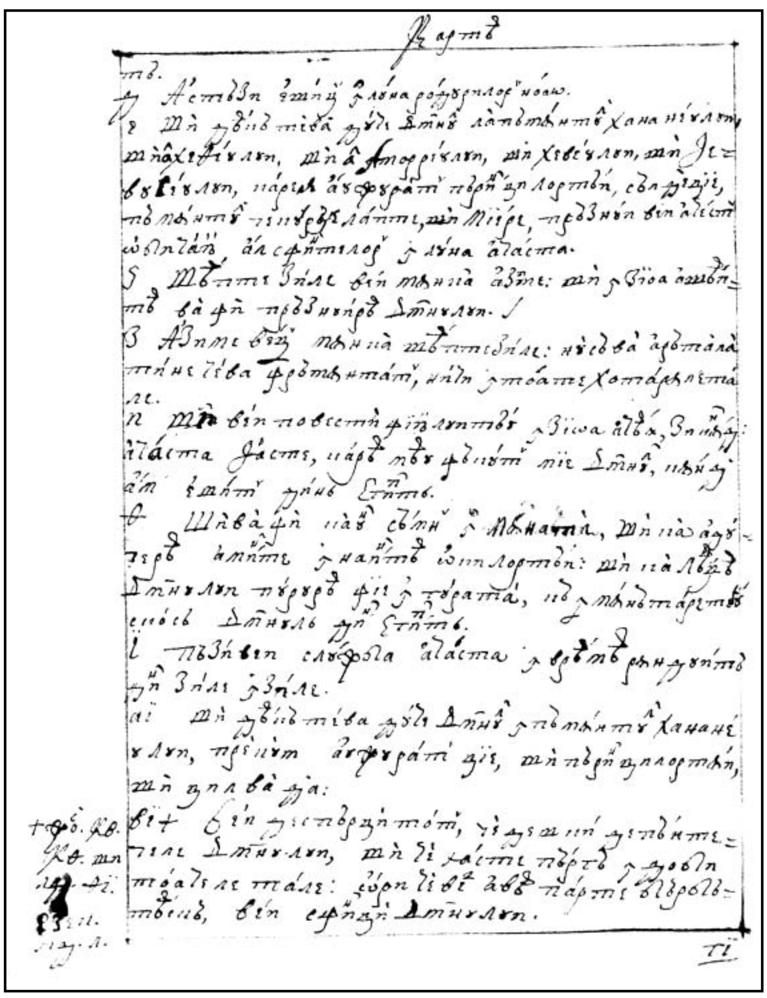
93r

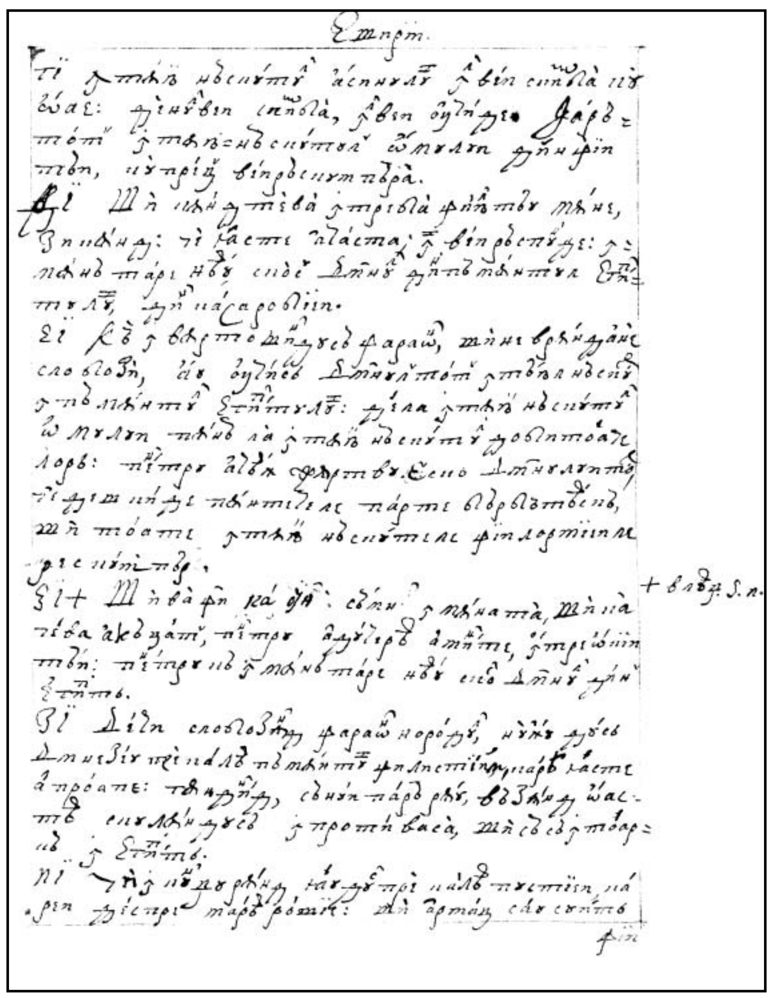
93v

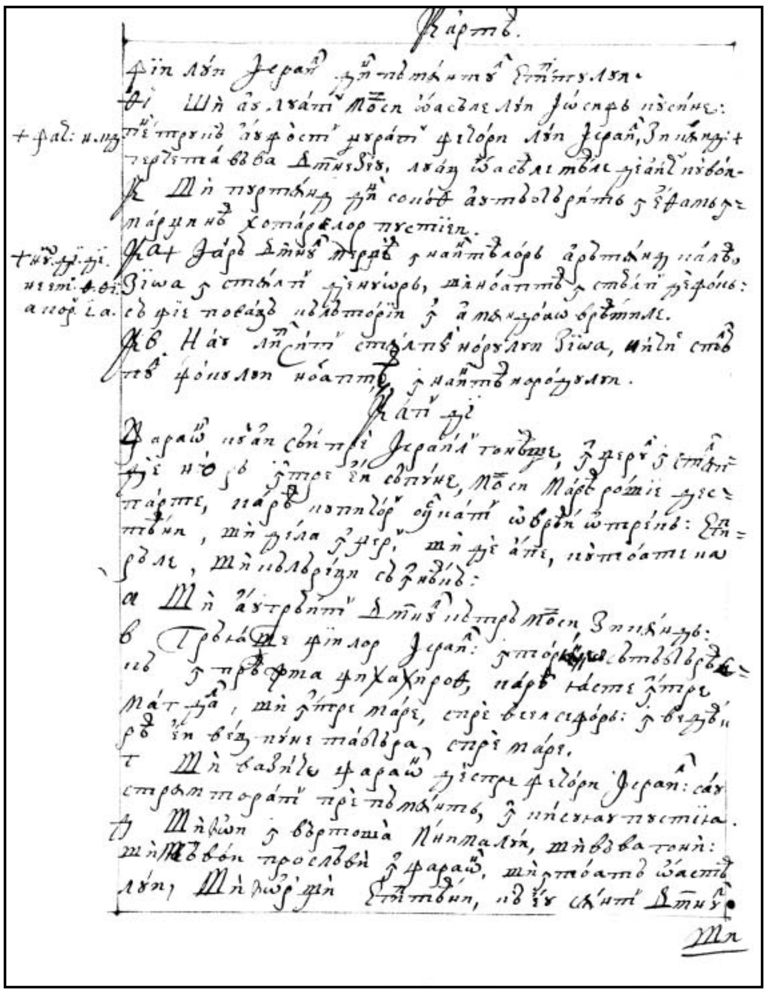
94r

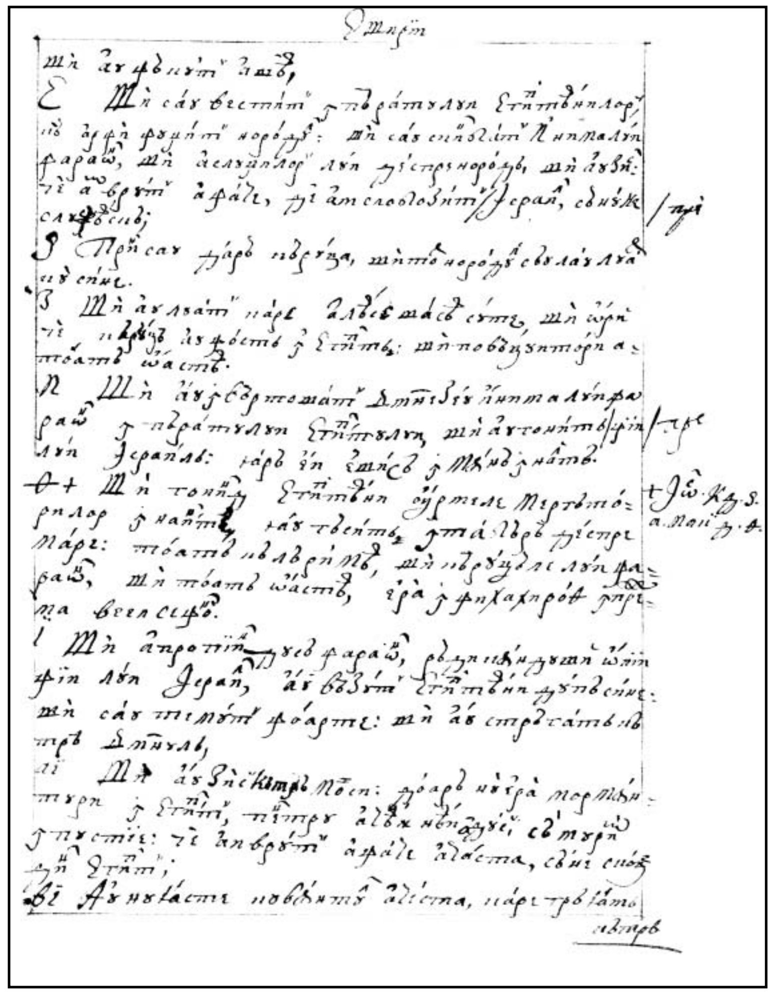

94v

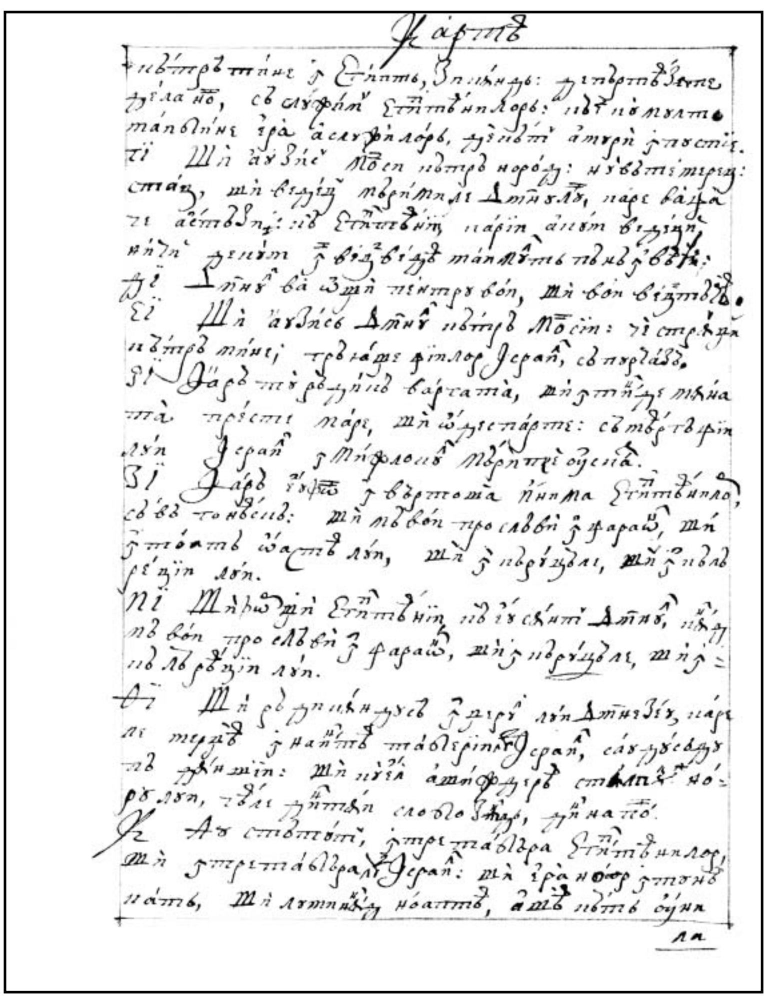
95r

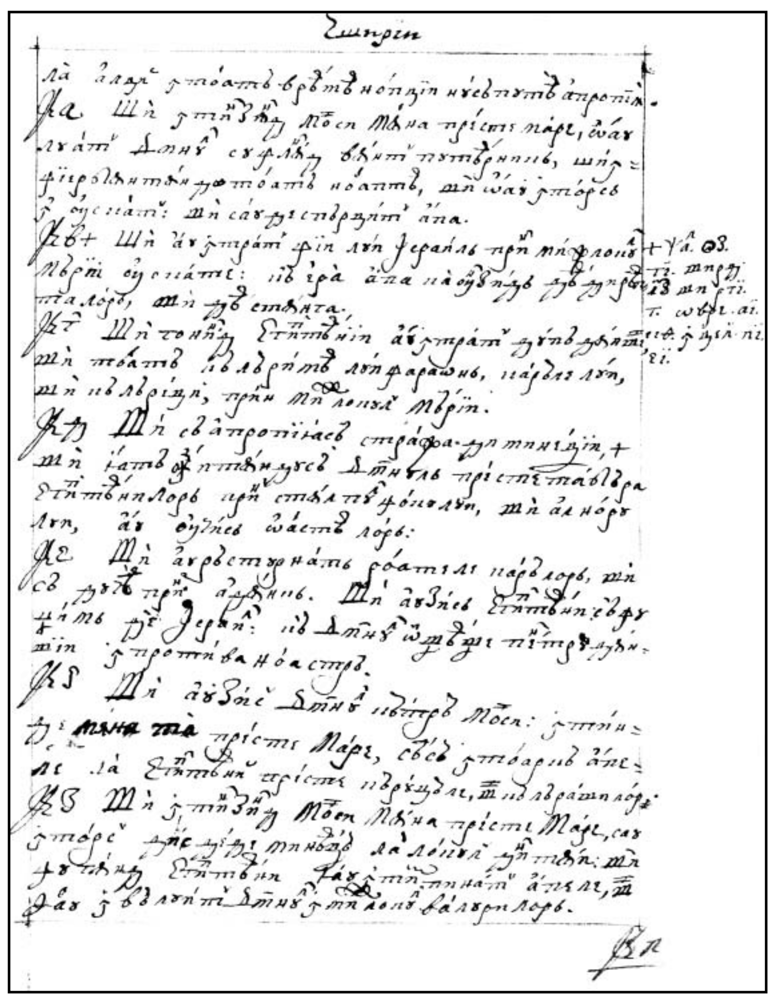

95v

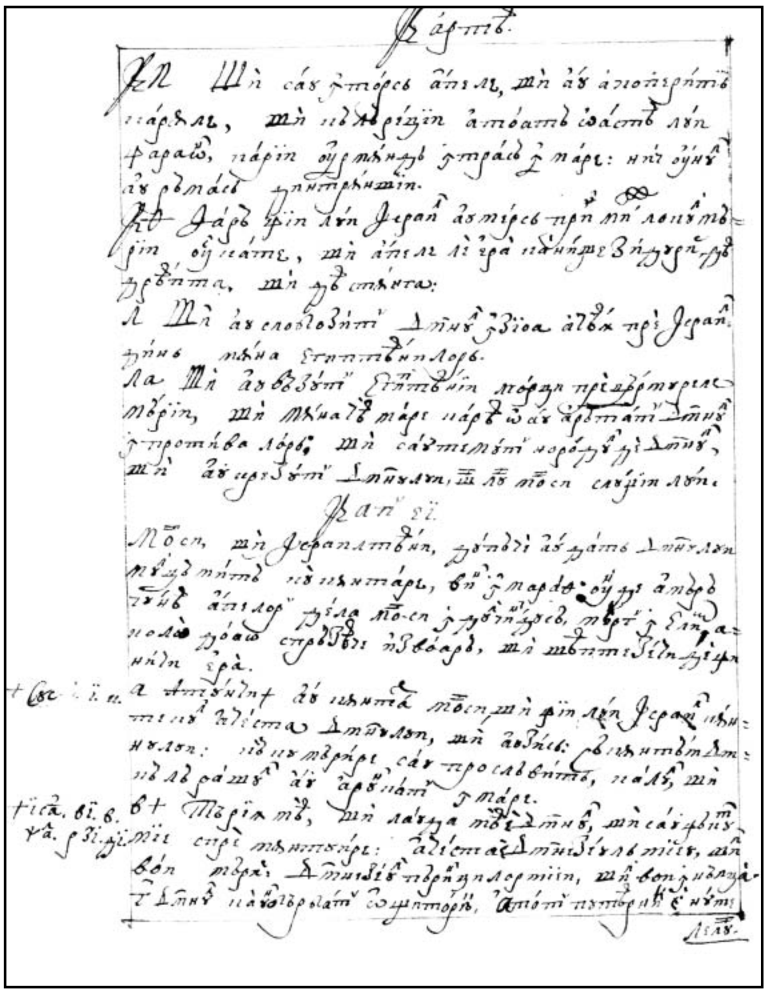
96r

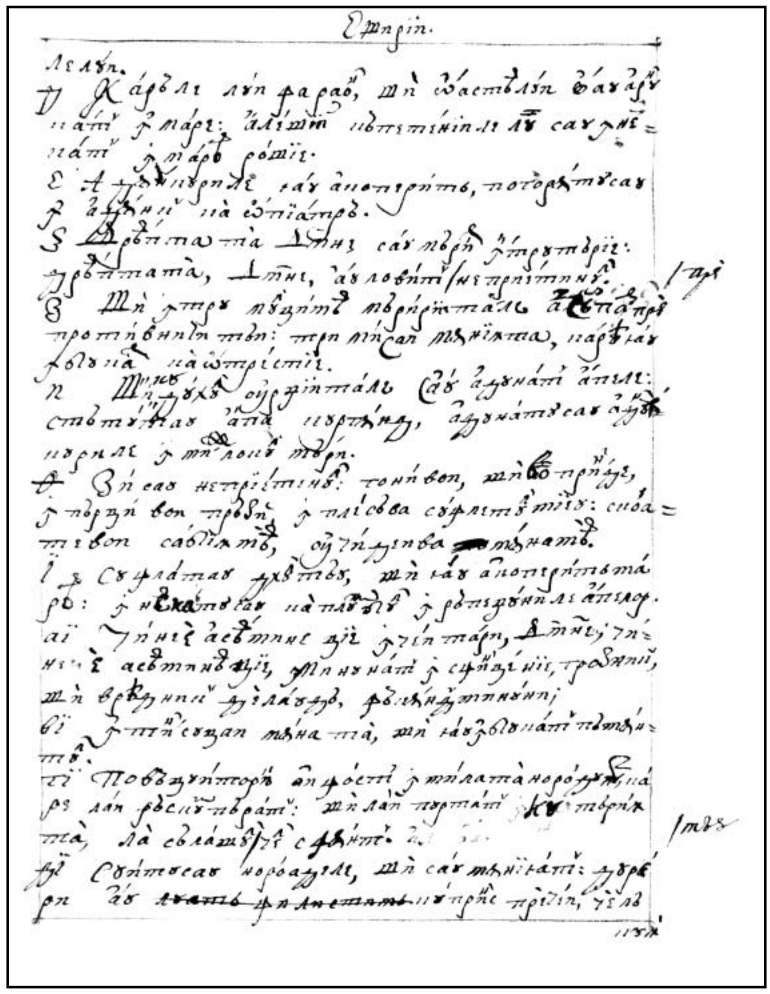

96v

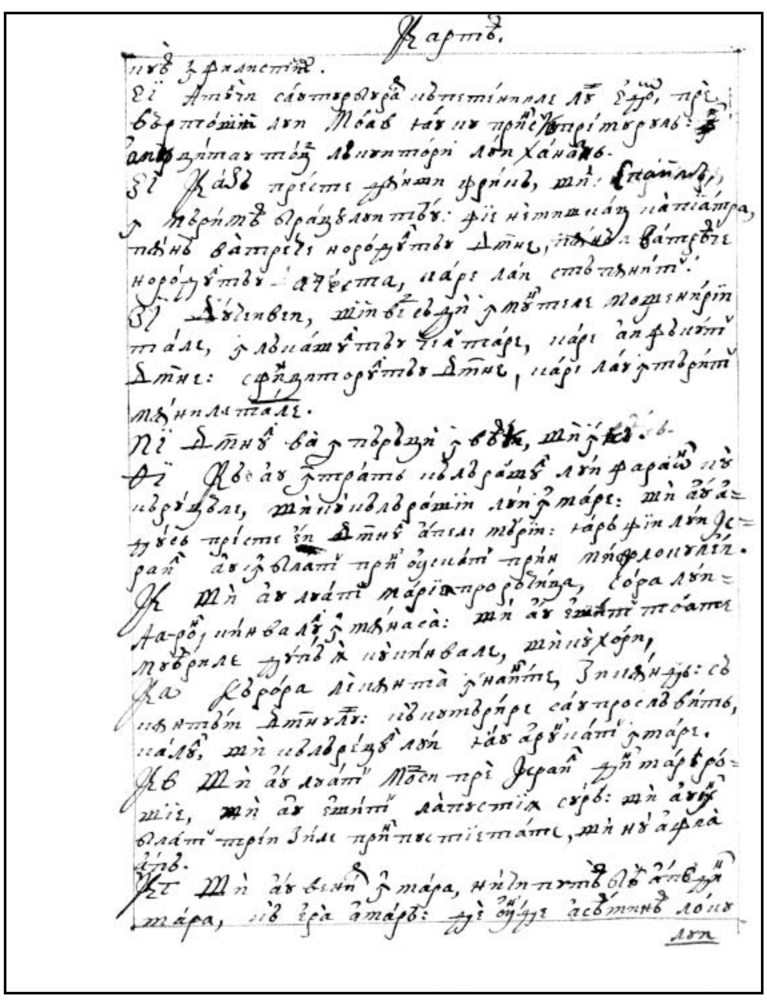
97r

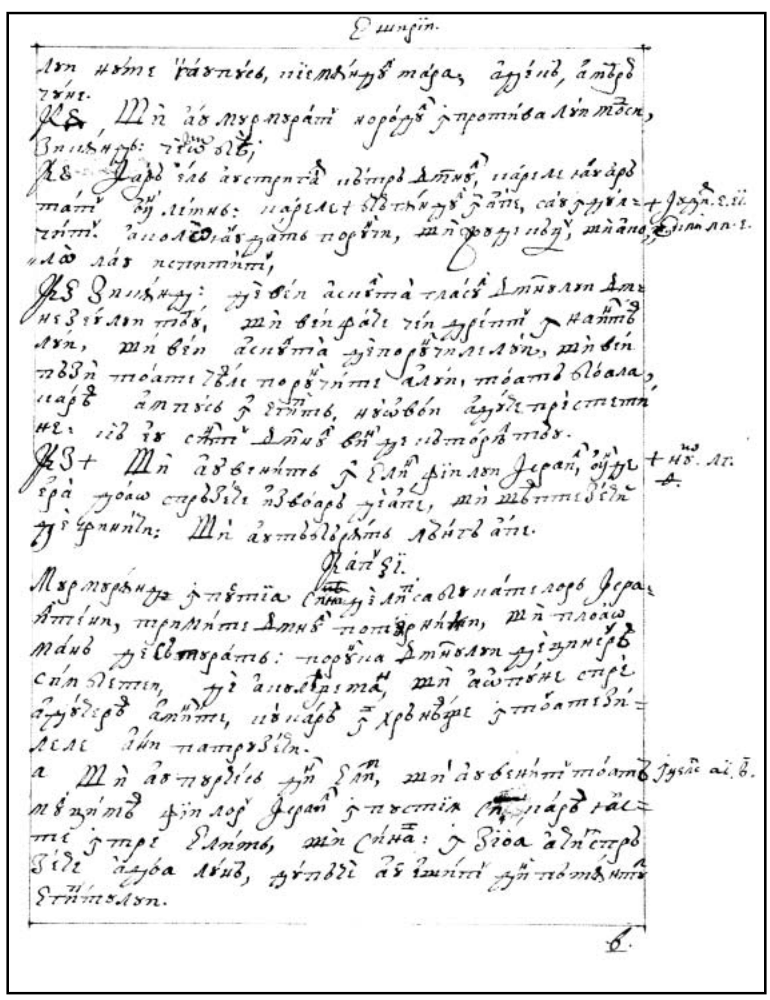
97v

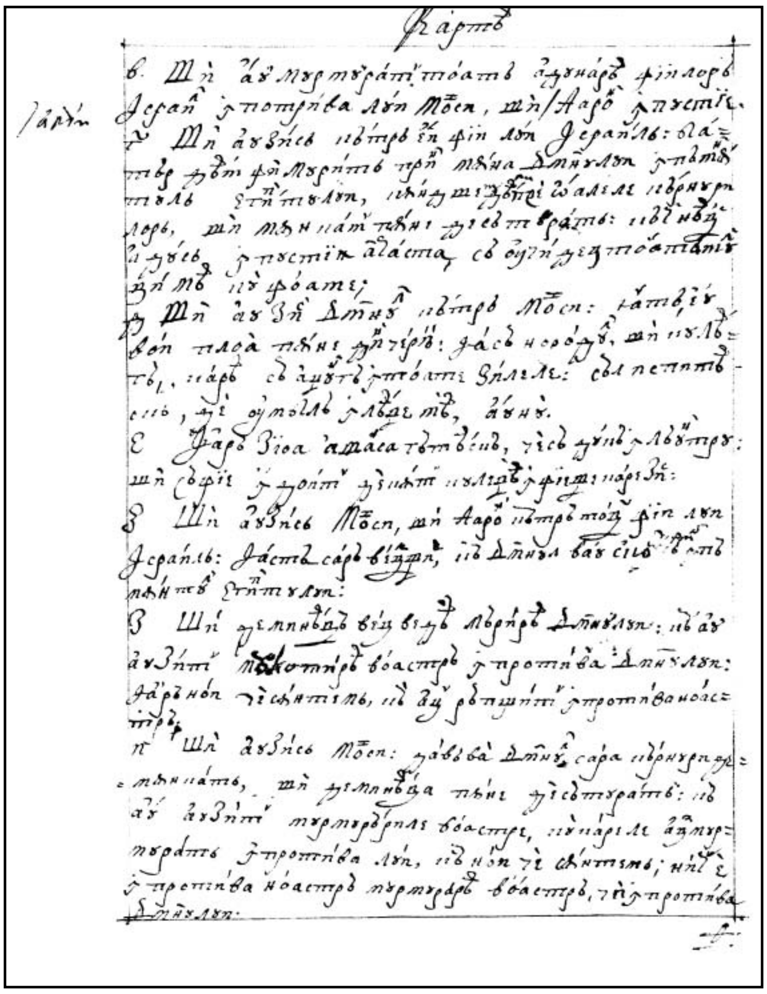
98r

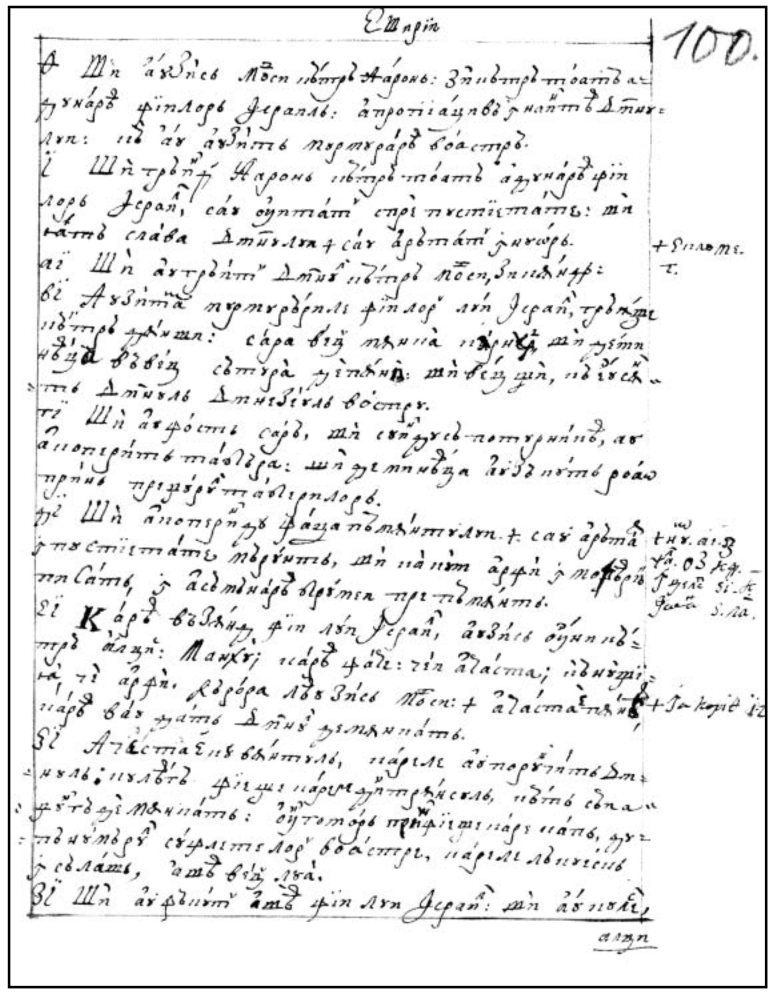
98v

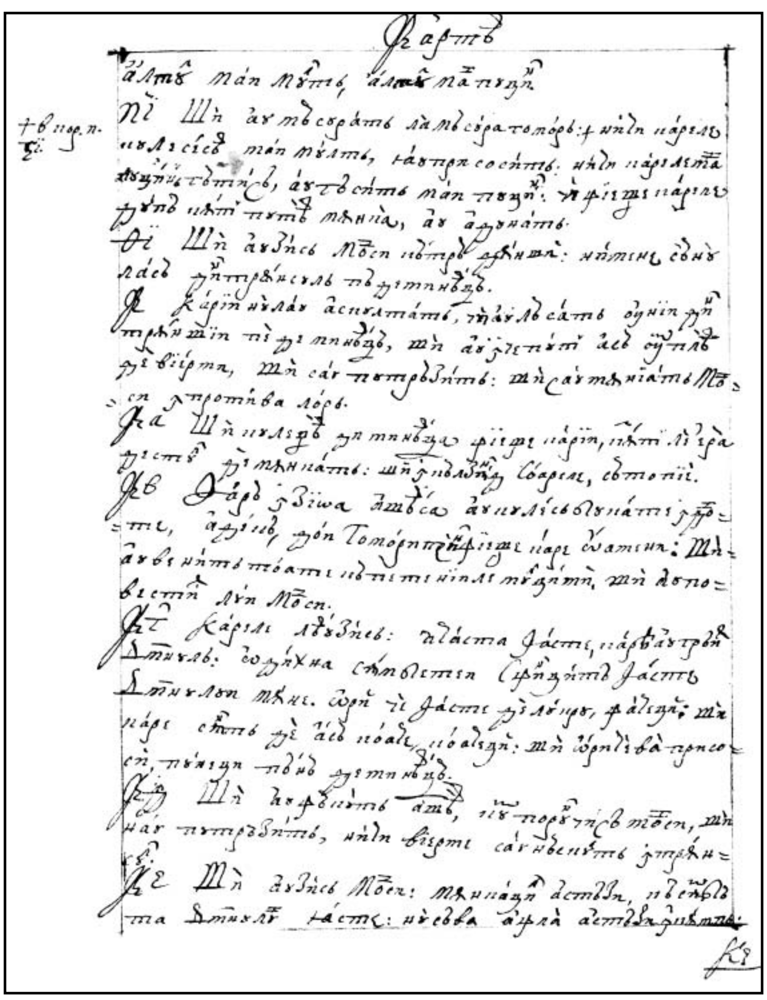
99r

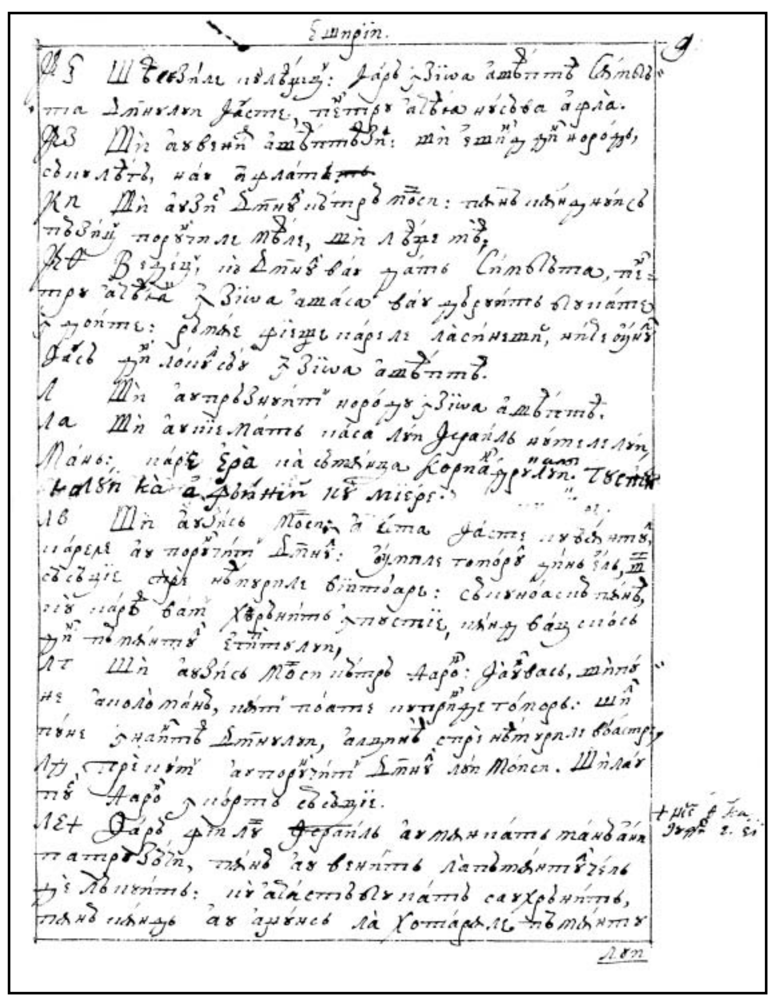
99v

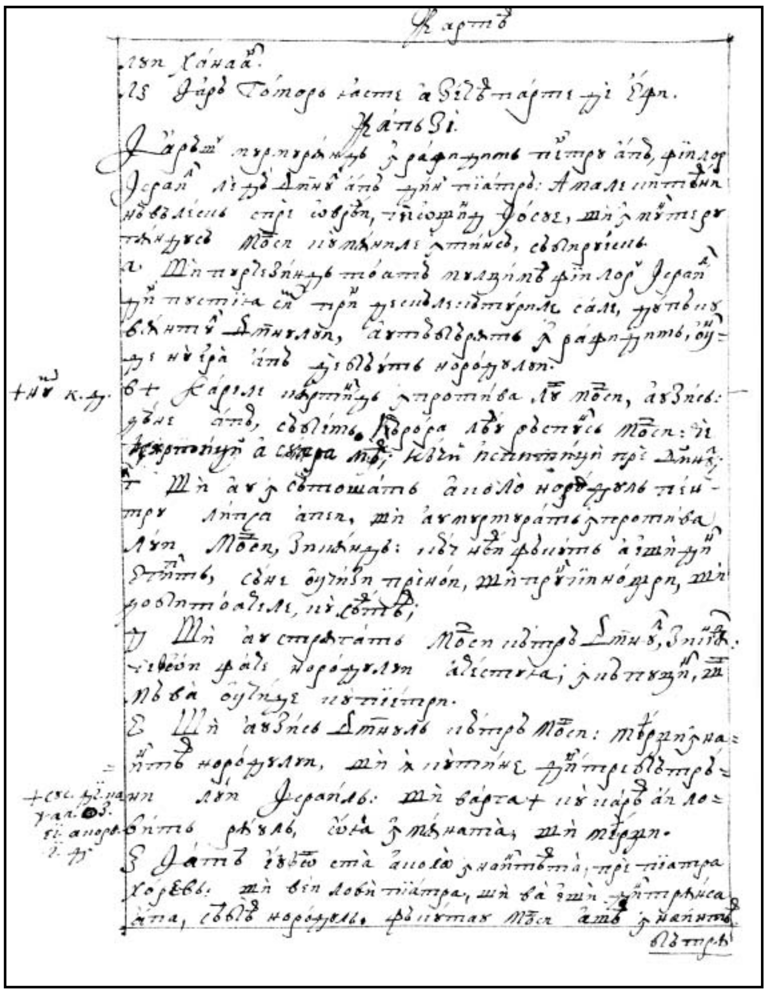
100r

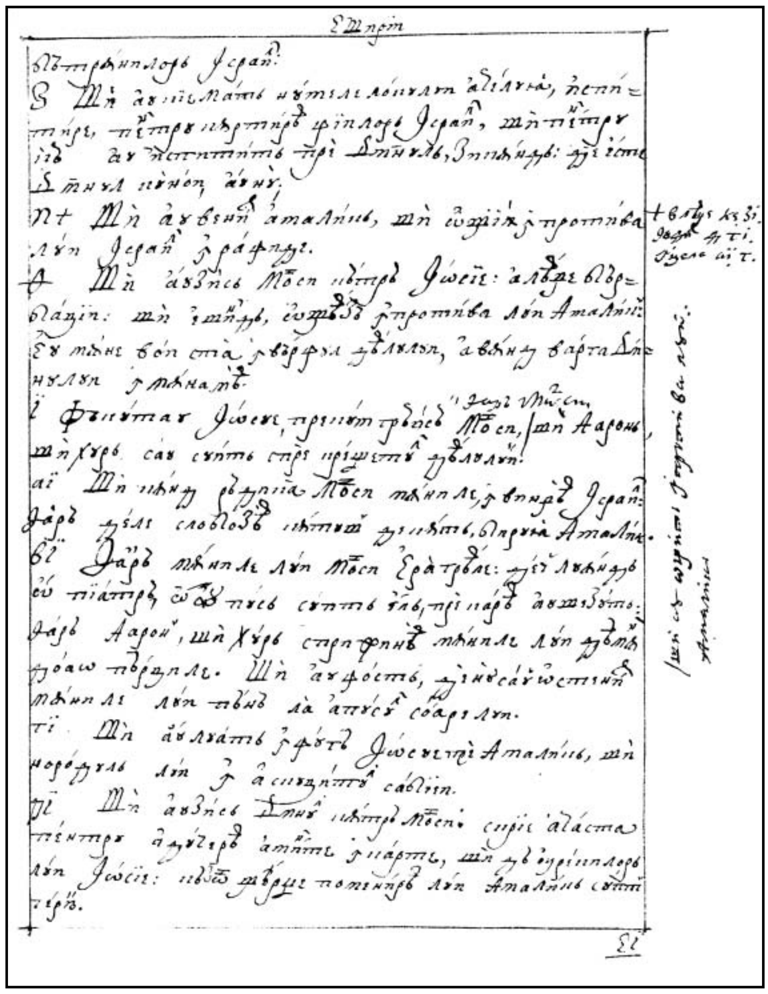
100v

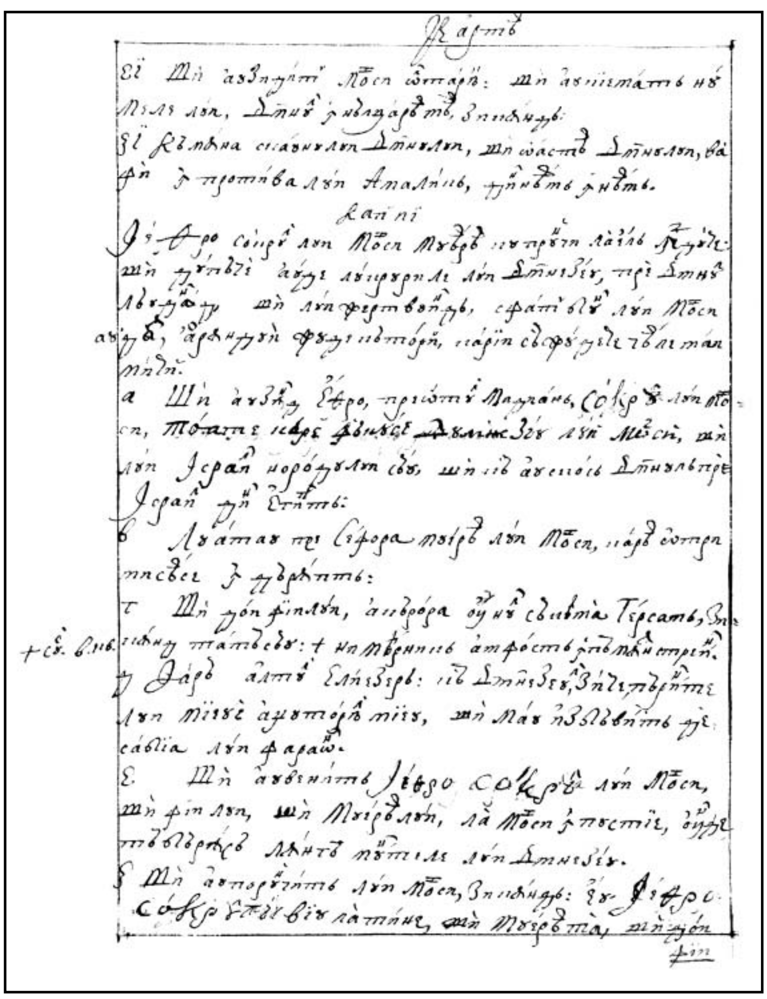
101r

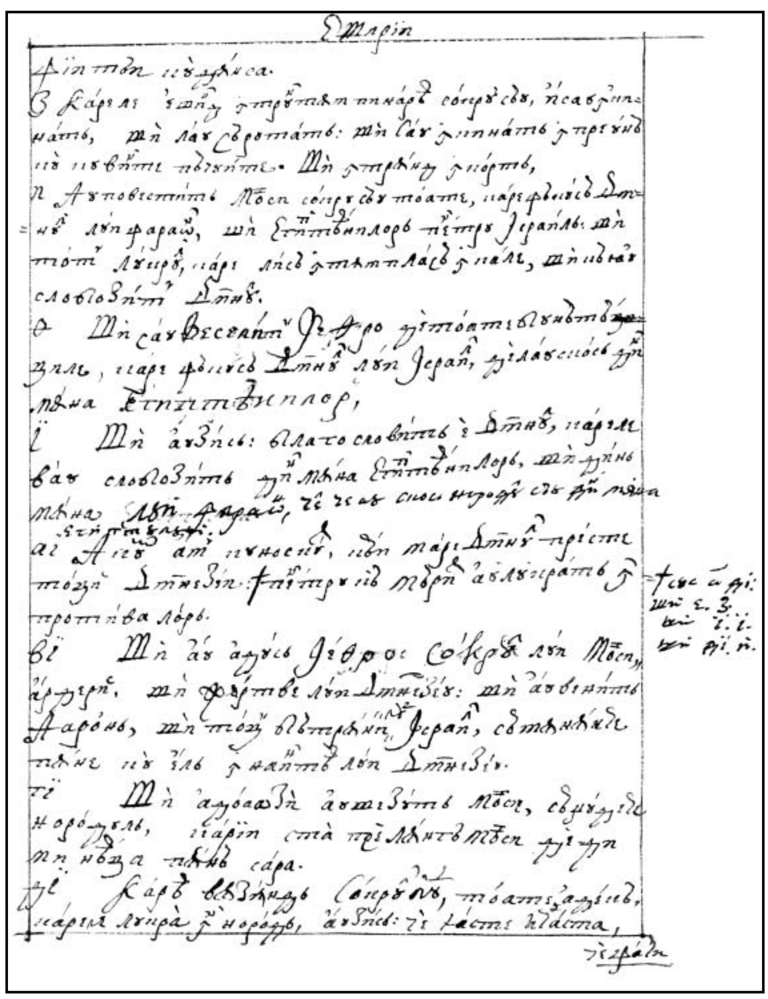
101v

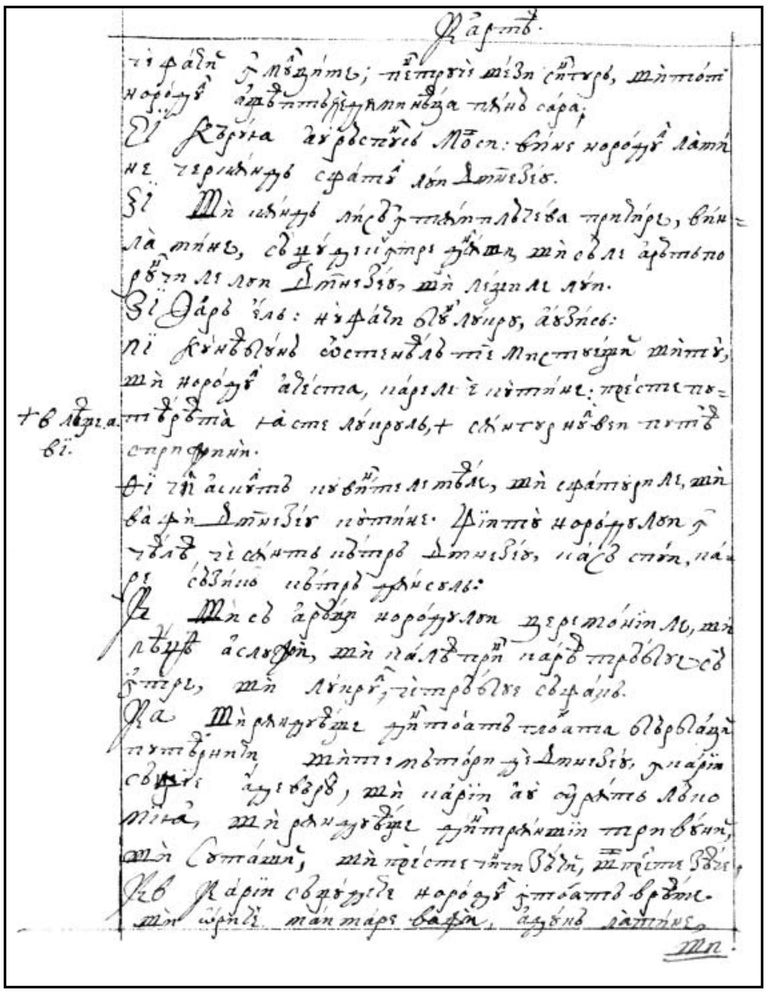
102r

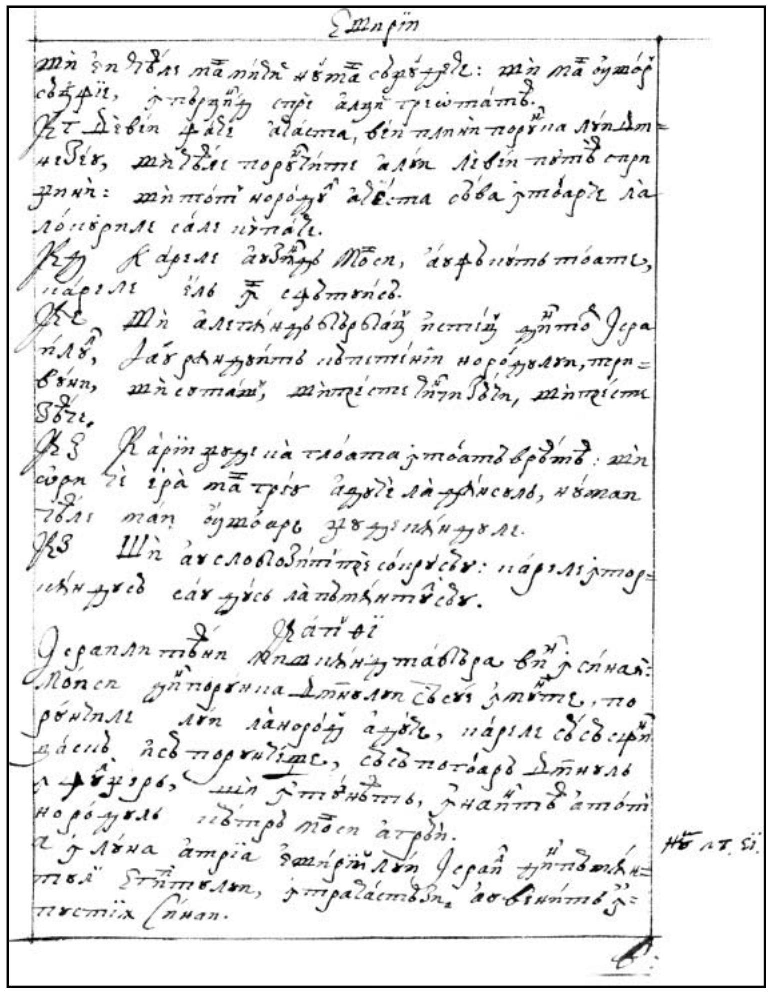

102v

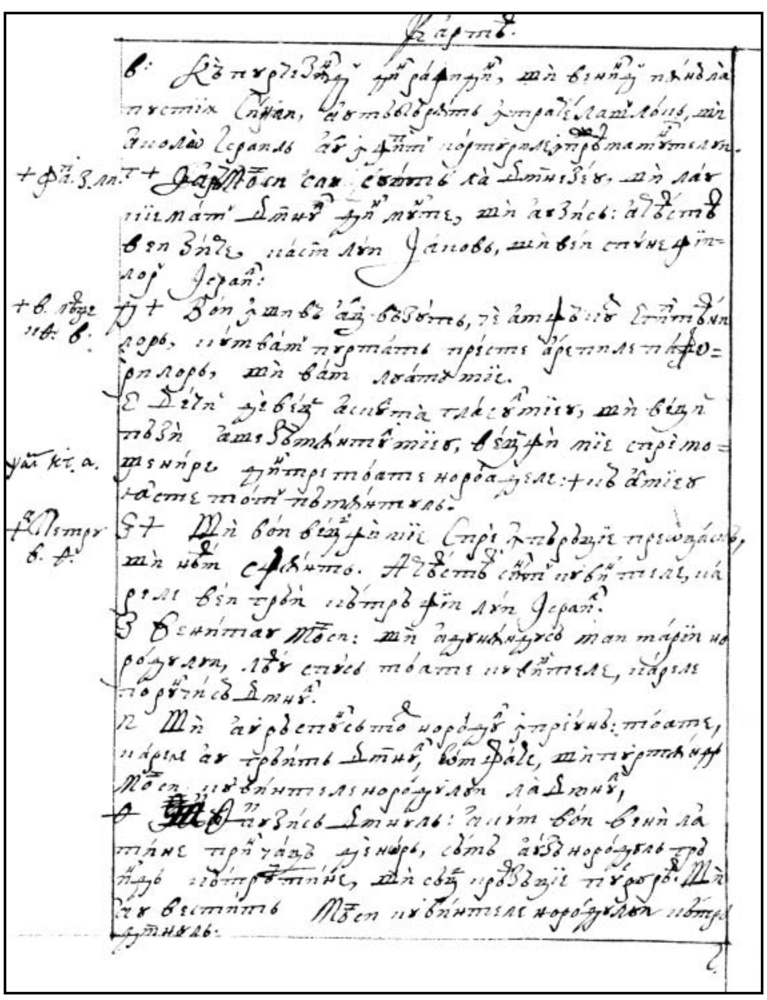
103r

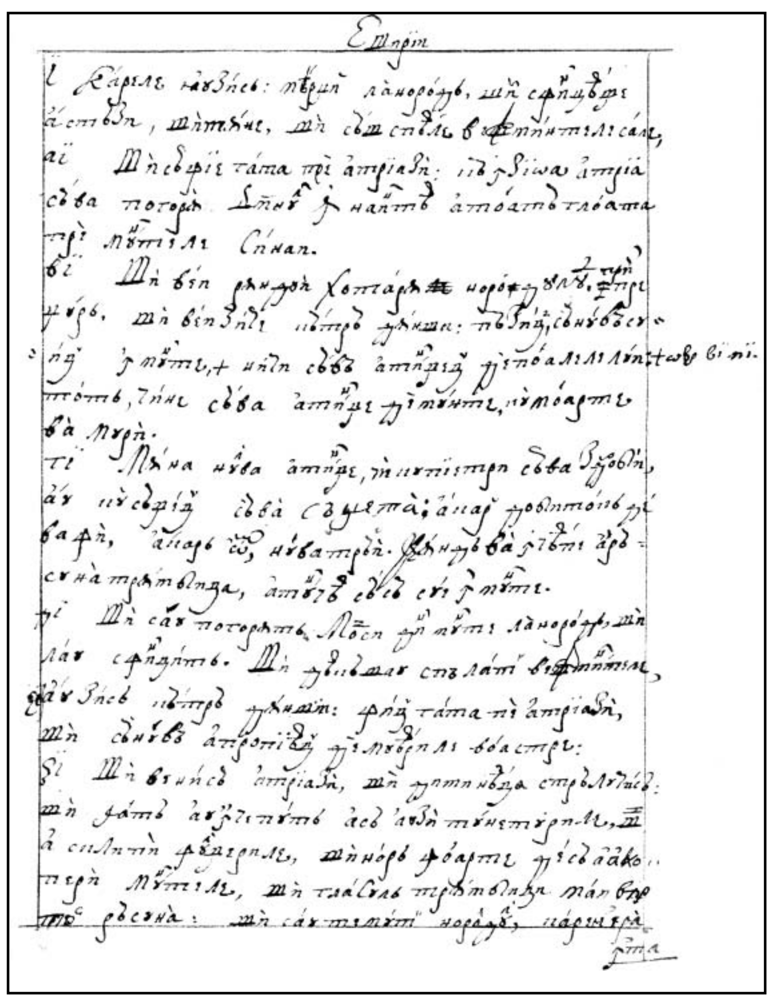

103v

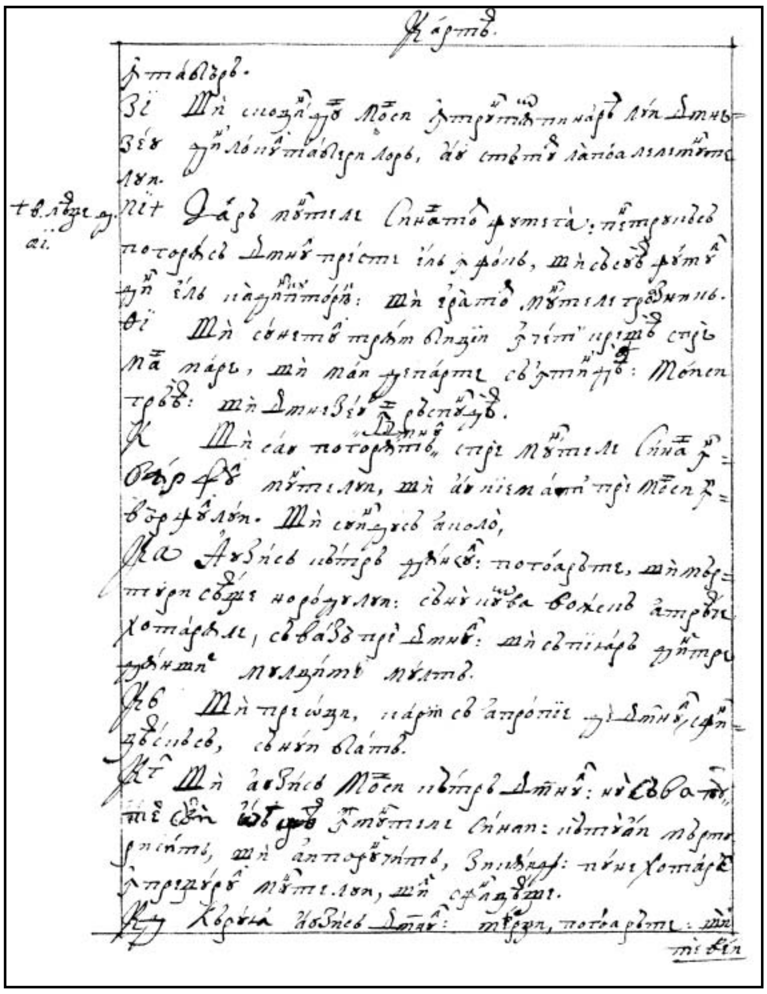
104r

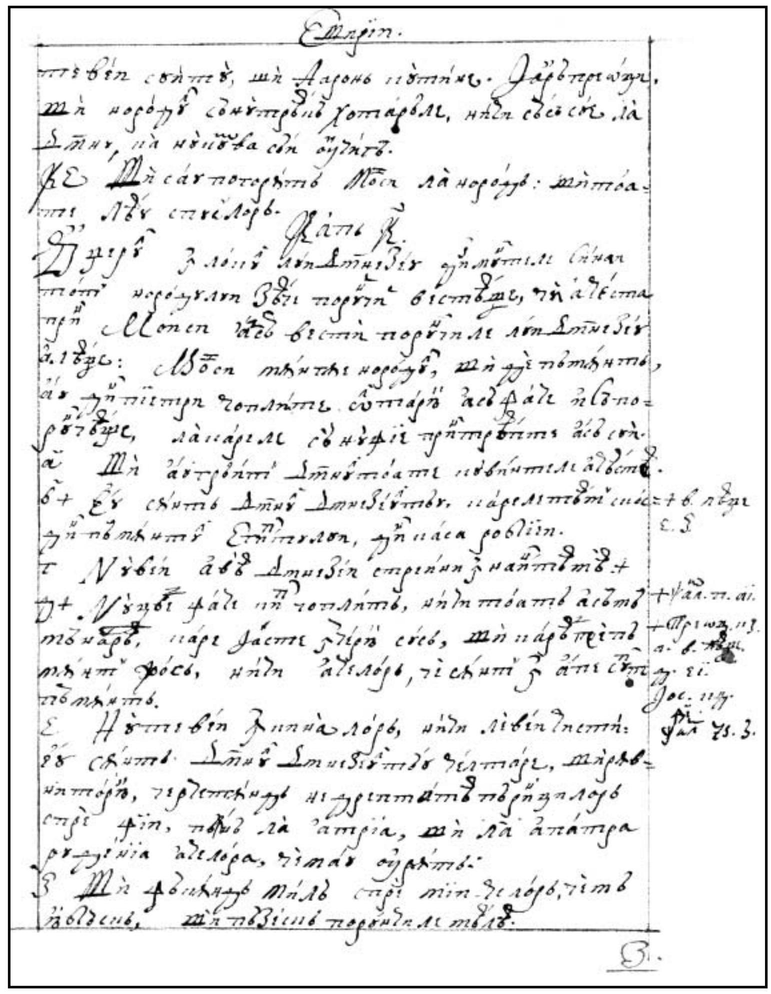

104v

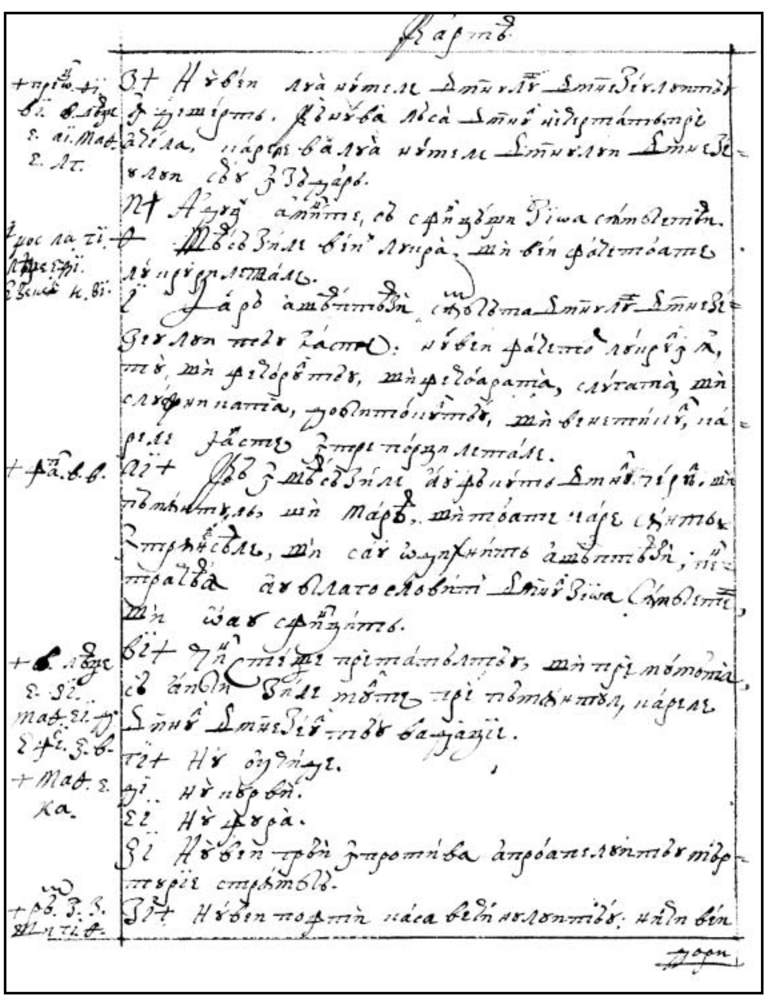
105r

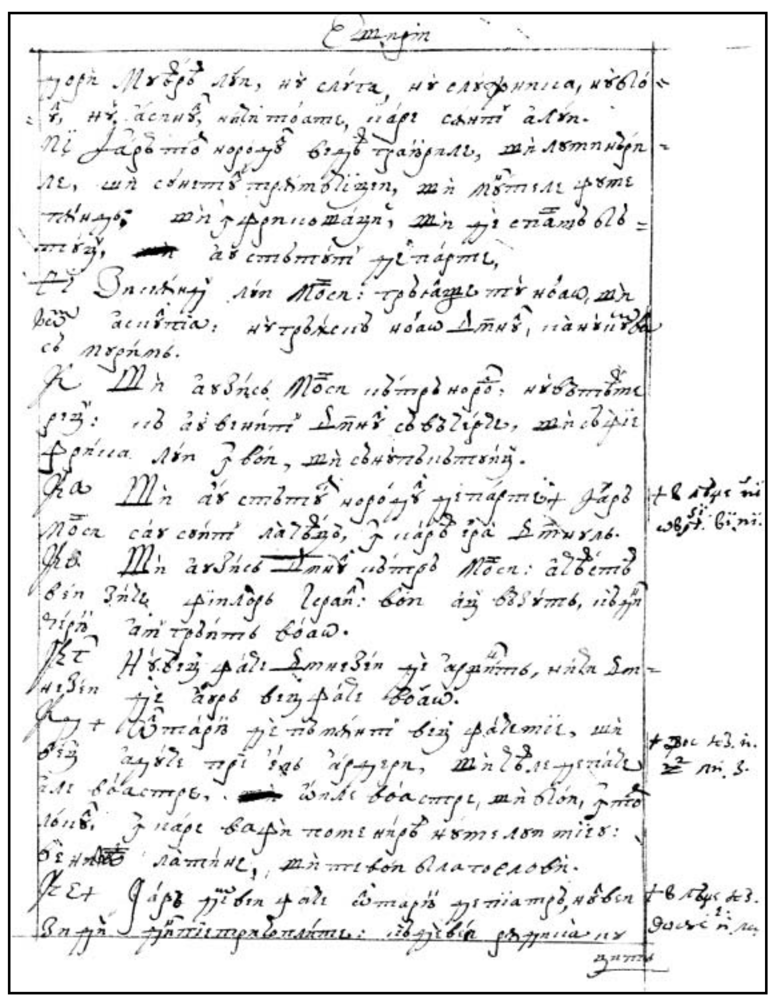
105v

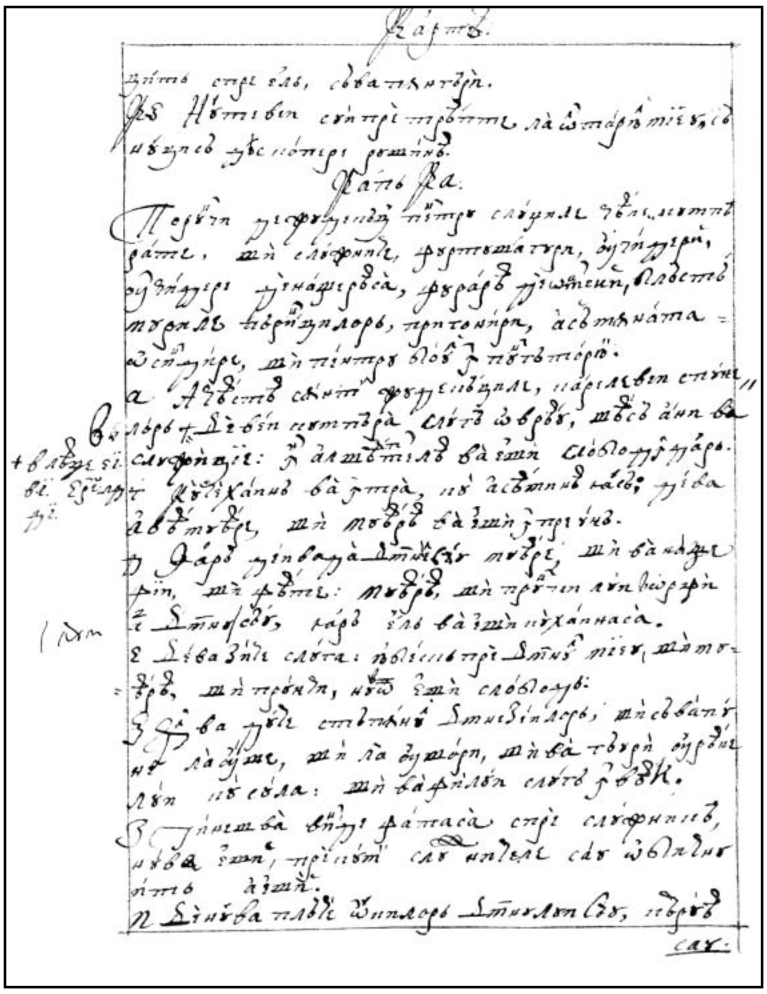
106r

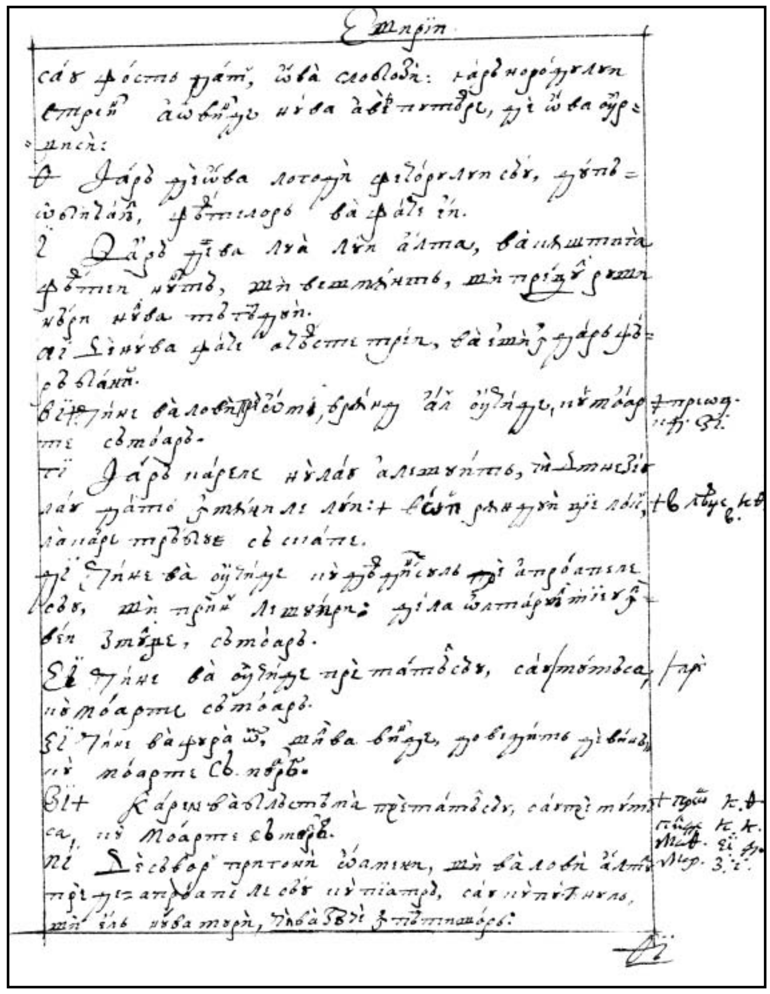

106v

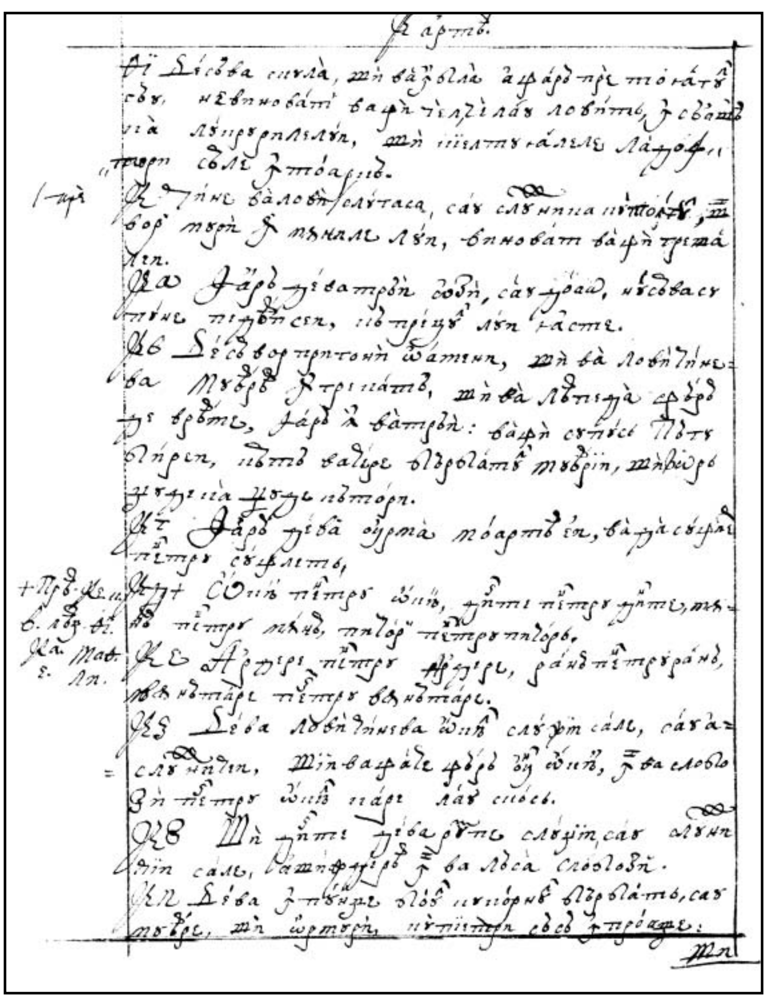

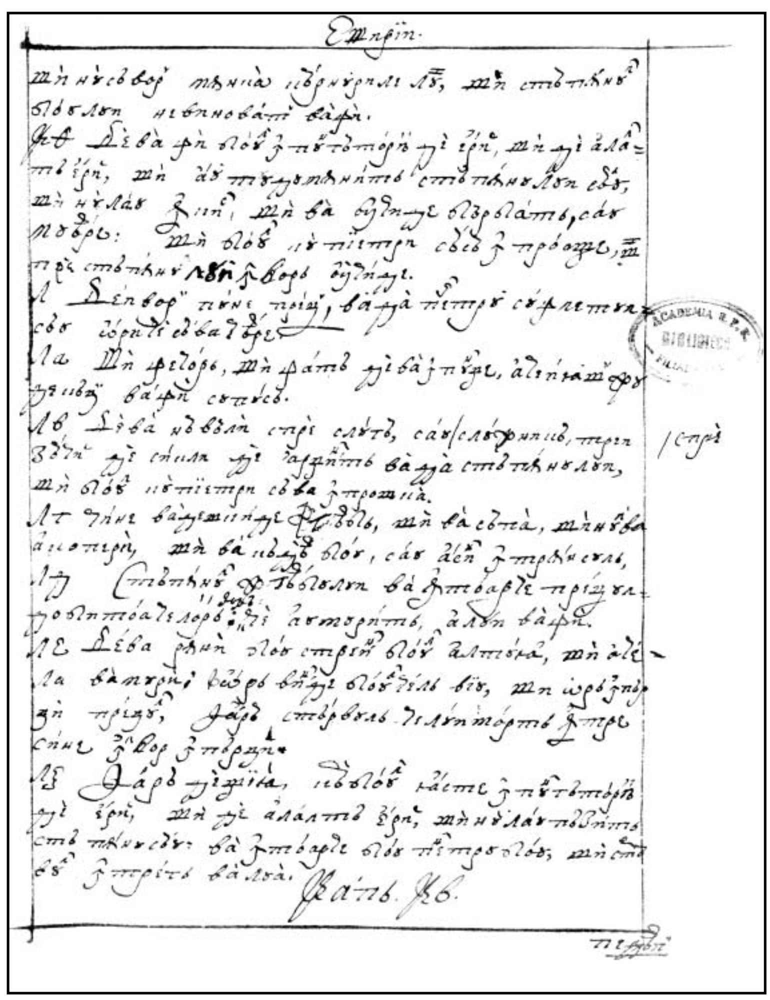
107r

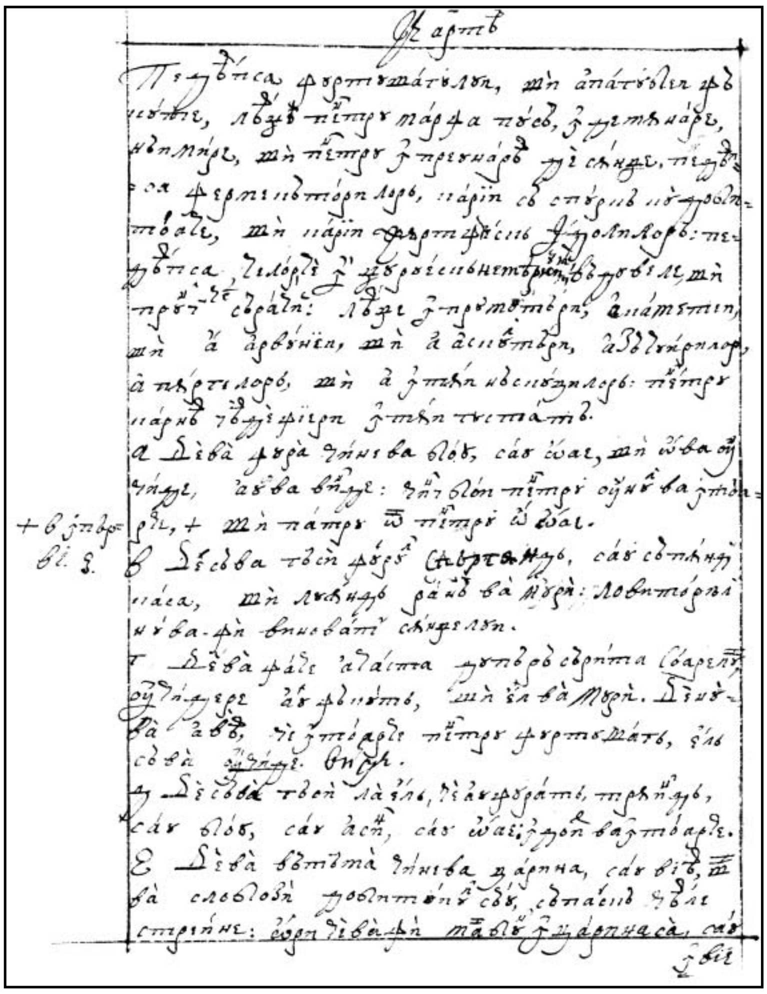

107v 108r

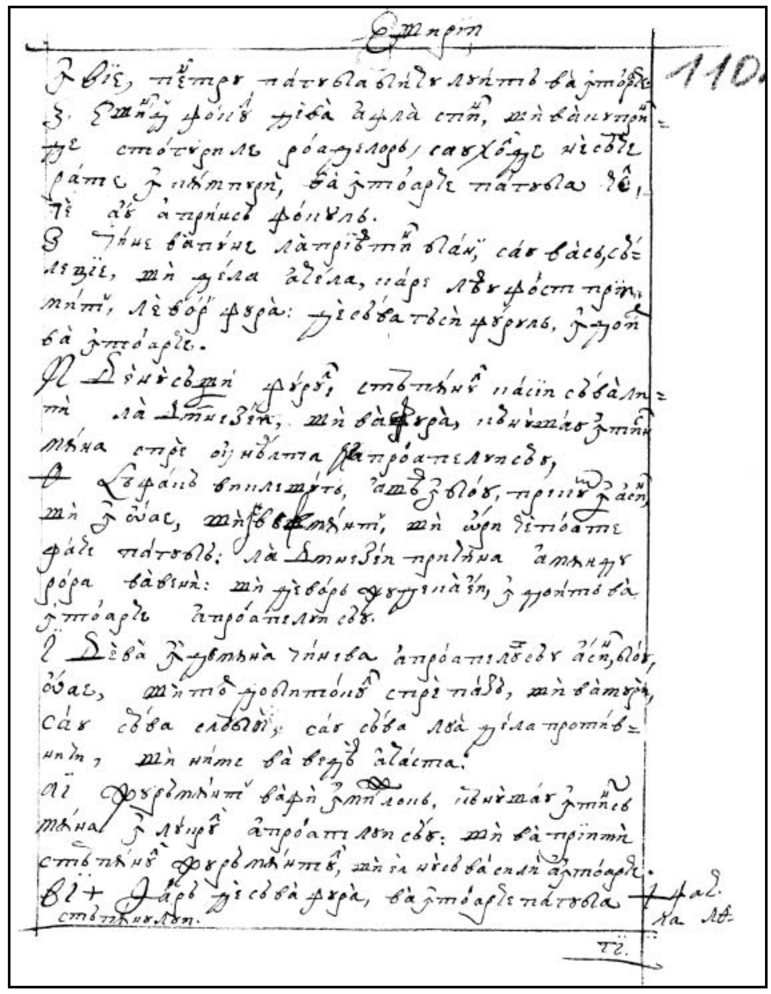

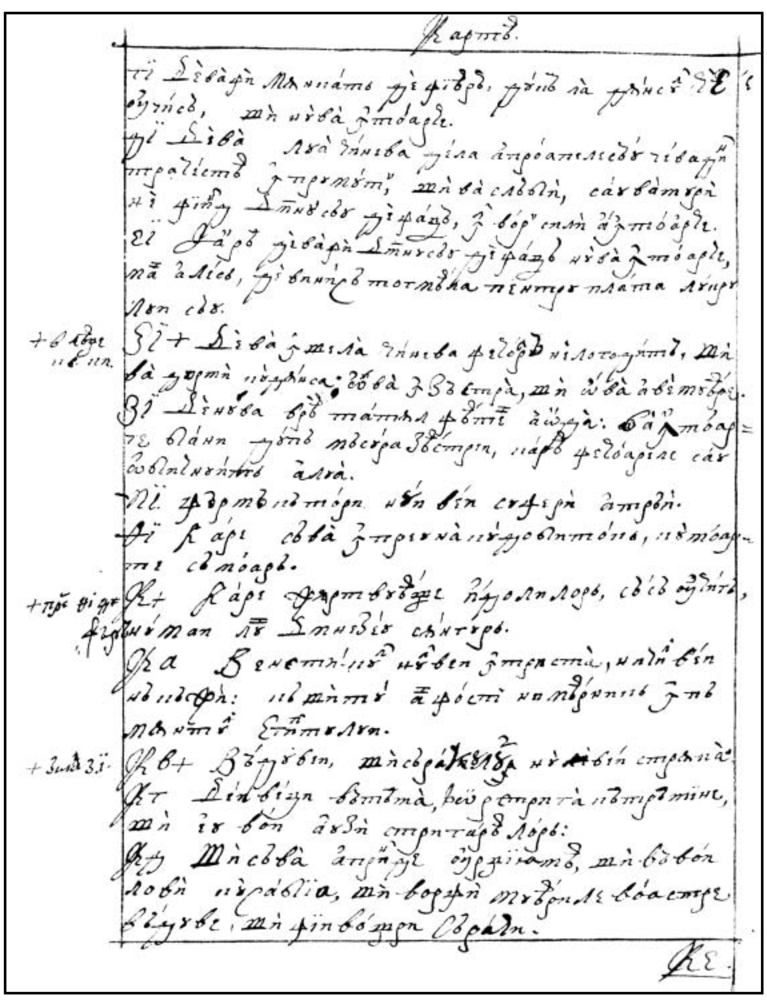
108v 109r

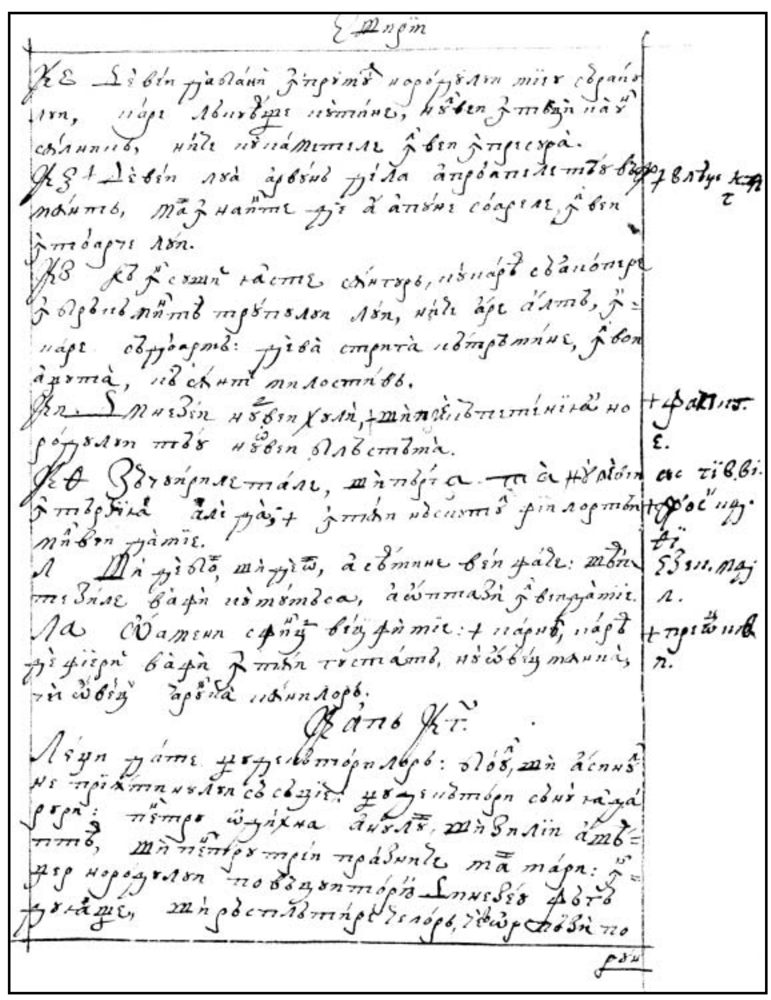
109v

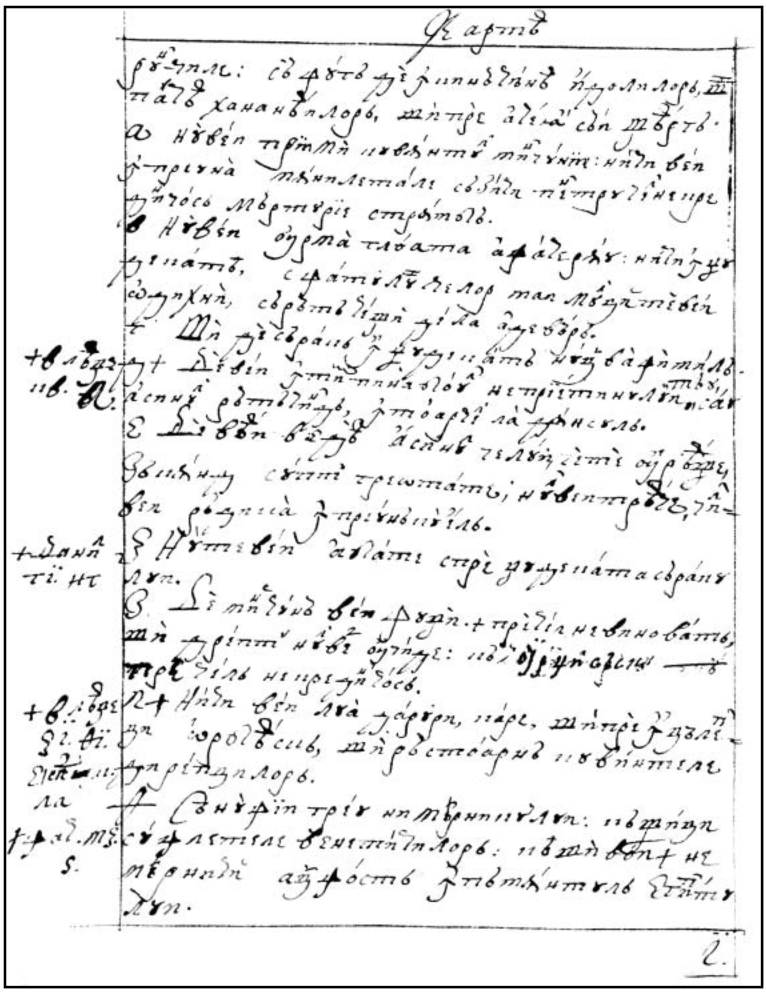
110r

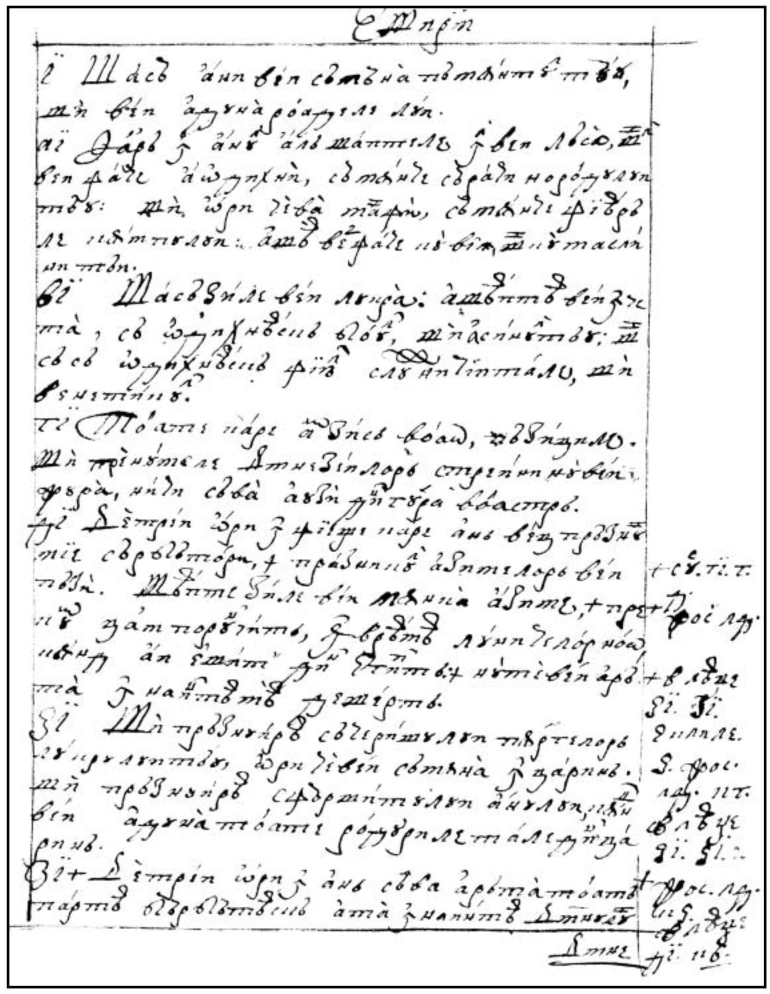
110v

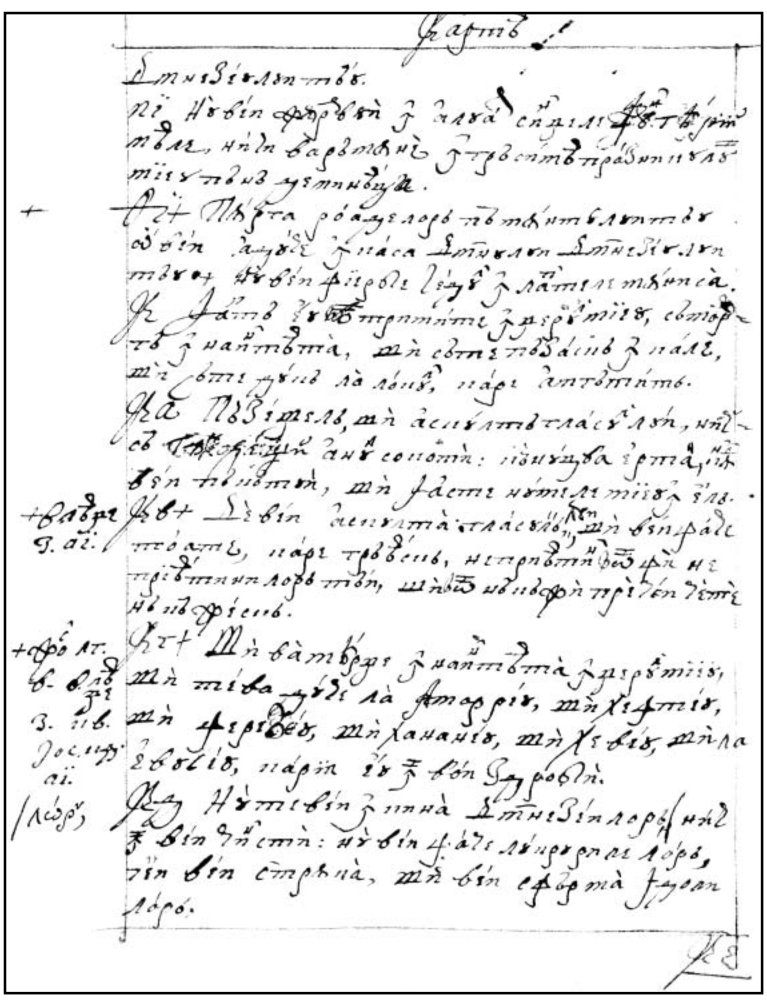
111r

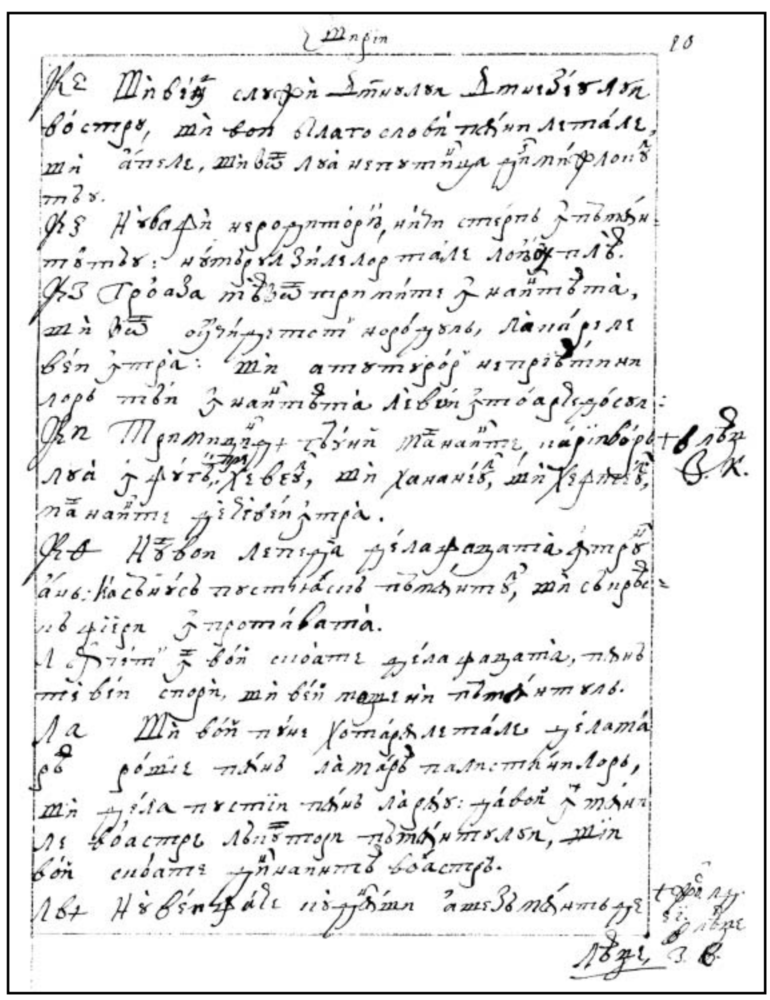
111v

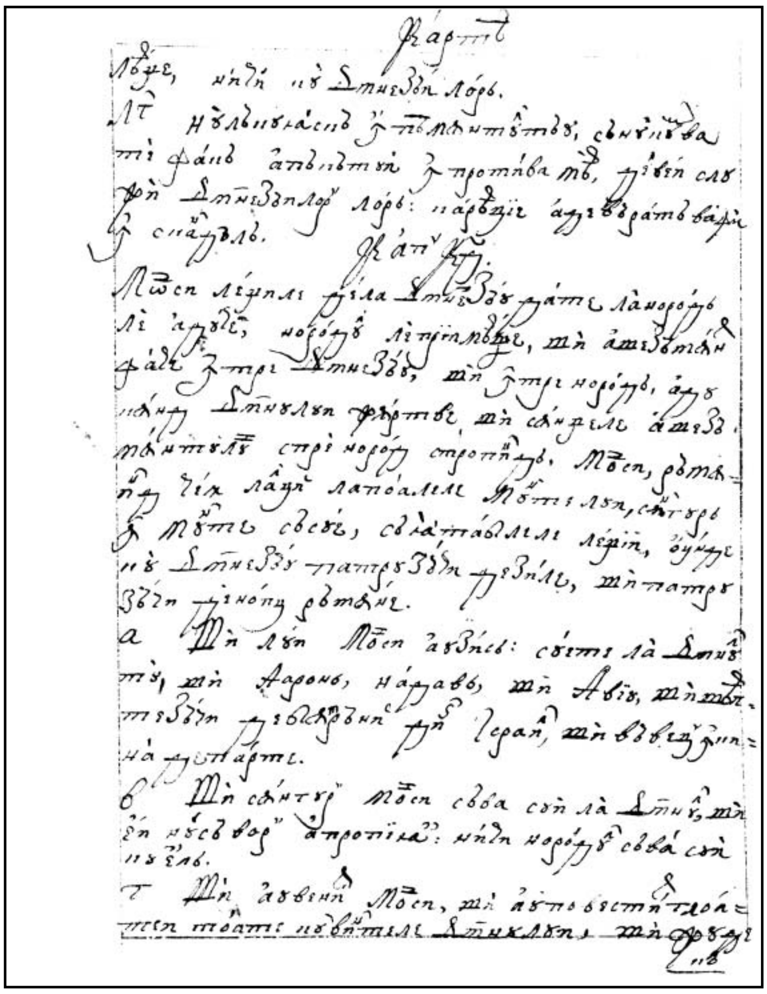
112r

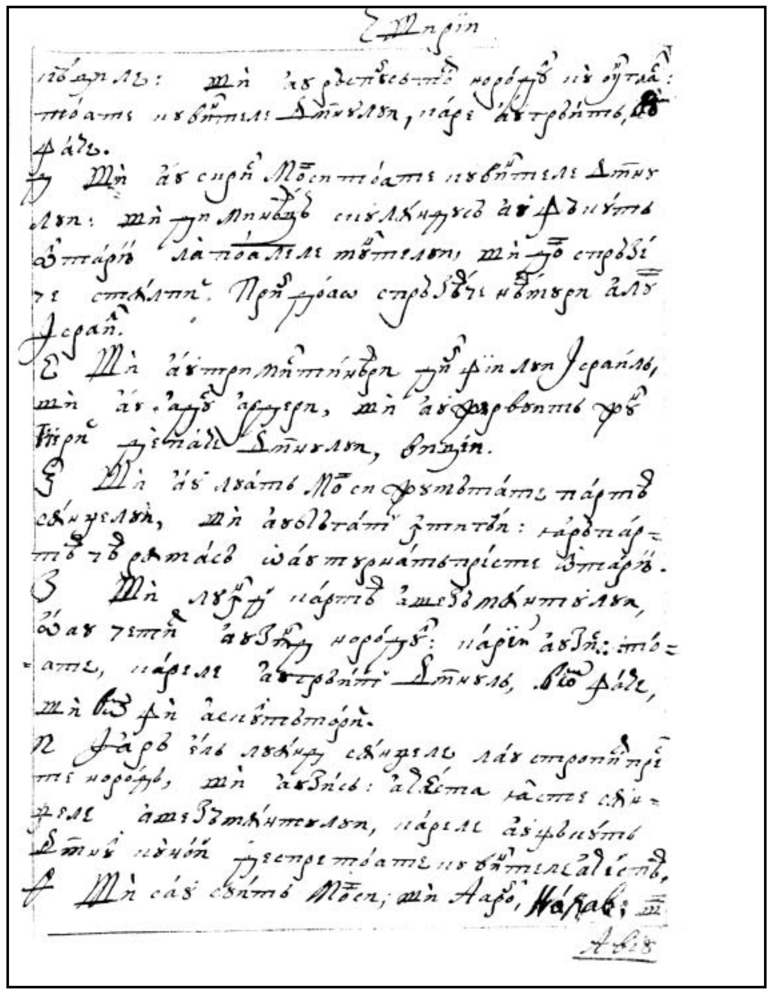
112v

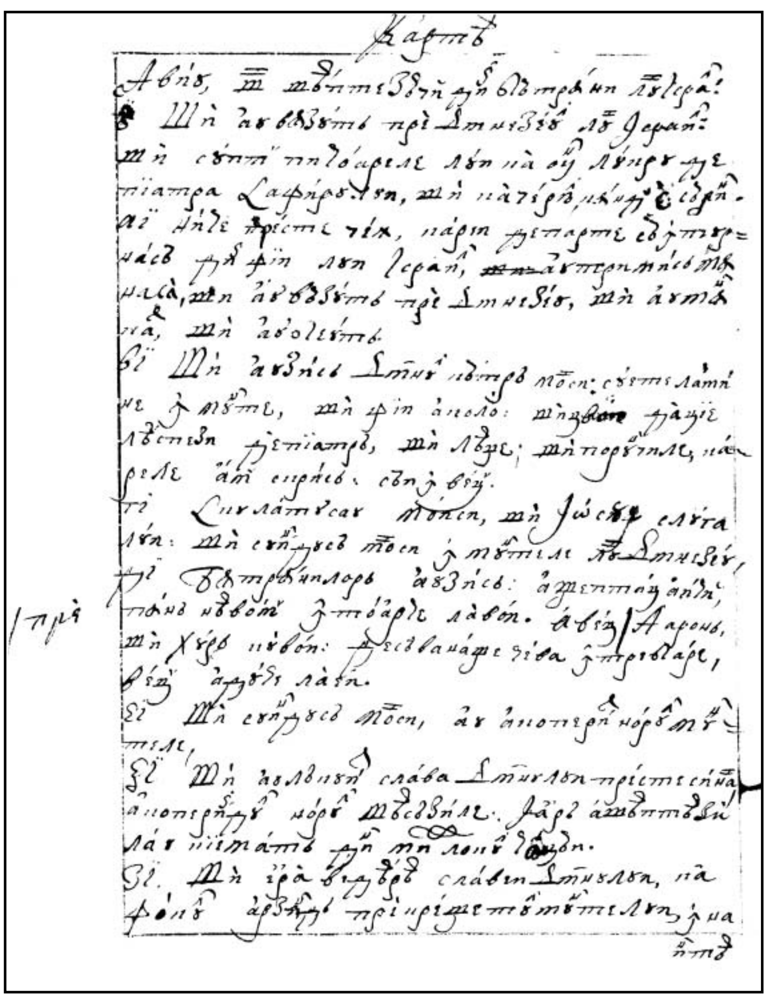
113r

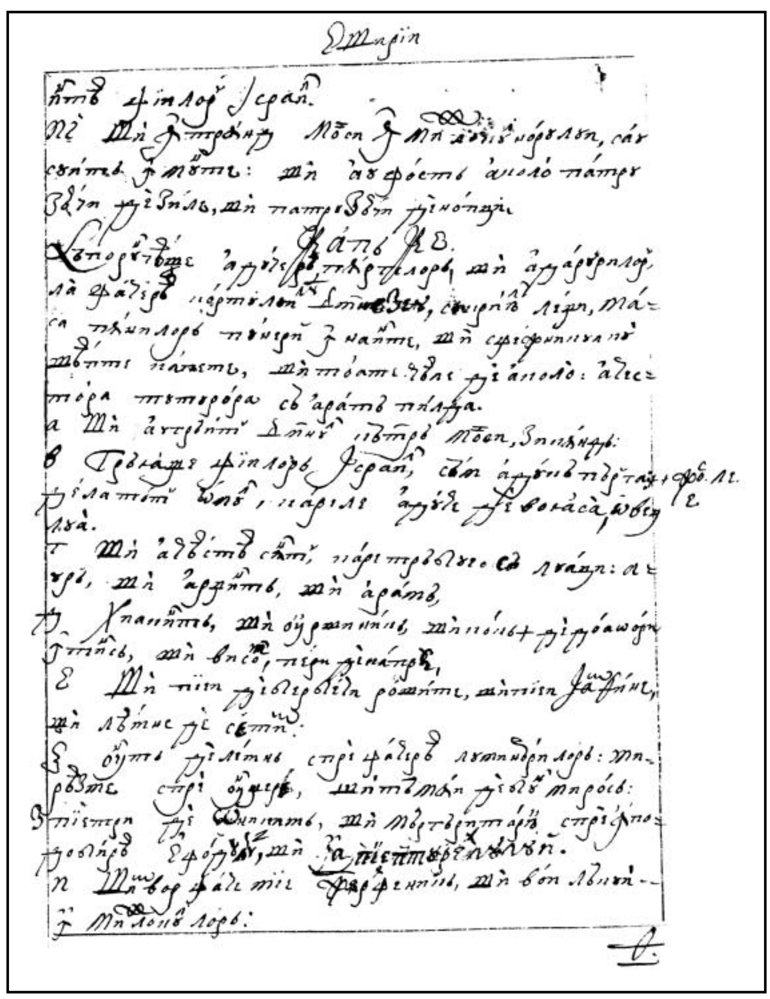
113v

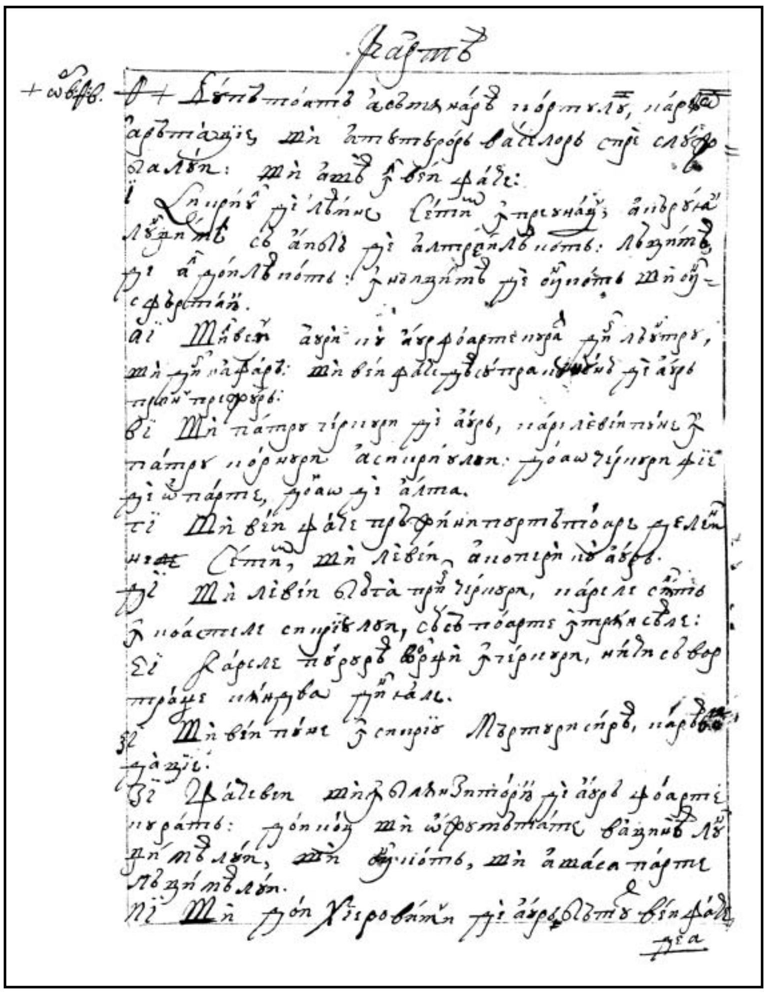
114r

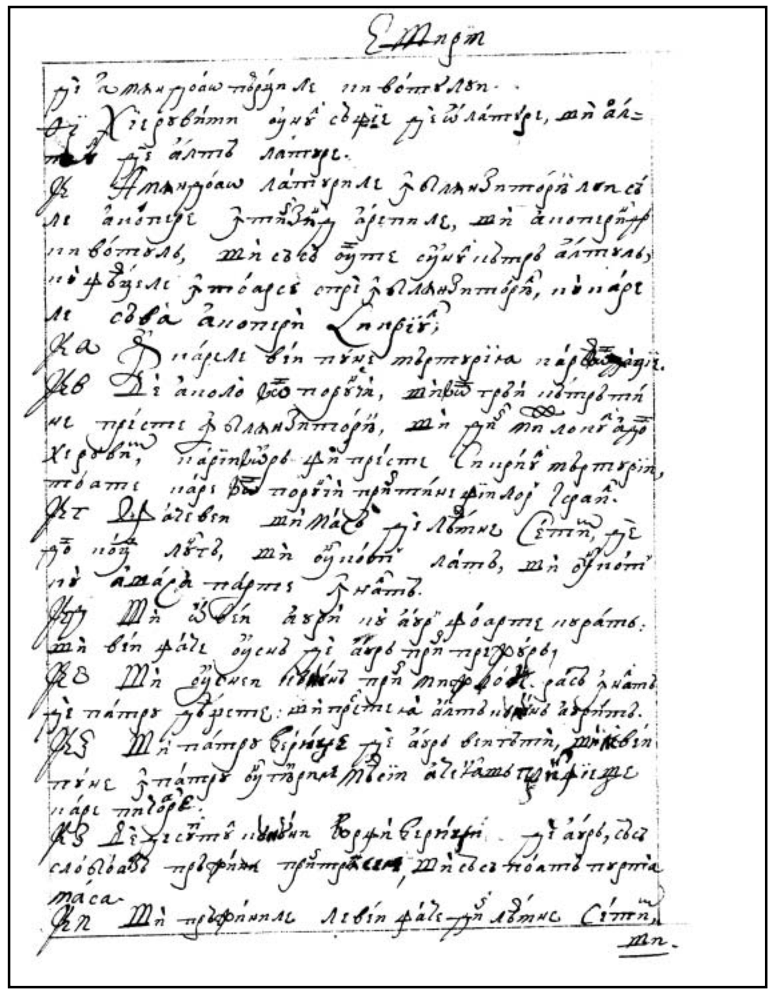
114v

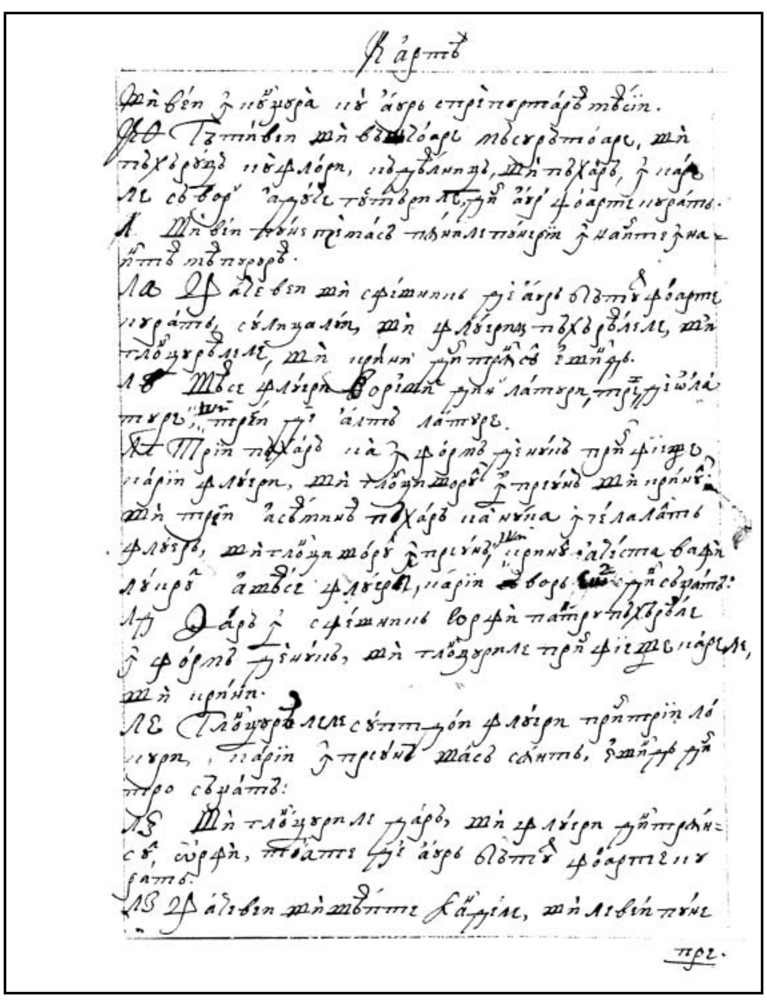
115r

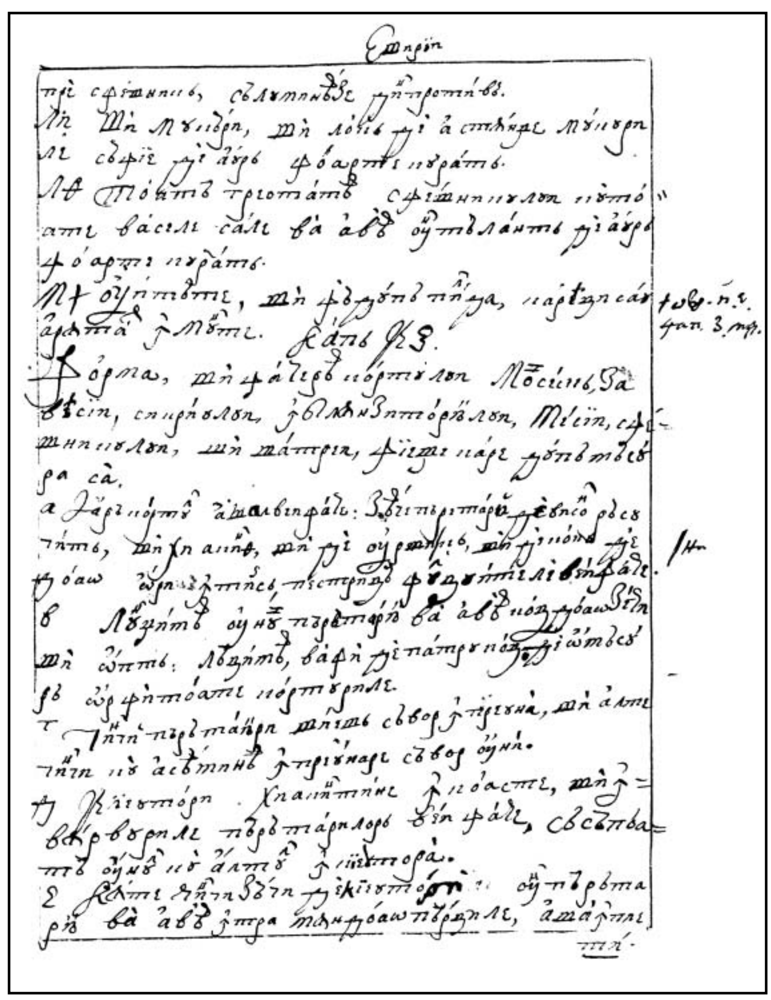
115v

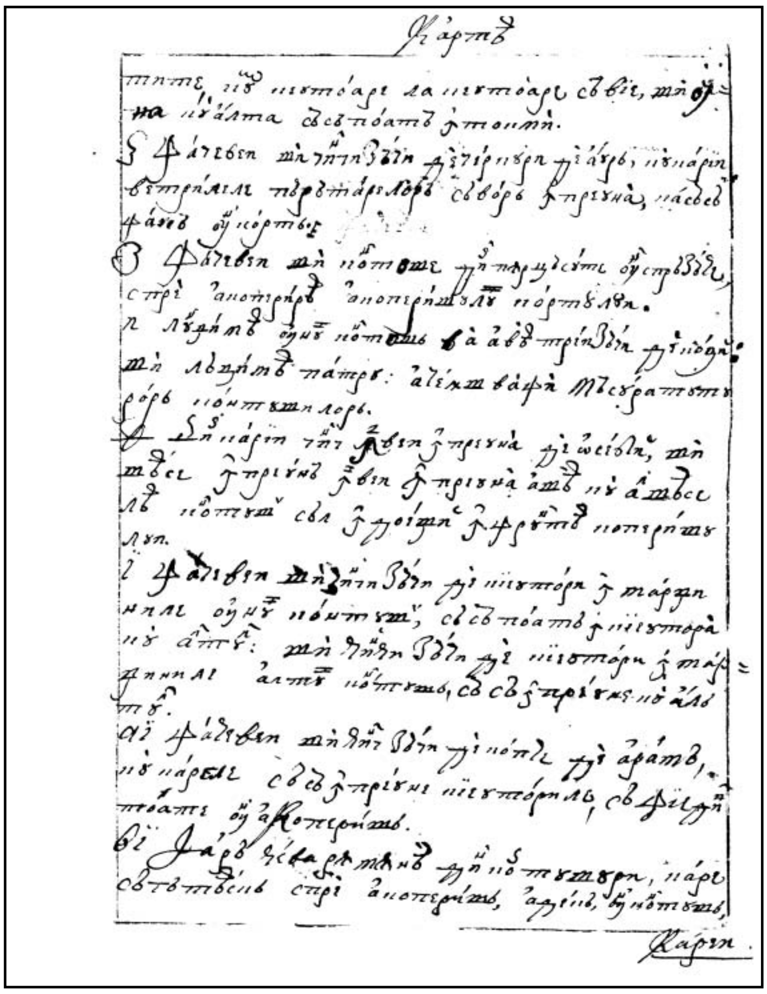
116r

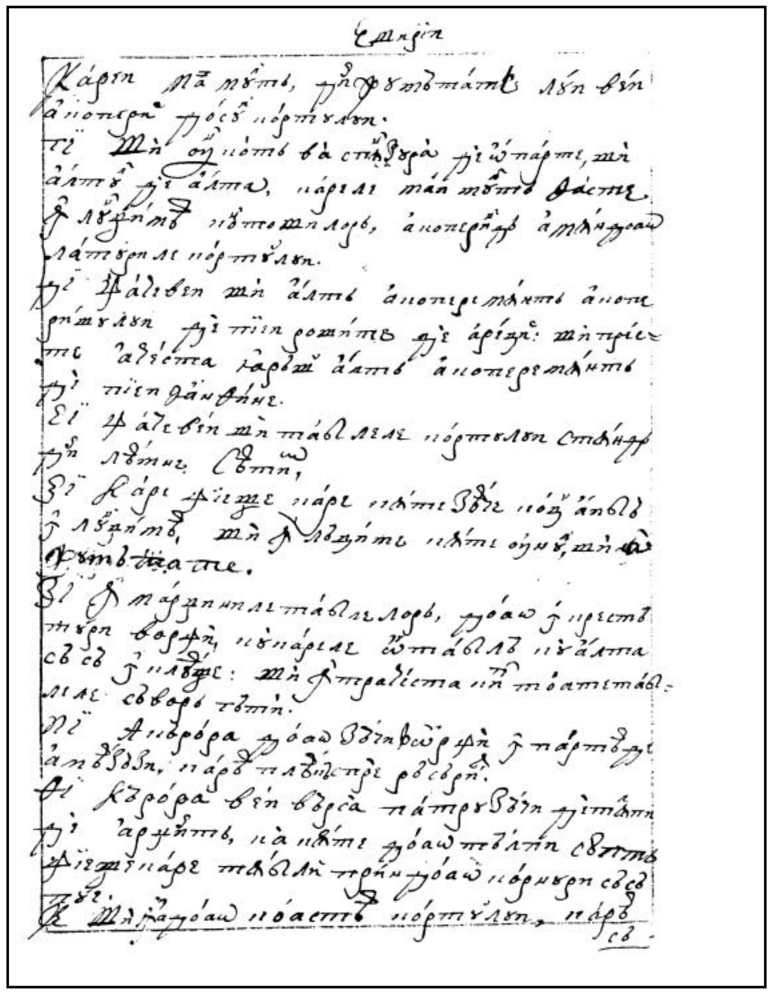
116v

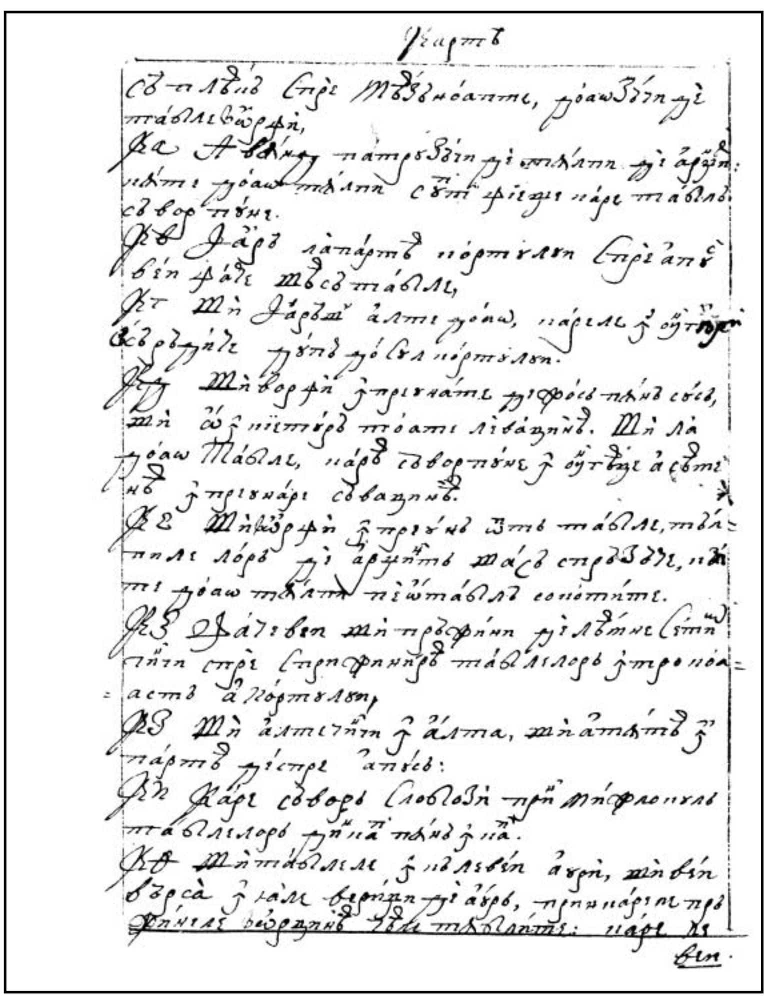
117r

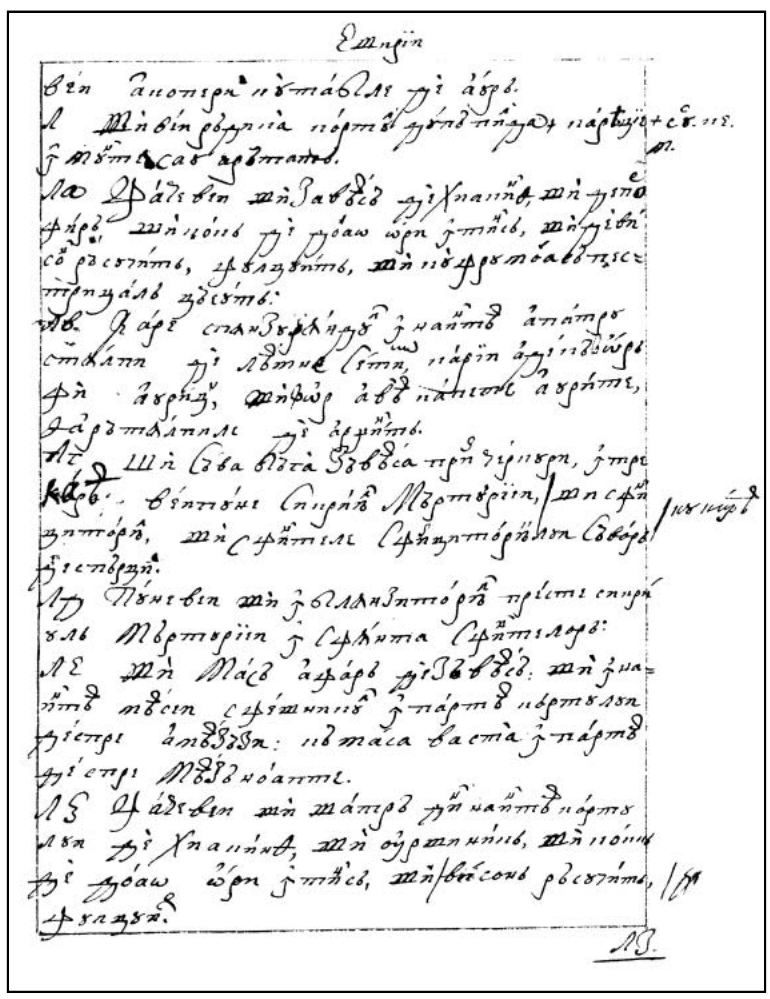
117v

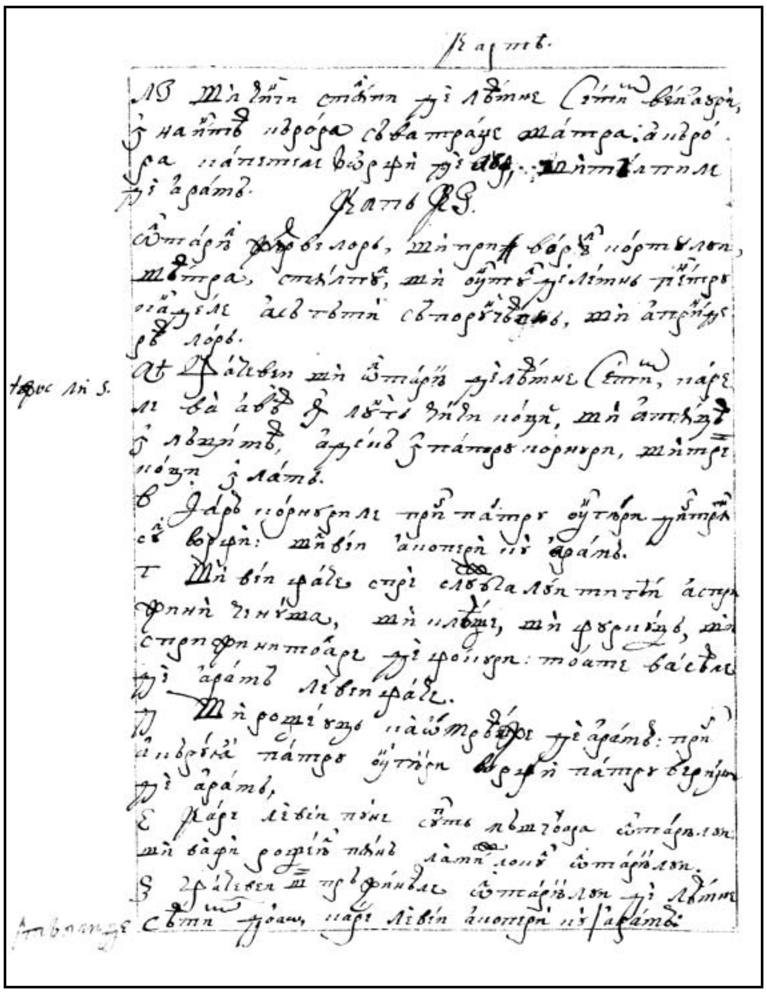
118r

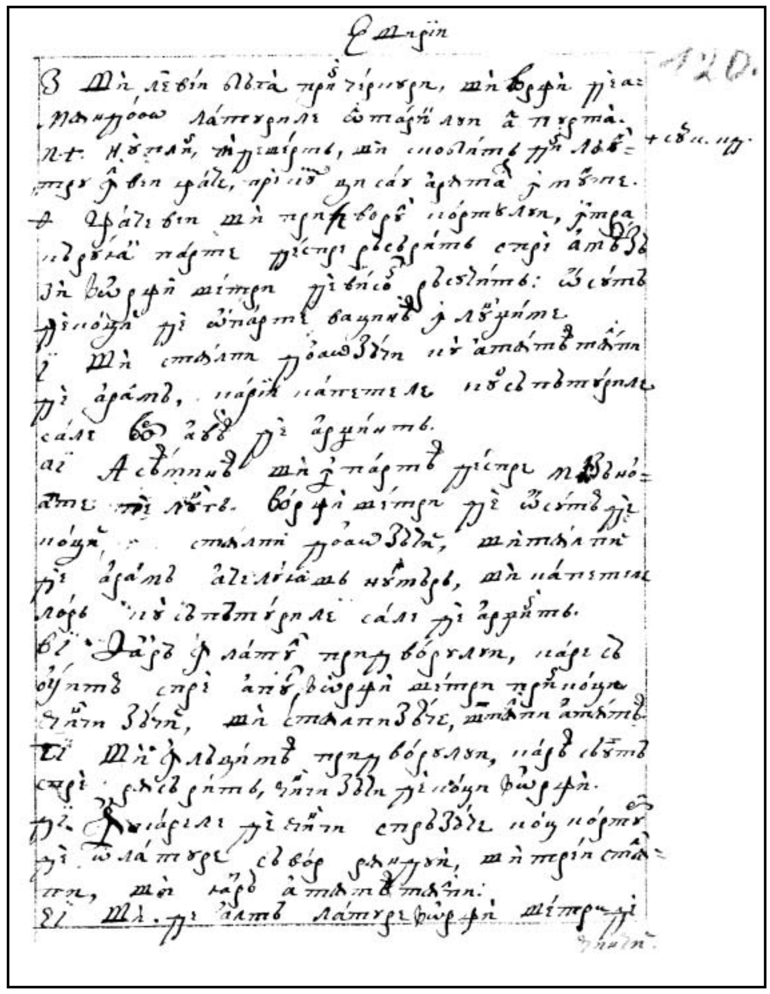
118v

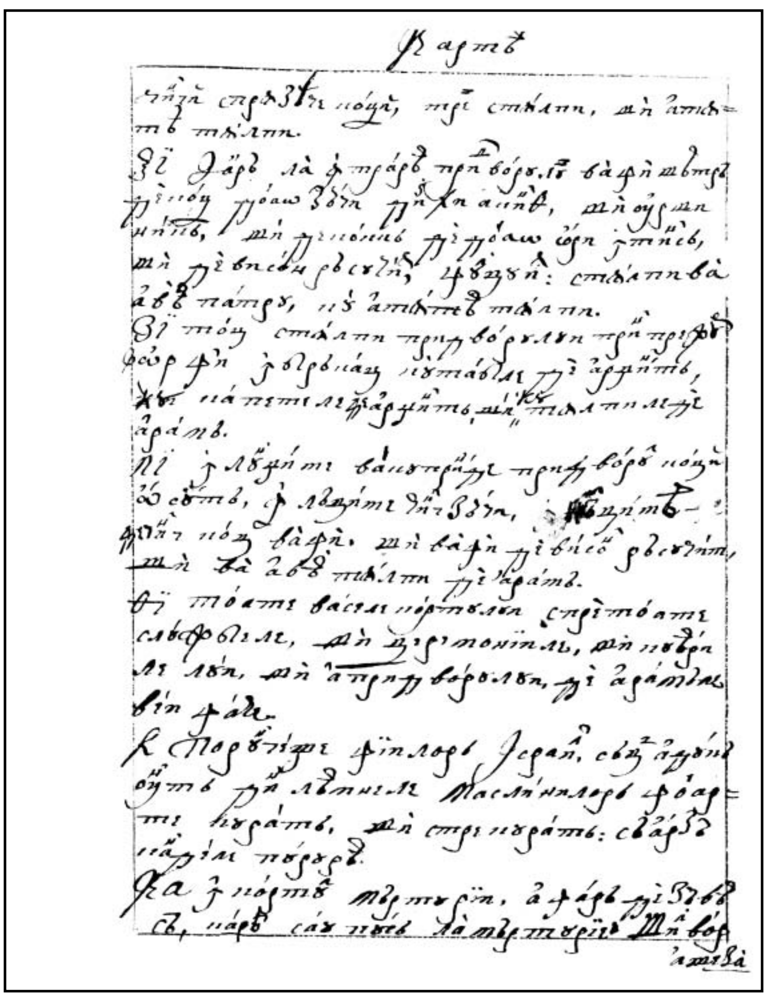
119r

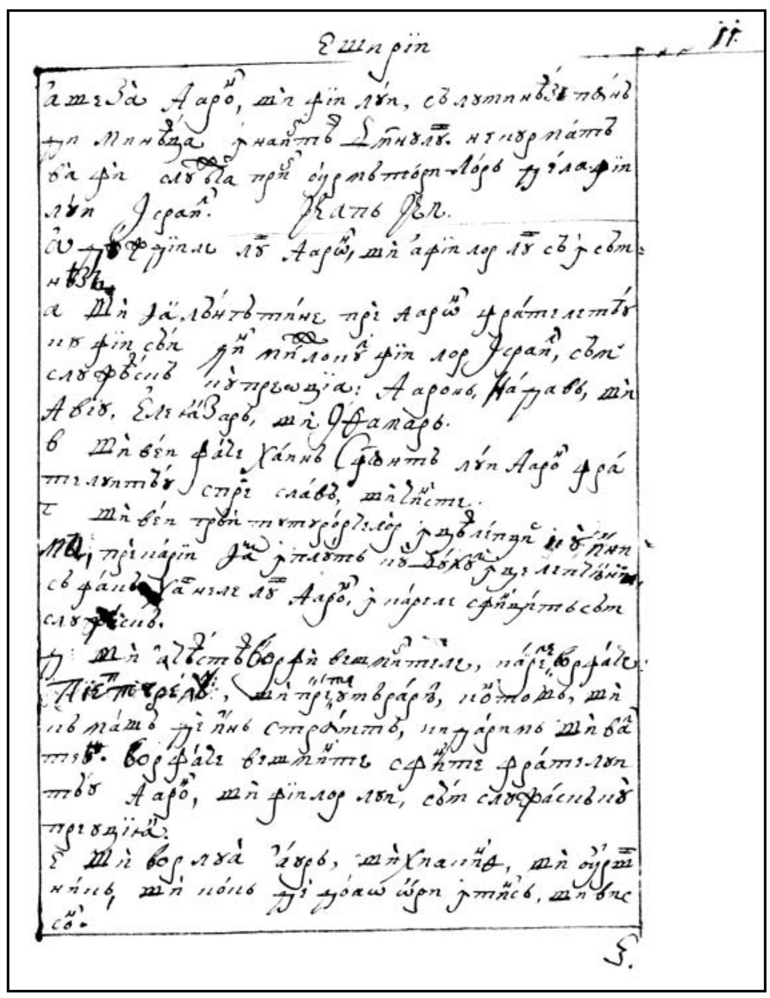
119v

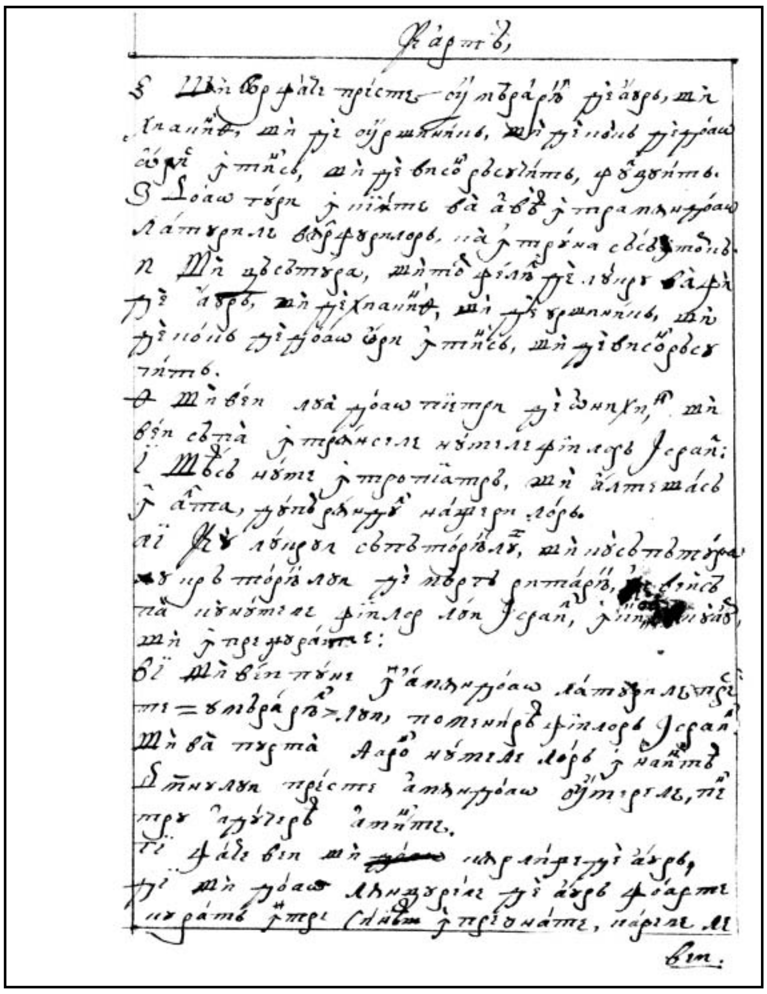
120r

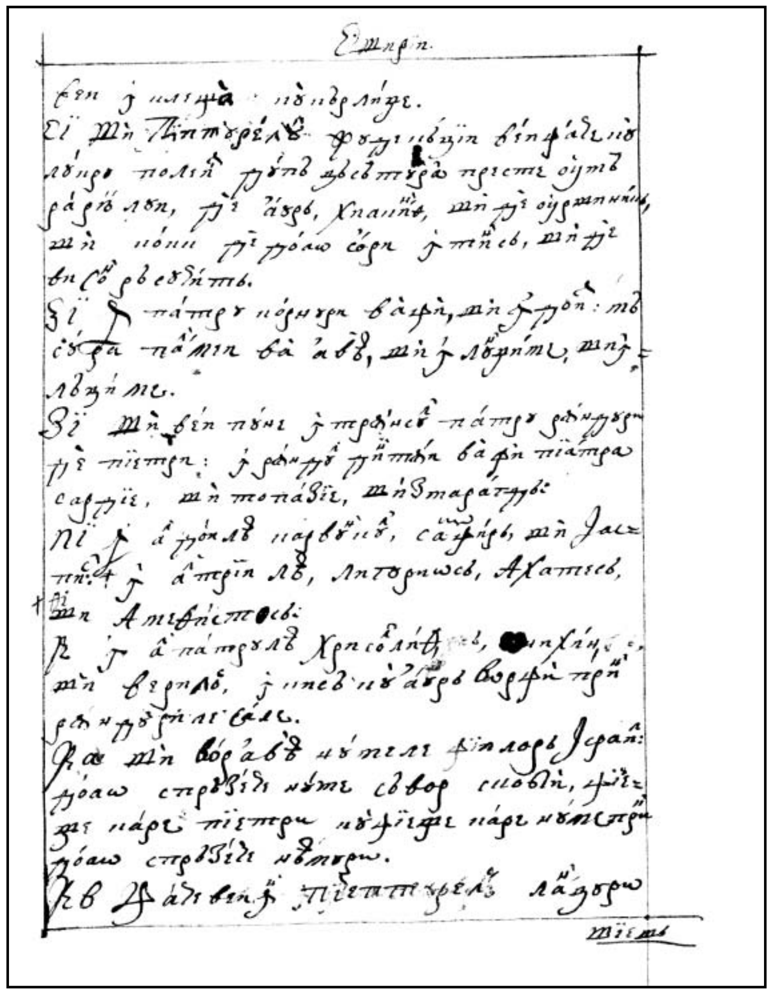
120v

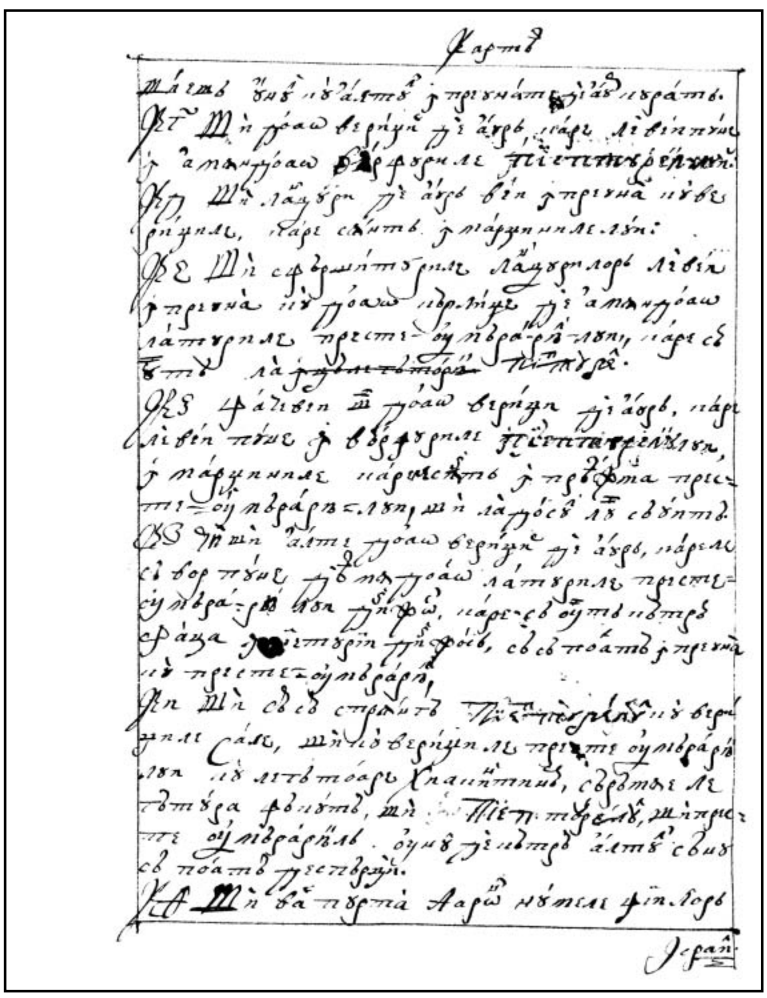
121r

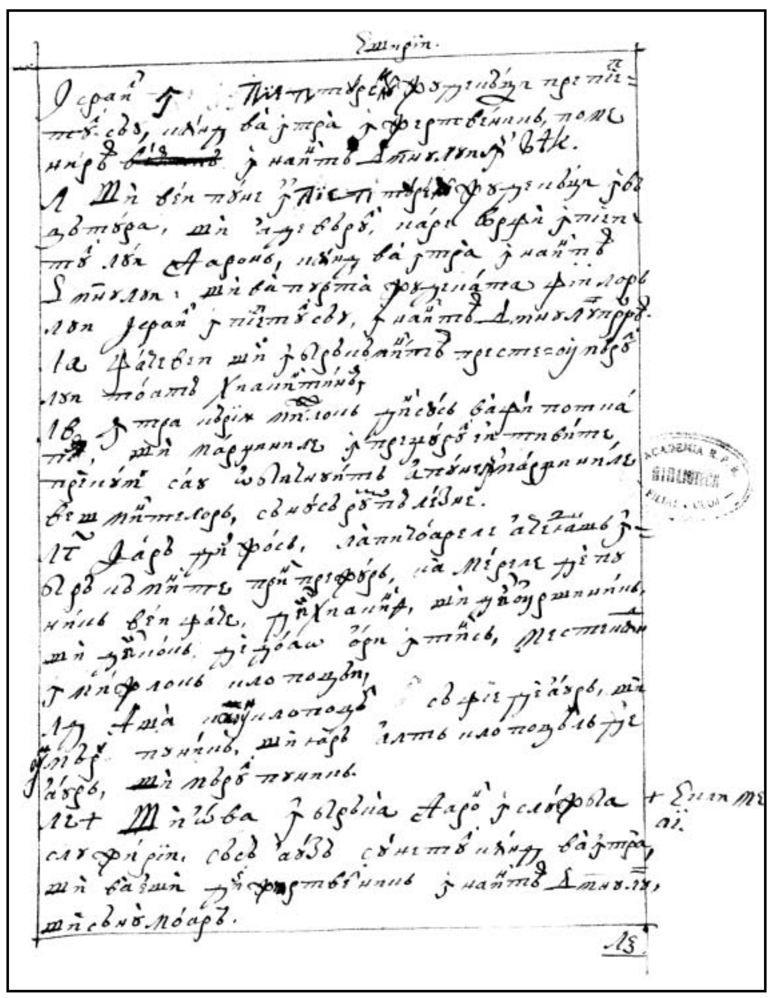
121v

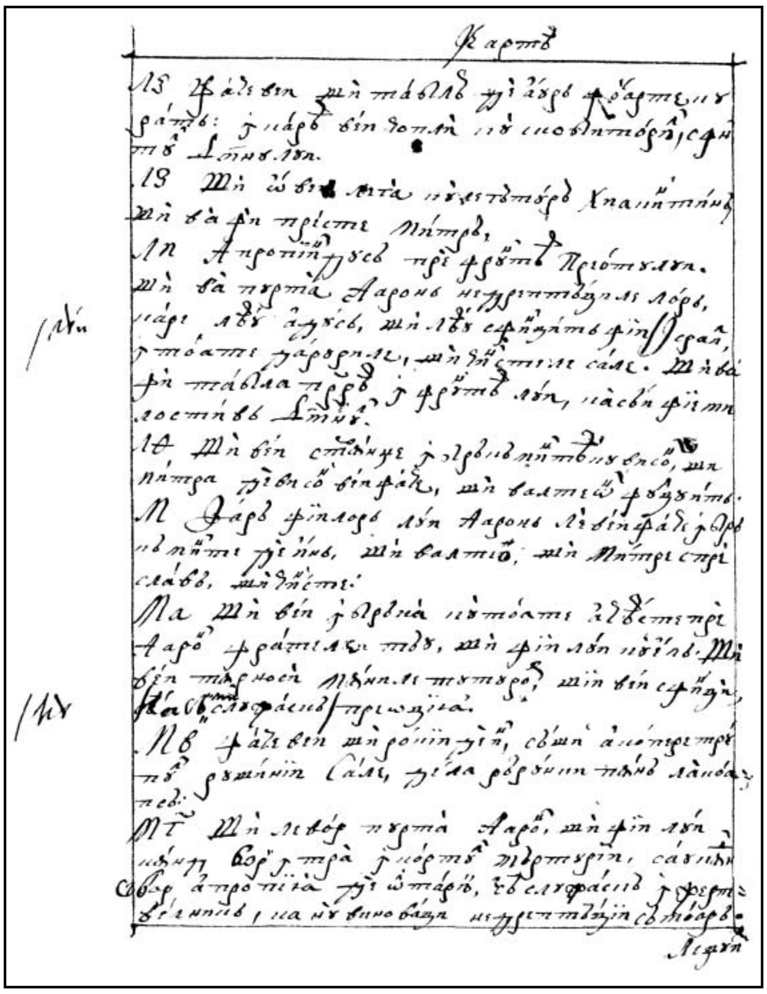
122r

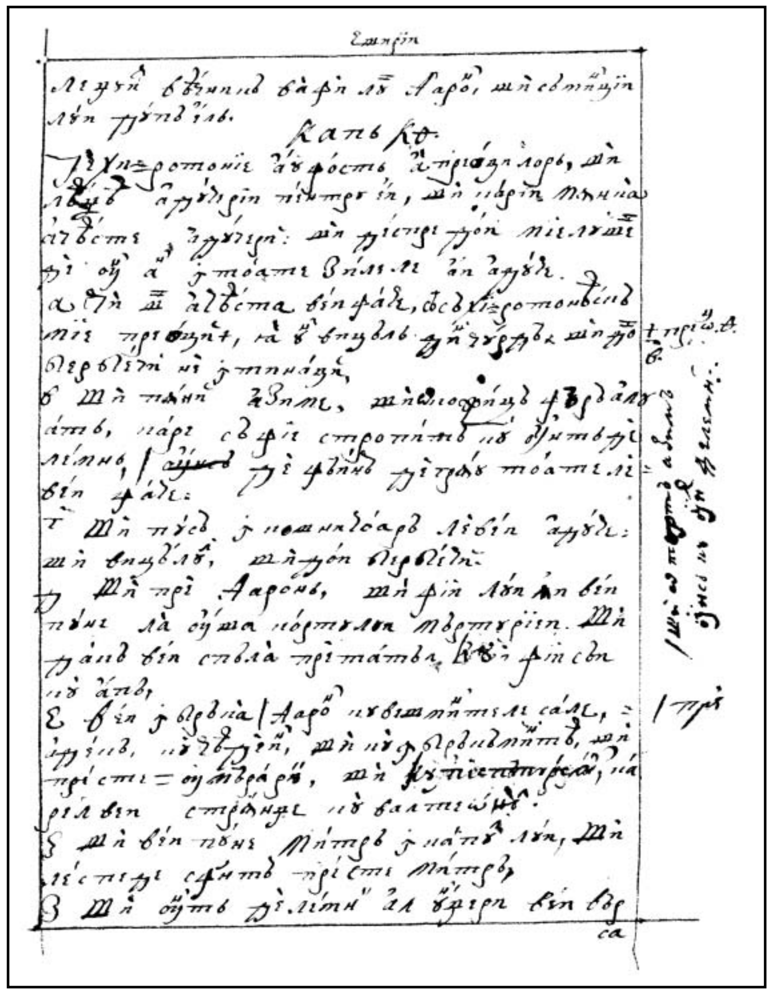
122v

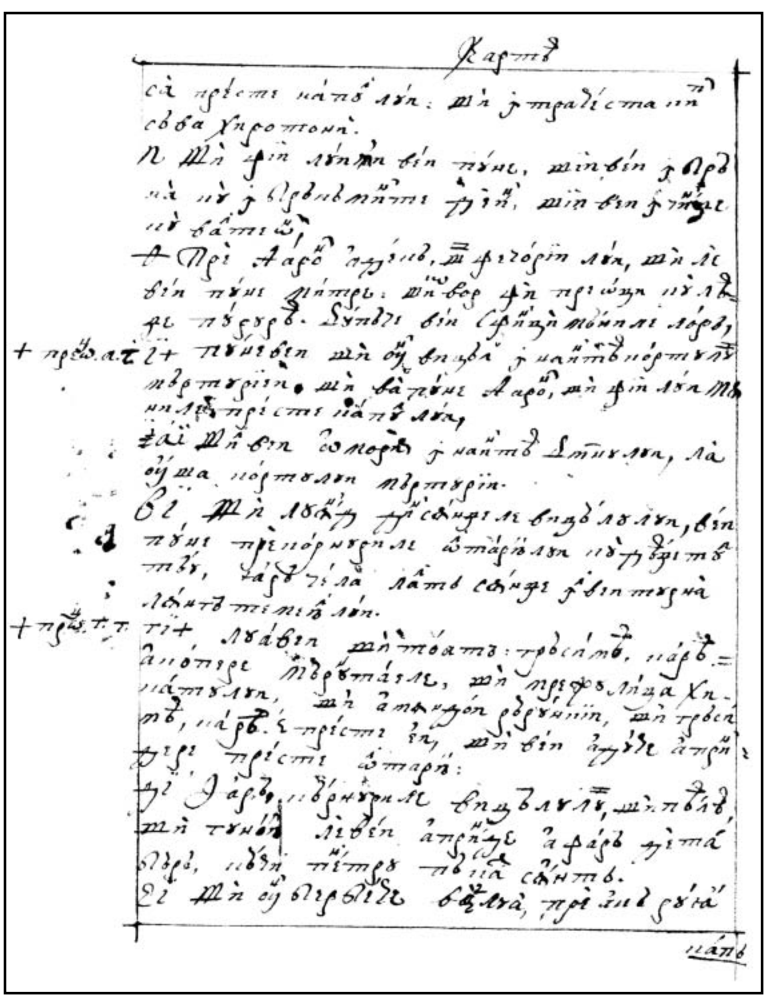
123r

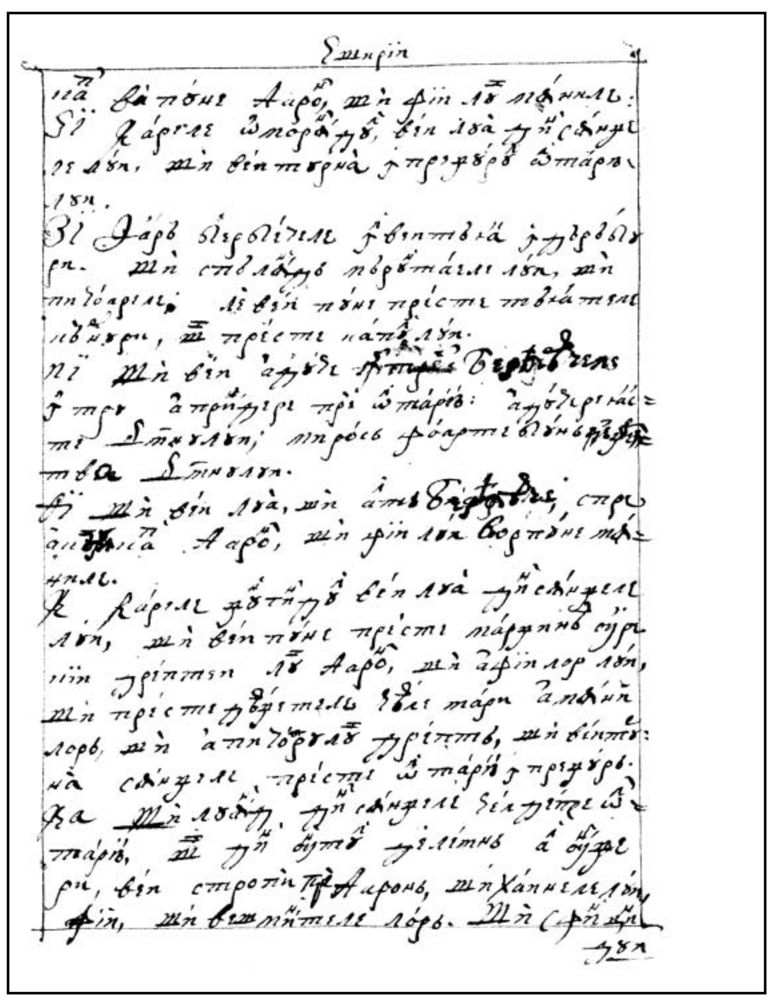
123v

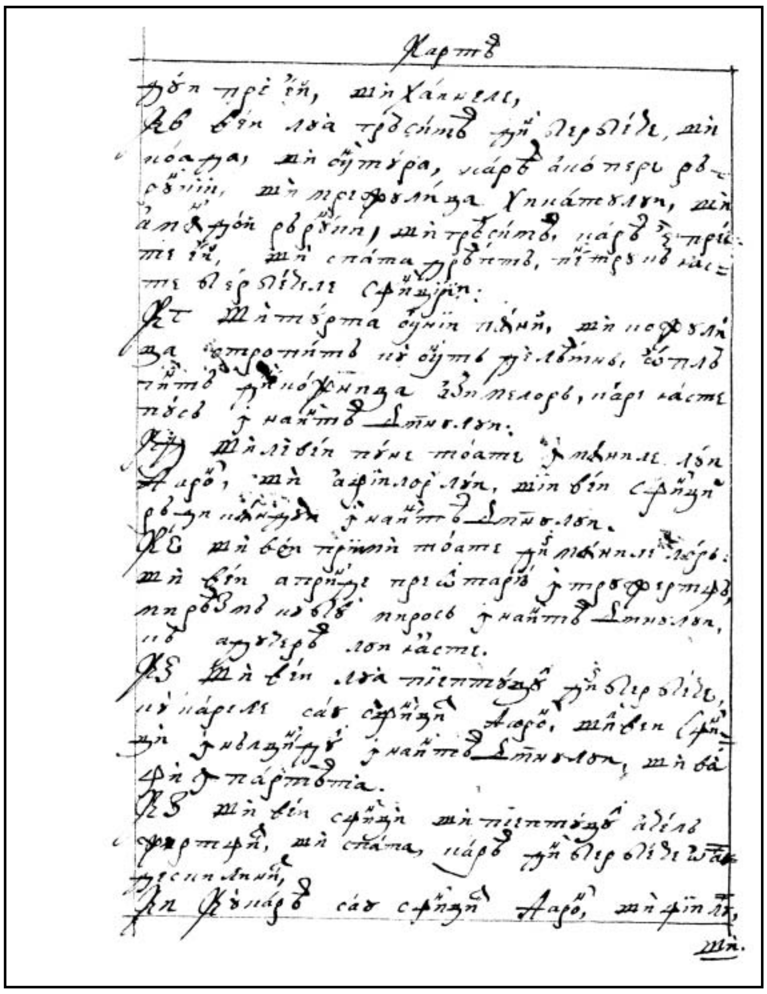
124r

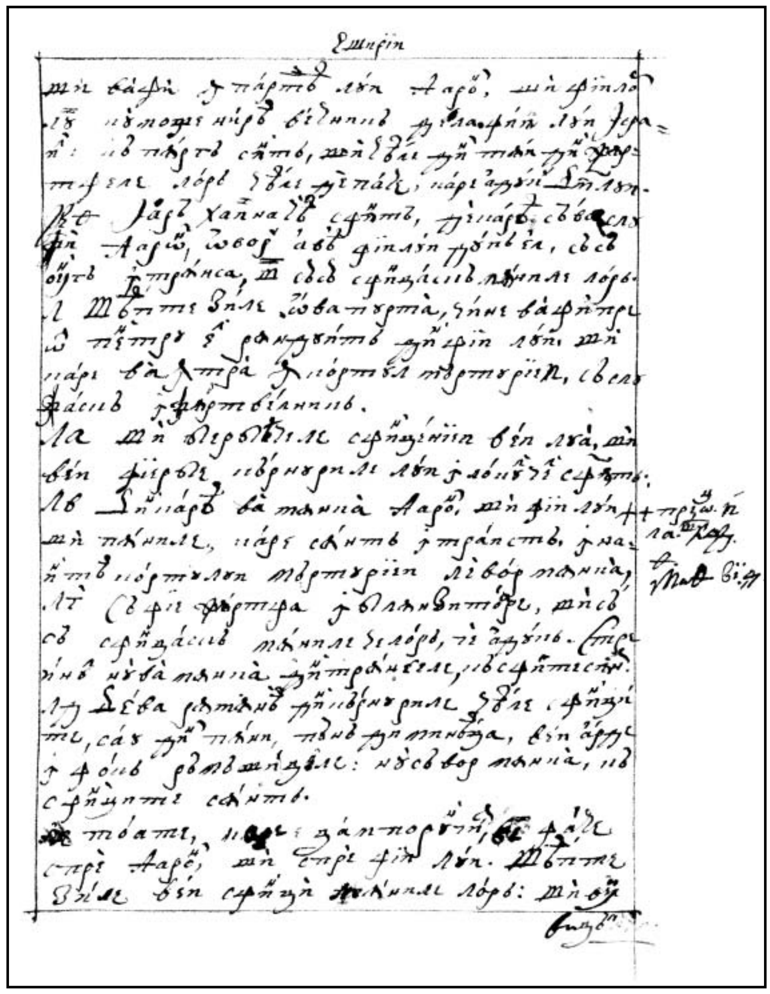
124v

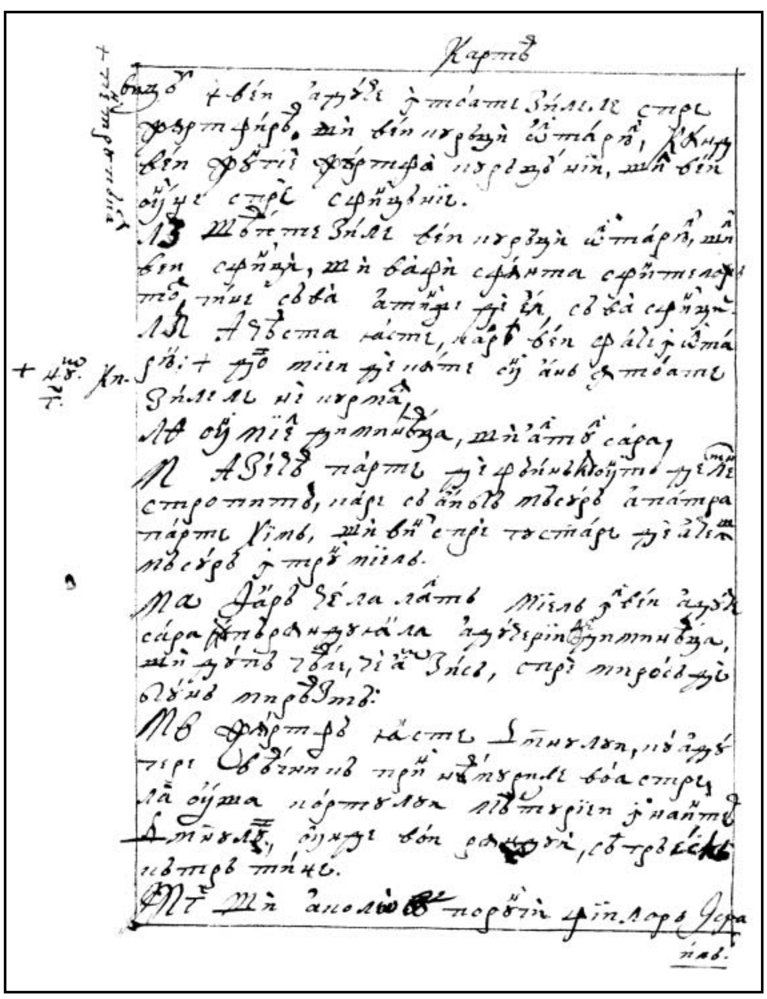
125r

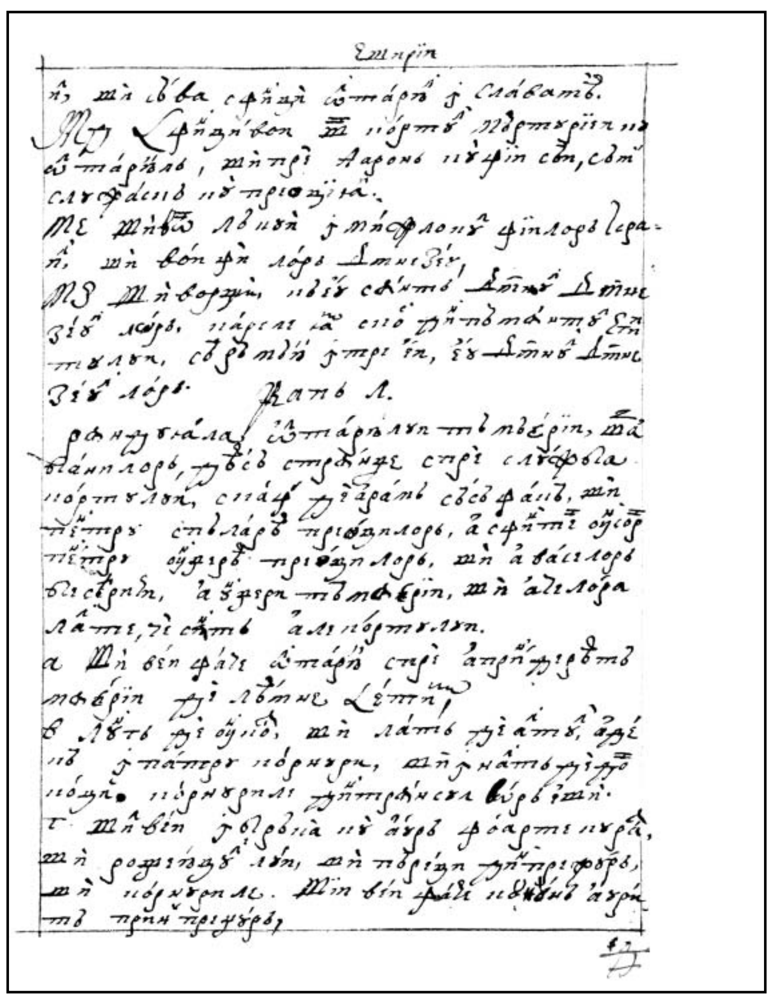
125v

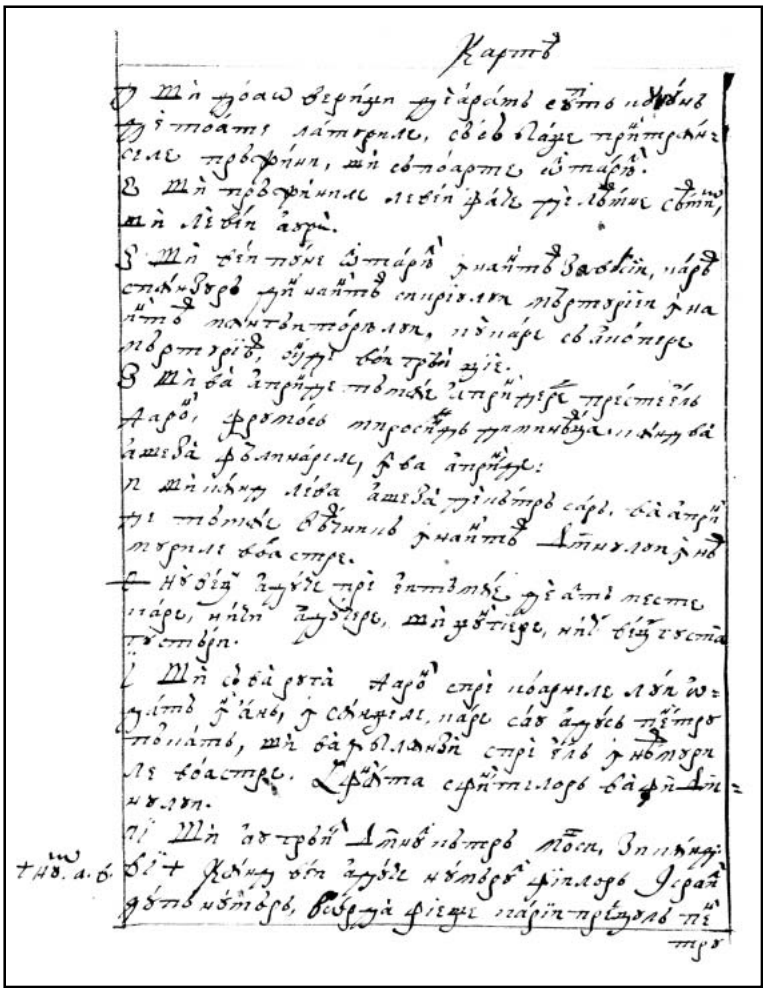
126r

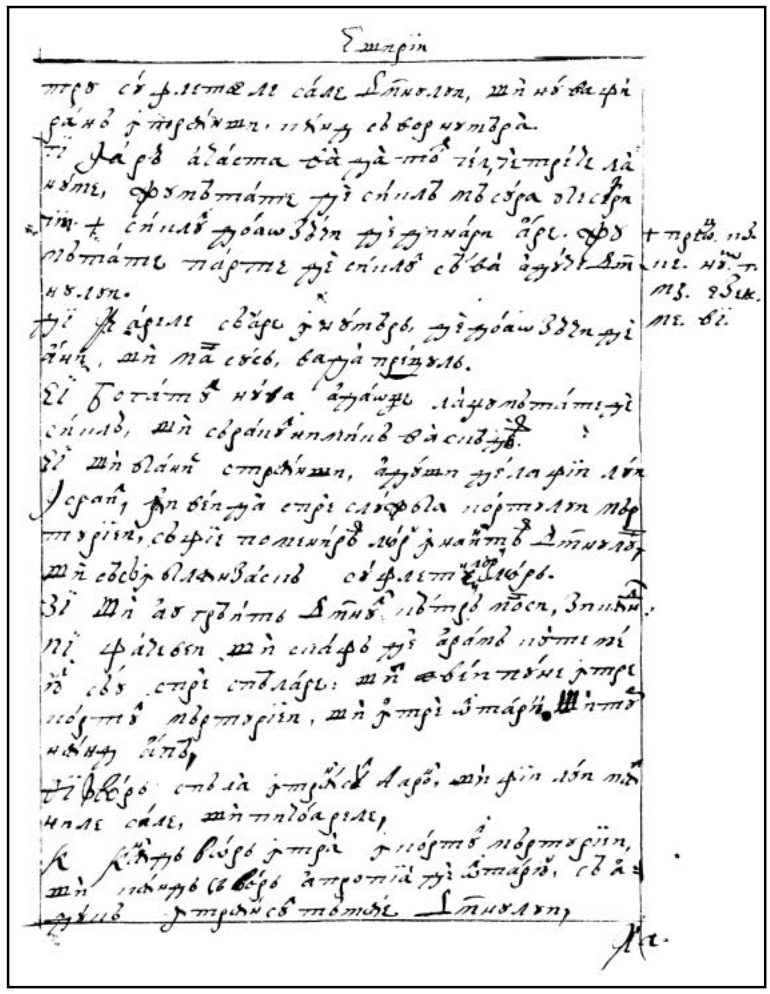
126v

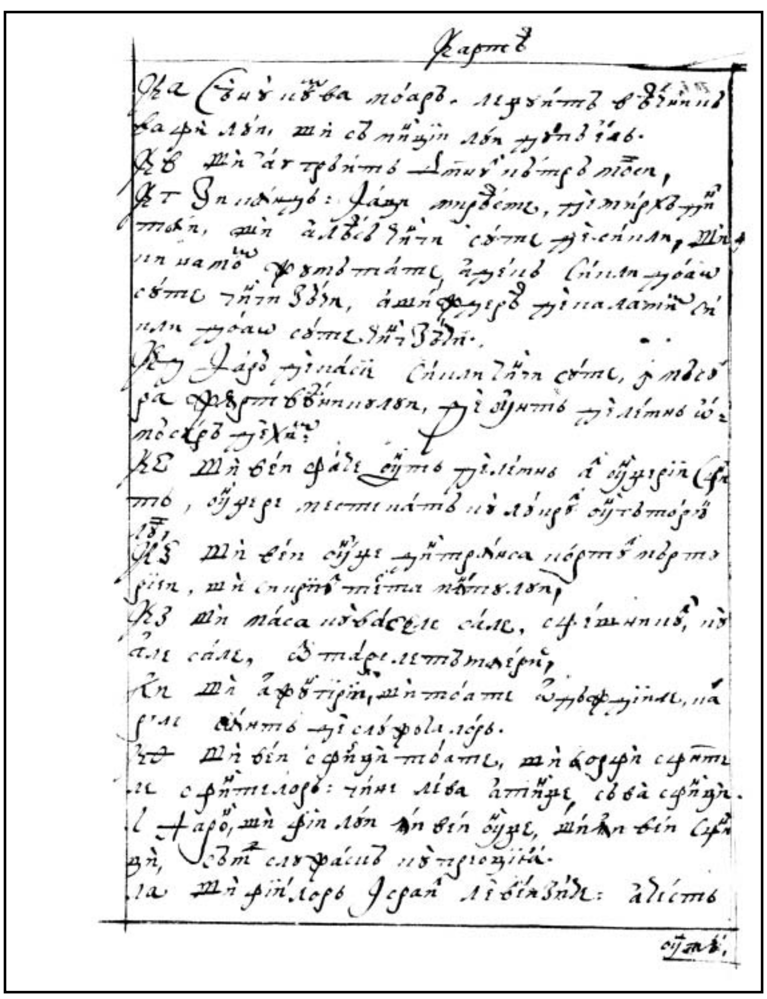
127r

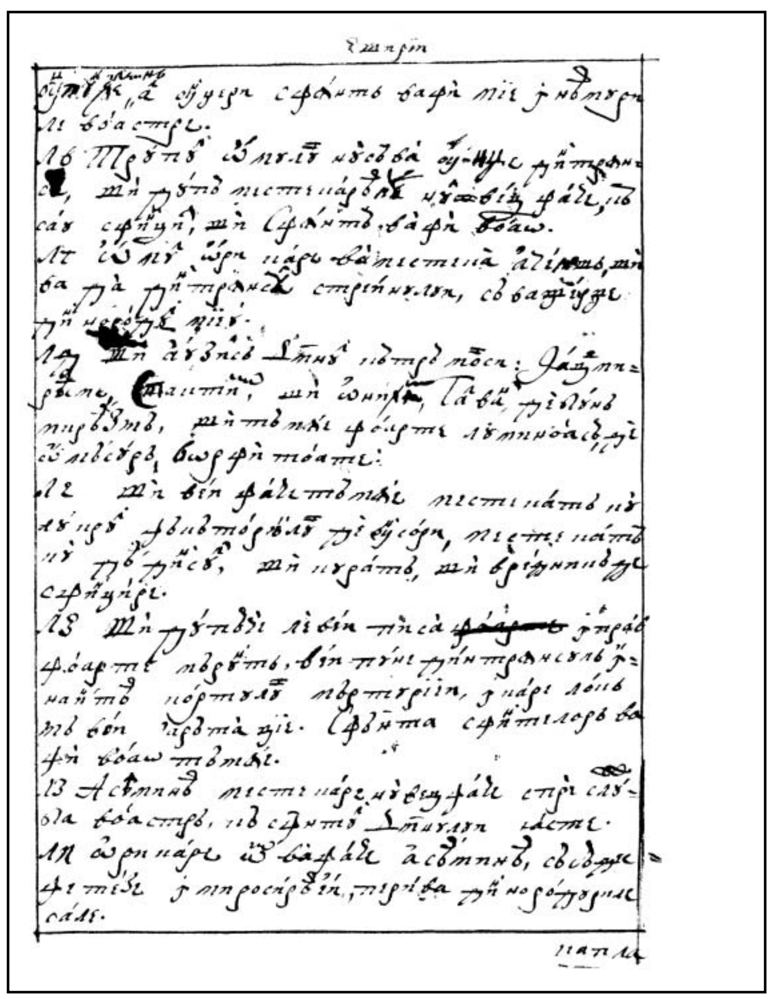
127v

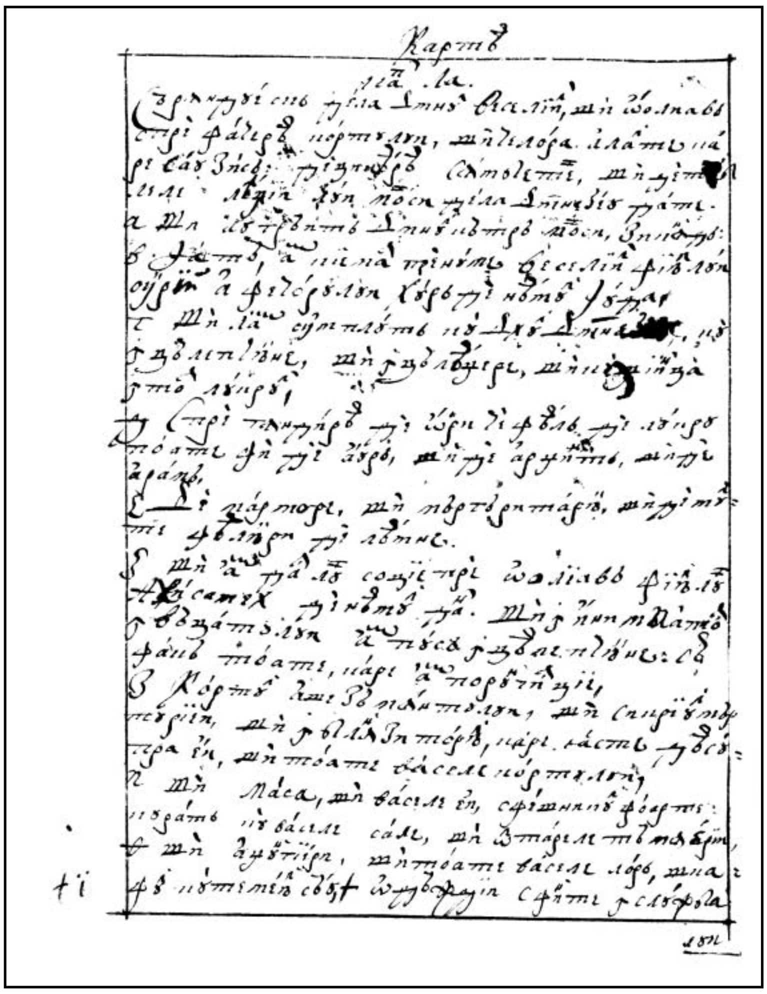
128r

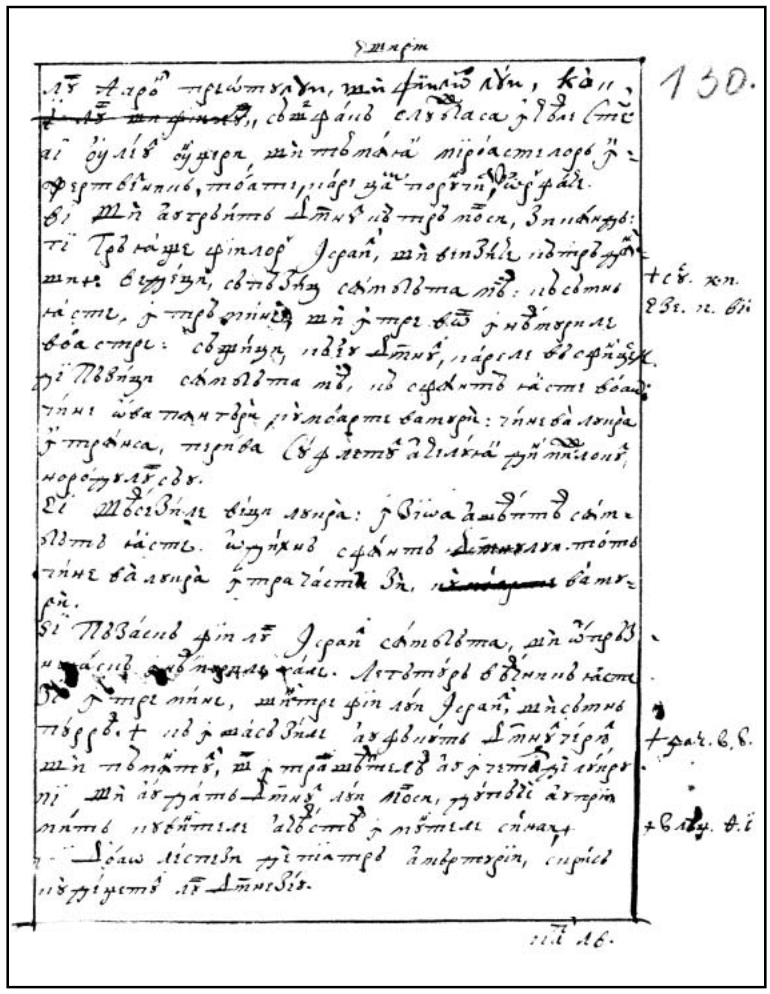
128v

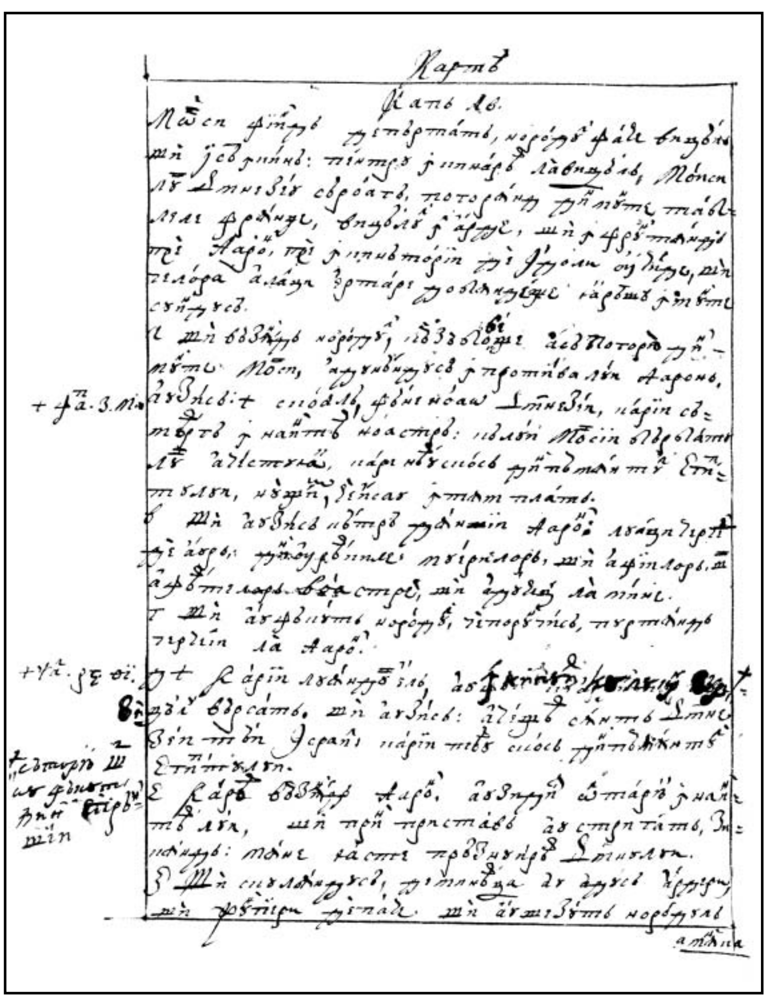
129r

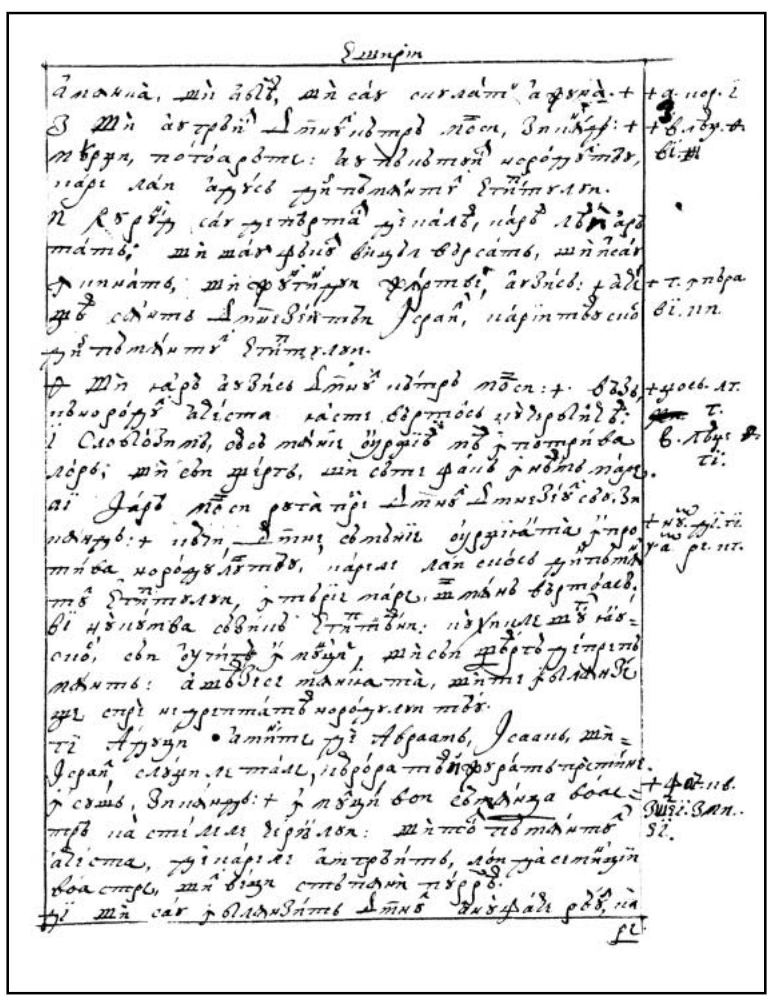
129v

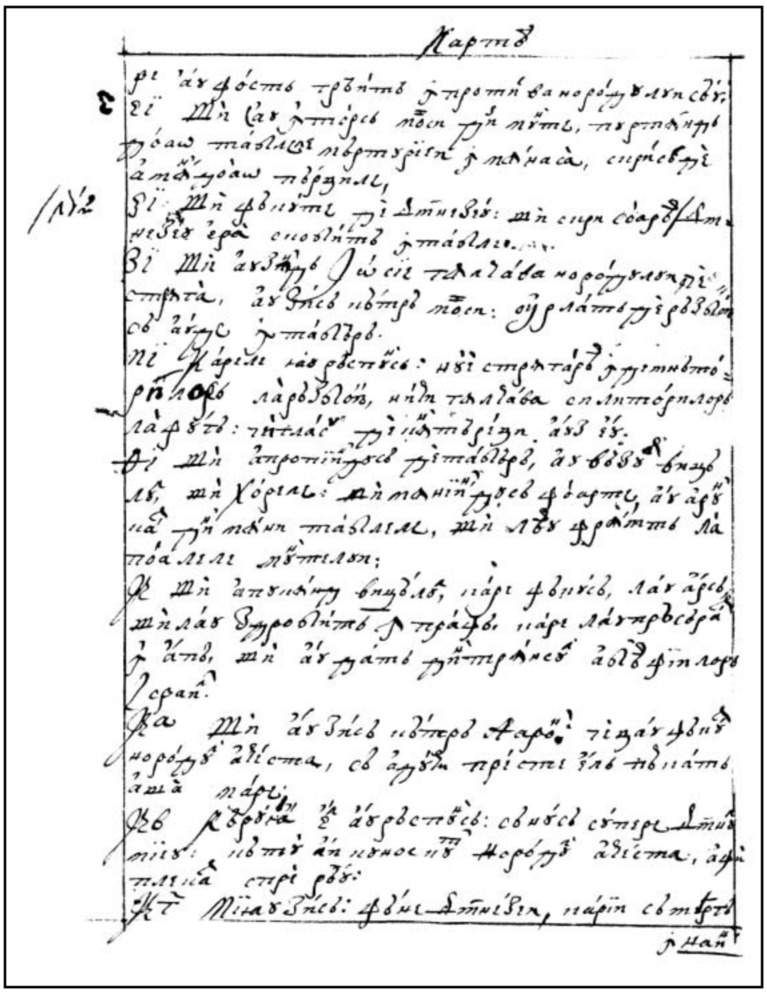
130r

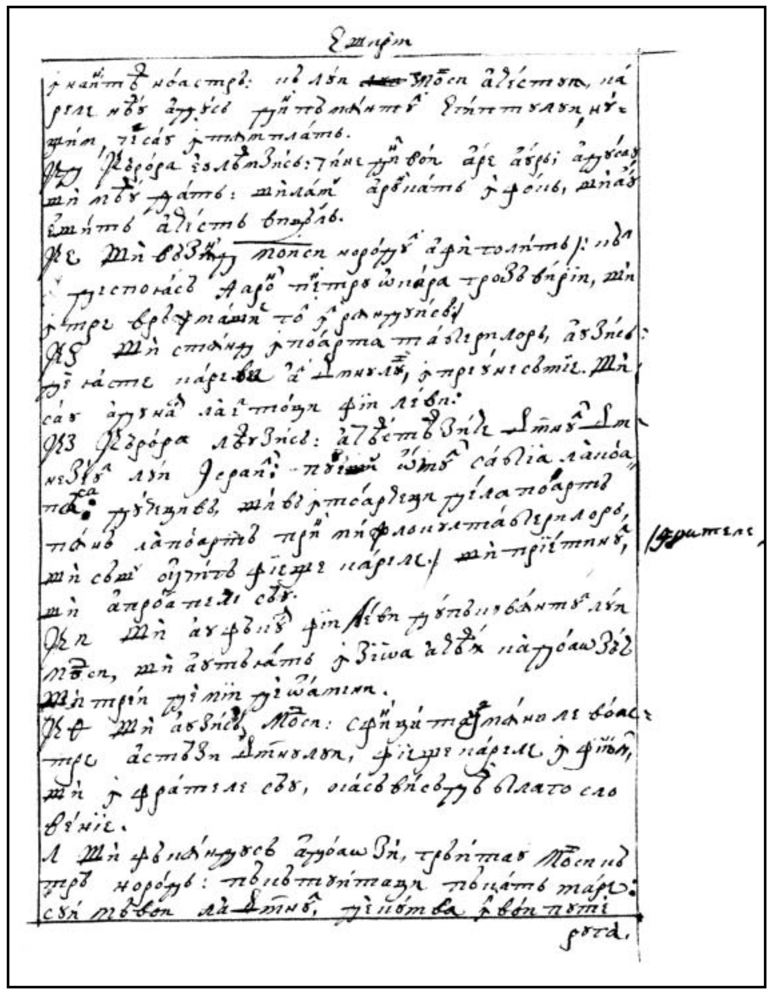
130v

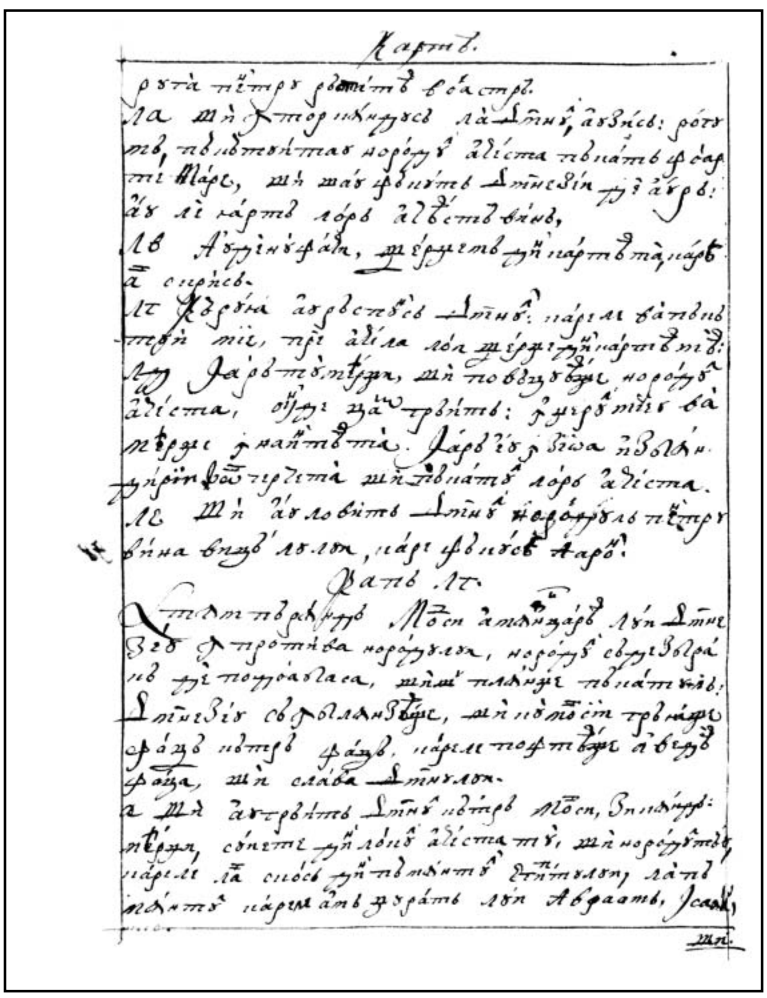
131r

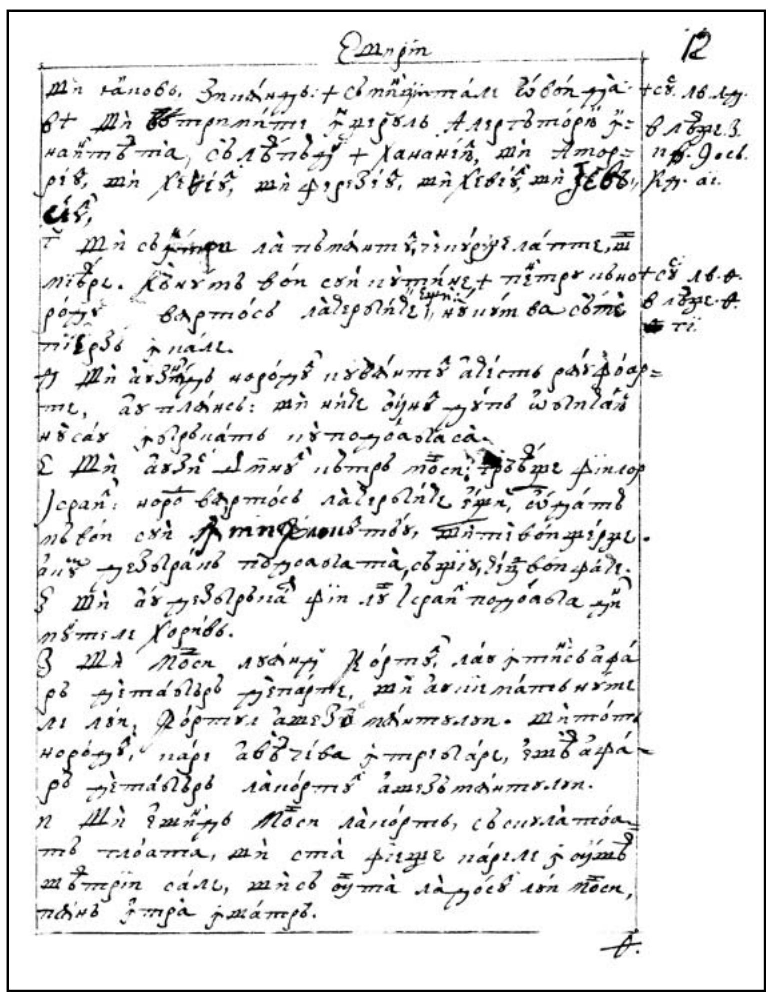
131v

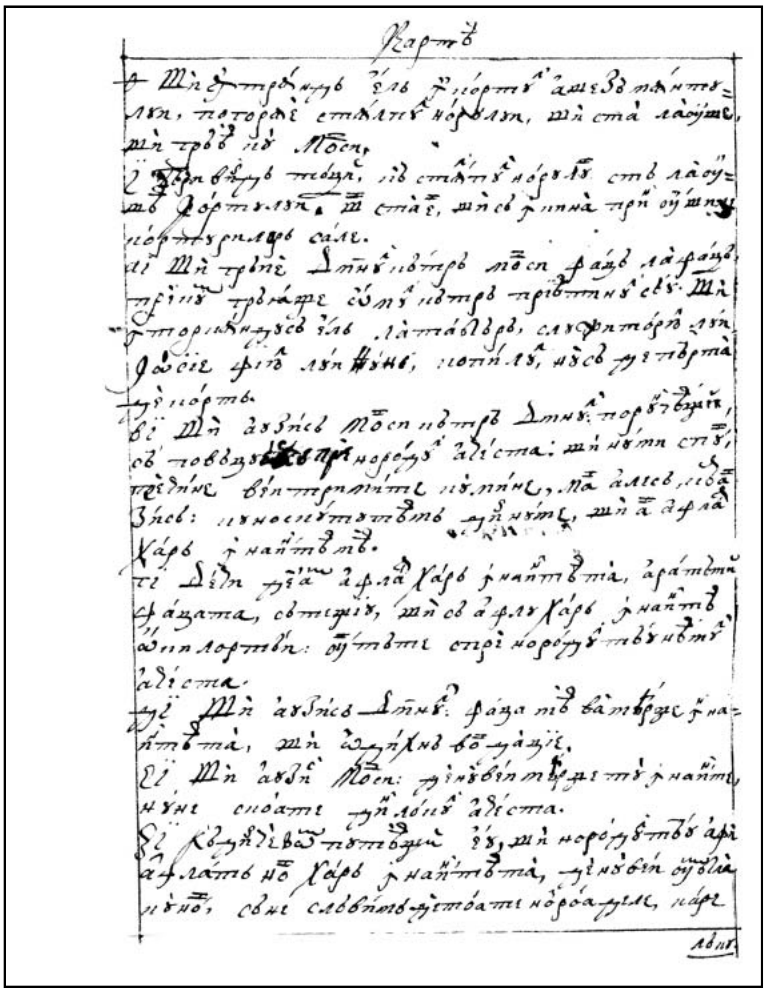
132r

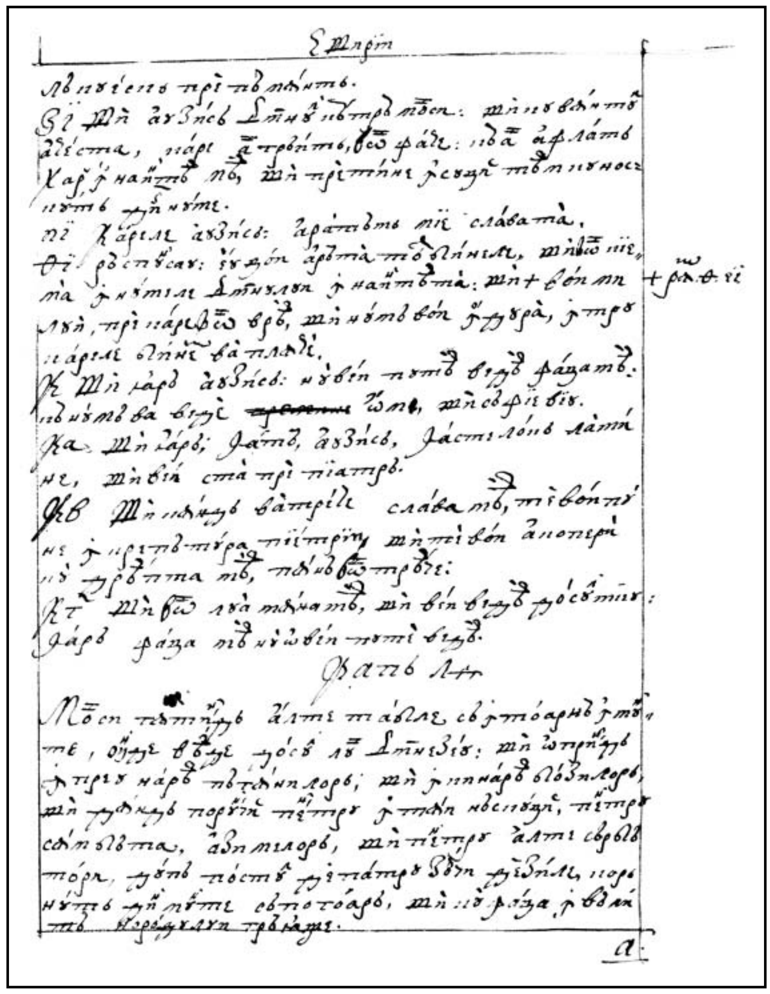

132v

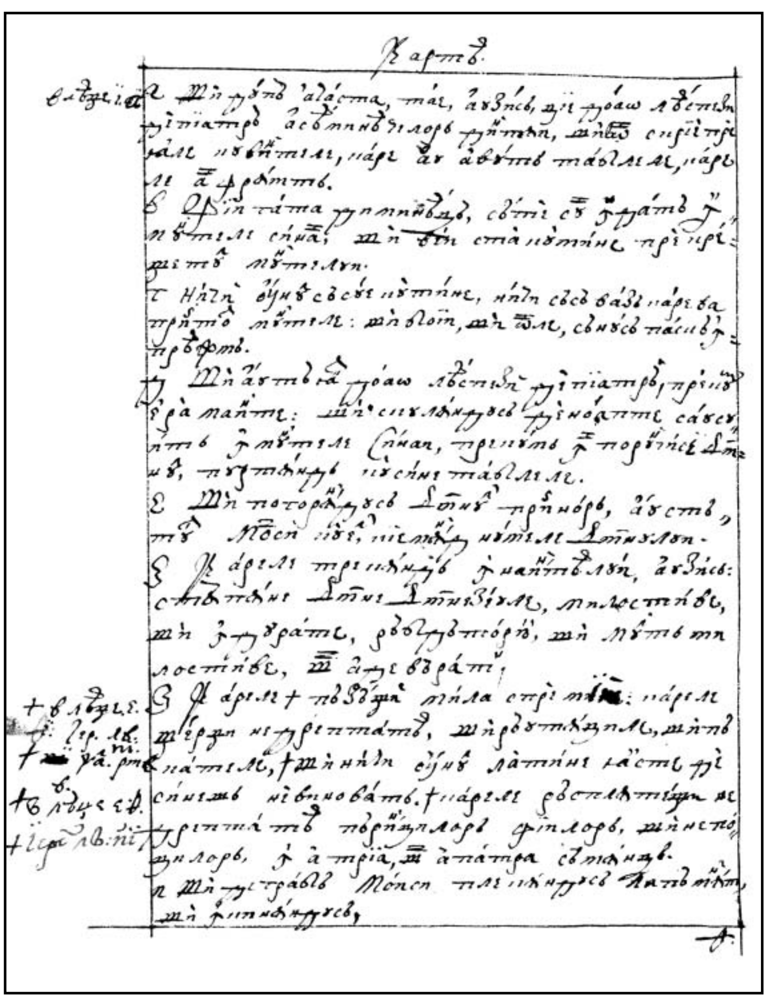

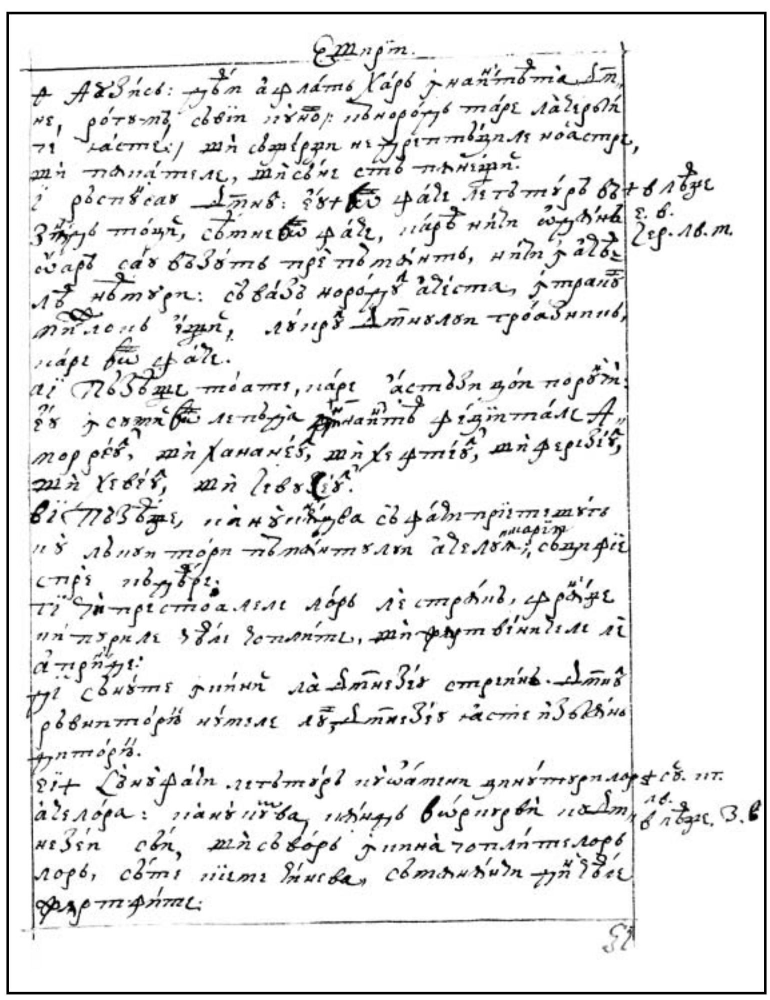
133r

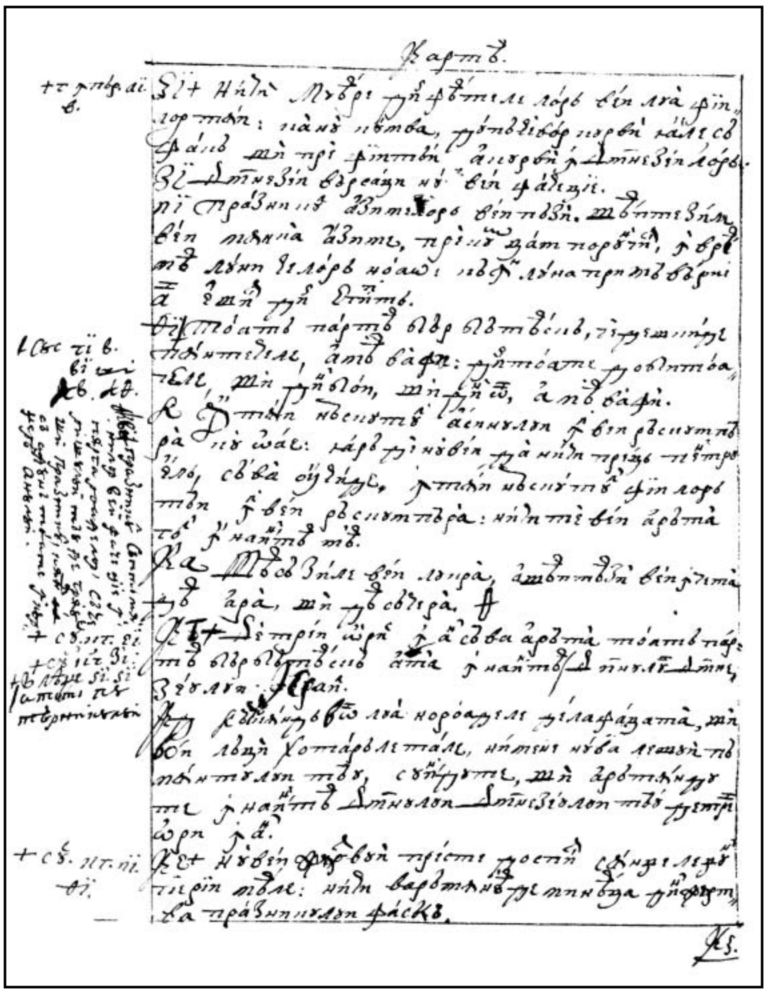

133v 134r

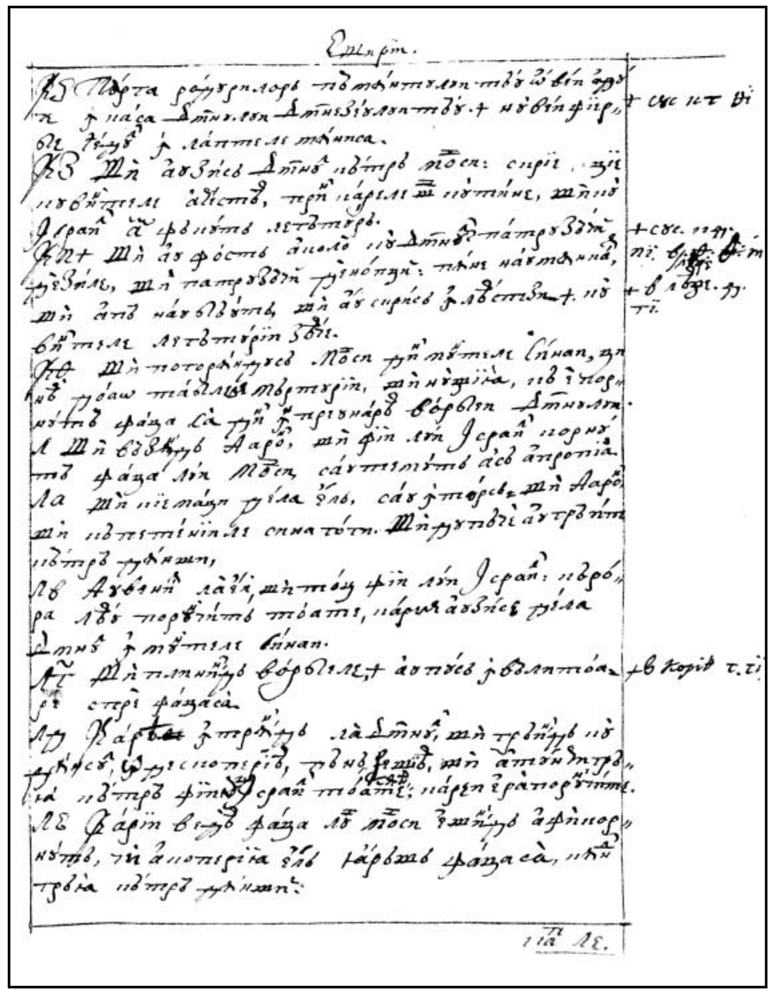

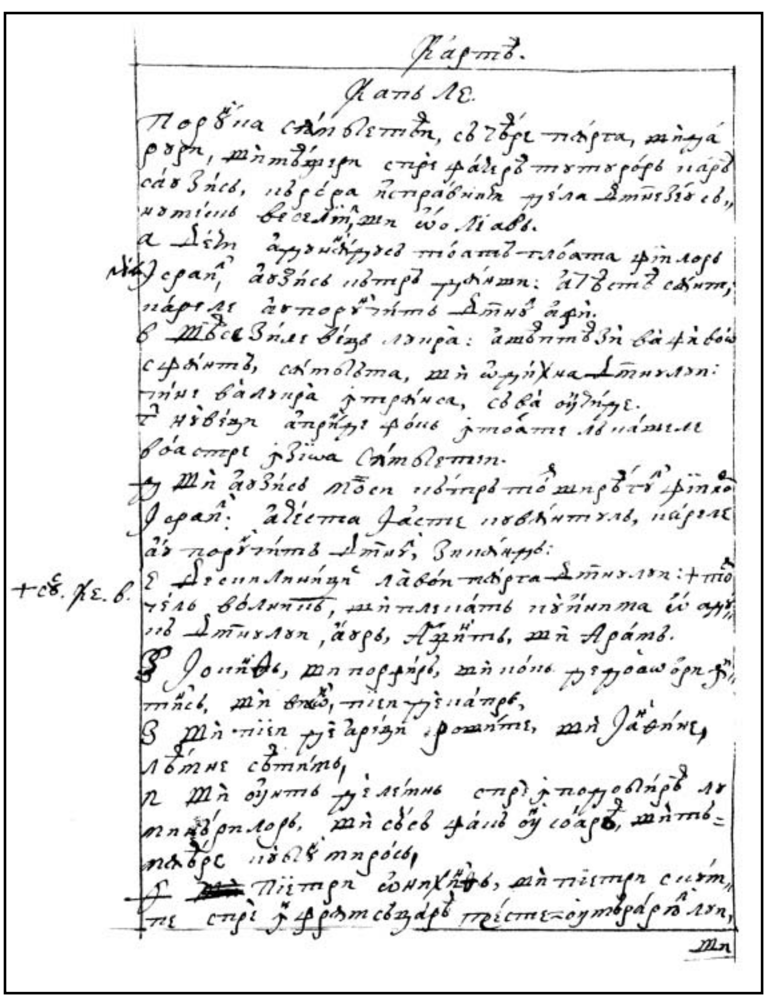
134v 135r

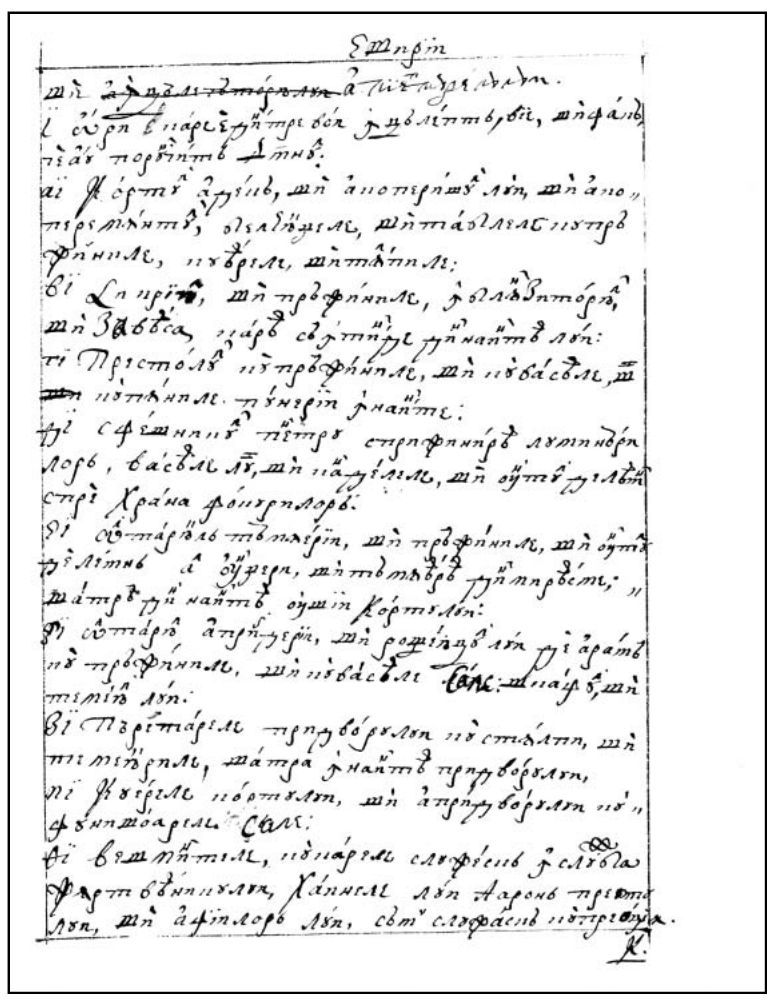
135v

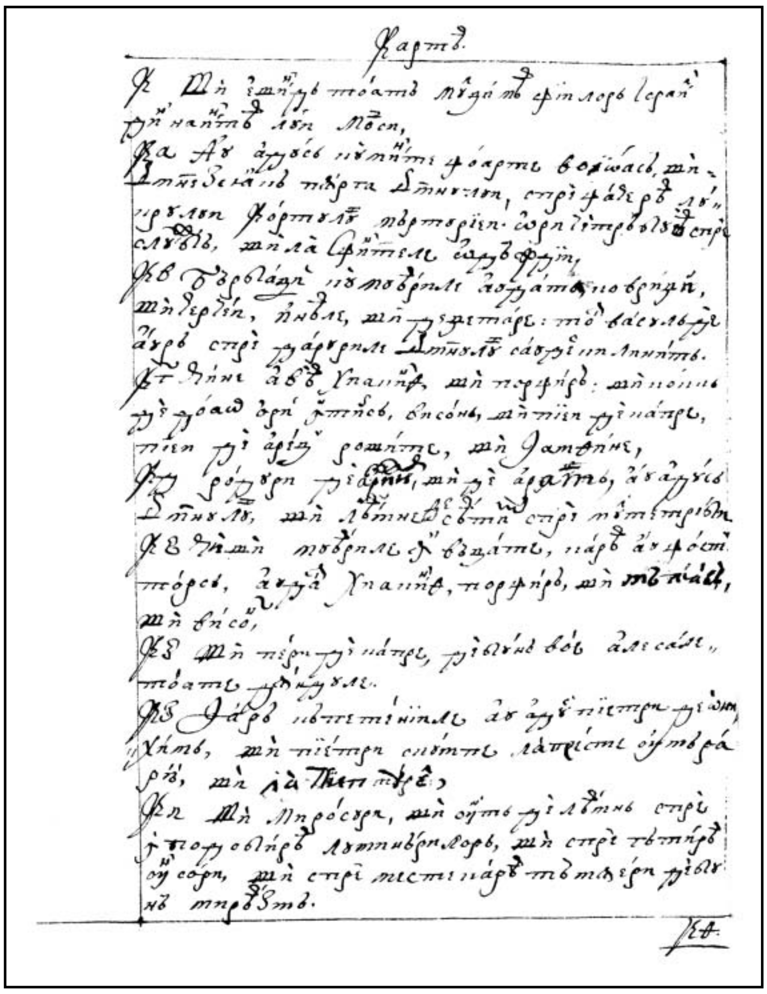
136r

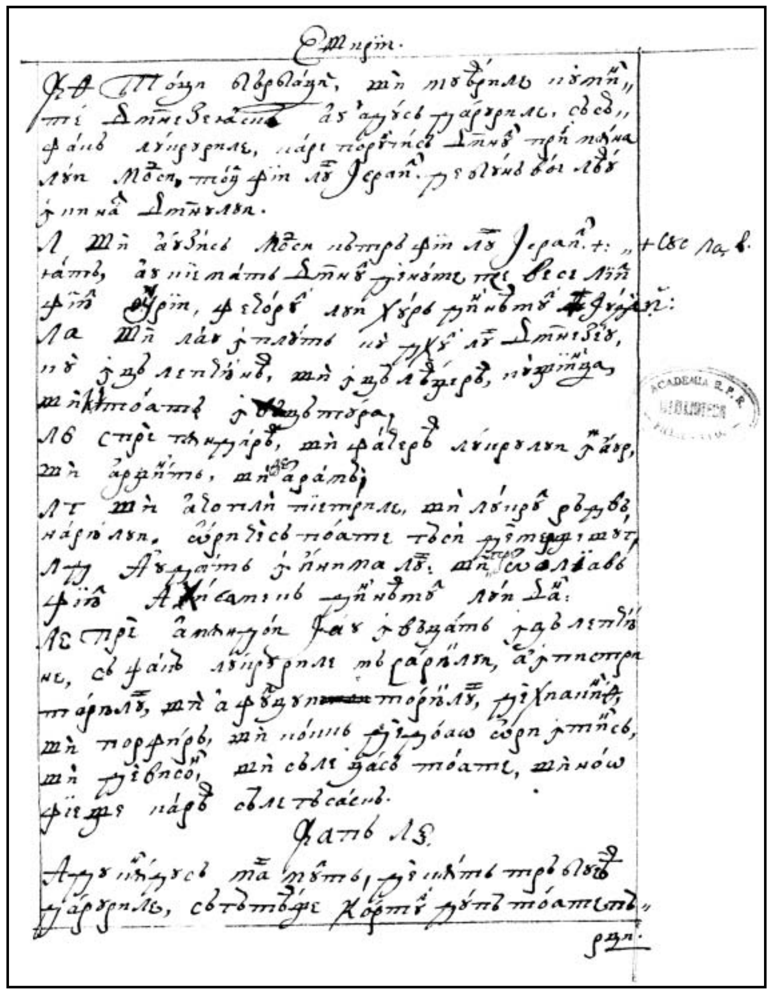
136v

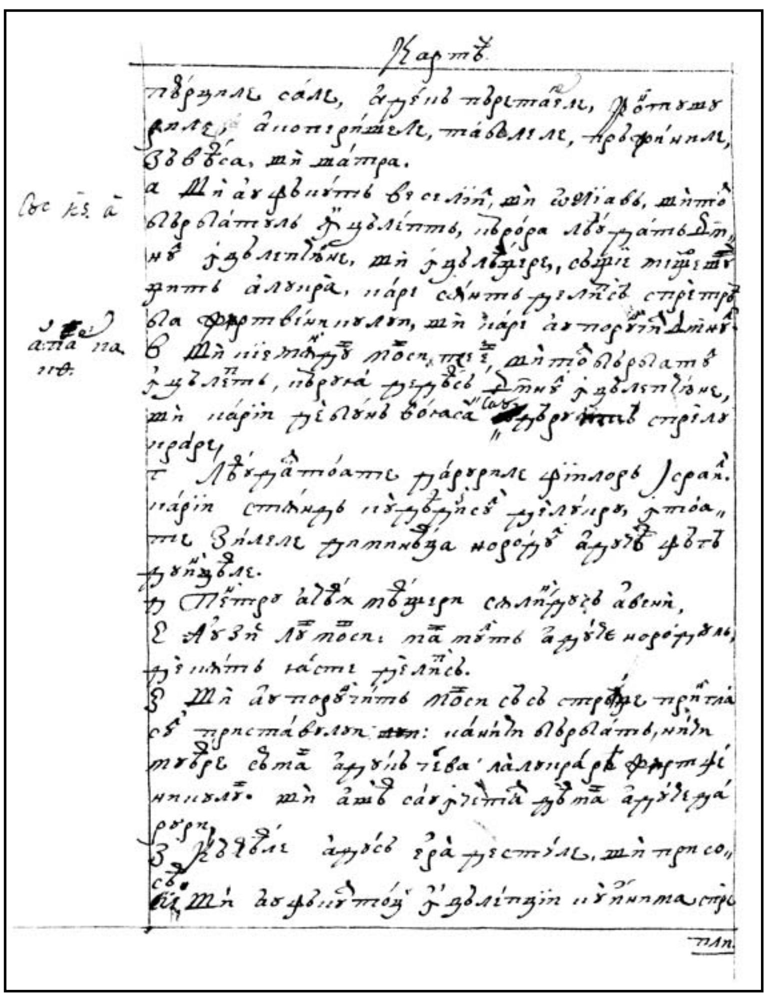
137r

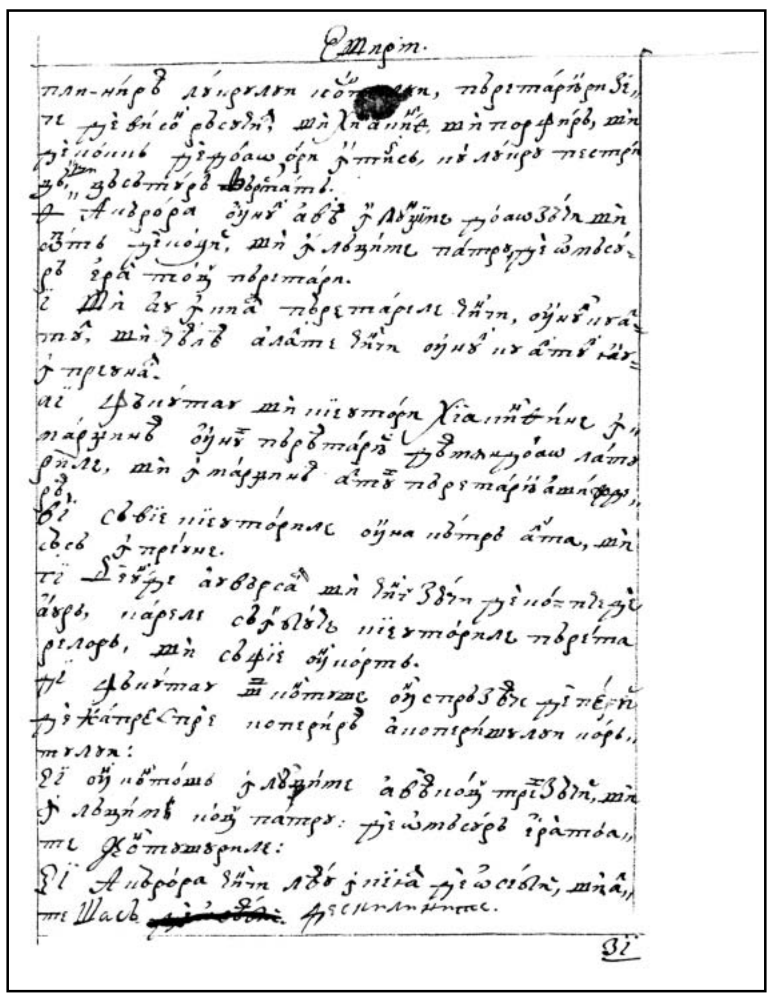
137v

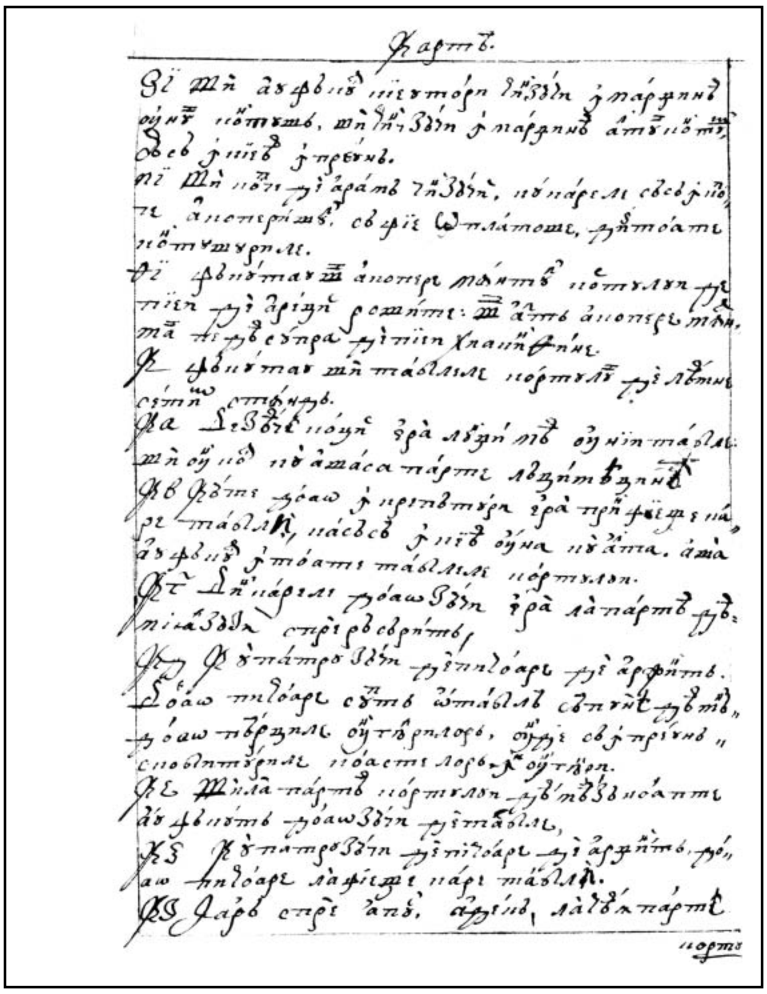
138r

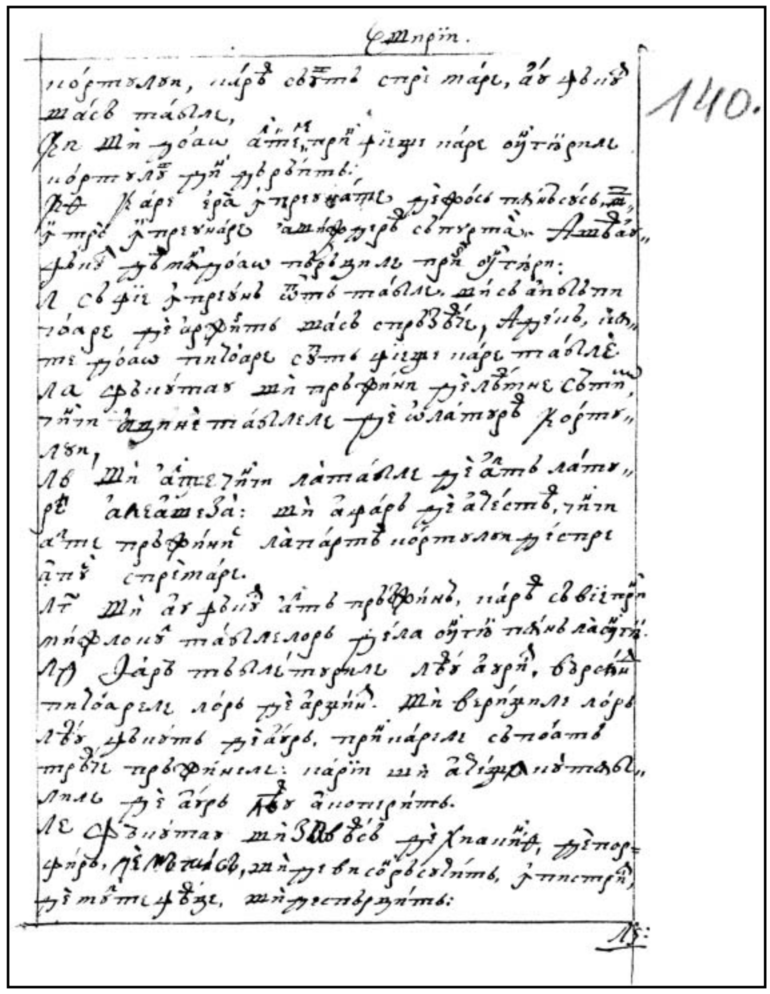
138v

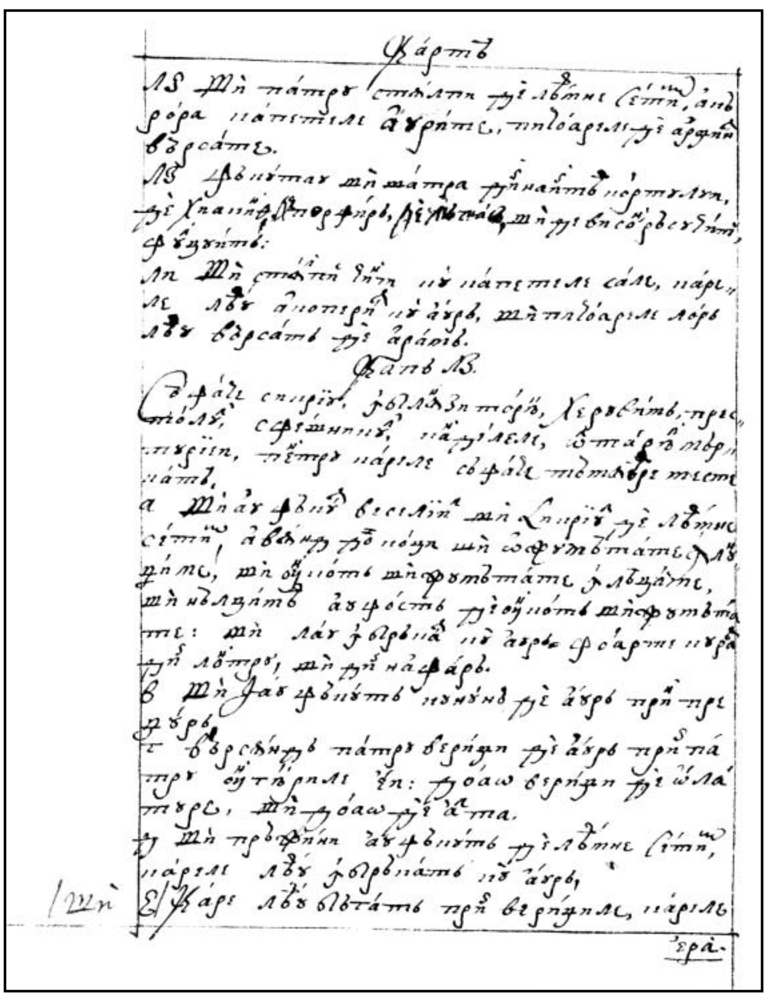
139r

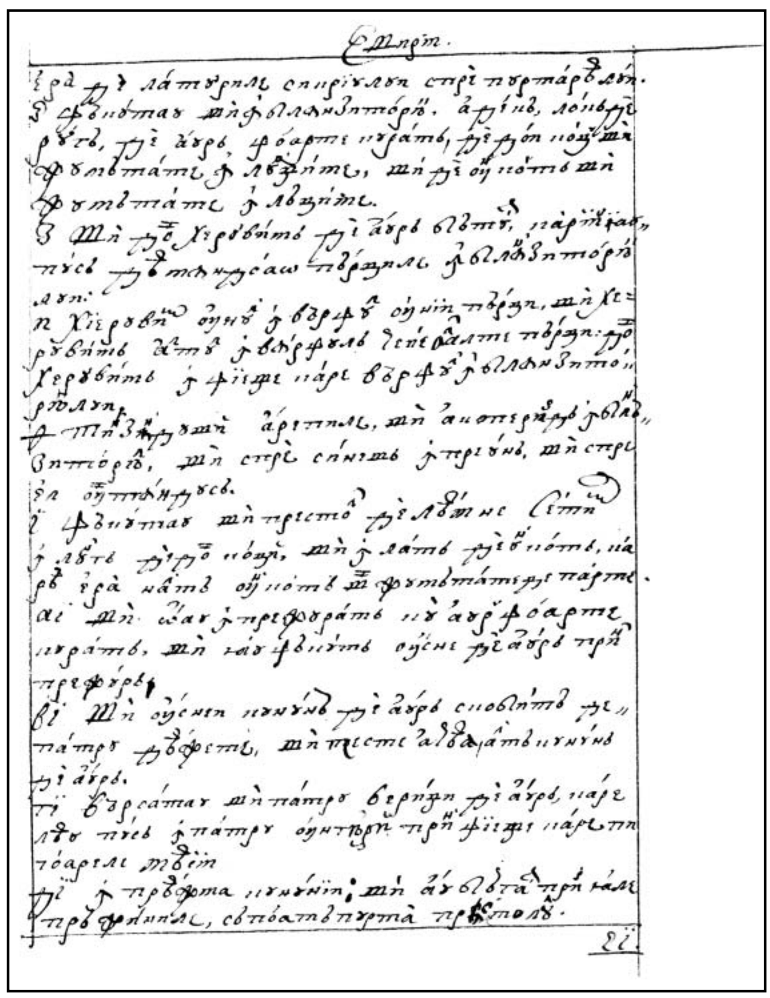
139v

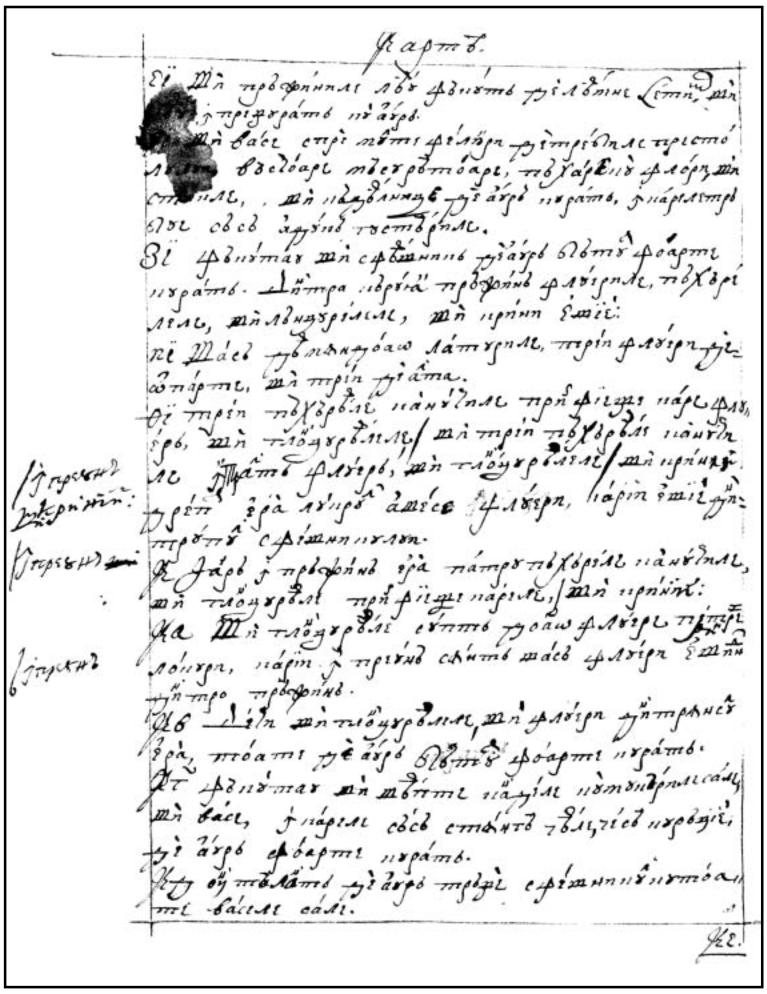
140r

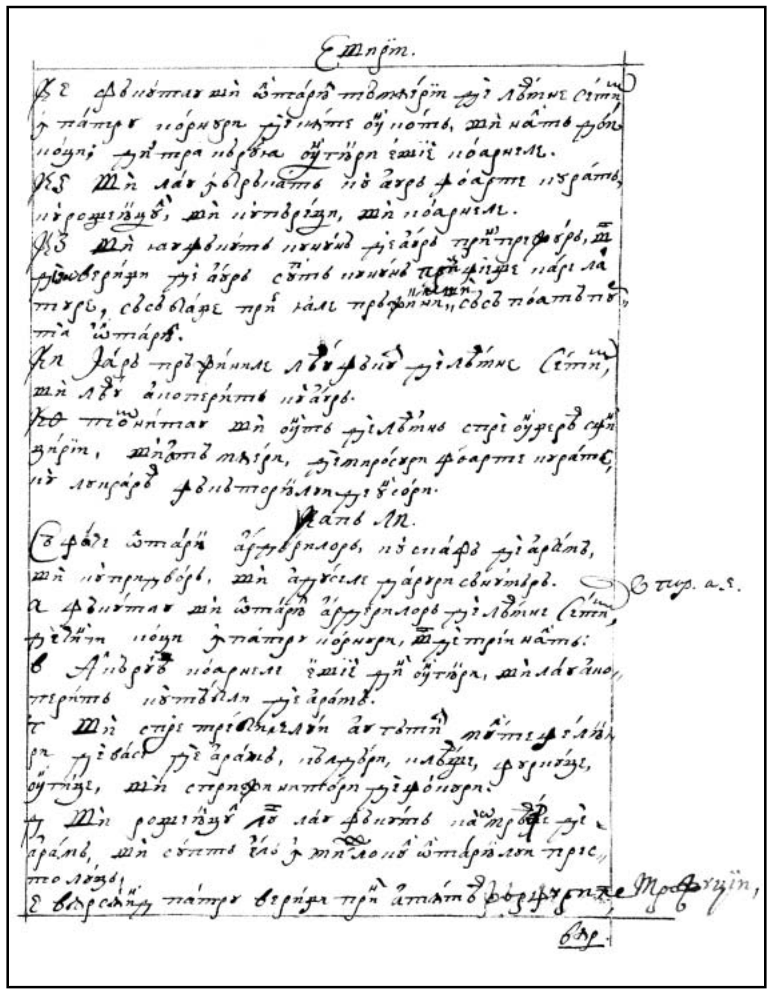
140v

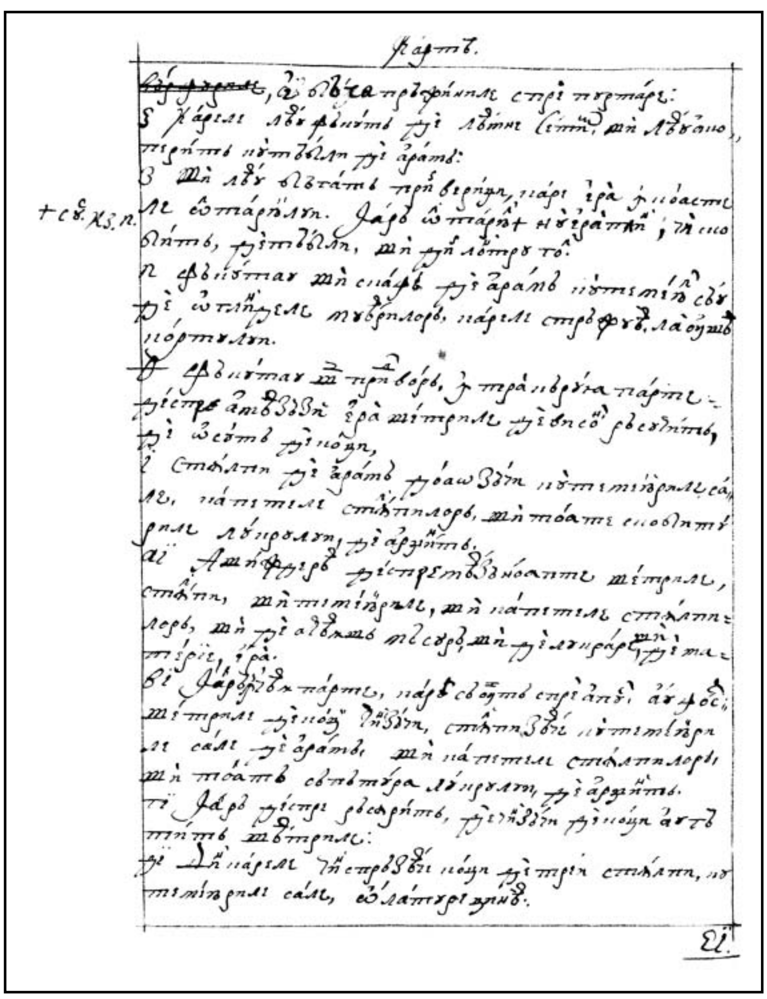
141r

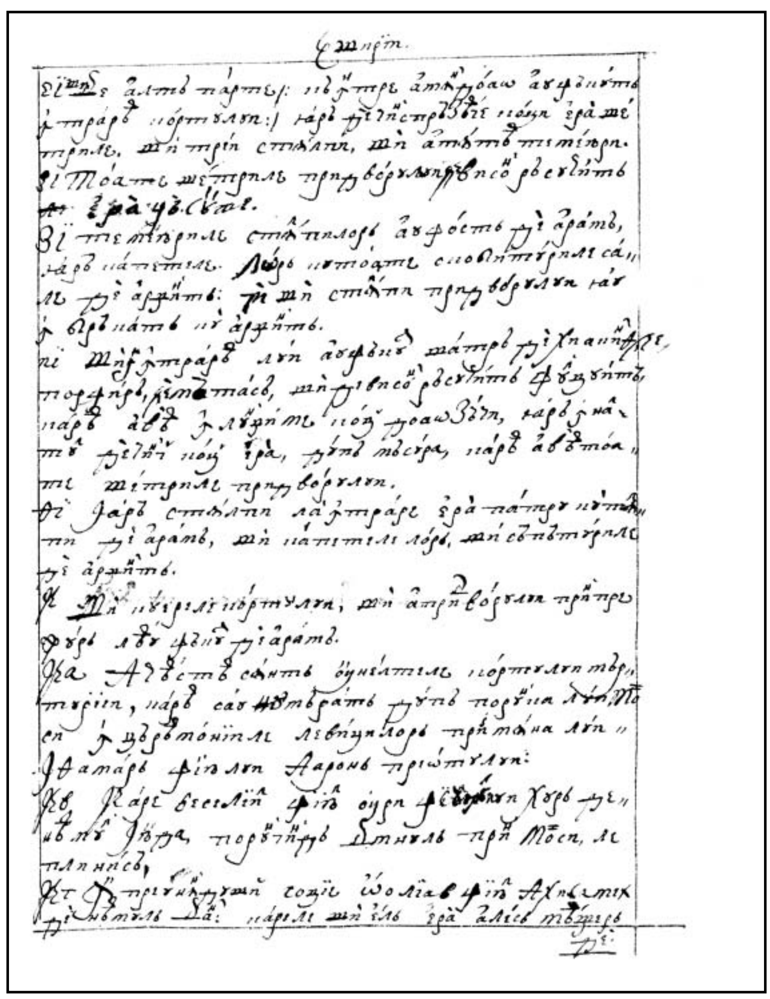
141v

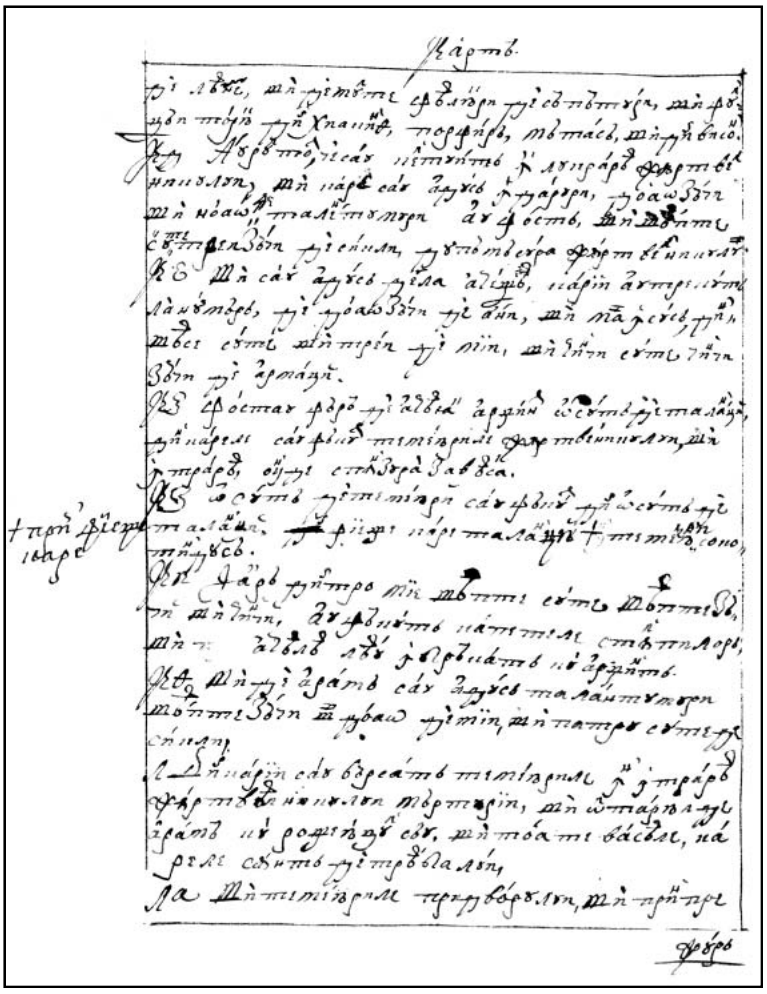
142r

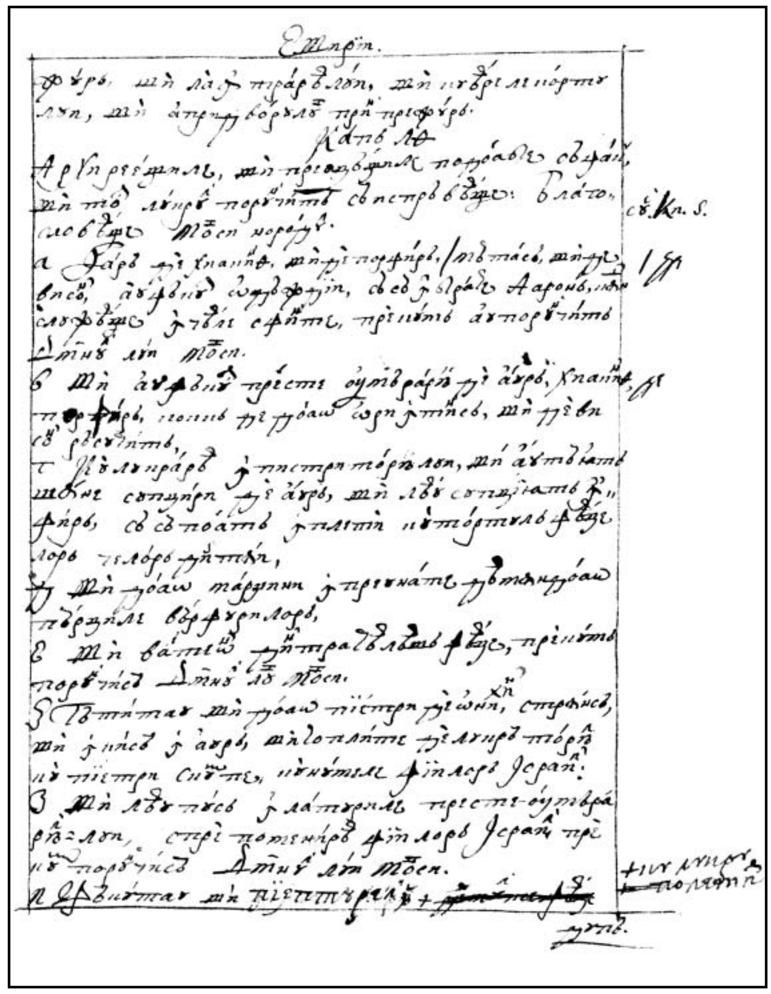
142v

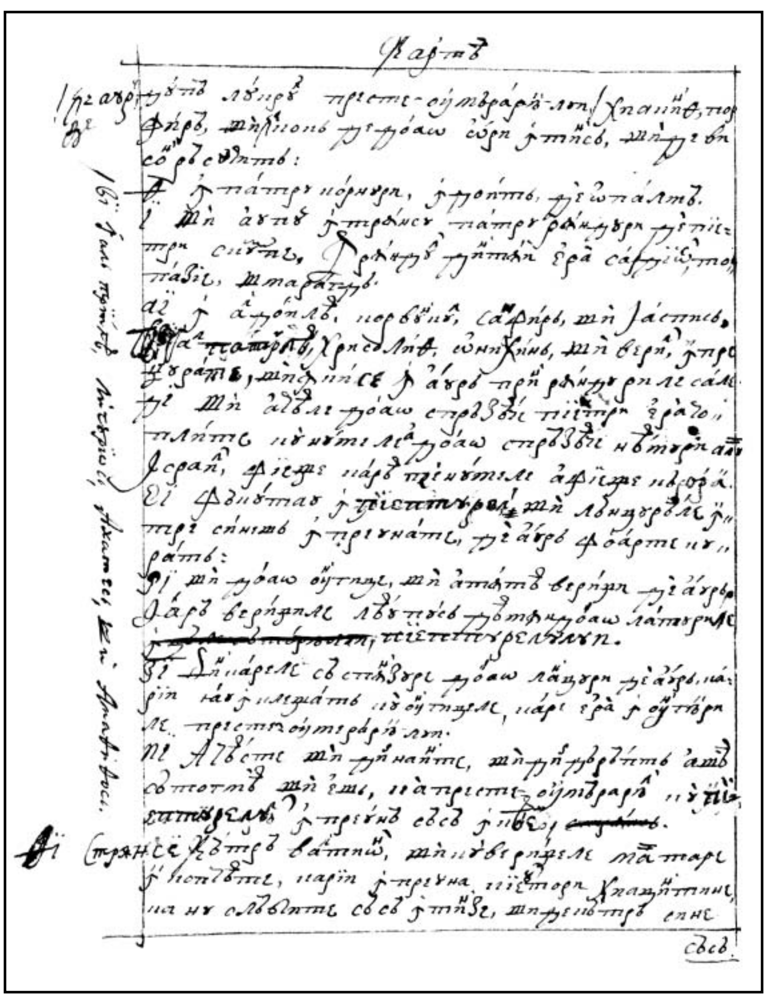
143r

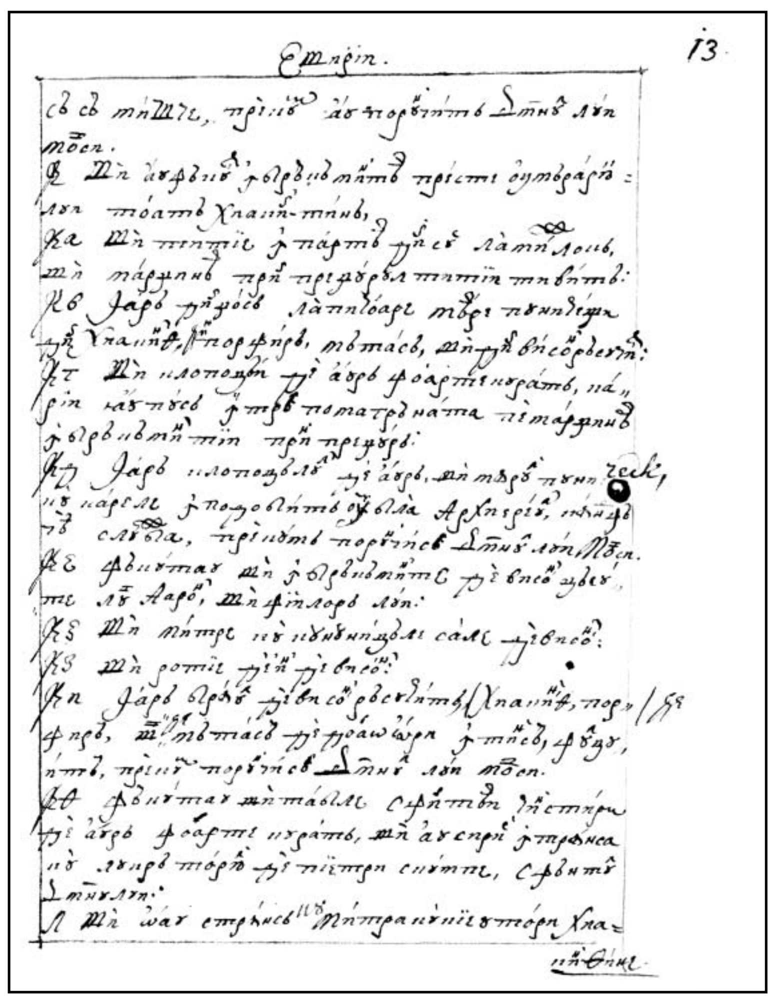
143v

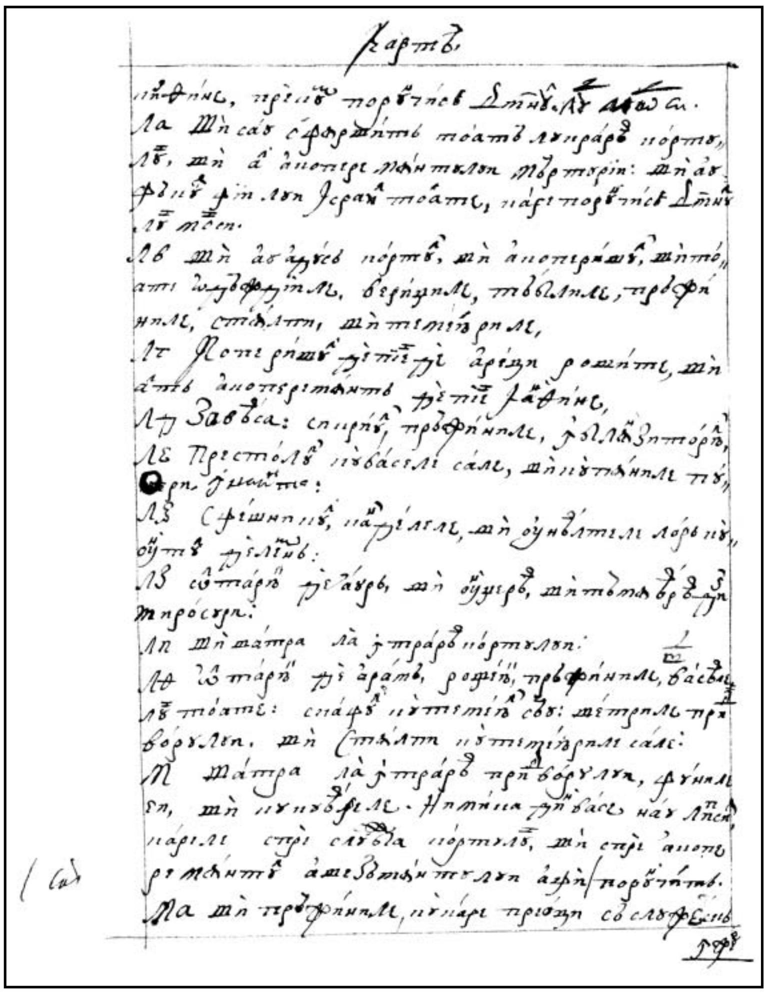
144r

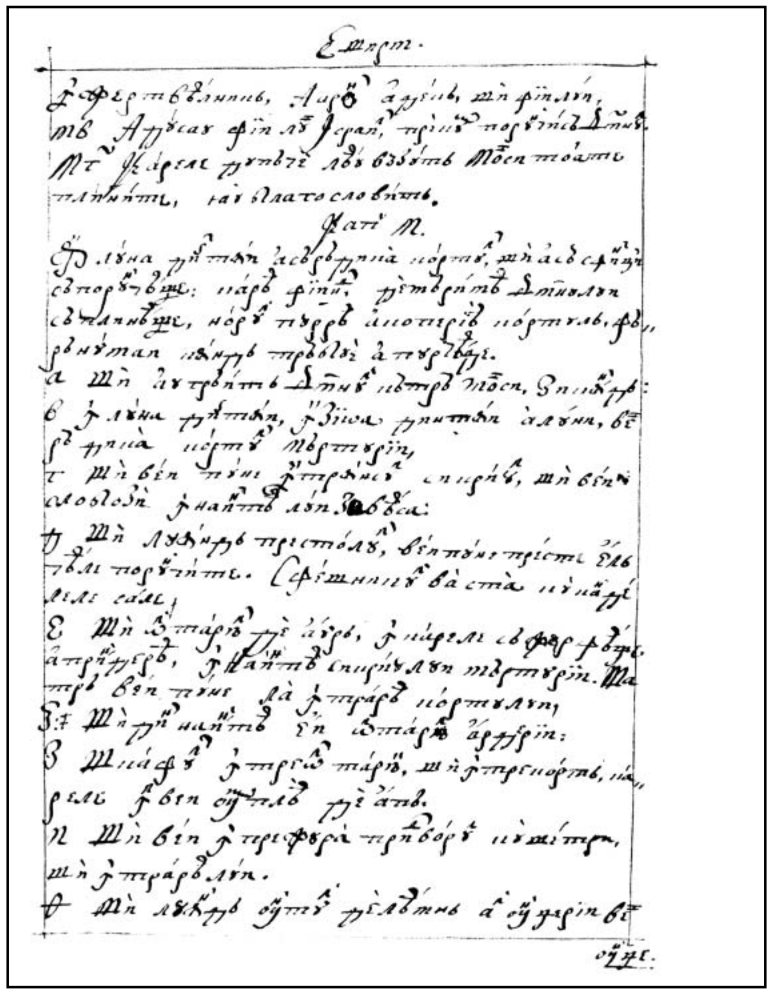
144v

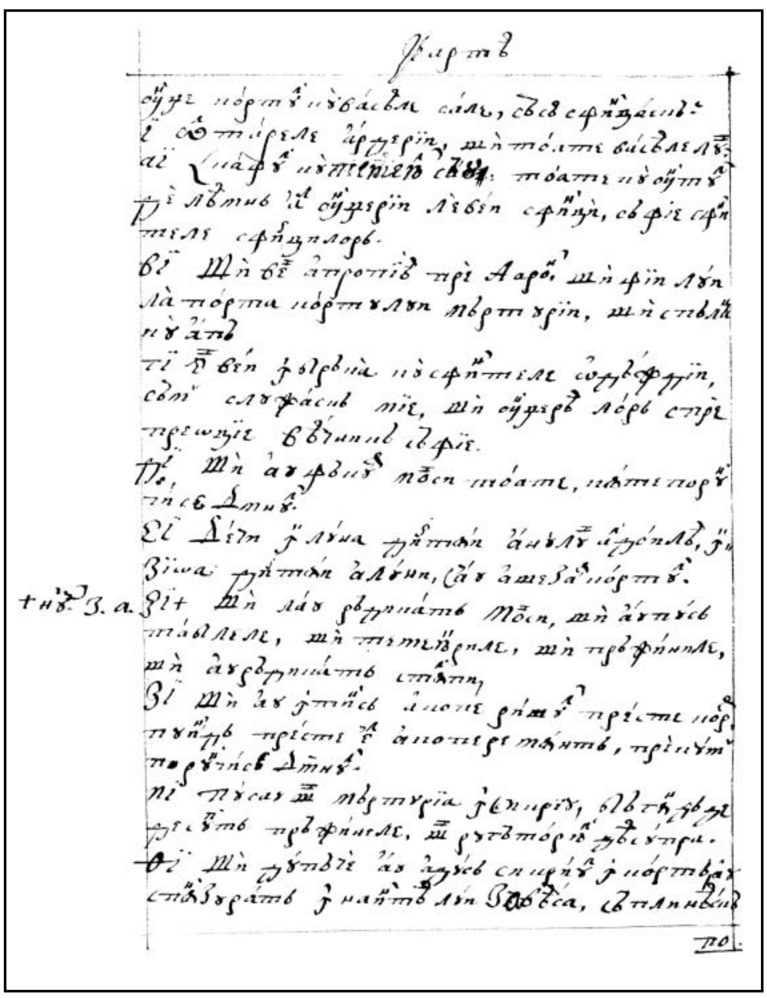
145r

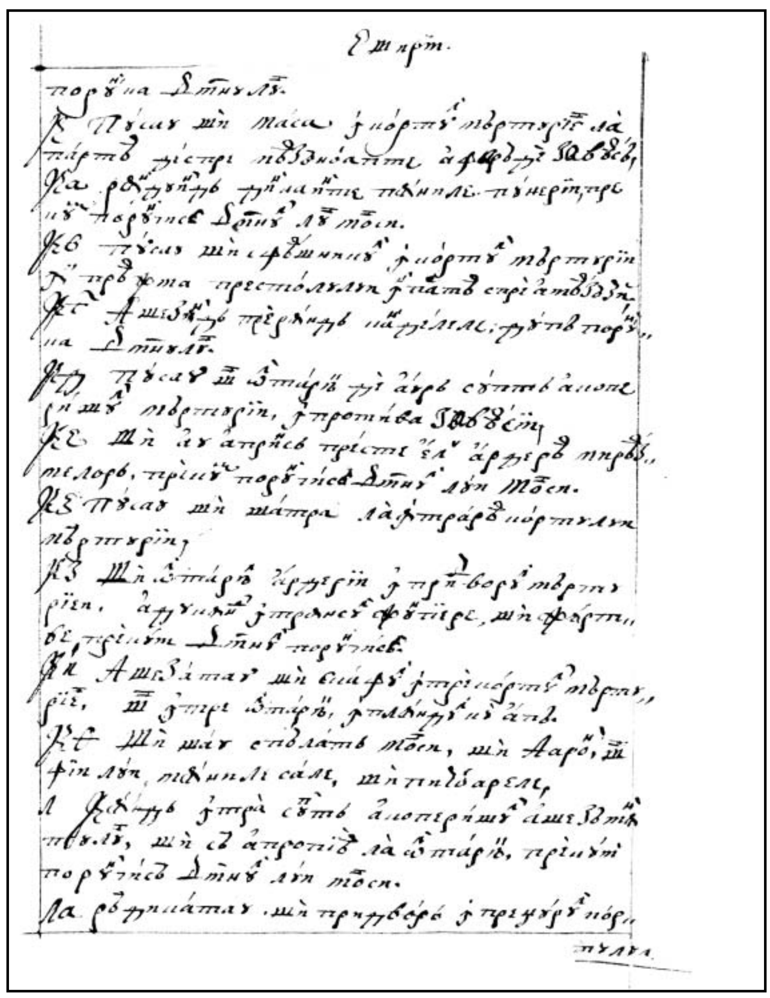
145v

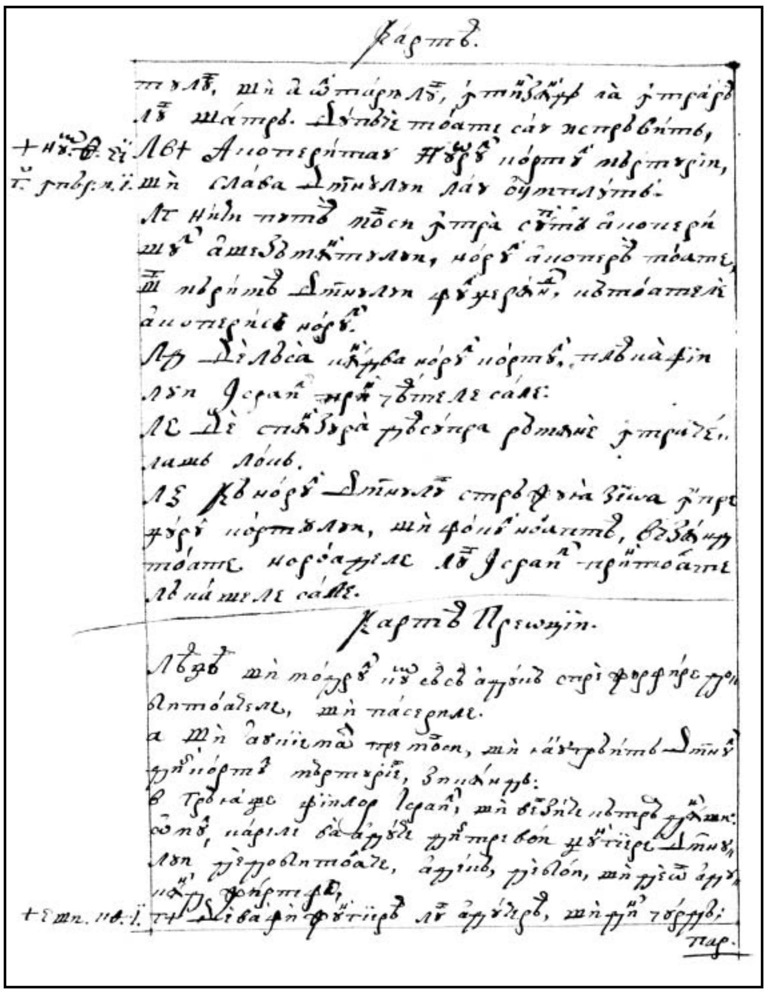
146r

146v

147r

147v

CARTEA PREOȚIII

[**Cap 1**]

Leagea şi modrul cum să să aducă spre jârfire dobitoacele şi paserile.

1 Și au chemat pre Moisi şi i-au grăit Domnul din cortul mărturiei, zicând:
2 „Grăiaşte fiilor Israil şi vei zice către dânşii: «Omul carele va aduce dintre voi giunghiere Domnului, de dobitoace, adecă de boi şi de oi aducând jirtfe,

148r 3. *De va fi junghierea lui aducerea, şi din ciurdă || parte bărbătească neîntinată va aduce la uşa cortului mărturiei, să-şi îmblânzască pre Domnul. *Ieşi. 29, 10.

4. Și va pune mâna pre capul jârtvei şi va fi priimită şi spre curăția lui folosind.

5. Și va jârtvui vițălul înaintea Domnului şi vor aduce fiii lui Aaron, preoții, sângele lui, turnând prinprejurul oltariului care iaste dinnaintea uşii cortului.

6. Și trăgând de pre cel ce i să junghie piialea, cărnurile în dărăburi le vor tăia.

7. Și vor pune în oltariu foc, fiind mai înainte grămada de leamne.

8. Și mădulările ceale tăiate deasupra rânduindu-le, capul, adecă, şi toate care sânt pre lângă ficat;

9. Măruntaiele şi picioarele, cu apă spălându-le, şi le va jârtvui preotul pre oltariu spre ardere şi spre mireazmă cu bun miros Domnului.

10. De va fi aducerea din dobitoace, din oi sau din capre junghiiare, parte bărbătească neîntinată va aduce.

11. Și le va jârtvi la coatele oltariului care să uită spre meazănoapte, înaintea Domnului; iară sângele lui l-or turna împrejurul oltariului fiii lui Aaron.

148v 12. Și vor împărți mădulările, capul şi to|ate ceale dinprejurul ficatului şi le vor pune spre leamne, supt care să va pune foc.

13. Iară măruntaiele şi picioarele le vor spăla cu apă. Și toate ceale aduse le va arde preotul preste oltariu, întru jârtfirea şi miros bine primiit Domnului.

14. Iară de va fi de paseri aducerea spre jârtfirea Domnului, de turturi sau pui de porumbi,

15. O va aduce preotul la oltariu; şi, întorcându-i capul la grumazi şi rumpându-l în loc de rană, va face să-i cură sângele pre țărmurile oltariului.

16. Iară beşicuța grumazului şi peanele le va arunca aproape de oltariu, spre partea de către răsărit, în locul în carele să varsă cenuşa.

17. Și va frânge oscioarele ei şi nu le va tăia, nici cu fier o va împărți, şi o va arde pre oltariu, puind foc supt leamne. Ardere iaste şi aducere a mirosului bine primiit Domnului.

Cap 2

Leagea aducerii jârtfealor, a făinii cu untdelemn stropite, tămâiei, pânilor, plăcintelor şi a părghelor, puind la toate sare, iară aluat niciodată, nici miiare.

1. Sufletul când va aduce Domnului aducerea jârtfeai, făina va fi aducerea lui şi va turna preste ea untdelemn şi va pune tămâie.

2. Şi o va aduce la fiii lui Aaron, preoţilor, a cărora unul va lua pumnişorul plin de făină şi || de untdelemn şi toată tămâia şi va pune pomenirea spre oltariu, în miros bine priimit Domnului. 149r

*Ecli. 7, 34. [Sir 7, 32]. 3. *Iară ce va rămânea din jârtfă va fi a lui Aaron şi a fiilor lui, sfântul sfinţilor de aducerile Domnului.

4. Iară când va aduce jârtva coaptă în cuptoriu, de făină pâni, adecă fără aluat, stropite cu untdelemn şi plăcinte azime unse cu unt de leamn,

5. De va fi aducerea ta din tigaie, de făină stropită cu untdeleamn şi fără aluat,

6. O vei împărţi mărunt şi vei turna preste ea untdelemn.

7. Iară de va fi jârtfa din roşteiu, aşijderea făina să va stropi cu untdelemn.

8. Carea, aducând-o Domnului, o vei da mânilor preotului,

9. Carele, când o va aduce, va lua pomenire din jertfă şi o va aprinde pre oltariu, spre miros de bună mireazmă Domnului.

10. Iară orice rămâne va fi a lui Aaron şi a fiilor lui, sfântul sfintelor din aducerile Domnului.

11. Toată aducerea carea să aduce Domnului va fi fără aluat, nici ceva de aluat şi de miiare să arde întru jârtfirea Domnului.

12. Pârga numai acelora veţi aduce şi darurile. Iară pre oltariu nu să vor pune spre mirosul dulceţii.

*Marc. 9, 48. [9, 49] 13. Orice jârtfă vei aduce *cu sare vei direage, nice-i vei lua sarea aşezământului Dumneze|ului tău din jârfa ta; în toată aducerea ta vei aduce sare. 149v

14. Iară de vei aduce jârtfă pârga rodurilor tale Domnului, din spiţă încă verzi, le vei prăji cu foc şi le vei sfărâma ca farul şi aşea vei aduce pârga ta Domnului,

15. Turnând deasupra untdeleamn şi tămâie puind, că aducerea Domnului iaste,

16. Din carea va jârtvi preotul, spre pomenirea darului, o parte de far zdrobit şi de untdeleamn şi toată tămâia.

Cap 3

În ce chip să să aducă jungherile de pace, adecă de boi, de oi, de miei şi de capre, grăsimea toată şi sângele Şieş le pofteaşte Dumnezeu, şi aceloraş să opreaşte mâncarea.

1. De va fi junghierea de pace aducerea lui şi din boi va vrea a aduce parte bărbătească sau fămeiască, neîntinate le va aduce înaintea Domnului.

2. Şi va pune mâna pre capul jârtfei sale, carea să va jârtfi la întrarea cortului mărturiii; şi vor turna fiii lui Aaron, preoţii, sângele prinpregiurul oltariului.

*Ieşi. 29, 13. 3. Şi vor aduce din jârtfa celor de pace spre aducerea Domnului: *grăsimea care acopere ascunseale şi orice grăsime iaste dinlontru,

4. Doi rărunchi cu untura cu carea să acopără măruntaiele şi mrejuţa hicatului cu rărunchiuţii.

5. Şi le vor jârtfi pre oltariu întru jârtfă, puind foc supt leamne, spre aducerea mirosului || bine plăcut Domnului. 150r

6. Iară de va fi din oi aducerea lui şi jârtfa celor de pace, acar parte bărbătească vei aduce, acar fămeiască, neîntinate vor fi.

7. De va aduce miel înaintea Domnului,

8. Pune-va mâna sa pre capul jârfeai sale, carea să va jârfi în pridvorul cortului mărturiei; şi vor turna fiii lui Aaron sângele lui prinpregiurul oltariului.

9. Şi vor aduce din giunghiiarea celor de pace jârtfă Domnului grăsimea şi coada toată,

10. Cu rărunchii şi grăsimea carea acopere pântecele şi toate ceale ascunsă şi amândoi rărunchiuţii cu untura carea iaste pre lângă măruntaie. şi mrejuţa hicatului cu rărunchiuţii.

11. Şi le va jârfi preotul pre oltariu spre hrana focului şi aducerea Domnului.

12. De va fi capră aducerea lui şi o va aduce Domnului,

13. Pune-va mâna sa spre capul ei şi o va jârtfi la întrarea cortului mărturiei şi vor turna fiii lui Aaron sângele ei prinprejurul oltariului.

14. Şi vor lua dintr-însa, spre paşterea focului Domnului, untura carea acopere pântecele şi carea astupă toate ascunsele,

15. Doi rărunchi cu mrejuţa carea iaste preste ei, lângă măruntaie, şi grăsimea hicatului cu rărunchieţii. |

150v 16. Şi le va jârtfi spre oltariu preotul, spre hrana focului şi mirosul bun. Toată untura a Domnului va fi.

17. Moştenirea veacinică în neamurile şi în toate lăcaşele voastre; nici sânge, nici untură, nicidecum nu veţ mânca»".

Cap 4

Cum trăbuie să să aducă jârtfa pentru păcatul preotului, al căpeteniii şi a mulţimii, prin neştiinţă făcut.

1 Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

2 „Grăiaşte fiilor lui Israil: «Sufletul care va păcătui prin neştiinţă şi, din toate poruncile Domnului care au poruncit să nu fie, ceva va face,

3. De va păcătui preotul carele-i uns, făcând a păcătui norodul, aduce-va pentru păcatul său viţăl făr-de machie Domnului.

4. Şi-l va aduce la uşa cortului mărturiei, înnaintea Domnului, şi va pune mâna pre capul lui şi-l va jârtfi Domnului.

5. Şi va scoate din sângele viţălului, ducându-l în cortul mărturiei.

6. Şi, întingându-ş deagetul în sânge, va stropi cu el de şeapte ori înaintea Domnului spre zaveasa jârtfeanicului.

7. Şi va pune dintr-acelaş sânge spre cornurile oltariului tămâiari plăcute Domnului, ||

151r Care iaste în cortul mărturiei, iară tot celalalt sânge îl va turna în temeiul oltariului arderii, la întrarea cortului.

8. Şi untura viţălului o va lua pentru păcat, şi ceaea ce acopere ascunsele şi toată care iaste dinlontru,

9. Doi rărunchiuţi şi mrejuţa care iaste preste ei, lângă măruntaie, şi untura hicatului cu rărunchiuţii,

10. Precum să ia din viţăl spre jârtfa celor de pace, şi le va jertfi pre oltariul arderei.

11. Iară piiale şi toate cărnurile, cu capul şi picioarele şi măruntaiele şi gunoiul

12. Şi cu celalalt trup, le va duce afară de tabără în loc curat, unde să varsă cenuşea; şi le va aprinde spre grămada leamnelor carea în locul vărsatei cenuşe să ard.

13. Iară toată gloata lui Israil, de nu va şti şi prin neştiinţă va face ceva împrotriva poruncilor Domnului,

14. Şi după aceaea va cunoaşte pâcatul său, va aduce pentru pâcatul său viţăl şi-l va aduce la uşea cortului.

15. Şi vor pune bătrânii norodului mânile spre capul lui înaintea Domnului şi jârtvind viţăl înaintea Domnului,

16. Aduce-va preotul care-i uns, din sângele lui, în cortul mărturiei, |

151v 17. Cu deagetul întins stropind de şeapte ori spre zaveasă.

18. Şi va pune dintr-acelaş sânge în cornurile oltariului care iaste înaintea Domnului, în cortul mărturiei; iară celalalt sânge îl va vărsa lângă temeiul oltariului arderilor, care iaste în uşa cortului mărturiei.

19. Şi toată untura lui o va lua şi o va jârtvi pre oltariu,

20. Făcând aşea şi de acest viţăl, precum au făcut şi-n întâiu; şi rugându-să pentru ei preotul, milostiv va fi lor Domnul.

21. Iară viţălul îl va duce afară de tabără şi-l va arde ca viţălul cel dintâi, că iaste pentru păcatul mulţimei.

22. De va păcătui căpeteniia şi va face una din ceale mai multe prin neştiinţă, care opreaşte leagea Domnului,

23. Şi după aceaea va înţăleage păcatul său, va aduce junghiiare Domnului ţap din capre neîntinat.

24. Şi va pune mâna sa spre capul lui şi, jârtfindu-l în locul unde să ucid jârtfeale înaintea Domnului, pentru că e pentru păcat,

25. Întinge-va preotul deagetul în sângele jârtfei pentru păcat, atingând coarnele oltariului arderii, şi celalalt turnându-l la temeiul lui.

26. Iară untura o va jârtfi deasupra, precum || în jertfele ceale de pace să face, şi să va ruga pentru el preotul, şi pentru păcatul lui şi să va ierta lui. 152r
27. De va păcătui sufletul prin neştiinţă, din norodul pământului să facă ceva din ceale oprite de leagea Domnului şi să greşască,
28. Şi-ş va cunoaşte păcatul, aduce-va capră neîntinată,
29. Şi va pune mâna pre capul jertfeai care iaste pentru păcat şi o va jertfi în locul arderii.
30. Şi va lua preotul din sânge cu deagetul său, şi, atingând cornurile oltariului jertfeai, celalalt îl va vărsa la temeiul lui.
31. Şi toată grăsimea luând, precum să ia din jertfele ceale de pace, o va jertfi pre oltariu întru miros bine plăcut Domnului şi să va ruga pentru el şi i să va ierta lui.
32. Iară de va aduce jertfă pentru păcat din dobitoace, oaie, adecă neîntinată,
33. Pune-va mâna pre capul ei şi o va jerfi în locul unde să taie jertfeale arderilor.
34. Şi va lua preotul cu deagetul său şi, atingând cornurile oltariului arderii, celalalt îl va turna la temeiul lui. Şi toată untura luând, precum să ia untura areatiului carele să jertfuiaşte pentru păciuire, o va ar|de pre oltariu spre aprinderea Domnului şi să va ruga pentru el şi pentru păcatul lui şi i să va ierta lui. 152v

Cap 5

Despre jertfe pentru păcate din tăcerea adevărului, despre necurăţie, greşală, giurământ, necinste sfintelor şi neştiinţa.

1 De va păcătui sufletul şi va asculta graiul celui ce gioară şi va fi mărturie că au el au văzut, au are ştire, de nu va spune, va purta nedreptatea sa.
2 Sufletul care va atinge ceva necurat sau cel ucis de fiiară, sau de sineş mort, sau acar ce să târăiaşte şi să va uita de necurăţiia sa, vinovat iaste şi au păcătuit.
3. Şi de va atinge ceva de necurăţia omului, după toată necurăţiia cu carea să pângăreaşte şi, uitându-să după aceaea nu va şti, supus va fi păcatului.
4. Sufletul care va giura şi va zice cu buzăle sale că au ceva rău ar face, sau bine, şi aceasta cu jurământ şi cu cuvântul va întări, şi, uitându-să după aceaea va înţăleage păcatul său,
5. Facă pocăianie pentru păcat şi
6. Aducă din turme o mealuşe sau o iadă, şi să va ruga pentru ea preotul şi pentru păcatul ei.
7. Iară de nu va putea aduce dobitoc, aducă *doao turtureale sau doi pui de porumb Domnului, unul pentru păcat, şi altul spre jertfă. || (*Jos 12, 8. Luc 2, 24.)
8. Şi va da preotului, carele cel dintâiu aducându-l pentru păcat, îi va întoarce capul la arepi, aşea să rămâie grumazii şi să nu să rumpă de tot. 153r
9. Şi va şterge din sângele lui păreatele oltariului. Şi orice va rămânea va strecura la temeiul lui, că pentru păcat iaste.
10. Iară altul îl va jertfi spre aprinderea, după obiceaiu. Şi să va ruga pentru el preotul şi pentru păcatul lui şi să va ierta lui.
11. De nu va putea mâna lui a aduce doi turturi sau doi pui de porumb, va aduce pentru păcatul său făină, a zeacea parte efi. Nu va pune într-însa uleu, nici ceva de tămâie va pune, că e pentru păcat.
12. Şi o va da preotului carele, luând dintr-însa un pumnişor plin, o va arde pre oltariu, spre pomenirea celui ce o va aduce,
13. Rugându-să pentru el şi curăţindu-l. Iară ceaealaltă parte el o va avea în dar»".
14. Şi au grăit Domnul cătră Moisi zicând:
15. „Sufletul călcând ţărămoniile din greşală, în ceale ce sânt sfinţite Domnului, de va păcătui, aduce-va pentru păcatul său un areate neîntinat din turmă, care să poate cumpăra cu doi sicli, după măsura jertfealnicului.
16. Şi ce pagubă au făcut va întoarce, şi a cincea parte o va pune deasupra, dându-o preotului, carele să va ruga pentru el, aducând areatele, şi să va ierta lui. |
17. Sufletul de va păcătui prin neştiinţă şi va face ceva din ceale ce opreaşte leagea Domnului şi, vinovat păcatului, va înţăleage nedreptatea sa, 153v
18. Va aduce areate neîntinat din turme preotului, după măsura şi preţuirea păcatului, carele să va ruga pentru dânsul, că neştiind au făcut, şi să va ierta lui.
19. Că din greşală au păcătuit împotriva Domnului".

Cap 6

Aducerea pentru păcat din cunoştinţă făcut. Legile arderii, a focului necurmat, a fieştecărora jirtve şi a aducerilor preotului în zioa ungerii sale. Şi de obşte despre jirtva pentru păcat şi carii şi când pot mânca dintr-aceastea.

1. Grăit-au Domnul către Moisi, zicând:
2. „Sufletul care va păcătui şi, nebăgând samă de Domnul, va tăgădui aproapelui său marfa carea credinţii lui au fost încredinţat sau cu putearea ceva îi va stoarce sau îl va huli,
3. Sau lucru pierdut îl va găsi şi, tăgăduind, va şi jura strâmb şi altceva din ceale mai multe va face, în carele păcătuiesc oamenii,
4. Dovedindu-să de păcat, va întoarce
5. Toate care prin înşelăciune au vrut a ţine, întregi şi *încă şi a cincea parte stăpânului căruia au făcut pagubă.

*Num. 5, 7.

6. Iară pentru păcatul său va aduce areate neîntinat din turmă şi-l va da preotului, după cunoştinţa şi măsura păcatului,

154r

7. Carele să va ruga pentru el înaintea Domnului şi || să va ierta lui pentru toate care, făcând, au păcătuit”.
8. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:
9. „Porunceaşte lui Aaron şi fiilor lui: «Aceasta iaste leagea arderii: arde-va în oltariu toată noaptea pănă dimineaţa; foc dintr-acelaş oltariu va fi.
10. Îmbrăca-să-va cu îmbrăcămintea preotul şi cu rochiile de in; şi va lua cenuşe carea îmbucând focul o au ars, şi, puind lângă oltariu,
11. Să va despoia de vejmintele dintâi şi, cu altele îmbrăcat, o va aduce afară de tabără şi în loc foarte curat a să mistui până la scânteia o va face.
12. Iară focul în oltariu pururea va arde, carele îl va paşte preotul, supuindu-i leamne dimineaţa în toate zilele şi, puind jerva, deasupra va jertvi grăsimile păciuirilor.
13. Foc iaste acesta necurmat, carele niciodată va înceta în oltariu.
14. Aceasta-i leagea jertfeai şi a gustărilor carea vor aduce fiii lui Aaron înaintea Domnului şi înnaintea oltariului.
15. Lua-va preotul un pumn de făină stropită cu untdelemn şi toată tămâia carea-i pusă pă făină şi o va aprinde în oltariu spre pomenirea mirosului bine primit Domnului.
16. Iară ceialaltă parte a făinii mânce-o Aaron cu fiii săi, fără aluat; şi o va mânca în locul cel sfânt a pridvorului cortului. |

154v

17. Şi pentru aceaea nu să va frământa, căci partea ei să aduce spre aprinderea Domnului. sfântul sfintelor va fi, ca şi pentru păcat şi greşală.
18. Numai bărbaţ din ruda lui Aaron îl va mânca. Legiuit şi veacinic va fi în neamurile voastre de jirtfeale Domnului; tot care le va atinge sfinţi-să-va»”.
19. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:
20. „Aceasta-i aducerea lui Aaron şi a fiilor lui, carea trăbuie să o aducă Domnului în zilele ungerii sale. A zeace parte efi vor aduce din făină în jirtfă veacinică, jumătatea ei dimineaţa şi jumătatea ei sara,
21. Care în tigaie cu untdeleamn stropită să va prăji. Şi o va aduce caldă, întru miros bine plăcut Domnului,
22. Preotul carele moştean tătâne-său va urma; şi toată să va arde în oltariu.
23. Că toată jertva preoţilor cu foc să va mistui, nici va mânca cineva dintr-însa”.
24. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:
25: „Grăiaşte lui Aaron şi fiilor lui: «Aceasta iaste leagea arderii pentru păcat; în locul unde să aduce arderea să va jertvui înaintea Domnului. Sfântul sfintelor iaste.
26. Preotul carele aduce o va mânca în locul cel sfint, în pridvorul cortului.

155r

27. Orice va atinge cărnurile ei sfinţi-să-va; || de să va stropi haina de sângele ei, spăla-să-va în locul cel sfint.
28. Iară vasul de pământ în care s-au copt frânge-să-va. De va fi vasul de aramă, freca-să-va şi să va spăla cu apă.
29. Toată partea bărbătească de sămânţa preoţască vor mânca din cărnurile ei, că sfântul sfintelor iaste.
30. Că junghiiarea carea să taie pentru păcat, *a căruia sânge să bagă în cortul mărturiei, spre curăţănie în jertfealnic, nu să va mânca, ci să va arde cu foc.

*Sus 4, 5. Ovr. 13, 11.

Cap 7

Leagea aducerii jertfeai pentru greşală şi arderii şi jertfeai pentru ceale de pace; grăsimea şi sângele a să mânca de tot să opreaşte.

1 . Și aceasta leagea jirtvei pentru păcat sfânta sfintelor iaste:
2 . Dirept aceaea, unde să va jertvui arderea, să va omorî şi jirtva pentru păcat; sângele ei împrejurul oltariului să va turna.
3. Aduce-va dintr-însa coada şi grăsimea carea acopere ceale ascunsă,
4. Doi rărunchiaşi şi grăsimea carea-i pe lângă măruntaie şi mrejuța hicatului cu rărunchiaşii.
5. Și le va aprinde preotul pre oltariu; aprinderea Domnului iaste pentru greşală.
6. Toată partea bărbătească de sămânța preo|țască în locul cel sfânt va mânca aceastea cărnuri, că sfântul sfintelor iaste. 155v
7. Precum pentru păcat să aduce junghiiare, aşa şi pentru greşală; amânduror jirtfealor leagea una iaste: la preotul care o va aduce va rămâne.
8. Preotul carele aduce jertva arderii va avea piialea ei.
9. Și toată jertfa de făină carea să coace în cuptoriu şi orice pe roşteiu sau în tigaie să găteaşte aceluia preot va fi de la carele să aduce;
10. Acar cu untdeleamn stropite, acar uscate de or fi, tuturor fiilor lui Aaron măsură dreaptă prin fiiaştecarele să va împărți.
11. Aceasta-i leagea jirtfei celor de păciuire, carea să aduce Domnului.
12. De va fi aducerea pentru mulțămită, vor aduce pâni fără aluat, stropite cu untdeleamn şi plăcinte azime, unsă cu untdeleamn şi făina coaptă şi pânişoare unsă, cu mestecarea de untdeleamn stropite
13. Și pâni dospite, cu jirtva darurilor carea să jirtvuiaşte pentru ceale de pace,
14. Din carele una pentru pârga să va aduce Domnului şi va fi a preotului carele va turna sângele jertfei,
15. A căruia cărnuri într-aceaeaşi zi să vor mânca, nici va râmâne ceva din oaie până dimineață.
16. De va aduce cineva din făgăduință sau de bună || voie jirtvă, aşijderea într-aceaea zi să va mânca; ci şi de va rămâne pe mâne ceva, slobod va fi a să mânca. 156r
17. Dară ce va afla zioa a triia, focul va mistui.
18. De va mânca cineva a triia zi din cărnurile jirtvei celor de păciuire, nelegiuită-i va fi jertfa, nice va folosi celui ce o aduce; ci încă oricare suflet cu aceeaş mâncare să va pângări, călcării de porunci vinovat va fi.
19. Carnea carea va fi atins ceva necurat nu să va mânca, ci să va arde cu foc; cine va fi curat va mânca dintr-însa.
20. Sufletul pângărit care va mânca din cărnurile jirtfei celor de păciuire carea s-au adus Domnului peri-va din noroadele sale.
21. Și carele va atinge necurățiia omului sau a dobitocului sau a tot lucrului care poate pângări şi va mânca de-acel feal de cărnuri, peri-va din norodurile sale»".
22. Și au grăit Domnul câtră Moisi, zicând:
23. „Grăiaşte fiilor Israil: «Grăsimea oii şi a boului şi a caprii nu veț mânca.
24. Grăsimea stârvului mortăciunii şi acelui dobitoc care de la fiiară s-au prins o veț avea spre multe trebi.
25. De va mânca cineva grăsimea carea trăbuie să să aducă spre aprinderea Domnului, peri-va din norodul său.
26. Și sângele fieştecăreia givină nu-l veț lua în bucată, aşea de pasiri, precum de dobitoa|ce. 156v
27. Tot sufletul care va mânca sânge peri-va din noroadele sale»".
28. Și au grăit Domnul câtră Moisi zicând:
29. „Grăiaşte fiilor Israil zicând: «Care aduce jirtfă spre ceale de pace Domnului aducă împreună şi jirtva, adecă gustările ei.
30. Ține-va cu mânile grăsimea jungherii şi piiaptul şi amândoao Domnului adusă; sfințindu-le, le va da preotului,
31. Carele va aprinde grăsimea pre oltariu, iară pieptuțul va fi a lui Aaron şi a fiilor lui.
32. Și spata direaptă din jungherile păciuirilor va fi spre pârgă preotului.
33. Care va aduce sânge şi grăsime din fiii lui Aaron, acela va avea şi spata direaptă în partea sa;

34. Că pieptuțul rădicării și spata deschilinirii am luat de la fiii lui Israil, din jertfele lor ceale de pace, și le-am dat lui Aaron preotului și fiilor lui cu leage veacinică, de la tot norodul lui Israil.

35. Aceasta iaste ungerea lui Aaron și a fiilor lui în țăremoniile Domnului, în zioa în carea i-au dat lui Moisi ca să slujească cu preoția,

36. Și carea au poruncit Domnul să i să dea lui de la fiii lui Israil cu leagea vecinică în neamurile sale»".

157r 37. Aceasta iaste leagea arderii și a jirtvei || pentru păcat și greșală și pentru sfințănie și pentru jertfele păciuirilor,

38. Carea au rânduit Domnul lui Moisi în muntele Sinai, când au poruncit fiilor Israil să aducă darurile sale Domnului în Sinai.

Cap 8

A lui Aaron arhiereului și a fiilor lui preoților sfințirea și ungerea prin Moisi a cortului și a odăjdiilor.

1. Și au grăit Domnul câtră Moisi, zicând:

2. „Ia pe Aaron cu fiii săi, odăjdiile lor și untul-de-leamn al ungerii, un vițăl pentru pâcat, doi areți, cojnița cu azimele,

3. Și vei aduna tot norodul la ușa cortului".

4. Făcut-au Moisi precum Domnul i-au poruncit și, adunându-să toată gloata înaintea ușii cortului,

5. Au zis: „Acesta iaste cuvântul carele au poruncit Domnul a fi".

6. Și îndată au adus pre Aaron și fiii lui. Și după ce i-au spălat,

7. Au îmbrăcat arhiereul cu haină de in dedesupt, încingându-l cu valteul și îmbrăcându-l cu haină hiachintină și pe deasupra i-au pus umerariul,

157v 8. Carele strângându-l cu brâul, l-au împre|unat cu pieptorelul în care era Învățătura și Adevărul.

9. Și cu zăbronic I-au acoperit capul, și preste el, deasupra frunții, au pus tablă de aur sfințită în sfințănie, precum poruncisă lui Domnul.

10. Luat-au și untdelemn al ungerii, cu carele au uns cortul cu toate odăjdiile sale.

11. Și după ce, sfințind, au stropit oltariul de șapte ori, l-au uns, și toate vaseale lui și scaful cu temeiu său l-au sfințit cu untdelemn,

12. *Carele turnând preste capul lui Aaron, l-au uns și l-au sfințit. *Ecli. 45, 18. [Sir. 45, 18].

13. Și fiii lui aducându-i, i-au îmbrăcat cu îmbrăcăminte de in și i-au încins cu valteiul și le-au pus mitră, precum poruncisă Domnul.

14. Adus-au și vițăl pentru păcat și, puind Aaron și fiii lui pre capul lui mânile sale,

15. L-au jirtvuit scoțind sângele și, întingând deagetul, au atins cornurile oltariului prinprejur, carele curățindu-l și sfințindu-l, au vărsat celaalalt sânge la temeiul lui.

16. Iară grăsimea carea era preste cele ascunsă și mrejuța hicatului și doi rărunchiuți cu unturile sale le-au jertfit pre oltariu.

17. Vițălul cu piiale și cărnurile și cu gunoiul arzindu-le afară de tabără, precum poruncisă

158r || Domnul.

18. Adus-au și un arete spre ardere, pre a căruia cap puind Aaron și fiii lui mânile sale,

19. L-au jirtvuit și au turnat sângele lui împrejurul oltariului.

20. Și aretele în dărăburi tăindu-l, capul lui și mădulările și grăsime o au ars în foc,

21. Spălând întâi măruntăile și picioarele. Și tot aretele împreună l-au aprins pre oltariu, pentru că era arderea mirosului bine primită Domnului, precum îi poruncisă.

22. Adus-au și al doile arete întru sfințănie preoților; și au pus pre capul lui Aaron și fiii lui mânile sale.

23. Carele jirtfindu-l Moisi, luând din sângele lui, au atins marginea urechii drepte a lui Aaron și deagetul cel mare a mânii lui drepte, așa și a piciorului.

24. Adus-au și pre fiii lui Aaron și, atingându-le urechile drepte din sângele berbecelui celui jirtvuit și deagetele cele mari a mânii și a piciorului drept a fieștecăruia, celalalt l-au turnat pre oltariu prinpregiur.

25. Iară untura și coada și toată grăsimea carea acopere măruntaiele și mrejuța hicatului, cu doi rărunchi cu grăsimea sa și cu spata dreaptă i-au deschilinit.

26. Și, luând din cojnița azimelor, carea era înaintea Domnului, pâne fără aluat și pânișoarele

158v stropite cu untdelemn | și plăcinta, le-au pus preste grăsime și preste spata dreaptă,

27. Dând împreună toate lui Aaron și fiilor lui, carii, după ce le-au rădicat înnaintea Domnului,

28. Iarăș luându-le din mânile lor, le-au aprins pre oltariul aprinderii, pentru că era aducerea sfinţirii spre miros de bună mireazmă jirtvei Domnului.

29. Și au luat pieptuțul, rădicându-l înaintea Domnului, din aretele sfinţirii spre partea sa, precum îi poruncisă lui Domnul.

30. Și, luând unsoare și sângele care era în oltariu, au stropit preste Aaron și vejmintele lui și preste fiii lui și hainele lor.

31. Și după ce i-au sfințit în îmbrăcămintea sa, le-au poruncit, zicând: „Hierbeți cărnurile înaintea ușii cortului și acolo le mâncați. Și pânile sfinţirii le mâncați, care sânt pusă în cojniță, precum mi-au poruncit Domnul, zicând: «*Aaron și fiii lui le vor mânca».

*Ieșir. 29, 32.

32. Iară orice va râmâne de carne și de pâne focul va mistui.

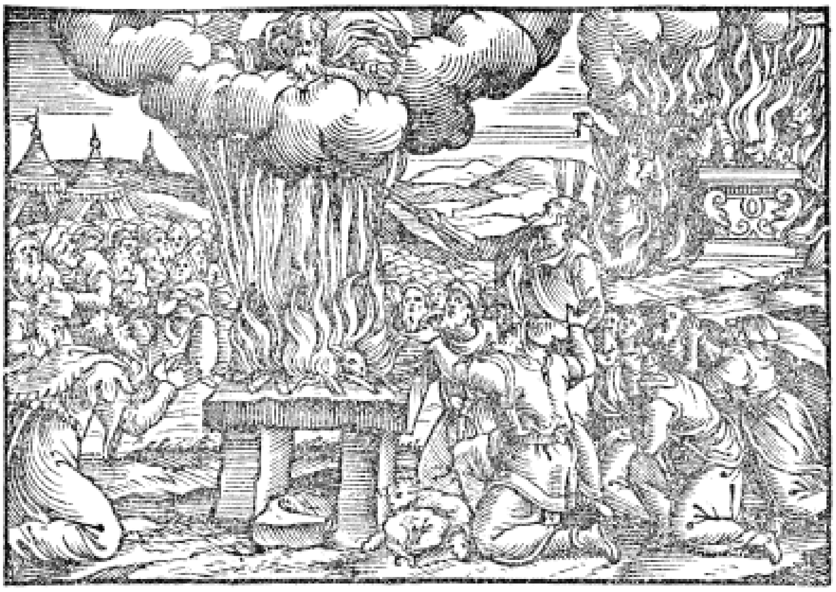
Jos 24, 9.

33. Și din ușa cortului nu veț ieși în șepte zile, până la zioa în carea să va plini vreame sfinţirii voastre. Că în șapte zile să plinește sfințire,

34. Precum și acum s-au făcut, să să plinească leagea jertfirii.

35. Zioa și noaptea veț rămâne în cort țiind paza Domnului, ca să nu muriți; că așa mi s-au poruncit".

36. Și au făcut Aaron și fiii lui toate care || poruncisă Domnul prin mâna lui Moisi. 159r

Cap 9

Aaron sfinţit să aduce şi, dând pârga jertfelor pentru sine şi pentru norod Domnului, blagosloveaşte norodul. Slava Domnului s-au arătat şi focul jirtva o au mistuit.

1. Și, fiind zioa a opta, chemat-au Moisi pe Aaron și fiii lui și mai-marii lui Israil și au zis către Aaron:

2. *„Ia din ciurdă un vițăl pentru păcat și un berbece spre jirtfă, amândoi neîntinați, și să aduci înaintea Domnului.

*Ieșir. 29, 1.

3. Și către fiii lui Israil vei grăi: «Luați un țap pentru păcat și un vițăl și un miel, neîntinați, de un an, spre jirtfă,

4. Un bou și un berbece pentru ceale de pace, și le jertfuiț înaintea Domnului, în jertfa a fieștecăruia, aducând făină cu untdelemn stropită, că astăzi Domnul să va arăta voao»".

5. Și au dus toate care poruncisă Moisi la ușa cortului, unde toată mulțime stând,

6. Au zis Moisi: „Acesta-i cuvântul carele au poruncit Domnul; faceț și vi să va arăta slava Lui".

7. Și au zis către Aaron: „Apropie-te la oltariu și jirfeaște pentru pâcatul tău; adă jirva și te roagă pentru tine și pentru norod. Și când vei omorî jirtva norodului, roagă-te pentru el, precum au poruncit Domnul". |

8. Și îndată Aaron, apropiindu-să la oltariu, au jirtvuit vițălul pentru pâcatul său; 159v

9. A căruia sânge i l-au adus fiii săi, în carele întingându-și deagetul, au atins cornurile oltariului și au turnat celaalalt la temeiul lui.
10. Și grăsimea și rărunchii și mrejuța hicatului, care sânt pentru păcat, le-au jertvit pre oltariu, precum poruncisă Domnul lui Moisi,
11. Iară cărnurile și pielea lui au ars cu foc afară de tabără.
12. Jertfuit-au și jertva arderii; și i-au adus fiii săi sângele ei, carele l-au turnat împrejurul oltariului.
13. Și jertva în dărăburi tâiată, cu capul și cu fieștecare mădulări, au adus. Care toate pre oltariu le-au ars cu foc,
14. Spălind întâi cu apă măruntăile și picioarele.
15. Și pentru pâcatele norodului aducând, au omorât țapul; și, curățind oltariul,
16. Au făcut jirtfa,
17. Adăogând în jirtvă gustările, carele aseminea să aduc și, jirtfindu-le pre oltariu, fără țărămoniile jirtvei de dimineața.
18. Jertvit-au și boul și aretele, jirtve de pace norodului. Și i-au adus fiii săi sângele, care l-au turnat împregiurul oltariului. ||
160r 19. Iară grăsimea boului și coada berbecelui, rărunchii cu unturile sale și cu mrejuța hicatului
20. Le-au pus pre piepturi și arzându-să grăsimile pre oltariu.
21. Piepturile lor și spetele drepte le-au deschilinit Aaron, rădicându-le înaintea Domnului, precum poruncisă Moisi.
22. Și, tinzându-și mânile către norod, i-au blagoslovit. Și așa, plinindu-să jirtfele pentru păcat și pentru arderi și păciuiri, s-au pogorât;
23. Și, întrând Moisi și Aaron în cortul mărturiii și apoi ieșind, au blagoslovit norodul *și s-au arătat slava Domnului la toată mulțimea.
*2 Maca 2, 10.
24. Și, iată, foc de la Domnul ieșind, au mistuit jirtfa și grăsimile care era pre oltariu; carea văzând gloatele, au lăudat pre Domnul, căzind pre fețele sale.

Cap 10

Nadav și Aviu tămâind cu foc mirenesc, cu foc din ceriu mistuiți, îi plânge norodul, iară nu preoții. Beutura vinului și a sicherii preoților oprindu-să, să poruncește să mânce rămășița aducerii.

1. Și, luând Nadav și Aviu, fiii lui Aaron, cădelnițăle, *au pus foc și tămâie, aducând înaintea Domnului foc strein, care nu le era poruncit.
2. Și, ieșind foc de la Domnul, i-au îmbucat și au murit înaintea Domnului.
*Num. 3, 4 și 26, 61. 1 Par. 24, 2.
3. Și au zis Moisi către Aaron: „Aceasta este care au grăit Domnul: «Sfinți-Mă-voi în cei 160v ce să apropie de Mine și înaintea a tot norodu|lui Mă voi proslăvi»”. Carea auzind, au tăcut Aaron.
4. Și, chemând Moisi pre Misail și Elisafan, fiii lui Oziil, unchiu lui Aaron, au zis către dânșii: „Mergeți și luați frații voștri dinnaintea jertfealnicului și-i purtaț afară de tabără”.
5. Și îndată mărgând, i-au adus precum zăcea, îmbrăcați cu îmbrăcăminte de in, și i-au aruncat afară, precum li s-au fost poruncit.
6. Și au grăit Moisi către Aaron și către Eliazar și Ithamar, fiii lui: „Capetele voastre să nu le goliți și vejmintele să nu le rumpeți, nu cumva să muriți și preste toată adunarea să răsaie urgiia. Frații voștri și toată casa Israil plângă arderea carea Domnul o au ațițat.
7. Iară voi să nu ieșiț din ușa cortului, într-alt chip veț peri, că untul-de-lemn al ungerii sfânt iaste preste voi”. Carii au făcut toate după porunca lui Moisi.
8. Și au zis Domnul către Aaron:
9. „Vin și tot ce poate îmbăta nu veț bea tu și fiii tăi când întrați în cortul mărturiii, ca să nu muriți; că poruncă veacinică iaste în neamurile voastre,
10. Și ca să aveț cunoștință a deschilini între cel sfânt și între cel lumesc, între cel pângărit și între cel curat, ||
161r 11. Și învățați pre fiii lui Israil toate legiuitele Meale, care au grăit Domnul către ei prin mâna lui Moisi”.
12. Și au grăit Moisi către Aaron și Eliazar și Ithamar, fiii lui, carii rămăsească: „Luaț jirtfa carea au rămas din aducerea Domnului și o mâncaț fără aluat, lângă oltariu, că sfântul sfintelor iaste.
13. O veț mânca în locul cel sfânt, carea s-au dat ție și fiilor tăi din aducerile Domnului, precum mi s-au poruncit.

14. Şi pieptul ce s-au adus şi spata carea s-au deschilinit le veţ mânca în loc curat, tu şi fiii tăi şi featele tale cu tine. Că ţie şi pruncilor tăi s-au pus din jertfele cele spăsitoare a fiilor Israil,

15. Pentru că spata şi pieptul şi grăsimile care să ard în oltariu le-au rădicat înaintea Domnului şi sânt ale tale şi a fiilor tăi, leage veacinică, precum au poruncit Domnul".

*2 Maca 2, 11.

16. *Între acestea, ţapul care s-au adus pentru pâcat, cercându-l Moisi, l-au găsit aprins; şi, mâniindu-să împrotiva lui Eliazar şi Ithamar, fiii lui Aaron carii rămăsease, au zis:

17. „Pentru ce nu aţi mâncat jirtfa pentru păcat în locul cel sfânt? Care iaste sfânta sfintelor şi s-au dat voao să purtaţ nedreptăţile mulţimii şi să vă rugaţi | pentru dânsa înaintea Domnului, 161v

18. Mai ales că din sângele ei nu s-au adus înlăuntrul sfintelor şi trăbuia să o mâncaţ în jirtfealnic, precum mi s-au poruncit?"

19. Răspuns-au Aaron: „Adusu-s-au astăzi jirtva pentru păcat şi ardere înaintea Domnului, iară mie s-au întâmplat ce vezi. Cum o aş fi putut mânca sau a plăcea Domnului în ţăremonii, cu mintea gealnică?"

20. Carea auzind Moisi, au luat destulare.

Cap 11

Deschilinirea jivinilor celor curate de către ceale necurate şi slujba lor; să-i fie sfinţi fiii lui Israil ca şi Domnul.

1. Şi au grăit Domnul către Moisi şi Aaron, zicând:

*2 Leage 14, 4.

2. „Ziceţi fiilor Israil: «*Aceastea sânt jivinile care trăbuie să mâncaţ din toate jivinile pământului:

3. Tot ce are unghe despărţită şi rumâgă între dobitoace veţi mânca.

4. Iară orice rumegă şi are unghe ce nu o desparte, ca cămila şi altele, nu veţi mânca şi între necurate îl veţi socoti.

5. Hierogrinul, care rumegă şi unghea nu împarte, necurat iaste.

6. Şi iepurele, că şi el rumegă, iară unghea nu desparte; ||

*2 Mac 6, 18.

7. *Şi porcul, carele despărţind unghea, nu rumegă. 162r

8. Cărnurile acestora nu le veţ mânca, nice stârvurile le veţ atinge, că necurate sânt voao.

9. Aceastea sânt care să nasc în apă şi a le mânca slobod iaste: tot ce are arepi şi solzi, în mări, în râuri şi bălţi, veţi mânca.

10. Iară orice nu are arepi şi solzi, din ceale ce să mişcă în apă şi trăiesc, pângărit va fi voao,

11. Şi spurcat va fi; cărnurile lor nu le veţ mânca şi de mortăciune vă veţ feri.

12. Toate care nu au arepi şi solzi în apă pângărite vor fi.

13. Aceastea sânt care din paseri nu trăbuia să mâncaţ şi să vă feriţ de eale: pagera şi griful şi halietul

14. Şi milvul şi vulturul, după fealiul său,

15. Şi tot fealiul de corb după asămănarea sa,

16. Strutea şi bodiul şi larul şi uliul, după fealiul său,

17. Buha şi mergul şi ivinul,

18. Şi chignul şi onocrotul şi porfirionul,

19. Ierodiul şi haradriul, după feliul său, pupăza şi liliacul.

20. Tot ce umblă pe patru picioare, dintre pasiri, spurcat va fi voao.

21. Iară orice umblă pe patru picioare, ci are mai lungi dinnapoi fluierele, prin care sare pre pământ, |

22. Trăbuie să mâncaţ precum iaste cărăbuşul, după feliul său, attacul şi ofiomacul şi lăcusta, fieştecare după feliul său. 162v

23. Şi orice dintre pasiri patru numai are picioare spurcat va fi voao.

24. Şi oricine va atinge mortăciunea lor să va pângări şi va fi necurat până sara.

25. Şi de va fi lipsă să poarte ceva dintr-aceste moarte, spăla-ş-va veşmintele sale şi va fi necurat până la apusul soarelui.

26. Toată jivina care are unghe ci nu o desparte, nici rumegă, necurată va fi, şi care o va atinge pângări-să-va.

27. Ce îmblă pre mâni, din toate jigăniile care umblă în patru picioare, necurat va fi; cine va atinge mortăciunile lor să va pângări până sara.

28. Și cine va purta de acest feal de stârvuri spăla-va veșmintele sale și va fi necurat până sara, că toate acestea necurate sânt voao.

29. Și aceaste între ceale pângărite să vor socoti, care să mișcă pre pământ: nevăstuica și șoarecele și crocodilul, fieștecarea după feliul său;

30. Migale și hameleon și stelliu și șopârla și sobolul,

31. Toate aceaste necurate sânt; cine va atinge mortăciunile lor necurat va fi până 163r || sara.

32. Și spre ce va cădea ceva din mortăciunile lor spurca-să-va, și vasul cel de lemn și văjmântul și pielea și târsinile; și ori în ce să face lucru, să vor întinge în apă și spurcate vor fi până sara și așa după aceaea să vor curăți.

33. Iară vasul de lut în care va cădea ceva dintr-acestea spurca-să-va și pentru aceaea trăbuie să să frângă.

34. Toată bucata care o veț mânca, de să va vărsa preste dânsa apă, necurată va fi; și tot udul ce să bea din tot vasul necurat va fi.

35. Și orice din mortăciunile acestora va cădea preste el necurat va fi, acar cuptoarele, acar vadră cu trei picioare; strica-să-vor și necurate vor fi.

36. Iară fântânile și jgheaburile și toată adunarea apelor necurată va fi. Cine să va atinge de mortăciunile lor spurca-să-va.

37. De va cădea pe sămânătură, nu o va spurca.

38. Iară de va uda cineva cu apă sămânța și apoi de mortăciune să va atinge, îndată să va spurca.

39. De va muri jivina carea vi-i slobod a mânca, cine va atinge stârvul ei necurat va fi până sara.

40. Și cine va mânca ceva dintr-însa, sau va purta, spăla-va vejmintele sale și necurat va fi până sara.

163v 41. Tot ce să târăiaște pe pământ necurat va | fi, nici să va lua spre mâncare.

42. Tot ce umblă pe piept cu patru picioare și multe are picioare sau pre pământ să trage nu veț mânca, că urât iaste.

43. Nu vă pângărireți sufletele voastre, nici atingeț ceva dintr-aceale, să nu fiț necurați.

44. Că Eu sânt Domnul, Dumnezeul vostru; *fiț sfinț, că Eu sfânt sânt. Să nu vă spurcaț sufletele voastre în tot ce să târâiaște, mișcându-să pre pământ

*1 Pet. 1, 16.

45. Că Eu sânt Domnul carele v-am scos din pământul Eghiptului, să vă fiu spre Dumnezeu. Sfinț veț fi, că Eu sfânt sânt»".

46. Aceasta iaste leage jigăniilor și a pasirilor și a tot sufletului ce viețuiaște, care să mișcă în apă și să târiiaște pre pământ.

47. Să cunoașteți deschilinirea curatului și necuratului și să știț ce trăbuie să mâncați sau să lepedați.

Cap 12

Necurățiia ceii ce naște și curățirea cu aducere.

1 Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

2 „Grăiaște fiilor Israil și vei zice cătră dânșii: «*Muiarea luund sămânță, parte bărbătească de va naște, necurată va fi șeapte zile, după zilele deschilinirii lunatecii.

*Luc 2, 22.

164r 3. *Și în zioa a opta să va tâia împrejur prun||cul.

*Ion 7, 21 [22].

4. Iară în treizăci și trei de zile va rămânea în sângele curățiii sale. Tot ce e sfânt nu va atinge, nici va întra în jertvealnic, până când să vor împle zilele curățiii.

5. Iară de va naște fămeaie, necurată va fi doao săptămâni după leagea curgerii lunatecii și zile șasăzăci și șasă va rămânea în sângele curățiii sale.

6. Și, plinindu-să zilele curățirii sale, pentru fiiu sau pentru fată, va duce un miel de un an spre jirtfă și un puiu de porumb sau o turturea pentru păcat, la ușa cortului mărturiei, și va da preotului,

7. Care le va aduce înaintea Domnului și să va ruga pentru dânsa, și așa să va curăți de curgerea sângelui său. Aceasta iaste leage ceii ce naște bărbat sau fămeaie.

8. De nu va afla mâna ei, nici va putea aduce miel, va lua *doao turtureale sau doi pui de porumbi, unul spre aprindere și altul pentru păcat. Și să va ruga pentru ea preotul și așea să va curăți»".

*Sus 7, 11. [5, 7] Luca 2, 24.

Cap 13

Leagea şi cunoştinţa leprii preoţilor poruncită, în om şi în veşmânt; ce să porunceşte | leprosului. 164v

1. Şi au grăit Domnul cătră Moisi şi Aaron, zicând:
2. „Omul într-a căruia piiale şi trup să va naşte faţă de multe seamne sau bubuliţă sau ca când ar lumina ceva, adecă rană de leprel, aduce-să-va la Aaron preotul sau la unul acar care dintre fiii lui,
3. Carele văzând leapra în piiale şi perii în faţa albă a fi mutat şi feliul bubei mai smerit decât piiale şi decât celalalt trup, rană de lepros iaste şi după vrearea lui să va despărţi.
4. Iară de va fi albeaţa luminând în piiale, nici mai smerită decât cealalalt trup şi perii în faţa dintâi, îl va închide preotul şepte zile,
5. Şi va socoti a şaptea zi; şi de nu va fi mai crescut leapra, nici va fi trecut hotarâle dintâi în piiale, iarăş îl va închide alte şapte zile.
6. Şi zioa a şeaptea va socoti; de va fi mai întunecoasă lepra şi nu va fi crescut în piiale, îl va curăţi, că-i râie şi va spăla omul veşmintele sale şi va fi curat.
7. De va mai creşte iară lepra după ce s-au văzut de preot şi s-au dăruit curăţiei, să va aduce la el, ||
8. Şi de necurăţie să va osândi. 165r
9. Rana leprii de va fi în om, să va aduce la preot,
10. Şi i-l va vedea. Şi fiind faţă albă în piiale şi perii schimbându-ş vederea şi carne vie arătându-să,
11. Lepra veache să va judeca şi îmbătrănită în piiale. Spurca-l-va direpţ aceaea preotul şi nu-l va închide, căci că e de curăţire vădit.
12. Iară de va înfluri curgând prin piiale lepra şi va acoperi toată piialea de la cap până la picioare, orice cade supt vedearea ochilor,
13. Socoti-l-va preotul şi-l va judeca că să ţine de lepră curată; pentru că toată s-au întors în albeaţă şi pentr-aceaea omul curat va fi.
14. Iară când să va arăta în el carne vie,
15. Atunci cu judecata preotului să va spurca şi între necuraţi să va socoti. Căci carnea stropită cu leapra necurată iaste.
16. De să va întoarce iarăşi în albeaţă şi tot omul îl va acoperi,
17. Socoti-l-va preotul şi-l va judeca a fi curat.
18. Iară trupul şi piialea în carea s-au născut şi s-au sănătoşat rana,
19. Şi în locul ranei sâmn de rană să va arăta alb sau roşu, să va aduce omul la preot,
20. Carele văzând locul bubei mai smerit decât cealalalt trup şi perii schimbaţi în albea|ţă, spurca-l-va, că rana bubei s-au născut în bubă. 165v
21. Iară de va fi părul de faţa dintâi şi locul ranei nevederos şi nu-i mai smerit decât trupul de aproape, închide-l-va şeapte zile.
22. Şi de va creşte, judeca-l-va leprei.
23. Iară de va sta în locul său, locul ranei iaste şi omul curat va fi.
24. Iară trupul şi piialea carea focul o va fi părjolit şi vindecat, alb sau roşu va avea sâmnul ranii,
25. Îl va socoti preotul şi, iată, s-au întors în albeaţă, şi locul ei îi mai smerit decât ceaea piiale, spurca-l-va, că rana leprei în locul ei au răsărit.
26. De nu să va fi schimbat faţa perilor, nice rana mai smerită decât cealalalt trup şi faţa leprei va fi nevederoasă, îl va închide şepte zile.
27. Şi a şeaptea zi îl va socoti; de va fi crescut în piiale buba, spurca-l-va.
28. Iară de va fi stătut în locul său albeaţa nu destul chiară, rana arderii iaste; pentru aceaea să va curăţi, că loc de arsură iaste.
29. Bărbatul sau muiarea într-a cui cap sau barbă va încolţi lepra vedea-i-va preotul.
30. Şi de va fi locul mai aseminea cu trupul cealalalt şi părul galbân şi mai supţire || decât mai nainte, spurca-i-va, că buba capului şi a barbei iaste. 166r
31. Iară de va vedea locul întinăciunii aseaminea a fi trupului vecin şi părul negru, îl va închide şapte zile,
32. Şi zioa a şeaptea îl va vedea. De nu va fi crescut machia şi pârul va fi feaţii sale, şi locul ranei aseaminea celuialalt trup,
33. Să va rade omul afară de locul întinăciunii şi să va închide alte şeapte zile.

34. De să va vedea a şeaptea zi a fi stătut rana în locul său, nici mai smerită decât cealalalt trup, îl va curăţi şi, spălându-şi veşmintele sale, curat va fi.
35. Iară, de va creaşte după curăţire iarăş machiia în piiale,
36. Nu va cerca mai mult de cumva părul s-au schimbat în faţă galbână, că la arătare necurat iaste.
37. Iară, de va sta întinăciunea şi perii negri vor fi, va cunoaşte omul a fi vindecat şi, îndrăznind, îl va vesti curat.
38. Bărbatul sau muiarea, într-a căruia piiale albeaţă să va arăta,
39. Vedea-i-va preotul; de va găsi nevederoasă albeaţa luminând în piiale, să ştie că nu-i leapră, ci întinăciune feaţii albe şi omul, curat. |
166v 40. Bărbatul dintr-a căruia cap cad peri pleşug iaste şi curat.
41. Şi de vor cădea de la frunte pării răspleşug şi curat iaste.
42. Iară, de să va naşte faţă albă sau roşie în pleşe sau răspleaşă,
43. Şi va vedea aceasta preotul, osândi-l-va fără îndoială de bube care au răsărit în pleşuire.
44. Oricarele, dară, întinat va fi de bube şi s-au deschilinit după judecata preotului,
45. Va avea veşmintele descusute, capul gol, gura cu haina acoperită, spurcat şi necurat pre sine a fi să va strâga.
46. În toată vreamea în carea bubosul iaste necurat sângur va lăcui, afară de tabără.
47. Haina de lână sau de in, carea va avea leapră,
48. În pănură sau tort, sau în ceva piiale, sau ori ceva din piiale e făcut,
49. De să va întina alba sau roşiia machia, bubă să va socoti şi să va arăta preotului,
50. Carele, socotind-o, îl va închide şeapte zile.
51. Şi zioa a şeaptea iarăş uitându-să, de o va găsi a fi crescută, bubă rămâitoare iaste;
167r spurcat va judeca vejmântul || şi tot ce să va găsi.
52. Şi pentru aceaea să va arde cu flacără.
53. Iară, de o va vedea a nu fi crescută,
54. Va porunci şi vor spăla acea unealtă în carea au fost lepra şi o vor închide alte şeapte zile.
55. Şi când va vedea faţa, adecă dintâiu, a nu să fi întoarsă, însă nici lepra a fi crescută, necurată o va giudeca şi cu foc o va arde pentru că s-au vărsat în faţa veşmântului sau preste tot bubele.
56. Iară, de va fi mai nevăzut locul bubelor, după ce s-au spălat haina, rumpe-l-va şi-l va despărţi de cel întreg.
57. De să va mai arăta într-aceasteaş locuri, care mai înnainte era neîntinate, lepră zburătoare iaste şi umblătoare. Trebuie să să arză cu foc.
58. De va înceta, va spăla cu apă ceale curate a doao oară, şi curate vor fi.
59. Aceasta iaste leagea bubelor, a văjmântului de lână şi de in, al pănurii şi al tortului şi a toată haina de piiale, cum trăbuie a să curăţi sau spurcată a să numi.

Cap 14

167v *Jertfeale pentru curăţirea bubelor pentru om, | pentru casă sau văjmânt, după ce s-au vindecat bubele; cum să cearcă lepra casălor, cum să vindecă şi să curăţeaşte.*

1. Aşa grăit-au Domnul cătră Moisi, zicând:
2. „Aceasta-i leagea bubosului, când s-au curăţit: *Să va aduce la preot. *Math. 8, 4.
3. Care, ieşind din tabără, de va afla bubele a fi curăţite,
4. *Va porunci celui ce să curăţeaşte să aducă doao pasiri vii pentru sine, care să mănâncă, şi lemn de chedru şi un vermuleţ şi isop. *Marc 1, 44. Luca 5, 14.
5. Şi una din pasiri va porunci să să jirtfească în vas de lut spre ape vii.
6. Iară alta vie, cu lemnul de chedru şi coc şi isop îl va întinge în sângele paserei ceii jirtfite,
7. Cu carele va stropi pe cel ce s-au curăţit, de şeapte ori, să să curăţască legiuit şi va slobozi pasirea cea vie să zboare în câmp.
8. Şi deacă-ş va spăla omul veşmintele, va rade toţi perii trupului şi să va spăla cu apă şi curăţit va întra în tabără, însă aşa numai ca şeapte zile să rămâie afară din cortul său.
9. Şi a şeaptea zi va rade perii capului şi barba şi sprâncenele şi perii de pe tot trupul; şi spălându-şi iarăş hainele şi trupul, ||

10. A opta zi va lua doi miei neîntinați și oaie de un an, neîntinată, și trei zăciuiale de făină spre jirtfă, carea să fie stropită cu untdelemn, și de osăbi din uleiu a șeasea parte. 168r

11. Și deacî-l va pune preotul care curățeaște omul pre el, și toate aceastea înaintea Domnului, în ușa cortului mărturiei,

12. Va lua un miel și-l va aduce pentru greșală, și din untdelemn a șeasea partea. Și, aducând toate înaintea Domnului,

13. Va jertvi mielul unde să jirfeaște pentru păcat, și arderea adecă, în locul cel sfânt, că precum pentru păcat, așea și pentru greșală a preotului iaste jirtfa, sfinta sfintelor iaste.

14. Și luând preotul din sângele jirtfeai care s-au junghiiat pentru greșală, va pune pe marginea urechii drepte a celui ce să curățeaște și pre deagetele ceale mari a mânii drepte și a piciorului.

15. Și din a șeasa parte a untului-de-lemn va turna în stânga sa;

16. Și va întinge deagetul dirept în el și va stropi înaintea Domnului de șeapte ori.

17. Iară ce au mai rămas din untul-de-lemn în mâna | stângă, va turna pre marginea urechii dreapte celui ce să curățeaște și preste deagetele ceale mari a mânii și a piciorului drept, și preste sângele care s-au vărsat pentru greșală, 168v

18. Și preste capul lui.

19. Și să va ruga pentru el înaintea Domnului și va face jirtvă pentru păcat. Atunci va jertvi arderea,

20. Și o va pune în oltariu cu gustările sale, și omul legiuit să va curăți.

21. Iară de-i sărac și nu poate mâna lui a afla ceale zisă, pentru greșală va lua un miel spre aducere, să să roage pentru el preotul, și a zecea parte de făină stropite cu untdelemn spre jirtfirea, și din untdelemn a șasa parte;

*Sus 57, 11 și 12, 8. Luc 2, 24.

22. *Și doi turturi sau doi pui de porumbi, a cărora unul să fie pentru păcat, și altul spre ardere.

23. Și le va aduce a opta zi a curățăniii sale preotului, la ușea cortului mărturiei înaintea Domnului.

24. Carele luând mielul pentru greșală și a șeasea parte din untul-de-lemn, le va rădica împreună.

25. Și, jirtfind mielul, din sângele lui va pune pre marginea ureachii lui drepte și pre deagetele ceale mari a mânii lui drepte și a piciorului celui ce să curățeaște. ||

26. Iară din untul-de-leamn o parte va turna în stânga sa, 169r

27. În carele întingându-și deagetul dreptei, va stropi de șeapte ori înaintea Domnului,

28. Și va atinge marginea urechii drepte celui ce să curățeaște și deagetele ceale mari a mânii și a piciorului drept, în locul sângelui care s-au vărsat pentru greșală.

29. Iară ceaealaltă parte a untului-de-lemn, carea iaste în stânga, o va turna pre capul celui curățit, să îmblânzască pentru el pre Domnul;

30. Și un turtur sau un puiu de porumb va aduce,

31. Unul pentru greșală și altul spre ardere cu gustările sale.

32. Aceasta iaste jirtfa bubosului care nu poate avea toate spre curățiia sa".

33. Și au grăit Domnul cătră Moisi și Aaron, zicând:

34. „Când veț întra la pământul Hanaan, carele Eu voi da voao pentru făgăduința, de va fi rana bubei în casă,

35. Va mearge stăpânul casei vestind preotului și va zice: «Ca rana bubei mi să veade a fi în casa mea». |

36. Iară el va porunci să scoață toate din casă, până a întra într-însa și a vedea de-i buboasă, ca să nu fie toate necurate care sânt în casă. Și după aceaea va întra să socotească buba casii. 169v

37. Și, văzând în păreții ei ca niște vălceale cu gălbineață sau roșață grozăvite și mai smerite decât ceaealaltă față,

38. Va ieși din ușea casii și îndată o va închide șeapte zile.

39. Și, întorcându-să a șeaptea zi, o va socoti. De va afla crescută lepra,

40. Va porunci a să surpa piiatrile în carele iaste lepra și a să lepăda afară de cetate, în loc necurat,

41. Iară casa a o rade dinlăuntru împrejur și va arunca pravul răsurii afară de cetate, în loc necurat,

42. Și a pune alte piiatri pentru cealea lăpădate și cu altă spoială a spoi casa.

43. Iară după ce s-au surpat piiatrile și praful cel ras și cu alt pământ s-au spoit,

44. Întrând preotul, de-l va vedea că s-au întors lepra și păreții sânt stropiți cu întinăciuni, lepra e rămăitoare și casa necurată.

170r 45. Carea îndată o vor sparge şi piiatri||le ei şi lemnele şi tot praful le vor arunca afară de oraş, în loc necurat.

46. Cine va întra în casă când îi închisă necurat va fi până sara.

47. Şi cine va adormi într-însa şi va mânca ceva îş va spăla veşmintele sale.

48. Iară, întrând preotul, de va vedea a nu fi crescut în casă lepra, până ce de nou s-au spoit, o va curăţi, înturnând sănătatea.

49. Şi spre curăţirea ei va lua doao paseri şi un lemn de chedru şi vermicel şi isop.

50. Şi, jârtfind o pasere în vas de lut pre ape vii,

51. Va lua lemnul cel de chedru şi isopul şi cocul şi paserea vie şi le va întinge toate în sângele paserii jârtfite şi în apele vii şi va stropi casa de şapte ori;

52. Şi o va curăţi în sângele paserii şi în ape şi în pasere vie şi în lemnul cel viu de chedru şi în isop şi în viermicel.

53. Şi, slobozând paserea a zbura slobodă la câmp, să va ruga pentru casă şi legiuit să va curăţi.

54. Aceasta-i leagea a toată buba şi a loviturii,

55. A leprei hainelor şi a caselor,

170v 56. A locului ranei şi a năvălirii bubelor, | a machiii ce străluceaşte şi în multe feaţe schimbate,

57. Să să poată şti în ce vreame ceva curat sau necurat iaste".

Cap 15

Bărbatului ce-i cură sământa, împreună culcătorilor, a muiarii în lunatece şi a cărie-i cură sângele vindecarea şi curăţirea.

1. Şi au grăit Domnul cătră Moisi şi Aaron, zicând:

2. „Grăiaşte fiilor Israil şi le ziceţi: «Omul căruia să întâmplă curgerea sămânţii necurat va fi.

3. Şi atunci să va judeca a fi supus aceştii vine, când prin toate cirtele vreamii să va lipi trupului său şi va creşte urâta umezală.

4. Tot aşternutul în care au dormit necurat va fi şi oriunde va şedea.

5. De va atinge cineva patul lui, va spăla veşmintele sale, şi el cu apă spălându-să, necurat va fi până sara.

6. De va şedea unde el şezuse, şi el îş va spăla veşmintele, şi cu apă spălat, necurat va fi până sara.

7. Cine va atinge trupul lui spăla-ş-va vejmintele sale, şi el cu apă spălat, necurat va fi până sara.

171r 8. De va arunca scuipit acest om spre altul care-i curat, spăla-ş-va vejmintele sale, || şi spălat cu apă, necurat va fi până sara.

9. Procoveţul pre care va fi şezut necurat va fi.

10. Şi orice va fi supt acela a căruia să întâmplă curgerea sămânţii, spurcat va fi până sara. Cine va purta ceva de aceastea spăla-va vejmintele sale, şi el cu apă spălat, necurat va fi pănă sara.

11. Tot pre carele va atinge carea-i aşea, nespălându-ş mainte mânile, spăla-ş-va vejmintele sale, şi spălat cu apă, necurat va fi pănă sara.

12. Vasul de lut care-l va atinge să va frânge, iară vasul de lemn cu apă să va spăla.

13. De să va sănătoşa cel ce sufere acel feal de pătimire, va număra şeapte zile după curăţirea sa şi, spălându-şi hainele şi tot trupul cu ape vii, va fi curat.

14. Iară în zioa a opta va lua doi turturi au doi pui de porumb şi va veni înaintea Domnului, la uşa cortului mărturiei, şi-i va da preotului,

15. Carele va face unul pentru păcat şi altul spre ardere; şi să va ruga pentru el înaintea Domnului, ca să să curăţă de curgerea sămânţii sale.

16. Bărbatul din care va ieşi sămânţa împreunării spăla-va cu apă tot trupul său şi va fi necurat pănă sara. |

171v 17. Haina şi piialea care o va avea cu apă o va spăla şi va fi necurată până sara.

18. Muiarea cu carea să va împreuna cu apă să va spăla şi va fi necurată până sara.

19. Muiarea care, întorcându-să luna, pătimeaşte curgerea sângelui, şeapte zile să va usăbi.

20. Oricine o va atinge necurat va fi pănă sara,

21. Și în ce va dormi sau va ședea în zilele curățirii sale spurca-să-va.
22. Cine va atinge patul ei spăla-va hainele sale, și cel cu apă spălat necurat va fi pănă sara.
23. Tot vasul pre carele ea va ședea, oricine-l va atinge spăla-ș-va vejmintele sale, și el, cu apă spălat, spurcat va fi până sara.
24. De să va împreuna cu ea bărbatul în vremea lunatecului sânge, necurat va fi șeapte zile și tot așternutul în care au dormit spurca-să-va.
25. Muiarea carea multe zile pătimeaște curgerea sângelui, nu în vreame lunatecă, sau cărie, după lunatecul sânge, curgerea nu încează, până când îi supusă aceștii pătimiri necurată va fi, ca în vreame lunatecă.
26. Tot așternutul în care va dormi și vasul în care va ședea spurcat va fi.
27. Oricine le va atinge acealea spăla-ș-va vejmintele sale, și el, cu apă spălat, necurat va fi până sara. ||
28. De va sta sângele și va înceta a cură, va număra șeapte zile a curățirii sale, 172r
29. Și în zioa a opta va aduce preotului pentru sâne doi turturi sau doi pui de porumb la ușa cortului mărturiei,
30. Carele unul va face pentru păcat și altul spre ardere; și să va ruga pentru ea înaintea Domnului și pentru curgerea necurățiii ei».
31. Deci veț învăța fiii lui Israil să să fearească de necurăție și să nu moară în urăciunile sale, când vor spurca cortul Mieu, care iaste între ei.
32. Aceasta e leagea celui ce pătimeaște curgere seaminții și carele să spurcă cu împreunarea,
33. Și carele în vremi lunatece să usăbeaște sau care pururea curge sânge, și a omului care va dormi cu dânsa”.

Cap 16

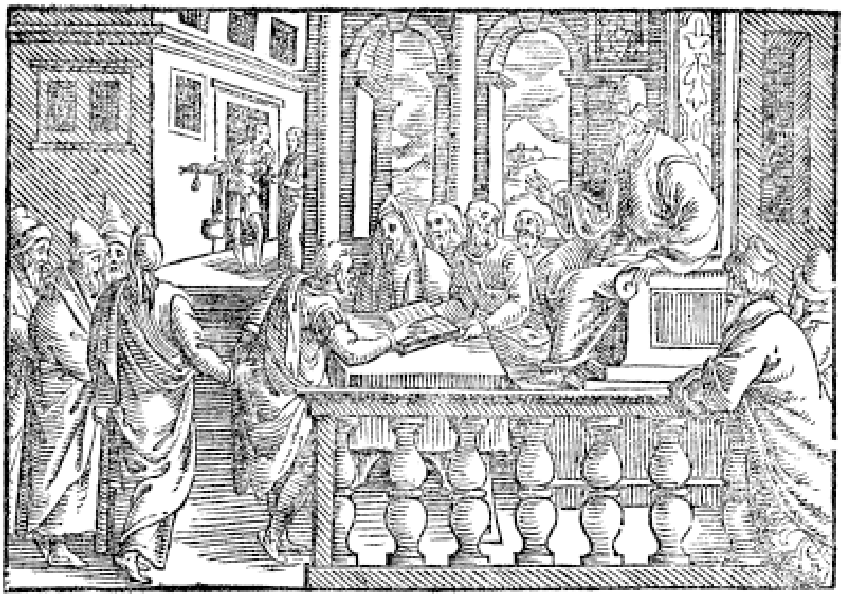
Când și cum trăbuie să între preotul la jârtvelnic și a curăți împreună cortul și oltariul, pârciul a slobozi și sărbătoarea curățăniei a prăznui.

*Sus 10, 12. [10, 12].
*Ieșire 30, 10. Ov. 9, 7.

1. Și au grăit Domnul către Moisi după moartea *a doi fii a lui Aaron, când s-au ucis cădind foc strein.
2. Și au poruncit lui zicând: „Grăiaște către Aaron, fratele tău, *să nu între în toată vreamea la jârtăvnic, carele iaste dinlăuntrul zaveasii dinnaintea îmblânzitoriului, cu care să acopere sicriiul ca să nu moară. Că în nor Mă voi arăta deasupra | beasearicii. 172v
3. De nu va face mainte aceastea: un vițăl pentru păcat va aduce și un areate spre ardere;
4. Cu îmbrăcăminte de in să va îmbrăca, cu rochie de in ceale ascunsă le va tăinui. Încinge-să-va cu brâu de in, titie de in va pune în cap, că aceastea vejminte sânt sfinte, cu carele toate, când va grăi, să va îmbrăca.
5. Și va lua de la toată mulțimea fiilor Israil doi țapi pentru păcat și un areate spre jârtvire.
6. Și când va aduce vițălul și să va ruga pentru sine și pentru casa sa,
7. Doi țapi va face a sta înaintea Domnului, în ușa cortului mărturiei.
8. Și trimițind preste amândoi soarte, una Domnului și alta țapului pârciului;
9. A căruia va ieși soartea Domnului, acela-l va aduce pentru păcat,
10. Iară a căruia spre țapul pârciul, îl va pune viu înaintea Domnului, să să roage pentru el și să-l sloboază în pustie.
11. Aceastea legiuit făcându-să, va aduce vițălul și, rugându-să pentru sâne și pentru casa sa, îl va jârtfi.
12. Și, luând cădealnița carea o va umplea din cărbunii oltariului și, luând cu mâna tămâia cea gătită spre ardere, va întra după zaveasă în ceale sfinte, ||
13. Ca, puind pre foc mireazmele, negura lor și aburul să acopăre rugătoriul care iaste deasupra mărturiei și să nu moară. 173r
14. Și va lua din sângele vițălului și va stropi cu deagetul de șeapte ori către jârtfealnic, spre răsărit.
15. Și deacă va ucide țapul pentru pâcatul norodului, va aduce sângele lui înlăuntrul zaveasii, precum s-au poruncit pentru sângele vițălului, să stropească din preajma rugătoriului.
16. Și să curățască jâtfealnicul de necurățimea fiilor Israil și de nelegiuirile lor și de toate pâcatele; după leagea aceasta va face cortului mărturiei, care s-au înfipt între ei, în mijlocul necurățiilor lăcașului lor.

*Luc. 1, 10. [1, 9-10].

17. *Nici un om să fie în cort când întră preotul la jârtfealnic să să roage pentru sine și pentru casa sa și pentru toată adunarea lui Israil, până va ieși.

18. Iară deacă va ieși la oltariul care iaste înaintea Domnului, roage-să pentru sine și, luând sângele vițălului și al țapului, toarne spre cornurile lui împrejur.

173v 19. Și, stropind de șeapte ori cu deage|tul, curățască-l și-l sfințască de necurățiile fiilor lui Israil.

20. După ce va curăți jârtfealnicul și cortul și oltariul, atuncea aducă țapul viu.

21. Și, puindu-ș amândoao mânile spre capul lui, mărturisească toate nedreptățile fiilor lui Israil și toate greșalele și păcatele lor, carele blăstămându-le pre capul lui, îl va trimite, prin un om gătit, în pustie.

22. Și dacă va purta țapul toate nedreptățile lor în pământ pustiiu și să va slobozi în pustie,

23. Să va întoarce Aaron în cortul mărturiei și, dezbrăcând hainele cu carele mai nainte era îmbrăcat când întra la jârtfelnic, și, lăsându-le acolo,

24. Spăla-ș-va trupul său în locul cel sfânt și să va îmbrăca cu hainele sale. Și după ce, ieșind, va aduce arderea sa și a gloatei, să va ruga pentru sine și pentru norod.

25. Și grăsimea care s-au adus pentru păcate o va jârtfi pre oltariu.

26. Iară cela ce va fi slobozit pârciul îș va spăla vejmintele sale și trupul cu apă și așea va întra în tabără.

27. Iară vițălul și țapul care pentru păcat s-au jârtfuit și a cărora sânge s-au dus la || 174r jârtfealnic să să plinească curățirea, îi vor purta afară de tabără *și-i vor arde cu foc și piiaile și cărnurile lor și gunoiul. *Ovreai 13, 11.

28. Și oricine le va arde va spăla vejmintele sale și trupul cu apă și așea va întra în tabără.

29. Și va fi voao aceasta legiuită în veac. *În luna a șeaptea, în zioa lunii a zeacea, veți năcăji sufletele voastre, nice un lucru veț face, nici moșteanii, nici veneticii carii nimernicesc între voi. *Gios 23, 27-28.

30. Într-aceasta zi curățirea voastră va fi și curățănie de toate păcatele voastre, înaintea Domnului vă veț curăți.

31. Că sâmbăta odihnire iaste și veț năcăji sufletele voastre cu leagea veacinică.

32. Și va curăți preotul care va fi uns și a căruia mâni s-au sfințit să slujască cu preoțiia pentru tatăl său; și să va îmbrăca cu îmbrăcăminte de in și cu haine sfinte.

33. Și va curăți jârtfealnicul și cortul mărturiei și oltariul și preoții și tot norodul.

174v 34. Și va fi voao aceasta legiuită în veaci, să vă rugaț pentru fiii lui Israil și pentru to|ate pâcatele lor o dată în an". Și au făcut precum poruncise Domnul lui Moisi.

Cap 17

Poruncește-să jidovilor lui Dumnezeu numai să jârtfească, iară nu dimonului, nici airi, fără la ușea cortului; și de sânge și de mortăciune a mânca să să contenească.

1. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

2. „Grăiaște lui Aaron și fiilor lui, și tuturor fiilor lui Israil, zicând cătră dânșii: «Aceasta iaste cuvântul care au poruncit Domnul, zicând:

3. ‘Fieștecare om din casa lui Israil, de va ucide boul sau oaie, sau capră, în tabără sau afară de tabără,

4. Și nu va aduce la ușa cortului aducerea Domnului, va fi vinovat sângelui; ca când ar fi vărsat sânge, așa va peri din mijlocul norodului său.

5. Pentru aceaea preotului trâbuie să aducă fiii lui Israil junghiiarile sale care vor ucide în câmp, să să sfințască Domnului înaintea ușii cortului mărturiei și să le jârfească pre eale jungheri de pace Domnului.

6. Și va turna preotul sângele pre oltariul Domnului, la ușa cortului mărturiei, și va || aprinde grăsimea spre miros bine priimit Domnului. 175r

7. Și nu vor jârtvi mai mult nicidecum junghierile sale dimonilor cu carii au curvit. Legiuită veacinică va fi lor și următorilor lor’.

8. Și cătră dânșii vei zice: ‘Omul din casa lui Israil și din veneticii carii nimernicesc la voi, carele va aduce ardere sau jârtfă,

9. Și la ușa cortului mărturiei nu o va aduce să să deaie Domnului, va peri din norodul său.

10. Fieștecare om din casa lui Israil și din veneticii carii nemernicesc între ei, de va mânca sânge, întări-voi fața Mea împrotiva sufletului lui și-l voi piiarde dintre norodul său,

11. Că sufletul trupului în sânge iaste; și Eu l-am dat voao ca să curățiț într-însul pre oltariu, pentru sufletele voastre, și sângele să fie pentru curățăniia sufletului’.

12. Pentru aceaea am zis fiilor Israil: ‘Tot sufletul dintre voi nu va mânca sânge, nici din veneticii carii nimernicesc la voi.

13. Fieștecare om dintre fiii lui Israil și dintre veneticii carii nimernicesc la voi, de va prinde cu vânatul fiară sau pasere cu păsăritul, carele e slobod a le mânca, vearse sângele ei și îl astupe cu pământ. |

*Fac. 9, 4. Sus 7, 26.

14. *Că sufletul a tot trupul în sânge iaste’. De unde am zis fiilor lui Israil: ‘Sângele a tot trupul nu veț mânca, că sufletul trupului în sânge iaste și oricine, de-l va mânca, va peri. 175v

15. Sufletul care va mânca mortăciună sau prinsă de fiiară, și din moșteni, și de venetici, spăla-va vejmintele sale și pre sineș cu apă și spurcat va fi până sara. Și cu această rânduială să va curăți.

16. Iară de nu-ș va spâla veșmintele și trupul, va purta nedreptatea sa’»”.

Cap 18

Treptele împreunării ceii neslobode. A fugi de faptele păgânilor şi a hananeilor în multe feliuri de ruşine trupească.

1. Grăit-au Domnul cătră Moisi, zicând:

2. „Grăiaște fiilor Israil și vei zice cătră dânșii: «Eu, Domnul, Dumnezeul vostru,

3. După obiceaiul pământului Eghiptului, în care aț lăcuit, nu veț face; și după năravul ținutului Hanaan, la care vă voi duce, nu veț lucra, nici în nelegiuitele lor veț umbla.

4. Judecățile Meale veț face și poruncile Meale veț ține și veț umbla într-însele; Eu, Domnul, Dumnezeul vostru!

*Ez. 20, 11. Râm. 10, 5. Gal 3, 12.

5. *Păziț legile Meale și judecățile Meale, carele fă||când, omul va trăi într-însele. Eu, Domnul! 176r

6. Tot omul să nu să apropie de cel ce-i aproape de sânge, ca să dezvălească rușinea lui. Eu, Domnul!

7. Urăciunea tătâne-tău și urăciunea maicii tale nu vei deascoperi; mumă-ta iaste, nu vei dezvăli rușinea ei.

8. Rușinea muiarii tătâne-tău nu o vei deascoperi, că rușinea tătâne-tău iaste.

9. Rușinea soru-ta din tată sau din mumă, carea în casă sau afară s-au născut, nu o vei deascoperi.

10. Rușinea feateai fiiului tău sau a nepoatei de fată nu o vei dezvăli, că rușinea ta iaste.

11. Rușinea feateai muierii tătâne-tău, carea o au născut tătâne-tău și ți-i soră, nu o vei dezvăli.

12. Rușinea surorii tătâni-tău nu o vei deascoperi; că trupul tătâni-tău iaste.

13. Rușinea surorii mumeai tale nu o vei dezvăli, pentru că trupul mumei tale iaste.

14. Rușinea unchiu-tău nu o vei dezvăli, nici te vei apropiia de muiarea lui, carea cu cumnăție ți să împreună.

15. Rușinea noru-ta nu o vei dezvăli, că muiarea fiiului tău iaste, nici vei deascoperi ocara ei.

16. Rușinea muierii frăține-tău nu o vei dezvăli, că rușinea frăține-tău iaste.

17. Rușinea muierii tale și a featei ei nu vei dezvăli. Fata feciorului ei și fata featei ei | 176v nu o vei lua, ca să dezvălești ocara ei, că trupul ei sânt, și acea împreunare curvie de rudenie iaste.

18. Sora muierii tale spre curviia ei nu o vei lua, nici vei dezvăli rușinea ei, încă ea trăind.

19. La muiarea carea pătimește lunatece nu te vei apropiia, nici vei dezvăli urăciunea ei.

20. Cu muiarea aproapelui tău nu te vei împreuna, nici te vei întina cu amestecarea sămânții.

21. *Din sămânța ta nu vei da să jârtfească idolului Moloh, nici vei spurca numele Dumnezeului tău. Eu, Domnul!

*Jos 20, 2.

22. Cu parte bărbătească să nu te amesteci cu împreunarea fămeiască, că urăciune iaste.

23. Cu tot dobitocul nu te vei împreuna, nici te vei întina cu el. *Muiarea nu să va supune dobitocului, nici să va amesteca cu el, că spurcăciune iaste.

*Jos 20, 16. [20, 15].

24. Nici să vă spurcați în toate acestea în carele s-au spurcat toț păgânii, carii Eu îi voi lepăda înaintea voastră,

25. Și cu carii s-au pângărit pământul, a cărora tâlhăriile Eu le voi cerceta, ca să borască pre lăcuitorii săi.

26. Păziți legiuitele Meale și judecățile și să nu faceț din toate urăciunile aceastea, nici 177r || moșteanul, nici lucrătoriul de pământ carele nimearnicească la voi.

27. Că toate blăstămurile aceastea le-au făcut lăcuitorii pământului carii au fost înaintea voastră și l-au spurcat.

28. Deci păziți ca să nu borască și pre voi așijderea, când veț face aseaminea, precum au borât neamul care au fost înaintea voastră.

29. Tot sufletul care va face ceva dintr-aceaste urăciuni va peri din mijlocul norodului său.

30. Păziț poruncile Meale, să nu faceț ce au făcut aceștia carii au fost înaintea voastră și să nu vă pângăriți într-înșii. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru!»".

Cap 19

Multe fealiuri de porunci pentru învățătura și țăreamoniile mai înnainte vestite. Iarăși să procetesc, adâogându-să de nou altele.

1. Grăit-au Domnul către Moisi, zicând:

2. „Grăiaște către toată adunarea *fiilor Israil și vei zice către dânșii: **«Fiți sfinți, că Eu sfânt sânt, Domnul, Dumnezeul vostru!

*Sus 11, 44. **1 Petru 1, 16.

3. Fieștecare să să teamă de tată-său și de mumă-sa. Sâmbetele Meale păziți. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru!

4. Să nu vă întoarceț la idoli, nici dumnezăi vărsaț să vă faceți. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru! |

177v 5. De veț jârtfi junghiiarea celor de pace Domnului, să fie blând.

6. Într-acea zi în carea să va jârtfi o veț mânca, și a doua zi; iară orice va rămânea pe a triia zi cu foc veț arde.

7. De va mânca careva din ea după a doua zi, necurat va fi și vinovat nedumnezăirii,

8. Și va purta nedreptatea sa că au pângărit sfântul Domnului și va peri sufletul acela din norodul său.

9. *Când vei săcera holdele pământului tău, nu vei tunde până în pământ fața pământului, nici spicele ce rămân le vei culeage.

*Jos 23, 22.

10. Nici în viia ta strugurii și broboanele ce cad nu le vei aduna, ci săracilor și streinilor a le culeage le vei lăsa. Eu, Domnul Dumnezeul vostru!

11. Nu veț fura, nu veț minți, nici va înșela cineva pre aproapele său.

12. *Nu vei giura strâmb în numele Mieu, nici vei pângări numele Dumnezeului tău. Eu, Domnul!

*Ieși. 20, 7.

13. *Nu vei îngiurui pre aproapele tău, nici cu puterea îl vei împresura. **Nu va rămânea lucrul slugii tale la tine până dimineața.

*Ecli. 10, 6. **2 Leage 24, 14. Tov. 4, 15. [14].

14. Nu vei blăstăma surdul, nici înaintea orbului 178r || vei pune sminteală, ci te vei teme de Domnul, Dumnezăul tău, că Eu sânt Domnul!

15. Nu vei face ce nu-i drept, nici nedrept vei giudeca. *Nu vei socoti fața săracului, nici vei cinsti obrazul celui putearnic. Drept giudecă aproapelui tău.

*2 Leage 1, 17 și 16, 19. Pil. 24, 23. Ecli. 42, 1. Iacov 2, 2.

16. Nu vei fi hulitoriu, nice gălcevitoriu în norod. Nu vei sta împrotiva sângelui aproapelui tău. Eu, Domnul!

*1 Ioan 2, 11 și 3, 14. **Ecl. 19, 13. Math. 18, 15. Luc. 17, 3. ***Math. 5, 43. și 22, 39. Luca 6, 27. Rama. 13, 9.

17. *Nu vei urî fratele tău în inima ta, ci **la arătare ceartă-l, ca să n-ai păcat într-însul.
18. Nu cerca izbândă, nice îți vei aduce aminte de nelegiuirea cetățeanilor tăi. ***Iubi-vei priiatinul tău ca pre tine însuți. Eu, Domnul!
19. Legile Meale păziți-le! Dobitocul tău nu vei face a să împreuna cu alt feal de jivină. Pământul tău nu-l vei sămăna cu multe feliuri de sămânță. Cu haina carea-i din doao țăsută nu te vei îmbrăca.
20. Omul de va dormi cu muiarea cu împreunarea sămințîi, care va fi slujnică și de măritat și macar cu prețu nu răscumpărată, nici slobozită, să vor bate amândoi și n-or muri, că n-au fost slobodă.
21. Iară pentru greșala sa va aduce Domnului |, la ușa cortului mărturiei, un berbeace. 178v
22. Și să va ruga pentru el preotul, și pentru păcatul lui, înaintea Domnului; și i să va face milostiv și i să va ierta păcatul.
23. Când veț întra la pământ și veț sădi într-însul tot roditoriul, le veț lua colțurile. Poamele care încolțăsc necurate vor fi voao, nici veți mânca dintr-însăle.
24. Iară al patrule an tot rodul lor să va sfinți, vreadnic de laudă Domnului.
25. Iară în anul al cincilea veț mânca rodurile, adunând toate care fac. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru!
26. Nu veț mânca cu sânge, nu veț vrăji, nici veți socoti visurile.
27. Nici în rătund vă veți tunde părul, nici veț rade barba.
28. Și pentru mort nu veț tăia trupul vostru, nici figuri oarecarele sau seamne vă veț face. Eu, Domnul!
29. Nu da la bordeiu fata ta, să nu să spurce pământul și să să umple de răutate.
30. Sâmbeatele Meale păziț și de jârtfealnicul Mieu să vă temeți. Eu, Domnul! ||
31. Să nu vă plecaț la fărmecători, nici de la gâcitori să întrebaț ceva, ca să vă pângăriți printr-înșii. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru! 179r
32. Înaintea celui cu capul cărunt scoală și cinstească fața bătrânului și te teame de Domnul, Dumnezeul tău. Eu sânt Domnul!

*Ieși. 22, 21.

33. *De va lăcui veneticul în pământul vostru și va zăbovi între voi, nu-l ocărâreți,
34. Ci fie între voi ca moșteanul și-l veț iubi ca pre voi înșivă. Că și voi aț fost venetici în pământul Eghiptului. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru!
35. Să nu faceț ceva nedrept în giudecată, în îndreptare, în fonți, în măsură.
36. Cumpăna dreaptă și aseaminea fie fonții, dreaptă măsura și aseaminea fărtaiele. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru, care v-am scos din pământul Eghiptului.
37. Păziț toate poruncile Meale și toate judecățile și le faceți. Eu, Domnul!»"

Cap 20

Cu moarte să ceartă carii din sămânța sa aduc lui Moloh, carii întreabă de la fărmecători sau gâcitori, carii blastămă părinții, carii fac multe fealiuri de împreunări neslobo|de. 179v

1. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
2. „Aceastea vei grăi fiilor Israil: «Omul din fiii lui Israil și din veneticii carii lăcuiesc în Israil, *de va da din sămânța sa idolului Moloh, cu moarte va muri; norodul pământului cu pietri l-or împroșca».

*Sus 18, 21.

3. Și Eu voi pune fața Mea împrotiva lui și-l voi tăia din mijlocul norodului său, pentru că au dat din sămânța sa lui Moloh și au spurcat sfințitoriul Mieu și au pângărit numele cel sfânt al Mieu.
4. De cumva lenevind norodul pământului și puțân socotind porunca Mea, va slobozi omul care au dat din sămânța sa lui Moloh, nici va vrea a-l ucide,
5. Pune-voi fața Mea preste omul acela și preste rudeniia lui și l-oi tăia și pre el, și pre toți carii l-au îngăduit a curvi cu Moloh, din mijlocul norodului său.
6. Sufletul carele să va pleca spre vrăjitori și gâcitori și va curvi cu dânșii, pune-voi fața Mea împotriva lui și-l voi ucide din mijlocul norodului său.

*1 Petru 1, 16.

7. *Sfințiți-vă și fiț sfinț, că Eu sânt Domnul, Dumnezeul vostru!
8. Păziț poruncile Meale și le faceți. Eu, Domnul, Carele vă sfințăsc! ||

*Ieși. 21, 17. Pil. 20, 20. [20, 10]. Math. 15, 4.

9. *Cine va blăstăma pre tată-său sau muma cu moarte să moară! Pre tatăl și muma i-au suduit, sângele lui fie preste el. 180r
10. *De va curvi cineva cu muiarea altuia și va face preacurvie cu muiarea aproapelui său, cu moarte să moară, și curvariul și preacurvariul!

11. Care va dormi cu maștehă-sa și va dezvăli ocara tătâne-său, cu moarte să moară amândoi; sângele lor fie preste ei! Mar. 7, 10. *2 Leage 22, 22.

12. Care va dormi cu noru-sa, amândoi moară, că grozăvie au lucrat; sângele lor fie preste ei! Ioan 8, 5.

13. Care va dormi cu bărbat cu împreunare fămeiască, amândoi au lucrat nelegiuire, cu moarte să moară; fie sângele lor preste ei!

14. Carele, preste muiarea fata, va lua pre mumă-ei, nelegiuire au făcut; viu va arde cu eale, nici va rămânea atâta nelegiuire în mijlocul vostru.

15. Carele cu dobitoc și cu vită să va împreuna cu moarte să moară; și dobitocul încă-l ucideț.

16. *Muiarea care să va supune oricăruia dobitoc împreună cu el să să uciză; sângele lor fie preste ei! *Sus 18, 23.

17. Cine va lua pre soru-sa, fata tătâni-său sau fata mumeai sale, și va vedea rușinea ei, și ea va vedea ocara fratelui său, lucru negrăit au lucrat; ucide-să-vor în vedearea norodu| lui său, pentru că ș-au dezvălit unul cătră altul rușinea sa și-ș vor purta nedreptatea sa. 180v

18. Cine să va împreuna cu muierea în lunateca curgere și va dezvăli rușinea ei, și ea îș va deșchide izvorul sângelui său, amândoi să vor ucide din mijlocul norodului său.

19. Rușinea mătușii tale, a surorei mumeai tale și a tătâne-tău, nu o vei deascoperi. Cine va face aceasta ș-au golit ocara trupului său, amândoi vor purta nedreptatea sa.

20. Cine să va împreuna cu muierea unchiu-său, a fratelui tătâne-său sau a mumeai sale, și va deascoperi rușinea rudeniii sale, amândoi îș vor purta păcatul său; fără prunci vor muri.

21. Care ia muiarea frăține-său nelegiuire face, rușinea frăține-său o au dezvălit; fără prunci vor fi.

22. Păziț legile Meale și judecățile și le faceț, ca să nu vă borască și pre voi pământul la care veț întra a-l lăcui.

23. Să nu umblați în legiuitele neamurilor care Eu le voi scoate înaintea voastră, că toate acestea au făcut și le-am urât.

24. Iară voao grăiesc: 'Stăpâniț pământul lor, carele voi da voao spre moștenire, pământul ce curge miiare și lapte'. Eu, || Domnul, Dumnezeul vostru, Care v-am ales pre voi de alte neamuri. 181r

25. Alegeț, dară, și voi dobitocul cel curat de cel necurat și paserea curată de cea necurată; să nu vă pângăriț sufletele voastre în dobitoc și în paseri și întru toate care să mișcă pre pământ și care voao v-am arătat a fi spurcate.

26. *Fi-m-veț Mie sfinț, că Eu sfânt sânt, Domnul, și v-am ales pre voi de alte neamuri să fiți ai Miei. *1 Pet. 1, 16.

27. *Bărbatul sau muiarea în carii va fi duh piftonicesc sau vrăjitoricesc cu moarte să moară. Cu piiatri îi vor împroșca; sângele lor fie preste ei!»" *2 Leage 18, 11. 1 Impăr. 28, 7.

Cap 21

La ce îngropăciuni pot fi preoții și ce muiari să-ș ia; și carii sânt nevrednici la preoție; și pentru fapta preotului, de va curvi.

1. Și au zis Domnul cătră Moisi: „Grăiaște cătră preoții, fiii lui Aaron, și vei zice cătră dânșii: «Să nu să spurce preotul în morțile cetățeanilor săi,

2. Fâră numai în frății și în rudenii, adecă spre | tată și mumă și fiiu și fată și frate, 181v

3. Și sor vergură, carea nu-i măritată după bărbat;

4. Ci nici în căpeteniia norodului său să va spurca.

5. *Nu-ș vor rade capul, nici barba, nici vor face tăieturi în trupurile sale. *Sus 19, 27.

6. Sfinți vor fi Dumnezeului său și nu vor spurca numele Lui, că arderea Domnului și pânile Dumnezeului său aduc și pentru aceaea sfinț vor fi. Ezec. 44, 20.

7. *Curvă și urâtă din lupănar nu-ș va lua muiere, nici lăsată de bărbat, că s-au sfințit Dumnezeului său. *Sus 19, 29.

8. Și pânile punerii-înainte aducă. Fie, dară, sfinț, că Eu sfânt sânt, Domnul, Care-i sfințăsc pre ei.

9. De să va găsi fata preotului în curvie și va vătâma numele tătâne-său, cu pară de foc să va arde.

10. Arhiereul, adecă, preotul cel mai mare între frații săi, pre a căruia cap s-au turnat untul-de-lemn al ungerii și a căruia mâni în preoție s-au sfințit și s-au îmbrăcat cu sfintele haine, capul său nu și-l va deascoperi, veșmintele nu le va rumpe.

11. Și la tot mortul nicidecum nu va întra și spre tată-său și spre mumă-sa nu să va spurca,

12. Nici va ieși din ceale sfinte, ca să nu spurce jârtfelnicul Domnului, că untul al sfintei ungeri || lui Dumnezeu preste dânsul iaste. Eu, Domnul! 182r

*Ezec. 44, 22.

13. *Vergură îș va lua muiare.

14. Iară văduva și cea lăsată și cea întinată și curvă nu va lua, ci feacioară din norodul său.

15. Să nu amestece rudeniia feliului său obștei neamului său, că Eu, Domnul, care îl sfințăsc pre el»”.

16. Și au grăit Domnul câtră Moisi, zicând:

17. „Grăiaște câtră Aaron: «Omul din sămânța ta prin rudenii, care va avea mache, nu va aduce pâni Dumnezăului său,

18. Nici să va apropiia de slujba lui: de va fi orb sau știop, sau cu nasul mare sau cârn,

19. Au cu piciorul sau cu mâna ruptă,

20. Sau gârbov, sau urduros, sau albeață având în ochiu, sau râie pururea, au pecingine în trup, sau coios.

21. Tot care va avea machie din sămânța lui Aaron preotului nu să va apropiia a aduce jârtvă Domnului, nici pâni Dumnezeului său,

22. Însă va mânca din pânile care să aduc în jârtvelnic,

23. Iară așa numai, ca să nu între înlăuntrul zaveasei, nici să să apropie la oltariu, că machie are și nu trăbuie să să spurce jârtfelnicul Mieu. Eu, Domnul, Carele îi sfințesc!»”

24. Și au grăit Moisi câtră Aaron și câtră fiii lui și câtră tot Israilul toate carele | îi era poruncite. 182v

Cap 22

De mâncarea celor sfinte sau a jârtfealor trebuie să să contenească cei streini și necuraţ. Să însămnează machele sau smintelele; nu trebuie să fie în ceale ce să jârtfesc și să aduc spre jârtfire.

1. Și au grăit Domnul câtră Moisi, zicând:

2. „Grăiaște câtră Aaron și câtră fiii lui să să păzască de aceastea carele sânt sfințite a fiilor Israil și să nu spurce numele celor sfințite Mie, care ei le aduc. Eu, Domnul!

3. Zi câtră dânșii și câtră următorii lor: «Tot omul carele din ruda voastră să va apropiia de ceale sfinte și carii le-au adus fiii lui Israil Domnului, în carele iaste necurățiia, va peri înaintea Domnului. Eu sânt Domnul!

4. Omul din sămânța lui Aaron carele va fi lepros sau pătimind curgerea sămânții nu va mânca dintr-aceastea, care sânt Mie sfințite, până să va însănătoașa. Cine va atinge ceva necurat spre mort și din carele iase sămânța împreunării,

5. Și carele atinge ce să târăiaște și orice necurat, a căruia atingerea iaste spurcată, ||

6. Necurat va fi până sara și nu va mânca de aceale sfințite, ci după ce va spăla trupul său cu apă, 183r

7. Și va apune soarele, atunci curățit va mânca din ceale sfinte, că hrana lui iaste.

*Ieși. 22, 31. Sus 17, 15. 2 Leage 14, 21. Ezec. 44, 31.

8. *Mortăciune și prinsă de fiiară nu va mânca, nici să va spurca într-înseale. Eu, Domnul!

9. Păzască poruncile Meale, ca să nu să supuie păcatului și să moară în jârtfelnic când îl vor spurca. Eu, Domnul, Carele îi sfințăsc!

10. Tot streinul nu va mânca din ceale sfințite, jeleariul preotului și năimitul nu va mânca dintr-înseale.

11. Iară carele va cumpăra preotul și carele-i născut în casa lui, aceștia vor mânca dintr-înseale.

12. De să va mărita fata preotului după acar carele din norod, din ceale sfințite și din pârgă nu va mânca.

13. Iară carea văduvă sau lăsată și fără prunci să va întoarce la casa tătâni-său, precum fata s-au fost obicinuit, să va hrăni cu bucatele tătâni-său. Tot streinul a mânca dintr-înseale nu are puteare.

14. Cine va mânca din ceale sfințite prin neștiință va adaoge a cincea parte cu ceaea ce au mâncat și o va da preotului la jârtfealnic.

15. Nici vor spurca aceale sfinţite a fiilor Israil, care aduc Domnului,
16. Ca nu cumva să sufere nedreptatea greşealei sale, când vor mânca ceale sfinţite. Eu, Domnul, Carele-i sfințesc»".
17. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
18. „Grăiaşte cătră Aaron şi cătră fiii lui şi cătră toţi fiii lui Israil şi vei zice cătră dânşii: 183v «Om | din casa lui Israil şi din veneticii carii lăcuiesc la voi, carele va aduce aducerea sa sau făgăduinţăle plătind, sau cu voia aducând, orice va aduce spre jârtfirea Domnului,
19. Ca să să aducă prin voi, parte bărbătească neîntinată va fi din boi şi din oi şi din capre.
20. De va avea machie nu-l vei aduce, nici va fi priimit.
21. *Omul care va aduce jârtvă de pace Domnului, acar făgăduinţăle plătind, acar cu voia aducând, şi din oi şi din boi neîntinat va aduce, ca să fie priimit; toată machea nu va fi întru-însul.

*2 Leage 15, 21. Ecli. 35, 14.

22. De va fi orb sau frâmt, sau sămn de rană având, sau vărsat, sau râie, sau pecinjine, nu le vei aduce Domnului, nici veţ jârtfi dintr-însăle pre oltariul Domnului.
23. Boul şi oaia cu ureachea şi coada tăiate de bunăvoie a aduce vei putea, iară ce e făgăduit dintr-înseale a să plăti nu să poate.
24. Toată jivina carea au cu frâmte, sau bătute, sau cu tăiate şi luate coişoare va fi nu o veţi aduce Domnului, şi în pământul vostru aceasta nicidecum să nu faceţi.
25. Din mâna streinului nu veţi aduce pâni Dumnezeului vostru şi orice altceva va vrea a da, că strâcate şi întinate sânt toate, nu le veţi priimi»".
26. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
184r 27. „Boul, oaia şi capra când să vor naşte, şepte || zile vor fi supt ugerul mumei sale, iară a opta zi şi după aceaea să vor putea aduce Domnului.
28. Acar boul acela, acar oaia nu să va jârtfi cu feţii săi într-o zi.
29. De vei aduce jârtfă pentru mulţămirea Domnului, ca să poată fi înblânzitoare,
30. Într-aceaeaş zi o veţ mânca, nimică nu va rămânea pre a doua zi. Eu, Domnul!
31. Păziţ poruncile Meale şi le faceţi. Eu, Domnul!
32. Să nu spurcaţ numele Mieu cel sfânt, ca să Mă sfinţăsc în mijlocul fiilor lui Israil. Eu, Domnul, Carele vă sfinţăsc pre voi,
33. Şi v-am scos din pământul Eghiptului, să vă fiu voao spre Dumnezeu. Eu, Domnul!"

Cap 23

Praznicele sâmbeateai, a Paştilor, a pârghelor, a săptămânilor, a săcerişului, a trâmbiţălor, a curăţirii şi a corturilor, şi în ce chip trebuie să să prăznuiască.

1. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
2. „Grăiaşte fiilor lui Israil şi vei zice cătră dânşii: «Aceastea sânt sărbătorile Domnului, carele veţ chema sfinte.
3. Şeasă zile veţ lucra, zioa a şeaptea, pentru că-i odihna sâmbeteai, sfântă să va chema, nimica nu veţ lucra într-însa, sâmbăta Domnului iaste în toate lăcaşele voastre.
4. Aceastea, dară, sânt sărbătorile Domnului, sfinte, carele trăbuie să le prăznuiţi în vreamile sale. |
184v 5. *În luna dintâi, în zioa a patrasprăzăce a lunii, de cătră sară, Fasca Domnului iaste.

*Ieşi 12, 28. [12, 6] Num. 28, 16.

6. Şi în zioa a cinsprăzăcea a lunii aceştiia praznicul azimelor Domnului iaste; şeapte zile azime veţ mânca.
7. Zioa dintâi vă va fi vestită şi sfântă, nici un lucru prost într-însa veţi lucra,
8. Ci veţi aduce jirtfă în foc Domnului şeapte zile; iară zioa a şeaptea va fi mai vestită şi mai sfântă şi nimica prost veţ lucra într-însa»".
9. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
10. „Grăiaşte fiilor Israil şi vei zice cătră dânşii: «Când veţ întra la pământul care Eu voi da voao şi veţ săcera holda, veţ aduce mânunche de spice, pârga săcerişului vostru, la preot,
11. Carele va rădica snopul înaintea Domnului, ca să fie priimit pentru voi a doao zi a sâmbeteai şi va sfinţi.
12. Şi într-aceeaşi zi în carea mânunchiul să va sfinţi, să va tăia un miel neîntinat de un an spre jirtvă Domnului.

13. Și gustările să vor aduce cu el, doao zăciuiri de făină stropite cu untdelemn, spre arderea Domnului și miros bine priimit; și gustarea vinului, a patra parte de hin.

14. Pâne și plăcintă și fiertură de păsat nu veț mânca din holdă până la zioa în care veț || aduce dintr-însa Dumnezeului vostru. Poruncă veacinică iaste în neamurile și în toate lăcașele voastre. 185r

*2 Leage 16, 9. 15. *Și veț număra, de la a doao zi a sâmbeteai, în carea ați adus mănunchiul părgălor, șeapte săptămâni pline,

16. Până la altă zi a plinirii a săptămânii a șeaptea, adecă cincizăci de zile; și așea veț aduce jertfă noao Domnului.

17. Din toate lăcașele voastre pâinele pârghelor doao, din doao zăciuiri de făină frământate, care le veți coace spre pârga Domnului.

18. Și veț aduce cu pâinele șeapte miei neîntinați, de câte un an, și un vițăl din ciurdă și doi berbeci; și vor fi spre jârtfire cu gustările sale, spre miros bine priimit Domnului.

19. Face-veț și un țap pentru pâcat și doi miei de câte un an, jârtve pentru ceale de pace.

20. Și când îi va rădica preotul cu pâinele pârghelor înaintea Domnului, vor rămânea spre hrană lui.

21. Și veț chema zioa aceasta vestită foarte și preasfântă; nici un lucru prost veț face într-însa. Legiuită veacinică va fi în toate lăcașele și neamurile voastre.

*Sus 19, 9. 22. *Și după ce veț săcera holda pământului vostru, nu o veț tăia până în pământ, nici veți aduna rămasăle spice, ci săracilor și nimearnicilor le veț lăsa. Eu sânt Domnul, Dumnezeul vostru!»” |

23. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând: 185v

*Num. 29, 1. 24. *„Grăiaște fiilor Israil: «În luna a șeaptea, în zioa cea dintâi a lunii, fi-va voao sâmbăta pomenire, răsunând trâmbițăle și să va chema sfântă.

25. Tot lucrul prost nu veț face într-însa și veț aduce jirtvă Domnului»”.

26. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

*Sus 16, 29. Num. 29, 7. Ioan 7, 37. 27. *„În zioa a zăcea a lunii aceștiia a șeaptea, zioa curățirilor va fi, vestită foarte și să va chema sfântă. Și veț smeri sufletele voastre într-însa și veț aduce jârtvă Domnului.

28. Tot lucrul prost nu veț face în vreamea zilii aceștiia, că zioa îmblânzirii iaste, ca să să îmblânzască voao Domnul, Dumnezeul vostru.

29. Tot sufletul carele nu va fi smerit în zioa aceasta va peri din noroadele sale;

30. Și carele va lucra ceva, șterge-l-voi din norodul său.

31. Nice un lucru, dară, veț face într-însa. Legiuită vecinică vă va fi voao în toate neamurile și lăcașele voastre.

32. Sâmbăta odihnii iaste și vă veț smeri sufletele în zioa a noao a lunii; de sara până sara veț prăznui sâmbetele voastre”.

33. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicănd:

34. „Grăiaște cătră fiii lui Israil: «De la zioa a cinsprăzăcea a lunii aceștiia, a șeaptea, vor fi sărbătorile corturilor, șeapte zile Domnului. ||

35. Zioa a șeaptea să va chema vestită și sfântă; tot lucrul prost nu veț face într-însa. 186r

*Ioan 7, 37. 36. *Și în șeapte zile veț aduce jârtfe Domnului. Și zioa a opta vă va fi sfințită și veț aduce jârtvă Domnului, că iaste adunare și culeagere; tot lucrul prost nu veț face într-însa.

37. Aceastea sânt sârbătorile Domnului, care le veți chema vestite și sfințite, și veț aduce într-însăle aduceri Domnului, jirtve și gustări, după leage a fieștecăriia zi,

38. Afară de sâmbetele Domnului și de darurile voastre, și care veți aduce din făgăduință sau care de bunăvoie veț aduce Domnului.

39. Deci din zioa a cinsprăzecea a lunii a șeaptea, când veț aduna toate rodurile pământului vostru, veți prăznui sărbătorile Domnului șeapte zile; în zioa dintâi și în zioa a opta va fi sâmbăta, adecă odihna.

40. Și vă veț lua în zioa dintâi rodurile pomului vostru celui mai frumos și stâlpările de finici și ramurile lemnului cu frunza deasă și sălcii din răpăgiune și vă veț veseli înaintea Domnului, Dumnezeului vostru.

41. Și veț ține prăznuirea lui șeapte zile prin an; legiuită veacinică va fi în neamurile voastre, în luna a șeaptea sărbători veț prăznui. |

42. Și veț lăcui în umbrări șeapte zile; tot carele e din neamul lui Israil va rămânea în corturi, 186v

43. Să înveațe rămășițăle voastre că în corturi a lăcui am făcut pre fiii lui Israil când i-am scos din pământul Eghiptului. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru»”.

44. Și au grăit Moisi pentru praznicele Domnului cătră fiii lui Israil.

Cap 24

Leagea şi vreamea a să împodobi candelele, pânile punerii-înainte, pedeapsa blăstămătorilor şi cea asămănată cu greşala.

1 Și au grăit Domnul cătră Moisăi, zicând:
2 „Porunceaşte fiilor Israil să-ţ aducă untdelemn curat şi luminat spre împodobirea candelelor pururea,
3. Afară de zaveasa mărturiii, în cortul aşezământului. Și le va pune Aaron de sara până dimineaţa înaintea Domnului, cu cinste şi leage veacinică în neamurile voastre.
4. Pre sfeşnic curat să vor pune pururea înaintea Domnului.
5. Și vei lua făină şi vei coace dintr-însa doaosprăzeace pâni, a cărora fieştecarea vor avea două zăciuiri,
6. A cărora câte şeasă de o parte le vei pune pre o masă curată înaintea Domnului.
7. Și vei pune preste eale tămâie luminoasă să fie pânea spre pomenirea aducerii Domnului. ||
187r 8. Prin fieştecare sâmbeate să vor schimba înaintea Domnului priimite de la fiii lui Israil cu aşezământ veacinic.
9. Și vor fi a lui Aaron şi a fiilor lui, ca să le mânce în locul cel sfânt; că sfânta sfintelor iaste din jârtfeale Domnului cu leage veacinică".
10. Ci, iată, ieșind fiiul muierii israiltencii, care l-au fost născut din bărbat eghiptean între fiii lui Israil, s-au certat în tabără cu un om israiltean.
11. Și, deacă i-au blăstămat numele şi rău l-au suduit, s-au dus la Moisi (şi să chema muma lui Salumith, fata lui Davri, de neamul lui Dan).
12. Și l-au trimis la închisoare până ar cunoaşte ce va porunci Domnul.
13. Carele au grăit cătră Moisi,
14. Zicând: „Scoate blăstămătoriul afară de tabără şi puie toţi carii au auzit mânile sale pre capul lui şi-l împroaşte cu pietri tot norodul.
15. Și cătră fiii lui Israil vei grăi: «Omul care va sudui pre Dumnezeul său va purta păcatul său,
16. Și care va sudui numele Domnului cu moarte să moară; cu pietri îl va împroşca toată mulţimea, acar cetăţan va fi, acar strein. Cine va sudui numele Domnului cu moarte să moară.
17. *Care va lovi şi va ucide om cu moarte să moară. *Ieși. 21, 12.
18. Care va ucide jivină va întoarce aseamine, adecă suflet pentru suflet.
19. Carele va întina cu ceva pre careva din cetăţeanii săi, precum au făcut, aşa i să va face: |
187v 20. *Faptă pentru faptă, ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte. Ori cu ce va întina aceeaş va fi datoriu a suferi. *Ieşire 21, 24. 2 Leage 19, 21. Math. 5, 38.
21. Cine va ucide dobitoc va da altul. Cine va lovi om să va pedepsi.

22. Dreaptă judecată va fi între voi, acar nemernic, acar cetățan va greși, că Eu sânt Domnul, Dumnezeul vostru»".
23. Și au grăit Moisi cătră fiii lui Israil și au scos pre acela carele blăstămase afară de tabără și cu pietri l-au împroșcat. Și au făcut fiii lui Israil precum poruncise Domnul lui Moisi.

Cap 25

A zilei a șeaptea, adecă a sâmbetei și a anului a cinzăcile, adecă a slobozăniii, leagea. Să nu să ia de la frați camătă, nici să să împresure cu robie desăvârșit, ci mai vârtos să să răscumpere de la cei puternici veneticii.

1. Și au grăit Domnul cătră Moisi în muntele Sinai, zicând:
2. „Grăiaște fiilor Israil și vei zice cătră dânșii: «Când veț întra la pământul care voi da voao, *veț sărba sâmbăta Domnului.

*Ieșir. 23, 10.

3. În șasă ani vei sămâna pământul tău, și șasă ani vei chivernisi viia ta și vei culeage rodurile ei,
4. Iară în al șeapteale an sâmbăta va fi pământului, a odihnei Domnului; pământul nu-l vei să||măna și via nu o vei lucra. 188r
5. Ce va naște de voie pământul nu vei săcera și strugurii pârghelor tale nu-i vei culeage ca culesul, că anul odihnirii pământului iaste,
6. Ci vă vor fi spre mâncare ție și slujii tale, slujnicii și năimitului tău și veneticului carii nimearnicesc la tine.
7. Dobitoacelor tale și vitelor, toate câte să nasc, vor da mâncare.
8. Și-ți vei număra șeapte săptămâni de ani, adecă de șeapte ori șeapte, care fac ani patruzăci și noao.
9. Și vei răsuna cu trâmbița în luna a șeaptea, în a zecea zi a lunii, în vreamea îmblânzirii în tot pământul vostru.
10. Și vei sfinți anul a cinzăcilea și-l vei chema slobozirea tuturor lăcuitorilor pământului tău, că acela iaste de bucurie. Întoarce-să-va omul la moșia sa și fieștecarele să va întoarce la caznicii săi cei dintâi.
11. Că anul slobozirii și al cinzăcile iaste. Nu veț sămâna, nici veți săcera ceale ce cresc de sineși în câmp, și pârga culesului nu veț culeage,
12. Pentru sfințăniia slobozirii, ci îndată ceale adusă le veți mânca.
13. În anul slobozăniii să vor întoarce toți la moșiile sale.
14. Când vei vinde ceva cetățanului tău sau vei cumpă|ra de la el, să nu întristezi fratele tău, ci după numărul anilor slobozăniii vei cumpăra de la dânsul, 188v
15. Și după socoteala roadelor îi va vinde ție.
16. Cu cât mai mulți ani vor rămânea după slobozănie, cu atâta va creaște și prețul; și cu cât mai puțin din vreame vei număra, cu atâta și cumpărarea mai ieftină va fi, că vreamea roadelor va vinde ție.
17. Să nu năcăjiți pre împreună dăjduitorii voștri, ci să să teamă fieștecare de Dumnezeul său, că Eu, Domnul, Dumnezeul vostru.
18. Faceți poruncile Meale și judecățile păziți și le umpleți, ca să puteț trăi pre pământ fără nici o frică,
19. Și să vă nască voao pământul rodurile sale, cu carele să vă hrăniți îndestulat, fără teamerea nimărui.
20. De veț zice: 'Ce vom mânca în anul al șeaptelea de nu vom sămăna, nici vom culeage rodurile noastre?',
21. Da-voi blagosloveniia Mea în anul al șeasălea și va face roduri de trei ani.
22. Și veți sămâna în anul al optulea și veț mânca rodurile ceale veachi până la anul al noaolea; până când vor creaște cele noao, veț mânca ceale vechi.
23. Și pământul nu să va vinde desăvârșit că al Mieu iaste, și voi venetici și lucrători de pământul Mieu sânteți.
24. Pentru aceaea tot ținutul moștenirii voastre || supt togmeala răscumpărării să va vinde. 189r
25. De-ș va vinde fratele tău, lipsit fiind, moșiuța sa și de va vrea vecinul lui, va putea răscumpăra ce-au vândut el.
26. Iară de nu va avea vecin, și el va putea afla preț de răscumpărare,

27. Să vor socoti rodurile din vreamea în carea au vândut, şi ce-i mai mult va înturna cumpărătoriului şi aşa îş va lua moşiia sa.
28. Iară de nu va afla mâna lui să întoarcă preţul, va avea cumpărătoriul ce au cumpărat, până la anul slobozirii. Că într-acela toată vinderea să va întoarce la domnul şi stăpânul dintâi.
29. Cine va vinde casă dinlăuntrul zidurilor cetăţii va avea slobozănie a o răscumpăra, până când să va umplea un an.
30. De nu va răscumpăra şi curgerea anului va fi trecut, cumpărătoriul o va stăpâni şi următorii lui în veaci, şi nu să va putea răscumpăra nici în anul slobozăniii.
31. Iară de va fi în sat casa carea nu are ziduri, cu leagea câmpurilor să va vinde. De nu va fi întâi răscumpărată, în anul iuvileii să va întoarce la domnul său.
32. Casăle preoţilor, care sânt în cetăţi, pururea să vor putea răscumpăra. |
189v 33. De nu vor fi răscumpărate, în anul slobozirii să vor întoarce la stăpâni, că caseale cetăţilor preoţilor pentru moştenire sânt între fiii lui Israil,
34. Iară ceale de supt cetate a lor să nu să vânză, că moştenirea veacinică iaste.
35. De va scădea fratele tău şi va fi bolnav cu mâna şi-l vei priimi ca pre un venetic şi nemearnic şi va trăi cu tine,
36. Să nu iai camâtă de la el, nici mai mult decât i-ai dat. Teme-te de Dumnezeul tău, să poată trăi fratele tău la tine.
37. Banii tăi nu-i vei da spre camâtă şi prisosirea roadelor nu vei ceare.
38. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru, care v-am scos din pământul Eghiptului, să vă dau pământul Hanaan şi să vă fiu Dumnezeul vostru.
39. De să va vinde ţie pentru lipsa fratelui tău, nu-l vei împresura cu slujba slujilor,
40. Ci ca un năimit şi lucrătoriu de câmp va fi, până la anul iuvileului va lucra la tine,
41. Şi după aceaea va ieşi cu pruncii săi şi să va întoarce la rudeniia şi la moştenirea părinţilor săi.
42. Că ai Miei sluji sânt şi Eu i-am scos din pământul Eghiptului să nu să vânză cu togmeala slugilor. ||
190r 43. Nu-l vei năcăji cu puterniciia, ci teame-te de Dumnezeul tău.
44. Sluga şi slujnica vă fie din neamurile care sânt împregiurul vostru.
45. Şi din veneticii carii nemearnicesc la voi sau carii dintr-aceştia să vor naşte în pământul vostru, aceştia-i veţi avea slugi.
46. Şi cu leage veacinică îi veţ lăsa rămăşiţălor şi-i veţi stăpâni în veaci. Iară fraţii voştri, fiii lui Israil, să nu-i împresuraţi prin putenicie.
47. De să va împuternici la voi mâna veneticului şi a nimearnicului, şi scăzând fratele tău, să va vinde lui sau oarecăruia din ruda lui.
48. După vindere să poate răscumpăra. Cine va vrea, dintre fraţii săi, îl va răscumpăra,
49. Şi unchiu-său, fratele tătâne-său, sau feciorul fratelui tătâne-său, văru-său, şi cumnatul. Iară, de să va putea, şi el să va răscumpăra,
50. Socotind numai anii de la vreamea vânzării sale până la anul slobozăniii şi banii cu carii s-au fost vândut, după numărul anilor şi togmeala năimitului socotind.
51. De vor fi mai mulţi anii carii rămân până la iuvileon, după aceştia va da şi preţul.
52. De-s puţâni, va pune samă cu dânsul după numărul anilor şi va întoarce cumpărătoriului |
190v ce rămâne din anii
53. În carii mai înainte au slujit socotind simbriile; nu-l va năcăji sâlniceaşte înaintea ta.
54. De nu să va putea răscumpăra prin aceastea, în anul slobozăniii va ieşi cu pruncii săi.
55. Că ai Miei slugi sânt fiii lui Israil, carii i-am scos din pământul Eghiptului!

Cap 26

Celor ce vor ţine poruncile Domnului bine li să făgăduiaşte, iară celor ce nu le vor ţine, multe reale.

1. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru! *Nu vă veţi face idol şi cioplit, nici stâlpi veţ rădica, nici piiatră însămnată veţi pune în pământul vostru, să vă închinaţi aceiia, că Eu sânt Domnul, Dumnezeul vostru!
2. Păziţ sâmbetele Meale şi vă înfricoşaţi la jârtvelnicul Mieu. Eu, Domnul!
3. *De veţ umbla în poruncile Meale şi ceale poruncite ale Meale le veţ păzi şi le veţ face, vă voi da ploi în vremile sale,

*Ieşi. 20, 4. 2 Leage 5, 8. Psalm 90, 7. [96, 7]
*2 Leage 28, 1.

4. Și pământul va naște rodul său și pomii cu poame să vor umplea.
5. Agiunge-va treietura săcerișilor culesul viilor, și culesul va cuprinde sămânătura; și veț mânca pânea voastră în săturare și fără frică veț lăcui în pământul vostru.
6. Da-voi pace în hotarâle voastre; dormi-veți || și nu va fi cine să vă speiminteze. Lua-voi fierile ceale răle și sabiia nu va treace prin hotarăle voastre. 191r
7. Goni-veț nepriiatinii voștri și vor cădea înnaintea voastră.
8. Goni-vor cinci de ai voștri o sută streini, și o sută de ai voștri, zeace mii; cădea-vor nepriiatinii voștri de sabie înaintea voastră.
9. Privi-voi spre voi și voi face a creaște. Mulți-vă-veți și voi întări așezământul Mieu cu voi.
10. Mânca-veț ceale vechi de demult și, ceale vechi urmând, ceale noao le veți leapăda.
11. Pune-voi cortul Mieu în mijlocul vostru și nu vă va leapăda sufletul Mieu.
*2 Cor. 6, 16. 12. *Umbla-voi între voi și voi fi Dumnezeul vostru și voi veți fi norodul Mieu.
13. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru, Carele v-am scos din pământul eghipteanilor, ca să nu le slujiți, și Carele au sfărâmat lanțurile cerbicelor voastre, ca să umblați drepți.
*2 Leage 28, 15. 14. *Iară de nu Mă veț asculta, nici veț face toate poruncile Meale,
[Preo. 2, 17]. Mal. 2, 2. 15. De nu veț socoti legile Meale și judecățile Meale le veț urgisi, ca să nu faceți ceale rânduite de la Mine și în deșert să faceț așezământul Mieu,
16. Și Eu aceastea voi face voao: Vă voi cerceta de nă|praznă în lipsă și în ardere, carea să usuce ochii voștri și să mistuiască sufletele voastre. În zădar veți sămâna sămânța carea o vor mânca protivnicii. 191v
17. Pune-voi fața Mea împrotiva voastră și veț cădea înaintea protivnicilor voștri și vă veț supune celor ce vă urăsc pre voi; fugi-veți, nimene gonindu-vă.
18. Și de nu veț asculta de Mine nici așea, voi adaoge pedeapseale voastre de șeapte ori pentru păcatele voastre,
19. Și voi zdrobi sumețiia învărtoșerii voastre și vă voi da ceriul de sus ca fierul și pământul, ca de aramă.
20. Mistui-să-va în deșert osteneala voastră, nu va încolți pământul, nici pomii vor da poame.
21. De veț îmbla împotriva Mea, nici veț vrea a Mă asculta, voi adaoge ranele voastre de șapte ori pentru păcatele voastre,
22. Și voi tremite preste voi fierile câmpului, carele să vă mistuiască pre voi și dobitoacele voastre, și toate să le împuținează și să să pustiiască căile voastre.
23. Și de nu veț vrea nici așa a lua învățătura, ci veți umbla împotriva Mea,
24. Și Eu încă voi umbla împotriva voastră și vă voi lovi de șeapte ori pentru păcatele voastre. ||
25. Și voi aduce preste voi sabie izbănditoare așezământului Mieu. Și când veț scăpa prin cetăți, voi trimite ciumă în mijlocul vostru și vă veț da în mânile protivnicilor. 192r
26. După ce voi frânge toiagul pâinei voastre, așa cum zeace muieri să coacă într-un cuptoriu pâni și să le facă la măsură. Și veți mânca și nu vă veț sătura.
27. Și de nu Mă veți asculta nici prin aceastea, ci veți umbla împotriva Mea,
28. Și Eu voi îmbla împotriva voastră în urgie împrotivitoare și vă voi certa cu șeapte rane pentru păcatele voastre,
29. Așa cum să mâncaț cărnurile fiilor voștri și a featelor voastre.
30. Surpa-voi ceale înalte ale voastre și chipurile le voi frânge. Cădea-veț în perirea idolilor voștri și să va scărbi de voi sufletul Mieu,
31. Într-atâta, cât voi pustii cetățile voastre și pustie voi face jârtfelnicele voastre, nici voi mai priimi miros de bună mireazmă.
32. Și voi răsipi pământul vostru și să vor zătăci preste el neprietinii voștri, când vor fi lăcuitorii lui.
33. Iară pre voi vă voi răsipi între neamuri și voi scoate după voi sabiia, și va fi pământul vostru pustiiu și cetățile voas|tre, surpate. 192v
34. Atuncia vor plăcea pământului sâmbetele sale în toate zile sângurătății sale; când veț fi
35. În pământ protivnic, va ținea sâmbetele și să va odihni în sâmbetele sângurătății sale, pentru că nu s-au odihnit în sâmbetele voastre, când lăcuiaț într-însul.
36. Și carii dintre voi vor rămâne, da-le-voi frică în inimile lor, în țânuturile protivnicilor, spăimânta-i-va sunetul frunzii ce zboară și așa vor fugi ca de sabie. Cădea-vor, nimene gonindu-i!

37. Şi vor cădea fieştecare peste fraţii săi, ca când ar fugi de tabără, nimene dintre voi va îndrăzni a să împrotivi nepriiatinilor.
38. Peri-veţi între limbi şi pământul protivnicilor vă va mistui.
39. Şi de vor rămânea careva dintr-înşii, să vor veştezi în nedreptăţile sale, în pământul nepriiatinilor lor, şi pentru păcatele părinţilor lor şi pentru ale sale să vor năcăji,
40. Până când îş vor mărturisi nedreptăţile sale şi a mai-marilor săi, cu carele au nelegiuit spre Mine şi au umblat împrotiva Mea.
193r 41. Umbla-voi, dară, şi Eu împrotiva lor şi voi duce pre ei la pământ protivnic, | | până când să va ruşina cea netăiată împregiur mintea lor; atunci să vor ruga pentru nedumnezăirile sale.
42. Şi-M voi aduce aminte de aşezământul Mieu, care l-am făcut cu Iacov şi cu Isaac şi cu Avraam şi de pământ Îm voi aduce aminte.
43. Care fiind lăsat de ei, bine-ş va plăcea în sâmbetele sale, răbdând sângurătate pentru ei. Iară ei să vor ruga pentru păcatele sale, pentru că au leapădat judecăţile Meale şi legile Meale nu le-au socotit.
44. Însă fiind şi în pământ protivnic, încă nu i-am leapădat de tot, nici i-am aşa nesocotit, ca să să sfârşască şi deşert să facă aşezământul Mieu cu ei, că Eu sânt Domnul, Dumnezeul lor.
45. Şi-M voi aduce aminte de aşezământul Mieu cel mai dinnainte, când i-am scos din pământul Eghiptului în vedearea limbilor, să fiu Dumnezeul lor. Eu, Domnul!»" Aceastea sânt judecăţile şi poruncile şi legile care le-au dat Domnul între Sine şi între fiii lui Israil în muntele Sinai, prin mâna lui Moisi.

Cap 27 |

193v *Multe legi să dau pentru făgăduinţă sau pentru lucruri care s-au făgăduit lui Dumnezău; şi pentru aceloraşi şi a zăciuirilor darea deplin.*

1. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
2. „Grăiaşte fiilor Israil şi vei zice cătră ei: «Omul carele va fi făcut făgăduinţă şi va fi făgăduit lui Dumnezeu sufletul său supt socotinţă va da preţul.
3. De va fi parte bărbătească de la anul al doaozăcile până la al şasăzăcile an, va da cinzăci de sicle de argint, după măsura jirvelnicului.
4. De va fi fămeaie, treizăci.
5. Iară de la anul al cincilea până la al doaozăcile bărbatul va da doaozăci de sicli, fămeia, zece.
6. De la o lună până la anul al cincilea, pentru bărbat vor da cinci sicli, pentru fămeaie, trei.
7. Bârbatul de şaseazăci de ani şi mai sus va da cinsprăzeace sicli, fămeaia, zece.
8. De va fi sărac şi nu va putea da preţul, va sta înaintea preotului, şi cât va giudeca el şi-l va vedea a putea plăti, atâta va da.
9. Iară jivina care să poate jârtvi Domnului, cine o va făgădui sfânt va fi.
194r 10. Şi nu să va putea schimba, adecă, nici cea mai bună | | cu rea, nici cea mai rea cu bună. Iară de o va schimba, şi cea schimbată şi ceaea pentru care s-au schimbat, sfinţită va fi Domnului.
11. Jivina cea necurată, carea nu să poate jârtvi Domnului, de o va făgădui cineva, să va aduce înaintea preotului,
12. Carele, judecând de-i bună sau rea, îi va rândui preţul.
13. Care de va vrea a o da cel ce o aduce, va da preste biciulat a cincea parte.
14. De va făgădui omul casa sa şi o va sfinţi Domnului, o va socoti preotul de-i bună sau rea, şi, după preţul ce va fi rânduit de la el, să va vinde.
15. Deci de va vrea a o răscumpăra cel ce o au făgăduit, va da preste biciuluit a cincea parte şi va avea casa.
16. Iară de va fi făgăduit pământul moşiii sale şi-l va fi sfinţit Domnului, după măsura săminţii să va socoti preţul. De să samănă pământul cu treizeci de modii de orz, să va vinde cu cinzăci de sicli de arginţi.
17. De va făgădui pământul îndată de la anul începerii iuvileului, cât poate plăti, atâta să va biciului.
18. Iară după câtăva vreame va socoti preotul banii după numărul anilor carii mai | 194v sânt până la iuvileon şi să va trage din preţu.
19. Iară de va vrea a răscumpăra pământul cel ce l-au fost făgăduit, va întoarce a cincea partea banilor ce s-au biciuluit şi-l va stăpâni.

20. Iară de nu va vrea a-l râscumpăra, ci cuiva altuie să va vinde, preste cel ce i-au fost făgăduit nu-l va putea răscumpăra.

21. Căci când va veni zioa iuvileului, va fi sfinţit Domnului şi moşie sfinţită iaste a preoţilor.

22. De s-au cumpărat pământul, şi nu din moştenirea celor mai mari va fi sfinţit Domnului,

23. Va socoti preotul, după numărul anilor până la iuvileon, preţul şi-l va da acela ce l-au fost făgăduit Domnului.

24. Iară în iuvileu să va întoarce la domnul cel dintâi, carele l-au fost vândut şi l-au fost avut în soartea moştenirii sale.

*Ieşir. 30, 13. 25. Toată preţuirea cu siclul jârtfelnicului să va măsura; siclul *doaozăci de dinari are.

Numer. 3, 47. Ez. 45, 12. 26. Întâi născutele, care sânt ale Domnului, nimene nu le va putea sfinţi şi făgădui; acar bou, acar oaie va fi, ale Domnului sânt.

27. Iară de va fi jivină necurată, o va răscumpăra care o au adus, după biciuleatul tău, şi va da a cincea parte a preţului. De nu va vrea a o răscumpăra, să va vinde altuie, ori în cât va || fi de la tine preţuit. 195r

28. Tot ce să sfinţeaşte Domnului, acar om va fi, acar jivină, acar pământ, nu să va vinde, nici să va putea răscumpăra. Orice va fi odată sfinţit, sfântul sfintelor va fi Domnului.

29. Şi toată jârtfirea ce să aduce de la om nu să va răscumpăra, ci cu moarte va muri.

30. Toate zăciuirile pământului, acar din roduri, acar din poamele pomilor, a Domnului sânt şi Lui să sfinţăsc.

31. Iară cine va vrea a răscumpăra zăciuirile sale va adaoge a cincea parte a lor.

32. Din toate zăciuielele boului şi a oaiei şi a caprei, carele supt varga păstoriului trec, orice va fi a zecea să va sfinţi Domnului.

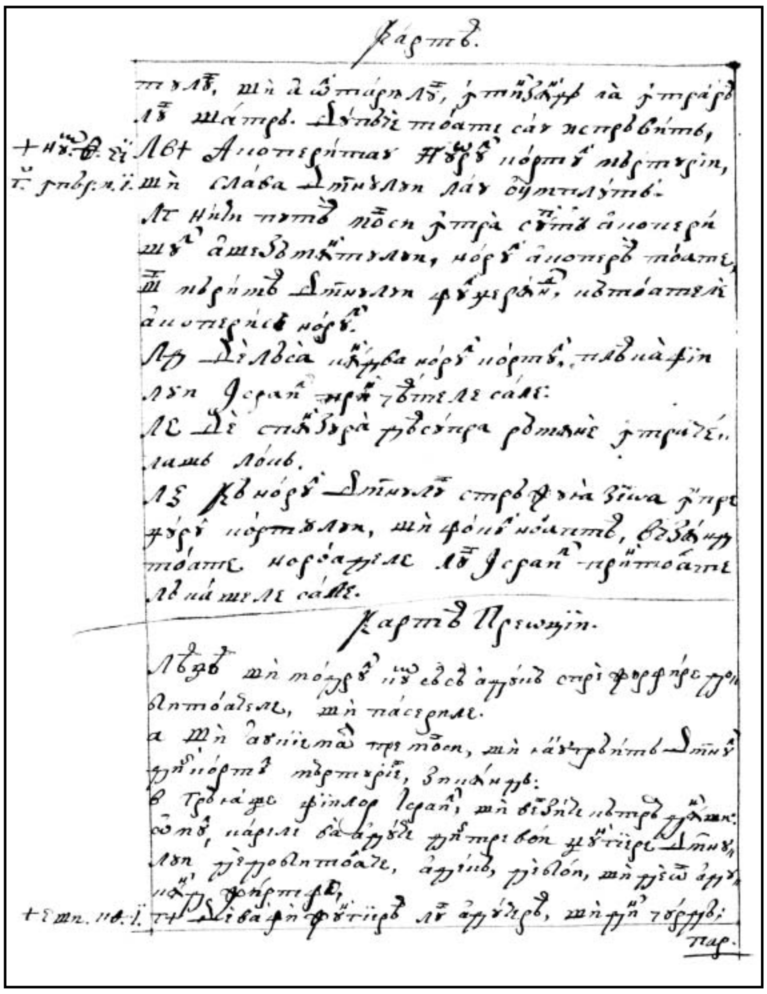
33. Nu să va alege nici bun, nici rău, nici cu altul să va schimba. De va schimba cineva, şi ce s-au schimbat şi pentru ce s-au schimbat să va sfinţi Domnului şi nu să va răscumpăra»”.

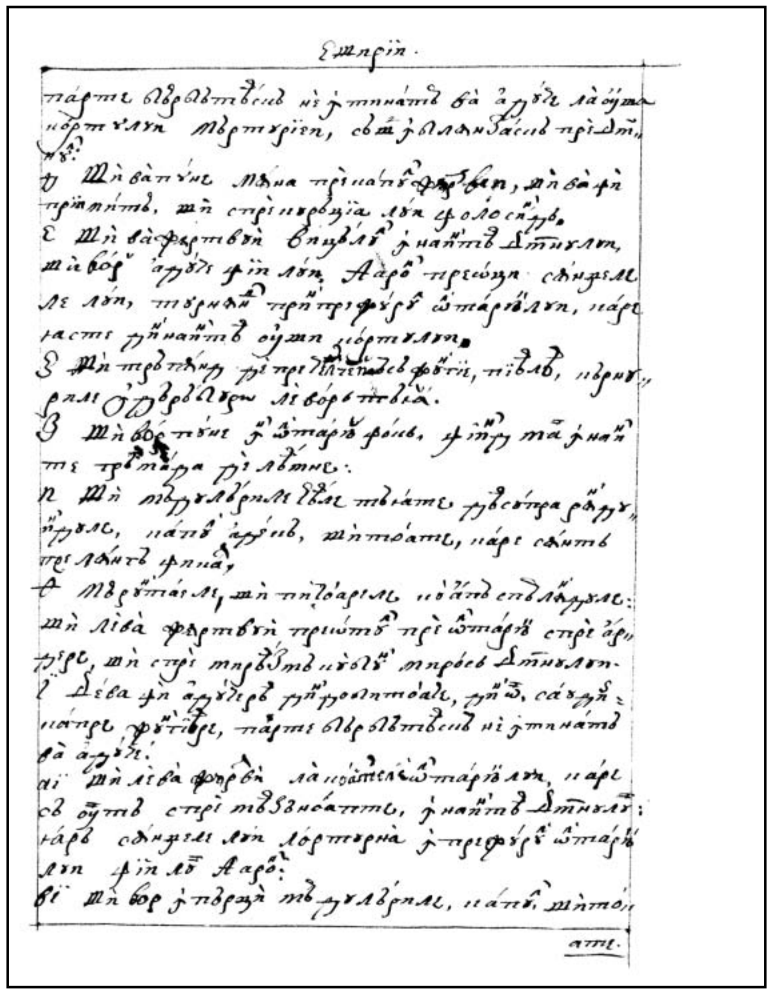
34. Aceastea sânt poruncile carele au poruncit Domnul lui Moisi cătră fiii lui Israil în muntele Sinai.

L

N

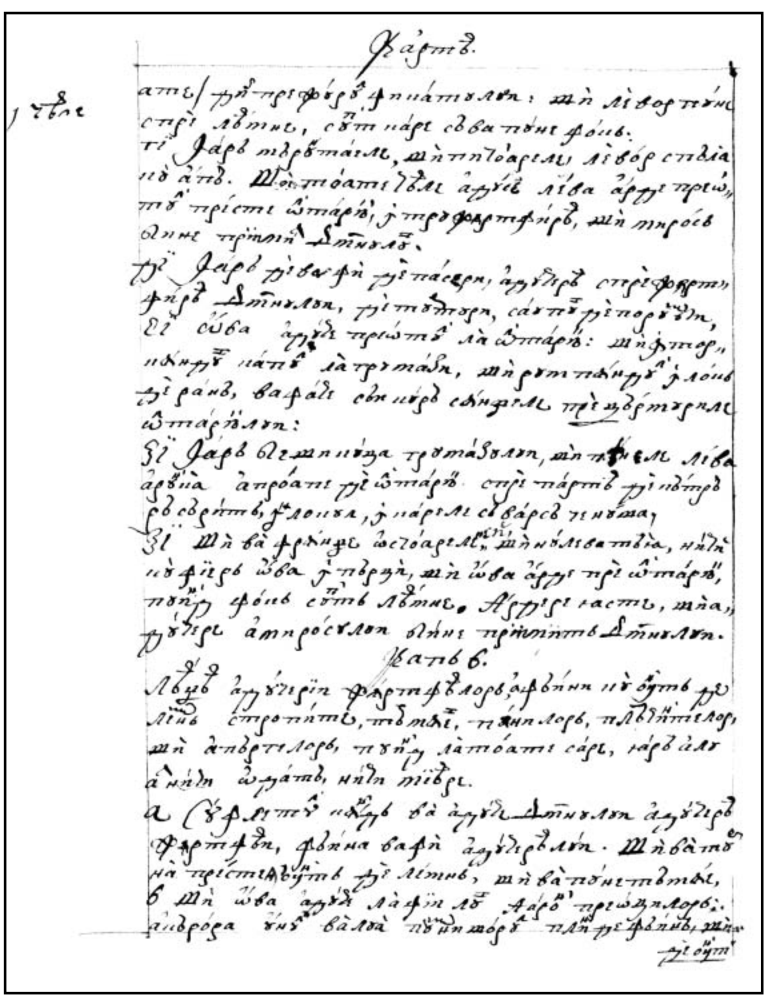
S

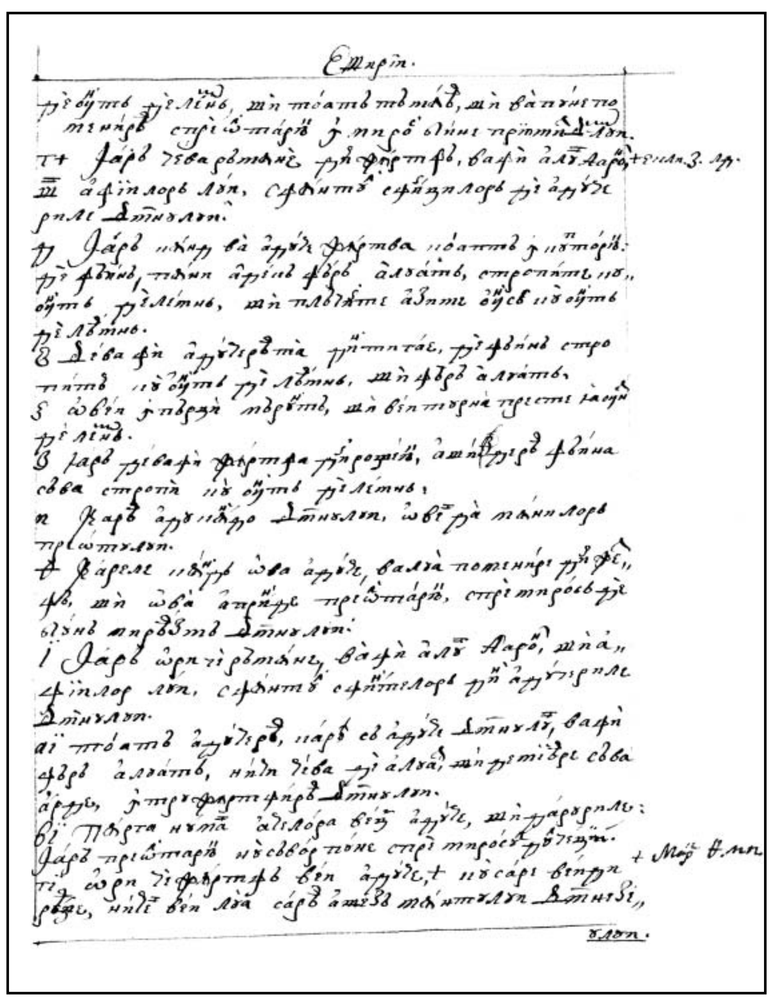

147v

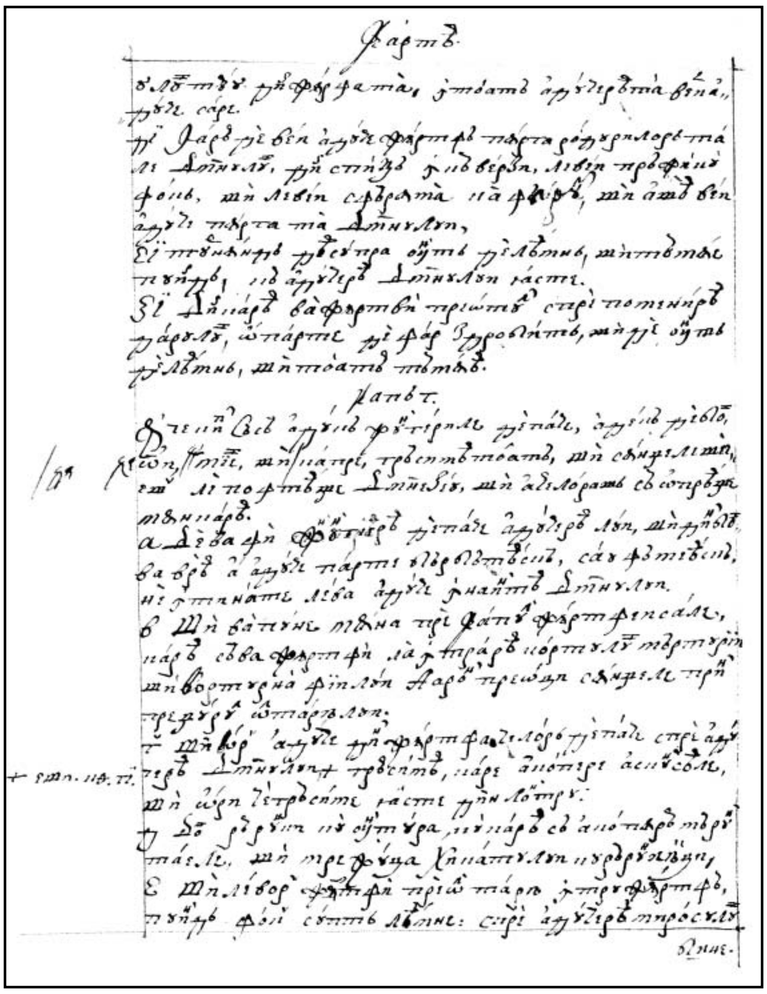
148r

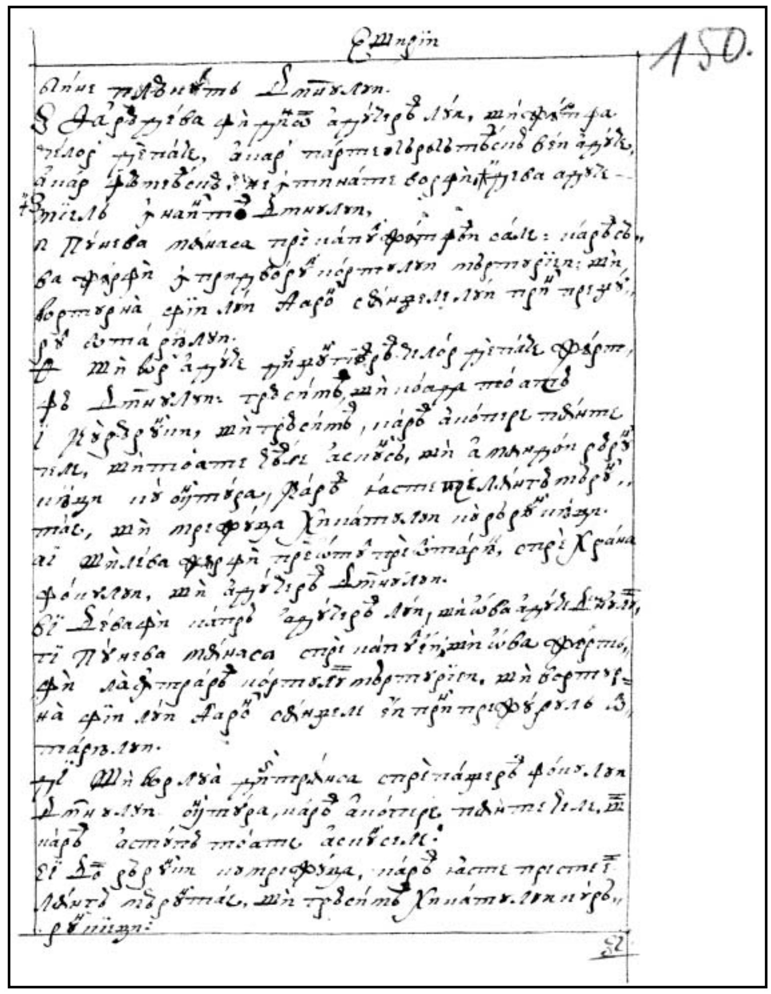

148v

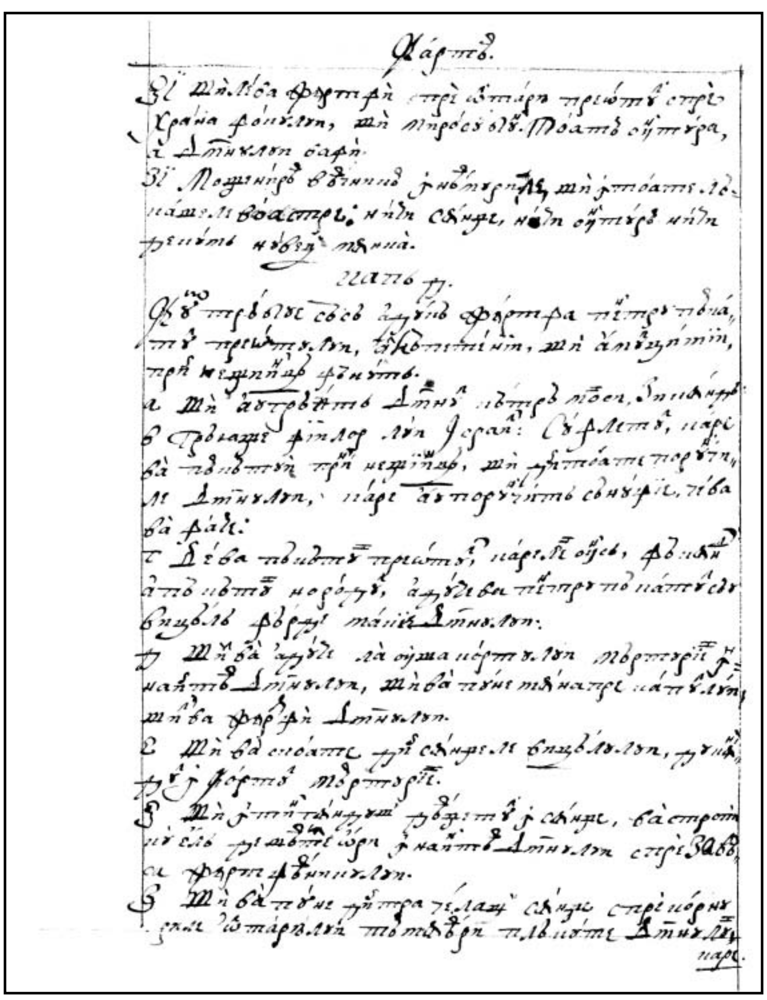
149r

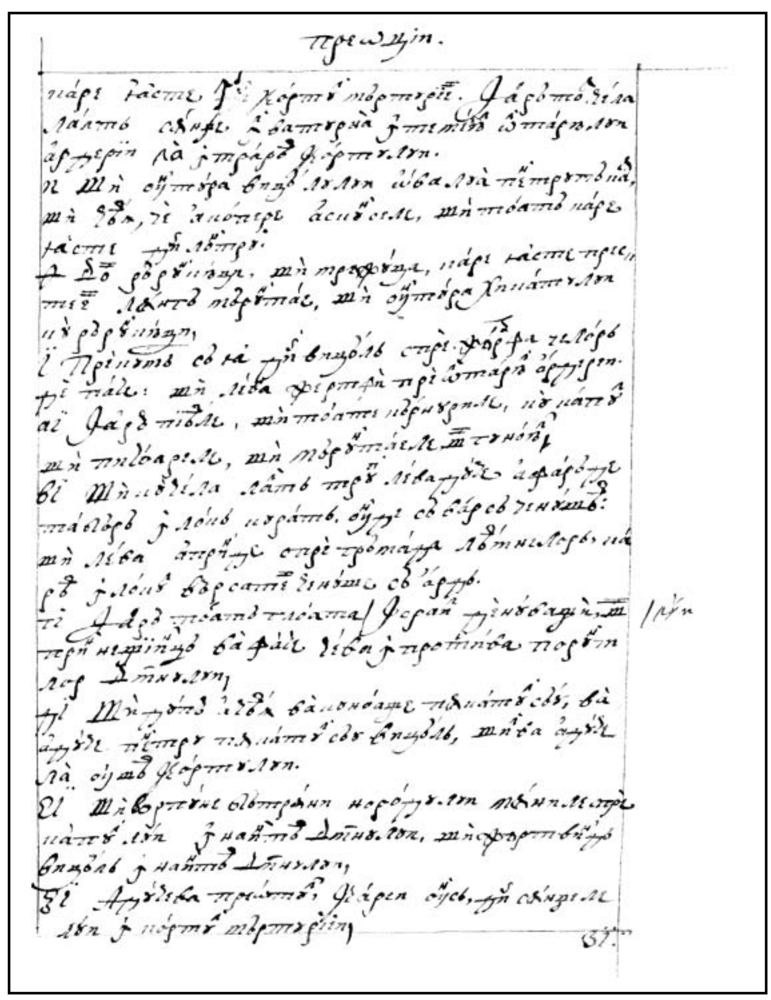
149v

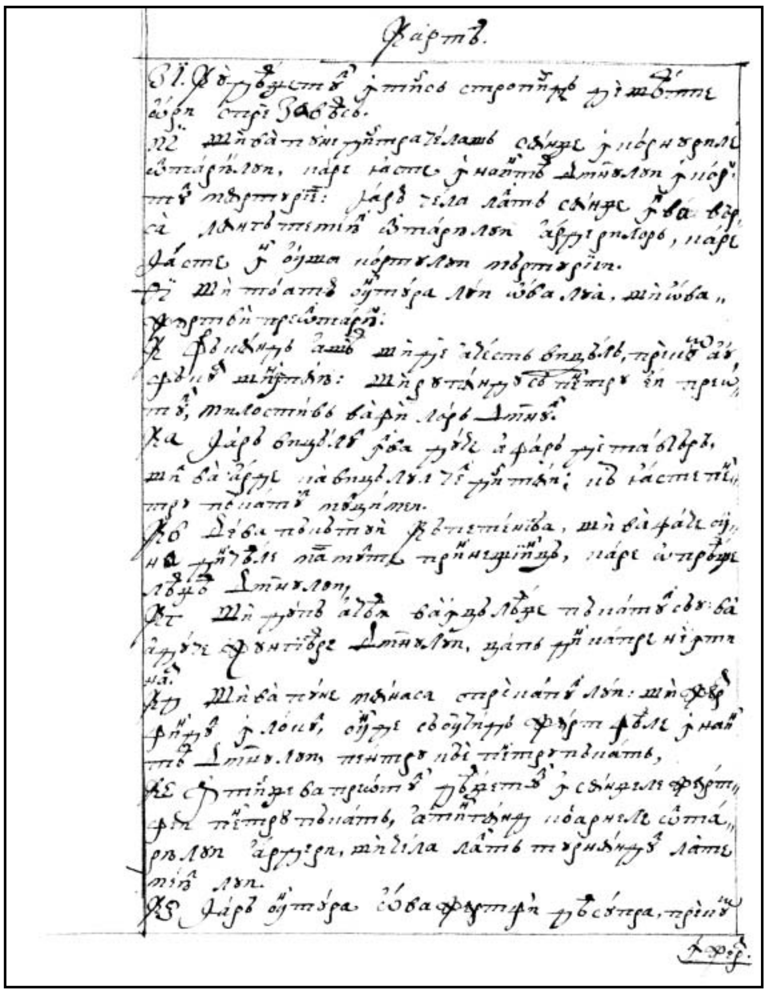
150r

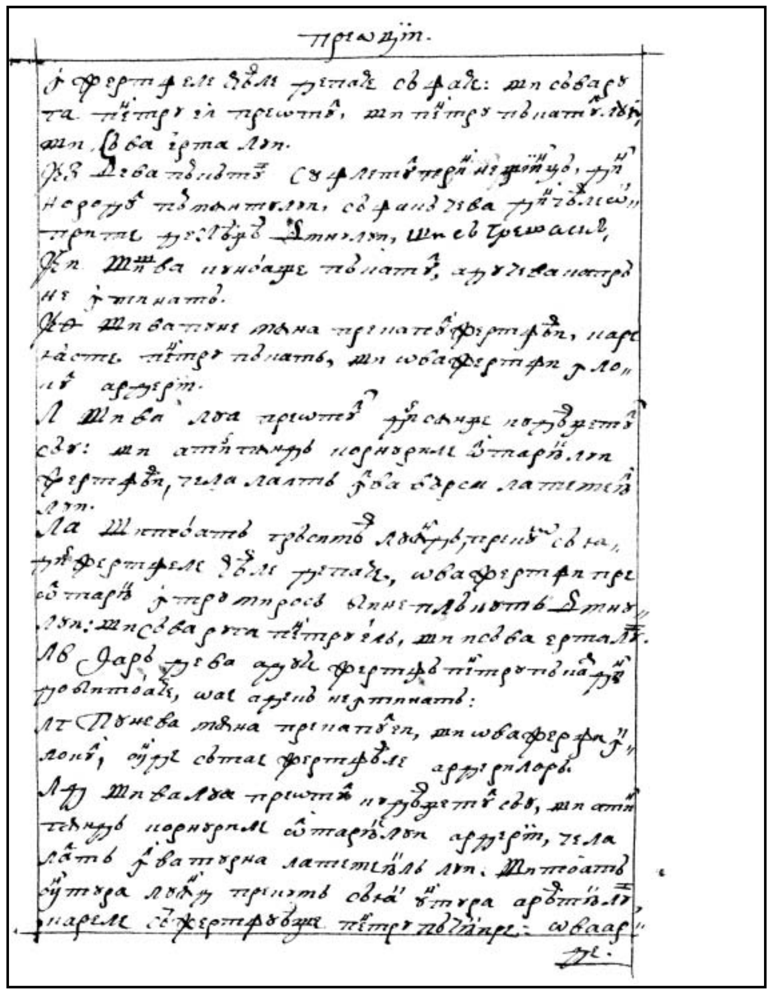
150v

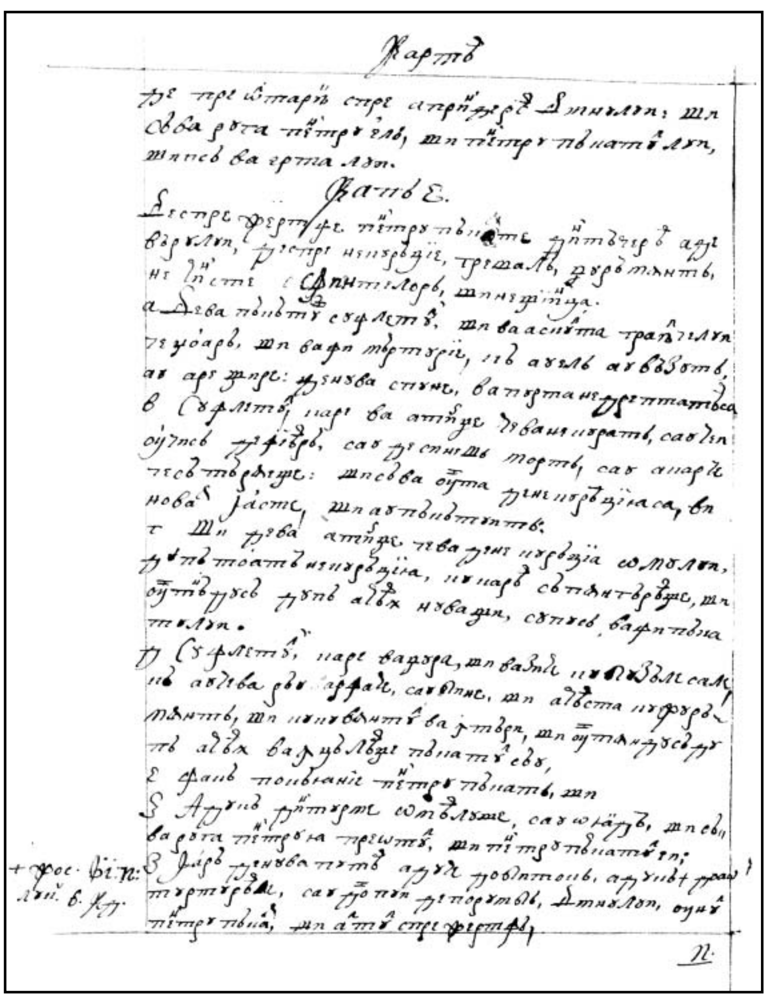
151r

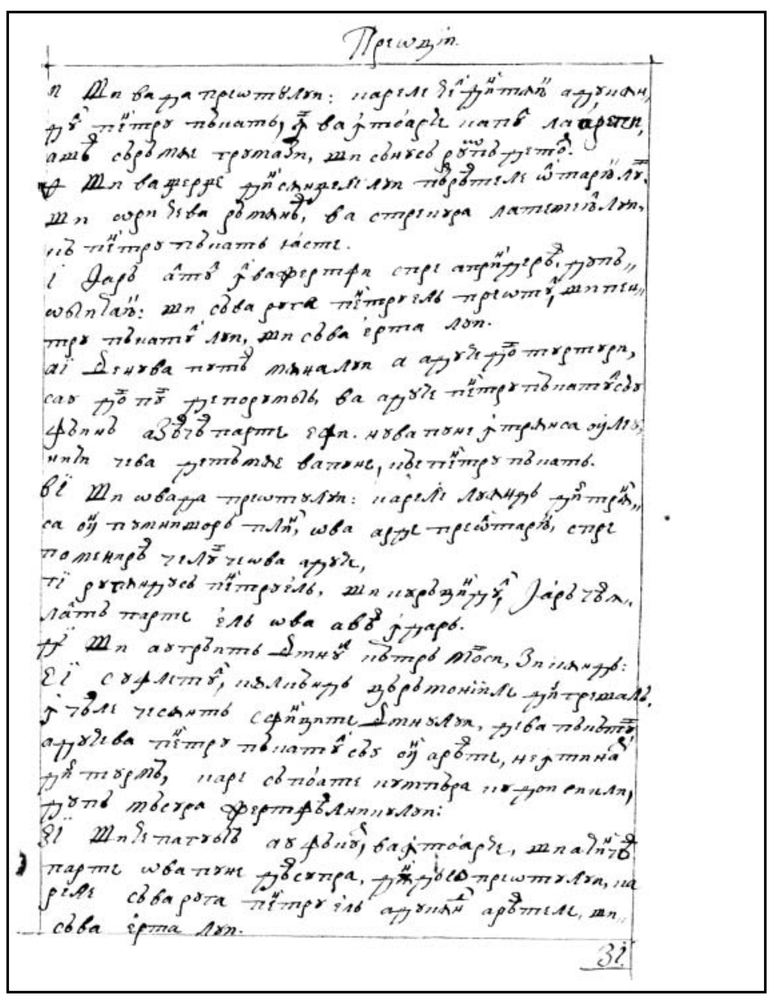
151v

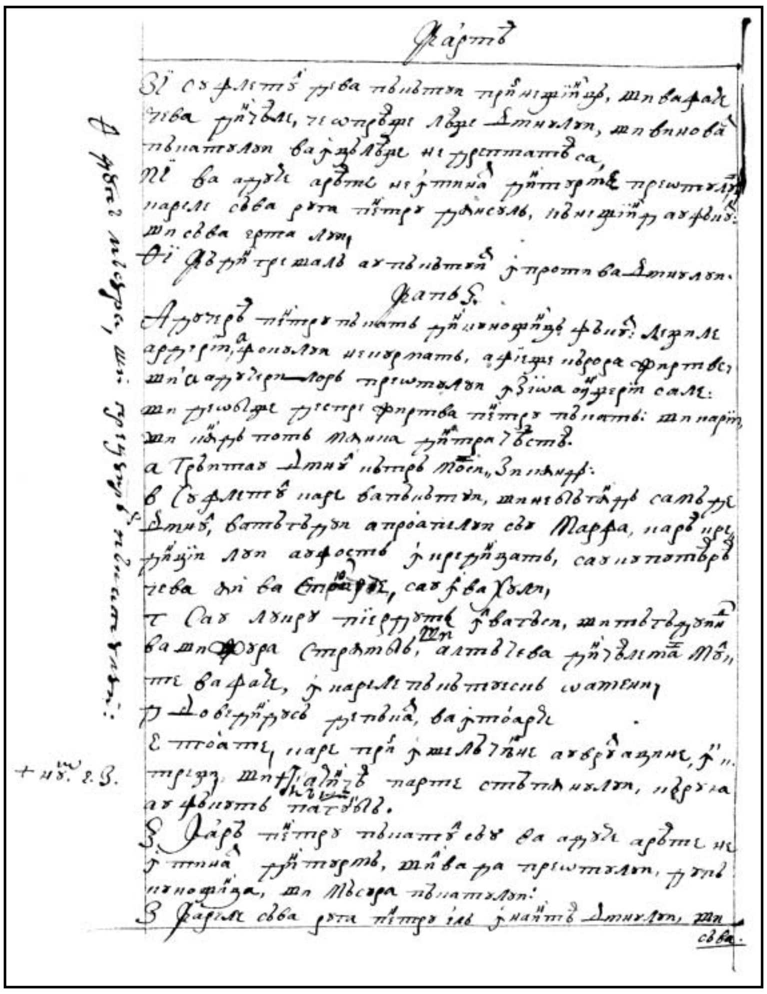
152r

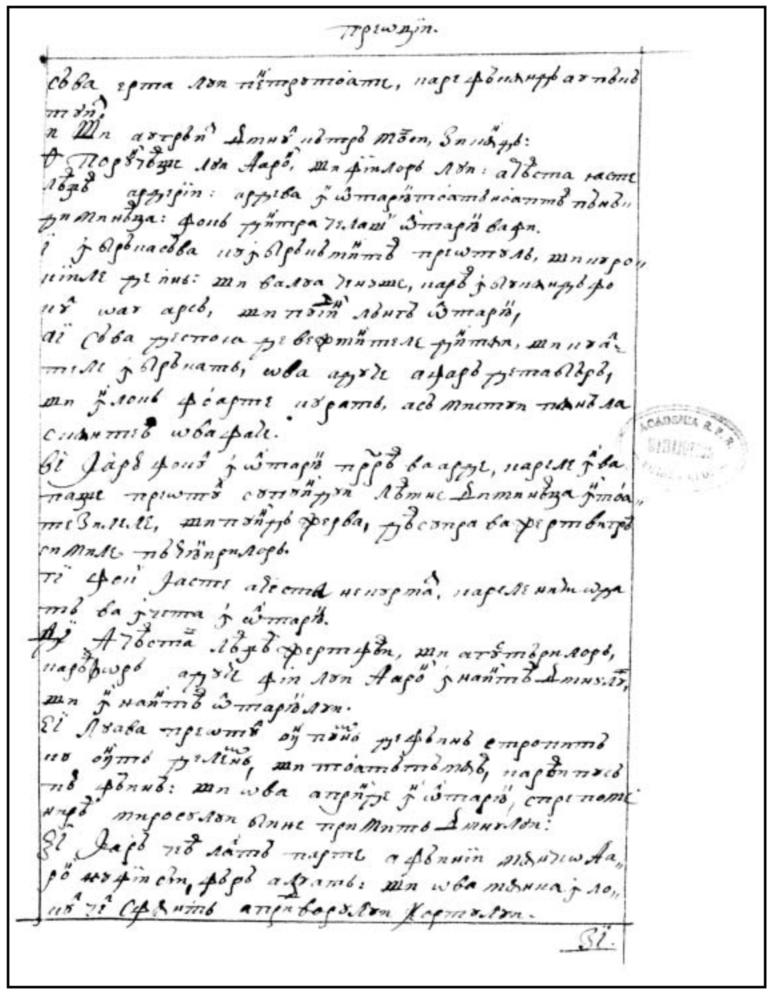
152v

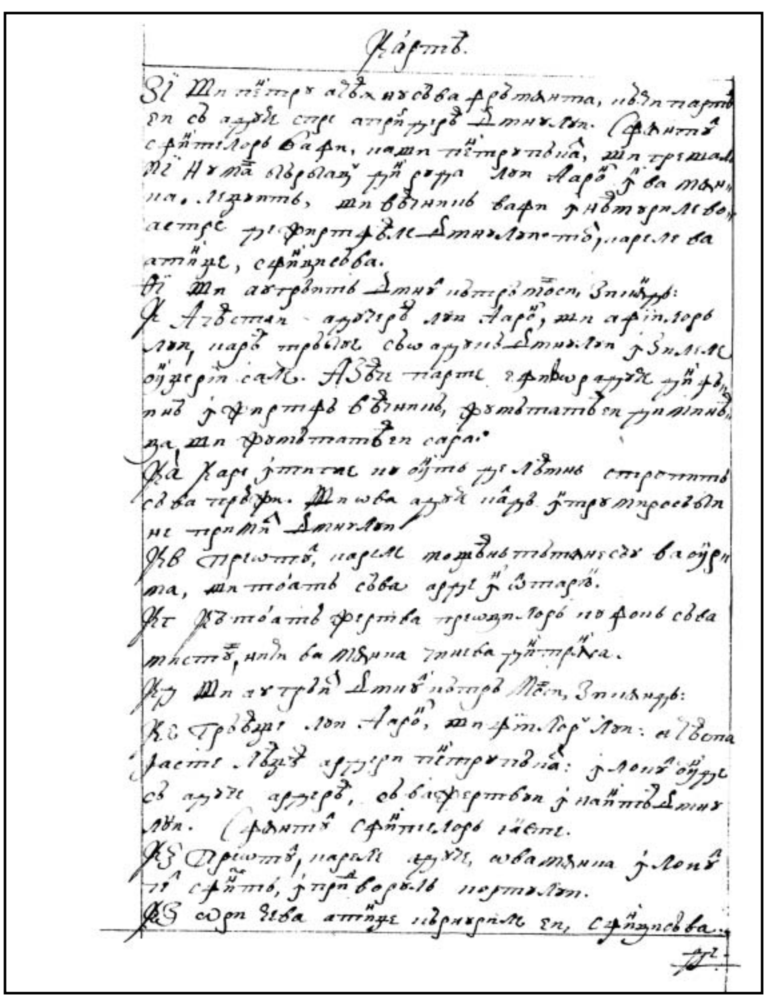
153r

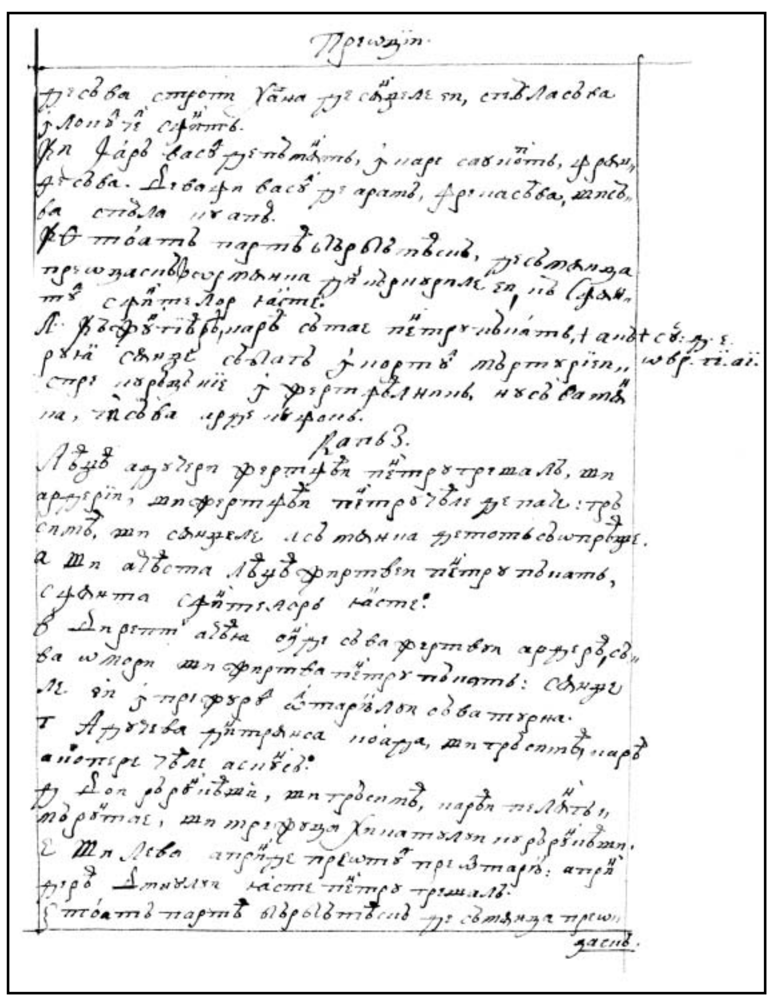
153v

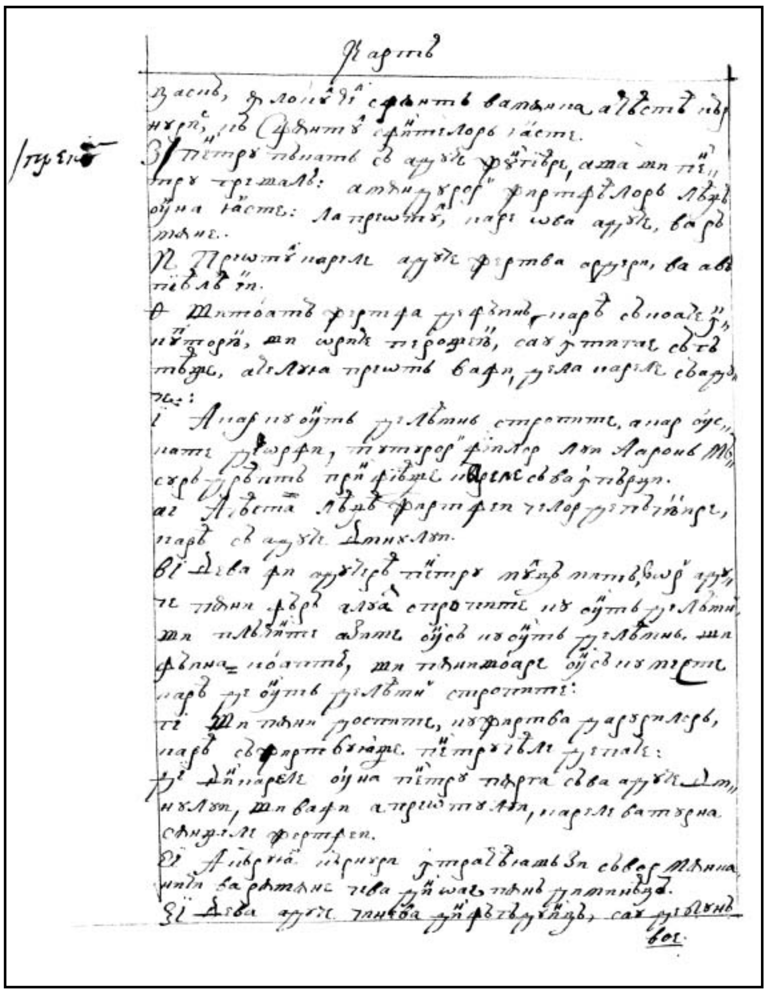
154r

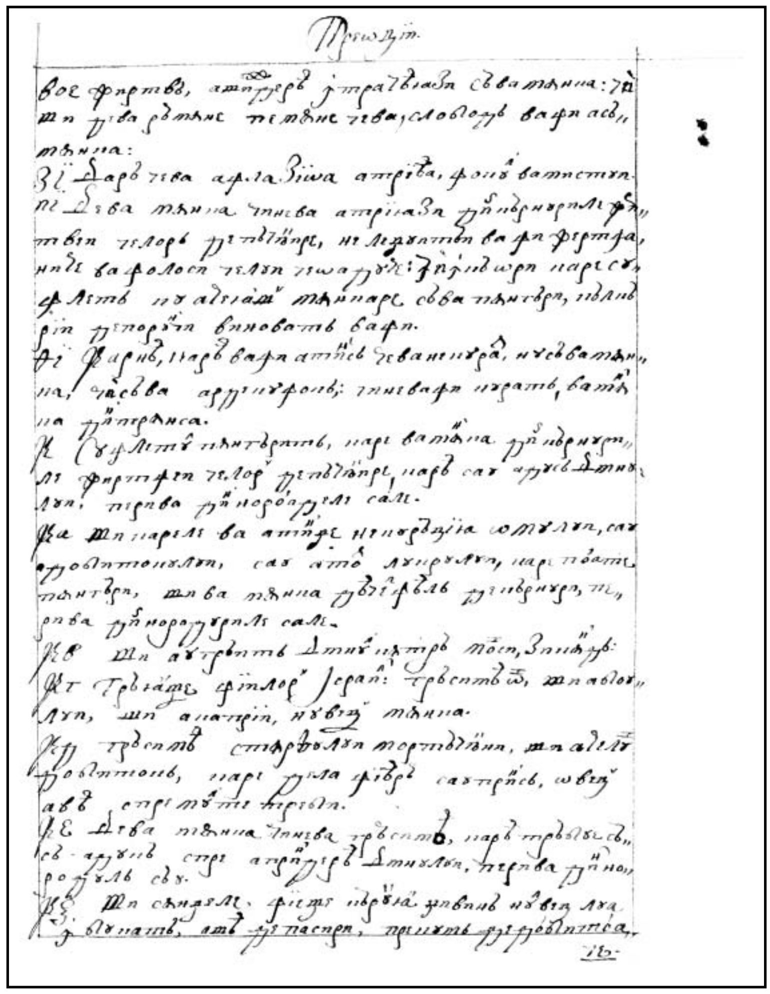
154v

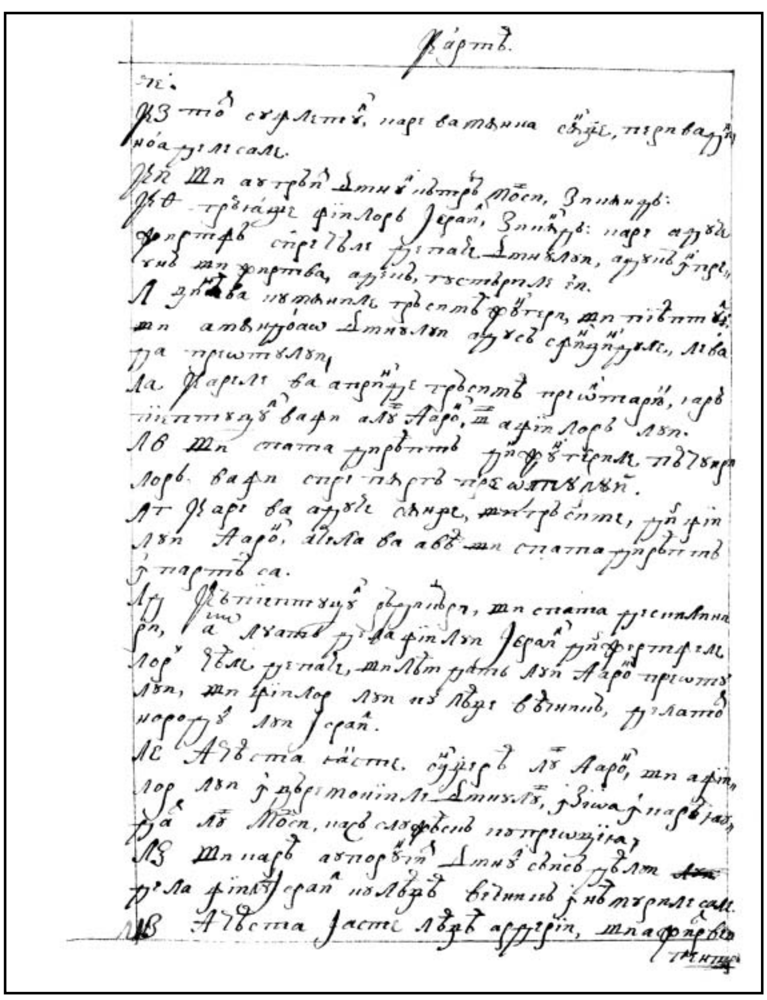
155r

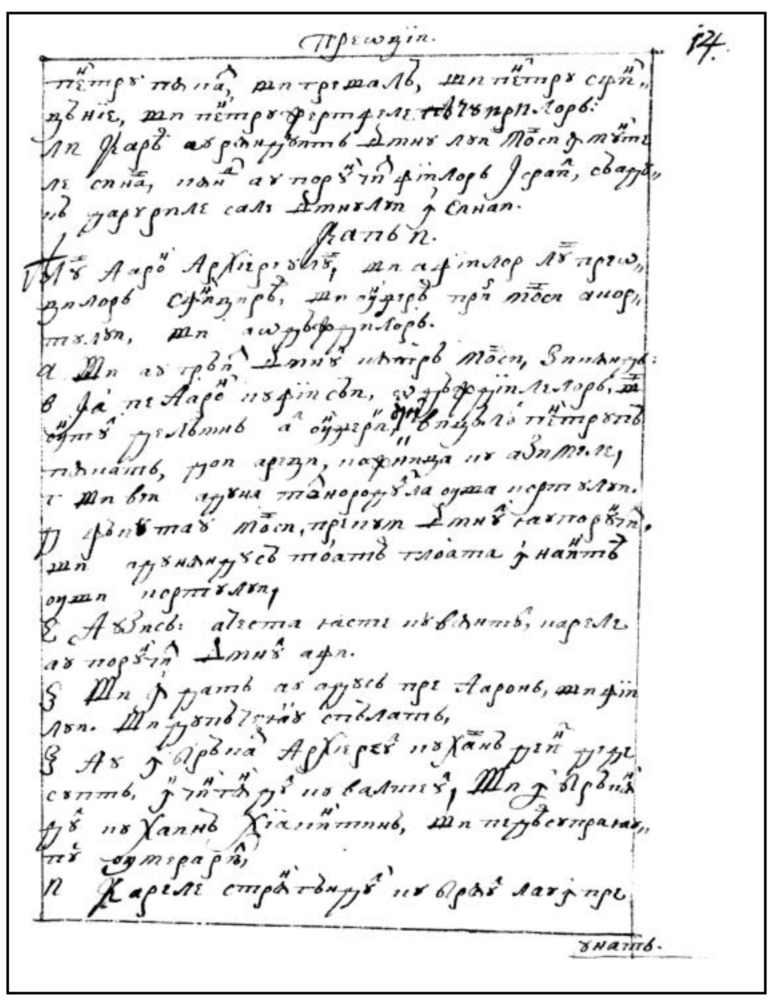
155v

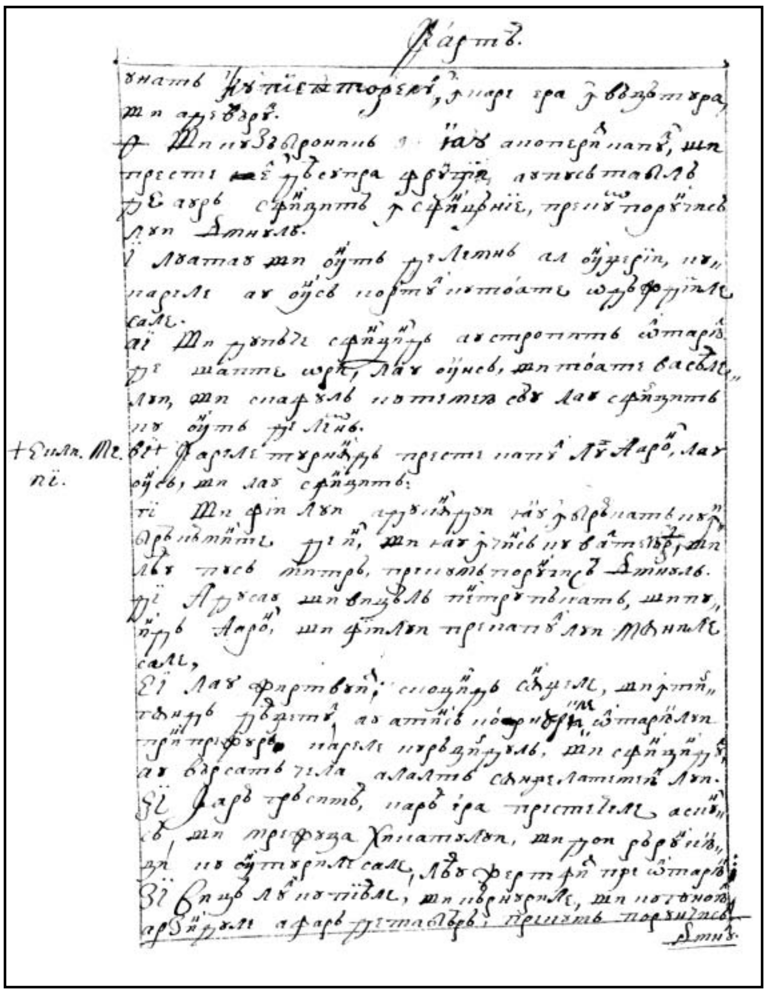
156r

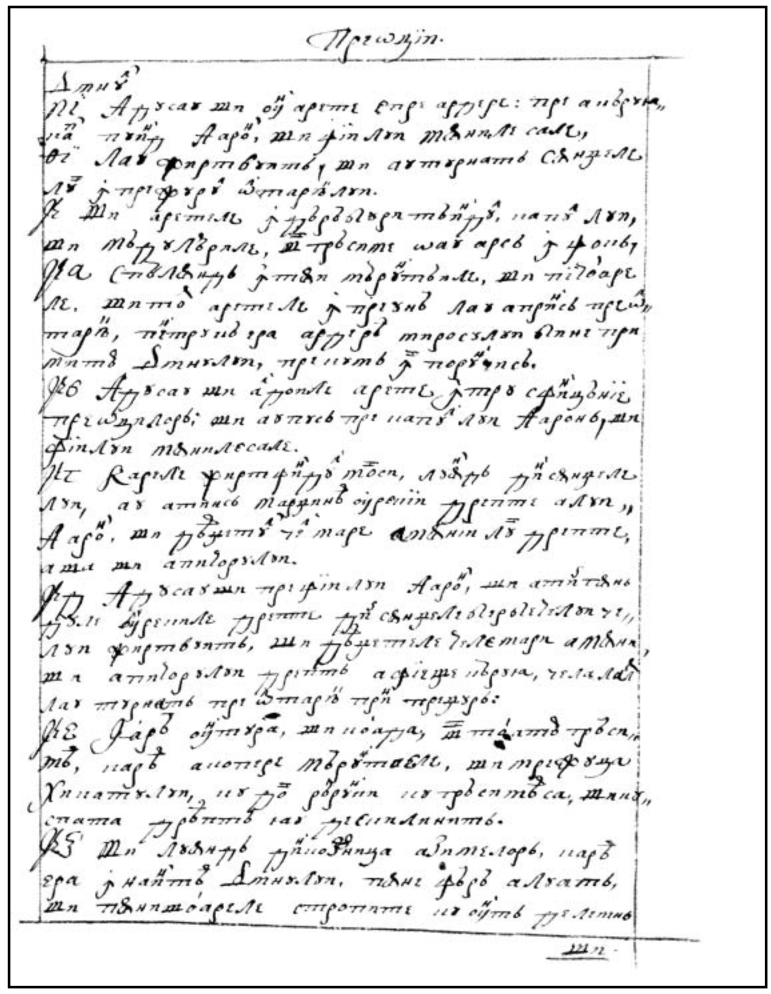
156v

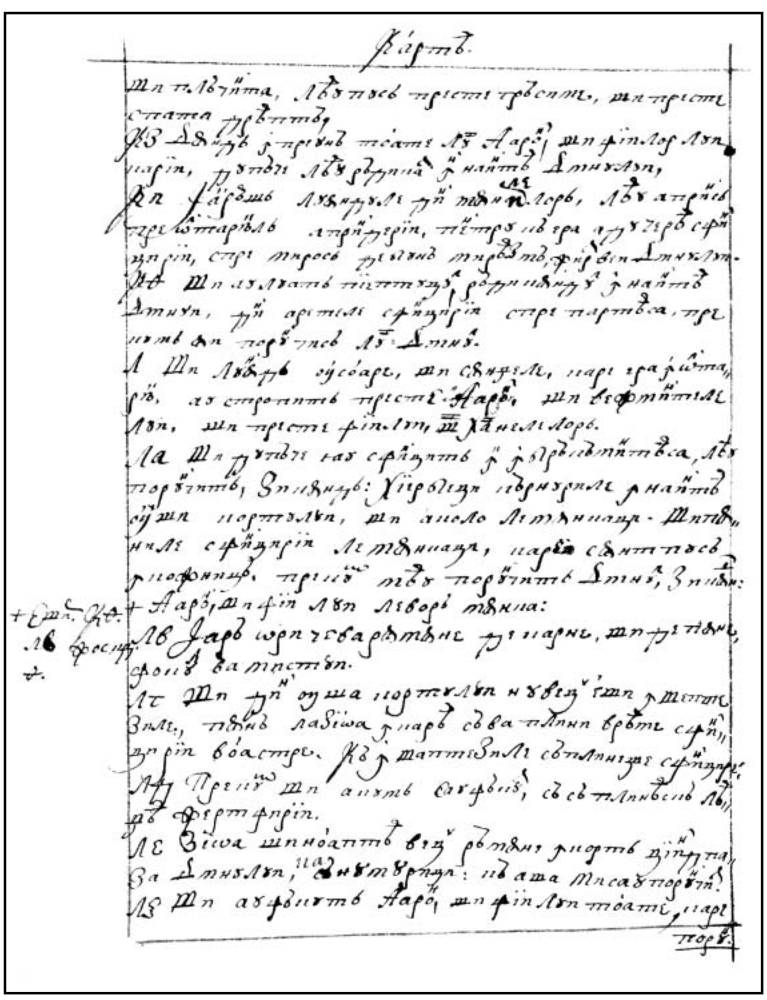
157r

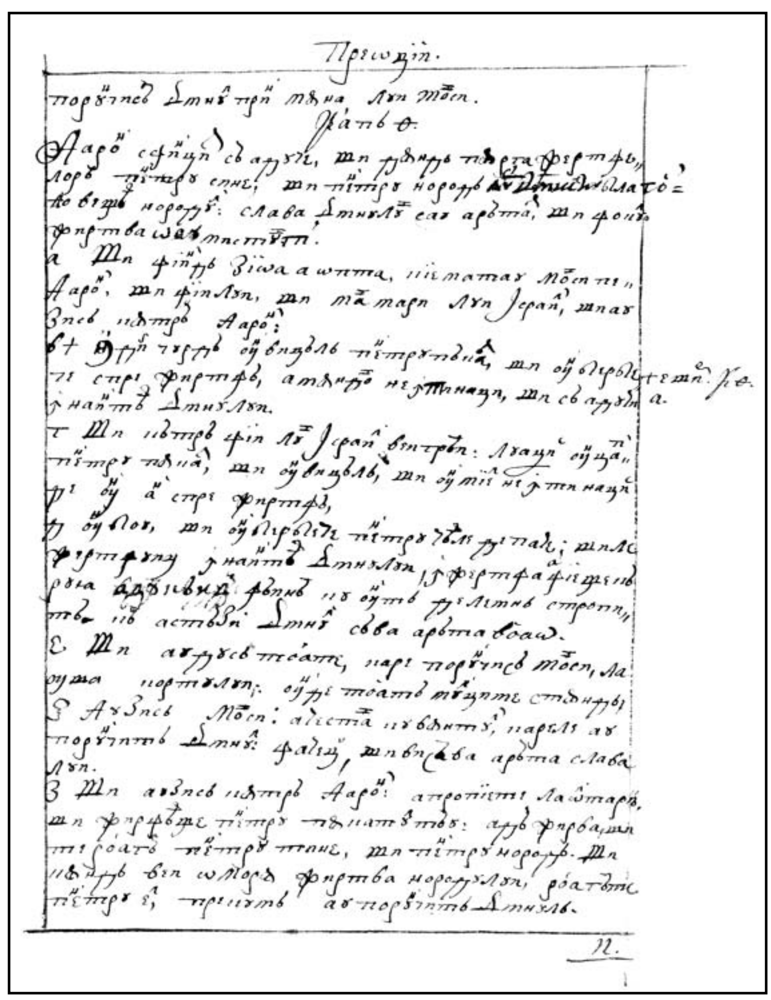
157v

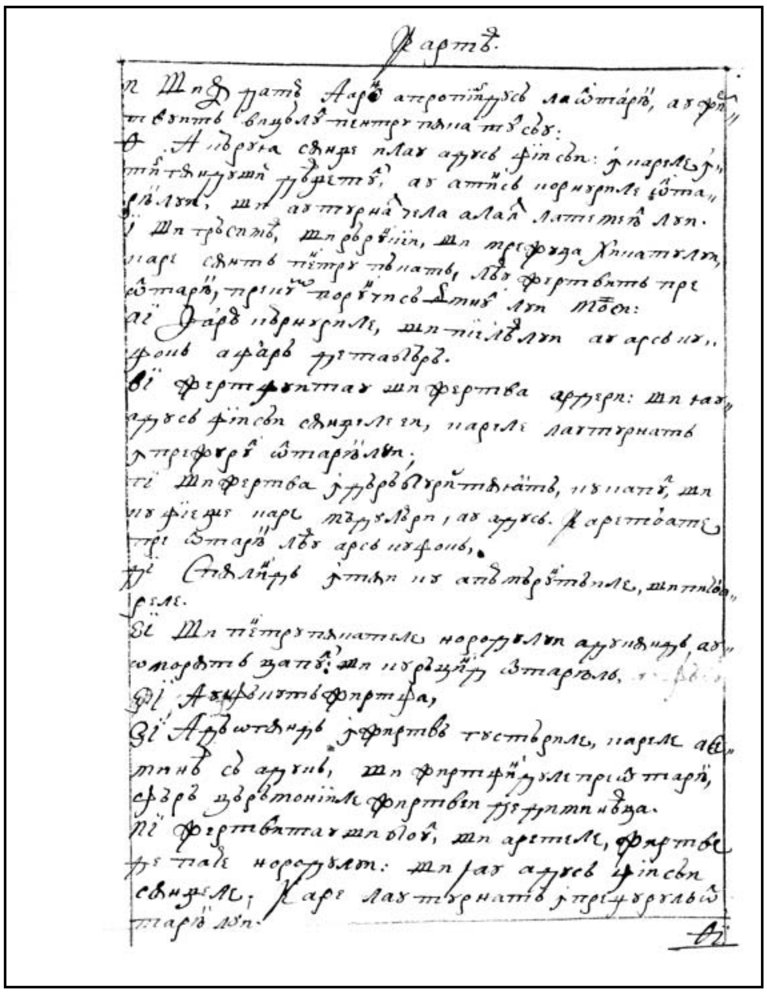
158r

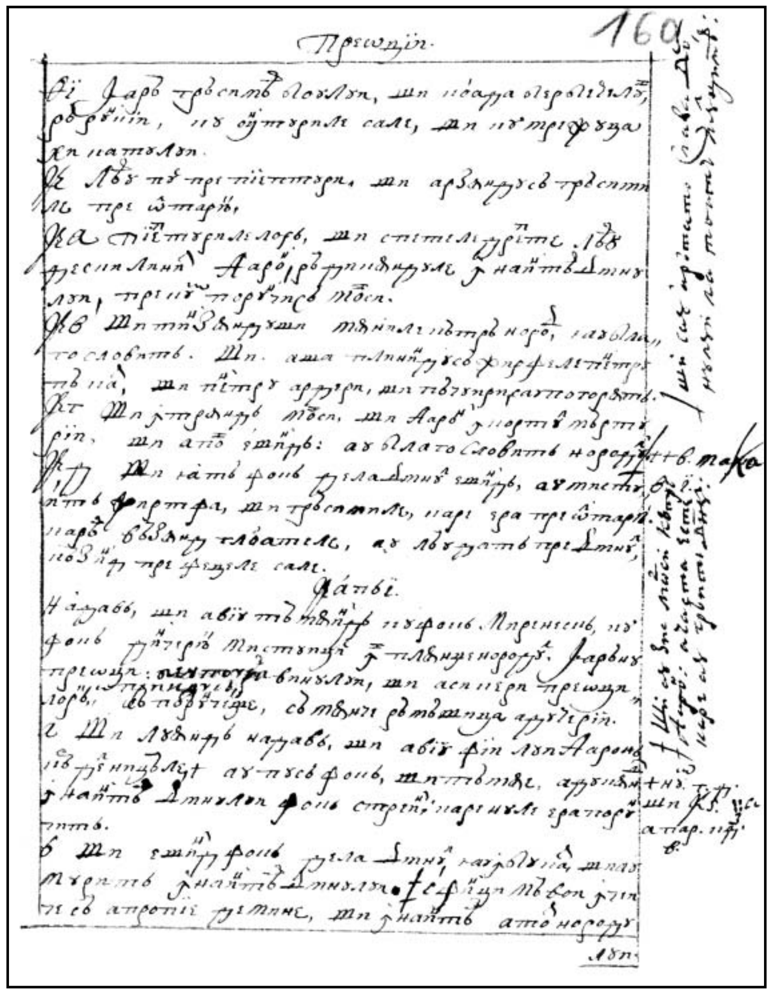
158v

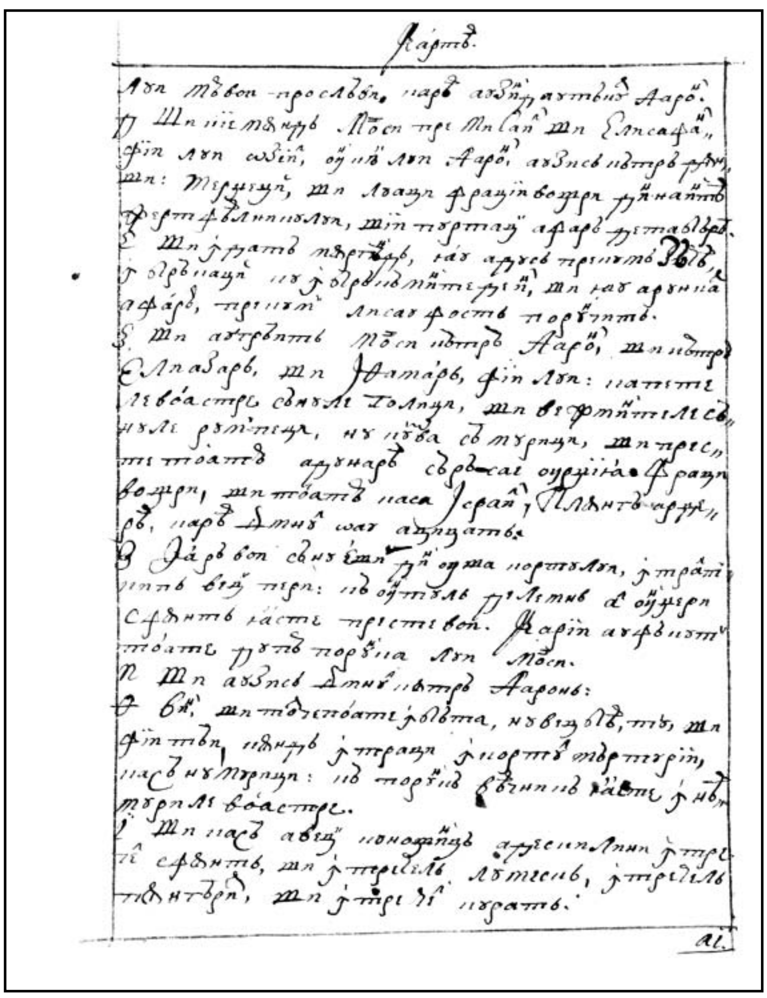
159r

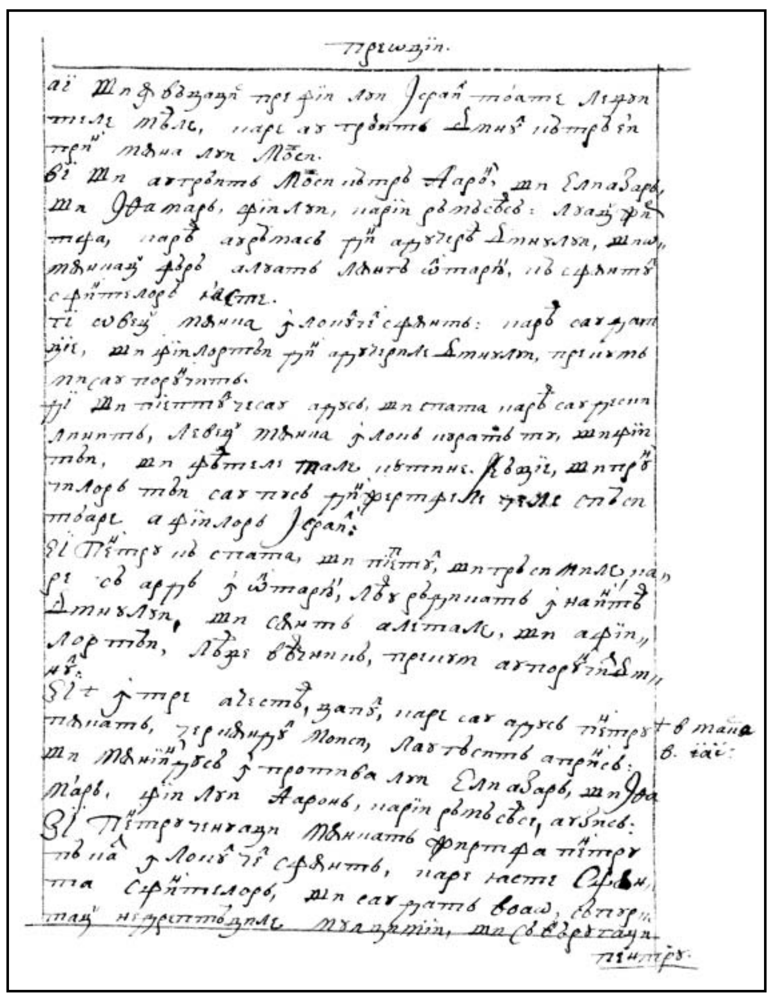
159v

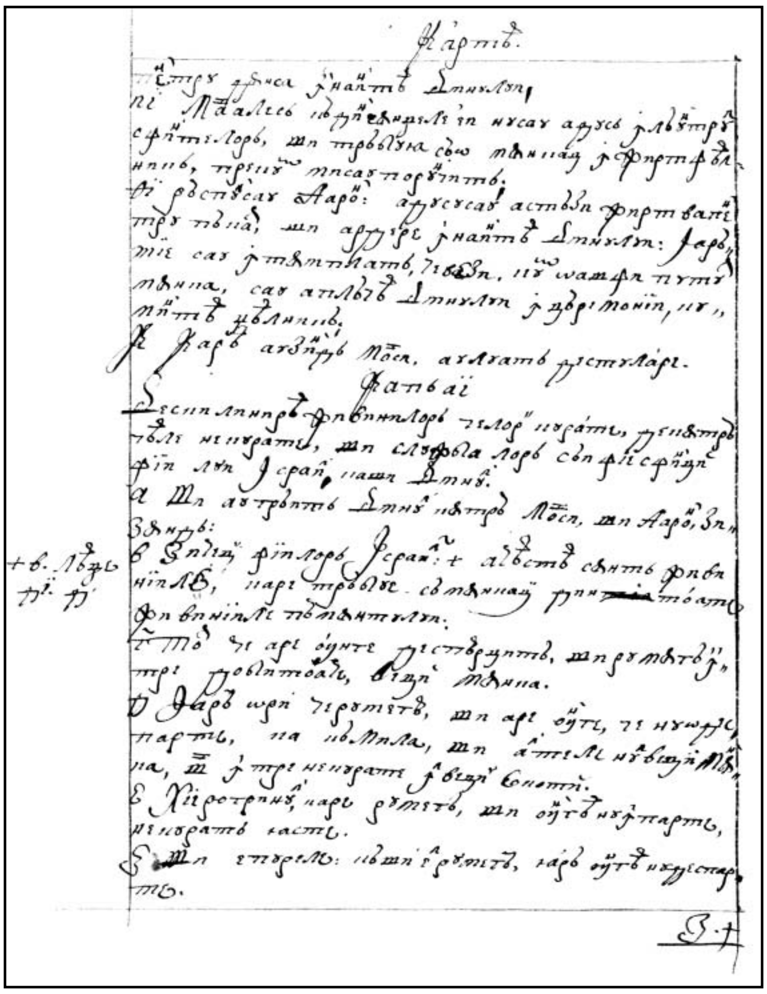
160r

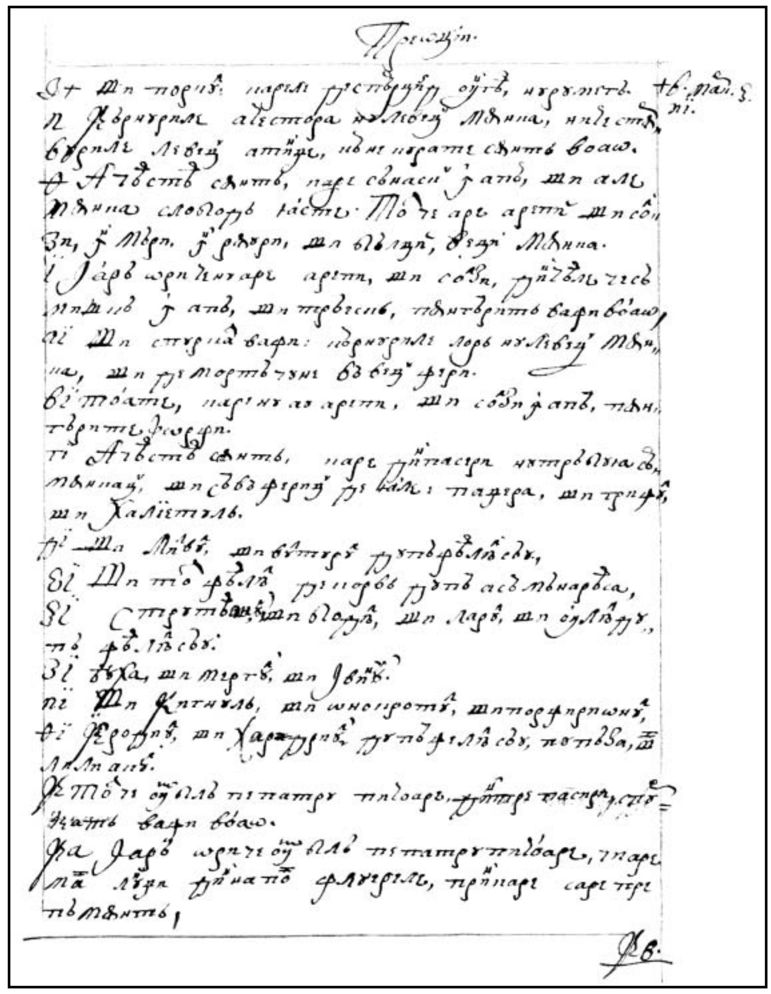
160v

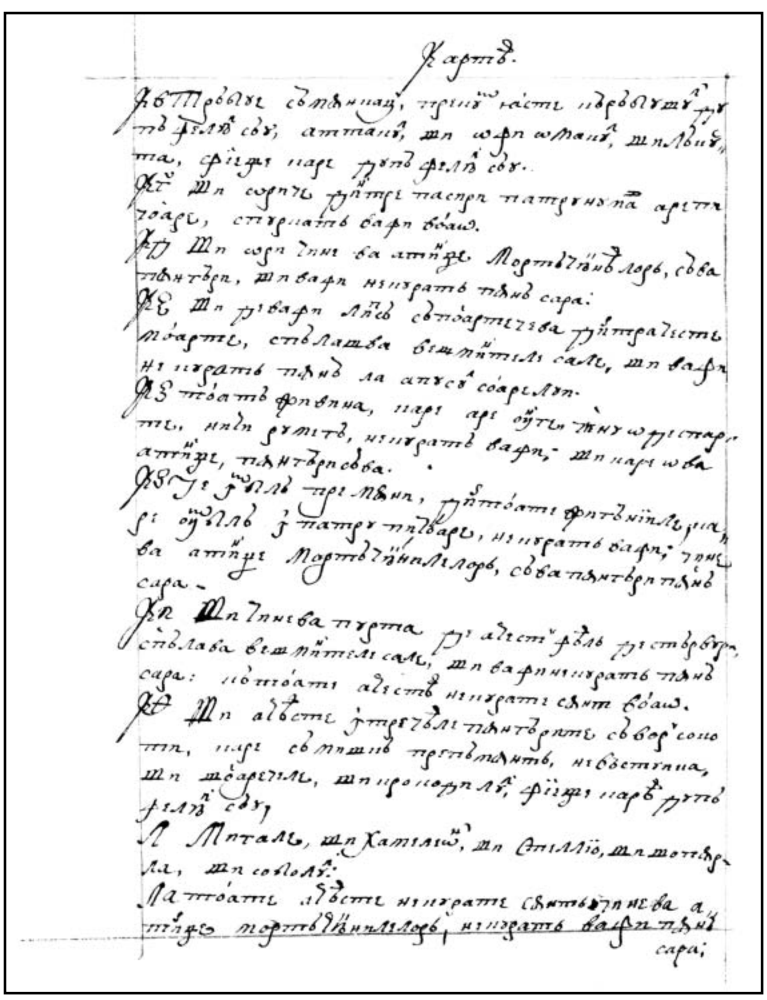
161r

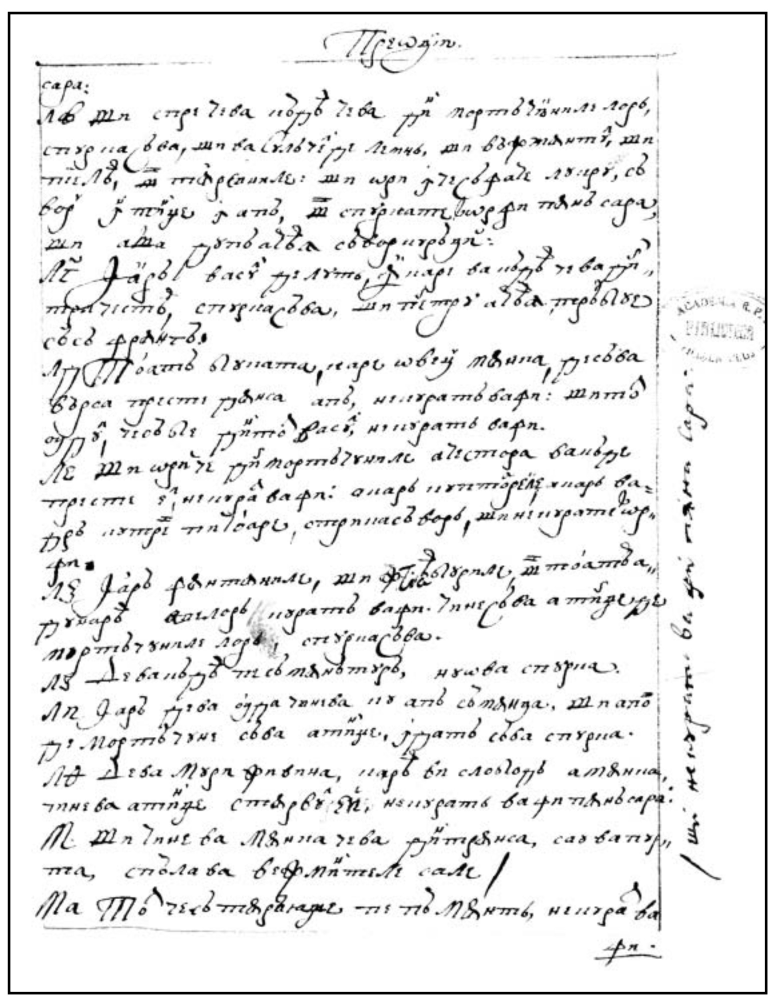
161v

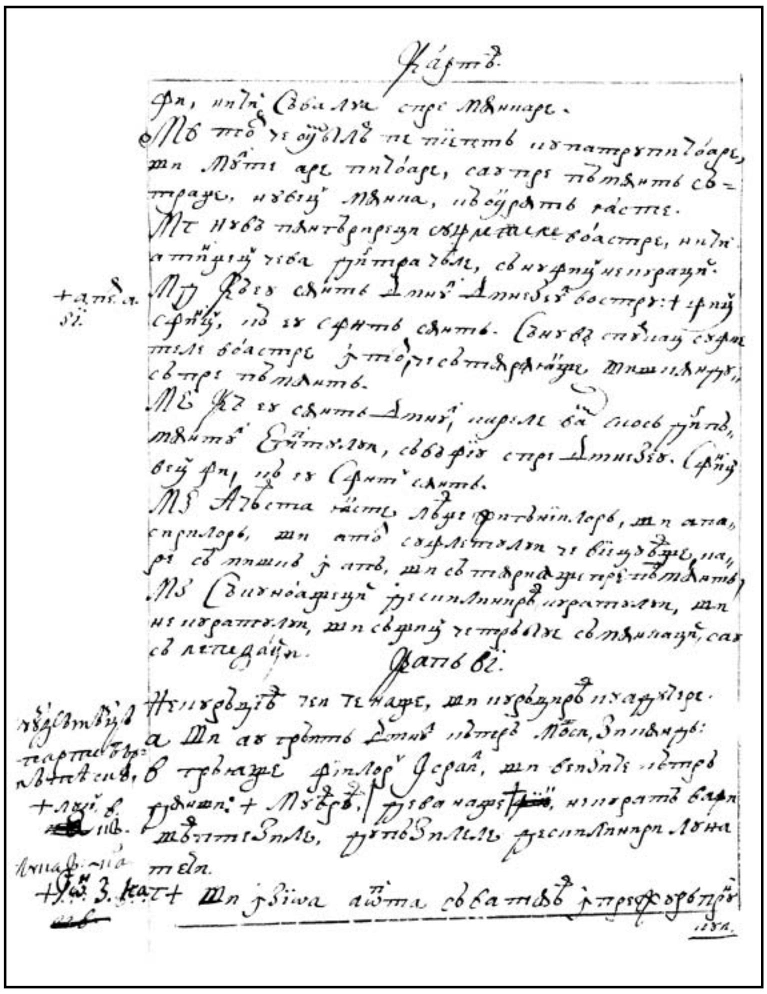
162r

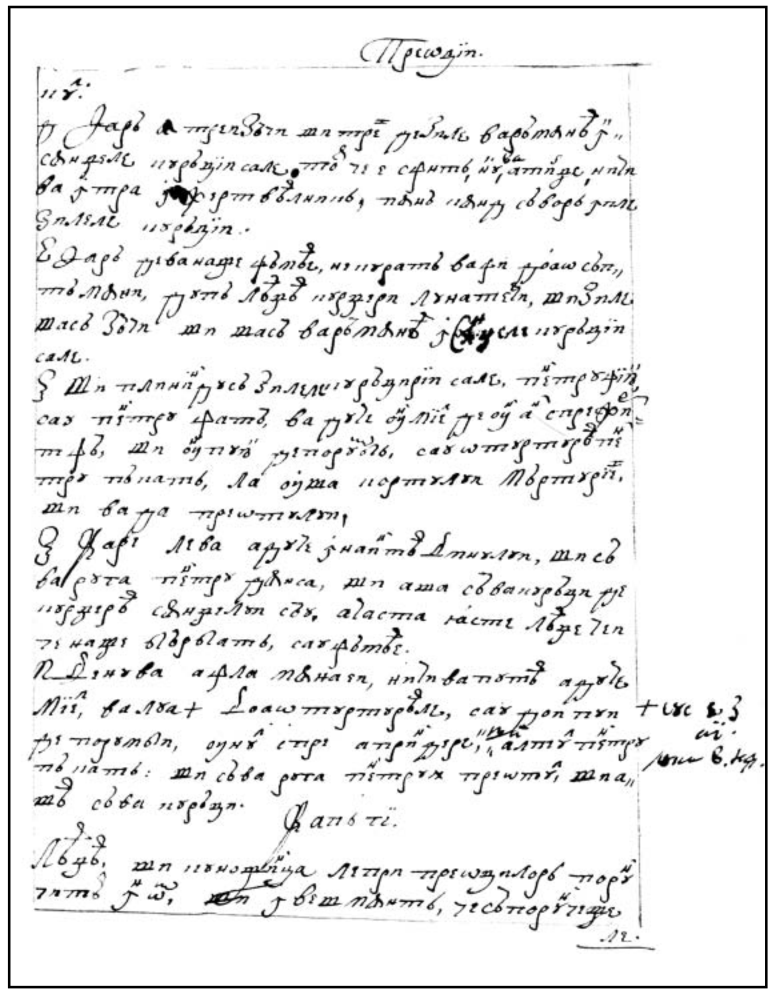
162v

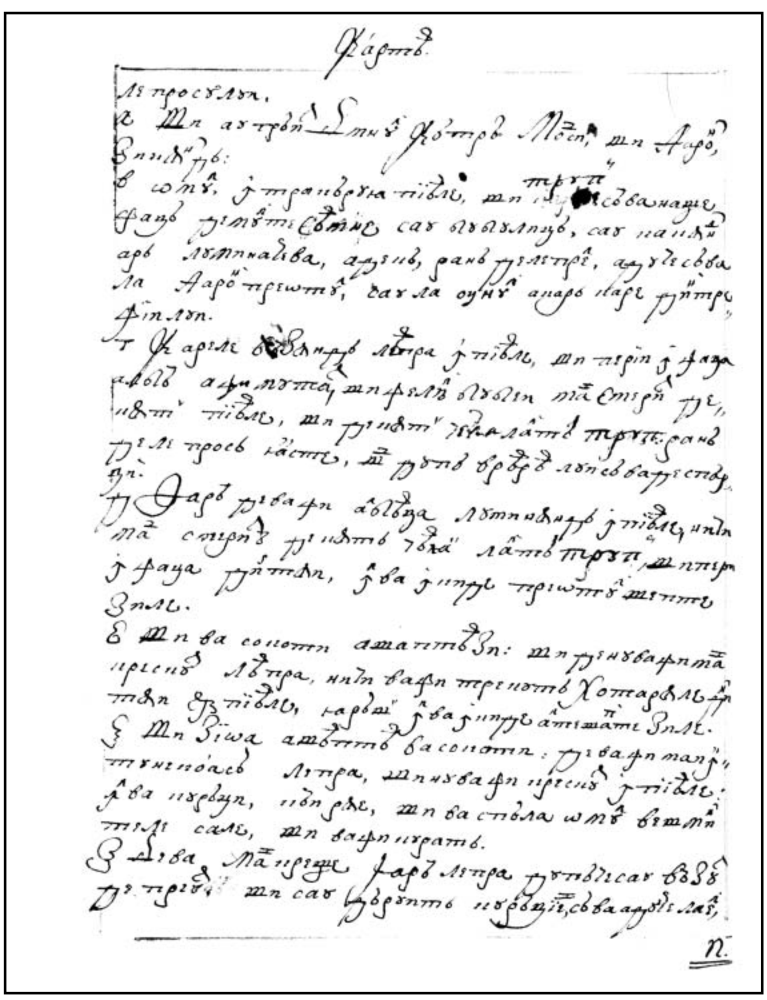
163r

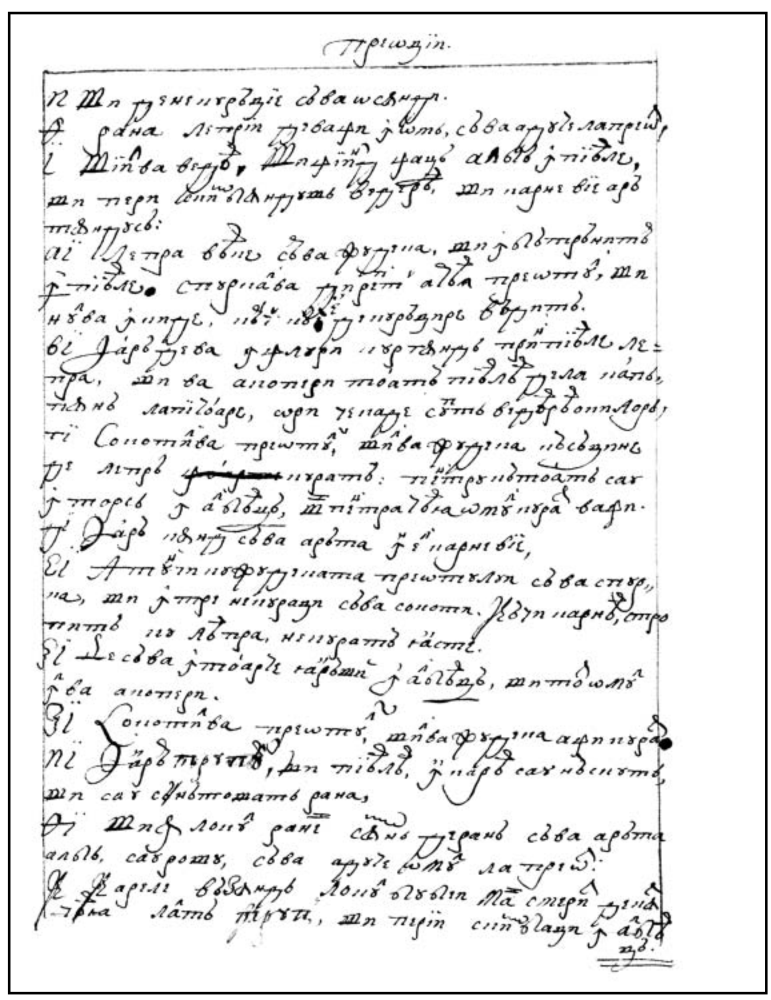
163v

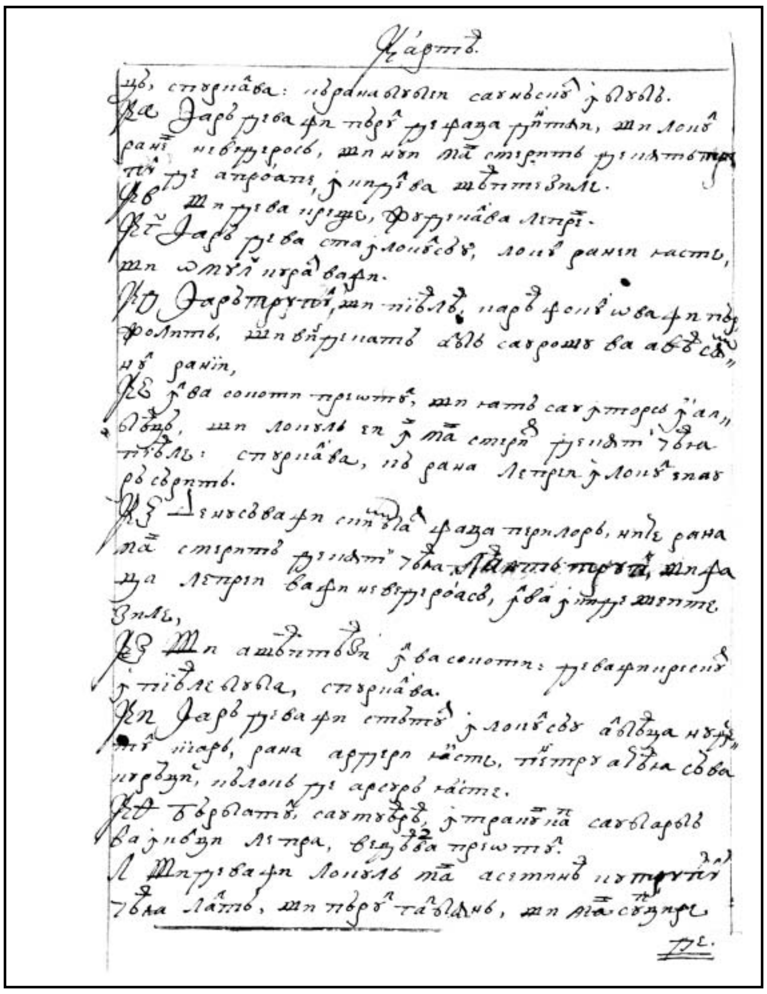
164r

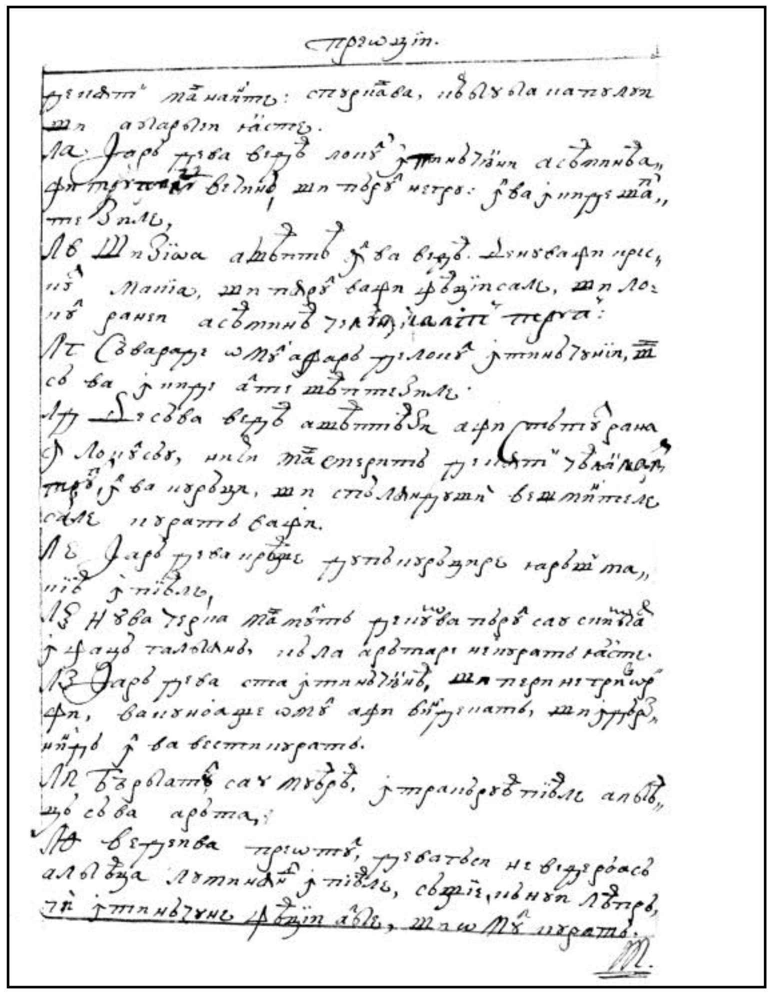
164v

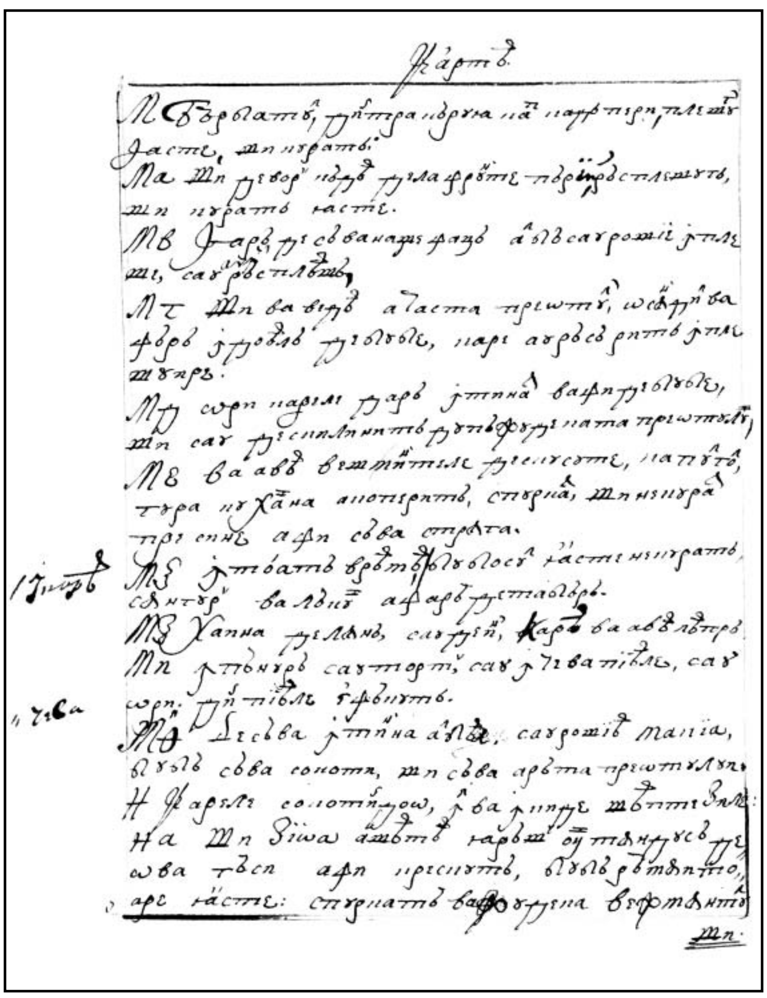
165r

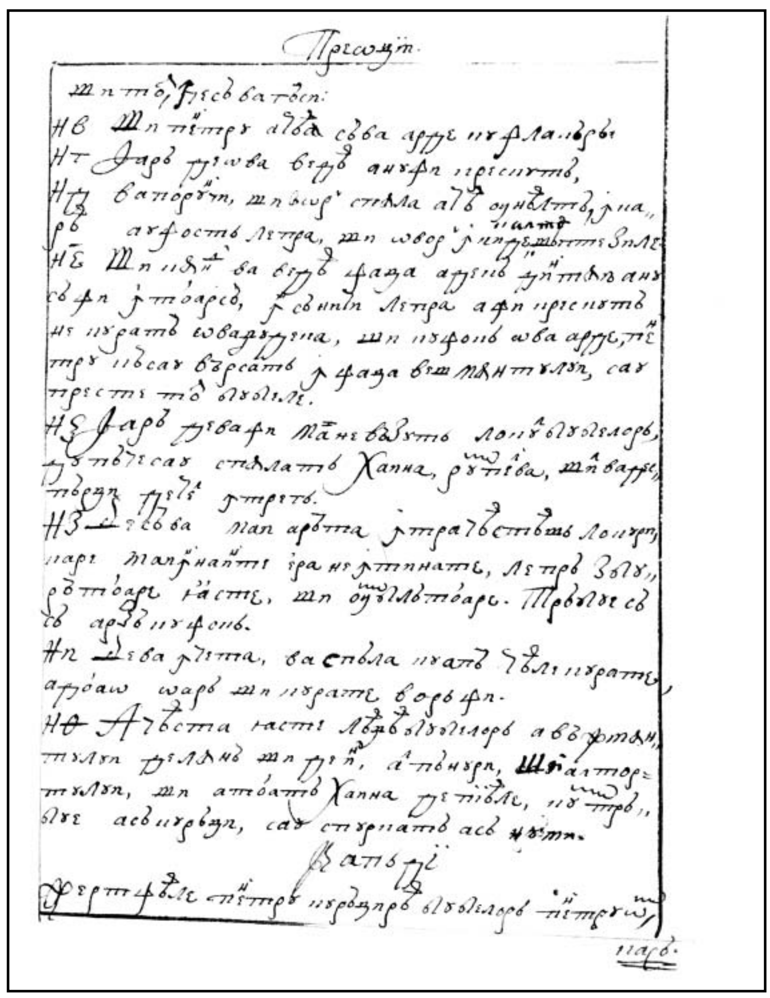
165v

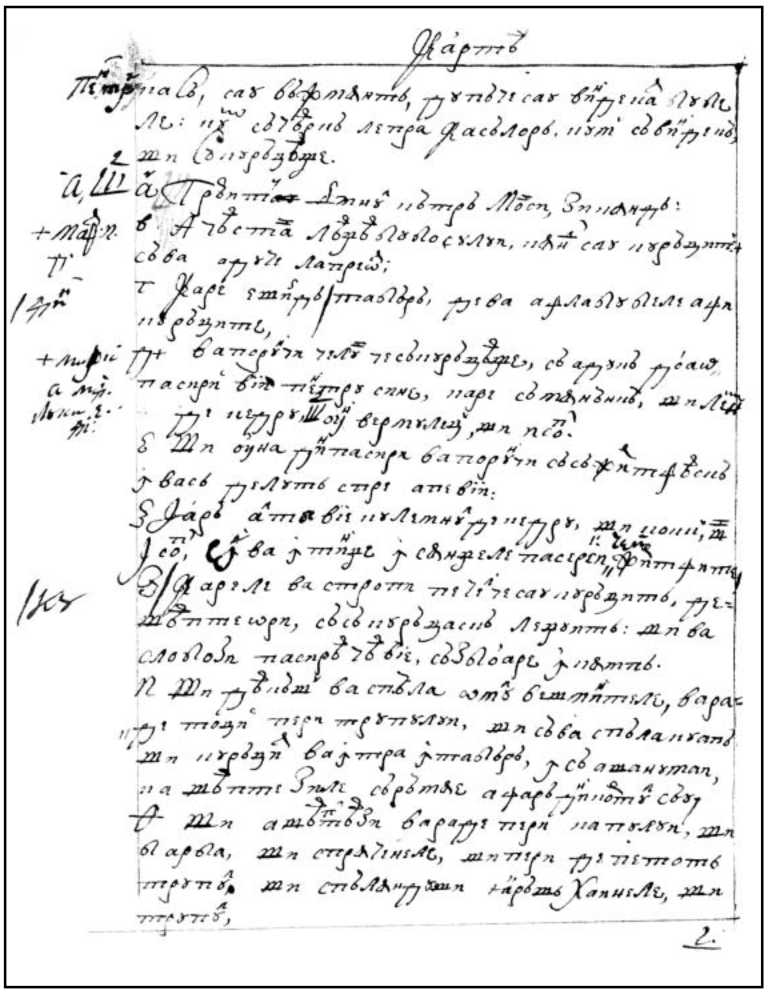
166r

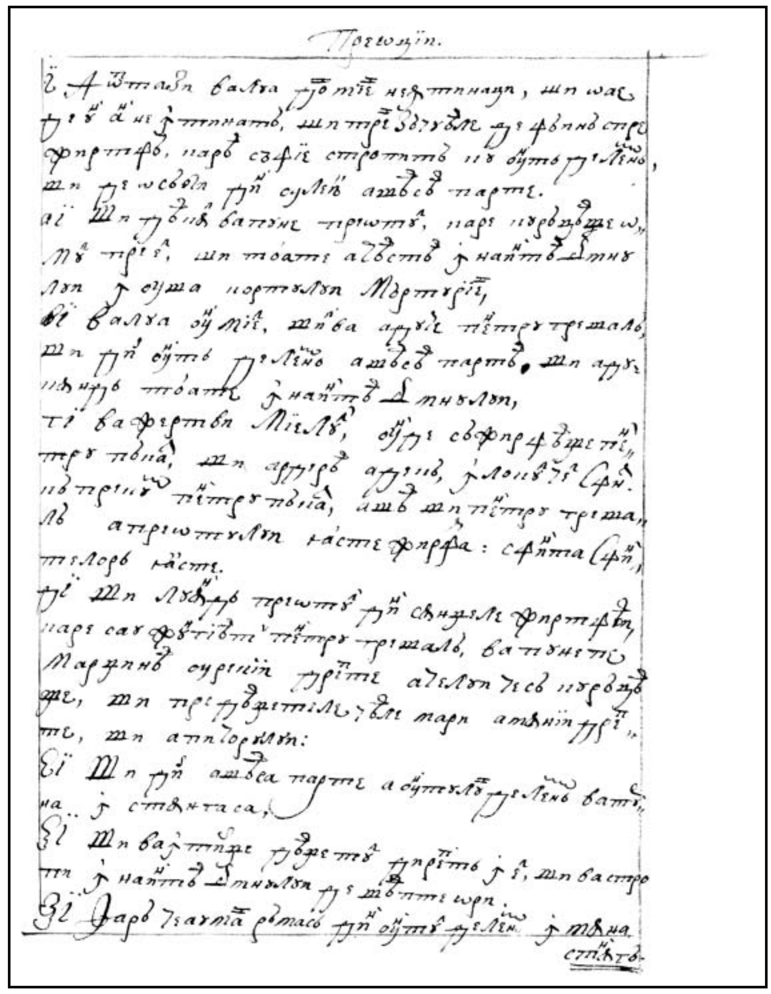

166v

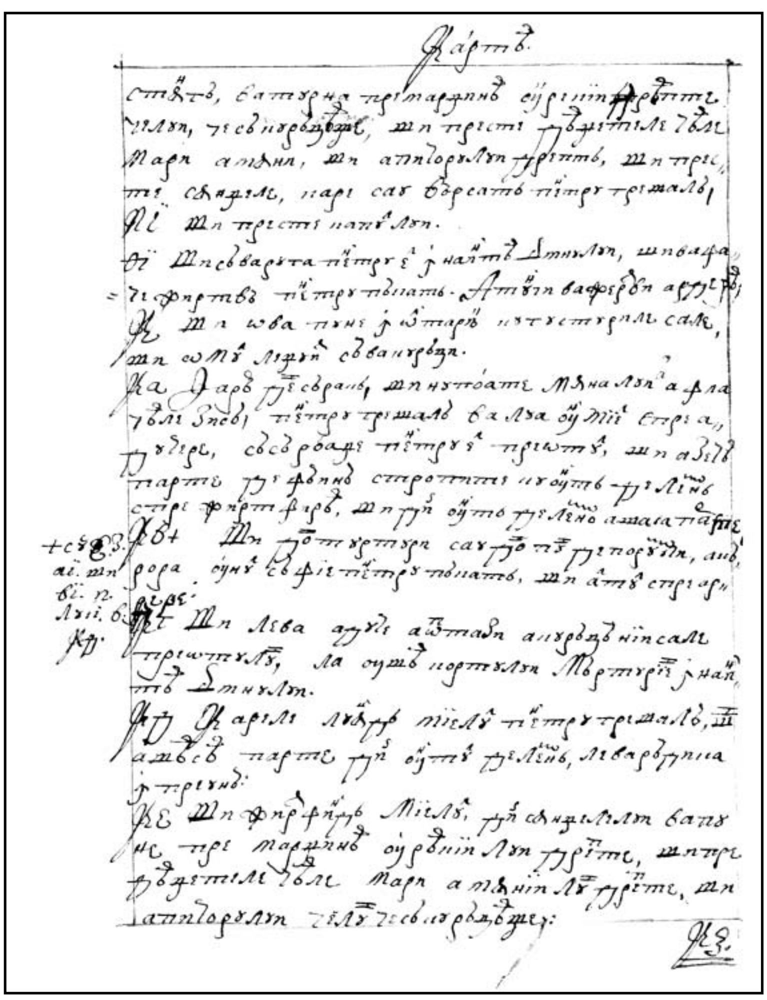
167r

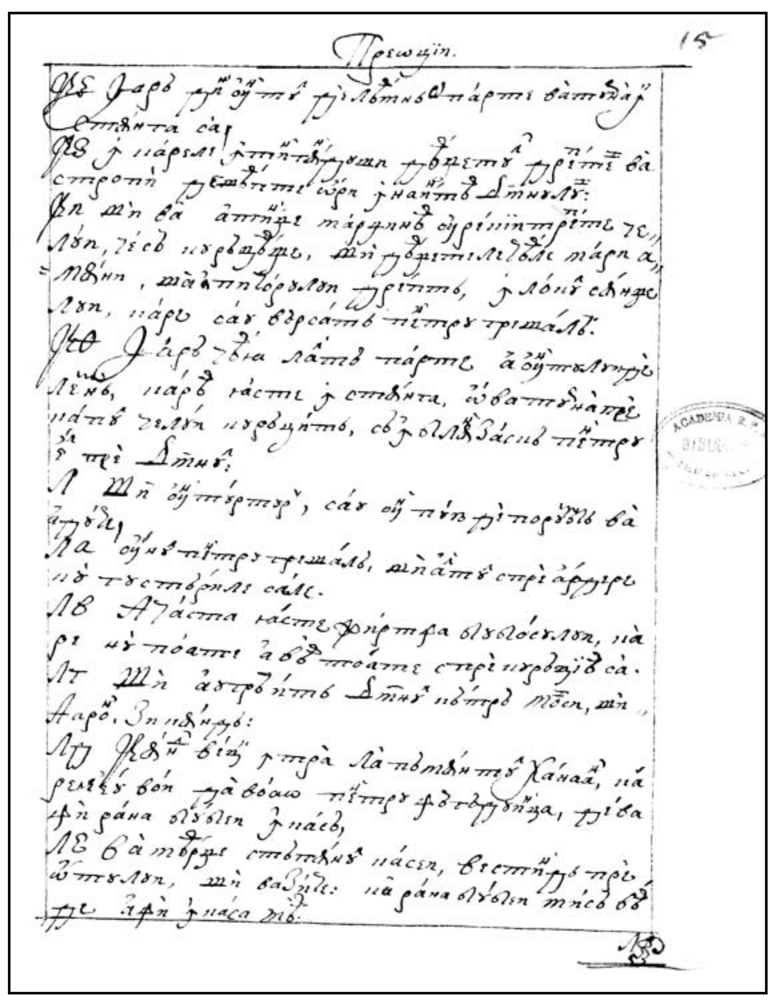

167v

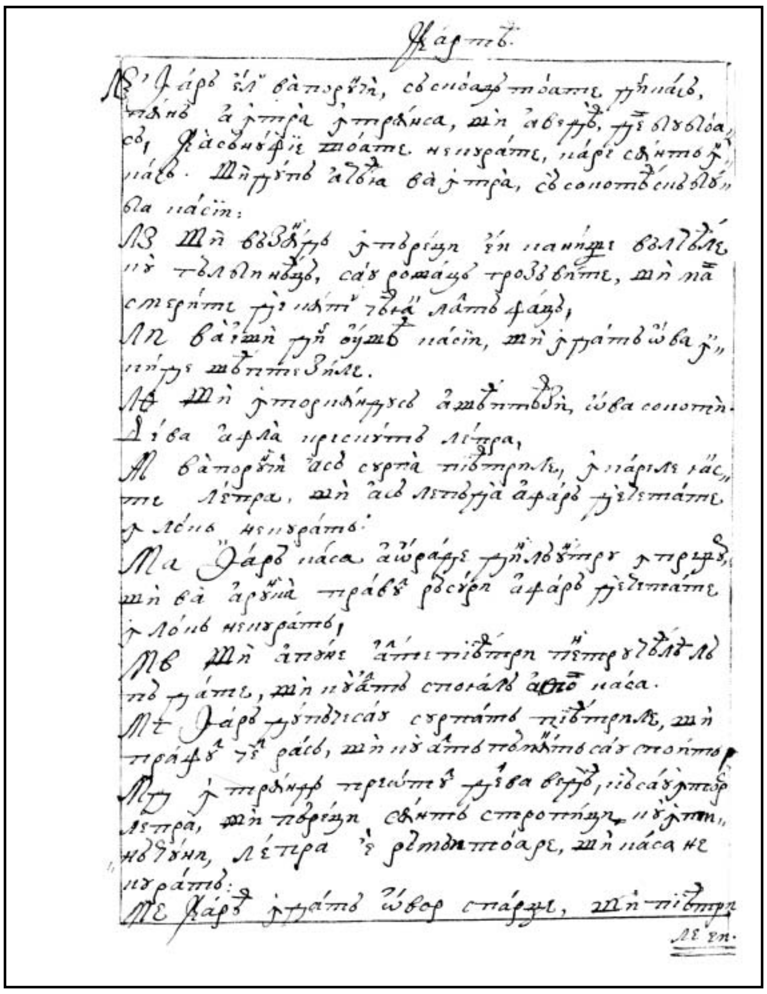
168r

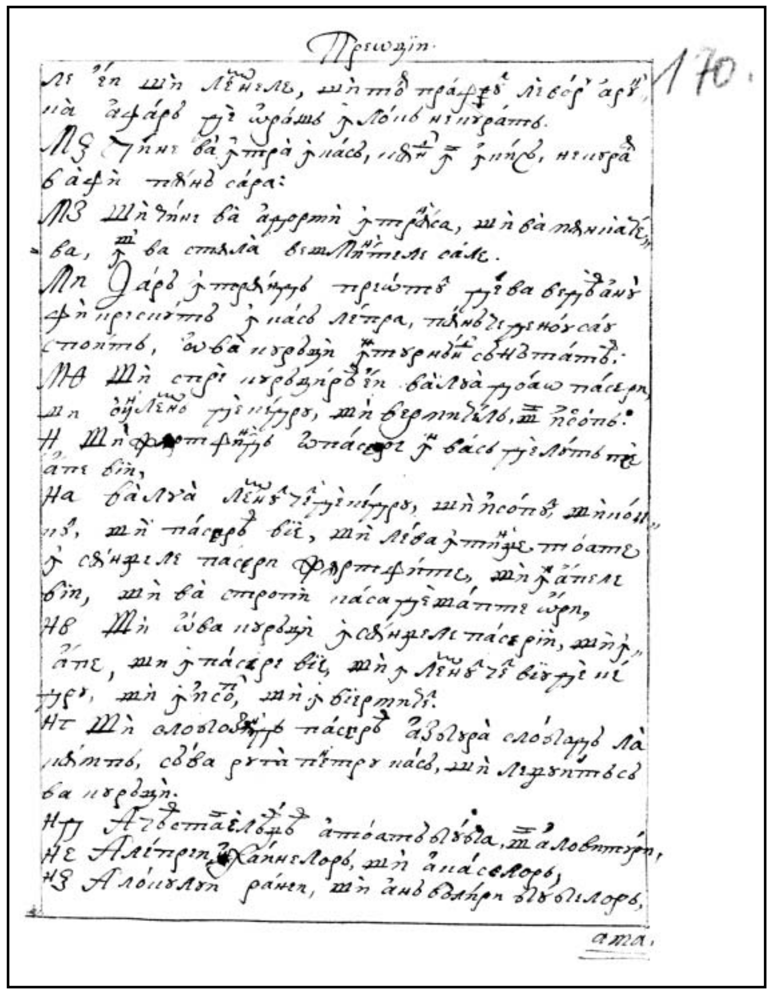

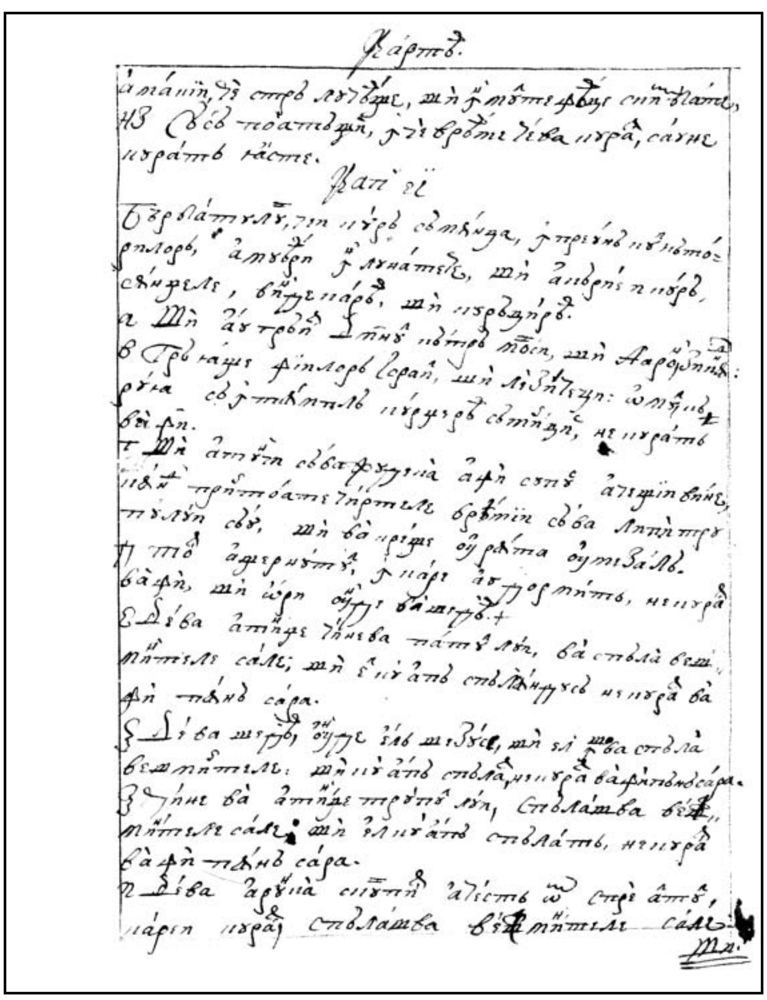
168v

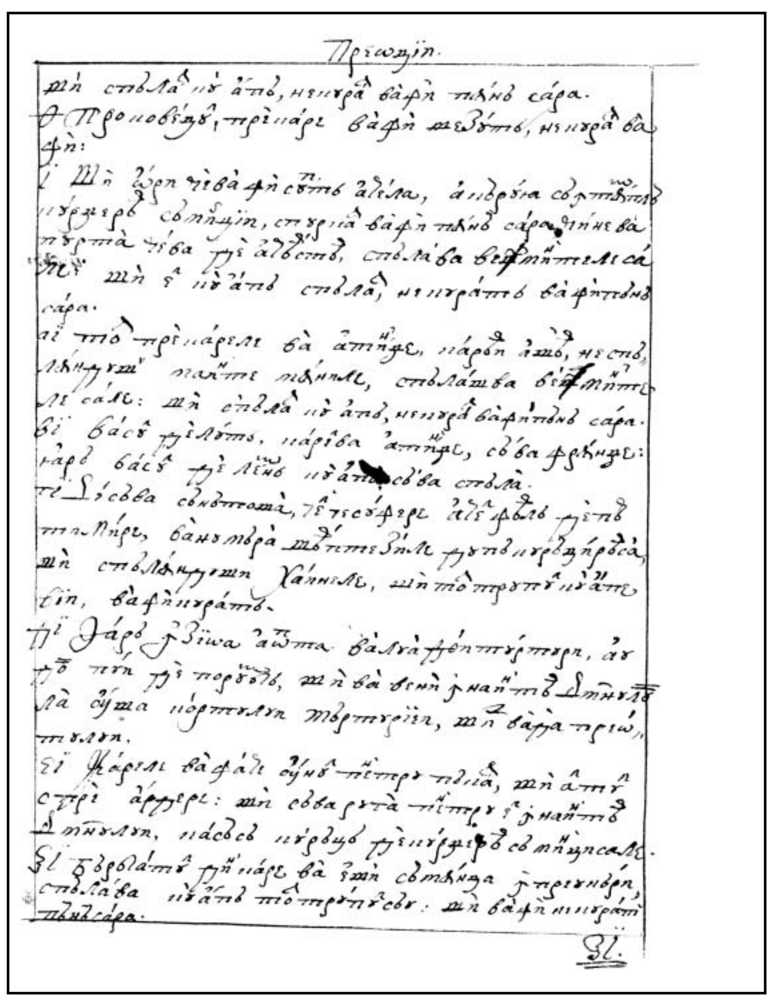
169r

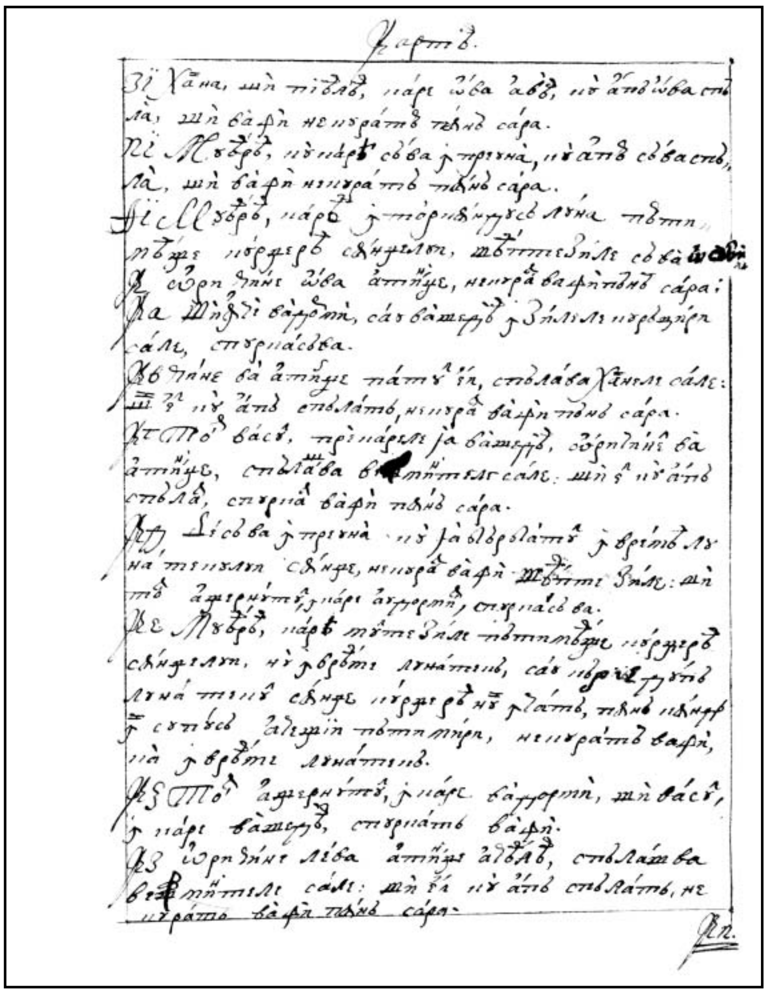

169v 170r

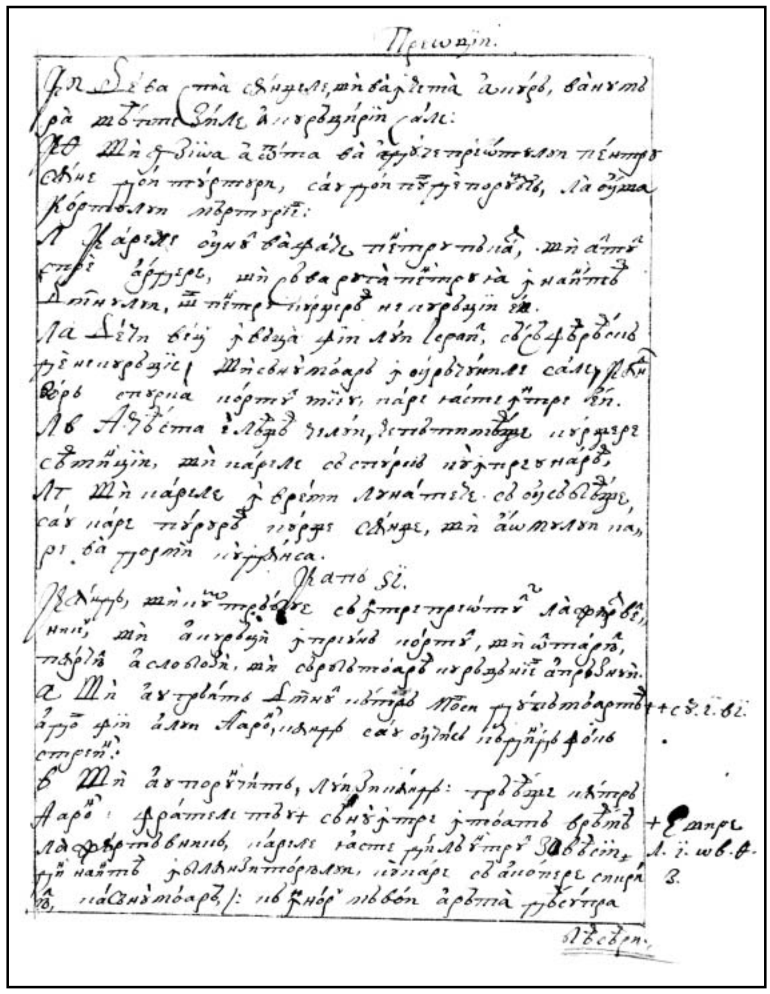

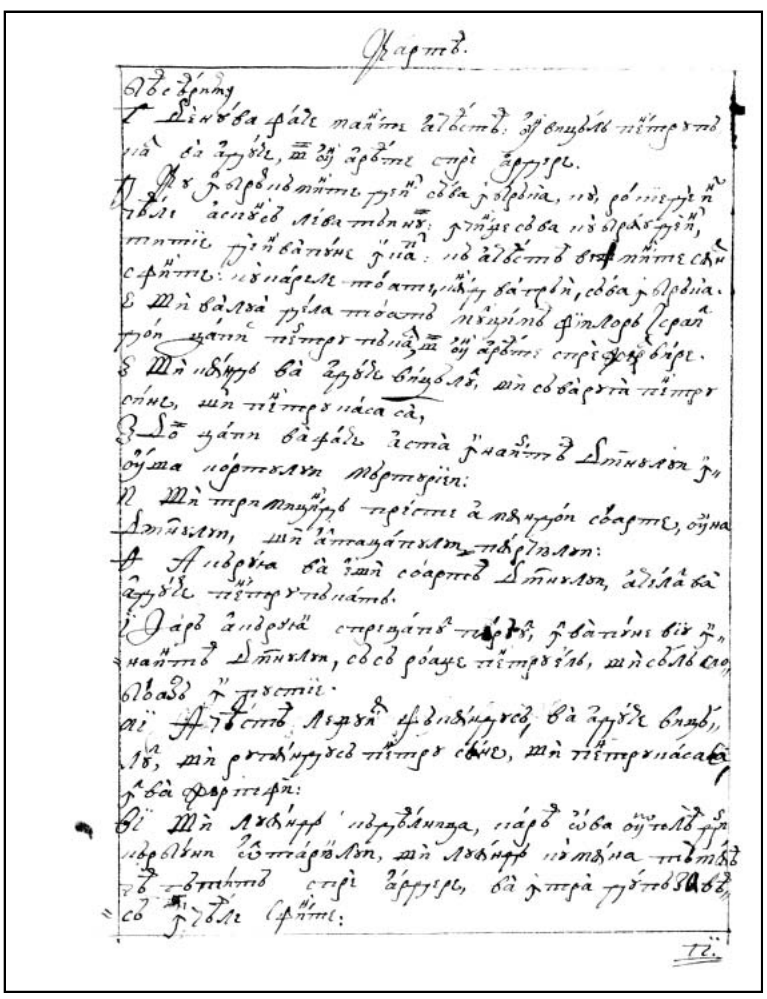
170v 171r

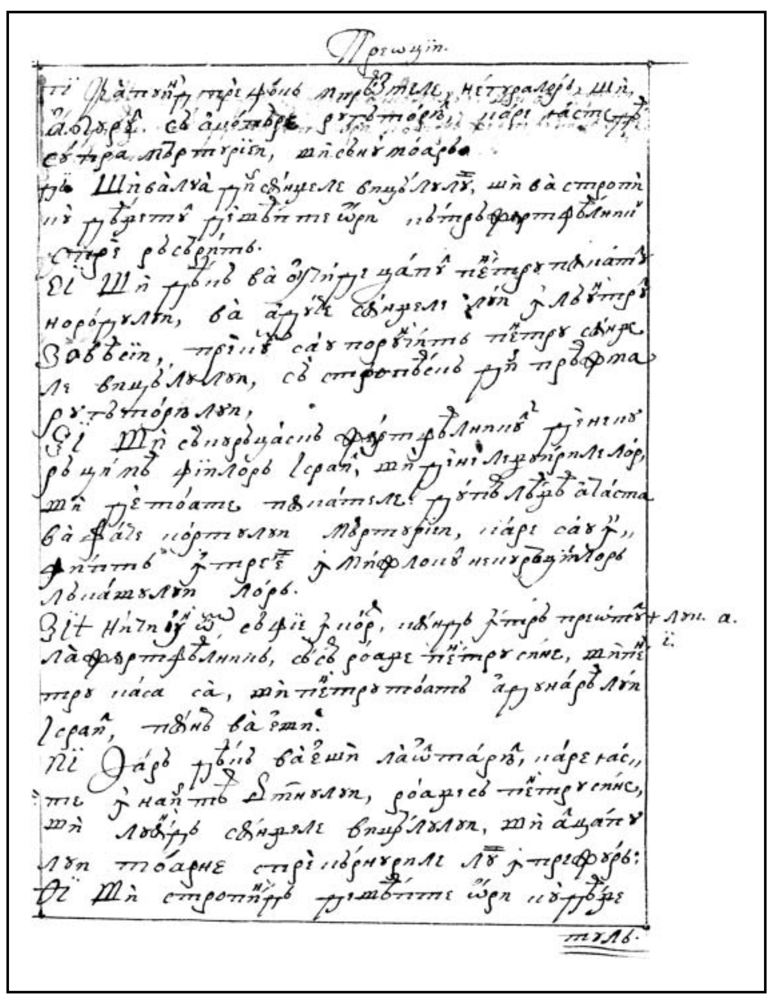
171v

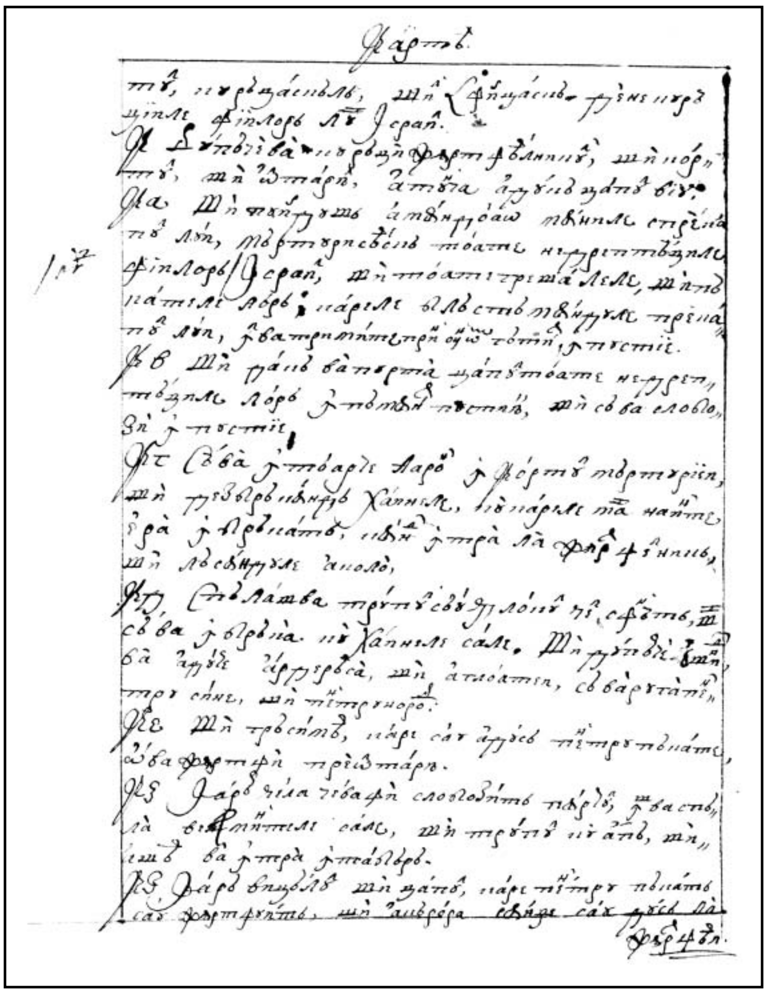
172r

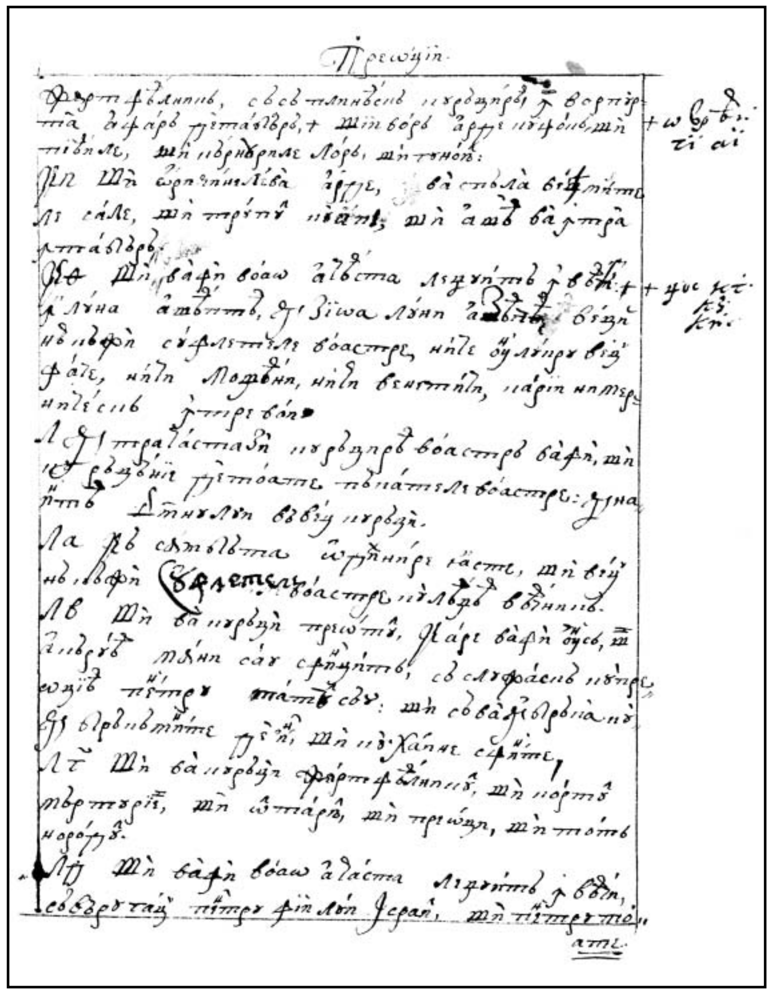
172v

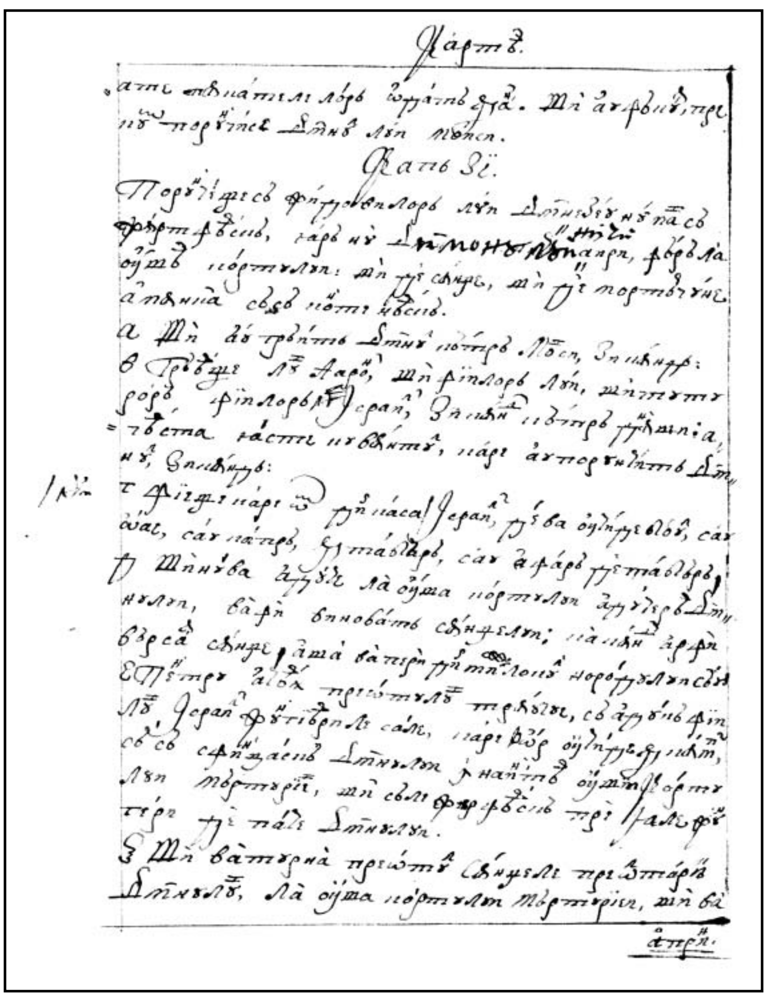
173r

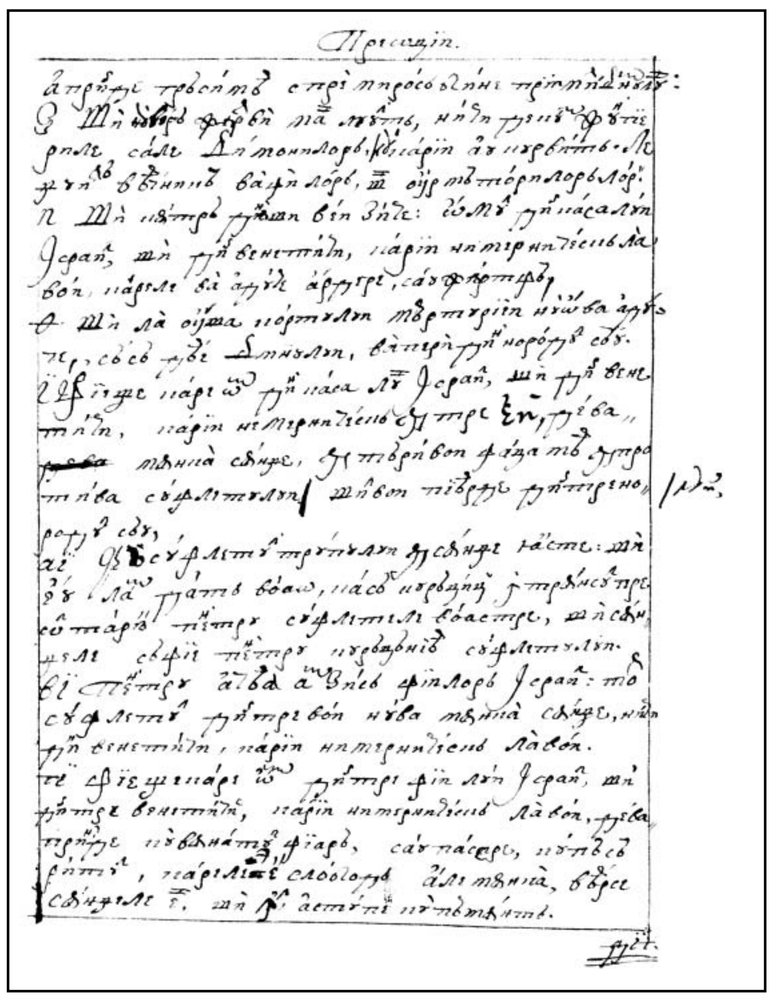
173v

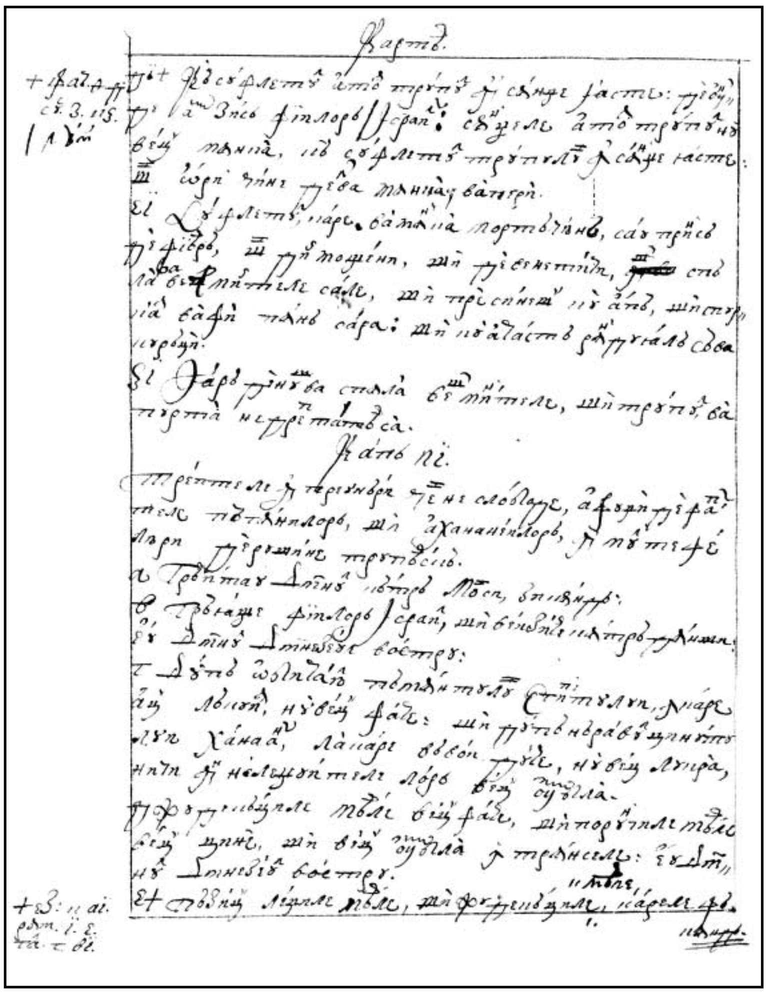
174r

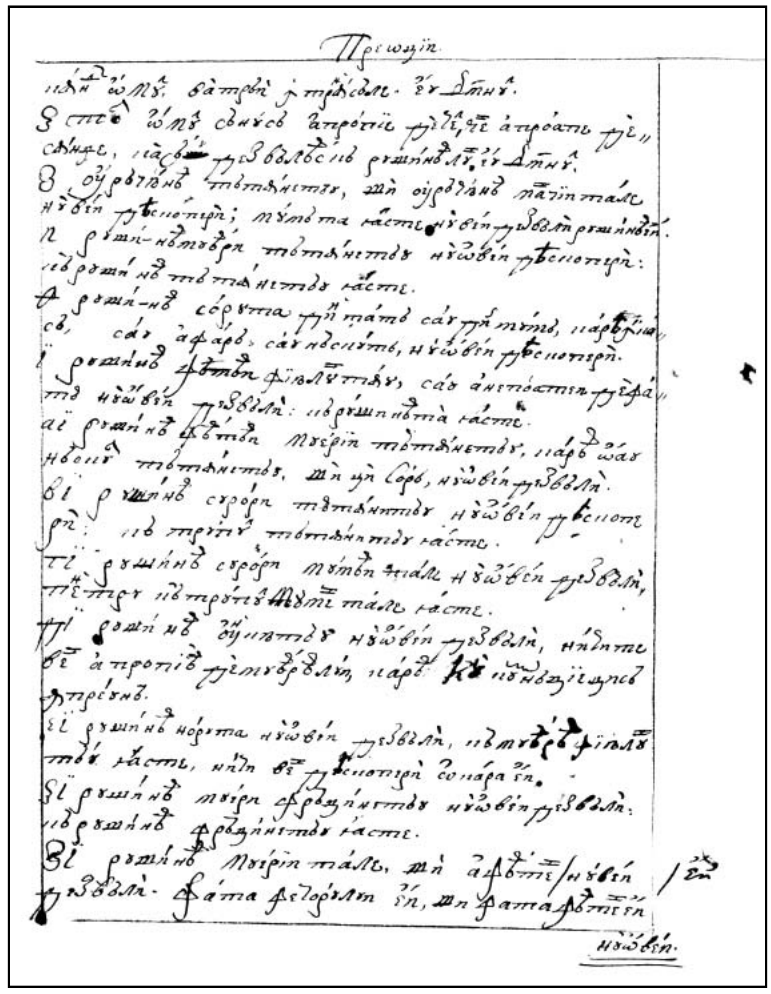
174v

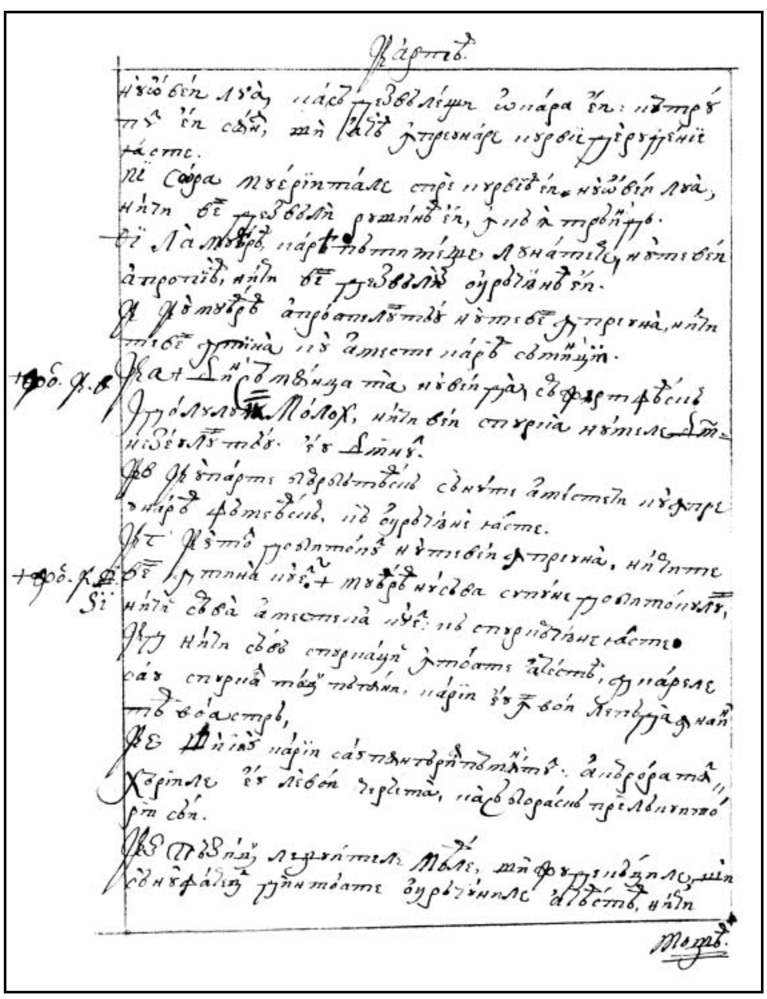
175r

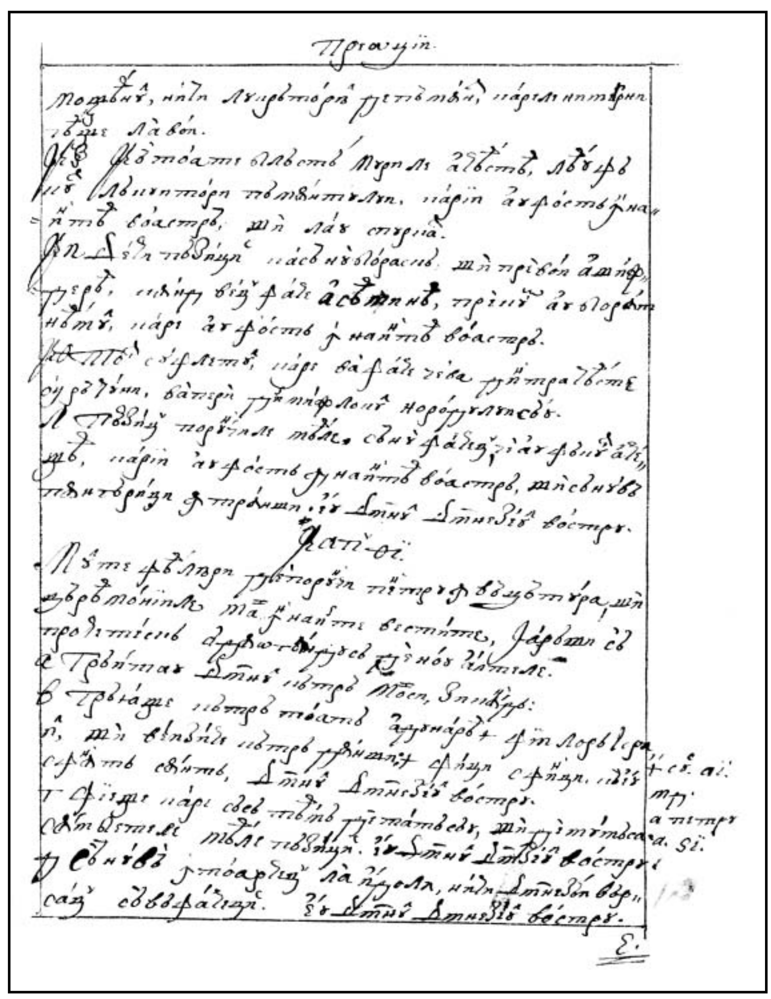
175v

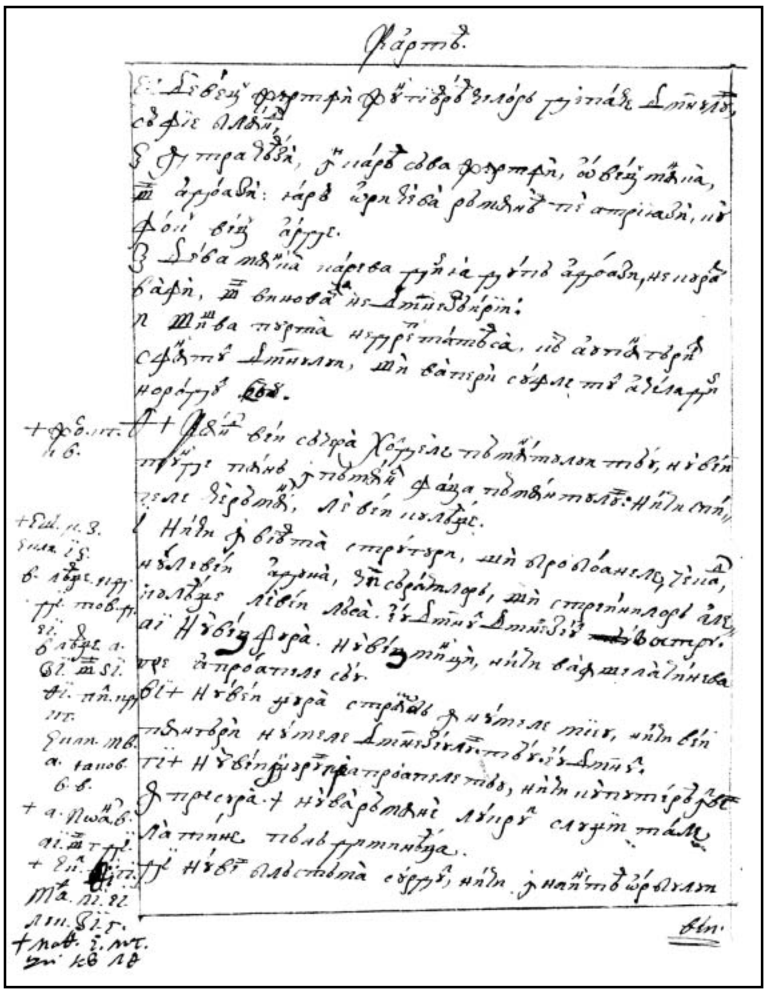
176r

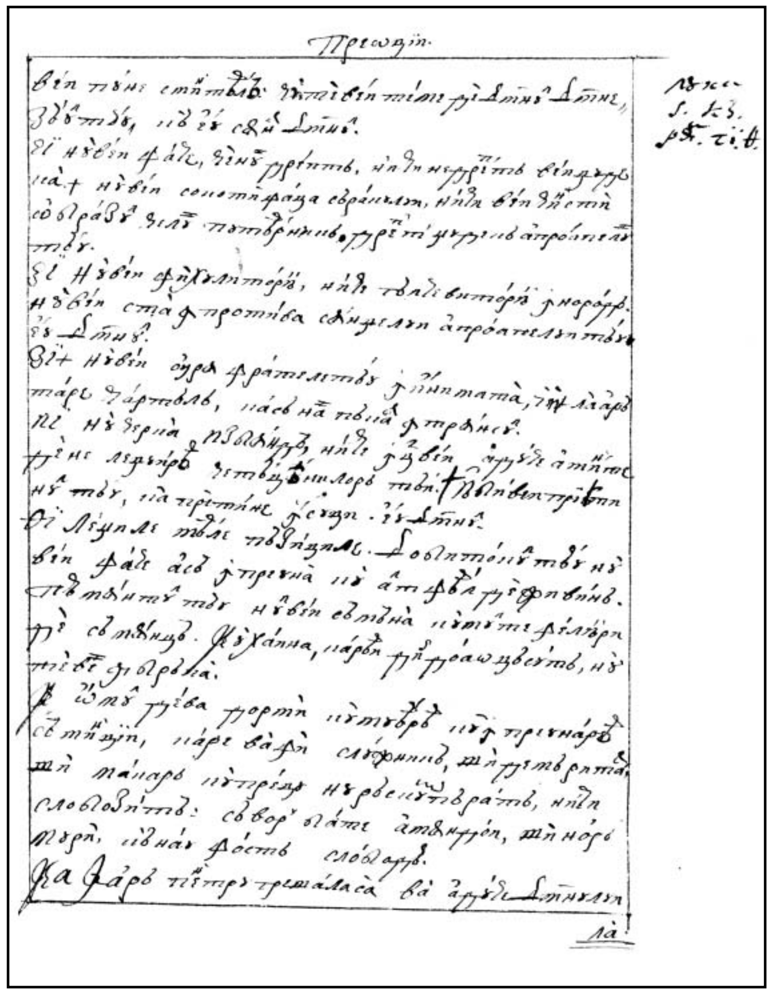
176v

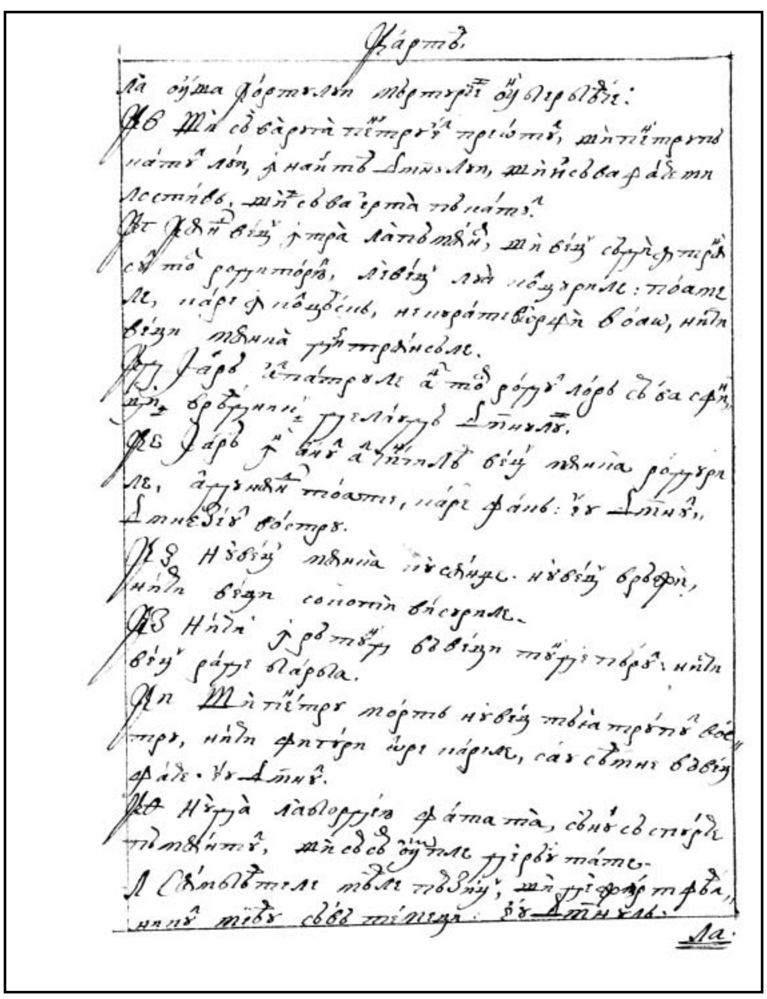
177r

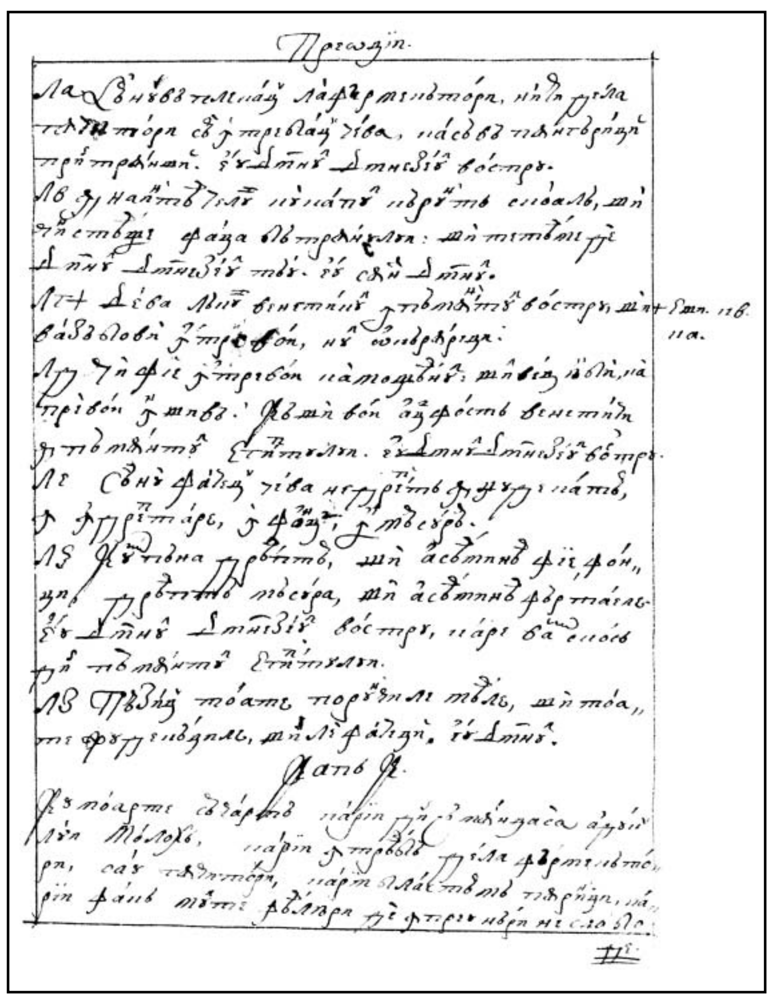
177v

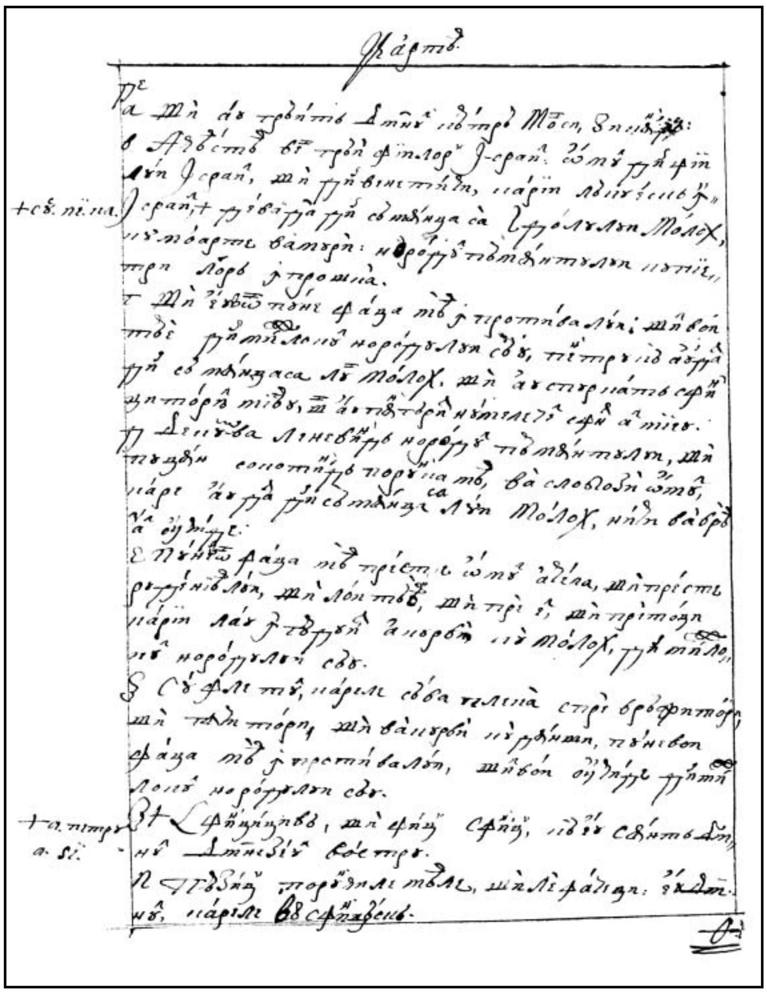
178r

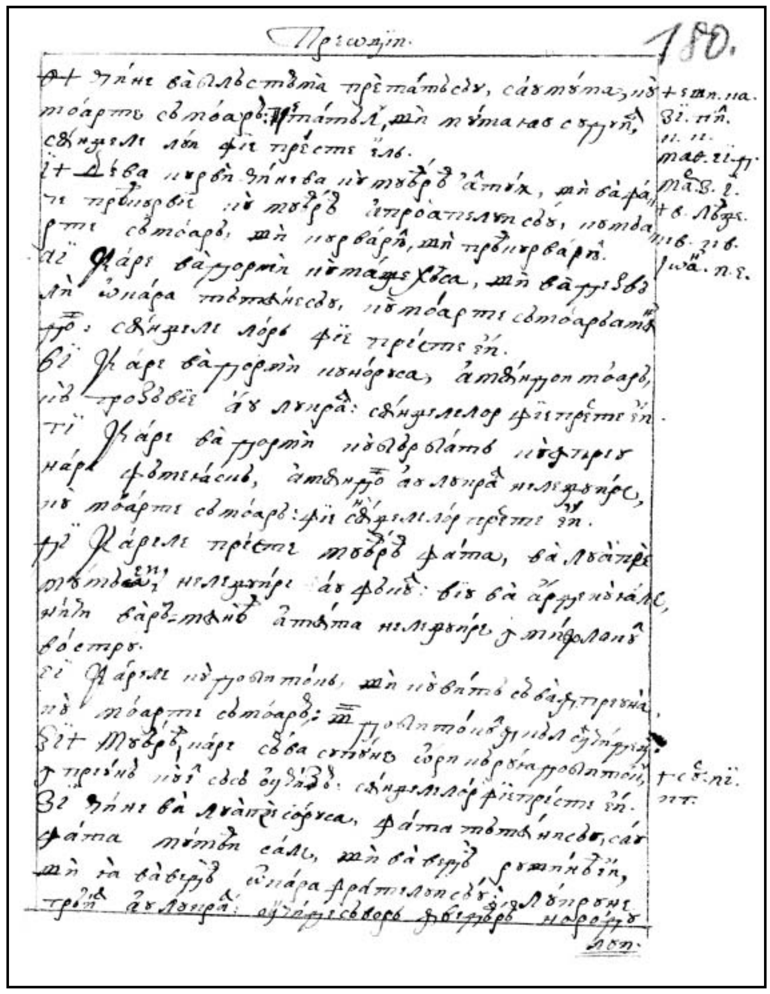
178v

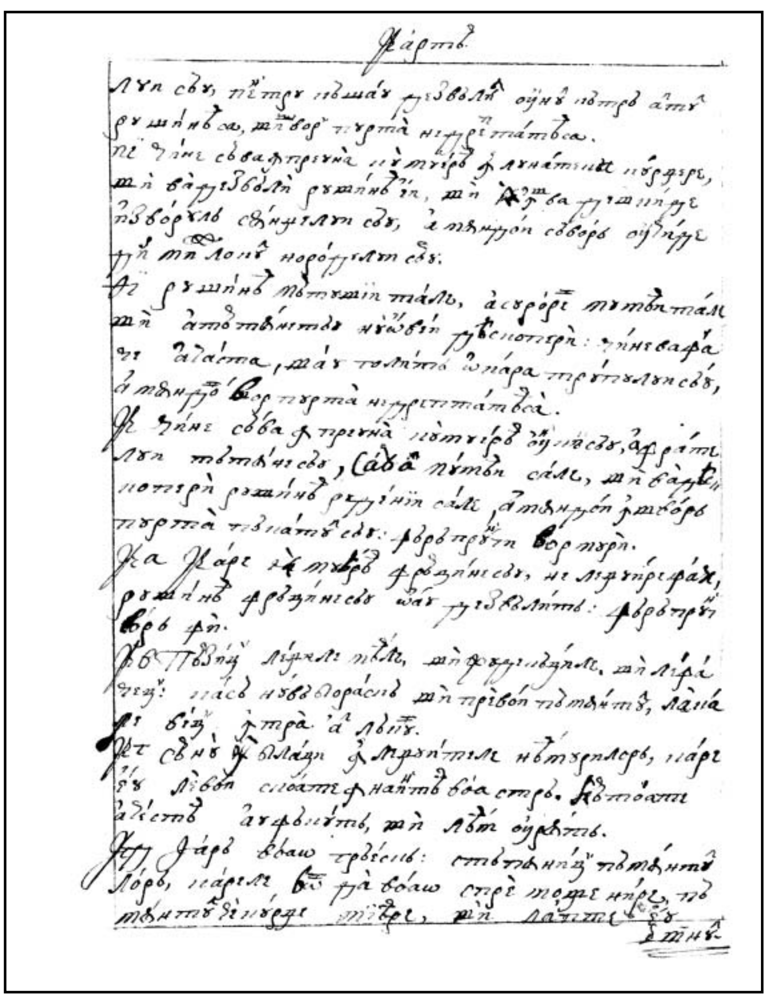
179r

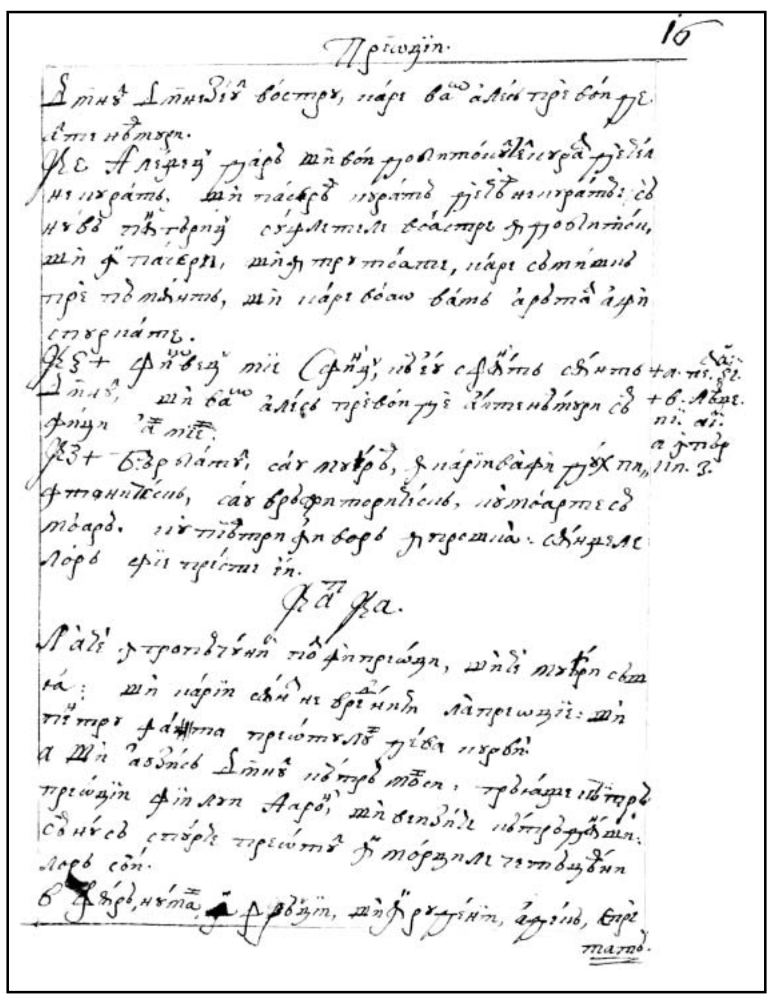
179v

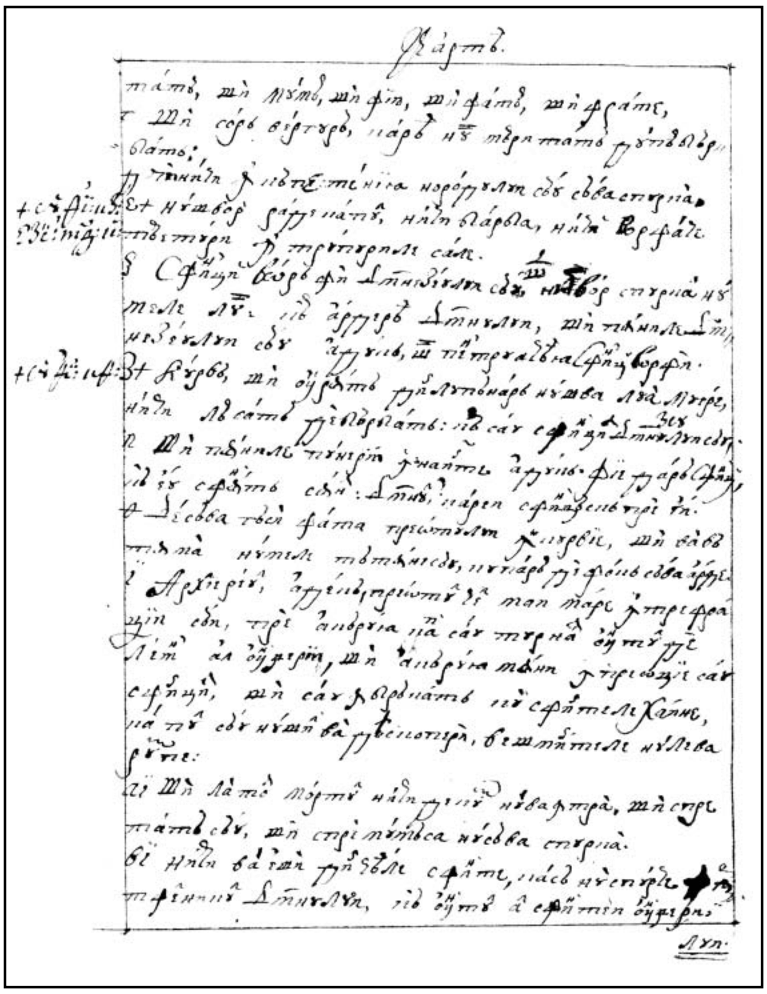
180r

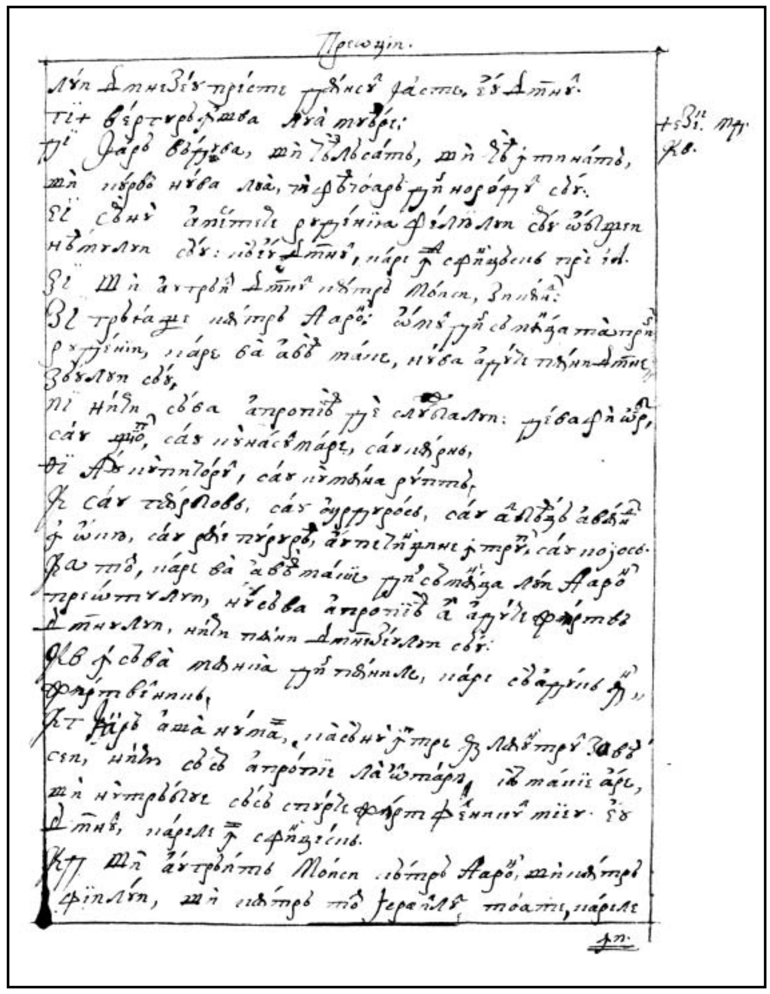
180v

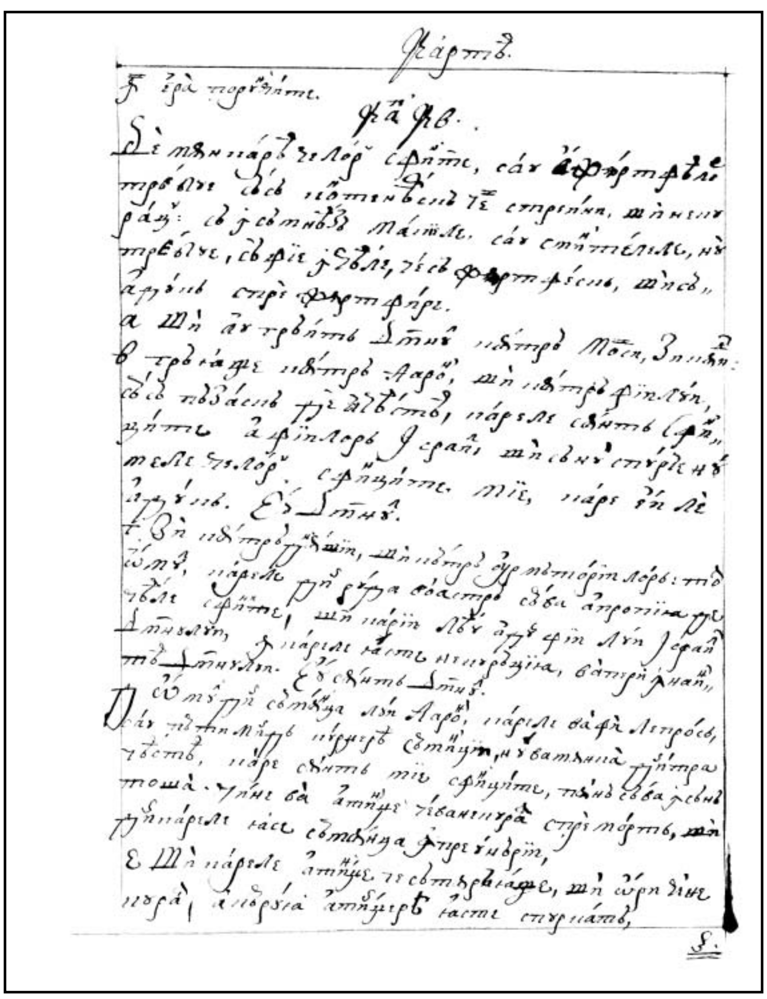
181r

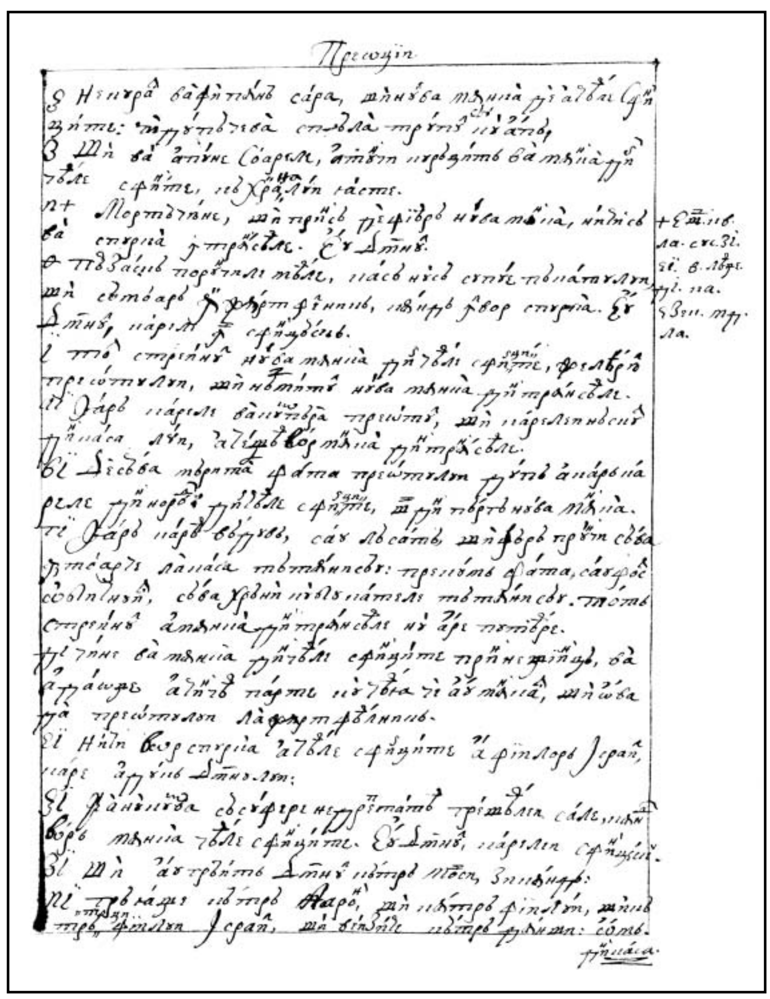
181v

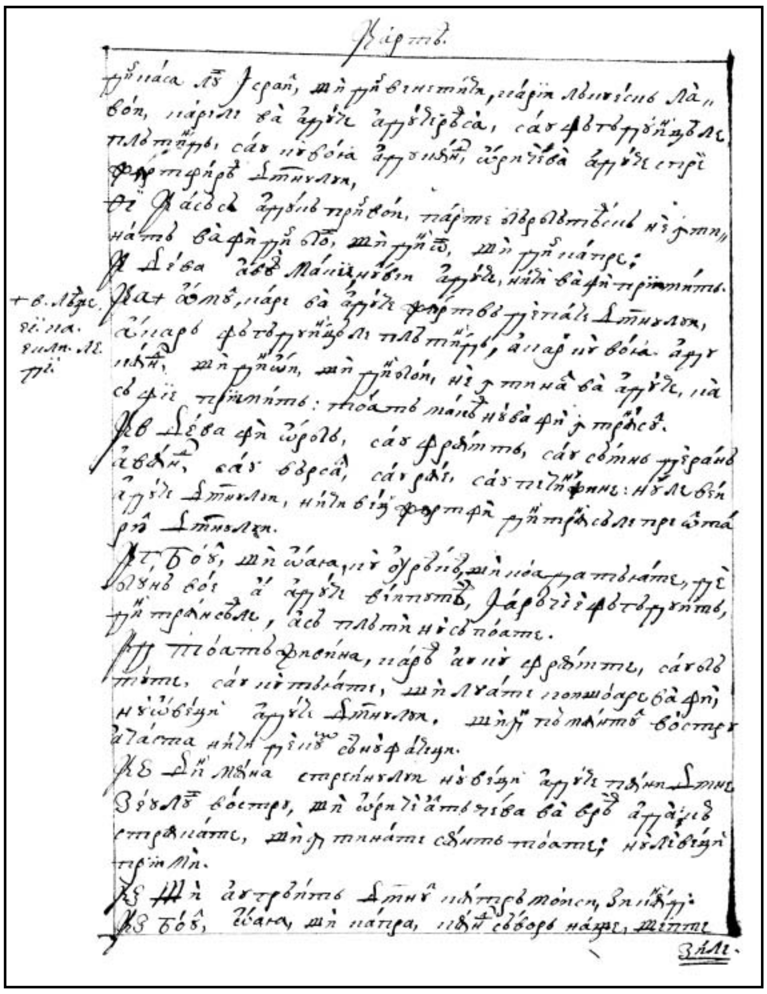
182r

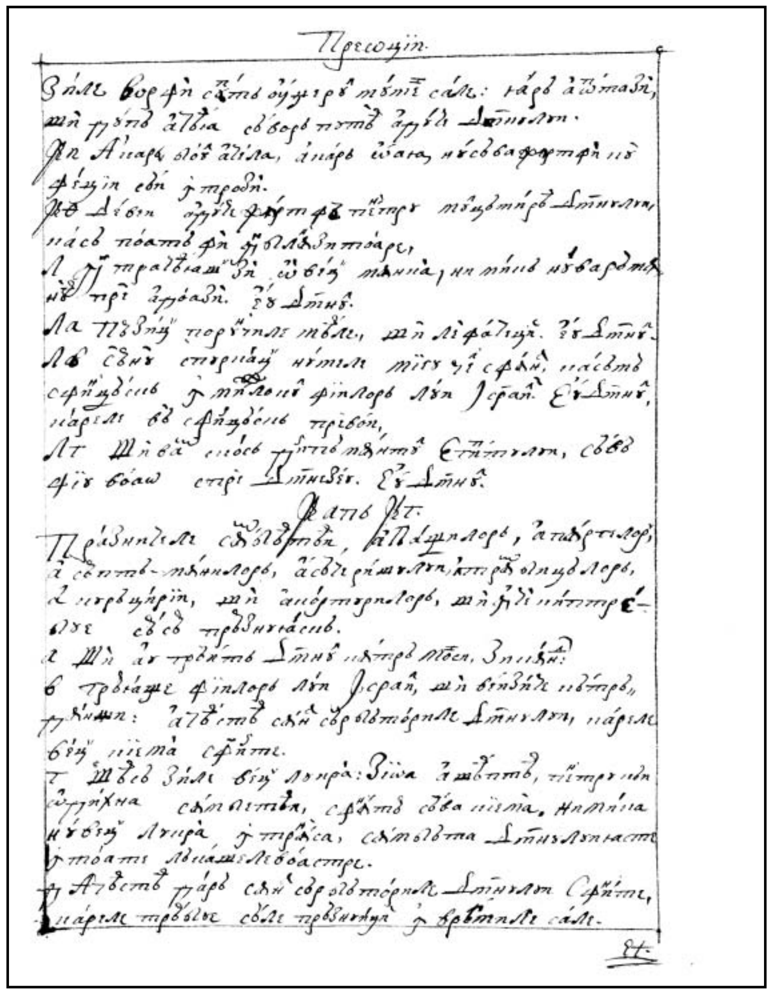
182v

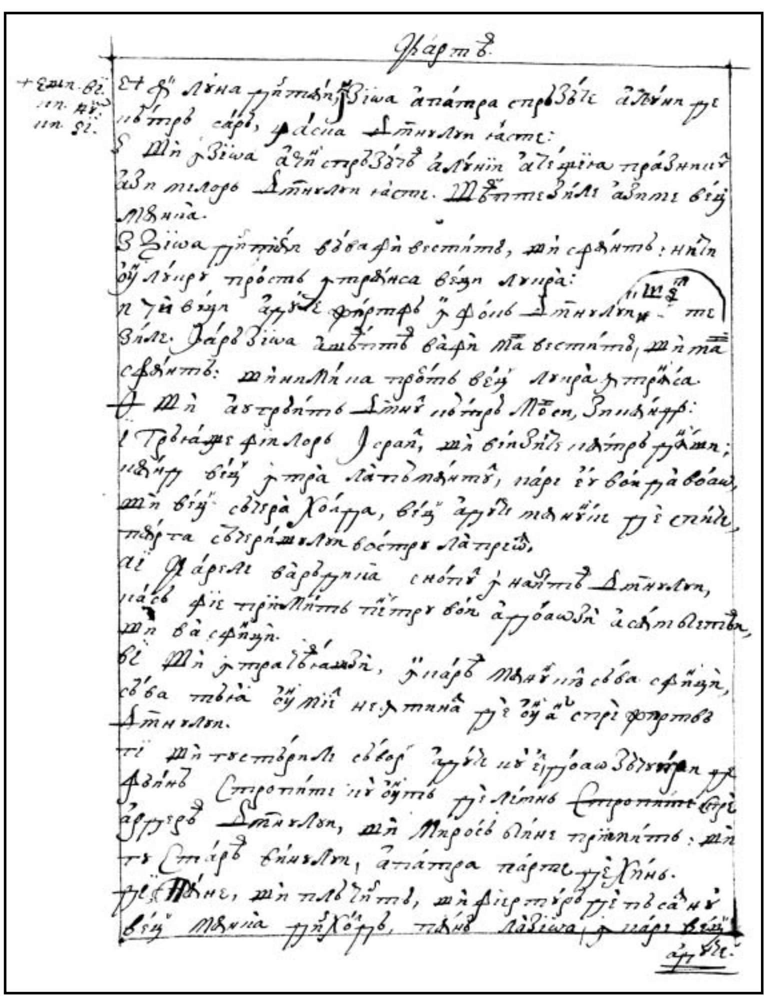
183r

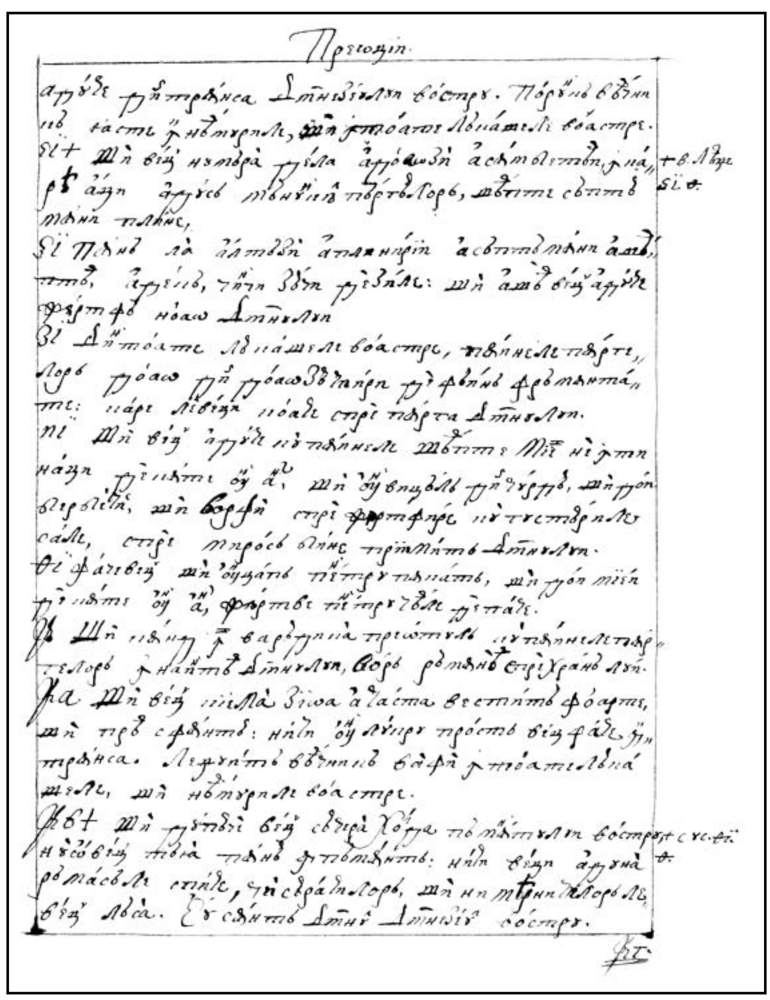
183v

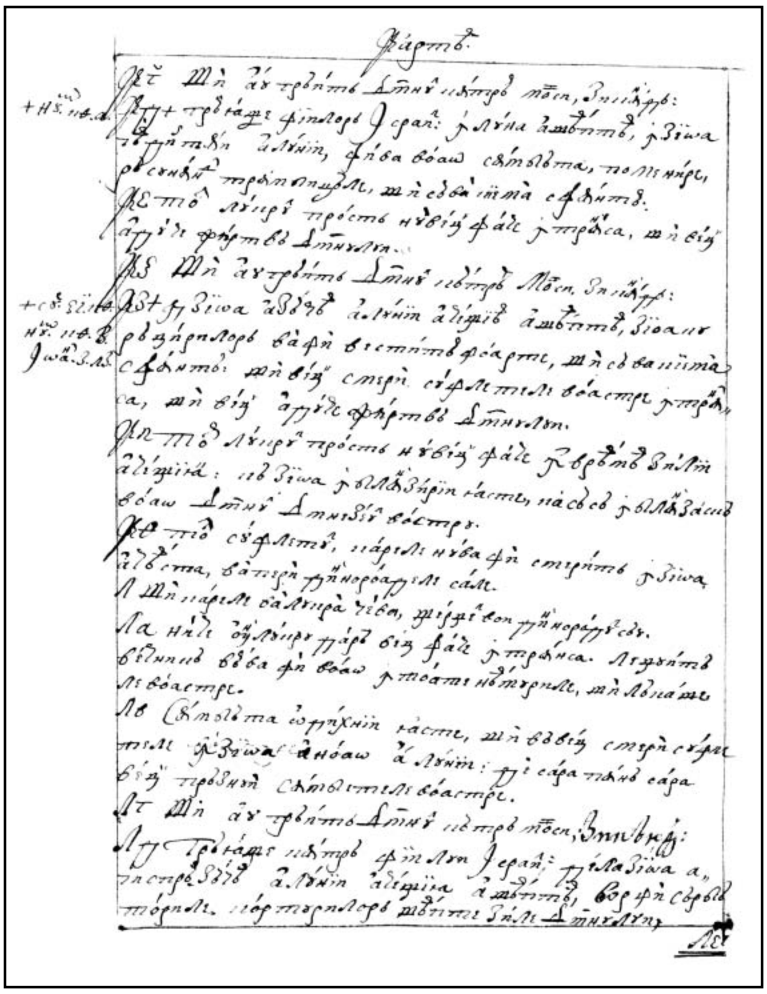
184r

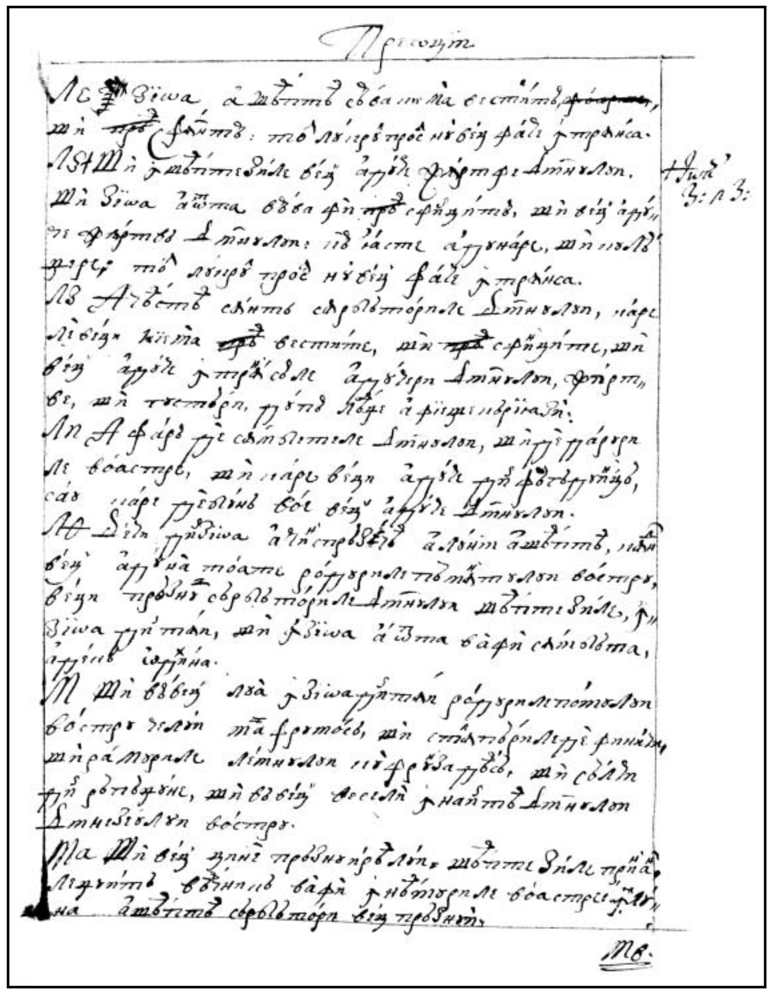
184v

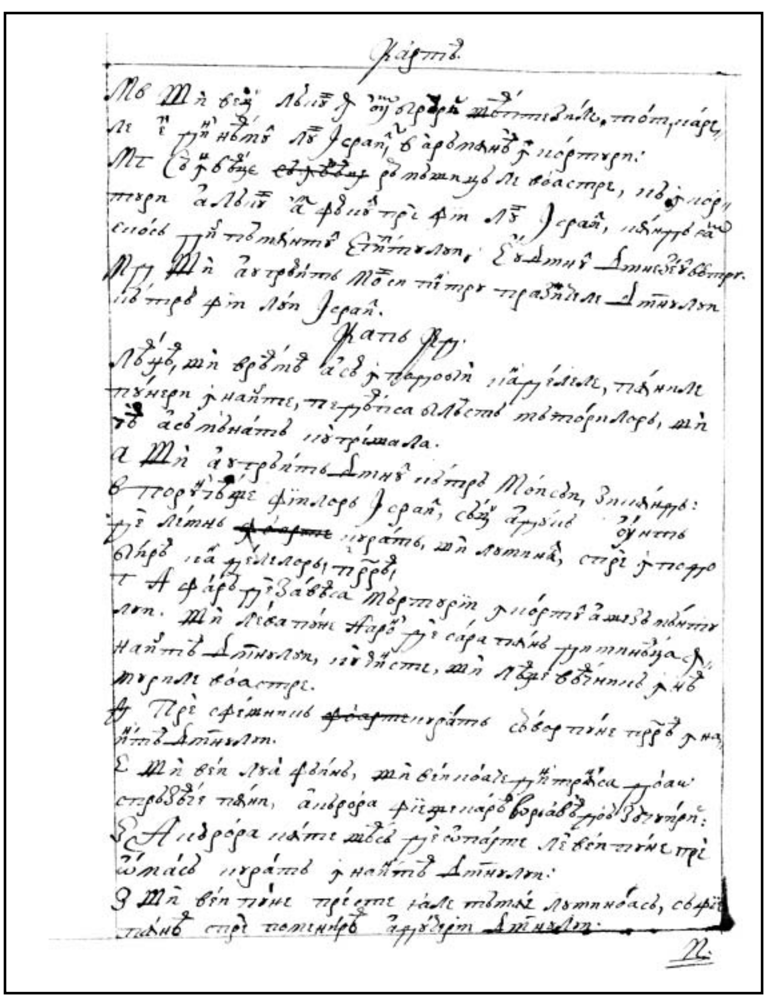
185r

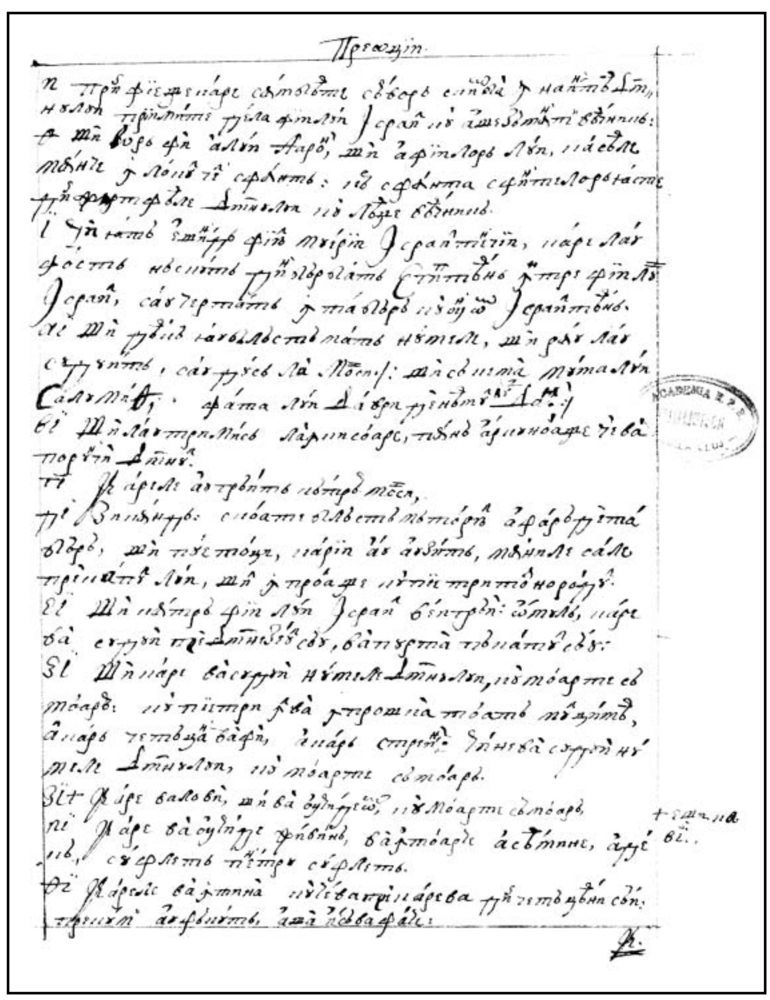
185v

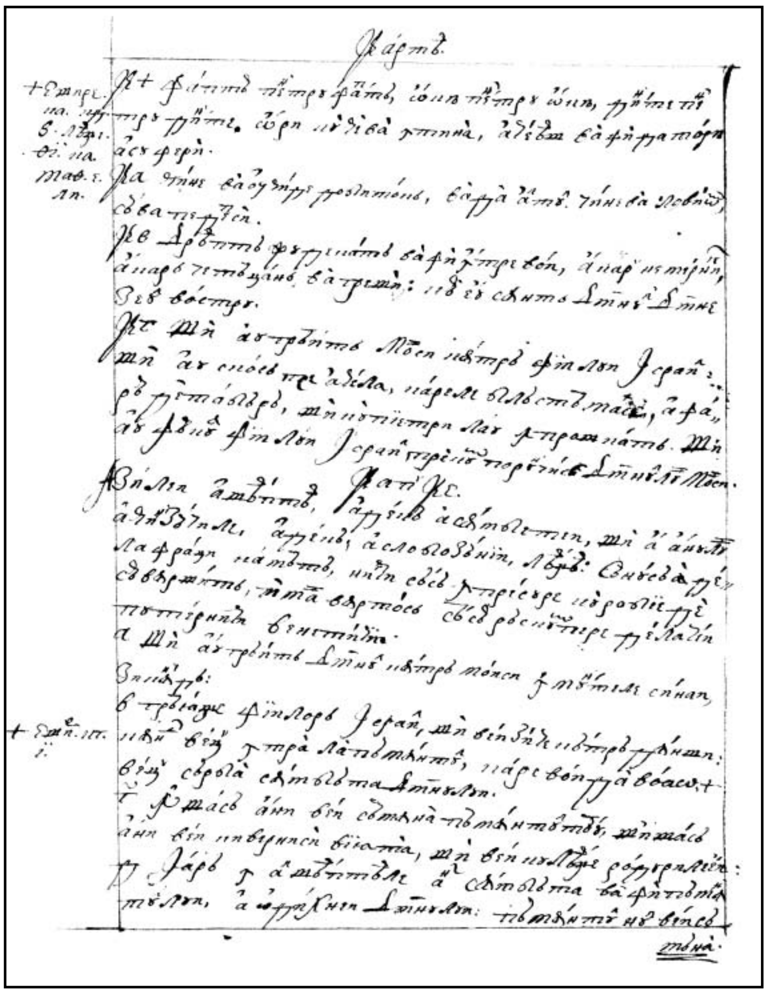
186r

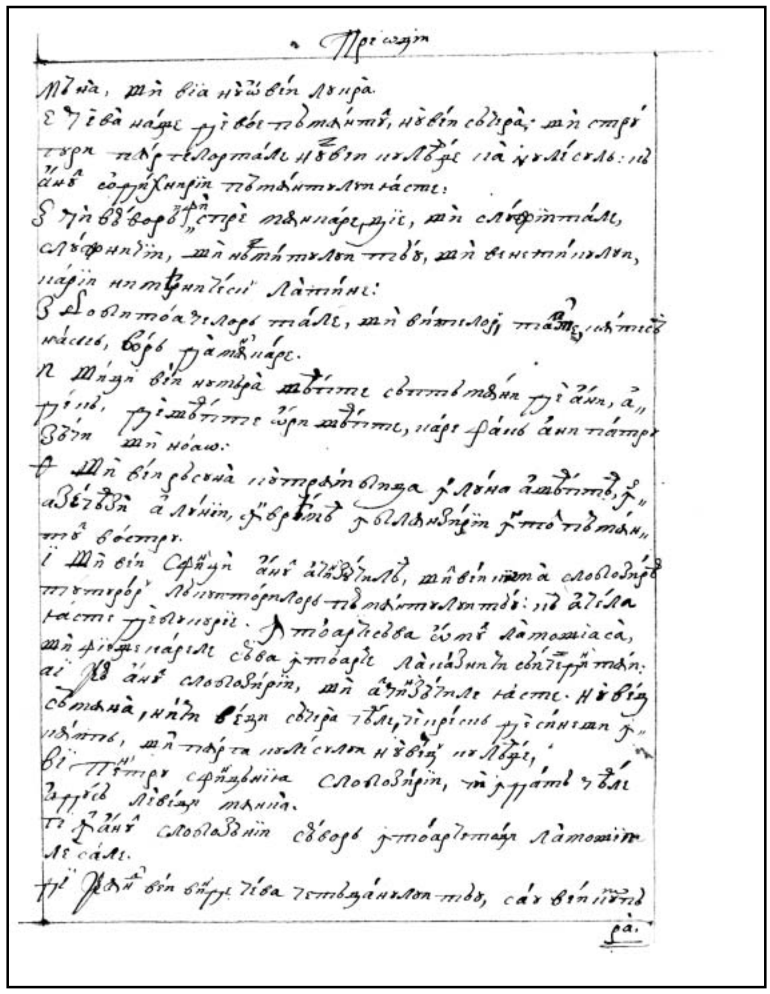
186v

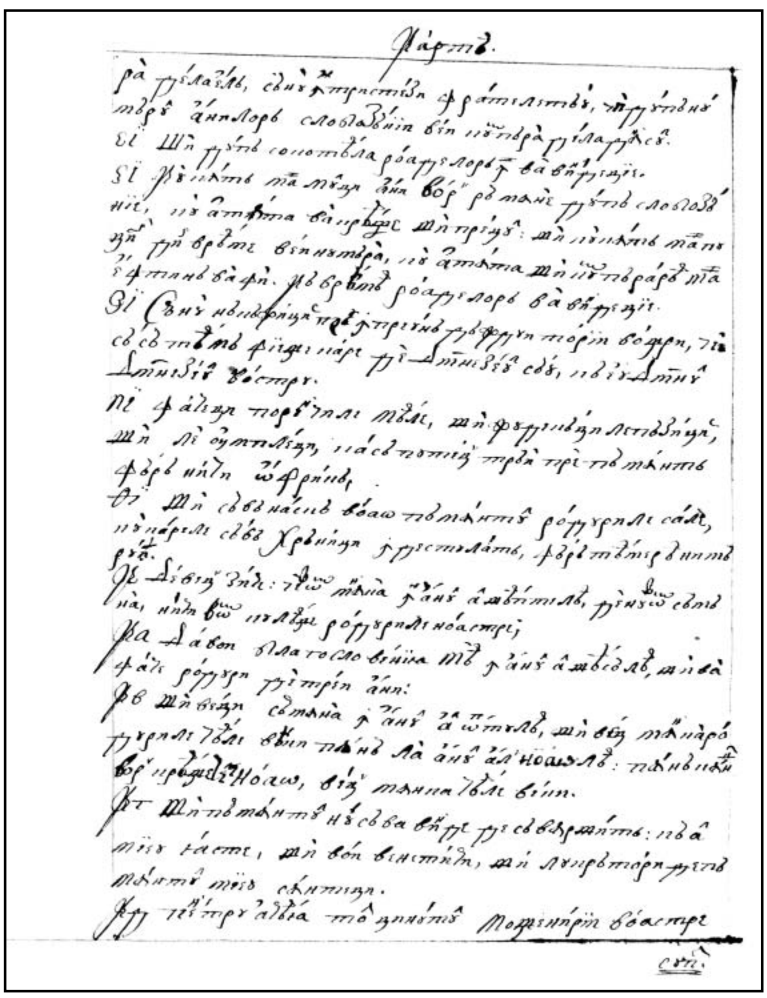
187r

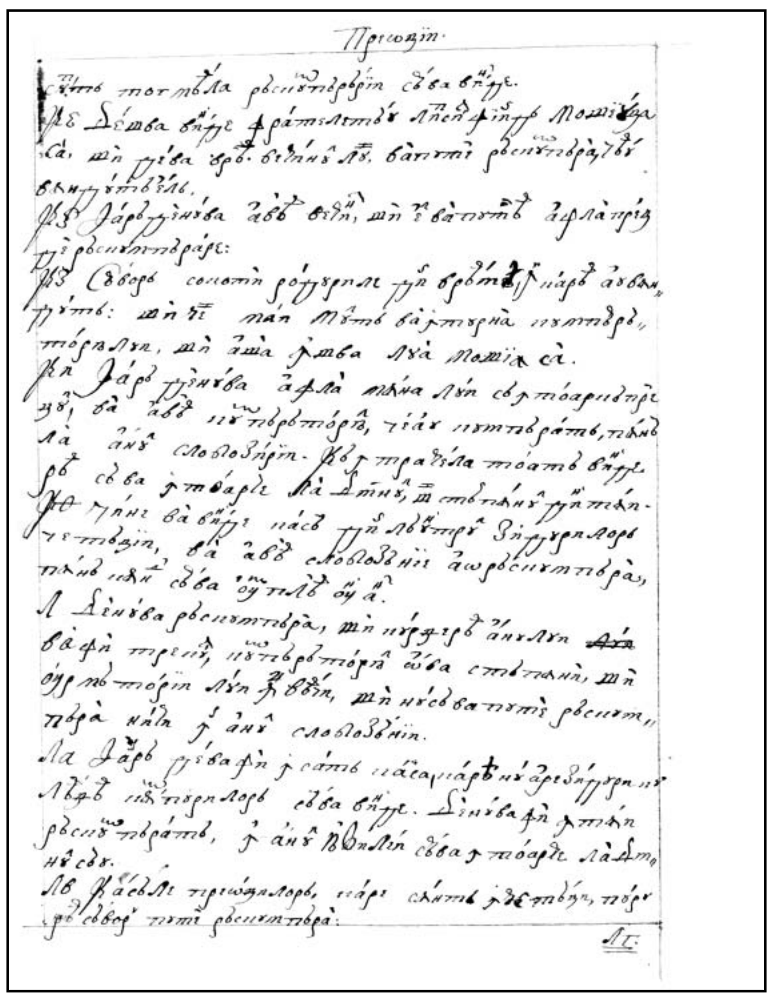
187v

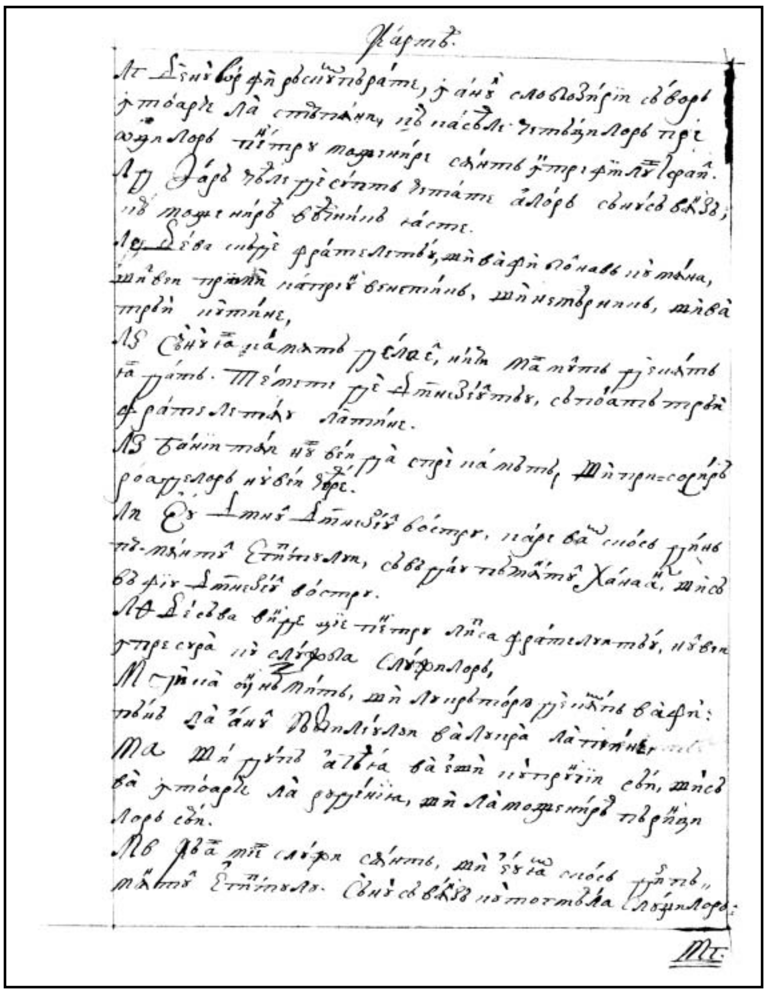
188r

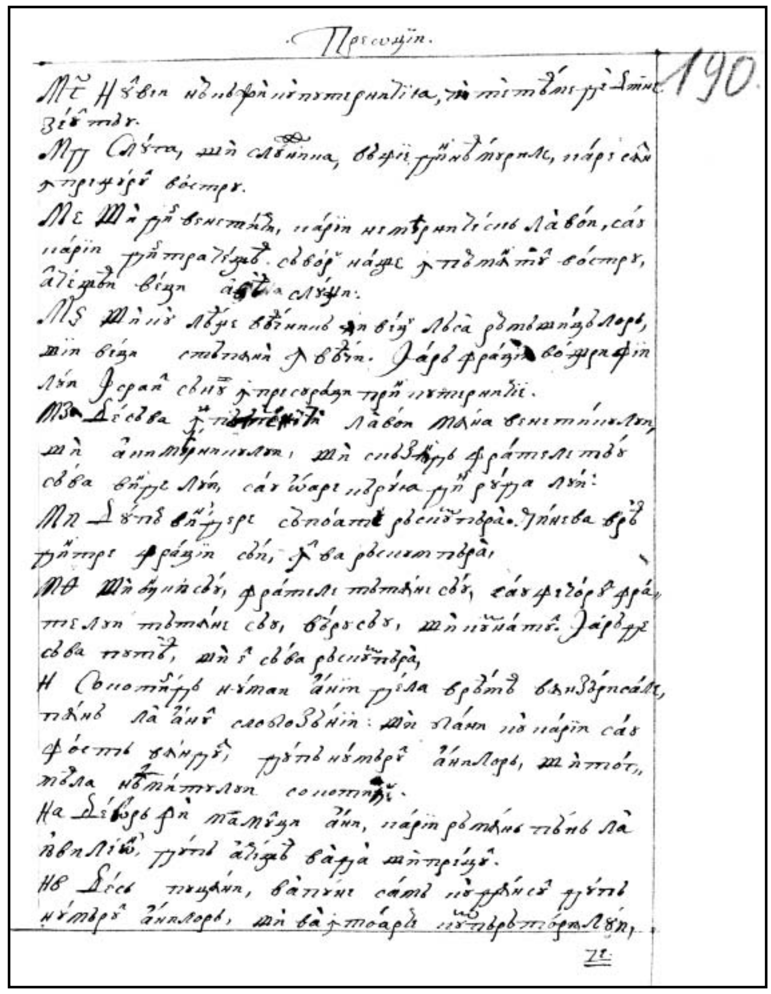
188v

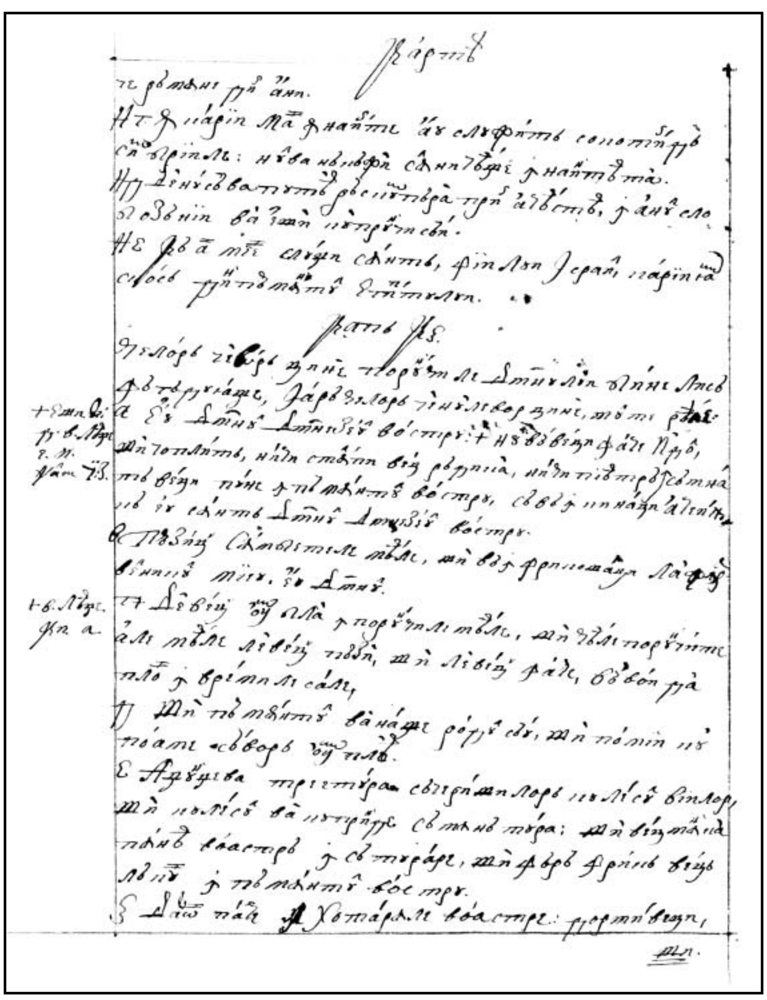
189r

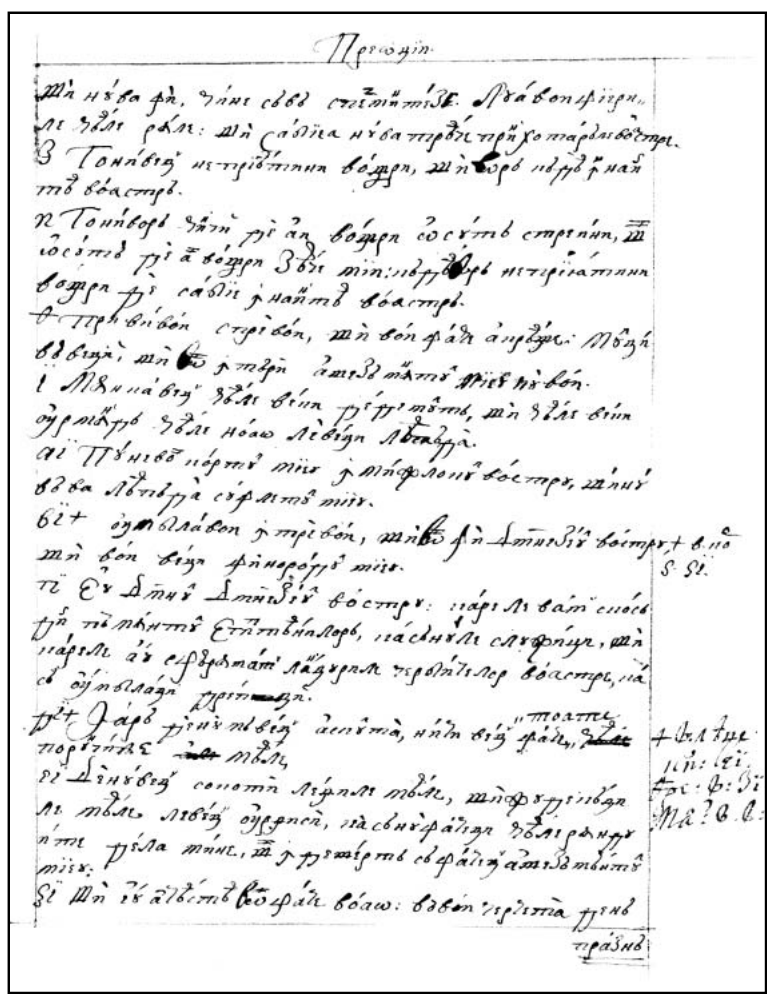
189v

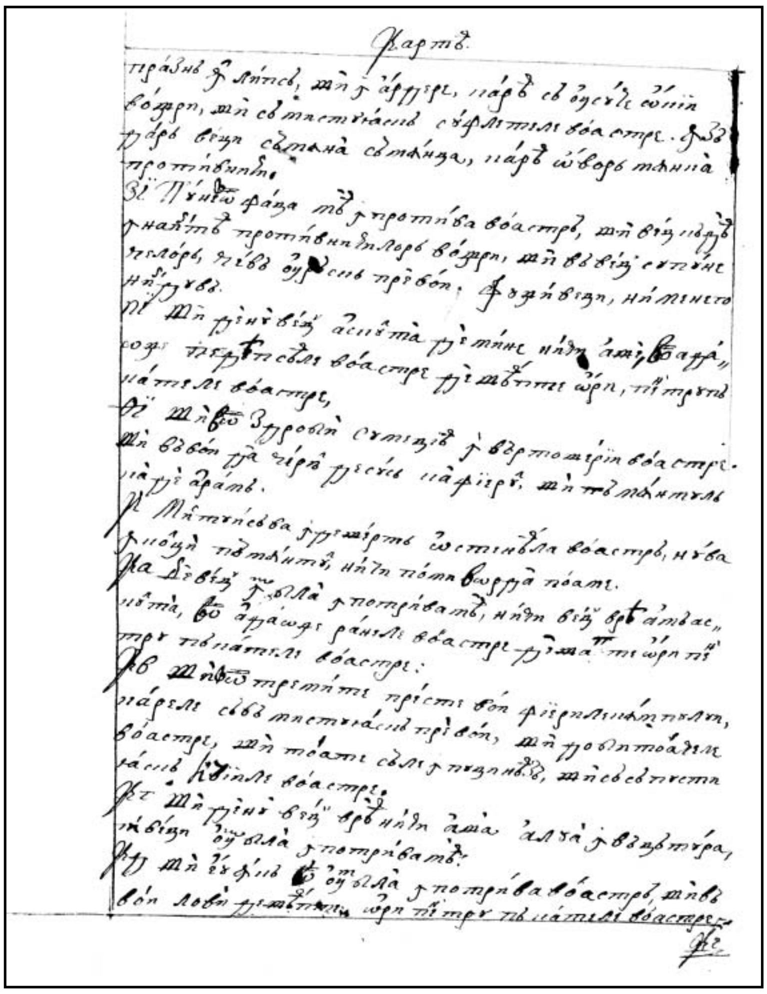
190r

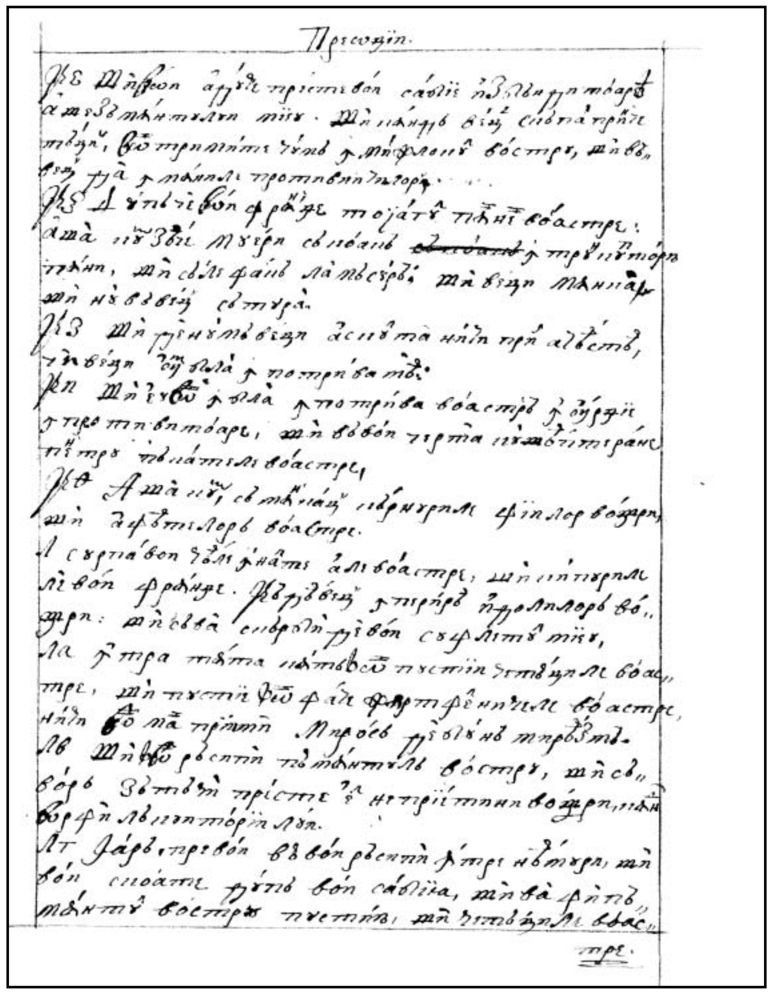
190v

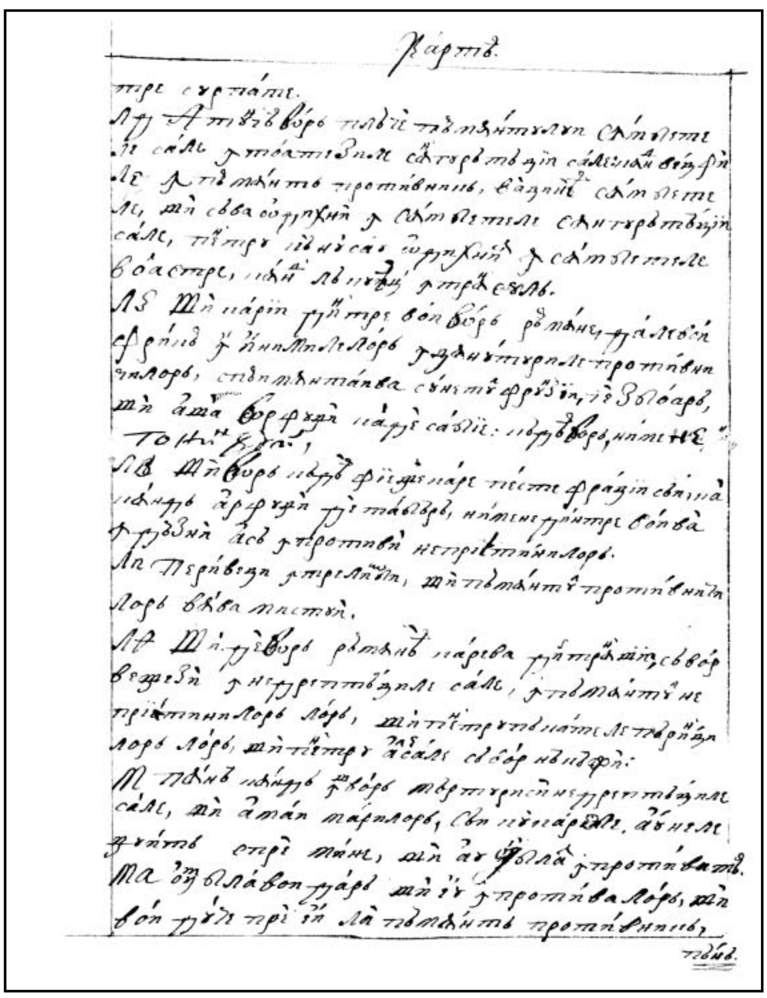
191r

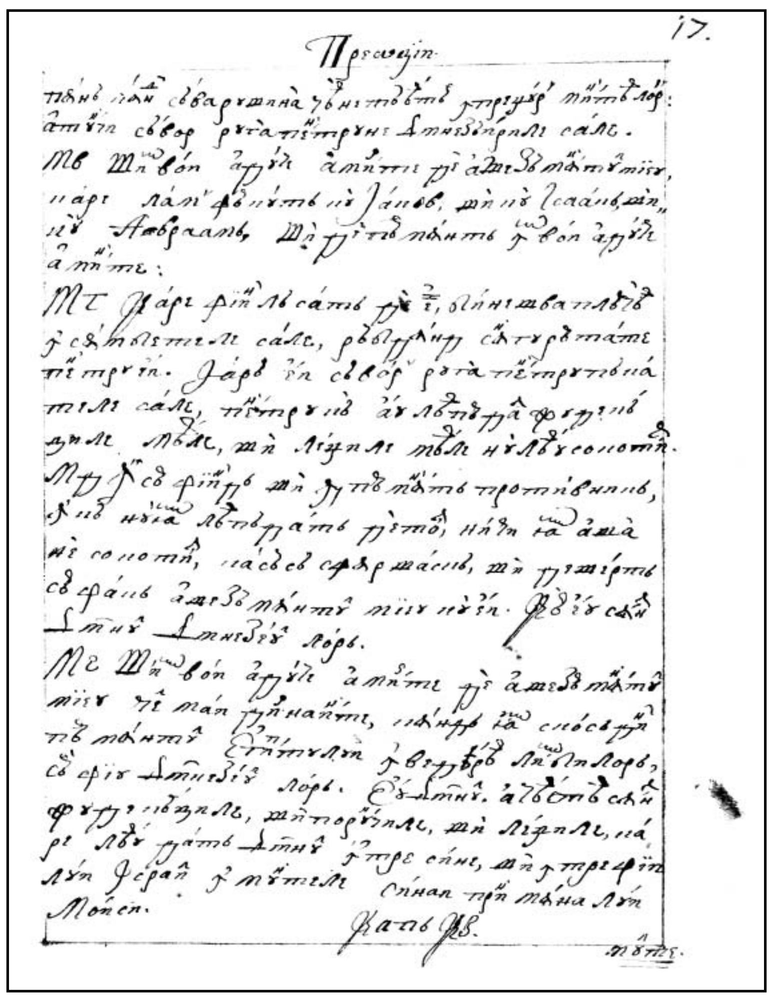
191v

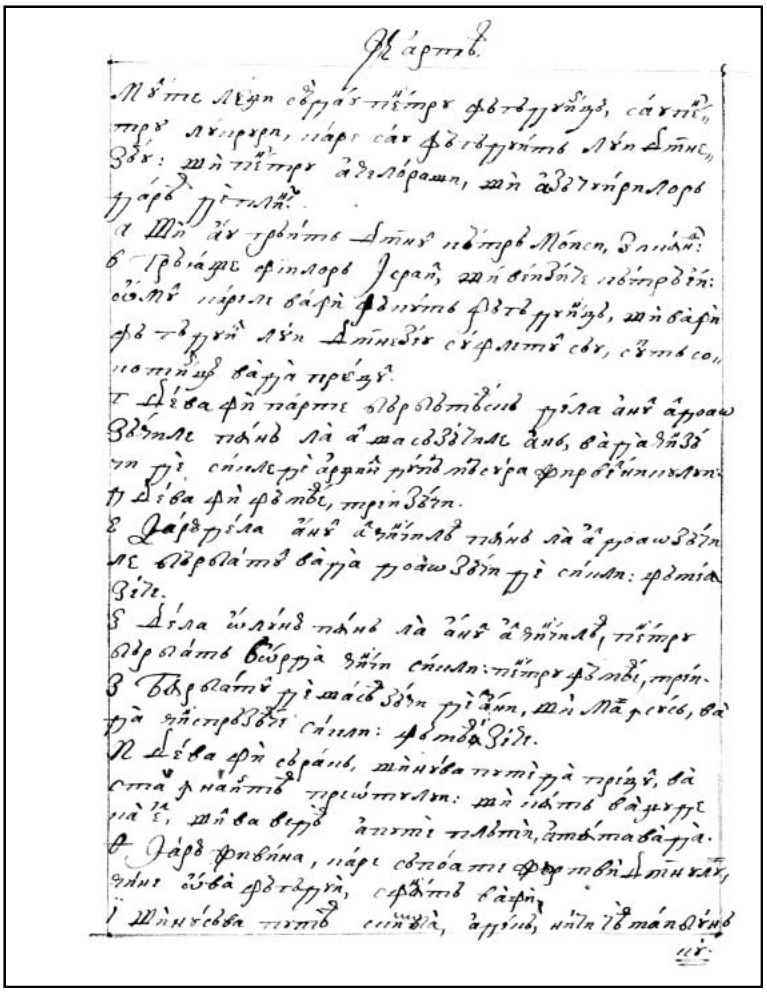
192r

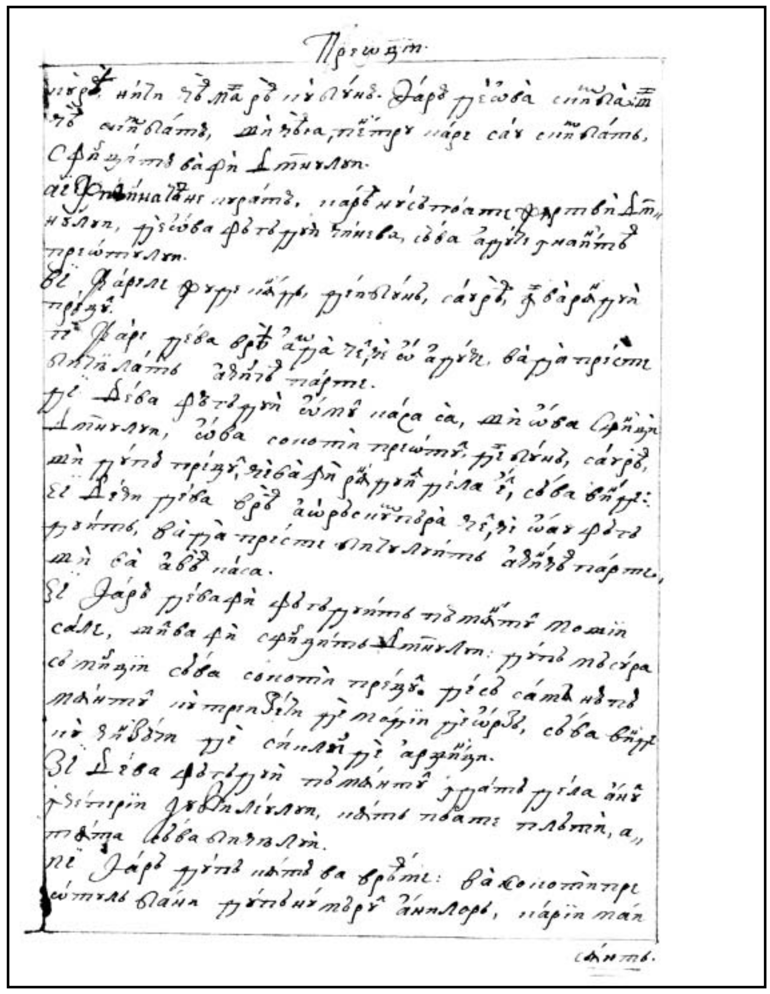
192v

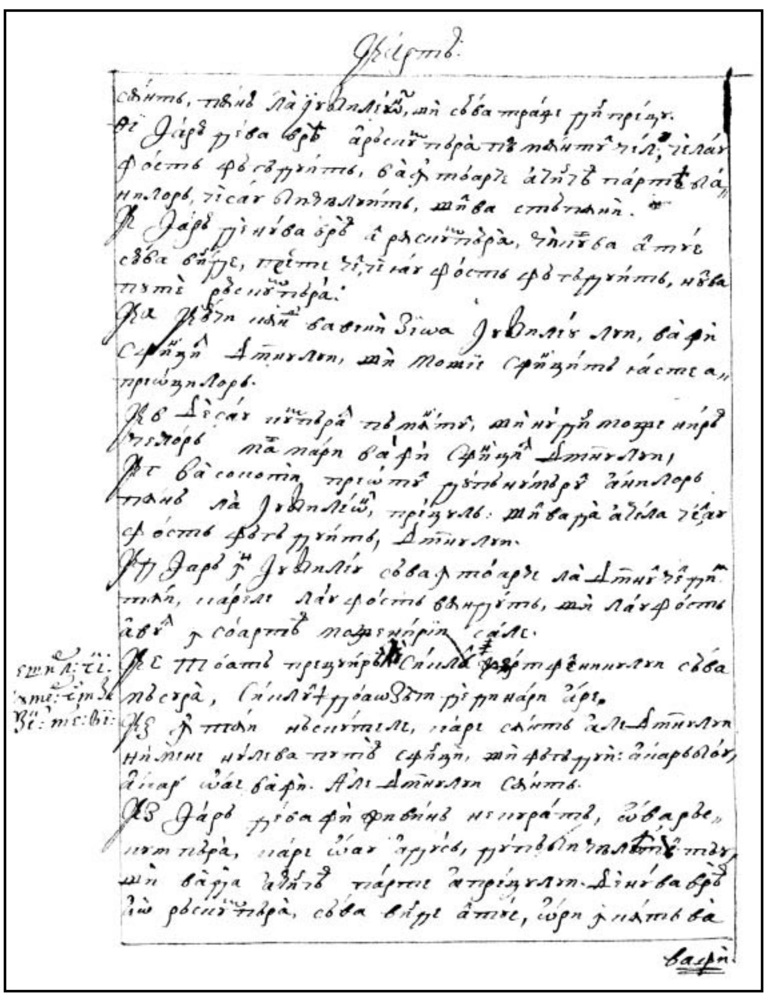
193r

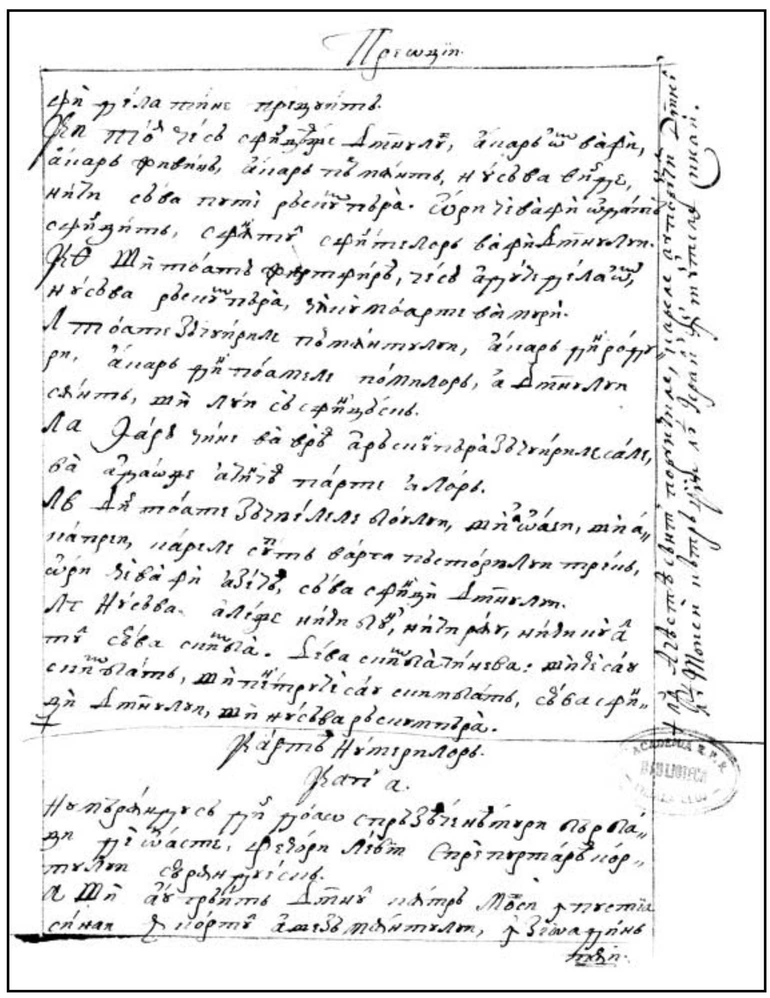
193v

194r

194v

195r

CARTEA NUMERILOR

Cap întâi

Numărându-să din doaosprăzeace neamuri bărbaţi de oaste, feciorii Levii spre purtarea cortului, să rânduiesc.

1. Și au grăit Domnul câtră Moisi în pustia Sinai, în cortul aşezământului, în zioa din|tâi a lunii a doao, în al doilea an după ieşirea lor din Eghipt, zicând: 195v

2. *„Luaţ suma a toată adunarea fiilor Israil, prin rudeniile şi casăle sale, şi numele fieştecărora, orice iaste parte bărbătească, *Ieşir. 30, 12.

3. De la unul al doaozăcile şi mai sus, a tuturor bărbaţilor celor tari din Israil, şi veţ număra prin turmele sale, precum şi Aaron.

4. Şi vor fi cu voi căpeteniile neamurilor şi a caselor în neamurile sale,

5. A cărora acestea le sânt numele: din Ruvin, Elisur, fiiul lui Sedeur;

6. Din Simeon, Samuil, fiiul lui Surisaddai;

7. Din Iuda, Nahason, fiiul lui Aminadav;

8. Din Issahar, Nathanail, fiiul lui Suar;

9. Din Zavulon, Eliav, fiiul lui Helon;

10. Iară a fiilor lui Iosif din Efrem, Elisama, fiiul lui Ammiud; din Manasse, Gamaliil, fiiul lui Fadasur;

11. Din Veniamin, Avidan, fiiul lui Ghedeon;

12. Din Dan, Ahiezer, fiiul lui Amisadai;

13. Din Asir, Feghiil, fiiul lui Ohran;

14. Din Gad, Eliasaf, fiiul lui Duil;

15. Din Neftali, Ahira, fiiul lui Enan.

16. Aceşte mai vestiţ căpeteniile mulţimei prin neamurile şi rudeniile sale şi capetele oastei lui Israil".

196r 17. Carii i-au adus Moisi şi Aaron, cu toată mul||ţimea obştii.

18. Şi i-au adunat în zioa dintâi a lunii a doao, socotindu-i prin rudenii şi prin case şi familii şi capetele şi numele fieştecăruie, de la al doaozăcilea an şi mai în sus,

19. Precum poruncise Domnul lui Moisi. Şi s-au numărat în pustia Sinai.

20. Din Ruvin, întâiul născut al lui Israil, prin rudeniile şi familiile şi casele sale, şi numele capetelor fieştecărora, tot ce iaste parte bărbătească de la al doaozăcile an şi mai sus, carii merg la oaste,

21. Patruzăci şi şase de mii cinci sute.

22. Din fiii lui Simeon, prin neamurile şi familiile şi casele rudeniilor sale, s-au numărat, pe numele şi capetele fieştecărora, tot ce-i parte bărbătească de la al doaozăcile an şi mai sus, carii merg la oaste,

23. Cinzăci şi noao de mii trei sute.

24. Din fiii lui Gad, prin neamurile şi familiile şi casele rudeniilor sale, s-au numărat, pre numele fieştecărora de la al doaozăcile an şi mai sus, toţi carii la oaste ar merge,
25. Patruzăci şi cinci de mii şase sute cincizăci.
26. Din fiii Iudii, prin neamurile şi familiile şi casele rudeniilor sale, prin numele fieştecăro|ra de la al doaozăcile an şi mai sus, toţi carii putea mearge la oaste, 196v
27. S-au numărat şeaptezăci şi patru de mii şasă sute.
28. Din fiii lui Isahar, prin neamurile şi familiile şi casăle rudeniilor sale, prin numele fieştecărora de la al doaozăcile an şi mai sus, toţi carii mearg la oaste,
29. S-au numărat cincizăci şi patru de mii patru sute.
30. Din fiii lui Zavulon, prin neamurile şi familiile şi casele rudeniilor sale, s-au numărat, pre numele fieştecărora de la al doaozăcilea an şi mai sus, toţ câţ putea mearge la oaste,
31. Cincizăci şi şeapte de mii patru sute.
32. Din fiii lui Iosif, a fiilor Efrem, prin neamurile şi familiile şi casele rudeniilor sale, s-au numărat, prin numele fieştecărora de la al doaozăcilea an şi mai sus, toţi carii putea mearge la oaste,
33. Patruzăci de mii cinci sute.
34. Iară a fiilor Manasse, prin neamurile şi familiile şi casele rudeniilor sale, s-au numărat, prin numele fieştecărora de la al doaozăcilea an şi mai sus, toţi carii putea mearge la oaste, ||
35. Treizăci şi doao de mii doao sute. 197r
36. Din fiii lui Veniamin, prin neamurile şi familiile şi casele rudeniilor sale, s-au numărat, prin numele fieştecărora de la al doaozăcilea an şi mai sus, toţ carii putea mearge la oaste,
37. Mii treizăci şi cinci patru sute.
38. Din fiii lui Dan, prin neamurile şi familiile şi casele rudeniilor sale, s-au numărat, prin numele fieştecărora de la al doaozăcilea an şi mai sus, toţ carii putea mearge la oaste,
39. Mii şeasezăci şi doao şeapte sute.
40. Din fiii lui Asir, prin neamurile şi familiile şi casele rudeniilor sale, s-au numărat prin numele fieştecărora de la al doaozăcilea an şi mai sus, toţ carii putea mearge la oaste,
41. Mii patruzăci şi una cinci sute.
42. Din fiii lui Neftali, prin neamurile şi familiile şi casele rudeniilor sale, s-au numărat, prin numele fieştecărora de la al doaozăcile an şi mai sus, toţ carii putea mearge la oaste,
43. Mii cincizăci şi trii patru sute.
44. Aceştia sânt carii i-au numărat Moisi şi Aaron şi doaosprăzece căpetenii a lui Israil, fieştecarii prin casele rudeniilor sale. |
45. Şi au fost tot numărul fiilor Israil, prin casele şi familiile sale de la al doaozăcilea an şi mai sus, carii putea mearge la oaste, 197v
46. Mii şeasă sute şi trii de bărbaţi cinci sute cincizăci.
47. Iară leviţii, în neamurile familiilor sale, nu s-au numărat cu ei.
48. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
49. „Neamul lui Levi să nu-l numeri, nici vei pune suma lor cu fiii lui Israil,
50. Ci îi vei rândui preste cortul mărturiei şi preste toate vasăle lui şi orice iaste de a ţăremoniilor. Ei vor purta cortul şi toate sculele lui; şi vor fi în slujbă şi împregiurul cortului vor tăbărî.
51. Când vor purceade, vor pune jos leviţii cortul; când vor tăbărî, l-or rădica . Oricare din afară să va apropia, să va ucide.
52. Şi vor rândui fiii lui Israil fieştecarele tabăra sa, prin gloate şi prin şireaguri şi prin oastea sa.
53. Iară leviţii împregiurul cortului vor înfige şetrile, ca să nu fie urgie preste mulţimea fiilor Israil; şi vor privighea în străjile cortului mărturiei”. ||
54. Şi au făcut fiii lui Israil după toate care poruncise Domnul lui Moisi. 198r

Cap 2

Care neam împregiurul cortului, în patru rânduri spre fieştecarea partea lumii să rânduiaşte, numărându-să căpeteniile familiilor.

1. Şi au grăit Domnul cătră Moisi şi Aaron, zicând:
2. „Fieştecarii, prin turmele, seamnele şi steagurile şi casăle rudeniilor sale, vor tăbărî fiii lui Israil împregiurul cortului aşezământului.

3. Spre răsărit, Iiuda va înfinge corturile prin gloatele oastei sale şi va fi căpetenia fiilor lui Nahason, fiiul lui Aminadav,

4. Şi toată suma ostaşilor din ruda lui, mii şeaptezăci şi patru şi şeasă sute.

5. Lângă el au tăbărât din neamul Isahar, a cărora căpetenie au fost Naftanail, fiiul lui Suar,

6. Şi tot numărul ostaşilor lui, mii cincizăci şi patru, patru sute.

7. În neamul lui Zavolon căpetenie au fost Eliav, fiiul lui Helon,

8. Toată oastea din neamul lui, mii cincizăci şi şeapte, patru sute.

198v 9. Toţ carii s-au numărat în taberile Iudei | au fost mii o sută optzăci şi şease, patru sute; şi prin turmele sale întâi vor ieşi.

10. În taberile fiilor lui Ruvim despre ameazăzi va fi căpetenie Elisur, fiiul lui Sedeur,

11. Şi toată oastea lui carea s-au numărat, mii patruzăci şi şase, cinci sute.

12. Lângă el au tăbărât din neamul lui Simion, a cărora căpetenie au fost Samuil, fiiul lui Surisadai,

13. Şi toată oastea lui carea s-au numărat, mii cincizăci şi noao, trei sute.

14. În neamul lui Gad căpetenie au fost Eliasaf, fiiul lui Duil,

15. Şi toată oastea lui carea s-au numărat, mii patruzăci şi cinci, şase sute cincizăci.

16. Toţi carii s-au numărat în taberile lui Ruvim, mii o sută cinzăci şi una, patru sute cinzăci prin gloatele sale, în al doilea loc vor purcede.

17. Iară cortul mărturiei să va rădica prin slujbele leviţilor şi prin turmele lor. Precum să va rădica, aşea să va şi pune jos. Fieştecarii prin locurile şi prin rândurile sale vor purcœde.

18. Despre apus va fi tabăra fiilor Efrem, a cărora căpetenie au fost Elisama, fiiul lui Ammiud,

199r 19. Toată oastea lui carea s-au numărat, || mii patruzăci, cinci sute.

20. Şi cu ei, neamul fiilor lui Manasse, a cărora căpetenie au fost Gamaliil, fiiul lui Fadassur,

21. Şi toată oastea lui carea s-au numărat, mii triizăci şi doao, doao sute.

22. În neamul fiilor lui Veniamin căpetenie au fost Avidan, fiiul lui Ghedeon,

23. Şi toată oastea lui carea s-au numărat, mii treizăci şi cinci, patru sute.

24. Toţi carii s-au numărat în taberile lui Efrem, mii o sută opt şi o sută prin gloatele sale, ai treile vor purcede.

25. De pe criveţ au tăbărât fiii lui Dan, a cărora căpetenie au fost Ahiezer, fiiul lui Amisadai,

26. Toată oastea lui carea s-au numărat, mii şeasezăci şi doao, şepte sute.

27. Lângă el au înfipt şetrile din neamul lui Assir, a cărora căpetenie au fost Feghiil, fiiul lui Ohran,

28. Toată oastea lui carea s-au numărat, mii patruzăci şi una, cinci sute.

29. Din neamul fiilor Nethali, căpetenie au fost Ahira, fiiul lui Enan,

30. Toată oastea lui, mii cincizăci şi trei, patru sute.

199v 31. Toţi carii s-au numărat în taberile | lui Dan, au fost mii o sută cincizăci şi şeapte, şease sute; şi mai pre urmă vor purcede".

32. Acesta-i numărul fiilor Israil prin casăle rudeniilor sale şi prin gloatele despărţitei oaste, mii şease sute trii, cinci sute cincizăci.

33. Iară leviţii nu s-au numărat între fiii lui Israil, că aşea poruncise Domnul lui Moisi.

34. Şi au făcut fiii lui Israil după toate care poruncise Domnul. Tăbărât-au prin gloatele sale şi au purces după familiile şi după casăle părinţilor săi.

Cap 3

Leviţii spre slujba cortului rânduiţi să numără, cu căpeteniile sale şi cu slujbele, şi în locul născuţilor întâi a lui Israil să priimesc; cealealalte întâi născute, ce prisosesc numărul leviţilor cu preţ să răscumpără.

1. Acestea sânt neamurile lui Aaron şi a lui Moisi, în zioa în care au grăit Domnul cătră Moisi în muntele Sinai.

2. *Şi aceaste sânt numele fiilor Aaron: întâi născutul lui, Nadav, după aceea Aviu şi Eliazar şi Ithamar. ||

*Ieşir. 6, 23.

3. Aceaste numele fiilor Aaron, a preoţilor carii sânt unşi şi a cărora s-au umplut şi s-au sfinţit mânile, ca să slujască cu preoţiia. 200r

*Preoţie 10, 1, 2. 1 Par. 24, 2.

4. *Că au murit Nadav şi Aviu, când au adus foc strein înaintea Domnului în pustiia Sinai, fără prunci; şi au slujit cu preoţia Eliazar şi Ithamar înaintea lui Aaron, tătâne-său.

5. Şi au grăit Domnul cãtrã Moisi, zicând:

6. „Pune neamul Levi şi-l fă a sta înaintea lui Aaron preotului, să-i slujască şi să străjuiască,

7. Şi să socotească orice trebuie spre slujba mulţimei înaintea cortului mărturiei;

8. Şi să păzască vasăle cortului, slujind în slujba lui.

9. Şi vei dărui pre leviţi

10. Lui Aaron şi fiilor lui, cărora li s-au dat de la fiii lui Israil. Iară pre Aaron şi fiii lui îi vei rândui spre slujba preoţiii; cel din afară, care să va apropiia a sluji, va muri".

11. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

12. „Eu am luat leviţi de la fiii lui Israil pentru tot întâiul născut, care deşchide pântecele în fiii lui Israil; şi vor fi leviţii ai Miei, |

*Ieşir. 13, 2. Jos 8,16.

*13. Că al Mieu iaste tot întâiul născut; de când am lovit întâii născuţi în pământul Eghiptului, sfinţit-am Mie tot ce să naşte întâi în Israil, de la om pănă la dobitoc; ai Miei sânt; Eu, Domnul! 200v

14. Şi au grăit Domnul cătră Moisi în pustiia Sinai, zicând:

15. „Numără fiii Levii prin casele părinţilor săi şi prin familii, tot bărbatul de o lună şi mai sus".

16. Numărat-au Moisi precum poruncise Domnul.

* Ieşir. 6, 16.

17. *Şi s-au aflat fiii Levii, prin numele sale Gherson şi Caath şi Merari.

18. Fiii lui Gherson: Levni şi Semei;

19. Fiii lui Caath : Amram şi Iesaar, Hevron şi Oziil;

20. Fiii lui Merari : Moholi şi Musi.

21. Din Gherson au fost doao familii, leavniteanca şi semeiteanca,

22. A cărora s-au numărat norodul, partea bărbătească de o lună şi mai sus, şepte mii cinci sute.

23. Aceştia după cort vor tăbărî despre apus,

24. Supt căpetenia Eliasar, fiiul Lail,

25. Şi vor avea străjile în cortul aşezământului,

26. Însuş cortul şi acoperemântul lui, || şatra carea să întinde înaintea uşii acoperişului aşezământului şi păretarii pridvorului şi şatra carea să întinde la întrarea pridvorului cortului şi orice iaste de slujba oltariului, funile cortului şi toate sculele lui. 201r

27. Rudenia lui Caath va avea noroadele: amramiteni şi iesaariteni şi hevroniteni şi ozieliteani. Aceste sânt familiile caaftineanilor, numărate prin numele sale.

28. Toată partea bărbătească de o lună şi mai sus, opt mii şasă sute, vor avea străjile jârtfelnicului.

29. Şi vor tăbârî despre ameazăzi.

30. Şi căpeteniia lor va fi Elisafan, fiiul lui Oziil.

31. Şi vor păzi sicriul şi masa şi sfeşnicul, oltarele şi vasele jârtfelnicului în carele să slujaşte şi zaveasa şi tot feliul de odăjdii.

32. Iară căpetenia căpeteniilor leviţilor, Eliazar, fiiul lui Aaron preotului, va fi preste păzitorii străjii jârtvelnicului.

33. Iară din Merari vor fi noroadele moholeanii şi museanii, număraţi prin numele sale,

34. Toată partea bărbătească de o lună şi mai sus, şase mii doao sute. |

35. Căpetenia lor, Suriil, fiiul lui Avihail, despre meazănoapte vor tăbărî. 201v

36. Fi-vor supt paza lor tablele cortului şi prăjinile şi stâlpii şi talpele lor şi toate care sânt de acest fel de slujbă;

37. Şi stâlpii pridvorului prinprejur cu tălpile sale şi cuiarele cu funile.

38. Tâbărî-vor dinnaintea cortului aşezământului, adecă despre răsărit, Moisi şi Aaron cu fiii săi, având paza jârtvelnicului în mijlocul fiilor Israil; oricare strein să va apropia va muri.

39. Toţi leviţii care i-au numărat Moisi şi Aaron după porunca Domnului, prin familiile sale, parte bărbătească de o lună şi mai sus, au fost mii doaozăci şi doao.

40. Şi au zis Domnul către Moisi: „Numără întâiu născuţii parte bărbătească din fiii lui Israil de o lună şi mai sus şi vei avea suma lor.

41. Şi vei lua Mie leviţi, pentru tot întâiul născut a fiilor Israil – Eu sânt Domnul – şi dobitoacele lor pentru toate întâi născutele dobitoacelor fiilor Israil".

42. Numărat-au Moisi, precum poruncise Domnul, întâi născuţii fiilor Israil.

202r 43. Şi au fost bărbaţi prin numele sale de || o lună şi mai sus, mii doaozăci şi doao, doao sute şaptezăci şi trei.

44. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând :

45. „Ia pre leviţi pentru întâiu născuţii fiilor Israil şi dobitoacele leviţilor pentru dobitoacele lor; şi vor fi leviţii ai Miei; Eu sânt Domnul!

46. Iară pentru preţul a doao sute şeptezăci şi trei, carii prisosăsc numărul leviţilor de întâiu născuţii fiilor Israil,

47. Vei lua cinci sicli prin fieştecare cap, după măsura jârtfelnicului; siclul are dinari doaozăci.

Ieşir. 30, 13. Preoţ. 27, 25. Ezec. 45, 12.

48. Şi vei da bani lui Aaron şi fiilor lui, preţul celor ce prisosesc".

49. Şi au luat Moisi banii celor ce prisosesc şi carii răscumpărase de la leviţi;

50. Pentru întâi născuţii fiilor Israil, o mie trei sute şasăzăci şi cinci de sicli, după măsura jârtfelnicului

51. Şi i-au dat lui Aaron şi fiilor lui, după cuvântul ce-i poruncise Domnul.

Cap 4

Leagea şi slujba leviţilor după a fieştecăruia familie să împarte.

1. Şi au grăit Domnul cătră Moisi şi Aaron, zicând: |

202v 2. „Ia suma fiilor Caath din mijlocul leviţilor, prin caseale şi familiile sale,

3. De la al treizăcilea an şi mai sus până la al cinzăcilea an a tuturor carii întră să stea şi să slujască în cortul aşezământului.

4. Aceasta-i slujba fiilor Caath: cortul aşezământului şi sfânta sfintelor.

5. Întra-vor Aaron şi fiii lui, când să vor mişca taberile, şi vor lua zaveasa carea spânzură înaintea uşii şi vor învălui cu dânsa sicriul mărturiii.

6. Şi iară vor acoperi cu acoperitură de piei ianthine şi vor întinde pre deasupra platoşă toată hiachinthină şi vor băga prăjinile.

7. Şi masa punerii-înainte o vor învălui cu platoşe hiachinthină, şi vor pune cu ea cădelniţăle şi mojerele, păharăle şi urcioarele spre înturnarea gustărilor; pânile pururea într-însa vor fi.

8. Şi vor întinde pre deasupra platoşe roşie, carea iarăşi o vor acoperi cu învălitoare de piei ianthine, şi vor băga prăjinile.

9. Lua-vor şi platoşe hiachinthină, cu carea vor acoperi sfeşnicul cu candelele şi cu cleştele sale şi cu mucările şi cu toate vasele de untdelemn, carele sânt de lipsă spre împodobirea candelelor. ||

203r 10. Şi preste toate vor pune acoperemânt de piei ianthine, şi vor băga prăjinile.

11. Ci şi oltariul cel de aur îl vor învălui cu vejmânt hiachinthin şi vor întinde pe deasupra acoperemânt de piei ianthine, şi vor băga prăjine.

12. Toate vasele cu care să slujeşte în jârtfelnic le vor învălui cu învălitoare hiachinthină şi vor întinde deasupra acoperemânt de piei ianthine, şi vor băga prăjinile.

13. Ci şi oltariul îl vor curăţi cu cenuşe şi-l vor învălui cu vejminte roşii.

14. Şi vor pune cu el toate vasele cu carele să slujesc în slujba lui, adecă sprijinitoarele focurilor, furcuţele şi ceale cu trei dinţi, unghiţele şi vătrarele, toate vasele oltariului; le vor acoperi împreună cu învălitoare de piei ianthine, şi vor băga prăjinile.

15. Şi când vor învălui Aaron şi fiii lui jârtfelnicul şi toate vasele lui în mişcarea taberilor, atunci vor întra fiii lui *Caath să poarte ceale învăluite; şi nu să vor atinge de vasele jârtvelnicului, ca să nu moară. Aceastea sânt greotăţile fiilor Caath în cortul aşezământului,

* 1 Paral. 15,15.

16. Preste carii va fi Eleazar, fiiul lui Aaron preotului, a căruie grije va fi de untdelemn spre împodobirea candilelor şi arderea celor togmite şi jârtva carea pururea să aduce şi untul-de-lemn al ungerii şi orice iaste spre | treaba slujbei cortului şi a tuturor vaselor care sânt în jârtfelnic". 203v

17. Şi au grăit Domnul cătră Moisi şi Aaron, zicând:

18. „Să nu pierdeţi norodul Caath din mijlocul leviţilor.

19. Ci aceasta le faceţi, să trăiască şi să nu moară de vor atinge sfintele sfintelor. Aaron şi fiii lui vor întra şi ei vor rândui lucrurile fieştecărora şi vor împărţi cine ce trăbuie să poarte.

20. Alţii cu nici o strădanie să să uite la cealea ce sânt în jârtvenic, până să vor învălui; într-alt chip, vor muri".

21. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
22. „Ia suma și a fiilor Gherson, prin casele și familiile și rudeniile sale,
23. De la triizăci de ani și mai sus până la ani cinzăci; numără pre toți carii întră și slujesc în cortul așezământului.
24. Aceasta iaste slujba familiii ghersinenilor:
25. Să poarte părătaiele cortului și acoperișul așezământului, acoperemântul altul și preste toate, învălitoare ianthină și șatra carea spânzură la întrarea cortului așezământului,
26. Părătaiele pridvorului și zaveasa în întrarea carea iaste dinnaintea cortului, toate care să țin de oltariu, funile și vasele slujbei. ||
27. Poruncind Aaron și fiii lui, le vor purta fiii Gherson și vor ști fieștecarii căriia greotăț trăbuie să să supuie. 204r
28. Aceasta-i slujba familiii gherseanilor în cortul așezământului și vor fi supt mâna lui Ithamar, fiiului Aaron preotului.
29. Și fiiul lui Merare, prin familiile și casele părinților săi îi vei număra,
30. De la treizăci de ani și mai sus, până la ani cincizăci, toți carii întră la slujba slujbeai și la slujba așezământului mărturiei.
31. Acestea sânt povoarăle lor: vor purta tablele cortului și prăjinile lui, stâlpii și tălpile lor,
32. Și stâlpii pridvorului prinpregiur cu tâlpile și cuierele și funile sale, toate vasele și sculele la număr le vor lua și așa le vor purta.
33. Aceasta-i slujba familiii merariteanilor și slujire în cortul așezământului și vor fi supt mâna lui Ithamor, fiiul lui Aaron preotului".
34. Și au numărat Moisi și Aaron și căpeteniile sinagoghii pre fiii lui Caath, prin neamurile și casele părinților săi,
35. De treizăci de ani și mai sus până la anul al cincizăcilea, toți carii întră la slujba | cortului așezământului. 204v
36. Și s-au aflat doao mii șeapte sute cincizăci.
37. Acesta iaste numărul norodului Caath, carii întră în cortul așezământului, aceștia i-au numărat Moisi și Aaron, după cuvântul Domnului, prin mâna lui Moisi.
38. Număratu-s-au și fiii lui Gherson, prin rudele și casele părinților săi,
39. De treizăci de ani și mai sus, până la anul al cincizăcilea, toți carii întră să slujească în cortul așezământului.
40. Și s-au aflat doao mii șeasă sute treizăci.
41. Acesta iaste norodul ghersoneanilor carii au numărat Moisi și Aaron, după cuvântul Domnului.
42. Număratu-s-au și fiii lui Merari, prin rudele și casele părinților săi,
43. De treizăci de ani și mai sus, până la anul al cincizăcilea, toți carii întră a plini legile cortului așezământului.
44. Și s-au aflat trei mii doao sute.
45. Acesta iaste numărul fiilor Merari ca||rii i-au numărat Moisi și Aaron, după porunca Domnului, prin mâna lui Moisii. 205r
46. Toți carii s-au numărat din leviți și carii i-au făcut a să număra la numele lui Moisi și Aaron și căpeteniile Israil, prin rudele și casele părinților săi,
47. De treizăci de ani și mai sus, până la anul al cincizăcile, carii întră la slujba cortului și la purtarea greotăților.
48. Au fost împreună opt mii cinci sute optzăci.
49. După cuvântul Domnului i-au numărat Moisi pre fieștecarele după slujba și greotățile sale, precum poruncisă lui Domnul.

Cap 5

Cei necurați de tabere a-i feri; facerea destul pentru greșală prin lenevire; pentru pârghe și aduceri și pentru leagea răvnitoarei dragoste.

1. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
2. „Porunceaște fiilor Israil să scoață din tabără tot leprosul și căruia-i curge sământța și s-au spurcat preste mort.
3. Și bărbatul și femeaia îi lepădați din tabără, să nu o spurce, deacă am lăcuit cu voi".
4. Și au făcut așea fiii lui Israil și i-au lăpădat afară de tabără, precum grăise Domnul lui Moisi. |

205v 5. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

6. „Grăiaște cătră fiii lui Israil: «Bârbatul sau muiarea, când vor face din toate păcatele care să întâmplă oamenilor și prin lenevire vor trece porunca Domnului și vor greși,

7. Îș vor mărturisi păcatul și vor întoarce capul și mai presus a cincea parte, căruia au păcătuit.

8. Iară de nu va fi cine să priimească, vor da Domnului și vor fi a preotului, afară de berbeacele care să aduce pentru curățire, să fie bine priimită jârtva.

9. Și toate pârghele care aduc fiii lui Israil a preotului sânt.

10. Și orice să aduce în jârvelnic de la fieștecarii și să dă în mânile preotului a lui va fi»".

11. Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

12. „Grăiaște cătră fiii lui Israil și vei zice cătră dânșii: «Bărbatul a căruia muiare va greși și, urgisându-și bărbatul,

13. Va durmi cu alt bărbat, și aceasta nu va putea găsi bărbatul, ci să tăinuiaște preacurviia, și cu mărturii nu să poate dovedi, că nu s-au găsit în preacurvie,

14. De va aprinde Domnul râvnei pre bărbat împrotiva muiarii sale, carea au s-au 206r spurcat, || au cu deșert prepus să asupreaște,

15. O va aduce la preot și va aduce jârtvă pentru dânsa a zeace partea măsurii de făină de orz. Nu să va turna preste ea untdelemn, nici să va pune tămâie, că jârtva drăgostoasăi râvnei iaste și aducerea cercând preacurviia.

16. Și o va duce preotul și o va pune înaintea Domnului,

17. Și va lua apă sfințită în vas de lut și puțântel pământ din vatra cortului va slobozi spre dânsa.

18. Și când va sta muiarea înaintea Domnului, va descoperi capul ei și va pune pre mânile ei jârtfa aducerii aminte și aducerea râvnii, iară el va ținea ape amare, în carele cu urgisire blăstămuri au adunat.

19. Și o va giura și va zice: 'De n-au durmit bărbat strein cu tine și de nu te-ai spurcat lăsând patul bărbatului, nu-ț vor strâca aceste ape amare, în carele blăstămuri am adunat.

20. Iară de te-ai abătut de la bărbatul tău și te-ai spurcat cu alt bărbat,

21. Acestor blăstămuri te vei supune: dea ție Domnul spre blăstăm și spre pilda tuturora în norodul său, a putrezi facă coapsa ta și, îmflându-să pântecele tău, să să rumpă. |

206v 22. Între apele ceale blăstămate în foalele tău și, pântecele îmflându-să, putrăzască coapsa'. Și va răspunde muiarea: 'Amin. Amin'.

23. Și va scrii preotul în carte aceste blăstemuri și le va șterge cu apele aceale amară în care blăstămuri au adunat.

24. Și va da a bea; carele, bându-le,

25. Va lua preotul din mâna ei jârtva râvnii și o va rădica înaintea Domnului și o va pune pre oltariu; așa numai ca, dintâi,

26. Puțintel de jârtvă să ia din ceaea ce să aduce și să aprinză pre oltariu; și așa beutură să dea muierii apele cele amară.

27. Carele, după ce le va bea, de s-au spurcat și, nesocotind bărbatul, s-au vinovățit de precurvie, o vor străbate apele blăstămului și, îmflându-să pântecele, va putrezi coapsa; și va fi muiare spre blăstăm și spre pildă a tot norodul.

28. Iară de nu să va fi spurcat, va fi nevinovată și va face prunci.

207r 29. Aceasta-i leagea drăgăstoasăi râvne. De să va abate muiarea de la bărbatul || său și de să va spurca,

30. Și bărbatul pornit cu duhul râvnei o va aduce înaintea Domnului, și va face preotul după toate care s-au scris,

31. Bărbatul fără vină va fi, și ea va lua nedreptatea sa»".

Cap 6

Sfințirea și aducerea nazarineanilor; și cu ce cuvinte vor blagoslovi preoții norodul să rânduiaște.

1 Și au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

2 „Grăiaște cătră fiii lui Israil și vei zice câtră dânșii: «Bărbatul sau muiarea când vor făgădui a să sfinți și vor vrea a să jârtvi Domnului,

3. De vin și de tot ce poate îmbăta să vor conteni, oțăt de vin și de fieștecare altă beutură și orice să stoarce din struguri nu vor bea; struguri verzi și uscați nu vor mânca.

4. În toate zilele în carele din făgăduință Domnului să sfințăsc, orice din vie poate fi, de 207v la strugure uscat până la | agreși, nu va mânca.

* Giud. 13, 5.

5. În toată vreamea deschilinirii sale *briciu nu va treace pre capul lui, până la plinirea zilii în carea Domnului să sfinţeaşte. Sfânt va fi, crescându-i părul capului lui.

6. În toată vreamea sfinţirii sale, la mort nu va întra.

7. Încă nici spre îngropăciunea tătâne-său şi a mumei şi a fratelui şi a surorii nu să va spurca, că sfinţirea Dumnezeului său preste capul lui iaste.

8. În toate zilele osăbirii sale, sfânt va fi Domnului.

9. Iară, de va muri cineva de pripă înaintea lui, să va pângări capul sfinţirii lui; carele îl va rade îndată, într-aceaeaş zi a curăţirii sale şi iarăş în a şeaptea.

10. Iară în zioa a opta va aduce doi turturi sau doi pui de porumbi preotului, la întrarea aşezământului mărturiii.

11. Şi va face preotul unul pentru păcat şi altul spre jârtvă şi să va ruga pentru dânsul, că au păcătuit preste mort; şi-i va sfinţi capul lui în zioa aceaea.

12. Şi va jârtvi Domnului zilele deschilinirii lui, aducând un miel de un an, pentru păcat; || însă aşea, ca în zilele ceale dintâi să fie deşearte, că s-au pângărit sfinţirea lui. 208r

13. Aceasta-i leagea sfinţirii. Când să vor plini zilele carele din făgăduinţă le-au fost făgăduit, aduce-l-va la uşa cortului aşezământului

14. Şi va aduce jârtva lui Domnului: un miel de un an neîntinat, pentru păcat şi un berbeace neîntinat, jârtvă păciuitoare

15. Şi traiste cu pânile, azime cu untdelemn stropite şi pogacea fără aluat, unsă cu untdelemn, şi gustările a fieştecărora,

16. Care le va aduce preotul înaintea Domnului şi va face şi pentru păcat, şi spre jârtvă.

17. Iară berbeacele îl va jârtvi jârtfă păciuitoare Domnului, aducând împreună traista azimilor şi gustările care după obiceaiu să cuvin.

*Fapt. 21, 24.

18. *Atunci să va rade nazareul dinnaintea uşii cortului aşezământului de părul sfinţirii sale şi va lua părul lui şi-l va pune pre foc, care iaste pus supt păciuitoarea jârtvă.

19. Şi un picior fiert a berbeacelui şi o turtă fără aluat în traistă şi o pogace azimă şi le va da în mânile nazareului, după ce să va rade capul lui. |

20. Şi iară, priimindu-le de la el, le va rădica înnaintea Domnului; şi sfinţite, a preotului vor fi, ca şi pieptul care s-au poruncit a să deschilini şi copasa. După aceasta, poate bea nazareul vin. 208v

21. Aceasta-i leagea nazareului, când va făgădui aducerea sa Domnului în vreamea sfinţirii sale, afară din cel ce va afla mâna lui. După cum cu mintea au fost făgăduit, aşa va face spre săvărşirea sfinţirii sale»".

22. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

23. „Grăiaşte lui Aaron şi fiilor lui: «Aşa veţ blagoslovi fiii lui Israil şi le veţ zice:

*Ecli. 36, 19.

24. *'Blagoslovească-te pre tine Domnul şi te păzască!

25. Arete-ţ Domnul faţa Sa şi să să milostivească spre tine!

26. Întoarcă-şi Domnul spre tine faţa Sa şi-ţi deie pace!'»

27. Şi vor chema numele Mieu preste fiii lui Israil, şi Eu îi voi blagoslovi".

Cap 7

Aducerile căpeteniilor a doaosprăzeace neamuri spre târnosirea cortului şi a oltariului lui Moisi. Întrând în jârtfelnicul Domnului, din îmblânzitoriul grăiaşte.

*Ieşir. 40, 16.

1. Şi au fost *în zioa în carea au săvărşit Moisi || cortul şi l-au rădicat; şi l-au uns şi l-au sfinţit cu toate vasele sale, aşijderea oltariul şi toate vasele lui. 209r

2. Au adus căpeteniile lui Israil şi capetele familiilor carii era prin fieştecare neamuri şi mai-marii celora ce să numărase

3. Daruri înaintea Domnului, şasă cară acoperite, cu doisprăzeace boi. Un car l-au adus doi povăţuitori şi un bou fieştecarii şi l-au adus înaintea cortului.

4. Şi au zis Domnul cătră Moisi:

5. „Priimeaşte de la dânşii să slujască în slujba cortului şi le vei da leviţilor după rândul slujbei sale".

6. Şi, priimind Moisi carăle şi boii, i-au dat leviţilor.

7. Doao cară şi patru boi au dat fiilor Gherson, după aceaea ce le era lipsa.

8. Patru alte cară şi opt boi le-au dat fiilor Merari, după slujba şi slujirea sa supt mâna lui Ithamar, feciorul lui Aaron preotului.

9. Iară fiilor lui Caath nu le-au dat cară şi boi, că în jârtfenic slujesc şi greotăţile poartă cu umerele sale. |

209v 10. Şi au adus povăţuitori spre târnosirea oltariului, în zioa în care s-au uns jârtfa sa înaintea oltariului.

11. Şi au zis Domnul cătră Moisi: „Fieştecarii povăţuitori în toate zilele aducă daruri spre tărnosirea oltariului".

12. În zioa dintâi ş-au adus jârtfa sa Nahason, fiiul lui Aminadav, din neamul Iuda.

13. Şi au fost într-însa văscioru de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint având sicli şeaptezăci, după măsura jârtfealnicului, amândoao pline de făină stropită cu untdelemn spre jârtfire,

14. Mojariu de zeace sicle de aur plin de tămâie,

15. Un bou din ciurdă şi un berbeace şi un miel de un an spre jârtfă,

16. Şi un ţap pentru păcat;

17. Şi în jârtfa celor de pace, doi boi, cinci berbeaci, ţapi cinci, miei de un an cinci. Aceasta-i aducerea lui Nahason, fiiului Aminadav.

18. A doua zi au adus Nathanail, fiiul lui Suar, povăţuitoriul de neamul Isahar,

19. Văscior de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint având sicli şeaptezăci, 210r după măsura jârtfelnicului, amândoao || pline de făină stropită cu untdeleamn spre jertfire,

20. Mojeriu de aur având zeace sicle, pline de tămâie,

21. Un bou din ciurdă şi berbece şi miel de un an spre jârtfă,

22. Şi un ţap pentru păcat;

23. Şi în jârtfa celor de pace, doi boi, berbeci cinci, ţapi cinci, noatini cinci. Aceasta au fost aducerea lui Nathanail, fiiul lui Suar.

24. A triia zi, căpeteniia fiilor lui Zavulon, Eliav, fiiul lui Helon,

25. Au adus văscior de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint având sicli şeaptezăci, după măsura jârtfelnicului, amândoao pline de făină stropită cu untdelemn spre jârtfă,

26. Mojeariu de aur trăgând zeace sicli, plin de tămâie,

27. Un bou din ciurdă şi berbeace şi noatin spre jârtfă,

28. Şi un ţap pentru păcat

29. Şi în jârtfa celor de pace, boi doi, berbeci cinci, ţapi cinci, noatini cinci. Aceasta-i aducerea lui Eliav, fiiul lui Helon.

30. A patra zi, căpeteniia fiilor Ruvim, Elisur, fiiul lui Sedeur, |

210v 31. Adus-au văscior de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint trăgând sicli şeaptezăci, după măsura jârtfelnicului, amândoao pline de făină stropită cu untdelemn spre jârtfă,

32. Mojeariu de aur trăgând zeace sicli, plin de tămâie,

33. Un bou din ciurdă şi berbeace şi noatin spre jârtvă,

34. Şi un ţap pentru păcat;

35. Şi spre jârtfeale celor de pace, boi doi, berbeaci cinci, ţapi cinci, noatin cinci. Aceasta au fost aducerea lui Elisur, fiiul lui Sedeur.

36. A cincea zi, căpeteniia fiilor lui Simeon, Salamiil, fiiul lui Surisadai,

37. Adus-au văscior de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint având sicli şeaptezăci, după măsura jârtfealnicului, amândoao pline de făină cu untdelemn stropită spre jirtfă,

38. Mojeariu de aur trăgând zeace sicli, plin de tămâie,

39. Un bou din ciurdă şi berbeace şi miel de un an spre jârtfă,

40. Şi un ţap pentru păcat;

41. Şi spre jârtfeale celor de pace, boi doi, berbeci cinci, ţapi cinci, noatini cinci. Aceasta 211r au fost aducerea lui Salamiil, fiiul lui Suri||sadai.

42. A şeasa zi, căpetenia fiilor Gad, Eliasaf, fiiul lui Duil,

43. Adus-au văscior de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint având sicli şaptezăci, după măsura jârtfelnicului, amândoao pline de făină stropită cu untdelemn spre jârtfă,

44. Mojeariu de aur trăgând zeace sicli, plin de tămâie,

45. Un bou din ciurdă şi berbeace şi noatin spre jârtvă,

46. Şi un ţap pentru păcat;

47. Şi spre jârtfele celor de pace, boi doi, berbeaci cinci, ţapi cinci, noatini cinci. Aceasta au fost aducerea lui Eliasaf, fiiul lui Duil.

48. A şeptea zi, căpetenia fiilor Efrem, Elisama, fiiul lui Amiud,

49. Adus-au văscior de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint având sicli şeaptezăci, după măsura jârtfelnicului, amândoao pline de făină stropită cu untdelemn spre jârtvă,
50. Mojar de aur trăgând zeace sicli, plin de tămâie,
51. Un bou din ciurdă şi un berbeace şi noatin spre jârtfire,
52. Şi un ţap pentru păcat; |
53. Şi spre jârtfeale ceale de pace, boi doi, berbeaci cinci, ţapi cinci, noatini cinci. Aceasta au fost aducerea lui Eliasama, fiiul lui Amiud. 211v
54. A opta zi, căpeteniia fiilor Manasse, Gamaliil, fiiul lui Fadasur,
55. Au adus văscior de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint având sicli şeaptezăci, după măsura jârtfealnicului, amândoao pline de făină stropită cu untdelemn spre jârtfire,
56. Iară mojariul trăgând zeace sicli, plin de tămâie,
57. Un bou din ciurdă şi berbeace şi noatin spre jirtfire,
58. Şi un ţap pentru păcat;
59. Şi spre jârtfeale celor de pace, boi doi, berbeaci cinci, ţapi cinci, noatini cinci. Aceasta au fost aducerea lui Gamaliil, fiiul lui Fadasur.
60. A noao zi, căpeteniia fiilor Veniamin, Aviudan, fiiul lui Ghedeon,
61. Adus-au văscior de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint având sicli şeaptezăci, după măsura jârfelnicului, amândoao pline de făină stropită cu untdeleamn spre jârtfire,
62. Şi mojar de aur trăgând zeace sicli, plin de tămâie, ||
63. Un bou din ciurdă şi berbeace şi noatin spre jârtfire, 212r
64. Şi un ţap pentru păcat;
65. Şi spre jârtfeale celor de pace, boi doi, berbeaci cinci, ţapi cinci, noatini cinci. Aceasta au fost aducerea lui Avidan, fiiul lui Ghedeon.
66. A zeacea zi, căpeteniia fiilor Dan, Ahiezăr, fiiul Amisadai,
67. Au adus văscior de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint având sicli şeaptezăci, după măsura jârtfealnicului, amândoao pline de făină stropită cu untdelemn spre jârtfire,
68. Iară mojarul trăgând zeace sicle, plin de tămâie,
69. Un bou din ciurdă şi berbeace şi noatin spre jârtfire,
70. Şi un ţap pentru păcat;
71. Şi spre jârtfeale celor de pace, boi doi, berbeaci cinci, ţapi cinci, noatini cinci. Aceasta au fost aducerea lui Ahiezăr, fiiul lui Amisadai.
72. A unsprăzecea zi, căpetenia fiilor Asir, Feghiil, fiiul lui Ohram,
73. Au adus văscior de argint trăgând sicli o sută triizăci, păhar de argint având sicli şeaptezăci, după măsura jârtfelnicului, amândoao pline de făină stropită | cu untdelemn spre jârtfire, 212v
74. Mojaru de aur trăgând zeace sicli, plin de tămâie,
75. Un bou din ciurdă şi berbeace, noatin spre jârfire,
76. Şi un ţap pentru păcat;
77. Şi spre jârtfeale celor de pace, boi doi, berbeaci cinci, ţapi cinci, noatini cinci. Aceasta au fost aducerea lui Feghiil, fiiul lui Ohran.
78. A doaosprăzeace zi, căpeteniia fiilor lui Neftali, Ahira, fiiul lui Enan,
79. Au adus văscior de argint trăgând sicli o sută treizăci, păhar de argint având sicli şeaptezăci, după măsura jârtfelnicului, amândoao pline de făină cu untdelemn stropită spre jârtfire,
80. Mojaru de aur trăgând zeace sicli, plin de tămâie,
81. Un bou din ciurdă şi berbeace şi noatin spre jârtfire,
82. Şi un ţap pentru păcat;
83. Şi spre jârtfeale celor de pace, boi doi, berbeaci cinci, ţapi cinci, noatini cinci. Aceasta au fost aducerea lui Ahira, fiiul lui Enan.
84. Aceste în tărnosirea oltariului s-au adus de la căpeteniile Israil, în zioa în carea s-au sfinţit văscioare de argint doaosprăzeace, păhară cu flori de argint doaosprăzeace, mojară de aur doaosprăzeace. ||
85. Aşea cum un văscior avea sicli de argint o sută treizăci şi un păhar sicli şeaptezăci, adecă împreună toate vasele de argint, sicli doao mii patru sute, cu măsura jârtfeanicului. 213r
86. Mojară de aur doaosprăzeace, pline de tămâie, câte zeace sicli trăgând, cu măsura jârtfeanicului, adecă împreună sicli de aur o sută doaozăci.

87. Boi din ciurdă spre ardere de tot doisprăzeace, berbeaci doisprăzeace, miei de un an doisprăzeace, şi gustările lor; ţapi doisprăzeace, pentru păcat.
88. Spre jârtfeale celor de pace, boi doaozăci şi patru, berbeaci şasăzăci, ţapi şasăzăci, miei de un an şasăzăci. Acestea s-au adus în târnosirea oltariului, când s-au uns.
89. Şi când întra Moisi în cortul aşezământului să ceară sfat de la Cel Sfânt, auziia graiul Celui ce grăiia către sine din îmblânzitoriu, care era deasupra sicriului mărturiii între doi hieruvimi, de unde-I şi grăia Lui.

Cap 8

Locul sfeşnicului şi a candilelor, aşezământul, materia şi forma; şi vârsta şi sfinţirea leviţilor.

1. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:
2. „Grăiaşte lui Aaron şi vei zice către dânsul: «Când vei pune şeapte candele în sfeşnicul, | să să puie despre ameazăzi să să rădice». Aceasta dară porunceşte, ca candilele împrotiva crivăţului din preajmă să privească la masa pânilor punerii-înainte; împrotiva aceii părţi la carea priveaşte sfeşnicul, trăbuie să să lumineze”. (213v)
3. Şi au făcut Aaron şi au pus candile pre sfeşnic, precum poruncise Domnul lui Moisi.
4. Şi aceasta era făptura candilelor: din aur bătut şi trupul din mijloc, şi toate câte să năştea dintr-amândoao laturile fluierilor; după pilda carea au arătat Domnul lui Moisi, aşa au făcut sfeşnicul.
5. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:
6. „Ia leviţii din mijlocul fiilor Israil şi-i vei curăţi,
7. După această leage: stropească-să cu apă sfinţită şi rază toţi perii trupului său şi deacă-ş vor spăla vejmintele şi să vor curăţi.
8. Vor lua un bou din ciurzi şi gustarea lui, făină cu untdelemn stropită; iară alt bou din ciurdă tu vei lua pentru păcat.
9. Şi vei pune leviţii înaintea cortului aşezământului, chemând toată mulţimea fiilor Israil.
10. Şi, când vor fi leviţii înaintea Domnului, vor pune fiii lui Israil mânile sale preste dânşii.
11. Şi va aduce Aaron leviţii dară înaintea Domnului de la fiii lui Israil, să slujască întru || slujba lui. (214r)
12. Şi leviţii îş vor pune mânile pre capetele boilor, din carii unul vei face pentru păcat, şi altul spre jârfirea Domnului, să te rogi pentru dânşii.
13. Şi vei pune leviţii înaintea lui Aaron şi a fiilor lui şi<-i> vei sfinţi aduşi Domnului.
14. Şi vei osăbi din mijlocul fiilor Israil, să fie ai Miei.
15. Şi după aceea vor întra în cortul aşezământului să-M slujască Mie. Şi aşa îi vei curăţi şi-i vei sfinţi spre aducerea Domnului, că în dar Mi s-au dăruit de la fiii lui Israil,
16. *Pentru ceale întâi născute care deşchide pântecele în Israil; i-am luat,
17. Că a Meale sânt toate ceale întâi născute a fiilor Israil şi din oameni, şi din dobitoace. Din zioa în carea am lovit tot întâiul născut în pământul Eghiptului, i-am sfinţit Mie.
18. Şi am luat leviţii pentru toate ceale întâi născute a fiilor Israil.
19. Şi i-am dăruit lui Aaron şi fiilor lui, din mijlocul norodului, să-M slujască Mie pentru Israil în cortul aşezământului şi să să roage pentru ei, să nu fie rană în norod de vor îndrăzni a să apropiia de jârtfeanic”.
20. Şi au făcut Moisi şi Aaron şi toată mul|ţimea fiilor Israil spre leviţi care poruncise Domnul lui Moisi. (214v)
21. Şi s-au curăţit şi ş-au spălat vejmintele sale şi i-au rădicat Aaron înaintea Domnului şi s-au rugat pentru dânşii,
22. Ca curăţiţi să între la slujbele sale în cortul aşezământului, înaintea lui Aaron şi a fiilor lui; precum poruncise Domnul lui Moisi despre leviţi, aşea s-au făcut.
23. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:
24. „Aceasta iaste leagea leviţilor: de la ani doaozăci şi cinci şi mai sus vor întra să slujască în cortul aşezământului.
25. Şi, plinind anul vârsteai al cinzăcilea, vor înceta de-a sluji.
26. Şi vor fi slujitori fraţilor săi, în cortul aşezământului, să păzască ceale ce li să vor porunci, iară lucruri să nu facă; aşa vei rândui leviţii în străjile sale”.

*Ieşir. 13, 2. Sus 10, 13. Luc. 2, 23.

Cap 9

În ce vreame trebuie curaţi să slujască Fază şi în ce necuraţi; nor acoperind cortul zioa, stâlp de nor, noaptea ca vederea focului, povăţuiaşte mulţimea în patruzăci de ani.

1. Grăit-au Domnul cătră Moisi, în muntele Sinai, în anul al doilea după ce au ieşit din pământul Eghiptului, în luna dintâi, zicând: ||

*Ieşir. 12, 3.
2. *„Facă fiii lui Israil Faze în vreamea sa, 215r

3. A patrasprăzecea zi a lunii aceştiia de cătră sară, după toate ţărămoniile şi îndreptările lui".

4. Şi au poruncit fiilor Israil să facă Fază.

5.Carii au făcut în vreamea sa, în zioa a patrasprăzeace a lunii, de câtră sară, în muntele Sinai. După toate care poruncise Domnul lui Moisi au făcut fiii lui Israil.

6. Şi, iată, oricarii necuraţi peste sufletul omului, carii nu putea face Faze în zioa aceaea, apropiindu-să câtră Moisi şi Aaron,

7. Le-au zis: „Necuraţi sântem preste sufletul omului. Căci ne înşelăm, ca să nu putem aduce jârtfă Domnului în vreamea sa, întră fiii lui Israil?"

8. Cărora le-au răspuns Moisi: „Staţi să întreb ce va porunci Domnul pentru voi!"

9. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

10. „Grăiaşte fiilor Israil: «Omul care va fi necurat preste suflet sau în drum departe, în neamul vostru, va face Fază Domnului.

11. În luna a doao, în zioa a patrasprăzeacea a lunii, de cătră sară, cu azime şi cu lăptuci sălbatice îl vor mânca.

*Ieşir. 12, 46. Ioan 19, 36.
12. Nu vor lăsa dintr-însul ceva până dimineaţă, | *şi osul lui nu-l vor frâmge; toată leagea Paştilor o vor ţinea. 215v

13. Iar cine iaste şi curat, şi în drum n-au fost, şi macar n-au făcut Paştile, să va sfârşi sufletul acela din noroadele sale, căci n-au adus jârtfă Domnului în vreamea sa; păcatul său însuş şi-l va purta.

14. Şi nimearnicul, şi veneticul, de va fi la voi, vor face Fază Domnului după ţăremoniile şi dreptăţile lui. Aceeaş poruncă va fi la voi şi veneticului şi moştanului»".

*Ieşir. 40: 16, 32. Sus 7, 1.
15. *Deci în zioa în care s-au rădicat cortul l-au acoperit norul, iar de sara preste şatră era ca vederea focului până dimineaţa.

16. Aşea era pururea: zioa îl acoperea norul şi noaptea, ca faţa focului.

17. Şi, când să rădica norul care acoperea cortul, atunci purcedea fiii lui Israil; şi, în locul unde sta norul, acolea tăbărea.

* Corith. 10,1.
18. După porunca Domnului purcedea şi după porunca Lui înfigea cortul; *în toate zilele în carele sta norul deasupra cortului, rămânea într-acelaş locu.

19. Şi, de să întâmpla să rămâie multă vreame deasupra lui, era fiii lui Israil în străjile Domnului şi nu purcedea.

20. În căte zile fusease norul deasupra cortului, || după porunca Domnului rădica şetrile şi după porunca lui le punea jos. 216r

21. De fusease norul de sara până dimineaţa, şi îndată di demineaţă lăsase cortul, purcedea; şi după o zi şi după o noapte de să depărtase, răsipea şetrile.

22. Iară de ar fi fost în doao zile sau într-o lună, au mai multă vreame deasupra cortului, rămânea fiii lui Israil într-acelaş loc şi nu purcedea. Iară cum să depărta, îndată să mişca tabăra.

23. Prin cuvântul Domnului înfingea şetrile şi prin cuvântul Lui purcedea; şi era în străjile Domnului, după porunca Lui, prin mâna lui Moisi.

Cap 10

Porunceaşte Domnul a să face doao trămbiţă de argint şi învaţă slujba lor. Cu ce rând s-au mişcat tabăra din pustiia Sinai. Să roagă Moisi de rudenia sa, Hovav, să margă cu dânşii. Şi cuvintele carele grăiia Moisi când să rădica sau să punea jos sicriul.

1. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

2. „Fă-ţi doao trâmbiţă de argint bătut, cu carele să poţi chema mulţimea când trăbuie să să mişte tabăra.

3. Şi, când vei răsuna cu trâmbiţeale, să va aduna | la tine toată gloata la uşa cortului aşezământului. 216v

4. De vei răsuna o dată, vor veni căpeteniile şi capetele mulţimeai Israil.

5. Iară, de să va spori şi să va adaoge a răsuna, va pleca tabăra, întâi carii sânt despre răsărit,

6. Iară în a doao răsunare, şi într-aseaminea bucinul trâmbiţii, vor rădica şetrile cei ce lăcuiesc despre ameazăzi; şi într-acesta chip vor face ceialalţi, bucinând trâmbiţăle spre purceadere.

7. Iară, când va trebui să să adune norodul sângur, răsunarea trâmbiţelor va fi şi nu vor bucina împărţit.

8. Iară fiii lui Aaron, preoţii, vor răsuna cu trâmbiţăle; şi va fi aceasta legiuită în veaci, în neamurile voastre.

9. De va ieşi la războiu din pământul vostru asupra protivnicilor carii oştesc împrotiva voastră, veţi răsuna bucinând cu trâmbiţeale şi va fi pomenirea voastră înaintea Domnului, Dumnezeului vostru, ca să vă scoateţi din mânile nepriiatinilor voştri.

10. Când veţi avea ospăţu şi zile de praznic şi luni noao, veţi răsuna cu trămbiţeale preste arderi şi preste jârthele cele de pace, să vă fie spre aducerea aminte de Dumnezeul vostru. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru". ||

217r 11. În anul al doilea, în luna a doao, în zioa lunii a doaozăci s-au rădicat norul de pre cortul aşezământului.

12. Şi au purces fiii lui Israil prin turmeale sale din pustiia Sinai şi au şezut norul în pustiia Faran.

13. Şi s-au mişcat tabăra cei dintăi după porunca Domnului în mâna lui Moisi,

14. *Fiii lui Iuda, prin turmele sale, a cărora căpetenie era Nahason, fiiul lui Aminadav. *Sus 1, 7.

15. În neamul fiilor Isahar au fost căpetenie Nathanail, feciorul lui Suar.

16. În neamul Zavulon era căpetenie Eliav, fiiul lui Helon.

17. Şi s-au pus jos cortul, care purtând au ieşit fiii lui Gherson şi Merari.

18. Şi au purces şi fiii lui Ruvim prin turmele şi rândul său, a cărora căpetenie era Helisur, fiiul lui Sedeur.

19. Iară neamul fiilor Simeon, căpetenie au fost Salamiil, feciorul lui Surisadai.

20. Iară în neamul Gad au fost căpetenie Eliasaf, fiiul lui Duil.

21. Şi au purces şi coathineanii purtând jârtfenicul. Până atunci purta cortul, până când veniia la locul rădicării. |

217v 22. Mişcat-au tabăra şi fiii lui Efrem prin turmeale sale, într-a cărora oaste căpetenie era Elisama, fiiul lui Amiud.

23. Iară în neamul fiilor Manasie, căpetenie au fost Gamaliil, fiiul lui Fadasur.

24. Şi în neamul Veniamin era povăţuitoriu Avidan, fiiul lui Ghedeon.

25. Mai pre urmă de toate taberile au purces fiii lui Dan prin turmele sale, într-a cărora oaste căpetenie au fost Ahiezer, fiiul lui Amisadai.

26. Iară în neamul fiilor Asir era căpetenie Feghiil, fiiul lui Ohran.

27. Şi în neamul fiilor Nethali, căpetenie au fost Ahira, fiiul lui Enan.

28. Aceaste sânt taberile şi purceaderile fiilor Israil, prin turmele sale, când ieşea.

29. Şi au zis Moisi lui Hovav, fiiului Raguil madianiteanului, rudeniii sale: „Purceadem la locul care Domnul ni-l va da noao; vino cu noi să-ţi facem bine ţie, că Domnul bunătăţi au făgăduit lui Israil".

30. Căruia el au răspuns: „Nu voi mearge cu tine, ci mă voi întoarce la pământul mieu, în care m-am născut".

31. Şi el: „Nu vrea – au zis – a ne lăsa, că tu ştii în ce locuri în pustie trăbuie să punem tabăra şi ne vei fi povăţuitoriu.

218r 32. Şi, deacă vei veni cu noi, orice va fi mai || bun din averi, care ni le va da Domnul, ţ-om da ţie".

33. Şi au plecat din muntele Domnului cale de trei zile, şi sicriiul aşezământului Domnului mergea înaintea lor în trei zile, socotind locul taberilor.

34. Şi norul Domnului era preste ei zioa, când mergea.

35. Şi, când să rădica sicriul, zicea Moisi: *„Scoală, Doamne, şi să să răsipească nepriiatinii Tăi şi să fugă cei ce Te urăsc de la faţa Ta!" *Psal. 67, 2.

36. Iară, când să punea jos, zicea: „Întoarce-Te, Doamne, la mulţimea oastei lui Israil!"

Cap 11

Murmură ovreaii întâi pentru osteaneală, apoi cer cărnuri, ceape, căldările Eghiptului. Şi, turburându-să Moisi cu duhul, Dumnezeu împarte greotatea Lui spre şeaptezăci de

batrâni, carii toţi prorocesc. Li să dau păturnichi şi să ceartă norodul pentru râvna cărnurilor.

*Psal. 77, 19. 1 Cor. 10,10. **Psal. 77, 21.

1. Într-aceasta s-au născut murmurarea norodului, *ca când ş-ar bănui pentru osteneala, împrotiva Domnului; carea auzind Domnul, S-au măniat. Şi, **aprinzindu-să împrotiva lor focul Domnului, au îmbucat partea cea de pre urmă a taberilor.

2. Şi, străgând norodul cătră Moisi, s-au rugat Moisi cătră Domnul şi s-au sorbit focul.

3. Şi au chemat numele locului aceluia Aprin|dere, pentru că s-au fost aprinsă împrotiva lor focul Domnului. 218v

4. Că mestecătura obştii carea să suise cu ei s-au aprins de dor; şăzând şi plângând, împreunându-să loruş, aseaminea fiii lui Israil. Şi au zis: *„Cine ne va da noao cărnuri de mâncat? (*1 Corth. 10, 3.)

5. Aducemu-ne aminte de peştii carii mâncam în Eghipt în dar; în minte ne vin crestaveţii şi peapinii şi haşmeale şi ceapele şi aiul.

6. Sufletul nostru s-au uscat, nimică altă văd ochii noştri fără numai mană”.

7. *Şi era mana ca sămânţa coriandrului, de faţa bdillului. (*Ieşir. 26, 14.)

8. Şi încungiura norodul şi, culegându-l, îl măcina sau îl zdrobea în mojaru, fierbându-l în oală şi făcând din el turte cu mirosul ca pânea oleaiată. (Psalm. 77, 24. Sus 16, 20.)

9. Şi, pogorându-să noaptea roao pre tabere, se pogorâia aseaminea şi mană. (Joan 6,31.)

10. Şi au auzit Moisi plângând norodul prin familii, fieştecarii prin uşile şetrii sale. Şi s-au măniat urgiia Domnului foarte, ci şi lui Moisi lucru nesuferit i s-au părut a fi.

11. Şi au zis câtră Domnul: „Ce ai năcăjit pre sluga Ta, pentru ce nu aflu har înaintea Ta, şi căci ai pus greotatea a tot norodului acestuia preste mine?

12. Au doară eu am zămislit toată mulţimea aceasta sau o am născut, ca să-m zici: «Poartă-i || în sânul tău, precum poartă doica pruncşorul, şi-i du la pământul pentru carele te-ai jurat părinţilor lor?» 219r

13. De unde mie cărnuri să dau la atâta mulţime? Plâng împrotiva mea, zicând: «Dă-ne cărnuri să mâncăm!»

14. Nu pociu sângur sprijini tot norodul acesta, că greu iaste mie.

15. De Ţi să veade într-alt chip, rogu-mă să mă ucizi şi să aflu har în ochii Tăi, ca să nu mă împresore atâtea reale!”

16. Şi au zis Domnul câtră Moisi: „Adună mie şeaptezăci de bărbaţi din bătrânii lui Israil, carii tu ştii că sânt bătrânii norodului şi învăţători, şi-i vei duce la uşea cortului aşezământului şi-i vei face a sta acolo cu tine,

17. Să Mă pogor şi să grăiesc ţie şi să iau din duhul tău şi să le dau lor, ca să sprijinească cu tine greotatea norodului şi să nu te îngreoiezi tu sângur.

18. Şi norodului vei zice: «Sfinţiţi-vă, mâne veţi mânca cărnuri. Că eu v-am auzit zicând: ‘Cine ne va da hrană de cărnuri? Bine ne era noao în Eghipt!’ Să vă dea Domnul cărnuri şi să mâncaţi,

19. Nu într-o zi, nici în doao sau cinci sau zeace, nici încă în doaozăci,

20. Ci până la luna zilelor, până când va ieşi prin nările voastre şi să să întoarcă în scărbă, pentru că aţi leapădat pe Domnul, Care iaste | în mijlocul vostru, şi aţi plâns înaintea Lui, zicând: ‘Pentru ce am ieşit din Eghipt?’»” 219v

21. Şi au zis Moisi: „Şasă sute de mii pedestraş norodului acestuia sânt şi Tu zici: «Da-le-voi mâncare de cărnuri în luna întreagă”.

22. *Au doară mulţime de oi şi de boi să va tăia, ca să le agiungă de mâncat? Sau toţi peştii mării într-unul să vor aduna, ca să-i sature?” (*Ioan 6,10.)

23. Căruia au răspuns Domnul: *„Au doară mâna Domnului neputincioasă e? Acumuşi vei vedea de să va plini cu fapta cuvântul Mieu”. (* Isaie. 59,1.)

24. Şi au venit Moisi şi au povestit norodului cuvintele Domnului, adunând şeaptezăci de bătrâni din bătrânii lui Israil, carii i-au făcut a sta împregiurul cortului.

25. Şi S-au pogorât Domnul prin nor şi au grăit cătră dânsul, luând din duhul care era în Moisi şi dând celor şeaptezăci bărbaţi. Şi, deacă s-au odihnit în ei duhul, au prorocit, nici au mai încetat.

26. Şi au fost rămas în tabără doi bărbaţ, a cărora unul să chema Eldad şi altul, Medad, spre carii s-au odihnit duhul, că şi ei au fost scriş şi n-au fost ieşit la cort.

27. Şi, prorocind ei în tabără, au alergat un co| |pil şi au vestit lui Moisi zicând: „Eldad şi Medad prorocesc în tabără”. 220r

28. Îndată Iosue, fiiul lui Nun, sluga lui Moisi şi alesul din mulţi, au zis: „Domnul mieu, Moisi, opreaşte-i!”

29. Iară el: „Ce pizmuieşti pentru mine – au zis – cine va da să prorocească tot norodul şi să le dea Domnul Duhul Său?”

30. Şi s-au întors Moisi şi cei mai mari născuţi ai lui Israil în tabără.

31. *Şi, ieşind vânt de la Domnul, răpind de peste mare păturnichi, le-au adus şi le-au slobozit în tabără, cale de o zi de toate părţile taberilor prinpregiur; şi zbura în văzduh doi coţi înalt preste pământ. *Psalm 97, 26, 27.

32. Şi, sculându-să norodul, toată zioa aceaea şi noaptea şi a doao zi au cules din păturnichi, carii puţin, zeace corfe, şi le-au uscat prinpregiurul taberilor.

33. *Încă cărnuri era în dinţii lor, nici scăzuse acest feal de mâncare, şi, iată, urgiia Domnului aprinzindu-să împrotiva norodului, l-au lovit cu rană mare foarte. *Psalm 77, 30.

34. Şi s-au chemat locul acela Mormânturile Poftei, căci acolo au îngropat norodul care poftise. Şi, ieşind din Mormânturile Poftii, au venit în Haseroth şi au rămas acolo. |

220v

Cap 12

Aaron şi Maria împrotiva blândului Moisi murmură, la carii Dumnezeu laudă pre Moisi din priiatiniia cea cătră Domnul. Maria cu leapra lovită şi şeapte zile de norod osăbită, să sănătoşază, rugându-să pentru ea Moisi.

1. Şi au grăit Maria şi Aaron împrotiva lui Moisi pentru muierea lui, ethiopiianca,

2. Şi au zis: „Au doară prin sângur Moisi au grăit Domnul? Au nu şi noao aşijderea au grăit?” Carea auzind Domnul,

3. (Că era Moisi bârbat blând foarte preste toţ oamenii carii zăboviia pre pământ),

4. Îndată au grăit cătră el şi cătră Aaron şi Mariia: „Ieşiţ voi numai trei la cortul aşezământului!” Şi după ce au ieşit,

5. S-au pogorât Domnul în stâlp de nor şi au stătut la întrarea cortului, chemând pre Aaron şi Mariia. Carii mărgând,

6. Au zis cătră dânşii: „Auziţi cuvintele Meale: «De va fi careva între voi prorocul Domnului, în vedeare Mă voi arăta lui sau prin somn voi grăi cătră el;

7. Iară nu aşea sluga Mea, Moisi, *carele în toată casa Mea foarte credincios iaste. *Ov. 3, 2.

221r 8. *Că cu gura cătră gură grăiesc lui şi la ară||tare, iară nu prin bazne şi prin figuri pre Domnul vede; pentru ce, dară, nu v-aţ temut a defăima pre sluga mea Moisi?»” *Ieşir. 40, 11.

9. Şi, mâniindu-să împrotiva lor, s-au dus.

10. Şi norul s-au depărtat, care era deasupra cortului; şi, iată, Maria s-au arătat albită de lepră, ca neaoa. Şi uitându-să la ea Aaron şi văzându-o vărsată de leapră,

11. Au zis câtră Moisi: „Rogu-te, domnul mieu, nu ne pune noao păcatul acesta, care neabuneaşte am făcut!

12. Să nu fie aceasta ca o moarte şi ca o sterpiciune ce să leapădă din zgăul mumeai sale. Iată, jumătate din carnea ei s-au mistuit de leapră”.

13. Şi au strâgat Moisi cătră Domnul, zicând: „Rogu-mă, Dumnezeule, sănătoşază-o!”

14. Căruia au răspuns Domnul: „De i-ar fi scuipit tată-său în faţa ei, au n-ar fi trăbuit încai şeapte zile să să ruşinează? Osibască-să şeapte zile afară de tabără şi după aceaea să va chema îndărăpt”.

15. Şi s-au închis Maria afară de tabără şeapte zile; şi norodul nu s-au mişcat dintr-acel loc până s-au chemat îndărăpt Maria. |

221v

Cap 13

Trimişi de la Moisi doaosprăzeace iscoade să socotească Pământul Făgăduinţii, mlădiţa cu struguri şi cu alte roduri spre sămnul rodirii după patruzăci de zile aduc; carii macar că toţi, afară de Caliv şi Iosue, murmurare scornesc în norod.

1. Şi au purces norodul din Hasăroth, înfingând şetrile în pustiia Faran.

2. Şi acolo au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

3. „Trimite bărbaţi carii să socotească pământul Hanaan, carele îl voi da fiilor Israil, câte unul din fieştecare neam, dintre căpetenii”.

4. Făcut-au Moisi ce poruncise Domnul, din pustiia Faran trimiţind căpetenii bărbaţi, a cărora aceaste sânt numele:
5. Din neamul Ruvin, Sammua, fiiul Zehur;
6. Din neamul Simion, Safar, fiiul Hurii;
7. Din neamul Iiuda, Caliv, fiiul Iefone;
8. Din neamul Isahar, Igal, fiiul Iosif;
9. Din neamul Efrem, Osei, fiiul Nun;
10. Din neamul Veniamin, Faltin, fiiul Rahu;
11. Din neamul Zavulon, Ghediil, fiiul Sodii;
12. Din neamul Iosif, scutul lui Manasse, Gaddi, fiiul Susii; ||
13. Din neamul Dan, Amiil, fiiul Ghemalli; 222r
14. Din neamul Asir, Stur, fiiul lui Mihail;
15. Din neamul lui Netali, Nadavi, fiiul Vapsii;
16. Din neamul Gad, Guil, fiiul Mahii.
17. Aceastea sânt numele bărbaţilor carii au trimis Moisi să socotească pământul. Şi au chemat pre Osie, fiiul lui Nun, Iosue.
18. Şi i-au trimis Moisi să socotească pământul Hanaan şi au zis cătră dânşii: „Suiţi-vă în partea de-ameazăzi. Şi deacă veţi sosi la munţi,
19. Socotiţi pământul cum iaste; şi norodul, lăcuitoriul lui, de-i tare sau slab, de-s puţini sau mulţi;
20. Pământul, de-i bun sau rău; cetăţile cum sânt, ziduite au fără ziduri;
21. Pământul grasu-i au stârp, păduros au fără arburi. Întăriţi-vă şi ne aduceţi din rodurile pământului". Şi era vremea când să putea mânca pârga strugurilor.
22. Şi, suindu-să, au iscodit pământul de la pustiia Sin până la Rohov, întrând la Emath.
23. Şi s-au suit spre ameazăzi şi au venit în Hevron, unde era Ahiman şi Sisai şi Thalmai, fiii Enac; că Hevron cu şeapte ani mai nainte de Tanim, cetatea Eghiptului, s-au zidit. |
*2 Leage. 1, 24. 24. *Şi, mergând până la Repegiunea Strugurului, au tâiat o mlădiţă cu strugurul său, carea o purta în prăjină doi bărbaţi. Şi din meare grănate şi din zmochinele locului aceluia au adus; 222v
25. Care s-au chemat Nehealeshol, adecă Răpegiunea Strugurului, pentru că strugur adusease de acolo fiii lui Israil.
26. Şi, întorcându-să iscoadele pământului după patruzăci de zile, după ce au încungiurat tot ţinutul,
27. Au venit la Moisi şi la Aaron şi la toată adunarea fiilor Israil în pustiia Faran, carea iaste în Cadis. Şi, grăind lor şi la toată mulţimea, le-au arătat rodurile pământului;
28. Şi le-au povestit, zicând: „Venit-am în pământul la care ne-aţ trimis, care cu adevărat curge lapte şi miere, precum din rodurile acestea să poate cunoaşte.
29. Iară lăcuitori foarte tari are, şi cetăţi mari şi zidite. Ruda lui Enac am văzut acolo.
30. Amalic lăcuiaşte spre ameazăzi, hetheul şi ievuseul şi amoreul în munţi, iară hananeul zăboveaşte lângă mare şi împregiurul curgeri||lor Iordanului". 223r

31. Într-acestea, Caliv înfrânând murmurarea norodului, carea să năștea împrotiva lui Moisi, i-au zis: „Să ne suim și să moștenim pământul, că l-om putea dobăndi”.

32. Iară alții carii au fost cu el zicea: „Nicidecum ne putem sui la norodul acesta, că mai tare decât noi iaste”.

33. Și au hulit pământul care l-au fost văzut cătră fiii lui Israil, zicând: „Pământul care l-am cercetat îmbucă pre lăcuitorii săi. Norodul care l-am văzut de înalt stat iaste.

34. Acolo am vâzut ciude oarecarele din fiii Enac, de neamul uriiașilor, cărora asămânați, ca lăcustele ne vedem”.

Cap 14

Murmurarea noroadelor auzind iscoadele, în zădar să silesc a-i domoli Iosue și Caliv. Pentru carea, mâniindu-Să Dumnezeu, Îl înblânzeaște Moisi. Toți să rânduiesc spre moarte în pustie, afară de Caliv și Iosue; și, oștind israilteanii împrotiva vrerii lui Dumnezeu, să ucid de la protivnici.

1. Și, gâlcevind, toată gloata au plâns într-acea noapte |

223v 2. Și au murmurat împrotiva lui Moisi și a lui Aaron toț fiii lui Israil, zicând:

3. „Batâr de-am fi murit în Eghipt! Și, o, de-am peri într-această mare pustie, și să nu ne ducă Domnul la pământul acela, ca să nu cădem de sabie, și muierile și pruncii noștri să să ducă în robie! Au nu-i mai bine a ne întoarce în Eghipt?”

4. Și au zis unul cătră altul: „Să ne rânduim noao povățuitoriu și să ne întoarcem în Eghipt.

5. Carea auzind Moisi și Aaron, au căzut cu fața la pământ înaintea a toată mulțimea fiilor Israil.

6. *Iară Iosue, fiiul lui Nun, și Caliv, fiiul lui Iefon, carii și ei cercetase pământul, au rupt veșmintele sale

*Ecli. 46, 9.
1 Mac. 2, 55, 56.

7. Și au grăit cătră toată mulțimea fiilor Israil: „Pământul care l-am încungiurat foarte bun iaste.

8. De ne va fi milostiv Domnul, ne va duce într-însul și ne va da pământul ce cură lapte și miere.

9. Nu oștireți împrotiva Domnului, nici vă teamereți de norodul pământului acestuia, căci ca pâine îi puteam îmbuca. Depărtatu-s-au de la dânșii tot agiutoriul. Domnul cu noi iaste, nu vă teamereți!” ||

224 r 10. Și strângând toată mulțimea și vrându a-i împroșca cu pietri, s-au arătat slava Domnului preste cortul așezământului tuturor fiilor Israil.

11. Și au zis Domnul cătră Moisi: „Până când Mă va huli neamul acesta? Până când nu-m va creade Mie în toate seamnele care am făcut înaintea lor?

12. Lovi-i-voi dirept aceea cu ciumă și-i voi mistui, iară pre tine te voi face căpetenie spre neam mare, și mai mare decât acesta”.

13. Și au zis Moisi cătră Domnul: „Să auză eghipteanii din mijlocul cărora ai scos norodul acesta,

14. Și lăcuitorii pământului acestuia, carii au auzit că Tu, Doamne, ești în norodul acesta și Te vezi față cătră față; *și norul Tău îi acopere și în stâlp de nor mergi înaintea lor zioa și în stâlp de foc, noaptea,

*Ieși. 13, 21.

15. Că ai ucis atâta mulțime ca pre un om, și să zică:

16. «Nu putea duce norodul la pământul pentru care s-au fost jurat. *Pentru aceaea i-au ucis în pustie».

*Ieși. 32, 28.

17. Mărească-să, dară, tăriia Ta, Doamne, precum Te-ai jurat, zicând:

224v 18. «*Domnul e răbdător și mult milostiv, | **luând nedreptatea și răotățile și pre nici un nevinovat părăsind, Care cercetezi păcatele părinților prin fii până la al treile și al patrulea neam».

*Psal. 102, 8.
**Ieșir. 34, 7.
Ieșir. 20, 5.

19. Iartă, rogu-mă, păcatul norodului acestuia după mărimea milii Tale, precum milostiv le-ai fost, ieșind din Eghipt până la locul acesta”.

20. Și au zis Domnul: „Iertat-am după cuvântul tău.

21. Viu sânt Eu și să va umplea de slava Domnului tot pământul.

22. Însă toți oamenii carii au văzut mărimea Mea și seamnele care am făcut în Eghipt și în pustie și M-au ispitit în zeace rânduri, nici au ascultat de graiul Mieu

23. *Nu vor vedea pământul pentru carele M-am giurat părinților lor; nici unul dintr-aceia care m-au hulit îl vor vedea.

*2 Leage 1, 35.

*Ios. 14, 6. 24. *Pre sluga mea Caliv, carele plin de alt duh Mi-au urmat Mie, îl voi duce la pământul acesta care l-au încungiurat şi sămânţa lui îl va stăpâni.

25. Pentru că amalichite şi hananeul lăcuiesc în voi, mâne porniţi tabăra şi vă întoarceţi în pustie pre calea Mării Roşie».

26. Şi au grăit Domnul cătră Moisi şi Aaron, zicând:

27. „Până când mulţimea aceasta rea foarte va || murmura împrotiva Mea? Ponoslurile fiilor Israil le-am auzit. 225r

28. Zi-le dară: «Viu sânt Eu – zice Domnul. Precum aţi grăit, auzind Eu, aşea vă voi face.

*Psal. 105, 26. 29. *În pustiia aceasta vor zăcea stârvurile voastre. Toţi carii sânteţi număraţi de la doaozăci de ani şi mai sus şi aţ murmurat împrotiva Mea,

*Ieş. 1, 35. 30. *Nu veţi întra la pământul spre care am rădicat mâna Mea să vă facă a lăcui, afară de Caliv, fiiul Iefonei, şi Iosue, fiiul Nun.

31. Iară pruncii voştri, de carii aţ zis că vor fi pradă protivnicilor, îi voi duce înlăuntru să vază pământul care voao nu v-au plăcut.

32. Stârvurile voastre vor zăcea în pustie.

33. Fiii voştri vor fi rătăcind în pustie ani patruzăci şi vor purta păcatul vostru până să vor mistui stârvurile părinţilor în pustie.

*Ezec. 4,6. *Psal. 94, 10. 34. După numărul a patruzăci de zile în carele aţi socotit pământul, *anul pentru zi să va socoti. *Şi în patruzăci de ani veţi lua pentru nedreptăţile voastre şi veţi şti izbânda Mea;

35. Că precum am grăit, aşea voi face la toată mulţimea această rea, care s-au sculat împrotiva Mea; în pustiia aceasta să va sfâr|şi şi va muri»". 225v

*Iiudit.8, 24. 1 Corith. 10, 10. 36. *Deci toţi bărbaţii carii trimisease Moisi să cercetează pământul şi, carii înturnându-să, au făcut a murmura împrotiva lui toată mulţimea, hulind pământul că ar fi rău,

Ovr. 3,17. 37. Au murit şi au fost loviţ înaintea Domnului.

Iuda 5. 38. Iară Iosue, fiiul lui Nun, şi Caliv, fiiul Iefonie, au trăit dintre toţi carii mersease a socoti pământul.

39. Şi au grăit Moisi toate cuvintele acestea cătră toţi fiii lui Israil şi au plâns norodul foarte.

40. Şi, iată, dimineaţa întâi sculându-să, s-au suit în vărful muntelui şi au zis: „Gata sântem a ne sui la locul de care Domnul au grăit, că am păcătuit".

41. Cărora Moisi: „Căci – au zis – treaceţi cuvântul Domnului? Carea nu vă va fi nărocit.

*Ieşir. 1, 42. 42. *Să nu vă suiţi, că nu iaste Domnul cu voi, ca să nu cădeaţi înaintea nepriiatinilor voştri.

43. Amalichite şi hananeul înaintea voastră sânt, de a cărora sabie veţi cădea, pentru că n-aţ vrut a asculta de Domnul, nici va fi Domnul cu voi".

44. Iară ei, împreună întunecaţ s-au suit în vărful muntelui, iară sicriiul testamântului || Domnului şi Moisi nu s-au depărtat de tabără. 226r

45. Şi s-au pogorât amalichiteanii şi hananeul, care lăcuiaşte în munte şi, lovindu-i şi împreună tăindu-i, i-au gonit până la Horma.

Cap 15

Ce gustări de jârtfă, întrând la pământ, trebuie să aducă şi pârghele să le osebească. Pedeapsa păcatului prin neştiinţă sau prin mândrie făcut. Cu pietri să împroaşcă care sâmbăta leamne culeage. Ceprăzi şi pantlice prin unghiurile contuşilor ovreaii să puie, ca să-şi aducă aminte de leagea lui Dumnezeu.

1. Grăit-au Domnul cătră Moisi, zicând:

2. „Grăiaşte cătră fiii lui Israil şi le vei zice: «Când veţi întra la pământul lăcuinţii voastre, care Eu vă voi da,

3. Şi veţi face aducere Domnului spre ardere de tot sau jârtfă plinind făgăduinţele, sau din voie aducând daruri, sau în praznicele voastre aprinzind o mireazmă de bun miros Domnului, din boi sau din oi,

4. Va aduce oricare va jârtfui junghearea jârtfă de făină, a zeacea parte de ef, stropită cu untdelemn care va avea măsura a patra parte de hin,

5. Şi vin la turnarea gustărilor de aceeaş | măsură va da spre ardere sau spre jârtfă lângă fieştecare miei, 226v

6. Şi lângă berbeci va fi jârtfa de făină de doao zăciuiri, carea să fie stropită cu untdelemn de a treia parte hin;

7. Şi vin la gustarea de a triia parte aceiiaş măsuri va aduce spre miros cu bună mireazmă Domnului.
8. Iară când vei face din boi ardere sau jârtfă ca să plineşti făgăduinţa, sau jârtfele ceale păciuitoare,
9. Vei da lângă fieştecare boi trei zăciuiri de făină stropită cu untdelemn, care să aibă jumătate măsură de hin,
10. Şi vin la întrarea gustărilor aceiiaş măsuri, spre aducerea mirosului cu bună mireazmă Domnului.
11. Aşea vei face
12. Lângă fieştecare boi şi berbeci şi miei şi iezi.
13. Şi moştenii şi nemearnicii,
14. Cu aceeaş leage vor aduce jârtfele.
15. O poruncă vă va fi şi o judecată, şi voao, şi veneticilor pământului»".
16. Grăit-au Domnul cătră Moisi, zicând:
17. „Grăiaşte fiilor Israil şi le vei zice: ||
227r 18. «Când veţ veni la pământul care voi da voao
19. Şi veţ mânca din pâinile ţinutului aceluia, veţi usebi pârga Domnului,
20. Din bucatele voastre. Precum din arie usebiţi pârga,
21. Aşea din fierturi veţi da pârga Domnului.
22. Şi de veţi treace prin neştiinţă ceva dintr-acestea care au grăit Domnul lui Moisi
23. Şi le-au poruncit printr-însul voao, din zioa în carea au început a porunci şi mai sus,
24. Şi de să va uita a le face mulţimea, va aduce un viţăl din ciurdă, jârtfă spre miros bine plăcut Domnului şi spre jertfa lui, şi gustări precum poftesc ţărămoniile şi un ţap pentru păcat.
25. Şi să va ruga preotul pentru toată mulţimea fiilor Israil şi li să va ierta, că n-au greşit cu voia, însă aducând aprinderea Domnului pentru sine şi pentru păcatul şi greşala sa.
26. Şi să va ierta a toată gloata fiilor Israil şi veneticilor carii nimearnicesc între ei, că greşala a tot norodul iaste prin neştiinţă.
227v 27. De va greşi un suflet neştiind, va adu|ce o capră de un an pentru pâcatul său.
28. Şi să va ruga pentru el preotul, că neştiind au păcătuit înaintea Domnului şi va dobândi iertare şi i să va ierta lui.
29. Şi moştenilor şi veneticilor lor o leage va fi tuturor carii vor păcătui neştiind.
30. Iară sufletul care prin mândrie va face ceva, acar cetăţan fie el, acar nimearnic (pentru că împrotiva Domnului au făcut războiu), va peri din norodul său,
31. Că cuvântul Domnului n-au băgat în samă şi porunca Lui o au făcut deşartă. Pentru aceaea să va şterge şi-ş va purta nedreptatea sa»".
32. Şi au fost când era fiii lui Israil în pustie şi, aflând un om culegând leamne în zioa sâmbeteai,
33. L-au adus la Moisi şi la Aaron şi la toată mulţimea,
34. Carii l-au închis în temniţă, neştiind ce trebuie despre el a face.
35. Şi au zis Domnul cătră Moisi: „Cu moarte să moară omul acesta, împroaşte-l cu pietri toată mulţimea, afară de tabără!"
36. Şi, ducându-l afară, l-au împroşcat cu pietri şi au murit, precum poruncise Domnul. ||
228r 37. Şi au zis Domnul cătră Moisi:
38. „Grăiaşte fiilor Israil şi le vei zice *să-ş facă prin unghiurile contoşilor, puind într-însele pantlice hiachinthine,
39. Care văzându-le, să-ş aducă aminte de toate poruncile Domnului, nici să-ş urmează cugetele sale şi ochii prin multe feliuri de lucruri păcătuind,
40. Ci, mai vârtos aducându-şi aminte de poruncile Domnului, să le facă pre eale şi să fie sfinţi Dumnezeului său.
41. Eu, Domnul, Dumnezeul vostru, Care v-am scos din pământul Eghiptului, să fiu Dumnezeul vostru".

*Ieşir. 12, 2. Math. 23, 5.

Cap 16

Corea, Dathan şi Aviron gâlceavă scornesc împrotiva lui Moisi şi a lui Aaron şi răvnesc căpeteniia şi preoţiia, pentru aceea de vii îi soarbe pământul, şi focul ucide bărbaţi

tămâind, doao sute cincizăci, şi pe alţii murmurând, patrusprăzeace mii şi şapte sute, îi mistuiaşte para focului, carea cu rugăciunea sa Aaron o domoleaşte.

1. Și, iată, Corea, fiiul lui Isaar, fiiul lui Cath, fiiul lui Levi, şi Dathan şi Aviron, fiiul Eli|av, şi Hon, fiiul Feleth din fiiu lui Ruvim, 228v

2. S-au sculat împrotiva lui Moisi, şi alţii din fiii lui Israil, doao sute şi cinzăci bărbaţi, întâi-boiarii sinagoghii, şi carii în vreamea sfatului pe nume să chema.

* Ecl. 45, 22; 1 Cor. 10,10, Iuda 11.

3. *Și, stând împrotiva lui Moisi şi a lui Aaron, au zis: „Agiungă-vă, că toată mulţimea sfinţilor iaste şi într-înşii iaste Domnul; căci vă rădicaţi asupra norodului Domnului?"

4. Carea auzând Moisi, au căzut cu faţa la pământ.

5. Și, grăind către Corea şi către toată mulţimea: „Dimineaţă – au zis – va arăta Domnul carii sânt ai lui şi sfinţii şi-i va lipi Șieş; şi carii va aleage să vor apropia de Dânsul.

6. Aceasta dară faceţi: Ieie-ş fieştecarele cădelniţele sale, tu, Core, şi tot săborul tău.

7. Și, luând mâne foc, puneaţi deasupra tămâie înaintea Domnului; şi ori pre care va aleage, acela va fi sfânt. Mult vă rădicaţi, fiii Levii!"

8. Și iară au zis către Corea: „Ascultaţi, fiii Levii!

9. Au doară puţin vă iaste voao, că v-au usebit Dumnezeul lui Israil de la tot norodul şi v-au împreunat Luiş, să-I slujiţi în slujba cortului şi să staţi înaintea mulţimeai norodului şi să-i slujiţi?

10.Pentru aceaea te-au făcut a te apropiia de || Sine şi toţ fraţii tăi, fiii lui Levi, ca să vă râvniţi şi preoţia? 229r

11. Și tot neamul tău să stea împrotiva Domnului? Că ce e Aaron ca să murmuraţi împrotiva lui?"

12. Și au trimis Moisi să chiiame pre Dathan şi pre Aviron, fiii lui Eliav, carii au răspuns: „Nu venim!

13. Au doară puţin îţ iaste că ne-ai scos din pământul care cură lapte şi miiare, să ne ucizi în pustie, de nu ne vei şi stăpâni pre noi?

14. Cu adevărat ne-ai dus la pământul ce cură cu izvoară de lapte şi de miiare şi ne-ai dat moşteniri de pământuri şi de vii? Au doară şi ochii noştri vreai a-i scoate? „Nu venim!"

15. Și, mâniindu-să Moisi foarte, au zis către Domnul: „Nu Te uita la jârtfeale lor! Tu ştii că încă nici un mânz de asin cândva am luat de la ei, nici am năcăjit careva dintr-înşii".

16. Și au zis către Corea: „Tu şi toată adunarea ta staţi de oseabi înaintea Domnului şi Aaron mâne de oseabi.

17. Luaţi fieştecare cădealniţăle voastre şi puneaţi deasupra lor tămâie, aducând Domnului | doao sute cincizăci de cădealniţă, şi Aaron încă să ţie cădealniţa sa". 229v

18. Carea făcând, stând Moisi şi Aaron,

19. Și adunată fiind împrotiva lor toată mulţimea la uşa cortului, s-au arătat tuturor slava Domnului.

20. Și, grăind Domnul către Moisi şi către Aaron, au zis:

21. „Deschiliniţi-vă din mijlocul adunării aceştiia, ca de năpraznă să-i pierz".

22. Carii au căzut cu faţa la pământ şi au zis: „Preaputearnice, Dumnezeul duhurilor, a tot trupul, au doară unul păcătuind, împrotiva tuturor mâniia Ta să va aprinde?"

23. Și au zis Domnul către Moisi:

24. „Porunceaşte tot norodului să să deschilinească de corturile lui Core şi a lui Dathan şi a lui Aviron".

25. Și s-au sculat Moisi şi s-au dus la Dathan şi la Aviron şi urmându-i bătrânii lui Israil.

26. Au zis către mulţime: „Depărtaţi-vă de corturile oamenilor necredincioşi şi să nu atingeţ ceale ce sânt a lor, ca să nu vă învăluiţi în păcatele lor!"

27. Și, depărtându-să de corturile lor prinpregiur, Dathan şi Aviron, ieşind, sta în întrarea şetrilor sale cu muiarile şi cu pruncii şi cu toată mulţimea.

28. Și au zis Moisi: „Într-aceasta veţ şti că Domnul m-au trimis ca să fac toate care vedeţi şi nu le-am scos eu din inima mea. ||

29. De vor muri cu moarte obicinuită oamenilor şi de-i va cerceta rana cu carea şi alţii a să cerceta s-au obicinuit, nu m-au trimis Domnul. 230r

30. Iară, de va face lucru nou Domnul, ca, deşchizindu-ş pământul gura sa să-i înghiţă pre ei şi toate care sânt ale lor şi, de să vor pogorî de vii în iad, veţi şti că au blăstămat împrotiva Domnului".

*2 Leage 11, 5. Psal. 105, 17, 18.

31. *Și îndată, cât au încetat a grăi, s-au rupt pământul supt picioarele lor.

32. Și, deşchizând gura sa, i-au îmbucat cu corturile sale şi cu toată avearea lor.

33. Şi s-au pogorât de vii în iad, acoperindu-i pământul şi au perit din mijlocul mulţimii.
34. Iară tot Israilul care sta împregiur au fugit la strâgarea celor ce perea, zicând: „Nu doară şi pre noi să ne înghiţă pământul!”
35. Ci şi foc ieşind de la Domnul, au ucis doao sute cincizăci de bărbaţi, carii aducea tămâiare.
36. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
37. „Porunceaşte lui Eliazar, feciorul lui Aaron preotului, să ia cădelniţăle, carele zac în ardere, şi focul încoace şi încolo să-l răsipească, că sânt sfinţite |
230v 38. În morţile păcătoşilor; şi să le scoaţă în tăbli şi să le puie la oltariu, pentru că s-au adus în eale tămâie Domnului şi sânt sfinţite, ca să le vază în loc de sămn şi de pomenire fiii lui Israil”.
39. Şi au luat Eliazar preotul cădealniţăle ceale de aramă, în carele au fost adusă aceştia pre carii i-au îmbucat focul, şi le-au scos înainte pre tăbli, puindu-le la oltariu,
40. Ca să aibă după aceaea fiii lui Israil cu ce să să deşteapte, ca să nu să apropie careva strein şi care nu iaste din sămânţa lui Aaron, la aducerea tămâierii Domnului, ca să nu paţă precum au păţit Corea şi toată adunarea lui, grăind Domnul cătră Moisi.
41. Şi au murmurat toată mulţimea fiilor Israil a doua zi împrotiva lui Moisi şi a lui Aaron, zicând: „Voi aţ ucis norodul Domnului!”
42. Şi, născându-să vrajbă şi gâlceava crescând,
43. Moisi şi Aaron au fugit la cortul aşezământului, care, după ce au întrat în el, l-au acoperit norul şi s-au arătat slava Domnului.
44. Şi au zis Domnul cătră Moisi:
45. „Depărtaţi-vă din mijlocul aceştii mulţimi, şi acum îi voi ştearge”. Şi, zăcând ei la pământ,
231r 46. Au zis Moisi cătră Aaron: „Ia cădealniţa || şi, scoţând foc din oltariu, pune deasupra tămâire; mergând curând la norod, să te rogi pentru ei, *că acum au ieşit mâniia de la Domnul şi rana s-au aprins”.

*Înţele. 18, 21.

47. Carea făcând Aaron şi alergând la mijlocul mulţimii carea o mistuia focul, au adus tămâie.
48. Şi, stând între ceai morţi şi între cei vii, pentru norod s-au rugat şi rana au încetat.
49. Şi au fost cei loviţi patrusprăzeace mii de oameni şi şeapte sute, afară de cei ce perise în răscoala lui Core.
50. Şi s-au întors Aaron la Moisi, la uşa cortului aşezământului, după ce s-au încetat perirea.

Cap 17

Luându-să doaosprăzeace toiage de la doaosprăzeace căpetenii a neamurilor, numai varga lui Aaron au înflorit şi au rodit, cu care minune şi însămnare preoţiia lui de la Dumnezeu întăreaşte; şi s-au ţinut în cortul mărturiei.

1. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
2. „Grăiaşte cătră fiii lui Israil şi ia de la ei căte un toiag prin rudeniile sale, de la toate căpeteniile neamurilor toiage doaosprăzeace, şi a fieştecăruia nume îl vei scrii pre toiagul său, |

3. Iară numele lui Aaron va fi în neamul Levi şi un toiag pre fieşcare de oseabi familiii va ţinea. 231v

4. Şi le vei pune în cortul aşezământului, înaintea mărturiei, unde voi grăi către tine.

5. Care dintr-aceştia îl voi aleage, va încolţi varga lui. Şi voi opri de la Mine ponoslurile fiilor Israil, cu care au murmurat împrotiva voastră".

6. Şi au grăit Moisi către fiii lui Israil. Şi i-au dat lui toate căpeteniile toiagele prin fieştecare neamuri; şi au fost toiage doaosprăzeace, fără varga lui Aaron.

7. Care puindu-le Moisi înaintea Domnului în cortul mărturiei,

8. A doao zi întorcându-să, au aflat încolţită varga lui Aaron, în casa Levi; şi, înflându-să căpuşile, ieşise florile, carele desfăcându-să frunzele, s-au făcut micdale.

9. Şi au adus Moisi toate toiagele dinnaintea Domnului la toţ fiii lui Israil şi le-au văzut şi ş-au luat fieştecare toiagele sale.

* Ovr. 9,4. 10. Şi au zis Domnul către Moisi: „Întoarce varga lui Aaron în cortul mărturiei, *ca să să ţie acolo spre sămnul împrotivitorilor fiilor Israil şi să să aşeze ponoslurile lor de către Mine, ca să nu moară". ||

11. Şi au făcut Moisi precum poruncise Domnul. 232r

12. Şi au zis fiii lui Israil către Moisi: „Iată, ne-am mistuit, toţ am perit!

13. Oricare să apropie la cortul Domnului moare. Au doară până în sfârşit toţ ne vom ştearge?"

Cap 18

Pentru greotăţile preoţilor şi străjile leviţilor. În loc de soarte, moşteanească pârga şi aducerile. Leviţilor să rânduiesc, carii dintr-acealea iarăşi da zăciuială lui Aaron.

1. Şi au zis Domnul către Aaron: „Tu şi fiii tăi, şi casa tătâni-tău cu tine, veţi purta nedreptatea jârtfenicului; şi tu şi fiii tăi împreună veţi sprijini păcatele preoţiii voastre.

2. Ci şi fraţii tăi din neamul Levi şi steama tătâni-tău ia cu tine; şi fie de faţă şi slujască ţie, iară tu şi fiii tăi veţ sluji în cortul mărturiii.

3. Şi vor priveghea leviţii la poruncile tale şi la toate lucrurile cortului, aşea numai ca să nu să apropie de vaseale jârtfealnicului şi de oltariu, ca să nu moară şi ei şi voi, să periţ împreună.

4. Şi fie cu tine şi privedează în paza cortului şi în toate ţărămoniile lui. Streinul nu să va mesteca cu voi. |

5. Privegheaţi în paza jârtfelnicului şi în slujba oltariului, să nu să nască urgie preste fiii lui Israil. 232v

6. Eu v-am dat fraţii voştri, leviţii, din mijlocul fiilor Israil şi i-am dat dar Domnului, să slujască în slujbele cortului Lui.

7. Iară tu şi fiii tăi păziţ preoţiia voastră şi toate care sânt de slujba oltariului şi dinlontrul zaveasii, prin preoţi să vor sluji. De să va apropia cineva dinnafară, să va ucide".

8. Şi au grăit Domnul către Aaron: „Iată, ţ-am dat paza pârghelor Meale. Toate care să sfinţăsc de la fiii lui Israil le-am dat ţie şi fiilor tăi, pentru slujba preoţiii, legiuite vecinice.

9. Aceastea, dară, vei lua din ceale ce să sfinţesc şi s-au adus Domnului. Toată aducerea şi jârtfa şi orice Mi să dă pentru păcat şi greşală şi să dăruiaşte spre sfintele sfinţilor al tău va fi şi al fiilor tăi.

10. În jârtfealnic îl vei mânca; numai bărbaţii vor mânca dintr-însul, că sfinţit iaste ţie.

11. Iară pârghele care le vor făgădui şi le vor aduce fiii lui Israil ţie le-am dat şi fiilor tăi şi featelor tale, cu leage veacinică; care iaste curat în casa ta le va mânca. ||

12. Toată măduha untului-de-lemn, a vinului şi a grâului, orice din pârgă aduc Domnului, ţie le-am dat. 233r

13. Toate începăturile roadelor care naşte pământul şi să aduc Domnului vor fi spre slujba ta; care iaste curată în casa ta le va mânca.

14. Tot ce vor răsplăti din făgăduinţă fiii lui Israil al tău va fi.

15. Orice să iveaşte întâi din pântecele a tot trupul, care aduc Domnului, acar din oameni, acar din dobitoace fie, al tău va fi; aşea numai ca pentru născutul întâi al omului preţ să iai, şi toată jivina care-i necurată să o faci a să răscumpăra.

16. A căriia răscumpărarea va fi după o lună, cu cinci sicli de argint, cu măsura jârtfealnicului. *Siclul are doaozăci de dinari.

*Ieşir. 30, 13. Preoţ. 27, 25. Sus 3, 47. Ezec. 45, 12.

17. Iară întâiul născut al boului şi al oii şi al caprii nu-l vei face a să răscumpăra, că sfinţite sânt Domnului; numai sângele lor îl vei turna pre oltariu, şi grăsimea o vei aprinde spre miros bine priimit Domnului.

18. Iară cărnurile spre slujba ta vor cădea, ca pieptul cel sfinţit şi armul drept ale tale vor fi.

19. Toate pârghele jârtfealnicului care le aduc fiii lui Israil Domnului ţie le-am dat şi fiilor şi featelor tale, cu leage veacinică. Aşezământ de sare veacinică iaste înaintea Domnului, ţie şi feciorilor tăi". |

233v 20. Şi au zis Domnul către Aaron: „În pământul lor nimica veţ moşteni, nici veţ avea parte între ei; Eu, partea şi moştenirea ta în mijlocul fiilor Israil.

21. Iară fiilor Levi le-am dat toate zăciuirile lui Israil spre moştenire, pentru slujba cu care Îm slujesc în cortul aşezământului.

22. Să nu să apropie mai mult fiii lui Israil la cort, nici să facă păcat de moarte,

23. Sânguri fiii Levi slujindu-Mi Mie în cort şi purtând păcatele norodului. Legiuit veacinic va fi în neamurile voastre, *nimică alt vor moşteni,

*Ieşir. 18,1.

24. Îndestulându-să cu aducerea zăciuirilor, carele spre slujba lor şi spre ceale de lipsă le-am usebit".

25. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând:

26. „Porunceaşte leviţilor şi le vesteaşte: «Când veţ lua de la fiii lui Israil zăciuirile care le-am dat voao, pârghele lor le veţi aduce Domnului, adecă a zeacea parte din zăciuire.

27. Şi să să socotească voao spre aducerea pârghelor şi din arii, şi din teascuri.

28. Şi din toate din care luaţi zăciuiri aduceţi Domnului.

29. Toate care veţ aduce din zăciuiri şi spre darurile Domnului le veţ usebi bune şi alease vor fi». ||

234r 30. Şi vei zice către dânşii: «De veţ aduce ceale mai frumoasă şi mai bune, să vor socoti voao ca când aţi fi dat din arie şi din teasc pârghe.

31. Şi le veţi mânca în toate locurile şi voi, şi familiia voastră, că preţ iaste pentru slujbă cu carea slujiţi în cortul mărturiei.

32. Şi nu veţ păcătui preste aceasta, ceale alease voao şi ceale grase ţiindu-le, ca să nu pângăriţi aducerile fiilor Israil şi să muriţi»".

Cap 19

Leagea a găti apa curăţirii, din cenuşa vacii roşie să făcea apa curăţirii, cu carea multe fealiuri de necurăţii să spăla. Pentru cel ce murea în cort şi pentru vasul ce nu are coperiş şi care să atinge de trupul mortului.

1. Şi au grăit Domnul către Moisi şi către Aron, zicând:

2. „Aceasta iaste leage jârtfeai, carea au rânduit Domnul. Porunceaşte fiilor Israil să aducă la tine o vacă roşie de vârstă întreagă, în carea nici o machie să nu fie, nici să fie purtat giugul.

3. Şi o veţ da lui Eleazar preotului, *carele ducând-o afară de tabără, o va jârtfui înaintea tuturor.

*Ovr. 13,11.

234v 4. Şi, tingându-ş deagetul în sângele ei, va stropi | spre uşea cortului de şeapte ori.

5. Şi o va arde văzând toţi, şi piialea şi cărnurile ei şi sângele şi gunoiul dându-le focului.

6. Şi leamn de chedru şi issop şi coc de doao ori întins, preotul va arunca în para focului care mistuiaşte vaca.

7. Şi atunci, mai pre urmă, spălându-şi hainele şi trupul său, va întra în tabără şi va fi întinat până sara.

8. Ci şi acela care o va fi ars va spăla vejmintele sale şi trupul, şi va fi necurat până sara.

9. Şi va culeage omul curat cenuşea vacei şi o va vărsa afară de tabără în loc curat ca să fie mulţimei fiilor Israil spre pază şi spre apa stropirii; că pentru păcat vaca s-au ars.

10. Şi după ce va spăla vejmintele sale, cel ce au adus cenuşa vacii necurat va fi până sara. Avea-or aceasta fiii lui Israil şi nemearnicii carii lăcuiesc între ei sfântă leage veacinică.

11. Cine va atinge trupul omului mort, şi pentru aceasta şeapte zile va fi necurat.

12. Să va stropi din apa aceasta a triia zi şi a şeaptea, şi aşea să va curăţi. De nu să va stropi a triia zi, a şeaptea zi nu să va putea curăţi.

235r 13. Tot cine va atinge mortăciune de suflet || omenesc şi nu să va stropi cu această mestecare va spurca cortul Domnului şi va peri din Israil, căci cu apa curăţirii nu s-au stropit; necurat va fi şi va rămânea spurcăciunea lui preste el.

14. Aceasta iaste leage omului care moare în cort; toţi carii întră în şatra lui şi toate vasele care sânt acolo vor fi spurcate şepte zile.
15. Vasul care nu va avea coperiş, nici legătură deasupra necurat va fi.
16. De va atinge cineva în câmp trupul omului ucis sau de sâneş mort, sau osul lui, sau mormântul, necurat va fi şeapte zile.
17. Şi vor lua din cenuşa arderii şi a păcatului şi vor turna ape vii preste ei în vas,
18. În carea omu curat întingând isop şi stropind din el toată şatra şi toate sculele şi oamenii cu aceea spurcăciune pângăriţi,
19. Şi într-acesta chip, cel curat va curăţi pre cel necurat a triia şi a şeaptea zi; şi curăţit a şeaptea zi, să va spăla, şi pre sine şi veşmintele sale, şi necurat va fi pănă sara.
20. Care într-acesta chip nu să va curăţi va peri su|fletul lui din mijlocul bisearicii, pentru că au pângărit jârtfealnicul Domnului şi nu s-au stropit cu apa curăţirii. 235v
21. Fi-va porunca aceasta legiuită veacinică: şi cel ce stropeaşte apele îş va spăla vejmintele sale; oricare va atinge apele curăţirii necurat va fi pănă sara;
22. Orice va atinge cel necurat, necurat va face; şi sufletul care va atinge ceva de acestea necurat va fi pănă sara.

Cap 20

Mariia moare. Murmurând, norodului apă din piiatră curge. Moisi şi Aaron greşesc Domnului la Apele Împrotivirii; pentru aceaea să lipsăsc de întrarea la Pământul Făgăduinţii şi, tăgăduindu-le Edom întrarea, să pogor la muntele Hor, unde, sfinţindu-să arhiereu Eliazar, moare Aaron, tatul lui.

1. Şi au venit fiii lui Israil şi toată mulţimea în pustiia Sim, în luna dintâi, şi au rămas norodul în Cadis. Şi au murit acolo Maria şi s-au îngropat într-acelaş loc.
2. Şi, lipsându-să de apă norodul, s-au adunat împrotiva lui Moisi şi a lui Aaron.
3. Şi, întorcându-să spre vrajbă, au zis: „Batăr de am fi perit între fraţii noştri înaintea Domnului! ||
*Ieşir. 17, 3. 4. *Căci aţi scos bisearica Domnului în pustietate, ca şi noi, şi dobitoacele noastre să murim? 236r
5. Pentru ce ne-aţ făcut a ne sui din Eghipt şi ne-aţi adus la acest loc rău foarte, care nu să poate sămăna, care nici zmochin naşte, nici vii, nici poame grănate, ci încă nici apă are de băut?"
6. Şi, întrând Moisi şi Aaron, slobozând mulţimea, în cortul aşezământului au căzut împreună cu faţa la pământ şi au strigat cătră Domnul şi au zis: „Doamne, Dumnezeule, ascultă strâgarea acestui norod şi le deşchide visteriia Ta, izvor de apă vie, ca săturându-să, să încete murmurarea lor!" Şi s-au arătat slava Domnului preste dânşii.
7. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:
8. „Ia varga şi adună norodul tău, şi Aaron, fratele tău, şi grăiţi cătră piiatră înaintea lor şi ea va da ape. Şi, deacă vei scoate apă din piiatră, va bea toată mulţimea şi dobitoacele ei".
*Ieşir. 17, 5, 6. 9. *Şi au luat Moisi varga carea era înaintea Domnului, precum îi poruncise,
Înţălep. 11, 4. Psal. 77, 15, 20. 10. Adunând mulţimea înaintea pietrii, şi le-au zis: „Ascultaţi, împrotivitorilor şi necredincioşilor! *Au doară din piiatra aceasta vă voiu putea scoate apă?"
*1Corinth. 10,4. 11. Şi, rădicând Moisi mâna, lovind cu varga de | doao ori creminea, au ieşit ape foarte desfătate, aşea cât au băut norodul şi dobitoacele. 236v
* Ieşir. 1, 37. 12. Şi au zis Domnul cătră Moisi şi cătră Aaron: *„Pentru că n-aţ crezut Mie, ca să Mă sfinţiţ înaintea fiilor Israil, nu veţ duce noroadele acestea la pământul carele voi da".
13. Aceasta-i Apa Împrotivirii, unde au cărtit fiii lui Israil împrotiva Domnului şi S-au sfinţit întru dânşii.
14. Trimis-au într-aceea Moisi soli din Cadis la împăratul Edom, să-i zică: „Aceaste porunceaşte fratele tău, Israil: «Cunoscut-ai toată osteneala carea ne-au cuprins,
15. Cum s-au pogorât părinţii noştri în Eghipt şi am lăcuit acolo multă vreame şi ne-au năcăjit eghipteanii pre noi şi pre părinţii noştri,
16. Şi cum am strâgat cătră Domnul şi ne-au ascultat şi au trimis îngerul care ne-au scos din Eghipt. Iată, în cetatea Cadis, care iaste în marginea hotarălor tale, puşi.
17. Ne rugăm să ne fie slobod a treace prin pământul tău. Nu ne vom duce prin câmpuri, nici prin vii, nu vom bea ape din puţurile tale, ci vom mearge pre calea cea de obşte, nici spre dreapta, nici spre stânga abătându-ne, până vom treace hotarăle tale»". ||

237r 18. Căruia au răspuns Edom: „Nu vei treace prin mine. Într-alt chip, întrarmat voi ieşi împrotiva ta".

19. Și au zis fiii lui Israil: „Pre cale umblată vom mearge; şi, de vom bea apele tale noi şi dobitoacele noastre, vom da ce iaste drept; nici o greotate va fi în preţ, numai să treacem curând".

20. Iară el au răspuns: „Nu vei treace!" Și îndată au ieşit spre întimpinare, cu nesăvârşită mulţime şi cu mână tare.

21. Nici au vrut a asculta rugăciunea, ca să îngăduiască treacerea prin hotarăle sale; pentru aceaea s-au întors de cătră el Israil.

22. Și, mişcând tabăra din Cadis, au venit la muntele Hor, care iaste în marginea pământului Edom,

23. Unde au grăit Domnul cătră Moisi:

24. „Meargă – au zis – Aaron la noroadele sale; că nu va întra la pământul care am dat fiilor Israil, pentru că necredincios au fost gurii meale, la Apele Împrotivirii.

25. *Ia pre Aaron şi fiiul lui cu el, şi-i vei duce în muntele Hor. *Jos 33,35

26. Și, dezbrăcând pre tată-său de haina sa, vei îmbrăca cu ea pre Eliazar, fiiul lui, Aaron să va aduna şi va muri acolo". | 2 Leage 32, 50.

237v 27. Făcut-au Moisi precum poruncise Domnul şi s-au suit în muntele Hor, înaintea a toată mulţimea.

28. Și, dezbrăcând pre Aaron de vejmintele sale, au îmbrăcat cu eale pre Eliazar, fiiul lui.

29. El murind în sprânceana muntelui, s-au pogorât cu Eliazar.

30. Și toată mulţimea văzând că au murit Aaron, au plâns preste el zile treizăci, prin toate familiile sale.

Cap 21

Să biruiaşte de Israil împăratul hananeul. Șerpii asupra norodului, pentru lenevirea drumului, lipsa apei, greaţa manei, murmurând, să trimit; de a cărora muşcări, rânduindu-să şearpe de aramă, să vindecă. Sehon şi Og împăraţii să biruiesc.

1. Carea auzind hananeul, împăratul Arad, care lăcuiaşte spre ameazăzi, adecă că au venit Israil pre Calea Iscoadelor, au oştit împrotiva lui şi, biruitoriu fiind, au dus dintr-însul pradă.

2. Iară Israil, cu făgăduinţă legându-să Domnului, au zis: „De vei da norodul acesta în mâna mea, voi ştearge cetăţile lui".

3. Și au ascultat Domnul rugăciunea lui Israil şi i-au dat hananeul, carele l-au ucis, răsipind cetăţile lui. Și au chemat numele locului aceluia Horma, adecă „anathema".

4. Și au purces şi de la muntele Hor pre calea carea duce la Marea Roşie, ca să încungiure 238r pământul lui Edom. Și au început a să lenevi noro| |dul de drum şi de osteneală.

5. Și grăind împrotiva lui Dumnezeu şi a lui Moisi, au zis: „Căci ne-ai scos din Eghipt să murim în pustietate? Lipseaşte pânea, nu sânt ape, sufletul nostru s-au îngreţat de această bucată uşoară foarte".

6. *Pentru aceaea au trimis Domnul asupra norodului şearpi înfocaţi, la a cărora rane şi moartea multora, *Iudit. 8, 25. Înțel. 17, 5.

[7]. *Au venit la Moisi şi au zis: „Păcătuit-am că am grăit împrotiva Domnului şi a ta. Roagă-te să ia de la noi şearpii". Și s-au rugat Moisi pentru norod. 1 Cor. 10, 9.

8. Și au grăit Domnul cătră el: „Fă şearpe de aramă şi-l pune spre sâmn; care, lovit, să va uita spre el va trăi.

9. *Și au făcut Moisi şearpe de aramă şi l-au pus spre sâmn, la carele uitându-să cei loviţi, să vindeca. *Ioan 3, 14.

10. Și, purcezând fiii lui Israil, au tăbărât în Ovoth,

11. De unde ieşind, au înfipt corturile în Ieavarim, în pustietatea carea să uită spre Moav despre răsărit.

12. Și, de-acolo plecând, au venit la repegiunea Zared,

13. Carea lâsând, au tăbărât împrotiva Arnon, carea iaste în pustie, şi-i înălţată în hotarăle amorreului, *că Arnon hotar iaste a lui Moav, despărţind moaviteanii şi amorreaii. *Jud. 11, 18.

14. De unde să zice în Carte Oastelor Domnului „Precum au făcut în Marea Roşie, aşa va face în răpejunile Arnon. |

15. Bolovanii răpegiunilor s-au plecat să să odihnească în Ar şi să să culce în hotarăle moaviteanilor". 238v

16. Dintr-acela loc s-au arătat puţul de carele au grăit Domnul către Moisi: „Adună norodul şi-i voi da apă".

17. Atunci au cântat Israil cântecul acesta: „Suie-să puţul!, împreună cânta.

18. Puţul care l-au săpat căpeteniile şi l-au gătit povăţuitorii mulţimeai în dătătoriul legii şi în toiagele sale". Din pustietate, Maftana.

19. Din Maftana în Nahaliil, din Nahaliil în Vamoft.

20. Din Vamoft vale iaste în ţinutul Moav, în vârful Fasga, care priveaşte spre pustie.

*2 Leage 2, 26. 21. *Şi au trimis Israil soli la Sihon, împăratul amorreailor, zicând:

Jud. 11, 19. 22. „Rogu-te să-mi fie slobod a treace prin ţara ta; nu ne vom pleca la câmpuri şi la vii, nu vom bea apă din puţuri, prin drumul ţărâi vom mearge până vom treace hotarăle tale".

23. Carele n-au vrut a îngădui să treacă Israil prin hotarâle sale, ci încă, adunând oaste, i-au ieşit spre întâmpinare în pustie şi au venit în Iasa şi au oştit împrotiva lui,

*Psalm 134, 11. Amos. 2, 9. 24. *De la carele s-au lovit în ascuţitul sabiei; şi s-au stăpânit pământul lui de la Arnon până la Evoc şi până la fiii lui Ammon; că cu tare agiutoriu să ţinea hotarăle ammonitenilor. ||

25. Şi au luat Israil toate cetăţile lui şi au lăcuit în cetăţile amorreului, adecă în Hesevon şi în satele lui. 239r

26. Cetatea Hesevon au fost a lui Sihon, împăratului amorreului, carele au oştit împrotiva împăratului Moav şi au luat pământul carele era a biruinţii lui pănă la Arnon.

27. Pentru aceaea să zice în pildă: „Veniţ în Hesevon, zidească-să şi să să facă cetatea Sihon.

28. Foc au ieşit din Hesevon, pară din oraşul Sihon şi au îmbucat Arul moaviteanilor şi lăcuitorii celor înalte a lui Arnon.

*Jud. 11, 24. 3 Împăr. 11, 7. 29. *Amar ţie, Moav, perit-au norodul lui Ham! Dat-au fiii lui în fugă şi featele în robie împăratului amoreilor, Sihon.

30. Jugul lor au perit de la Hesevon până la Divon, obosiţ au agiuns în Nofea şi până la Medava".

31. Şi au lăcuit Israil în pământul amorreului.

32. Şi au trimis Moisi carii ar cerca de Iazăr, a căruia i-au luat satele şi i-au stăpânit lă|cuitorii. 239v

*2 Leage 3, 3; 29, 7. 33. *Şi s-au întors şi s-au suit pe calea Vasan. Şi i-au întâmpinat Og, împăratul Vasanului, cu tot norodul său au oşti în Edrai.

34. Şi au zis Domnul către Moisi: „Nu te teme de el, că în mâna ta ţi l-am dat şi tot norodul şi pământul lui; şi vei face lui precum ai făcut lui Sihon, împăratului amorreilor, lăcuitoriul lui Hesevon".

35. Şi au lovit şi pre acesta cu fiii săi şi tot norodul lui, până la moarte, şi au stăpânit pământul lui.

Cap 22

De doao ori să chiiamă Valaam gâcitoriul de la Valac, împăratul Moav, să blasteme pre israilteani; pre carele îngerul, grăind asina, îl ceartă.

1. Şi, purcezând, au tăbărât în câmpurile Moav, unde, dincolea de Iordan, Ierihonul iaste zidită.

2. Şi, văzând Valac, fiiul lui Sefor, toate care făcuse Israil amorreului

3. Şi că s-au temut de el moaviteanii şi năvălirea lui nu o au putut purta,

4. Au zis către mai marii născuţi lui Madiam: „Aşea || va şterge norodul acesta pre toţ carii lăcuiesc în hotarăle noastre, precum paşte boul iarba până la rădăcină". El era într-aceaea vreame împărat în Moav. 240r

*Ios. 24, 9. 5. *Şi au trimis soli la Valaam, fiiul lui Veor gâcitoriul, care lăcuia la Râul Pământului fiilor Ammon, să-l cheme şi să-i zică: „Iată, au ieşit norod din Eghipt, carele au acoperit faţa pământului, şezând împrotiva mea.

6. Vino, dară, şi blastămă norodul acesta, că mai tare decât mine iaste; de cumva îl voi putea bate şi a-l scoate din pământul mieu. Că am cunoscut că blagoslovit iaste pre care vei blagoslovi şi blăstămat iaste pre care vei aduna blăstămurile".

7. Şi au mers bătrânii Moav şi cei mai mari născuţ a lui Mediam, având preţul gâciturii în mâni, şi venind la Valaam şi spuindu-i toate cuvintele lui Valac,

8. El au răspuns: „Rămâneaţ aici noaptea şi voi răspunde orice-m va zice Domnul". Rămâind ei la Valaam, venit-au Dumnezeu şi au zis cătră el:

9. „Ce vreau oamenii aceştia la tine?"

10. Răspuns-au: „Valac, fiiul lui Sifor, împăratul moaviteanilor l-au trimis la mine,

11. Zicând: «Iată, norodul care au ieşit din Eghipt au acoperit faţa pământului. Vino şi-l
240v blastămă, | de cumva, oştind, l-aş putea goni»".

12. Şi au zis Dumnezeu cătră Valaam: „Nu te duce cu ei, nici blâstăma norodul, că e blagoslovit".

13. Carele dimineaţă sculându-să, au zis cătră căpetenii: „Duceţi-vă la pământul vostru, că m-au oprit Domnul a veni cu voi".

14. Întorcându-să căpeteniile, au zis lui Valac: „N-au vrut Valaam a veni cu noi".

15. Iarăş el, cu mult mai mulţi şi mai de cinste decât mai nainte trimisease, au trimis.

16. Carii venind la Valaam, au zis: „Aşea zice Valac, fiiul lui Sifor: «Nu te îndoi a veni la mine.

17. Gata sânt a te cinsti şi orice vei vrea da-voi ţie. Vino şi blastămă norodul acesta»".

18. Răspuns-au Valaam: *„De-m va da mie Valac casa sa plină de argint şi de aur, nu voi putea schimba cuvântul Domnului, Dumnezeului mieu, să grăiesc mai mult sau mai puţin. *Jos 24, 13.

19. Rogu-vă să rămâneţi aici şi în ceastă noapte şi să pociu şti ce iarăş îm va răspunde Domnul".

20. Şi au venit Dumnezeu la Valaam noaptea şi i-au zis: „De au venit să te chiiame oamenii aceşte, scoală şi mergi cu ei, aşea numai ca ce-ţi voi porunci să faci". ||

241r 21. Sculatu-s-au Valaam dimineaţă şi, aşternându-ş asina, au purces cu ei.

22. *Şi S-au mâniiat Dumnezeu şi au stătut îngerul Domnului în cale împrotiva lui Valaam, care şedea pre asină şi doao sluji avea cu sine. *2 Pet. 2, 15.

23. Văzând asina pre înger stând în cale cu sabia scoasă, s-au întors din cale şi mergea pre câmp; care abătându-să Valaam şi vrând a o întoarce la cărare,

24. Stătut-au îngerul în strâmtoarea a doi păreţi, cu carii să încingea viile.

25. Carele văzând asina, s-au lipit de păreate şi au strâns piciorul călăreţului. Iar el iarăşi o bătea.

26. Şi însă îngerul la loc strâmpt trecând, unde nici spre dreapta, nici spre stânga să putea abate, i-au stătut înainte.

27. Şi, văzând asina stând îngerul, au căzut supt picioarele călăreţului, carele mâniindu-să mai vrăjmaş, îi tăia coastele cu toiagul.

28. Şi au deşchis Domnul gura asineai, şi au grăit: „Ce ţ-am făcut ţie, căci mă baţi, iată, acum a triia oară?" |

241v 29. Răspuns-au Valaam: „Că vreadnic eşti şi m-ai înşelat; batâr de-aş avea sabie să te loveasc".

30. Zis-au asina: „Au nu sânt dobitocul tău, pre carele totdeauna te-ai obicinuit a şedea până într-această zi? Spune, când ceva aseaminea ţ-am făcut ţie? Iară el au zis: „Niciodată!"

31. Îndată au deșchis Domnul ochii lui Valaam și au văzut îngerul stând în cale cu sabia scoasă și s-au închinat lui cu fața la pământ.
32. Căruia îngerul: „Căci – au zis – a triia oară bați asina ta? Eu am venit să mă împrotiveasc ție, că răzvrătită iaste calea ta, și mie împrotivitoare.
33. Și, de nu s-ar fi abătut asina din cale, dând loc împrotivitoriului, pre tine te-aș fi ucis, și ea ar trăi".
34. Zis-au Valaam: „Păcătuit-am neștiind că tu stai împrotiva mea; și acum, de nu-ți place să merg, mă voi întoarce".
35. Zis-au îngerul: „Mergi cu aceștia și păzeaște să nu grăiești altăceva, fără numai ce-ți voi porunci". Și s-au dus cu căpeteniile.
36. Carea auzind Valac, au ieșit întru-ntim||pinarea lui în orașu moaviteanilor, care-i zidit în marginea hotarălor Arnon. 242r
37. Și au zis cătră Valaam: „Tremis-am soli să te chiiame, căci nu îndată ai venit la mine? Au că doar plata venirii tale nu-ț pociu da?"
38. Căruia el au răspuns: „Iată, eu, au doară voi putea altăceva a grăi, fără ce va pune Dumnezeu în gura mea?"
39. Și au mers împreună și au venit în cetatea care era în marginea hotarălor țărâi lui.
40. Și, ucizând Valac boi și oi, au trimis la Valaam și la căpeteniile care era cu el daruri.
41. Și, dimineață făcându-să, au dus la ceale înalte pre Vaal și au văzut partea cea mai de pre urmă a norodului.

Cap 23

Valaam, făcând oltare, să găteaște a blăstăma ovreaii; ci în loc de-a-i blăstăma, o dată și de altă dată blagosloveaște norodul lui Israil. Multe de el proroceaște.

1. Și au zis Valaam cătră Valac: „Zideaște-m aici șeapte oltare și găteaște a|tâța viței și aceluiaș număr berbeci". 242v
2. Și, făcând după cuvântul lui Valaam, au pus împreună vițălul și berbeacele pre oltariu.
3. Și au zis Valaam cătră Valac: „Stăi puțântel lângă arderea ta până voi mearge, ca doară mă va întâmpina Domnul și orice-m va porunci voi grăi ție".
4. Și, mergând degrabă, l-au întâmpinat Dumnezeu. Și, grăind cătră El Valaam: „Șeapte – au zis – oltare am rădicat și am pus deasupra vițel și berbeace".
5. Iară Domnul au pus cuvânt în gura lui și au zis: „Întoarce-te la Valac și aceastea vei grăi!"
6. Întorcându-să, au aflat stând Valac lângă arderea sa și toate căpeteniile moaviteanilor.
7. Și, luându-și pilda sa, au zis: „Din Aram m-au adus Valac, împăratul moaviteanilor, din munții Răsăritului: «Vino – au zis – și blastămă pre Iacov, grăbeaște și urgiseaște pre Israil!»

8. Cum voi blăstăma pre care nu l-au blăstămat Dumnezeu? În ce chip voi urgisi pre carii Domnul nu-i urgisează?

9. Din stanuri de piatră înaltă îl voi vedea și din dealuri îl voi socoti. Norodul sângur va lăcui și între limbi nu să va socoti. ||

243r 10. Cine va putea număra năsipul lui Iacov și a cunoaște numărul rudii lui Israil? Moară sufletul mieu cu moartea drepților și fie ceale mai de pre urmă ale meale cestora aseaminea!"

11. Și au zis Valac către Valaam: „Ce iaste aceasta ce lucri? Să blastămi nepriiatinii miei te-am chemat, și tu, dinprotivă, îi blagoslovești!"

12. Căruia el au răspuns: „Au altă voi putea grăi, fără ce va porunci Domnul?"

13. Zis-au, dară, Valac: „Vino cu mine la alt loc, de unde să vezi partea lui Israil, și tot a-l vedea să nu poți; de acolo îl blastămă!"

14. Și, ducându-l în loc înalt, preste vârful muntelui Fazga, au zidit Valaam șeapte oltare și, puind deasupra vițăl și berbeace,

15. Au zis cătră Valac: „Stăi aici lângă arderea ta până eu spre întâmpinare voi mearge".

16. Carele întâmpinându-l Domnul și puindu-i cuvânt în gură, i-au zis: „Întoarce-te la Valac și acestea îi vei grăi".

17. Întorcându-să, l-au aflat stând lângă arderea sa, și căpeteniile moaviteanilor cu el. Cătră carele Valac au zis: „Ce au grăit Domnul?"

18. Iară el, luând pilda sa, au zis: „Stăi, Valac, și ascultă, auzi, fiiul lui Sefor!

243v 19. Nu iaste Dumnezeu ca omul, să mință, nici | ca fiiul omului, să să schimbe. Zis-au, dară, și nu va face? Grăit-au, și nu va plini?

20. Ca să blagoslovească m-am adus, blagoslovenia a o opri nu pociu.

21. Nu iaste idol în Iacov, nici să veade chip cioplit în Israil. Domnul, Dumnezeul lui, cu el iaste, și răsunarea de biruința împăratului, întru-însul.

22. *Dumnezeu l-au scos din Eghipt, a Căruie tărie aseaminea iaste rinocherotilor. *Jos 24, 8.

23. Nu iaste vrăjitorie în Iacov, nici gâcitorie în Israil. În vreamile sale să va zice lui Iacov și lui Israil ce au lucrat Dumnezeu.

24. Iată, norodul ca leița să va scula și ca leul să va rădica; nu să va culca până va îmbuca prada și va bea sângele celor uciși".

25. Și au zis Valac cătră Valaam: „Nici îl blăstăma, nici îl blagoslovi!"

26. Și el au zis: „Au nu ț-am zis că orice-m va porunci Dumnezeu, aceasta voi face?"

27. Și au zis Valac cătră el: „Vino și te voi duce la alt loc; de cumva va plăcea lui Dumnezeu, să-i blastămi de-acolo".

28. Și, ducându-l spre creștetul muntelui Fogor, care să uită spre pustie,

244r 29. I-au zis Valam: „Zideaște-m șeapte oltare || și găteaște atâția vițăi și aceluiaș număr berbeci".

30. Făcut-au Valac precum au zis Valaam și au pus vițăi și berbeaci pre fieștecare oltariu.

Cap 24

Valaam a triia oară blagosloveaște și norocite proroceaște de Israil și de Hristos; și de amalichiteani, chineani și râmleani a-i bate și a-i piiarde.

1 Și, văzând Valaam că-i place Domnului a blagoslovi pre Israil, nu s-au dus precum mainte mersease să cerce gâcitura, ci, îndreptându-și cătră pustie fața sa

2 Și, rădicând ochii, au văzut pre Israil în șetri, zăbovind prin neamurile sale; și căzând spre dânsul Duhul lui Dumnezeu,

3. Luându-ș pilda, au zis: „Zis-au Valaam, fiiul lui Vior, zis-au omul a căruia s-au învârtoșat ochiul.

4. Zis-au cel ce aude cuvintele lui Dumnezeu, Carele au văzut videniia Atotputearnicului, carele cade și așea i să deșchid ochii lui:

5. «Câtu-s de frumoase corturile tale, Iacov, și șetrile tale, Israil!

6. Ca văile ceale umbroase, ca grădinile stropite lângă râuri, ca corturile carea le-au înfipt Domnul, ca chedrii lângă ape.

7. Curge-va apa din găleata lui, și sămânța lui va fi spre ape multe. Lua-să-va pentru 244v Agag, împă|ratul lui, și să va lua împărățiia lui.

8. Dumnezeu l-au scos din Eghipt, *a Căruia tărie aseamine iaste rinocherotilor. Îmbuca-vor neamurile protivnicii lui și oasele lor le vor frânge și le vor pătrunde cu săgețile . *Sus 23, 22.

9. Culcându-să au durmit ca leul şi ca leiţa, iară carea a o deştepta nime nu va îndrâzni. Cine te va blagoslovi fi-va şi el blagoslovit; cine te va blăstama în blăstăm să va socoti»".

10. Şi, mâniindu-să Valac împrotiva lui Valaam, plesnindu-şi mânile, au zis: „A blăstăma nepriiatinii miei te-am chemat, pre carei, dinprotivă, a triia oară îi blagosloveşti.

11. Întoarce-te la locul tău. Socotit am fost, adecă cu mărime să te cinstesc, ci Domnul te-au lipsit de rânduita cinste".

12. Răspuns-au Valaam cătrăValac: „Au n-am zis solilor tăi carii i-ai trimis la mine":

*Sus 22, 18. 13. *«De-m va da mie Valac casa sa plină de argint şi de aur, nu voi putea trece cuvântul Domnului, Dumnezeului mieu, ca au bun ceva, au rău să scoţu din inima mea; ci orice-m va zice Domnul, aceasta voi grăi?».

14. Însă mârgând la norodul mieu, voi da sfat ce să facă norodul tău norodului acestuia în vreamea de apoi".

15. Şi, luându-şi pilda, iară au zis: „Zis-au Valaam, || fiiul lui Vior, zis-au omul a căruia s-au învârtoşat ochiul, 245r

16. Zis-au cel ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu, carele au cunoscut învăţătura Celui Preaînalt şi vederile Atotputearnicului veade, carele căzând, deşchişi are ochii:

*Math. 2, 2. 17. «Vedea-L-voi, ci nu acum; privi-L-voi, ci nu aproape. *Răsări-va steaoa din Iacov şi să va scula toiag din Israil şi va lovi povăţuitorii lui Moav şi va bate toţ fiii lui Sith.

18. Şi va fi Iudumeea moştenirea lui; moşiia lui Seir va îngădui nepriiatinilor săi; iară Israil tare să va purta.

19. Din Iacov va fi care să stăpânească şi să piiarză rămăşiţăle cetăţii»".

20. Şi, văzând pre Amalic, luându-ş pilda, au zis: «Căpeteniia neamurilor Amalic, a căruia ceale mai de pre urmă să vor piiarde».

21. Văzut-au şi pre Chineul şi, luând pilda, au zis: «Vârtos, adecă, iaste lăcaşul tău, ci în piiatră de vei pune cuibul tău,

22. Şi vei fi ales din ruda lui Chin, până când va putea rămânea? Că asir te va prinde».

23. Şi, luând pilda, iară au grăit: «Hei, cine va trăi când va face aceastea Dumnezeu?

*Dan. 11, 30. 24. *Veni-vor în corăbii din Italia, birui-vor pe asiri şi vor bate pre ovreai şi mai pre urmă şi ei vor peri»". |

25. Şi s-au sculat Valaam şi s-au întors la locul său; Valac încă pe calea carea venise s-au întors. 245v

Cap 25

Pentru curviia lui Israil cu moaviteanii şi madianiteanii, porunceaşte Dumnezeu a să spânzura căpeteniile şi piiară din gloată doaozăci şi patru de mii. Şi lui Fineis îi dă pentru răsplătire preoţia veacinică, pentru că din dumnezăiasca râvnă au pătruns cu suliţa pre Zanvri şi Cozvi.

1. Şi zăboviia într-aceea vreame Israil în Seatim şi au curvit norodul cu featele lui Moav,

2. Carele i-au chemat pre dânşii la jârtfeale sale. Şi ei au mâncat şi s-au închinat dumnezeilor lor.

*Ios 22, 17. 3. *Şi s-au închinat Israil lui Velfegor. Şi mâniindu-Să Domnul,

*2 Leage 4, 3. 4. Au zis cătră Moisi: *„Ia toate căpeteniile norodului şi-i spânzură în preajma soarelui în furci, ca să să întoarcă urgiia mea despre Israil".

*Ieşir. 32, 27. 5. Şi au zis Moisi cătră judecătorii lui Israil: *„Uciză fieştecarele pre cei de aproape ai săi, carii s-au închinat lui Velfegor!"

6. Şi, iată, unul din fiii lui Israil au întrat înaintea fraţilor săi la o curvă madianiteancă, văzând Moisi şi toată mulţimea fiilor || Israil, carii plângea înaintea uşii cortului. 246r

*Psal. 105, 30. 1 Mac. 2, 27. 7. *Carea văzând Fineis, fiiul lui Eliazar, fiiului Aaron preotului, s-au sculat din mijlocul mulţimei şi, luând suliţa,

1 Corith. 10, 4. 8. Au întrat după israilteanul bărbat în bordeiu şi i-au pătruns pre amândoi împreună, bărbatul adecă şi muiarea, în locurile naşterii. Şi au încetat rana de la fiii lui Israil.

9. Şi s-au ucis doaozăci şi patru de mii de oameni.

10. Şi au zis Domnul cătră Moisi:

11. „Fineis, fiiul lui Eliazar, fiiului Aaron preotului, au întors mâniia Mea de la fiii lui Israil, că din râvna Mea s-au pornit asupra lor, ca să nu şterg Eu fiii lui Israil în râvna Mea.

*Ecli. 45, 30. 1 Macav. 2, 54. 12. Pentru aceea grăiaşte cătră el: «*Iată-i dau lui pacea aşezământului mieu.

13. Şi va fi şi lui şi săminţiii lui legătura preoţiii veacinică, că au răvnit pentru Dumnezeul său şi au curăţit nelegiuirea fiilor Israil»".

14. Şi era numele israilteanului bărbat, care s-au ucis cu madianiteanca, Zanvri, fiiul lui Salul, povăţuitoriu din rudenia şi neamul lui Simeon.

15. Iară muiarea madieniteanca, care aseaminea s-au ucis, să chema Cozvi, fata lui Sur, 246v căpeteniii | celui mai ales al madieniteanilor.

16. Şi au grăit Domnul cătră Moisi, zicând:

17. *„Protivnici pre voi să vă sâmţă madieniteanii, şi-i loviţ pre ei. *Jos 31, 2.

18. Că şi ei protivniceaşte au lucrat împrotiva voastră şi v-au înceluit cu vicleşug, prin idolul Fogor şi Cozvi, fata povăţuitoriului Madian, soru-sa, carea s-au lovit în zioa ranei pentru nelegiuirea lui Fogor".

Cap 26

Numără-să israilteanii prin fieştecare neamuri, carii vrednici de războiu vor întra la Pământul Făgăduinţii. Şi, după această numărare, să porunceaşte să li să împarţă pământul.

1. După ce s-au vârsat sângele vinovaţilor, au zis Domnul cătră Moisi şi cătră Eliazar, fiiul lui Aaron preotul:

2. *„Număraţ toată suma fiilor Israil de la doaozăci de ani şi mai sus, prin casele şi rudeniile sale, toţ carii pot mearge la oaste". *Sus 1:2, 3.

3. Şi au grăit Moisi şi Eliazar preotul în câmpiile Moav, lângă Iordan, în prejma Ierihonului, cătră cei ce era:

4. „De doaozăci de ani şi mai sus", precum Domnul poruncise, a cărora acesta iaste numărul:

5. Ruvin, întâi născutul lui Israil. *Acestuia, fiiul Enoh, de la care familia enohiteanilor; *Face. 46, 9. 247r şi Fallu, de la || carele familia falluiteanilor; Ieşire 6, 14.

6. Şi Iesron, de la carele familia iesroiteanilor; şi Harmi, de la carele familia harmiteanilor. 1 Par. 5, 3.

7. Aceaste sânt familiile din ruda lui Ruvin, a cărora număr s-au aflat mii patruzăci şi trei şi şeapte sute treizăci.

8. Fiiul lui Fallu, Eliav;

9. Fiii acestuia, Namuil şi Dathan şi Aviron. Aceştia sânt Dathan şi Aviron, căpeteniile norodului, *carii s-au sculat împrotiva lui Moisi şi a lui Aaron, în vrajba lui Corea, când au războit împrotiva Domnului. *Sus 16, 1.

10. Şi deşchizându-ş pământul gura sa, au îmbucat pre Core, murind foarte mulţi când au ars focul, doao sute şi cincizăci de bărbaţi. Şi s-au făcut mare minune,

11. Ca perind Core, fiii lui să nu piiară.

12. Fiii lui Simeon, prin rudeniile sale: Namuil, de la acesta familia namuiliteanilor; Iamin, de la acesta familia iaminiteanilor; Iahin, de la acesta familia iahiniteanilor;

13. Zare, de la acesta familia zarenilor; Saul, de la acesta, familia saulinilor.

14. Aceaste sânt familiile din ruda lui Simion, a cărora tot numărul au fost mii doaozăci şi doao, doao sute.

247v 15. Fiii lui Gad, prin rudeniile sale: Sefon, de la acesta | familia sefoneanilor; Agghi, de la acesta familia agghiteanilor; Suni, de la acesta familia suneanilor;

16. Ozni, de la acesta familia ozneanilor; Hir, de la acesta familia hirineanilor;

17. Arod, de la acesta familia arodineanilor; Ariil, de la acesta familia ariileanilor.

18. Aceaste sânt familiile Gad, al cărora tot numărul au fost mii patruzăci, cinci sute.

19. *Fiii lui Iuda, Hir şi Onan, carii amândoi au murit în pământul Hanaan. *Face. 38,3,4.

20. Fost-au fiii Iudei, prin rudeniile sale: Sela, de la carele familia selaineanilor; Fares, de la carele familia fareseanilor; Zare, de la care familia zareanilor.

21. Iară fiii lui Fares: Hesron, de la care familia hesroneanilor; şi Hamul, de la care familia hamuleanilor.

22. Aceaste sânt familiile Iiudei, al cărora tot numărul au fost mii şeaptezăci şi şeasă, cinci sute.

23. Fiii lui Isahar, prin rudeniile sale: Thola, de la carele familia tholaiteanilor; Fua, de la care familia fuaineanilor;

24. Iasuv, de la care familia iasuveanilor; Semran, de la care familia semraneanilor.

25. Aceaste sânt neamurile Isahar, al cărora număr au fost mii şeasezăci şi patru, trei sute. ||

248r 26. Fiii lui Zavulon, prin neamurile sale: Sared, de la care familia sareadenilor; Elon, de la care familia eloneanilor; Ialel, de la care familia ialelineanilor.

27. Aceaste sânt rudeniile lui Zavulon, al cărora număr au fost mii şeasezăci, cinci sute.
28. Fiii lui Iosif, prin neamurile sale: Manasse şi Efrem.
29. Din Manasse au răsărit Mahir, de la care familia mahireanilor. Mahir au născut pre Galaad, de la care familia galaadeanilor.
30. Galaad au avut fii pre Iezer, de la care familia iezăreanilor, şi pre Helec, de la care familia helecheanilor;
31. Şi Asriil, de la care familia asriileanilor; şi Sehim, de la care familia sehimeanilor;
*Jos 27, 1. 32. Şi Semida, de la care familia samideanilor; *şi Hefir, de la care familia hefireanilor.
33. Şi au fost Hefir tatâl lui Salfaad, carele fii nu avea, ci numai feate, a cărora aceaste
*acolo … sânt numeale: *Maala şi Noa şi Hegla şi Melha şi Thersa.
34. Aceaste sânt familiile lui Manasse, şi numărul lor mii cincizăci şi doao, şeapte sute.
35. Iară fiii lui Efrem, prin rudeniile sale au fost aceştia: Suftala, de la care familia | suftalanineanilor; Vehir, de la care familia vehireanilor; Thehin, de la care familia thehineanilor. 248v
36. Iară fiiul lui Suftala au fost Heran, de la care familia heranenilor.
37. Aceaştea sânt neamurile fiilor lui Efrem, a cărora număr au fost mii triizăci şi doao, cinci sute.
38. Aceaşte sânt fiii lui Iosif prin familiile sale. Fiii lui Veniamin în rudeniile sale: Vela, de la care familia velanilor; Asvil, de la care familia asvileanilor; Ahiram, de la care familia ahirameanilor;
39. Sufam, de la care familia sufameanilor; Hufam, de la care familia hufameanilor.
40. Fiii Vela: Herid şi Noimam; din Herid, familia herideanilor, din Noimam, familia noimaneanilor.
41. Aceaşte sânt fiii lui Veniamin, prin rudeniile sale, a cărora număr au fost mii patruzăci şi cinci, şease sute.
42. Fiii lui Dan, prin rudeniile sale: Suham, de la care familia suhameanilor. Aceaste sânt rudeniile lui Dan, prin familiile sale.
43. Toţ au fost suhameani, a cărora număr era || mii şeasăzăci şi patru, patru sute. 249r
44. Fiii lui Asir, prin rudeniile sale: Iemna, de la care familia iemnaneanilor; Iesui, de la care familia iesuianilor; Vrii, de la care familia vriianilor;
45. Fiii lui Vrii: Hevir, de la care familia hevireanilor, şi Melhiil, de la care familia melhiileanilor.
46. Iară numeale featei lui Asir au fost Sara.
47. Aceastea, rudeniile fiilor Asir, şi numărul lor mii cincizăci şi trei, patru sute.
48. Fiii lui Nethali, prin rudeniile sale: Iesiil, de la care familia iesiileanilor; Guni, de la care familia guniianilor;
49. Iesir, de la care familia iesireanilor; Sellim, de la care familia sellimeanilor.
50. Aceastea sânt rudeniile fiilor Nethali, prin familiile sale, a cărora număr mii patruzăci şi cinci, patru sute.
51. Aceasta iaste suma fiilor Israil carii s-au numărat, mii şease sute şi una, şeapte sute treizăci.
52. Şi au grăit Domnul câtră Moisi, zicând:
53. „Acestora să va împărţi pământul, după numărul numirilor, spre moştenirile sale. |
54. Celor mai mulţ mai mare parte le vei da, şi celor mai puţini, mai mică; fieştecărora, precum acum s-au numărat, să va da moştenirea. 249v
55. Aşea numai ca soartea să împarţă neamurilor pământul şi familiilor.
56. Orice cu soartea să va veni, aceasta au cei mai mulţi să ia, au cei mai puţini”.
*Ieşire 6, 16. 57. *Şi acesta iaste numărul fiilor Levi, prin familiile sale: Gherson, de la care familia ghersoneanilor; Caath, de la care familia caatheanilor; Merari, de la care familia merareanilor.
58. Aceaste sânt familiile Levi: familia Lovni, familia Hevroni, familia Moholi, familia Musi, familia Core. Iară Caath au născut pre Amram,
59. Care au avut muiare Iohavid, fata lui Levi, carea i s-au născut lui în Eghipt. Aceasta au născut lui Amram, bărbatului său, fii, pre Aaron şi Moisi, şi Maria, sora lor.
60. Din Aaron au răsărit Nadav şi Aviu şi Eliazar şi Ithamar,
*Preoţi 10, 1. 61. *Din carii, Nadav şi Aviu au murit când au adus foc strein înaintea Domnului. ||
Sus 3,4. 62. Şi au fost toţ carii s-au numărat mii doaozăci şi trei, partea bărbătească de o lună şi mai sus, că nu s-au numărat între fiii lui Israil, nici lor cu ceialalţ li s-au dat moştenire. 250r
1 Par. 24, 2.

63. Acesta-i numărul fiilor Israil carii s-au scris de Moisi, de Eliazar preotul, în câmpiile Moav de lângă Iordan, în prejma Ierihonului,

64. *Între carii nice unul au fost din cei mainte numărați de Moisi și de Aaron în pustiia Sinai. *1 Cor. 10, 5.

65. *Că zisease mai înainte Domnul că toț vor muri în pustie. Și nice unul au rămas dintr-înșii, fără Caliv, fiiul Iefoniei, și Iosue, fiiul lui Nun. * Sus 14, 23, 24.

Cap 27

Featele lui Salfaad, scăzând partea bărbătească, urmează tătâni-său în moștenire; și zice Domnul, că va muri Moisi când din muntele Avarim va vedea Pământul Făgăduinții și va rândui pre Iosie în locul său povățuitoriu.

1. Și s-au apropiiat *featele lui Salfaad, fiiul lui Hefir, fiiul lui Galaad, fiiul lui Mahir, fiiul lui Manasse, carele au fost fiiul lui Iosif, a cărora sânt numele Maala și Noa și Hegla și Melha și Thersa. *Sus 26, 32, 33. Jos 36, 1. Ios. 17, 1.

250v 2. Și au stătut înaintea lui Moisi și a | lui Eliazar preotului și a tuturor căpeteniilor norodului, înaintea ușii cortului așezământului, și au zis:

3. „Tatâl nostru au murit în pustie, nici au fost în vrajba carea *s-au scornit împrotiva Domnului supt Core, ci în păcatul său au murit. Acesta n-au avut fii, căci să ia numele lui din familia sa; că n-au avut fii, dați-ne noao moșie între rudeniile tătâni-nostru!” *Sus 16, 1.

4. Și au adus Moisi cercarea lor la judecata Domnului,

5. Carele au zis câtră el:

6. „Drept lucru poftesc featele lui Salfaar; dă-le moșie între rudeniile tătâni-său și să-l urmează în moștenire.

7. Iară câtră fiii lui Israil vei grăi aceastea:

8. «Omul, când va muri fără fii, la fata lui va treace moștenirea.

9. De nu va avea fată, îi vor urma frații.

10. De nu va avea nici frați, veți da moșie fraților tătâni-său.

251r 11. De nu va avea nici unchi, da-să-va moșiia celor || de aproape lui. Și va fi aceasta fiilor Israil sfântă leage veacinică, precum au poruncit Domnul lui Moisi»”.

12. Și au zis Domnul câtră Moisi: *„Suie-te în muntele acesta, Avarim, și te uită de-acolo la pământul care voi da fiilor Israil. *2 Leage 32, 49.

13. Și, deacă-l vei vedea, duce-te-vei și tu la norodul tău, precum s-au dus fratele tău, Aaron,

14. *Că M-aț supărat în pustiia Sin în împrotivirea mulțimeai, nici ați vrut a Mă sfinți înaintea ei preste ape. Aceastea sânt Apele Împrotivirii în Cadisul pustiii Sim”. *Sus 20, 12. 2 Leage 22, 31.

15. Căruia au răspuns Moisi:

16. „Rânduiască Domnul, Dumnezeul duhurilor a tot trupul, om care să fie preste mulțimea aceasta

17. Și să poată ieși și întra înaintea lor și a-i scoate sau a-i duce înlăuntru, să nu fie norodul Domnului ca oile fără păstoriu”.

18. Și au zis Domnul câtră el: *„Ia pre Iosue, fiiul lui Nun, bărbatul în care iaste duh, și pune mâna ta preste el, *2 Leage 3, 21.

19. Care va sta înaintea lui Eliazar preotului și a toată mulțimea.

251v 20. Și vei da lui poruncile toți văzând și | partea slaveai tale, ca să-l asculte toată sinagoga fiilor Israil.

21. Pentru aceasta, de va fi ceva a face, Eliazar preotul va întreba pre Domnul. La cuvântul lui va ieși și va întra însuși și toț fiii lui Israil cu el și ceaealaltă mulțime”.

22. Făcut-au Moisi precum poruncise Domnul și, luând pre Iosue, l-au pus înaintea lui Eliazar preotului și înaintea a toată curgerea norodului.

23. Și, puindu mânile pre capul lui, toate le-au procitit care poruncise Domnul.

Cap 28

Jârtfeale de toate zilele și ceale de a șeaptea zi și a începutul lunilor și pentru doao praznice a azimealor și a săptămânilor.

1. Și au zis Domnul câtră Moisi:

2. „Porunceaște fiilor Israil și vei zice câtră ei: «Aducerea Mea și pânile și tămăierea mirosului bine priimit aduceț prin vremile Sale.

*Ieșire 29, 38.

3. Aceaste sânt jârtfeale care trebuie să aduceţ: *miei de un an neîntinaţi, doi în toate zilele, spre jirtfire veacinică;

4. Unul îl veţ aduce demineaţa, altul sara.

5. A zecea parte efi de făină, carea să fie stropi||tă cu untdelemn curat și să aibă o parte de hin; 252r

6. Jârtfă de pururea iaste, carea aţ adus în muntele Sinai spre miros bine priimit tămâiarii Domnului.

7. Și veţi gusta a patra parte hin de vin prin fieștecare miel în jârfealnicul Domnului.

8. Şi al doile miel aşijderea îl veţ aduce de către sară, după toată leage jârtfeai de dimineaţa şi gustărilor ei, aducerea mirosului bine priimit Domnului.

*Math. 12, 5.

9. *Iară în zioa sâmbetei vei aduce doi miei de câte un an, neîntinaţ, și doao zăciuiri de făină stropită cu untdelemn, spre jârtfă și gustări,

10. Carele drept să toarnă prin fieștecare sâmbătă, spre jârtvă veacinică.

11. Iară în lună noao veţ aduce jârtvă Domnului: viţăi din ciurdă doi, berbeace unul, miei de câte un an șeapte, neîntinaţi,

12. Și trei zăciuiri de făină cu untdelemn stropite, în jârtfă lângă fieștecare viţel, și doao zăciuiri de făină cu untdelemn stropite pre lângă fieștecare berbeaci,

13. Și a zece zăciuirei de făină din untdelemn, în jârtvă pre lângă fieștecare miei; arderii mirosului bine priimit și a tămâiarii iaste Domnului.

14. Iară gustările de vin care să vor turna pre lângă fieștecare jârtvă, aceaste vor fi jumă|tate parte de hin prin fieștecarii viţei, a triia prin berbeace, a patra prin miel; aceasta va fi jârtva prin toate lunile care șieși urmează prin curgerea anului; 252v

15. Și un ţap să va aduce Domnului pentru păcate, spre jârtfă veacinică, cu gustările sale.

*Ieșir. 12, 18.
Preoţi 23, 5.

16. *Iară în luna dintâi, în a patrasprăzece zi a lunii, Fasca Domnului va fi.

17. Și a cincisprăzăcea zi, praznicul; șeapte zile vor mânca azime,

18. A cărora zioa cea dintâie cinstită și sfântă va fi; tot lucrul prost nu să va face într-însa.

19. Și veţ aduce tămâiare, ardere Domnului, viţăi din ciurdă doi, berbeace unul, miei de câte un an, neîntinaţi, șeapte.

20. Și jârtfeale fieștecărora din făină stropită cu untdelemn, trei zăciuiri prin fieștecare viţei și doao zăciuiri prin berbeace,

21. Și a zeace din zăciuire prin fieștecare miei, adecă prin șeapte miei;

22. Și un ţap pentru păcat să să jârtfească pentru voi,

23. Fără jârtfa de dimineaţa, carea totdeuna o veţi aduce.

24. Așa veţi face prin fieștecarea zi din șeap||te zile, în aprinderea focului și-n miros bine primit Domnului, care să va scula din jârtfă și din gustările fieștecărora. 253r

25. Și zioa a șeaptea vestită și sfântă va fi voao; tot lucrul prost nu veţ face într-însa.

26. Și zioa pârghelor, când veţ aduce noao roade Domnului, plinindu-să săptămânile, cinstită și sfântă va fi; tot lucrul prost nu veţ face într-însa.

27. Și veţ aduce jârtvă spre miros bine primit Domnului, viţăi din ciurdă doi, berbeace unul și miei de câte un an, neîntinaţi, șeapte,

28. Și în jârtfeale lor, trei zăciuiri de făină cu untdelemn stropită prin fieștecarii viţăi, prin berbeaci doao,

29. Prin miei a zeace din zăciuire, carii împreună sânt miei șeapte; și ţapul,

30. Care să ucide pentru curăţire, fără veacinica jirtvă și gustările ei.

31. Nemachiate le veţi aduce toate cu gustările sale.

Cap 29

Prazniceale lunii a şeaptea şi ce să să aducă într-însăle, adecă praznicul trâmbiţelor, al curăţirii şi al corturilor, care în opt | zile multe fealiuri de aduceri au. 253v

1. Și a lunii a șeaptea zioa dintâi cinstită și sfântă va fi voao; tot lucrul prost nu veţi face într-însa, că zioa răsunării iaste și a trâmbiţelor.

2. Și veţ aduce jârtvă spre miros bine priimit Domnului, un viţăl din ciurdă, berbeace unul și miei de câte un an, nemachiaţi, șeapte,

3. Și în jârtfeale lor trei zăciuiri de făină cu untdelemn stropită prin fieștecare viţăi, doao zăciuiri prin berbeace.

4. O zăciuire prin miel, carii împreună sânt miei șeapte;

5. Și un ţap pentru păcat, care să aduce spre curăţirea norodului,

6. Fără jârtfa începerii lunilor cu jârtvele sale şi arderea veacinică cu obicinuitele gustări. Cu acelea ţeremonii veţ aduce spre miros bine priimit aprinderea Domnului.

7. *Şi a zeace zi a lunii aceştiia a şeaptea va fi voao sfântă şi cinstită şi veţi năcăji sufletele voastre; tot lucrul prost nu veţi lucra într-însa.

*Preoţi. 16, 29 şi 23, 27.

254r 8. Şi veţi aduce jârtfă Domnului spre miros || bine priimit, un viţăl de ciurdă, un berbeace, miei de câte un an şeapte,

9. Şi în jârtfeale lor, trei zăciuiri de făină cu untdelemn stropită prin fieştecare viţăi, doao zăciuiri prin berbeace,

10. A zeace din zăciuire prin fieştecare miei, carii sânt împreună miei şeapte;

11. Şi un ţap pentru păcat; afară din ceale ce să aduc pentru greşală, spre curăţire şi arderea veacinică, cu jârtva şi gustările lor.

12. Iară în a cincisprăzeacea zi a lunii a şeaptea, carea voao sfântă vă va fi şi cinstită; tot lucrul prost nu veţ face într-însa, ci veţi prăznui praznicul Domnului şeapte zile,

13. Şi veţ aduce ardere spre miros bine priimit Domnului: viţei din ciurdă treisprăzăce, berbeci doi, miei de câte un an, neîntinaţi, patrusprăzeace,

14. Şi în gustările lor, trei zăciuiri de făină cu untdelemn stropită prin fieştecare viţei, carii sânt împreună viţei treisprăzeace şi doao zăciuiri unui berbece, adecă împreună berbecilor doi, |

254v 15. Şi a zeace din zăciuire mieilor fieştecărora, carii sânt împreună miei patrusprăzeace;

16. Şi ţapul pentru păcat, fără arderea cea vecinică şi jârtva şi gustările ei.

17. A doao zi veţ aduce viţei din ciurdă doisprăzeace, berbeci doi, miei de câte un an, neîntinaţi, patrusprăzeace;

18. Şi jârtfeale şi gustările fieştecărora prin viţei şi prin berbeci şi prin miei bine veţi prăznui;

19. Şi ţapul pentru păcat, fără arderea cea vecinică şi jârtva şi gustările ei.

20. A triia zi veţi aduce viţei unsprăzeace, berbeci doi, miei de câte un an, neîntinaţ, patrusprăzeace;

21. Şi jârtvele şi gustările fieştecărora prin viţei şi prin berbeci şi prin miei bine veţi prăznui;

22. Şi ţapul pentru păcat, fără arderea cea veacinică şi jârtva şi gustările ei.

23. A patra zi veţi aduce viţei zeace, berbeci doi, miei de câte un an, neîntinaţi, patrusprăzeace; ||

255r 24. Şi jârtvele şi gustările fieştecărora prin viţăi şi berbeci şi miei bine veţi prăznui;

25. Şi ţapul pentru păcat, fără arderea cea veacinică şi jârtva ei şi gustarea.

26. A cince zi veţ aduce viţei noao, berbeci doi, miei de câte un an, nemăchiaţi, patrusprăzeace;

27. Şi jârtvele şi gustările fieştecărora prin viţăi şi berbeci şi miei bine veţi prăznui;

28. Şi ţapul pentru păcat, fără arderea cea veacinică şi jârtva ei şi gustarea.

29. A şasa zi veţ aduce viţei opt, berbeci doi, miei de un an, nemăchiaţi, patrusprăzeace;

30. Şi jârtvele şi gustările fieştecărora prin viţăi şi berbeci şi miei bine veţi prăznui;

31. Şi ţapul pentru păcat, fără arderea cea veacinică şi jârtva ei şi gustarea.

32. A şeaptea zi veţ aduce viţei şeapte şi berbeci doi, miei de câte un an, nemăchiaţi, patrusprăzeace;

33. Şi jârtvele şi gustările fieştecărora prin viţei şi berbeci şi miei bine veţi prăznui; |

255v 34. Şi ţapul pentru păcat, fără arderea cea veacinică şi jârtva lui şi gustarea.

35. A opta zi, carea iaste mai vestită, tot lucrul prost nu veţ face,

36. Aducând arderea spre miros bine priimit Domnului: un viţel, un berbece , miei de câte un an, nemăchiiaţi, şapte;

37. Şi jârtvele şi gustările fieştecărora prin viţei şi berbeci şi miei bine veţi prăznui;

38. Şi ţapul pentru păcat, fără arderea cea veacinică şi jârtva ei şi gustarea.

39. Aceaste veţ aduce Domnului prin praznicele voastre, afară de făgăduinţe şi de aducerile ceale din voie, în arderi, în jârtve, în gustare şi în junghierile ceale păciuitoare»".

Cap 30

Despre făgăduinţa şi jurământul bărbaţilor şi când făgăduinţăle sau jurământurile featelor şi a muiarilor sânt statornice sau deşarte.

1. Şi au povestit Moisi fiilor Israil toate care-i poruncise Domnul.

256r 2. Şi au grăit cătră căpeteniile neamurilor fii| |lor Israil: „Acesta iaste cuvântul care au poruncit Domnul:

3. «De va făgădui cineva din bărbaț făgăduință Domnului sau să va strânge cu giurământ, nu va face deșert cuvântul său, ci tot ce au făgăduit va plini.
4. Muierea, de va făgădui ceva și să va strânge cu giurământ, carea iaste în casa tătâni-său și în vârstă încă copilărească, de va cunoaște tatâl făgăduința carea au făgăduit și jurământul cu care au îndeatorit sufletul său și va tâcea, vinovată va fi făgăduinții.
5. Orice au făgăduit și au jurat cu fapta va plini.
6. Iară, de va zice împrotivă tatâl îndată cât va auzi, și făgăduințele și jurământurile ei deșearte vor fi, nici vinovată să va ținea cu făgăduința, pentru că au grăit împrotivă tatăl.
7. De va fi având bârbat și va făgădui ceva și o dată din gura ei ieșind cuvântul, sufletul ei l-au îndatorit cu jurământ.
8. În care zi va auzi bărbatul și nu va grăi împrotivă, vinovată va fi făgăduin|ții și va da orice au făgăduit. 256v
9. Iară, auzând, îndată de va grăi împrotivă și deșerte va face făgăduințele ei și cuvintele cu carele au fost strâns sufletul său, milostiv va fi ei Domnul.
10. Văduva și cea lăsată orice vor făgădui vor da.
11. Muierea în casa bârbatului când să va strânge cu făgăduință și cu jurământ,
12. De va auzi bârbatul și va tăcea, nici va grăi împrotiva făgăduinții, va da orice au fost făgăduit.
13. Iară, de va grăi îndată împrotivă, nu să va ținea vinovată făgăduinței, pentru că au grăit împrotivă bârbatul și Domnul va fi milostiv ei.
14. De va făgădui și cu jurământ să va strânge, ca prin post sau altor lucruri contenirea, să-și năcăjească sufletul său, în vrerea bârbatului va fi să facă sau să nu facă.
15. Iară, auzând bărbatul, de va tăcea și pre a doao zi va treace sfatul său, orice au fost cugetat și au fost făgăduit va da, căci mintini cât au auzit au tăcut. ||
16. Iară, de va zice împrotivă după ce au știut, va purta el nedreptatea ei»". 257r
17. Acestea sânt legile care au rânduit Domnul lui Moisi, între bărbat și muiare, între tată și fată carea încă în vârstă copilărească iaste sau carea rămâne în casa părintelui.

Cap 31

Tăindu-să madianiteanii din porunca lui Dumnezeu, numai feacioarele să țin. Averile drept să împart oștitorilor și gloatei; pârghele preotului și leviților să dau, mulțămite Domnului cu daruri să aduc, că nice un ovreau n-au căzut.

1. Și au grăit Domnul câtră Moisi, zicând:
2. „Izbândească întâi fiii lui Israil de madianiteani și așa te vei aduna la norodul tău".
3. Și îndată Moisi: *„Armați – au zis – dintre voi bărbați la războiu, carii să poată face izbânda Domnului de madianiteani. *Sus 25, 17.
4. O mie de bărbați din fieștecare neam să să aleagă din Israil, carii să să trimită la războiu.
5. Și au dat câte o mie din fieștecare neam, adecă doaosprăzeace mii, gătiți la războiu",
6. Carii i-au trimis Moisi cu Fines, fiiul lui Eliazar preotului, și vaseale ceale sfinte și trâmbițe spre răsunare I-au dat.
7. Și, oștind împrotiva madiianiteanilor și biruindu-i, toți bărbații i-au ucis; |
8. *Și pre împărații lor, Evi și Rechim și Sur și Hur și Revi, cinci căpetenii ai neamului, și pre Valaam, fiiul lui Vior, i-au ucis cu sabiia. *Ios. 13, 21. 257v
9. Și au prins muiarile lor și pruncii și toate dobitoaceale și toată avearea; orice au putut avea au jefuit.
10. Și cetățile și satele și coșteiurile le-au mistuit para.
11. Și au adus pradă și toate care prinsease, și din oameni, și din dobitoace.
12. Și au adus la Moisi și la Eliazar preotul și la toată mulțimea fiilor Israil, iară cealelalte unealte le-au purtat în tabără în câmpii Moav, lângă Iordan, împrotiva Ierihonului.
13. Și au ieșit Moisi și Eliazar preotul și toate căpeteniile sinagoghii întru tâmpinarea lor, afară de tabără.
14. Și mâniindu-să Moisi, căpeteniilor oasteai tribunilor și sutașilor carii venise de la războiu,
15. Au zis: „Câci ați ținut muiarile?

16. *Au nu sânt acestea care au înşelat pe fiii lui Israil, după sfatul lui Valaam, şi v-au făcut a păcătui împrotiva Domnului prin păcatul lui Fogor, pentru care şi bătut au fost norodul? ||

*Sus 25, 18.

258r 17. *Pre toţi dară, ucideţi, orice iaste parte bărbătească şi în prunci, şi muierile care au cunoscut bărbat cu împreunare le sugrumaţi,

*Jud. 21, 11.

18. Iară feacioarele şi toate fămeaile vergure, ţineţi-le voao.
19. Şi rămâneaţi afară de tabără şeapte zile; cine va ucide om sau ucis va atinge să va curăţi a triia zi şi a şeaptea,
20. Şi de toată prada, acar vâjmânt va fi, acar vas şi ceva spre unealte gătit, din piiaile caprelor şi din peri şi de lemn să va curăţi.
21. Şi Eliazar preotul câtră bărbaţii oastei carii oştise aşa au grăit: „Aceasta-i porunca legii *carea au poruncit Domnul lui Moisi:
22. «Aurul şi argintul şi arama şi fierul şi plumbul şi plevul,
23. Şi tot ce poate treace prin pară de foc cu foc să va curăţi. Iară orice nu poate suferi focul cu apa curăţirii să va curăţi.

*Preoţ. 6, 28 şi 11, 33 şi 15, 12.

24. Şi vă veţ spăla vejmintele voastre în zioa a şeaptea şi, curăţiţi, după aceea veţi întra în tabără»”.
25. Şi au zis Domnul câtră Moisi:
26. „Luaţi suma celor ce sânt prinse de la om până la dobitoc, tu şi Eliazar preotul şi căpeteniile obştii. |
258v 27. Şi veţ împărţi drept prada, între cei ce au oştit şi au ieşit la războiu şi între toată ceialaltă mulţime.
28. Şi vei osebi partea Domnului de la cei ce au oştit şi au fost la războiu, un suflet din cinci sute, precum din oameni, aşa din boi şi asini şi oi,
29. Şi o vei da lui Eliazar preotului, că pârghele Domnului sânt.
30. Şi din giumătatea partea fiilor Israil vei lua al cinzăcilea cap din oameni şi din boi şi asini şi oi, din toate jigăniile, şi le vei da leviţilor carii priveaghează în pazăle cortului Domnului”.
31. Şi au făcut Moisi şi Eliazar precum poruncise Domnul.
32. Şi au fost prada carea prinseease oastea oi şase sute şeptezăci şi cinci de mii,
33. Boi şeaptezăci şi doao de mii,
34. Asini şasezăci şi una de mii,
35. Sufletele oamenilor, parte fămeiască carea nu cunoscuse bărbaţi, mii treizăci şi doao.
36. Şi s-au dat jumătate celor ce fusease în războiu, din oi trei sute treizăci şi şeapte de mii, cinci sute,
37. Din carele spre partea Domnului s-au socotit oi şase sute şeaptezăci şi cinci,
38. Şi din boi triizăci şi şease de mii, boi şeaptezăci şi doi.
259r 39. Din treizăci de mii cinci sute de asini, şa||sezăci şi unul.
40. Din sufletele oamenilor, şasăsprăzece mii, au căzut în partea Domnului treizăci şi doao de suflete.
41. Şi au dat Moisi numărul pârghelor Domnului lui Eliazar preotului, precum i s-au fost poruncit.
42. Din giumătatea partea fiilor Israil, carea o au fost osebit celor ce fusease în războiu,
43. Iară din jumătatea carea să venise ceiiaalalte mulţimi, adecă de oi trei sute treizăci şi şapte de mii cinci sute,
44. Şi de boi treizăci şi şease de mii,
45. Şi de asini treizăci de mii cinci sute,
46. Şi de oameni şasăsprăzece mii,
47. Au luat Moisi al cinzăcilea cap şi le-au dat leviţilor carii priveaghea în cortul Domnului, precum poruncise Domnul.
48. Şi, apropiindu-să căpeteniile oastei la Moisi, şi trivunii şi sutaşii, au zis:
49. „Noi, slugile tale, am numărat ostaşii carii i-am avut supt mâna noastră; şi nici unul n-au lipsit.
50. Pentru această pricină, aducem spre daruri Domnului fieştecarii ce am putut afla, aur în pradă: şolovari, covrigi de aur, ineale şi dreptariu şi murenule, ca să te rogi pentru noi Domnului”. |
259v 51. Şi au priimit Moisi şi Eliazar preotul tot aurul supt multe fealiuri;
52. Fonţi şeasăsprăzece mii şeapte sute cinzăci de sicli, de la trivuni şi de la sutaşi,
53. Că fieştecarele ce apucase în pradă al său era.
54. Şi, priimindu-l, l-au dus în cortul mărturiei, spre pomenirea fiilor Israil înaintea Domnului.

Cap 32

Fiilor lui Ruvim şi Gad şi jumătate neamul lui Manase, pentru că le prisosesc dobitoacele, li s-au dat parte dincolo de Iordan, numai să meargă înaintea fraţilor săi întrarmaţi la Pământul Făgăduinţii.

1 . Iară fiii lui Ruvim şi Gad avea dobitoace multe şi le era lor în marhă nenumărată averea. Şi, văzând Iazer şi Galaad pământul a fi de treabă spre păşunea vitelor,
2 . Au venit la Moisi şi la Eliazar preotul şi la căpeteniile mulţimei şi au zis:
3. „Ataroth şi Divon şi Iazăr şi Nemra Hezevon şi Eliale şi Savan şi Nevo şi Veon,
4. Pământul care l-au lovit Domnul înaintea fiilor Israil ţinut foarte ugeros iaste spre păşunea vitelor, şi noi, slugile tale, avem dobitoace multe
5. Şi ne rugăm, de am aflat har înaintea ta, să || ni-l dai noao, slugilor tale, spre moştenire, nici să ne faci a treace Iordanul”. 260r
6. Cărora le-au răspuns Moisi: „Au doară fraţii voştri vor mearge la războiu, şi voi aici veţi şedea?
7. Căci întoarceţi minţile fiilor Israil, să nu îndrăznească a treace la locul care le va da Domnul?
8. Au nu aşea au făcut părinţii voştri, când i-am trimis din Cadisvarne la iscodirea pământului?
*Sus 13, 24. 9. *Şi, venind până la Valea Strugurului, după ce au văzut toată ţara, au întors inima fiilor lui Israil, ca să nu între hotarele care le-au dat lor Domnul.
10. Carele mâniindu-Să, S-au jurat, zicând:
11. «De vor vedea oamenii aceştia carii s-au suit din Eghipt, de doaozăci de ani şi mai sus, pământul care supt jurământ l-am făgăduit lui Avraam, Isaac şi Iacov şi n-au vrut să umble după Mine,
12. Afară de Caliv, fiiul Iefoni Chinezăului, şi Iosue, fiiul Nun; aceştia au plinit voia mea».
13. Şi, măniindu-să Domnul împrotiva lui Israil, l-au încungiurat prin pustie patruzăci de ani, până s-au sfârşit toată naşterea carea făcuse răutate înaintea Lui.
14. Şi, iată – au zis – voi v-aţ sculat în locul | părinţilor voştri, creaşterea şi hrăniţii oamenilor celor păcătoşi, ca să sporiţ urgia Domnului împrotiva lui Israil. 260v
15. Că de nu veţ vrea a mearge după El în pustietate, va părăsi norodul şi voi veţi fi pricina uciderii tuturor”.
16. Iară ei mai apropiindu-să, au zis: „Ocoale oilor vom face şi staule dobitoacelor, şi pruncilor noştri cetăţi întărite.
17. Iară noi înşine, întrarmaţi şi încinşi, vom mearge la război înaintea fiilor Israil, până când i-om duce înăuntru la locurile sale. Pruncii noştri şi orice puteam avea vor fi în cetăţi zidite, pentru leşuirile lăcuitorilor.
18. Nu ne vom întoarce la casăle noastre până când vor stăpâni fiii lui Israil moştenirea sa,
19. Nici vom cerca ceva dincolo de Iordan, că acum avem moşiia noastră în partea lui despre răsărit”.
*Ios. 1, 14. 20. Cărora Moisi le-au zis: *„De faceţi ce făgăduiţi, gătiţ meargeţi înaintea Domnului la războiu
21. Şi tot bărbatul ostaşu întrarmat treacă Iordanul, până va răsipi Domnul neprietinii Săi
22. Şi să va supune Lui tot pământul, atunci || veţ fi nevinovaţi la Domnul şi la Israil şi veţi dobândi ţărâle care voiţi înaintea Domnului. 261r
23. Iară de nu veţ face ce ziceţi, nimărui îndoială iaste că păcătuiţi împrotiva lui Dumnezeu; şi să ştiţi că păcatul vostru vă va prinde pre voi.
24. Zidiţi dară, cetăţi pruncilor voştri şi ocoale şi staule oilor şi vitelor; şi ce aţi făgăduit pliniţi”.
*Ios. 4, 12. 25. *Şi au zis fiii lui Gad şi Ruvin cătră Moisi: „Slugile tale sântem. Face-vom ce porunceaşte Domnul nostru.
26. Pruncii noştri şi muiarile şi dobitoacele şi vitele le vom lăsa în cetăţile Galaad.
27. Iar noi, slugile tale, toţi gătiţi vom mearge la războiu, precum Tu, Doamne, grăieşti”.
28. Şi au poruncit Moisi lui Eliazar preotului şi lui Iosue, fiiul lui Nun, şi căpeteniilor familiilor prin neamurile lui Israil şi au zis cătră ei:
*Leage 3, 19. Josue 13, 8 şi 22, 4. 29. *„De vor treace fiii lui Gad şi fiii lui Ruvim cu voi Iordanul, toţi armaţi la războiu înaintea Domnului, şi vi să va supune voao pământul, daţi-le lor Galaad spre moştenire.

261v 30. Iară, de nu vor vrea a treace armaţi cu voi | în pământul Hanaan, între voi iaie-şi locuri de lăcuit”.

31. Şi au răspuns fiii lui Gad şi fiii lui Ruvim: „Precum au grăit Domnul slugilor Sale, aşea vom face.

32. Înşine armaţ vom mearge înaintea Domnului în pământul Hanaan şi a fi primit noi moşie preste Iordan mărturisim”.

33. *Şi au dat Moisi fiilor Gaad şi Ruvim şi jumătate neamului Manasse, fiiului Iosif, împărăţiia lui Sihon, a împăratului amoreului, şi împărăţiia lui Og, împăratului Vasaan, şi pământul lor cu cetăţile sale prinpregiur. *Ios. 22, 4.

34. Şi au zidit fiii lui Gad Divon şi Ataroth şi Aroir

35. Şi Etroth şi Sofan şi Iazăr şi Iegvaa

36. Şi Veftnemra şi Vethtaran, cetăţi întărite şi ocoale dobitoacelor sale.

37. Iară fiii lui Ruvim au zidit Hesovon, Eliali şi Cariathtaim

38. Şi Navo şi Vaalmeon, cu numele întoarse, şi Savama, puind numele cetăţilor carele zidisă.

39. *Iară fiii lui Mahir, fiiul lui Manasse, s-au dus în Galaad şi o au bătut ucigând || 262r amoreul, lăcuitoriul ei. *Facer. 50, 22.

40. Şi au dat Moisi pământul Galaad lui Mahir, fiiul lui Manasse, care au lăcuit într-însul.

41. Iară Iair, fiiul lui Manasse, s-au dus şi au cuprins satele lui, care le-au numit Hagoth Iair, adecă satele lui Iair.

42. Şi Novi s-au dus şi au apucat Canath cu sătişoarele sale şi o au chemat numele său Novi.

Cap 33

Numărându-să patruzăci şi doao de rămasuri prin multe locuri prin pustie a fiilor Israil, hananeanii a-i ucide Domnul porunceaşte.

1. Aceste sânt rămasurile fiilor Israil, carii au ieşit din Eghipt, prin turmele sale, în mâna lui Moisi şi a lui Aaron,

2. Care le-au scris Moisi după locurile taberilor care, din porunca Domnului, le muta.

3. Deci purcezând din Ramesi în luna dintâi a doao zi Fase, fiii lui Israil în mână înaltă, văzând toţi eghipteanii

4. Şi îngropându-ş întâi născuţii carii lovise Domnul (că şi în zilele lor făcuse izbândă).

5. Au tăbărât în Socoth.

6. Şi din Socoth au venit în Etham, carea iaste în marginea hotarălor pustii. |

262v 7. *De acolo ieşind, au venit împrotiva Fihahiroth, carea priveaşte spre Velsefon, şi au tăbărât înaintea Magdalului. *Ieşir. 14, 2.

8. Şi purcezând din Fihahiroth, au trecut prin mijlocul mării în pustietate; şi umblând trei zile prin pustia Ethan, au tăbărât în Mara.

9. *Şi purcezând din Mara, au venit în Elim, unde era doaosprăzeace izvoară de apă şi finici şeaptezăci, şi acolo au ăbărât. *Ieşir. 15, 27.

10. Ci şi de acolo ieşind, au înfipt şetrile spre Marea Roşie; şi purcezând de la Marea Roşie,

11. Au tăbărât în pustia Sin,

12. De unde ieşind, au venit în Dafca.

13. Şi purcezând din Dafca, au tăbărât în Alus.

14. Şi ieşind din Alus, în Rafidim au înfipt şetrile, *unde au lipsit norodului apă de băut. *Ieşir. 17, 1.

15. Şi purcezând din Rafidim, au tăbărât în pustia Sinai.

16. Ci şi din pustia Sinai ieşind, *au venit la Mormânturile Poftei. *Ieşir. 9, 2.

17. *Şi purcezând de la Mormânturile Poftei, au tăbărât în Haseroth. *Sus 11, 34.

18. *Din Haseroth au venit în Rethma. *Sus 13, 1.

263r 19. Şi purcezând din Rethma, au tăbărât în || Remmonfaris,

20. De unde ieşind, au venit în Levna.

21. Din Levna au tăbărât în Ressa.

22. Şi ieşind din Ressa, au venit în Chelatha,

23. De unde purcezând, au tăbărât în muntele Sefir.

24. Ieşind din muntele Sefir, au venit în Arada.

25. De acolo purcezând, au tăbărât în Macheloth.

26. Şi purcezând din Macheloth, au venit în Tahath.

27. Din Tahath au tăbărât în Thars.
28. De acolo ieşind, au înfipt şetrile în Methca.
29. Şi din Methca au tăbărât în Hesmona.
30. Şi purcezând din Hesmona, au venit în Mesoroth.
31. Şi din Mesoroth au tăbărât în Veneiaacan.
*2 Leage 10, 7. 32. *Şi purcezând din Veneiaacan, au venit în muntele Gadgad,
33. De unde purcezând, au tăbărât în Ietevatha.
34. Şi din Ietevatha au venit în Hevrona.
35. Şi ieşind din Hevrona, au tăbărât în Asiongavir.
*Sus 20, 1. 36. *De acolo purcezând, au venit în pustia Sim, aceasta-i Cadis.
37. Şi ieşind din Cadis, au tăbărât în muntele Hor, în marginea hotarelor pământului Edom.
*Sus 20, 25. 2 Leage 32, 50. 38. *Şi s-au suit Aaron preotul în muntele | Hor, poruncind Domnul. Şi acolo au murit în anul al patruzăcile ieşirii fiilor Israil din Eghipt, în luna a cincea, în zioa dintâi a lunii, 263v
39. Fiind de ani o sută doaozăci şi trei.
40. Şi au auzit hananeul, împăratul Aaradului, care lăcuia spre ameazăzi, a fi venit fiiu lui Israil în pământul Hanaan.
41. Şi purcezând din muntele Hor, au tăbărât în Salmona,
42. De unde ieşind, au venit în Funon.
43. Şi purcezând din Funon, au tăbărât în Ovoth.
44. Şi din Ovoth au venit în Ieavarim, carea iaste în hotarele moaviteanilor.
45. Şi purcezând din Ieavarim, au înfipt şetrile în Divongad,
46. De unde ieşind, au tăbărât în Helmondevlathain.
47. Şi ieşind din Helmondevlathain, au venit la muntele Avarim, împrotiva Navo.
48. Şi purcezând din munţii Avarim, au trecut la câmpiile Moav, spre Iordan, împrotiva Ierihonului.
49. Şi acolo au tăbărât de la Vethsimoth până la Avelsatim în ceale mai şesuri locuri a moaviteanilor,
50. Unde au grăit Domnul către Moisi: ||
51. „Porunceaşte fiilor Israil şi zi către dânşii: «Când veţ treace Iordanul, întrând la pământul Hanaan, 264r
*2 Leage 7, 5. Jud. 2, 2. 52. Răsipiţ toţ lăcuitorii pământului aceluia, *frângeţi stâlpii şi idolii îi sfărmaţ şi toate ceale înalte le surpaţi,
53. Curăţând pământul şi lăcuitorii lui, că Eu vi l-am dat voao spre moştenire;
54. Carele vi-l veţ împărţi cu soarte, celor mai mulţi le veţi da mai lat şi celor puţini mai îngust; fieştecăruia precum va cădea soartea, aşea i să va da moşiia. Prin neamuri şi familii moştenirea să va împărţi.
55. Iară, de nu veţi vrea a ucide lăcuitorii pământului, vă vor fi voao, carii vor rămânea, ca cuiele în ochi şi lăncile în coaste şi să vor împrotivi voao în pământul lăcuinţii voastre.
56. Şi orice gândisem a le face lor voao vă voi face»”.

Cap 34

Faţa şi marginile Pământului Făgăduinţii după patru părţi a lumii; şi acealea cu soarte a să împărţi să porunceaşte, adăogând numele celor ce-l vor împărţi.

1. Şi au grăit Domnul către Moisi, zicând: |
2. „Porunceaşte fiilor Israil şi vei zice către dânşii: «Întrând la pământul Hanaan şi căzând voao cu soarte spre moştenire, cu aceastea margini să va hotărî: 264v
*Ios. 15, 1. 3. *Partea despre ameazăzi va înceape de la pustia Sim, carea iaste lângă Edom, şi va avea hotară, împrotiva răsăritului, Marea Sărată,
4. Carele vor împregiura partea despre ameazăzi prin suirea Scorpionului, aşea ca să treacă în Sina şi să agiungă de la ameazăzi până la Cadisvarni, de unde vor ieşi hotarăle la satul cu numele Adar şi să vor întinde până la Asemona.
5. Şi să va duce prinpregiur marginea de la Asemona până la repegiunea Eghiptului şi la limanul Marelui Mare să va sfârşi.
6. Iară partea despre apus de la Marea Mare va înceape şi cu acelaş sfârşit să va închide.
7. Iară la partea despre ameazăzi de la Marea Mare vor înceape hotarăle, agiungând la muntele cel preaînalt,

8. De la carele vor veni în Emath până la sfârşiturile Sedada.
9. Şi să vor duce hotarâle până la Zefrona şi satul Enan. Acestea vor fi hotarăle în partea
265r des||pre meazănoapte.
10. De acolo vor hotărî sfârşiturile împrotiva părţii despre răsărit, de la satul Enan până la Sefama;
11. Şi de la Sefama să vor pogorî hotarăle în Revla, împrotiva fântânii Dafnim; de acolo vor veni împrotiva răsăritului la Marea Chenerith
12. Şi să vor întinde până la Iordan, şi mai pre urmă să vor închide cu Marea cea Sărată. Acest pământ veţi avea prin hotarele sale împrejur»".
13. Şi au poruncit Moisi fiilor Israil, zicând: „Acesta va fi pământul care îl veţi moşteni cu soarte şi care au poruncit Domnul a să da la noao neamuri şi la jumătate neam.
14. Că neamul fiilor Ruvin, prin familiile sale, şi neamul fiilor Gad, după numărul rudeniilor, şi jumătate neam a lui Manasse,
15. Adecă doao a şease din neam au luat partea sa peste Iordan, în prejma Ierihonului despre răsărit".
16. Şi au zis Domnul către Moisi:
265v 17. *„Aceaste sânt numele bărbaţilor | carii vă vor împărţi pământul: Eliazar preotul şi Iosue, fiiul lui Nun.

*Ios. 14, 1, 2.

18. Şi fieştecare căpetenii din fieştecare neamuri,
19. A cărora numele sânt acestea: din neamul Iuda, Caliv, fiiul Iefonii;
20. Din neamul Simion, Samuil, fiiul Ammiud;
21. Din neamul Veniamin, Elidad, fiiul lui Caselon;
22. Din neamul fiilor Dan, Vocchi, fiiul lui Iogli;
23. A fiilor Iosif, din neamul Manasse, Hanniil, fiiul lui Efod;
24. Din neamul Efraim, Camuil, fiiul Sefthan;
25. Din neamul Zavolon, Elisafan, fiiul Farnac;
26. Din neamul Isahar, povăţuitoriu, Faltiil, fiiul Ozan;
27. Din neamul Asir, Ahiud, fiiul Salomi;
28. Din neamul Neftali, Fedail, fiiul Ammiud".
29. Aceştia sânt cărora le-au poruncit Domnul să împarţă fiilor Israil pământul Hanaan.

Cap 35

Să porunceaşte a să rândui mii de cetăţi şi oşteze leviţilor şi dintr-acealea cetăţi de scăpare pentru uciderea fără voie. Leagea uciderii cu voia şi fără de voie; după o mărturie nime nu să va certa. ||

266r 1. Şi acestea au grăit Domnul către Moisi în câmpiile Moav, spre Iordan, în preajma Ierihonului:
2. *„Porunceaşte fiilor Israil să dea leviţilor din moştenirile sale,

*Ios. 21, 2.

3. Cetăţi spre lăcuire şi oştezele lor prinpregiur, ca să rămâie ei în oraşe şi oştezele să fie dobitoacelor şi vitelor;
4. Care de la zidurile cetăţilor dinnafară, prinpregiur, o mie de paşi să vor întinde.
5. Împrotiva răsăritului doao mii de coţi vor fi, şi spre ameazăzi aseaminea doao mii vor fi, şi spre mare, carea priveaşte la apus, aceeaş măsură va fi, şi partea despre meazănoapte cu aseaminea hotar să va sfârşi. Şi vor fi cetăţile în mijloc, şi dinnafară oşteazele.
6. Iară din cetăţile care veţi da leviţilor şease vor fi osebite, spre agiutoriul fugiţilor, să scape la eale care va vârsa sânge; şi afară de aceastea, alte patruzăci şi doao de cetăţ.
7. Adecă, împreună patruzăci şi opt, cu oşteazele sale.
8. Şi acealeaş cetăţi care să vor da din moştenirile fiilor Israil, de la cei ce au mai mult
266v | mai multe să vor lua, şi carii mai puţân, mai puţine; fieştecarii, după măsura moştenirii sale, vor da oraşe leviţilor".
9. Zis-au Domnul către Moisi:
10. „Grăiaşte fiilor Israil şi vei zice către dânşii: *«Când veţi treace Iordanul la pământul Hanaan,

*2 Leage 19, 2. Ios. 20, 2.

11. Rânduiţi care cetăţi trăbuie să fie spre agiutorul celor fugiţi, carii, nevrând, vor vărsa sânge;
12. În carele fiind cel fugit, rudenia celui ucis nu-l va putea ucide, până va sta înaintea mulţimii şi pricina lui să va giudeca.

*2 Leage 4, 14. 13. *Iară din cetăţile acelea care să vor osebi spre agiutoriul celor fugiţi,
Ios. 27, 8. 14. Trei vor fi preste Iordan şi trei în pământul Hanaan.
15. Precum fiilor Israil, aşa veniţilor şi nimernicilor, să scape la eale care, nevrând, va vărsa sânge.
16. De va lovi cineva cu fier şi va muri cel lovit, vinovat va fi uciderii şi el va muri.
17. De va arunca piiatră şi cel lovit va adurmi, aşijderea să va certa.
18. De va muri cel lovit cu leamn, cu sângele lovitoriului să va izbândi. ||
19. Rudenia celui ucis pre ucigătoriu îl va ucide; îndată cât îl va apuca, îl va ucide. 267r
*2 Leage 19, 11. 20. *De va goni cineva pre om din mănie sau va arunca ceva spre el din leşuire
21. Sau, fiind nepriiatin, cu mâna îl va lovi şi el va muri, lovitoriul va fi vinovat uciderii. Rudenia ucisului, îndată cât îl va afla, îl va sugruma.
22. Iară cu întâmplarea şi fără mânie
23. Şi fără neprietinie, de va face ceva de acestea,
24. Şi aceasta auzând norodul să va dovedi, şi între lovitoriu şi rudenie cercarea sângelui cercetându-să,
25. Să va slobozi nevinovatul din mâna izbânditoriului şi prin giudecată să va întoarce în cetate la carea au fost scăpat şi va rămânea acolea până când preotul cel mare, carele cu sfântul untdelemn iaste uns, va muri.
26. De cumva ucigaşul afară de hotarâle cetăţilor carele izgoniţilor s-au rânduit
27. Să va afla, şi cel lovit de la cel ce iaste izbânditoriu sângelui, fără vină va fi care l-au ucis,
28. Că trebuia fugitul până la moartea arhiereului în cetate a rămânea, iară, după ce el va | muri, ucigătoriul să va întoarce la pământul său. 267v
29. Acestea veacinice vor fi şi legiuite în toate lăcaşele voastre.
30. Ucigătoriul supt trei mărturii să va certa; la mărturia unuia nime nu să va osândi.
31. Nu veţ lua preţu de la cel ce iaste vinovat sângelui; îndată şi el va muri.
32. Cei izgoniţi şi fugiţi mai înainte de moartea arhiereului nici într-un chip în cetăţile sale să vor putea întoarce.
33. Să nu pângăriţi pământul lăcaşului vostru; carele cu sângele nevinovaţilor să întină nici într-alt chip să poate curăţi, fără prin sângele aceluia carele au vărsat sângele altuia.
34. Şi aşea să va curăţi moştenirea voastră, rămâind Eu cu voi. Că Eu sânt Domnul, care lăcuiesc între fiii lui Israil»".

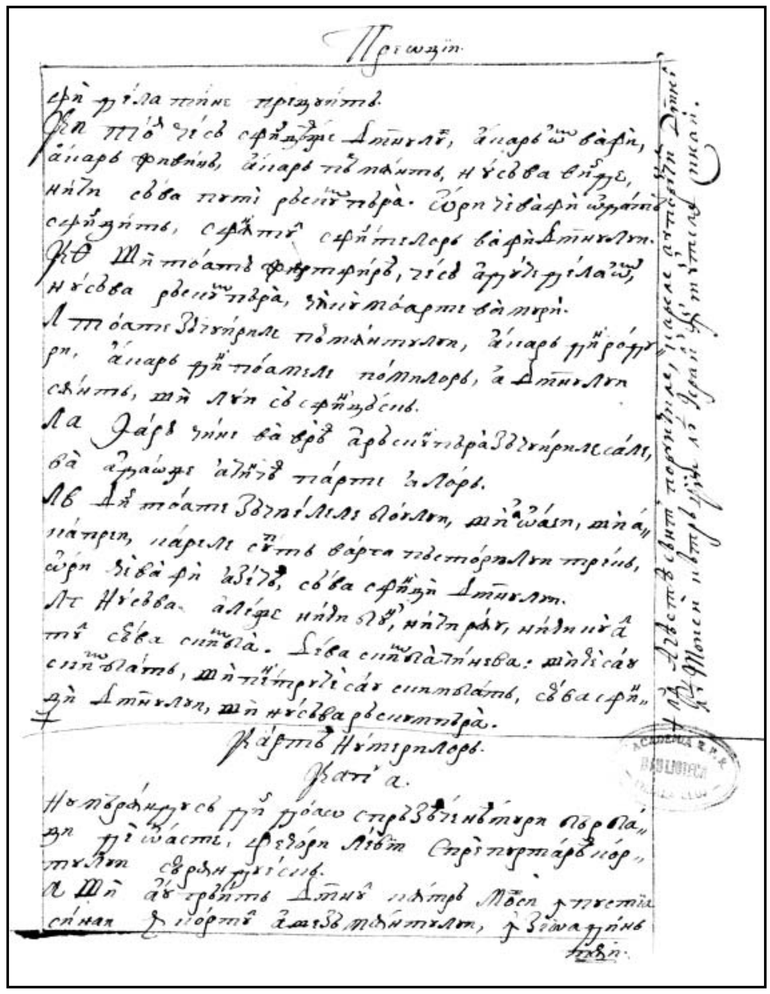
Cap 36

Leage să rânduiaşte ca featele, luând părinţasca moştenire, să să mărite celor de un neam ai săi, ca să nu să mestece prin măritări neamurile şi moşiile să să strămute.

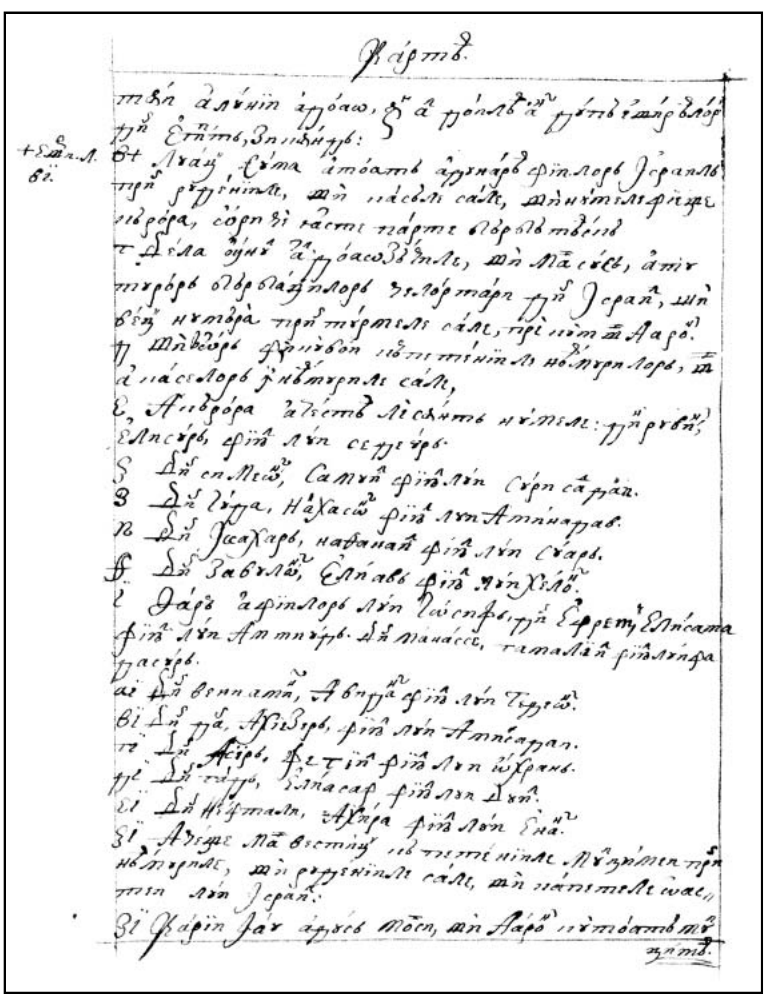
Sus 27, 1. 1. Şi s-au apropiiat şi căpeteniile fa||miliilor Galaad, fiii lui Mahir, fiiului Manasse, din ruda fiilor Iosif, şi au grăit lui Moisi înaintea căpeteniilor Israil şi au zis: 268r
2. „Ţie, domnului nostru, ţ-au poruncit Domnul să împarţi pământul cu soarte fiilor Israil şi să dai featelor Salfaad, fratelui nostru, moşia carea să cuvine tatălui.
3. Carele, de le vor lua muiari dintr-alt neam, le va urma moşiia sa şi, trecând la alt neam, din moştenirea noastră să va scădea.
4. Şi aşa va fi ca, venind iuvileon, adecă anul al cinzăcilea a slobozirii, să va strămuta împărţirea sorţilor şi altora moşie la alţii va treace".
5. Răspuns-au Moisi fiilor Israil, şi Domnul poruncind au zis: „Bine au grăit neamul fiilor Iosif".
*Tovie 7, 14. 6. Şi această leage despre featele Salfaad de la Domnul s-au vestit: *„Mărite-să cărora vor vrea, numai oamenilor din neamul său.
7. Să nu să meastece moşia fiilor Israil din neam în neam. Că toţi bârbaţii îş vor lua muiari din neamul şi rudeniia sa.
8. Şi toate featele dintr-acelaş neam îş vor lua bărbaţi, ca să rămâie moştenirea în familii,
9. Nici să să meastece neamurile, ci aşa să rămâie, |
10. Precum de la Domnul s-au deschilinit". Şi au făcut featele lui Salfaad precum să poruncise. 268v
11. Şi s-au măritat Maala şi Thersa şi Hegla şi Melha şi Noa fiilor unchiu-său,
12. Din familia Manasse, carele au fost fiiul lui Iosif, şi moşia carea lor era rânduită au rămas în neamul şi familia tătâne-său.
13. Aceaste sânt poruncile şi judecăţile care le-au poruncit Domnul prin mâna lui Moisi câtră fiii lui Israil, în câmpiile Moav spre Iordan, în preajma Ierihonului.

Ț

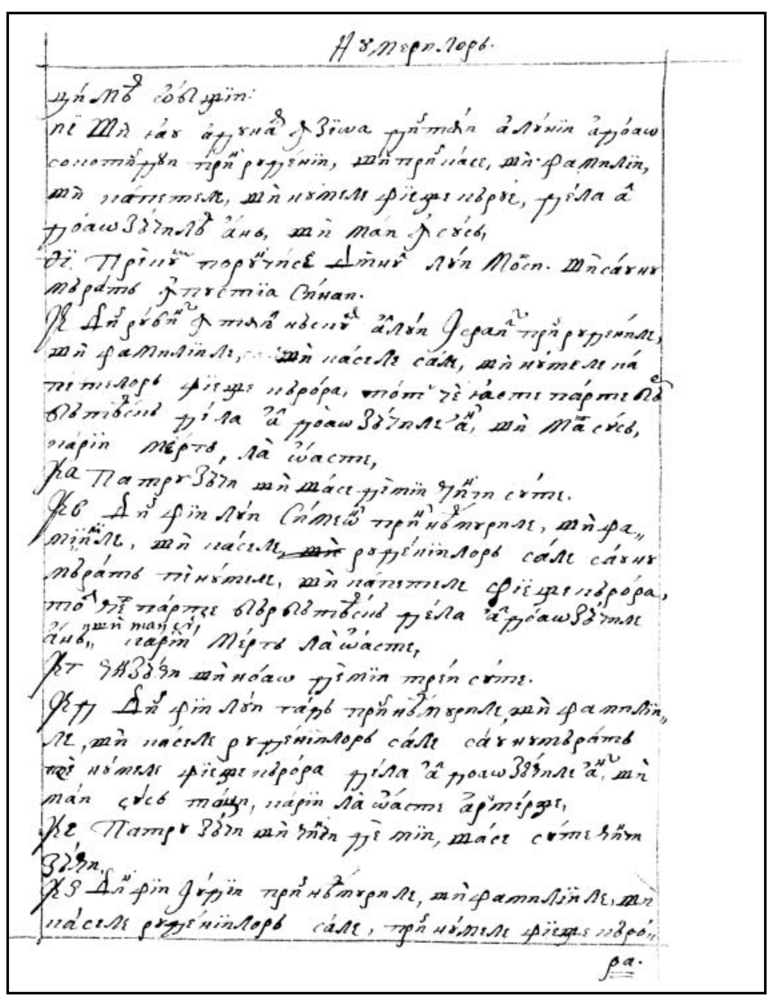
U

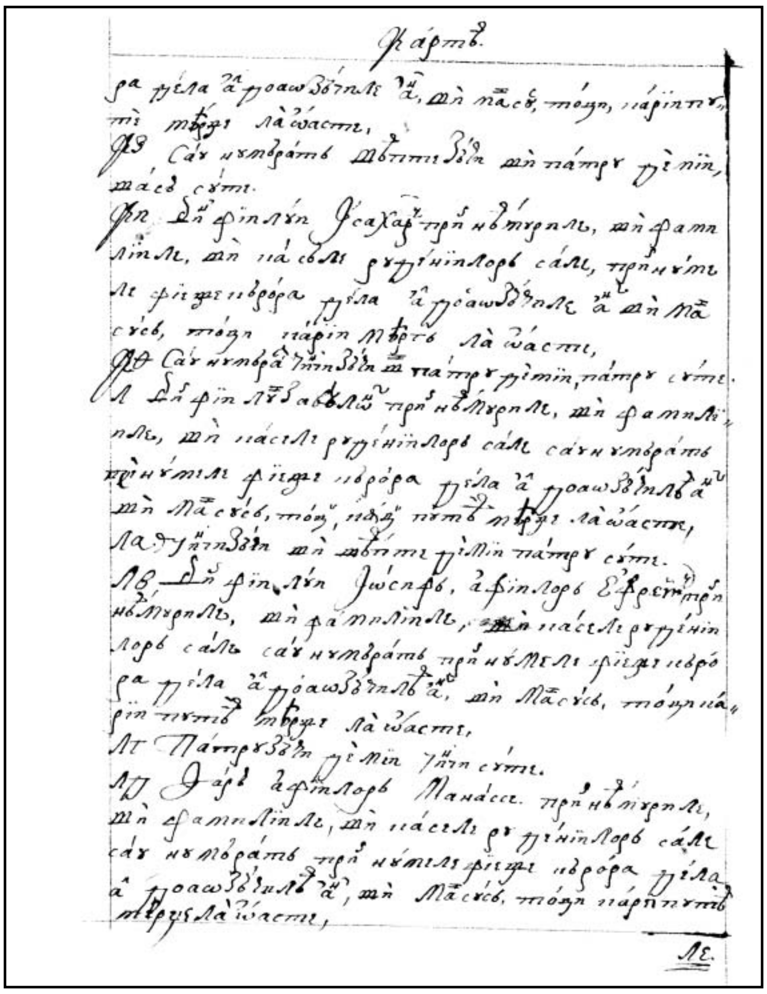
195r

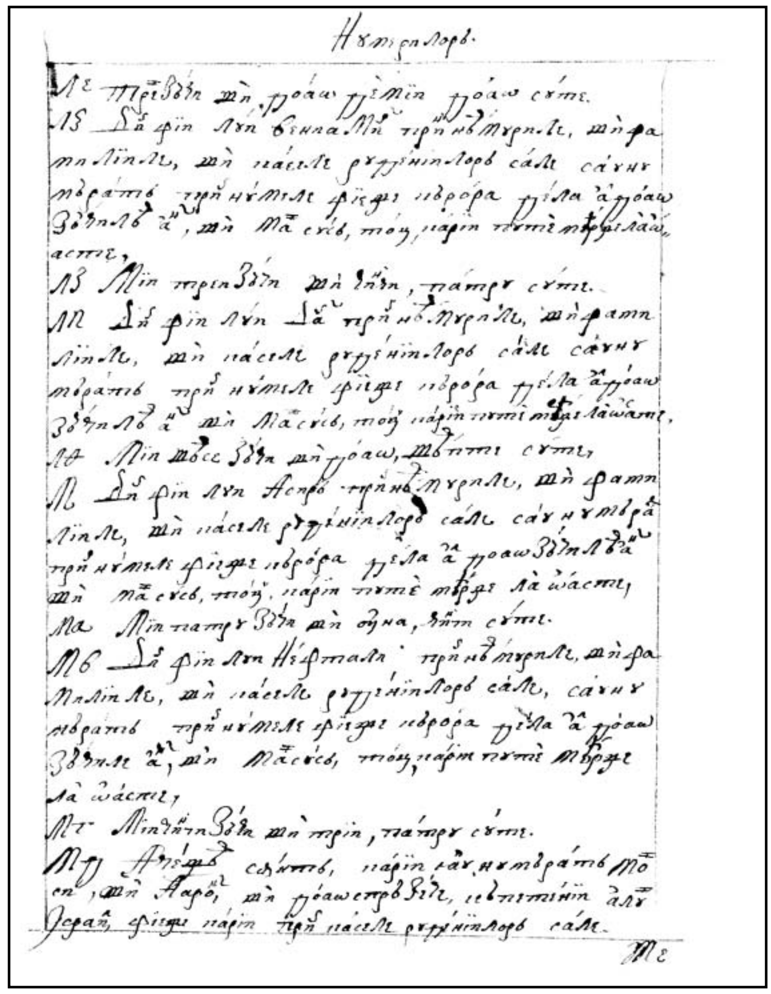
195v

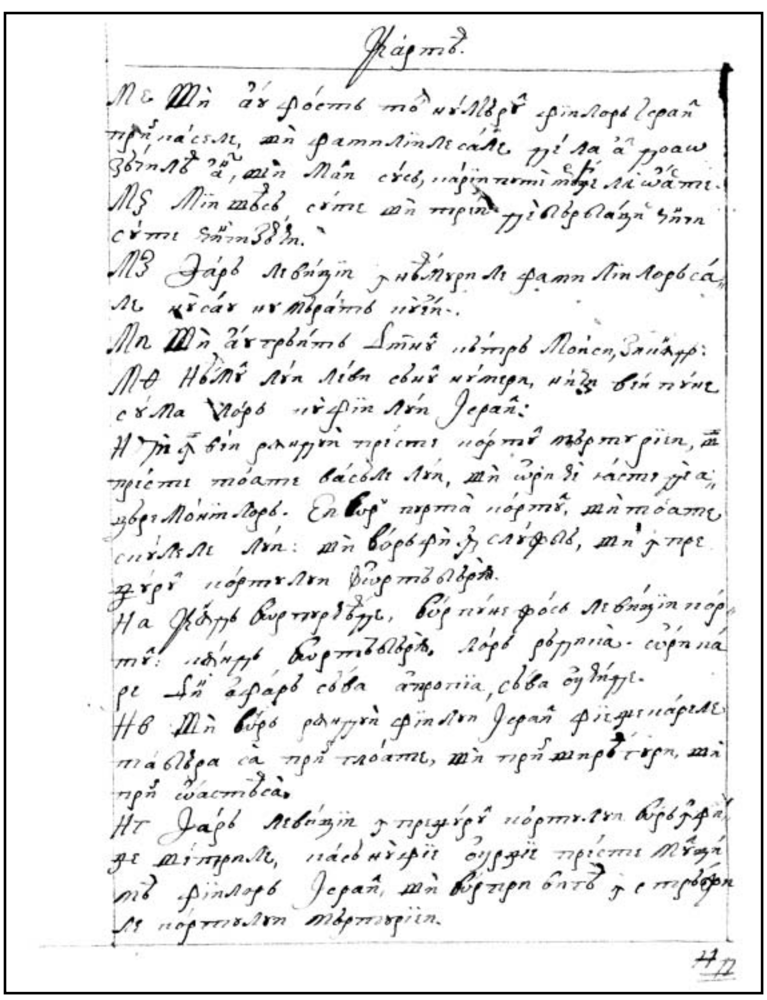
196r

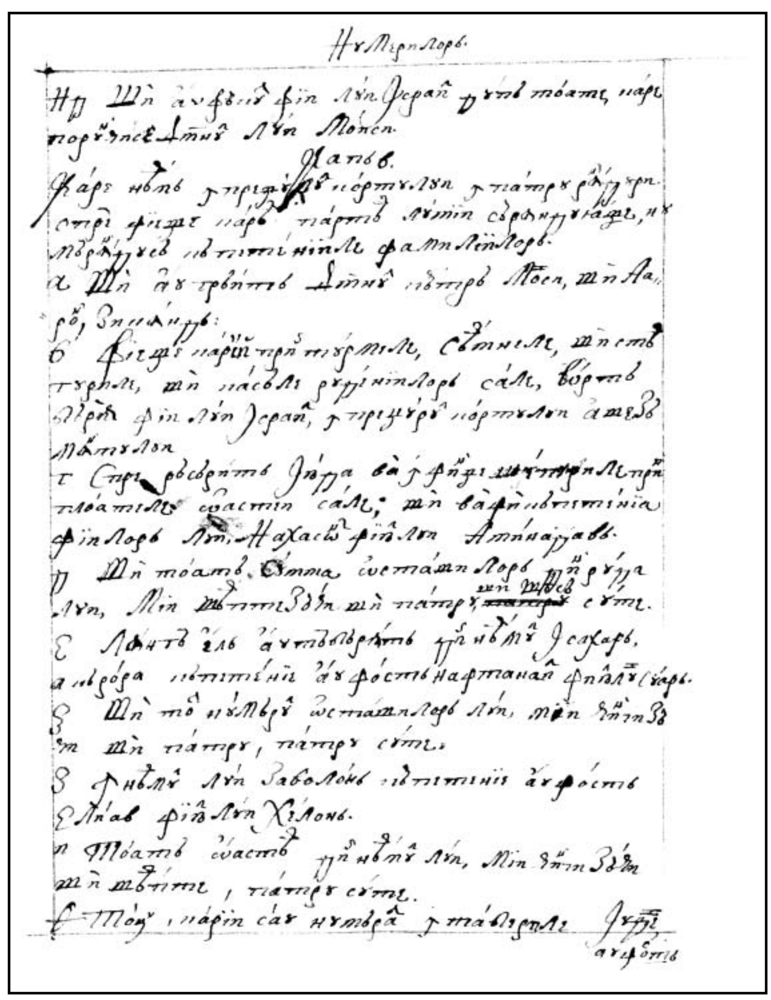
196v

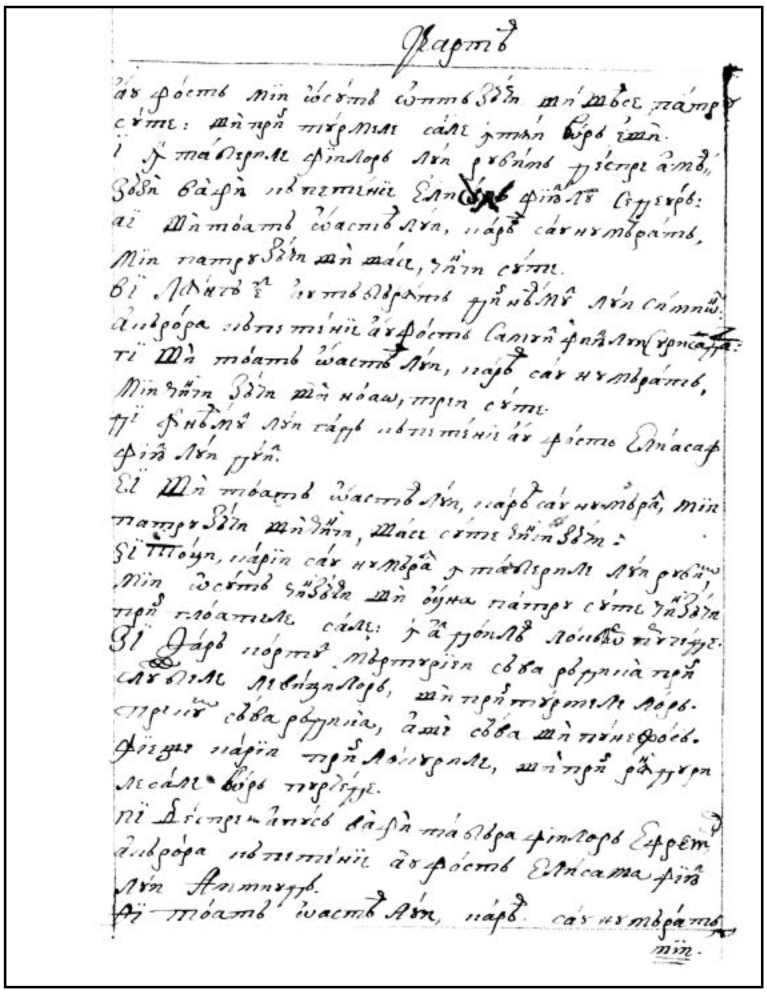
197r

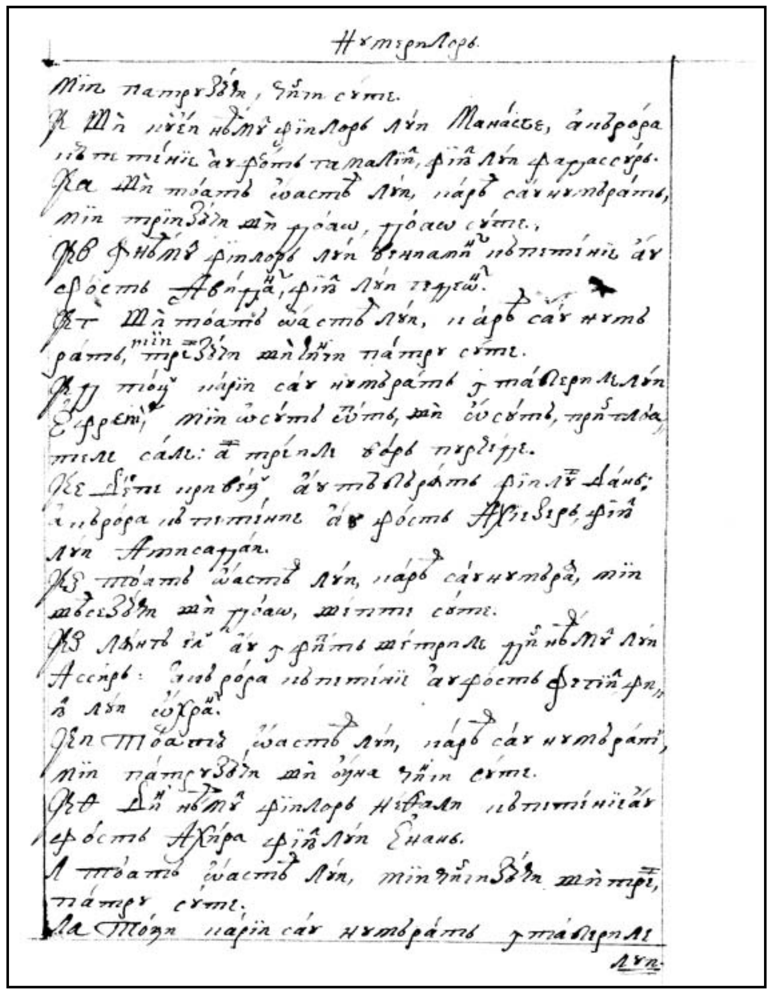
197v

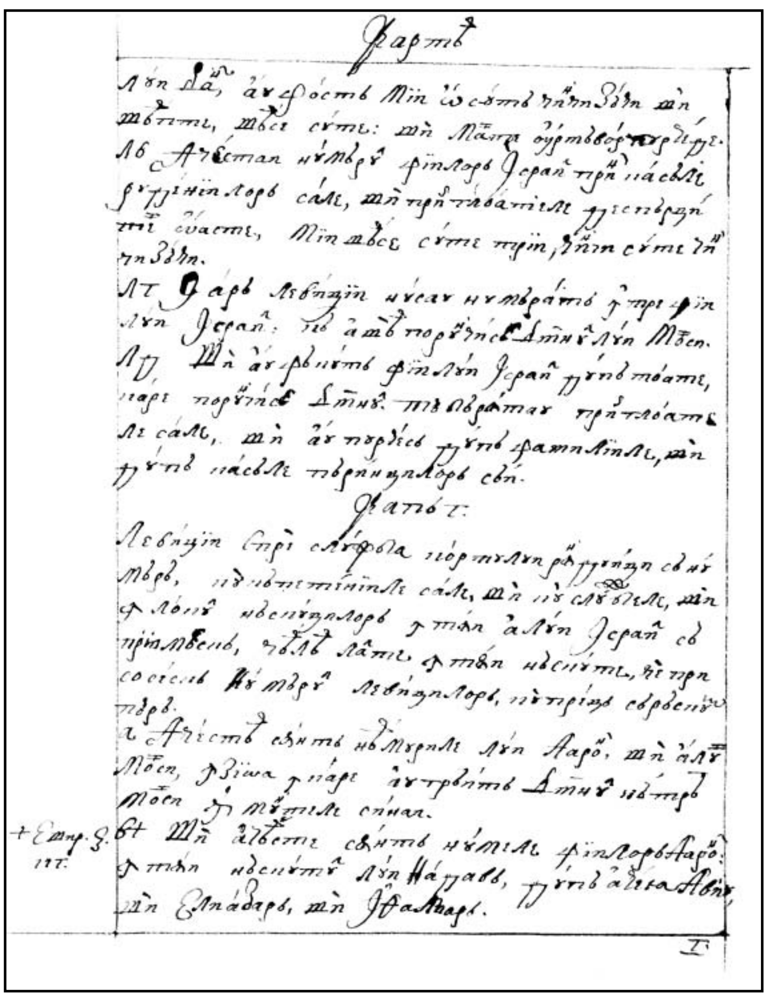
198r

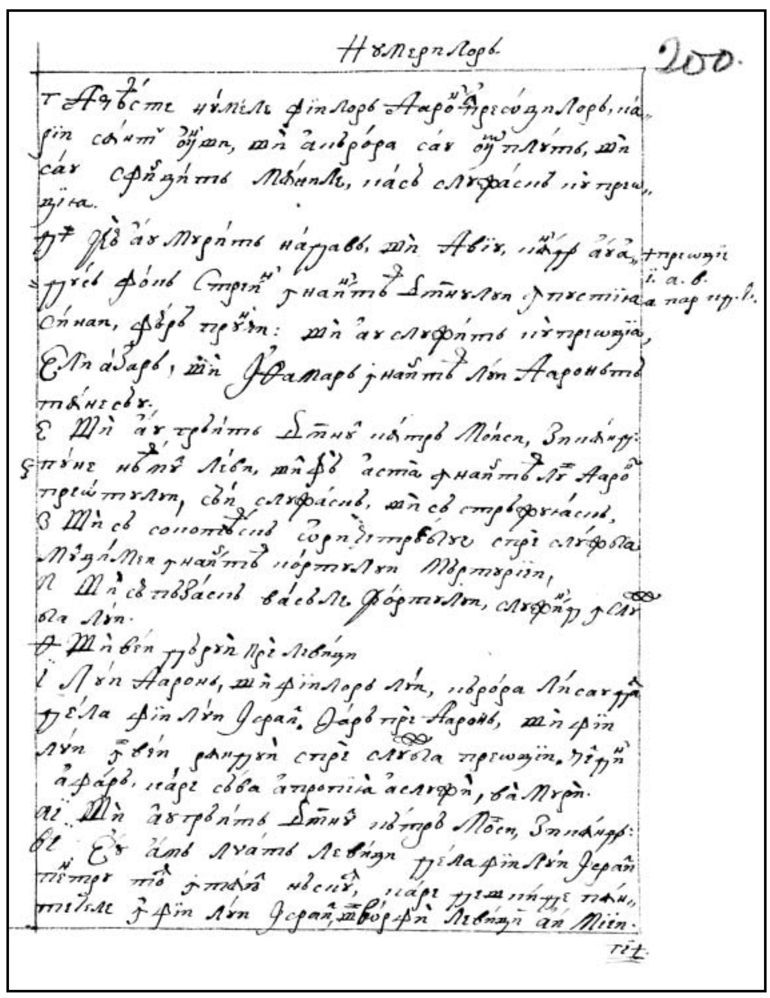
198v

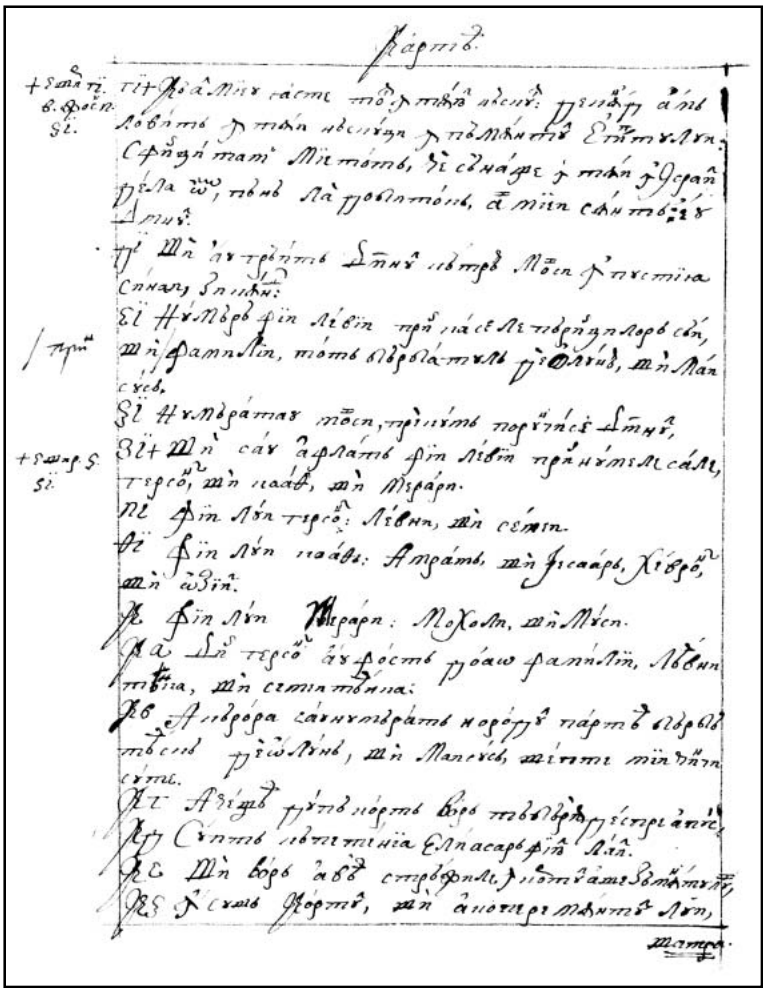
199r

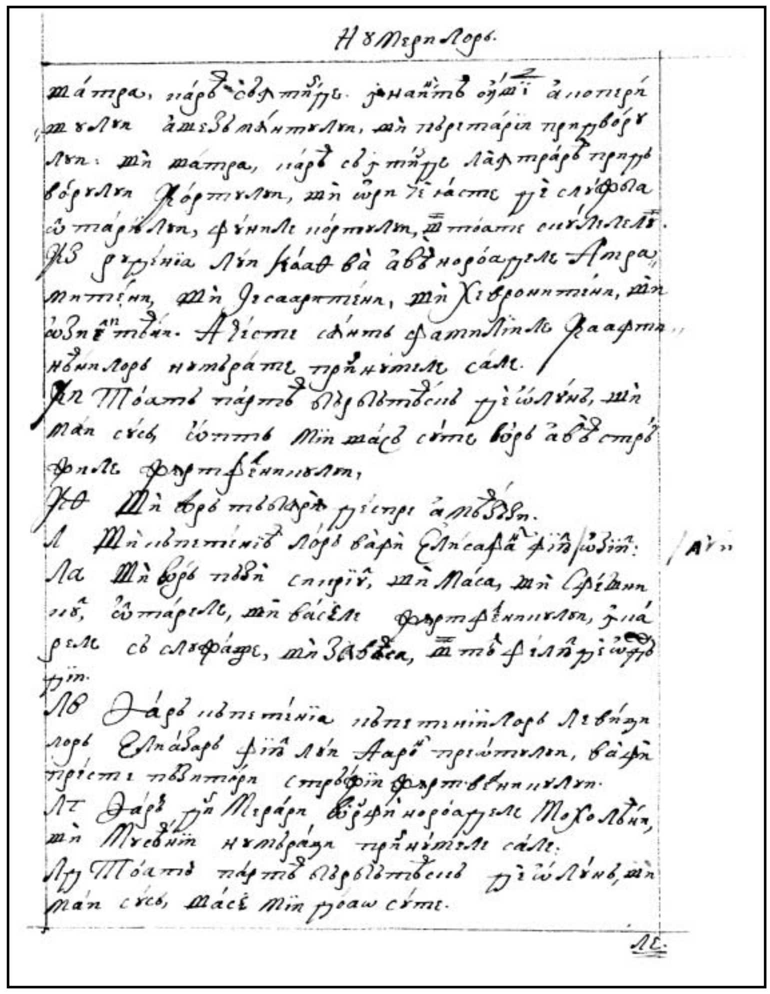
199v

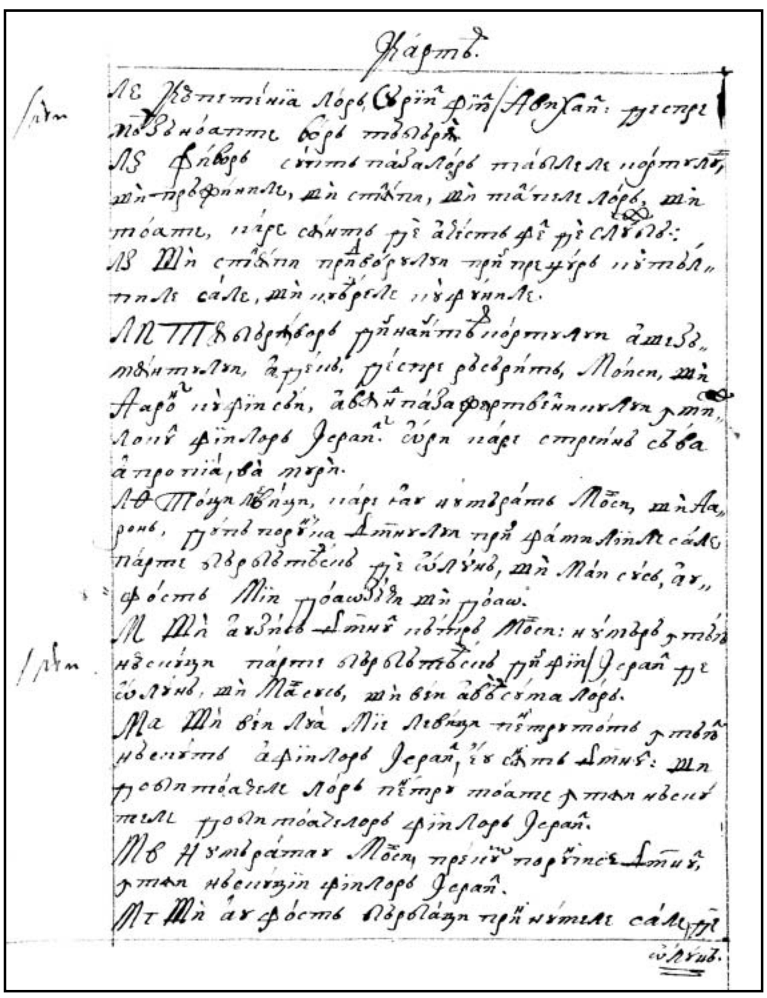
200r

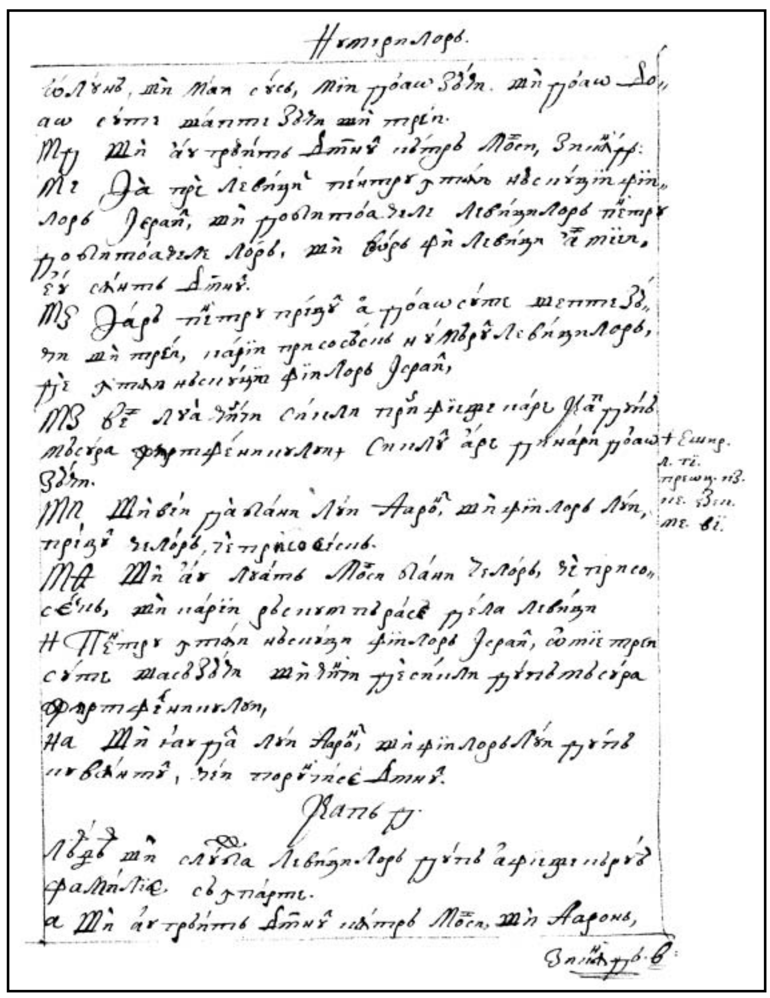
200v

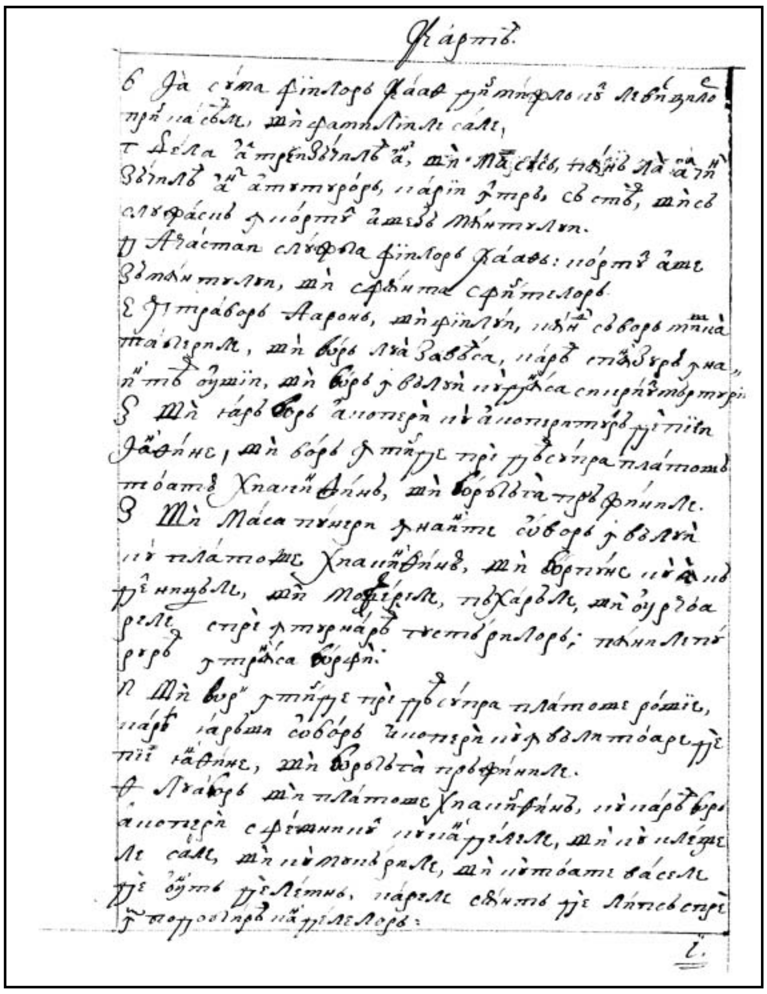
201r

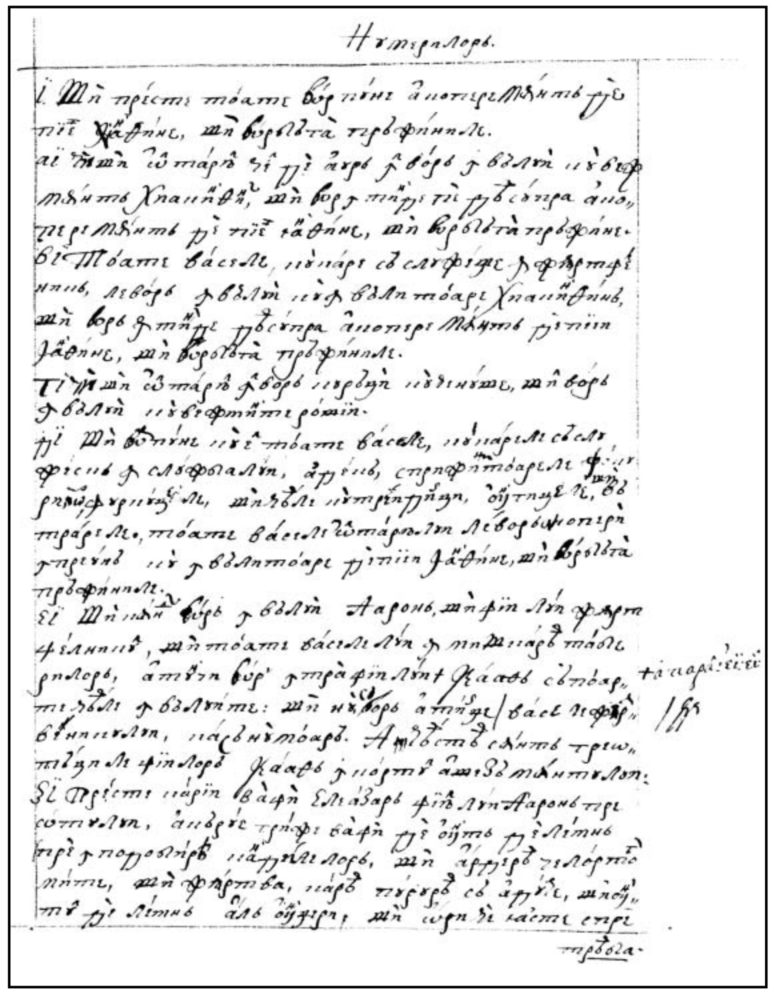
201v

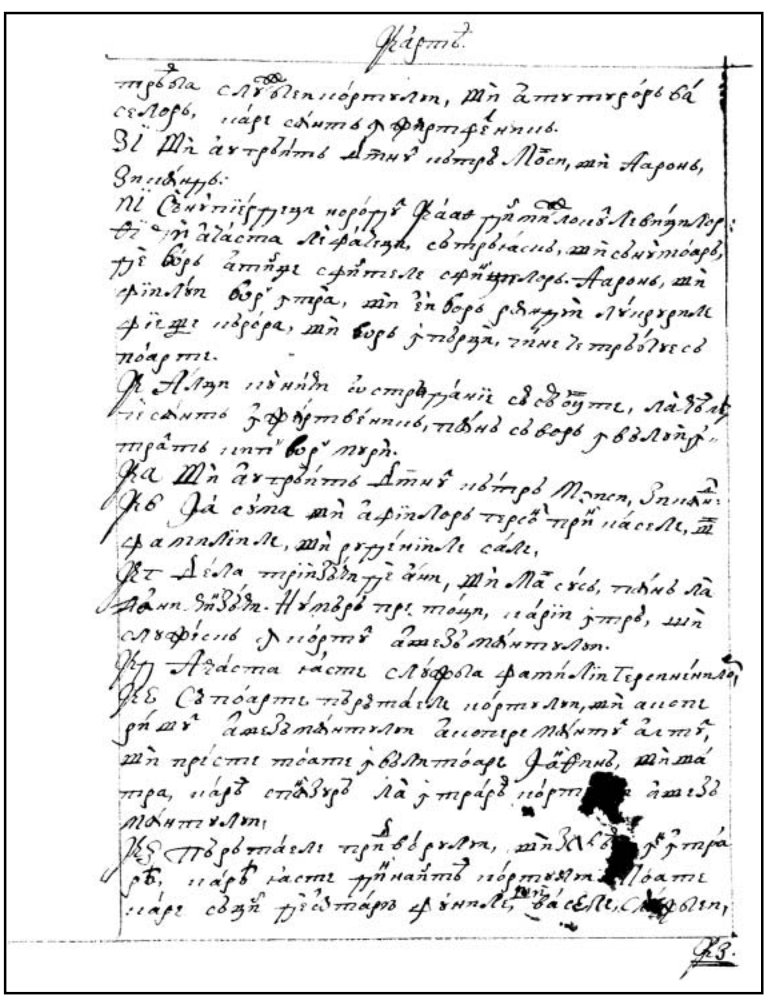
202r

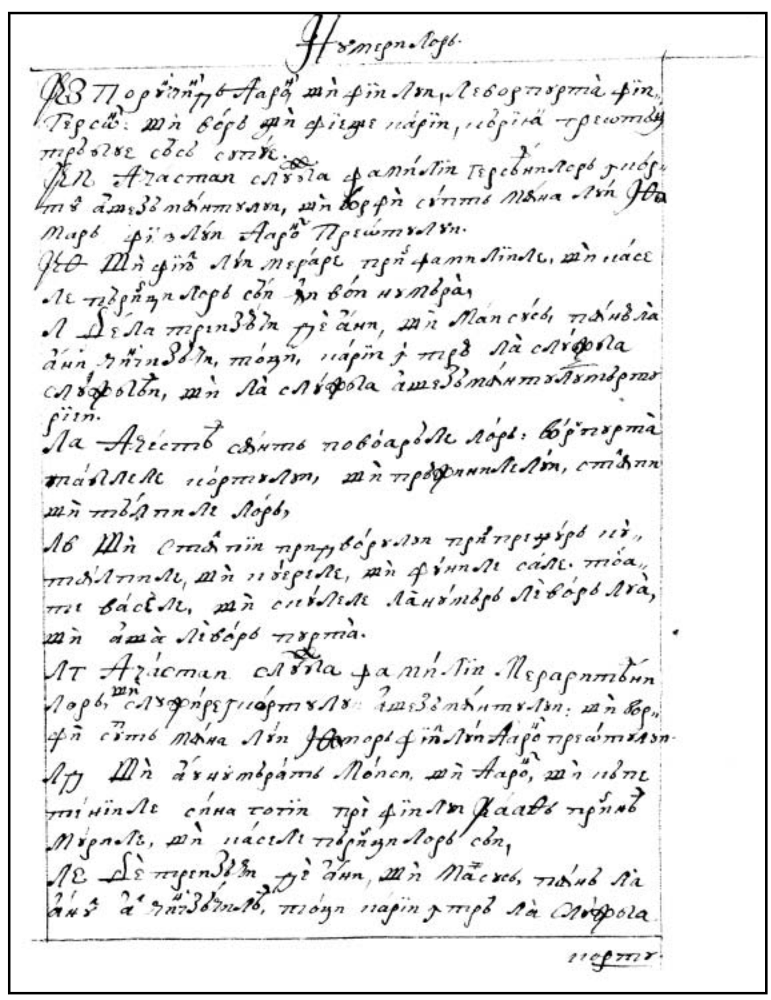
202v

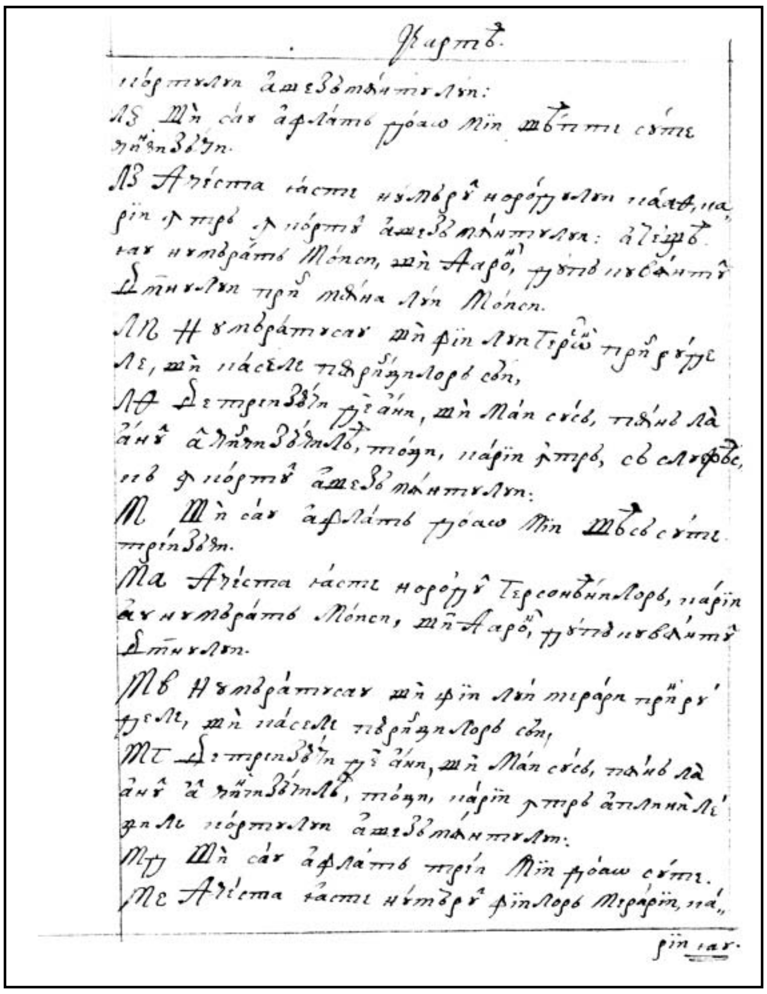
203r

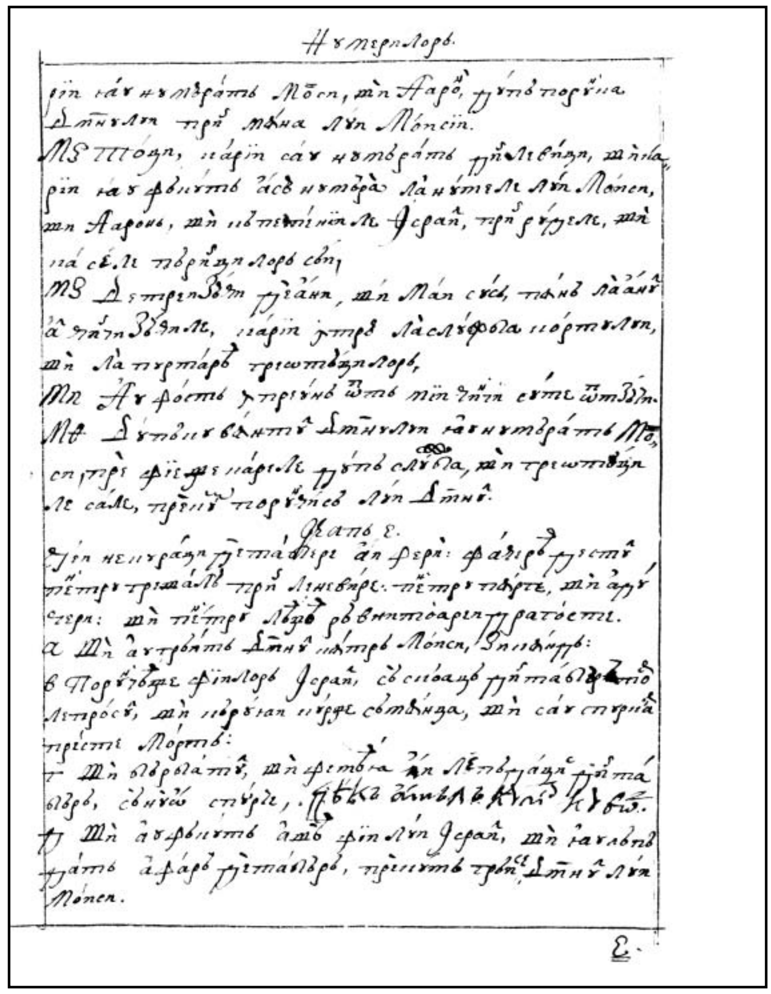
203v

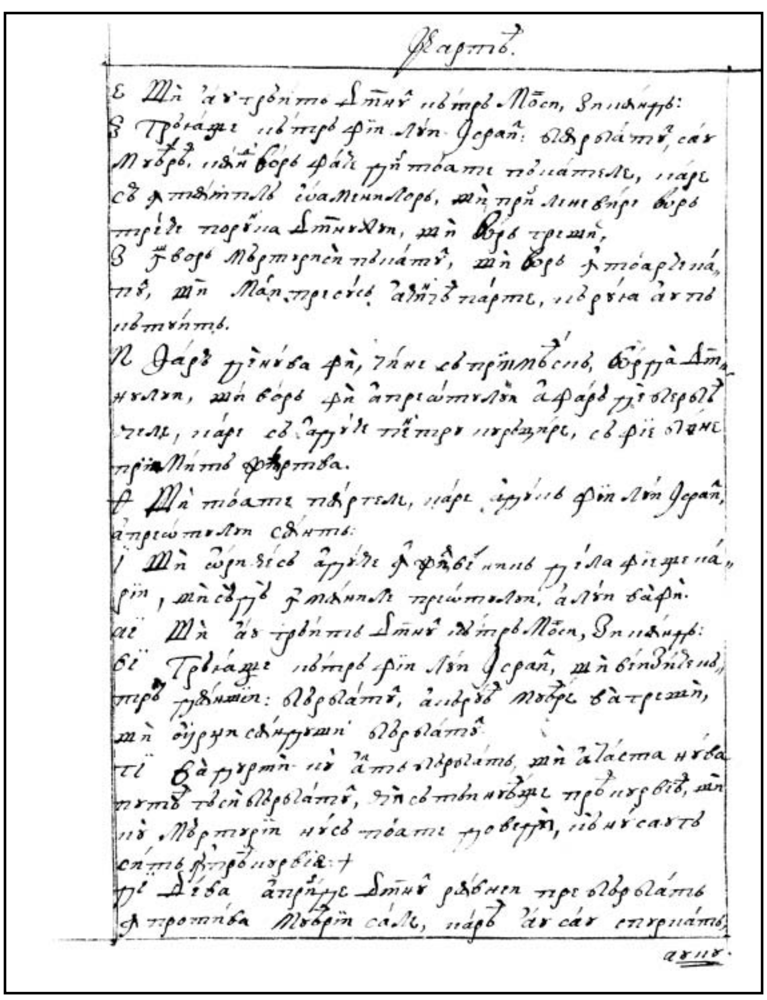
204r

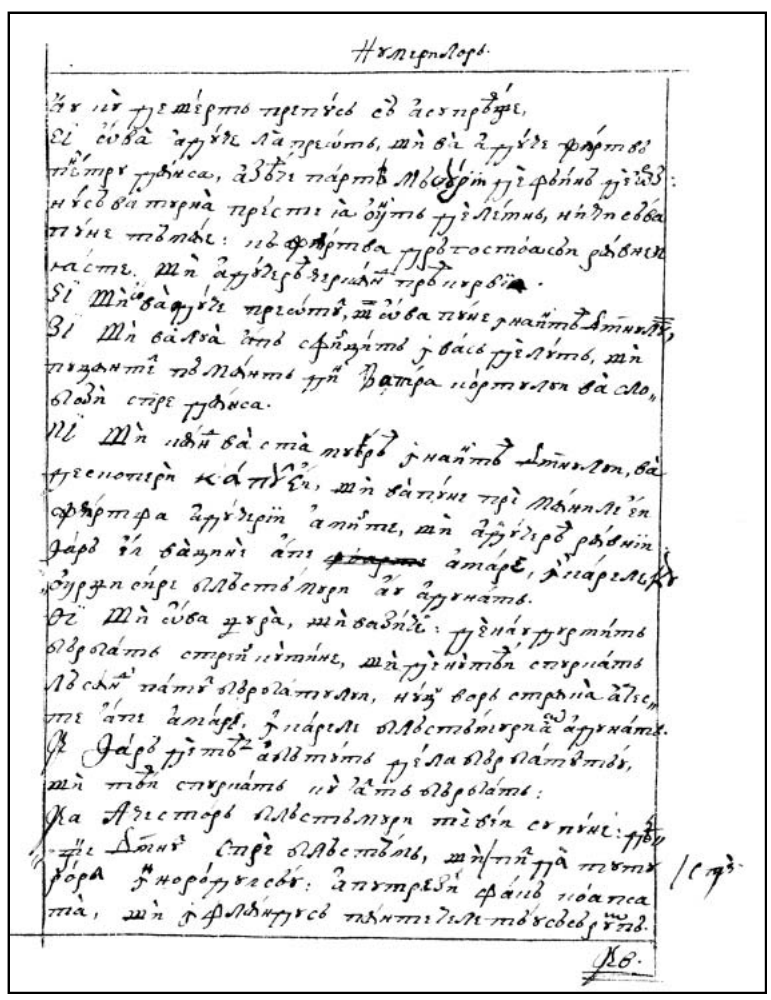
204v

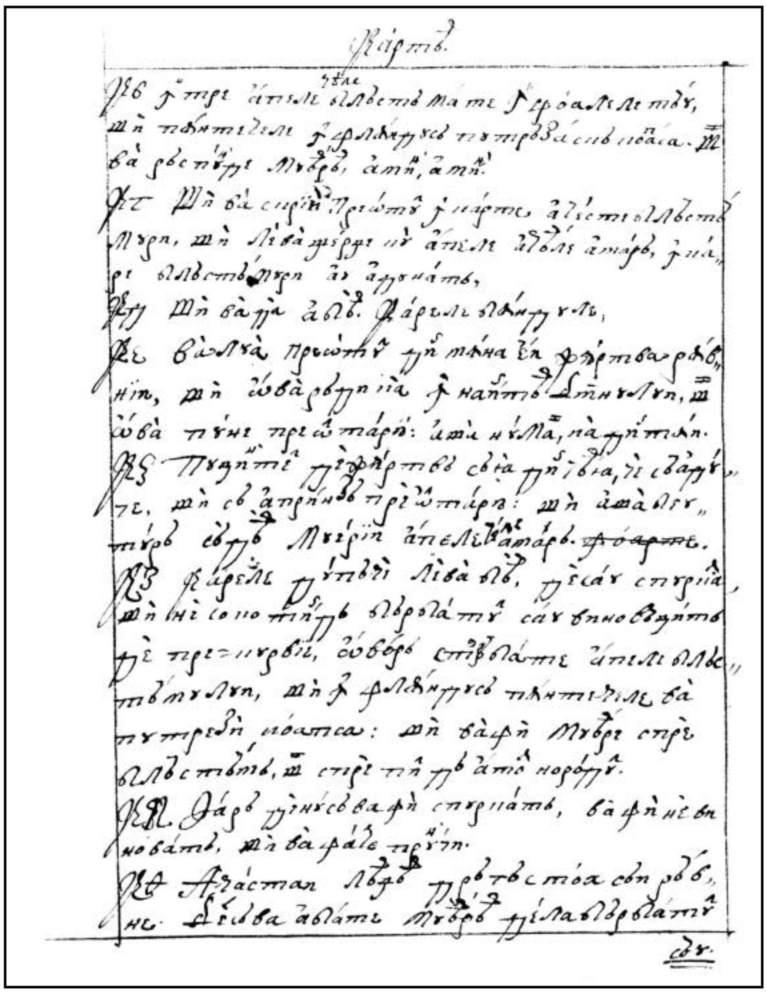
205r

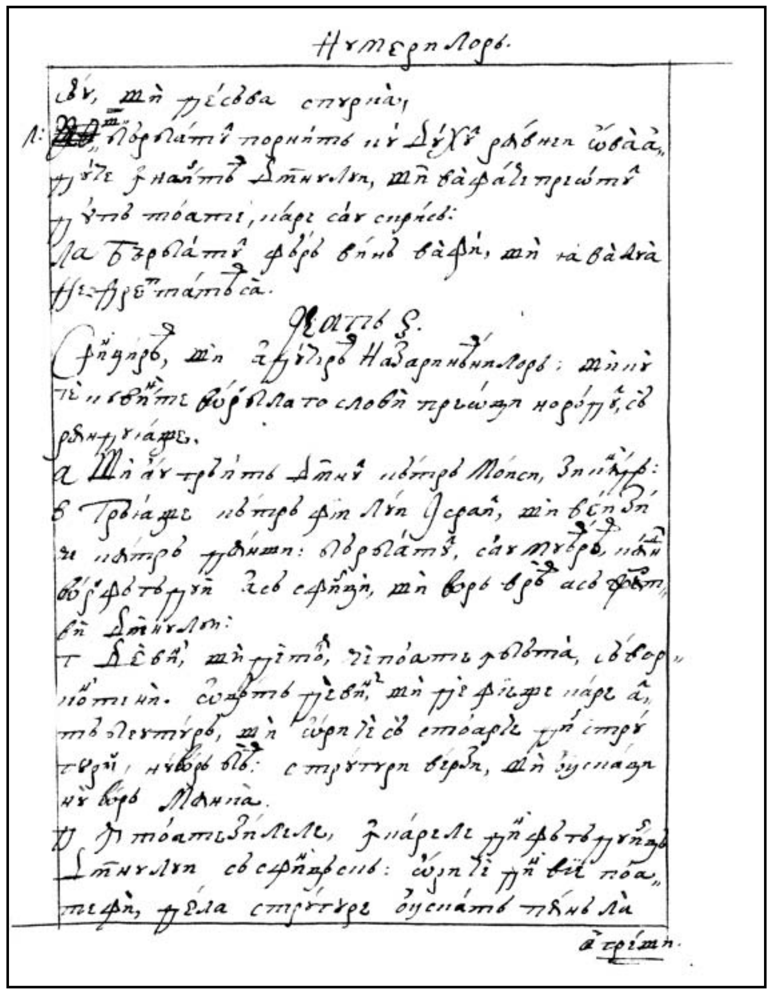
205v

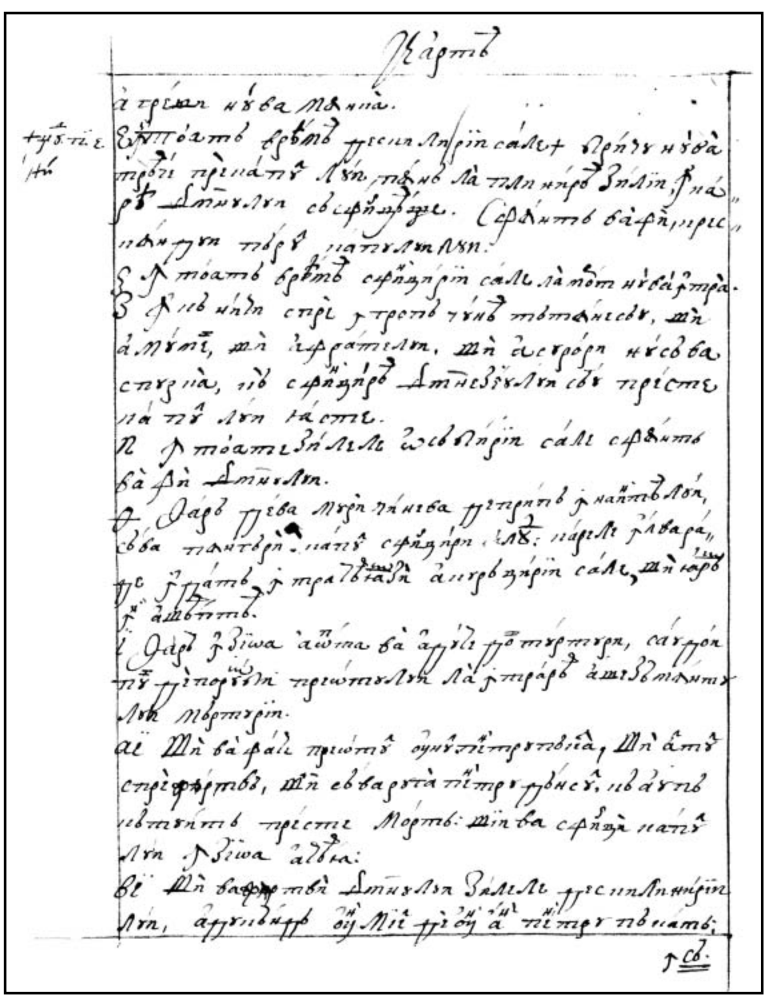
206r

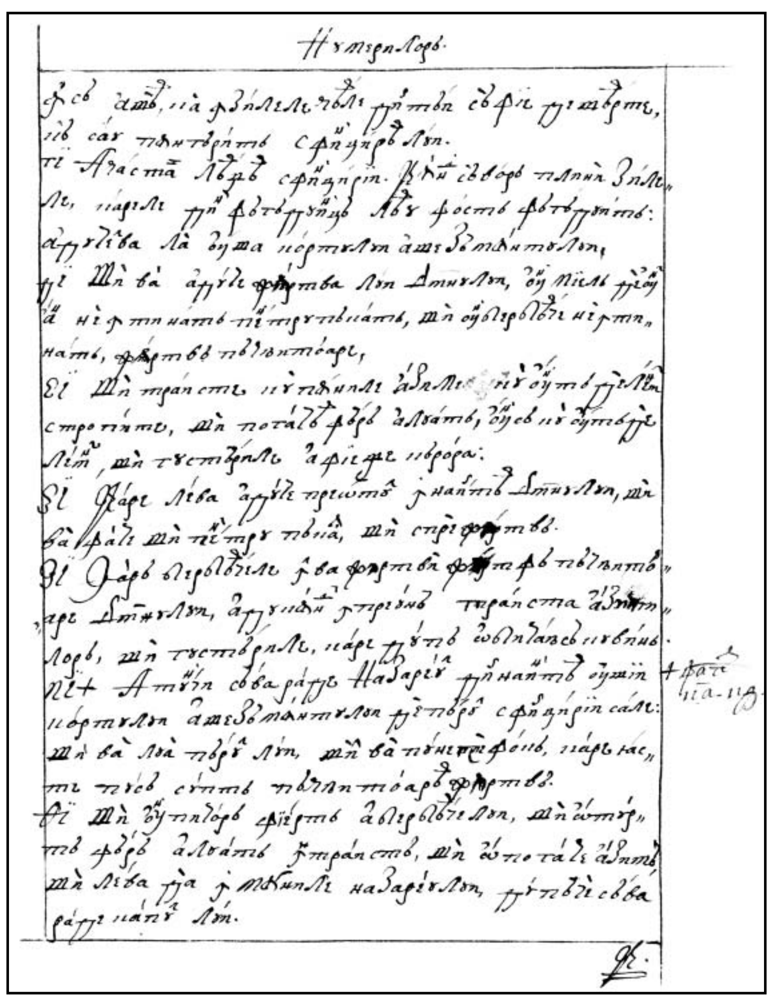
206v

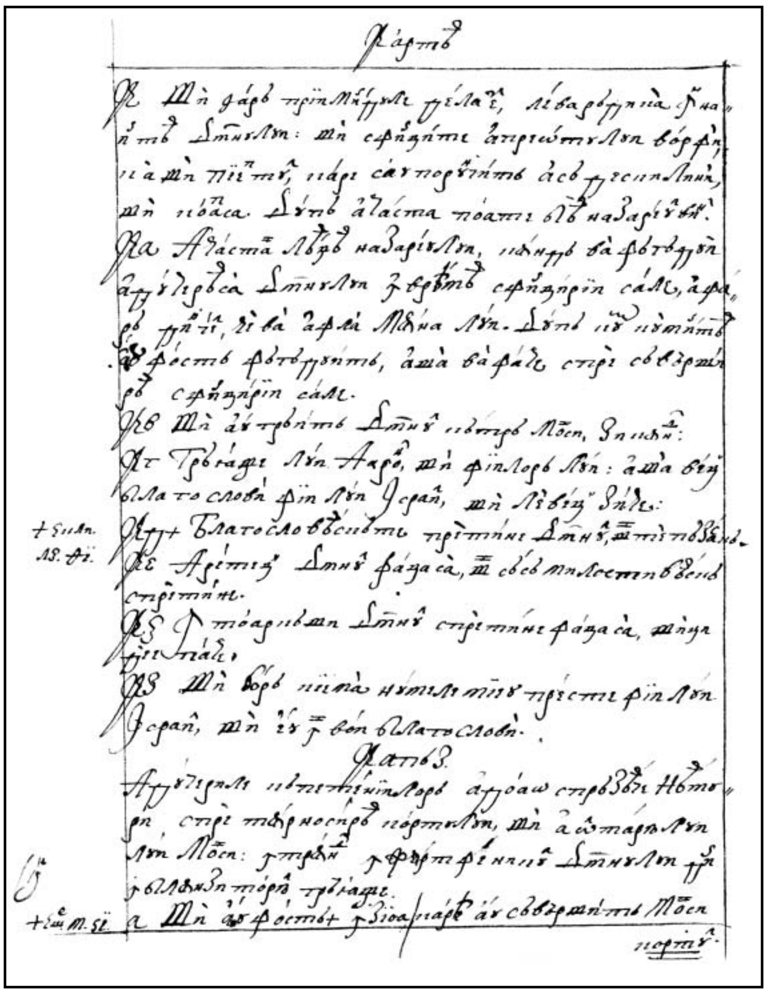
207r

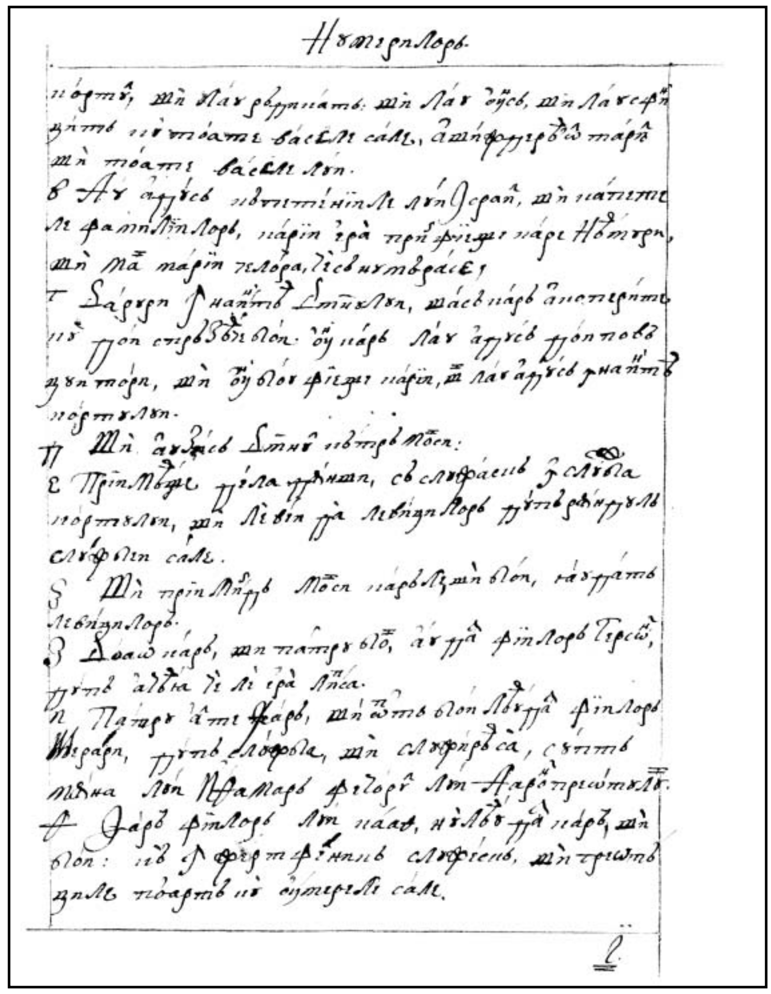

207v

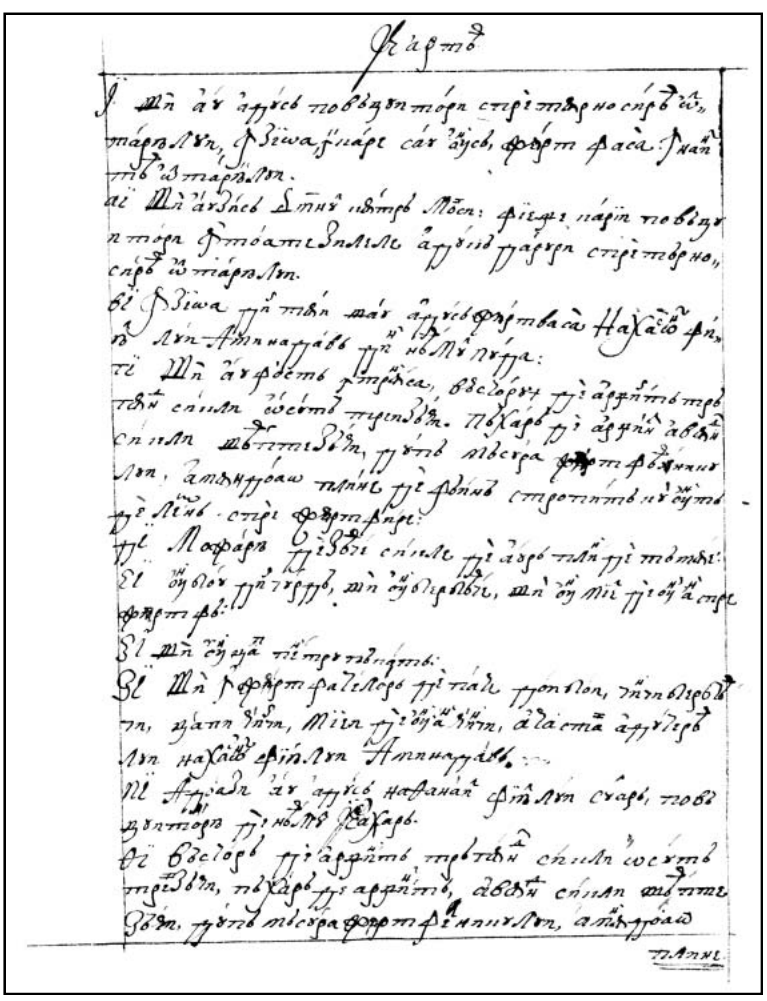
208r

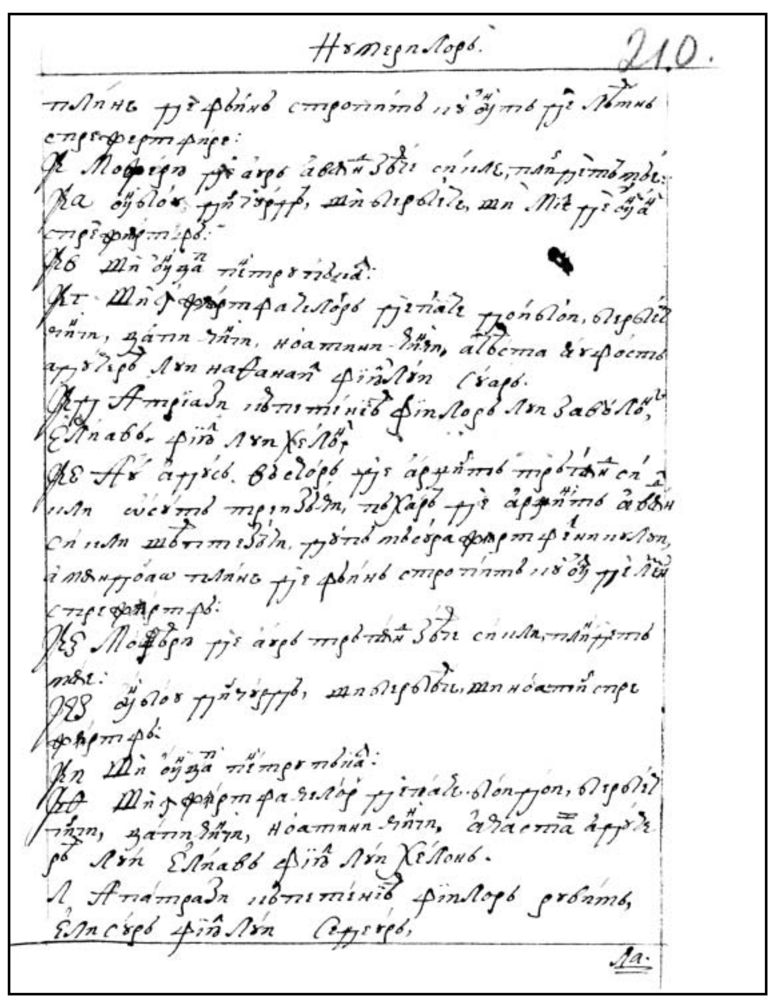

208v

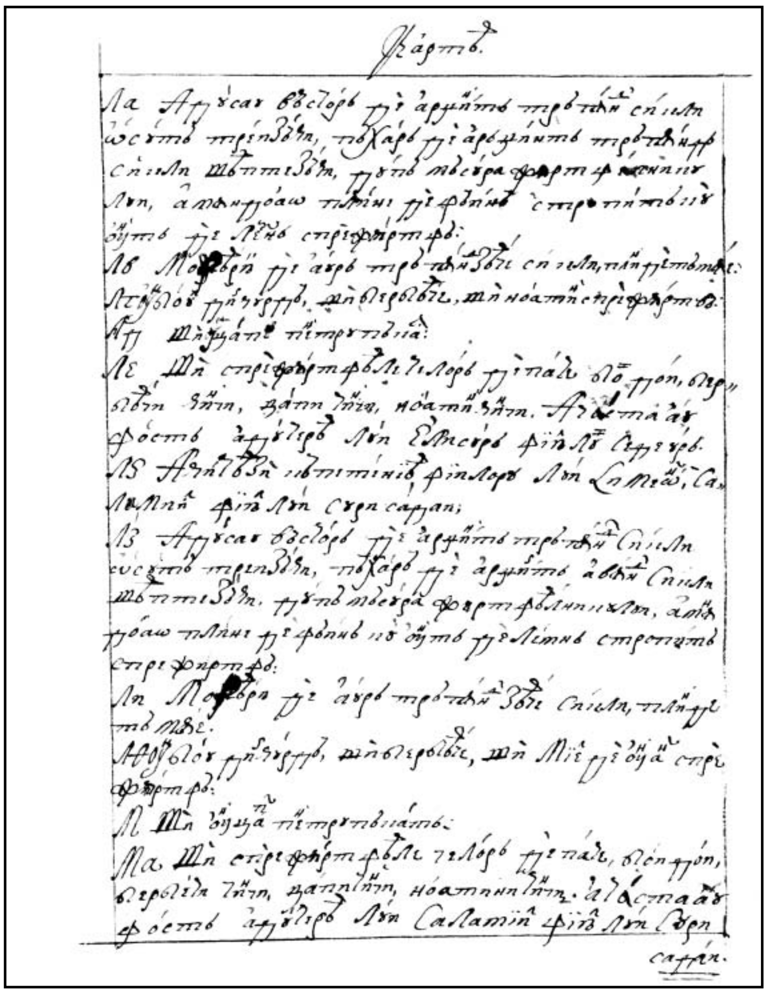
209r

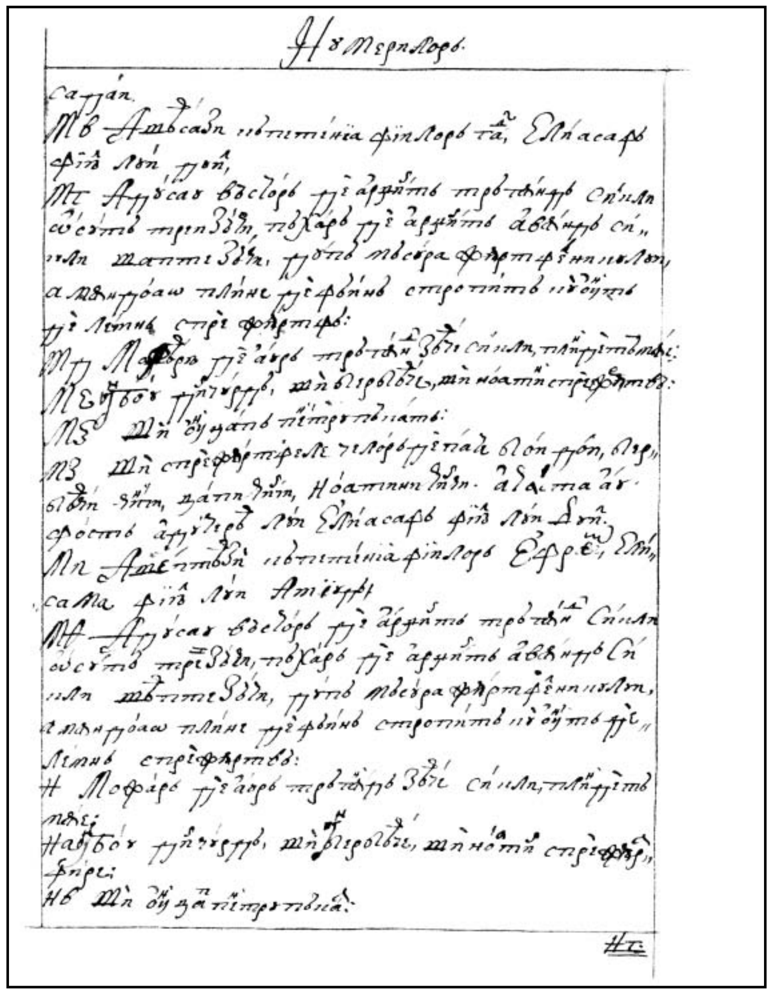

209v

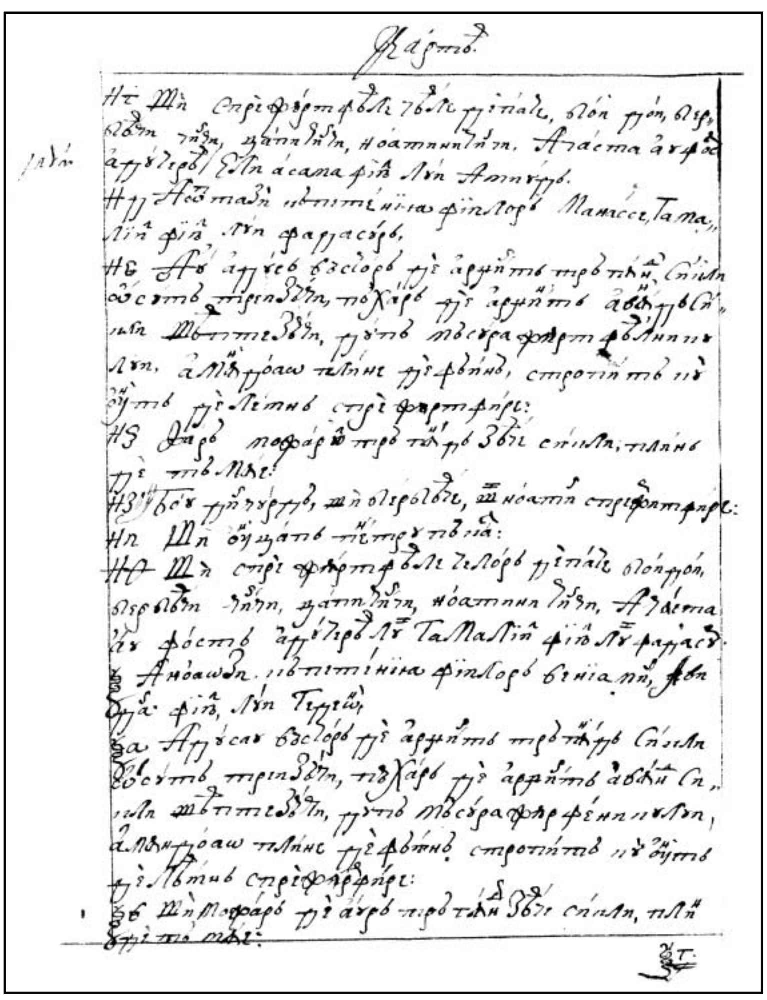
210r

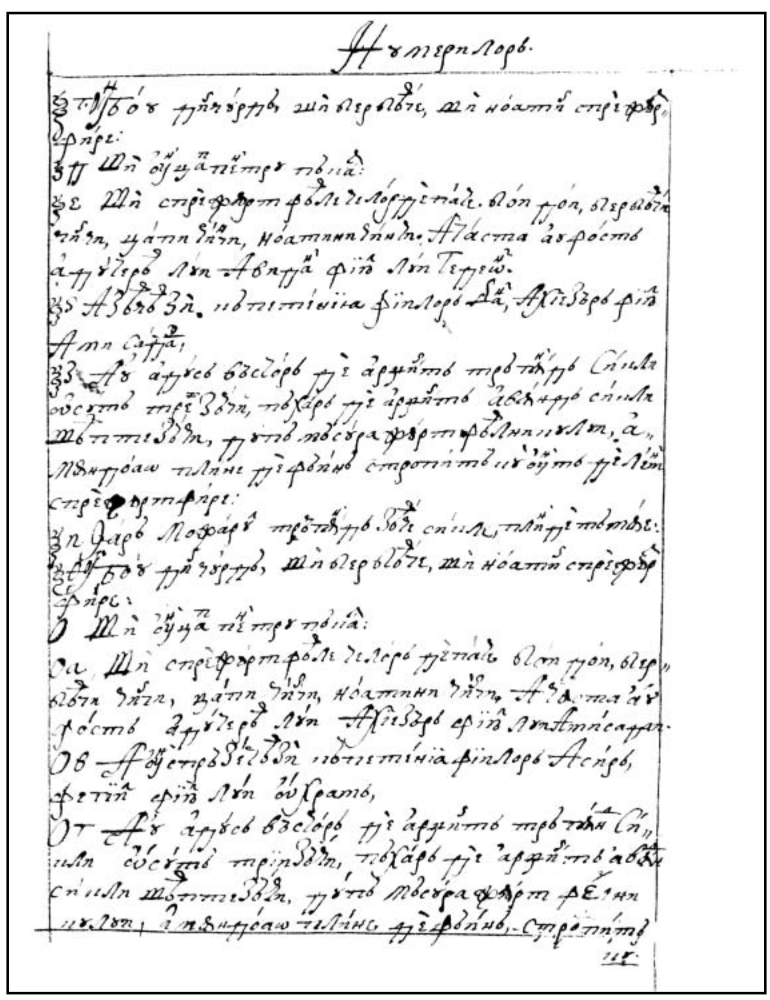
210v

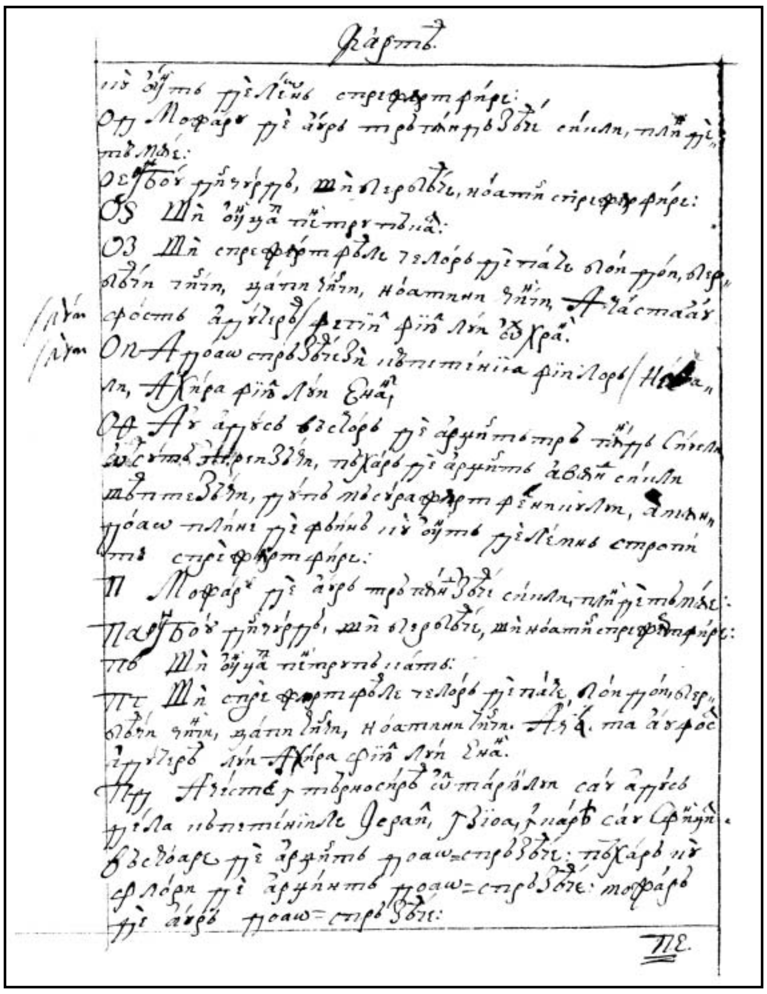
211r

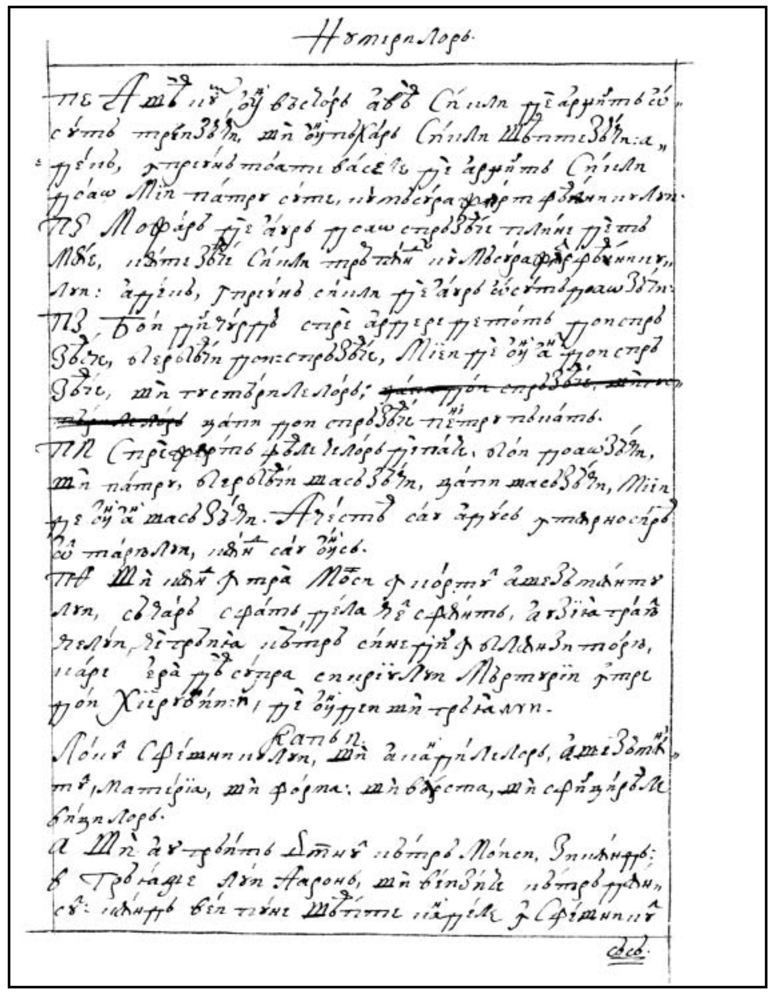
211v

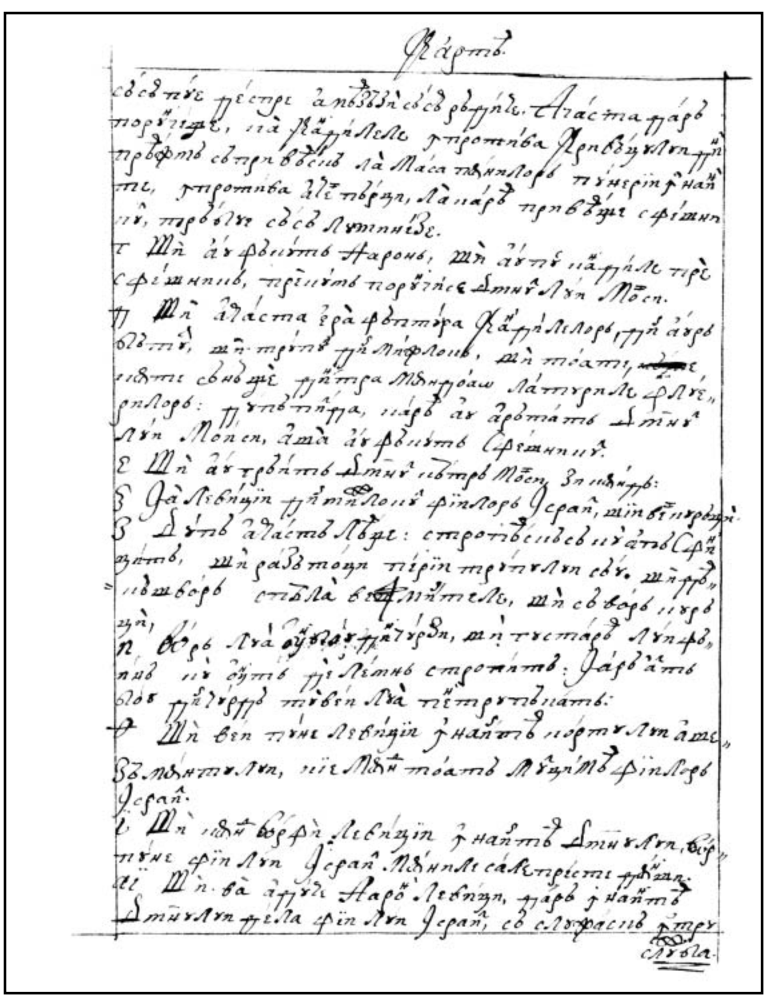
212r

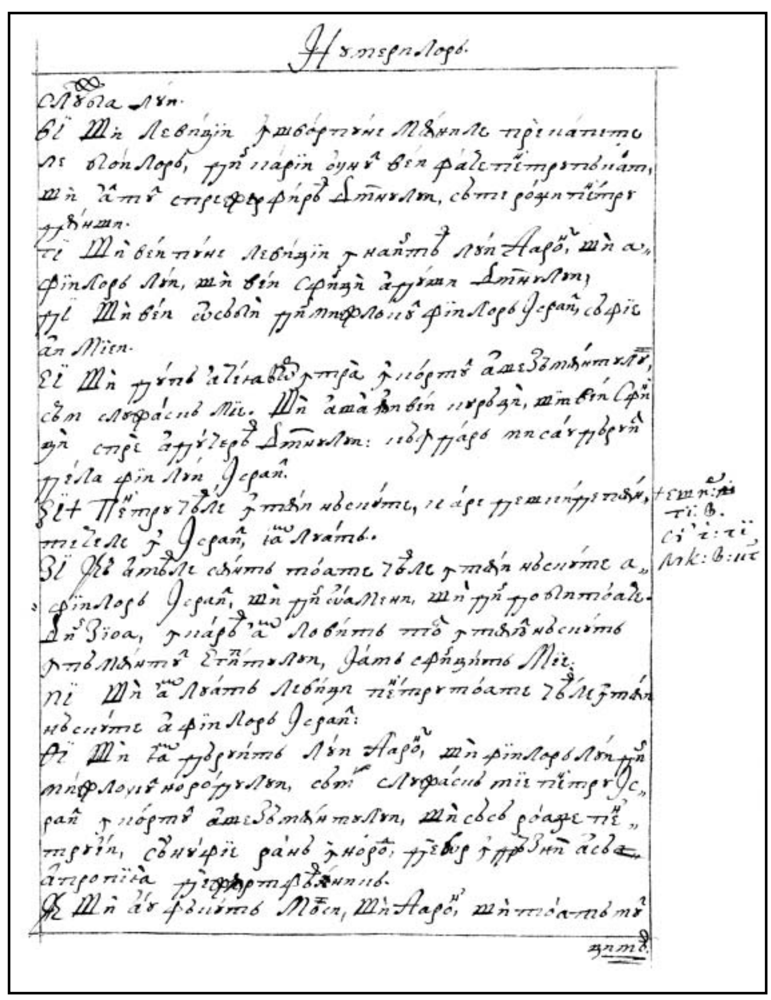
212v

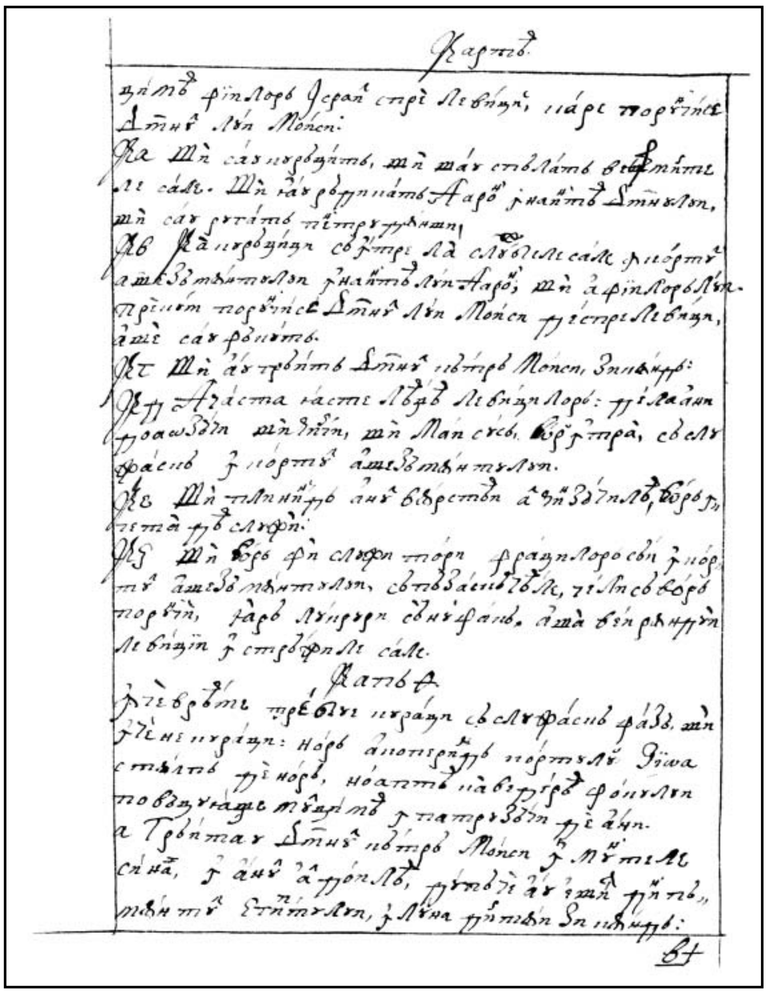
213r

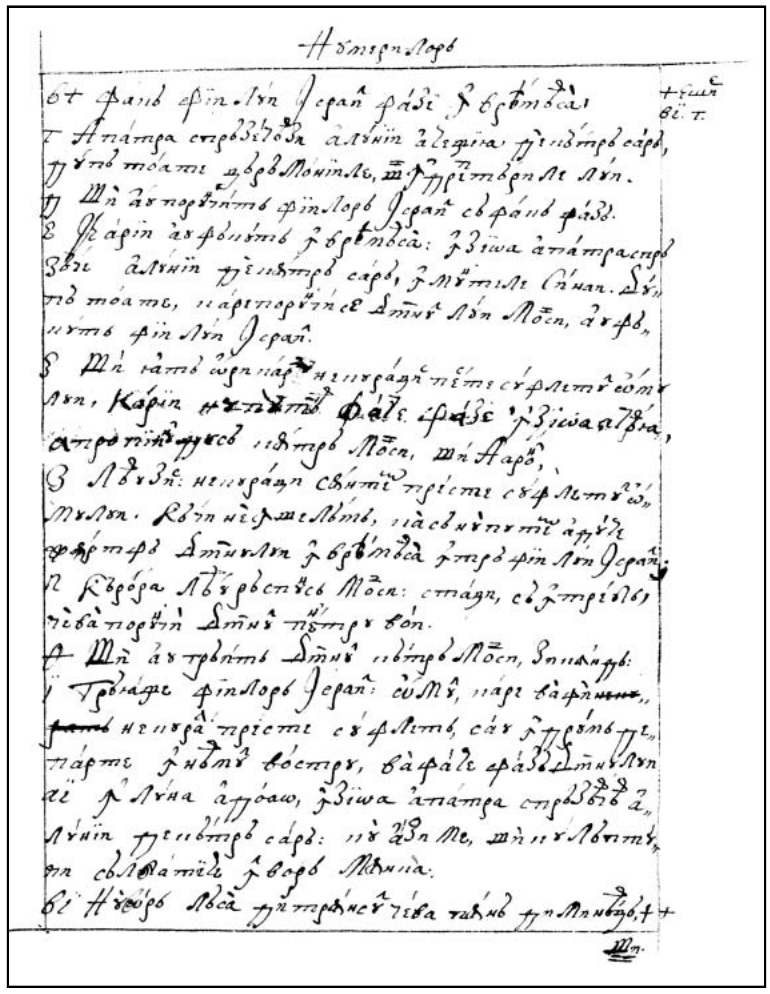
213v

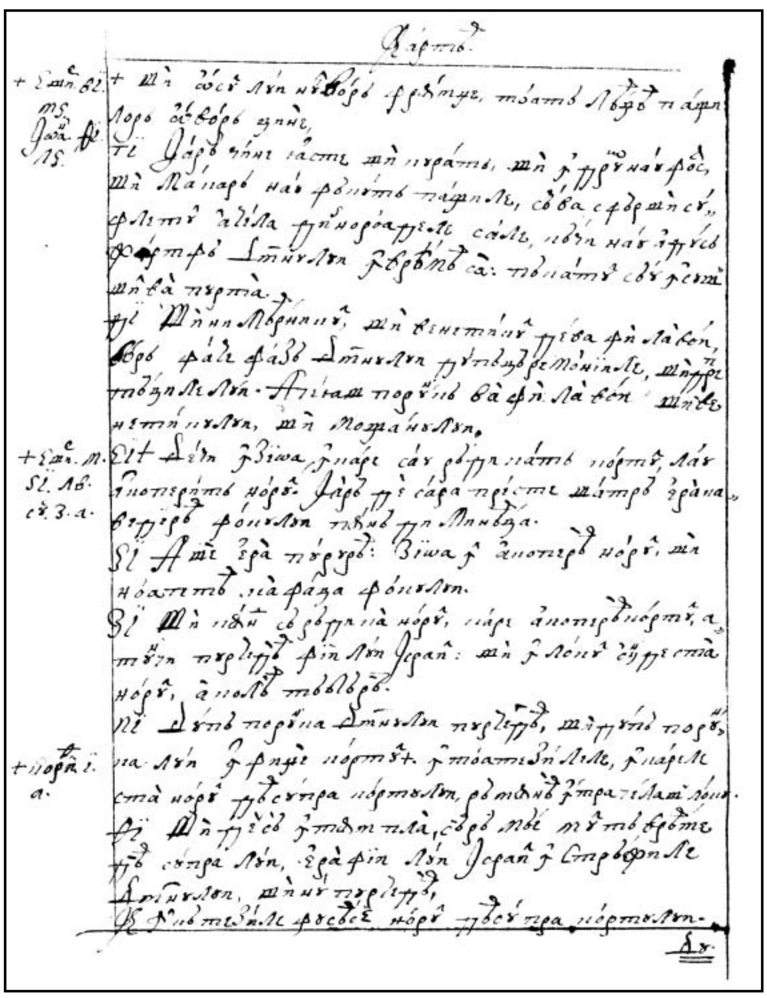
214r

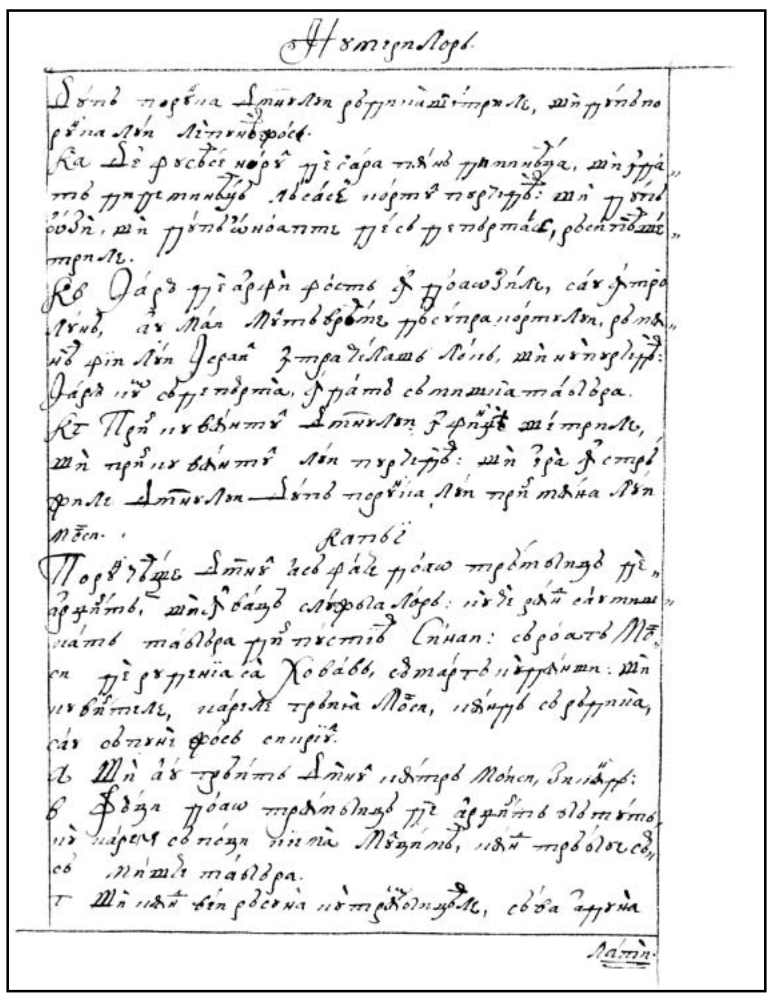
214v

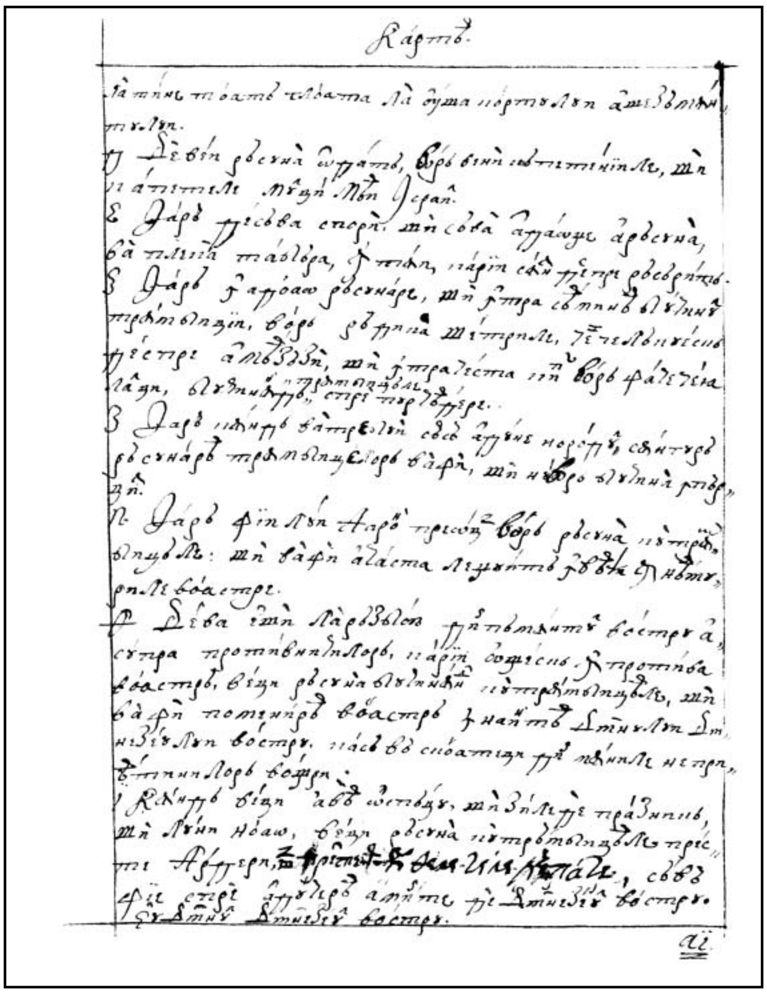
215r

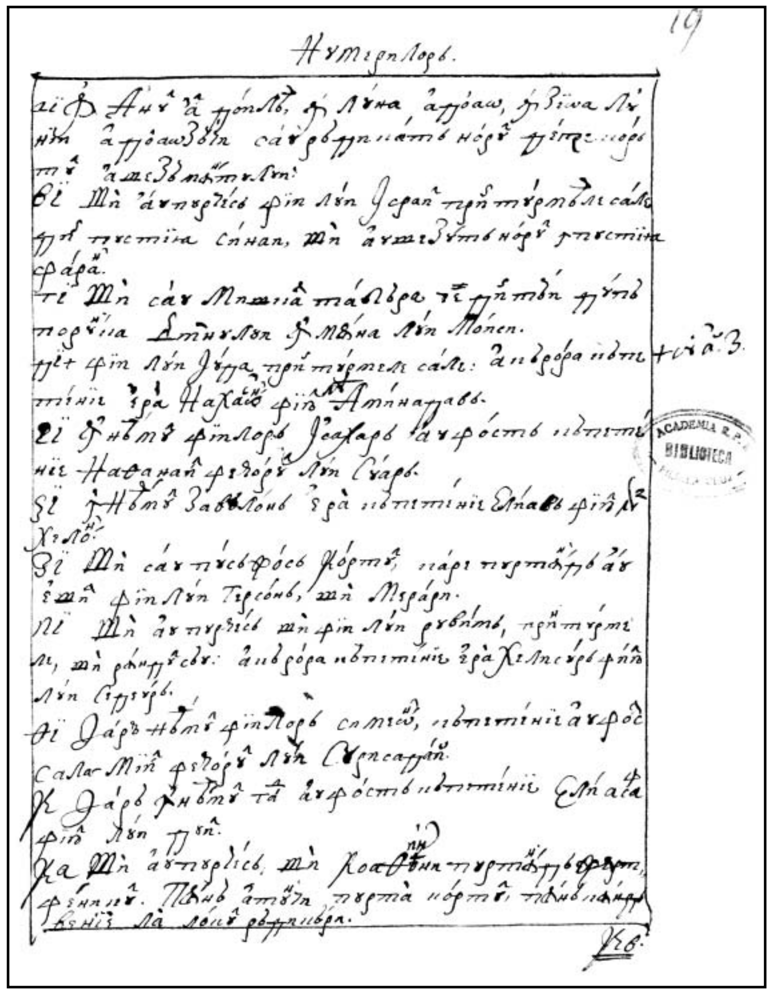
215v

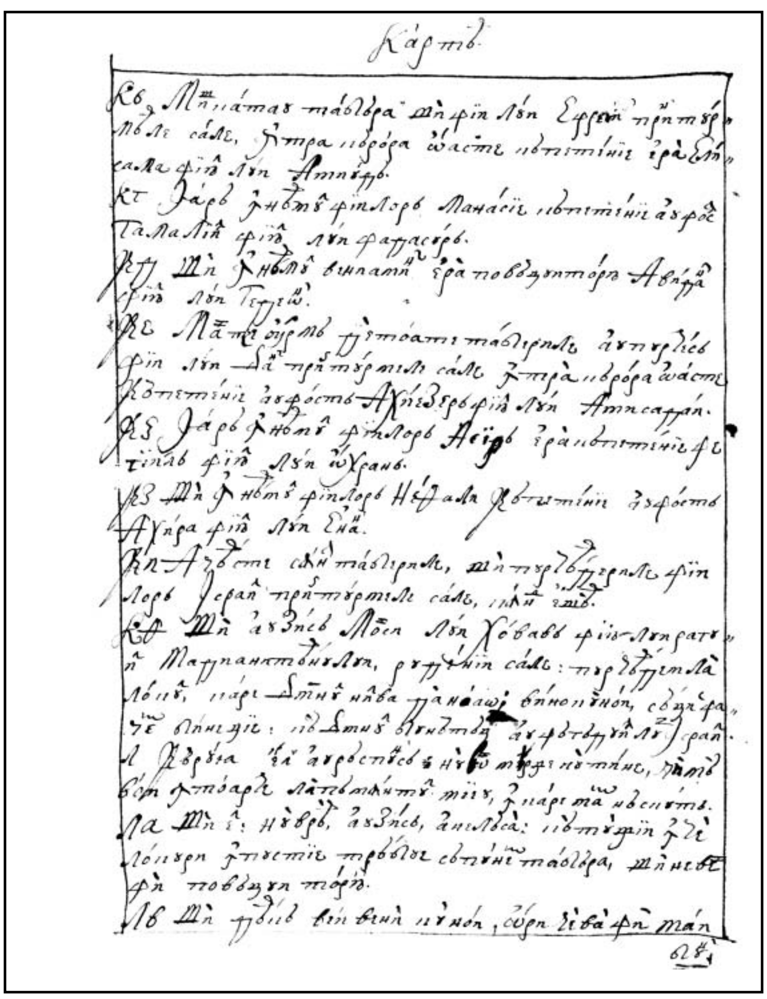
216r

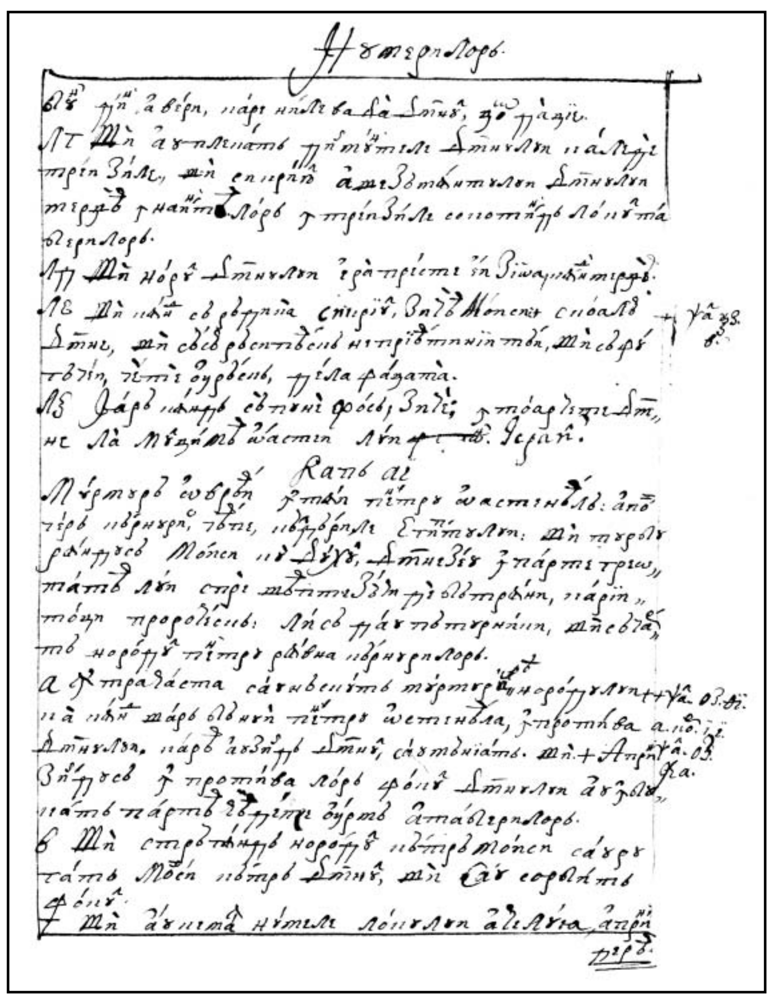
216v

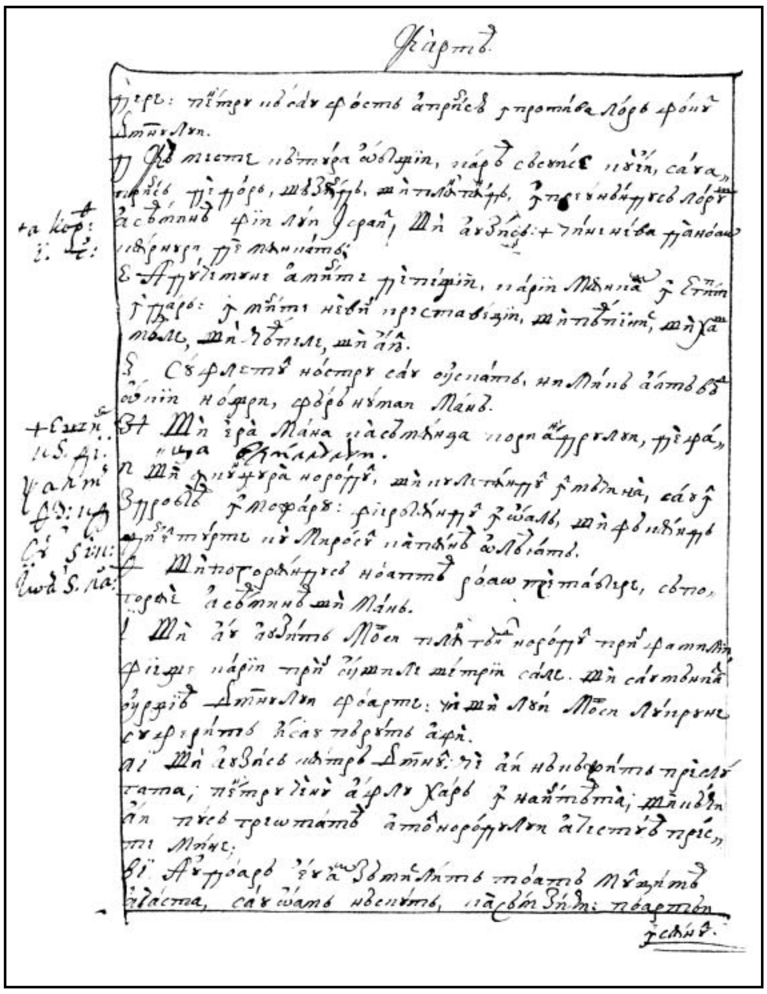
217r

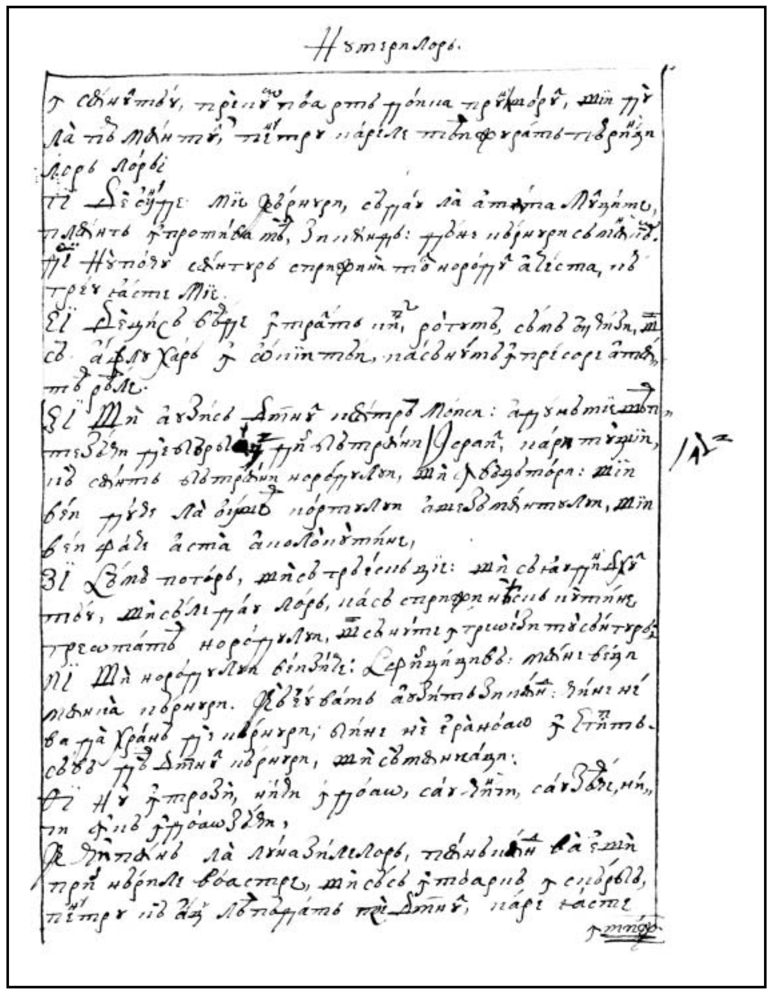
217v

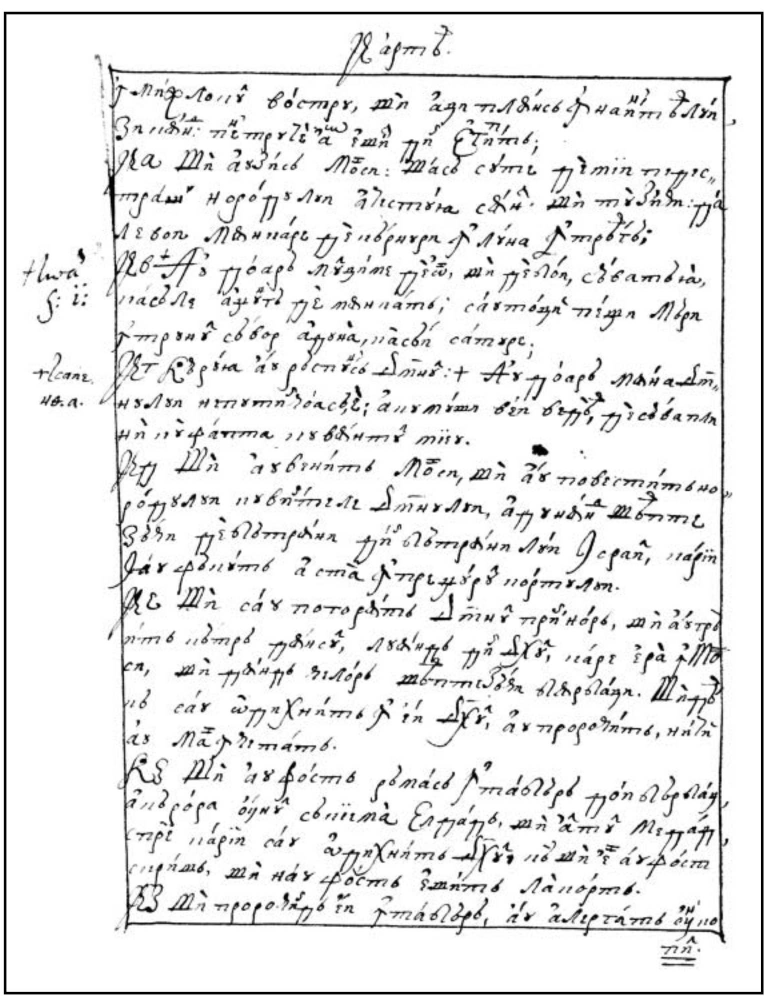
218r

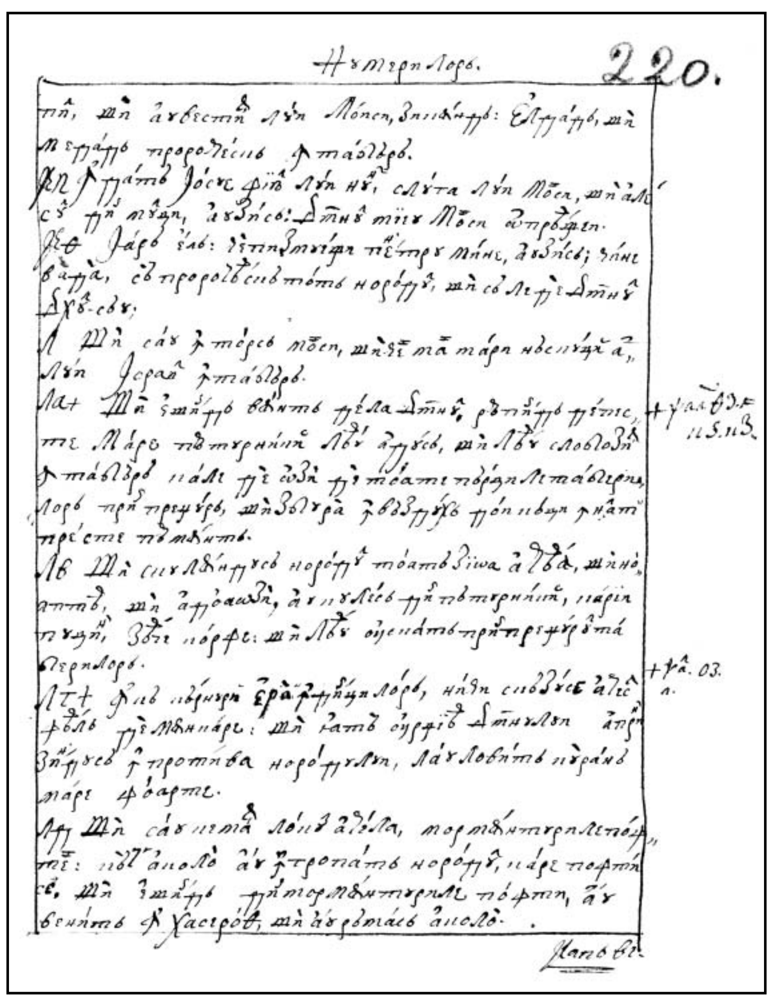
218v

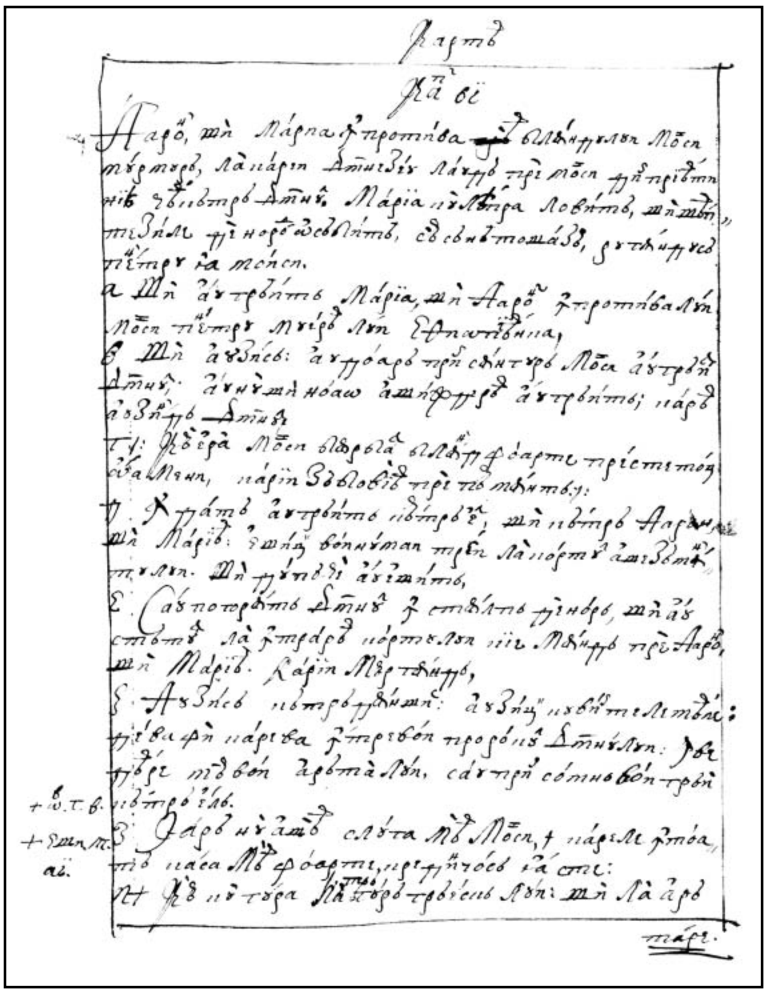
219r

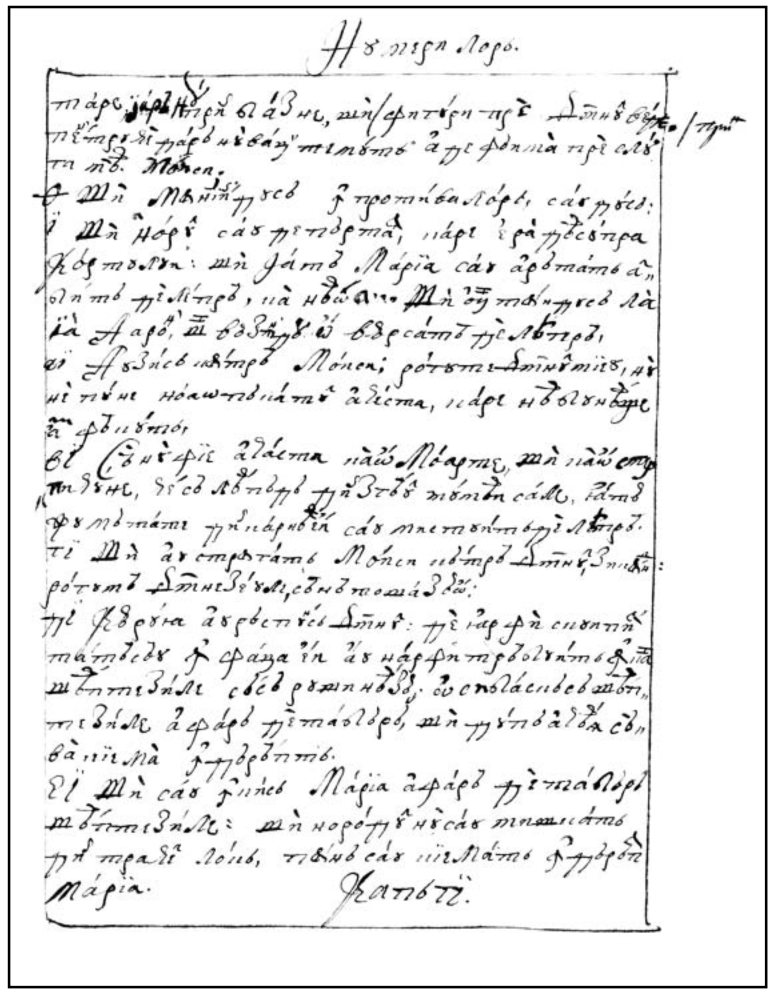
219v

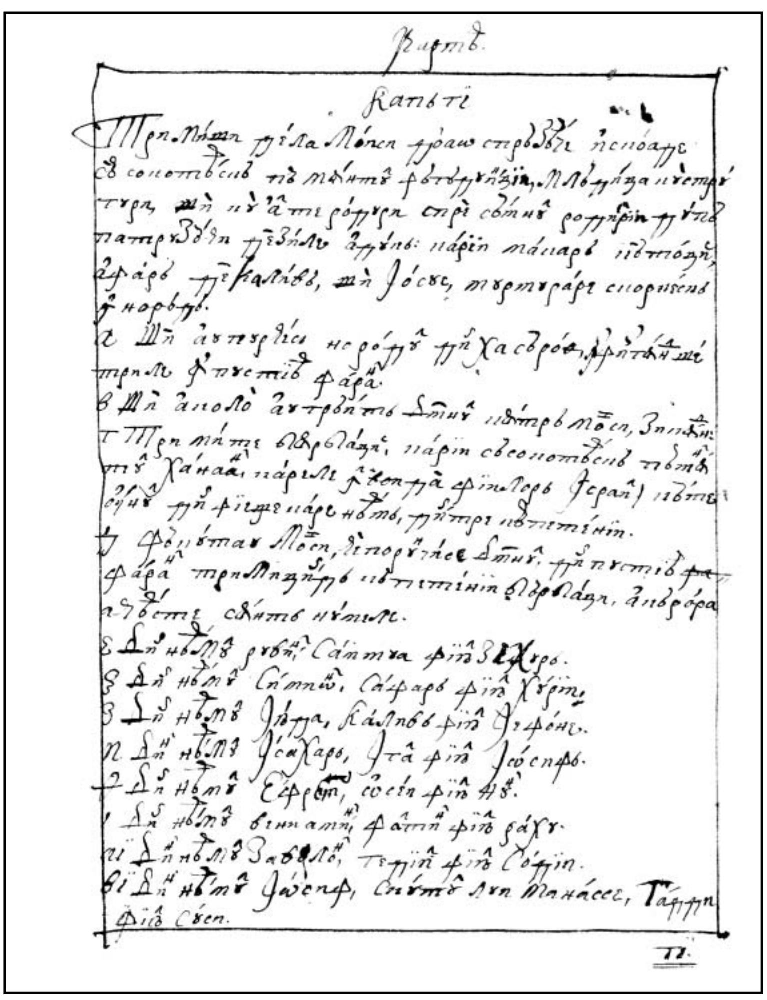
220r

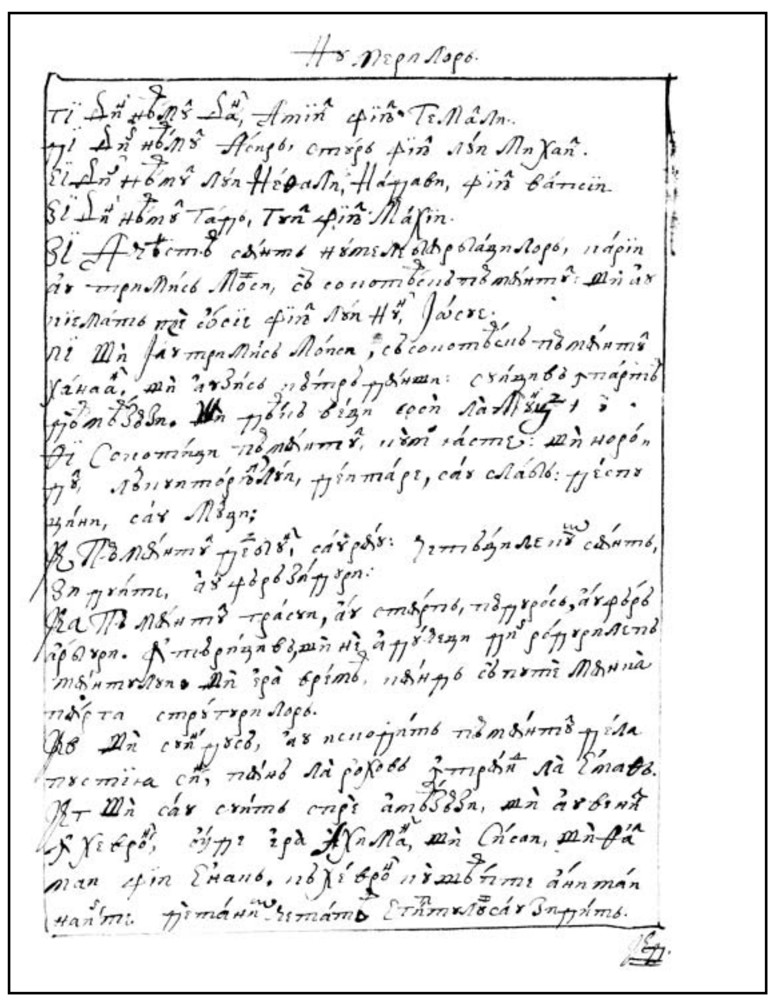
220v

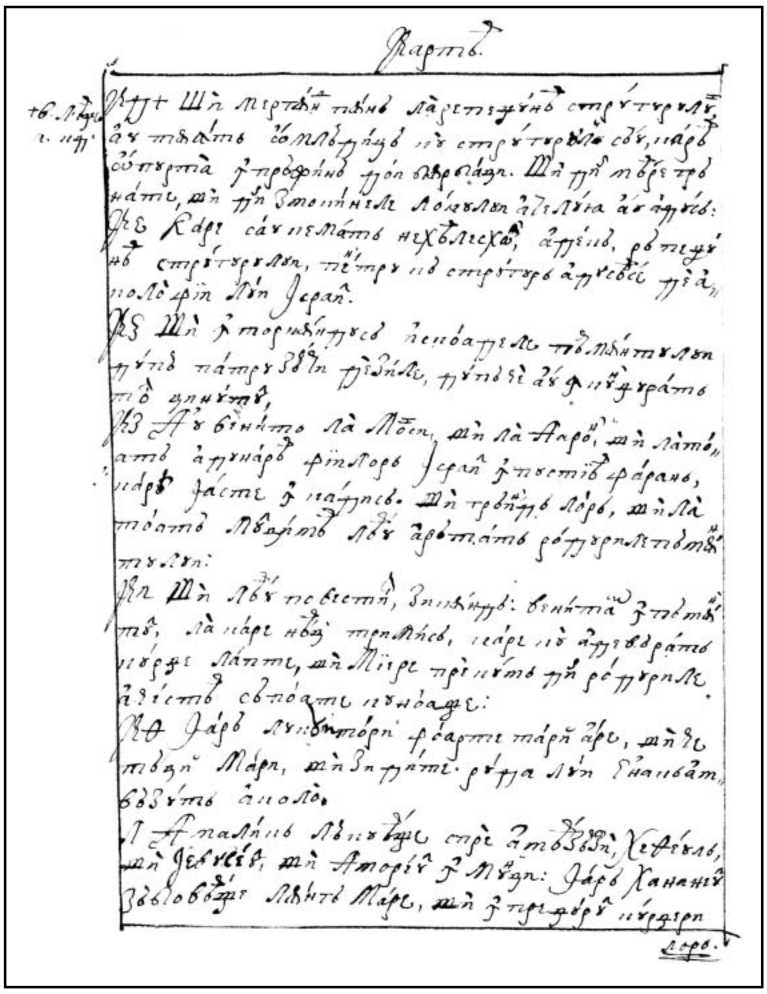
221r

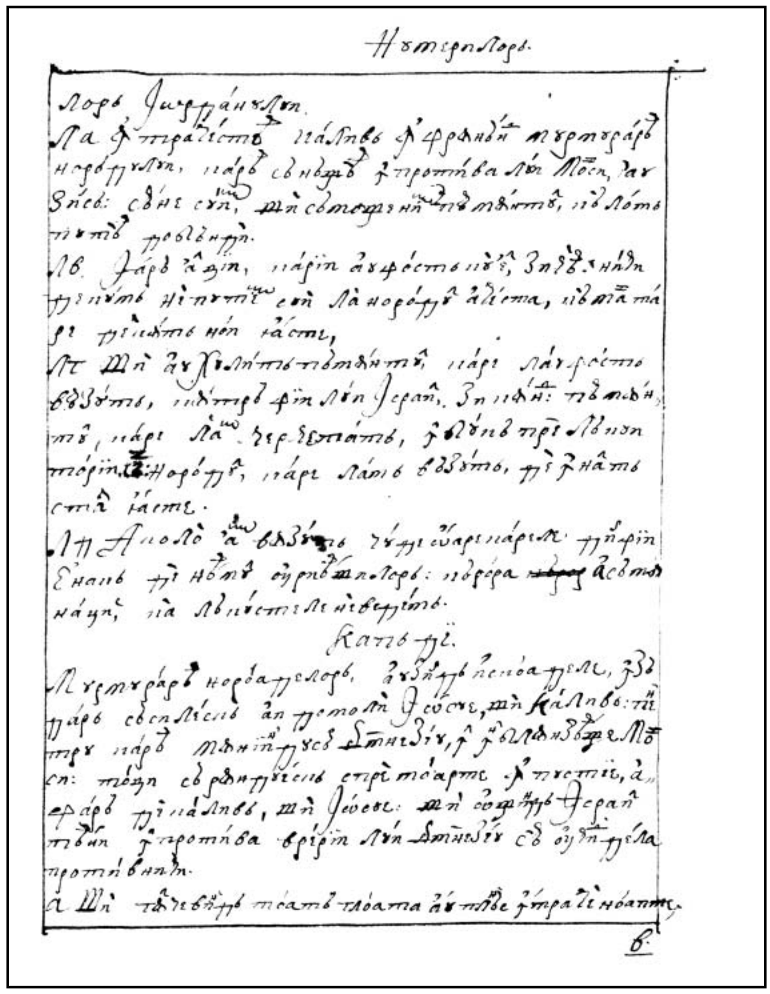

221v

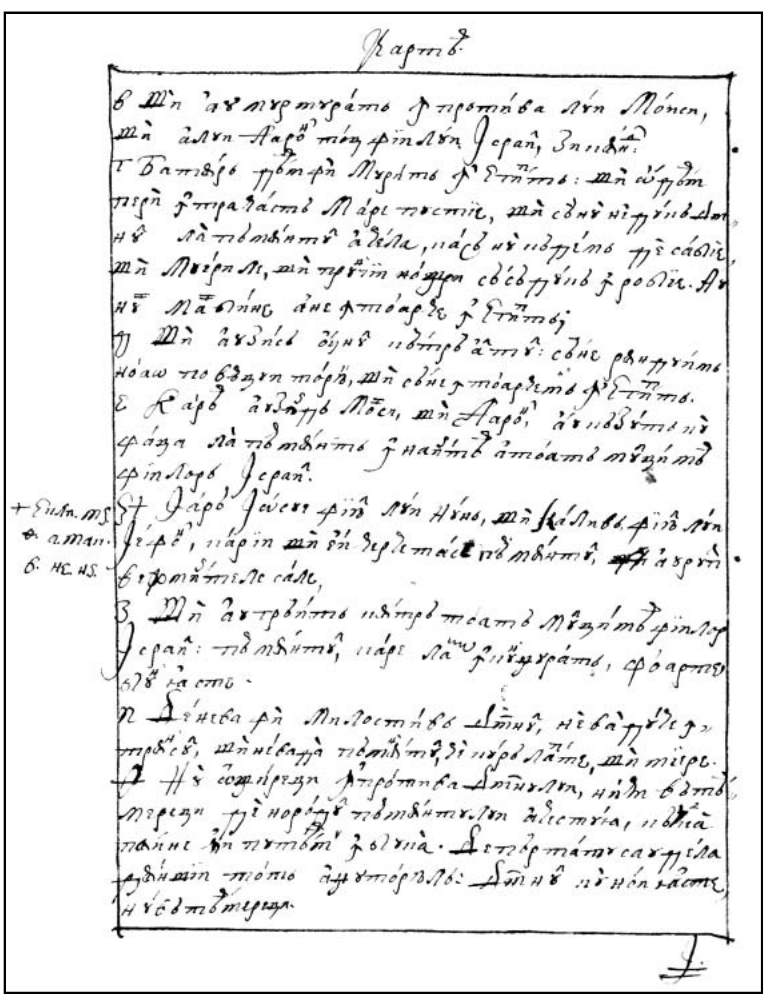
222r

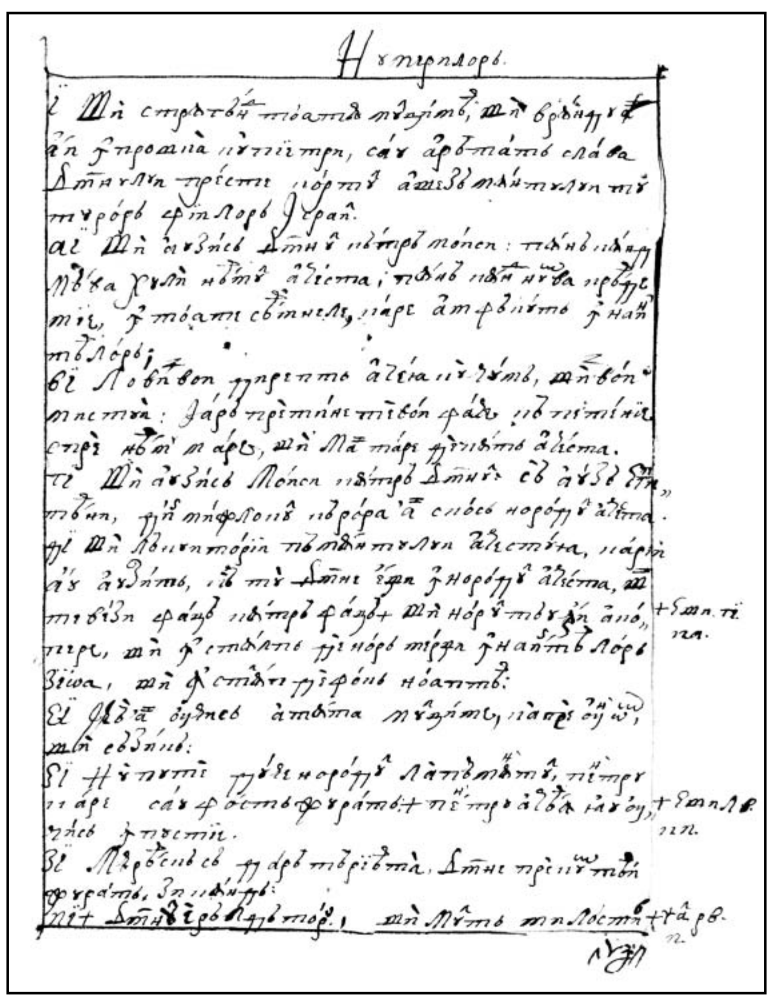

222v

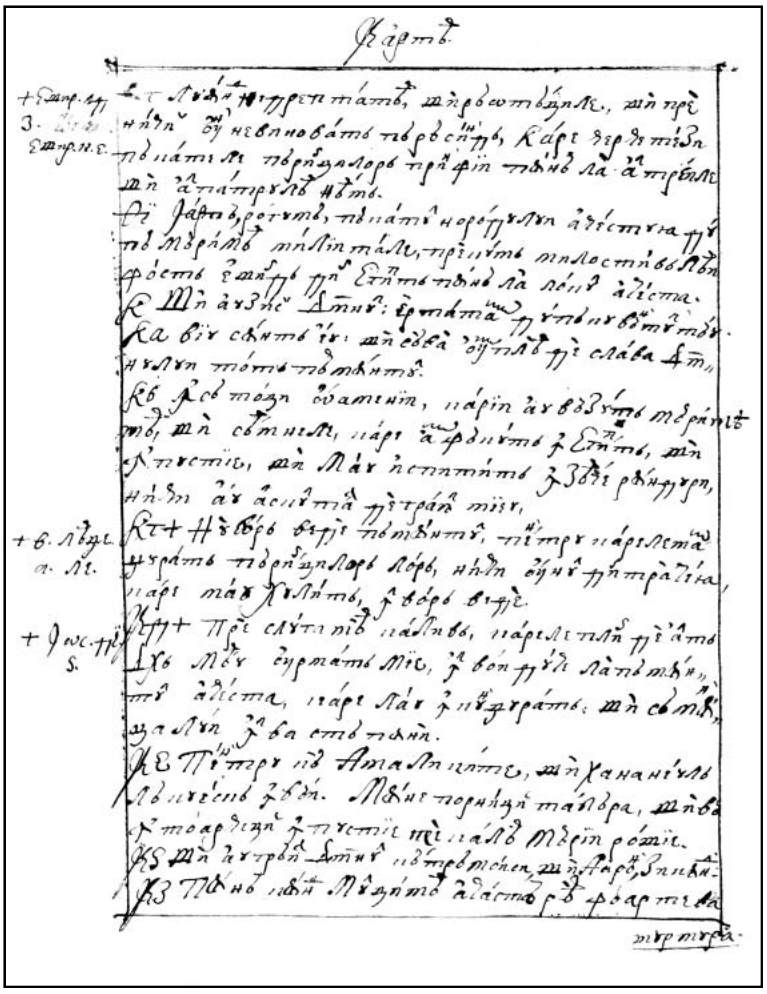
223r

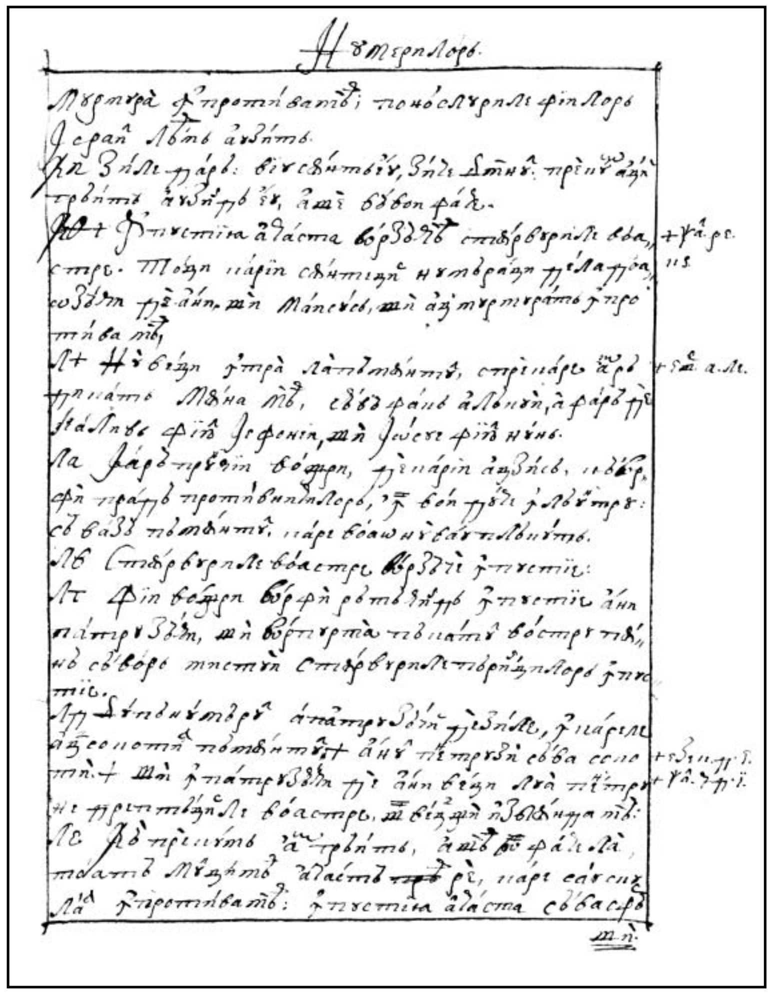

223v

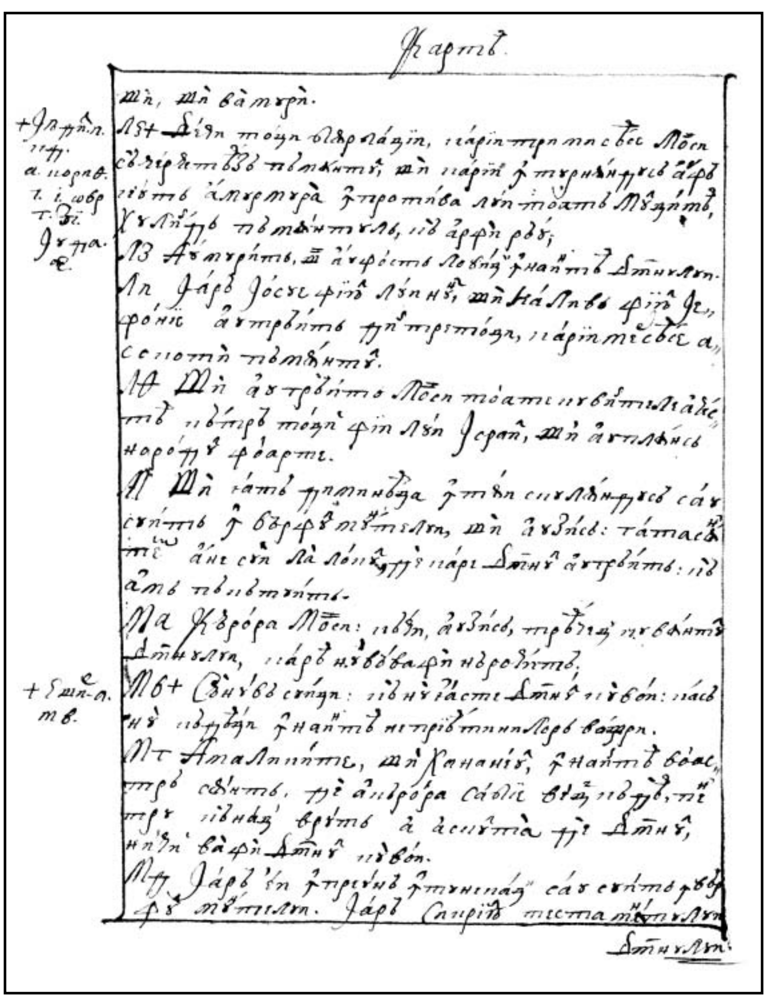
224r

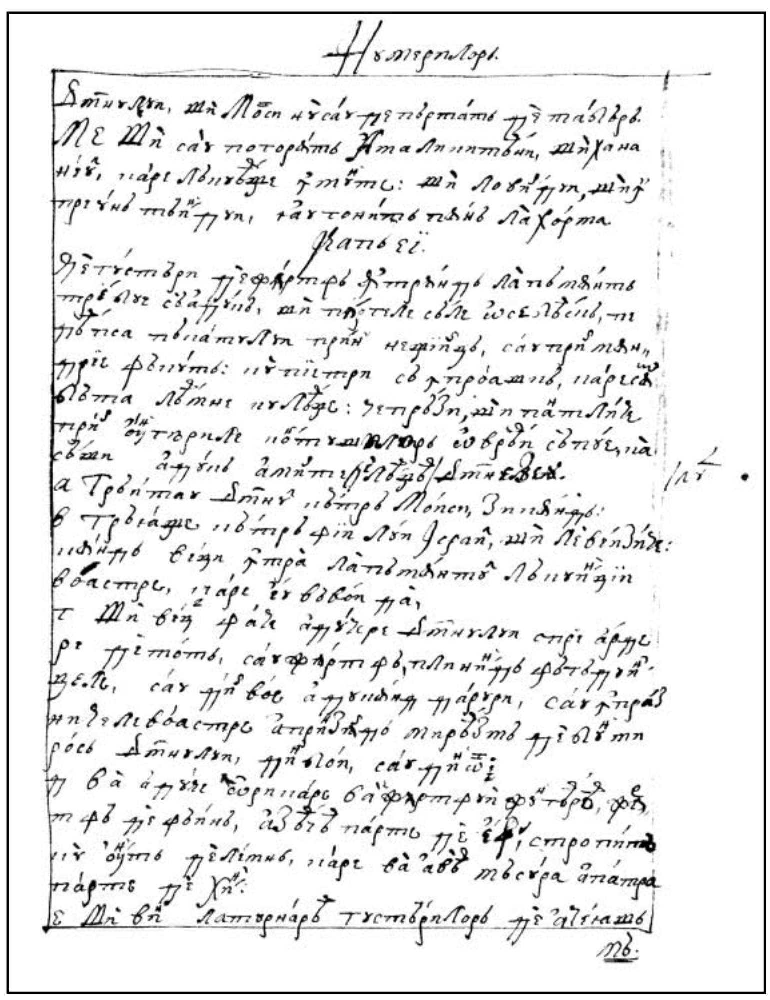
224v

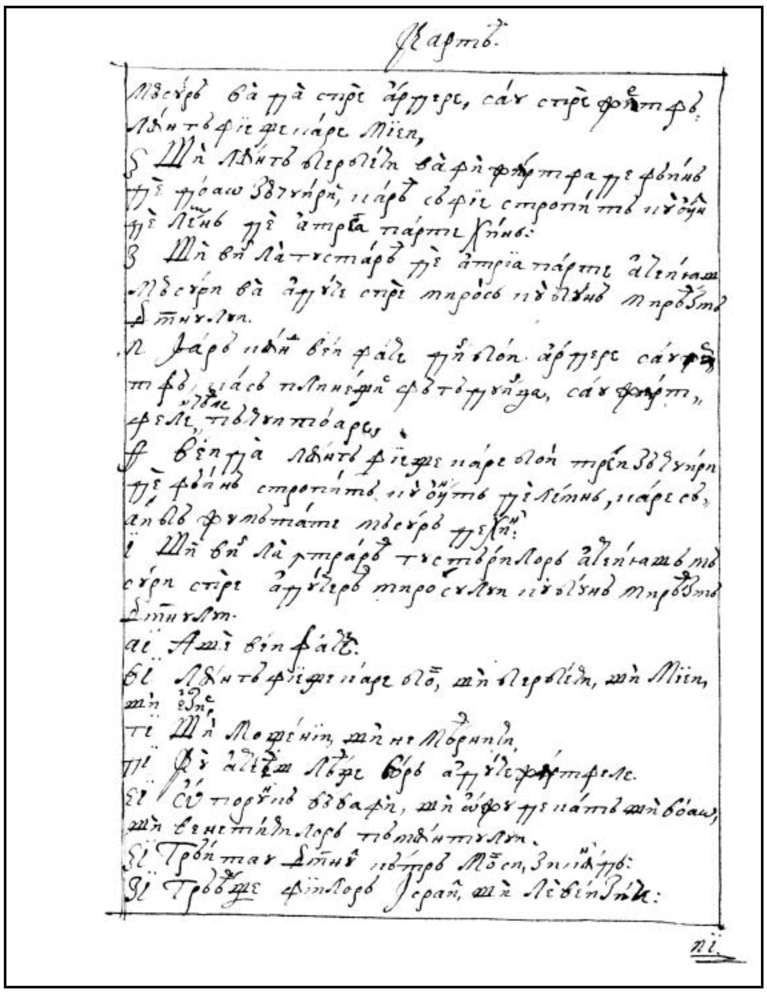
225r

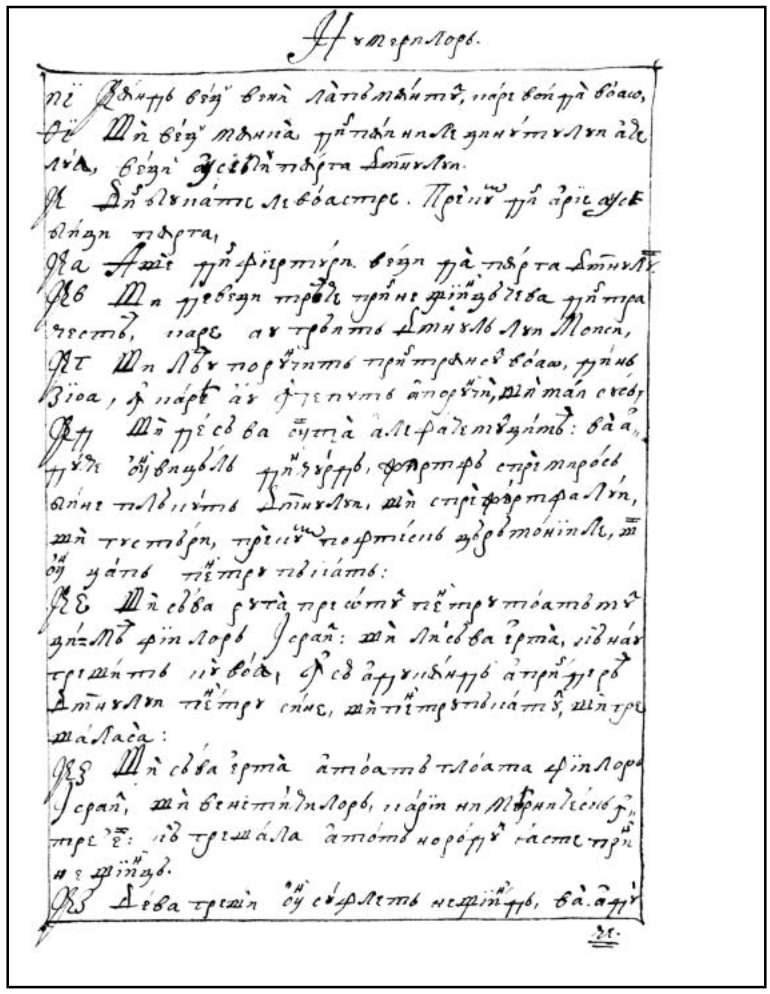

225v

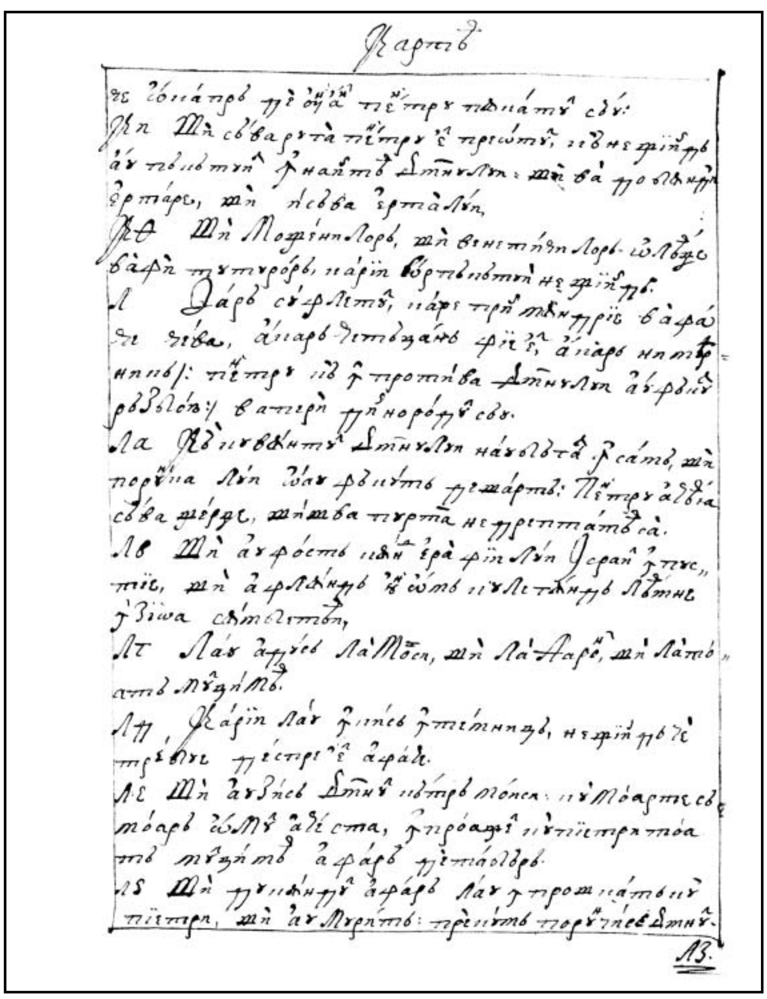
226r

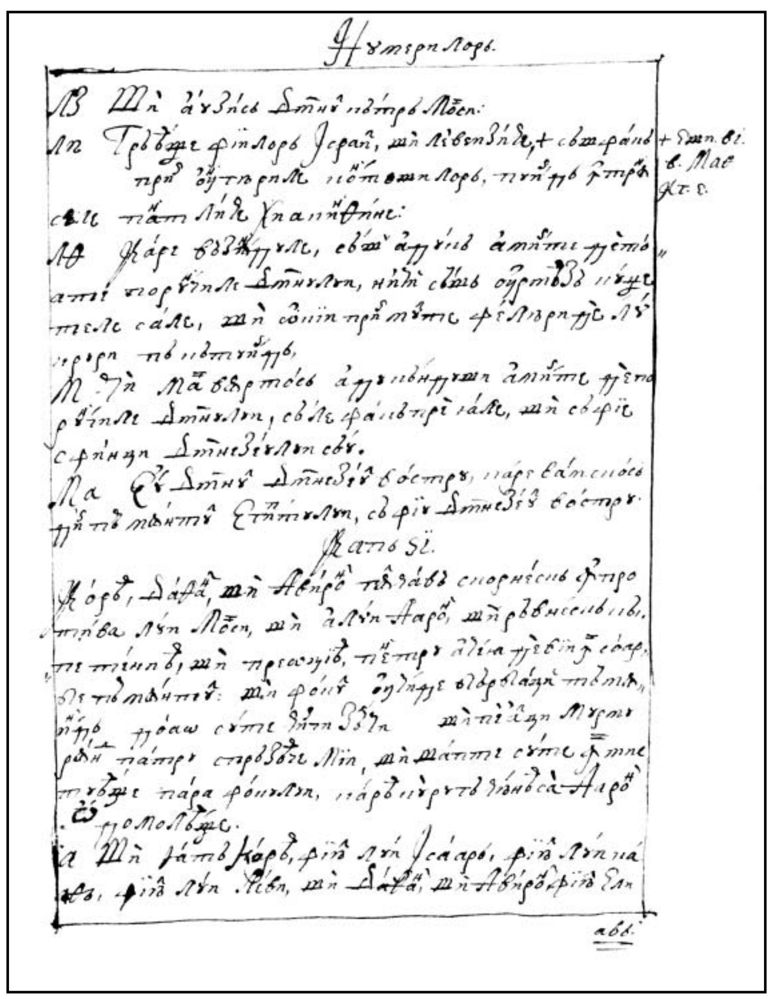

226v

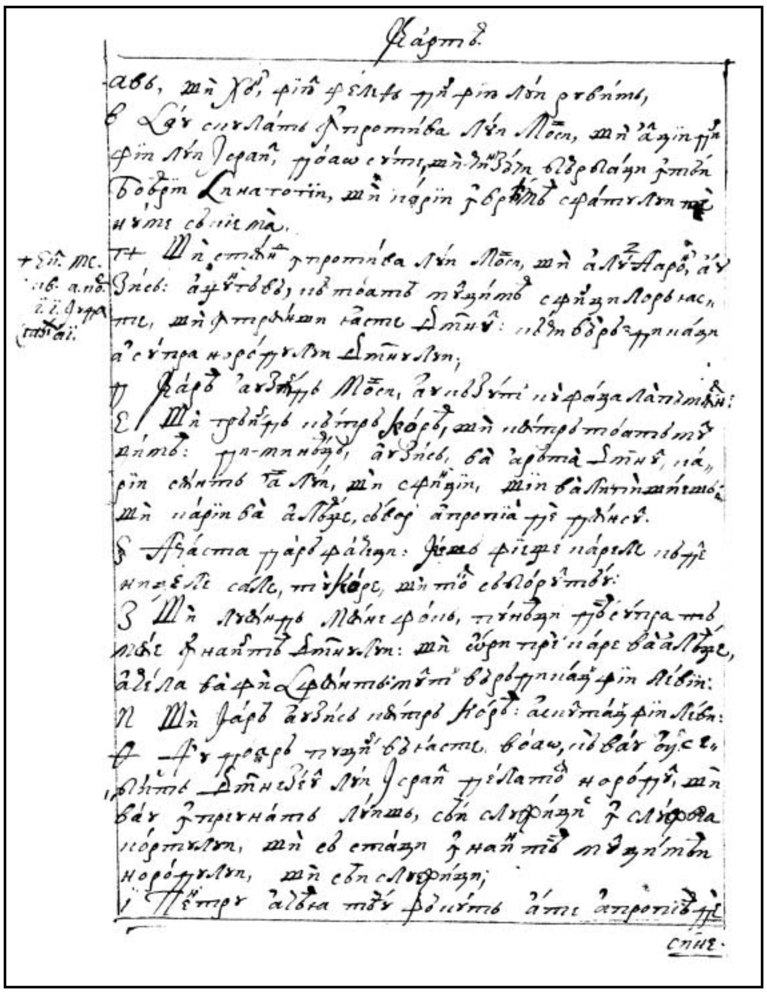
227r

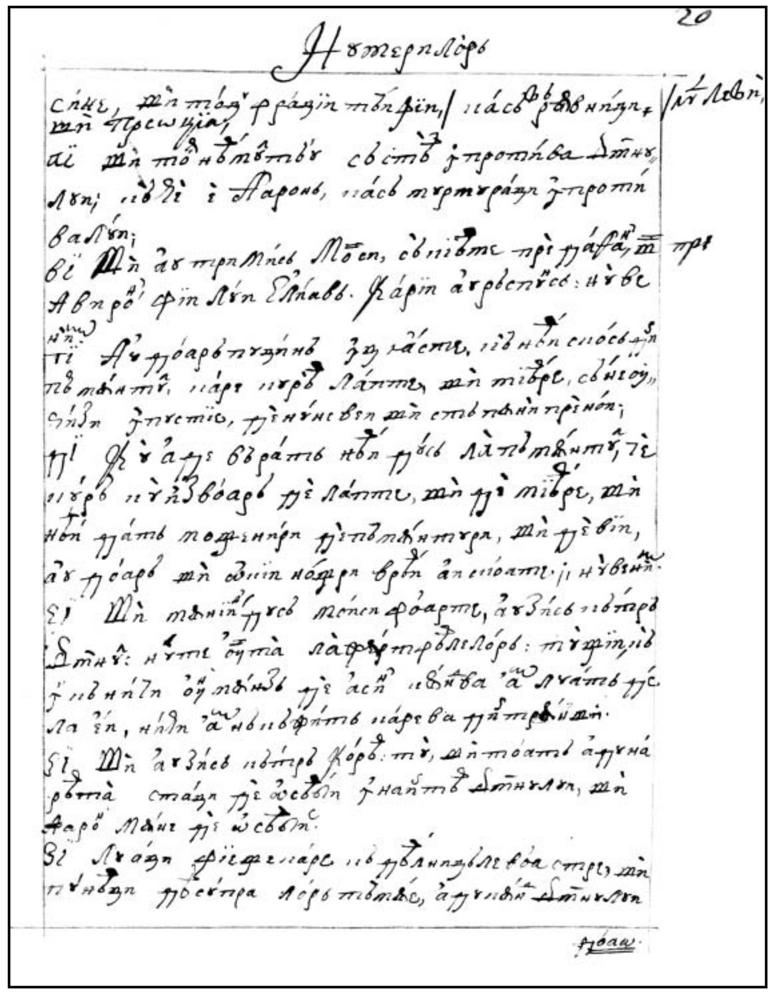

227v

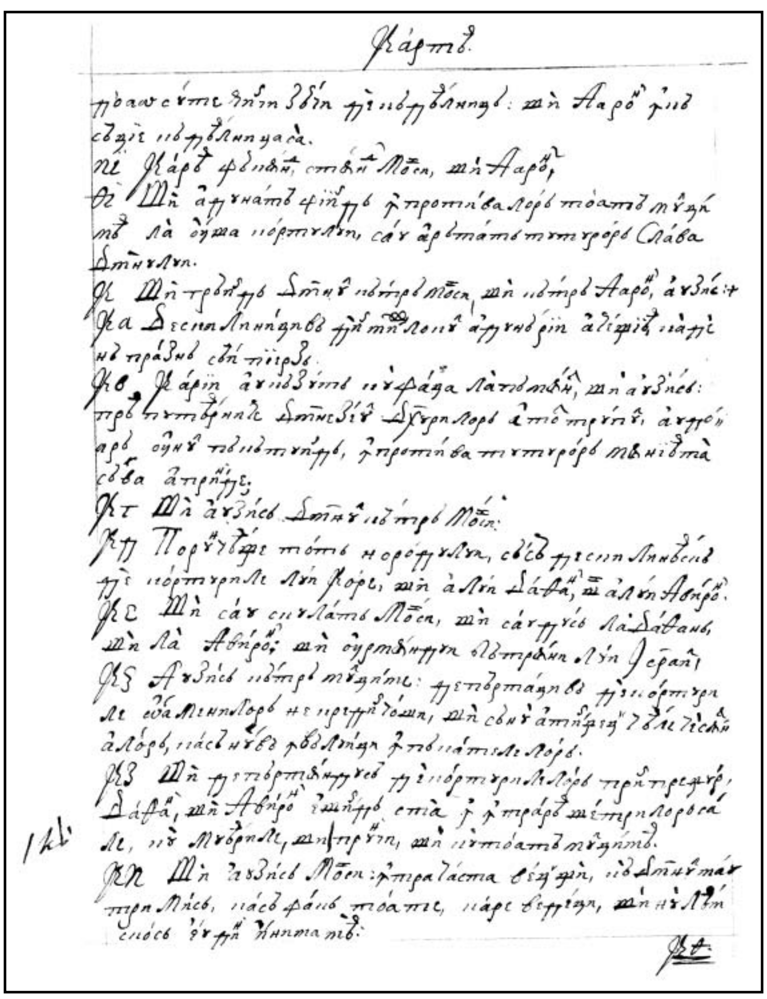
228r

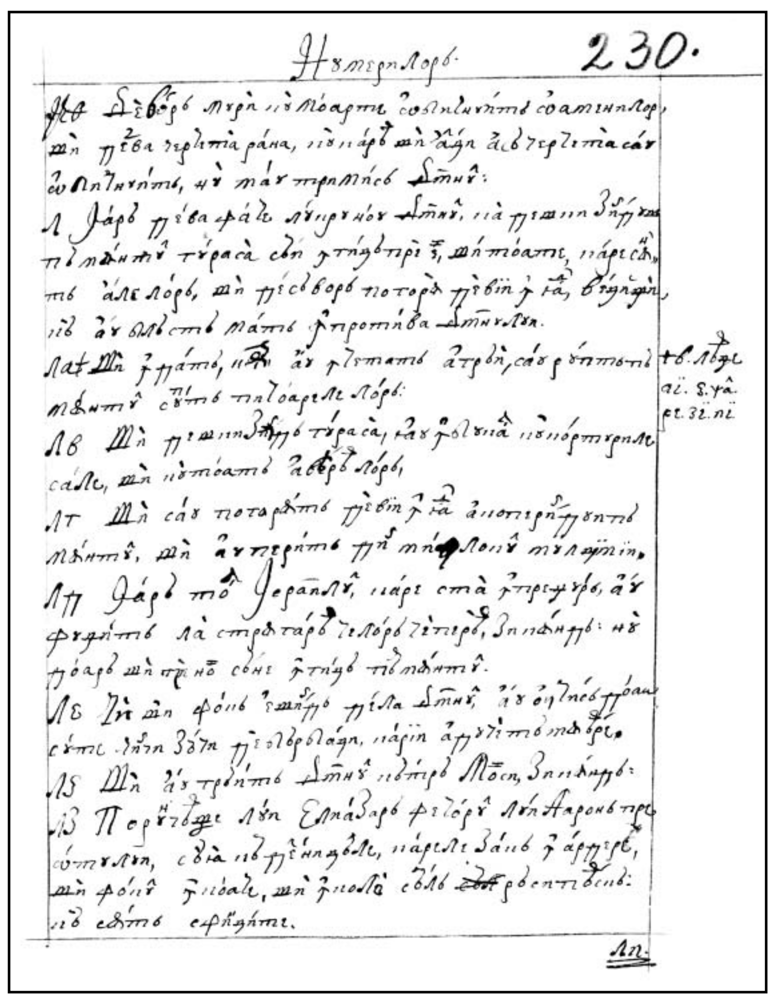
228v

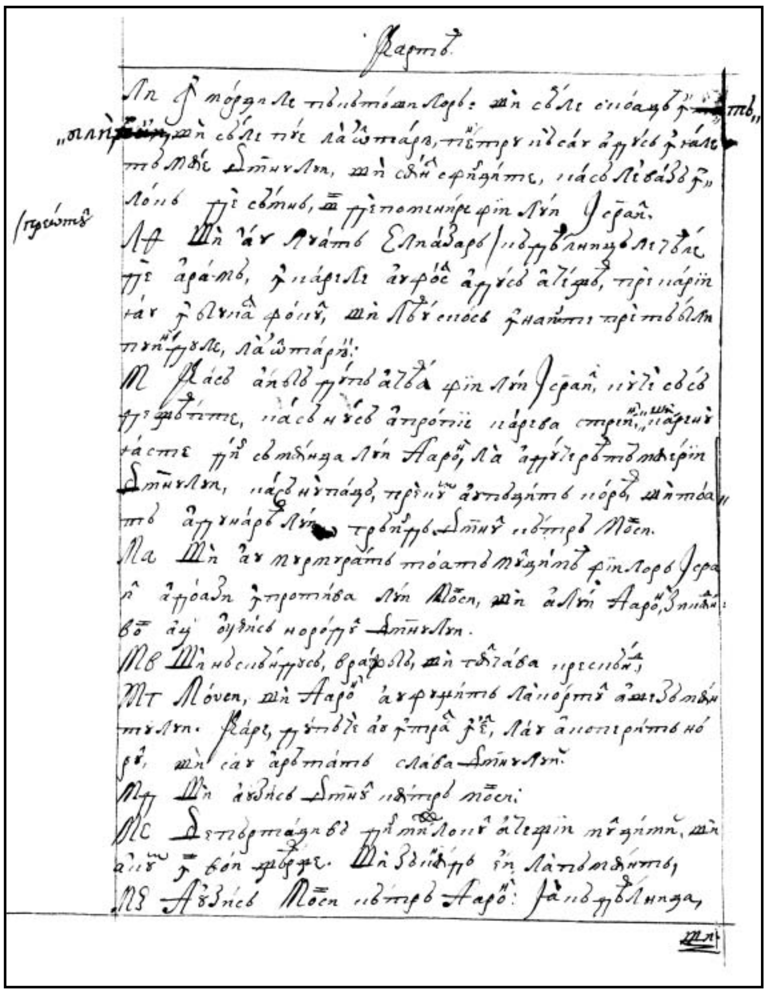
229r

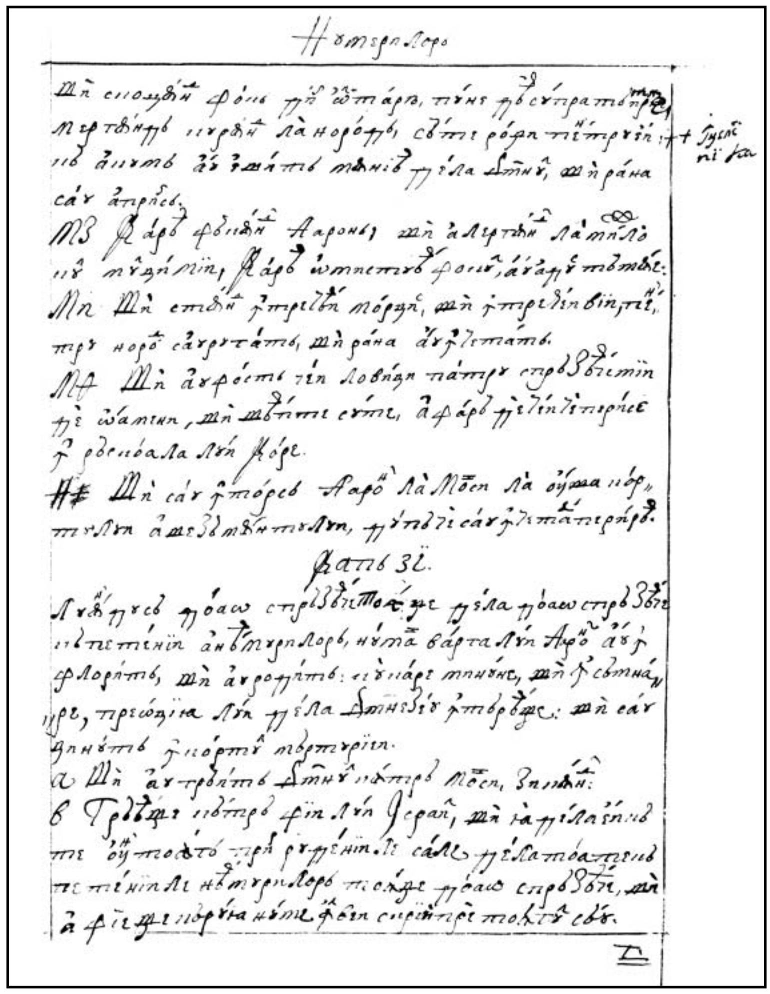
229v

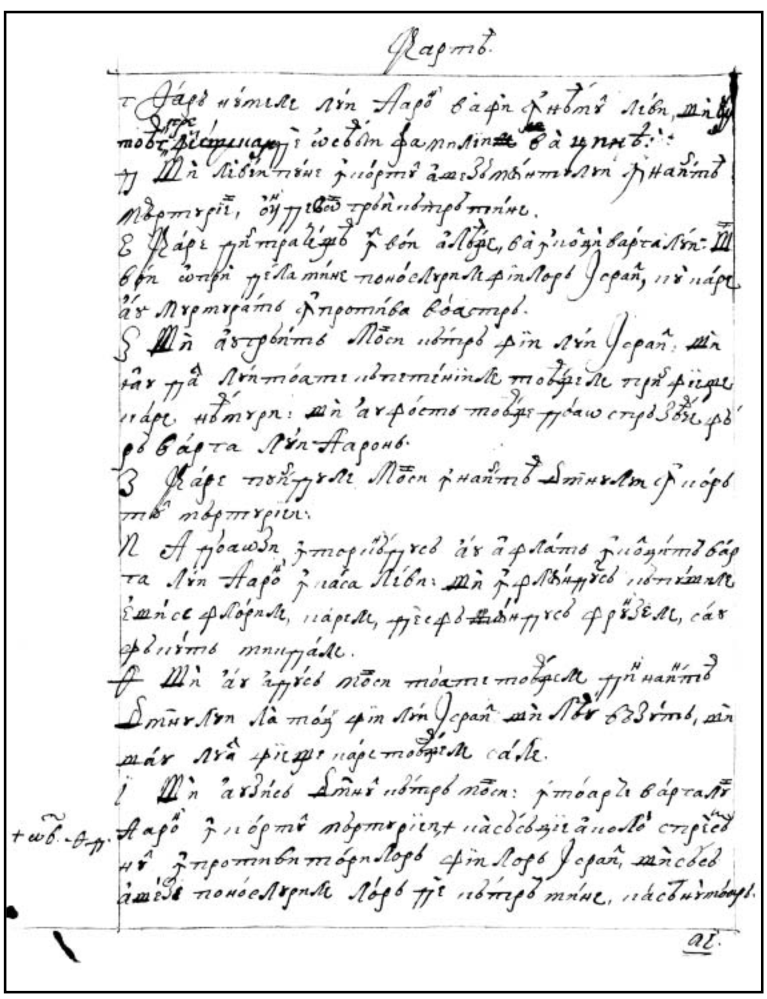
230r

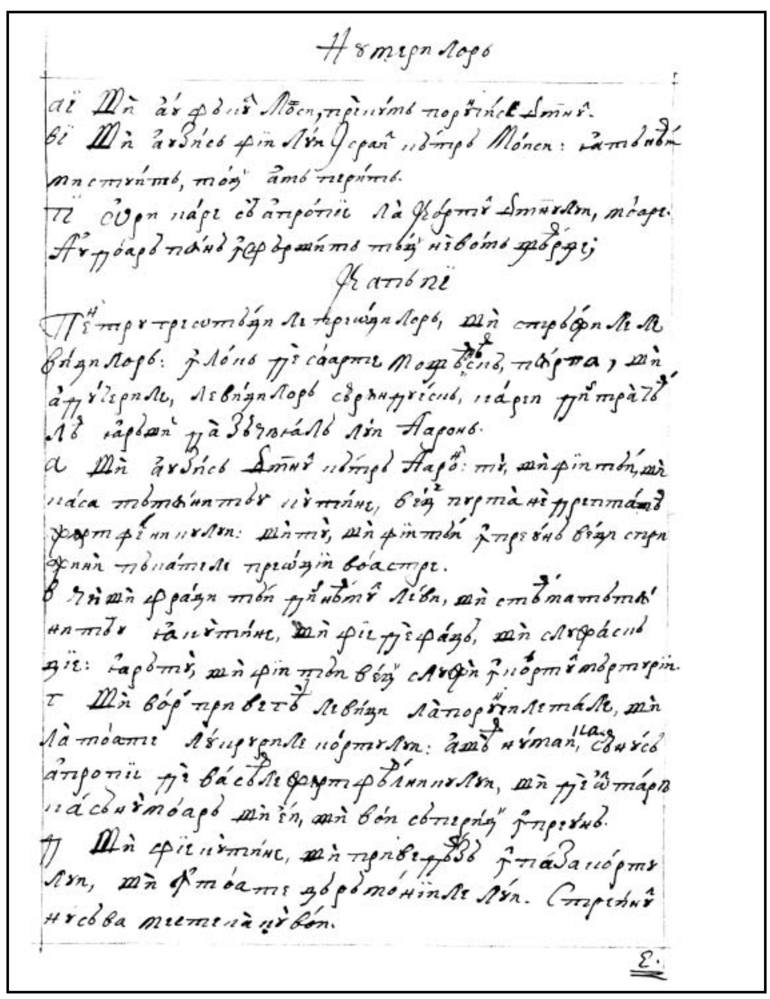
230v

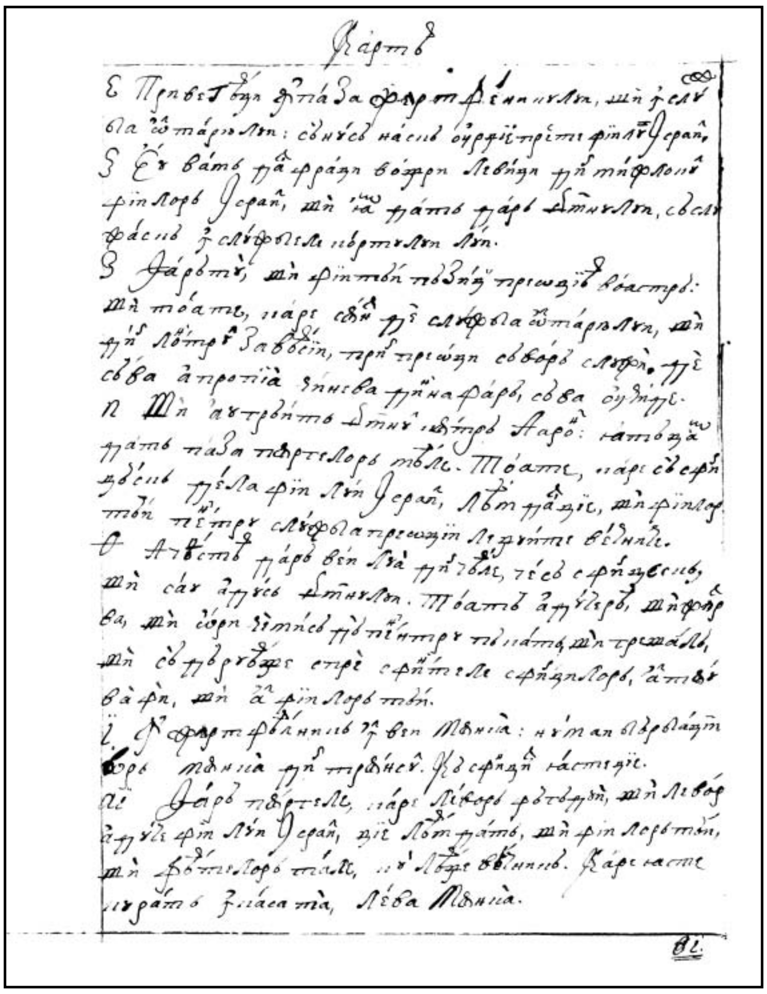
231r

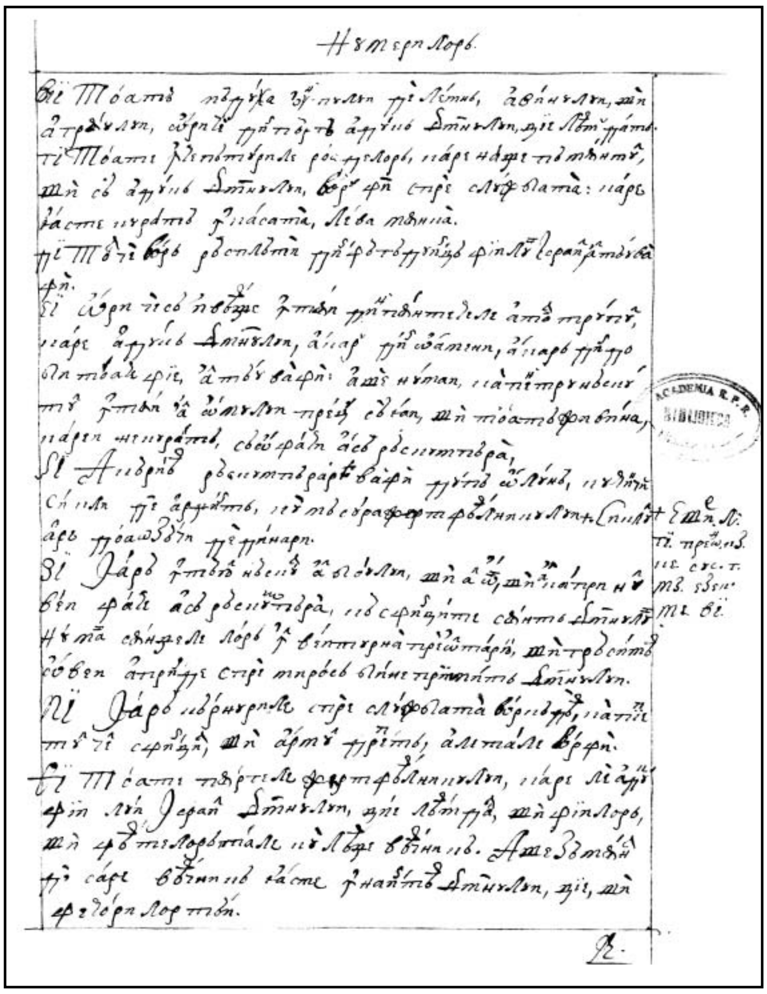
231v

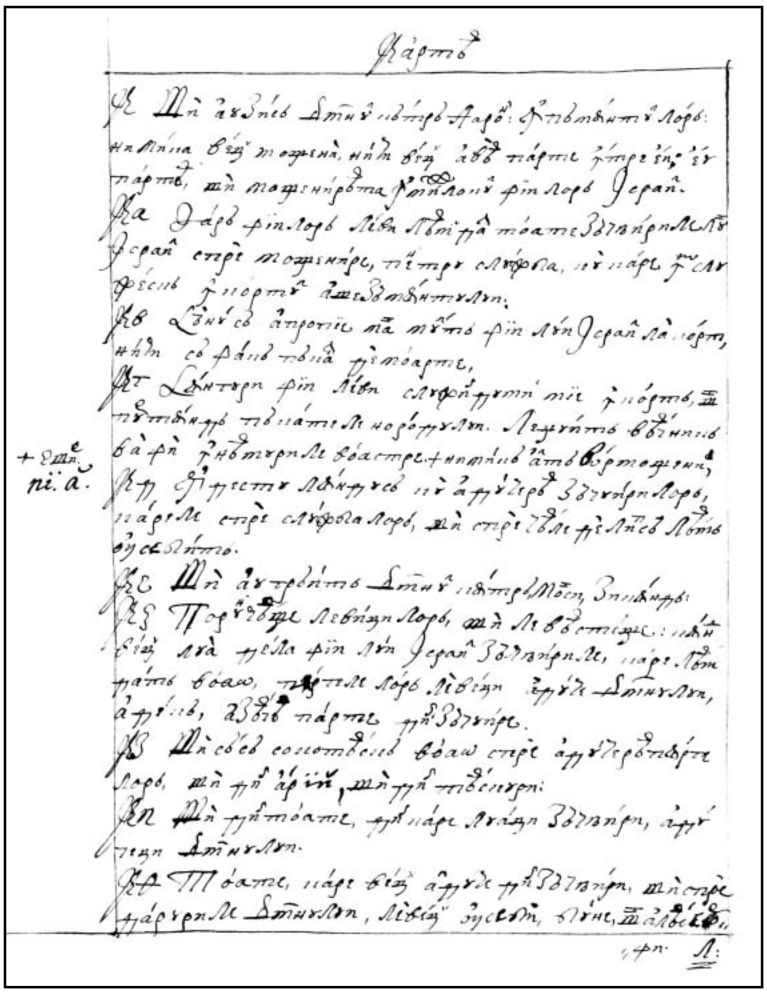
232r

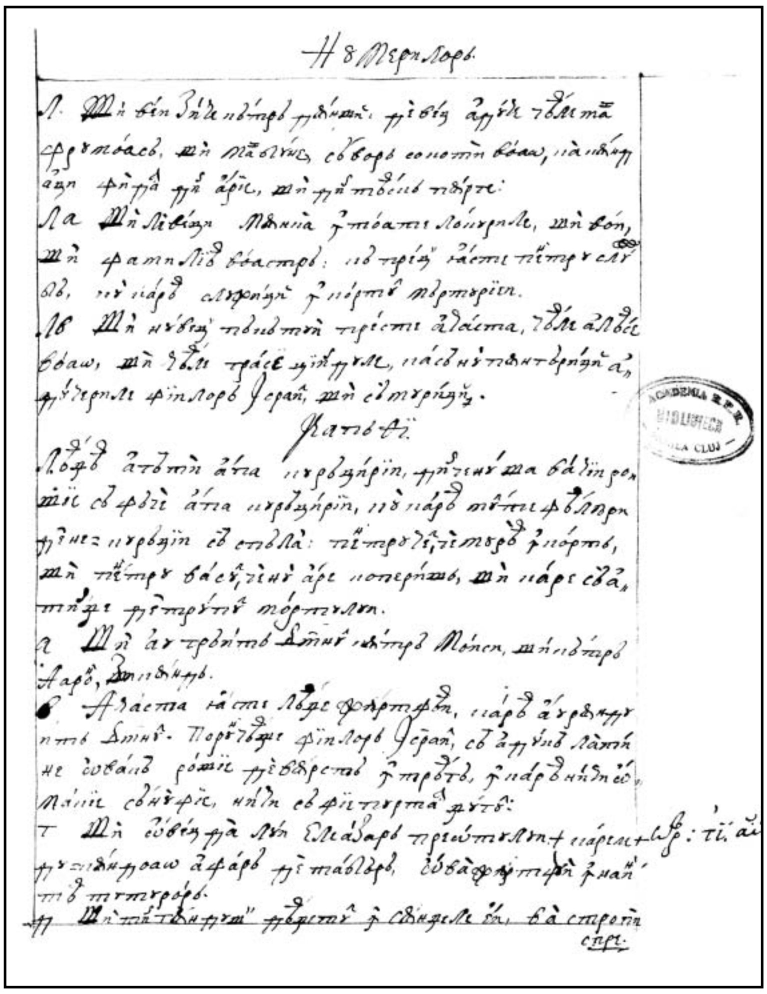
232v

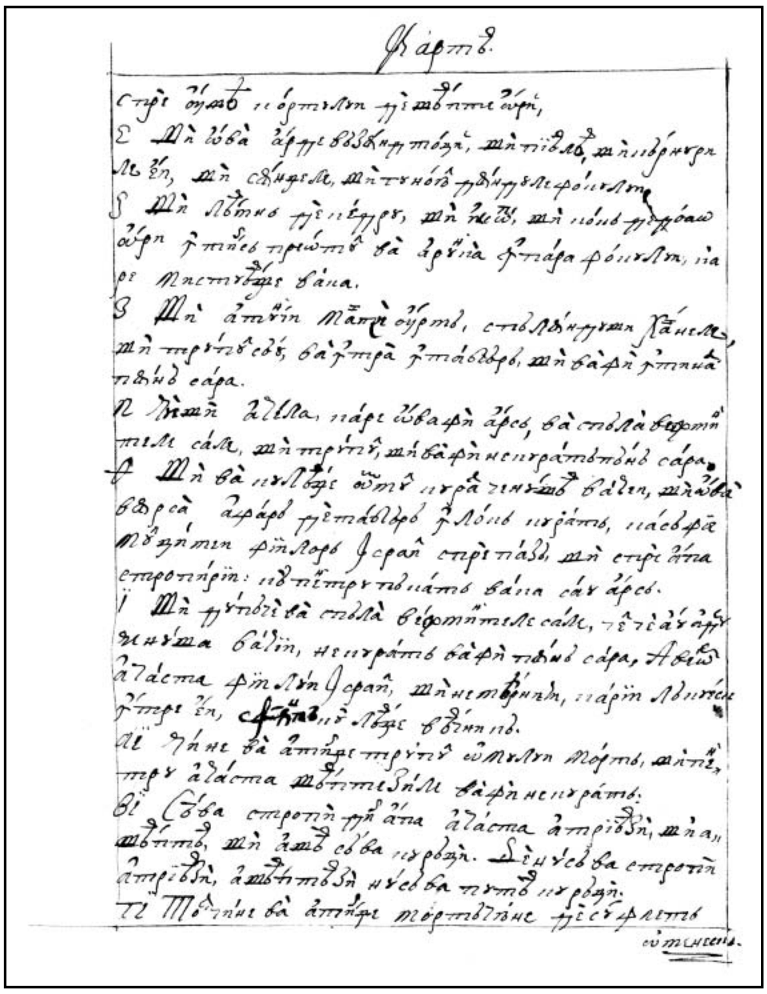
233r

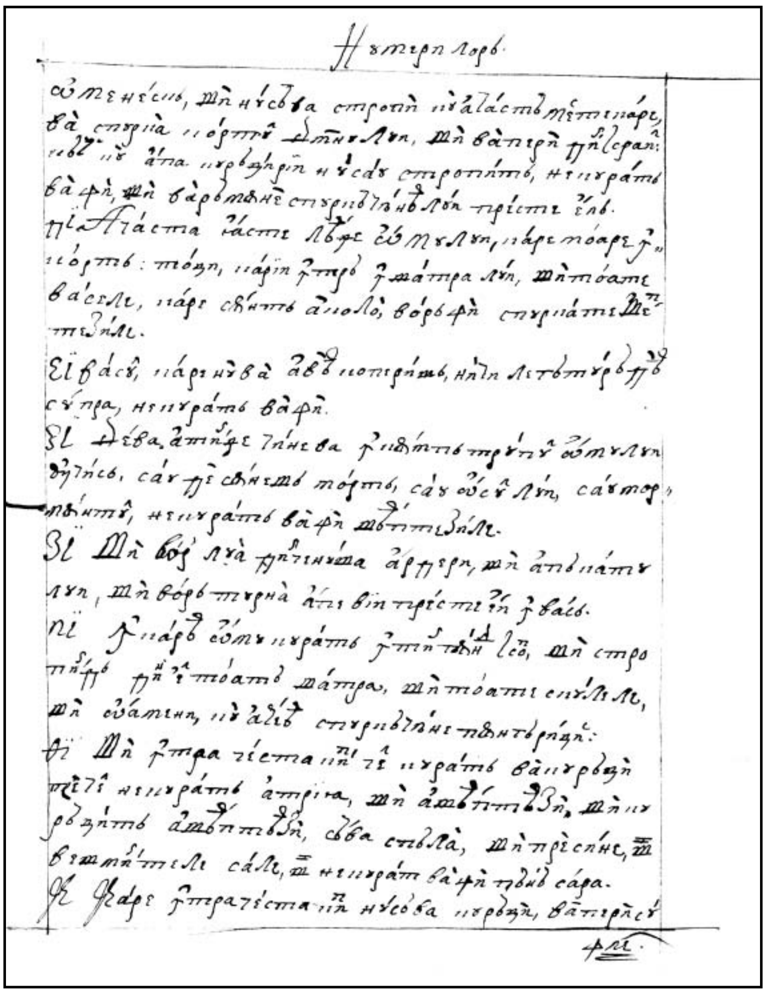
233v

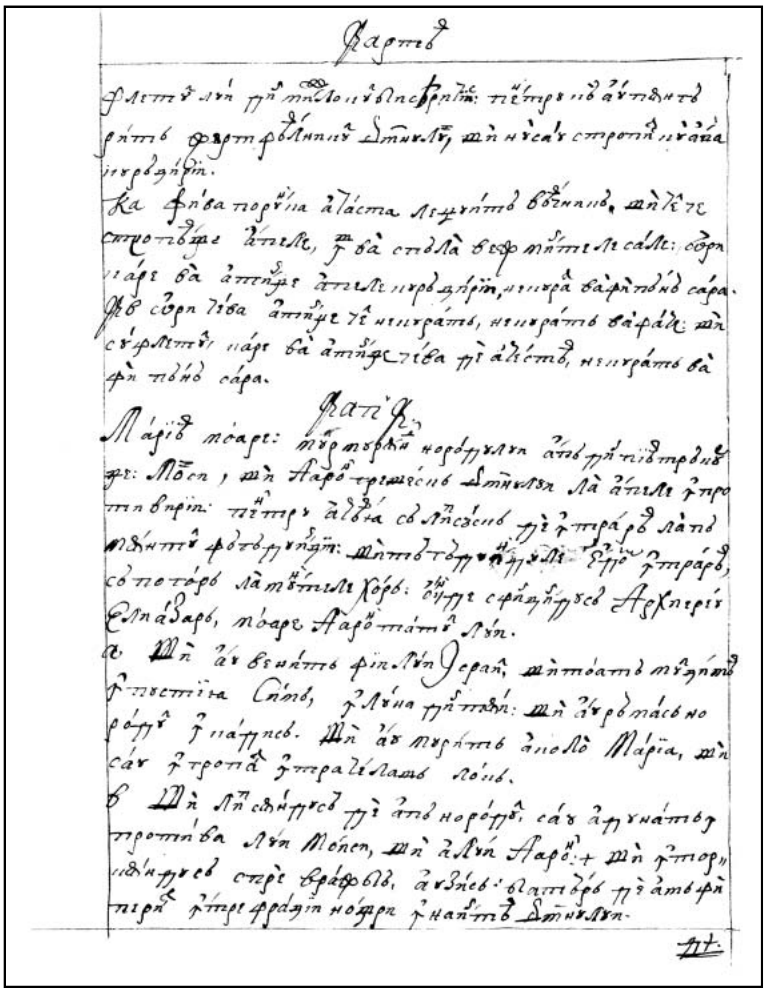
234r

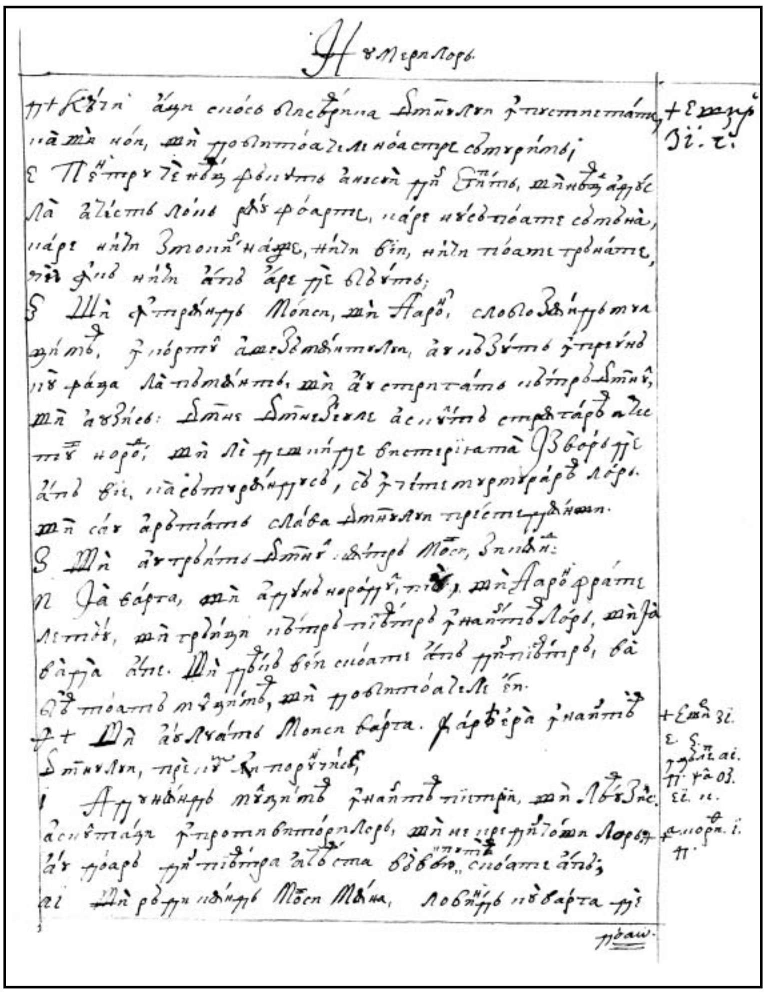
234v

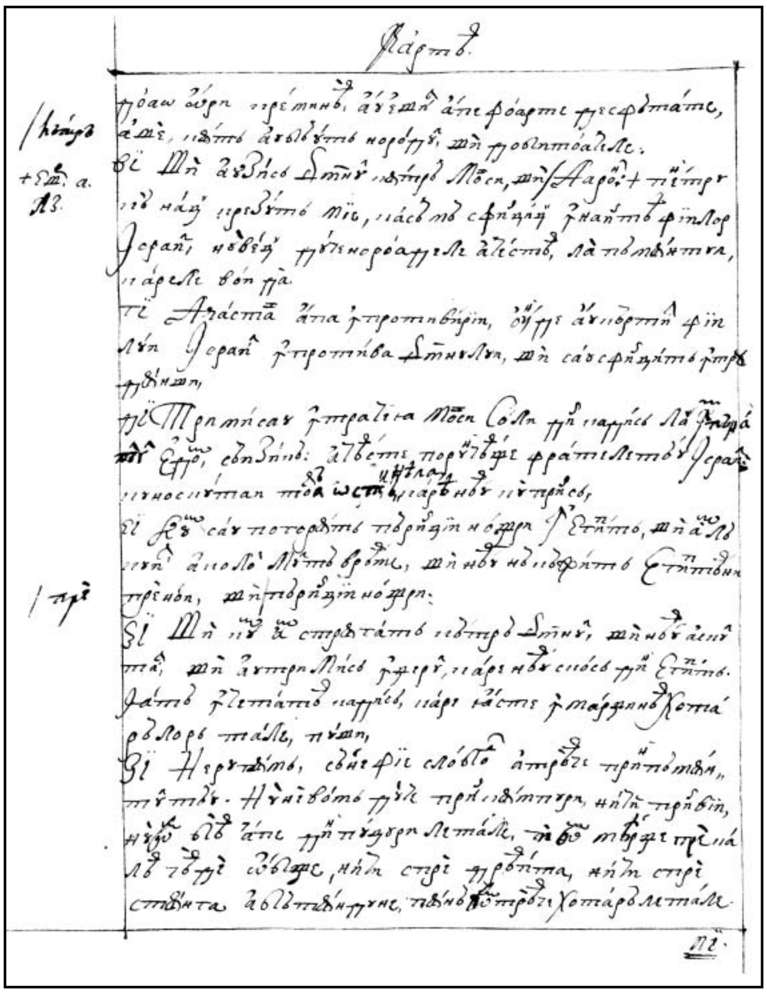
235r

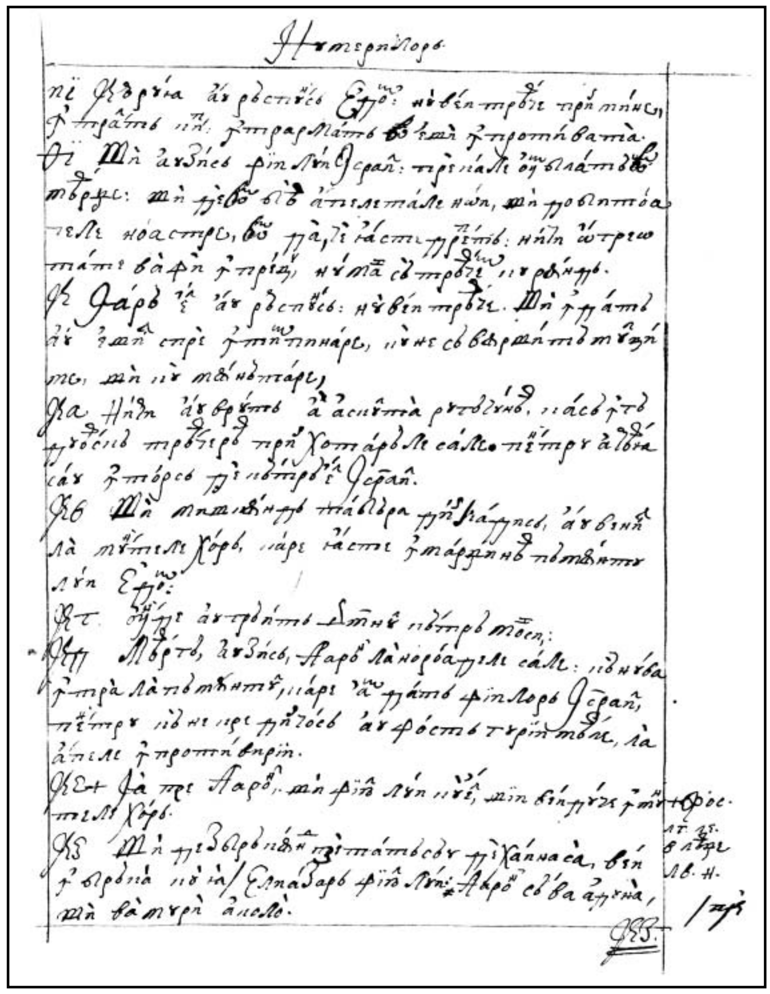
235v

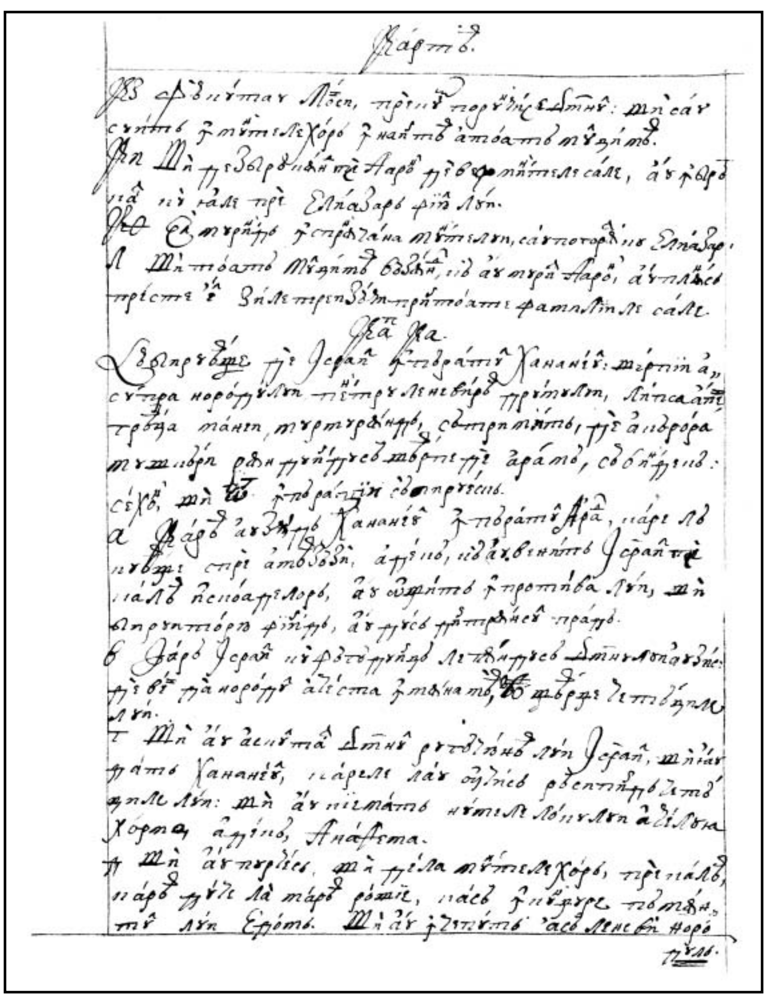
236r

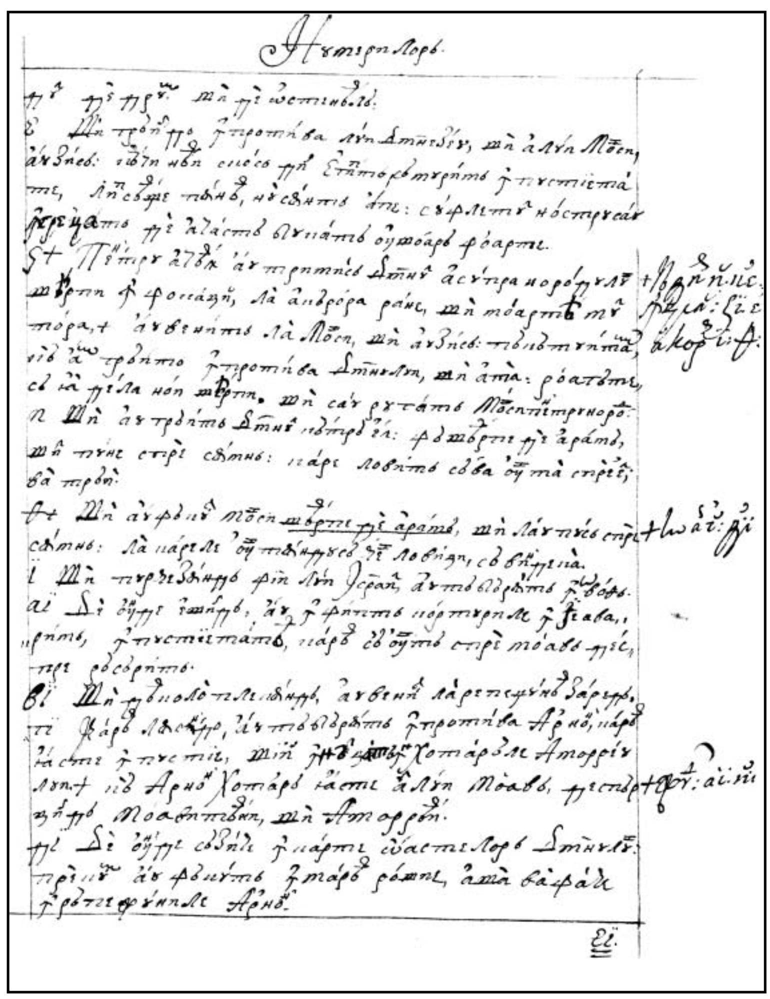
236v

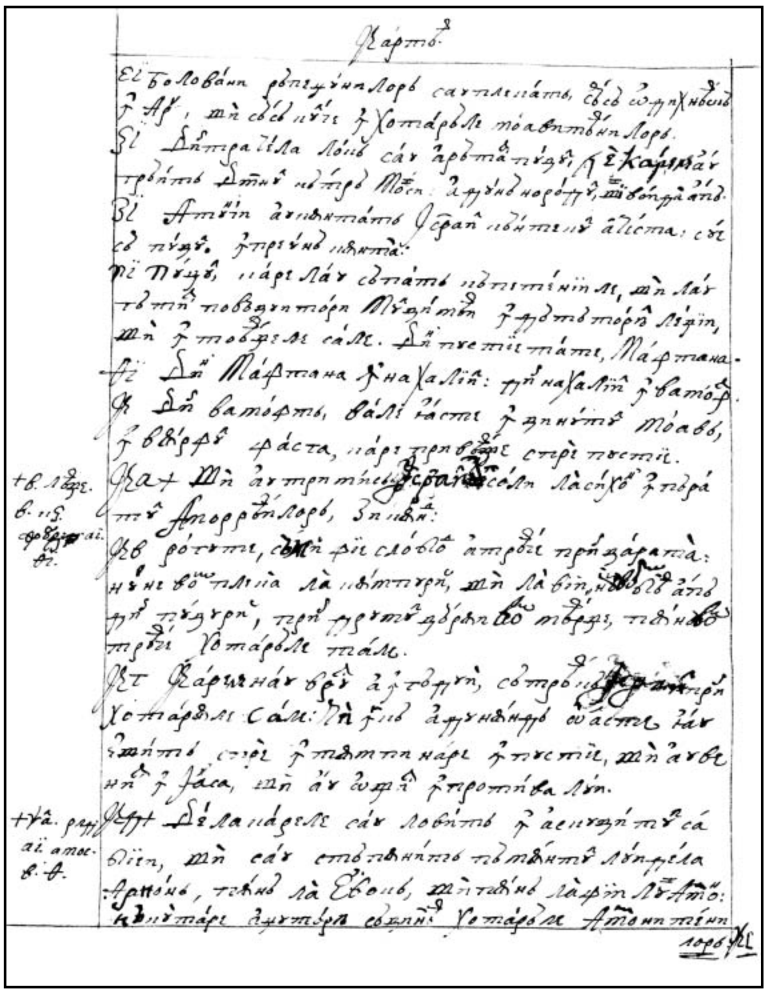
237r

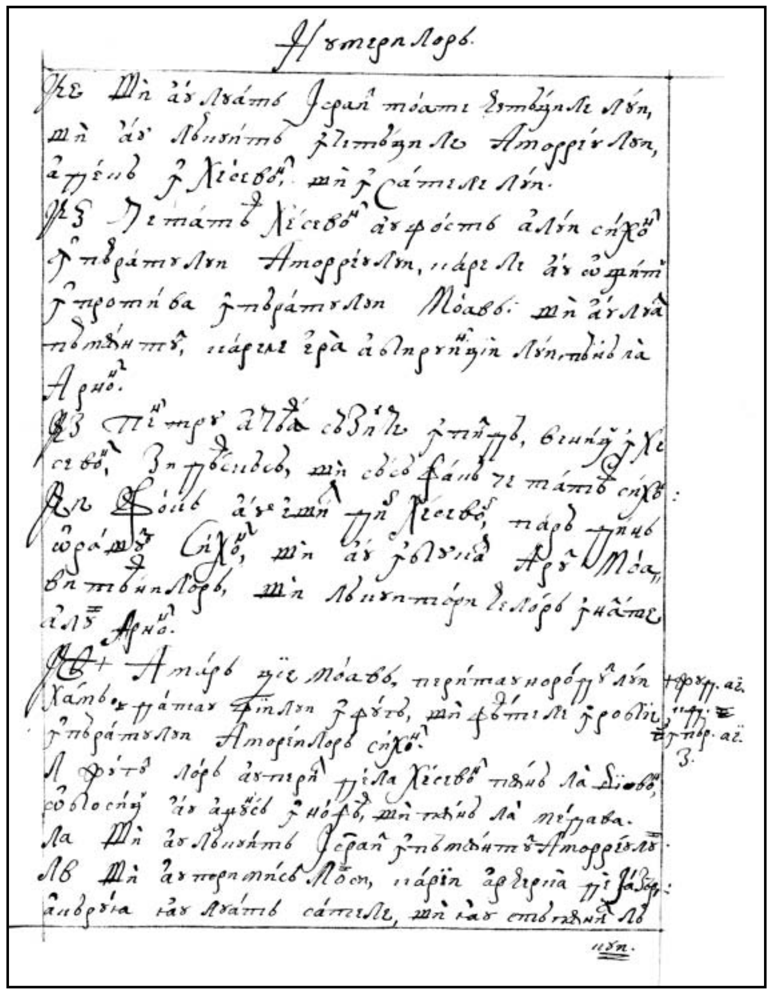
237v

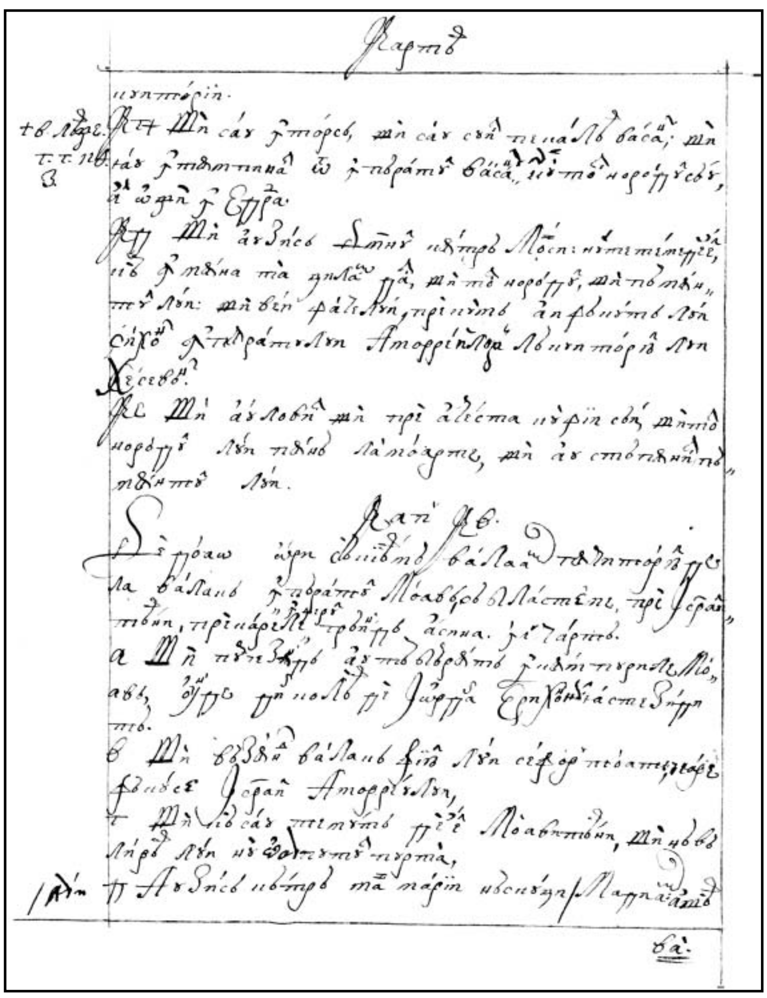
238r

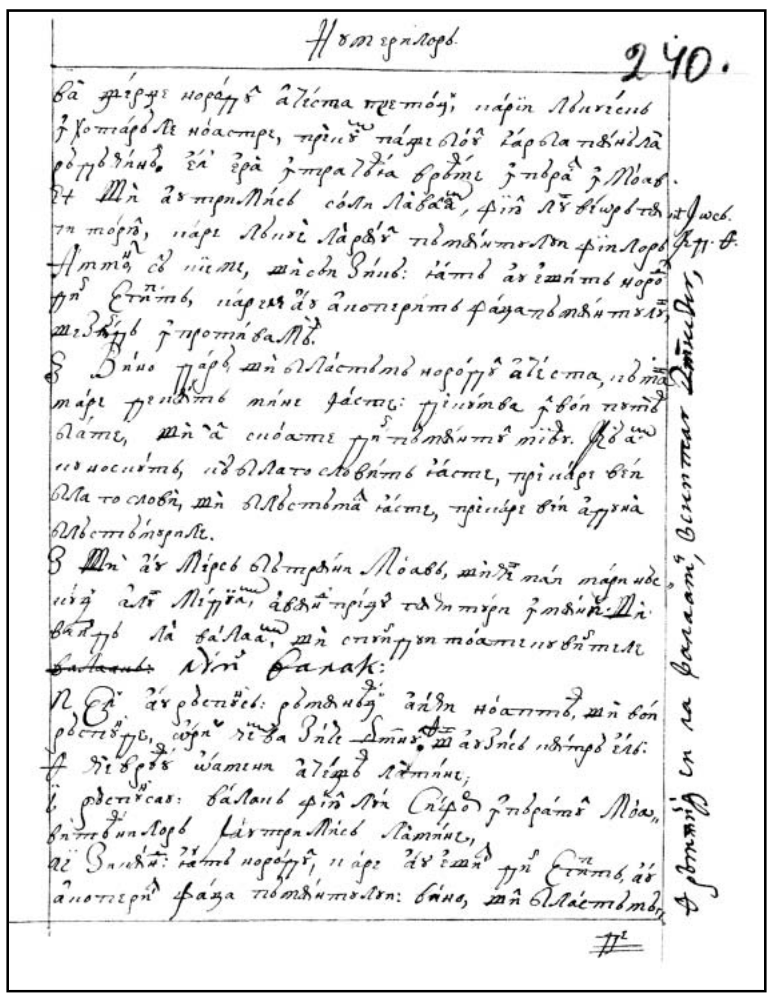
238v

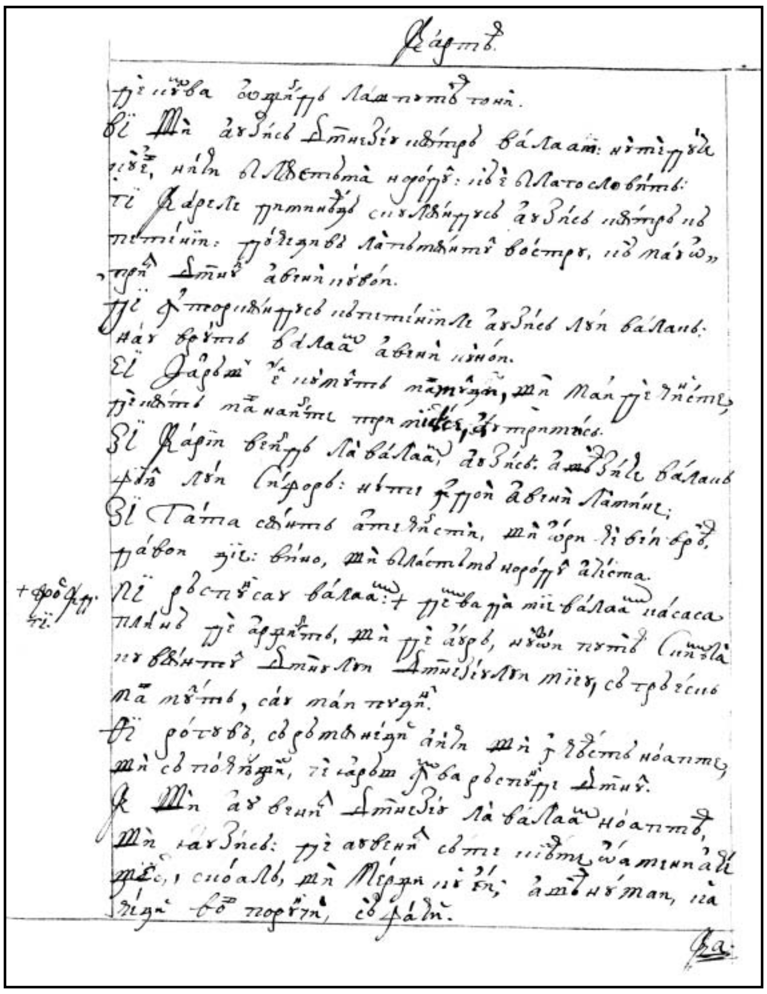
239r

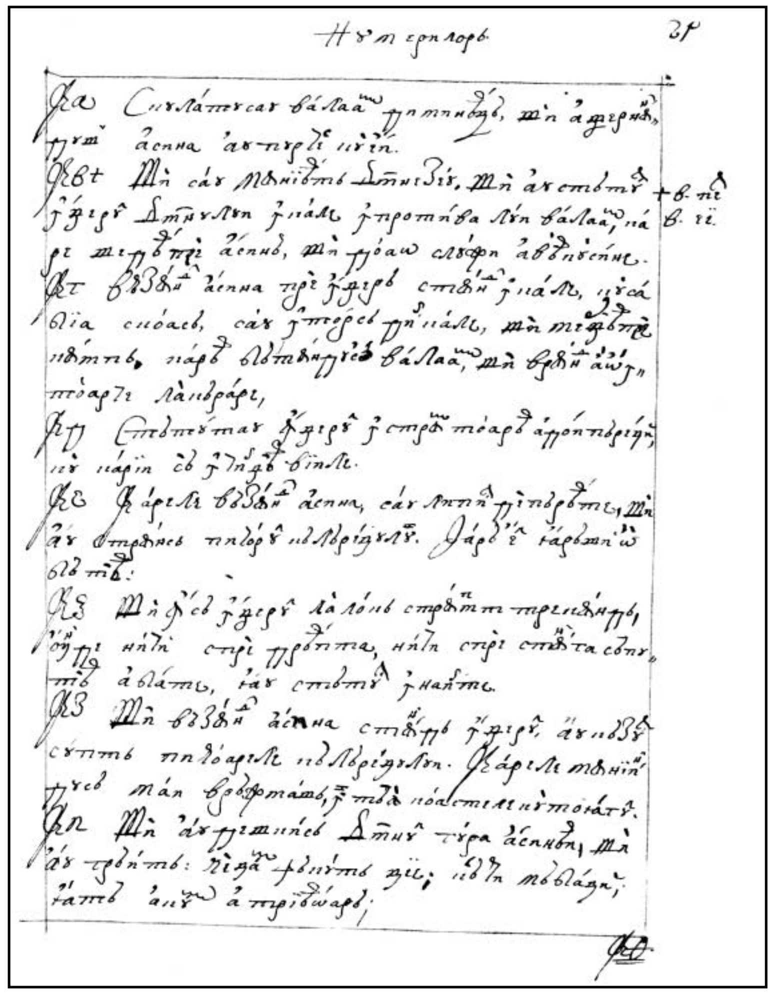
239v

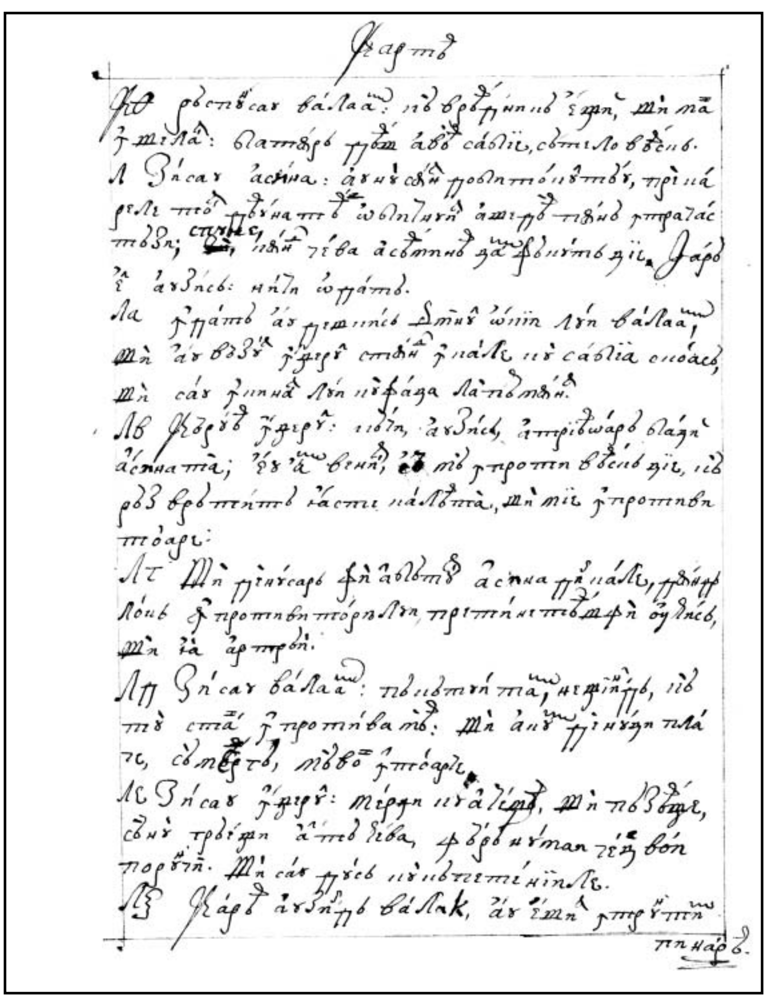
240r

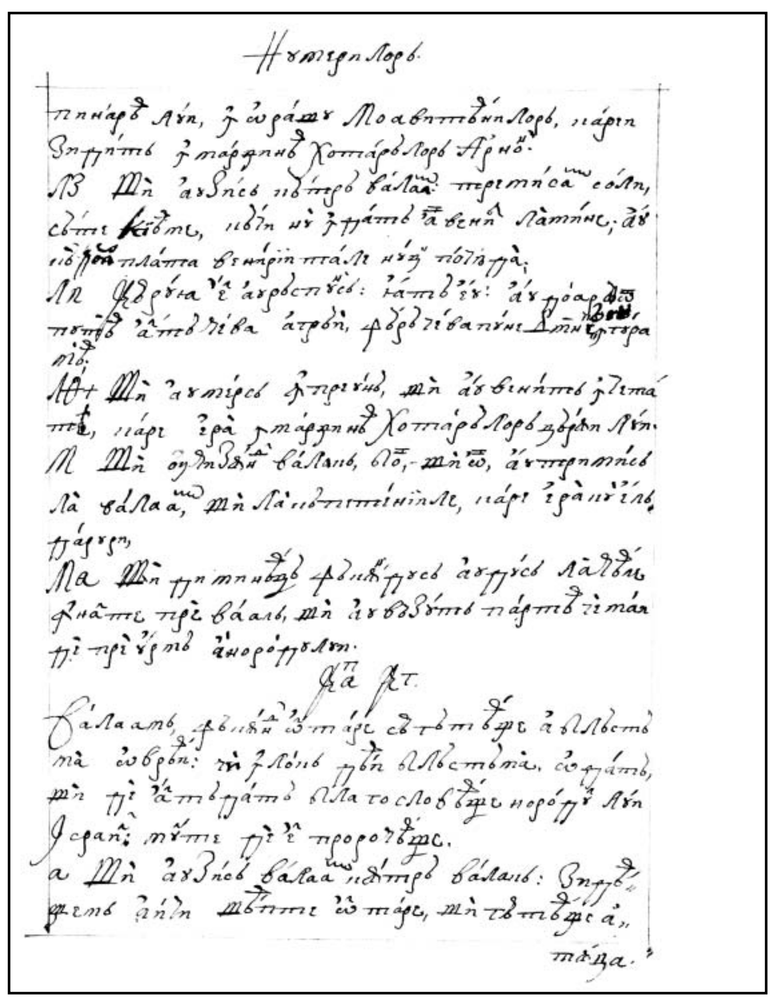
240v

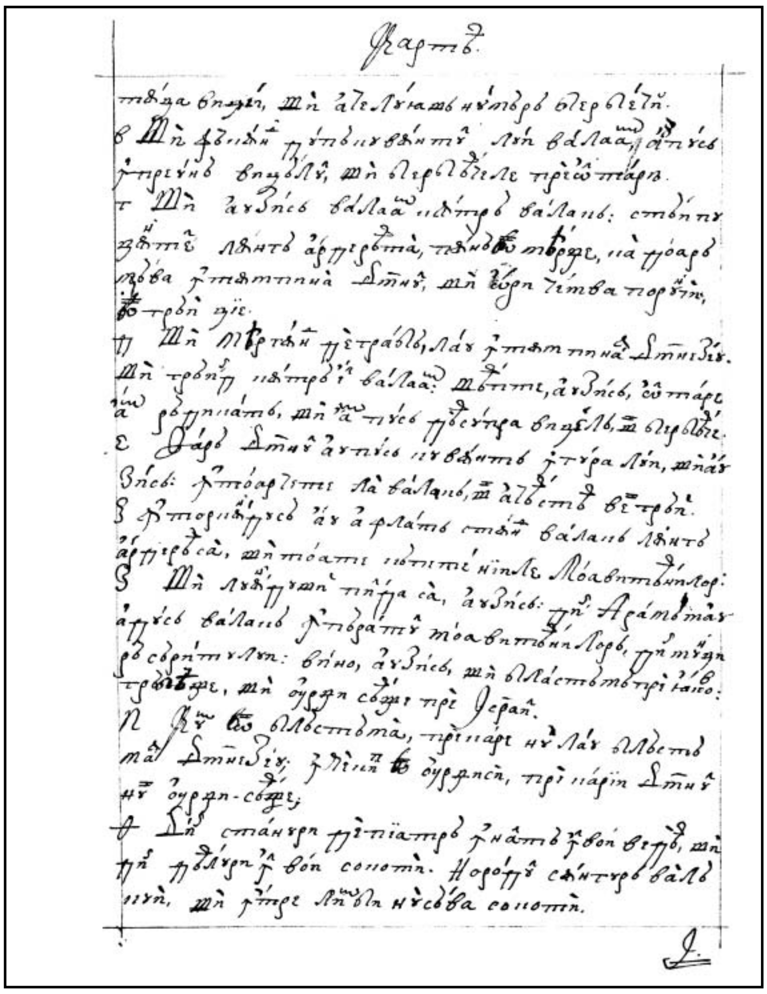
241r

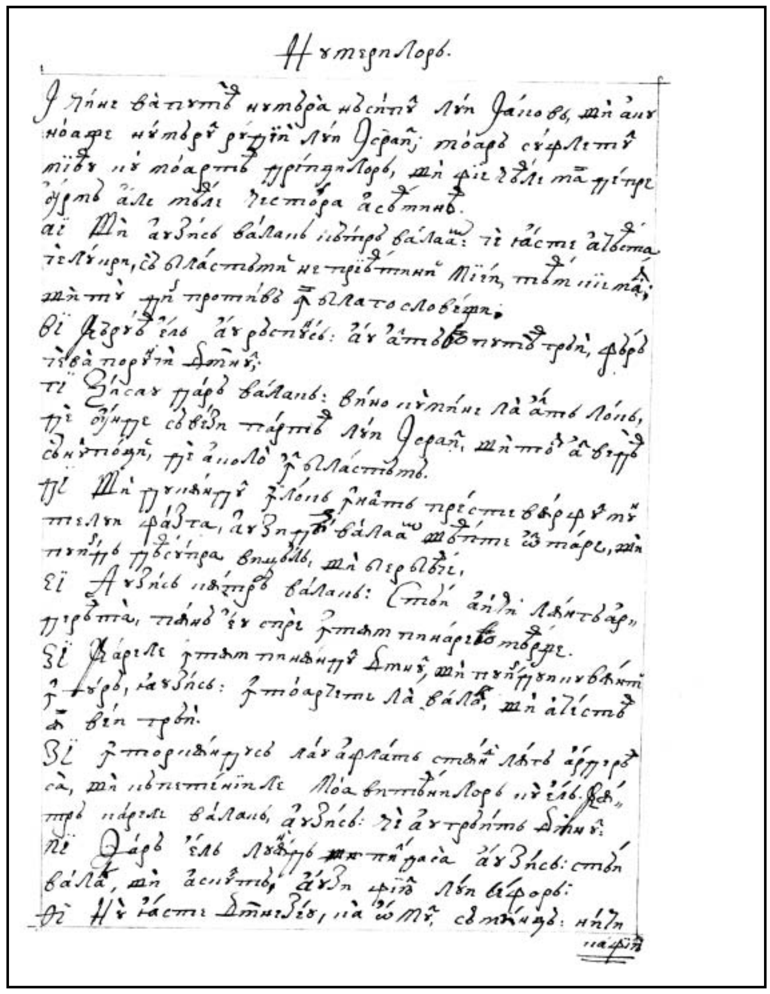
241v

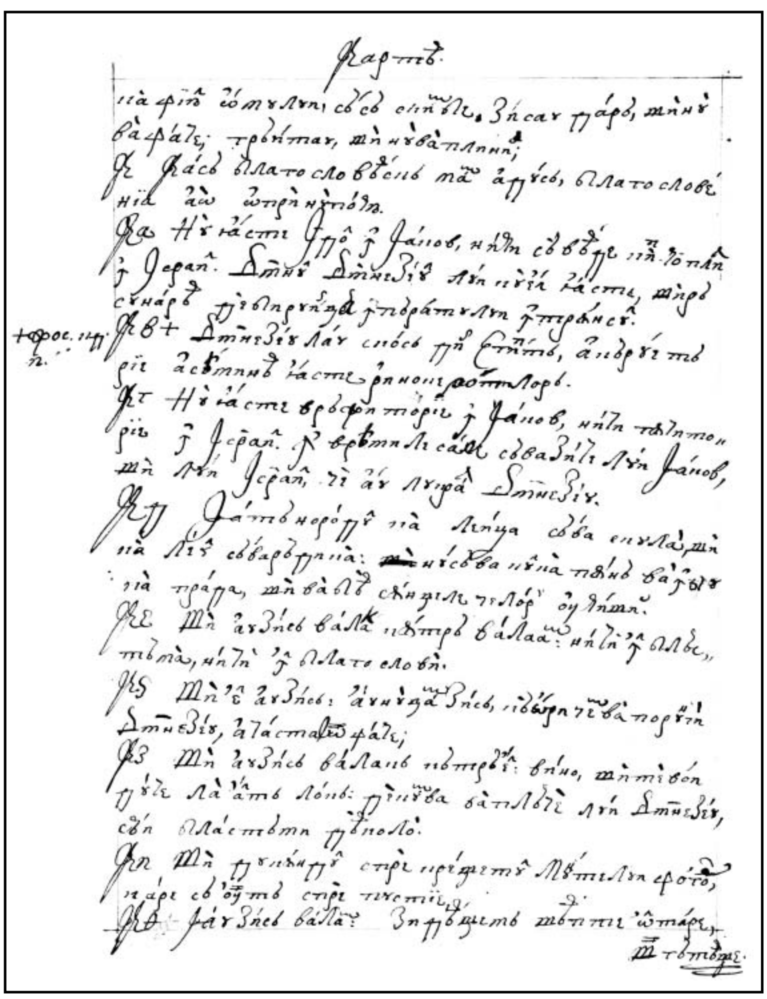
242r

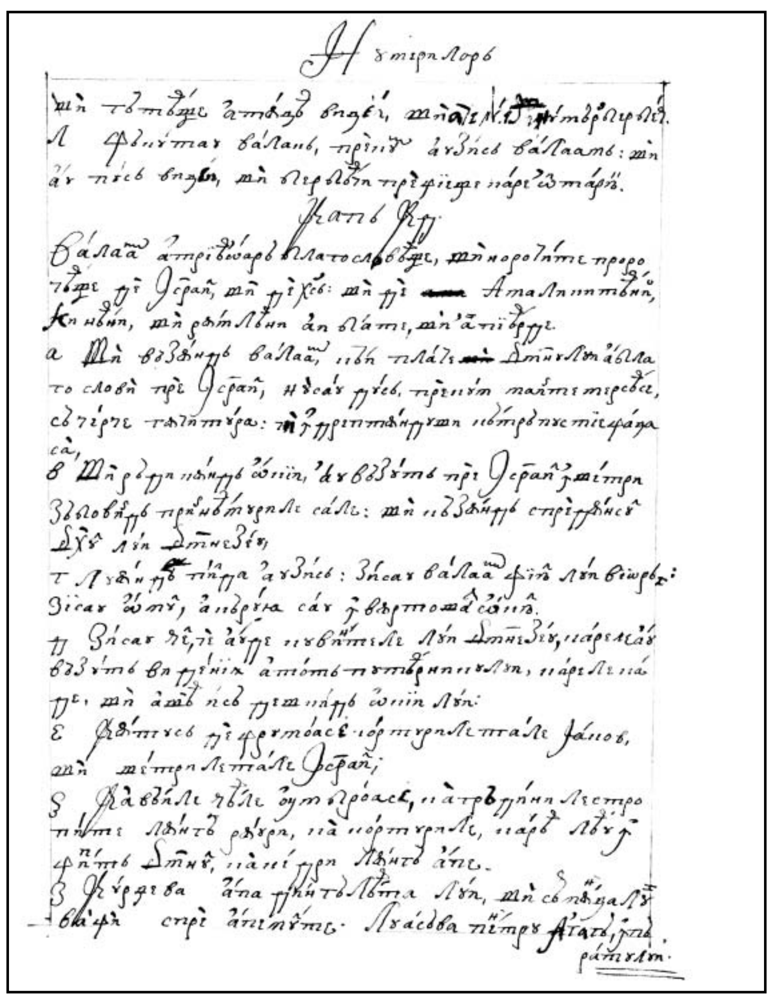
242v

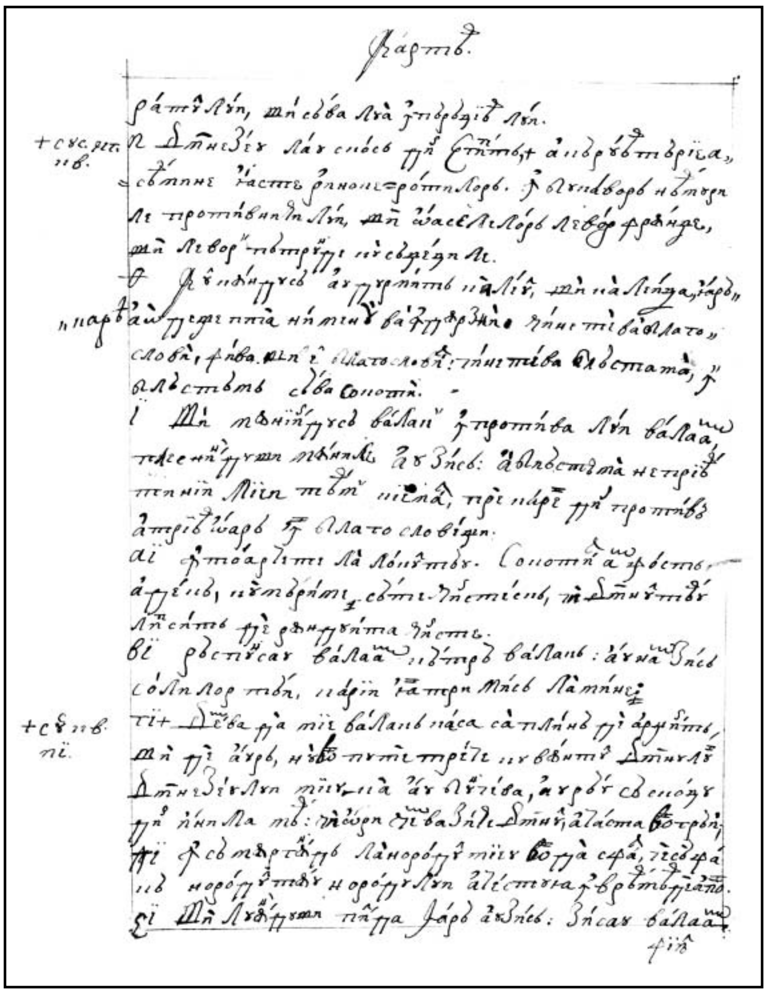
243r

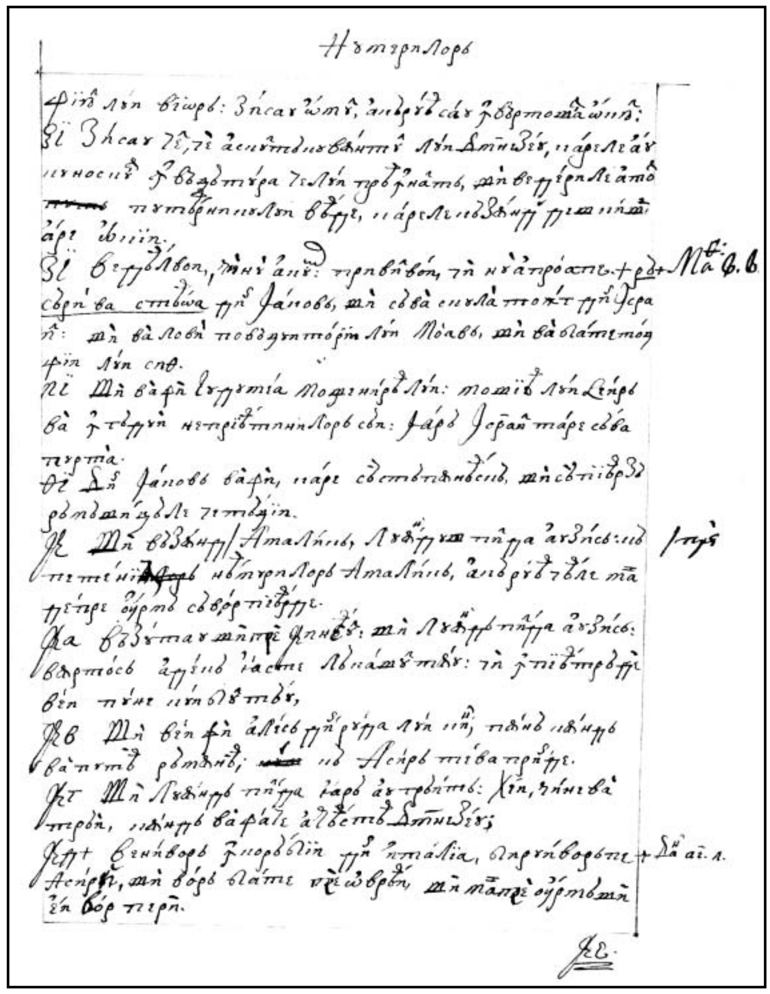

243v

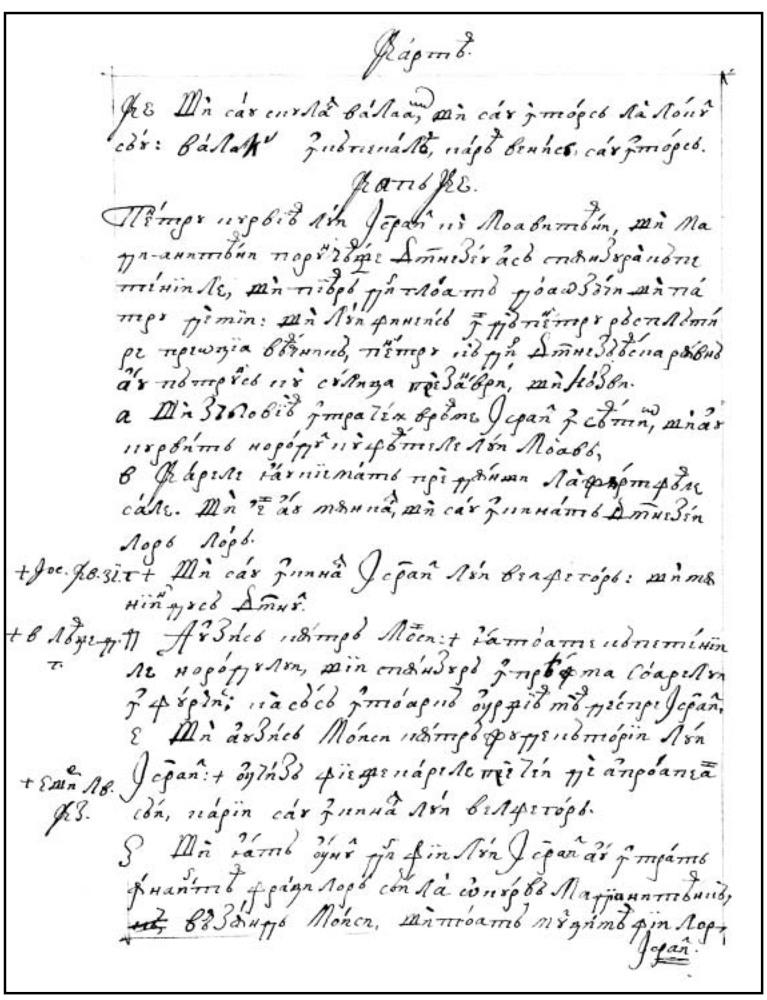
244r

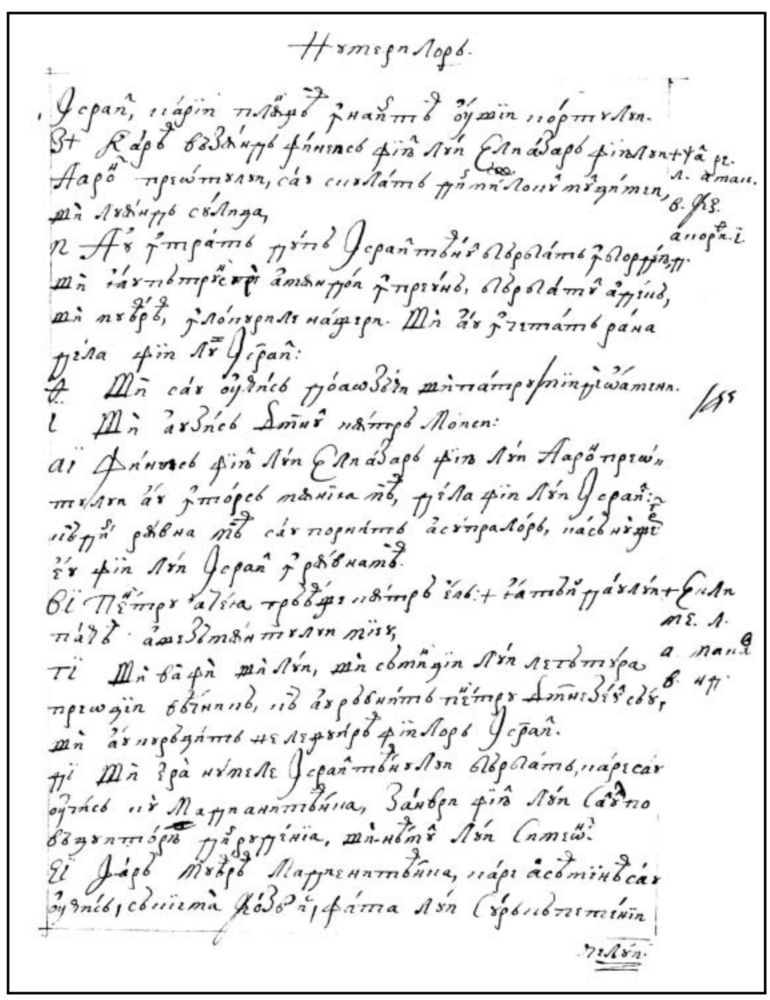

244v

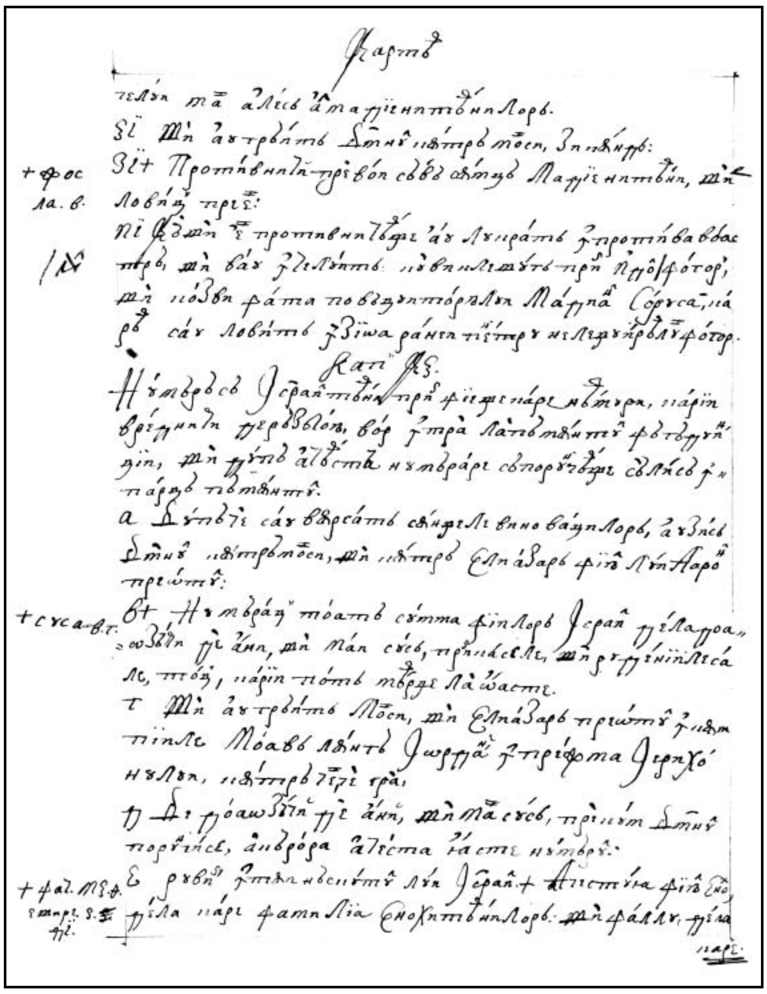
245r

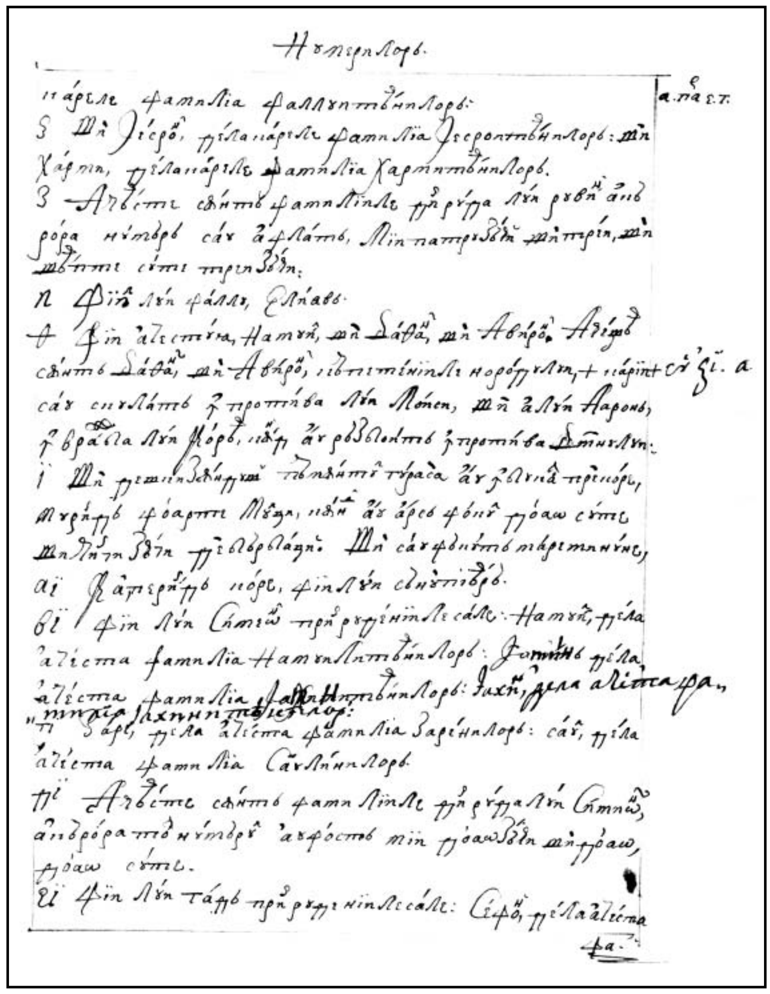

245v

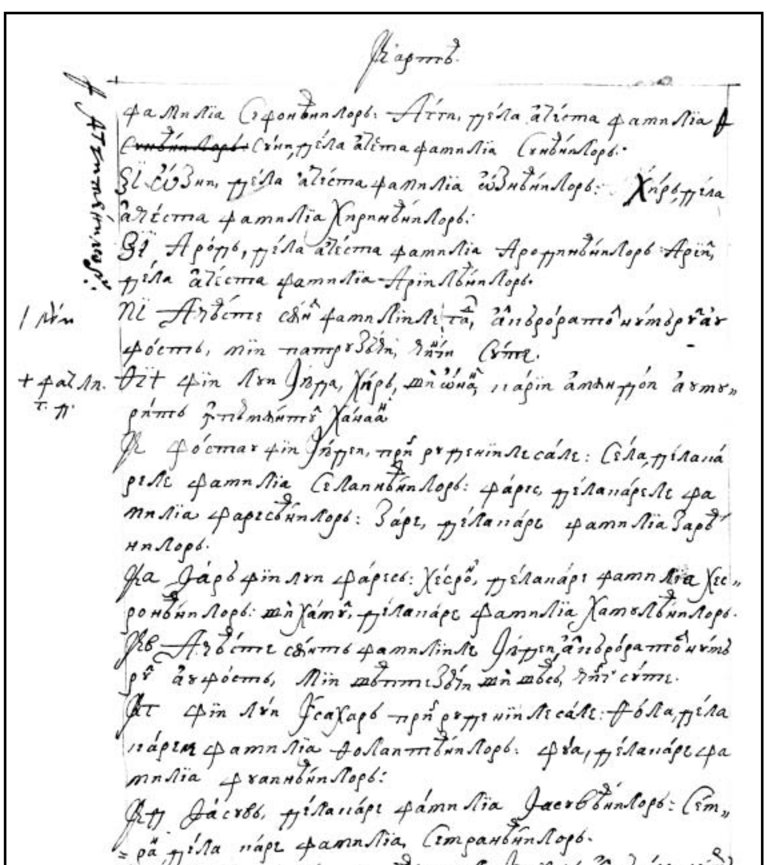
246r

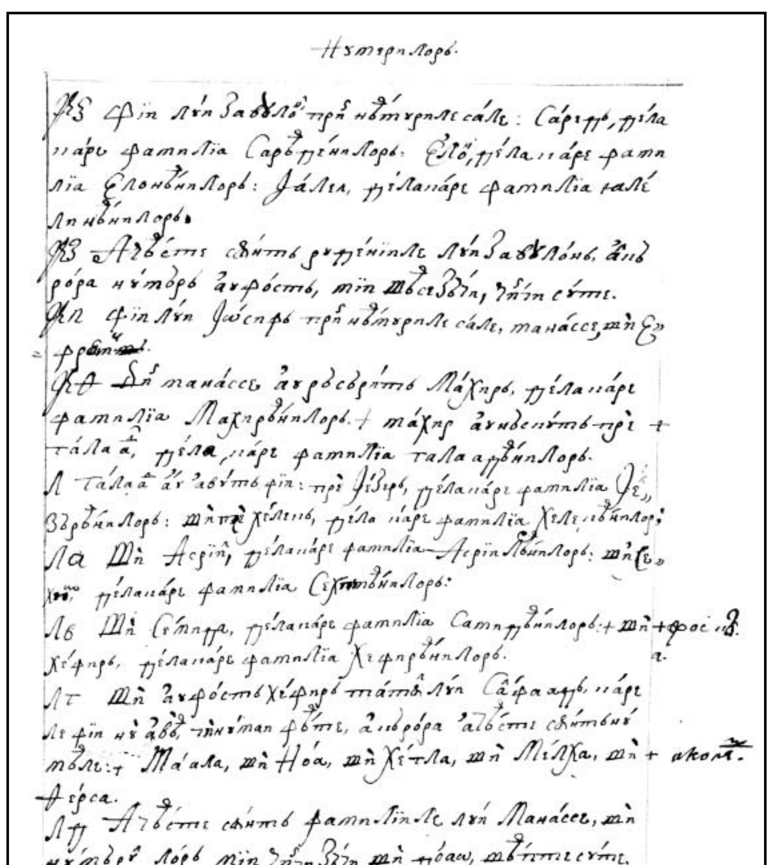
246v

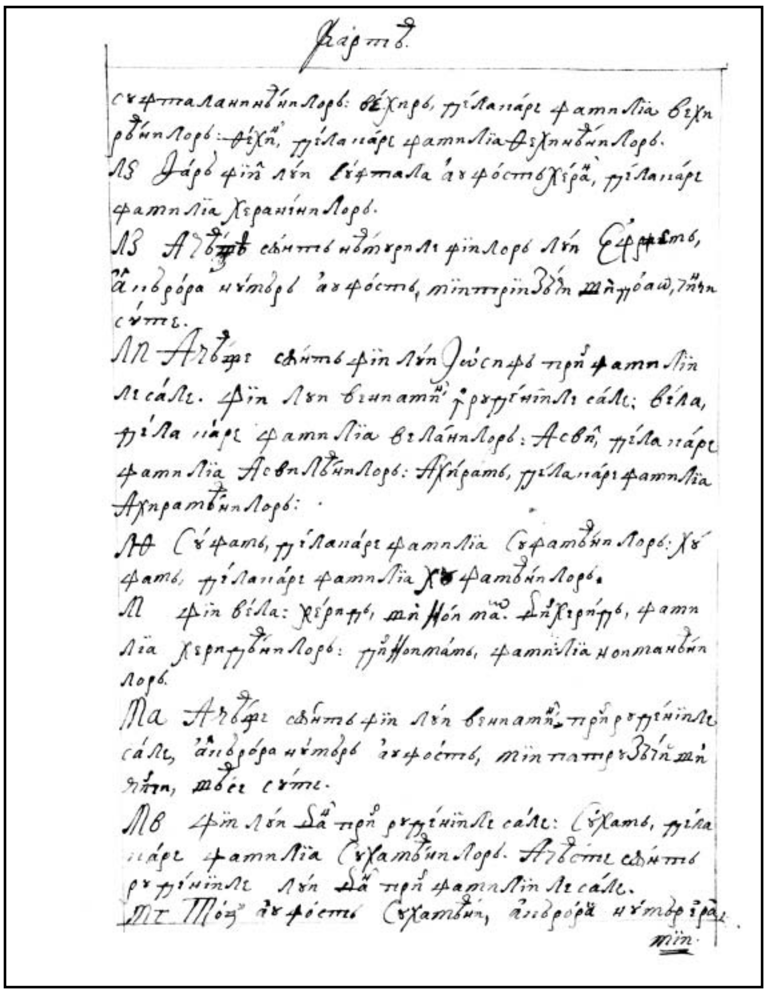
247r

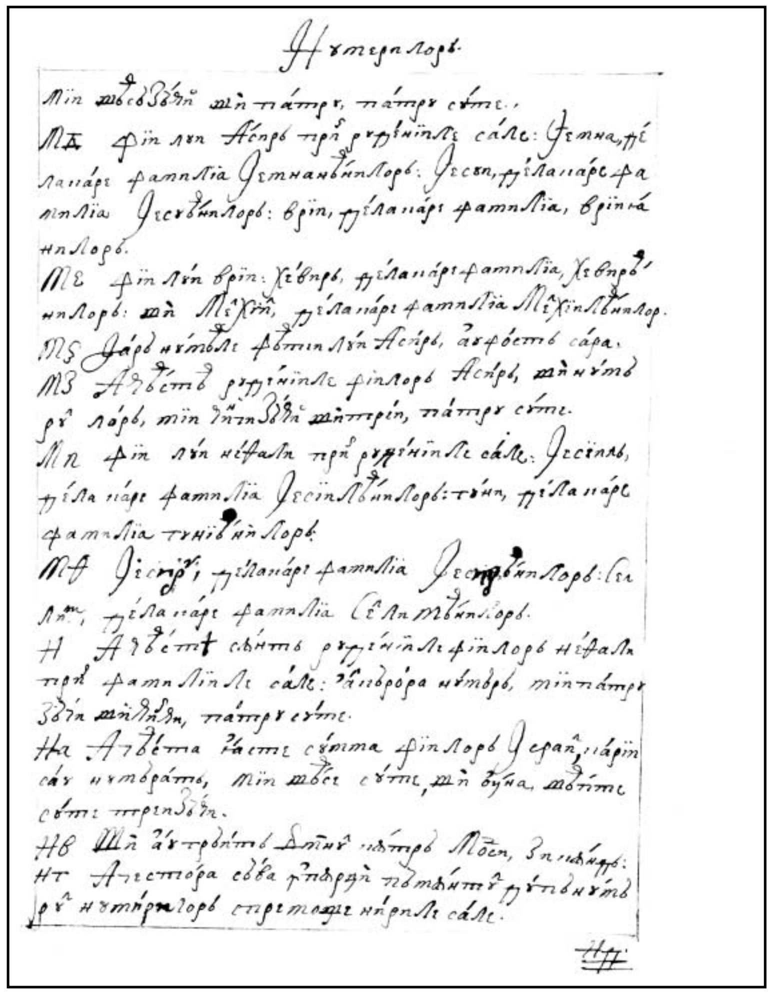
247v

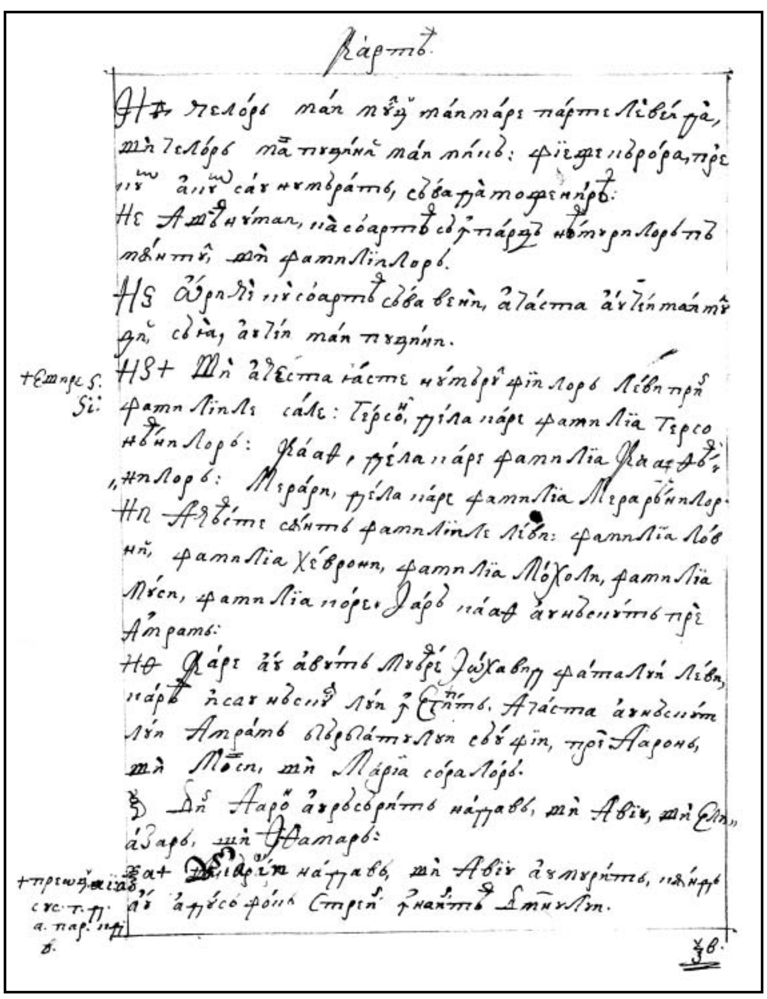
248r

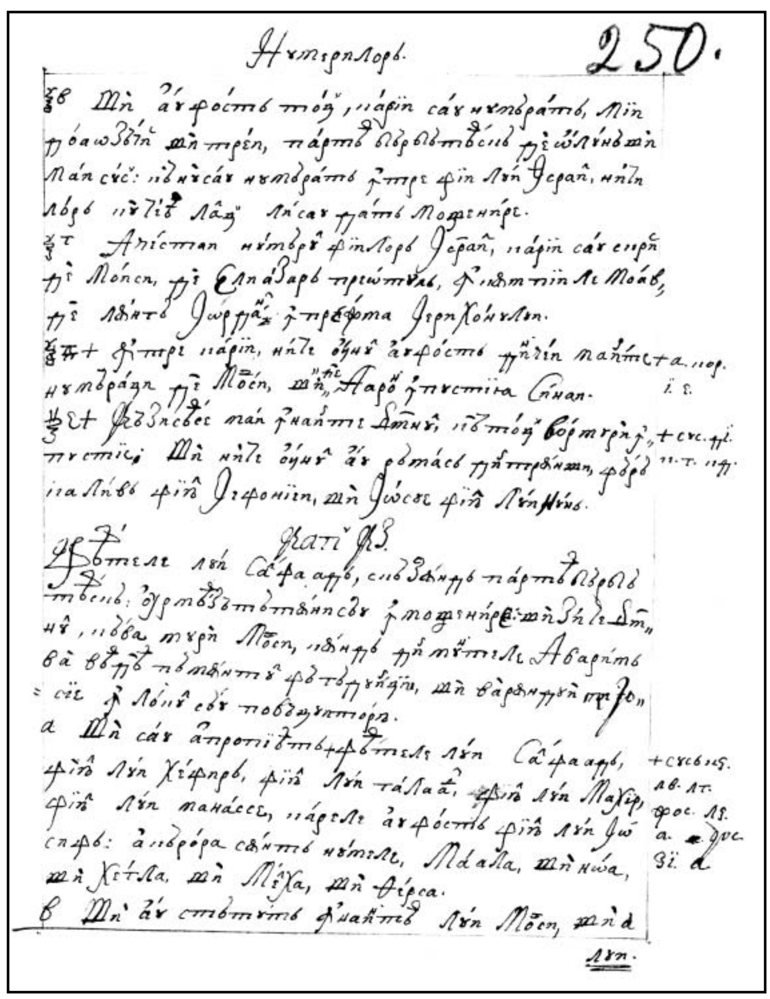
248v

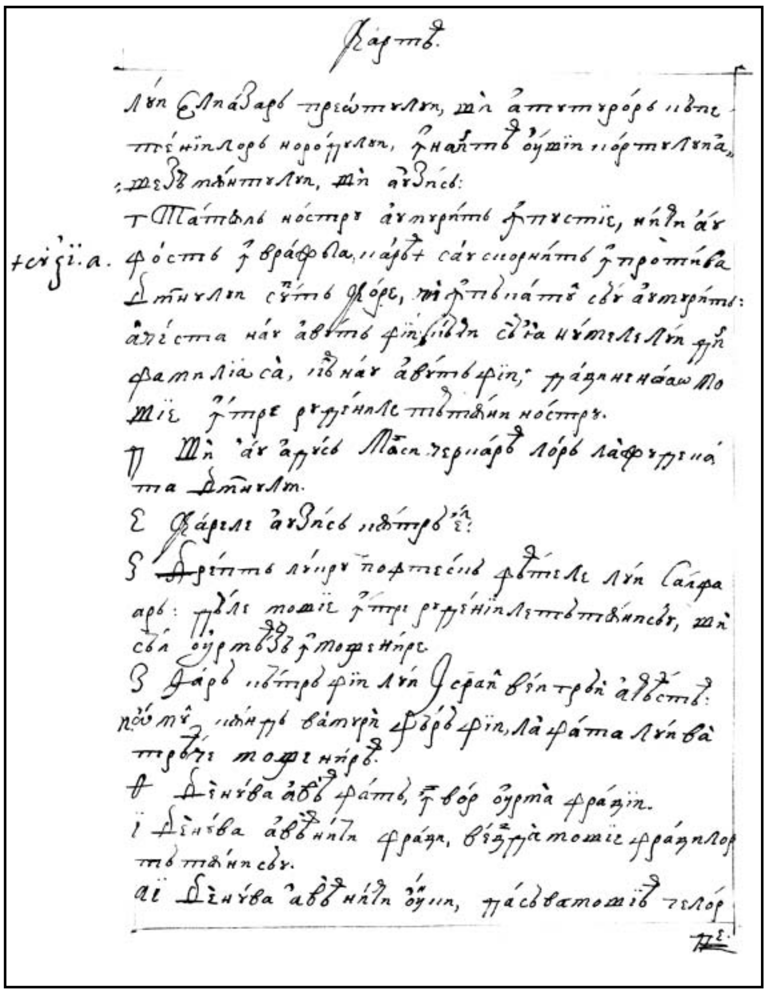
249r

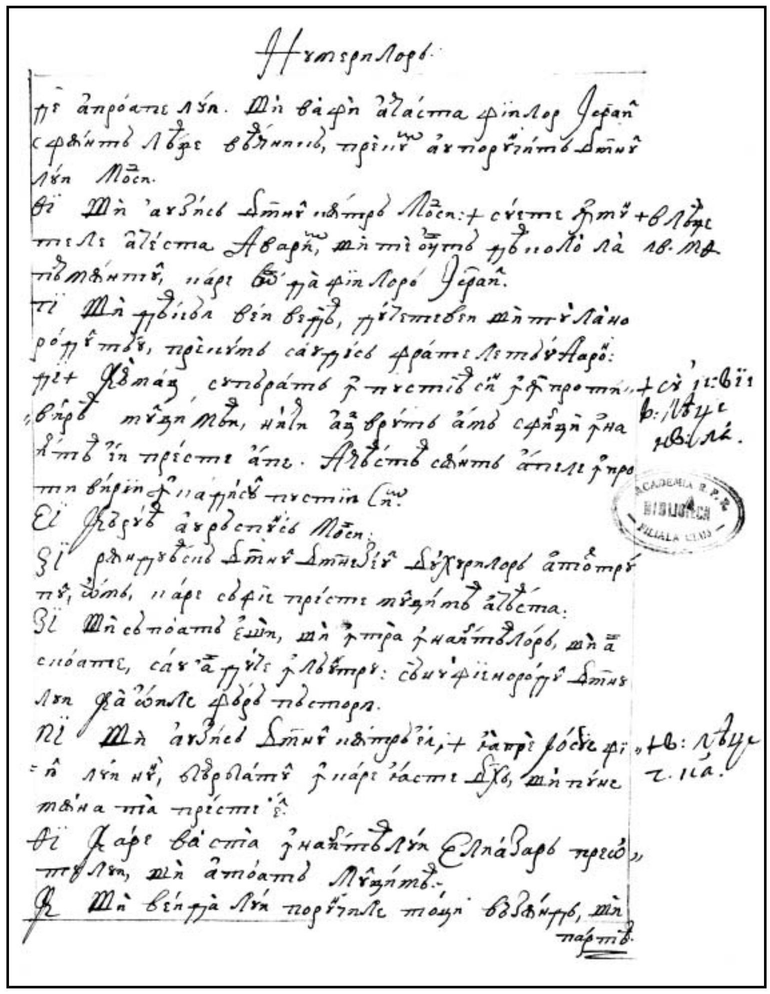

249v

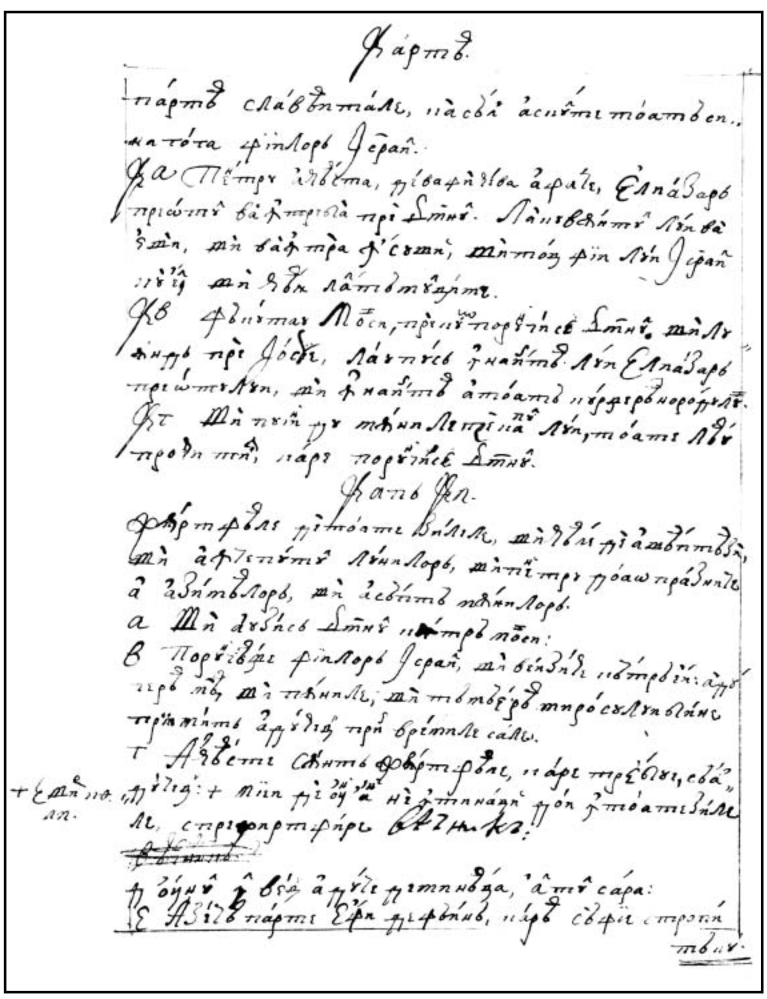
250r

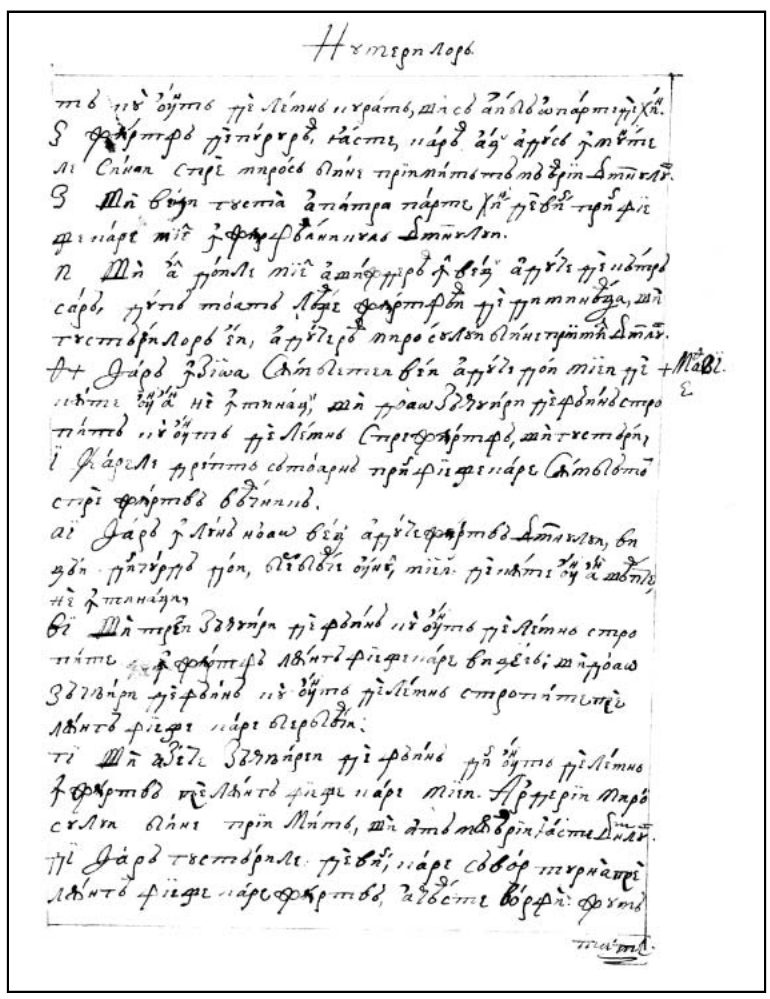

250v

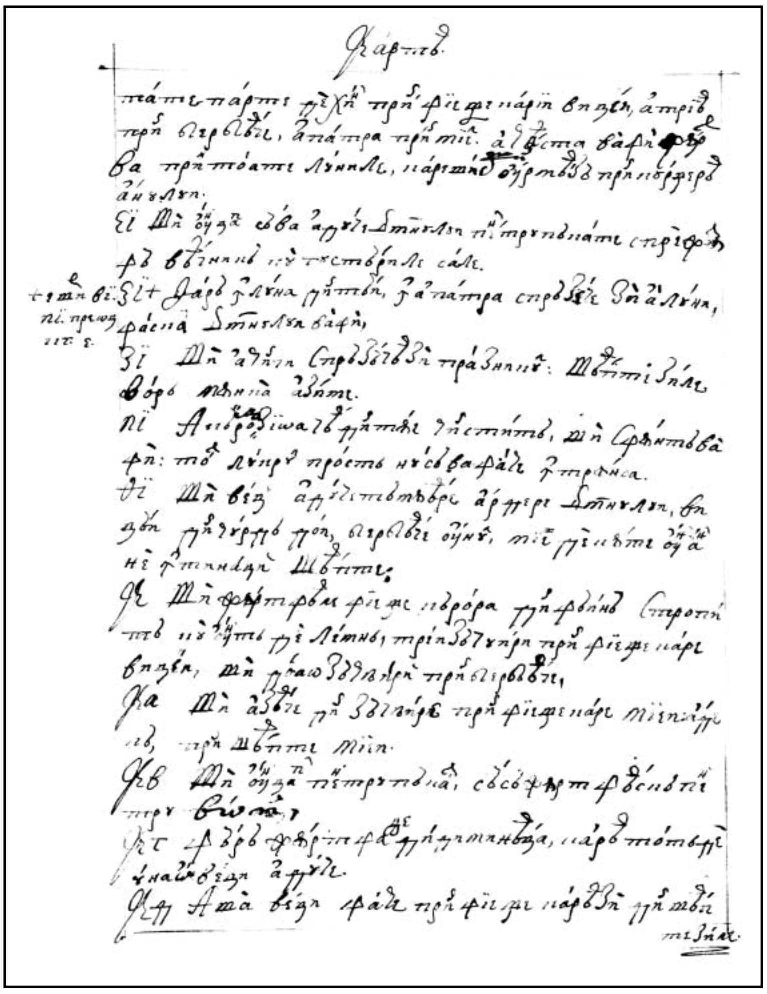
251r

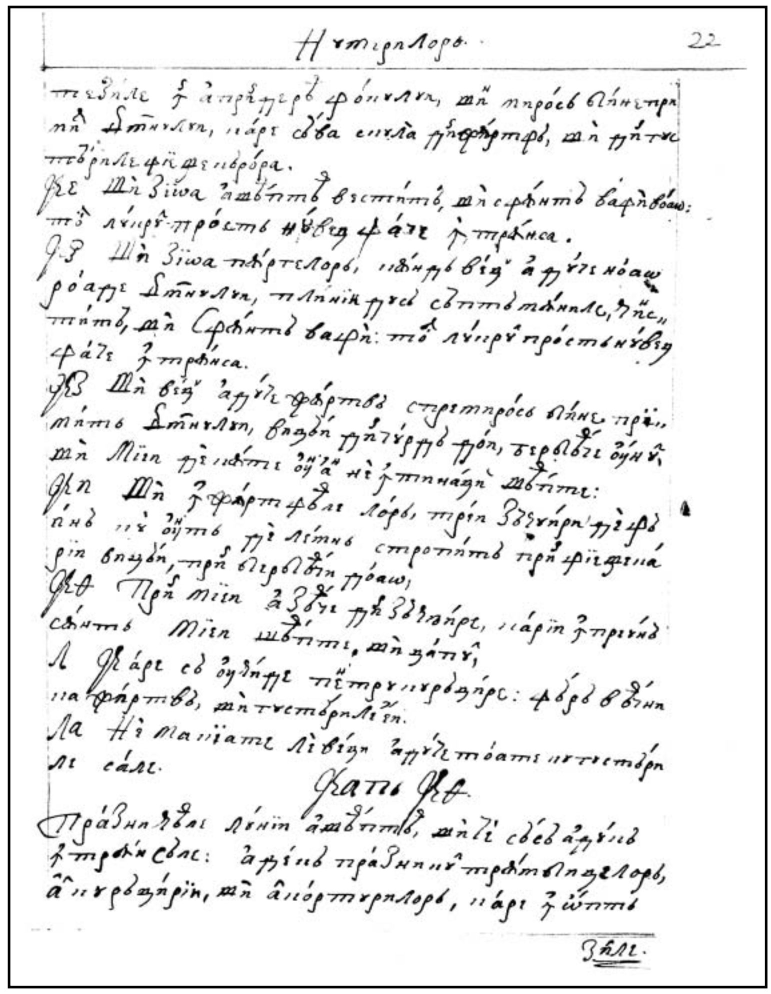

251v

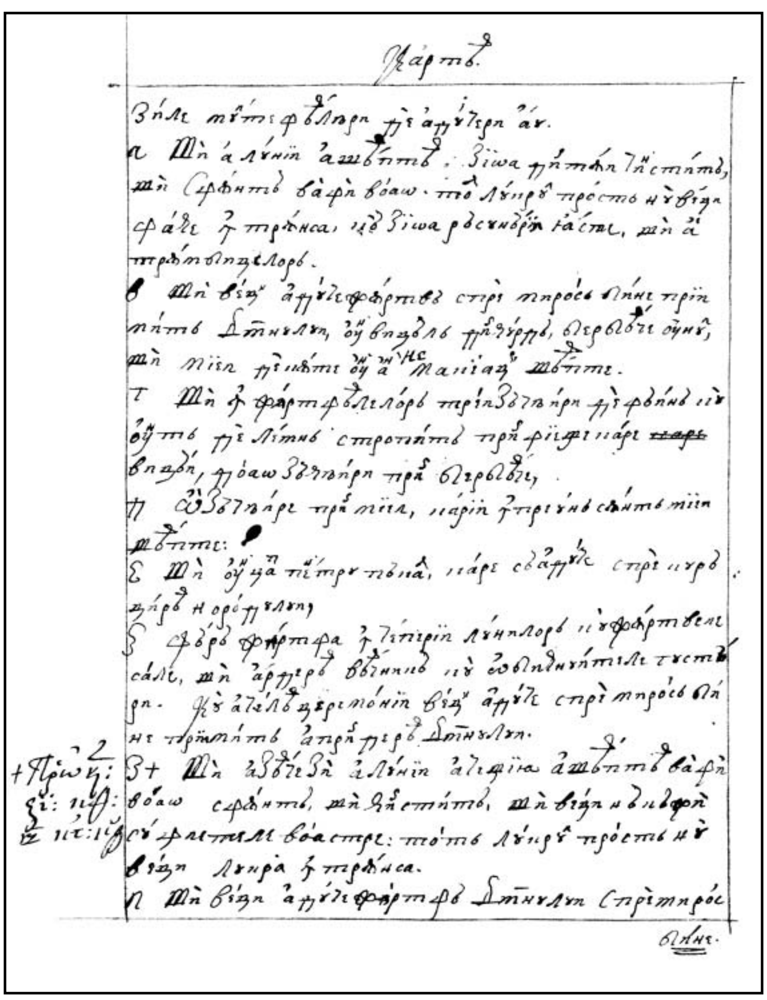
252r

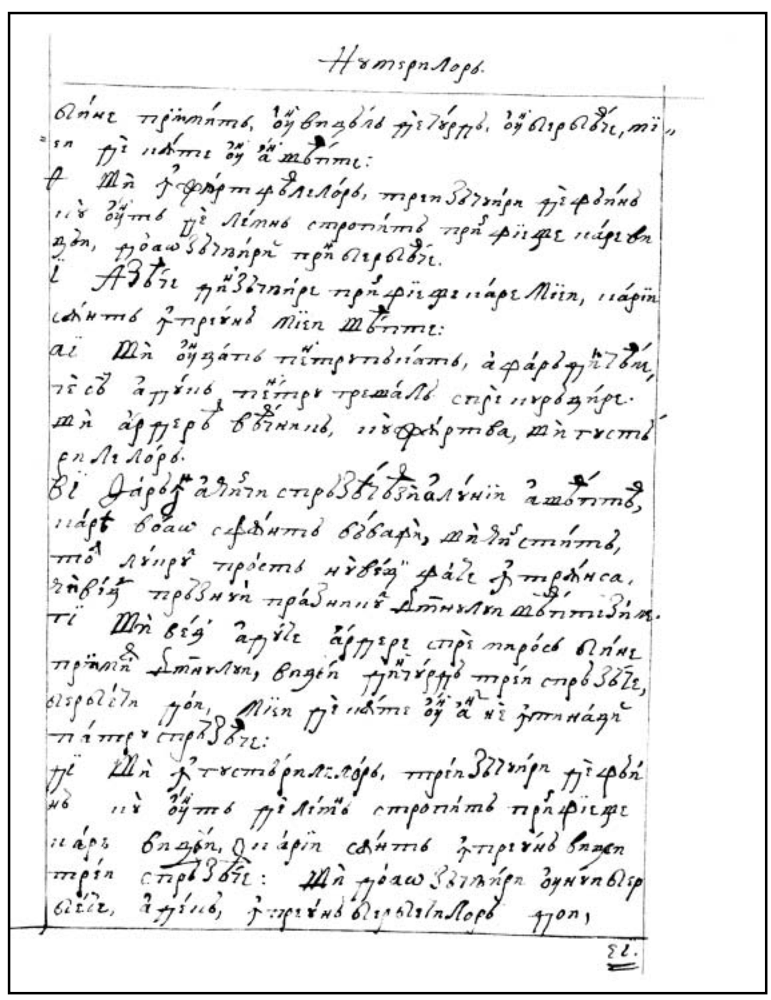
252v

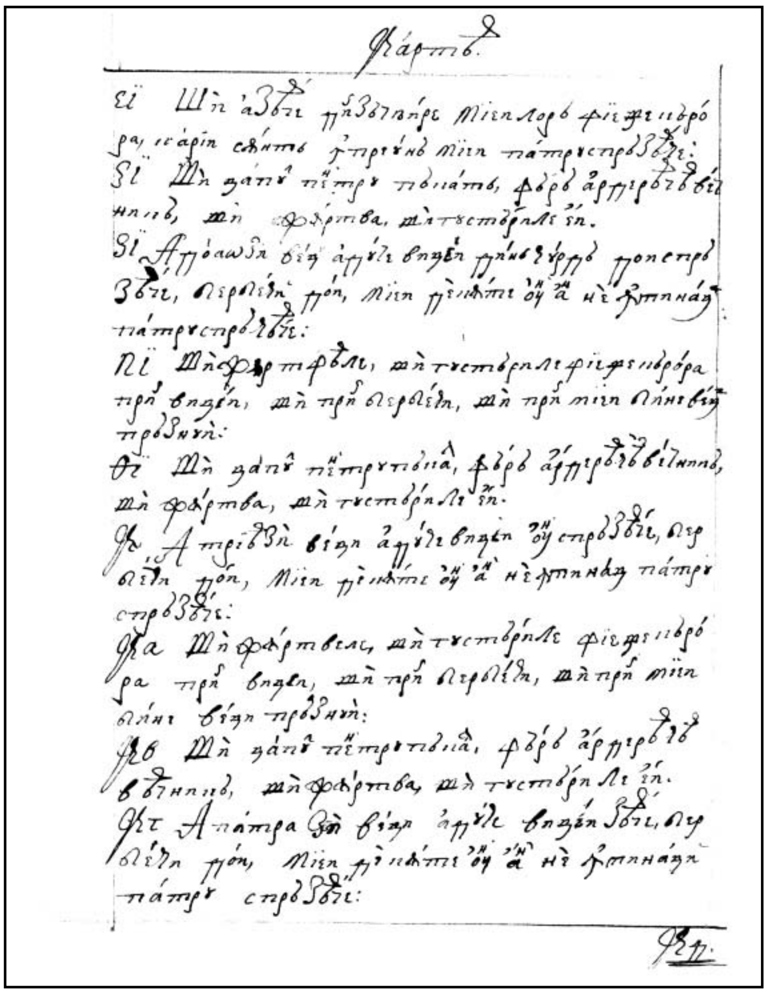
253r

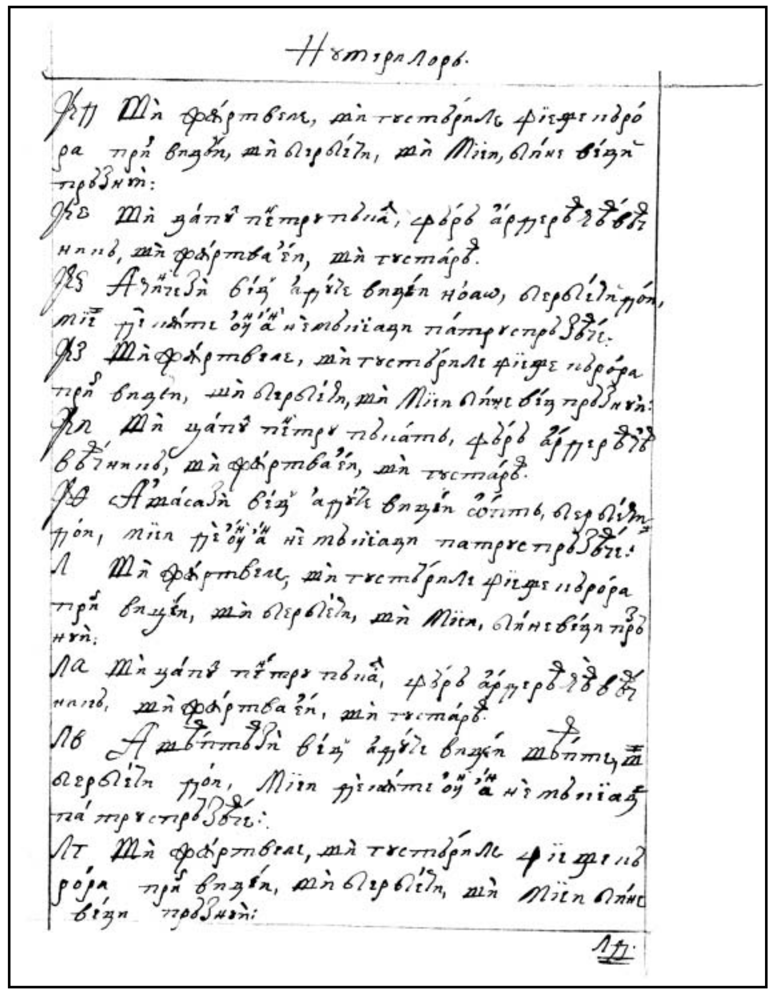
253v

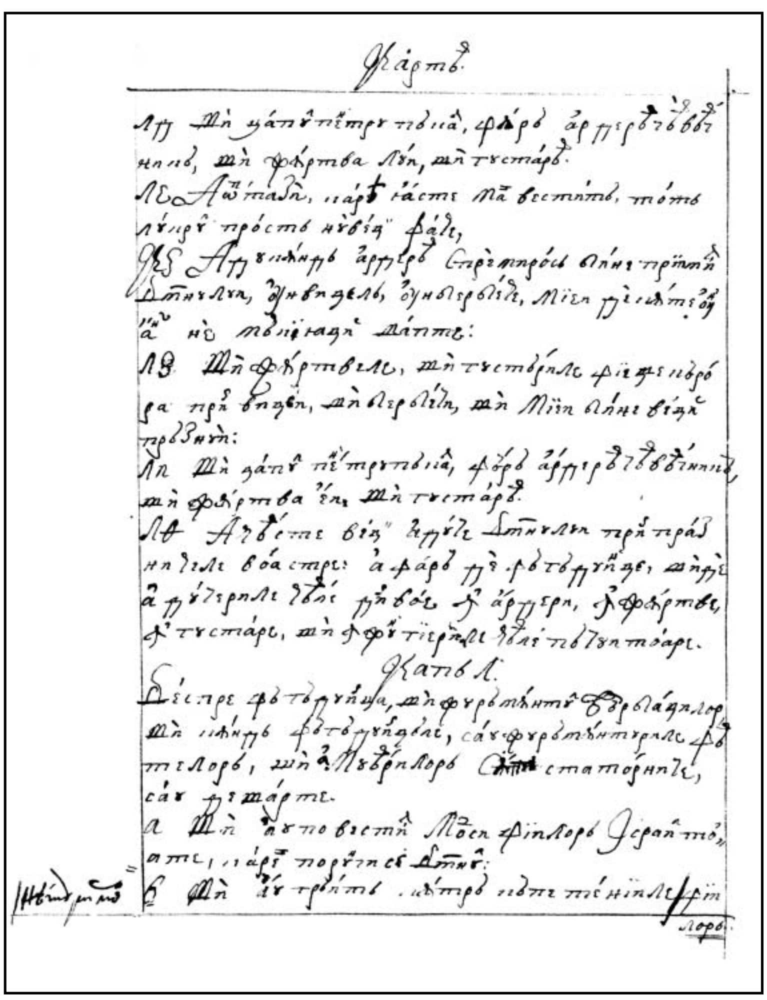
254r

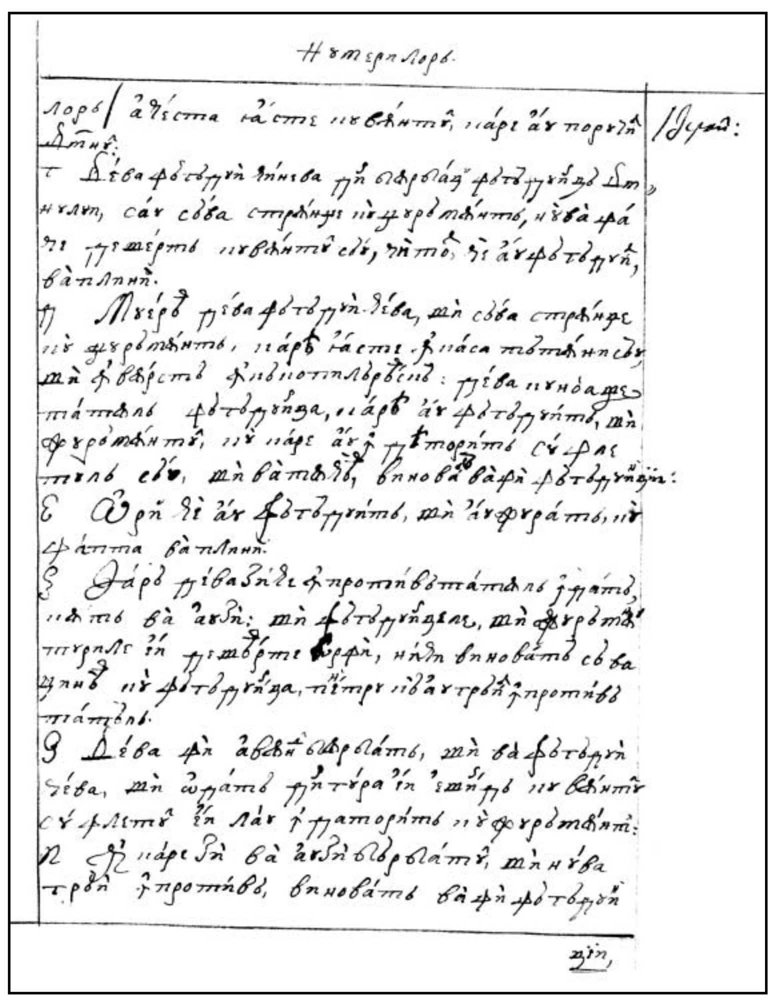
254v

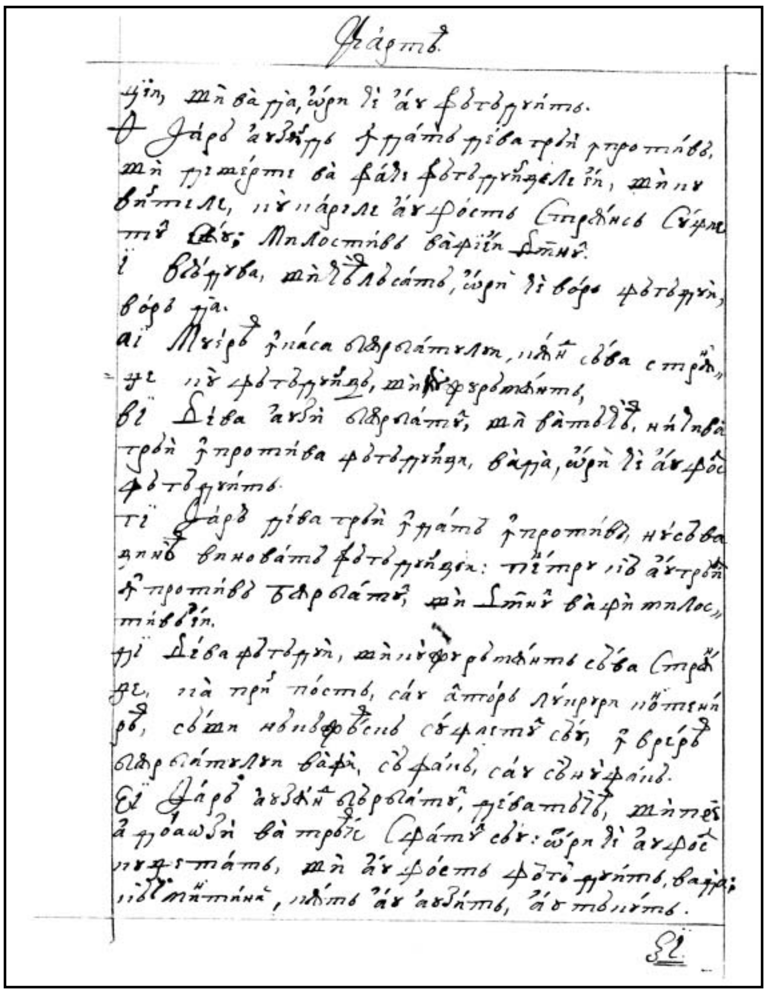
255r

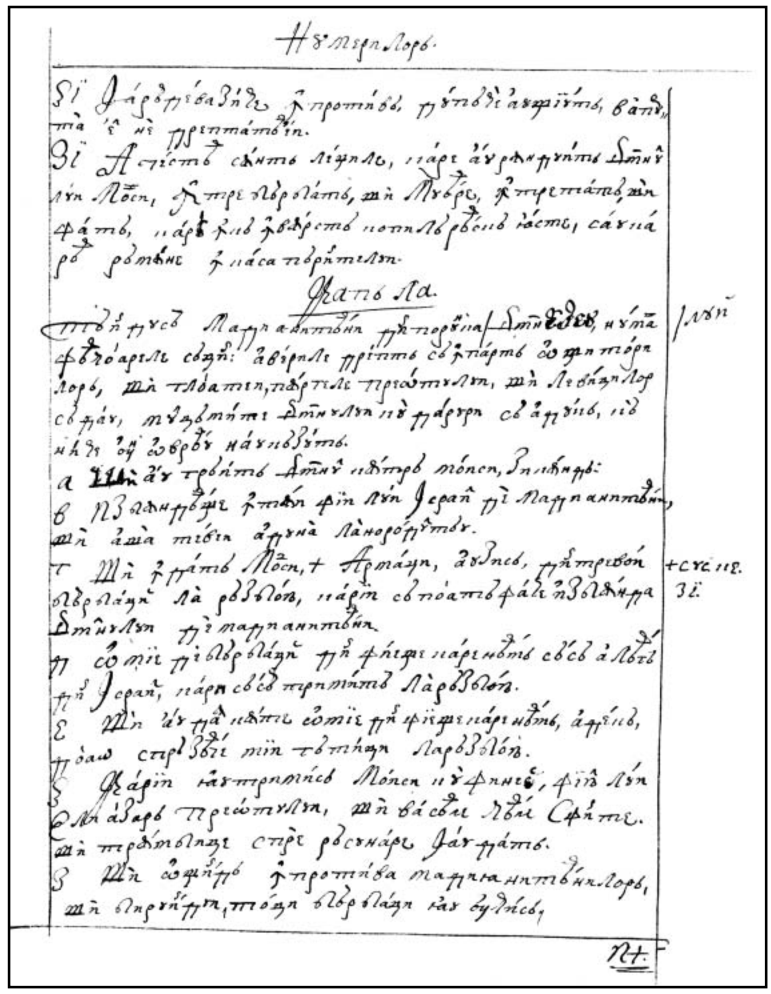
255v

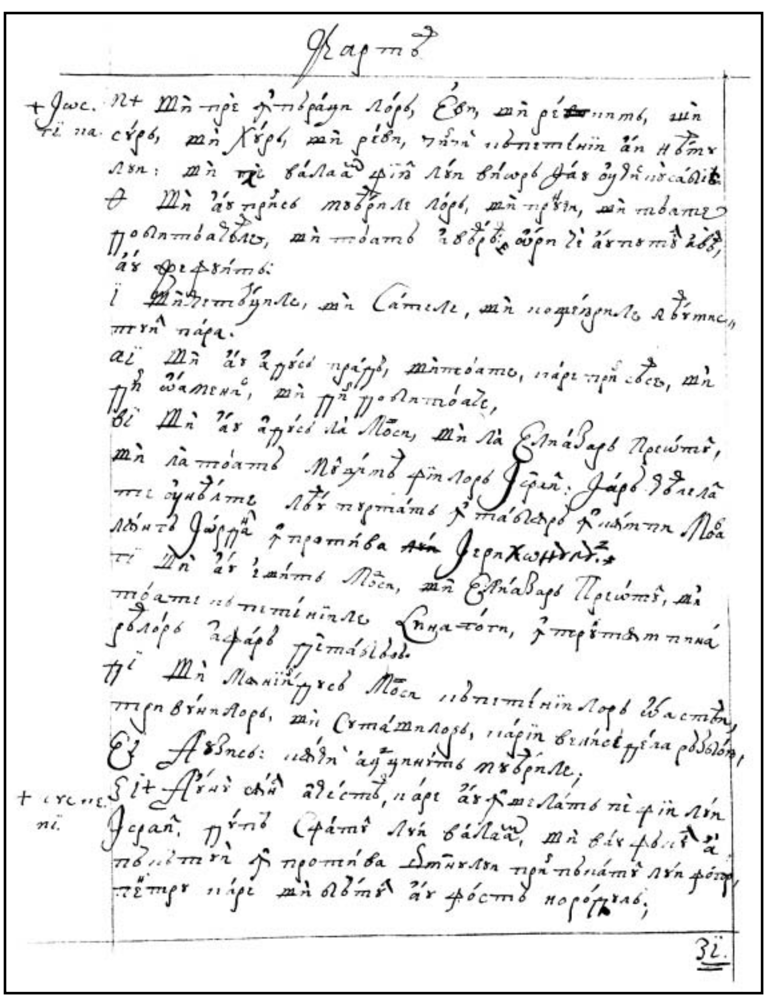
256r

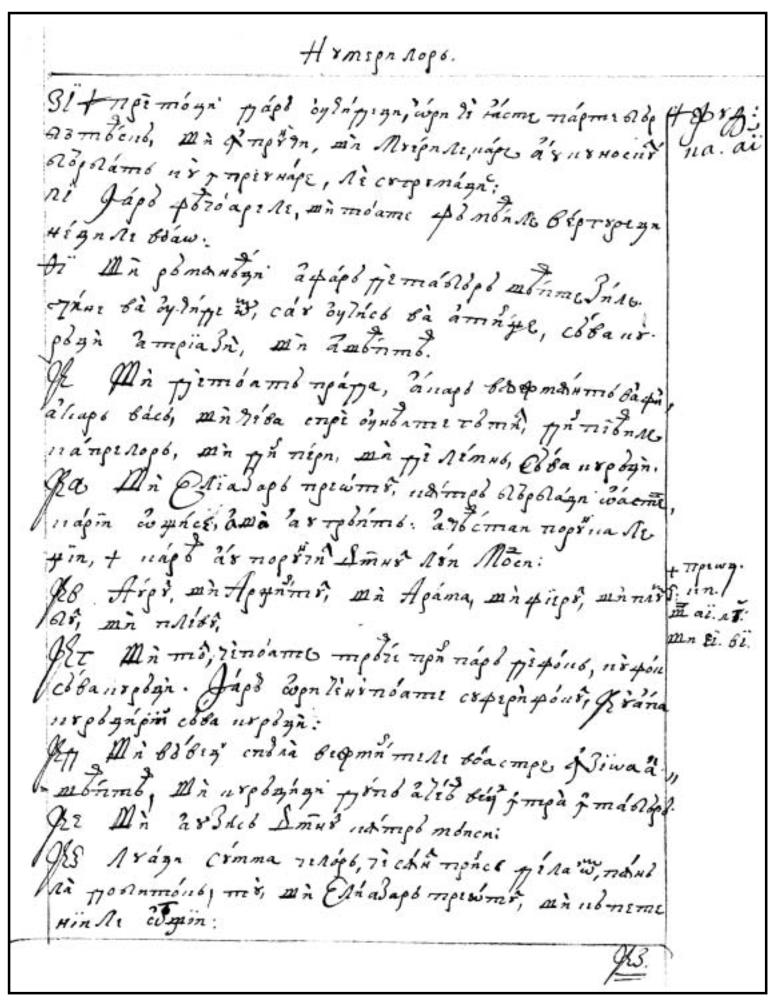
256v

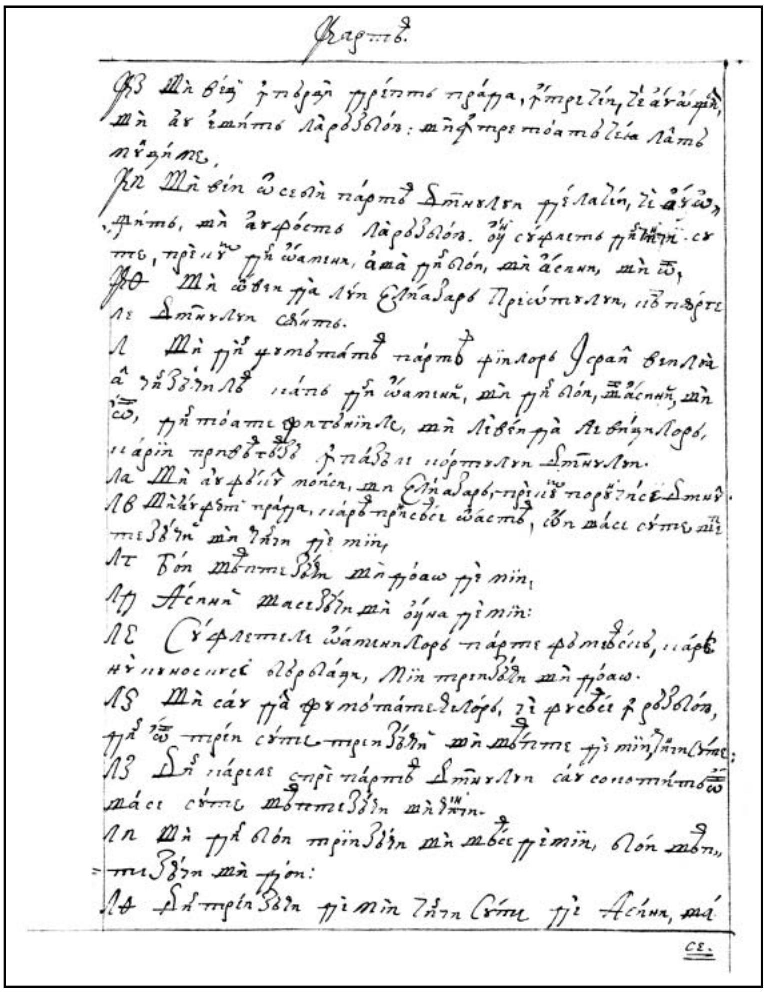
257r

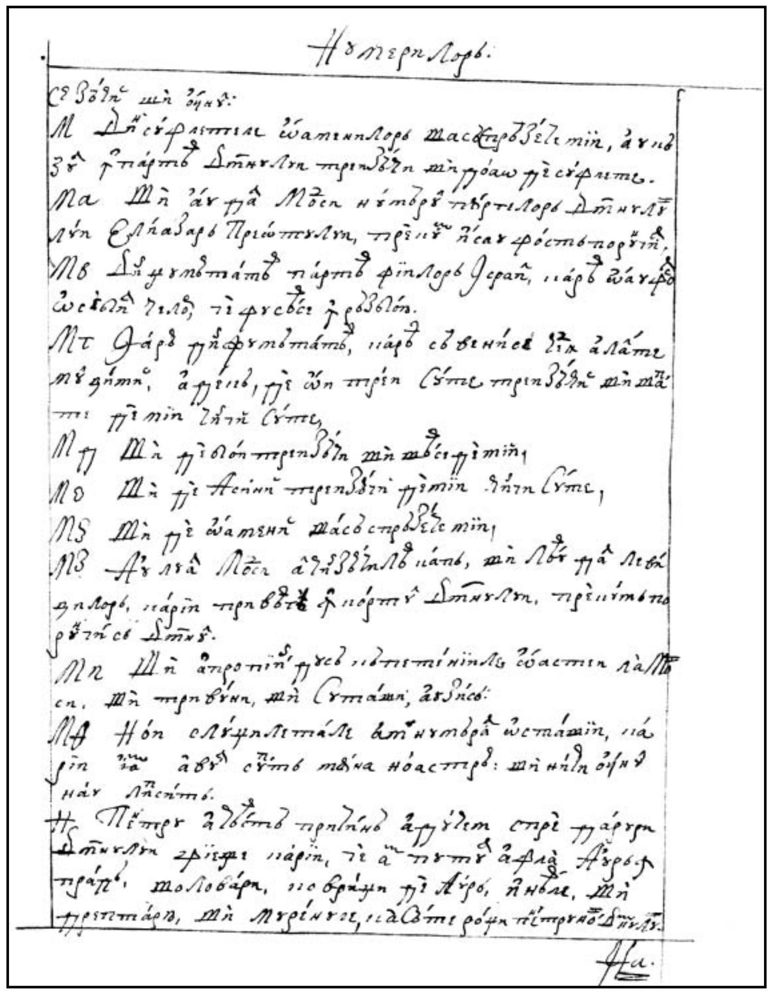
257v

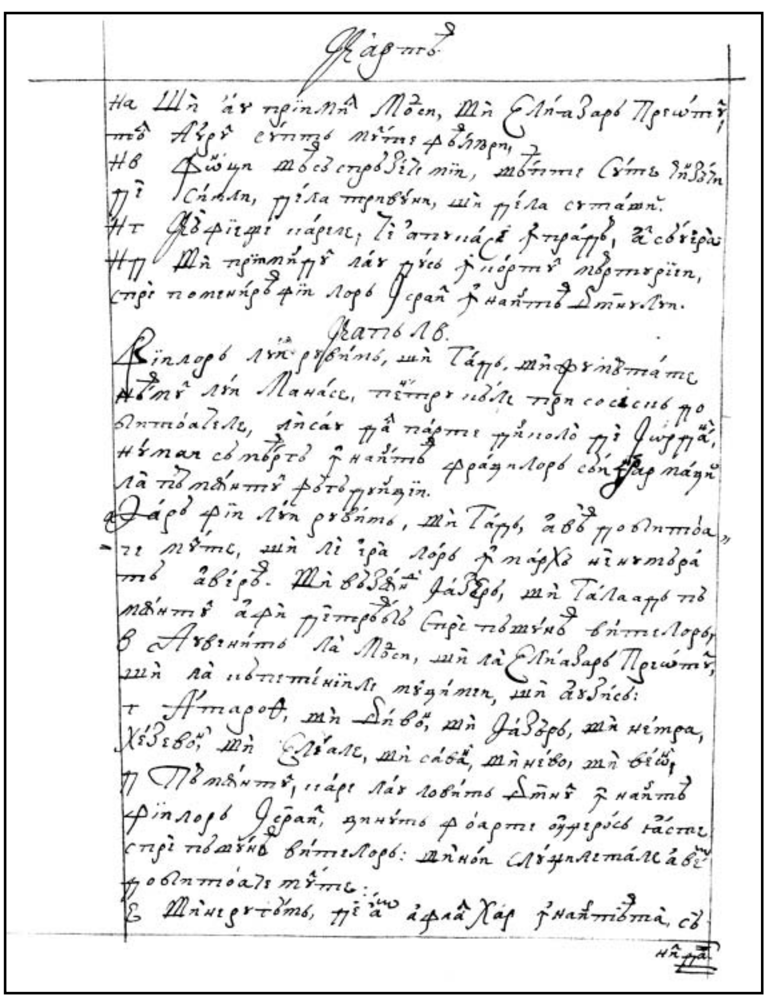
258r

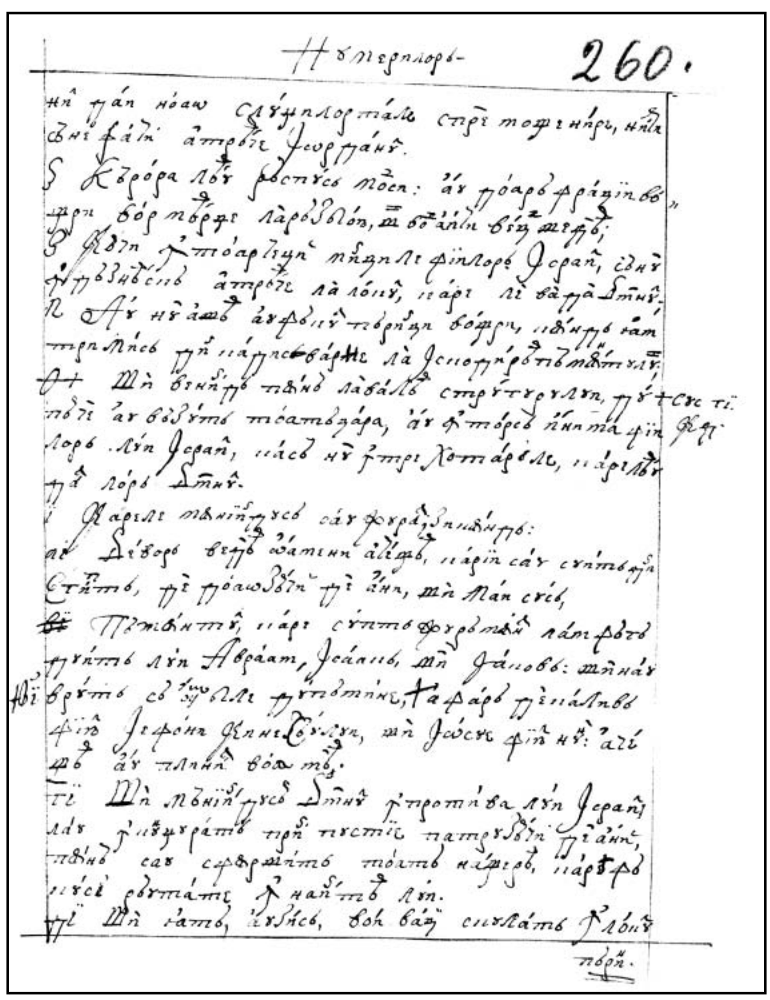
258v

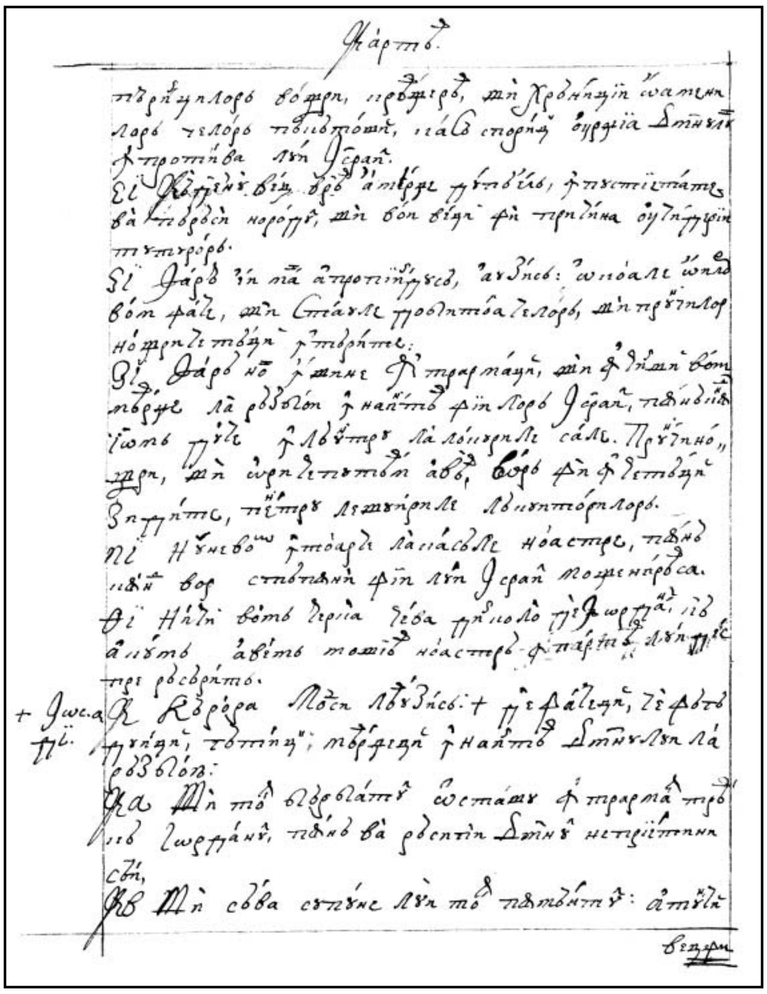
259r

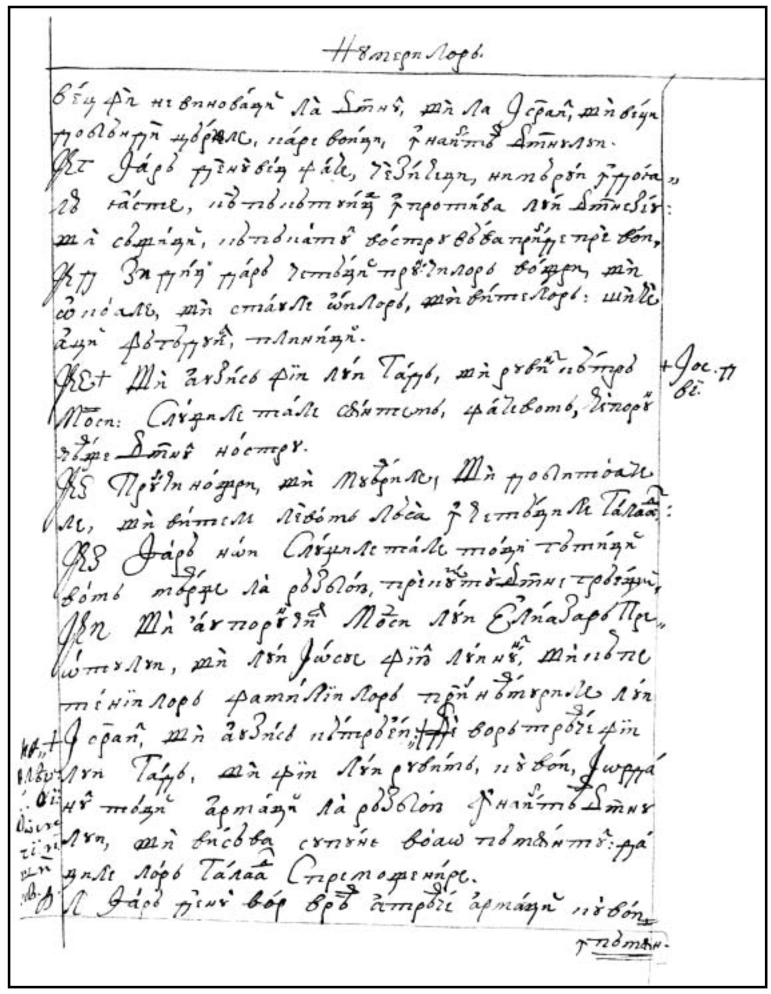

259v

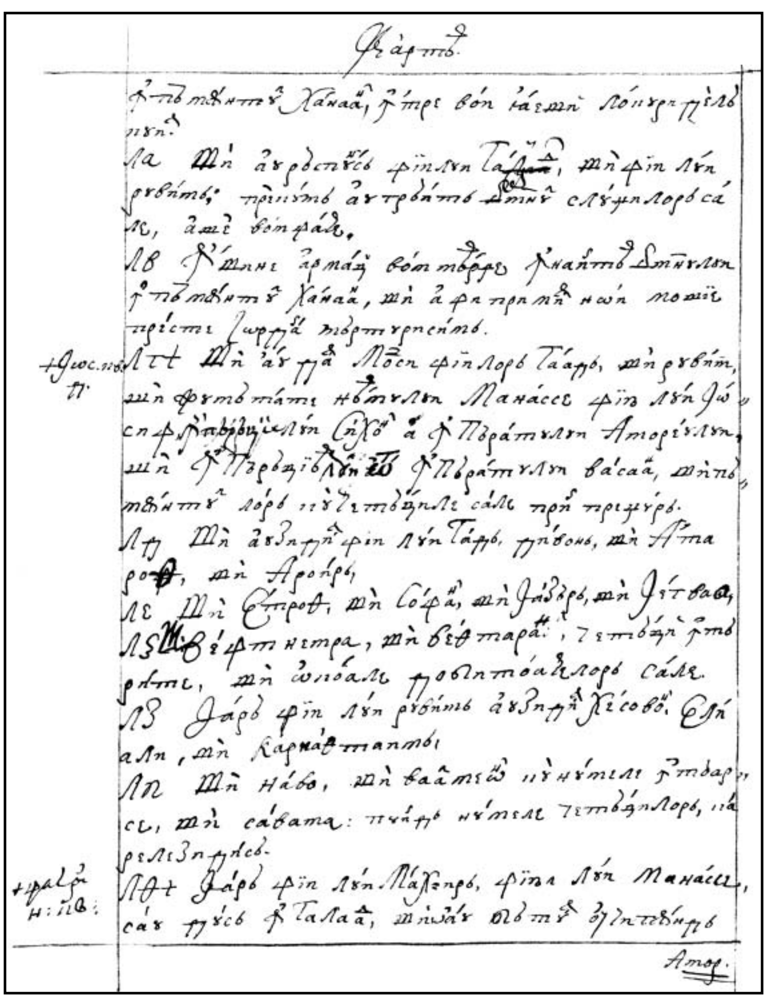
260r

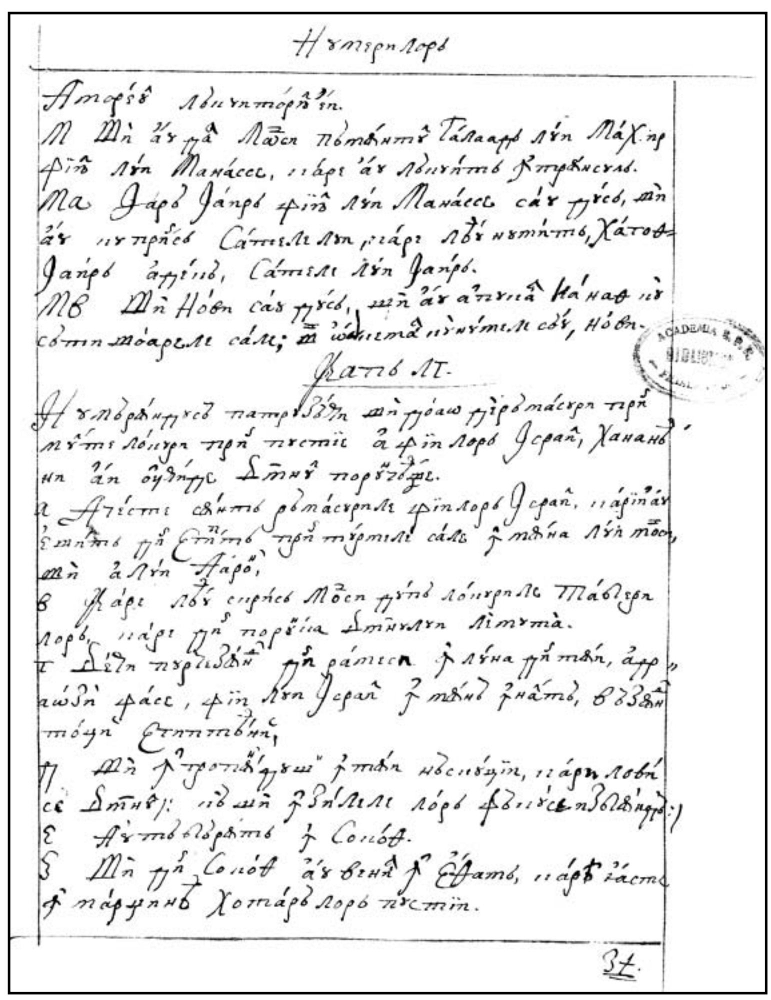

260v

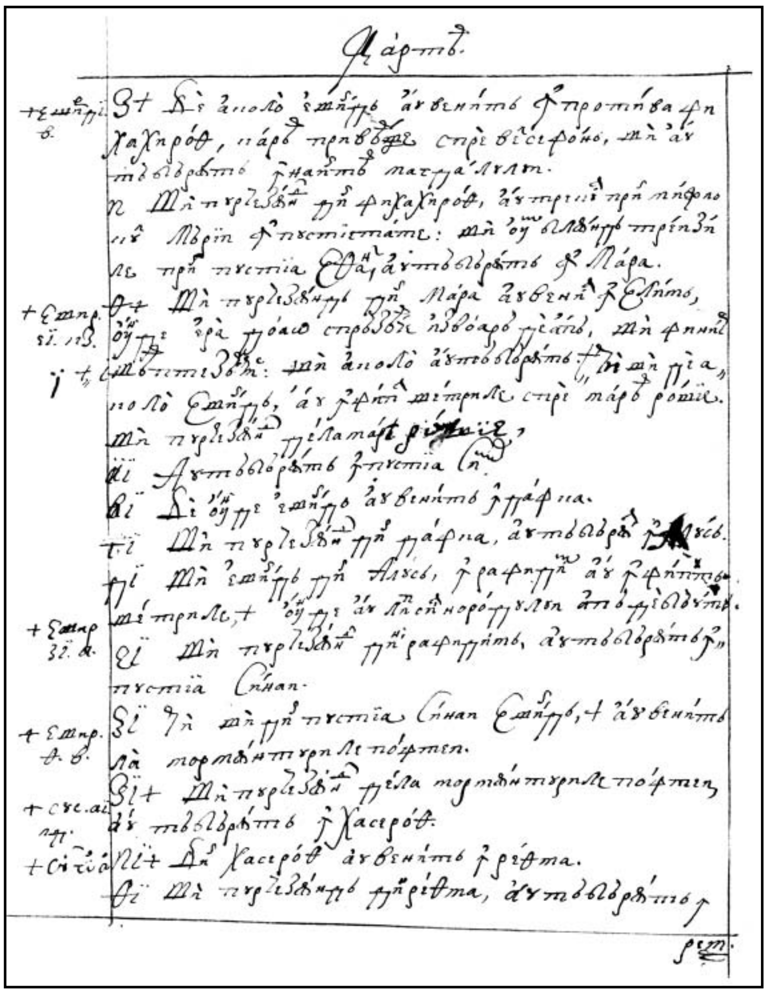
261r

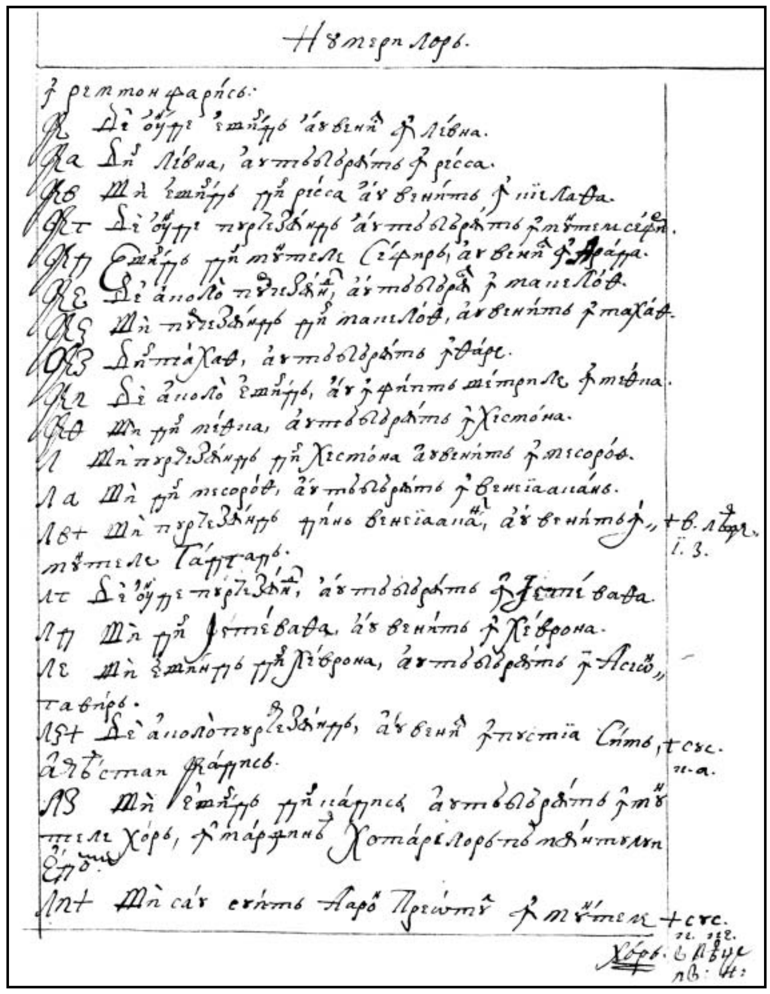

261v

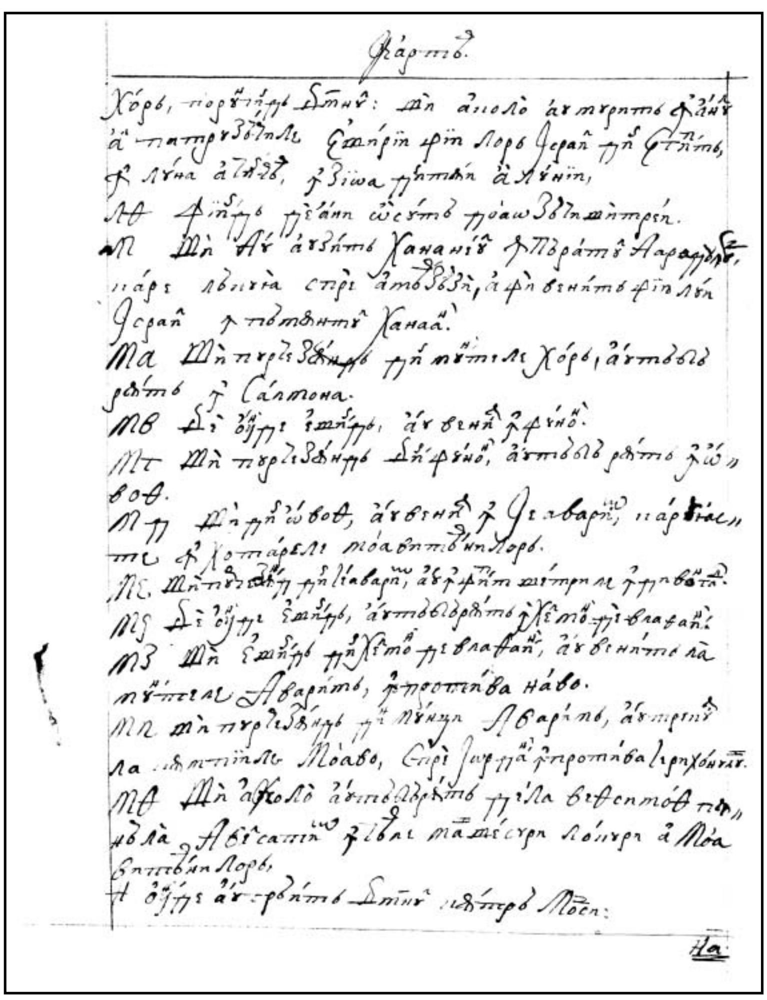
262r

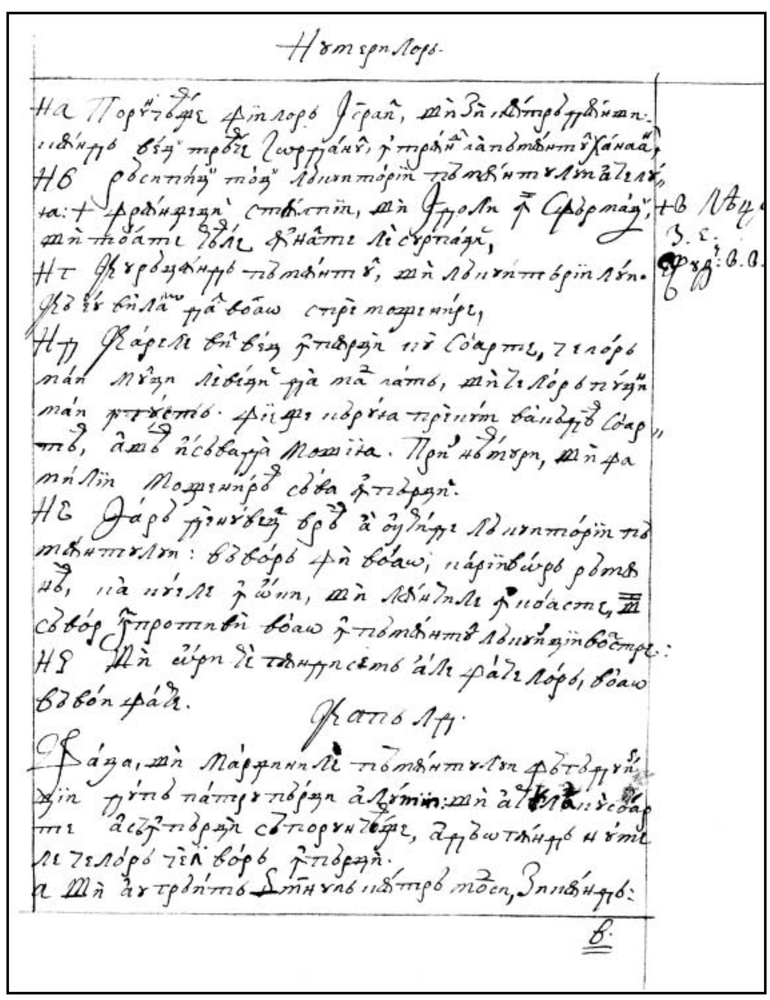

262v

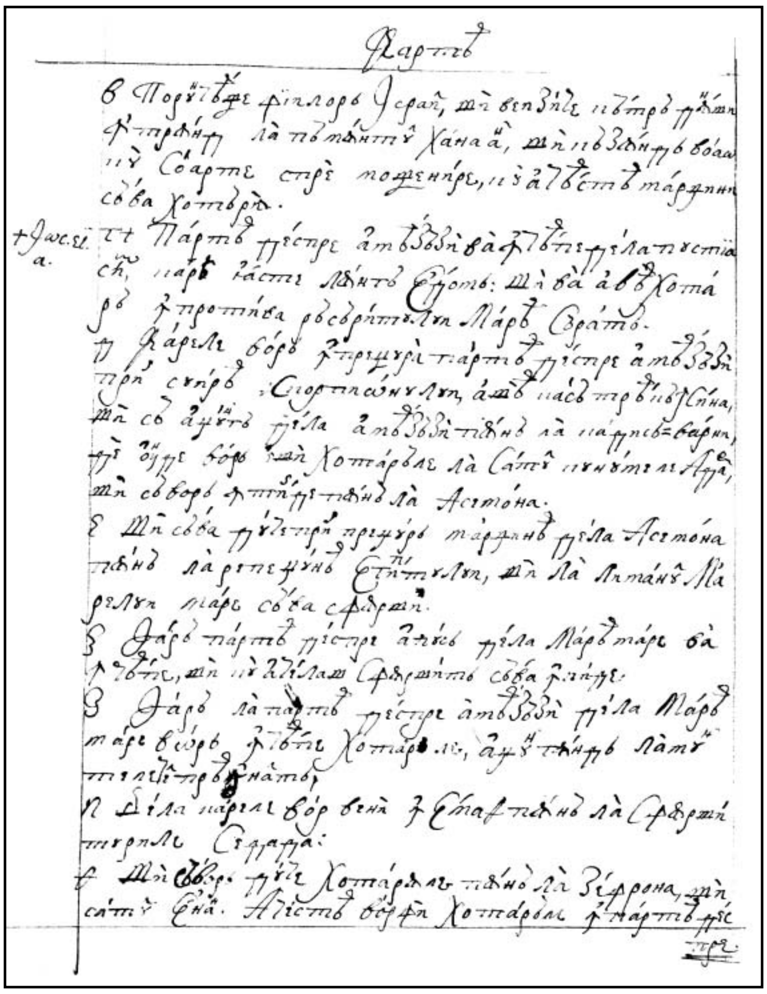
263r

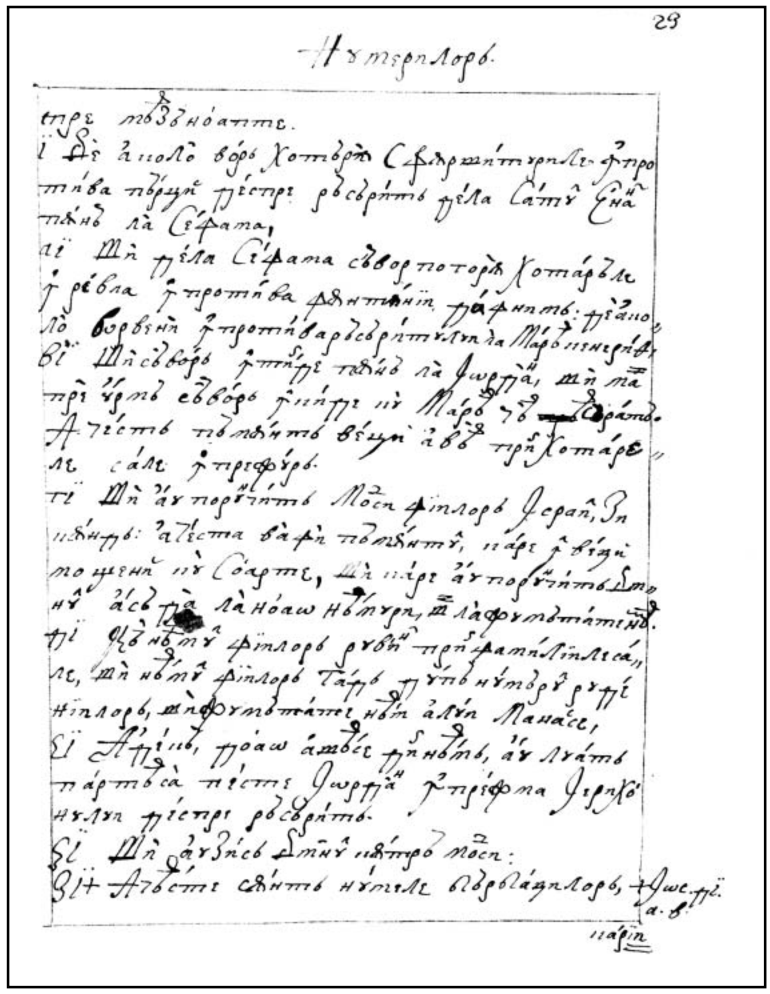

263v

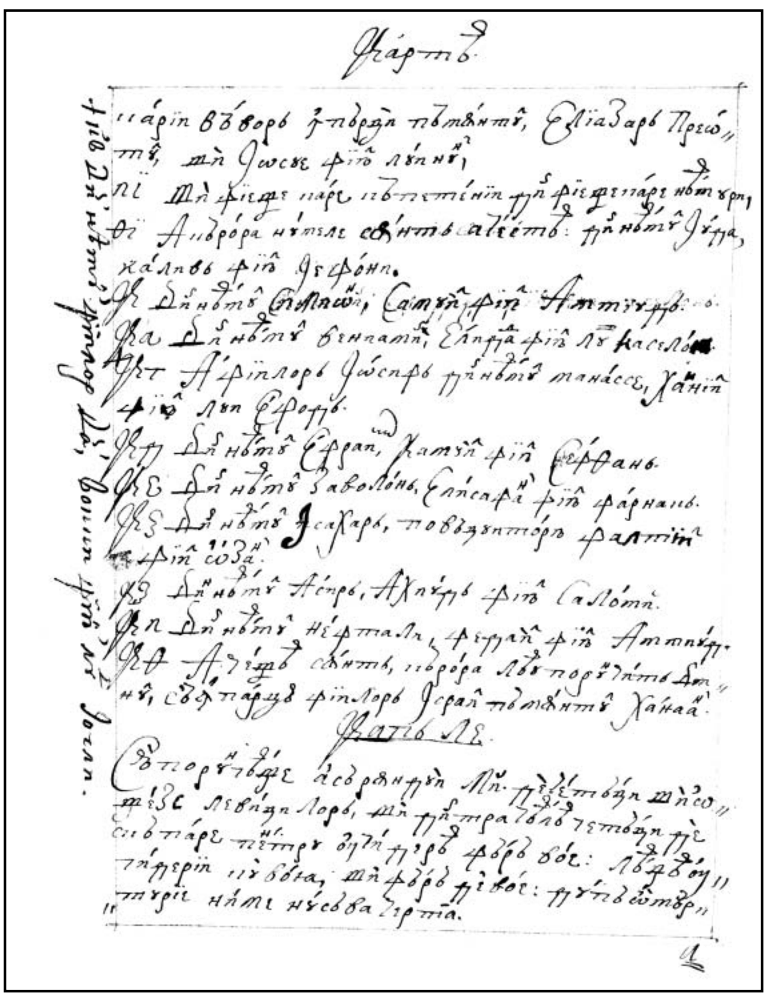
264r

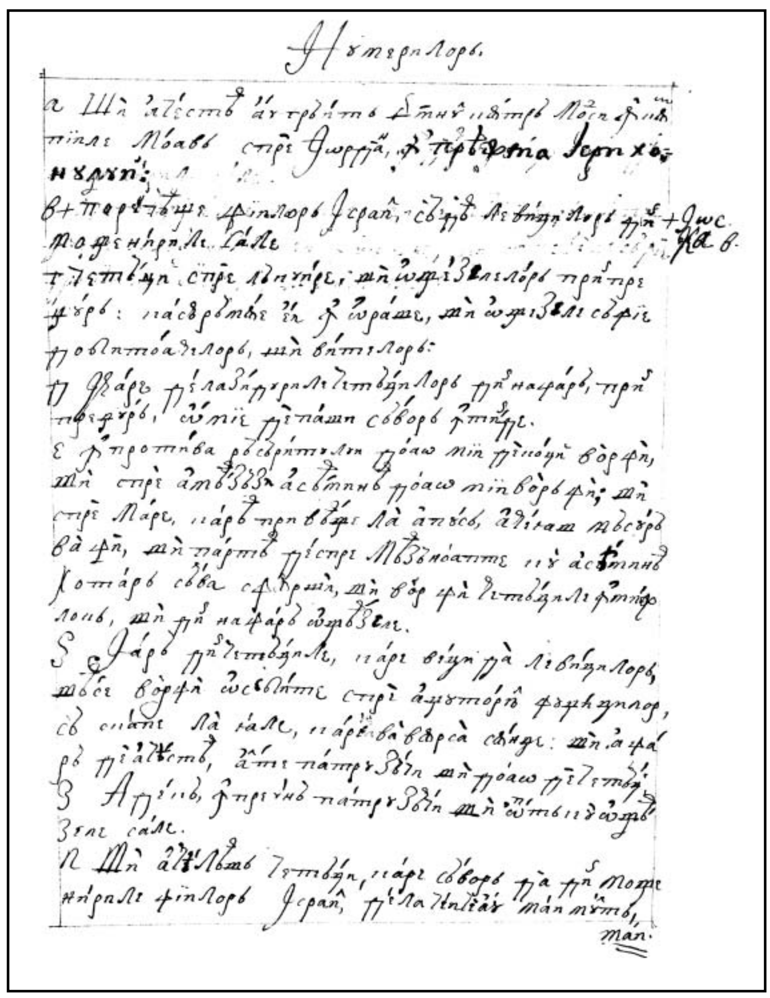

264v

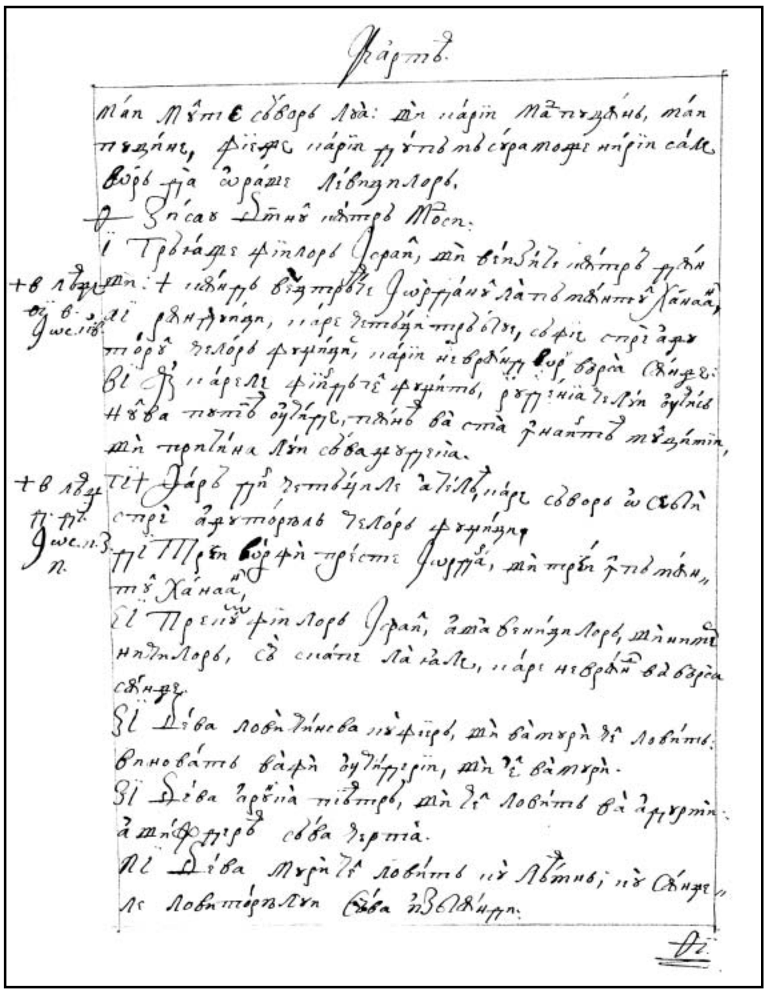
265r

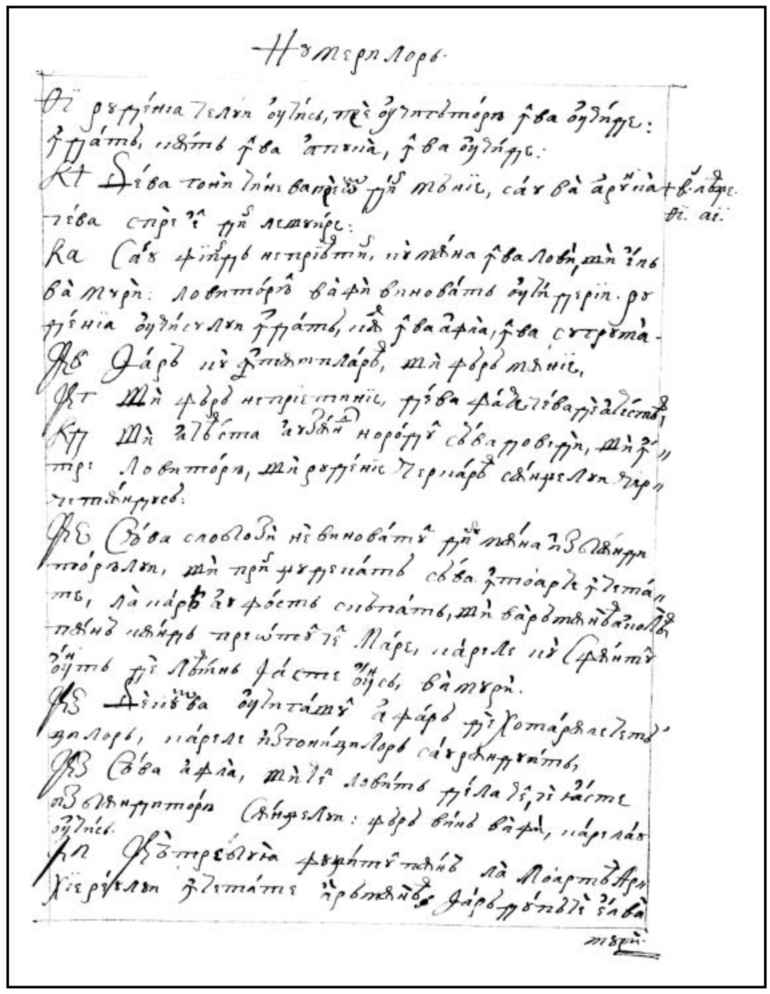

265v

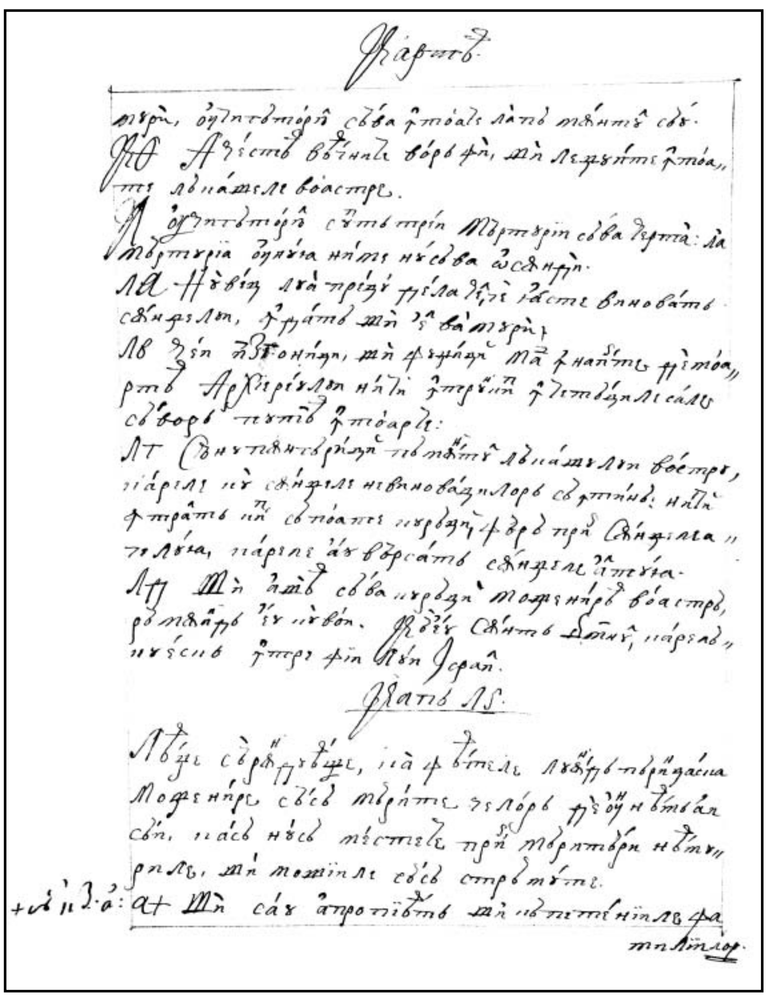
266r

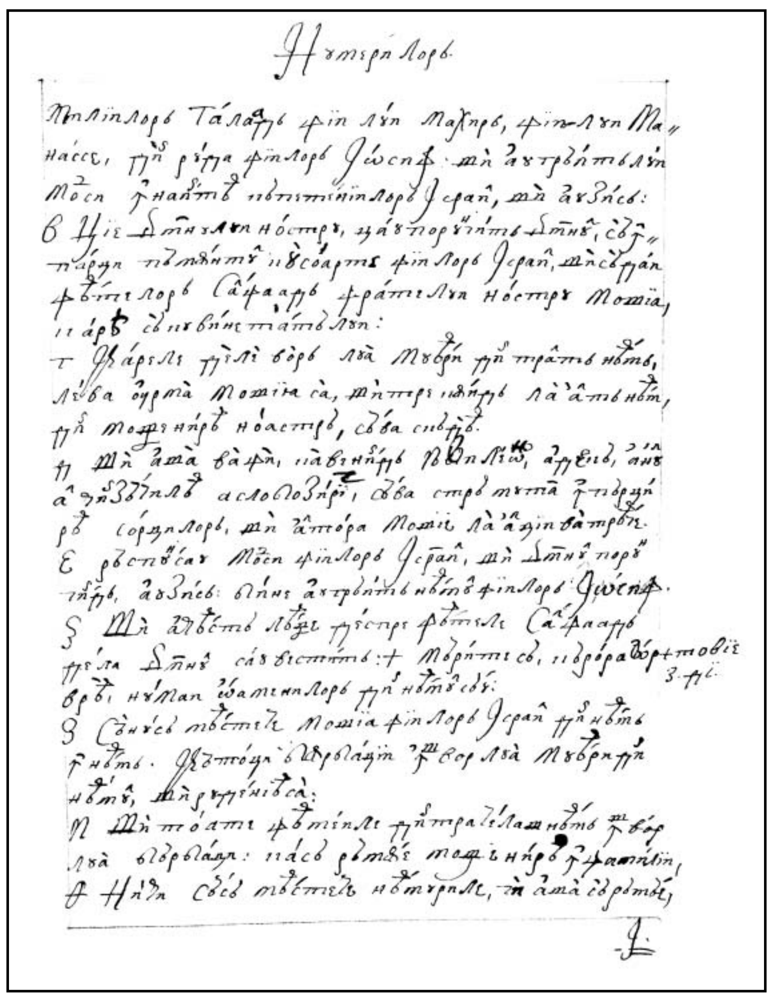
266v

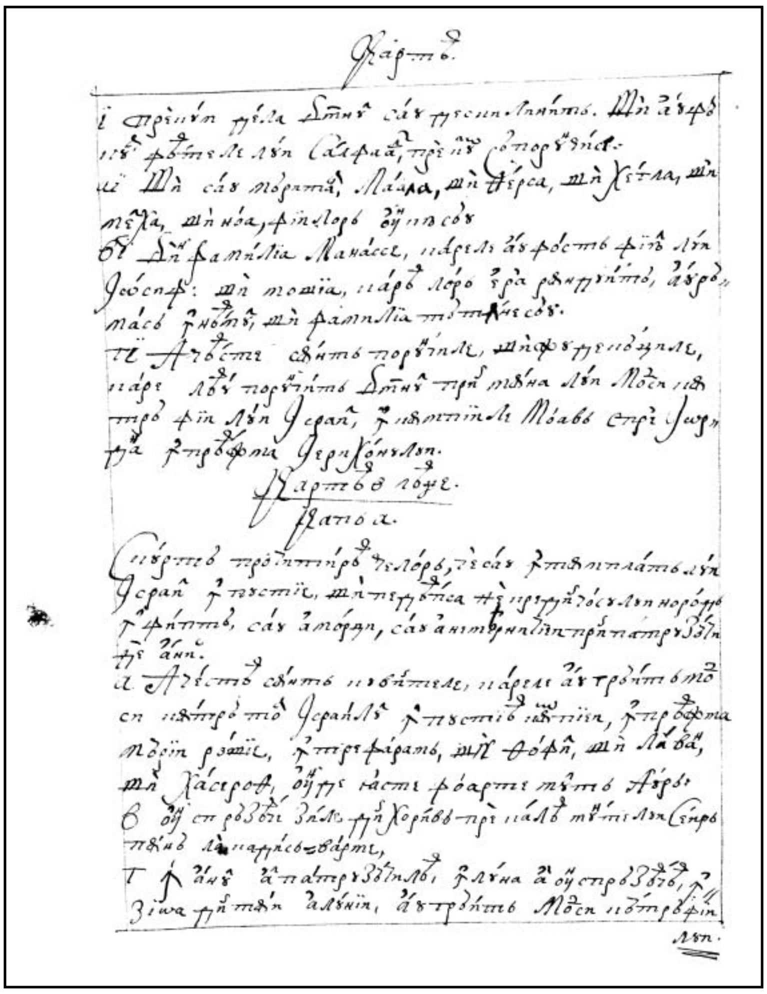
267r

267v

268r

268v

CARTEA 2 LEAGE

Cap 1

Scurtă procitirea celor ce s-au întâmplat lui Israil în pustie şi pedeapsa necredinciosului norod înfiptă sau a morţii sau a nemearniciei prin patruzăci de ani.

1 Acestea sânt cuvintele carele au grăit Moisi cătră tot Israilul în pustiia câmpiei, în preajma Mării Roşie, între Faram şi Thofil şi Lavan şi Haseroth, unde iaste foarte mult aur,

2. Unsprăzeace zile din Horiv, pre calea muntelui Seir până la Cadisvarme.

3. În anul al patruzăcilea, în luna a unsprăzeacea, în zioa dintâi a lunii au grăit Moisi 269r cătră fiii || lui Israil toate care poruncise lui Domnul să le zică lor,

4. *După ce au lovit pre Sihon, împăratul amoreilor, care lăcuia în Hesevon, şi pre Og, împăratul Vasanului, care au rămas în Astaroth şi în Edrai, *Num. 21, 24. [21, 33-34]

5. Preste Iordan, în pământul Moav. Şi au început Moisi a tâlcui leagea şi a zice:

6. „Domnul, Dumnezeul nostru, au grăit cătră noi în Horiv, zicând: «Destul vă iaste că într-acest munte aţi rămas;

7. Întoarceţi-vă şi veniţi la muntele amoreilor şi la ceale ce-i sânt aproape, câmpii şi munţi şi locuri aşezate spre ameazăzi şi lângă ţărmurile mării, pământul hananeilor şi a Livanului, până la marele râu Eufratim.

8. Iată – au zis – l-am dat voao, întraţi şi-l moşteniţi, despre carele s-au jurat Domnul părinţilor voştri, lui Avraam, Isaac şi Iacov, să-l dea lor şi săminţiii lor după ei».

9. Şi v-am zis în vreamea aceea:

10. *«Nu vă pociu sângur purta; că Domnul, Dumnezeul vostru, v-au înmulţit şi sânteţ astăzi ca stelele ceriului, foarte mulţi. *Ieşir. 18, 18.

11. (Domnul, Dumnezeul părinţilor voştri, să adaogă la numărul acesta multe mii şi să vă blagoslovească precum au zis).

12. Nu pociu sângur purta trebile voastre şi greotatea şi înfruntările.|

269v 13. Daţi dintre voi bărbaţi înţelepţi şi ştiuţi şi a cărora petreacere să fie plăcută în neamurile voastre, să vi-i puiu căpetenii».

14. Atunci mi-aţi răspuns: «Bun lucru iaste care vreai a face».

15. Şi am luat din neamurile voastre bărbaţi înţelepţi şi aleşi şi i-am rădicat căpetenii, trivuni şi sutaşi şi spre cinzăci şi spre zece, carii să vă înveaţe toate.

16. Şi le-am poruncit, zicând: «Ascultaţi-i *şi ce e drept judecaţi, acar moştean fie el, acar nimearnic. *Ioan. 7, 24

17. *Nu va fi deschilinirea feaţelor, aşea pre cel mic îl veţ asculta ca pre cel mare, nici veţi priimi faţa căruiva, că a lui Dumnezeu iaste giudecata. Iară, de vi să va vedea ceva greu, aduceţ la mine şi eu voi asculta». *Preoţi. 19, 15. Jos 16, 19. Pild. 24, 23. Ecli. 42, 1. Iacov. 2, 1.

18. Şi am poruncit toate care trebuie să faceţi.

19. Şi, purcezând din Horiv, am trecut prin pustie groaznică şi mare, carea o aţ văzut, prin calea muntelui amoreului, precum ne-au fost poruncit Domnul, Dumnezeul nostru, şi venind în Cadisvarne.

20. V-am zis voao: «Venit-aţi la muntele amoreului, carele Domnul, Dumnezeul nostru, va să-l dea noao.

21. Vezi pământul care Domnul, Dumnezeul tău, ţi-l dă, suie-te şi-l moşteneaşte, 270r precum au grăit Domnul, Dumnezeul nostru, părinţilor tăi. Nu te teame, || nici te spăimânta».

22. *Şi v-aţi apropiiat la mine toţi şi aţi zis: «Să trimitem bărbaţi carii să cerceteaze pământul şi să ne vestească pre ce cale trebuie să ne suim şi la care cetăţi a mearge». *Num. 13, 3.

23. Şi, plăcându-mi cuvântul, trimis-am dintre voi bărbaţi doisprăzeace, fieştecarele din neamurile sale.

24. Carii meargând şi suindu-să la munţi, au venit până la Valea Strugurului; şi, socotind pământul,

25. Luând din rodurile lui să-i areate ugerimea, i-au adus şi au zis: «Bun e pământul care Domnul, Dumnezeul nostru, vrea a ni-l da».

26. Şi n-aţi vrut să vă suiţi, ci ncredincioşi la cuvântul Domnului, Dumnezeul nostru,

27. Aţi murmurat în corturile voastre şi aţ zis: «Urâtu-ne-au Domnul şi pentru aceea ne-au scos din pământul Eghiptului, ca să ne dea în mâna amoreului şi să ne şteargă.

28. Încătro ne vom sui? Solii au înfricoşat inima noastră, zicând: 'Mare mulţime iaste şi decât noi cu statul mai înaltă, cetăţile mari şi până la ceriu întărite, fiii lui Enachim am văzut acolo'».

29. Şi v-am zis voao: «Nu vă spăimântareţi, nici vă teameţi de ei.

30. Domnul Dumnezeu, care iaste povăţuitoriul vostru, | pentru voi Însuşi va oşti, precum au făcut în Eghipt toţi văzând. 270v

31. Şi în pustietate (tu ai văzut) te-au purtat Domnul, Dumnezeul tău, precum poartă omul pruncul său, în toată calea pre carea aţ umblat până aţi venit la locul acesta».

32. Şi încă nici aşea aţ crezut Domnului, Dumnezeului vostru,

*Ieşir. 13, 21. Num. 14, 14.

33. *Carele au mers înaintea voastră în cale şi v-au însămnat locul în care trebuia să înfigeţ şetrile, noaptea arătându-vă calea prin foc, şi zioa prin stâlp de nor.

34 Şi, auzind Domnul graiul cuvintelor voastre, mâniindu-Să S-au jurat şi au zis:

*Num. 14, 23. Psalm. 94, 11.

35. *«Nu va vedea careva din oamenii neamului acestui rău pământul cel bun care supt jurământ l-am făgăduit părinţilor voştri,

36. Fără Caliv, fiiul Sefonii, că el îl va vedea şi lui îi voi da pământul care l-au călcat, şi fiilor lui, că au urmat Domnului».

37. Nici e de-a să mira măniia asupra norodului, fiindcă şi mie, măniindu-să Domnul pentru voi, mi-au zis: «Nici tu vei întra acolo, ||

38. Ci Iosue, fiiul lui Nun, slujitoriul tău, el va întra în locul tău. Pre acesta îl îndeamnă şi-l întăreaşte şi el cu soarte va împărţi pământul lui Israil. 271r

39. Pruncii voştri, de carii aţ zis că să vor duce robi, şi fiii carii astăzi nu cunosc deschilinirea bunului şi a răului, aceia vor întra şi lor le voi da pământul şi-l vor moşteni.

40. Iară voi vă întoarceţi şi vă duceţi prin pustietate pre calea Mării Roşie».

*Num. 14, 40.

41. *Şi mi-aţi răspuns: «Păcătuit-am Domnului. Sui-ne-vom şi vom oşti precum au poruncit Domnul, Dumnezeul nostru». Şi întrat-aţi mergând voi în munte.

*Num. 14, 42.

42. Mi-au zis Domnul: «Zi cătră dânşii: *'Nu vă suireţi, nici să oştiţi, că nu sânt cu voi, ca să nu cădeaţi înaintea nepriiatinilor voştri'».

43. Grăit-am şi nu aţ ascultat, ci, împrotivindu-vă poruncii Domnului şi umflându-vă de trufie, v-aţ suit în munte.

44. Şi, ieşind amorreul care lăcuia în munţi şi venindu-vă înainte, v-au gonit precum gonesc albinile şi v-au tăiat din Seir pănă la Horma. |

45. Şi, întorcându-vă plăngând cătră Domnul, nu v-au ascultat, nici au vrut a să odihni graiului vostru. 271v

46. Şi aţi şezut în Cadisvarme multă vreame.

Cap 2

Procetirea facerilor de bine norodului, oprirea războiului împrotiva lui Moav şi a lui Ammon; şi baterea împăratului Sihon şi luarea pământului lui.

1. Şi, purcezând de acolo, am venit în pustietatea care duce la Marea Roşie, precum îm zisease Domnul, şi am încungiurat muntele Seir multă vreame.

2. Şi au zis Domnul cătră mine:

3. «Destul iaste voao a încungiura muntele acesta. Meargeţ împrotiva miezii-noapte.

4. Şi norodului porunceaşte, zicând: 'Treace-veţi prin hotarele fraţilor voştri, fiilor Isav, carii lăcuiesc în Seir, şi să vor teame de voi.

5. Vedeţi, dară, cu deadinsul să nu vă mişcaţi împrotiva lor, că nu voiu da din pământul lor o urmă cât poate călca un picior, că spre moştenire lui Isav am dat muntele Seir.

6. Bucate veţi lua de la ei cu bani şi veţi mânca; apă cumpărată veţi scoate şi veţ bea. ||

7. Domnul, Dumnezeul tău, te-au blagoslovit în tot lucrul mânilor tale. Cunoscut-au calea ta, cum ai trecut pustietatea aceasta mare, patruzăci de ani lăcuind cu tine Domnul, Dumnezeul tău, şi nimică nu ţ-au lipsit'». 272r

8. Şi, trecând fraţii noştri, fiii lui Isav, carii lăcuia în Seir pre calea câmpiii din Elath şi din Asiongavir, am venit la calea carea duce în pustiia Moav.

9. Şi au zis Domnul cătră mine: «Nu oşti împrotiva moaviteanilor, nici să iai asupra lor războiu, că nu-ţ voiu da nimică din pământul lor, că fiilor lui Lot am dat Arul spre moştenire.

10. Emim întâiu au fost lăcuitoriu lui, norod mare şi putearnic şi aşea înalt, ca din ruda lui Enachim.

11. Ca uriiașii să credea și era aseaminea fiilor Enachim, adecă moaviteanii îi chiiamă pre ei Emim.

12. Iară în Seir mai nainte au lăcuit horreii; carii scoțându-să și ștergându-să, au lăcuit fiii lui Isav, precum au făcut Israil în pământul moștenirii sale, care i l-au dat Domnul.

13. Sculându-ne, dară, să treacem răpegiunea lui Zarid, am venit la el.

14. Iară vreamea în carea am umblat din Cadisvarme până la treacerea răpegiunii Zared, 272v trei|zăci și opt de ani au fost, până s-au sfârșit toată nașterea oamenilor ostași din tabere, precum jurase Domnul,

15. A căruia mână au fost împrotiva lor, ca să piiară din mijlocul taberilor.

16. Și, după ce au căzut toți ostașii,

17. Grăit-au Domnul cătră mine, zicând:

18. «Tu vei treace astăzi hotarele Moav, cetatea cu numele Ar,

19. Și, apropiindu-te la ceale aproape a fiilor Ammon, păzeaște să nu oștești împrotiva lor, nici să te meștì la războiu, că nu-ți voi da din pământul fiilor Ammon, că fiilor lui Lot l-am dat spre moștenire.

20. Pământul urieșilor s-au socotit și într-însul cândva au lăcuit urieșii pre carii ammoniteanii îi chiiamă zomzommim,

21. Norod mare și mult și de înaltă lungime, ca Enachim, carii i-au șters Domnul de la fața lor și i-au făcut a lăcui în locul lor,

22. Precum făcuse fiilor Isav, carii lăcuiesc în Seir, ștergând pre horrei și dându-le pământul lor, carele îl moștenesc până acum.

23. Și pre hevei, carii lăcuia în Haserim până la Gazam, capadochenii i-au scos, carii 273r ||ieșind din Capadochia, i-au șters și au lăcuit în locul lor.

24. Sculați-vă și treaceț repegiunea Arnon. Iată, am dat în mâna ta pre Sihon, împăratul lui Hesevon Amorreul; și pământul lui începe a moșteni și trimite împrotiva lui războiu.

25. Astăzi voi începe a trimite groaza și cutremurarea ta spre noroadele care lăcuiesc supt tot ceriul, ca, auzând numele tău, să să spăimântează și ca ceale ce nasc să să cutremure și cu dureare să să ție».

26. *Trimis-am, dară, soli din pustiia Cadimoth la Sihon, împăratul lui Hesevon, cu cuvinte de pace, zăcând: *Num. 21, 21.

27. «Treace-vom prin pământul tău, pre cale de obște vom mearge, nu ne vom pleca nici spre dreapta, nici spre stânga.

28. Ceale de hrană cu prețu ne vinde, să mâncăm; apă cu bani ne dă și așea vom bea. Numai iaste să ne îngăduiești treacerea,

29. Precum au făcut fiii lui Isav, carii lăcuiesc în Seir, și moaviteanii, carii zăbovesc în Ar, până vom veni la Iordan și vom treace la pământul care Domnul, Dumnezeul nostru, vrea a ni-l da». |

273v 30. Și n-au vrut Sihon, împăratul lui Hesevon, a ne da treacere, că învârtoșase Domnul, Dumnezeul tău, duhul lui și-i întărise inima, ca să să dea în mânile tale, precum acum vezi.

31. Și au zis Domnul cătră mine: *«Iată, am început a-ți da ție Sihon și pământul lui; începe a-l moșteni». *Amos 2, 9.

32. Și, ieșind Sihon înaintea noastră cu tot norodul său la războiu în Iasa,

33. Și ni l-au dat Domnul, Dumnezeul nostru, și l-am bătut cu fiii săi și cu tot norodul său.

34. Și toate cetățile în vreame aceea le-am cuprins ucigând lăcuitorii lor, bărbații și muiarile și pruncii, n-am lăsat în ei nimică,

35. Fără dobitoacele care au venit în partea prădătorilor și prăzile cetăților care le-am prins.

36. De la Aroir, carea iaste deasupra râpei răpegiunei Arnon, orașul care în vale iaste zidit, până la Galaad n-au fost sat și cetate carea ar scăpa de mânile noastre; toate ni le-au dat Domnul, Dumnezeul nostru, noao,

37. Fără pământul fiilor Ammon, la care nu ne-am apropiiat, și toate care zac lângă răpegiunea Evoc și cetățile din munți și toate locurile de la care ne-au oprit Domnul, Dumnezeul nostru.

Cap 3 ||

274r *Războiul împrotiva lui Og, împăratul Vasanului, și patul lui și soartea a doao neamuri și jumătate dincoace de Iordan. Să roagă Moisi să-i fie slobod a întra la Pământul*

ăgăduinţii, ci Domnul aceasta-i tăgăduiaşte; şi pre Iosue, spre bătaia celoralalţi hananeni, îl întăreaşte.

*Num. 21, 33. Jos 39, 7.

1. Şi, întorcându-ne, ne-am suit pre calea Vasanului; *şi au ieşit Og, împăratul Vasanului, întru întâmpinarea noastră cu norodul său la război în Edrai.

2. Şi au zis Domnul către mine: «Nu te teame de el, că în mâna ta ţi s-au dat cu tot norodul şi cu pământul său; şi vei face precum ai făcut lui Sihon, împăratului amorreilor, care au lăcuit în Hesevon».

*Num. 21, 24. Num. 21, 35.

3. *Şi au dat Domnul, Dumnezeul nostru, în mănile noastre şi pre Og, împăratul Vasanului, şi tot norodul lui; şi i-am bătut până la moarte,

4. Jefuind toate cetăţile lui într-o vreame. N-au fost oraş care să scape de noi, şeasezăci de cetăţi, tot ţinutul lui Argov, împărăţiii lui Og, în Vasan.

5. Toate cetăţile era întărite cu ziduri înalte şi cu porţi şi cu zaruri, afară de nenumărate oraşe, care nu avea număr.

6. Şi i-am şters, precum făcusem lui Sihom, împăratului Hesevon, răsipind toată cetatea, | şi bărbaţii şi muiarile şi pruncii.

274v

7. Iară dobitoacele şi prăzile cetăţilor le-am apucat.

8. Şi am luat într-aceea vreame pământul din mâna a doi împăraţi a amoreailor, carii era dincolea de Iordan, de la repegiunea Arnon până la muntele Hermon,

9. Pre carele sidonii îl chiiamă Sarion, şi amorreii, Sanir,

10. Toate cetăţile care sânt zidite în şes şi în tot pământul lui Galaad şi a Vasanului, până la Selca şi Edrai, cetăţile împărăţiei lui Og în Vasan.

11. Că sângur Og, împăratul Vasanului, s-au împrotivit din ruda uriiaşilor. Arată-să patul lui cel de fier, care iaste în Ravath a fiilor Ammon, noao coţ având de lungime şi patru de lăţime, după măsura cotului mânii bărbăteaşti.

12. Şi pământul l-am moştenit în vreamea aceea de la Aroil, carea iaste deasupra râpei răpegiunii Arnon, până la giumătatea partea muntelui Galaad şi cetăţile lui; *le-am dat lui Ruvin şi lui Gad.

*Num. 32, 29.

13. Iară ceealaltă parte a lui Galaad şi tot Vasanul împărăţiii lui Og le-am dat jumătăţii neam a lui Manasse; tot ţinutul lui Argov şi tot Vasanul să chiiamă pământul uriiaşilor. ||

275r

14. Iair, fiiul lui Manase, au moştenit tot ţinutul lui Argov până la hotarele Ghesuri şi Mahati, şi au chiiamat din numele său pre Vasam Havoth Iair, adecă „satele Iair", până într-această zi.

15. Şi lui Mahir i-am dat Galaad.

16. Şi neamurilor lui Ruvim şi Gad le-am dat din pământul Galaad până la repegiunea Arnon, jumătate de repegiune şi hotarul până la răpegiunea Evoc, carea iaste marginea fiilor Ammon,

17. Şi şesul pustietăţii şi Iordanul şi hotarele Chinereth, până la Marea Pustiei carea iaste sărată, la poalele muntelui Fazga, spre răsărit.

18. Şi v-am poruncit voao în vremea aceea zicând: «Domnul, Dumnezeul vostru, vă dă pământul acesta spre moştenire; gătiţi, meargeţ înaintea fraţilor voştri, fiii lui Israil, toţ bărbaţi vârtoşi,

19. Fără muiari şi fără copii şi dobitoace, că am cunoscut că mai multe aveţi vite şi în cetăţi trebuie să rămâie, care v-am dat,

20. Până va da Domnul odihnă fraţilor voştri precum v-au dat voao şi să moştenească şi ei pământul care li-l va da preste Iordan. Atunci să va întoarce fieştecare în moştenirea sa, carea v-am dat voao». |

*Num. 27, 18.

275v

21. *Şi lui Iosue în vreamea aceea i-am poruncit zicând: «Ochii tăi au văzut ceale ce au făcut Domnul, Dumnezeul vostru, acestor doi împăraţi. Aşa va face tuturor împăraţilor la carele vei treace.

22. Nu teame-te de ei, că Domnul, Dumnezeul vostru, va oşti pentru voi».

23. Şi m-am rugat Domnului în vreamea aceea zicând:

24. «Doamne Dumnezeule, tu ai început a arăta slugii tale mărimea ta şi mâna cea tare. Că nu iaste alt Dumnezeu sau în ceriu, sau pre pământ, care să poată face lucrurile Tale şi să să aseamine tărirei Tale.

25. Treace-voi, dară, şi voi vedea pământul acest bun preste Iordan şi muntele cest ales şi Livanul».

26. Şi s-au mâniiat mie Domnul pentru voi, nici m-au ascultat, ci mi-au zis: «Destul ţie; să nu mai grăieşti de acest lucru către mine!

27. Suie-te la vârful Fazghe şi rădică împregiur ochii tăi spre apus şi spre meazănoapte şi spre ameazăzi şi spre răsărit şi vezi *că nu vei treace Iordanul acesta. *Jos 31, 2 şi 34, 4.

28. Porunceaşte lui Iosue şi-l îmbărbătează şi-l întăreaşte, că el va povăţui norodul acesta şi le va împărţi pământul care îl vei veadea». ||

276r 29. Şi am rămas în vale împrotiva bozului Fogor.

Cap 4

Îndeamnă Moisi spre ţinerea poruncilor lui Dumnezeu şi cu facerile de bine ale lui Dumnezeu şi cu laudele lor lăudându-să; cu rău celor ce le vor treace. Opreaşte tot chipul care ar duce spre închinarea de idoli. Mai nainte îş spune moartea şi trei cetăţi de scăpare osibeaşte preste Iordan, pentru ucigaşii fără vreare şi din întâmplare.

1. Şi acum, Israil, ascultă poruncile şi judecăţile care eu te învăţu, ca făcându-le să trăieşti şi întrând să moşteneşti pământul carele Domnul, Dumnezeul tătâne-vostru, îl va da voao.

2. Nu veţ adaoge la cuvântul care grăiesc voao, nice veţ lua dintr-însul. Păziţ poruncile Domnului, Dumnezeului vostru, carele eu v-am puruncit.

3. *Ochii voştri au văzut toate care au făcut Domnul împrotiva lui Velfegor, cum au zdrobit toţi închinătorii lui din mijlocul vostru. *Numer. 25, 4.

4. Iară voi, carii vă lipiţi de Domnul, Dumnezeul vostru, trăiţi toţi până într-această zi.

5. Ştiţi că v-am învăţat poruncile şi dreptăţile precum mi-au poruncit Domnul, Dumnezeul

276v | mieu. Aşea le veţi face în pământul care veţi moşteni

6. Şi le veţ ţinea şi le veţ plini cu fapta, că aceasta iaste înţelepciunea voastră şi înţelegerea înaintea noroadelor, ca, auzind toate poruncile acestea, să zică: «Iată norod înţelept şi înţălegând, neam mare».

7. Nici iaste alt neam aşea mare care să aibă Dumnezeu apropiindu-să şieş, precum Dumnezeul nostru de faţă iaste la toate rugăciunile noastre.

8. Care neam iaste aşa cinstit, să aibă ţărămonii şi drepte judecăţi şi toată leagea care eu o voi pune astăzi înaintea ochilor voştri?

9. Păzeaşte-te, dară, pre tine însuţi şi sufletul tău cu deadinsul; să nu te uiţi de cuvintele care au văzut ochii tăi şi să nu cază din inima ta în toate zilele vieţii tale; învăţa-le-vei pre eale fiii şi nepoţii tăi,

10. Din zioa în carea ai stătut înaintea Domnului, Dumnezeului tău, în Horiv, când Domnul ţ-au grăit, zicând: «Adună la Mine norodul, să asculte cuvintele Meale şi să înveaţe a să teame de Mine în toată vreamea care trăiesc pre pământ şi să-şi înveaţe fiii săi». ||

277r 11. Iată, v-aţi apropiiat la poalele muntelui *care ardea până la ceriu şi era într-însul întunearec şi neagură şi ceaţă. *Ieşir. 19, 18.

12. Şi au grăit Domnul cătră voi din mijlocul focului. Graiul cuvintelor lui l-aţ auzit şi forma nicidecum nu o aţi văzut.

13. Şi v-au arătat voao legătura Sa carea o au poruncit să o faceţi şi zeace cuvinte care le-au scris în doao tăbli de piiatră.

14. Şi mi-au poruncit într-aceea vreame să vă învăţu ţărămoniile şi judecăţile care trebuie să faceţ în pământul care veţi moşteni.

15. Păziţi, dară, cu deadinsul sufletele voastre. N-aţi văzut vro asămănare în zioa carea v-au grăit Domnul în Horiv din mijlocul focului,

16. Ca nu cumva înşelaţi să vă faceţi asămânare cioplită sau chipul bărbatului sau fămeii,

17. Asămănarea tuturor dobitoacelor care sânt pre pământ sau paserilor supt ceriu zburătoare,

18. Şi a celor ce să tărăiesc şi să mişcă în pământ sau a peştilor care subt pământ zăbovesc în ape.

19. Ca nu cumva, rădicând ochii la ceriu, să vezi soarele şi luna şi toate stelele ceriului

277v şi | cu greşala înşelându-te să te închini lor şi să le cinsteşti pre care le-au zidit Domnul, Dumnezeul tău, spre slujba tuturor neamurilor care sânt supt ceriu.

20. Iară pre voi v-au luat Domnul şi v-au scos din cuptoriul cel de foc al Eghiptului, ca să-Ş aibă norod de moştenire, precum iaste în zioa de acum.

21. *Şi S-au măniiat Domnul împrotiva mea pentru cuvintele voastre şi au jurat să nu trec Iordanul, nici să întru la pământul cel bun care vrea a vi-l da. * Sus 1, 37.

22. Iată, moriu în pământul acesta, nu voi treace Iordanul; voi veți treace și veț moșteni pământul acel ales.

23. Păzească ca nu cândva să uiți legătura Domnului, Dumnezeului tău, carea au făcut cu tine și să-ți faci ție cioplită asămănarea acelora carea a fi Dumnezeu au oprit.

*Ovrii. 12, 29. 24. *Că Domnul, Dumnezeul tău, foc mistuitoriu iaste, Dumnezeu răvnitoriu.

25. De vei naște fii și nepoți și veț zăbovi pre pământ și, înșelați, vă veți face oarecare asămănare lucrând răutate înaintea Domnului, Dumnezeului vostru, ca să-L porniți spre mănie,

26. Mărturii chem astăzi ceriul și pământul: curând veți peri de pre pământul care, trecând Iordanul, îl veți moșteni. Nu veț lăcui în el || lungă vreame, ci vă va ștearge Domnul 278r

27. Și vă va răsipi în toate neamurile și veți rămânea puțâni în neamuri la care vă va duce Domnul.

28. Și acolo veț sluji dumnezăilor carii cu mâna omului s-au făcut, lemnului și piiatrii care nu văd, nici aud, nici mănâncă, nici miroseasc.

29. Și, deacă vei cerca acolo pre Domnul, Dumnezeul tău, Îl vei afla numai de-L vei cerca cu toată inima și cu tot năcazul sufletului tău.

30. După ce te vor afla toate care s-au zis în vreame cea mai pre urmă, te vei întoarce la Domnul, Dumnezeul tău, și vei asculta graiul Lui.

31. Că Dumnezeu milostiv Domnul, Dumnezeul tău, iaste, nu te va părăsi, nici de tot te va ștearge, nici va uita legătura în carea s-au jurat părinților tăi.

32. Întreabă de zilele ceale de demult care au fost mai înaintea ta, din zioa în carea au zidit Dumnezeu om pre pământ de la înălțimea ceriului până la înălțimea Lui, de s-au făcut oarecând acest feal de lucru au de s-au cunoscut cândva

33. Să auză norodul graiul lui Dumnezeu grăind din mijlocul focului, precum tu ai auzit și ai trăit; |

34. De au făcut Dumnezeu ca să între și să-Și ia neam din mijlocul neamurilor prin ispite, seamne și ciudease, prin războiu și prin mână tare și braț întins și prin vedeari groaznice, după toate carea au făcut pentru voi Domnul, Dumnezeul vostru, în Eghipt, văzând ochii tăi, 278v

35. Ca să știi că Domnul însuș iaste Dumnezeu și nu iaste altul afară de el.

36. Din ceriu te-au făcut a-I asculta graiul Său, ca să te învețe, și în pământ ț-au arătat focul Său cel prea mare și ai auzit graiurile Lui din mijlocul focului.

*Ieșire. 13, 21. 37. Că au iubit pre părinții tăi și au ales sămințіe lor după ei; *și te-au scos, meargând înaintea ta în puterea Sa cea mare, din Eghipt,

38. Ca să șteargă neamuri mari și mai mari decât tine întru întrarea ta și a te duce înlăuntru și să-ți dea ție pământul lor spre moștenire, precum vezi într-această zi.

39. Să știi, dară, astăzi și să cugeți în inima ta că Domnul însuș iaste Dumnezeu în ceriu sus și pre pământ jos și nu iaste altul.

40. Păzească poruncile Lui și ceale poruncite care eu poruncesc ție, ca bine să-ți fie ție și fiilor tăi după tine și să rămâi multă vrea||me pre pământul care Domnul, Dumnezeul tău, vrea a-ți da". 279r

*Num. 35, 14. 41. *Atunci au osebit Moisi trei cetăți preste Iordan, despre răsărit,

42. Ca să scape la eale care va ucide nevrând pre aproapele său, nici i-au fost nepriiatin mai înainte, de una și de a doao zi, și la una dintr-aceaste cetăți să poată scăpa:

*Iosue 20, 8. 43. *Vosor în pustietate, carea iaste în pământul câmpiii din neamul lui Ruvin, și Ramoth în Galaad, carea iaste în neamul Gad, și Golan în Vasan, care iaste în neamul Manasse.

44. Aceasta iaste leage carea o au pus Moisi înaintea fiilor Israil,

45. Și aceastea mărturiile și țăremoniile și judecățile carea au grăit fiilor Israil când au ieșit din Eghipt,

46. Preste Iordan, în vale, împrotiva bozului Fogor, în pământul Sihon, împăratului amorreului carele au lăcuit în Hesevon, care l-au bătut Moisi și fiii lui Israil ieșind din Eghipt,

47. Au stăpânit pământul lui și pământul lui Og, împăratul Vasanului, a doi împărații amorreilor carii era peste Iordan, la răsăritul soarelui, |

48. De la Aroir, care iaste deasupra râpei răpegiunei Arnon, până la muntele Sion, care iaste și Hermon, 279v

49. Tot șesul peste Iordan despre răsărit până la Marea Pustiei și până la poalele muntelui Fazga.

Cap 5

Procetirea și tâlcuirea a zeace porunci și despre frica fiilor Israil, când au auzit graiul Domnului și au văzut muntele arzând la vestirea legii.

1. Și au chemat Moisi tot Israilul și au zis către dânsul: „Ascultă, Israil, țăremoniile și judecățile care eu grăiesc în urechile voastre astăzi. Învățați-le și cu fapta le pliniți.
2. Domnul, Dumnezeul nostru, au făcut cu noi așezământ de leage în Horiv.
3. Nu cu părinții noștri au făcut legătura, ci cu noi, carii sântem acum și trăim.
4. Față către față ne-au grăit noao în munte din mijlocul focului.
5. Eu osebitoriu și mijlocitoriu am fost între Domnul și între voi în vreamea aceea, ca să vestesc voao graiurile lui; că v-aț temut de foc || și nu v-aț suit în munte. Și au zis: [280r]
6. *«Eu, Domnul Dumnezeul tău, Care te-am scos din pământul Eghiptului, din casa robiei. [*Ieșir. 20, 2.]
7. *Nu vei avea dumnezei streini înaintea Mea. [Preoți. 26, 1.]
8. *Nu-ț vei face chip cioplit, nici asămănare a toate care sânt în ceriu sus și care pre pământ jos și care să află în ape supt pământ. [*Psal. 80, 11. *Ieșir. 20, 3.]
9. *Nu te vei închina lor și nu le vei cinsti, că Eu sânt Domnul, Dumnezeul tău, Dumnezeu răvnitoriu, răsplătind nedreptatea părinților preste fii în al treilea și într-al patrulea neam celor ce Mă urăsc, [Psal. 80, 10. *Ieșir. 20, 4. Preoți. 26, 1.]
10. Și făcând milă în multe mii celor ce Mă iubesc și păzesc poruncile Meale. [Psal. 96, 7.]
11. *Nu vei lua numele Domnului, Dumnezeului tău, în deșert, că nu va fi necertat carele spre lucru deșert numele Lui va lua. [*Ieșir. 34, 14. Preoți. 19, 12.]
12. Adu-ț aminte de zioa sâmbeatei, să o sfințești precum ț-au poruncit Domnul, Dumnezeul tău. [Mat. 5, 35. Facere. 2, 2.]
13. Șase zile vei lucra și vei face toate lucrurile tale. [Ieșir. 20, 10.]
14. A șeaptea zioa sâmbeteai iaste, adecă odihna Domnului, Dumnezeului tău. Nu vei face într-însa ceva lucru și fiiul tău și fata ta, sluga și slujnica, și boul și asinul și tot dobito|cul tău și nemearnicul tău care iaste între porțile tale, ca să odihnească sluga ta și slujnica ta ca și tu. [Ovreai. 4, 4.] [280v]
15. Adu-ț aminte că și tu ai robit în Eghipt și te-au scos de acolo Domnul, Dumnezeul tău, în mână tare și în brațu întins. Pentru aceea ț-au poruncit să ții zioa sâmbeteai.
16. *Cinstește pre tatâ-tău și muma, precum ț-au poruncit Domnul, Dumnezeul tău, ca să trăiești lungă vreame și bine să-ți fie pre pământ care Domnul, Dumnezeul tău, ți-l va da. [*Ieșir. 20, 12. Ecli. 3, 9. Mat. 15, 4.]
17. Nu vei ucide. [Marc. 7, 10.]
18. Nici vei curvi. [Efes. 6, 2.]
19. Și furtușag nu vei face.
20. Nici vei grăi împrotiva aproapelui tău mărturie strâmbă.
21. *Nu vei pofti muiarea aproapelui tău, nu casa, nu țarina, nu sluga, nu slujnica, nu boul, nu asinul și toate care sânt a lui». [*Mat. 5, 28. Râm. 7, 7.]
22. Acestea cuvinte au grăit Domnul către toată mulțimea voastră în munte, din mijlocul focului și a norului și a ceații, cu graiu mare, nimică mai mult adăogând; și le-au scris în doao tăbli de piatră care le-au dat mie.
23. Iară voi, după ce aț auzit graiul din mijlocul întunearecului și aț văzut muntele arzând, v-aț apropiiat la mine toate căpeteniile neamurilor || și cei mai mari născuți și ați zis: [281r]
24. «Iată, ne-au arătat Domnul, Dumnezeul nostru, mare vredniciia și mărimea Sa. Graiul Lui l-am auzit din mijlocul focului și am cunoscut astăzi că, vorbind Dumnezeu cu omul, au trăit omul.
25. Căci dară vom muri și ne va îmbuca focul acest mare; că, de vom mai auzi graiul Domnului, Dumnezeului nostru, vom muri.
26. Ce iaste tot trupul ca să auză graiul lui Dumnezeu Celui viu, Carele din mijlocul focului grăiaște, precum noi am auzit, și să poată trăi?
27. Tu mai tare te apropie și ascultă toate care va zice Domnul, Dumnezeul nostru, ție; și vei grăi către noi și noi ascultând le vom face».
28. Carea auzind Domnul, au zis către mine: «Auzit-am graiul cuvintelor norodului acestuia care ț-au grăit; bine toate au grăit.
29. Cine le va da a avea aceeaș minte, ca să să teamă de Mine și să păzască toate poruncile Meale în toată vreamea, ca bine să le fie lor și fiilor lor în veac?
30. Mergi și le zi: 'Întoarceți-vă în corturile voastre'.

31. Iară tu stăi aici cu Mine şi ţ-oi grăi toate poruncile Meale şi ţărămoniile şi judecăţile care îi vei învăţa să le facă pre pămân|tul care l-oi da lor spre moştenire». 281v
32. Păziţi, dară, şi faceţi care au poruncit Domnul, Dumnezeul vostru, nu vă veţ abate nici spre dreapta, nici spre stânga,
33. Ci pre calea care au poruncit Domnul, Dumnezeul vostru, veţi umbla să trăiţi şi bine să vă fie voao şi să să sporească zilele pre pământul moştenirii voastre.

Cap 6

Domnul din toată inima a să iubi şi poruncile Lui cu deadinsul a să ţinea şi celor următori în minte a le băga.

1. Aceaste sânt poruncile şi ţăremoniile şi judecăţile care au poruncit Domnul, Dumnezeul vostru, să vă învăţu şi să le faceţi pre pământul la care treaceţ a moşteni.
2. Să te temi de Domnul, Dumnezeul tău, şi să păzeşti toate poruncile şi ceale poruncite a Lui, care eu poruncesc ţie şi fiilor şi nepoţilor tăi, în toate zilele vieţii tale, ca să să sporească zilele tale.
3. Ascultă, Israil, şi ia aminte să faci care ţ-au poruncit Domnul şi bine să-ţi fie şi să te înmulţeşti mai mult, precum ţ-au făgăduit Domnul, Dumnezeul părinţilor tăi, pământul ce cură lapte şi miiare.
4. Ascultă, Israil, Domnul, Dumnezeul nostru, Domnul || unul iaste. 282r
5. *Iubeaşte pre Domnul, Dumnezeul tău, din toată inima ta şi din tot sufletul tău şi din toată vârtutea ta. [*Jos 11, 13. Mat. 22, 37. Marc. 12, 30. Luca. 10, 27.]
6. Şi vor fi cuvintele acestea care eu poruncesc ţie astăzi în inima ta.
7. Şi le vei povesti fiilor tăi şi vei cugeta într-însele şezând în casa ta şi umblând în drum, dormind şi sculându-te.
8. Şi le vei lega ca un sâmn în mâna ta şi vor fi şi să vor mişca între ochii tăi.
9. Şi le vei scrie în pragul uşilor casii tale.
10. Şi, deacă te va duce înlăuntru Domnul, Dumnezeul tău, la pământul pentru care s-au jurat părinţilor tăi, lui Avraam, Isaac şi Iacov, şi-ţi va da cetăţile ceale mari şi bune care nu le-ai zidit,
11. Case pline de toate averile care nu le-ai făcut, jgheaburile care nu le-ai săpat, viile şi maslinii care nu le-ai sădit,
12. Şi vei mânca şi te vei sătura,
13. Păzeaşte cu deadinsul să nu te uiţi de Domnul Carele te-au scos din pământul Eghiptului, din casa robiei. *De Domnul, Dumnezeul tău, te vei teame şi Lui unuia vei sluji şi pre numele Lui te vei jura. | [*Jos 10, 20. Mat. 4, 10. Luca. 4, 8.]
14. Nu vă veţ duce după dumnezeii cei streini a tuturor neamurilor carii sânt împrejurul vostru. 282v
15. Că Dumnezeu răvnitoriu, Domnul, Dumnezeul tău, în mijlocul tău, ca nu cândva să să mânie urgiia Domnului, Dumnezeului tău, împrotiva ta şi să te ia de pre faţa pământului,
16. *Nu vei ispiti pre Domnul, Dumnezeul tău, precum L-au ispitit în Locul Ispitirii. [*Mat. 4, 7. Luca. 4, 12.]
17. Păzeaşte poruncile Domnului, Dumnezeului tău, şi mărturiile şi ţărămoniile care ţ-au poruncit.
18. Şi fă ce-i plăcut şi bun înaintea Domnului, să-ţi fie bine şi, trăind, să moşteneşti pământul cel bun despre care au giurat Domnul părinţilor tăi,
19. Ca să şteargă toţi nepriiatinii tăi înaintea ta, precum au grăit.
20. Şi când te va întreba fiiul tău mâne, zicând: «Ce însămnează mărturiile acestea şi ţărămoniile şi judecăţile care ne-au poruncit Domnul, Dumnezeul nostru?»,
21. Îi vei zice: «Robii lui Faraon eram în Eghipt şi ne-au scos Domnul din Eghipt în mână tare,
22. Şi au făcut seamne şi minuni mari şi reale în Eghipt asupra lui Faraon şi a toată casa lui înaintea noastră.
23. Şi ne-au scos de acolo ca, ducându-ne înlăuntru, să ne dea pământul pentru care s-au jurat || părinţilor noştri. 283r
24. Şi ne-au poruncit Domnul să facem toate legiuitele aceastea şi să ne teamem de Domnul, Dumnezeul nostru, ca bine să ne fie în toate zilele vieţii noastre, precum iaste astăzi.
25. Şi ne va fi milostiv de vom păzi şi vom face toate poruncile Lui înaintea Domnului, Dumnezeului nostru, precum ne-au poruncit».

Cap 7

Nici o împreunare cu limbile a face, ci oltarele lor, grâncii şi bozii a-i ştearge. Numărând facerile de bine a lui Dumnezeu, făgăduiaşte întru toate agiutoriu şi ugerime, numai poruncile Lui să le ţie.

1. Deacă te va duce Domnul, Dumnezeul tău, la pământul la care întri a-l stăpâni şi va şteарge limbi multe înaintea ta,* heteul şi gherghezeul şi ammorreul şi hananeul şi ferezeul şi heveul şi ievuseul, şeapte neamuri cu mult mai mari cu numărul decât tu eşti şi mai vârtoase decât tine. *Ieşir. 23, 23 şi 32, 2.

2. Şi ţi le va da Domnul Dumnezeu, le vei bate până la moarte. *Nu vei face cu eale pace, nici îţi va fi milă de eale, *Ieşire. 23, 32 şi 34, 15,16.

3. *Nici vei împreuna cu eale căsătorii, fata ta nu o vei da feciorului lui, nici fata lui o vei lua feciorului tău, | *Ieşire. 34, 16.

283v 4. Că va înşela pre fiiul tău să nu umble după mine şi mai vărtos să slujească dumnezăilor streini şi să va mâniia urgiia Domnului şi te va şterge curând.

5. Ci mai vârtos acestea le veţ face lor *oltarele lor le veţ răsturna, frângeţi chipurile ceale cioplite şi grâncii îi aprindeţi şi ceale cioplite le ardeţi. *Ieşir. 23, 24. Jos 12 şi 16, 21.

6. Că norod sfânt eşti Domnului, Dumnezeului tău; *pre tine te-au ales Domnul, Dumnezeul tău, ca să-I fii norod ales din toate noroadele care sânt pre pământ. *Jos 14, 2. Jos. 25, 18.

7. Nu pentru că toate neamurile le întreceaţi cu numărul, voao s-au împreunat Domnul şi v-au ales fiind voi decât toate noroadele mai puţini,

8. Ci pentru că v-au iubit Domnul şi au păzit jurământul care au jurat părinţilor voştri şi v-au scos în mână tare şi v-au răscumpărat din casa robiei, din mâna lui Faraon, împăratul Eghiptului.

9. Şi vei şti că Domnul, Dumnezeul tău, el iaste Dumnezeu tare şi credincios, păzând legătura şi mila celor ce-L iubesc şi celor ce păzesc poruncile Lui în mii de neamuri,

10. Şi, răsplătind îndată celor Ce-L urăsc, aşea ca să răsipească şi mai mult, să nu-i îngăduiască, minteani răsplătindu-le ce li să cuvine.

284r 11. Păzeaşte, dară, poruncile şi ţărămoniile şi || judecăţile care eu poruncesc ţie astăzi să le faci.

12. După ce vei auzi aceste judecăţi, de le vei păzi şi le vei face, va păzi şi Domnul, Dumnezeul tău, legătura ţie şi mila carea au giurat părinţilor tăi.

13. Şi te va iubi şi te va înmulţi şi va blagoslovi rodul pântecelui tău şi rodul pământului tău, grâul tău şi culesul untului-de-lemn şi ciurdele, turmele oilor tale pre pământul pentru care au jurat părinţilor tăi să ţi-l deaie ţie.

14. Blagoslovit vei fi între toate noroadele; *nu va fi la tine ceva sterp de-amândoao fealiurile, precum în oameni, aşea în turmeale tale. *Ieşir. 23, 27.

15. Lua-va Domnul de la tine toată boala şi neputinţăle Eghiptului; ceale reale, care le-ai cunoscut, nu le va aduce ţie, ci tuturor protivnicilor tăi.

16. Îmbuca-vei toate noroadele care Domnul, Dumnezeul tău, le va da ţie, nu le va îngădui lor ochiul tău, nici vei sluji dumnezăilor lor, ca să nu fie spre suruparea ta.

17. De vei zice în inima ta: «Mai multe sânt neamurile aceastea decât eu, cum le voi putea şterge?»

18. Nu te teame, ce-ţ ado aminte ce au făcut Domnul, Dumnezeul tău, lui Faraon şi tuturor Eghipteanilor,

19. Raneale ceale mari care le-au văzut ochii tăi şi seamnele şi minunile şi mâna cea tare şi | 284v braţul întins ca să te scoaţă Domnul, Dumnezeul tău; aşea va face tuturor noroadelor de care te teami.

20. * Încă şi găuni va trimite Domnul, Dumnezeul tău, asupra lor, până-i va şterge pre toţi şi-i va piiarde carii vor fugi de tine şi să vor putea ascunde. *Ieşir. 23, 28. Ios. 24, 12.

21. Nu te vei teame de ei, că Domnul, Dumnezeul tău, în mijlocul tău iaste, Dumnezeu mare şi groaznic.

22. Însuşi va mistui neamurile acestea înaintea ta încet şi prin părţi nu le vei putea şterge aseaminea, ca nu cumva să să înmulţască împrotiva ta fiiarile pământului.

23. Şi-i va da Domnul, Dumnezeul tău, înaintea ta şi-i va ucide până ce să vor şterge de totul.

24. Şi va da împăraţii lor în mânile tale şi vei piiarde numele lor supt ceriu; nime nu-ţi va putea sta împrotivă până-i vei zdrobi.

25. *Ceale cioplite a lor cu foc le vei arde. Nu vei pofti argintul şi aurul din carele s-au făcut, nici îţi vei lua ceva din ei ca să nu greşeşti, pentru că urâciune iaste Domnului, Dumnezeului tău, *2 Macav. 12, 40.

26. Nici vei aduce ceva din idoli în casa ta, ca să nu fii anathema, precum şi el iaste. Ca pre o spurcăciune îl vei urgisi şi ca pre o întinăciune şi gunoiu, cu urăciune îl vei avea, că anathema iaste. ||

Cap 8 285v

Să procitesc facerile de bine şi năcazurile care le-au fost trimis lor Domnul în pustie, ca să nu să uite de eale şi de Dumnezeul său.

1. Toată porunca carea eu poruncesc ţie astăzi păzeaşte cu deadinsul să o faci, ca să puteţ trăi şi să vă înmulţiţi şi, trăind, să moşteniţ pământul pentru care s-au jurat Domnul părinţilor voştri.
2. Şi-ţ vei aduce aminte de tot drumul prin care te-au adus Domnul, Dumnezeul tău, patruzăci de ani prin pustie, să te năcăjească şi să te ispitească şi să să areate ceale ce petrecea în inima ta, de cumva păzeşti poruncile Lui au nu.
3. Năcăjitu-te-au cu lipsa şi ţ-au dat bucată mană carea nu o ştiiai tu şi părinţii tăi, ca să-ţi areate *că nu cu sângură pânea trăiaşte omul, ci cu tot cuvântul care iase din gura lui Dumnezeu.

*Math. 4, 4. Luca. 4, 4.

4. Văjmântul tău cu carea te acopereai n-au scăzut pentru învechirea şi piciorul tău nu s-au zdrobit; iată, a patruzăcilea an iaste,
5. Ca să socoteşti în inima ta că, precum învaţă fiiul său omul, aşa Domnul, Dumnezeul tău, te-au învăţat |
6. Să păzăşti poruncile Domnului, Dumnezeului tău, şi să umbli în căile Lui şi să te temi de El. 285v
7. Că, Domnul, Dumnezeul tău, te va duce la pământ bun şi la pământ cu păraie, cu ape şi cu izvoară într-a căruia cămpuri şi munţi izvorăsc adâncurile râurilor,
8. La pământul grâului, orzului şi a viilor, în care smochini, poame granate şi maslini să nasc, la pământul untului-de-lemn şi al mierii,
9. Unde fără nice un ban vei mânca pânea ta şi cu prisosinţa tuturor lucrurilor te vei dezmearda, a căruia piiatri fier sânt şi din munţii lui roduri de aramă să sapă.
10. Ca când vei mânca şi te vei sătura să mulţămeaşti Domnului, Dumnezeului tău, pentru pământul acel bun care ţ-au dat ţie.
11. Ia aminte şi păzeaşte ca nu cândva să te uiţi de Domnul, Dumnezeul tău, şi să leneveşti poruncile Lui şi judecăţile şi ţeremoniile carele eu poruncesc ţie astăzi.
12. Ca nu, după ce vei mânca şi te vei sătura, case frumoasă vei zidi şi vei lăcui într-ânsele, ||
13. Şi vei avea ciurde de boi şi turmă de oi, prisosinţa argintului şi al aurului şi a tuturora, 286r
14. Să să înalţă inima ta şi să nu-ţ aduci aminte de Domnul, Dumnezeul tău, care te-au scos din pământul Eghiptului, din casa robiei.
15. Şi povăţuitoriul tău au fost în pustia cea mare şi groaznică *în carea era şearpele arzând cu suflarea şi scorpii şi dipsas şi nicidecum ape **care au scos râuri din piiatră vârtoasă.

*Num. 29 şi 21, 6. **Ieşir .7, 17, 6 [17, 6].

16. Şi *te-au hrănit cu mană în pustie, carea n-au ştiut părinţii tăi. Şi, după ce te-au năcăjit şi te-au ispitit, mai pre urmă ţi s-au milostivit ţie,

*Ieşir. 16. 14.

17. Ca să nu zici în inima ta: «Măria mea şi vârtutea mânilor meale, aceastea toate mi-au făcut mie».
18. Ci-ţ ado aminte de Domnul, Dumnezeul tău, că El ţ-au dat ţie puteare ca să plinească legătura Sa spre carea s-au jurat părinţilor tăi, precum arată zioa de acum.
19. Iară uitându-te de Domnul, Dumnezeul tău, vei umbla după dumnezei streini şi-i vei cinsti şi te vei închina lor; iată, acum mai înainte zic ţie că de totul vei peri.
20. Şi neamurile care le-au şters Domnul în întrarea ta, | aşea şi voi veţ peri de veţ fi neascultători de glasul Domnului, Dumnezeului vostru. 286v

Cap 9

Să înfrânează înălţarea ca să nu-ş impute loruşi viitoarele biruinţă, ci numai Domnului. Împută iară Moisi norodului murmurările şi păcatele din pustie; şi a sa pentru norod mijlocire.

1. Ascultă, Israil, tu vei treace astăzi Iordanul, ca să stăpâneaşti neamuri mari şi mai tari decât tine, cetăţ mari şi până la ceriu zidite,
2. Norod mare şi înalt, fiii lui Enachim, carii însuşi i-ai văzut şi i-ai auzit, cărora nime nu le poate sta împrotivă.

3. Ști-vei, dară, astăzi că Domnul, Dumnezeul tău, El va treace înainte<a> ta, foc îmbucând și mistuind; carii va înfrânge și-i va ștearge și-i va piiarde înaintea feații tale degrabă, precum au grăit cătră tine.

4. Să nu zici în inima ta când îi va ștearge Domnul, Dumnezeul tău, înaintea ta: «Pentru dreptatea mea m-au adus Domnul să stăpâneasc pământul acesta», când pentru nedumnezăirile sale aceastea neamuri s-au șters. ||

287r 5. Că nu pentru dreptățile tale și dreptatea inimii tale vei întra să stăpânești pământurile lor, ci pentru că eale au făcut nedumnezăire – întrând tu, s-au șters – și ca să-ș plinească cuvântul său Domnul, care supt jurământ au făgăduit părinților tăi, lui Avraam, Isaac și Iacov.

6. Deci să știi că nu pentru dreptățile tale Domnul, Dumnezeul tău, ț-au dat ție pământul acest bun spre moștenire, fiind tu norod cu cerbicea vârtoasă.

7. Adu-ți aminte și să nu-ț uiți cum ai pornit spre mânie pre Domnul, Dumnezeul tău, în pustie; dintr-aceea zi în carea ai ieșit din Eghipt până la locul acesta pururea împrotiva Domnului ai gâlcevit.

8. *Că și în Horiv L-ai întărâtat și, mâniindu-Să au vrut să te șteargă.

*Ieșire. 17, 6 și 19, 3 și 31, 18 și 32, 15.

9. Când m-am suit în munte să iau tablele ceale de piatră, tablele legăturii carea au făcut cu voi Domnul, și am rămas în munte patruzăci de zile și patruzăci de nopți, pâne nu mâncând și apă nu bând,

10. *Și mi-au dat Domnul doao table de piatră scrise cu deagetul lui Dumnezeu și cuprinzând toate cuvintele care v-au grăit în mijlocul focului, când s-au adunat ceata norodului . |

*Ieșire. 31, 18.

287v 11. Și, trecând patruzăci de zile și atâtea nopți, mi-au dat Domnul doao tăbli de piatră, tablele așezământului.

12. Și mi-au zis: *«Scoală-te și te pogori de-aici curând, că norodul tău care l-ai scos din Eghipt, au părăsit degrabă calea carea le-ai arătat și ș-au făcut chip vărsat».

*Ieșir. 32, 7.

13. Și iară au zis Domnul cătră mine: «Văz că norodul acesta iaste cu cerbicea vârtoasă.

14. Slobozi-Mă să-l zdrobeasc și să șterg numele lui de supt ceriu și să te rânduiesc spre neam care să fie mai mare și mai tare decât acesta».

15. Și, pogorându-mă din muntele ce ardea și doao tăbli a așezământului cu amândoao mânile țiindu-le,

16. Și, văzându-vă a fi păcătuit Domnului, Dumnezeului vostru, și a vă fi făcut vițăl vărsat și a fi părăsit degrabă calea Lui carea vă arătase,

17. Aruncat-am tablele din mânile meale și le-am frânt înaintea voastră.

18. Și am căzut înaintea Domnului ca și dintâi patruzăci de zile și de nopți, pâne nu mâncând și apă nu bând, pentru toate păcatele voastre care aț făcut împrotiva Domnului și l-ați învitat spre mânie. ||

288r 19. Că m-am temut de urgiia și mânia Lui cu carea, pornindu-Să asupra voastră, au vrut a vă ștearge. Și m-au ascultat Domnul și această dată.

20. Și împrotiva lui Aaron foarte mâniindu-să, au vrut a-l zdrobi; și pentru el aseaminea m-am rugat.

21. Iară păcatul vostru ce ați fost făcut, adecă vițălul, apucându-l, cu foc l-am ars și, în dărăburi sfărmându-l și de tot în pulbere făcându-l, l-am aruncat în repegiune carea din munte să pogoară.

22. *Și în aprindere și în ispită și în mormânturile pofteai aț întărâtat pre Domnul.

*Num. 11,1 și 21,5.

23. Și, când v-au trimis din Cadisvarne, zicând: «Suiți-vă și stăpâniț pământul care v-am dat» și n-ați băgat în samă porunca Domnului, Dumnezeului vostru, și nu ați crezut, nici ați vrut a-I asculta cuvântul,

24. Ci totdeauna aț fost împotrivă, oștind din zioa în carea am început a vă cunoaște.

25. Și am zăcut înaintea Domnului patruzăci de zile și de nopți în carele cu plecăciune Îl rugam să nu vă șteargă precum amânânțase. |

288v 26. Și rugându-mă am zis: «Doamne Dumnezeule, să nu pierzi norodul Tău și moștenirea Ta, carea o am răscumpărat în mărimea Ta, carii i-ai scos din Eghipt în mână tare.

27. Adu-Ți aminte de slugile Tale Avraam, Isaac și Iacov, nu Te uita la învărtoșearea norodului acestuia și la nedumnezeirea și păcatul,

28. Ca nu cumva să zică lăcuitorii pământului din care ne-ai scos: 'Nu-i putea duce înlăuntru Domnul la pământul care le-au făgăduit; și i-au urât și pentru aceaea i-au scos, să-i ucigă în pustiie'.

29. Carii sânt norodul Tău și moștenirea Ta, carii i-ai scos întru tărie mare și în brațul Tău cel întins».

Cap 10

A doao oară tăblile să fac, slujba leviţilor, frica şi iubirea lui Dumnezeu spre ţinearea poruncilor trebuie să îndeamne; inimile a să tăia împregiur, nimearnicii a să iubi şi pe numeale Domnului a să giura.

*Ieşir. 34, 1.

1.* În vremea aceea, zis-au Domnul către mine: «Ciopleşte-ţi doao tăbli de piatră precum ceale dintâi au fost şi te suie la mine în munte şi vei face sicriiu de leamn. ||

2. Şi voi scrii în tăbli cuvintele care au fost în ceale ce mai nainte le-ai frânt şi le vei pune în sicriiu». 289r

3. Şi am făcut sicriiu de leamne setim şi, cioplind doao table de piatră ca ceale dintăi, m-am suit în munte avându-le în mâni.

4. Şi au scris în tăbli, după cel ce întâiu scrisease, zeace cuvinte care au grăit Domnul către voi în munte, din mijlocul focului, când s-au adunat norodul, şi mi le-au dat mie.

5. Şi, întorcându-mă din munte, m-am pogorât şi am pus tablele în sicriiul care făcusem, care până acum acolea sânt, precum ne-au poruncit Domnul.

*Num. 33, 21. Num. 20, 28.29.

6. Iară fiii lui Israil au mişcat tabăra din Veroth a fiilor Iacam în Mosera, *unde Aaron au murit şi s-au îngropat în locul căruia cu preoţiia slujeaşte Eliazar, fiiul lui.

7. De acolo au venit în Gadgad, din care loc purcezând, au tăbărât în Ietevatha, în pământul apelor şi a răpegiunilor.

8. În vreamea aceaea, au usebit neamul Levi să poarte sicriiul aşezământului Domnului | şi să stea înaintea Lui în slujbă şi să blagoslovească în numele Lui până în zioa de acum. 289v

9. Pentru aceea nu au avut Levi parte, nici moşie cu fraţii săi, că însuş Domnul e moştenirea lui, precum i-au făgăduit Domnul, Dumnezeul tău.

10. Iară eu am stat în munte ca şi mai înainte, patruzăci de zile şi de nopţi; şi m-au ascultat Domnul şi de astă dată şi n-au vrut a te piiarde.

11. Şi mi-au zis: «Mergi şi treci înaintea norodului, ca să între şi să stăpânească pământul care l-am jurat părinţilor lor a-l da lor».

12. Şi acum, Israil, ce ceare de la tine Domnul, Dumnezeul tău? Fără să te temi de Domnul, Dumnezeul tău, şi să umbli în căile Lui şi să-L iubeaşti şi să slujeşti Domnului, Dumnezeului tău, în toată inima ta şi în tot sufletul tău;

13. Şi să păzăşti poruncile Domnului şi ţărămoniile Lui care eu astăzi poruncesc ţie, ca bine să-ţi fie.

14. Iată, a Domnului, Dumnezeului tău, iaste ceriul şi ceriul ceriului, pământul şi toate care sânt într-ânsul.

15. Şi măcar că de părinţii tăi s-au lipit || Domnul şi i-au iubit şi au ales sămânţa lor după voi, adecă pre voi, din toate neamurile, precum să veade astăzi. 290r

16. Tăiaţ, dară, împregiur mădulariul inimii voastre şi cerbicea voastră să nu o mai învărtoşaţ,

*2 Par. 19 , 7. Iov. 34, 19. Înţealep. 6, 8. Ecli. 35, 15. Fap. 10, 34. Râm. 2, 11. Galat. 2, 6. **Sus 6, 13. Math. 4, 10. Luc. 4, 8. *Face. 46, 27. Ieşi. 1, 5.

17. Că Domnul, Dumnezeul vostru, însuş iaste Dumnezeul dumnezeilor şi Domnul domnitorilor, Dumnezeu mare şi putearnic şi groaznic,* Carele nu ia faţa, nici daruri,

18. Face giudecată săracului şi văduvei, iubeaşte nimearnicul şi-i dă hrană şi haină.

19. Şi voi, dară, iubiţi nemearnicii, că şi voi aţi fost venetici în pământul Eghiptului.

20. **De Domnul, Dumnezeul tău, te vei teame şi Lui unuia vei sluji; de El te vei lipi şi te vei jura în numele Lui.

21. El iaste lauda ta şi Dumnezeul tău care ţ-au făcut aceste mari şi înfricoşeate care au văzut ochii tăi.

22. *În şeptezăci de suflete s-au pogorât părinţii tăi în Eghipt; şi iată, acum te-au înmulţit Domnul, Dumnezeul tău, ca stelele ceriului. |

Cap 11

290v

Să numără multe fealiuri de faceri de bine a lui Dumnezeu şi multe bunătăţ să făgăduiesc celor ce vor păzi poruncile Lui, iară celor ce nu le vor ţinea, reale, adecă blagoslovenie şi blăstăm preste munţii Garizim şi Heval a să pune.

1. Iubeaşte, dară, pre Domnul, Dumnezeul tău, şi ţine poruncile Lui şi ţeremoniile, giudecăţile şi poruncile în toată vreamea.

2. Cunoaşteţ astăzi ceale ce nu ştiu fiii voştri, carii n-au văzut învăţătura Domnului, Dumnezeului vostru, mărimile Lui şi mâna cea tare şi braţul cel întins,

3. Seamnele și faptele care au făcut în mijlocul Eghiptului lui Faraon împăratului și a tot pământul lui

4. Și a toată oastea eghipteanilor și cailor și căruțelor, cum i-au acoperit apele Mării Roșie când vă gonea pre voi și i-au șters Domnul până într-această zi.

5. Și voao care v-au făcut în pustie până aț venit la acest loc.

291r 6. *Și lui Dathan și lui Aviron, fiilor Eliav, || carele au fost fiiul lui Ruvin, pre carii, deșchizându-ș gura sa, pământul **i-au sorbit cu casele și cu corturile și toate averile lor care avea în mijlocul lui Israil. *Num. 16, 1. **Num. 16, 32.

7. Ochii voștri au văzut toate lucrurile Domnului ceale mari, care au făcut.

8. Ca să păziț toate poruncile Lui care eu astăzi poruncesc voao și să puteț întra și a moșteni pământul la care întrați

9. Și multă vreame să trăiț într-ânsul, care supt jurământ v-au făgăduit Domnul părinților voștri și sămințiii lor, care cură lapte și miere.

10. Că pământul la care întri a-l stăpâni nu-i ca pământul Eghiptului din care ai ieșit, unde aruncând sămânța pre modrul grădinelor, ape să duc adăpătoare,

11. Ce-i cu munți și cu câmpii, din ceriu așteptând ploi,

12. Care Domnul, Dumnezeul tău, pururea îl cercetează și ochii lui într-însul sânt din ceputul anului până la sfârșitul lui.

13. *Deci, de veț asculta de poruncile meale care eu astăzi vă poruncesc, să iubiț pre Domnul, Dumnezeul vostru, și să slujiț Lui în toa|tă inima voastră și în tot sufletul vostru, *Sus 10, 12. 291v

14. Va da ploaie pământului vostru timpurie și târzie, ca să culeageți grâu și vinu și untdeleamn,

15. Și fân din câmpuri spre pășunea dobitoacelor și înșivă să mâncaț și să vă săturați.

16. Păziți-vă ca nu cumva să vă înșeale inima voastră și să vă depărtaț de la Domnul și să slujiț dumnezeilor streini și să vă închinaț lor.

17. Și, mâniindu-să Domnul, să închiză ceriul și ploile să nu să pogoară, nici pământul să răsară sămânța sa și să periț degrabă din pământul cel bun care Domnul va da voao.

18. *Puneț cuvintele meale aceastea în inimele și în sufletele voastre și le spânzuraț în loc de sâmn în mâni și între ochii voștri le puneți. *Sus 6,6.

19. Învățaț fiii voștri să le gândească când vei ședea în casa ta și vei umbla în cale și te vei culca și te vei scula.

20. Le vei scrii pre prag și pre ușile casii tale,

21. Să să înmulțască zilele tale și a fiilor tăi în pământul care au giurat Domnul părinților tăi să li-l dea până unde ceriul să apropie de pământ.

292r 22. Că, de veț păzi poruncile care eu vă porun||cesc și le veț face, să iubiț pre Domnul, Dumnezeul vostru, și să umblaț în toate căile Lui lipindu-vă de Dânsul,

23. Piiarde-va Domnul toate neamurile aceastea înaintea feații voastre și le veț stăpâni care mai mari și mai tari decât voi sânt.

24. *Tot locul care va călca piciorul vostru al vostru va fi; de la pustie și de la Livan, de la râul mare Eufrate până la marea despre apus vor fi hotarăle voastre. *Iosue. 1, 3.

25. Nime nu va sta împrotiva voastră; groaza voastră și înfricoșearea o va da Domnul, Dumnezeul vostru, preste tot pământul care-l veți călca, precum au grăit voao.

26. Iată, puiu înaintea voastră astăzi blagoslovenia și blăstămul;

27. Blagoslovenia, de veț asculta de Domnul, Dumnezeul vostru, care eu astăzi vă poruncesc voao;

28. Blăstămul, de nu veți asculta de Domnul, Dumnezeul vostru, ci vă veț depărta de la calea carea eu acum vi-o arăt și veț umbla după dumnezei streini carii nu-i știți.

29. Și iară, deacă te va duce Domnul, Dumnezeul tău, în pământul la care meargi a lăcui, vei | pune blagoslovenia preste muntele Garizim, blăstămul preste muntele Hival, 292v

30. Carii sânt preste Iordan, după calea carea mearge spre apusul soarelui, în pământul hananeului care lăcuiaște în câmpii în prejma Galgalam, care iaste lângă valea ce să întinde și între departe.

31. Că voi veț treace Iordanul să moșteniți pământul care Domnul, Dumnezeul vostru, vi-l va da voao să-l aveați și să-l stăpâniți.

32. Vedeți, dară, să pliniț țaremoniile și judecățile care eu astăzi le voi pune înaintea voastră.

Cap 12

Porunceaşte să să răsipească închinătorii idolilor, zăciuirile şi părghele să să dea, jârtfeale în locul său să să facă şi să să mânânce, de sânge şi de toată bucata necurată să să contenească.

1. Aceastea sânt poruncile şi judecăţile care trebuie să le faceţi în pământul care Domnul, Dumnezeul părinţilor voştri, va da voao să-l stăpâniţ în toate zilele în carele vei umbla pre pământ.

2. Răsturnaţ toate locurile în carele au slujit || neamurile care le veţ stăpâni dumnezeii săi cei pre munţi înalţi şi pre dealuri şi supt tot lemnul frunzos. 293r

*Sus 7, 25. 2 Mac. 12, 40.

3. *Răsipiţ prestoalele lor şi frângeţ chipurile ceale cioplite, grâncii cu foc îi ardeţi şi idolii îi sfărmaţi, pierdeţ numele lor din locurile acelea.

4. Nu veţ face aşa Domnului, Dumnezeului vostru,

5. Ci la locul care-l va aleage Domnul, Dumnezeul vostru, din toate neamurile voastre să-ş puie numele Său acolo şi să lăcuiască într-însul, veţi veni.

6. Şi veţ aduce în locul acela arderile şi junghierile voastre, zăciuirile şi pârghele mânilor voastre şi făgăduinţele şi darurile întâi născutele în boi şi în oi.

7. Şi veţ mânca acolo înaintea Domnului, Dumnezeului vostru, şi vă veţ veseli întru toate spre care veţ trimite mâna voi şi casele voastre, în carele vă va blagoslovi Domnul, Dumnezeul vostru.

8. Nu veţ face acolo ceale ce noi aici facem astăz, fieştecarii ce li să pare a fi drept;

9. Că nici până într-această vreame aţi venit la odihnă şi la moştenirea carea Domnul, Dumnezeul vostru, va da voao.

10. Treace-veţ Iordanul şi veţi lăcui în pământul care Domnul, Dumnezeul vostru, vi-l va da ca să vă odih|niţi de toţ protivnicii voştri prinpregiur şi fără frică să lăcuiţ, 293v

11. În locul care-l va aleage Domnul, Dumnezeul vostru, să fie numele Lui în el. Acolo toate care poruncesc împreună le veţ aduce, arderile şi junghierile şi zăciuirile şi pârghele mânilor voastre şi orice mai ales iaste în daruri care veţi făgădui Domnului.

12. Acolo vă veţi ospăta înaintea Domnului, Dumnezeului vostru, voi şi fiii şi featele voastre şi slujile şi slujnicele şi levitul care lăcuiaşte în cetăţile voastre, că nu are altă parte şi moştenire între voi.

13. Păzeaşte să nu aduci arderile tale în tot locul care vei vedea,

14. Ci în cela ce va aleage Domnul între unul din neamurile tale vei aduce arderile şi vei face toate ceale ce-ţ porunesc.

15. Iară, de vei vrea a mânca şi mâncarea cărnurilor te va îndulci, ucide şi mâncă lângă blagoslovenia Domnului, Dumnezeului tău, carea ţ-au dat în cetăţile tale, acar necurat de va fi, adecă întinat şi slab, acar curat, adecă întreg şi fără mache, care-i slobod a să aduce, ca căprioara şi cerbul, vei mânca, ||

16. Numai fără mâncarea sângelui, care pre pământ ca apa îl vei vârsa. 294r

17. Nu vei putea mânca în oraşele tale zăciuirea grâului şi a vinului şi a untului-de-leamn al tău, ceale întâi născute din ciurde şi din dobitoace şi toate care vei făgădui şi de bună voie a aduce vei vrea şi pârghele mânilor tale.

18. Ci înaintea Domnului, Dumnezeului tău, le vei mânca în locul care va aleage Domnul, Dumnezeul tău, tu şi feciorul tău şi fata ta şi sluga şi slujnica şi levitul care rămâne în cetăţile tale, şi te vei veseli şi te vei ospăta înaintea Domnului, Dumnezeului tău, întru toate la care vei întinde mâna ta.

19. Păzeaşte să nu laş levitul în toată vreamea în carea petreci pre pământ.

*Face. 18, 4. Ieşir. 34, 24. Jos 19, 8.

20. *Când va lăţi Domnul, Dumnezeul tău, hotarele tale precum au grăit ţie şi vei vrea a mânca cărnuri care pofteaşte sufletul tău,

21. Iară locul care-l va aleage Domnul, Dumnezeul tău, să fie numele Lui acolo, de va fi departe, vei ucide din ciurde şi din dobitoace care vei avea, precum am poruncit ţie şi vei mânca în oraşele tale precum ţie place. |

22. Precum să mănâncă căprioara şi cerbul, aşea le vei mânca; şi cel curat, şi cel necurat împreună vor mânca. 294v

23. Numai aceasta păzeaşte, să nu mănânci sânge, că sângele lor în loc de suflet iaste şi pentru aceea nu trebuie să mănânci sufletul cu cărnurile,

24. Ci pre pământ îl vei vărsa, ca apa,

25. Ca bine să-ţi fie ţie şi fiilor tăi după tine, când vei face ce place înaintea Domnului.

26. Iară care vei sfinți și vei făgădui Domnului le vei lua și vei veni la locul care va aleage Domnul.

27. Și vei aduce aducerile tale, carne și sânge, pre oltariul Domnului, Dumnezeului tău. Sângele junghierilor vei turna pre oltariu, iară cărnurile tu le vei mânca.

28. Ia aminte și ascultă toate care eu poruncesc ție, ca bine să-ți fie ție și fiilor tăi după tine în veac, când vei face ce iaste bun și plăcut înaintea Domnului, Dumnezeului tău.

29. *Când va piiarde Domnul, Dumnezeul tău, înaintea feații tale neamurile la care vei întra a le stăpâni și le vei moșteni și vei lăcui în pământul lor, || *Jos 19, 1.

295r 30. Păzează să nu faci ca eale, după ce întrând tu să vor răsipi, și să cerci țărămoniile lor, zicând: «Precum au cinstit neamurile aceastea dumnezeii săi, așa și eu îi voi sluji».

31. Nu vei face aseaminea Domnului, Dumnezeului tău, că toate urâciunile care nu plac Domnului au făcut dumnezeilor săi aducându-și fiii și featele, arzându-i în foc.

32. Ce-ți poruncesc, aceasta numai fă Domnului, nici adaoge ceva, nici scădea.

Cap 13

Prorocul mincinos de la Dumnezeu abătându-să, trebuie să să ucigă, mâcar rudenie de va fi sau prietin. Încă și cetatea de tot să să răsipească, a căria lăcuitori aceasta s-or sili a face.

1. De să va scula în mijlocul tău proroc sau care să va zice a fi văzut vis și mai înainte va vesti sâmn și minune,

2. Și să va întâmpla ce au grăit și va zice ție: «Să meargem și să urmăm dumnezei streini, carii nu-i știm și să slujim lor», |

295v 3. Să nu asculț cuvintele prorocului aceluia sau a visătoriului, că vă ispitează pre voi Domnul, Dumnezeul vostru, ca arătat să fie de-L iubiț au nu în toată inima și în tot sufletul vostru.

4. Domnului, Dumnezeului vostru, să-i urmați și de Dânsul vă teameți și poruncile Lui țineți și glasul Lui ascultaț și Lui slujiț și de Dânsul vă lipiți.

5. Iară prorocul acela sau izvoditoriul de visuri să va ucide, că au grăit ca să răzvrătească de la Domnul, Dumnezeul vostru, Care v-au scos din pământul Eghiptului și v-au răscumpărat din casa robiii, să te facă a rătăci din calea carea ț-au poruncit Domnul, Dumnezeul tău, și să iai răotatea din mijlocul tău.

6. De va vrea să te îndeamne fratele tău, fiiul maicii tale, au fiiul tău sau fata sau muierea carea iaste în sânul tău, au priiatinul care-l iubeaști ca sufletul tău, într-ascuns zicând: «Să meargem și să slujim dumnezeilor streini», care nu știi tu și părinții tăi,

7. A tuturor neamurilor împrejur, care sânt aproape sau departe de la început până la sfârșitul pământului,

296r 8. Nu te odihni lui, nice-l asculta, nici să îngădu||iască ochiul tău ca să te milostiveaști și să-l tăinuiești,

9. Ci îndată îl vei ucide, *fie întâi mâna ta asupra lui, și după aceea, tot norodul trimiță mâna. * Jos 17, 7.

10. Cu pietri împresurat să va ucide, că au vrut a te trage de la Domnul, Dumnezeul tău, care te-au scos din pământul Eghiptului, din casa robiii,

11. Ca, tot Israilul auzind, să să teamă și nici să mai facă cevaș aseaminea.

12. De vei auzi în vruna din cetățile tale, care Domnul, Dumnezeul tău, le va da ție spre lăcuit, oricarii zicând:

13. «Ieșit-au fiii lui Velial din mijlocul tău și au dezmântat lăcuitorii cetății sale și le-au zis: 'Să meargem să slujim dumnezeilor streini'», pre carii nu-i știți,

14. Cearcă cu deadinsul și, cu strădanie cunoscând adevărul lucrului, de vei găsi adevărat a fi ce să zice și urăciunea aceasta cu fapta a fi lucrată,

15. Îndată vei lovi lăcuitorii cetății aceea în ascuțitul sabiii și o vei șterge și toate care sânt într-însa, până la dobitoace.

296v 16. Orice va fi de aveare vei aduna din mijlocul | ulițelor ei și cu dânsa cetatea le vei aprinde, așa ca toate să le mistuiești Domnului, Dumnezeului tău, și să fie mormânt veacinic; nu să va mai zidi.

17. Și nu să va lipi ceva dintr-acel anathema de mâna ta, ca să să întoarcă Domnul de la mâniia urgiii Sale și să-i fie milostiv și să te înmulțească, precum S-au jurat părinților tăi.

18. Când vei auzi glasul Domnului, Dumnezeului tău, păzând toate poruncile Lui care eu poruncesc ție astăzi, să faci ce place înaintea Domnului, Dumnezeului tău.

Cap 14

De leagea păgânilor preste mort a fugi; jivinilor celor curate şi necurate usebirea; şi zăciuirile a le plăti.

1. Fii fiţ ai Domnului, Dumnezeului vostru; nu vă tăiareţ, nici vă goliţ capul preste mort,

*Sus 7, 6. Jos 26, 18.
2. *Că norod sfânt eşti Domnului, Dumnezeului tău, şi te-au ales să-i fii spre norod usebit din toate neamurile care sânt pre pământ.

*Preoţ. 11, 4.
3. *Nu mâncareţi care sânt necurate.
4. Aceasta-i jivina carea trebuie să mâncaţi: boul şi oaie şi capra, ||
5. Cerbul şi căprioara, bivolul, traghelaful pigargul, urigul, cămilopardalul. 297r
6. Toată jivina carea creapă în doao părţ unghea şi rumegă veţ mânca.
7. Iară din ceale ce rumegă şi unghea nu creapă nu trebuie să mâncaţ, precum cămila, iepurele, ferogrinul; aceaste, pentru că rumegă şi nu despart unghea, necurate vor fi voao.
8. Şi porcul, pentru că împarte unghea şi nu rumegă, necurat va fi. Cărnurile lor nu le veţ mânca şi stârvurile lor nu le veţi atinge.
9. Aceastea veţ mânca din toate care petrec în ape: care au arepioare şi solzi mâncaţ;
10. Care sânt fără arepioare şi fără solzi nu le mâncaţ, că necurate sânt.
11. Toate paserile curate mâncaţi.
12. Ceale necurate nu le mâncaţi, adecă pajora şi griful şi halieetul,
13. Ixionul şi vulturul şi milvul după fealiul său,
14. Şi tot fealiul de corb,
15. Şi struţul şi boaghea şi larul, pasere de apă, şi uliul după fealiul său,
16. Herodiul şi ţign şi ivinul,
17. Şi lebedul şi iuvisul şi corbul de noapte, |
18. Onocrotanul şi haradriul, fieştecarea după fealiul său, şi pupăza şi liliacul, 297v
19. Şi tot ce să târăiaşte şi penişoare are necurat va fi şi nu să va mânca.
20. Tot ce e curat mâncaţi.
21. Iară orice iaste mortăciune să nu mâncaţi dintr-însul. Nemearnicului care între porţile tale iaste îl dă să mânce au i-l vinde, că tu norod sfânt al Domnului, Dumnezeului tău, eşti. *Nu vei fiiarbe iedul în laptele mâni-sa.

*Ieşir. 23, 19 şi 34, 26.
22. A zeacea parte o vei usebi din toate rodurile tale care să nasc în pământ în fieştecare ani
23. Şi vei mânca înaintea Domnului, Dumnezeului tău, în locul care au ales, ca într-însul numele Lui să să cheme, zăciuiala grâului tău şi a vinului şi a untului-de-lemn şi întâi născutele din ciurdă şi din oile tale, ca să înveaţi a te teame de Domnul, Dumnezeul tău, în toată vreamea.
24. Iară de va fi mai lungă calea şi locul care l-au ales Domnul, Dumnezeul tău, şi ţi l-au blagoslovit, nici vei putea la el acestea toate purta,
25. Le vei vinde toate şi în preţu le vei preface şi le vei purta în mâna ta şi vei mearge la locul care l-au ales Domnul, Dumnezeul tău,
26. Şi vei cumpăra dintr-aceiaş bani orice-ţi va || plăcea, acar din ciurde, acar din oi, şi vin şi altă beautură şi tot ce pofteaşte sufletul tău. Şi vei mânca înaintea Domnului, Dumnezeului tău, şi te vei ospăta tu şi casa ta. 298r
27. Şi levitul carele între porţile tale iaste păzeaşte să nu-l părăseşti, că nu are altă parte în moşia ta.
28. În anul al treile vei usebi altă zăciuire din toate care să nasc ţie într-aceaea vreame şi le vei pune înlăuntrul uşilor tale.
29. Şi va veni levitul care n-are altă parte, nici moşie cu tine, şi nimearnicul şi săracul şi văduva carii înlăuntru porţilor tale sânt şi vor mânca şi să vor sătura, ca să te blagoslovească Domnul, Dumnezeul tău, în toate lucrurile mânilor tale care vei face.

Cap 15

Leagea slobozirei anului al şeapteale; cu carii să să facă de sluga ovreu care nu va vrea a să slobozi. Despre întâi născutele lui Dumnezeu a să sfinţi şi a să mânca.

1. În anul al şeptelea vei face slobozire,
2. Carea într-acesta chip să va face: căruia i să cuvine ceva de la prietin, de la aproapele sau fratele său nu va putea ceare îndărăpt, că anul slobozirei Domnului iaste.

298v 3. De la nimearnicul şi veniticul vei ceare; cetăţa| nul şi rudenia a-i ceare îndărăpt nu vei avea puteare.

4. Şi de tot lipsit şi cerşitoriu nu va fi între voi, ca să te blagoslovească Domnul, Dumnezeul tău, în pământul care ţi-l va da spre moştenire.

5. Însă de vei asculta glasul Domnului, Dumnezeului tău, şi vei păzi toate care au poruncit şi care eu astăzi poruncesc ţie, te va blagoslovi precum au făgăduit.

6. Împrumuta-vei multor neamuri, şi însuţi de la nime vei lua împrumut. Stăpâni-vei multor neamuri, şi pre tine nime nu te va stăpâni.

7. De va veni la sărăcie unul din fraţii tăi carii zăboveasc înlăuntrul porţilor cetăţii tale, în pământul care Domnul, Dumnezeul tău, ţi-l va da, nu-ţi vei învărtoşea inima, nici vei trage mâna,

8. Ci o vei deşchide săracului *şi vei da împrumut ce vei vedea că-i lipsă. *Mathe. 5, 42. Luc. 6, 34.

9. Păzeaşte să nu te înşele necurata gândire şi să zici în inima ta: «Apropie-să anul slobozirei al şeaptelea» şi să-ţ întorci ochii tăi de câtră săracul, fratele tău, nevrând a-i da ce ceare împrumut, ca să nu strâge împrotiva ta cătră Domnul şi să ţi să facă spre păcat,

10. Ci vei da lui; nici vei face ceva cu vicleşug în uşurarea lipselor lui, ca să te blagoslovească Domnul, Dumnezeul tău, în toată vreamea şi întru toate la care-ţi vei slobozi mâna.

299r 11. *Nu vor lipsi săracii în pământul lăcuinţii tale; || pentru aceaea eu poruncesc ţie să-ţ deşchiz mâna fratelui tău, lipsâtului şi săracului carele cu tine petreace pre pământ. *Math. 26, 11h

12. *Când ţi să va vinde fratele tău, ovreaul sau ovreaoa şi şasă ani îţ va sluji, în anul al şeaptelea îl vei trimite slobod. *Ieşir. 21, 2. Ere. 34, 14.

13. Şi pre carele îl vei dărui cu slobozenie nu vei suferi să să ducă deşert,

14. Ci îi vei da merinde din turme şi din aur şi din teascul tău, cu carele Domnul, Dumnezeul tău, te va blagoslovi.

15. Adu-ţ aminte că şi tu ai slujit în pământul Eghiptului şi te-au slobozit Domnul, Dumnezeul tău, şi pentru aceea eu acum poruncesc ţie.

16. Iară de va zice: «Nu vreau a ieşi», pentru că te iubeaşte pre tine şi casa ta şi bine a-i fi la tine sâmte,

17. Vei lua sula şi vei pătrunde ureache lui în uşea casii tale şi va sluji ţie în veac; şi slujnicei aşijderea vei face.

18. Nu-ţi întoarce ochii tăi de câtră dânşii când îi vei trimite slobozi, că, după simbriia năimitului, şease ani ţ-au slujit, ca să te blagoslovească Domnul, Dumnezeul tău, în toate faptele ce lucri.

19. Din născutele întâiu care să nasc în ciurde şi în oile tale, orice e parte bărbătească vei sfinţi Domnului, Dumnezeului tău. Nu vei lucra cu întâiul născut al boului, nici vei tunde întâi născutele oilor. |

299v 20. Înaintea Domnului, Dumnezeului tău, le vei mânca în fieştecare ani în locul care va aleage Domnul, tu şi casa ta.

21. *Iară de va avea mache sau va fi şchiop sau orb au în oarecare parte grozav sau slab, nu să va jârtvi Domnului, Dumnezeului tău, *Preoţie 22, 20.21.

22. Ci înlăuntrul porţilor cetăţii tale îl vei mânca; şi cel curat şi cel necurat aşijderea le vor mânca, ca căprioara şi cerbul. Ecli. 35, 14.

23. Aceasta numai vei lua aminte, ca să nu mânci sângele lor, ci-l vei vărsa pre pământ ca apa.

Cap 16

Trei mai alease praznicele anului, al azimelor, al săptămânilor şi al corturilor. Pentru să să rânduiască drepţi judecători şi să să păzească de prilejurile idoleştii închinări.

1. Socoteaşte luna roadelor celor noao şi cea dintâiu al primăvării să faci Fase Domnului, Dumnezeului tău, că în luna aceasta te-au scos Domnul Dumnezeul tău din Eghipt noaptea.

2. Şi vei jârtvui fase Domnului, Dumnezeului tău, din oi şi din boi în locul care va aleage Domnul, Dumnezeul tău, să lăcuiască numele Lui acolo.

3. Nu vei mânca într-însul pâne dospită; şeapte zile vei mânca fără aluat, pânea năcăjirii, că în spăimântare ai ieşit din Eghipt, ca să-ţ aduci aminte de zioa ieşirii tale din Eghipt în toate zilele vieţii tale.

4. Nu să va arăta aluat în toate hotarăle tale şeapte zile şi nu va rămânea din cărnurile cealui ce s-au jârtvit sara, în zioa dintâi, până demineaţa. ||

5. Nu vei putea junghiia fase în fieştecare din cetăţile tale care Domnul, Dumnezeul tău, ţi le va da, 300r

6. Ci în locul care îl va aleage Domnul, Dumnezeul tău, ca să lăcuiască numele Lui acolo. Vei junghiia fase sara, la apusul soarelui, când ai ieşit din Eghipt.

7. Şi vei fierbe şi vei mânca în locul care-l va aleage Domnul, Dumnezeul tău, şi, dimineaţa sculându-te, vei mearge în corturile tale.

8. Şase zile vei mânca azime, şi în zioa a şeaptea, că adunarea Domnului, Dumnezeului tău iaste, nu vei face lucru.

9. Şeapte săptămâni îţi vei număra dintr-aceea zi în carea ai trimis seacerea în holdă.

10. Şi vei prăznui zioa sărbătorii a săptămânilor Domnului, Dumnezeului tău, aducerea de bunăvoie a mânii tale carea o vei aduce după blagoslovenia Domnului, Dumnezeului tău.

11. Şi te vei ospăta înaintea Domnului, Dumnezeului tău, tu, fiiul tău şi fata ta, sluga ta şi slujnica ta şi levitul care iaste înlăuntrul porţilor tale, venitul şi săracul şi văduva carii zăboveasc cu voi în locul care va aleage Domnul, Dumnezeul tău, ca să lăcuiască numele Lui acolo.

12. Şi-ţ vei aduce aminte că slugă ai fost în Eghipt şi vei păzi şi vei face care s-au poruncit.

13. Şi praznicul corturilor vei prăznui în şeapte zile, când vei culeage din arie şi din teasc roadele tale. |

14. Şi te vei ospăta în praznicul tău tu, fiiul tău şi fata ta, sluga ta şi slujnica şi levitul şi venitul, săracul şi văduva carii înlăuntrul porţilor tale sânt. 300v

15. Şepte zile Domnului, Dumnezeului tău, sărbătoare vei prăznui în locul carele va aleage Domnul. Şi te va blagoslovi Domnul, Dumnezeul tău, în toate roadele tale şi în tot lucrul mânilor tale şi vei fi întru veselie.

16. De trei ori în an să va arăta toată partea bărbătească a ta înaintea Domnului, Dumnezeului tău, în locul care va aleage: în praznicul azimelor, în praznicul săptămânilor şi în praznicul corturilor.*Nu să va arăta înaintea Domnului deşert,

17. Ci va aduce fieştecarele după ce va avea din blagoslovenia Domnului, Dumnezeului său, carea va da lui.

18. Judecătoriu şi învăţătoriu vei rândui în toate porţile tale care Domnul, Dumnezeul tău, ţi le va da prin fieştecare neamurile tale, să judece norodul cu judecată dreaptă,

19. Nici într-altă parte să să pleace; *nu vei lua faţa, nici daruri, că darurile orbeasc ochii înţălepţilor şi schimbă cuvintele drepţilor.

20. Drept ce-i drept vei urma, ca să trăieşti şi să moşteneşti pământul care Domnul, Dumnezeul tău, ţi-l va da. ||

21. Nu vei sădi grânci şi tot pomul lângă oltariul Domnului, Dumnezeului tău, 301r

22. Nici îţ vei face, nici vei rădica chip cioplit care ureaşte Domnul, Dumnezeul tău.

*Ieşir. 23, 15 şi 34, 20. Ecli. 35, 6.

*Ieşire 23, 8. Preoţ. 19, 15. Sus 1, 10. Ecli 20, 31.

Cap 17

Jârtva a să aleage, idoleasca închinăciune a să certa. În mare greotate la arhiereu şi la săborul lui a alerga. Şi ce trebuie să ţie împăratul care să va aleage.

1. Nu vei jârtvi Domnului, Dumnezeului tău, oaie şi bou în care iaste mache sau ceva scădeare, că urâciune iaste Domnului, Dumnezeului tău.

2. Când să vor găsi la tine, înaintea unie din porţile tale care Domnul, Dumnezeul tău, le va da ţie, bărbat au muiare, carii vor face rău înaintea Domnului, Dumnezeului tău, şi vor treace legătura Lui,

3. Să meargă şi să slujească dumnezeilor streini şi să li să închine soarelui şi lunii şi a toată oastea cerească, carea n-am poruncit,

4. Şi aceasta ţie să va vesti şi auzind vei cerceta cu deadinsul şi adevărat a fi vei găsi şi urăciune s-au făcut în Israil,

5. Vei scoate bărbatul şi muiarea, carii acel lucru tâlhăreasc au lucrat, la porţile cetăţii tale şi cu piiatri să vor împroşca. |

6. *În gura a doao au trei mărturii va peri care să va ucide. Nime nu să va ucide unul mărturisind împrotiva sa. 301v

7. Mâna mărturiilor cea dintâiu îl va ucide *şi mâna celuiaalalt norod ceale mai pre urmă va trimite, ca să iai răotatea din mijlocul tău.

*Jos. 19, 15. Math. 18, 17. 2 Cori. 13, 1. *Sus 13, 9 .

8. De vei vedea că grea și îndoită judecată iaste la tine între sânge și sânge, pricină și pricină, leapră și leapră și vei vedea schimbându-să cuvintele judecătorilor înlăuntrul porților tale, scoală-te și te suie la locul care va aleage Domnul, Dumnezeul tău.

9. *Și vei veni la preoții neamului leviticesc și la judecătoriul care va fi într-aceea vreame și vei întreba de la ei, carii îți vor arăta dreptatea judecății. — * 2 Par. 19, 8.

10. Și vei face orice vor zice mai-marii locului care-l va aleage Domnul și te vor învăța,

11. După leagea Lui; și vei urma sfatul lor, nici te vei abate spre dreapta, nici spre stânga.

12. Iară care să va sumeți nevrând a asculta de porunca preotului carele într-acea vreame slujeaște Domnului, Dumnezeului tău, și cu judecata judecătoriului, va muri omul acela și vei lua răotatea din Israil. ||

302r 13. Și, tot norodul auzind, să va teame, ca nime după aceea să să umfle cu sumețiia.

14. Când vei întra la pământul care Domnul, Dumnezeul tău, ți-l va da și-l vei stăpâni și vei lăcui într-însul și vei zice: «Rândui-voiu preste mine împărat precum au toate împregiur neamurile»,

15. Pre acela îl vei rândui, pre carele Domnul, Dumnezeul tău, îl va aleage din numărul fraților tăi. Nu vei putea om de alt neam a face împărat, care nu va fi fratele tău.

16. Și, deacă să va rândui, nu-ș va înmulți caii, nici va întoarce norodul în Eghipt, înălțându-să cu numărul călărimeai, mai ales că v-au poruncit Domnul ca nu cumva să vă mai întoarceți pre aceea cale.

17. Nu va avea muiari multe, care să-i plece sufletul lui, nici mari măsuri de argint și de aur.

18. Iară, după ce va ședea în scaunul împărățiii sale, va scrii șieși aceasta a doao leage în carte luând izvod de la preoții neamului leviticesc.

19. Și va avea cu sine și o va ceti în toate zilele vieții sale, ca să înveațe a să teame de Domnul, Dumnezeul său, și a păzi cuvintele și țăremoniile lui care în leage s-au poruncit.

20. Nici să să înalță inima lui spre trufie asupra fraților săi, nici să să abată spre partea

302v dreap|tă sau stângă, ca lungă vreame să împărățească el și fiii lui preste Israil.

Cap 18

Preoților și leviților în loc de moșie să rânduiesc aducerile și jârtvele. A să feri de toată măiestrie. Proroc adevărat să va deștepta, iară prorocul mincinos să să ucigă; în ce chip să va cunoaște cel drept de către cel mincinos.

1. *Nu vor avea preoții și leviții și toți carii sânt dintr-acelaș neam parte și moșie cu celalalt Israil, că jârtfeale Domnului și aducerile lui vor mânca. — *Num. 18, 20, 23. Sus 10, 9. 1 Cor. 9, 13.

2. Și nimică altă vor lua din moșiia fraților săi, că Domnul însuș iaste moștenirea lor, precum le-au grăit lor.

3. Aceasta va fi judecata preoților de la norod și de la cei ce aduc junghieri, acar bou, acar oaie vor jârtvui, vor da preotului un arm și pântecele,

4. *Pârghele roadelor, a vinului și a untului-de-lemn și partea lânilor din tunderea oilor, — *[Num 18, 12]

5. Că pre el l-au ales Domnul, Dumnezeul tău, din toate neamurile tale să stea și să slujească numelui Domnului, el și fiii lui în veac.

6. De va ieși levitul din una cetăților tale din tot Israilul în carea lăcuiaște și va vrea a

303r veni || dorind de locul care-l va aleage Domnul,

7. Va sluji în numele Domnului, Dumnezeului său, ca toț frații lui leviții carii vor sta într-aceaea vreame înaintea Domnului.

8. Partea bucatelor aceaeaș va lua, carea și ceaialalți, fără numai că în cetatea sa din urmarea părințască i să cuvine.

9. Când vei întra la pământul carele Domnul, Dumnezeul tău, va da ție, păzeaște să nu vreai a urma urăciunea neamurilor acelora,

10. Nici să să afle între tine care să-ș sfințască fiiul său sau fata sa trecându-i prin foc, *au care să întrebe de gâcitori și să păzască visurile și vrăjitoriile, nici fie fărmecătoriu, — *Preoție. 20, 27.

11. Nici descântătoriu, nici care să să sfătuiască cu pithonii, nici cu bozii, *au să cerce de la morți adevărul. — *1 Împăr. 21, 7.

12. Că toate aceastea urâte sânt Domnului și pentru acesta feal de răotate îi va ștearge întru întrarea ta.
13. Desăvârșit vei fi și fără mache cu Domnul, Dumnezeul tău.
14. Neamurile aceastea, a cărora vei stăpâni pământul, vrăjitorii și bozii ascultă, iară tu de la Domnul, Dumnezeul tău, într-alt chip ești învățat.
*Ioan. 1, 45. Fapte. 3, 22. 15. *Proroc din neamul tău și din frații tăi, ca pre mine va | deștepta ție Domnul, Dumnezeul tău, pre acela îl vei auzi, 303v
*Ieșire. 20, 21. 16. Precum ai cerut de la Domnul, Dumnezeul tău, în *Horiv, când dihania s-au adunat și au zis: «Mai mult nu voi auzi glasul Domnului, Dumnezeului mieu, și focul acest mare nu-l voi mai vedea, ca să nu moriu».
17. Și mi-au zis Domnul: «Bine toate au grăit.
*Ioan 1, 45. 18. *Proroc le voiu deștepta din mijlocul fraților săi aseaminea ție și voiu pune cuvintele Meale în gura lui și va grăi cătră dânșii toate care îi voi porunci.
19. Iară cine nu va vrea a asculta cuvintele lui, care va grăi în numele Mieu, Eu izbânditoriu voi fi.
20. Iară prorocul carele, de trufie strâcat fiind, va vrea a grăi în numele Mieu care Eu nu-i voi porunci să le zică au din numele dumnezeilor streini, să va ucide.
21. Iară de vei răspunde cu tăcut gând: 'Cum voi putea cunoaște cuvântul care Domnul nu l-au grăit?',
22. Acesta vei avea sâmn: ce va proroci în numele Mieu prorocul acela și nu să va adeveri, aceasta Domnul n-au grăit, ci din înflarea sufletului său prorocul au gândit și pentru aceea nu te vei teame de el».

Cap 19

A să usebi șease cetăți de scăpare; și carii vor scăpa fără grije la eale și carii nu. Despre ade||văratele și mincinoasăle mărturii; și hotarele să nu să mute. 304r

1. Deacă va piiarde Domnul, Dumnezeul tău, toate neamurile a cărora pământ ți-l va da ție și-l veai stăpâni și vei lăcui în cetățile lui și în căsi,
*Num. 35, 11. Iosue. 20, 2. 2. *Treai cetăț vei usebi ție în mijlocul pământului care Domnul, Dumnezeul tău, ți-l va da ție spre moștenire.
3. Așternând cu deadinsul calea și în trei aseaminea părți tot ținutul pământului tău îl vei împărți, ca să aibă din vecini carele pentru uciderea e fugit unde să poată scăpa.
4. Aceasta va fi leagea ucigașului ce fuge, a căruia viiața trebuie să să ție, care va lovi pre aproapele său neștiind și carele ieri și alaltăieri nici o mânie împrotiva lui a fi avut să arată,
5. Ci numai a fi mears cu el în pădure a tăia leamne și, în tăiarea leamnelor, săcurea va fi fugit din mână și, fierul scăpând din toporâște, pre prietinul lui îl va fi lovit și-l va fi ucis; acesta la una din mai sus ziseale cetăți va scăpa și va trăi.
6. Nu cumva aproapele aceluia a căruia s-au vârsat sângele de dureare împuns să-l gonească și să-l apuce, de va fi mai lungă calea, și să-i | lovească sufletul care nu iaste vinovat morții, că nici o urăciune împrotiva celui ucis mai nainte a fi avut să arată. 304v
7. Pentru aceaea îți poruncesc să împărți trei cetăți între sineș aseamine de departe.
*Facer. 28, 14. Ieșire. 34, 24. 8. *Iară, când va lăți Domnul, Dumnezeul tău, hotarăle tale precum S-au jurat părinților tăi și-ți va da ție tot pământul care lor l-au făgăduit,
Sus 12, 20. 9. (Însă de vei păzi poruncile Lui și vei face care astăzi îți poruncesc, să iubeaști pre Domnul, Dumnezeul tău, și să umbli pre căile Lui în toată vreamea) îți vei adaoge trei alte cetăți și mai sus ziselor trei cetăți numărul îl vei îndoi,
10. Ca să nu să vearse sânge nevinovat în mijlocul pământului care Domnul, Dumnezeul tău, îți va da a-l stăpâni, să nu fii vinovat sângelui.
*Num. 35, 20. 11. *Iară carele urând aproapele său, de-i va aleșui viiața și, sculându-să, îl va lovi și va muri și va fugi la una din mai sus zisele cetăți,
12. Trimite-vor bătrânii cetății aceiia și-l vor apuca din locul scăpării și-l vor da în mâna aproapelui celui ce i s-au vârsat sângele și va muri,
13. Nu-ți va fi milă de el și vei lua sângele nevi||novat din Israil, ca bine să-ți fie. 305r
14. Nu vei lua și nu vei treace hotarăle aproapelui tău care le-au înfipt cei mai dintâi în moștenirea ta carea Domnul, Dumnezeul tău, îți va da în pământul care vei lua a-l moșteni.

15. *Nu va sta o mărturie împrotiva cuiva, orice păcat și tâlhărie va fi, ci în gura a doao sau trei mărturii va sta tot cuvântul.

16. De va sta mărturie mincinoasă împrotiva omului, pârându-l de treacerea dreptății,

17. Vor sta amândoi a cărora iaste pricina înaintea Domnului, în fața preoților și a judecătorilor carii vor fi în zilele acealea.

18. *Și, cercând cu deadinsul, dacă vor găsi pre mincinoasa mărturie a fi zisă împrotiva frățini-său minciună,

19. Îi vor răsplăti precum au fost cugetat a face fratelui său și vei lua răotatea din mijlocul tău,

20. Ca, auzind ceialalți, frică să aibă și nicidecum să îndrăznească de acealea a face.

21. *Nu-ți va fi milă de el, **ci suflet pentru suflet, ochiu pentru ochiu, dinte pentru | 305v dinte, mână pentru mănă, picior pentru picior vei ceare.

*Sus 17, 7. Math. 18, 16. 2Cor. 13, 1.
*Daniil. 13, 62.
*Ieșir. 21, 23.24. **Preoț. 24, 10. Math. 5, 30.

Cap 20

Carii în vreamea războiului trebuie să să trimită îndărăpt acasă. Legile războiului cum să să ţie. Ce copaci să să taie spre grămădirea meşteşugirelor gândite şi care să să lasă.

1. De vei ieși la războiu împrotiva pizmașilor tăi și vei vedea călărimile și căruțăle și mai mare decât ai tu mulțimea oastei protivnicului, nu te vei teame de ei, că Domnul, Dumnezeul tău, cu tine iaste, carele te-au scos din pământul Eghiptului.

2. Iară, apropiindu-să războiul, va sta preotul înaintea șireagului și așa va grăi cătră norod:

3. «Ascultă Israil, voi astăzi asupra nepriiatinilor voștri războiu faceț, nu să teamă inima voastră, nu vă înfricoșereț, nu îngăduiț, nici vă îngroziț de dânșii,

4. Că Domnul, Dumnezeul vostru, în mijlocul vostru iaste și pentru voi asupra protivnicilor oștească, să vă scoață din primejdie».

5. Și povățuitori prin fieștecare turme auzind oastea, vor strâga: «*Cine iaste omul care 306r au zidit casă noao și nu o au sfințit, meargă || și să să întoarcă în casa sa, nu cumva să moară în războiu și altul să o sfințască.

6. Cine iaste omul care au sădit vie și încă nu o au făcut a fi de obște, din carea a mânca tuturor să fie slobod, meargă și să să întoarcă în casa sa, nu cumva să moară în războiu și altul să să slujească de ea.

7. Cine iaste omul care ș-au logodit muiare și nu o au luat, meargă și să să întoarcă în casa sa, nu cumva să moară în războiu și alt om să o ia».

8. Aceastea zicând, vor adaoge celeaalalte și vor grăi cătră norod: «*Cine iaste om fricos și spărios cu inima meargă și să întoarcă în casa sa, să nu facă a să spăriia inimile fraților săi precum el de frică s-au cutremurat».

9. Și, deacă vor tăcea povățuitorii oastei și vor sfârși de-a grăi, fieștecarele îș va găti peanele sale la războiu.

10. De te vei apropiia cândva a bate cetatea, îi vei îmbiia întâi cu pace.

11. De o va priimi și-ți va deșchide porțile, tot norodul care iaste într-însa să va mântui și-ți va sluji supt dajde.

306v 12. Iară, de nu va vrea a priimi pacea și va înceape | împrotiva ta războiu, o vei bate.

13. Și, deacă ți-o va da Domnul, Dumnezeul tău, în mâna ta, vei lovi tot ce iaste într-însa parte bărbătească în ascuțitul sabiii,

14. Fără muiarile și copiii, dobitoacele și cealeaalalte care în cetate sânt. Toată prada o vei împărți oastei și vei mânca din jefuirile protivnicilor tăi care Domnul, Dumnezeul tău, îț va da.

15. Așa vei face tuturor cetățeanilor care de la tine departe sânt foarte, și nu sânt din cetățile acestea care spre moștenire le vei lua.

16. Iară din aceastea cetăți care ți să vor da, niciunul togma vei lăsa a trăi,

17. Ci vei ucide în ascuțitul sabiei hetheul adecă și amorreul și hananeul și ferezeul și heveul și ievuseul, precum ț-au poruncit Domnul, Dumnezeul tău,

18. Nu cumva să vă înveațe a face toate urăciunile care ei au lucrat dumnezeilor săi și să păcătuiț în Domnul, Dumnezeul vostru.

19. Când vei conăci cetatea multă vreame și o vei încungiura cu bășți ca să o bați, nu 307r vei tăia pomii din carii să poate mânca, nici cu săcurile || prinpregiur trebuie să jefuiești ținutul, că lemn iaste și nu om, nici poate spori numărul ostașilor împrotiva ta.

20. Iară care leamne nu sânt roditoare, ci pădureațe și spre alte slujbe de folos, taie-le și grămădește meșteșugirile până când vei prinde cetatea care oștează împrotiva ta.

*1 Macav. 3, 56.
*Jud. 7, 3.

Cap 21

Cercetarea uciderii tăinuite. Muiarea în războiu robită. Pentru fiiul ceii urâte întâiul născut, pentru fiiul îndărătnic şi de cel ce s-au spânzurat în lemn.

1. Când să va afla în pământul care Domnul, Dumnezeul tău, ţi-l va da, trup de om ucis şi nu să va şti vinovatul uciderii,
2. Vor ieşi cei mai mari născuţi şi judecătorii tăi şi vor măsura de la locul trupului largul între fieştecare cetăţi împregiur,
3. Şi carea o vor vedea a fi mai aproape decât cealeaalalte, bătrânii cetăţii aceiia vor lua o junincea din ciurdă, carea n-au tras giugul, nici pământul l-au tăiat cu fier de plug,
4. Şi o vor duce la valea aspră şi bolovănoasă carea niciodată au fost arată, nici sămânţă au priimit, şi vor tăia într-însa cerbicea junincii. |
5. Şi să vor apropiia preoţii, fiii Levii, carii va aleage Domnul, Dumnezeul tău, să-I slujească şi să blagoslovească numele Lui şi la cuvântul lor toată treaba şi orice curat sau necurat iaste să să judece. 307v
6. Şi vor veni mai marii născuţii cetăţii aceiia la cel ucis şi-ş vor spăla mânile preste junincea carea în vale s-au lovit.
7. Şi vor zice: «Mânile noastre n-au vărsat sângele acesta, nici ochii au văzut.
8. Milostiv fii norodului tău, Israil, care l-ai răscumpărat, Doamne, şi să nu socoteşti sângele nevinovat în mijlocul norodului tău, Israil». Şi să va lua de la ei vina sângelui.
9. Iară tu strein vei fi de sângele nevinovat care s-au vărsat, când vei face ce porunceaşte Domnul.
10. De vei ieşi la războiu împrotiva nepriiatinilor tăi şi-i va da Domnul, Dumnezeul tău, în mâna ta şi-i vei duce robi,
11. Şi vei vedea în numărul robilor muiare frumoasă şi o vei iubi şi vei vrea a o avea muiare,
12. O vei duce în casa ta, carea îş va rade părul şi-şi va tăia unghiile,
13. Şi va lepăda haina în carea s-au prins şi, şe||zând în casa ta, plânge-ş-va tatăl său şi mumă-sa o lună; şi după aceea vei întra la ea şi vei dormi cu ea şi va fi muiarea ta. 308r
14. Iară, de nu va şedea sufletului tău după aceea, o vei lăsa slobodă, nici o vei putea vinde pe bani, nici a o împresura putearniceşte, că o ai smerit.
15. De va avea omul doao muieri, una iubită şi alta urâtă, şi va naşte dintr-însul prunci şi va fi fiiul urâtei întâiul născut,
16. Şi va vrea între fiii săi a împărţi avearea, nu va putea face fiiul iubitei întâiul născut şi să-l puie înaintea fiiului urâtei,
17. *Ci fiiul urâtei îl va cunoaşte întâiu născut şi-i va da din ceale ce va avea toate îndoite, că acesta iaste începutul pruncilor lui şi acestui născut i să cuvin întâiu născutele. *1 Par. 7, 1.
18. De va naşte omul fiiu îndărătnic şi scărnav, care nu va asculta porunca tătâni-său sau a mumă-sa şi, certat, nu va vrea să asculte,
19. L-or lua şi l-or duce la bătrânii cetăţii aceiia şi la poarta judecăţii.
20. Şi vor zice cătră dânşii: «Fiiul nostru acesta, răzvrătit şi îndărătnic, dojeanele noas|tre nu le socoteaşte, mâncărilor slujeaşte, curviei şi ospeţelor». 308v
21. Cu pietri îl va împroşca norodul cetăţii şi va muri, ca să luaţ răotatea din mijlocul vostru şi tot Israilul, auzând, să să înfricoşeze.
22. Când va păcătui omul ce trebuie cu moarte să să pedepsească şi, judecându-să spre moarte, să va acăţa în furci,
23. Nu va rămânea trupul lui în lemn, ci într-aceea zi să va îngropa, că *blăstămat de la Dumnezeu iaste carele spânzură în lemn; şi nicidecum vei spurca pământul tău, care Domnul, Dumnezeul tău, ţi-l va da spre moştenire. *Gal. 3, 13.

Cap 22

Dumnezeiesc lucru spre averile aproapelui a face. Pentru haina a alţii părţi. Pentru cuibul aflat. Pentru încunjurarea acoperişului casei. Să nu să meastece lucrurile. De multe fealuri de tivituri. De seamnele feacioriei. De preacurvie. De cea strâcată în cetate sau în câmp. Să nu să ia muiarea tătâni-său.

1. *Nu vei vedea boul frăţini-tău sau oaia rătăcind şi să le treci, ci le vei întoarce frăţini-tău, *Ieşir. 23, 4.
2. Macar de nu iaste de-aproape fratele tău, nici l-ai cunoscut; le vei duce în casa ta şi vor || fi la tine până când le va cerca fratele tău şi le va lua. 309r

3. Aseaminea vei face de asin şi de văjmânt şi de tot lucrul frăţâne-tău care va peri; de-l vei găsi, să nu-l leneveşti ca pre un strein.
4. De vei vedea asinul frăţâne-tău au boul căzut în cale, nu-l vei treace, ci-l vei rădica cu el.
5. Nu să va îmbrăca muiarea cu haină bărbătească, nici bărbatul să va sluji de haină femeiască, că urât Domnului iaste care face acestea.
6. Umblând pre cale, de vei afla în copaciu sau în pământ cuibu de pasere şi muma pre pui sau pre oao clocind, nu o vei prinde cu fiii,
7. Ci a să duce o vei suferi, prinşi ţâind fiii, ca bine să-ţi fie şi lungă vreame să trăieşti.
8. Când vei zidi casă noao, vei face zidul acoperişului prinprejur, să nu să vearse sânge în casa ta şi să fii vinovat, căzând altul şi surupându-să.
9. Nu vei sămâna viia ta cu altă sămânţă, ca nu şi sămânţa carea o ai sămânat şi care să nasc din vie, împreună să să sfinţească.
10. Nu vei ara în bou împreună şi în asin.
11. Nu te vei îmbrăca cu vejmânt care din lână şi din inu împreună îi ţăsut. |
309v 12. *Baiere în tivituri vei face prin patru unghiurile contuşului tău, cu care te vei acoperi. *Num 15, 31.
13. De va lua omul muiere şi după aceea o va urî,
14. Şi va cerca prilejuri cu care să o sloboadă, aruncând nume rău şi zâcând: «Muiarea aceasta o am luat şi, întrând la ea, nu o am aflat vergură»,
15. O vor lua tatăl şi muma ei şi vor aduce cu sine seamnele verguriei ei la bătrânii cetăţii, carii sânt în poartă.
16. Şi va zice tatăl: «Fata mea o am dat acestuia muiare, carea, pentru că o ureaşte,
17. Îi pune nume rău, de zice: 'N-am aflat fata vergură'; şi iată aceastea sânt seamnele verguriei featei meale». Desface-vor vâjmântul înaintea bătrânilor cetăţii.
18. Şi vor apuca bătrânii cetăţii bărbatul ei şi-l vor bate,
19. Judecându-l, încă şi o sută de sicli de argint care-i va da tatălui feateai, că au hulit nume rău foarte preste vergura lui Israil; şi o va avea muiare şi nu o va putea slobozi în toate zilele vieţii sale.
20. Iară de-i adevărat ce aruncă şi nu s-au găsât în copila vergurie,
310r 21. O vor lepăda afară de uşile casei tătâni-său şi o vor împroşca cu pietri bărba||ţii cetăţii aceiia şi va muri, căci au făcut nelegiuire în Israil de au curvit în casa tătâni-său; şi vei lua răotatea din mijlocul tău.
22. *De va dormi bărbat cu muiarea altuia, amândoi vor muri, adecă precurvariul şi precurva; şi vei lua răotatea din Israil. *Preoţ. 20, 10.
23. De va logodi bărbat fată vergură şi o va găsi cineva în cetate şi să va culca cu ea,
24. Vei scoate pre amândoi la porţile cetăţii aceiia şi cu piiatri să vor împroşca: fata, pentru că n-au strâgat fiind în cetate, bărbatul, pentru că au smerit muiarea aproapelui său; şi vei lua răotatea din mijlocul tău.
25. Iară în câmp de va găsi bărbatul fata care iaste încredinţată şi, apucându-o, să va culca cu ea, el va muri sângur.
26. Fata nimică va pătimi, nici iaste vinovată morţii, că, precum tâlhariul să scoală împrotiva fratelui său şi ucide sufletul lui, aşa şi fata au pătimit.
27. Sângură era în câmp, strâgat-au şi nime n-au fost care o ar slobozi.
28. De va afla bărbat fată vergură carea nu are mire şi apucându-o să va culca cu ea, şi lucrul la judecată va veni,
29. *Da-va cel ce-au dormit cu ea tatălui featei sicli de argint cincizăci şi o va avea muiare, căci o au | smerit; nu o va putea slobozi în toate zilele vieţii sale. *Ieşir. 22, 16.
310v
30. Nu va lua omul muiarea tătâni-său, nici va dezvăli învălitoarea ei.

Cap 23

Pentru cei ce trebuie să să oprească de la biserica lui Dumnezeu sau să să priimească. Idumeul şi eghipteanul nu-s de-a-i lăpăda. De ispita de noapte şi de loc pentru lipsa firii a rândui. De sluga fugită. De plata bordeului. A fugii de camătă între fraţi. De făgăduinţe. De vie şi holda aproapelui.

1. Nu va întra famenul cu coişoarele zdrobite sau tăiate şi cu mădulariul tăiat, în biserica Domnului.
2. Nu va întra mamzer, adecă născut din curvie, în biserica Domnului până la al zeacele neam.

*Neem. 13, 1. 3. *Amoniteanii şi moaviteanii nici după al zeacelea neam vor întra în bisearica Domnului în veac,

*Num. 22, 5. 4. Că n-au vrut a vă întâmpina cu pâne şi cu apă în cale, când aţ ieşit din Eghipt *şi pentru că au adus împrotiva ta pre Valaam, fiiul lui Vior din Mesopotamia Siriii, să te blasteme. ||

5. Şi n-au vrut Domnul, Dumnezeul tău, a asculta pre Valaam şi au întors blăstămul spre blagoslovenia ta, pentru că te iubeaşte. 311r

6. Nu vei face cu ei pace, nici le cerca lor ceale bune, în toate zilele vieţii tale în veac.

7. Nu vei urgisi idumeul, că fratele tău iaste, nici eghipteanul, că nimearnic ai fost în pământul lui.

8. Carii să vor naşte dintr-înşii al treile neam vor întra în bisearica Domnului.

9. Când vei ieşi împrotiva vrăjmaşilor tăi în război, te vei feri de tot lucrul rău.

10. De va fi între voi om carele cu ispita somnului noaptea să va pângări, va ieşi afară de tabără

11. Şi nu să va întoarce mai nainte de ce să va spăla de cătră sară cu apă, şi după apusul soarelui să va întoarce la tabără.

12. Loc vei avea afară de tabără, la care vei ieşi pentru lipsa firei,

13. Purtând prăjină în valteon şi, când vei şedea, vei săpa împrejur şi ieşitul cu pământ vei acoperi,

14. Cu care te-ai rădicat (că Domnul, Dumnezeul tău, umblă în mijlocul taberii ca să te scoaţă şi să-ţ dea neprietinii tăi); şi fie tabăra ta sfântă şi nimică într-însa | să să areate de necurăţâie, ca să nu te părăsască. 311v

15. Nu vei da robul stăpânului său, care va scăpa la tine.

16. Lăcui-va cu tine în locul care-i va plăcea şi într-una din cetăţile tale să va odihni, să nu-l întristezi.

17. Nu va fi curvă din featele lui Israil, nici curvariu din fiii lui Israil.

18. Nu vei da plata bordeiului, nici preţul cânelui în casa Domnului, Dumnezeului tău, orice iaste cel ce ai făgăduit, că urăciune sânt amândoao la Domnul, Dumnezeul tău.

19. Nu vei împrumuta fraţine-tău bani spre camâtă, nici roade, nici orice lucru,

20. Ci streinului. Iară fratelui tău fără camâtă îi vei împrumuta ce-i de lipsă, ca să te blagoslovească Domnul, Dumnezeul tău, în tot lucrul tău pre pământul la carele vei întra a-l moşteni.

21. Când vei făgădui făgăduinţă Domnului, Dumnezeului tău, nu vei întârziia a o da, că o va cerca Domnul, Dumnezeul tău, şi, de vei zăbovi, ţi să va împuta în păcat.

22. De nu vei vrea a făgădui, fără păcat vei fi.

23. Iară ce au ieşit odată din buzăle tale vei ţinea şi vei face precum ai făgăduit Domnului, Dumnezeului tău, şi din vrearea ta şi din gura ta ai grăit. ||

24. Întrând în viia aproapelui tău, mâncă struguri cât îţ va plăcea, iară afară să nu duci cu tine. 312r

25. De vei întra în holda priiatinului tău, vei frânge spice şi le vei zdrobi în mână, iară cu seacerea nu vei săcera.

Cap 24

Carte de slobozenie să îngăduiaşte. Mila spre săracii cei datori. Să nu să tăgăduiască simbria. Pentru judecata venitului şi săracului. Rămăşiţăle săcerişului şi a culesului săracilor să să lase.

*Math. 5, 31 şi 15, 7. Marc. 10, 4. 1. *De va lua omul muiare şi o va avea şi nu va afla har înaintea ochilor lui pentru ceva grozăvire, îi va scrii carte de slobozenie şi o va da în mâna ei şi o va slobozi din casa sa.

2. Şi ieşind, de să va mărita după alt bărbat,

3. Şi acela încă o va urî şi-i va da carte de slobozenie şi o va slobozi din casa sa sau cu adevărat va muri,

4. Nu o va putea bărbatul dintâi lua îndărăpt muiarea, că spurcată iaste şi urâcioasă s-au făcut înaintea Domnului, ca să nu faci a păcătui pământul tău, care Domnul, Dumnezeul tău, ţi-l va da a-l stăpâni.

5. De va fi luat omul dăunăzi muiare, nu va purceade la războiu, nici i să va pune ceva din lipseale obşteai, | ci va odihni fără vină la casa sa, ca să să veselească într-un an cu muiarea sa. 312v

6. Nu vei lua în loc de zălog moara cea din jos și cea din sus, că sufletul său ţi l-au pus.
7. De să va găsi om silind pre fratele său din fiii lui Israil și vânzându-l va lua preţul, să va ucide; și vei lua răul din mijlocul tău.
8. Ia aminte cu deadinsul să nu cazi în rana leprii, ci vei face orice te vor învăţa preoţii din neamul leviticesc, după ceale ce le-am poruncit și le plineaște cu deadinsul.
9. *Aduceţi-vă aminte ce au făcut Domnul, Dumnezeul vostru, Mariei în cale, când ieșeaţi din Eghipt.
*Num. 12, 10.
10. Când vei cere îndărăpt de la aproapele tău ceva lucru ce ţi-i datoriu, nu vei întra în casa lui să iei zălog,
11. *Ci vei sta afară, și el îţi va aduce ce va avea.
*Ieșire 22, 26.
12. Iară de-i sărac, nu va înopta la tine zălogul,
13. Ci îndată i-l vei întoarce mai înainte de apusul soarelui, ca, dormind în vejmântul său, să te blagoslovească și să aibi dreptate înaintea Domnului, Dumnezeului tău.
313r 14. *Nu vei tăgădui simbria lipsitului și săracului fratelui tău sau venitului carele || cu tine zăbovească pre pământ și iaste între porţile tale,
*Preoţi. 19, 13.
Tovie. 4, 15.
15. Ci într-aceeaș zi îi vei da plata lucrului înaintea apusului soarelui, că sărac iaste și dintr-aceeaș sprijineaște sufletul său, să nu strâge împrotiva ta câtră Domnul și să ţi să socotească spre păcat.
16. *Nu să vor ucide părinţii pentru fii, nici fiii pentru părinţi, ci fieștecarele pentru păcatul său va muri.
*4 Împăra. 14, 5,6.
2 Par. 25, 4.
17. Nu vei întoarce judecata venitului și a săracului, nici vei lua pentru zălog văjmântul văduvei.
Ezec. 16, 20.
18. Adu-ţi aminte că ai robit în Eghipt și te-au scos Domnul, Dumnezeul tău, de acolo. Pentru aceea îţ poruncesc să faci acest lucru:
19. Când vei săcera holda în ţarina ta și, uitând, vei lăsa mânunchiul, nu te vei întoarce să-l iei, ci vei suferi să-l ia venitul și săracul și văduva, ca să te blagoslovească Domnul, Dumnezeul tău, în tot lucru mânilor tale.
20. De vei culeage roadele maslinilor, orice va rămânea în pomi nu te vei întoarce să le culegi, ci le vei lăsa venitului, săracului și văduvei. |
313v 21. De vei culeage viia ta, nu vei culeage strugurii ce rămân, ci să vor lăsa spre lipsa venitului, săracului și văduvei.
22. Adu-ţi aminte că și tu ai slujit în Eghipt și pentru aceea îţi poruncesc să faci acest lucru.

Cap 25

Judecătorii drept să judece. Cu câte lovituri să să bată cel vinovat. Boului ce trieră să nu i să leage gura. Sămânţa fratelui să să deșteapte. Pedeapsa muiarii ce pipăie rușinea. În fonţi și în măsură să nu să facă strâmbătate. Amalichiteanii de tot să să ştează.

1. De va fi price între cariva și vor chema la judecători, pre care-l vor vedea a fi drept, aceluia îi vor da sămnul dreptăţii, pre care-i nedrept îl vor osândi de nedreptate.
2. Iară pre cel ce au păcătuit, de-l vor vedea vrednic de bătaie, îl vor aștearne și înaintea sa vor face să să bată. După măsura păcatului va fi modrul bătăii,
3. Așa numai *ca numărul al patruzăcilea să nu treacă, ca nu grozav rumpându-să înaintea ochilor tăi, să să ducă fratele tău. ||
*2 Corinth. 11, 24.
1Corinth. 9, 9.
314r 4. *Nu vei lega gura boului ce trieră în arie roadele tale.
1Tit. 5, 18.
5. Când vor lăcui fraţii împreună, și unul din ei fără prunci va muri, muiarea mortului nu să va mărita altuia, ci o va lua fratele lui și va deștepta sămânţa frăţine-său.
*Math. 22, 24.
Marc. 12, 19.
6. Și întăiul născut din ea fiiu pre numele lui îl va chema, ca să nu să ştează numele lui din Israil.
Luc. 20, 28.
7. Iară, de nu va vrea a lua muierea frăţine-său, carea lui de leage i să cuvine, mearge-va muiarea la poarta cetăţii și va chema pre cei mai mari născuţi și va zice: *«Nu vrea fratele bărbatului mieu a deștepta sămânţa fratelui său în Israil, nici a mă lua soţu».
*Ruth 4, 7.
8. Și îndată l-or chema și-l vor întreba. De va răspunde: «Nu vreau a o lua muiare»,
9. Să va apropiia muiarea de el, înaintea bătrânilor, și va lua încălţământul din piciorul lui și va scuipi în faţa lui și va zice: «Așa va fi omului care nu zideaște casa fratelui său».
10. Și să va chema numele lui în Israil Casa desculţatului. |

11. De vor avea între sineași prigonire doi bărbați, și unul împrotiva altuia va începe a să certa, și, vrând muiarea altuia a-și scoate bărbatul din mâna celui mai tare și-ș va pune mâna și-i va apuca ascunsele lui, 314v

12. Vei tăia mâna ei, nici te vei pleca spre ea cu vro milă.

13. Nu vei avea în sac multe fealiuri de fonți, mai mare și mai mic,

14. Nici va fi în casa ta mirță mai mare și mai mică.

15. Fontul vei avea drept și adevărat, și mirța aseaminea și adevărată va fi ție, ca să trăiești multă vreame pre pământul care Domnul, Dumnezeul tău, ți-l va da.

16. Că ureaște Domnul, Dumnezeul tău, pre care face acestea și să oțăreaște de toată nedreptatea.

*Ieșir. 17, 8. 17. *Adu-ți aminte ce ț-au făcut Amalic în cale, când ieșiiai din Eghipt,

[17, 10] 18. Cum au alergat împrotiva ta și partea de pre urma oastei tale, carii osteniț ședea, o au tăiat, când tu erai pătruns de foame și de osteneală, și nu s-au temut de Dumnezeu. ||

19. Deci când Domnul, Dumnezeul tău, îț va da odihnă și-ți va supune toate prinprejur neamurile în pământul care ți l-au făgăduit, vei ștearge numele lui supt ceriu. Păzeaște să nu uiți. 315r

Cap 26

Pârghele și zăciuirile, unde și cui să să dea, și supt ce formă de cuvinte.

1. Si, deacă vei întra la pământul care Domnnul, Dumnezeul tău, ți-l va da a-l stăpâni și vei dobândi și vei lăcui într-însul,

2. Vei lua din toate rodurile tale pârghele și le vei pune în coșarcă și mergând la locul care Domnul, Dumnezeul tău, va aleage, ca acolo să să cheme numele Lui;

3. Și te vei apropia la preotul carele va fi în zilele acealea și vei zice cătră dânsul: «Mărturisescu-mă astăzi înaintea Domnului, Dumnezeului tău, că am întrat la pământul pentru care S-au jurat părinților noștri să ni-l dea noao».

4. Și, luând preotul coșarca din mâna ta o va pune înaintea oltariului Domnului, Dumnezeului tău,

5. Și vei grăi înaintea Domnului, Dumnezeului | tău: «Sirul gonia pre tatăl mieu, care s-au pogorât în Eghipt și acolo au nemearnicit în număr foarte puțin și au crescut în neam mare și vârtos și nenumărate mulțimi; 315v

6. Și ne-au năcăjit eghipteanii și ne-au gonit, puindu-ne greotăț foarte greale.

7. Și am strâgat cătră Domnul, Dumnezeul părinților noștri, Carele ne-au ascultat și au privit la mișălătatea noastră și la osteneală și la strâmtoare;

8. Și ne-au scos din Eghipt în mână tare și în brațu întins, în frică mare, în seamne și în minuni,

9. Și ne-au adus la locul acesta și ne-au dat pământul ce cură lapte și miere;

10.Și pentru aceea, acum aduc pârghele roadelor pământului care Domnul mi le-au dat». Și le vei lăsa înaintea Domnului, Dumnezeului tău, după ce te vei închina Domnului, Dumnezeului tău.

11. Și te vei ospăta în toate bunătățile care ți le va da Domnul, Dumnezeul tău, ție și casei tale, tu și levitul și venitul care iaste cu tine.

12. Când vei plini zăciuirea tuturor roadelor || tale în anul zăciuirilor al treilea, vei da levitului și venitului și săracului și văduvii să mănânce înlăuntrul porților tale și să să sature. 316r

13. Și vei grăi înaintea Domnului, Dumnezeului tău: «Luat-am cele ce s-au sfințit din casa mea *și am dat levitului și venitului și săracului și văduvei, precum mi-ai poruncit. N-am trecut poruncile Tale, nici m-am uitat de porunca Ta. *Sus 14, 29.

14. N-am mâncat dintr-însele în jealea mea, nici le-am despărțit în fieștecare necurăție, nici am cheltuit dintr-aceastea ceva în treaba îngropării. Ascultat-am de glasul Domnului, Dumnezeului mieu, și am făcut toate precum mi-ai poruncit.

*Isai. 63, 15. Varuh. 2, 16. 15. *Priveaște din jârtvelnicul Tău și din înaltul ceriurilor lăcașu și blagosloveaște norodul Tău, Israil, și pământul care ni l-ai dat, precum Te-ai jurat părinților noștri, pământul ce cură lapte și miere».

16. Astăzi, Domnul, Dumnezeul tău, ț-au poruncit să faci poruncile aceastea și judecățile și să le păzești și să le plinești din toată inima ta și din tot sufletul tău.

17. Pre Domnul L-ai ales astăzi să-ți fie Dumnezeu și să umbli în căile Lui și să păzești țeremoniile Lui și ceale poruncite | și judecățile și să asculți de porunca Lui. 316v

*Sus 7, 6. 18. *Și Domnul te-au ales astăzi să-I fii norod usebit, precum ț-au grăit, și să păzeaști toate poruncile Lui.

19. Și să te facă mai înalt decât toate neamurille care au zidit spre lauda şi numele şi slava Sa; să fii norod sfânt Domnului, Dumnezeului tău, precum au grăit".

Cap 27

Trecând Iordanul, oltariu de piiatră a face. Leagea în lespezi a să scrii. A blagosloveniii drepţilor şi a blăstămului nedrepţilor leagea şi formula.

1 . Și au poruncit Moisi şi bătrânii lui Israil norodului, zicând: „Păziţi toată porunca carea vă poruncesc astăzi,

2 . Și, trecând Iordanul la pământul care Domnul, Dumnezeul tău, ţi-l va da, vei râdica pietri mari şi cu var le vei spoi,

3. Să poţi scrii în eale toate cuvintele legii aceştiia, după ce vei treace Iordanul, să întri la pământul care Domnul, Dumnezeul tău, ţi-l va da, pământul ce cură lapte şi miere, precum S-au jurat părinţilor tăi.

317r 4. *Deci, când vei treace Iordanul, râdicaţi || pietri care eu astăzi vă poruncesc, în muntele Hival, şi le veţi netezi cu var. *Ieşir. 20, 25. Ios. 8, 31.

5. Și vei zidi acolo oltariu Domnului, Dumnezeului tău, din pietrile care nu le-au atins fierul

6. Și de bolovani fără formă şi nechitiţi. Și vei aduce preste el arderile de tot Domnului, Dumnezeului tău.

7. Și vei jârtvui junghieri păciuitoare şi vei mânca acolo şi te vei ospăta înaintea Domnului, Dumnezeului tău.

8. Și vei scrii pre lespezi toate cuvintele legii aceştia neated şi luminat".

9. Și au zis Moisi şi preoţii neamului leviticesc către tot Israilul: „Ia aminte şi ascultă, Israil! Astăz te-ai făcut norodul Domnului, Dumnezeului tău.

10. Ascultă graiul Lui şi fă ceale poruncite şi dreapte care eu îţi poruncesc".

11. Și au poruncit Moisi norodului în zioa aceea, zicând:

12. „Aceștia vor sta a blagoslovi norodul pre muntele Garizim, dacă vor trece Iordanul: Simion, Levi, Iuda, Isahar, Iosif şi Veniamin.

317v 13. Și în prejmă aceştia vor sta a blăstă| ma în muntele Hival: Ruvin, Gad şi Azăr şi Zavulon, Dan şi Neftali.

14. *Și vor vesti leviţii şi vor zice către toţ bărbaţii lui Israil cu graiul înalt: *Daniil 9, 13.

15. «Blăstămatu-i omul care face cioplit şi vărsat, urăciune Domnului lucrul mânilor meaşterilor, şi va pune într-ascuns». Și va răspunde tot norodul şi-i va zice: «Amin».

16. «Blăstămatu-i care nu cinsteaşte pre tată-său şi muma». Și va zice tot norodul: «Amin».

17. «Blăstămatu-i care strămută hotarăle aproapelui său». Și va zice tot norodul: «Amin».

18. «Blăstămatu-i care face a rătăci orbul în drum». Și va zice tot norodul: «Aamin».

19. «Blăstămatu-i care întoarce judecata venitului, a săracului şi a văduvei». Și va zice tot norodul: «Amin».

20. «Blăstămatu-i care doarme cu muiarea tătâne-său şi dezvăleaşte acoperemântul pătişorului ei». Și va zice tot norodul: «Amin».

21. «Blăstămatu-i care doarme cu tot dobitocul». Și va zice tot norodul: «Amin».

22. «Blăstămatu-i care doarme cu soru-sa, cu fata tătâni-său sau a mâni-sa». Și va zice tot norodul: «Amin». ||

318r 23. «Blăstămatu-i care doarme cu soacră-sa». Și va zice tot norodul: «Amin».

24. «Blăstămatu-i care într-ascuns va lovi aproapele său». Și va zice tot norodul: «Amin».

25. «Blăstămatu-i care ia daruri să lovească sufletul sângelui nevinovat». Și va zice tot norodul: «Amin».

26. «Blăstămatu-i care nu rămâne în cuvintele legii aceştiia, nici le plineaşte cu fapta». Și va zice tot norodul: «Amin».

Cap 28

De multe fealiuri să făgăduiaşte celor ce vor ţinea leagea, blagoslovenii; şi celor ce o vor treace, blăstăm.

1 . Iară, de vei auzi graiul Domnului, Dumnezeului tău, să faci şi să păzeaşti toate poruncile Lui, care eu îţi poruncesc astăzi, face-te-va Domnul, Dumnezeul tău, mai înalt decât toate neamurile care petrec pre pământ.

2. Şi vor veni preste tine toate blagosloveniile aceastea şi te vor cuprinde, însă de vei asculta poruncile lui:
3. Blagoslovit tu în cetate şi blagoslovit în ţarină.
4. Blagoslovit rodul pântecelui tău şi rodul pă|mântului tău şi rodul dobitoacelor tale, turmele ciurdelor tale şi ocoalele oilor tale. 318v
5. Blagoslovite şurile tale şi blagoslovite rămăşiţăle tale.
6. Blagoslovit vei fi tu întrând şi ieşind.
7. Da-va Domnul neprietinii tăi, carii să scoală asupra ta, câzând înaintea ta; pre o cale vor veni împrotiva ta, şi prin şese vor fugi de la faţa ta.
8. Trimite-va Domnul blagoslovenie spre pimniţeale tale şi spre toate lucrurile mânilor tale şi te va blagoslovi în pământul care-l vei lua.
9. Deştepta-te-va şieş Domnul spre norod sfânt, precum ţi s-au jurat, de vei păzi poruncile Domnului, Dumnezeului tău, şi vei umbla în căile Lui.
10. Şi vor vedea toate neamurile pământurilor că numele Domnului s-au chemat preste tine şi să vor teame de tine.
11. A prisosi te va face Domnul cu toate bunătăţile, cu rodul pântecelui tău şi cu rodul dobitoacelor tale, cu rodul pământului tău, care au giurat Domnul părinţilor tăi să-ţi dea ţie.
12. Deşchide-va Domnul vistieriia Sa cea bună, ceriul, să dea ploaia pământului tău în vreamea sa, şi va blagoslovi toate lucrurile mânilor tale şi vei împrumuta multe neamuri || şi însuţi de la nime împrumutare vei lua. 319r
13. Rândui-te-va Domnul spre cap şi nu spre coadă şi vei fi totdeauna deasupra şi nu dedesupt, însă de vei asculta poruncile Domnului Dumnezeului, care eu poruncesc ţie astăzi, şi le vei păzi şi le vei face
14. Şi nu te vei abate de la eale nici la dreapta, nici la stânga, nici vei urma dumnezei streini, nici îi vei cinsti.

*Preoţ. 26, 4. Varuh. 1, 20. Malac. 2, 2. Ire. 2, 17.

15. *Iară, de nu vei vrea a asculta graiul Domnului, Dumnezeului tău, să păzeaşti toate poruncile Lui şi ţeremoniile care eu poruncesc ţie astăzi, veni-vor preste tine toate blăstămurile acestea şi te vor cuprinde.
16. Blăstămat vei fi în cetate, blăstămat în câmp,
17. Blăstămată şura ta şi blăstămate rămăşiţele tale,
18. Blăstămat rodul pântecelui tău şi rodul pământului tău, ciurdele boilor tăi şi turmeale oilor tale,
19. Blăstămat vei fi trăind şi blăstămat ieşind.
20. Trimite-va Domnul preste tine foamete şi foame şi blăstăm în toate lucruri<le> tale care tu vei face, până te va zdrobi şi te va pierde degrabă pentru meşteşugirile tale ceale reale în care M-ai părăsât. |
21. Adaogă-ţi Domnul ciumă până când te va sfârşi de pre pământul la care întri a-l stăpâni. 319v
22. Lovească-te Domnul cu lipsă, cu friguri şi cu frig, cu ardere şi cu căldură şi cu văzduh strâcat şi cu rujină şi te gonească până vei peri.
23. Fie ceriul care deasupra iaste de aramă, şi pământul care-l calci, de fier.
24. Dea Domnul povoiu pământului tău, praf, şi din ceriu să să pogoară preste tine cenuşe, până când te vei zdrobi.
25. Deaie-te Domnul căzând înaintea vrăjmaşilor tăi; pre o cale să ieşi împrotiva lor, şi pre şeapte să fuji şi să te răsipeşti prin toate ţărâle pământului.
26. Şi fie stârvul tău spre hrana tuturor zburătoarelor ceriului şi fiiarălor pământului şi să nu fie cine să apere.
27. Lovească-te Domnul cu bubele Eghiptului şi partea trupului prin carea gunoiul să petreace şi cu râie şi cu usturime, aşea ca să nu te poţ vindeca.
28. Lovească-te Domnul cu bolunzie şi cu orbie şi cu răpirea minţii.
29. Şi să pipăieşti în ameazăzi precum pipăiaşte orbul în întunearec şi să nu-ţ îndrepteazi căile tale. Şi în toată vreamea să spriji||neaşti hula şi să te împresuri de sâlă, nici să aibi cine să te sloboază. 320r
30. Muiare vei lua şi altul va dormi cu ea, casă să zideaşti şi să nu lăcuieşti într-însa, să sădeaşti vie şi să nu o culegi.
31. Boul tău să să jârtvuiască înaintea ta şi să nu mânci dintr-însul. Asinul tău să să răpească dinnaintea ta şi să nu ţi să întoarcă. Oile tale să să dea neprietinilor tăi şi să nu fie cine să te agiute.

32. Fiii tăi și featele tale să să dea altui neam, văzând ochii tăi și scăzând la vedearea lor toată zioa și să nu fie tărie în mâna ta.

33. Rodurile pământului tău și toate lucrurile mânilor tale să le mânce norodul care nu-l știi și să fii pururea suferind hulă și împresurat în toate zilele

34. Și amețit de frica celor ce vor vedea ochii tăi.

35. Lovească-te Domnul cu bube reale în nașteri și în peaștele pulpei și să nu te poți vindeca de la talpa piciorului până la creștetul tău.

36. Duce-te-va pre tine Domnul și împăratul tău care vei rândui preste tine la neamul care nu știi tu și părinții tăi și vei sluji acolo dumnezeilor streini, lemnului și pietrii. |

320v 37. Și vei fi pierdut spre pildă și spre basnă tuturor noroadelor la care te va duce Domnul.

38. *Sământă multă vei arunca în pământ, și puțână vei aduna, că lăcustele vor îmbuca toate.

*Mih. 6, 15. Agghe. 1, 6.

39. Vie vei sădi și o vei săpa, și vin nu vei bea, nici vei culeage ceva dintr-însa, că să va jefui de viermi.

40. Maslini vei avea în toate hotarele tale, și nu te vei unge cu untul-de-lemn, că vor curge și vor peri.

41. Feciori vei naște și feate, și nu te vei bucura de dânșii, că să vor duce în robie.

42. Toț pomii tăi și roadele pământului tău rujina le va mistui.

43. Veneticul carele cu tine petreace pre pământ să va sui preste tine și va fi mai înalt, iară tu vei pogorî și vei fi mai jos.

44. El te va împrumuta, și tu nu-l vei împrumuta. El va fi spre cap, și tu vei fi spre coadă.

45. Și vor veni preste tine toate blăstămurile aceastea și, gonind, te vor cuprinde, până vei peri, că n-ai ascultat graiul Domnului, Dumnezeului tău, nici ai ținut poruncile Lui și țeremoniile care ț-au poruncit.

46. Și vor fi în tine seamne și ciudease și în sământa ta până în veac,

321r 47. Pentru că n-ai slujit Domnului, Dumne| |zeului tău în bucurie și în veselia inimii, pentru prisosința tuturor lucrurilor.

48. Sluji-vei nepriiatinului tău, care ți-l va trimite Domnul, în foamete și în seate și în goliciune și în toată scumpeatea; și va pune jug de fier preste cerbicea ta, până te va zdrobi.

49. Aduce-va Domnul asupra ta neam de departe și din marginile pământului, în asămănarea pajerii ce zboară reapede, a căruia limbă nu o vei putea înțeleage.

50. Neam gâlcevitoriu foarte, care nu va cinsti pre cel bătrân, nici i va fi milă de cel mititel,

51. Și să mănânce rodul dobitoacelor tale și rodurile pământului tău, până vei peri, și să nu-ți lase ție grâu, vin și untdelemn, ciurzile boilor și turmele oilor, până când te va piiarde.

52. Și te va zdrobi în toate cetățile tale și să să zdrobească zidurile tale ceale tari și înalte în carele aveai nădeajdea, în tot pământul tău; conăci-te-vei înlontrul porților tale, în tot pământul tău care ți-l va da Domnul, Dumnezeul tău.

53. *Și vei mânca rodul pântecelui tău și cărnurile fiilor tăi și a featelor tale care ți le va

321v da Domnul, Dumnezeul tău, în strâm|toarea cu care te va împresura vrăjmașul tău.

*Pre. 4, 10. Baruh. 2, 2.

54. Omul gingaș în tine și măscăricios foarte va pizmui fratelui său și muiarii carea să culcă în sânul său,

55. Ca să nu le dea din cărnurile fiilor săi carele va mânca, pentru că nimică altă nu are în conăcirea și în lipsa cu carea te vor jefui neprietinii tăi înlăuntrul tuturor porților tale.

56. Muiarea tânără și gingașe carea nu putea umbla pre pământ, nici urma piciorului a înfinge, pentru gingășiia și tinereațele, va pizmui bărbatului său, carele să culcă în sânul său, pentru cărnurile fiiului și a featei,

57 Și pentru spălăciunea celor de a doao care ies din mijlocul sămințelor lui și pentru pruncii carii într-acel ceas s-au născut, că-i vor mânca într-ascuns, pentru lipsa tuturor lucrurilor, în conăcirea și jefuirea cu carea va împresura nepriiatinul tău înlăuntrul porților tale.

58. De nu vei păzi și vei face toate cuvintele legii aceștiia carea s-au scris într-această carte și de nu te vei teame de numele Lui cel preaslăvit și înfricoșat, adecă de Domnul, Dumnezeul tău,

59. Spori-va Domnul ranele tale, bătăi mari și rămâitoare, beteșuguri reale și de pururea,

60. Și va întoarce spre tine toate năcazurile Eghiptului, de care te-ai temut, și să vor lipi de tine. ||

322r 61. Încă și toate boalele și ranele care nu sânt scrise în cartea legii aceștiia le va duce Domnul asupra ta, până te va zdrobi.

62. Şi veţ rămânea puţini cu numărul carii întâi eraţi ca stelele ceriului cu mulţimea, că n-ai ascultat glasul Domnului, Dumnezeului tău.

63. Şi, precum mai înainte s-au veselit Domnul de voi, bine făcându-vă şi înmulţindu-vă, aşea să va veseli piiarzându-vă, ca să vă luaţi de pre pământul la care veţi întra a-l stăpâni.

64. Răsipi-te-va Domnul în toate noroadele, de la începutul pământului până la sfârşitul lui, şi vei sluji acolo dumnezeilor streini, pre care nici tu îi ştii, nici părinţii tăi, lemnelor şi pietrilor.

65. Şi în neamurile acealea nu te vei odihni, nici va fi odihnă urmeai piciorului tău, că-ţi va da ţie acolo Domnul inimă spărioasă şi ochi scăzând şi suflet umilit de întristare.

66. Şi va fi viiaţa ta ca când ar spânzura înaintea ta. Teame-te-vei noaptea şi zioa şi nu vei creade vieţii tale.

67. Dimineaţa vei zice: «Cine-m va da sara?» şi sara: «Cine-m va da dimineaţa?», pentru înfricoşearea inimii tale, cu carea te vei îngrozi şi pentru ceale ce vei vedea cu ochii tăi. |

68. Duce-te-va cu ceate Domnul îndărăpt în Eghipt, pre calea de carea ţ-au zis ca să nu o vezi mai mult. Acolo te vei vinde nepriiatinilor tăi spre sluji şi slujnice şi nu va fi cine să cumpere". 322v

Cap 29

Legătura şi jurământul israilteanilor cu Dumnezeu după facerile de bine a Domnului; şi amânânţarea împrotiva frângătorilor credinţei.

1. Aceastea sânt cuvintele păcii carea au poruncit Domnul lui Moisi să o lovească cu fiii lui Israil în pământul Moav, fără de acea pace carea au făcut cu dânşii în Horiv.

*Ieşir. 19, 4.
2. Şi au chemat Moisi tot Israilul şi au zis cătră dânşii: *„Voi aţi văzut toate care au făcut Domnul înaintea voastră în pământul Eghiptului lui Faraon şi tuturor slugilor lui şi a tot pământul lui,

3. Ispitele ceale mari care le-au văzut ochii tăi, seamnele acealea şi ciudeasele ceale prea mari,

4. Şi nu v-au dat Domnul inimă a înţealege, şi ochi a vedea, şi ureachi care să poată auzi până în zioa de acum.

*Sus 20, 2.
5. *Adusu-v-au patruzăci de ani prin pustie; || nu s-au rupt vejmintele voastre, nici încălţămintele picioarelor voastre de vechire s-au mistuit. 323r

6. Pâne n-aţ mâncat, vin şi altă beautură beţivă n-aţ beut, ca să ştiţi că eu sânt Domnul, Dumnezeul vostru.

*Sus 3, 1.
7. Şi aţ venit la locul acesta *şi au ieşit Sihon, împăratul Hesevon, şi Og, împăratul Vasanului, întâmpinându-ne la războiu. Şi i-am bătut,

8. Şi am luat pământul lor şi l-am dat spre moştenire lui Ruvim şi lui Gad şi la jumătate parte din neamul Manase.

9. Păziţ, dară, cuvintele legăturii aceştiia şi le pliniţ, ca să înţăleageţi toate care faceţi.

10. Voi staţ astăzi toţ înaintea Domnului, Dumnezeului vostru, căpeteniile voastre şi neamurile şi cei mai mari născuţi şi învăţătorii, tot norodul Israil,

11. Pruncii şi muiarile voastre şi venitul care cu tine zăboveşte în tabără, afară din tăietorii de leamne şi cei ce poartă apele,

12. Să treci legătura Domnului, Dumnezeului tău, şi în jurământul care astăzi Domnul, Dumnezeul tău, loveaşte cu tine,

13. Să te deşteapte Luişi spre norod şi În|suşi să-ţi fie Dumnezeul tău, precum ţ-au grăit şi precum S-au jurat părinţilor tăi, lui Avraam, Isaac şi Iacov. 323v

14. Nici voao numai această legătură povestesc şi aceste jurământuri întăreasc,

15. Ci tuturor celor de faţă şi celor departe,

16. Că voi ştiţ cum am lăcuit în pământul Eghiptului şi cum am trecut prin mijlocul neamurilor, carele trecând,

17. Văzut-aţ urâciunile şi necurăţiile, adecă idolii lor, lemnul şi piatra, argintul şi aurul care le cinstea.

18. Nu cumva să fie întru voi bărbat au muiare, familie au neam a căruia inimă s-au întors astăzi de către Domnul, Dumnnezeul vostru, să meargă şi să slujească dumnezeilor acelor neamuri şi să fie între voi rădăcină odrăzlind fiiare şi amărăciune.

19. Și când va auzi cuvintele jurământului acestuia, să să blagoslovească pre sine în inima sa, zicând: «Pace îm va fi mie și voi umbla în răotatea inimii meale»; și să mistuiască cea beată pre cea sătioasă.

20. Și Domnul să nu îngăduiască, ci atunci mai vârtos urgiia Lui să fumege și râvna 324r îm||protiva omului aceluia și să șază preste el toate blăstămurile care s-au scris într-această carte și să șteargă Domnul numele lui supt ceriu.

21. Și să-l mistuiască spre perire din toate neamurile lui Israil, după blăstămurile care în cartea legii aceștiia și a legăturii să țin.

22. Și va zice neamul următoriu și fiii carii să vor naște după aceea și nemearnicii carii departe vor veni, văzând ranele pământului aceluia și neputințele cu care l-au năcăjit Domnul,

23. Cu piiatră pucioasă și cu aprindere de sare arzând așea cât mai mult să nu să samine, nici să răsară ceva verde spre pilda *răsipireai Sodomului și a Gomorului, Adamei și a lui Sevoim, care le-au mistuit Domnul în mânia și în urgiia Sa.

*Face. 19, 24.

24. Și vor zice toate neamurile: *«Pentru ce au făcut așea Domnul pământului acestuia? Ce iaste această nemăsurată mâniia urgiii Lui?»

*3 Împăraț. 9, 8. Irim. 22, 2.

25. Și vor răspunde că au părăsit legătura Domnului carea au făcut cu părinții lor când i-au scos din pământul Eghiptului,

324v 26. Și au slujit dumnezeilor streini și | li s-au închinat, pre carii nu-i știia și cărora nu fusease dăruiți.

27. Și pentru aceiia s-au măniiat urgia Domnului asupra pământului acestuia să ducă preste dânsul toate blăstămurile care s-au scris în cartea aceasta.

28. Și i-au scos din pământul său în mânie și în urgie și în băsău foarte și i-au lepădat în pământ strein, precum astăzi să arată.

29. Ascunsele Domnului, Dumnezeului nostru, care sânt deascoperite noao și fiilor noștri până în veac, să facem toate cuvintele leagii aceștiia.

Cap 30

Pre cei greșiț îi îndeamnă Moisi spre pocăință, că pocăința cea adevărată pre Dummnezeu îmblânzeaște. Porunca noao dată nu departe de la noi să desparte. Într-aceleia plinire sau lenevire să pune înainte binele și răul, ca, cu voia alegând binele, să trăim și să nu perim, de rău lipindu-ne.

1. Deci când vor veni preste tine toate cuvintele acestea, blagosloveniia și blăstămul, 325r carele am pus înaintea ta, și, părându-ți || rău din inima ta din toate neamurile în carele te va răsipi Domnul, Dumnezeul tău,

2. Și te vei întoarce la El și vei asculta de poruncile Lui, precum eu astăzi poruncesc ție, cu fiii tăi, în toată inima ta și în tot sufletul tău,

3. Va întoarce Domnul, Dumnezeul tău, robiia ta și ți să va milostivi și iarăși te va aduna din toate noroadele prin carele mainte te-au răsipit.

4. De vei fi răsipit la țiținile ceriului, de acolo te va trage Domnul, Dumnezeul tău,

5. *Și te va lua și te va duce la pământul care l-au stăpânit părinții tăi și îl vei dobândi; și, blagoslovindu-te, mai de mare număr a fi te va face decât au fost părinții tăi.

*2 Macav. 1, 29.

6. Tăia-va împregiur Domnul, Dumnezeul tău, inima ta și inima sămințiii tale, să iubești pre Domnul, Dumnezeul tău, în toată inima ta și în tot sufletul tău, ca să poț trăi.

7. Iară toate blăstămurile aceastea le va întoarce preste neprietinii tăi și preste cei ce te urăsc și te goneasc.

8. Iară tu te vei întoarce și vei auzi glasul Domnului, Dumnezeului tău, și vei face toate poruncile care eu poruncesc ție astăzi. |

325v 9. Și a prisosi te va face Domnul, Dumnezeul tău, în toate lucrurile mânilor tale, în rodul pântecelui tău și în rodul dobitoacelor tale, în ugerimea pământului tău și în dăruirea tuturor lucrurilor. Că să va întoarce Domnul să să bucure de tine în toate bunătățile, precum s-au bucurat în părinții tăi,

10. Însă de vei auzi graiul Domnului, Dumnezeului tău, și vei păzi poruncile Lui și țeremoniile care într-această leage s-au scris și să te întorci la Domnul, Dumnezeul tău, în toată inima ta și în tot sufletul tău.

11. Porunca aceasta carea eu poruncesc ție astăzi nu iaste deasupra ta, nici departe de tine pusă,

*Râm. 10, 6.

12. Nici în ceriu sădită , să poţi zice: «*Cine din noi poate în ceriu a să sui, să o aducă la noi, ca să o ascultăm şi cu fapta să o plinim?»

13. Nici preste mare e pusă, ca să pricinuieşti şi să zici: «Cine din noi va putea a înota marea şi să o aducă până la noi, să putem auzi şi a face ce s-au poruncit?»

14. Ci aproape de tine foarte iaste cuvântul, în gura ta şi în inima ta să-l faci.

15. Ia aminte că astăzi am pus înaintea ta || viiaţa şi binele, şi dinprotivă moartea şi răul. 326r

16. Să iubeşti pre Domnul, Dumnezeul tău, şi să umbli în căile Lui şi să păzăşti poruncile Lui şi ţeremoniile şi judecăţile şi să trăieşti şi să te înmulţască şi să te blagoslovească în pământul la care vei întra a-l stăpâni.

17. Iară, de va fi întoarsă inima ta şi nu vei vrea să asculţi şi, de greşală înşelat, te vei închina dumnezeilor streini şi le vei sluji lor,

18. Mai nainte zic ţie astăzi că pieri şi puţină vreame zăboveşti pre pământul la care, trecând Iordanul, vei întra a-l moşteni.

19. Mărturie chem astăzi ceriul şi pământul că v-am pus înainte viiaţa şi moartea, blagoslovenia şi blăstămul. Aleage, dară, viiaţa, ca şi tu să trăieşti, şi sămânţa ta.

20. Şi să iubeaşti pre Domnul, Dumnezeul tău, şi să asculţi de graiul Lui şi de El să te lipeşti (că El iaste viiaţa şi lungimea zilelor tale), să trăieşti în pământul pentru carele s-au jurat Domnul părinţilor tăi, lui Avraam, Isac şi Iaacov, să-l dea lor".

Cap 31

Moisi rânduiaşte pre Iosue în locul său povăţui|toriu. Scrie a dooa leage şi porunceaşte să să procitească norodului, în anul slobozirei al şeaptelea; şi în laturea sicriiului să să ţie. 326v

1. Şi s-au dus Moisi şi au grăit toate cuvintele aceastea către tot Israilul,

*Num. 27, 23.
Sus 3, 27.

2. Şi au zis către dânşii: „De ani o sută şi doaozăci sânt astăzi, nu pociu mai mult ieşi şi a întra, mai ales că şi Domnul mi-au zis: «*Nu vei treace Iordanul acesta»

3. Domnul, dară, Dumnezeul tău, va treace înaintea ta. El va şterge toate neamurile aceastea înaintea ta şi le vei stăpâni; şi Iosue acesta va treace înaintea ta, precum au grăit Domnul,

*Num. 21, 24.

4. Şi le va face Domnul *precum au făcut lui Sihon şi Og, împăraţilor amorreilor, şi pământului lor şi-l va şterge.

*Sus. 7, 2.

5. Deci, deacă va da şi pre aceştia voao, *aşijdirea le veţi face, precum v-am poruncit.

6. Bărbăteaşte lucraţi şi vă întăriţi şi nu vă teamereţi, nici să vă înfricoşaţ de vederea lor, că Domnul, Dumnezeul tău, Însuşi iaste povăţuitoriul tău şi nu te va lăsa, nici te va părăsi".

*Ios. 1, 6.
3 Împăr. 2, 2.

7. Şi au chemat Moisi pre Iosue şi i-au zis lui înaintea a tot Israilul: „*Întăreaşte-te şi fii vârtos, că tu vei povăţui norodul acesta la pământul care a li-l da S-au jurat || Domnul părinţilor lor; şi tu cu soarte îl vei împărţi. 327r

8. Şi Domnul, Care iaste povăţuitoriul vostru, El va fi cu tine, nu te va lăsa, nici te va părăsi, nu te teame, nici te spâimânta".

9. Şi au scris Moisi leagea aceasta şi o au dat preoţilor, fiilor Levi, carii purta sicriiul aşezământului Domnului, şi tuturor bătrânilor Israil,

10. Şi le-au poruncit zicând: „După şeapte ani, în anul slobozirei, în praznicul corturilor,

11. Adunându-să toţi din Israil să să areate înaintea Domnului, Dumnezeului tău, în locul care va aleage Domnul vei ceti cuvintele legii aceştie înaintea a tot Israilul, auzând ei,

12. Şi fiind într-unul tot norodul adunat, şi bărbaţilor şi muiarilor, pruncilor şi veniţilor carii sânt înlăuntrul porţilor tale, ca, auzând, să înveaţe şi să să teamă de Domnul, Dumnezeul vostru, şi să păzească şi să plinească toate cuvintele legii aceştia.

13. Şi fiii lor, carii acum nu ştiu, să poată auzi şi să să teamă de Domnul, Dumnezeul său, în toate zilele în care petrec pre pământul la care voi, treacând Iordanul, meargeţi a-l dobândi".

14. Şi au zis Domnul către Moisi: „Iată, aproape sânt zilele morţii tale. Chiiamă pre Iosue | şi staţi în cortul mărturiei, să-i poruncesc". Şi s-au dus Moisi şi Iosue şi au stătut în cortul mărturiei. 327v

15. Şi s-au arătat Domnul în stâlp de nor, care au stat la întrarea cortului.

16. Şi au zis Domnul către Moisi: „Iată, tu vei adormi cu părinţii tăi, şi norodul acesta, sculându-să, va curvi după dumnezei streini în pământul la care întră să lăcuiască într-însul. Acolo Mă va părăsi şi deşartă va face legătura carea am legat cu el.

17. Şi să va mâniia urgiia Mea împrotiva lui în zioa aceea şi-l voi părăsi şi voiu ascunde faţa Mea de către dânsul şi va fi spre îmbucare. Afla-l-vor toate realele şi năcazurile, aşa cât va zice într-aceaea zi: «Cu adevărat pentru că nu iaste Dumnezeu cu mine, m-au aflat realele acestea».

18. Iară Eu voiu ascunde şi voiu tăinui faţa Mea în zioa aceaea pentru toate realele ce au făcut, că au urmat dumnezei streini.

19. Acum, dară, scrieţi-vă cântecul acesta şi învăţaţ fiii lui Israil să-l ţie minte şi cu gura să-l cânte şi să-Mi fie Mie verşul acesta mărturie între fiii lui Israil,

328r 20. Că-l voiu duce la pământul pentru care M-am jurat părinţilor lui, ce cură lapte || şi miiare şi, deacă vor mânca şi să vor sătura şi vor fi groşi, să vor întoarce la dumnezei streini şi le vor sluji lor şi Mă vor huli pre Mine şi deşartă vor face legătura Mea.

21. Şi după ce-l vor afla reale multe şi năcazuri, va răspunde lui cântecul acesta în loc de mărturie, care nici o uitare nu-l va ştearge din gura seminţiii sale. Că ştiu gândurile lui ce va face astăzi până a-l duce la pământul care l-am făgăduit".

22. Şi au scris Moisi cântecul şi au învăţat fiii lui Israil.

23. Şi au poruncit Domnul lui Iosue, fiiul lui Nun, şi au zis: „Întăreaşte-te şi fii vârtos, că tu vei duce fiii lui Israil în pământul care i l-am făgăduit, şi Eu voi fi cu tine".

24. Şi, după ce au scris Moisi cuvintele legii aceştiia în carte şi le-au plinit,

25. Au poruncit leviţilor carii purta sicriul legii Domnului, zicând:

26. „Luaţi cartea aceasta şi o puneţ în laturea sicriului legii Domnului, Dumnezeului vostru, să fie acolea împrotiva ta spre mărturie,

27. Că eu ştiu gâlcevirea ta şi cerbicea ta cea vărtoasă foarte. Încă trăind eu şi umblând cu voi, pururea aţ gâlcevit împrotiva Domnu|lui; cu cât mai vârtos deacă voi muri? 328v

28. Adunaţi la mine toţi cei mai marii născuţi prin neamurile voastre şi cei învăţaţi şi voiu grăi auzând ei cuvintele aceastea şi voiu chema împrotiva lor ceriul şi pământul.

29. Că ştiu că după moartea mea nedreaptă veţi lucra şi vă veţi abate curând din calea care am poruncit voao; şi vă vor întâmpina realele în vreamea cea mai de pre urmă, când veţi face rău înaintea Domnului, ca să-L întărâtaţi prin lucrurile mânilor voastre".

30. Şi au grăit Moisi, auzând toată adunarea lui Israil cuvintele verşului acestuia, şi până la sfârşit le-au plinit.

Cap 32

Cântecul lui Moisi, cu carele aduce aminte facerile de bine a lui Dumnezeu şi nemulţămirea norodului, cea de multe ori de la Domnul certată. Porunceaşte-să lui Moisi a să sui în măgura Avarim, să vază pământul cel făgăduit.

1. „Ascultaţ, ceriuri, ceale ce grăiesc, asculte pământul graiurile gurii meale!

2. Crească ca ploaia învăţătura mea, să curgă ca rooa vorba mea, ca povoiul pre iarbă şi ca picăturile pre pajişte,

329r 3. Că numele Domnului voiu chema. Daţi mărime Dumne||zeului nostru!

4. A lui Dumnezeu desăvârşit sânt lucrurile şi toate căile Lui, judecăţi. Dumnezeu e credincios şi fără de nici o nedreptate, adevărat şi drept.

5. Păcătuit-au Lui şi nu fiii Lui în grozăviri, rudă întoartă şi răzvrătită.

6. Au aceastea răsplăteşti Domnului, norodule nebune şi neînţăleapte? Au nu Însuşi iaste Tatăl tău, Carele te-au stăpânit şi te-au făcut şi te-au zidit?

7. *Adu-ţi aminte de zilele ceale de demult, socoteaşte fieştecare neamuri, întreabă pre tatăl tău şi va povesti ţie, pre cei bătrâni ai tăi şi-ţi vor spune ţie. *Iov 8, 8.

8. Când împărţiia Cel Preaînalt neamurile, când despărţiia fiii lui Adam, au pus hotarăle neamurilor după numărul fiilor lui Israil.

9. Iară partea Domnului, norodul lui; Iacov, funea moştenirii lui.

10. Aflatu-l-au în pământ pustiiu, în locul îngrozirii şi ai marii pustietăţi. L-au încunjurat şi l-au învăţat şi l-au păzit ca lumina ochiului Său,

11. Ca pajora ce chiiamă la zburat puii săi şi, preste ei zburând, îş întinde arepile sale | şi l-au priimit şi l-au purtat în umerele Sale, 329v

12. Dumnezeu însuş au fost povăţuitoriul lui şi nu era cu el dumnezeu strein.

13. Rânduitu-l-au spre pământ înalt, să mănânce rodurile ţarinelor, să sugă miere din piiatră şi untdelemn din piiatră vârtoasă,

14. Unt din ciurdă şi lapte de oi cu grăsimea mieilor şi a berbecilor a fiilor Vasanului şi ţapii cu măduha grăului şi sânge de strugur nemestecat să bea.

15. Îngroşatu-s-au iubitul şi au zvărlit cu piciorul. Îngroşatu-s-au, îngrăşatu-s-au, lăţitu-s-au, părăsit-au pre Dumnezeu, făcătoriul său, şi s-au depărtat de Dumnezeu, mântuitoriul său.
16. Învitatu-L-au în dumnezei streini şi în urâciuni spre mânie L-au întărâtat.
17. Jârtvit-au dimonilor şi nu lui Dumnezeu, dumnezeilor pre carii nu-i ştiia, cei noi şi cei de curând au venit, carii nu i-au cinstit părinţii lor.
18. Pre Dumnezeu Cel ce te-au născut ai părăsit şi ai uitat pre Domnul, ziditoriul tău.
19. Văzut-au Domnul şi spre mănie S-au întărâtat, că L-au învitat pre El fiii Săi şi featele.
20. Şi au zis: «Ascunde-voiu faţa Mea de cătră dânşii şi voi socoti ceale mai de pre urmă ale lor, că neam întoartă iaste şi necredin||cioşi fii. 330r
21. Şi M-au învitat în cel ce nu era Dumnezeu şi M-au întărătat în deşertăciunile sale.
*Ieremie. 15, 14. *Şi Eu îi voiu învita în cel ce nu e norod, în neam nebun îi voiu întărâta.
Râm. 10, 19. 22. Foc s-au aprins în urgia Mea şi va arde până la ceale de apoi a iadului şi va îmbuca pământul cu rodul său şi temeliile munţilor va arde.
23. Aduna-voiu preste ei reale şi săgeţile Meale le voiu plini într-înşii.
24. Sfârşi-să-vor de foame şi-i vor îmbuca paserile cu muşcare amară. Dinţi de fiiară voiu trimite asupra lor, cu urgia celor ce să trag pre pământ şi să tărăiesc.
25. Dinnafară îi va stărpi sabia şi dinlăuntru frica: tinărul împreună cu fecioara, pre cel sugătoriu cu omul bătrân».
26. Zis-am: «Unde sânt? Face-voiu a înceta din oameni pomenirea lor».
27. Ci pentru mânia nepriiatinilor am îndelungat, ca nu cumva să să trufească vrăjmaşii lor şi să zică: «Mâna noastră e înaltă şi nu Domnul au făcut acestea toate».
28. Neam fără sfat iaste şi fără înţăleagere.
*Irim. 9, 12. 29. *Batăr de-ar înţăleage şi de ar cunoaşte şi ceale mai de apoi de le-ar socoti. |
30. Cum goneaşte unul o mie şi doi în fugă vor întoarce zeace mii, au pentru aceea că Dumnezeul său i-au vândut şi Domnul i-au închis? 330v
31. Că nu iaste Dumnezeul nostru ca dumnezeii lor, şi nepriiatinii noştri sânt judecători.
32. Din via Sodomului, viia lor, şi din oşteazele Gomorului strugurul lor, strugur de fiere, struguri amarî foarte.
33. Fiere de bălauri, vinul lor şi venin de aspide nevindecat.
34. Au nu aceastea s-au adunat la Mine şi s-au însămnat în vistieriile Meale?
*Ecli. 28, 1. Râm. 12, 19. 35. *A Mea iaste izbânda şi Eu voiu răsplăti în vreame să alunece piciorul lor. Aproape iaste zioa perirei şi să apropie vreamile.
Ovr. 10, 8. 2Mac. 7, 6. 36. Judeca-va Domnul norodul Său şi de slugile Sale Îi va fi milă. Vedea-va că s-au slăbit mâna şi cei închiş încă au scăzut şi ceiaalalţi s-au mistuit.
Irim. 2, 28. 37. Şi va zice: «Unde sânt dumnezeii lor, în carii avea nădejde,
38. Dintr-a cărora jârtve mânca grăsimele şi bea vinul gustărilor? Scoale-se şi vă agiute şi în lipse vă acopere!
*1 Împăr. 2, 6. Tovie. 13, 2 . 39. Vedeţi că numai Eu sânt şi nu iaste alt || Dumnezeu afară de Mine. *Eu voiu ucide şi Eu voiu face viu, lovi-voiu şi voiu vindeca şi nu iaste cine să poată scoate din mâna Mea. 331r
Înţelep. 16, 13. 40.Rădica-voiu spre ceriu mâna Mea şi voiu zice: 'Viu sânt Eu în veaci'.
Iov. 10, 7. Înţelep. 16, 15. 41. De voiu ascuţi ca fulgerul sabia Mea şi va lua giudecată mâna Mea, răsplăti-voiu izbândă vrăjmaşilor Miei şi celor ce Mă urăsc le voiu răsplăti.
42. Îmbăta-voiu săgeţile Meale de sânge şi sabia Mea va mânca cărnuri din sângele celor ucişi, din robimea a capului neprietinilor celui golit».
*2 Macav. 7, 6. 43. *Lăudaţ, neamuri, norodul Lui, că sângele slugilor Sale va izbândi şi izbândire va răsplăti spre vrăşmaşii lor şi milostiv va fi pământului norodului Său".
44. Şi au venit Moisi şi au grăit toate cuvintele cântecului acestuia în ureachile norodului, el şi Iosue, fiiul lui Nun.
45. Şi au plinit toate cuvintele aceastea, grăind cătră tot Israilul.
46. Şi au zis cătră dânşii: „Puneţi inimile voastre spre toate cuvintele care eu vă mărturiseasc astăzi, ca să le porunciţi fiilor voştri a păzi şi a face şi a plini toate care sânt scrise a legii aceştia. |
47. Că nu în deşert s-au poruncit voao, ci să trăiască fieştecarii într-însele; care făcându-le, lungă vreame să rămâneţi pre pământul la care, trecând Iordanul, întraţ a-l moşteni". 331v
48. Şi au grăit Domnul cătră Moisi într-aceeaş zi, zicând:
49. „Suie-te în măgura aceasta Avarim, adecă a treacerilor, în muntele Nevo, care iaste în pământul Moav, în prejma Ierihonului, şi vezi pământul Hanaan, care Eu voiu da fiilor Israil a-l ţinea, şi mori în munte.
Num. 20, 26 şi 27, 13. 50. La care, suindu-te, te vei împreuna noroadelor tale, precum au murit Aaron, fratele tău, în muntele Hor şi s-au adaos noroadelor sale.

51. *Că ați nelegiuit împotriva Mea în mijlocul fiilor Israil, la Apele Prigonirii, în Cadisul câmpiii Sin și nu M-ați sfințit între fiii lui Israil. *Num. 20, 12 și 27, 14.
52. Dinprotivă vei vedea pământul și nu vei întra la el, care Eu voiu da fiilor lui Israil".

Cap 33

Moisi murind, blagosloveaşte doaosprăzeace neamuri a lui Israil şi ceale viitoare mai înainte le vesteaşte. ||

332r 1. Aceasta iaste blagoslovenia cu carea au blagoslovit Moisi, omul lui Dumnezeu, fiii lui Israil mai înainte de moartea sa,
2. Și au zis: „Domnul din Sinai vine și din Seir ne-au răsărit noao. Arătatu-s-au din muntele Faraan și cu El mii de sfinți, în mâna Lui lumină de foc.
3. Iubit-au noroadele, *toţ sfinții în mâna Lui sânt și carii să apropie de picioarele Lui vor lua din învățătura Lui". *Înțelep. 3, 1 și 5, 5.
4. Leagea ne-au poruncit Moisi, moştenirea mulțimeai Iacov.
5. Fi-va la cel drept împărat, adunaţ fiind căpeteniile norodului cu neamurile lui Israil.
6. Trăiască Ruvin şi nu moară şi fie mic în număr.
7. Aceasta iaste blagoslovenia Iudei: „Ascultă, Doamne, glasul Iiudei şi la norodul său îl du. Mânile lui vor oşti pentru el și agiutoriul lui împrotiva vrăjmașilor lui va fi".
8. Şi lui Levi au zis: „Săvârşirea ta şi învăţătura ta, bărbatului celui sfânt al tău care l-ai probăluit în ispită şi l-ai judecat la Apele Prigonirii.
332v 9. Care au zis tătâni-său şi mumei sale: «Nu | vă ştiu pre voi», şi fraţilor săi: «Nu vă cunosc pre voi». Şi n-au ştiut pre fiii săi. Aceştia au păzit vorba ta şi legătura ta o au ţinut.
10. Giudecăţile Tale, o, Iacov, şi leagea Ta, o, Israil, pune-vor tămâiare în urgia Ta şi ardere de tot spre oltariul tău.
11. Blagosloveaşte, Doamne, tăria lui şi lucrurile mânilor lui le priimeaşte. Loveaşte dosul nepriatinilor lui şi carii îl urăsc să nu să scoale".
12. Şi lui Veniamin i-au zis: „Preaiubitul Domnului va lăcui cutezând într-însul, ca mireale în cămară toată zioa va zăbovi şi între umerile lui să va odihni".
13. Şi lui Iosif au zis: „Din blagoslovenia Domnului pământului lui, din pomii ceriului şi din roao şi din adâncul de dedesupt,
14. Din pomii rodurilor soarelui şi a lunii,
15. Din vârful munţilor celor de demult şi din pomii dealurilor celor veacinici,
16. Şi din roadele pământului şi din îndestularea lui. Blagoslovenia Celui *ce i S-au arătat în rug să vie spre capu lui Iosif şi spre creştetul nazareului, între fraţii săi. *Ieşir. 3, 2.
17. Ca taurului celui întâi născut, frâmseaţea lui, coarnele rinochirotiului, coarnele || 333r lui. Într-însăle va vântura neamurile până la marginile pământului. Acestuia sânt mulţimile lui Efrem şi aceastea miile lui Manasse".
18. Şi lui Zavulon au zis: „Veseleaşte-te, Zavulon, în ieşirea ta, şi Isahar în corturile tale.
19. Pre noroade vor chema la munte. Acolo vor jârtvi junghierile dreptăţii. Carii vărsarea mării ca laptele vor suge şi vistieriile ceale ascunsă a năsipului".
20. Şi lui Gad i-au zis: „Blagoslovit e întru desfătare Gad; ca leul s-au odihnit şi au prins braţul şi cerbicea.
21. Şi au văzut căpetenia sa că în partea sa ar fi învăţătoriu pus care au fost cu căpeteniile norodului şi au făcut dreptăţile Domnului şi judecata Sa cu Israil".
22. Şi lui Dan i-au zis: „Dan, puiu de leu, curge-va desfătat din Vasan".
23. Şi lui Neftali au zis: „Neftali în prisosânţă să va dezmierda şi plin va fi de blagosloveniile Domnului. Marea şi Ameazăzi va stăpâni".
24. Lui Asir încă i-au zis: „Blagoslovitu-i în fii Asir, fie plăcând fraţilor săi şi întingă în untdelemn piciorul său.
333v 25. Fier şi aramă încălţămintea lui. Ca zi|lele tinereaţelor tale, aşa şi bătrâneaţele tale.
26. Nu iaste Dumnezeu altul ca Dumnezeul celui dirept; suitoriul ceriului, agiutoriul tău. Mărimea lui aleargă pre nori.
27. Lăcaşul lui sus. Şi supt braţele ceale veacinice, scoate-va de la faţa ta pre nepriiatinul şi va zice: „Zdrobeaşte-te!"
28. Lăcui-va Israil cutezând şi sângur ochiul lui Iacov în pământul grâului şi al vinului, şi ceriurile să vor împăinjina cu roao.

29. Fericit ești tu, Israil! Cine aseaminea ție, norodule care te mântuiești în Domnul, pavăza ajutoriului tău și sabia slavei tale? Tăgădui-te-vor nepriiatinii tăi și tu vei călca grumazii lor".

Cap 34

Văzând pământul, moare Moisi și într-ascuns de la Dumnezeu îngropat; îl plânge norodul. Și în locul lui, Iosue să rânduiaște. Laudă-să prorocul Moisi pentru priiatiniia cu Dumnezeu și minunile printr-însul făcute.

*Sus 3, 27. 2 Mac. 2,4.

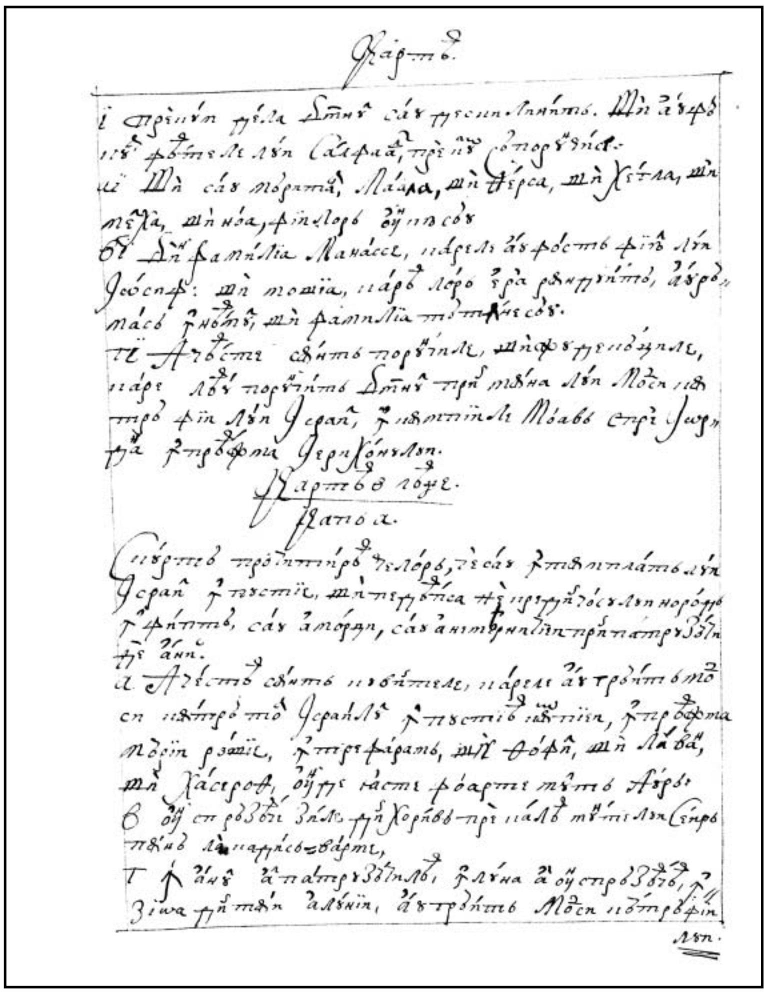
1. *Și s-au suit Moisi din câmpiile Moav spre muntele Nivo, în vărful lui Fazga, împrotiva Ierihon, și i-au arătat Domnul tot pământul Gala||ad până la Dan, 334r
2. Și tot Nethalinul și tot pământul lui Efrem și a lui Manasse și tot pământul Iudii pănă la marea cea mai de pre urmă,
3. Și partea de amiazăzi și lățimea câmpului Ierihon, cetății finicilor până la Sigor.

*Face. 12, 7 și 15, 18

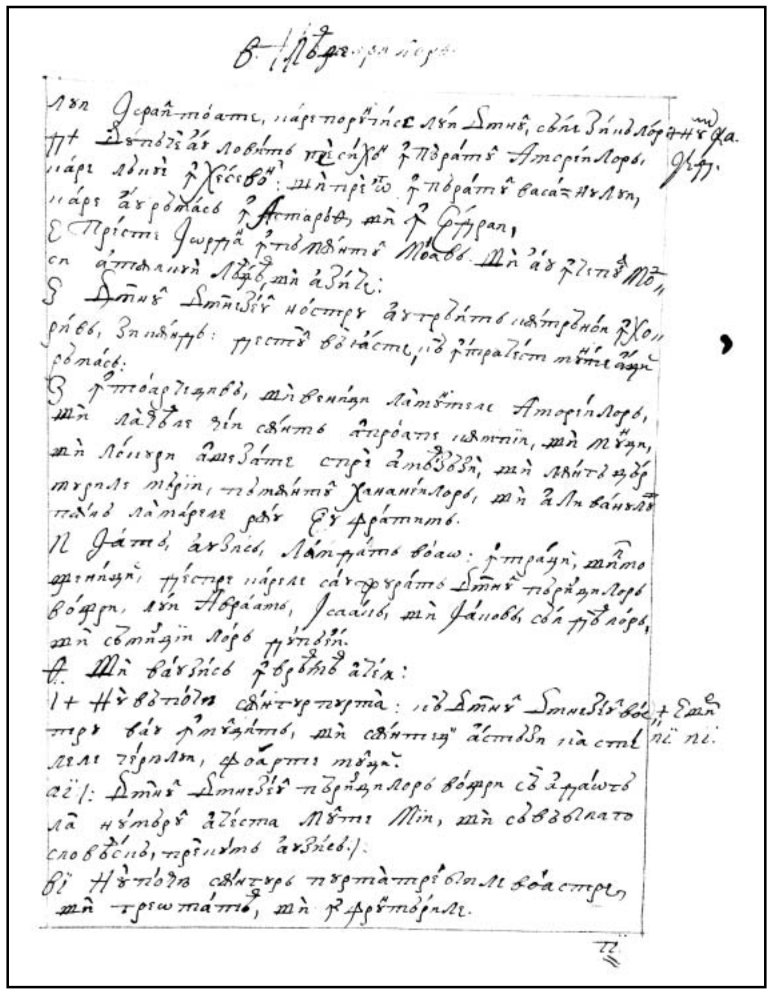
4. Și au zis Domnul cătră dânsul: *„Acesta este pământul pentru carele M-am jurat lui Avraam, Isaac și Iacov, zicând: «Săminții tale îl voi da». Văzutu-l-ai cu ochii tăi și nu vei treace la el".
5. Și au murit acolo Moisi, sluga Domnului, în pământul Moav, poruncind Domnul.
6. Și l-au îngropat în valea pământului Moav împrotiva Fogor. Și n-au cunoscut om mormântul lui până într-această zi.
7. Moisi de ani o sută și doauozăci era când au murit. N-au păinjinat ochiul lui, nici s-au clătit dinții lui.
8. Și l-au plâns fiii lui Israil în câmpii Moav treizăci de zile. Și s-au plinit zilele plângerii celor ce jelea pre Moisi.
9. Iară Iosue, fiiul lui Nun, s-au umplut de duhul înțelepciunii, că Moisi au pus preste el mânile sale. Și au ascultat de el fiii lui Israil și au făcut precum poruncise Domnul lui Moisi.
10. Și nu s-au mai sculat proroc în Israil ca Moisi, pre care să-l cunoască Domnul față la față,
11. În toate seamnele și ciudeasele care au tri|mis printr-însul să facă în pământul Eghiptului lui Faraon și tuturor slugilor lui și a tot pământul lui, 334v
12. Și toată mâna vârtoasă și mari minunate lucruri care au făcut Moisi înaintea a tot Israilul.

C

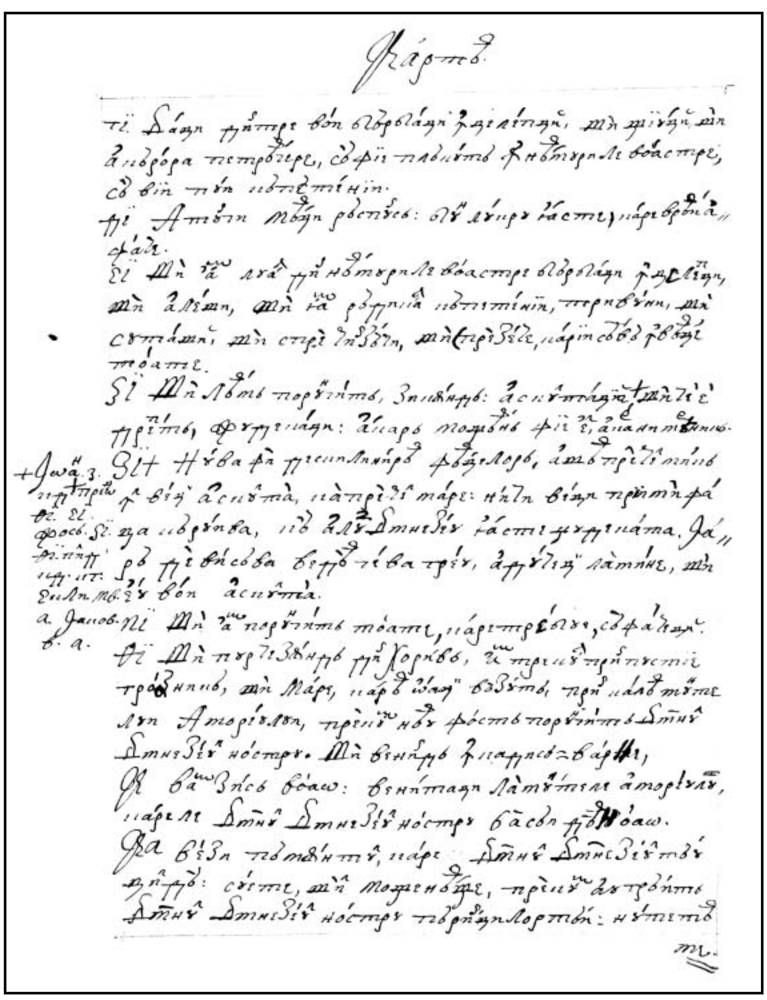
L

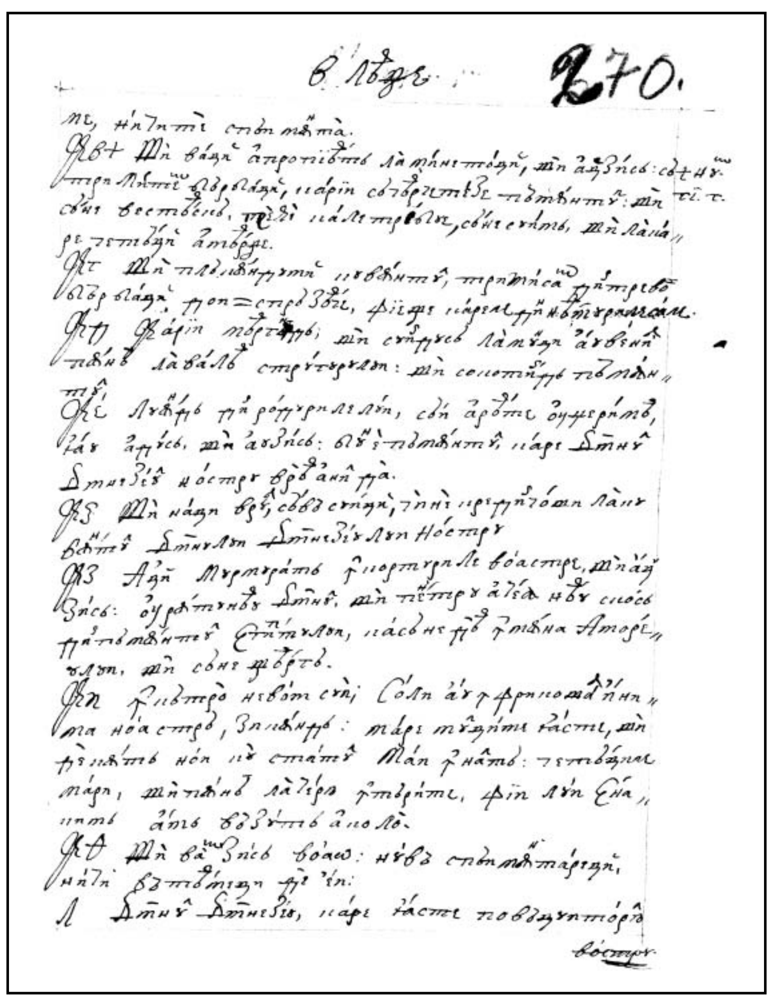
268v

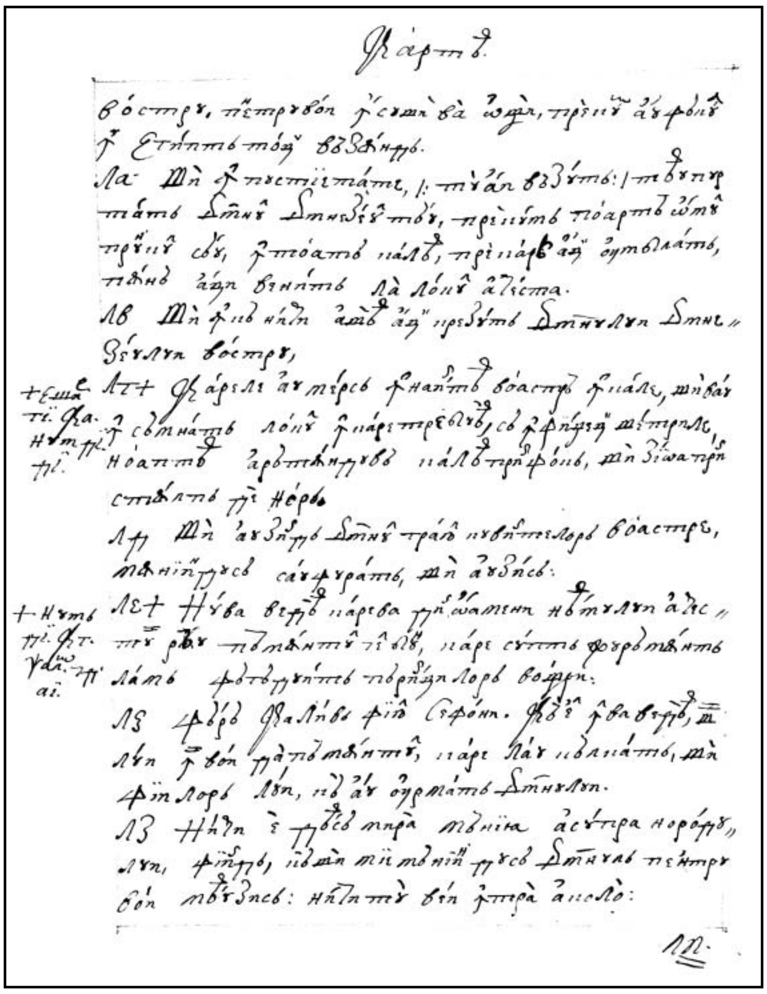
269r

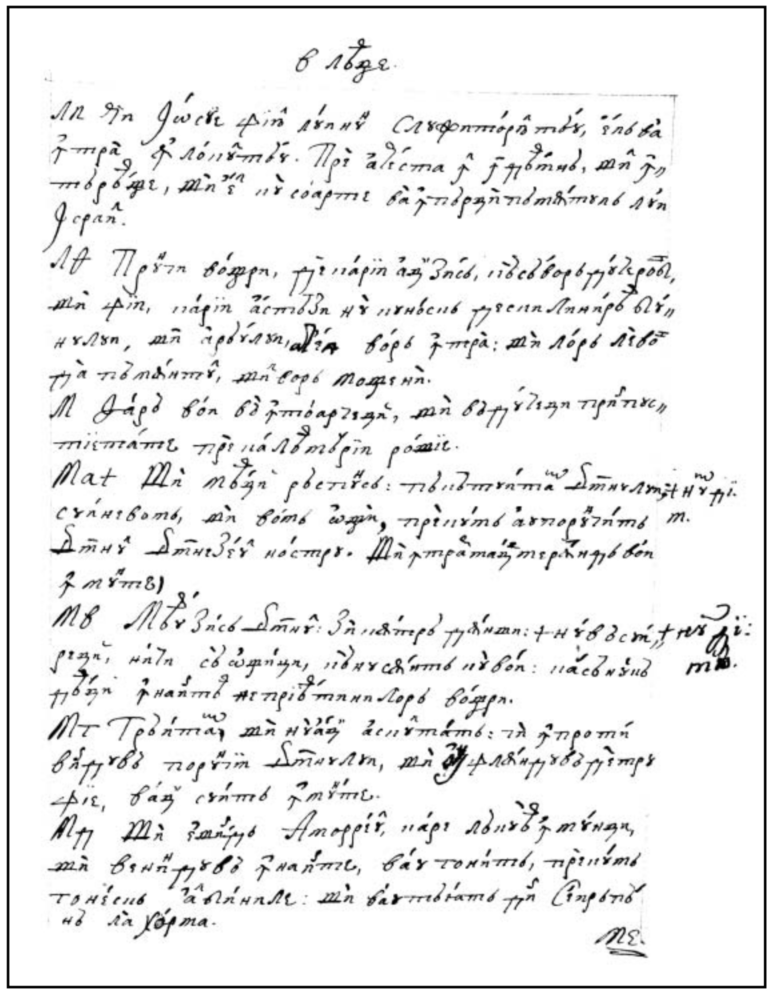
269v

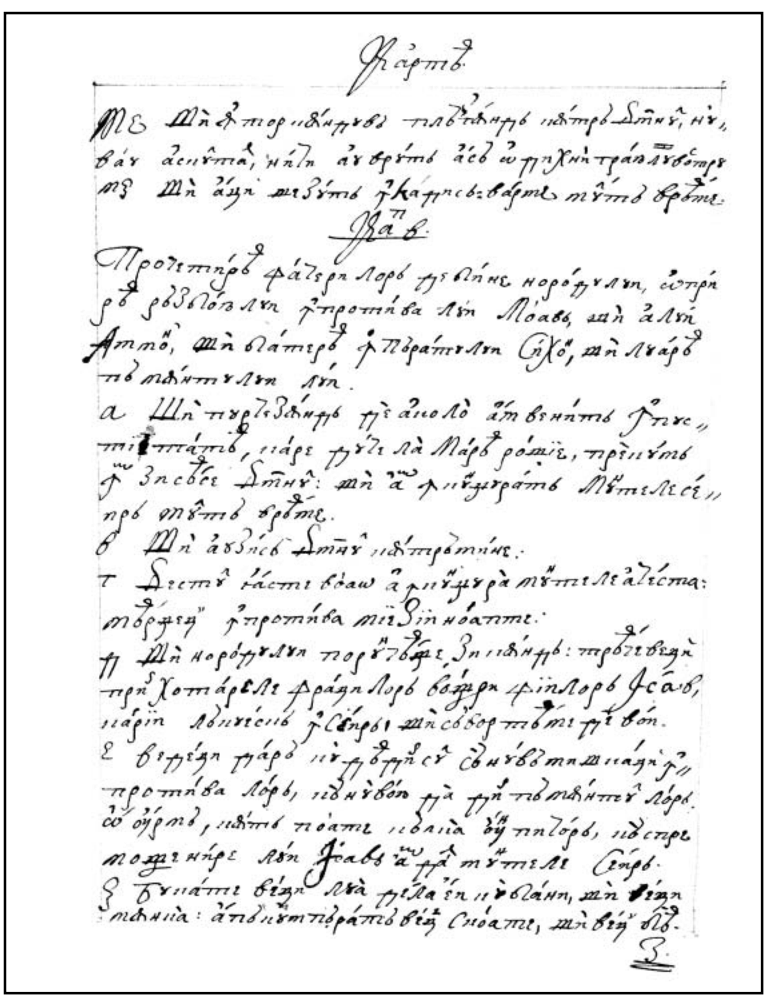
270r

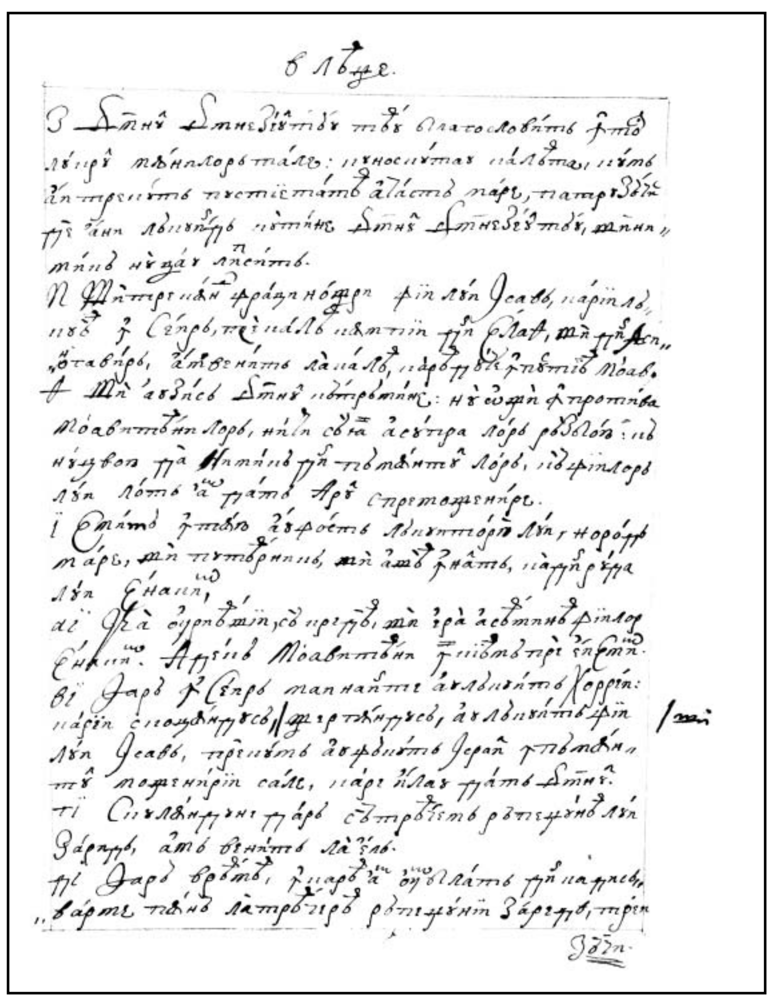
270v

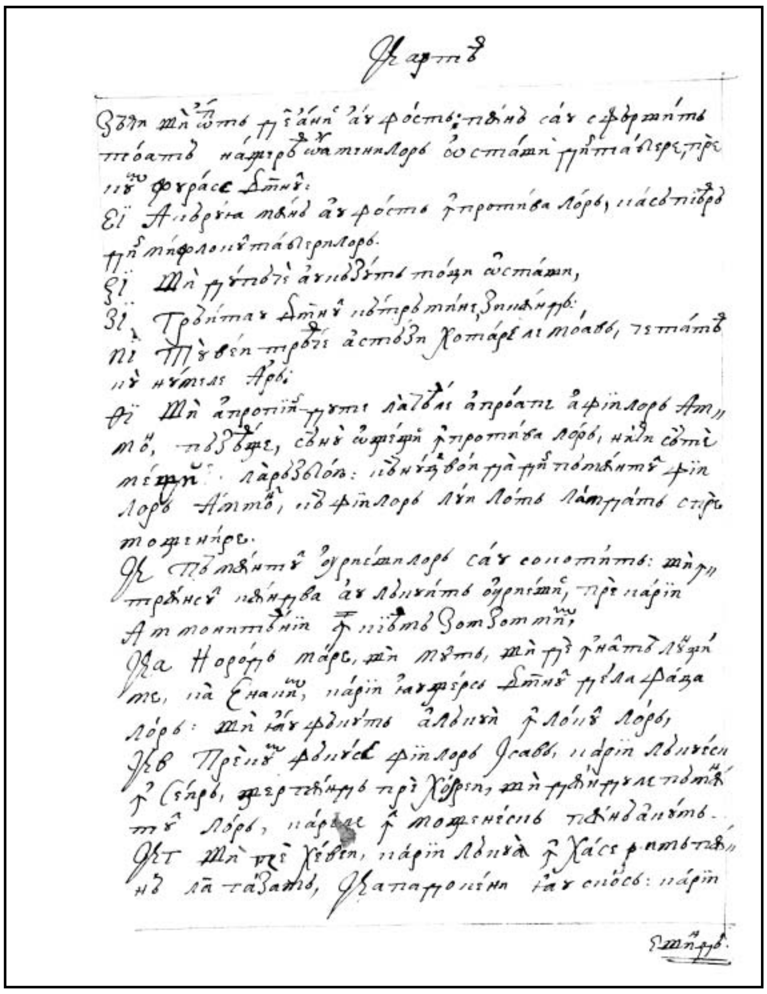
271r

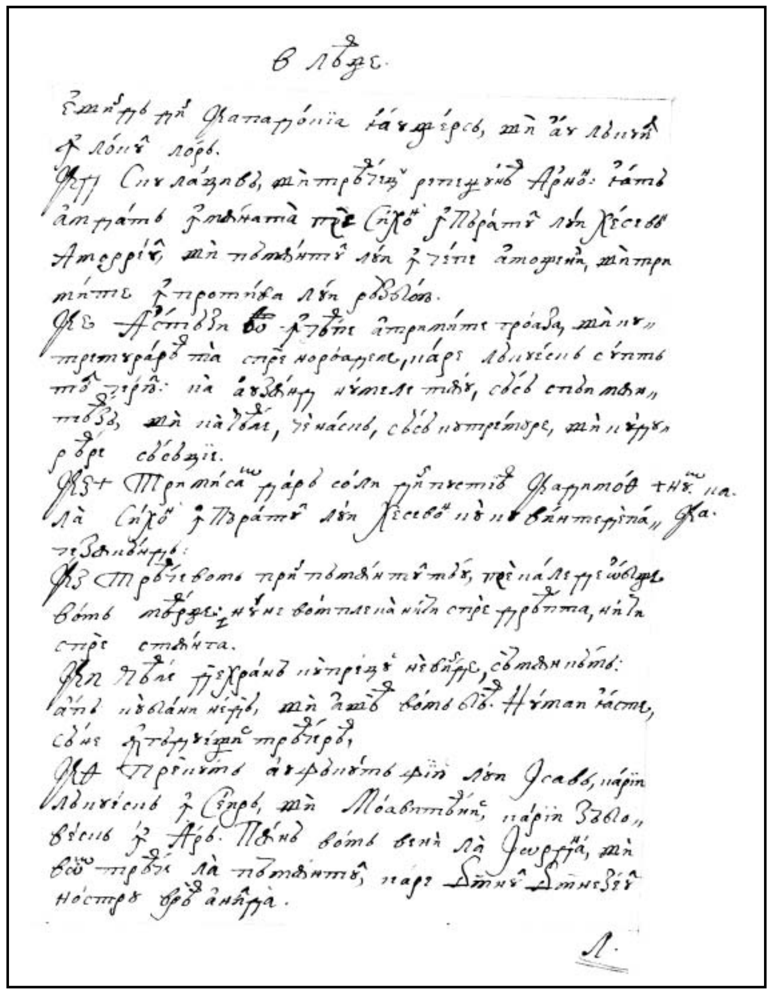
271v

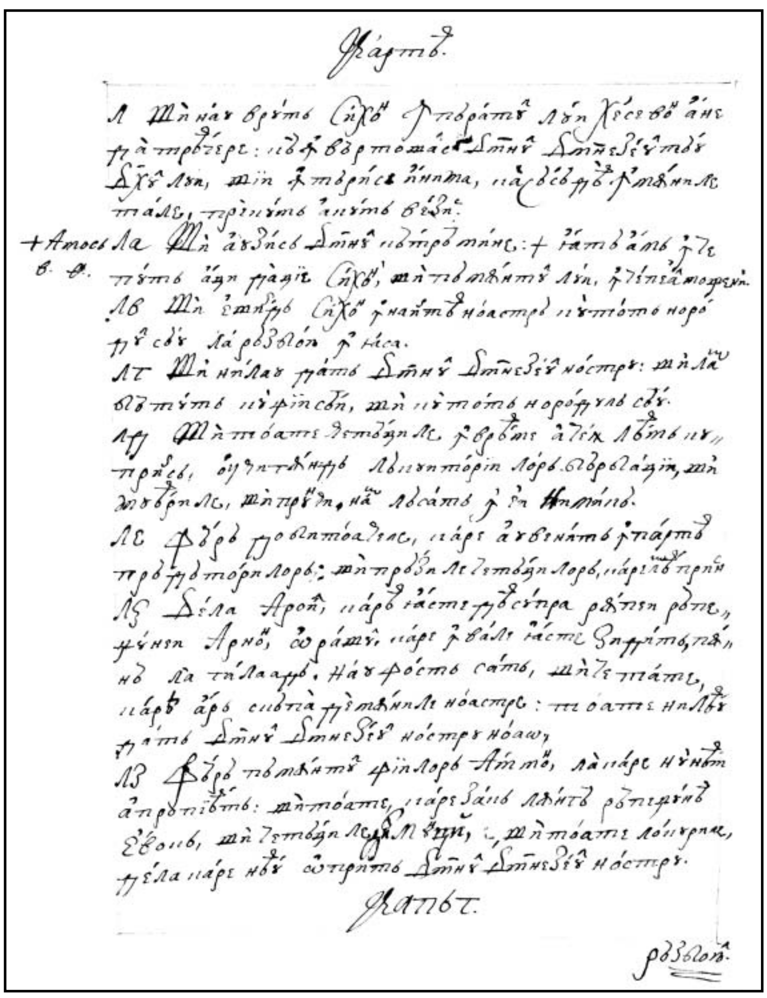
272r

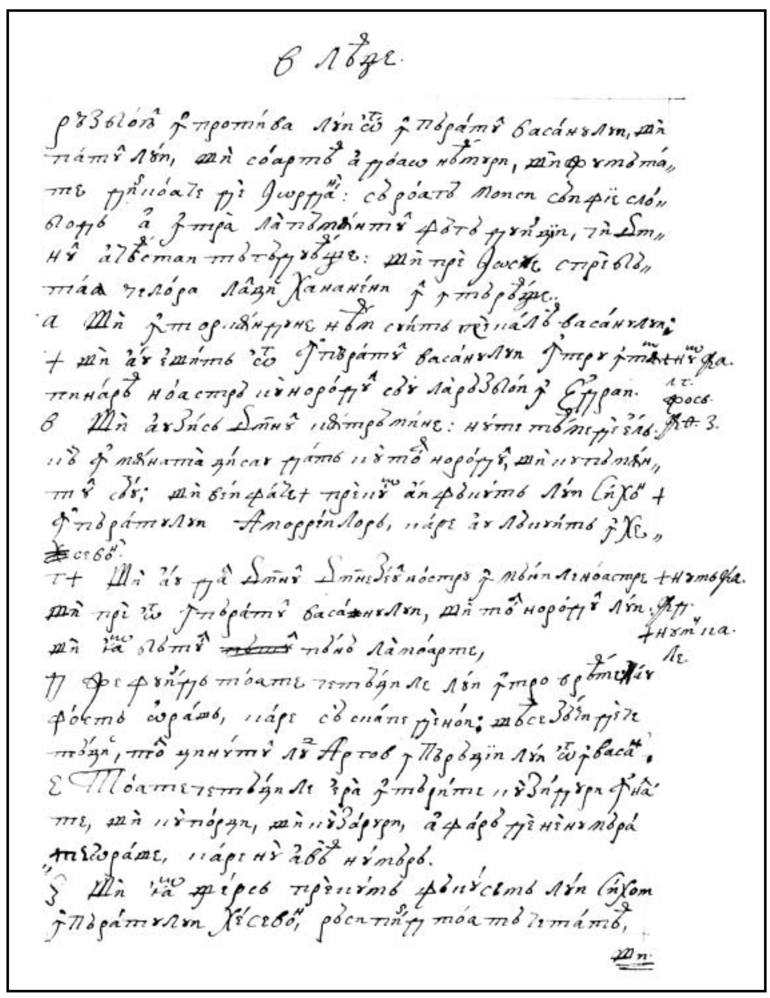
272v

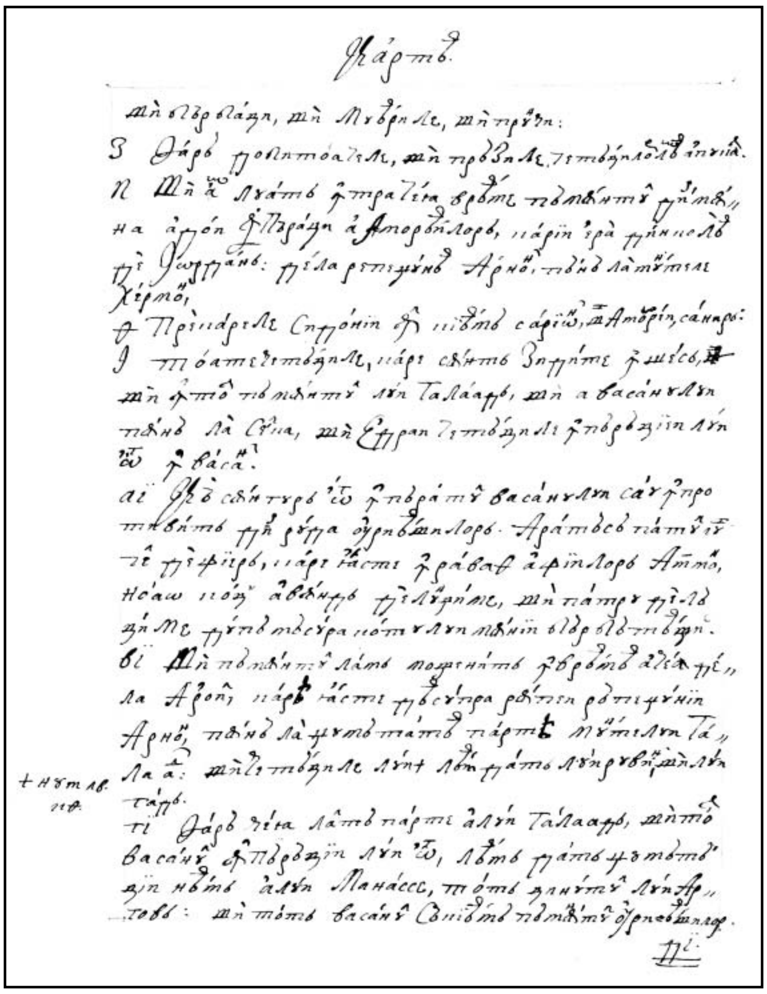
273r

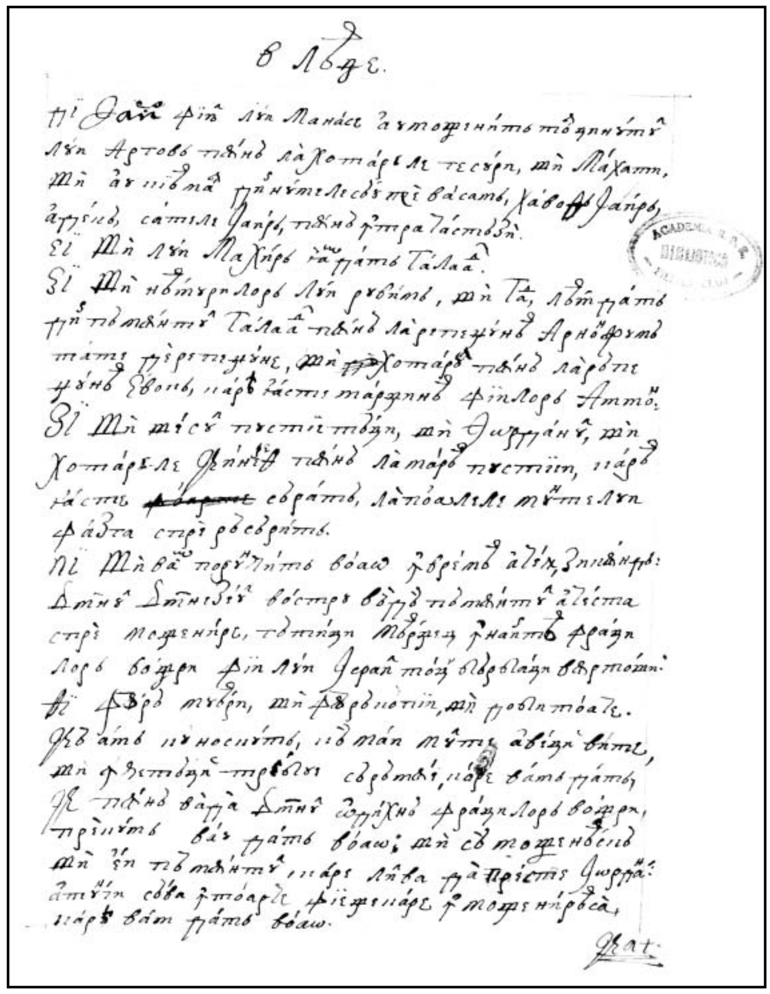
273v

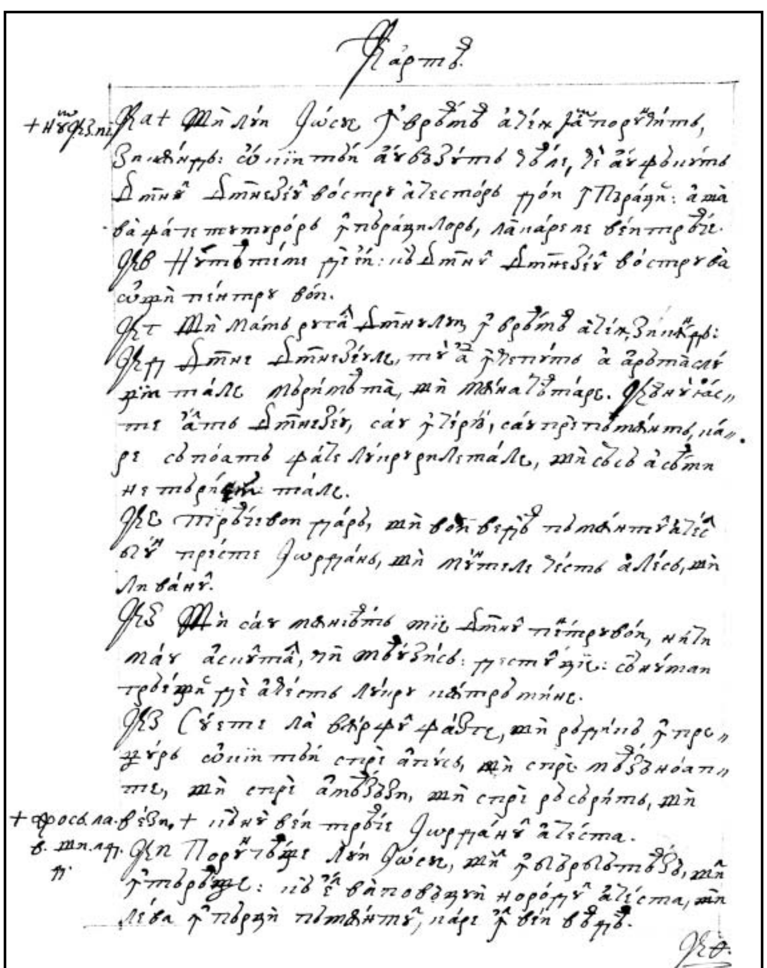
274r

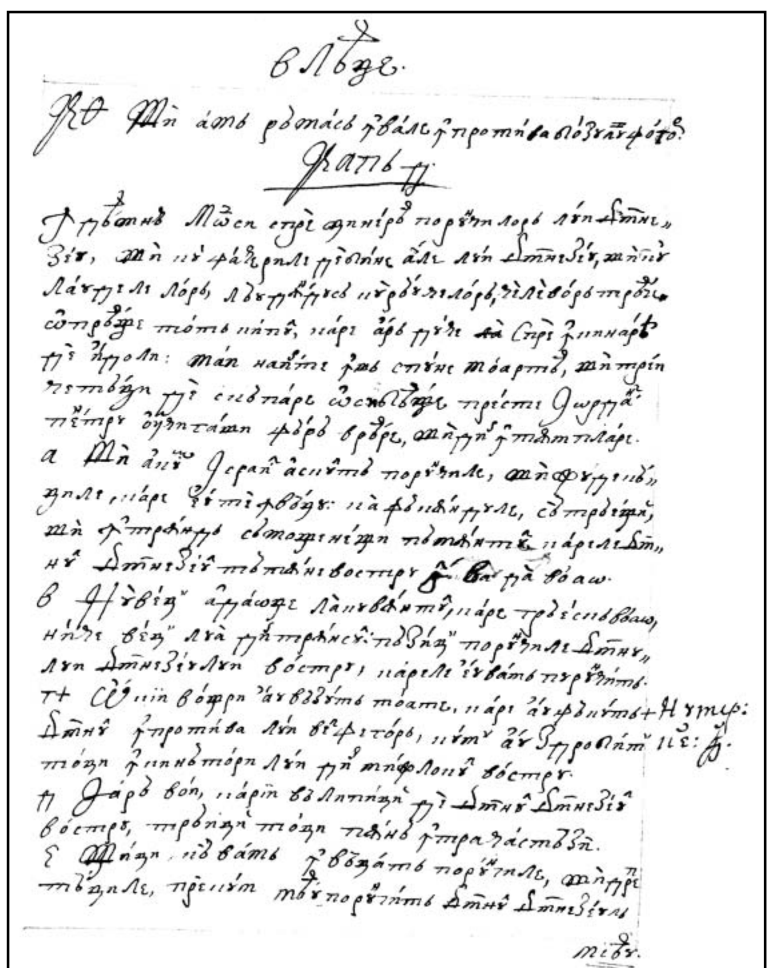
274v

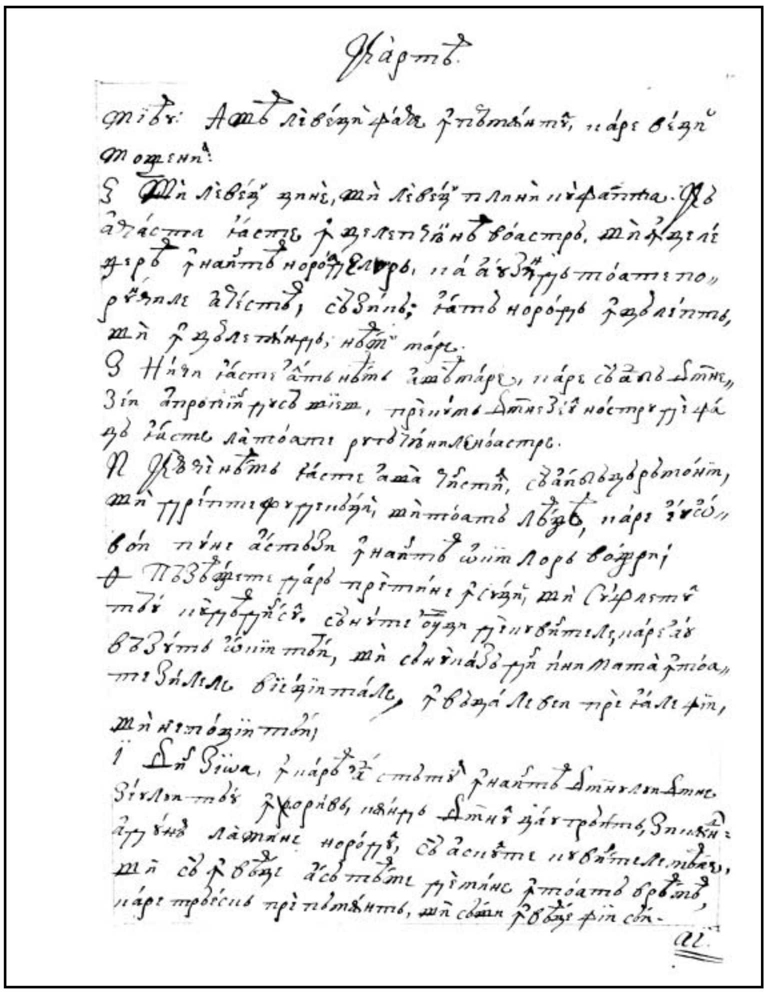
275r

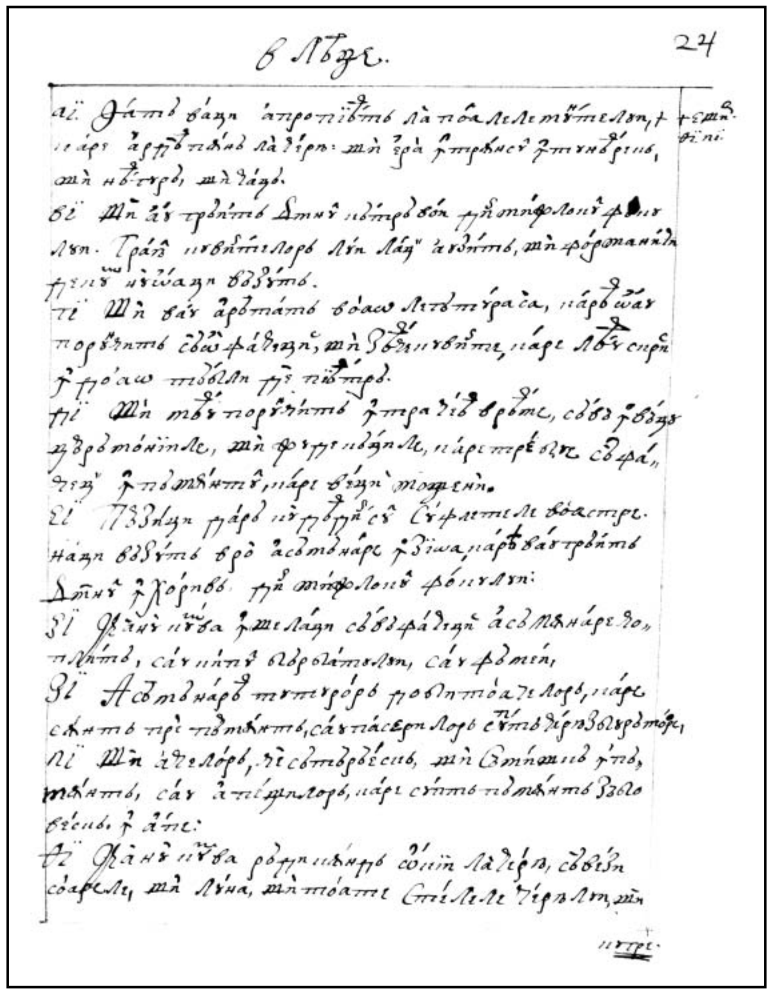
275v

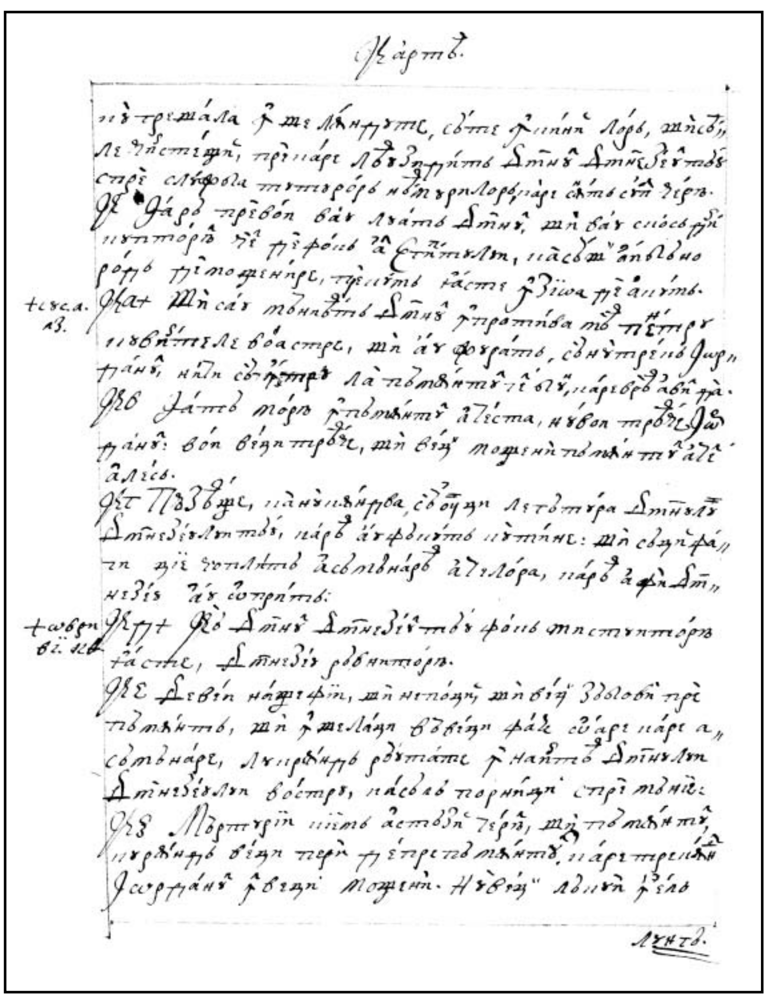
276r

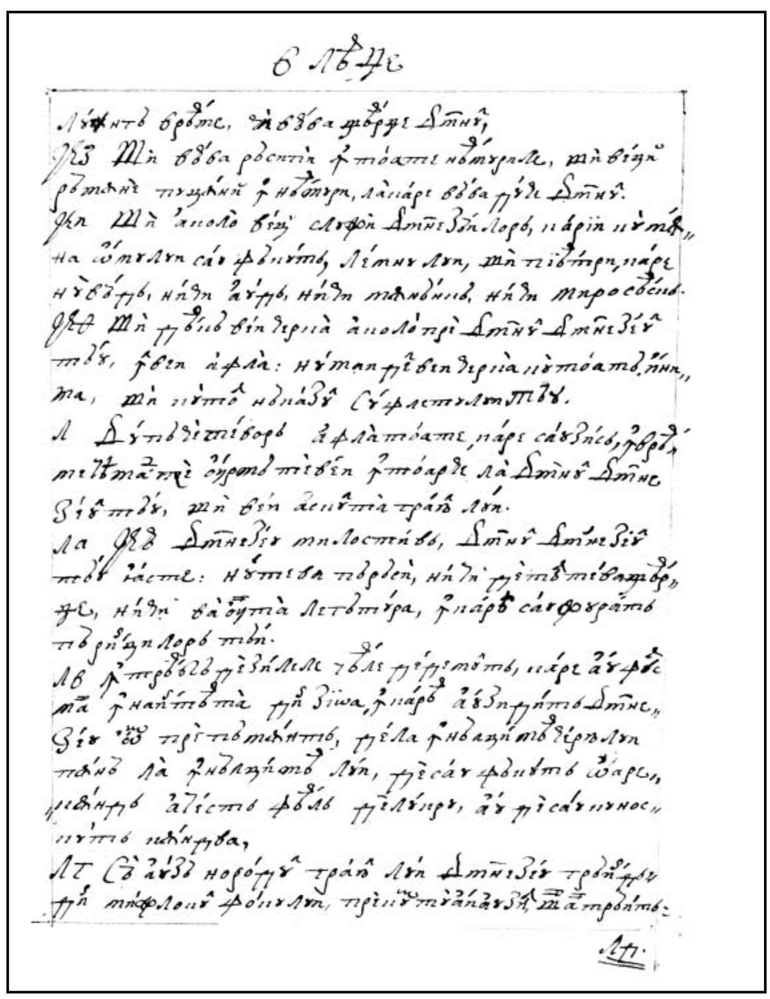
276v

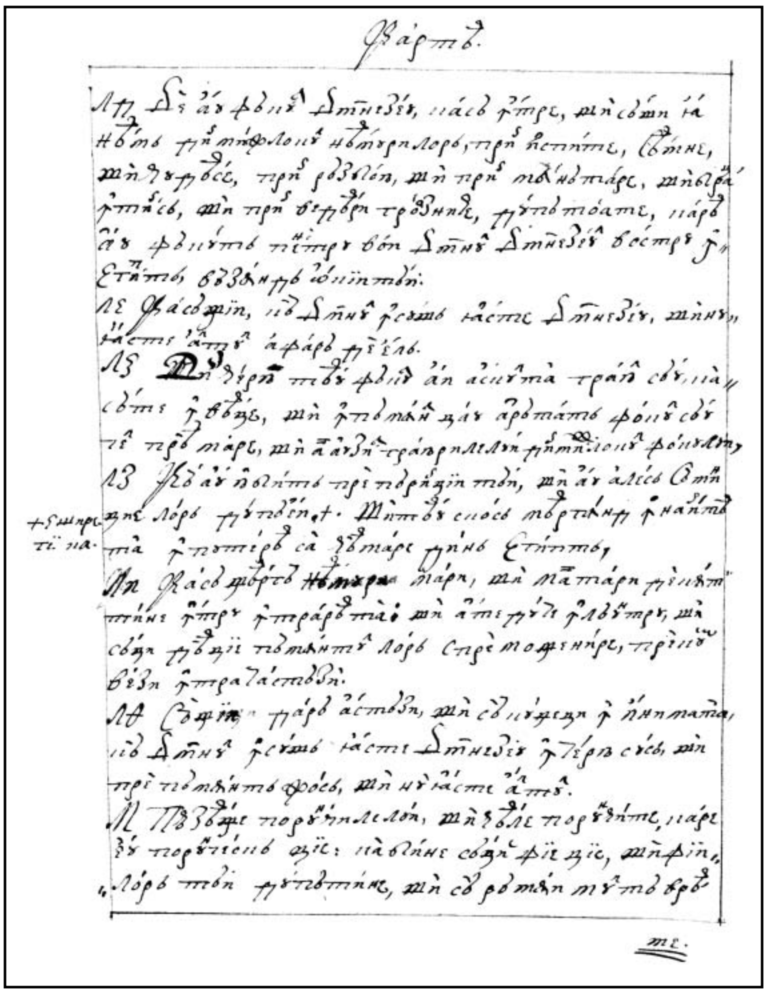
277r

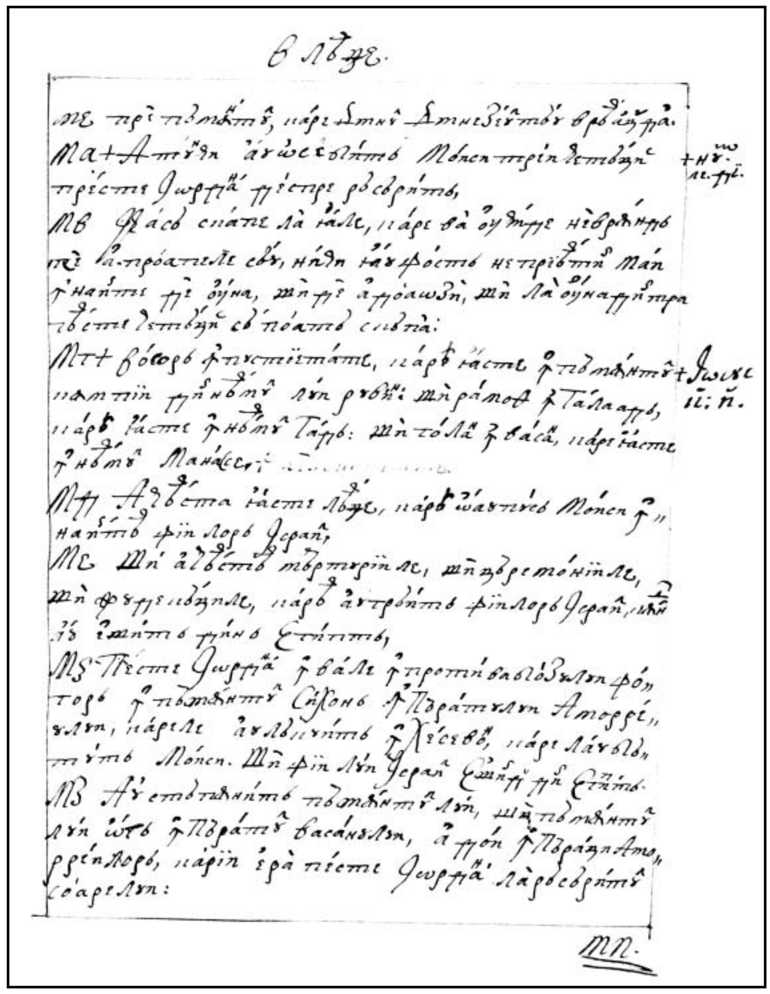
277v

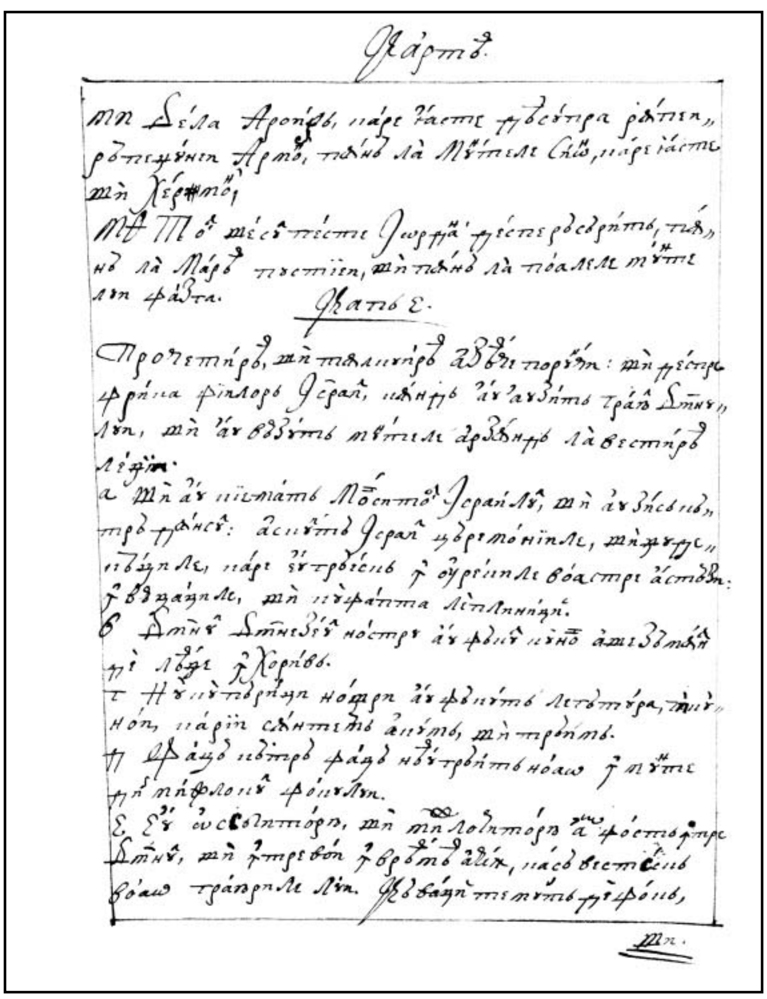
278r

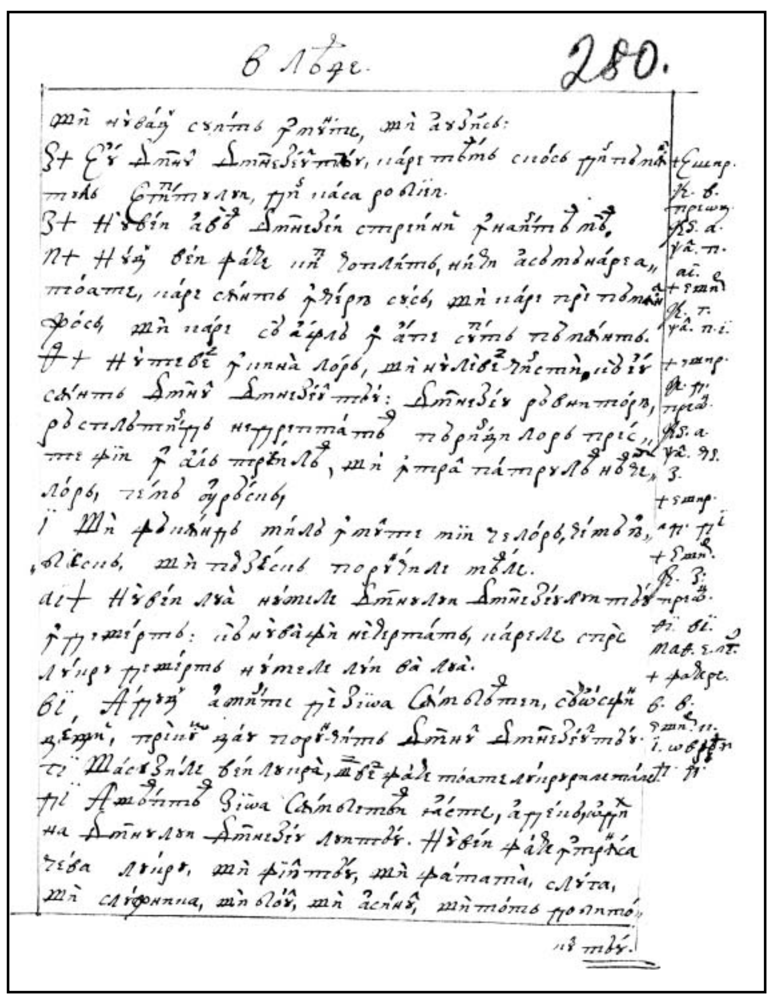
278v

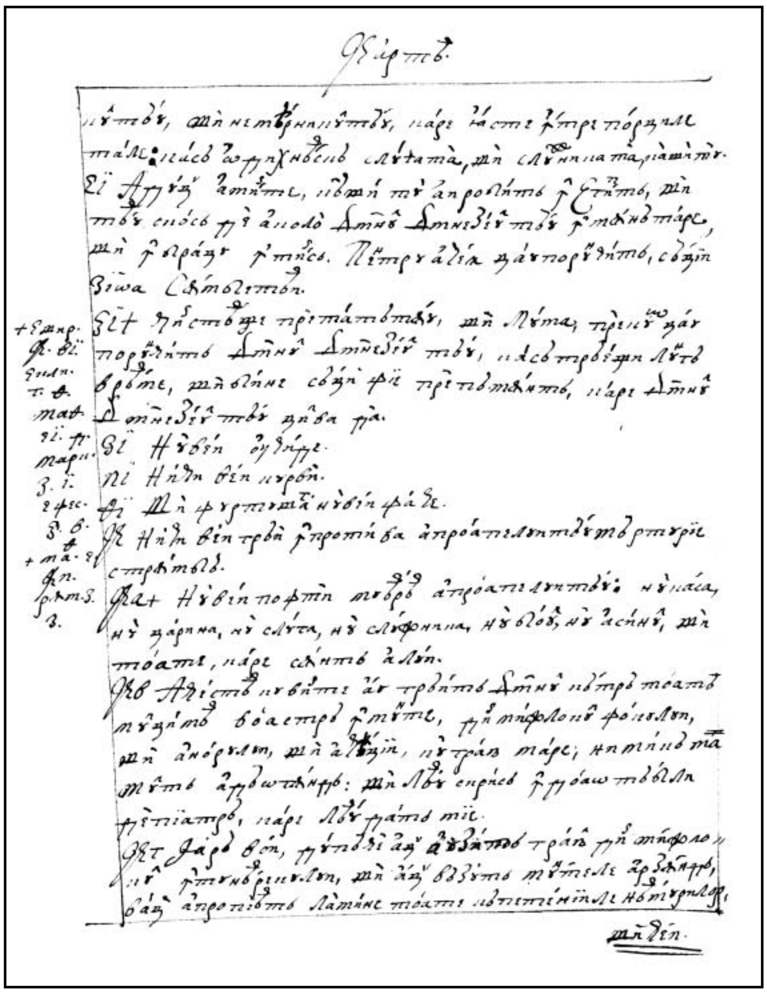
279r

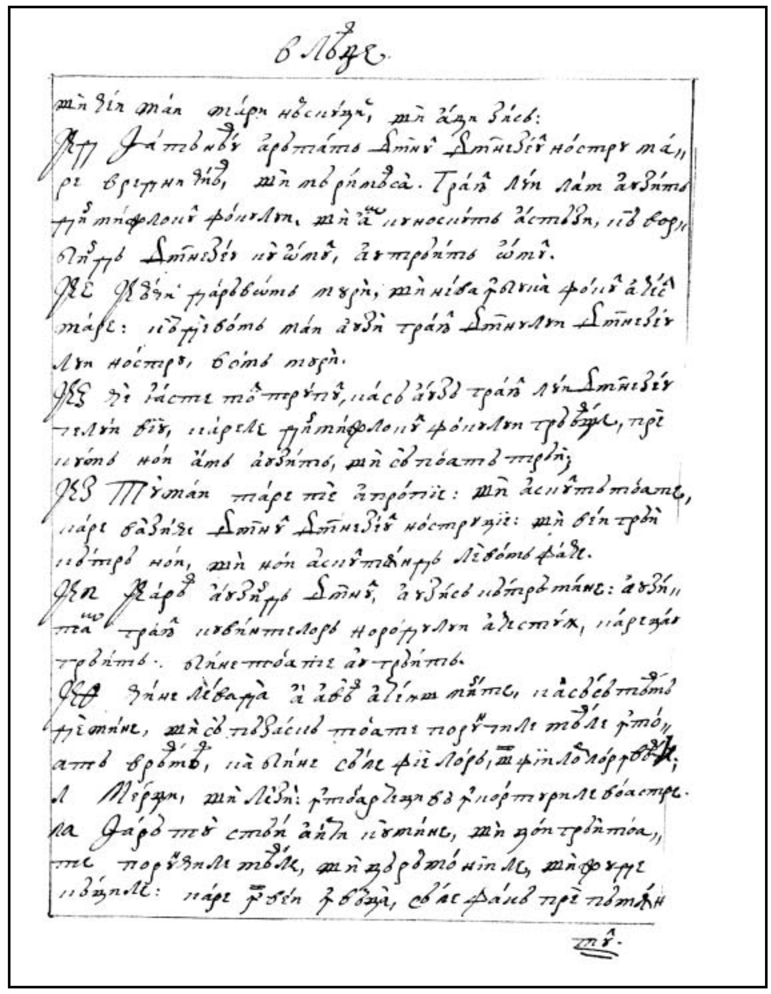
279v

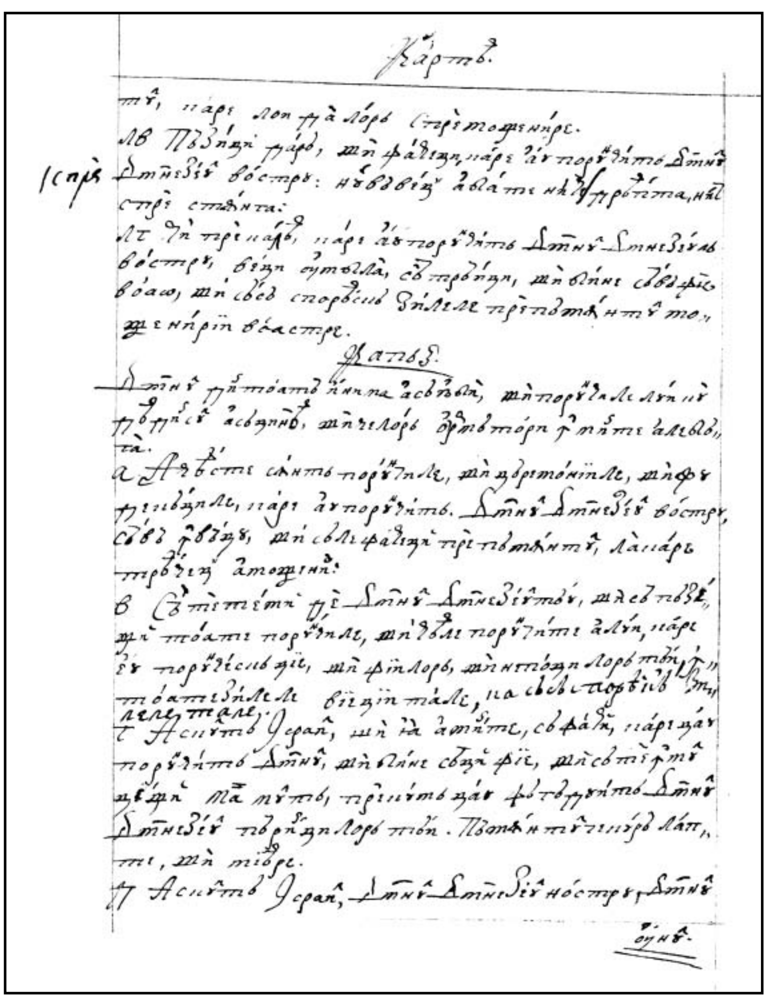
280r

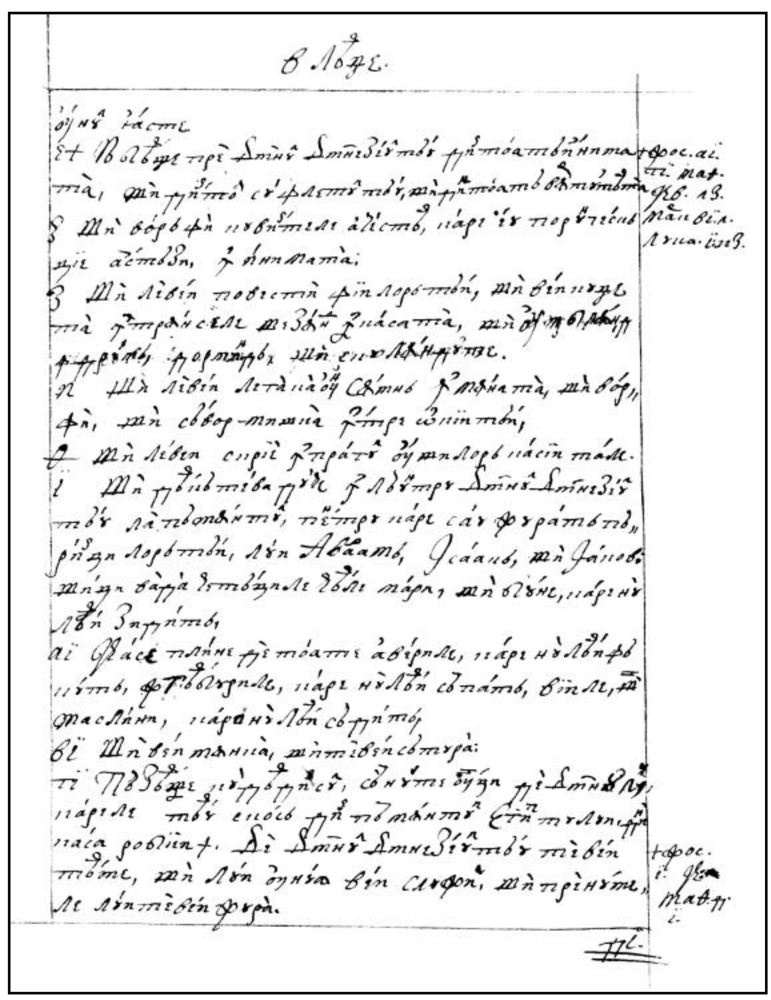
280v

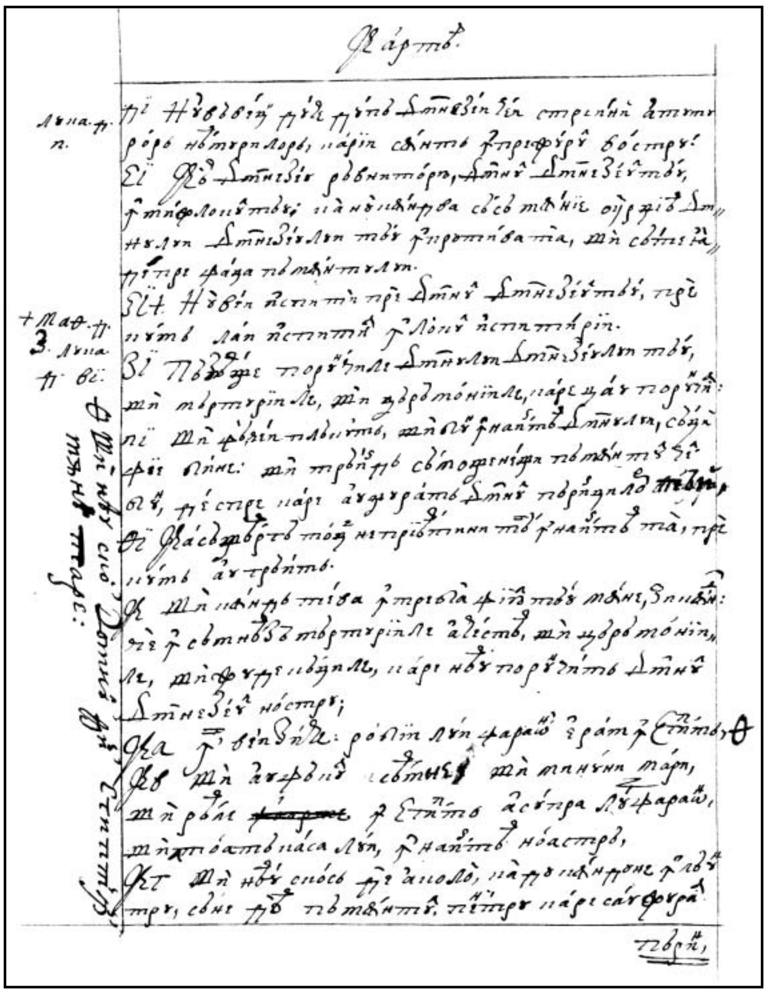
281r

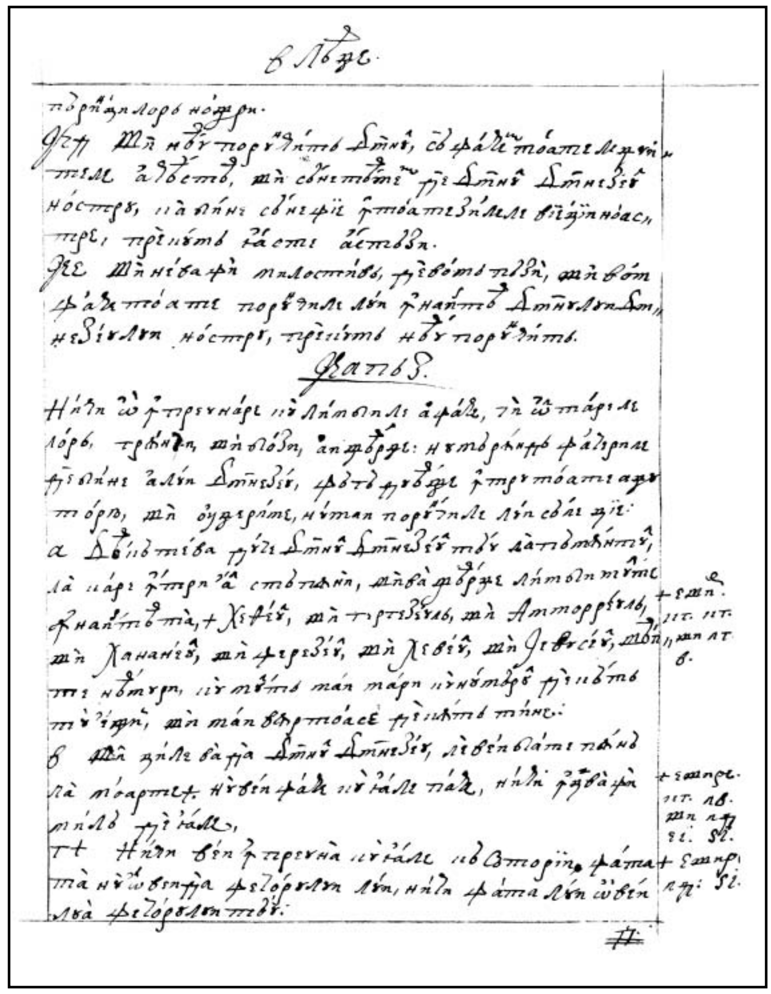

281v

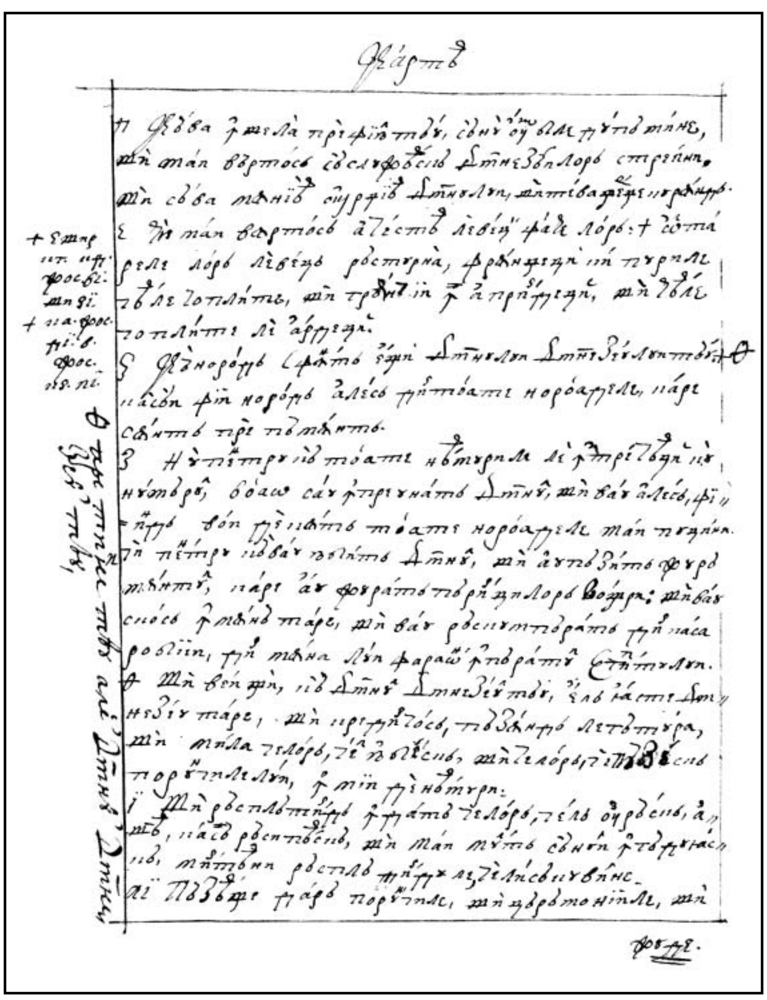

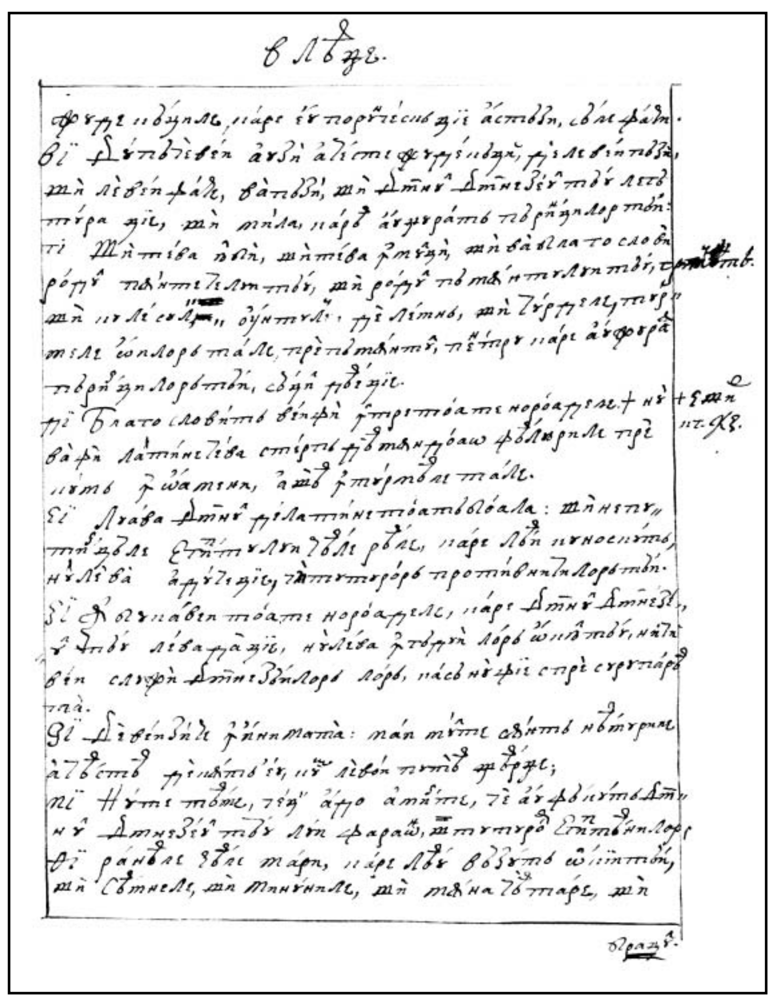
282r

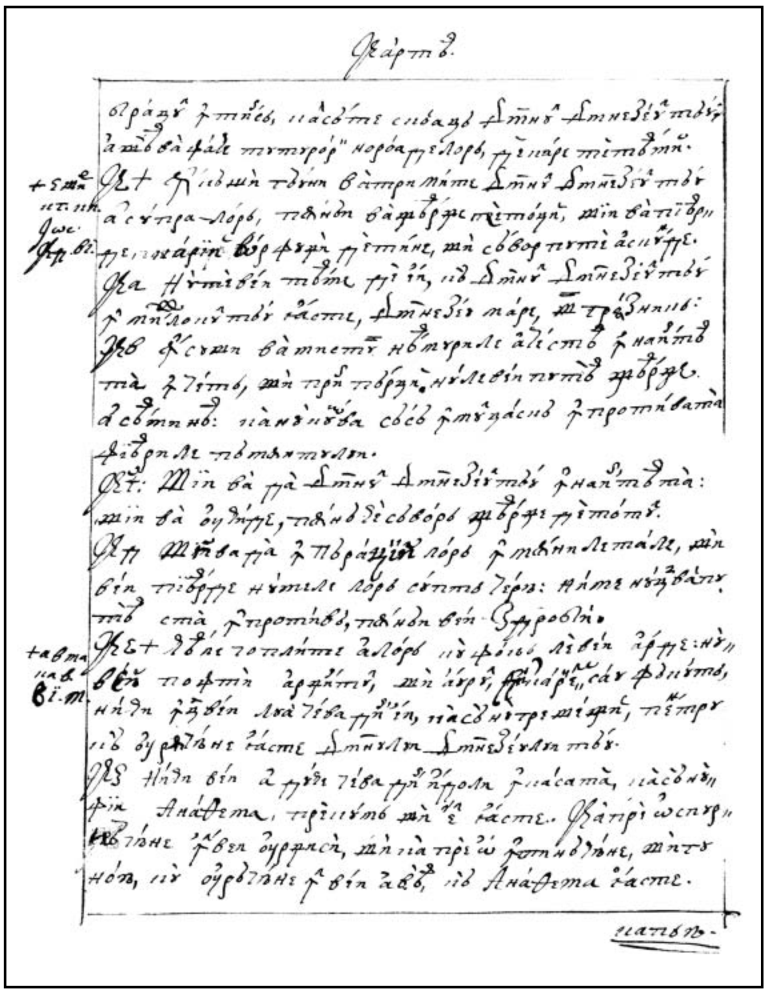

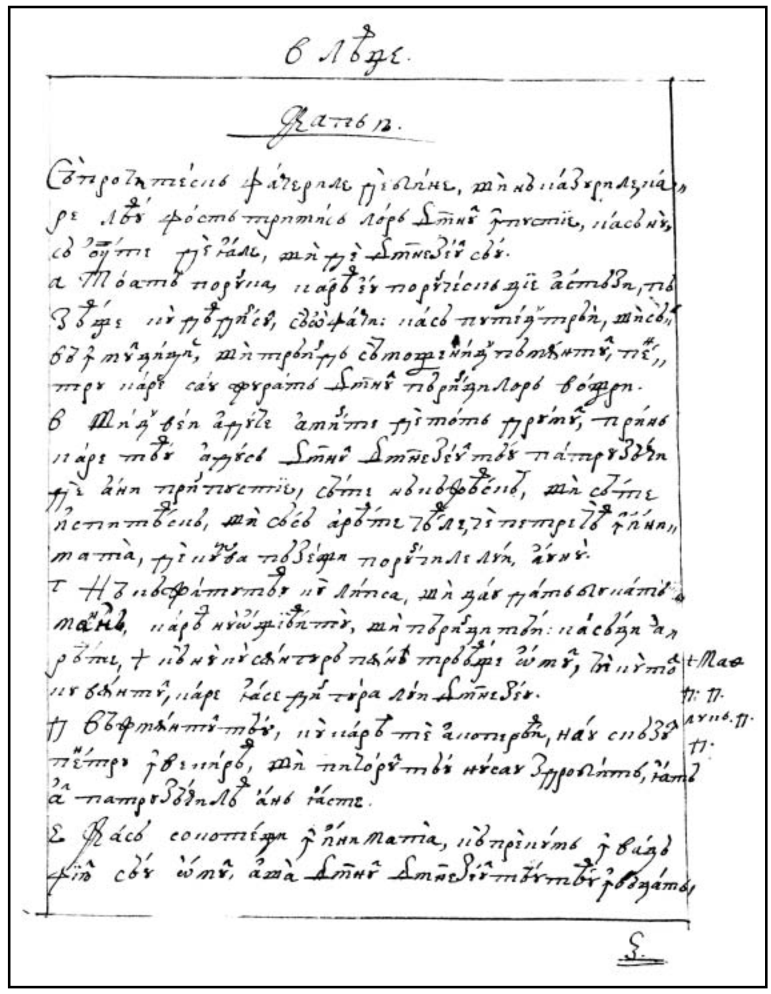
282v 283r

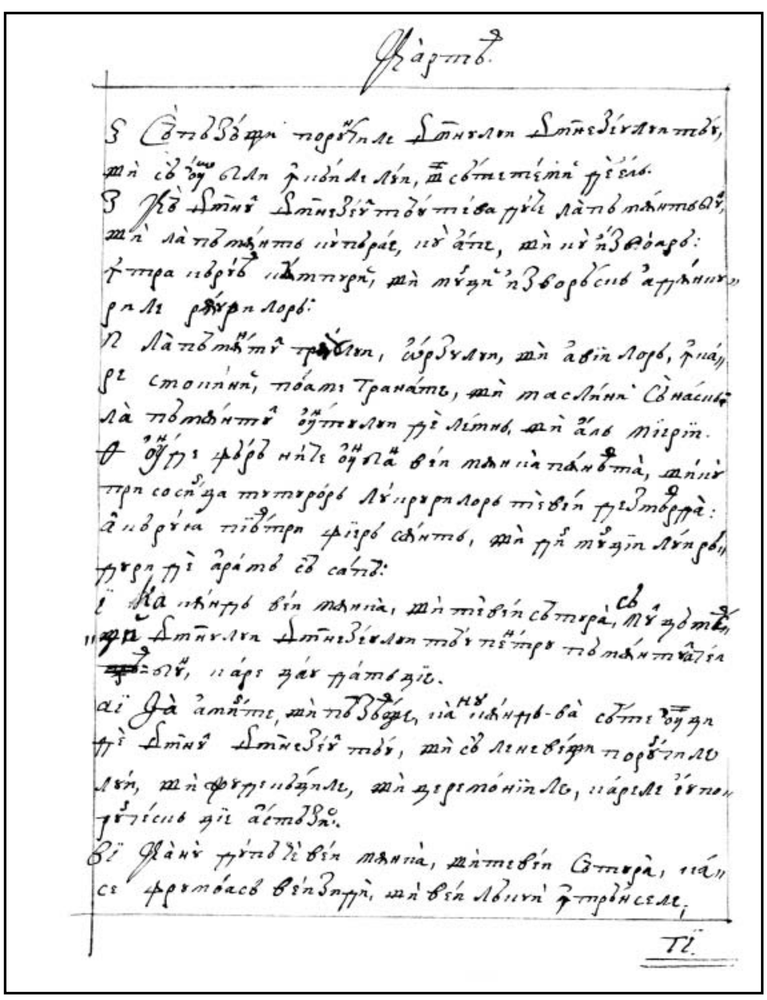
283v 284r

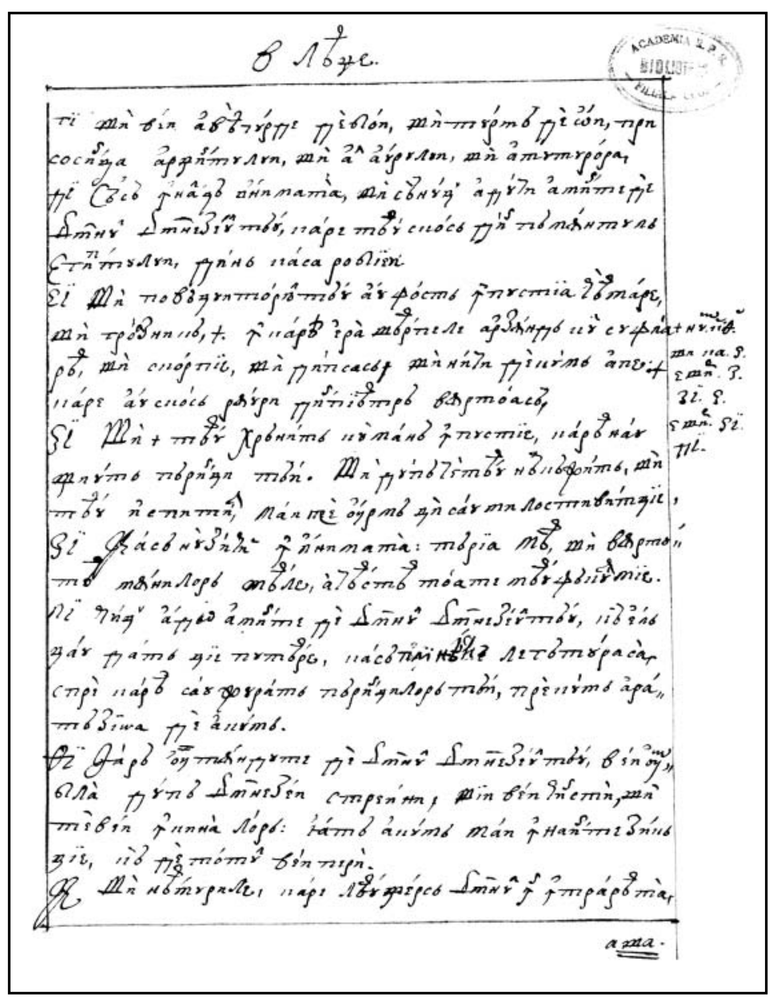

284v

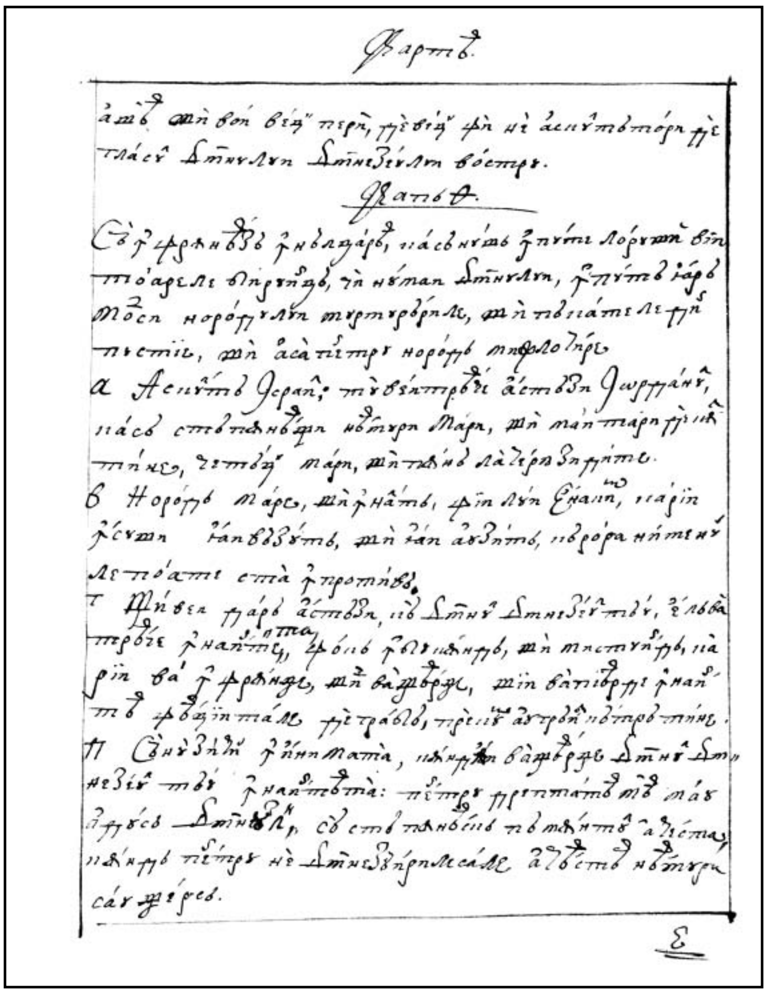
285r

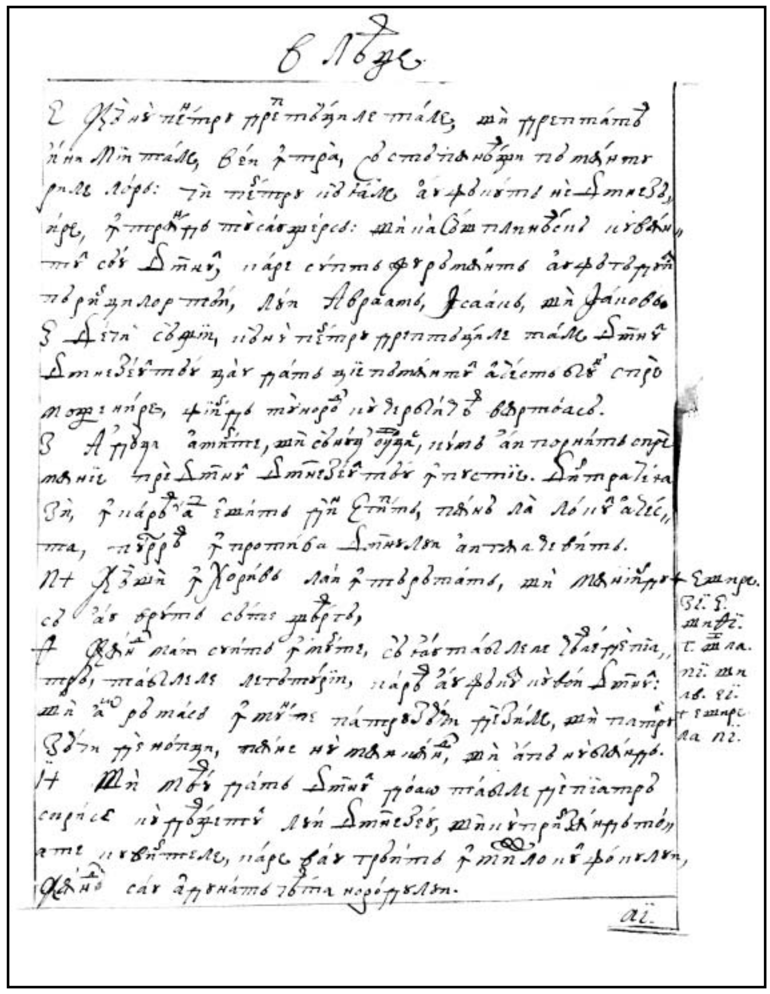

285v

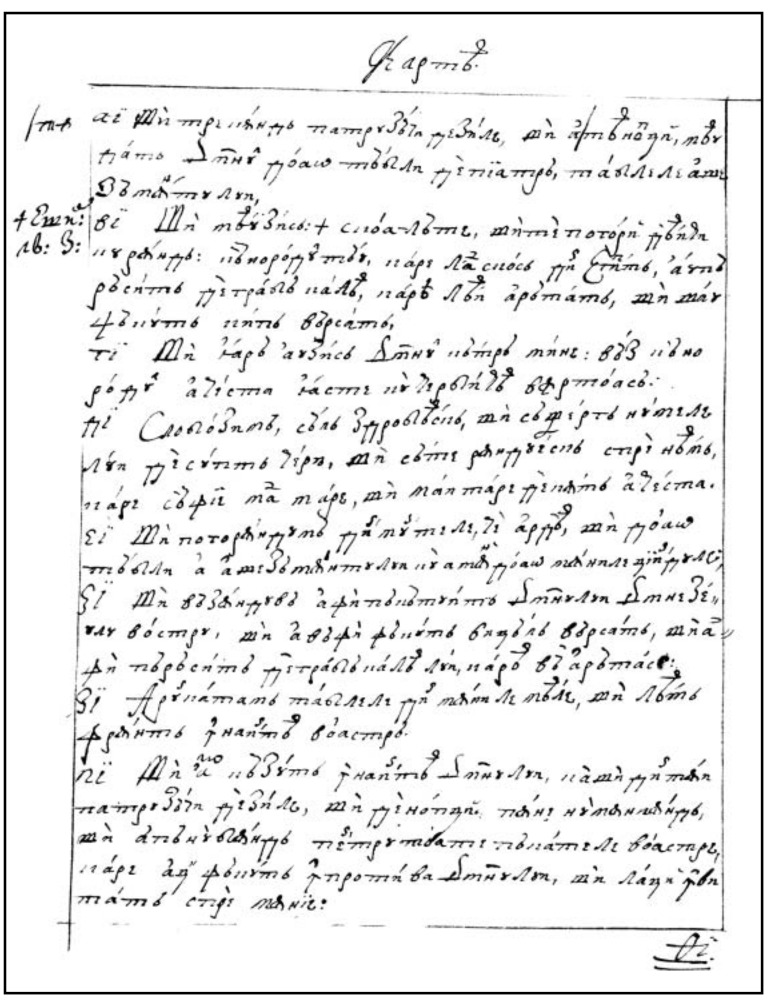
286r

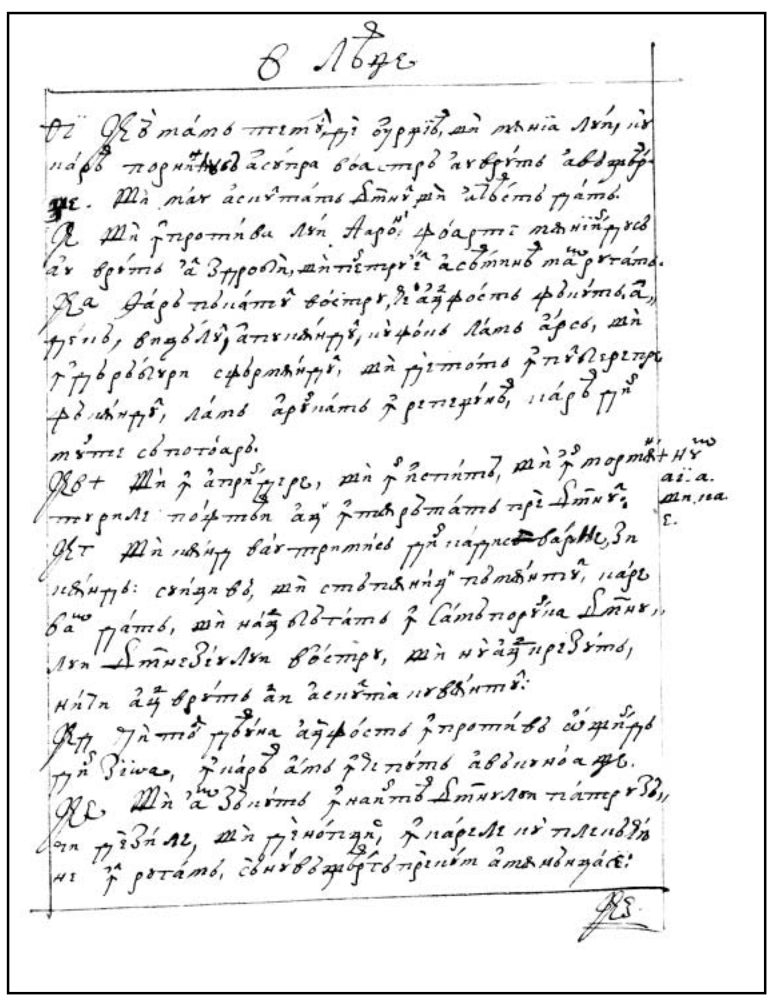

286v

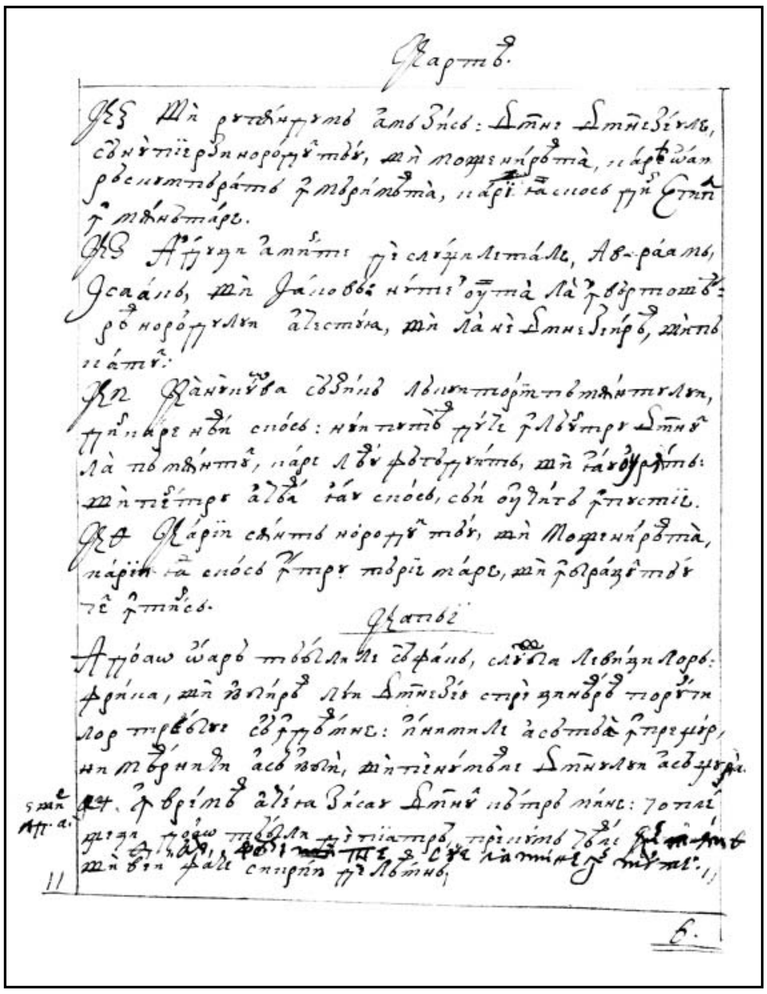
287r

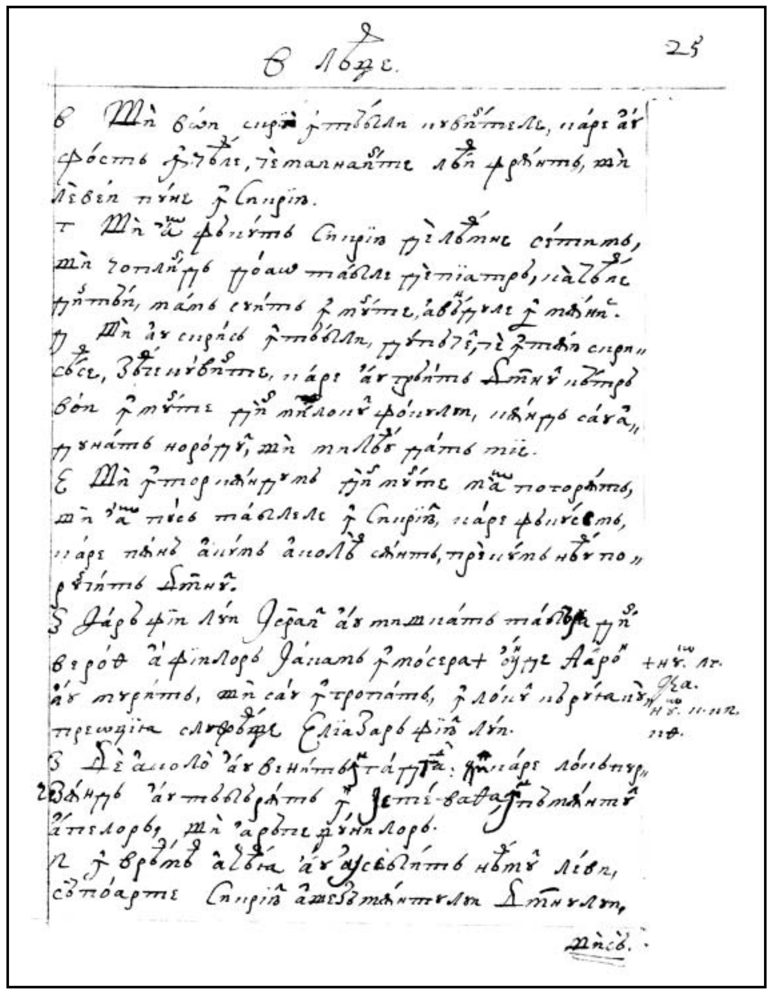

287v

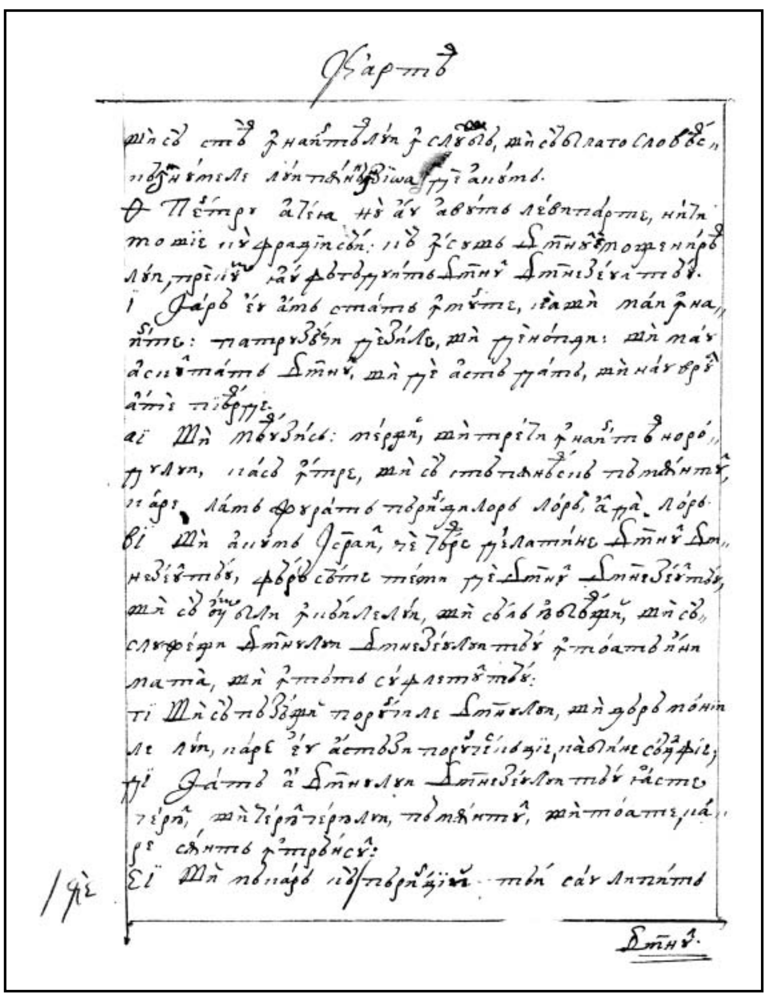
288r

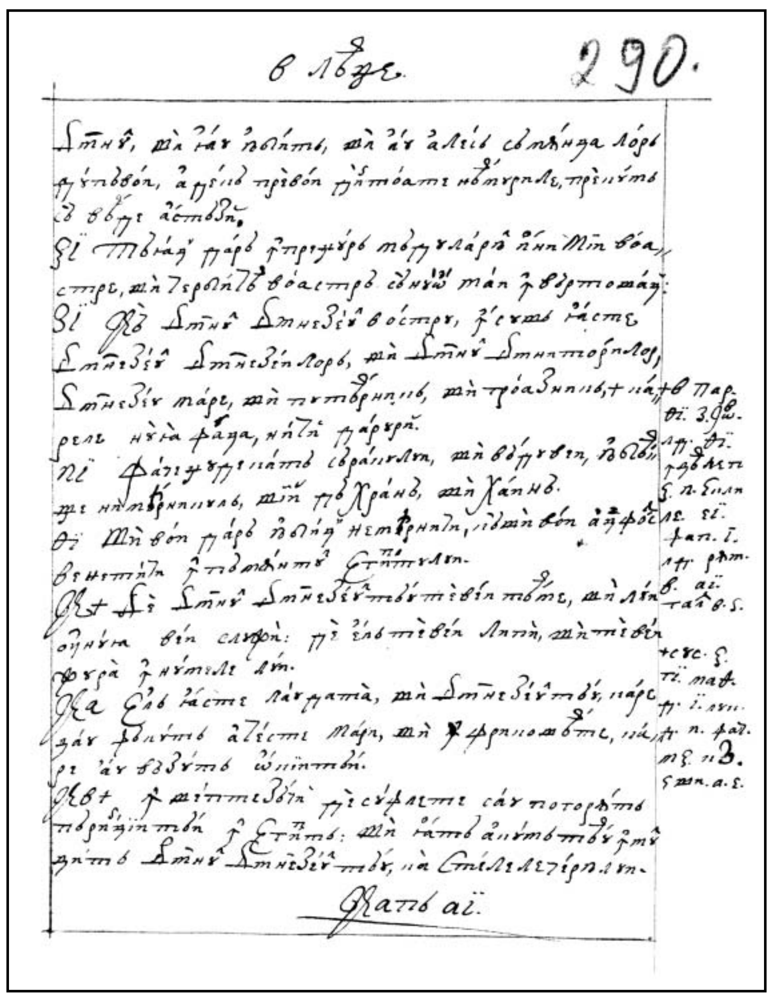
288v

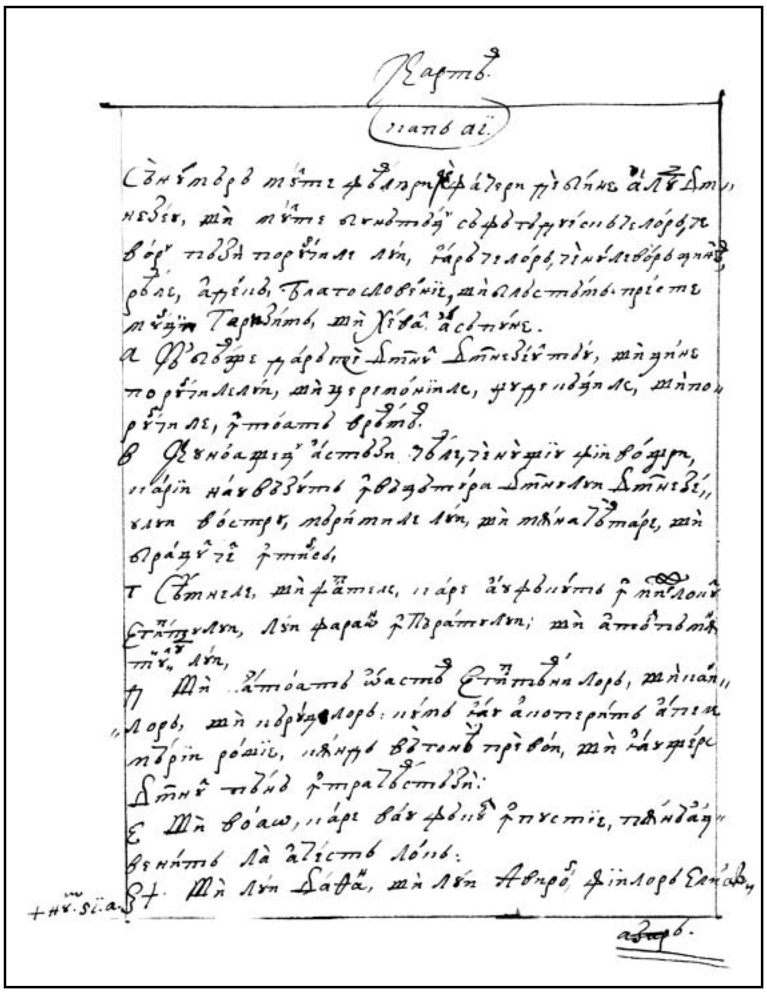
289r

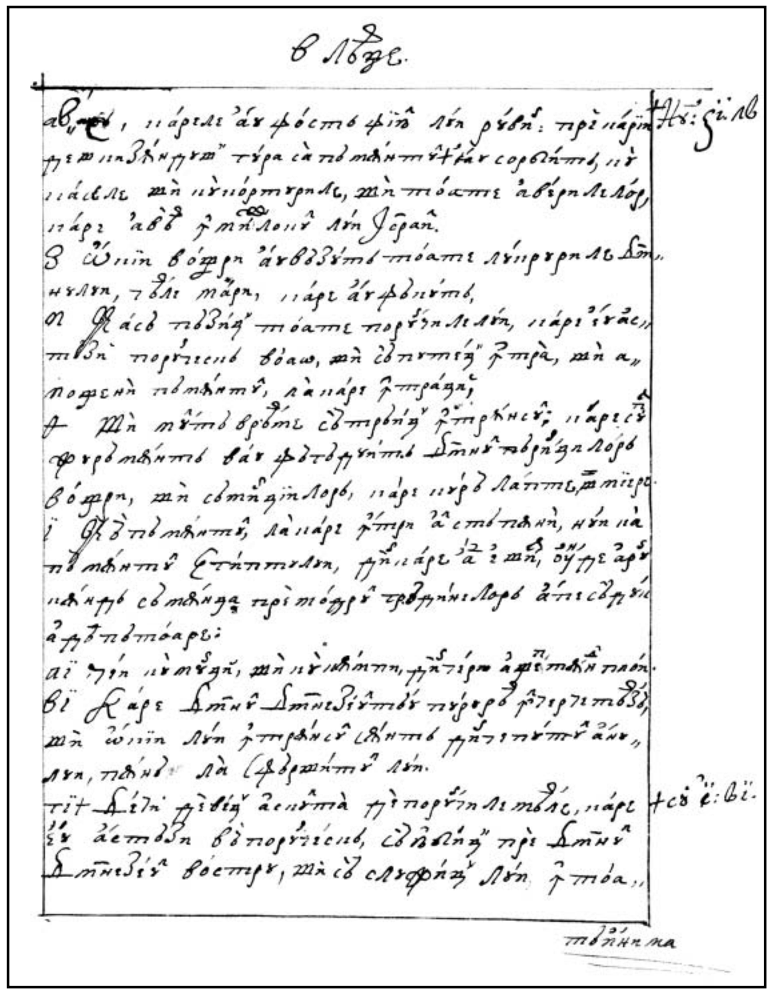

289v

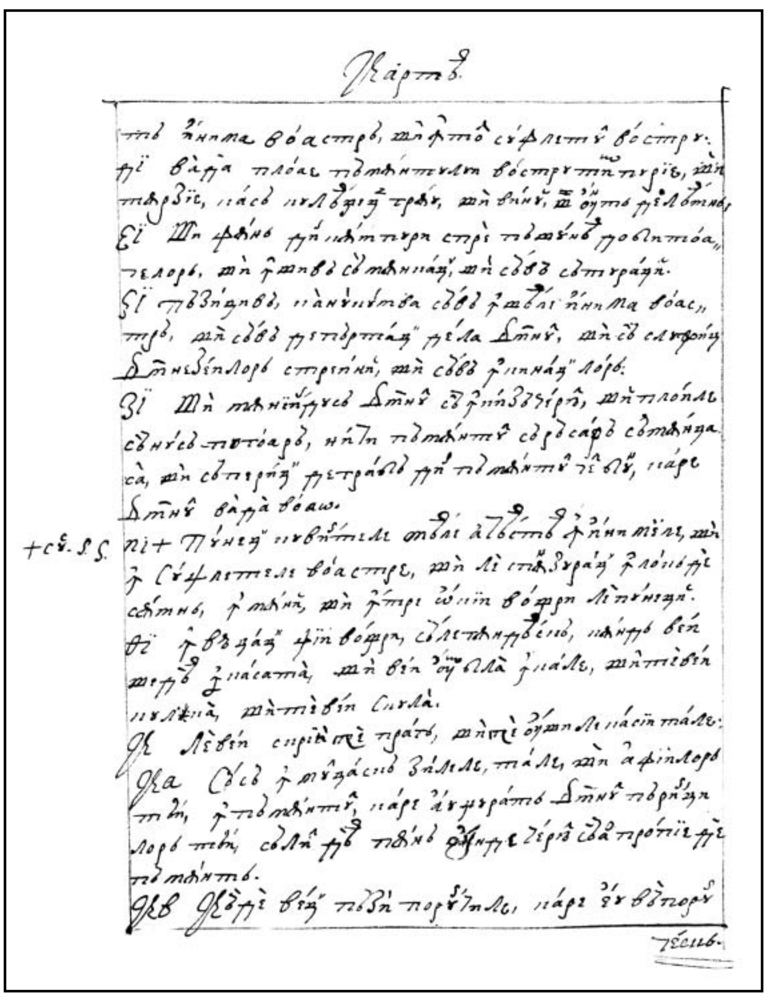
290r

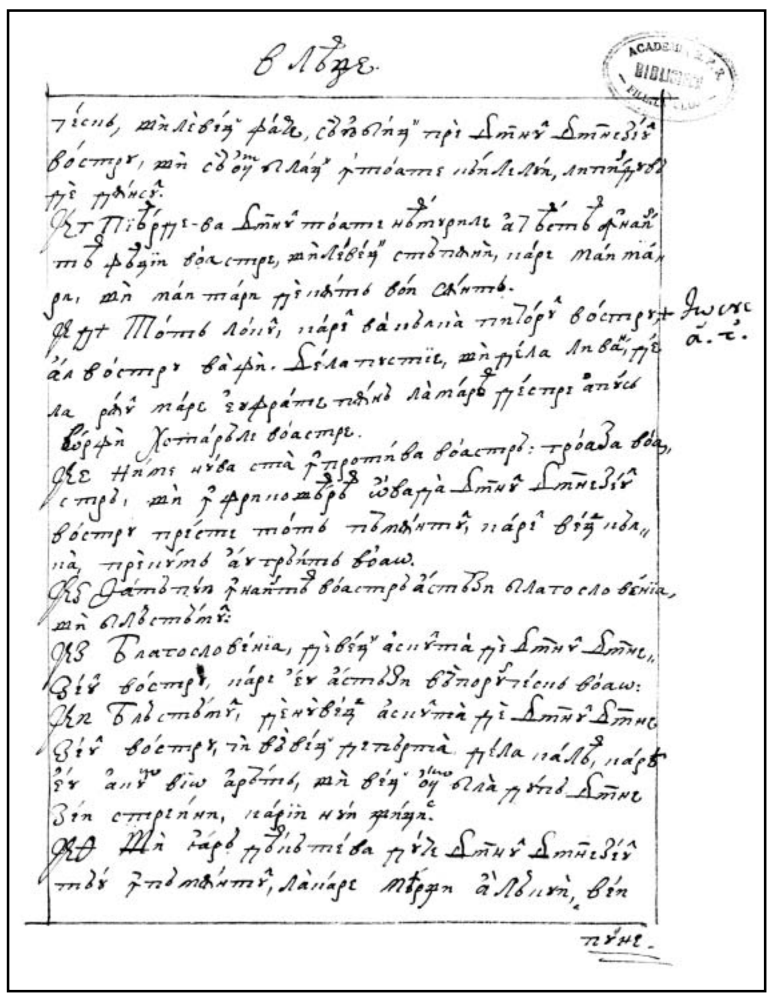

290v

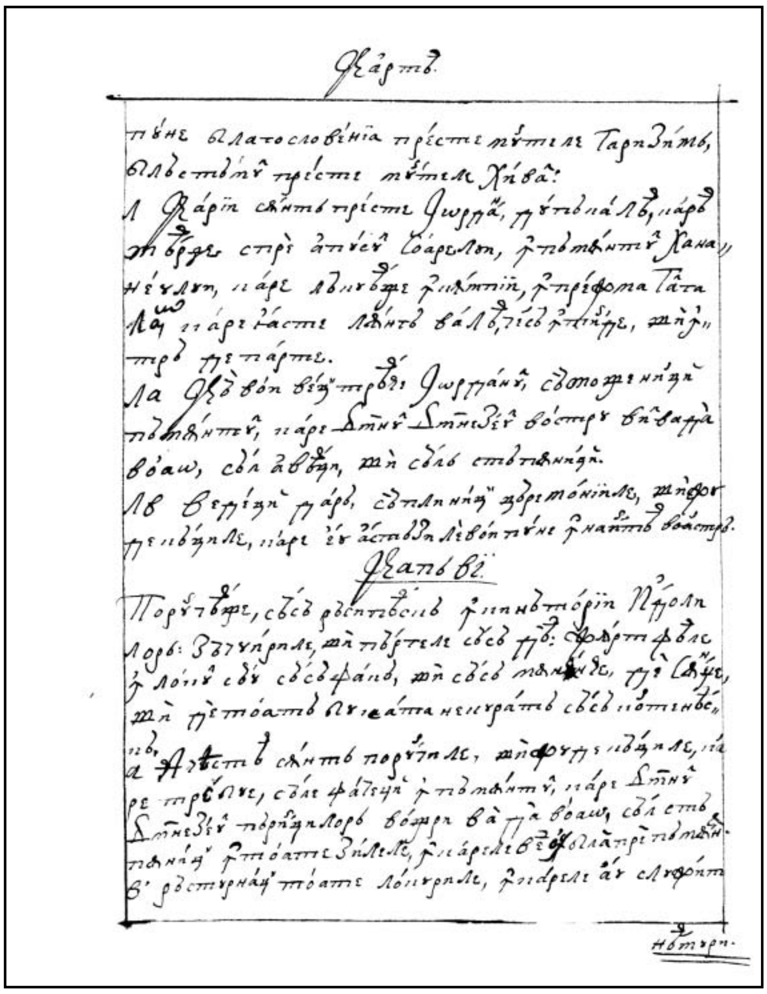
291r

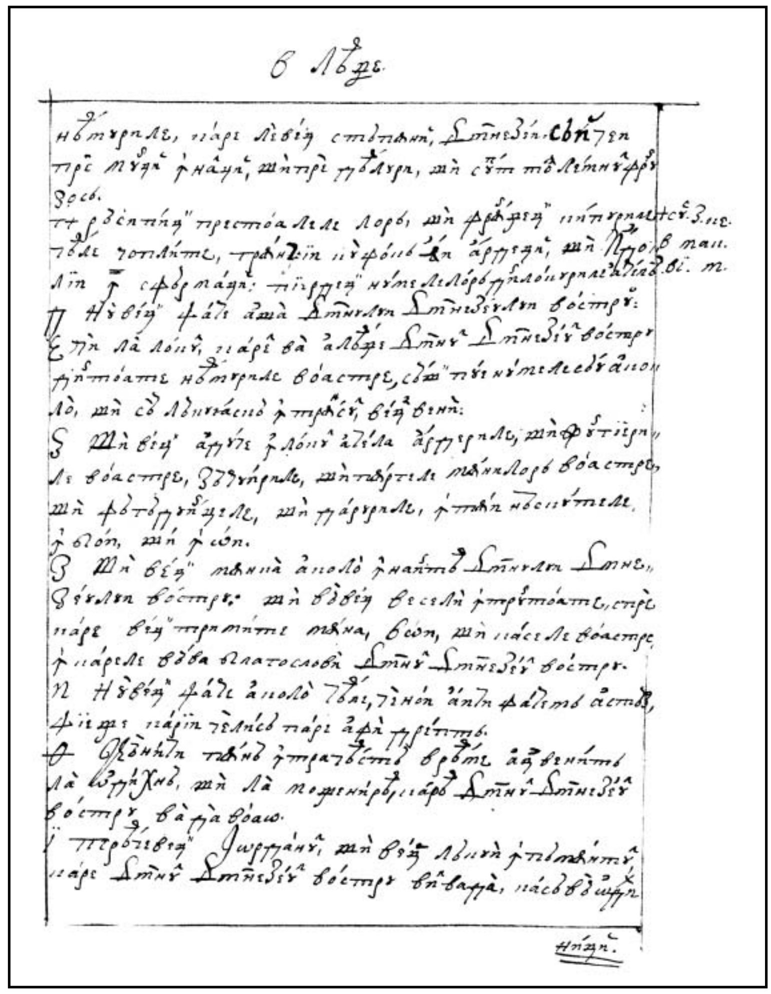

291v

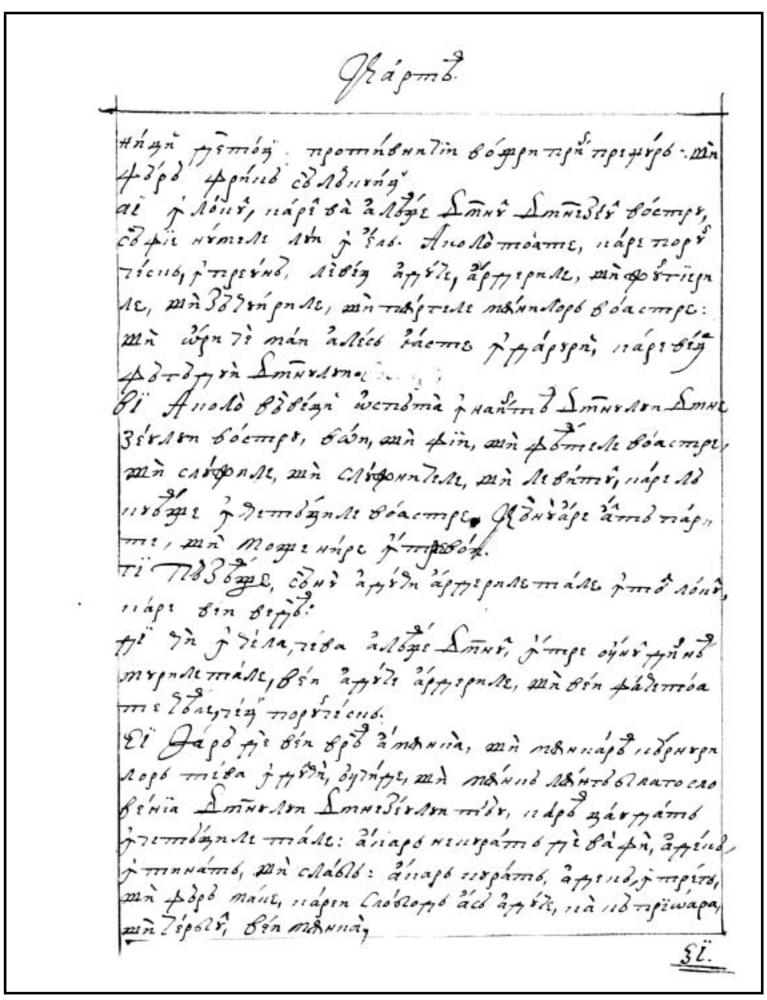
292r

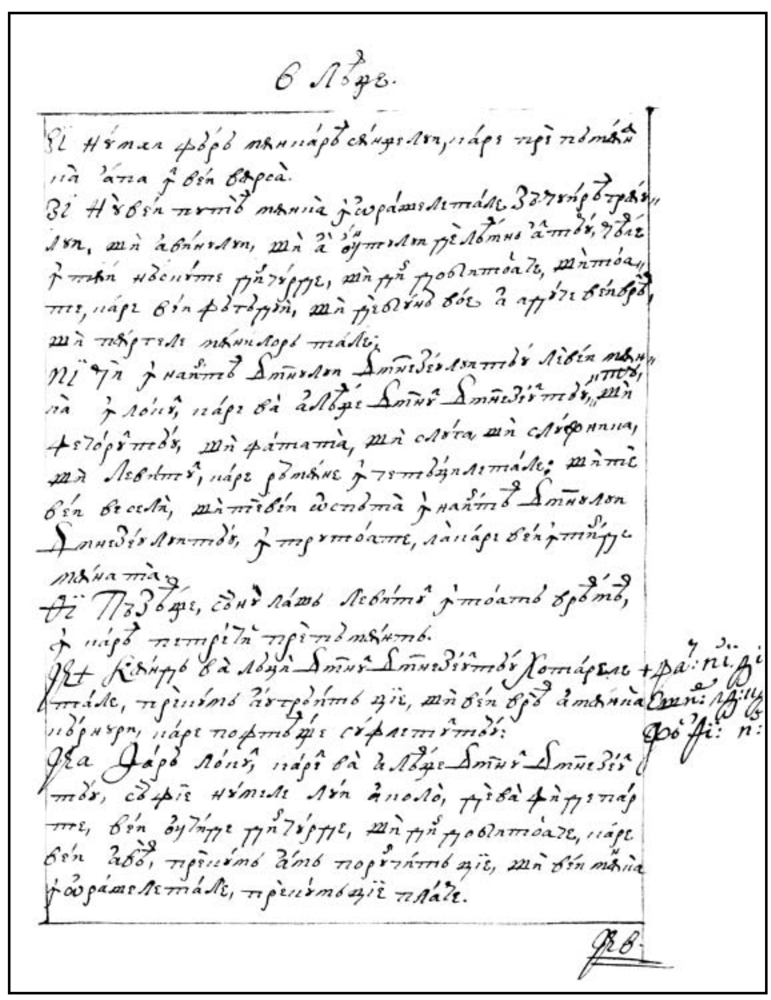

292v

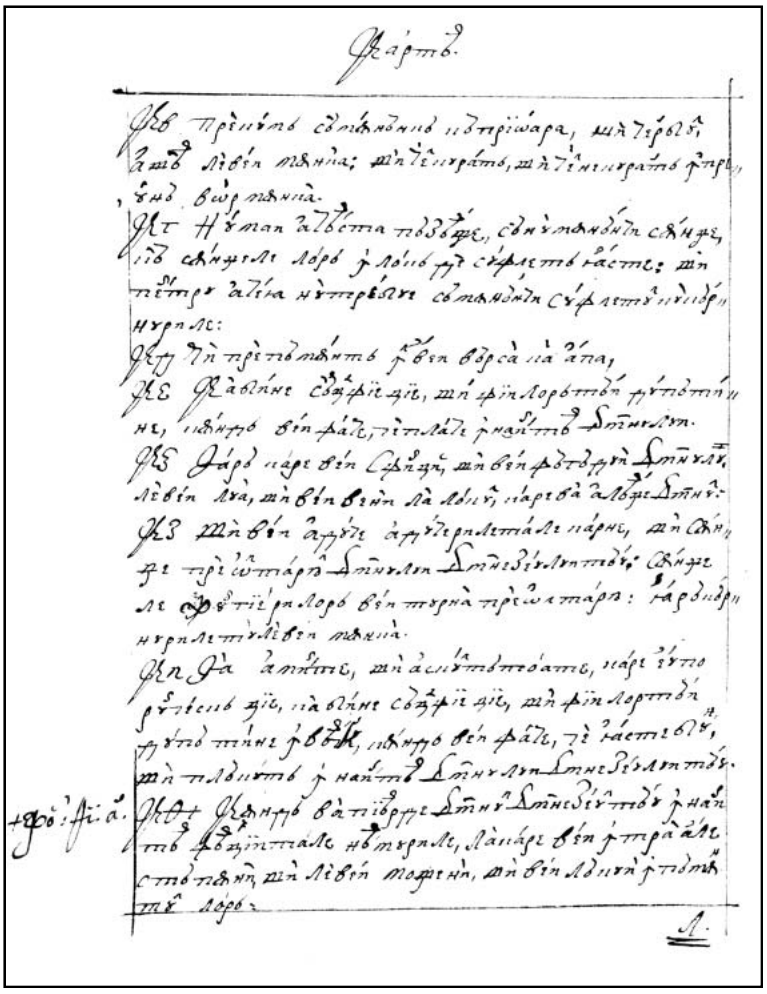
293r

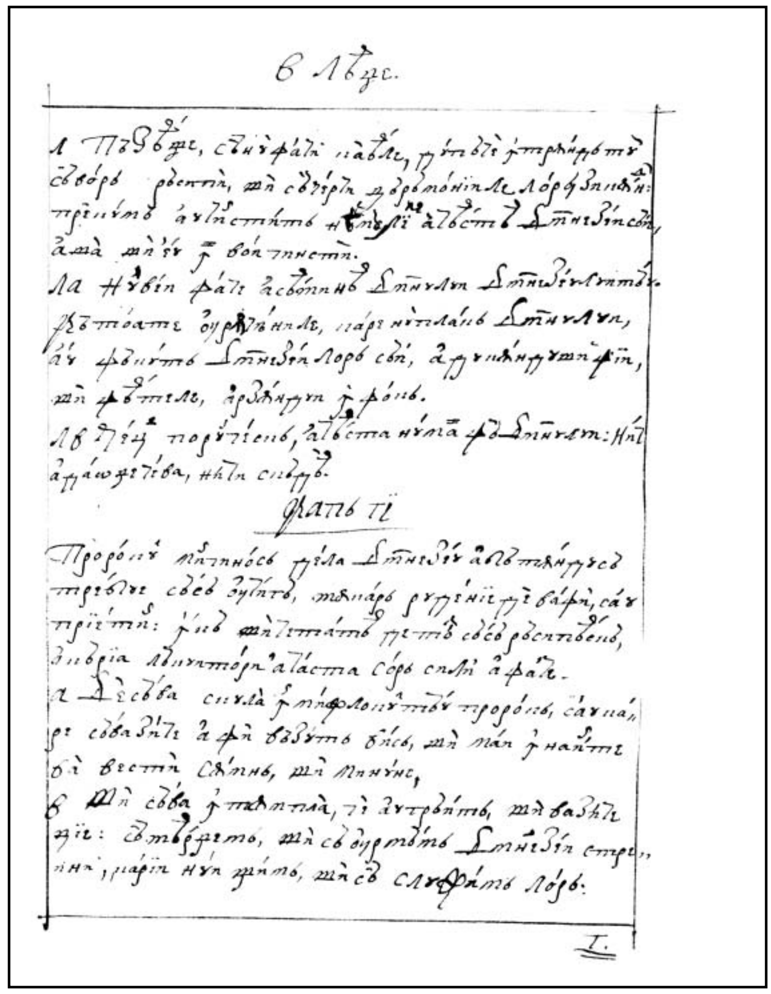

293v

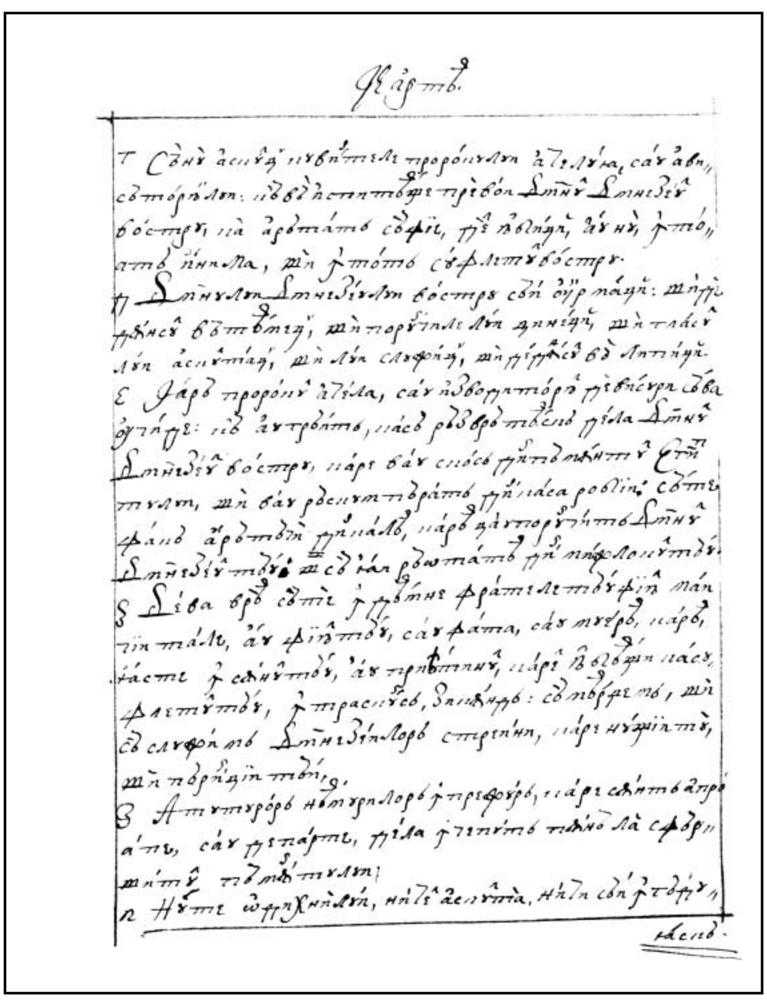
294r

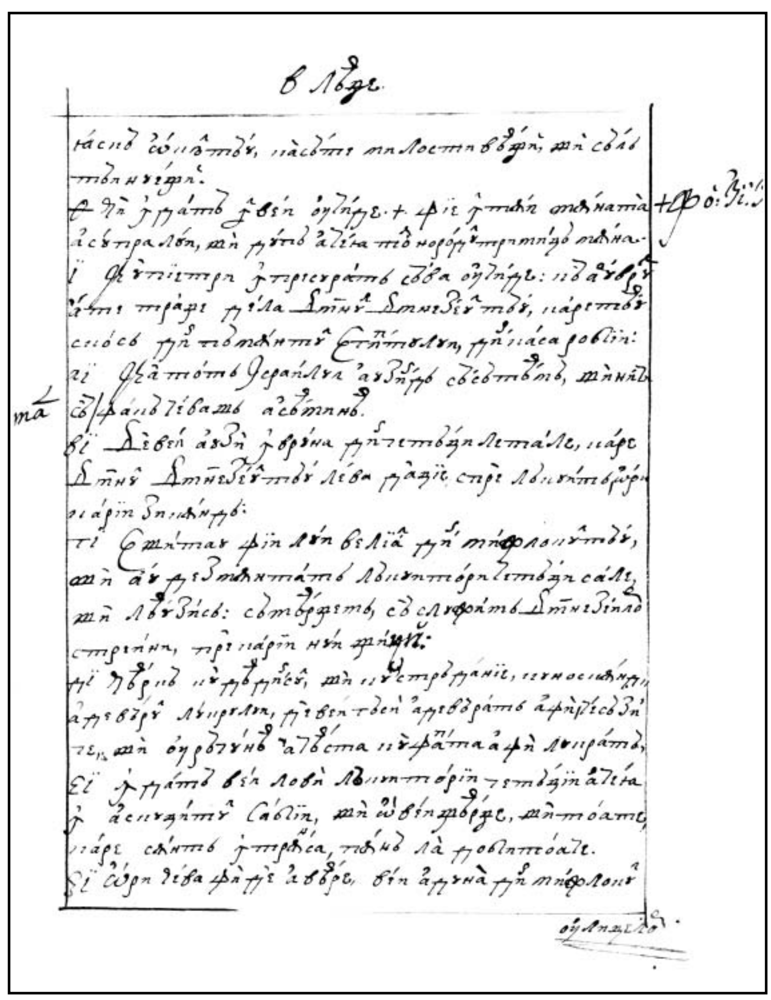
294v

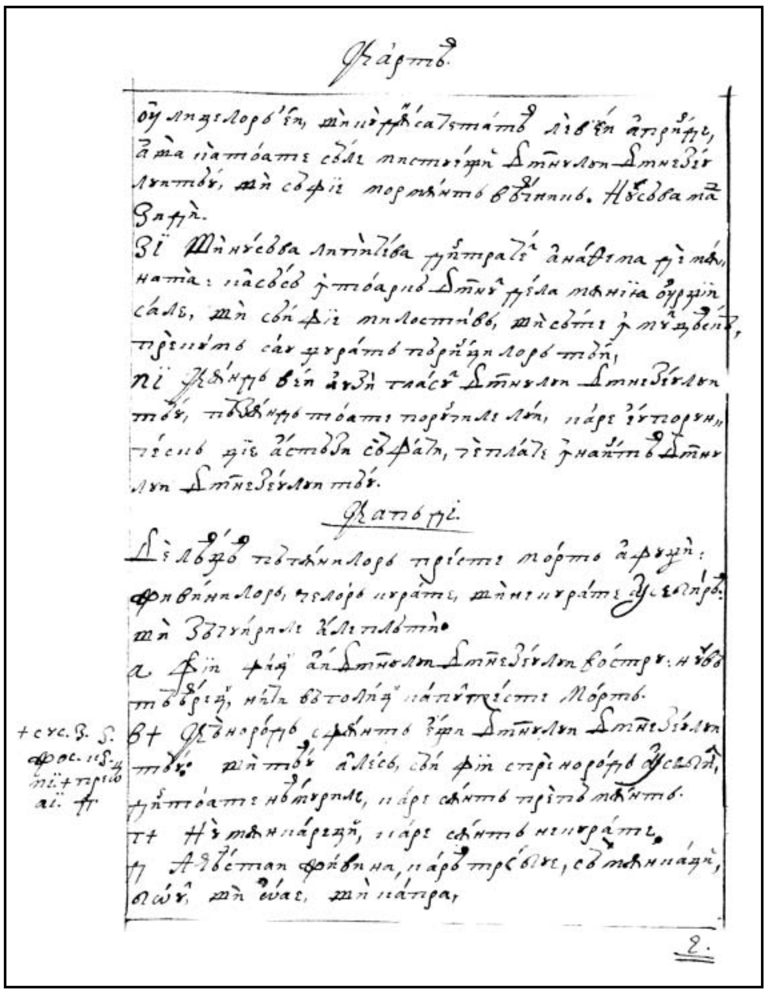
295r

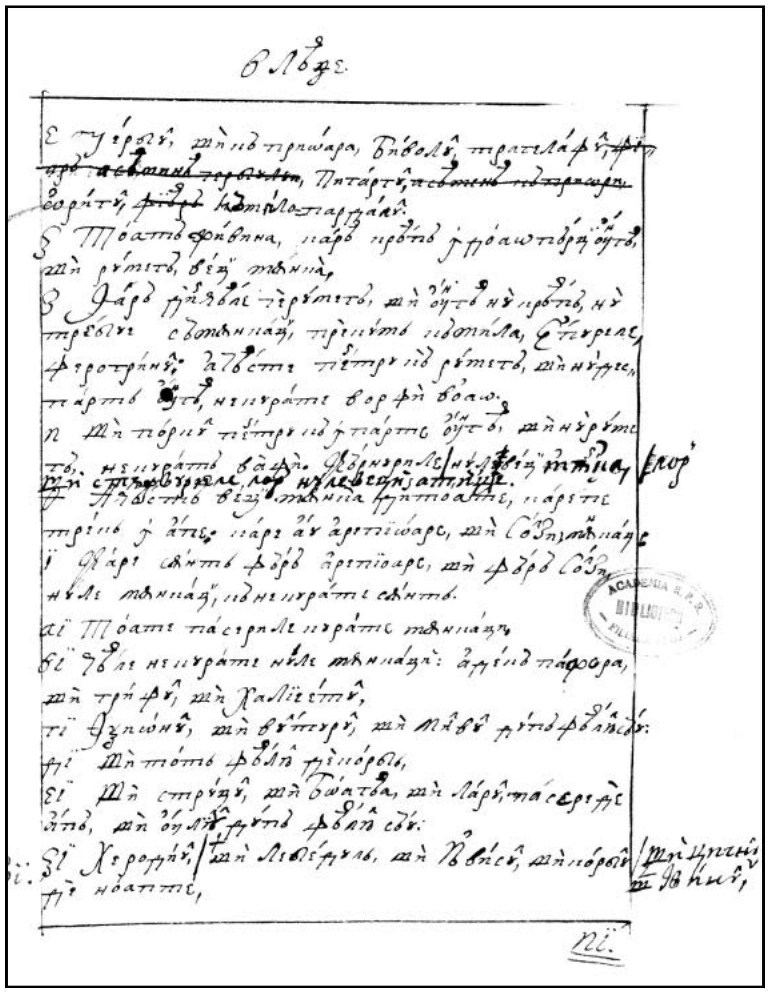
295v

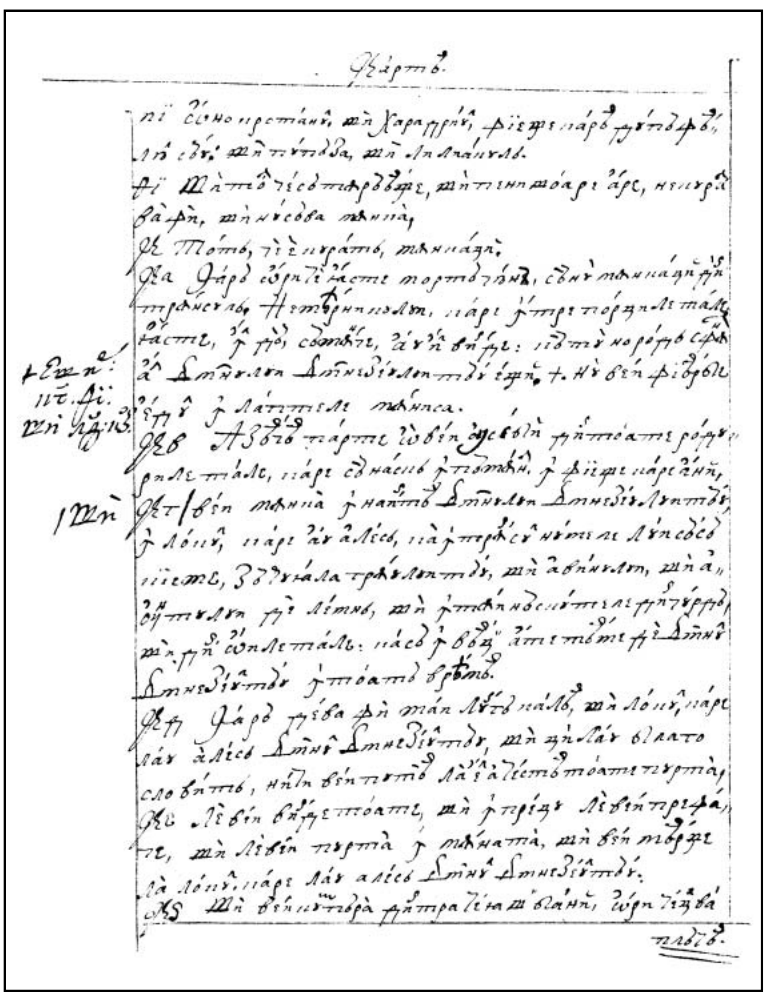
296r

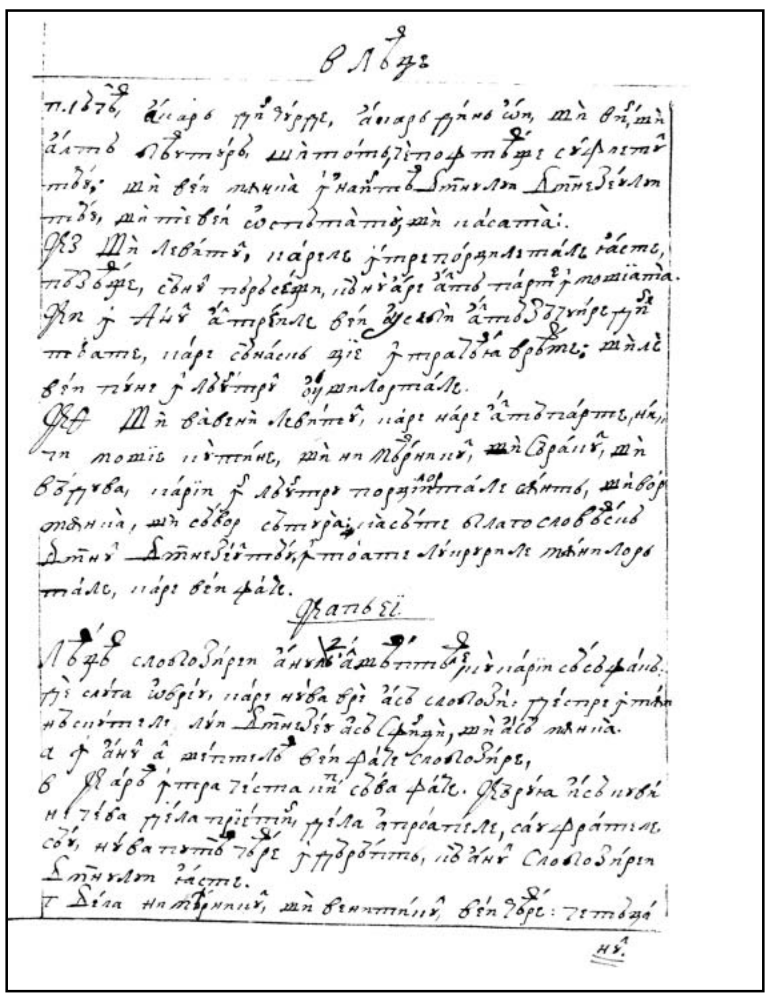
296v

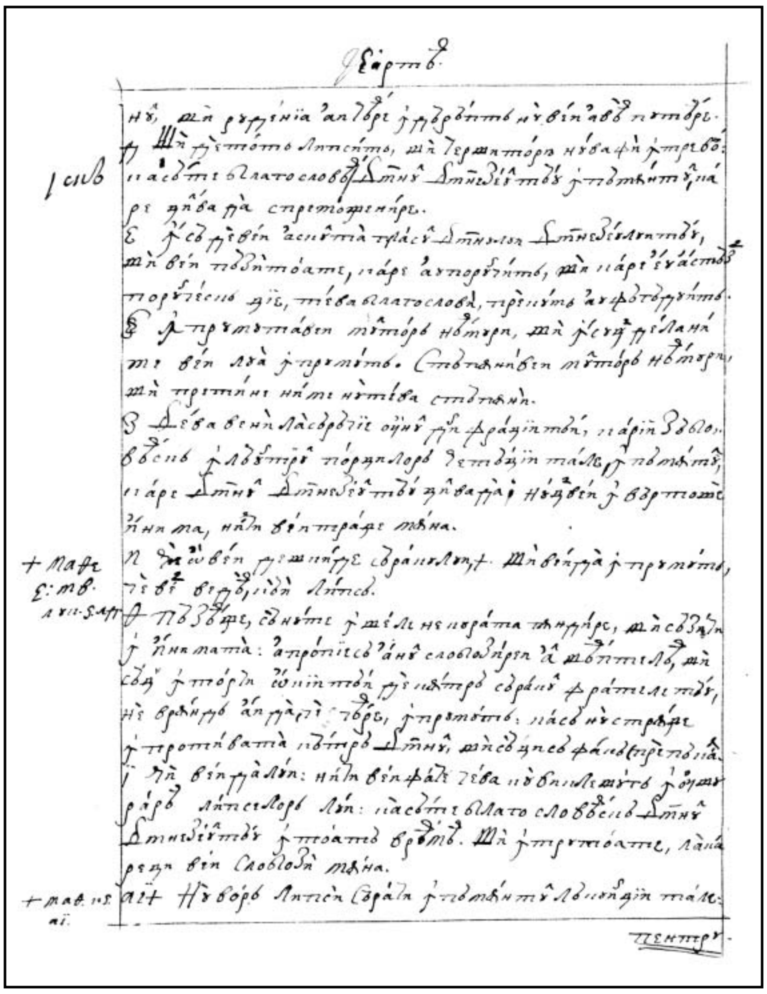
297r

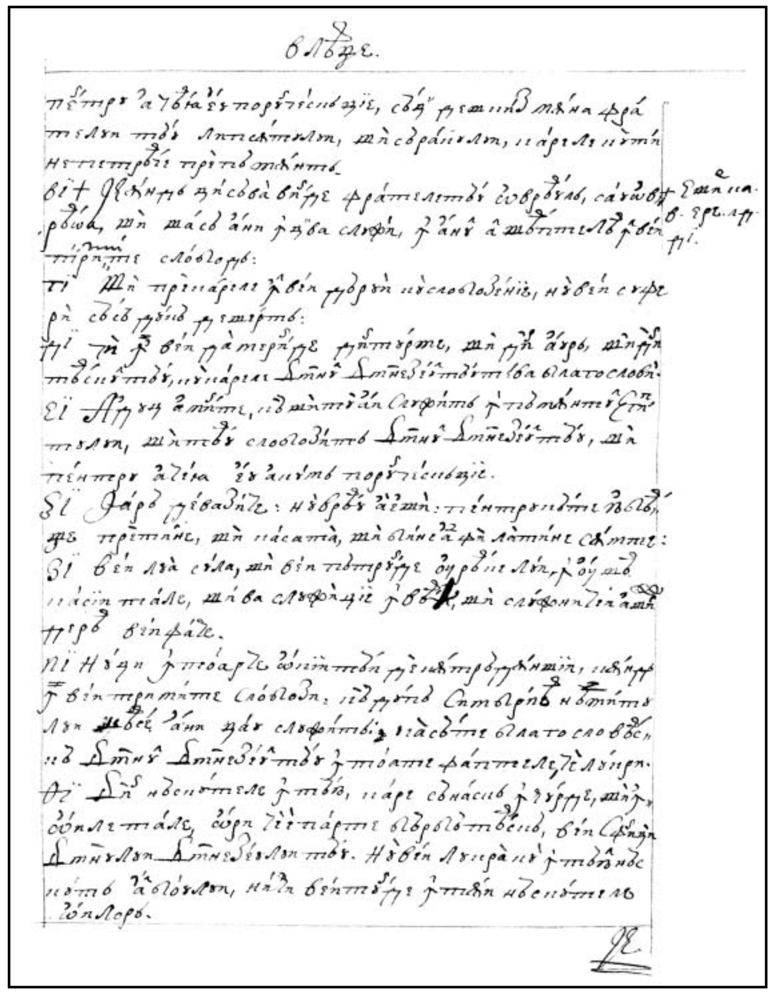
297v

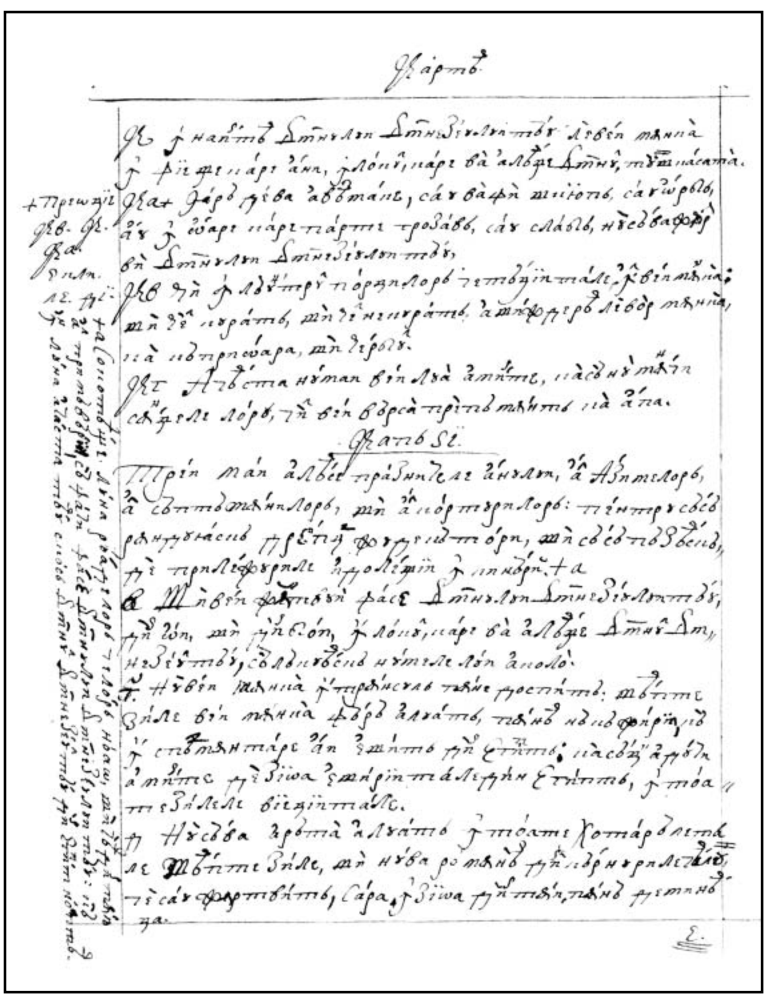
298r

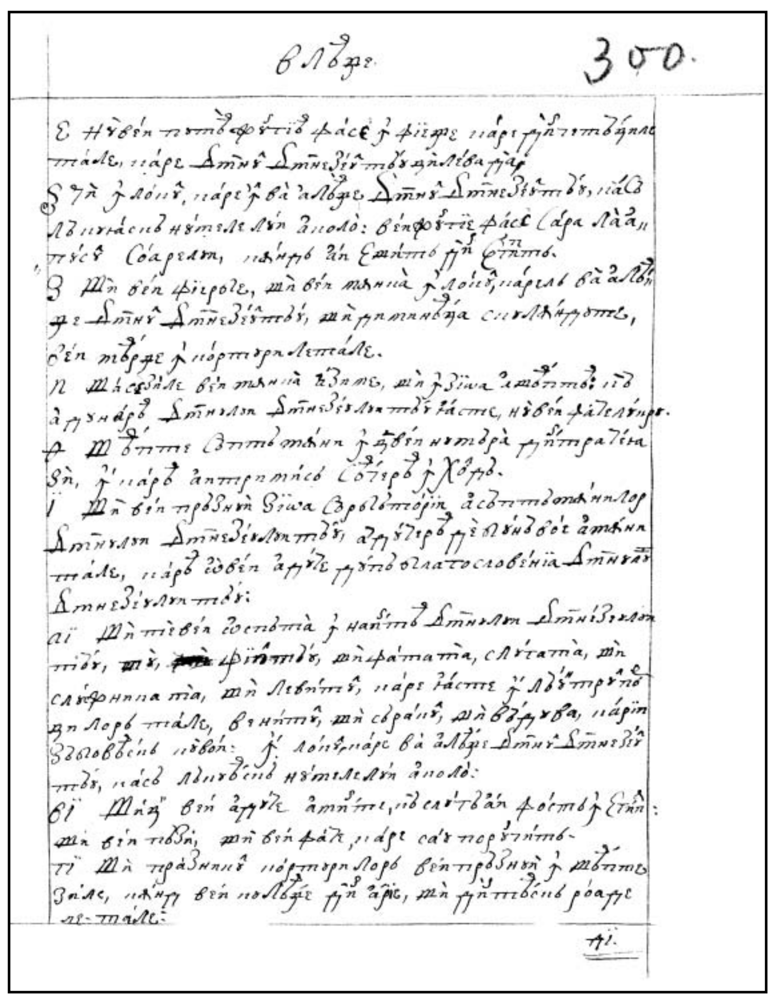
298v

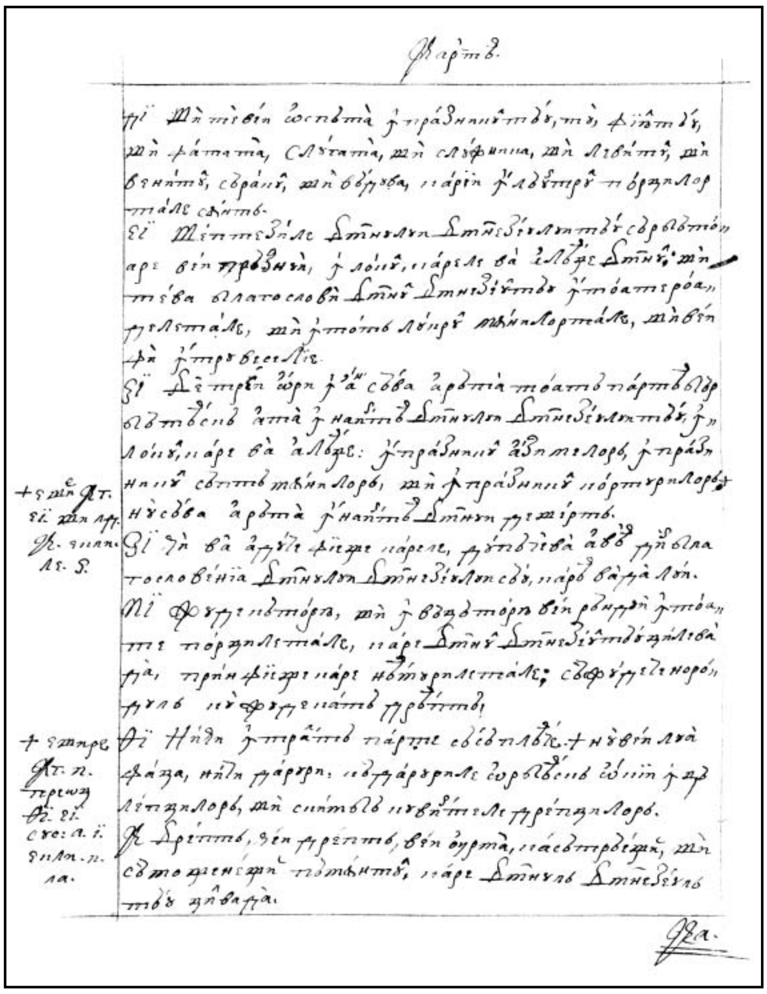
299r

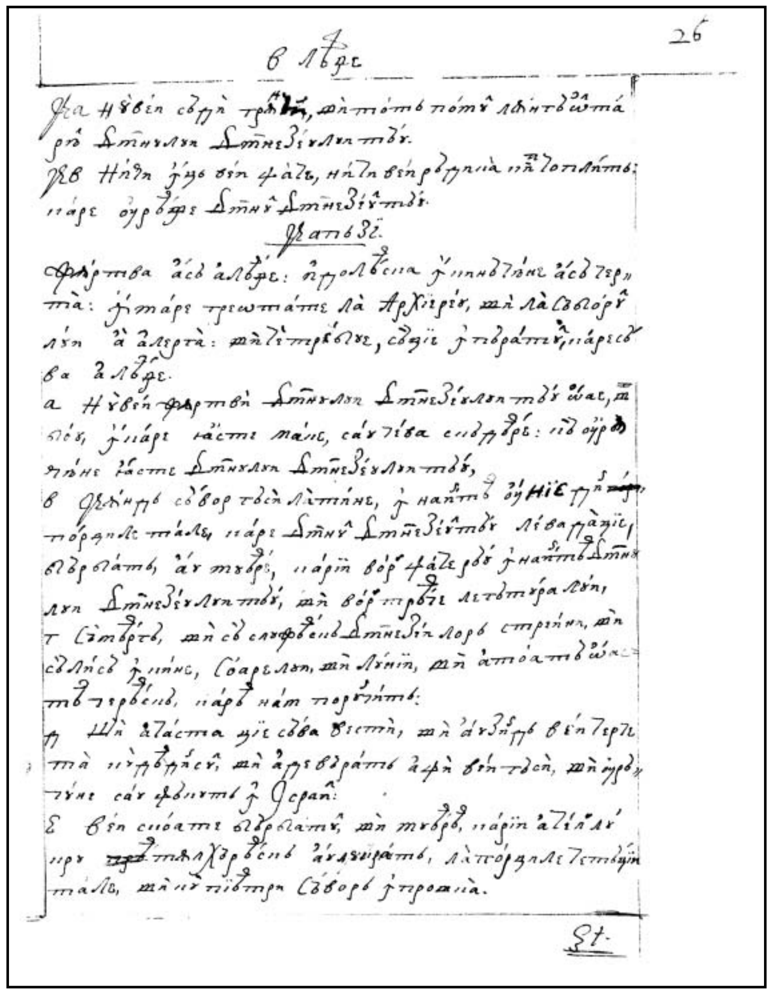

299v

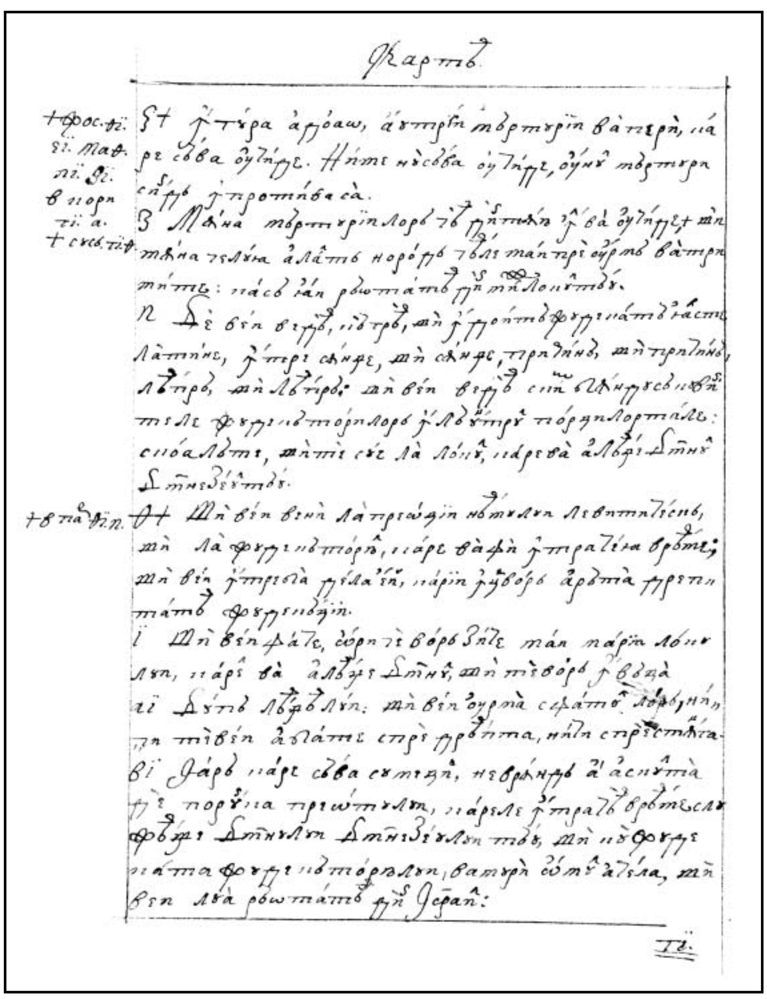
300r

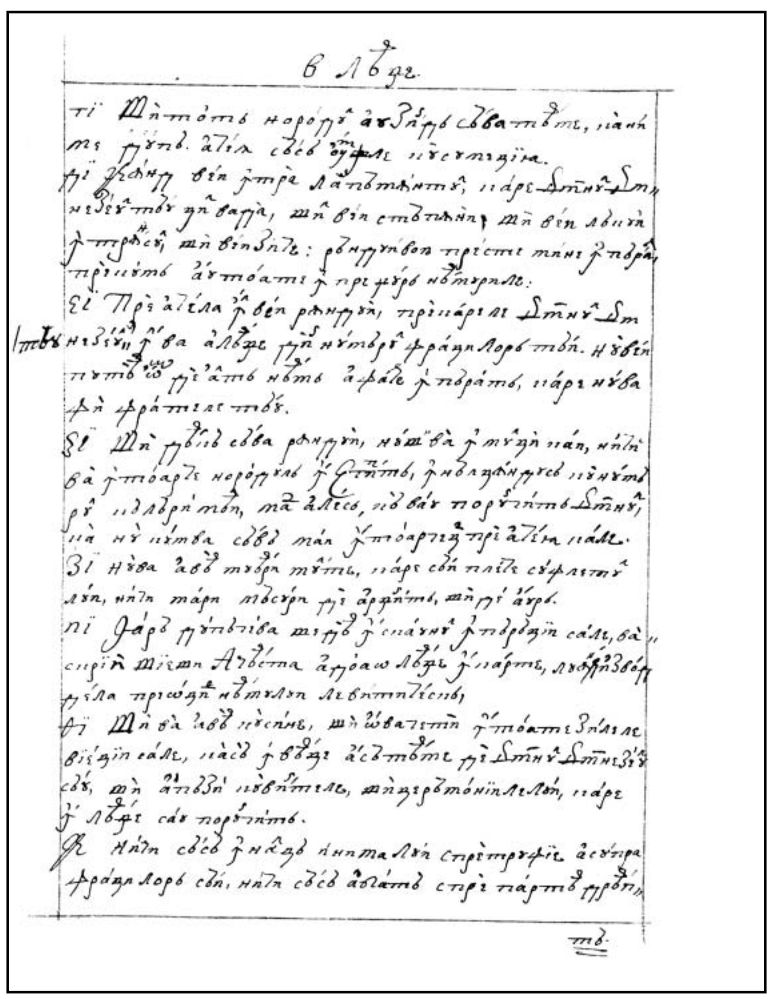

300v

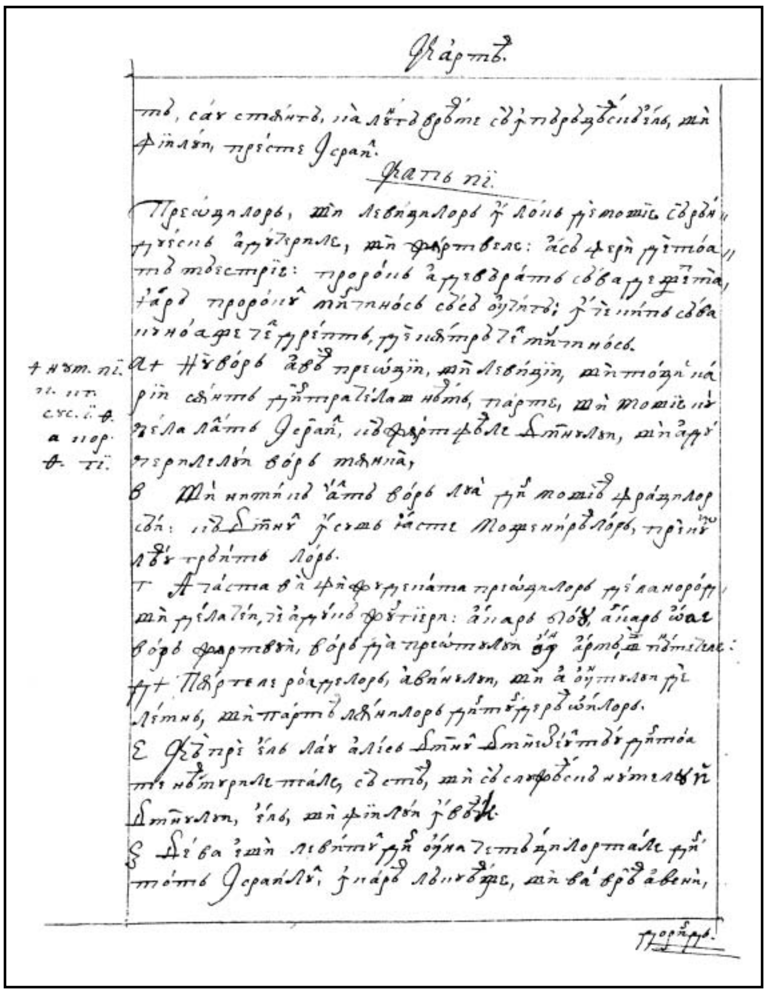
301r

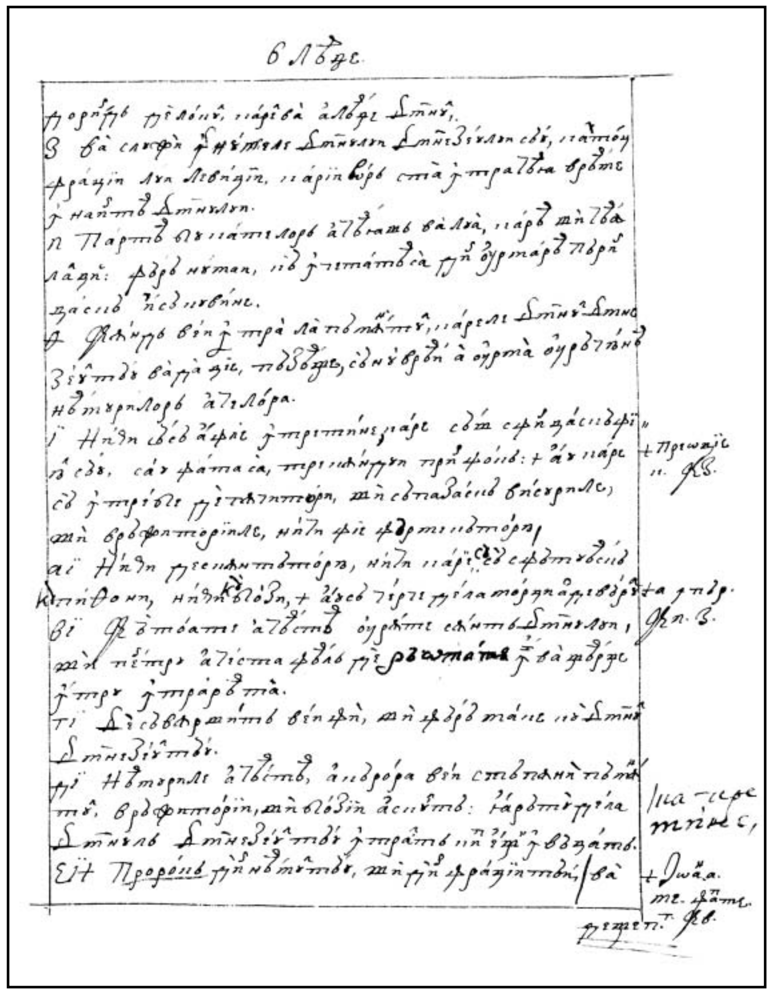

301v

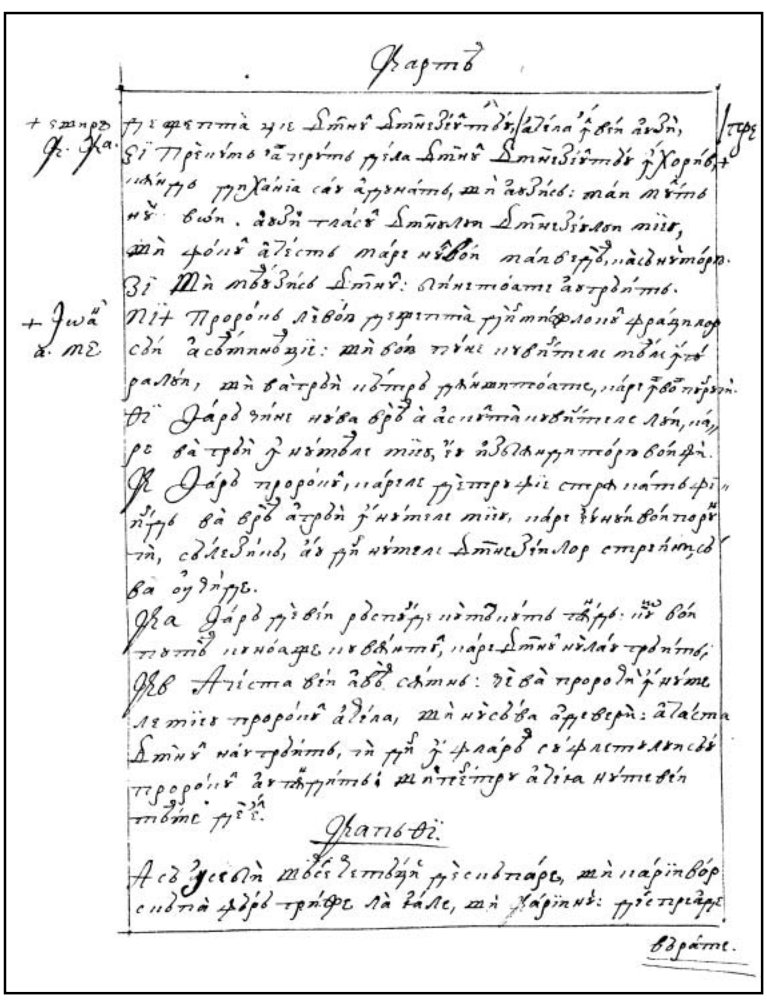
302r

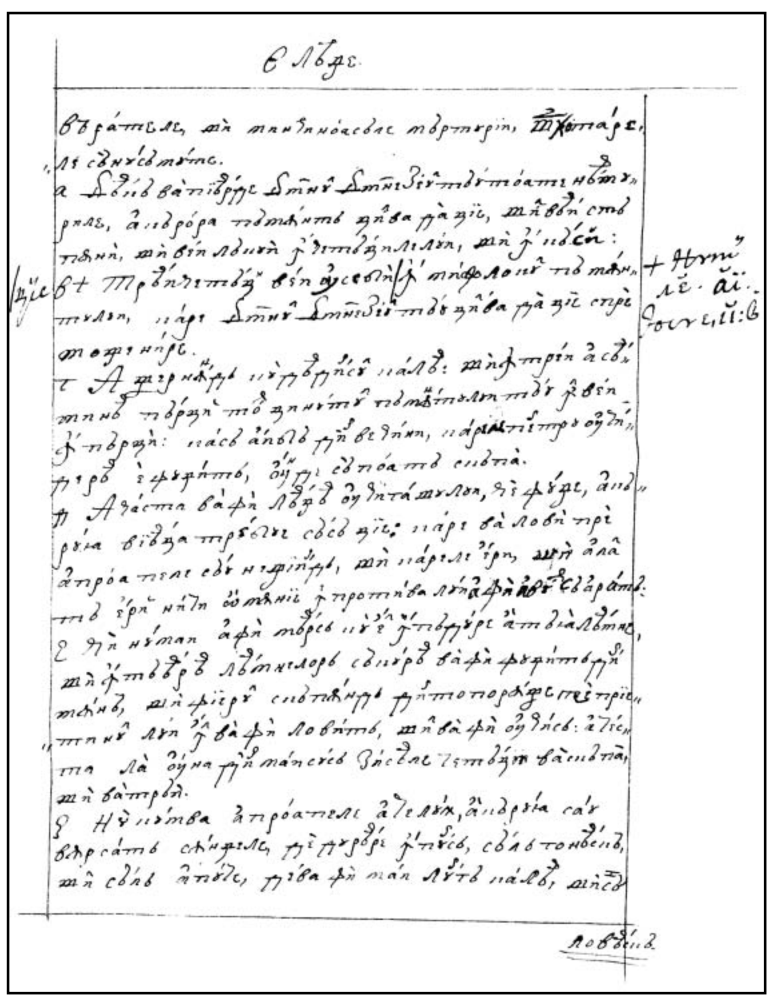
302v

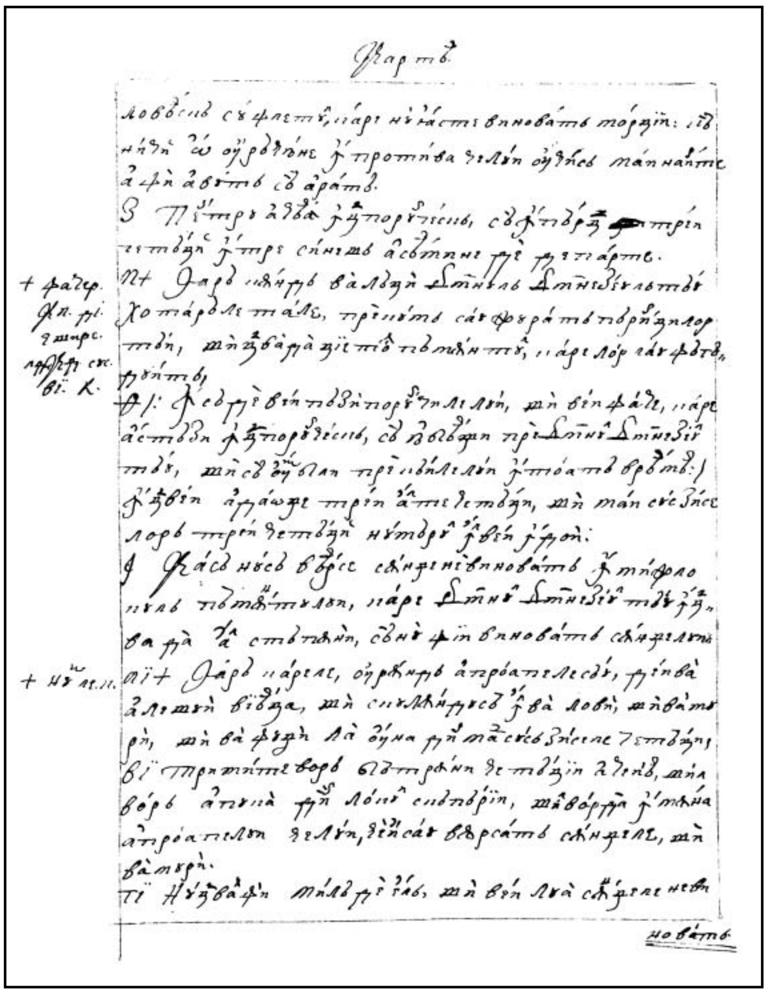
303r

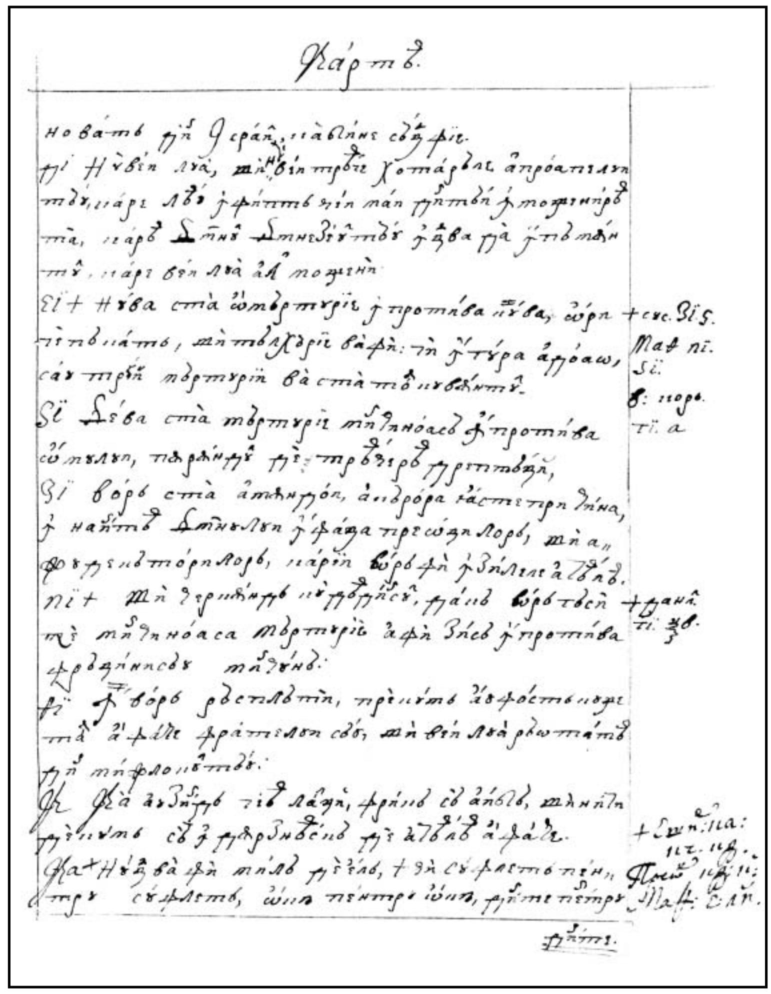

303v

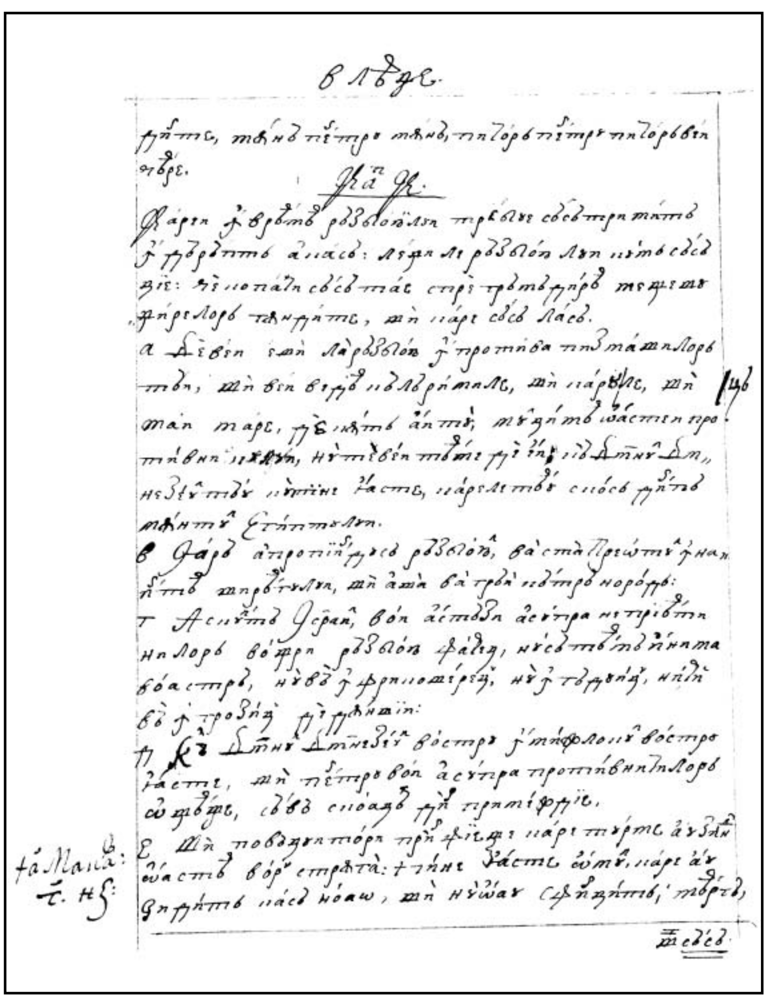
304r

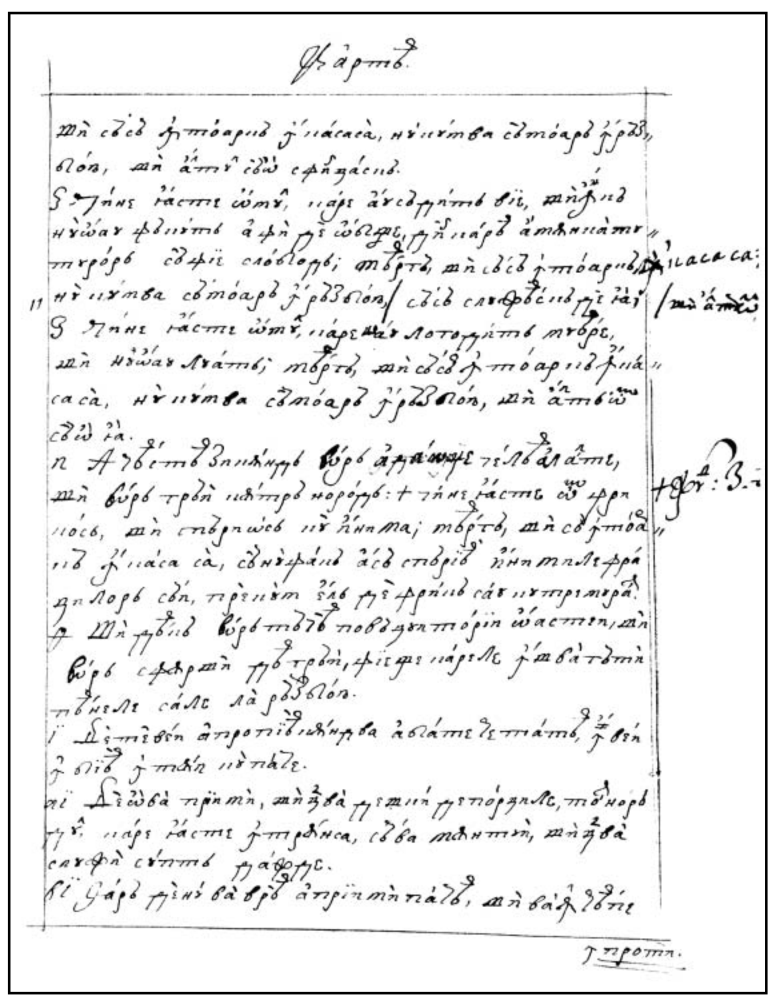

304v

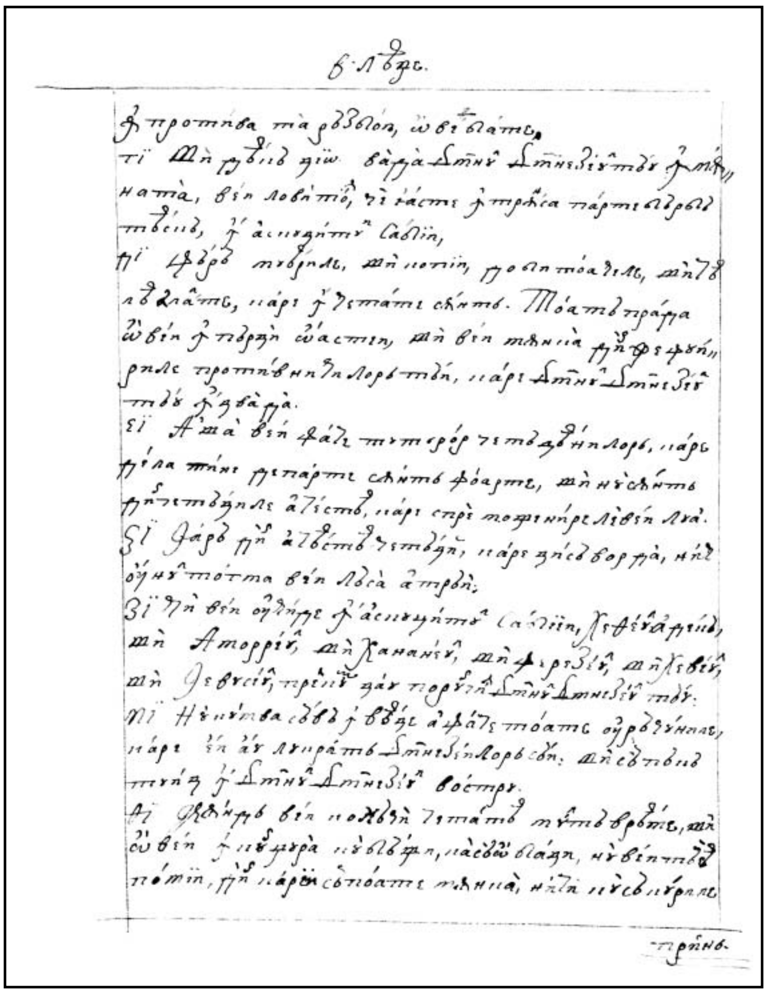
305r

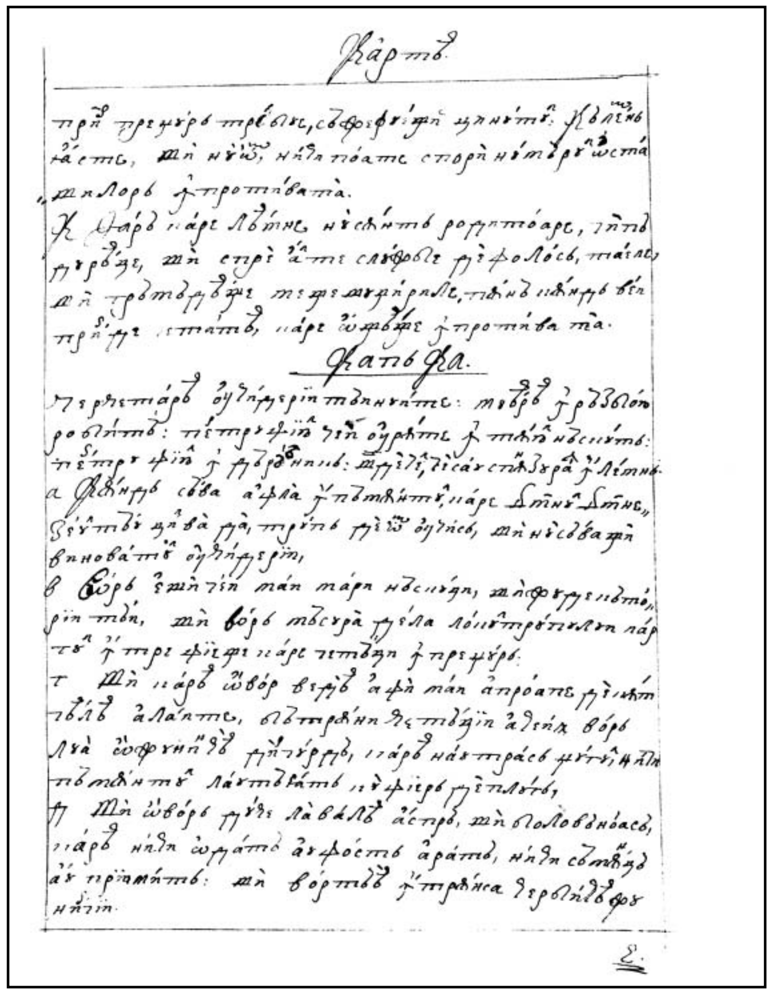

305v

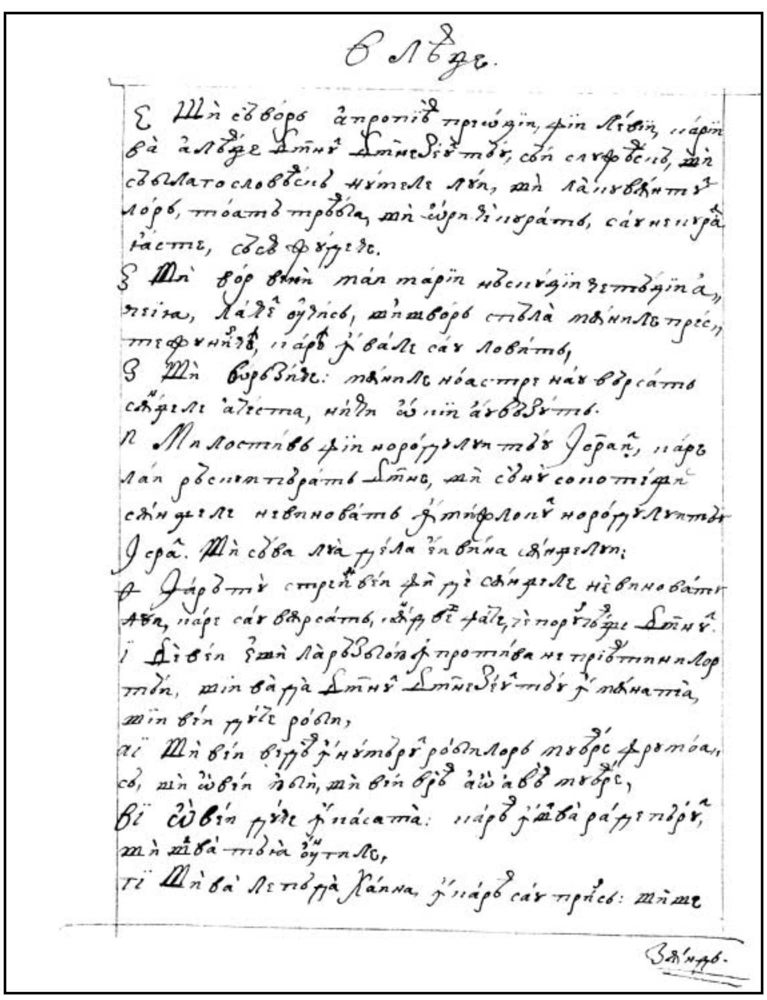
306r

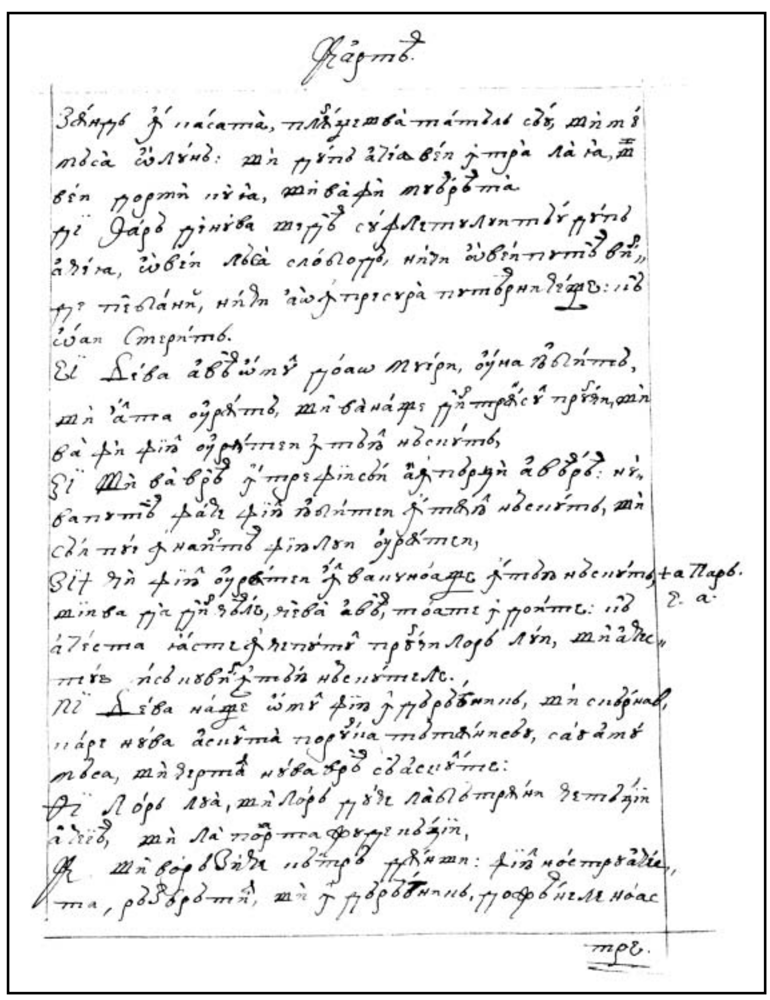

306v

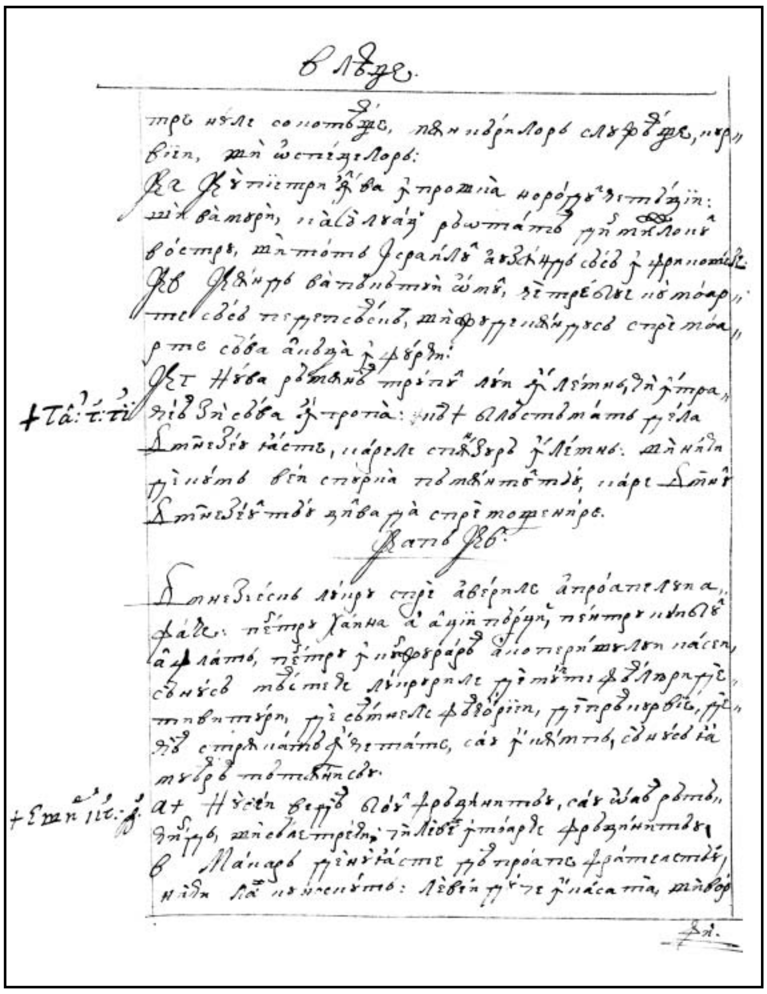
307r

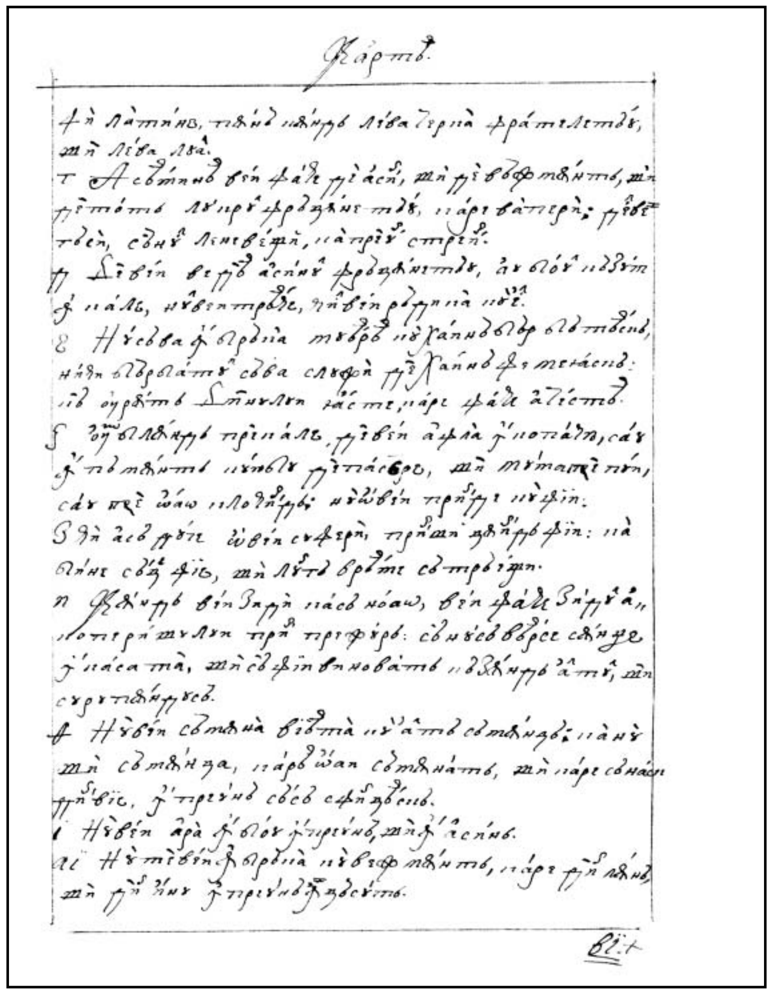

307v

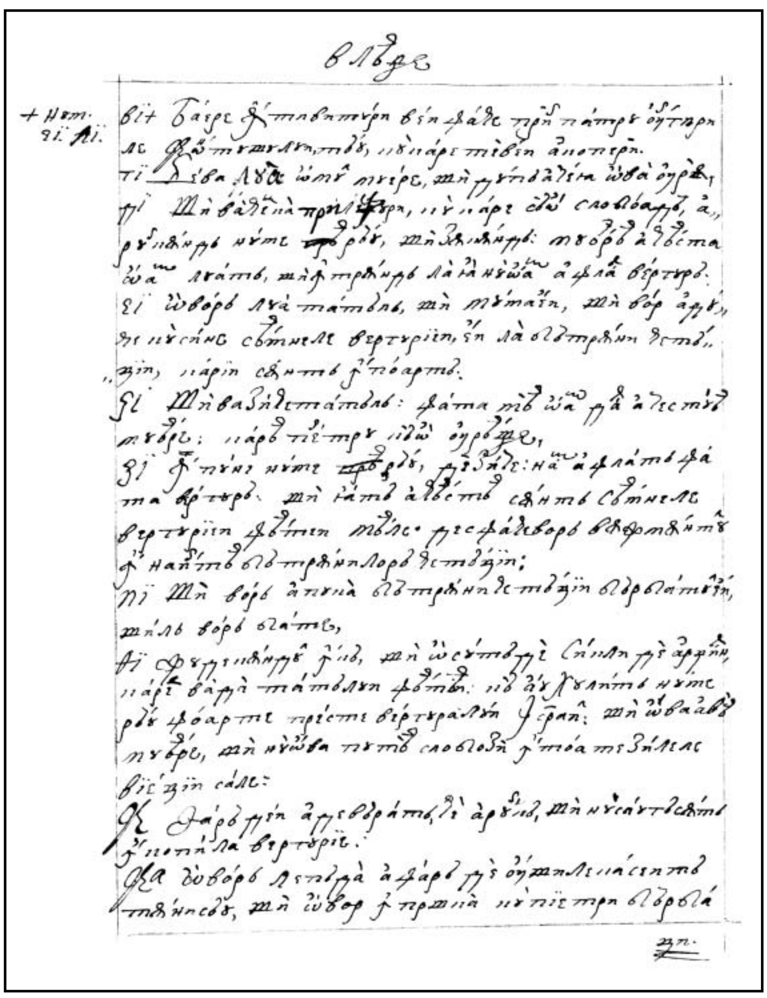
308r

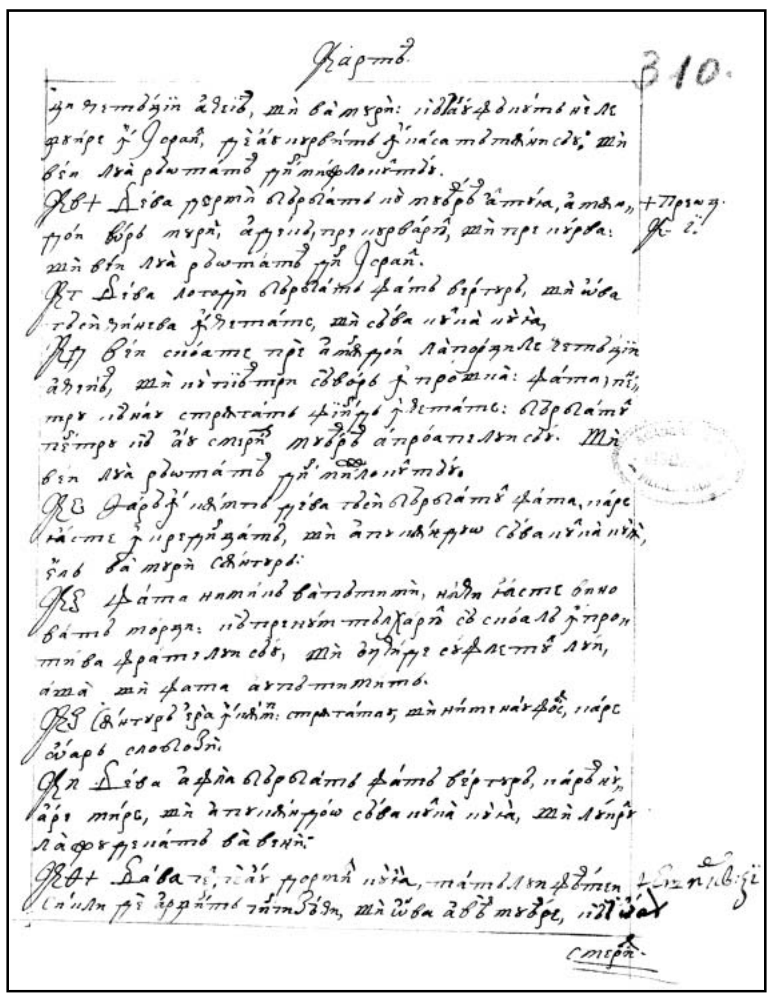

308v

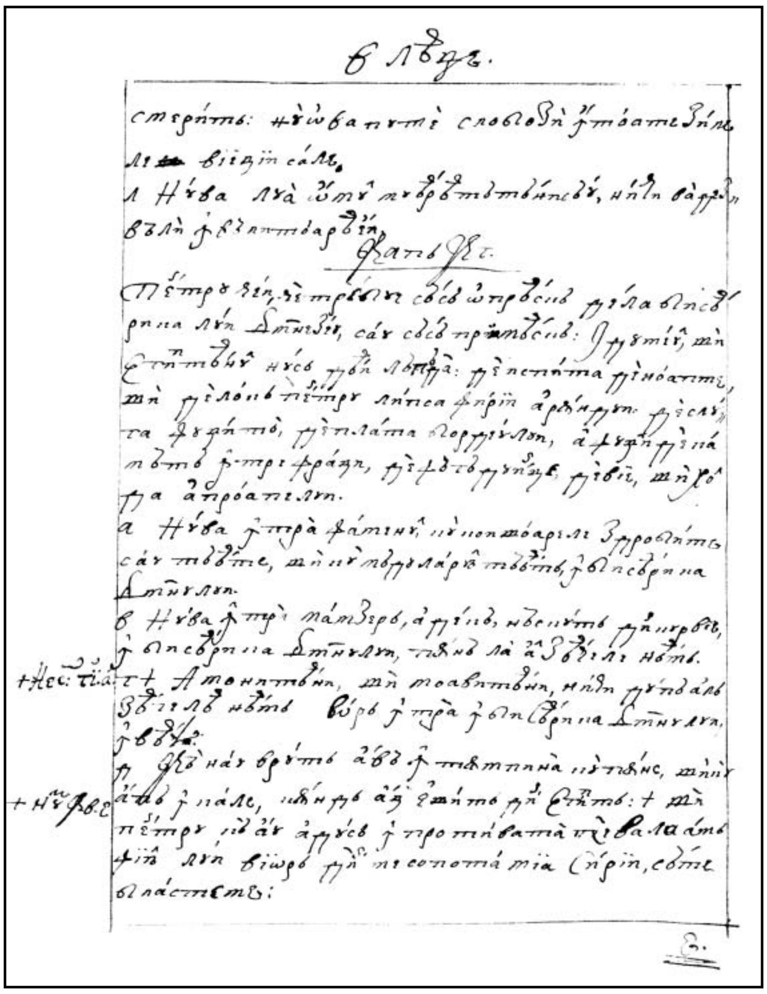
309r

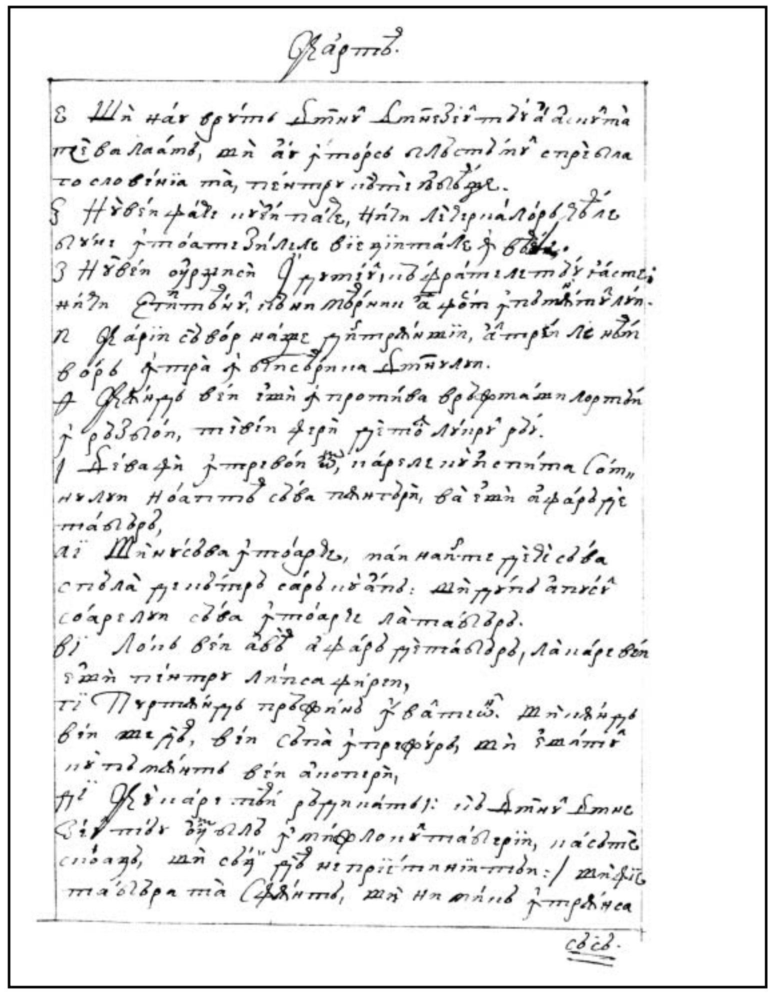

309v

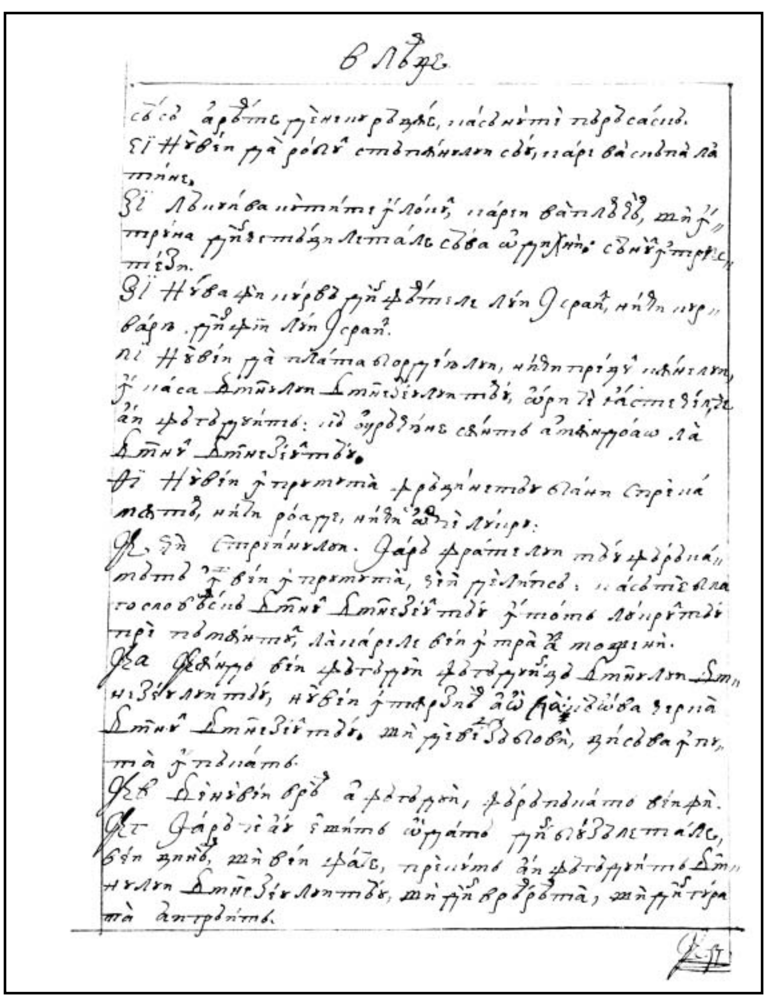
310r

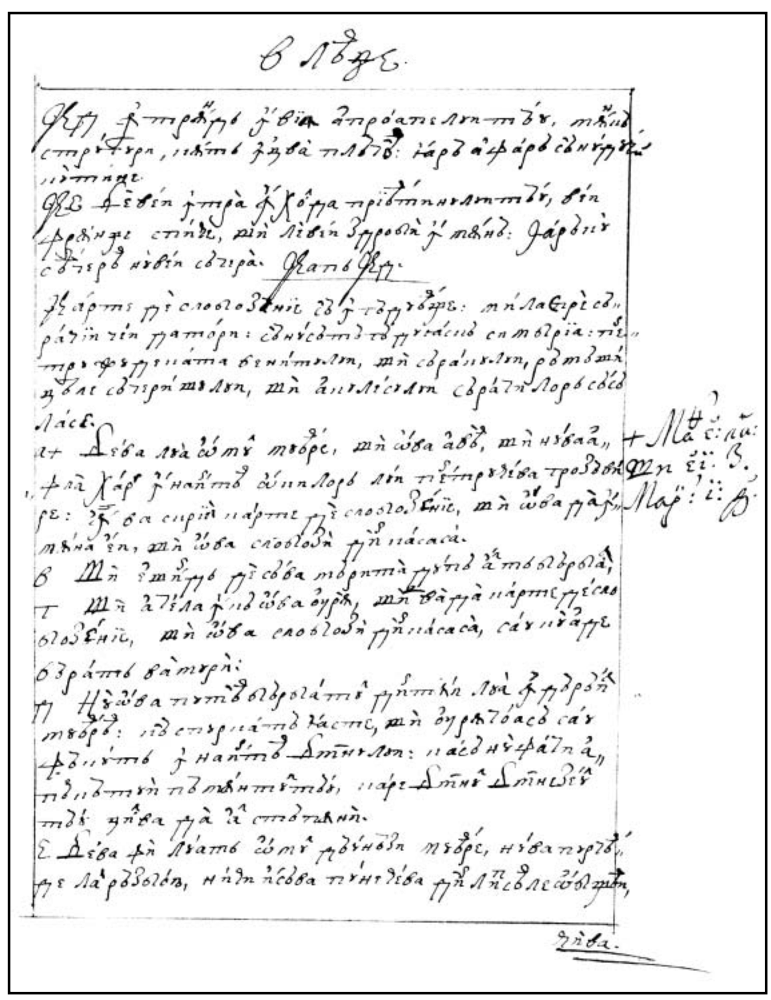
310v

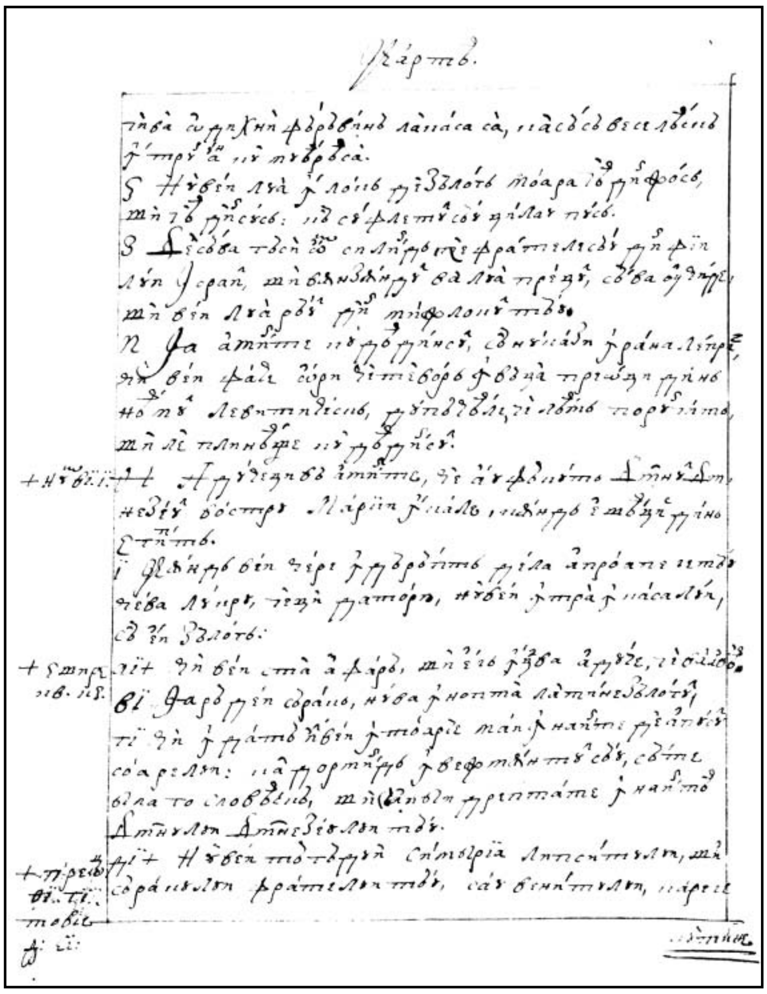
311r

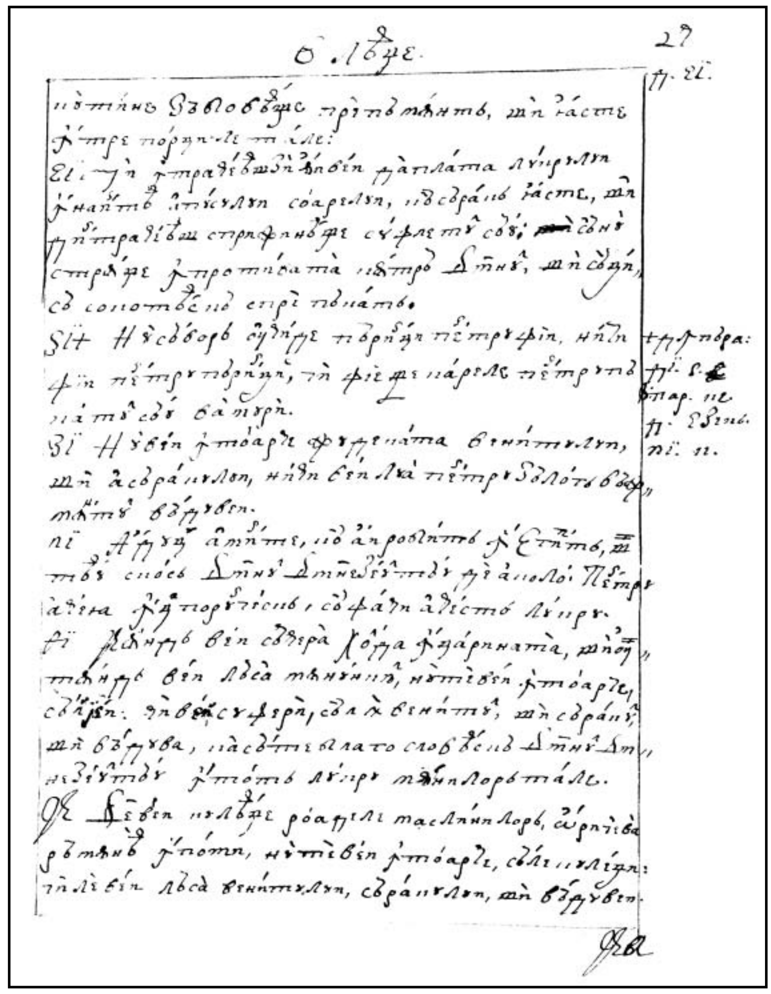
311v

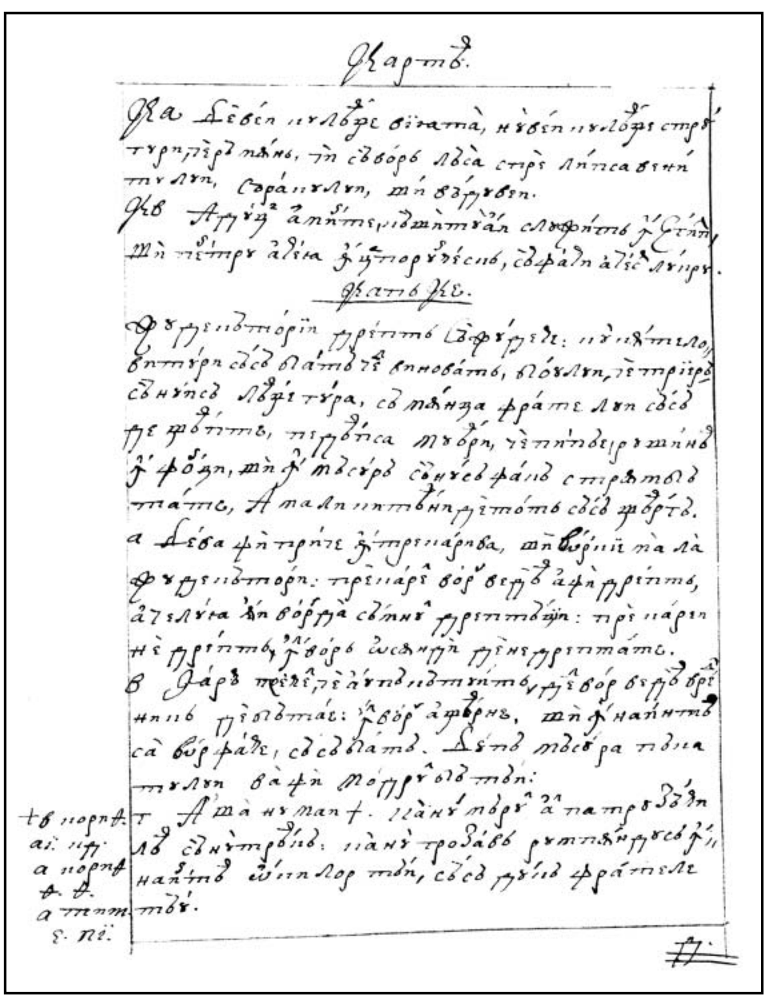
312r

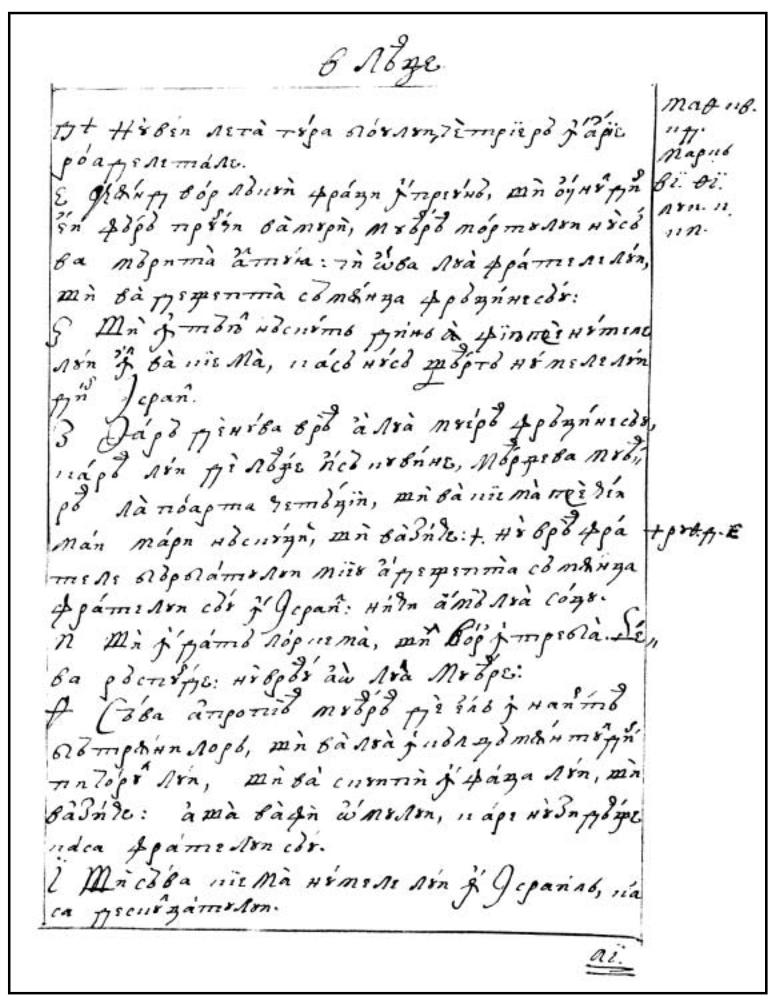
312v

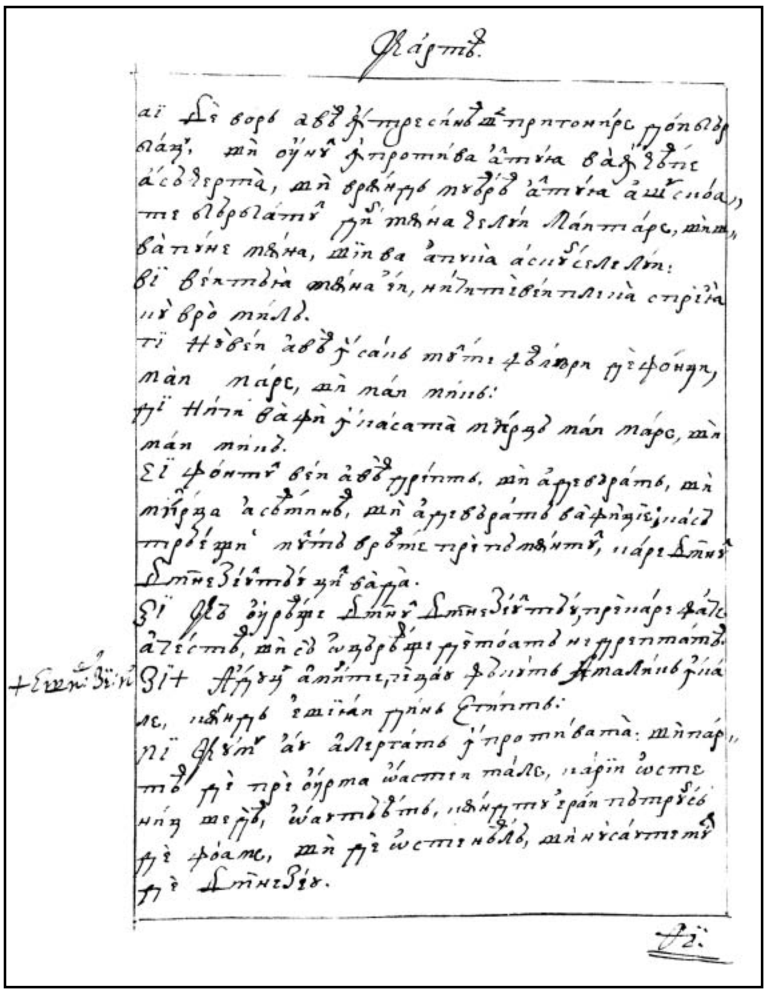
313r

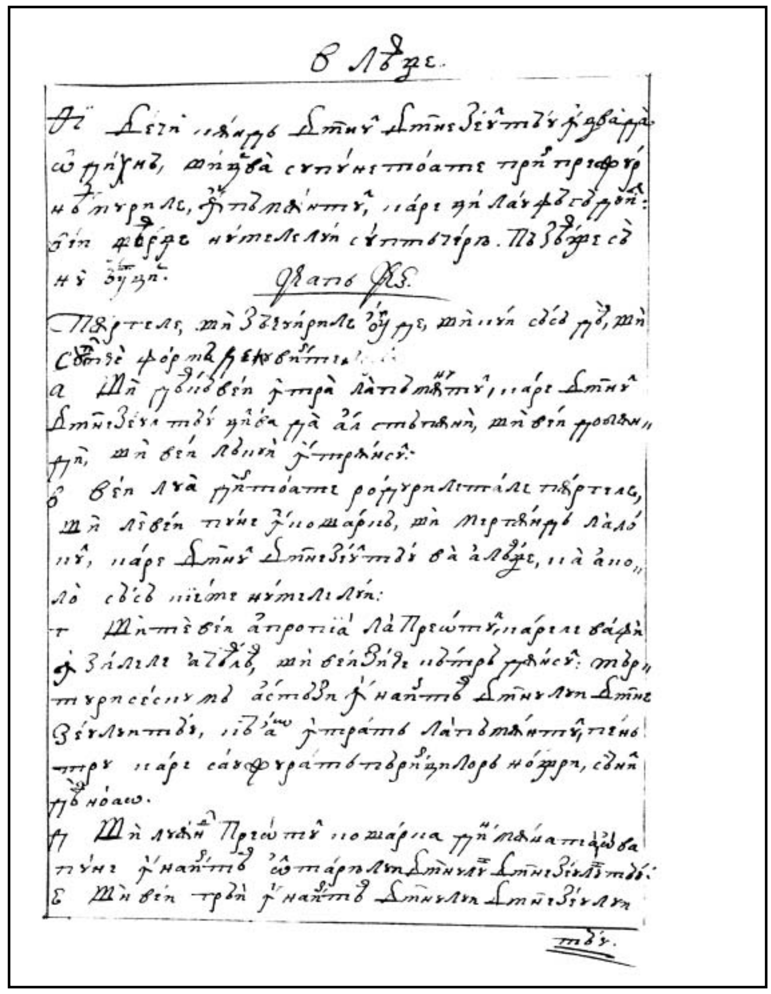

313v

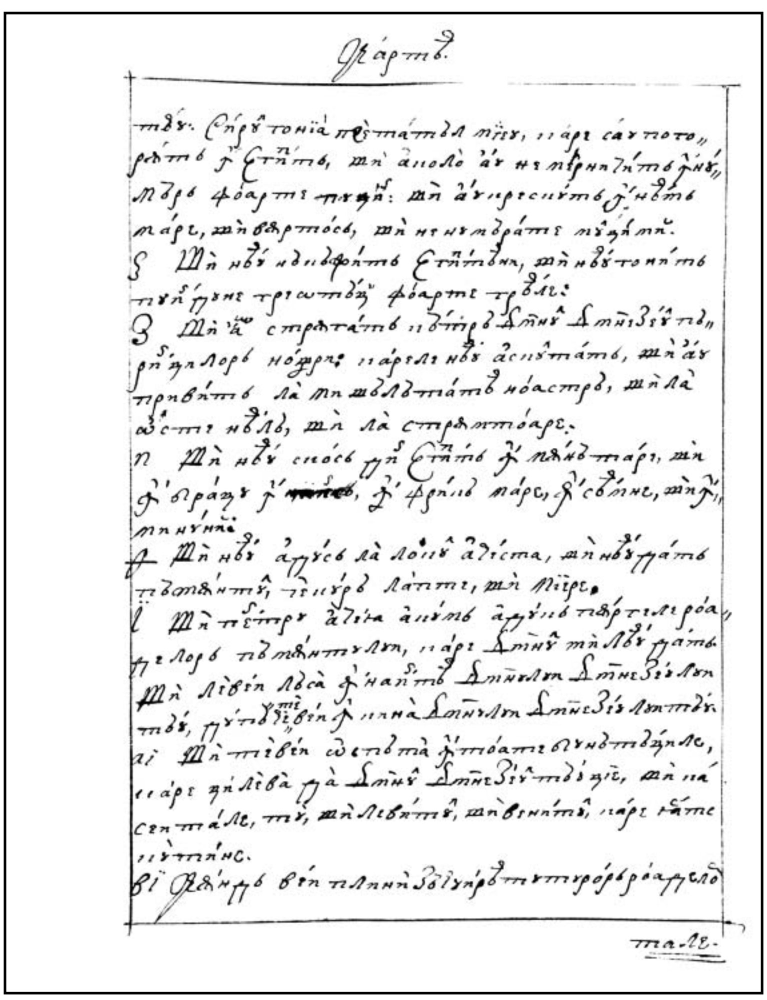

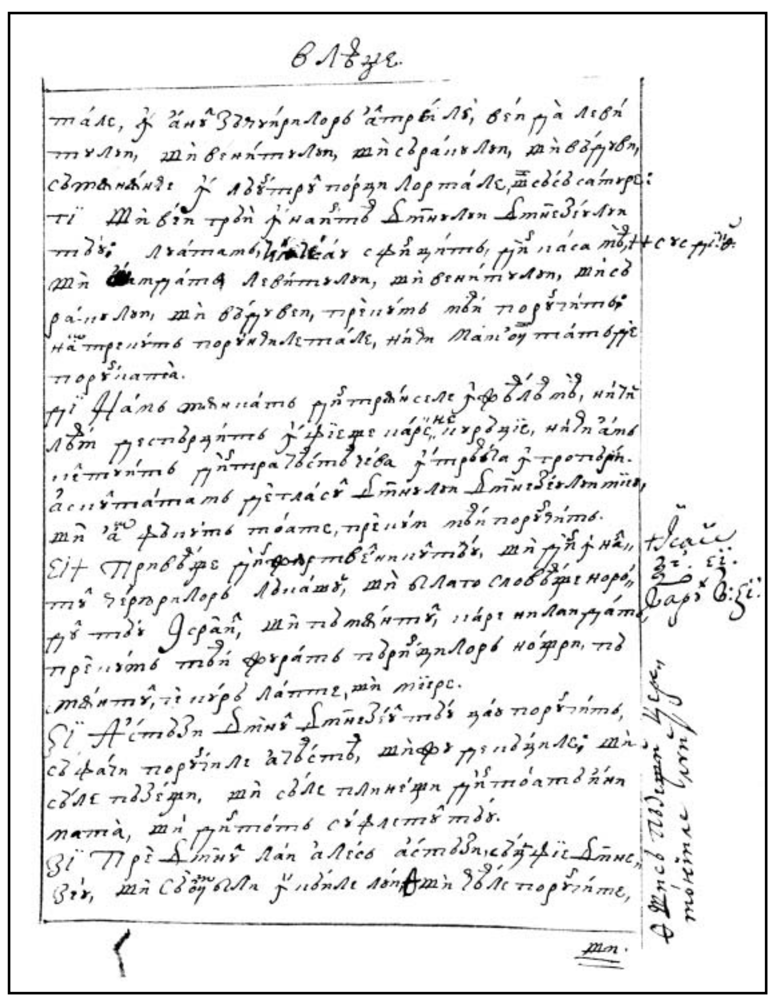
314r

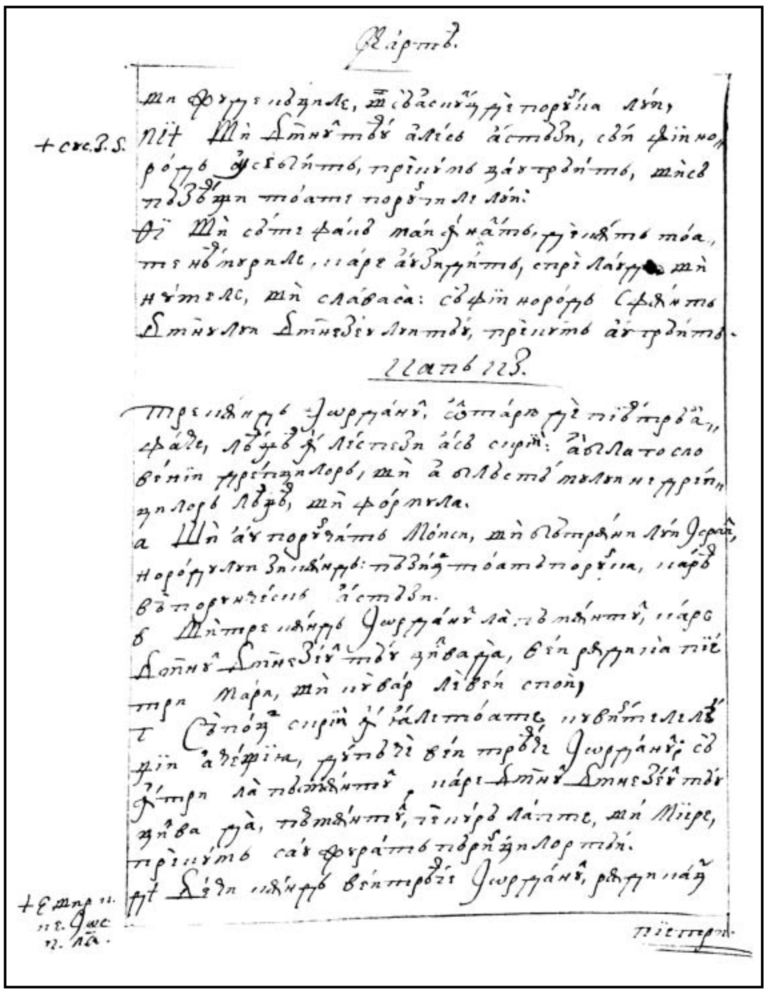

314v 315r

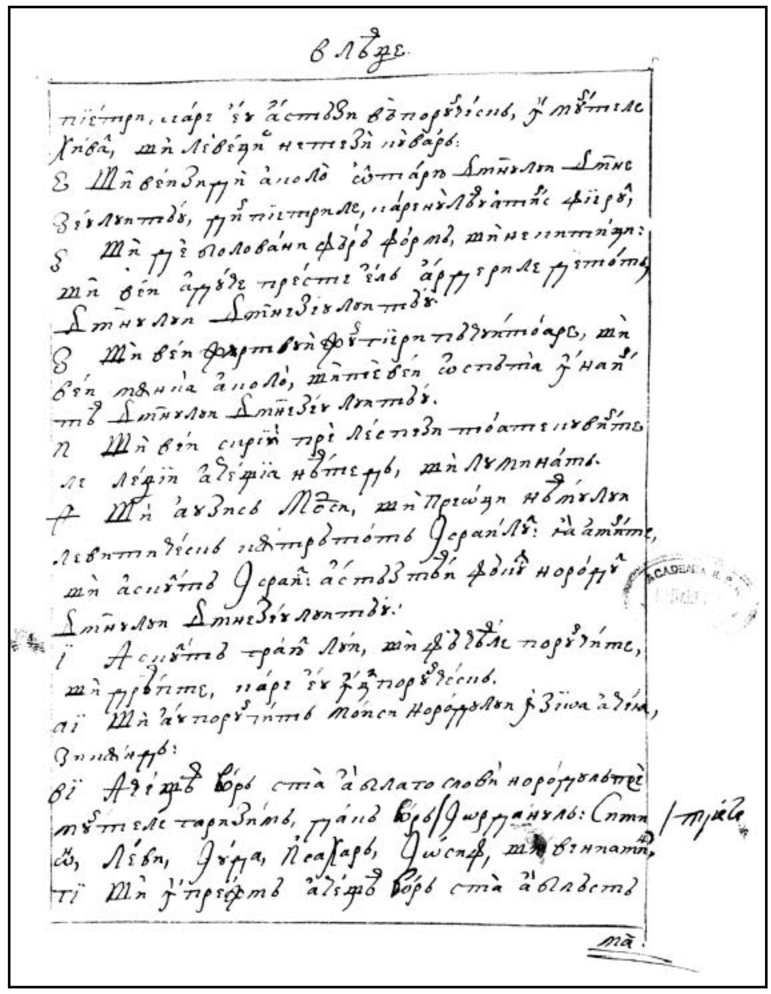

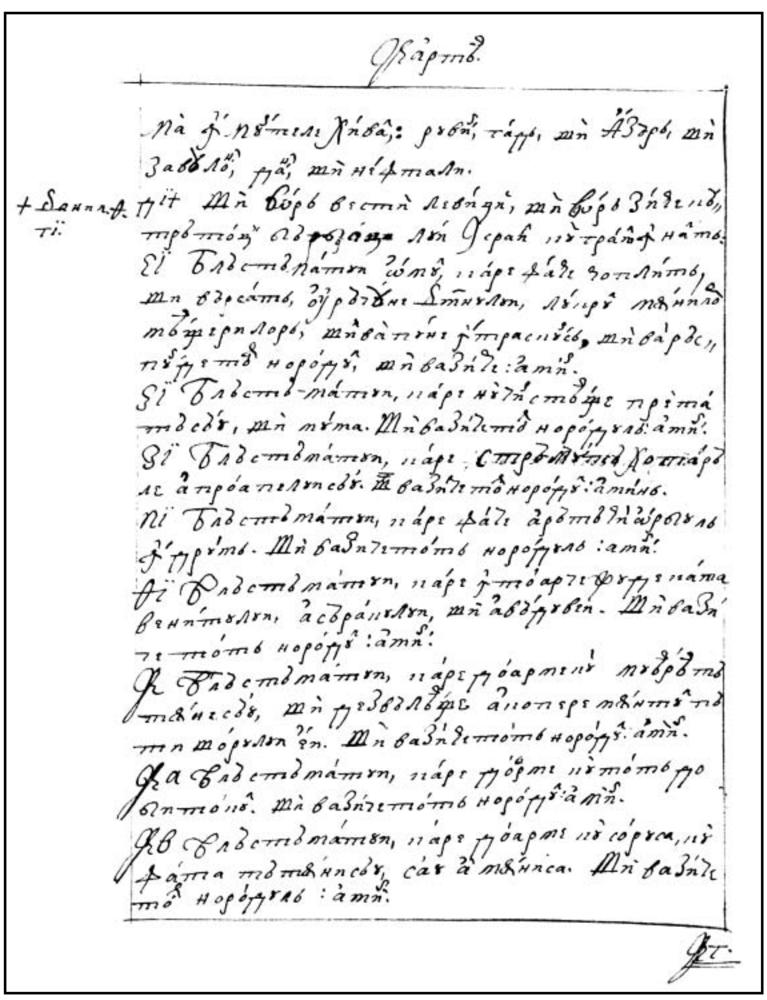
315v 316r

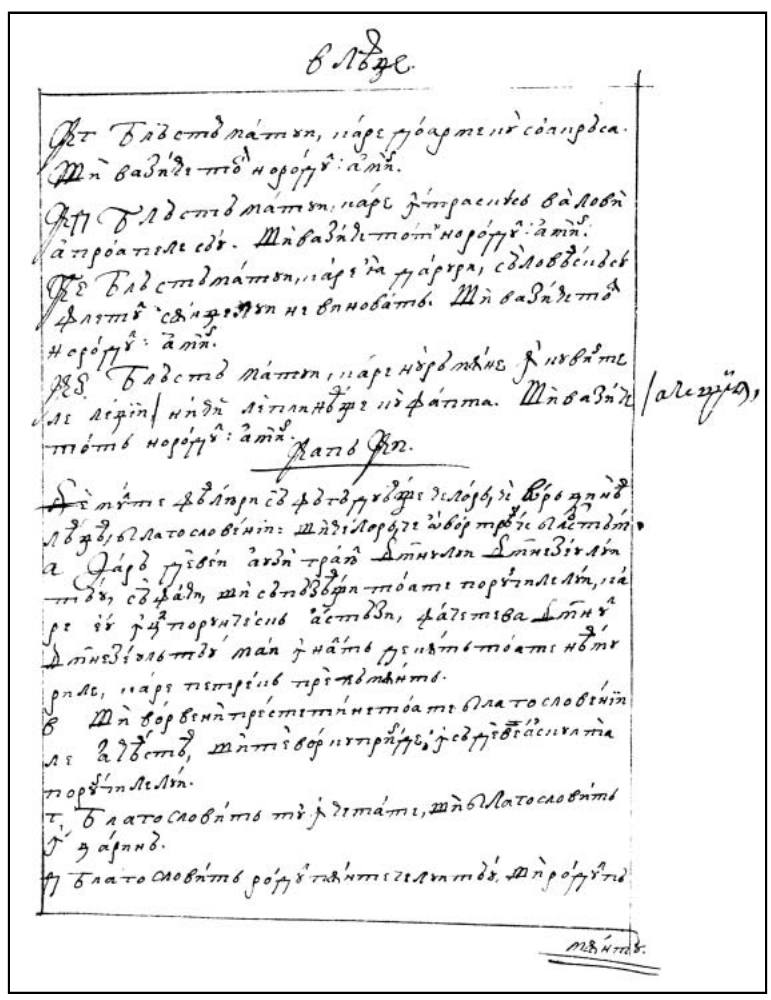
316v

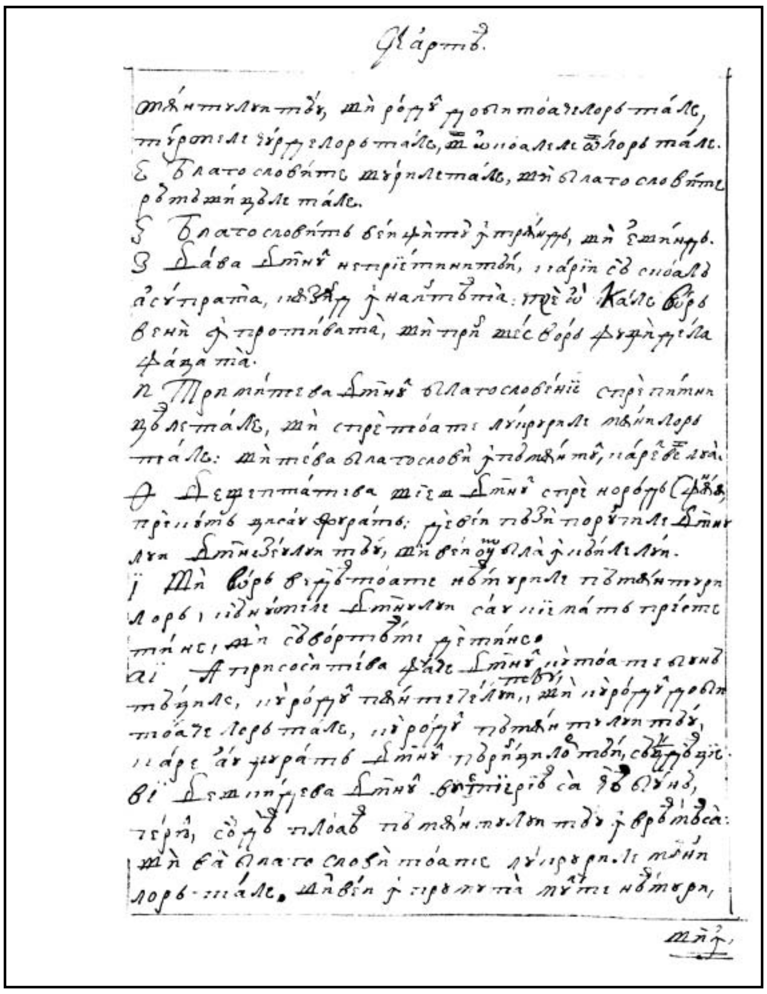
317r

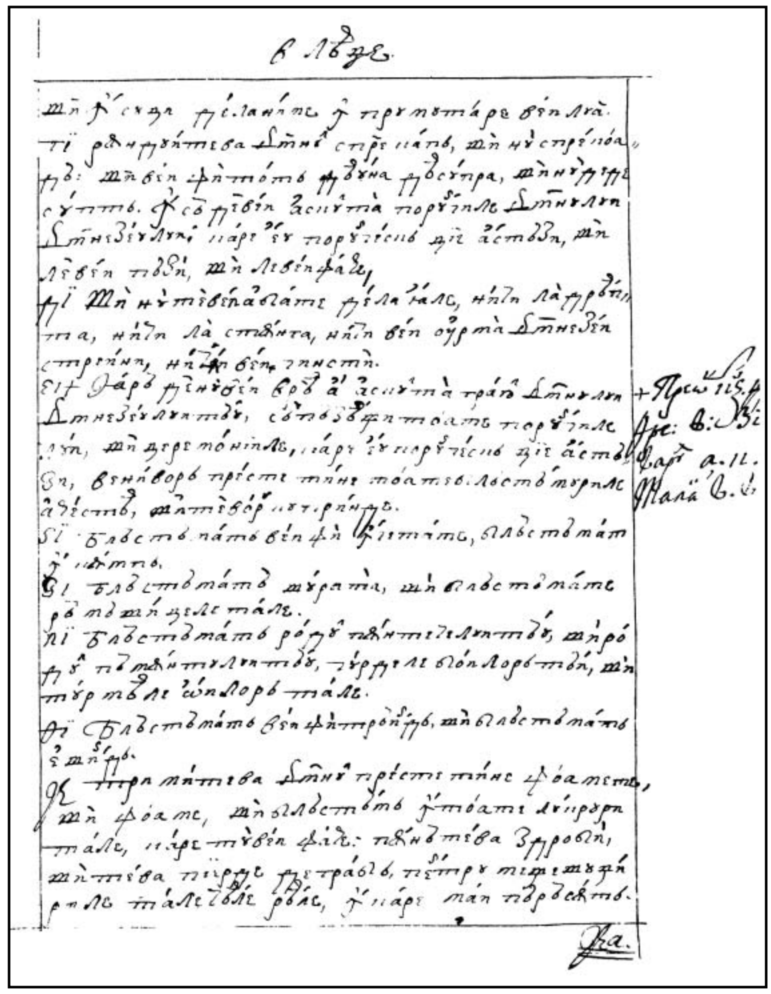

317v

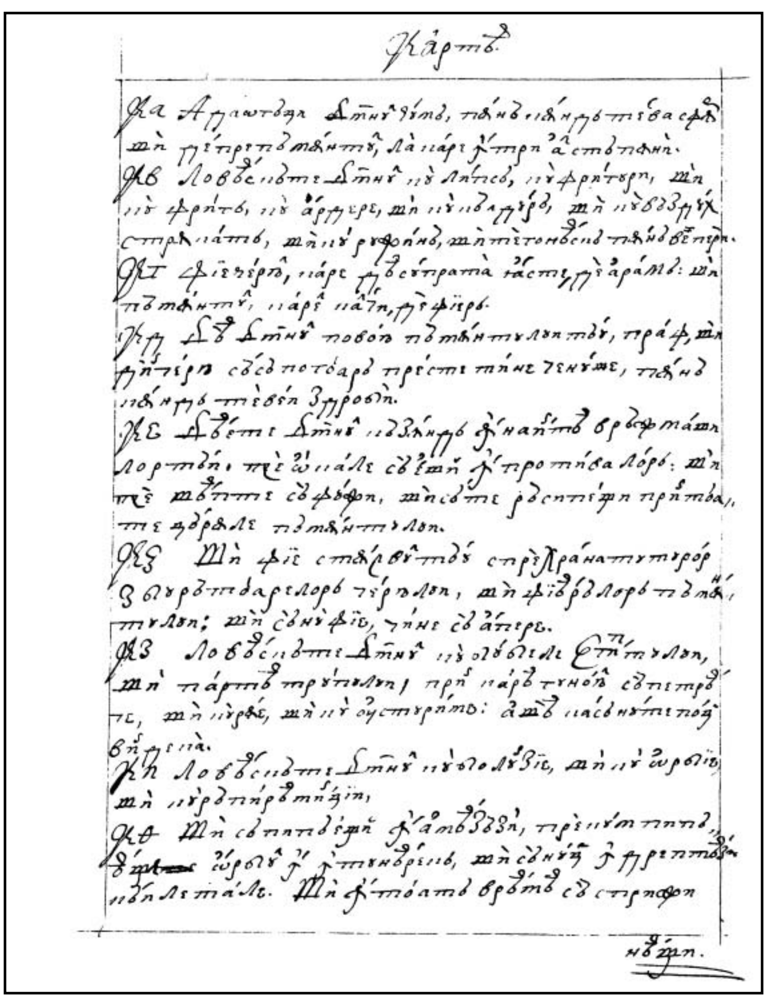
318r

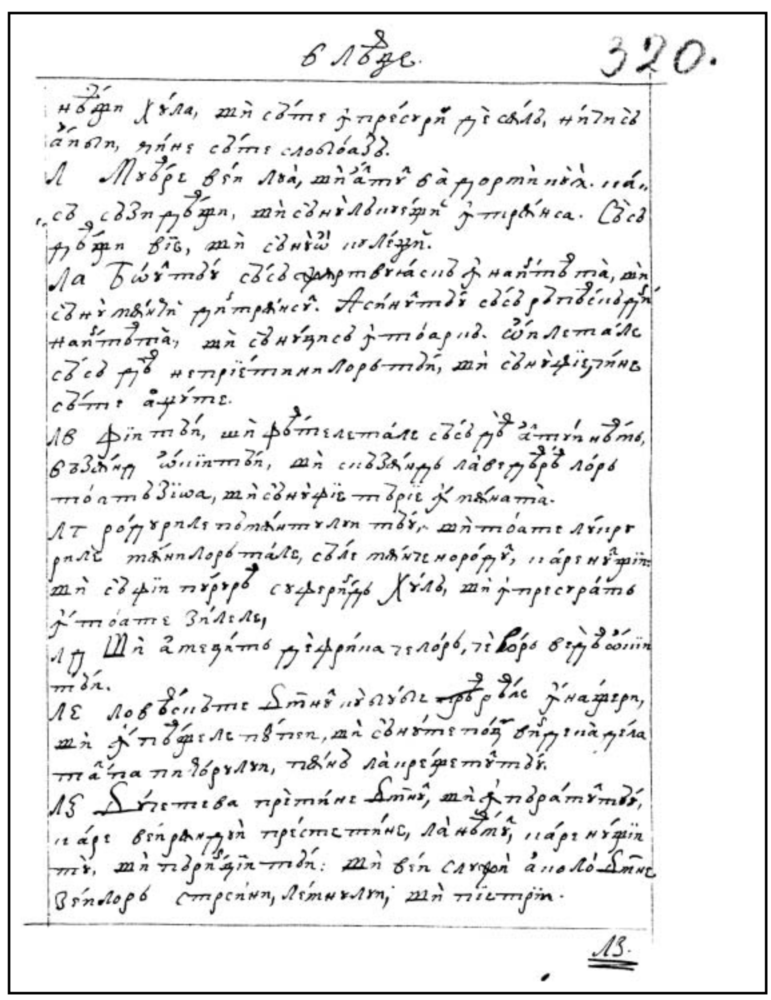

318v

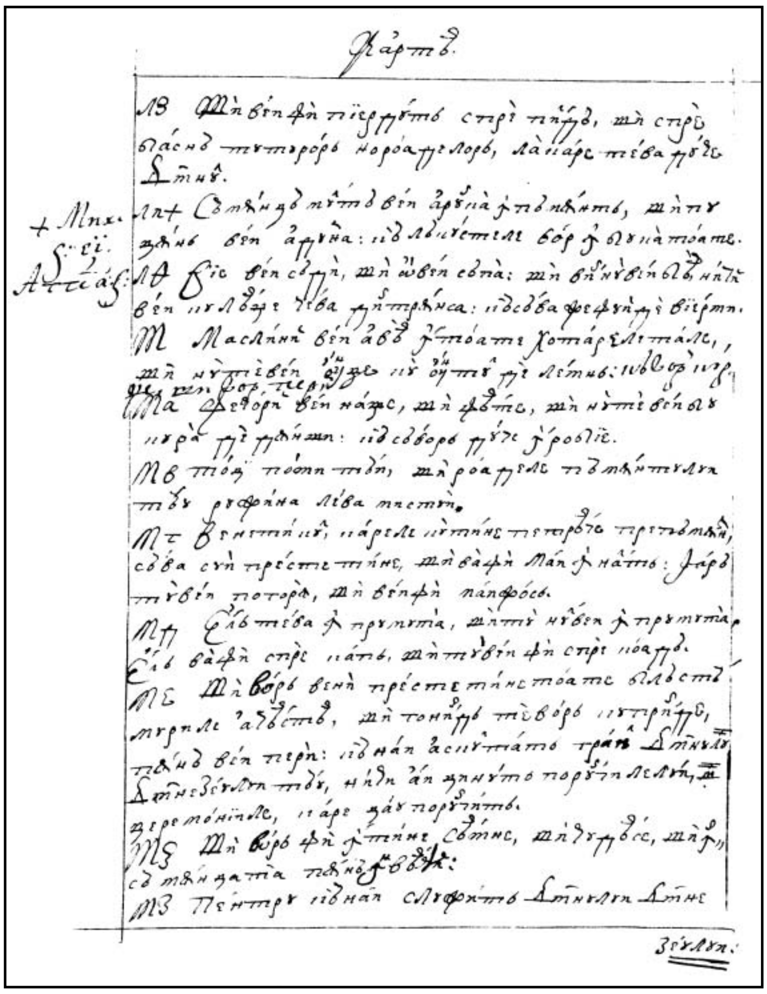
319r

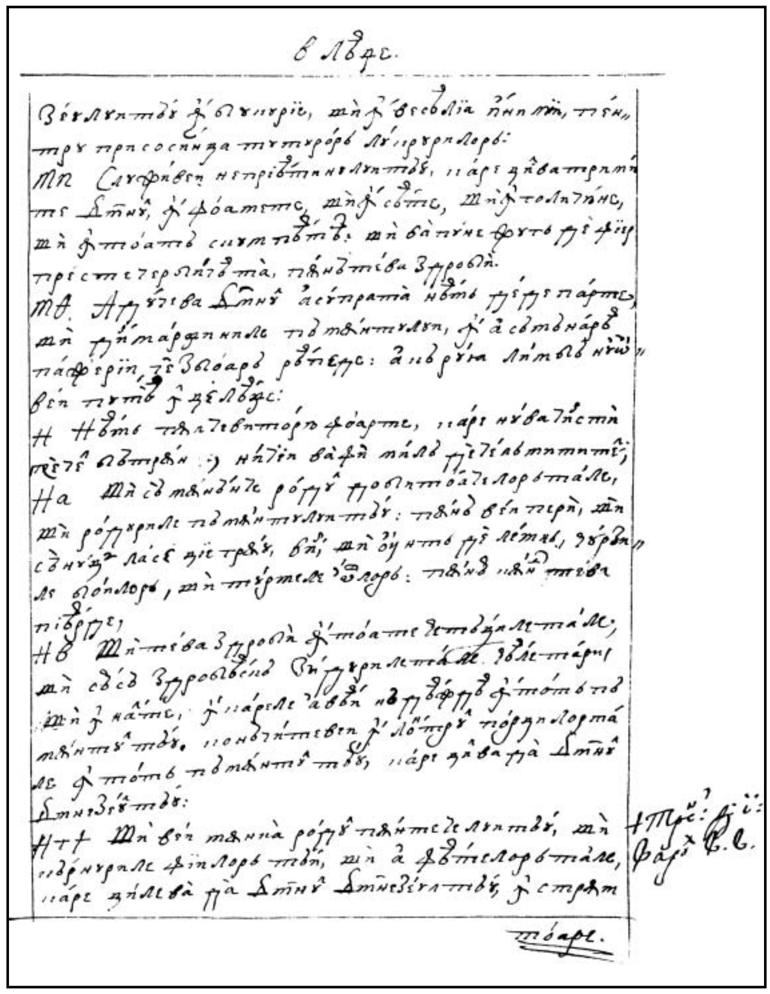

319v

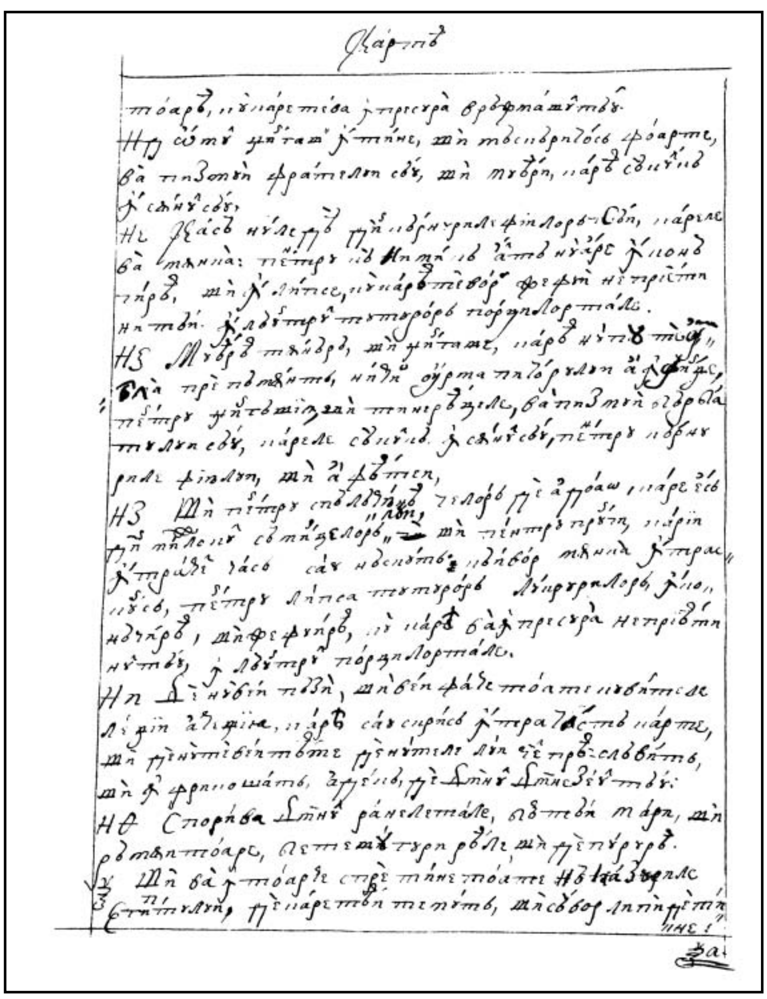
320r

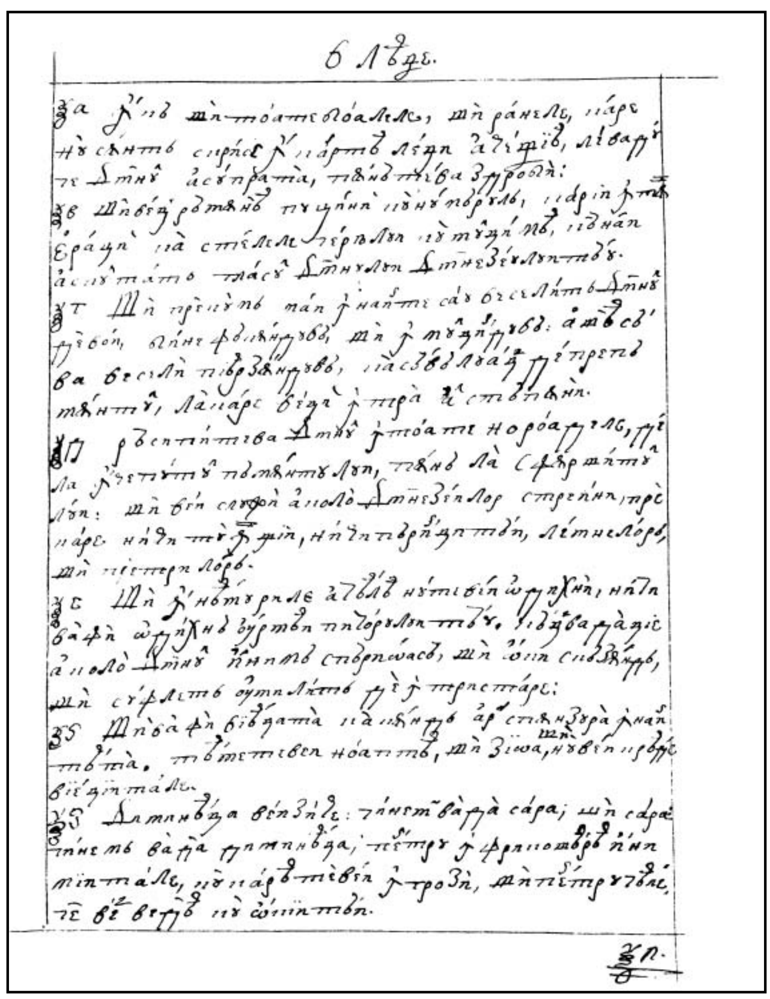
320v

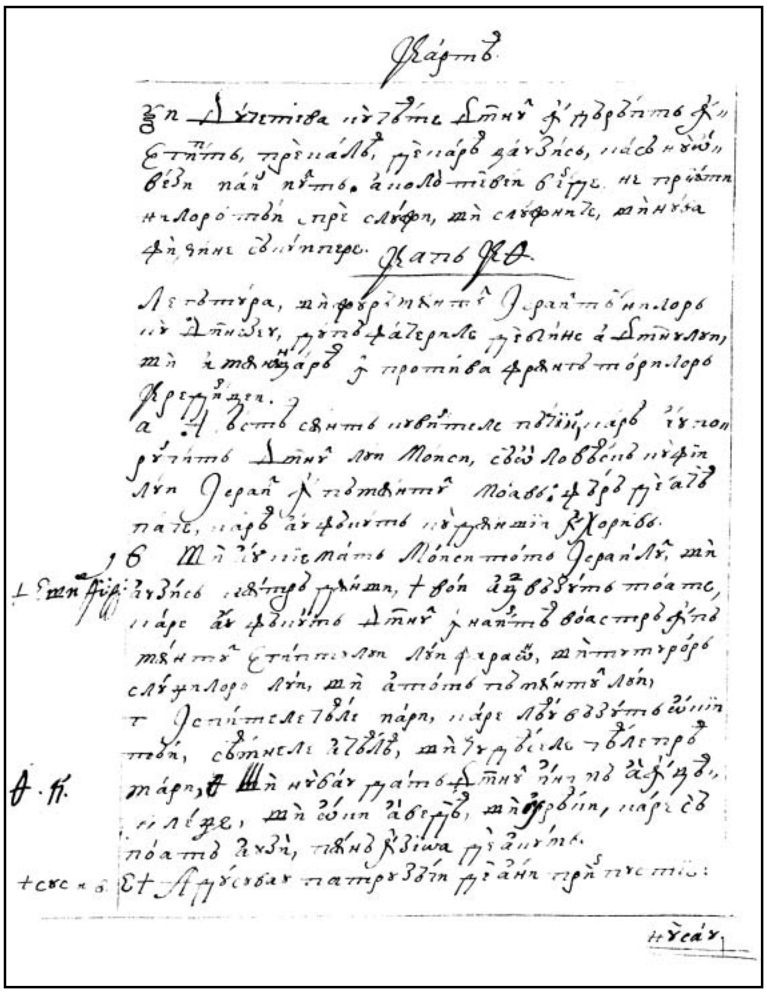
321r

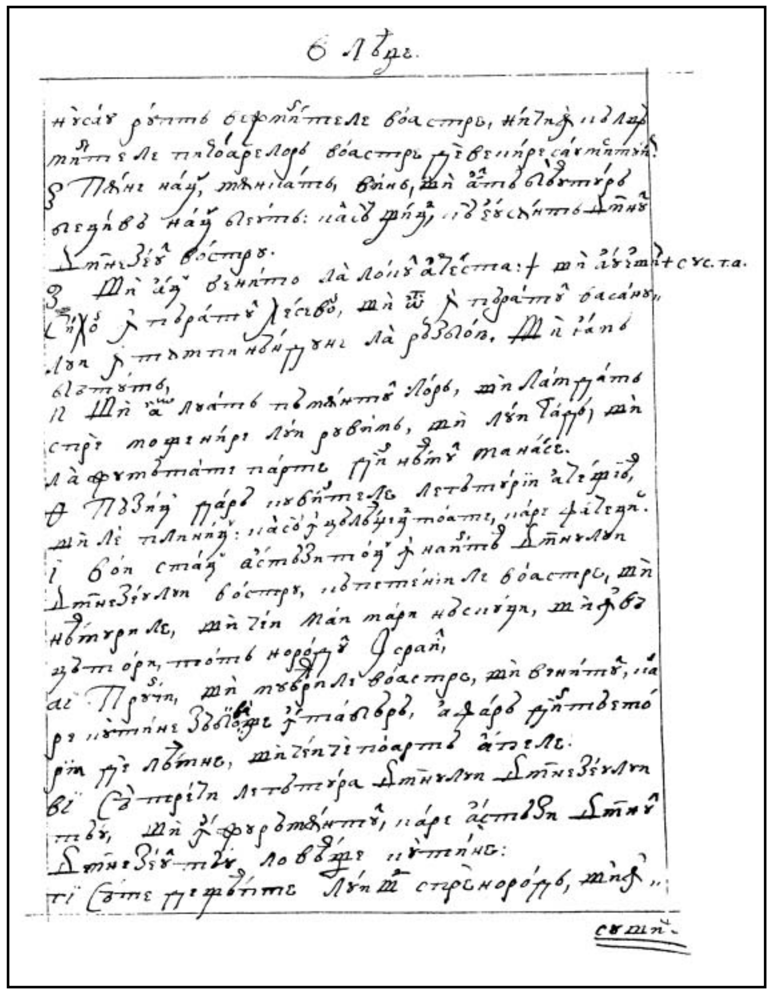
321v

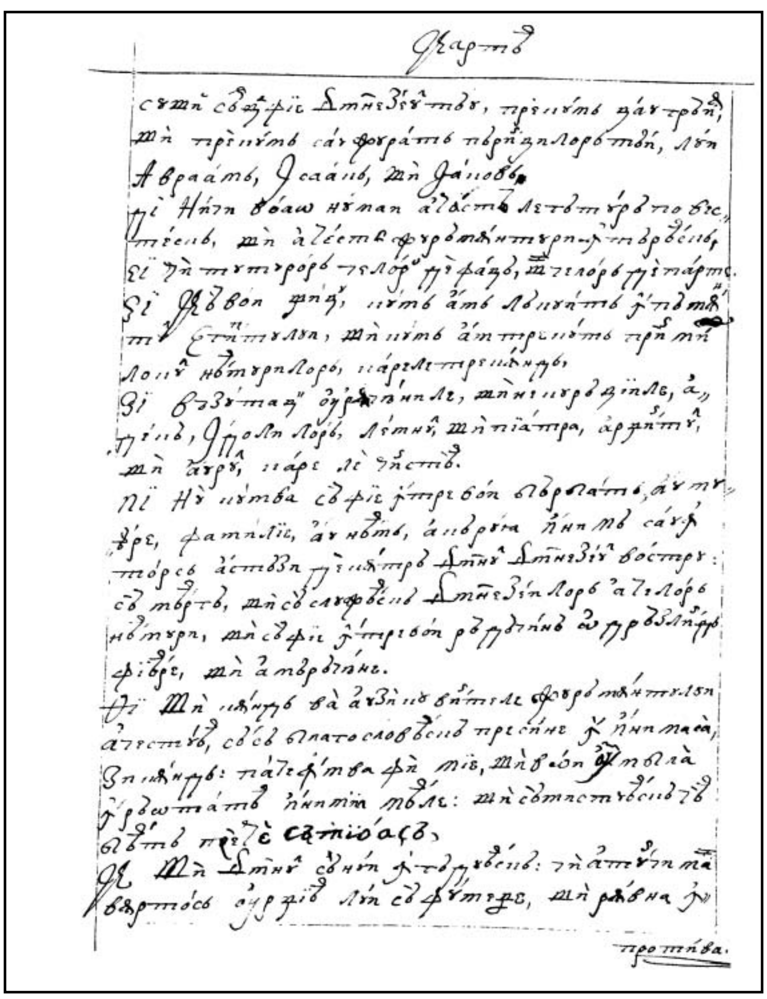
322r

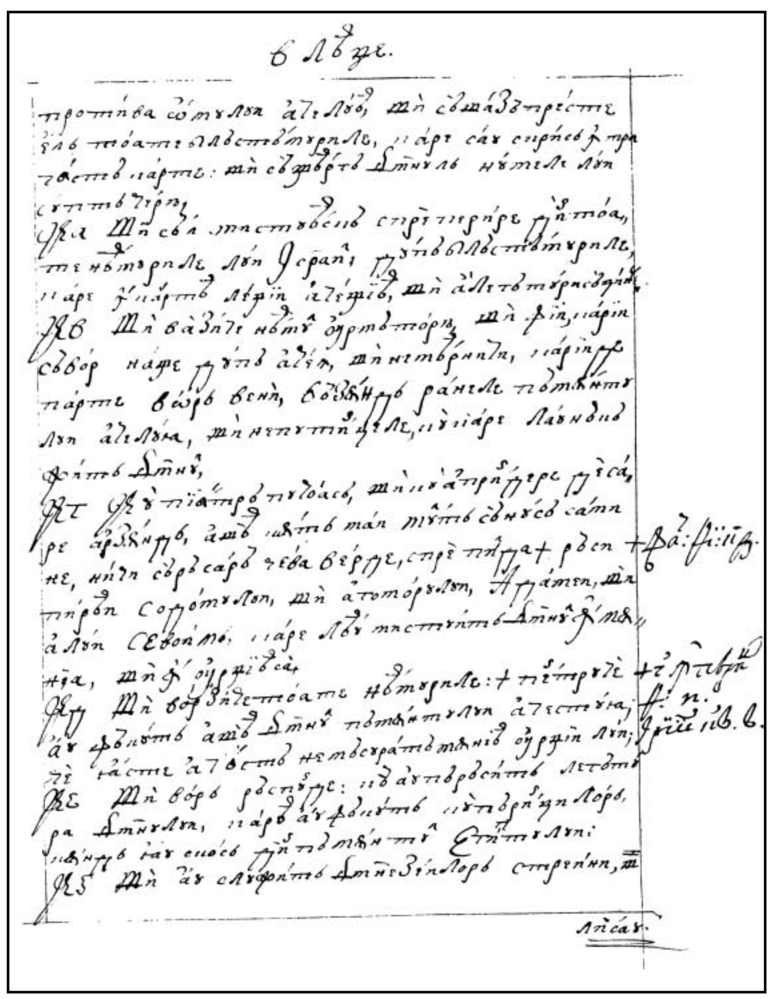
322v

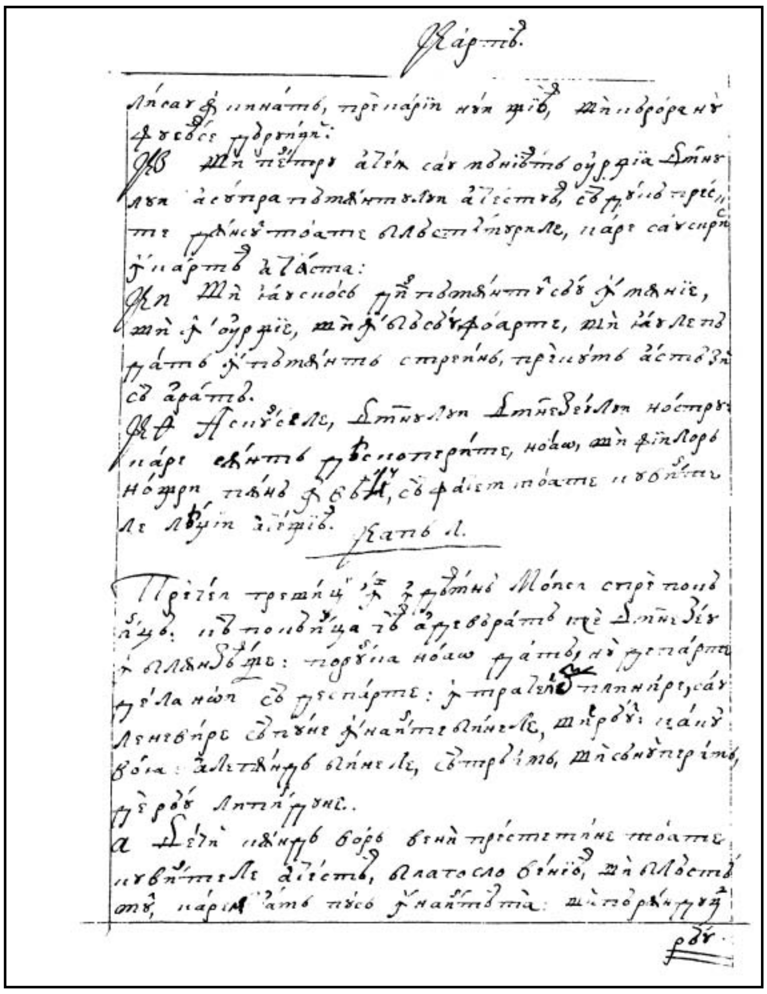
323r

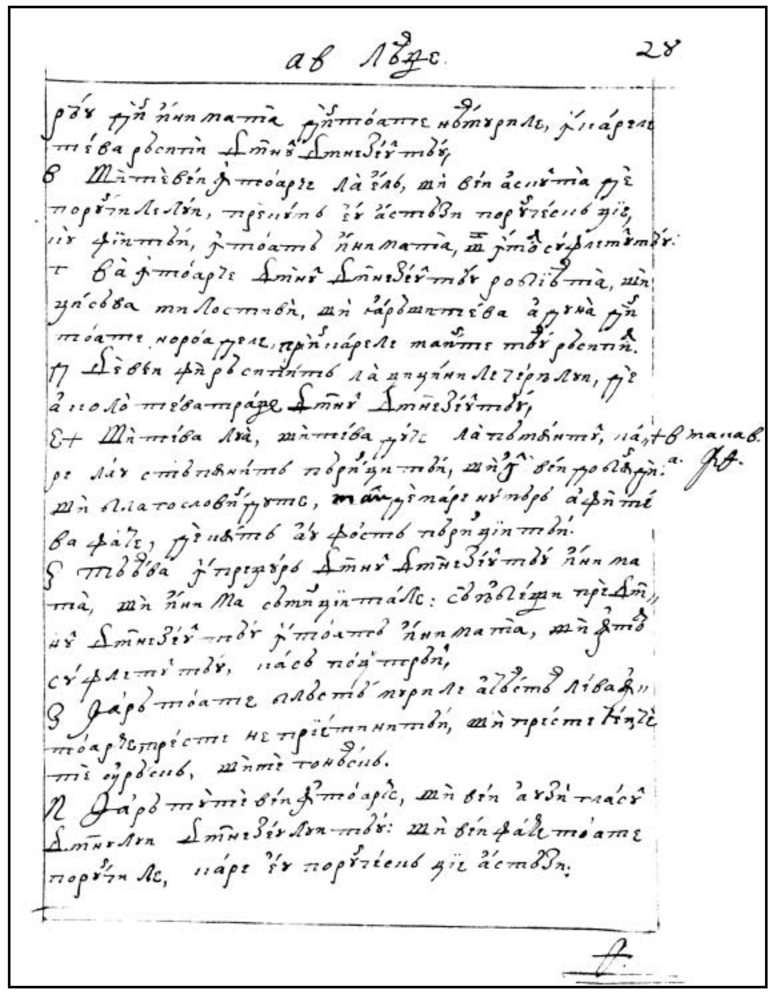
323v

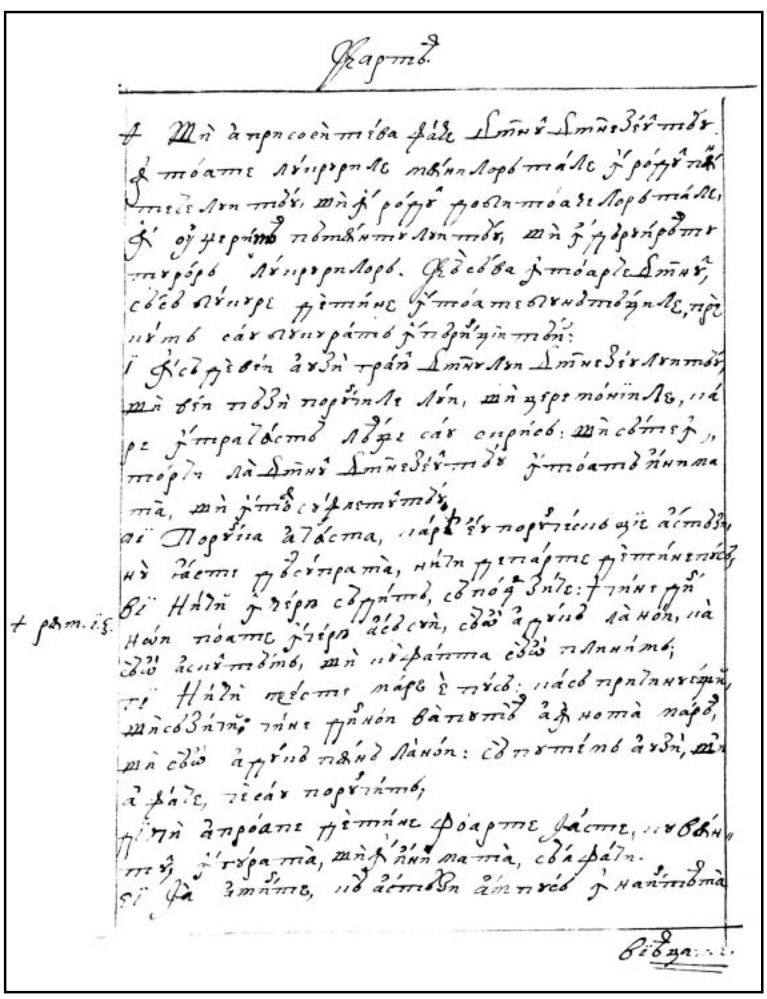
324r

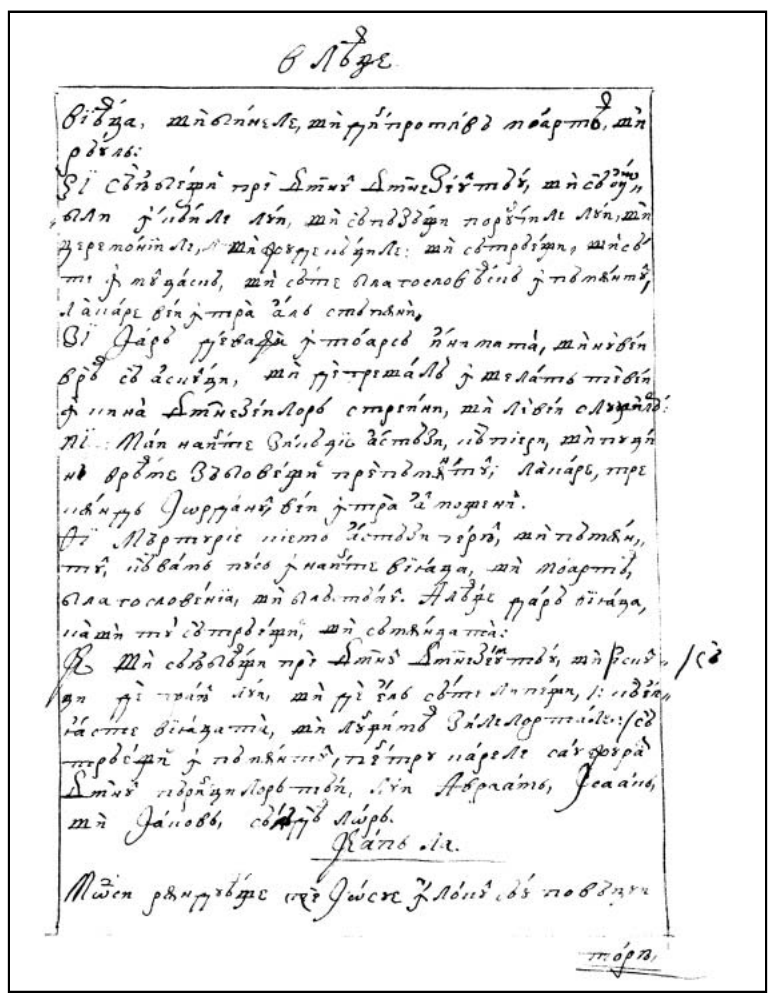
324v

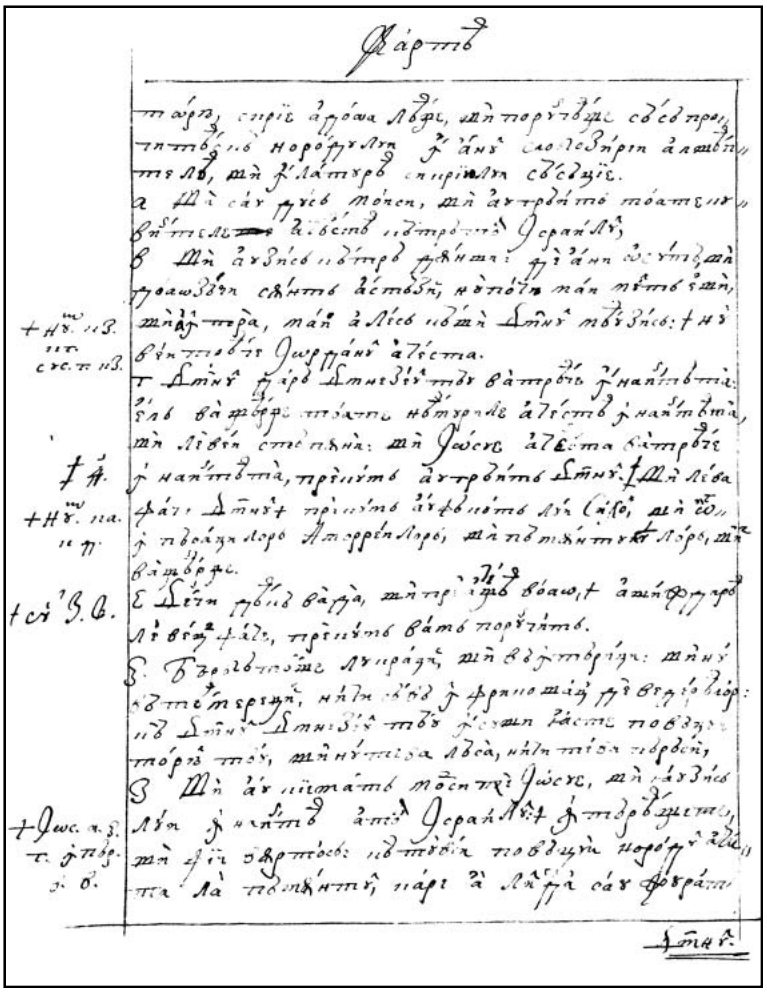
325r

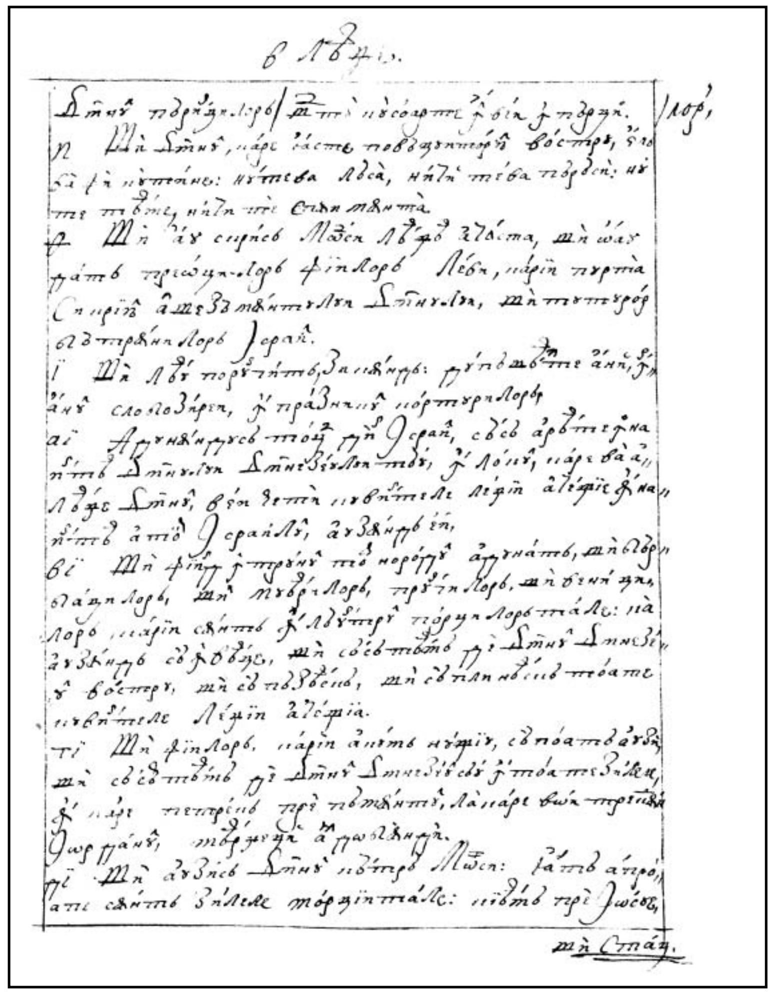
325v

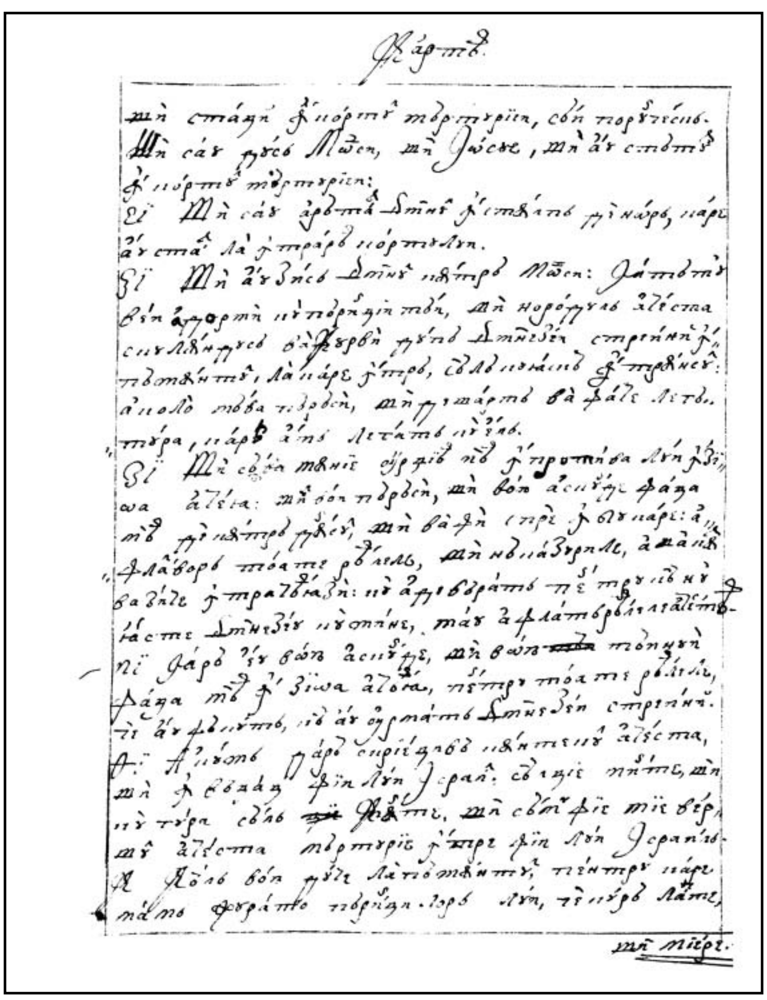
326r

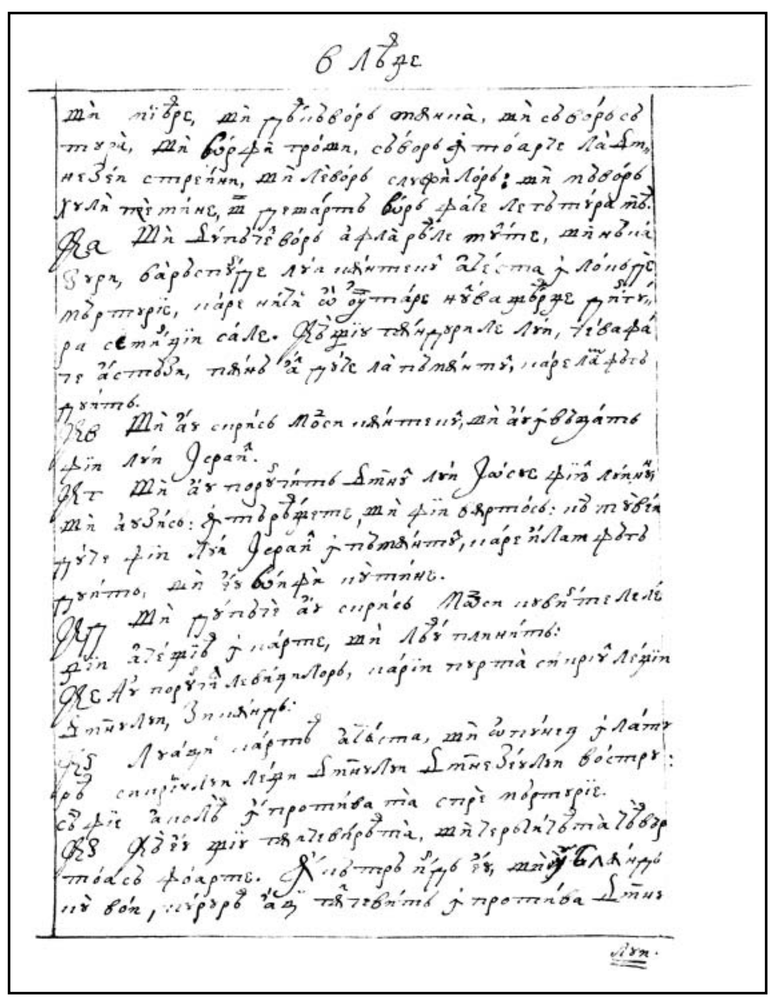
326v

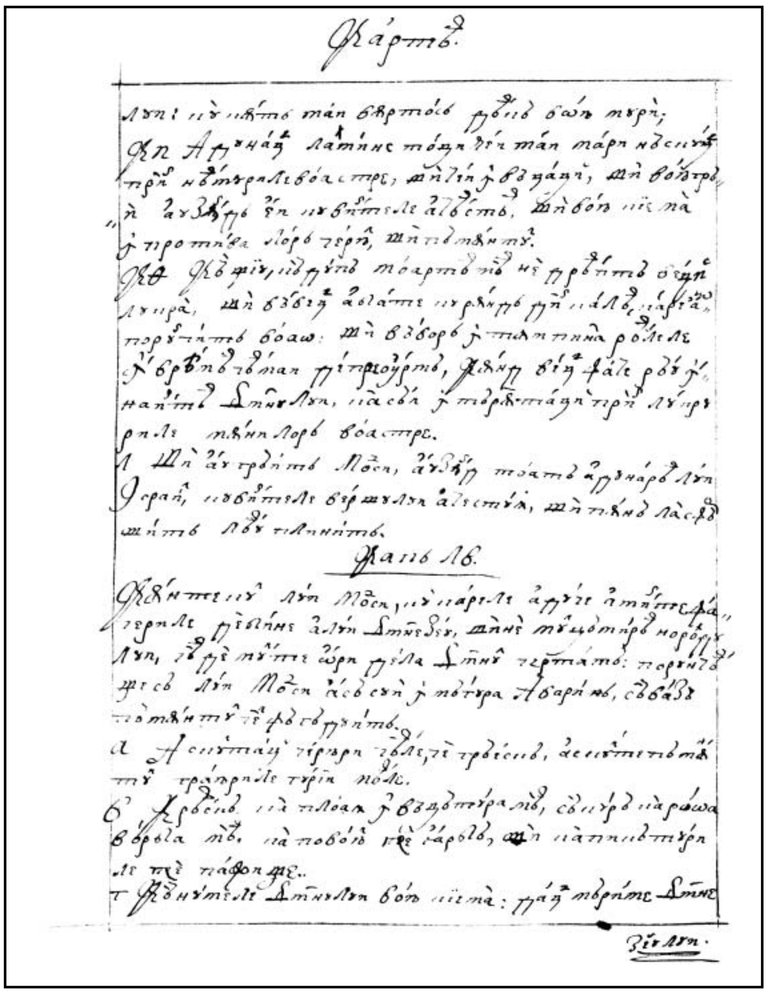
327r

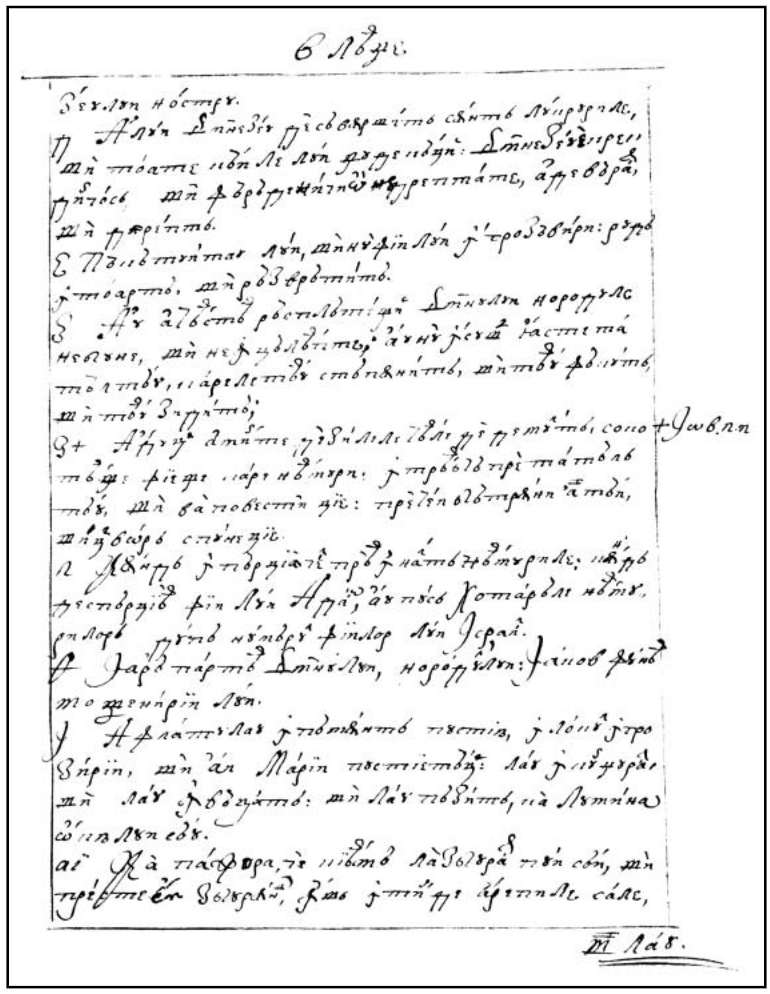
327v

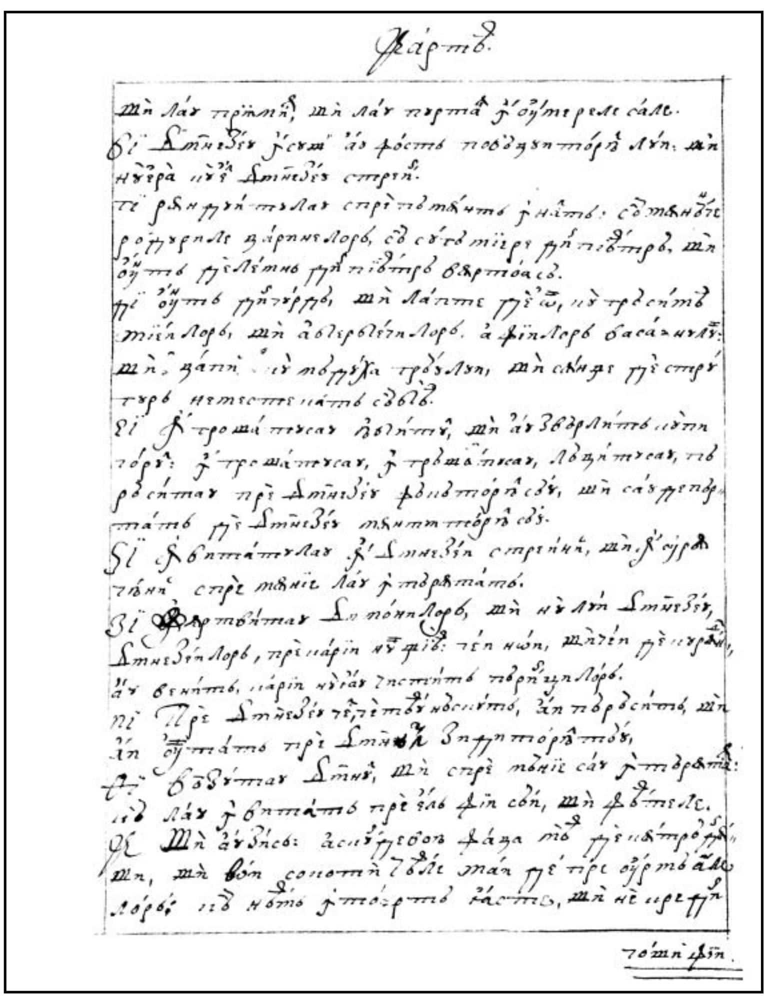
328r

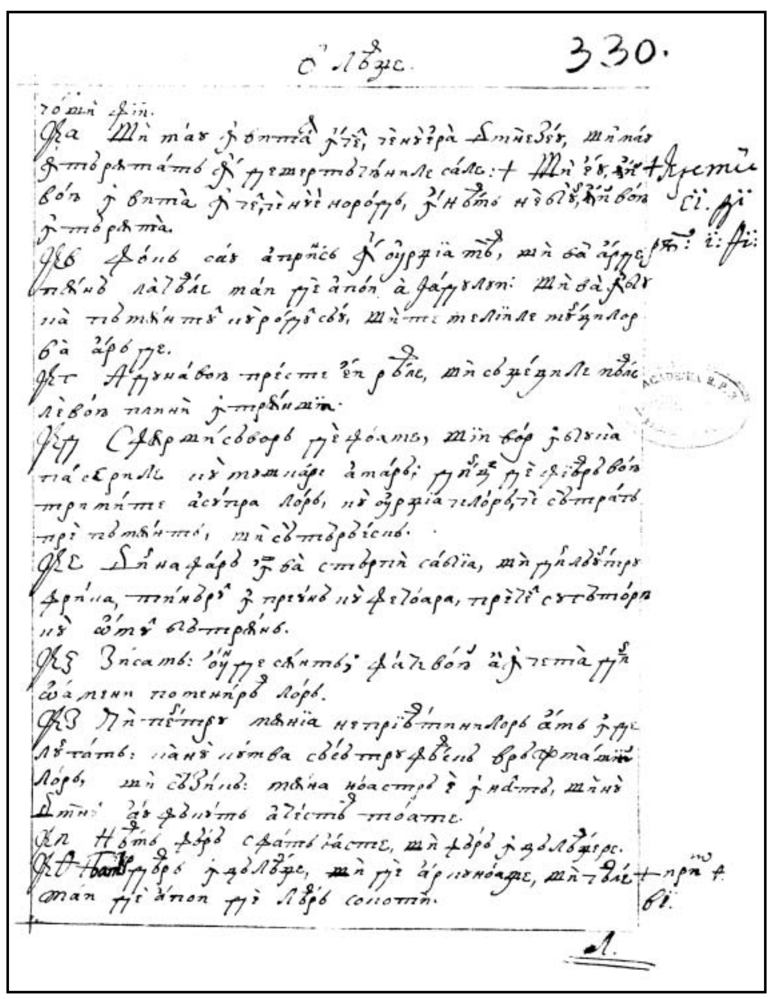
328v

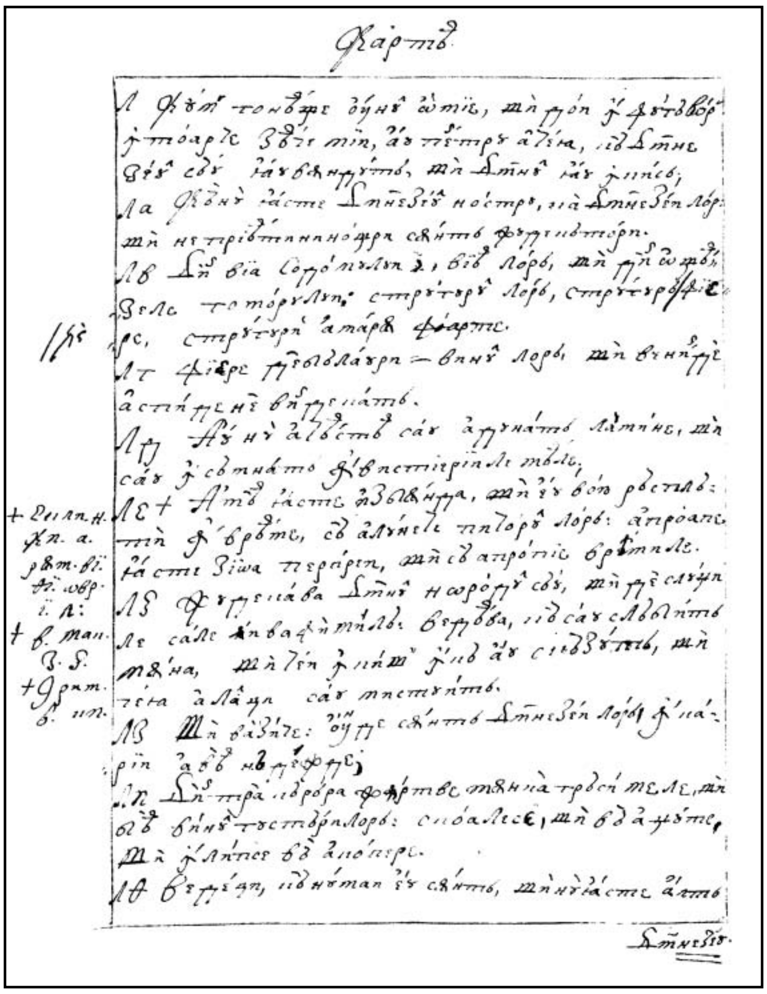
329r

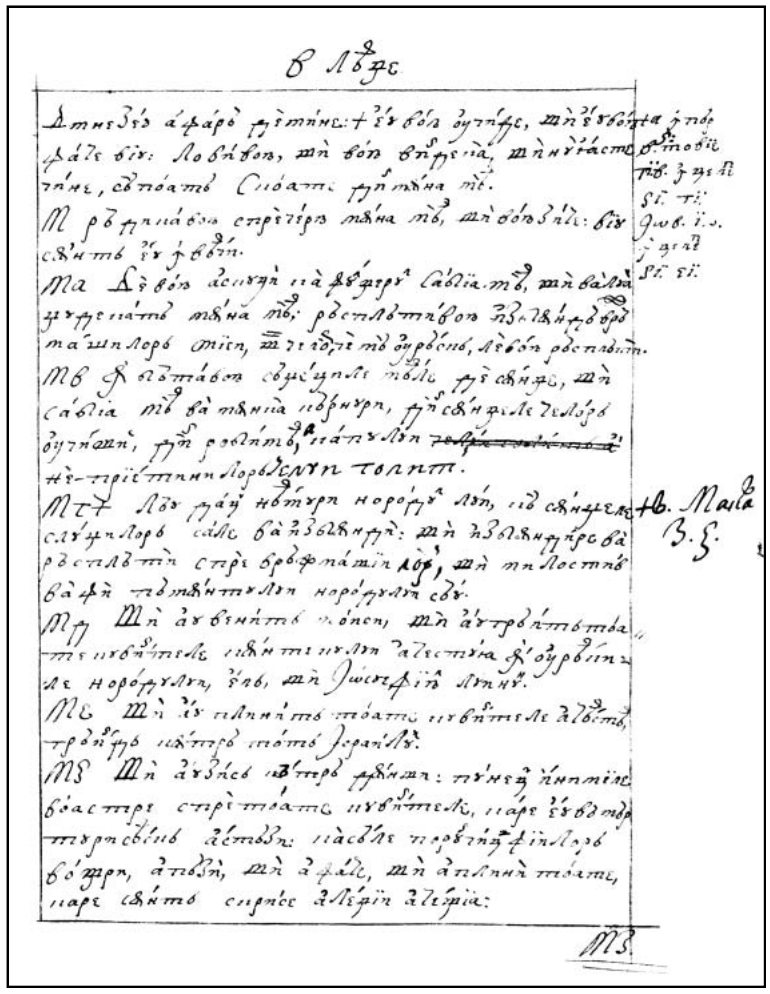
329v

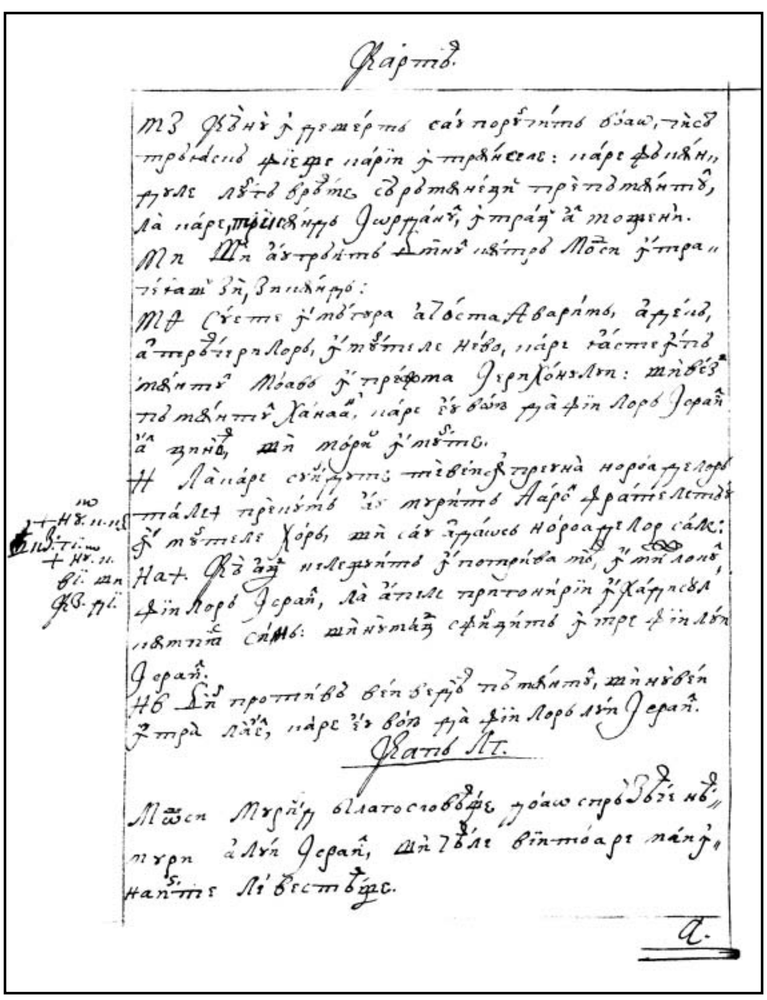
330r

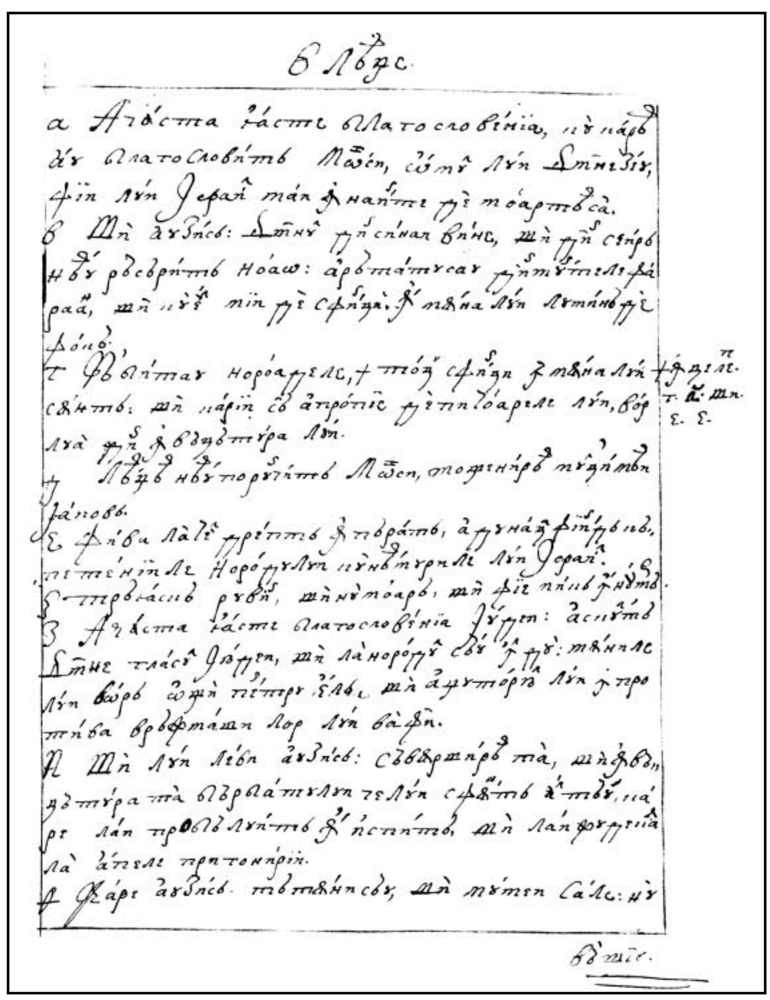
330v

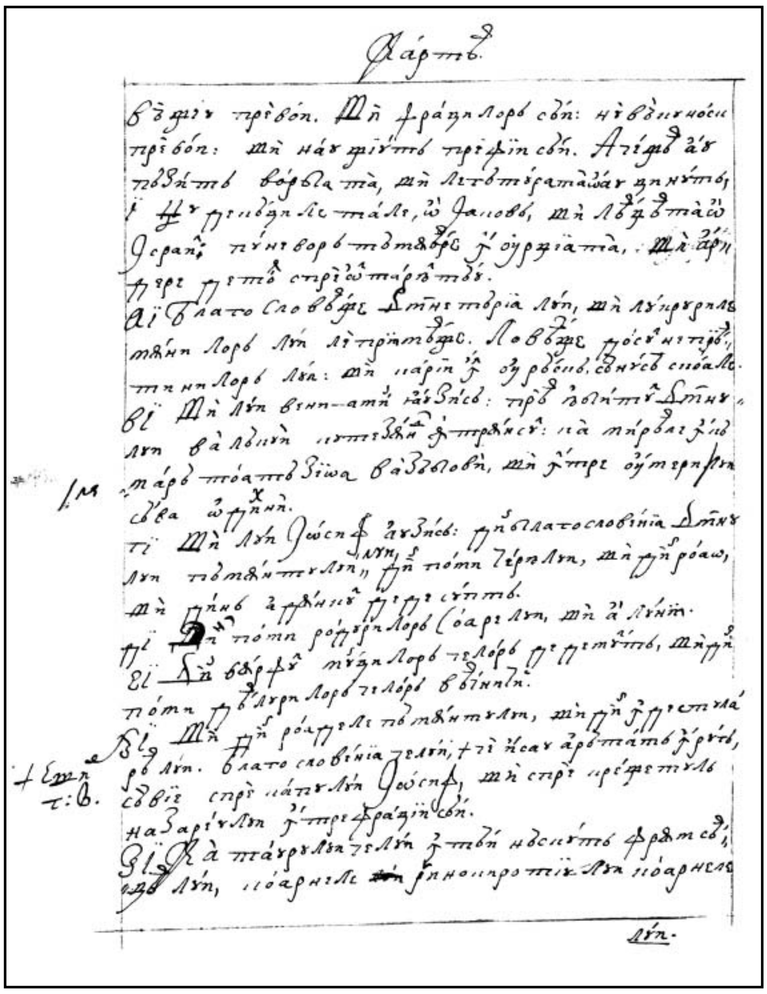
331r

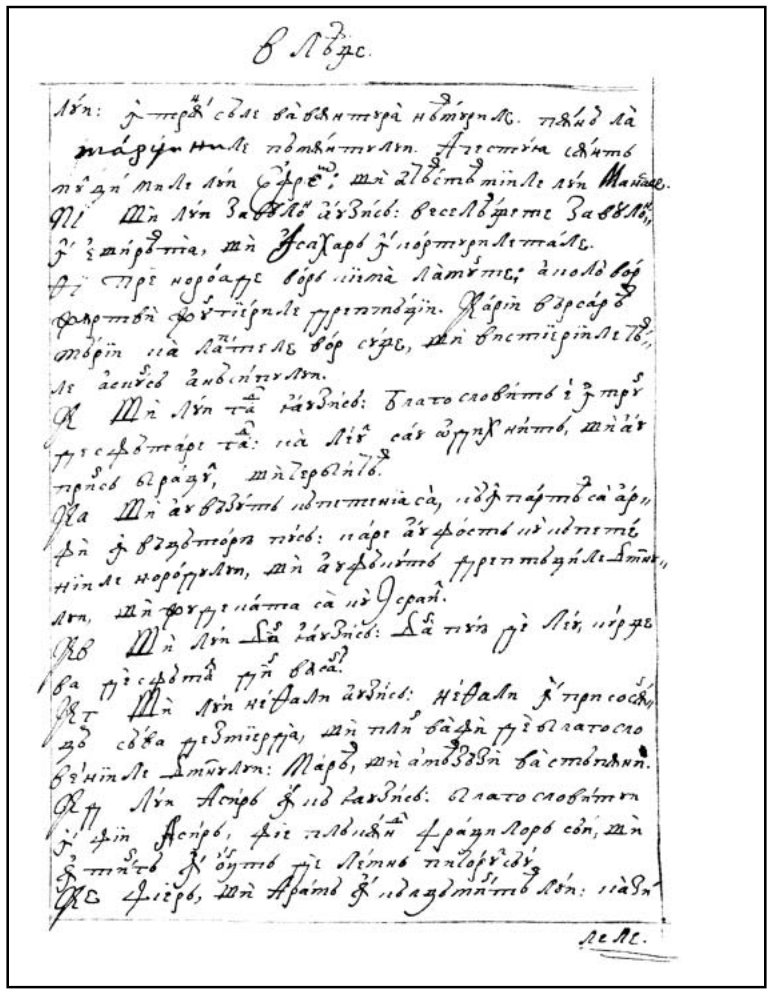
331v

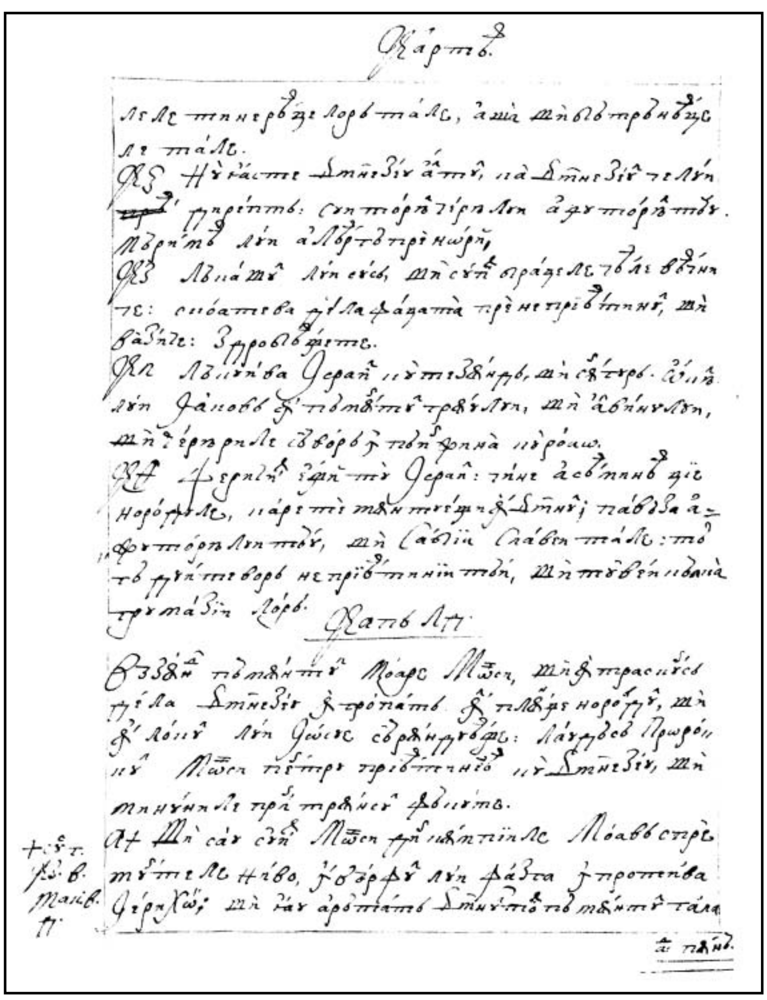
332r

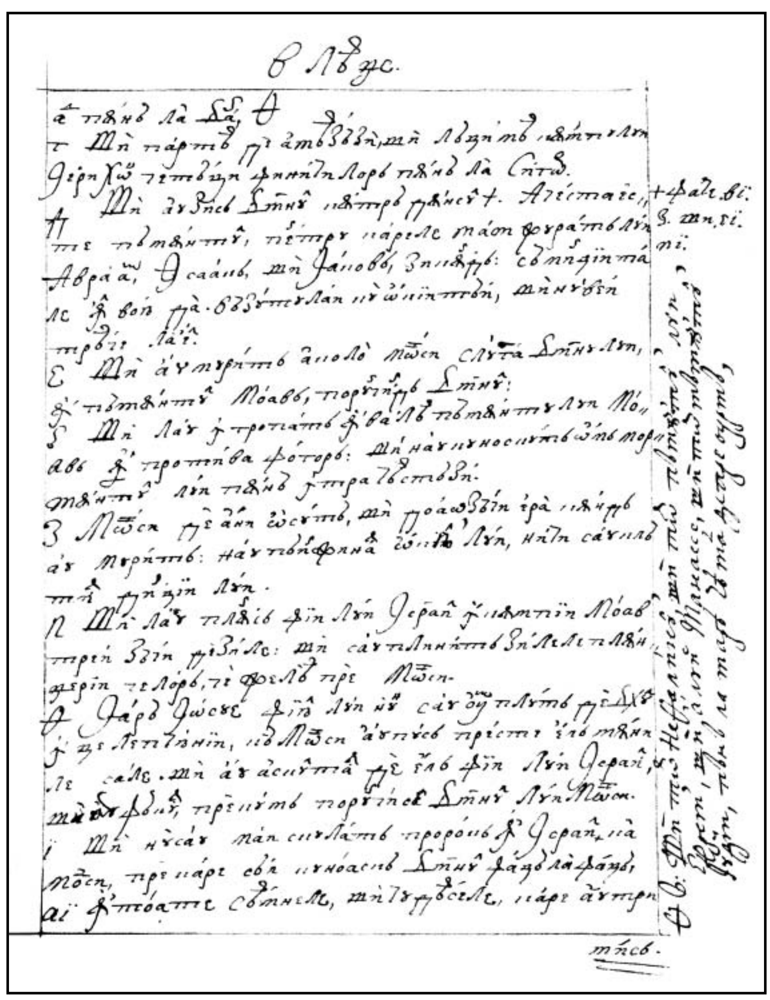
332v

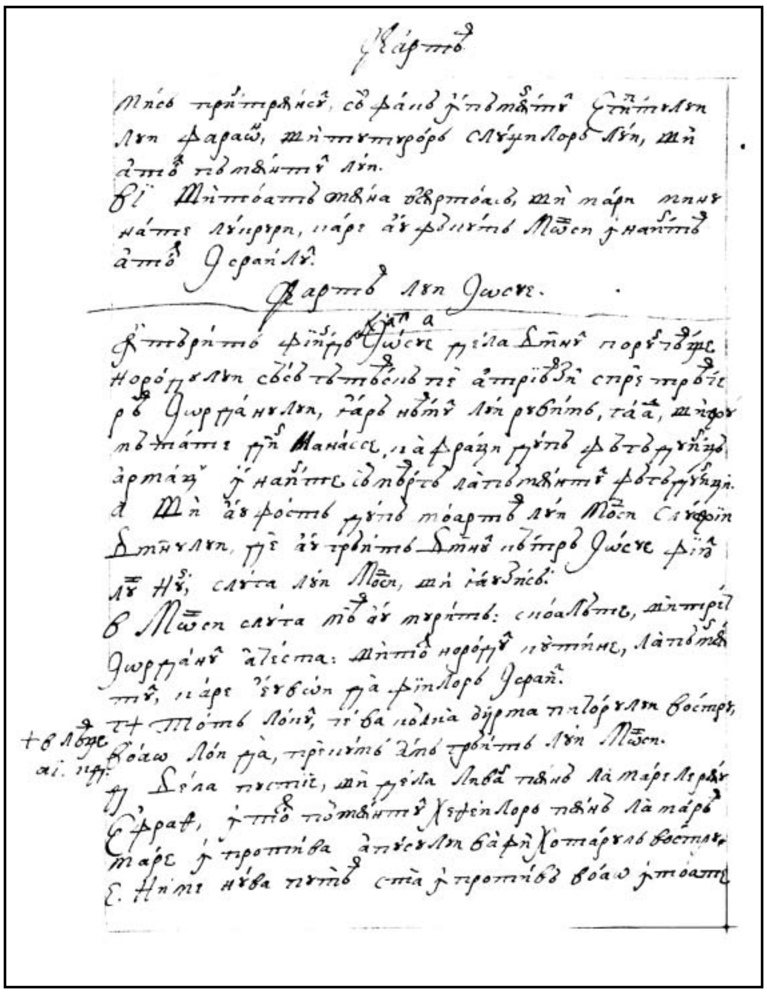
333r

333v

334r

334v